BIBL. NAZ
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
F
13(3
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

597640 Rac. Vill. F. 13

LEONARDI RICCII

JURECONSULTI NEAPOLITANI

PRAXIS FORMULARIA

Judiciorum omnium civilium in quatuor tomos diſtributa

CUM ADDITIONIBUS TAM EDITIS

PHILIPPI FERDINANDI DE CARO

JC. NEAPOLITANI BARONIS S. SEVERINI &c.

QUAM NOVIS, ET ADHUC INEDITIS

R. D. XAVERII GRATIANI

CLARISSIMO VIRO

D. FERDINANDO DATTILO

PATRITIO CONSENTINO, E MARCHIONIBUS S. CATHARINÆ &c.

DICATA.

TOMUS TERTIUS.

Biblioteca Napoli

NEAPOLI MDCCLXIII.

Ex Typographia Vincentii Mazzola-Vocola

SUPERIORUM PERMISSU, ET PRVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

I N D E X

TITULORUM, ET CAPITUM,

Quæ in hac Secunda parte continentur.

DE Matricula, & Officio Procuratoris *fol.* 1.
Addit. ad dictum cap. *fol.* 57 *in fine*.
De Interrogatoriis in approbatione Procurat. 3.
Addit. ad d. cap. 58.
De Procuratore. 6.
Addit. ad d. cap. 58.
De Libello, ſive tali, quali petitione, & mandato juſtificato. 15.
Addit. ad d. cap. 59.
De Præſentatione libelli, & aliarum ſcripturarum. 18.
Addit. ad d. cap. 60.
De Citatione. 20.
Addit. ad d. cap. 60.
De Relatione citationis factæ. 31.
Addit. ad d. cap. 61.
De Cumulatione actionum. 32.
Addit. ad d. cap. 61.
De Interrogatoriis inter Actorem, & Reum. 35.
Addit. ad d. cap. 62.
De Juramento calumniæ. 41.
Addit. ad d. cap. 62.
De Litis conteſtatione. 41.
Addit. ad d. cap. 62.
De Termino probatorio. 42.
Addit. ad d. cap. 63.
De Electione Examinatoris. 48.
Addit. ad d. cap. 63.
De Teſtium præſentium receptione. 52.
Addit. ad d. cap. 64.
De Teſtium abſentium nominatione, & audientia. 58.
Addit. ad d. cap. 65.
De Articulis. 65.
Addit. ad d. cap. 66.
De Poſitionibus. 68.
Addit. ad d. cap. 66.
De Publicatione. 78.
Addit. ad d. cap. 67.
De Repulſa Teſtium. 82.
Addit. ad d. cap. 68.
De Repulſa repulſæ. 85.
Addit. ad d. cap. 71.
De Primo, & ſecundo beneficio. 87.
Addit. ad d. cap. 71.
De Concluſione. 90.
Addit. ad d. cap. 74.
De Probationibus, quæ fieri poſſunt poſt concluſionem. 91.
Addit. ad d. cap. 74.
De Termino ad concomitandum. 92.
Addit. ad d. cap. 74.
De Termino ad impugnandum. 94.
Addit. ad d. cap. 74.
De Probatione mixta. 94.
Addit. ad d. cap. 75.
De Monitione ad ſententiam. 94.
Addit. ad d. cap. 75.
De Sententia. 95.
Addit. ad d. cap. 76.
De Executione ſententiæ. 98.
Addit. ad d. cap. 78.
De Literis executorialibus. 99.
Addit. ad d. cap. 78.
De Mandato ad reluendum. 102.
Addit. ad d. cap. 79.
De Appretio. 103.
Addit. ad d. cap. 80.
De Subhaſtationibus. 105.
Addit. ad d. cap. 83.
De Adjudicatione. 114.
Addit. ad d. cap. 85.
De Brachio impertiendo, & hortatoriis. 114.
Addit. ad d. cap. 87.
De Acceſſu. 117.
Addit. ad d. cap. 88.
De Praxi clauſulæ ſalvo jure cujuslibet. 120.
Addit. ad d. cap. 88.
De Sequeſtro, & annotatione bonorum. 127.
Addit. ad d. cap. 91.
De Inſtantia contrario imperio revocari decretum. 131.
Addit. ad d. cap. 92.
De Praxi compromiſſi. 137.
Addit. ad d. cap. 92.
Qui poſſunt, & qui cogantur eſſe Arbitri. 143.
Addit. ad d. cap. 93.
De Salario Arbitrorum. 144.
Addit. ad d. cap. 93.
De Poteſtate Arbitrorum. 145.
Addit. ad d. cap. 94.
De Appellatione, & nullitatibus laudi. 147.
Addit. ad d. cap. 94.
De Praxi cogendi partes ad compromittendum, & de actis, quæ fiunt per Arbitros. 149.
Addit. ad d. cap. 99.
De Formulis petendi compromiſſum per Actorem cum actis, & advertimentis. 150.
Addit. ad d. cap. 100.
De Form. nullitatum in foro eccleſiaſtico. 154.
Addit. ad d. cap. 101.
De Praxi procedendi, quando animal fuit repertum, & neſcitur dominus. 157.
Addit. ad d. cap. 102.
De Praxi damni infecti. 158.
Addit. ad d. cap. 102.
Regalis Conſtitutio de ordine Judiciorum edita ann. 1738. 163.
Regalis Conſtitutio pro ludis. 178.
De Appellationibus, & Reclamationibus. 103.
De Nullitatibus. 106.
De in integrum reſtitutione. 108.
De apertura proceſſus appellationis. 109.
Nova Appendix Monumentorum. 111.
De Fide fracta. 177.
Addit. ad d. cap. 1.
De Recuſante ſtipulare contractum. 180.
Addit. ad d. cap. 1.
De Salario Medicorum, & aliis cauſis modicis. 182.
Addit. ad d. cap. 2.
De Salario Medicorum, & expenſis funerum. 186.
Addit. ad d. cap. 2.
De Juriſdictione, & poteſtate Bajuli, ejuſque Judice ſecundarum cauſarum. 187.
Addit. ad d. cap. 9.
De Compendio Conſtit., & Pragm. ſuper officio Baju-

Bajuli. 191.
Addit. ad d. cap. 10.
De Privilegiis Curiæ Bajularii. 194.
Addit. ad d. cap. 10.
De Fida, & diffida. 195.
Addit. ad d. cap. 11.
De Pœnis damni dati. 198.
Addit. ad d. cap. 11.
De Formulis, & methodo actitandi per Bajulum. 200.
Addit. ad d. cap. 12.
De Jure plateæ, aſſiſiæ, ponderis, & menſurarum. 203.
Addit. ad d. cap. 12.
De Statuto, ut credatur juramento damnum paſſi. 205.
Addit. ad d. cap. 13.
De Statuto Univerſitatis Moliterni contra incidentem arborem alienam. 207.
Addit. ad d. cap. 13.
De debitore fugitivo, vel de fuga ſuſpecto. 210.
Addit. ad d. cap. 16.
De Jodicio exfractationis contra conductorem. 213.
Addit. ad d. cap. 17.
Appendis de judicio exfractationis &c. 21.
De fide banci deperdita. 229.
Addit. ad d. cap. 34.
De Judicio diffamationis verbalis. 235.
Addit. ad d. cap. 35.
De Novi operis nunciatione. 239.
Addit. ad d. cap. 37.
Nova appendix ad idem cap. 37.
De Præventionis judicio. 243.
Addit. ad d. cap. 39.
De Judicio præventionis. 243.
Addit. ad d. cap. 39.
De Ceſſione bonorum. 252.
Addit. ad d. cap. 40.
De Dilatione quinquennali, ſeu de moratoria. 254.
Addit. ad d. cap. 43.
De Praxi liberandi inopem a carceribus abſque ſolutione debiti, & cogendi Creditorem ad alimenta, & medicamenta pro carcerato inope. 259.
Addit. ad d. cap. 47.
De Praxi generalis viſitationis carcerum, quæ fit per D. Regentes. 260.
Addit. ad d. cap. 47.
De Praxi generalis viſitationis carcerum, quæ fit per D. Judices M. C. V. 261.
Addit. ad d. cap. 48.
De Generali decreto feriarum pro debitore fidejuſſorem habente. 263.
Addit. ad d. cap. 48.
De viſitatione particulari Sabbatina, quæ fit per D. Regentes. 265.
Addit. ad d. cap. 48.
De Viſitatione particulari, quæ fit per D. Judices M. C. V. pro debito civili omni die. 266.
Addit. ad d. cap. 48.
De Praxi liberandi carceratum ex pietate Montium. 266.
Addit. ad d. cap. 49.
De viſitatione carceratorum, quæ fit per Regias Audientias provinciales. 266.
Addit. ad d. cap. 51.
De Conſervatoriis contra violentias Eccleſiaſticorum vigore Capitulorum Regni. 267.
Addit. ad d. cap. 51.
De Judice competente in repellendis violentiis vigore Capitulorum Regni. 268.
Addit. ad d. cap. 52.
De requiſitis, & privilegiis judicii conſervatorii contra violentias Eccleſiaſticorum. 269.
Addit. ad d. cap. 52.
De Praxi, & formulis contra violentias Clericorum. 270.
Addit. ad d. cap. 53. in fine

Finis Indicis Titulorum, & Capitum Secundæ Partis.

LEO.

LEONARDI RICCII U.J.D. NEAPOLITANI

Praxis Judicii Ordinarii cum Formulis.

PRÆLUDIUM.

SUMMARIUM.

CUm aliquid ſapere incipimus, tunc è vita diſcedimus, num.1.
Prima diviſio operis, in actis, quæ ſine reo fiunt, & hoc habetur a primo Tomo Praxis, num.2,
Secunda diviſio operis, in cauſſam ſummariam, magis ſummariam, & ſummariiſſimam, num.3.
Cauſſa ſummaria, magis ſummaria, & ſummariiſſima omnes habentur in Secundo Tomo Praxis, nu.4.
Praxis Judicii Ordinarii in præſenti Tertio Tomo habetur, num.5.
Declarantur tres actus neceſſarii in Judicio Ordinario, num.6.
Cautio expenſarum, & declaratio circa uſum petita, & non adimpleta nullitatem non pariunt, ſed a Judice poteſt impediri proceſſus ad ulteriora, num.7.
,, *Ceſſat hodie diſputatio quoad declarationem circa*
,, *uſum ex nov.Conſtit.*ibid.

PRaxis Judiciaria a multis doctiſſimis viris eruditiſſime ſcripta reperitur; ſed in mea Juventute expertus ſui non poſſe Juvenem ex lectura plurium librorum, niſi cum ſudore, longo temporis curſu, & difficultate maxima Praxim Judiciariam percipere.

1 Etenim tunc e vita diſcedimus, cum aliquid ſapere incipimus, juxta dictum Themiſtoclis; Unde pro inſtructione mea, & meorum Filiorum, ut facilius, & citius quiſque Praxim conſequi poſſit, in ſcribenda Praxi multum inſudavi, dividendo illam *in*
2 *actis, quæ ſine reo fiunt*, & de hoc primum librum meæ Praxis Typis dedi.

Deinde feci aliam diviſionem *in actis, quæ fiunt cum Reo, in Judicium Ordinarium, & Extraordinarium*, & declaravi vulgatum illud, quod in Regno dicitur, *cauſſas omnes eſſe ſummarias.*

3 Quod tripartitum in poſitivo, comparativo, & ſuperlativo, *Cauſſa* ſcilicet *ſummaria, magis ſummaria, & ſummariiſſima.*

Cauſſa ſummaria in Regno eſt idem, quod judicium ordinarium de jure communi dicitur.

Cauſſa magis ſummaria eſt, quæ de jure communi eſt ſummaria, & non requirit ſententiam condemnatoriam, vel abſolutoriam, ſed ſolum requirit brachium Judicis, ut exequatur contra debitorem.

4 Cauſſæ ſummariiſſimæ ſunt, quæ neque libellum, neque talem qualem petitionem requirunt, & de his cauſſis ſummariis, magis ſummariis, & ſummariiſſimis Typis habes ſecundum Tomum meæ Praxis, ex cujus lectura quiſque Juvenis callebit judicii executivi praxim.

5 Reſtat nunc explanare Praxim Judicii Ordinarii, quod in Regno ſummarie expeditur, ideſt breviato ordine, & omiſſis actis, quæ non ſunt de jure naturæ neceſſariis, & ſic in hoc Regno Neapolitano judicium ordinarium per tres actus de jure naturæ neceſſarios poteſt expediri, omiſsis aliis; qui nempe neceſsarii actus ſunt *Citatio, Probatio, & Sententia condemnatoria, vel abſolutoria*, & de Praxi dicti Judicii Ordinarii præſentem Tertium Tomum deſignavi, ex cujus lectura citius, & facilius Juvenis totam Praxim callere poterit.

6 Dixi, in judicio ordinario tres actus eſſe neceſſarios in Regno, qui ſunt de jure naturæ, nempe *Citatio, Probatio, & ſententia.* Ad declarationem hujus regulæ concordat id, quod docuit *Maranta par. 4. diſtint. 9. num. 12. & Reg. Sanfel. in ſect. 1.* ubi declaratur ſenſus *pragm. 1. de ord. jud. & cap. deteſtantes* inſerti in *Rit. M.C.V.* 288. & firmatur regula, quod omnes ſolemnitates reiiciuntur, exceptis tribus.

Primo, quæ reſpiciunt legitimationem litigantium, & Judicis.

Secundo, quæ concernunt facti probationem.

Tertio, quæ concurrunt ad reorum defenſionem, cum defenſio ſit de jure naturæ, ſive de jure Gentium primævo.

7 Hinc fit, quod cautio expenſarum, etiam petita, & non data, nullitatem non parit, quod aliqui inepte putarunt, & licet in noſtris Tribunalibus uſus inolevit ſtatim adimpleri, hoc tamen fit ab actore, ne retardetur in hujuſmodi reorum jurgiis, qui ſemper opponunt quicquid poſſunt, ad retardandum cauſæ curſum.

Ita quoque declaratio circa uſum petita, ſi non fiat, proceditur ad ulteriora, & acta erunt valida, eadem ratione; quod nota bene, quia noſtri Practici hoc non bene explicarunt.

,, Hæc diſputatio hodie ceſſat ex *nov. Conſtitutione*,
,, ex ea enim (ut jam ſupra innuimus) *§. I. num.* 23. fuit
,, prorſus ſublata circa uſum declaratio, adeout
,, amplius peti non poteſt, ut ibi videre eſt; & infra
,, in *ſeq. tom. cap.* 53. fuſius videbimus.

Nullitas itaque ſi opponatur ob cautionem expenſarum, & declarationem circa uſum petitas, & non adimpletas, nulla habetur ratio de dicta nullitate, nam ejus omiſſio acta facta non vitiat, ſed poteſt judex impedire acta facienda per denegationem audientiæ, vel adhibendo alia remedia, ut ſuo loco dicemus, cum ſemper, & in quacumque parte judicii poſſit hoc adimpleri; DD. ubi ſupra.

Et quia in omni judicio primus actus in his Tribunalibus Neapolitanis erit conſtituere Procuratorem Matriculatum, ideo primum Caput hujus praxis erit de Matricula, & Officio Procuratoris.

CAPUT I.

De Matricula, & Officio Procuratoris.

SUMMARIUM.

TUrpe eſt ignorare ea, circa quæ quis verſatur, num.1,

Procuratorie munus in Tribunalibus Neapolitanis nemo poteſt exercere, niſi habeat Matriculam, quod ſit examinatus ad exercendum, num.2.

,, *Quod confirmatum eſt per nov.Conſtit.*ibid.

Doctor exercere poteſt abſque Matricula, num 3.

Procuratoris examen fit in Aula S.C., capta informatione de vita, & moribus, num.4.

Prohibentur Magiſtri Actorum omnium Tribunalium admittere Procuratorem ſine Matricula, & ſic comprehenduntur omnia Tribunalia, num.5.

Quid ſervetur in Regia Audientia, num.6.

*Et quid ſervetur in M.C.V.*ibidem.

Motillus de grad.citat. *loquens circa matriculam Procuratoris declaratur*, num.7.

Pœna, in quam incurrunt Magiſtri Actorum, & Scribæ admittentes Procuratorem non matriculatum, n.8.

,, *Et quid ex nov.Conſtit.*ibid.

Acta facta per Procuratorem non matriculatum ſunt valida, antequam ab Adverſario hoc opponatur, nu.9.

1 Cum turpe ſit ignorare ea, circa quæ quis verſatur, ne a Q.Mutio Scevola objurgetur, ſicut Servius Sulpitius fuit objurgatus, *l.2. §.Servius ff.de orig. jur.* Ideo ſcire debent Procuratores, qualiter in S.C., in M.C.V., & in Regiis Audientiis nemo
2 poteſt munus Procuratoris exercere, niſi habeat matriculam, quod ſit examinatus, & idoneus ad exercendum, ut per *pragm.22.de off. S. R. C.* editam per Ill.Ducem Alcalà, ſed ſine anno, & die, in qua mandatur, ut ii tantum eſſe poſſint Procuratores in Sacro Conſilio, qui examinati, & approbati fuerint in dicto officio.

,, Idem fuit noviter ſtatutum *cit. Conſtit. ſub §.III.*
,, *Pro S.R.C.num.*14. ubi non ſolum confirmatur *Prag.*
,, anni 1728. circa mutationes Procuratorum non ad-
,, mittendas, niſi cauſa per Judicem cognita (qui pro-
,, inde in calce memorialis eidem porrecti, pro novi
,, Procuratoris admisſione, ſi judicat debere admitti,
,, dicit *recipiatur*, regulariter autem dici ſolet: *recipia-*
,, *tur, dummodo ſit actor*, & tunc datum eſt Scribis re-
,, cipere alteram Procurationem) verum etiam expreſ-
,, ſe cavetur, ne admittantur Procurationes eorum, qui
,, a S.R.C. non fuerint adprobati; quapropter a Secre-
,, tis d.S.R.C. ſequuta alicujus adprobatione tenetur de
,, ea certiores facere tam omnes actorum Magiſtros,
,, quam a Secretis R.C.S.& M.C.V. qui debent de hoc
,, fidem facere, ut perveniat ad notitiam Scribis, aut
,, Actuariis dictorum Tribunalium, ut per quemlibet
,, ex dictis Scribis fiat regiſtrum cum nomine, cogno-
,, mine, & Patria adprobati, & cum die ejuſdem adpro-
,, bationis. Nihilominus hoc numquam fuit ſervatum,
,, ſed tantum quilque ſolet exhibere fidem ſuæ adpro-
,, bationis, vel Doctoratus privilegium, & ſtatim
,, Procuratio admittitur; quod re ipſa idem eſt, quo-
,, ad effectum, & aufert Scribis incommodum prædi-
,, ctum regiſtrum faciendi, ac Magn. a Secretis dandi
,, notulam adprobatorum.

3 Verum qui privilegio Doctoratus eſt inſignitus, libere poteſt in S.C. poſtulare, aliis vero licitum non eſt, niſi præcedat examen, ut ſupra, *ut in §. 4. d. prag.*22.& in margine *Pragm.*80.*de offic.S.R.C.legitur v3.Advocatis ſufficit approbatio Collegii.*

4 Deinde per eundem Ducem Alcalà 10.Decembris 1529. fuit promulgata altera pragmatica, quæ eſt 80.*de officio S. R. C.*, per quam in §. 1. confirmatur dicta pragmatica 22.ut examinentur in aliqua Aula S. C. cum præſentia Spectabilis Præſidis, vel ſine, & jurent, capta informatione de vita, & moribus, & expediatur ſolita matricula.

5 Et Magiſtri actorum omnium Tribunalium neminem admittant ſine matricula, §. 3. *d. pragm.*80. ubi nota bene, quod ibi comprehendit omnia Tribunalia, & ſic non ſolum in S.R.C., ſed in Reg. Camera Summariæ, in M.C.V., & Curia Bajulari, & ſic ſervari debet, ut latius dico hic *num.*7.& in quam pœnam incurrunt Actuarii, & Scribæ, dico *num.*8.

In §. 4. *ejuſdem Pragmaticæ* mandatur, ut idem ſervetur in examine Advocatorum R. Audient. & idem in examine Procuratorum, juxta *Pragm.22. de off. S.R.C.*, & matricula Procuratorum fiat per Secretarium dictarum Regiarum Audientiarum.

Et in §. 5. dicitur, quod Advocatus, vel Procurator matriculatus in una Audientia poſſit poſtulare in omnibus aliis, & omnibus Curiis Regni, præter Tribunalia reſidentia intra hanc Fideliſſimam Civitatem Neapolis.

Et reſpectu Tribunalis M.C.V. adeſt *pragm.30. de offic.Mag.Juſt.edita anno* 1554. per quam *in §.5.ſtatuitur*, ut Procurator approbetur per M. C. alias non poſſit onus procurationis exercere in ipſa M.C.

Hæc vero *pragm.*30.non ſervatur, & ratio erit, quia per *pragm.*80.*de off.S.R.C.* (quæ eſt ultima) remanet correcta *hac pragm.30.de offic.Mag.Juſt.*dum *d. pragm.*80. comprendit omnia Tribunalia, in principio §.3. ibi: *I Procuratori ſi abbiano da eſaminare in una delle Ruote del Sacro Regio Conſeglio.*

Et in *d.* §.3. *in fin.*, ibi, *dopo ammesſi ſi debbano matriculare*, & ibi, *ordinando a i Maſtrodatti in tutti li Tribunali, che non ammettano procure ſenza la fede della matricola.*

Deinde continuò ſequitur §. 4. ibi, *nelle Regie Audienze la matricola di eſſo ſi faccia dal Segretario dell'Audienza.*

Ergo ſicut dixit de Regia Audientia, ita pariter dixiſſet de M.C.V., non dixit, ergo noluit, ſive voluit, ut matricula S. C. admittatur in M. C., & in omnibus Tribunalibus quod clarius habetur ex illis verbis, ibi, *li Maſtrodatti di tutti li Tribunali.*

Et in tantum fecit §.ſeparatum pro Regia Audientia, in quantum voluit providere, ne a Regiis Audientiis cogantur venire ad hanc Civitatem ad examen procurationis exercendum in Provincia; ſed ſi quis eſſet matriculatus in S.C. non eget matricula Regiæ Audientiæ.

6 Imo hodie non ſervatur fieri matricula in Regiis Audientiis, ea forſan ratione, quia hodie tale munus procurationis exercetur a perſonis privilegio Doctoratus decoratis, nam, ut ſupra dictum eſt, Doctoratus privilegium ſupplet defectum matriculæ, & pragmatica prædicta requirit examen, & matriculam perſonis non Doctoratis, ut ex dicta *pragm. 22. in fin.*, ibi, *Doctoralibus itaque inſigniis decoratis liceat patrocinari liberè in conſilio, & poſtulare, aliis vero non, niſi ſecundum formam hic traditam.*

7 Ex his itaque clare videtur, confuſe locutum fuiſſe *Motill.de grad. citat. num.* 1., & credo ex errore Typographi, appoſitam fuiſſe particulam (*non permitti intelligat*), quæ particula *non* debet deleri; nam ut advertit etiam *Toſſon. de antefato verſ. 7. obſerv.1. fol.mihi 279.de juram.DD., & Procur.num.* 19.*& ſeqq.Pragm.21.de off.S.R.C.*, non fuit recepta, ut teſtatur etiam *Rovit. ſup. dict.Pragm.* Et pragmatica Excellentiſs. Comitis de Lemos lata ſub die 11. Maii 1612., per quam *num.*28. erat ſtatutum matriculandos eſſe Doctores, & Procuratores, & juramentum ab eis præſtandum, & ordo emanatus *ſub die* 17. *Februarii* 1630. & alii *ſub die* 4. *Martii* 1630.*prag.21.§.3.de offic. S. R.C.fol.*1053., *& pragm. Ducis de Alcalà ſub die* 10.*Decembris* 1619.*quæ eſt* 8.*de off.S.R.C. num.3.fol.*1084. Confirmantes, *ut Advocati quilibet præſtent juramentum, & rigoroſo examini ſubiiciantur*, jamdiu non fuerunt ſervati, nec hodie ſervantur, ut notatur *in margine d. prag.* 21. 22. *&* 80. §. 1., *&* 2.reſpectu Doctorum, & teſta-

ſtatur *de Petris conſ.1.*, *& Conſtant. ſuper pragm.4. de dilation.in fin.Petr.rit.*

8 Sed ſervatur *d.pragm.*80 §.3. reſpectu Procuratorum, qui non ſunt Doctorati;& ſervatur *prag.*88. *eod. tit.de off.S.R.C.*§.27.ubi mandat , quod nullus audeat exercere exercitium Procuratoris in Tribunalibus huius Civitatis,niſi approbatus fuerit per S.C.

Nec debeant Magiſtri act.& Scribæ illos admittere abſque dicta approbatione per fidem matriculæ Magnifici Secretarij S. C. ſervata forma novellæ *Regiæ Pragmatica* , & ordinum factorum per dictum Sac. Conſ. ſub pœnis in eis contentis , aliiſque præfato Ill.Præſidenti reſervatis.

Et novella pragmatica , de qua fecit mentionem *d.pragm* 88., eſt *pragm.*80.*eodem tit.de offic.S.C.* , *& pragm.22.eod.tit.*

Et quia in dictis pragmaticis non ſtatuitur certa pœna : ideo tam Procuratores , quam Magiſtri actorum , & Scribæ incurrunt in pœnam arbitrio Illuſtr. Dom.Præſidis Sacr.Conſilii.

,, Pœna prædicta , quoad Magiſtros actorum , Scri-
,, bas , & ſimiles , fuit per dictam Regis *Conſtitutionem*
,, *cit.loc.* declarata, ſcil. privationis officii , quam ho-
,, die proinde ſolummodo incurrunt.

9 Et quia in dicta pragmatica non apponitur pœna nullitatis actorum , ideo valida ſunt acta quæ fiunt per Procuratorem non matriculatum , antequam opponatur defectus matriculæ , ut advertit *Merlin. controv.73.tit.2.num.11.Altim.quæſt.31. num.109. rub.11.citat.a de Luca ad Golinum cap.4.n.5. fol.29.*

C A P. I I.

De Interrogatoriis in approbatione Procuratoris.

Summarium non apponitur hic , quia ipſa materia habetur loco Summarii.

1 JUdicium quid eſt ?

Reſp. Eſt actus legitimus trium perſonarum, ſcillcet Judicis,Actoris,& Rei,*cap.forus de ver.ſign.*

2 Quando incipit judicium ?

Reſp. Incipit a conteſtatione litis, *l. properandum* 21. *C.de judiciis,gloſ.in l.judicium* 58.*D.de judic.*

3 Quando dicitur lis conteſtata?

Reſp. De jure communi,cum ſuper litigantium oppoſitionem Judex in cauſa cognoſcere cœperit , *l.1.C. de litis conteſt.cap.1.eod.tit.*

Sed de jure Regni datio termini ad probandum importat litis conteſtationem , *Sanfel. in prax. ſect. 46.num.5.Carlev.lib.1.tit.2.diſp.4.num.9.*

4 Terminus ad probandum quantus eſt ?

Reſp. Regulariter eſt 20.dierum , & vocatur terminus juris . Poteſt tamen abbreviari , & prorogari arbitrio Judicis,*prag.7.de ordin.judic.ann.*1477.

5 Terminus ad probandum quando datur?

Reſp. Poſt adimpletas exceptiones dilatorias , *d.ſin pragm 7.ut ſup.*

6 Exceptiones dilatoriæ , quæ ſunt ?

Reſp. Sunt , quæ impediunt litis ingreſſum , ut declinatoria fori , litis pendentia , compromiſſum , legitimatio perſonæ , cautio expenſarum , & ſimiles . *pragm.6.de ord. judic.anno* 1477.

7 Exceptiones dilatoriæ quando opponuntur ?

Reſp. Ante litis conteſtationem, & ſic ante terminum, *d.Pragm.6. ut ſup.*

8 Terminus a quo die incipit currere ?

Reſp. A die poſt intimatam electionem Examinatoris. *Pratus ad Muſc.gloſ. juramentum in princ.*

Dummodo fuerit oblata depoſitio in calce termini , nec fuerint præſentatæ poſitiones , nam præſentatis poſitionibus , terminus non currit , niſi poſt factam depoſitionem , *pragm.* 8. *de ord. judic. & de Franch.deciſ.220.num.7.*

,, Cum per *nov.Conſtit.§.1.num.22.* fuerit ſancitum,
,, ut infra latius dicemus , quod in quacumque parte
,, judicii tam ante,quam poſt litem conteſtatam depo-
,, ſitio ſuper poſitionibus petatur, non impediatur cur-
,, ſus cauſæ , ideo ceſſat talis reſponſio, ſeu limitatio,
,, ſed ſimpliciter reſpondendũ erit, quod poſt intimatã
,, electionem Examinatoris terminus currere incipiat.

9 Examinatorum ſuſpicio quando eſt danda ?

Reſp. Intra biduum poſt notificatum terminum , quo biduo elapſo, ſuſpicio tanquam calumnioſa non auditur,*prag.3.§.10.de dil.an.*1612.*Comitis de Lemos.*

10 Nominatio teſtium infra quantum tempus fieri debet ?

Reſp. Infra quinque dies poſt intimationem termini ; & non ultra , *d.pragm.4.§.9.de dilation.*

11 Terminus nominationis intra Regnum quantus eſt ?

Reſp. Si locus diſtat infra unam dietam , terminus eſt 15.dierum . Sed ſi ultra , tunc ultra quindecim dies pro prima dieta, dantur alii 5. dies pro ſingulis aliis dietis ſequentibus , dummodo non excedant tres menſes ; Sed Judex , vel utraque pars poteſt prorogare , *pragm.7.de ordine judic.anno* 1477.

12 Dieta quot milliaribus computatur ?

Reſp. Dieta legalis per terram computatur 20.milliaribus. *l.1. ff.ſi quis cution.& pragm.7.de ord. judic.*

Sed per mare eſt 50.milliaribus . *Felyn. in cap.olim verſ.demum ſcias , col.4.de except.*

De qua computatione nulla habetur ratio, quia ſemper computatur diſtantia per terram , *Rovit.deciſ.66.num.*4.ubi late.

13 Nominatio intra Regnum qualiter fit ?

Reſp. Fit cum expreſſione loci , ubi habet teſtes , ſed expreſſio nominis , & cognominis teſtium neceſſaria non eſt , *pragm.7.de ord.judic.*

14 Nominans intra Regnum , qua pœna punitur , ſi nominatione non utatur ?

Reſp. Olim pœna erat 12. aureorum , *pragm. 1. §.3. de Procuratoribus,& prag.31.de off. S.R.C.*

Hodie eſt aucta ad duc.50.*ut prag.8.§.5.de dilat.*

Quæ applicatur Fiſco, & parti æqualiter , *pragm. 3.de dilat. Dubium ; obſerva , quia dicta pragm.loquitur de nominatione extra Regnum.*

Quæ pœna ſolvitur a Procuratore , qui ſpeciale mandatum non habet , *d.pragm. 31. de off.S.R.C.& Prag.1.de dil.Nota,quod loquitur de ultra marina.*

15 Terminus nominationis extra Regnum,quæ ultra marina appellatur , quantus eſt ?

Reſp. Eſt ad arbitrium Judicis, dummodo non excedat ſpatium novem menſium , *l.nec de ſtatu C. de dilat. Cave a Petra rit. 69. n. 3. dicente ſex menſium ſpatium in Provinciis continentibus , & novem menſium in tranſmarinis , quia hoc ſervatur in Curia Romana, ex §. ſpatium 5.qu.3.Egid.dec.427.*

16 Nominatio teſtium extra Regnum , quomodo, & quando fieri debet ?

Reſp. Debet fieri cum expreſſione loci , nominis , & cognominis teſtium , *pragm.4. §.9.de dilat.*

Alias intelligitur dierum viginti tantum ; *prag.7. de ord.judic.*

Et cum depoſito aureorum 15. pro quolibet menſe dilationis obtentæ , pro pœna , ſi ea non utatur, nil probando in locis nominatis ; ideoque ſi dilatio erit ſex menſium depoſitum erit ducat. 90. *pragm.3. & 4.§.de dilat.*

17 Nominans teſtes , ut evitet pœnam , infra quantum tempus renunciare poteſt nominationi factæ ?

Reſp. Quandocumque , ante publicationem . Sed cautius eodem die , vel ſequenti . Ita de ſtylo ſervatur, *Rovit.pragm.1.num.4.de procur. Petr.rit.140.nu.6.*

*Motill.de grad.cit.ſeſt.num.*15. non obſtante *pragm.* 59.*de off. S.R.C.*mandante, ut fiat eodem die, vel ſequenti,& hodie non ſervatur,ut dicti Authores.

18 Articulorum copia,an detur in Regno?

Reſp. Non dari, *De Franch.dec.*220.*num.*14.

19 Articuli quando debent præſentari?

Reſp. Quandocumque, infra tamen terminum probatorium. Ita de ſtylo ſervatur. *Petra rit.* 89. *num.*2. *& rit.*69.*&* 283.*Muſcat.lib.*2.*p.*9. *gloſ.defendendum num.* 8. *& gloſ. Impertinentes part.* 5. *ſub num.* 16. non obſtante *pragm.* 8. *de ord. judic. dicente infra* 5. *dies eſſe præſentandos, quia diu receſsit ab aula.*

20 Repulſa teſtium quid eſt?

Reſp. Eſt exceptio contra perſonas, vel dicta teſtium, ut minuatur eorum fides.

21 Repulſa, an, & quando poſſit denegari?

Reſp. Denegatur, quando non fuerit proteſtatus de repulſa in citatione teſtium.

22 Repulſa quando peti poteſt?

Reſp. Dantur octo dies ad petendum examen publicatum, & alii octo dies ad legendum examen. quibus elapſis die ſequenti peti poteſt, & ſic poſt 16. dies ab intimata publicatione, ſed de ſtylo eſt in arbitrium Judicis, *Pragm.*1.*de ord.jud.*

Uſque ad Concluſionem excluſive, & ita ſervatur, *De Altim ad Rovit.conſ.*44.*lib.*3.*num.*2.

23 Repulſæ terminus quantus eſt?

Reſp. Eſt medietas primi termini, & Terminus repulſa repulſæ eſt medietas dictæ medietatis regulariter, *Pragm.*2. *de ord. Jud.*niſi aliter Judici videbitur, *Petr.rit.*73.*num.*14.

24 Repulſa Repulſæ infra quantum tempus eſt petenda?

Reſp. Infra 8.dies a die intimatæ publicationis in Cauſa repulſæ, *Pragm.*11.*de ord.Judic.*

,, Ne tyrones errent, ſciant quod bene poſſunt ,, emittere hoc interrogatorium, & reſponſum ,, circa repulſam repulſæ, nam fuit per dictam *nov.* ,, *Conſtit.num.XXV.cit.§.I.*prorſus ſublata.

25 Repulſam petens, vel repulſam repulſæ, & non utens, qua pœna punitur?

Reſp. Pœna olim ducatorum 12. *Pragm.*1. *de dilat. & Pragm.*3.*de offic.S.R.C.*

Sed hodie eſt aucta ad duc.24, *Prag.*8.*§.*6.*de dilat.*

26 Primum, & ſecundum beneficium quid eſt?

Reſp. Eſt reſtitutio in integrum adverſus probationes non factas.

27 Beneficia prædicta,quibus conceduntur?

Reſp. Perſonis privilegiatis, ut pupillis, mulieribus, Eccleſiis, & ſimilibus, qui alieno auxilio reguntur; *Pragm.*11.*&* 16.*de ordin. Jud.*

28 Beneficium primum, & ſecundum infra quantum tempus eſt petendum?

Reſp. Primum beneficium peti debet infra menſem poſt intimatam publicationem, & ubi non fit publicatio, menſis currit poſt intimatam Concluſionem.

Secundum vero beneficium infra alterum menſem, *Prag.*16. *de ord. Judic.* immediate ſequentem.

29 Terminus primi, & ſecundi beneficii quantus eſt?

Reſp. Eſt medietas primi termini, *Rit.M.C.V.*71.

Et terminus ſecundi beneficii eſt medietas dictæ medietatis; *Rovit.in pragm.*16.*de ord.Jud.*

30 In primo, & ſecundo beneficio, an poſſit fieri nominatio teſtium?

Reſp. Poſſe; *Muſcat.par.*6. *gloſ.Adverſæ num.*2.

31 Primum, & ſecundum beneficium petens, qua pœna punitur, ſi non utatur?

Reſp. Pœna olim erat 12.ducatorum; *Pragm.* 1. *de dilat.pragm.*32.*de off.S.R.C.*

Hodie eſt aucta ad ducatos 24.*Prag.*8.*§.*6.*de dilat.*

,, Quod dicitur de primo,& ſecundo beneficio eſt ad- ,, vertendum, quod amplius locum non habet, ſed ,, tantum de primo, hoc enim ſolummodo hodie ex ,, *ead. Conſtit.* adducto loco *num. XXVI.* perſonis privilegiatis conceditur.

32 Depoſitio principalis quando peti debet?

Reſp. Olim infra 5.dies; *Prag. Quinta die, quæ eſt* 8. *de ord. Jud.*

Hodie uſque ad Concluſionem, imo in rebus de novo occurrentibus poſt Concluſionem etiam peti poteſt; *Pragm.*4.*§.*7.*de dilat.dicta* delli 28. Capi.

Quod intellige de depoſitione per verbum credo, & non credo ſuper poſitionibus, non interrogative, ſed poſitive factis.

Secus ſuper interrogatoriis, an ſit hæres, & ſimilibus interrogative factis, tunc ante dationem termini, & non ultra, ut habetur in *Prag.*6.*&* 7. *de ord. jud.*

33 Declaratio circa uſum quando peti debet?

Reſp. Olim infra 15. dies poſt intimatam publicationem, & poſt notificationem ſcripturarum. *Prag.* 4. *§.*8 *de Dilat.*

Hodie quandocumque, etiam poſt ſententiam; *Urſill.ad Affl.dec.*226.*num.*4.

34 Declarare nolens circa uſum, quomodo cogendus eſt?

Reſp. Poſt Trina præcepta declaratoria, quod nulla habeatur ratio de productis. *Prat.reſp.crim.*5.*nu.*2. *Marad. obſerv.*130.*num.*6. vel ſi eſt actor denegatur ei Audientia, donec declaraverit.

,, Hujuſmodi interrogationes reſpicientes declara- ,, tionem circa uſum, ſunt omnino auferendæ, ſicuti ,, ipſa declaratio ſublata eſt, ut ſupra innuimus.

35 Publicatio quando fit?

Reſp. Poſt examinatos teſtes. *Pragm.*11. *de ord. Jud.*

36 Concluſio quando fit?

Reſp. Poſt publicatas probationes; *Prag.* 11. ibi, *quibus terminis finitis cauſa pro concluſa habeatur.*

37 Concluſione facta an poſſint fieri aliæ probationes?

Reſp. Non poſſe per teſtes, *Pragm.* 14. *de ord. Jud.* ſed poſſunt præſentari Scripturæ uſque ad ſententiam, & peti terminus ad illas concomitandas, & e contrario ad impugnandas. *De Franch. deciſ.*671. *& ratio eſt, quia pragmatica prohibet nudam teſtium probationem, ſed hæc eſt mixta probatio.*

,, Ubi loquitur de concluſione, quæ amplius ex di- ,, cta Regis *Conſtit. ibid. num. XXVIII.* non eſt in uſu, ,, ſicuti nec terminus ad impugnandum, nec ad con- ,, comitandum, intellige de monitione ad ſententiam, ,, quæ hodie expeditur, omnibus aliis omiſſis, poſt ,, publicatas probationes, ut infra latius ſuo loco.

38 Nullitas decreti interlocutorii infra quantum tempus proponi poteſt?

Reſp. Infra ſex dies a die intimati decreti,& non ultra, etiamſi habeat vim diffinitivi, *Pragm.*4. *§.*18. *de Dilat.detta* delli 28.capi dell'Anno 1632.

39 De nullitate ſententiæ infra quantum tempus dici poteſt?

Reſp. Per viam exceptionis, perpetuo, *l.Pure §.fin.D. de dol.mal.except.l.pet.C.de temp.in integ.reſt. l.licet C. de excep.* & in Regno non habemus legem, *Altim. rub* 8.*qu.*6.*num.*28.*tom.*1.

40 Sed per viam actionis?

Reſp. Infra decem annos de jure Regni, *d. Pragm.* 4. *§.* 2.*de dilation.*

Et infra 30.de jure communi, *Reg. de Marin. lib.*1. *reſol.*27. *n.*10. quia nullitatis querelæ tempus a jure præfixum non habetur, niſi prout aliæ actiones, quæ 30.annis præſcribuntur, *DD.in l.ſicut C.de præſcrip.* 30.*vel* 40.*ann.*

41 De nullitate ſententiæ, quo caſu dici poteſt?

Reſp. In duobus caſibus, ſcil. quando eſt contra expreſſum caſum legis, quæ lex ſpecificari debet, *Prag.* 4.*§.*16.

4.§.16.*&* 20.*ann.*1612.*Comitis De Lemos,& Prag.5. de dilat.ann.*1620.*Cardinal.Br ja y Velaſco*,vel quando eſt contra ſcripturam publicam præſentatam ante ſententiam,*d.Prag.*1.§.16,*&* 20.*de dilat.*

Et requiritur Advocati, vel Procuratoris ſubſcriptio, *d.Pragm.*4.§.24.*de dilat.*

Et requiritur depoſitum, ſi ante exequutionem proponatur, ad finem impediendi illam; *Prag.*5.§.2, *&* 3.*&* 32.*de offic.S.R.C.*

Secus ſi per viam actionis poſt executam ſententiam, quo caſu non requiritur depoſitum,ex contrario ſenſu *dictarum pragm.*

Quod non reſtituatur, licet nullitatibus renunciatur;*prag.*8.§.2.*de dilat.*„Vid.hic *nov.Conſt.*§.I.*n.*19.

Sed pauper non tenetur facere depoſitum; *prag.* 3.*de Quaſtion.* „ Ad hoc obſerva *d.Conſt.* §.*V.n.*3.

42 Depoſitum quantum eſſe debet?

Reſp. In Sac.Conſ.& Reg.Cam. & Coll. Conſ. intra duc. mille erat ducatorum 12. ſed ultra ducatos mille erat pœna ducatorum 90.*pragm.*5.§.3.*de off.S.R.C.*

Hodie dicta pœna eſt aucta ad duplum. *Apoſtilla ſup.d.*§.3.*prag.*5.*de off.S.R.C. ex literis S.R.Maieſt.*

Sed in M.C.V.intra ducatos 75. pœna eſt ducatorum ſex,ultra ducatos 75. depoſitum eſt ducatorum duodecim.

In interlocutoriis vero latis in Aula M.C.V.fit depoſitum carolenor.30.

At latis domi fit carol,15.*Pragm.*1.*de Procurat.*

43 De nullitate actorum quando dici poteſt?

Reſp. Nullitas ab actis ante ſententiam factis, non poteſt poſt ſententiam opponi; *pragm.*4.§.17.*de dilat.*

Sed de actis non factis, quæ fieri debebant;etiam poſt ſententiam dici poteſt, ex contrario ſenſu *dicta pragmatica*.

44 Contra ſententiam,quæ remedia dantur,& quot?

Reſp. Tria,Appellatio, vel Reclamatio, Nullitas, & Reſtitutio in integrum.

45 Sententiæ executio, an impediri poſſit per iſta tria remedia?

Reſp. In S. C. per nullitatem, vel reſtitutionem in integrum ante cœptam executionem impeditur executio, *Franch.deciſ.*702. *Carlev. lib.*1, *tit.*7.*diſp.*16. *num.*48.

Sed per reclamationem non impeditur, verum præſtita cautione in caſu retractationis exequitur; *pragm.*5. *de off. S.R.C.*

In M. C. V. non impeditur per appellationem, ſi eſt infra duc. 150. ſed præſtita cautione exequitur, *pragm.*3.§.4.*de off.S. R. C. confirmata per pragm.*6. *de appell. ann.* 1574. & licet hæc quantitas fuerit aucta uſque ad ducatos 500.*per pragm.*64. §.3.*de off. S.R.C*, tamen hæc ultima non ſervatur.

Sic quando accuſatur inſtrumentum via ritus; *Pragm.*8.*de liquid.inſtrum. ann.*1637. *Comitis Montis Regis*,

Et in judicio aſſiſtentiæ quoad caput adjudicationis tantum, appellatione non obſtante exequitur, *Pragm.* 2. *de App.* quæ licet non diſtinguat, fuit tamen cum hac diſtinctione interpretata per S. C. teſte *de Franch.deciſ.*120.

Verum quoad caput venditionis executio impeditur per appellationem; idem *de Franch.loc.cit.*

Sed per nullitatem in omni caſu impeditur executio; *d.Pragm.*2. *de Appell.*

46 Appellatio quid eſt?

Reſp. Eſt provocatio a minori ad majorem Judicem ratione gravaminis illati, vel inferendi; *c. ut debitor de Appell. Abb.in cap.cum ad ſedem de reſt.ſpol. Affl.deciſ.*269.*Verd.lib.*4.*inſt. fol.*290. *num.*2888.

47 Appellatio infra quantum tempus fieri poteſt?

Reſp. Infra decem dies a die intimati decreti,& ſi infra dictum tempus non appellatur, ſententia facit tranſitum in rem Judicatam;*aut.hodie autem C.de appel. l.eleganter verba poſt rem D.de cond. indeb.l.res jud. D.de reg.jur. cap.quoad Conſultationis de re judic.*

48 Appellatio infra quantum tempus proſequi debet, & ſi non fuerit proſecuta,quando dicitur deſerta?

Reſp. Quando fuerit appellatum infra decem dies,ſed non fuit proſecuta appellatio infra 50. dies; qui dantur ad obtinendas inhibitoriales a Superiore,ei que præſentandum proceſſum. *Conſt.reg.appel.temp. Affl.ibidem poſt num.*39.*& deciſ.*175.

Quando dictus terminus 50. dierum fuit a Judice breviatus, ſed non fuerit proſecuta appellatio infra terminum a Judice ſtatutum ad proſequendum, ideſt non fuerit præſentatus proceſſus ad quem, *Muſcat.par.*1. *gloſ. finiendum num.*18.

Licet fuerit præſentatus proceſſus infra 50.dierum vel infra terminum a Judice ſtatutum, non fuit deinde exercitata appellatio, & finita, ſive proſecuta infra annum,& ex cauſa infra biennium; *authen. ei, qui Cod.de temp.& repar.appell.Afflict.in Conſt. appel. temp.num.*29. *& ſeq.*

Si partes poſt appellationem denuo litigaverint coram primo Judice, qui ſententiam tulit, per tacitam renunciationem appellatio dicitur deſerta; *cap.ſolitudinem de appell.*

49 Reſtitutio in integrum quando peti poteſt?

Reſp. In quacumque parte Judicii, etiam poſt ſententiam, *Muſc.gloſ.provocare par.*3. *num.*56.

50 Quæ ſunt exceptiones peremptoriæ?

Reſp. Sunt, quæ perimi faciunt actionem intentatam, ut ſolutio,tranſactio, res judicata,& ſimiles; §.*Appellantur Inſtitut.de exception.Carlev.lib.*1.*diſp.*5.*n.*3.

51 Exceptiones peremptoriæ quando poſſunt opponi?

Reſp. Quandocumque, etiam poſt ſententiam, *Teſt.in c.*1.*de lit.cont.in* 6.*DD.ibid.Carlev.loc.cit.num.*5.

52 Exceptiones mixtæ, ſive anomalæ, quæ ſunt?

Reſp. Sunt, quæ poſſunt habere vim peremptoriæ perpetuæ,vel vim dilatoriæ temporalis,ut exceptio, ne quis teneatur ultra id quod facere poteſt, vel deducto ne egeat,quia,ſi non venerit ad pinguiorem fortunā perimit perpetuo,ſed ſi venerit,dilatat tempus.

Ita exceptio falſi Procuratoris, & inſtantiæ peremptæ, *Scribentes in d. cap. de litis conteſt. in* 6. *Carlev.loco cit.*

53 Quando poſſunt opponi?

Reſp. Ante.& poſt litem conteſtatam; *Idem,ut ſupra.*

54 Exceptiones modificativæ,quæ ſunt?

Reſp. Quæ non dilatant, neque perimunt negotium; ſed ſolum modificant, ut Exceptio Diſcuſſionis, Meliorationum, ne teneatur ultra vires, & ſimiles, *DD.in l.ex adverſo* §.*fin,D.ſolut.matrim.*

55 Modificativæ quando opponi debent?

Reſp. Infra menſem poſt notificatam ſententiam; *Pragm.*4.*de dilat.*§.35.

Hæc ſufficiant pro approbandis procuratoribus, ne Tyrones multitudinem rerum, & prolixitatem formidantes deſiſtant.

„ Sunt, & alia hujuſmodi interrogatoria penes Pra-
„ cticos, quos quiſque conſulere poterit; verum ad-
„ vertere ſimul oportet ad pluries citatam Regis
„ Conſtitutionem, ſecundum quam ſunt ea regulan-
„ da; nam paſſim hodie circa eam verſantur interro-
„ gatoria, quæ ſiunt, aut ab Illuſtri Marchione S. R.
„ C.ſpectabili Præſidente doctiſſimo, ac omni politio-
„ ris literaturæ, ac ſapientiæ genere ornato D. Vin-
„ centio de Ipolito, aut ab aliquibus ex præſtantiſ-
„ ſimis Dominis Regiis Conſiliariis, ſapientiſſimiſque
„ Aularum ejuſdem S. R. C. Præfectis, cum quis, ut ad
„ Procuratoris munus adprobetur, examini ſubii-
„ citur.

CAP.

CAP. III.

De Procuratore.

SUMMARIUM.

Procuratorem conſtituere nemo cogitur, tam ſi ſit actor, quam ſi ſit Reus, dummodo ſit notus, & ſit in Urbe, num.1.

Actor, vel Reus, vel qui non eſt notus, vel qui non eſt in Urbe, cogitur conſtituere Procuratorem, num.2.

Eccleſia, Clericus, Mulier, & miſerabiles perſonæ coguntur conſtituere Procuratorem, num.3.

Actor quilibet in S. C. ſi non conſtituit Procuratorem, ad ulteriora non poteſt procedere, num.4.

Reus citatus in partibus nominans Procuratorem in calce citationis, quid agendum? num. 5.

Reus commorans in loco Judicii, quando cogitur Procuratorem conſtituere, & quando non? num.6.

Acta facta per Procuratorem ante mandati exhibitionem ſunt nulla, num.7.

Acta facta per Procuratorem non matriculatum, antequam defectus matriculæ opponatur, ſunt valida, num.8.

Procuratoris mandatum triplex eſt, Speciale, Generale, & Univerſale, & declarantur, num. 9.

Procurator habens poteſtatem ſubſtituendi, an & quando poteſt ſubſtitutum revocare, num.10.

Procuratoris falſi exceptio, quæ ſit, & quando admittitur? num.11.

Procurator falſus ſi obtinuerit ſententiam, an poſſit illa a principali ratificari? num. 12.

Exceptio inhabilitatis contra Procuratorem debet opponi ante conteſtationem, num.13.

Exceptio contra Procuratorem, quod non ſit matriculatus, opponi poteſt in qualibet parte Judicii, ſed acta interim facta ſunt valida, quod limitatur in Curiis inferioribus Regni, num.14.

Procuratoris non legitimi exceptio differt ab exceptione Procuratoris falſi, num. 15.

Procurationis defectus conſideratur ex parte conſtituentis, & exemplificatur, num. 16.

Procuratoris defectus ex parte conſtituti exemplificatur, & ſi non opponitur ante conteſtationem non amplius admittitur, num. 17.

Procuratoris defectus reſpectu ſcripturæ exemplificatur, num.18.

Procurator Univerſitatis, Eccleſiæ, & aliorum, qui per ſe comparere non valens, ſi conveniuntur, non tenetur ſumptibus ſuis copiam mandati exhibere, ſed ſolum notitiam dare, ubi eſt mandatum, ut actor ſuis ſumptibus poſſit copiam habere, ſecus quando eſt actor, & idem dicitur de Tutore, nu.19.

Procurator licet non ſit conſtitutus generaliter ad omnes cauſas, poteſt appellare, & appellationem proſequi, num.20.

Procuratoris mandatum, quando morte mandantis extinguitur, & quando non? num.21.

Quando hæres citari debet, ut inſtantia transferatur in hæredem, & quid in cauſa feudali? num.22.

Mandatum extinguitur, quando mortuo principali non remanent hæredes, etiam poſt conteſtatam litem, & quando hæreditas providetur de Curatore, & quando non, num.23.

Mandatum extinguitur morte Prælati, vel Rectoris Eccleſiæ, num.24.

Sententia quomodo debet concipi in perſonam Procuratoris, & in damnum hæredis, & datur form. nu.25.

Decretum, quod Judicium transferatur in hæredes, ſi non præcedit, ſententia erit nulla, etiam in favorem mortui, num.26.

Sententia non poterit exequi contra hæredem, niſi hæres citetur ad dicendum cauſſam quare? num.27.

Mandatum quando non extinguitur, morte mand. n.28.

Procurator ad libitum conſtituentis, an revocari poſſit, & quando? num.29.

Mandato revocato, quando recte proceditur cum primo Procuratore, & non cum ſecundo? num.30.

Procurator, qui præſentavit mandatum, non poteſt ſe excuſare nolle intervenire, num.31.

„ Quid ſervabatur in praxi, & quid hodie per Prag.
„ ann.1728. & per nov. Conſtitut. ibid.

Procurator licet habeat poteſtatem exigendi tantum, poteſt in judicio cogere debitores ad ſolvendum, & aſſignatur ratio, num.32.

Procurator fines mandati excedere non poteſt, & quomodo hæc concluſio intelligenda eſt? num.33.

Procurator ad negotia conſtitutus poterit agere, & conveniri in judicio, exceptis caſibus requirentibus ſpeciale mandatum, num.34.

Mandatum non apparens in proceſſu compilato, ex temporis longitudine quando præſumitur, num.35.

Procurator repellitur a Judicio, ſi recuſat exhibere mandatum, vel cavere de rato, cum ſuis limitationibus, num.36.

Mandati defectus ſi non fuerit oppoſitus, acta interim facta valent, ſi vere ſit Procurator, ſecus ſi nullum habeat mandatum, num.37.

Acta facta coram præſumpto Procuratore, licet mandatum non appareat, ſunt valida, num.38.

Mandati revocatio debet notificari, num.39.

Procuratoris perſona quot modis impugnatur, nu.40.

Procurator impeditur agere, donec ſciatur hæres, & „ inſtantia ſit in hæredem translata, num.41.

Pater, ubi agit nomine filii, non poteſt conſtituere Procuratorem ſine conſenſu filii, num.42.

Religioſus Procuratorem non poteſt ſubſtituere, niſi cum licentia ſuperioris, num.43.

Procurator, quibus caſibus poteſt alterum ſubſtituere? num.44.

Subſtitutus an mortuo Principali expirat, & ejus ſubſtitutio? num.45.

Formula opponendi contra Procuratorem, vel ſubſtitutum, qui non habens mandatum ſufficiens, nu.46.

Termini ad denunciandum Form. cum reſponſione, n.47.

Prima citatio quando poteſt incipere a Procurat. n.48.

Procurator debet citari perſonaliter, & non domi, n.49.

Maritus, in quibus caſibus poteſt agere in Judicio ſine mandato uxoris, num.50.

Conſanguineus, & affinis, quando ſine mandato poteſt agere in Judicio, vel pro eo comparere, cum ampliatione, & limitatione, num.51.

Appellatio non admittitur ſine mandato, num.52.

Conjunctus poteſt agere in Judicio, ſed non poteſt exigere, num.53.

Procurator ſine ſpeciali mandato non poteſt renunciare termino probatorio, num.54.

Procurator Tutoris finita Tutela expirat mandatum in litibus, & rebus non exceptis, num.55.

Subſtituens quando poteſt citari, ſi ſubſtituens moriatur, vel non reperiatur, num.56.

Clerici in Regno prohibentur patrocinari, num. 57.

Matricula Procuratoris, num.58.

Form. quando latitant Procuratores Reorum, num. 59.

Procurator nolens intervenire, quando poteſt cogi ad interveniendum, num.60.

Formula citandi per edictum, quando principalis non reperitur, & quod interim procedatur cum Procuratore, num.61.

Form. adſtringendi Reum, licet ſit in loco judicii, n.62.

Formula, quando ſunt multi collitigantes, ut conſtituant unum, vel duos Procuratores, num.63.

Procuratio generalis penes acta, num.64.

Procuratio ſpecialis penes acta, num.65.

Formula conſtituendi unum Procuratorem nomine omnium,

Digitized by Google

omnium, num. 66.

1 PRocuratorem conſtituere nemo cogitur, ſed quiſque poteſt per ſe agere, ſi notus ſit, & in Urbe habitet, *V. rd. ad Gallup. par. 2. cap. 8. n. 50. ex Muſcat. gloſ. comparentes par. 3. n. 9. Foller. ad Maran. qu. 6. membro primo nu.* 100. *Ang. & Bart. in l. qui ante Kalendas ff. de verbor. obligat. Motill. de grad. cit. num.* 514. *ex text. & gloſ. in l. fin. C. de Procur.*

2 Colligitur practica ex his, ut ſi actor, vel Reus non ſit in Urbe, vel ſit, ſed ignotus, poteſt opponi exceptio conſtituendi Procuratorem, ne defatigetur in inveſtigando adverſarium.

3 Limitarem ego in Eccleſiis, mulieribus, & miſerabilibus perſonis ob *pragm. 1. de falſis*, quæ mandat, ut Procuratores talium litigantium incidant in pœnam falſi, & amiſſionis cauſæ, & non ipſi principales, ſi fuerint producti teſtes falſi, vel ſcripturæ, & propterea colligitur practica ex dicto ſtatuto, ut poſſit opponi exceptio conſtituendi Procuratorem laicum, cum quo poſſit procedi ſuper exceptione falſitatis, ne ad imparia judicentur, & cogi hujuſmodi Principales ad conſtituendum Procuratorem, etiam quod ſint in loco Judicii.

4 Limitatur etiam in S. C. Neap., ubi ſi Actor in actu primæ citationis ante conteſtationem litis non conſtituit Procuratorem, Scriba cauſæ prohibetur ad ulteriora actitare, ex *pragm. 79. de offic. S. R. C. quæ in ultima compilatione eſt* 81. §. 5. ſub pœna nullitatis actorum, aliiſque pœnis, & eſt in viridi obſervantia; teſte *Motill. de grad. citat. num.* 123. & nos ſic videmus paſſim obſervari.

5 Et reſpectu Rei citati in partibus, ſi in calce citationis Reus inſtaret, ut intimetur tali ſuo Procuratori conſtituto in eadem banca in aliis cauſis; tunc onus erit Magiſtri actorum recognoſcere proceſſus, & facere fidem de dicto mandato apud acta dictæ cauſæ noviter intentatæ, ut cum dicto Procuratore procedi poſſit. At ſi non reperiretur mandatum, tunc in novo proceſſu id notetur, & procedetur in contumaciam, ſub pœna ſuſpenſionis, & de ſolvendo intereſſe; eadem *pragmat.* ubi ſupra.

6 At reſpectu Rei commorantis in loco Judicii non cogitur procuratorem conſtituere, ut *gloſ. & Text. in l. fin. C. de Procuratoribus*.

Et dicta pragm. loquitur de actore, etiam quod exiſtat in loco Judicii, & de Reo exiſtente extra locum Judicii. Concluditur itaque, quod Reus exiſtens in loco Judicii non tenetur legitimare ſuam perſonam per Procuratorem.

At ad evitandam difficultatem perquirendi ignotos, & irreperibiles per totam Civitatem, Judex poteſt tam actorem, quam Reum cogere, ut conſtituant procuratorem, & ſi Actor citatus non comparet, proceditur ad inſtantiam Rei in contumaciam Actoris; vel liberatur reus ab obſervatione Judicii, *Muſcat. part. 3. gloſ. comparentis n. 9. &* 10.

Reus enim in loco judicii commorans etiamſi non comparet, contumacia non accuſatur contra eum, ſed in quolibet actu citari debet; Niſi per Judicis decretum ſtatuatur, ut conſtituat procuratorem, juxta formulam, quæ inferius deſcribetur.

7 Acta facta per Procuratorem, non apparente mandato Procurationis, ſunt nulla, *de Franch. decíſ.* 490.

Acta facta ante mandati exhibitionem ſunt nulla; *gloſ. in Clem. 1. verſ. acceptis de Procurat. & in c. licet verſ. ſuſcipere eodem tit. Alexand. conſ. 78. num. 9. Gratian. diſcept. 907. num. 37. vol. 5.*

Maxime ſtante ſtatuto, quod acta non valeant ſine mandato, ut eſt in his Tribunalibus Neapolitanis, per *prag. 81. de offic. S. R. C. §. 5.* ibi: *Sotto la medeſima pena, oltre la nullita di tutti gli atti, ipſo jure incurrenda, e che con queſta ſi dichiara per incorſa, dovendo oſſervare il medeſimo a riſpetto del Reo convento, &c.* quo caſu neque cautio, neque ratihabitio mandati ejuſdem Domini ſufficit, *l. ſi vero non numerandi §. ſi traditam, alias ſi creditam ff. mandati Golin. de Procur. cap. 3. num. 2. &* 40.

Verum ſi Reus velit præſentare libellum, vel ſcripturam, non poteſt recipi, nec audiri, niſi prius legitimet ſuam perſonam per conſtitutionem Procuratoris, & ita eſt ſenſus *d. pragm.* ibi: *dovendo oſſervare il medeſimo a riſpetto del Reo.*

8 Sed ſi ille, qui habet mandatum, non eſt matriculatus, acta ſunt valida, antequam defectus matriculæ opponitur, *Altim. rubr. 11. quæſt 31. num. 209. ut dixi in ſuperiori cap. 1. de matric. in fine.*

9 Procuratoris mandatum triplex eſt, vz. *Speciale, Generale, & Univerſale.*

Speciale, eſt ad certam rem, & tunc indiſtincte finitur morte mandantis, *per tex. in l. mandatum C. mandati.*

Generale, quando fit mandatum ad diverſas res; tunc ſi tutor, e. g. qui tutorio nomine fecerat tale mandatum, mortuus ſit, vel deſierit eſſe tutor, mandatum finitur, & revocatum cenſetur in litibus, & negotiis non cœptis, ſecus in illis cœptis, & ubi res non eſt integra; *de Franch. decíſ. 466. num. 2.*

Univerſale, quando univerſaliter ad omnia negotia conſtituitur, ut in mandato inſtitoris, tunc ſi una res in negotio eſt inchoata geri, mandatum non expirat morte mandantis, quia totum ipſum univerſale eſt geri inchoatum, & ſic res non eſt integra; *de Franch. ubi ſupra.*

10 Procurator virtute poteſtatis ſibi a Domino traditæ de ſubſtituendo, ſi alium ſubſtituit, non poteſt dictum ſubſtitutum revocare, poſtquam dictus ſubſtitutus ſuſcepit onus dicti mandati; *Franch. dec. 465. per tex. in cap. is, qui, de procuratoribus in 6.*

Et rationem aſſignat ibi gloſſa, quia Procurator, qui ſubſtituit, functus eſt officio ſuo in dicta cauſa, & propterea non amplius cum eo, ſed cum ſubſtituto procedi debet; & ſi cum ſubſtituto ob aliquod impedimentum procedi non poteſt, neque procedi poterit cum dicto primo Procuratore ſubſtituente.

Fallit dicta regula, ubi Procurator habeat facultatem ſemel, vel pluries ſubſtituendi unum, vel plures, quia hoc caſu ex ſubſtitutione ſemel facta non deſinit eſſe Procurator, ſed ſemper remanet Procurator; *Franch. ubi ſupra num. 3*

Fallit ſecundo, ubi Procurator habeat mandatum generale, quia facta ſubſtitutione in una cauſa, in aliis non prohibetur exercere officium Procuratoris.

Imo aliqui tenent, quod etiam in eadem cauſa in qua ſubſtituit, remaneat Procurator, & ſubſtitutum revocare poteſt, ſed hoc non eſt ſine controverſia, ut eſt videre apud dictum *Franch. d. decíſ. in fin.*

11 Procuratoris falſi exceptio eſt, quando contra Procuratorem mandato carentem, aut eo revocato, aut falſo mandato utentem opponitur, *Motill. de gradu citat. num.* 158.

Hæc in qualibet parte Judicii admittitur, ideo inter anomalas numerari poteſt, ſecundum *Motill. dicto num. 158. & num. 162. in fine.*

Tanto magis, quia oppoſita etiam poſt ſententiam reddit judicium nullum, *Motill. in gradu cit. num.* 229. Niſi ſupervenerit mandatum cum clauſula *ratî*, quæ communiter apponi ſolet, quia tunc virtute dictæ clauſulæ, acta ante mandati receptionem valerent, in vim ratihabitionis; *Motill. de gradu cit. num. 158., ex Rota in antiq. decíſ. 586. incipiente, quidam non erat Procurator.*

12 Procurator falſus ſi obtinuerit ſententiam, poteſt regulariter dicta ſententia ratificari a ſuo princi-

cipali, ſive major, ſive minor ſit, per *Text. in l. cum minor 25. annis §. falſus ff. ratum haberi.*

Exceptis treſdecim caſibus limitatis per *Jaſon. in d. l. ſub nu.* 10. relatis a *Motill. in gradu cit. nu.* 159.

13 Procurator licet habeat legitimum mandatum principalis, ſi erit tamen inhabilis ex propria perſona ſua, ut quia eſſet perſona, quæ non poſſet patrocinari, & eſſe in judicio, ut eſt Clericus, Monachus, Fœmina, Reus criminis, & ſimilis, tunc talis objectio contra perſonam Procuratoris debet opponi ante litis conteſtationem, quia dicitur exceptio dilatoria, quæ poſt conteſtationem non admittitur, *Text. eſt in l. qui procuratorem 57. §. ſi quis remittit exceptionem procuratoriam ff. de Procurat. leg. ita demum C. eodem tit. & additio ad Gloſ. inſtit. lib. 14. tit. 10. De his, per quos agere poſſumus §. Procurator. in verbo cuicumque.*

Et validum erit judicium, ubi congruo tempore non fuit oppoſita dicta exceptio reſpiciens defectum conſtituti, quia habilitatur perſona Procuratoris non habilis, ſi cum eo conteſtetur lis, *l. ita demum l. exigendi, C. de Procurat. leg. filiusfam. §. veteranis, ubi Bart. ff. de Procuratoribus, apud Motill. de grad. cit. num.* 161., *&* 170. *fol. mihi* 22.

14 Limitatur dicta concluſio, quando Procurator non eſt matriculatus, ſive approbatus ad exercendum Officium Procuratoris, quia poterit hæc exceptio contra perſonam Procuratoris opponi quandocumque, in qualibet parte Judicii, ratione inhabilitatis perſonæ ex ſpeciali jure provenientis, licet acta interim facta ſint valida, & hæc exceptio ponitur inter anomalas per *Motill. ubi ſupra.*

Sed advertendum, quod hoc locum habet ſolum in illis Tribunalibus, & Curiis, ubi eſt tale ſtatutum, & in Tribunalibus Neapolitanis per *prag.* 78. *de offic. S. R. C.*

Sed in aliis Curiis Regni Inferioribus, ubi admittitur ad onus Procuratoris, etiam non Matriculatus, non admittitur dicta exceptio.

15 Procuratoris non legitimi exceptio differt ab exceptione Procuratoris falſi; Nam Procurator falſus eſt, quando caret mandato, veluti utens mandato revocato, vel mandato falſo.

Procurator non legitimus eſt, quando habet mandatum; ſed invalidum ex aliqua ratione, & defectu, &

16 Procurationis defectus poteſt conſiderari, ut ſi conſtituens eſſet pupillus, minor, furioſus, mentecaptus, prodigus, mutus, Surdus, vel religioſus, & ſimilis, qui dum per ſe agere non valet, nec alteri committere poteſt, & conſtitutio Procuratoris non valeret, quatenus ipſius præjudicium reſpiceret, *l. neque §. pupillus l. non eo minus Cod. de Procurat. & alia leges apud Motil. de grad. cit. n.* 166.

At ſi conſtituens poſſet per ſe agere, & in judicio ſtare, tunc poſſet etiam valide Procuratorem conſtituere, *l. 1. §. uſus ff. de Proc. Motil. ubi ſup. d. n.* 169.

Exemplificatur in Tutore, vel Curatore, qui ſi non adimplevit ſolemnia, non poteſt agere ipſe per ſe, neque per Procuratorem, & acta eſſent nulla, *Text. in l. ſi Tutor C. in quibus cauſis in integr. reſtit. l. 3. in fine, Cod. de Tut. & Curat. qui ſatis non dedit l. muto §. ſub conditione ff. de Tutelis apud Motil. de grad. cit. num.* 168.

17 Reſpectu Conſtituti defectus, poterit conſiderari nullitas, ſi conſtitutus eſſet perſona, quæ nec pro ſe, nec pro aliis in judicio eſſe poſſet, ut Servus, & cæteri, qui inhabiles habentur, & Monachus ſine auctoritate ſui Superioris, *gloſ. in fin. de Procurat. cap. a. de poſtulat. Motill. de gradu citat. n.* 169.

Quæ exceptio reſpiciens defectum Procuratoris conſtituti, ſi non opponatur ante litis conteſtationem, non amplius auditur, & acta erunt valida, ut ſupra diximus.

18 Reſpectu defectus conſtitutionis, ſive ſcripturæ Procuratoris; Nullitas poterit conſiderari, quando aliquod requiſitum deeſſet in publicis inſtrumentis mandatorum, ut quia non fuit factum manu publici Notarii, vel coram teſtibus, & cum appoſitione diei, & ſimilium, *cap. 1. in fine extra de Proc. Motill. in grad. citat. num.* 171.

Et quando mandatum non fit per actum publicum, ſed per epiſtolam, tunc, ut adhibeatur fides, debet eſſe munitum ſigillo alicujus Judicii ordinarii, *Rovit. deciſ. 162. Motill. de grad. cit. num.* 172.

Vel ſaltem ſigillo privati, *l. ſi Procurat. ff. de proc., & gloſ. in clem. verb. vel literis eod. Tit. Bart. in l. Lucius circa finem ff. de fidejuſſor. Motill. ubi ſupra.*

Sed hodie in noſtro Regno practicatur, ut fiat Epiſtola procurationis firmata a conſtituente cum Sigillo Notarii publici, & ſubſcriptione duorum, vel trium teſtium.

19 Procurator Univerſitatis, Eccleſiæ, vel ſimilium, qui per ſe comparere non valent, ubi conveniuntur, ſi actor petit copiam mandati a Procuratore, non debet dare ſumptibus dictarum perſonarum privilegiatarum, ſed ſat erit dicere, ubi eſt mandatum, ut copiam actor poſſit ſumptibus ſuis habere; *Urſill. ad Afflict. deciſ.* 177.

Et ita Tutor pupilli, ſi actor velit ſolemnia, ſecus vero ubi dictæ perſonæ agunt, quia actor debet venire paratus.

20 Procurator conſtitutus in cauſa ſimpliciter, licet non ſit conſtitutus ad omnes cauſas, ſive generaliter, poteſt tamen appellare, & proſequi appellationis judicium, ita concludit *Motill. fol. 19. in grad. termini num. 49. per tex. in l. invitus Cod. de Procuratoribus, & gloſ. in dict. l. invitus Cod. de Procur. verbo extende l. in commodato ff. commodati;* Quicquid alii confuſe locuti ſint ſuper hoc.

21 Procuratoris mandatum morte mandantis finitur, re tamen integra, ſecus re non integra, *Franch. dec. 166. per text. in l. mandatum Cod. mandati.*

Ideo poſtquam Procurator litem conteſtatus eſt, non obſtante morte Principalis recte proceditur cum illo, qui eſt Dominus litis uſque ad ſententiam, *Gallup. p. 2. cap. 3. num.* 38. dummodo conſtat de hærede in actis, & inſtantia ſit in hæredem tranſlata, aliter ſecus, *Gallup. ubi ſupra Minad. deciſ.* 35., & tam agendo, quam defendendo ſive pro Actore, ſive pro Reo interveniat, *D. Conſ. Altim. de nullitat. rub. 11. qu. 36. num.* 5. ubi citat *Rovit. in rubr. de procur. num. 37. Cancer. var. lib. 2., & 11. num. 38. Fontanell. deciſ. 96. num.* 19.

22 Imo licet non citetur hæres, recte proceditur cum dicto Procuratore, quia tunc in tantum citari debet hæres, in quantum Procurator petit, *Frec. de ſubfeud. lib. 3. auth. 15. Gallupp. part. 2. cap. 8. num.* 40.

Et proceditur cum Procuratore, etiam in cauſa feudali, lite non conteſtata, ſic deciſum refert *Capyc. deciſ. 185. D. Conſ. Petra rit. 105. num. 9. D. Conſ. Altim. de nullit. rub. 11. qu. 36. num.* 6.

Verum in actis debet conſtare de hærede, & debet præcedere decretum, quod inſtantia ſit in hæredem tranſlata, aliter ſecus, *Minad. dec. 35. Gallupp. ubi ſupra*, nam *DD.*, qui tenent dictam ſententiam valere cum Procuratore, ſupponunt hæredem exiſtere, & conſtare in actis, & dicere contrarium eſt abſurdum, *Gallupp. ibid. Franch. deciſ. 215. in fin.*

23 At ſi hæredes non ſuperſunt, mortuo Principali, tunc non obſtante, quod ſit conteſtata lis cum Procuratore, extinguitur mandatum, & hæreditas de Curatore providebitur, *Minad. deciſ. 35. Motill. de grad. term. num.* 37.

At *D. Petra in ſupracit. rit. 165. nu.* 12. dicit hodie

in

Digitized by Google

[illegible] M.C.V. utroque modo practi[illegible]i. Aliquando enim non conſtito de hærede interponitur decretum, quod procedatur cum Procuratore, cum quo lis eſt conteſtata, & aliquando datur Curator hæreditati jacenti, quem ſequitur *de Luca ad Franch. deciſ. 245.num.8.*

Et ratio eſt, quia dum hæreditas eſt jacens, idem eſt decerni procedere cum Curatore, vel Procuratore effecto Domino lite conteſtata.

24 Sed hæc practica D.Reg. Pet[illegible] non poteſt habere locum in hæreditate non tranſmiſſibili ad hæredes, ut exemplificat in Prælato, vel Rectore Eccleſiæ, quia tunc morte Rectoris extinguitur omnino mandatum.

25 Sententia vero debet concipi verbis directis in perſonam dicti Procuratoris; ſed in damnum hæredis, *d. Franch. & Gallup. ubi ſupra.* Cujus ſententiæ formula eſt, v3.

Per hanc noſtram diffinitivam ſententiam, dicimus, decernimus, declaramus, [illegible]mus egregium Dominicum Riccium Procuratorem conſtitutum per Magnificam quondam Joannam della Bella in damnum ipſius quondam Joannæ condemnandum eſſe, & condemnari debere, prout ipſum modo, quo ſupra præſenti noſtra diffinitiva ſententia condemnamus ad conſignandum dictis Magnificis Joan. Baptiſtæ, & aliis de la Bella nomine, ut in actis, ratam cenſuum in actis deductorum, ſervata forma promiſſionis factæ per dictam quondam Magnificam Joannam prædicto Magnifico quondam Thomæ della Bella una cum omnibus decurſis a die litis motæ, liquidandis omnibus tempore executionis præſentis noſtræ ſententiæ diffinitivæ, & neutram partem in expenſis condemnando. Hanc eandem noſtram diffinitivam ſententiam taliter in his ſcriptis exinde proferentes. *Quadra.*

Quæ formula eſt extracta ex proceſſu S. R. C. in banca olim Rubini, quæ nunc eſt de Fuſco.

Licet in Regno, ubi proceditur ſola facti veritate inſpecta, ſubſtineatur ſententia concepta in defunctum, *Carav. [illegible] 58.num.8.* & de conſuetudine dirigitur in perſonam [illegible], *Carav. ubi ſupra*, & quod ſententia ſubſtineatur, quando ante mortem ſit citatus ad expeditionem cauſæ, ſive monitus ad ſententiam, tenet *de Luca ubi ſupra.*

26 Sed omnino debet præcedere decretum, quod judicium transferatur in hæredes, alias ſententia contra defunctum ſemper eſt nulla, licet procedatur cum Procuratore, cum quo fuit conteſtata lis; *de Franch. [illegible] deciſ. 24. Carav. [illegible] 234.num.6. Carrab. ſing. 95. Marant. [illegible] 5.num. 5.*

Et etiam in favorem mortui ſententia eſt nulla, *Amend ad Franch. deciſ. 145.* ita refert deciſum in Regia Camera Summariæ, & eſt nulla etiam reſpectu colligantis vivi, *Giaz. ad Reg. Latr. deciſ. 83. num. 41.* quem ſequitur *de Luca ad Franch. deciſ. 246.num. 7.*

27 Etſi [illegible] moriatur poſt ſententiam, illa exequi non [illegible], niſi prius citetur hæres ad dicendum ca[illegible] quare [illegible] lata contra defunctum non [illegible] exequi & ſi quid momenti obiicitur, ſummarie audiatur [illegible], & ita in praxi ſervatur, teſte *Urſil. dec. 145. n. 2. Grammat. conſ. 49. Capyc. dec. 1. nu. 14. Scoppa ad Novar. fol. 20. num. 170.*

28 Limitatur tamen concluſio, quod morte mandantis extinguatur mandatum. Primo mandatum ad pias cauſas. Secundo, favore fidei. Tertio, favore libertatis. Quarto, favore pacis. Quinto, quando expreſſe in mandato dictum eſt, quod duret poſt mortem. Sexto, favore dotis. Septimo, quando ſit conſtitutus Procurator in re propria. Octavo, ubi in mandato ſit præfixum eorum tempus, quod duret poſt mortem, ut late *Altim. de null. [illegible] rubr. 11. qu. 36. a num. [illegible]*.

Et nota regulam generalem, quod

29 Procurator ad libitum conſtituentis revocari poſſit, etiamſi conſtituens juraverit non revocare, *Bal. dec. 499.* penes *Gallup. par. 2. c. 8. num. 31.*

Hinc Procuratore conſtituto, ſi comparet in actis ipſe principalis, debet comparere cum clauſula, *citra præjudicium Procuratoris*, alias per ſimplicem comparitionem ſine dicta clauſula, cenſeretur Procurator revocatus, *c. non injuxti 14. de Procurat. c. 8. eod. tit. in 6.* niſi comparitio eſſet in diverſa cauſſa coram alio Judice, vel in actu, qui eſſet explendus per ipſummet principalem, vel Procuratore abſente, vel alias appareret non habuiſſe intentionem revocandi, ut [illegible] appoſ[illegible] dictam clauſulam in ſequenti comparitione. Cum iſta ſit præſumptio, quæ alia tollitur præſumptione, *Poſtius d. [illegible] v. 86. in fin. Pract. Papi [illegible] form. oppoſit. contra tex. in gloſ. citra revocat. Borr[illegible] in ſ[illegible] m. deci[illegible] tom. 1. tit. 66. n. 363. Vant. de nu[illegible] ex d[illegible] inhab lit. n. 167. Seraph. deciſ. 800. num. 3.* [illegible] apud *d. Poſtium*; ſed ego intelligo cum diſtinctione.

Nam licet Procurator ad libitum conſtituentis revocari poſſit, etiam ſi conſtituens juraverit non revocare. *Bal. dec. 499.* penes *Gallup. p. 2. cap. 8. nu. 31.*

Tamen quando lis eſt conteſtata cum dicto Procuratore, quia tunc res non dicitur integra, revocari non poteſt abſque juxta cauſſa, vel niſi intervenerit conſenſus ipſius Procuratoris & Partis adverſæ colligantis, *Gallup. ubi ſupra, Rovit. rubr. de Proc. num. 35. Ricc. coll. [illegible] 1053. par. 4. per text. in l. procuratorib. C. de procurat. l. ante litem ff. eod. tit. Petra ri[illegible] 106. num. 15.*

30 Quod uſu debet conſtare ex actis de alio Procuratore conſtituto, alias recte proceditur cum primo, & actus revocationis debet fieri penes acta, *Gallup. ubi ſup. num. 33. Seſſe dec. 81.*

Et quod conſenſus tacitus, vel expreſſus requiratur, tenet *Puteu. d. c. 303. lib. 2. Baer. dec. [illegible] 285. num. 4. Mart. de [illegible] 94.*, ubi de ratione. *Manſon. ampl. 4. num. 22. Petra r[illegible] 105. num. 15.*

Verum quando Adverſarius contradicit revocationi, tunc ſolus conſenſus Procuratoris, non ſufficit ſine cauſſa, quia [illegible] Adverſ[illegible], ut Procurator ſine cauſſa non re[illegible]tur, ne varietur judicium in mutatione perſonarum; [illegible] deciſum refert *Piſanel.* relatus a *Reg. d. Marin. re[illegible] l. 174. tom. 2. Petra d. ritu 105. num. 6. Franc. Marc. d. [illegible] 67. part. 2. Mart. deci[illegible]. Piſan. 194. Ricc. coll. 1022. par. 4.*

Et ratio aſſignatur a *d. R[illegible] de Marin. [illegible] reſol. 174.*, quia Procurator per conteſtationem litis videtur quaſi contrahere cum Adverſario, & ſic per quaſi contractum eſſe obligatum ad proſequendam litem cum ipſo conteſtatam, ne mutatione Procuratoris differatur judicium.

31 Procurator conſtitutus, qui præſentavit mandatum, vel aliter acceptavit onus mandati, non poteſt ſe excuſare nolle in cauſa intervenire, ſed proſequitur judicium cum eodem Procuratore, *Petra rit. 260. num. 95. Fabius Mo[illegible]in. [illegible] ar. 1. [illegible] 5. num. 78. & [illegible] ex clem. 1. de Proc. ex l. ſi m[illegible] §. ſi [illegible] ff. mandati Surd. dec. 301. num. 1. Grat. [illegible] 11. num. 3.*

„ Ante Pragmaticam anni 1728. ingens erat abuſus
„ non ſolum circa mutationes, quæ [illegible]enties in eadem
„ cauſa fiebant plurium Procuratorum, ad lites in æ-
„ ternum protrahendas; quoties enim novus in Judi-
„ cio conſtituebatur Procurator, hic incipiebat inſta-
„ re, quod ſibi notificaretur prima petitio, dein acta
„ petebat, & antequam ea reſtitueret, plures quan-
„ doque menſes decurrebant; verum etiam circa ipſo-
„ rum Procuratorum renunciationes; etenim poſtquam

„ actis ad [illegible] actis cum oro proceſſ[illegible], hic re- „ phabat ſe [illegible], an [illegible] novum [illegible] dum „ Procuratorem [illegible] quod [illegible] ut [illegible] impe- „ [illegible] ade [illegible] motus „ [illegible] Proc[illegible], ut „ no[illegible] ſocu[illegible] ſicq; expenſ „ [illegible] quis [illegible] „ [illegible] jure [illegible] illus. [illegible] „ [illegible] videre volu[illegible] „ [illegible] modo poſſe revocare Procuratorem in [illegible] „ co[illegible], neque ipſ[illegible] „ Judicis, & juxta ei cognita cauſa [illegible] „ num[illegible]; quod fuit c[illegible] per [illegible]. ut „ quoque d[illegible] eſt; [illegible] etiam pro- „ vi[illegible] eſt, ut [illegible], „ [illegible] „ peres [illegible], „ inde in[illegible] atur, qu[illegible] „ ſit [illegible] „ exten[illegible], eo mod[illegible], quo [illegible] ſuſe [illegible] „ [illegible] §.I. num. XXXI., [illegible] „ tibus [illegible], non autem [illegible] quod „ cum habe[illegible] S.R.C.) [illegible] eo „ quod retardetur curſ[illegible] altera ex partibus „ habe[illegible], ſed [illegible] pro- „ [illegible] cum [illegible] „ [illegible], imo [illegible] „ etiam [illegible]. Qu[illegible] m eſt „ in viridi [illegible] S.R.C. [illegible] ſum- „ mam [illegible] illius [illegible] is Domi[illegible] „ ſupra [illegible] dat

32 Procurator [illegible] ad exigendum licet non habe[illegible] in judicio, ſed tan- tum ad exigen[illegible] compar[illegible] in ju- dicio, & cogi [illegible] ores ad ſolvendum ju- [illegible] opportunis, comprare proceſ- ſum, ſententiam prom[illegible] facere; ita [illegible] ſum ſe- [illegible] Ricc. us de [illegible]

Et [illegible] mandatum ad exigen- dum [illegible] in judicio agat, quia hoc verbum propr[illegible] comp[illegible] dit, quod abi[illegible] per viam judici[illegible], ut [illegible] *de Platea in l.* [illegible] *lib.10. Bar.* [illegible] com- muniter recept[illegible] *ff. de ſolution*[illegible]

[illegible] ad [illegible], cenſetur conſti- tutus [illegible] ad [illegible], quem exige- re debe[illegible] *Petr.* [illegible] *de Franch. dec.* 177. *nu.* [illegible] *Ricc.* [illegible] 574. non obſtante, quod ſtatutum requir[illegible] mandatum præſentatum, & exiſt[illegible] in actis.

Et co[illegible] cenſetur etiam conceſſum illud, ſine quo illa conceſſio expediri non poteſt, *Fr[illegible] con.* [illegible] *num.* [illegible], & in propria ma[illegible] ſunt jura *in l. ad* [illegible], *& in l. ad rem mobi*[illegible] *ff. de Pro- cur.* [illegible] *omnium Jud*[illegible]

Nec [illegible], quod

33 Procurator de[illegible] fines mandati [illegible] diligenter obſer- vare, nec e[illegible] *ff.* [illegible] *l. cum mandati* [illegible] *exceptis* [illegible] *Surd.* [illegible] 09.

Adeo [illegible] ne obligetur ex facto Procura[illegible] *dec.* 19[illegible] 71. [illegible] *conſ.* 395. [illegible] *Procurat.*

N[illegible] ſt excedere mandati fines, quando [illegible] eſt [illegible], & [illegible] neficium Domini, ut in caſu, quo [illegible] cogitur in judicio [illegible]

Item Procurator poteſt excedere fines mandati, ubi [illegible], & in forma ſpecifica illud adimpleri non poſſit, cum ſufficiat illud adimpleri ut poſſibile [illegible] *Ricc.* [illegible] *d.* [illegible] 101. [illegible]

34 [illegible] gener[illegible] imo ad negotia [illegible] titutus [illegible] dicia, a[illegible] quæ [illegible] tuerit [illegible], & omnia facere in judi- cio [illegible], in quibus ſpeciale manda- tum re[illegible], ita *M*[illegible] *rad.* [illegible] *num.* 40., & [illegible] *mandati.*

35 Mandatum [illegible] ex temporis longitudine abſque [illegible] in proceſſu diu compilato, ut [illegible] *Petra* [illegible] 295. *nu.* [illegible] *R*[illegible] 33. & *Vantio tit.* [illegible] *ibi.*

36 [illegible] ex officio compelli Judice ad exh[illegible] mandatum, [illegible] de ra- to, [illegible] a limi- ne [illegible] etiam, [illegible] opponatur a parte, cum [illegible] Judex [illegible] laborare, nec facere [illegible] 86. [illegible]

[illegible] Eccleſiæ, & [illegible] quia tunc [illegible] ut [illegible] ſupra.

Qu[illegible] mandatum, præſta[illegible] cautionem de illo [illegible] cautio[illegible] pro- [illegible] *Gal.* [illegible] *Procurat.* [illegible]

Item qui [illegible] non ſolle- mne; præſtando cautionem [illegible] ad ulteriora; *Gal. ap. ubi ſup. &* [illegible] *n.* 16 [illegible] vo. 1.

37 Licet ſi defect[illegible] mandati n[illegible] fuerit oppoſitus [illegible] acta, & ſententia [illegible] etiam non producto mandato val[illegible] ſi tamen [illegible] tempore [illegible] ſit Procurator.

Nota, dixi hic, [illegible] *ſit Procurator*, nam [illegible] detur [illegible] habe[illegible] mandatum, judicium eſſ[illegible] contra eum non fuerit [illegible] tum, *Peſſ. ubi ſup. n.4. ex Ricc. coll.* 290. *Seraph. dec.* 502. *Mantic.* [illegible] 172. *Caval. dec.* 337. Nam qui vere eſt Procurator, poteſt [illegible] que ſup- plere, & producere etiam poſt ſententiam, [illegible] il- lius [illegible] non [illegible] de ſubſtantia [illegible] op- ponitur, ita *P*[illegible] *de manut. ob*[illegible] *ex T*[illegible] *decis.* 117. *R*[illegible] 5 [illegible] 3. *num.* 2. *p.* 3. *& dec.* [illegible] 595. *nu.* 7. *p.* 4. [illegible] 6 [illegible] *p.* 4. *n.* 4. *Burat.* [illegible] 308. *nu.* 1.

Poſt [illegible] vero omni[illegible] acta ſunt nulla, niſi mandatum producatur, & parte opponente, non ſuffic[illegible], quod [illegible] habeat legitimum mandatum, niſi [illegible] judicio producatur; *P*[illegible] *ubi ſu- pra num.* 4. *ex Vant. de nullit.*

Nam acta facta per Procuratorem mandato ca- rentem convalidantur per ſuperv[illegible] mandatum; *text. in* [illegible] *de Proc. de Marin.* [illegible] *Revert. deciſ.* 212. *num.* 5. *in fine, & dec.* 201.

38 Verum acta facta cum præſumpto Procuratore memet ſciente, & petente [illegible] detur ratificatum, vel præſumendum [illegible] vere habere mandatum me- um, & ſic ſententia lata contra dictum Procurato- rem, mihi nocebit, licet mandatum non appareat; [illegible] *c.* 308. *n.* 7. *B*[illegible] *dec.* 28. *Ant. Bar. cent.* 1. *obſer.* 6.

Et [illegible] temporis præſumitur quoque ratificatio, *Ant. Bar. ubi ſup. ex* doctrina *Menoch. conſ.* [illegible] *Surd.* [illegible] 28. *Cavalcant. dec.* [illegible] 6.

39 Revocatio mandati debet notificari [illegible] & ſi quis agat [illegible] mandato re[illegible], an acta ſint nulla, & quando, dicit *de Franch. dec.* 490.

40 Procuratoris perſona, pluribus modis impu- gnatur.

Primo, ſi conſtet alium eſſe Procuratorem, nec conſtet de prioritate, tunc neuter admittitur; *Ann. ſing.* 676. *Gal. ap.* [illegible] *cap.* 8. *num.* 14.

Se-

Secundo, quando mandatum ſit generale, & natura cauſæ exigat ſpeciale; *Gallup. ubi ſupra.*

Hinc adverte, quod ubi eſt clauſula, cum libera poteſtate faciendi omnia, quæ poteſt principalis, extenditur mandatum ad poteſtatem ſpecialem; *Gallup. ubi ſupra ex Afflict. deci. 305. num. 1. Dernan. deci. Don. 125. Alex. conſ. 11. num. 1. reſ. 1.*

Tertio, ubi Procurator negavit defendere principalem in Cauſſa reconventionis, vel ſimilibus, tunc deneganda eſt omnis actio, itam ſuſcepto onere mandati in uno, tenetur in alio; *Gallup. ubi ſup. per l. Actiones C. de Proc. ibi*: in Summario: *Procurator repellitur ab agendo, niſi defendat Dominum in cauſſa reconventionis*, hoc dicit *Alex. & Salicetus*, concordat *tex. in l. ſervum 35. ait Prator ff. de Proc. & §. aequum Pratori, de Pon. conſ. 2. n. 3. l. 2.*

41 Quarto, quod mortuus ſit principalis, & neſcitur hæres, quia licet Procurator ſit Dominus litis poſt conteſtationem, tunc mortuo principali impeditur agere; *Gallup. ubi ſup. num. 18. Minad. deciſ. 25*:

Intellige impeditur agere, donec ſciatur hæres, & inſtantia ſit in hæredem tranſlata; *Gallup. par. 2. cap. 7. num. 48. Minad. deci. 35.*

42 Procurator, qui conſtituitur a patre agente nomine filii, debet conſtitui cum conſenſu filii; *Gallup. p. 2. cap. 8. num. 21. Angelus in §. pupillus num. 7. inſt. de inutil. ſtipu.*

43 Procurator religioſus non poteſt ſubſtituere, niſi cum licentia Superioris; *Gallup. p. 2. cap. 8. num. 28., & clem. 3. de proc.*

44 Procurator duobus caſibus poteſt alterum ſubſtituere:

Primo caſu, quando in mandato adeſt poteſtas ſubſtituendi, & tunc poterit quandoque ſubſtituere, tam ante, quam poſt litem conteſtatam.

Secundo caſu, quando in mandato non fuit data poteſtas ſubſtituendi, ſed fuit ſimpliciter lis conteſtata; tunc ante litem conteſtatam non poterit ſubſtituere; ſed poſtquam lis eſt conteſtata, quia effectus eſt Dominus litis, acquiſivit dictam poteſtatem ſubſtituendi per litis conteſtationem ex miniſterio legis, & ideo poteſt poſt dictam actionem conteſtatam ſubſtituere, *Gallup. p. 2. cap. 8. num. 17. in Rocc. col. 3. 351. par. 1. Franch. dec. 195. Gai. obſer. 71. num. 11. lib. 1.*

Tertio addunt aliqui modum, nempe quando in mandato erit clauſula V. G. promittens habere ratum quicquid per ejus Procuratorem, vel Subſtitutum fuerit geſtum; *Hipp. l. fin. 60. Bel amer. dec. 8.*

Sed hic Tertius modus reprobatur a *DD.* relatis ab *Ann. ſing. 12.*

Quia requiritur expreſſa poteſtas ſubſtituendi; *Gallup. par. 2. cap. 8. nu. 29. in fin., ex Carav. conſ. 185. num. 1. Borrel. tom. 1. tit. de Proc. num. 31.* verum

45 Si Procurator ſubſtituitur in primo caſu, hoc eſt virtute poteſtatis tributæ in mandato, ſubſtitutio non expirat per mortem Procuratoris ſubſtituentis, ſed ſolum per mortem principalis.

In ſecundo autem caſu, mortuo Procuratore, expirat ſubſtitutio; *Gallupp. ubi ſupra num. 30. Rot. deciſ. 6. in antiq. Gabr. conſ. 2. num. 9. tit. de proc.*

Contra Perſonam Procuratoris opponitur exceptio, quod non valide ſit ſubſtitutus, vel quod ſit ſubſtitutus in altera Curia, vel in una cauſſa tantum, & requiritur mandatum ſufficiens ut poſſit comparere in alia Curia, vel in alia Cauſſa, hoc vel ſimili mod. v3.

Formula opponendi contra Procuratorem.

46 Nella Corte della T. Città compare il Procuratore del T. attore, e dice, come avendo intentato giudizio d'aſſiſtenza contro alcuni terzi poſſeſſori, quali legittimamente ſono ſtati intimati, ed è comparſo il T. aſſerto Procuratore di eſſi con mandato di procura nella Corte Veſcovile alle liti in eſſa Corte Veſcovile vertenti, e perciò non è ſufficiente, e valido a comparire in quella Corte in diverſe cauſe. Pertanto fa iſtanza ordinarſi, che fra breviſſimo termine produca in actis mandato ſufficiente a comparire in queſta Corte, ed in queſta Cauſa, o in omni Curia, loco, & foro, altrimenti procederſi in contumaciam contro li principali.

Die &c.

Per T. Curiam viſis actis, fuit proviſum, & decretum, quod T. infra biduum producat in actis mandatum Procurationis ſufficiens, & aptum ad comparendum in hac Curia, & in Cauſſa prædicta, alias dicto termino elapſo procedatur in contumaciam contra ſuos principales.

47 Il T. intimato ſopra il tenore del predetto decreto replicando con ogni riv. dice, che quante volte il mandato di ſua procura non è ſufficiente, deveſi cerziorare i ſuoi principali. Ed il termine aſſignato è così breve, che ſi rende impoſſibile adempire, lo che gli ſi è ordinato in det. decreto, dimorando li ſuoi principali in Calabria, da dove almeno un meſe di termine biſogna per averne le riſpoſte. Però ſi proteſta della brevità di detto termine, e di nullità degli atti, in queſto, ed in ogni altro miglior modo.

Die &c.

Per Curiam T. fuit proviſum, & decretum, quod ſtatuatur, prout ſtatuitur terminus d. T., dierum 20. ad denunciandum ejus principalibus, &c. alias dicto termino elapſo procedatur in eorum contumaciam in Cauſſa prædicta, hoc ſuum, & intimetur.

Il T. fa iſtanza contrario imperio revocarſi il ſopraſcritto decreto, non eſſendo egli obbligato denunciare alli T. T. principali, de' quali, benche abbia le Procure, e in una cauſa vertita nella Cor. Veſcovile, non è perſona legittima d'eſſere intimato in queſta Cauſa, che foſſe tenuto far d. denuncia; Perciò ex officio fa iſtanza, che il ſudet. decreto ſi notifichi a det. principale in partibus, o loro perſona legittima, acciocchè avuta notizia di det. giudizio poſſano riſpondere, e coſtituire procuratore, altrimente ex officio ſi proteſta di nullità degli atti, e d'ogni altra coſa lecita a proteſtarſi, in ogni miglior modo, &c.

48 Prima Citatio non poteſt incipere a Procuratore, ſed ab ipſo principali incipere debet; *Revis. in rub. Pragm. de citat. n. 5.*, etiamſi mandatum ampliſſimis verbis conceptum fuerit, ut poſſit deliberare, & notitiam principii litis habere. *Veſtr. lib. 4. cap. 3. num. 2.*

In Regno tamen poteſt primo citari Procurator generale mandatum habens, qui poteſt petere terminum ad denunciandum ſuo principali.

Secus ubi principalis eſſet in loco Judicii, vel eſſet cauſſa magni præjudicii, tunc ipſe deberet citari; *Gallupp. p. 2. c. 2. num. 26.* Et ſecus in Curiis Eccleſiaſticis & in aliis Regnis.

49 Procurator non poteſt citari domi, ſed debet citari perſonaliter, ut valeat citatio, ut dicimus in *cap. de citatione num. 10. & 25.*

De his, qui admittuntur ſine mandato.

50 Maritus admittitur in Judicio pro Uxore abſque mandato, & abſque promiſſione rati, *Gallup. p. art. 2. cap. 8. num. 20. Gloſſ. & DD. in l. fin. C. de pactis convent. Miſing. ſing. 13. cent. 2.*

Fallit, ſi haberet mandatum ſpeciale in aliqua cauſſa, quia tunc præſumitur in reliquis non habuiſſe poteſtatem ab Uxore, & nec uti conjuncta perſona, tunc ad agendum admittitur, *l. maritus C. de Procur. penes Gallup. ubi ſup.*

Sed *de Marin. lib. 2. reſolut. 237.* Reſolvit mulierem habere bona triplicis generis ſc.

Prima dotalis; ſecunda extradotalis, ſeu Para-

fernalia: tertia extradotalia alterius generis,

In dotalibus Maritus agit, ut Dominus.

In Parafernalibus, ſeu extradotalibus, quæ Mulier Marito dedit in cuſtodiam, non autem in dotem; tunc poteſt agere ſine mandato, ſi Uxor non diſſentit expreſſe, vel præſumptive, ut ſi fecerit ſpeciale mandatum in una cauſſa, cenſetur nolle in aliis, ut ſupra dictum eſt, de his, qui admittuntur ſine mandato.

Et quando de diſſenſu non conſtat, Maritus poteſt agere, & adminiſtrare, Fontanel. de pact. nup. clauſ. 6. gl. 2. p. 7. n. 5. & alii apud Sarn. ſup. prag. 17. de ſuſpic. offic. in fine ſuæ prax. civil. fol. 102. verſ. & quamvis.

In bonis vero tertii generis, ut ſunt, quæ in dotem non dedit, nec in adminiſtrationem, aut cuſtodiam tradidit expreſſe, nec tacite; poteſt in his agere maritus abſque mandato, ſed non abſque cautione de rato. Tex. in l. maritus C. de Procur. de Marin. ubi ſup.

51 Agere, & comparere poteſt in Judicio Conſanguineus, & affinis cum cautione, ſi eſt actor, de rato, licet non habeat mandatum, ut in l. ſed hæc de Procur. & in l. 1. C. eod. tit. & in cap. nonnulli de reſcriptis, Afflict. de Jure protbom. fol. mihi 11. nu. 20. & l. ſervum §. . . . ff. de Procur.

Verum nota, quod dicta Cautio datur petente parte; Rom. ſing. 519. c. 10. num. 1.

Et ſi eſt Reus, cum cautione de ſolvendo judicatum, l. 3. §. ſed ſi forte ff. judicatum ſolvi l. 35. ff. de Procur. l. 2. §. ult. ff. ſolut. matr.

Imo pro Reo admittitur etiam Extraneus, præſtita cautione judicatum ſolvi, l. exigendi 12. C. de Proc.

Conjunctus dicitur uſque ad ſextum gradum, Caravit. 192. nu. 2. Rovit. prag. 1. num. 1. de accuſat.

Primo ampliatur in conjuncto Spirituali; Caravit. ubi ſupr.

Secundo ampliatur in Amico valde fido; Jaſon. in l. exigendi num. 4. C. de Proc.

Contra Alexand. in l. 1. §. falcidiam ad l. falcid.

Sed Grimald. ad Tartagl. in 4. cap. dicit intelligi ſolum de aſcendentibus, & deſcendentibus ex Innoc. in cap. nonnulli num. 8. extra de reſcriptis, Aymo. in ſuo Epitome rub. 96. Marant. par. 6. actu 1. & quandoque appellatur nu. 144.

Nec eſt dubium, quod filius pro Patre, Pater pro filio, frater pro fratre, & quiſvis alius conjunctus admittitur, ut late D. Alt. rub. 4. cap. 28. de nullit. n. 7. & 40. Rom. ſing. 100. & deciſum refert Thor. in comp. Dec. tom. 1. verb. conjunctus.

Limitat d. D. Altim., ubi lis eſſet contra parentem conjunctum, & ubi conjunctus haberet adſtrictiores, nam tunc remotior non poteſt, ex Cartar. deciſ. 31. nu. 19. nec ubi alius eſt conſtitutus Procurator, addent. ad Surd. dec. 518. & idem Altim. rub. 11.

Item in conjuncto habente mandatum in una cauſa, l. Pomponius §. ult. ff. de proc.

Item in omnibus cauſſis requirentibus ſpeciale mandatum, Jaſon. ubi ſupra num. 9. ubi Alex. & alii plures limitationes afferunt.

Limitatur enim in illegitimo, d. c. nonnull. de reſcrip.

Limitatur etiam, ubi principalis eſſet in loco propinquo, & de facili haberi poſſit ſua præſentia, tunc non admittatur Conjunctus; Grimald. ad Tartagl. ubi ſupra Hippolit. ſing. 228. in fine.

Item limita, ſi Maritus agat uti procurator Uxoris, qui ſi poſtea non reperiatur talis, non poteſt ſe tueri, ut valeat actus, tanquam conjunctus perſonæ; Roman. conſil. 116.

Sic limita in omni conjuncto, qui agit uti Procurator, quia actus non poteſt ſubſtineri ex poteſtate, qua quis non fuit uſus. Grat. deciſ. 19. num. 38.

Et limita etiam hoc non procedere in criminali; Capyc. dec. 5. n. 8. citatus a Gallup. par. 1. cap. num. 38.

Et limita hæc omnia eſſe intelligenda in cauſſa principali, dico in cauſſa primæ inſtantiæ, nam in Cauſſa appellationis, licet conjunctus poſſit appellare pro Conjuncto, præſtita cautione de rato, tamen infra decem dies datos ad appellandum ratum habere debet principalis; alias appellatio non tenet; Golin. de proc. p. 3. cap. 17. Scacc. de appell. qu. 3. n. 62.

Quæ ratificatio debet eſſe infra decem dies decurrendos a die, quo ſcivit dictus Principalis latam eſſe ſententiam contra ſe, alias poſt lapſum dierum fatalium non juvat ratificatio, ſed ſententia tranſit in rem judicatam; Dom. Conſ. Altim. rub. 1. qu. num. 10. poſt Marant. par. 6. actu 1. num. 118.

Et eſt alia differentia; nam in cauſſa principali conjunctus admittitur ad proſequendam litem cum cautione rati, ſed in cauſſa appellationis conjunctus non poteſt proſequi appellationem, niſi cum cautione de ſolvendo, ut late Afflict. in conſtit. appellationum com. lib. 2. num. 34.

Imo cum cautione de rato poteſt conjunctus dicere de nullitate, & appellare; Dom. Altim. rub. 4. quæſt. 28. num. 4. Golin. de proc. p. 3. cap. 1.

52 Et generaliter Appellatio interpoſita per Procuratorem non habentem ſpeciale mandatum ad appellandum admitti non debet per officialem, niſi principalis prædictam appellationem infra decem dies ratificaverit; Marant. in ſuo ſpeculo, in rub. & quando appellatur num. 318. Guid. Pap. qu. 3. num. 2. & qu. 163. num. 103. citati per Gorrab. ſing. 14.

53 Limita tandem, quod licet conjunctus poſſit agere in Judicio, tamen non poteſt exigere. Ideo agit, ut deponatur, non ut ſibi ſolvatur pecunia; de Marinis lib. 2. reſol. 237. in fin. Amanel. de claris ſingul. 20. car. 440.

54 Procurator abſque ſpeciali mandato non poteſt termino probatorio renunciare, & ſi renunciat, non præjudicat principali, quin poſſit opponere exceptionem compromiſſi, & alias dilatorias, ita de Mar. lib. 1. reſ. 66. n. 6. quia cenſetur eſſe ante terminum.

55 Procurator ſi conſtituatur a Tutore, poſt tutelam finitam, non poteſt exercere, quia mandatum cenſetur extinctum in litibus, & negotiis non inceptis.

Secus vero quoad incœpta, in quibus per Tutelam finitam non expirat poteſtas, quouſque negotiatio, ſive lis illa cœpta finiatur, de Marin. ad Revert. deciſ. 151. de Franch. deciſ. 566. Galeot. lib. 1. controv. 28. Gallup. p. 1. cap. 8. num. 26.

56 Procurator ſubſtitutus ſi moriatur, vel ſi ex alia cauſa ſuperveniente, ut quia abſens non reperiatur, tunc poteſt citari ſubſtituens, & cum eo in cauſa procedi, dummodo ſubſtituens habeat in mandato clauſulam, ſubſtituendi unum, vel plures, vel habeat mandatum generale, Revert. ad de Marin. dec. 151. & 197. de Franch. deciſ. 465. & 466. Idem de Marin. cap. 261. nu. 7. D. Altim. rub. 11. quæſt. 29. nu. 34. & 36.

57 Clerici in cauſſis ſuis propriis, & conſanguineorum, vel affinium, Eccleſiarum, & miſerabilium perſonarum ſine pretio valent patrocinium præſtare, c. 1. & tit. extra de poſtulando c. prælatis de Homicid. in 6. & 88. diſt. per tot. c. omnibus 4. q. 6.

Et in Regno habemus Pragm. 2. & 4. de poſtulan. Marad. ſup. d. prag. ſing. 336. fol. 307. & Rovit. ſup. pragm. 2. de Offic. S.R.C. n. 3. & 4. Sanfel. dec. 11. Craſſus eff. 8. 11. & d. pragm. 2. ibi: Denique Clericos in ſecularibus cauſſis, & Judiciis omnino præſtare patrocinium prohibemus; præterquam in cauſſis ſuis propriis, conſanguineorum, vel affinium. Item in cauſſis Eccleſiarum, ac miſerabilium perſonarum, ita ut, tunc ſine pretio valeant poſtulare. Concordat pragm. 4. eodem tit. de poſtulando, ubi prohibentur Religioſi, & Clerici etiam ſollicitare negotia ſecularia.

Et ratio ibi aſſignatur, quia occupatio in negotiis

ſe-

ſecularibus divertit animos Clerici, qui occupari debent in oratione, & aliis bonis exercitiis.

Demum S.R.C. die 20. Julii 1619. decrevit, ut Clerici nullo modo patrocinari poſſint, ſed domi abſque ſalario ſcribere valeant, de quo *Alban. tit. 8. nu. 56. lib. 2. in compend. Canonicarum reſolut. & Barboſa in ſumma Apoſtolica deciſionum coll. 154. nu. 12.*

Matricola di Procuratore.

58 Fit Fides qualiter ſub die 27. menſis Novembris Neap. fuit admiſſus, præcedente examine, ad exercitium procurationis in Regiis Tribunalibus hujus Fideliſſimæ Civitatis Magnificus Franciſcus Pecora, dummodo non ſe immiſceat in conficiendis calculis, ac ſtante etiam informatione capta de ejus vita, & moribus, perquiſitione M. C. V. & juramento per ipſum præſtito in manus Illuſtriſs. Reg. D. Petri Jacobi Rubini Præſidentis S. R. C. viceque Protonotarii, tactis ſacroſanctis Evangeliis de bene, & fideliter exercendo, ſervata forma Regiæ Pragmaticæ, &c. Philippus Figliola Segret.

regiſtrata *fol. 251.*

Figliola Seg.

59 Formula quando latitant procuratores Reorum.

Al Reg. Conſ. Sig. D. Pietro di Fuſco Commiſs.

Il Procuratore degli Eredi del quon. Giulio Pallavicino ſupplicando eſpone a U. S. come ultimamente partibus auditis ſi è interpoſto decreto nella cauſa tra det. ſuoi principali, e gli Eredi di Ceſare Zattara, Ill. Duca di Marigliano, Ill. Duca di S. Donato, ed altri, quod procedatur ad ea, quæ incumbunt pro expeditione cauſæ, ſalva proviſione facienda ſuper petito ſequeſtro.

E perchè alcuni Procuratori di detti Rei conventi ſi trovano aſſenti da queſta Città, e tuttavia ne vanno partendo, alcuni per legittima cauſa, ma alcuni per artificio, e per non fare arrivare a compilare il giudizio. Onde non ſi può arrivare a reſecare le dilazioni cum rev. perchè ſempre che ſi voleſſero notificare li principali, che ſono molti, ed in longiſſime parti del Regno, vi correrebbe lungo tempo.

Per tanto ſupplica U. S. ordinare, che ſi ſpediſcano le proviſioni cum inſerta forma di detto decreto alli principal Rei conventi, li Procuratori de' quali ſi trovano aſſenti da queſta Città, o che vi ſono, e non ſi vogliono fare ritrovare, per non fare ſeguire le debite notificazioni, per dilatare cum rev. e che coſtituiſcano nuovi Procuratori iſtrutti, degenti in Napoli, e reperibili: E ſempre che accaderà la partenza, o mancanza di detti procuratori, che loro principali ſtiano oculati, ed avvertiti in coſtituire nuovi procuratori con l'iſteſſe condizioni; altrimente non adimplendoſi a tutto ciò da detti Rei conventi, da ora per allora, ed in qualſivoglia atto da notificarſi per l'avvenire in mancanza di detti procuratori, che ſia lecito procederſi contro di loro in contumaciam, acciò ſi riſechino le dilazioni cum rev.

Ed affinchè ne abbiano notizia, e non poſſino allegare Cauſa d'ignoranza, nè poſſano addurre motivi di nullità d'atti per l'avvenire. Supplica U. S. interponerci decreto ad majorem cautelam, e ſpedirſi le proviſioni pro notificatione a detti principali Rei conventi, ut Deus, &

Die 18. menſis Novembris 1702. Neap. per Militem U. J. D. Petrum Fuſcum Regium Conſiliarium, & Cauſſæ Commiſſarium, viſo retroſcripto memoriali proviſum eſt, quod conventi in actis conſtituti infra dies viginti conſtituant Procuratores inſtructos, & matriculatos Neap. degentes, cum quibus legitime procedi poſſit, & ſic continuetur in futurum in cauſa abſentiæ eorum procuratorum, alias in eorum contumaciam providebitur, hoc ſuum, & expediantur proviſiones. *Petrus Fuſcus.*

De Onofrio pro Figliola.

Michael Gundioſus Scriba.

60 *Procurator quando cogitur proſequi mandatum.*

Procurator conſtitutus vel aliter acceptans onus mandati non poteſt ſe excuſare nolle in cauſſa intervenire, ſed proſequitur judicium cum eodem procuratore, *Petr. rit. 260. num. 65. Fabius Golin. de Procurat. p. 1. cap. 6. num. 78. Surd. deciſ. 304. num. 4. Grat. diſcept. 160. num. 3.* Et de Jure Canonico habemus *text. in Clem. 1. de Proc.* Et de jure civili habemus *textum in l. ſi mand. vero 22. ff mandati §. fin.* ibi: *Sicut autem liberum eſt mandatum non ſuſcipere, ita ſuſceptum conſumari oportet*; concordat *tex. in l. ſi quis 27. ff. mand. § qui ſuſcepit.* ibi: *Qui ſuſcepit mandatum, ſi poteſt id explere, deſerere promiſſum officium non debet, alioquin, quanti mandatoris interſit damnabitur.*

Quia intereſt Adverſario, ne ſine cauſa revocetur procurator, & varietur judicium in mutatione perſonarum: nam per acceptationem, & præſentationem mandati videtur procurator quaſi contrahere, tam cum principali mandante, quam cum Adverſario litigante, & ſic per quaſi contractum eſt Procurator obligatus ad proſequendam litem, ne mutatione procuratoris differatur judicium cœptum, & per hujuſmodi mala artificia eludatur etiam decus judicis, juxta ponderata in *dec. relata per Piſanell. inſerta per Reg. de Marin. reſol. 174. tom. 2. Petra rit. 105. num. 15. Franciſcus Marcus deciſ. 67. p. 2. Mart. deciſ. Piſan. 194. Ricc. coll. 1932. p. 4.*

„ Nova obſervatione hic non egemus, dum pote-
„ ris meminiſſe, quod paulo ante *fol. 17. ſub nu. 31.*
„ *& cap. 1. de matricula* animadvertimus, circa mu-
„ tationes Procuratorum juxta *Pragm. ann. 1728.*, per
„ *nov. Conſt.* confirmatam.

Formola dell'editto per citare il Principale, che non ſi trova per citarlo. Et interim ſi proceda col Procuratore coſtituito in actis.

61 D. Flavius Gurgo Miles U. J. D. Reg. Conſ. & cauſſæ infraſcriptæ per ſuam Catholicam Majeſtatem ſive ejus Sac. Reg. Conſ. Judex, & Commiſſarius ſpecialiter deputatus, &c. Regiis Porteriis ejuſdem S. C. inſolidum ſignificamus, qualiter coram nobis fuit exhibitum, & præſentatum infraſcriptum memoriale, tenoris ſequentis, vz. Al Regio Conſigliere Signor D. Flavio Gurgo Commiſſario. Franceſca Maria d'Acquara, Marta, e Giuſtina Caputo della Terra della Padula ſupplicando eſpongono a U. S. come nel dì 2. del paſſato Decembre otteniero dal S. C. ſentenza a loro favore, colla quale furono condannati li magn. Franceſco, Diego, e Gaetano Arnone rei convenuti a rilaſciare in beneficio delli ſupplicanti li beni ereditarj delli qq. Gio: Antonio, e Maddalena Moſcarella, e detto giudizio fu formato con li magnif. Dottori Lodovico Bianco, e Giacinto di Spena procuratori di detti Arnoni, e poi avendone prodotte avverſo di detta ſentenza alcune frivole nullità (cum rev.) ſu per detti Arnoni coſtituito in actis procuratore il mag. Dott. Niccolò Macchiardelli, a cui eſſendo ſtato notificato il decreto di capiatur informatio ſuper allegata paupertate, poichè le dette nullità furono preſentate col memoriale di povertà, fè iſtanza di non volere intervenire, e che ſi notificaſſero li ſuddetti principali, e perchè due de' detti Avverſarj cioè Diego, e Franceſco Arnone abitano in queſta Città di Napoli ſeparatamente, e non ſi sa

li

il luogo della loro abitazione, e non ſi può notificar loro il detto decreto, il tutto perchè ſi naſcondono, acciò non ſiano notificati, e per molti meſi ſi è ſopraſſeduto nella cauſa per detta cagione, ſupplicano perciò U. S. degnarſi ordinare, che ſi proceda in detta cauſa con li ſuddetti procuratori, che attitaranno fino alla ſentenza, acciò la medeſima ſentenza del S.C. abbia la ſua eſecuzione, o almeno ordinarſi, che ſiano li ſuddetti Avverſarj notificati per edictum, che lo riceveranno da U.S. ut Deus.

Fiat decretum, quod procedatur cum dictis Procuratoribus, & ad majorem cautelam expediantur notificationes per edictum die 15. Novembris 1710.

Gurgo.

Pro executione dicti ordinis fuit interpoſitum ſubſcriptum decretum, tenoris ſequentis, v3. Die 20. menſis Novembris 1710. Neapoli Per Militem U.J.D.D. Flavium Gurgo Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium, &c. viſo retroſcripto memoriali proviſum, & decretum eſt, quod pro exequutione ſupradicti ordinis procedatur, prout præſenti decreto procedi mandatur cum retroſcriptis magnificis Procuratoribus Magnificorum Franciſci Mariæ, & aliorum de Arnone, Magnifico Doctore Hyacinto de Siena, & Ludovico Bianco, & ad majorem cautelam reſpectu prædictorum Doctoris Franciſci, & Didaci Mariæ Arnone expediatur citatio per edictum, hoc ſuum, &c. *Gurgo. De Honufrio.*

Sigiſmundus Scriba.

Quo decreto lato inſtatum fuit pro præſentium expeditione. Ideo vobis, ut ſupra jam dictis, inſolidum dicimus, committimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem retroſcriptarum Franciſcæ Mariæ de Aquara, Marthæ, & Juſtinæ Caputo ſupplicantium, ſive, &c. Per hoc præſens mandatum Citationis per edictum affigendum in valvis S.R.C. in Aula, ubi ad præſens reſidet præfatus Dominus cauſæ Commiſſarius citetis, moneatis, atque requiratis ſupradictos Doctores Franciſcum, & Didacum Mariam Arnone, quatenus infra dies novem poſt præſentium affixionem, quorum tres pro primo, tres pro ſecundo, & tres pro ultimo, & peremptorio termino eiſdem aſſignamus ad comparendum coram nobis in domibus noſtræ ſolitæ Reſidentiæ, hora Audientiæ, & in S.C. ad dicendum quicquid, &c figat, refigat, & in ſcriptis relationem faciat, alias, &c. Datum Neap. die 20. menſis Novembris 1710. Flavius Gurgo, Andreas de Honuphrio Actorum Magiſter. Joſeph Sigiſmundus Scriba. Adeſt Sigillum.

Citatio per Edictum affigendum in valvis S.R.C. in aula, ubi reſidet Dominus Commiſſarius.

Io ſottoſcritto Portiero del S. C. avendo affiſſo la retroſcritta citazione nel S.R.C. nella Rota del Regio Conſigliero Signor D. Flavio Gurgo ſotto lo 1. di Dicembre 1710. poi l'ho levata alli 20. di Dicembre del detto meſe, ed anno, oggi li 20. Dicembre 1710.

Andrea Cautino Portiero del S.R.C.

Die decima menſis Decembris 1710. Neap. fuit accuſata prima contumacia.

Sigiſmundus Scriba.

Die decimaquinta menſis Decembris 1710. Neapoli, fuit accuſata ſecunda, & ultima contumacia.

Sigiſmundus Scriba.

62 Formula ad adſtringendum reum ad conſtituendum Procuratorem, licet ſit in loco Judicii.

Al Signor Giudice della T. Città.

Il T. Attore ſupplicando eſpone a U.S. come tiene lite con T. di T., e perchè ſe li rende difficile poterlo citare, e notificarli le ſcritture, per eſſer perſona, che non ſi vede volentieri praticare, nè ha domicilio permanente, ed acciocchè non ſia il ſupplicante trapazzato cum reverentia dalla duplicata ſpeſa, per ritrovarlo, che altre volte difficilmente ſi è ritrovato; Supplica però U.S. ordinare, che fra breve termine coſtituiſca Procuratore Matricolato, e reperibile, altrimente U. S. proveda di Procuratore, con il quale poſſa procedere giuridicamente, ut Deus.

Die 18. Menſis Martii 1696. in T. Civitate.

Per Curiam T. viſo ſupradicto memoriali, fuit proviſum, quod T. de T. infra duos dies conſtituat Procuratorem notum, & reperibilem, cum quo legitime procedi poſſit in præſenti cauſſa, cum T. Actore uſque ad ſententiam, & ejus exequutionem incluſive, alias providebitur, quod detur per ipſam Curiam, hoc ſuum, & intimetur.

Quo decreto notificato perſonaliter, ſi elapſo biduo, non conſtituatur Procurator, tunc accuſatis contumaciis, interponitur decretum, v3.

Die, &c.

Per T. Curiam proviſum, & decretum eſt, quod ſtante lapſu termini, procedatur cum T. de T. Procuratore ad hunc actum, qui Jura ſupradicti T. de T. tueri valeat, hoc ſuum, & intimetur.

Quod decretum intimatur tam principali, quam Procuratori, & deinde proceditur ſolum cum dicto Procuratore.

63 Formula, quando ſunt multi Creditores, vel collitigantes, ut conſtituant unum, vel duos Procuratores.

Al Signor Governatore, o Giudice della T. Città.

Il T. de T. eſpone a U.S., come nella cauſa, che in queſta Corte verte ſopra il patrimonio T. ſono molti Creditori, che non hanno coſtituito Procuratore, e per la moltitudine de' Creditori, patiſce difficoltà d'intimarli tutti, ſupplica U. S. ordinare, che li Creditori coſtituiſcano uno, o due Procuratori, altrimente ſi abbiano per coſtituiti, e l'averà a grazia, ut Deus.

Die 22. Menſis Martii 1667. in T. Curia per talem Judicem viſis actis, fuit proviſum, quod Creditores talis patrimonii conſtituant penes acta dictæ cauſſæ unum, vel duos Procuratores, cum quibus in dicta cauſſa legitime procedi poſſit, hoc ſuum, & intimetur.

T. Gubernator, et Judex.
T. Actorum Magiſter.

Quo decreto notificato fit aliud Decretum, v3.

Die 7. menſis Martii 1697. in T. Curia per T. Judicem viſis actis fuit proviſum, & decretum, quod in præſenti cauſa Creditorum patrimonii quondam T. de T. procedatur, prout præſenti decreto procedi mandatur cum U.I.D. T. de T. e T. T., cum quibus in dicta cauſa tanquam omnium procuratores legitime procedi poſſit, hoc ſuum, & intimetur. T. Gubernator. T. Actor. Magiſter.

Hæc formula ſumpta eſt ex proceſſu creditorum ſuper patrimonio quon. Petri Antonii Santoro, & Lucretiæ de Mari conjugibus ſiſtente in S.C. in Banca de Martino, al preſente del Franco, penes Scribam de Lao, *fol. 515. vol. 1.*

64 Procuratio generalis ad lites penes acta.

Die, &c. Conſtitutus penes acta M.C.V.N. N. qui ſponte conſtituit ſuum Procuratorem N. N. præſentem, &c. ad omnes, & quaſcumque ejus lites motas, & movendas, pro, & contra, in omni Curia, loco, & foro Eccleſiaſtico, vel Seculari, cum facultate quaſcumque ſcripturas præſentandi, declarationes quaſlibet etiam circa uſum faciendi, omnes alios actus, & cum poteſtate etiam conſtituendi unum, vel plures Procuratores loco ſui, & ante, vel

Digitized by Google

vel poſt conſtitutionem promittens habere ratum, & ſub obligatione, & proinde, &c. & juravit.

Io T. di T. coſtituiſco, ut ſupra.

T. Act.

65 Procuratio ſpecialis ad lites penes acta.

Die, &c. conſtitutus per acta T. de T. de Terra T. qui cit. tus ad inſtantiam T. de T. conſtituit ſuum Procuratorem in præſenti cauſa tantum N. N. præſentem, & cum poteſtate ſcripturas præſentandi, & declarationes quaſcumque, etiam circa uſum faciendi, & omnes alios actus. Promittens habere ratum, &c. ſub obligatione, &c., & proinde juravit, &c. *ex Prax. Rogerii, fol. 41. num. 122. et 123.*

66 *Formula conſtituendi unum Procuratorem nomine omnium.*

In cauſa Ferdinandi Veſpaſiani nomine, ut in actis, cum Creditoribus quondam Alexandri Sanſeverini.

Die 20. menſis Octobris 1661. Neapoli.

Per Dom. Reg. Conſiliarium Eraſmum de Ponte cauſſæ Commiſſarium fuit proviſum, & decretum, quod ſupradicti Creditores infra dies 4. conſtituant unum, vel plures Procuratores, alias termino elapſo providebitur, hoc ſuum, & intimetur.

De Ponte. Morellus.

Doctor N. inſtat procedi cum replicante, ex quo ſuus Principalis eſt Creditor primo loco graduatus, & magis intereſſatus, & in dubio, quod non credit, audiri alias de nullitate.

Doctor N. inſtat procedi cum replicante, ex quo ſuus Principalis eſt Creditor poſterior aliorum & proinde magis intereſſatus, ne remaneat excluſus, ſi patrimonium non bene defendatur.

C A P. IV.

De Libello, ſive Tali, quali petitione; & Mandato juſtificato,

S U M M A R I U M.

Cauſſæ omnes in Regno ſunt ſummariæ, ſed ſubſtantialia judicii non ſunt ſublata, num. 1.

Judicium an poſſit incipere ab articulis, & poſitionibus, num. 2.

Articuli quando fuerint notificati, poteſt proferri ſententia, juxta articulos, ſecus ſi non fuerint Partibus notificati, num. 3.

Libellus, ſive Talis qualis petitio ſit, etiam in judiciis ſummariis requiritur, ſed in ſummariiſſimis non requiritur, neque in parvulis oppidis, ubi poteſt quis eſſe Judex, & Actuarius. num. 4.

Judicium poteſt incipere a mandato juſtificato, & ſic poteſt fieri petitio voce, & per Actuarium redigitur in ſcriptis, num. 5.

Memorialia, ſive ſupplicationes comprehenduntur ſub nomine libelli, num. 6.

Libellus ſic dicitur a libro, num. 7.

Libelli antiquitus requirebantur, hodie ſufficit unus, num. 8.

Libellus debet continere nomen Actoris, & Rei, & rerum, quæ petuntur, num. 9.

Libellus quid differat a petitione? num. 10.

Libelli definitio, num. 11.

Libellus conſtat ex tribus partibus, & quæ ſint, num. 12.

Libelli concluſio attendi debet, num. 13.

Libelli tres partes exemplificantur, num. 14.

Libellus, ut recte concipiatur, quas clauſulas ſalutares habere debet, num. 15.

Form. ſupplicationis, num. 16.

Form. alterius ſupplicationis, num. 17.

Form. mandati juſtificati, num. 18.

1 ET licet in Regno omnes cauſſæ ſint ſummariæ; & in eis procedatur ſummarie, & de plano ſola facti veritate inſpecta, per *c. deteſtantes poſit. in ritu M.C.V. 288., & per pragm., quæ incipit, Diſpendia, &c.*

Tamen in judiciis, quæ de ſui natura ſunt ordinaria, non ſunt ſublatæ ſollemnitates, quæ ſubſtantialia judicii & negotii veritatem reſpiciunt, ut ſunt defenſiones, & probationes *Muſcat. ll. par. 1. gloſ. libellus num. 6.* & diximus *tom. 2. noſt. e praxis in ejus Prælu. 10*, ſicque in Regno omnes dilationes ſunt ſublatæ, dummodo reis non auferantur defenſiones, & in probationibus non graventur, *Muſcat. par. 1. gloſſ. petitur num. 46. ex Bart., & aliis ibi.*

2 Judicium in Regno ſecundum aliquos poteſt incipere ab articulis, & poſitionibus, ut abſolutiſſime tenet *Cavenſis ſup. pragm. Diſpendia, Maraut. p. 4. diſt. 9. num. 16.*

Contraria tamen opinio eſt receptior, nimirum, ut omnino requiratur talis qualis petitio, ex qua poſtea ſunt formandi articuli, & poſitiones, quæ petitio differt a libello ut inferius dicemus.

Fundamentum primæ ſententiæ eſt *Clement. ſæpe de verb. ſignif.*, ibi: *Libellum non exigat, & eſt ritus M.C.V. 288., & rit. ſeq.*

Quapropter formalis libellus non requiritur in Regno noſtro; ſed requiritur talis qualis petitio, & ita eſt interpretanda mens Pontificis in dicta *Clement.* ibi: *non exigat libellum, ſed ſaltem qualem petitionem, Muſcat. in gloſ petitur p. 1. nu. 50. ex prag. 1. de ordin. judic. & pragm. 2. d. tit.* ubi dictus *Muſcat.* reiicit *Marant. Caravit.*, & alios tenentes, quod judicium poſſit incipere ab articulo, & poſitione; & ratio aſſignatur, quia ſi hoc eſſet verum, non poſſet reus deliberare, prout deliberat, viſa petitione, quæ non debet eſſe adeo generalis, & obſcura, ut non poſſit reus deliberare.

Circa hoc vide etiam, quæ dicemus in *cap. de articulis*.

3 Sed praxis vera eſt, quod articuli habentur loco petitionis, quando fuerint Parti notificati, ut poſſit ſe ab illis tueri, adeo ut non ſolum in illis actor poterit petitionem ſuam plenius explicare, ſed etiam novam deducere, ex qua poterit obtinere, & ſi fuerit una via actum in libello, & alia via articulatum, & deinde probatum, poteſt proferri ſententia juxta articulos, qui tamen fuerint notificati Parti: *Dom. Petra ritu 288. tom. 4. nu. 111. fol. 214. ex Merlin. controv. 34. num. 60., & Cavenſ. ubi ſupra,* & ita judicavit M.C.V., & *Conſil. ſ. ffred. 29. num. 9. & Claud. in l. 1. ff. de officio aſſeſſoris, teſte Petra ubi ſup.*

Nec ab hac ſententia diſſentiuntur *Muſcat. ubi ſup.* dum dicit in tantum non poſſe incipere judicium ab articulis, in quantum illi non ſunt noti Parti, ut poſſit deliberare, & ſe tueri, ut ſit in libello, unde cauti Advocati notificant articulos, quando in illis novam actionem deducunt, quæ in prima petitione non fuit deducta, & ita practicatur.

4 Et talis qualis petitio in omnibus judiciis etiam ſummariis requiritur, *Gall. par. cap. 1.* qui citat *Si norel. conſil. 111. num. 7.* ita tenet quoque *Morill. in gradu libelli num. 18.*

In ſummariiſſimis vero abſque petitione proceditur, ut quando inſtrumentum liquidum præſentatur criminaliter vigore ritus M.C.V. 166., tunc præſentatio inſtrumenti habetur loco petitionis, & citatio per epiſtolam *Sanfel. in praxi fol. 28. num. 5. fol. 119.* 19. *num. 5.* Ita etiam in obligationibus penes acta, & in cauſſis modicæ ſummæ, in quibus viva voce abſque ſcriptis poteſt Officialis abſque voto Conſultoris procedere, & decidere, ut diximus in ſecundo tomo in ſuo ti-

titulo, & in cauſſis pauperum, viduarum, & cauſis piis, & inter ſtipendiarios.

Et demum in ruſticis villis, & parvis oppidis libellus non eſt neceſſarius, ſed ex non ſcripto proceditur, per doctrinam *Baldi, & Saliceti in auth. niſi breviores C. de ſentent. ex brevi recitand.*

Imo in dictis parvis locis poteſt quis eſſe Judex, & actuarius, *Urſill. ad Affl. dec. 3. num. 8. Et ego dixi in 1. T. meæ Praxis cap. 4. de off. Actuar. n. 3. fol. 25.*

Et diſtinctionem judiciorum late dixi in præludio ſecundi Tom.

5 Poteſt quoque in aliquibus cauſis incipere judicium a mandato juſtificato compulſivo ad ſolvendum, extractandum, exhibendum, nihil innovandum, & ſimilia, & ita ſervat M.C.V., & omnes aliæ Curiæ Regni. De qua praxi facit mentionem *Gallup. in prælud. ſuę prax. num. 14., & in part. 2. cap. 1. num. 24. Nicolinus in Prax. Civil. num. 13.*

Quæ Praxis in Regno fuit ſumpta a Curia Romana, ut refert *Jo. de Amicis conſ. 35. num. 4. per Gallup.* citatus *ubi ſup. Et Sarfel. ſect. 28. num. 12.* dicit eſſe ſumptam ex *l. de pupillo §. meminiſſe in verb. eum ff. de oper. nov. nunc. & c. ex parte fin. in verb. ſi de re dub. extra de verb. ſignif.*, quæ lex reputatur ſingularis pro modo citandi.

Sed ego dico hanc practicam in Regno vigere ex *Rit. M. C. V.* 15. ubi ſtatuitur, poſſe fieri mandatum pœnale, ut quis reſtituat pecuniam, vel aliam rem mobilem, alias die ſequenti compareat allegaturus cauſam rationalem, quare ad petita non teneatur.

Poteſt etiam fieri petitio ſolo verbo, & poſtea in actis redigi per Notarium, *Marant. par. 4. diſtinct. 9. num. 12. in fin. Muſcat. gloſ. petitur par. 1. nu. 24. Sanfel. ſect. 27. num. 2.*

6 Sub nomine libelli, ſive talis qualis petitionis comprehenduntur memorialia, ſive ſupplices libelli porrecti Judici, vel aliis ſuperioribus; puta Viceregi, Præſidi Provinciali, vel Baroni.

Et in Sacr. Reg. Conſ. incipit judicium a ſupplicatione porrecta Domino Præſidi dicti Sac. Reg. Conſ., de quibus omnibus infra latius dicemus.

Et dum primus actus ab actore, qui vult judicium incipere, eſt formatio libelli, ſeu eſt talis qualis petitio, vel mandatum juſtificatum, ideo Caput, quod hic ponitur, eſt de libello, ſeu tali quali petitione, & mandato juſtificato, & ſucceſſive per ordinem ſubſequentur alia Capita, ſive actus omnes judicii ordinarii uſque in fine judicii.

7 Libellus appellatur a *libro*, quaſi parvulus ſit liber, ſive parvula ſcriptura. Libellus nil aliud eſt, niſi Actoris declaratio circa actionem intentatam, *c. fin. de libel. oblat. l. edita C. de edendo l. 1. ff. eod. prag. 1. de ordin. judic. Muſcat. par. 3. gloſ. reſpondendum, Maner. de numer. tit. ultim. num. 6. fol. 244.*

8 Libelli tres ejuſdem tenoris in qualibet cauſſa requirebantur antiquitus de jure communi, unus ſcilicet Adverſario edendus, ad finem deliberandi an cedere, vel litigare maluerit?

Alius Judici, ut inſtrueretur.

Alius ad actoriſmet inſtructionem. *DD. in Auth. offeratur C. de litis conteſt.*

Hodie vero etiam de jure communi unicus ſufficit libellus, *Cujacius in Julii Pauli receptar. ſentent. interpret. lib. 5. tit. 53. verſ. in communi cauſſa*, & teſtatur *Muſcat. par. 1. gloſ. Reus circa princ.*

9 Libellus debet continere nomen actoris, & rei, & rerum, quæ petuntur, cauſa petendi, atque coram quo profertur, *DD. in c. 1. de libelli oblat.* unde diſticon.

Quicquid, coram quo, quo jure petatur, & a quo,
Recte compoſitus quiſque libellus erit.

Muſcat. in par. 1. gloſ. libellus num. 8.

10 Libellus differt a petitione.

Petitio appellatur qualiſcumque concludens intentio actoris emanata, vel cum ſollemnibus, vel ſine, in judicio, vel reali, vel perſonali. *Clement. ſæpe verſ. verum, quia de verbor. ſignif.*

11 Libellus eſt parvus liber, vel ſcriptura, quo aliquid juridice proſequimur. Vel eſt declaratio mentis actoris circa actionem ab ipſo intentatam, vel intentandam. *Muſc. par. 1. gloſ. libellus num. 1.*

De jure tamen Regni confunduntur, & libellus pro petitione, & talis qualis petitio pro libello accipitur, & nulla differentia conſideratur de Jure Regni, ut docet *Muſcat. gloſ. petitur par. 2. num. 3.*

12 Omnis libellus, ſive talis qualis petitio conſtat ex tribus partibus, ſcilicet ex narratione facti, ex medio, ſeu cauſa concludendi, & ex Concluſione. Exempli gratia. Peto a Titio Centum. *Ecce narratio.* Quia mutuavi. *Ecce cauſa concludendi.* Ideo peto eum condemnari ad ſolvendum *Ecce concluſio. Pellegrin. part. 2. ſect. 1. ſub ſect. 1. num. 8.* Sed cave ab hoc dicterio *Pellegrini*, & tene cum *Muſcat. in gloſ. libellus part. 1. num. 10.* vocantur tres partes Rectoricæ, nempe exordium, narratio, & concluſio, & *num. 15.* dicit, quod tota vis Judicii conſiſtit in libello, cum libellus ſit fundamentum cauſſæ, ubi ſi malum fundamentum erit, quicquid ſuperædificabitur, corruet, & ex libello formandi ſunt articuli.

Et in omni libello, ſeu tali quali petitione debet bonus Advocatus inquirere, & terminare tria, vz. Factum, ſive cauſam obligationis, obligationem & actionem.

Factum, ut emere, vendere, & ſimilia, quæ facti ſunt.

Obligatio, quæ ex illo facto deſcendit.

Actio, quæ ab obligatione deſcendit tanquam a Matre.

Et ſic libellus debet continere tres partes, vz. Exordium, Medium, & Finem. In exordio ſit narratio facti. In medio exponitur cauſa concludendi, ſive obligatio. In fine ſit concluſio illius, quod actor petit a Judice.

Hoc factum debet Advocatus in libello apte, & ſub compendio proponere, *Muſcatell. gloſ. declarant part. 1. num. 7.*

13 Et bene adverte in concluſione, quia libellus in eo, in quo ſe reſtringit in concluſione, attendi debet, & ſemper concluſio libelli attendenda eſt, *Beer. decis. 42. num. 14.*

14 Ideo Exordium libelli oritur, non ut *Pellegrin.* dixit, ſed ut *Muſcat.* vz. vendidi Titio equum, & pro pretio mihi eſt debitor in centum, virtute Inſtrumenti, vel mutuavi Titio centum, vel cauſſa mutui, Titius mihi debet centum. Ecce *factum.* Ecce *Exordium*, ſive *narratio facti.* Et quia pluries requiſitus recuſat mihi ſolvere. Ecce *cauſſa*, ſive *medium concludendi*, quæ eſt ſecunda pars libelli. Ideo peto, ut condemnetur ad mihi ſolvendum ducatos centum. Ecce *concluſio libelli*, quæ eſt tertia, & ultima pars libelli, ubi concluditur, ut condemnetur ad ſolvendum tot.

15 Libellus, ut recte concipiatur, debet quoque habere clauſulas ſalutares in fine.

Prima eſt illa, vz. *una cum expenſis, damnis, & intereſſe*; Nam expenſæ non veniunt, niſi expreſſe petantur. Imo ad evitandam difficultatem, an appellatione expenſarum veniant damna, cauti Advocati apponunt clauſulam, *cum expenſis, damnis, & intereſſe*; Nam appellatione intereſſe veniunt etiam fructus, ut late *Gallup. par. 2. cap. 1. num. 28.*, & quomodocunque proteſtetur de expenſis, cenſetur Judex interpellatus, ut neceſſario debeat victum in expenſis condemnare, alias litem ſuam faceret,

Scaccia

Digitized by Google

Scaccia de judiciis lib. 8. cap. 50. num. 29. Dom. Scopp. ad Nicolin. fol. 36. num. 110., & 120. ex Prat. ad Muſcat. in prax. fidejuſ. modo 11. verſic. ſecundo.

Secundum noſtram Conſtitutionem §. *I. num. XXXIII.* tam in cauſis executivis, quam ordinariis debent omnino aut condemnari ad expenſas, aut ab illis abſolvi ab omnibus quibuſcumque Tribunalibus, qui in cauſis ſuccubuerint, eodem decreto diffinitivo, vel ſententia, adeout ſtatim ac decretum, ſive ſententia tranſitum fecerit in rem judicatam, a Scriba cauſæ celerrime ſit faciendus earum calculus, adverſus quem admittenda eſt unica reviſio, abſque eo quod produci queat ullum remedium, nullitatibus exceptis cum depoſito. Hujuſmodi enim condemnatio, vel abſolutio expenſarum in ſententia fere prorſus ab uſu receſſerat, & quiſque pro lubitu, & impune lites injuria in annos protrahebat.

Secunda clauſula erit, vz. *Petens ſuper omnibus, & ſingulis prædictis ſibi jus, & juſtitiam miniſtrari, ſummarie, & de plano.*

Nam removet dicta clauſula omnem defectum generalitatis, & ineptitudinis, & eſt tanquam herba bettonica contra omnes defectus; Imo ex dicta clauſula, juncta cum alia clauſula, vz. *omni meliori modo, &c.*

Poterit etiam ſuper non expoſitis pronunciari, *Gallup. ubi ſupra*; ea ratione, quia cenſetur omne jus deduxiſſe, per *Text. in l. fin. C. de Annal. Exeq. Bald. in l. incerti C. de interd. Paris de Puteo de Syndicatu §. ſentent. cap. 4. num. 10. fol. 165. ater.* adeo quod intentans poſſeſſorium cum dicta clauſula, obtinebit etiam in petitorio, ut deciſum apud *Gramm. dec. 19. n. 29. Viv. dec. 115. lib. 2. nu. 5. Marant. par. 3. dec. 57. num. 6. & part. 6. membr. 3. num. 15.*

Et dicta clauſula ſalvat ſententiam non conformem libello; *Merlin. centuria 1. cap. 14. poſt Scac. de judiciis, tomo 1. cap. 50. num. 26. Muſc. in ſua prax. part. 1. poſt gl. petitur num. 52.*

Et quando in libello adeſt clauſula *jus, & juſtitiam miniſtrari*, tunc poſſunt intentari remedia ad invicem repugnantia, ut ſi quis prius intentavit judicium Ordinarium, poterit recedere a via ordinaria, & convolare ad viam executivam, ut dixi *in ſecundo tomo cap. de via execut. vigore pact.* & ita *Staib. tom. 2. obſervat. 113. num. 50. Capyc. Latro dec. 120. num. 25. Giptius ibidem.*

Et optima eſt dicta clauſula, quando factum eſt intricatum, vel eſt multitudo factorum, & ſolent poni illa verba, vz. *ſibi juſtitiam miniſtrari, ſimul, diviſim, copulative, & alternative, ſingula ſingulis referendo, Orn. lib. 4. tit. 6. de action. §. omnium n. 129.*

Tertia clauſula eſt, vz. *deducens &c.* per hanc clauſulam intelligitur deductum omne jus, & quodlibet remedium ſibi magis utile, & omnis actio, quæ melius ſibi competit, & expedit, *Doctores in l. fin. C. de annali except. Muſcat. in gl. libell. n. 18.* ſed fuſius *Scaccia de judiciis lib. 1. cap. 50. n. 28. Manſius conſult. 56. n. 6. Ludoviſius dec. 355.*

Quarta clauſula eſt, vz. *non ſe adſtringens*, quæ operatur, ut plura proponens non teneatur, niſi ad ea, quæ ſufficiunt ad victoriam reportandam, & maxime juvat poſita in articulis, ubi ſi reus ſit, non probando allegata non ſuccumberet, *Gallupp. ubi ſupra.*

Et liberat a condemnatione expenſarum, ſi omnia contenta in libello non probet, & in criminalibus liberat querelantes ab onere probandi omnia deducta in accuſatione, *Scacc. de judiciis lib. 1. cap. 50. num. 28.*

Quinta clauſula, vz. *citra præjudicium omnium jurium.*

Operatur, ut ſi aliquid præjudicii inferretur ex petitione ſic facta, intelligatur, ac ſi petitum non eſſet, *Gallup. ubi ſup. par. 2. cap. 1. num. 28.*

Sexta clauſula, vz. *omni meliori modo &c.*

Intelligitur petitorium, & poſſeſſorium.

Item petens plus debito, licet ſit in pœna, tamen cum dicta clauſula evitabit illam, *Gallup. ubi ſup. poſt Rovitum in Pragm. 6. num. 5. de falſis.* Item ſi quid petatur, nec poteſt illo modo intentato, videtur petitum, & alio ſibi permiſſo; *Gallup. ubi ſup. Rovit. in prag. 4. de Feud. n. 79. Ann. alleg. 26.*

Verum non operatur reſpectu aſſiſtentiæ, niſi expreſſe petatur in libello, *Rovit. pragm. 1. de aſſiſtentia Gallup. ubi ſupra.*

Et quando in libello, & ſupplicatione adeſt dicta clauſula, *omni meliori modo*, maxime quando ponitur cum copula, & quemadmodum cauti, & docti Advocati ſolent, vz. *Iſto, & omni alio meliori modo &c.* tunc comprehendit alios modos non expreſſos. Adeo quod ſi quis intentavit viam ordinariam poteſt mutare modum agendi, & recedere ab ordinaria ad viam executivam; *Marta clauſ. 2. nu. 3. par. 1.* ubi plures deciſiones Rotæ refert, relatus a *Capyc. Latro dec. 120. num. 25. & Staib. tom. 2. cent. 2. ibid. 113. num. 42. Cavall. qu. 815. nu. 14. Ricc. collect. 870. nu. 5.* Dicta clauſula *omni modo meliori* operatur, ut utilius remedium dicatur deductum, & ſi quid fuit expreſſum non valet eo modo, quo fuit expreſſum, valeat eo modo, quo valere poteſt, *Surd. conſ. 428. nu. 19. & conſ. 540. num. 25. Ricc. coll. 879. effect. 1. Staib. reſol. 122.*

Et quod cenſeatur intentatum omne remedium magis favorabile, & deducta omnis actio magis neceſſaria actori proficua, *Rot. Bonon. diverſ. dec. 116. num. 54. & 129. num. 25.*

Et operatur, ut melior via cenſeatur electa, *Ludov. dec. Rot. 204. num. 19. & 207. n. 4.*

Quod ſi actus non valet uno modo, valeat omni alio meliori, *Marc. Ant. var. reſol. 49. nu. 8. lib. 2. Barboſ. de clauſ. 12. num. 3. Staib. dict. reſol. 122.*

Septima clauſula, vz. *Salvo jure ſuperflui.*

Excludit dolum, & de crimine ſtellionatus non tenetur creditor, licet plus debito petat, *Anton. Barba cent. 1. obſ. 100.* poſt *Alex. conſ. 73. in 6. nu. 6. & conſ. 83. num. 4.*

Nam regulariter petens plus debito de crimine ſtellionatus tenetur, *l. ſi fidejuſſor §. in omnibus*, ubi *Bart. ff. mandat.*

Octava clauſula, *ſalvo Jure melioris calculi*, ſalvat a pœnis plus debito petentis, *Roland. conſ. 61. num. 39. lib. 1. Moster. dec. Arag.*

Nona clauſula, vz. *Ultra ſolutione contentus.*

Similiter removet difficultatem delicti plus petiti, & quando conveniuntur plures inſolidum, operatur, ut non ſit diviſa actio, *de Franch. dec. 305.*

Et removet omnem incertitudinis defectum in cauſis ſummariis, *Gallup. par. 2. cap. 1. num. 28.*

Decima clauſula, in ſupplicationibus maxime, quibus utimur in S. R. C. Neapolitanus apponere ſolam clauſulam; qua utuntur Criminaliſtæ in querelis criminalibus, vz. *Super quibus omnibus, & eorum ſingulis, cum omnibus dependentibus, emergentibus, & annexis ex eis prorſus extraneis, vel connexis, annexis, & aliis penitus ſeparatis petit juſtitiam miniſtrari, &c.*

Cujus clauſulæ virtute, licet non ſit probatum ſecundum qualitatem deductam, ſequitur condemnatio ſuper probatis, ac ſi diviſim actum fuerit, & ſic vigore dictæ clauſulæ proceditur ad condemnationem illorum; de quibus actum non fuit, ut late hæc omnia concludit *Paris de Puteo de Syndic. in §. ſententia cap. 4. num. 12. fol. 296. & per in-*

quiſitionem. de accuſat. Bald. & alii ibi, &c.

16 *Formula ſupplicationis in judicio aſſiſtentiæ pro obtinendo Commiſſario Cauſæ.*

S. R. M.

Supplicat humil. M. V. Blaſius de Perditis Civitatis Acerrarum, dicens ſupplicantem ipſum ſub die 10. menſis Januarii 1688 tradidiſſe ex cauſa venditionis ſues centum Petro N. pro ducatis mille, quos dictus Petrus promiſit ſolvere per totum menſem Decembris ejuſdem anni 1688. & obligavit ſe, ſuoſque hæredes, & bona omnia præſentia, & futura, cum clauſula conſtituti, & precarii ad pœnam dupli, cum poteſtate capiendi, renuncians exceptioni rei non traditæ cum juramento, & aliis, prout ex publico inſtrumento, quod in promptu producit. Ecce major.

Et quia tempus ſolutioni præfixum jam effluxit, & debitor in ſatisfaciendo ſuit renitens, ideo intendens ſupplicans dictos ducatos mille una cum intereſſe, & expenſis conſequi, & præſtari ſibi aſſiſtentiam cum facultate vendendi, vel adjudicandi in forma, ſuper infraſcriptis bonis, & de bonis dicti Petri, quæ ad præſens poſſidentur per infraſcriptos poſſeſſores. Ecce minor.

Propterea recurrit ad M. V. eique ſupplicat dignetur cauſam, & cauſas prædictas, una cum annexis, & connexis, emergentibus, & dependentibus committere uni ex veſtris Regiis Conſiliariis melius viſo, qui ſuper prædictis omnibus, & ſingulis, ut ſupra, jus, & juſtitiam faciat, petens ſibi jus, & juſtitiam miniſtrari; non ſe adſtringens, &c. deducens omne jus, &c. & proteſtatur de expenſis, &c. ſalvo jure bonificandi, & non ſolum iſto, ſed omni alio meliori modo. &c. Ecce concluſio.

Bona, ſuper quibus petitur aſſiſtentia ſunt, vz.

Una Maſſaria vitata, & arbuſtata ſita, &c. juxta li beni di T. T. e li beni di P. P. quale al preſente ſi poſſiede da B. B.

Item una Caſa, &c. & ſic deſcribuntur omnia bona, ſuper quibus petitur aſſiſtentia; deinde in extremitate paginæ ſubſcribitur Doctor, qui ſupplicationem formavit; & Præſidi porrigitur, qui ita decretum format.

Magnificus U. J. D. N. N. partes audiat, provideat, & in S. C. referat, & poſtea ſubſcribitur Præſes, ſub qua ſubſcriptione Actuarius diem proviſionis ponit, hoc modo: Proviſum Neap. die 6. Januarii 1689. & poſtea ſubſcribitur Actuarius.

„ Uſus jamdiu invaluit, & per *nov. Conſtit. §. III. nu.*
„ 6. denuo eſt ſtatutum, ut in omnibus hujuſmodi
„ Præſidis Decretationibus addatur illa clauſula: *dum-*
„ *modo non agatur de cauſis inceptis in M. C. V.* vel
„ *dummodo tamen cauſa non fuerit cœpta in M. C. V.*
„ quod idem ſonat; imo per *d. Conſt. ibid.* cauſæ non
„ excedentes ſummam duc. quatuorcentum in S. R. C.
„ prorſus nequeunt committi, ſub pœna duc. 20. Ma-
„ giſtro actorum, qui ſupplicationi decretum fece-
„ rit. Et per ſpectabilem Præſidem D. Vincentium
„ de Ippolito alias laudatum, inductum eſt, ut dies
„ Proviſionis non apponatur a Magiſtris actorum, ut
„ prius ſemper fieri ſolebat, ſed ipſemet ſpectab. Præ-
„ ſes illam apponit, tempore, quo ſubſcribit; & ſic
„ omnis ſuſpicio fraudis tollitur.

Alia formula Supplicationis.

S. R. M.

17 Supplicat humiliter U. J. D. Antonius N. dicens reperiri obligatum pluribus creditoribus ex diverſis cauſis, & præſertim ex cauſa exactionis introituum ſtatus Illuſtris Principis Venuſini, cujus ordine compulſus ſe obligavit diverſis ſuis creditoribus, & quia ſupplicans de perſona non poteſt cogi ad ſatisfactionem dictorum creditorum, etiam ex quo eſt ſexagenarius, ſupplicat M. V. cauſam prædictam committere uni ex veſtris S. C. Conſiliariis melius viſo, qui ſupplicanti ſuper prædictis, & circa prædicta jus, & juſtitiam faciat, omni modo meliori, ſalvis aliis, &c.

Magnificus U. J. D. D. Franciſcus Torreſon Regius Conſiliarius ſupplicata recognoſcat, partes audiat, provideat, & in S. C. referat, Ulloa Reg. & Præſ. Proviſum Neap. die 14. Februarii 1698. De Litto. De mandato Reg. &c. Ex proviſione facta per Militem U. J. D. D. Franciſcum Torreſon Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium, &c. ad Inſtantiam retroſcripti ſupplicantis, ſive &c. per unum ex Regiis Porteriis S. R. C. inſolidum requirendis omnia, & ſingula in retroſcripta ſupplicatione contenta intimentur infraſcriptis ex adverſo principalibus, quatenus prima die juridica cum ſequentium continuatione, legitime compareant in ejus domo, hora audientiæ, ad dicendum, quæ voluerint contra, & adverſus ſupplicata, & quare ea fieri, & exequi non debeant, alias, &c. eiſdem ſupplicantibus ſuper præmiſſis omnibus in judicio reſponſuri, proceſſurique ad ulteriora in cauſa ipſa ad omnes actus incumbentes, juridicos, neceſſarios, & opportunos, alias &c. Neap. die 18. menſis Februarii 1698. De Litto. Santanellus Scriba.

Formula mandati juſtificati contra ſubſcriptos debitores.

18 Carolus Tertius Dei Gratia Rex, &c.

D. Joſeph Leopoldus Sanſeverino Princeps Biſiniani, &c. & in præſenti Regno magnus Mag. Juſtitiarius, &c. Quibuſvis Alguzeriis, & ſervientibus tam hujus M. C. V. quam aliarum quarumvis Curiarum, & locorum ad infraſcripta inſolidum requirendis, dicimus, committimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem Mag. Doctoris Leonardi Ricci, ſive, &c. mandetur ſubſcriptis ejus debitoribus ad pœnam unciarum auri 25. pro quolibet F. R. &c. quatenus infra dies duos poſt præſentium notificationem, dare, ſolvere, & conſignare debeant dicto exponenti, nedum infraſcriptas pecuniarum quantitates, verum etiam ſupradicta victualia per eos reſpective debitas, & debita pro cauſis infraſcriptis exprimendis, una cum omnibus damnis, expenſis, & intereſſe paſſis, & patiendis. Verum habentes cauſam in contrarium intra eundem terminum compareant in hac M. C. & penes acta præſentis cauſæ ad conſtituendum procuratorem &c. alias procedatur in contumaciam. Datum Neap. die 30. Januarii 1709. *Barnoba.*

Franciſcus Ruggiero Act. Mag.

Mandatum Juſtificatum.

C A P. V.

De Præſentatione libelli, & aliarum ſcripturarum.

S U M M A R I U M.

Formula præſentatæ, quæ fit in libello, vel alia ſcriptura, num. 1. „ *ubi quid ſanciatur ex nova* „ *Conſtitutione circa præſentatas, exponitur.*

Præſentationis actus, an fieri debeat in præſentia Judicis, vel Judice abſente, num. 2.

Præſentata, obligationes, & fidejuſſiones poſſunt recipi per Actuarium abſente Judice, & aſſignatur ratio. Et præſentata poteſt fieri etiam die feſtivo, & datur diverſa formula, num. 3.

Præ-

Præſentata debet fieri per extenſum, & non in abaco, & debet ſubſcribi ab Actuario Cauſæ, & non valet ſcripta a Scriba,num.4.

Præſentata ubi non apparet, præſumitur illa prius præſentata, quæ præcedit,num.5.

Præſentationes ſcripturarum requirunt citationem partis, & quando hoc fallit, num.6.

Præſentationes libelli, vel ſcripturarum tam per Actorem, quam per Reum non poſſunt recipi in S.R.C.in M.C.V. & in R.C.S. niſi conſtituto Procuratore, aliàs acta ſunt nulla, & Actuarius pœnam incurrit, num.7.

Supplicatio expedita per Spectabilem Dominum Præſidentem S.R.C præſentari debet eadem die, vel ſequenti,num.8.

PRimo formatur libellus, & poſtquam eſt formatus præſentatur.

Et ſucceſſive actus, qui ſuccedit poſt formatum libellum, eſt actus Præſentationis, propterea hic poſuimus hoc Caput de Præſent.libelli.

1 Quando præſentatur libellus, vel Articuli, poſitiones, exceptiones, replicationes, & ſcripturæ quæcumque, & alia, tunc ſcribitur dictus actus, v3.fuit præſentata per T.de T.die T.menſis T. ann.T. Neapoli, vel Salerni,&c.& in fidem,&c Et poſtea ſubſcribitur per Notarium, ſive Actuarium cauſæ.

Adverte hic, quod *in noviſs.Conſt.§.V.nu.*XVIII. alias Pragmaticas idem ſtatuentes confirmando, ſancitur, omnino faciendas eſſe præſentationes in quocumque libello, cum expreſſa prohibitione, ne poſſit in calce ipſorum fieri ullo modo decretum quodcumque, præſentatione prædicta deficiente, ſub pœnis ibidem comminatis, ſequentibus verbis; XXXVIII. *Per ovviare parimente all'abuſo, che naſce dal non farſi dalla G. C. della Vicaria le preſentate nell'iſtanze, che ſi producono, o di azioni, che s'intentano, o d'eccezioni, che ſi oppongono, ed in altre Scritture, non oſtante il diſpoſto dalle* Prammatiche X.§.80. de officio Judicum, & LXXIX. §. 8. de off. S. R. C. e Prammatica XIII.de ordine judiciorum; *Rinnoviamo perciò l'ordine contenuto in dette Prammatiche colle pene nelle medeſime ſtabilite da eſeguirſi irremiſſibilmente contro gli Attuarj; anzi di vantaggio vogliamo, che gli Scrivani non poſſano ſtender decreto in piedi di qualunque iſtanza, in cui non vi ſia la preſentata, &c.*

2 De Iure communi variant DD. ſi vel ne requiratur præſentia Iudicis in dicto actu Præſentationis. Et

Prima ſententia eſt, quod non poſſint præſentari libelli, vel ſcripturæ niſi in præſentia Iudicis, vel de mandato ipſius. *Bald. in auth. quæ ſupplicatio C. de Precib.Imper.offerend.& in l.2. C.de eden. & l.ait prætor verſ.circa quintum ff.de jure jur.Innoc.Hoſt., & Ant.in c.quoniam contra de probat. Imol.& Angel. in l. ſi finita §. Julianus ff. de damno infecto, & Alex.ad Bart.in l.eos §.ſuper his C. de appellat.*

Altera ſententia eſt; quod coram Notario,& Scriba in abſentia Iudicis producimus, & præſentamus, quæ volumus, maxime dato Termino, & ita voluit *Bart.in d.auth.quæ ſupplicatio* per illum *tex. num.1. C.de precib.Imper.offer. et in d.l.eos §.ſuper his C. de appellat.*& in noſtro Regno recepta eſt opinio *Bartoli*, quæ ſervatur non ſolum in M.C.V.ſed in omnibus aliis Curiis Regni, ut teſtatur *Carav. in Rit.* 247.ubi *d.Carav.num.1.*, & ratio aſſignatur a dicto *Carav.num.*4.quia præſentatio ſcripturarum non eſt actus judiciarius.

Imo *ritus* 242. *in fine* imponit neceſſitatem, quod debeant recipi per ſubactuarios, etiam quando Curia non regitur.

Et quod præſentationes ſcripturarum poſſint fieri per Actuarium abſente Iudice, eſt *pragm.26.num.5. de offic.S.R.C.Broya in prax.Crim.cap.10.num.*26. Et quod hodie indiſtincte fit præſentatio ſcripturarum, & inſtrumentorum a Notario actorum,& poſtea Porterius intimat parti, ut poſſit coram Iudice opponere quicquid velit, concludit *Afflict. in conſtitut. Appellationum tempora lib.2.num.*41.

3 Et ideo quia non eſt actus judiciarius, dictæ præſentationes ſcripturarum, & obligationes poſſunt recipi per Actuarium etiam die Paſchatis, & omni die feriato, & reſponſalo, ſeu citatio data pro illius intimatione poteſt per Alguzerium aſſignari Actuario de omni die,etiam feſtivo,ad finem ſcribendi relationem de intimatione d.citationis, notificatæ tamen die nō feſtivo,nec feriato ad honorem Dei, ut in dictis ritibus,& *Carav.ibid.*, *et d.Broya in cap.1.n.8.et* 9.poſt *Marant.in prax.par.6.actu* 9.*n.*37.

Et ideo tunc in præſentata non dicit Notarius, quod præſentatum fuit in Iudicio, ſive in T.Curia &c.ſed debet dicere præſentatum apud acta T. Curiæ, ex quo tunc Curia non regitur, ſed acta ſemper extant, ut in dictis ritibus plene habetur.

Et eadem ratione Fidejuſſores poſſunt recipi per Actuarium abſente Iudice, die tamen feriato, ut in *ritu* 87. *in fine*.

Et de jure communi præſentatio libelli etiam die feriata expediri poteſt, quia eſt actus extrajudicialis, ut concludit *Oinot.lib.4.de action.tit.6.§.pœnales quoque num.53.in fine* per *tex. in l.miles 11.§.ſexaginta 6. ff.ad l. Juliam de adult.*& *DD. ſup.rub.C. de edendo, Canon. in cap.finali de Judiciis, Angelus, et Jaſon* ibi citati.

4 Præſentata eſt facienda per Actuarium non in abaco, ſed per extenſum diei, menſis, & anni, & nominis, & cognominis præſentantis,ut in *prag.* 10. §.8c *de offic. Judic.et pragm.79.§.8. de offic.S.R.C.*ſub pœna ſuſpenſionis prima vice per bimeſtre ab officio, & ſecunda vice per ſex menſes, & tertia vice punitur pœna ad arbitrium, *Motill. de grada libelli fol.4.num.*11.

Hodie autem dictæ *Pragm.* non ſervantur; ſed acta ſunt valida, licet ſit in abaco facta præſentata, *Thoro in ſupplem. decif. verſ. nullitas fol.* 442. quem ſequitur *Scyal.de foro offic.cap.33.n.58.in fine.*

Et deinde idem Actuarius ſe ſubſcribere debet, tam in præſentatione libelli, quam aliarum ſcripturarum, & quorumcumque actorum, nec quiſquam præſumat manu ſua apponere nomen Actuarii, ſeu ſubſcriptionem ab illo factam ſub pœna ad arbitrium,*pragm.13.§.2. de ord. Judic.,et prag.19.§.18. de offic. magiſt. Juſtit. per Rit. M. C. 34. 35. et 36. Motill.de grad.libelli fol.1.num.*11. quibus adde *Pragm. 26.num.5.de offic.S.C.*

5 Præſentata ſcripturæ ubi deeſt, tunc illa præſumitur exhibita, & præſentata prius, quæ præcedit, *Motill. de grad. cit. num.118. in fine, et Rogerius in ſua Tela Judic.n.348.fol.mihi* 58.qui allegat *Tex.in l. quoties ff.de uſufruct.et in 1.conſtit.Cod.§.quibus.*

6 Scripturæ quando præſentantur, in eis requiritur citatio partis, *Carav.rit.*242.niſi præſententur in Termino probatorio, vel ultima die Termini, vel niſi exhibeatur ſolum ad Iudicis inſtructionem; ut in Clerico probante Clericatum, *Fab.defin.16.num. 8.in allegationibus C.de fid.inſtr.*8.late *Mar.ad.par.6. verſ.recte concipiatur citatio*, & has tres limitationes refert quoque *Carav.rit.*241. quem ſequitur *Sanfel.ſect.57.n.23.fol.*214.

7 Actuarii S.R.Conſ.non poſſunt procedere in cauſa pro actore, nec pro reo, niſi prius exhibitis mandatis procurationis, nec ad ſimplicem citationem contra ſupplicatus, ſub pœna nullitatis omnium actorum, & pœna ſuſpenſionis per actuarium, & ad in-

intereſſe partis, *pragm.79.* quæ in ultima impreſſione eſt 81. *de off.S.R.C.* [illegible] 5. ibi: *Se prima non ſarà legitimata la perſona dell'attore colla procura legitima, ed eſſendo Pupillo, ò minore con le debite ſollennità, ſotto la medeſima pena, oltre la nullità di tutti gli atti &c. Dovendoſi oſſervare il medeſimo riſpetto al reo convenuto.*

Sed de hoc vide, quæ latius in exceptione legitimationis perſonæ, & in exceptione contra Procuratorem dico.

Unum ſcias, quod idem debet ſervari in Reg. Cam. Sum. & in M. C. V., omnibuſque aliis Trib., & Curiis Regni ex *pragm.50. de off.S.R.C.§.5.* ubi ſtatuitur; quod omnes Pragmaticæ ſpectantes ad S.C. obſerventur in Reg. Cam. Sum. in M. C. V. & aliis quibuſcumque Tribunalibus Regni, ac ſi de ipſis, & Tribunalibus prædictis in eiſdem principaliter eſſet diſpoſitum; cavetur de contrario ſub pœnis in eis adjectis.

8 Supplicatio S.Conſ. debet præſentari eadem, vel ſequenti die, tam in S.Conſ., quam in M.C.V. *prag. 86. §.3. de off.S.R.C.* ſub pœna ducatorum duodecim, ultra alias in aliis ordinibus contentas, alias de eis nulla habeatur ratio; idem confirmatur per *pragm. 88. eodem tit. de off.S.R.C.§ 3.*

C A P. VI.

De Citatione.

S U M M A R I U M.

Citationis Etymologia, num. 1.
Citationis definitio, num. 2.
Citationis diviſio, num. 3.
Citatio per edictum promiſcue ſumitur, ſed eorum differentia declaratur, & exemplificatur, num. 4.
Citatio per proclama declaratur, & exemplificatur, num. 5.
Citatio per Nuncium, declaratur, num. 6.
Citari poſſunt litigantes, etiam per Actuarios, num. 7.
Citatio multis vocatur nominibus, & quid differt a monitione, num. 8.
Citatio partis præmitti debet in quolibet actu, alias dicitur nullus, quæ regula limitatur in novem caſibus, num. 9.
Citatio in Regno poteſt fieri domi, vel perſonaliter, & ſi non comparet citatus, fit contumax, quæ regula habet locum quando citatur, ut privatus, & principali nomine. Secus quando alienam perſonam repræſentat, ut Procurator, vel Syndicus, cum fallentiis, in quibus requiritur citatio perſonalis, & cum obſervatione ſecundum nov. Conſtit. & prax. num. 10.
Carceratus quando poteſt citari, & quando non, nu. 11.
Citatus ſi eſt impeditus, quilibet pro eo comparere poteſt ad allegandum impedimentum, num. 12.
Citatio verbalis, tam in civilibus, quam in criminalibus, valida eſt contra Reum exiſtentem in Eccleſia, & quando hoc fallit, num. 13.
Citatus in civilibus non cogitur comparere perſonaliter, ſed poteſt comparere per Procuratorem, cum limitatione, num. 14.
Citatus ſi habitat in loco judicii procedi non poteſt contra eum in contumaciam, ſed in quolibet actu eſt citandus: quod fallit in multis locis Regni, num. 15.
Citatus ſi moratur extra locum judicii, proceditur contra ipſum in contumaciam, ſi nec ipſe, nec per Procuratorem comparuerit, num. 16.
Citatus opponens aliquam exceptionem in calce citationis, non evitabit contumaciam, num. 17.
Citatus ſi in calce citationis conſtituit aliquem Procuratorem, proceditur cum dicto Procuratore nominato, & adſunt diſcordantes opiniones, quæ declarantur, & concordantur, num. 18. „ *ubi recens* „ *praxis adducitur.*
Citatio extra locum judicii fieri debet coram duobus teſtibus, alias acta ſunt nulla, quæ regula fallit in Portariis S.R.C. quibus creditur abſque interventu teſtium, num. 19.
Citatio in loco judicii valida eſt abſque interventu teſtium, quæ regula limitatur in citatione ſuper tenore inſtrumenti liquidi, quæ fieri debet coram duobus teſtibus de Platea etiam in loco judicii, nu. 20.
Citatio facta ſi non conſtat in actis, non præſumitur, & eſt nullitas etiam ſi in veritate ſit factus actus citationis, num. 21.
Actor de jure communi ipſe poteſt citare, ſed de jure Regni nequit ipſe, & quivis extraneus, num. 22.
Citatio poteſt fieri per Actuarium, num. 23.
Citatio prima, an poſſit incipere a Procuratore, nu. 24.
Procurator debet perſonaliter citari, non domi, nu. 25.
Citatio quid differat a monitione, num. 26.
Citationis partes ſunt tres, & quæ ſint, num. 27.
Citatio circumducta, ſeu expirata dicitur quatuor modis, & declarantur dicti quatuor modi, num. 28.
Citationis circumductæ exceptio allegari poteſt ſolum a Reo, & citatio circumducta habetur, ac ſi nunquam eſſet facta, verum ſanatur dicta nullitas, quando partes comparent poſt circumductionem, nu. 29.
Citationis circumductæ effectus numerantur, cum ſuis limitationibus, n. 30. „ *ibique obiter de Proviſionibus non exequendis poſt elapſum menſem.*
Citatio trina requiritur, ut contumacia accuſari poſſit, & quid de jure Regni, cũ ſuis limitationibus, n. 31.
Contumacia an poſſit ſcribi, antequam fiat relatio a Nuntio, num. 32.
Citatio in criminalibus invalida eſt abſque clauſula peremptorie, vel per æquipollens, num. 33.
Citari omnes debent, de quorum intereſſe agitur, & tam principalis, quam fidejuſſor, & in cauſa teſtamentaria, tam cohæres, quam legatarii, cum ſuis declarationibus, num. 34.
Fidejuſſor citatus cum principali ſine novo proceſſu condemnatur, num. 35.
Citatio de nocte ſit tribus luminibus accenſis, num. 36.
Citatio debet continere terminum, infra quem citatus comparere debet, & quomodo hoc practicatur, & quid ſi in citatione non exprimatur tempus, nu. 37.
Citatio in publico affixa ſi laceretur, vel auferatur, pœna eſt Judicis arbitrio, num. 38.
Citatio, ut valida ſit, quæ continere debet, maxime in Regno, num. 39.
Citatio invalida convalidatur, ſi citatus obtemperaverit, num. 40.
Citatio quando requirit ſcripturam, & quando ſine ſcriptis, ſolo verbo fieri poteſt, num. 41.
Citatio an, & quando debet continere locum. Et quando eſt in loco certo, debet fieri in loco, ubi permanet citandus, & citatur impetrato brachio Judicis loci, & quid ſi negatur brachium, & quid ſi citandus ignoratur, ubi habitat, num. 42.
Citandus cum ſit inquiſitus, qui in ſolita ſua habitatione non habitet, nec alibi, quid agendum, nu. 43.
Forjudicandus citatur domi, in qua conſuevit habitare, num. 44.
Nuntio dicenti ſe domi citaſſe, & non addat ſolitæ habitationis, vel dicenti citaſſe modo, & forma, non explicando formam, an valeat, num. 45.
Nuntio dicenti ſe citaſſe domi ſolitæ habitationis, ſi ibi citavit, admittitur probatio in contrarium, num. 46.
Citatio die feſtivo facta non valet, ſed ſi ſit die juridica, Nuncius poteſt relationem facere die feriato, nu. 47.
Citatio expedita cum data in die feſto, etiam in die Paſchatis, poteſt notificari die juridico, & valet, atq.

ſen-

produ... locum, ubi certificatur, num.48.

Citatio ſi non apparet in actis, erit nullitas, ſed convalidatur per comparitionem partis citatæ, vel ejus Procuratoris, num.49.

Citatio, & omnis actus ordinarius non valet, niſi fiat ad inſtantiam partis, num.50.

Citatio contra infantem, vel pupillum, num.51.

Citatio cum termino infra dies quinque, uſque ad diem quintum, vel ut die quinta compareat, quomodo differat, num.52.

Citationes tres ubi requiruntur, omnes poſſunt ſimul decerni, ut una peremptorie pro tribus habeatur, num.53.

In citatione nominandus eſt Adverſarius citandus per nomen, & cognomen, alias erit nullitas, num.54.

Citatio per edictum fit contra incertos, & ligat etiam Clericos, & datur Praxis citandi Clericum certum, num.55.

Citatio ad [...]ſus Beneficiatum, qui non invenitur, fit in Eccleſia, in qua habet beneficium, num.56.

Citatus [...] expenſas a temere citante, num.57.

Citatio ad ſententiam fit per Nuntium perſonaliter, vel domi, & fieri non poteſt per edictum, aut proclama, num.58.

Citatus dicens ſe exemptum, niſi exemptio ſit notoria, debet docere de exemptione, num.59.

Praeſens in judicio habetur pro citato, num.60.

Citatio in aliena juriſdictione fieri non poteſt abſque licentia Officialis loci. Verum ſi fiat abſque licentia, an citatus debeat comparere, num.61.

Citatio Supremorum Tribunalium, an eget licentia Officialis loci, num. 62.

Commiſſarii, & Alguzini non oſtendentes commiſſionem, poſſunt carcerari, num.63.

Citationes extra Neap. ad inſtantiam Neapolitanorum fieri non poſſunt, niſi expreſſa cauſa Privilegii fieri, n.64.

Depoſitum in Curia loco citationis deſtinata, quando non valet, num.65.

FOrmato libello, & præſentato, expeditur citatio; merito ſequitur hoc caput de Citatione.

1 Citatio venit a verbo *citari*, quod frequentativum a verbo *cieo*, & vult idem, ac *interpellare*, ſive *vocare*, & definitur.

2 Quod ſit vocatio in jus, ex mente *Pauli in l.1. ff. de in jus vocando.*

Sed quod ſit actus Judicialis vocativus alicujus, ad quem ſpectat, qui ex juris diſpoſitione Judicis decreto, vel mandato præcedente per Nuncium, vel alia executione traditur, ita definitur a *Galter, in 3. p. rubr. præſentat. inſtrum. num.29. fol.296.*

Citatur, ſive vocatur reus ad Judicium, tribus modis, v3. verbo, litteris, & edicto, *l. cum vero §. hic ſenatus ff. de fideicom. liber. Muſcatel. gloſ. intimato num.67.*

3 Citatio itaque tripliciter eſt, nempe, per *edictum*, per *proclama*, & per *Nuncium*.

4 Citatio per edictum, & per proclama largo modo promiſcue ſumuntur. Nam utraque fit cum inſerta cauſa, & coram duobus ſaltem teſtibus ad Tubicitæ, vel vocis ſonitum, juxta ſtylum Curiæ, a publico Nuncio in publicis plateis legitur, & poſtea affigitur in muris Civitatis, vel Curiæ. *DD. in l. dies cautioni ff. de damno infecto, Canon. in c. fin. de elect. in 6. Bart. in conſt. ad reprimendum verſ. per edictum, Afflict. in Conſt. Citationis num.7. Rovit. in Rubr. prag. 8. de citat. Franch. decis.516. Ricc. collect.17. 828. & 2106.* & ideo ne mireris; ſi aliqui dixerunt duobus modis fieri citationem, ſcilicet per edictum, & per Nuncium, quia confundunt citationem per edictum, & per proclama, *Gallup. par.2. num.4.*

Citatio per edictum in hoc differt a citatione per proclama. Nam

Citatio per edictum fit contra incertos intereſſe habentes, *l.1. §. quamvis, & ibi DD. ff. de Vet. Jur. inſpic.*

Exemplum eſt in confectione inventarii, juxta *l. ult. C. de jure deliberand. contra creditores, qui ignorantur.*

Exemplum aliud poteſt eſſe, quando laicus ſpoliatur a Clerico, & vigore *c. Regni ad Regale faſtigium, & omnis prædatio &c.* expeditur edictum a Judice laico contra Clericos ſpoliatores innominatos.

Item quando hæres vult liberare a nexu obligationis bona hæreditaria; nam poterit creditores incertos citari facere per edictum, ut compareant ad proponenda eorum jura, alias imponi ſilentium; *Gallup. ubi ſupra Gail. obſerv.57. Rovit. conſ.57. nu.7. Felin. in c.2. de conſt. ſpec. tit. de cit. §. ſequitur nu.19. Bart. in l. fin. ff. de accenſat. & Marſil. p.6. membr. 1. num.82.* qui *num.96.* dicit non eſſe in jure terminatum, per quantum tempus debeat ſtare affixum, ideo eſſe in arbitrio Judicis, & ſufficit, quod Nuncius referat ſtetiſſe affixum, non explicato quanto tempore, nec requiritur actus publicus Notarii, ut putavit *Mastill.* quia nuncio creditur circa ejus officium. Quod ſi creditores ſunt certi, debent citari per nuncium perſonaliter, vel domi, eſto quod eorum creditum ſit incertum, *Gallupp. part.2. cap.2. num.7.*

Item quando citandus eſt vagus, vel certe non habet domum, *Mastill. de grad. citat. num.17.*

5 Citatio autem per proclama fit contra certos intereſſe habentes, ſed qui ob difficultatem non poſſunt citari, *Muſcat. gloſ. intimata num. penult.*

Quæ uti exorbitans, & extraordinaria non conceditur, niſi ex maxima neceſſitate, ut ſi citandus ſit Baro, vel alia præpotens perſona extra Civitatem difficilis conventionis, quo caſu Judici conſtare debet de acceſſu non tuto, brevi informatione, & ſufficit citatio per proclama, *text. in l. de ætate 8. ff. ad Trebell. Veſtr. lib.4. c.2. num.3. per text. in Clem.1. de Jud. Rot. Rom. deciſ.753.* & ſufficit fieri in locis vicinioribus, *DD. in c. unico de foro compet. Galup. par. 2. cap.2. num.10.*

Item in vagabundo, qui citatur per proclama, ſeu edictum in loco, ubi eſt ſolitus converſari; *Gallup. ubi ſupra.*

Item quando citatur Reus gravis facinoris ad forjudic. & citantur omnes amici, cognati, affines, *de Franch. deciſ.516. Follar. in ſua pract. crim.*

Item quando citandus eſt extra Civitatem, vel Provinciam, & domi nullus inhabitat; *Afflict. in conſtit. citat. litera Amend. ad Franch. deciſ.322. n.3.*

6 Citatio per nuncium eſt, quæ fit particulariter domi, vel perſonaliter, juxta *Conſtitution. citationis litera, & Pragm.2. de Ord. Jud.* quando citandus eſt in Civitate, ubi retinet domum, poteſt citari perſonaliter, vel domi, ad arbitrium actoris, ut infra dicemus latius.

7 Citari etiam poſſunt litigantes in actis ordinatoriis voce per Actuarios, & eis creditur, & notatur in actis fuiſſe intimatos judicialiter; *Sanfel. in prac. fol.28. num.2. Scopp. ad Nicol. fol.17. col.1. num.13.*

8 Citatio multis vocatur nominibus. Interdum enim dicitur monitio, item vocatio, dictum, & denunciatio. *Gallup. par.2. cap.2. num.2.* ex multis ibi allegatis; ſed ſtricte loquendo

Citatio differt a monitione, quia monitio proprie non demonſtrat ſuperioritatem, ut dicemus.

9 Citatio partis requiritur, & præmitti debet ad quemlibet judiciarium actum validandum, & ubi citatio omittitur, ipſo jure actus dicitur nullus, ita *de Marin. lib.1. reſol.45. num.6. ex Clem. Paſtor. de re ju-*

judic.& l.de unoquoque, ff.ead. tit. l.nam ita Divus 39. ff. de adopt. & l. fin. C. de legibus, cum aliis concordantibus relatis per *Hippolit.de Marſil. ſing.30.&* per *Marant. in pract. par.4. diſt.14. num.10. fol.220. Ricc.part.4.deciſ.289.& text. in cap.1.de cauſſa poſſeſ. & propriet.*

Limitatur primo

In compromiſſo voluntarie facto in Arbitratores, ſeu amicabiles Compoſitores, nam coram arbitratore non ſervatur judiciarius ordo; quæ concluſio maxime procedit, quando poteſtas data fuit procedendi de jure, & de facto; *De Marin. ibidem*, & alii per ipſum allegati, *Motill, in grad.menit. ad font. fol.mihi 51.num.5.*

Limitatur ſecundo; quod

Citatio tunc non eſt neceſſaria, adeo quod ſi omittatur, non vitiatur actus, quando pars, quæ citari debet, ſi citata eſſet, non potuiſſet aliquid in contrarium allegare. Ita *de Marin. ubi ſup. num. 7. ex Text. in l.ſi cum ſervum, §. primo, & §.fin. ff. de fideicomm.liber. & in l.recuſare in princip. ff.ad S.C. Trebell.Marant.d.part.6.tit.de citat. num.5. fol.307. De Marſil. ſing.30.*

Et quando non poſſet actus impediri. *Marant.ver. recte expediatur citatio num.5.*

Limitatur tertio; quod

Citatio, quando nullum infert præjudicium ipſi non citato, actus ſubſtinetur, etiam parte non citata; *De Marin. dict.reſol.45. lib.1. num.8. De Marſil. ſing.30.Bal.in l.ab eo Cod.quomodo, & quando Judex, & in l.fin.§.cum agitur,Cod.de jure delib.*

Exemplum poteſt eſſe illud apud *Ulpian. in l. recuſare Cod.ad Trebell.* ubi ad inſtantiam Fideicomm. Univerſalis poteſt Judex contra hæredem adire nolentem, decernere, & decretum coactationis contra hæredem etiam non citatum interponere, ut ſcilicet adeat, & reſtituat. Eo quod numquam poſſit hæres reſtitutionem fideicommiſſi, vel coacte, vel voluntarie devitare, atque aditio non vergit in hæredis detrimentum, ut in *dict. l. recuſare circa finem, & DD.in l.qui juſſit de re judic.*

Limitatur quarto; quod

Citatio licet ſit neceſſaria, adeo quod nec etiam prædo poſſit ſua poſſeſſione privari, ipſo prius non citato; *Marſil. in l. de unoquoque ff. de re judicata Ricc.part.4.deciſ.289.num.9.* Hoc intelligitur, dummodo non ſit notoria intruſio, tunc enim ad poſſeſſionem revocandam partis citatio non requiritur. Ita dictus *de Marin.ubi ſup num.9. ex Marſil. ſing.195.*

Limitatur quinto; quod

Citatio ſimiliter tunc non eſt neceſſaria, quando tractatur de revocando executionem de facto partis citatione non præcedente factam; Quia ſicut ſine citatione fuit executum, ita ſine citatione, poteſt revocari executio, *De Marin. dict. reſol.45. num.10. lib.1.& Bald.in l.ſi pacto, quo pœnam 14.num.2.C.de pactis, Felin.in cap.qualiter, & quando 17.num.25. extra de accuſ.*

Limitatur ſexto; quod

Citatio non requiritur in exactione Gabellæ.

Limitatur ſeptimo, quod ut habeatur pro citato ille, qui ne citaretur conſtituit ſe in loco tuto, abſque ulla penitus citatione, *cap.quoniam §.porro, ut lite non conteſtata gl. in cap. ſi Capitulo verb. factum de conceſſione præbendæ in 6. Tiraqu. de retract. Conſangu.§.4.gl.1.n.8. Bart.in l.1. §.ſed & Ariſto ff. quod vi, aut clam;* ex generali regula, ut ſemper actus pro facto habeatur contra impedientem.

Et creditur nuncio aſſerenti non potuiſſe exequi citationem propter impedimentum malitioſum ipſius citandi; *Gall. obſerv.55. lib.4. Gallupp.de citat. num.13.*

Limita octavo, quod præſens in Judicio non eſt citandus, *Socc.in tract. de cit.art.5.qu.14.nu.21.* apud *Caravit.rit.129.num.3.Sanfelic. ſect.6.num.8.*

Limita nono, quando citatus declaravit nolle amplius comparere in Judicio, *Marſil. reſol.57.num. 7.vol.1.Gallupp.part.2.cap.1. num.35.*

10 Citatio in Regno valida eſt, ſi fiat domi ſolitæ habitationis, cum ſit ad libitum actoris alternative, vel perſonaliter, vel domi citari facere adverſarium, ex *Pragm. 2. ſub tit. de ordine Judic.*, & eſt Conſtitutio Regni *citationis littera*, quæ mandat, ut citatus domi, ſi non comparet, fiat contumax, etiam ſi citatio ad ejus notitiam non pervenerit, ut *Afflict. ibi, & idem Afflict.in Conſtit. ſi quis poſt litem nu. 3.Sanfel.in prax. ſect.2.& ſect.23.nu.12. & 30. Corn. de citat.& contum.vers in electo Marant.*

Quod citatio domi ſufficit, quando principalis eſt citandus, ultra Pragmaticam hic allegatam, habemus *Text. in l.4.§.prætor ait*, ibi *domum, in qua degit, ff. de damno infecto*. Ita *de Marin. lib. 2. reſol.43. nu.2.* rejectis illis, tenentibus non valere domi, niſi in ſubſidium, quando citatur principalis.

Sed limita dictam Pragmaticam, quod habet locum, quando quis uti privatus principali nomine citatur, non autem quando alienam perſonam repræſentat, prout in procuratoribus ad lites, qui ubi domi citati fuerint, non admittitur per Judicem talis citatio, & ſic in diem practicari in Reg. Trib. teſtatur *de Marin.tom.1.reſol.cap.340.num.7.*

Secundo limita dictam Pragmaticam, quando quis citatur ad effectum talem in mora conſtituendi, ut eo caſu non ſufficiat citatio facta domi, cum perſonaliter eſſe debeat; *Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap.708. num.8.* ubi ſic deciſum per *Rotam* teſtatur, ea ratione, quia in præjudicialibus non eſt incipiendum a citatione domi, dimiſſa copia, cum debeat prius eſſe perſonalis, ex *text. in cap. cauſſam, ibi Abb.num.5.de dolo, & contum., Ancher. in clem. 1. num.5.ad finem de Judic. Matthes. ſingul.131.num.6. Rovit.in dict.Prag.2.in fin.De Marin.ubi ſupra num. 8.*quibus addo *Scaglion. in rit.69. num.2. Severin.Ad Novar.part.2.qu. forenſ.in reſol.9. num.3.* ubi loquitur de generali citatione ad totam cauſam, quod ut afficiat, debeat eſſe perſonalis.

Tertio limita in Univerſitate, Collegio, vel capitulo. Nam Syndico, & Electis citatis in eorum domibus, & non perſonaliter, citatio dicitur nulla, & conſequenter ſententia ex defectu citationis nulla declarari debet.

Imo Univerſitas non dicitur citata, ſi perſonaliter Syndicus tantum citatus fuerit, cum per illum ea tantum, quæ Univerſitati profunt, fieri poſſint, non autem, quæ nocent, & ſic citatio perſonaliter omnibus de regimine fieri debet, & ubi non citantur perſonaliter, tunc citari debent in capitulo, ſeu in arrengo, ubi illi de regimine convenire ſolent, quia illa dicitur domus Univerſitatis.

Et ubi ſic non fuerit facta citatio, contumax Univerſitas dici non poteſt, ac proinde nec in expenſis, vel aliis gravaminibus, quibus gravantur contumaces, Univerſitas gravari poteſt. Ita *de Marin. ubi ſupra lib.1.reſol.340. per totam.*

Imo licet ſint intimati Magnifici de Regimine perſonaliter, non poſſunt incuſari contumaciæ, nec in contumaciam procedi, aliòquin ſententia in contumaciam lata erit nulla; *Franciſc. de Petr. conſ. 46.* quod eſt inſertum in *ſect.15.Reg.Sanfel.ver.& in propriis terminis*, per *text.in l.1.C.de Jur.Reipub. lib.11.*

Idem concludit Dominus *Altim. de nullit. rub.12. qu.9.num.60.*

Sublimita in cauſis tangentibus capitulum Eccleſiæ, ſufficit, ſi citatur Oeconomus Eccleſiæ; *Verd. ad*

Gal-

Digitized by Google

G[illegible] p. part. 2. cas. 2. num. [illegible] *Sa*[illegible] *n.1, num. 2.* [illegible] *§. ubi* [illegible] & [illegible] Idem de [illegible] [illegible]um Minorum , in [illegible]atore Fr[illegible] [illegible]bus [illegible]tatis. Ide[illegible] *supr.*

E[illegible] de [illegible] i[illegible] [illegible]ter *[illegible] Matth.* [illegible] *de quaqu.* [illegible] *tit. 1.* [illegible] *num.* [illegible] & *A*[illegible] *219.* [illegible] *Alt. ubi sup.*

Q[illegible] quando quis cit[illegible]ur ad [illegible]ponendum [illegible] habeatur pro confess[illegible] debet [illegible] cit[illegible] [illegible]ulorum , & [illegible] perſonam [illegible] bus eſſet [illegible] *Bar.* [illegible] *l. fin. ff.* [illegible] & [illegible] *§. fin. autem* [illegible] *C. de judi.* [illegible] *tionem* [illegible] *4 de* [illegible] 12[illegible].

Idem eſt [illegible] Ap[illegible] , cui [illegible] ſecundum [illegible] , quod non p[illegible] , ut [illegible] dixi [illegible] 2. *tomo meæ pr*[illegible].

Ex *nov.* autem C[illegible] *l. num. XVI.* ſemper [illegible] gitur d[illegible] De[illegible]um , cu[illegible] tenorem jam ſupr[illegible] p[illegible] ſuimus [illegible] 31., n[illegible] ſ[illegible]nd[illegible] m[illegible]ſt [illegible] N[illegible] cum [illegible] S[illegible] c[illegible] ha[illegible] C[illegible] iu[illegible] gno manu publi[illegible] Notarii, [illegible] cauſæ A[illegible] .Cæt[illegible] [illegible]d nos modo gen[illegible] inductum eſt ut [illegible] liti Procur. tor[illegible], vel [illegible], debeat [illegible] ari per[illegible]naliter [illegible] dami Scriba [illegible] cauſæ cum [illegible] ſive Nun[illegible]o M.C.[illegible] , & ſit citatio domi[illegible] p Scribam cauſæ de hu[illegible] cita[illegible] d ulteriora [illegible]tur . [illegible] 7

Carcerat[illegible] poteſt , ita concludit *Bart.* [illegible] *Judic.*

[illegible]imitatur hæc ſe[illegible] *B*[illegible] in loco, ubi adeſt co[illegible] p[illegible] Procur. ut [illegible] N[illegible] *aut. de* [illegible] 2. *de in jus vocand.* & [illegible] *quaſ*[illegible] *ju*[illegible]

[illegible] in exig[illegible] o[illegible] , [illegible] ca[illegible] tum ipſo iure eſt nullus , [illegible] p[illegible] ſententia *Bartol.*, q[illegible] [illegible] 1.

[illegible] di[illegible] , [illegible] incarc[illegible] [illegible] tat[illegible] q[illegible] [illegible] ejum majo[illegible] pra[illegible] j[illegible] ſpon[illegible] v[illegible] p[illegible] minim[illegible] , vel fucata [illegible] alii proc[illegible] . [illegible]

Concludit [illegible] p[illegible] [illegible]ocu[illegible] [illegible] carcer[illegible] [illegible]atus tenetur [illegible] e Procur[illegible]orem, al[illegible] ex[illegible] , & [illegible] v[illegible] in con[illegible]ciam.

[illegible] , qu[illegible] p[illegible] eſt [illegible] ut [illegible] ne[illegible] p[illegible] [illegible]ia [illegible] dum [illegible] p[illegible] ſe [illegible] p[illegible] v[illegible] non po[illegible] , ob [illegible] to [illegible] ex [illegible] & [illegible] ſine R[illegible], &

Cita[illegible]um qu[illegible] m ſe defen[illegible] ne[illegible] ut concludit Ep[illegible] [illegible] *§.* [illegible]

C[illegible] eo [illegible] p[illegible] nt[illegible] [illegible] q[illegible] lo[illegible] mi pot[illegible] fieri citatio , quia tunc [illegible] c[illegible] mi.

Rovit. Prag. [illegible] *12. de ord. J*[illegible]

14 [illegible] C[illegible] comparere perſonaliter , etiam ſi [illegible] cita[illegible] ſ[illegible] leantur arctare [illegible] *deci*[illegible] *po*[illegible].

[illegible] per Procuratorem , *text. in cap. que*[illegible] *de pr*[illegible] 1. & *ult. ff.* [illegible] *Canon. in ca*[illegible] *1. de judic.*[illegible]

Limita, quod juxta inte[illegible] ſente cauſa ordinarius, [illegible] us a [illegible]cipe po[illegible] [illegible]lpore [illegible]ſonalem [illegible] onem [illegible] etiam in c[illegible]ibus , *V*[illegible] *in d. lib. 4.* [illegible] *num. 8.*

C[illegible] ergo , qu[illegible] reus citatus in Civilibus no[illegible] c[illegible] perſonaliter, ſed poteſt compar[illegible] [illegible]ocu[illegible]orem , & ideo in citationibus appon[illegible] , ut legi[illegible] ne compareat , & in [illegible]inal[illegible]bus, ut p[illegible] compareat.

15 Ho[illegible] d[illegible] , quod ubi citatus habitat in [illegible] Civitate [illegible] loco judicii tunc non poteſt , [illegible] [illegible]uma[illegible] ſed in q[illegible] erit [illegible]lus , teſt[illegible] Rugeri[illegible] in ſua [illegible] *bi*[illegible] & ſic [illegible] Neapoli , & in [illegible]tatibus; ſed de ſtylo aliarum Civitat[illegible] Regni vidi [illegible] ont[illegible] iu[illegible] , quod etiam in [illegible] habi[illegible] [illegible]mparet, ſi contumax, & in [illegible] um [illegible] contr[illegible] procedi[illegible] , ſicuti [illegible]ntra [illegible]blentem

16 Verum [illegible] Civi[illegible]us ne[illegible] ipſe perſo[illegible]liter , nec per [illegible] comparuerit , proced[illegible]ur contra [illegible]

17 [illegible] ſi [illegible] [illegible] oppo[illegible] pe[illegible] , [illegible] v[illegible] [illegible] , & non [illegible]tur [illegible]ſe; [illegible] non ven[illegible] banca p[illegible]ſonaliter , v[illegible] per procu[illegible]rem; *Maſ*[illegible] *par. 2* [illegible] *tenion. num. 9. Metil*[illegible] *de* [illegible] *c. tat. num. 29.* [illegible] *opp. ad Ni*[illegible] *l. fol. 30. num. 1*

18 At ſi [illegible] is reſpondent [illegible] hart[illegible] [illegible]ria conſti[illegible] uendo [illegible]q[illegible] generali ſtylo eſt p[illegible] [illegible]un [illegible] to Proc[illegible]tore, nominato , &

[illegible] Contum[illegible] poſſunt & ita practicari docet [illegible] *inſcrip. lib. 1. tit. de contum. num. 6.* [illegible] *§.* , & ratio poteſt aſſignari quia [illegible] *T*[illegible] & *ibi* [illegible] *de procur.* [illegible] [illegible]pareat [illegible]al[illegible]er ad [illegible] in [illegible] moda[illegible] cum [illegible] , [illegible] mand[illegible] T. Proc[illegible] ſimple[illegible] , & p[illegible]ruiſſe j[illegible] , ſed [illegible] ponit exceptiones, & [illegible] procu[illegible] , & hæc contrarium [illegible] *M*[illegible] [illegible] *860. & Pe*[illegible] *S. num* [illegible] procede[illegible]dum c[illegible] p[illegible] in cal[illegible] ci[illegible]tionis , niſi præſ[illegible] t in[illegible]

T[illegible] d[illegible] nam [illegible] & optima ra[illegible] d[illegible] *axi*[illegible] tradita per [illegible] *ann.* [illegible] *q. 10.* ub[illegible] [illegible] ſi pars [illegible] , ut re[illegible] [illegible] requiri [illegible] li[illegible] . *in l.* [illegible] 69. [illegible] 518. *num. 1.* [illegible] *num.* [illegible] illo [illegible] *de* [illegible] *dec.* [illegible] 6. [illegible] 1. [illegible] 314. [illegible] 2. [illegible] *p*[illegible] *f r.*

T[illegible]o ſ[illegible] per M.[illegible] cauſa Can[illegible] Borrel[illegible]o in banca Ma[illegible] R[illegible]to, [illegible] eodem *de R*[illegible] *ubi* 15 ubi auditis pa[illegible] d[illegible] procedat[illegible] eum procu[illegible] [illegible] cationem, & dictus *de Ru-ger*-

[illegible] in diem [illegible] M. C. V. [illegible]

[illegible]

E[illegible] respectu R[illegible] contrario [illegible] constituere [illegible] cum [illegible]

[illegible]

19 [illegible]

20 [illegible]

21 [illegible]

[illegible] nis, [illegible]

defect[illegible]

[illegible] 9.

22 [illegible] 14. & 16. [illegible]

[illegible] non solum [illegible] be. N[illegible]

23 C[illegible] Mi[illegible] ter. [illegible] dicatur [illegible] num. 31. [illegible] 160.

24 [illegible]

[illegible] ubi [illegible] haec [illegible] ctum, [illegible] ita [illegible] lib. 2.

[illegible]

25 [illegible]

26 [illegible] proprie [illegible]

27 [illegible]

executam citationem, vel ante accuſatas contumacias.

Quarto modo, ob mortem citati ante ultimum peremptorium.

Primo modo, eſt, quando citatio eſt jam notificata reo, ſed contra reum non fuerunt accuſatæ contumaciæ infra tempus debitum.

Quod tempus eſt unius menſis intra Civitatem, ſive locum judicii, ejuſque diſtrictum.

Et duorum menſium extra locum judicii, ſive extra diſtrictum; quo tempore elapſo a die poſt notificationem citationis, & ultima contumacia non accuſata, dicta citatio notificata, dicitur expirata, ſeu circumducta, ita ut iterum debeat citari reus, contra quem actor vult proſequi judicium; & de hac circumductione loquitur *Motill. in prax. civ. de grad. citat. num.* 36. *Afflict. in conſt. Regn. edictorum num.* 20. *de Franch. deciſ.* 471. *de Marin. lib.* 1. *reſol.* 54. *num.* 16. *& ad Reverter. obſer.* 87., & declarat procedere tam in foro ſeculari, quam Eccleſiaſtico, ex *Ricc. deciſ.* 83. *lib.* 1. *Berlich. deciſ. German.* 1. *Anichin. de prævent. inſtrum. cap.* 3. *qa.* 7. *num.* 8.

Et tempus currit a die ſequenti poſt diem primæ contumaciæ. Itaut ſi dies primæ contumaciæ caderet in die 13. Septembris, poteſt accuſari ultima contumacia in die 13. Octobris intra Civitatem, & in die 13. Novembris, ſi citatio eſt extra Civitatem, & extra ſuburbia, ita deciſum refert *de Franch. deciſ.* 471., & hoc modo intelligendus eſt *de Luca, & Anichin., & Affl. in addit. ibid.* confuſe relati per *d. de Luca*, ibi; & prima contumacia licet non fuerit accuſata in tempore, quia ob loci diſtantiam non dum pervenerat citatio executa cum relatione Nuntii, tamen habetur pro incuſata tempore debito, & actus accuſatus poteſt ſcribi cum antedata poſt decurſas citationes, ſub illo tempore, quo cadebat prima contumacia ex ſpeciali lege noſtri Regni, ſic ſtatuitur *in pragm.* 6. *de citat. de Luca ad Franch. deciſ.* 471. *nu.* 3. *Reg. Latro dec.* 69. *nu.* 28. *&* 30. & ſic eſt viridis obſervantia, quod in Sacr. Conſ., & R. C. etiam lapſis pluribus menſibus, quandocumque citatus non comparuit, non circumducitur citatio, ſed ſemper poteſt accuſari contumacia cum antedata in debito tempore, quo accuſari debuerat.

Sed hoc non ſervatur in Curiis inferioribus, ubi attenditur ſtylus juxta diverſitatem locorum, nam circumducitur ſtatim elapſo peremptorio, non expectato menſe, ſed circumductio non ſervatur in Sac. Conſ. & Reg. Cam. Summariæ, ut teſtatur *Gallup. tit. de citat. cap.* 2. *& p.* 2. *c.* 4. *nu.* 10. quem ſequitur *de Alex. ad Nicol. fol. mihi* 14.

Secundo modo, dicitur citatio circumducta non reſpectu contumaciæ, ſed reſpectu notificationis non factæ intra ſex menſes a die datæ citationis, nam ſi infra ſex menſes poſt datam citationem non citatur reus, dictis ſex menſibus elapſis, & ipſa citatione non notificata, dicitur circumducta, ſeu expirata, itaut nova citatio debeat expediri, ita dictat *Rit. M. C. V.* 121., & docet *Marcus Ant. Coda in ſuo compend. judiciarii ordinis cap.* 1. *ſub num.* 16. *verſ. factis citationibus, & Carav. in d. ritu, & de Judice Roberto in tract. de liquidat. inſtrum. rubr.* 1. *expediatur citatio num.* 50. *Galter. in prax. de liquidat. inſtrum. rubr. expediatur citatio num.* 50.

Et licet *Motill. in prax. civil. de grad. cit. num.* 36. reprehendat *Codam*, dicens dictum *Codam* non advertiſſe, quod *ritus* ille 121. eſt antiquatus, & non ſervatur in praxi, & hoc iterum dixerat idem *Motil. in addit. ad Calimam de liquid. inſtrum. fol.* 16. *col.* 2. *verſ. ad num.* 13.

Et *Anichinus* etiam reprehendit *Carav. Judicem Robertum, & Galtegrinm*, tenens cum *Motill.*, quod dictus ritus non ſervetur, ſed quod ſit in arbitrio actoris, quando velit notificari facere citationem abſque ulla temporis præfinitione.

Tamen *Motill., & Anichinus* (pace tantorum virorum) non merito reprehenderunt dictos Authores, quia ritus 121. eſt in viridi obſervantia, & ſi actor infra ſex menſes a die datæ citationis non facit citare reum, ipſa citatio expirat, ſive circumducitur, ut deciſum dicit perſpicaciſſimus *de Luc. ad Franch. deciſ.* 471. *num.* 2. *in cauſa Jacobi Barrilis*, & quod ita ſervatur, probat *Reg. Latro deciſ.* 69. *nu.* 16. & annuit *Sanfel. in prax. judic. tit. de contum. num.* 22. *de Franch. deciſ.* 233. *Scyal. in prax. forjud. c.* 6. *num.* 6. *Muſcatell. in gl. Tribunali part.* 2. *num.* 8. & ita ego vidi ſemper obſervari, & ſic ſervari hodie teſtatur *Petra ritu* 121. *tom.* 1. *nu.* 3. *Scopp. ad Nicol. fol. mihi* 41. *n.* 180. *Galter. part.* 3. *princip. num.* 4. *Tartagl. in prax. civ. cap.* 4. *num.* 8. *Scyal. prax. forjudic. cap.* 6. *num.* 6. *de Judice Roberto de liquid. inſtrum. conſid.* 4. *num.* 53. *Gallup.* vero *p.* 2. *cap.* 4. *num.* 10. dicit circumductionem non ſervari in S. C., & R. C., quem ſequitur noviſs. *de Alex. ad Nicol. fol. mihi* 14. *praxi civ. nu.* 35.

Tertio modo expirat, ſive circumducta dicitur citatio ob mutationem Judicis citantis, ut ſi poſt datam citationem pendente termino unius menſis, vel duorum reſpective dato ad contumaciam ultimam accuſandam, ille Judex, qui citationem dedit, vita, aut officio functus eſſet, tunc illa citatio dicitur expirata, nam coram Judice ſucceſſore iterum eſt citandus reus, *Motillas in d. grad. citat. num.* 37. *ex Cancer. var. reſolut. tit. de procur. part.* 2. *cap.* 14. *n.* 21. *tom.* 1. quibus addo *Minad. deciſ.* 20. *Sarn. in prax. civ. de contum. & ejus effectu fol. mihi* 17.

Quarto modo circumducta dicitur citatio, ſi moriatur conventus ante ultimum peremptorium. *Afflict. in conſtit. citationis, ht. num.* 161. *Sanfel. ſect.* 35. *num.* 13. *Nicol. fol. mihi* 40. *num.* 71.

29 Citationis circumductæ exceptio allegari poteſt ſolum a reo, ſecus ab actore, nam ſi poſtquam circumducta eſt citatio, vellet coram alio Judice reum convenire, ſi dictus reus litis pendentiam allegaret coram primo Judice, tunc non audiretur actor, ſi replicaret citationem illam eſſe circumductam reſpectu contumaciæ non accuſatæ, prout idem ſervatur in peremptione inſtantiæ, ut diximus in *litt. L. inſtantia perempta*, ita *de Marinis lib.* 1. *reſol.* 54. *nu.* 17. *de Luca ad Franch. deciſ.* 472. *in fine*, *Matthias Carlecchius deciſ. Germ.* 1.

Et hæc dicitur nullitas, quæ apparet ex actis, qua allegata ſtatim intelligitur deſtructa citatio, quia circumducta; quod idem eſt, ac deſtruere, vel cancellare, *Abb. in c. conſuluit de offic. delegat. Hipol. fol.* 45. *num.* 71.

Et circumducta citatio non eſt citatio, & habetur, ac ſi nunquam eſſet facta, *Nicol. ubi ſup.*

Sed ſi poſt circumductam citationem partes compareant, proceſſus valet, quia per comparitionem ſanatur illa nullitas citationis, *Sanfel. in prax. jud. in ſum. ordinis fol.* 256. *num.* 22., & in omni caſu, quo comparet nullitas citationis validatur per comparitionem citati.

Et dicta exceptio circumductionis allegari poteſt per Procuratorem rei, *de Franch. dec.* 232. *num.* 4.

30 Citationis circumductæ effectus numeratur a *Sanfel. in ſect.* 35. *num.* 24.

Primus effectus eſt, ut per citationem circumductam non inducatur litis pendentia.

Secundus effectus eſt, ut per talem citationem non interrumpatur præſcriptio.

Tertius, ut nec perpetuetur juriſdictio, ſicuti neque per citationem nullam, ut late *Sanfel. ubi ſupra*, qui alios citat.

Non incongrue fortaſſis advertendum hic eſt, nov. „ *Conſtitutione* ſtatutum eſſe, quod nullimode exequantur a Curiis quibuſvis Regni Proviſiones expeditæ a Tribunalibus hujus Civitatis, menſe elapſo a die illarum expeditionis, ut illius ſequentia verba manifeſte dictant: *§. I. n. VIII. Per ovviare alle frodi, che dalle parti ſi commettono nel Regno, preſentando le Provviſioni ſpedite da' Tribunali di queſta Capitale dopo il decorſo di molti meſi, in tempo che le cauſe ſono forſe mutate dallo ſtato primiero, ordiniamo, che da qualſiſia Corte, o Udienza del Regno non ſi debba dar eſecuzione alle Provviſioni ſpedite da qualſiſia Tribunale, o Miniſtro di queſta Capitale, ſe mai queſte ſi preſentaſſero dopo ſcorſo un meſe, decorrendo dal dì della ſpedizione delle dette Provviſioni fattene in Napoli.* Hinc poſſunt hujuſmodi Proviſiones dici quaſi circumductæ, & ideo, ni renoventur, non exequendæ.

Citationis notabilis effectus eſt pendentia litis, quæ inducitur ſtatim, ac a Judice competenti emanata fuerit, & ad citatum pervenerit, vel per eum impeditum ſit, quominus ad ejus notitiam perveniret, *Clem. 2. ut lite pendente*; conſonat *Text. in l. ſi quis poſtea 7. de Judic. Afflict. dec. 354. n. 3.*

Limita primo, quod citatio circumducta non inducit litis pendentiam.

Secundo limita, ubi inſtantia eſſet perempta, tunc nec inducitur litis pendentia; has duas fallentias tradit *Sanfel. ſect. 35. num. 15 & 17.* alias limitationes poſuimus *in c. de except. litis pendentia.*

31 Citatio trina requiritur, ut contumacia accuſari poſſit, *Text. eſt in l. ſenatus 25. §. quod ſi tribus ff. de jur. fiſci l. contumacia 53. de re judic. Bald. in leg. penult. in fin. C. de conſt. pecun. Felin. in cap. excommunicationis col. 1. de hæret. Civin. in comm. ad l. divus de in integr. reſtit.* & non dicitur peremptorie citatus, niſi tribus citationibus interpellatus ſit, ut concludit *D. Conſ. Petra rit. 29. num. 6. & l. non unquam, & l. ad peremptoria ff. de judic.*

Et de jure Regni habemus *rit. M. C. 120.* ubi *Carav. n. 1.* ut late dixi *in 2. tom. mea prax. tit. 1. c. 8. fol. 16.*

Limitatur hæc concluſio, ut ſufficiat unica citatio, quando judicialiter citatur, ſcilicet dum eſt præſens citandus in Judicio, & immediate a Judice, vel ab Actuario citatur, Judice præſente, idem *Carav. d. rit. 120. num. 2. & text. c. 2. de confeſ. in 6.* & ex notatis per *Bart. in l. 2. §. quod ſi actor, & ibidem Paul. de Caſtr. de Jur. calumn.*

Citatio enim facta in Judicis præſentiam habet vim trinæ citationis, ut in *c. 1. de mut. petit.* & ibi *Abb. num. 5. Muſcat. in gl. hæreditariæ p. 3. num. 9. Urſill. dec. 289. nu. 10. ex l. 2. C. quomodo, & quando Judex*, & ita intelligendus eſt *Vinc. de Vita in ſuo Repert. verb. Peremptorium fol. 215. col. 2.*

Secundo limita, quando citatur cum Termino peremptorio, aut æquipollenti, ut ſi cum comminatione contumaciæ, juxta *d. l. contumacia, & Pragmaticam 3. de ordine Judic. Affl. in conſt. edictorum 1. notabil. Motill. de grad. citat. num. 24.* ubi exemplificat æquipollens, ſcilicet quod *compareat, alias elapſo Termino procedatur in contumaciam*; & tali caſu idem eſt, ac ſi peremptorium in citatione apponeretur, ex doctrina *Abbat. in c. cauſam, quæ, de reſcriptis 2. vol.* aliis verbis exprimentibus proteſtationem ulterioris proceſſus, *Urſ. dec. 11. D. Conſ. Petra rit. 29. num. 7.*

Verum non ſufficit, ſi dicatur ſimpliciter, *alias procedatur, ut juris*, *D. Petra* ibidem ex *Petra Avo ad Capyc. dec. 1. num. 1.* & ex *Franchis dec. 357.*

Tertio limita, quando in prima citatione minatur de non audiendo amplius, elapſo eo Termino, nam tunc non eſt opus iterum citare, *Felin. in c. cepimus num. 6. de fide inſtrumentorum, Contard. in l. diffamari limit. 3. num. 7. Peregr. in prax. civil. p. 2. ſect. 3. ſubſect. 3. interſect. 3. fol. 203.* quia poteſt decerni, ut una citatio peremptorie pro tribus habeatur, *l. in peremptorio ff. de Judic. Ceda c. 4. num. 13. Verde ad Gallup. p. 2. cap. 29. num. 44.*

Et hac citatione utuntur Eccleſiaſtici Judices ſæpius, vz. hac una pro omni citatione præmiſſa; nam talis clauſula habet vim peremptorii, *D. Conſ. Petr. rit. 29.* Et effectus, & vis peremptorii eſt, ut poſt peremptorium citatus non audiatur. Unde ſtatuto termino ad probandum elapſo, corruit probatio deinde facta, & nil relevat, *D. Petra ibidem num. 9.*

Quarto limita, ſi Reus inſolenter reſpondeat primæ citationi ſe nolle in judicio accedere, *gl. & Bar. in l. ultima de in integrum reſtitutione, text. in c. 2. de confeſſis in 6. & in d. l. contumacia, Muſcat. gloſ. Veniens p. 2. nu. 16. Car. Bon. pragm. 3. nu. 11. de ord. Judic. Urſill. dec. 133. num. 5.*

32 Contumacia, ut poſſit incuſari, & ſcribi, requiritur etiam, ut præcedat relatio nuntii, alias ſi ſequatur, & ſcribatur poſt ſcriptam contumaciam non ſufficit, *Scoppa ad Nicol. fol. 14. num. 110. Petr. rit. 126. num. 39. Gallup p. 2. c. 4. num. 1.*, ſed praxis contrarium ſervat ex diſpoſitione *Pragm. 6. de citat.* ubi diſponitur haberi pro accuſata contumacia, & poſſit accuſari in ſuo tempore, licet poſt tempus veniat relatio a longinquis partibus Regni, & traditur formula *a de Luc. ad Franch. dec. 471.* ubi vide, & nota.

33 Et citatio, quæ fit ſine clauſula *peremptorie*, vel per æquipollens, dicitur nulla, & ita deciſum refert *Sanfel. dec. 135.* quem ſequitur *Nicolin. in prax. civil. num. 12.* & idem affirmat *Afflict. in conſtit. Regni edictorum num. 12.*

Fallit in citatione, quæ fit contra creditores ad confectionem inventarii per hæredem, ut diximus in *2. tom. prax. executiv. cap. de Præambul. cum beneſ. l. & invent. fol. 108.* & in Regno in omni citatione civili, quia proceditur ſola facti veritate inſpecta, ut diximus in *2. tom. hujus prax. Tit. 1. de liquid. inſtrum. cap. 8. Spec. 1. fol. 16. & 27.* ubi plura de clauſula *peremptorie.*

34 Citari debet non ſolum principalis, ſed omnis alius, de cujus intereſſe agitur, ex *l. de unoquoque ff. de re judic.* ubi late *Hippol. & Bart.* & licet *gl.* ibi afferat ſolum principalem citandum eſſe, non vero alium, cui præjudicaretur in conſequentiam; Attamen *d. gloſ.* expreſſe refellitur a *Bart. in l. in diem in princip. & in fin. de aqua pluvia arcenda per tex. in l. nam ita Decius*, ubi idem *Bart. de adopt. Ricc. coll. 203. Gallup. par. 2. c. 2. num. 28.* Alias Actus ille iterum debet fieri, reſpectu non citati, quia habetur, ac ſi factus non fuiſſet, *Gallup. ubi ſupra ex gl. in l. 1. C. quorum bonorum verb. filium eſſe.*

Citari debet non ſolum principalis, ſed fidejuſſor, & in cauſſa teſtamentaria, & hæres, & legatarii etiam vocandi ſunt, *l. a ſententia 5. ff. de appell. & Bart. ubi ſupra.*

Et extenditur in fidejuſſore contractus, in judiciali, niſi compartuiſſet ſponte, & conſtituiſſet ſe adverſarium, *Burſat. conſ. 203. vol. 2.* & fidejuſſor tutelæ, in judicio redditionis computorum debet neceſſario citari cum tutore; alias ſententia lata contra principalem non poſſet exequi abſque novo proceſſu contra fidejuſſorem non citatum, *Maſtrill. deciſ. Sicil. 20. tom. 1. Gallup. part. 2. c. 2. n. 30. & nu. 35.*

Imo citari debet etiam quilibet, licet actu intereſſe non habens, ſperans nihilominus habere, *l. 1. §. quamvis ff. de ventre inſpiciendo.*

Intellige de perſonis, ad quas defenſio principalis veniret. Non autem citandi ſunt illi, quos in conſequentiam litis determinatio tangit, ut late *Prat. ng*

tom.

Digitized by Google

tom.2. diſcept.for.c.7.num.9.Scop.ad Nicol.fol. mihi 15.num.13.

Et in judicio ſimplicis hypothecariæ, & omni judicio, in qua neceſſaria eſt diſcuſſio principalis, antequam agatur contra tertium, quando convenitur principalis, debet audiri Tertius poſſeſſor, & ita ſervari hodie docet *Gallup.part.2.cap.9.n.29.*rejecto *Marant. par.6.n.33.de exequutione ſententiæ.*

35 Et in excuſſione principalis auditur fidejuſſor, ut deinde ſine novo proceſſu condemnetur, *Gallupp. part.2.c.8.num.11.*

Et tutoris fidejuſſor in judicio redditionis computorum debet neceſſario citari, & audiri cum tutore, alias ſententia lata contra tutorem non poſſet exequi contra fidejuſſorem non citatum, *Maſtrill. dec. Sicil.20.tom.1.* penes *Gallup.p.2.c.30.*

36 Citatio de nocte fit tribus luminibus accenſis: Quia ſic valet omnis actus nocturnus, *Gallup. p. 2. c.2.num.25. per l.1. §.tria ff.de ventr. inſpic. Caſſan. conſuet.Burgund.in tit.de Judic.fol.269.*

37 In citatione tempus eſt apponendum; hinc quando citatur in loco judicii, dicitur, *prima die poſt citationem compareat*, ſed quando citatur extra locum Judicii infra Regnum, apponitur terminus arbitrio Judicis, juxta diſtantiam loci, & non ſolet excedere 30.dies. Si vero extra Regnum, non minor erit 60.dierum. *Tex.in conſt.adict.* Verum Judex poteſt terminum arctare, ut hæc omnia dicit *Sanfel. in 4. ſect.*

Terminus ad comparendum, ſi in citatione non exprimatur, tacite intelligitur conceſſus, ſecundum loci diſtantiam, *rit.123.ubi Carav.& Petra*, ſed intelligitur de juxto Termino; quando exprimitur quidem, ſed adeo brevis, ut poſſibile non ſit parere citationi, tunc nulla erit citatio, *Motill. de grad.citat.num.8. Afflict.decif.124. num.3. Caravit. rit.123.num.3. Sanfel.d. ſect.4. Vant.de nullit. ex defect.citat.num.67.*

Et ſi dicat in citatione, *infra tot dies*, vide, quæ dico *in cap.de Termino*, ubi plura explico circa hoc.

38 Citatio in publico affixa, ſi læderetur, vel auferatur, graviter punitur lacerans, vel auferens arbitrio Judicis, attenta qualitate negotii; *Gallupp. part. 2. cap.2. num.5.* ex *Alex. in l.ſi quis ff. de juriſdictione omnium Iud.*

39 Citatio, ut valida ſit, debet continere nomen Judicis, & inquiſiti, & cauſam pro qua reus citatur, tempus, in quo citatus tenetur comparere, & locus, in quo, &c.& debet eſſe peremptoria, & debet habere datam diei, menſis, & anni; omnes ſic concludunt. At quando

Citatio eſt facta a Judice ordinario, tunc expreſſio cauſſæ non requiritur, dum ipſe præſumitur citare ex cauſſa, *Bald.in l.conſentaneum num.4.C.quando Iudex; &c. Manſ.de controbat. qu.13.num.4.cum pluribus ſequentibus, & Scial. in prax. forjud. cap. 5.num.13.in fin. Affl.dec.294.num.2.*

Dummodo citatus ſit ad inſtantiam actoris, *Affl. dec.264.num 2.*

Contrarium tamen tenent alii, ut ſi citatio ſit ſine cauſſæ expreſſione, valeat de jure communi, & citatus mulctatur pro contemptu.

Secus de jure Regni, ubi cauſſa eſt de forma citationis, ita eſt ſtatutum in *Conſtitutione edictorum*, ibi: *dilucide contineri coram quo, & a quo, & de quare, &c.* ut advertit *de Roſa in prax.crim.cap. 9. ante num.41.* Et quod

Citatio ſit nulla abſque cauſſæ expreſſione, probat *Caravit.rit.239.num.6.*ex *Rom. Fel. Gabr.* & aliis, & refellitur *decifio Afflict.294.* qui falſo allegavit *Bart.* ut advertit *Caſanus in ſua prax. civil. manuſcript. in tit. de citat. lib.1.* imo in Regni Curiis ad cautelæ exuberantiam in ipſamet citatione inſeriri ſolet *Tom. III.* libellus, vel in calce ipſius inſcribi ſolet citatio, ut teſtatur *Ricc. collect.1104. & coll.2299.* & expreſſe ſtatuitur per *Pragmat. 2. de ord.jud.* ibi: *per citatoriat literas continentes ipſius citationis cauſſam.*

Citatio debet continere nomen Judicis citantis, nomen actoris, nomen, & cognomen citandi, imo ſi plures ſint citandi, omnes nominatim vocandi ſunt, ex *Conſtit. Regni dilationes*, ubi *Affl. & Veſt. lib.4.cap.2.num.2.*

Nomen enim Judicis exprimi debet, ut citatus intelligat, an a competenti ſit vocatus. Nam parens citanti ſuper citatum non habenti juriſdictionem poteſt puniri a ſuo Judice competente, *Sanfel. ſect. 2. num.4.* per *Text. in l.fin. ff.de juriſd. omnium judic.* & allegat *Gaill.lib.1.obſer.48.num.6.*

Inſuper ex tali citatione litis pendentia non inducitur, *Sanfel.ibid.num.4.*& ſi in citatione non apponitur citandus cum certitudine nominis, & cognominis, haberetur citatio, ac ſi facta non eſſet, & nihil operabitur, & contumacia inde ſequuta eſt nulla, *Sanfel. ſect.5.num.1.*

40 Citatio nulla convalidatur, & firma redditur, ſi citatus obtemperaverit citationi, videtur enim renunciaſſe illius nullitati, *Beer.decif.235.num.3.Cravet.lib.7.& ult.num.33.*

Adeo quod amplius impugnare nequit, *Alex. & DD.omnes in l.2.de Feriis, Affl.decif.2.num.7. Abb. conſ.38.col.1.&*

Citatio nulla, ut quia careret requiſitis per *Marant.p 6 membr.1. num 64.* ſemper convalidatur, ſi pars compareat, *Verd.ad Gallup.part.2.c.2.num.51.* ex *Nicol.Sanf.l. ſect.6.num.6.& Bart.* ratio aſſignatur, quia per actum nullum non poteſt haberi ſcientia, *Sanfel. ſect.6.num.6.* ex *Vorall. decif.112.part.1. & gl.& Bald. in l.1. ff.de feriis in princip.* & ſi citatus compareat animo tantum dicendi de nullitate citationis, ut quia in relatione non ſit expreſſum fuiſſe citatum coram duobus teſtibus, tunc per comparitionem ſanatur omnis defectus citationis. *Addit. ad Sanfel. decif.365. in fin.* Secus ubi citatio penitus fuit omiſſa, tunc non validatur actus, *Pomp.d.decif. 353.num.13. Sabell. in §.citatio num.56. in fine.*

41 Citatio regulariter requirit ſcripturam, ut ex *Bart.*concludit *Fab.defin.7.num.2. C.de in jus vocando*. Sed

Citatio a Judice ordinario poteſt committi Nuntio ſine ſcriptis, ſolo verbo, quod citet talem, & eſt valida, dummodo citatio ſit certa, ut in *Conſtitut. Regni edictorum*, & *Afflict.ibi num.7.* Quod probatur etiam per *Text. in c. Cum dilecti de dolo, & contum.*ibi, *viva voce*, ubi hæc firmat etiam *Ant.de But. & Ab. ſicul.*

Limitatur tamen tribus modis.

Primo, quod hoc ſit verum, ſi illa commiſſio non negetur, etſi negetur, poterit probari per teſtes.

Secundo fallit in perſona illuſtri, quia illa non debet citari, niſi in ſcriptis.

Tertio, ſi citatio fiat extra provinciam, quia tunc debet fieri in ſcriptis. Hæc omnia *Afflict. ubi ſupra*, ubi alios allegat.

Citatio item in cauſſis minimis poteſt perfici ſine ſcriptis, *c.cum dilecti 6.* ubi *Inn.& Abb.de dolo, & contum.& in d.conſt.edictorum Rit.M.C.V.216.*incipiente *ſi aliquis, vel ſi aliqua*, ubi *Carav.* ſex alios enumerat caſus.

42 Citatio, an debeat continere locum, in quo citatus debet comparere coram Judice citante? Dic, quod non valet, ſi facta ſit a delegato.

Sed facta a Judice ordinario, valet, quia licet non exprimeretur locus, in quo debet comparere, intelligitur de ſolito, *Afflict.in conſt. edictorum n.9. Sanfelic. ſect.6. Marant.membr.1.part.6.num.64.*

Digitized by Google

Et ſi locus non ſit tutus, poteſt citatus mittere excuſatorem coram delegato; exceptio enim loci non tuti excuſat citatum a comparendo, *Sanfelic.* ubi ſupra, ubi dicit, quod delegatus poteſt aſſignare alium locum; excuſatur etiam, ſi in loco eſſet peſtis, vel intemperies aeris, *Sanfel.loc.cit.*

Citatio debet fieri in loco, ubi permanet citandus, quando eſt in loco certo, impetrato brachio illius Judicis, *Afflict.in conſt.edictorum nu.13. Verd. ad Gallup.p.2.c.2.n.49.Sanfel.in prax. ſect.32.n.5.*

Et ſi Judex illius loci repugnaverit impartiri brachium, tunc citatur per edictum, *Iaſon in l.a divo Pio §.ſententiam n.19. ff. de re judic. Molin. de brac. ſecul.c.25.n.12.Verde ad Gallup.ubi ſupra.*

Sed alii dicunt, quod adeunda eſt ſuperior requiſiti pro dicto brachio impartiendo, *Carlev. lib.1.tit. 1.diſp.2. ſect.7.*

Et ſi ignoratur locus, ubi eſt, eligitur Curator, cum quo proceditur in cauſſis civilibus, juxta *Maſtrili.* relatum per *Reg.de Marin.in lib.2.reſol.43.*

Licet tempore *Marant.*, *& Reg.de Marin.* citabatur per edictum affixum in valvis Palatii M.C.V. *d. de Marin.lib.2.reſol.43.*

Itaque cum abſente, qui ignoratur, ubi habitat, in judicio civili capta informatione eligitur curator, cum quo proceditur, *Altim.rub.11.q.32.& rub. 12.qu.16.nu.36.*

43 Citatio facta domi ſolitæ habitationis inquiſiti, in qua nullus de ſua familia habitat, eſt valida, ſi affixa ſit in limine domi, & tempore affixionis lecta coram duobus teſtibus, cum termino peremptorio dierum 30. vel 40. ad comparendum, ut *conſtitut. Regni literæ citationis verſ. ſi vero domus*, ubi *Affl. num 7.* & ſcribitur per quot dies ſtetit citatio affixa, ut *Foller.in rubr. veloct verbaliter citari faciat nu. 20.Marant. membr.1. num.15. De Maria. lib.2. reſol.43.num.6.*& licet *Motill.de grad.cit.num.16.* dicat requiri actum publicum coram Notario, & Judice ad contractus, tamen ſufficit relatio Nuntii, quia nuntio creditur circa ſuum officium.

Si delinquens tranſtulerit domicilium una cum familia.

44 Citatio ad reum forjudicandum fit domi, in qua conſuevit habitare, *Franch. deciſ.516. Rovit. prag. 1.nu.3. de ſent.& re forjudic. Ricc.collect.1401.Thor. tom.2. v.citatio ad forjudicandum Verd. ad Gallup. p.2.c.2.num.5.* Sed hoc ego intelligo, quando domi habitat aliquis. Nam ſi nullus habitat, ſervatur ut ſupra.

45 Citatione facta domi ſolitæ habitationis, ſi in relatione Nuntius dixiſſet, eum citaſſe modo, & forma, ut ſupra, non explicando formam citationis, hujuſmodi citationem valere judicavit S. C., ut apud *Franch. deciſ. 321*, quam deciſionem communiter omnes ſequuti ſunt, ut teſtatur *Motill. in prax.civ. de grad. citat. num.13*, ex *Palma meo affini in prax. rerum notabilium, &c. part.2. gloſ.20. num.10. & Sanfel.dec.225.part.2.*

Quidquid in contrarium dixerit *Grimald. in addit. ad Tartagl.cap.1. fol. mihi* 82. ubi late tradit talem citationem non valere ex adductis, ut ibi.

Et creditur nuntio dicenti ſe domi citaſſe, licet non addat *ſolitæ habitationis*; Nam quod talis clauſula apponatur nulla lege eſt ſancitum, *Sanfel. deciſ. 225.p.2.num.10. Pi at.ad Muſc.2.p.gl.intimata ad n. 9.Verd.ad Gallup.part.2.c.2.nu.44.*

46 Sed admittitur probatio contra nuntium dicentem ſe citaſſe domi ſolitæ habitationis, ſi alibi citavit; *Verd.*ubi ſupra, ex *Alex.conſ.114. num.9.Afflict. deciſ.91.num.12.Muſc.concl.135.num.15. Guid.Pap. deciſ.557.*

47 Citatio in die feſtivo facta, maxime in hoc Regno nullo modo valet, ut *rit.137.& Rovit.in rubric.de furtis num.9.*

Citatio notificata die juridica, licet relatio nuncii ſit facta die feriato, valet, ita ut contumacia accuſata validiſſima ſit, *Ritus eſt* 82.ubi *Carav.& rit.95.* & ita ſervari in praxi teſtatur *Campan. reſol. 18. & Petr.rit.*ubi ſupra *nu.6.de Luca in obſer.ad Franch. deciſ.560.in fine.*

48 Sicuti valida eſt citatio expedita cum data in die feſto, etiam in die Paſchatis; *Muſcatell. gl.intimatu num.20.& Rit.119.*ubi *Carav.* Et ſic expediri poteſt die feſto, ſed non poteſt notificari, quia notificatio erit nulla, etiam ſi fiat in feriis ad uſum hominis inductis.

Et attenditur feſtum in loco, ubi notificavit, & non in loco, a quo expeditur citatio, ut *rit.116.Motill.de grad.citat.num.21.*

Si itaque notificatur die feſto illius loci, ubi exequitur, citatio erit nulla, licet in loco, a quo emanatur citatio, illud feſtum non obſervatur. Nam attenditur locus ubi notificatur, *d.rit.116.*

49 Citatio ſi non apparet in actis, ſed apparet, quod pars vigore citationis habitæ jam comparuit; nullitas forſan orta ex defectu citationis in actis non apparentis, purgata cenſetur poſt dictam ſubſequentem partis citatæ comparitionem, *Ricc.collect.1408. Gratian.diſcep. for.cap.156.n.1.Capyt.deciſ.166.nu. 6.& deciſ.293.num.2.& 3.part.3. Muntic. dec.352. num.9.*

Adeo quod valide poteſt ad ulteriora procedi, maxime quando citatio fit ad effectum inducendi ſcientiam. *Sanfel.in prax. ſect.6.num.7. & Folin.in c. illud in 4.col.de præſcript.*

Quod ampliatur, etiam ſi neque pars compareret, ſed Procurator generalis; *Gaill. obſerv.58. lib. 1.Poſt.de manutent. obſerv.82.num.48.*

Etiam cum mandato antiquo, & proteſtatione, quatenus principalis fuerit legitime citatus, *Aſin.de execut.§.4.cap.109.num.1.*

Hanc concluſionem limita, ubi citatus compareret per comparitionem generalem, ſeu taceret; quia per dictam generalem comparitionem, vel per taciturnitatem non cenſetur habuiſſe notitiam actus gerendi; ita *Poſt.de manutent.d.obſ.84. num.49.Rot. deciſ.67.num.7.& 9.in Papilanen.ſuper celebrat.Miſſarum coram Comitolo.* Nam

Citatio regulariter requirit ſcripturam, ut diximus.

50 Citatio, & omnis actus ordinarius, non valet, niſi fiat ad inſtantiam partis, quia pertinet ad officium mercenarium, quod ſervire ſolet actioni propoſitæ, ideoque nequit a Judice impartiri motu proprio, ſed præcedente inſtantia, *DD. in l.2.C.quomodo, et quando, Affl. in conſtitutione dilationes n.42. Bart.in l.4. §. hoc autem ff. de damno infecto*, maxime citatio ad ſententiam *Marant. p.6. memb.1. & recte concipiatur citatio nu.125.* & expreſſe hoc habetur in *Pragm.2.de ord.judic.*ubi dicit. *Quilibet agere volens adverſarium citare faciat Judicis commiſſione expedita*, & quod ad partis inſtantiam citatio fieri debet.

Limitatur hæc concluſio, ut præſumatur inſtantia partis, ſi adeſſet diuturnitas temporis, vel tractaretur de modico præjudicio, *Menoch.præſumpt.22. Rovit.pragm.2.de citat.*

Limitatur etiam, ubi Judex videret perire inſtantiam, quia tunc citare poteſt ex officio ad ſententiam *Marant.ubi ſup.*

51 Citatio quomodo debet fieri contra infantem, vel pupillum; vide *Muſc.in gl.intimato*, & quæ nos dicimus in *cap.de legitimatione perſonæ.*

52 Citatio cum termino infra dies quinque, vel uſque

ad

Digitized by Google

ad diem quintum, & ut die quinto compareat, quando ſit valida, & quomodo differat; vide in *hac praxi civ.in cap.12.de Termino.*

53 Citationes tres ubi requiruntur, omnes poſſunt ſimul decerni, ut una peremptoria pro tribus habeatur, *l.in peremptorio ff.de judic.Coda c.4.num.13. Verd.ad Gallup.par.2.cap.16.n.44.*

54 In citatione nominandus eſt Adverſarius citandus per nomen, & cognomen, alias erit nullitas, & hoc per *text.in l.neque ff. de in jus vocando, Sanfel.ſect.5.num.2.*

55 Citatio per edictum fit contra incertos Creditores, vel legatarios, quando ab hærede fit inventarium.

Quæ citatio ligat etiam Clericos, ſi ſunt incerti, ut dixi in 1.*tom.de præambul.*

At dubium reſtat, quando Clericus eſt legatarius, vel creditor certus, & quando eſt præſens in Civitate, & creditum eſt notum hæredi; quo caſu requiritur citatio nominatim facienda, ut diximus. Tunc an poſſit a Judice laico citari? Variæ circa hoc reperiuntur DD. opiniones, ſed nos late ex adductis hinc inde a DD. concluſimus in noſtro primo Tomo non poſſe a Judice ſæculari citari, neque per edictum, ſi ſua putaverit intereſſe, quia dicta citatio fit ſolum contra incertos, ex aliis rationibus, ut ibi.

Ideo vera praxis erit, ut ſi plures ſint citandi, non opus eſt citare aliquos, qui ſunt Clerici, quia quando in majori numero ſunt citati, valebit inventarium etiam reſpectu aliorum non citatorum.

Et hæc eſt una praxis, qua uti poſſumus ad effugiendum dubium cenſurarum.

Secunda praxis, ſeu cautela erit, ut non fiat citatio per nuncium, ſed denunciatur eis extrajudicialiter per ipſummet hæredem, vel per alium, ut veniant dicti Clerici creditores, vel legatarii ad confectionem inventarii, quia quælibet denunciatio ſufficit; *Bart. conſ.134.num.4.lib.1.Puteus dec.266.num.6.lib.3. Verd.ad Gallup.p.2. cap.2. num.46.* nam eſt levis præjudicii, nec præſumitur hæres fraude conſtipatus, *Archid.decis.383. num.3.de teſtam.Verde ubi ſup.*

Tertia praxis erit procurare, ut Clericus creditor ſit præſens in confectione, abſque quod citetur, nam præſentia ſupplet omnem defectum citationis, & ſufficit præſentia ſine citatione legatarii, vel creditoris, *Verd.ubi ſup.ex l.etiam §.1. ff.de minor. Ab, conſ.38.col.1.l.1.Capyc.dec.1.n.32.* & alii ibi allegati.

Demum vide, quæ dixi in primo tomo meæ praxis, ſuper formula inventarii conficiendi per hæredem.

56 Citatio adverſus beneficiatum, qui non invenitur, fit in Eccleſia, in qua habet beneficium, *Clem. cauſam*, ibi, *quod ſi forſan, de elect. Verd. ad Gallup. par. 2. cap. 2. num.* 48.

57 Citatus repetit expenſas ab adverſario temere citante, *Epiſc.Verd.ad Gallup.p.2.c.4.num.52.* per *tex. in l.eum, qui temere ff.de judiciis.*

58 Citatio ad ſententiam non poteſt fieri per edictum, aut proclama, ſed fit per Nuncium, vel perſonaliter, vel domi; *Capyc. deciſ.39.num.4. Urſill. deciſ.244.num.2.Verd.ad Gallup.ubi ſup.*

59 Citatus dicens ſe eſſe exemptum (niſi exemptio ſit notoria) debet docere de exemptione. Puta, an ſit Clericus, debet probari, antequam remittatur ad Judicem competentem, *de Marin. lib. 1. reſolut. 202.num. 10.Verd.ad Gallup.ubi ſup.num.52.*

60 Præſens in judicio habetur pro citato, nam præſentia ſupplet defectum citationis, *Garav.in rit.120. Sanfel. ſect.6.num.8.*

61 Citatio fieri non poteſt in aliena juriſdictione abſque licentia Officialis loci, *de Marin. lib.1. reſol. 43.num.6.*

Alias citans poteſt puniri, *Capibl. pragm.3.num.241.ex Rovito pragm.3.num.3.de ord.judic.* Nam ex illo actu non petendi licentiam a Judice loci, oritur contemptus, pro quo nuncius capi, & puniri poteſt, *Capibl.ubi ſup.ex Bovadilla lib.2.cap.20.num.21.*

Verum ſi fiat abſque dicta licentia, an citatus teneatur comparere, itaut non comparendo poſſit contumax reputari? Et de hoc duæ reperiuntur invicem contrariæ DD. opiniones. Prima eſt, quod citatus legitime reputabitur contumax, ſi non comparet, & perpenditur adverſus eum doctrina *Andreæ de Iſern.in c.1.num.7.verſ.alias poteſt dici, de controverſ.inter Vaſſall.*, quem ſequitur *Capiblanc.in prag.3.num.241.& Rovit.pragm.1.num.17. de juriſd.invicem non turban.& prag.3. num.4. de ordin.judic.*, ubi *num.5.* dicit Judicem citantem abſque licentia Judicis loci incidere in penam turbatæ poſſeſſionis. Tamen ipſe ſubditus citatus non excuſatur a contumacia.

Secunda eſt, quod citatio ſit nulla, nec poſſint incuſari contumaciæ, nec ad ulteriora procedi, ita *Bovadill.in ſua Polit.lib.2.cap.16.tit.de las juriſdit. de Señores de Vaſſallos num.187.Molin.in ſuo ſpeculo tract.de brach.ſecular. cap.23. lib.2.per tex. in l. fin. ff.de juriſd.omn.judic. Conſin.de conſtit.in 6.clement.Paſtor de re judic.*

Tertia eſt, quæ primam, & ſecundam conciliat, vz. quod ubi per citatum non proponitur iſta exceptio, proceſſus valet, quia legitime procedit Judex, alias non; ita *Novar.p.1.q.for.34.in fin.* ex dictis per *Gloſ.in clem.2.ut lite pendente, Felin.in cap. ordinem de reſcriptis*, & ex congeſtis in ſua *prax. elect.fori quæſt.5. ſect.1.in 2.editione.*

Sed vera concluſio eſt, quod citatio non ſit nulla, ſi Judex in citatum juriſdictionem habet, vel ratione delicti, vel rei ſitæ, vel alio modo, quia tunc citatus comparere tenetur, *Capibl.de Baron.pragm.3.num.241.*

Secus ſi citatio fiat in non ſubditum, quia tunc nulla foret: ex eo quod de citationis eſſentia requiritur ſuperioritas citantis, & ſubjectio citati, *gloſ. Felin.Panorm.* & alii *in cap. cum cauſa de offic. deleg. Boerius deciſ. 8. num. 5.*, & nos diximus in *tit. de citat.*

Quæ ſuperpoſita concluſio intelligitur de citatione verbali, & ubi ab uno Principe dependent juriſdictiones, licet ſeparatæ inter Barones, vel Officiales Regios, ut eſt in noſtro Regno, ubi Præſes unius Provinciæ poteſt citare in territorio alterius; Officialis unius Baronis poteſt citare in territorio alterius, verbaliter tantum; *Sanfelic. in prax. ſect. 30.num.2.* ubi dicit, quod ſic intelligitur *text. in l. omnes §.verum ſi apparitor C.de Epiſc.& Cleric.*, & *in l. fin. ff. de officio Præfecti Urbis.*

Quaſi hoc videatur permiſſum ab eo Judice, qui eos conſtituit, *argum. l. quæro ff. de ſolutionibus, l. Titium §.tutor de admin.tutor.Afflict. in conſtit. in civilibus num.17.verſ.Nota ex conſtit.ipſa.*

Licet tutius ſit requirere Judicem illius loci. Sed citatio realis, quæ eſt quando capitur perſona in alieno territorio, licet ſint ſub uno Rege, non poteſt fieri, quia fit injuria Domino loci, & tenetur actione injuriarum, *Sanfel.* ubi ſupra, qui citat *Franc. Marc.qu.427.*

62 Citatio vero Supremorum Tribunalium, tunc de congruo, ſive de urbanitate, non de eſſentia, licentia peti ſolet, *Capibl.in d.pragm.3.num.274.ex Fab. diffin.23.de juriſdict.omnium judic. Cancer. variar. reſol. lib.3.cap.13.a nu.217.&* dictus *Capibl. in prag. 8.par.1.num.164.*

Un-

Digitized by Google

Unde Tribun.Coll.Conſil. *ſive dicas Regal.Cam. Divæ Claræ*, S.R.C.,M.C.V., R.Aud.Provinc., General.Audient.Exercit., Dohanæ Menæpecudum Apuliæ, & ſimilia Tribunalia majora valide poſſunt citationem emittere, & procedere ad executionem, & carcerationem in territorio judicis inferioris abſque dicti judicis licentia, eo quod extra territorium citare non videtur, qui jus dicit in toto Regno, ex traditis per *Bœrium deciſ.8. num.6. Guid.Pap.deciſ. 243. per Textum in §. ſi vero quis, Auth., ut nulli Judic.auth. ſi vero criminis C. ad l.Juliam de adulteriis l.omnes §.verum ſi non apparitores C.de Epiſcop., & Clericis*, & ſic deciſum refert dictus *Guid. Papa, ubi ſupra*: & ſequitur *Faber diffinit.23.C.de juriſdict. omnium judic.*

Et ex eadem ratione idem erit cenſendum de Judice ſecundarum cauſſarum, vel tertiarum.

Sed miror de noſtris practicis Regnicolis, quare neminem reperii, qui adducant *pragm. 34. de offic. Magiſt.Juſt.§.12.* editam anno 1554.quæ proprie fuit bannum M.C.V.in pragmaticis regiſtratum, in qua ſtatuitur, ut nuncii debeant oſtendere commiſſionem in quocumque loco Regni ſe conferant pro exequenda citatione, vel alia commiſſione, alias in caſu contrario carcerentur a Curia Baronali, & inquirantur; prout diximus in annotatione *formul. practic.Alguaz.lib.1.tit.1.cap.7. num.5.fol.18.*

63 Et tenor dictæ *pragm.* eſt, vz. §. 11. Per quanto a detta G. C. è pervenuto a notizia, che molti s'intromettono ad eſſercitare officio d'Algozini in detta G.C.non iſcritti, e matricolati nella nuova, ed ultima matricola, per ordine di detto Eccellente Signor Reggente fatta, ed alcuni in eſſercitar officio di Commiſſarj, ſeu Eſſecutori della G.C.predetta, *et quod pejus*, ſi conferiſcono in varie, e diverſe Provincie, Città, Terre, Caſtelle, e luoghi di queſto Regno, commettendo varie, e diverſe eſtorſioni, con grandiſſimo danno &c. Volendo detta G. C. ſopra di ciò opportunamente provvedere, per tenor del preſente Bando *S'ordina, e comanda a tutti, e qualſivogliano Algozini, Commiſſarj, ed Eſſecutori di detta G.C., quali ſi trovano tanto in queſta Città di Napoli, quanto fuori di quella in qualſivoglia luogo, che dalla pubblicazione del preſente bando per avanti*, & de cætero *niuno di loro ardiſca, nè preſuma in modo alcuno eſſercitare detti officj d'Algozino, Commiſſario, ed eſſecutore di detta G.C., non eſſendo ſcritto, o matricolato nella detta nuova, ed ultima matricola* &c. *ſenza eſpreſſa licenza* in ſcriptis obtenta *di detto Eccellente Reggente, rivocando, irritando* &c. *E quelli Algozini, che ſi ritroveranno deſcritti, e matricolati in detta nuova, ed ultima matricola non s'abbiano da partire in modo alcuno dalla Città di Napoli, per conferirſi ad eſſeguire fuori di quella in qualſivoglia luogo ſenz'eſpreſſa licenza* in ſcriptis obtenta *dal detto Reggente. Ed avanti che alcuni di eſſi Algozini* &c. *ſi parta, abbia da dare in potere del Percettore di detta G.C.particolar notamento del dì, che ſi parte, dove, ed in che luogo ha da andare ad eſſeguire, e quante commiſſioni porta, con dichiarazione de' nomi de' debitori, creditori, e quantità, e quel tanto, che averà* in commiſſis; *e datane notizia*, ut ſupra, *quello abbia ſolamente da eſſeguire, e non intromettſi, nè eccedere oltre la ſua commiſſione, e notamento dato*, ut ſupra; *e dopo il ſuo ritorno ſimilmente abbia da dare notamento in potere di detto Percettore* &c. *e farſene relazione al detto Signor Reggente, e non facciano il contrario alla pena di chi contraverrà alle coſe predette di remigare nelle Regie galere per anni tre continui, e non eſſendo abile per galera, d'andare relegato per ſei anni nell'Iſola, che s'averà da dichiarare, o altra pena ad arbitrio di detta G.C.*

E nel §. 12. *E di più* s'ordina, e dà piena, *et omnimoda* poteſtà a tutti, e qualſivogliano Principi, Duchi, Marcheſi, Conti, e Baroni di queſto Regno, Governatori di Provincie, e loro qualſivogliano Capitani, Luogotenenti, ed officiali, ne' luoghi, dove eſſi hanno giuriſdizione, ed a ciaſcuno di loro, che ritrovando qualſivoglia de' predetti Algozini, Commiſſarj, ed Eſſecutori nell'eſſercizio predetto, quello debbano richiedere, che abbia da moſtrare la ſua licenza antedetta, e ritrovando qualſivoglia de' predetti non aver ſimile licenza del detto Signor Reggente, e non avere in modo alcuno commiſſione, ovvero averla, ed eſſeguire quello, che in niun modo ſi comprende in ſua commiſſione, e licenza, lo poſſano, e debbano carcerare, con pigliar diligente informazione, e darne ſubito avviſo a detta G.C.; ma avendo commiſſione, e licenza, ſe in eſecuzione di quello, che in detta commiſſione, e licenza ſi contiene, o poteſſe comprenderſi, eccedeſſero, o altrimenti faceſſero quel che non debbono, debbano pigliare informazione diligente contro de' predetti, o alcuno di loro, ſenza procedere a carcerazione, e quella preſa ſubito inviarla a detta G.C. a tal che ſi poſſa procedere a loro debito caſtigo; vogliamo però, e dichiariamo, che quanto all'eſecuzione di coſe criminali tanto di citare, come di pigliare prigioni, non ſe gli dia impaccio alcuno, nè ſia tenuto manifeſtare il ſuo ordine, o licenza, avanti, che abbia fatto l'effetto; ma avendo citato e preſo, e fatto quello, che averà *in commiſſis*, allora, innanzi che eſtragga il carcerato, eſſendo ricercato di moſtrare la ſua commiſſione, o licenza, debba moſtrarla a chi ſpetta.

Deinde ſupervenit altera *pragm.*, quæ eſt 3. *ſub tit.de commiſ.* ad preces Civitatis, & Regni Neapolis anno 1585.a Duce Oſſuni inter gratias conceſſas, *ibi*: Per evitare l'eſtorſioni, e danni, che fanno tante perſone, che vanno inquietando il Regno ſotto nome di Commeſſarj Regj del S.C., Reg.Cam., Vic., Regia Zecca, ed altri Miniſtri Regj, di qualſivoglia Giudice, e Tribunale, così perſone militari, come non militari, debbiano moſtrare le loro commiſſioni, ed iſtruzioni, e che gli Officiali de' luoghi debbiano pigliare l'informazione, e mandarla.

Placet S.E.ut ſupplicatur. Exceptis in cauſſa criminali, ne exhibitione commiſſionis fiat præjudicium Regio Fiſco.

64 Citationes extra Neap.ad inſtantiam illorum, qui non ſunt Neapolitani, non fiant, niſi expreſſa cauſa privilegii fori, alias ſint nullæ.

Et ſi conſtat, quod perſona non habeat privilegium fori, quod ſe habere aſſeruit, incurrat in pœnam unciarum auri 25.*pragm.8.de citation.*edita anno 1605.ad inſtantiam Civitatis, & Regni.

Confirmatur *d.pragm.per pragm.81. de offic.S.R.C. §.6.*ut ſervetur tam in Vicaria, quam in S.C. & ultra nullitatem actorum additur pœna Actuariis privationis officii per triennium, ne quis extrahatur a domicilio ab extero non privilegiato.

Confert *pragm.10.de off.Jud.§.38.*de qua late *Capibl.tom.2.cap.49.*

Ad declarationem regulæ ſuperius *num.* 10. traditæ, quod de jure Regni non eſt neceſſaria citatio, quod fiat perſonaliter, ſed valida eſt, ſi fiat domi ſolitæ habitationis ex *conſtitutione citationis litteræ, & pragm.2.de ord.judic.*

Sciendum eſt, quod in judiciis executivis ſolent contrahentes paciſci, quod poſſit debitor citari in Curia Notarii deſignata, de qua citatione diximus, & formam dedimus in ſecundo tomo meæ Prax., ubi praxim dedimus de omnibus judiciis executivis; ideo

ideo in hoc tertio tomo, ubi agitur de Praxi Judicii Ordinarii, ne idem repetam, legentem remitto ad dictum ſecundum tomum *tit.1.cap.27.num.24.*

Et hic advertendum duco, quod

65 Depoſitum intimatum in Curia Notarii deſignata loco citationis, non ſubſtinetur, & currit intereſſe, ac ſi factum non eſſet, quando principalis debitor eſſet mortuus, vel creditum eſſet alteri ceſſum; *Dom. Marad. annot. ad ſing. Patris 247. num.7. fol. mihi 173. ad pragm.4. de Notariis ex Capan. diſcept.12. num.6. lib.1.*, ubi ſic deciſum refert.

CAP. VII.

De Relatione Citationis factæ.

SUMMARIUM.

Relatio debet fieri eodem, vel ſequenti die ſub pœna, &c. num.1.

Relationis forma citationis facta in Civitate, & relationis facta extra Civitatem, num.2.

Relatio quando fit a Nuncio ſcribere neſciente, quomodo fieri debet, num.3.

Relatio facta domi ſuæ ſolitæ habitationis valet in Regno, num.4.

Citatio facta domi abſque illa clauſula, ſuæ ſolitæ habitationis, quando valeat, & quando non, num.5.

Relatio per Alguzerium poteſt ſcribi die feſto illam eſſe factam die non feſtivo, num.6. *& vide* num.11.

Relatio citationis facta extra locum juridice requirit duo teſtes, num.7.

Nuntio creditur ſe citaſſe aliquem, licet citatus neget, num.8.

Relatio Nuntii, ſi non apparet ſcripta, eſt nullitas, num.9.

Contumacia an poſſit accuſari, antequam relatio Nuntii ſcribatur, num.10.

Relatio facta per Nuntium die feſto de citatione facta die juridico valet, num.11.

Citatio fieri poteſt de nocte, tribus tamen luminibus accenſis, num.12.

Nuntio dicenti ſe domi citaſſe, vel modo, & forma citaſſe, an valeat citatio, num.13.

Nuntius debet obſervare feſtum in loco, ubi exequitur citatio, & non in loco, quo expeditur, num.14.

Relatio fuiſſe citatum in hoſpitio, vel in Apotheca non valet, quia non eſt domus ſolitæ habitationis, num.15.

Relatio fuiſſe relictam chartellam, vel copiam citationis uxori, vel fuiſſe citatum feudatarium in loco feudi, & Clericum in loco beneficii requirentis reſidentiam, valet, num.16.

Relatio fuiſſe citatum domi ſolitæ habitationis valet, & ſufficit in Regno abſque præſentia teſtium in loco judicii, & cum præſentia duorum teſtium extra locum judicii, num.17.

Secuta citatione juris ordine ſervato, debet per Nuncium fieri relatio, ideo de relatione ſermonem facere fas eſt.

1 RElatio debet fieri eodem, vel ſequenti die citationis ſub pœna privationis officii; *prag.28. §.3. de off. S. R. C.*, *de Stefano in ſuo prax. Procurat. cap.8. circa principium.*

2 Relatio, vel eſt de citatione facta in Civitate, ubi expeditur citatio, vel eſt de citatione facta extra Civitatem; ſi prima, ſufficit ſic fieri vz. Ego N. N. ſerviens, vel Alguzerius M.C.V. refero tali die notificaſſe perſonaliter T.T. & in fidem, &c. vel domi ſuæ ſolitæ habitationis; ſed ſi fieri debebit relatio citationis factæ extra Civitatem, tunc debet dicere, notificaſſe T. T. perſonaliter, præſentibus pro teſtibus T.T., & T.T., alias de nullitate per Partem contrariam dici poterit, *pragm.2. de ord. Iud. Rugerius in ſua Tela tomo 1. num.39. ubi.* Si Nuntius in partibus ſcribere neſciverit, tunc debet ſcribi relatio, vel ab Actuario illius loci, vel ab aliquo Not. publico.

3 Quæ relatio ſi ſcribitur ab Actuario, debet ſe ſubſcribere non ſolum nomine proprio, & cognomine, ſed adhuc dicere eſſe Actuarium T. Terræ.

Si autem a Notario publico ſcripta fuerit, debet ſubſcribere ſuum nomen, & cognomen, & etiam ſolito ſigno ſignare, idem *Ruger. in ſupra citat. loco num.30.*

4 Citatio poteſt etiam fieri domi ſuæ ſolitæ habitationis, ſi Reus de perſona haberi non poteſt; ſed nuncius debet in relatione dicere, quod in Civitate non reperitur, *Sanfelic. in ſua prax. in tract. de ordine judic. fol. mihi 244. num.3. in ſecund. autem cit.* Quando fit extra Civitatem, ſufficit referre, ſe citaſſe Talem de T. domi ſuæ ſolitæ habitationis, præſentibus T.& T. teſtibus.

5 Venit nunc quæſtio, an relatio dicens, ſe citaſſe domi, inducat validitatem actus; & ideo videndus erit

Sanfel. ſect. 55. num.9., qui dicit, ſubſtineri citationem, cum citatus unam habet domum, ex *l. 2. ff. de liber. & poſth.* Et ſi per partem inſtatum fuerit de nullitate, ipſi incumbit onus probandi plures habere domos: *Bart. in l. ſi in rem ff. de rei vindicat. & in l. ſi quis ſervo §. inter duos ff. de legatis 2.* idem *Sanfel. loco cit. eodem num.*

Idem *Bart.* relatus per *de Franch. deciſ.322. nu.2. & 3.* ait pro invaliditate actus, cum relatio dixerit, citaſſe domi, non adjecta particula ſolitæ habitationis, ſed tantummodo, & forma ſibi commiſſis, ex *tex. in l.4. §. Prætor ait 3. col. verſ. ſed quod debet ff. de damn. infect.*

Bald. tamen relatus ab eodem *de Franch. in cit. loco* pro validitate ſentit, ex *text. in l. properandum §. ſi quidem col.3. verſ. nota etiam num.13. C. de judic.* ideo

Idem *de Franch. in cit. deciſ. num.5.* ſic diſtinguit: aut in commiſſione citationis per Judicem non eſt data certa forma, quomodo nuncius citare debet, & iſto caſu procedit *deciſ. Bart. in d. §. ait*; Aut data eſt certa forma, quomodo citare debeat, & tunc valet citatio, adeoque procedit *deciſ. Bald.*

6 Relatio, ſive Reſponſale citationis factæ per Alguzerium poteſt fieri etiam die feſtivo, ad finem ſcribendi, intimationem eſſe factam die non feſtivo, *Maranta in prax. par.6. actu 8. n.37. Carav. in ritu M. C. 247. Broya in cap.1. num.8. & 9.*

7 Relatio extra locum Judicii debet referri per Nuntium illam eſſe factam coram duobus Teſtibus, cum limitatione, ut dixi in retroſcripto *cap.3. num.29.* & dixi ſuperius.

8 Relationi factæ per Nuntium ſe citaſſe aliquem, adeo creditur, ut ſi citatus negat, præſumptio eſt contra citatum, *Panorm. Decius, Innoc.* & alii *in cap. cum parati 10. de appellat. Afflict. in conſtit. edictorum num.5.*

Imo etiam ſi poſt ſcriptam relationem ipſe Nuntius negaſſet, adhuc ſcriptæ relationi creditur potius, quam Nuntio neganti, ſecundum *Cancerium in c. ad audientiam de reſcript. Bald. in l. ſi quis decurio ff. de falſis, Troiſ. in Pragm.2. tit. de forma citandi Reum num.* 33. Ratio eſt, quia præſumitur nuntius ſubornatus.

9 Relatio Nuncii ſi non apparet ſcripta in proceſſu, judicium erit nullum etiam in caſu, quo actus citationis in veritate eſſet factus; *Barbat. ſup. pragm.*

da

Digitized by Google

de aſſiſtentia Gloſ.4. num. 36. ex Bartolo in l. multum intereſt ff.de condit.& in l.huc autem §.1.nu.2.ff.quibus ex cauſſis in poſſeſſionem eatur. Afflict. in conſt. Regni citationis litera num.13.not.9.

10 Contumacia, ut poſſit incuſari, debet præcedere relatio nuncii,alias ſi relatio ſcribatur poſt ſcriptam contumaciam, eſt nullitas. *Scoppa ad Nicolinum fol.19.num.118.Petra rit.127.nu.32. Galiup.p.1.cap.4.num.1.*

Sed praxis contrarium ſervat ex *Prag. 6. de cit.*, ubi diſponitur haberi pro accuſata contumacia, & poſſe accuſari in tempore, licet poſt tempus veniat relatio a longinquis partibus Regni, & traditur formula *a de Luca ad Franch.dec.471.*

11 Relatio Nuncii facta die feriato ſe notificaſſe citationem die juridico, valida eſt, ex *Ritu M.C.82.* ubi *Caravita rit. 95.* & ita ſervari teſtatur in praxi *Campana reſol.17. & Petra ritu,ubi ſupra num.6. de Luca ad Franck.deciſ.560.in fine.*

12 Nuncius poteſt citare de nocte, tribus tamen luminibus accenſis, & in relatione ſic debet referre: *Gallup.p.2.cap.2.num.25.per text, in l.1.§.trio, ff.de ventr.inſpic.*

13 Si Nuncius dicat ſe domi citaſſe, & non addat ſolitæ habitationis, vel dicat citaſſe modo, & forma, non explicando formam, an relatio valeat, vide, quæ dixi in retroſcripto *cap.3. de citatione num. 45. & 46.*& quæ dixi hic ſuperius *num.5.*

14 Nuncius debet obſervare feſtum in loco, ubi exequitur citatio, & non in loco, a quo expeditur. ſi itaque eſt feſtum in loco, ubi citat, citatio eſt nulla, per *Rit.M.C.V.116.* & dixi in retroſcripto *cap.3.num.48.*

15 Relatio, quod quis fuit citatus in hoſpitio, non de perſona, ſed relicta chartella non valet, quia hoſpitium non eſt domus ſolitæ habitationis citati.

Idem dicitur de citato in Apoteca, quia in Regno citatio fieri ſolet,domi ſolitæ habitationis.

16 Verum ſi chartella relinquitur uxori in domicilio viri,feudatario in loco feudi.

Et Clerico in loco Beneficii, quando beneficium requirit reſidentiam, relatio erit valida, *Petr.rit.94.num.9.*

17 Et quod citatio in Regno poſſit fieri perſonaliter, vel domi ſolitæ habitationis, eſt conſtitutio Regni *citationis literæ,Pragm.2.de ord.judic.* Et in loco judicii fit relatio abſque præſentia unius teſtis, ex ſtylo, *Petr.d.rit.* ut ſup.dixi *in cap.3.de citatione num.10.*

C A P. VIII.

De Cumulatione Actionum.

S U M M A R I U M.

*Mutare modum agendi, mutare, ſive variare actionem, & cumulare actionem ſunt tres Termini inter ſe diverſi? & qui ſunt,*num.1.

*Cumulare actiones ante Terminum, & poſt Terminum, datur Regula & praxis,*num.2.

Articuli continentes actionem diverſam a primo libello non admittuntur; niſi notificentur Adverſario, num.3.

Articuli additi maxime in acceſſu ſuper faciem loci, debent notificari Adverſario, & aſſignatur ratio, num. 4.

Mutare actionem contra litem conteſtatam non eſt licitum, ſed Reus abſolvitur ab obſervatione Judicii, & actor condemnatur ad expenſas, cum limitatione, in Regno quomodo hoc ſit intelligendum? num.5.

*Reo licitum eſt plures exceptiones inter ſe omnino contrarias cumulare,*num.6.

*Actionum repugnantia, ſive contrarietas triplex eſt qua ſint declarantur,*num.7.

*Cumulatio exemplificatur pluribus modis, cum limitationibus,*num.8.

*Clauſula gradatim, conditionaliter, & ſucceſſive quid importet, & ubi juvat,*num.9.

*Cumulatio Actionum omnino incompatibilis, exemplificatur,*num.10.

Libellans cogitur facere ſpecificam declarationem, ſi intendit impugnare Teſtamentum ex defectu voluntatis, vel ex defectu ſollemnitatis, num.11.

*Exceptio cumulationis actionum ſi a parte non opponatur, an Judex ex officio reiicere debet dictam cumulationem,*num.12.

PRo declaratione præpoſitæ cumulationis actionum præſcindendi ſunt tres termini, qui inter ſe ſunt diverſi.

1 Aliud eſt mutare, ſive variare modum agendi,

Aliud eſt mutare,ſive variare actionem.

Aliud eſt cumulare actionem.

De his tribus terminis dixi in 2. *tom. mea praxis de judicio executivo vigore pacti tit.5. cap.1. nu.11. & ſeq. fol.78.*ubi vide.

Mutare enim, ſive variare modum agendi eſt, quando actor agit via ordinaria, & deinde relicta illa convolat ad viam executivam,ut dixi *loc. cit.*

Mutare, ſive variare actionem eſt, quando dimiſſa prima actione, ad aliam conſurgit, *Hodiern.contr.8.num.39.*

Cumulare actionem, eſt, quando ſimul intentat, & cumulat plures actiones nulla dimiſſa.Et pro clariori prædictorum intelligentia infraſcriptas formabimus regulas.

Prima regula eſt, quod ante conteſtationem litis licitum eſt actori libellum corrigere, & informem actionem reformare, & in melius accomodare, vel actionem in totum mutare, vel alia nova capita addere, & licitum eſt novas actiones cumulare; *Muſcat.1.parte gloſ.petitur num.50.*

2 Quæ regula intelligenda eſt, dummodo novæ actiones addantur, & cumulentur, quæ ex eadem cauſa, & ex eodem facto deſcendant, *Muſcat. loco cit.ex Caſtrenſi*, & aliis *in l.penult.C.de ſententiis,& interlocutoriis, & in l. unica C.de ſent. quæ pro eo, quod intereſt.*

Imo actiones, quæ procedunt ex eodem fonte, licet non addantur, nec cumulentur, ſuper eis poteſt pronunciari, & ſic ſuper non petitis, quando non petita deſcendant ab eodem fonte cum petitis; *Capyc. deciſ. 10. num. 24.*

Ubi exemplificat *in l.Aquil.*, ut ſi peto damnum, poteſt ſequi condemnatio ad pœnam, cum ſit ex natura, & aptitudine actionis intentatæ, *l. contra negantem C.ad l.aquiliam.*

Item ſi ago ex mutuo,& probarem de commodato poteſt ſequi condemnatio ad commodatum, licet petitio non fuit pro commodato,ſed pro mutuo.

Ideo in *deciſ.Affl.83.*quia fuit petita res,quæ præſtari non potuit, condemnatio facta fuit ad æſtimationem licet non petitam.

Et in *deciſ.Affl.23.*fuit petita res Eccleſiæ, & cum jam fuerit probatum, quod Eccleſia habebat cenſum dumtaxat ſuper illa re petita, fuit facta condemnatio ad cenſum non petitum.

Et in alia *deciſ. 372. Affl.* licet fuit facta petitio contra quoſdam hæredes Patris, tamen quia in proceſſu conſtabat eſſe hæredes Matris, fuerunt condemnati uti hæredes Matris, quæ ſimiliter erat obligata in inſtrumentis, & ſic ſententiæ prædictæ latæ fuerunt ſuper non petitis, & ſuper actionibus diverſis ab illis, quæ fuerunt intentatæ, ex eo, quia licet

Digitized by Google

cet ſint diverſa, dependent tamen ab eodem fonte cum petitis.

Secunda regula erit, quod quando, aut nova petita ſunt omnino diverſa, aut contra petita in primo libello; Tunc Judex non debet ſuper eis pronunciare, niſi datis defenſionibus, & inſtructo proceſſu ſuper novis, ideſt intimata parte ſuper novis petitis, ſive ſuper nova actione cumulata, & dato termino ſuper eis, *Muſcat.d.par.2. gloſ.petitur num.*55.

Hinc praxis quotidiana viget in his Tribunalibus Neapolitanis, ut ſi datus ſit terminus ſuper nova actione, ſive ſuper petitis in libello, ſi deinde aliud petatur, vel alia actio cumuletur, ſolet interloqui, ut terminus datus currat, etiam ſuper aliis hinc inde petitis.

Et in deciſione cauſſarum obſervatur, non pronunciari niſi ſuper aliis petitis, ſuper quibus fuit terminus compilatus; quod bene nota in praxi hanc diſtinctionem novæ petitionis dependentis ex eadem cauſſa, ex eodem fonte, & petitionis omnino ſeparatæ a cauſſa, & fonte primæ petitionis.

Ex hac ſumma ratione, quia ſi poſſet pronunciari ſuper novis petitis, ſuper quibus non fuit inſtructus proceſſus per citationem, & terminum probatorium, tollerentur reo defenſiones, quæ tolli non poſſunt, cum ſint de jure naturæ, dum reus fuit citatus, & ſe defendit adverſus petita, & non putabat ſuper aliis non dependentibus ab eis, nec in termino petitis; hinc concluditur, quod ſic currit regula, quod Judex contra petita, & ſuper non petita pronunciare non poteſt, *Vant. de nullit. rub. a qualibet ſententia num.*23.*&* 29.*Afflict. dec.*391. *&* 283.*in fine, & Boer. deciſ.*242. *num.*29. ubi allegat *dec.Aff.*60.

3 Hinc eſt, quod licet in articulis poſſit actor reformare libellum, & novam actionem penitus diverſam a prima cumulare, tamen ſi ex priori libello non poſſet reus inſtrui ad reſpondendum, & deliberandum ſuper novis petitis, quia ſunt penitus diverſa, aut ſi judicium non fuit legitimatum ſuper novis petitis, tunc poteſt reus opponere, quod articuli reducantur in vim ſimplicis petitionis, ut ſuas poſſit opponere exceptiones, & deliberare, & ſe defendere, & Judex debet interloqui, quod articuli reducantur in vim ſimplicis petitionis, & ſic debent notificari Adverſario.

Ubi vero judicium legitimatum non erit ſuper novis, reus poterit inſtrui ex primis petitis ſuper defenſionibus etiam reſpectu novæ petitionis cumulatæ in articulis, tunc interloqui debet, ut teſtes recipiantur etiam ſuper novis petitis in articulis, & copiæ articulorum cum decreto intimantur reo. Sic

4 faciunt cauti Advocati, maxime quando fit acceſſus ſuper faciem loci per Commiſſarium cauſſæ, ubi accidere ſolet, ut actor cumulare velit nova, quæ in prima petitione non fuerunt petita, deinde ſuper ipſis novis facit articulos additos, & inſtat ſuper illis recipi teſtes, dicti articuli ſunt notificandi adverſario, ut ſit communis terminus, & communis defenſio, ne ſuper illis remaneat indefenſus reus, aliter non poſſet ſuper illis pronunciari, niſi cum gravamine rei, ex traditis per *Muſcat.in ſua addit. ad gloſ.petitur,lit.B.in verbo dolo malo facere.*

Tertia Regula eſt, quod poſt litem conteſtatam ſuper una actione actori non licet amplius actio-

5 nem mutare, ſed debet reus abſolvi ab obſervantia judicii, & actor condemnari ad expenſas, & dici, quod agat alia via, per *textum in l.Rabius Marcellus ff.de pactis dotalibus, Afflict. deciſ.*60. *Urſil.ibi, & Ant.Corſetus ſing.*158.*in verſiculo Judex*, ubi declarat dictam *Afflicti deciſionem, & Muſcat.in gloſſa petit.par.*1.*num.*53.

Et ratio eſt, quia habens plures actiones, debet unam eligere, & electione facta ad aliam redire prohibuit *Imperator in l.fin.C.de codicil.* ubi agens jure directo non poterit deinde jure obliquo petere hæreditatem, ita *Cynus*, & nonnulli alii *DD.in d.l.fin.*

In Regno autem noſtro Neapolitano, ubi ſola facti veritate proceditur, admittitur ſemper cumulatio actionum, ut omni, qua poteſt via actor conſequatur id, quod ſibi debetur; teſte *Reg. Petru in rit.*288.*num.*149.poſt *Sanf.dec.*72.*num.*20.

Quæ concluſio limitatur, ubi actiones eſſent contrariæ, & omnino repugnantes inter ſe, ut mox inferius explicabimus. *Petr.loc.cit.*

6 Reo autem licitum eſt plures varias, & inter ſe omnino contrarias exceptiones opponere, & cumulare, ex *textu in l. cum de indebito ff. de fide inſtr. Petr.d.rit.*288.*num.*250.*Hodiern.contr.*18.*nu.*3. poſt *Afflict.deciſ.*134.*nu.*3.*de Marin. tom.*2.*reſol.*106.*n.*4. *Reg.Latro conſult.*114.*num.*9.& alii citati per *Petr.*

7 Et ut ſciatur praxis actionum repugnantium, quarum cumulatio eſt prohibita, ſcias quod triplex eſt actionum contrarietas, ſive repugnantia, originis, exercitii, & executionis.

Actiones origine contrariæ ſunt, quando origo unius impedit originem alterius; exemplificatur in teſtamento, quod allegatur falſum; non poteſt allegari inofficioſ. quia allegans falſum, negat teſtamentum. Allegans inoff. affirmat teſtamentum fuiſſe verum, ſed reſcindi debere, & ſic ex origine, ſeu nativitate contraria ſunt, eſſe factum, & non factum, ſeu falſum.

Exercitio contrariæ ſunt, quando ex pluribus actionibus una poteſt exerceri, ideſt quando per electionem unius altera amittitur, & exercitium unius impedit exercitium, ſive executionem alterius, quia facta executione in una ab alia remanet liberatus.

Executiones contrariæ ſunt, quando executio unius impedit executionem alterius, quia facta executione in una, ab alia liberatus remanet.

De actionibus contrariis, & prohibita actionum cumulatione DD. per juris ſubtilitates, ita intricate locuti ſunt, ut vix in praxi poſſit ex illa via eundi edici, & in Regno habemus ſollemnem *dec.Sanf.*72. *& contr.Hodiern.*18., & alios relatos per *Reg.Petra Rit.*268.*num.*149.qui tandem *num.*153.rejectis ſubtilitatibus concludit omne remitti arbitrio diſcreti Judicis, & ita *DD.* numero reſtringit in Praxi id, quod *Papienſis in ſua praxi tit.de forma libelli in actione hypothecaria in epith.num.*1.docuit, cum breviſſima diſtinctione; nempe:

Quando actiones ſunt ita contrariæ, & repugnantes inter ſe, ut lata ſententia in una, pariat exceptionem rei judicatæ in alia, tunc cumulari minime poſſint ſimul, ſed erit electioni locus, *ex text. in l.quod in hæredem §.eligere ff.de tribut., & l.cum filii §.verius ff.de legat.*2.

Quando ſententia lata in una exceptionem rei judicatæ non inducit in alia; tunc cumulatio plurium actionum fieri poteſt, *l. ſi idem ff. de jure omnium Judicum, l.hæredes, quod de pluribus ff.fam.erciſc.*

Sed mihi ſemper placuit illa clariſſima, & brevis explicatio ab *Oinotom.* tradita *lib.*4. *inſtit. de action. §.ſi minus tit.*6. *fol. mihi* 2827. *num.*15. ubi fundat regulam, omnes caſus comprehendentem.

8 Regula una erit, ut cumulatio ſit ſemper permiſſa, ſed dicta regula limitatur.

Primo, quandocumque actiones tales ſunt, ut ſententia abſolutoria lata in prima actione parere poſſit executionem rei judicatæ in ſecunda actione; tunc cumulatio actionum non admittitur. Exemplificatur caſus *in l.fundum* 16. *ff.de except.* Ubi ſi tu poſ-

Digitized by Google

ſides fundum Titianum, & Sempronianum, & ego intento contra te rei vindicationem, & dico Fundum Sempronianum eſſe meum, & proinde peto declarari me eſſe Dominum, & deinceps addo confeſſoriam actionem, & dico deberi mihi ſervitutem realem, ſcilicet viam a tuo fundo Titiano ad fundum Sempronianum; Et cumulo rei venditæ confeſſoriam actionem. Repellor, quia ſententia abſolutoria lata ſuper rei vindicatione parit exceptionem rei judicatæ ſuper confeſſoria. Quia ſi non ſim declaratus Dominus Semproniani, mihi non competit actio confeſſoria, & petere non poſſum ſervitutem viæ deberi a tuo fundo Titiano ad Sempronianum.

Obſtabit enim mihi exceptio rei judicatæ, quod fundus ſempronianus non eſt meus, & actio confeſſoria domino tantum competit, *l. 2. ff. ſi ſervitus vindicetur.*

Limitationem prædictam ſublimitat.

Primo, ſi de prima actione conſtat, ut *in cap. ſed neque, Novella de fidejuſſoribus*. Ubi conſtat, ut *in d.c. ſed neque*, quod fuerant accepti fidejuſſores, & res eorum erant obligatæ. Ita tamen, ut non poſſit timeri ſententia abſolutoria. Ideo ibi actio perſonalis ad debitum, & hypothecaria ad pignus accumulari poterat.

Secundo ſublimita, quando in ſecunda actione non per modum principalis actionis, ſed per modum exceptionis agitur, ut ſi petam fundum cum ſervitutibus.

Tertia ſublimitatio, quando cumulantur duæ actiones conditionaliter; peto fundum Sempronianum, qui eſt meus, & ſi obtineo, peto ſervitutem viæ per fundum Titianum, *arg. gloſ. in l. qui de inofficioſo 26. ſuper verbo exercere ff. de inoffic. teſtam.*

Secunda limitatio ad regulam, quando plures actus ad eamdem rem tales ſunt, ut electione unius alter tollatur, tunc non poſſunt ſimul cumulari, ſed neceſſe eſt unum eligere cæteris dimiſſis.

Exemplificatur in legatario, qui tres habet actiones ad conſequendum legatum, perſonalem actionem ex teſtamento, reivindicationem, & hypothecariam, *§. ſed olim 2. verſ. noſtra autem inſtit. de leg.*

Quæ tres actiones ſimul intentari, & cumulari non poſſunt, ſed legatarius unam ex eis eligere cogitur, *l. cum filius 76. §. variis 8. ff. de legatis 9.* De quibus tribus actionibus, vide, quæ ego ipſe dixi *in 2. tom. mea prax. de legatis cap. 2. num. 6.*

Tertia limitatio regulæ, quando una actio alteri eſt contraria.

Exemplificatur *in l. prima C. de furtis*. Ubi ſi mandato ſervi tui quis prædium comparavit pecunia tua, ſciens te nolle; competunt tibi duæ actiones, ſcilicet condictio, ſive actio furti, & actio mandati, quaſi ex contractu ſervi tui tibi acquiſita ſit actio conſequendi prædium.

Non poteris tamen utramque actionem cumulare, ſed eligendo unam reprobas aliam.

Quia agendo actione mandati comprobas factum a ſervo tuo.

Et agendo condictione furtiva non approbas contractum bonæ fidei, & æquitas non patitur, ut criminis cauſa proſequaris, & bonæ fidei contractum impleri poſtules.

Propterea quaſi tibi ipſi contrarius repelleris ab agendo, & quia proſequendo unam cenſeris renunciaſſe alteri, & eſt incompatibilis, ut utramque proſequaris.

Et demum concludit *Pinell. loco cit. in fin.* quod præter has tres limitationes cumulatio actionum permiſſa eſt, non ſolum ante conteſtationem, ut in prima regula ſuperius diximus; ſed etiam poſt conteſtationem. Dummodo poſt conteſtationem nova inſtantia porrigatur, juxta *Baldi* doctrinam *in l. edita C. de edendo*, ut ſuperius diximus *in 2. regula.*

Et ſi vis regulam faciliorem, tene menti, quod actiones, quæ tendunt ad eundem finem, & effectum licet ſint contrariæ, origine; non ſunt contrariæ, vel incompatibiles in effectu, ſed ſunt conformes, compatibiles, & concordes, & ſub hoc verbo compendio explicat hanc praxim de actione cumulanda *Jodocus Danhonderius in ſua praxi cap. 51. fol. 190.* & eſt exemplum in *dec. 31. Minad.* Ubi quis nullum petiit declarari teſtamentum, & ſi quod eſſet, legitimam petierat, a qua non excludebatur per validitatem teſtamenti. Et non obſtante contrarietate dictarum actionum, S.C. judicavit libellum procedere, & actorem non teneri eligere.

9 Et paſſim in noſtris Tribunalibus admittitur petitio ſimilis, cum clauſula *gradatim*, *conditionaliter*, & *ſucceſſive*. *Hodiern. contrav. 18. num. 12. & num. 52.* aſſignat rationem dictæ deciſionis, quia eligendo viam nullitatis, quamvis non obtinuiſſet tamquam incompetentem, non cenſebatur legitimæ renunciaſſe, ſed ad legitimæ petitionem redire. Propterea ad evitandum circuitum admittenda eſt petitio cum clauſula conditionali.

Unde non mirum, ſi ex unius incompetentis electione fiat tranſitus ad aliam competentem. *Camill. de Medic. conſ. 49. num. 24.*

Alia ratio ab *Hodierna* ibidem adducitur, quia petitio nullitatis, & legitimæ in caſu validitatis fuit incompatibilis, & non contraria, ſive non repugnans, quia per nullitatem teſtamenti non approbatur teſtamentum, & per legitimæ petitionem in caſu validitatis teſtamenti, neque approbatur teſtamentum. Dum legitima competebat de Jure naturæ, & non de Iure teſtamenti, nec de voluntate Teſtatoris.

10 Contractus, ſive repugnantia eſſet, ubi quis ageret pro legitima ex teſtamento a voluntate teſtatoris ſibi competente, & ageret pro nullitate teſtamenti, tunc iſta cumulatio eſſet prohibita, tanquam in ſe repugnans, & contraria omnino incompatibilis, & tenetur eligere cauſſam teſtati, vel inteſtati, ſcilicet, vel petere legitimam ex teſtamento, & ſic teſtamentum approbare, vel petere nullitatem teſtamenti, & legitimam dimittere. Quia proſequendo unum, cenſetur renunciaſſe alteri ex diametro contrariæ, & repugnanti.

Quando itaque actiones, licet contrariæ, ſive diverſæ tendunt tamen ad eundem effectum, & finem, admittitur cumulatio conditionaliter, & ſubordinate ad evitandum plura judicia, & inutile circuitum. Exempl. *text. in c. conſtituetus de in integr. reſtit.* Ubi petenti contractum nullum declarari, & ſi eſt validus, reſcindi ex capite læſionis, Papa conceſſit, ut ſi nullitati non eſſet deferendum, pronunciari deberet ſuper reſciſſione.

Et ratio fuit, quia nullitas, & reſciſſio tendunt ad eundem effectum ad delendum contractum, & per utramque actionem impugnatur contractus; *gloſ. in c. Abbas ſane in gloſſ. magna in fin. de ſent. & re judic. in 6. Hodiern. in d. controv. 18. num. 11. & 14.*

Quando itaque una actio intentata parit eumdem effectum, tunc cumulatio eſt permiſſa, ſecus ubi diverſum effectum producit.

Exemplum erit, quando quis impugnat teſtamentum, & allegat, eſſe invalidum ex defectu ſolemnitatis, & voluntatis, non ſuſtinetur libellus, ſed cogitur declarare, & ſpeciem nullitatis eligere.

Nam eligens nullitates juris, ſi deinde factum legitime decernitur; non per hoc impugnans teſtamentum illius commodo privatur.

At

Digitized by Google

At ſi vitium, ſive defectum voluntatis allegaret, tunc aliquid commodum reportare non poſſet ex teſtamento valido declarato, ſed tanquam indignus eo privatur, *l. poſt legatum*, *l. teſtamentum*, *ff. de his, quibus ut indignis*, *l. cum Polla C. eod. Hodiern. contr. 18. num. 72.*

11 Et propterea cogitur libellans facere ſpecificam declarationem, ſi intendit impugnare teſtamentum ex defectu voluntatis, vel ex defectu ſollemnitatis tantum, & ita deciſum anno 1649. refert dictus *Hodierna num. 79. d. contr. 18. in S.C.*

Quod ſi nullitas teſtamenti ſollemnitatem tantum reſpiceret, ut quia diceretur teſtamentum, non eſſe jure factum, & ſi vitium ſollemnitatis allegaretur; non autem voluntatis defectus, tali caſu poſſent actiones teſtati, & inteſtati licet contrariæ conditionaliter deduci, & ita libellus cumulationis admittendus eſſet abſque declaratione, ſive electione, ut *num. 78.*

Reus itaque poteſt obiicere, ut Actor declaret, qua actione experiri intendat, alias excludatur a judicii limine; *Petr. rit. 288. num. 151. & Angel. in l. Papinianus §. ſi quis initium ff. de inoffic. teſtament. Aretin. in l. naturaliter, §. nihil commune ff. de acqu. poſſeſ. Ant. de Virgil. de legit. perſon. cap. 28. n. 24.*

12 Hæc exceptio prohibitæ cumulationis actionum ſecundum aliquos opponi poterit ſemper. Imo etiam parte non opponente reiici debet cumulatio a Judice; *Sanfel. deciſ. 72. num. 33.* ex *Bart. Soc. Dec.* & aliis *in l. edita C. de edendo. Purpurat. nu. 310. Cagnol. n. 244.*

Imo ratione ſolius contrarietatis executionis abſque inſtantia partis, Judex debet libellum lacerare; *Sanfel. ibid. num. 34. & Salic. in d. l. edita C. de edendo nu. 10. Bar. in l. Mævius §. duobus nu. 19. ff. de leg. 2.*

Contrarium volunt alii, quod ſi hæc exceptio non opponeretur a parte, ad ulteriora procedendum eſt, cum in non petitis Judex mutus eſſe debet, *Reg. Petra rit. 288. num. 151. in fine, Pratus obſ. 67. nu. 58. Eſcob. de ratiocin. cap. 38. num. 9.*

Parte enim non contradicente, multa valent, quæ per contradictam invalida eſſent, *Petra ibid.* poſt *Franch. deciſ. 1. num. 10. tom. 1.*

Et quid ſi reus non inſtiterit libellum declarari, & alteram ex propoſitis actionibus eligi, quod libellus bene procederet, & validum eſſet judicium, fundat *Hodiern. contr. 18. num. 48. & Angel. in l. Papinian. §. ſi quis irritum, verſ. antep. ff. de inoff. teſtam.* ubi advertit reum, ut inſtet pro declaratione, & exceptione impeditivam cumulationem opponat, cum *Aretin. Rip.* & aliis ibi apud *Hod.*

Et pro regula generali docet in omnibus actionibus conditionalibus, & alternativis, & quando libellus eſſet obſcurus, ſi reus non inſtaret, ut declaretur, valeret proceſſus. *Hodiern. ibid. Caſar. Manente in deciſ. Mantuan. 11. num. 40.*

Alii volunt, quod exceptio cumulationis cum ſit dilatoria, quæ non perimit actionem, opponi non poſſit poſt litem conteſtatam in ſecundo judicio, *Sanfel. d. deciſ. 72. num. 21.* per *Text. in l. ſed & ſi ſuſceperit ff. de judic. & l. de accuſat. C. de accuſat. Bal. in d. l. edita C. de edendo in ſecunda lectura num. 81. verſ. ſed an exceptio. Marian. Soccin. in c. dilecti de libelli oblatione verſ. 6. quæro in verſ. 1. num. 28.*

Confert *deciſio Afflict.* ubi quia fuit dicta exceptio oppoſita poſt concluſum proceſſum, non fuit reus auditus in fortiori caſu, dum erat in judicio appellationis; unde ſibi imputet reus, qui non contradixit, & ſic declaratur *d. Afflict. deciſio per Hodiern. contr. 18. nu. 44.* Scriptura repugnantiam continens vitiatur, quia repugnantia fidem ſcripturæ abſtulit, *Petra rit. 288. num. 152.*

C A P. IX.

De Interrogatoriis inter Actorem, & Reum.

S U M M A R I U M.

Interrogatoria fiebant olim ab Actore contra Reum, quia ex illa reſponſione, Reus obligabatur, num. 1.

Actio hodie non oritur ex ſola reſponſione, niſi præcedat obligatio, vel a Jure reali oriatur, aut a lege nominatim detur, num. 2.

Interrogatoria hodie ante litem conteſtatam admittuntur, quæ negotium principale non concernunt, ſed an ſit hæres, & poſſideat, & ſic interrogationes circa præparatoria, & non circa deciſionem cauſſæ, num. 3.

Poſitiones non admittuntur, quando formantur per modum interrogatorii, & quando formantur ante conteſtationem, num. 4.

Actor, ut obtineat, tria requiruntur, num. 5.

Interrogationes præparatoria fieri poſſunt ante libellum, num. 6.

Actor interrogare poteſt, quo titulo Reus teneat, ſed quando? num. 7.

Vicinus poteſt interrogare novum poſſeſſorem, quo titulo rem conjunctam poſſideat, & quo pretio, ad finem agendi pro congruo, num. 8.

Creditor ad inſtantiam debitoris tenetur declarare quantitates receptas, num. 9.

Debitor tenetur facere antapocham ad beneficium creditoris, qualiter ſolverit tot, ut Creditor habeat probatam poſſeſſionem, quaſi exigendi, num. 10.

Creditoris hæres in liquidatione inſtrumenti ante omnia exprimere debet pro quanta quantitate præſentat inſtrumentum, num. 11.

Debitor in liquidatione inſtrumenti interrogatur, ſi illud habeat pro vero, num. 12.

Actor tenetur declarare libellum obſcurum, vel generalem, num. 13.

Debitor interrogari non poteſt, an debeat, vel non, & aſſignatur ratio, num. 14.

Creditor non tenetur jurare, quod ſumma in inſtrumento contenta ſit vera, quia habens inſtrumentum, habet actionem probatam, num. 15.

Interrogatoria non admittuntur quoad ſubſtantialia judicii, ſed circa præparatoria tantum, concernentia perſonam, & certitudinem ejus, quod petitur, num. 16.

Pragm. 6. de ordine judiciorum, & 8. eod. titulo, *in tribus differunt*, num. 17.

Pragm. 6. *loquitur, de interrogatoriis ante litem conteſtatam*, num. 18.

Pragm. 8. *loquitur de poſitionibus, quæ non proſunt ante conteſtationem litis, ſed poſt*, num. 19.

Interrogatoria poſt litem conteſtatam ad inſtantiam Partis fieri non poſſunt, ſed de ordine Iudicis in quacumque parte judicii fieri debent, num. 20.

Iudicis arbitrii eſt, tam ante, quam poſt conteſtationem admittere interrogatoria, in Regno, tam per conſtitutionem partis in judicio, *quam per c. Regni* conteſtantes, num. 21.

Interrogatoriis non reſpondetur per verbum credo, *vel* non credo, *ſed affirmative, vel negative,* ſum, *vel* non ſum *hæres,* teneo, *vel* non teneo bona, num. 22.

Poſitionibus reſpondetur per verbum credo, *vel* non credo, *verum poteſt interrogatus reſpondere, ſi vult, affirmando, vel negando*, num. 23.

Interrogatoria ante conteſtationem fiunt interrogando, at poſitiones poſt conteſtationem fieri non poſſunt interrogative, nec per modum excipiendi, ſed fieri debent poſitive, id eſt affirmando, alias non tenetur reſpon-

ſpondere , num. 24.

Qui reſpondet per verbum credo , *affirmat, & per verbum* non credo, *negat*, num. 25.

Tam actor ad inſtantiam Rei , quam Reus ad inſtantiam Actoris tenetur declarare, num. 26.

Hæres non tenetur declarare ex teſtamento, vel ab inteſtato; ſed ſufficit in genere declarare, quod ſit hæres in petitione hæreditatis. Sed in practica tenetur declarare in burgenſaticis, ſecus in feudalibus, n. 27.

Hæres hæredis primi Teſtatoris eſt hæres, tamen tenetur declarare, ſi ex ſua perſona, vel per intermediam perſonam ſuccedere velit, num. 28.

Reus in petitione hæreditatis , quomodo interrogari debet, num. 29.

Reus conventus petitione hæreditatis cogitur dicere titulum ſuæ poſſeſſionis , ſed in aliis non tenetur , num. 30.

Declaratio petita ſi non fiat, fit decretum, ut habeatur pro facta, ut deterius, & ita ſit tam ſuper poſitionibus, quam ſuper declarationibus poſt trinam declarationem, & idem, quando citatur ſuper recognitione apodiſſæ, cum limitationibus, num. 31.

Declarationes factæ probant reſpectu interrogantis tantum, non reſp. alterius, num. 32.

Declarans cum aliqua ſcriptura in judicio , & extra ſe hæredem , ſibi præjudicat , in caſu, quo poſſit eſſe hæres, cum declaratione, & limitatione, num. 33.

Confeſſus de homicidio non poteſt condemnari, ſi conſtat eum, de quo eſt confeſſus, vivere, num. 34.

Procurator faciens declarationem non præjudicat principali, niſi habeat mandatum ſpecialiſſimum ad ſic, & ſic declarandum, num. 35.

Hæres non cogitur reſpondere , an ſit hæres , durante tempore ad conficiendum inventarium . Sed cogitur reſpondere, an bona teneat, num. 36.

Interrogationes licet non fiant poſt conteſtatam litem, tamen mortuo principali convento , Actor poſt conteſtationem poteſt interrogare, an ſit filius, an ſit hæres, & ex quota parte, & citare pro tranſlatione Judicii in ipſos hæredes, num. 37.

Actionem in rem habens , agit contra poſſeſſorem , non contra hæredem , & ſi poſſeſſor dolo poſſidere deſinit, intentat actionem in factum contra hæredem, n. 38.

Actor ſicut tenetur declarare libellum obſcurum , & generalem , ita Reus cogitur declarare exceptionem obſcuram, & generalem, num. 39.

Actor turbatus debet declarare modum turbationis num. 40.

Reus non tenetur declarare exceptiones in Jure conſiſtentes, nec quando interrogatio continet crimen, vel turpitudinem reſpondentis , nec quando conſiſtit in mero animo ſuo , nec in eo , quod eſt impertinens ad cauſam, num. 41.

Creditor ad inſtantiam debitoris jurans , quam partem debiti recipit, tunc debitor an teneatur ſolvere reſtantem ſummam, num. 42.

Interrogatoria, quæ admittenda ſunt ante conteſtationem, ampliantur , ut quis cogatur declarare circa uſum Teſtium , vel ſcripturarum; item declarare tempus in caſu præſcriptionis, & ſimilis; item declarare , qua actione agere intendit , quando actiones ſunt incompatibiles, num. 43.

Actor cogitur in poſſeſſorio reſpondere , an poſſideat rem, & aſſignatur ratio, num. 44.

Debitor exhibendo Apocham originalem ſolutionis factæ, tenetur declarare , ſi ſolutio facta fuit creditori viventi , vel ejus hæredibus , & aſſignatur ratio , num. 45.

1 INterrogatoria olim fiebant ab Actore contra Reum , & ex ſola ipſa interrogati reſponſione actio interroganti dabatur, quaſi confeſſione ſua obligaretur , *l. ſi quis in jure l. de ætate §. 1. & §. qui interrogatus, & l. ultima ff. de interrog. action.*

2 Hæ interrogationes in deſuetudinem abierunt, ex rationibus adductis per *Menoch. caſ. 51. num. 6. de arbitr. Judic. lib. 2.* ubi *num. 6.* dicit , quod actio hodie non oritur ex ſola reſponſione adverſarii , ut olim , neque oritur , niſi præcedat obligatio , vel niſi a jure reali oriatur , aut a lege nominatim detur , *l. licet §. ea obligatio ff. de proc.*

3 Ideo hodie ſolummodo conceditur ante litem conteſtatam facultas interrogandi adverſarium, ſed non circa probationes , & cauſſæ merita , quæ negotium principale concernunt, ſed ſolum circa præparatoria Judicii , ut de adverſarii perſona certior reddatur, ne fruſtra actor contra eum actionem moveat , an adverſarius ſit hæres , an poſſideat , quia alteri difficile eſt probare ſuum adverſarium eſſe hæredem , vel bonorum poſſeſſorem , vel quia ante conteſtationem debet eſſe certus adverſarius , cum quo erit lis conteſtanda , & ſic hodie ſolum licet interrogare ad judicium certum , & legitimum conſtituendum , & interrogationes facere circa probationes concernentes præparatoria , non deciſionem cauſſæ.

4 Quo fit , ut adverſarius non teneatur reſpondere ſuper principali negotio , ſi formentur poſitiones per modum interrogatorii , & non per modum poſitionis; quia ut pars cogatur reſpondere ſuper facto principali eſt neceſſe , ut fiat poſitio , & non interrogatio; ad hoc ut deſiderans confeſſionem Partis ipſe prius fateatur poſita, ut inferius melius dicemus; Quæ poſitiones fieri non poſſunt ante conteſtationem, ita ex *Bald. Jaſon.*, & aliis concludit *Marant. in p. 6. memb. 7. num. 6.*

5 Nam actor, ut obtineat, requiruntur tria.

Primo , ut actionem habeat , qua experiri poſſit, & circa hoc primum requiſitum interrogatio illi non proderit , quia ex reſponſo Adverſarii non oritur actio.

Secundo , ut adferat probationes ad ſuam actionem juſtificandam , quas debet habere aliunde , & non ex interrogatione Adverſarii ; *l. fruſtra* 8. *C. de probat.* ibi : *fruſtra veremini , ne ab eo , qui lite pulſatur, probatio exigatur.*

Tertio , ut agat contra eum , qui vel debet , vel rem detinet , & hæc interrogatio permittitur hodie, ne fruſtra cum eo litem agat , & ante conteſtationem probet illum eſſe ſuum Adverſarium , ne eluſorium fiat judicium, *Menoch. ubi ſupra.*

6 Et dictæ interrogationes præparatoriæ fiunt implorato Judicis officio , & fieri poſſunt ante porrectionem libelli , *Marant. p. 6. membr. 7. num. 1.* ex *gloſ. in rub. ff. de inter. act.*

7 Ex hac ratione conceditur etiam interrogare ſuper titulo : ut quo titulo teneat , quando eſt cauſſa dandæ certæ actionis , ut late *Menoch. d. caſ. 51. num. 12. Aff. de jure protom. §. 2. num. 36. in fin. fol. 43. at.* ex *text. in l. 1. C. de alien. judic.*

8 Hinc vicinus prius quam præſentet libellum pro jure congrui, poteſt interrogare, ut novus poſſeſſor declaret , quo titulo rem conjunctam poſſideat, qui ſi dixerit titulo emptionis , iterum petet , ut declaret juxtum pretium , & poteſt cogere tam emptorem, quam venditorem ad declarandum, & his præambulis pendentibus non imputabitur vicino , qui depoſitum non fecit ; *Tiraqu. de retract. conſangu. §. 5. col. 1. & Benedel. in conſtit. ſancimus verſ. ſolveris num. 121. fol. 157. & fol. 372. Afflict. de Jur. protomiſ. §. 2. num. 36. fol. 43. ater.* Et ratio eſt , quod duæ ſunt quæ ex parte conventi cauſant actionem actori, ſcilicet quod Conventus ſit emptor, & poſſeſſor.

9 Hinc orta eſt praxis , ut Creditor ad petitionem

de-

Digitized by Google

debitoris conventi teneatur ante omnia declarare quantitates receptas a debitore, & quantum vere conſequi debet, ut conſtituatur Judicium certum, & legitimum, & ut debitor conventus reddatur certus de quantitate per creditorem prætenſa, qui creditor cogitur declarare ex *Tex.in l.plures* 18.*C.de fid. inſtrum.*ubi ſtatuitur licere invicem debitori ſolventi petere Apocham de recepto a creditore.

10 Et è contra licere creditori petere a debitore antapocham, qualiter ſolverit tot pro ann. locatione, vel pro alia annua præſtatione, ut habeat creditor ſecuritatem probandi annuam præſtationem, & ſic habeat probatam quaſi poſſeſſionem exigendi.

Et ex hoc *tex.*videtur fundatum de jure communi cogi creditorem ad declarandas quantitates receptas, & ſummam vere conſequendam; *Ludov. decif.Lucenſ.*35.*Poſtius reſol.*147.*Andreol.controv.*177. *lib.*2.*Molegu.altercat.*5.*num.*26.

11 Et de jure Regni facit *rit.M.C.V.*288.ubi ſtatuitur, quod hæres creditoris defuncti in liquidatione inſtrumenti via rit.primo & ante omnia debet exprimere pro quanta quantitate præſentat inſtrumentum, *& in rit.*168. ſtatuitur, quod debet jurare creditor, ſi aliquid recepit de ſumma in inſtrumento contenta.

12 Et debitor interrogatur, ſi illud inſtrumentum habet pro vero, *d. rit.*168. & ratio eſt. quia Judex non debet vexare partes pro eo, quod fuit ſolutum, & judicium eſſet eluſorium ſuper partem ſolutam.

13 Item quia actor tenetur declarare libellum ſuæ actionis obſcurum, vel generalem, ut reus ſit certus ſuper quo litigat, & Judex ſit certus ſuper quo judicare debet, maxime in Regno, ubi ſola facti veritate inſpecta judicatur.

14 Adverte tamen, quod non licet interrogare debitorem an debeat, vel non? ut contra *Nevis. conſ.*5. *n.*29.& contra *gl. in l. ubicumque in* 2.*exemplo ff.de interrog.action.*concludit *Menoch. caſ.*51 *n.*11.

Quia hec interrogatio non concernit probationes circa conditionem Adverſarii, ſed concernit negotium principale, ut acquirat actionem, quam forſan non habet: vel ut juſtificet eam; quas probationes aliunde habere debet, & non poterit ex ore adverſarii extorquere, nam arma non ſunt ſumenda de domo Rei.

15 Et è contra creditor habens inſtrumentum pro ſe, jurare non tenetur, quod ſumma in eo contenta ſit debita; *Anich.de Prævent.Inſtrum.cap.*1. *qu.*4.*n.*154. *Petra rit.*169. *nu.*19. Dum de credito liquet per inſtrumentum, ceſſat juramentum, *c.* 2. *de probat. l. manifeſt. ff.de jur.Moleg.in Alterc.c.*4.*num.*18.

Publicum enim inſtrumentum dicitur probatio probata, *l.cum pactum C.de probat.*

Dummodo inſtrumentum valide, & recte perfectum ſit; *Petra* ubi ſupra ex *text. in l.* 4. *§. condemnatum ff.de re Judic. Gram.dec.*27.*nu.*4.

16 Interrogatoria itaque ad effectum fundandi intentionem actoris, quoad actionem movendam, & quoad ſubſtantialia illius Judicii hodie non admittuntur, ſed tantum illa, quæ circa præparatoria judicii verſantur. An Adverſarius poſſideat, quo titulo, an ſit hæres, & ſimilia reſpicientia perſonam Rei, non vero actionem, & intentionem, & ſic è contra circa concernentia perſonam actoris, & certitudinem ejus, quod petitur, ut reus deliberet, & ſic circa ea præparatoria, non circa deciſionem.

Hæc practica ſic interrogandi ſumpta eſt ex dictis *DD.in l.fin. ff.de rei vindicat.*ut dicit *Rov. in Prag.* 6.*de ordin.judic.num.*2. quæ Pragmatica eſt conforma cum *Rit. M.C.* 300. incipiente, *Item ſervat ipſa Curia hanc practicam.*

17 Et in Regno ultra *d.Ritum* 300. *M.C.V.* habemus duas *Pragmaticas.*; una incipit, *ſi reus exceptionet*, quæ eſt 6. *ſub tit.de ord. judicior.* in qua ſtatuitur, ut reus ad Inſtantiam actoris teneatur declarare, ſi hæres eſt, & ſi teneat, & poſſideat bona, quando realiter agitur, vel alias ſimiles interrogationes facere, & ſi hoc; declarare recuſaverit, decernitur haberi pro facta dicta declaratio, ut deterius erit ipſi contumaci, & proceditur in cauſſa ad ulteriora, *Rovit. in d.Pragm. Gallup.part.*2. *cap.*19. *num.*15.*Muſcat.in gl.hæreditaria part.*3.Vel a Judice datur Curator hæreditati jacenti, cum quo procedi poſſit, *Gallup.p.*1.*cap.*6. *num.*32. & nos late *in tit.de hæreditate jacente.*

Altera Pragmatica, incipit, *quinta die*, quæ eſt *octava de ordin.judicior.*, & loquitur de depoſitione facienda ſuper poſitionibus, vel articulis per verbum credo, & non credo.

Dicta *Prag.* 6. loquitur circa interrogatoria præparatoria judiciorum. At; dicta *Pragm.* 8. loquitur circa poſitiones ſpectantes ad deciſiones judiciorum, ſeu probationes, *Sanfel. ſect.*45.*n.*22.

Inter has Pragmaticas notantur tres differentiæ per *Muſcat.*, *ut infra in d.gl.in ſua addit.*

18 Prima, quia dictæ declarationes, an ſit hæres, an bona teneat, & omnes aliæ ſimiles declarationes, quæ expoſcuntur juxta dictam *Prag.* 6. *de ord. judic.*ad finem deliberandi, & præparandi judicium, ne fiat eluſorium, non poſſunt peti, nec fieri, niſi ante litis conteſtationem, & ſic ante terminum; *Capyc.deciſ.*97.*in fin. Urſill.ad Affl.dec.*7.*nu.*10. *Muſcat.*, *& Menoch. ubi ſup. Sanfel. ſect.*46. *num.*21. & habetur *in Pragm.* 7. *de ord.judic.*ibi: *Poſt prædictas reſponſiones*, &c. *Terminus ad probandum ipſo jure intelligitur ſtatutus.*

19 Reſponſiones vero ſuper poſitionibus, vel articulis juxta *Pragm.* 8. poſſunt peti, & fieri poſt conteſtationem uſque ad concluſionem, ut diximus in *titulo de poſitionibus*, & citati Authores ubi ſupra, & habetur ex ordine ipſarum Pragmaticarum, dum *Prag.* 6. mandat reſponderi interrogatoriis, & *Prag.* 7. mandat, ut poſt reſponſiones factas ſit ſtatutus Terminus probatorius, & *Prag.*8. mandat, ut poſt dilationem, ideſt poſt Terminum producantur poſitiones, ſive articuli.

„ Ne mente excidat, quod ſupra jam obſervavi-
„ mus, poſſe hodie peti ſuper poſitionibus depoſitio-
„ nem tam ante, quam poſt litem conteſtatam, nec
„ curſum judicii impediri, etiam ſi dicta depoſitio pe-
„ tatur ante terminum, ut clare diſponitur *§.*1.*num.*
„ 22.pluries adductæ *Conſtit.*

Et ſi interrogationes per partes fieri poſſunt, uſque ad litis conteſtationem. Poſt vero litem conteſtatam debent fieri poſitiones; *Urſil. ad Affl.dec.* 10.

20 Verum adverte, quod licet ſit parti præcluſa via petendi declarationem poſt Terminum, non eſt præcluſa Judici, ordine cujus fieri poſſunt quæcumque declarationes in quacumque parte judicii, tam ante, quam poſt; *l.ubicumque ff. de interrogat.action.Sanfel. ſect.*25.*num.*21.& ſic ad inſtigationem partis poteſt Judex quandocumque interrogare; *de Franch.dec.*263.*a num.*9.Addentes ibi, & maxime in Regno, ubi ſola facti veritate inſpecta proceditur, & Judex ad ſuam inſtructionem facere poteſt omnes diligentias.

Secunda differentia eſt, quia declarationes juxta *Pragm.*6.ante Terminum fieri non poſſunt, niſi parte petente ex *d.Prag.*quicquid ſit aliter de jure communi; *Muſcat. d.gl. hæreditaria in fin.* Imo *num.*11. concludit, etiam de jure cõmuni non poſſe Judicem ex officio petere declarationes, ſed eas fieri Parte petente; cui concluſioni adverſantur dicta per nos ſupra, nempe quod Judici numquam præcluditur via, & ex officio poteſt interrogare.

Digitized by Google

21 Imo quod ſemper ſit in arbitrio Judicis, tam ad petitionem Partis, quam ex officio, an, & quando declarationes, vel interrogationes exigere, facit doctrina *Bart.in l.a.num.2. ff.de petit. hæredit. Muſcat.in d.gl.hæreditaria num.7.*

Et in Regno habemus conſtitutionem *Partes in judicio*, ubi expreſſe hoc deciditur, maxime quia in Regno proceditur ſola facti veritate inſpecta, *gl. in Clem. ſæpe, verbo interrogatio, de Luca ad Franch. deciſ.263.in fine.*

Nec obſtant Auctores ſupra allegati, & ſignanter *Capyc. deciſ. 97. in fin.* ubi fuit deciſum, quod faciat poſitiones, dum eſt conteſtata lis, & non teneatur reſpondere per modum interrogationis, quia dum eſt reſponſum in arbitrium Judicis, mirum non eſt, quod utroque modo practicari poſſit, ut bene advertit *de Franch. d.deciſ. 363. num. 12. in medio*: ibi: *Utraque opinio ſubſtineri poteſt, æquior tamen eſt, quod declarationes fiant, ut Partes ſciant ſuper quo litigent, vel ut Judex magis certam poſſit ferre ſententiam.*

Concluſio itaque erit, quod ubi interrogatio Adverſarii videretur neceſſaria pro certitudine ſententiæ, & ne eluſorium fiat judicium ob incertitudinem, vel obſcuritatem, tunc Judicis partes erunt pro interrogatione in quacumque parte judicii, alias ſe regulabit juxta *deciſ. Capyc.* ut ſupra dixi.

Concluditur ergo, non indiſtincte poſt litem conteſtatam fieri poſſe, ut concludit *Caravit. rit. 300. num.5. in fin. Petr. rit.339.num.5.* ubi, & fieri ante conteſtationem eſſe conſilium, & cautelam, ſed non neceſſitatem, ſecundum *gl. Aret. & Jaſonem a d. Caravita* citatos.

Sed tantum remittitur Judicis diſcretioni, & arbitrio tam ante, quam poſt conteſtationem jubere ea declarari, quæ dumtaxat ad ipſius Rei inſtantiam, & deliberationem neceſſaria videbuntur; & hæc concluſio procedit non ſolum de jure communi, ut dixit *Bart. in l.2.nu.2. ff.de petit.hæreditatis, & in l.defenſor ff.de inter. action. §. illud*: ibi: *ſi valde intereſſe comperorit, plenius reſpondere jubeat*, ſed etiam de jure Regni ex *Conſtit. Regni Partes in judicio*: ibi: *Prout juris ratio, & æquitas Judicem moverit*, ut perpulchre advertit *Muſcat. in p 3. gl. hæreditaria num.7.*, & etiam per *c. deteſtantes*, ut procedatur ſola facti veritate inſpecta.

Reſponſiones vero ſuper poſitionibus poſt Terminum ex *d. Pragm.* 8. Judex poterit ex officio eas exigere.

22 Tertia differentia eſt, quia ad illas interrogationes præparatorias judicii debet interrogatus reſpondere non per verbum *credo*, & *non credo*, ſed affirmative, vel negative, ſimpliciter *ſum*, vel *non ſum hæres; teneo*, vel *non teneo bona hæreditaria.*

23 Super poſitionibus vero interrogatus non tenetur reſpondere affirmative, vel negative ſimpliciter, ſed per verbum *credo*, vel *non credo*, ut late *Muſcatell. in gloſ. hæreditaria part. 3. in ſua addit.lit.A.per totam, & in gloſ. legatiores* ei poteſt reſpondere ſi vult, affirmando, vel negando.

24 Quartam adde differentiam, quia in his præparatoriis, quæ fiunt ante conteſtationem, an ſit hæres, an poſſideat, petitur reſponderi per modum interrogatorium, & interrogatus cogitur reſpondere ſimpliciter affirmando, vel negando, ut ſupra.

At poſitiones poſt conteſtationem non poſſunt fieri interrogative, neque per modum excipiendi, ſed poſitive, ſcilicet affirmando, quod talis res ſic ſe habet, alias interrogatus non tenetur reſpondere, & ratio aſſignatur per nos *in tit. de poſitionib.* ex *Poſtio. Marant.* & aliis.

25 Verum corollarie nota, quod idem operatur in judicio verbum credo, prolatum, ac verbum præciſum, ideſt affirmativum, *Gallup.in prælud. num. 23.* ex *Bald.in l.fin.C.de arbitr.judic.*

26 Corollarie etiam nota, quod tam actor ad inſtantiam rei, quam reus ad inſtantiam actoris tenetur declarare, *Sanfel. ſect.45. num.6. Capyc.dec.66. Muſcatell.gl.hæreditaria num.6.*

Ea ratione, ne actor, & reus ad imparia judicentur.

27 Hæres in petitione hæreditatis non tenetur deſignare ſpecifice in libello, an ſit hæres ex teſtamento, vel ab inteſtato, ſed ſufficit in genere ſi actor dicat eſſe hæredem, ſpecificatione illa omiſſa, quia petitio hæreditatis eſt in rem univerſalis; ergo in ea univerſalis petitio admittitur cauſa non expreſſa, ut notatur *in l.1. ff.de edend.* poſt *gl.magiſtr.ibi.* & opinio eſt *Bart.* communiter recepta *in l. 3. ff. de petit. hæredit. Oinot.inſtit. §.actionum lib.4. de action. & §. actionum tit.6.num.12. de petit. hæred. fol.714.*, neque actor tenetur libello exprimere, quo jure ſit hæres, an jure novo, vel veteri civili, vel prætorio, niſi interſit Rei conventi, ut quia ſtatutum, vel conſuetudo circa ſucceſſionem aliud diſponit contra jus commune.

Sed practicatur, quod actor ſemper tenetur declarare ad inſtantiam Rei conventi in burgenſaticis, ſecus vero in feudalibus, ut late teſtatur *Muſcatell. in gloſ.hæreditaria part.3.num.2.* ubi omnino vide.

28 Hæres an ſit ab inteſtato, vel teſtamento, cogitur declarare actor, ſi reus, vel Judex cupiant certificari de qualitate ſucceſſionis, per *tex. in l.ſi defenſor §.illud ff.de interrog.action. Oinot.ubi ſupra*, & ſi ante me fuiſſent mille ſucceſſores, ego qui ſum hæres ultimi, poſſum dicere me hæredem illius, & petere hæreditatem ipſius, ex regula, quod hæres hæredis primi teſtatoris eſt hæres, *l.fin.Cod.de hæred. inſtit.*

Poterit tamen Judex ad inſtantiam partis interrogare, ſi ejus intereſt, an ſit hæres mediate, vel immediate, & ſic an ex ſua perſona, vel per interpoſitam perſonam ſuccedere velit, ut eſt *tex. & ibi Bar.in l.ſi defenſor §. illud ff.de interrog. action.*, & *Jaſon hic n.189.Oinot.ubi ſupra n.5.*

29 Et reus primo debet interrogari in petitione hæreditatis, an poſſideat, quod ſi negat, amplius non eſt interrogandus, cum ſciat actor eum hac actione non teneri, convictus tamen de mendacio, privatur commodo poſſeſſionis, ſecundum *Bald. in Legi num.12.* per *gloſ.in l.fin. ff.de reivindic.*

Si vero reſpondeat ſe poſſidere, & deinceps interrogabitur, an poſſideat, ut hæres, & ſi reſpondet, quod ſic, ulterius non interrogatur, cum actor ſciat ſibi competere hanc actionem contra eum.

Si vero negat, iterum interrogari poteſt, qualiter poſſideat, & ſi non vult dicere ulterius, non debet interrogari.

Apparet enim tunc poſſidere pro poſſeſſore, ita ut actio noſtra contra eum locum habeat.

Si vero dicat ſe poſſidere juſto titulo, ulterius interrogetur, a quo habuerit titulum, ut ſciatur, an valeat, vel non, *Oinot.lib.4.de action. & §. action. tit.6. n.34.de petit. hæred. fol. 172. & Argel. ibid.nu.76. verſ.ex prædict. ſumas cautelam.*

30 Ubi nota, quod conventus petitione hæreditatis cogitur dicere titulum ſuæ poſſeſſionis.

In cæteris ſecus, ex vulgata theorica in jure noſtro, poſſeſſorem non teneri oſtendere titulum poſſeſſionis ſuæ, *Legi 15.C.de petition.hæredit.ibi: cogi poſſeſſorem ab eo, qui expetit titulum ſuæ poſſeſſionis dicere, incivile eſt, præter eum, qui dicere cogitur utrum pro poſſeſſore, an pro hærede poſſideat.*

31 Declaratio petita per actorem, ut fiat, an reus ſit hæ-

Digitized by Google

hæres, & bona hæreditaria poſſideat, vel aliæ ſimiles declarationes, & è contra per Reum adverſus actorem, ſi non fiat, interponitur decretum, ut habeatur ſacta prout deterius contra non declarantem, & ut utilius ad beneficium petentis, ut *Prag.6. de ord. judic. incip. ſi reus*, *Rov. ibi*, *& Gallup. par. 2. cap. 19. num. 15.* quæ Pragmatica conſona eſt diſpoſitioni juris canon., & juris civilis Roman. ut *in c. ſi poſt quæſitum de confeſſ. in 6.*, *& l. ſi filius, qui abſtinuit ſe ff. de interrogat. action.*, *& l. de ætate, qui tacuit ff. eodem, Motill. in grad. citat. num. 25.*

Et ita quoque, quando principalis non reſpondet ſuper poſitionibus, ut late diximus *tit. de poſitionib.* ubi ſunt differentiæ inter depoſitionem ſuper poſitionibus, & illam ſuper interrogationibus.

Tunc itaque habetur pro confeſſo, ſi ter citatus non fecerit petitam declarationem.

Quæ concluſio limitatur, quando principalis, vel Procurator examinandus eſt præſens in Judicio, quia tunc ſufficit unica citatio, & citatus abſque rationabili cauſa declarare recuſaverit, tunc abſque alia citatione fit decretum, quod habeatur pro confeſſo; & ita intelligendam eſſe dictam Pragmaticam voluit *Maſcat. in gl. hæreditaria p. 3. num. 8. ex tex. & Bart. in l. de ætate §. qui tacuit, ff. de interrogat. act. c. 1. de conf. ff.*

Et alligatur ratio, quia monitio Judicis in præſentem habet vim trinæ citationis, ut *in c. 1. de mut. petit. & ibi Abb. num. 5.*

Secundo limitatur, quoties principalis haberet juxtam cauſſam, vel impedimentum non faciendi dictam declarationem, ex allegatis, ubi ſupra.

Tertio, quando in tertia citatione non fuerit perſonaliter citatus, etiamſi in primis duabus citationibus fuiſſet perſonaliter citatus. ita *Caravit. rit. 220.*

Et idem ſervandum in citando debitorem apodixarium, & idem, quando citatur ad deponendum ſuper articulis, ſeu poſitionibus, ut tenet quoque *Maſcat. in gl. legaliores p. 1. a num. 16.*

Sed de hac tertia limitatione non' eſſet habenda ratio, maxime in Regno ex *Pragm. 2. de ord. judic. & conſtit. Regn. citationis litera*, quæ hoc non diſtinguunt, nec nos diſtinguere debemus, nam ſimpliciter ſtatuunt in Regno fieri contumacem citatum domi, etiam ſi ad ejus notitiam non venerit citatio.

Et licet *Petra* videtur dubitare *in d. rit. 120.* quod ſaltem alterum ex tribus præceptis notificandum ſit de perſona.

Tamen *de Luca ad Franch. obſer. 502. num. 4.* relatis omnibus concludit ſufficere citationem domi iteratæ factam, prout ſufficit citatio bis domi facta pro excommunicatione infligenda, quæ majoris præjudicii eſt.

Et idem *de Franch. num. 2.* dicit, quod ſi occultatur debitor apodixarius, ſufficit domi.

Et idem *Motill.* concludit demum in practica non ſervari, dum inculcantur decreta.

Et idem *Petra* dicit de anno 1650. fuiſſe deciſum per Sacr. Conſ. dictam nullitatem non obſtare, & vide, quæ dico *in cap. 17. n. 31. de poſition.*

Debet itaque citari tribus citationibus, & in tertia citatione ad videndum proviſionem faciendam, quod habeatur pro confeſſo, prout deterius, & quarto facere dictum decretum confeſſi; *Maſcat. p. 3. gloſ. hæreditaria num. 10.*

Verum poterit in progreſſu Judicii contrarium probari, & ei ſuccurrendum eſt, teſte *Gizzarell. deciſ. 49. num. 3. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 99. num. 16. Motill. de grad. citat. num. 135.*

32 Iſtæ declarationes probant in judicio reſpectu interrogatoris tantum, ſed non probant reſpectu alterius; *Sanfel. ſect. 45. num. 3. & 19. ex l. fin. ff. de interrog. action.*

Et ratio aſſignatur, quia cum interrogante videtur, quaſi celebraſſe contractum, *l. de ætate §. qui interrogatus, ff. de interrog. action. Sanfel. ubi ſupra. Rovit. in d. Pragm. 6. de ord. judic. Gizzar. dec. 48. & Melo, & Mari ad d. Gizzarell.* ibi, qui *num. 8.* ſubjungit, quod nec ſibi præjudicat reſpectu ejuſdem actoris in diverſa cauſa.

33 Sed hoc intelligendum eſt cum grano ſalis, nam ſive in judicio, ſive extrajudicialiter in aliqua ſcriptura quis declaraſſet ſe ſimul cum Petro eſſe hæredem Caii; tunc ſi poſſet eſſe hæres, præjudicat ſibi talis confeſſio, non ſolum in judicio cum eodem Petro; verum etiam quoad alios, non vi confeſſionis, ſed aditionis, & ex quaſi contractu.

Si vero non poteſt eſſe hæres, puta, quia abſtinuit, vel repudiavit, tunc præjudicat ſibi reſpectu illius tantum, cum quo confeſſus eſt tam in uno, quam in alio judicio, inter eaſdem perſonas, quod deinceps agitaretur; *l. cum precum C. de lib. cauſ. de Franch. dec. 60. & 694. Rov. in Prag. 6. de ord. judic.* quæ incipit *ſi reus exceptiones ex gloſ. in d. l. fin. ff. de interrog. act.* facit etiam *tit. Res inter alios acta.*

Hæc omnia *Motill. de grad. citat. num. 36. Staib. reſol. 26. & reſol. 86.*

Quod limitatur hoc ultimum eſſe intelligendum, quando ex proceſſu non conſtat Judici, quod re vera ille, qui confeſſus eſt, non ſit hæres, quia in dubio ſtatur ejus confeſſioni, etiam ſi falſum reſponſum dederit, nam ſtatur contra ſe; *Sanfel. deciſ. 45. n. 7. ex l. de ætate §. 1. & 3. ff. de interrog. act. l. 4. ff. de confeſſis.*

Sed ubi ex actis conſtat, quod vere non ſit hæres, tunc etiam quoad interrogantem non habetur pro hærede, nec debet eum Judex condemnare, quia ſuprapoſita regula ſtatuitur, ut in dubio contra ſe habeat locum, dummodo Jus, & natura non repugnat, *d. l. 4. ff. de confeſſis*, *& l. confeſſionibus*, *& l. ſi is §. in totum ff. de interrog. act. Sanfel. loc. cit.*

34 Non enim condemnatur confeſſus de homicidio, ſi conſtat eum, de quo confeſſus eſt vivere. Ita *de Luca ad Franch. dec. 694. num. 4. Ruin. conſ. 3. vol. 2. & Bart. in l. abſentem ff. de pœnis, Staib. reſol. 26. num. 26. & reſol. 66. num. 27. & num. 31.* & hæc eſt limitatio *d. l. fin. ff. de interrog. action.* quæ procedit in eo, qui non poteſt eſſe hæres; ſcil. quando ſe abſtinuerit, vel quando repudiaverit hæreditatem, ac in judicio erat dubium, ſecus quando ex actis conſtat, *de Luca ad Franch. in fin. Staib. ubi ſupra.*

35 Procurator etiam ſi habeat ſpeciale mandatum ad faciendas quaſcumque declarationes. non præjudicat principali, ſi non habeat mandatum ſpecialiſſimum ad ſic, & ſic declarandum, *l. ſed an, & ipſos ff. de confeſſis*, ubi *Bart.* & alii *DD. Sard. deciſ. 229. num. 28. Roſa conſult. 56. num. 14. De Luca ad Franch. deciſ. 529. nu. 30.* Ita etiam ſuper poſitionibus, & *Caravit. rit. 83. Urſill. dec. 147. n. 7.* & nos latius *in tit. de poſitionibus*, & *tit. de declaratione circa uſum.*

36 Nota, quod hæres durante tempore conficiendi inventarium, gaudet beneficio temporis ad deliberandum, & propterea non cogitur reſpondere, an ſit hæres.

Verum ſi interrogetur, an bona hæreditaria teneat, & poſſideat, quia convenitur, ut poſſeſſor, & non ut hæres, cogitur in hoc reſpondere, ut poſt *Caravit. rit. 300. in fin.* concludit *Maſcat. in d. gloſ. hæreditaria in addit.* quam practicam approbat *Sanfel. ſect. 45. nu. 20.*

37 Nota etiam, quod licet interrogationes prædictæ non poſſint fieri ad inſtantiam partis poſt litem conteſtatam, ut ſuperius dictum eſt, tamen mortuo principali convento poteſt actor interrogare poſt litem conteſtatam, ſi ſit filius, & an ſit hæres conventi, & ex quota parte, & eos citari ad videndum translationem ju-

judicii in ipſos, & deinde interponitur decretum; quod tranſlato judicio in ipſos hæredes, cum ipſis procedatur; *Caravit.r.234.num.6.* & ita ſervari teſtatur *Sanf.d.ſect.45.num.20.*

38 Et ſi ante litem conteſtatam moriatur Reus, & actio ſit in rem, tunc iterum fieri debet libellus novus contra novum poſſeſſorem, etiam quod poſſideat, & non ut hæres defuncti conveniatur, quia actio in rem non datur contra hæredem, ſed contra poſſeſſorem.

Et ſi ante conteſtationem poſſeſſor dolo malo fundum poſſidere deſinit, hæres cogi non poteſt ſuſcipere actionem, ſed ſi vis contra hæredem agere, debes intentare actionem in factum contra eum, per quam reſtituere tibi cogetur, quantum locupletior ex ea re factus fuerit, *Lcum autem fundi poſſeſſor 73. ff. de rei vendicat. Sanfel.ubi ſupra.*

39 Actor tenetur declarare libellum ſuæ actionis obſcurum, vel generalem, & hoc ratione ambiguitatis, & indefinitatis, ut Reus ſit certus ſuper quo litiget.

Et è contra poteſt Reus cogi declarare exceptionem obſcure, & generaliter oppoſitam ad tollendas ambiguitates. Ideo cauti Procuratores opponunt exceptionem ad jus tantum reſtrictum, puta carentiæ, & incompetentiæ actionis, vel factum aliter ſe habere, quia ſic, & ſic, alias ſi opponerent carentiam, & incompetentiam actionis, ſic generaliter, poſſent cogi ad declarandum, ut late *Rovit. in d.pragm.6. de ord. Judic. a num.7. de Luc. ad Franch. deciſ.263.num.1.* quia actor tenetur libellum clarum porrigere, & non obſcure, ut reus ſe defendere poſſit, & poſſit deliberare, & ita quoque claram exceptionem debet opponere Reus.

40 Hinc fit, quod ſi actor dixerit ſe turbatum in ſua poſſeſſione, & non expreſſerit modum turbationis, cogitur Reo opponente declarare modum turbationis, *Folkr.ad Marant. par.4.diſt.7.nu.35.* poſt *Afflict. in conſtit. dilationes ex Bart.in l.1. §.hoc interdictum ff.uti poſſidetis.*

41 Exceptiones vero in jure conſiſtentes non tenetur reus declarare, *Rovit.in d.Prag.6. de ord.judic.*

Nec cogitur reſpondere, quando interrogatio contineret crimen, vel turpitudinem reſpondentis, *Marant.par.6.membr.7.num.7.ex tex.in l.qui juraſſe §.ſi pater ff de Jur.jur.*

Nec tenetur reſpondere, quando interrogatur de eo, quod conſiſtit in mero animo ſuo non declarato facto, neque verbis, puta de propoſito in mente retento, *Marant.ubi ſupra num.14 ex Bald. & Paul. de Caſtro in l.potuit qu.9.C.de jure deliber.*

Neque tenetur reſpondere, in eo, quod eſt impertinens ad cauſſam, *Marant.ubi ſupra num.15.ex Gloſ. & DD. in cap. ſi poſt præſtitum de confeſſis lib.6.*

42 Dubium inſurgit, an creditor poſtquam juravit ad inſtantiam debitoris, ſummam vere conſequendam, & aliquam partem debiti recepit, videtur debitor tacite confiteri illud, quod Adverſarius juravit, & quod teneatur ad ſolutionem quantitatis, pro qua juratum fuit, *Text. eſt in l. non erit §.dato ff. de jur. jur.* ibi: *Dato jure jurando non aliud quæritur, quam an juratum ſit, remiſſa quæſtione an debeatur, quaſi ſatis probatum ſit jure jurando.*

Concordat *Tex.in l.generaliter §.juramento, C.eod.*

Tanta enim fides tribuitur juranti ſuper his, quæ controvertuntur, ut nihil ſit ulterius quærendum, *l.poſt rem judicatam, ff. de re judic. l. 1. C. de rebus creditis, c. ſi quis presbyterorum* juncta *gloſ. 2. p.4. Maſcard.de prob.concl.952.n.4.Cacher. dec.60.n.2.*

Nec admittuntur probationes, vel Articuli in contrarium, *Molegn. alter.5. num.10. ex Jaſon.in l.ſi duo Patroni §.idem Julianus il 2.num.6. ff.de jur.jurand. Faber in ſua C.de jur.jurand. defin.24.num.6. verſic. quamquam.*

Et ratio eſt, nam antequam deferatur juramentum litis deciſorium, probationes admittuntur, *Moleg.ubi ſupra.*

Poſt enim delatum, relaxandum eſt mandatum de exequendo, ne ejus exceptio juramento jam extincta denuo reviviſcat, *l.2. ff.de jur.jurand. & d.§.dato, Menoch.conſ.47. Burſat.conſ.285. in 3.* quia de conſenſu partium videtur judicium terminatum Juramento; *Molegn.ubi ſupra.*

Quia petens juramentum ab altera parte tenetur illi credere, cum non debuiſſet petere, ſi noluiſſet jurantis religioni acquieſcere, & propterea non admittitur probatio in contrarium in eo, ſuper quo juratum eſt ad inſtantiam partis, *Troyſ.ad Prag.2.de Bajulis num.4. per d.tex.in l.non erit.* Tale enim juramentum ad petitionem partis in judicio datum pro veritate habetur, *l.1. & 2. ff.de jur. jur. Bald.Caſtr.in l.3. ff.eod.*

Adeo hoc eſt verum, quod neque de perjurio poterit puniri, prætextu pejerationis, *l.1. & 2.C.de rebus credit. l. de perjur.C.de crim. ſtellionat. Boer. deciſ. 305.num.4.in fine, Ciar.in §.perjurium, num.12.Farinac.de falſit.qu.160.num.55. Fab.def.11. Ricc.p.3. reſol.247. Molegn.alter c.5.n.5.*

Licet, quod criminaliter puniri poſſit, teneat *Capol.in l ſi quis major C.de tranſact. Marant.p.6.actu 9.num.23. Ann.ſing.604.Caſtr remed.96.num.3.Iſern. in c.1.§.ſimiliter de conſ.rer.feud.* & declarat, puniri crim. quando ſcienter juravit, & juramentum alteri fuit nocivum.

Tamen non poſſe crim. puniri, tenet *Molegnan. altercat.5.num.25.Ricc.reſol.247.p.3.Boer.deciſ.304.n.4.in fine Clarus in §.perjurium num.12. Farin.de falſ. qu.160.num.55.*

Sed adverte, ne erres dictos DD. loqui de juramento litis deciſorio; Tu cogita.

43 Dicta regula de Interrogat. admittendis ampliatur, quod in Regno cogitur producens teſtes, vel ſcripturas reſpondere ad interrogationem partis, an uti velit, & ſic tenebitur facere declarationem circa uſum ad finem redarguendi de falſo, & Judex ad poſtulationem partis tenebitur interrogare, per *l. ubicumque de interrogat.act. Capyc.deciſ.67. nu.3.* & de hoc latius dicemus ſuo loco de declaratione circa uſum. ,, *ubi & quid ex nov.Conſtit.*

Tenetur etiam ad petitionem rei conventi declarare tempus ad effectum fundandi exceptionem præſcriptionis, vel ſimilis, & ita practicari in S.C. Neap. teſte *Urſill.ad Afflict. deciſ.250. num.7.* ex doctrina *Roman.conſ.191. & Scaccia in c.ſignificaſti de libelli ablat.in 4. fallent.* & aliis ibi citatis.

Cogitur etiam actor ad petitionem Rei conventi declarare, qua actione agere intendit, alias excludatur a limine judicii, *Joſeph Roſa conſult.23. Hodiern. controv.18.Virgil.de legat.perſon.c.28.num.24. Petra ritu 288. num. 250.* ubi ſic deciſum refert in cauſſa D.Sebaſtiani Aled.cum D. Auguſtino Eſſoda. Cum dictus D. Sebaſtianus petiiſſet declarare nullam quandam tranſactionem ex cauſſa fideicommiſſi, & ſimul inſtitiſſet pro executione contentorum in ipſa tranſactione impartiri Terminum ſuper omnibus hinc inde prætenſis, opponente D. Auguſtino, fuit prolatum Decretum die 23.Junii 1686. *quod ſuſpenſo decreto D. Sebaſtianus Aled. eligat Actionem, quam proſequi intendit in Judicio moto, & in gradu reclamationis fuit confirmatum.*

Quia dictæ actiones erant incompatibiles, & inter ſe contrariæ.

44 Cogitur etiam conventus in judicio poſſeſſorio per remedium *c. reintegr. qu. 3.* reſpondere interrogationi actoris, ſi vel ne poſſideat rem, & ſi reſpondens acceptat, quod ſic, ſibi præjudicat, licet poſtea

ve-

Digitized by Google

verus poſſeſſor ſit alius. Adeo quod dictus conventus debet condemnari ad reſtitutionem poſſeſſionis una cum expenſis, citra præjudicium jurium Domini deinde nominati, & veri poſſeſſoris; *Afflict. decis. 126. Menoch. rem. 14. recuper. num. 489. & ſeq.* & ego dixi *in cap. de except. nominat. in Dominum.*

Et ſi interrogatus negat poſſidere, & deinde convincatur, tunc in pœnam mendacii amittit poſſeſſionem, citra præjudicium proprietatis, *Afflict. dec. 18. Menoch. d. rem. 14. recuper. num. 289. & ſeq.* & ego dico *in d. cap. de except. nominat. in Dominum.*

45 Cogitur etiam debitor, qui dicit ſolviſſe exhibendo apocham originalem penes ſe exiſtentem, & ſibi fuiſſe reſtitutam a creditore, quod declaret, ſi ſolverit creditori viventi, vel ejus hæredibus, & factis binis præceptis, quod alias habeatur declaratio facta, prout deterius.

Fit præceptum, quod ſolvat, nihil obſtante præſumptione ſolutionis ob apocham penes debitorem, *ad text. in l. 2. §. 1. ff. de pactis, l. creditricem C. de remiſſ. pign. l. 3. ff. de liber. leg. Franch. dec. 361.*

Et hoc, quando eſt aliqua ſuſpicio, quod reſtituta ſit apocha clam in fraudem, & præjudicium creditoris, vel in fraudem creditorum ejus. *Petr. rit. 281. nu. 37. in fin.*

C A P. X.

De Juramento Calumniæ.

S U M M A R I U M.

Calumniæ juramentum tam Actor, quam Reus, antiquitus tenebantur præſtare uſque ad tempus Marantæ; ſed receſſit ab Aula tempore Caravit., & Muſcat. Nec amplius ſervatur, etiam ſi a parte petatur, & ratio aſſignatur, num. 1.

1 Antiquitus poſt litis conteſtationem, tam Actor, quam Reus tenebantur jurare de calumnia, ideſt Actor calumnioſe non agere, ſed juſta petere, & Reus calumnioſam dilationem, & exceptionem non opponere, quæ praxis de calumnia jurandi orta fuit ex *tex. in c. cum cauſſam in fin. de juramento calumniæ, c. dudum il ſecond. de electione*; Et tempore *Marantæ* erat in uſu.

Sed tempore *Caravit. & Muſcatell.* receſſit ab Aula, & propterea oppoſita dicta exceptione hodie nulla habetur de ea ratio, ut teſtatur *Motill. in ſua prax. de grad. citat. nu. 224. verſic. advertatur fol. mihi 32., & Tapia Jus Regni tit. de jurament. calumniæ in cap. ſi exceptio, & Rovit. in prag. 6. de ordine judicior.*

Et licet aliqui teneant, quod quando petatur a parte Judex concedere debeat, & ſi non præſtetur, proceſſus ſit nullus, ita *Novar. in pragm. 4. de ordin. judic. colum. 4.* poſt *Caravit. rit. 283. num. 3. 4. & 36.*

Tamen dicti Auctores refelluntur, & in Regno dictum juramentum tamquam ſolemnitas judiciaria, quæ non reſpicit ſubſtantiam, & veritatem negotii, intelligitur ſublata, per *cap. deteſtantes.*

Tum etiam, quia per *Conſtitutionem Regni, ſi exceptio*, eſt in Judicis arbitrio reiicere exceptiones malitioſe oppoſitas; ideo Judex poterit reiicere, etiam ſi pars petierit, ut late contra *Carav. & Novar.* concludit *Scopp. ad N col. fol. mihi 32. ſuper num. 56. in num. 30. & 40. & Afflict. ſuper dicta conſtitutione ſi exceptio*, maxime quia per *cap. deteſtantes* proviſum fuit Judicem reiicere poſſe exceptiones malitioſe oppoſitas, quæ ad cauſam pro totali ipſius veritate non faciunt. *Muſcatell. gloſ. contendere n. 18. p. 2.*

Sed vera ratio meo judicio fuit per Conſtitutionem Regni *Advocatos*, quia anno 1612. per Comitem de Lemos fuit edita Pragmatica, vulgo dicta delli 28. *capi*, quæ eſt 4. *de dilationibus*, ubi in ultimo capite ſancitur, v3.

E perchè gli Avvocati, e Procuratori ſi aſtenghino di lor calunnie, vogliamo, che i Dottori in mano del Vicecancelliero in tempo ſi dottoreranno, e i Procuratori in mano del Preſidente, quando ſi matricoleranno, debbiano dare il giuramento di non dare calunnie, nè dilazione.

Et proinde poſt dictam Conſtitutionem, & dictam Pragmaticam ſuperfluum videtur repetere juramentum calumniæ in quolibet judicio. Nota bene, quia non reperies apud alios hanc advertentiam.

Et licet adſit *pragm. 21. de off. S. R. C. fol. 1053.* in qua eſt inſertus tenor conſtitutionis Regni incip. *Advocatos*, & adſit *pragm. 80. eod. tit. de off. S. R. C. fol. 4084.* confirmantes, ut Advocati anno quolibet renovent juramentum, tamen jam diu non ſervatum eſt, nec ſervatur, ut notatum eſt in margine dictæ pragmaticæ, & teſtatur *Franc. de Petris conſil. 1. num. 37., & Conſtantius ſuper dicta pragm. 4. de dilation. num. 21. in fine*, & nos ſic videmus paſſim ſervari.

Et vide, quæ latius ego ipſe dico in *cap. de offic. Procur.*

C A P. XI.

De Litis Conteſtatione.

S U M M A R I U M.

Conteſtatio eſt principium judicii, nam quæ antea fiunt, ſunt præparatoria ad judicium, num. 1.

Conteſtatio litis quid ſit, & quando inducitur, & quid in Regno, num. 2.

Conteſtationis effectus quid ſit? num. 3.

Conteſtatio litis non eſt neceſſaria in Regno, ſed terminus ad probandum, habet vim conteſtationis, nu. 4.

In cauſſis ſummariiſſimis, vel magis ſummariis, in quibus non impartitur terminus, intelligitur facta conteſtatio, cum producuntur oppoſitiones Rei, nu. 5.

1 Conteſtatio eſt principium judicii, quia antea procedunt judicii præparatoria, ſive quæ proœmialia dicuntur ad litem incipiendam, nam ante conteſtationem non dicitur lis.

Poſt vero conteſtationem judicialia dicuntur, ut colligitur ex *l. Sempronio 33. §. ultimo ff. de uſu, & uſufruct. l. 3. §. Julian. ff. de liberis exhibend. Motill. de gradu term. num. 2. Doctores in l. properandum 2. C. de judic.*

2 Litis conteſtatio eſt principalis negotii apud competentem Judicem facta narratio, & ad ea ſecuta reſponſio, *c. 1. de litis conteſt. c. dudum il 2. de elect. c. prout de dolo, & contum. c. ad cauſam de juram. calumniæ, Ant. Barra cent. 1. obſ. 88. n. 5.*

Conteſtatio litis tunc inducitur, cum actor petit, reus autem negat, & licet alii dicant conteſtationem fieri etiam per confeſſionem Rei conventi, quod falſum eſt, quia certamen eſſe non poteſt, niſi inter duos diſſentientes. Tunc enim lis dicitur conteſtari, cum per litigantium oppoſitionem Judex in cauſſa cognoſcere cœperit, *l. 1. ubi DD. C. de litis conteſt. Canoniſtæ omnes in c. 1. eod.*

Et quando Reus confitetur, tunc non eſt cauſſa, nec lis, juxta illud *Ovidii lib. 2. de pont.*

Non eſt confeſſi cauſa tuenda Rei.

Conteſtatio litis in Regno noſtro, ubi de plano proceditur, non requiritur, ut de jure communi requirebatur antiquitus, nam datio termini ad probandum hodie vicem conteſtationis ſuſtinet, *Sanfel. in prax. ſect. 46. num. 5. Muſcatell. gloſ. termini nu. 2.*

quia in Regno ſummarie proceditur, *Motill.de grad. term.num.*7.

3 Conteſtatio litis, quæ in Regno conſiſtit in datione termini plures producit effectus.

Primo, ut actio perpetuetur, & non præſcribatur; *text. in l. omnes* 26. *l. ſciendum* 18. *ff.de act. & oblig. l.unica C. ex delicto defuncti, l. ſicut C. de præſcript.*30.&c.

Secundus effectus eſt, ut uſuræ promiſſæ in contractu ſtricti juris, ubi certus dies non ſit appoſitus, non debeantur, niſi a die litis, *l.*1. *&* 4.*C.de uſuris.*

Tertius effectus eſt, ut poſt litem conteſtatam, dilationis exceptiones obiicere non licet, niſi incontinenti, ut diximus in *cap.de ter.& cap.dilatorias.*

Quartus eſt principium inſtantiæ, & litis, quia a conteſtatione incipit currere, & durat biennio in criminalibus, & triennio in civilibus, *l. properandum* 2.*C.de judic.* nam poſt notificatum terminum probatorium incipit currere inſtantia cauſæ, quæ nihil aliud ſonat, niſi ſpatium temporis, quo durat vita litis cœptæ; nam poſt biennium in crim. & trien. in civil. dicta inſtantia moritur, ſive perimit; ideo tunc datur perempta inſtantia, ideſt mortua, *Motill. de grad.ter.num.*8.

4 Conteſtatio litis in Regno non eſt neceſſaria, ut omnes DD. concluduint, ideo conceſſio termini ad probandum, habet vim litis conteſtationis, & quæ ante terminum ſiunt, aut incontinenti poſt terminum intimatum videntur fieri ante litis conteſtationem; *Carleval.lib.*1. *tit.*2. *diſp.*4. *num.*9. ubi multos allegat, dummodo non ſit ad citationem teſtium, & articulorum præſentationem proceſſum, ut diximus in exceptione de compromiſſo, & de exceptione declaratoria.

5 Et in cauſſis, quæ ſunt magis ſummariæ, in quibus non impartitur terminus, tunc intelligitur facta conteſtatio, quando incipit de meritis cauſſæ tractari, *Motill.de grad.term.num.*7. *&* 10.

Sive tunc lis conteſtatur in ſummariis, cum producuntur oppoſitiones rei adverſus executionem petitam per creditorem, & reus ſe executioni opponit, ut teſtatur *Carleval.tit.*3. *diſp.*4. *num.*31., ubi reiicit illos tenentes, quod ex ſola productione inſtrumenti liquidi fiat conteſtatio, quia vera concluſio eſt, quod requiratur citatio, & reſponſio, vel contumacia, ut dicatur conteſtata lis in executivis.

C A P. XII.

De Termino Probatorio.

S U M M A R I U M.

Terminus juris ad probandum incumbentia eſt dierum 20.*de jure Regni, ſecus de jure communi, & qua praxis ſervatur,*num.1.

*Terminus ſi petatur reduci ad terminum juris, quid agendum?*num.2.

*Termino elapſo, ſi neutra pars probaverit, quando non poteſt prorogari,*num.3.

*Termini omnes ſunt communes etiam adverſario non petenti, etiam in primo, & ſecundo beneficio, etiam in termino repulſa,*num.4.

*Terminus probatorius in Regno occupat locum conteſtationis, & quid in ſummariis,*num.5.

*Terminus an requiratur, ubi ſimplex juris articulus vertitur, & adducitur pulchra allegatio Domini Alexandri Aurificchi, qui in juriſprudentia, & morum probitate nemini eſt ſecundus,*num.6.

Terminus neceſſarius eſt, ubi cauſa conſiſtit in quæſtione facti, alias eſt nullitas, & alii diſtinguunt ſi partes acquieſcunt; vel ſi terminum non petant, & ratio aſſignatur, num.7.

Terminus petitus non poteſt a Judice denegari, alias eſt nullitas, niſi conſtet de veritate abſque Termino, n.8.

*Terminus, an poſſit impartiri manu Judicis neutra Parte petente,*num.9.

*Terminus reo opponente, an poſſit a Judice impartiri ad ſecundas dilationes,*num.10.

*Actus ordinarius non valet, niſi fiat per Partis inſtantiam,*num.11.

Pragmatica 7. *de ordine judiciorum non ſervatur, & reiicitur opinio Muſcatelli,*num.12.

Terminus ad probandum hodie per Judicem impartitur, & Parti notificatur, & opin. Muſcat. Prag. & Ritus M. C. non ſervatur in M.C.V. & quid ſervatur in Curiis Eccleſiaſticis, & in aliis Curiis Regni, nu.13.

*Terminus beneficiorum, & repulſarum, & nominationis Teſtium conceditur abſque alia clauſula,*nu.14.

*Procurator non poteſt renunciare termino probatorio, nec petere terminum non neceſſarium abſque ſpeciali mandato,*num.15.

Terminus non currit, niſi Judex declaret, quod currat, quando eſt oppoſita exceptio contra Terminum, rejecto Muſcatelli in gloſ. defendendum, & conciliantur opiniones, & defenditur Muſcatel. num.16.

Terminus non currit, ſi ſit petita depoſitio principalis. num.17.

*Depoſitio principalis quare offertur in calce Termini, & declarantur opiniones contrariæ,*num.18.

*Exceptio, quando reſervatur ad merita cauſæ, tunc alius terminus impartiendus eſt Reo ad ſe defendendum,*num.19.

*Terminus currit a die, quo fuit elargitus, in Curiis, ubi non ſit electio Examinatoris; ſed in S. C., & in aliis Curiis, ubi ſit electio Examinatoris, a dicto die electionis Examinatoris,*num.20.

*Dies Termini an, & quando computatur in Termino, de jure communi, & de jure Regni,*num.21.

*Termini, quando currunt de momento ad momentum, etiam in die feſtivo?*num.22.

*Terminus non debet prius incipere, quam quis poſſit adimplere,*num.23.

*Terminus infra dies tot, vel uſque ad diem talem, vel abſque ullo præpoſitione, quomodo intelligitur, & quomodo exemplificatur,*num.24.

*Terminus quando conceditur ad probandum, vel ad aliquid agendum, ſi appellatur, terminus currit in præjudicium Appellantis, cum conciliatione, & diſtinctione opinionum,*num.25.

*Terminus non currit pendente judicio nullitatis, quando fuit dictum de nullitate,*num.26.

*Cautela traditur ad evitandas contumacias, dum allegatur abſentia citati,*num.27.

Appellans a decreto termini nominationem facere non poteſt, ſi pendente appellatione lapſi ſint quinque dies ad nominandum conceſſi; & hoc quomodo intelligatur cum limitatione num.28.

*Terminus datus ad probandum pendente termino petito ad laudandum in Authorem,*num.29.

*Succumbens in exceptione oppoſita, ſuccumbit etiam in curſu termini ei dati,*num.30.

*Inventarii diſcuſſionis exceptio eſt modificativa, quæ impedit executionem decreti infra triginta dies, ſed terminus triginta dierum currit a primo decreto, ſi ſuccumbit in appellatione, reclamatione, & in integrum reſtitutione,*num.31.

*Dilatione pendente ipſo jure nullum eſt, quod pendente dilatione fit,*num.32.

*Sequeſtrum fieri non poteſt pendente termino, ideo cauti Judices apponunt clauſulam in decreto termini, ſalva proviſione facienda ſuper petito ſequeſtro in qualibet parte judicii, & hac clauſula ſervatur in cæteris,*num.33.

1 Ter-

Digitized by Google

1 TErminus juris ad probandum incumbentia regulariter eſt dierum viginti de Jure Regni, attenta *Pragm. 7. de ordin. judic.*, quæ incipit *poſt prædictas*; ibi: *terminus ipſo jure viginti dierum ad probandum ſtatutus intelligitur. Nec poſſit ſine juſta cauſa, vel ſine expreſſu ambarum partium voluntate prorogari.* Et cetera, quæ in *cit. Pragm.* ſequuntur.

Licet aliter ſit de jure communi, ut in *l. per intervallum* 69. *ff. de judic.* ibi: *per intervallum non minus decem dierum*, ſcilicet, debet eſſe dilatio, *eſt Judici arbitraria, l. 1. C. de dilat.*

Et per *Ritum M.C.V.* 69. ſtatuitur, ut detur terminus juxta materiam cauſæ, & locorum diſtantiam, ex *Petr. d. rit. 69. n. 2.* ideo praxis inolevit, ut ad Judicis arbitrium præfigatur, juxta materiam cauſæ, & locorum diſtantiam, *Caravit. ibid. nu. 4. Muſcat. gl. defendendum p. 5. num.* 8. Sed arbitrium iſtud ad ſummum excedere non poteſt tres menſes, ſi nominatio teſtium ſit in eadem Provincia, & novem menſes ultra marinam, ut diximus in capite de nominatione teſtium, & docet *Scop. ad Nicol. fol. mibi* 30. *n.* 140.

2 Terminus datus, ſi a parte petatur, ut reducatur ad terminum juris, qui eſt 20. dierum, ut ſupra, tenetur ad hoc Judex decretum interponere; etiam prolungando, prout Judici videbitur, & ita eſt intelligendus *Scaglion. in Rit. 306. in verb. Term.* penes *Nicol. fol. mibi 28. num. 47. ex Pragm. 7. de ord. jud.*

Et quod ſit arbitrium Judicis majorem, vel minorem dilationem concedere, ex *Ritu* 69. concludit *Conſil. de Roſa in prax. civil. cap. 6. diſtinct. 1. num. 10. fol. mibi* 248.

3 Terminus vero, ubi lapſus ſit, & neutra pars probaverit, non poterit actor ad terminum reintegrari, nec poteſt prorogari, alias Judex punitur pœna duarum unciarum, ut *Prag. 7. de ord. judic.*, dum terminus communis non niſi ſemel concedendus ſit in Regno, prorogatur tamen, quando ante lapſum proteſtatus ſit de brevitate, vel quando ex juſto impedimento non poſſit probare, late *Scop. ad Nicol. fol. 30. num. 170. Affl. in conſt. in pecuniariis num. 22. Gallup. p. 2. c. 18. num. 15. Metill. de grad. term. num. 6.* & prorogatio non debet eſſe latior primo termino, ſed brevior, *Petr. rit. 123. n. 35.* Terminus intelligitur communis utrique parti conceſſus, ut expreſſe diſponitur *in Ritu M.C.V.* 90.

Et ſi per Examinatorem, vel Magiſtrum actorum ſteterit, quominus teſtes intra terminum examinentur, debet Judex reſtituere terminum partibus culpa Examinatoris decurſum, & culpans punitur pœna arbitraria, *Prag. 10. de ord. judic. anni* 1477.

4 Ea eſt regula generalis, quod termini omnes ſint communes etiam Adverſario non petenti; *Rovit. in Prag. 7. de ordin. judic. num. 22. Caravit, & Petr. in d. Ritu 90. Scop. ad Nicol. fo. mibi 30. num.* 250.

Unde Terminus primi, & ſecundi beneficii perſonis privilegiatis conceſſus eſt communis adverſario, etiam non privilegiato, cum limitatione, ut dicimus *in cap. de primo & ſecundo beneficio.*

Terminus repulſæ adhuc eſt communis utrique parti, ut *in cap. de repulſa.*

5 Terminus probatorius, qui datur in Judicio poſt principalem petitionem, occupat locum conteſtationis litis in Regno, ubi non datur conteſtatio litis, quia in omnibus cauſſis ſummarie proceditur, per *c. deteſt. Pragm. 7. de ord. Jud.* quæ incipit *poſt prædictas*, & communiter omnes DD. & Practici, & in cauſſis, in quibus non impartitur terminus, lis intelligitur conteſtari tunc, cum incipit de meritis cauſſæ tractari. *Metill. de primo termino num. 7. & 10.* ut dixi in preced. *cap. de litis conteſtatione.*

6 Terminus an requiratur in cauſſa, ubi ſimplex juris articulus vertitur? Duæ fuerunt per DD. opiniones.

Prima opinio eſt, quod Terminus ad probandum ſemper eſt de ſubſtantialibus, & ſemper quod omittitur, proceſſus eſt nullus; *Muſcat. in l. 2. p. 3. gl. probandum num. 65. Innoc. in cap. cum veniſſet de teſtib. Reg. de Pont. conſ. 62. num. 7. lib. 2. Mut. dec. 99. num. 33. Capibl. in Pragm. 8. de Baron. num. 5. de Franch. deciſ. 221. & 226. in fin. Ann. ſing. 470.* qui refert fuiſſe datum terminum ſuper mero juris articulo, an legato feudo debeatur æſtimatio, & *Capyc. deciſ. 10. & Gratian. diſcept. for. cap. 536. num. 19.* tenent in articulo juris intricato, qui æquiparatur quæſtioni facti altiorem indaginem requirenti.

Secunda DD. opinio eſt, quod Terminus non requiritur in cauſſa, quæ conſiſtit in mero juris articulo, in quo ſcilicet non dubitatur circa factum, ſed ſolum articulus juris dubitatur, quia eſt intricatus, & hæc ſecunda opinio fundatur *Authen. ejuſdem Innoc. in c. cum inter ex Bald. in c. conſtitutum de elect.* cum cæteris adductis per *Ann. ſi. num ad ſingul. 470. De Marin. reſol. 66. num. 6.* ſubjungens *num.* 8. quod ex *rit.* 99. in Regno regulariter abſque termino expediri non poteſt cauſſa, niſi eſſet ſimplex juris articulus, & *Capyc. Galeat. lib. 2. contr. 44. num. 17.* & deciſum refert *Reg. Salernit. deciſ. 37.* & ita deciſum de anno 1640. refert *Sanfelic. tom. 1. deciſ.* 17. terminum fuiſſe denegatum, & ita denegatum anno 1641., & in fine dicit in hoc verſari arbitrium Judicis, idemque deciſum refert *de Franch. dec. 221. num. 12. & 262. circa finem, Rovit. in Pragm. 4. de ord. Judic. num. 9. & Pragm. 7. num. 12. Maſtrill. deciſ. 217. Ricc. collect. 2457. verſ. quod non procedit, Carleval. lib. 1. tit. 2. diſput. 5. num.* 15.

Per la Magnif. Caterina Roſella, con lo Magnif. Dottor Lionardo Ricci ſuo Marito, e Magn. Dottor Franceſco Ricci ſuo figliaſtro. Circa la ſupplica, che ſi ſpediſca la cauſa ſenza termine.

LA Magnif. Caterina Roſella ha preſentato ſupplica nel S.C. nella cauſa vertente col Dottor Franceſco Ricci ſuo Figliaſtro, affine di procederſi alla deciſione, ſenza termine, ſtantechè detta cauſa conſiſte in articolo legale ſolamente, ſecondo in ſimili caſi è ſtato ſempre praticato in eſſo S.C. ed altri Tribunali di queſto Regno.

La ragione di tal pratica ci viene avviſata da *Sanfelic. dec. 17. num. 2.* ivi: *Quia quando illud, quod in judicio deducitur, ſunt jura, quæ conſtare poſſunt ſine probationibus facti, tunc ne partes fatigentur laboribus, & expenſis, ſtatim de illo judicandum eſt, cum jura ſint nota, & liceat ſupplere de jure, hanc rationem affert Innoc. in cap. cum inter de elect. & idem fundat Reg. Galeot. lib. 2. controv. 44. n. 17.*

Queſte ſono parole del detto *Reg. Sanfel. d. deciſ.* 17. dove atteſta ſenza termine eſſerſi proceduto alla ſpedizione della cauſa tra l'Ill. Conte di Converſano, e Monte de' Caraccioli.

E nella cauſa del Fiſco con li Cittadini di Sorrento, che avendo oppoſta l'eccezione della Prammatica *edita Thori*, volevano, ſi procedeſſe con termine, ma fu denegato.

E per lo Patrone della giuriſdizione Civile, nella prelazione della Criminale, che ſi vendeva, fu deciſo, ſenza termine doverſi procedere alla ſpedizione della cauſa, *Sanfel. d. dec.* 17.

E l'Univerſità di Caccahono fu ammeſſa alla prelazione dell'affitto ſenza termine, *Petr. rit. 69. n.* 15.

Dello ſteſſo modo ſenza termine deve eſſere ammeſſo alla prelazione delle ragioni cedute da Coſtantinopoli ſopra le caſe, ch'eſſa Caterina poſſiede, come erede, e creditrice graduata, e diſcuſſa, giacchè queſto, che ſi deduce, è articolo legale, che non ha biſogno di altra pruova, ſe non che lo ſteſſo ſtru-

mento, nel quale fonda la pretenſione il Figliaſtro, ed in quello ſteſſo ſi fonda la coſtituzione Anaſtaſiana.

Così parimente dallo ſteſſo ſtrumento di tranſazione naſce l'articolo legale, ſenza biſogno di altra pruova, che li Signori Governadori di Coſtantinopoli non ebbero altro animo, ſe non che di traſferire le loro ragioni a beneficio di detta mag. Caterina, con chi verteva la lite, mediante la tranſazione fatta ſopra dette liti.

Onde non incumbe ad eſſa Caterina di provare per fatto, che la tranſazione ſia fatta dal marito, e figliaſtro, ſopra la lite vertente tra detta Caterina, e detto Collegio di Coſtantinopoli, mentre le ſteſſe Parti contraenti han detto contratto fondato, per evitare la lite, che verteva tra detta Caterina, e Coſtantinopoli, e ſi vede fatta la nota de' crediti litigioſi.

Così parimente gli altri due articoli legali, rappreſentati nella Nota ſtampata, che ſiccome il Prelato non può acquiſtare ceſſione contro la ſua Chieſa, nè il Tutore, o Curatore contro il ſuo minore, così il Marito, Figliaſtro, che tenevano ſotto di ſe il patrocinio, ed amminiſtrazione di detta Caterina, e di detta lite, non potevano acquiſtare detta ceſſione contro eſſa Caterina, o acquiſtata, *tenentur actione mandati*, di traſferirla.

Queſti quattro motivi riportati nella Nota ſtampata, ſono tutti, e quattro puri articoli legali, che non hanno biſogno di termine a provare coſa alcuna di fatto.

E 'l *Reggente de Marinis lib.1.reſol.66.n.6.* parlando, che dove non neceſſitano pruove di fatto, deveſi la cauſa ſpedire ſenza termine, avvertiſce le parole del *teſto in cap. ſæpe de appell.* ibi: *Cum frequenter juris quæſtio moveatur, cujus apud nos probationes neceſſaria in contrarium non exiſtunt.*

E qual pruova può ſtimarſi neceſſaria per decidere ogn'uno di queſti quattro articoli, motivati a beneficio di detta magnifica Caterina, giacchè *habemus inſtrumentum, ex ventre quorum venit ſolum decidendus articulus legalis, per jura, quæ ſunt nota Dominis Judicantibus.*

Tanto più, che nel noſtro Regno ogni cauſa ſi può decidere ſenza termine, quando però *in actis*, coſta la verità, e non vi è fatto dubbioſo, per lo *cap. deteſtantes*, ibi: *Dummodo alias debito modo ſuper negotio liqueat de pura ſubſtantia veritatis*, così conchiude *de Mar. ad Revert. dec. 283. nu. 2.* dopo *Afflitto dec. 283. num. 5. verſ. de illa nullitate.*

Se dunque *debito modo ſuper negotio liquet de pura ſubſtantia veritatis*, non ſi deve trattenere la ſpedizione della cauſa in dare termine probatorio, *ne partes fatigentur diutius laboribus, & expenſis.*

Maggiormente, che il S. C. ave maggior preeminenza d'ogni altro Tribunale nel Regno, e con la ſua ſolita equità, *& tamquam Pater*, ſuole pigliare gli eſpedienti di breviare le liti; tanto più, che queſta è lite tra Moglie, e Marito; tra Padre, e Figlio, ſi ſupplica perciò la pietà d'eſſi Signori Supremi Giudicanti a terminar queſto litigio, che ha durato ormai due anni; con procedere alla ſpedizione ſenza termine,

Napoli 16. Gennajo 1712.

Aleſſandro Aurificchio.

7 Terminus autem, ubi ſimplex juris articulus non eſt, ſed cauſſa conſiſtit in quæſtione facti, quia facta ſunt probanda, tunc indiſtincte conceſſio termini ad probandum eſt de jure communi neceſſaria, adeo ut ejus omiſſio ſententiam nullam faciat, *Affl. in conſt. Regni cauſas alias n.8. & dec.283.*

Et ſic eſſe etiam de jure Regni per *rit. M. C. V. 69.* concludit *Reg. de Marin. lib.1. reſol.65. nu.8.* ubi concludit, quod in Regno per dictum *rit.69.* cauſſæ non expediuntur abſque termino, niſi eſſet articulus juris.

Alii in Regno diſtinguunt, quod ſi partes inſtant terminum impartiri, Judex non poterit cauſſam expedire abſque termino, ſed tunc omnino concedi debet, alioquin omnia acta ſubſequentia nulla forent.

At ubi partes acquieſcunt, & patiuntur cauſſam expediri, Termino unquam non petito, tunc ſine Termino proceſſus procul dubio valet, quia parti imputandum eſt, quæ non petiit Terminum; & tacite cenſetur illi renunciaſſe.

Termino enim probatorio partes poſſunt tacite, & expreſſe renunciare, & etiam per Procuratorem, cum ſpeciali tamen mandato, ita diſtinguit *de Marin. tom.1. d. reſol.65. num. ſupra citato, & rit.69. Carav. ibidem, & Petra in d. rit. num.22.* nam abſque ſpeciali mandato Procurator non poteſt prorogare Juriſdictionem, & conſequenter non poteſt renunciare termino, quia renunciatio termini eſt prorogatio juriſdictionis, *De Marin. loc. cit.*

Et ratio eſt, nam licet facta ſint probanda, tamen non eſt de ſubſtantia judicii, ut probatio fiat prævia datione Termini ad probandum, quia abſque termino impartito teſtes recipi poſſunt, citata tamen parte adverſa ad videndum illorum juramenta, & actus Termini licet ſit de ſolemnitate ſubſtantialis, talis tamen ſolemnitas obolevit, teſte *Rovit. in Pragm. 7. de ord. Judic.* relata a *Scop. ad Nicol. fol. mihi 28. num. 46. lit. Q. & a Motill. in fin. num. 4.*

Et ego addo aliam rationem, nam in Regno proceditur ſola facti veritate inſpecta, propterea non erit curandum, quod Terminus non ſit impartitus, quando debito modo de veritate conſtet ex partium aſſertionibus, & probationibus, cum Terminus ad alium finem non deſideratur, & inventus fuit, niſi ad finem litis breviandæ.

Hanc diſtinctionem comprobat *Motill. in praxi civili de gradu termini num.4.* qui advertit eſſe cavendum a Coda non ſic diſtinguente in compendio Judicii ordinarii *cap. 4. in quaſt.* incipiente, *Dum cauſſa*, qui allegat *Capyc. deciſ.4. Sanfel. in prax. fol. 40. num.6. Affl. deciſ.283. num.4. & in conſtitutione Pacis cultum* poſt *num.46. & in conſt. cauſſas nu.8. de Franch. deciſ.223. nu.12. in fin.* hanc diſtinctionem comprobat etiam de jure communi, *Caſtrenſ. in l.1. C. de dilat.* per eum *Text.* ibi: *ſpatium poſtulatum dari conveniat, Rovit. Pragm.7. num.4. de ord. Jud. Riccius collect.2457. De Ponte conſ.59. lib.1. nu.1. Capyc. Latr. dec.189. n.2. lib.1. Viſcon. conc. Jur. verb. Terminus ſi eſt petitus*, quos ſequitur *Scop. ad Nicol. fol. mihi 28. ſuper num.46.*

8 Terminus itaque ubi fuerit petitus, & a Judice denegatus, non ſolum acta ſequentia, & ſententia erunt nulla, ut ſupra concluſum eſt, ſed a dicta denegatione Termini poteſt appellari; *Benintend. deciſ.4.* penes *Ricc. part.4. deciſ.51.*

Et ubi Terminus non fuit impartitus, intantum erit validus Proceſſus, & ſententia, inquantum fuerint factæ probationes, quæ fieri poſſunt abſque Termino, alias Judex non poterit cauſſam expedire ſine Termino, & ſine probationibus, quia omnia acta eſſent nulla, ut late *Muſcatell. in part.3. gl. probandum num.66. lib.2.*

9 Terminus probatorius, an poſſit impartiri motu Judicis, neutra parte petente, repugnantes ſententiæ reperiuntur.

Prima affirmativa eſt, ex *Bart. in l.1. C. de dilat. Capyc. deciſ.83. Ricc. collect.1207. Motill. in grad. termini nu.5.* ex doctrina *Bald.* in mente tenenda poſt *gloſ. in cap. licet cauſſam nu.14. verſ. unio ad apparatum extr. de probat. Scop. ad Nicol. fol.28. ſuper num.46.*

ex

Digitized by Google

ex *Prat. in addit. ad Muſcat.* & ex *dict. Muſcat. in gl. defendendum ſuper num.* 6. licet potius contrarium concludit *Muſcat.* ut dicemus inferius.

Secunda eſt negativa, nam probatoria dilatio neceſſe facienda eſt, vel præſente, vel citata parte, *l. fin. ff. de feriis Ricc. p. 4. deciſ. 289. num. 16. ex Bart. in d. l.* 1., ubi hoc adnotavit, quod ſimiles dilationes ſine cognitione cauſſæ non dantur, & peti debent.

Et de jure Regni eſt *rit. M.C.V.* 158. per quem ſtatuitur, ut commiſſio audientiæ teſtium, publicatio, concluſio, & alii actus fiant ex partium conſenſu, quibus diſcordantibus, curia provideat, ut juris.

Terminus itaque probatorius in cauſa non datur ex officio, ſed ad Partis inſtantiam, & eſt communis opinio, ut refert *Borr. dec. 234.* penes *Muſcat. in gl. defendendum p. 5. in ſua addit. lit. B.* & ratio eſt, quia dare terminum eſt mere officium mercenarium, quod non datur, niſi petenti, ut per *DD. in l. imperium ff. de juriſd. omn. judic. Muſcat. in d. Gloſ. defendendum num. 6.*

10 Ubi limitat in caſu, quo reus oppugnaret non procedi ad ulteriora propter exceptiones oppoſitas, prætendens eas ſubſiſtere, & non fuiſſe adimpletas, nam tunc Judex ſi ei videbitur, etiam actore non inſtante pro termino, poterit ex ſuo motu ipſum ſtatuere ad reſecandas calumnioſas dilationes.

Cæterum ſi nulla ſit inter Partes altercatio, & nec reus, nec actor inſteterit pro termino, tunc non debet impartiri terminus, niſi petatur, & ita concludit *Muſcat.* unde falſe fuit allegatus *Scop.* pro ſententia affirmativa, ut ſupra.

11 Imo omnis actus ordinarius non valet, niſi fiat ad partis inſtantiam, diximus *in cap. de citat.*, & habetur in *d. Rit.* 258.

12 Sed ego non recedo a prima opinione, ponderatis verbis *d. Rit.* 69. per quem ſtatuitur in Regno, ut in primis detur terminus; itaque ex officio impartiri poterit, neutra Parte petente, maxime quia licet *Prag. 7. de ordin. judic.* hodie non ſervetur, tamen viget, quia omnia jura Regni noſtri tendunt ad celerem cauſſarum expeditionem, & per *d. Pragm.* fuit ordinatum, ut ipſo jure terminus intelligatur datus, & prima opinio ſervatur in Regno, rejecto *Muſcat.* hac tamen diſtinctione, quod

Terminus ad probandum incumbentia ipſo jure intelligebatur datus utrique Parti antiquitus per *Prag. 7. de ord. judic.*, quæ incipit, *poſt prædictas*.

Hodie tamen non ipſo jure elargitus intelligitur, ſed oportet, ut per Judicem concedatur, juxta *Ritum M.C.V.* 79. incipientem: *In primis detur terminus*; ita deciſum in Supremo Collaterali Conſilio, refert *Ricc. collect. 2457. verſ. Nota tamen.*

Et vide *Conſil. Pratum lib. 3. diſcept. for. nu.* 10. ubi concludit omiſſionem termini, tamquam actus ſubſtantialis, vitiare proceſſum, dum vim habet conteſtationis litis in Regno.

13 Terminus itaque ad probandum hodie non ſolum eſt per Judicem impartiendus, ſed Parti notificandus, ut elicitur ex *d. Rit.*, & notat *Novar. dec. 190. & Petr. d. rit. 6. num. 2.* quos ſequitur, & citat *Scopp. ad Nicol. fol. 30. num. 270.*

Et opinio *Muſcat.*, quod terminus non debet ex officio dari, ſed ad inſtantiam petentis poterit habere locum in Curiis Eccleſiaſticis, ubi nec *pragm.* nec *Ritus M.C.V.* ſervatur.

Nota demum, quod notoria praxis eſt in M. C. V. ut abſque inſtantia Partis, fiat decretum termini, juxta tradita per *Motill. de grad. term. num. 4.*

Sed in S.C., in Regia Camera Summariæ fit prius monitio ad publicandum, & ſic quoque ad concludendum, & deinde, ſi nihil opponitur, fit decretum Publicationis, & concluſionis, & in aliis Curiis Regni, pars petit terminum, & in calce petitionis fit, *intimetur Parti*, & elapſo biduo, ſi nil a citato opponitur, fit decretum publicationis, & ſic ſervatur etiam in actu concluſionis.

Quid ſervandum ex *nov. Conſtit.* inferius ſuo loco indicabimus.

14 Terminus beneficiorum, & repulſarum, & nominationis teſtium non conceditur, cum clauſula ſi ea indigeat, vel cum aliqua alia clauſula, *Pragm. 62. de off. S.R.C.*

15 Termino probatorio renunciare non poteſt Procurator abſque mandato ſpeciali, & propterea dicta renunciatione non obſtante, poteſt opponi exceptio compromiſſi, & omnis alia exceptio dilatoria, *de Marin. lib. 1. reſp. 66. n. 6. Scop. ad Nicol. fol. mihi 30. n. 280.*

Neque terminum non neceſſarium petere poteſt Procurator, ut deciſum refert *Scop. ad Gratian. obſer. 79. num. 9.*

16 Termino conceſſo ad probandas aliquas exceptiones, ſi actor ſe opponat, dicendo non debere admitti tanquam frivolas, non currit dictus terminus, niſi prius Judex declaret eſſe admittendas, *Loffred. conſ. 12. num. 35. Capyc. deciſ. 83. num. 3.* penes *Gallup. part. 2. c. 5. num. 13.* ubi ampliat ad omnem terminum, *& Dominus Maradei ibid.*

Et niſi interponatur denuo decretum, quod terminus alias datus currat ab hodie, vel a tali die, vel a die conſignationis citationis ad teſtes; *Scop. ad Nicol. fol. mihi 30. n. 230.* ubi reiicit *Muſcat. in gloſ. defendendum p. 5. num. 12.* volentem non requiri decretum, niſi poſt eliſam oppoſitionem, adhuc pars pugnaret, ne dilatio curraret; nam practicatur indiſtincte, ut poſt oppoſitionem eliſam interponatur decretum, ut currat a tali die, alias non currit, idem *Scopp. fol. 30. Caravit., & Petr. rit. 69. num. 10. Sanfel. fol. 47. ſub nu. 8. D. Altim. ad Rovit. dec. 18. nu. 9.* & ſic deciſum refert *Thor. in 1. p. compend. verb. Terminus, Ric. collect. 2457.*

Sed dictæ contrariæ opiniones poſſunt conciliari, quod verum ſit, ut indiſtincte practicetur interponi Judicis decretum, quod terminus alias datur currat ab hodie, & per hujuſmodi decretum tolluntur jurgia, tamen vera eſt etiam *Muſcatell. Practica*, ut poſt eliſam oppoſitionem, abſque decreto Iudicis, quod terminus currat, validum ſit teſtium examen, & ita intelligendus eſt *Muſcat.* qui non meretur reprehendi, dum bene dixit, & ejus dictum eſt clarum, & in praxi amplectendum ad evitandas nullitates examinis.

17 Item ſi ſit petita depoſitio principalis; tunc neque currit terminus, donec adverſarius offerat deponere, & donec Iudex interloquatur, quod terminus currat a tali die in antea; *Caravit. rit. 69. num. 5. in fin. Muſcatell. part. 5. gloſ. defendendum num. 10. & 12. Nicolin. fol. 50. num. 6.*

18 Ideo ad hanc dilationem vitandam actor in calce termini ſtatim offerat ſuam depoſitionem, antequam a reo petatur, & antequam notificetur terminus una cum dicta oblatione deponendi, & ſic terminus currit, quia tunc adverſarius non poteſt dicere, peto, ſed dicere accepto oblatam depoſitionem.

Regula enim eſt, quod nullus terminus currit, donec diſputetur de eo, quod expedit, unde ſi pendente obſtaculo proceditur ad ulteriora, parte reluctante, ſi deinde tollitur obſtaculum, iſta interim facta non ſunt valida, & hoc eſſe mente tenendum dicit *Motil. in grad. term. num. 12.*, quia ſæpe accidit; & allegat *Felin. conſ. 2. num. 4.*

Et hic adverte, quod eſt cavendum *a Gizz. ad Capyc. Latr. obſer. 86. Sarn.* & aliis, *Gallup. p. 2. cap. 19. Rovit. in Pragm. 8. de ord. judic. Thor. tom. 2. verbo depoſitio principalis, & verbo expenſis num. 1.*

Qui inquiunt depoſitionem eſſe offerendam in calce

te termini, licet non petatur, alias non currere terminum, nam veritas eſt in contrarium; quando depoſitio non petitur ab adverſario, tunc terminus currit, licet non offeratur, ut ſupra dictum eſt & ideo ad tollendum impedimentum, quod poterit oriri, ſi petatur a reo, debet offerri, antequam petatur, & ſic non impeditur curſus, ita *Morill. de grad. term. n.15. fol. mihi 33.* quem laudat *D. Scop. ad Sarn. fol.4. n.34. & Dominus Murad. ad Gallup. p.2. cap.19.*

Nam quando actor non offert, antequam petatur; ſi deinde ſit petita depoſitio, licet offeratur, tunc non currit terminus, niſi interloquatur, quod terminus datus currit a tali die; *Nicol. fol. mihi 50. n.99. Carav. rit.69. num.5. in fin.* juncto *Muſcatell. par.6. Gloſ. defendendum num.10.*

Et demum adverte, quod ubi fuerint præſentatæ poſitiones, non ſufficit, quod ſit oblata depoſitio, ſed terminus tunc non currit, niſi deponatur ſuper poſitionibus, & depoſitionem videat ponens, ut ſciat ſi, vel ne ſit ab onere probationis relevatus, quibus peractis, currit terminus, & non prius; *de Franch. dec. 326. n.6.* & nos *in tit. de poſit.*, ubi te remitto, etenim quæ erant ex *nov. Conſtit.* obſervanda illuc leguntur.

19 At ſi providetur, quod exceptio oppoſita reſervetur ad merita cauſæ, tunc alius terminus impartiendus eſt reo ad ſe defendendum; ita deciſum refert *Thor. in 3. p. compend. verb. terminus fol.324. column.4.* quem ſequitur *Altimar. ad Rovit. dec.18. num.9.*

20 Electione Examinatoris non facta, terminus datus ad probandum non currit, niſi a die electionis examinatoris Parti notificatæ; *Prat. ad Muſcatel. gloſ. juramo. in princ. Morill. in gradu elect. examinat n.4. & 5.*

Quod intelligendum in Sac. Conſ., & quando in aliis Curiis inferioribus Judex, vel Partes velint ob aliquam cauſam committere examen recipiendum per Actuarium, vel Scribam, aut alium; cum regulariter in dictis Curiis inferioribus non ſit dicta Examinatoris electio, ſed coram Judice recipiuntur teſtes; ſed quando electio ſit, ut ſupra, tunc ſimiliter currit terminus a die electionis, & a die, quo parti conſignatur commiſſio, de qua re vide, quæ diximus in nominatione ſimplici intra Regnum *cap.15.*

At ſi non committitur examen, tunc currit terminus a die, quo fuit conſignata citatio pro examinandis teſtibus, & ita ſervatur.

21 Terminus ubi infra tot dies aſſignatur, quæritur a quo die incipit currere, an ſcilicet dies termini computetur in ipſo termino.

De iure communi varia dixerunt DD. cum variis diſtinctionibus.

Et de iure Regni quoque reperiuntur duæ Conſtitutiones invicem contrariæ, nempe *Conſtitutio*, quæ incipit *Dilationes in judiciis*; ubi *gloſ. in verbo Tridie*, in qua habetur, quod dies termini non computatur in termino.

Altera *Conſtitutio*, quæ incipit *In civilibus cauſis*, ubi *Affl. in 5. notab.* notat, quod terminus dictæ Conſtitutionis eſt expreſſus, quod dies termini computetur in termino; Et *Iſernia* dicit per hanc Conſtitutionem novam fuiſſe correctam illam, quæ incipit *dilationes*. Imo *Afflict. num. 8.* increpat, quod dicta *Conſtitutio* eſt contra Procuratores ignorantes, qui dicunt, quod dies termini non computatur in termino.

At quicquid ſit de jure communi, & de jure Conſtitutionis, ſervatur in omnibus Curiis Regni *Ritus M.C.V. 110., & 123.*, ubi ſtatuitur, quod dies, quo fuit intimata citatio, & ſic notificatus terminus, non computetur in termino.

Quod hodie ſervatur, omiſſis tot diſtinctionibus de jure communi non ſolum in citationibus, de quibus loquitur Ritus prædictus, ſed etiam in quibuſcumque decretis, & proviſionibus, quæ per Curiam aſſignando terminum expediuntur, & etiam in termino præfixo per ſtatutum, ut concludit *Caravit. in d. Rit.116. Morill. de grad. citat. n.22., & n.234. in fine*, & ita videmus in viridi obſervantia per omnes Curias Regni laicas, & Eccleſiaſticas practicari.

Et licet *Troutacinq. lib.2. var. reſol. tit. de dilat. cap.1. ſub nu.3.*, & alii, quos citat, & ſequitur *D. Conſ. Petr. d. rit.119.* diſſentiant a *Carav.*, quod obſervantia prædicta in Regno, ut dies termini non computetur in termino, non naſcatur a *dict. rit.*, ut putavit *Carav.* dum in dictis ritibus non perpenderunt dictionem, *poſtea* in dictis ritibus appoſitam, ſubdens, quod ubi citatio caret illa dictione *poſt citationem*, remanet ſub diſpoſitione juris communis.

At meo rudi judicio *Carav.* non meretur reprehendi, quia dicta clauſula ſemper cenſetur appoſita, ut citatus compareat die decima quinta, ſubintelligo *poſt citationem*, nam antequam fuerit citatus, non poterit intelligi ille terminus currere, & formula citationis ſemper regulariter ſit cum dicta dictione, *comparent prima die poſt*, &c., & ſi non apponatur, intelligitur appoſita, aliter citatus, ut compareat prima die, &c. abſque illa dictione, *poſtea*, cogeretur comparere illa prima die, qua ſit citatio, quod abſurdum eſſet, ut pro prima die intelligeretur dies ipſa citationis. Cum verus intellectus ſit de prima die, poſtquam fuit citatus, & ita adaptatur ſenſus dictorum rituum bene a *Carav.* intellectus.

22 Termini in negotiis præſcripti, ſive a Judice, ſive a lege, aut ſtatuto præſcripti, licet computentur, ut tempora ſint continua, ut etiam dies feriati, & feſtivi computentur, & currant de momento ad momentum, *l.3. §. minore ff. de minoribus*, cum regulariter tempora ſint continua, *Auth. hodie C. de appell.*, *gloſ. in rubr. de diverſ. temp. præſcript.*

Ut in compromiſſo dicit *Angelus*, quod tempus computatur de momento ad momentum, quem ſequitur *Surd. dec.189. num.1., & dec.203. num.6.*

Maxime quando terminus præfigitur per dictionem *infra*, ut quando ſtatuitur v. g. infra ſex dies, &c. & per talem dictionem, quæ includit tantum ſua extrema, & cætera excludit, tempus currit de momento ad momentum, *Bu. d. in conſ.458. n.7. lib.3. Tiraq. de retract. lign. §.1. gloſ.11. n.39. Rota Rom. deciſ. 75. n.3. lib.2. Bar. deciſ.32. n.2. Gratian. tom.4. diſcep. for. cap.725. num.13. deciſ.161. num.19. lib.1.*

Veruntamen omnia prædicta locum habent in termino conventionali, *Surd. deciſ.189. n.27. & deciſ. 203. nu.14.*, & etiam in termino *deciſ. Sarfel.52.* ubi conceſſa dilatione ad pacem obtinendam, illa elapſa, non fuit auditus inquiſitus, allegans impedimentum carceris, quia etiam in vinculis pacem impetrare poterat, ut ipſe notat *num. 3.*, & ideo terminus illi præſcriptus computatus fuit continuus, dicto impedimento allegato non obſtante.

Secus autem in tempore legali, ut *d. Surd. ubi ſupra*, quia in tempore legali tempus eſt utile quoad initium, & finem, ſed continuum quoad proceſſum, ideſt quoad medium tantum, itaut ſi primus dies termini ſit feſtus, non computatur, & etiam ſi ultimus dies termini ſit feſtus neque computatur, ita deciſum refert *Hodier. contr. forenſ.47. nu.19. & 29.* junctis aliis, quia

23 Terminus ad aliquod faciendum non debet prius incipere, quam quis poſſit illud facere. Idem *Hodiern. ubi ſupra nu.24.* ubi allegat *Creſcent. in deciſ. 5. de probat. Rot. Rom. apud Capuz. in deciſ.73. p.2. nu.1.*

Sed hic nota pulchram differentiam, vel limitationem.

24 Terminus conceptus cum præpoſitione *infra dies tot*, ſi finitur in die feſto, tunc intelligitur finitus in die ſequenti, ſecus quando eſt cum præpoſitione

uſque

Digitized by Google

uſque ad, quia tunc intelligitur finitus terminus die antecedenti, quo regitur Curia.

Et quando abſque ulla præpoſitione, terminus finitur in die feſto, tunc nulla erit citatio.

Exemplum primi eſt, ſi dicatur *infra dies quinque*, vel *hinc ad quinque dies*, & dies quintus erit feſtus, tunc die ſequenti durat terminus, & ſic extenditur uſque ad ſextum diem, qui dies ſextus, ſi erit feſtus itidem in alio ſequenti die ſeptimo, & ſic in infinitum extenditur.

Exemplum ſecundi eſt, quando dicitur *uſque ad diem quintum*, *qui eſt dies Jovis menſis Maii*, & d. dies quintus menſis prædicti erit feſtus in illo loco, tunc tenet citatio, quia intelligitur, ut compareat ad illum ultimum diem, quo regitur Curia ante diem Jovis, quia *uſque* ſtat excluſive.

Exemplum tertii eſt, quando dicitur *compareat die quinto menſis Maii*, qui dies erit feſtus, tunc citatio nulla erit, & non cogitur comparere, *Carav. rit.*80. cui conſonat *ritus* 274. *&* 276. *ad text. in l. dies C.de feriis, Muſcatel. Gloſ. in* [illegible], & eſt *ritus* 221. qui ſic intelligitur *a Caravit.*, *& Marant. per Bart. in l. ex quocumque col. penul. n.*4. *per l.*1. *§. illud C.de temporal. appellat. & in c. cum dilecti de dol. & contumac. Hoſtienſ. in c. expoſiti de dilat.*

Si vero termini ſunt compatibiles, ut quia ultima dies non erit feriata, tunc illa clauſula uſque ad dies quinque intelligitur incluſive, ut quintus dies intelligatur incluſus, adeo quod in quinto die accuſantur tunc contumaciæ, & non in antecedenti, nec in ſequenti, & ita intelligendus eſt *Sanfel. ſect.* 4. *nu.*4. *&* 47. *n.*6. *in ſua prax.* ubi allegat *Bald. in uſib. feudorum cap.* 1. *§. & quia diximus de his, qui feudum dare poſſunt, verſ. extra nota, quod in dilati on.*

Unde bene hic advertant tyrones, ne decipiantur, ex d. doctrina *Sanfel. Bald. & ſequacium.*

25 Termino conceſſo ad probandum, vel ad aliquod agendum, ſi appelletur a decreto dicti termini, & appellans ſuccubuerit, terminus currit in præjudicium appellantis, etiam pendente appellatione, a die, quo fuit conceſſus, & non poteſt dicere appellans terminum dierum decem currere a die, quo Iudex appellationis confirmavit decretum, ſed ſtante lapſu termini proceditur ad ulteriora in cauſa, non amplius audita parte ſuper lapſu termini, ut deciſum refert *de Marin. tom.* 1. *reſol. cap.*330. *per totum*, & indiſtincte hoc procedere dixit *ad Revert. obſerv.*577. *n.*3. ſed *de Luc. ad Franch. obſerv.*327. *num.*10. impugnat contra *Reg. de Marin.*, limitando hanc concluſionem non procedere ſic indiſtincte, ut ipſe dixit, ſed quod terminus non currat, ſi ſuccumbens habuit juſtam cauſam litigandi, ita ex *Peguer. dec.*34. *lib.*2. *Theſ. deciſ.* 287. *Fontanel. de pact. nupt. clauſ.*4. *gl.*18. *p.*4. *n.*114. *& dec.*134. *num.*3. qui ita pluries judicatum refert.

Et ita etiam in beneficiis, quæ privilegiatis in Regno conceduntur, quod ſi appellaverint a publicationis decreto, & pendente appellatione labuntur tempora conceſſa ad petendum primum, & ſecundum beneficium, tunc ſi confirmatur decretum publicationis, tunc tempus computatur a die, in qua fuit facta publicatio, & non a die confirmationis, & ſi ſunt lapſa tempora, decernitur non eſſe locum petitis beneficiis, ex quo tempora non largiuntur, & ſimiliter ſic deciſum refert *de Marin. ubi ſupra.*

Et eſt ſolemnis deciſio S.R.C. apud *Rovit. in d. Prag.* 16. *de ordin. jud. a num.*2., & altera deciſio referente *Rovit. dec.*18. ubi *Altim. Giz. ad Latrum deciſ.*96. *n.* 15. *Petr. rit.*260. *num.*48.

Et hanc diſtinctionem videtur approbare *Reg. Rovit. nu.*7., ubi pro ratione deciſionis, affert impedimentum fuiſſe datum a reclamante per calumnioſam reclamationem, quæ propria ſibi opitulari non debebat. Ubi itaque non erit calumnioſa, ſed rationabilis, ita ut non poſſit imputari culpa in reclamando, tunc terminus non currit, pendente reclamatione, & idem *Rovit. nu.*5. *in fine in d. dec.*18., videtur hoc idem confirmare, ubi dicit ſi principali poteſt imputari culpa in conſtitutione Procuratoris invalida, tunc terminus datus ad comparendum, ſi labatur pendente contradictorio ſuper validitate procurationis, labitur in damnum citati, & hanc diſtinctionem probat *Altim. in d. dec.*19. *ad n.*1. ex obſervantia Senat. Panormitani, relati per *Anton. de Amato reſol.* 35., & vide, quæ dico *in cap. de primo, & ſecundo beneficio.*

26 Verum ſi fuerit dictum de nullitate, pendente judicio ipſius nullitatis, nullus terminus currit, *arg. tex. in l. contra majores C. de ineff. teſtam.*, ubi habetur, quod infra quinquennium poteſt dici de inofficioſo teſtamento, tamen ſi dictum ſit de nullitate dicti teſtamenti non currit dictum tempus quinquennii, *& Joan. Arnon. in caut.*20. dicit, ſi dictum ſit de nullitate ſententiæ, pendente dicto judicio nullitatis non currit terminus dierum decem datus ad appellandum, etiam ſi ſuccumbit in nullitate propoſita, & ſequitur *Scial. in Prax. for. cap.*10. *nu.*11. Imo nullitate pendente non poteſt ad ulteriora procedi.

27 Adde *Vivium dec.*361. *nu.*1., ubi dicit, quod ad evitandum contumacias, dum allegatur abſentia citati, cautela eſt, ut etiam dicatur de nullitate, & brevitate termini, quia dicta nullitate pendente peremptorium non currit, & evitatur contumacia.

28 Ita pariter, ſi appellatum fuerit a decreto termini, & facto verbo fuerit confirmatus, & fuerit dictum, quod terminus alias datus currat ab hodie, appellans non poteſt facere nominationem teſtium, ſi interim ſint lapſi quinque dies per *Pragm.*4. *num.* 9. *de dilat.* conceſſi ad nominandum decurrendi poſt termini intimationem, quia computatur tempus a primo decreto termini, ut deciſum refert *Gallup. p.*1. *cap.*24. *nu.*2. *Thor. par.*3. *in compend. verb. nominatio teſtium D. Altim. ad Rovit. deciſ.*18. *num.*8.

Limitatur dicta regula, ubi in primo termino appellans proteſtatus fuerit, quod terminus non currat reſpectu nominationis faciendæ, idem *Thor. ubi ſupra* deciſum refert in cauſa Ill. Principis Hoſtiliani cum Ill. Marchione Polignani.

Sed *Thor.* impugnatur a *Dom. Altim.* dicens fuiſſe conceſſam nominationem in dicta deciſione, non ex eo, quia aderat proteſtatio, ne terminus curreret, ut cenſuit *Thor.*, ſed quia dato termino in cauſa fuit
29 per aliam partem petitus terminus ad laudandum Auctorem, & pendente termino ad laudandum non poterat currere terminus datus ad probandum.

30 Et generalis regula eſt, quod ſuccumbens in exceptione oppoſita, cenſetur ſuccubuiſſe in curſu termini ei dati; *Bar. in l. contra majores C. de inoff. teſt. Rov. dec.*18. *de Franch. dec.*327. *n.*3. *&* 4. *de Marin. reſolut.* 330. *n.*3. *lib.*1. Et ita deciſum refert *Giz. ad Latr. dec.* 96. *n.*15. ipſo Gizzio patrocinante anno 1642.

31 Et *d. Latr. nu.*9. refert, quod facto primo præcepto de ſolvendo tertias, alias providebitur ſuper petita reſciſſione, & deinde facto ſecundo præcepto, quod fuit confirmatum loco reſtitutionis in integrum per conventos petitæ; fuit a prædictis conventis oppoſita exceptio diſcuſſionis inventarii, quæ eſt modificativa, quæ impedit exequutionem decreti infra triginta dies; & *d. Lat.* concludit, quod dum ſuccubuerint conventi in reclamatione, & reſtitutione in integrum, tempus dierum triginta cucurrit non a die ſecundi decreti, ſed a primo decreto, juxta tradita per *Rov. dec.*18. de qua nos diximus *in c. de primo, & ſecundo benef. & de fer.*, ubi vide, & dixi *ſup. num.*25.

32 Di-

Digitized by Google

32 Dilatione pendente officium Judicis conquieſcit; *Bald. in l. ſive pars C.de dilat.*, & dies feriati, & non feriati in dilatione computantur, ſed numquid erit ipſo jure nullum, id quod interim pendente dilatione, & contra dilationem fit, dic quod ſic, ut *in l. 1. C.eodem*, & ibi *Dinus* per *text.in l.ſive pars 3.C.de dilat.c. ſignificantis 66.de appellationibus.*

33 Hinc fit, quod pendente termino ſequeſtrum fieri non poteſt; *Rovit.deciſ.44. ſub num.10.*

Cauti Judices apponunt clauſulam in decreto termini, ſalva proviſione facienda ſuper petito ſequeſtro in qualibet parte Judicii, & vigore hujus clauſulæ poteſt facere ſequeſtrum.

Teſte *Franc.Maria Prato diſcept.26.num.29.lib.2.* ubi dicit Judicem non poſſe procedere ad interlocutoriam, niſi in eodem termino expreſſe facultatem interim procedendi reſervavit, *& de Franch. dec. 8. num. 7.* ſic ſervari etiam in criminalibus, ibi: *ſit tamen cautus Fiſci patronus, ut ſuſpenſionem ab officio proponat ante terminum datum inquiſito ad ſe defendendum, quia eo dato, & pendente, officium Judicis conquieſcit in hoc, ſicut in cæteris.*

C A P. XIII.

De Electione Examinatoris.

S U M M A R I U M.

E*Xamen teſtium in S.R.C. non poteſt recipi per alios, ſed recipitur per examinatores, qui quadraginta ſunt deſtinati, & eliguntur mediante buſſula, data prius liſta ſuſpectorum*, num.1.

Examinatorum buſſula in S. C. quomodo fit, & prætermiſſa buſſula, acta ſubſequentia eſſent nulla, & declaratur praxis S.C., R.C., & aliarum Curiarum, num.2.

Suſpectio Examinatoris quando allegari poſſit, & datur formula, num.3.

Terminus ad probandum a die, quo intimatur electio Examinatoris, currit in S.C. ſecus in aliis Curiis, n.4.

Examinator electus alium ſubſtituere non poteſt abſque ambarum partium conſenſu, alias acta ſunt nulla, n.5.

Electio Examinatoris, citatio teſtium, & requiſitoria Partis ad videndum juramenta unico actu notificari poſſunt, num.6.

Compendio di tutti i privilegj a beneficio degli Eſaminatori del Sacro Regio Conſiglio, num.7., *ubi quid immutatum ex nov.Conſtit.adducitur.*

Commiſſio examinis fieri non poteſt Officialibus locorum in S.C., niſi renunciatio fiat ab Examinatoribus in S.C. deſtinatis, quæ conceſſio limitatur in aliquibus caſibus, num.8.

Examen in S.C. quando poteſt committi Officialibus locorum, & quando non, num.9. „ *cum obſervatione* „ *ſecundum allatam Conſtit.*

A peritorum ſententia quando poteſt appellari, vel haberi recurſus, num.10.

1 EXamen teſtium in Sac.Reg.Conſ. non poteſt per alios recipi, ſed recipitur per Examinatores deſtinatos, qui ſunt numero 40., ut *Pragm.15. & 18. de officio Sac. Reg. Conſ.*, ubi elapſo biduo a die notificati termini eligitur Examinator unus ex dictis 40. *Prag.7. de dilationibus §.10.*

Electio prædicta fit data prius liſta ſuſpectorum, in qua non omnes 40. poſſunt ſuſpecti allegari, quia eſſet calumnia potius, quam defenſio; *Anna ſing. 176.Motill.de grad.term.num.36.*, & non ſuſpecti includuntur in quadam buſſula, & cujus nomen primo è buſſula eruitur, ille Examinator remanet electus, & accipiet teſtes in cauſa, *Pragm.6. de offic.judic.Rovit.in d.Pragm.num.3.*

2 Et buſſula in S.Conſ. fit bis in hebdomada, ſcilicet die Mercurii, & Sabbati, ſecundum emanata die 27. Februarii 1616.inſerta *in vol.2. Prag.11.de offic.S.R.C. Motill.de gradu elect.examinatoris n.1. fol. mihi 36.*

Et ſi prætermiſſa buſſula ad ulteriora procederetur, acta ſubſequentia eſſent nulla, *Pratus ad Muſcatel. gloſ. juramenta*, terminus enim currit, prout in principio dixi, a die, quo notificatur electio, ut *Motill.de grad.elect.Examinatoris num.4.*

In aliis Curiis in M.C.V., & in R.Cam.Sum.per Iudicem cauſæ eligitur Actuarius, vel Scriba cauſæ, vel alius, ſimiliter prævia liſta ſuſpectorum, *Pratus ad Muſcat.gloſ. juramenta, cap.1.in princip. Scopp.ad Nicol. fol.mihi 45.num.190.*

Et in Curiis inferioribus, ubi non eſt multitudo cauſſarum teſtes recipiuntur coram ipſo Iudice, & raro committitur Notariis, vel Scribis, & quando fit nominatio, committitur Officiali propinquiori, ſi Officialis loci fuerit ſuſpectus.

3 Et ſuſpicio Examinatorum proponi, ſive allegari permittitur infra biduum poſt notificatum terminum, & non ultra, nec amplius ordinatur per decretum, ut ſuſpectio proponatur, prout diſponitur *in Pragm.68.de offic. S.R.C.edita anno* 1593. quia hoc receſſit ab aula, ſtante *Prag.4.de dilat.num.10.edita anno* 1612. hoc prohibente, ſed ſuſpectio proponitur in calce termini, & elapſo biduo non poteſt recuſari, qui eligitur ad examinandum ex capite reſtitutionis in integrum, ut in *d. Prag.4. de dilat.*, & ad eam allegandam infra biduum ſufficit juramentum, *Ann. ſing.489.Motill.de grad. term.num.36.*

Et Examinator, poſtquam eſt electus, non poteſt uti ſuſpectus recuſari, niſi caſu, quo ſuſpectio illa ſupervenerit poſt electionem factam; *Caravit. rit. 147.num.14.*

Unde in cauſa Magnificæ Zuſiæ de Iudicematteo cum Magnifico Vito Antonio de Ajutolo Montis Curvini cum fuiſſet ad inſtantiam dictæ Zuſiæ commiſſa Audientia teſtium Curiæ Montis Curvini, & poſt biduum tempore, quo fuerunt intimatæ d.commiſſiones, fuit allegata ſuſpecta dicta Curia per dictum Vitum Antonium, fuit interpoſitum decretum tenoris v3.

Die 25.menſis Iulii 1698. Neap. per Dominum Militem U.J.D.Amatum Danium Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium. Viſis actis, ac retroſcripta replicatione facta pro parte Magnifici Viti Antonii de Ajutolo fuit proviſum, ſtante quod ſuſpectio allegata Officialium Curiæ Montis Curvini, quibus fuit commiſſa Audientia teſtium examinandorum ad inſtantiam retroſcriptæ Magnificæ Zuſiæ de Iudicematteo in calce retroſcripti decreti, non fuit allegata in calce termini, in quo fuit facta prædicta nominatio teſtium, proviſiones per præfatum Dominum cauſæ Commiſſarium expeditæ ſub die ſeptima currentis menſis Iulii currentis anni pro examinandis teſtibus in cauſa prædicta, exequantur, & executioni demandentur, juxta illarum ſeriem, continentiam, & tenorem, hoc ſuum, &c.

Amatus Danius. *Flavius Coraſius Act.*

At quandoque licet ſuſpectio non eſſet in calce termini infra biduum legitime allegata, juxta diſpoſitum *in Pragm.4.de dilat. nu.*10. ſolet Pars eſſe contenta, ut committatur alii Curiæ viciniori de illis non ſuſpectis ad evitandas dilationes, quas poſſet dari ille, qui allegavit ſuſpectionem, dum ſolet objicere, ut ſuſpendatur contrario imperio decretum prædictum, vel a dicto decreto reclamare, ſeu adducere ſupplicationem, & impedire curſum cauſæ, fit decretum v3.

Die, &c. Viſis actis, ac retroſcripta replicatione facta pro parte Magnifici Petri Antonii de Ajutolo fuit proviſum, quod literæ commiſſionales per præfatum

Digitized by Google

ſatum Dominum cauſæ Commiſſarium expedita ſub die ſeptima cadentis menſis Julii inſtantis anni 1698. commiſſa Magnifico Gubernatori, & toti Curiæ inſolidum Civitatis Montis Corvini ad inſtantiam retroſcripta Magnifica Zuſia de Judicemattéo, ſtante ſuſpectione allegata pro parte ſupradicti Magnif. Petri Antonii de Ajutolo in Officiales, & Curiam Civitatis prædictæ, enunciata litera commiſſionales d. die quo ſupra expeditæ pro examinandis teſtibus prædictis, exequantur, & debitæ executioni demandentur per Curiam Straticotalem Civitatis Salerni, & Curiam Terræ Olibani, eorumque Officiales, & Actuarios inſolidum, juxta ipſarum ſeriem, continentiam, & tenorem, hoc ſuum, & intimetur.

Form. citationis ad teſtes cum inſerto tenore commiſſionum ſupradictarum.

CAROLUS SECUNDUS DEI GRATIA REX, &c.

T. de T. Capitaneus Curiæ Terræ Olibani, & Commiſſarius ad infra deſtinatus per S. R. C. ſive Dominum cauſæ Commiſſarium, ſervientibus noſtris, ſive alterius Curiæ inſolidum, &c. ſignificamus, qualiter fuerint nobis præſentatæ infraſcriptæ literæ commiſſionales, tenoris ſequentis, vz. *Et inſeruntur dictæ literæ commiſſionales, &c.*

Quibus quidem literis commiſſionalibus hic inſertis ſupra caput receptis, omni qua decet reverentia, volentes eiſdem obedire, ut tenemur, vobis jam dictis inſolidum committimus, & Regia, qua in his fungimur auctoritate, mandamus, quatenus ad omnem inſtantiam ſupradicti T. de T. ſive alterius ejus nomine, peremptorie mandetis infraſcriptis teſtibus, quod ſub pœna unciarum auri 25. per quemlibet Fiſco Regio, in caſu contrario, &c. prima die juridica, hora prima cauſarum, vel infra tot dies, vel ſecunda, vel tertia die juridica, quæ computatur dies undecima currentis menſis Septembris, hora vigeſima, vel circiter, dicta die perſonaliter compareant coram nobis in T. Terra, in loco noſtræ reſidentiæ depoſituri, vel perhibituri coram nobis, & cujuslibet ipſorum teſtimonium veritatis, ſuper articulis coram nobis præſentatis in lite, & cauſa vertente in dicto S. R. C. inter ipſum T. actorem ex una, & T. reum conventum ex altera, de, & ſuper, ut in actis. Nec non moneatis, & requiratis T. de T. ex adverſo principalem, ſive T. ejus Procuratorem, quatenus dicta eadem die, cum continuatione dierum, & horarum ſequentium (& deinde ſingulis diebus, & horis) legitime compareant coram nobis in T. loco noſtræ ſolitæ reſidentiæ ad videndum juramenta teſtium dictorum examinandorum in cauſa ipſa, alias, &c. Mandantes, &c. data in T. Civitate, die, &c.

Nomina Teſtium ſunt, vz.

T. de T.
T. de T. } Teſtimonj.
T. de T.

Alii teſtes additi.

T. de T. T. de T. T. de T.

Nomina ex Adverſo Principalium ad videndum juramenta teſtium, vz.

T. de T., & T. de T.

4 Electione Examinatoris non facta, terminus datus ad probandum non currit, terminus enim non currit, niſi a die electionis Examinatoris Parti notificatæ; *Frat. ad Muſcatell. gloſ. juramentum, Motill. in grad. election. examinatoris num. 4. & 5.*

Quod intelligendum eſt in S. C.; & quando in aliis Curiis inferioribus Judex, vel partes volunt ob aliquam cauſam committere examen recipiendum per Actuarium, vel Scribam, aut alium, ut ſupra dictum eſt (cum regulariter in dictis Curiis inferioribus non fiat dicta electio, ſed Judex recipit teſtes) tunc ſimiliter currit terminus a die notificatæ electionis.

Si non committitur, currit a die, quo fuit conſignata citatio ad teſtes examinandos, & ita ſervatur.

5 Examinator electus non poteſt alium ſubſtituere etiam habentem idem officium, alioquin acta eſſent nulla. Quod limita, ubi de conſenſu ambarum partium a ſubſtituto Examinatore de facto recepta invenirentur; teſte *Rovit. Pragm. 9. de ord. Jud.*

6 Electio, & requiſitoria ſimul notificari poterit, ut de examinatore, & teſtium juramento conſcius fiat, nam a die notificatæ electionis currit terminus, & ideo cautela erit notificare ſimul, & ſemel requiſitoriam, quæ fit in calce dictæ electionis; *Motill. de grad. elect. exam. n. 3., & 4.*, imo poteſt etiam citatio ad teſtes unico actu expediri, & notificari ſimul eodem die, quo incipit currere terminus; *Motil. ubi ſup. nu. 5.* & nos diximus *in cap. de audientia teſtium abſent.*

7 Compendio di Prammatiche, ed ordini del Collaterale, e Decreti del S. R. C. per li Privilegj a beneficio degli Eſſaminatori del S. R. C.

Prammatica 49.

Maſtrod'atti del S. C. non poſſono fare eſſaminare, *niſi per approbatos S. C. per Dominum Præſidentem*, che ſono gli Eſſaminatori, *ut fol.* 8.

Prammatica 58.

Scrivani del S. C. non poſſono eſſaminare nelle cauſe in detto S. C. ſotto pena d'once 25., e privazione dell officio, ma ſolamente gli Eſſaminatori, *ut f.* 9.

Prammatica 59.

Maſtrid'atti del S. C., che non facciano eſſaminare per altre perſone le cauſe di detto S. C., eccetto da gli Eſſaminatori, deputati per lo Signor Preſidente in quel tempo, *fol.* 9.

Prammatica 68.

Si dividano tutte le cauſe di detto S. C per buſſola, e li Maſtrid'atti, paſſato il termine del decreto, abbiano da portare a ſpartire dette cauſe. E ſi dà il modo di fare la buſſola, *ut fol.* 10.

Prammatica 74.

In tutte le cauſe del S. C. tanto dentro Napoli, quanto fuora, ſi abbiano da eſſaminare per l'Eſſaminatore eletto *per buſſulam.*

Verum nelle cauſe *infra ſummam* di docati mille non ſi paghi a detto Eſſaminatore, nè acceſſo, nè receſſo, *ut fol.* 12.

Prammatica 75.

Si proibiſce alli Scrivani di detto S. C. eſſaminare, altrimente ſiano nulli, quando non ſono fatti da eſſi Eſſaminatori, *ut fol.* 13. come più diffuſamente può vederſi nel *tom.* 3. delle *Pramm.* ſotto al *Titolo de offic. S. R. C. Tit. CXII. fol. mihi* 49.

DECRETI.

Per l'Iluſtre Marcheſe di S. Angelo Preſidente del S. C. a 27. Febbrajo 1616, fu interpoſto decreto ſopra ſei capi.

E l'ultimo proibiſce ſotto pena di privazione de' loro officj, ed altre riſerbate a S. E., che niuna cauſa del S. C. *etiam minima, etiam* ſe foſſe commeſſa dalli Signori Conſiglieri, non la debbiano eſſaminare gli attitanti del detto S. C. ut *fol.* 21.

A 13. Gennajo 1621. per detto Signor Preſidente fu decretato, che gli Eſſaminatori, così dentro Napoli, quanto fuori debbiano eſſaminare in tutte le cauſe del S. C., ma infra docati mille, non ſi paga acceſſo, ut *fol.* 22.

Decreto del Signor Preſidente de Ponte, che eſſendo l'Eſſaminatore impedito d'andare fuori Napoli poſſa cedere ad altro Eſſaminatore, che ſarà per andare in quelle parti, qual ceſſione ſi faccia per decreto del Signor Preſidente, ut *fol.* 22.

A Febbrajo 1628. ſi dà memoriale dagli Eſſaminatori a S. E. per l'oſſervanza di dette Prammatiche, or-

dini, e decreti, e precedente commeſſa di S. E. dal Signor Preſidente Urſino fu decretato, che niuno Scrivano del S. C. poſſa eſſaminare in cauſa anche minima, ſotto la pena nel decreto del Signor Marcheſe di S.Angelo contenuta, ut *fol.*24.

Per conferma di dette Prammatiche, ordini, e decreti vi è il privilegio di S.M., ut *fol.*25.

Ed altro decreto di detto Sig. Preſidente Urſino a 22.Maggio 1626.per l'oſſervanza predetta.

De officio Sacri Regii Conſilii.

*Pragm.*15.Regis Ferdinandi Primi mandat, ut examen teſtium fiat per Conſiliarium, una cum ſuo Actorum Notario.

Et ſi teſtes a loco judicii abfuerint, arbitrio dicti Conſiliarii relinquitur, ut Audientia teſtium committat Ordinariis locorum, vel alium non ſuſpectum deſtinet.

*Pragm.*58. edita ſub die 6. Julii 1555. mandat, ut Scribæ attitantes cauſas in Sacro Conſilio, non examinent, etiam de voluntate ambarum partium, etiam ſi fuerint examinatores, qui ut Scribæ attitant cauſam prædictam, ſub pena unc.aur.25., & privationis officii.

*Pragm.*68.edita ſub die 29.Novembris 1503. ordina alli Maſtrod'atti del Sacro Conſeglio, che dopo fatto decreto, *detur liſta examinatorum ſuſpectorum*, e paſſato, che ſarà il termine prefiſſo in detto decreto, debbiano portare in caſa del Signor Preſidente detta ſcrittura, acciò ſi noti in libro, e ſi conſervi.

E ſi facci una buſſola colli nomi di tutti gli Eſaminatori.

Un altra buſſola, dove ſi hanno da ponere le cauſe.

Ed ogni Mercordì ſi debbiano cavare per ſorte le cauſe, e perſone, cioè quelle, che non ſono ſtate allegate per ſoſpette.

E ſi pongono quelli eſaminatori alla buſſola, che ſi trovano in Napoli.

E quelli, che ſono fuori, ſi poneranno in buſſula, quando torneranno.

L'eſaminatore uſcito in buſſola, non ſi debbia più buſſolare, ſino, che non ſarà finita la buſſula.

*Pragm.*74.edita ſub die 31.Octobris 1598.per Comitem de Olivares.

Mandat, quod examinatores S. C. valeant examinare teſtes intus, & extra Civitatem in omnibus cauſis vertentibus in S.C.

Verum in cauſis infra ſummam ducatorum mille non ſolvatur illis acceſſus, nec receſſus.

Carta ſcritta da ſua Maeſtà all'Eccellentiſſimo Conte de Lemos Viceré del Regno d'Aranjvos a 26.Maggio 1612.regiſtrata in palat.Neap.16. *fol.*254. con la quale s'ordina, che ſi dia eſecuzione a tutte le Prammatiche, decreti, ed ordini pubblicati a beneficio degli Eſaminatori del S. C.

Decreto dell'Illuſtre Reggente Marc'Antonio de Ponte Marcheſe di S. Angiolo Preſidente del S. R. C. pubblicato a 27.Febbraio 1616., nel quale ſi diſſe.

Primo, quod diviſio cauſarum inter examinatores S. C. fiat cum buſſula in domo ipſius Illuſtris Præſidentis.

Per quattuor ex eis in qualibet hebdomada, incipiendo a ſenioribus.

In qua buſſula debeant etiam dividi cauſæ ſummariæ, ubi dicitur *capiatur ſummaria informatio*.

In quibus omnibus cauſis, nullus examinator audeat examinare, niſi ei per buſſulam tetegit, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio pro uno anno.

Secundo, dicta diviſio cauſarum per buſſulam fiat in die Mercurii, & Sabbati, ſub pœna privationis officii.

Tertio, chartulæ, ſeu buſſulæ, in quibus notantur cauſæ, & nomina Examinatorum, ponantur publice ſuper Banca, ut ab omnibus videantur.

Quarto, quod actus electionis ſcribatur in pede termini dati in originali, & non in folio albo ſeparato, nec in copiis, ſub prohibitione Hebdomadariis prædictis, quod aliter non dividant cauſas in dictis foliis albis.

Quinto, in cauſis examinandis extra Neapolim quando unus examinator erit impeditus, & renunciabit, tunc cauſa prædicta dividi debeat per buſſulam, nec debeat committi alteri, ſub prætextu, quod ſit de proximo diſceſſurus, vel reperitur in partibus.

Sexto, Examinatores, quando ſunt diſceſſuri pro examinando in partibus, teneantur propriis manibus notare cauſam, pro qua diſcedunt, cujus momenti cauſa ſit, ad inſtantiam quorum diſcedunt, & in qua Banca vertitur lis.

Et dicta notatio fiat in libro, qui conſervatur ſimul cum aliis libris buſſulæ, & hoc ſub pœna falſi, & privationis officii.

Quæ prohibitio habeat locum etiam cum Scribis, qui non faciant ſimilia decreta, ſub eadem pœna falſi, & privationis.

Septimo, & ultimo, quod Scribæ actitantes cauſas in S. C. ſe abſtineant in examinando in qualibet cauſa, etiam minima ſibi commiſſa, ſub pœna privationis, & alia ad arbitrium S. E., ultra nullitatem examinis facti a Scribis prædictis.

Altro decreto di detto Signor Preſidente de Ponte in data de' 23.Giugno 1621.

Quod obſervetur *Pragm.* 74., ut Examinatores examinent in omnibus cauſis in dicto S.C., intus, & extra Civitatem.

Et in cauſis infra ſummam ducatorum mille, non ſolvatur ipſis acceſſus, nec receſſus.

Et *d.Pragm.* omnino obſervetur a Magnificis Regiis Conſiliariis.

Et Scribæ non faciant decreta contra formam *d. Prag.* ſub pœna ad arbitrium dicti Dom. Præſidentis.

E detto decreto fu notificato alli Maſtrod'atti, e Scrivani a 2.Febbrajo 1621.

Altro decreto di detto Illuſtre Reggente Marc'Antonio de Ponte a 13.Gennajo 1621.

Quod licitum ſit Examinatori electo per buxulam in partibus, qui reperitur impeditus cedere cauſam prædictam alteri Examinatori, qui erit acceſſurus ad loca in partibus.

Verum ceſſio prædicta fiat per decretum Domini Præſidentis.

Altro decreto del ſpettabile Regg. D. Pietro Giordano Orſino Preſidente in data de' 17.Marzo 1658.

Quod pro executione ordinis S.E., nullus Scriba Sac.Conſ. examinet in cauſis vertentibus in d.S.C.

Etiam in illis, in quibus dicitur capiatur ſummaria informatio, etiam quod eis committatur per Magnificos Conſiliarios.

Sed examinatores debeant examinare prævia buxula, & ſtatutis diebus facienda, ſub pœnis ut ſupra.

Privilegio ſpedito da Sua Maeſtà all'Eſaminatore.

PHILIPPUS DEI GRATIA REX, &c.

Tenore præſentium, &c. Te Paulum Avelonum examinatorem cauſarum in S.C.Caſtri Capuani Neapoli facimus, &c.

Itaut tanquam unus ex dictis Examinatoribus valeas examinare, & nemo alius.

Juxta decreta dicti noſtri S. C., & ordines Collateralis Conſilii, & Pragmaticas dicti Regni.

Et jubemus, quatenus forma præſentium per eos, & eorum quemlibet diligenter attenta, &c.

Te pro examinatore reputent.

Datum apud Sanctum Laurentium die 17. Septembris 1616.

Et Regnorum noſtrorum anno decimonono in privilegiorum Neapolis 26. *fol.*12.

Altro decreto del Signor Preſidente Orſino a 9. Decembre 1631.

Pri-

Primo, quod actus electionis examinatoris debeant ſubſcribi a Conſervatore Buxulæ propriis manibus, dicendo, poſita eſt in libro.

Secundo, quod non fiat diviſio extra buxulam, pro quavis cauſa cujuſvis momenti, niſi in diebus Mercurii, & Sabbati, coram quatuor hebdomadariis.

Et in qualibet electione ille, qui tenet onus dividendi, prius ſe ſubſcribat, ſub pœna unciarum duarum.

Tertio, Scribæ nullatenus recipiant actus electionis, niſi electio fiat modo quo ſupra, ſub pœna unciarum duarum.

Quarto, Examinatores non examinent, niſi electio fuerit ſubſcripta tam per conſervatorem, quam per hebdomadarium, ſub pena unciarum duarum, ut ſup.

Ordine del Regio Collateral Conſiglio de' 14. Giugno 1632. Quod omnes pragmaticæ, ordines, decreta, & privilegia expedita Regiis Examinatoribus S.R.C. imprimantur in uno volumine.

Quod decretum conſervatur penes Joſephum Lombardum Regium Scribam a mandatis.

Altro decreto del Sig. Reg. D. Diego Bernardo Zoſia Preſidente del S. C. a 5. Novembre 1658. Quod Scribæ non committant, nec committere faciant examen in partibus, niſi auditis examinatoribus.

Nec procedant ad receptionem teſtium in cauſis dicti Sacri Conſilii.

Etiam in cauſis delegationis; ſed fiat per examinatores prævia buſſula.

Un'altro decreto di detto Sig. Preſidente Zoſia in data de' 15. Gennajo 1657., con cui ſi ordina l'oſſervanza di tutte le coſe predette ſotto pena di doc. 20.

E con altro decreto di detto Sign. Preſidente Zoſia, ſu provveduto, quod pro executione Regiæ Pragmaticæ, & ordinum Spectabilium Præſidentium Sacri Conſilii, ac decreti per ipſum Dominum Illuſtrem Marchionem lati ſub die 15. Januarii 1657. cum effectu omnes Scribæ dicti Sacri Conſilii, minime ſe intromittant in examinandis.

E ripete l'iſteſſo contenuto nel decreto, ut ſupra, e ſoggiunge, v3.

Nihilominus Magnificus Secretarius S. Conſ. exigat penam ducat. 20. in dicto decreto contentam a Joſepho Naſtalio Scriba Sacri Conſilii in banca Lombardi, qui proceſſit ad receptionem teſtium, contra formam ordinum, & decreti prædicti, hoc ſuum, &c. veris expoſitis, &c. D. B. Zoſia R. P.

Queſto reaſſunto è eſtratto dalla libraria di Luc' Antonio di Fuſco del 1662., che tengono ſtampato li Magnifici Eſaminatori.

Ultimamente dallo Spettabile Reggente D. Felice Lanzina Ulloa Preſidente del Sacro Conſiglio ſi è fatto altro decreto, in data di 8. Febbrajo 1700. ſtampato per Carlo Porſile Stampatore della Regia Corte del tenore ſequente v3.

Nel quale ſi proibiſce commettere l'eſame in partibus.

Nè li Maſtrod'atti, o Scrivani del Sacro Conſiglio poſſano eſcuſarſi, che così loro è ſtato ordinato dal Signor Commeſſario della cauſa.

E queſto non ſolo ſotto pena di nullità dell'eſame, ma ſotto pena di doc. 20., delli quali ſe ne debbia dare la quarta parte al denunciante, anco in cauſe minime, e ſummarie, &c. anco ſe vi ſia il conſenſo delle Parti.

Il tenore di detto decreto è.

CAROLUS SECUNDUS DEI GRATIA REX, &c.
Spectabilis D. Felix Lanzina, y Ulloa Regiam Cancellariam Regens, Præſidens S.R.C. Viceque Protonotarius.
Die 8. Menſis Februarii 1700. Neap.

Per Spectabilem Regentem D. Felicem Lanzinam de Ulloa S. R. C. Præſidentem, Viceque Protonotarium, viſis memorialibus porrecto S. Excell. a Regiis Examinatoribus S. R. C. & per præfatam Excell., eiuſque Collaterale Conſ. remiſſo dicto Spectabili Præſidenti, decretis latis per Ill. Marchionem Matonti, tunc temporis S.R.C. Præſidentem ſub diebus 15. Januarii 1657. 5. Junii 1658. 30. Julii 1667. & decreto præfati Spectabilis Regentis ſub die 5. menſis Junii 1677. pro exequutione Regiarum Pragmaticarum, & ſignanter contentarum ſub tit. de Off. S.R.C. 56. 57. 58. 68. 74. & 77. aliorumque decretorum latorum per præfatos Spectabiles Præſidentes, quibus fuit ſancitum, atque decretum, non poſſe ullo modo per Actorum Magiſtros, & Scribas, ſive quoſvis alios Actitantes cauſarum vertentium, tam in dicto S.C. quam coram quibuſvis Delegatis committi, nec committi facere examina dictarum cauſarum in partibus, niſi auditis Regiis Examinatoribus dicti S. C. nec per ipſos procedi poſſe ad receptionem Teſtium in dictis cauſis, ſub pœnis in dictis Pragmaticis, decretiſque contentis, fuit proviſum, & decretum, quod dicti Actorum Magiſtri, Scribæ, quivisve alii Actitantes non audeant ab hodie in antea, & in futurum examinare Teſtes, nec Principalium depoſitiones recipere in omnibus cauſis in dicto S.C. vertentibus, & coram Magnificis Delegatis motis, & movendis pro quavis cauſa tam intus hanc Civitatem, quam in cauſis, in quibus fieret Teſtium nominatio in partibus, licet minimis, ſummariis, & Delegationum, etiam ſi intercesſerit conſenſus Partium litigantium, & caveant deinceps ſub quovis prætextu, vel quæſito colore, etiam ſi partes aſſenſerint, committere in partibus examina prædictarum cauſarum, niſi prius auditis ipſis Regiis Examinatoribus, & ſignanter, cui cauſa tetigit per ſortem, contra formam dictarum Regiarum Pragmaticarum, & decretorum, ſub penis in iiſdem Regiis Pragmaticis, decretiſque contentis, a quibus ſe excuſare nequeant, etiamſi produxerint fuiſſe ipſis ordinatum a Magnificis Commiſſariis dictarum cauſarum, ſed teneantur, ac debeant omnes cauſas prædictas tradere Regio Examinatori pro tempore hebdomadario pro eligendo Examinatore in dictis cauſis, prævia Regia buſſula, nedum ſub pena nullitatis examinum, verum etiam ſub pena duc. viginti pro qualibet vice, cujus penæ lucretur quartam partem perſona denuncians contrevenientes præſenti decreto; citra tamen præjudicium penarum forte incurſarum per tráſgreſſores pro præterito huc uſque; & ut plena notitia præſentis decreti habeatur, cauſamque ignorantiæ allegare nequeant, liceat præſens decretum depromere Typo, & affigere in omnibus locis, ubi opportunius videbitur, hoc ſuum, &c.

ULLOA REG., ET PRÆS.

Figliola Segret.

In Napoli, Per Carlo Porſile Stampatore della Regia Corte 1700.

,, Pluries adducta Regis noſtri Conſtitutione etiam
,, aliquid circa hoc eſt proviſum, quo derogatum, &
,, immutatum eſt pluribus ex prædictis decretis, &
,, proviſionibus antehac factis; ideo non omittendum.
,, Verba Conſtitutionis leguntur *nu. V. §. III.* atque hæc
,, ſunt: *In quanto alla Commeſſa dell'eſame de' Teſtimo-*
,, *nj in Regno, vogliamo, che il Commeſſario della cau-*
,, *ſa, ſenz'aver biſogno della rinuncia de' Regj Eſami-*
,, *natori del S. R. C., poſſa commetter detto eſame a*
,, *chi ſtimerà più proprio, nelle cauſe, che importa-*
,, *no la ſomma di ducati tre mila a baſſo. E reſti pa-*
,, *rimente in arbitrio del Commeſſario nelle cauſe, che*
,, *eccedono la detta ſomma di ducati tre mila, qualo-*
,, *ra l'Eſaminatore eletto non voglia uſcire ad eſamina-*
,, *re, di commettere ad altri l'eſame, ſenza che il det-*
,, *to Eſaminatore eletto poſſa pretendere altro ſotto*

,, *qualſiſia preteſto. E per le cauſe in queſta Città, e*
,, *Caſali, e per tutto il Regno, nelle quali ſi faccia l'*
,, *acceſſo de' Miniſtri, poſſa il Giudice far eſaminare i*
,, *Teſtimonj dallo Scrivano della cauſa; e nell'altre, nel-*
,, *le quali devranno eſaminarſi dagli Eſaminatori, non*
,, *poſſano queſti eſigger più di carlini due per Teſtimonio,*

8 Propterea in S.C. non poteſt committi examen Officialibus locorum, niſi præcedat renunciatio prædictorum examinatorum, *prag.49. §.8.§.9.74.& 75.de off.Sac.Reg.Conſ.* & ſic practicatur.

9 Limitatur hæc concluſio in cauſis infra ſummam ducatorum 590., ut advertit *Franciſcus de Conſtantio in pragm.4.de dilation.num.9.& Prat.diſcept.43.nu.57.lib.3.& ex dictis pragmaticis ubi ſupra.*

Limitatur ſecundo, ubi actor eſſet Neapolitanus; quantumvis cauſa excederet ducatos mille, tunc non debet fieri examen per Examinatorem S.C., ſed illud committitur Officialibus locorum, & hoc eſt ſpeciale privilegium Neapolitanorum inter eorum privilegia, *cap.35. pag.36., & cap. 69., pag. 47. de Mar. ad Gizzarell.deciſ.27.nu.11. Conſtant. ad dictam pragmaticam 4.de dilation.num 9.*

Verum ſi Neapolitanus nolit dicto privilegio uti, non poteſt altera pars obtinere, ut committatur Officialibus locorum, abſque renunciatione Examinatorum. *Conſtant.loc.cit.ex Marotta diſcept.23.lib.1.*

Limitatur tertio, quando examen eſt faciendum extra Regnum, tunc non fit per examinatores S. C. ſed committitur Ordinariis locorum. *Miaad. deciſ. 7.Conſtant.loc.cit.*

Limitatur quarto in cauſis pauperum, in his enim examen poteſt committi Ordinariis locorum abſque renunciatione Examinatorum; *de Mar. ad Gizzarell. dicta deciſ.27.num.10.Conſtant.loc.cit.*

,, Hæc omnia modo ceſſare videntur, juxta allatam
,, *Conſtitutionem*, ſecundum quam hodie practicatur
,, committi examen in cauſis infra ſummam ducato-
,, rum trium mille cuilibet Domino cauſæ Commiſſa-
,, rio videatur, abſque ulla præcedente renunciatione
,, Examinatoris; & ſic quoad reliqua in *Conſtitutione*
,, allata contenta, prout vidimus.

10 A Peritorum ſententia quando admittitur appellatio, vel recurſus, vide *in cap.32.in fine.* ,, ubi & ali-
,, quid ex *nov.Conſtit.* obſervabimus.

C A P. XIV.

De Teſtium præſentium receptione.

S U M M A R I U M.

Requiſitoria quid ſit, & ſine ea examen teſtium eſt nullum etiam in cauſa ſummaria, cum ſuis limitationibus, num 1.

Requiſitoria antiquitus fiebat cum comminatione pœnæ, ſed hoc receſſit ab Aula, neque fit atteſtatio de teſtibus receptis in præſentia Partis, num.2.

Citatus ad V. J. T. ſi proteſtatur, quod aſſignetur hora, & locus, & in citatione non deſignatur, examen eſt invalidum, num.3.

Pro citato ad V. J. T. domi, ab alio poteſt allegari abſentia, & terminus peti ad denunciandum, alias ſine dicta proteſtatione proceditur ad examen in contumaciam, num.4.

Citatus ad V. J. T. poteſt ſubſtituere alium, & tunc alia requiſitoria ad citandum ſubſtitutum requiritur, & ſi dictus ſubſtitutus non reperitur, facta relatione per duos Nuncios proceditur ad examen, nu.5.

Examen an erit validum abſque citatione Partis ad V. J. T & fidibus privatis an credere debeat Judex? num 6.

Citatio non eſt neceſſaria, quando citatus non poſſet actum impedire, nec aliquid in contrarium allegare, ibid.

Requiſitoria in S. C. fit per Examinatorem in calce electionis, ſed in M.C.V., & aliis Curiis fit in calce citationis teſtium, & datur praxis, quando teſtes ſunt abſentes, num.7.

Requiſitoria ad V. J. T. in quibus caſibus non eſt neceſſaria, num.8.

Examen eſt nullum, ſi teſtes ante, vel poſt deſignatum diem, & locum juraſſent, vel in eadem die, quo fuit citatus, num. 9.

Citatio generalis, ſed ſpecifica requiritur ad V. J. T., & exemplificatur, num.10.

Teſtes, ut valide recipiantur, narrantur requiſita, n.11.

Teſtificatio obſcura interpretatur contra producentem, ſic quoque ſcriptura obſcura, num.12.

Teſtes debeat eſſe conteſtes, non ſingulares, & qui ſunt conteſtes, & qui ſingulares? num.13.

Singularitas triplex eſt, & qua ſit? declaratur, num.14.

Teſtes ſingulares, in quibus caſibus probant, num.15.

Teſtes licet citati, & jurati in termino, quando recipi poſſunt, vel non, poſt publicationem, num.16.

Teſtes non minus duo, nec ultra ſeptem examinari poſſunt ſuper quolibet articulo, cum ſuis limitationibus, & ultimi recepti, poſt ſeptenarium numerum non probant, num.17.

Teſtes cogi poſſunt ad jurandum, & moroſi coguntur ad teſtificandum. num.18.

Teſtes debent reddere rationem ſcientiæ, alias non probant, num.19.

Teſtis ſe referens ad primam depoſitionem, vel ad revelationem excommunicationis, non probat in Curiis noſtri Regni, ubi per extenſum deponere debet, ſed in Curiis Eccleſiaſticis aliter ſervatur, num.20.

Teſtes quomodo examinantur in repetitione ſuper primo examine, vel ſuper alia ſcriptura, num.21.

Revelationes Monitoriales quando probant, num.22.

Formula depoſitionis ſuper revelatione excommunicationis, cum advertimentis, num.23.

Formula libelli, & decreti pro compellendis teſtibus moroſis ad deponendum, num.24.

1 Requiſitoria in receptione teſtium adhibetur, aliàs teſtes nulliter reciperentur, DD. communiter *in l.ſi quando C. de Teſtib., & in nomine Domini eod. tit. Ricc.col.1407., & collect.103.part.prima.* Quæ requiſitoria nihil aliud eſt quam citatio, quæ fit ab Examinatore electo, directa Principali, vel Procuratori ad videndum teſtium juramenta, & eſt neceſſaria dicta citatio, quia concernit defenſionem, ne fiat fraus in recipiendis teſtibus.

Ampliatur etiam in cauſa ſummaria, & in qua ſola facti veritate inſpecta proceditur, etiam ſi examinaretur coram Principe, tam in civilibus, quam in criminalibus, præterquam in cauſis Sanctæ Fidei, læſæ Majeſtatis, Aſſaſinii, & aliis relatis per *Scop. ad Gratian.obſerv.331., & ad Nicol.fol.mihi 40.n.20.* & in Regno eſt *rit.147., & 154.* ubi late *Petra.*

2 Et licet per dictos ritus antiquitus dicta requiſitoria fiebat cum comminatione pœnæ, & poſt receptos teſtes atteſtabat Examinator ſe recepiſſe teſtes, Parte præſente, tamen hæc duo receſſerunt ab Aula, ut teſtatur *Carav. in cit. rit. 154. Muſcat. gloſ. Juramenta num.11.*

3 Citatio hæc debet continere horam, & locum examinandorum teſtium, ſi de hora, & loco citatus proteſtatus fuerit, aliàs depoſitio non erit valida, ut deciſum refert *Farinac. dec.23. Seraphin.deciſ.857., & 2488. Ricc.collect.1408.part.4. Cravet.ad Veſtr.lib.6., & 2.num.52. Petra rit.145.tom.1. num.11. Scopp. ad Nicol.cit. fol.40.num.40.*, & hoc modo, v3.

Talis proteſtatur, quod non recipiantur teſtes, niſi deſtinata die, & hora, & loco receptionis, ut poſſit intervenire ad videndum illorum juramenta, alias de nullitate proteſtatur, omni modo meliori, &c.

&c.ut diximus in titulo de nominatione teſtium abſentium,&c.

4 Si requiſitus principalis ſit, vel Procurator ad videndum juramenta teſtium domi,ab alio poterit pro eis abſentia allegari, & peti terminum ad denunciandum, alias ſine proteſtatione procederetur ad examen in contumaciam;*Caravit.rit.*154.

5 Item ſi dictus Principalis, vel Procurator noluerint perſonaliter ipſi intervenire, poterunt alium ſubſtituere ad illum actum, & tunc dictus ſubſtitutus debet mediante alia requiſitoria, ſive citatione requiri; *Gallup.part.2.c.23.num.15.*, alias ſubſtituto non citato examen erit invalidum; *Petr. rit.145.*, & alii per eum citati, *Motill.ubi ſupra n.10.*

Sic ſi dictus ſubſtitutus ſit homo fictus, vel non reperibilis, tunc mediante duplici relatione nunciorum aſſerentium non poſſe reperiri dictum ſubſtitutum, poterit examinator procedere ad examen teſtium, & ita practicatur, vel ſi ſubſtitutus non ſit in loco ubi teſtes recipiuntur, nec citatur ſubſtitutus; ita *Scop. ad Nicol. fol.41.num.60.ex Maſcard. Seraph. & Petr.* poſt *Motill.de grad.electionis examinatoris num.10.*

6 Et regulariter, niſi præcedat dicta citatio partis ad videndum teſtium juramenta, examen erit invalidum; *c.2. extra de teſtib.*, *Gloſ.*, *Bald.*, *& DD. in l.ſi quando C.de teſtib.*, *& Motill.loco cit.*dicit in hoc ceſſare arbitrium Judicis.

Sed *D.Alexius in addit.ad Nicolin. fol.mihi 42.n.260.*dicit, quod ubi proceditur ſola facti veritate inſpecta, Judex non errabit, ſi non curet de citatione Partis ad V. J. T., quia poteſt credere etiam fidibus privatis, & allegat *Ciriac.contr.112.nu.26.* Subjungens,quod ſi omittatur citatio ſubſtituti ad V. J. T., examen erit validum, & Judex non debet, ut Phariſeus hujuſmodi nullitati rigoroſe deferre.

Hæc opinio *Dom.Alexii* poterit ſubſtineri ea ratione, quia ubi citatus non poſſet actum impedire, defectus citationis non vitiat actum; *Maranta citat.num.5. fol.307. verſ.recte expediatur citatio*, & dato, quod citatus non poſſet aliquid in contrarium allegare, citatio non eſt neceſſaria, *de Marin. lib.1. reſol.45.n. 7.ex Tex.in l.ſi cum ſervum §.1.& §.fin.de fideic.libert.,& in l.recuſare in princ. ff.ad S.C.Treb.*

Sed ut vere fatear, his, & aliis minime obſtantibus, firmiter teneo contrarium. Nam præſentia Adverſarii ad V.J.T.eſt neceſſaria ad evitandas fraudes, ne unus pro alio examinetur; Ideoque videndus eſt ab Adverſario tempore juramenti, vel Adverſario non comparente, in ejus contumaciam, alias erit examen nullum, tanquam factum contra formam juris, cum de jure eſt hoc requiſitum pro forma, & ſubſtantia examinis, ideo eſt nullitas, & ita tenet *Petra rit.144.num.3.*

7 Requiſitoria in Sac.Conſ.fit in calce electionis per Examinatorem electum, ſed in M.C.V., & aliis Curiis fit in calce citationis teſtium, addendo illa verba, *nec non citetur pars ex Adverſo ad videndum juramenta teſtium*; *Motil.de grad.cit.teſt.n.1. fol.64.*

Sed ſi ſunt abſentes teſtes, fit commiſſio, quæ notificatur Procuratori exiſtenti in judicio, & deinde mittitur ad Commiſſarium in partibus, qui cum inſerta forma commiſſionis citari faciat teſtes, & Principalem, ſi ibi erit, vel ſubſtitutus ad videndum juramenta teſtium, & poſtea procedit ad examen, *Matill.de grad.citat.teſt.num.5.*

8 Requiſitoria ad videndum juramenta teſtium limitatur,ut non ſit neceſſaria in pluribus caſibus.

Primo, ſi teſtes recipiantur pro informatione, ſuper fama publica, & notorio, *Butriar. cap.cum una de ſponſalibus.*

Secundo, ſi conſuetudo, vel ſtatutum ſuadeat requiſitoriam non fieri; *Roman. conſ.100.* incipiente, *Viſo punctos Addens.ad Caſtren l.ſi quando C.de teſt.*

Tertio, quando pars arctavit ſe ad examinandos teſtes in ultimo die termini probatorii, tunc enim examinari poſſunt, parte non citata, ob temporis extremitatem, ex *rit. M. C. V.* 143.incipiente. *Item quod ſi detur*, eſtque *deciſ.S.C.*penes *Afflict.dec.47.in fin.*, & ſequitur *Peregr.in prax. civil. parte 2. ſect. 2. ſubſect. 6.* Quod tamen in praxi non ſervatur, cum via fraudibus aperiretur, *Carav. d.rit.143.num.2.*

Sed bene practicatur in caſu neceſſitatis, ſive periculo moræ, at extra neceſſitatem, aut extra periculum moræ non licet Examinatori teſtes recipere, niſi Pars ſit prius citata ad V.J.T.etiam ſi cauſſa eſſet minima; *Alex. conſ.147.nu.2.*, *& conſ.59.nu.2.lib.2. Abb.conſ.46.Manſ.qu.3.nu.11.* Imo teſtes examinati, parte, nec teſtibus citatis, recte probant debitum contra debitorem fugitivum, vel de fuga ſuſpectum; *Ludov. deciſ.Peruſ.4. num.6.* Et ratio eſt, quia periculum eſt in mora, *Manſon.de cauſ.exequ.qu.4.n.18.* Alias examen eſt nullum *c.2. de teſtib. l. ſi quando C. de teſtib.*, ubi *Gloſ.*, *& Caſtrenſ. Peregr. p. 2. ſect.2. ſubſect.16. fol.133.*

Quarto, quando teſtes ſic nulliter examinati eſſent mortui, & propterea repeti non poſſunt, tunc ex æquitate ſubſtinetur dicta receptio, facta abſque requiſitoria; *Puteus deciſ. 196. lib. 2.* apud *Ricc. coll.1407.*

Quinto, quando teſtes recipiuntur ad Judicis inſtantiam; *Sanſ.in prax. ſect.50. num.14.* apud *Sarn.in prax.civ.de recept.teſtium.*

Sexto, ſi adverſarius non requiſitus per accidens fuerit præſens, nec contradixerit, tempore, quo teſtes contrarii juraverint, nam præſentia ſupplet defectum citationis; *Ricc.d.coll.1407. circa fin. ex Veralla deciſ.116.par.1.Capyc.dec.. ..*& aliis ibidem.

Quæ tamen præſentia eſt probanda, dum non præſumitur,quia eſt quid facti.Nec ſufficit,quod pars fuerit præſens decreto, quo Judex mandaverit teſtes examinari. Nam præſentia Partis tunc præjudicat Parti, quando eſt præſens ipſi juramento.

Verum ſi teſtes fuerint moniti, parte præſente, tunc ſuppletur citatio ad videndum juramenta teſtium, per dictam monitionem factam parte præſente; *Poſtius abſ.84.de manut.poſſ.*

Alium caſum, quo teſtes examinari poſſunt, parte non citata ad videndum juramenta ipſorum, ponit *Felinus in cap. 2. de teſtibus, Marſ. ſingul. 24. & conſ.36.Ant. Corſetus ſingul.321. Ridolfinus in praxi parte 1. cap.11. num.37.*, *& Canoniſtæ in cap.in nomine Domini de teſtib.Veſtr.lib.2.cap.2.Maranta.*

Sed his ſupra dictis ſex limitationibus adde.

Septimo non eſt neceſſaria citatio ad videndum jurare teſtes, ſi ſtatuta, & intimata ſit certa dies ad probandum,& producendum teſtes.*Poſt.ubi ſup.*

Octavo,ſubſtinetur citatio, quæ cantat ad videndum committi Notario juramenta teſtium,& examinis receptionem.*Poſt.ubi ſup.*

Nono, non attenditur hujuſmodi citationis defectus, ubi pars uſa eſſet atteſtationibus eorundem teſtium,vel eorum publicamenta petiiſſet.*Poſt.ubi ſup.*

Decimo, ſi partes mutuo teſtes produxerint ad examen abſque citatione. *Cavalc.dec.32.n.2.Seraph. dec.857.n.26. Burat.dec.304.nu.8.* relati a *Matillo in gradu electionis examinatoris num.11.*

Undecimo, ſi adeſſet in principio citatio generalis ad omnia ad cauſam pertinentia, tunc ea includeret etiam citationem ad videndum jurare teſtes, *Rat.dec.547.n.1.p.4.Motil.de grad.elect. exam.nu.11.*

Duodecimo, ex cauſa longi temporis citatio præſumitur.*Poſt.ubi ſup.*

Decimotertio, quando mulier eſt examinanda, non citatur pars ad videndum juramenta teſtium,ob honeſtatem muliebrem, ita *Amend.ad Franch.deciſ. 284.num.8.ex Cavenſi,& Rovito in pragm.curſu di-*

la-

Digitized by Google

latiemuos num.11.de ordine judic.

Decimoquarto, in verificatione Apocæ Bancalis valet citatio in Curia Notarii ad recognoſcendum, ſed neque citatur ad videndum juramenta teſtium; & ratio eſt, quia debitor audiri non poteſt, nec actum verificationis impedire. Idque ex regula, quod citatio tunc non eſt neceſſaria, quando citatus actum impedire non poteſt, nec aliquid in contrarium allegare; *de Marinis lib.1.reſolut.45. num.7. Maranta verſ.recte concipiatur citatio.*

Sed potentior ratio eſt, quia teſtes apodixarii ab utraque parte cenſentur approbati, & examinantur ad inſtantiam, & inſtructionem Judicis, ad recognoſcendam ſuam ſubſcriptionem; *Sanfelic. in praxi ſect.50.nu.14.*, & ego dixi in *addit. Sorni, & in ſecundo tomo cap. de Apocis Banci*. Et in dicta verificatione non poterit alius pro alio ſe examini ſupponere, quia ſubſcriptio examinis debet eſſe eadem, cum ſubſcriptione facta, & ſic diverſus eſt caſus.

9 Requiſitoria non ſolum requiritur ad V.J.T., ſed examen eſſet nullum, ſi teſtes ante, vel poſt, ſeu extra diem, aut terminum, vel locum citatum juraſſent; vel ſi juraſſent in die factæ, ſeu præſentatæ citationis, cum illa dies non computetur in termino; eſſetque examen etiam nullum, ſi illius locus non fuiſſet parti notificatus, vel cum citatione nimis vaga, vel in loco ſuſpecto, niſi etiam pars in eodem loco teſtes examinaſſet, vel locus in examinis commiſſione eſſet ſpecificatus, ita late *Poſt.de manutent. obſerv.84.nu.14.* ubi infinitos allegat, *& Ricc. coll. 555. & 1488. Mant.dec.155.*

10 Nec ſufficit citatio generalis, ſed requiritur ſpecifica, & individua ad videndum jurare teſtes. *Greg. dec.268.nu.3. Burat.deciſ.303.nu.5. Peregrin.in prax. civili par.2.ſect.1.ſubſect.6.n.10. fol.133. Vant.de nullit.ix defectu cit.n.14. Ricc.coll.*1480. *Poſt.de manut. obſerv.84.nu.*22. ubi dicit non ſufficere, ſi citatio dicat ad videndum ſieri probationes, neque ſi dicat ad videndum, & recognoſcendum teſtes. Nec quod Judex in aſſignatione termini probatorii citet ad videndum jurare teſtes, niſi talis citatio fuerit ſubſecuta. Nam ex hoc magis examen redditur nullum, cum non fuerit ſervata forma decreti, *Rot. rec. in dec.306.par.4. Poſt.de manut.obſerv.84.n.30.*

11 Teſtes ad hoc, ut valide recipiantur, plura requiruntur.

Primo, ut ad inſtantiam alterius ex litigatoribus expediatur citatio ab examinatore electo directa ad principalem adverſarium, ſive ejus Procuratorem, quæ vulgo appellatur requiſitoria ad videndum juramenta teſtium, de qua in Regno habemus *Rit.M. C.V.*147. qui incipit: *Item ſi rubrica, & Rit.*154., qui incipit: *Item fuit quæſitum.*

Limitatur tamen hoc primum requiſitum in pluribus caſibus, ut diximus ſuperius.

Secundo expoſcitur citatio directa ipſiſmet teſtibus, nam ſi non citati venirent ad deponendum, eſſet nullitas; *Maſcat.gloſ.juramen.num.5.ex toto tit. Cod.de teſtib.*

Et licet de jure communi olim controvertebatur, an citatio teſtium eſſet de ſubſtantia judicii, ut late *Abb.in c.in nomine Domini*.

Hodie in Regno ſublata eſt hæc quæſtio, & omnino teſtes citari debent per nomina, & cognomina, & ſolet ſimul, & ſemel citatio teſtium, & requiſitoria partis ad videndum juramenta teſtium fieri.

Et pars citata ſolet in calce citationis proteſtari, contra ſcriptos teſtes num. tot, & contra dicta, & dicenda per eos, quatenus contra, & non aliter, quatenus pro, & quod non admittantur Conſanguinei, Affines, & alii de jure non recipiendi. Reſervans repulſam, & repulſam repulſæ, & proteſtatur de articulis impertinentibus, & quod deſtinetur dies, hora, & locus receptionis, omni modo meliori.

Poterit in uno caſu requiri pars ad V. J. T. abſque nomine, & cognomine teſtium, per citationem ſeparatam, quando eſt timor ſubornationis, ut dixi *ad Sorn.in prax.civil.§.4. & Conſtantius in Pragm.4.de dilat. fol.186.num.9.in fine.*

Teſtis examinatus abſque citatione dicitur offerens, & ſpontaneus, & redditur de falſo ſuſpectus, & nihil probat, *tex.in c.in nomine Domini de teſtibus, & l.ſi quando, C.de teſtibus, l.Presbyteri, C.de Epiſc. & Cleric. Afﬂ.in conſt.mors diſſoluti nu.3. rubr.23., & dec.28.n.2., & dec.59.n.3. Maſc.p.4.gloſ.juramenta num.5. Mastrica ſing.3364. Manſon.de cauſ.execut. qu.3.num.5.*

Et adeo ſuſpectus eſt teſtis, qui ſe ingerit ſponte ad teſtificandum, quod in criminalibus poteſt torqueri; *Farinac. de teſtibus,qu.80.oppoſit.34.num.6.& qu.36.nu.38. Bart.in l.ex libero ff.de quæſtor.*

Quia ſpontanea teſtificatio corruptelam denotat; *Cavalc.in tract.de brachio Reg.p.6.nu.188. fol. 139.*

Et de ſubornatione ſuſpecti dicuntur, *Rota Rom. deciſ.22.de teſtib.in novis.*

Et ſic recepti teſtes nulli ſunt, *Maſc.gloſ. juram.nu. 5.Gravat.lib.2.c.2.num.25.*

Quod adeo verum eſt, ut quamvis Notarius apponeret in actu depoſitionis, illa verba, *teſtis citatus, monitus, & juratus*, &c. Adhuc dicitur ſponte depoſuiſſe, niſi de citatione, & coactione legitime appareat, *Decianus reſp.48.nu.3.vol.3. Scop.ad Nicol.fol. mihi 41.nu.100.Petra rit.78.& 87.*

Unde tales, ut probarent in criminalibus, eſſent torquendi, *Maſcard.de probat.concl.1318.nu.83. Carolus de Graſſ.de effectu Cleric.effectu 10.num.9. Surd. conſ.132.vol.1.num.28. Guazzinus tom.2.def.18.cap.6. num.4. Scop.ubi ſup.*

Nam de citatione conſtare debet in actis Curiæ, ad effectum excludendi omnem ſuſpicionem ultroneitatis, & appareat, quod non ſponte, ſed coacti ad deponendum acceſſerint, ut concludit *Peregr.in prax. crim.de teſtibus p.4.ſect.5.nu.3.* ubi allegat *Bart. in l. poſt legatum §.hic vero ff.de his quibus,ut indig. Alex. conſ.68.col.2.& 6.& Rit.M.C.V.87.149.& 155.*

Amplia, quod ſi teſtes ſcripſerunt fidem antea, & demum ſuper fidibus examinantur, licet eſſent citati, non probant, quia adhuc ſponte depoſuiſſe videntur, *Petra rit.79.nu.4. Prat. reſp.crim.2.nu.104. Boer.deciſ.1.nu.38. Cacher.dec.128.num.9. Marta voto 138.nu.12. Maranta p.5. controv.juris,reſponſ.55. nu. 45. Scop.ad Nicol.fol.41.nu.100.*

Quia teſtibus, & teſtimoniis adhibenda eſt fides, *l.3.§.idem Divus ff.de teſtibus.*

Teſtimonia enim proprie ſunt dicta abſentium teſtium, vel alibi receptorum, teſtationes vero ſunt dicta præſentium teſtium, proinde male a vulgo uſurpatur teſtimonii vocabulum, cum teſtimonia, & teſtationes ſatis differunt; & teſtimonium ſit quid ſatis diverſum. Unde *Divus Hadrianus* Junio Rufino Proconſuli Macedoniæ reſcripſit, teſtibus ſe, non teſtimoniis crediturum. Et Sabino quoque Maximo idem Princeps reſcripſit, aliam eſſe authoritatem præſentium teſtium, aliam teſtimoniorum, quę recitari ſolent; ut *in d.l.3.§.Idem divus, Cujacius Paratit.lib.22.tit. 5.* unde vulgatum adagium fit, *quod fides non facit fidem.*

Quod limitat *D.Petra d.rit.78.nu.5.* ubi fides ordine Judicis ſit conſcripta, quia tunc teſtes ſuper verificatione fidei probant, & ita paſſim videmus practicari in S.C.& omnibus Tribunalibus, & *D.Carolus de Alexio ad Nicol. fol.42. nu.255.* ex doctrina *Cyriaci contr. 712. num. 26.* dicit, *quod Judicis arbitrio eſt credere fidibus privatis.*

Tertio, teſtes recipiendi ſunt in termino, ideo ſi accipiantur ante, vel poſt terminum, non valeret dicta

Google

cta receptio. Adeo, quod nec favore Eccleſiæ poſſunt extra terminum recipi, ut deciſum refert *in Rit. Marchia, Amat. dec. 78. Cavenſ. rit. 225. nu. 2. Ricc. coll. 232. ex c. confraternitatis de teſtibus & c. præſentia v. teſtes de teſtibus.*

Et teſtes examinati poſt terminum non probant ipſo jure, etiam parte non opponente, *D. Altim. rub. 13. q. 8. num. 39.*

Etiam ubi proceditur de plano, & ſine figura judicii, idem *Altim. nu. 44.*

Limitatur tamen hæc tertia concluſio, ubi teſtes ſunt in termino citati, quia tunc poſſunt etiam poſt terminum elapſum, ante tamen publicationem recipi; *Bart. in l. in pecuniariis nu. 4. ff. de feriis, Crot. in tract. de teſtib. part. 7. num. 271. verſ. fallit, Caravit. & Petr. rit. 69. nu. 148. & 149. Capyc. deciſ. 9. num. 3. & deciſ. 81. & deciſ. 90. Viv. deciſ. 17. Gallup. c. 18. nu. 17. Muſcat. par. 5. gloſ. citati.*

Dummodo præceſſit ordo Judicis, & de dicto ordine Judicis appareant citati; *Scop. ad Nicol. fol. 31. nu. 330. ex Novar. dec. 155. Seſſe dec. 225. Petr. rit. 78. ſub num. 2.*

Et a fortiori, ſi juraverint in termino, *Rit. M.C.V. 149. Ricc. coll. 1235. & DD. omnes in c. Fraternitatis de teſtib.*

Et a fortiori in terminis beneficiorum, qui ſunt favorabiles.

Sublimitantur hæ duæ concluſiones, ubi citati fuerint teſtes ad probandum, & probatum habendum, quo caſu debent atteſtari omnino intra terminum, ex doctrina *Bald. in l. ſi quando,* & ibi *addentes C. de teſtib. Practica Papienſ. in forma opponendi contra teſtes num. 16. Alex. conſ. 101. lib. 3. Afflict. conſtit. lite non conteſtata num. 32.*

Sublimita ſecundo, in termino repulſarum, ut diximus *in cap. de repulſa.*

Sublimita tertio in termino a lege, vel pragmatica, vel ſtatuto aſſignato, quia terminus juris fortius excludit, quam terminus hominis; & quia Judex poteſt ſupplere in termino ab ipſo præfixo, ſecus in termino præfixo a ſtatuto, vel Pragmatica, vel lege; *Novar. dec. 77. Cartar. dec. Genuen. 4. Fontanel. deciſ. 12. nu. 16. Prat. ad Muſc. gloſ.* citati *Scop. ad Nicol. fol. 31. n. 350.*

Quarto expoſcitur juramentum teſtis, alias nulla foret depoſitio, *l. juſjurandum C. de teſtibus, c. veniens in fine, c. licet, & c. per tuas de teſtib. Ricc. coll. 919. & 2409. & 1632. Faber def. 8. C. de teſt.*

Ampliatur primo, quod nec Pontifex abſque conſenſu partium poteſt dictum juramentum remittere, quia eſt de jure Divino, *Geneſi* 31. ubi Jacobus voluit teſtimonium Soceri ſui Labart per juramentum confirmari. *Felinus in c. conſtitutus de reſcript.*

Ampliatur ſecundo, ut proceditur etiam, ſi teſtis voviſſet, vel juraſſet nunquam teſtificari; nam dictum votum, & juramentum tamquam illicitum, eſſet nullum; *Specul. tit. de teſt. verb. ſed ſi quis, ex c. non eſt obligatorium de reg. jur. in 6.*

Et quomodo debet jurare, vide *in cap. de juram. teſt.*

Quinto teſtiſi depoſitio, ut valeat, requiritur, ut teſtes non ſint ambigui, vacillantes, hæſitantesve deponendo. Et ſi depoſuerint per verbum *videtur*, vel per verbum, *credo*, vel ſecundum eorum judicium, aut ſimiles, tunc atteſtatio nullius momenti eſt. *Dynus, Bar.* cæterique *DD.* communiter *in l. teſtium 14. C. de teſt. & in c. quoties eodem tit.* ubi late *Felin.* Etiam ſi teſtis dixerit ſe pro certo credere. *Tex. eſt in cap. 3. & c. 12. de præſumpt.* adductus ad hoc a *Bar. in l. ſive poſſidetis C. de prob.* penes *Crotum d. tract. num. 312.*

Secus ubi ambiguitas non eſſet in teſtibus per verbum dubitativum, ut ſupra, ſed eſſet in ipſa depoſitione obſcura. Exemplum eſt *in c. in præſentia, verſ. præterea de probat.*, ubi ad excludendum Monaſterium a bonis ingreſſi, probatum fuit tempore ingreſſus illum fuiſſe minorem annis, nec ſpecificatum fuit per teſtes, an fuerit minor 14. annis, an 25. annis. Quæ depoſitio ſic perplexa non fuit rejecta, ſed interpretata contra producentem, ſcilicet quod minoritas illa eſſet annis 25., qua ætate inſpecta, non invalidatur oblatio facta Monaſterio; Nam

12. Teſtificatio obſcura, ſemper contra producentem interpretatur, cum ſibi imputari debeat, quod clarius non probaverit; *Gloſſa in c. in præſentia, verbo præterea, & Abb. ibi num. 34.*

Probatio enim generica, vel quoquo alio modo dubia, ſive incerta contra probantem eſt interpretanda, *Gratian. tom. 1. diſcept. for. 215. nu. 13. Alex. conſ. 171. lib. 5. num. 3.* & alii ibi.

Et quoque ſcriptura obſcura, vel dubia ſemper interpretatur contra producentem, *Affl. deciſ. 183. nu. 5. & l. in veteribus ff. de pactis.*

Verumtamen poteſt Judex ex officio quandocumque obſcuros teſtes iterum interrogare, *l. ubicumque ff. de interrog. action. c. 10. verſ. Verum reſponſionem, de fide inſtrum. & Text.* clarior *in c. cum clamor. de teſt.* Sed ad inſtantiam partis non poteſt ob timorem ſubornationis.

Sexto Teſtes, ut valide recipiantur, debent eſſe conteſtes, & non ſingulares, alias nec ſemiplenam probationem efficiunt; ita ut nec ſuppletorium juramentum tunc admittatur; quod intellige, ut diximus *in cap. de juram. ſupplet.*

13 Teſtes itaque debent eſſe conteſtes, & non ſingulares, ut perfecte probent, *cap. licet cauſam 8. verſ. quanquam de probat. c. bone de elect. c. cum dilectus de accuſat. Ricc. coll. 227.*

Et illi dicuntur conteſtes, qui conveniunt circa articulum, & nihil diverſificantur.

Teſtes ſingulares dicuntur, quando conveniunt circa articulum, ſed non in qualitate, vel modo probationis, aut in tempore.

14 Quæ ſingularitas triplex eſt, Obſtativa, Diverſificativa, & Adminiculativa.

Obſtativa eſt, quando unus deponit ex diametro contrarium, quod deponit alter teſtis: ut ſi unus dixerit me eſſe creditorem, alter vero dixerit me eſſe debitorem.

Et iſti teſtes dicuntur varii, vel contrarii.

Diverſificativa eſt, quando diverſificantur in modo, vel qualitate probationis, licet concordent circa articulum: Ut ſi unus deponat decem mihi mutuata fuiſſe Kalendis Maii: Alter deponat mutuata fuiſſe Kalendis Auguſti.

Et iſti dicuntur teſtes ſingulares diverſi.

Hæ duæ ſingularitates impoſſibile eſt, ut proſint ad concordiam criditi, & nunquam probant.

Sin autem unus expreſſiſſet tempus, alter vero dixiſſet ſe non recordari temporis, tunc non erunt ſingulares, ſed plene probarent, *Crot. part. 7. de teſtib. a num. 308.*

Adminiculativa ſingularitas eſt, ut ſi unus teſtis deponat de confeſſione partis facta in uno loco, & alter de alia ſimili confeſſione in alio loco, ex *Caſtr. conſ. 333.*

Iſti dicuntur teſtes ſingulares adminiculati, quorum dicta conjunguntur, plenamque probationem efficiunt, & ratio aſſignatur a Fabro, nam deponunt de actu reiterabili, & ad eundem redeunt finem, & teſtium dicta ſemper ſunt adjuvanda, ut redigantur ad concordiam; *Fab. defin. 99. C. de teſt.*

Teſtium itaque ſingularitas obſtativa, & diverſificativa, nec ſemiplenam probationem efficit; ideo vulgatum eſt adagium, ut.

Teſtis unus plus probat, quam mille ſingulares, cum unus alterius fidem debilitat, *Faber definit. 46. Crot. par. 7. de teſtib. a num. 308.*

Et quando teſtes ſunt ſic ſingulares, ut ſupra, non meretur juramentum ſuppletorium, *ut in cap. de juram. ſupplet.*

15 Teſtium ſingularitas admittitur, ideſt teſtes ſingulares probant, in pluribus caſibus, ſingularitate non obſtante.

Primo, in probationibus in genere, ideſt in probando delicto in genere, ſive ut alii vocant, corpus delicti.

Secundo, in probanda fama.

Tertio, in probanda communi opinione hominum.

Quarto, in probanda juriſdictione, *Bart. in l. de minore §. 2. verſ. quid ſi teſtes de quaſtion. Ricc. coll.* 197., & in aliis caſibus relatis a dicto *Riccio ibi.*

Septimo, ut valida ſit depoſitio non debet eſſe vaga, ſed intra proprios articulorum cancellos teſtificari debet; *Abb. in c. 29. de teſtib.* ubi addens *lit. A. Bal. in l. ſi duo patroni §. idem Julianus ff. de jurejuran. Alberic. de Maletit de teſtibus a num.* 56. late *Muſcat. gloſ. examinator.*

Adeo, ut ſi teſtis ſit a litigatore deputatus ad teſtificandum in uno articulo, & deponit in alio articulo ultra petita, nil probaret; dictus *Alberic. ubi ſupra.*

16 In tertio requiſito dictum eſt ſupra, quod teſtes recipiendi ſunt in termino, ſed quando ſunt citati poſſunt etiam poſt terminum accipi, ante tamen publicationem, ut late ſupra.

Reſtat nunc advertere, quod teſtes licet ſint citati, & jurati in termino, nequeunt tamen recipi poſt publicationem, *c. Fraternitatis de teſtibus, Prag. 3. de teſtium refrenatione.*

Et ratio eſt, non ſolum favore litium finiendarum, ſed timore ſubornationis, ut *in Prag. 12. de ord. judic.*, qui timor ceſſat ante publicationem, cum donec non ſunt didicita teſtificata, adſit ſpes futuræ probationis; ita *Marian. Soccin. in repetit. ad dictum c. Fraternitatis num. 21. Abb. eodem c. num. 7.*

Hinc fit, ut dicta concluſio intelligatur, quando atteſtationes ſint perventæ ad notitiam litigantium; Nam ſimplex decretum publicationis non impedit receptionem teſtis in termino citati, vel jurati, ut ſupra; *Aut. at qui ſemel C. de probat. Fab. deſin. 62. C. de teſt.*

Poſt enim publicatos teſtes ulterius examinare non licet; *Text. in c. Fraternitatis de teſtib. Scop. ad Gratian. obſerv. 219. ex num. 12. & ad Nicol. fol. 47. n. 60.*

Nec teſtes producere, nec articulare licet poſt publicationem; Hoc regulariter.

Limitatur hæc regula in novem caſibus enumeratis per *Hyppolitum de Marſiliis in l. 1. §. ult. ff. de quaſtion.* Et 18. numerat *Ab. in d. c. Fraternitati.* 54. tradit *Soccin. eod. c.* ſex numerat *Firmianus* apud *Urſillum deciſ.* 218. alios *Theſaur. deciſ. 28., & 262. Faber definit. 2. & 5. C. de teſtibus.*

Quem frequentius notabimus.

Primus caſus eſt, quando citra culpam litigatoris, ſed ex dolo, vel mora Examinatoris, aut ex calumnia, & arte Adverſarii, teſtes non ſunt recepti; tunc recipi poterunt, etiam poſt publicationem, ita deciſum apud *Franc. deciſ. 371. Ricc. coll. 132. Guid. Papa deciſ. 24. Rovit. pragm. 2. de teſtium refren.*

Secundus caſus eſt, quando

Teſtes publicati nulliter recepti fuerint, puta a non Judice, vel ante litem conteſtatam, vel primum examen extra judiciale eſſet factum, vel abſque citatione, vel ex alia nullitate, & defectu, ut *gloſ. in Clem. 2. de teſtib.*, ubi habetur, quod teſtibus rite publicatis præcluditur via alios producendi; *Faber deſin. 7. C. eod. Rovit. Pragm. 2. de teſt. refrenat.*

Teſtes enim nulliter recepti non probant, *c. in nomine Domini de Teſtib. Theſaur. dec.* 28.

Ideo repeti poſſunt, ut eorum depoſitio convalidetur, *Scop. ad Nicol. fol. mihi 47. n. 50. Farinac. de teſt. qu. 66. n. 303. Grat. diſcept. forenſ. 890. n. 12. Theſ. dec. 28. n. 1.*, & dicta repetitio debet fieri, parte citata ad videndum juramenta eorum, *Scop. ad Nicol. d. fol. 47. num. 40.*

Tertius caſus eſt, ſi poſt terminum principalem, detur terminus ad impugnandum, vel ad coadjuvandum, vel detur terminus primi, & ſecundi beneficii, vel repulſæ in aliis terminis.

Quartus caſus eſt, ut poſt publicationem admittuntur in cauſis criminalibus ad rei defenſionem, licet non fuerint nec citati, nec jurati in termino; *Theſ. dec. 262.* penes *Ric. coll.* 213.

Quintus caſus, quando non adeſt timor ſubornationis, ut quando teſtes, & litigatores ipſi ſunt optimæ vitæ, & famæ, *Specul. in tit. de teſtib. Farinac. eod. tract. qu. 66. p. 6. Menoch. de arbitr. judic. lib. 1. q. 34.*

Alios caſus ponit *Motill. de grad. public. a num. 7.*, & vide *Affl.*, & *Urſil. in dec.* 216.

Et ſupra 60. caſus enumerantur, in quibus fallit dicta regula, de quibus vide multos caſus apud *cit. Affl.*, & *Urſill. d. deciſ.* 216.

At non eſt omittendum hic, quod Teſtes repeti poſſunt non ad inſtantiam Partis, ſed ex officio, quando probationes eſſent dubiæ, aut ſuſpectæ, ad claram, & certam declarationem atteſtatorum.

Nam quod Judex motu proprio, & ex nobili ſuo officio facit, minus ſuſpectum eſt, cum id faciat ignorantibus quodammodo litigatoribus; *c. per tuas ver. niſi forte, ibique Innocent. extra de reſtit. Fab. deſin. 2. num. 6. in allegatis C. de teſtib.*

De Teſtibus non minus duobus, nec ultra ſeptem adhibend.

17 Teſtes ſuper quolibet articulo, tres, vel duo ad minus produci debent; *l. quoties C. de naufrag. lib. 11. l. ubi numerus ff. de teſtibus, Motill. de grad. cit. ſeſt. n. 44. fol. 69. Scop. ad Nicol. fol. 49.* ante *n. 93.* Sed

Teſtes ultra ſeptem examinari non poſſunt ſuper unoquoque articulo, ſub pœna unciarum decem ab Examinatore, qui majorem acceperit numerum, ita *d. Pragm. 1. de teſtium refren.*

Limitatur primo, in factis antiquis, & in materia confinium, ubi decem teſtes pro tali articulo examinari poſſunt, ut *in d. Pragm.*

Limitatur ſecundo, ubi per Judicem interlocutum apparet ex cauſa ejus animum movente majorem numerum examinari poſſe, nam ad Judicis arbitrium relinquitur augendi dictum numerum uſque ad tertiam partem, ut in *d. Pragm.*

Limitatur hæc Pragmat. a DD. in perſonis privilegiatis, quæ poſſunt adducere teſtes in numero majori, ut deciſum refert *Rovit. in d. Prag. nu. 3.*

Et per aliam Pragmaticam ſtatuitur, ut in qualibet cauſa non recipiantur teſtes, ultra numerum quadraginta pro qualibet parte.

Et ſi Judici videbitur, ex cauſa, poſſit uſque ad numerum aliorum decem teſtium diſpenſare.

Sed in ſummariis cauſſis poſſeſſorii, vel quaſi, quindecim tantum teſtes pro qualibet parte in cauſa recipi poſſunt, & hoc etiam ſi plures, & multi eſſent articuli, quod in omnibus articulis ſimul junctis, teſtes ultra dictum numerum 40., & ex cauſa 50., aut in poſſeſſorio ſummario 15., minime ultra recipiantur, ſub pœna privationis officii, ut dictat *Prag. 50. de off. S. R. C.*

Et nota, quod

Teſtes ultra ſupradictum numerum ſuperflui, non probant. Imo nec poteſt litigator teſtium depoſitiones accomodatiores uſque ad ſeptenarium numerum, ad ſui placitum eligere. Sed ultimi recepti poſt ſeptenarium numerum expelluntur, *Rovit. ubi ſup.*

De teſtibus mortuis, vel recuſantibus jurare.

18 Teſtes renitentes jurare, poſſunt cogi ad juramen-

[illegible] præſtat [illegible] *ſcopo* per [illegible] S. [illegible] *tract. de teſt.* [illegible] *, num.* 6. & [illegible] *num.*24.

Teſtes moroſi [illegible] compelluntur [illegible] *l. cum habet* [illegible]

[illegible] olim [illegible] pœna [illegible] *num.*2.

Sed mu [illegible]

Quæ po [illegible] niſcunt ad [illegible]

Et [illegible] ipiuntur [illegible] qui a pars [illegible] *vis.*87. [illegible] 6.

At [illegible] aliquod [illegible] neſar [illegible] cogi [illegible] ,& [illegible] *tur , Caſtrenſ. &* [illegible] *in l. Argentar* [illegible] *C. de edendo.*

Et ex [illegible] pars damnum p [illegible] *Carav.* [illegible] 87 *num.* [illegible] quo , contra quem teſtes [illegible] di [illegible] practicari in crim. & in civ [illegible]

De [illegible]

19 Teſtes deb [illegible] quia ſi [illegible]

Sed C [illegible] *c. cum cauſam* [illegible] tis a [illegible] m . dæ [illegible] atteſtationum , ut [illegible] *a S. Geminiano in* [illegible] *de teſtib. num.* [illegible] *de* [illegible]

Adeo quod [illegible] deponens ſine ratione [illegible] cauſa [illegible]

Teſt [illegible] depo [illegible] & ſine [illegible] non [illegible] *de teſtib.* [illegible] redder [illegible] nonpro [illegible] *nu.*14. *f.* 589.

[illegible] ſcientia [illegible]

Item [illegible] idem *Stephan.* [illegible] *num.* [illegible] 98. [illegible] *tract.* [illegible]

Et hoc tene [illegible] , quia vid [illegible] hoc [illegible] ad verſ [illegible]

[illegible] *articulo* [illegible]

20 Teſt [illegible] ut, quam [illegible] *in L.* [illegible]

Sed hoc [illegible] ubique jus [illegible] ſum [illegible] prob [illegible] ponant [illegible] ad arti [illegible] ad [illegible] ſcrip [illegible] *R* [illegible]

[illegible] ex [illegible] ſum [illegible] *c.*89.*nu.*14. *& Thomas Tru* [illegible]

[illegible] .56 [illegible] ſum in S [illegible] R [illegible] *nu.* [illegible] *& Petrus* [illegible] *qu.* 9 *Coſta in* [illegible] *fol.*42. [illegible] 11.72. *nu.* 14. [illegible]

Q [illegible] coram Arbitro , ob [illegible] , & de anno [illegible] proce [illegible] id [illegible] on [illegible] *nu.* hoc [illegible]

21 [illegible] in una ca [illegible] indi [illegible] alia [illegible] ſa [illegible] teſtes referen [illegible] ſe p [illegible] el no [illegible] le [illegible]

[illegible] pet [illegible] e [illegible] non [illegible] ubi [illegible] *Bar.* [illegible] *n.* [illegible] *teſt* [illegible] *de* [illegible]

Et [illegible] m [illegible] , ſi [illegible] ex [illegible] eſſet [illegible] quo [illegible] Nam [illegible] pot [illegible] primo [illegible] , [illegible] bi tro J [illegible] ut [illegible] ſupra , admi [illegible] , vel [illegible] rimum [illegible] vel per ext [illegible]

Sed [illegible] Regno h [illegible] pr. [illegible] in reg [illegible] tione [illegible] , O [illegible] ditur prima d poſi tio [illegible] bo ad ve hum, [illegible] ndem acceptat , emo lo [illegible] ,& aff [illegible] le ref [illegible] abl [illegible] practica fi [illegible] tur in doct [illegible] aff [illegible] quod [illegible] recor [illegible] nego tio [illegible] teſt [illegible] ad [illegible] teſtific [illegible] re ſe [illegible] ndo [illegible] depoſ [illegible] ; quam praxim , & ob ervantiam [illegible] Regni [illegible] 11. & [illegible] 91 [illegible]

Et rati [illegible] , qui [illegible] Judex [illegible] poſi [illegible] que [illegible] teſ [illegible] not [illegible] ire [illegible] dere de [illegible] , vel [illegible] ta di [illegible] & pro Judi [illegible] ſemper præſum [illegible] ita idem [illegible] *nu. ſupra* 97.*nu.*6. [illegible]

[illegible] ego [illegible] Reg [illegible] Nea [illegible] M [illegible] tur [illegible] bis formul [illegible]

T [illegible] recuſ [illegible] depo [illegible] , q [illegible] ndo [illegible] tur [illegible] ita deciſum re fert *S* [illegible] *nu.* [illegible]

De [illegible]

22 R [illegible] ſi [illegible] um [illegible] probant, [illegible] quo [illegible] *Vi* [illegible] & [illegible] volen [illegible] q [illegible] od [illegible]

[illegible] verunt , [illegible] *V* [illegible] 8. [illegible]

Et [illegible] etiam prob [illegible] *R* [illegible] *ſupra.*

[illegible] fraſs [illegible] recognit [illegible]

ne, tam ſi ſint mortui quam Sacerdotes, ut ibi.

23 *F[illegible]mula dep[illegible]ſit[illegible]on[illegible] ſuper [illegible] at[illegible] ne exc[illegible]mmunicati[illegible].*

Die quinta Novembris e[illegible] retroſcripti anni, ibidem, &c.

Ma[illegible]nifico Capitan Giuſeppe Ciard[illegible]lo [illegible] Terra d Laurit o [illegible] Napoli [illegible] mor[illegible], ed abitant ne[illegible] Caſe[illegible] Ve[illegible] bi[illegible] d[illegible]. Regina vicino [illegible] grade di de ta [illegible] d'anni ſette[illegible] in [illegible] ut dixit, teſtis citatus, [illegible] productus, prævioque jud[illegible] int[illegible], & examinatus ſuper [illegible] articulis, primo &c.

Super primo, & omnibus [illegible] dice [illegible] come eſſo teſtimonio di qu[illegible] ſi conti[illegible] arti[illegible] ad eſſo Teſtimonio de verbo ad verbum non ſa più di quello, che ſi ricorda li meſi paſſati aver depoſto nella Cor[illegible] Arciveſcovile [illegible] Città a [illegible] ne di [illegible]omunica [illegible] Gregorio Coſta, [illegible] le depoſizione [illegible] ſo teſtim[illegible] tutto ed i[illegible] tenor ſeguente, vz.

Die qu[illegible]ar[illegible]a menſis Junii [illegible]6[illegible]8. N[illegible]p. &c.

F[illegible] ſi [illegible] i[illegible] tenor della rivela, e dopo inſerito ſi ſeguita, vz.

Quale [illegible] zione eſſo teſtimonio di nuovo ha fatto [illegible] ratifi[illegible]to, ed [illegible] to [illegible] la [illegible] rie, con[illegible] enza [illegible] eſem[illegible] lat[illegible] d[illegible] copia autentica eſibitami, che per maggior c[illegible] dell'identità d'eſſa è ſtata da me ſott[illegible] foglio per foglio, che è quanto dice ſapere eſſo teſtimonio de cauſa ſcientiæ, loco, & tempore, ut ſupra.

Io Capitan Giuſeppe Ciardullo di Geronimo ho depoſto, ut ſupra.

24 *F[illegible]m[illegible] l[illegible]elli, & decret[illegible] comp[illegible]endi[illegible] [illegible]ſ[illegible]bus menſis [illegible] prendum.*

F[illegible]tr[illegible] ex proceſſu S R.C. [illegible] venſ, ſive Albentii Marini pro [illegible], intitulato.

Proceſſus Julii Cæſ[illegible] de Mondel[illegible]is

Cum

Joanna Filippone hærede [illegible] Joannis Baptiſtæ, & An[illegible] de M[illegible]s. fo. 61.

In S.C. comparet Cl. Julius [illegible] de Mondellis, dicens in cauſa cum Joanna Filippone fuiſſe citatos Joannem Thomam C[illegible], Jacobum de Abundo, G[illegible]rium de Cur[illegible], qui [illegible] deponere, [illegible] num [illegible] parti ad[illegible] de [illegible] pro[illegible] eis, omn[illegible].

Die [illegible] menſ[illegible] Neap. per R[illegible] Conſiliarium Sc[illegible]pi[illegible]em Ro[illegible] um ſiſit provi[illegible], [illegible] ſupra[illegible] ſupradi[illegible] Juli[illegible] Cæſ[illegible] de Mondellis [illegible] teſtimonium veritati[illegible], de quibus interrogati fuerint in cauſa, quam habet cum Joa[illegible] Filippone, h[illegible]s, &c. compell[illegible].

Scipi[illegible] R[illegible].

Marinus pro Scacciavento.

C A P. XV.

De Teſtium abſen[illegible]um nominatione, & audientia.

S U M M A R I U M.

T*Eſtes abſente[illegible] a [illegible] co ju[illegible] debent a p[illegible] e nomi[illegible]nari, & a Judice debet expediri comm[illegible] pro illis examinandis, tam de j[illegible] Canonico quam [illegible]illi, & de Jure Regni, ut n. 1. & 5.*

Nominatio [illegible] ſtium intra R[illegible] quam [illegible] habent, & quem de taxatur diſtant a d[illegible]um, tam de Jure Regni, quam de Jure Canonico, num. 2.

Termin[illegible] [illegible] num. 3. [illegible]

N[illegible] [illegible] a qu[illegible] quæ dies [illegible] intimati [illegible] probat[illegible] & [illegible], n. 4.

Examen mittitur [illegible], [illegible] ſ[illegible], qui [illegible] cometur prop[illegible] aquitiori, num. [illegible] & v. de [illegible] 2.

Comm[illegible] examinan[illegible] teſtibus part[illegible] ad[illegible] ur, & ad[illegible] non[illegible] peatur, qui ſi [illegible] loc[illegible] ex[illegible], [illegible] ſubſtituere debet [illegible], a[illegible] examen [illegible] & q[illegible] ſi[illegible] [illegible] tus [illegible] num. 6.

Comm[illegible] [illegible] ſ[illegible]pcat [illegible] ario, qui aliquem [illegible] ta[illegible] a[illegible] [illegible] uda juramenta teſtium, ſufficit, & [illegible] bet[illegible] quir[illegible] num. 7.

Citat[illegible] ad [illegible] dend[illegible] juramentum [illegible] ium, an ſit ne[illegible] & c[illegible] tur opinione con[illegible], num. [illegible].

Nomin[illegible] um [illegible] R[illegible] & ex[illegible] R[illegible], qui[illegible] num. 9.

Commiſſ[illegible] pro examinan[illegible] ſ[illegible] in quibus c[illegible] ſibus p[illegible], & [illegible] quibus [illegible], num. 1[illegible].

Nomi[illegible] a R[illegible] requirit dep[illegible] ſitum, [illegible] tur, num. 11.

Nominat[illegible] ine intra R[illegible] nam [illegible] curr[illegible], & an[illegible] ſit pe[illegible] & quæ [illegible] ſur ad[illegible] am[illegible], num. 12.

Nominatio [illegible] extra Regnum debet fieri [illegible] nominibus, & [illegible] nomi[illegible], locus [illegible] extra Regnum in [illegible] ſuffi[illegible] exprime[illegible] num. 13.

Nominatio, quando ſit infra [illegible] & altra [illegible] quos dies dantur de jure [illegible] poſſunt [illegible] latinem pr[illegible], num. 14.

Dieta legalis eſt 20. milliarium per terram, & 5[illegible] per mare, num. 15.

Milliarium componitur p[illegible] p[illegible], num. 16.

Et p[illegible] per quinque [illegible].

Et p[illegible] per quindecim [illegible].

[illegible] per quatuor [illegible].

Nom[illegible] extra Regnum [illegible] non poteſt excedere [illegible] laicalis & in Eccleſiaſtic[illegible] num. [illegible].

Dep[illegible]ſitum quantum debet [illegible] & [illegible].

Dep[illegible]ſitum quomodo [illegible] po[illegible] renunciar[illegible] omni[illegible].

Ter[illegible] ſimplici & q[illegible] modo decre[illegible].

Nom[illegible] & [illegible] & d[illegible] jud[illegible] judicii, num. [illegible].

Impedim[illegible] examini [illegible] non impedit [illegible] bus & de [illegible] Mag. & [illegible] num. [illegible]2.

Fo[illegible].

[illegible].

N[illegible].

N[illegible] certa [illegible] num. [illegible]6.

N[illegible].

N[illegible] gio, [illegible] E[illegible].

T[illegible] Examin[illegible] quintentum [illegible] Conſ[illegible] remiſſæ.

Examinandi [illegible] poſt[illegible] ultra [illegible] duo[illegible] millia, num. 30.

*Teſtes an lapſo termino, & complet examine in partibus ſuper termino ſ mmario dato ſuper al gata contentione,poſſunt examinari:*num.31.

Teſtes non citantur in termino ſummario & p ſt actum facultatis datur formula recipiendi teſte num.32.

Teſtes jurati in termino recipi poſſunt poſt t m num, nec requiritur decretum Judicis ante publicationem,num.33.

Formula decreti publicationis, cum reſervatione quandocunque venerit examen alterius, & ſine d ta reſervatione dicitur clauſus terminus po pub icatio-nem,num.34.

*Cap.Regni deteſtantes inſertum in Rit.M.C.V.*289.*declaratur*,num.35.

Terminus teſ ium praſixtum durat quantum durare debet terminus teſtium ab ntium,num.36.

Publicatio fieri non pot ſt, niſi ela ſo termino tam intra Civitatem, quam extra, & quid ſi nominatio abſentium non fuit rit facta.

Teſtes habere debent ſalarium, & non co untur m ri ultra 15.dies, nec ad locum venire, niſi facto depoſito dietarum, & citati ab una parte poſſunt ab jus alia citatione ad inſtantiam adverſarii examinari, num.37.

Formula nominandi teſtes extra Regnum,num.38.

1 TEſtes quando non degunt in loco judicii, ſed procul abſunt, non ſunt ad judicium intervocandi, ſed committitur eorum examen judici loci, ubi teſtes degunt, vel alteri propinquiori, ſi ille loci fuerit allegatus ſuſpectus, ut habetur ex *Pragm. 7.de ord.judic.*

Verum, ut Judex examen committat opus eſt,ut litigator nominet illos alibi habere, qui ſi loco judicii,ut ex eadem *Pragm.* colligitur.

Nominatis teſtibus in partibus, expediuntur literæ miſſivæ, quæ litteræ miſſivæ, ſeu remiſſoriales in partibus pro examinandis teſtibus ſunt de omni jure; primo de jure Canonico, ut in *c.cum cauſam de teſtib.*de jure *ff.ut in l.ſed ſi quis ff.quemadmodum aperiant.* de jure civili, ut *in l.judices, Authentica apud eloquentiſſimum C. de fide inſtrum.* de jure Regni, ut *in Prag.*quæ incipit *poſt prædictas*, quæ ponit formam nominationis in *conſt.incipient.an pecuniis,& in Ritu M.C.V.*69.141.& 158.

2 Teſtis nominatio,& admiſſio teſtium de jure Regni eſt,ſi fuerit facta intra Regnum,& tunc ſi ſumus intra dietam,ideſt intra viginti milliaria a loco judicii,datur dilatio quindecim dierum, ſi ultra dietam, tunc multiplicabitur numerus dierum, tribuendo cuilibet dietæ quinque dies, ita tamen quod talis dilatio non excedat ſpatium trium menſium; *Rovit.Prag.*3.*de ordin.judic.*, & *Pragm.*6. *de dilat.*, & hodie ſervatur *Pragm.*7.*de ordin.judic.*

De jure vero Canonico, eſt, trium menſium, nimirum duorum ad probandum, & unius ad reprobandum teſtium perſonas; datur tamen major, vel minor dilatio Judicis arbitrio, habita ratione diſtantiæ loci *Scurrol.de remiſ.c.*24.*nu.*3.5. *c. aſ.tod.tit. cap.*7.*n.*7.*Sunſt r.d. .*3. *p.*7. *.*39.

3 Et dictus terminus currit die conſignationis litterarum commiſſorialium regul ter, lem *Beccac. de rem ff.cap.*7.*num.*12.*Sal.T n.loc cit.Buras.deci* 501.*num.*1.

Sed in Sacro Conſ. currit a die notificatæ electionis examinatoris, ut dicam infra.

Et ſi nullum tempus fuerit præfixum ali-, intelligitur præfixum, prout de jure, ideſt um um ſi remiſſoria conceditur in eadem Provincia ceſſi.

Sex um in Provinciis continentibus, & novem marinis § *petiam* 3.*nu.*3.*l.nec de ſtatu & dilat. rem uſ de remiſſionibus c.*24.*num.*8. *Tom.*18.

Ægidius deciſ. 427. *ver. ſed dicebant*, & procedere hoc de jure Canonico, & de ſtylo Reg. Curiæ, quæ dat normam & regulam omnibus aliis Curiis, præſertim Eccleſiaſticis, ut dicit *Peregrin. in prax. Vicariorum de teſtibus producti p.*12. *ſect.*7. *ſubſect.* 7. *nu.* 25.*Petra rit.*66.*num.*9.

4 Nominatio Teſtium debet fieri quando Teſtes non ſunt in loco judicii, & oportet petere dictorum teſtium audientiam committi in partibus, ubi ſunt teſtes, infra quinque dies, a die intimati termini probatorii, alias poſtea petita denegatur in noſtro Regno, ex *Pr .*77.*num.*9.*de offi. . S.R.Conſ.*, & ex *Prag.* 4.*n.*9.*de dilat.Rovit.n.*24.

Idem *Rovit. Pragm.*3. *de dilationib.collat.*44. *nu.*3. *Motill.de rad.cit.teſt.nu.*4.*& de grad.term.nu.*23.ubi advertit tutius, & utile eſſe talem nominationem facere in calce dicti termini principalis.

5 Nominatione teſtium abſentium facta intra tempus, ut ſupra expeditur commiſſio, & committitur Judici loci, ubi teſtes degunt, vel alteri propinquiori, quando Judex loci fuerit datus ſuſpectus; ut ipſe teſtes audiat, & inde dictorum depoſitiones clauſas, & ſigillatas tranſmittat ad eundem Judicem committentem, *l. Judices* 17. *de fide inſtrum. §.quoniam ſcimus Auth.de teſtib.Pragm. .de ord. judic,ubi ſup.*

6 Quæ litteræ commiſſionales parti traduntur. *Muſcat.G .ſuſpectorum num.*25.ſed ante expeditionem commiſſionis fit decretum, quod audientia teſtium committatur tali Judici.

Nominationis decretum debet notificari Parti,quæ notificatio vim habet citationis ad videndum juramenta teſtium abſentium.

Sed ſi adverſarius notificatus alium ſubſtituat exiſtentem in loco examinis faciendæ, vel ubi erit Principalis, tunc ad validitatem atteſtatorum, requiritur ſubſtituti citatio,vel principalis in loco examinis exiſtentis *DD. omnes in dicta l. Judices* 27. *C.de fide inſtrum.& in cap.*1.*de teſti nu.*17. & latius *Caravit. in rit.*158.*num.*8.*in fin.*, ubi dicit, quod hæc praxis oritur ex *cit.Tex.in l. Judices C.de fide inſtrumentor.*Ubi quod Judex mandare debet, quod partes vadant ad videndum juramenta teſtium N. N. coram examinatore, & intimatio commiſſionis fungitur vice requiſitoriæ ad videndum juramenta teſtium.

Et ſi non fiat requiſitoria dicto ſubſtituto, probationes eſſent nullæ, ut *in cap. in nomine Domini extra de teſtibus.Motill.de gradu elect. examinatoris nu.*10. ibi,*& de eo copia haberi poſſit loco judicii.*

Et ſi ſubſtitutus non reperiatur, quia eſt perſona ficta, vel abſens, aut aliter non reperibilis tunc mediante relatione duorum nunciorum non poſſe reperiri dictum ſubſtitutum, poterit examinator procedere ad examen teſtium,& ita practicatur.

Imo quando ſubſtitutus non eſt in loco, ubi teſtes recipiuntur, tunc non citatur ſubſtitutus; *Scopp. ad Nicol. fol.*45. *num.*60. *ex Maſcard. Seraph. Petra, & Motill.ubi ſup.cit.num.*10.

7 Et ſi Procurator, cui commiſſionales literæ notificatæ, alium non ſubſtituat ad U. J. T. talis notificatio habetur loco requiſitoriæ; *Motill. nu.* 17. *de grad. elect. .ſt. fol.mihi* 39.poſt *Carav. r t.*158.*num.*8.

8 Imo videndus *Car. de A ad Nic . fol.mihi* 42. *n.*255.dicens,quod judex non curet de citatione partis ad U.J.T.ſed debet advertere ad veriſimilitudinem veritatis, qua attenta etiam fidibus privatis credat ex *Cyriaco controv.*71.*num.*26.

Et quod ſubſtituti citatio ſi omittitur, non parit nullitatem *d. Alex. ubi ſupra, & de Laurent. deciſ. Avenion.*69.

Licet contrarium dicat *Petra ritu* 195.*num.*3. hoc eſſe nullitatem in noſtris tribunalibus. Poteſt meo judicio conciliari, quod ſit in arbitrio Judicis quanta fides adhibenda ſit; nam in Regno ſola facti veritate

 in-

inſpecta judicatur, & tanquam Deus, vel Princeps, poteſt Judex adhibere fidem privatæ ſcripturæ, [illegible] reverenter bentis, ut dicit *Bertol. conſ.82.* [illegible] *Alex. vol. conſ.6. col.2. in princ. vol.3. & conſ.* [illegible] *fin. vol.6. Felyn. in c. olim* [illegible] *de accuſat. Dec.* [illegible] *631. in fine, & 699. col. fin. Marant. p.4. diſt.9. verſ.* [illegible] *quarto num.2* licet *Carav.* [illegible] *288. num.* [illegible], dicat, in Regno hoc non habere locum, q[illegible] debet de negotio debito modo liqua[illegible].

9 Nominatio Teſtium, qui incolatum faciunt intra Regnum, differt [illegible] nominatione teſtium, qui degunt extra Regnum, ideſt tranſmare, ut noſtri Pragmaticæ loquuntur.

Nam intra Regnum regulariter commi[illegible] audientia tantummodo in cauſſa civili, quæ non excedit aureos quingentum, cujus ſummæ in Regno cauſa non æſtimatur nimis gravis.

10 Cæterum ſi cauſſa civilis excedit ſummam aureorum quingentum, quia exiſtimatur nimis gravis, audienti[illegible] teſtium non committitur, prout neque in cauſſa [illegible]minali, uti cauſſa ſimiliter ardua, tum ob gravitatem negotii tum ob ſuſpicionem [illegible], ſed ipſe Judex, vel examinator electus [illegible] ſolet ad teſtes abſentes recipiendos, vel [illegible] ipſi teſtes ad locum judicii, ex doctrina *Caſtr. in* [illegible] *Judices Cod. de fide inſtrumentorum, A*[illegible] *in conſil.* [illegible] *Moſ*[illegible] *ſuſpectorum nu.9. R*[illegible] *Pr*[illegible] *m.7.* [illegible] *ord. judic. num. 8.* [illegible] *158. num.6. Conſta*[illegible] *in Pra*[illegible] *m.7. de ord. judic. num.15 & in Pragm.4. de dilation. num 8. & 9.*

Et licet Ritus M.C.V. [illegible]et, ut infra dictam non committatur audientia Teſtium, tamen dict[illegible], hodie non ſervatur, ut advertit *Moſil. de grad. citat. ſeſſ. n.6* [illegible] ſervatur *d.* [illegible] *ap.7. de ord. judic.* [illegible] *tes* [illegible] annos, nam Ri[illegible] M. C. fuerunt emanati anno [illegible]57. & *d. Pragm. anno 1477. & ſic 20. annos p*[illegible] *& n*[illegible] 60. ut dixi *Moſ. l. de grad. cit. ſeſſ. nu.10.* ubi re[illegible] *Sanfel*[illegible] *& Carav.* de dicta Pragmatica non re[illegible].

[illegible]mita hanc concluſionem, ubi teſtes eſſent infirmi, vel perſonæ graves, aliter ve impediti.

Vel nominans eſſet Civis Neapolitanus.

Vel Judex, aut Examinat[illegible] accedere noluerint, tunc committitur Audientia etiam in cauſſa gravi, & ardua, ut ſupra, Officiali quæcumque juriſdictionem habenti. *A*[illegible] *& R*[illegible] *Prag.9. de* [illegible] *Moſill. de grad. citat.* [illegible] Quod intellige in M.[illegible]V. & aliis T[illegible]bunal[illegible] C[illegible] ſine R[illegible] [illegible]natores [illegible] committ[illegible]ur, [illegible] ad inſtan[illegible] dictorum Examinatorum anno [illegible]98. fuit ord[illegible]atum, ut in omnibus cauſſis motis [illegible] ad ipſos examinatores ſpe[illegible] exami[illegible] teſt[illegible] qu[illegible]m extra Civitatem *Pragm.* [illegible]*7 de offic. S.R.* [illegible] *Moſil. de gradu* [illegible] *num.2. &* [illegible] *grad.* [illegible] *fol.* [illegible]9.

Li[illegible] tamen, quando nominatio fit a Neapolitano, vel quando exami[illegible]tores r[illegible]unciav[illegible] *Mo*[illegible] *d.* [illegible] *ſeſſ. num.* [illegible]2

[illegible] Regnum [illegible] dicta [illegible] hæc eſt [illegible] differentia.

11 Secunda, nam extra Regnum nominatio, [illegible] mitta[illegible] requiri[illegible] depoſi[illegible] quindecim quolibet menſe, liberan[illegible] pro [illegible] parte Curiæ, & [illegible], & ad [illegible] ſarii, ſi eſt advena, ſi nominan[illegible] di[illegible] probando, *prag.* [illegible]*3. & 4. de dilationibus, de Franch.* [illegible] *57.*

12 Nominatione vero extra Regnum [illegible] Procuratores puniebantur pœna [illegible] aureorum; *prag.1. & 3. de Pr*[illegible]*or. & prag.31. d*[illegible] *R.C.*

Hodie eſt aucta ad a[illegible] quinquaginta per *prag.* emanatam a D. Petro Antonio ab Aragonia, quæ eſt [illegible] 5.

Ubi eſt notandum, quod cauti Procuratores [illegible] dictam nominationem petunt cum ſpeciali mandato, ut dicta pœna [illegible] contra principales; nam ſi mandatum habuerint, & probationes aliquas non fecerint pœna dic[illegible] Procuratoribus eſſet unius unciæ, ſed ſi [illegible] mandato pœna erit duarum unciarum, ut in *d. pr*[illegible]*1. & 31. ut ſup.* quæ hodie eſt aucta ad 50. ut in *d. pragm. 8.* [illegible]*ſup.*

Sed ad evitandam totam pœnam poteſt renunciare nominans, antequam fiat publicatio in cauſſa, ut inferius [illegible].

Tertio diff[illegible], nam

13 Nominatio tranſmarina, ideſt extra Regnum, fieri debet non ſolum cum exp[illegible]tione loci, ubi Teſtes degunt, ſed etiam cum expreſſione nominis, & cognominis, alias non auditur, [illegible] poſtea incontinenti nominans vellet ſpeci[illegible] omina, ut *p*[illegible] *m.4. §.9. de dilat.*, quæ loquitur [illegible] nomina[illegible] ne extra Regnum facta, cum declaratione ut[illegible], ac ſi [illegible] in totum Regnum in ultimis partibus [illegible]; hinc Praxis inolevit, ut intelligat[illegible] requ[illegible] expreſſi[illegible] loci, nominis, & cognominis, etiam [illegible] ſimpliciter extra Regnum, *Moſ*[illegible] *ſeſſ. nu.5. Re*[illegible] *rit.140. n.7. de Franch. dec.57.*

Et quoties talis expreſſio [illegible] fieret, terminus nominationis intelligeretur [illegible]erum vi[illegible], ut in *d. prag. 7. de ord. judic. Moſill. in d. grad. citat. ſeſſ. n.5*

Intra vero Regnum debet exprimi [illegible] degunt, ſed non eſt neceſſaria [illegible]minis, & cognominis expreſſio; *d. pra*[illegible] *m.4. de* [illegible] *Moſ*[illegible] *de grad. cit. num.3. fol. mihi 38. & de Marin. ad Rever. dec. 203. nu.6.* dicit nominationem eſſe faciendam juxta *pragm.7. de ord. judic.* quæ mandat, ut manifeſtentur loca, in quibus Teſt[illegible] ſunt examinandi, & [illegible] ſit Neapolitanus, unde ſi qu[illegible] nomin[illegible] drunti, habetur, ac ſi nominatio fact[illegible], dum certa loca, in quibus eſſent [illegible] non fuerunt manifeſtata.

Quarta differentia nominationis i[illegible]a, [illegible] gnum eſt, ut

14 Nominatio teſtium intra Regnum, quo[illegible] in loco diſtanti infra dictam, i[illegible] intra 20. [illegible] tunc terminus dierum quindecim continuorum [illegible]tuitur.

Si vero teſtes nominati diſtent ultra dict[illegible] ultra prædictos quindecim dies, qui da[illegible] dicta, conceduntur alii dies quinque [illegible] lis dictis ſequentibus. [illegible] tamen [illegible] omnes non excedant tres menſes, [illegible] dirigatur ad extrem[illegible] Regni partes, [illegible] *7. de ord. judicior.* Verum ex juſta cau[illegible] pro ſuo arbitrio majorem d[illegible]onem [illegible], & partes quoque communi conſenſu dilat[illegible] prorogare, ut *in dicta pragm.*

15 Et nota, quod dieta legalis eſt [illegible] *l.2. §. ſi quis cautionibus.* Quæ intellig[illegible] per [illegible]m. Nam per mare dicta eſt 50. mill[illegible] *p.* [illegible] *verſ. demum ſcias col.4.* [illegible] Sed [illegible] fit ſemper per terram, & non per mare, *R*[illegible] *dec. 66. n.4.* [illegible].

16 Mille paſſus faciunt milli[illegible] [illegible] *& Litium* [illegible] *de verb. ſign. & glo.* [illegible].

Quinque pedes faciunt pa[illegible] *& Bart. in l.* [illegible] *ff. de verb. ſign. ſ.*

Quindecim digiti faciunt pedem, *Text. &* [illegible] *in cap. fic* [illegible] *17. qu.4.*

Quattuor grana h[illegible] unt digitum [illegible]ra.

17 Nominatio ve[illegible] Regnum, qu[illegible] marſina appel[illegible]tur, co[illegible] ditur cum termino [illegible] Judicis. Verum non poteſt exced[illegible] novem menſium, *l. ne* [illegible] *ſtatu C. de dilationibus*, & de hoc non [illegible]bemus [illegible] Regni.

In Curiis vero Eccleſiaſticis non poteſt excedere ſpa-

ſpatium ſex menſium in Provinciis continentibus, & novem in tranſmari[illegible]s, §. *partium 3. quæſt. 3. Peregr. in prax. Vicariorum de teſtibus par. 2. ſectione 2. ſubſect. 7. num. 25.*

Et adverte, quod cum hac diſtinctione intelligi debet *Petr. rit. 69. nu. 3.* qui indiſtincte ibi loquitur.

18 Et pro quolibet menſe dicti termini conceſſi, nominans tenetur ſtatim depoſitare ducatos quindecim; ideoque ſi ſteterit per omnes ſex menſes, depoſitum erit ducatorum nonaginta, *pragm. 3. & 4. de dilation. de Franch. deciſ. 57.*

Quod depoſitum fieri debet infra illos quinque dies datos ad nominandum, ut dixi ſupra *num. 4.* quo termino elapſo, licet infra quinque dies ſit facta nominatio, tamen, quia non fuit facta cum depoſito, non dicitur facta recte ad mentem *pra[illegible]*. Adeo quod, ſi deinde fiat depoſitum, non admittitur. *Rovit. in prag. 3. nu. 5. de dilat.* & deciſum refert *Sanf. dec. 5. nu. 8. lib. [illegible] Th[illegible]r. verb. nominat. teſt. Petr. rit. 140. n. 8.*

Et depoſitum requiritur etiam pro teſtium repetitione; *Petra l. co. ci[illegible]* deciſum refert.

19 Verum ad evitandum dictum menſtruum depoſitum, cautela erit, ut nominet habere teſtes extra Regnum, cum proteſtatione, quod ea vult uti ac ſi eſſet intra Regnum, & tunc terminus conceditur, non ultra tres menſes, *pragm. 4. de dilation. §. 9.* vulgo dicta, *dell'i ventiotto capi de l'Anno 1612. de Franch. d. deci. 57. nu. 2. Petra d. rit. 140. n. 9.*

E[illegible] evitandam totam pœnam videns non poſſe uti ob aliquod impedimentum, nominatis renunciare poteſt uſque ad publicationem excluſive, ideſt antequam fiat publicatio, ut firmat *Moti[illegible] in grad. rit. teſt. n. 15. ex Rovi[illegible] prag. 1. & 4. de procur.*

Et licet *Gailup. p. 2. cap. 24. nu. 1.* dicat, quod dicta renunciatio debet fieri eadem die, vel ſequenti poſt factam nominationem ex *prag. 59. de offic. S.R.C.* tamen idem *Gailup.* ibidem concludit poſſe renunciari, antequam dilatio labatur, ex *[illegible] in repetit. cap. 1. de vaſſal. decrepit. ætat. nu. 249.* Et ratio eſt, quia *d. prag.* hodie circa hoc non ſervatur, ut teſtatur *Dom. Scop. ad Nicolinum fol. 50. nu. 90.* & in noviſſima impreſſione cum additione *D. Caroli de Aleſſi eſt fol. 41. num. 90.* & melius *Rovit. in prag. 1. nu. 4. de Procurat. Petra rit. 1[illegible] num. 6. Franc. de Conſtant. in pragm. 59. de officio S.R.C. n. 6. fo. 158. tom. 1.*

Adverte tamen, quod Procurator nominationi factæ renunciare non poteſt, nam dicta renunciatione non obſtante poteſt Principalis ea uti, ut deciſum refert *Gi[illegible]us ad Latrum de[illegible] 59. num. 8. D. Marades ad Gailup. p. 2. cap. 24. num. 2.*

20 Nominatione ſimplici, ideſt intra Regnum obtenta, infra dies quinque poteſt etiam obtineri nominatio tranſmarina, ejus tamen dilatio currit non a die quo obtinetur, ſed quo cœpit pro[illegible] nominatio ſimplex, *Gutierrez lib. [illegible] practic. qu. 56. nu. [illegible] Rovit. pra[illegible] 3. num. 8. de dilat.*

Idem[illegible] to termino fuerit aliquid oppoſitum, & poſt fit [illegible]retum fieri [illegible]itum, ut terminus alias datus currat. Tunc [illegible]imum [illegible] termini per oppoſitionem [illegible]is [illegible] ſuſ[illegible]m; terminus quinque dierum pro nomin[illegible] teſt[illegible]que currere cœpit, niſi ab ultimo [illegible] quod [illegible]minus alias datus currat, ut late [illegible] *Petr[illegible] 140. n. 3.*

Aliter eſt, quando proteſtatio [illegible] brevitate termini, & poſtea fit aliud decretum [illegible]. Tunc terminus nominationis teſtium quinque [illegible] currit a primo decreto & non a ſecundo, ut deciſum refert *D. M[illegible] ad ſing. 119. [illegible]*

Dilationes currunt a die, quo literæ [illegible]ſſioriales parti conſignantur; *Muſcat. part. 5 [illegible] poſt [illegible] num. 25. M[illegible] de [illegible]rad. cit. teſtium num. 13.* Quod procedit cum nominans ſtatim literas commiſſionales habere [illegible]

mus incipiet a die notificati decreti audientiæ teſtium, & ſic obtinuiſſe teſtatur *Motel. ubi ſupra, & Muſcatel. dict. d. num. 25.* quod inſtantiſſime petendæ ſunt commiſſiones, & cautela erit, ut conſignetur Scribæ ſalarium pro expeditione commiſſionum facta per Scribam apoca de recepto, ne terminus labatur in ejus præjudicium; nam vidi nonnullos excluſos a nominatione, qui in termino non procuraverunt commiſſionis expeditionem.

21 Nominatio teſtium facta ab una parte, tam intra, quam extra Regnum, eſt communis etiam adverſario, quia omnis dilatio eſt utrique parti communis, licet ei non inhæreat. *Rovit. prag. 7. nu. 22. de ordin. judicior. Moti l. de grad. cit. teſtium n. 16.* & ita per integerrimum *D. Joſeph Conſtantin. anno 1701. die 28. Junii* tunc Judicem M. C. V. fuit deciſum, eſſe expediendas, & conſignandas commiſſiones Cajetano Roſello pro examinandis teſtibus in Caſali [illegible]agenartum, ubi admodum Reverendus U. J. D. Joſeph Petraglia dicti Cajetani adverſarius nominationem teſtium fecit, & dictus Cajetanus non inhæruit, oppoſitis per dictum Reverendum non obſtantibus, in Banca Magnifici Salerni, penes Joſeph Campaſe Scribam.

Adeo eſt communis, quod durante termino nominationis, durat etiam terminus teſtium in Civitate, ſive in loco judicii, ut dicemus inferius.

22 Et ſi poſtquam conſignatæ fuerint commiſſiones pro examinandis teſtibus, ab Adverſario productum fuerit aliquod impedimentum, examen non impeditur; niſi ſpecifice fuerit facta inhibitoria, & Examinatori in partibus notificata, de quo ſtylo tam Magiſtri Actorum, & Scribæ S.R.C. quam M.C.V. fidem fecerunt ad requiſitionem Domini U. J. D. Julii Barreſe, tenoris ſequentis.

Allo Spett. Sig. Reg., Preſidente del S. R. C.

Il Dottor Giulio Barreſe rappreſenta a U. S. come tiene di biſogno di una fede delli Magnifici Maſtro d'Atti, e Scrivani del S.C., qualmente nelle cauſe, che s'attitano in queſto Tribunale, quando ſi fa l'elezione degli eſaminatori [illegible] ſi ſpediſcono le commiſſioni pro audientia teſtium, e ſi conſegnano alle Parti per eſaminare in partibus, ſi pratica per ſtile inveterato, che non s'impediſce l'eſame a petizione della parte, ſopravenendo qualche impedimento, ſe non ſarà eſpreſſamente ordinato dal Signor Commeſſario della cauſa all'eſaminatore, che non eſaminaſſe, e ritrovandoſi eſaminato, ſi riceve l'eſame, per averſene ragione ut juris. E così medeſimamente ſi oſſerva, quando li teſtimonj ſi avranno da eſaminare in Civitate, per tanto ſupplica U. S. ſi degni ordinare, che ſi facci fede della verità, ut Deus.

Fiat fides veritatis ſervata forma ſoliti.

Rubinus R. P.

Proviſum Neap. die 30. Octobris 1709.

De Neapoli, &c.

In eſecuzione del ſuddetto ordine facciamo fede noi ſottoſcritti Maſtro d'Atti, Scrivani, ed Eſaminatori del S.R.C. come per antico, ed inveterato ſtile del Tribunale di eſſo S.R.C. [illegible] ſempre praticato, conforme alla giornata ſi pratica, che nelle cauſe civili inter partes, quando ſi è fatta l'elezione dell'eſaminatori in partibus, unico actu ſi ſono ſpedite le commiſſioni pro audientia teſtium, e ſi ſono conſegnate alle parti, che avevan da eſaminare, e venuto l'eſame, o pure, che non ſi foſſe eſaminato per alcuno delle parti, ma ſcorſo il termine ad probandum, ſi è fatta la moniſione per la pubblicata, e ſucceſſive la concluſione, ed altri atti inſino all'eſpedizione della cauſa, e quando ſi è portato qualche impedimento con ſuppliche del Signor Preſidente di eſſo S. C., o comparſe, o repliche dalle parti, adverſus del termine, o ſoſpenſione dell'eſame, ſebbene quelli foſſero ſtati

ſtati ricevuti; con ſpecificazione nella preſentata, poſt conſignationem literarum commiſſionalium, non ha impedito il corſo del termine, nè ſoſpeſo l'eſame, ſe non che quando foſſe ſtato preciſamente ordinato da detto Signor Preſidente, o dal Signor Reg. Conſigliere Commeſſario all'Eſaminatore eletto, che non aveſſe eſaminato; Però ritrovandoſi aver eſaminato, prima, che ſi foſſero preſentate l'inibitorie allo eſaminatore, quella ſi è ricevuta, e ſe n'ha ragione, prout de jure, e per eſſer così la verità n'abbiamo fatto la preſente ſottoſcritta dalle noſtre proprie mani; in Napoli li 5. Novembre 1709.

Io Dottor Nicolò d'Aleſſio Maſtrod'atti del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Dottor Franceſco di Napoli Maſtrod'atti del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Dottor Filippo Figliola Maſtrod'atti del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Dottor Aniello di Litto Maſtrod'atti del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Dottor Angelo Morvillo Maſtrod'atti del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Andrea d'Onofrio Maſtrod'atti del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Michele Palermo Maſtrod'atti del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Dottor Giuſeppe Carlo Cuſtoli Maſtrod'atti del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Dottor Tomaſo Rubino Maſtrod'atti del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Antonio Borzone Maſtrod'atti del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Giulio Valente Maſtrod'atti del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Giuſeppe Sigiſmundi Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Aniello di Puorto Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Nicolò Donato di Leo Scrivano del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Nicolò di Domenico Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Domenico Teleſe Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Benedetto Graziano Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Franceſco Antonio Caſtaldo Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Giuſeppe Ricciardi Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſupra.

Io Simone Idozza Scrivano del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Ignazio Vittorio Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Rocco Antonio Cocozza Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſup.

Io Antonio Formicola Scrivano del S.C. ſo fede, ut ſupra.

Io Andrea Montello Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſupra.

Io Carmine dell'Olmo Scrivano del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Giuſeppe Fagone Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſupra.

Io Gaetano di Affermo Srivano del S. C. ſo fede, ut ſupra.

Io Nicolò Anaſtaſio Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſupra.

Io Nicolò Borcelle Scrivano del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Nicolò Schena Scrivano del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Marco Piſano Scrivano del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Biaſe Brogna Scrivano del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Giacinto di Roſa Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſupra.

Io Domenico Coſta Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſupra.

Io Filippo Atteruſo Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſupra.

Io Pompeo di Rinaldo Scriv. del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Matteo di Fuſco Scrivano del S.C. ſo fede, ut ſup.

Io Nicola della Monica Scrivano del S. C. ſo fede, ut ſupra.

Io Pietro Sant'Aniello Scriv. del S.C. ſo fede, ut ſup.

Cauti Procuratores Adverſarii in calce commiſſionalium, quando eæ notificantur, opponere ſolent proteſtationes ſalutares.

23 *Formula dictæ proteſtationis ad teſtes.*

N. N. Procurator proteſtatur contra teſtes in partibus recipiendos, & contra dicta, & dicenda ab eis, quatenus contra, non aliter, & ne admittantur Conſanguinei, aut Affines, inimici, aut aliter de jure prohibiti, reſervans repulſam, & repulſam repulſæ, „ (hodie tantum dicitur, *reſervans repulſam ſervata forma novella Conſtitut.* ratione, ut in *cap. de repulſa*) & quod non admittantur articulis impertinentes, & de jure non admittendi, & inhibetur talem de tale ad U.J.T. & inſtat deſtinari dies, hora, & locus recipiendi teſtes &c. De quibus clauſulis diximus in retroſcripto cap., & *Moril.* advertit *in gradu elect. examinat. num. 7. & in gradu citat. teſt. num.* 19.

Reſervatio repulſæ eſt neceſſaria, nam ea deficiente denegatur repulſa, ut dicimus in cap. de repulſa, & advertit *Morill. ubi ſup. n. 20. ex Agʹ. B dec.* 351. *nu.* 8.

Et quando agitur de cauſa magni momenti, additur clauſula 23. *inſtat teſtes recipi coram Domino cauſæ Commiſſario, vel coram Domino Judice.*

24 Teſtes regulariter debent omnino accedere ad locum judicii in cauſſa repulſæ, aut examinator, aut Judex ad locum teſtium, & hoc fit ex odio repulſæ; *de Marin. ad Revert. dec.* 542. *ſub n.* 1. *D. Carol. de Alex. ad Nicol. fol.* 28. *n.* 290. *ex rit. M.C.V.* 146. *ubi Caravit.*

Limitatur hæc concluſio, quod ubi juſtiſſima urget cauſa, poteſt Judex nominationem concedere in cauſſa repulſæ; *Urſill. decif.* 251. poſt *nu.* 3. *Rovit. pragm.* 11. *num.* 11. *de ordine judiciorum.*

25 Immo ſemper concedendam eſſe, niſi calumnioſe petatur, concludit *Altim. ad Rovit. conſ.* 44. *lib.* 3. *num.* 2. *Petra rit.* 73. *num.* 8. & ratio eſt, nam alias defenſa contra teſtes tolleretur.

Item quando duo teſtes tantum forent examinandi in S.C. tunc admittitur nominatio de ſtylo S.C., teſte *Urſill. decif.* 351. poſt *num.* 3. & *Rovit. loco cit. nu.* 19., ſed in aliis Curiis ſive ſint duo, ſive ſint plures teſtes, debet committi audientia teſtium Officialibus loci, ut late dico in cap. de repulſa. „ Ubi vide quid notavimus ex *nov. Conſtit.*

Et cave *Caravita rit.* 146., ubi dicit nunquam committendam eſſe audientiam teſtium in cauſſa repulſæ, quia contrarium hodie ſervatur in praxi, ubi calumnioſe petatur dicta audientia, & ſic concludit *Petra d. rit.* 146. *num.* 6.

26 Nominatio teſtium generalis, & incerta non admittitur, ut ſi nominat teſtes habere in Regno toto, vel ſimiliter, ſed debet exprimere aliquas Civitates, vel oppida, vel ſaltem Provinciam Regni; *Sanfelic. in prax. ſect.* 49. *num.* 3. & ego pono; *Sarnus in prax. civil. tit. de nominat. teſt.*

Nominatio teſtium abſentium debet fieri cum proteſtatione Curiarum ſuſpectarum, proponendo Curias ſuſpectas in eodem actu nominationis, alias Judex propinquiorem Curiam eligit ad ſui libitum, *Carav. rit.* 158. *n.* 8. & *rit.* 69. *n.* 11. & ſtatuitur *in pragm.* 97. *de ord. jud. Morill. de grad. cit. teſt. num.* 3. *de Marin. ad Revert. decif.* 542. *in fine*, etiam in cauſſis Neapolitanorum, ut ex gratiis conceſſis, ut ibi, & eſt in Regno *Pragm. Reſponſalibus* 9. *de ord. jud. ante num.*

2. ibi

Digitized by Google

2. ibi: *Pro examinatore intelligatur Ordinarius loci, & in ejus abſentia, vel ſi præſens fuerit, vel ſuſpectus, Epiſcopus, vel Vicarius, & num. 2. ibi: Item Rector Majoris Eccleſiæ, niſi prædicti ſuſpecti eſſent, quo caſu ſine ulla dilatione alius eligitur, partibus non ſuſpectis.* Sed adverte, quod dicta *Pragm.* eſt correcta in beneficium Vicarii, & Rectoris, quia laicis tantum committitur hodie.

27 Nominatio teſtium in repulſa, vel beneficiis ad pinguius probandum, admitti non debet, ſi petatur, cum aliqua clauſula proteſtativa v3. ſi ea indigeat, vel aliis verborum ambagibus, ſed fieri debet ſimplex, ſub pœna duarum unciarum auri, injuncta Mag. Actor. ſcribentibus, & concedentibus ſupradictas dilationes, *pragm.62 de offic.S.R.C.*

In cauſſis enim beneficiorum ad pinguius probandum admittitur nominatio, ſicut in primo termino, *Muſcatell. p.6. gloſ. adverſæ num. 2.* & ratio eſt, quia privilegiatus per beneficium reſtitutionis, in priſtinum ſtatum reſtituitur, ut poſſit examinari, & omnia facere, quæ faceret in termino principali, & vide *Muſcat. loc. cit. & in ſua addit.*

28 Neapolitani, ſive habitatores in dicta Civitate gaudent privilegio, ut in ſuis cauſſis committatur audientia teſtium Ordinario loci non ſuſpecto. Et ſi cauſa ſuſpectionis ab Adverſario oppoſita juſta Iudici videtur, tunc committitur Ordinario locorum vicinorum, nec opus habent, ut examinatores S.C. renuncient, *de Marin. ad Revert. deciſ.203. num.6. & deciſ.542. in fine*, ex ſpeciali gratia in anno 1505. a Rege Catholico conceſſa, & eſt in *cap.63.* inter gratias Neapol. *fol. 47. aterg.* tranſcripta a *D. de Marin.* v3. *Item ſupplicano V. C. M. ſi degni ordinare in tutte le cauſe de Napolitani, ed abitanti in eſſa Città, ne le quali biſogna eſaminare teſtimonj extra il territorio, e diſtretto di detta Città, ſi debbiano commettere agli Ordinarj de' luoghi non ſoſpetti. Eccetto le cauſe criminali, e feudali, etiam ſe la Parte contradiceſſe, ſenza legittima ſoſpezione. Placet C. M. exiſtente juſta cauſa ſuſpectionis, quo caſu committatur Ordinariis locorum vicinorum.*

Sed quando litigantes non ſunt Neapolitani, nec habitatores in Civitate, tunc in cauſis civilibus in S.C. committi non poteſt audientia teſtium, niſi prævia renunciatione examinatorum.

29 Item ſi de re pauci ponderis agitur, aut ſi litigans eſt pauper, in Reg. Camera, & M.C.V. committitur audientia teſtium etiam in feudalibus, & criminalibus, non obſtante *Conſtitut.* in pecuniariis, quæ ſtatuit in feudalibus, & criminalibus, non committi, ex *Gizzarell. deciſ. 27. & Revert. in dec.203.* Quia hodie non ſervatur dicta deciſio Reverterii, ſed committitur audientia, *de Marin.* ibi: *infra quincentos ducatos, & in cauſis pauperum committitur Officialibus locorum abſque renunciatione Examinatorum*, teſte *Conſtantio ad Pragmaticam 7. de ordine judiciorum num.55. & Pragm.4. num.8. & 9. Petra rit.158.* Et quod ultra ſummam ducatorum quincentorum non committitur, niſi præcedat renunciatio examinatorum, adeſt *Prag.49.58.59.74. & 75. de offic. S. R. C.* & vide, quæ dixi in *cap.8. de elect. examinatoris nu.9.*
„ ubi & videre potes, quæ obſervatione digna ex nov.
„ *Conſtit.* reconſuimus.

30 In cauſis vero infra ſummam ducatorum mille ſolvi non debet acceſſus, nec receſſus; ita fuit ad eorum inſtantiam ordinatum anno 1598. ut in *pragm. 75. de officio S.R.C. Moscll. ubi ſup. nu.2. in gradu elect. exam.* ut dixi in *cap.8. de elect. examin. 8. ver. prag.74.*

Et pro requiſitoria nullus debet ſolvi dirictus, licet ex abuſu Examinatores exigant granos quinque pro requiſitoria, nec contribuunt Actuariis tertiam partem unius caroleni, pro quolibet teſte, imo extorquent majorem quantitatem, ut exclamat *Mo-*

ſcill. ubi ſup. cit. num. 2.

An & quando teſtes poſſunt poſt lapſum terminum recipi.

31 Pulchra eſt quæſtio, an dato ſummario termino ſuper allegata conventione, & completo examine in partibus, lapſoque termino, juxta diſtantiam loci ad formam *Prag.7. de ordine judiciorum* impartito, poſſit quis, vel ne examinari facere teſtem in Civitate, altera parte reluctante.

Et videtur negandum, non ſolum attento jure communi ex *l. finali ff. de feriis, & l.1. C. de dilationibus*, cum omnis terminus, nonniſi ſemel in cauſſis dandus ſit; ſed etiam de jure Regni, ex conſtitutione incipiente, *lite legitime conteſtata*, ubi prima dilatione finita, ſecunda dilatio danda non eſt, & *ritus M.C.V. 69.* mandat, quod teſtes examinari debeant, infra ipſum terminum, alias de cætero non audiantur, & per *Pragm.7. de ordin. judicior.*, mulctatur Judex pœna duarum unciarum, ſi prorogat terminum, ſine juſta cauſſa, vel ſine expreſſa ambarum partium voluntate, & per *Pragm.9. eodem tit. in principio*, ibi: *ad examinationem teſtium procedatur infra dilationem.*

Adeo quod ſi teſtes recipiantur a Judice, poſt terminum lapſum, probationes ſunt nullæ, & ita ſervari teſtatur *Joan. de Amic. conſ.28. num.2.*, quem ſequitur *Gallup. p.2. cap.8. num.15.*

Et quod poſt terminum recipi probationes minime poſſint, ſi pars contradicat, ex cauſa termini lapſi, ita tenet *Seſſe deciſ. 82. num. 2.* quem ſequitur idem *Gallup. d. cap.18 par.2. num 17.*

Tamen in praxi ſervatur, quod in termino ordinario poſſunt recipi teſtes citati in termino, etiam poſt factam publicationem, & etiam poſt monitionem ſuper expeditione cauſſæ, prævio decreto, quod recipiantur; & de eis habeatur ratio quæ, &c. quod intelligendum, ſi nondum ſint dictata teſtificata, ideſt non ſint lectæ depoſitiones adverſariæ.

Quæ praxis mihi videtur fulcita, ex *prag.3. de teſtium refrenat.* quæ mandat, ut poſt publicationem, teſtes non recipiantur, niſi fuerint nominati ante publicationem, vel juſte impediti, quod procedit etiam in termino repulſæ, *de Mar. ad Rev. deciſ. 282. Petra ritu 285. num.3. Thorus p.3. ſect.3. verſic. Teſtes additis. D. Franc. de Conſtant. ſuper d. pragm.3. de teſtium refrenat. num.24. & ſequent. D. Marad. ad Gallup. p.2. cap.18. num.9.*

32 Et in termino ſummario, in quo teſtes non citantur, ſed habentur pro citatis, nec fit publicatio, ſed loco ejus fit facultas, poſt hunc actum fit decretum, *quod pars infra tot dies valeat producere teſtes, de quibus habeatur ea ratio, quæ de jure, &c. Thorus in ſupplem. verbo Terminus ad dicendum fol. 627. Dominus Conſtant. in d. pragm.3. num.27. Dominus Marad. ad Gallup. d.p.2. cap.18. num.9. in fine, & ad ſingul.392. nu.3.*

33 Imo ante publicationem non requiritur decretum Judicis, quod recipiantur, ubi teſtes fuerint jurati in termino, tunc enim poſſunt recipi poſt terminum, quia eorum depoſitio refertur ad tempus juramenti, ita ex *Romano, & Abb.* concludit *Marant. in par.6. actu 6. num.4.* poſt *Bart. in repetit. l. 2. col. final. ff. ſi quis in jus vocatus non ierit.*

Sed melius idem *Bart. in l. pecuniariis num.4. ff. de feriis, Crottus in tract. de teſtibus parte 7. num.271. verſic. fallit.*

Quæ concluſio ampliatur, etiam ſi teſtes citati duntaxat fuerint in termino, & ita uſus continuus eſt admiſſus in Tribunalibus noſtris, de qua re in Regno dubitare amplius non licet, ut concludit *Petra ritu 76. num. 2.* poſt *Vivium deciſ.170. Muſcat. p.5. gloſ. cit. gloſ. defendendum num.19. & in addit.* & non

Digitized by Google

non ſervatur *ritu 69. nec prag. 9. de ordine judicior. nec prag. 2. eod. tit.* ut advertit *Petra in d. ritu 69. nu.* 18. ex univerſali praxi recepta, quam praxim teſtatur etiam *Carav. ibidem Muſcatell. lib. 1. p. 5. gloſ. cit. nu. 5. Grimald. ad Tartagl. prax. civil. cap. 4. inc. p. Quilibet agere, & alii* ibi citati.

34 Hinc orta eſt praxis faciendi actum publicationis ad inſtantiam unius, cum reſervatione, quod quandocumque venerit examen alterius, ante ſententiam, recipiatur, & in calculo ipſius habeatur ea ratio, quæ de jure habenda erit, quæ formæſt deſcripta per *Carav. in ritu 86. num. 1. & per Dominum Verde ad Gallup. cap. 26. in fine, Motil. de grad. public. num. 1. Petra ritu 88. nu. 1. Sanfel. ſect. 50. nu. 4.*

Et ex hoc colligitur praxis, quod termino pendente actus publicationis fieri non poteſt, poſt vero lapſum terminum, altera parte inſtante, fieri poteſt publicatio, *de Franch. deciſ. 57.* qua facta dicitur clauſus terminus, ne amplius poſſint teſtes recipi, niſi interponatur decretum Judicis, quod recipiantur, & de eis habeatur ratio, quæ, &c. vel in publicatione apponatur clauſula, ſive reſervatio, quod quandocumque venerit examen alterius recipiatur, & in calculo ſententiæ habeatur ratio, quæ, &c. At ubi lapſo termino publicatio differtur, tunc licet terminus ſit finitus, non propterea impeditur receptio teſtium, qui juraverunt in termino, quia donec differtur publicatio, ſemper remanet via aperta recipiendi teſtes, & per actum publicationis inducitur actus excluſivus probationum per teſtes, & clauditur via, & hic eſt unus ex effectibus publicationis, *Muſcatell. in gloſ. repulſ. p. 7. num. 3.*

Laudabilis quidem eſt praxis hæc, æquitate chriſtiana, ſummaque ratione munita, quæ utrique parti conſuluit; actori, cujus intereſt compilationem proceſſus non differre, & cauſam ejus expedire, ſtatuendo terminum ad probandum, illoque tranſacto non impedire actum publicationis, conſecutive expedire actum concluſionis, & motitionis ſuper expeditione cauſæ, devenire ad prolationem ſententiæ, non obſtante, quod altera pars ſuos non produxerit teſtes.

Et conſuluit reo, qui prætextu teſtium non receptorum in termino, ſolebat antiquitus obtinere novam dilationem, quæ fuit deinde prohibita, ut dixi in principio hujus quæſiti, & ne veritas lateat, uſus inolevit, ut habilitetur producere probationes quandocunque ante ſententiam, rejecto illo antiquo ordine nimis ſcrupuloſo.

35 Confert *Cap. Regni deteſtantes inſertum in ritu* 285. ubi omiſſis ſollemnitatibus, & non obſtantibus legibus, & conſtitutionibus contrariis ſtatuitur, ut procedatur ſola facti veritate inſpecta; quæ inquirenda eſt etiam poſt lapſum terminum probatorium, non impedita celeri expeditione juſtitiæ, ad formam dicti *cap. deteſtantes.*

36 Et nota, quod *de Franch. dicta deciſ. 57. in fine,* dicit multos vidiſſe errare in praxi circa receptionem teſtium. Nam durante termino nominationis teſtium abſentium, recipiuntur teſtes præſentes in Civitate, etiam quod terminus eſſet elapſus, reſpectu teſtium præſentium in Civitate, ſeu in aliis locis convicinis. Nam quando ſunt recipiendi teſtes præſentes, & abſentes, terminus teſtium præſentium durat, quantum durare debet terminus abſentium, & conſequenter publicatio fieri non poteſt, niſi elapſo termino tam in Civitate, quam extra.

At ubi nominatio abſentium non fuerit admiſſa tanquam non rite, & formiter facta, tunc ceſſat illa dilatio data pro teſtibus abſentibus, & conſequenter teſtes præſentes in Civitate non gaudent illa dilatione legali conceſſa pro recipiendis teſtibus abſentibus. Adeo quod lapſo termino, qui currit intra Civitatem, non amplius admittuntur teſtes ad examinandum, quia examinarentur extra terminum.

Quod nota bene.

Et nominatio extra Regnum, tanquam facta in ultimis partibus Regni, ut rite fiat, duo ſunt neceſſaria. Primo, ut ſpecificentur Nomina, & cognomina teſtium, & quod ſit facta, ac ſi in ultimis partibus Regni, aliter non dicitur rite facta, & non admittitur, *de Franch. dec. 57.*

37 Teſtes ſalarium debent habere pro damno paſſo, & non tenentur permanere in loco, ad quem vocantur pro examine, niſi per 15. dies, juxta *tex. in l. ſi quando C. de teſtibus,* & deciſum refert *Oſaſc. deciſ. Pedemont. 45. vol. 1.*

Et teſtes cogi poſſunt de loco ad locum venire, facto depoſito dietarum. *Theſaurus deciſ.* 30. quæ incipit *Feriis num.* 3. *& 40. & Rovit. in pragmat. poſt prædictas.*

Et teſtes citati ab una parte poſſunt examinari ad inſtantiam Adverſarii abſque citatione, prout in ultima die termini poſſunt quoque examinari abſque citatione, ita *Anna ſing. 510. & ſing. 519.*

Omnia ſupradicta vide in Additione *Amend. ad Franch. deciſ. 57.*

Formula nominandi teſtes extra Regnum.

38 In cauſa D. Franciſci de Ligorio, & Vidua D. Juditta Maſtrillo cum intereſſe prætendentibus ſuper hæreditate quond. D. Nicolai Dati Præſidentis Regiæ Cameræ ſuper Judicio appellationis.

Die 24. menſis Aprilis 1713. Neapol. per Dominum Militem U. J. D. D. Nicolaum Foraſterium Reg. Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium.

Viſis actis, & decreto interpoſito ſub die 22. Februarii 1713. *fol.* 13. replicationibus, & c. fuit proviſum, & decretum, quod terminus alias datus in præſenti cauſa ſub dicto die 22. Februarii 1713. currat, & currere intelligatur ab hodie, ſtantibus adimpletis, oppoſitis non obſtantibus, hoc ſuum, & intimetur.

Foraſterius. Figliola.

Actores offerunt deponere, & nominant habere teſtes in Alma Urbe, ibique reſidentes, qui ſunt, perſonæ alias nominatæ, veluti Joſeph Solandone, Curialis de Juvenazzo Peneventis Diœceſis.

Antonius Gaudia Curialis Romanus.

Notarius Alexander de Alexandris, & T. T. T. Romani, cum poteſtate addendi; & ſtante nominatione prædicta in d. Alma Urbe, & depoſito facto, inſtant expediri, & conſignari in eorum beneficium litteras hortatoriales, ſive ſignificatoriales Illuſtribus, & Spectabilibus Viris de regimine Juſtitiæ Præſidentibus in dicta Alma Urbe pro receptione, & depoſitione ſupra nominatorum Teſtium.

Ac etiam committi in eadem Alma Urbe eiſdem Illuſtribus, & Spectabilibus ejuſdem regiminis juſtitiæ, pro recognitione, & comparatione caracteris, & manus dicti quondam D. Nicolai Dati olim Præſidentis Regiæ Cameræ, etiam ſuper fidibus crediti extractis ordine præfati Domini cauſæ Commiſſarii a Bancis huius fideliſſimæ Civitatis, auditis omnibus intereſſe prætendentibus in prædicta hæreditate, ad finem dictas fides crediti remittendi ad dictam Almam Urbem, pro dicta recognitione, & comparatione debita, & neceſſaria cum Teſtamento dicti quondam D. Nicolai Dati, & ita inſtant, nominant non ſolum iſto, ſed omni alio meliori modo, & citra præjudicium omnium, & quorumcumque aliorum jurium, actionum, & exceptionum, & ſalvis ſemper aliis.

CAR

C A P. XVI.

De Articulis.

S U M M A R I U M.

ARticuli dicuntur quaſi parvi arctus, ideſt parvi nodi, & quomodo ſint formandi, num.1.
Articuli impertinentes & de jure non admittendi aliquando confunduntur? Sed quid inter ſe differant, num.2.
Articuli de jure non admittendi tribus modis dicuntur, & qui ſint? num.3.
Articuli novi recipi non poſſunt poſt didicita teſtificata, & datur exemplum, num.4.
Articulus, qui habet dependentiam, & incluſionem cum primis, quando eſt admittendus? num.5.
Articuli differunt a poſitionibus, & interrogatoriis, & declaratur differentia, num.6.
Articulorum copia non datur in Supremis Tribunalibus, ſed in aliquibus Curiis infimis Regni datur, in aliquibus non, & aſſignatur ratio, num.7.
Interrogatoria neque dantur in Supremis Tribunalibus, num.8.
Praxis, & formula decretorum, quando controvertitur ſuper copia articulorum, vel interrogatoriis teſtium, num.9.
Stylus concedendi copiam articulorum ubi viget, & quomodo practicatur? num.10.
Copia articulorum ubi non datur poſt publicationem, ſit inſtantia articulorum impertinentium, datur praxis, & cautela circa hoc, num.11.
Articuli de jure non admittendi, in ſeptem caſibus non admittantur, num. 12.
Formula articulorum, cum clauſulis, num.13. *& vide in fine hujus cap. aliam formulam.*
Articuli in repulſa qua proteſtatione ſunt formandi, num.14.
Articuli non ſunt formandi per verbum ponit, & intendit probare, & aſſignatur ratio, & quando formantur per verbum ponit, & intendit, num.15.
Articuli præſentati in Banca non poſſunt reſtitui articulanti, num.16.
Libellu, & omnis ſcriptura, poſtquam eſt præſentata in Banca, non poteſt ex actis tolli, num.17.
Articuli ſunt formandi de eo, ſuper quo teſtis deponere debet, & poteſt, & aſſignatur ratio, num.18.
Judicium quando poteſt incipi ab articulis? num. 19.
Articuli poſſunt præſentari quandocumque infra terminum, num. 20.

1 ARticuli dicuntur quaſi parvi arctus, per diminutivum, ideſt parvi nodi, ita Sepontinus penes *Joann. Calvinum in lexicon juris*. Dicuntur ab arctu, ideſt a membro quolibet cauſæ, quia re vera articuli ſunt membra cauſæ. Alii volunt ideo vocari articulos, quia dicuntur arte capi, nam diligenter ſunt formandi a petitione in civilibus.

In criminalibus vero a depoſitione principalis querelati, & clare debent arte capi, quia in eis conſiſtit periculum cauſæ.

Articuli inventi fuerunt, ut melius, & commodius, atque majori ordine teſtes deponere poſſint, & ne illorum dicta confundantur; *Clem. ſæpe de verb. ſignif.*

Articuli ut bene formentur, plura requiruntur.

Primo ut ſumantur de ſubſtantialibus ex quolibet membro libelli; *dicta clement. ſæpe verſ. verum Bar.* & alii *in l. vinum ff. ſi cert. petatur*, vel ex actis, ut *in d. verſ. verum Motil. in tit. de gradu cit. n.25. & nu.* 66. Alias eſſent impertinentes; *Gloſ. in cap. fin. de confeſſis num.6.*

Secundo, ne ſint captioſi, obſcuri, multiplices, criminoſi, nec contineant juris dubium.

2 Articuli impertinentes confunduntur aliquando cum articulis de Jure non admittendis, ut *in pragm. incipiente Contigit ſæpe 12. de off. S.R.C.* ſed re vera Articuli impertinentes differunt ab Articulis de Jure non admittendis. Nam impertinentes ſunt, ſi ad cauſſam non pertinent, ex quibus nullus effectus ſperatur quoad propoſitæ actionis eventum; *Alciat. reſponſ.387.* & ideo reiiciuntur impertinentes, quia ad cauſſam non pertinent, nec relevant articulantem, ſed quando aliquid ad cauſſam faciunt, impertinentes non dicuntur, & admittendi ſunt, *Scopp. ad Nicolin. fol.55.n.3. Petra ritu 81. tom.2.* ut dicemus de impertinentibus poſitionibus.

Articuli de Jure non admittendi ſunt, qui poſſunt pertinere ad cauſam, ſed non admittuntur ex alia ratione, ut inferius, ubi tribus modis exemplificamus; ita *Rovit. ſuper d. prag. 12. de off. S.R.C.*

Impertinentes dicuntur etiam Articuli in termino principali primæ inſtantiæ.

De Jure non admittendi numquam poſſunt dici illi, qui in termino principali primæ inſtantiæ a partibus producuntur; nam eduntur, vel in termino liquidationis quantitatis, vel repulſæ, vel concomitantiæ, vel impugnationis, vel in termino ſecundæ inſtantiæ ad non poſita ponendum, & non probata probandum; *Capyc. decis.15. de Franch. decis.220. Muſc. gloſ. partes part.3. num.34.*

3 Articuli de Jure non admittendi tribus modis dicuntur.

Primo, quando continent illud idem, quod ipſa pars in termino principali articulavit.

Secundo, quando ſunt directe contrarii iiſdem articulis.

Tertio cum directe ſunt contrarii articulis ab adverſario in primo termino editis. *Text. eſt inſignis in cap. fraternitatis*, ubi *Panormit. Felin.* & omnes Canoniſtæ *de teſtib. l.4.* ubi *Bart.* & alii communiter *C. de temp. & reparat. Capyc. d. decis.25. Franc. d. decis.220. Urſil. decis.7. Afflict. dec.33. Gravat. ad Veſtr. lib.5. cap. 14. num.26. Rovit. pragm.12. num.3. de ord. Judic.* & ratio eſt, ne poſt didicita teſtificata, priores probationes ex novis teſtibus forte falſis, vel ſubornatis, turbentur; ideo ſuper novis dumtaxat articulis poſſunt teſtes recipi in termino repulſæ, vel in termino ſecundæ inſtantiæ *d. c. confraternitatis.*

4 Articuli omnino novi, nec etiam poſſunt recipi poſt didicita teſtificata; ſed neceſſario requiritur, ut cum prioribus quamdam habeant analogiam, & dependentiam, ut ſcil. dependeant, & includantur ſub prioribus ſolummodo quoad neceſſitatem facti.

Exemplum v3. ſi in prioribus articulis pono, me tibi mutuum dediſſe centum.

In ſecundis poſſim articulare dictum mutuum fuiſſe factum Kalendis Martiis.

Tunc talis articulus admittitur, & recipitur, quia tempus mutui confecti includitur in priori, quoad mutui confecti neceſſitatem; ex eo quod ſine tempore nihil fieri poſſit; non autem quoad probationis neceſſitatem, nam actio mutui valide proponi poteſt abſque temporis, & loci expreſſione, & probatione; *l. teſtium C. de teſtibus.*

Secus vero ſi novus articulus includatur in priori, quoad neceſſitatem facti, & probationis ſimul.

Exemplum eſt, ſi prius articulaverim me fundum uſucepiſſe. Poſtea articulavero juſtum titulum, utique hic novus articulus recipiendus non foret, quia de neceſſitate facti, & probationis ſimul incluſus fuit in priori; nam juſtus titulus eſt neceſſarius omnino ad præſcriptionis probationem, conſonat *Aachar. 8. appellat. num.35. Inſtitut. de except.*

Concluſio itaque erit, quod articulus omnino novus, qui nullam dependentiam habet, nec incluſionem cum prioribus non admittitur.

5 Articulus, qui habet dependentiam, & includitur

cum primis, admittitur, ſi iſta incluſio ſit quoad neceſſitatem facti tantum, non quoad neceſſitatem probationis.

Sed ſi iſta incluſio ſit quoad neceſſitatem tam facti, quam probationis, tunc non eſt admittendus. Exemplum incluſionis quoad neceſſitatem facti tantum eſt in mutuo. Exemplum quoad neceſſitatem facti, & probationis eſt in uſucapione ut ſupra.

6 Articuli differunt a poſitionibus, & interrogatoriis. Articuli enim ſunt ſigillatæ locutiones, ſuper quibus teſtium expoſcitur atteſtatio ad propriam intentionem fundandam, *cap. 2. de teſtib. in 6.* vel Articuli ſunt tota principalis intentio, ſuper quibus teſtes interrogandi, atque examinandi ſunt, *Moll. de grad. citat. teſt. num. 26. fol. 40.*

Poſitio eſt pars intentionis, aliquid facti, non Iuris continens, ſuper quo non ſunt examinandi teſtes; ſed tantum petitur, ut adverſarius reſpondeat, ad finem; ut ponens relevetur ab onere probandi, *Gloſſ. in d. clem. ſæpe de verb. ſign. ſ. Caravit. rit. 70. & 79. Moll. ubi ſup.* de quibus vide *in tit. de poſitionib.*

Interrogationes ſunt, quas efficit pars teſtibus productis contra ſe, ſecundum circumſtantias cauſæ formatas; *Gloſſ. in d. cap. 2. verſ. interrogationes de teſt. in 6.* de quibus vide *in tit. de interrogationib.* uq. vel

Interrogationes ſunt, quæ per modum interrogandi expediuntur a principali litigante lite nondum conteſtata, in præparatoriis Judicii; nempe ut declaret, ſi ſit hæres, & ſi bona hæreditaria poſſideat, & ſimiles aliæ interrogationes, quæ differunt a poſitionibus, Primo, quia qui ponit fatetur, qui interrogat, non; ſecundo, quia interrogationes fiunt ante litis conteſtationem, ſed poſitiones fiunt poſt, *Urſil. ad Affl. dec. 7. num. 9.*

7 Articulorum copia non datur in Supremis Tribunalibus hujus Regni, & rationem aſſignant aliqui noſtri Regnicolæ, ob multitudinem negotiorum, & ne inſtruantur litigantes ad falſitatem; tamen quæcumque ſit ratio, certiſſimum eſt dictam copiam non dari, & ita uſus inolevit.

Dubium reſtat in Curiis infimis Regni: Dum multi aſſerunt neque in his dari copiam articulorum, *de Franch. dec. 120. num. 14. Caravit. rit. 79. num. 12.* ubi dicit, quod nulla Curia Regni reperitur, in qua detur copia articulorum ante publicationem, ne inſtruantur ad falſitatem, & quod ſtilus S.R.C. pro lege habetur, *Petra rit. 79. num. 24. fol. 216. & 812.*

Alii aſſerunt in aliis infimis Curiis, ex quo ceſſat multitudo cauſſarum, dari copiam articulorum; *Moll. fol. 41. de grad. citat. teſt. num. 39. & 40.*

Alii aſſerunt in aliquibus dari, in aliquibus non, & proprie ſervandus eſt ſtilus, prout unaquæque Curia habet; *Muſc. par. 5. gloſ. impertinentes num. 22. & ibidem in ſua add. lit. D.*

Sed ubicumque datur dicta copia, non datur, niſi prius examinata parte ſuper articulis, & niſi ſuos articulos prius præſentet altera pars, vel illis renunciet, *Muſc. ubi ſup. in lit. D.*

Itaque ubi de hoc controvertitur, quid agendum. Ego, qui multa officia per Regnum exercui, ſemper inclinavi ad non recedendum a ſtilo Supremorum Tribunalium, a quibus omnes Curiæ inferiores debent normam ſumere.

8 Et quando quis inſtitit pro copia articulorum, vel pro formandis interrogationibus teſtium, quæ neque dantur in dictis ſupremis Tribunalibus, Ego interpoſui decretum v3.

Die, &c.

9 Viſa inſtantia ſupradicta, per Curiam T. fuit proviſum, & decretum, quod conſtito ſummarie de ſtilo dictæ Curiæ, providebitur ſuper petita copia articulorum, vel ſuper interrogatoriis teſtium recipiendis, per hoc ſuum, &c.

Et examinatis duobus ad minus Curialibus veteranis, vel viſis proceſſibus dictæ Curiæ, ex quibus apparet eſſe de ſtilo, concedendam copiam. Et ſic quoque, quando controvertitur de interrogatoriis dandis, tunc interpoſui aliud decretum, v3.

Die, &c.

Viſis teſtium depoſitionibus, vel viſis proceſſibus antiquis dictæ Curiæ, decernimus eſſe concedendam copiam articulorum T., & eſſe danda interrogatoria teſtium, prout præſenti decreto conceſſi, & dari mandatur, examinata tamen prius parte petente ſuper dictis articulis, & prius ſuis quoque articulis præſentatis.

Talis Capitaneus.
Talis Actuarius.

Si vero non conſtet de ſtilo prædicto. Tunc nunquam volui recedere a ſtilo Supremorum Tribunalium, & interpoſui decretum, v3.

Viſis proceſſibus antiquis hujus Curiæ T. Terræ, viſis teſtium depoſitionibus, ac habita informatione a Curialibus dictæ Terræ, ex quibus non conſtat de contrario ſtilo, decernimus ſervata forma ſtili Supremorum Tribunalium, non eſſe deferendum inſtantiæ T. de T. petentis copiam articulorum, vel petentis dari interrogatoria teſtibus, prout ita ſervari mandamus, per hoc noſtrum, &c.

10 Articulorum copia in illis Curiis inferioribus, ubi viget ſtilus illam concedendi, & de eo ſtilo non dubitatur, tunc datur copia adverſario ſtatim, ac terminus impartitur in cauſſa, & ſtatim præſentatis articulis; dummodo prius petens copiam deponat ſuper eis, & prius ſuos quoque articulos præſentet, vel illis renunciet, alias his non adimpletis non dabitur copia prædicta, ut *Muſc. p. 4. gloſ. impertinentes in ſua addit. lit. D.*

Et proinde eo caſu inſtantia articulorum impertinentium de jure non admittendorum, incontinenti poſt copiam habitam, opponi debet, antequam procedatur ad alium actum, maxime antequam deveniatur ad publicationem; *Canon. in d. c. fraternitatis; Granat. ad Veſtr. lib. 5. cap. 14. nu. 26.*

Secus in Curiis Supremis, & in infimis, ubi copia articulorum non datur; quia in illis

11 Articulorum impertinentium inſtantia fit poſt publicationem; *Affl. decis. 33. num. 7.* ubi dicit, quod quia non datur copia articulorum ante factam publicationem, ſi aliquis articulus videatur impertinens, tunc ex quo non eſt, quid poſſit ei imputari, publicatio non nocebit, quin poſſit dicere, quod reiiciatur articulus, cum probatione ſuper eo facta. Cum hujuſmodi dictis *Affl.* conſonat *Franch. dec. 220. in fin.* illis verbis.

Nota in hoc Regno, in quo non datur copia articulorum, quod non imputatur parti, ſi de impertinentia non opponit a principio; ſed poſtmodum recepta copia atteſtationum debet hoc opponere; hactenus ſunt verba *de Franch.*

Ex his concludo falli eos, qui aſſerunt de neceſſitate ante publicationem requiri decretum generale, ut articuli recipiantur cum clauſula *ſalvo jure impertinentium*; exiſtimando, quod facta deinde publicatione, & conſtito de impertinentibus, ſtatim reiiciuntur ſimul cum teſtibus receptis, & quod alioquin non poſſunt reiici, niſi antecedenter præcedat dictum decretum, ita *Urſil. dec. 7. num. 2. & dec. 33. n. 7. Guid. Pap. dec. 347. Gram. dec. 45.* & aliis ejuſdem ſententiæ rejectis.

Concludo itaque, quod

Articulorum impertinentia, ubi datur copia articulorum, ſtatim debet opponi. Ubi non datur, opponi poteſt poſt ſecutam publicationem. Et utroque caſu, ſi Judici clare conſtiterit de dicta impertinentia, ſtatim debet decernere, ut a Judicio reiiciatur.

Si

Digitized by Google

Si vero ambigui ſint, & non liquide conſtiterit de illorum impertinentia, tunc debet ſieri decretum, ut de his habeatur ea ratio, quæ de jure haberi poſſit in calculo ferendæ ſententiæ, *Gramat. ad Veſtr. lib. 5. c. 14. num. 26. de Franch. dec. 210.*

Et cauti Procuratores, ad tollendas altercationes ſolent proteſtari non ſolum contra teſtes, & dicenda per eos, ſed etiam de articulis impertinentibus, ſtatim quando ſunt citati ad videndum juramenta teſtium, & ſolet interponi decretum, quod recipiantur articuli, ſalvo jure impertinentium, licet hoc non ſit de neceſſitate, ut ſupra fundavimus.

12 Articuli de jure non admittendi, in ſeptem caſibus admittuntur.

Primo in term... neficiorum, ubi poteſt articulari aliud idem, & ...recte contra articulos adverſarii; *Franch. dec. 269. in fine, Urſil. dec. 89. & Muſcat. aſſignat. ...ationem in gl. ſ. adverte p. 6. num. 3. Motill. in grad. pu... num. 32.*

Secundo in termino conceſſo poſt concluſum ad concomitandum; *Fran... .631. tex. eſt expreſſus in c. ſenies 16. de teſt.* ubi ... ino probatorio principaliter fuit articulatum ... monium contractum inter Caſum, & Bertam eſſe nullum, tanquam conjunctos primo gradu conſanguinitatis; ſi conjuges exhibuerint ſcripturas etiam ſemiplene probantes, quod non inte...dit conſanguinitas. Poterit a conjugibus terminus peti ad concomitandum, atque poterunt eti...m teſtes recipi de conſanguinitate tractantes ad comprobandam illam ſcripturam.

Qui articulus de eadem conſ...nguinitate foret non admittendus, & tamen admittitur ut ſupra.

Tertio articulus de jure non admittendus, admittitur in probatione per evidentiam loci; *Affl. dec. 216.*

Quarto additur quando utraque pars probavit de directo contr..., quia tunc poſt publicationem poſſunt i... prod... teſtes, ut Judex poſſit certam ferre ſententiam.

Quinto additur, cum fuerit perempta inſtantia, & denuo inchoatur lis, tunc licebit ponere idem, & de directo contrarium; *Aff. dec. 216. num. 2. Motill. de grad. public. num. 31. fol. 45.*

Sexto adde in foro mercatorum, in quo licet articulare idem, & de directo contrarium poſt publicationem, *Urſil. ad Affl. dec. 216. num. 3.*

Septimo adde, q... teſtes examinati ſuper ...culis in ...mino pr...rio non bene probant, de directo c... a articu... artic...lare pars altera in termino appellatio... *...ad. dec. 216. num. 4.*

13 *Articulorum formu... mari debet vz.*

Quæ inferius deſcribuntur probare ...tendit T. de T. in cauſa, quam in T. Curia habet cum T. de T. de & ſuper, ut ex actis, ſalvo jure, &c. non ſe adſtringens, &c. deducens, &c. cum poteſtate addendi, minuendi, &c. omni alio meliori modo, &c.

Hanc formam tradit *Motil. in grad. c. stat. teſt. num. 41. fol. 41.* & declarat dictas clauſulas, vz.

Salvo jure, &c. Nempe producendi alios articulos in termino, & allegat *Muſcat. gloſ. impertinen... n. 44.*

Non ſe adſtringens, ad probanda alia, ultra neceſſaria, & allegat *Bart. in l. re... o num. 6. C. de probat. & in l. ci... en, ff. eodem. Marant. in prax. p. 6. tit. recte concipiatur libel. num. 17.*

Deducens omne jus, &c.

Cum poteſtate addendi, vel minuendi, &c. ſcilicet in dictis articulis factis, vel de iis aliquid minuendi, & tollendi. Omni modo meliori, &c.

In fine articulorum ſolent addi infraſcripta clauſulæ, vz.

Item quod de prædictis omnibus, &c.

Item attentis prædictis, &c.

Quæ declarantur hoc modo, vz.

Item quod ... prædictis omnibus, &c. ſcilicet eſt publica vox, & fama. *Gloſſ. in verbo cauſa licet dudum Auth. de teſtibus in fi. Moti l. ubi ſup.*

Item attentis prædi... &c. ſcilicet debet præferri ſententia ad beneficium articulantis.

14 Articuli pro repulſandis teſtibus, vel eorum dictis debent ... m proteſtatione in principio, vz. quod ſuas oppo... ...xceptiones non animo inferendi injuriam, ſed ſua jura tuendi tantum; Alias ſine dicta proteſtatione, i... ...riarum actione teneretur; *Motill. in gradu publ... num. 35. fol. 46. Scoppa ad Nicolinum fol. . . num. 2*

15 Art... ...ſunt formandi per verbum ponit, & intendit probare, ut ...xperti C...ſidici faciunt, ſed tantum debet dicere, vz.

In primis intende provar... come, &c. Nam ſi diceret; In primis pone, & intende provar..., come &c. qui ponit fatetur a...ti...ulum, ſed qui intendit probare non fatetur, nec appe... articulum; *Speculator in tit. de teſt. § 5. poſt prin... num. Motil. de grad. c. stat. teſt. num. 42. Urſil. ad A... .7. num. 9.*

Verum ſi articulans vellet, ut principalis deponeret ſuper dictis arti...ulis; tunc poſſet uti dicto verbo, *Pone, & intende di provar...*, quia non eſſent tunc articuli ſimplici...r, ſed eſſent quoque poſitiones, & articuli ſimul, & ...per illis cogitur principalis deponere per verbum ...lo, tanquam ſuper poſitionibus; & dicendo *poni..., & probare intendit*, quaſi dicat. Ponit, ſi pars fatetur; ſi autem neget, probare intendit, ita *Urſill. ad Affl. dec. 7. num. 9. ubi d. Urſill.* dat cautelam, ut ponens non videatur fateri, ne ſibi præjudicet, quod dicat excipiendo ponit; qui cita *Tex. in l. ſi... de except. Reg. Petra rit. 79. num. 3.* poſt *Prat. lib. 1. ad Muſc. gloſ. impertinentes, p. 5. & lib. 2. p. 3. ... partis.*

Et nota bene, quod aliqui dicunt articulantem adhuc fateri, cum dicit, quod intendit probare, ſic, & ſic; ſignificat enim intentionem articulantis eſſe, quod factum ſic ſe habet, quale probare intendit, & ſic videtur fateri illud factum; licet per teſtes non probetur, ex regula; quod aſſertioni propriæ contravenire non poteſt, *l. cum profitearis C. de revocand. donat. Capyc. Latro decis. 148. num. 9.*

Et ad tollendam hanc perplexitatem, caut... ſit articulans, ſive actor, ſive reus ſic ponere c...utulam, *excipiendo probare int...dit ſic & ſe...* ...quat... ...us Adverſarius intendit probare contrarium, t...li caſu ...ticulans excipiendo & nil de voluntate partis confitendo, intendit probare ſic & ſic.

Quæ clauſula, ſive cautela adhibetur in iis tantum articulis, qui in præjudicium articulantis pro confeſſis haberentur.

16 Articuli præſentati in Banca, non poſſunt amplius reſtitui articulanti, ſi eum pœnituit, & noluerit illis ... articulis; *Pragm. 51. de offic. Sac. Reg. Con...* quæ incipit *Qu... ...ant.*

Verum reſtituuntur præſentanti, ut eos valeat Examinatori electo exhibere, quia Pragmatica eam reſtitutionem prohibere intell...tur, per quam pars abuti velit articulis, ſed non prohibet reſtitutionem, quando fit, ut illis utatur, & brevi manu ad Examinatorem conſignet ad finem examinandi ſuper illis, ita praxis interpretavit dictam pragmaticam, teſte *Mart... fol. 42. de grad. ci... teſt. num. 46.*

17 Et regula eſt, quod omnis ſcriptura, libellus, inſtantia, &c. poſtquam eſt præſentata in banca dicitur eſſe de actis, nec licet tollere, caſſare, lacerare, & abuti.

18 Articuli formandi non ſunt de eo, ſuper quo nullus teſtis deponere valet, ſed ſolum de eo, ſuper quo teſtis deponere debet, & poteſt, ut advert... *Rovit. in pragm. 8. de ord. judic. num. 19. & Scopp. ad Nicol. fol. 55 & in nova impreſ. f. l. 45. num. 90.*

Increpantes in Advocatos incautos, qui articulant de eo, quod non poteſt depone... ...d conſiſtit in ... ...ſeri.

ſcripturis autenticis, vel in jure: Ex quibus articulis non reſultat aliud, niſi quod inſtruatur mens Advocati, ut defenſioni contrariæ perſpiciat, & ſciat omnia cauſæ arcana, ſequitur *D. Roſarius Riccius meus filius in ſuo Prax. Eccl. cap. 5. fol. 133. num. 28.*

19 Quando judicium incipit ab articulis, & quando quis poteſt in illis plenius explicare, quam in prima petitione, & etiam novam actionem deducere; dixi *in cap. de libello*, quod ſemper poteſt, dummodo articuli notificentur parti, ut poſſit ſe tueri. *Petra rit. 288. num. 111.*

20 Articuli olim debebant præſentari infra quinque dies poſt intimatum terminum *Pragm. 8. de ord. judic.* Quæ Pragmatica receſſit diu ab uſu, & ſtylus inolevit, præſentandi quandocumque, infra tamen terminum probatorium, teſte *Petra rit. 89. num. 2. & rit. 69. & 283. Muſcatel. lib. 1. p. 5. gloſ. defendendum nu. 8. & gloſ. imp. remontes d. p. 5. ſub num. 16. Sanfel. ſect. 47. nu. 1.*

Imo ubi poſt terminum permittitur recipere teſtes, tunc permittitur etiam præſentare articulos; *Petra, & Muſcatell. ubi ſup.*

Articulorum alia formula in lingua Italica.

Articoli, ſopra li quali ſi devono eſaminare gli teſtimonij ad iſtanza di Pietro, nella lite vertente nella T. Corte con N., come dagli atti, con poteſtà di aggiugnere, corriggere, e riproducendo in vim probationis tutti gli ſtrumenti, e ſcritture prodotte a ſuo favore dittantino, deducendo, &c. non aſtringendoſi, &c. in ogni miglior modo, &c.

Primo intende provare, come, &c.

Secondo intende provare, come, &c.

E poi nella fine ſi dirà di più queſto, ed altro.

Ed attente le coſe predette, &c.

CAP. XVII.

De Poſitionibus.

SUMMARIUM.

Poſitio, quid ſit? num. 1.

Poſitiones ſunt inventæ, ut reſpondens confitendo, vel mentiendo ſe amcot, & ut ponens per adverſarii confeſſionem ab onere probandi liberetur; & quis deponere prius tenetur actor, an reus? num. 2.

Poſitionum uſus etiam in cauſſis ſummariis executivis admittitur, num. 3.

Poſitionibus non cogitur reſpondere, quando teſtes ſunt examinati, quod intellige in aliis Regnis, ſecus in Regno Neapolitano, & quomodo in Regno practicatur, & quid in ſoro Eccleſiaſtico, num. 4.

Depoſitione principalis petita, & pendente, non poteſt ad alium actum procedi, num. 5. „ *Secus autem ex* nov. Conſtit.

Depoſitione facta requiritur decretum, ut terminus currat, num. 6. *Quod melius repetimus nu. 8. infra.*

Poſitionibus, vel reſpondetur per Principalem, vel per Procuratorem, cum ſpecialiſſimo, & individuo mandato ad ſic, & ſic reſpondendum, ac quomodo practicatur Romæ, & quomodo in Regno, num. 7.

Depoſitio ſi facta fuerit per Procuratorem ad ſic reſpondendum non poterit adverſarius petere, ut principalis iterum deponat ſuper illis, num. 8.

Poſitionibus ſine ſpecialiſſimo mandato nemo admittitur ad reſpondendum & eadem ratione non admittitur ad deponendum ſine dicto mandato ſpeciali, & aſſignatur ratio, excepto Syndico Univerſitatis, vel Monaſterii, vel Confraternitatis, in quibus non requiritur ſpeciale mandatum, num. 9.

Adverſarius ſi eſt abſens in longinquis partibus, & neſcitur ubi ſit, datur praxis, ut procurator reſpondeat Poſitionibus, num. 10.

Practica poſitionum, quæ clauſæ, & ſigillatæ præſentantur, num. 11.

Depoſitio ſuper poſitionibus petita non a Syndico, ſed ab ipſa Univerſitate, tunc decem cives de ſenioribus ad eis ſtimonem potentis deponere debent, num. 12.

Præſentans ſi valit, ut deponatur a Principali, & non a Procuratore, cujus expenſis hoc ſit faciendum, & datur formula, & Praxis, num. 13.

Ritus M.C.V. 153. & Afflict. deciſ. 177. declarantur, & limitantur, circa expenſas examinandi Principalem abſentem ſuper poſitionibus, num. 14.

Depoſitio ſi petatur a pluribus, quando ſufficit, ut fiat a præſentibus tantum, & non cogantur abſentes deponere, num. 15.

Poſitionibus præſentatis curſus termini impeditur, donec Principalis depoſuerit, quando non adeſt præſumptio calumniæ, num. 16.

Poſitiones ſi præſentantur, poſtquam commiſſio pro examinandis teſtibus in partibus fuerit tranſmiſſa, tunc examen factum pendente depoſitione validum erit, ſed non publicatur, niſi facta depoſitione Principalis, & lapſo termino pro examine alterius partis, num. 17.

Depoſitione facta, illiuſque copia intimata parti adverſæ requiritur aliud decretum, ut terminus aliàs datus curras a 7. die, cum diſtinctione, & declaratione, num. 18.

Procuratoris depoſitio ſuper poſitionibus quando præjudicat Principali, & quando non? num. 19.

Procuratori, qui non habet mandatum ad deponendum ſuper poſitionibus, poteſt fieri præceptum, ut procuret, & ſi habet mandatum poteſt compelli ad deponendum. & factis tribus præceptis ſit decretum, quod depoſitio habeatur facta prout deterius, & quando poſt reſponſionem factam a Procuratore cogi poteſt, etiam principalis ad deponendum, num. 20.

Poſitiones, & Articuli fiunt per verba pone, e vuol provare, *cum advertentiis,* num. 21.

Poſitiones, an admittuntur, quando in termino probationes non fiunt., vel quando concernunt petitorium a parte ſuſpenſum, num. 22.

Poſitioni non tenetur reſpondere, ubi petitio eſt calumnioſa, vel captioſa, vel reſponſio non relevat, num. 23.

Poſitioni ſuper repulſa teſtium, quando cogitur reſpondere, & quando non, item quando ſemel fuerit reſponſum, num. 24.

Poſitionibus non reſpondens habetur pro confeſſo, cum limitationibus dictæ Regulæ, num. 25.

Deponere quando quis non cogitur ſuper poſitionibus, vel articulis, ſi deponit abſque proteſtatione, depoſitio valet, & præjudicat, num. 26.

Poſitio debet formari explicita, vera, & ſimplex, & de unaquaque re diſtincta Alias ſi poſitio ſit implicita, quis ſatiſfaceret reſpondendo per verbum non credo, *ut ponitur, & exemplificatur,* num. 27.

Poſitio facta cum qualitate, in parte vera, & in parte non, poteſt ſimpliciter, & in totum negari, & adducuntur DD. *pugnantes,* num. 28.

Depoſitio ſuper poſitionibus, fit per verbum credit, & non credit, & ideo non punitur criminaliter; quæ concluſio fallit, ſi Judex feciſſet decretum de veritate dicenda ſub certa pœna, num. 29.

Item quando negat factum proprium, matrimonium, filiationem, & ſimilia, & datur cautela evitandi pœnam.

Poſitioni debet fieri reſponſio clara, ut relevet Adverſarium ab onere probandi, & depoſitio qualificata admittitur in muliere, minore, ignaro, &c. num. 30.

Poſitioni non reſpondens, ut habeatur pro confeſſo, quæ citationes requiruntur? Cum ſuis limitationibus, num. 31.

Deponens ſuper poſitionibus quando revocare, & corrigere poteſt, num. 32.

Poſitionibus illis, quibus non fuit ſufficienter reſponſum, ſtatui debet novus terminus ad melius reſpondendum, ſed ubi fuerit ſufficienter reſponſum non

Digitized by Google

poteſt cogi iterum ad reſpondendum, cum ſuis limitationibus, & declarationibus, & declaratur pragm. 8. de ordine Judiciorum, num.33.

Poſitio ſemel facta quando poteſt iterum fieri, num.34.

Poſitionibus iterum reſpondens, ſi dixerit contrarium, ejus, quod prius dixerat, pro perjuro non habetur, num.35.

Super poſitionibus quando deponit ruſticus, mulier, vel ſimilis, in Regno prohibitum eſt aſſiſtere Advocatum, vel Procuratorem, cum limitatione, & declaratione, num.36.

Poſitionibus tenetur reſpondere Judex ſuſpectus, ut recuſans relevetur ab onere probandi, num.37.

Senex 70. annorum poſitionibus reſpondere non cogitur, num.38.

Poſitio non admittitur, quando ab onere probandi, non relevat ponentem, & poſſibile non eſt, quod non eſt probabile, num.39.

Poſitio, vel articulus impertinens non admittitur, & exemplificatur, num.40.

Poſitioni continenti ne... contrarium poſitioni Actoris, quando tenetur Actor reſpondere, num.41.

Poſitiones, & articuli, qui ſunt impertinentes, & qui ſunt de Jure non admittendi, num.42.

Poſitiones controverſa, ſi vel ne ... admittendae, quid facere debet Judex ... qua pr... facienda eſt per Adverſar... num.43.

Poſitionum ... contrari..., ſi utraque pars ſi... conſt... opus nocere ..., num.44.

Poſitiones fieri debent poſitive, non autem interrogative, vel per modum ... acceptionis, alias Adverſarius non tenetur reſpondere, & quae differentia ſit inter poſitiones, & interrogationes, num.45.

Poſitionibus non reſpondens per decretum Judicis pro confeſſo habetur, ſed admittitur ad probandum contrarium, & ... cus reſtituitur, num.46.

Poſitiones poſſunt praeſentari clauſa, & ſigillata, & datur formula, num.47.

Poſitionum formula, quando non clauduntur, num.48.

Poſitionum formula in cauſſa ... repulſa, num.49.

Curator ad lites, vel haeredes ... jacentis non tenetur ſuper poſitionibus deponere, num.50.

1 Poſitio eſt actus proponendi id, quod quis intendit pro ſua intentione probare, & ſic poſitio eſt, quae fit pro intentione ponentis.

Suppoſitio vero ... ſubtus poſitio, quam quis ponit ... & in locum ... is perſonae, quaſi falſa poſi... unius perſonae ... pro alia, ut partus ſuppoſitus, qui non ... natus a parturiente.

Hinc propoſitio dicitur a pro ... poſitio, & propoſitum dicitur, quod mente ſtatutum eſt, vel quod in mente ſua qui ponit, & idem affirmat.

2 Poſitiones ſunt inventae, ut reſpondens confitendo, vel mentiendo ſe oneret, & ut ponens per Adverſarii confeſſionem lib... ab onere probandi, *Grammat. de... 41. ſub num.8.* allegatus per *Ludovicum Poſtium in ... de manuten. ... 83. num.4. per Gloſ. in Clement. ... in verbo confeſſ. Joſeph Ludovic. in deci... fin.8. num.1. & 24. Micheler. de poſitionibus ...* 1. & alios per dictum *Poſtium* ibi congeſtos, & in Regno Neap. habemus *prag. 8. de ord. judic.* quae circa poſitiones diſponit, ut inferius.

Et utraque pars tenetur deponere ſuper poſitionibus, ſcilicet actor ſuper poſitionibus rei; reus ſuper poſitionibus Actoris, quando requiruntur tanquam legaliores, & melius ſcientes veritatem, ut dict. *Rit. M.C.V.79.* Incipiens his verbis *. Item quod quandocumque partes principales Actorum, & conveniuntur ... tantur & requiruntur tanquam legaliores, & ſcientes, & ... melius veritatem reſpondentes ...*

reſponſiones fiant ſtatim ſine conſilio Procuratorum abſque periculo poenae varietatis, & perjurii. Petr. ... vit. num.7.

Sed ſi controvertitur quis prius debeat deponere, Actor ne, vel Reus, ſi uterque petiit depoſitionem, variarunt DD. ſed *de Luca ad Franch. deciſ.22. in fin.* concludit, quod ille tenetur prius deponere, qui prius fuit requi... & ita practicatur; itaque videtur concludere ... *ſt.70. n.12.*

3 Poſi... uſus admittitur etiam in cauſſis ſummariis, & executivis, dictus *Poſtius*, & ſentit *Salust. cap.13. ſub num.... in pract. Auditor. Camerae ... Zaccherin. ad Gall... Cameral. qu.17. num.15. Mancin. de juram. part.2. art.2. num.37.* & ratio aſſignatur a *Gallup. part.2. cap.19. & ibi Marad. num. 2. Rovit. pragm.8. de ord. jud.*

Poſitionum uſus ad ſ... litium expeditionem trahit, *Poſtius ubi ſupra num.7. & d... ſaep. & idem Joſeph Ludov... deci... 8. num.28. part.1. Cancer. variar. reſ... part.3. cap.16. num.14.* Hinc etiam depoſitio peti poteſt in judicio liquidationis inſtrumenti ſuper poſitionibus Curiae pro Tribunali ſedenti praeſentandis, ut ... *Rov... pra... de cenſi... num.* ... tradit *Marad. ad ... part.2. cap.19. num....*

4 Poſitionibus quis ... tur reſpondere, quando ſuper illis fuerunt examinati teſtes, vel electa via examinationis ... ſi fuerit per decretum Judicis, vel partis proteſtationem reſervata facultas petendi, & habendi reſponſion... in qualibet parte Judicii. *Poſtius de manut. ob... v.83. num.31. & Borrell. in ſumm. de ... num.50.*

Et ratio aſſignatur, quia poſitiones fuerunt inventae, ut ponens relevetur ab onere probandi; quo fit, ut electa via probandi per teſt... ceſſet haec ratio.

Sed ſupra... dicta concluſio non obſervatur in hoc noſtro Regno Neap. nam poſitiones admittuntur in quacunque parte judicii; *G... deciſ.41. num.4. & 8.* & ibi addentes *num.12. & deciſ.63. num.1.* ubi praeſertim in ſummariis, & in cauſſis, in quibus ſola facti veritate proceditur. *Poſtius ubi ſup.* & haec eſt ratio, quare in noſtro Regno ... ceditur ad d... ionem etiam poſt examinatos teſtes, quia in ... bus cauſſis proceditur ſola facti veritate inſpecta ... poſt concluſum, etiam quod ... de ... articulis diverſae part... Nam licet n... examinentur teſte... ſuper d... cipali admittitur; *Motil. de grad. c... num.32. ... de Franch. ... 220. num.12.*

Et etiam ... int... ducta, & diſcuſſa, ut in S. C. Reg. Camera, & Reg. Coll. deciſum refert *Piſanell. in allegat.* inſerta apud *de Marin. lib.2. reſolut.231. in fin.* & deciſum in Sac. Conſ. refert *de Franch. ... 222.* & ita ſervatur, & docet *Scar. de judic. p. prima cap.60. num. 9. ... alor. de poſ... ib. cap.26. num.73. Aſinius in pract.§.19. cap.15.*

Tamen non admittuntur poſt publicati... em, quando teſtes eſſent perj... ſtarius co... eretur eas; *Faber def. 4. num.13. C... probat.*

Sed hoc ... ſervatur ... *M.C.V. 63.* vel limitatur tempus pe... endi d... poſitionem principalis uſque ad concluſionem excluſive. Verum ſi al... novi ſupervenerit poſt concluſionem, tunc ſuper novi tantum poterunt ... poſitiones, & peti depoſitionem principalis, ... o tali caſu non videatur Judici calumnioſe petita dicta depoſitio ſuper novis, ut eſt ſtatutum noviter per *Pragm.28. capitum cap. 7. quae eſt 87. in ordin. de offic. S...* & hodie ſecundum novissimum ordinem *Altim. ... 4. de dilationi... §.7.* quae *Pragm.* eſt emanata ſub die 11. Maii 1612. ...

E perche molte volte ſi ſuole calunnioſamente dimandare la depoſitione del Principale a tempo della ſpeditione della cauſa ... viene a dilatarſi molto, ... ritrovarſi il principale ... vogliamo, che ... det-

det. depoſizione di principale non ſi poſſa nè dimandare dalle parti, nè concedere dal Giudice, dopo della concluſione della cauſa; eccetto quando ſi dimandaſſe ſopra coſe occorſe dopo detta concluſione, nel qual caſo poſſa il Giudice, parendogli non eſſere caluunioſamente dimandata, concederla alle Parti.

Et quod hodie ſervetur hæc pragmatica, teſtatur *Petr. rit. 79. num. 8. Grazzvell. decif. 83. num. 5. Rovitus in pragm. 1. de inſpic. Official.* & dicta *pragm.* ſervatur hodie, teſte *Prato ad Maſcar. p. 7. gloſ. concluſ. num. 9. verſ. 45. & Motil. in grad. ter. num. 14. fol. 33.* rejecta contraria opinione *Sanfel. in pract. ſect. 48. num. 6.* & ejus ſequacium, & rejecto *Maſcar. in gloſ. legaliores par. 5. num. 12. & in ſua addit. lit. B.* rejecto quoque *Motill. in grad. citat. teſt. num.* 32. ubi immemor ejus, quod dixerat *in grad. Term. num. 13.* voluit poſſe peti depoſitionem poſt concluſum, quod falſum eſt, niſi ſuper novis, ut ſupra; ita concludit noviſſime *D. R. Petr.* non minus genere nobiliſſimus, quam in juris Prudentia, & omni eruditione incomparabilis, *d. rit. 93. & Amend. ad decif. de Franch. 220. Antonius Barr. pract. obſervat. centur. 3. obſervat. 67. de Marin. dicta reſol. 235. lib. 2.*

Nec obſtat *dict. decif. de Franch.* nec *decif. Piſanel.* & aliæ per dictos Auctores adductæ, quia in eadem *pragm. 6. de dilat. d. §. 7. in fin.* limitatur, ut poſſit poſt concluſum admitti, & peti depoſitio principalis, duobus concurrentibus, nempe, quando petitur ſuper novis, & quando Iudici non videtur calumnioſe petita dicta declaratio ſuper novis, juxta caſum relatum *in d. decif. 220. de Franch.* & ſic conciliantur dicti Doctores contrarii.

Inſuper *d. Piſanell. de Franch. Maſcar. Sanfel.* & alii Auctores relati ſcripſerunt ante promulgatam dictam *pragm. 4. de dilationibus*, quæ fuit promulgata anno 1612. & dicti Auctores multo ante ſcripſerunt.

Ubi autem non ſervatur Ius Regni, ut eſt in Curiis Eccleſiaſticis, certe poteſt peti depoſitio poſt concluſum, quia de jure communi ſic eſt *Text. in l. generalis. §. 1. C. de reb. cred.* & facit *tex. in l. ubicumque ff. de interrogat. Aff. Antonius de Bar. in cap. 2. col. 3. ff. de Judic.*

Nam in depoſitione principalis ceſſat timor ſubornationis, & quoties non eſt ſubornationis timor, admittitur probatio poſt concluſum, juxta *c. cum Dilectus de fide inſtrum.*

5 Imo facta inſtantia pro depoſitione principalis ſi non eſt præſumptio calumniæ ex qualitate cauſſæ, ſuperſederi debet in cauſſa, donec principalis depoſuerit, & ad alium actum non proceditur, *de Franch. d. decif. 220. num. 7. & Bald. in l. 1. num. 4. verſ. ſeq. verius Cod. de Juramento calumniæ Afflict. in conſt. Regii Juſtitiarii per Provincias, num. 5.* etiam per *Foller. num. 33. & 38. Rota Bonon. dec. 24. Maſcar. par. 5. gloſ. legaliores in addit. lit. Q.*

„ Iam ſupra animadvertere datum eſt, quod *in nov.*
„ *Conſtit. ar. §. 1. num. 22.* fuit ſtatutum poſſe peti Principa-
„ lis depoſitionem ſuper poſitionibus in quacumque
„ parte judicii, nec ideo curſum cauſæ retardari, licet
„ petatur ante terminum; idque utpote admodum in
„ praxi utile, & memoria ſervandum, huc iterum me-
„ miniſſe non piguit.

6 Et facta depoſitione, an requiratur Iudicis interlocutoria, ut terminus currat, affirmat *de Luca ad Franch. decif. 220. verſ. ſicut, & Capyc. decif. 82. & Petra ibi num. 7.*

7 Poſitionibus quis debet reſpondere per ſe ipſum medio juramento, ſi ſit præſens, & pars hoc petat, vel mediante Procuratore cum ſpecialiſſimo, & individuo mandato ad ſic, & ſic reſpondendum, ſi principalis ſit abſens, & ſi ſimus in Tribunali, in quo ſoleat dari copia ipſarum poſitionum, ut datur Romæ. *Poſtius de manut. obſerv. 83. num. 18. Marant. in l. ſi actorum n. 94. & 99. ff. de Proc. Gratian. diſc. forenſ. cap. 772. num. 24. Michalorus de poſit. cap. 24. num. 4. & cap. 64. num. 1. cap. 65. num. 1.*

Sed quid Neapoli, ubi copia non datur articulorum, nec poſitionum? facit *rit. M. C. V.* 93. quo cautum eſt verbis expreſſis, ut Procurator ſpecificam habeat poteſtatem ad ſic, & ſic reſpondendum. & *Reg. de Marin. ad Revert. decif. 140. num. 5. in fine* concludit, nullam adeſſe in Regno noſtro dubitationem attento *d. rit.* qui dat formam reſpondendi per procuratorem cum ſpecialiſſimo mandato ad ſic. & ſic reſpondendum.

8 Adeo quod facta depoſitione per procuratorem conſtitutum ad ſic reſpondendum, non poteſt Adverſarius amplius petere, ut deponatur a principali tanquam legaliori, & e contra nec principalis recuſare poteſt confeſſionem factam a ſuo Procuratore conſtituto cum dicta ſpecialiſſima poteſtate ad ſic reſpondendum, quia poterat mandatum revocare priuſquam procurator depoſuiſſet, & dum non revocavit, habetur, ac ſi ipſemet principalis depoſuiſſet. Nam videtur Procurator conſtitutus non ad ſic reſpondendum ſed potius ad exhibendum depoſitionem a Principali factam. Ita concludit etiam *Rov. dec. 34. num. 22.* citatus, & approbatus a *dicto Reg. de Marin. & rit. 76.* dicit, quod ſufficit mandatum ſpeciale ad deponendum; Nam eſt contrarius *rit.* 93. requirenti ſpecialiſſimum mandatum ad ſic reſpondendum, ſed primus declaratur ab altero; ut ſufficiat, ſi adverſarius non reluctetur, & contentus ſit. In his terminis intelligendus eſt *Urſill. ad Afflict. decif. 148. in fin. Rovit. & de Marin. ubi ſupra.*

Et ita deciſum refert *Rovit. decif.* 34. quod non ſufficit ſimplex mandatum ad deponendum, ſi pars adverſa non fuerit contenta depoſitione facta per Procuratorem; & per S. Con. & Coll. Conſ. cum Adjunctis fuit deciſum, quod deponat principalis. Quam deciſionem refert etiam *Thor. in compend. verſ. depoſiti fol. 135. & in 3. parte fol. 287. Dianen de puga. D. D. lib. 2. tit. de procuratorib. c. 1. Prat. ad Maſcatell. gloſ. legaliores ad nu. 30. & lib. 3. diſcep. forenſ. 12. num. 6.* ubi dicit, quod in eadem cauſa, de qua *Rovit.*, junctis duabus aliis cum interventu Præſidis fuit revocata *dicta decif. Rovit.* & deciſum, procuratorem cum ſpeciali mandato cum libertate, & poteſtate faciendi, quæ poſſet principalis ipſe, poſſe deponere ſuper articulis præſentatis, & ſufficere.

Et idem fuiſſe deciſum anno 1675. in cauſſa Ducis Calabritti cum Regio Fiſco, & aliis teſtatur *D. Altim. in dicta decif. Rovit. nu. 6.* Quod tamen procedit maxime quando petitio depoſitionis principalis appareat calumnioſa, juxta *decif. de Franch. 220. num. 1. & dict. num.* 17. & deciſio *Rovit.* proceſſit, ex eo, quia contractus fuit factus cum principali, per cujus depoſitionem ſperabat pars adverſa aliquo modo relevari.

9 Poſitionibus ſicut excluditur Procurator ad reſpondendum, ſi non habeat mandatum individuum ad ſic reſpondendum, eadem ratione non admittitur ad deponendum, niſi mandatum habeat ad ſic reſpondendum, quia abſque dicto mandato non habetur effectus relevationis ab onere probandi; Sed imo poſſet principalis confeſſionem procuratoris revocare, *Poſtius ubi ſupra num. 19. & Thomat. decif. 70. num. 8. ex Rota decif. 370.* & aliis, ut ibi.

Sed in Syndico Univerſitatis non requiritur ſpeciale mandatum, *Poſtius ubi ſupra n. 20. ex Borrel. in ſum. decif. tom. 2. tit. 1. num. 107. Michalorus de poſit. cap. 64. num.* 15. ubi extendit etiam ad Syndicos, & alios Miniſtros Confraternitatum, & limitat in Syndico Monialium, cui aſſentit *Poſtius ubi ſupra.*

10 Item quando Principalis ſit abſens in longinquo, nec habeatur notitia, an ſit vivus; tali caſu admittitur Procurator cum ſpeciali mandato ad reſpondendum, licet non ſit ſpecialiſſimum, ad ſic, & ſic re-

ſponi-

Digitized by Google

ſpondendum , ut in caſu *T[illegible]ſaur.de[illegible] 7.num.7.* ſecus ubi conſtat , & quod vivat , & quod ſit in certo loco, licet longo itinere , ut in ca[illegible] *de Franch.220. num. 7.* Hæc omnia concludit *Rov.d[illegible] de[illegible]ſ.34. num. 18. Theſaur.deci[illegible]7.in fin.* dicit , quod ſi principalis ſit in longinquo , & neſcitur ubi ſit , ſervatur Practica data *à Bart.* [illegible] *Abbat.* ut Procurator Dominus litis de cauſa inſtitutus reſpondeat Poſitionibus , & ita deciſum.

11 Practic[illegible] expediendi litteras commiſſionales Officialibus loci , ut recipiant depoſitiones a principali abſente , eſt facil[illegible] & notoria , quia Officiali mittuntur [illegible] clauſæ , & [illegible]atæ. Sed dubium erit, quando principalis vellit [illegible] mandatum ad hoc , & [illegible] reſpondendum , quæ [illegible] erit ſervanda in Regno, ubi non datur copia , nec [illegible] cum conſilio Adverſarii Procuratoris , [illegible] ſecreto , & ſub ſilentio coram Iudice , *ut d.rit. M.[illegible].70.* & abſque præſentia Advocati , & Procuratoris ſine temporis intervallo, ut *d.Pragm.8.de ord.Jud.* & tot. qui ſcripſerunt ſuper *d. rit.* & *Pragm.* 8. & [illegible] ſententium noſtrorum Tribunalium hoc non explanarunt [illegible] ſed *Rovit.* tantummodo in [illegible] *d.[illegible].34. num.26.* declarat, *d.rit.93.* nun eſſe fruſtratorium , [illegible] quod eundem effectum parit m[illegible] datum a[illegible] ad reſpondendum, ac ipſa depoſitio, quæ [illegible] Principali.

Et quia poteſt contingere caſus , in quo Principalis non poteſt [illegible] coram Officiali ob aliquod juſtum impedimentum ; ideo non eſt fruſtratorium , [illegible] caſus impedimenti juſti ſunt. Putà carceris , obſidionis , vel infirmitatis, aut contumaciæ criminalis. Quia tunc poteſt coram Notario , Iudice ad co ſtractus , & teſtibus ſupplere cum mandato ſpeciali ad ſic reſpondendum , [illegible] non per hoc tollitur illa difficultas quod in Regno non eſt danda copia , nec eſt facienda cum conſilio, vel interventu aliorum , ſed in ſecreto coram Iudice ; nec propterea carpi poteſt Practica , quæ adhibenda erit pro formando mandato ſpecialiſſimo ad ſic reſpondendum . Tanto magis , quia ad carceres , ad infirmum poteſt accedere Commiſſarius ad recipiendum depoſitionem , & contumax poteſt deponere coram alio Officiali , vel contumax , ut in obſidione impeditus poteſt ſupplere cum mandato ſpeciali, [illegible] non ſpecialiſſimo ad ſic reſpondendum , prout in [illegible] quo impeditur depoſitio principalis , quando eſt abſens , & neſcitur locus , nec ſcitur ſi eſt vivus, ut ſupra diximus.

Ideo ſemel [illegible] in [illegible] Dominum Conſil.Eſcalera [illegible] , ut R[illegible] mittat copiam depoſitionis clauſam [illegible] loci , qui adhibito Notario , [illegible] contractus , & Teſtibus recipiat a Principali mandatum ad ſic reſpondendum ſuper poſitionibus aperienda in ſecreto , abſque præſentia , & conſilio aliorum.

Nec potui aliud obtinere , unde opinio *Rovit. in d. deci. num.26.* circa hoc mihi non videtur tuta , nam *vere d. rit. 93.* a quo datur forma dicti ſpecialiſſimi mandati ad ſic reſpondendum, mihi videtur eluſorius, & in Regno impoſſibilis ad practicandum , niſi in aliquibus Curiis [illegible] ſolet [illegible] *Petra* teſtatur dari copiam in [illegible] Regni Curiis , ad *Capyc.decif.62. num.*[illegible] *D[illegible] ad Gram. dec. 45.n.34.* & *Reg.P[illegible]* 79.n.14. & tunc cum ratione eſt danda copia poſitionum,& articulorum antequam fiat depoſitio in omnibus [illegible] Curiis.Quod nõ ſervatur in S.R.C. & M.C.V. ex ratione ad [illegible] *Caravita d.rit.79.nu.13.* ne partes ſe inſtruant ad falſitatem & ad pejerandum,& ob eandem rationem non practicari *rit.93.* ne Principalis poſſit ad ſuum placitum habere copiam poſitionũ habere pro conſtituendo Procuratore ad ſic reſpondendum , dum neceſſario eſt adhibendus Officialis, qui ſimul cum Notario accedat pro conficiendo dicto mandato, qui actus melius expletur, abſque dicto mandato, faciendo depoſitionem judicialem coram dicto Commiſſario.

Syndicus Univerſitatis reſpondere poteſt abſque ſpeciali mandato , *B[illegible] umma de[illegible] tit.1.d.artic. n.107.per text.in[illegible] Pra[illegible] in princ. de teſtib. in 6.Dom.Mara[illegible] ad Gr[illegible] ſup.par.2.cap.19.n.19.*

12 Sed quando petitur non à Syndico, ſed ab ipſa Univerſitate principaliter magis inſtructi. Tunc in Regno ſervatur , quod decem cives de ſenioribus ad electionem [illegible] deponere debent , ita *Rovit in Prag. 8.de ord.jud[illegible] num. 24.* qui quid aliud eſſet de jure ſervandum , [illegible] *d.Rovit. ibi.* [illegible] practicatur, quod fiat depoſitio per tres Antiquiores Univerſitatis, refert *Giz[illegible] ad Lutrum dec 86. [illegible] nu.14.* & *Lanar.* quos ſequitur *D[illegible] ad Gallu[illegible] p 2.cap.29 nu.18.* Sed ne erres adverte, quod ad electionem petentis debent deponi decem ſeniores , vel tres , vel Sindicus , ut *d.Gizzius* dicit.

13 Poſitiones præſentans , ſi velit depoſitionem non a Procuratore , ſed [illegible] Principali abſente tanquam melius ſciente [illegible] tem , tunc debet mitti Examinator, vel committi Officialibus locorum.

Sed quærunt DD. cujus expenſis [illegible] ſit faciendum. Circa hoc plures inv[illegible] contrariæ reperiuntur DD.ſententiæ.

Prima , quod ſumptibus [illegible] ſit tranſmittendus examinator , vel [illegible] Officialibus loci, niſi abſit procurator , vel [illegible] voluntarie litiget per procuratorem, [illegible] *Cal[illegible] ad conſlit.March.l[illegible] 5.cap.19.verb.ſunt [illegible] Maran. in l.ſi a [illegible] num.9. D. de P[illegible] Lucae Pet. in Pract.lib.[illegible] cap.4. ſub num.24. Man[illegible] de jurament. par.2.art.2.nu.75.*

Secunda ſententia eſt , quod abſentis ſumptibus mittitur examinator , vel committitur Officialibus locorum , niſi abſit e[illegible] expenſis expeditionis litterarum commiſſionalium, & poſitionum exemplum ſolvit pars petens , *ita F.nov. ad ſtatut. urb. lib.1.cap.68.nu.123.* & 127. *d. A[illegible] ad Gizzar.dec.69.num.8.Ludov.[illegible] Peruſ.14.p.2. Michalor.de poſit.cap.85. Antonſola ad decretum Sabbaudiæ l.b.3.tit.16.de poſit.onibus Gloſ.22.num.3. Menoch.de arbitr. [illegible] 128.* quos ſequitur, & citat *Polli[illegible] num .obſerv.83.num.*[illegible]

Limitat , quando perſonæ egregiæ , inſignes & fœminæ reſpondere de[illegible] tunc enim [illegible] ſumptibus ſubminiſtrandæ ſunt petentem , ita [illegible] ex *Cabel in.in d.verb.[illegible] ptib.Gravat.ad Veſtr. lib.6.cap. ubi n.14.* & *Sa[illegible] in Pract. A.Calib.2.cap.32 n.1. Beltr.de A[illegible] in dec. Gizzarel.63.num.8.*

Tertia ſententia eſt cum diſtinctione,quod ſcilicet ſi petatur depoſitio a Principali abſente , qui voluntarie litigat per Procuratorem , ad expenſas ipſius abſentis mittitur examinator , vel committitur Officialibus loci , quia ob ſuum abſentiam voluntariam non debet alterius conditio fieri deterior.

Sed ſi petatur à Principali abſente , qui non voluntarie litigat per Procuratorem , ut eſt mulier , Monaſterium , Prælatus , vel alia perſona privilegiata , vel egregia , quæ de jure non tenetur venire ad Curiam, tunc expenſis communibus mittitur , quia talis actus communem voluntatem concernit.

Hanc diſtinctionem tradit *Specul. in [illegible] de juram. calumn.[illegible] num.28.in fin.Geminian. in c.[illegible] praſentia n co.8.[illegible] ſt.in 6.Boer.dec.303. v.65. A[illegible] Jaſon* alii allegati per *Caravita rit.M.C.V.15[illegible] num.2.*

Et cum hac diſtinctione videtur concordare *Afflict. ad Aff.[illegible] dec. 177.* dum dicit vidiſſe ſervari in Curiis praxim , ut pars , quæ [illegible] talem depoſitionem a perſonis privilegiatis , teneatur ſuis ſumptibus expedire litteras commiſſionales pro recipienda depoſitione in partibus , ſed Procurator abſentis de ſua pecunia tenetur facere ſumtum [illegible] Principalem deponere in partibus de-

de [illegible] atare exa[illegible] m co[illegible] m Actu[illegible], [illegible] commun[illegible] tur dictus actus [illegible] com pete[illegible] ne, & loc[illegible] ob[illegible] ubi ſupra, & ita [illegible] *avu-ta*, & [illegible] *Aff* [illegible].

Qu[illegible] a[illegible] ſimpli-citer [illegible] xus fuit *Mer[illegible]* quo ca-ve[illegible] nam [illegible] per [illegible] ſum [illegible] ſic [illegible].

Et ſecundum *de[illegible].177.*[illegible] S.C.

In cauſſis hæredum quond.[illegible] Julii P[illegible]
cum hære[illegible] quo[illegible] Z[illegible],
Ill. Ducis Mari[illegible]
C[illegible] ex act. s.

Die 9. Junii 1705 N[illegible] p.

[illegible] facti verbo de [illegible] S. R. C. [illegible] M[illegible] U. I. D. D. Ambroſium Bernal Reg[illegible] m, & cauſæ Commiſſarium. Viſo M[illegible].

Per S.C. proviſum eſt, quod [illegible] D[illegible] M[illegible], & alii illius conſortes procu[illegible] onem hortator[illegible] um pro depoſitione hær[illegible] Pal[illegible] ni, nec non ex[illegible] ditione [illegible] dicto um hæredum inſi[illegible] deſpo-ſit[illegible] ſuper articulis præl[illegible] us hoc [illegible] &c.

M[illegible]

De Honofrio pro Figliola. C[illegible]

Hanc praxim tradit, & [illegible] *num.75 & V[illegible] ex addit. Am[illegible] ſint.4 34 cap.44.7. M[illegible] es nu.[illegible]8. & in ſua-rict. d.[illegible] D.R[illegible] Pr[illegible].8. n.13. de ord.judi. Pe-tra ri[illegible].153. d. Arge[illegible] d G[illegible] d. c.6[illegible] num.7. Gal ap. p.2. op.19. nu.17.[illegible] ph Lud 2. d. c.74. num.6.*

Et donec fiat[illegible] nes princip[illegible] m terminus non [illegible], *Mo[illegible] bi[illegible] ap. d. Franch. dec. 20.*

Formula Hort[illegible]

A S[illegible] Conſ. Neap. ad Senatum [illegible] m, Pro recipienda depoſitione principalis ſuper poſitu[illegible].

D. Ambroſius Bern[illegible] M[illegible] es H[illegible] nus U. J. D. Regium Conſ[illegible] & ad cauſſam [illegible] ſcript[illegible] per Sacram Reg[illegible] Catholicam Ma[illegible] ſtatem, [illegible] S. crum R[illegible] Conſiliorum Judex, & Commiſſ[illegible] ius ſpecialiter deputatus. Illuſtribus, Spectabilibus, [illegible] Magnificis V[illegible] in [illegible] ta Civ[illegible] te [illegible] digue deputatis [illegible] eoſdemque [illegible] reddit de lite in dicto S. R. C. vertente inter Magnificos hæredes quond. Damiani Pallavic[illegible] o ex una & Ill. D. Marcellum Maſt[illegible] um Ducem M[illegible] ex altera, in q[illegible] um [illegible] ſſet utrique [illegible] tis pro-bat[illegible] us, fu[illegible] pro part[illegible] dicti Ill. D[illegible] per ſita depoſitio dictorum Magnificorum h[illegible] principalium melius [illegible] veri[illegible] in dicta veſtra Civitate, vel alibi v[illegible] ditio-nis; At qu[illegible] hæc exceptio, ſive [illegible] itio impedit progreſſum [illegible], ideo operæ pretium duximus rogare, atque hort[illegible] Dominationes veſtras, q[illegible] nos beni-gne dignemini committere alicui ex [illegible] Officia-libus C[illegible] rum, & Magiſtratuum [illegible] Civ[illegible] tis Dominationibus veſtris melius viſo, q[illegible] recipere ve-lit [illegible] & val[illegible] depoſitionem dictorum magnificorum hæredum principalium, per verbum *cre[illegible]*, v[illegible] *non cre-do*, juxta diſpoſitionem noſtr[illegible] n[illegible] nctionum, & Regiarum Pragmaticarum Dom[illegible] veſtris non ignotatarum, rec[illegible] pro prius ju[illegible] dem, tactis ſcripturis, & hoc ſupe[illegible] præſentandis, qua[illegible] poſi[illegible] in[illegible], & in ſcriptis redacta, illam ad nos [illegible] & [illegible] S.R.C. quam citius tranſmittat[illegible] gnemini clauſam, & ſigillatam, u[illegible] decet, [illegible] ut mutua correſpondentia [illegible] & ma[illegible] ſemper paratos invenire nos [illegible] valete. D[illegible] ex [illegible] S.R.C. in Caſtro Capuan[illegible] Ne[illegible].

14 Verum ego limitarem [illegible] *num 153. de [illegible]* *de[illegible] ſinem A[illegible]* [illegible] ſuum [illegible] maxi[illegible] examen [illegible] & in [illegible] pe[illegible] ere, [illegible] per *P[illegible] d[illegible]* [illegible] *qu[illegible]* &c.

Ex hac itera ratione, [illegible] quod pat[illegible] ex [illegible] *Mu[illegible].2.p.*[illegible] 47. & [illegible].

[illegible] *R[illegible]*, [illegible] ubi q[illegible] in p[illegible] ipſi [illegible] egregi[illegible] & ſic [illegible] dum, [illegible] ex [illegible] *& i[illegible] ut 152. lib* [illegible] *& re[illegible] ſpondere*, [illegible] pe[illegible] pro[illegible] [illegible] expenſis in teatur.

[illegible] *Ris 153.* [illegible] ubi [illegible] tur [illegible] & [illegible] ipſ[illegible] p[illegible] ſumptibus & [illegible] ſi [illegible] per[illegible] piam non p[illegible] *d.[illegible] dec.177*

Se[illegible] qu[illegible] commi[illegible] Tu[illegible] ex contr[illegible] dicti Ri[illegible], A[illegible] de-bet [illegible] & [illegible] gendus eſt quoque *Tex.* [illegible] *19.2. de Jud.*[illegible] r[illegible] in medio, ut expenſis pet[illegible] *d. §in Tex.* loquitur, quando favore producen[illegible] tum [illegible] advertit idem *C[illegible] Ri-tu 177*[illegible] *ex[illegible] ap. cul. in dict. §. reſt[illegible], & ex Bec-ri[illegible]*.

Unde inſerta, [illegible] d perſonæ privil[illegible] tæ [illegible] do m[illegible] at[illegible] ſpe[illegible] ad [illegible] ſpondendum, [illegible] dictis expenſis, ſed [illegible] ſumptibus [illegible] erogandæ, [illegible] mandato prædicto non [illegible] pete-retur dicta depoſ[illegible] pr[illegible]. Et it[illegible] cludere et[illegible] in *Mo[illegible]* [illegible] *num. 21.* & [illegible] quia intelligendus eſt, & [illegible].

Q[illegible] perſona [illegible] ta [illegible] ti[illegible] qu[illegible] tore [illegible] to [illegible] facta [illegible] ita *V[illegible]* [illegible] & [illegible] Se[illegible] C[illegible] [illegible] *n.27.* & [illegible] m[illegible] ma[illegible] ra-t[illegible] & d[illegible] *R[illegible]* [illegible] quod [illegible] libet venire, & [illegible].

[illegible] parte [illegible] pe[illegible], ut [illegible] ttu[illegible] men, [illegible] qui [illegible] ad [illegible] commiſſa-rius [illegible] F[illegible] ta [illegible] illius, [illegible] m[illegible] r.

F[illegible] ceni[illegible] o, u[illegible] depo[illegible] depoſit mediante mandato. Sed [illegible] ſu[illegible] libe-riorem c[illegible] lam, [illegible] pl[illegible] m[illegible] ut non obſtan[illegible] cto [illegible] ipſe princ[illegible] s [illegible] expe-ri ſum[illegible] ipſ[illegible] non ſum[illegible] tibus [illegible] quid [illegible] on [illegible].

Tertio lim[illegible] ubi depo[illegible] tiurus offerret depone-re [illegible] loci [illegible] & [illegible] uti ſu-ſpectum & pro[illegible] n[illegible] convi-cino non ſuſpecto. T[illegible] expe[illegible] pro di-cto officiali non [illegible] pecto, ſpectant ad [illegible] quia propter talem ſuſpi[illegible] ionem [illegible] bet expenſis [illegible] ita

ita tenet *Rovit. ſuper Pragm. quinta die*, quæ eſt 8. *de ordine Judic. num.* 75. quem ſequitur *Petra in Rit.* 153. *num.* 3. *in fine. De Luca ad Franch. dec.* 330. *num.* 5. & *Viſcont. ibidem, Mart. voto* 70. *Motill. de grad. term. nu.* 19. qui reiicit *Pratum ad Muſc. in gloſ. legaliores num.* 28. tenentem, quod non obſtante ſuſpicione, ſumptibus abſentis ſit explendus actus prædictus, quia ejus abſentia eſt Cauſa cauſati.

15 Depoſitio ſi petatur a pluribus creditoribus principalibus, qui idem jus habent, & unica ſit cauſſa definitionis, & unius victoria aliis proſit, tunc ſufficit, ſi fiat a præſentibus tantum, nec coguntur abſentes deponere, ut deciſum refert *Roccus ad dict. reſp.* 17. *a num.* 10. quem refert, & ſequitur *Petra rit.* 207. *nu.* 4. & *D. Altim. ad Rovit. dec.* 34. *num.* 28. *ex l. loci*, §. *ſi fundus ff. ſi ſervit. vind.* Et ex regula, quod inventarium confectum ab uno, aliis cohæredibus prodeſt, & ſequeſtrum ad inſtantiam unius, aliis prodeſt.

16 Poſitionibus præſentatis, donec pars ſuper eis depoſuerit, curſus termini impeditur, *gloſ. in clem. ſæpe in verb. poſt donationem de verb. ſignif.* etiam ſi cauſſa ſit ſummaria; *Anna* ſic deciſum refert *ſing.* 405. *Querad. qu.* 30. *Rovit. in prag.* 8. *de ord. judic. num.* 28. *Galinp. par.* 2. *cap.* 19. *num.* 1. *Graz. ad Latr. obſ.* 87. *num.* 2. & verba dictæ *Prag.* ſunt clara, ibi: *Qui dies ad reſpondendum* &c. *partibus cucurriſſe non intelligantur, cum non conveniat dilationem ante reſponſionem poſitionibus factam currere.* „ Aliter, ex *nov. Conſt.* ut notavimus.

Sed *de Franch. dec.* 220. *num.* 17. concludit, quod tunc ſuperſedetur in cauſſa, donec principalis depoſuerit, quando non adeſt præſumptio calumniæ ex qualitate cauſſæ; vel aliter; nam ubi adeſt aliqua calumniæ præſumptio; quod petatur depoſitio principalis inutiliter ad finem impediendi curſum, tunc non ſuperſedetur in cauſſa; ex dictis per *Bald. in l.* 2. *num.* 4. *verſ. alterius non. argu. Cod. de juram. calumniæ. Afflict. in conſt. Regni juſtitiarii per Provinciam in* 2. *notab.* ubi etiam per *Foller. num.* 33. & 38. & *Rot. Bononienſ. deciſ.* 34.

17 Solet tamen accidere, ut tranſmiſſis commiſſionalibus litteris pro examinando in partibus, præſentantur poſitiones, tunc illud examen, quod venit factum pendente depoſitione, validum erit, ſed non publicatur, niſi facta depoſitione, & lapſo termino pro examinatione alterius partis, ſtante bona fide, & ad evitandos circuitus; ita practicatur.

18 At dubium reſtat, an facta depoſitione, illiuſque copia intimata parti adverſæ, requiratur Judicis interloquutoria mandantis, ut attenta depoſitione facta terminus alias datus currat; affirmative reſpondit *de Luca ad Franch. dict. deciſ.* 220. *verſus finem*, & ita ex *gloſ.* quorundam diſſidentium ſententiam firmat *Petra ad Capyc. deciſ.* 82. *num.* 7. citat. per dictum *de Luca*, & *Petra junior. rit.* 69. *num.* 11. *in fine* ſequitur *Petram Avum*, & Practicam relatam a *Caravit. dict. rit.* 69. *num.* 4. *in fine*, ubi dicit ſequentia verba, v3. *Quando petitur, quod ſuper eis deponat principalis, aut alia exceptio allegatur, terminus non currit, niſi Judex interloquatur, quod currat a tali die in antea*, & *quotidie ſervatur in practica*, & patet ex *Bald. in l. quam diu ff. de acquir. hæred.* & *in l.* 1. *C. de juram. calumn.*

Et ſic videtur quoque ſentire *gloſ. in dict. clem. ſæpe in verb. poſt dationem*, ibi: *Illud ergo tempus, quo ſuper his inſtatur, non currit in termino productionis, nec eſt congruum parti ſtatui terminum ad probandum, priuſquam ſciat, in quibus relevetur*, & *quos articulos probare teneatur.*

Ex quibus verbis *Gloſſæ* videtur, quod a Judice ſtatui debeat terminus ad probandum, poſtquam ponens ſciverit, in quibus fuit relevatus, & in quibus non.

Diſtinguit *Muſcatell. in gloſ. defendendum, part.* 2. *nu.* 12. tunc interloquutionem Judicis eſſe neceſſariam cum fierent oppoſitiones adverſus terminum, & pars oppugnaret terminum currere non poſſe, tunc ut terminus impeditus currat, Judex interloquitur, ut currat a T. die.

Dicens propterea practicam *Caravit.* non eſſe ſimpliciter, & ſemper veram, exemplificando, v3. ſut licet in petitione depoſitionis principalis, ſi pars non obtulerit, terminus currere non incipit, facta tamen oblatione, terminus currit, abſque aliqua interloquutione Judicis.

Et in *gloſ. legaliores dict. p.* 5. *num.* 25. dicit ſequentia verba, v3. & *oblatio depoſitionis operabitur, ut terminus*, & *curſus cauſſæ non impediatur*, quia per ſe non ſtat, quominus oppoſita adimpleantur. Quo fit, ut adimpleta depoſitione, ejuſque copia notificata petenti abſque interloquutoria Judicis currat terminus.

Alias fruſtratoria eſſet cautela in ore omnium Practicorum ventilata, ut in calce termini, actor offerat deponere, ne curſus termini impediatur, & ad removendum impedimentum Judex interloqui debeat.

Sed ut abſque interlocutoria ſtatim facta depoſitione, & ea intimata, curſus remaneat expeditus.

Et hanc concluſionem ampliat *Gregor. Motill. de grad. term. num.* 15. his verbis, v3. & *hac de cauſſa ad tollenda talia impedimenta offerri debet in calce termini, ut deinde in quolibet actu abſit impedimentum.*

Nec obſtat *Pragm.* 8. nec *Clem. ſæpe*, in quibus ſtatuitur, ut terminus non currat, niſi poſt reſponſionem poſitionibus factam. Quia hoc verum eſt, ſed cum actor in calce termini, proteſtationem fecerit per ſe non ſtare, & obtulit ſe paratum deponere, & jam depoſuit, terminus datus non videtur impeditus, quominus currat poſt depoſitionem factam, adeo quod opus non ſit amplius, ut terminus iterum ſtatuatur a Judice, dum fuit ſtatutus, nec opus eſt, ut a Judice tollatur impedimentum, dum nunquam terminus fuit impeditus ex parte Actoris, quia terminus datus juxta *Clement.* & juxta *Pragm.* prædictas currit ex miniſterio legis ſtatim poſt factam depoſitionem, & ponenti notificatam, & ſic tali caſu non requiritur miniſterium hominis, ſive Judicis interlocutoria.

Comprobatur hæc concluſio ex alia communi Practicorum concluſione, quod terminus impartitus non currit, niſi a die electionis Examinatoris notificatæ parti. Curſus itaque termini impartiti ſuſpenditur, & remanet impeditus, quouſque electio Examinatoris fiat, & Parti notificetur. Hoc tamen adimpleto, non requiritur Judicis declaratoria, ſed ex legis miniſterio currit terminus, quia quando Judex impartitur terminum, ea mente impartitur, ut tempore habili currere incipiat.

Ita quoque ſi termino impartito immediate ſequuntur feſta, ea mente intelligitur impartitus a Judice, ut currat tempore habili a ſubſequenti die non feſto, hinc adveniente tempore habili, non opus eſt iterum ſtatui terminum, nec interloqui, ut currat terminus, quia abſque culpa litigatoris non potuit currere.

Et ſic remanet firma diſtinctio *Muſcatel.* ut interloquutoria ſit neceſſaria in illis caſibus tantum, in quibus poterit parti imputari, vel ubi perfidia, vel calumnia litigatoris eſſet removenda per Judicis interloquutoriam, ſecus in caſibus, ubi impedimentum non perveniſſet ab Actore, ſed ex lege.

His jactis fundamentis, quod terminus currit abſque Judicis interlocutoria, dico quod in practica, utroque modo ſervatur; nam vidi innumeros proceſſus tam in M.C. Vicar. quam in S. C. in quibus fuit interlocutum poſt intimatam depoſitionem, ut terminus datus currat ab hodie, & alios innumeros, in quibus abſque interlocutoria fuit proceſſum, & interrogavi, veteres Cauſidicos, & Actuarios, & Scribas, ex quorum dicto ſumpſi practicam veram eſſe, ut ubi utra-

Digitized by Google

que pars, vel altera deſiderat interlocutoriam, tunc Judex interloquitur; & ratio eſt, quia juſta petenti, non eſt denegandus aſſenſus, & qui petit, ut interloquatur, quod terminus currat poſt intimatam depoſitionem Parti, petit id, quod ſibi denegari non debet. At ubi neutra pars hoc deſiderat, tunc terminus currit ex miniſterio legis abſque Judicis interloquutoria, & proinde acta ſunt valida, & ita conciliatur dicta diverſa praxis, quæ utroque modo hodie videtur ſervari.

19 Poſitionibus Procurator reſpondere tenetur, ſed non præjudicat principali, etiam ſi haberet ſpeciale mandatum ad deponendum, niſi habeat mandatum ſpeciale ad ſic, & ſic deponendum, *Ritus M.C.Vic.* 93. *Urſil.deciſ.*22.*&* 147.*Reg.Rovit.pragm.*8.*de ordine judic.nu.*22.*& deciſ.*34.*ubi Dom.Altim.& Reg. de Marin.ad Rovert.deciſ.*130.

Quia Procurator non poteſt per ſuam confeſſionem præjudicare Domino, *l.ſed an, & ipſos ff.de confeſſis*, ubi *Bart.Surd.deciſ.*229.*num.*18.*Caſtill.dec.*111.*num.*17.*Gratian.diſcept.forenſ.*3. *num.*8. *Roſa conſult.*56. *num.*14.*de Luca ad Franch.dec.*529.*num.*3. *Urſill. ad Afflict.dec.*148.*in fine*, qui tamen intelligendi ſunt cum mandato ſpeciali ad deponendum, ſecus in mandato ſpecialiſſimo, ut declarat, & advertit *Roſ.ad de Marin. ubi ſup* & ſic explicatur *ritus M. C.Vicar.* 70. *&* 93. qui non ſunt contrarii.

20 Et quando non habet mandatum ad reſpondendum, & principalis eſſet abſens. Tunc poterit fieri præceptum procuratori, ut infra dies tot procuret mandatum ſpeciale ad deponendum, alias termino elapſo, habeatur pro facta; ita *Scop. ad Nicolin. fol.*51. *num.* 150.

Poſitionibus Procurator cogitur reſpondere, non ſecus, ac poteſt compelli Principalis; ſi tamen habet ſpeciale, & ſufficiens mandatum, alias ſecus. *Poſt. de manut.poſſ.obſerv.*85.*num.*22.*ex Duran. dec.*227. *nu.* 4. *Cancerius variar. reſol. p.*2.*cap.*44. *num.*3. *Veſtrius cap.*14. *lib.*5.*nu.*19. Et ſi dictus procurator cum mandato ſpeciali nollet reſpondere, tunc factis tribus præceptis, fit decretum, quod depoſitio habeatur pro facta, ut deterius, *Motil.fol.*40.*de grad.cit.teſt.nu.*28.

Et poſt factam reſponſionem ab habente ſpeciale mandatum, cogi poteſt ad reſpondendum etiam ipſe principalis veluti inſtructior, *Poſtius ubi ſupra num.* 56. & ita etiam ſentit *Marcian. de jurament. par.*2.*ar.* 2.*num.*405. Quod intelligit dictus *Poſtius* procedere, ubi mandatum Procuratoris non fuiſſet individuum, ſeu ſpecialiſſimum ad ſic reſpondendum, & ipſe principalis copiam poſitionum non vidiſſet.

Adde, quod ſi recuſat deponere, pro confeſſo habetur, non obſtante, quod procurator depoſuit; *Rov. dec.*34.*Carav.ritu* 79. *&* 93. *num.* 3. intellige ſemper cum diſtinctione, ut ſupra, facta per *Rovit. & Reg. de Marin.loc.cit.*

21 Poſitiones, & articuli promiſcue aliquando nominantur; nihilominus, ſi conſtet eos eſſe tamquam poſitiones, de illis judicandum eſt, ſicut de poſitionibus; *Poſt.de manut. obſ.*63. *num.*30. *ex Gramm. dec.* 277.*num.*4.

Ut ſunt, quando articulant per verba v3. Item *pone, e vuole provare*, quia tunc per illud verbum (*Pone*, articulans dicitur confiteri articulatum, & licet ſint articuli, judicantur ſicut poſitiones, ut ſupra.*

Procuratores cauti, & Advocati in articulis dicunt ſolum: *Item vuole provare*, abſque verbo, *ponit.Scop. ad Nicol.fol.mihi* 48.*n.*70. *Motil.fol.*41.*de grad.citat. teſt.num.*42.& nos diximus in *cap.de articulis*.

22 Poſitiones an admittantur, quando in termino probationes non fiunt? Una opinio eſt, quod ubi non fiunt probationes, neque etiam poſitiones admittuntur; *Maſcard.concl.*1176.*n.*46.

Alia opinio eſt, quod admitti debent, non obſtante, quod in termino non fiant probationes, ita *Motil. fol.*40.*de grad.cit.teſt.num.*31.& allegat *de Franch.dec.* 220.*ſub num.*8.*&* 11.dicentem, quod *Maſcardus* intelligendus ſit de impertinentibus, & quæ nil relevarent.

Poſitionibus, Articulis, & Materiis, quæ concernunt petitorium a parte ſuſpenſum, quis reſpondere non cogitur, nec teſtes ſuper illis recipiuntur; *Poſt.loc. cit. nu.*33.*& Scacc.de judic.lib.*2.*cap.*6.*num.*172.*Ricc. coll.*248.ſecus autem, ſi non ſit ſuſpenſum.

Solum vero de ſtylo Rotæ admittuntur articuli, etiam ſtante ſuſpenſione petitorii ad effectum examinis, ſed teſtes ponuntur extra proceſſum, ex *Mancin. de Juramen.par.*2.*ar.*2.*num.*2.

Et indiſtincte Articuli tanquam impertinentes fuerunt rejecti, concernentes cauſſam petitorii, dum agebatur poſſeſſione recuperandæ in Sacro Conſ. ut deciſum refert *Afflict.dec.*7.

23 Poſitioni non tenetur quis reſpondere; ubi petitio eſt calumnioſa, vel captioſa, vel reſponſio non relevat. *Poſt.de manut.obſer.*83.*num* 3. *& Gizzarell. dec.* 36.*num.*3.

24 Poſitioni neque reſpondetur, quando eſt ſuper repulſa ejus teſtium, & continent delictum; ſed reſpondetur ſolum circa conſanguinitatem. *Poſtius* ubi ſupra ex *Bald.& de Angel.ad Gizzarell.dict.deciſ.*63. *num.*3. *& Reg.Petra rit.*285.*in fin.* refert deciſum in ſua Aula 27. Junii 1669. quod recipiatur depoſitio principalis ſuper articulis non continentibus infamiam, neque delictum, & ita tradit *de Angelis ad Gizzarellum dec.* 64. *ſub num.*4.

Poſitionibus, & ſi ſemel fuerit reſponſum; ſi iterum interrogatus non reſpondet, habetur pro confeſſo, *Ricc.coll.*258.*ex Rota deciſ.*1. *tit.de confeſ.*

Quod ego credo procedere non ſic ſimpliciter, ſed in caſibus, ut inferius dicemus. Nempe quando non ſufficienter fuit reſponſum; nam ſi ſufficienter, non cogitur ad iterum reſpondendum; ut inferius.

25 Poſitionibus non reſpondens, habetur pro confeſſo. *Text.in cap. fin. de confeſſ.in* 6.

Limitatur concluſio hæc contra non perſonaliter citatum, atque impeditum. *Ricc. coll.* 258. *de Amato dec.*74. quia requiritur citatio perſonaliter executa. Nec ſufficit contra Procuratorem; *Poſt. de manut.obſer.*83.*num.*43.*Thomat.dec.*54.*num.*2.

Poſitionibus continentibus factum alienum non tenetur quis reſpondere, & non reſpondens, non habetur pro confeſſo. *Ricc.ubi ſup.coll.*258.*& Minſing. centr.* 5. *obſerv.* 54. *ex text. in l. Marcellus ff. rerum amotarum.*

Poſitioni criminoſæ, nec cogitur reſpondere; *Ricc. d.coll.*158.*& Minſing.cent.*6.*obſerv.*92.

26 Poſitionibus, Articulis, & Materiis, hujuſmodi, ut ſupra, quibus reſpondere quis non cogitur, ſi tamen ob negligentiam Procuratoris reſponderet abſque aliqua proteſtatione, reſponſio teneret, & præjudicaret, *Poſtius de manutent.obſerv.*83.*num.*36.*ex Luc.de Pot. in prax. lib.*2. *cap.* 1. *num.* 17. *Tuſch. in verb. poſitio concl.*387.*nu.*12. *Michal.de poſit. in cap.*57. *nu.*1.*Mancinus par.*2.*art.*2.*nu.*82.

27 Poſitio debet formari explicita, vera, & ſimplex, & de unaquaque re diſtincta. Alias ſi poſitio ſit implicita, videlicet partim vera, & partim falſa, quis ſatisfaceret reſpondendo, per verbum *non credo, ut ponitur*. Et ſic poteſt totum caput poſitionis negare; *Poſt. de manut.poſſ.obſerv.*83.*num.*37. *Tuſch.in verb.poſitio concl.*386.*nu.*7.*Scacc. de judic. lib.*1.*cap.*7. *num.*544. *Farinac.deciſ.*34.*num.*1.

Exemplum erit. Pono quod poſſides talem Eccleſiam, ad tale Monaſterium pertinentem. Vel pono, quod Titius ſit filius Caii, & debet mihi mille. *Gloſ.in cap. fin.de confeſſ.in* 6.*Ricc.collect.*2083.

28 Poſitio facta cum qualitate in parte vera, & in parte non, poteſt ſimpliciter, & in totum negari, ita *Gloſ.*

Gloſ. in cap. ſi poſt verſ. abſque rationabili de confeſſ. in 6. & gloſ. in c. 2. de teſtib. eod. lib. verbo ſigillatim.

At contra *d. gloſ.* docuit *Bar. in l. 2. §. ſi ſtipulanti ff. de verb. ſignif.* quem ſequitur *Rebuff. in proem. ad conſt. Franciæ gloſ. 6. num. 53. Dian. in regul. 254.*

Sed *Novarius* tenet cum *gloſ. in v. gravamin. 138. tom. 1. Marſil. in Rubric. de fidejuſſ. num. 339. Covarr. var. reſol. lib. 2. cap. 2. num. 3. & 5. Zaccard. dec. lucen. 31. num. 1. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 109. nu. 20. ex l. 1. §. ſed etſi mihi de verb. oblig.*

29 Poſitionibus reſpondetur per verbum *credit*, vel *non credit*, ut ponitur. Et ratio eſt, quia dum neceſſario cogitur reſpondere, poteſt non recordari, & ideo jurat de eo, quod credit, non de veritate, & ideo non punitur criminaliter, & in foro fori excuſatur a perjurio. *Poſt. obſer. 83. n. 38. Maran. de ord. jud. p. 6. act. 4. n. 17. & act. 9. nu. 24. & in l. ſi actor. num. 102. ff. de procur. Tuſc. in verb. memoria concl. 166. num. 3. & in verb. poſitio concl. 386. num. 23. & 43.* & ſolum Deum habet ultorem; ut ex *l. 2. C. de rebus creditis*, concludit *Marant. in p. 6. actu 4. de depoſitione nu. 17. Rit. 79. in fine* expreſſe mandat, quod principalis ſuper poſitionibus deponat abſque periculo pœnæ varietatis; ubi *Caravit.* explicat, quod principalis, neque in aliis caſibus punitur, ſed ſolummodo, quando examinatur uti principalis inquiſitus quoad ſe, & teſtis quoad alios, tunc ſi convincitur occultare veritatem, torquetur uti teſtis varius, & non tanquam principalis.

Unde traditur cautela, ut in dubiis reſponſurus propenſior ſemper ſit ad negandum, quam ad confitendum, & quæ non certe novit, an vera, vel non vera ſint, tuta conſcientia poteſt deponere, quod non credit, quia non tenetur affirmare pro veris, illa, quæ ſibi non ſunt certa, *Jodoc. in prax. civil. cap. 154. de reſponſionibus num. 4. & 28.* ubi dicit teneri in conſcientia ſolum affirmare id, quod certo ſcit, vel credit.

Poſitionem negans licet non puniatur, ut ſupra; tamen ſi Iudex feciſſet præceptum de veritate dicenda ſub certa pœna, poſſet auctoritate præcepti, ſi diceret falſum, etiam puniri, juxta præceptum factum; *Poſt. obſerv. 83. num. 40. Marant. art. 5. num. 16. Mancin. de juram. part. 2. art. 2. num. 56.*

Item quando calumnioſe negaret factum proprium, Matrimonium, Filiationem, Conſanguinitatem, Affinitatem, & alia, de quibus veriſimiliter notitiam habere poſſet, ſi de iis per probationes conſtiterit, condemnatur ad pœnam arbitrio Judicis. Sed hanc pœnam evitare poteſt, ſi infra tres dies poſt negationem, eam revocaverit, & per confeſſionem ſe purgaverit; ita per hæc formalia verba ſtatuit *prag. 8. de ord. judic. in fin.* quæ incipit *quinta die*, & ratio dictæ Pragmaticæ eſt, quia in negando proprium factum, quod certo ſcire debet, excuſari non debet a pœna tam in foro conſcientiæ, quam in foro judiciali.

30 Poſitioni reſponſio fieri debet clara, & ad propoſitum, ita ut certificet Judicem, & ponentem relevet ab onere probandi, alias quis cogitur ad melius reſpondendum, & ſpecificandum per verbum *credit*, vel *non credit*, ſimpliciter, & non per reſponſionem qualificatam.

Sed in Ruſtico, Ignaro, Minore, vel Muliere admittitur reſponſio qualificata, niſi ſint ſagaces; *Poſt. de manut. obſerv. 83. n. 41. Tenſon. ad ſtatut. urb. lib. 1. cap. 68. n. 60. Marc. Anton. reſol. 38. lib. 2.*

31 Poſitioni non reſpondens; ut habeatur pro confeſſo ſufficit, ut bis citetur cum comminatione, quod alias habeatur pro confeſſo, etiam quod non tranſmittitur copia poſitionum; *Poſt. de manut. obſerv. 83. nu. 43. Rot. dec. 3. de confeſſ. in antiq. Seraph. dec. 408.*

Sed una citatio ſaltem debet fieri perſonaliter, nec habetur pro confeſſo ipſo jure, ſed mediante Judicis interlocutione, ut ex dicta ficta confeſſione poſſit fieri ſententia; *Poſt. ubi ſup. Rot. Gen. dec. 161. nu. 12.*

Quamvis quandocumque re integra, antequam Judex pronunciet, admittitur ad reſpondendum; *Poſt. ubi ſup. Michal. de poſit. cap. 36. Grat. dec. 171. n. 1.*

Sed *Caravit. rit. 120.* concludit trinam requiri citationem, & quod in ultima ipſarum citationum debeat inſeri totus tenor articulorum, vel poſitionum, ex *l. Senatus §. quod ſi tribus ff. de jure Fiſci.*

Et a dicto decreto, quod habeatur pro confeſſo, nunquam appellatur, ut in *d. Rit. in fine. Carav. ibi, Sanfel. in prax. ſect. 38. num. 51. in fin. fol. 153.*

Firmatur itaque Regula, quod poſitioni non reſpondens habetur pro confeſſo, ſi ter citatus non depoſuit, & in ultima citatione inſertus ſit totus tenor poſitionum, *Nicol. fol. 50. n. 100. Anna ſing. 406. Giza ad Capyc. Latro dec. 86. nu. 6. Carav. Rit. 120. Sanfel. in prax. ſect. 36. num. 32. fol. 153.*

Limita primo, quando principalis, vel procurator examinandus eſſet præſens in curia; quia tunc ſufficit unica citatio, ut deponat, qui ſi abſque rationabili cauſa non deponit, fit decretum, *quod habeatur pro confeſſo*: Præſens enim in judicio habetur pro citato, & præſentia ſupplet defectum citationis; *Caravit. rit. 120.* & ita intelligendus eſt *Sanfel. in ſect. 48. nu. 11.* qui de hoc reprehenditur a *Conſil. de Roſa in prax. civil. cap. 6. nu. 61. fol. 429.* & cave a dicto *de Roſa* dicente, quod ſi principalis ſit præſens, adhuc fieri debeant tria præcepta, quia opinio *de Roſa* eſt intelligenda de eo, qui eſt præſens in Civitate, & *Sanfel.* de eo, qui eſt præſens in judicio.

Limita ſecundo, quando in ultima citatione, in qua inſertus eſt tenor poſitionum, citaretur domi; tunc non poteſt haberi pro confeſſo, quia omnino illa ſola citatio debet fieri perſonaliter, etiam ſi in primis duabus citationibus fuiſſet perſonaliter citatus.

Sed de hac ſecunda limitatione eſt in arbitrio Judicis hoc ſervare, ut diximus in *cap. de declinatoria*, ſed *de Luca ad Franch. & de Roſa in prax. civil. cap. 6. fol. 429. num. 59.* concludunt in ultimo præcepto non eſſe neceſſarium citare perſonaliter, ſed quod ſufficit citare domi, & ita ſervari in praxi, rejecto *Sanfel.* & aliis, ſed tantum ad cautius agendum citatio perſonaliter fiat. alias habeatur pro confeſſo prout deterius, neque amplius auditur, & ratio adducitur a *d. de Luca*, quia valet citatio facta domi, ſi quis citetur ad dicendum cauſſam quare non debeat excommunicari, & ſic in fortiori caſu; & dixi latius *cap. 9. de interrogatoriis num. 21.* ubi vide.

Limita tertio non procedere, quoties principalis haberet juſtam cauſam recuſandi depoſitionem, quia tunc non poſſet haberi pro confeſſo.

Has limitationes bene ponit *Caravit. in rit. 129.* quem ſequitur, & approbat *Muſcat. in gloſ. hæreditaria p. 3. num. 8.* ubi dicit ita eſſe intelligendam quoque *prag. 6. de ord. judic.* quæ pragmatica non loquitur de poſitionibus, ſed de declaratione facienda ſi ſit hæres, vel bona poſſideat, & ſimilibus interrogationibus, quæ ante conteſtationem fiunt, de quibus vide, quæ ſuſius diximus *in tit. de interrog. int. actor. & reum.*

32 Poſitioni reſpondens, eandem reſponſionem incontinenti, & antequam recedat, ac ad extraneos actus perveniat, revocare, & recorrigere poteſt, etiam non doctus de errore, niſi reſponſio ſit poſt terminum datum ad deliberandum, vel poſt datam copiam ipſarum poſitionum. *Poſt. de manut. obſerv. 63. nu. 53. Gabriel. de confeſſ. concl. 4. n. 4. & 10. Tuſch. in verb. poſitio concl. 391. Michalor. de poſit. cap. 62. num. 4.*

33 Poſitionibus ſi non ſit ſufficienter reſponſum, debet ſtatui novus terminus ad melius reſpondendum, cum reſtrictione ad illas, quibus non fuit ſufficienter reſponſum, non autem ſimpliciter; *Poſt. de manut. obſerv. 83. n. 56. Thomat. dec. 54. n. 5.*

Sed poſtquam quis ſufficienter reſpondit, non de-

bet vocari ad iterum reſpondendum, ne detur occaſio, ut ex variis reſpoſitionibus perjurium incurrat, *Poſt. ubi ſup. Borrell. in ſumm. deciſ. tom. 2. tit. 1. num. 47. Cyriac. contr. forenſ. 38. lib. 1. num. 7. Michalor. de poſit. cap. 50. num. 4. & cap. 51. num. 8. Thomat. dec. 53. num. 3 Mancin. de juram. p. 2. art. 2. num. 26.*

Niſi agitur de facto alieno, quia in eo, quod hodie non credit, poteſt cras credere. *Poſt. ubi ſup. Tenzon. ad ſtatut. Urb. lib. 1. c. 68. n. 129.*

Vel niſi in ſecundis poſitionibus magis diſtingueretur, & exprimeretur materia; *Poſtius ubi ſup. Anton. Sola ad decretum Sabaudiæ lib. 3. tit. 16. de poſit. gloſ. 12. n. 5.*

Et ita intelligendus eſt *Mot. de gr. cit. teſt. n. 33.* dicens, quod facta depoſitione ſuper poſitionibus, & intimata copia depoſitionis, denuo tenetur ſuper eis deponere, nam *pragm. 8. de ord. judic.* allegata per *d. Motill.* non dicit, quod ſuper eiſdem denuo tenetur, ſed ſuper aliis: ibi, *poſſintque partes ipſæ infra alios tres dies alias poſitiones deducere.*

Verba, & mens dictæ pragmaticæ clara eſt, ut poſſint poſt reſponſum primis poſitionibus produci aliæ, non eæ, quibus fuit reſponſum.

34 Poſitio enim ſemel facta, amplius fieri non debet, niſi novum quid emerſit, vel priora acta, & reſponſiones eſſent deperditæ. *Poſt. de manut. obſerv. 95. num. 57. Borrell. in ſumm. deciſ. tom. 2. tit. 1. nu. 271. & 460. Michalor. de poſit. cap. 50. num. 10.*

Ampliatur, ut neque in cauſſa appellationis quis tenetur deponere ſuper quibus depoſuit in cauſſa primæ inſtantiæ, niſi ubi poſitiones noviter formatæ in cauſſa appellationis non continerent illud idem, quod primæ poſitiones continebant, quia tunc teneretur reſpondere; *de Franch. deciſ. 220. Scop. ad Nicol. fol. 50. num. 97.*

35 Poſitionibus iterum reſpondens; ſi dixerit contrarium ejus quod prius dixerit, non habetur pro perjuro. *Poſt. ubi ſup. Borrel. d. tom. 2. tit. 1. nu. 16.*

36 Poſitionibus quando fit reſponſio, ſive depoſitio, Advocatus, & Procurator non poteſt eſſe præſens, ne reſpondentem verbo, vel nutu inſtruat. *Poſt. de manutent. obſerv. 83. nu. 48. Maranta in ſuis ſingularibus, verb. ruſticus fol. 125. & in l. actor. nu. 10. ff. de procur. Michalor. de poſit. cap. 63. num. 6. Mancin. de juramento p. 2. n. 70.* Sed fieri debet ſtatim in ſecreto ſub ſilentio ſine conſilio Advocati, vel Procuratoris.

Verba ſunt *Rit. 79. & pragm. 8. de ord. judic. Motill. fol. 40. num. 30. de grad. cit. teſt.* ubi reiicit *Fab. Coda in additione ad Coda fratrem cap. 4. lit. C.* aſſerentem licere procuratori aſſiſtere, quando Cliens eſt Idiota, vel mulier; quod eſſet contra expreſſum caſum *d. prag. 8.* licet de jure Communi, & per Conſtitutionem Regni, quæ incipit *partes*, aliter ſtatutum erat, ut notat *Caravit. in rit. 79.* qui omnino ſervari *d. ritum, & dictam pragm. 8. de ordin. judic.* teſtatur in Regno, quæ prohibent conſilium procuratoris, vel Advocati in depoſitione ſuper articulis, *Gallup. cap. 19. par. 2. n. 26.*

Hic non omitto advertere, quod *Motill. in d. n. 30. ubi ſupra* ex errore torcularii allegavit *rit. 169. pro rit. 79.* & ubi legitur, Clientem non prohibent ſuos procuratores conſulere, illa negativa eſt caſſanda.

At ubi reſpondens eſſet perſona indiſcreta, ut valde ruſticus, vel rerum imperitus, & Idiota, aut prodigus, ſeu mulier, pupillus, vel alius egens alieno conſilio; tunc ne decipiatur, admittendus eſt cum præſentia, & aſſiſtentia ipſius Advocati, ſeu Procuratoris. *Poſtius ubi ſupra num. 49. Marant. in d. l. ſi actor num. 205. ff. de procur. & de ordin. judic. pars. 6. actu. . . . . num. 16. & inter ſing. in d. verb. Ruſticus. Scac. de judic. lib. . . . cap. 7. num. 122. Borrell. in ſumma deciſ. tom. 2. tit. 1. num. 117. Ludovic. deciſ. Peruſ. 81. part. 2. Michalor. cap. 64. num. 8. Mancin. de juramento d. part. 2. art. 2. n. 1.* & alii apud *dictum Poſt.*

Et eſt in arbitrio Judicis videre, ſi ſit ſagax perſona, & ſi poſitiones ſint involutæ, in quibus ſimpliciores poſſent involvi, vel factum recens, in quo non poſſet involvi. *Scop. ad Nicol. fol. 51. num. 70. Petra rit. 79. Alsim. ad Rovis. deciſ. 34. num. 54.*

Verum eſt advertendum; quod ego non recederem ab obſervatione *dictæ pragmaticæ, & ritus*, qui locuti ſunt abſque diſtinctione, & ſi voluiſſent excepiuare dictas perſonas non capaces, exceptuaſſet legiſlator, & ubi lex non diſtinguit, &c. *Troyſius ſuper dicta pragm.* At per jus Regni remanet correcta diſpoſitio juris communis, & dico, quod ſervari poteſt extra Regnum, & in Curiis Eccleſiaſticis.

At ubi fas eſt ſecundum Ius Comm. admittere Advocatum, ut aſſiſtat in depoſitione Clientis; Tunc non poterit inſtruere circa ea, quæ conſiſtunt in facto; ſed ſolum circa ea, quæ ſunt de jure, ita *Motill. fol. 40. de grad. citat. teſt. num. 30. ex Afflict. ibi citato in conſtit. Advocatus lib. 1. de præſtat. ſacram. n. 8.*

Et minor reſpondere debet cum interventu Curatoris. *Poſtius ubi ſupra.* Imo ſi habet adverſarium ſagacem, poteſt minor ab Advocato inſtrui in reſpondendum poſitionibus. *Poſtius ibidem num. 52. ex Borrell. in ſumm. deciſ. tom. 1. tit. 65. nu. 97.*

37 Poſitionibus tenetur reſpondere Iudex ſuſpectus recuſatus, ut recuſans relevetur ab onere probandi cauſſam ſuſpicionis, ut dicimus *in cap. 6. de exceptione ſuſpicionis*, & ſi adſit modica retardatio in reſpondendo, habetur ſtatim pro confeſſo, *Regens Petra rit. 87.* licet contrarium dicat *Roſa in prax. civil. Decret.*

38 Poſitionibus ſenex 70. annorum reſpondere non cogitur, cum cenſeatur mentis inops. Verum ubi ſenes mentis compotes a Iudice judicantur, tenentur deponere; *Rov. dec. 34. num. 35.*

39 Poſitio tunc admittitur, quando ab onere probandi ponens relevari poteſt, unde qui onus probandi non habet, reiicitur, quia eſſet poſitio impertinens, & ſuperflua. Idque procedit tam ex parte actoris, quam Rei, ut late *Motil. fol. 41. de grad. cit. teſt. n. 36.* ex doctrina *Pauli de Caſtro*, & aliorum, ut ibi.

Ex regula, quod illud, quod non eſt probabile non eſt poſſibile; quam regulam ponit *gloſ. in l. 2. §. quod obſervari in verb. credat verſ. item videtur, de Franch. deciſ. 220. num. 8.*

40 Poſitio impertinens exemplificatur per *Motill. in grad. citat. teſt. n. 36.* v3. Ego vocavi te in judicio, ut mihi centum ſolveres, ex venditione fundi.

Tu mihi opponis exceptionem rei non traditæ, & poſtea ſuper tali exceptione formaſti poſitiones negativas, & contrarias meis poſitionibus, ſuper quibus, licet tu a me petas, ut deponam; Ego actor non teneor, quia tibi reo ſola negatio ſufficit, & negando tu rem non eſſe traditam, mihi transfers onus probandi contrarium, & allegat *Paul. de Caſtr. in §. quod obſervari, C. de Juram. calum. & Curt. in tract. de poſit. n. 26.*

Poſitio talem negativam continens, non eſt admittenda tanquam impertinens, & ſuperflua, &

Ratio aſſignatur, quia dum ponens abſque partis depoſitione eſt relevatus ab onere probandi, dicta poſitio dicitur ſuperflua, & impertinens; Sicuti omnis poſitio, quæ non relevat ponentem a dicto onere probandi.

Et quæ dicta ſunt de poſitione, intellige etiam de articulis ſuperfluis.

Et hoc procedit tam ex parte actoris, quam Rei, *Curtius, & Motil. ubi ſupra.*

41 Poſitio continens negativam de directo contrariam poſitionibus actoris, ſi ad ipſum reum pertineret onus probandi dictam negativam, quæ non eſſet ſuperflua, ut ſupra exemplificatum eſt, tunc actor tenetur reſpondere, per *Tex. in cap. 1. de confeſ.* Negativa enim poteſt probari per Confeſſionem actoris, ut *Motill. in grad. cit. teſt. n. 35. ex Bar. in l. quidem in jure ff. de don.*

42 Po-

42 Poſitiones, & articuli impertinentes ſunt, quando ad cauſſam non pertinent.

Poſitiones, & articuli non admittendi ſunt, quando licet pertineant ad cauſſam, tamen ſunt directe contrarii articulis adverſarii; Unde nota, quod impertinentia cadit in prima inſtantia, ſed non in cauſſa appellationis.

Sed in gradu appellationis articuli dicuntur potius non admittendi; *de Luc.ad Franch. dicta dec.22. n.3. & Revit.in pragm.12.de ordine judic.*

43 Poſitiones ſi controvertitur non eſſe admittendas, Judex ad breviandum Judicium, debet cogere partem ad reſpondendum, hujuſmodi oppoſitione non obſtante, niſi ſint omnino, & evidenter impertinentes; *Poſt.ita de manut.obſerv.83.nu.8. Rot.Rom.decif.138. num.126.Michalor.de poſit. cap.10. num.23.* & alii ibi congeſti.

Sed reſpondens poteſt præcavere, vel ut Judex dicat in decreto *ſalvo Jure impertinentium.* vel ut cum præcedenti proteſtatione, quod poſitionibus impertinentibus, & quibus de jure non tenetur reſpondere, non cenſeatur reſponſum, quia utroque modo reſponſio, & juramentum non præjudicabit confitenti; *Poſt. & Auctores ubi ſupra,*& ita concludit quoque *Motill. fol.41.num.38.de grad.cit.teſt.*

44 Et ubi Actor reſpondens confeſſus eſſet abſque cautela prædicta; Et reus poſtea poſitionibus actoris ſimiliter confeſſus eſſet abſque cautela, dum utraque pars fuit confeſſa ſuper poſitionibus invicem contrariis, utra earum debet ſuccumbere?

Reſpondetur, quod actor debet ſuccumbere, quia magis debet nocere confeſſio Actoris ipſi actori, quam Rei, ipſi reo; *Motill.d.fol.41.num.38.* & allegat *capit. cum ſint partium de reg.jur.in 6. Alex.in l. ſi non fuerit ff.de jure juran.*

45 Poſitiones debent fieri poſitive non autem interrogative; ideſt per modum interrogatorium, neque per modum exceptionum; alias pars non tenetur reſpondere; *Marant.p.6.art.4.num.16. fol.*390.& allegat *Bal. in l.data opera col. 2. C.qui accuſ. non poſſ. & Paul. de Caſtr.& Jaſon in l.judicio C.de judic. & Gem.in cap. 1.col.1.de confeſſ.lib.6. Poſt.de manut. obſerv.83.nu.35. Taſch.in verb.inſtrumentum col.48.num.7.*

Et ratio aſſignatur, nam ponens vult, ut adverſarius reſpondeat, ut relevetur ab onere probandi. Ita etiam par eſt, ut qui ponit per poſitiones, confiteatur, quæ poſuit, ut quoque ab eodem onere probandi illas relevetur adverſarius, juxta vulgatam regulam, reum, & actorem ad imparia judicari non debere. Is enim, qui ponit, fatetur, non is, qui interrogat, ut idem *Marant.ubi ſupra num.*6.Et idem *fol.*347.

Interrogationes vero, quæ hodie fieri poſſint ante conteſtationem litis, dicimus *in cap.de exception.* ſi eſt hæres, ubi pono plures differentias inter interrogationes, & poſitiones, ibique te remitto, ne his duplicate ſcribam.

Poſitiones vero fiunt poſt datum terminum, & non ante, ut habetur ex ordine *Pragm.6.7.& 8.* ut dixi *loco cit.Urſil.ad Afflict.dec.7.nu.16. Muſcatell.in gloſ.hæreditaria p.3.in ſua addit.*

46 Poſitionibus habitis pro confeſſatis per interlocutoriam Judicis, qui non reſpondit, poteſt probare contrarium, *Poſtius de manutent.obſerv.83. num.61.Farinac.de inquiſitis q.21.Michalor.de poſit.cap.48. Mancin.de juram.part.2.art.2.num.79.*

Et ſi poſt etiam confeſſatas poſitiones per reſponſionem juratam, conſtet de contrario, poteſt ipſa confeſſio revocari, *Poſt.& Mancin. ubi ſupra.*

Et mulier, & ruſticus reſtituitur adverſus decretum poſitionum, vel articulorum pro confeſſis factum in ipſorum contumaciam, vel ipſorum procuratorum. *Oſaſchus deciſ.* 87. quem ſequitur *Amend. ad Franch. dec.294.num.3.*

47 Et nota in praxi ſervari ad arbitrium præſentantis; Quod poſitiones præſententur clauſæ, & ſigillatæ ad examinatorem, vel cui committitur examen principale. Et hæc praxis fundatur, quia non eſt danda copia, nec notitia poſitionum, aut articulorum, ne illis viſis inſtruerentur ad calumnias, & ad modos negandi veritatem, juxta ea, quæ dicit *Muſcatell.in gloſ.legaliores num.33.poſt Afflict.in conſtitut.Partes n.3.& Bal. l.2.§.quid obſervavi C.de juram. calumniæ.*

Formula Tituli, qui fit foris in ſupradictam Chartam; quando Poſitiones præſentantur clauſæ, & ſigillatæ.

Poſitiones quæ clauſæ, & ſigillatæ præſentantur per N.de N. in M.C.Vic. in banca Magnifici T. penes Scribam N., ſuper quibus deponere debet N.de N. principalis, legalior, & melius ſciens veritatem per verbum *credo, & non credo* ſervata forma Regiæ Pragmaticæ, ut ipſe omnino relevetur ab onere probandi. Neap.hoc die 13.Septembris 1707.

Altera formula.

Poſizioni, che per l'Univerſità delli Sedili ſono preſentate nel S. R. C. in banca del Magnifico Bombace, preſſo lo Scrivano Celentano, ut intus, e chiuſe, e ſigillate ſi conſegnanò al Magnifico Eſaminatore Palma, affinchè ſopra quelle deponga il Reverendo Beneficiato di S.Marco di Tremiti, come principale, ſervata la forma della Regia Prammatica ad oggetto di rilevarſi dal peſo di far le pruove. Nap. oggi 11. Settembre 1711.

48 *Formula poſitionum quando non clauduntur.*

Poſitiones, quæ præſentantur per T. de T. ſuper quibus petitur, ut T.de T.& T. de T. ex adverſo tanquam Principales legaliores, & melius veritatem ſcientes reſpondeant cum juramento, per verbum *credo, & non credo*, ſervata forma Regiæ Prammaticæ. Ut dictus ponens relevetur ab onere probandi, alias haberi pro confeſſis, prout deterius, ipſos reſpondere recuſantes, ſalvo jure addendi,&c. omni modo meliori,&c.

In primis pone, come nel meſe tale pagò ad eſſi T. T.T.docati tanti per tal cauſa.

Secondo, come convennero tra di loro di tale, o tal modo &c.

49 *Formula poſitionum in gradu repulſæ.*

In cauſſa pro magnifico Franciſco Squillano, ac magnifico U. I. D. Leonardo Riccio, & Catarina Roſelli conjugibus cum magnifico Ioſepho Ceſario.

Die 24.menſis Maii milleſimo ſeptingenteſimo tertio, Neap.præſentata per Magnif.U.I.D.Aloyſium de Fuſco U.I.D.Procuratorem.

Nel Sacro Regio Conſeglio, & penes acta compare Giuſeppe Ceſario, e dice come nella cauſa colli Magnifici D. Lionardo Riccio, e Caterina Roſelli Conjugi, e Magnifico D.Michele Anaſtaſio Curatore del Patrimonio del quondam Franceſco Ceſario in Banca olim di Salvo al preſente di Vivo, preſſo lo Scrivano olim Franceſco de Mari, al preſente Principato, ſi devono ripulſare tutti li Teſtimonj, nulliter cum rev. eſſaminati; perciò citra præjudicium di agere criminalmente, e di tutte altre ragioni contro detti magnifici Conjugi, e detti Teſtimonj, preſenta l'infraſcritte poſizioni, con poteſtà di aggiugnere, e fa iſtanza, che detti magnifici Conjugi ſub pœna falſi con giuramento per verbum *credo, & non credo,* come principali, più legali, e meglio inteſi della verità riſpondano, e depongano ſervata la forma della Reg. Prammatica, acciocchè detto ponente ſia rilevato dal peſo di fare altre pruove, altrimenti averſi per confeſſi, prout deterius, così dice, e fa iſtanza in queſto, ed in ogn'altro miglior modo.

Pri-

Primo pone, come nell'anno 1653. ſi procedè alla vendita della Caſa piccola, che fu del quondam Eugenio de Rito,e di detto quondam Franceſco Ceſario,detta vendita non ebbe il ſuo effetto, & il quondam D. Pietr'Antonio Santoro non pigliò nemmeno la poſſeſſione di detta Caſa.

Secondo, il Dottor Lionardo Riccio, e Caterina Roſelli Conjugi, pretendono eſſer credi pro medietate del quondam Dottor Pietro Antonio Santoro, e per l'altra metà pretende eſſer erede il Conſervatorio di S. Maria di Coſtantinopoli, dell'Eredità del quale Dottor Pietro Antonio Santoro, non ſi è fatto Inventario alcuno.

Terzo dopo, che ſi ſuppone venduta la Caſa piccola,mai la poſſedè detto Santoro,nè li ſuoi eredi.

Quarto, ſtante, che detta vendita non ha avuto il ſuo effetto, deve di nuovo venderſi, e procederſi alla diſcuſſione de'Creditori.

Quinto, come con il preteſto di eſſer creditrice di detto patrimonio s'intruſe in detta Caſa la quondam Angela Nola del detto anno 1653.in circa, ſenza Decreto di Giudice.

Seſto, come detti Riccio, e Roſelli, come Ceſſionarj del Magnifico Franceſco Squillano, crede di detta quondam Angela Nola in virtù di ſtromento ſtipulato a primo Aprile 1697. per mano di Notar Gregorio Servillo hanno preteſo continuare il poſſeſſo di detta Caſa, nella quale ſi era intruſa detta Angela ſenza decreto di Giudice.

Settimo, come li medeſimi Conjugi per cauſa di detta ceſſione avuta, corriſpondono a detto Squillano annui docati quaranta per Capitale di docati ottocento.

Octavo, come la quondam Angela Nola, e ſucceſſive detti Riccio, e Roſelli non ſolamente hanno poſſeduto detta Caſa piccola, ma la Camera, e Cocinetta non compreſa nell'apprezzo,e vendita ſuddetta.

Nono, come con denaro de'pigioni della Caſa grande, e proprj del Comparente, ſi ſono pagate molte ſomme a'creditori di detta Caſa piccola, oltre li denari, che rappreſenta ad rem reficiendam, ed il Cenſo, che ha pagato alli RR.PP.Teatini di S.Paolo di carlini trenta annui.

Decimo,come Proſpero Sebaſtiano era parente ſtretto della quondam Angela Nola, & Onofrio Fiorillo, & Iſabella Venere Conjugi inſieme con Nicola Mollo loro figliaſtro ſono ſtati pigionanti ſotto dette Caſe, nelle quali ſi ſono intruſi detti Riccio,e Roſelli,ſite alla porta piccola di S.Paolo, e Ceſare Cangiano è andato ſempre pubblicamente cercando l'elemoſina.

Die trigeſima menſis Maii milleſimo ſeptingenteſimo tertio, Neapoli.

Magnifica Caterina Roſelli della Terra di Laurino Piaggine in Provincia di Salerno, commorante in Napoli da molti anni, dice eſſere moglie del Magnifico Dottor Leonardo Riccio, & abitare a S. Paolo alle caſe proprie d'età ſua d'anni quarant'otto in circa, ut dixit, Principalis, cum juramento delato tactis ſcripturis de veritate dicenda per verbum *credit, vel non credit* ſervata forma Regiæ Pragmaticæ ſuper infraſcriptis ſibi lecturis Poſitionibus præſentatis pro parte Magnifici Ioſeph Ceſario in cauſſa, quam habet in S.R.C.cum ipſa deponente, & ejus viro, & Procuratore.

Super prima poſitione ſibi lecta, *dixit*, quod non credit,ut ponitur.

Super ſecunda poſitione ſibi lecta, *dixit*, che ſi rimette alle ſcritture.

Super tertia poſitione ſibi lecta, *dixit*, quod non credit,ut ponitur.

Super quarta poſitione ſibi lecta, *dixit*, quod ſimiliter non credit, ut ponitur.

Super quinta poſitione ſibi lecta, *dixit*, rimetterſi alle ſcritture.

Super ſexta poſitione ſibi lecta, *dixit*, che ſi rimette alle ſcritture.

Super ſeptima poſitione ſibi lecta, *dixit*, quod ſimiliter remittitur ſcripturis.

Super octava poſitione ſibi lecta, *dixit*, quod non credit, ut ponitur, ſed hoc tantum credit, che l'articolata quondam Angela Nola, e poi ſucceſſivamente eſſa deponente, e ſuo marito hanno ſempre poſſeduto l'articolata camera con cocinetta, che riſiede nel primo ballaturo della caſa picciola, la quale ſempre è andata compreſa con detta caſa piccola, atteſo l'altra camera, e cocinetta, dove ſi andava per l'iſteſſo ballaturo per dentro l'iſteſſa camera, ſi è poſſeduta, e preſentemente ſi poſſiede dal Magnifico Giuſeppe Ceſario.

Super nona poſitione ſibi lecta, *dixit*, quod non credit,ut ponitur.

Super decima, & ultima poſitione ſibi lecta, *dixit*, quod non credit, ut ponitur, ſed hoc tantum credit, che l'articolato Onofrio Fiorillo, e ſua moglie hanno abitato per lo ſpazio di certo tempo ſotto l'articolata caſa piccola,& ita depoſuit,ut ſupra.

Ramonio Regius Examinator S.C.

✱ Signum Crucis.

Eodem retroſcripto die ibidem,&c.

Magnifico Dottor Leonardo Riccio di Napoli commorante a S. Paolo alle caſe proprie di età ſua di anni ſeſſanta tre in circa, *ut dixit*, Principalis cum juramento delato tactis ſcripturis de veritate dicenda per verbum *credit*, *vel non credit*, ſervata forma Regiæ Pragmaticæ ſuper infraſcriptis ſibi lecturis poſitionibus,& primo.

Super prima poſitione ſibi lecta,*dixit*,non teneri deponere ſuper poſitionibus repulſæ,niſi concernentibus circa conſanguinitatem, ut teſtantur omnes Doct., & proteſtatus fuit, prout dentro proteſtatur de poſitionibus impertinentibus,maxime concernentibus cauſſam principalem, & quod nullum ſibi, & ſuæ uxori inferatur præjudicium per reſponſiones, quæ tantum fiunt ad breviandum jurgia, & proinde *dicit*, quod non credit, ut ponitur, ſed tantum credit, che ebbe il ſuo effetto la compra, che fe il quondam Dottor Pietr'Antonio Santoro ſubhaſta S.R.C.della caſa del Patrimonio del quondam Franceſco Ceſario, e detto Dottor Pietr Antonio ne pigliò il poſſeſſo precedente decreto, & inteſi tutti gl'intereſſati di detto Patrimonio, come coſta dalli proceſſi di detto Patrimonio ben noti al ponente Ceſario.

Super ſecunda poſitione ſibi lecta, *dixit*, eadem proteſtatione præmiſſa, quod non credit, ut ponitur, ſed hoc tantum credit,che il preambolo a beneficio della Magnifica Caterina Roſella, e l'inventario fatto all'eredità del quondam Dottor Pietr'Antonio Santoro apparono dalli proceſſi del detto Patrimonio, che ſono ben noti al detto Ceſario.

Super tertia poſitione ſibi lecta, *dixit*, eadem proteſtatione,&c.quod non credit,ut ponitur,mentre tanto è vero, che l'articolata caſa fu poſſeduta dal detto quondam Dottor Pietr'Antonio, mentre viſſe, e poi continuata da eſſo deponente, e ſua moglie, che ſono fatti voluminoſi proceſſi colli pretenſori, e detto Ceſario è ſtato convenuto da eſſo deponente per lo ſpoglio di due camere.

Super quarta poſitione ſibi lecta, eadem proteſtatione, &c.*dixit*, quod non credit, ut ponitur, ſed hoc tantum credit, che l'oſta l'eccezione rei judicatæ, & litis finitæ.

Super quinta poſitione ſibi lecta, *dixit*, eadem proteſtatione,&c.quod non credit,ut ponitur,ſed hoc tantum credit, che l'articolata Angela Nola ave abitato nell'articolata caſa per compenſare coll'abitazione quel-

lo

lo doveva conſeguire per l'annualità del ſuo credito, con il quale ne fu pagato il prezzo di detta caſa comprata ſub haſta.

Super ſexta poſitione ſibi lecta, *dixit*, eadem proteſtatione, &c. quod non credit, ut ponitur, ſed hoc tãtum credit; che eſſo deponente, e ſua moglie hanno concordato con l'articolante Magnifico Franceſco Squillano; erede di d. quondam Angela, ed altri di Nola il credito, che dovevano conſeguire ſopra d. articolata caſa, quale è ſtata ſempre, e preſentemente ſta in dominio, e poſſeſſione di eſſi Conjugi eredi.

Super ſeptima poſitione ſibi lecta, *dixit*, eadem proteſtatione, &c. quod credit, ut ponitur.

Super octava poſitione ſibi lecta, *dixit*, eadem proteſtatione præmiſſa, quod non credit, ut ponitur, ſed hoc tantum credit, che l'articolatã camera con cocinetta non compreſa nell'apprezzo, e vendita della caſa piccola, ſi è poſſeduta, e ſi poſſiede da eſſo deponente Magnifico Giuſeppe Ceſario, con eſſerſi ſabbricata la porta del muro diviſorio tra la pianta della caſa piccola di eſſo deponente, dove ſi entrava per il primo ballaturo, e l'altra camera con cocinetta, che va con la pianta di d. caſa picciola di eſſo deponente, dove ancora ſi entra per d. ballaturo, fu comprata con l'apprezzo ſuddetto, e compra ſubhaſta, e queſta inſieme con d. caſa picciola, ſi è poſſeduta ſempre, e ſi poſſiede da eſſo deponente, e ſua moglie; ed in conſeguenza anco la teneva la ſuddetta quondam Angela de Nola per tutto il tempo, che abitò in detta caſa.

Super nona poſitione ſibi lecta, *dixit*, eadem proteſtatione præmiſſa, quod non credit, ut ponitur.

Super decima, & ultima poſitione ſibi lecta, *dixit*, eadem proteſtatione præmiſſa, quod non credit, ut ponitur, ſed hoc tantum credit, che l'articolato Onofrio Fiorillo, è ſua moglie anticamente abitavano ſotto det. caſa piccola; però preſentemente abitano verſo S. Maria d'ogni Bene, & ita depoſuit, ut ſupra.

Io Dottor Leonardo Riccio ho depoſto, ut ſupra.

Ramonio Regius Examinator S. C.

50 Curator ad lites, &c.

Curator hæreditatis jacentis non tenetur deponere, ut principalis, quia non eſt principalis, ſed Curator, & Patrimonio præjudicare non poteſt; *Rocc. reſponſ. 17. num. 3. tom. 2. Marad. ad Gallup. part. 2. cap. 19. num. 17.*

C A P. XVIII.

De Publicatione.

S U M M A R I U M.

Publicatio in cauſſa quid ſit, num. 1.

Teſtis palam examinatus, nullam meret fidem, & aſſignatur ratio, num. 2.

Publicatio in cauſſa, ad quem finem fiat, & qui ſint ejus effectus, num. 3.

Publicatio non requiritur, ubi proceditur ſummario, ſed fit facultas loco publicationis, num. 4.

Publicatio non fit, ubi non ſunt examinati teſtes, ſed fit concluſio, rejectis contrariis, num. 5.

Publicatio fit poſt factas probationes, & poſt lapſum terminum, num. 6.

Publicatio quando fieri debet teſtium præſentium, ſi audientia abſentium tardatur, num. 7.

Teſtes, ut recipiantur poſt publicationem non ſolum debent eſſe nominati, ſed etiam in termino citati, num. 8.

Proteſtationis formula, quæ fieri debet antequam fiat publicatio, cum advertimentis, num. 9.

Publicationis decreti formula cum advertimentis, & diverſitate praxis, & quæ diverſitas ſervatur in S. C. & Reg. Cam. & quæ in M. C. V. & quæ in aliis Curiis Regni, num. 10. „ *Ubi quid ex* nov. Conſt.

Publicationis, & concluſionis formula in Curiis extra Neapolim, quæ fit partibus præſentibus, num. 11.

Dicta teſtiũ ſi fuerint lecta, & didicita teſtificata, impeditur examinatio teſtium, licet actus publicationis factus non ſit, num. 12.

Publicatio an ipſo jure intelligatur facta, & partes acta percunctare, & repulſam petere poſſint, num. 13.

Publicationis omiſſio, an ſit nullitas, num. 14.

Publicatio, & concluſio omitti non poteſt, ubi proceditur in contumaciam, ſed partes poſſunt renunciare, num. 15.

Publicatio in Curia Romana non eſt in uſu, num. 16.

Dicta teſtium quando dicuntur didicita, & lecta teſtificata, & datur cautela, & declaratur Pragm. 3. de teſtium refrenatione, num. 17.

Publicationis loco fit facultas ad dicendum in cauſis ſummariis, quæ fit etiam loco concluſionis, & monitionis ad ſententiam, & datur formula dicti decreti facultatis, cum declaratione, num. 18.

Terminus quomodo ſtatuitur in cauſſis ſummariis, & quomodo proceditur ad expeditionem, num. 19.

Publicatio fieri non poteſt, niſi elapſo termino examinandi teſtes, tam intra Civitatem, quam extra, num. 20.

1 Publicatio in cauſſa non eſt aliud, niſi atteſtationum ſecrete depoſitarum, ſollemnis, & deliberata oſtenſio partibus per Iudicem facta, ſecundum *Marian. Socc. in c. fraternitatis num. 22. extra de teſtib.* Ex qua definitione habes, quod teſtimonia ſecrete ſunt recipienda, *l. nullum 12. C. de teſt. cap. venerabilem extra eodem.*

2 Adeo quod ſi teſtes palam ſint recepti nullam merent fidem, *gloſſ. in c. quia propter verb. ſecreto de elect. in 6.*

Et ratio aſſignatur, quia teſtis præſumitur potius ſecreto, quam aliis præſentibus, veritatem dicturus, *Boer. apud Fabrum defin. 51. C. eodem.*

Hinc praxis inolevit, ut mediante actu publicationis per Iudicem atteſtationes oſtenduntur, & publicantur partibus, & in Regno eſt *Ritus M. C. V. 72. & Pragm. 11. de ord. judic.*

3 Publicatio in cauſſa ſecundum *Carav. in art. 72. nu. 3.* fit ad finem, ut partes habeant notitiam atteſtationis, & ut poſſint repulſare teſtes contrarios. Secundo, ut ſervetur ordo in judiciis. Tertio, ut detur majus robur atteſtationibus; teſtes enim non publicati, nullam fidem faciunt, ut *Muſcat. in p. 6. Gloſſ. partes num. 16.*

Publicationis effectus duo præcipue ſunt. Primus, ne teſtes amplius poſſint recipi, & hoc intellige regulariter, quando non ſunt aliqui caſus excepti, ut inferius; *Pragm. 3. de teſt. refrenat. & Gloſſ. in c. cum dilectus de fide inſtrum.*

Secundus effectus eſt; ut partes habeant notitiam atteſtatorum, ex qua deliberare valeant, an proſequi, an cedere velint litem, vel contra teſtes, & eorum dicta repulſam petere, vel ſuas atteſtationes aliis ſcripturis profulcire, aut ſi ſint perſonæ privilegiatæ per reſtitutionem in integrum adverſus probationes omiſſas fulciri, ideſt primum, & ſecundum beneficium petere, ut *DD.* omnes *arg. c. inter Monaſterium, c. ſuborta de re judic. & l. 1. C. ſi ſæpius in integrum reſtitutio poſtuletur, Pratus ad Muſc. in gloſ. munitum.*

4 Publicatio proprie non requiritur, quando ſummatim cognoſcendo, utraque parte petente eſſent examinati, *Mar. p. 6. art. 11. n. 7. Carav. rit. 72. n. 13.*

Publicatio neque requiritur, ubi ſummarie eſſent recepti teſtes, etiam quod ſint in ſecreto examinati, & parte abſente, citata tamen ad videndum juramenta, ut diximus *in tit. de judic. execut. & ſummario, & Carav. ubi ſup. Guid. Pap. dec. 36. in fine*, quia fit facultas loco publicationis, cujus formulam habes in *d. tit. de judic. exec.*

5 Publicatio neque fit in cauſſa, cum non fuerit per te-

teſtes probatum, ſed fit concluſio; quod etiam procedit in terminis beneficiorum, & repulſarum, ita concludit *Motil. de grad.public.num.2.*

Rejecto *Muſc.qui in gloſ.repulſæ p.6. num.3.* voluit publicationem fieri debere, etiam ſi non fuerint factæ probationes, ad finem percunctandi ſcripturas forſan productas,& contra eas impugnandum.

Item ad finem claudendi viam amplius probandi; cum per dictam publicationem inducatur excluſio probationum.

Quia reſpondet prædictis, nempe ubi non fit publicatio, actus concluſionis finem imponit probationibus, & poſt concluſionem poteſt peti terminus ad impugnandum ſcripturas productas, & ita praxis intellexit *Pragm.11.*quæ incipit,*Curſu dilationum*, & increpat contra *Muſc. & Marant.* tanquam non verſatos in Tribunalibus Neapolitanis, ſed ſolum in Curiis per Regnum.

6 Publicatio itaque fit in cauſſa poſt factas probationes,& poſt elapſum terminum ex *d.Pragm.1. de ord.judic.Motil.de grad.public.num.1.*

7 Publicatio teſtium præſentium non retardatur, quando atteſtatio teſtium nominatorum, quorum eſt commiſſa audientia, multum tardat, ſed parte inſtante, poteſt Judex, ſi vult, publicare, cum reſervatione, quod quandocumque ante ſententiam venerit audientia teſtium commiſſa recipiatur, & in calculo ſententiæ habeatur ea ratio, quæ de jure habenda erit; nec retardatur concluſio, & proceditur in cauſſa ad ulteriora, quia mora unius alteri non debet obeſſe, quæ praxis inolevit ex *Rit.86.& 88.* ubi *Caravit.Motill.de grad publ.num 1.Petra in rit.88.nu.1.*& omnes communiter, & Judex ſi maluerit expectare, ſuſpenditur quouſq; venerit examen commiſſum, & fit poſtea unica publicatio; *Franc.dec.57.n. 3. Caravit.ubi ſupr.*

Sed ne erres, intellige hanc praxim tunc habere locum, quando eſſet elapſus terminus etiam reſpectu nominationis factæ in partibus. quia ſi adhuc durat terminus nominationis, non poteſt fieri publicatio reſpectu teſtium examinatorum in Civitate, ut advertit *Muſcatell.p.6.gloſ.partes in ſua addit.lit.A. de Franch. d.dec.ſ. ubi ſupra*; qui vidit multos in hoc erraſſe.

8 Et intellige, & adverte, quod licet *Reg. Pragm. 3. de teſtium refrenat.*denunciat, ut poſt publicationem non recipiantur teſtes, niſi fuerint ante nominati, & juſto impedimento non examinati, intelligenda eſt, ut non ſolum teſtes ſint nominati, & in citatione ad teſtes ſint expreſſi, ſed etiam, ut in termino ſint citati, & ita praxis interpretavit dictam Pragmaticam, quo fit, ut paſſim fiat decretum, quod teſtes in termino citati recipiantur, & habeatur ea ratio, quæ de jure habenda erit; eruditiſſimus *Dominus Maradei obſervat.391.num.2.*& antea dixerat *Motill.in grad. publicat.num.7.* de quo etiam inferius nos dicemus.

9 Publicatio,antequam fiat,cautus Procurator,proteſtatur contra teſtes,dicta, & dicenda per eos, quatenus contra, non autem quatenus pro; *Muſc.gloſ.momentum n.5. Foller. in prax. p.2. verſ. concedatur repulſa num. 24.* Et additur alia clauſula, reſervando repulſam,& repulſam repulſæ, de qua late dixi in *cap.de repulſa.*

Et ratio aſſignatur, quia non proteſtando contra eos, videtur approbaſſe, & præſumeretur poſtea calumnioſe velle reprobare poſt dicta teſtificata, & merito denegabitur repulſa, ubi non præceſſerit dicta proteſtatio.

Quæ concluſio limitatur, ubi teſtes eſſent de per ſe omnino inhabiles; quos Judex ex officio rejicere deberet, quia dum partes non poſſunt expreſſe illos approbare, minus intelligerentur approbare tacite ob dictam proteſtationem non factam. Exemplificatur, ut ſi fuerint banditi, vel excommunicati: *Marant. p. 6. actu 14.num.2. Foller.ubi ſupra.*

Et notabile eſt advertendum, ut dicta proteſtatio non fiat ſimpliciter, ſed addatur illa clauſula, *quatenus contra, & non aliter, non autem quatenus pro*; nam ubi ſine dicta clauſula fieret, ipſimet proteſtanti noceret, ſi eorum dicta afficerent cauſam proteſtantis, quia eis uti non poſſet; ex eo quia non debet proteſtans relevari ab iis teſtibus, contra quos fuit auſus impugnare; *Boer.dec.245.num.6. Muſc. & Foller.ubi ſup.*

10 *Publicationis formula hæc eſt v3.*

Per Ducalem Curiam Terræ Eboli fuit proviſum, quod in præſenti cauſa fiat, prout fit petita publicatio,cum termino dierum octo ad percuntandum acta, ita per hoc ſuum,& Intimetur.

Riccius Judex.

Proviſum die,quo ſupra,Eboli.Curia,&c.

T.Actuarius.

Hanc formulam tradit *Nicolin. fol.56.num.15.*

Publicatio fit diverſimode, nam in S. C. & Regia Camera Summariæ, prius expeditur monitio ad publicandum, & poſtea expeditur publicatio, & ſic ante concluſionem,ad concludendum.

„ Hodie hujuſmodi actus tamquam inutiles fuerunt a
„ Rege noſtro rejecti, & aboliti, his verbis: *Per l'iſteſ-*
„ *ſo effetto vogliamo, che da oggi innanzi nelle compi-*
„ *lazioni de' giudizj ſi tolgano gli atti ad concludendum,*
„ *& concluſio, e l'atto ad publicandum; reſtando ſo-*
„ *lamente fermi gli atti della Pubblicazione, e della*
„ *monizione: quali atti di Pubblicazione, e monizione*
„ *ſi debbano anche fare ne' termini di ripulſa, e del pri-*
„ *mo Beneficio.* Ab hoc tamen decreto Publicatio-
„ nis nullum omnino remedium admittitur, ut verba
„ ſequentia decernunt. *Conchè però dal decreto della*
„ *Pubblicazione, che ſi fa dal Commeſſario in caſa, non*
„ *ſi poſſa produrre alcun rimedio*; prout legitur *in nov.*
„ *Conſt.§.I.num.28.*

Sed in M.C.V.expeditur publicatio abſque præcedenti monitione; & abſque præcedenti inſtantia partis, & deinde concluſio, ſimiliter abſque aliqua monitione, nec inſtantia partis; *Motil.de grad.public. num. 5.Sanfel.ſect.57.num.1.fol.153.*

In Curiis vero inferioribus per Regnum ſervatur practica tradita a *Nicolino d.fol.56.num.12.Caravit. rit.72.Sanfel.in ſumma ordinis fol.173.num.10.*quod priuſquam fiat publicatio, præcedere debeat inſtantia, in calce cujus fit, *intimetur parti*, & poſtquam intimata eſt, ſi nihil replicat, tunc fit decretum publicationis. Si vero replicat, tunc ſi militant replicata, providetur ſuper replicatis; ubi vero non militant, tunc Judex interponit decretum publicationis, ſcilicet quod oppoſitis non obſtantibus fiat publicatio, prout Judici videbitur; & ante *Nicol.* ita tradidit *Muſc.in p.6 gloſſ. partes num.7. & Carav. ritu 72. Sanfel.ubi ſup.*

Publicatio proceſſus fieri non poteſt,niſi citata prius Parte, docet *Ricc.p.4.dec.289.num.21.* & cave a *Scop.* qui tradit fieri concluſionem abſque citatione ad concludendum, in omnibus Tribunalibus, præterquam in Sacro Conſilio, *fol.56.num.10.ad Nicol.*nam d.Praxis *Scopp.*ſervatur ſolum in M.C.V. ſed in aliis Curiis Regni ſervatur citatio ante publicationem, & ante concluſionem.

Adeo quod ſi publicatio, vel concluſio fieret Parte prius non citata, eſſet nullitas ex defectu citationis, ſtante generali ſtilo, conſuetudine firmato omnium Curiarum Regni,excepta M.C.V.

Fallit, quando partes ambæ ſunt præſentes. Tunc ego ſolitus fui requirere oretenus, ſi aliquid eis occurrit, & ſi nihil ſubſtantiale in contrarium dixerint, feci actum publicationis,vel concluſionis,v3.

For-

Digitized by Google

11 *Formula publicationis, & concluſionis in Curiis extra Neap., quæ ſit partibus præſentibus.*

Per Curiam T. inſtante T. & altera parte præſente, audiente, & requiſita, & nihil ſubſtantiale opponente fuit facta, prout fit publicatio, vel concluſio.

Et non impedirentur teſtes in termino citati examinari, qui eſt unus effectus dictæ publicationis. Ea ratione, quia actus nullum parit effectum, ita concludit idem *Carav. in d. rit. 72. in fin.* ex doctrina *Bart. ut ibi.*

12 Verum ſi ex tali publicatione ſic nulliter facta Adverſarius didiciſſet teſtificata, tunc impediretur examinatio teſtium, non ratione publicationis, ſed quia didicit teſtificata, idem *Carav. d. rit. 72. num. 15.* ex doctrina *Bald. in auth. qui ſemel C. de probat. col. 3. verſ. 7. & in l. ſi quis teſtibus col. 4. eod. tit.*

Et quoties dicta teſtium fuerint lecta, ſeu didicita teſtificata, amplius non licet producere teſtes, etiam quod factus non ſit actus publicationis; *Scopp. ad Nicolin. fol. mihi 57. n. 150. ex tex. in auth. at qui ſemel C. de prob.* juncta *Novella Conſtitut. de teſtibus coll. 7. §. quia vero verſ. illud; Motill. de grad. publ. num.* 8.

13 Publicatio an ipſo jure intelligatur facta, eo ipſo, quod terminus probatorius labatur; Dum in Regno habemus *Rit. 72. & pragm. curſu dilat.* ubi ſic expreſſe ſtatuitur.

Duæ reperiuntur ſententiæ invicem contrariæ. Una affirmativa, negativa altera. Et quod circa hoc hodie non ſervatur *dict. ritus, & dict. pragm.* ut late ſunt pro utraque congeſti DD. apud doctiſſimum *Conſil. Petra ſup. d. rit.* quos brevitatis cauſa relinquo.

Ego vero concludo cum *Muſcat. in gloſſ. partes par. 6. in ſua addit. lit. B.* ubi diſtinguit, quod ſi a parte non petatur, tunc certe intelligitur ipſo jure facta publicatio. Item ſi petatur, & per Judicem fuerit omiſſa; quia tunc licet per Judicem non ſit factum decretum publicationis, partes poſſunt percuntare proceſſum, & repulſam petere, ac ſi eſſet facta publicatio.

Si vero petatur, tunc Judex non publicabit, niſi prius citata altera parte, ut ſupra diximus, & ſic cum hac diſtinctione remanent concordatæ dictæ contrariæ opiniones, & ita ſonant quoque verba *Rit. prædicti*, ibi: *Infra quatuor dies per partes petatur publicatio, & ſi non petatur, habeatur ex tunc pro publicato*; & cum dicto ritu concordanda ſunt verba dictæ *pragmaticæ*, ibi, *ipſo jure publicatum intelligatur, niſi partes, vel aliqua ipſarum infra quatuor dies, &c.* & ibi: *Judex ejus arbitrio publicationem retardare poſſit.*

Hinc infertur, quod remanet reſoluta alia longa quæſtio, quæ eſt inter practicos.

14 An publicatio in Regno, ſi omittatur, dictæ publicationis omiſſio ſit nullitas? Et licet ſimiliter duæ reperiuntur DD. opiniones invicem repugnantes, ut eſt videre apud *Caravit. rit. 72. & Muſc.* tenentem contra *Carav. in gloſ. partes par. 6. lib. 1. & gloſ. inſtantia par. 3. lib. 2. nu. 3. & Petra ſuper d. ritu 72. num. 4.*

Attamen videtur apud moderniores recepta ſententia, ex tali omiſſione, proceſſum non vitiari. Sed ſolum ubi petita fuerit, & per judicem denegata, poterit pars tanquam gravata appellare a denegatione, quia per dictam denegationem non datur aditus percuntandi proceſſum, & teſtium dicta diſcendi, & contra eos repulſam petendi; ita concludit *Motill. de grad. public. num. 6.* ubi allegat *Carav. rit. 72. Sanfel. in prax. ſect. 57. num. 2. Pratus ad Muſc. gloſ. moneantur*, per *tex. in cap. inter Monaſterium, & cap. ſuborta de re jud. l. 1. C. ſi ſæpius in integrum reſtit. poſtuletur*. Et ratio aſſignatur, quia gravamen tantum infertur, non autem nullitas; *Prat. ad Muſcat. in gloſ. momentum, Sanfelic.* & alii apud *Motill. de grad. publicat. n. 6.*

Scopp. ad Nicolin. fol. 56. num. 50.

Et ab hac ratione non videtur diſſentire *Muſcat. in ſua addit. in dict. gloſ. partes lit. B.* qui quaſi ſe ipſum corrigendo, (dum contrarium tenuit *in d. gloſ. & in gloſ. Inſtant. a*) concludit in dicta additione ſententiam non eſſe nullam ob denegationem publicationis, dummodo non fuerit impeditus aditus percuntandi, & repulſandi teſtes. Dum ſine actu publicationis, poteſt proceſſus percuntari, & teſtificata didici, & teſtes repulſari.

Vera itaque concluſio erit, quod per denegationem publicationis non vitiatur proceſſus. Sed per denegationem percuntationis, & denegationem repulſæ, fieret nullitas ex notoria injuſtitia. Tam attento Jure Communi per *Clem. ſæpe de verb. oblig.* quam attento Iure Regni per *Cap. doteſtantes*; Quia per dicta jura non ſunt ſublata ea, quæ concernunt defenſionem, dum defenſio in quolibet judicio quantumvis ſummariiſſimo, & privilegiato tolli non poteſt, ut concinne dictos *Muſc. in ſua addit. ubi ſup.*

15 Publicatio, & concluſio omitti non poteſt, ubi proceditur in contumaciam, alias erit nullitas, ut dicemus in *cap. de concluſione.*

Publicationem, & concluſionem poſſunt partes renunciare, imo una pars poteſt renunciare, altera contumaciter abſente, ſecus ubi altera pars contradiceret; *Muſc. in gloſ. inſtantia p. 3. num. 4.* Publicatio in
16 Curia Romana non eſt in uſu, niſi in tertia inſtantia; ut tradit *Ventrigl. in prax. Rom. Cur. lib. 7. cap. 1. nu. 4.* apud *Scop. ad Nicolin. fol. 56. num. 20.*

17 Didicita teſtificata tunc dicuntur, quando atteſtationes perventæ ſunt ad notitiam litigantium, ita quod non ſufficiat ſimplex decretum publicationis ad impediendas teſtium atteſtationes ex *auth. At qui ſemel C. de probat.* ubi *Abb. & Socc.* & ſic deciſum refert *Faber defin. 62. C. de teſtibus.*

Proinde habita fide ab Actuario, & Scriba, examen non fuiſſe percuntatum, examinantur teſtes in termino citati, non obſtante publicatione facta, ac ſic in praxi ſervari teſtatur *Pratus ad Muſcat. in gloſ. cauſa verſ. quatenus*, quem ſequitur *d. Reg. Petra rit. 72. num. 7. & D. Scoppa ad Nicol. fol. 57. num. 120.* & ita in praxi eſt interpretata *pragm. 3. de teſt. refrenat.* de qua vide, quæ ſupra diximus, *Motill. de grad. publ. n. 7.* & abſque fide præſumitur didiciſſe teſtificata.

Sed teſtes recipi poſſunt poſt publicationem factam, & poſt didicita, & teſtificata, quando vel Judicis, vel examinatoris culpa teſtes citati in termino non depoſuerint, ut deciſum refert *de Franch. deciſ. 7. Muſcat. gloſ. partes num. 92. par. 3. Gallup. par. 2. cap. 26. num. 7. Dom. Reg. Petra in rit. 72. n. 10 & rit. 86. n. 6.*

Et alii caſus ad limitationem regulæ narrantur a *Motill. in grad. public. num. 7.* & nos infra.

Verba *d. pragm. 3. de teſt. Refrenat.* ſunt, v3.

Mandamus, poſt proceſſus publicationem ſuper articulis in cauſa productis, teſtes etiam extra proceſſum non eſſe recipiendos ad effectum, ut de eis, ſententiando, ratio aliqua haberi debeat, niſi appareat ex actis, tales teſtes ante publicationem fuiſſe per partem nominatos, & aliquo juſto impedimento interveniente, non fuiſſe examinatos, quem caſum juris diſpoſitioni relinquimus.

Ita etiam *gloſ. in c. cum dilectus de fide inſtrum. Abb. in cap. Fraternitatis de teſtib. n. 6.*

18 Facultas ad dicendum fit in cauſſis ſummariis loco publicationis, concluſionis, & monitionis ad ſententiam; *Muſcat. par. 1. gloſ. petitur num. 33.* in hunc modum, v3.

Die 26. menſis Junii 1697. in Terra, &c.

Per principalem Curiam Terræ, &c. proviſum, & decretum eſt, quod in præſenti cauſa fiat, prout fit petita facultas, cum termino dierum duorum ad acta percuntandum, & infra eundem terminum, & dein-

de in antea cum continuatione ambæ partes comparеant ad dicendum quicquid, & ad audiendum tenorem diffinitivi decreti, quoniam intendit præſentem cauſam expedire; hoc ſuum, & intimetur.

T. de T. Gubernator, & Judex.

Proviſum die, quo ſupra in T. Civitate.

Curia, &c.

T. de T. Actuarius.

Ita habet apud *Sarn. in prax. civil. §. 1. num. 4. & Nicolin. fol. 56. num. 117. & Scopp. eod. fol. num. 100. poſt Gallup. par. 2. cap. 26. num. 1.*

Nam in ſummariis non requiritur concluſio, *Maraut. p. 4. diſt. 9. num. 24.* ſed actus, qui fieri ſolet poſt concluſum habet vim concluſionis

Nec requiritur publicatio, quando teſtes ſummarie ſunt recepti; *Gud. Pap. dec. 369. voto ſin. Carav. rit. 72. num. 13.*

Sed melior, & vera formula erit, prout ego obſervavi in multis proceſſibus Sacr. Conſ. & M. C. Vic. & aliorum, & ſignanter in quibuſdam proceſſibus factis coram Fulvio Conſtantio Regente, & per S. E. delegato in cauſſa Cæſaris Scarlati contra hæredes quondam Cæſaris Zittara, qui proceſſus ad præſens eſt in Reg. Cam. penes Capuanum, & eſt hoc modo v3.

Viſis actis, fuit conceſſa facultas percuntandi in præſenti cauſa, cum termino dierum duorum, infra quem partes compareant ad dicendum quicquid velint, alias, &c. hoc ſuum, & intimetur.

Senſus erit, quod facto examine teſtium, conceditur facultas percuntandi dictum examen, & propterea male dicitur, *fiat facultas*; ſed rectius dicitur, *concedatur facultas.*

Deinde ſequitur v3. *Infra quem partes compareant ad dicendum &c. alias, &c.* Ubi ſenſus erit, ad dicendum, & allegandum ſuper expeditione cauſſæ, alias ipſis comparentibus, vel non, procedatur ad expeditionem, &c.

Imo vidi ſæpius, quod apponunt expreſſe clauſulam, *quoniam juſtitia mediante, &c.*

19 Et eſt notandum, quod in cauſſis ſummariis dupliciter modo ſtatuitur terminus, primo fit decretum, quod capiatur ſummaria informatio, & teſtes habeantur pro citatis. & recipiantur per Scribam cauſæ, vel per Actuarium Curiæ, &c.

In quo decreto ſi non ſtatuitur certus numerus dierum, tunc intelligitur ſtatutus terminus bidui, quo biduo elapſo poteſt altera pars inſtare, ut fiat facultas, & procedatur ad expeditionem.

Ubi vero altera pars citata ſuper dicto decreto facultatis non ſe oppoſuerit.

20 Publicatio fieri non poteſt, niſi lapſo termino examinandi teſtes, tam intra Civitatem, quam extra; *de Franch. deciſ. 57.* & nos diximus in *cap. 10. de nomin. & aud. teſt. abſent. num. 35.*

Quo termino elapſo, ſi altera pars retardat producere ſuum examen; poteſt fieri publicatio ad inſtantiam partis, quæ produxit examen ſuum, cum clauſula, ut dixi *num. 6. & 7.*

C A P. XIX.

De Repulſa Teſtium.

S U M M A R I U M.

Repulſa eſt rejectio, quæ dicitur a verbo repello, & conceditur contra teſtes poſt didicita teſtificata, niſi renunciatum fuerit futuræ repulſæ. num. 1.

Repulſa poſt publicatum petitur infra octo dies a die dati proceſſus ad percuntandum. Sed hodie petitur uſque ad concluſionem in S. R. C. & quid ſervatur in M. C. & aliis Curiis? num. 2.

Repulſari poſſunt teſtes tam in termino principali, quam in terminis beneficiarum, & in quocumque alio termino, & ſi a Judice denegatur, an ſit nullitas? nu. 3.

Repulſæ terminus eſt communis, nec conceditur cum clauſula ſi indigeat, vel cum verbis ambiguis, nu. 4.

Repulſæ terminus an de momento ad momentum currit? num. 5.

Minor, vel Eccleſia, & quivis alius privilegiatus, an poſſit reſtitui adverſus probationem non factam? nu. 6.

Nominatio teſtium abſentium in cauſſa repulſæ an admittatur? datur regula, & limitationes, num. 7.

Juramentum calumniæ fuit ſublatum anno 1612. per prag. 4. de dilationibus, vulgo dicta delli 28. capi, nu. 8.

Auditio teſtium abſentium in repulſa non committitur, niſi quando ſunt examinandi duo teſtes tantum, cum advertentia, quod hoc ſervatur ſolum in S. C. ſecus in R. C. S. in M. C. V. & in aliis Curiis, ubi non ſunt Examinatores deſignati, rejectis contrariis, quorum error declaratur, & aſſignatur ratio, num. 9.

Repulſa in quibus caſibus denegatur? num. 10.

Perſonæ, quæ tacite, vel expreſſe approbari poſſunt, ut ſunt intimi, familiares, conſanguinei, a Judice ex officio repelli non poſſunt ſed opus eſt, ut a parte opponatur exceptio repulſæ. Secus quando ſunt perſonæ, quæ a parte nec tacite, nec expreſſe approbari poſſunt, ut ſunt excommunicati, vel Banniti, vel infames, aut ſimiles, quia tunc etiam parte non opponente poſſunt ex officio a Judice repulſari, & reiici, ut non faciant fidem, num. 11.

Repulſæ articuli modeſtiſſime fieri debent, & datur formula, ne teneatur injuriarum actione, num. 12.

Repulſa ob crimina, illum eſſe homicidam, latronem, &c. non admittitur generice, ſed in ſpecie, feciſſe tale homicidium, tale furtum in tali loco, num. 13.

Poſitiones in repulſa teſtium non admittuntur, quando concernunt delictum, nec Adverſarius deponit, ſed ſolum circa conſanguinitatem, & circa alia, quæ delicta non concernunt, num. 14.

Poſitiones concernentes juſtitiam cauſſæ non admittuntur, nec tenetur deponere in repulſa, vel in repulſa repulſæ, quia reſpectu repulſæ ſunt impertinentes, nu. 15.

Poſitiones, & articuli impertinentes in cauſſa repulſæ prohibentur per pragm. 12. de ordine judic. & in cauſſa appellationis ſub pœna quinque tarenorum pro quolibet articulo impertinenti, & permittuntur ſolum in terminis primi, & ſecundi beneficii, num. 16.

Teſtes producti in cauſſa principali admittuntur in repulſa, num. 17.

In quibus cauſſis ſummariis admittitur? num. 18.

1 Repulſa teſtium idem eſt, ac rejectio teſtium, & dicitur a verbo *repello, repuli, repulſum,* per *ſcacciare*, & eſt actus, quo mediante quis repellit teſtes examinatos, quoad perſonas, & quoad dicta.

Repulſa contra teſtes regulariter petitur, & conceditur poſt didicita teſtificata, ex *Rit. M. C. V. 73. & prag. 11. de ord. Judic. cap. præſenti num. 3. de teſtibus, & DD. in l. 3. de teſtib.*

Limitatur dicta Regula, quando partes renunciant futuræ repulſæ, quia tunc in eodem termino probatorio, teſtificatis adhuc non didicitis, poſſunt miſceri articuli ad cauſſam principalem ſpectantes, cum articulis repulſam concernentibus; *Muſcatell. gloſ. momentum num. 7.*

2 Repulſa itaque petitur poſt publicatum in cauſſa infra dies octo decurrendos a die exhibiti proceſſus ad percuntandum; *prag. 11. de ord. judic. & per rit. 73.* infra 8. dies peti poſſunt a die aſſignatæ copiæ proceſſus dictæ cauſſæ, plus, vel minus ad arbitrium Judicum juxta quantitatem proceſſus.

Sed hodie *dict. Rit. & pragmat.* non obſtantibus, ſervatur, quod repulſa peti poteſt uſque ad concluſionem excluſive, ſicque deciſum refert *Rovit. in d. prag. in fin. & Capyc. Latr. conſ. 115.* ſic etiam deciſum refert *Scop. ad Nicol. fol. 53. nu. 20.* Imo etiam in actu concluſio-

ſio-

Digitized by Google

ſionis factæ incontinenti conceditur, ita deciſum apud *Rov. in d. prag. n.* 45. quem ſequitur *Motil. de grad. publ. n.* 16. *fol.* 44 & plurie decisum refert *Novar. in d. prag. n.* 7. *Sanfel. in prax. ſect.* 57. *nu.* 6. & ſic in Sacr. Conſ. non ſervatur *d. pragm.*

Sed in M.C.V. ſecus ſervatur, & in omnibus aliis Curiis Regni; nam indiſtincte denegatur repulſa non petita infra octo dies a die intimatæ publicationis, ut deciſum in M. C. V. refert noviſſime *Dom. Marad.* in cauſſa Franciſci Monaco cum Caterina Pellicano ſub die 9. Maii 1668. ubi fuit dictum eſſe procedendum ad expeditionem cauſſæ petita repulſa non obſtante, penes Actuarium de Vivo, & Scribam Campeſium, & hoc non obſtante, quod pars ſe proteſtatus fuerat, tam in actu publicationis, quam citationis ad teſtes.

Et rationem aſſignat dictus *Maradei*, quia Sacrum Conſilium poteſt inducere ſtylum contra *Regias Pragmaticas*, ſecus M.C. Vicariæ, & aliæ Curiæ, quæ tenentur omnino ad ſervandas *dictas pragmaticas*, ut *ib. obſerv. ad d. pragm. fol....*

Et ita quoque fuit deciſum in generali Audientia Exercitus per Regium Auditorem D. Antonium de Sanctis B. memoriæ ſub die . . . . Junii 1700. in cauſa Franciſci, & aliorum de Areſta cum Tenente Sergio Maria de Bellis penes Scribam Nicolaum Siſci.

Nota bene, quod *pragm.* 11. *de ord. judic.* dicit hæc verba, v3.

Publicatione facta infra dies octo, proceſſus copia partibus detur, ut amodo infra octo dies immediate ſequentes Advocatus, & Procurator proceſſum videre poſſint, & debeant, quibus ultimis octo diebus elapſis, ſi aliqua partium die ſequente repulſam petierit, ipſo jure conceſſa intelligatur, & pro dilatione habeant medietatem primæ dilationis: qua dilatione decurſa, ſi facta fuerint probationes, intelligatur in cauſa repulſæ publicatum. Et pro termino recipiendi copiam probatorum, & percuntandi probata per Advocatum, & Procuratorem, intelligatur ſtatutus terminus octo dierum, &c.

3 Repulſari poſſunt teſtes non ſolum in termino principali recepti; ſed etiam recepti in terminis beneficiorum, & in quocunque termino; & quot fuerint termini probatorii conceſſi, tot vicibus peti poteſt repulſa ante concluſionem, dummodo non petatur per calumniam ad dilatandum.

Repulſa enim eſt ſpecies defenſionis, quæ denegari nequit; *Affl. dec.* 351. *n.* 9. *Gravat. ad Veſtr. lib.* 5. *c. ult. n.* 33. *ex Clement. ſæpe §. non ſit*, ubi *Gloſſ. de verb. ſignif.*

Adeo quod ſi denegaretur, eſſet nullitas; *Muſcat. in gloſ. repulſæ p.* 1. *in ſua addit.* quem ſequitur *Prat. ad eandem gloſ. & ad gloſ. terminus*, & aſſignat rationem, quia denegaretur defenſio, juxta tradita per *Afflict. deciſ.* 351. *num.* 9. & *Prax. Rot. Rom.* eſt, ut ſemper ſit concedenda, quæ praxis amplexa fuit per Sac. Conſ. Neap. ut tenet *Affl. in d. dec. in fin.*

Sed *D. Conſ. Altim. ad Rovit. conſ.* 44. *lib.* 3. *nu.* 2. *cum Menoch. de arbitr. Jud. qu.* 32. diſtinguit plures caſus, & concludit tradita per *Affl. & Muſcat.* habere locum, ubi nulla poſſit ſuſpicari malitia petentis repulſam. Alias ſi per malitiam, vel calumniam petatur, tunc deneganda eſt. Et in dubio ſi ſit concedenda, vel deneganda, eſt in arbitrio Judicis.

Et quod proprie non ſit nullitas, ſed ſolum daretur aditus appellandi, deciſum refert *Triviſanus dec. Venet.* 54. *tom.* 1. *Gallup. p.* 2. *cap.* 28. *nu.* 3. vide *addit. ad Afflict. dec.* 341. ideoque cave a diſtinctione *Maradei*, quia praxis S. C. ſervatur in omnibus Curiis fundata in arbitrio, & æquitate, ut hic, & in ratione allata, fundata ex ſuo Marte per *Dom. Maradei.*

4 Repulſæ terminus eſt communis; propterea Adverſarius poteſt ad juvandos ſuos teſtes aliis teſtibus, vel ſcripturis uti, etiam poſt dictum terminum repulſæ, ſi in termino repulſæ fuerint citati; *Muſcatell. gloſſ. momentum nu.* 15. *Afflict. deciſ.* 326. *Motill. de grad. publicat. num.* 26. *fol.* 45.

Repulſæ terminus, ſicut etiam terminus beneficiorum non poſſunt obtineri cum clauſula, ſi ea indigeat, nec cum aliis verbis ambiguis ſub pœna duarum unciarum auri ſolvenda per Magiſtros actorum ſcribentes dictas dilationes; *Pragm.* 62. *de off. S. R. C.*

5 Repulſæ terminus de momento ad momentum currit, & ſtricte in eis proceditur, quia eſt materia odioſa, & etiam ſi eſſent teſtes citati, & jurati in termino, neque poſſunt recipi poſt terminum; *Ritu* 73. & *Caravit. in* 4. *not.* licet *in Ritu* 69. *in* 3. *not.* aliter dixerit, ut advertit *Muſcat. in gloſ.* 4. *momentum num.* 14. *Petra rit.* 73. *num.* 7.

Contrarium deciſum refert *de Marinis ad Revert. dec.* 261. *n.* 5. nempe quod teſtes in termino repulſæ citati poſſunt examinari poſt lapſum terminum ab ipſo Judice in M.C.V. & ſic confirmatum in S. C. *Petra ubi ſupra.*

6 Adeout neque Minor, vel Eccleſia, aliuſve privilegiatus poſſit reſtitui adverſus probationem non factam in termino repulſæ; *Amendol. ad Franch. deciſ.* 421. *num.* 7. *Carav. ritu* 71. *Ricc. coll.* 10. Ex æquitate tamen quando privilegiatus irreparabiliter ſuccumberet per teſtes ſuſpectos reſtitui debet, ex *Boerio deciſ.* 245. *num.* 7.

Sed an minor, vel Eccleſia, aliuſve privilegiatus poſſit reſtitui adverſus probationem non factam in termino repulſæ.

Hæc quæſtio redditur difficilis, & intricata, ut dicit *Muſcat. p.* 6. *gloſ. adverſa in ſua addit. lit.* B. ob varietates opinionum relatas per Dominum *de Franch. dec.* 421. propterea idem *Muſcat.* ibi, diſtinguit quinque caſus; ſed ne praxis tot diſtinctionibus, & tot varietatibus opinionum involvatur potius, quam ad claram, & veram praxim reducatur.

Dico, quod aliqui indiſtincte negant dari beneficia in cauſſa repulſæ; *Amend. ad Franch. dec.* 421. *n.* 7. *Carav. rit.* 71. *Ricc. collect.* 10. *Afflict. in Conſtit. Regni obſcuritatem nu.* 9. *Mich. Ferr. in obſer. Catalon. p.* 1. *cap.* 476. *Rovit. ſuper prag. curſu dilat.* 11. *de ord. judic. nu.* 20. *Andr. in d. conſtit. obſcuritatem*, *Capyc. dec.* 62. *de Marin. lib.* 2. *reſol.* 108. *num.* 8.

Alii indiſtincte dicunt eſſe concedendam reſtitutionem in integrum ex æquitate, quando privilegiatus irreparabiliter ſuccumberet per teſtes ſuſpectos. *Boer. dec.* 245. *n.* 7. ex doctrina *Bald. in tract. de reſtit. in integrum ſupra l. ſi curatorem habens Cod. de in integrum reſtitut. Cancer. lib.* 2. *var. cap.* 1. *de minoribus n.* 38. *Ripoll. variar. tit.* 5. *de dilat. num.* 174. *de Luca ad Franc. d. dec.* 421. *num.* 2. ubi relatis hinc inde concludit *in fin. cum Cancer. & Ripol.* dummodo ex defectu objectionis teſtium minor lædatur, quod ex meritis proceſſus Judex arbitrabitur.

Sed verior, & æquior ſententia eſt, quæ mihi ſemper placuit, ut omne totum remittatur ad arbitrium Judicis, ſi vel ne repulſa concedenda, vel deneganda ſit in omnibus caſibus dubiis, ut concludit *Menoch. de arbitr. Judic. qu.* 32. *n.* 5. ex traditis per *Afflict. dec.* 351. *nu.* 8. ubi arbitrium regulatur, ſi Judex noverit, vel præſumpſerit malitioſe fuiſſe petitam repulſam, ſed ubi ceſſat calumnia, & dicta repulſa concernit defenſionem, Judex debet concedere terminum repulſæ, & ita intelligendum eſſe *Rov. & Affl.* locis citatis, dicit idem *Menoch.* Et quod ſemper concedi debeat repulſa, niſi calumnioſe petatur, concludit Dominus *Altimar. ad Rov. conſil.* 44. *n.* 1. *tom.* 3. ex traditis per Dominum *Affl. & Urſil. dec.* 341. *Joſeph Ludov. Dec. Perus.* 86. *Petra rit.* 63. *n.* 8. Quia defenſio contra teſtes tolli non debet, alias læditur perſona privilegiata, quæ remaneret indefenſa, ſi non concederetur repulſa: Facultas enim probationum coarctanda non eſt, ſed potius Judex debet peccare in dilationibus, quam in ſenten-

tiis, *Urſil.d. dec.*351. *n.*4. maxime in Regno, ubi ſola facti veritate inſpecta proceditur; *Rovit.conſ.*100.*nu.* 9. & Judex debet veritatem indagare.

Et pone regulam generalem, quod Judex arbitrabitur concedenda eſſe beneficia, ſive reſtitutiones in integrum ad probandum, & idem ad repulſandum, ſemper, quando Iudex vere, & abſque calumnia pro tuitione cauſæ vidit peti; *Urſil.ibid.num.*3. etiam ex traditis *in dec.Afflict.*357.

7 Nominatio teſtium abſentium in cauſſa repulſæ non admittitur ex *Rit.M.C.V.*126.*& Gloſ.in Conſtitut. Regni in Pecuniariis.*

Diſpoſitio dicti Ritus non ſervatur hodie, nam ubicumque juſtiſſima urget cauſſa, Iudex poteſt, & debet committere Audientiam teſtium; etiam in cauſſa repulſæ, teſte *Petra in d.rit.*146. *num.*6.ibi: *& in omnibus cauſis, quæ in M.C.agitantur, Judicis arbitrio remittitur, num teſtium receptio circa repulſam valeat committi Ordinariis locorum, vel accedere habeat examinator*; idque colligitur ex *Pragm.* 15.*de offic.S.C.* & firmant de jure communi *Jacob. Specul.*& alii ibi citati.

Et quod ſit in arbitrio Iudicis, dixit etiam *Menoch. de arbitr.qu.*32.*num.*5.

Sed meo judicio dicta ratio adducta a *Petr.*non ſufficit ad tollendam obſervantiam *Rit.*prædicti; ſed indaganda eſt alia ratio magis congrua, & verior.

Et eſt illa, quæ colligitur ex *Affl. dec.& Urſil.ibid.* ubi denegatio Audientiæ fuit prohibita per dictum *Rit.*in cauſſa repulſæ, ob præſumptam malitiam, ſive calumniam repulſantis.

Et propterea ob dictam præſumptam calumniam, ſeu malitiam non admittebatur Audientia teſtium, niſi ante publicationem fuiſſet proteſtatus de repulſa, & in multis aliis caſibus.

Et pro limitatione dictæ repulſæ negandæ, repulſans jurabat de calumnia, ſi juramentum calumniæ non erat præſtitum, quia per dictum juramentum calumniæ præſtitum tollebatur omnis ſuſpicio malitiæ, & calumniæ, & ſublata ſuſpicione calumniæ per juramentum præſtitum non poterat denegari Audientia teſtium, quia repulſa concernit defenſionem, quæ eſt de jure naturæ, ut late *Affl.in d.dec.*351.*num.*3.*&* 9. *& Urſil.ibi.num.*4. dicit, quod potius Iudex peccare poteſt in dilationibus, quam in ſententia, & probationum facultas non eſt anguſtanda, *vulg. l.quoniam multi C.de hæret.& manich.*

Nec mihi placet dictum *Gloſ. in Conſtit. Regni in Pecuniariis*, quod prohibitio Audientiæ teſtium in repulſa oritur ex odio repulſæ: quia dicta prohibitio non odio repulſæ oritur, ſed ex præſumpta calumnia, & malitia repulſantis, dum per juramentum præſtitum de calumnia tollitur dicta prohibitio, ut notat *Thom. Gram.in d.dec.Affl.*351.ubi ponit tres limitationes.

Prima, ubi teſtes eſſent jurati abſente parte, & ejus Procuratore, licet citato, tunc admittitur repulſa; licet non ſit proteſtatus ante publicationem. Videatur *Ventrigl.annot.*3 a.*§.de public.v.per totum conſignentur num.*29.*contra de Petra rit.*73.*tom.*1.

Secunda, ubi juret, quod ex malitia non oppoſuit.

Facto hoc fundamento ſciendum eſt, quod antiquitus ad inſtantiam partis, tam actor, quam reus tenebantur jurare de calumnia, ideſt actor calumnioſe non agere, ſed juſta petere.

Et reus calumnioſam exceptionem, vel dilationem non opponere, quæ praxis orta fuit ex *text. in c.cum cauſſam in fine de juram. calumn. & c.dudum il* 1.*de elect.*

Tamen exceptio juramenti de calumnia diu receſſit ab Aula, ut aliqui dicunt, per *c.Regni deteſtantes*, per quod omnis ſolemnitas, quæ non eſt de ſubſtantia veritatis, fuit ſublata in Regno.

Aliqui dicunt, per *Conſtit. Regni*, ſi exceptio, per quam ſtatuitur, quod ſit in arbitrio Judicis reiicere exceptiones malitioſe oppoſitas, ut concludit *Dom.Scoppa ad Nicol.fol.*32. *ſub n.*30.*&* 44.

8 Sed ego dico, quod juramentum calumniæ fuit ſublatum per *Pragm. Comitis de Lemos*, vulgo detta *de' 28.capi, quæ eſt quar. de dilat. edita anno* 1612.*ubi in ultimo cap. ſancitur*, v2.

E perchè gli Avvocati, e Procuratori ſi aſtenghino di dar calunnie, vogliamo, che i DD.in mano del Vicecancelliero a tempo, che ſi dottorano, ed i Procuratori in mano del Preſidente, quando ſi matricolano, debbiano dare il giuramento di non dar calunnia, nè dilazione, il che era ſtabilito anco per la Coſtituzione del Regno; Advocatos.

Et proinde poſt dictam Conſtitutionem, & dictam Pragmaticam ſuperfluum videtur repetere juramentum calumniæ in quolibet judicio, ut latius dixi in *cap. de juram. calumniæ in hoc tertio tomo. pag.*41.

9 Sed advertendum duco id, quod multi falſo intellexerunt apud *Urſil.in d.deciſ.Affl.*351.*num.*3.ubi dixit, quod vidit ſervari committi Audientiam teſtium in repulſa pro duobus teſtibus, quem *Urſil.* ſequitur *Rovit.in Pragm.*11. *de ord. judic. num.*19. *Sanfel. ſect.* 57.*num.*11.

Sed hoc æquivocum, & error multorum declaratur per *Gizzar.dec.*27.& per *de Marin.ad Revert.dec.*203. ubi referunt praxim S. C., quod in cauſſa repulſæ non committitur Audientia Ordinariis locorum, ſed pro illis recipiendis deſtinatur examinator S.R.C.

Niſi ageretur de examinandis duobus teſtibus tantum, quo caſu S.C. committit, etiam in cauſſa repulſæ, Audientiam illorum duorum teſtium Officialibus in partibus, juxta tradita per *Urſil.ad Affl.ubi ſup.*

Obſerva quæſo æquivocum, & errorem multorum, qui credunt etiam in aliis Tribunalibus, & Curiis Audientiam teſtium in repulſa non eſſe committendam Officialibus in partibus, niſi in caſu, quo duo teſtes tantum eſſent examinandi in partibus.

Nullus Author hoc dicit, nulla lex hoc mandat; ſed quia privilegium Examinatorum, qui ſunt deſtinati in S.C.prohibet ne audientia teſtium committatur aliis, niſi ipſis examinatoribus.

Hoc tamen privilegium limitatur, quando in repulſa eſſent examinandi duo tantum teſtes.

Et ratio eſt evidens, quia repulſans non eſt pro duobus tantum teſtibus, onerandus magno diſpendio, quod fieret in acceſſu Examinatoris S. C.; & in multis aliis ſimilibus caſibus limitatur privilegium dictorum Examinatorum, ut eſt in caſu, quo cauſa non excederet ducatos quincentos, & in omnibus cauſſis parvi ponderis. „ Vid.quæ diximus ſup.ex *nov. Conſtit.*

At quando cauſſa eſt ultra ducatos quincentos, ultra duos teſtes in repulſa, vel in aliis cauſſis gravibus, audientia teſtium abſentium in præjudicium examinatorum aliis committenda non eſt.

Extra tamen Tribunal S.R.C.ubi non ſunt Examinatores deſignati, ut eſt in M. C. V., in R. C. Sum. & aliis, indiſtincte committitur Audientia teſtium in partibus, ſive ſit duo teſtes, ſive ſint plures, ſive ſit cauſſa parvi momenti, ſive ſit cauſſa ardua, & quando repulſa non petitur ob aliquam malitiam, vel calumniam, imo etiam in dubio, ſemper debet committi audientia teſtium Officialibus in partibus, ne tollatur defenſio.

Et hoc maxime movet arbitrium Iudicis ad peccandum potius ad probationes ampliandas, & veritatem indagandam; quia proprium eſt Judicis indagare veritatem, ne erret in ſententiando, in qua ſententia ſola facti veritas inſpicienda eſt.

10 Repulſa denegatur in pluribus caſibus.

Primo denegatur repulſa in ſecunda inſtantia, ideſt in gradu appellationis contra teſtes receptos in prima inſtantia, ſecus ipſiulmet ſecundæ inſtantiæ, quia vi-

de-

Google

detur eos approbaſſe, dum non reiicit tempore debito, ideſt ante concluſionem primæ inſtantiæ, *Iſernia, & Afflict. in Conſtit. Juriſperitorum*, idem *Afflict. dec. 351. Gravat. ad Veſt. lib. 5. & ultra num. 32. Ricc. coll. 834. Rovit. prag. 7. n. 16. Affl. dec. 266.*

Limitatur tripliciter dicta ſententia. Primo, ut repulſa non denegetur ex capite ſubornationis, vel falſitatis. Secundo, quando in prima inſtantia eſſent petita, vel propoſita capita repulſæ, quæ tamen non fuerunt probata; Tertio, quando juxta aliqua probetur cauſa, ob quam non fuerit repulſa petita in prima inſtantia, *Ricc. collect. 886.*

Secundo repulſa teſtium, & ſcripturarum impugnari denegatur in judiciis ſummariiſſimis, in quibus tractatur de modico præjudicio, ut in judicio poſſeſſorio ſummariiſſimo, quia damnum poterit reparari in judicio plenarii poſſeſſorii; *Canon. in c. veniens de teſtib. Capyc. dec. 23. & 55. num. 3. Ricc. collect. 834. Gravat. ad Veſtr. lib. 5. c. ult. num. 36. Afflict. dec. 351.* ubi late *Urſil. Covarruv. pract. 99. cap. 17. Beneintend. dec. 79. nu. 8. Menoch. de retin. poſſeſ. q. 20. n. 54. D. Altim. ad Rovit. conſ. 32. lib. 2. n. 25.* ſecus in judicio ſummariiſſimo, ubi agitur de damno irreparabili.

Et ratio eſt, quia in omnibus judiciis ſummariiſſimis, ut eſt judicium momentaneæ poſſeſſionis, propter eorum celeritatem, & modicitatem præjudicii, quæ afferunt, ſententia lata, appellatur interlocutoria, & ideo nec repulſa teſtium, nec ſcripturarum admitti debet, nec reſtitutio in integrum, nec appellatio ſuſpenſiva, vel devolutiva.

Et ex hac eadem cauſa denegantur prædicta etiam in judicio remedii Capitulorum Regni circa violentias Clericorum, ut dixi in *2. tom. meæ praxis tit. 7. cap. 3. de praxi dictorum Capitulorum Regni fol. 272. nu. 9.* & late *de Marinis lib. 1. reſol. 328. n. 3.*

Repulſa non admittitur inter Patrem, & filium in cauſſa alimentorum, ſicut nec in tertio comparente pro ſuo intereſſe. *Urſil. ad Afflict. dec. 351. Capyc. deciſ. 158. Ric. collect. 10. & 88.*

Tertio repulſa denegatur contra teſtes a memet adductos, quia per meam productionem cenſentur a me approbati; *l. ſi quis teſtibus C. de teſtib. Boer. dec. 245. Motil. in gradu publicat. nu. 24. fol. 45.*

Veruntamen potero repulſam petere quoad eorum dicta, illaque redarguere, uti inveriſimilia, & falſa, quia perſona cenſetur approbata, non autem dicta, *gloſ. in c. præſenti[illegible] 31. de teſtibus, Rovit. prag. 11. nu. 24. de ordine judi[illegible] Motil. ubi ſupra.*

Et quare producens inſtantiam cenſetur omnia in ea contenta probaſſe, & producens teſtem non cenſetur dicta per eum approbare?

Ratio eſt, quia non ignorat contenta in inſtrumento, ſed ignorat dicenda per teſtem, ita *de Marin. ad Revert. dec. 250. num. 8.*

Limitatur tamen regula prædicta, ſi producens, dicta ſuorum teſtium non reprobaret, quia per taciturnitatem approbatio cenſetur, tunc enim non ignorat eorum dicta, *de Marin. ubi ſup. & Maranta par. 6. actu 13. num. 10. ad 23. Carleval. de judic. lib. 1. tit. 2. diſp. 3. num. 37.*

Quarto repulſa non conceditur, niſi ante publicationem, tempore, quo notificantur litteræ commiſſionales pro recipiendis teſtibus, & requiſitoria ad videndum juramenta teſtium, in calce illarum fiat proteſtatio, quæ neceſſaria eſt, ut poſſit obtineri repulſa, *DD. in c. præſentium de teſtibus*, & ita deciſum refert *Afflict. dec. 351. nu. 8.*

Et ratio eſt, quia quando non proteſtatur, videtur approbaſſe eos, & poſtea videtur repulſam petere per calumniam, ad finem dilatandi curſum cauſæ.

11 Hæc tamen concluſio limitatur, ubi teſtes eſſent omnino inhabiles, ut ſunt excommunicati, vel banniti, vel ſimiles, qui per partes approbari non poſſunt, nec tacite, nec expreſſe, ideoque ex officio reiici debent. *Foller. in prax. p. 1. 2. partis verſ. concedatur repulſa num. 25. Maranta p. 6. actu 31. num. 2. Motill. de grad. publicat. num. 19. fol. 44. & in gradu citationis num. . . .*

Repulſari itaque poſſunt ex officio a Judice, etiam parte non opponente, teſtes infames, excommunicati, vel ſimiles. At teſtes inimicos, familiares, conſanguineos, & ſimiles, Judex repellere non poteſt, niſi parte opponente, quia opus eſt exceptione repulſativa; *Scop. ad Nicol. fol. 54. num. 190.* & alii, ibi, *Motil. in gradu publ. fol. 46. nu. 37.*

12 Repulſæ articuli fieri debent quam modeſtiſſime, cum clauſula ſalutari, quod ſuas opponit exceptiones contra teſtes, non animo inferendi injuriam, ſed tuendi tantum veritatem, alias teneretur injuriarum actione; *Scop. ad Nicol. fol. 54. num. 210. Motill. in grad. publ. num. 35. d. fol. 46.* & vide formulam in ſequenti *cap. 20. nu. 9.*

13 Repulſa teſtium, quæ fit ob crimina, non ſufficit quod fiat generice, illum eſſe homicidam, latronem, blaſphemum, adulterum, furem, &c. ſed neceſſe eſt, ut articuletur, & in ſpecie probetur ipſum feciſſe delictum tale, cum tali, tale furtum in tali loco, *cap. in præſentium §. teſtes de teſtibus in 6. & cap. ut circa de electione in 6. Marant. 6. parte actu 23. num. 3. Boerius deciſ. 321. num. 2. & 3. Novarius quæſt. forenſ. 4. in fine tom. 1.*

14 In repulſa teſtium principalis deponere tenetur ſuper poſitionibus circa conſanguinitatem, non autem continentibus delictum; *Poſt. de manut. obſerv. 73. de Angelis ad Gizzarellum deciſ. 63. num. 4. Gall. cap. 19. num. 33. par. 2.*

15 Neque tenetur reſpondere poſitionibus concernentibus juſtitiam cauſſæ principalis, quia dicuntur poſitiones impertinentes, reſpectu repulſæ, vel repulſæ repulſæ; *de Franch. deciſ. 220. num. 13.*

16 Nam poſitiones, & articuli impertinentes non admittuntur in cauſſa repulſæ, ex *pragm. 12. de ordine judiciorum de anno* 1477. tenoris ſequentis: *Contingit ſæpe poſt proceſſus publicationem ſub nomine repulſæ articulos, ſive poſitiones impertinentes poni, idem, vel de directo contrarium cum primis capitulis continentes, unde naſcitur ſubornationis, & falſitatis materia; unde opportune providere volentes inhibendo mandamus, ut nullus in cauſſa appellationis, vel in repulſis ponere habeat articulum, vel poſitionem impertinentem, cum ante publicationem in principali cauſa fuerent poſita, niſi in caſibus, in quibus beneficia, ut ſupra, conceſſa forent; & pars, quæ contra fecerit pro quolibet articulo impertinenti poſito in eadem ſententia, in quinque tarenis condemnetur, Procurator vero duplicatam pœnam ſolvere teneatur.*

17 Et teſtes, qui fuerunt producti in cauſſa principali, iidem produci poſſunt in termino repulſæ: *Rovit. prag. 22. §. 87. de ordine judic. Gallup. p. 2. cap. 16. nu. 13.*

18 Repulſa admittitur in omnibus Judiciis, quæ ſummario termino perficiuntur, ut in Judicio novæ conventionis, vel ſolutionis allegatæ, vel in exceptione eſſe executum in bonis alienis, in quibus datur terminus ſummarius, & etiam in cauſſa attentatorum, in qua diſcretus Judex ſuo arbitrio arbitrabitur, ſi repulſa petatur gratia meræ defenſionis, vel gratia calumniandi; *de Roſa in praxi civil. decretor. diſt. 2. num. 38. & 39. fol. 442.*

C A P. XX.

De repulſa repulſæ.

S U M M A R I U M.

Repulſa repulſæ quando datur, & ejus terminus erat antiquitus medietas primi termini, ſed hodie ar-

Digitized by Google

arbitrio Judicis remittitur, num. 1.

Repulſa repulſæ uſque ad concluſionem peti poteſt in S. C. & infra ſexdecim dies in M.C. & in aliis Curiis a die intimata publicationis, num. 2.

Repulſa repulſa conceſſa, nullus alius terminus repulſationis admittitur, num. 3.

„ *Sublata hodie juxta noviſſ. Conſtit. cujus verba adducuntur.*

Repulſa in cauſſa appellationis non admittitur contra teſtes examinatos in prima inſtantia, niſi fuiſſet petita in prima inſtantia, & non conceſſa, num. 4.

Repulſa quando petitur in genere. Adverſarius ſi opponit, ut declaret ſpecies repulſæ, debet repulſans declarare, alias non admittitur repulſa, ſed quando non opponit, admittitur, num. 5.

Teſtes producti in cauſſa principali, produci poſſunt in cauſſa repulſæ, num. 6.

Petentes beneficia repulſare non poſſunt, num. 7.

Repulſa conceditur in terminis primi, & ſecundi beneficii, num. 8.

Articulorum formula in cauſſa repulſæ, num. 9.

1 Repulſa repulſæ datur, quando teſtes adducti per adverſarium ad reprobandos meos teſtes non ſunt idonei ex *Rit. M.C.V. 74.* incipiente: *Item, quod elapſo.*

Repulſæ terminus eſt medietas primi termini probationis, & terminus repulſæ repulſæ eſt medietas dictæ medietatis, e. g. ſi terminus probationis fuit octo dierum, terminus repulſæ erit 4. dierum, & terminus repulſæ repulſæ erit duorum dierum, ita ſtatuitur per *prag. 11. de ord. judic.*

Sed *dicta pragm.* quoad hoc non ſervatur hodie, ſed obſervatur *ritus M.C. 73.* quo attento arbitrio Judicis remittitur ſecundum loci diſtantiam, & ſic ſervatur hodie. teſte *Scepp. ad Nicol. fol. 53. num. 130. Motill. de grad. public. num. 35. Petra rit. 53. nu. 14.* & aliis relatis ib. per *Scep.* ubi docet ſic ſervari etiam in Curiis Eccleſiaſticis Regni ex *Ventriglia tit. de repulſa annot. 32. num. 2.*

2 Repulſa repulſæ poteſt peti uſque ad concluſionem in S.C. ſicuti ipſamet prima repulſa, dummodo ante publicationem termini repulſæ ſit facta proteſtatio contra teſtes, & dicenda per eos, *Carav. rit. 74. num. 2.*

Secus in M. C. V. & aliis Curiis, ubi denegatur, ſi poſt ſexdecim dies a die intimatæ publicationis petatur, ut in *pragm. 11. de ordine judicior.* quæ licet non ſervatur in S.C. ſervari debet in M. C. V. & in aliis Curiis, ut diximus ſuperius, ſed *pragm.* prædicta non dicit a die intimatæ publicationis, quod currat terminus octo dierum ad repulſandum, ſed quod octo dies currant a die lecturæ examinis, & octo dies ad percunctandum examen, & ſic ſunt ſexdecim dies, & ita eſt germanus ſenſus.

3 Repulſa repulſæ conceditur, ut ſupra, nulluſque alius terminus repulſationis admittitur, ne proceſſus tendat ad infinitum; *cap. licet dilectas de teſtib. & prag. 11. de ord. judic. Maranta par. 3. art. 3.*

„ Aliter autem dicendum nunc eſt, ut ſup. innuimus ex
„ *nov. Conſt.* qua vetitum eſt peti, & concedi repulſam re-
„ pulſæ, prout decernitur *§. l. n. 25.* & ne defenſio, quæ ex
„ hac partibus patebat, amittatur, cautum fuit poſſe in
„ primo termino repulſæ examinari teſtes contra id quod
„ opponitur pro parte petentis terminum repulſæ re-
„ ſpectu teſtium in termino productorum; quapro-
„ pter petens repulſam tenetur nominare ſuos teſtes, &
„ notificare parti ex adverſo articulos cauſam repulſæ
„ continentes, ut altera pars in hoc termino examina-
„ re valeat ſuos teſtes; Et ne admittantur articuli, & pro-
„ bationes ex diametro contrariæ probationibus in cau-
„ ſa principali factis, præſcribitur ſub pœna carceratio-
„ nis, ut Scribæ cauſæ prius hujuſmodi articulos oſten-
„ dant Dominis cauſæ Commiſſariis, qui mandare de-
„ bent, ſi vel ne ſint admittendi; verba *Conſtit.* clara
„ ſunt, vz.
„ XXV. *Reſtando fermo il termine della ripulſa de'*
„ *teſtimonj, vogliamo, che ſi debba togliere il ſecondo*
„ *termine, cioè quello di ripulſa della ripulſa, rima-*
„ *nendo alle Parti la facoltà di eſaminare nel primo ter-*
„ *mine di ripulſa i teſtimonj per elidere le oppoſizioni,*
„ *che da colui, che domanda il termine della ripulſa, ſi*
„ *potranno fare in riguardo alle perſone eſaminate nel*
„ *termine; dovendo eſſere obbligato quello, che doman-*
„ *da il termine della ripulſa, far la nomina de' ſuoi te-*
„ *ſtimonj, o notificare alla Parte contraria gli articoli,*
„ *che contengono le cauſe della ripulſa, affinchè l'altra*
„ *Parte poſſa in queſto termine eſaminare i ſuoi teſtimo-*
„ *nj, giacchè queſto termine di ripulſa non riguarda al-*
„ *tro, ſe non che le perſone de' teſtimonj eſaminati; e*
„ *perciò non ſi debbano ammettere articoli direttamen-*
„ *te contrarj a ciò, che la Parte avverſa ha articolato,*
„ *e provato nella cauſa principale: Per lo di cui effetto*
„ *gli Scrivani reſpettivamente delle cauſe ſotto pena di*
„ *carcerazione debbano far riconoſcere i ſuddetti arti-*
„ *coli da' Commeſſarj, per attendere da' medeſimi l'ordi-*
„ *ne, ſe si abbiano da ammettere, o ributtare.*

4 Repulſa in ſecunda inſtantia, ſeu in cauſſa appellationis adverſus teſtes examinatos in primo non conceditur, niſi quando in prima inſtantia fuiſſet repulſa petita, & non conceſſa, *Motill. in grad. public. fol. 45. nu. 29. Afflict. dec. 216.*

5 Repulſa ſi petitur in genere pars contraria poterit opponere, ut declaret ſpeciem repulſæ, & parte ſic opponente non eſt concedendus petitus terminus ad repulſam, niſi prius declaretur ſpecies dictæ repulſæ. Verum ſi pars non opponeret ſpeciem repulſæ eſſe declarandam, tunc Judex debet terminum dare ad repulſam, & recte proceditur; ita deciſum in S. C. Neapolit. anno 1579. refert *Novar. qu. forenſ. 4. tom. 1. Thor. compend. deciſ. tom. 2. verbo ſpecies repulſæ. Gallupp. part. 2. cap. 28. n. 15. Petr. rit. 285. num. 8.*

6 In cauſſa repulſæ produci poſſunt iidem teſtes producti in cauſſa principali; *Rovit. prag. 12. de ord. judic. n. 89. Gallup. par. 2. cap. 28. n. 13.*

7 Petentes beneficia repulſare non poſſunt; *Caravit. rit. 71. num. 15.*

8 Tamen Repulſa conceditur in terminis primi, & ſecundi beneficii, *Muſcat. in gloſſ. adverſa nu. 5. & in addit. lit. B. de Roſa in prax. civ. diſc. 3. n. 3. fol. 445.* apud quos Auctores vide, ne erres.

Form. Articulorum in cauſſa Repulſæ.

9 Præſent. Per magnificum Ludovicum Romano die vigeſima ſexta menſis Februarii 1691.

Quæ breviter probanda offeruntur pro parte Ludovici Romani in cauſſa repulſæ, quam habet cum Donato Antonio Puccino nomine, ut in actis, non ſe adſtringens, ſed ſe proteſtans, &c. cum poteſtate addendi, &c. vel minuendi, &c. omni modo meliori, &c.

In primis repulſando perſonam di Lodovico N. intende, e vuol provare; come il detto Lodovico è ſtato inquiſito di ſpergiuro nel Governo del magnifico Gio: Carlo Galoppa molti anni ſono nella Corte dell' Auletta, ed oltre di ciò è ſtato più anni in Galera ivi condennato: E come tale allo che depone non può preſtarſile fede veruna, non eſſendo perſona abile a poter fare teſtimonio, come è pubblico, e notorio, teſtibus tamen, & ſcripturis non renunciando, &c.

2. Item pone, e vuole provare, repulſando la perſona di Lionetto de Santis, come il detto Lionetto è Zio carnale di Giovanna Pucciarelli moglie di Donat' Antonio Puccino articolato; e come tale non può far pruova contro l'articolante; quod eſt verum ex ſcripturis, teſtibus, &c.

3. Item pone, e vuol provare, come Maſtro Gio: Amoruſo è Compare di detto Donat' Antonio Pucci-

no,

Digitized by Google

no, e come tale non può eſſere Teſtimonio a beneficio del medeſimo; quod eſt verum ſcripturis, teſtibus tamen &c.

4. Item pone, e vuol provare, come Andrea Lucatiello è perſona vecchia più di ottanta anni, ed oltre di ciò non ſolo è ſmemorato, ma è poveriſſimo, e mendico, a ſegno che faciliſſimamente ſi può ſubornare con piccoliſſima ricompenſa, quod eſt verum ſcripturis, teſtibus tamen &c.

5. Item vuol provare, come Luiſe Caſella è perſona odioſa con eſſo articolante; atteſo eſſendoli debitore in quarantini otto d'olio pervenuto dall'Acquaviva, ed altri luoghi diede detto olio a Donat'Antonio Puccino, con chi eſſo articolante litigava detti Territorj dell'Acquaviva, perlocchè ci hanno avuto per detta cauſa molte brighe, e parole, e ſi ſono fatti nemici; quod eſt verum, teſtibus tamen, &c.

Item hæc, & alia &c.

Item, quod de prædictis &c.

C A P. XXI.

De primo, & ſecundo beneficio.

S U M M A R I U M.

Beneficium primum, & ſecundum ad pinguius probandum, idem eſt, ac reſtitutio in integrum, & quare ſic vocatur, num. 1.

Beneficia ad pinguius probandum, quibus perſonis conceduntur, num. 2.

Terminus 30. dierum ad petendum primum beneficium, a quo die currit, num. 3.

Terminus ad petendum ſecundum beneficium, a quo die currit, cum limitatione ad beneficium hæreditatis jacentis, num. 4.

Beneficium primum, & ſecundum poteſt peti in uno, eodemque judicio, non in diverſo, cum limitatione, nu. 5.

Beneficia duplicata conceduntur, ſi utraque pars ſit privilegiata, num. 6.

Beneficiorum termini ſunt communes utrique parti, etiam ſi altera pars non ſit privilegiata, num. 7.

Privilegium gaudendi beneficiis duplicatis, reſtringitur intra 90. dies a R. Prag. 16. de ord. judic. num. 8.

Terminus ſtatutus in pragm. 16. de ord. judic. ad petenda beneficia ad pinguius probandum, adeo rigoroſe ſervatur in Regno, quod appellans, vel reclamans a publicatione, & ſuccumbens, cenſetur ſuccubuiſſe etiam in curſu termini, num. 9.

Beneficium ſecundum decurrit a die publicationis factæ in primo beneficio, etiam ſi fiat poſt lapſos 60. dies, num. 10.

Terminus beneficiorum, vel repulſa non conceditur cum clauſula, ſi indigeat, vel cum alia ſimili, ſub pœna ducatorum duodecim Actuar. ſcribentibus, num. 11.

Privilegium primi & ſecundi beneficii, in quibus judiciis denegatur, num. 12.

Appellatio, & reclamatio tam quoad actum ſuſpenſivum, quam quoad actum devolutivum, in quibus judiciis denegatur, num. 13.

Tertius privilegiatus veniens ad cauſſam infra terminum petendi beneficia gaudet dicto privilegio, nu. 14.

Beneficia conceſſa in petitione hæreditatis denegantur in liquidatione bonorum liquidandorum, quia non eſt novum judicium, ſed idem, & acceſſorium ad primum, num. 15.

Appellatione pendente ſi pars attentavit in capienda poſſeſſione, tunc in liquidatione fructuum, qui reſtitui debent per attentantem, concedenda ſunt beneficia, non abſtante, quod in cauſſa principali fuiſſent conceſſa, quia cauſſa attentatorum eſt diverſa a principali, num. 16.

Beneficiorum terminus in feriis æſtivis non currit in præjudicium petentis beneficia, quia ei conceduntur poſt ferias, num. 17.

Beneficiorum termini communes ſunt litis conſorti, etiam majori, & ampliatur ad articulos de Jure non admittendos, cum limitationibus, num. 18.

Beneficiis obtentis renunciare non poteſt privilegiatus in adverſarii præjudicium, & declaratur opinio Urſilli, & aliorum, num. 19.

Appellatione facta a decreto publicationis, ſi confirmatur dictum decretum, terminus beneficii computatur a die publicationis, non a die confirmationis, & ſi ſit lapſus totus terminus, labitur in damnum appellantis, qui petere non poteſt amplius dicta beneficia, cum declaratione, num. 20.

Formula decreti ſecundi beneficii, num. 21.

Privilegiatus litigans per Procuratorem non poteſt petere primum, & ſecundum beneficium, num. 22.

Minor factus lite pendente major poteſt petere primum, & ſecundum beneficium, num. 23.

Major, qui ſuccedit minori in actis cum minori geſtis poteſt primum, & ſecundum beneficium petere, nu. 24.

Filius in poteſtate Patris exiſtens pro bonis adventitiis, ſive Actor, ſive Reus ſit, poteſt primum, & ſecundum beneficium petere, num. 25.

Procurator abſque ſpeciali mandato poteſt in Regno primum, & ſecundum beneficium petere, & ratio aſſignatur, rejecto Corav. num. 26.

Terminus primi beneficii eſt medietas primi termini, & terminus ſecundi beneficii eſt medietas illius medietatis, num. 27.

Teſtes in termino repulſæ etiam citati Jurati poſt lapſum terminum non admittuntur, ſecus in cauſſa primi, & ſecundi beneficii, num. 28.

Beneficiorum terminis abutentes puniuntur pœna quatuor unciarum, num. 29.

Secundum beneficium ſublatum ex nov. Conſtit. nu. 30.

1 BEneficium primum, & ſecundum, quod privilegiatis conceditur ad pinguius probandum, idem eſt, ac reſtitutio in integrum, quæ ideo vocatur in Regno beneficium, quia non ex rigoroſitate actionis, ſed ex æquitate, & beneficio a judice conceditur, quaſi beneficium ſit prima, & ſecunda reſtitutio, ut advertit *Muſcat. parte 6. gloſſ. in integrum nu. 1. & 2. Afflict. dec. 75. & 210.*

2 Beneficia prædicta ad pinguius probandum conceduntur non ſolum Pupillo, aut minori, ſed omnibus perſonis miſerabilibus, ut in *prag. 11. de ord. judic.* & quamvis de hoc dubitet *Muſcat. in gloſ. privilegiatum*, tamen in ſuis additionibus aſſentitur hoc remitti ad arbitrium judicis, cujus eſt ſimpliciter paupertatem, vel fragilitatem litigantis inſpicere, & dicta beneficia clementer concedere perſonis miſerabilibus, & privilegiatis. *Afflict. deciſ. 257. num. 1. & 3.* dicit, quod etiam Regina dici poterit miſerabilis, inſpecta qualitate perſonæ.

Et quæ ſint iſtæ perſonæ miſerabiles, dixi in exceptionibus declinatoriis.

Sed ad effectum gaudendi dictis beneficiis ſunt v. g. mulieres, tam virgines, quam nuptæ, & viduæ Univerſitates, hoſpitalia, Capitula, Congregationes, Collegia, Eccleſiæ, & alia loca pia, *pragm. 11. de ord. judic.* ſenes ſeptuagenarii imbecillitatem intellectus habentes, prodigi, minores, & alii, qui aliorum auxilio reguntur, item hæredes minorum ſucceſſores, dummodo illis beneficia debebantur, ut læſis. Sed non idem dicendum in minore ſuccedente majori, *prag. 21. de ord. judic. Staib. reſolut. 155. Urſill. ad Affl. dec. 356. num. 5. Rocc. reſp. 2.*

Item fidejuſſor minoris gaudet.

Item minorum Conſortes in lite, dummodo cauſſa ſit individua.

Item hæreditas jacens, & pro ea Curator, quia ſemper læſa præſumitur, ut late omnes iſtas ſupradictas per-

Digitized by Google

perſonas enumerat *Motill. in gradu publ. fol. 46. à nu. 40.* ut late *D. Altim. ad Rovit. conſ. 32. lib. 2.* ubi 17. perſonas enumerat, & quod tam mulieres minores, quam majores innuptæ, & maritatæ, etiam Reginæ, ſi ita judici videbitur, & Clerici non ſolum pro bonis Eccleſiæ, ſed etiam pro bonis ad quorum tit. ſunt ordinati, & Prodigi ex decreto, gaudere debeant, *de Franch. dec. 598. & Novar. dec. 87. & Petra rit. 71. n. 4. in fin.*

Et poteſt petere dicta beneficia major hæres ex perſona ſui defuncti minoris læſi ob probationes non factas, ex *l. non ſolum ff. de reſtit. in integ. l. 7. §. rei de except.* ubi reſtitutio in integrum tanquam realis tranſit ad hæredes; vide meam additionem *ad Sarnum §. 16. in prax. civ.*

3 Terminus beneficii adverſus probationes non factas competentis fœminis nuptis infra ſpatiũ 30. dierum, ſtatutum ad petendum *in prag. 16. de ord. jud.* currit a die ſeq. intimatæ publicationis; & in caſibus, ubi teſtes non fuerint producti in termino ordinario; & per conſequentiam ubi non requiritur actus publicationis currit terminus a die intimatæ concluſionis, & poſt lapſum terminum prædictum non conceditur beneficium neque reo, neque actori, ita deciſum anno 1677. *Capyc. deciſ. 91. num. 10. & dec. 175. num. 6. lib. 2. contra dec. Thor. in 2. lib. ſui compend. in verbo beneficia*, ubi anno 1623. fuit conceſſum beneficium actori poſt terminum ſtatutum a *dicta Reg. prag.* ex ratione ibi adducta, quod *prag.* loquebatur de reo, dilatante jud. & non de actore, in quo ceſſat calumnia dilatandi, & finitis dictis 30. diebus incipit currere terminus ſecundi beneficii, & durat per alios 30. dies, ut in *d. prag. 16. de ordine judic.*

4 Verum terminus 30. dierum ad petendum ſecundum beneficium currit a die publicationis factæ in primo beneficio, ut viſis probationibus petat (ſi egeat) ſecundum beneficium ad pinguius probandum, quod non fuit probatum in primo beneficio, ita *Gaitus in alleg. inſerta per D. Maradei in 2. tom. obſerv. 73. num. 20.* ſed contra *d. alleg. num. 34.* dicit terminum ſecundi beneficii currere a die lapſus 30. dierum immediate primi beneficii, & dixi *1. tom.* quod opinio *D. Gait.* non eſt amplectenda.

Dicta Prag. 16. de ord. jud. ſervatur hodie in hoc Regno, ut teſtatur *de Marin. lib. 1. reſol. 33. in fin. Reg. Petra rit. 71. nu. 7. Prat. ad Muſcat. gloſſa in integ. verſ. an,* apud *Motil. de grad. concluſionis n. . . .*

Rejecto antiquo ſtilo petendi beneficia uſque ad ſententiam diffinitivam etiam poſt cauſam productam, ut legitur in pluribus *dec. Afflict., de Franch. Minadois,* & aliorum, qui ſcripſerunt ante editam *d. prag. 16.* per quam fuit correctus dictus antiquus ſtilus, & ſunt ſtatutus terminus 60. dierum a die publicationis, ubi adeſt, ſeu a die concluſionis, ubi non eſt facta publicatio; quibus elapſis, eſt præcluſa via ulterius petendi dicta beneficia tam uni parti, quam alteri, juxta allegationem contra *Gait.* inſertam per *D. Marad. obſer. 73. pro ſt. obſervat. num. 23.*

Dicta prag. 16. Limitatur in hæreditate jacente, quia Curator hæreditatis jacentis petere poteſt primum beneficium etiam poſt lapſum terminum menſis a die publicationis in dicta noviſſima *prag.* præfixi, teſte *Rovito dec. 42. num. 2.* ubi *Altim. & ad conſ. Roviti 32. lib. 2. n. 7.* quam deciſionem laudat *Staib. tom. 2. cent. 2. reſol. 240. n. 35. & reſol. 176. n. 28. Regens Petr. rit. 71. n. 7.*

5 Beneficiorum uſus non admittitur, niſi primi, & ſecundi beneficii in uno, eodemque judicio, tam primæ, quam ſecundæ inſtantiæ, itaut ſi dicta duo beneficia conceſſa ſint in prima inſtantia, peti iterum non licet in ſecunda, qui tunc non eſſent duo, ſed quattuor beneficia.

Limitatur hæc concluſio, ubi ad inſtantiam unius partis privilegiatæ conceditur in prima inſtantia primum, & ſecundum beneficium, tunc ad inſtantiam alterius partis ſimiliter privilegiatæ in ſecunda inſtantia poſſunt peti dictum primum, & ſecundum beneficium, & dicta altera pars gauderet quatuor beneficiis, duobus propriis, & aliis duobus ab Adverſario petitis: ex regula, ut quilibet terminus ſit communis utrique parti, & quilibet privilegiatus poteſt ex proprio privilegio petere dicta beneficia.

Imo ſi plures ſunt beneficiati, plura etiam beneficia duplicantur, nam quot ſunt perſonæ privilegiatæ; tot poſſunt duplicari dicta beneficia; *Capyc. Latro deciſ. 79. num. 13.*

6 Nam privilegiatus litigans cum alterutro pariter privilegiato, utriſque petentibus conceduntur beneficia duplicata, & ſic gaudebunt tunc quatuor beneficiis; *Capyc. Latro d. dec. 79.* quod intellige inferius *nu. 8.*

7 Beneficiorum enim termini communes ſunt tam conſorti litis majori, quam adverſario etiam majori, & ſicuti privilegiatus poteſt in terminis beneficiorum facere articulos de jure non admittendos, articulando illud idem, vel directe contrarium, ita licitum eſt conſorti, vel adverſario non privilegiato, ne ad imparia adjudicentur, *Franch. dec. 269.*

8 Sed dictum privilegium gaudendi quatuor beneficiis, & quod omnes termini ſint communes, intellige, ne erres, intra ſexaginta dies ſtatutos a *d. pragm. 16.* rejecto *Gaito, ut ſup. n. 4.*

9 Adeo rigoroſe ſervatur *d. Prag. 16. de ord. jud.* ut currat terminus triginta dierum ad petendum primum beneficium poſt publicationem intimatam, quod ſi reclametur, vel aliud remedium producatur contra decretum publicationis, ſi appellans ſuccubuerit, cenſetur ſuccubuiſſe etiam in curſu termini, qui computatur a die, in qua fuit facta publicatio, & non a die confirmationis, & ſi fuit lapſa tempora ſtatuta in dicta Pragmatica, decernitur non eſſe locum beneficiis petitis, juxta formam Pragmaticæ prædictæ; nam publicatio remanſit firma, & proinde a die publicationis produxit ſtatim effectum ſuum ex mera juris diſpoſitione abſque ullo facto hominis, & ita *Rovit.* ſe referente deciſum refert in S. Conſ. in cauſſa Hoſpitalis Cavæ cum hæredibus Pauli de Monica *dec. 18.* ubi late *Dom. Altim.* & idem *Rovit. in d. Prag. 16. de ordin. judic. num. 12.* idem plenius deciſum refert *de Marin. lib. 1. reſol. 330.* in Sac. Conſ. & deciſum etiam in Collaterali Conſilio refert idem *de Marin. ad Revert. dec. 578. n. 3. & Gio. ad Latr. dec. 91. Reg. Petra Rit. 260. num. 18. Ricc. collect. 3518.* & vide, quæ ego dixi *in cap. de termino probatorio n. . . .* & quæ dixi in *cap. de feriis.*

Limitatur in Curatore hæreditatis jacentis qui etiam elapſo termino ſtatuto per *pragm. 11. de ord. judic.* poteſt illa petere, ut deciſum refert *Rovit. dec. 45. D. Altim. ibi, & in conſ. 32. d. Reg. Roviti lib. 2. n. 7.*

10 Et ſi petito primo beneficio, & facta nominatione teſtium, pendente illorum examine, fuerit elapſus ſecundus menſis ſecundi beneficii, tunc illius lapſu non obſtante peti, & concedi debet ſecundum beneficium, decurrendum a die publicationis factæ in primo beneficio, ut deciſum refert *Gallup. p. 1. c. 2. cap. 31.* quem citat, & ſequitur *D. Altim. ad Rovit. dec. 18. n. 10.*

11 Beneficiorum terminus ſicuti etiam terminus repulſæ non conceditur, cum clauſula, ſi eis indigeat, nec cum aliqua alia clauſula, ſub pœna duarum unciarum Magiſt. Actor. ſcribentibus, *Prag. 92. de offic. S. R. C.*

12 Privilegium primi, & ſecundi beneficii denegatur privilegiatis in pluribus caſibus. Primo in poſſeſſorio manutent. momentaneæ. Secundo in remedio capit. Regni contra violentias Clericorum, ubi proceditur per extrajudicialem cognitionem, ut in *c. ad Regale Faſtig.* ibi, *non exigens in his cognitionalia*. Tertio, in omnibus judiciis ſummariis, in quibus non agitur de damno irreparabili, ſed poteſt per judicium ordinarium reparari; *de Marin. reſol. 328. tom. 1. Rovit. conſ. 32. lib. 2. num. 27. & in Pragm. 11. de ordin.*

ju-

Digitized by Google

judicior. num. 50. *Capyc. decif.* 13.

13 Et in ſupradictis judiciis appellatio, vel reclamatio non datur ad effectum ſuſpenſivum, nec ad effectum devolutivum; *de Marin.d.reſol.*318.*n.*7.

Unde cave ab illis Auctoribus, qui ſimpliciter dicunt in judiciis ſummariis non dari beneficia quia hoc non eſt verum; ſed intelligendi ſunt de illis ſummariis, in quibus damnum reparari poteſt per aliud judicium ordinarium ſubſequeos, ut hic, & *Altim.conſ.*23.*n.*25. concludit cum *Capyc. dec.* 13. hoc eſſe arbitrarium Judici; & ex *Marcian.conſ.* 21 *num.*3.*&* 6.*lib.*2.eſſe concedendum primum, & ſecundum beneficium, quando adeſt præjudicium partia illud petenus.

14 Tertius veniens in cauſſa, ſi eſt privilegiatus, tempore habili ad beneficia petenda, poterit ex ſua perſona illa petere, ſecus vero ſi tempore inhabili, ideſt poſt lapſum terminum 60.dierum ſtatutum *in Pragm.* 17.*de ord. judic.* quia auditur tunc in quibus terminis reperitur cauſſa; *Sanfel.decif.*90.*num.*36.

15 Sed quid ſi in cauſſa principali petitionis hæreditatis fuit conceſſum primum, & ſecundum beneficium, & demum lata ſententia fuiſſet mulier condemnata ad reſtitutionem bonorum liquidandorum tempore executionis dictæ ſententiæ, & facta inſtantia per actorem ſuper dicta liquidatione; datoque termino, & facta publicatione mulier petit primum beneficium ſuper ipſa liquidatione, dum videtur nova cauſſa ſeparata a primo judicio, quod fuit generale petitionis hæreditatis, ſed hoc ſecundum eſt particulare ſuper liquidatione, fuit deciſum, quod cauſſa liquidationis eſt acceſſoria ad cauſſam hæreditatis, & eſt eadem cum prima petitione, ideoque, quia fuerunt conceſſa duo beneficia, non poteſt tertium beneficium concedi, ita deciſum habet *Afflict.decif.*35.*num.*2.

16 Secus vero ubi lata ſententia in cauſſa principali, a qua fuit appellatum; & appellatione pendente, pars pro qua fuit lata ſententia, attentavit in capienda poſſeſſione rerum. Et lato decreto, quod attentata reſtituantur una cum fructibus liquidanda. Tunc in liquidatione dictorum fructuum ſunt concedenda beneficia, non obſtante quod in cauſſa principali fuiſſent conceſſa. Quia cauſſa attentatorum videtur eſſe nova, & non eadem cum principali, ita deciſum refert *Urſil ad Afflict.d.decif.*35.*in fin.*

17 Quid ſi facta publicatione ſuccedunt feriæ æſtivæ, quæ abſorbent terminum beneficiorum, vel majorem partem termini beneficiorum?

Hoc fuit deciſum ad favorem petentis beneficia per S.C. in cauſa inter Ven. Monaſterium S. Thomæ Marſicinuvi cum illis de Pantoliano poſſeſſoribus bonorum quondam Lutii Mancanelli Terræ Pollæ ad relationem Domini D.Cajetani Forte Judicis tunc M.C.V. & cauſſæ Commiſſarii.

18 Termini beneficiorum communes ſunt conſorti litis majori, ut adverſario minori, ex regula ne ad imparia adjudicentur.

Quæ regula ampliatur etiam, ut ſicuti in dictia terminis beneficiorum privilegiatus poteſt facere articulos de jure non admittendos, articulando illud idem, vel directe contrarium; ita licitum eſt conſorti, vel adverſario non privilegiato; *de Franch. dec.*269.

Quæ concluſio limitatur primo, ut habeat locum, ſi beneficia petantur ſimpliciter, & indefinite. Secus ſi a privilegiato limitate petantur, ſolummodo ſuper articulatis abſque articulis de directo contrariis; quia tunc ſicuti privilegiatus non poterit articulare circa priores articulos, ita nec ſuus adverſarius, ita deciſum eſt in Reg.Cam.penes *Revert.*relatum a *Franch. in dict. decif.*269. *in fin. Motill. in prod. publicat. num.* 13.ubi declaratur *Urſil.ad Afflict. decif.*86. & vide *de Marin.ad Revert.loc.cit.* & *D. Altim. ad Rovit. conſ.* 32.*lib.*2. & late *decif.*66. *num.* 5. qui ante *Revert.* deciſum refert.

Limita ſecundo, ut

Beneficiorum termini non proſint adverſario, qui ejus dolo fecit, ut privilegiatus nil probaverit in termino principali; ex regula. quod quis ex proprio maleficio beneficium conſequi non debet; *l. tranſactione C.de tranſact. l.vera §.tenent autem ff. pro ſocio, Afflict.in Conſt.obſcuritate.*

Limita tertio, ubi minor nil probavit, in beneficio conceſſo. Tunc major non poteſt uti teſtibus in beneficio examinatis; Alias beneficium fuiſſet minori maleficium, & ſic damnoſum, quod eſſe non debet, ita concludit *Urſil.ad Afflict.dec.*88 *in fin.*

Sed ego teneo contrarium, quia dum fuit Jus quæſitum adducendi teſtes; ita ut dicto Juri non poſſit privilegiatus renunciare in præjudicium adverſarii, ut contra *Urſill.*tenet *de Franch. dec.*269.

Tanto minus poterit præjudicium inferri adverſario ex probationibus non factis per privilegiatum; Niſi ex dolo adverſarii fuerunt impeditæ probationes privilegiati, ex regula, de qua ſuperius.

19 Nam beneficiis obtentis, renunciare non poteſt privilegiatus, in adverſarii præjudicium, quia adverſario acquiſitum fuit Jus adducendi teſtes, ex theorica *Antonii de Alexan.*approbata a *Franch.dec.*269.quem ſequitur *Motill. in prod. publicat. num.* 54. rejecta opinione *Urſil.ad Afflict.in dec.*89.*in fin.*& rejecto *Tiraquell.*ibi allegato, quorum opinio poterit ſuſtineri, ubi non fuerit adhuc conceſſio facta privilegiato; & ratio diverſitatis erit, quia ante conceſſionem beneficiorum res eſt integra, & tunc nullum Jus quæſitum videtur adverſario, & merito tunc poſſet fieri renunciatio, & ſic remanent conciliatæ dictæ opiniones, *Altim.ad Rovit.conſ.*32.*nu.*24.*lib.*2.

20 Conceſſis beneficiis ad pinguius probandum ad inſtantiam alicujus privilegiati, ſi ipſe privilegiatus appellaverit a publicationis decreto, vel aliter & pendente appellatione labantur tempora conceſſa ad petendum primum, & ſecundum beneficium. Tunc ſi confirmatur decretum publicationis, terminus ſecundi beneficii computatur a die, quo fuit facta publicatio, & non a die confirmationis, quia terminus dicitur elapſus in præjudicium appellantis, & non poteſt dicere appellans, terminum currere a die, quo Judex decretum publicationis confirmavit, & ſic non erit locus amplius petitis beneficiis, & ſic deciſum refert *de Marin.tom.*1.*reſol.*330 *&* *ad Revert.obſer.*578.*nu.*3.

Quæ concluſio habet locum in quocumque termino conceſſo litiganti, ſi pars, cui fuerit conceſſus terminus, appellaverit, & ſic indiſtincte dixit *de Marinis* ſervari *&* *Rovit.dec.*18.

Sed *de Luc.ad Franch.obſer.*27. *num.*10. impugnat contra *de Marin.* limitando hanc concluſionem non procedere ſic indiſtincte, ut ipſe dixit, ſed quod terminus non currat, ſi ſuccumbens habuit juſtam cauſam litigandi, ita ex *Pegnern dec.*34.*lib.*2.*Fontanell.de pact.nuptial.clauſul.*4.*gloſſ.*18.*par.*4.*n.*114.*&* *dec.*134. *n.*3.qui ita pluries judicatum refert.

Formula decreti ſecundi beneficii.

21 In S.R.C & penes acta cauſæ comparet Procurator Joannis Filippone, & in cauſſa, quam habet cum Magnifico Julio Mondellis petit ſibi concedi primum beneficium, alias in ea non procedi, omni modo meliori, &c.& in caſu, quo terminus primi beneficii eſſet elapſus, concedi ſecundum beneficium.

In cauſa recomantionis mota ad inſtantiam Joannis Filippone cum Magnifico, &c.

Die 8.menſis Aprilis 1625. Neap.Per Militem U.J.D. Scipionem Rovitum Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium, viſis actis, fuit proviſum, quod concedatur, prout præſenti decreto concedi mandatur ſupraſcripto Procuratori petenti ſecundum beneficium,

Digitized by Google

cium, cum termino Juris, hoc ſuum, & intimetur. *Scipio Rovitus.*

22 Beneficie non debent concedi minoribus, & aliis privilegiatis litigantibus per Procuratorem cum juramento conſtitutum, *Marant. par. 6. in Tit. & quandoque appellatur num. 194.* ex doctrina *Bart. in l. minor. 25. annor. ff. de minor.*

Sed hodie in Regno noſtro non practicatur hæc doctrina *Marnat. & Bart.* quia *Prag. 2. de ord. judic.* concedit beneficium indiſtincte omnibus privilegiatis, ſive litigent per ſe, ſive per Procuratores cum juramento conſtitutos, & ita teſtatur *Foller. in addit. ad Marant. Urſill. dec. 114. Franch. dec. 446. Muſcatell. in gloſſ. competentes num. 56. & gloſſ. privilegiata in ſua add. in fin.*

23 Imo gaudent dicto beneficio minores, quamvis lite pendente ſint effecti majores, *D. Altimar. ad Rovit. conſ. 32. lib. 2. n. 17. ex Reverter. dec. 115.*

24 Sic etiam ſi majoribus ſuccedant, in actis tamen cum illo minore geſtis; *D. Altimar. loc. cit. & ad Rovit. dec. 39. n. 11. ex Petra ad Gram. dec. 52. Afflict. & Urſil. dec. 212. Vivius dec. 25.*

Et quamvis ſint uxorati; *Vela diſſertat. 16. nu. 43. & diſſertat. 5.*

25 Et quamvis ſint ſub patria poteſtate, quando pro eorum bonis adventitiis agunt, vel conveniuntur. *Reg. de Marin. lib. . . . reſol. 206. in fin. ex Tex. in l. 2. C. qui, & adverſus quos in integrum reſtitui non poſſunt,* ibi. *Tunc autem tantummodo dandam eſſe reſtitutionem putaverunt, cum minor ex ſua ſimplicitate ſe deceptum, non ex dolo patris, vel patroni circumſcriptum eſſe dicat, & eſt Tex. in l. etiam 30. ff. de minor.*

26 Beneficia petere non poteſt, qui mandatum non habet ſpeciale ex traditis per *Caravis. rit. 70.* & licet ſit verum de jure, tamen ex ſtilo S. R. C. abſque tali ſpeciali mandato petuntur beneficia, & conceduntur; *Morill. in grad. publicat. f. 148. num. 60.* & dictum ſtilum ſervamus quoque in Curiis inferioribus Regni; & fundamentum hujus ſtili eſt, quia poſt conteſtatam litem Procurator dicitur Dominus litis. Item quia S. C. facit legem in Regno.

27 Terminus primi beneficii eſt medietas primi termini probatorii, ut ſtatuitur *in ritu M. C. V. 71.*

Et terminus ſecundi beneficii eſt medietas illius medietatis; *Rovit. in pragm. 2. de ord. judic. Morill. de grad. public. nu. 57. fol. 48.* ubi reiicit *dec. 124. Afflict.* & laudat *Rovit. ubi ſup.*

Licet quoad hoc non ſervari Ritum, dicit *Carav.* ibi *n. 8.* quia dictus Ritus eſt correctus, & *Urſil. ad Afflict. dec. 124.* ubi dicit decilum, eſſe in arbitrio Judicis juxta diſtantiam loci, & qualitatem negotii, ut ibi: *Et ratio, quia, omnis dilatio eſt arbitraria Judicis, ne per indirectum tollatur defenſio.*

Et ideo vocantur beneficia, quia ex beneficio, & favore Judicis ſubveniuntur privilegiati.

Unde dictus terminus beneficiorum tanquam favorabilis admittit atteſtationem teſtium, etiam poſt lapſum terminum, dummodo teſtes ſint jurati, vel ſaltem citati in dicto termino, & ſic paſſim obſervamus ex doctrina *Caravit. in rit. 71.*

28 Quod ſecus in termino repulſæ. quæ tanquam odioſa non admittit Teſtes poſt lapſum Terminum, etiam ſi in termino citati, vel jurati fuerint, ut latius dicimus *in cap. de repulſa.*

Beneficiorum enim Termini habent eandem obſervantiam, quæ in termino principali obſervatur.

Et propterea in eis ſit nominatio teſtium, publicatio, repulſa, & concluſio, *Muſcat. part. 6. gloſ. adverſa, num. 2.*

Et terminus Teſtium præſentium non præcluditur, durante termino Teſtium abſentium, & elapſo Termino abſentium ſit publicatio; *de Franch. dec. 57. in fin.*

29 Beneficiorum Terminis abutentes, ideſt qui ad dilatandum petunt, puniuntur pœna duodecim aureorum, *Prag. 1. de dilation. & 31. de offic. Sac. Reg. Conſ. prag. 19. & 20. de off. Mag. Juſt. Moril. de grad. pub. n. 61.*

Quæ pœna hodie eſt aucta ad duplum, & ſic ad 24. ducatos per *Pragm. 7. de dilat. §. 9.*

„ 30 Quæ attinent ad ſecundum beneficium, omitti
„ poſſunt; nam per noviſſimam Regis Conſtitutionem
„ illud amplius non conceditur, utpote ab illa ſubla-
„ tum §. l. n. 26. ſequentibus verbis; *Rimanendo fermo il*
„ *termine del primo Beneficio, ſtabiliamo, che ſi debba*
„ *togliere affatto il termine del ſecondo beneficio, che ſi*
„ *concede alle Perſone, o luoghi privilegiati. E ſe mai*
„ *dall' Amminiſtratore, o Procuratore di dette perſone*
„ *privilegiate per loro colpa non ſi faceſſe pruova nella*
„ *cauſa principale, debbano eſſi eſſer tenuti alla refezio-*
„ *ne de' danni in beneficio delle medeſime, anche per eſe-*
„ *cuzione di ciò, che ſi diſpone nella Pramm. 38. de off.*
„ *S. R. C. anzi domandandoſi la ripulſa nel ſuddetto ter-*
„ *mine del primo Beneficio, o non facendoſi prova, deb-*
„ *ba chi la domanda pagare la pena di ducati 24.* Quod
„ maxime obſervandum.

C A P. XXII.

De Concluſione.

S U M M A R I U M.

Concluſio eſt terminus omnium probationum excluſivus, ſed hodie non excludit probationem miſtam, & etiam poſt citationem ad ſententiam in Regno poſſunt recipi teſtes ad concomitandum, & ad impugnandum ſcripturas, num. 1.

Terminus ad concomitandum, & ad impugnandum eſt communis utrique parti, num. 2.

Concluſio, & publicatio in M. C. ſit abſque præcedente citatione, ſecus in S. C. & in aliis Curiis Regni, nam fieri non poteſt niſi præcedat citatio partis, num. 3.

Concluſionis decreti form. quæ ſive fiat cum clauſula in forma, ſive fiat abſque dicta clauſula in forma, ſemper intelligitur facta in forma, ideſt ſalva productione ſcripturarum, num. 4.

Concluſio, & publicatio ſi fuerit omiſſa, dicta omiſſio non vitiat proceſſum. Secus quando proceditur in contumaciam in prima inſtantia, ubi non poteſt omitti publicatio, & concluſio; ſed in ſecunda inſtantia etiam quod procedatur in contumaciam, publicatio, & concluſio omitti poſſunt abſque nullitate, rejectis contrarium dicentibus, & aſſignatur ratio, n. 5. „ *Quo-*
„ *modo id procedat ex nov. Conſtit. remiſſive.*

Alia vide in ſequenti capite.

1 CONcluſio eſt terminus omnium probationum excluſivus. *Natt. conſ. 251. in fin. lib. 2. Menoch. de arbit. Judic. qu. 45. ſub n. 9. Rom. conſ. 176. ex tex. in l. cum a nobis 5. Cod. de dilat.* ubi *Bart. & Bald.* ibi *In ſummario: poſt concluſionem in cauſa ſive præceſſerant dilationes, ſive non, nulla eſt danda dilatio,* & inferius *verſ. ſive:* ibi: *ſive cognoſcatur per Principem, ſive per Delegatum ab eo non datur dilatio ad probandum, nec admittuntur Teſtes, vel inſtrumenta &c.*

Concluſio enim dicitur quaſi præcluſio facultatis producendi teſtes, & omne aliud genus probationis, cum generaliter poſt concluſionem prohibeatur quælibet probationum productio, imo etiam productio allegationum ſive in facto, ſive in jure ſint, quod intellige de jure communi ex *Tex. in cap. paſtoralis de cauſ. poſſeſ. & propriet.*, & *Abbas in cap. audiţis num. 4. de procuratoribus*, & late *Muſcat. in gloſ. de jure p. 7. a nu. 2.* & olim ita erat etiam de jure Regni per *rit. 338. & ſeqq.* poſt concluſionem non poſſunt recipi teſtes etiam ad veritatem indagandam *prag. 4. de ordin. judiciorum anno 1477.*

Sed

Digitized by Google

Sed hodie concluſio non excludit probationem mixtam, quæ fit per productionem ſcripturarum, & teſtium illas corroborantium, ſive concomitantium, ex communi praxi hujus Regni, juxta diſpoſitionem *prag. curſ. dilationum*, ac *prag.* 53. *de off. S. R. C.* per quam diſponitur poſſe præſentari ſcripturas etiam poſt citationem ad ſententiam, & quandocumque ante promulgationem diffinitivæ ſententiæ ſive per actorem, ſive per reum, etiam tempore expeditionis in aula Sacri Reg. Conſ. *de Marin. ad Revers. dec.* 211. & advertit *Muſcat. in par.* 7. *in gloſ. ſcript. n.* 20. *de Luca ad Franch. dec.* 631. *num.* ... & ratio aſſignatur *a Giza. decif.* 41. *&* a dicto *Reg. de Marin. ubi ſupra, quia per ſupravenientem prag. Reginæ Iſabellæ cum cap. Regni deteſtantes ſunt correcti dicti Ritus M. C. Vic.* dum ſunt ſubtilitates ordinis ſublatæ, & proceditur ſola facti veritate inſpecta, & quandocumque de veritate conſtare poteſt, admittitur probatio, dummodo ceſſat ſubornationis timor, prout ceſſat in productione inſtrumenti noviter reperti, & in coadjuvando expreſſe inſtrumento, ut latius dicemus *in cap. de probationibus poſt concluſionem in cauſſa*.

Concluſione facta in cauſa admittitur etiam probatio per juramentum ſuppletorium, item per confeſſionem partis, quæ poteſt interrogari ex officio, & ad inſtantiam partis in cauſſis ſummariis. item per rei evidentiam, ſive aſpectum loci, & per alios modos enarratos a *Caravita Ritu* 239. *& a Cravet. ad Veſt. lib.* 4. *par.* 4. *n.* 25. & plenius a *Ric. collect.* 134. & late diximus *de juramento ſuppletorio*.

Quod intellige in Regno, ubi omnes cauſſæ ſunt ſummariæ; ſecus in Curiis Eccleſiaſticis, ubi non proceditur ſummarie; in iis enim non admittitur juramentum ſuppletorium poſt concluſionem, niſi ſit petitum ante concluſionem; *Sanfel. in praxi ſect.* 57. *num.* 31. *fol.* 319.

Concluſione facta poteſt peti terminus, & recipi teſtes ad concomitandum, & coadjuvandum ſcripturas, imo etiam ſi ſcripturæ editæ ſint ante concluſionem, poteſt terminus peti ad concomitandum, dummodo nulla poſſit culpa imputari, cur prius non petierit terminum ad concomitandum, *Urſil. dec.* 115. *Add. ad Franch. dec.* 621.

Nam ad concomitandum ſcripturas præſentatas in termino, teſtes debent regulariter recipi ante concluſionem, & pro ſcripturis præſentatis poſt concluſionem recipiuntur teſtes poſt concluſionem, *Afflict. & Urſil. dec.* 256. *n.* 17. *Franch. dec.* 631.

Quo caſu adverſario conceditur terminus ad impugnandum; *Franch. & Urſil. ubi ſupra dec.* 215.

2 Proinde practicatur, quod unicus terminus ſit communis utrique parti, ſcilicet uni ad concomitandum, ſeu comprobandum ſcripturas, alteri ad impugnandum, *Motil. de grad. concl. n.* 9. *fol.* 50. Concluſione facta, & termino ad concomitandum ſcripturas dato, poſſunt in dicto termino recipi teſtes, non ſolum ad coadjuvandum formam, & ſolemnitatem ſcripturæ, illiuſque ſigna, & qualitatem recognoſcendam, ſed etiam coadjuvandum omnia contenta in ſcriptura, & ſuper articulis de directo contrariis, & alioquin non admittendis. *Franch. dec.* 631. ex *Text. in cap. ſeries* 26. *de teſtibus*, de qua re diximus *in cap. de articulis*, ubi poſuimus exemplum articuli de jure non admittendi.

Inſuper Teſtes ad concomitandum ſcripturas admittuntur, non obſtante ſtatuto, quod non admittatur probatio per teſtes; & ratio eſt, quia hæc dicitur probatio mixta, & non nuda teſtium depoſitio; *Urſil. dec.* 271. & qualis debeat eſſe ſcriptura, ut poſſit concomitari, vide *in ſeq. cap.* „ ubi etiam adver-
„ titur, quid ſit in praxi ſervandum juxta *novam Conſti-*
„ *tutionem*, per quam terminus ad concomitandum
„ ſcripturas fuit ſublatus.

3 Concluſio, & Publicatio fit per decretum nulla prævia citatione in M. C. V. ſed in S. Conſ. & in aliis Curiis Regni fiunt actus prædicti, præviis citationibus, ad publicandum, ad concludendum, &c. *Sanfel. in praxi in ſumma ordinis fol.* 248. *n.* 10. & vide, quæ diximus *in cap. de publication.*

Sed quando fit publicatio, vel concluſio in Curiis extra Neapolim, fieri non poteſt, niſi præcedat citatio partis, ut ſuperius diximus, & tunc fieri debet perneceſſe, quando pars petiit, alias ab illius omiſſione poterit pars ſe gravari, & appellare, *DD. cit.* apud *Caravit. Rit.* 820. *Sanfel. in praxi ſeſ.* 77. *num.* 2. *Prat. ad Muſcatell. in gloſſa momentum*; quidquid dicat *Muſcat. in par.* 6. *gloſ. partes in ſua addit. littera B.* ubi concludit, quod omiſſio publicationis etiam parte petente non eſt nullitas, ex *Vant.* & aliis ibi allegatis, quia dicit contra communem, & recedit a prima opinione.

4 Concluſionis decretum fit in Regno, cum clauſula in forma, ideſt ſalva præſentatione ſcripturarum, ut per *prag. curſu dilationum de ordine judic.* & per *Rit. M. C.* 75. *Caven. Rit.* 239. *num.* 3. *Muſcat. part.* 7. *gloſ. ſcriptura n.* 2.

Ideo formula hæc eſt. Per Regiam Curiam fuit proviſum, quod in præſenti cauſa fiat, prout fit petita concluſio cum termino dierum duorum ad præſentandum ſcripturas.

Vel per S. C. proviſum, & decretum eſt, & in præſenti cauſſa fuit facta concluſio in forma, hoc ſuum, & intimetur.

Et etiam ſi fit ſimpliciter, adhuc intelligitur facta in forma, ideſt ſalva productione ſcripturarum, *De Franch. dec.* 621. *num.* 3.

5 Concluſio ſi fuerit omiſſa in cauſſa imo omiſſio publicationis teſtium, non vitiant proceſſum, quia de ſubſtantia Judicii non dicuntur in Regno noſtro, eo quia omnes cauſſæ ſunt ſummariæ. ita *de Maria. lib.* 1. *reſolut.* 45. *num.* 2. ex *Abb. in cap. Paſtoralis de cauſſa poſſ. & proprietatis*, *& in cap. cum I. & A. de re judic.* ubi *Joannes Andreas, Cardin. Clem. ſæpe §. & quid quæſt.* 19. *de verb. ſignif. Mianſing. ſingul. obſer. canone* 3. *obſerv.* 17. *Guid. Papa dec.* 586.

Limita, ubi proceditur in contumaciam; publicatio, & concluſio omitti non poſſunt abſque manifeſta nullitate. intellige in prima inſtantia, ſecus in ſecunda, ubi ſi non fuerint examinati teſtes, omitti poſſunt, ita *Muſcat. in part.* 3. *gloſſa inſtantia n.* 3. *& n.* 10. *Capen. in prag. curſu dilationum, Afflict. in conſtitutione Juris Peritorum.*

Et hæc eſt vera praxis, & cave a *Scop. Motil.* & aliis dicentibus indiſtincte concluſionem eſſe de ſubſtantia.

Et rationem, quare ſi non petatur, & ſi non procedatur in contumaciam omitti poſſit concluſio, aſſignant DD. quia tacite cenſetur renunciatum, juxta tradita per *Maſcatellum in gloſſa inſtantia p.* 3. *n.* 9.

„ Haud repetendum hic eſt, quod ſupra paulo ante
„ *cap. de publicat. ſub num.* 10. diximus ſecundum *nov.*
„ *Conſt.* ſatis enim ex verbis ibidem allatis omnibus in-
„ noteſcit tam actũ ad concludendum, & concluſionem
„ ipſam; quam actum ad publicandum, de quo illic
„ loquuti, receſſiſſe ab uſu; ideo circa ea, quæ *Ric-*
„ *cius* ait in hoc capite, non eſt pro hodierna praxi
„ immorandum.

C A P. XXIII.

De Probationibus, quæ fieri poſſunt poſt concluſionem.

S U M M A R I U M.

Teſtes poſt publicationem, & concluſionem in cauſſa civili examinari non poſſunt, & aſſignatur ratio, num. 1.

Limitatur dicta concluſio in cauſſa criminali, vel quando teſtes ſunt nobiliſſimi, vel quando Judex ex officio

vult recipere teſtes, ad veritatem indagandam, vel quando recipiuntur ad concomitandum, vel impugnandum ſcripturas, vel quando teſtes ſunt citati in termino, vel quando prima depoſitio eſſet nulliter recepta, vel quando probatio fit per acceſſum Judicis poſt concluſum, num. 2.

Probationes utriuſque partis, quando ſunt contrariæ, recipiuntur teſtes poſt publicatum, & datur exemplum, num. 3.

Teſtes inter ſe contradicentes ſemper probant, qui ſunt in majori numero, num. 4.

Scripturæ forenſes, ut ſunt acta judiciaria alicujus Curiæ Regni, an poſſint per teſtes concomitari? num. 5.

Decreti formula ad concomitandas ſcripturas privatas poſt concluſum, num. 6.

Ad probandam ſatisfactionem debiti ſemper admitti debent teſtes ad concomitandum ſcripturas, num. 7.

Teſtes non poſſunt deponere ad concomitandum, & impugnandum, niſi pro, vel contra ſcripturam, non autem extra, nec articulari poteſt, niſi quod ad ſcripturam præſentatam pertinet, num. 8.

Terminus ad concomitandum non conceditur ob ſcripturas novas poſt concluſum præſentatas, ſi in primo libello facta fuit mentio de contentis in dictis ſcripturis, & aſſignatur ratio, num. 9.

1 TEſtes poſt publicationem, & concluſionem in cauſſa civili non poſſunt examinari, quia poſt dicta teſtificata, timor eſt ſubornationis. *Prag. poſt concluſionem in rub. de ord. jud. c. intimavit de teſtibus, cap. ſignificaverunt in verb. ſi quæro de teſtib. c. cum dilectus, in verb. concluſum, extra de fid. inſtr. Marant. in ſpecul. 6. act. 15. rubr. & etiam concluſione num. 1 & 2. fol. 446. Maſull. ad Capyc. dec. 81. nu. 7. Muſcat. par. 6. gloſ. cauſa n. 10. Carrab. ſing. 223.* tanto minus recipi poſſunt teſtes, terminato judicio, *tex. in c. formalitatis extra de teſtib. & atteſtat.*

2 Adverte, quod ſecus eſt in cauſſa criminali, ut late reſolvit *de Marin. lib. 1. reſol. 109. n. 3.*

Teſtes poſt publicationem, & concluſionem, tunc poſſunt examinari, ſupradicta regula non obſtante, quando teſtes ſunt legaliſſimi, & nobiliſſimi, in quibus timor ſubornationis ceſſat; *Arnon. ſoliloquio 34. Carrab. in d. ſing. 233.*

Et quando ex officio recipiuntur, cum Judicantis officium latiſſimum ſit, & nunquam ei clauditur veritatem ex ſe inquirere, teſteſque recipere ex ſuo officio; *Urſill. dec. 272. n. 4. ex Alex. in l. 4. §. hoc autem edictum, ff. de damno infecto col. 2.*

Item recipi poſſunt ad concomitandum ſcripturas, vel impugnandum, de qua concomitatione vide *Urſill. dec. 272.* ſed latius *de Franch. deciſ. 631.* & nos late dicemus *ſeq. cap.* (ubi, & an detur, vel ne talis terminus juxt. *Reg. Conſt.* explicatur, & *Muſc. in gl. præſentat. par. 3. n. 13. Rovit. conſ. 4. & 43. tom. 3.* ubi *D. Altimar.*

Item quando utraque pars probavit directe contrarium, ut inferius.

Item ubi teſtes eſſent citati in termino, & Judex fecit publicationem cum reſervatione, ut infra alium terminum poſſint dicti teſtes citati examinari; *Caravit. rit. 149. n. 4.*

Item ſi prima depoſitio eſſet nulliter recepta; *Scopp. ad Nicol. fol. 47. n. 50.* & nos diximus ſupra.

Et poſt concluſum fit probatio per acceſſum Judicis, ideſt per evidentiam loci, ut dicemus in *c. de acceſſu*, & dixit male *Gizzarel. dec. 41.*

3 Teſtes produci poſſunt poſt publicationem ad probandum indirecte contrarium, tam ad inſtantiam actoris, quam rei, ubi probationes ſunt ad invicem contrariæ; ita concludit *Sanfel. tom. 1. dec. 21. n. 17. & Afflict. dec. 255. n. 4.* & ita judicatum apud *Gizzb. dec. 73. in fin.* & allegat *Capyc. dec. Bald. 62. & Ancher. in c. cum clamor. de teſtib. & Innoc. in d. c. cum clamor*, ubi ponit exemplum, v3.

Probavi per duos teſtes me emiſſe die tali, adverſarius probavit me alibi fuiſſe, poſſum poſt publicationem atteſtationum, alios producere teſtes ad confirmandum, & fovenda dicta meorum teſtium, ſcilicet quod eadem die fui præſens, vide etiam *Imbrian. in tract. de repulſ. conſid. 2. num. 160. & 162. verſ. & indirecte*.

Intellige hoc aſſertum, quando probationes utriuſque partis eſſent contrariæ.

4 Teſtes, ubi inter ſe contradicunt, ſemper probant illi, qui ſunt in majori numero, & pro illa parte judicari debet, *c. in noſtra*, ubi plene DD. *extra de teſtibus cogendis; Nicol. fol. mihi 40. n. 72.*

5 Scripturæ forenſes, ut ſunt acta judiciaria alicujus Curiæ Regni, non poſſunt concomitari per teſtes; *Altimar. ad Rovit. conſ. 4. lib. 3. n. 12.*

Sed *Thor. in ſuppl. verb. termin. ad impugnandum*, refert deciſum fuiſſe conceſſum terminum ad impugnandum, & eſſe denegandum ſolum in caſu, quo Judex viderit eſſe calumnioſe petitum. Propterea arbitrio Judicis remittitur, ut concludit *Muſcat. in ſua addit. gl. ſ. præſentaros n. 25.* quem citat, & ſequitur *D. Altimar. ad Rovit. conſ. 4. lib. 5. n. 12. in fin.*

6 Nota, quod S. C. ſolet admittere partem ad probandum ad concomitantiam ſcripturæ etiam privatæ, poſt concluſum in cauſſa, cum decreto, quod habeatur de teſtium depoſitionibus ea ratio, quæ de jure habenda erit.

7 Et maxime quando per hujuſmodi ſcripturas prætenderetur demonſtrari de ſatisfactione debiti, cujus demonſtrationis nunquam eſt excluſa exceptio per ſtatutum; *Urſil. ad Afflict. dec. 272. n. 4. in fin. de Franc. dec. 631.* ubi Addent. & vide, quæ dicam inferius.

8 Teſtes qui deponunt in termino ad impugnandum, vel concomitandum ſcripturas, non poſſunt deponere, niſi pro, vel contra ſcripturam, non autem extra, *de Marin. ad Revert. dec. 340. n. 1. Addent. ad Gizzarel. deciſ. 41. Altimar. ad Rovit. lib. 3. conſ. 41. n. 13.*

Et quod aliud articulari non poſſit, niſi quod ad ſcripturam præſentatam pertinet; *Manfrel. ad Latr. dec. 178. n. 23. ex Revert. & de Marin. dec. 340.* ubi ſup.

9 Terminus ad concomitandum, non conceditur ob ſcripturas novas poſt concluſum præſentatas, ſi in primo libello mentio facta fuiſſet de contentis in dictis ſcripturis, quia aliquid novi non addit, ſuper quo in termino dato pars non potuit ſe defendere; *Rovit. in prag. 11. de ord. judic. num. 43. Ann. ſing. 502. & 503. Sanfel. dec. 146. n. 5. Manfrel. ad Latr. dec. 178. nu. 22.* ſic deciſum refert anno 1670. in S. C. & fuit deciſum quod procedatur ad ea, quæ incumbunt, verum de partita Banci (quam concomitari petierat pars) habeatur ea ratio, quæ de jure habenda erit, in expeditione cauſſæ.

CAP. XXIV.

De termino ad concomitandum.

SUMMARIUM.

TErminus ad concomitandum poſt concluſionem conceditur, quando ſcriptura eſt publica, quæ plene probat, vel privata, quæ ſaltem ſemiplenam probationem faciat, vel quando eſt trino teſte ſubſcripta, & aſſignatur ratio, alias fit admiſſio examinis, cum clauſula quod ponatur extra proceſſum, num. 1.

Scriptura, quæ ſimilitudinem habet, ut animus Judicis credat illam eſſe veram, concomitatur per teſtes, rejectis authoribus dicentibus contrarium, num. 2.

Scriptura recognitio, quæ non fit per teſtes, ſed per litterarum comparationem poteſt concomitari poſt concluſum, & aſſignatur ratio, num. 3.

Scriptura de Jure Regni quandocumque produci poſſunt, etiam tempore expeditionis in Aula, num. 4.

Con-

Digitized by Google

Concluſio intelligitur facta ſemper in forma, ideſt ſalva productione ſcripturarum, & aſſignatur ratio, ſecus de jure communi, num. 5.

Terminus ad concomitandum ſcripturas præſentatas ante concluſionem regulariter non admittitur, niſi nulla culpa imputari poſſit, cur illum non petierit ante concluſionem, num. 6.

Terminus ad concomitandum peti non poteſt, niſi ſcriptura ſaltem ſemiplene probet, num. 7.

Litteræ miſſivæ, vel ſcriptura ſine teſtibus quandocumque præſentatur, & cognoſci debent a principalibus, vel hæredibus, & ſic quoque ſigillum patris, num. 8.

Terminus ad concomitandum admittitur ſuper articulis de jure non admittendis, & poteſt fieri probatio directe contraria, & declaratur tex. in c. ſeries de teſtibus, & exemplificatur in inſtrumento, in quo ſunt ſcripti tres tantum confines, quod non poſſunt teſtes recipi, niſi ad coadjuvandum illos tres confines, non aliter ſuper aliis confinibus, num. 9.

„ *Ex nov. Conſtitut. non datur hic terminus, & quomodo* „ *practicatur*, num. 10.

1 SCripturæ præſentatæ ante, vel poſt concluſum in cauſſa, tunc poſſunt concomitari per teſtes, & ſuper eis peti poterit terminus ad concomitandum; quando ſcriptura, vel plene probat de per ſe, ut quia eſt publica, vel licet ſit privata, fuerit tamen recognita, aut ſaltem ſemiplenam probationem faciat, ut quando fuerit recognita ſolum per literarum comparationem, vel vix per unum teſtem, vel quando eſt trino teſte ſubſcripta.

Cæterum ſi ſcriptura privata eſt ſimplex, & nullo modo recognita, quæ nullam de per ſe probationem facit, non meret terminum ad concomitandum.

Et ratio eſt, quia tunc eſſet nuda teſtium depoſitio, quæ regulariter prohibetur poſt publicationem in cauſſa; *Afflict. dec. 272* & per hanc *dec. 272* declaratur altera *dec. ejuſdem Afflict. 115*, ubi in fine S.C. reſervavit ſibi meliorem deliberationem, ut bene notat *Caravit. ritu 138. n. 3. Motil. de grad. concluſ. n. 8. fol. 50. de Marin. ad Revert. dec. 210. n. 2. Muſcat. par. 7. gloſ. præſentatas, Tap. in prag. 24. de Ordin. Judic. Gizzar. dec. 41. n. 5. Sanfel. dec. 146. & in Prax. obſervat. 42. n. 11. D. Altim. ad Rov. conſ. 4. lib. 3. de Luc. ad Franch. dec. 631. n. 2.* & ita intelligendus eſt *Rovit. d. conſ. 4. n. 2.*

Poſſet tamen admitti examen, ut ponatur extra proceſſum: *D. Altimar. ad Rovit. conſ. 4. lib. 3. nu. 8. & Sanfel. ſect. 7. n. 22. Petra rit. 238. n. 9.* Ea ratione, quia in Regno ſola veritas eſt attendenda, omiſſis omnibus aliis ſolemnitatibus Judiciariis, dummodo non ſit ſuſpectio calumniæ per *cap. de teſtantes*.

2 Limitatur hæc concluſio primo, quando ſcriptura ob ſuam veriſimilitudinem moveret animum Judicis ad credendum ſcripturam eſſe veram, & proinde abſque calumnia fuiſſe petitum Terminum ad concomitandum; *Sanfelic.* ita intelligendus *dec. 140. n. 11. Urſil. dec. 272. n. 1. Afflict. dec. 115. in fine, & deciſ. 272. de Franch. dec. 631.* adductus per *Motill. de grad. concl. nu. 8.* exempla ponit *de Marin. ad Revert. dec. 210. nu. 3.* in ſcriptura trino teſte notata, & ſimilibus, ex doctrina *Urſill. ad Afflict. circa deciſ. 272.* adde *Petra rit. 238. Luca ad Franch. dec. 631. n. 31.* & ita *dec. Sanfel.* ubi ſupra, *D. Altim. ad Rovit. conſ. 4. lib. 3. n. 9.* ubi reiicit *de Franch. dec. 630. n. 2. verſ. Urſil.* dicentem contrarium.

3 Limita ſecundo, quando recognitio ſcripturæ non eſt facienda per teſtes, ſed per literarum comparationem, quia dicta recognitio fieri poteſt poſt concluſum, ut poſſit poſtea concomitari.

Et ratio eſt, nam in comparatione literarum nulla ſubeſt ſuſpicio falſitatis; *de Franch. d. dec. 631. & Motil. de grad. concluſ. n. 8. Sanfel.* ubi ſupra.

4 Scripturæ produci poſſunt etiam poſt concluſum, & poſt monitionum ad ſententiam de Jure Regni, & quandocumque, ante promulgationem ſententiæ, etiam tempore expeditionis in Aula S. R. C. tam per Reum, quam per Actorem; *Altim. conſ. 4. lib. 3. n. 2.* poſt *Gizzarell. dec. 41. n. 1. Petr. rit. 238.* & deciſum refert *Ganaver. in R. C. Sum. dec. 29.*

5 Hinc eſt, quod in omnibus Curiis Regni fit concluſio in forma, & etiam ſi fiat ſimpliciter, intelligitur facta ſemper cum clauſula in forma, ſcilicet ſalva productione ſcripturarum; *Cavenſ. rit. 239. nu. 3. Muſcat. part. 7. gloſ. ſcripturæ num. 10.* & diximus *in cap. de Concluſione*, ubi vide.

De jure vero Communi ſecus, quia eo attento, produci nequeunt ſcripturæ poſt concluſum in cauſſa, *c. cum dilectus 9. de fide inſtrum. cap. paſtoralis de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis, cap. audivit de Procurat. Civiliſtæ omnes in l. admonendi ff. de jur. juran.* & nos diximus ante *in d. cap. de concluſ.* ubi diximus, quod cum Jure Communi concordabat *Ritus M. C. V. 238.* cum duobus ſequentibus, qui hodie non ſervantur, ſed fuerunt correcti per *pragmaticas*, ut late dixi *in d. cap. de concluſ.* & proprie per *Ritum 288.* per quem ſunt ſublatæ omnes ſollemnitates Iuris Civilis in Iudicius, & propterea quoties poteſt haberi veritas negotii in quacumque parte Iudicii ante ſententiam, Iudex tenetur indagare, nec eſt diſputandum de alio; *Altim. ad Rovit. conſ. 4. lib. 3. n. 3.* poſt *Caravit. ad rit. 238. Gizzarel. dec. 41. n. 1. Prat. ad Muſcat. part. 7. gloſ. ſcriptura & diſcept. 35. lib. 2. n. 39. Rovit. prag. 13. n. 6. de ord. judic. de Marin. ad Revert. dec. 210.*

6 Terminus ad concomitandum petitur a parte producente ſcripturas ante concluſum in cauſſa, quando ſcripturæ editæ ſunt ante; Verum ſi nulla culpa poſſit imputari ipſi producenti, cur non petierit dictum terminum, tunc poterit peti etiam poſt concluſum, ut diximus *in cap. de concluſione.*

7 Terminus ad concomitandum, tunc peti poteſt, quando ſcriptura, vel plene probat de per ſe, ut quia ſit publica, vel privata recognita, vel ſaltem ſemiplene probat, ut eſt privata per litterarum comparationem ſolum recognita, vel per unum teſtem, vel ſit ſcriptura trino teſte notata, ut ſuperius dixi.

8 Hinc adde, quod ſi præſentantur a Reo litteræ miſſivæ, vel ſcripturæ ſine teſtibus poſt concluſum, & quandocumque, tenetur actor illas recognoſcere, ita deciſum refert *Gizzarell. dec. 41. n. 6. de Marin. ad Revert. dec. 210. n. 5. & Capyc. Latr.* teſtatur, deciſum in S. C., quod teneatur hæres recognoſcere ſcripturam defuncti, uxor viri, & Dominus ſcripturam Ærarii, vel Inſtitoris, filius ſcripturam Patris, *Pariſ. dec. 53.* Et quod Regina Ieruſalem, & ejus filii fuerunt condemnati ad recognoſcendum ſigillum Patris in litteris appoſitum.

9 Terminus ad concomitandum conceditur etiam ſuper articulis alioquin non admittendis, ut diximus *in cap. de articulis de Jure non admittendis*, & admittitur probatio directe contraria, & de hac re vide *Franch. dec. 631. n. 4. & text. in cap. ſeries 26. de teſtib.* quia tunc ceſſat ſubornationis timor, & poteſt articulari idem, quod in primo termino fuit articulatum; *Revers. dec. 340.*

Sed teſtes in termino ad concomitandum non poterunt deponere circa ea, quæ in ſcriptura non continentur, ſed ſolum ad coadjuvandum expreſſa in Inſtrumento, & cum expreſſis concordare, *Revert. dec. 340. de Marin. ibid.* & exemplificatur *in d. dec.* quod in termino fuit articulatum, & examinatum per Fiſcum ſuper Confinibus Territorii, & facta publicatione, & concluſione, fuit præſentatum Inſtrumentum, in quo ſunt deſcripti tres tantum Confines, & alii in genere, prætendebatur examinari ſuper aliis Confinibus non expreſſis in Inſtrumento, niſi in genere, puta & *juxta alios Confines*, quia non poterant teſtes recipi, niſi ad coadjuvandos illos tres Confines expreſſos in ſcri-

Digitized by Google

ſcriptura noviter producta, non autem ſuper aliis, & ſuper quibus idem ſubornationis timor ineſſet. & propterea ceſſabat diſpoſitio *dicti cap. ſeries*, quod habet locum, ubi ceſſat timor ſubornationis circa Confines particulariter expreſſos in inſtrumento producto, quod nota bene; & ſequitur *de Luca ad Franch. dec.631.nu.2.*

,, 10 Ex *nov.Conſtitut.§.I.nu.XXVII.* habetur, quod de-
,, leantur ab uſu, tam terminus ad concomitandum,
,, quam ad impugnandum ſcripturas, tamquam inuti-
,, les; hinc ſi producantur ſcripturæ, de eis habenda
,, ratio eſt, quæ de jure; ut verba Conſtitutionis ipſius
,, aperte denotant; quæ hujuſmodi ſunt: *Conſiderando-*
,, *ſi per inutili tanto il termine* ad concomitandum, *che*
,, ad impugnandum; *ordiniamo, che così l'uno, come*
,, *l'altro, ſi debbano togliere; con che però il Giudice*
,, *debba aver ragione delle Scritture, che delle parti ſi*
,, *preſenteranno*, prout de jure. Quod advertendum
,, quoque eſt pro ſequenti capite; ne eadem repetamus.

C A P. XXV.

De Termino ad impugnandum.

S U M M A R I U M.

Terminum ad impugnandum ſcripturas eſt in arbitrio partis petere poſt compilatum terminum ad concomitandum, vel uti eodem termino ad concomitandum conceſſo in beneficium adverſarii, num. 1.

Terminus ad impugnandum ſcripturas editas ante concluſionem, concedi non debet poſt concluſum, cum ampliatione, & limitatione, num. 2.

1 Terminus ſicuti conceditur ad concomitandum ſcripturas; ita quoque conceditur adverſario ad impugnandum, ut diximus *in cap. de concluſ. verbo concluſione facta.*

Terminus ad impugnandum ſcripturas poteſt peti, & concedi, etiam ſi ego prius petierim terminum ad concomitandum; quia eſt in arbitrio adverſarii, vel uti eodem termino mihi conceſſo ad concomitandum, ex regula, quod omnis terminus eſt communis utrique parti, vel petere novum terminum ad impugnandum, poſt compilatum terminum ad concomitandum, *Muſcat.par.6.gloſ.præſentatas nu.22.*

2 Terminus non poteſt concedi poſt concluſum, ad impugnandas ſcripturas editas ante concluſionem; *Sanfel.dec.146.nu.5.*

Ampliatur, etiam ſi ſcriptura in articulis edita non ſit, ſed vix fuerit mentionata in libello cum ſerie, continentia, & tenore, itaut Adverſarius plenam de ea habuerit notitiam, & contra quam Reus poterit ſe defendere, tunc neque poterit poſt concluſionem illam redarguere, *Giurb.dec.36.nu.4.*

Sed ſi ſcriptura contineret aliquid novi, ultra enunciata, tunc daretur dictus terminus, ita deciſum referunt *Anna ſingul.502. n.1. Sanfel.dec.146. n.5.* relati a *de Luca ad Franch. dec.631.n.6.* ubi tamen ſubjungit, quod non ſemper fuit ſervata opinio *Annæ*, nam quando ſcriptura non fuit præſentata, licet fuerit in libello, vel articulis mentionata, pars non ſe defendit contra eam, niſi poſtquam præſentatur. Ideo tunc non eſt denegandus terminus ad impugnandum, ita *Petr.rit.238.Altim.ad Rovit.conſil.4.lib.3.nu.4.*

Secus vero reſpectu termini ad concomitandum, qui denegatur, quando contenta in ſcriptura, ſunt enunciata in libello, vel ante publicationem, *Ann. & Sanfel. ubi ſupra*, quia potuit in termino producere teſtes.

Limita, ubi nulla poſſit deſidia imputari litiganti, cur dictum terminum non petierit ante concluſionem. quia hujuſmodi terminus ad impugnandum, impetrari poteſt etiam poſt concluſionem; *de Franch.dec.631. num.3. verſ. at vero*, ubi dat modum, & exempla impugnandi, v3.

Poſt concluſum tu producis Inſtrumentum donationis Caſtri ad demonſtrandum, quod illud poſſides citra Jus, & nomen hæredis ſui Patris, quia titulo donationis, ego poſſum impugnare contra Inſtrumentum, & probare ſimulationem, vel quod poſtea tu redonaſti, & reſtituiſti; vel quod poſſides partem, & non totum, vigore donationis; vel alia ſimilia.

C A P. XXVI.

De Probatione mixta,

S U M M A R I U M.

Probatio mixta eſt, quæ fit ſcripturis per teſtes concomitatis, & fieri poteſt non obſtante ſtatuto, quod non admittatur probatio per teſtes, num. 1.

Probatio per aſpectum loci admittitur etiam poſt ſententiam in rem judicatam tranſactam, & teſtes ſuper rei evidentia admittuntur, num. 2.

Termino ad concomitandum petito adverſarius ad abbreviandam litem poteſt dare ſcripturas pro concomitatis, quando ſcriptura concomitanda ſibi non ſunt nocituræ, num. 3.

Nominatio teſtium admittitur ad concomitandum, & impugnandum, niſi calumnioſe nominatio fiat, nu. 4.

Apoca ſine teſtibus, & littera miſſivæ non poſſunt poſt concluſum concomitari per teſtes, ſed ſolum cogi ad recognoſcendam ſubſcriptionem, num. 5.

1 Probatio mixta eſt, quæ fit per productionem ſcripturarum, & teſtium illas concomitantium, ſive corroborantium.

Probatio mixta fieri poteſt non obſtante ſtatuto, quod non admittatur probatio per teſtes, *Urſill. dec.271.* & nos diximus ſupra *in cap. de concluſ.*

2 Probatio per evidentiam facti, ſive per aſpectum loci, nunquam intelligitur excluſa. Unde admittuntur teſtes ſuper rei evidentia, non ſolum poſt concluſionem, & poſt ſententiam, & ſuper articulis non admittendis, ut in caſu *dec. Afflict. 216.* ſed ſententia in rem judicatam tranſacta reſcinditur per evidentiam facti, ut diximus *in cap. de neceſſu.*

3 Petito termino ad concomitandum, altera pars videns non poſſe denegari, & quod ſcripturæ concomitandæ ſibi non ſunt nocituræ, poteſt dare illas pro concomitatis ad evitandam dilationem, *de Luca ad Franch.dec.631 ex Altim.ad Rovit.conſ.4.lib.3.*

4 Nominatio teſtium admittitur in hoc termino ad concomitandum, & impugnandum, ſicuti admittitur in termino principali; *Muſcat.par.7. gloſ.præſentatas num.15.ex text.in l. Judices C. de fide inſtrumentor.* ibi. *Qui prolatis inſtrumentis fidem adhibere exiguntur, ut ſi poposcerint in aliis locis id eis facere permittatur.*

Limitatur hæc concluſio, niſi dicta nominatio calumnioſe petatur, ut deciſum refert *Thor. par. 3. ſect. 2. in compendio verbo nominatio teſtium, fol.* 162.

5 Apoca ſine teſtibus, & litteræ miſſivæ poſt concluſum non poſſunt per teſtes concomitari, ſed poteſt Adverſarius cogi ad recognoſcendam earum ſubſcriptionem; *de Luca ad Franch. deciſ.631. num.6.* ut dixi *in cap.19.num.8.*

C A P. XXVII.

De Monitione ad ſententiam.

S U M M A R I U M.

Monitio, ſive citatio ad audiendam ſententiam in expeditione cauſa eſt neceſſaria, & de ſubſtantia, etiam in cauſſis ſummariis, ubi ſit facultas,

lo-

loco monitionis, & in cauſſa poſſeſſorii, num. 1.

Monitio debet fieri ad ſententiam audiendam, & in tribunalibus intra Neapol. loco monitionis, fit citatio ad dicendum; & requiritur etiam in ſententia, quæ promulgatur ab ipſo Rege, num. 2. & 3.

Monitio, ſive citatio ad audiendum laudum, ſi fuerit omiſſa, parit nullitatem in compromiſſo vigore ſtatuti, ſecus in compromiſſo voluntario facto cum pacto procedendi de jure, & de facto, num. 4.

Monitio ad audiendam ſententiam, vel ad explendum aliquem actum certo die, ſi fiat ante illum diem, erit nullitas, num. 5.

Monitio ad ſententiam notificata Principali, dum habet Procuratorem, an valeat? num. 6.

Mortuo, vel mutato Commiſſario debet renovari monitio ad ſententiam, alias erit nulla ſententia, num. 7.

Inſtantia non perimit poſt monitionem factam ad ſententiam, num. 8.

Monitio ad ſententiam notificando, ſingulos actus factos ſanat telam judiciariam vitio nullitatis laborantem, num. 9.

Mortuo litigante non proceditur ad ſententiam, niſi præcedat decretum, quod judicium transferatur in hæredes, num. 10.

Fiſco inaudito non poteſt procedi ad ſententiam, num. 11.

1 MOnitio ad ſententiam expeditur compilato proceſſu, alioquin ſententia nulla foret, etiam ſi lata fuerit pro Reo non citato, *Bart.* communiter receptus in *l. furioſa* 9. *ff. de jud. Verall. dec.* 140 *par.* 3. penes *Ricc. coll.* 1470. ut diximus in *cap. de citatione*.

Et nullam meret executionem, ut late fundat *Afflict. dec.* 283. ubi addentes, & ſequitur *Marin. lib.* 1 *reſ.* 45. citatio enim ad audiendam ſententiam in expeditione cauſſæ eſt neceſſaria, & de ſubſtantia, etiam in ſummariis, & in cauſſa poſſeſſionis, *Capyc. dec.* 1. *a num.* 33. *Affl. dec.* 346. *in fin.* & omiſſio illius vitiat ſententiam, *Grimald. ad Tartagl. cap.* 4. *in fin. fol.* 79.

2 Monitio debet fieri expreſſe ad ſententiam audiendam: nam ſi diceretur ad audiendam judicis voluntatem, vel ad audiendam proviſionem faciendam, non valeret, *Decius*, & *Felin.* penes *Cravet. ad Veſtriam lib.* 5. *cap.* 1. *nu.* 8.

Monitio ad ſententiam obſervatur in Curiis Regni extra Neap. non autem intra Neap. ubi loco citationis ad ſententiam fieri conſuevit citatio ad dicendum in jure, & in facto, ut notat *Muſcat. par.* 7. *gloſ. ſententia*.

Unde ſicut defectus citationis ad ſententiam vitiat ſententiam in aliis Curiis Regni, ita defectus monitionis ad dicendum, ut in Sacr. Conſ. deciſum refert *Urſil. dec.* 283. *in fin.* ubi refellit *Afflict.* dicentem ibi, non requiri monitionem in Sac. Conſ. quia Judicat nomine Regis; dum in locum monitionis ad ſententiam eſt neceſſaria monitio ad dicendum, ut ſupra dictum eſt, quæ ex ſtylo introducta eſt in locum dictæ monitionis ad ſententiam.

3 Monitio, ſive citatio prædicta expoſcitur etiam in ſententia promulgata ab ipſo Rege. *Clem. Paſtoralis de re judic. Abb. in cap. Venerabilis de elect.*

Imo ſi citatio ad audiendam ſententiam eſſet ſine peremptoria, non valeret ſententia. *Affl. d. dec.* 346. *nu.* 27. ex *l. conſentaneum*, & *l. tres denunciationes eod. tit.* & notatur *in l. ad peremptorium ff. de judic.*

4 Citatio ad audiendum laudum ſi fuerit omiſſa, illud non eſt validum, ſi compromiſſum fuit factum in arbitros juris, inter conſanguineos vigore ſtatuti, ſecus in compromiſſo voluntario in Arbitratores, cum poteſtate procedendi de jure, & de facto, *de Marin. lib.* 1. *reſol.* 45. *n.* 3. *per tex. in l. idem proferre §. ſi quis litigator ff. de arbitr. Roman. conſ.* 72. *n.* 4. & alii ibi, quibus adde *Ricc. dec.* 189. *par.* 4. *n.* 4.

Monitio ad ſententiam debet notificari perſonaliter, non domi, ut ex pluribus probat *Ricc. col.* 1470.

Sed hanc opinionem veram exiſtimo in Curiis Eccleſiaſticis, & in aliis Senatibus, non jam in Regno noſtro; ubi tantum valet citatio domi, quantum ſi fiat perſonaliter, ut diximus in *cap. de citat.*

5 Monitione expedita cum aſſignatione certi diei ad audiendam ſententiam, vel diffinitivum decretum, ſi deinde latum ſit ante illum diem aſſignatum, erit nullitas. *Motil. in grad. mon. &c. fol.* 51. *n.* 7. *de Franch. deciſ.* 497. *Muſcat. in gloſ. ſententia par.* 7. *in ſua addit.*

6 Monitio ad ſententiam notificata principali, dum habet procuratorem, non ſufficit, ſed omnino debet notificari ipſi procuratori, quia dominus litis factus eſt, *Bart. in l. furioſo* 9. *ff. de re judic.* receptus a *Muſcat. in gloſ. ſententiam par.* 7. *n.* 20.

Sed contraria ſententia mihi verior videtur, ex tribus;

Primo, nam licet Procurator ſit Dominus litis, nihilominus verus Dominus eſt principalis, cui datur judicati actio, non procuratori.

Secundo, quia ex *l. Paulus* 69. *ff. de procur.* ſtatuitur, etiam eum, qui ad litem ſuſcipiendam procuratorem dedit, cauſſæ ſuæ adeſſe non prohiberi.

Tertio, quia monitio ad ſententiam fit, ut adverſarius habeat notitiam ſententiæ proferendæ, ſed dum intimatur principalis, credibile eſt, ut a principali certioretur etiam procurator.

7 Monitio ad ſententiam iterum erit expedienda, mutato cauſſæ Commiſſario, & a quolibet alio Officiali ſucceſſore; *Minadois dec.* 28. *Franch. dec* 457. quia alias ſententia non valeret, *Motill. in grad. monitionis ad ſententiam fol.* 51. *n.* 6.

8 Monitio ad ſententiam perpetuat inſtantiam, ut poſt monitionem factam non perimat, *Motill. in grad. monit. ad ſententiam fol.* 51. *n.* 8. & diximus in *cap. de inſtantia perempta*.

9 Acta, ſive proceſſus nulliter confectus ob telam judiciariam male ſervatam unica citatione ad ſententiam ſanari poſſunt, ſingulos actus notificando, *Farinac. dec.* 734. *n.* 3. *par.* 2. *tom.* 2. *Rota in recollectis novis dec.* 233. *n.* 1. *Altim. de nullit. rubr.* 14. *q. unic. n.* 29. *Affl. dec.* 262. *n.* 8. *Corvellin. tract.* 2. *cap.* 2. *n.* 23. *Vant. in cap. qualiter ſententia n.* 88. *Dec. conſ.* 449. *Muſcatell. par.* 2. *gloſ. intimat. n.* 54.

10 Mortuo litigante non poteſt ad ſententiam procedi, niſi præcedat decretum, quod judicium inceptum cum defuncto transferatur in hæredes, & ipſi hæredes moneantur ad ſententiam audiendam; *Carrab. ſing.* 95. ex *Marant. conſ.* 95. *n.* 25. *de Franch. dec.* 245. *Caravit.* 234. *n.* 6.

11 Fiſco inaudito ad ſententiam procedi non poteſt, ut deciſum refert *Sanfelic. dec.* 23. *tom.* 1. non ſolum per *Reg. Prag.* ſed etiam de jure communi per *tex. in l. ſi Fiſcus ff. de jure Fiſci*, ibi: *Quare ſi ſine Fiſci Advocato, pronunciatum ſit, Divus Marcus reſcripſit, nihil eſſe actum, & ideo ex integro cognoſci oportere.*

CAP. XXVIII.

De Sententia.

SUMMARIUM.

SEntentia S.C. minime notificatur, & qua praxi utimur, num. 1.

Sententia M.C. & aliarum Curiarum Regni ſtatim notificatur etiam contumaci, cum limitatione tamen, num. 2.

Sententia S.C. ſemper fit cum lecta lata, alias eſt nullitas, ſed in M.C.V. lecta lata fit, quando fuit proceſſum in contumaciam, idem ſervatur in Curiis inferioribus Regni, ubi non adeſt ſtylus in contrarium, num. 3.

Executio ſententiæ ſi eſt cœpta non præſcribitur, & lata contra unum quando noceat alteri, num. 4.

Sententia triplex eſt, diffinitiva, interlocutoria, & mi-

Google

mixta, & declaratur, quæ ſint, num.5.
Interlocutoria, quando habet vim diffinitivæ, & exemplificatur, num.6.
Sententia an debet eſse conformis libello, & cum ſit difformis, an valeat, num.7.
Sententia quando ferri poteſt juxta articulos, & non juxta libellum, num.8.
Sententia non conformis libello in Regno valet, num.9.
Sententia lata contra Virum, non nocet contra Uxorem, vel alium in Judicio non auditum, num.10.
Sententia nocet aliis, quorum intereſt, & lata contra hæredes nocet fideicommiſsariis, & lata contra poſseſsorem, nocet ſubſtitutis in feudo, & aliis non citatis, & contra uſufructuarium, nocet Proprietario, & contra debitorem nocet Creditoribus non citatis, cum limitatione, num.11.
Sententia debet continere condemnationem, vel abſolutionem, claram, non obſcuram, num.12.
Sententia eſt nulla, ſi fertur extra locum ſolitum, vel intra Eccleſiam, cum limitatione, num.13.
Delegatus extra Territorium ſine conſenſu partium procedere non poteſt, num.14.
Sententia ferri debet de die, non de nocte, num.15.
Sententia ob inſtrumenta de novo reperta revocari poteſt, num.16.
Sententia per evidentiam facti, licet ſit tranſacta in rem judicatam, reſcinditur, num.17.
Sententia quando poteſt probari per teſtes, & quid ſi proceſſus ſit deperditus, vel combuſtus, num.18.
Sententia ſine actis non probat, & quando aſſertioni Judicis creditur vel non, num.19.
Sententia, & acta facta die feſto ad honorem Dei ſunt nullæ, quæ concluſio fallit in cauſſa excommunicationis, & Syndicatus num.20.
Sententia lata actis non viſis, vel actis non integre tranſportatis, eſt nulla, num.21.
Diffinitiva non poteſt revocari, ſed poteſt declarari ejus obſcuritas, etiam poſt lapſus decem dies; & terminus appellationis, vel nullitatis curris a dicta die declarationis, num.22.
Sententia differt a decreto, & quæ ſit differentia, nu.23.
Interlocutoria quid ſit, & quando habeat vim diffinitivæ, & exemplificatur, num.24.
„ *Juxta noviſ. Conſtit. debet in ſententia ab expenſis abſolvi, aut condemnari ad illas, qui litem amittit*, n.25.

1 Sententia Sac.Conſ. non notificatur, ſed expectantur decem dies poſt lectam latam, quibus elapſis, notificatur mandatum de parendo tam Principali, quam Procuratori, ut principalis obediat, & ut procurator poſſit opponere; & ita eſt ſtylus S.C. teſte *Rov. in prag.5.nu.3.de offic. S. R. C. Motill. de ſent. fol.53.n.22.*

Et in calce mandati de parendo incuſantur contumacias non ad alium finem, niſi quia reus illi non paret, *Motill. de appellat. fol.56.num.24.*

2 Sententia M. C. V., & omnium aliarum Curiarum Regni notificatur ſtatim, verum ſi profertur in contumaciam, tunc neque notificatur, ſecundum *Motil. de ſententia fol.56. nu.23.* qui ſui immemor dixit contrarium paulo ante *fol.52.n.4. in gradu monitionis.*

Sed veritas eſt, quod ſi contumax eſt in loco judicii, tunc ſemper notificatur. Si extra locum judicii, tunc non opus eſt notificari contumaci.

3 Sententia diffinitiva quando fertur in S. Conſ. ſemper fit ejus in calce *lecta lata*, alias eſſet nullitas, ut teſtatur *Motil. de ſententia fol.52. num.17. ad* 19. quia eſſet contra ſtylum dicti Tribunalis.

Quando fertur in M.C.V. fit in uno caſu tantum dicta *lecta, lata, & publicata*, nempe quando fuit proceſſum in contumaciam, teſte *Motill. ubi ſup.nu.23.*

Quando fertur in aliis Curiis Regni, tunc in unoquoque foro ſervandus eſt ſtylus ipſius.

Et ubi de ſtylo non apparet, tunc ſervari debet id, quod ipſa M.C. ſervat.

4 Sententiæ exequutio cœpta non præſcribitur, & ſemper debet finiri.

Sententia lata contra unum, quando nocet alteri; vide *de Franch. & de Luca dec.524.*

5 Sententia judicialis triplex eſt, nempe diffinitiva, interlocutoria, & mixta.

Diffinitiva eſt, qua reus abſolvitur in tota cauſſa, vel condemnatur, *Cujac. in C.lib.7. tit.45.* & facit diſcedere litigantes a tota cauſſa, *l. 19. §.ult. de receptis arbitris*, vel quæ principalem litem, aut per abſolutionem, aut condemnationem determinat, *gloſ. in Clement. unica verbo diffinitiva de ſequeſt. poſseſ. & fruct. Motill. de ſentent. fol.52. num.8.*

Interlocutoria eſt omnis vox Judicis faciens ad cauſſam, *Alex. in rubrica digeſtorum de re judic.* quæ non perimit litem, ſed eſt præparatoria ad ſententiam finalem, ut ex *d.l.* 19.

Et litem principalem non decidit, ſed per eam emergentia, & incidentia terminantur, *gloſ. in clement. unica verbo diffinitiva de ſequeſtr. poſseſ. & fruct. Motill. de ſententia num.7. fol.52.*

Mixta eſt, quando decretum definit totum negotium non per directum, ſed per obliquum, ut quando abſolvit ab obſervatione judicii, *Dom. Marad. obſer.65. num.13. Trentacinq. lib.2. reſol.13. num.17. de appellat.*

Sententia quæ ſit diffinitiva, vel interlocutoria controverti ſolet. Ideo Tyrones ſciant, quod

Sententia diffinitiva erit, quando Judex admittit exceptionem peremptoriam, *l.27. C Theodoſ. de appell.* penes *Cujacium in d.C.lib.7. tit.45.*

Sententia interlocutoria erit, ubi Judex rejicit exceptiones peremptorias, *Felinus in rub. decretalium de re judicat.* exempli gratia, ſi petam centum a Titio, qui opponit exceptionem rei judicatæ, & Judex decernat exceptionem militare, tunc ſententia erit diffinitiva, quia facit diſcedere partes a tota cauſa.

Si vero decreverit, ut exceptione non obſtante procedatur ad ulteriora. Tunc ſententia erit interlocutoria, quia non facit diſcedere partes, quæ aliam expectare debent diffinitivam ſententiam.

6 Sententia interlocutoria tunc habet vim diffinitivæ, quando ſperat aliam ſententiam poſt ſe, licet non ſit de negotio principali. Exemplum erit de ſententia abſolutoria ab obſervantia Judicii.

Item de illa, per quam pronunciatur appellationem eſſe deſertam. Item in præcepto de ſolvendo; & in ſententia mulctæ, & ſimilibus, *Marant. part.6. rub. dum fertur ſententia num.24. fol. mihi* 460. Et dicitur ſententia mixta, quia per obliquum diffinit totum negotium, ut ſuperius dixi.

Interlocutoria ſimplex exemplificatur in præcepto de ſolvendo ad creditoris requiſitionem facto, & quando fit præceptum, ut conventus ſolvat tertias, alias providebitur ſuper petita reſciſſione, tunc habet vim diffinitivi, & diffinit negotium de directo.

Et interlocutoria habentia vim diffinitivi dicuntur illa, quæ proferuntur abſque litis conteſtatione; *Staiban. reſol.113. a num.10.*

Interlocutorium dicitur, quando acta declarantur nulla; *Guid. Pap. dec.120. Borrel. tit.33. de appellat. in ſumma deciſionum num.320. tom.2 & tit.29. nu.40. Dom. Marad. obſerv.65. in fin.*

7 Sententia debet eſſe conformis libello. Adeo quod fatuus dicitur Iudex, qui ultra petita condemnat.

Sed ſententia difformis a libello valet in Regno, ubi ſola facti veritate inſpecta proceditur, dummodo ſit conformis probationibus, unde ſi petat equum, & probet bovem, valet ſententia continens reſtitutionem bovis, præcipue ſi in libello ſit clauſula, omni modo meliori, *Faber defin. 3. C. de formulis ſublatis, & de Mariuis lib.1. cap.316. num.4.*

8 Sententia proferri poteſt juxta narrata in articulis, tamen hoc procedit, quando clare extat petitio in li-

bel-

Digitized by Google

bello, libellus [illegible] debet. quæ in judicio petuntur; & n[illegible], niſi ſuper de lub[illegible] i[illegible]lo. Nam ſuper [illegible] in articulis tantum non [illegible]ur ſententia, niſi improprianda libellum, juxta [illegible]ſionem Reg.Cam.Sum. relatam a *Ric. dec.5. in fine part.1.* in cauſa Univerſitatis C[illegible]ſulanum cum Magnifico Jo: Vincentio Criſpano ejus Barone. Ubi in [illegible] erat dictum ſe ſpoliatum paſculo pecorum. Et in [illegible]iculis verificavit fuiſſe ſpoliatum a paſcuo tam p[illegible]m, quam aliorum animalium. Unde Advocatus obſtabat non eſſe intentatum pro animalibus magnis. Et contra replicabatur, quia libellus erat generalis. Tandem fuit lata ſententia ſuper omni paſcuo.

Secus eſt, quando non poteſt improprlari libellus. Quia origo petitionis attenditur. Adeo quod

Si petitio eſt particularis, & ſententia eſt generalis, reducitur ad particularem petitionem. Imo

Si petitio eſſet particularis, prol[illegible]io, & ſententia univerſalis, exceptio rei judicatæ non obſtat, niſi in petitis particulariter.

Ita late *Ricc.p.1.deciſ.[illegible].per tot.ex tex.in [illegible] ſi m[illegible]er, § and.cum glo. in verb.[illegible] ff.de excep.rei ju[illegible]* ita in terminis *Socc. in conſ.18. col.pen. v[illegible].1 & Soc. jun.in c.ab adverſario num.12.de except. Anna in [illegible].48.*

Nam quando libellus eſt particularis, licet in articulis productum eſſet aliquid largius, & plus, ſuper illo pluris judicandum non eſt, *Riccius* ubi ſupra, ex *Jo. Andrea in c. ex conqueſtione de reſtit. ſpol at. Fab. inſtit.de replicat.in princ.Anna ſing.3[illegible].*

Limitatur hæc regula in S. R. C.quod, quia eſt conſiſtorium Principis, poteſt ſententiam ferre libello difformem, dummodo ſit veritati conformis, nec attendit ad errorem libelli, nec quod actum una via, probetur alia via, *Afflict. deciſ.95. num.7. Mar.ant. p[illegible]. diſt. 9. Surd.dec.32. Gram. dec.19.& 76.* quos [illegible] *V[illegible]. ad Gallup. in prælud. num.33.* ubi dicit, dictum S.C.poſſe judicare ultra, vel contra petita.

9 Sed *Merlin. in contr.1. cap.34. num.8.* concludit in Regno valere ſententias non conformes libello, ex *Rit.M.C.V.280. & Carav.ibi num.10. & ex conſ.Alex. Ruin.Marſil.Tiraq* & aliis relatis per *Menoch.de arbitr. lib.1. q.18.num.5. Gram.dec.19.num.5. & de[illegible] 103. num.141.Surd.deciſ.284.num.14.* & aliis ibi. Et ubicumque proceditur ſummarie, non attenditur quid petierit Actor, ſed quid appareat illi deberi, *Rot. Rom. apud Ludov.dec.175 n.2.& 270.n.6.*

Imo etiam in cauſis ordinariis poteſt ferri ſententia ſuper probatis, licet non [illegible]ctus in libello, ex [illegible]tionibus adductis per *Scac[illegible]. de ſententia, & re judic.gloſ. 14.q.16.n.22.*

10 Sententia non nocet tertio, in judicio non audito, *l.2.C.quibus res jud.non nocet l.1.ff.de [illegible] jud.*, & in S.C. non nocuit Marchioniſſæ Burge[illegible], ſententia lata contra virum, *Capyc.Latr.dec.[illegible]7. num.10. Scyal. in prax.for.cap.25. n.72.* ubi allegat *Anna conſ. 89.* ſed *Sanfel. deci.347.* concludit, quod

11 Sententia lata co[illegible]a[illegible]tatum, nocet ei, cujus intereſt in conſequentia[illegible] juxta declarationem *Alex.conſ. 156.vol.2.de Pont[illegible] [illegible]5.vol.*

Sententia lata contra [illegible], nocet fideicommiſſariis, *Theſ.qu.for.[illegible]ſ.23.lib.4.*

Sententia lata contra legitimum poſſ[illegible]em, cæteris ſubſtitutis in feudo, major[illegible] & [illegible] non [illegible]tis nocet, *ad text.in l.ex contractu ff [illegible] ju[illegible]*

Sententia lata contra uſufructuarium n[illegible] proprietario, *Caſtill. de uſufr. cap.34. n.6.* ubi habe[illegible] quando nocet, & quando non.

Sententia lata contra debitorem nocet [illegible] creditoribus, etiam non citatis, *gloſ.2. l.de unoqu[illegible] qu[illegible] re judic*

Quod intellige de ſententia lata contra præſ[illegible]em, & ſe def[illegible]tem, ſecus ſi [illegible] lata in contumaciam vel ſi adeſſet colluſionis præſumptio; nam poſſet ter-

tius comparendo dicere de nullitate, *Sanfel. dec.9.* ubi latius.

12 S[illegible] continere debet condemnationem, vel abſolutionem, non conditionatam, non obſcuram, ſed claram, *l.Præ[illegible] & [illegible]um Jud.x Cod. de ſent.& interloc.omn.Ju[illegible] Ant. de Amato reſp.60.& 66.n.7.Dom. Marad.ad Gallup.part.3.[illegible] p.1.n.1.& 4.*

13 Sententia [illegible], ubi prædeceſſores ſunt ſoliti [illegible]s re[illegible]ere, [illegible] nulla, *l.ſi ut pr[illegible]ponis la 2.Cod.quomodo, & quando Judex.* Limitatur hæc regula, quando conſentiunt [illegible]s, vel non appellant, *Anton.de Mar[illegible] [illegible]ont.416.n.43.tom.[illegible]*

Intra Eccleſiam nec ſententia, nec alius actus Judicialis fieri poteſt

14 Delegatus de conſenſu partium extra Territorium procedere poteſt, *Borr[illegible]. [illegible].3[illegible] de ſententia num.86. tom.3. in [illegible]ummad.c[illegible].*

15 Sententia debet ferri tempore diurno; quod fallit in nundinis, in quibus procedi poteſt de nocte; *Novar.qu.for.n.2.tom.2.*

Et fallit quando adeſt conſenſus partium, vel adeſt ſtylus Curiæ, ſed debet proferri tribus luminibus acc[illegible]ſis, prout pr[illegible]tur in co[illegible]tus, per *T[illegible]t. in l.1. §.trina lumi[illegible] ff.[illegible] vent.[illegible]c. Scyal. in prax. forjud. cap.12. num.34. Dom.Mar[illegible] ad Gallup.par.3. cap.1.n. 4.& [illegible] 9.*

Act[illegible]ius ſeri[illegible] fuiſſe pro[illegible]at m[illegible] die ſententiam, quæ fu[illegible] lata de nocte [illegible] [illegible]um, quia dies naturalis eſt 24. horarum, [illegible] *218.n.24.cent.5.Dom.Maradei, ubi ſupra n.17.*

16 Sententia diffinitiva revocari poteſt a Judice ob inſtrumenta de novo reperta, quando litigans juſtam habuit cauſſam ignorantiæ, utpote ſi eſt hæres, qui non prius potuit reperire dicta inſtrumenta, *Maſull. ad Capyc. dec. 52. n.4. Carabb. ſ[illegible].41.* h[illegible] aliter dicat *Arnon. ſ[illegible] 74.*

17 Se[illegible]ndo Sententia etiam tranſacta in rem judicatam reſ[illegible]ur per evidentem [illegible], *cap.Fraternitatis de fr[illegible]d. & malef. Tiraq. de retract. conſanguin. §.4. num.36.gloſ.[illegible].*

18 Sententia poteſt probari per teſtes, *ut in cap. ſicut nobis de re judic. A[illegible] in [illegible]ſtit, edictorum num.7. lib.1. Aul.[illegible] 96.*

Et quando proc[illegible]us eſt deperd[illegible]s, vel combuſtus, vide *de Franch.& A[illegible] in dec.707.*

19 Sententia ſine actis non prob[illegible] [illegible] aſſertioni Judicis creditur; quæ concluſio limitatur in antiquis, *Epiſcopus Riccius deciſ.119. par.[illegible]. & deci.287. par.4. n.1. Novar.qu.for.85.par.2.Scyal. in prax. forjud. cap. 25.num.67.*

20 Sententia debet proferri die juridico, & non feſto ad honorem Dei, cui partes renun[illegible] non poſſunt, & non ſolum ſententia, ſed acta ſunt nulla; *Gizzarell. deciſ.58.* & etiam acta facta in compromiſſo, *Dom. Marad. ad ſing. Patr.316. n.7. & Galupp.par.3. cap.1. n.19.* quæ concluſio fallit in ſententiis excommunicationis, quæ fieri poteſt die feſto ad honorem Dei; *Genuenſ. in prax. Archie[illegible].cap.[illegible]3. n.20.*

Et fallit in cauſa [illegible], ubi acta, & proceſſus fabricat[illegible] [illegible]ibus feſtis ad honorem [illegible], ut ego dixi la[illegible] *in prax. Syndicatus*, licet quoad ſententiam non poſſe procedi die feſto dicit *Gi[illegible] [illegible]ſ.18. n.13. & Guazzi[illegible].q.11. a n.[illegible]* [illegible]ti per *Dom. Marad.d. par.3. Gallup.[illegible]c[illegible]p.1. n.22.*

21 Sententia redditur nulla, ſi feratur actis non viſis, vel non integre tranſportatis, *Poſt. de manuten. obſerv. 9 n.[illegible] Sa[illegible]. de re[illegible]. protect. par.1.cap.18.n.13.* rel[illegible]ti per *Dom.Marad[illegible]*

Et ratio eſt quia [illegible] non viſis, vel actis diminutis nemo poteſt recte judicare; *Valenzuel. conſ.172. n.68.C[illegible] [illegible].4[illegible].3 Dom.Marad.ubi ſupra.*

22 Sententia diffinitiva lata non poteſt revocari, ſed ſi fuerit obſcura, etiam poſt decem dies lapſos declarari

Digitized by Google

poteſt, & tunc a dicta declaratione poteſt appellari, vel de nullitate dici, qui terminus appellandi, vel dicendi de nullitate de dicta declaratione, currit a die, quo fuit declarata ſententia dubia, & non a die, quo fuit lata, *Dom. Marad. ad Galtupp. par. 3. cap. 1. in fin.*

23 Sententia differt a decreto.

Sententia dicitur Judicis deliberata proviſio condemnationem, vel abſolutionem continens, juxta *Tex. in l. 1. ff. de re judicata.*

Decretum eſt deliberota Judicis proviſio, citra tamen condemnationem, vel abſolutionem, puta interponendo decretum, vel decernendo quem eſſe defendendum per Capitula Regni a violentiis, ita *Bart. in l. nequidquam §. ubi decretum colum. pen. ff. de offic. Procons. Jaſon. in 1. col. Alexand. in l. juxte poſſidet 3. col. Rom. præſtantia 46. n. 3. fol. 391.*

24 Sententio interlocutoria, ſive decretum interlocutorium dicitur vox Judicis faciens ad cauſſam ante finalem, *Surd. conſ. 167. tom. 2. Joſeph Seſſe in tract. de inhibit. cap. 2 §. 3.* & alii citati per *Rom. dict. præſt. 46. cap. 1. num. 3.*

Interlocutoria, quæ vim diffinitivæ habet, eſt, quæ fertur ante tempus diffinitivæ, ſed diffinit aliquod incidens, quod non ſperat aliam ſuper dicto incidenti deciſionem. & ſic in effectu eſt diffinitiva, & eundem parit effectum.

Exemplificatur in decreto, quod fit ante reſciſſionem contractus, ut debitor ſolvat tertios, alias providebitur ſuper petita reſciſſione; *Altim. de nullit. rub. 8. qu. 4. n. 4. Cancer. reſol. 17. n. 138. par. 3.*

25 Hic non extra propoſitum erit advertere, quod „ in pluries *cit. Conſtit. §. 1. num. 33.* omnino cavetur debere in ſententia diffinitiva, aut condemnari, aut abſolvi ab expenſarum ſolutione tam in primo, quam in ſecundo judicio factarum eos, qui in cauſa ſuccumbunt; quod jamdiu ab uſu receſſerat; ut partes facilius ſe a litibus injuſtis abſtineant; prout illius verba clare indicant; ubi etiam præſcribitur modus agendi circa tales expenſas. Quod ut hoc loco omnibus pateat, en verba ipſa Conſtitutionis. *Per raffrenare le tante ingiuſte liti, che s'introducono ne' Tribunali, ſenza ponderarſi dalle Parti, ſe l'aſſiſte, o no la giuſtizia, ma ſolo per deſatigare i litiganti, e ricavarne qualche profitto; Ordiniamo perciò, che tutti coloro, che averanno litigato, e ſuccumbito, debbano in qualunque Tribunale tanto per le cauſe eſecutive, quanto per le ordinarie pagare irremiſſibilmente le ſpeſe di tutti due i giudizj, alle quali nell'iſteſſo decreto diffinitivo, o ſentenza debbano eſſere condannati, o pure dal pagamento delle medeſime eſſere aſſoluti. Per le quali ſpeſe, ſubito che averà il decreto paſſaggio in coſa giudicata, dallo Scrivano della cauſa con tutta la celerità ſe ne debba formare il calcolo, avverſo del quale ſi debba ammettere una ſola reviſione, ſenza poterſi produrre altro gravame, ſe non ſolamente quello delle nullità col depoſito.*

C A P. XXIX.

De Executione Sententiæ.

S U M M A R I U M.

EXecutio ſententiæ ad quantitatem conſequendam fit parte citata ad dicendum, quare non debeat executioni mandari, & aſſignatur ratio, num. 1.

In actione reali debet fieri præceptum, ut reſtituat juxta formam ſententiæ; & poſtea fit executio ſententiæ, num. 2.

Hoc non ſervatur in S.C. & ratio eſt, quia ibi fit mandatum de parendo ſententiæ, num. 3.

Quadrimeſtre, quo gaudet condemnatus in actione perſonali, non ſervatur de Jure Regni, num. 4.

Executio ſententiæ non fit pendente reclamatione, quando damnum eſt irreparabile, neque in cauſſa criminali, num. 5.

Executio ſententiæ uſque ad 30. annos fieri poteſt via executiva, quibus elapſis proceditur via ordinaria, cum limitatione, num. 6.

Executio ſententiæ, an fieri debeat primo in mobilibus, ſecundo in ſtabilibus, & tertio in nominibus debitorum, num. 7.

Executoriam expeditam realiter, & perſonaliter, etiam ſi debitor carceratur, poteſt exequi in bonis, num. 8.

Executio contra minorem fit primo in nominibus debitorum, relictis ſtabilibus, & mobilibus pro uſu, & aſſignatur ratio, num. 9.

Judex executioni demandat ſuam ſententiam tranſactam in rem judicatam etiam contra condemnatum, qui effectus eſt alterius fieri poſt latam ſententiam, num. 10.

Judex prorogatus executioni demandat ſententiam ſuper bonis ſiſtentibus in ſuo territorio, ſuper bonis in alieno Territorio ſiſtentibus requirit Judicem illius Territorii, num. 11.

Delegatus a principe, & Delegatus ab inferiore quid facere poſſint, num. 12.

Judex requiſitus recuſans quid, &c. num. 13.

Commiſſarius Supremorum Tribunalium, an poſſit in Terra Baronis executionem facere, num. 14.

Delegatus an teneatur ſervare ſtilum Delegantis, n. 15.

Executio ſententiæ impediri poteſt per 14. impedimenta, quæ narrantur, num. 16.

1 SEntentiæ executio in actione perſonali ad quantitatem conſequendam non fit, niſi parte citata ſuper executione, ad dicendum, quare non debeat dicta ſententia ſuper actione perſonali executioni mandari, *Aff. in conſt. dilat oneſt tit. de dilat. lib. 2. rub. 17. n. 23.*

Et ratio aſſignatur, quia condemnatus poſſet allegare nullitatem ſententiæ ex eiſdem actis, quo caſu impeditur executio ſententiæ, ſecus quando nullitas requireret probationem, quia tunc non impedit executionem in cauſſa Civili, quod ſecus in Criminali.

Item quia poſſet peti in integrum reſtitutio adverſus ſententiam.

Item quia poſſent allegari exceptiones modificativæ ipſius ſententiæ.

Item ut videatur, an aliquid ſit innovatum inter partes poſt ſententiam.

Item quia poſt ſententiam poſſet eſſe facta ſolutio ſeu ſatisfactio, quæ exceptio impedit executionem ſententiæ.

Et ſi omittatur dicta citatio, poteſt allegari poſt ſententiæ executionem aliquid, quod revocat ipſam ſententiam, tunc facta probatione dicti facti retrahitur executio, quia eſt exceſſus modus in exequendo.

2 Et ſi actum eſt actione reali, tunc Judex antequam exequatur ſententiam, in re illa, debet facere præceptum ipſi condemnato, ut rem illam reſtituat, juxta formam ſententiæ, & poſtea fit executio ſententiæ, & manu militari res a Reo fertur, & traditur actori, qui in poſſeſſionem immittitur, *l. qui reſtituere, 68. ff. de rei vindic.* ubi *gloſ. & DD.*

3 Sed S.C. ſemper facit mandatum de parendo ſententiæ, & non citat partem, quare non debeat exequi, ut fit in aliis Curiis.

Hæc omnia *Afflict. in d. Conſt.* ubi late dat ampliationes, & limitationes, ad quem recurre in caſu, &c.

4 In actione reali fit executio ſententiæ ſtatim, per *Tex. in §. & ſi in rem Inſtit. de offic. Judic.*

In actione perſonali non fit executio, niſi tranſacto quatrimeſtre, *l. fin. C. de uſuris rei judicatæ.*

Hodie per novas leges debitor gaudet quatuor menſibus, antequam capiantur pignora, & duo poſt capta pignora ante eorum venditionem; *D. Marad. in ſua prax. præſent. inſtrum. cap. 22. de nullit. executionis*

ris ſoſſa inſ. quadrimeſtre , num. 1. Carleval.de Judic. tit.3 diſp.1.num 5.tom.2.ex Bartol.& Jaſon.ib citatis *Roman.de praſtant. S.C.praſtant.40. cap.1. num.16. de Marinis ad Revert.decis.443.per Tex.in l.2.& ult.in ſine C.de uſuris rei judicatæ.*

Sed cave a dictis Authoribus , quia in noſtro Regno debitores , in actione perſonali , quadrimeſtre non gaudent , & diu receſſit ab aula , ſed ſtatim fiunt precepta de ſolvendo infra terminum arbitrio Judicis pro executione ſententiæ , juxta formulam per nos traditam *in 2.tom. tit.3. cap.6. num. 14.* & capiuntur pignora , & ſubhaſta venduntur ; *Carleval. lib.1. tit. 3.diſp.1.num 25.*

5 Executio ſententiæ non fit quando damnum eſt irreparabile , pendente reclamatione , ut ſi eſſet vendendum Caſtrum , vel per ſententiam eſſet perveniendum penes aliquem , a quo non poſſit de facili recuperari , *Staib.reſol.50.n.38. Anna allegat.62. Tappia lib. 1.de jure Regni per prag.5.de off.S.R.C.n.6.*

Ita ſervatur in cauſa criminali , quando ſit aliquis forjudicatus , vel condemnatur ad mortem , vel ad remigandum , & per S.C. fuerit confirmata ſententia M. C.V.non poteſt exequi pẽdente reclamatione, vel pendente exceptione indultus,vel clericatus,vel alia ſimili, ſed ſuperſedendum eſt in executione,quia illa ſententia eſt irretractabilis. *Staib.ubi ſupra. Altim.de nullitat. rubr.1.q.1.n.36.* & alii per dictos Authores citati.

6 Executio ſententiæ uſque ad 30. annos fieri poteſt via executiva , ſed elapſis 30. annis præſcribitur via executiva,& proceditur via ordinaria, *Afflict. dec.245. num.12.& Urſil. ibi,Carleval. de judic.lib.1. tit.3.diſp. 4.n.14. tom.2.fol.133. Petra rit.128.nu.22. Roman.* & alii cit. a *d.Roman.de praſt.S.R.C.praſt. cap.1.n.26.* & ita deciſum refert *Capyc.Latro deciſ.58.n.14. D.Marad. in praxi cap.6.fol.241.n.1.& cap.17.n.1. fol.191.*

Verum ſi infra 30. annos cœpta ſit executio , interrupta eſt præſcriptio , & poſt terminum triginta annorum proſequi poteſt , *Gallup.par.3.cap.3.n.52.Ricc.collect.285.* & nos *in cap.de præſcript.*

7 Executio ſententiæ , an fieri debeat ſervato ordine *Text.in l.a Divo Pio, ff.de re judicata* , nempe,ut prius capiantur mobilia debitori minus damnoſa . Secundo ſtabilia . Tertio nomina debitorum ? ſunt opiniones hinc inde contrariæ , relatæ per *D. Marad. in praxi cap.22.num.3.& ſeq.*

Unde tutius eſt ſervare dictum ordinem , etiam quia in executorialibus apponi ſolet clauſula , ut executio fiat juris ordine ſervato , & propterea ſi dicta forma juris non ſervetur , eſt nullitas contra preceptum Judicis , ut advertit dictus *D.Marad.ubi ſupra.*

8 Quæ concluſio limitatur in executorialibus vigore inſtrumenti liquidati , vel obligationis penes acta , & ſimilibus executoriis realiter,& perſonaliter expeditis, quorum executio non impeditur in bonis etiam,quando debitor ſit carceratus . *De Franch. deciſ.200.* idem *Marad.loco cit.n.9.cap.22. & cap.19.nu.6.* & ego in 2. *tom.tit.5.de ſignificatoriis cap.1.ſpec.2.n.6.*

9 Imo contra minorem executio eſt inchoanda a nominibus Debitorum, relictis ſtabilibus , & mobilibus pro quotidiano uſu , ex *Camill.de Medic.in ſumma deciſ.cap.31.num.19.* relato & approbato per *D.Maradam dicta prax.cap.22.n.7.*

Et ratio eſt , quia in nominibus debitorum eſt minus damnoſa executio contra minorem.

10 Judex executioni demandat ſuam ſententiam , quæ tranſivit in rem judicatam fecit , licet condemnatus poſt latam ſententiam efficiatur alterius fori , per *Text. in l.eum quadam ff.de juriſdict. omnium Jud. Scaloja de foro executivo ſent.cap.54.num.6.& 7.* cum aliis ibi cit.

11 Et Judex prorogatus, qui vigore prorogationis tulit ſententiam ,quando bona ſunt in Territorio ipſius Judicis , executioni demandat ſuam ſententiam ; ſed quando bona condemnati ſunt in alieno Territorio , tunc committit executionem Judici illius Territorii , & ſic conciliantur opiniones repugnantes , ut eſt videndum apud *Scal. dict. cap.54. de for. execut. num.8.*

12 Delegatus a Principe poteſt facere ſequeſtrum ante litem conteſtatam , & poteſt ſuam ſententiam executioni demandare infra annum , & non ultra.

Delegatus vero ab inferiori poteſtate non poteſt ſuam exequi ſententiam , ſed executioni demandatur ab ipſa Curia , vel Tribunali Delegante , niſi in delegatione data ſit poteſtas exequendi ſententiam diffinitivam.

Secus eſt in ſententia interlocutoria , cujus executio fieri poteſt a Delegato quocumque , & cujuſcumque Curiæ , & tacite intelligitur cum Delegatione dicta poteſtas exequendi interloquutoriam conceſſa , *Scyaloja dict.cap.54.de for.exequut.n.10. & 11.*

13 Et quando Judex requiſitus recuſat executionem , dixi in *cap.35.de brachio impartiendo.*

14 Et Commiſſarius Supremorum Tribunalium , an poſſit in Terra Baronis facere executionem ? vide quæ dixi in *cap.6.de ætat.* & debet ſervari *Prag.3. de commiſſ.& in cap.ſeq.30.de literis execut.n.9.*

15 Delegatus tenetur ſervare ſtylum delegantis , in deciſoriis , ſed in his , quæ concernunt ordinem , tenetur ſervare ſtylum , & ſtatutum fori ipſius delegati, juxta *Dec. Epiſcop. Sperell.85.num.5. part.1. Scyaloja cap.54.de for.execut.n.27.*

16 *Impedimenta executionis ſententiæ quatuordecim narrantur ab Eminentiſſ.Cardinale D.Everardo Nidardo in ſuo aureo compendio, v3. fol.157.&*

Primo . Exceptio Inventarii conficiendi , qua pendente non exequitur ſententia contra hæredem, *l. fin. C.de jure deliberandi.*

Secundo . Inſufficientia bonorum , *Maſtril. deciſ. 84.num.6.*

Tertio . Exceptio ſolutionis, quæ tamen admittenda non eſt adverſus tres ſententias conformes ob calumniæ timorem , *Felin.in cap.cum ex parte num.16. de offic.deleg.*

Quarto . Exceptio compenſationis , *Afflict. deciſ. 121.num.6.*

Quinto . Exceptio novæ conventionis , *l. ſi ſe non obtulit §.ſi ex conventione ff.de re judic.*

Sexto . Exceptio cedendarum actionum.

Septimo . Exceptio , deducto ne egeat.

Octavo . Exceptio meliorationis.

Nono. Exceptio Executionis in bonis alterius.

Decimo . Vellejani , vel Macedoniani exceptio.

Undecimo . Ceſſionis bonorum exceptio.

Duodecimo . Comparente Tertio , de cujus intereſſe agitur ; licet modo ſervetur , præſtita cautione de reſtituendo ſi exequatur ſententia, *Afflict.dec.435.*

Decimotertio . Reſtitutio in integrum petita , *l. 1. C.de in integ.reſtit.*

Decimoquarto . Nullitates oppoſitæ juxta formam *Pragm.*in Regno , & eſt *Tex.in l. 4. §.condemnatum ff. de re judic.*

C A P. XXX.

De Litteris Executorialibus .

S U M M A R I U M.

E*Xecutio litterarum executorialium impediri non poteſt pro quavis cauſa , Quod confirmatur per novam Conſt. 1. Quæ concluſio fallit in judicio concurſus, coram alio Judice, num.1.*

Executio executorialium bajulationis ultra 30. caroleno[s] impediri non poteſt a M.C.V. num. 2.

Praxis decretandi, quando ſolutio opponitur poſt executorium, vel poſt decretum de ſolvendo, num.3.
Executorium contra Nobiles fit, cum clauſula oſtendatur, ſed facta executione, illis non oſtenſis, valida eſt, num.4.
Executio facta mutato Judice, vel mortuo, valida eſt, num.5.
Executoria contra ſubſcriptos, hodie ſunt prohibita ultra ſummam carolenorum 30. num.6.
Tertius, qui non poſſidet, non impedit executionem, & quomodo intelligatur hæc concluſio, explicatur, nu.7.
Tertius, qui non poſſidet, & opponit executum in bonis alienis, impedit, ut prius juſtificetur executio, n.8.
Executorium a Regiis Tribunalibus expeditum, ubicumque per Regnum executioni demandatur abſque brachio, num.9.
Poſt decennium executorium executioni non demandatur, niſi prius citetur debitor ad dicendum cauſam quare exequi non debeat, num.10.
Oblatio ſtabilium a debitore facta in vim executionis non ſuſpendit executorium, num.11.
Appellatio a decreto de exequendo non admittitur ad finem retardandi executionem, ſed admittitur ſolum ad finem juſtificandi decretum, num.12.
Appellatio ab exceſſu executoris admittitur, & quando exequitur contra non nominatum in ſententia, quid dependum? num.13.
Nullitates oppoſitæ per viam exceptionis, executionem executorii impediunt, quamvis eſſet captum exequi, & quomodo hoc ſit intelligendum, declaratur, num.14. „ *Ubi arrepta occaſione quid circa depoſitum a M.C.V. obſervandum ex nov. Conſt. adducitur.*
Executorii vigore conſuetud. Neapol. datur formula, & explicatur tota praxis, num.15.
Clericus, vel alius a foro M.C. exemptus convenitur coram ſuo Judice competente; ſed ubi periculum eſt in mora M.C.V. dat ſuum brachium, num.16.
Exceptio modificativa, quando impedit executionem executorii, & an exceptio executionis ſit modificativa? num.17.
Executorium ſuper bonis hæreditariis non impeditur per exceptionem inventarii oppoſitam intra 30. *dies poſt latam ſententiam, ſed limitatur, ubi incontinenti hæres docuerit, non adeſſe bona hæreditaria*, nu.18.
Executio facta in bonis propriis hæredum, quæ non ſunt hæreditaria, retractatur, niſi creditor docuerit hæredem conſumpſiſſe bona hæreditaria ejuſdem, vel majoris valoris, & aſſeritur deciſio ad beneficium Univerſitatis Sancti Angeli Faſanellæ, num.19.
Executorium quando poteſt relaxari ſuper bonis propriis hæredis, & datur praxis, num.20.
Executio quo ordine fieri debeat? num.21.

1 Literis executorialibus expeditis, vel expediri ordinatis, executio impediri non poteſt pro quavis cauſa, ut ſtatuitur per *Pragm. olim* 79. *ant.* 81. *de Officio S.R.C. fol. mihi* 45. ibi.

Quando il negozio ſarà ridotto in termine d'eſecuzione, vogliamo, che non ſi poſſa in modo alcuno impedire, nè per ordine a bocca, o in ſcriptis fatto dal Commeſſario, nè anche per decreto fatto in Conſeglio, ſotto preteſto di Salvaguardia, o che ſia de' beni, e della perſona, o della perſona ſola, nè anche per occaſione di pendenza di Lite, di concorrenza, ſeu dilazione quinquennale, o d'altra lite avanti d'altro Commeſſario, ancorchè ſia delegato, ne' caſi permeſſi dalle Reg. Prammatiche, ed ogni ſalvaguardia, che contro la forma della preſente ſi ſpediſca, non ſi debba oſſervare, anzi levato velo *ſi proceda all'eſſecuzione reale, e perſonale.*

Et per *prag.* 2. *de inſtrum. liquid.* ſtatuitur, ne impediatur executio obligationis penes acta, neque liquidatio inſtrumenti, quæ Pragm. fuit confirmata per *Pragm.* 8. §. *eadem tit.* ut ego dixi in 2. *tom. Et per prag.* 8. *de inſtrum. liquid. in* §. 5. diſponitur, quod nulla ratio habeatur de ſalvaguardia, ſed illa non obſtante exequatur contra debitores realiter, & perſonaliter, ut Juris.

Vide *nov. Conſtit.* §. I. *num.* XIII. ubi hoc idem confirmatur, his verbis: „ *Avverſo le obbligazioni* penes acta *incuſate non ſi ammetta qualſiſia eccezione*, niſi facta reali ſolutione: *E dopo la ſpedizione delle lettere eſecutoriali per poliſe Bancali non ſia inteſo il debitore*, niſi in vinculis, vel facto depoſito; *rinnovando, e confermando a tal effetto tutte le Prammatiche da tempo in tempo ſopra ciò emanate, che inviolabilmente debbano oſſervarſi.*

Diſpoſitio dictæ *pragm.* 81. §. 14. fallit in judicio concurſus coram alio judice formato, quia concurſus trahit omnes cauſas contra debitorem exiſtentes, ideoque executio executorii debet remitti ad concurſum, ut concludit *Dom. Maradei ſuper dicta prag. n.* 45. *Salgado in labirint. creditorum par.* 3. *cap.* 14. §. 12. *nu.* 60. & alii ibi.

2 Et per *prag.* 4. *de offic. Bajuli* mandatur, ut literæ executoriales expeditæ per Curiam Bajulationis pro quacumque ſumma ultra 30. carolenos impediri non poſſint a M.C.Vicar. ſed executioni demandentur.

Quæ Jura ſunt intelligenda, ut ego dixi in *cap. de exceptione conventionis, & ſolutionis nu....* ubi non declaretur ſolutionem fuiſſe factam ante incuſationem obligationis penes acta, vel ante decretum de exequendo. Quia oppoſita poſt ſententiam, & decretum videtur calumnioſe oppoſita. Idcoque opponens non 3 auditur, niſi facto depoſito, vel fit decretum de vendendo bona executa, cum clauſula: quod ſuperſedeatur in liberatione per dies tot, infra quos valeat docere de ſatisfactione. *Caravit. rit.* 128. *num.* 5. *Sanfel. ſect.* 38. *num.* 15. *de Marinis ad Revert. deciſ.* 147. *Dom. Reg. Roſa in prax. civil. cap.* 19. *num.* 11. *fol.* 511.

Et ratio eſt, quia facto depoſito, vel facta executione in perſonam, aut facta venditione bonorum executorum eſt tutus creditor; & non poteſt ſuſpicari, quod debitor calumnioſe opponat, & faciat probationes ſuper allegata ſatisfactione; & finis dictorum Jurium fuit, ne debitor per oppoſitionem ſolutionis gaudeat dilatione, ne fiat executio in ſuis bonis, vel in ſua perſona, & interim occultetur perſona, & bona, & executorium remaneat inane, vel bona executa implicentur litibus, ne vendantur.

4 Contra Nobiles non ſubſcribit Judex executoriales literas, ſed apponit clauſulam, ut oſtendatur. Quibus oſtenſis Principali, vel Procuratori fit actus de dicta oſtenſione, & firmat, *D. Marad. ad ſing.* 260. *num.* 6. *Petra rit.* 134. *n.* 23. *de Luca ad de Franch. dec.* 630. *n.* 3. & ſic quotidie videmus ſervari tam in foro Eccleſiaſtico, quam laicali.

Sed in literis executorialibus, ubi Judex dixerit, oſtendatur prius. Et eis ſe ſubſcribit; illis non oſtenſis, ſi fuerit facta executio tenet, & non retractatur. *Reg. Petra dict. rit.* 134. *n.* 22. *fol.* 135. *n.* 1.

5 Executio facta mutato Judice an valet? *Dom. Petra* ubi ſupra ſe remittit ad *Franch. dec.* 45. quem citat *Petra Aversd. ad Capyc. dec.* 136. *n.* 3. ubi *Franch.* dicit, *quod executio fieri poſſit in Regno, mutatione Judicis non obſtante.* Idem tenet *Muſcatellus gloſ. ſervata par.* 3. *num.* 67. *lib.* 2.

6 Antiquitus expediebantur executoria contra ſubſcriptos uſque ad noſtrum tempus, ſed per Excellentiſſimum Ducem Medinæ Coeli ſub die 14. Auguſti 1699. edita fuit *Prag.* 112. *ſub Titulo de offic. S.R.C.* quæ eſt in ordine 90. per quam prohibetur in futurum expediri executorium contra ſubſcriptos partibus inauditis, ſed permittitur pro ſumma dumtaxat infra carolenos triginta; & quod in aliis caſibus privilegiatis debeat procedere ad minus una citatio.

7 Tertius, qui non poſſidet, executionem non impedit

dit, *de Franch. dec. 261. Rota dec. 174. par. 4. recen. De Luca ad de Marinis melior at. 178. num. 5.*

Qui limitat, ubi nullam exigat judicialem indaginem, ut quia ex cauſa commodati, vel depoſiti, ſeu Precarii, aut adminiſtrationis, ſive ex cauſa illicita, ut furti, vel indebitæ occupationis de facto, & in ſola detentione requiritur, ut ſit penes eum, contra quem fuit judicatum, & relaxatæ ſunt executoriales, ſecus ubi dominium non ſit omnino certum, & clarum, ſed ſit in ſola pretenſione, & ita practicari tradit *Cardinalis de Luca de judic. diſcurſ. 10. n. 19. & D. Carolus de Luca ad Reg. de Marin. ubi ſup.*

8 Et quando tertius poſſidet, & allegat eſſe executum in bonis alienis, ſuperſedendum eſt, ut prius juſtificetur executio, *de Luca ibidem*, ſed vide *cap. de except. eſſe executum in bonis alienis.*

9 Litteræ executoriales a Regiis Tribunalibus Neapolis expeditæ, poſſunt, & debent in Provinciis, & ubicumque per Regnum executioni demandari a quolibet, abſque brachio Regiarum Audientiarum ſub pœna ducatorum bimille, aliaque pœna Proregi arbitraria, ex *pragm. 2. de offic. Juſtitiarii D. Petri de Toleto ſub die 26. Auguſti 1533.*

10 Decennio elapſo executoriales literæ executioni non demandantur, ſed prius debitor citari debet ad dicendum cauſam quare exequi non debeant; *Dom. Marad. ad ſing. Patr. 290. n. 2. fol. 260.* qui citat *Caravit. rit. 328. n. 4. Thor. in compen. verb. littera executoriales ſect. ſecunda fol....*

11 Executio literarum executorialium non ſuſpenditur per oblationem bonorum ſtabilium a debitore factam, in vim executionis; *Dom. Marad. ad ſingul. 290. nu. 4. eodem fol. 260.* ubi citat *Thor. in compend. verb. litteræ executoriales par. 3. ſect. 2. fol. 54. Petra rit. 287. & nu. 74.* ſic decriſum refert.

12 Neque ſuſpenditur earum executio per appellationem, nam a decreto de exequendo non appellatur ad finem impediendi, ſive retardandi executionem, idem *Dom. Marad. loc. cit. n. 3. Capyc. dec. 1. n. 17. & dec. 33. & Manſon. de cauſis execut. ampliat. 34. n. 11. Pariador rerum quotid. cap. fin. n. 1. Maranta ub. 2. par. 1. gloſ. ſi tibi num. 123. & 124.*

Sed admittitur ſolum ad finem juſtificandi ipſum decretum; *Capyc. loc. cit.* ſed melius *Muſcatell. in praxi appellat. par. 1. gloſ. prima ſententia num. 124.*

13 Et ſecus quando appellatur ab exceſſu executoris in modo exequendi, nam tunc appellatur, tam ab executore, quam a decreto de exequendo, *Tex. in l. ab execut. ff. de appellat. & relat.* ubi ponitur exceptio, niſi modus excedatur in exequendo, ut quia non fuit executum, ſervata forma *l. a D. Pio §. in vendit. ff. de re jud.* de qua videndus eſt *Aſſl. dec. 158.* licet contra deciſionem *Aſſl.* eſt videndus *Gram. dec. 36. nu... de Franch. dec. 441.* ut idem *Muſcat.* advertit.

Et quando exequitur contra non nominatum in ſententia, eſt unus ex modis, quibus executor excedit, *Muſcat. loc. cit.*

14 Impeditur tamen executio literarum executorialium ob nullitatem oppoſitam per viam exceptionis, quamvis eſſet captum exequi, *Dom. Marad. d. ſing. 290. n. 5. ex Carlevalio de jud. tom. 2. lib. 1. tom. 3. diſp. 16. in princ. n. 2. Epiſc. Aſſlictan addit. ad cap. 11. ſuarum reſolutionum num. 11.*

Et rationem aſſignat *d. Carleval.* quia quod eſt nullum, nullum poſt habere effectum, *l. 4. §. condemnatum ff. de re judic. cap. illud 8. de jure Patron. cap. non præſtat 51. de jur. in 6.* & alius eſt *tex. ibi*, idem tenet *Rodriguez de execut. cap. 6. n. 6. & 17. Coler. de proceſſ. execut. 4. par. cap. 3. n. 136. & 155.*

Sed hæc concluſio eſt intelligenda de jure Neapolitano, quando nullitates conſtant ex ipſis actis ſine ulla extrinſeca probatione, *Carleval. loc. cit. n. 6.* & ſic teſtatur ex *pragm. 5. quæ præſenti. dec. de off. S. R. C.*

Et quando ſit depoſitum in Tribunalibus Collegiatis; nullitates enim in Tribunalibus Collegiatis recipiuntur cum depoſito, quando proponuntur per viam exceptionis ad finem impediendi executionem decreti.

Hic obiter notandum cenſeo, quod ex *nov. Conſt. §. V. num. III.* datur facultas M. C. Vic. decernendi non modo, quod ſtante notoria opulentia, non recipiantur nullitates abſque depoſito, aut e contra in notoria paupertate, quod procedatur ad diſcuſſionem nullitatum abſque depoſito; verum etiam ſi nullitates nullius roboris reputentur, rejiciendi illas, etiam attento tenore ipſarum, prout ſervatur in S. R. C. Quod expreſſis verbis ſancitur. *III. Preſentandoſi nullità col memoriale di povertà da perſone, che ſono notoriamente povere, o notoriamente opulenti, vogliamo, che ſi poſſa dalla G. C. della Vic. ordinare*, e ſtante notoria opulentia, non recipiantur nullitates abſque depoſito; *e pure*: ſtante notoria paupertate, procedatur ad diſcuſſionem Nullitatum abſque depoſito; *Anzi qualora ſi ſtimaſſe dalla G. C. della Vic., che le nullità ſiano frivole, o di niuna ſuſſiſtenza, e ſolamente propoſte per dilatare l'eſecuzione del decreto, vogliamo, che poſſa in tal caſo, non oſtante qualſiſia diſpoſizione in contrario ordinare*: rejiciantur nullitates, etiam attento tenore ipſarum, *come ſi pratica dal S. R. C.*

Executio literarum executorialium vigore obligationis penes acta expeditarum non impeditur per oppoſitionem nullitatum, *Aſſl. dec. 137.* ubi citatur *Sanfel. ſect. 37. num. 23.* & vide; quæ dixi in *cap.*

15 Hic Neapoli, Suburbiis, & Caſalibus, M. C. V. ſolet expedire literas executoriales vigore Conſuetudinis contra ſubſcriptos penſionarios domorum abſque ulla citatione, tenoris ſequentis videlicet,

De Mandato M. C. V.

Ad inſtantiam N. N. ſive, &c. exequatur realiter tantum vigore Neapolitanæ Conſuetudinis contra, & adverſus ſubſcriptos penſionarios pro ſubſcriptis ſummis dummodo habitent, & ſi reperiantur in actu extractationis, exequatur etiam pro exitu ſinendo; & facta executione prædicta ponatur penes Subjectum dictæ M. C. V. ibid. detinenda, donec, &c. exequatur etiam pro aliis granis decem pro præſentium expeditione, pro veſtro juxto, & competenti ſalario, alias, &c. datum Neap. die 8. menſis Maii 1708.

Guaſcus.

Joachinus Sorrentinus Act. Mag.

Executorium vigore Neapolitanæ Conſuetudinis.

Hodie eſt introductum in calce hujuſmodi executorii non ſolum ſpecificari ſummam vere debitam, ſed et nomina debitorum; aliter non conceditur; & ita inconcuſſe ab omnibus noſtris Judicibus practicatur.

Hæc conſuetudo, de qua ſit mentio in literis executorialibus, ut ſupra, eſt in *tit. 16. quibus conſibus licet auctoritate propria pignorare*, quæ conſuetudo incipit *pro penſione domus &c.* per quam ſtatuitur, ut licitum ſit domino domorum, vel fundi, vel poſſeſſori auctoritate propria, per ſe, & alios pignorare colonos, inquilinos, partiarios colonos eorum. Pignorare, id eſt pignora capere, ſive in pignus accipere, exponit *Reg. Petra Rit. 302. num. 88.*

Cum locator per ſe ipſum, vel per alios poteſt in pignus propria auctoritate accipere bona invecta in domo conducta, attenta conſuetudine ſupradicta. Idem mirum non eſt, ſi implorato brachio ad faciendum id, quod propria auctoritate exequi poteſt, impertiatur Judex brachium ſuum, expediendo literas executoriales parte non citata, ſed pro executione conſuetudinis, quæ facit licitum pignorare, duobus concurrentibus, ut ex litera dicti executorii.

Primo, dummodo conductor in actu habitet, & bo-

bona ſint in domo conducta pro penſionibus maturatis.

Secundo, dummodo reperiatur in actu extractationis, quo caſu pignus accipitur etiam pro futuris penſionibus, ut aſſicuretur ſolutio futura.

16 Et ſi conductor eſt clericus, vel Miles, vel alius a Foro M.C.V. exemptus, tunc huic conſuetudini etiam ſubjacet coram ſuo Iudice competente, ratione æqualitatis ſervandæ, juxta tradita per *Franch. dec. 285. & Ricc. ad Franch. dec. 411.* & concludit *Vincentius Brielis in d. conſuetudine n. 27.* & ſic in praxi obſervatur, dum in dies videmus militari foro gaudentes coram Domino Auditore Exercitus, & Clericos coram Iudice Eccleſiaſtico conveniri.

Et in prædiis ruſticis accedit Alguzerius ad exequendum, & ſequeſtrandos fructus, *Moſcſ. ſuper d. conſuetud. par. 2. qu. 3. n. 17. ad 21. tom. 3. D. Maradei in praxi præſent. inſtr. cap. 9. n. 19. fol. 145.*

17 *De Exceptionibus modificativis, quando impediunt, & quando non executionem executorii.*

Prag. 4. de dilation. in §. 25. mandat, ut contra executorium exceptiones etiam modificativæ non poſſint opponi ad finem impediendi executionem ſententiæ, elapſis triginta diebus a die illius notificationis.

Sed quia exceptio diſcuſſionis inventarii eſt modificativa, ſecundum communem opinionem DD. fuit dubitatum, an fuerit nullũ decretum latum, quod D. Diomedi Caraſa, contigerentur literæ executoriales ſuper bonis hereditariis qu. Principis Caſalis Majoris, & quod procedatur ad inventarii diſcuſſionem, quem princeps heres intra menſem præciſe, & peremptorie procuret.

Fuit reſolutum per *Reg. de Marin. lib. 1. reſol. 162. n. 22.* non obſtare hanc nullitatem, quia non eſt contra expreſſam diſpoſitionem dictæ Pragmaticæ, nec contra aliam legem, dum nulla lege cavetur, quod exceptio diſcuſſionis inventarii ſit modificativa, ſed eſt opinio DD. & non deſunt aliter ſentientes, inter quos *Imola, & Paulus de Caſtro in l. ex diverſo §. fin. ſf. ſoluto matrim.* Et nullitas in Regno non admittitur niſi contra caſum legis.

18 Et ſtylus noſtrorum Tribunalium ita ſe habet, ut nunquam fuerint denegatæ literæ executoriales, ſuper bonis hæreditariis principalis debitoris, ſive exceptio diſcuſſionis inventarii fuerit oppoſita intra 30. dies poſt latam ſententiam, ſive poſt.

Nulla enim injuria infertur heredi per inventarii diſcuſſionem oppoſitam, dum in bonis hereditariis mandatum executivum relaxatur.

Et ſic reſolvitur, quod literæ executoriales non impediuntur per exceptionem diſcuſſionis inventarii, quia nulla lege cavetur, quod dicta exceptio ſit modificativa, ſed eſt opinio DD.

Ex his infertur, quod tunc impeditur executio ſententiæ, quando ex diſpoſitione particularis legis communis, vel municipalis, cavetur talem exceptionem eſſe modificativam, nam ſi inter modificativas numeretur ex DD. opinione, non eſſet nullitas, ſi expeditur executorium, non habita ratione exceptionis oppoſitæ intra 30. dies, ut ſupra, *de Marin. ubi ſupra.*

Verum ſi in continenti heres deduxerit eſſe conſumpta omnia bona hæreditaria, tunc dicta exceptio impedit executoriales, *Carlev. lib. 1. diſput. 23. n. 6.*

19 Et expeditis executorialibus ſuper bonis hæreditariis, ſi vigore dictarum executorialium fieret executio in bonis propriis hæredum, quæ non ſunt hæreditaria, non ſubſtinetur executio facta, ſed illa retractatur.

Verum ſi creditor probaret fuiſſe per hæredes in proprium heredis commodum, & non hæreditatis conſumpta alia bona hæreditaria ejuſdem, vel majoris valoris. Hoc probato, ſubſtinetur executio, & ad venditionem procedi poteſt, *Carlev. loco cit. num. 6.* & de hoc dixi etiam in *cap. de excep. diſcuſſion. inventarii.*

Et juxta hanc doctrinam *Carlev.* obtinui in cauſa magnificæ Univerſitatis Sancti Angeli Faſanellæ contra Magnificum D. Franciſcum Jovane ex ducibus dictæ Terræ, prætendentis 14. m. ducatos pro bonatenentia non ſoluta ab Avo, & Patre dicti Magnifici D. Franciſci, liquidata in Regia Camera Summariæ, pro qua bonatenentia fuit tranſactum inter dictam Univerſitatem, & dictum Iovane pro ducatis 14. m. de quibus remanſit debitor in duc. 1500. quos promiſerat ſolvere infra terminum unius anni, ultra alios ducatos 1500. aſſignatos ſuper Univerſitate Corleti; & conſenſu dicto Magnifico D. Franciſco ad ſolvendas certas quantitates pro reſiduo dicti crediti, & ordinato ſequeſtro ſuper bonis hæreditariis dicti Avi, & Patris, produxi pro parte dictæ Univerſitatis inſtrumentum ſtipulatum inter dictum D. Franciſcum, & Magnificum D. Joannem Matheum de Rinaldo Baronem S. Ruſi debitorem hæreditarium dictorum de Iovane, pro reſiduo pretii dictæ Terræ Sancti Ruſi, ubi declaraverat dictus Magnificus D. Franciſcus habuiſſe a dicto debitore hæreditario nonnullas quantitates, proinde obtinui ſequeſtrum fieri in bonis tam hæreditariis, quam propriis dicti D. Franciſci; adverſus quod decretum pro parte dicti Magnifici D. Franciſci, fuit præſentata inſtantia contrario imperio revocari, ſtante quod in inſtrumento tranſactionis intervenit ut heres, & aſſignavit, & obligavit bona hæreditaria, & non renunciavit beneficio *l. fin. inventarii*, & beneficio quatuor Rotarum, quibus beneficiis attentis non poſſunt heredes moleſtari ſuper bonis propriis, ſed ſuper bonis hæreditariis; ſed per Illuſtrem Dominum D. Michaelem Vargas Macucha Comitem Palatinum Præſidentem Regiæ Cameræ, & Commiſſarium omni laude digniſſimum, ſub die 26. Aprilis 1709. fuit proviſum, quod decretum exequatur in bonis propriis dicti magnifici D. Franciſci pro quantitatibus in dicto inſtrumento per dictum D. Franciſcum exactis, hæreditario nomine dictorum Io: Franciſci, Io: Antonii Avi, & Patris, oppoſitis in ſupradicta comparitione non obſtantibus, ut ex decreto *fol. 377.* in proceſſu apud Magnificum Thomam Capo Actuarium dictæ Regiæ Cameræ & ita fuit executum.

20 Notabilis eſt alius caſus, quo poteſt executorium relaxari ſuper bonis propriis heredis pro fructibus perceptis ex bonis hæreditariis, ſemper quod heres non exhibet Inventarium legitime confectum, vel non reddit rationem de effectibus hæreditariis. *Paſch. reſol. 121. num. 11. & dec. 42. Dominus Maradei in praxi inſtrum. fol. 247. n. 2. dec. 9.*

Ideo præfixo termino a Iudice ad exhibendum Inventarium, & reddendam rationem de bonis hæreditatis, recuſans, vel contumax factus heres tenetur de proprio, & relaxatur mandatum executivum ſuper rebus propriis, *D. Maradei in praxi inſtrum. fol. 220. dec. 4.*

21 Executio vero, quo ordine facienda ſit, de jure communi habemus *textum in l. a Divo Pio §. in vend. ſf. de re jud.* & de jure Regni habemus *Ritum 134.* vide *Moſcatell. par. 3. gloſſ. conſervata*, & vide, quæ nos diximus in *cap. 29. de executione ſententia.*

C A P. XXXI.

De Mandato ad reluendum.

S U M M A R I U M.

Mandatum ad reluendum, niſi præcedat, non poteſt procedi ad venditionem pignorum executorum, num. 1.

Mandatum ad reluendum non prædicatur in S. C. quia ſit mandatum de parendo, num. 2.

Man-

Digitized by Google

Mandatum ad reluendum fit, ut infra biduum ſolvat, & reluat, quo elapſo accuſantur contumacia, & datur licentia de vendendo, num. 3.

1 FActa executione res executa vendi non poteſt, niſi præcedat mandatum ad reluendum, deinde appretium, deinde licentia de vendendo, deinde banna, & ſubhaſtatio.

Et nota, quod in omnibus Tribunalibus, & Curiis poſt executionem factam, expeditur mandatum ad reluendum, priuſquam procedatur ad pignoris venditionem; *Urſil. ad Afflict. dec. 358. n. 3. Carlev. de lib. 1. tit. 3. diſp. 1. n. 25. in fin.* ubi dicit, quod termino elapſo datur licentia de vendendo, & alii allegati per *D. Marad. in prax. cap. 22. n. 13. fol. 212.*

2 Sed in S. C. non practicatur mandatum ad reluendum, quia ante executionem fit mandatum de parendo ſententiæ, ut advertit *Muſcatell. par. 3. gloſ. venduntur n. 14. Carlev. d. lib. 1. tit. 3. d. ſp. 1. n. 4.*

3 Mandatum ad reluendum non fit ad primam, ut loquitur apud *Nicol. in* d. fed fit, ut infra dies duos ſolvat, & reluat bona executa, quo biduo elapſo incuſantur contumaciæ, & datur licentia de vendendo, teſte *Novar. par. 1. qu. 37.* poſt *Carrab. de Syndic. par. 2. num. 124. Muſcatell. de appellat. par. 3. gloſ. venduntur*, & *D. Marad. in prax. cap. 22. n. 13. fol. 212.*

C A P. XXXII.

De Appretio.

S U M M A R I U M.

ÆStimatio fieri debet per Appretiatores cum interventu Judicis, & quomodo hæc concluſio ſit intelligenda, explicatur*, num. 1.

Appretium de Jure communi, & de Jure Regni fieri debet, ut legitime procedi poſſit ad ſubbaſtationem, n. 2.

Oblatio recipi poteſt cum ſexta minus juſti pretii, n. 3.

Oblationes ſi non ſunt juxta appretium, res, vel adjudicatur creditori, vel liberatur emptoribus cum pacto de retrovendendo infra certum tempus, deducta tertia parte pretii, vel circa, num. 4.

Appretium ſi non fiat, adjudicatio corruit, num. 5.

Appretium ſtabilium durabit per decennium, & poſt decennium præſumitur mutatum, cum limitatione, n. 6.

Sententia juxta peritorum relationem lata non tranſit in rem judicatam, adeo quod a dicto decreto appellari poteſt uſque ad 30. annos, num. 7.

Appretium feudalium ſemper fit per Tabularium cum conſenſu Conſiliarii, & quid agendum in diſcordia, num. 8.

Formula appretii commiſſi Curiis inferioribus, num. 9.

A peritorum ſententia quando poteſt appellari, & haberi recurſus, num. 10. „ *Et quid circa hoc fuerit a Re-* „ *ge noſtro ſtatutum.*

1 ÆStimatio rei fieri debet per Appretiatores cum interventu Judicis ſecundum practicam per *Bar. in l. 2. C. de reſcind. vendit. col. penult.* ſcilicet, quod fiat per Tabularios cum interventu cauſæ Commiſſarii, quæ praxis eſt fundata *in l. fin. C. de Jure domin. impetr. & in l. hac edictali §. in illud Cod. de ſecundis nuptiis*, & hæc Praxis in dies ſervatur a S. Conſ. teſte *de Franch. dec. 54. num. 7.*

Quæ concluſio eſt intelligenda in caſu ſuo, quando ſcilicet res non ſubhaſtatur ad finem vendendi, ſed ad finem ſciendi juſtum pretium, ut quando mulier aſſecuratur pro dote, viro vergente ad inopiam; vel in materia juris Congrui, juxta Conſuetudinem hujus fideliſſimæ Civitatis Neapolis, & in ſimilibus caſibus, prout eſt verus ſenſus dictæ deciſionis *de Franch.* quia tunc per ſubhaſtationem non poteſt diſcerni, vel probari juſtus valor rei, nam licitationes ſolent eſſe animoſæ, vel fraudolentæ, & ideo Sac. Conſ. judicavit non eſſe faciendum appretium per ſubhaſtationem in hujuſmodi caſibus, ſed per appretiatores, ut late ibi *de Franch.*

2 Sed *D. Marad. practic. obſerv. 55. n. 280. fol. 91. & in prax. cap. 22. n. 1. fol. 212.* concludit, quod ut legitime procedi poſſit ad ſubhaſtanda pignora neceſſe eſt facere appretium, non ſolum de jure Communi per *text. a D. Marad. citat. in l. fin. in fine C. de jure dom. impetr.* ibi: *vel peritos in arte mittere, qui appretient, & referant verum valorem.*

Et in *l. ſiquis 13. C. de reſcind. vendit.* & per alia jura relata a *Reg. de Ponte conſ. 126. nu. 8. & ſeq. lib. 2. Staib. reſol. 30. num. 6.*

Sed etiam de jure Regni ex *prag. 2. de Magiſtris artium*, ut prius committatur Tabulario, prævia buſſula eligendo, & petita reviſione, fiat a Primario, & ſi iterum petatur reviſio, fiat a Commiſſario cauſſæ, qui abſque buſſula eliget Tabularium ſibi melius viſum, & ita ſervatur, teſte dict. *Marad. & Petra rit. 8. n. 5.* nec amplius admittitur reviſio; *Marad. loco cit. ex Grat. & Andreol. contr. 128. num. 7.*

Et tunc intervenit Commiſſarius cauſſæ, quando res eſt magni valoris, juxta *text. in l. ſi irruptione 8. §. ad officium ff. fin. regund.* ibi: *Si ita res exigat oculis etiam ſuis ſubjectis locis.* Sed ubi res eſſet parvi valoris, committitur Tabulariis tantum, concludit *Conſil. de Roſa in civ. praxi decr. cap. 1. num. 22. & 23.*

3 Et facto appretio, recipiuntur oblationes emptorum, quæ poſſunt recipi cum ſexta minus pretii, juxta *deciſ. de Franch. 180. num. 7.*

4 Et ſi oblationes non ſunt juxta appretium, ut ſupra, res, vel adjudicatur creditori pro juſto pretio æſtimato per Tabularium, vel liberatur emptoribus cum pacto de retrovendendo infra tres annos, plus, vel minus ad Judicis arbitrium, deducta tamen tertia parte pretii, vel minus, ratione dicti pacti de retrovendendo; ut concludit *D. Marad. obſer. 55. num. 31. præd. obſer.* & ego dixi in *ſecundo tomo meæ prax. lib. 7. cap. 5. ſpec. 1. nu. 9. de adjudicat. praxi*, & docet *D. Conſil. de Roſa in praxi decret. cap. 1. num. 30. fol. 19.* ubi dat formam decreti, quod viſo appretio domus in actis deductæ juxta appretium adjudicetur.

5 Nam ſi appretium non ſit factum, corruit adjudicatio; *de Roſa ubi ſupra ex Afflicto dec. 188. & 358.* & ex *Franch. dec. 54. & 120.* omnino videndus.

6 Appretium ſtabilium durabit per decennium, & poſtea mutatum præſumitur, ut deciſum refert *Urceol. conſult. 3. num. 26.*

Verum hæc concluſio intelligenda ſecundum qualitatem bonorum; quædam enim citius variant valorem, ut concludit *D. Marad. dicta obſerv. 25. nu. 24. ex Pacion. de locat. & cond. cap. 19. a num. 256. & Poſt. reſol. 17. num. 71.* & aliis.

7 Et ſententia lata juxta peritorum relationem in rem judicatam non tranſit, adeo quod a decreto adjudicationis fundato in appretio appellari poteſt poſt elapſa fatalia, uſque ad 30. annos; *Sanfel. dec. 389. lib. 3. num. 11. & 14. D. Marad. d. obſerv. 55. num. 35.*

8 Appretium feudalium, quod fit per Tabularium cum interventu Conſiliarii, ſi diſcordent circa pretium feudalium, & burgenſaticorum, prævalet votum Tabularii.

Et ſi diſcordia erit inter Tabularium primarium, & judicem, tunc Judex coacervatis omnibus appretiis, tertiam illorum partem pro juſto pretio habere debet; *D. Marad. ubi ſupra ex Altim. de nullit. contract. rub. 1. quæſt. 14. num. 126. tom. 3.*

Form.

9 *Form. apprett i bonorum commiſſi per Curias Superiores cum integra formula Commiſſionis.*

CAROLUS II. DEI GRATIA REX.

Notarius Stephanus Corbino Gubernator Terræ Filettę,& ad infraſcripta per M.C.V.ſpecialiter deputatus, &c.

Servientibus noſtris, ſive &c. ſignificamus, qualiter in hac noſtra Curia fuit præſentata infraſcripta proviſio M.C.V.tenoris ſequentis,v3.Carolus II.gratia Dei Rex &c. D. Pompeus Pignatelli Eques Ordinis Calatravæ Regens officium magni Magiſtri Iuſtitiarii hujus Regni Siciliæ citra Pharum, Reg.& Iud. M.C.Vic. quibuſvis Alguzeriis, &c.ejuſdem M. C. V. ac ſervientibus quarumvis Curiarum, & locorum ad infraſcr.inſolidum requirendis ſignificamus,qualiter in hac M.C.V. fuit interpoſitum memoriale tenoris ſequentis, v3. All'Illuſtriſſimo Signor Preſidente del S.R.Conſiglio.Paladino, ed altri fratelli di Mandia ſupplicando dicono a U.S.Illuſtriſſima, come nella cauſa, che tengono in Vicaria con Veſpaſiano, e Fulvio Alfano ſta ordinato l'apprezzo d'uno Territorio incolto di moja dodici nelle pertinenze di Filetta di Giſuni, e d'un pezzo di Caſtagneto di moia uno in circa ſito in Vignale di detta Terra di Giſuni, e per trattarſi di tenue ſomma ſe andaſſe il Tabulario del Sacro Conſeglio vi vorrebbe molta ſpeſa; pertanto ſupplicano U.S.Illuſtriſſima ordinare alla Vicaria, che commetta detto apprezzo in partibus, e lo riceveranno a gratia, ut Deus.

Intimetur Tabulariis. Ulloa Reg.& Præſ.

Li Tabularj ſupplicano l'Illuſtriſſimo Signor Preſidente reſtar ſervita ordinare, che detto negotio ſi commetta in partibus, ſtante la modica ſumma, e diſtanza del luogo. Onofrio Tango Tabulario, a Antonio Galluccio ſupplicano, ut ſupra; Laurenzo Rogiano ſupplica, ut ſupra; Mario de Vito ſupplica, ut ſupra. Onofrio Pepe ſupplica, ut ſupra; Franceſco Venoſa è ammalato; Carlo Pepe, è aſſente; Gennaro Sacca, è aſſente; Gennaro Pinto ſupplica, ut ſupra. Die decimo Aprilis 1683.Vincenzo Caſelli ho notificati li Magnifici Tabularj perſonaliter.

Stante ſupradicta renunciatione M.C.V. ſuper ſupplicatis juſtitiam faciat. Ulloa Reg.& Præſidens. Die 25.menſis Maii 1683.Neap.Per ſubſcriptum Dominum Iudicem M.C.V. viſo memoriali prius porrecto Spect. Præſidi S.R.C., renunciatione Tabulariorum ejuſdem S.R.C.alio decreto interpoſito per dictum Spectabilem Præſidem ad hanc M. C. remiſſo &c.fuit proviſum, & decretum, quod appretium faciendum bonorum ſtabilium in memoriali mentionatum committatur magnificis Officialibus Terræ Filettæ, qui adhibitis duobus expertis partibus non ſuſpectis procedant ad appretium prædictum, quo appretio facto ad hanc M.C. tranſmittant, ad finem providendi;hoc ſuum,&c.

Marcianus. Brunus.

Nella G. C. della Vicaria comparono Paladino, e fratelli de Mandia, & penes acta della preſente cauſa, e dicono, come dovendoſi fare l'apprezzo delle robe in actis dedotte in eſſecuzione del decreto della G. C. della Vicaria, ottennero eſſi Comparenti mediante ordine del Spettabile Signor Preſidente del S. R. C. la renuncia delli Tabularj, e per ordine del det. Spettabile Signor Preſidente fu rimeſſo da eſſa Gran Corte *fol.* 86., e per il Signor Giudice Marciano Commiſſario mediante ſuo decreto fu commeſſo l'apprezzo predetto agli Officiali della Corte di Filetta; E perchè la parte avverſa portò ſupplica de verbo faciendo in S. R. C. del decreto di eſſa G. C. intimato alle parti, *ut fol.*94.ricorrono in detta G. C. e fanno iſtanza conſegnarli le provviſioni per fare detto apprezzo, ſtante la rinuncia de'detti Tabularj, e decreto di det. Spettabile Signor Preſidente del S. R. C. e queſto citra pregiudizio di tutte le ragioni, danni, ed intereſſi, omni modo meliori, &c. Die 9. menſis Decembris 1684. Neap. Per ſubſcriptum Dominum Iudicem M.C.V.viſis actis, memorial.porrecto ſpectabili Præſidenti S.R.C.renunciatione Tabulariorum ejuſdem S.R.C.decreto interpoſito pro faciendo appretio per Dom. Judicem Marcianum Commiſſarium Officialibus Terræ Filettæ *fol.*86.& 87.fuit proviſum, & decretum, quod pro executione decreti S. C. partibus notificati decretum prædictum debite executioni demandetur, pro cujus executione expediantur, & conſignentur proviſiones, hoc ſuum, &c.Marcianus. &c.Brunus. Quo decreto interpoſito fuit nobis inſtatum debitas proviſiones expediri; Ideo vobis jam ſupradictis, dicimus, committimus, & authoritate qua fungimur, mandamus, quatenus receptis præſentibus, ad omnem inſtantiam, & requiſitionem ſupradictorum Comparentium, ſive, &c. mandetis Officialibus Curiæ Terræ Filettæ; quod præinſertum decretum, & omnia in eo contenta ad unguem obſervent, & obſervare faciant, & debeant, juxta ſui ſeriem, continentiam, & tenorem, ita, & taliter quod ſuum debitum ſortiatur effectum, & facto appretio prædicto ad hanc M.C.tranſmittant ad finem providendi, nec contrarium faciatis &c.Marcianus. Joannes Vincentius Brunus, actorum Magiſter.Locus ſigilli. Proviſo vigore decreti domi lati.Porter. ejuſdem noſtræ Cur.committimus,& mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem retroſcriptorum Paladini, & fratrum de Mandia mandetis ſubſcriptis ex adverſo principalibus,quatenus infra biduum poſt, &c.præſentent, ac præſentare habeant, & debeant liſtam expertorum ſuſpectorum, in hac Curia (ſi habent), ut de non ſuſpectis eligere valeamus appretiatores ad appretium prædictum, ſervata forma retroſcriptarum proviſionum M. C. V. alias &c.Datum Filettæ, die duodecimo menſis Decembris 1684.

Corvinus Gub., & Com. Deput.&c.

Nomina citandorum.

P. Veſpaſiano Alfano.
D. Belluccia Alfano.
P. Antonia Alfano.
D. Beatrice Alfano.

Die 12.menſis Decembris 1684. in Caſali Vinealis, Io Pietr'Antonio de Simone ordinario Giurato della Corte di Filetta refero aver detto giorno intimati li ſopradetti d'Alfano perſonaliter, & domi, ut ſunt ſignati; preſenti per teſtimonj Stefano de Leone, e Pietr'Antonio Mandia. Et in fede &c.

Io Pietro de Simone.

Præſentata per comparentes die 15. menſis Decembris 1684.Filettæ.

Nella Baronal Corte di Filetta comparono Veſpaſiano, Iſabella, Antonia, e Beatrice Alfano della Terra di Vignale, e dicono eſſer ſtati citati per ordine di detta Corte, come Delegata dalla G. Corte della Vicaria ad iſtanza del Clerico Paladino, & altri fratelli di Mandia della detta Terra di Vignale, che fra due giorni daſſero la liſta degli eſperti ſoſpetti ad eſſi comparenti, per procederſi all'apprezzo di una Maſſaria, e Caſtagneto, che poſſedono li comparenti predetti per ſuppoſti crediti di detti Mandia; Che perciò proteſtandoſi contro det. apprezzo da farſi di tutte le ragioni, che avverſo di eſſo li poteſſero competere, dicono avere per ſoſpetti Onofrio Leone della detta Terra di Vignale, e Diego Coſtantino della Terra di S.Mango, e Salvatore di Trono di Filetta, e fanno iſtanza non commetterſi a detti Onofrio, Diego, e Salvatore, altrimente ſi proteſtano di nullità, e di ogni altra coſa da proteſtarſi.Degli altri apprezzatori convicini dicono non aver altro per ſoſpetto. E fanno anche iſtanza eſſere inteſi in detto apprezzo, altrimente di nuovo ſi pro-

Digitized by Google

ſi proteſtano di nullità, omni modo meliori, &c.

Viſa ſupradicta comparitione præſentata pro parte ſupradictorum de Alſano, per Curiam Terræ Filettæ, fuit proviſum, & decretum, quod appretium ſupradictorum bonorum ſtabilium, ſtante ſuſpicione allegata in perſonam Didaci Conſtantino, Salvatoris de Trono, & Honuphrii de Leone; committatur Franciſco Alſano, & Carolo Piſcotta, qui requiſitis prius partibus accedant ſuper faciem loci, & recognoſcant bona appretianda, illaque ſervatis ſervandis appretient, cum noſtro interventu, & in ſcriptis cum juramento referant, ad finem tranſmittendi ad M. C. hoc ſuum, &c.

Corvinus Gub. & Comm.

Proviſum Filettæ die decima quinta menſis Decembris 1694.

De Leone Act.

Quoniam ſubſcripti appretiatores electi intendunt procedere ad appretium dictorum bonorum ſtabilium, ideo moneantur partes, quatenus die decima nona Decembris 1694. compareant coram dictis appretiatoribus electis ad dicendum quicquid, alias, &c. Datum Filettæ die decima quinta menſis Decembris 1694.

Corvinus Gub. & Comm.

Compareant die decima nona currentis menſis, &c.

De Leone Act.
o Pietro de Simone.

In eſecuzione del retroſcritto ordine, e decreto della Corte di Filetta, delegata dalla G. C. della V. ſi fa piena, & indubitata fede, etiam cum juramento biſognando, per noi ſottoſcritti pubblici apprezzatori eletti da detta Corte di Filett., come eſſendoci conferiti giunti col magnifico Governatore di detta Terra in un territorio, parte coltivato, e parte incolto, ſito nel territorio di Filetta, dove ſi dice *le Curti*, juſta li beni di Agoſtino Alſan, li beni di D. Vincenzo Mele, li beni di Steſano di Leone, e di C. Fabrizio Candido, & avendomo quello viſto, miſurato, e conſiderato a noſtro giudizio, e coſcienza lo abbiamo valutato, & eſtimato ducati ducento cinquanta, toltone il rendito di anni ducati cinque, quale rende ogni anno all'Abbaziali S. Maria a . . . . Di più con detto Signor Governatore ci ſiamo conferiti in un territorio con caſtagni, ſito nella Terra di Vignale, dove ſi dice la Penninacirca due terzi di mojo, juſta li beni di Franceſco Gajardo, li beni di Franceſco Giovannetta, & altri, & avendomo quello bene viſto, compaſſato, e conſiderato, l'abbiamo a noſtra coſcienza eſtimato duc. ſeſſanta ſicchè tutti due detti territori valono ducati trecento, e dieci, dico 310.

Et in fede del vero, abbiamo fatto la preſente per mano di detto Magnifico Governatore, e ſottoſcritta di noſtra propria mano. Filetta li 19. Decembre 1694.

Io Franceſco Alſano ho diſtſto, ut ſupra.
Io Carlo Piſcotta fo fede, come ſopra.
Ottavius de Leone Act.
Ita eſt, &c. In fidem, &c.

Stephanus Corvinus Gub. & Com.

Hæc formula eſt deſumpta proceſſu in M. C. V. in Banca Bruni ad preſens de Ruiero, *fol. 99. cui Titulus, Pro Paladino, & aliis de Landia contra Veſpaſianum, & alios de Alſano*. Quæ cauſa deinde eſt per appellationem deducta in S. in Banca Magnifici Gaſparis Rubini penes Scribamgnatium de Victorio.

30 Et licet Peritis ſtandum quoad rerum æſtimationem, tamen ab eorum ſententia poteſt appellari infra decem dies, & ubi infradictum terminum non fuerit appellatum, & appretium factum fuerit confirmatum a Judice, it rem judicatam tranſit, *de Roſa in prax. civil. diſ. 2. num. 42. fol. 13.* ex *Urſillo ad Afflict. dec. 30. in fin. Andreol. contr. 128. num. 4. Maranta in praxi par. 6. verſic. quandoque appellatur num. 115.*

Verum dictus *de Roſa* ſubjungit, quod per viam recurſus ad eundem Judicem permittitur contradictio, & quod reviſio competat uſque ad annos 30. *Altimar. de nullit. rubr. 5. qu. 18. num. 19. Theſaur. dec. 25.*

» Animadverſione dignum erit hoc loco, ne aliquid
» ex allata *Conſtit.* ut aſſumptum onus requirit, omitta-
» mus, quod ex eadem *§. III num. 7.* decernitur nullimo-
» de peti poſſe tertiam reviſionem ab æxtimatione Peri-
» torum, ſi ambæ fuerint conformes, niſi propriis ex-
» penſis cum interventu Domini cauſæ Commiſſarii,
» qui ſi ſibi videbitur expedire, hujuſmodi petitioni in-
» hærebit, alias ſecus. Prout apertiſſimis verbis fuit
» ibi cautum, ubi & præſcribitur modus eligendi Ta-
» bularios per buxulam, ne ſit in arbitrio cujuſque po-
» tius unum quem malit, quam alterum dolo habere Ta-
» bularium. Audi verba Conſtit. adducto loco: VII. *Per*
» *riparare all'abuſo introdotto intorno alle tante revi-*
» *ſioni, che dalle Parti ſi domandano per i giudizj de'*
» *Periti; ordiniamo, che non ſi poſſa domandare la*
» *terza reviſione, ſe le due relazioni ſaranno uniformi,*
» *per eſecuzione di ciò, che de jure viene diſpoſto, a*
» *riſervo però del caſo, in cui una delle Parti doman-*
» *daſſe a ſue ſpeſe la terza Reviſione coll'intervento del*
» *Commeſſario, e che queſti lo conſideri giuſto. Ed affin-*
» *chè non ſi poſſa commettere alcuna frode intorno all'*
» *elezioni, che ſi fanno de' Tavolarj precedente buſſola,*
» *nè reſti in arbitrio delle Parti di aver il Perito, che*
» *piaccia, e con ciò ponerſi in riſchio la ragione de' col-*
» *litiganti, vogliamo, che ſi debba da oggi avanti far*
» *detta buſſola in caſa, ed in preſenza del Preſidente del*
» *S.R.C. dal Segretario di det. Tribunale, ſenza che il me-*
» *deſimo poſſa eſiggere altro di quel che preſentemente*
» *ſi eſigge.* Et ſic in praxi ſervatur.

C A P. XXXIII.

De Subhaſtationibus.

S U M M A R I U M.

Venditio ſubhaſta quid ſit, & declaratur, num. 1.

Emens ſubhaſta, & pretium deponens cum ſolitis cautionibus, a nemine moleſtari poterit, etiam quod depoſitum perdatur, num. 2.

Emptor nemo ad publicas venditiones accederet, ſi ad pretium ſolutum iterum ſolvendum ſubjaceret, n. 3.

Venditio ſubhaſta facta ad inſtantiam anterioris Creditoris non poteſt ab aliis Creditoribus moleſtari, nec etiam per jus offerendi, num. 4.

Venditio, quæ ſit priore creditore non dimiſſo, emptorem non reddit ſecurum, & aſſignatur ratio, num. 5.

Venditio ſi ſit abſque inſtantia creditoris, tunc dicti prioris creditoris hypotheca non extinguitur, nu. 6.

Emptio ſi ſit per emptorem extraneum, inſtante anteriore creditore, emptor eſt ſecurus, ſecus ſi ſit per ipſum creditorem anteriorem, quia contra eum poſſunt creditores poſteriores jus offerendi exercere, num. 7. *&* vide num. 15.

Secundus creditor, qui poſtea rem poſſederit, adhuc poteſt moleſtari ab aliis creditoribus poſterioribus per jus offerendi, num. 8.

Quando bona ſubhaſta poſſunt avocari, hypotheca reviviſcit, & obſtat avocari volenti, num. 9.

Subhaſtatio licet fiat ad inſtantiam poſterioris creditoris, tamen ſi ex pretio extinguitur primus creditor, emptor eſt ſecurus, num. 10.

Emens ab hærede cum benef. l. & inventarii, etiam ſubhaſta ad inſtantiam creditoris primo venientis, eſt ſecurus, cum declarationibus, num. 11.

Cautela emptoris ſubhaſta, quæ ſit? num. 12.

Emens ſubhaſta, licet pretium ſolvatur poſteriori, eſt ſecurus, quando dicta ſolutio ſit cum expreſſo conſenſu ap-

anterioris, nam tacitus conſenſus non juvat, num. 13.
Emptor ſubhaſtæ a Fiſco diſtrahente, ſi creditor anterior eſt præſens, & tacens adhuc eſt ſecurus, num. 14.
Extraneus emens a primo creditore jure creditoris, tunc a ſecundo creditore moleſtari non poteſt, nu. 15. & vide num. 7.
Venditio jure creditoris quando facta intelligitur, n. 16.
Oblatio cum clauſula, ut jure creditoris intelligatur facta pro cautela ementis; datur formula, & advertimentum, num. 17.
Creditor anterior, qui non fuit auditus in venditione ſubhaſtæ, auditur in avocando pretio ſoluto creditoribus poſterioribus, & aſſignatur ratio, num. 18.
Emens ſubhaſta, quando pretium non ſolvitur anteriori creditori, licet præſenti, & tacenti, non eſt ſecurus, niſi fuerit admonitus creditor anterior, num. 19.
Debitor voluntarie vendens, licet pretium anteriori creditori ſolvat, tamen non eſt tutus emptor a jure offerendi creditori poſteriori competente, num. 20.
Debitor vendens in abſentia creditoris anterioris, & ſi pretium creditori priori ſolvat, non eſt tutus emptor a jure offerendi, & aſſignatur ratio, num. 21.
Emens ut ſit ſecurus, non ſolum debet pretium ſolvi creditori anteriori, ſed quod venditio ſit facta cum clauſula jure creditoris, num. 22.
Quando creditor rem, quam habuit inſolutum a debitore, alteri vendit, emens poteſt moleſtari a poſterioribus creditoribus jure offerendi, num. 23.
Creditor ſecundus emens a primo creditore, neque eſt ſecurus a jure offerendi a poſteriore creditore, imo etiam ab ipſo debitore, num. 24.
Oblatio abſque præſenti pecunia, ſed cum poteſtate concordandi creditores declarandos, an, & quando admittatur, & quando poteſt cum ſuo credito compenſari, num. 25.
Creditoris oblatio admittitur ſine præſenti pecunia, quando pretium vix ſufficit pro credito ſuo, ſed oblatio extranei non admittitur, num. 26.
Creditor præfertur extraneo licitatori, & poteſt offerre ſexta parte minus æſtimationis factæ, cum diſtinctione, & conciliatione DD. diſſidentium, num. 27.
Deciſio ad beneficium Vener. Monaſt. Monialium Divi Thomæ Marſici Novi, quod pro ſuo credito fuit admiſſum in ſubhaſtatione, deducta ſexta parte juſti valoris, num. 28.
Subhaſtatio requiritur in omni venditione, quæ fit prævio decreto Judicis, ut in ſtabilibus minoris, Eccleſiæ, Fiſci, Univerſitatis, & ſimilium, & in omnibus bonis in cauſa judicati vendendis, num. 29.
Subhaſtationes fieri debent tribus diebus intervallatis, num. 30.
Subhaſtatio mobilium quomodo fiat, datur praxis, num. 31.
Creditor, & etiam ultimus licitator poteſt emere pro ſexta parte minus, quando non reperitur juſtus emptor, tam in mobilibus, quam in ſtabilibus, num. 32.
Venditio ſubhaſta eſt nulla, quando adeſt læſio ultra ſextam partem, nam ſexta pars toleratur in ſubhaſtatione, num. 33.
Læſio quando eſt in ſubhaſtatione, tunc ſoluto debito cum expenſis, bona reſtitui debent ad beneficium debitoris, num. 34.
Fidejuſſor emens pignora ſui principalis, committit dolum, & proinde revocatur venditio, num. 35.
Emptio facta ſubhaſtæ per interpoſitam perſonam cum ceſſione in beneficium creditoris, tunc debitor ſoluto debito cum expenſis poterit bona recuperare, & ſic in omni caſu, quo ſervatus non ſit debitus ordo, num. 36.
Debitor quando non poteſt moleſtare emptorem, ſed ſolum habere recurſum ad pretium? num. 37. & vide num. 41.
Minoris pignora ſi ſint vendita, quando poſſit dicta venditio revocari, num. 38.
Creditor admittitur in ſubhaſtatione, imo præfertur extraneo, ſed quando emit per interpoſitam perſonam, tunc non acquirit dominium, ſed fructus extinguunt ſortem, cum declaratione dictæ concluſionis, num. 39.
Creditor ſecundus ſi eſt præſens in citatione, ad jus offerendi poſtea non admittitur, num. 40.
Debitori quando datur remedium ad pignus recuperandum, num. 41. & vide num. 37.
Offerendi jus quando non habet creditor poſterior, n. 42.
Creditor, ſi in ſubhaſtatione non reperitur juxtum pretium, ſeptem modos habet pro conſequenda ſatisfactione: quæ ſeptem remedia declarantur, num. 43.
Præmium ſolet concedi in ſubhaſtatione Fiſci, & Univerſitatis ad alliciendos emptores, num. 44.
Formola di offerta cautelata, con la formola de' decreti conſecutivi, ed avvertimenti, num. 45.
Altra formola, num. 46.

AN emens ſubhaſta amplius moleſtari aliquo modo poſſit ſuper re empta?

Hunc articulum late diſputat *Staib. cent. 1. reſol. 5. & cent. 2. reſol. 115.* ubi *n. 35.* dicit, quod

1 Venditio ſubhaſta eſt illa, quæ efficit emptorem tutum, ut ſuper re empta a quovis amplius moleſtari non poſſit, cum in ſui beneficium hoc privilegium de jure ſit introductum; ad quod puntualis eſt *Text. in l. fin. C. ſi propter publicas penſit.* ubi *in fine* hæc verba ſubnectuntur, ibi: *ſubhaſta diſtracta comparuerit: perpetuam emptionis accipiat firmitatem*; ponderando illa verba *perpetuam*.

Nam ſi poſſet aliquomodo emptor moleſtari etiam a priore creditore, hæc emptio ſubhaſta non haberet perpetuam firmitatem.

2 Unde in dicta *reſol. 5. cent. 1.* dictus *Staib. num. 6.* dicit, quod emens rei ſubhaſtæ, & pretium deponens, liberandum per Judicem creditoribus, qui comparuerint cum ſolitis cautionibus, non poterit moleſtari, nedum a poſterioribus creditoribus, ſed neque ab anterioribus, qui agere tantum poterunt adverſus creditores poſtuores, & eorum fidejuſſores, quibus fuit pecunia librata, quæ in locum prædictæ rei ſucceſſit.

Imo quod ſecurus ſit emptor, etiam quod pecunia depoſitata ſit deperdita, nec ex ea creditores ſint dimiſſi.

3 Ne emptor authoritate publica deceptus remaneat, contra *Tex. in l. 1. C. de his, qui veniam ætatis impetr.* & ſub hoc dubio nemo accederet ad publicas venditiones, quod eſſet maxime perniciosum, *l. ait prætor, alias l. ſi ſine §. quæſitum* juncta *l. ex cauſa in princ. ff. de minoribus.* *De Marin. lib. 1. reſol. 336.* diſtinguit duos caſus.

4 Primus eſt, quando venditio ſubhaſta ſuum habet effectum ad inſtantiam creditoris anterioris, tunc nullum dubium eſt hypothecas poſteriorum creditorum fuiſſe extinctas; ita ut nec etiam poſterioribus creditoribus jus offerendi competat, *l. cum prior ff. de diſtract. pignorum l. ſi a creditore, C. eodem, & l. 1. & 2. C. ſi antiq. credit.* & ſic deciſum teſtatur *Anna Puter allegat. 56.*

5 Secundus eſt caſus, quando fit ad inſtantiam alicujus ex poſterioribus creditoribus, tunc non cenſetur extincta prioris creditoris hypotheca, *l. 1. ff. de diſtract. pign.*

Nam ubi fit venditio priore creditore non dimiſſo, quamvis creditor ſecundus, qui de venditione fuit ſollicitus, moleſtari non poſſit, emptor tamen non erit ſecurus, quia benedicebit priori creditori contra creditorem illum agere hypothecaria actione, & habet electionem contra quemmalit agere, vel contra poſſeſſores, vel contra poſteriores, & eorum fide-

Digitized by Google

dejuſſores, qui pretium receperunt, *l. 1. §. quod ergo ff. de ventre inſpiciendo, de Marin. lib. 1. reſol. 336. nu. 1. Rota Romana apud Seraph. dec. 1233.*

Et concludit, quod *Text. in l. a Divo Pio, §. quod ſi res, ff. de re judicata*, admittit rei obligatæ diſtractionem, quæ fit a Judice inſtante ſecundo creditore, ſi prior creditor dimittitur, & non aliter; & rationem tradit J.C. ibid. *quia nibi videtur conditio ante rioris creditoris deterior fieri, ſuum conſequutura, nec prius jus pignoris dimiſſuri, quam ei fuerit ſatisfactum*, ſunt verba J.C. *in Tex. prædicto.*

Et concludit, quod per venditionem factam a Judice ſubhaſta, in cauſam judicati, non extinguitur jus hypothecæ primi creditoris, niſi ei fuerit ſatisfactum. & conſequenter dum hypotheca non reſolvitur, poterit illa actione experiri contra poſſeſſorem.

Et idem *Staib. in reſol. 5. num. 4.* dicit, ibi, *licet ego quoad anteriores creditores in judicio ſubhaſtationis non auditos, valde dubitem; imo contrarium in noſtris Tribunalibus ſervari video. ad quod videndus eſt Mangil. in tract. de ſubhaſtat. qu. 104. n. 1.* & ſic videtur concludere cum dicto *de Marinis.*

Et in dicta *cent. 2. reſol. 115. obſer. ad num. 8. & 9.* dicit, quod licet facta venditione ſubhaſta, cenſeantur hypothecæ aliorum creditorum extinctæ ex *Tex. in l. cum prior. ff. de diſtract. pignorum, l. qui a creditore C. eodem l. 1. & 2. C. ſi antiq. credit. pign. vendid.* quo caſu competit ſecundo creditori Jus offerendi, *l. 4. §. in venditione, ff. quibus modis pignus, vel hypothec. ſolvit. Ludovic. dec. 161. num. 1.*

Tamen dicta regula declaratur, ſeu limitatur quatuor modis.

6 Primo, ut procedatur inſtante priore, non autem ſi fuerit facta inſtante ſecundo, vel poſteriore creditore; nam tunc prioris creditoris hypotheca extincta non eſt, ex *Mangil. ſuper alleg. 1. & Revert. & de Marin. dec. 20. & Barth. ad Rodriquez de concurſu, & privil. credit. part. 2. art. 1. n. 109.*

7 Secundo limitatur dicta regula, ſi emptor fuerit extraneus, ſecus ſi fuerit creditor, quamvis anterior, quia tunc hypothecæ aliorum creditorum, licet poſteriorum, non ſunt extinctæ, & proinde etiam jus offerendi ſecundo creditori competit, & ſic deciſum refert anno 1705. in Banca Montanari.

8 Tertio limitatur regula, quod non cenſeantur extinctæ hypothecæ ſecundi creditoris, qui poſtea rem poſſederit; nam quoad effectum retinendi, ſeu excipiendi, ejus hypotheca non cenſebitur extincta per venditionem ſubhaſta factā ad inſtantiam creditoris anterioris, ſed de hoc idem *Staib. dubitat. 11. num. 10. obſerv. in d. reſ. 215.*

9 Quarto limitatur regula prædicta, quando bona poſſunt avocari quia tunc hypotheca reviviſcit, & obſtat avocari volenti, *Text. in l. ſi ſticum, 95. §. ſi creditor debitori, ff. de ſolutionib. Staib. dict. obſerv. num. 11.*

Recenſentur omnes caſus ad beneficium emptoris.

10 Primo, tunc eſt ſecurus emptor ſuper re empta, quando ſubhaſta fit ad inſtantiam creditoris anterioris, vel licet fiat ad inſtantiam poſterioris creditoris, tamen ex pretio extinguitur [illegible], & reſiduum liberatur aliis creditoribus [illegible] quia tunc eſt ſecurus, per tradita ſupra.

11 Secundus caſus, quando quis emit bona hæreditaria debitoris, vel a Judice, vel ab hærede, cum benefic. leg. & invent. & pretium fuit ſolutum creditori primo venienti, licet poſteriori, tunc emens eſt ſecurus, per *Tex. in l. fin. §. & ſi præfatam, [illegible] vero creditor [illegible] in fin. C. de jur. de [illegible] A. 1. Fabr. definit. 9. C. [illegible] Jud. poſſid. de Marin. lib. 1. reſolut. 336. num. 7.*

Et licet *de Franch. dec. 272. & 298. num. 10.* hoc dicat, tunc habere locum, quando creditor, cui fuit ſolutum, eſſe ſolvendo; Quia creditor anterior habet tunc actionem ad avocandam pecuniam a dicto creditore poſteriore. Et ideo non permittit moleſtari emptorem. ita tenet quoque *Barbat. de fid. [illegible] par. 1. cap. 8. num. 154. fol. 213.*

Tamen *de Luc. ad Franch. in d. dec. 298.* concludit contra *Franch.* ex doctrina *Cancerii var. lib. 13. cap. 2. de invent. n. 151. Velaſc. conſult. 52. Carac. de diſ[illegible] uſ. bonor. par. 1. qu. 58.*

Et ratio eſt, quia aliter emens ab hærede non eſſet ſecurus, ſi non poſſet fieri ſolutio cuilibet creditori, vel legatario, qui primo venerit, ſed deberet fieri omnibus ſimul, Quod eſſet contra expreſſam diſpoſitionem dicti *Tex. in [illegible] fin. §. & ſi præfatam C. de jure deliber.*

12 Sed diſtinctio *de Franch.* mihi videtur æquior, & amplectenda, ex ratione per ipſum aſſignata dicta *dec. 298. nu. 10.* ibi: *æquum eſt enim, quod poſſeſſor qui non poſſidet rem mihi hypothecatam, mihi ſolvat in ſubſidium, quando creditor, cui pretium eſt ſolutum non reperitur ſolvendo, ne ſine facto meo hypotheca extinguatur.*

Ex his diſce cautelam, quando emis, ut ſis curioſus, & diligens, ut pretium, vel ſolvatur anteriori, vel cum idonea cautione, in caſu evictionis.

13 Tertius caſus eſt, ut ſit ſecurus emptor, quando pretium licet ſolvatur poſteriori tamen creditor anterior conſentivit expreſſe; nam tacitus conſenſus non juvat; vel quando legitime fuit citatus, ut ſui pignoris jus exequeretur nec ſufficit citatio per proclamata in abſentes, & ignorantes, *de Marin. reſol. 336 lib. 1. num. 30. & ſeq.*

14 Quarto caſu eſt ſecurus emptor ſubhaſta, quando quis emit Fiſco diſtrahente, & creditor anterior ſit præſens, & tacens. Quia eſt ſpeciale privilegium Fiſci, ut creditor præſens, & tacens cenſeatur remiſiſſe pignus. ex *Text. in l. ſi hypothecas C. de remiſ. pignor.*

15 Quinto caſu eſt ſecurus extraneus emens a primo creditore vendente ſubhaſta Jure creditoris, tunc. n. non poterit per ſecundum creditorem conveniri Jure offerendi, *Cæſar Biſ[illegible] all. 35 Theſaur. deciſ. 157. num. 8. ex l. 1. C. ſi antiq. credit. Neguſ. de pignor. par. 1. membr. 5. n. 4. Anna conſ. 36. & 37. n. 5. de Georg. alleg. 6. col. fin. Franc. dec. 224.*

Nec obſtat *deciſ. 69. de Franch.* ubi fuit deciſum competere jus offerendi, ibi: *Sic fuit deciſum, quia emerat idem Creditor, ſecus quando non fuit idem creditor, ſed extraneus Jure creditoris*; tunc procedit deciſio de Franc. 224. & aliæ deciſiones, ubi ſupra.

16 Et venditio Jure creditoris tunc facta dicitur ex pacto adjecto in inſtrumento, quod debito non ſoluto, poſſit rem hypothecatam vendere, *Text. in tot. convenerit in prima ff. de pignor. act. l. ſi fundus §. fin. ff. de pignor.* cum aliis adductis per *Pariſ. conſ. 81. & per Caſſan. in conſuet. Burg. de rubr. 4. num. 315. fol. 205. Or[illegible] dec. 16. n. 1. in fine.*

Et ſub hac clauſula ſolet concipi oblatio, vz.

17 Conchè detta vendita s'intenda farſi jure creditoris anterioris in vigore del patto appoſto in beneficio de creditori. ita che li creditori non poſſano aver ricorſo ſopra dette terre, ma ſopra il prezzo, con dover promettere l'evizione, così per ragione di dominio, come dell'ipoteca, tanto evincendoſi tutto, quanto evincendoſi alcun corpo, tanto de' feudali, quanto de' Burgenſatici, comprati con titolo particolare incluſi, e deſcritti nell'apprezzo.

Et venditio, ut dicatur facta Jure creditoris anterioris, ſufficit, quod anterior cum aliis pro venditione inſtiterit, vel ſuper pretii liberatione comparuerit; nam receptione pretii cenſetur venditio approbata, *Marin. [illegible] §. 1. num. 47.* qui reſpondit, & de-

clarat *Ann.alleg.56.num.3.& num.29. Text. in l.ſi ex tempore, C.de remiſſ.pign.* & declarat *Mar. Carell. de donat.contempl.matrim.fol.187.n.64.lib.1.*& alios.

Et ſic in venditione fuiſſe deciſum in R.Cam.quod non ſit neceſſarium, ut ſpecifice creditor utatur Jure, & facultate ſibi conceſſa vendendi rem Jure creditoris, ſed ſatis ſit, quod concurrat, & ubi non concurrit creditor anterior, non poteſt dici venditio facta Jure creditoris anterioris, *d.Marcian.*omnino videndus.

18 Sexto caſu, eſt veniens creditor anterior, qui non fuit auditus, & petit aſſiſtentiam ſuper re obligata, quoties abſque colluſione, & rite fuerit facta venditio ſub haſta, ſolet S.C.decernere emptorem ſubhaſtationis non eſſe moleſtandum, ſed pretium a poſterioribus creditoribus eſſe avocandum.

Et ratio eſt, ut evitetur circuitus inutilis, & nova pignoris venditio, ut pluries deciſum refert *Altimar.ad Rovit.conſ.12.lib.24. ex Carleval.lib.2.tit.7.diſp.22.n.12.relat. a D.Marad. obſ.67.n.56.fol.261.*

Caſus, in quibus emptor ſubhaſta non eſt ſecurus in re empta.

19 Primo, quando quis emit rem pluribus obligatam, & pretium non ſolvitur creditori anteriori: Quia anterior creditor jus ſuum non amittit, licet præſens, & ſciens fuerit ſubhaſtationi, cum ex præſentia, & taciturnitate non cenſeatur remittere jus pignoris, niſi fuerit admonitus, ut ſui pignoris jus exequeretur, & non exequutus fuerit, *de Marin.lib.1.reſ.336.n.3. Marcian.diſ.15.tom.1.nu.32.* Fallit hæc concluſio in Fiſco diſtrahente, *Marcian. ubi ſupra D.Marad. obſerv.65.n.57. in fine, Gizzarel.ad Latrum dec.25. nu.17.de Marin.ad Revert.dec.242.n.2.*

20 Secundo, in caſu, quo non vendit ipſe primus creditor, ſed debitor diſtrahit in alium voluntarie, tunc licet pretium ſolvatur primo, tamen a Jure offerendi ſecundo creditori competente tutus emptor non erit, quia ejus hypotheca reſoluta non erit, per eundem *Tex.in d.l.cum prior ff.de diſtract.pignor. ibi.*

21 Si tamen debitor non interveniente creditore pignus vendiderit, ejuſque pretium priori creditori ſolverit, tunc emptori poterit offerri, in concordantibus *in l.pignoris C.de remiſ. pign. & l. ſi debitor C. de diſtract.pignor.Reg.Marcian.diſp.12. nu.10.* ubi aſſignat rationem; quia debitor cum ipſe vendit, nullo modo poterit creditoribus præjudicia inferre, nec facero, quin illa res tranſeat cum ſua cauſſa, & ſit extinctum onus hypothecæ.

22 Tertio, quando ipſe debitor rem pignoratam vendiderit primo creditori, vel ei inſolutum dederit, vel etiam ſi Judex illam primo creditori adjudicaverit. Quia eo caſu hypothecæ aliorum creditorum non fuerunt reſolutæ, cum creditor uſus non fuerit illa clauſula jure creditoris, ut ſupra, & ſic ea poteſtate ſibi ex pacto, vel lege attributa, ſed rem ipſam potius a debitore, vel a Judice accepit, tuendi pignoris cauſſa, quam dominium obtinendi, *d. l.1. §.cum autem C. ſi antiquior creditor, de Franch. dec.453.* & alii relati per *Reg.de Marin.lib.1.reſol.336.n.26.*

23 Quarto, quando quis emit a primo Creditore, cui per prius fuit illa res ab ipſo debitore vendita, vel inſolutum tradita. Quia eo caſu datur poſterioribus creditoribus jus offerendi, idem *de Marin.ubi ſupra, n.27.poſt Afflict.dec.16.& Urſil.n.4.& 5.*

24 Quinto, quando ſecundus creditor emit pignus a primo creditore, non erit ſecurus, quia potius ſervandi pignoris cauſſa, quam acquirendi dominium, intelligitur pecuniam priori creditori dediſſe, *l. cum poſterior, ff.de diſtract.pign.de Marin.ubi ſup. n.18.*

Ideo eidem offerri poterit, nedum ab alio poſteriore creditore, ſed etiam ab ipſo debitore, ut ibidem expreſſe deciditur.

Venditio ſubhaſta, quando eſt nulla.

25 Quando quis emit non præſenti pecunia; Quia oblatum pretium integre debet emptor deponere, ut dominium rei emptæ conſequatur, nec Judex poterit ei fidem de pretio habere, alias dicta venditio erit omnino nulla, *Staib.cent.2.obſerv.215.num.31.poſt Urſill.dec 358.num 4.*

Itaut nec unus nummus deficiat, *Staiban.ibid.nu.32.poſt Carpe. in tract.de oblat.par.2.qu.6.*

Et nullo modo admittendæ ſunt oblationes, cum poteſtate concordandi creditores declarandos per S.C. *Staiban.num.55.*

Fallit dicta concluſio.

Primo, quando oblatio cum poteſtate concordandi ſit conſentientibus creditoribus; & ratio aſſignatur a *Staib.num.52.* quia diſpoſitio *Text. in l.a Divo Pio, §. ſed ſi emptor ff.de re jud.* fuit introducta favore creditorum, quibus pecunia ſolvenda eſt, & proinde poterunt dicti creditores huic eorum favori renunciare, ſed non poterit Judex diſſentientibus creditoribus.

Infertur hinc, quod dum ad favorem creditoris eſt requiſita pecunia præſens, non poteſt per debitorem opponi hæc nullitas venditionis factæ pecunia non præſenti; Magnificus *D. Carolus de Airzio ad Latrum conſult.155.nu.46. ex Hodiern. controv.40.num.70.*

Secundo fallit, ſi creditor obtulit pro emptione rei ſubhaſtæ, quia tunc poterit oblatum compenſare cum ſuo credito.

Verum ſi pretium oblatum erit majus ſuo credito, tunc ſi reſiduum non depoſitaverit in aliorum commodum, erit nulla, venditio, & ita deciſum refert *Staiban.ubi ſupra num.46.*

26 Creditor enim eſt privilegiatus magis eſtraneo duobus privilegiis.

Primo, quia extraneus offerre debet præſenti pecunia, ut expreſſe diſponitur *in l. a Divo Pio §.ſed ſi emptor, ff.de re jud.* alias foret nulla dicta venditio, *Urſil.ad Afflict.dec.558.n.4.Ludov.dec.22.n.1.Caſtil.dec.7.Giurb.dec.53.Surd.conſ.168.Gratian.tom.1.cap.7.nu.6.Hodiern.dict.contr.40.*

Creditor vero abſque præſenti pecunia, nec cogitur deponere pretium ad inſtantiam aliorum creditorum, ſi demonſtrabit non ſufficere pro aliis; dicti Authores ubi ſupra.

27 Secundo Privilegio, quia creditor præfertur extraneo licitatori, *l.cum bona 16. de reb.auct.jud.poſſid.alias l.1.ff.de privil.credit.Carleval.de judic.par.2.lib.1.tit.3.diſp.1.n.7.Hodiern.contr.40.n.69.*

Et creditor poteſt offerre ſexta parte minus, quo appretiantur bona, ut ſic creditor, qui gravatur in accipiendo aliud pro alio, relevetur in ſexta parte. *Reg.de Marinis ad Revert.dec.453.num.5.& lib.2.reſolut.41.num.6.ex allegat.Conſil.Piſanelli ibidem inſerto, de Luca ad Franch. deciſ.588. in fine, Hodiern. conſ.40.num.66.*

Et Ill. D. Hieronymus Borgia Epiſcopus Tropeæ in tractatu rer.inveſt.jur.civil.tom.1.lib.7.cap.7. num.14. refert ſic obtinuiſſe; diſtinguens tamen, quod creditor eligens voluntariam adjudicationem in judicio aſſiſtentiæ, tunc nulla deducitur ſexta, ſed adjudicantur bona juxta appretium, ad tradita per *Afflict.dec.... de Franch.dec.120. Muſc.par.3.obſ.adjudicaverit n.18.Carleval.lib.1. tit.3.diſp.1.n.25.*

At quando datur res in locum pecuniæ creditori invito, æquum non eſt, ut creditor duplici onere oneretur, & deterioris conditionis fiat, quam extraneus emens, ex *Poſt. de ſubhaſt. inſpec.51. num.15. Sola ad decreta Sabbaudiæ lib.3. tit.39. de forma, ac ord.obſervand.in pignorib.ſubhaſt.gloſ.3.num.35.Julian. ad Statut.Reg.ſuper.b.adjudicatio, Surd.dec.30.*

9. num.

Digitized by Google

num.15. Feſe dec.88.num.26. Duran.deciſ.8.num.36. Card.de Luca,de cred. [illegible] .142. *num.11.Minnhl.* [illegible] *conſilt. in aliquibus §.1. ſub num.34.* quos citat, & ſequitur *R. Petr.tit.287. nu.82.*rejecto *Dom.Altim.* qui ad *Rovit.conſ.48. num.30.*dicit,quod in caſu,quo creditor teneatur rem debitoris inſolutum accipere non poſſit ſextam perlucrari, prout lucraretur extraneus emptor, repugnante *Authent.hoc niſi, C.* [illegible] *lut.* per quam ſuccurritur debitori non habenti pecuniam, nec rem mobilem, nec reperienti emptorem, ut poſſit offerre, quod creditor ſibi eligat meliorem fundum, quo caſu dicit *Text.quod facta per Judicium ſubtili ejus cauſa æſtimatione* [illegible] *poſſit;* & ſic creditor videtur cogi ad recipiendum rem ſecundum ſubtilem extimationem factam a Iudice abſque detractione aliqua. Et ejuſdem opinionis fuit *Pist. in l. ſi quando C.unde vi nu.490. Marc.* [illegible] *br.conſ.3.nu.46. Surd.deciſ. 318.n.10. Joan.Bapt.Corrala conſ. 9. n.1. Gratian.diſcept.116.n.16 Aleg.* [illegible] *conſ.62. num.1.*

Ego vero credo poſſe conciliari, quod opinio *Domini Altim.* & aliorum ejuſdem opinionis habeat locum in caſu per ipſum firmato, ubi vigore authenticæ *Hoc niſi*, cogitur invitus creditor ad recipienda bona immobilia de melioribus; ubi nona illa requiſita ſunt neceſſaria, ut præcedat diſcuſſio bonorum debitoris, & probetur impoſſibilitas ſolvendi in pecunia, & quod non reperiatur emptor ex machinatione creditoris, qui deterret emptores, in quo caſu bene dixit *Dom.Altim.* cujus ſcripta ab omnibus ſunt veneranda.

28 Opinio vero *Recentis de Marin.Bor* [illegible] & aliorum, fit etiam vera, & amplectenda, in caſu, quo creditor non elegit [illegible] [illegible] nem, ſed elegit viam ſubhaſtandi, & in quo non habet locum authentica *Hoc niſi*, ut in debito jurato, & in aliis caſibus, tunc certe æquitas ſuadet, ut ſextam lucretur, prout quilibet alius extraneus emptor.

Et ſic hoc anno 1702. [illegible] in S. R. C. [illegible] relationem Sapientiſſimi Domini D. Caroli Branc. [illegible] Regii Conſiliarii in cauſſa Venerab. Monaſterii Monialium Divi Thomæ Civitatis Marſi [illegible] contra Magnific. Nicolaum Saltano Terræ Bo [illegible] chi. Proceſſus eſt in Banca Rubini penes Scribam Antonium Florentinum.

29 Subhaſtatio requiritur in omni venditione, quæ fit præcedenti decreto, unde in ſtabilibus minorum, Eccleſiæ, Fisci, & Civitatis ſubhaſtatio requiritur, tanquam ſollemnitas neceſſaria, ita *Carlev. lib. 1. tit.3. diſp. 1. num. 9.* ubi multos allegat, & quoad bona minoris eſt *text. in l.* & *ſi ſine 8. §. quæſitum ff. de minoribus*, & ſentiunt relati a *Gratiano diſcept. forenſ. tom.3. cap. 479. ex num. 2. ad 8.* quamvis ipſe ab ea ſententia recedat ex *num.9.* quem [illegible] ſequitur *Rovit. in pragm.* [illegible] *ex num. 104. tit.de abuſu in ſcribendo ſublato*. Quartum tamen ſententiam falſam exiſtimat *dictus Car* [illegible] ubi ſupra, & etiam exiſtimat *Surdus conſ.49.ex num.19.lib.1.*

Et in aliorum bonis vendendis pro executione rei judicatæ, quod intervenire debeat ſubhaſtatio, ſignificat *Tex. in l.ordo C.de exequut.rei judicatæ*. Et extra hos caſus nil eſt conſtitutum, ut advertit *dict. Carlev.* ibidem, ſed fallit in mobilibus, ut infra.

30 Et decretum de vendendo fit, ut [illegible] latur res tribus ſubhaſtationibus præcedentibus. Quæ ſubhaſtationes fieri ſolent interpellatim, ita ut [illegible] dies intercedant inter ſingulas ſubhaſtationes. *G* [illegible] *ſup.part.2. cap.7. fol.56.Caravit.tit.170.num.11.* & *tit.180.nu. 1.per Tex.in l.ordo C.de exequut.rei judicatæ l.2.* & *fin.C.de fide inſtrum.*

31 Subhaſtatio in venditione mobilium pro judicato pignorum, quæ recipiunt functionem in genere ſuo, & ubi non cadit affectio, ut ſunt vinum, oleum, frumentum, laridum, caſeus, & ſimilia eſculenta, aut poculenta non requiritur; ſed ſat eſt in foro publico vendantur abſque præconio, ubi hæc vendi conſueverunt, vel adjudicentur creditori pro pretio communi currenti, quoniam harum rerum pretium manifeſtum eſt. Ita [illegible] *de proc ſſ.exequut.part.3.cap. 9.ex n.51.Peregr.de jure Fisci lib.6.tit.4.nu.14. Danhouderius de ſubhaſtat.cap.2.n.7.Bald.in l.1.nu.8.C.de propter publicas penſitationes*. Et harum rerum pretium probatur ex æſtimatione, qua publice emuntur, & venduntur illa hebdomada, *cap.9.de empt.& vendit.A* [illegible] *dec.316.n.7.Curſ.* [illegible] *491.*

Subinde [illegible] ubi ſupra *Peregrinus*, moribus receptum eſſe apud ſuos, ut iſta vendantur in publica ſubhaſtatione, unico tamen proclamate, niſi aliud res exegerit, & is uſus eſt tutior, ut concludit *Carlev. lib.1.* [illegible] *3.* [illegible] *p.1.num.9.in fin.* Et *Hieron.de Leo in dec.108. num. 13. in fin.* inquit, quod aurum, & argentum captum in executione rei judicatæ non opus eſt ſubhaſtatione, quia certum habent pretium, prout de [illegible] mia, quæ ſunt in commercio in loco judicii, & [illegible], quamvis ſtatutum, conſuetudo, vel ſtylus [illegible] et, ut omnia bona mobilia capta in executione rei judicatæ, aliter non vendantur, & idem ſubdit *Gratian.cap.479.n.20.* & *cap.814. nu.9.* & *10.Niger.de ſubhaſtat. cap.* [illegible] *§.20.nu.7.Hidieru.in contr.* [illegible] *cap.40.num.57.*

32 Cr[illegible] poteſt recipere pro ſexta parte minus, quo appretiantur pignora, & ultimus licitator adhuc habet hanc prærogativam, & hoc practicatur, quando non reperitur juſtus emptor in ſubhaſtatione; quod ſervatur tam in mobilibus, quam in veſtibus pretioſis. In aliis vero veſtibus non fit appretium, ſed liberatur [illegible] pretio, quod ad ſubhaſtationem reperitur in loco publico, ubi ſolitum eſt; ita *de Marinis ex Pi* [illegible] *alligatione inſerta lib. 2. reſol. 41. num.6.*

33 Juſtum pretium in ſubhaſtatione dicitur id, in quo non poteſt conſiderari læſio in ſexta parte, & è contra, ubi datur læſio in ſexta, tunc non dicitur juſtum pretium, *de Franch.dec.120.num.7. Urſill. dec.340. n.8.Nicol.ſol.* [illegible] *20.num.19.*

Et praxis Sac.Conſ.eſt, ut ſi fiat adjudicatio creditori, fiat pro juſto pretio appretiando per Tabularios Neapolitanos.

Si autem fiat venditio ſubhaſta, emptor lucrabitur ſextam partem, nam læſio in ſexta parte toleratur per Sacrum Conſilium, quando venditio fit ſubhaſta, *de Franc.* [illegible] *n.7 cit.dec.120.*

Subhaſtatio, ubi læſio intervenit ultra ſextam, eſt retractanda, & bona ſunt reſtituenda debitori, ſoluto debito cum expenſis, *Urſil.dec.240.n.8.de Franch. dec.120.* & *224. num.2. Muſcatel. lib.2. part.3. gloſ. venduntur num.54.*

Et melius hanc concluſionem explanat cum diſtinctione *Carlev. lib.1.* [illegible] *.3. diſp.24.ex n.1.* ubi quinque caſus diſtinguit, quibus venditio ſubhaſta annullatur, & bona ſubhaſtata reſtituuntur.

34 Et Primo ponimus, ubi pignora executionis venduntur [illegible] mala fide, ut quia in judiciali venditione intervenit læſio enormiſſima, aut ultra dimidium, aut ultra ſextam juſti pretii, aut non fuerint ſervatæ debitæ ſolemnitates, executio revocari debet, & bona reſtitui debitori, ſoluto debito cum expenſis, ſupradicti auctores, ubi ſupra, & probat *text.ex* [illegible] *in l.1.C.si vendit.pignor.agat.Neguſan. de pi* [illegible] *nu.28.*

C[illegible] tur itaque quod tam ſi peccat in juſtitia; quia ſubhaſtatio fuit facta cum læſione ultra ſextam, quam ſi peccat in ordine, vel ſollemnitate, vel erit ſuſpec[illegible] fraudis, vel malæ fidei in creditore, reſtituitur pignus; ſed ubi peccat in juſtitia reſtituitur pignus ſine fructibus, ubi in ordine, reſtituitur una cum fructibus & intereſſe, & demum erit Judicis arbitrio inſpectis circumſtantiis, providere, *Carlev.ubi ſupra.*

35 Se-

35 Secundus caſus erit, ubi [illegible] venduntur illi, qui eſt fide [illegible] m ſi ſint [illegible] ſolum [illegible] m de dolo, [illegible] ſolutum [illegible] cum fructibus, eum [illegible] fide [illegible] meus bona [illegible] communi [illegible] *de dolo, Iſſ* [illegible] *T.* [illegible] *59 §.Pau* [illegible] *l. Paulus 59.* [illegible] *de fidejuſſ.* [illegible] *b.2.*

36 Tertius caſus eſt, qu[illegible] executionis ſive in cauſſam judicati [illegible] creditorem executione non [illegible] & [illegible] facta, ut quia non ſit [illegible] ordo debitus, [illegible] omiſſa ſolemnit[illegible] ſubhaſtationis, [illegible] aut a[illegible]ctio, vel [illegible] bonorum [illegible] viliori pretio, cum læſi[illegible] pretii, ut facta eſt cum interventu ſuppoſitæ perſonæ ad licitationem, quæ creditori bona illa per ſubhaſtationem quæſita ceſſerit, [illegible] in quo caſu occurrit [illegible] præcipue [illegible] Tex. in *l. & qui, ubi imp[illegible] 10. C.* [illegible] *diſtract. pignor.* In omnibus his caſibus poterit debitor bona recuperare, tam apud eundem Judicem inferiorem, quam apud ſuperiorem, ſoluto debito cum ex[illegible] aut intereſſe. Ideoque aliqui dicunt [illegible] ultra quatriennium [illegible] *ita Carlev. ubi ſup. num. 7.* [illegible] *67. n. 10. Gam* [illegible] *40. Myſ* [illegible] *3. M.* [illegible] *Florent.* & alios.

Quartus caſus, quando pignora executionis venduntur, vel adjudicantur rite, & recte pro juſto pretio, & ſervatis debitis ſolemnitatibus, non poſſunt recuperari per debitorem, ita [illegible] *properandum* [illegible] *ſit autem* [illegible] *verbo* [illegible] *per Tex.* [illegible] *& Cyn.* [illegible] *num. 6. Bald. nu. 6. Sal.* [illegible] *num. 24. Fu* [illegible] *num. 4. Paulus num. 3. Alex. nu. 9. Jaſon n. 8. Carlev.* [illegible] *tit.* [illegible] *p. 24. ex n. 1.* ubi infinitos allegat, & reſpondet contra[illegible] ſententiæ.

37 Quintus caſus eſt, quando pignora rite venduntur tertio, tunc enim non revocatur venditio etiam ſi revocetur ſententia, cujus virtute facta eſt d. venditio, neque d. Tertius emptor reſtituit bon[illegible] & debitori [illegible] datur recurſus ad pretium [illegible] *de pignor. 2. par. membro 4. nu. 126.* [illegible] *Suaves* [illegible] *num. 7. de Franch. dec.* [illegible] *120. nu. 7. & dec. 660. Giurb. dec.* [illegible] *5. num. 14. & 15. Car.* [illegible] *b. 1. tit. 3. diſput. 24. num. 14. & diſput.* [illegible] *num. 13. circa finem* [illegible] *fol. mihi* [illegible] *30.*

38 [illegible] ta, & vendi[illegible] ſi [illegible] intereſſe [illegible] potius recuperare corpor[illegible] qui forſan cri[illegible] minoris bon[illegible] habere, tunc ſunt illi reſtituenda, etiam ſi [illegible] bonæ fidei emptorem; id ſtat[illegible] *ſi ex cauſa 16. ff. de minorib. Carl. lib.* [illegible] *tit. 3.* [illegible] *p. 24. n. 16.* [illegible] *ad Nicol. d. fol. 21. nu. 80.*

39 Subhaſtatio, quæ fit ad inſtantiam Creditoris ſuper bonis debitoris, habet privilegium, ut Creditor admittatur ad licitationem [illegible] quilibet extraneus, & poteſt pignus emere *l. 2. C. ſi in cauſ. jud.* [illegible] *in d. §. ſi pignore ver.* [illegible] qui [illegible] ſi licitat[illegible] *num. 5. Matthæus Coler.* [illegible] *executi*[illegible] *p. 1. 3. cap. 9. num. 87.*

Imo præfertur [illegible] *l.* [illegible] *16. ff. de rebus auth. Judic.* [illegible] *Credit.* ubi *Bart. & Cuman.* [illegible] leges, ita concludit *Carlev.* [illegible] *3* [illegible] *n. 7.*

Verum creditor ſi non [illegible] ora capta, quod facere poteſt, imo [illegible] alii extraneis, ſed [illegible] tetur, & poſtea ſtatim cedit d. ejus tert[illegible] omne ſuum jus creditori, tunc creditor [illegible] per interpoſitam perſonam non acquirit domin[illegible],

& per conſequens non lucrabitur fructus, ſed illi excomputabunt cr[illegible]m, & in ſortem excomputantur; eſt enim fraudis præſumptio; ita concludit *Carlev. lib. 1. d. tit. 3. di*[illegible] *2. n. 30.* ubi allegat *Clarum ex Tex. in l. & qui* [illegible] *cum l. qua ſpecialiter 9. C. de diſtr. pig.* [illegible] *& P*[illegible] *in praxi* [illegible] *4. par. cap. 3. n. 50. & Dida* [illegible] *in l. 4.* [illegible] *b. 3.* & alios; Et rationem aſſignat [illegible] pignus debitoris debet bona fide, & ſolemnit[illegible] ſi fieret fraus remedio, quod datum eſt debitoribus [illegible] *l. ult. C. de jure dom. impetr.* & ex [illegible] Nota, quia id pulchrum eſt, & ſæpe [illegible].

Contrarium vero tenet *Hodierna controv. forens. cap. 40. 67. & 79.* ubi dicit, quod diſpoſitio *dictæ l. ſi quis ſub* [illegible] *ff. de diſtract. pignor. &c.* Non procedit in pignore judiciali quando Judex vendit in cauſam judicati, quia tunc poteſt creditor emere per interpoſitam perſonam: ſed *dictus Tex.* procedit in pignore conventionali, & quando creditor habet in ſui poſſe pignus, & ipſe vendit, quo quidem caſu prohibitum eſt emere, etiam per interpoſitam perſonam, adeo ut emptio nullius roboris ſit, ut deciſum *in Rota* teſtatur *P*[illegible] *dec.* [illegible] *67. num. 4. poſt tract. de ſubhaſt.* & in eodem *tract.* [illegible] *2. num. 15.* vide latius apud *Hodier.* & cogita.

40 Creditor ſecundus quando fuit præſens in licitatione, tranſlato dominio, ad jus offerendi non admittitur, quia fuit culpa non licitando, ne rerum dominia ſint ſemper in incerto, ex addu[illegible] per *Theſaur. in dec. 27* [illegible] *118. n. 10.*

Et Creditor poſt[illegible] habet jus offerendi contra Creditorem [illegible] ſubhaſta, ſi[illegible] emat per ſe, ſive per inter[illegible] perſonam, *H*[illegible] *controv. forenſ. 40. num. 74.* ubi allegat *L. 1. C. ſi antiq. Credit. de Franch. dec. 69. n. 1.*

41 Debitori vero nullum datur remedium, etiam ſi ſit Creditor, ut pro abſoluto [illegible] *post Alex. & alios de jure offerendi* poſt ejus [illegible] *num. 29.* ſed dicit demum *dictus Hodiern.* quod de [illegible] itate dicti articuli videatur *Merlinus cap. 69. num. 6.*

Sed *dictus Hodiern. num. 7* [illegible] concludere juxta primam opinionem [illegible] dum allegat *Conſiliar Arias de Meſa lib.* [illegible] *cap. 8. n. 10.* ubi exiſtimat diſpoſitionem [illegible] ſecundus, reſtringendam eſſe [illegible] qua loquitur, cum ſupponitur Creditor pignus [illegible], non autem in caſu, quo re [illegible] hasta jure dominii ſit adjudicat[illegible].

Offerendi jus neque debitor habet, quando fuit præſens, ut ſupra, ex dictis per *R*[illegible] *de ſubhaſt. in fine.*

42 Offerendi jus neque habet ſecundus Creditor, quando primus vult ſatisfi[illegible] pecunia, *Ceſar Biſogn.* [illegible] *35. n. 5. ex L*[illegible] *24.* [illegible] *13. & de Ponte conſ. 19.* [illegible] *ol. 2.* ubi [illegible] ponit [illegible] *1. dec. 91.*

Offerendi jus neque habet ſecundus Creditor contra extraneum emptorem ſub haſta jure Creditoris, *Theſaur. dec.* [illegible] *57. num. 8.* per *Tex.* in *l. 1. C. ſi antiqu. Creditor. &* [illegible] *37. de Georg. alleg. 6. Ann. alleg. 56.* [illegible] *Franch. deci.* [illegible] *224.* Nec obſtat *deciſio 69.* [illegible] in: quia ideo fuit deciſum competere jus offerendi, quia idem Creditor emerat, ut [illegible] extraneus, *Ceſ. Biſ.* [illegible] *alleg. 35.*

43 [illegible] bonis debitoris, ſi non reperiatur pretium per Sac. Conſ. arbitratum [illegible] *in l. a divo Pio §. ſi pi*[illegible] *ff. de re judic.* qua[illegible] Creditor[illegible] eſt [illegible]; duas [illegible] addit *Ma*[illegible] *adjudicantur a num. 6. ver.* [illegible] & ſeptem [illegible] *Sanfelic. dec. 112.* [illegible] de [illegible] cum nulla [illegible] ſuccurrendum [illegible] ex eo, quia creditor licitari poteſt; ut quilibet alius.

Et

Et creditor poteſt opponere in ſubhaſtatione, quod pretium oblatum per licitatorem, non eſt juſtum, ideo adjudicentur bona creditori pro juſto pretio, *de Marin.lib.2.reſol.42.num.4.*

Subhaſtata bona debitoris capta in cauſſam judicati, ſi non reperiatur emptor, qui juſto emat pretio, non venduntur viliori pretio; ſed debet Creditor ſibi illa bona adjudicari facere juſto pretio, & ſic præcedente æſtimatione expertorum, *Text.in l.vetuſtiſſ.§.ult.C.de jure domin.impetrand.* ibi. *Ut quod Judex ſuper hoc ſtatuerit, hoc in æſtimationem pignoris obtineat, in l.1.C.ſi in cauſam judicati pignus captum ſit; Afflict. in dec.358. num.5.verſ.quarta ratio,& in deciſ.368.num.2. verſ.& hoc ſi ſecutum eſt appretium*; tunc translatum dominium tenuit, cum appretium ſequutum fuerit. & non ſequuto appretio jure Creditoris poſſidere non poteſt per *d. l. vetuſtiſſimam*, & in dubio præſumitur potius loco pignoris, quam dominii transferendi Creditori fuiſſe adjudicata, ex dictis per eundem *Afflict.dec.373.num.2.verſ. nec conſtabat*, & per *Vinc. de Franch.dec.69.& deciſ.450.n.3.* ita hæc omnia *Sanfelic.dec.118.n.3.*

Nam *gloſ. in l.a divo Pio §. ſi pignora verſ.addicantur ff.de re judic.* quatuor ponit remedia, ex quibus ad venditionem pignorum captorum in exequutionem ſententiæ deveniri poſſit.

Primum, quod Creditor poſſideat jure pignoris, quo caſu non requiritur aliqua æſtimatio, quia fructus in ſortem computantur, *Hodiern. in contr. for. cap.40.num.47.*

Secundum, quod Creditori addicantur pro quantitate debita, tam ſi Creditor eligat ſibi pignus inſolutum dari, quam ſi per dolum debitoris emptor non inveniatur, ex traditis per *Surdum in conſ.256. num.7.in fine,& Merlin.lib.2.contr.68.& 69.& Fab. de erroribus prag. decad.56. errore* 2. dicit verum ſenſum *dicti §.ſi pignora*, eſſe, ut bona Creditori addicantur, pro quantitate debita, non pro minori, ut advertit *Hodiern. dicta controv.40. num.* 49. rejecta *gloſ.in d.§.ſi pignora, & Paul.de Caſtro num.2.* dicentibus, quod ubi per dolum debitoris emptor non inveniatur, rogatur Judex bona aſſignare, & Creditori pro ſuo credito addicere, abſque aliqua æſtimatione, ex eo, quia ſicut Creditor inſolutum pignus pro toto credito, quando minus valet, accipere cogitur, ita pariter accipere poſſe conveniens erit, quando ejus valor excederet, & ſequuta evictione habet regreſſum contra Principalem debitorem, *Muſcat. gloſ.adjudic.n.6.per text.in l.ſi præſid um C.de evict.*

Tertium remedium (quod apud omnes tutius eſt) ſi Creditor vice extranei emptoris pignora ipſa licitetur, & emat, juxta *text. in l.2.C.ſi in cauſam Judic.* quo caſu jure ſtatutum non reperitur æſtimationem eſſe de forma, & ſubſtantia addicationis, quæ fit Creditori, juxta *text.in d.§.ſi pignora,& in l.2.& 3. §.fin.C.ſi in cauſam Judic.l. ordo C.de execut.rei judic.*

Cum pro ſubhaſtationis faciendæ forma, & ſubſtantia duo tantum conſtituat Imperator *in d. l. ordo §.* quod fiat in loco publico, & non ſemel, ſed pluries, interjecto temporis intervallo, ut concludit *Bart.in l.licitatio num.2.* quicquid aliter ſentiat *Salycetus in d.l.ordo*, ita *Hodien.in controv.for. cap.40.n.50.*

Quartum remedium, quod impetretur a Principe dominium quando debitor per dolum efficit ne emptor inveniatur *ad tex.in l.ult.C.de jur.domin impet. l.fin.C.ſi in cauſ.judic.*

Quæ dominii impetratio ſatis differt ab adjudicatione, vel inſolutum datione per Judicem facta, ut advertit *Arias de Meſa lib. 1. variarum cap.7.nu.7. Hodiern.ubi ſupra Muſcat. ubi ſupr.*

Subhaſtatio enim fuit inventa, ut fraudibus obviaretur, & ne res in debitoris præiudicium viliori pretio vendatur, *Bal.in rub.C.de fide inſtrum. & jure haſtæ fiſc.lib.*10.interpretando verba ejuſdem *rubrica verſ.concludens.*

Subhaſta venditum ob id dicitur, quia factum ſub rectitudine, ſumpta metaphora ab haſta, quæ recta eſt ſymbolum Juſtitiæ, ut ex *Bovadill.* dicit *Fontan. de pact.nupt.clauſ.4.gloſ.10.par.2.n.96. Niger de ſubhaſtat.cap.2.§.3.num.9.& 10. & de laud. lib.2.qu.14. in princ.Seraph.dec.358.*

Et ſubhaſtationis ſolemnitas tanti momenti eſt, ut ex ea omnis purgetur fraudis ſuſpicio; nam per eam inveniuntur, & alliciuntur emptores, adeout ex ſubhaſtatione juſtum arguatur pretium, & non poteſt habere æquior ratio æſtimationis, & valoris rei, quam per ſubhaſtationem, *Hodiern. controv. forenſ.cap.40.num.73 Gratian.cap.245.num.28.Coler.de proceſ. execut.par.3.cap.9. nu.11.* & alii congeſti per *dictum Hodiernam ubi ſupra.*

Quintum, ſi Emptor non inveniatur, etiam ſine dolo, & calliditate Creditoris, poterit Creditor adjudicationem impetrare a Judice, *Muſcat.in d. gloſ. adjudicantur, num.10.d.l.ordo C.de ſent.rei judic. & l.a Divo Pio, §.ſi pignora ff.de re judic.*

Sextum remedium, ut Judex adjudicet pignora victori pro juxta æſtimatione, *Muſcat.loco cit.n.11.*

Septimum remedium poſitum a *Sanfelice*, eſt, ut creditor licitetur, ut quilibet extraneus.

44 Præmium ſolet concedi a Regio Fiſco in licitatione rerum fiſcalium, ſi vendantur, vel locentur.

Sic etiam in licitationibus rerum Univerſitatis ad alliciendos emptores, vel Conductores, quod vulgo dicitur *reincanto. Muſcatell.in prax. lib.2. part.3.gl. venduntur num.74.Ferrett.de gabell.num.267. Antonin.de Amato lib.2.reſol.fin.& 38. par.5.§.13.Poſt.de ſubhaſt. inſpect.51.* & ab Hiſpanis dicitur *Prometidos, Lar.par.1.allegat. fiſc.cap.29.*relat. a *Bernardino Manerio de numerat.per Focos tit.4.§.2. n.68. fol.22.*

Adde *Foller.in prax.5. de adminiſtr. Univerſ. cap.6.num.21.de Roſa in prax.civil. decret. cap.2.nu.26.* qui dicit, lucrum appellari, quod ex pecunia oblata in licitatione promittitur ei, qui ſuperimponit, & pluſquam alius offert, & *Carlev. lib.1. tit.1. diſp.8.* dicit ſe practicaſſe ſæpius in Civitate Aſtigitanæ in Bætica Provincia, dum erat Adminiſtrator Gabellarum illius Civitatis, cum ſit mirabilis modus ad alliciendos licitatores.

Sed dubium, & controverſum eſt in venditione pignorum captorum in cauſſã judicati ad ſatisfaciendos creditores. quia dicitur lucrum eſſe præjudicium, & gravamen debitoris, qui eſſet dominus rei venditæ, vel locatæ, & eſt præjudicium Creditorum, in beneficium quorum quantitas pretii cedere debet, *Carlev.ubi ſupr.*

Sed mihi videtur dubium ceſſare, dum lucrum, ſive præmium cedit in utilitatem Domini, & creditorum, & non in præjudicium, &c.

45 *Formola di offerta alla compra ſubbaſta molto cautelata eſtratta a proceſſu creditorum q.Vincentii, & aliorum de Sanſeverini fol.* 404.

Io ſottoſcritto avendo inteſo, che per ordine del S.C.ad iſtanza de' creditori delli qq.Giuſeppe, ed altri di Sanſeverino ſi procede alla vendita di una caſa con più, e diverſi membri, che fu di detti qq.di Sanſeverino ſita in queſta Città di Napoli, e proprio contigua alla Chieſa di Santo Arpino, ed altri a Forcella, apprezzata d'ordine di eſſo S.C.dal Tavolario Pietro Dapuzzo per docati mille ottocento cinquanta.

Offero per la compra di quella, o per perſona da me nominanda per franca, e libera di ogni peſo, cenſo, rendito, ſervitù, laudemio, jus Tubitiæ, jus di Maſtrod'atti, Scrivano, Segretario, ed ogni altra, e qualſi voglia ipeſa, e con tutto l'intiero ſtato, prerogative azio-

azioni, etiam con poteſtà di reintegrare, e di quel modo, che meglio quella è ſtata tenuta, e poſſeduta per li paſſati poſſeſſori, e dalli detti qq. de Sanſeverino, con la promeſſa della defenſione, ed evizione generale, così di ragione, come di fatto da tutti uomini, e perſone, docati mille, cinquecento cinquanta.

Quali prometto depoſitarli ſubito, che a me, ovvero alla perſona nominanda ſarà conſegnata la vera, reale, e corporale poſſeſſione di detta caſa.

Ed in tempo del depoſito predetto faciendo delli detti docati mille, cinquecento cinquanta, detto prezzo ſia liberato alli creditori predetti anteriori, e poziori, inteſi tutti gli altri creditori, ed intereſſati ſopra di quella.

Ed a chi ſarà liberato detto prezzo debbia cedere translative, & non extinctive tutte le ſue ragioni, Ipoteche anteriori, e privilegiate, che in qualſivoglia modo, e per qualſivoglia cauſa gli competono, e poſſono competere etiam di altre cedute, libere però, e ſenza riſerva alcuna; e ferme rimanenti dette ceſſioni, fatta che averanno la retrovendita de' loro capitali, a beneficio di eſſo offerente, o perſona da eſſa nominanda, e quietanza di terze da notarſi nella margine delli loro ſtrumenti di credito, ed oſſervate ſaranno tutte le condizioni, e vincoli de' loro crediti, nelli teſtamenti, e codicilli de' creditori morti, nelle ceſſioni, o aſſegnamenti, da dove dipenderanno detti loro crediti, acciò il danaro vadi legittimamente pagato, con fare menzione, che ſono ſoddisfatti de' loro crediti con proprj denari del compratore di eſſa caſa, da ſtarſene a fede, cioè delle retrovendite, caſſazioni di ſtrumenti de' Notari, che averanno quelli ſtipulati, o conſervatori di loro ſcritture, e delli adempliment i de' vincoli, a fede delli Notari, che averanno fatte dette ſcritture, o conſervatori di eſſe.

Con patto, che quelli capitali, che ſaranno vincolati per convertirſi in ricompra per l'evizione di detta caſa, che le compre ſi facciano con conſenſo, e ſaputa di eſſo offerente, o perſona da eſſo nominanda per futura cautela.

Purchè detto conſenſo non induchi approvazione alcuna, e con patto, che detti creditori, a chi ſarà liberato detto prezzo, debbiano dare idonea, e ſufficiente pleggiaria da pigliarſi per uno delli Maſtrod'atti del S. C. in capite, e non per affittatore a loro riſico, e pericolo, di reſtituire detto denaro in ogni caſo di evizione, o moleſtia, etiam ante damnum paſſum ſopra tutta detta caſa, o parte di eſſa tanto per ragione di dominio, o ipoteca, quanto per qualſivoglia altra cauſa, che ſuccedeſſe detta evizione, etiam per imperizia di Giudice, o fatto di Principe, e di detta vendita ſe ne debbiano ſtipulare pubbliche cautele, con tutti li patti appoſti nella preſente offerta, e con la promeſſa dell'evizione generale, ed altre clauſole ſolite ſtenderſi a conſiglio del Savio.

Con patto, che detta caſa s'intenda venduta jure creditoris anterioris, acciocchè s'eſtinguano tutte l'ipoteche, e ragioni de' creditori anteriori, e poſteriori, ed in ogni caſo, che compariſſe altro creditore, o perſona intereſſata non poſſa mai aver ricorſo ſopra detta caſa, ma ſolo ſopra il prezzo di eſſa, e contro a chi ſarà liberato detto denaro, e ſopra le pleggiarie date, e ſenza jus offerendi.

Con patto eſpreſſo di ritenerſi la ſeſta, come offerente alla candela, e con altre clauſole apponende nel depoſito faciendo; E così offeriſco, e non altrimente, valitura la preſente per giorni venti da oggi. Napoli, &c.

Die 2. menſis Junii 1663. Neap.

Per Dominum Regium Conſiliarium Eraſmum de Ponte cauſæ Commiſſarium fuit proviſum, & decretum, quod infra dies 8. procurent creditores meliorem oblationem, alias providebitur &c. necnon procedatur ad diſcuſſionem relationis creditorum qu. Alexandri Sanſeverini, hoc ſuum, & intimetur.

De Ponte.
Mongellus.

Die 16. Junii 1663. Neap.

Per Dominum Regium Conſiliarium Eraſmum de Ponte cauſæ Commiſſarium fuit proviſum, & decretum, quod retroſcripti creditores ſervata forma alterius decreti infra alios dies ſex procurent meliorem oblationem præciſe, & peremptorie, alias termino elapſo providebitur, quod accendatur candela ſuper oblatione in actis præſentata, hoc ſuum, & intimetur.

De Ponte.
Mongellus.

Die 30. menſis Auguſti 1663. Neap.

Per Dominum, &c. audito Magnifico Curatore Vincentii Sanſeverini, & Magnificis Advocatis creditorum quondam Alexandri Sanſeverino, fuit proviſum, & decretum, quod accendatur candela in Aula Sacri Conſilii ſuper oblatione in actis præſentata, ad finem providendi, hoc ſuum, &c. De Ponte.

A 5. Settembre 1663. Neap.

Io Gio: Franceſco Cimino incantatore del S.R.C. fo fede eſſerſi ſubaſtata con candela allumata dentro la Ruota del Signor Conſigliero Paulo Staibano in preſenza ſua ed altri Signori Conſiglieri di detta Ruota per la vendita della caſa, che fu del quondam Orazio, & Aleſſandro, ed altri di Sanſeverino ſita a Forcella, e quella eſtinta, è rimaſta al Ven. Monaſtero di S. Arpino per ducati 1650. con ritenerſi il prezzo del cenſo, ed altre condizioni. ſervata la forma dell'offerta in actis preſentata dall'Attuario Paulo Mongello, ad finem providendi, & in fidem, &c.

Ciminus incantator S.R.C.

Dicitur in decreto *ad finem providendi*, ideſt ad finem iterum accendendi candelam; & elapſo ſpatio octo dierum, vel circa, fit decretum, quod iterum accendatur candela ad finem liberandi, ideſt rem trahendi, & liberandi ad beneficium licitatoris, & hæc ultima accenſio dicitur *a tutta paſſata*.

Solet quoque prima vice accendi candela ad finem liberandi, ideſt *a tutta paſſata*, quando in prima licitatione multi concurrunt, ne ex dicta multorum æmulatione perdatur illud augmentum, ſi ita Judici expediens videbitur, & ita practicari teſtatur *D. Conſ. Roſa in prax. civil. decret. cap.* 1.

Vel ſolet fieri decretum, quod viſa compariſtione, & oblatione intimata *fol.* recipiatur dicta oblatio cum infraſcriptis moderationibus, v3.

46 *Altra formola d'offerta.*

AVendo inteſo io ſottoſcritto, che per ordine della G. C. della Vicaria, e Sign. Giudice Barnaba ad iſtanza delli creditori dell'eredità del quondam Leonardo Maſtrone, ſi procede alla vendita di due pezzi di territorio di capacità di moggia ſette, quarte quattro, e quinte quattro, ſite nelle pertinenze del Caſale di boſco, e proprio nella contrada detta la Vagnola, uno di eſſi di capacità di moggia cinque, quarte otto, none quattro, e quinta una dalla parte ſiniſtra, cioè verſo l'entrata della Torre dell'Annunziata poco di ſopra mediante via, che lo divide dal giardino del Monaſterio di S. M. di Coſtantinopoli, e S. Tereſa de' RR. PP. di Monte Oliveto, e confina da Oſtro con la detta via pubblica, da Occidente in parte via pubblica, e nel reſto li beni di Gio: Battiſta Matrone, da tramontana col territorio, che appreſſo ſi deſcriverà, poſſeduto dall'Illuſtre Duca di Laconia, e da Levante con li beni di Giuſeppe Scognamiglio, e conſiſte in una pezza di terra quaſi quadrilatera di vite glianiche, e maſtine, con un baſſo dentro coverto a lamia a goveſa, per riponerci vini, che ſi fanno in detto territorio, apprezzato dal Magnifico Tavolario Gallarano

no per ducati 935. tt. 2.6. e l'altro a lato al ſuddetto territorio di capacità moggio uno, quarte cinque, e none cinque, quinte tre, ſito nel medeſimo luogo, e confina da oſtro ſenza ſiepe, nè altro lemite coi predetto territorio, da tramontana con li beni di Scipione di Morco, e da Ponente con li beni di Gio: Battiſta Madrone, e conſiſte in una pezza di terra molta più lunga, che larga ſenza ſiepe d'intorno vitata di glianiche, e mattine con pioppi, apprezzato per ducati 242. grana 14. che in uno fanno la ſomma di ducati 1177. tt. 3. ed 2. dalli quali deducendone ducati 390. tt. 2. e 10. per lo cenſo perpetuo di annui ducati 19. tt.2.12.$\frac{1}{2}$ de'quali ſi pagano ducati quattro tt.4.e 10. alli predetti RR. PP. Olivetani di Boſco, e li reſtanti ducati quattordici tt. 3. 2. alli Real Monaſterj di S. Chiara, S.Maria Maddalena, e S.Maria Egiziaca di Napoli, reſta il prezzo delle ſuddette due partite di territorio per ducati ſettecento ottantaſette, e grana 11. una con det. peſo di cenſo d'annui ducati 19. 2.12.$\frac{1}{2}$ e per franche, e libere da qualſivoglia altro peſo, ſervitù, laudemio, che reſta a peſo di detta eredità, patto di retrovendendo, ed altro, come appare dall'apprezzo fatto a'21. Luglio 1716. per detto Tavolario Gallarano, offero comprare detti territorj per perſona da me nominanda con tutto l'intiero ſuo ſtato, nell'iſteſſo modo, e forma, che ſta preſcritto in detto apprezzo *fol.85.& 86.* con tutte le ragioni, ed azioni, che a detta eredità di detto quondam Leonardo Matrone ſpettano, ed appartengono tam de jure, quam de facto, & conſuetudine, aut præſcriptione, e con facoltà di reintegrare qualſiſia porzione, ragione, azione, ſervitù, o prerogativa, che in qualſivoglia modo compete, o poteſſe competere alla detta eredità di detto quondam Leonardo toccante allo ſtato di detti territorj, conchè per cauſa di detta reintegrazione non ſi poſſa pretendere aumento alcuno di prezzo; benchè foſſe per ragione di enormiſſima leſione, o per altra qualſivoglia cauſa, ducati ſeicento cinquantaſei, che viene ad eſſere il giuſto prezzo, dempta ſexta, che fu apprezzato dal Magnifico Gallarano, per franchi, e liberi da qualſiſia alienazione, ipoteca, cenſo, laudemio, eccetto ſolamente il ſuddetto annuo cenſo di ducati 19.2. 12.$\frac{1}{2}$ dovuto, come di ſopra alli ſuddetti Monaſterj de'PP.Olivetani, S.Chiara, S.Maria Maddalena, S. Maria Egiziaca, deſcritto nel ſuddetto apprezzo, e franchi, e liberi di laudemio, legato, e fideicommiſſo ſopra di eſſi forſe fatto, ancorchè veniſſe il peſo ex natura rei, che ſiegue ipſo jure il poſſeſſore, con eſſere tenuta la perſona da me nominanda fare il depoſito di detti ducati 656. ſubito li ſarà conſegnata la vera, reale, e corporale poſſeſſione di det. territorj, o franchi, e liberi da tutti, e qualſiſiano deritti doveranno pagarſi per l'effetto predetto, così di Maſtro d'atti, Notaro, Magnifico Tavolario, Scrivano, jus Tubittæ, Portieri, ſuggello, ed ogni altra ſpeſa, che biſognaſſe farſi, anche per la conſegna del poſſeſſo di detti territorj, quali ſpeſe tutte ſi debbiano dedurre dal prezzo, che ſi depoſitarà dalla perſona da me nominanda, e ſia lecito alla medeſima ritenerſeli dal prezzo ſuddetto non ritrovandoſi depoſitato, ovvero eſſendoſi fatto il depoſito di farſeli liberare, e reſtituire dalla perſona, a chi ſi ritrovaſſe forſe pagato, e s'intenda promeſſa a beneficio di detta perſona nominanda la defenſione, ed evizione generale, così de jure, come de facto, etiam ante damnum paſſum in ampliſſima forma, con le clauſole, e cautele a conſiglio di ſavio, e ſi debbia rifare a beneficio di detta perſona nominanda qualſiſia evizione, o peſo, che uſciſſe ſopra di detti territorj con tutti danni, ſpeſe, ed intereſſi dal prezzo, che forſe non ſi trovaſſe pagato, e ritrovandoſi pagato ſia lecito alla detta perſona da me nominanda ripeterſelo dalla detta eredità, e da qualſiſia altro creditore comparſo, o che forſe compariſſe in appreſſo in eſſa G. C. ed otteneſſe la liberazione del prezzo ſuddetto, di detti territorj; quali meglio li parurà, e piacerà, anche anteriore, e poziore, e da'loro pleggi a ſua elezione, con poteſtà di variare, rivariare, quante volte gli piacerà, ſenza, che poſſano opponere, che debbia detta perſona da me nominanda prima farſi reſtituire il denaro dalli creditori poſteriori, e che ſi debbia evitare il circuito inutile, o altra qualſiſia eccezione, o privilegio, alli quali debbiano detti eredi eſpreſſamente rinunciare, e con l'accettazione della preſente offerta s'intenda da loro eſſerli eſpreſſamente rinunciato, della quale vendita ſe ne debbia ſtipulare pubblico iſtrumento per l'incantatore a nome di eſſa G. C. e della detta eredità, e ſuoi creditori, ſecondo la forma della preſente offerta; e ſe per negligenza, o altra qualſiſia cauſa ſi tralaſciaſſe di fare detto iſtrumento, quello s'intenda, e s'abbia per fatto, ed operi, come ſi foſſe fatto, ſecondo il tenore della preſente offerta, e detta vendita s'intenda fatta jure creditoris anterioris, con l'eſenzione di tutti gli obblighi, ed ipoteche, quali forſe fuſſero ſtate acquiſtare da altri ſopra detti territorj, & quatenus aveſſero, o poteſſero pretendere le loro ragioni, debbiano correre ſopra del prezzo di quelli, ed avocarlo dalle perſone, alle quali ſarà ſtato liberato, ſenza punto moleſtare la perſona da me nominanda per la compra di eſſo, quali ducati 656. debbiano liberarſi a detta eredità, ſeu a'creditori, che ſono comparſi, o forſe compariſſero in eſſa G.C. della detta eredità poziori, ed anteriori, che tengono ipotecati detti territorj, precedente graduazione di quella, con decreto di diſcuſſione di eſſa G.C. ſeu ſuo Signor Giudice, che abbia fatto paſſaggio in coſa giudicata, inteſa la perſona da me nominanda, quali Creditori per la liberazione ad eſſi facienda debbiano dare idonea pleggiaria di fare i di loro crediti poziori, ed anteriori ſopra detti Territorj, ed in caſo di ſemplice moleſtia, che forſe s'inferiſſe a detta perſona nominanda ſopra detti Territorj ad iſtanza di qualſivoglia pretenſore, e per qualſivoglia cauſa, ſiano dd. Creditori, a'quali ſarà ſtato liberato il prezzo di quelli, tenuti ſubito reſtituire, e pagare alla perſona da me nominanda le quantità riſpettivamente ad eſſi liberate, colla facoltà di potere in detto caſo non ſolo incuſare le pleggiarie, ma anche di poterſi avocare li denari d'eſſi Creditori ancorchè anteriori; quali Creditori ſiano tenuti fare ample ceſſioni a beneficio di detta perſona nominanda di tutte le loro ragioni, ed azioni translative, & extinctive, ſenza la clauſola dummodo non officiat, &c. affinchè ſubentri in luogo, privilegio, e grado di eſſi Creditori, ed avvalerſene tam ad finem tuendi, quam agendi. E rate manentino le dette ceſſioni, e ſenza pregiudizio di eſſe, fatte che averanno l'eſtinzione, e retrovendite, e quietanze de'loro crediti di capitale, e terze ſeu intereſſi per mano del magnifico Notar Antonio Niccolò Mazzeo, e da notarſi nelle margini delle ſcritture, ed iſtrumenti de'ſuddetti loro crediti, con oſſervarſi tutte le condizioni, e vincoli forſe appoſte nelle cautele, con le quali rappreſentano, ed hanno acquiſtati detti loro crediti, e fatto, che ſarà per det. perſona nominanda il depoſito, il denaro reſti a riſico, pericolo, e fortuna di detta eredità, e ſuoi creditori; tutto s'intenda per patto ſpeciale, ſenza del quale non ſi farebbe fatta l'offerta ſuddetta; e nominato, che averò la perſona per la compra di detti territorj, Io ſottoſcritto non ſia tenuto a coſa alcuna, &c. Nap. 12. Ottobre 1716.

Io Dottore Niccolò Santanello per perſona nominanda offero nel modo, come di ſopra, e colla poteſtà ancora di potermi concordare colli ſuddetti Creditori di detta eredità del detto quondam Leonardo Matrone in tutto, ed in parte, e non d'altro modo, ſalvis, &c.

Il Dottore Franceſco Pecora Curatore del Patrimo-

Google

monſo, ſi contenta, che ſi riceva la ſuddetta offerta con le ſottoſcritte moderazioni.

Primo, che eſſendo detta offerta per perſona nominanda s'intenda ricevuta, e fatta la ſubhaſtazione, ed immiſſione in detti due pezzi di Territorio ad quaſcumque manus convolaverit, con la clauſula ſalvo jure cujuslibet.

Secondo, eſſendo detta offerta con la ſeſta meno del giuſto prezzo, il laudemio, che ſpetta al compratore pagarlo, e tutte l'altre ſpeſe, che ſpettano al Compratore, e non al venditore, non ſi debbiano ſcemare dal prezzo, perchè ſaria il venditore leſo ultra ſextam.

Terzo, circa il patto di concordare con li Creditori debbia primo ottenere il conſenſo de'Creditori, altrimente procederſi alla ſubaſtazione con li denari contanti, ſenza de'quali ſarebbe nulla la ſubaſtazione. Tutto lo rappreſenta al Savio parere dei Sign. Commeſs., che provveda di giuſtizia, come gli pare, acciò non ſia il patrimonio leſo, e gravato ultra ſextam, e s'eviti ogni nullità d'atto, in queſto, ed in ogni altro miglior modo, &c.

C A P. XXXIV.

De Adjudicatione.

S U M M A R I U M.

Adjudicatio invito Creditore quando fieri non poteſt in ſtabilibus, num.1.

Adjudicatione facta ſine appretio, Creditor non lucratur fructus, num.2.

In ſecundo Tomo praxim dedi adjudicationis in judicio aſſiſtentiæ, propterea ibi te remitto *in cap. 5. tit.7. ſpec.5.*

1 Verum hic advertere fas eſt, quod Creditores in pecunia non poſſunt cogi ad recipienda ſtabilia in ſolutum, juxta *text. in Auth. hoc niſi C. de ſolut.* non reperto iuxto emptore, ſed bona ſunt vendenda cum pacto de retrovendendo, quo caſu poteſt vendi minus juxto pretio, ut deciſum refert *Marcian. diſp.81. tom.2.* relatus a *Maradei in praxi cap.32. nu. 30. fol. 214.* maxime, quando debitor renunciavit dicto beneficio *Auth. hoc niſi*, vel quando promiſit cum juramento ſolvere pecuniam, juxta tradita per *de Franch. deciſ.81.* & tradita per *Muſcatell. in part.3. gloſ. adjudicantur, num.32.*

Nec cogitur creditor ſibi adjudicari bona mobilia, quorum juſtum pretium non reperitur, ut deciſum refert *D. Maradei in praxi cap.22. nu.31.*

2 Et adjudicatione facta ſine appretio non lucratur fructus creditor, quia non cenſetur poſſediſſe jure dominii, ſed jure pignoris, & fructus compenſantur in ſortem, etiam in adjudicatione voluntarie facta, idem *D. Marad. d. cap. 22. in praxi n.24. & 25.*

C A P. XXXV.

De Brachio impartiendo, & hortatoriis.

S U M M A R I U M.

Hortatoria tranſmittenda in aliena juriſdictione debeng continere inſertum libellum, ut Judex loci brachium impartiatur, & citatus cogatur ad comparendum, num.1.

Citandus cum quis ſit extra juriſdictionem vigore inſtrumenti, vel vigore alterius ſcripturæ, illa debet inſeri in citatione, & ſi citatio expeditur ad inſtantiam Procuratoris, debet inſeri fides authentica dicti mandati, num.2.

Requiſitus Judex ab altero Judice ſæculari, ſi negligens erit brachium impartiri, facit litem ſuam, & ad intereſſe tenetur, ſecus quando nullitas apparet ex actis, num.3.

Nullitas ſi non appareat ex lectura, impartitur brachium cum clauſula juſtificatu, & datur formula, num.4.

Brachium requiritur non ſolum in aliena juriſdictione, ſed in propria a novo Judice concedenda, mortuo, vel mutato Judice, qui ſententiam tulit, cum limitatione tamen, num.5.

Requiſitus Judex, quas exceptiones admittere poteſt coram ipſo, cum limitationibus tamen, num.6.

Requiſitoriæ, ſive hortatoriæ, quæ non merent executionem, quod decretum facere debet Judex requiſitus, datur formula, num.7.

Judex laicus non eſt competens in exequendo ſententiam contra Clericum in judicio reconventionis, niſi implorato brachio Judicis Eccleſiaſtici, num.8.

Judex laicus requiſitus pro executione ſententiæ latæ per Judicem Eccleſiaſticum, intra Regnum, vel extra, quid facere debet, nu.9.

Proviſiones Apoſtolicæ, & omnis ſcriptura, quæ venit ab extra Regnum inconſulto Prorege nequeunt publicari, num. 10. & *ampliatur etiam in literis excommunicationis contra laicos.*

Requiſitus Eccleſiaſticus a ſæculari ſi negaverit auxilium ſuum, recurrendum ad Superiorem negantis, nu. 11. & *ſic omnis Judex requiſitus ſi neget executionem, cogendus erit per ejus Superiorem.*

Requiſitoria formula pro liquidatione inſtrumenti contra debitorem citandum extra locum juriſdictionis, cum brachii imploratione, num.12.

Quomodo practicandum ſit in cauſa criminali, num.13.

Quando executioni ſint demandanda, vel in litera hortatoria, num.14.

Quæ exceptiones poſſint proponi coram Judice requiſito, & quas ille admittere poſſit, vel non, remiſſive, nu.15.

1 Hortatoriæ literæ in civilibus tranſmiſſæ in aliena juriſdictione, ut reus citetur verbaliter, ſeu realiter, & remittatur, in caſibus, in quibus remiſſio de jure locum habet, ut ſint validæ, & obligent Judicem eas recipientem ad eis obſequendum, debent continere inſertum libellum partis adverſæ, & ſic citatio arctat citatum ad comparendum per ſe, vel per procuratorem.

2 Et ſi contra Reum petatur exequutio, citatio tunc debet continere inſertum inſtrumentum obligationis publicæ, & copiam mandati, ſi comparens eſt procurator, aut teſtimonium authenticum mandati, ut conſtet actorem eſſe legitimum, vel debet tunc continere inſertum Chyrographum recognitum, vel ſententiam, & rem judicatam, vel quicquid aliud habens executionem paratam, quo conſtet non ſolum reum poſſe cogi exequutive ad ſatisfactionem creditoris; ſed etiam Judicem requirentem eſſe legitimum, & competentem, ita *Carlev. lib.1. tit.1. diſp.2. num.26.*

3 Requiſitus Judex unius loci ab altero Judice ſæculari per literas hortatorias ad executionem ſententiæ, vel cujuſcumque actus judicialis, vel citationis, qui nolit, aut negligens erit brachium impartiri, & exequi decretum requirentis, tunc ad intereſſe tenetur parti, quemadmodum teneri ſolet, qui facit litem ſuam, *l. ult. ff. de variis, & extraordinariis cognit. & Inſtit. quæ ex quaſi delicto in princip. Carlev. lib.1. tit.1. diſpat.2. qu.1. n.30.*

Brachium dare alicui actui faciendo cautus eſſe debet Judex requiſitus; ut ſi videat nullitatem executorialium, quæ invaliditas ex eadem lectura appareat, debet denegare ſuum brachium, & ita practicatum fuiſſe teſtatur, *Muſcatell. gloſ. ſervata par.3. num.60. lib.2.*

Ex ratione, quia Judex præſtans authoritatem ſuam actui nulli facit litem ſuam, & in ſyndicatu tenetur ad intereſſe, & ad omnes litis expenſas, *Carrab.*

*rab. ſing.*247.*num.*95. & 173.ex *Parid. in verbo lit ſua cap.*3.*de ſyndic.num.*8.*fol.*226.Idem *Pariſ.in verbo ſententia cap.*2.*num.*4. & *cap.*9. *num.*2. *Annæ al leg.*19.*num.*12.

4 Et quando ex lectura non apparet nullitas, tunc ſolet impartiri brachium,cum clauſula juſtificata,vʒ.

Supradictæ literæ executoriales T. Curiæ debitæ executioni demandentur, dummodo rite, & recte ſint expeditæ.

Et hæc eſt cautela Judicis, qui concedit brachium abſque cauſæ cognitione, *Muſcatell.ubi ſup.*

Et hoc ſervatur in executorialibus, & aliis ſimilibus actibus executivis, qui non impediuntur, niſi per evidentem, & promptuariam exceptionem, ex adverſo oppoſitam,vel niſi ex eadem lectura appareat.

Secus in aliis non executivis, nam in illis debet Judex prius cognoſcere ſi rite, & recte ſit proceſſum, & deinde brachium impartiri: Quo fit, ut præambulum factum in alio foro non admittitur in M. C., niſi prius cognoſcatur,an ſit rite,& recte expeditum,quod ſolet M.C.confirmare, & ſi non fuerit rite expeditum, ſolet rectius facere. Et ita debent omnes aliæ Curiæ obſervare, & non admittere aliquem hæredem vigore præambuli, per alium Judicem expediti, niſi appareat rite, & recte eſſe expeditum, & ſic in aliis ſimilibus caſibus.

5 Brachium regulariter non ſolum requiritur, quando executio eſt facienda in aliena juriſdictione, & Judex ſententiæ requirit Judicem loci, ubi erit exequenda, vel ſuperiorem.

Sed implorandum eſt etiam in eadem juriſdictione, quando mortuus, vel mutatus eſt, qui tulit ſententiam ſaltem de urbanitate, ne videatur executor contemnere Judicem actualem, & ob aliam rationem, quia commiſſio de exequendo cenſetur expirata per mortem committentis.

Licet communis opinio ſit, ut valeat executio facta vigore Commiſſionis Judicis mutati, vel mortui, non obſtante morte, ſeu Judicis mutatione, ut concludit *Muſcat.in d.gloſ. ſervata par.*3.*n.*68.*lib.*2.

Sed limitant primam concluſionem in executorialibus expeditis vigore obligationis penes acta, ut diximus *in tit. de obligat. penes acta lib.*2. *Spec.* 2. *in c.* 6.*de obligat Cam. fol.* 132. *num.*10. Et limitant etiam in executorialibus expeditis virtute inſtrumenti liquidati in contumaciam, ut concludit *Scoppa ad Nicol. ſolsmbi* 17.*n.*140. *& Petra in rit.*134.& *Muſcat.* ubi ſupra.& aliis relatis a *dicto Scoppa.*

Nam dictæ executoriales vigore obligationis, vel inſtrumenti liquidati, poſſunt abſque novo brachio exequi, non obſtante morte, vel mutatione judicis, ut dicti Authores concludunt.

Requiſita brachii ſunt *in dec. Sanfelicii* 64. *nu.*10. & vide *deciſ.*293.

6 Requiſitus Judex ab alio Judice poteſt, & debet admittere exceptiones coram ipſo propoſitas, quæ reſpiciunt merita cauſæ: ſi tales ſint, quæ poſſint opponi, etiam poſt latam ſententiam, ut in caſu *l.* 1.*C.de juris, & facti ignor.*Non quidem, ut definiat, ſed ut videat, quod ſi non ſubſiſtant, illis non obſtantibus ad executionem procedat, ut *in l. ſatis* 2. *C.ad l.Corneliam de falsis.*

Si vero videat tales exceptiones obſtare, tunc non debet, neque poteſt ſuper illis pronunciare, ſed debet ſe abſtinere ab exequendo, & remittere ad Judicem principalem requirentem, ita *Carlev.lib.*1.*tit.*3. *diſput.*17.*num.*22. ubi allegat *Ang. in l.a Divo Pio n.* 4.*Alex.ex n.*9. *Jaſon.n.*12. *ff.de re jud.*& alios plures.

Requiſitus Judex poteſt admittere exceptiones,quę modificant ſententiam, vʒ. quod quis non conveniatur, niſi in quantum facere poteſt, quod debitor velit, & poſſit compenſare, vel dividere obligationem ex beneficio Epiſtolæ divi Adriani; vel quod ſit executum in bonis alienis.

Et de iſtis Judex requiſitus non ſolum poteſt cognoſcere, ſed ſuper eiſdem definire, ita *Carlev.lib.*1. *tit.*3.*diſput.*17.*num.*14. & ratio quia

Requiſitus de uno, videtur requiſitus, ut faciat omnia, ſine quibus illud unum perfici non poteſt, argumento *l.cui juriſdictio* 2. *ff. de juriſdict.omnium Judic.*

Etiam ſi oppoſitor ſit tertius,quia ſimiles exceptiones non impugnant ſententiam,neque ei adverſantur, ſed illam quaſi modificant,& ita de ſimilibus.

Requiſitus Judex poteſt admittere exceptiones,quę impugnant ſententiam, ut exceptio nullitatis, aut reſtitutionis in integrum, & de iſtis poteſt cognoſcere, non tamen definire ſententiam latam a requirente eſſe nullam: Sed ſi eas viderit ſubſiſtere, debet ab exequutione ſuperſedere, & proceſſum, & cauſſam plene inſtructam remittere ad Judicem principalem, ut illam definiat.

Et ſi viderit non ſubſiſtere, tunc illis non obſtantibus debet ad executionem procedere, *Carl. lib.* 1. *tit.*3.*diſp.*17.*num.*15. ubi allegat *Tuſch. lit.E. concl.* 485.*ex num.*10.& dictus *Carlev.* ita refert bis deciſum in Sacr.Conſ.ipſo interveniente, & reprobat contrarium tenentes.

Limitatur autem hoc, quando nullitas eſſet notoria ex tenore ejuſdem ſententiæ, nam tunc Judex requiſitus poteſt ſuper nullitate pronunciare, idem *Carleval.*ibi per *Roman.conſ.*51.*Sard.conſ.*358.*nu.*15. *Tuſc.ubi ſupra.*

Requiſitus Judex ſuperior a Judice inferiori, ut implorato brachio exequatur ſententiam, tunc ſupradicta regula limitatur; nam poteſt cognoſcere, & decidere exceptionem nullitatis, aut concedere reſtitutionem adverſus ſententiam Judicis requirentis inferioris;Authores ubi ſupra.

Et Judex requiſitus cognoſcere poteſt, ſi eſt executum in bonis alienis, quia dicitur mixtus executor.

Secus eſt in mero executore, qui non poteſt cognoſcere, ſi ſit executum in bonis alienis; *Muſc. in prax.appellat.par.*3.*gloſ.ſervata nu.*43. & 105.*Scyaloja cap.*54.*nu.*40.*de for.execut.*

7 Literæ requiſitoriæ, ſive hortatoriæ præſentatæ Judici requiſito, quæ non merent executionem, recipiuntur cum decretatione vʒ.

Receptis omni, qua decet reverentia, providetur, non eſſe locum exequutioni ipſarum ex tali cauſa: Ideo ſi velit Actor de ſuis juribus experiri, agat coram ipſo Judice requiſito competente, qui preſto eſt illi juſtitiam miniſtrare.

Hinc in occurrenti caſu, cum fuerit Judex requiſitus, ut reum caperet, & tranſmitteret ad eum virtute contractus facti in territorio Judicis requirentis, in cujus inſtrumento non aderat clauſula ſubmiſſionis, qui Reus cum contraxit,habuerat in illo territorio domicilium quod tempore judicii tranſtulerat ad Civitatem Judicis requiſiti,dictus Judex requiſitus decrevit non eſſe locum exequutioni requiſitoriarum; verum ſi Actor vellet agere coram ipſo requiſito, juſtitia miniſtrabitur;ita *Carlev.lib.*1.*tit.*1.*diſp.*2.*q.*4.*n.*287.

8 Judex laicus eſt competens in condemnando clericum in judicio reconventionis, ſed non eſt competens in exequendo ſententiam, niſi implorato brachio Judicis Eccleſiaſtici, *Diana in ſum. tit. Judex laicus n.*28. *fol.*547.*Bonac.in Bulla Cœnæ diſp.*1. *qu.* 16. *ſect.*1.*punct.*4.§.6.*n.*8.*par.*4.*tit.*2.*reſol.*65. §.3.*Vio. dec.*49.*n.*6.*lib.*1.*Urſil.ad Afflict.dec.*133.*num.*2.

9 In cauſa vero mere Eccleſiaſtica tam civili, quam criminali, cum primum ſeculari conſtiterit ſententiam eſſe latam, debet ſecularis brachium impartiri ſine diſtractione, nulloque adhibito impedimento, aut negata executione, adeo quod Judex ſecularis debite, & juſte requiſitus ab Eccleſiaſtico, ſi auxilium de-

negat, poterit excommunicationi, & aliis pœnis ſubiici, ita *Carlev.ubi ſup. num.772. & 776. & qu.1. n.40.* ubi allegat *text.in cap.2.de maledicis, & cap.licet* ubi *gloſ.verbo compellendo de jurejurando lib.* 6.

Verum hoc intellige, quando requiſitoria eſt ſuper ſententia, vel citatione expedita a Judice exiſtente intra Regnum.

Secus, quando exiſtit extra Regnum; nam ſi eſt uti Commiſſarius Delegatus a Romana Curia, & ut exequatur acta facta, & ſententiam latam in Roma, tunc prius requiritur Regium exequatur, alias dicto Regio exequatur non obtento, Judex laicus debet impedire.

10 Apoſtolicæ proviſiones, & omnis proviſio, vel ſcriptura, quæ venit a Roma, & ab aliis Regnis non poſſunt publicari inconſulto Prorege, ex *Pragm.6.de citationib.*

Et ampliatur, ut procedat etiam in literis excommunicationis contra laicos, ſecundum *Feller.in conſtitut.poſt Mundi Machinam*, idem *in Comendis Hyeroſolimitanis, ut c.2. inter capitulo, & Privilegia Neapolitana fol.*160.

11 Requiſitus Iudex Eccleſiaſticus a Iudice ſeculari, ut poteſt accidere in multis rebus, juxta *tex.in authentica, ſed hodie Cod. ad legem Juliam de adulteriis, & text.in cap.dilecto 6.in fin.de ſententia excommunicat. in* 6. tunc ſi auxilium ſuum denegaverit, recurrendum eſt ad Metropolitanum, aut alterum Superiorem Eccleſiaſtici negantis, Ita *Carleval.ubi ſupra nu.*40. Et ſimili modo.

Requiſitus Iudex, ut mittat literas requiſitorias, & nolit mittere, adeundus eſt ſuperior dicti Iudicis mittere debentis, ut cogat eum literas requiſitorias mittere. Et e contra

Requiſitus Iudex, ut brachium impartiatur circa exequutionem cujusvis actus judicialis facti ab altero Judice, adeundus eſt ſuperior requiſiti, ut cogat eum exequi dictas literas requiſitorias ad eum miſſas, ita *Carlev.ubi ſupr.num.*39.

12 *Formula Requiſitoriæ pro liquidatione inſtrumenti contra debitorem citandum extra locum juriſdictionis, & proprie in Civitate Neap.cum brachii imploratione.*

De Mandato T.Curiæ.

Iuratis, & ſervientibus noſtræ Curiæ, omnibuſque aliis quarumcumque Curiarum, & locorum in ſolidum committimus,&c.ut ad omnem inſtantiam, & requiſitionem Anelli Villani dictæ Civitatis, ſive, &c. peremptorie citetis Leonardum Dinolphi ejuſdem Civitatis ad pœnam, &c.quatenus ſecunda die Iunii, poſt, &c.perſonaliter comparere habeat, & debeat coram nobis hora ſolita cauſſarum, & reſponſurus ſuper tenore publici, & liquidi inſtrumenti in dicta noſtra Curia præſentati; & in ultimo peremptorio termino accuſari, & liquidari petiti, pro ducatis nonaginta ſortis principalis, & pro aliis ducatis duodecim, & tarenis quatuor pro intereſſe decurſo, & non ſoluto, ſervata forma ritus M.C.V.& ſtylus hujus noſtræ Curiæ,&c.citetur, & in forma referatur.

Et quia dictus Leonardus reperitur in Civitate Neap.Propterea ipſe citetur, quatenus in eodem termino conſtituat Procuratorem hic Nuceriæ degentem, cum quo legitime procedi poſſit ad omnes alios actus incumbentes poſt liquidationem inſtrumenti prædicti, uſque ad finem cauſæ incluſive, alias procedatur in contumaciam. Rogamus, & ſupplicamus propterea Illuſtriſſimum Dominum Regentem, & Dominos Iudices M. C. Vic. quatenus pro præſentibus intimandis, eorum favorabile brachium impartiri dignentur. Datum Nuceriæ Paganorum die 22. menſis Maii 1685.Foglia Gubernator.Riccius Iudex.

Femianus Actuarius.

Die 25. menſis Maii 1685.

Per ſubſcriptum Dominum Iudicem M. C. V. fuit proviſum, & decretum, quod retroſcripta citatio expedita per retroſcriptam Curiam debitæ executioni demandetur, dummodo non ſit Civis, neque Neapoli habitans,hoc ſuum,&c.Guaſcus Iudex.

Corbinus Actuarius.

A di 8.di Giugno 1605. Neap.io Giovanni Malfetano Portiero di Vicaria ho notificato Leonardo Dinolfo di perſona, preſenti per teſtimonj Antonio Sciarappa, e Tommaſo, alias Maſillo Spoſito, laſciatoli la nota, &c.io Giovanni Malfetano refero, ut ſupra.

Die decima quinta menſis Iunii 1685.Nuceriæ,Curia, &c. inſtante parte, & petente, accuſata fuit prout accuſatur prima contumacia in forma, & non ante, ob feſtivitates, ut in calendario, contra retroſcriptum Leonardum Dinolfo citatum, relatum, & non comparentem.

Femianus Actuarius.

Die 30.menſis Iunii 1685. Nuceriæ. Curia pro Tribunali ſedente, inſtante parte, & petente, incuſata fuit, prout incuſatur ultima contumacia contra retroſcriptum Leonardum Dinolfo, citatum, relatum, & non comparentem in forma.

Femianus Actuarius.

Et vocato ſupradicto Leonardo Dinolfo in banca Iuris, Curia pro Tribunali ſedente per Felicem Guarna Iuratum dictæ Curiæ, qui non comparuit, nec alius pro eo; Ideo fuit contumax reputatus, & in ejus contumaciam prædictum inſtrumentum fuit cum juramento incuſatum, & liquidatum per dictum Anellum Villano contra dictum Leonardum Dinolfo pro retroſcripta ſumma ducatorum nonaginta ſortis principalis, & aliis ducatis duodecim, & tarenis quatuor pro intereſſe decurſo, & non ſoluto, ſervata forma ritus M.C.V.& ſtylus noſtræ Curiæ, & proviſum, quod contra prædictum Leonardum Dinolfo exequatur realiter, & perſonaliter pro dictis ſummis; & expediantur literæ exequutoriales, & procedatur in contumaciam, hoc ſuum, &c. Foglia Gubernator.Riccius Iudex.

Proviſum Nuceriæ,die quo ſupra,Curia,&c.

Correale Actuarius.

De Mandato Curiæ Nuceriæ Paganorum.

Iuratis, &c.ad inſtantiam Anelli Villano, ſive, &c. exequimini, & exequi faciatis realiter, & perſonaliter contra, & adverſus Leonardum Dinolfo pro ducatis nonaginta ſortis, & pro aliis ducatis duodecim, & tarenis quatuor tertiarum vigore inſtrumenti incuſati, & liquidati ſub die 30. currentis menſis Iunii, ut ex actis, & ſi de perſona, ad carceres, &c. ſin autem in bonis, penes tutum tertium, &c.donec, &c.exequimini etiam in aliis duc.pro præſentium expeditione, veſtroque juſto ſalario, & expenſis legitime factis in dicta liquidatione; dantes, &c.mandantes,&c.Datum Nuceriæ die 4.menſis Iulii 1685.

Foglia Gubernator.

Femianus Actuarius.

13 Licet hæc ſit praxis civilis, placet advertere, quod in criminali ſæpe accidere ſolet, quod Hortatoriæ literæ, quæ mittuntur in aliena juriſdictione in criminalibus, continere debent probationem corporis delicti (quod dicitur delictum in genere) & probationem in ſpecie, qua conſtet reum, contra quem petitur citatio realis, ſeu captura, ſeu remiſſio delinquentis in caſibus, ubi remiſſio locum habet, eſſe verum delinquentem; & Iudicem requirentem eſſe legitimum ejus cauſæ Iudicem. Et ſi in literis hortatoriis non eſt inſerta dicta ſummaria delicti probatio, non tenetur Iudex requiſitus ad ſimplicem aſſertionem Iudicis requirentis exequutioni demandare dictas literas, nec eis fidem adhibere; & probat Te-

nens

Digitized by Google

xeus in l.Divus 6. ff.de Cuſtod.reor. Et nota.

Quod ſi viderit illam ſummariam informationem in hortatoriis inſertam ſufficientem non eſſe ad capturam, vel ex ea non conſtet eſſe Iudicem legitimum, qui requirit, ad remiſſionem petendam, vel remiſſioni locus non fuerit, juxta juris principia, debebit exequutionem denegare.

Verum dictæ ſummariæ informationi a requirente tranſmiſſæ fides eſt adhibenda ſine novo proceſſu, aut alia delicti cognitione, & ſine ullo alio examine, an verum ſit, quod continent literæ requiſitoriæ, an juſtum, &c.

Et ſic concordantur duæ contrariæ DD. ſententiæ hinc inde diſcuſſæ, & relatæ per *Carleval. lib. 1. tit. 2. qu. 7. ſect. 1. num. 777.* ubi pro fundamento dictæ conciliationis allegat *Guid. Pap. deciſ. 202. num. 1. Covar. pract. cap. 11. num. 8. Gamma* omnino videndus *deciſ. 363. Theſaur. deciſ. 9. num 8. Riccius collect. 2214. Foller.* ibi contrarius *in conſtitutione Capitaneorum num. 63. Tappia lib. 3. Juris Neap. rub. 6. in pragm. 1. ubi de delictis num. 4. & 28.* Et ſic interpretantur DD. invicem in hac re ſibi contrarii.

14 Hortatoriis præſentatis practica ſic eſſe ſolet, ut ſi nulla circa exequutionem difficultas ſe offerebit, exequutioni ſtatim mandari jubentur. Si vero aliquid appareat difficile; verum periculum ſit in mora, veluti ſi timeatur fuga rei, aut latitatio, mandantur quidem exequutioni, ſed tamen reus opponere volens exceptiones, cum in earum exequutione ſuperſederi debeat, auditur. Si autem periculum non ſit in mora, citatur reus ad dicendam cauſſam, quare exequutioni mandari non debeant.

15 Quæ exceptiones proponi poſſint coram Iudice requiſito, & quas admittere poſſit, aut reiicere debeat, vide *Bartol. in L. a Divo Pio 15.* ex *num. 7.* & ibi *Doctores ff. de re judic.* ita *Carlev.* ubi ſupra *num. 779.*

C A P. XXXVI.

De Acceſſu.

S U M M A R I U M.

Acceſſus nunquam cenſetur excluſus, & etiam poſt dicta teſtificata, & poſt juramentum deciſorium fieri poteſt, & ſub articulis non admittendis, num. 1.

Acceſſus fieri debet parte citata, alias eſt nullus, num. 2.

Acceſſus fit ſumptibus petentis, ſi Adverſarius nolit intervenire, alias ſumptibus communibus, num. 3.

Acceſſus factus motu proprio Judicis, etiam fit communibus expenſis, num. 4.

Acceſſu facto ad plures locos, etiam in diverſas partes, unicum ſalarium exigi debet, num. 5. & vide num. 11.

Acceſſus fieri non poteſt, niſi cauſa in limine expeditionis ſit poſita, & poſt reditum a loco, infra menſem ad plus expediatur, num. 6.

Acceſſus admitti non debet, ubi agitur de poſſeſſione, & ubicumque nihil ex oculari inſpectione percipi poſſit, num. 7.

Acceſſus fit, vel de conſenſu partium, vel prævia liſta ſuſpectorum, & illa intimata, ſtatuitur dies, & hora, num. 8.

Periti in acceſſu debent jurare, & quantum pertinet ad ſcientiam ſuæ artis eorum relatio admittitur ſecus ubi magis partes Judicis, quam peritorum aſſumpſerint, num. 9.

Officialis in acceſſu non manducet, nec hoſpitetur cum partibus, alias eſt ſuſpectus, num. 10.

Salarium duplex prætendi non poteſt in acceſſu duorum negotiorum num. 11. & vide num. 5.

Dietarum taxatio omnibus Officialibus, & Commiſſariis, num. 12. „ *ubi aliquid advertitur ex nov. Conſt.*

Expenſa facta in acceſſu, appretio, venditione, & ſubbaſtatione bonorum, reficienda ſunt per debitorem, n. 13.

Suſpectus allegari non poteſt Officialis in acceſſu, niſi ſuſpectionis cauſa ſupervenerit, ut quia hoſpitatur, vel edit cum parte, num. 14.

Formula memorialis, & decretorum pro ſolutione dietarum in acceſſu facto, cum advertentiis, num. 15.

1 Acceſſus eſt probatio ſuperlativa, quæ ſuperat omnes alias probationes, & nunquam cenſetur excluſa, ſemperque fieri poteſt, etiam poſt dicta teſtificata, etiam poſt juramentum deciſivum, *Poſt. de manut. obſerv. 101. num. 5. Tuſc. in verbo melioramentum concl. 183. in fin. & in verbo probatio concl. 176.* etiam poſt ſententiam tranſactam in rem judicatam, quæ reſcinditur per evidentiam facti, *cap. fraternitatis de frigid. & malefic. Tiraquell. de retract. conſang. §. 4. num. 36. gloſſ. 1. Alex. conſ. 116. in fine vol. 1. Afflict. dec. 316. & in conſtit. terminum vita num 37. rub. de homicida puniend. Maſull. ad Capyc. dec. 45. & 81. num. 1. in fine Viv. commun. opin. 896. num. 10.*

Et non ſolum admittitur poſt concluſionem, & poſt ſententiam, probatio per evidentiam facti, ſive per aſpectum loci, ſed ſuper articulis non admittendis, ut exemplificatur in caſu relato per *Afflict. in d. dec. 216.* ubi dominus directus adducit teſtes ad probandum rem emphiteuticam eſſe devolutam, ob deteriorationem factam dolo, vel culpa Emphiteutæ, ſed dictus Emphiteuta poteſt per aſpectum loci probare contrarium, etiam poſt ſententiam, *Afflict. ibi.*

2 Acceſſus ſuper faciem loci fieri debet, parte citata ad videndum deſtinari, intimata die, & hora, acceſſum, atque citata ad intereſſendum, & informandum, & ad videndum jurare teſtes, ſi ibi illi ſint examinandi, alias ſi fiat abſente parte, & non citata nullus eſt, *Poſt. de manut. obſerv. 101. num. 1.* ex *Tuſc. in verb. probatio concl. 776. num. 27. & in verbo viſitatio concl. 217. & d. Poſt. obſer. 10. num. 1. Conſtantius Pragm. 1. de Trigeſimis num. 16.*

3 Acceſſus ad locum differentiæ fit ſumptibus petentis; *Poſt. de manut. obſerv. 101.* ex *Coler. de proceſſ. execut. par. 3. cap. 9.* quando tamen pars contra quam petitur viſura loci, nolit intereſſe, alias ſi velit, ipſa debet contribuere ad medietatem quia non eſt juſtum expenſis alterius alterum negotia ſua peragere, *Fontanell. dec. 382. num. 26. & 27. de Luc. ad Franch. deciſ. 332. num. 5.* Et quod fiat expenſis utriuſque partis, quando utraque pars conſentit, alias fit ſumptibus petentis in damnum ſuccumbentis, concludit *Fontanel. deciſ. 382. n. 26. & de Luca ad Franch. d. dec. D. Mirad. obſer. 51. num. 94.*

4 Et ſi motu proprio Iudex accederet, tunc communibus expenſis fit viſura loci. Idem *de Luc.* ubi ſupra, *Gratian. diſcept. 57. num. 2. gloſ. in l. ſi irruptione §. ſi in judicio ff. finium regun.*

5 Et ſi contingat videre plures differentias, ſive plures locos, tam inter eaſdem partes, quam inter diverſas, unicum tantum ſalarium exigi debet ab omnibus dividendum inter partes altercantes, & non tot ſalaria, quot ſunt differentiæ, vel locorum viſitæ, ut concluditur per *tex. in c. Felin. de cenſibus in 6.* ad quem *tex.* etiam ſe remittit *Rovit. in Pragm. 63. de offic. S. R. C. num 5.*

6 Acceſſus ſuper faciem loci non poteſt fieri, niſi judicium fuerit compilatum, poſtquam cauſa fuerit relata, & lecta prius, & in limine expeditionis poſita, itaut præcluſa ſit via partibus petendi beneficia, repulſam, aut aliam dilationem, & poſt reditum a loco ſtatim, aut infra menſem ad plus, expediatur cauſa ſub pœna indignationis Regiæ, *Prag. 63. de offic. Proc. Cæſaris §. 3. & §. 7.* edita die 3. Januarii 1588. per Comitem Mirandæ.

Poſtea per Comitem de Lemos die 15. Maii 1612. *pragm. 4. de dilat. num. 15.* vulgo *delli 28. capi* confirma-

matur, ut ad unguem ſervetur dicta Pragmatica, addendo, ut acceſſus peti non poſſit elapſo menſe, numerando a die, quo cauſa fuit relata, & introducta, & ſic infra menſem, poſtquam eſt poſita in limine expeditionis, *Rovit. pragm.64.nu.8. de off. Sac.Reg.Conſ. Dom.Marad.pract.obſer.obſer.55.num.17.*

7 Acceſſus non eſt faciendus, nec admittenda hujuſmodi probatio, ubi agitur de re, ſeu de poſſeſſione, in qua nihil ex oculari inſpectione percipi poſſit, *Poſt. de manut.obſerv.101.nu.5.Tuſc.in verb.probatio concl.176.Conſtant.pragm.1.de trigeſim.nu.11.*

Sed fieri debet, ubi eſt manifeſta utilitas, vel neceſſitas cauſſæ, *c.ſtatutum §.inſuper ut gratis, & §. ſi quid autem de reſcriptis in 6. Rovit. d. pragmat. num. 6. de offic. Sac. Reg. Conſ.*

8 Acceſſus ſi ſit faciendus cum peritis, vel agrimenſoribus, fit electio illorum prævia liſta ſuſpectorum, vel de conſenſu partium, qua electione facta, & intimata, ſtatuitur dies, & hora pro dicto acceſſu, & intimatur partibus ad intereſſendum. *Poſt.de manut. obſerv.101.num.8.* ex *Gabr. conſ.168. num.101. Marant.de judic.par.6.membr.1.num.33.Coler.de proceſ. execut.par.3.c.9.num.118.*

9 Acceſſus ſi fiat cum peritis, debent cum juramento periti referre deſcriptionem loci, & ſtandum eſt ipſis in rebus pertinentibus ad ſcientiam ſuæ artis, ſed ubi periti magis partes judicis, quam peritorum aſſumpſerint, de eorum relatione nulla ratio habenda eſt. *Poſt.de manut.obſerv.101.num.16.* ex *Rot.Recen. dec.526.part.4.*

10 Acceſſum dum facit Iudex ſuper faciem loci, ſi manducet, & hoſpitetur cum parte, quæ illum duxit, non poteſt ſuſpectus per hoc allegari. *Poſt. de manut. obſer.101. in fin.ex Ant. Sola ad decretum ſabaud.lib.3.tit.19.de examinat.gloſ.1.in fin.*

Sed in Regno hoc non habet locum, quia eſt prohibitum cum parte commenſari, vel hoſpitari, alias eſt ſuſpectus Iudex, ut ex *pragm.64.de offic. S.R.C.& literis Regalibus* apud *Petrarit.265. tom.2. num.145. & tom.3.num.140.*

11 Salarium duplex prætendi non poteſt per Commiſſarium vacantem duobus negotiis diſtinctis, ob geminatas literas Regales, quæ in Regno prohibent duplicia ſalaria, rejecta controverſia *Merlin. 70. lib.1.* teſte *Rovit.in pragm.6.de Commiſſariis, & 65.de officio S.R.C.& Anichin.de prævent.cap.4. num.76.*

12 Dietæ taxantur *in prag.6.de comm. & execut.* vz. Doctoribus, etiam ſi ſint Auditores, vel Fiſcales Provinciæ, euntibus ad capiendam informationem, aut aliquid aliud agendum, quando ſolvuntur a Regio Fiſco, taxantur ad rationem ducatorum trium pro qualibet dieta.

Ad inſtantiam vero partis, ad rationem ſcutorum quatuor, & quia dicta pragmatica 6. non dicit ducatos, ſed ſcutos, & ſcutus valet carolenos undecim; ideo taxantur ad rationem carolenorum quadraginta quatuor pro qualibet dieta, & ita practicatur, teſte *Police de præem.Reg.Aud.cap.23.num.26. tom.1. fol.52.*

Sed ubi non requiritur miniſterium Doctoris, ſalarium taxatur, uti exequutori, ad rationem carolenorum duodecim, *pragm.10.§ 64. de officio Iudicum.*

Rationales Regiæ Cameræ, Procuratores Fiſcales ipſius Regiæ Cameræ, & M.C.V. habent a Fiſco ſimiliter ducatos tres, & a parte ducatos quatuor.

Magiſtri Actorum in capite S.C.& Regiæ Cameræ, & Vicariæ criminalis, habent a Fiſco ducatos duos, & a parte ducatos tres quolibet die.

Qui non ſunt Doctores habent a Fiſco carolenos duodecim.

Officiales Regiæ Scrivaniæ Rationis, & Theſaurarii generalis, euntes ad ſolutionem faciendam militibus, vel aliud agendum, habent carolenos ſexdecim quolibet die.

Capitaneis Campaneæ aſſignantur caroleni decem quolibet die.

Ejuſque militibus pedeſtribus ducati ſex pro quolibet menſe, ſed equeſtribus ducati ſeptem quolibet menſe.

Alguzinis, qui mittuntur cum Commiſſariis a Fiſco dantur carol. tres, & a parte carol. quinque quolibet die.

Conſiliariis S. R. C., & Præſidentibus, & Fiſcali Reg. Cam. & Advocato Fiſcali Vicariæ a Fiſco ſolvuntur ducati ſex qualibet die, & a parte ducati decem, *d.Pragm.6.de commiſ.*

Eodem modo Gubernatoribus Provinciarum. Verum intervenienti in electione Officialium, ubi reſidet Regia Audientia, ſolvitur ſalarium unius diei, *pragm.10.§.10.de offic. Judic.*

Regentibus vero Regiam Cancellariam, Conſiliariis Status, Præſidentibus S.R.C. & Locumtenentibus R.Cam.ex ſtylu, & obſervantia ad inſtantiam partis ſolvuntur duc.20.licet Prag. de hoc non loquatur, teſte *Rovit.in d.Pragm.6.nu.5.& Petrarit.151. num.9. tom.1. D. Marad.d.obſerv.55.num.42.*

Judicibus M. C. euntibus ad inſtantiam Fiſci taxantur duc.quatuor, ad inſtantiam vero partis ducat. ſex; *d.pragm.6.de commiſ.*

Commiſſarii generales contra delinquentes Campaneæ idem ſalarium habent, ut Iudices.

Magiſtri Actorum Cameræ, ſive Ærarius habet centuſſes, ideſt duos ducatos, ut notatur in margine *pragm.6.de comm.* quæ notula habet datam 26. Martii 1581.in Curia Calabriæ primo *fol.*131.

Scriba Rationis non poteſt aſſignare ſalarium commiſſario ultra taxatum *in prag. 6. de com.* nec poteſt ordinare, quod Univerſitas det domum, & alia gratis ſub pœna tam d.Scribæ, quam Officiali Commiſſario.

Si in cauſſa Arrendamenti Præſes Regiæ Cameræ, vel aliæ perſonæ deſtinentur ad fraudes vitandas, vel contra delinquentes, vel pro aliis diligentiis, ſolvuntur dietæ ex pretio locationis tanquam pro Fiſco, & reſervatur jus augmenti, contra partem, *Pragm.75.§.19.de offic.Proc.Cæſar.*

Dietæ non ſolvuntur ab inquiſitis, niſi ſint prius condemnati, & omnis clauſula in contrarium oppoſita eſt invalida, & habetur pro non poſita, & poteſt puniri uti extorſio, *Pragm.10.§.67.de offic. Judic.*

Ubi notatur in margine, quod ſi inquiſiti ſint compoſiti, etiam tenentur ſolvere ſalaria dietarum 30.Novembris 1628.in Curia ter. *fol.*15.

Et *dictus §.67.in pragm.10.de offic. Judic.* eſt confirmatus per *pragm.10.de commiſ.die 31. Decembris 1681. Et tempore D. Petri Antonii de Aragonia fuerunt omnes pragm.loquentes de dietis confirmatæ & ſignanter §.67. pragm.10. de offic.Judic.*ibi: *Porque las dict. pragmaticas ſe obſerven, y guarden muy puntualmente aſſi en eſto caſo, como en otro qualquiera, y que de ninguna maniera ſe diſpenſen.*

Regiæ Audientiæ non expediant commiſſiones expenſis Fiſci, niſi in caſibus arduis, & neceſſariis, & quando partes ſint impotentes *prag.10 §.37.de off. Judic.*

Et in margine dicti §.notatur, ſemper petentes ſolvant, niſi ſint pauperes, 7.Martii 1606. in Cur. Calabr.primo *fol.*116.

Et 21.Octobris 1616.in Curia Princip.Citr. *fol.*5.

Duo ſatellites, ſive duo ſervientes, & non plus teneantur a quibuſcumque executoribus cujuſcumque Tribunalis, *pragm.10.§.65.de offic. Judic.*

Verum Regia Camera in liquidatione releviorum ſolet taxare ad rationem carolenorum 30.licet Doctoris miniſterium non exquiratur.

Et dietæ ſolvendæ Auditoribus, Advocato Fiſcali, & aliis Officialibus ad Fiſci inſtantiam taxandæ ſunt per Reg. Cam. & non per Reg. Aud.quia *Pragm. 4. de*

tri-

Digitized by Google

trigeſimis fuit revocata per literas Regales.

Dietæ vero ſolvendæ a partibus poſſunt taxari per regias Audientias, & alia Tribunalia, a quibus fuerunt negotia commiſſa, *Dom. Marad. d. obſ. 55. n. 46.*

Pro dictis Commiſſariis deſtinatis per Regiam Cameram pro viſione Computorum Univerſitatis, ſolvitur ſalarium ab illis, qui reperiuntur debitores, & ſi debitores non reperiuntur, ſolvitur a petentibus deſtinari Commiſſarium, abſque regreſſu contra Univerſitatem, *Reg. de Marin. arreſt. 194. ſub die 10. Septembris* 1558.

Officialis, cui fuit commiſſum negotium a S.E. taxam recipit a dicto Prorege, prævia conſultatione Reg. Cam. cum non ſit caſus comprehenſus a *Reg. Prag.* teſte *Petra tom. 1. rit. 151. num. 9. in fin. & de Marin. arreſt. 631. alias* 616.

13 Creditores pro expenſis factis in dietis Commiſſariorum, & aliis circa executionem in appretiandis, ſubhaſtandis, & vendendis bonis, fruuntur eadem potioritate, quam pro ſorte habent contra debitorem, a quo reſici debent; *Dom. Marad. obſer. 55. num. 50 & ad ſingul. 134. num. 3. verſ. ſed illud.*

14 Officialis, qui diſceſſit pro exequendis negotiis commiſſis, non poteſt ſuſpectus allegari, niſi ſuſpectionis cauſſa ſupervenerit in acceſſu, ut quia hoſpitatur, & in eadem menſa cum parte edit, *Pragm. 65. de offic. Sac. Reg. Conſ.* & ex Regalibus literis relatis per *Petr. rit. 265. num. 140. & 145.*

15 *Formula memorialis, & decretorum cum advertentiis.*

Al Signor Preſidente del S.R.C.

Il Conſigliero D. Carlo Antonio di Roſa eſpone a U. S. come nel meſe di Novembre in eſecuzione di decreto del S. C. ſi portò nella Terra di Laurino con lo Scrivano Franceſco Bova, e Magnifico Dott. Donato Gallarano Tavolario, per l'apprezzo del Boſco di Pruno, ſupplica perciò U. S. commettere la liquidazione delle giornate vacate così nell'acceſſo, come nel receſſo, e mora, alla perſona, che meglio parerà a U. S. riſervandoſi la liquidazione dell'altre, che gli ſpetteranno per l'appuramento, che ſi doverà fare con detto Tavolario per lo ſuddetto apprezzo, e lo riceverà a grazia, ut Deus.

Magn. Secretarius S.C. relationem faciat dietarum vacatarum, auditis partibus die 18. Februarii 1702.

Ulloa Reg. & Præſ.

Intimetur parti. Figliola Secretarius.

Intimate le parti ſi fa decreto.

Viſis actis, taxentur pro acceſſu, receſſu, & mora Domino cauſæ Commiſſario, Magnifico Actorum Magiſtro, Tabulario, & Scribæ cauſæ dietæ viginti per quemlibet omnibus, ad rationem ſervata forma Regiæ Pragmaticæ, Neap. die 18. menſis Martii 1702.

Marcellus Figliola Secretarius.

Ex Proceſſu intitulato Nemoris Pruno Univerſitatis Terræ Laurini cum Illuſtri Barone, & fratribus de Mauro, *fol.*

In cauſa, &c.

Die 2. menſis Decembris 1702. Neapoli, &c.

Per Illuſtrem Marchionem Sancti Lucii D. Joannem Baptiſtam Piſacanem Reg. Conſ. & cauſſæ Commiſſarium, viſis actis, decreto S. R. C. lato ſub die 9. Octobris anno 1681. *fol.* 420. *a tergo* mandante fieri appretium Nemoris de Pruno ſumptibus fructuum Nemoris prædicti, alioque decreto prædicti S. R. C. pro confirmatione ſupradicti alterius decreti S. R. C. cum interventu Domini cauſæ Commiſſarii *fol.* viſaque taxa facta per Magnif. Secretarium S. R. C. *fol.* cum qua fuerunt liquidatæ pro acceſſu prædicto facto cum dicto interventu dicti cauſæ Commiſſ. dietæ viginti.

Fuit proviſum, & decretum, quod poſſeſſores præfati Nemoris de Pruno ejuſque affictatores, & fidatarii præſentes, & futuri de quantitatibus per eos reſpective debitis, & debendis, ex cauſa affictus, & fida fructuum prædicti Nemoris, ſolvant infraſcriptis perſonis, qui intervenerunt in acceſſu præcitato, vz.

Illuſtri Marchioni Villæ Roſæ D. Carolo Antonio de Roſa tunc præſentis cauſæ Commiſſario ducatos centum ad complementum ejus dietarum, incluſis dietis vacatis a militibus, Regio Porterio S.C. & Tubicta, ſtante ſolutione facta in ejus beneficium aliarum quantitatum.

Magnifico U. I. D. Donato Gallarano Tabulario prædicti Sac. Conſ. & in præſenti cauſa electo, alios ducatos ſexaginta quinque, vz. ducatos quadraginta quinque ad complementum ducatorum octuaginta pro ejus dietis, & alios ducatos viginti pro dietis vacatis ab ejus adjutore, ſervata forma Regiæ Pragmaticæ.

Magnifico Actorum Magiſtro S.C. & præſentis cauſſæ alios duc. quinquaginta ſex ad complementum ducatorum ſexaginta novem, pro ejus dietis, ſtante ſolutione in ejus beneficium facta aliorum ducatorum treſdecim.

Magnifico Franciſco Bova Scribæ S. C. & præſentis cauſſæ, alios ducatos viginti novem cum dimidio ad complementum ejus dietarum, ſtante ſolutione facta in ejus beneficium aliarum quantitatum.

Magnifico U.I.D. Julio de Palma Advocato Illuſtris Ducis Murronis alios ducatos centum ad complementum ducatorum biſcentum pro ejus dietis, ſtante ſolutione facta in ejus beneficium aliorum ducatorum centum. Magnifico U.I.D. Michaeli de Notariis, Procuratori prædicti Illuſtris Ducis ducatorum octuaginta pro ejus dietis, & hoc pro exequutione decreti S.R.C. *fol.*

Verum ſint ſalva jura dictis poſſeſſoribus Nemoris prædict. pro explicatione reſervata in præcitatis decretis in damnum cujus cedere debeant. Et

Magnifico U.I.D. Leonardo Riccio Advocato Univerſitatis Terræ Laurini alios ducatos centum ſeptuaginta ad complementum ducatorum bis centum pro ejus dietis, ſtante ſolutione facta in ejus beneficium aliorum ducatorum triginta.

Magnifico U.I.D. Hieronymo Cicerchio Procuratori prædictæ Univerſitatis Laurini alios ducatos octuaginta, ſimiliter pro ejus dietis. Et

Magnifico U. I. D. Laurino Roſelli, Procuratori, & Advocato Plagenarum alios ducatos ſeptuaginta quinque ad complementum ejus dietarum, ſtante ſolutione facta in ejus beneficium aliorum duc. quadraginta quinque, hoc ſuum, &c.

Piſacanus.

„ Extra aleam haud eſſe exiſtimo hic advertere,
„ quod in *cit. Conſtit. §. III. num. 8.* minuuntur exceſſivi
„ directus, qui a Tabulariis in acceſſu, & pro eorum
„ relationibus, plantis, & ſimilibus exigebantur. Un-
„ de lubet ipſamet verba adducere quæ talia ſunt. VIII.
„ *Biſognando, che ſi dia il dovuto riparo agli eſorbitan-*
„ *ti diritti, che detti Tavolarj, e Regj Ingegnieri eſig-*
„ *gono per le Relazioni, e Piante, oltre le diete civili,*
„ *donde deriva il più delle volte il non poterſi dalle Par-*
„ *ti proſeguire il giudizio, e ſperimentare le loro ragio-*
„ *ni; Ordiniamo perciò, che detti Tavolarj, Ingegnie-*
„ *ri, ed altri Periti non debbano eſiggere dalle Parti, ſe*
„ *non ſe le ſole diete civili, o naturali, e grana tre a*
„ *carta di righi ventidue per ogni carta per la fatica*
„ *manuale di colui, che deve porre in chiaro la Relazio-*
„ *ne, e Pianta; ſenza potere eſiggere altra minima ſom-*
„ *ma, nemmeno ſotto titolo di fatiche, e diete degli Aju-*
„ *tanti, quali debbano andare a loro carico; lo che deb-*
„ *ba parimente praticarſi negli Apprezzi, che ſi fanno*
„ in Civitate, *e Reviſione di eſſi; per lo di cui effetto*
„ *debba formarſi una Pandetta dalla Real Camera di S.*
„ *Chiara per detti diritti. Quali Relazioni, e Pianta*

deb-

Digitized by Google

» debba il Perito per qualſivoglia cauſa conſegnare al-
» le Parti, e preſentare negli atti fra lo ſpazio di quin-
» dici giorni decorrendi dal dì, che ſarà compito l'ac-
» ceſſo, e per quel che riguarda a' Fendi, o altri effetti di
» conſiderazione ſituati in Regno, tra lo ſpazio di due
» meſi, ſotto pena di privazione di Officio, ed altre arbi-
» trarie a i Tribunali. E riſpetto agli apprezzi de' feudi,
» ed altri effetti di valore poſſano i Commeſſarj, quando
» non eccedano la ſomma di docati ſei mila, commet-
» ter quelli ad Eſperti, avendo però riguardo alla di-
» ſtanza del luogo, ſenz' averſi biſogno della rinuncia di
» detti Tavolarj, mentre da queſto deriva per lo più,
» che ſi prolunghino le liti, a cagion dell' impotenza del-
» le Parti a ſoffrire le ſtravagantiſſime ſpeſe per gli ac-
» ceſſi, e Relazioni de' ſuddetti Periti.

De Iure Regni prohibitum eſt Officialibus exercentibus duplicata officia, habere duplicatum ſalarium per literas S. M. in annis 1602. 1611. 1619. & 1625. quod ſecus eſt de jure communi; ſed ne erres, vide *Galeot. reſp. 2. num. 73. de Marin. ad Revert. dec. 38. Sanfel. dec. 328. Polico tom. 1. cap. 23. num. 34. fol. 52.*

Dieta legalis per terram, ut alias dixi, eſt viginti milliaribus, & per mare eſt quinquaginta, ſed numeratio in acceſſu fit per terram, & non per mare, etiam ſi Officialis per mare navigaverit, *Rovit. deciſ. 63. n. 3. Phœbus dec. Luſit. 130. p. 2. Carav. & Petra rit. 243.*

At ſi iter fieri non poſſit per terram, & fit per mare, & Officialis ſit impeditus proſequi iter per tempeſtatem, tunc durante impedimento, debentur ei dietæ; idem eſt per terram, quando iter impeditur per incurſum latronum, vel ſimile, *Rovit. d. dec. 66. n. 7. & 8.*

Et ſi in ultima dieta iter erit pro uno milliario tantum, debetur ſalarium pro integra dieta, *l. pen. ff. ſi quis cautionibus l. 3. ff. de verb. ſign.* omnia prædicta vide apud *Polic. cap. 23. tom. 1. n. 5. fol. 51.*

Sed pro tempore moræ ſi Miniſter una die complevit opus, in quo oportebant tres dies, tunc ſalarium trium dierum habere debet, quia ſuo labore, ſua induſtria hoc fecit. *Polic. ubi ſupr. num. 11. ex Rovit. prag. 6. de commiſ. num. 10. Capibl. pragm. 16. de Baronibus nu. 53. Sanfel. deciſ. 328. num. 18.*

Et Miniſter debet habere ſalarium in dicta mora etiam pro diebus feſtivis, quia ſub precepto peccati mortalis, & nullitatis diebus feſtivis prohibitum eſt laborare, & acta facere, *Rovit. d. dec. 66. num. 4. & 5. Fratiad Muſcatell. par. 7. gloſ. concluſio, Police ubi ſup. num. 10.*

Imo ſi infirmetur, dummodo infirmitas non excedat duos menſes, debet habere dietas tempore infirmitatis, *Polic. ubi ſup. n. 12.* ex *Altim. ad Rovit. d. dec. 66. n. 9. Scugr. ad Sanfel. dec. 417. Capibl. prag. 5. n. 21.*

C A P. XXXVII.

De Prax. clauſulæ ſalvo jure cujuslibet.

S U M M A R I U M.

Clauſula ſalvo Jure cujuslibet ſit ante ſubhaſtationem, quando oblatio ſit pro perſona nominanda, nam ſi apponatur poſt venditionem nullum effectum parit, tanquam appoſita a perſona privata, num. 1.

Allegatio pro Reverendo Clerico Didaco de Ippolitis cum magnifico Joachimo Paſitano Terræ Novi, & narratur factum, num. 2.

Decretum, quod remittatur ad Judicem Eccleſiaſticum domi, revocatum in Aula, num. 3.

Diffamans trahitur a reo diffamato ad forum ipſius Rei, & aſſignatur ratio, num. 4.

Emptor, qui rem poſſidet in judicio congrui conveniri debet coram Judice emptoris, & aſſignatur ratio, num. 5.

Actor ille eſt, qui judicium provocat, num. 6.

Emens rem pupilli a Tutore pro ſatisfaciendo debito Tutoris non poteſt Clericus trahi a minori laico in foro laicali, num. 7.

Vicinus jure congrui trahere non poteſt emptorem ad Judicem vicini, qui agere debet actionem in rem ſcriptam contra emptorem, & hæc eſt differentia in judicio jactantiæ, ubi diffamatus non habet actionem contra diffamantem, ſed diffamans habet actionem contra diffamatum, num. 8.

Vicinus eſt actor voluntarius in jure congrui contra emptorem, & aſſignatur ratio, num. 9.

Actor non dicitur, qui extrajudicialiter provocat alterum per contractum, ad finem ſtabiliendi Judicem competentem, num. 10.

Inſultatus, offenſus, & provocatus per contractum laſivum, vicinus in jure congrui dicitur actor, & non reus, nam reus eſt, qui rem poſſidet in cauſa civili, & qui reatum committit in cauſa criminali, num. 11.

Deciſ. 25. Giurb. *eſt reprobata per Reg. de Marin.* reſol. 44. lib. 2. & reſol. de Marin. *eſt recepta in Regno, & aſſignatur ratio,* num. 12.

Ritus Cur. Archiep. Neapolitanæ vult, ut Clericus a laico conventus jure congrui abſolvatur, & ad ſervandam æqualitatem, S. C. in jure congrui non admittit Clericum contra laicum, num. 13.

In Diœceſi Capuaquenſi eſt ritus 22. *conſimilis ritui hujus Diœceſis Neapolitanæ negandi congruum laico petenti contra Clericum; ideoque ad ſervandam æqualitatem negatur Clerico petenti contra laicum,* num. 14.

Deciſ. Giurb. *ſervatur in aliis Regnis extra Neapolim,* num. 15.

Clauſula ſalvo jure cujuslibet, *ut ſuum effectum habeat, tria requiſita habere debet,* num. 16.

Primum requiſitum, ut dicta clauſula apponatur ante pignus addictum & declaratur deciſ. 44. Rovit. n. 17.

Inſtantia incipit a conteſtatione litis, & lata ſententia finit, & deinde Judex habetur prout privata perſona, & poſt addictum pignus, res non amplius eſt ſub Judice, ſed ſub dominio emptoris, cujus periculo cedit, num. 18.

Poſt addictum pignus in locum pignoris remanet ſub Judice pretium vinculatum, ut ſolvatur ad mentem ordinem Judicis, ideo in decreto dicitur Procedatur ad venditionem & in pretio audiantur omnes, num. 19.

Decreto de vendendo lato ſine clauſula ſalvo jure, *res vendita eſt liberata a manu Judicis, & pretium remanet ſub Judice, pro cautela intereſſe habentium ſuper pretio,* num. 20.

Perempta inſtantia Eccleſiaſticus reus remittitur ad forum Eccleſiaſticum, non obſtante inſufflatione ſpiritus obtempta, & aſſignatur ratio, num. 21.

Clauſula ſalvo jure cujuslibet *unde oritur?* num. 22.

Immiſſio in poſſeſſionem non impeditur, quando exceptio dominii requirit altiorem indaginem, ſed in decreto immiſſionis apponitur clauſula, ſalvis exceptionibus contradictoris, *& ſic in omnibus exceptionibus requirentibus altiorem indaginem,* num. 23.

Clericus obtinens victoriam, ſine dicta clauſula ſalvo jure cujuslibet *coram Judice laico, non poteſt in foro laicali conveniri,* num. 24.

Clauſula ſalvo jure cujuslibet *oritur ex exceptione litis pendentiæ, & ne continentia cauſa dividatur, ſecus, quando non continuatur prima cauſa, ſed inchoatur nova, & aſſignatur ratio,* num. 25.

Exceptio litis pendentiæ, & ne cauſæ continentia *dividatur eſt, quando proſequitur lis inter eaſdem perſonas, eadem actione, & eodem modo, vel titulo agendi,* n. 26.

Deciſ. Capve. Latr. 123. & 198. *declaratur,* num. 27.

Exceptio litis pendentiæ *ubi non obſtat, nec ibi obſtat clauſula* ſalvo jure cujuslibet, *et aſſignatur ratio,* n. 28.

Conſtitutio Sancimus de jure congrui, *declaratur,* nu. 29.

Conſtitutio Regni Divæ Memoriæ, *declaratur,* num. 30.

Pon-

Digitized by Google

Vendita pignore Judex poteſtatem non habet vinculandi pignus, cum clauſula ſalvo jure, *quia exivit pignus a ſua juriſdictione liberum*, num. 31.

Clerici reconventio coram Iudice laica approbatur de Iure canonico, ne clericus vexetur coram diverſis Iudicibus, num. 32.

Clericus non poteſt ſe ſubmittere foro laicali, etiam cum licentia ſui Epiſcopi; quia privilegium fori non fuit conceſſum ipſi clerico, ſed univerſali cœtui Eccleſiaſtico, num. 33.

Praxis hujus clauſulæ ſalvo jure cujuslibet *eſt favorabilis juriſdictioni laicali, dum laici ſunt multo numero majores, quam ſunt clerici, ſi Iudex Eccleſiaſticus traheret ad ſuum forum laicos, vigore dictæ clauſulæ, pro ſervanda æqualitate; quod maximum eſſet abſurdum non admittendum in Regno Neapolitano*, num. 34.

Clauſula ſalvo jure cujuslibet *concluditur, quod debet poni ante pignus addictum, & habet locum, ubi militat exceptio* litis pendentiæ, & ne continentia cauſſæ dividatur, num. 35.

Practica hæc indubitanter ſervatur hodie, & ſervata eſt duo ſæcula ante, num. 36.

Practica eſt vera intellectrix legum, num. 37.

Vis, & effectus clauſulæ, unde oriturî num. 38.

Clericus declaratus hæres, & immiſſus in poſſeſſionem hæreditatis, cum clauſula ſalvo jure cujuslibet, *ſi convenitur a creditoribus, vel legatariis, conveniendus eſt in foro Eccleſiaſtico; Secus ſi convenitur a prætendentibus hæreditatem, nam tunc conveniendus eſt coram eodem Iudice laico vigore dictæ clauſulæ, & aſſignatur ratio*, num. 39.

1 IN capite 35. in fine fit mentio de clauſula *ſalvo jure cujuslibet* apponenda in acceptatione oblationis, quæ fit pro perſona nominanda, nam ſi dicta clauſula apponitur poſt ſubhaſtationem, Judex functus eſt officio ſuo, & clauſulam prædictam apponere non poteſt.

2 Et ut plena praxis apponendi dictam clauſulam habeatur, hic apponitur ſequens Allegatio a me facta pro Rev. Clerico Didaco de Ippolitis meo cliente cum Magnifico Ioachimo Paſitano Terræ Novi in S.R.C. in Banca Magnifici Figliola apud Scribam Magnificum Michaelem Gaudioſo. Neap. die 7. Iunii 1710. tenoris ſequentis.

Nell'anno 1693. furono ſubhaſta S. C. comprati alcuni effetti del patrimonio del quondam Dottor Carlo, ed altri di Coccelli per lo Magnifico Nicola Coccelli in beneficio di perſona nominanda, che poi fè la nomina a pro del Reverendo D. Giacomo, e Cherico Diego de Ippolitis nella compra de' Vignali ſiti nel Caſale di Pattano ſoprano, col palazzo diſcoverto detto di Moſcecco, e nella compra della caſa con giardino ſiti in Pattano ſottano, e fatta detta nomina a' 28. Luglio 1693. colla clauſola, che non ſe gli conſegnerà il poſſeſſo ſuddetto, ſe prima per detto Cherico Diego non ſarà ratificato lo ſtromento ſtipulato di quietanza fatta da detto Reverendo D. Giacomo a beneficio di detto Magnifico Nicola, che anticipatamente avea ricevuto il prezzo per detta compra da farſi in nome di detti de Ippolitis il giorno antecedente per mano di Not. Gaetano Vitagliano di Napoli accettata detta nomina così condizionata da detto Rev. D. Giacomo, come nel proceſſo *Creditorum Doctoris Caroli Coccelli 2. vol. fol. 353.*

In eſecuzione della qual nomina a detto dì 28. Luglio 1693. con decreto del qu. Signor Conſiglier Meſſia Commeſſario, ſi diſſe: *Quod ſalvo jure cujuslibet, & citra præjudicium jurium quorumcumque prætendentium conſignetur poſſeſſio dictorum bonorum ſtabilium, una cum fructibus maturatis, & in futurum maturandis, ut fol. 354. eodem vol. 2.* ed in effetto, allora in poi hanno detti Rev. de Ippolitis poſſeduto.

Tom. III.

Comparve poi il Magniſ. Gioacchino Paſitano con ſupplica nel S. C. nel 1702. ed intentò giudicio di congruo, ſtante che li detti vignali ſiti in Pattano dice eſſer circondati da tre lati da' territorj di eſſo Mag. Paſitano; decretata detta ſupplica, *Idem Magnificus*, a' 19. Agoſto 1702. ed intimata la controſupplicata, ſi è per parte di detti Cherici poſſeſſori oppoſta la declinatoria del foro.

3 E con decreto *domi* del Signor Conſigliere Altimari allor Commeſſario, ſi diſſe, *remittatur ad Judicem Eccleſiaſticum*; del quale decreto portatoſi iſtanza in contrario, e riferita dal Signor Altimari nel S.C. con intervento dello Spettab. Sign. Preſidente del S. C. qu. D. Felice Ulloa d'immortal memoria alla Ruota dell' Illuſtre Sign. Marcheſe di Villaroſa allora Conſigliere, ed al preſente degniſſimo Reggente di Cancellaria, e Spettab. Reg. Signor D. Carlo Cito pure allor Conſigliere, e Sig. Conſigliere Ravaſchieri, ed Eſcalera, ſi rivocò detto decreto *domi*, e ſi diſſe, *quod procedatur in S.C. petita remiſſione ad Judicem Eccleſiaſticum non obſtante.*

Dovendoſi al preſente in grado di reclamazione di nuovo trattar queſta cauſa, ſupplicaremo i Signori Commeſſario, e Votanti a diferire alla declinatoria dimandata, ſenza averſi ragione delli due motivi, co' quali penſa l'Avverſario fondare l'eſcluſione di detta declinatoria.

Si riſponde al primo motivo della Parte contraria.

Nel primo dice, che ſenza la clauſola, *ſalvo jure, &c.* il laico vicino, come reo provocato poſſa convenire nello ſteſſo foro del provocato il Cherico compratore, che come volontario provocante ſi reputa Attore, per la regola; che *Actor ſequitur forum rei*, gioſta i termini della *l. diffamari, C. de ingenuis*, cumu-
4 lata con la *l. ſi contendat, ff. de fidejuſſor.* che il diffamante ſi tira al Giudice del reo diffamato.

Ma quanto ſia diſſimile l'un dall'altro, e quanta diſparità di ragione concorra nel giudicio della diffamazione, lo diſſe il *Reg. de Marin. al lib. 2. reſolut. 44. nu. 50.* con le ſeguenti parole: *Ne dum diſſimile eſſe, ſed inter unum, & alium caſum non parvum conſiderari diſcrimen; Ideo enim in judicia jactantiæ la cus diffamatus, diffamantem clericum poteſt coram Judice ſæculari ad ſua jura proponendum convenire, quia circumſcripto hoc judicio, ſi clericus vellet de juribus ſuis experiri contra laicum, neceſſario coram Judice ſæculari cōparere teneretur, quo caſu diceretur Actor.*

At in judicio retractus cum clericus, rem emptam poſſideat, dum ut poſſidere deſinat, cupit collateralis, neceſſe eſt, ut illum ad relaxandum conveniat, dicatur omnino reus, & conſequenter coram judice ſuo citandus.

5 Imperciocchè, Attore dire non ſi può chi non ave azione contro la perſona, o contro la coſa di poter agere in giudicio, onde il Cherico, che ha comprato, non ave azione contro il vicino di provocarlo in giudicio, e però non può chiamarſi Attore originario, o in potenza, e nemmeno Attore in eſercizio, come è il diffamante, che ave l'azione in potenza contro il diffamato, che può eſercitarla quando gli piace in giudicio avanti il Giudice del diffamato, e perciò il diffamato avanti lo ſteſſo Giudice ſuo inſiſte, ut proponantur Jura jactata.

6 A tal propoſito *Carleval. al lib. 1. de judic. num. 202.* dice. *Illum vere cenſendum eſſe Actorem, qui ad judicium provocat: ubi autem non eſt judicium, ceſſant prorſus hæc nomina, Actoris, & rei, l. in tribus in fine ff. de judic. & cap. forus de verbor. ſignif. Et nullum in jure conſiderari actum, aut contractum extra judicium.*

7 Tanto ciò è vero, che ſe detti Cherici de Ippolitis aveſſero comprato dal Tutore del mag. Paſitano, ſenza

za i requiſiti nell'alienazione di roba pupillare, e per ſoddisfare debito non del pupillo, ma proprio del Tutore, con tal contratto nulliter fatto verrebbe il minore ad eſſer provocato, e det. Cherici ſarebbero li provocanti, ma ciò non oſtante non potrebbe il laico minore tirare i Clerici compratori al foro laicale, perchè il minore laico per ragione del contratto è provocato, ma nel giudicio coram Judice ſi dice Attore, che eſercita la ſua azione contro il Cherico poſſeſſore della roba nulliter comprata, *& Actor ſequitur forum rei, nam a re, quam poſſidet, dicitur reus.*

8 Così parimente, benchè il vicino venghi provocato ad retrahendum dal compratore, quella provocazione non eſſendo giudiziale, ma extra giudicio per lo contratto della compra, dalla quale naſce l'azione in rem ſcritta, non può chiamarſi Reo in giudizio, ma attore, che eſercita l'azione ſua di ritrarre dal Cherico poſſeſſore; e detto giudicio di congruo è molto diſſimile da quello della jattanza, mentre il diffamato provocato dalla jattanza, non ave azione contro il diffamante, come ave il vicino contro il Cherico, che compra, ma il diffamante ave azione contro il diffamato, che deve proponerla *coram Judice diffamati.*

9 Il laico vicino non può negarſi, che ſia Attore volontario, giacchè volendo il congruo ſta a ſua volontà volerlo, o nò, e perciò volontariamente viene in giudicio contro la perſona del Cherico, che con giuſto titolo di compra poſſiede la roba comprata. Lo ſteſſo Imperador *Federico* coſtituiſce Attore il vicino, mentre gli dà l'azione, che poſſa coſtringere il compratore, come notò *Maranta alla diſp.8.n.35* ivi. *Quod Conſtitut. Sancimus inducit duas principales proviſiones, unam contra venditorem, ut denunciet viciniſ; alteram contra emptorem, ut teneatur revendere vicino non denunciato pro eodem pretio cum uſuris, & expenſis, & iſta actio juris congrui dirigitur contra emptorem, ut declarat Afflict. in d. Conſtit. §.ut infra triginta in 2.notab.*

Il che non ha potuto negarſi dal noſtro Avverſario nel ſuo ſcritto, dove dice, che il vicino ave azione *in rem* ſcritta, e che detta azione ſia nata prima che paſſaſſe la roba alle mani del Cherico.

Finalmente ſi conchiude, che chiunque provoca per contratto, o altro atto eſtragiudiciale, non ſo-
10 ſtiene il nome di Attore avanti il Giudice, nè il provocato ſi può chiamare reo ad oggetto di ſtabilire competenza in giudicio avanti il Giudice del provocato.

Altrimente l'inſultato, o ingiuriato, come reo, ti-
11 rarebbe l'inſultante al foro di eſſo inſultato, ed ogni offeſo tirarebbe l'offendente, il che è falſo, atteſo ogni provocato eſtragiudiciale, o per contratto leſivo, o invalido, che ſia, come è il vicino provocato dal cōpratore al congruo, ſoſtiene le parti di Attore in giudicio per l'azione, che gli compete in vigore della *Conſtit. Sancimus*, nata dal contratto della compra fatta contro la diſpoſizione di detta *Coſtituzione, in rem ſcripta* a potere agere contro il compratore provocante, che come poſſeſſore della coſa comprata, ſi chiama *reus a re, quam detinet in cauſa civili, & qui reatum committit in cauſa criminali.*

Ecco con quanta chiarezza, reſta ſcoverto l'errore, reſta confutato l'aſſunto, che il noſtro Avverſario ha ricavato da *Giurba nella deciſ.25.* che non è ſtata mai
12 ricevuta in queſto Supremo Senato del S. C. dove ſempre è ſtata abbracciata l'opinione, che contra *Giurba* aſſodò il *Reg. de Marinis nel lib. 2. d. reſol. 44.* tanto che dopo *Giurba, & de Marinis* non ſi truova altro *Dottore*, che ſi aveſſe mai più ſognato porre in controverſia tale articolo in queſto Regno Napolitano, dove ſta già aſſodato ſin da due ſecoli a queſta parte, come atteſta *Napodano nella Conſuetudine, ubi domus, num.59. Etſi Eccleſia, num.75. in fine tit. de jure congrui, & de Franchis* ſopra l'iſteſſa *Conſuetudine* ed anche nella *dec.285.* dove porta deciſo nel S. C. l'anno 1582. che il laico non potè ottenere nella Corte Arciveſcovile il congruo contro il Cherico Compratore per lo Rito di detto Foro Eccleſiaſtico; però *ut ſervetur aequalitas in judiciis*, il S.C. aſſolvè il laico per lo congruo dimandato dal Cherico, e così poi ſempre ſi è oſſervato, come atteſta *in fine* di detta ſua *deciſ.* E nel *num. 2. in fine* dice. *Noviſſime praeſentatum fuit exemplum authenticum ſententiae latae anno praeterito in Curia Archiepiſcopali, per quam clericus a laico conventus jure congrui, fuit abſolutus.*

Afflitto nella Coſtituzione del Regno, Sancimus in princip. num.8. verſ. item quaero, an ſi clericus emat, fol.20. in parvis, dice: *Quod clericus poteſt conveniri jure congrui, ſed male ſervatur in Curia Archiepiſcopali, ob Ritum dictae Curiae.*

Ecco lo ſtile, ecco la pratica inveterata così nel Foro Eccleſiaſtico, come nel Foro laicale di queſto noſtro Regno, che il Cherico non viene convenuto nel Foro laicale per lo congruo, ma nel Foro Eccleſiaſtico; ed il laico non viene tirato al Foro Eccleſiaſtico dal Cherico vicino, ma nel Foro laicale, tantochè *in d. deciſ. de Franchis* un Canonico Napolitano, che era anco Regio Cappellano, non fu convenuto nella Corte Arciveſcovile, per evitare il Rito, che è in detta Corte, di non dare congruo contro il Cherico; fu perciò convenuto avanti il Rev. Cappellano Maggiore: Ma ſe in queſti noſtri Tribunali foſſe ſtata ricevuta l'opinione di *Giurba*, e ſeguaci, ſarebbe quel Canonico ſtato convenuto dal laico nel Sacro Conſiglio.

13 Ed invero il Rito della Corte Arciveſcovile non ſervirebbe, ſe il Cherico Napolitano trarre ſi poteſſe al Foro laicale; e per contrario lo ſtile, che il S. C. uſa di negare al Cherico Napolitano, che voleſſe ritrarre dal laico compratore, nemmeno ſervirebbe, perchè quando compra il laico potrebbe dal Cherico vicino eſſer convenuto al Foro Eccleſiaſtico, ſe fuſſe vero, che il vicino, come provocato dal compratore, ſoſteneſſe le parti di Reo nel giudicio del congruo.

E l'Avverſario non ſapendo oppugnare la detta *deciſ. de Franch.* 285. in un'iſteſſo tempo ſi contradice. Primo aſſeriſce, che detta *deciſione* ha luogo in Napoli ſolamente, dove è il Rito della Curia Eccleſiaſtica, che non concede congruo contra il Cherico, e perciò il Sac. Conſ. lo denega, quando il Cherico lo domanda contra il laico in eſſo Sacr. Conſig., e con queſto viene a confeſſare, che il Cherico Napolitano non è convenuto nel Foro laicale per cauſa di congruo, ma nel Foro Eccleſiaſtico, dove il Rito lo libera.

14 E poi ſubito ſoggiugne, come nella Dioceſi di Capaccio, di dove ſono detti Clerici de Ippolitis, vi è lo ſteſſo Rito 2a. di non darsi congruo contra il Cherico, e ne vuol cavar la conſeguenza, che per iſfuggir detto Rito, non debba il S.C. rimetter detti Cherici de Ippolitis alla Curia Veſcovile di Capaccio.

Queſto argomento della Parte non conchiude, ma tutto al contrario ne ſiegue la conſeguenza, ch'eſſendo lo ſteſſo Rito nella Diocesi di Napoli, e di Capaccio, la *deciſ. di Franch.* 285. praticar si debba così co' Cherici Napolitani, come co' detti Cherici de Ippolitis, che ſono della Dioceſi di Capaccio; ed *in d. deciſ. de Franch.* ſi ricava, che il Cherico non può eſſer convenuto nel S.C. in cauſa di congruo, ma è convenuto nel Foro Eccleſiaſtico ad iſtanza del Laico, che domanda il congruo.

15 Nè ſi devo aver ragione delle deciſioni di altri Regni, che l'Avverſario ha diminutamente ricavato dalla *d. deciſ. di Giurba*, sì per la diſparità della conſuetudine introdotta, o più toſto abuſo introdotto in quei Regni, come diffuſamente anche con altre ragioni ſi confutano da *d. Reg. de Marinis in d. reſolut. 44.* quale con-

Digitized by Google

conſuetudine, o abuſo non è ſtato mai introdotto in queſto noſtro Regno, dove non ſi vede mai praticata tale opinione di *Giurb.* e ſeguaci, fondata in due falſiſſimi aſſiomi.

Uno, che il Provocato per contratto illecito, o per altra provocazione eſtragiudiciale ſia Reo in giudicio, il che ſi è baſtantemente dimoſtrato eſſer falſo.

L'altro, che nelle azioni reali ſia contro il Cherico competente il Giudice laico, e queſto ſi pratica in Francia per conſuetudine ivi introdotta, che de jure è aſſioma falſiſſimo, come *Nicolò Boerio*, che è Franceſe, lo atteſta, nella *decif.69.num.20.*

Oltre, che molti Dottori allegati da *Triviſano*, e da *Giurb.* che ſono gli Anteſignani di detta falſa opinione, dicono il contrario di quello, che eſſi ſuppongono, che per non tediare ſi poſſono leggere alla *d. reſol.44. de Marinis*, e particolarmente *Monſignor Ricci*, benchè nella ſua *Collect.6.a 735.in fin.* aveſſe riferito l'opinione di *Triviſano* Veneziano, e d'altri Regni foraſtieri, nulladimeno atteſta, che nel noſtro Regno ſi pratica l'opinione contraria di quella di *Triviſano*, e porta deciſo, che il Cherico non fu convenuto nel Foro laicale in cauſa di congruo, ma nella Curia Arciveſcovile di Napoli, come ſi può vedere nella *decif.180. par.3.*

In fine baſta dire, che *hoc Jure utimur in Regno noſtro, hæc praxis viget*, nè ſi può portare dalla Parte contraria eſempio, che in queſto Regno fuſſe ſtato mai convenuto il Cherico in cauſa di congruo nel Foro laicale; reſta perciò queſto primo motivo fatto dalla Parte ſenza ragione, e ſenz'autorità di *Dottori.*

Riſpoſta al ſecondo motivo della Parte contraria.

Il ſecondo motivo di eſcludere la declinatoria oppoſta da'Cherici ſi fonda dal dottiſſimo noſtro Avverſario nella clauſola, *Salvo jure cujuslibet*; nel ſuppoſto non meno erroneo del primo, ſupponendo eſſer di tal forza det. clauſola, che conſervi la giuriſdizione anche per i pretenſori di giudizio nuovo, che non concerne la continuazione dello ſteſſo giudicio prima dedotto, e prevenuto, ma che l'azione del congruo eſſendo radicata *in rem* prima della vendita, e l'eſercizio poi dell'azione naſce *in ipſo actu venditionis*, in conſeguenza che lo ſteſſo Giudice laico debba ſtimarſi competente in detta lite di congruo, che viene inſorta coll'occaſione di ſuo decreto interpoſto su la vendita.

16 Ma per porre in chiaro l'inſuſſiſtenza di detto ſecondo motivo, indagaremo tre coſe, che ſono i tre requiſiti neceſſarj, affinchè detta clauſola, *ſalvo jure, &c.* abbia la forza di conſervare la giuriſdizione al Giudice, che l'uſa.

Primo requiſito ſarà il tempo abile, nel quale abbia poteſtà il Giudice di fare detta riſerva, *ſalvo jure cujuslibet, & citra præjudicium quorumcumque aliorum intereſſe habentium*; E qual ſia il tempo inabile a non poterſi fare detta riſerva, o facendoſi non operi effetto alcuno.

Secondo: Da qual legge naſce detta pratica di far la riſerva di dette ragioni, e per qual fine ſia introdotta.

Terzo: A favor di chi poſſa oprar l'effetto ſuo detta riſerva, o clauſola, *Salvo jure cujuslibet*, e contro qual perſona, e da qual legge proviene la forza, ed effetto di detta clauſola.

Del Primo requiſito della clauſola, Salvo jure cujuslibet.

Il primo requiſito ſi è, che detta riſerva di ragioni ſi facci dall'accorto Giudice in tempo abile, prima, che la roba ſi liberi dalla ſua giuriſdizione, che ſarebbe
17 nel decreto della vendita, o dell'aggiudicazione, *& ſic ante addictum pignus*, atteſo che *poſt pignus addictum*, non ha più giuriſdizione ordinaria ſopra la roba aggiudicata, o venduta, ma gli reſta ſolo una cognizione ſummaria, come eſecutore delle coſe, che concernono eſecuzioni ſolamente; di queſto ne avemo il *Teſto* eſpreſſo *in l. a Divo Pio, ff. de re judic. §. ſed ſi empt. in ſum.* ivi: *Si per Judicem exequentem res ſit vendita pretio non ſoluto, ceſſat officium Judicis in pretia exigendo, unde res debet vendi præſente pecunia, vel res vendita revocari*; E meglio ſi ſpiega nel §. antecedente, ivi: *Si poſt addictum pignus aliqua controverſia emptori moveatur, an ſit cognitio ejuſdem Judicis, qui ſententiam exequutus fuerit, videndum eſt. Et cum ſemel emptio perfecta ſit, ejuſque qui ſic comparavit periculum verſetur, non puto locum eſſe cognitioni. Certe poſtea quam inductus eſt emptor in poſſeſſionem, nonne ceſſabunt partes eorumdem Judicum? Idemque & ſi ipſi, cui quis judicatus eſt, res fuerit addicta*; e *Paolo de Caſtro* ſopra la *d. l. a Divo Pio*, dopo *Imola*, e la *Chioſa*, dice le ſeguenti parole rapportate dal *Reggente Rovito alla dec.44.num.7.* ivi: *Ex quibus conſtat, quod Judex, de cujus mandato fuerit vendita res, vel adjudicata pro ſatisfaciendo creditore, ſi is, qui emit rem, vel obtinuit adjudicationem, non eſt ſibi ſubditus, non erit Iudex competens reſpectu aliorum, qui prætendunt habere jus ſuper eadem re*; dove ſoggiugne *Rovit.* v3. *Et hic eſt proprie caſus, de quo agitur, nam Iudex laicus, qui adjudicavit domum Sacerdoti, non eſt Iudex competens illius circa novam litem motam per alios creditores poſt adjudicationem factam.*

Mentre in *d. decif.44*: avendo il Sacerdote D. Matteo Rocco ottenuto decreto di aggiudicazione ſopra la caſa di Fabio Corniolo ſuo debitore, eſſendo poi venuti altri creditori a dimandar l'aſſiſtenza ſopra detta caſa, nel S. C. gli fu denegata la declinatoria al foro Eccleſiaſtico, ma in grado di reclamazione diſcuſſo pienamente l'articolo, fu rimeſſa la cauſa al Giudice Eccleſiaſtico, non oſtante l'obbligo, e pleggiaria penes acta del detto Sacerdote *de ſolvendo quicquid fuerit judicatum per Sacrum Conſilium*, ad oggetto di far togliere il ſequeſtro fatto ſopra li pigioni; e la ragione di *d. deciſione* fu, che oſtava al Giudice *d. §. ſi poſt addictum*, e la dottrina di *Paolo di Caſtro* ſopra enunciata, che dopo venduta la roba ſubhaſta, non è più Giudice competente quel Giudice, che la vendè, ed in conſeguenza non può dopo venduta vincolarla.

Conferiſce quello, che riſolve il *Reg. de Marin. al lib. 1. reſolut. 46. num. 5. & reſolut. 74. num. 7.* e più chiaro nel *num. 9.* ivi: *Venditionem tunc dici perfectam, quando candela accenſa extinguitur, nam alia, quæ ſequuntur, ut decretum, quod liberetur ultimo licitatori, inſtrumentum, & decretum, quod conſignetur poſſeſſio, non aliter actus perfectionem important, cum jam perfectus eſt, ſed cum dictis ſolemnitatibus facta venditioni datur exequutio. Nam ſat eſt candelam fuiſſe ultimo offerenti extinctam, ut facta dicatur venditio.*

Di queſto ne avemo il *Teſto* eſpreſſo in *l. Iudex 55. ff. de re judicata*, ivi: *Iudex poſtea quam ſemel dixit ſententiam, Iudex eſſe deſinit: & hoc jure utimur, ut Iudex, qui ſemel, vel pluris, vel minoris condemnavit, amplius corrigere ſententiam non poſſit, ſemel enim male, aut bene functus eſt officio.*

18 Ed è regola generale, che l'iſtanza comincia dalla conteſtazione della lite, e finiſce colla ſentenza, *& ſententia lata extra inſtantiam eſt ipſo jure nulla, quia Iudex functus eſt officio ſuo, & in illa cauſa habetur, ut privata perſona, ut late D. Altimar. in rubrica 9. qu.34. & 35. ex text. in l. ſi qui poſtea quam, l. quod juſſit, l. acta, §. ampliando, l. cum quærebatur, ff. de re judicata.*

Quia poſt ſententiam non durat inſtantia, ſed eſt perempta, & lis eſt finita, & officium mercenarium Iudicis eſt conſumptum, Bald. in cap. ſuam litibus,

Digitized by Google

num.2.& 8.de ſpol.Dom.Altimar. d. rub.9.quaſt.34.num.26.

Onde eſſendo perfezionato l'atto della vendita per ogni perſona nominanda, e pagato già il prezzo s'intende acquiſtata la roba a beneficio del compratore col titolo abile di compra, in tal caſo il Giudice *non fungitur amplius officio judicantis, ſed officio executoris*, e perciò non poteva vincolare la roba dopo perfezionato l'atto della vendita, perchè gli oſta *d.§. poſt addictum, ff. de re jud.*

In caſo ſimile diſſe il Signor *Carlo d'Aleſſio alla conſulta del Reg.Capece Latro* 103. *num.*17. che il Cherico ceſſionario di un nome di debitore volendo il decreto dell'inteſtazione, che è l'iſteſſo, che decreto di poſſeſſione, non può il Giudice ponere detta clauſola, eſſendo roba già acquiſtata col titolo abile, il che ſarebbe un poner legge a i beni di perſone Eccleſiaſtiche.

E nel *num.*18.lo ſteſſo conchiude non poter ponere detta clauſola, quando il Cherico è legatario di una certa ſpecial coſa, che ſarebbe di niun momento, mentre la coſa ſpeciale s'intende in virtù del teſtamento acquiſtata già al Cherico legatario, e non può detta clauſola oprare ſopra quella roba, che è già acquiſtata al Cherico.

Venditio facta a Iudice dicitur facta a parte, ed è contratto nominato, nel quale non ſi ammette penitenza: Tanto che non può il compratore, nè il venditore, che è il Giudice, nelle vendite giudiciarie ſubhaſta pretendere di ſcemare patti, da quei contenuti nell'offerta, nè aggiungervi altri vincoli, o condizioni, perchè ſi truova perfezionato già il contratto, e conſeguentemente non può il Giudice uſare detta clauſola dopo l'accenſione della candela, *quia poſt addictum pignus, exiit pignus liberum a manu Iudicis, & non amplius eſt ſub Iudice, ſed ſub dominio emptoris, cujus periculo cedit.*

Altra coſa è riſpetto al compratore, che non ha partecipato della vittoria della lite, non ha fatto parte in giudicio, ma dopo finita la lite, dopo ſpirata, e perenta l'iſtanza, viene a fare un'atto eſtragiudiciario di comprare il pegno, ed in luogo di quello paga il prezzo, che reſta a diſpoſizione del Giudice,
19 & ſub Judice, ed in luogo del pegno venduto, reſtando ſub Judice, il prezzo, che ſi libera al creditore, vincolato di reſtituirlo ad omnem ordinem del Giudice, per cautela di altri intereſſati ſopra il prezzo, però ſi uſa dire, *Procedatur ad venditionem, & in pretio audiantur omnes.*

Ed altra coſa è riſpetto al Cherico, che come Attore ottiene dal Giudice laico decreto a ſuo favore non libero; ma vincolato con detta riſerva, al qual decreto deve ubbidire il Cherico attore, non eſſendo in poteſtà dell'attore volere il decreto di altra forma di quella, che fa il Giudicante.

E per contrario, ſe il Giudice fa decreto a pro del Cherico attore libero, ſenza detta clauſola riſervativa della ſua Giuriſdizione, nemmeno potrà dopo detto decreto aggiugnere vincoli in pregiudizio del Cherico, che è il caſo della *deciſione di Rovito* 44. ed
20 è il caſo, che ora ſi controverte, che avendo fatto il decreto *de vendendo* libero, ſenza clauſola riſervativa, e quello ſi è già venduto, e pagato il prezzo per perſona nominanda, è finita la lite, non più è lite avanti di lui ſopra la roba venduta, ma reſta la lite ſopra il prezzo pagato, e quello ſi libera vincolato a' Creditori, colla clauſola riſervativa della ſua Giuriſdizione, e per cautela *quorumcumque intereſſe habentium ſuper illo pretio.*

Non è diſſimile il giudicio cominciato col defonto laico, che ſi deve proſeguire contro il Cherico Erede
21 avanti lo ſteſſo Giudice laico, dove ſi truova prevenuto, e pendente, perchè oſta l'eccezione della pendenza della lite, ma ſe fuſſe perenta l'iſtanza avanti il Giudice laico, allora il Cherico Erede ſi deve rimettere al Foro Eccleſiaſtico, anche ſe veniſſe riſtaurata l'iſtanza per l'inſuffiazione dello ſpirito, *Anna ſing.19. Rovit.in rubr.prag. unica de inſtant.cauſ.non reſtituend.nu.13.Paſchal.de patr.poteſt.par.1.cap 8.nu.218 Gallup.par.2.cap.17.n.10. Urſil.deciſ.352. Minad.dec.5.Carleval.de judic.n.942.*

E la ragione non è altra, che eſſendo finita la prima lite per eſſer perenta l'iſtanza, non oſta più l'eccezione della pendenza della lite; così parimente *poſt addictum pignus* libero ſenza riſerva di ragioni, è finita la lite, è perenta l'iſtanza di quel giudizio, non può il Giudice ponere detta clauſola riſervativa, e ponendola, non ha l'effetto della pendenza della lite, ch'era perenta, *quemadmodum inſuffiatio ſpiritus reviviſcit inſtantiam mortuam, ſed non reviviſcit effectum litis pendentia, ut Clericus poſſit trahi ad eundem Judicem laicum.*

Del Secondo Requiſito della Clauſola,
Salvo Jure cujuslibet.

22 Queſta pratica di riſerbare le ragioni naſce dal Teſto in l. *Dominus tenetur. ff.de condict. indebit.* come ponderò in *d.l.Angelo col.penult.* citato da *Peregrin.de fideicommiſſ.art.48.num.40. ad fin.* ut evitetur litium circuitus.

E perciò l'eccezione del dominio, quando in pronto non ſi può liquidare, perchè ricercaſſe indagine
23 più alta, allora il prudente Giudice non impediſce l'immiſſione, ma ſi mette in poſſeſſo l'erede, *ſalvis exceptionibus contradictoris*, il quale contraditore s'intenderà, dopo dato il poſſeſſo, ma queſto in virtù della clauſola, *ſalvo jure cujuslibet*; ſi pratica lo ſteſſo in tutte l'altre eccezioni, che richiedono più alte indagini, poichè non s'impediſce la compilazione del Proceſſo, e ſi uſa la clauſola riſervativa di riconoſcerla appreſſo.

24 Così parimente, quando il Cherico ottiene la vittoria in qualche lite, non ſe li dà roba, ſenza detta clauſola riſervativa di reſtituirla ad ogni ordine dello ſteſſo Giudice; Perchè dandoſi ſenza detta clauſola non può eſſer convenuto più il Cherico avanti il Giudice laico, nè il laico avanti al Giudice Eccleſiaſtico. *Rovit.d.deciſ.44.num.8.*

Ma quando il pegno eſecuto ſi vende, non ſi uſa tal riſerva ponerſi ſopra la roba venduta; ma ſi uſa vincolare il prezzo con pleggiaria di reſtituirlo ad ogni ordine, per cautela *quorumcumque aliorum intereſſe habentium*. Reſta dunque il prezzo ſotto il Giudice vincolato per li pretenſori; ma il pegno venduto reſta libero al compratore.

Del Terzo Requiſito.

Naſce la forza della clauſola, *ſalvo jure cujuslibet* dal *Teſto in l. ubi acceptum, ff. de judiciis*, ivi, *Ubi*
25 *acceptum eſt ſemel judicium, ibi finem habere debet*, concorda il *Teſto in l.ſi quis poſtea ff.de judiciis. l.penult. ff. de juriſdictione omnium judicum*, ed anco dall'eccezione, *ne continentia cauſſa dividatur, l. nulli prorſus, C.de judiciis.*

Di modo che l'effetto di detta clauſola è, che mantiene pendente il giudicio, che non s'intende finito, e però ſe ſi voleſſe avanti altro Giudice proſeguire contra quelli, che hanno avuta la vittoria, oſterebbe l'eccezione *litis pendentia*: ovvero *ne continentia cauſſa dividatur*, giacchè non ceſſa di eſſere Giudice ſopra la ſteſſa lite pendente, mediante la forza di detta riſerva fatta.

Clauſula enim reſervativa reſurgit idem judicium, & eandem inſtantiam, quemadmodum enim, qui in ædificato Pariete relinquit lapides ultra parietem protenſos, ſignificat ædificium finitum non eſſe, ſed

illi

Digitized by Google

illi eſſe jus pretendendi parietem ulterius. Queſte ſono proprie parole di *Carleval. ul num.* 952. il quale al *num.* 945. dice: *Quod finita lite non poteſt durare effectus præventionis, circa eundem litem; ceſſante enim cauſa præventionis, ceſſat effectus, c. cum ceſſante de foro compet.* E nel *num.* 959. dice detto *Carleval. Quod præventio operatur, ut coram eiſdem Iudicibus terminetur*; Ed al *num.* 900. dice. *Ratio eſt, quia non inchoatur nova cauſa, ſed continuatur prima, quare ex vi præventionis Iudex judicium cœptum proſequitur.*

Quindi è, che quando non ſi continova la prima lite, che ſi truova prevenuta, e pendente; ma ſi comincia nuova cauſa del congruo, che è totalmente diverſa *inter diverſas perſonas, nempe inter vicinos, & emptorem, qui nullum habent intereſſe annexum, vel contingens ex prima lite, quæ reperitur præventa, & pendet coram illo Iudice, qui reſervavit cognitionem aliorum quorumcumque intereſſe habentium in illa lite præventa tantum.*

Perchè l'eccezione della lite pendente fu inventata per due buoni fini, e per gl'iſteſſi due buoni fini fu inventata detta clauſola, *ſalvo jure, &c.* Primo, per conſervare la giuriſdizione al Giudice, che non s'intenda ſpirata con quel decreto diffinitivo, che fa a beneficio dell'attore. Secondo; *Ne litigantes coram diverſis Iudicibus vexentur novis impenſis, & novo labore ad novum Iudicem inſtruendum, ſcripturas, & probationes ex illo veteri proceſſu iterum deducendum pro novo proceſſu compilando.*

Et ad finem quoque ne continentia cauſæ dividatur, & ne fiant duæ ſententiæ diverſæ, & repugnantes, ut latè Menoch. de arbitr. caſu 371. *n.* 9.

E detta eccezione compete così al Reo, come all'Attore, *Muſcat. in gl. Tribun. num.* 12.

Onde il vicino, che vuol ritrarre, o ſi conſideri, come Reo, ſecondo il falſo ſuppoſto di *Giurba*, e ſeguaci, o come attore, ſecondo la vera, e comune opinione abbracciata in queſto noſtro Regno, non gli
26 può competere detta eccezione *litis pendentiæ, & ne continentia cauſæ dividatur*. Non è lite tra le ſteſſe perſone intereſſate nella prima lite, non è la ſteſſa azione, lo ſteſſo canale, o titolo di agere, che unico conteſtu ſi doveſſe decidere, ma la deciſione del congruo non ha conneſſione con la giudicatura fatta; che è quel che fu ponderato da *Grammat.* il quale alla *deciſ.* 193 *num.* 43 dice: *Clauſula, ſalvo jure cujuslibet, non tribuit jus de novo, ſed ſalvat jus, quod quilibet habebat reſpectu illius judicii deducti coram Iudice prævento; ex Angel. in l. omnis, C. de præſcript.* 30. *ann. & l. non quemadmodum* 35. *ff. de judiciis, l.* 1. *§. nec tamen ff. de uſuris.*

Il *Reg. Capece Latr.* fu dello ſteſſo parere nella ſua *deciſ.* 153. come avvertiſce il Signor *Carlo d'Aleſſio* nella *conſult.* 103. di detto Signor *Reg. num.* 16. *in fin. Quod clauſula illa, ſalvo jure, &c. intelligitur reſpectu venientium eod. tit. & ita intelligendam eſſe deciſionem Dom. mei* 123. *præcipuè attendendo ad num.* 8.

Quindi ſi vede quanto ſi è ingannato l'Avverſario, che per impugnare la *deciſione di Rovito* ſi vale di *Capece Latro*, che in detta *deciſ.* 123. *num.* 8. dice il caſo della *deciſ.* 44. *di Rovito* eſſer diverſa da quel, che eſſo *Capece Latro* trattava nella detta ſua *deciſ.* 123. ma con la ſteſſa *deciſione*, e con le ſteſſe parole di *Capec. Latro* reſta l'Avverſario convinto, meravigliandomi, che eſſendoli contrario, l'ave allegate in ſuo favore: Diſſe detto *Capece Latro* bene, ch'era diverſo caſo trattato da *Rovito*, ma approva la ſteſſa *deciſione di Rovito*, e la ragione di quella.

27 Nella *deciſione di Capece Latro* il Venerab. Monaſtero di Regina Celi fu immeſſo alla poſſeſſione delli beni di Albenzio Monacelli in vigor del teſtamento; pretefero gli Aguati la metà de' beni antichi nel S. C. ragionevolmente fu denegata la remiſſione al Foro Eccleſiaſtico, perchè non era nuova, e diverſa lite con diverſo titolo; ma vi era lo ſteſſo titolo di ſuccedere alli beni del Defonto, cioè il Monaſtero *ex providentia Defuncti*, e gli Agnati *ex providenti conſuetudinis*, e queſto è il requiſito, che noi diciamo, queſto è il caſo, nel quale opera l'effetto ſuo detta clauſula, *ſalvo jure cujuslibet*, idest *habentis idem jus ſuccedendi, vel citra præjudicium quorumcumque aliorum intereſſe habentium in eadem lite prævento in eodem judicio cœpto ſub illo Iudice, qui dictam clauſulam appoſuit in ſuo decreto, & cum reſervatione jurium terminavit litem ſub ſe deductam, & pendentem, & ſic vis, & effectus dictæ reſervationis jurium non extenditur ad novam cauſam diverſam à prima, & cui exceptio pendentiæ litis non obſtat.*

E detto *Capece Latr.* tutto ciò lo ſpiega meglio alla *deciſ.* 198. ivi. *Nec prædictis obſtare dicebatur deciſionem S. Conſ. relatam per Regentem Rovitum dec.* 44. *quia loquitur in eo caſu, quando Clericus fuit immiſſus in poſſeſſionem per Iudicem laicum ex edicto Divi Adriani; Nam ſi poſt captam poſſeſſionem comparerat laicus contradictor, debet coram Eccleſiaſtico comparere, qui eſt Iudex competens, ex traditis per Carolum de Graſſis effectu* 1. *num.* 784. *de Franch. deciſ.* 193. *num.* 9. *& deciſ.* 375. *& hoc quia lis erat jam finita, & judicium intentatum per Laicum contra Clericum erat novum, & proinde debebat Laicus actor ſequi forum conventi Clerici.*

E se la riſerba, che fa il Giudice riſerbaſſe la giuriſdizione non ſolo ſopra la ſteſſa ſpecie del giudicio prevenuto, e pendente avanti di ſe, ma anche ſopra ogni altra ſpecie di lite diverſa, e non mai dedotta, il Cherico non goderebbe mai il privilegio del foro in queſto Regno, dove tutti li preamboli a beneficio de' Cherici ſi fanno in Vicaria, con detta uſitata clauſola, *ſalvo jure &c.* e quella roba ereditaria reſterebbe perpetuamente ſotto la giuriſdizione di quel Giudice laico, che fece il decreto del preambolo, di ſorte, che ſi potrebbe dimandare l'aſſiſtenza contro il Cherico avanti quel Giudice; il che è falſo, perchè il giudicio di aſſiſtenza è giudicio nuovo diverſo dal preambolo, e perciò la clauſula poſta al preambolo non ſi eſtende al giudicio di aſſiſtenza.

Da ciò ſi vede quanto s'inganna la Parte avverſaria, che lungamente ſi è affatigata in rappreſentare, che l'azione del congruo ſia nata prima di paſſare il pegno alle mani del Clerico; mentre ciò non viene in conſiderazione, nè la forza di detta clauſola naſce dalla azione nata de preterito, o che inſorge de futuro, ma naſce dalla prevenzione della lite, che non reſta finita per detta riſerva di ragioni, ma reſta pendente, perciò in tutti li caſi, che ha luogo l'eccezione *litis pendentiæ*, reſta il Cherico attore ſottopoſto a quel Giudice, dove pende la lite da eſſo cominciata.

28 E per contrario, in quelli caſi, che non oſta l'eccezione *litis pendentiæ*, il Cherico poſſeſſore ſi rimette al Foro Eccleſiaſtico, ſenza averſi ragione di detta clauſola riſervativa appoſta al decreto, nè dell'azione nata de preterito, o de futuro, nè *Carlevalo* dalla Parte allegato, nè altri *Dottori* hanno mai queſto controvertito, ma ſolo, che la forza della clauſola riſervativa non ha luogo a lite ſeparata dalla prima.

Altrimente s'introdurrebbe uno aſſurdo, che in tutte le robe di Chieſe vendute con decreto di Superiore Eccleſiaſtico, i laici compratori ſarebbero tirati al Foro Eccleſiaſtico, che interpoſe il decreto di aſſenſo ſopra la vendita, nel quale uſerebbe det. clauſola per conſervazione della ſua giuriſdizione.

Lo ſteſſo accaderebbe nella vendita di roba pupillare, che nel decreto di *expedit* ſi uſerebbe detta clauſula, affinchè il Cherico compratore non uſciſſe più da

Digitized by Google

da ſotto la giuriſdizione di quel Giudice laico, che fa detto decreto.

Non oſta dunque detta clauſola, ſe non per quelli, che vengono a continuare la ſteſſa lite cominciata, che ſi deve finire avanti lo ſteſſo Giudice, dove pende in vigore di detta clauſola riſervativa poſta al decreto, prima, che periſſe l'iſtanza, prima, che ſpiraſſe la poteſtà di quel Giudice.

Nemmeno ſi ha ragione del gravame, che ſi figura fatto, per non eſſer ſtata denunciata al vicino detta vendita, nè di quello, che altri, hanno ſcritto eſſer nulla la vendita, fatta *non ſervata legis ſollemnitate*,
29 perche l'*Imperadore Federico* nella *Conſt. Sancimus*, primo comanda contro il venditore, che richieda il vicino quando vuole alienare; ſecondo, In difetto, che il vicino non ſia richieſto, non li dà il rimedio di appellazione, o nullità contro il venditore, ma dà azione compulſiva contro la perſona del compratore, *ut emptor compellatur revendere vicino, juſto pretio ſoluto, cum uſuris, & expenſis, & ſi emptor recuſet revendere, poſſit res empta ab emptore invito auferri*, come tutto ciò avvertiſce *Marant. in diſp. 8. num. 35. & 54.* e per eſercitare detta azione compulſiva di togliere la coſa comprata *ab emptore invito*, non ſi può eſercitare dal Giudice laico contra la Perſona del Cherico.

Et etiam ex contractu, qui ipſo jure eſt nullus, poſſeſſio transfertur, quæ non perditur ipſo jure, ſicut dominium, Bart. in l. commiſſa, ff. de public. vectig. ubi hoc menti tenendum dicit.

30 *Hinc fit, ut licet idem Imperator in Conſtitut. Regni, Conſtitutionem Divæ memoriæ, facultatem conceſſit alienanti rem feudalem ſine aſſenſu, ut jure proprio poſſit revocare, tanquam ipſo jure nullam, tamen ad revocandam poſſeſſionem ſententia, & factum Judicis requiruntur ad compellendum emptorem, Reg. Marcian. diſp. 31. n. 2. tom. 1.*

Nè giova l'altro motivo contrario, che l'offerta di comprare eſſendoſi fatta dal Magn. Nicolò Coccelli laico, ſi fè il decreto della vendita libera, che non era biſogno praticar detta riſerva col laico, ma poi avendo detto oblatore laico nominato il Cherico, diede il Giudice il poſſeſſo con detta riſerba di ragioni ſolita a praticarſi, ma l'Avverſario non ha ſciolto l'oſtacolo della *l. a Divo Pio §. ſi poſt addictum pignus*,
31 che eſſendo venduto il pegno libero ſenza clauſola, non avea più poteſtà il Giudice di ponere detta clauſola nell'atto del poſſeſſo.

Nè è applicabile l'altro motivo, che il Cherico avendo accettato il decreto con detta riſerba, tacitamente abbia conſentito in Judicem, portando la parità del Cherico riconvenuto; e l'Avverſario contradicendo a ſe ſteſſo, immediatamente ſoggiugne, che la giuriſdizione del laico non naſce dal conſenſo del Cherico, ma che naſce dalla poteſtà del Giudice, che potè apponere nel decreto tal clauſola, per continuare la giuriſdizione ſopra la roba, che ſtava ſotto la ſua giuriſdizione. Quì ſta l'equivoco della Parte, che confonde il decreto, che fa il Giudice *ante addictum pignus, & tempore, quo pignus manet ſub ſua juriſdictione*, dall'atto, che fa *poſt addictum pignus, & tempore, quo pignus exivit a ſua juriſdictione.*

32 Nè è buona la parità della reconvenzione del Clerico, perchè quella è approvata dalla *lege Canonica, ne Clericus divertatur, & vexetur coram diverſis Judicibus; text. in l. diſpendia, §. reus, de reſcript. in 6. cap. 1. extra de mutuis petition.* e così nelle cauſe feudali, ed altri caſi approvati da' Canoniſti, fra' quali non ſi trova, che il Cherico compratore reſti ſottopoſto al Giudice laico, che ha venduto all'incanto liberamente ſenza clauſola a perſona nominanda.

33 Giacchè ſe il Cherico compratore rinunciaſſe al ſuo foro, e volontariamente ſi ſottometteſſe al foro laicale precedente anche licenza, ed aſſenſo del ſuo Veſcovo; eſſendo il privilegio del foro non a lui, ma all'univerſal ceto Eccleſiaſtico conceduto, non può il Veſcovo dar detta facoltà, che il Giudice laico eserciti giuriſdizione ſopra il cherico; reſterebbe perciò detto patto, e detta rinuncia di neſſun vigore, *c. ſi diligenti §. ſignificaſti de foro compet.*

E finalmente il motivo del noſtro Avverſario di rappreſentare, che ſi pregiudicarebbe la Regal giu-
34 riſdizione, ſe ſi rimetteſſe il cherico al foro Eccleſiaſtico, mentre gli Eccleſiaſtici nel loro foro ſi valerebbero della ſteſſa opinione di rimettere il laico nel foro laicale, ſi ritorce tutta al contrario, mentre in tal modo non reſta pregiudicata la Regal giuriſdizione.

Ma decidendo, come pretende la Parte, ſarebbe tal deciſione pregiudiziale alla Regale giuriſdizione, perchè li laici compratori ſarebbero convenuti nel foro Eccleſiaſtico, per oſſervar l'egualità, e li laici ſono molto più delli cherici; E perciò non ſarà pregiudizio alla giuriſdizione Regale rimettere il cherico al ſuo foro Eccleſiaſtico, acciocchè li Giudici Eccleſiaſtici laſcino i laici al foro laicale: *Quod eſt Dei, Deo, & quod Cæſaris Cæſari.*

Conchiudaſi, che ſopra due falſi principj ſta fondato il primo motivo dell'Avverſario, cioè, che il compratore ſia Attore per cauſa, che con la compra provoca il vicino a ritrarre la coſa comprata, e che poſſa il Giudice laico aver giuriſdizione contro il cherico nell'azione reale; ſono queſti due principj *omni jure* falſiſſimi, *quicquid ſit in Gallia, & alibi introductum, & deciſum, cum in noſtro Regno Neapolitano hæc falſa opinio nunquam uſu recepta fuit.*

L'altro ſecondo motivo della clauſola *ſalvo jure cujuslibet*, non ha effetto, nè forza alcuna, ſe non vi concorrono copulativamente due requiſiti.

35 Primo, che ſi ponga detta clauſola dal Giudice *ante pignus addictum*.

Secondo, ave la forza ſua nella ſteſſa lite pendente, per l'eccezione *litis pendentiæ, & ne continentia cauſæ dividatur*, ma in altre cauſe, come è queſta del congruo, dove non cade detta eccezione *litis pendentiæ, &c.* non opera coſa alcuna detta clauſola *Salvo jure cujuslibet*.

36 Ed anche per la notoria, ed indubitata pratica, che ſi vede ne' noſtri tempi continuata fin da due ſecoli a queſta parte, come atteſta *de Franch.* nella *conſuetud. Neapolit. Si Eccleſia ſub Gloſ. 2. rubr. 996.* dove con *Napodano* diſſe, *quod jus Congrui daretur contra clericum conventum in Curia Archiepiſcopali, in qua eſſet conveniendus, quod nihilominus ſervabatur totum contrarium ob ritum Curiæ Archiepiſcopalis*, e che eſſo *de Franch.* nel 1559. eſſendo Avvocato, per evitar tal rito, fè ad iſtanza di Gio: Antonio Palmieri convenire il Reverendo D. Gio: Antonio Rotundo, che era Regio Cappellano al Tribunale del Rev. Cappellano Maggiore, ed ivi ottenne contro detto cherico.

E detto *Preſidente de Franch.* nella *deciſ. 265.* nel fine di detta *deciſ.* dice, che fu deciſo nel S. C. nell'anno 1582. che il cherico non può eſſere inteſo nel foro ſecolare contro il laico in cauſa di congruo, ſiccome il laico non è inteſo nel foro Eccleſiaſtico, dove intenta giudicio di congruo contro al cherico, *ut ſervetur æqualitas in judiciis*, e nel *n. 2.* dice. *Noviſſime præſentatum fuit exemplum authenticum ſententiæ latæ anno præterito in Curia Archiepiſcopali, per quam Clericus a laico conventus jure congrui fuit abſolutus.*

Ecco la pratica inveterata così del foro Eccleſiaſtico, come di queſto Supremo Tribunale del Sacro Conſ.

37 *Et practica eſt vera intellectrix legum; nam infinitæ conceſſiones, quæ in jure latiſſime diſputantur in pra-*

Digitized by Google

prædica, uno verbo digeruntur, & reſolvuntur Muſcatell. in gloſ. reſpondendum, par. 3. num. 9.

E queſta deciſione, e pratica ſicome è ſtata ſempre nell'uno, e l'altro foro inviolabilmente oſſervata, come lo ſteſſo *de Franch.* atteſta *in fin.* a detta *deciſ.* ivi: *Et poſtea fuit ſervata in aliis cauſis abſque alia difficultate*, così ancora ne'tempi noſtri ſi vede indiſficultabilmente oſſervare. Nè mai ſi vede quiſtionare il contrario,

38 Quello, che tra'Dottori ſi controverte della forza di detta clauſola, non è per l'azione nata *de præterito*, o che inſorge *de futuro*, che ciò non viene in conſideraaione, nè può partorire effetto alcuno; ma la forza di detta clauſola importa, che il giudiaio introdotto, non s'intenda finito: mentre il Giudice ſi riſerva d'intendere ogn'altro pretenſore, che verrà ſopra il giudicio pendente avanti di se, e ſopra quelle azioni già introdotte in quel giudicio, non altrimente ſopra altri giudizj, o azioni non introdotte, nè mai cominciate.

Di modo che ſpedito il preambolo in Vicaria per lo Cherico con detta clauſola, *Salvo jure, &c.* Non
39 può il Cherico eſſer convenuto al foro laicale dalli creditori, o legatarj, che prima tenevano obbligata l'eredità, perchè è giudiaio nuovo, che ſi comincia contro al nuovo poſſeſſore, e giudicio ſeparato con tit. diverſo dal titolo della ſucceſſione, per la quale pende il preambolo avanti il Giudice laico, il quale ſalva nel decreto le ragioni per li pretenſori ſopra lo ſteſſo titolo di ſucceſſione, ſopra lo ſteſſo articolo di preambolo cominciato, e prevenuto avanti il Giudice laico, e non per altri giudicj futuri, che ſi poteſſero muovere ſopra della eredità, con azione diverſa di credito, o legato, non oſtante, che l'azione di credito, o legato ſia ſtata prima di farſi il preambolo, prima del decreto, il che naſce dall'effetto della prevenzione, che dura avanti lo ſteſſo Giudice prevenuto, finchè ſarà finito quel giudicio avanti di ſe cominciato; che finito non s'intende quando nel decreto ſalva le ragioni degli altri pretenſori, che nello ſteſſo giudicio veniſſero.

Se queſto non naſceſſe dall'effetto della prevenzione, ma dall'azione nata prima del decreto; In tal caſo tutti li creditori dell'eredità, e legatarj potrebbero trarre il Cherico al foro, dove fa il preambolo, il che è aſſioma falſiſſimo.

Nè ſi truova Dottore in contrario, *Carl. de judic. lib. 2. tit. 1. diſc. 2. qu. 7. ſect. 3. a num. 949. e 952.* ibi: *Cum Judex in decreto lato ſervat aliorum jura, ſignificat ſe non finiſſe judicium, ſed ulterius procedere velle, quoties de decreto a ſe lato contentio fuerit.*

E nel *num.* 959. ibi: *Et per conſequens præventio operatur, ut coram eiſdem judicibus terminetur, apud quos eſt cœpta*, ed al *num.* 900. ibi: *Ratio eſt, quia non inchoatur nova cauſa, ſed continuatur prima, quare ex vi præventionis Judex judicium proſequitur.*

Dunque il nuovo giudicio del congruo, che ſi comincia dopo dieci anni, che il Cherico ha poſſeduta la roba, nè mai fu cominciato, o dedotto avanti Giudice laico, certo è, che ſi deve cominciare, e proſeguire avanti il Giudice competente del poſſeſſore della roba, non eſſendo coſa nuova, che quante volte la roba muta poſſeſſore, tante volte muta il foro, perchè s'attende il foro del Reo, cioè, *qui rem poſſidet, nam reus a re quam poſſidet dicitur.*

Lionardo Riccio.

C A P. XXXVIII.

De Sequeſtro, & annotatione bonorum.

S U M M A R I U M.

Sequeſtrum proprium, & improprium quid ſit, & quid ſequeſter, num. 1.

Iudex an poſſit cogere quempiam ad recipiendum ſequeſtrum, num. 2.

Sequeſtrum in principio litis regulariter non fit, quæ regula pluribus modis limitatur, & quid in Regno? & ampliatur, num. 3.

Sequeſtrum quando de debito non conſtat, non faciendum, & factum revocandum, & ad probandum creditum ſufficit inſtrumentum, vel ſummaria probatio teſtium, num. 4.

Sequeſtrum ut evitetur, quæ cautela datur? num. 5.

Iudex ubi ſibi videtur non eſſe faciendum ſequeſtrum; tunc ſolet ordinare annotationem fructuum, prout arbitrio Iudicis videbitur, num. 6.

Sequeſtrum, & annotatio, quid inter ſe differant? num. 7.

Iudex ſolet reſpectu rei ſtabilis ordinare, quod non vendat, vel non redimat capitalia, nec alio modo alienet, ſub pœna nullitatis contractus, & alia pœna pecuniaria, & quid ſi alienatio appareat eadem die facta? num. 8.

Sequeſtrum, ut licite fiat, quæ requiſita ſunt neceſſaria? num. 9.

Sequeſtrum fieri debet, ut utraque pars expeditioni vacet, & ne poſſeſſor interim capiat fructus; quod non fit penes quem, nec tollitur cautione, num. 10.

Pecunia diſſequeſtrata de conſenſu creditoris non poterit iterum ſequeſtrari, num. 11.

Creditor ſi remittit pignus, non cenſetur remittere debitum, ſed cenſetur remiſſum pignus, ne poſſit amplius pignorari, ſed ſolum ſuper aliis bonis debitoris recurrere, num. 12.

Sequeſtrum an fieri poſſit in bonis hæreditariis pendente diſcuſſione inventarii, & declaratur deciſio Sanfel. 221. num. 13.

Sequeſtrum ante factum inventarium fieri poteſt, ſed poſt inventarium poteſt fieri annotatio, & non ſequeſtrum, num. 14.

Hæres cum beneficio l. & inventarii pro obtinendo diſſequeſtro, quid facere debet? num. 15.

Hæres cum beneficio l. & inventarii obligatus proprio nomine non tenetur ultra vires, ſed facta diſcuſſione Inventarii exequitur in bonis, & in perſona pro quantitate, quæ apparet eſſe penes ſe, num. 16.

Sequeſtrum fieri debet in petitione hæreditatis in controverſia teſtamenti, nemine poſſidente, imo neutri eſt concedenda poſſeſſio, num. 17.

Sequeſtrum fit in principio, quando eſt timor, ne partes veniant ad arma, & dubium ſit Iudici, quis eorum poſſideat, & quæ requiſita ſunt neceſſaria? num. 18.

Fructuum ſequeſtratio ad inſtantiam creditoris hypothecarii fieri non poteſt, & quando fallit dicta concluſio, num. 19.

Sequeſtrum non aufert poſſeſſionem, num. 20.

Appellatio a decreto ſequeſtri non admittitur, & aſſignatur ratio, num. 21.

Sequeſtrum factum debitore non citato eſt nullum, nu. 22.

Poſſeſſor etiam ex Principis reſcripto turbari non poteſt in poſſeſſione, niſi prius ſit conventus, & citatus, nu. 23.

Sequeſtri revocatio fieri non poteſt, niſi prius citetur pars, & quando ſufficit citare Procuratorem, num. 24.

Judex, ut fuit facilis ad ſequeſtrandum, ita debet eſſe facilis ad diſſequeſtrandum, & diſſequeſtrum petitur per nobile officium Judicis, num. 25.

Sequeſtrum factum, quod fieri non debuit, tolli debet abſque cautione, nam cautio dicitur medicina ſequeſtri rite facti, num. 26.

Se-

Digitized by Google

Sequeſtrum tollitur etiam per juratoriam cautionem, num.27.

Appellatio a diſſequeſtro non admittitur, quando appellans eſt tutus per cautionem; quæ concluſio fallit in inſtrumentis executivis, in quibus poteſt fieri ſequeſtrum in principio litis, num.28.

Formola di ſequeſtro commeſſo dal S.R.C. alla Corte della Terra della Padula, e con tutti gli atti fatti in quella Corte, num.29.

Annotazione de' frutti, num.30.

Formola di ſequeſtro fatto dallo Scrivano della Regia Audienza, num.31.

Formula ſequeſtri facti contra Rev. Clerum Altavilla per S.R.C. commiſſi ad Curiam Ebuli.

1 SEqueſtrum eſt ſpecies depoſiti, & ſequeſtratio idem eſt, ac arreſtum, & eſt rei, de qua agitur depoſitio, *Mauſon. ampliat.37.*

Sequeſtrum duplex eſt, proprie, & improprie.

Sequeſtrum proprie eſt, cum deponitur apud aliquem res, quæ apud ipſum non erat.

Sequeſtrum improprie eſt, cum retinere jubetur rem, quæ apud ipſum jam eſt, ut ſi mandetur ne quis ſolvat creditori, quod & arreſtum dicitur, *Cavalcan. deciſ.3. num.12. Carlev. lib.1. tit.1. diſput.2. quæſt.3. num.146.*

Sequeſter dicitur is, cui res traditur poſſidenda interim, dum de ejus poſſeſſione diſceptatur apud Judicem.

2 Et Judici non permittitur cogere quempiam eſſe ſequeſtrum, ut *Bart. in l. litibus §. ult. C. de agricolis, & cenſ. lib.11.*

Sed in praxi contrarium ſervatur, *Caroc. de ſequeſt. qu.4. & 5. Mauſ. ampliat.37. num.42. & Ludovic. dec. 51.* teſtatur ubique locorum ſervari in practica, quod omnes cogantur officium ſequeſtri ſuſcipere, ita quoque *Ricc. collect.2536.*

3 Sequeſtrum regulariter in principio litis non fit, *Pratus ad Muſcat. p.7. gloſ. condemnandum nu.20. Capyc. latr. dec.197.* ex vulgato *tex. in l. unica. C. de prohibit. ſequeſt. pecun.* ibi: *quoties ex quolibet contractu pecunia poſtulatur, ſequeſtrationis neceſſitas conquieſcat; oportet enim debitorem primo convinci.*

Et tam de jure Canonico, quam Civili ſunt prohibita ſequeſtra lite pendente, & quando debitum non eſt liquidum, *Staib. obſ.41. n.1.*

Adeo quod ſi a ſequeſtro fuerit inchoatum, judicium dicitur nullum, *Staib. reſol.175. num. 45. Gallup. q.37. n.92. Rot. Rom. dec.564. n.6. par.4.*

Nec lite pendente, *Gallup. p.2. c.3. num.10.* quia eſſet incipere ab executione, contra *l. primum ff. de re judic. Gallup. ibid.* & dicitur attentatum, quod ante omnia revocari ſolet, & ut dico hic in ſequenti *par.2. cap.25. de litigioſ. vitio num.16.*

Maxime in re immobili, quæ nullo modo poteſt ſequeſtrari, neque ob dilapidationis timorem, neque quia poſſeſſor non ſit ſolvendo, *Ricc. collect. 1077. Capyc. latr. dec.197.*

Et regulariter omnis ſequeſtratio in jure prohibetur, ut *in toto tit. C. de prohib. ſequeſt. pecun.* ut late *Practica Papien. in form. ſequeſt. in principio.*

Limitatur dicta regula.

Primo, quando Reus eſt contumax, & ratio aſſignatur, quia contra contumacem poteſt mitti in poſſeſſionem ex primo decreto; ideo mitius agitur ad ſequeſtrum, *Gallup. ubi ſupra ex c. in terris il 2. de dolo, & contum. Capyc. latr. ubi ſupra.*

Secundo limitatur, quando eſſet ſuſpicio dilapidationis rei deductæ in judicium, dummodo de ea aliquo modo conſtet, juxta requiſita per *Guid. Papa deciſ.246. Veral. deciſ.158. p.3.* quia in dubio non præſumitur dilapidatio, *Cavalcan. dec.23. num.20. Gallup. ubi ſupra.*

Vel quando fructus dilapidat, nam diſſipatio eſt etiam ſi fructus in proprios uſus convertat, *Capyc. Latr. ubi ſupra.*

Vel ſi conſtat de abuſu, vel alio actu deteriorationis ad æmulationem, *Gallup. ubi ſupra.*

Tertio limitatur, ſi dicta res eſſet tempore peritura, *Gail. obſ.248. lib.1.*

Quo caſu fit ſequeſtrum, & proceditur ad dictæ rei venditionem ſervata pecunia, *Cortius tract. de ſequeſt. qu.23. num.47. Gallup. ubi ſup. n.17. & 18.* Et ſic conſulitur reſpectu fructuum, & bonorum mobilium.

Quarto, quando a decreto fuerit appellatum, *Capyc. latr. d. dec.197. ex l. Imperatores §. fin. ff. de appel.*

Quinto, limitatur in ſuſpecto de fuga; quod exemplificatur, quando judicium eſſet ſuper mobilibus, & conventus eſſet exterus, & ſuſpectus de fuga, nam tunc ſequeſtrantur bona, & in ſubſidium perſona, *Gallup. d. p.2. cap.3. nu.18. ex l. fidejuſſor §. fin. ff. qui ſatisdare cogantur, & l. Senatus ff. de offic. Præſid. & gl. in verbo deponatur.*

Et quando perſona eſt ſuſpecta, etiam quod ejus debitum non ſit liquidum, tunc ſequeſtrum in principio litis fieri debet, etiam parte non citata: maxime quando evidens periculum eſt in mora, ne judicium fiat eluſorium, *Staiban. obſer.41. n.4. per tex. in l. ſi fidejuſſor §. ſi ſatiſdatum ff. qui ſatiſdare cogantur.*

Sexto limitatur, quando contenditur de poſſeſſione, & partes æqualiter probaverint, itaut diſcernere nequeat Judex quis eorum ſit lite pendente manutenendus, tunc ſequeſtratur poſſeſſio, & ita ſervamus in Regno, teſte *Gallup. p.2. cap.3. num.27.*

Septimo limitatur dicta regula in Regno noſtro Neap. ubi ex communi conſuetudine fit ſemper ſequeſtrum indiſtincte, non inſpecto ſi ſit ſuſpectus conventus, vel ſi conveniatur actione reali, vel perſonali, quæ conſuetudo eſt ſervanda, *Capyc. latr. dec. 197. ubi ſupra.* Immo quod ubique ſit arbitrarium Judicis concedere, vel prohibere ſequeſtrationem, ut tradit *Mauſ. ad Pract. Papienſ. in forma ſequeſt. verb. Prohibit. in princ.* ubi allegat *Archidiac. in c. quia plerique 11. q. p.* qui loquitur de ſequeſtro ſimplici, *& Mauſon. ampliat.36. num.46. Monet. de diſtract. p.1. qu. 9. num.9.*

4 Sed ad obtinendum ſequeſtrum creditum debet eſſe certum, & liquidum, & ſemper fieri poteſt, quando de debito conſtat, alias non faciendum, vel factum revocandum, *Capyc. latr. ubi ſupra ex tex. in l. fin.* ibi, *ſi cauſa liquida ſit C. de compenſat. Caroc. in tract. de ſequeſt. par.3. qu.2. n.8. & per tex. in d. l. unica C. de prohibit. ſequeſt. pecunia,* ibi: *oportet enim debitorem convinci: & ſic deinde ad ſolutionem pulſari.*

Et ad probandum creditum certum ſufficit producere inſtrumentum, vel ſummarie per teſtes probare de credito, audita parte, *Capyc. ubi ſupra, Ricc. collect.253.*

Octavo, limitatur, quando res eſt creditori hypothecata, nam

Sequeſtrum in bonis hypothecatis ſemper fit, etiam ſi a debitore detur cautio, quia cautio non evitat ſequeſtrum in bonis hypothecatis, licet cautio ſit medicina, & cautela evadendi ſequeſtrum in aliis bonis non hypothecatis, *Capyc. latr. ubi ſup. dec.197.*

Sequeſtrum hoc procedit etiam contra tertium poſſeſſorem, ut deciſum refert *Merlin. 1. tom. cap.24. Nicol. fol. mihi 26. 1. col.*

Sequeſtrum poteſt fieri per Judicem orta aliqua præſumptione contra poſſeſſorem, quod litiget cauſa differendi judicium, ut interim capiat fructus, hinc ut utraque pars expeditioni vacet, ſtatuitur terminus in cauſa, & mandatur, quod interim fiat depoſitum penſionum, & introituum, ita practicari refert *de Franch. dec.204. in fine Sanfel. dec.211. n.1. & in prax. ſect.13. n. 4. Nicol. fol.26. col.2. de Luc. ad Franch. obſ.272. in fin.*

ubi

Digitized by Google

ubi concludit plauſibile eſſe facere ſequeſtrum, ut expeditioni vacetur.

Et ſine dubio faciendam eſſe annotationem expenſis fructuum, quando ſuſpicatur de occultatione fructuum, vel ad relevandum creditores in probatione quantitatis fructuum, *de Luc. ubi ſup.*

Et in inſtrumento, & in omnibus aliis cauſſis executivis, etiam quod debitor ſit ſolvendo, & timor dilapidationis abſit, *Ricc. collect. 328. par. 2. Staib. reſol. 175. num. 48.*

Nono limitatur in multis aliis caſibus, quos refert *gloſ. in d. l. unic. C. de prohibit. ſequeſt. pecun. Coler. de proceſſ. execut. p. 1. cap. 2. Rodriq. de privil. credit. par. 1. art. 6. num. 13.*

5 Sequeſtrum itaque ut evitetur; Prima cautela, & medicina erit, ut a debitore offeratur, & detur cautio de judicio ſiſti, & judicatum ſolvendo, *Gallup. p. 2. cap. 3. n. 12. Bart. in l. fidejuſſor §. fin. ff. qui ſatiſd. cogantur, Abb. in c. fin. ff. de ſequeſt. poſſeſ.*

Immo quando perſona eſt honeſta, & non ſuſpecta, ſufficit juratoria cautio ad tollendum ſequeſtrum, *Capyc. latr. d. deciſ. 597. n. 31.*

Secunda cautela erit ad evitandum ſequeſtrum, quod pars conſtare faciat Judici, quod valor rei principaliter petitæ ſufficiat pro ſatisfacienda quantitate petita, etiam reſpectu fructuum.

Vel oſtendat aliunde habere unde poſſit ſolvere, *Gallup. p. 2. c. 3. num. 12. Abb. in d. c. fin. verſ. noto 2. Cappell. Tholoſ. dec. 479.*

6 Sequeſtrum vero tam in his ſupradictis caſibus, quam in quocumque caſu, quo Judici videbitur non eſſe faciendum, cum in ejus arbitrio ſit, ut ſuperius diximus; tunc praxis ſervat, ut ſumptibus petentis, & in damnum ſuccumbentis fiat deſcriptio, ſeu annotatio fructuum, qui perveniunt a re deducta in judicium, & relaxantur penes quem reperiuntur cum cautione de illis reſtituendis ad omnem ordinem Curiæ, vel cum obligatione tantum, prout Judici videbitur.

Quæ annotatio indifferenter fit, etiam in caſibus, in quibus prohibetur ſequeſtrum, quia non eſt actus præjudicialis, ſed ut magis conſultum ſit agenti pro futura cautela, *Gallup. ubi ſupra num 13. ex Bart. in l. ſi ſervus ff. de ventr. in poſſeſ. m ttend. Guid. Pap. dec. 351. in fin.*

7 Sequeſtrum differt ab annotatione ſupradicta, nam annotatio non eſt ſpecies ſequeſtri, *Ang. & DD. in l. imperatorias §. fin. ff. de appellat.*

Annotatio enim relevat partem ab onere probandi, *Cavalc. dec. 23. num. 34 Gallup. ubi ſup.*

Et ideo ſimpliciter conceditur in judicio petitionis hæreditatis, ad hoc ut lata ſententia non ignorentur bona deducta in condemnatione, *Gallup. ibid. ex Andr. in c. regalia §. condemnator. num. 1. tit. quæ ſint regalia Luc. de Penn. in l. facultas col. 2. verſ. Dominus Andreas de Jure Fiſci lib. 10.*

Quæ annotatio, ut ſupra, fit in mobilibus, aut fructibus & ſi eſſent res tempore perituræ, proceditur ad earum venditionem, ſervata pecunia.

8 Nam reſpectu rei ſtabilis, ubi non fit ſequeſtrum, fit indifferenter præceptum con vento, quod non vendat, nec alio modo alienet ſub pœna nullitatis contractus, & alia pœna pecuniaria, *Ann. ſing. 412. Gallup. d. p. 2. c. 3. n. 15.* & non recmat capitalia.

Et ſi lis vertitur ſuper nomine debitoris fit illi mandatum, quod non ſolvat, vel reemat, inconſulta Curia. *Galiup. ubi ſup. ex Jacob. de Arena tract. de ſequeſt. n. 8. Muta dec. 92. n. 16. Caputaqu. dec. 158.*

Et quicquid dicat contra dictum mandatum, etiam ſine cauſæ cognitione expeditum, nullius momenti eſt propter contemptum.

Etiam ſi appareat, de alienatione eodem die, quo fuit lactum dictum mandatum prohibitivum, *Gallup.*

d. p. 2. c. 3. num. 15. ita refert deciſum in Sacro Regio Conſilio.

9 Sequeſtrum ut licite fiat, quatuor requiruntur.

Primo, ut conſtet de credito per ſcripturam, vel ſummariam teſtium probationem, *l. eum propones C. de bon. caut. Jud. Poſt. in l. ſcias a quo ff. ut in poſſeſ. legat. Nicolin. fol. mihi 26. col. 2.*

Secundo, quod citetur debitor, contra quem ſequeſtrum fieri requiritur, quia debet audiri, *l. is cui ff. de ſervis, Nicolin. ubi ſup.*

Tertio, quod appareat ſuſpicio dilapidationis, *l. Imperatores §. cui autem ff. ſoluto matrim. Nicol. ubi ſupra.*

Quarto, quod juret creditor, non cauſſa calumniæ petere dictum ſequeſtrum, ſed ad ſui debiti conſervationem; ſed hoc non ſervatur in Regno, *Nicol. ubi ſupra.*

Adde quintum caſum, ut fiat in caſu, quo præſumitur poſſeſſor litigare cauſſa differendi judicium ſic ut expeditioni vacet, ut diximus ſupra *in 9. limit. Abb. in cap. 2. n. 6. de ſequeſtr. poſſeſ. de Luca ad Franc. obſervat. 208. n. 8.*

Adde ſextum, ut ſequeſtrum ſemper concedatur, quando eſt timor difficilis exactionis fructuum, etiam ceſſante ipſorum dilapidatione, *Staib. reſolut. 41. num. 5. Puteus dec. 50. nu. 3. lib. 2. & dec. 249. nu. 3. lib. 3. Gratian. diſcep. for. 114. n. 6.* etiam in caſibus, in quibus ad inſtantiam partis non ſolet ſequeſtrum concedi, poteſt ex officio Judex ſequeſtrare, ubi juſtum ſibi videbitur; dicti Authores ubi ſupra.

10 Sequeſtrum, ubi præſumptio eſt, quod poſſeſſor litiget differendo judicium, ut interim capiat fructus; debet fieri, ut utraque pars procuret expeditionem, *Sanfel. dec. 211. la 2. Marad. obſer. ad ſing. 348. n. 10.*

Et dictum ſequeſtrum non tollitur cautione, nec fit penes quem cum cautione, *Roſ. conſul. 8. nu. 78. Murad. in prax. cap. 16. num. 18.*

11 Si pecunia ſequeſtrata, & de conſenſu creditoris fuerit diſſequeſtrata, non poterit iterum fieri ſequeſtrum ſuper ea, *Caroc. in tract. de ſequeſtr. quæſt. 34. Petr. in rit. 166. n. 146. in fin. fol. 54.*

12 Sicuti creditor reſtituendo pignus, licet non cenſeatur remittere debitum, cenſetur tamen remiſſum jus ipſum pignoris, atque obligatio ex hypotheca ſuper illo pignore, adeo ut ſuper eodem pignore non poſſit amplius recurſum habere, ſed ſolum ſuper aliis bonis debitoris, idem *Petr. loc. cit.* ubi alios congerit.

13 An pendente diſcuſſione inventarii ſequeſtranda ſint bona hæredis?

Affirmative deciſum refert *Sanfel.* junctis duabus aulis, *deciſ. 211. num. 3.* ex *Angel. in l. Divus de petit. hæredit. in fine.*

Sed contrarium tenet *Prat. obſer. pract. 82.* quia hæres non poteſt moleſtari pendente diſcuſſione inventarii, ex *Galeot. lib. 1. controver. 62. n. 52.* & reſpondet ad *deciſ. Sanfel.* quod loquatur ante confectum inventarium intra tempus conficiendi ob timorem occultationis.

14 Verum ob timorem ne occultentur fructus, de quibus hæres tenetur reddere rationem, & ne creditores lædantur in probatione quantitatis fructuum, facienda erit annotatio, expenſis fructuum, ut concludit *D. de Luca ad Franc. obſer. 272. num. 4. in fin.* & rationem aſſignat, quare ſit permiſſa annotatio, ſed non ſequeſtrum, quia per annotationem providetur indemnitati creditorum, ſed ſi fieret ſequeſtrum non poſſet hæres hæreditatem defendere, & cogeretur dimittere ab eis lacerandam, etiam quando non eſſent veri creditores.

15 Sed ſi factum eſt ſequeſtrum, poterit hæres cum beneficio legis, & inventarii, ut obtineat diſſequeſtrum, ſe obligare proprio nomine, & inſolidum cum hypo-

theca ſuorum bonorum de ſolvendo quidquid fuerit judicatum, de Franc.dec.648.n.1.

16 Ubi fuit deciſum, quod licet hæres ſit obligatus proprio nomine, non teneatur de proprio, niſi quatenus vires hæreditariæ ſuppetunt. Verum facta diſcuſſione inventarii ſi appareat eſſe bona hæreditaria penes eum, tunc pro concurrenti quantitate contra hæredem in bonis, & in perſona exequi poterit, & ita quoque Minad. deciſ. 25. & alii relati per Epiſcop. Ricc.in addit.ad Franc.d.dec.643.

17 In judicio petitionis hæreditatis in controverſia teſtamenti, nemine poſſidente, conceditur ſequeſtrum, de Luc.ad Francb.obſer.204.num.8.ex traditis per dictum de Francb. in dicta deciſ. & ex Latr. deciſ.5. & Gizzar.ibi.

Imo neutri eſt concedenda poſſeſſio, ne reddatur deterior conditio alterius prætendentis, qui difficilius conſequitur, Staib.reſol.41.num.1.ſecus quando unus hæres eſt in poſſeſſorio, & opponit contra alium exceptionem vitii viſibilis, ut ex traditis ibi per dictum de Luca, & ex Latro conſult.14. & 15. & Hodiern. contro.19. num. 54. quidquid dictus Latro dicat dicta deciſ.5 & Gizzarell.ibi, & D.Altim. ad Rovit. deciſ. 81.num.6.

Ut idem de Luca laborioſiſſimus, & ſapientiſſimus vir ibi advertit, ubi cit.num.9. dicit text. in l.Divus ff.de petit.hæred. adductum per Gizzarell.procedere in caſu controverſiæ teſtamenti in judicio petitorio terminandæ, quo caſu poſſit interim inhiberi alienatio, & affrancatio capitalium, ſed non fieri ſequeſtrum penes tertium.

18 Sequeſtro itaque tunc præcipue eſt locus, quando ab initio inter partes de poſſeſſione alicujus rei extra judicium contenditur, & eſt timor ne deveniant ad arma, & dubium eſt Judici quis eorum poſſideat. Nam poterit tunc Judex procedere ad ſequeſtrum, etiam quod nulla ex partibus illud petat, imo utraque contradicat; Staiban.obſer.175.num.16.Ricc.collect.1410. Poſtius de manuten.obſer.75.num.1. & 31. ubi innumeros allegat.

Quo caſu ne partes deveniant ad arma, ut fiat ſequeſtrum, tria copulative requiruntur.

Primo, quod ignoretur quis poſſideat. Secundo, quod ſcandalum aliquod oriri poſſit. Tertio, quod conſtet in actis, & non ſtatur dicto Judicis, vel partis; Niſi feſtinatio, & imminentes rixæ non dent hunc locum.

Judex enim prius obviare tenetur rixas, & deinde probare, & providere quis ſit in poſſeſſione manutenendus, Urſil. ad Afflict. dec.361. num.5. ubi alios allegat, & ſic practicatum refert inter Univerſitatem Sulmonis, & Univerſitatem Peſchi.

Ubi vero non adeſt timor armorum, nec ſcandali (de quo juſtus Judex ſtatim debet ſe ſummarie informare) nullo modo debet ad ſequeſtrum procedere, nec ad avocationem poſſeſſionis, ſive ad fructuum ſequeſtrationem, neque cum clauſula præſervativa jurium, tam in poſſeſſorio, quam in petitorio, Poſtius in obſer.75.num.3.Thomat.dec.12.n. 8.Staib. dicta obſer.175.num.20.

Et quando aliquis poſſidet, nullo modo debet Judex etiam ob metum armorum, ſeu ſcandali devenire ad ſequeſtrum, ſed debet poſſeſſorem de præſenti conſervare in ſua poſſeſſione, Poſtius, & Staib.ubi ſupra, Capyc.deciſ.96.num.11.Menoch.conſ.696.nu.1.Scaccia de appellat.cap.2.q.17.lim.6. memb.2.n.21.Fontanel.de pact.nupt.clauſ.7.gloſ.3.p.6.n.8.lib.2.

Secus quando poſſeſſio eſſet turbida, vel quando eſſet attentata, tali caſu permittitur ſequeſtrum, Poſt. & Staib.ubi ſupra, & Fabr.lib.8.C.tit.4. defin.1.

19 Fructuum ſequeſtratio contra tertium poſſeſſorem in prima inſtantia lite pendente ad petitionem creditoris hypothecarii fieri non poteſt, niſi in uno caſu tantum, nempe in caſu depopulationis fructuum.

Secus quando concurrit qualitas, quod recuperatio fructuum futura ſit difficilis, ut ſi facultates tertii poſſeſſoris ſint ſuſpectæ, ne inanis poſtea fiat actio, quam debitoris inopia excludit, & tunc recte nuncupabitur depopulator fructuum, Staib. dicta reſol. 175. n.35.& Andreol.contr.264.n.5.par.4.& ſic intelligendos eſſe Meri.& alios per d.Staib. citatos.

20 Sequeſtrum non aufert poſſeſſionem ab eo, qui illam habet tempore litis motæ; ita deciſum per Rot. Rom.refert Gayl.obſ.5.nu.10.& obſ.148.lib.1.Grat.diſcept.for.114.n.12.Menoch.de retin.poſſeſ.rem.3.num. 88.& 90.in fin.Poſt.de manut.poſs. obſ.75.n.53.Staib. reſol.83.n.37.tom.1.

Et propterea non obſtante ſequeſtro concedi debet poſſeſſio ſummaria interim ei, qui tempore litis motæ poſſidet, Staiban.tom.2.reſol.175.n.75.Fontanel.de pact.nupt.clauſ.7.gloſ.3.p.10.n.21.tom.2.

21 Et propterea a decreto ſequeſtri non licet appellare, & in ſpecie non datur appellatio a ſequeſtratione fructuum, quando ſuper poſſeſſione contenditur.

Ea ratione, quia ſequeſtrum litigantes non gravat, cum non auferat poſſeſſionem ab eo, qui illam habet, Staib.obſ.ad dictam reſol.175. num.28. Tuſc. in verbo ſequeſtr.conſ.216.n.1. relatus a Poſtio d. obſ.75. nu.53. Dominicus Manfrell.ad Latr.deciſ.197.nu.13. ex Borrel.in ſum.deciſ.lib.1.tit.37.de ſequeſtr. num.114. Galeot.contro.24.num.57.Coraſ.lib.2.Miſcell.jur.cap.2.nu. 12.Menoch.de retinend.poſſeſ.rem.3. num.88. & 90. in fin.Coccin.deciſ.278.num.1.Latr.deciſ.137.num.6.Mari ad Gram. deciſ.51. n.1.ex text.in c. examinata ubi gloſ.de judiciis.Ludov.dec.Rota 9.n.11.Gram.dec.331.

22 Sequeſtrum, ut rite procedat, debet citari pars, alias ſequeſtrum ſuper aliqua re factum, debitore non citato eſt nullum, ut late Staib.reſol.12.tom.1.nu.22. & in eadem obſ.num.10.& latiſſime Giurba in dec.25. n.3.ubi innumeros allegat per tex. in l.fin.C.ſi pro publ. penſit.Guid.Papa q.246.nu.3.& text.in l.15. §.cui ff.de ſervit. l.fin.C.ſi per vim, vel alio modo.

23 Poſſeſſor enim non conventus, nec citatus non poteſt turbari in ſua poſſeſſione, etiam ex Principis reſcripto, vel interlocutoria Judicis, DD.ubi ſupra, & infra.

24 Ita pariter in revocatione ſequeſtri per Judicem facienda citanda eſt pars. Verum ſufficit in dicta revocatione citare Procuratorem ſequeſtrantis, etiam quod in mandato ſit clauſula, quod prima citatio fiat in perſonam conſtituentis, & ita deciſum refert Giurba d.dec.25.n.3.Staiban.obſ.12.nu.7.

25 Et revocatio ſequeſtri petitur per nobile officium Judicis, cum de facto proceſſerit Staib. d.reſ.12. nu. 19.poſt Curt. Jun.in tract. de ſequeſt. q.13.n.54.Muta dec.24.n. 2.late Foller.de cenſib.tit.penul. incip. diſponit n.2.Caſtil.dec.237.

Et Judex quemadmodum fuit facilis in decernendo ſequeſtrum, debet eſſe facilis in revocando, Muta d.dec.24. Staib.d.reſol.12.

26 Et quando ſequeſtrum eſt factum in caſu quo fieri non debet, tunc tolli debet abſque cautione, ut ex Bart. Jaſon.& aliis tradit Muta deciſ.92.nu.20.Staib. d.reſol.12.n.6.

Sequeſtrum quando eſt rite factum per cautionem de ſtando juri revocatur, quia cautio dicitur medicina ſequeſtri, l.fin. ibi ſi modo ſalvam C. de ord. cogn. Cavale.dec.3.n.23.part.1.Oldrad.conſ.244.Muta deciſ. 92.nu.10.Rota Genuenſ. dec.190. num.20. Staib.reſol. 12.num.25.

27 Imo etiam per juratoriam cautionem tollitur ſequeſtrum, Minſinger.cent.2. obſer.11.n.1. Gail. obſerv. 148.n.15.lib.1.Staib.d.reſol.12.n.27.

28 Adeo hæc ſunt vera, quod parti non licebit a diſſequeſtro appellare; quando pars eſt tuta per dictam cautionem, gloſ.in cap. ſuper eo de offic.deleg.Gratian.

di-

Digitized by Google

diſcept. forenſ.531. num.52. tom. 3. Staib. ubi ſupra, qui *num.* 20. refert deciſum in cauſa ibi vertente, ſequeſtrum eſſe tollendum præſtita cautione de ſtando juri.

Attamen quando ſequeſtrum fit pro executione inſtrumenti publici Cameralis, ſeu guarantigiati, in quo creditum ſequeſtrantis continetur (ut proprie ſunt inſtrumenta cum pactis executivis, & reſciſſoriis, quæ in hoc Regno Neapolitano practicantur) tunc nullo modo cautione eſt tollendum, ſed opus eſt ſolutione, ita judicatum refert *Galleſ. qu.37.nu. 39.per text.in l.ſi pecunia §.fin.*ubi *Bart. ff.ut in poſſeſ.legat.Staib.reſolut.155.num.41.*

Quia quando adeſt obligatio Cameralis, ſive inſtrumentum cum dictis pactis poteſt incipi judicium a ſequeſtro; prout in omnibus aliis cauſis executivis, ut diximus ſupra in octava limitatione ex *Ric. collect.328.in fin.num.2.Staib.reſol.175. num.48.*

Et tunc nullo modo ſequeſtrum cautione removetur, ſed tantum ſolutione; dicti Auctores, ut ſupra, *Caroc.de ſequeſt.q.19.par.2.in princ.num.4.*

Et reprobatur *Tiber. in prax. lib.2.cap.23. num.2.* contrarium de ſtylo ſervari aſſerens, ut late *dictus Staib.*

29 *Formola del ſequeſtro commeſſo alla Terra della Padula ad iſtanza della Magn. Franceſca Maria d'Aquara dal S.R.C.*

Proviſioni commiſſionali con inſerta forma dell'infraſcritto decreto.

Die 13.menſis Februarii 1711.Neap.

Per Militem U.J.D. D.Flavium Gurgo Reg. Conſil. & cauſæ Commiſſ.&c.Viſis actis, retroſcripto memoriali, ac Partibus certioratis, proviſum, & decretum eſt, quod procedatur ad diſcuſſionem nullitatum præſentatarum pro parte Magnificorum Doctoris Franciſci Didaci Mariæ, & Cajetani Annone *fol.*190. & interim fiat ſequeſtrum bonorum remanſorum in hæreditate quondam Joannis Antonii, & aliorum de Maſcarella, quo facto relaxentur penes quem cum cautione, vel penes tutum tertium cum ejus obligatione, de exhibendo ad omnem ordinem S.C.ſive dicti Domini cauſæ Commiſſarii, & committatur prout præſenti decreto committitur Curiæ Terræ Padulæ, qui nomine S. C. ſive dicti Domini cauſæ Commiſſarii ad ſequeſtrum prædictum procedat, quo facto ad S. C. & in ſubſcripta Banca tranſmittat, hoc ſuum,& expediantur proviſiones.

Gurgo.

De Onuphrio.

Sigiſmundus Scriba.

Die decimo ſeptimo menſis Martii 1711.

Padulæ, &c.

Retroſcriptæ literæ Proviſionales S. R.C. exhibitæ, & præſentatæ in hac Curia Status Padulæ pro parte Franciſcæ Mariæ d'Aquara fuerunt receptæ ſupra caput omni qua decet reverentia, &c. & pro earum obſervantia fuit decretum per præfatam Curiam, quod exequantur juxta illarum ſeriem,continentiam, & tenorem, & proinde fiat ſequeſtrum bonorum remanſorum in hæreditate quondam Joannis Antonii, & aliorum de Maſcarella in calce ipſarum deſcriptorum, quæ deinde relaxentur penes tutum tertium cum ejus obligatione de exhibendo ad omnem ordinem S.R.C.ſive Domini Conſiliarii D. Flavii Gurgo cauſæ Commiſſarii, & confectis de iis omnibus legitimis actis fiat tranſmiſſio cum prædictis proviſionibus ad idem S.C.& præfatum Dominum Commiſſarium,& ita, &c.

Carolus de Iorio Gubernator Delegatus.

Notarius Franciſcus Antonius Paſſarella Act.

Die vigeſimatertia menſis Martii 1711.&c.pro executione proviſionum S. R. C. & Domini Flavii Gurgo Regii Conſiliarii, & cauſæ Commiſſarii expeditarum ſub die 23. menſis Februarii currentis anni 1711. facto acceſſu per Curiam Status Padulæ, ejuſque Magnificum Gubernatorem U. J. D. Carolum de Jorio cum aſſiſtentia infraſcripti Actuarii prædictæ Curiæ, & infraſcriptorum teſtium ſuper bonis hic infra deſcribendis in calce prædictarum proviſionum annotatis,quæ ſunt v3.

Una caſa ſita nella Terra della Padula, nel loco detto il Portello con il giardino di ſotto con piedi di olive.

Uno oliveto di tt.quattro in circa, nel luogo detto del Caſtello, o il ſabricato.

Un'altro oliveto di tt. due in circa nel luogo detto S.Aloja.

Per dictum Magnificum Gubernatorem fuit proceſſum ad ſequeſtrum omnium prædictorum bonorum, &c. ſervata forma prædictarum proviſionum una cum fructibus maturandis, &c.quæ quidem bona, ut ſupra ſequeſtrata fuerunt relaxata penes Andream Rocco, & Auguſtinum Volpe tutos tertios ad effectum prædictum electos, quibus Andreæ, & Auguſtino ibidem præſentibus, intervenientibus, & onus prædictum acceptantibus fuit per eundem Magnificum Gubernatorem injunctum mandatum, quod bona prædicta cum dictis fructibus, ut ſupra, &c.teneant in ſequeſtrum, & loco ſequeſtri ad omnem ordinem S. R. C. ſive præfati Domini Conſiliarii D. Flavii Gurgo cauſæ Commiſſarii, & ſic ſe obligaverunt in forma, &c.de quibus omnibus fuit factus præſens publicus actus cum ſupradicta annotatione bonorum ſequeſtratorum pro futura partium cautela, & pro executione ordinum S. C. ejuſque Domini Commiſſarii, præſentibus pro teſtibus v3. Joan. de Andrea Caputo, Pietro de Portenza, & Magnifico Joſepho de Pendino. & aliis. &c. & ad fidem,&c.

Notarius Franciſcus Paſſarella Act.

Die vigeſima octava menſis Martii 1711. Padulæ, &c. & penes acta Curiæ perſonaliter conſtituti Andreas, & Auguſtinus Volpe terræ prædictæ, qui ſponte, non vi, dolo, &c. pro obſervantia mandati per Curiam prædictam ipſis injuncti pro executione proviſionum S. R. C. & Domini Conſiliarii D. Flavii Gurgo cauſæ Commiſſarii expeditarum ſub die 23. menſis Februarii 1711. ad inſtantiam Magnificæ Franciſcæ Mariæ de Aquara, &c. promiſerunt tenere bona, ut ſupra in eorum poſſe conſignata per præfatam Curiam, ejuſque Magnificum Gubernatorem, ac fructus ex eis maturandos conſervare, & tenere in ſequeſtrum, & pro ſequeſtro, eaque tradere, & exhibere ad omnem ordinem dicti S.C.ac præfati Domini Flavii Gurgo Regii Conſiliarii, & cauſæ Commiſſarii, &c. & ſic promiſerunt, &c. ſe obligaverunt, &c.& juraverunt in forma, & modo,&c.

Signum Crucis præfati Andreæ Rocco ſcribere neſcientis,ut dixit.

Signum Crucis præfati Auguſtini Volpe ſcribere neſcientis,ut dixit.

Io Nicola Muſcatella ſono teſtimonio.

Carolus de Jorio Gub.& Deleg.

Notarius Franciſcus Antonius Paſſarella Act.

U. J. D. Carolus de Jorio Gubernator, & Judex Status Padulæ per S. R. C. ad infraſcripta Delegatus.

Servientibus noſtris, ſive,&c.ſignificamus qualiter pro parte Magnif. Franciſcæ Mariæ de Aquara fuerunt nobis præſentatæ infraſcriptæ Proviſiones S. R. C.tenoris ſequentis v3.

D. Flavius Gurgo, &c. s'inſeriſca tutto il tenore delle proviſioni commiſſionali

Et facto per nos decreto obſervantiæ pro executione præinſertarum proviſionum commiſſionalium

S. R. C. fuerunt ſubſcripta bona rubricata per nos ſequeſtrata, & penes Andream Rocco, & Auguſtinum Volpe tamquam tutos tertios relaxata, cum eorum obligatione de exhibendo ad omnem ordinem S. C. ſive Dom. Conſiliarii D. Flavii Gurgo Commiſſarii, quibus, &c. Quibus omnibus ſic peractis fuit nobis inſtatum pro præſentium expeditione; nos enim, &c. Ideo vobis ſupra jam dictis, &c. dicimus, committimus, & Regia qua in his fungimur authoritate mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam prædictæ Magnificæ Mariæ de Aquara omnia, & ſingula in præcitatis proviſionibus contenta notificetis Magnifico Cajetano Arnone, eique nomine, & pro parte S.R.C. ſive præſati Domini cauſæ Commiſſarii mandetis, ut ſub pœna ducatorum mille Fiſco Regio, &c. non accedat in prædictis bonis, ut ſupra ſequeſtratis, nec audeat recolligere, aut recolligi facere fructus ex dictis bonis perveniendos, alias, &c. dantes, &c. mandantes, &c. Datum Padulæ die 28. menſis Martii 1711.

Carolus de Jorio Gub. & Judex Deleg.

Beni ſeguenti, v3. ſono, v3.

E ſi fa la relazione aver intimato il Magnifico Gaetano Arnone eodem die 28. Marzo 1711.

Notarius Franciſcus Antonius Paſſarella Act.

Præſentata per comparentem die vigeſima prima menſis Martii 1711. Padulæ, Curia, &c.

Paſſarella Act.

Avanti il Signor Governatore dello Stato della Padula Delegato del S.R.C. compare il Dottor Fiſico Andrea Danza Padre, e legittimo amminiſtratore del Dottor Nicolò de Rautiis, Dottor Carlo, Dottor Abbate D. Gennaro, Dottor Abbate Flaminio, e Matteo Danza, e dice come nell'anno 1648. li qu. Gio: Antonio, ed Argentino Maſcarella s'obbligarono per le doti della qu. Geronima di Lorenzo loro ſorella cugina in ducati cento da pagarli fra lo ſpazio d'anni quattro, e non pagando in detto tempo aveſſero avute a correre gl'intereſſi alla ragione di ducati ſette annui. Per la recuperazione del quale credito ſi comparve nella G.C. della Vicaria così dalli detti de Rautiis, e Danza, come figli, ed eredi della qu. magnifica Dianora Conte figlia, ed erede della ſuddetta Geronima di Lorenzo, come dalla magnifica Felice Netti figlia della quondam Claudia Conte figlia della detta Geronima, dalla quale G.C. ſervatis ſervandis, s'interpoſe decreto di *præſtari aſſiſtentiam ſuper bonis rubricatis in calce petitionis* per la concorrente quantità del capitale de' ducati cento, una con le terze decorſe, entrambi aſcendentino a ducati 317. e furono ſequeſtrati, e venduti gl'infraſcritti corpi.

Una caſa palaziata in molte ſtanze nel luogo detto il Portiello, una terra olivata nel luogo detto l' Aloe, un'altra terra nel luogo detto le Scalelle. E perchè dalli ſuddetti Rautiis, e Danza per la loro porzione ſi venne a convenzione con il magnifico Gaetano Arnone poſſeſſore delli ſuddetti beni ſopra deſcritti di pagarli la porzione loro ſpettava, fra gli altri beni, che detto Arnone gli aſſignò furono li ſopra nominati territorj, quali territorj *tempore obligationis* di detto Gio: Antonio erano *in bonis*, *& de bonis* del medeſimo, con patto *retrovendendi quandocumque*, come appare dall'iſtrumento ſtipulato, *cui*, *&c.* Reſtando a beneficio della detta Felice Netti conſorte nella lite ſuddetta la caſa nel luogo detto il *Portello* per la ſua porzione dell'altri ducati 209. E perchè ha preinteſo, che per parte della magnifica Franceſca Maria d'Aquara, Marta, e Giuſtina Caputo ſi pretende farſi ſequeſtro ſopra detti beni col preteſto d'adizione, o ſia petizione d'eredità, come ſorella uterina di Maddalena Maſcarella figlia del detto quond. Gio: Antonio principale obbligato nel credito di detto Rautiis, Danza, e Netti. Perciò ricorre in preſenza di detto Magnifico Governatore Delegato, e fa iſtanza ſtante *clarè conſtat* eſſer il credito del compratore anteriore non procederſi ad atto alcuno di ſequeſtro, come quello che forſe dovrà farſi in roba aliena, e fanno di più iſtanza, che quatenus ſi pretendeſſe coſa in contrario, quelli compariſco, & eſperimentino le loro ragioni nella G. C. della Vicaria, dove la cauſa ſi è terminata, *alias de nullitate dicit*, *ex nunc pro tunc*, con proteſtarſi eſpreſſamente di tutt'i danni, e ſpeſe, ed intereſſi, *ac de omnibus legitimi proteſtandis*, *ſalvis*, *&c. omni modo meliori*, *&c.*

Die vigeſimo primo menſis Martii 1711.

Padulæ, &c.

Principalis proteſtatio recipiatur, & conſervetur in actis, & habeatur ea ratio, quæ de jure, &c. & ita per hoc ſuum, &c.

De Jorio.

Notarius Paſſarella Act.

30 *Annotazione de' frutti fatta in Corte Baronale.*

Die vigeſima menſis Octobris 1706. facto acceſſu per me infraſcriptum Actuarium de mandato. &c. pro executione decreti lati per Curiam Status Novi, & illius Domini Delegati, &c. pro annotatione bonorum, ut in actis, & propriè in poſſeſſione ſita in pertinentiis hujus Terræ Novi, ubi dicitur *Santo Paolo* Ferdinandi Scialoya, & adhibitis expertis, & peritis pro æſtimatione vindemiæ, fuerunt annotati infraſcripti fructus ſic appretiati per dictos expertos Auguſtinum Valvo Caſalis Maſſæ, & Joſephum Paſitano Sciabica Terræ Novi. qui in eorum conſcientiam retulerunt mihi infraſcripto Actuario cum juramento, eſſervi cinque ſalme di vino muſto alla ragione di dodici barili la ſalma, e di quaranta caraffe il barile, ſecondo l'uſo del paeſe, & facta diligentia pro annotatione aliorum fructuum, non fuit aliud compertum in dicta poſſeſſione, & unico contextu in præſentia dictorum Joſephi Paſitani, Auguſtini Valvi, & Thomæ de Vito fuit dicta vindemia, ut ſupra annotata, & appretiata. conſignata Dominico Scialoya, Franciſco, & Carolo Bertoni, qui ſponte, &c. non vi dolo, &c. ſe obligaverunt, & quilibet eorum ſe obligavit. & promiſit de dicta vindemia exhibenda ad omnem ordinem, & requiſitionem dictæ Curiæ Status Novi, vel aliorum Superiorum, & interim illam conſervare, & penes ſe retinere donec, &c. ſub pœna unciarum auri 50. & ſic promiſerunt, obligando ſe, & quemlibet ipſorum inſolidum, eorum hæredes, & ſucceſſores, bona omnia, præſentia, & futura, cum conſtituto, & precario ad pœnam dupli, & juraverunt in forma, & renunciaverunt omni legum auxilio, &c. & in fidem, &c.

Segno di Croce di Gioſeppe Paſitano apprezzatore, che dichiara aver apprezzato ſalme 5. di vino muſto ſ. n.

Segno di Croce di Agoſtino Valvo, che dichiara aver apprezzato, come apprezzatore ſalme 5. di vino muſto ſ. n.

Segno di Croce di Franceſco Bertone, che ha ricevuto la detta vindemia, ut ſupra, & s'obbliga, ut ſupra.

Signum Crucis Domini Scialoya, che s'obbliga, ut ſupra, s. n. ut dixit.

Segno di Croce di Carlo Bertone, che ha ricevuto la detta vindemia, ut ſupra, e s'obbliga.

Gullitelli Act. de ord.

Eodem retroſcripto die vigeſimo menſis Octobris 1706. facto etiam acceſſu per me infraſcriptum Actuarium in pertinentiis Caſalis S. Barbaræ, & propriè in poſſeſſione quadam caſtanearum Ferdinandi

Scia-

Digitized by Google

Scialoya, ubi dicitur *la caſtagna di Plinio alli ſeroni*, & ibidem appretiato fructu dictarum caſtanearum, & quercuum, unico actu, conſtitutus in noſtri præſentia Joſeph Tuſara dicti loci Sanctæ Barbaræ, qui ſponte, &c. promiſit, & ſe obligavit medio juramento, & ſub pœna unciarum auri 25. & reiteratæ ſolutionis ſolvere, & ſatisfacere dictam ſummam carolenorum trigintaquinque pro pretio dictorum fructuum caſtanearum, & quercuum, ut ſupra, ſibi conſignatarum obligando ſe, bona omnia, &c. ſub pœna prædicta ad omnem ordinem dictæ Curiæ Status Novi, vel aliorum Superiorum, & in fidem, &c.

Segno di Croce di Giuſeppe Tuſara, che s'obbliga, ut ſupra.

Gallitelli Act. de ord.

31 *Formula di ſequeſtro fatto da Scrivano della Regia Audienza.*

CAROLUS DEI GRATIA REX, &c.

Il Principe di Caſtel Franco, &c. nella preſente cauſa ſpecialmente Deputato per la G.C. della Vicaria, &c.

Magnifici Sindico, ed Eletti, e Cancelliero inſolidum di queſta Univerſità di Terra Dura, vi ſignificamo qualmente, per dover mandare in eſecuzione quel tanto, che ci viene incaricato dalla Regia Audienza Provinciale in oſſervanza di proviſioni della G. C. della Vicaria, tenemo biſogno di fede valida di tutti li beni dell'eredità della qu. Lucrezia Graſſo di queſta predetta Terra; Che però vi abbiamo fatto il preſente, col quale vi dicemo, ed ordinamo, che ſubito poſt, &c. debbiate farci detta fede, con nota vera, diſtinta, e reale, con giuramento, & ſub pœna falſi di tutti li ſuddetti Beni della quondam Lucrezia Graſſo, affinchè da noi avuta, e riconoſciuta poſſiamo eſeguire il di più, che ci viene incaricato da detta Regia Audienza, precedenti proviſioni della G.C. della Vicaria, così eſeguirete, e non altrimente per quanto avete cara la grazia Regale, a pena d'onze 25. d'oro per ciaſcheduno, Fiſco Regio, &c. Terradura li 26. di Giugno 1708. Giuſeppe Pecoraro Scrivano della Regia Audienza, &c.

Per obbedire al retroſcritto ordine facciamo piena, ed indubitata fede noi ſotto Croce ſignati del governo di queſta terra di Terra Dura, qualmente per quel che poſſiamo ſapere, l'eredità della qu. Lucrezia Graſſo conſiſte nell'infraſcritti beni, cioè una caſa palaziata ſita dentro queſta predetta terra, un territorio, dove ſi dice la Cetrangola con le vigne, ed altri arbori fruttiferi, ed un altro territorio ſimilmente con la vigna nel luogo, dove ſi dice il piano dello piro, queſto e quanto noi poſſiamo ſapere, ed in fede della verità n'abbiamo fatto ſcrivere la preſente per mano del noſtro Cancelliere, &c. Terra Dura li 26. Agoſto 1708.

Segno di Croce di N., & N.

Segno di Croce di N., & N.

Franceſco Faſano Cancelliero.

Die vigeſima ſeptima menſis Auguſti milleſimo ſeptingenteſimo octavo Terræ Duræ, &c. Per me ſubſcriptum Scribam Regiæ Audientiæ Salerni vigore commiſſionis in mei perſonam expeditæ pro obſervatione proviſionum M. C. V. fuerunt annotata, & ſequeſtrata infraſcripta bona ſtabilia hæreditatis q. Lucretiæ Graſſo ad inſtantiam Curatoris ejuſdem pro cauſa, ut in actis &c. una caſa palaziata ſita dentro l'abitato di detta terra con quattro membri inferiori, quattro ſuperiori, e due terranee juſta le vie publiche d'intorno col portone alla piazza, e vicino alla Chieſa Madrice di detta terra. Di più uno territorio di moja due in circa di capacità, dove ſi dice la Cetrangola ſito nelle pertinenze di detta terra con vigna, arbori di olive, fiche, ed altri arbori fruttiferi, giuſta li beni di Albinio Gogliermiello, Onofrio Antonio d'Amato, via pubblica ed altri confini. Di più un'altro territorio di moja venti in circa di capacità .... dove ſi dice lo chiano del Piro, ſito nelle pertinenze della medeſima terra con vigna, arbori di caſtagne, cerque, ed altri arbori, giuſta li beni di Camillo Romano, Franceſco Antonio Volpe, via pubblica, ed altri confini, preſenti per teſtimonj a tutte le coſe ſuddette Maſtro Marco Panzariello, Giuſeppe Battiſta Rieſe, ed altri di detta terra, & ad fidem, &c.

Joſeph Pecorarius Scriba Regiæ Audientiæ Provincialis ad fidem, &c.

CAROLUS DEI GRATIA REX.

Il Principe di Caſtel Franco, &c. Preſide in queſta Provincia, e nella preſente cauſa Deputato per la G. C. della Vic.

Eſſendoſi da noi in oſſervanza di provviſioni della G. C. della Vic. proceduto al ſequeſtro dell'infraſcritti ſtabili della quondam Lucrezia Graſſo, e dovendoſi anche procedere all'affitto di eſſi ſecondo ſi contiene nella medeſima provviſione. Perciò abbiamo fatto il preſente banno, col qual facciamo noto a tutte, e qualſivogliano perſone, che voleſſero applicare all'affitto di detti ſottoſcritti beni ſtabili, debbano per oggi alle 20. ore comparire nella piazza pubblica di queſta terra colle loro offerte, dove s'appiccerà la candela, e ſi libererà, e reſterà l'affitto al più offerente ultimo licitatore, ed acciocchè il preſente venghi a notizia di tutti, e da neſſuno ſi poſſa allegare cauſa d'ignoranza, volemo, che ſi pubblichi per li luoghi ſoliti, e dopo s'affigga copia nella piazza, ad finem &c. Terra Dura li 27. Agoſto 1708.

Giuſeppe Pecoraro Scrivano della Regia Audienza Provinciale.

Bona locanda, ſunt v3.

Una caſa palaziata ſita dentro queſta ſottoſcritta terra.

Un territorio con vigna, ed altri arbori fruttiferi nel luogo detto la Cetrangola.

Un altro territorio anco con vigna, ed arbori di caſtagne, e cerque nel luogo detto lo chiano del Piro.

Eodem retroſcripto die ibidem Franciſcus Battaglieſe ordinarius Juratus Curiæ hujus terræ refert mihi ſubſcripto, &c. hodie prædicto die publicaſſe, & emanaſſe retroſcriptum bannum alta, & intelligibili voce per loca ſolita hujus terræ, & affixiſſe copiam in platea ejuſdem & ad finem &c.

Pecorarius Scriba Regiæ Audientiæ ad finem, &c.

Die vigeſima ſeptima menſis Auguſti 1708. ibid. &c. Franciſcus Battaglieſe ordinarius Juratus Curiæ hujus Terræ retroſcriptæ refert mihi ſubſcripto hodie prædicto die accendiſſe candelam in publica Platea ejuſdem, & vociferando, chi ſi vuole affittare una caſa palaziata, uno territorio, dove ſi dice la Cetrangola e vigna, e molti arbori fruttiferi, ed un altro territorio, dove ſi dice lo chiano del Piro con vigna, ed arbori fruttiferi di cerque, e caſtagne, che ſono dell'eredità della quond. Lucrezia Graſſo, che ſtanno ſequeſtrati, e ſi devono affittare per ordine della G. C. della Vicaria, che compara a fare l'offerta, che ſi appiccerà la candela, e ſi libereranno al più offerente, & ſic pluries banniendo comparuit Magnificus Joſeph Zampino, & obtulit pro affictu domus prædictæ ducatos octo pro quolibet anno, & pro territorio della Cetrangola duc. decem, & pro illo dello Piro duc. viginti pro ſingulis quoque annis, & quia nemo alius comparuit, qui majorem oblationem feciſſet,

ideo

Digitized by Google

ideo affictus præſcripti remanſerunt prædicto Magnifico Joſepho Zampino, & ita,&c.& ad fidem, &c.

Pecorarius Scriba Regiæ Audientiæ ad fidem,&c.

Die vigeſima ſeptima menſis Auguſti 1708. in terra Terræ Duræ, &c. conſtitutus perſonaliter penes acta Magnæ Curiæ Vicariæ, & præſentis cauſæ Magnificus Joſeph Zampino, qui ſponte, non vi, &c. cum juramento aſſeruit in affictu duxiſſe quandam domum palatiatam ſitam in terra prædicta cum pluribus membris ſuperioribus, & inferioribus hæreditatis quondam Lucretiæ Graſſo ſequeſtratam de ordine M. C. V. pro cauſa, ut ex actis, &c.pro ſumma ducatorum octo pro quolibet anno incipiendo affictum prædictum a prima die menſis Septembris currentis anni 1708. & ſic continuare in futurum, donec aliter fuerit proviſum per dictam M. C. V. quos ducatos octo annualitatem affictus prædicti, & alias decurrendas in futurum promiſit, & ſe obligavit cum juramento, &c.ſupradictus Magnificus Joſeph Zampino illos non ſolvere cuique perſonæ, ſed tenere ſequeſtratos in ſui poſſe, & ſolvere, cui, quibus, & quando fuerit ordinatum per M.C.V. pro cauſa, ut ex actis, & ſervata forma proviſionum ejuſdem, & proinde obligavit ſe, &c. ejuſque hæredes, & ſucceſſores, ac bona omnia præſentia, & futura, &c. ad pœnam de ſolvendo de proprio, cum poteſtate capiendi, &c. ubique, &c. conſtitutione precarii, & in fidem juravit, & ſe obligavit in forma, &c. præſentibus pro teſtibus Philippo Falcone, Joſepho Puglia hujus prædictæ terræ,& aliis, &c.& ad fidem,&c.

Io Giuſeppe Zampino mi obbligo, ut ſup.

Pecorarius Scriba Reg. Audient. Provinc.

32 *Formula ſequeſtri facti contra Reverendum Clerum Altavillæ per Sacrum Regium Conſilium.*

CAROLUS DEI GRATIA REX.

D. Liborius Mayoriga Gubernator Terræ Eboli, & U. J. D. Franciſcus Fagone Judex Terræ prædictæ, & ad infraſcripta per Sacrum Regium Conſ. Judices Deputati.

Juratis, &c. ſignificamus vobis, qualiter fuerint pro parte Magnificæ Dorotheæ Cantalupo proviſiones, ſeu literæ commiſſionales coram nobis exhibitæ, & præſentatæ, tenoris ſequentis vʒ. D. Philippus Caravita Miles U.J.D.Regius Conſiliarius, & ad cauſam infraſcriptam per S.R.M.ſive ejus S. R. C. Judex, & Commiſſarius ſpecialiter Deputatus, &c.Magnificis Officialibus Terræ Eboli, & Poſtilionis inſolidum ſignificamus, qualiter fuit coram præfato Domino cauſæ Commiſſario porrectum infraſcriptum memoriale vʒ.Al Regio Conſigliere Signor D. Filippo Caravita Commeſſario. Il Procuratore della Magnifica Dorotea Cantalupo ſupplicando eſpone a U. S. come nella cauſa del Reverendo Clero di Altavilla ſta ordinato il ſequeſtro delli beni ereditarj del quondam Roſario Caruſo confermato anco in grado di reſtituzione in integrum, ed il Procuratore di detto Reverendo Clero ſi ha tenuto in ſuo podere molto tempo il proceſſo, quale eſſendo già con molto diſpendio fatto reſtituire alla Banca, ricuſa detto Procuratore contrario venire a provvedere, ſupplica U.S.ordinare allo Scrivano, che ſubito venghi a vviſate le parti, ut Deus, &c. In calce cujus memorialis adeſt infraſcriptus ordo vʒ. Veniat Scriba certioratis partibus, quo memoriali, & ordine viſo fuit per præfatum Dominum cauſæ Commiſſarium interpoſitum decretum vʒ. Die 18. menſis Martii 1711. Neap.Per Dominum Militem U.J.D.D.Philippum Caravita Regium Conſiliarium,& cauſæ Commiſſarium; viſis actis, decreto interpoſito per eumdem Dominum cauſæ Commiſſarium ſub die primo menſis Decembris anni 1698.confirmato etiam per S.C.ſub die 7.menſis Februarii 1699. in gradu ſupplicationis reclamationis porrectæ pro parte retroſcripti Reverendi Cleri Terræ Altavillæ *fol.*82. & in eodem Sacr. Conſ.loco reſtitutionis in integrum ſub die 27. menſis Novembris 1699. *fol.* 84. *at.* viſoque retroſcripto memoriali, ac audito Magnifico Procuratore retroſcriptæ Magnificæ Dorotheæ Cantalupo, fuit proviſum, & decretum, quod cum effectu moneantur partes ad audiendam proviſionem faciendam ſuper omnibus hinc inde prætenſis, & deductis in ſupplicationibus, & comparitionibus prædictis, & interim citra præjudicium jurium earundem partium omnia bona hæreditaria quondam Roſarii Caruſo, tam mobilia, quam ſemoventia, ac ſtabilia, etiam quoad fructus ſequeſtrentur penes tutum tertium, cum obligatione de illa, & illos exhibendo ad omnem ordinem S.C.ſive Dominum cauſæ Commiſſarium, ſumptibus dictorum bonorum, pro cujus effectu expediantur proviſiones, & committatur. prout præſenti decreto committitur Magnificis Officialibus Curiæ Terræ Eboli, & Poſtilionis inſolidum, qui ſic obſervari faciant, non impedita exequutione decretorum interpoſitorum per eundem Dominum cauſæ Commiſſarium quoad tranſmiſſionem protocolli, pro cujus exequutione Reverendum Capitulum faciat depoſitum pro dietis Notarii infra dies ſex, alias providebitur, quod procedatur ad ea, quæ incumbunt, petita exhibitione protocolli non obſtante, hoc ſuum,& expediantur proviſiones,& conſignentur.

Caravita.

Palermo. Montanarus Scriba.

Quibus proviſionibus notificatis fuit coram præfato Domino cauſæ Commiſſario porrectum infraſcriptum memoriale vʒ.

Al Regio Conſigliere Signor D. Filippo Caravita Commeſſario.

Il Procuratore della Magnifica Dorotea Cantalupo eſpone a U.S. come nella cauſa vertente con il Reverendo Clero d'Altavilla ſopra li beni ereditarj del quondam Roſario Caruſo ſuo primo marito fu ordinato il ſequeſtro de'detti beni confermato in grado di reclamazione, e di reſtituzione in integrum, ed ultimamente eſſendo ſtato detto Reverendo Clero intimato per l'eſecuzione di detto decreto a coſtituire nuovo Procuratore ſtante la mancanza del quondam Dottor T quello fu coſtituito, e ſi tenne il proceſſo molto tempo, e fu intimato, e perchè differiva a venire a comparire, con altro memoriale ſi diſſe, venghi lo Scrivano avviſate le parti, e finalmente ſi commiſe agli Officiali della Corte d'Eboli, e Poſtiglione inſolidum l'eſecuzione di detto decreto di ſequeſtro, e ſpedite le provviſioni cō inſerta forma parve a U.S.aggiugnere, che valeant pro intimandis, quali provviſioni ſono ſtate già notificate a' 26. del caduto Marzo 1711. ſupplica intanto U. S. ordinare allo Scrivano, che ſtenda il decreto, e provviſione, che con effetto ſi dia eſecuzione al detto decreto di ſequeſtro dalla Corte d'Eboli, e Poſtiglione inſolidum, ut Deus.

In calce cujus memorialis adeſt infraſcriptus ordo vʒ.Fiat decretum. Quo memoriali, & ordine viſo per nos fuit interpoſitum ſequens decretum vʒ. Die 14.menſis Aprilis 1711.Neap.Per Dominum Militem U.J.D. D.Philippum Caravita Regium Conſil.& cauſæ Commiſſarium viſis actis decreto interpoſito per præfatum cauſæ Commiſſarium ſub die 18.menſis Martii currentis anni 1711.ac proviſionibus expeditis, & notificatis Reverendo Clero Terræ Altavillæ, retroſcripto memoriali, & ordine in calce ipſius, fuit proviſum, & decretum, quod committatur, prout præſenti decreto committitur magnificis Officialibus Terræ Eboli, & Poſtilionis inſolidum, quod de-

Digitized by Google

decretum prædictum, & proviſiones expeditæ vigore ſupradicti decreti ſequeſtri ordinati in bonis hæreditariis quondam Roſarii Caruſo exequantur. & debitæ executioni demandentur juxta illarum ſeriem, continentiam, & tenorem, & ſic obſervent, & obſervari faciant, hoc ſuum, & expediantur proviſiones, &c.

Caravita.

Palermo. Montanarus Scriba.

Quo decreto, ut ſupra interpoſito fuit inſtatum pro ipſius exequutione præſentes debitas expediri proviſiones, &c. Ideo vobis, ut ſupra jam dictis dicimus inſolidum, committimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem retroſcriptæ ſupplicantis, ſive, &c. dictum præinſertum decretum, omniaque, & ſingula in ea contenta ad unguem obſervetis, & debitæ exequutioni demandetis, & demandare faciatis juxta ipſius ſeriem, continentiam, & tenorem, ita, & taliter, quod ſuum debitum ſortiatur effectum, & contrarium non faciatis, alias, &c. Datum Neap. die 14. menſis Aprilis 1711. D. Philippus Caravita. Michael Palermo mag. Act. Franciſcus Andreas Montanarus Scriba; Adeſt ſigillum impreſſum, & ſummarium in forma.

Die vigeſima ſecunda menſis Aprilis 1711. in Terra Altavillæ.

Retroſcriptæ proviſiones, ſeu literæ commiſſionales S.R.C. exhibitæ, & præſentatæ pro parte magnificæ Dorotheæ Cantalupo coram infraſcriptis Dominis Officialibus Curiæ Terræ Eboli, per quos fuerunt receptæ ſupra caput, omni qua decet reverentia, & fuit dictum, quod obſerventur juxta illarum ſeriem, continentiam, & tenorem, & pro plena earum obſervantia fuit proviſum, & decretum, quod in exequutionem capiatur ſummaria informatio de bonis hæreditariis relictis per quondam Roſarium Caruſo, & ita per hoc ſuum, & intimetur. Ideo vobis ut ſupra jam dictis dicimus, præcipimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem dictæ Magnificæ Dorotheæ Cantalupo pro exequutione dictarum proviſionum, illas notificetis Reverendo Capitulo dictæ Terræ Altavillæ ad finem, &c. qui Reverendus Clerus, ſeu Reverendum Capitulum infra dies ſex faciat depoſitum pro dictis Notarii, pro tranſmiſſione Protocolli, ut ex actis, alias, &c. Dantes, &c. mandantes, &c. referentes, &c. præſens, &c. Datum Altavillæ die vigeſima ſecunda menſis Aprilis 1711.

Mayoriga Gubernator, & Deputatus, Fagone Judex, & Deputatus. Thomas Albanus Actuarius de mand.

Nomina intimandorum ſunt, vz.

Il Reverendo Clero d'Altavilla, ed in loro nome.

D. Giacomo Ruſo Procuratore.

D. Annibale Carrozza Procuratore.

Eodem retroſcripto die, menſe, & anno, Thomas de Angelis ordinarius Juratus Ducalis Curiæ Terræ Ebuli retulit mihi infraſcripto Actuario notificaſſe retroſcriptas proviſiones Reverendis Procuratoribus Cleri Altavillæ tenoris ſequentis Reverendo D. Iacobo Ruſo perſonaliter. Reverendo D. Annibali Carrozza in domo ſuæ ſolitæ habitationis, relicta copia, &c. modo, & forma, &c. ſibi commiſſis, & in fidem, &c. præſentibus pro teſtibus Franciſco Sabbla, & Lelio di Zeo, Thomas Albanus de mand. ex relatione.

CAROLUS DEI GRATIA REX.

D. Liborius Mayoriga Gubernator Terræ Eboli, & U. J. D. Franciſcus Fagone Iudex Terræ prædictæ, & per S. C. Judices Deputati.

Giurati, &c. vi ſignificamo, come eſſendoci dal S. R. C. ſeu dal Regio Conſigliero Signor D. Filippo Caravita Commeſſario della cauſa vertente in detto Sacro Regio Conſiglio con la magnifica Dorotea Cantalupo di queſta predetta Terra di Altavilla Attrice ex una, ed il Reverendo Clero della detta Terra reo convenuto ex altera, ſtato commeſſo il ſequeſtro delli beni ereditarj di Roſario Caruſo detenuti da detto Reverendo Clero, e li di loro frutti con lettere commiſſionali ſpedite ad iſtanza di detta magnifica Dorotea ſotto li 14. del corrente meſe di Aprile 1711, ci ſiamo conferiti in eſſa Terra di Altavilla, e convenendo in primo luogo verificare quali ſiano li beni ereditarj di detto quondam Caruſo per poter procedere al di più; che perciò vi dicemo, ordinamo, e comandamo, che fate ordine, e mandato alli ſottoſcritti Magnifici del Governo, che ſubito poſt, &c. facciano ſotto pena di onze 25. d'oro, Fiſco, &c. e con giuramento, e ſotto pena di falſo, fede legale, lucida, e ſpicciata di tutti li beni così mobili, oro, argento, denari, ſemoventi, come ſtabili, che laſciò il quondam Roſario Caruſo di eſſa Terra di Altavilla, e quella fatta, e munita col ſuggello dell'Univerſità di detta Terra la preſentino avanti di noi; oltre di ciò citerete, e requirerete le ſottoſcritte perſone, che ſotto la medeſima pena venghino a deporre, ed a far la teſtimonianza della verità ſopra ciò che ſaranno domandati riſpettivamente ſopra la detta cauſa, ſubito poſt, &c. Imperocchè ſaranno ſubito disbrigati alias, &c. Dantes, &c. mandantes, &c. referentes, &c. præſens, &c. Datum in Terra Altavillæ die vigeſima prima menſis Aprilis 1711. Mayoriga Gubernator, & Deputatus. Fagone Iudex, & Deputatus, Thomas Albanus Actuarius de mand.

Nomina intimandorum ſunt, vz.

P. Giuſeppe Guidone.

P. Antonio Giuliano, e T. T.

Eodem retroſcripto die, menſe, & anno, Thomas de Angelis ordinarius Juratus Ducalis Curiæ Terræ Eboli retulit mihi infraſcripto Actuario notificaſſe, ac intimaſſe ſupraſcriptos teſtes modo, & forma, ut ſunt ſignati, & in fidem, &c. Thomas Albanus Actuarius de mand. ex relatione.

Si fa piena, ed indubitata fede per noi ſottoſcritti Eletti dell'Univerſità della Terra di Altavilla in Provincia di Salerno, anche col noſtro giuramento biſognando, qualmente ſappiamo beniſſimo, che dopo la ſua morte il quondam Roſario Caruſo noſtro cittadino laſciò l'infraſcritti ſtabili, vz.

In primis, un'oliveto nel luogo detto lo Ricciardo di capacità di tt. quattro in circa arborato di olive juſta ſuoi fini.

Di più un'altro oliveto nel luogo detto le Lenze di capacità di tt. due in circa.

Di più un'altro oliveto.

Laſciò una morra di vacche, ed un pajo di bovi aratorj.

Di più il campo di grano ſeminato, ed altre vittovaglie.

Segno di Croce di Bernardino Monaco Eletto ſ.n. e T. T. Eletti ſ.n.

Notar Fortunato Romano Cancelliero.

Adeſt ſigillum, &c.

Die vigeſima ſecunda menſis Aprilis 1711. in Terra Altavillæ, & coram Dominis Officialibus Ducalis Curiæ Eboli per S.R.C. ſive per ejus Dominum Conſiliarium cauſæ Commiſſarium Iudicibus ſpecialiter deputatis.

Antonius Giuliano della Terra di Altavilla di ſua età di anni ſeſſanta in circa, *ut dixit*, teſtis medio ejus juramento interrogatus, & examinatus ſuper verificatione bonorum hæreditariorum relictorum per quondam Roſarium Caruſo dictæ Terræ Altavillæ, ſummarieque productus pro parte Magnificæ Dorotheæ Cantalupo toto facto, & cauſa, & pr.

Interrogatus. Che ſa eſſo teſtimonio delli beni laſcia-

ſciati da Roſatio Caruſo dopo la ſua morte a chi, come, quando, dove, e che quantità, *dixit*, Signore la verità del fatto, ſopra il quale da loro Signori mi ſi demanda, è queſta, come dopo la morte del quondam Roſario Caruſo so beniſſimo, che fra l'altri ſuoi beni laſciò un'oliveto ſito, e poſto in queſta predetta Terra nel luogo detto lo Ricciardo, confina con li beni di Pomponio Majone, San Biaſe, S. Antonio, via pubblica da ſotto, e da canto, di tenimento da tomola quattro. Un'altro oliveto nel luogo detto le Lenze, confina con li beni del magnifico Carmino Guerra, e dall'altra parte il vallone, via vicinale da se confina con li beni di S. Gio:conſiſtente in tomola due. Un'altro oliveto nel luogo detto la Tortorella, confina con li beni di Pietro Carozza, con il Magnifico Fabio Guerra, la SS.Annunciata, e S.Biaſe, da tomola due in circa. Una vigna con alcuni piedi d'olive, e piantate tutta di vite latine, nel luogo detto S.Gio:di tomola tre in circa, confina con li beni di Gio:Carrozza, e di Giuſeppe Capopizza, da ſotto, S.Biaſe da canto, ſopra via pubblica, ed altri. Uno territorio nel luogo, detto le Cerque, confina con li beni di Bartolomeo Perillo, e li beni dell'Eccellentiſſimo Signor Marcheſe, Principe di queſta Terra, di tenimento a mio giudizio tomola otto. Un'altro territorio nel luogo detto lo Carmine, confina con li beoi del Dottor Franceſco Cuoccio, e di Giambattiſta Granato, da uno tomolo, e mezo. Un'altro territorio nel luogo detto lo Corno, confina con li territorj dell'eredi di Franceſco di S.Biaſe, con uno vallone chiamato il Corno, ed altri, da tomola ſei in circa. Una caſa palaziata con diverſi appartamenti, con uno trapeto dentro, e cortile ſcoperto, confina con li beni di me predetto teſtimoniu da canto, li beni di Felice di Maſo da ſotto, dall'altro canto S.Giuliano, via pubblica, ed altri. Una morra di Vacche di pezzi di numero ſeſſanta in circa, e due paja di bovi, li quali ſi cuſtodivano da Franceſco Marta, uno capitale di ducati ducento ſopra una difeſa nel Poſtiglione di Nicola Zappullo, chiamata la Pagliara, uno campo ſeminato di grano, orgio, fave, avena, ciceri, cicerchie, e ſe mal non mi raccordo aveſſe fatto da cento, e dieci tomola di grano, da dieci tomola di fave, e poche tomola di ciceri, e cicerchie, e queſto è quantu so, e poſſo deponere ſopra detto fatto, de cauſa ſcientiæ, dixit omnia prædicta ſcire per modum, ut ſupra, de loco, & tempore dixit, ut ſupra.

Io Antonio Giuliano ho depoſto, ut ſupra.

Mayoriga Gubern.& Dep.Fagone Index,& Deput.
Thomas Albanus Act.de mand.

Eodem retroſcripto die ibidem, & coram
eiidem, &c.

Antonio di Malodie della Terra d'Altavilla di ſua età di anni ſeſſantotto in circa, teſtis, &c.e dello ſteſſo modo ſi ſcrivono gli altri teſtimonj.

CAROLUS DEI GRATIA REX, &c.
2 *D. Liborius Mayoriga Gubernator Ducalis Curiæ Terræ Eboli, & V. I. D. Franciſcus Fagone Index ejuſdem Terræ per S. C. ejuſque D. cauſæ Commiſſarium in partibus Indices Deput.*

Magnif. Tommaſo Albano noſtro Maſtrodatti della Corte della Terra d'Eboli vi ſignificamo, come eſſendoci Noi conſeriti in queſta Terra di Altavilla per eſeguire tutto ciò, e quanto ci è ſtato incaricato, ed ordinato dal Regio Conſigliere Signor D. Filippo Caravita Commeſſario della cauſa tra la magnifica Dorotea Cantalupo attrice da una parte, e 'l Reverendo Clero di detta Terra di Altavilla dall'altra, per lo ſequeſtro de' beni del quondam Roſario Caruſo, ed eſſendoſi da Noi verificati li corpi creditarj di d.qu. Roſatio deveſi procedere al d. ſequeſtro con affiſſione di cartelle di ſequeſtro in ciaſcheduno corpo di eſſi, che perciò con il preſente commettemo a voi predetto Maſtrodatti, ordinandovi, che dobbiate conferit vi luogo per luogo in quelli deſcritti nella fede fatta dalli magnifici del Governo dell'Univerſità di queſta Terra d'Altavilla, e contenuti nell'informazione da voi preſaſene per la verificazione di eſſi, quale ſequeſtro da voi fattoſi, ed affiſſione di cartelle ne farete l'atto indorſo del preſente in forma valida, con prendere l'obbligo penes acta di terza perſona idonea, acciò reſtino conſegnati li detti beni ereditarj di detto quondam Caruſo, e li loro frutti con obbligo d'eſibirli ad ogni ordine del S. C. e del Signor Commeſſario. Dantes vobis vices, & voces, atque noſtras, &c. mandantes, & referentes, &c. Datum Altavillæ die vigeſima quinta menſis Aprilis 1711.

Mayoriga Gubernator, & Deputatus.
Fagone Judex, & Deputatus.

Si fa fede per me ſottoſcritto Tommaſo Albano Maſtrodatti della Ducal Corte della Terra d'Eboli, come oggi di ſottoſcritto in vigore della retroſcritta commeſſione mi ſono conferito in diverſi, e più luoghi beni ſtabili ereditarj di detto quondam Roſario Caruſo di detta Terra d'Altavilla, e ſono li ſteſſi deſcritti nella fede fatta dalli magnifici del Governo dell'Univerſità della Terra di Altavilla, e contenuta nell'informazione preſali, come dagli atti, ed in ciaſcheduno de' detti corpi ho affiſſo cartello di ſequeſtro a tenore delle retroſcritte commiſſioni, quali beni nel medeſimo ſottoſcritto giorno, come li frutti pervenendi da eſſi ſono ſtati da me conſegnati al magnifico Luzio Campo di detta Terra, præſentibus pro teſtibus Carlo Caneſo, e Nicola Cantalupo dictæ Terræ. Datum Altavillæ die vigeſima quinta menſis Aprilis 1711.

Io Tommaſo Albano Maſtrodatti della Ducal Corte della Terra d'Eboli ſo fede, ut ſupra.

C A P. XXXIX.

De Inſtantia contrario imperio revocari decretum.

S U M M A R I U M.

Interlocutoria revocari poteſt a Judice expreſſe, vel tacite, num.1.

Interlocutoria tranſit in rem judicatam, ut diffinitiva, ſed quoad partem, non quoad Judicem, qui uſque ad ſententiam diffinitivam illam revocare poteſt, num.2.

Concluſio prædicta fallit, ut non poſſit revocari poſtquam eſt executioni demandata, vel poſtquam per aliud decretum eſt confirmata, vel poſtquam bis fuerit revocata, aut declarata, vel quando cauſa cognita fuit lata, num.3.

Interlocutoria lata in Aula, revocari non poteſt licet de ſtylo M.C.V. aliquando revocatur in cauſſis criminalibus, num.4. „ *ubi quid de interlocutoria circa termini compilationem juxta nov.Conſtitut.*

Remedium contrarii imperii non admittitur in decreto non appellabili, quod fallit in caſu neceſſitatis, ut in cauſa alimentorum, ne fame pereat, num.5.

Interlocutoria revocari non poteſt poſt Judicis inhibitionem, & quando fallit dicta concluſio, remiſſive, nu.6.

Poſt decem dies pars cenſetur conſentire, & ſicuti non poteſt appellare, ita non poteſt petere contrario imperio revocari, ſed Judex ex officio revocat, quoties juſtam cauſam revocandi viderit; maxime in Regno, ubi ſola facti veritate inſpecta proceditur, num.7.

1 JUdex tacite, vel expreſſe poteſt ſuam revocare interlocutoriam, teſte *Afflict. deciſ. 115. in fine ex text. in cap. cum ceſſante de appellation. l. quod juſſit ff. de re jud.* ita expreſſe firmat *Abb. Siculus in cap. quoniam contra in 9. column. in gloſ. in verbo productionis de probationibus D. Roſa in prax. civil. decretorum cap. 6. num. 1. fol. 421.*

2 Et licet interlocutoria tranſeat in rem judicatam, ut diffinitiva quoad partem, non tamen quoad Judicem, qui uſque ad ſententiam diffinitivam poteſt eam ſemper revocare, *Paul. de Caſtr. ſuper l. 1. §. uſus l. filiusfamilias 8. ff. de Procuratoribus, & defenſor. §. veterani Procuratores num. 5. ex tex. in cap. ceſſante de appellationibus, Motill. de ſententia nu. 24. fol. mihi 52.* qui citat *gloſ. in cap. 3. Romana §. ſi vero verb. interlocutoria de appellation. in 6.*

Et poteſt interlocutoria regulariter per eundem Judicem revocari uſque ad ſententiam diffinitivam, *l. quod juſſit ff. de re judicat. Motill. ubi ſupr. Danza de pugna DD. tom. 1. ſuper pragm. pro examine Officialium conſid. 20. num. 101.*

Eadem ratione, ut ſupra, quia non tranſit in rem judicatam, quoad ipſum Judicem *d. gloſ. ut ſupra.*

Quando non poteſt revocari?

3 Primo revocari non poteſt, quando fuit exequutioni demandata. Et ratio eſt, quia res non eſt integra. *Muſcat. gloſ. demandata p. 1. num. 40.*

Secundo, & interlocutoria geminata fiunt irrevocabilia, *Muſcatell. gloſ. demandata p. 1. num. 40. Danza de pugna DD. tom. 1. ſuper prag. pro examine Officialium conſider. 20. num. 105. ex Caravit. deciſ. 56. nu. 34. Grat. deciſ. 33. num. 13.*

Ideo revocari interlocutoria poteſt bis tantum, & bis declarari, & non ultra, *Motil. de ſent. num. 14. & Alt. in l. quicquid adſtringenda n. 9. ff. de verb. oblig.*

Tertio, quando interlocutoria fit cauſa cognita dato libello, quia habet vim diffinitivæ, & poſt ſe aliam ſententiam non ſperat, revocari non poteſt, *Marant. p. 7. act. 1. nu. 28. & 46. Alexand. in l. quod juſſit. col. 1. ff. de re judicata.*

4 Quarto, quando interlocutoria in cauſa civili fuit interpoſita in Aula, revocari non poteſt, cum dictum remedium revocationis locum habet adverſus decreta, quæ domi interponuntur.

Sed pro revocando decreto in Aula lato, datur remedium, ut gravatus porrigat ſupplicationem D. Præſidi S. R. C. quod M. C. V. juſtitiam faciat, cum interventu aliorum Judicum; & ſi confirmatur decretum, tunc per aliam ſupplicationem ſe gravat, quod M. C. V. verbum faciat in S. R. C. ad finem revocandi decretum confirmatum per M. C.

Demum poteſt per aliam ſupplicationem reclamare, & obtinere, ut Magna C. V. verbum faciat in S. C. loco reclamationis. Ultimo reſtat remedium proponendi nullitatis, adverſus dictum decretum S. R. C.

Verum de ſtylo ſervatur, ut interlocutorium interpoſitum in Aula Crim. M. C. V. poſſit etiā contrario imperio revocari, *D. Marad. in prax. præſ. inſtr. c. 15. n. 3.*

„ Adverte, quod ſi agatur de decreto interlocutorio
„ domi interpoſito circa termini compilationē, ut & ali-
„ bi diximus, ex *nov. Conſt. §. 1. n. 21. & §. V. n. 11.* unicum
„ dictum remedium ſupplicationis v. ſ. in Aula admittitur.

5 Quinto remedium contrarii imperii non admittitur in decreto non appellabili, juxta *Intri. ſing. 160. lib. 2.*

Quæ limitatur concluſio a *Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 8. p. 4. num. 2. tom. 1. & deciſ. 420. tom. 2. Cancer. lib. 1. cap. 16. de alimentis nu. 11. & lib. 3. cap. 17. in fine.* qui concludunt per remedium contrarii imperii impediri exequutionem etiam in cauſa alimentorum; ſecus in caſu neceſſitatis, ne fame pereat; ubi nota, quod *Cancerius* dixit per remedium contrario imperio fuiſſe impeditam exequutionem, ſed attenta neceſſitate bene nota Senatui, quod peribant fame illi homines, conveniens fuit a regulis juris diſcedere, & mandare, ut executioni demandetur decretum præſtita cautione, & ſine præjudicio jurium partium; quod bene nota.

6 Sexto, remedium contrarii imperii locum non habet poſt Judicis inhibitionem, *c. Romana §. ſi vero, & c. non ſolum de appellat. in 6. Em. Card. Albitius de inſtantia in judic. qu. 37. n. 178. & 249. verſ. dic ſexto.*

Et ita ſervatur in S. C. ubi pendente ſupplicatione de verbo faciendo, non confirmatur, nec reformatur decretum domi interpoſitum.

Ideo ſolet altera pars obtinere a Præſ. S. R. C. decretationem, quod Commiſſarius provideat citra præjudicium verbi faciendi, & ita ſervari debet, quia Judicis inhibitio non poteſt a Judice inhibito tolli, & ſperni, ſed a Judice inhibente tolli debet.

Et quando revocare poteſt idem Judex, qui interlocutoriam tulit, licet ab ea ſit appellatum, vide *Scaccia de appellat. lib. 3. cap. 2. qu. 19. remed. 1. concl. 6. num. 13. & 27. & 59.*

7 Concluditur, quod, qui non appellat ab interlocutoria, præſumitur poſt decem dies lapſos conſentire. Et hac ratione, qui infra decem dies non inſtat contrario imperio revocari, præſumitur etiam conſentire, & poſt decem dies, interlocutoria, ſicut diffinitiva tranſit in rem judicatam, per *c. cum ceſſante de appellat. Afflict. in conſtit. appellationum tempora notab. 4. num. 13. Urſil. ad Afflict. dec. 42. Rovit. in Pragm. 1. de appellat. num. 8. Staib. reſol. 76. nu. 7. Galeota contr. 20. nu. 1.* relati per *D. Marad. in prax. præſ. ut. inſtrum. cap. 15. num. 15.* & adde *Bald. in l. ab arbitrio ff. qui ſatiſdare cogantur.*

Ideoque poſt lapſos decem dies petens contrario imperio revocari, repellitur, quia quoad partem petentem, dicitur decretum tranſactum in rem judicatam, ſecus, quoad Judicem, qui ſemper poteſt ſuam interlocutoriam contrario imperio revocare, quoties viderit juxtam cauſam revocandi, maxime in Regno, ubi ſola facti veritate inſpecta proceditur.

Unde pars implorando officium Judicis, allegando juxtam cauſam, inſtat contrario imperio revocari interlocutoriam, etiam poſt lapſos decem dies.

CAP. XL.

De praxi compromiſſi.

SUMMARIUM.

Compromiſſum fit inter conjunctos uſque ad quartum gradum de jure civili conſanguinitatis, vel affinitatis incluſive vigore pragm. num. 1.

Judex ſtatim petito compromiſſo ligatas habet manus procedendi in cauſa civili, ſed ſolum poteſt cognoſcere ſi fuerit requiſitus ad cogendum Adverſarium, ad compromittendum, & ad eligendum Arbitros, nu. 2.

Compromiſſum inter uxorem, & virum admittitur, & etiam contra pupillum ſine auctoritate tutoris, & ſine decreto, ſecus in compromiſſo voluntario, nu. 3.

Inter Novercam, & privignum non datur, neque inter ſocerum, & generum mortua uxore generi, neque inter affines ſoluto matrimonio, num. 4.

Compromiſſum non admittitur ad inſtantiam ceſſionarii, licet ad inſtantiam cedentis admitteretur, nu. 5.

Filiusfamilias an poſſit compromittere abſque conſenſu Patris, num. 6.

Mulier an poſſit compromittere abſque mundualdo, ſeu conſenſu propinquorum, num. 7.

Auctor laudatus poteſt petere compromiſſum contra actorem ſibi conjunctum, num. 8.

In compromiſſo facto habet locum exceptio laudationis in Auctorem, ſecus in compromiſſo voluntario, nu. 9.

Laicus in foro laicali an cogat Clericum actorem ad compromittendum? num. 10.

Digitized by Google

Contumax non poteſt petere compromiſſum, num.11.

Compromiſſum neceſſarium non admittitur in cauſa appellationis; nec in baſtardis etiam legitimatis, nec in cauſa matrimoniali, num.12.

Maritus in qua re poteſt compromittere, in qua non, num.13.

Compromiſſum non habet locum, ubicumque in mero articulo lis vertitur, num.14.

Compromiſſum in quibus cauſſis habet locum, in quibus non, dantur quatuor regulæ, cum declarationibus, & limitationibus, num.15.

*Inſtrumentum in charta bambacina exemplatum quomodocumque producatur, probat, & conſtitutio in*ſtrumentorum robur *non eſt hodie in uſu*, num.16.

Compromiſſum non habet locum in inſtrumentis liquidis, in obligationibus penes acta, & aliis ſimilibus, in quibus liquide, & executive proceditur, ſecus ubi daretur terminus ordinarius, num.17.

Compromiſſum non poteſt peti contra legatarium, nec contra teſtamentum, cum ſuis limitationibus, & declarationibus, num.18.

Compromiſſum non habet locum in apoca bancali, & literis cambii, niſi in caſu, quo impeditur via exequutiva, & proceditur termino ordinario, vel ſit mortuus principalis, & inſtrumentum, vel obligatio penes acta præſentaretur contra hæredem, num.19.

In apoca privata ſi non eſt firmata non habet locum compromiſſum, rejectis contrariis, num.20.

Compromiſſum habet locum in inſtrumentis liquidis poſt tranſactos 20. annos a die nativitatis actionis, & in obligationibus penes acta poſt tranſactos 10. annos, & quando Apoca Banci, & literæ cambii fuiſſent a minore confectæ, & in omni caſu, quo via exequutiva impeditur, vel creditor conſentit, vel poſt factum depoſitum, & datur cautela debitori depoſitanti, n.21.

Compromiſſum ſi controvertitur, ſi vel ne ſit faciendum, an hoc incidens ſit compromittendum? num.22.

Univerſitas compromittere poteſt, ſed non ſufficit major pars Civium, num.23.

Compromiſſum denegatur, quando petitur aſſiſtentia ſuper bonis poſſeſſis per conjunctum, & petitur, ut condemnetur alter, qui non eſt conjunctus, num.24.

Compromiſſum eſt exceptio dilatoria, & peti debet ante terminum, vel in continenti poſt, & quid ſi fuerit renunciatum termino? num.25.

Contumax neque purgata contumacia poteſt compromittere, nec declinare, nec recuſare Judicem, nu.26.

Compromiſſo expirato, an poſſit iterum admitti? nu.27.

Poteſtas prorogandi a partibus tributa quomodo intelligitur, cum declarationibus, & limitationibus, num.28.

Compromiſſi inſtantia currit a die, quo per Arbitros fuerit acceptatum, niſi aliter fuerit conventum inter partes, & terminus currit de momento ad momentum, num.29.

Dilatione petita extra Regnum in compromiſſo coram Arbitris pro examinandis teſtibus, an currat terminus compromiſſi, num.30.

1 INter judicia, quæ fieri ſolent Judicio ordinario eſt compromiſſum inter conjunctos uſque ad quartum gradum de jure civili conſanguinitatis, vel affinitatis incluſive, vigore *Regiæ Pragmaticæ de arbitris*, per quam in Regno ſtatuitur pernecesse fieri debere, ad petitionem tam rei, quam actoris; unde poterit actor petere coram Judice, ut cogatur reus ad compromittendum, & poterit reus petere, ut cogatur actor compromittere, & hoc dicitur compromiſſum neceſſarium, vigore Pragmaticæ.

2 Et petito compromiſſo vigore dictæ Regiæ Pragmaticæ, ſtatim ligatæ ſunt manus Judicis, & nequit amplius cognoſcere de meritis cauſæ, niſi de his, quæ concernunt exequutionem, ut admittatur petitum compromiſſum, & Adverſarius cogatur in electione Arbitrorum, *Riminald. ſenior in conſ. 479. num.2. vol.3.* penes *Gallup. p.1. cap.3. num.15. Motil. de gradu cit. ante num.*101. *Lagan. ad Rovit. pragm.1. de arbitris num.3. fol.*13.

In hoc cap.40. tractabimus, inter quas perſonas, & in quibus cauſſis compromittendum eſt.

In cap.41. qui poſſunt, & qui coguntur eſſe Arbitri.

In cap.42. De ſolario Arbitrorum.

In cap.43. De poteſtate Arbitrorum.

In cap.44. De appellatione, & nullitatibus laudi.

In cap.45. De praxi cogendi partes ad compromittendum, & de actis, quæ fiunt per Arbitros.

In cap. 46. De formulis petendi compromiſſum per actorem, & formulis compromittendi.

In cap.47. De formula nullitatum in foro Eccleſiaſtico. Hic itaque videndum eſt

Inter quas perſonas, & in quibus cauſſis, & quando, & quoties admittitur.

Compromiſſum habet locum, quando lis vertitur inter conjunctos uſque ad quartum gradum conſanguinitatis, vel affinitatis incluſive computandum ſecundum jus civile, ita ſtatuitur *in dicta pragm.1. de arbitris*.

Quæ qualitas ſi negetur ab adverſario, debet ante omnia probari, & dandus eſt terminus ad eam probandam, juxta praxim traditam per *Afflict. in deciſ.* 297. ex regula generali, quod qualitas fundans juriſdictionem debet probari; & in ſpecie de compromiſſo concludit *Gallup. in 1. p. cap.3. num.12. ex Gabriel. conſ.33. num.12. volum.2. Cephal. conſ.72. num.7. vol.2.* & aliis.

3 Compromiſſum inter uxorem, & virum, quia dicuntur affinitatis origo, admittitur, hinc lis eſt compromittenda inter eos, *Gallup. p.1. cap.3. num.*13.

Compromiſſum etiam contra pupillum in Regno admittitur, nam dicta pragmatica loquitur indefinite, *Maranta actu 2. p.6. num.8. & Paul. de Caſtr. ubi alleg.* Verum requiritur decretum Judicis, quod interponitur abſque ſcrupuloſa cognitione, ſed ſufficit, quod Judex cognoſcat evitari litis expenſas, *Gallup. p.1. cap.3. num.18. Anna ſing.*105.

Imo cum agatur de compromiſſo neceſſario non requiritur decretum, nec alia ſolemnitas, alioquin neceſſaria in compromiſſis voluntariis, & aliis contractibus minorum, *Staib. cent.2. tom.2. obſerv.167. num.60. ex Hieronimo de Palma Lucenſ. in conſ.17. num.9. Tiraquell. de leg. connub. gloſ.8. nu.87. & 195. & ſeq. Altograd. conſ.89. num.*179.

Procedit etiam ſi extra judicium compromiſerint abſque juſſu, & decreto Judicis, quia ſufficit, quod poſſunt ad hoc compelli, *Staib. ubi ſupra.*

Et tutor ſolus abſque decreto, nec alia ſolemnitate compromittere poteſt, *Montan. de tutelis cap.35. Giurb. deciſ.69. num.5. Staib. ubi ſupra.*

Et minor ſolus abſque decreto, nec alia ſolemnitate compromittere poteſt, *Montan. de tutelis cap.35. Giurb. dec.69. num.5. Staib. ubi ſupra.*

Et minor ſolus ſine tutoris auctoritate, aut curatoris poteſt compromittere, ſtante ſtatuto, ſive *prag. de compromittendis litibus in Regno, Staib. reſol. 57. num.21.*

Secus vero in compromiſſo voluntario, tunc nec tutor, nec minor abſque Judicis auctoritate compromittere poteſt, *Staib. dicta reſol.57. & ibi in obſerv. num.58.*

4 Compromiſſum inter Novercam, & Privignum non datur, affinitate ceſſante, *Bald. in l. affinitatis C. com. de ſucc.* penes *Gallup. p.1. cap.3. num.*14.

Compromiſſum inter ſocerum, & generum mortua uxore generi neque datur, *Maſcat. gloſ. gradum n.30. Vivius dec.181. Gallup. p.1. cap.3. num.14.*

Ubi

Ubi ita quoque concludit de filiis naturalibus.

Compromiſſum inter affines quoſcumque non habet locum ſoluto matrimonio, ſed ſolum eo conſtante, quia, quoad compromiſſum dicitur diſſoluta affinitas, *Motill.de grad.cit. num.*100.*Borrell.de Compromiſſo* §.1.*gloſ.*4.*num.*18.*Rovit. ſuper Pragm.de arbitris num.*17.

5 Compromiſſi exceptio, quæ competebat cedenti uti conjuncto, non tranſit in ceſſionarium etiam ex cauſa oneroſa, *Afflict.in dec.*73. *num.*3. *Borrell. in tract.de compromiſſ.*§.1.*gloſ.*3. *nu.*304. penes *Gallup. p.*1.*c.*3.*num.*16.*Urſil.ad Afflict. dec.*46.

6 Compromiſſum vigore Regiæ Pragmaticæ non habet locum cum filioſam. quia obſtat alia Regia Pragmatica, per quam exigitur conſenſus Patris ad contrahendum, ita concludit *Gallup. p.*1. *cap.*3. *nu.*20. *ex Viſcont. lit.C. Bald.in l.non ſolum* §.*neceſſitate C.de bonis, quæ lib.& Foll.ad Marant. act.*2.*num.*10.ubi allegat *Caſtrenſem conſ.*465. *v.viſo compromiſſo, col.*1.*lib.*1.& alios.

Sed de hoc dicto ſatis dubito, quia pupillus adhuc eſt in poteſtate tutoris, & ſine tutoris conſenſu non poteſt contrahere, & tamen pupillus adſtringitur compromittere, ut pluries deciſum refert *Ann. ſing.* 1015. & diximus ſupra, quia dictum ſtatutum de compromittendo reſpicit favorem publicum, & loquitur indefinite. Ideo filiiſam. includuntur, ſicuti includuntur pupilli, & ſicuti ipſe filiusſam.adſtringitur per dictum ſtatutum, ita adſtringitur pater ad præſtandum conſenſum pro executione ipſius ſtatuti, quo non præſtito habetur pro præſtito, & minor in compromiſſo neceſſario non opus habet decreto Iudicis, quod expedit, *Staib.d.reſol.*57.

Sed in ſpecie, quod filius ſine conſenſu, & præſentia patris poſſit compromittere, & ſtipulare compromiſſum neceſſarium vigore *Regiæ Pragmaticæ de arbitris*, non obſtante *pragm.*1.*ad Maced.* quamquam omnis contractus a filiisſam. celebratus abſque conſenſu patris nullus declaretur, ſingularis eſt doctrina *Bald.in l.cum non ſolum* §.*neceſſitate num.*14.*C.de bonis, quæ lib.Alexand.conſ.*29. *colum.*1. *in fine vol.*1.relati per *Marad.p.*6.*art.*2.*num.*10. *Borrel.in ſumm. dec.lib.*3.*tit.de arbitris num.* 10.quos ſequitur *Staib. tom.*2.*cent.*2.*reſolut.*166.*num.*27.*& reſol.*57. *nu.*22. *tom.*1.

Et ratio aſſignatur, quia ubi ſunt duo ſtatuta in Civitate, unum, quod cauſa compromittatur, alterum, quod filius non contrahat ſine conſenſu, & præſentia patris, prævalet ſtatutum, quod compromittatur, quia eſt magis ſpeciale, & favorabile.

7 Compromiſſum vigore *dictæ Pragmaticæ*, an habeat locum cum muliere, *Gallup. p.*1. *cap.*3.*num.*10. concludit, quod non, & aſſignat rationem, quia obſtat ſtatutum, per quod exigitur conſenſus conjunctorum, ut mulier poſſit contrahere, & pro dicta ſententia fundanda, citat *Borrell. Tiraquell. Lanfranc.Lambert.*& dictus *Gallup.* teſtatur, quod ſic in praxi ſervamus in dies.

At ne Tirones decipiantur ex dicta doctrina *Gallup.* ſciant, quod ſi eſſet vera doctrina prædicta, haberet locum in locis, ubi eſſet tale ſtatutum, per quod exigeretur conſenſus propinquorum, & non habet locum in Regno noſtro, ubi mulier contrahere poteſt abſque conſenſu propinquorum; nam hujuſmodi ſtatutum non eſt in Regno, ubi vivimus jure Romano, at in aliqua Provincia, ubi vivitur Jure Longobardorum, ibi requiritur conſenſus Mundualdi, ideſt conjunctæ perſonæ: quæ aſſumitur per mulierem in ſuum Conſultorem ad illud faciendum.

Et quia in Regno hoc jus Longobardorum fuit certo tempore in uſu, ideo Notariorum inolevit uſus, & praxis, ut in principio inſtrumenti dicant T. mulier licet jure Romano vivat, tamen ad uberiorem cautelam intervenit etiam auctoritate T.ſui Mundualdi per ipſam electi, & per nos confirmati.

Quæ cautela fit ad tollenda dubia, & lites.

Et neſcio, quomodo potuit dicere dictus auctor, quod ſic ſervamus in dies, &c. dum contrarium ſervamus in Regno.

Concludo itaque, quod mulier adſtringitur ad compromittendum vigore noſtræ Pragmaticæ, quæ indefinite loquitur, & ubi eſſet ſtatutum, per quod exigitur conſenſus propinquorum ad contrahendum, adhuc poſſe adſtringi propinquos ad præſtandum conſenſum, alias haberi pro præſtito, rejecto *Gallup.* & aliis.

Imo in illis locis ubi dicitur jure Longobardorum, mulier ſine Mundualdo poteſt compromittere in compromiſſo neceſſario vigore Regiæ Pragmaticæ prædictæ, quia dicta Pragmatica eſt magis ſpecialis, ut tenet *Marant.part.*6.*act.*2.*num.*11. quem ſequitur *Staib.tom.*2.*conſ.*2.*reſol.*166.*n.*27.

8 Compromiſſum peti poteſt ab auctore laudato contra actorem ſibi conjunctum, ut deciſum refert *Urſill.ad Afflict.decis.*11 *num.*5.*Motil.de grad.cit.nu.*90.& deciſum refert *Revert.dec.*406. ubi *D.Marin.*& dixi *in cap.de Author.laudato*, ubi vide.

9 Et in compromiſſo facto habet locum exceptio laudationis in auctorem, quando eſt compromiſſum ex neceſſitate ſtatuti, ut eſt Pragmatica in Regno noſtro, ita *Motill.de grad.citat. num.*154. rejecto *Arnon. ſingul.*70. ſecus in compromiſſo voluntario, ubi non habet locum laudatio in Auctorem, *Motil.dicto loco ubi ſupra.*

10 Compromiſſum peti poteſt a laico contra Clericum actorem in ſoro laicali, *Capyc. deciſ.*66. *Motill. de grad.cit.num.*90.

Sed contra *Capyc.* concludit *de Marin. lib.*2. *reſol.*74.*num.*9.*ex Borrell.in comment. ad principium* §.1. *gloſ.*3.*a num.*223. *ad* 261.*Arnon. ſing.*38. *Mart.de juriſdict.part.*4.*caſu* 40.*cent.*1.*num.*14.*Bellet.diſquiſit. clar.part.*1.*tit.de exempt.Cleric.a ſtatu laicali* §.3.*nu.*10.*Rovit.in pragm.de Arbitris num.*5.

11 Compromiſſum contumax petere non poteſt, *Motill.de grad cit.num.*30.*&* 77. *& num.*90.*in fin. Affl. dec.*185.*&* 46.ut diximus in annotatione, &c.

12 Compromiſſum non habet locum in cauſa appellationis, *Motill.de grad.citat. num.*65. *ex Alex. conſ.*82.*num.*4.

Compromiſſum non habet locum in alimentis futuris, ſecus eſt in alimentis præſtitis, *Motil. de grad. cit.nu.* 97.*Surd.de alim.tit.*8.*privil.*61.*nu.*39.

Compromiſſum non habet locum in baſtardis etiam poſtea legitimatis, quia non comprehenduntur in dicta Regia Pragmatica, ſecus ſi fieret compromiſſum remoto ſtatuto, ſcilicet voluntarium, *Motil. de grad.cit. nu.*100. qui voluit ita eſſe intelligendum *Paul.conſ.*181.*Grat.conſ.*145.*num.*9.*vol.*2.

Compromiſſum non admittitur in cauſa matrimoniali, *cap.penult.de in integr.reſtit.Trid. ſeſ.*24.*de reformat.cap.ult. Abb.in cap.ex parte de Arbitris nu.*5.*Verde ad Gallup.par.*1.*cap.*3.*num.*53.

13 Compromittere maritus de re dotali non poteſt, ſicuti non poteſt tranſigere, nec in dote ſervitutem, vel aliquod præjudicium facere, *Gallup. part.*1.*cap.*3.*num.*21 *ex Staib. Jun.reſol. forenſ.*56. *&* 244. *per text.in l. ſi pro fundo C.de tranſ.* Sed ſi vertatur lis inter conſanguineos de dote, talis cauſa debet compromitti, quamvis cauſa dotis in multis aliis rebus ſit privilegiata, ut in generali ſtatuto non comprehendatur; ſed ſub hoc ſtatuto de arbitris comprehenditur, quia dicta pragmatica eſt favorabilis, inducta ad utilitatem hominum, & non debet in odium retorqueri, ut late *Troyſ. ad dictam pragm. de arbitr. num.*718.*&* 218.*ex Dec.* & aliis ibi allegatis. Sic in exactione dotis, ubi cadere poſſunt probationes, ha-

Digitized by Google

habet locum compromiſſum, *Motil.de grad.cit.nu.*99.

Secus vero ſuper articulo, an debeatur dos, quia merus articulus juris eſt, ideo non habet locum compromiſſum. *Motil.ubi ſupra Minad.dec.*11. *num.*10.

14 Et generaliter compromiſſum non habet locum, ubicumque merus articulus juris vertitur, quia cum de jure agitur omnia ſunt certa, *Motil.ubi ſupra* ex auctoritate *Bald.in Lancilla col. prima de furtis.*

Et ex *dicta pragm.prima de arbitr.* ſume plures regulas generales.

15 Prima regula, quod in cauſſis civilibus, vel mixtis fit compromiſſum, non autem in criminalibus.

Secunda regula generalis eſt, quod compromiſſum non poteſt fieri in cauſis feudalibus, ut ſtatuitur *in dicta pragm.prima de arbitr.* & idem eſt ſtatutum per *Conſtitutionem Divæ Memoriæ*, niſi præcedat Regius aſſenſus.

Limitatur, ut hæc regula procedat, quando in cauſſa eſt intereſſe Fiſci ratione dominii directi; ſecus ſi agatur de poſſeſſorio, quod eſt quid facti, quia tunc poterit compromitti, *Troyſ.in d.pragm. prima de arbitr.n.*130.*Gallup.par.prima cap.*3. *n.*35.

Limita ſecundo, ubi agitur de taxatione vitæ, & militiæ tantum, non autem ſi debeatur, vel non, & ſic in diem practicari teſtatur *Gallup.ubi ſupra ex Afflict.deciſ.*43.*Rovit.prag.*5. *de arbitr. Capyc. Latr. deciſ.*33.*num.*10.& aliis ibi.

Tertia regula generalis eſt, quod compromiſſum non admittatur, ubi eſſent inſtrumenta liquida, ſententiæ liquidæ, vel obligationes liquidæ, ut ex *dicta pragm. in fin.* quod intelligendum eſt, ut Reus conventus poſſit contra dicta inſtrumenta, &c. petere compromiſſum.

Nam compromiſſum poteſt peti ab eo, pro quo inſtrumentum, ſententia, vel obligatio cantat, *Ioſeph Ludov.deciſ.*26.*num.*2. *Rovit. prag.prima de arbitr.num.*10.

Quarta Regula eſt, quod compromiſſum non poſſit fieri in cauſſis criminalibus, ut *in d. pragm. de arbitris.*

Circa quas regulas ſupradictas, occurrit de multis dubitari, & primo.

Compromiſſum in cauſſis mixtis, an ſit admittendum, indiſtincte *Muſcat. in gloſ. gradum in ſua addit.lit.C.* negat poſſe compromitti cauſſam mixtam, quæ incaleſcit criminalitati.

Dum cauſſa mixta dupliciter dicitur, vel reſpectu pœnæ, quæ applicatur Fiſco, & parti, nam illa dicitur cauſſa mixta, in qua Fiſcus, & pars participant de pœna, *Gallup.part.*1.*cap.*3.*num.*31.*ex Alex.conſ.*72.*in fin.volum.*1. *Borrel.in tract. de compromiſ.* §.2. *gloſ.*1.*num.*63.

Vel reſpectu modi procedendi, ut quando pro delicto civiliter agitur.

Qui *Muſcat.* ibi advertit, quod compromiſſum procedit ſolum in cauſſa mixta reſpectu modi procedendi, quando ſcilicet civiliter agitur pro crimine, & dicit eſſe notandum, quia commentantes dict. pragm. non bene aperiunt illud verbum mixtas.

Et *Gallup.* ubi ſupra licet nihil dicat, tamen videtur contra *Muſcatell.* ſentire, dum dicit ſolum, quod cauſſæ mixtæ ſunt illæ, in quibus Fiſcus, & pars participant de pœna.

At dicta opinio *Muſcat.* mihi non arridet, dum *pragm.* loquitur generaliter in cauſſis mixtis, & quod lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.

Et dictus *Muſcat.* ſe fundat *in dec.Afflict.*184. ubi id non dicit, ſed ſolum, quod ſpolii cauſa intentata criminaliter, non eſt compromittenda, ratione, quia pœna applicatur Fiſco; & de hoc non dubitamus, quia ubi de pœna non participat pars, ſed ſolum participat Fiſcus certe quod non admittitur compromiſſum, quia cauſſa tunc non dicitur mixta, ſed criminalis.

Nec obſtat, quod in Regno per *pragm.*2.*de juriſd. invic. non turbanda*, declaretur ad juriſdictionem criminalem ſpectare tantum cauſſas, in quibus venit imponenda pœna mortis, aut mutilationis membri, &c. nam per dictam *pragm.* non notatur, quæ dicatur cauſſa civilis, quæ mixta, & quæ criminalis, ut advertit *Manſ.de cauſ. execut.nu.*22.

Cauſſa itaque ſpolii criminaliter intentata reſpectu *pragm. de arbitris*, dicitur criminalis, in quo compromiſſum non eſt admittendum; ſed non propterea poteſt ex dicta *deciſ. Afflict.* 84. inferri id quod dicit *Muſcat.* ſed teneo, quod in omnibus cauſſis mixtis habet locum compromiſſum, rejecta *diſtinct.per Muſcat.* tradita. Et generaliter ſcias quod

Olim quando cauſſa erat nimis dubia, & exemplaris, S. C. vel Reg. Cam. eam non decidebat, ſed ſolebat compromitti facere in eodem Tribunali, licet partes non eſſent conjunctæ, ſed extraneæ, hodie tamen hoc eſt prohibitum, & non poſſunt amplius compromitti in Tribunali S. C. vel Reg. Cam. teſte *Reg.de Marin.in arreſto* 56.*& Rovit.dec.*95.

Compromiſſum non habet locum in cauſſa criminali, *Motill.de grad. cit. num.*100. *Afflict. & Urſill. deciſ.*94.

Compromiſſum itaque, ubi ſunt inſtrumenta liquida, non habet locum, ut ſtatuitur in *dicta prag. prima de arbitr.* Ampliatur etiam ſi dicta inſtrumenta non producantur in forma probante, ſed in carta bambacina, intra tamen dietam a Civitate Neapolitana, ut deciſum refert *Minad. deciſ.*11.penes *Gallup.par.*1.*cap.*3.*nu.*33. & ratio erit, quia inſtrumentum non dicitur liquidum, ut poſſit liquidari via Ritus M. C. V. niſi ſit in forma probante, imo non probat, ut ſtatuitur *in Conſtit.Regni Inſtrumentorum robur*, ſed toleratur, quando intra dietam a Civitate Neapolitana copia fit in bambacina, quæ ultra dietam non probat, niſi ſit in forma probante.

Et probat etiam fides extracta a Protocollo, ſi duo vivant teſtes, *Afflict.in conſtit.Bajulos n.*54.

16 Ex hoc infero, quod dum hodie ex generali conſuetudine, & ſtilo Regni copia in bambacina charta probat etiam ultra dietam, dicta inſtrumenta impediunt compromiſſum quomodocumque producantur, ſive in forma probante, ſive per copiam ſimplicem in charta bambacina, ſive charta ſimplici, quia *dicta Conſtit. inſtrumentorum robur* re vera non eſt in uſu, prout erat tempore *Minad.* Circa hoc teſtatur *Thor. in compendio deciſ. verbo inſtrumentum confectum fol.*281.*verſ.miror in fin.& Carrab. ſing.*109.& nos latius diximus *in lib.*2. *tit.de aſſiſtentia c.*2. *n.*4.

Sed dicta conſtitutio eſt in uſu ſolum ad criminaliter accuſanda inſtrumenta liquida, quod debeant exhiberi originalia in charta pergamena, ſive coriacea, ut dixi *in d.meo ſecundo tomo.*

Limita hanc concluſionem, ubi habens inſtrumentum liquidum, eo noluit uti contra principalem, ſed contra tertium conventum vigore hypothecæ, tunc non obſtante, quod inſtrumentum ſit liquidum, cauſſa eſt compromittenda, ut deciſum refert *Gallup.in part.*1.*cap.*3.*num.*33 *& Thor.in compendio deciſ.tom.*2. *verbo compromiſſum*, & ratio erit, quia contra tertium poſſeſſorem opus eſt exhibere probationem extrinſecam, quæ non adhibetur, quando præſentatur contra principalem, & ita interpretatur ſenſus dicti ſtatuti, ut in liquidis non fiat compromiſſum, ſecus quando illud liquidum eget alia extrinſeca probatione, & ſic in judicio aſſiſtentiæ vigore *pragm.*1.*de aſſiſt.præſtant.* contra tertios poſſeſſores, qui peterent Compromiſſum, eſt cauſſa compromittenda, rejecto *Cavenſ.ſuper pragm.* 1. *de arbitr.* qui loquitur ex doctrina *Anchar. conſ.* 183. tenentis non competere compromiſſum, quia eorum opinio non eſt recepta: Judicium enim aſſiſtentiæ

tiæ

tiæ eſt judicium ordinarium, & *Anchar.* loquitur de judicio executivo, ut advertit *Muſcat. in gloſ. gradum par. 2. addit. lit. G.* quem ſequitur *Altim. rubr. 9. quæſt. 16. num. 20.*

Hinc fit quod compromiſſum admittitur, quando adeſt ſententia, quæ non eſſet liquida, ut quia partes declarant eſſe nullam, vel conſtat evidenter de nullitate, ita *Marc. dec. Delph. 466. & Bald.* concludit, *Gallup. part. 2. cap. 3. num. 34.*

17 Compromiſſum peti non poteſt, ubi adſunt inſtrumenta liquida, item in obligationibus penes acta liquidis, ut *in pragm. 1. de arbitr.* tamen hoc intellige, quando nihil opponitur contra inſtrumentum, quia ſi opponatur aliqua cauſa, ex qua offuſcaretur liquiditas illius, ex quo non via executiva, ſed ordinaria agi oporteret, tunc non obſtante inſtrumento eſſet locus compromiſſo, ita *de Marin. lib. 1. reſol. 66. nu. 4. ex Soccin. ſen. conſ. 4. col. 2. vol. 1. Lancellot. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 9. num. 6. Surd. de alim. tit. 1. cap. 15. num. 11. & in conſ. 252. num. 12. vol. 1. & conſ. 451. num. 50. vol. 3. Blanc. de comprom. qu. 4. num. 4. Cartar. deciſ. 76. num. 3. Borrel. in ſumm. dec. in tit. de arbitr. & comprom. n. 241. tom. 1. Lagan. ad Rovit. in prag. 1. de arbitr. ſup. num. 41.*

18 Hinc ſi contra teſtamentum opponatur, ut invalidum ex aliqua cauſa declaretur, certe erit locus compromiſſo, ut late *de Marinis ubi ſupra num. 3.*

Secus ſi non contra teſtamentum, ſed vigore teſtamenti ageretur ad legatum conſequendum, & ex adverſo peteretur dictam cauſam compromitti, denegaretur compromiſſum, licet teſtamentum non poſſit dici liquidum, dum adhuc aliqua extrinſeca ſint probanda, ut mors teſtatoris, aditio hæreditatis, & alia, *Staiban. reſol. 63. num. 25.* ut deciſum refert *Capyc. deciſ. 48. in primo dubio Borrell. in tract. de compromiſſ. §. 2. gloſ. 1. nu. 169. Maxill. ad Conſuet. Barenſ. in rubr. de donat. inter virum, & uxorem §. marito num. 22.* relati per *Reg. de Marin. lib. 1. reſol. 66. nu. 2. Afflict. dec. 46. num. 12.*

Et eſt regula trita, quod dum petitur exequutio legatorum non habet locum compromiſſum, *Troyſ. in Pragm. de arbitr. ex Rom. conſ. 262. & conſ. 54. col. 1. & 2. lib. 1. Soccin. conſ. 95. col. 3. lib. primo*, & deciſum refert *Galeot. controv. 63. lib. 1. Prat. lib. 1. diſcept. 9.* reprobato *Simone de Petris conſ. 33. cent. 3.* contrarium dicente.

Limita hanc concluſionem, ubi compromiſſum petitur ab eo, pro quo conſtat inſtrumentum, tunc habet locum dicta exceptio compromiſſi, etiam in inſtrumento liquido, & obligatione penes acta, *Motil. de grad. cit. num. 93. Rovit. ſuper Pragm. 1. de arbitr. num. 40.*

19 Aliud dubium hic inſurgit non ſpernendum, an creditor vigore apocæ Bancalis, vel literarum cambii compromittere teneatur, cum eæ habeant etiam executionem paratam ſicuti inſtrumenta publica, & obligationes liquidæ, quando apoca eſt recognita, & literæ cambii ſunt proteſtatæ, & ratio dubitandi erit, quia in Pragmatica fit mentio ſolum de inſtrumento liquido, & obligatione liquida.

Concluditur, quod ex identitate rationis, ſeu ex vi comprehenſionis, dict. Pragmatica ampliatur etiam ad Apocas Banci recognitas, & literas cambii proteſtatas, vel acceptatas, quod in eis non cadat compromiſſum, *Maſull. ad Capycium dec. 7. ſub num. 1.* quem citat, & ſequitur *Laganar. ad Rovit. in Prag. 1. de Arbitr. num. 2. Petra rit. 128. num. 2.*

Et ita intelligendus eſt *Muſcatel. pr. 2. gloſ. gradum num. 48. in addit. lit. G. & Altim. rubr. 9. qu. 16. num. 16. & 17.* qui intelliguntur loqui de Apocis recognitis; at ſecus in Apocis privatis etiam trino teſte notatis, quia cadit compromiſſum ſuper eis, ex eo quia Apocæ privatæ requirunt probationem extrinſecam per judicium ordinarium.

Imo ampliatur ad Apocam Banci etiam non recognitam, ut non detur compromiſſum.

Et ratio erit, quia exceptio compromiſſi eſt dilatoria, & ante recognitionem non admittitur ulla exceptio dilatoria. Poſt vero recognitionem, quia eſt liquida nec debet cauſa liquida compromitti.

Propterea ſine dubio ſicut compromiſſum cadit quando inſtrumentum, vel obligatio penes acta eſſet aliquo modo illiquida, aliquamqua pateretur exceptionem, per quam via executiva impediretur. Ita etiam admittitur compromiſſum, quando Apoca Banci, vel literæ cambii non poſſent exequutive expediri.

Ut quando principalis eſt mortuus, & inſtrumentum, vel obligatio penes acta præſentatur contra hæredem, admittitur compromiſſum, quia tunc non poteſt exequi via ritus, ſed eſt citandus hæres, & audiendus extra vincula, & abſque depoſito.

20 Apoca privata trino teſte firmata, quia æquiparatur publico inſtrumento, ſecundum *Viv. deciſ. 23. num. 6. in fin. & Troyſ. ſuper dicta pragm. de arbitr. num. 77. Ioan. de Monte Sperello in conſ. 25. vol. 1.* ex vi comprehenſionis compromiſſum denegari debet vigore dictæ apocæ licet privatæ, ita tenet *Staib. reſol. 63. n. 3. Mandoſ. ad Roman. conſ. 23. lit. 3.*

Ea forſan ratione, quia paria ſunt inſtrumenta eſſe liquida, vel brevi tempore liquidanda, ut ex doctrina *Capycii deciſ. 48.* deducit *Ioann. Iacob. de Laurentiis de Iudice ſuſpecto cap. 7. num. 43. Aſinius de executione §. 1. cap. 31. num. 2. & 49.* relati a *dicto Staib. ibidem num. 26.*

Quia in apocis privatis quocumque modo recognitis non poteſt executive procedi, ſed ordinarie cum termino, & ſententia, ideo ſemper cauſa eſt compromittenda, prout compromittitur cauſa inſtrumenti liquidi, quando proceditur via ordinaria.

21 Item quando poſt tranſactos 20. annos a die nativitatis actionis præſentaretur inſtrumentum, vel poſt decem annos accuſarentur obligationes penes acta, quo caſu ſimiliter auditur debitor prævia citatione extra vincula, ut ſupra, *D. Conſ. Petra rit. 128. num. 2. & Lagan. ad Rovit. pragm. de Arb.*

Et quando apoca Banci, & literæ cambii fuiſſent a minore confectæ, & in ſimilibus aliis caſibus, in quibus rigor paratæ exequutionis impeditur, ſemper cauſa compromittenda eſt, quia tunc non ſumus in liquidis, ut Pragmatica dictat, *Lagan. ad Rovit. in d. Pragm. de arbitr. ubi ſup. Petra ubi ſupra.*

Ampliatur hæc concluſio, ut non ſolum, quando ex neceſſitate propter illiquiditatem creditor cogitur relinquere exequutivam viam liquidandi inſtrumentum, accuſandi obligationem, & exequendi apocam banci, & literas cambii, cauſa compromittenda eſt.

Sed etiam, quando creditor voluntarie elegit benigniorem viam procedendi judicio ordinario, quia tunc non poteſt redire ad judicium exequutivum relicto judicio ordinarie intentato, & non obſtante, quod inſtrumentum, obligationes, apoca, & literæ cambii ſint liquidæ, cogitur creditor compromittere; ſibique imputandum eſt, qui poteſt exequutionem petere extraordinarie, & viam ordinariam eligere maluit, *Lagan. ubi ſupra, & Reg. Galeota lib. 1. contr. 73. a n. 3.* quem citat *Dom. Conſ. Petra rit. 128. num. 2.*

Cui concluſioni ego non adhæreo, ſic indiſtincte, quia hæc concluſio eſt fundata ſuper axiomate, quod a via ordinaria non liceat recedere ad viam exequutivam. Quod axioma a nobis impugnatur, ut late videbis *in cap. de via executiva vigore pacti in 2. tom.* Unde diſtinguendum cenſeo; quod tunc compromiſſum peti poſſit, quando Actor non recedit a via ordinaria, antequam petatur compromiſſum, ſed ſi ad executivam redierit, exceptio compromiſſi non obſta-

Digitized by Google

ſtabit, prætextu, quod fuit prius iotentata via ordinaria. Vide quæ dicimus *in cap. de via exequutiva vigore pacti tom.2.*

Ampliatur etiam in liquidis, ubi debitor non poteſt audiri, niſi in vinculis, aut facto depoſito, licet non poſſit cauſſa compromitti propter rigorem paratæ exequutionis, tamen poſt depoſitum jam factum, ſi debitor petierit ſuper exceptionibus, quas habet, tenetur Judex compromiſſum admittere, firmo interim remanente depoſito, per quod ſatisfactum eſt Pragmaticæ.

Cauti ergo ſint Procuratores, ut ſtatim cum depoſito ante liberationem petant compromiſſum, & in caſu denegationis appellent, ita docet *Laganar. ubi ſupra num.4. & D.Conſ.Petra d.rit.128.n.2.in fin.*

22 Et demum compromiſſum ſi controvertitur ſi vel ne ſit faciendum, hoc incidens debet compromitti, ita *Piſanel. ad Pragmaticam editam Thori num. 43. fol.66.* ubi allegat *l.penult. & ibi Bart.* & alii citati *C. de pactis Urſill. decif. 119. num.3. Aymon. conſ.224. Lagan.ad Rovit.pragm.1.de arbitr. d.num.41.num.3.*

Sed contrarium, nempe quod hoc incidens noo ſit compromittendum, tenet *Bart.in l.ſi quis in conſcribendo prima lectura num.5.verbo quod eſt utile ſcire C.de pactis.* Quod dicta opinio *Bart.* negativa procedit, quando dictus articulus conſiſtit in mero puncto juris, ſecus in facto, juxta *dec. Capyc.7.num.1.*

23 Ultimo nota, quod compromiſſum factum ab Univerſitate, ut ſit validum, debent omnes de Univerſitate legitime congregati in communi expreſſe conſentire, nec ſufficit major pars, *Panormit. in c.cum omnes de conſtitut. Borrell.de compromiſſ. §.1.gloſ.3. num.382.*

24 Denegatur compromiſſum petitum a conjuncto, quando aſſiſtentia petitur ſuper bonis poſſeſſis per conjunctum, & petitur, ut alter, qui non eſt conjunctus, condemnetur, uti hæres debitoris: ea ratione ne continentia cauſſæ dividatur, dum Actor divideret judicium apud diverſos Judices, cum utrumque caput unico contextu ſit decidendum, *Staib.reſol.63.num.1.*

25 Compromiſſum uti exceptio dilatoria ante terminidationem petendum eſt. Poſtea vero denegandum, *Pragm.1.de arbitr. Afflict.decif.185.Capyc.dec.48.n.4. Viv.decif.121.num.80.Maron.decif.73.num.12.*

Verum ſi immediate poſt terminum, & in continenti petatur, non eſt denegandum, dummodo non ſit ad citationem teſtium, & præſentationem articulorum proceſſum, ut ex *Capyc. & Borrell.* docet *Gallup.part.1.cap.3.num.10.*

Sed quid, ſi per ambos litigantium Procuratores eſſet termino renunciatum, an poſt dictam renunciationem peti poſſit, & concedendum ſit compromiſſum, reſolvit affirmative *de Marin. lib.1. reſol.66.num. 7.* & rationem aſſignat, quia Procurator abſque ſpeciali mandato juriſdictionem Judicis prorogare non poteſt, quando autem Procurator eſt contentus, ut Judex expediat cauſam ſine termino, prorogat, extenditque illius juriſdictionem, quia aliàs Judex non poſſet, maxime in Regno, cauſſam expedire ſine termino, per *Rit. M.C.V.69.* niſi eſſet ſimplex juris articulus, vel Procurator haberet ſpeciale mandatum; ergo renunciatione prædicta non obſtante eſt locus compromiſſo, quia cenſetur eſſe ante terminum petitum, quando Procurator non habet ſpeciale mandatum; ut ſupra.

Et ſi compromiſſum peteretur poſt præſentationem articulorum, & poſt citationem teſtium, & a Judice concederetur, vigore Regiæ Pragmaticæ erit nullitas, cum eſſet conceſſum contra formam Pragmaticæ, tenet *Muſcatell.gloſ.grad p.2.num.12.* quem ſequitur *D.Conſ.Altimar.rub.9.qu.16.num.34.* ubi dicti Auctores dicunt, quod eſſet nullum, & allegant ita eſſe deciſum in S.C.penes *Affl.dec.185.*

Sed pace tantorum virorum *d.decif.Afflict.* non dicit, quod laudum erit nullum, ſi concederetur poſt terminum, ſed quod non poteſt peti poſt datum terminum, quod nos negamus.

Sed quid ſi licet non poſſet peti, fuiſſet conceſſum, laudum deinde factum, eſſet ne nullum? hoc non fuit deciſum, nec dubitatum. Propterea dicerem, quod non eſſet nullitas; dum partes acquieverunt in compromiſſo uſque ad laudum, quia decretum Judicis eſſet tranſlatum in rem judicatam, & quia pars, quæ poterat contradicere infra fatalia, non contradicendo, acceptavit compromiſſum. Nam ſi Judex admitteret poſt terminum, & ubicumque non eſſet compromittendum, meo rudi judicio non eſſet nullitas, ſed eſſet gravamen, de quo daretur aditus appellandi, & ſi gravatus non appellat, & conſentit uſque ad laudum, tenet, & non poterit amplius ei ſuccurri, nec per appellationem, nec per nullitatem, quia tempora non largiuntur.

26 Compromiſſum neque admittitur ad inſtantiam cootumacis poſt accuſatam primam contumaciam, etiam purgata contumacia, *Motill.de grad.cit.nu.31. ex Afflict.decif.185. & ibi addent.* quia contumacia etiam purgata, contumax non poteſt declinare, nec recuſare Judicem, nec compromittere.

27 Compromiſſum inter conjunctos ſi bis fuit factum, & expiravit, non debet Judex tertio compellere partes ad compromittendum, vigore *Pragmaticæ primæ odia litium ſub titulo de arbitr.* Ita teſtatur deciſum *Afflict.decif.46.Ann. ſingul.109. & Rovit.in d.Pragm. num.9.*

Contrariam ſententiam, ut ſemper peti poſſit ante tamen termini dationem, donec lis finiatur per arbitros, tenent Doctores citati per *Borrell.in dicta Pragmatica 1. §.2. gloſ.3. a num.9.de arbitr.* & citati per *Gallup.par 1.cap.3.num.23. Reg.Latr.tom.3.dec.182. num.43.* refutata *decif.Affl.*& ſequacium.

At hæc ſecunda reiicitur a *Regen.de Marin.lib.1.reſol.65. nu.3.* ubi amplectitur ſententiam *Afflict.* & ſequacium, cum reſtrictione, quod ſi ſemel expiravit compromiſſum ex Arbitrorum defectu, iterum partes compellantur ad compromittendum, & ſic compromittatur.

Quando autem ſemel expiravit ex dilatione calumnioſa rei, tunc eo ſemel expirato, non eſt cogendus actor ad iterum compromittendum ad dilationes evitandas, & rei calumnias reſecandas, ita *de Marin. ubi ſup.* ſed *Motillus* examinat late hanc quæſtionem *in grad.citat.in ſua appendice num.149.* ubi relatis hinc inde, & diſcuſſis omnibus concludit, quod poſſit iterum, & non ultra compromitti, vigore *dicta Prag. de arbitr.* & ita obſervantia in Regno inolevit, & allegat addentes ad *Afflict. decif. 46.* & hoc quodes ex qualitate negotii intra terminum dictæ Pragmaticæ cauſſa terminari non potuit.

Quod ſecus erit, ſi ob incuriam arbitrorum fuiſſet compromiſſum expiratum, *de Marin. reſol.65.tom.1. ubi Rodoer.num.8. & 9.*

Sed ego dico, quod omne erit in arbitrio Judicis diſcernere, an ob malitiam, & cauſam actoris, vel rei, vel arbitrorum provenit impedimentum, vel ex qualitate negotii, & Deum pro oculis habendo Judex ſe uniformando cum mente legislatoris, cujus finis fuit dictam Pragmaticam promulgare, ita ſe regulabit ex epicheja, ut legislator interrogaretur, qualiter reſponderet.

28 Ita quoque quando a partibus tributa eſt poteſtas prorogandi, illa poteſtas non intelligitur ultra unam vicem, *Papienſis in forma libelli, qua peti poſſit ex compromiſſo, verbo infra duos menſes Motill.in grad. citat.in ſua append.nu.251.* concludit, quod ubi voluntarie compromiſſum fecerint de jure, & de facto

per

per amicum communem, quod duret per menſem cum poteſtate, quod poſſint prorogare toties, quoties voluerint, tunc dicta poteſtas reſtringitur ad duas vices tantum, & non ultra, & allegat *Bartol. de Capua ſuper d.Pragm.Specul. in tit.de arbitr.§.extinguitur verſ.ſed quid fuerit factum*, & alios ibi.

Prorogatio facta poſt tempus compromiſſi expiratum, nullius eſt effectus, & laudum eſſet nullum ex defectu poteſtatis, *de Franch.deciſ.354.de Luca ibidem Bald.conſ.3 ** *Borrel.§.3.gloſ.4. n.29*.

Et compromiſſi prorogatio, quæ fit ante expirationem, nulla eſt, ubi citatio non præceſſit in prorogatione facienda, *Ricc.part.4.deciſ.289.nu.10.ex Bald. in Leos, §.Apoſtolus c.de appellation. Dec.conſ.39. & conſ.632.num.14.Boer.deciſ.Burdegal.283.* & ita deciſum refert in S.C.*Capyc. deciſ.93. num.5*. Alias laudum non valeret, *de Luc.ad Franch.dec.354.* ubi reiicit *Coſtam*, qui contrarium dixit. Et non valeret, etiam, quod renunciaſſent intimationi de prorogatione facienda, *Dec. ubi ſupra.*

Sed ſi partes poſt lapſum tempus compromiſſi comparuerint, videtur tacite facta prorogatio, utraque tamen parte comparente, *de Luc. ad Franch.deciſ.354.in fin.ex Soccin.deciſ.438.num.9. Carocc.diſcept.25.num.52.*

Et ſi utraque pars penes acta compromiſſi inſtaret, ut non obſtante lapſu temporis procedant, prorogatum intelligitur compromiſſum cum repetitione omnium poteſtatum, & clauſularum appoſitarum in inſtrumento compromiſſi expirati, tamen non intelligitur repetitum juramentum, nec guarantigia, nec pœna, niſi ea particulariter repeterentur.

Tunc enim proprie prorogatio non eſt, ſed novum compromiſſum, ideo omnia ſunt de novo paciſcenda, & clauſulæ relativæ ad primum compromiſſum non operantur ſic generaliter, circa ea, quæ certam ſollemnitatem requirunt, ut juramentum, pœna, & ſimiles, *Urſil. ad Afflict. deciſ.148. num.3. Calcan.conſ.80.num.15. Petr. rit.166. num.76.tom.2. Anchar. jun.quæſt.2.num.6.lib.1.*

29 Compromiſſi tempus, ſive inſtantia nunquam regulariter incipit currere, niſi a die, qua illud per Arbitros fuerit acceptatum, niſi in compromiſſo fuerit appoſitum illud currere ab eo die, vel a tali die, quia tunc currit a dicto die præfixo, *de Franch. dec. 354. num.3.& dec.626.nu.2.Rovit.pragm.de arbitr. num.52.Motil.de grad.citat.nu.*101.ubi declarat *dec. Giz. ad Capyc.Latr.46. & de Luc.ad Franch. d.deciſ.354.* tenet quoque contra *Gizzium* dicentem currere terminum a die acceptationis arbitrorum. Nam tempus currit de momento ad momentum a die præfixo in compromiſſo, quia arbitri non habent aliam poteſtatem, niſi eam, quam partes tribuunt, & per illud ſpatium temporis per partes præfixum decurrendum a die per partes præfixo; at tunc currit a die acceptationis, quando non fuit dictum currere a tali die.

Compromiſſi tempus currit de momento ad momentum, ita *Hodiern.controv. for.48. num.4. Surd. dec.183.num.1.& 203.num.6.*

30 Sed ſi petatur dilatio per unum ex compromittentibus extra Regnum, quæ eſt duorum menſium pro examinandis teſtibus, juxta *Conſt. Regn. Edictorum*, ſive ultra marinam, ſecundum *pragm.*de qua nos diximus *in tit.de nominatione teſt.*Tunc non currit terminus compromiſſi datus a *Reg.Pragm.de Arbitr.* ſed poſt lapſam dilationem de cauſa recognoſcetur, ita *Troyſ.in d.pragm. de arbitr. per Dynum, Cynum, & Bald.in l.cum ipſi ff.de excuſat.Tutor. Afflict.in ſimili in deciſ.124.*

C A P. XLI.

Qui poſſunt, & qui coguntur eſſe Arbitri.

S U M M A R I U M.

*ARbitri vigore Pragm.debent eſſe duo,& coguntur ad acceptandum onus, ſecus in compromiſſo voluntario,ubi poſſunt eſſe multi,*num.1.

*Judex ordinarius Tribunalis Regii prohibetur eſſe Arbiter, nec Arbitrator tam de jure communi, quam de jure Regni, & quando eligitur mediante aſſenſu Regio, nihil poteſt accipere pro trigeſima,*num.2.

*Officialis Baronalis poteſt eſſe Arbitrator, ideſt Amicabilis Compoſitor,*num.3.

*Judices delegati poſſunt eſſe Arbitri,*num.4.

*Monaci, & Clerici Regulares prohibentur eſſe Arbitri, vel Arbitratores, ſed poſſunt eſſe, cum licentia Superioris,*num.5.

*Arbitri ſi diſſentiunt,quid faciendum?*num.6.

*Arbitri an poſſunt allegari ſuſpecti, ſicut Judices?*nu.7.

*Laici non poſſunt eſſe Arbitri in cauſſis Eccleſiaſticis, ſecus in bonis temporalibus Eccleſiarum,*num.8.

*Arbiter non poteſt eſſe minor, neque Mulier,*num.9.

1 ARbitri dum debent eſſe duo conjuncti, vel communes amici, an poſſint cogi ad recipiendum hoc onus?

Reſpondetur affirmative per *Rovit. in d.Pragm.nu.28.& Felin. in c.paſtoralis col.2. verſ.Compromiſſum de reſcriptis Gallup.part.1.cap.3.num.24.*

Limitatur, quoties quis aliquod damnum ex dicta acceptatione pateretur, nam tunc poterit petere de indemnitate prius ſibi cavere, *Bart. in l. apud Julianum ff.ad Trebel.in deciſ.47. num.9.* penes *Gallup. d. part.1.cap.3.num.25.*

Arbitri ex diſpoſitione dictæ Pragmaticæ debent eſſe duo, ut diximus, nam de jure communi poſſunt eſſe multi, unde illi, qui fiunt non ex neceſſitate dicti ſtatuti, ſed voluntarie inter extraneos, poſſunt ultra duos eſſe, *l. item ſi unus 17. §. item ſi plures ff.de recept.arbitr.*& ex tribus præſentibus ſtatuitur ſententia duorum; non vero uno abſente, quia forte poterat eos trahere in ſuam ſententiam, *dicta lex item §. principaliter*, ſi autem abſens citatus nolit comparere, præſentes ſententiam ferunt, *c.2. de arbitr.in 6.*penes *Verd. ad Gallup.par.1.cap.3.n.50.*

2 Arbiter num poſſit eſſe Judex ordinarius? de jure prohibetur, *DD. in lege Iudex ſi §. ſi quis ff.de arbitris, Manſuer. in pract. c.4. tit.de arbitr. num.8.* penes *Gallup. p.1. cap.3. num.25.* & in Regno habemus *Pragm. 7. de offic.Jud. §.3.* per quam ſtatuitur quod Officialis Regius Supremorum Tribunalium non poſſit eſſe arbiter, neque amicabilis compoſitor, & quando aliquis eſſet, mediante diſpenſatione Regia, tunc nihil accipiat pro trigeſima, nec quovis quæſito colore.

3 Unde a contrario ſenſu dictæ Regiæ Pragmaticæ infero, quod Officiales Baronis poſſint eſſe arbitratores, nam dicta Pragmatica loquitur de Regiis Officialibus Supremorum Tribunalium, & circa Officiales inferiores Baronum, imo etiam Officiales inferiores Regiarum Curiarum remanent in diſpoſitione juris communis, ſed licet de jure communi non poſſit Judex ordinarius eſſe arbiter, per *text. in l. ſed, & l.ubi gloſ. ff.de arbitr. Gram. dec.9. num.1.Rovit. pragm.1.de arbitr. num.30.* poſſunt tamen Officiales eſſe arbitratores, ſcilicet amicabiles compoſitores, de voluntate tamen communi partium, & per hunc modum poſſunt partes facere cauſam ſummariam, ut teſtatur *Marant.p.4.diſt.9.num.213.*ex doctrina *Lucæ de Penna in l. de ſubmerſis pen. col. in fin. & Arnon.problem.57.Anna ſingul.114.Carrab. ſingul.74.* & ſi iniqua judicaverit, in ſyndicatu tenetur, *Arnon.*

pro-

Digitized by Google

problem.56. Pariſ.de ſyndicat. in verb. ſis ſua cap.3. num.1.Carrab.ubi ſupra.

4 Judices Delegati poſſunt eſſe arbitri, *c.dilecti 8.de arbitr.Verd.ad Gallup.p.1.cap.3.nu.5a.*

Hodie ſervatur, ut Reg. Conſ. poſsint eligi arbitri, prævia diſpenſatione R.Coll.eum clauſula, *dummodo non recipiant trigeſimam*, teſte *Ann.d.ſing.114. Gallup.p.2.cap.3.num.26. Maradei ſuper d.Pragm.7. de offic.Iudic.ſing.272.fol.247.*

5 Arbitri, imo nec arbitratores eſſe poſſunt Monaci, & Clerici Regulares, *Rovit.in rub.de arbitr.Gallup.in part.1.cap.3.num.25.*

Sed cum licentia Superioris poſſunt eſſe amicabiles compoſitores, quia pacificare eſt actus pietatis, *c.præſentium c.Monaci el 2. qu.1. Abb. in c.Quintavallis de jure jur.*

6 Arbitri ſi diſſentiant in votando eligant tertium, ut dictum eſt ſupra. At ſi iſte tertius diſſentiat in votando ab utroque, tunc ejus opinio prævalet, & eſt attendenda, & cum eo votare debent alii duo, *Angel.in conſ.152.Soccin.Sen.conſ.54.col.1.vol.1.Gab. in com.concluſ.lib.2.tit.de arbitr.concl.1.num.2.*penes *Gallup.p.1.cap.3.num.29.*

7 Arbitri an poſſint allegari ſuſpecti, ſicut Judices? Affirmat *Gallup.par.1.cap.3.num.3. per text.in l.non diſtinguemus §.dum quidam ff. de arbitr. & ex Bar. obſ.16.num.29.vol.3.Maſtril. deciſ.91. num.7.* qui ſic deciſum teſtatur.

Tertius vero electus adhuc poteſt recuſari ſuſpectus, ſecundum *Borrel.in ſum.dec. ſub num.389.*

Sed contrarium tenet *Ann.alleg.22.*

At ego teneo, quod nec tertius, nec arbitri poſſint recuſari ſuſpecti, poſtquam eorum electio venit approbata a partibus, dum illa fit, ut ſupra diximus, partibus vocatis ad dandam liſtam ſuſpectorum.

Ideo dicta opinio, quod poſsit recuſari, intelligenda erit habere locum dumtaxat, quando ſuſpicio ſupervenerit, juxta tradita per nos ſupra.

8 Arbitri in bonis temporalibus Eccleſiaſticorum poſſunt eſſe perſonæ laicæ, *c.dilecti c. contingit de arbitr.Filiuc.tract.c.396.qu.2.num.106.*

Sed in aliis cauſis Eccleſiaſticis non poſſunt laici eſſe arbitri, *c.per tuas de arbitr. Verde ad Gallup. p.1.cap.2.nu.51.*

9 Arbiter non poteſt eſſe minor, *l.non lege ff. de recept.Arbitr.l.cum vigeſimum ff.de minor. & omerib. Verde ubi ſupra.*

Arbiter non poteſt eſſe mulier, niſi primariam habeat juriſdictionem, *d. l. cum lege, & c. mulierem 33.qu.5.l.2. ff.de reg. jur. c. dilecti 8. de arbitr. Verde ubi ſupra.*

C A P. XLII.

De Salario Arbitrorum.

S U M M A R I U M.

ARbitris, & Arbitratoribus debetur ſalarium, ſeu ſportulæ, quæ ſunt quinta pars trigeſimæ, dividenda inter eos, qui concordes in ſententiando fuerint; ſecus in compromiſſo voluntario, quia tunc habent trigeſimam integram, num.1.

Trigeſima quomodo eſt taxanda, & dividitur inter omnes collegas, num.2.

Sportulæ per ambas partes ſubminiſtrantur, ſed a victo victori reſtituuntur, ſi fuerit condemnatus, num.3.

Pauper non ſolvit ſportulas, & ideo ſi victor erit pauper, nec victus ſolvere cogitur, num.4.

1 ARbitris judicialiter electis ex forma ſtatuti debentur ſalarium, ſeu ſportulæ, ut dixit *Bald. conſ. 38. Ieſon.in §.triplici inſtit.de action. num.48. & 49.* ubi ampliat etiam de arbitratore, *Tuſc.concl.13.verb. ſalarium, & ſportulæ, & concl.* 14. quem ſequitur *Epiſc.Ricc.dec.393.par.4.num.3.*

Et ratio aſsignatur, quia omnibus Judicibus, tam ordinariis, quam extraordinariis, quibus ex publico ſalarium taxatum non reperitur, debentur ſportulæ, ad *text. in c.cum ab omne,* arguendo a contrario ſenſu *de vita, & honeſt.Clericor.*

Arbitrorum ſportulæ, quantæ debeant eſſe, colligitur ex *Pragm.7.* quæ olim erat nona *de offic. Iudic.* & ex *Pragm.6. de Trigeſimis*, in quibus Pragmaticis clare habetur, quod arbitri habent trigeſimam, pro eorum arbitratu, & ſententiis, *Vincentius Vita in ſuo repertorio juris, verb.arbitris. fol.mihi 19. col.2.*

Quæ trigeſima antiquitus exigebatur pro ſalariis Officialium, ut *in Conſt. cum juſta, & ſequ.* & de jure cognitum eſt, ut *toto tit.de ſportulis, & ſumpt. lib.6.§.triplici inſtit.de action.*

Sed *in Pragm.prima de arbitr.* quæ incipit *odia litium*, ſtatuitur pro ſalario ſolum quinta pars trigeſimæ, quæ Judicibus olim ſolvebatur, dividenda inter eos, qui concordes in ſententiando fuerint.

Quæ tamen in Pragmatica non extenditur in ſalario debito in compromiſſo voluntario, quod fit inter extraneos, nam dicta Pragmatica loquitur in compromiſſo neceſſario inter conjunctos tantum.

Itaque ſalarium debetur in compromiſſo voluntario, juxta diſpoſitionem juris communis, ut ſupra.

Argumentum eſt clarum, dum in *Pragm.2.* circa appellationem faciendam a laudo, legiſlator in fine voluit, ut dicta 2. *Pragmatica* haberet locum etiam in compromiſſo voluntario. Ubi itaque legiſlator voluit, expreſsit, ubi noluit, non expreſsit, & ſi voluiſſet, ut Pragmatica prima haberet locum etiam in compromiſſo voluntario, circa quintam trigeſimæ, expreſsiſſet, prout expreſsit in ſecunda Pragmatica, ſed dum in prima non expreſsit, remanſit ſalarium Arbitrorum in compromiſſo voluntario pro trigeſima integra, juxta diſpoſitionem juris, quod non reperitur circa hoc correctum reſpectu compromiſſi voluntarii.

Arbitri itaque neceſſarii habent quintam partem trigeſimæ, juxta dictam Pragmaticam primam, ſed Arbitri voluntarii habent trigeſimam integram, ut ſupra; & ita de juris rigore ſervandum eſt. Tamen didici a Spettab. Reg. Dom. D. Carolo Cito, & Reg. Conſ.Dom.D.Franciſco Antonio Prota, & a Dom.D. Gaetano Ageta, nunquam fuiſſe ſervatam dictam Regiam Pragmaticam reſpectu Taſſæ quintæ partis trigeſimæ, ſed etiam in compromiſſo neceſſario fuiſſe receptam praxim taxandi integram trigeſimam.

2 Et quod trigeſima taxanda eſt juxta æſtimationem quantitatis, ſuper qua eſt conteſtata lis ſecundum valorem rei petitæ, ſive controverſæ; non autem juxta æſtimationem, quæ eſt in ſententia, vel quæ in effectu debetur, & ita ſervatur in Regno, teſtatur *Epiſcop. Ricc. in deciſ.393. num. 5. par. 4.* & dixit *Bartol.in l.cum quemad. §.fin.Neviz.conſ.15. Natta conſ.154.Surd.conſ.76. nu.10.vol.1. Tuſch. ubi ſupra concl.14.*

Adeo ſportulæ debentur ad ratam rerum petitarum, quod ſi petatur res, ratione ſolius poſſeſſionis, tunc habetur reſpectu valoris poſſeſſionis tantum, & non proprietatis, ad tradita per *Oſaſc. dec.Pedem.4. ita Surd.d.conſ.76.num.1.& Ricc.ubi ſupr.*

Et Trigeſima prædicta dividitur inter omnes collegas, ut dixit *Coſta de remed. ſubſid. remed.78.num.5.* at dicit *d.pragm. odia litium* eſſa dividendam inter eos, qui fuerint concordes.

3 Sportulæ per ambas partes litigantes ſubminiſtrantur, & inde reſtituuntur a victo victori, ſi ad expenſas fuerit condemnatus, ſecundum *Gloſ. in d. §.triplici inſtit.de action.Ricc. ubi ſupra dec.393.n.7.* ſed a contrario ſenſu *d. gloſ.* ubi victus non fuerit

con-

condemnatus ad expenſas , quilibet, ſolvit ſuam quantitatem.

4 Quod limita in paupere , quia gratis fiunt acta pro paupere , & ſi pauper erit victor , ne ad imparia judicetur , non poterit ab adverſario ſuo expenſas exigere , ad *tex.*expreſſum , & ibi *Bart. in l.fin.ad finem C.de fruct.& lit.expenſ.*& idem *Bart.in l.en facrit C.de proxim. ſacr. ſcrinior.lib.12.*

C A P. XLIII.

De Poteſtate Arbitrorum .

S U M M A R I U M.

Arbitri neceſſarii vigore pragmat.æquiparantur Iudicibus ordinariis , ſed voluntarii ſunt delegati, rejectis contrariis, num.1.

Neceſſarii poſſunt compellere teſtes , & punire, ſecus voluntarii, num.2.

Arbitri quid differant ab Arbitratoribus? num.3.

Poteſtas Arbitri , & Arbitratoris a voluntate compromittentium regulatur , & excedentes poteſtatem a partibus tributam nulliter agunt, num.4.

*Compromiſſum factum ſine expreſſione poteſtatis, vigore pragm. intelligitur factum , in qua ſtatuitur, ut procedatur de jure , & de facto , & ſententia feratur de jure tantum,*num.5.

*Laudum partibus præſentibus conſentientibus latum, valet cum tali poteſtate factum, licet non appareat de tali poteſtate,*num.6.

Laudum eſt invalidum, ſi ultra poteſtatem ſit, ſed partes poſſunt convenire , ut valeat tanquam pactum , cum limitatione,& declaratione, num.7.

*Electus,ut Arbiter, & Arbitrator, utens uno modo, non poteſt variare, & in dubio videtur judicare , ut Arbiter,*num.8.

Iudex ordinarius electus Arbiter,& Arbitrator præſumitur procedere ſecundum poteſtatem ordinariam, num.9.

*Arbitri non habent poteſtatem committendi audientiam teſtium,*num.10.

*Examen Arbitrorum fidem facit coram alio Iudice inter eaſdem perſonas tantum,*num.11.

Arbitratores citationem partis , an omittere poſſunt? num.12.

*Arbitri an jurare debeant?*num.13.

*Arbitri neceſſarii infra duos menſes debent proferre laudum , & ſi fuerint diſcordes debent eligere Tertium,*num.14.

Arbitri vigore Pragm.quomodo eliguntur, num.15.

*Tertius eligitur ab ipſiſmet Arbitris , & quomodo fiat electio;*num.16.

*Arbitri non poſſunt ipſi laudum exequi, nec poſſunt aliquas differentias determinare,& aliquas non: nec ſine monitione laudum proferre , ſecus in compromiſſo voluntario per Arbitratores,*num.17.

Arbitrator poteſt declarare ambiguitatem laudi , ſecus Arbiter juris, qui neque uti teſtis valet deponere poſt latum laudum, ſecus antequam fuerit latum, nu.18.

1 Arbitri, qui in Regno eliguntur inter conjunctos vigore *Reg. pragm. de arbitris*, Judicibus ordinariis æquiparantur, *Gratian.diſcept.for. 66. nu.15. Marant.in ſpecul.diſt.14.nu.3. Arnon. in problem.25.* incip.*quæ res*, & alii penes *Gallup.p.1.cap.3. nu.1.*ubi reficiuntur contrarii, aſſerentes æquiparari Judicibus delegatis ; ſed *Muſcat. in gloſ. actorem p. 3. in additis.*Addicit Arbitros vigore Reg.Pragmaticæ eſſe delegatos , per doctrinam *Bart. & Bald. in l.apertiſſimi, & in l.fin.C.de judic.Marant.part.4.diſtin.6.nu.22.* & idem *Muſcat.*latius *in gloſ.nominee d.p.3.num.21.*ubi rejicit *Arnon. ſing.7.* tenentem contra *Bart.*Sed mihi illa diſtinctio placet , quod Arbitri voluntarie electi a partibus nullo ſtatuto cogente ſint delegati,& non poſsint citare teſtes , ſed pro illis citandis recurritur ad Judicem, *Motill.de grad.citat.num.102.Specul.tit. de arbitr.§.differ.verſ.ita arbitri non poſſunt .*

2 Arbitri vero neceſſarii vigore ſtatuti electi æquiparantur ordinariis Judicibus , ideo poſſunt citari facere teſtes , & eos compellere , & punire , *Motill. de grad. citat. num.102.* intellige de præſentibus , ſecus de abſentibus,ut mox dicam.

Licet alii velint eſſe recurrendum ad Iudicem pro compellendis , & puniendis teſtibus , ut idem *Motill. ubi ſup.* ſed quidquid hoc ſit , certum eſt , quod facultas Arbitrorum notio eſt dicendi , non autem juriſdictio ; juriſdictio enim convenit habenti poteſtatem cognoſcendi de quavis cauſa, notio vero competit Arbitris,ut notat *gloſ.in l.ait Prætor ff.de re judic.* quam ſequitur , & aliegat *Motill.in appendic.de grad. cit.num.285.*

Sed nota , quod *d.gloſ.* loquitur de jure communi de Compromiſſariis , qui de voluntate partium eliguntur , quæ partes uti privatæ perſonæ, juriſdictionem tribuere non poſſunt , *l.Privatorum 7. C.de juriſd.omnium Iudicum , Oinotom. tib.4.de actionibus tit.6.§.omnium num.27.fol.mihi* 1279.Secus de jure ſtatuti , ſive *pragm. Regni* , quæ ſuſpendit poteſtatem Judicis ordinarii , & illa totaliter transfundit in Arbitros , qui poſſunt cogere , & punire teſtes præſentes , ſive degentes in loco judicii, ubi vicem ordinarii gerunt per *textum* clarum *in l. 2. ff. de juriſd. omnium Iudicum*, ubi DD.omnes concludunt, quod uno conceſſo cenſetur id omne conceſſum, per quod ad illud perveniri poſsit , & ſine quo illud impleri non poteſt.

Comprobatur exemplo Syndicatorum Officialium, qui poſſunt non ſolum citare , & cogere teſtes, ſed cogere, & citare Actuarium Curiæ , & Officialem ad exhibendos proceſſus pertinentes ad querelas Syndicatus . Imo ego firmiter teneo , quod citatio teſtium abſentium , etiam fieri debeat per Arbitros, implorato brachio Officialis loci , quia Officialis ordinarius ligatas habet manus pendente compromiſſo , & etiam extra locum ſuæ juriſdictionis eget brachio alterius Judicis.

3 Arbitri , & Arbitratores differunt a compromiſſariis ; nam compromiſſarii habent poteſtatem a voluntate partium inter ipſas partes tantum, ideſt ſimplicem notionem.

Arbitri vero , quia habent poteſtatem a lege, tanquam electi non tantum conſenſu partium, quantum a ſtatuto ita cogente , eandem acquirunt juriſdictionem quam Judex habet, *Oinot. ubi ſup. num.28. per text.in l.apertiſſimi.*

Arbitratores autem dicuntur , qui poteſtatem habent judicandi de jure , & de facto , *l.ſocietatem §. arbitrorum, ff.pro ſocio,*penes *Gallup.ubi ſup.* unde

Arbitri Judices appellantur , & Judicis partes ſuſcipiunt , ideo juris ordinem ſervare coguntur , & ſecundum illum judicant.

Arbitratores vero componunt , conciliant , & judiciarium ordinem ſervare non tenentur , & eorum ſententia ad arbitrium boni viri , vel ad audientiam ſuperioris remittitur, *Motil.de grad.cit.n.105.*

4 Arbitri , & Arbitratoris , & Compromiſſarii poteſtas regulatur a voluntate compromittentium , qui poſſunt eam poteſtatem , quam volunt, tribuere in compromiſſu , ex verbis dictæ Pragmaticæ , ibi : *niſi inter partes aliter concordatum fuerit.* Unde

Arbitri,Arbitratores, & Compromiſſarii excedentes poteſtatem ſibi a partibus tributam nulliter agunt, *l.non diſtinguemus.§.offic.ff.de arbit.cap.pervenit ad nos eod. tit. Afflict. dec. 217. nu. 14.Cacheran. deciſ.Pedem.39.num.5.*penes *Gallup.par.1.cap.3.n.5.*

5 Et ſi de poteſtate nil dictum ſit in compromiſſu , in-

intelligitur in noſtro Regno, ſervata forma dictæ Regiæ *Pragmatica prima de Arbitr.* per quam eſt ſtatutum, ut procedatur de jure, & de facto, verum ſententia proferatur de jure tantum, & de jure etiam conſuetudinario, *Duar.in reg.59. Mari in voto 46.num.8.Gallup.ubi ſup.*

6 Et ſi non appareat de poteſtate; ſed conſtet fuiſſe latum partibus præſentibus, & conſentientibus, præſumitur præceſſiſſe compromiſſum cum tali poteſtate factum, *Affl.decif.117.& ibi Urſil. Viv. dec.131.n.2. Franc.Marc.dec.440.nu.1.vol.2.*

7 Arbitri itaque, & Arbitratores proferentes laudum ultra poteſtatem eis tributam a partibus, laudum faciunt nullum, ut ſupra ampliatur, & dict. nullitas non ſanatur, quamvis ſubſequatur partium ratificatio. Niſi ubi partes conveniant, ut valeat tanquam pactum de novo initum; *Affl.dec.117. nu.6.Urſil.nu. 1.& 2.* & alii, penes *Gallup.p.1.cap.3.num.8.*

Limitatur hæc regula in laudo lato pro bono communi, ut pro pace concilianda inter litigantes inimicos; tunc enim erit licitum ultra poteſtatem decidere, *Corſet.in ſing.incipiente laud. ab arbitrio, ver. arbitr.in c.laudum ab arbitrio*; Nam bonum publicum eſt adeo privilegiatum, ut ſi fieret compromiſſum inter perſonas prohibitas contrahere, puta duas Univerſitates, ad evitanda ſcandala, rapinas, homicidia; tunc nec etiam decretum Judicis requiritur, & valet laudum ultra poteſtatem; & ſic in aliis ſimilibus caſibus, *Bilot. conſ. 90. poſt quæſtiones feudales* penes *Gallup.p.1.cap.3.*

8 Arbiter, & Arbitrator electus, ut ſolet dici in compromiſſo, v. g. *eligimus Titium in Arbitrum, & Arbitratorem T.* ille talis poterit pro ſuo libito uti poteſtate.

Verum utens uno modo non poterit variare, & in dubio videtur judicare, ut arbitrator, maxime quidem ſi in rubrica laudi dicatur: Nos talis arbiter, & arbitrator, *Maſcard.de probat.concl.326.n.5.vol.1. Viv. dec. 444. Viſcont. concl. juris in verbo arbit. & arbitrat.* penes *Gallup.p.1.cap.3.nu.9.*

9 Arbiter, & Arbitrator, ſi eſſet Judex ordinarius, in dubio præſumitur procedere ſecundum poteſtatem ordinariam, *Felin.in rubric.de offic.& poteſt.Judicis deleg.in princip.*

10 Arbitri non habent poteſtatem committendi audientiam teſtium. Ideo commiſſio pro examinandis teſtibus, fit per Judicem ordinarium loci, ubi eſt factum compromiſſum; & ſic ſervari in praxi teſtatur *Capyc. Latr. decif.33.num.15.* penes *Gallup. part.1. cap.3.nu.11. Motill.de grad.citat.num.102.* quæ praxis mihi videtur ſine ratione; & amplectenda in compromiſſo voluntario, non autem in compromiſſo neceſſario vigore Pragmaticæ, quæ ligat manus judicis ordinarii, & in locum Judicis ordinarii deſtinat arbitros, ut dixi *in num.2.*

11 Arbitrorum examen fidem facit coram alio Judice inter eaſdem perſonas tantum, *Capyc. dec.47. Motill. de grad.citat.num.102.*

12 Arbitratores an partis citationem omittere poſſint? Alii affirmant, alii negant, alii diſtinguunt, alii limitant, de qua re vide *Tiraquell. in tit. res inter alios acta verſ.limita fol.28.* vide *Urſil. dec.283.n.13. de Franch.& addentes dec.354. D.Altim.rub.9.q.38.*

13 *Arbitri ante omnia jurare debent ad cognitionem, & deciſionem ipſius cauſæ ſe proceſſuros, ipſam veritatem, & Deum præ oculis habentes*, verba ſunt *d.prag.1.de arbitr.* ſed ego nunquam vidi hoc ſervari.

14 Arbitrorum poteſtas durat per duos menſes, infra quos debent definire negotium, ſi fuerint concordes, at ubi eſſent diſcordes, tunc ultima die, vel prius debent eligere tertium non ſuſpectum, vocatis partibus, quæ in promptu ſuſpectos nominare debent. Qui tertius infra unum menſem una cum dictis arbitris, vel altero ex eis per ſuum laudum cauſſam expediat, ut ex *d.pragm.1. de arbitr.*

Sed dictus tertius eligi non poteſt, niſi prius de diſcordia duorum conſtet, *Alex.conſ.123.lib.2.verſ. 3.ratione. Decius conſ 475.num.4. Cavalc.* & alii congeſti per *Vant.de nullit. ex defect. juriſdict. num.186. Motill.de grad.citat.num.150.*

15 Arbitri eligendi vigore dictæ Pragmaticæ debent eſſe duo conjuncti, vel communes amici, ſed quomodo electio prædicta fiat, Pragmatica hoc non dicit, ſed ut *Gallup.* teſtatur *in part. 1. cap.3. num.27.* quod unus eligitur, & nominatur pro una parte, & alter pro altera, & quod ſic ſit intellecta, & practicata diſpoſitio dictæ Pragmaticæ, forſan quia verba ipſius Pragmaticæ diriguntur ipſis met litigantibus, ut per ipſos debeat compromitti in duos conjunctos.

Hic infertur, quod facto decreto ut cauſſa compromittatur, Judex provideat, ut partes concordent in eligendo duos ſibi conjunctos, vel amicos ſibi communes, ipſoſque nominent, ſervata forma Regiæ Pragmaticæ infra biduum, vel in eodem termino nominent ſibi ſuſpectos, ut termino elapſo ipſis non concordantibus, valeat Judex de non ſuſpectis eligere. Quæ forma eligendi colligitur ex verbis dictæ Pragmaticæ, ibi, *ordinamus inter conjunctos, &c. ad petitionem cujuslibet ex prædictis conjunctis compromiſſum fieri debere in duos conjunctos, vel communes amicos*, ergo debent communi conſenſu concordare in eligendo duos, nec poteſt una pars eligere, diſcordante altera; ſed in caſu diſcordiæ Judex eligit modo, ut ſupra dictum eſt.

16 Arbitri ſi ſint diſcordantes in ferendo laudo, eligitur tertius ut ſupra diximus, qui tertius eligitur ab ipſiſmet duobus arbitris, prævia liſta ſuſpectorum danda a partibus in promptu, ut ſuperius diximus. Verum ſi iſti duo diſcordarent in electione tertii, Judex ordinarius illos cogere poterit, ut tertium eligant; *Petr.Gregor.Sint.lib.47.cap.39.num.17.Franc. Marc.dec.463.num.2.vol.2.* penes *Gallup. p.1.cap.3. num.28.* Et ſi neglexerint exequi ordinem Judicis, ipſe eligere poterit. *Gallup.ubi ſup. arg. l.Item ſi unus §. fin. ff.de arbit. Rebuf ad Gall. conſt.de arb.1. gl.2.n.48.*

Et ſi una pars non nominaverit in promptu ſuſpectos, tunc in ejus contumaciam dictus tertius eligitur per illum Arbitrum electum per partem, quæ nominaverit ſuos ſuſpectos; verba ſunt ejuſdem Pragmaticæ, vz. ibi: *Si autem fuerint diſcordes, debeant eligere tertium non ſuſpectum, vocatis partibus, quæ in promptu ſuſpectos nominare debeant, quod ſi partes, vel altera ex eis nominare dictos ſuſpectos in promptu ceſſaverit, arbiter electus per partem, quæ nominaverit, in contumaciam alterius partis non nominantis tertium eligat.*

17 Arbitri non poſſunt laudum exequi, quia carent juriſdictione, *Specul. in tit.de arbitr. lib.1. §.differt autem num.3. Lagan.ad Rovit.ad num.49. Pragm.1.de arbitr.num.2.*

Nec poſſunt in laudo reſervare expenſarum taxationem, nec aliud, & poſt terminum facere taxam, vel liquidationem, aut aliud, *Lagan.ubi ſup.ex Alex. conſ.18.n.1 & Specul.ubi ſup.in §.excipitur.*

Nec poſſunt aliquas differentias terminare, & aliquas non, quia eſt individuum, & eſſet nullum, *de Franch. dec.354. & 173.* licet *de Luca* ibi afferat aliquas diſtinctiones ex *Pract.Papien.*ut ibi.

Arbitri juris vigore ſtatuti electi non poſſunt laudum proferre, niſi præcedat citatio ad audiendum laudum, alias eſſet nullum, per *text. in l. diem proferre §.ſi quis litigatorum ff.de arbit.Roman.conſ.72. n.4.* & alii apud *de Marin.lib.1.reſol.45.n.3.*

Secus in compromiſſo voluntario per Arbitratores, maxime quibus data eſt poteſtas procedendi de jure, & de facto, quia ii poſſunt abſque dicta mo-

ni-

nitione laudum proferre validè, *Motil. de grad. monit. ad ſeatent. fol. mihi 51. n. 5. de Marin. d. lib. 1. reſ. 45. n. 4. & ſeq.* quibus adde *Riac. dec. 289. p. 4. n. 4.*

Et ratio diverſitatis, quia Arbitrator non ſervat ordinem judiciarium, per *tex. in l. cum patet §. hæreditatem, & l. ex facto §. ſi quis rogatus ff. ad Senat. Conſult. Trebell.* ubi Arbitrator deportatus erat, & voluit laudum proferre, & tamen ibi non potuit partes citare, vel illarum habere præſentiam.

18 Arbiter poteſt declarare verbum ambiguum in laudo contentum, & ſuum laudum interpretari parte tamen citata, ſicut Princeps etiam interpretatur ſuum Privilegium, *Urſil. ad Afflict. decif. 115. num. 3.* per doctrinam *Decii in conſ. 43.* incip. *& pra tenui facultate* circa finem, quod ſequitur, & approbat *Muſcat. part. 7. gloſ. condemnando in ſua addit. lit. D.* & vide *decif. de Franch. 398. n. 4.* ubi tractat, quando Judex poteſt ſuam ſententiam ex intervallo revocare, ſeu reformare poſt jus parti quæſitum.

Ubi *de Luca num. 3.* diſtinguit, quod Arbitri juris poſt laudum latum functi ſunt officio ſuo, & illud amplius declarare non poſſunt, *c. cum olim de Teſtib. Borrell. de comprom. 5. gloſ. 4. n. 46.*

Arbitratores vero ſive amicabiles compoſitores poſſunt laudum declarare, & interpretare, *Cap. Quintu vallis de jure jurand. Altograd. conſ. 99. lib. 2. n. 27.*

Imo Arbitri poſt latum laudum, neque poſſunt teſtes adhiberi, quia præſumitur per teſtimonium defendere propriam ſententiam; ſed ante quam latum ſit laudum, ut quia priuſquam proferretur, exſpiravit compromiſſum, & cauſa devoluta eſt ad Judicem ordinarium, tunc poſſunt Arbitri adhiberi in teſtes, *de Marin. lib. 2. reſ. 9. n. 7. de Luc. ubi ſupra ad Franch. dec. 398.* & vide *Blanc. de comp. 8. principali.*

C A P. XLIV.

De Appellatione, & nullitatibus laudi.

S U M M A R I U M.

Appellatio a laudo admittitur in Regno quamquam de jure communi ſit prohibita, num. 1.

Appellatio non poteſt fieri niſi ad Judicem ſecundarum cauſſarum, cui ſubjacent compromittentes, rejectis contrariis, num. 2.

Appellans a laudo non incurrit ad pœnam compromiſſi, num. 3.

Juramentum appoſitum in compromiſſo non obſtat, quando adeſt enormiſſima læſio, num. 4.

Cautela non invenitur, ut compromittens appellari non poſſit, licet reperitur cautela, ut pœna appoſita ſolvatur, num. 5.

Laudum a partibus acceptatum nec per appellationem, nec per recurſum reſcindi poteſt, num. 6.

Appellatio ab arbitris neceſſariis, & voluntariis fit ad Judicem loci, ubi fertur laudum, & ubi unus arbiter eſt de una Civitate, & alter eſt de altera fit coram ſuperiore Rei, ubi reus eſſet conveniendus, rejectis contrarium dicentibus, num. 7.

Appellatio fit in foro Eccleſiaſtico, ſi unus Arbiter eſt Eccleſiaſticus, niſi aliter fuerit conventum inter partes, num. 8.

Appellans ab arbitris tam neceſſariis, quam voluntariis non auditur, niſi facta prius reali executione; verum appellatus cautionem dare debet de reſtituendo in caſu, &c. num. 9.

Nullitas impedit executionem laudi, quando concernit juſtitiam; niſi cum juramento etiam nullitatibus fuerit renunciatum, & abſolutio non fuerit obtenta, num. 10.

Appellatio a Judice confirmante, vel revocante laudum admittitur, num. 11.

Appellatio ab arbitris tranſit in rem judicatam ſi non ſit infra decem dies, num. 12.

Laudum ſi a Judice nullum declaratur, iterum compromitti debet, num. 13.

Sententia compromiſſi neceſſarii lata agi poteſt de evictione, num. 14.

Appellatio admittitur in laudo etiam quoad diverſa capita ſeparata, cum limitatione, & declaratione, n. 15.

Sententiam laudi publicatam abſente arbitro, fuit deciſum valere, num. 16.

Laudum latum ſine ſcriptis eſt nullum, ſicut ſi eſt in arbitramenta, & ſecus ubi talis facultas data eſſet, num. 17.

Acta facta coram arbitris non probant coram Judice ordinario, & teſtes iterum ſunt examinandi, niſi ſint inter eaſdem partes, num. 18.

Laudum proferri debet infra terminum compromiſſi, alias eſt nullum, num. 19.

Terminus currit a die ſtatuto a partibus, vel a die acceptationis, ſi non fuerit ſtatutum, num. 20.

Reductio laudi ad arbitrium boni viri quando peti poteſt? num. 21.

Juramentum de ſtando laudo intelligitur ſi juſte fuerit arbitratum, num. 22.

Pœna tunc exigitur, quando confirmatur laudum a Judice appellationis, num. 23.

Renunciatio appellationis in compromiſſa ſub certa pœna non habet locum, rejecta Affl. & aliis, num. 24.

Reductio ad arbitrium boni viri non eſt appellatio, n. 25.

Cautela conſtituendi Procuratorem ad acceptandum laudum, vel ſubſcribendi folium in albo pro acceptatione laudi, reprobatur, num. 26.

1 Appellatio a ſententia arbitri (quæ in jure dicitur laudum) non fit, & ſic non appellatur, ſed recurritur ad arbitrium boni viri (ideſt Judicis) *l. continuus §. cum ita ff. de verb. obligat. c. Quintavallis, & cap. veniens de jure jur. l. ſi ſocietatem 1. §. arbitrorum ff. pro ſocio l. diem proferre §. ſtari de receptis arbitr. l. 1. C. eodem tit.*

Nam appellatio propriè de jure communi eſt prohibita, *l. 1. l. non diſtinguemus 37. §. cum quadam ff. de rec. arbit.* ibi: *ſi appellari non poſſit.*

Et quicquid ſit de jure communi, habemus in Regno *pragm. 2. de arbit.* quæ ſtatuit, partem gravatam poſſe adire Judicem loci, ubi laudum latum fuit, & ſic datur appellatio in Regno non ſolum ab arbitris electis ex neceſſitate *dictæ pragm. 1.* ſed ab arbitratoribus electis inter extraneos voluntarie, *Gallup. p. 1. cap. 3. num. 38.*

2 Ubi executo laudo juxta decretum Judicis loci, ubi laudum latum, gravamina illius Judicis debent recognoſci, vel per M.C.V. vel per S. C. Et ſic per *d. pragm. de arbit.* videtur eſſe datus ſpecialis Judex in cauſa appellationis, & nullitatis poſt decretum Judicis loci privative, ita ut non poſſit prætendi remitti ad Judicem ſecundarum cauſſarum, ut concludit *Novar. tom. 1. de gravam. vaſſal. gravam. 400.* quem poſtea ſequitur *D. Mar. ad. ſingul. 40.*

Sed pace ipſorum eſt ſummus error hoc dicere, quia læderetur Baro, & ſubditus appellans, qui non poteſt trahi extra Provinciam, & *d. pragm. 2.* & eæ ſimiles ſunt correctæ, ſive limitatæ in fine per *pragm. 7. de offic. S.R.C.* & per *pragm. 1. ubi de delicta*; & vide *num. 7.* hic.

3 Appellatio ab arbitri ſententia, caſu quo fit, non incurritur in pœnam compromiſſi; *Puteus dec. 384. lib. 2. in novis*, quem ſequitur *Peregr. in prax. civil. par. 3. præmiſ. 3. fol. 72. n. 13. D. Altim. rub. 5. de nullit. qu. 32. & 72. de Marin. & ibi de Luca lib. 2. reſol. 18.*

4 Amplia, ut non obſtante juramento in compromiſſo appoſito, ubi eſſet enormiſſima læſio poterit appellari, *Vital. clauſ. 32. pag. 413. Paſchal. de virib. patr. pot. cap. 10. part. 1. n. 38. Borrel. in ſumma decif. tit. de*

*juram.*90.*nu.*280.*Gallup.part.*1.*cap.*3. *nu.*38. & læſio in iſto caſu remittitur arbitrio Judicis, idem *Gallup. ubi ſup.ex Menoch.caſ.*73.*cent.*1.*lib.*2. & aliis ibi.

5 Ampliatur ſecundo, ut non inveniatur cautela, qua poſſit renunciari huic appellationi, ſeu reductioni ad arbitrium boni viri, ut *d.Gallup. ubi ſup.*concludit per *text.in l.non diſtinguemus §. cum quidam ff.de arbitr.*quando ſcilicet adeſt iniquitas magna; & in aliquibus caſibus licet appellatio non poterit prohiberi, tamen committitur pœna appoſita in compromiſſo, *Gallup.ubi ſup.*ſed vide *n.*9. hic inferius.

6 Advertere tamen eſt, quod dicta intelligenda ſunt, quando non fuit ſecuta acceptatio laudi. Poſt enim acceptationem valet ut pactum, & conventio, ut notat *D.Marad. in* 2.*tom. obſer.*7. poſt *Altim.ibi citat.*

7 Appellatio ab arbitris, tam neceſſariis, quam voluntariis non poteſt fieri ad alium ſuperiorem, niſi ad Judicem loci, ubi fuit latum laudum, ut ſtatuitur in *d.prag.*2.*de arbit.* non obſtante diſcordia inter *Afflict.dec.*51.*& Theſaur. dec.*24. quia hoc diſſidium hodie eſt ſublatum in noſtro Regno per *d. pragm.* & poſt *Muſcatel. in gloſ. ſententia n.*71. *&* 74. advertit etiam *Motil.de grad.cit.num.*103.

Sed difficultas erit, ſi compromittentes ſint Salernitani, & arbitri electi Cavenſes, & in Civitate Cavæ ferant laudum. Tunc juxta literam pragm. deberet procedere in executione Judex dictæ Civitatis Cavæ, ubi laudum fuit latum.

Sed hoc eſt abſurdum, dum mens pragm. eſt attendenda, quæ debet intelligi, ut procedat Judex Salerni, qui eſt Judex cauſæ, nam verba ſunt impropria ad Judicem loci, ubi laudum eſſet proferendum, & non ubi accidentaliter profertur, & *de Luca ad de Marin.reſol.*180.*n.*6.refellit *deciſ.Afflict.*51.& concludit reductionem laudi fieri coram ſuperiore Rei, ubi reus eſſet conveniendus ceſſante arbitramento, quia actor ſequi debet forum rei, & Judex Rei videtur delegaſſe cauſſam, ſeu a ſe cauſſam abdicaſſe. & commiſiſſe arbitris, & lex adaptatur ad ea, quæ frequentius accidunt, & ita eſt interpretanda pragm. quæ non lædat jus commune.

8 Verum ſi unus arbiter eſſet Clericus, alter laicus, ad ſuperiorem Clerici eſt appellandum, niſi partes expreſſe conveniant, quod Judex appellationis ſit laicus, & ſic paſſim fieri ſolet, *Gallup. d.part.*1. *cap.* 3. *num.*39.*ex Ancher.conſ.*309. *Arnald. ſing.*83. *Bald. Coſta*, & aliis.

9 Appellans ab arbitris tam neceſſariis, quam voluntariis non auditur, niſi prius facta reali executione, præſtita per appellatum cautione ad beneficium appellantis de reſtituendo in caſu retractationis, ut teſtatur *Rovit. in prag.*2.*de arbitris Capyc.dec.*53.*nu.* 4.*Gallup.part.*1.*cap.*3.*num.*41. *Staib.tom.*2.*cent.*2.*reſol.*167.*num.*43.etiam vigore *Reg. pragm.*1. *de arbitr.* maxime ſi adeſt pactum in inſtrumento compromiſſi de non contraveniendo, nec appellando, nec de nullitate dicendo, *Staib.*late *ubi ſupra.*

Laudi executio nullo modo poteſt ſuſpendi, quia non competit niſi reviſio, quæ non datur niſi facta ſolutione, ita judicatum refert *Maſtril. dec. Syc.* 90. *nu.*20.quem ſequitur *Staib.d.reſol.*172.*n.*40.

10 Sed licet per appellationem non impediatur executio laudi, tamen ſi fuerit dictum etiam de nullitate, tunc impeditur executio; Quia *d. prag.* loquitur de ſimplici appellatione, ſecus quando quis appellat, & æque principaliter de nullitate dicit, *Menoch.de præſumpt.præſumpt.*48. *nu.*28. *Viv.dec.*220. penes *Gallup.d.part.*1.*cap.*3.*num.*42.

Quam concluſionem ampliant, etiam ubi eſſet pactum appoſitum in compromiſſo, *quod non obſtantibus nullitatibus exequatur*, ut non obſtante dicto pacto nullitas evidens opponi poſſit; dummodo dicta nullitas concernat juſtitiam, nam de nullitatibus circa ordinem tanta ratio non habetur, ut *Gallup. ibid.ex Minad.dec.*25.*Anna ſingul.*199. & alii ibi.

Nam regulariter ubi expreſſe cum juramento fuit renunciatum nullitatibus in inſtrumento, tunc laudum ante diſcuſſionem nullitatum omnino eſt exequendum cum cautione de reſtituendo in caſu retractationis; intellige in compromiſſo neceſſario vigore Regiæ Pragmaticæ ex verbis *d.pragm.*2. *de arbitr. in fine*,ubi nec auditur ſe gravans.

Quæ pragm.fuit intellecta, etiam quod fuerit dictum de nullitate, quando expreſſe cum juramento ſuit nullitatibus renunciatum in inſtrumento compromiſſi, ut ſupra, ita *Rovit. in dicta pragm.*2.*num.* 14.ubi plures allegat, & deciſum refert *Anna ſingul.* 299. & non obſtantibus nullitatibus oppoſitis fuit executum laudum in S. R. C. refert *Camil.de la Ratha conſ.*60.*in fine*, quos ſequitur *Staib.tom.*2.*cent.*2.*reſol.*167.*num.*4.maxime ſi non fuerit obtenta abſolutio a juramento, quia uti perjurus non debet audiri, *Staib.ibidem Marin.lib.*2.*reſol.*219.

Et quod debet ſuſpendi executio laudi non obſtante, quod fuerit nullitatibus renunciatum, & non obſtante quavis clauſula, ſic in S.C.practicatum ſemper refert *Theod. allegat.*77.*num.*9.*Minad.dec.*19. *Gallup.par.*1 *cap.*3.*nu.*42. *Lavanar. ad Rovit. in prag.* 2. *lit.* B. *Tapia lib.* 5.*Juris Regni in pragm.* 2. *de arbitr. Marad.in* 2.*tom.obſerv.*7. *num.*47. & vide *Ant. Merend.lib.*21.*controv.*47.*num.*16.*& ſeq.Card.de Luca de judic.diſcurſ.*11.*num.*16.

11 Appellatio etiam fieri poteſt a ſententia Judicis ordinarii confirmantis, vel revocantis laudum, *Muſcat.gloſ. ſententiam n.*87.*Gallup.par.*1.*cap.*3.*n.*41.

12 Appellatio ab Arbitris ſi non fiat intra decem dies, laudum tranſit in rem judicatam, *Verd. ad Gallupp. par.*1.*cap.*3.*num.*55.*ex Marant.tit.de appellat. n.*255. *Parlador.Padil.*& aliis ibi.

13 Compromitti iterum debet, ubi laudum latum a Judice fuerit nullum declaratum, *Motil. de grad.cit. num.*104.*ex Rodoer.ad reſol.de Marin.*65.*nu.*8.Intellige in compromiſſo neceſſario vigore Prag.

14 Compromiſſi ſententia, an operetur, ut agi poſſit de evictione, & affirmative concluditur, quoties compromiſſum fuerit factum ex neceſſitate ſtatuti, ſecus vero ubi nullo cogente ſtatuto fuerit factum, *Motil.de grad.cit.n.*103.*ex dec.Bov.*21.*nu.*14.

15 Et licet regulariter appellatio facta ab uno capite ſententiæ devolvat illud caput tantum, a quo fuit appellatum, & non totam cauſam, ut dixi *in tit. de appellat.*

Fallit tamen dicta regula in laudo arbitrorum continente plura capita etiam ſeparata, & diverſa, ubi non poteſt unum acceptari, & ab alio appellari, & contradici, quia dependent a voluntate individua partium, juxta tradita per *de Franch.dec.*173.*n.*4.

Limitatur tamen *d.deciſ.de Franch.* ubi capita eſſent penitus ſeparata, & nullam haberet connexionem unum cum altero, *Gallup. part.*1. *cap.*3.*nu.*41. *Staib.reſolut.*7.*num.*28.*Cancer.var.reſol.cap.*17.*num.* 70.*Giurba dec.*30.*num.*15.

Et dicta *deciſio de Franch.* 173. quomodo intelligatur circa perjurium, quod ibi dicit obſtare, ubi aliqua capita quis acceptat, & aliquibus contradicit, diximus *in cap. de exception. Perjurii*; ubi omnino vide.

16 Et licet omnis ſententia regulariter debeat publicari præſente Judice, tamen laudi ſententiam, quæ fuit publicata abſente arbitro, fuit deciſum valere, *de Franch.dec.*354.*ubi de Luca nu.*4. *in fin.*

17 Laudum vero latum ſine ſcriptis eſt nullum, niſi eſſet data facultas procedendi etiam ſine ſcriptis; vel niſi eſſet arbitramentum; *de Luc. ad Franch. d.deciſ.* 354.*in fin.Borrel.& Cirach.*ibi citatis.

18 Acta

18 Acta facta coram arbitris non probant coram Judice ordinario, & proinde teſtes iterum ſunt examinandi, niſi ſint inter eaſdem partes, ut dixi.

19 Laudum proferri debet intra terminum compromiſſi, alias eſt ipſo jure nullum, *Affl dec.78.n.8.Viv. dec.38.num.19.Gratian.dec.63.num.8.*

20 Terminus compromiſſi currit a die acceptationis regulariter; ſed ſi dictum fuiſſet ab hodie, tunc currit a die ſtipulationis, *Franch.dec.454. & 626. Surd. dec.203.*Et currit de momento ad momentum, *Franch.dec.626.n.4.Rov.prag.1.de arbit.ſub n.34.* Et dies termini computatur in termino, *Moleg.ubi ſup.n.13.*

21 Reductio laudi ad arbitrium boni viri ſemper peti poteſt, non obſtantibus quibuſvis clauſulis, & juramento, & pœna, nec invenitur cautela, ne peti poſſit dicta reductio, *Molegn.alleg.38 nu.4.ex Boer.decis. 224.n.18.Guid.Pap.dec.519.Tap.dec.32. Maſtrill.dec. 90.n.8. Joſeph.Ludov.dec.27.* & alii apud *Marad.in 2. tom. ſup.prag.obſer.7.n.41.& Theod. alleg.77.n.7.*

Intellige quando dicitur de enormiſſima læſione laudi, & vide *de Marin.lib.2.reſol.*119.

22 Juramentum promiſſorium de ſtando laudo habet tacitam conditionem ſi juſte fuerit arbitratum, *Tex. in l.ſi libertas ita ff.de oper.liber.l.fin.C.de non numer. pecun. c. Quinta vallis de jur. jurand. Auctores ubi ſup.Marad.ubi ſup.num.42. & Joſeph Ludov. dec.17. & Theod.alleg.77.num.9.*

23 Fœna in compromiſſo appoſita tunc exigitur, quando confirmatur laudum a Judice appellationis, *Molegnan.d.alleg.38.num 6. Boer.decis.184.num.20.de Marin.lib.2.reſol.180.Borrell.de arbit. verb.adeat Judicem loci num.6.*

24 Si itaque fuerit renunciatum in compromiſſo appellationi ſub certa pœna, dicta renunciatione non obſtante appellatio procedit, executo tamen prius laudo: nec pœna exigitur, neque quodcumque intereſſe concurrit. Nec obſtat *decis. Afflict.* 135. ubi fuit deciſum teneri contravenientem ad pœnam, quatenus cum intereſſe ſervantis concurrat; nec obſtat *text.in auth. decernit Cod.de recept.arbitris*, quia *d. Afflict.decis.135.& d.auth.*receſſit ab Aula, ut advertit *Montan.controv.57. Tap.decis.32.Theod.allegat.76.* quos citat, & ſequitur *noviſſ. D. Conſtantinus in prag. 2.de arb.tr.col.2.pag.85. de Marin.reſol.180.lib.2.nu. 6.in fi. & reſol.119.*

25 Reductio ad arbitrium boni viri, non eſt appellatio, ſed eſt quid ſimile appellationi, *Maſtrillus deciſ. 90. num.8. Gaill.lib.1.obſerv.150.num.9. Jacob.Emilanus conſ.48.num.37.*

26 Cautela, qua utuntur Notarij in inſtrumento compromiſſi, conſtituendi procuratorem adverſæ partis, vel aliam certam perſonam adverſario beneplacitam ad acceptandum, & emologandum laudum, vigore cujus conſtitutionis ſtatim lato laudo dictus procurator acceptat, & emologat, qua acceptatione facta, putant non poſſe amplius reductionem ad arbitrium boni viri nec appellationis remedium adhiberi.

Reprobatur dicta cautela a *Rovito ex prag.2. nu.5. de arbitr.*poſt *Bald.conſ.119.& 158. vol.3.Saſſo de inhibit.§.3.num.40.*& alios ibi. Et ratio poteſt aſſignari contra dictam cautelam, quia ante promulgationem laudi præſumitur ignorantia, & quando ſubſcribens ignorabat contenta in ſcriptura, ſubſcriptio ei non nocet etiam ſi juraverit, vel ſaltem dicta ſubſcriptio tacitam continet conditionem, ſi laudum proferendum fuerit juſtum, & validum, ex traditis per *M. Antonium Sabell.in §.laudum nu.13.* & late *Altagrad. conſ.102.lib.2.Cabal.conſ.dec.8.lib.1.*

Facit *obſervatio Staib.169.nu.2.* ubi dubitat de eo, quod dixerat *in reſol. prædicta*, dicens legiſſe *deciſionem Rotæ Romanæ* 159. apud *Paul.Rub.lib.2.* in qua, cum compromittens ſubſcripſiſſet folium in albo penes Notarium pro acceptatione laudi proferendi fuit ſubſcriptio prædicta rejecta ob ignorantiam contentorum in laudo futuro.

Et poſt *D.Altimar.rubr.1.de nullitat.contract.ſect. 1.q.9.n.95.& q.28.p.2.n.191. tomo 4.* ſequitur *D.Maradei in 2.tomo ſuper Pract.obſerv.7.num.45.* ubi dicti Auctores reprobant ſubſcriptionem folii in albo cum conſtitutione procuratoris ad acceptandum laudum futurum, ſed tanto magis ad reprobandum dictum pactum, quod ex nunc pro tunc habeatur acceptatum ſtatim promulgato laudo.

Et in Regno ceſſat dictum dubium, dum ex *prag. 2.de arbitr.* expreſſe permittitur appellatio a laudo, *Maranta par.6.& quandoque appellat.n.273. Muſcat. p.2.gl.ſ.gradum nu.62.*

C A P. XLV.

De praxi cogendi partes ad compromittendum, & de actis, quæ fiunt per Arbitros.

S U M M A R I U M.

F*Ormula decreti de conſenſu partium pro arbitrorum electione*,num.1.

Formula decreti parte reluctante,num.2.

Formula aliorum decretorum cum effectu,&c.& decreti electionis facta,num.3.

Formula actorum, quæ fiunt per Arbitros electos a Iudice,num.4.

SI partes ſunt concordes, eligunt de conſenſu duos conjunctos, vel communes amicos in uno libello, quem præſentant in Curia.

Et per Curiam interponitur decretum tenoris ſeq.

1 *Formula decreti de conſenſu partium.*

Per Curiam T. de T. attento communi partium conſenſu, fuerunt electi T. e T. in arbitros ſupradictos T.actoris, & T. Rei conventi, qui valeant cauſſam, & differentias inter eos laudare, & ſententiare, juxta formam, & tenorem compromiſſi inter dictas partes facti, prout præſenti decreto confirmantur, cum omnimoda auctoritate, ſervata forma Regiæ pragmaticæ hoc ſuum & intimetur.

Ubi partes conveniunt, ſolent ſcribere compromiſſum, vel per actum publicum manu publici Notarii, vel penes acta Curiæ, & deinde præſentatur copia, vel præſentatur coram arbitris abſque quod interponatur ſubſcriptum decretum.

Sed ubi una pars reluctaret, tunc conſtito ſummarie per teſtes, quod ſint conjuncti intra quartum gradum, fit decretum, vz.

2 *Formula decreti in contradictorio parte reluctante.*

Die, &c.

Per Curiam Civit. T. Viſis hinc inde oppoſitis, & replicatis, viſis teſtium depoſitionibus, ex quibus conſtat T. e T. eſſe conjunctos in ſecundo gradu conſanguinitatis, fuit proviſum partibus auditis, cauſſam, & cauſſas, & omnes differentias inter eos eſſe compromittendas in duos conjunctos, vel communes amicos, ſervata forma Regiæ Pragmaticæ, prout præſenti decreto compromitti mandatur infra biduum, infra quem terminum concordent in eligendo dictos communes amicos, vel conſanguineos, ſive cōjunctos arbitros, vel in eodem termino dent liſtam ſuſpectorum, ut per Curiam ipſam poſſint de non ſuſpectis eligi, & hoc ſub pœna duc. decem Curiæ, &c. alias, &c. hoc ſuum, & intimetur.

3 *Et elapſo biduo ſi non obediverit pars reluctans, fit ſecundum decretum*, vz.

Die, &c.

Pro executione decreti interpoſiti ſub die, &c. Partes infra aliud biduum eligant Arbitros, vel liſtam dent ſuſpectorum, alias, &c.

Et

Et ad ſummum ſit tertium præceptum ad arbitrium Judicis, quod cum effectu infra aliud biduum pro executione decretorum præciſe, & peremptorie partes eligant arbitros, vel liſtam dent ſuſpectorum, alias providebitur, quod arbitri eligantur per ipſam Curiam.

Si neque obediverit, poterit interponi decretum. Quod eligantur, prout eliguntur N.& N.cum omnimoda poteſtate, ſervata forma Regiæ Pragmaticæ.

Et deinde fiat commiſſio juxta formulam traditam *in ſeq.cap.45.num.17.*

Formula Actorum, quæ fiunt per Arbitros electos a Judice.

Die, &c.

Præſens proceſſus cum copia compromiſſi facti inter T.& T.fuit præſentatus per T. & T, coram infraſcriptis Magnificis Arbitris electis, ut in cauſa prædicta ad laudum proferendum procedatur juxta formam dicti compromiſſi præſentati. Et per dictos Magnificos arbitros fuit dictum, quod onus prædictum acceptant, & terminus currat ab hoc die acceptationis,& ita,&c.& expediatur citatio in forma.

T.Arbiter. T.Arbiter.
T. Actuar.

Ex proviſione infraſcriptorum Magnif. Arbitrorum.

Quoniam Nos infraſcripti Arbitri intendimus vigore compromiſſi inter T. & T. facti, nobiſque præſentati procedere ſummarie, & ſola facti veritate inſpecta, ſervata forma Regiæ Pragmaticæ; Ideo moneantur, & peremptorie requirantur ambæ partes, quatenus legitime compareant coram nobis in edibus noſtris prima die poſt, &c.& deinde in antea ad dicendum, & proponendum eorum jura per capita, & allegandum quicquid, &c. alias dicto termino elapſo, & ipſis, vel altero ipſorum non comparentibus, procedemus ad omnes, & ſingulos actus uſque ad diffinitivi laudi expeditionem, citentur, & referantur in forma.Datum in Civitate T.die,&c.

Fiat relatio Nuntii per Actuarium Curiæ.

Et ſi altera pars non compareat, non accuſatur contumacia, ſed in quolibet actu citatur.

Imo cauti Arbitri tempore, quo præſentant compromiſſum, faciunt conſtituere ſtatim Procuratores.

Formula decreti termini.

Per infraſcriptos Dominos fuit ſtatutus, prout ſtatuitur terminus dierum ſex utrique parti pro omni tempore, & ad probandum in præſenti compromiſſo, hoc ſuum,& intimetur.

Expeditur citatio ad teſtes, & firmatur ab Officiali ad evitandas controverſias, ſi, vel ne Arbitri habeant etiam poteſtatem in teſtes, ſtante, quod poteſtaa Arbitrorum inter conjunctos eſt data a Regia Pragmat.ut diximus ſupra de poteſtate Arbitrorum.

Deinde fit publicatio teſtium,fit concluſio, fit monitio ad laudum proferendum, tenoris ſequentis.

Formula monitionis ad laudum ex proviſione infraſcriptorum Dominorum Arbitrorum.

Quoniam intendimus ad expeditionem diffinitivi laudi, in Dei nomine proferendi procedere. Ideo moneantur, & peremptorie requirantur ambæ partes, quatenus prima die, poſt, &c. compareant coram nobis in edibus noſtris ad dicendum, allegandum, &c.quicquid dicere,& allegare voluerint,& ad audiendum laudum in nomine Domini proferendum, alias, &c.quoniam,&c.citentur, & referantur in forma.

Fit relatio citationis, ſive monitionis ad audiendum laudum, & deinde fit laudum juxta formulas in ſeq.cap.deſcriptas.

C A P. XLVI.

De Formulis petendi compromiſſum per Actorem, cum actis, & advertimentis.

S U M M A R I U M.

Formula primi libelli, num.1.
Decretum in calce libelli, num.2.
Formula negandi parentelam, num.3.
Decretum, quod procedatur petito compromiſſo non obſtante, num.4.
Actor intentans judicium coram Judice non poteſt ſe pœnitere,& petere compromiſſum, num.5.
Exceptio compromiſſi oppoſita per Reum, num.6.
Praxis procedendi ad inſtantiam Rei, cum formula laudi, num.7.
Advertimenta quando partes ſunt præſentes, & quando abſentes, num.8.
Formula decreti, ut exequatur laudum, & ſi fuerit appellatum quomodo ſit decretum, num.9.
Formula laudi coram Epiſcopo Riccio, num.10.
Advertimenta quando arbitri ſunt idiotæ, num.11.
Compromittentes ad quid poſſunt cogi inviti, num.12.
Compromiſſum ſtipulatum penes acta Curiæ, num.13.
Cautela faciendi compromiſſum, & tranſactionem etiam ſuper rebus claris, & deciſis, num.14.
Pragmatica prima de arbitris, declaratur, num.15.
Advertimentum, ut Curia expediat literas commiſſionales, num.16.
Commiſſio arbitrorum, qui fuerunt electi per Curiam parte contradicente, num.17.
Acceptatio, quæ fit per arbitros, num.18.
Compromiſſum per actum publicum cum variis pactis, num.19.
Formula compromiſſi in Congregatione S.Ivonis, nu.20.
Formula compromiſſi per Procuratores, num.21.

1 IN Curia Civitat.T.comparet T.de T.dicens elapſis annis fuiſſe ab hac vita migratum T. de T. communem patruum ipſius comparentis, & T. de T. & ipſius hæreditas ad eum ſpectavit,& ſpectat pro T.rata,& licet facta ſit diviſio aliquorum bonorum d.hæreditatis, tamen dict.T.debet ſupplere, & exburſare multas quantitates ipſi comparenti, & multæ ſunt ortæ differentiæ inter eos.

Primo, quia, &c.

Secundo, quia...& hic narrantur differentiæ.

Et quia ſunt conjuncti in quarto gradu conſanguinitatis de jure civili, pro obſervatione *Regiæ pragmaticæ de arbitris*, dictæ eorum differentiæ debent compromitti in duos conjunctos, vel communes amicos. Et licet pluries requiſitus dictus T. ad compromittendum, recuſavit, & recuſat, ſive diſtulit id exequi in grave damnum, præjudicium, & intereſſe comparentis. Ideo recurrit ad dictam Curiam, & petit cogi, & compelli, juris, & facti remediis opportunis dictum T. ad dictum compromiſſum faciendum, ſummarie, de plano, & ſine figura judicii, ſalvis,&c.omni modo meliori, &c.

Die 7.menſis T.1697.

2 Per Curiam Civit.T. fuit proviſum, & decretum, quod T.conventus ſub pœna aureorum decem, infra biduum conveniat cum dicto T. actore ad compromittendum, & eligendum duos conjunctos, vel communes amicos, ſervata forma Regiæ Pragm. vel ad dandam liſtam ſuſpectorum, ut de non ſuſpectis Curia ipſa poſſit eligere; & reus in eodem termino legitime compareat ad dicendum quidquid, &c.& quare petitum compromiſſum fieri non debeat, quoniam juſtitiæ complementum ei miniſtrabitur, alias, &c. hoc ſuum, & intimetur.

Pro-

Proviſum die quo ſupra in Civitate T.Curia, &c.

Subſcribatur ab Officiali, & a Magiſtro Actorum, & fiat relatio Nuntii, qualiter citavit conventum.

3 Poterit Adverſarius negare parentelam, vel opponere, quod affinitas ſit diſſoluta ob mortem mulieris, & alias oppoſitiones facere, per quas excluderetur compromiſſum.

Tunc ſtatueretur terminus ſummarius ad probandum utrique parti, & debet parentela probari, quia eſt illa, ſuper qua fundatur compromiſſum.

Et ſi Parentela non probatur ſit decretum, vz.

4 Die, &c. Viſis comparitionibus fol... & actis omnibus, proviſum, & decretum eſt, quod procedatur in hac Curia T. petito compromiſſo non obſtante, &c.

5 Sed dubium, an poterit Actor incipere judicium coram Judice, & ante dationem termini, ſive incontinenti ſe pœnitere, & petere cauſam compromitti? Juxta negativam ſententiam refert deciſum *Scopp. ad Nicolin. fol.* 109. *n.* 80. *& S.R.C. & M.C.V. anno* 1637. *in Banca Caſtaldi*, ex doctrina *Marſil. ſing.* 344. *& Guid. Papæ dec.* 94.

6 *Formula quando Reus opponit exceptionem compromiſſi contra Actorem.*

T. de T. intimatus ad inſtantiam T. dicit cauſſam eſſe compromittendam, ſtante quod ipſe Reus eſt affinis cum T. Actore infra quartum gradum de jure civili. Propterea inſtat ad actum aliquem non procedi, & cogi Actorem ad compromittendum, offerens paratus ex parte ſua, ita dicit omni alio meliori modo, &c.

7 Fit præceptum ſimili modo, ut ſupra.

Formula laudi.

In Dei Nomine. Amen.

Noi T. di T. Arbitri, ed Arbitratori nelle cauſe, e differenze tra T. e T. avendo veduto il compromiſſo, e poteſtà a noi conceduta, e li capi delle differenze avanti di noi propoſte, ed inteſe le ragioni, e pretenſioni di ambe eſſe parti, e quelle più volte citate, e pieniſſimamente inteſe, e finalmente monite ad dicendum, & allegandum, e conſiderate tutte le coſe da conſiderarſi, invocatulo di nuovo il Signore Noſtro Gesù Criſto, dichiaramo, diciamo, ſentenziamo, e laudamo.

Primo, circa il primo capo, che ſi oſſervi così, e così.

Secondo, circa il tal capo, &c.

E così ſi va dicendo capo per capo delle differenze.

E poi ſi conchiude.

E così per lo preſente laudo, ed arbitramento dichiaramo, ed in ogni altro miglior modo.

E ſi ſottoſcrivono gli Arbitri.

E poi ſi ci fa il letto lato in preſenza di due teſtimoni almeno, altrimente è nullità, vz.

Letto, e proferito detto laudo oggi li 2. del meſe T. 1697. nella Città T. preſenti li T. e T. per teſtimonj.

8 E ſe ci foſſero preſenti le parti, ſi dice anche di T. attore, e det. T. reo convenuto, audienti, & accettanti.

E ſe non l'accettaſſe alcuno di eſſi, ma ſe ne gravaſſe, ſe ne farà menzione, vz. audienti, ma il detto T. ſi è gravato del T. e 5. capo, & ita, &c.

E ſe non foſſero preſenti, ſi manderà la copia a notificare per lo Giurato, e ſi farà la relazione in piedi.

9 Et pro exequendo laudo præſentatur in Curia, ubi reus eſſet conveniendus, & fit decretum, vz.

Die, &c. Viſo laudo *fol.* & comparitionibus *fol.* exequatur laudum juxta ſui ſeriem, continentiam, & tenorem.

Et ſi a laudo fuerit appellatum, fit decretum, vz.

Die, &c. Viſo laudo *fol.* & comparitionibus *fol.* laudum promulgatum a Magnificis N.N. Arbitris debitæ executioni demandetur, præſtita tamen cautione de reſtituendo in caſu, &c.

Et reſpectu prætenſorum per N. Appellantem infra quatuor dies audiantur partes, hoc ſuum, &c.

10 *Formula laudi, quæ eſt penes Reg. de Marin. lib.* 1. *reſ.* 16. *cum advertimentis.*

Viſo compromiſſo ſuperioribus diebus facto in nos Jo: Aloyſium Riccium Epiſcopum, Vicarium ſuper differentiis extrajudicialiter noviter exortis inter Dom. D. Jo: Capycium Latro, Baronem Caſalis Navani ex una, & D. Franciſcum Antonium Muſcettula Regium Conſiliarium uti Baronem Caſalis Mileti ex altera, circa jus, quod dictus Dom. D. Joan. aſſerit habere prohibendi, & vetandi dicto Dom. Franciſco Antonio Baroni, ut ſupra, ne divertere poſſit aquam pluviam, vulgo lavam, dependentem a Caſalibus Chiajani, Pollica, & aliis locis ſuperioribus, & currentem per dict. Caſalem Mileti, nec non quod dicto Dom. Conſiliario Franciſco Antonio, nullatenus liceret accomodare vias publicas, & ſignanter illam, quæ caput, & initium habet ſubtus Parochialem Eccleſiam dicti Caſalis Mileti.

Factoque per nos acceſſu ſuper faciem locorum, inſtantibus, & præſentibus partibus prædictis, ſub die Jovis ſecunda infraſcripti menſis & anni.

Viſis denique videndis, & conſideratis omnibus de jure conſiderandis, partibus pluries pleniſſime auditis cum eorum Magnificis Advocatis, tam in dicto Caſali Mileti tempore acceſſus, quam demum in ædibus noſtris, Deum ſolum præ oculis habentes.

Per hoc præſens laudum, & arbitramentum dicimus, decernimus, laudamus, arbitramur, & definitive declaramus nullum jus, nullamque actionem competere dicto Domino D. Joan. Capycio Latro Baroni Caſalis Nivani prohibendi Domino D. Conſiliario Franciſco Antonio Muſcettula uti Baroni, ut ſupra, ne in dicto ejus Caſali Mileti divertere poſſit aquam pluviam, ſeu lavam dependentem a dictis Caſalibus Chiajani, Pollica, & aliis locis ſuperioribus, & currentem per dictum Caſalem Mileti, nec in aliquo eidem prodeſſe affictum noviter factum a Regio Portulano, ac proinde licuiſſe, & licere eidem D. Franciſco Antonio aquam, ſeu lavam divertere, illamque ad ſui libitum uti pro beneficio, & utilitate tam dicti Caſalis, quam ſuorum fundorum, & rerum, nec non eidem Domino Conſiliario Franciſco Antonio Baroni, ut ſupra licuiſſe, & licere accomodare vias publicas, & ſignanter illam, quæ caput, & initium habet ſubtus Parochialem Eccleſiam dicti Caſalis Mileti; oppoſitis prætenſis per dictum Dominum D. Joannem non obſtantibus.

Et ita dicimus, pronunciamus, & diffinitive declaramus, hortantes partes ipſas, ut præſenti noſtro diffinitivo laudo pareant, & obediant, ex quo ſic promiſerunt ſub verbo proborum, & nobilium virorum.

Epiſcopus Riccius Arbiter, & Compromiſſarius.

Lectum, latum Neap. 17. Decembris 1683. coram, &c. præſentibus, &c.

Notarius Andreas Sapius Actuarius aſſumptus.

11 Nota, quod ubi arbitri electi eſſent perſonæ idiotæ, & in compromiſſis occurrerit aliqua juris diſcuſſio, poterit fieri pactum, quod in diſcutiendo juris articulos, & illos ſententiando procedant cum conſilio, ſeu voto talis Doctoris, vel cum voto Doctoris partibus non ſuſpectis ab arbitris eligendi, prævia liſta ſuſpectorum, & terminus compromiſſi currat a die diſcuſſionis ipſius.

Quia in omnibus poteſtas arbitrorum regulatur a voluntate partium circa pactiones, & conventiones voluntarias ipſorum.

12 Solum partes invitæ coguntur compromittere cauſas inter conjunctos intra quartum gradum de jure civili, in duos, de jure, & de facto in procedendo, ſed de jure tantum in ſententiando infra terminum duorum menſium decurrendum a die accepta-

tio-

Google

tionis, & hoc ſive altera pars conſentiat, ſive contradicat cogitur fieri per Judicem altera parte inſtante, & petente compromiſſum.

Sed ubi partes alia pacta velint concorditer facere, hoc non prohibet Reg. Pragmatica, ut ex mente, & verbis dictæ Regiæ Pragm. clare habetur.

13 *Formula compromiſſi ſtipulati penes acta Curiæ.*

Die 26. Novembris 1697. in Civitate T.

Conſtituti perſonaliter penes acta hujus Curiæ Petrus T. ex una, & Antonius T. aſſerentes inter ſe ortas fuiſſe quaſdam differentias, lites, & quæſtiones, de quibus in hac eadem Curia fuit inſtatum fieri compromiſſum pro parte dicti T. & per dictam Curiam ſervatis ſervandis, partibus auditis fuit ordinatum eſſe compromittendum, ex quo dictus Petrus, & Antonius ſunt conjuncti in T. gradu affinitatis, vel conſanguinitatis, & volentes partes ipſæ mandatis dictæ Curiæ parere, ut debent, ſponte compromiſerunt in T. & T. arbitros, & arbitratores, & amicabiles compoſitores communiter per ipſas partes, & concorditer electos, licet abſentes tanquam præſentes, &c. infraſcriptas differentias, vz.

In primis, il detto Pietro pretende, che det. Antonio ſia tenuto a rilaſciare il territorio T. in virtù della T. ſcrittura per la T. cauſa una con li frutti dalla morte della quondam T.

Secondo, detto Pietro pretende, che detto Antonio debbia dar conto di tutti li ſuppellettili rimaſti nell'eredità del quond T. loro comune Zio.

Terzo, pretende la tal coſa, &c.

Ed all'incontro detto Antonio pretende non ſolo non eſſer tenuto in quanto al primo capo, perchè detto territorio è ricaduto ad eſſo Antonio in virtù di fideicommiſſo del quondam T. ſuo Avo, ſenza che c'entri penitus detto Pietro.

Nemmeno ſia tenuto al ſecondo capo per la T. e T. ragione.

Nè per lo terzo, perchè, &c.

Ma di vantaggio eſſo Antonio pretende da detto Pietro li conti della ſocietà T.

Secondo, pretende alla peggior lettura, che detto Pietro abbia da riſarcire al detto Antonio tutti gl' intereſſi, che per la pleggiaria ſi pagò per lo ſuo delitto in tempo, che, &c.

E così ſi vanno deſcrivendo li capi delle pretenſioni, così dell'una parte, come dell'altra.

Quas differentias, lites, altercationes, & alias quaſcumque de prædictis hinc inde ortas una cum annexis, & connexis, emergentibus, & dependentibus ex eis ex nunc coram nobis compromiſerunt in dictos nobiles viros, quibus tanquam Arbitris communiter electis ambæ partes ipſæ conceſſerunt omnimodam poteſtatem arbitrandi, de jure, & de facto procedendi, ſed de jure tantum ſententiandi, juxta formam Regiæ Pragmaticæ, non aliter, infra duos menſes, cum poteſtate, quod liceat, & licitum ſit eiſdem arbitris ſemel tantum dictum terminum prorogare per duos alios menſes.

Et proinde ambæ partes ſollemni ſtipulatione, &c. una pars alteri, & altera alteri præſentibus, &c. promiſerunt ſtare, & obedire ſententiæ, ſive laudo dictorum Arbitrorum, & ex nunc pro tunc ratificaverunt, acceptaverunt, & approbaverunt laudum per ipſos ferendum, obligantes ſe, ſuoſque hæredes, ſucceſſores, & bona omnia ſub pœna, & ad pœnam dupli, medietate, &c. cum poteſtate capiendi, &c. conſtitutione precarii, renunciaverunt, &c. juraverunt, &c.

Io Pietro T. mi obbligo, ut ſupra.

Io Antonio T. mi obbligo, ut ſupra.

Io T. di T. ſono teſtimonio, e conoſco li ſopradetti obbligati.

Io T. di T. ſono teſtimonio, e conoſco li ſopradetti obbligati.

T. de T. Ordinarius Actorum Magiſter Curiæ Civitatis T. ſtipulavit.

14 Notabis, quod *Capolla in cautela* 120. *dat cautelam*, ut ſi velis facere compromiſſum, vel tranſactionem pleniſſimam, & generalem, dicatur, faciamus compromiſſum pleniſſime de omnibus cauſis, litibus, quæſtionibus, & differentiis vertentibus, & quæ verti poſſunt inter partes quacumque ratione, vel cauſa, & quod intelligatur eſſe lis, quæſtio, controverſia, & differentia de omni eo ſuper quo fuerit arbitratum.

Et rationem dictæ cautelæ aſſignat, quia de re clara, vel deciſa, non valebit compromiſſum, vel tranſactio.

Et propter dicta verba valebit compromiſſum, & tranſactio, etiam ſuper rebus claris, & deciſis.

Notabis etiam, quod ubi diximus (in T. arbitros abſentes tanquam præſentes, &c.) ſi eſſent præſentes, tunc dicendum eſſet, vz.

In tales arbitros hic ibidem præſentes, & onus hujuſmodi compromiſſi in ſe ipſos ſuſcipientes.

15 Notabis etiam, quod *Pragmat. prima de arbitris* mandat, ut Arbitri procedant de jure, & de facto, ſed in ſententiando de jure tantum.

Verum eſt in arbitrium partium, ſi velint concordare inter ſe, ut etiam de facto in ſententiando arbitrentur.

Sed ſi una pars reluctaverit, non poteſt cogi invita ad compromittendum etiam de facto in ſententiando, nam verba dictæ Pragmaticæ ſunt clara vz. *Compromiſſum fieri debere in duos conjunctos, vel communes amicos de jure, & de facto in procedendo, & in ſententiando de jure tantum; niſi inter partes aliter concordatum fuerit, etiam de facto in ſententiando.*

16 Notabis etiam, quod ſi partes non fuerunt concordes in eligendo duos conjunctos, vel communes amicos, ſed per decretum Curiæ eſſent electi, prævia liſta ſuſpectorum, contradicente altera parte, tunc ſi dicta pars contradicens nollet ſe obligare penes acta de parendo ſententiæ, ſive laudo proferendo per dictos Arbitros ab ipſa Curia electos, habetur pro obligato.

Et altera praxis erit; ut Curia poſt factam electionem Arbitrorum expediat litteras commiſſionales dictis Arbitris per Curiam electis.

17 *Formula commiſſionis Arbitrorum electorum per Curiam, altera parte contradicente.*

Ex proviſione Curiæ T. & T.

Magnificis Nobilibus viris T. & T.

ſalutem.

Significamus, qualiter ortis pluribus differentiis, litibus, quæſtionibus inter T. de T. & T. de T. in hac Curia, & factis nonnullis actis, demum pro parte T. de T. fuit inſtatum illas compromitti, prout jam partibus auditis per decretum dictæ Curiæ fuit cauſa prædicta compromiſſa, prævia liſta ſuſpectorum in perſonam veſtram, ſtante quod dicti T. T. litigantes ſunt conjuncti infra quartum gradum conſanguinitatis, & inſtati de opportuna proviſione vobis dicimus, committimus, & mandamus, quatenus inſpecto tenore præſentium, ſtatim ad cognitionem, & deciſionem dictæ cauſſæ procedatis juxta formam Regiæ Pragmaticæ de jure, & de facto in procedendo, & de jure tantum in ſententiando, & cauſſam ipſam per ſententiam terminare debeatis infra duos menſes; verum in caſu diſcordiæ debeatis ultima die, vel prius tertium eligere non ſuſpectum, qui vobiſcum ſimul, vel cum altero veſtrum per ſuum laudum cauſſam expediat, juſto ſalario mediante, ſervata in omnibus forma dictæ Regiæ Pragmaticæ, cujus exequutionem, vel appellationem, aut recurſum nobis, noſtræque Curiæ reſervamus. Caveant de contra-

trario ſub pœna dupli in dicta Pragmatica contenta, dantes, &c.mandantes, &c. Dat.in Civitate T. die, &c.

18 T.Arbiter eſt paratus obedire mandatis Curiæ, & pro executione ipſorum acceptat onus compromiſſi ſibi hoc die T.notificati, dummodo ſibi tranſmittantur acta facta in dicta cauſſa, & interim terminus non currat, niſi a die præſentatæ dictorum actorum, & ita dixit, & proteſtatur omni modo.

19 *Formula compromiſſi cum variis pactis per actum publicum, quod poteſt fieri etiam penes acta, mutatis mutandis.*

Die, &c.

In noſtra præſentia perſonaliter conſtituti ſunt Petrus agens pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus ex una parte.

Et Antonius agens ſimiliter ad infraſcripta omnia pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus ex altera parte.

Præfatæ vero partes ſponte aſſeruerunt coram nobis, &c.ortas fuiſſe inter eos quaſdam differentias, & lites ſuper quodam territorio *detto il Tempone* ſito, & poſito in T.loco juxta tales fines,prout patet ex actis, & proceſſu in tali Curia, & nolentes partes ipſæ litigare,eo magis quod inter eos adeſt parentela,ad evitanda odia, quæ inter conjunctos ex litibus occurrunt, & ad evitandas expenſas, & labores, ſponte convenerunt dict. lites,differentias,& alias quaſcumque hinc inde inter eos ortas una cum annexis, connexis, dependentibus, & emergentibus compromittere. Propterea hodie prædicto die coram nobis, &c. non vi, dolo, &c. ſed omni meliori via, &c. dictas eorum cauſas, petitiones, differentias, & alias ab iiſdem dependentes compromiſerunt in nobiles viros T. & T.tanquam ipſorum arbitros, arbitratores, & amicabiles compoſitores communiter electos per partes ipſas, ipſoſque T.& T.ibidem præſentes, & onus hujuſmodi compromiſſi ſuſcipientes, & acceptantes, quibus dederunt omnimodam, & plenariam poteſtatem ſummarie, ſimpliciter, & de plano, & alte, baſſe diebus feriatis, vel non feriatis, ſedendo, ſtando,& ambulando ipſis partibus auditis, vel non, citatis,vel non,requiſitis,vel non requiſitis,etiam una parte præſente, & altera abſente, auditis juribus utriuſque partis, vel non auditis, de jure, & de facto procedendi, videndi, & cognoſcendi, vel oretenus tollendi jura uni parti, & alteri dandi, vel attribuendi, ſive in maxima quantitate, ſive minima, ſic & prout eiſdem Arbitris, & Arbitratoribus melius videbitur, & placebit, infra menſem unum numerandum a T. die, & quod licitum ſit eiſdem Arbitris dictum terminum prorogare per unum alium menſem pro una vice tantum. Et in caſu quo dicti Arbitri eſſent diſcordes partes ipſæ ex nunc pro tunc, & ex tunc pro nunc,elegerunt,& eligunt in tertium T.de T.

Et promiſerunt, & convenerunt ambæ partes ipſæ, & quælibet ipſarum ſolemni ſtipulatione legitime interveniente, &c.una pars, vz. alteri, & altera alteri præſentibus, recipientibus, & ſtipulantibus pro ſe ipſis, & quolibet ipſorum, &c.ſtare, parere, & obedire omni declarationi, ſententiæ, ſive laudo dictorum arbitrorum, & non appellare, reclamare, ſeu ad arbitrium boni viri reduci petere, nec de nullitate dicere, aut alio quoque modo contravenire.

Immo declarationem, laudum, & ſententiam per dictos Arbitros, & Arbitratores ferendas ratificare, approbare, emologare, & acceptare, prout ipſas ex nunc pro tunc, & ex tunc pro nunc partes ipſæ, & quælibet ipſarum ratificaverunt, approbaverunt, emologaverunt, & acceptaverunt, ac ratificant, &c.Et promiſerunt contra illas non contravenire,nec ratione læſionis enormis, ſive enormiſſimæ, nec ex quavis alia cauſa, nec ex reſtitutione in integrum, nullaſque literas impetrare, ipſiſque forſan impetratis non uti, nec abſolutionem a juramento petere, nec peti facere,quia ſic, &c.

Volentes inſuper partes ipſæ, quod ſententia laudi, ſeu determinatio per Arbitros,& Arbitratores prædictos ferenda habeat vim, & robur, & exequutionem paratam, ut ſententia Regia lata in Sacro Regio Conſilio, ita quod nullus poſſit appellare, nec reclamare, & hoc per ſpeciale pactum inter partes ipſas ſolemni ſtipulatione vallatum, non obſtante quacumque enormiſſima læſione,

Pro quibus omnibus obſervandis ambæ partes ipſæ, & quælibet ipſarum obligaverunt ſe, ſuoſque hæredes, & bona omnia, una pars, vz. alteri, & altera alteri præſentibus, ſub pœna, & ad pœnam ducatorum ſexaginta applicandam pro medietate T.Eccleſiæ, & pro medietate parti obſervanti, & a contraveniente integre, & irrevocabiliter exigendam, cum poteſtate capiendi, &c. conſtitutione precarii, &c. & ſic renunciaverunt, &c.juraverunt,&c.unde,&c.

20 *Formola di compromeſſo alla Congregazione di S.Ivone.*

Signori, è Padroni miei Oſſervandiſſimi.

Vertendo lite tra N.N.povero ricorſo al patrocinio della pia Congregazione di S.Ivone, della quale ſono le SS.VV.digniſſimi Governatori, con me, per le cauſe dedotte in Vicaria appreſſo lo Scrivano civile Domenico Amabile, mi contento di rimettere la mia giuſtizia, che chiara ſtimo aſſiſtermi alla determinazione delle SS.loro, quali eliggo per arbitri, arbitratori, & amicabili compoſitori, dandoli per detto effetto vices, & voces, e tutta l'autorità ſino di decidere, arbitrare, laudare, e ſentenziare, come alle SS. VV. meglio parerà, promettendo alla determinazione, che faranno non contravenire, nè portarne rimedio alcuno anche di reduzione *ad arbitrium boni viri*, di nullità, e d'ogn'altra coſa, ma detto laudo, & arbitramento accettare, e farlo eſeguire, come ſentenza Regia,e per fine fo alle SS. VV.riverenza.

Napoli 23.Aprile 1716.

Divotiſſ., ed Oſſequioſiſſ.Servo
N. N.

21 *Formula compromiſſi per Procuratores.*

Molto Illuſtri, e Molto Reverendi Signori, e Padroni noſtri Oſſervandiſſimi.

Eſſendoſi intentato giudizio nella Corte Baronale di Carbonara in Provincia di Principato ultra, ad iſtanza del Reverendo D. Gio:Calabreſe, Salvatore, ed Aniello ſuoi fratelli a'21.Maggio 1710. contro Vito di Andrea, che ſi trova intruſo nella tenuta di una Vigna in territorio di detta Terra a Frangitella ſine Domenico Rizzo, D.Achille d'Elia, e la Mezzana dell'Univerſità, che ſpetta ad eſſi Attori, come deſcendenti da Gio: Domenico Calabreſe antico poſſeſſore di detta Vigna, con eſſerne continovata la poſſeſſione ad Andrea Figlio,ſu da detto Vito di Andrea nominato *in dominum* il Rever.D.Donato di Andrea ſuo figlio donatario.

Onde detti Attori indirizzarono detto giudizio nella Curia Capitolare della Dioceſe, e Città di Monteverde contro detto Sacerdote D. Donato di Andrea nominato per donatario di detto Vito ſuo Padre, *&* *compilato termino.*

Fu interpoſta ſentenza a'22. Dicembre 1712. *Pluries auditis partibus*, e fu detto Reverendo D.Donato di Andrea condannato alla relaſſazione di detta Vignà, con reſtituirſi da detti Attori lo ſteſſo prezzo, che appariſce comprata dalla Magn. Camilla di Vito aſſerta venditrice, *ut fol.*48.

E perchè detto Reverendo D. Donato ave ottenuto inibitoria dal Tribunale della Reverenda Fabrica per eſſer fatto Commeſſario di detto Tribunale, dove

detto appellante ave prodotto alcune nullità, *ut fol.* 34. come nel Proceſſo di detto Tribunale intitolato *pro D. Joanne Calabreſe, Julio, &c. cum Reverendo D. Donato de Andrea* Commeſſario della Diocese di Lacedonia, e da detta Reverenda Fabbrica a'30. Marzo 1713. fu ordinato, che detto appellante *infra dies decem procuret tranſmiſſionem Actorum, alias dicto termino lapſo, Curia Epiſcopalis Montis viridis continuet in procedendo fol.* 33.

Trovandoſi in queſto termine la cauſa ſono eſſe parti venute a convenzione di comprometter detta lite con tutti anneſſi, conneſſi, emergenti, e dependenti in perſona di U.S. Molto Reverendo Dottor Signor D. Angelo Barone, e di U.S. Molto Reverendo Dottor Signor D. Antonio Drangolich, come arbitri, arbitratori, ed amicabili compoſitori, con l'onnimoda poteſtà di procedere, ed arbitrare *de jure, & de facto*, per lo ſpazio di meſi due numerandi dal dì dell'accettazione anche nelli giorni feriati, con poteſtà di prorogare det. termine per un'altro meſe, ed in caſo di diſcordia, eliggere altro terzo, e da det. arbitramento, o laudo proferendo, non doverſi appellare, nè portar rimedio alcuno; che s'abbia da ora per accettato, ed approvato, quanto dalle Signorie Voſtre ſarà arbitrato.

E perciò in vigore della facoltà a Noi ſottoſcritti Procuratori conceſſe da dette parti medeſime con mandato di Procura, avemo eletto, ed eliggemo le Signorie Voſtre, come di ſopra, e le pregamo di accettare detta carica con tutta la plenaria poteſtà, come ſopra. Napoli.

C A P. XLVII.

De Formula nullitatum in foro Eccleſiaſtico.

S U M M A R I U M.

Laudum non valet, ſi feratur poſt lapſum terminum compromiſſi, num. 1.

Prorogatio compromiſſi fieri non poteſt poſt lapſum terminum, num. 2.

Laudum latum a tertio arbitro electo eſt nullum in caſu diſcordiæ, quando alter illorum laudare noluit, num. 3.

Tertius electus non poteſt ſe intromittere, niſi prius verificata diſcordia, num. 4.

Pactum procedendi abſque citatione in tantum valet, in quantum fiat talis qualis notificatio, & aſſignatur ratio, num. 5.

Perjurus cadit a commodo contractus, & non debet audiri, num. 6.

Salarium non conventum Procurator ad lites, & ad negotia, & ſollicitator prætendere non poteſt in foro Eccleſiaſtico, num. 7.

Salarium prætendi non poteſt, quando non eſt conventum inter conjunctos ſanguine, vel amicitia, num. 8.

Tutor, qui a principio ſibi conſtitui non fecit ſalarium, poſt adminiſtratam tutelam prætendere non poteſt, num. 9.

Tria faciunt præſumere ſatisfactionem, ſæpe calculata ratio, conjunctio ſanguinis, & diuturnitas temporis, num. 10.

Abſolutio, ſive habilitatio a juramento non eſt neceſſaria ad impugnandum laudum nulliter poſt lapſum terminum latum, maxime attenta injuſtitia, & læſione enormiſſima, num. 11.

Laudi executio fit pendente appellatione, num. 12.

Nullitate allegata contra laudum, allegans debet prius ſe abſolvere a perjurio, num. 13.

Compromittens cum clauſula, quod ex nunc pro tunc acceptat laudum, nullitates allegare non poteſt etiam de notoria injuſtitia, num. 14.

Si compromittatur cum clauſula ferendi laudum partibus citatis, vel non citatis, tunc citatio non requiritur, num. 15.

Arbitratores citationem partis omittunt, num. 16.

Citatio non eſt neceſſaria ſi adſit juramentum in compromiſſo de non contraveniendo, num. 17.

Laudum a duobus, ex tribus arbitratoribus latum ſuſtinetur, num. 18.

Quando fuit conceſſa facultas prorogandi, nullitas ceſſat, ſi laudum fuerit latum poſt terminum lapſum, num. 19.

Prorogatio compromiſſi facta poſt terminum valet, ut novum compromiſſum, & etiam ut prorogatio, num. 20.

Salarium inter ſanguine conjunctos debetur, num. 21.

Decretum Curiæ Archiepiſcopalis nullitates obſtare, num. 22.

Illuſtr. e Rev. Signore,

Il laudo, che pretende il Rev. D. Gio: Domenico Lombardo doverſi eſeguire contro al Rev. D. Gio: Lombardo ſuo fratello cugino carnale, non merita nome di laudo, perchè non è fatto da Arbitri eletti, ma fatto dall'Avvocato di eſſo D. Gio: Domenico, che altra poteſtà non ave, che di patrocinare le ragioni del medeſimo.

L'equivoco forſi della Parte ſarà per lo Compromeſſo fatto tra eſſe Parti ſin da'22. Aprile 1704. in perſona delli Signori D. Angelo Barone, e D. Paolo Baſile, col termine di un meſe, decorrendo dal dì dell'accettazione, come dall'iſtrumento di detto compromeſſo in actis *fol. 76. lit. G.* qual Compromeſſo fu poi accettato a'23. di Giugno 1705. *ut fol. 78. at.* Spirò dunque la lor poteſtà a'23. Luglio 1705. nè ſi vede fatto altro nuovo Compromeſſo. Onde il laudo, di cui ſi pretende l'eſecuzione, eſſendo fatto a'24. Agoſto 1705. non ſi sa comprendere con qual poteſtà potè quello farſi.

E quantunque in quell'iſtrumento di Compromeſſo ſi diede anco poteſtà di prorogare il termine ad arbitrio di eſſi Signori Arbitri, con tutto ciò tal prorogazione non ſi vede fatta fra detto termine del meſe, che aveano la poteſtà di farla.

E' vero però, che a'28. di Luglio 1705. ad iſtanza del detto D. Gio: Domenico ſi legge decreto: *Quod ſtante lapſu termini unius menſis in inſtrumento præfixi, idem terminus prorogetur per alias dies quindecim abſque ſpe alterius prorogationis*. Fu detto decreto in folla firmato; ma il Signor D. Angelo Barone prudentiſſimo ch'è in tutte le coſe, avvedutoſi, che non aveano la poteſtà di prorogare, non volle in altro inferirſi, nè le Parti fecero altra inſiſtenza. Onde ſpirò anco detto termine di proroga nulliter prorogato a'12. Agoſto.

Eſſendoſi dunque proferito poi il Laudo a' 24. Agoſto, che ſono dodici giorni dopo ſpirato il termine della proroga, non ſi sa veramente conſiderare, che forza poſſa avere detto Laudo fatto *a non habente poteſtatem, ut fol.* 85.

Oſta dunque l'eccezione della nullità, *ex defectu poteſtatis*, e gioverà qui rapportare le proprie parole

1 di *Afflitto nella dec. 53. al n. 8. Quod ſi feratur laudum per horam poſt diem Compromiſſi, non valet laudum, ut dicit Bald. conſ. 372 vol. 2. & Text. eſt in l. arbiter, & l. ſi cum dies §. ſi infra, ff. de arbitris, l. 1. & fin. C. eodem, Alex. conſ. 82. lib. 5. Bart. conſ. 372.*

2 E la poteſtà di prorogare anco è ſpirata dopo ſpirato il termine del Compromeſſo, nè ſi può prorogare, ſe non prima di ſpirare il termine, altrimente non ſarebbe proroga, ma ſarebbe nuovo Compromeſſo, *l. ejus qui, ff. ſi certum petatur, Cavaler. dec. 327. nu.* 3. riferiti da *Sabelli al §. compromiſſum nu.* 56.

3 E per-

Digitized by Google

3 E perchè il Sig. D. Angelo Barone, uno delli due Arbitri eletti, non ha voluto laudare, conoſcendo mancargli la poteſtà; non poteaſi det. Laudo firmare dal Signor Canonico D. Nicolò Rota, terzo eletto, in caſo di diſcordia; ed in ciò conviene riferire le proprie parole di *Sabelli nel §. laudum, num. 19. Quod laudum latum a tertio arbitro electo in caſu diſcordia, eſt nullum, quando alter illorum laudare noluit: Aliud enim eſt diſcordare ab alio Arbitro, aliud se a laudando abſtinere; ac ideo laudum a tertio prolatum remanet ex defectu juriſdictionis, & poteſtatis nullum, Alex. conſ. 124. num. 9. & 110. lib. 2. Dec. conſ. 475. nu. 40. cum aliis per Rotam p. 5. rec. dec. 389. nu. 1. & dec. 390. num. 2. Anan ſingul. 38. Moſcat. gloſ. gradum, num. 40. part. 2.*

4 Ed inoltre dice, *Quod laudum ſit nullum ex defectu poteſtatis, ſi ſit latum a tertio electo in caſu diſcordia, quia non poteſt ſe intromittere, niſi prius verificata conditione diſcordia aliorum, Rot. p. 18. rec. dec. 522. n. 2. Sanfel. in praxi ſect. 41. n. 19.*

5 Detto laudo fu poi proferito dal detto terzo Signor Canonico Rota, anco ſenza eſſer citate le Parti, che avrebbero informato detto terzo arbitro. Nè oſta il patto, che appare nell'iſtrumento di poter procedere ſenza citazioni, perchè in tal caſo ſi richiede almeno *talis qualis notificatio tanquam concernens naturalem defenſionem, cui renunciari non poteſt*, come in proprj termini di laudo decide *Bald. in l. eos, §. Apoſtolos, C. de appell. Socc. in tract. de citat. artic. 7. num. 60. Bocc. conſ. 99. num. 19. lib. 2.* ed il Signor *Conſil. Altimari de nullit. ſentent. rub. 12. qu. 5. nu. 22.*

A tante nullità così chiare per difetto di giuriſdizione, e poteſtà, e per difetto di citazione, aggiungaſi la nullità di notoria ingiuſtizia, ed enormiſſima leſione.

Mentre oſta all'Attore l'azione della nuova convenzione fatta, mediante poliſa bancale in actis *fol.* 43. dittante v3.

Banco del Sacro Monte della Pietà pagate al Rev. D. Gio: Domenico Lombardo in mio nome docati quattro per tutto il meſe di Agoſto primo venturo, quali ſi devono per reſto, e ſaldo di tutt'i noſtri conti fra di Noi, sì per cauſa di ſpeſe, ed intereſſi paſſati, come di ogni altra pretendenza, così in mio nome, come di Gio: Domenico mio fratello, e la Vedova Roſa d'Ambriſe; lo ſtà &c. Nap. &c.

Qual poliſa fu reſtituita precedente ordine dell'Illuſtriſſimo Monſig. Vicario *fol.* 37. ed è verificata detta poliſa, e reſtituzione mediante la depoſizione del Sacerdote D. Lionardo Cioffreda *fol. 54. ſup. 4. artic.* ed atteſtazione del Signor Gio: Andrea Baſile degniſſimo Avvocato, nella di cui Caſa ambo le Parti abitavano, e per depoſizione di Domenico Ruſſo *fol.* 51. e di Aleſſandro di Diego *fol.* 52. ove ſopra del 4. *artic.* depone, *che quantunque D. Gio: Domenico aveſſe da avere più per le ſue fatiche, ſi era contentato di docati quattro, e l'iſteſſo depone Domenico Anaclerio fol.* 53.

Le pruove perciò fatte, per parte di detto Attore reſtano di neſſun vigore, mentre per reſiduo, e ſaldo di ogni pretenſione ſe li ſè poliſa di docati 4. è quella fu ſoddisfatta.

E per maggiormente far conoſcere l'enormiſſima leſione di detto Laudo (ſe nome di Laudo meritaſſe) e notoria ingiuſtizia di eſſo, non ſi laſcia rappreſentare, qualmente D. Gio: Domenico avea aſſiſtito nella cauſa, contro D. Franceſco Giovane fratello dell'Ill. Ducheſſa di Albano, come parente della donna ſtuprata querelante, come appare dall'atteſtato fatto dallo Scrivano precedente Ordine del Sig. Avvocato Fiſcale di Vicaria in actis *fol.* 69.

E che l'abitazione ad eſſo D. Giovanni, e D. Gio: Domenico fu data dal Sig. Gio: Andrea Baſile per la ſcuola, che faceva eſſo D. Giovanni al figlio, dimodo che detto D. Gio: Domenico ſarebbe tenuto riſondere ad eſſo D. Giovanni, come dalla fede di detto Sig. Gio: Andrea Baſile, *fol.* 88.

E che non è vero, aver laſciato il lucro della ſcuola per l'occupazione di attendere all'accudimento di detta cauſa, ma fu licenziato dall'Ill. D. Fabrizio Ruſſo, e dall'Ill. Marcheſe di Ducenta; perchè ſi ſtimò inſufficiente da detti Signori a tal meſtiero, come dagli atteſtati, *fol.* 90. *e* 91.

Nè ſi può avere alcuna ragione delli teſtimonj per eſſo attore eſaminati, perchè il Rev. D. Antonio Padula era commenſale, e ſocio, che abitavano unitamente, dormivano, e mangiavano in una medeſima caſa, letto, e menſa, oltrechè tutta la ſua depoſizione conſiſte *de auditu*, la quale non fa pruova.

Il Mag. Oſtilio Federico è in atto Procuratore di D. Gio: Domenico in tutte le ſue cauſe nel S. R. C. ed in ogni altro Tribunale.

Oltrechè dopo fatto l'iſtrumento giurato del Compromeſſo a 22. Aprile, inſiſtè nuovamente a proſeguire il giudizio a 4. Giugno 1704. *fol.* 71. 72. *e* 73. ed oppoſta l'eccezione dello ſpergiuro, doveano gli Ar-
6 bitri dire, *obſtare exceptionem perjurii*, perchè *perjurus cadit a commodo contractus, & non debet audiri*, *Monſig. Morello al cap. 8. tit. de abſolut. a juram. obſer. 7. num. 4. & 6. Urſill. ad Afflict. alla deciſ. 30. nu. 4. e deciſ. 220. num. 20.*

Tanto più deveſi al detto Attore negar l'udienza, quanto che, anco ſe non vi foſſe (come vi è) la poliſa della nuova convenzione ſoddisfatta, e ſe non vi foſſe (come vi è) lo ſpergiuro incorſo per la controvenzione fatta all'iſtrumento giurato del Compromeſſo; oſterebbe al detto Attore l'eccezione della carenza, ed incompetenza d'azione, e notorio
7 difetto di agere, mentre in detto Tribunale di queſta Arciveſcoval Corte ſta già deciſo, non darſi azione di domandar ſalario non convenuto, nè anco *ex officio Judicis*, in proprj termini di Procuratori *ad lites, ad negotia*, o ſollecitatori di quelle, ſiccome porta deciſo *Monſig. Ricclo* in detta medeſima Corte Arciveſcovale Napolitana alla *deciſ.* 85. dopo la *deciſ.* di *Guidon. Papa*; così anco fu deciſo dalla *Rota coram Rev. Patre de Orano in una Romana rationis Bancaria 14. Martii 1594. Surd. de alim. tit. 1. qu. 62. n. 3.* riferiti ultimamente dal dottiſſimo Sig. *Leonardo Ricc. nel tom. 2. della ſua prat. tit. 3. cap. un. de ſal. n. 15.*

E la ragione naſce dal *Teſto nella l. qui mutuum, §. ſalarium, ff. mandati*, dove ſi decide: *Quod ſalarium, neque extra ordinem recte petitur, neque judicio mandati*, come in punto avvertiſce *Alberic. nella l. 1. Advocatos, & §. laudi, ff. de variis, & extraord. cognit.* e nella *l. 1. in fin. C. mandati.*

8 Maggiormente ciò ha luogo tra congionti di ſangue, o di amicizia, che non avendo convenuto da principio il ſalario, non poſſono pretendere, che ſi coſtituiſca dopo fatto il ſervizio, mentre oſta la *l. ſolent*, ed ivi la *gloſſ. verb. qualitatem, ff. de offic. Proconſ. l. 1. in fin.* con la *l. ſeq.* ed ivi la *gloſ. ff. de negot. geſt.* dove ſi ha, *Quod gratis fit, petitionem non inducit.*

9 Quindi è, che il tutore, ſe dal principio della ſua amminiſtrazione non ſi fa coſtituire il ſalario, non può, dopo amminiſtrata la tutela, pretenderlo, *l. qui mutua, §. ſalarium, ff. mandati, l. ſalarium, C. eodem.*

Tutte le qualità predette concorrono nel noſtro fatto, mentre l'Attore non ſolo è compatriota, ed amico, ma congionto di ſangue in ſecondo grado di conſanguinità, per eſſer figli di due fratelli utrinque congionti; *& ratione ſanguinis, amicitia, patria ejuſdem praſumitur non fuiſſe conventum ſalarium ex animi liberalitate, & donatione*, come diffuſamente dopo *Tiraquello de retract. gloſ. 9. num. 154.* conchiude *Gio: Ant. Molegnano alter. 17. n. 19.* per la *l. ſi ſervus communis, ff. de donat. inter virum, & uxor.*

10 Conferiſce anche la diſpoſizione della *l. procula, ff. de probat.* per eſſer paſſati più e ſpeſſi conti tra di loro, e vi è la congiunzione del ſangue, e vi è la taciturnità di tutto il tempo che l'avverſario aſſeriſce aver ſervito, che ſono li tre requiſiti, ſecondo la più rigoroſa oppinione ricercati, benchè la più vera è, che due ſoli requiſiti baſtano, *ſine aliquo curſu temporis*, come conchiude *Urſillo ad Afflitto nella deciſ. 23. num. 16. e 18.* colla dottrina di *Dec. nel conſ. 18. circa fin.*

11 E quantunque non ſarebbe ſtato biſogno di aſſoluzione dal giuramento per impugnare detto laudo, ſtante ch'è profferito dopo ſpirato il termine, e ſtante la notoria ingiuſtizia, e leſione enormiſſima, perchè il giuramento ſi riferiſce all'oſſervanza del laudo, che ſarebbe fatto nel termine, e non quello fatto dopo ſpirata la poteſtà, e colla condizione tacita, *ſi juxte fuerit arbitratum*, come con infiniti Autori porta il ſopracitato *Molegnano* nell'*alter. 48. num. 5.* ad ogni modo *cautius agendo*, s'è impetrata l'aſſoluzione dal giuramento.

Dalli narrati fatti ſi vede con chiarezza l'ingiuſtizia del laudo, e l'enormiſſima leſione, che contiene, per eſſer profferito contro pubblica ſcrittura, ch'è la poliſa bancale verificata, di ſaldo, e final pagamento di tutte le pretenſioni, contro l'allegata ſoddisfazione provata con tanti teſtimonj; e pretenzioni aeree, quaſi ſiccome non ſono provate per vere, se fuſſero tali, nemmeno meriterebbe ſalarioj e ſenza interloquire all'eccezione dello ſpergiuro. Onde quando fuſſero ſtati in termine, che aveſſero gli arbitri avuto la giuriſdizione, e poteſtà di proferire il laudo, pure dovea eſſere aſſoluto *ab impetitis* il Reo convenuto; e perciò attenti il termine ſcorſo, lo ſpergiuro, il difetto delle pruove, la nuova convenzione, e soddisfazione provata, la pratica di queſta Arciveſcoval Corte di negar il ſalario non convenuto a'Proccuratori, maggiormente, che come parente della donna ſtuprata *ſuam propriam injuriam proſequutus eſt*, e per altre rifleſſioni di ſopra narrate, e che poſſono ſuggerirſi dall'alta comprenſione dell'Illuſtriſs. Monſign. Vicario; dalla di lui graviſſima, ed impareggiabile integrità, e dottrina ſi ſpera, come ſe ne ſupplica, di averſi a deferire alle nullità di detto laudo, e quello, come nullo non doverſi eſeguire, anzi doverſi eſſo D. Giovanni liberare dalle pretenſioni del'Attore, ſupplicandolo a ſupplire in quello, che ſi foſſe mancato di rappreſentare in queſta ſcrittura. Napoli 2. Dicembre 1705.

Franceſco Pecora.

Riſpoſta dell'Avverſario,

Illuſtriſſime, & Reverendiſſime Domine,

Reſpondendum omnino videtur pro exequutione laudi, ſeu arbitramenti ſub die 24. Auguſti anni proxime præteriti lati per D.R. Canonicum D. Nicolaum Rota & D. Joannem Paulum Baſile duos ex tribus Arbitris, & Arbitratoribus electis pro determinatione differentiarum vertentium inter D. Joannem Dominicum Lombardo parte ex una, & D. Joannem Lombardo parte ex altera.

Siquidem omiſſa concluſione illa, quod pro laudo præſumatur, ut inter cæteros *Franciſcus Marcus deciſ. 440. n. 2. vol. 1. Afflict. dec. 117. n. 5. Simon de Petris conſ. 76. num. 18. vol. 1. Cornu. conſ. 125. vol. 2.* In præſenti

12 compromiſſo, de quo nunc agitur, partes publico, & ſollemni inſtrumento *fol. 79. at. lit. A.* promiſerunt, non appellare, neque reclamare, neque de nullitate dicere: igitur præciſe tenentur parere laudo, ut bene, & in puncto *Franch. dec. 50.*

Et hoc caſu quatenus detur locus appellationi, ſeu reviſioni, interim exequutio laudi pendente appellatione, ſeu reviſione nequit impediri, adeo quod prius debeat exequi; et poſtmodum tractari reclamatio, ſeu reviſio ipſius, *Amat. dec. 57.*

Pendente igitur reductione non poteſt laudi exequutio retardari, *Zacchias de obligat. Cameral. quæſt. 19. Lancellot. de attentatis par. 2. cap. 10. limit. 2. nu. 33. Ferat. deciſ. 180. lib. 1. Burat. dec. 650.* late *Leoncill. deciſ. Ferrar. 44. Minadois deciſ. 19. Hieronimus de Laurentiis deciſ. 141 Vivius deciſ. 473. num. 7. & 8. Grat. dec. March. 6. num. 38. & 41.*

13 Et dicendo de nullitate, debet adverti, quod prius petatur abſolutio a perjurio, late *Affl. dec. 320. nu. 27.*

14 Tanto magis, quod in compromiſſo redacto, in publicum (ut diximus) & ſolemne inſtrumentum partes acceptaverunt ex nunc pro tunc laudum, *Maſtrill. deciſ. 90. Staib. reſolut. forenſ. 167. a nu. 41. cont. 2.* qui in fine dicit, quod non poteſt a tali laudo appellari, nec de nullitate dici; etiamſi injuſtitia, vel nullitas ſit notoria, & evidens, quia ſi non valet in vim laudi, valet in vim pacti, *Afflict. deciſ. 117. nu. 6. Ant. Faber Cod. lib. 2. tit. 38. defin. ... Amat. deciſ. 58.* præſertim nulla petita abſolutione a juramento, quo caſu non poterit dici de nullitate, ſed eſt exequendum, *Staib. citat. reſolut. 167. num. 5. Bald. conſ. 464. vol. 3. Menoch. conſ. 208. nu. 34.* & ſpeciale pactum acceptationis legitur in dicto inſtrumento compromiſſi, *fol. 77. lit. A.*

15 Neutiquam premiſſis obſtante defectu citationis coram Dom. Can. Rota; etenim cum compromiſſum, ut in præſenti, fuerit factum cum facultate ferendi laudum, ſeu arbitramentum partibus præſentibus, vel abſentibus, citatis, vel non citatis, hoc caſu ad laudum, ſeu arbitramentum ferendum non requiritur citatio, ita *DD. in l. diem proferre §. ſi quis litigatorum, ff. de recept. arbitr. Marſil. ſingul. 173. Beer. deciſ. 283. num. 38.*

16 Præcipue coram arbitratoribus nulla citatio partis requiritur, *Bald. in l. Epiſcopale Cod. de Epiſcop. audient. Alexand. conſ. 130. col. 1. vol. 2. Gozad. conſ. 100. num. 16. Bellon. deciſ. Genua. 21. num. 9. Joannes Lopez de Palatios Rubios in cap. per veſtras not. 6. §. 12. num. 36. de donat. inter vir. & uxor.*

17 Atqui exiſtente juramento de non contraveniendo laudo non eſt neceſſaria citatio, *Jo. Lopez loc. cit. num. 30. Gozad. conſ. 100. num. 17.*

18 Nec ſecundo obſtat, quod tempore laudi non convenerit cum reliquis duobus Dominus Barone, qui requiſitus noluit, ſeu non curavit convenire, atque ideo laudum latum a duobus ex tribus Arbitratoribus ſubſtinetur, ex punctuali *Text. in cap. 2. de arbit. in 6.* & in terminis *Cardinal. Tuſcus practic. concluſ. jur. lit. A. concluſ. 464. num. 35. de Marin. reſolut. jur. lib. 1. cap. 236. a num. 9.*

19 Tertio non obſtat id, quod ex adverſo præſupponitur, nempe laudum, ſeu arbitramentum, prolatum fuiſſe extra terminum compromiſſi: Etenim quamvis poteſtas tributa laudum ferendi infra certum tempus, illo elapſo ceſſet, vulgat. *l. idem Pomponius §. ex compromiſſo ff. de recept. arbit.* cum concordant. tamen ſi a partibus tempore compromiſſi fuerit ipſiſmet arbitris conceſſa facultas prorogandi compromiſſum, prorſus ceſſat difficultas nullitatis propoſitæ, *Bald. in cap. olim de reſcript. & in l. 1. Cod. de ſent. ex breviloq. recitand. Alexand. conſ. 34. vol. 1. Beer. dec. 283. num. 29. Cabal. Mililoq. 892.*

20 Et prorogatio, quæ fit poſt terminum valet, non ſolum, ut novum compromiſſum, ſed etiam ut prorogatio, ita in terminis *Beer. dec. cit. 283. num. 29.*

21 Denique quoad juſtitiam laudi eſt perpendendum, ſalarium non conventum deberi etiam inter ſanguine conjunctos, ut in puncto ex noſtratibus *Roccus reſp. 91. n. 7. & 8. cent. ... de Marin. reſol. jur. lib. 1. reſol. 314. n. 3. Ther. in ſupplem. comp. dec. verbo ſalar. debitum fol. 589.* ubi congeruntur opiniones.

Et inter cæteros *Laganes de fructibus par. 1. cap. 25. §. unico n. 198. Pareja de univerſ. inſtrum. edit. par. 1. tit. 5. reſol. 5. num. 12. Amoſtaso de cauſis piis lib. 8. cap. 14. num. 36. & 37.*

Quare &c.

Antonius Piſtoja Advocatus.

22 *Decretum Curiæ Archiepiſcopalis. aſt tenoris v3.*

Partibus auditis fuit decretum v3.

Die 4. Aprilis 1706.

In cauſa, & cauſis inter Reverendum D. Jo: Dominicum Lombardo Actorem, ex una; & Reverendum D. Jo: Lombardo partibus, ex altera, de & ſuper exequutione laudi, alias inter dictas partes promulgati, prout latius in proceſſu cauſæ, rebuſque aliis, &c. Chriſti nomine invocato, dicimus, pronunciamus, declaramus, ac diffinitive ſententiamus rite, & recte, ab aſſerto laudo fuiſſe appellatum, recurſum, ſive reclamatum, & nulliter, & injuſte laudatum, ſeu arbitratum, nec non prædictum laudum uti nullum, & injuſtum, nullatenus fore, & eſſe exequendum adverſus dictum Reverendum D. Jo: Lombardo reum conventum, ſed imo dictum Reverendum D. Jo: fore, & eſſe abſolvendum, & liberandum ab impetitia per dictum Reverendum D. Jo: Dominicum Actorem, prout abſolvimus, & liberamus, atque eidem perpetuum ſilentium ſuper contentis in dicto laudo fore, & eſſe imponendum, prout per hanc ſententiam imponimus, victumque victori in expenſis condemnamus, quam taxationem nobis, vel cui de jure in poſterum reſervamus; & ita dicimus, decernimus, declaramus, atque diffinitive ſententiamus, non ſolum iſto, ſed omni alio modo meliori &c.

A dicto decreto per dictum Rev. D. Jo: Dominicum fuit appellatum Romæ in ſignatura juſtitiæ, & pendente dicta appellatione inſtetit in M. C. V. contra Jo: Dominicum laicum fratrem dicti D. Jo: anno 1711. & factis aliquibus actis ceſſit actionem dictæ litis Gregorio fratri ſuo utrinque conjuncto, quo Gregorio uti ceſſionario proſequente in dicta M. C. V. fuit dictus Jo: Dominicus Lombardo abſolutus ſub die 8. Februarii 1716. In Banca Imparati, penes Nicolaum Teſta Scribam, eodem Magnifico U. J. D. Franciſco Pecora patrocinante.

C A P. XLVIII.

De Praxi procedendi quando Animal fuit repertum, & neſcitur Dominus.

S U M M A R I U M.

Libello del Coadjutore per cavallo rubbato, o ſperduto, num. 1.

Decreto di capiatur informatio, num. 2.

Denunciante, e Teſtimonj eſaminati, num. 3.

Decreto, quod Equus conſignetur Stabulario, vel Ærario, num. 4.

Formola del Bando, num. 5.

Formola delle contumacie dopo il Bando, num. 6.

Iſtanza, e decreto per l'apprezzo del cavallo, e taſſa delle ſpeſe, num. 7.

Libello del Padrone del cavallo, num. 8.

Decreto, quod capiatur ſummaria informatio, num. 9.

Recognizione dell'Animale ſperduto, o rubbato, num. 10.

Decreto di facultas num. 11.

Decreto, equum eſſe reſtituendum Domino, ſolutis expenſis, num. 12.

1 NElla T. Corte comparisce il Coadjutore, ovvero il T. e T. e dice, come ſi trova un cavallo foreſtiero rubbato, che non ſi ſa il Padrone, ovvero un cavallo errante ſperduto, che non ſi ſa il Padrone, lo denuncia ad eſſa Corte, in queſto, ed in ogn' altro miglior modo.

Si farà la preſentata, e poi il decreto v3.

2 Et per Curiam N. fuit proviſum, quod capiatur informatio ſuper expoſitis, ad finem providendi, &c.

Si eſaminerà la perſona, che l'ha trovato, o che l'ha denunciato con interrogatorio. Come ſi truova nella noſtra preſenza. Reſpondit, ſono venuto a denunciare il tale animale, che ſi è trovato a tal luogo ſperduto ſenza Padrone; ovvero, che ſi è trovato rubbato dal T. che in vederci, ſe n'è fuggito, ovvero è ſtato rubbato da due foraſtieri, che in vederci han laſciato detto cavallo, e ſon fuggiti, nè li ho conoſciuti.

3 Interrogatus, che narri il fatto, come, quando, ed in che modo, *dixit*; trovandomi al tal luogo, il tal giorno paſcendo le mie Vacche, ovvero facendo il tal negozio, vidi un cavallo; e dica il fatto, come va. E per diſcarico di mia coſcienza ſon venuto a denunciarlo.

Se vi ſono teſtimonj preſenti, quando ſi è trovato il cavallo, dica: ſe ci è trovato preſente il T. e T.

Poi ſi eſaminerà detto T. e T.

Ma ſe non ci ſi ſono trovati preſenti teſtimonj, l'inventore non ſi deve liberare, ma ſi deve almeno laſciare ſotto mandato, con obbligo di preſentarſi, o con pleggiaria, ſe è perſona ſoſpetta, ſtantechè per la Coſtituzione del Regno *pervenit ad aures*, ſi preſume l'inventore per delinquente.

E fatto detto eſame, ſi farà decreto, v3.

Die, &c.

4 Per Curiam T. proviſum, & decretum eſt, quod equus in actis deductus ducatur in Stabulo, & conſignetur tali Stabulario, vel tali Ærario, qui ſubminiſtret cuſtodiam, & expenſas, & interim emanentur banna per loca convicinia, & fiant debitæ diligentiæ pro inveniendo Domino dicti equi, hoc ſuum, & expediantur banna in forma.

5 *Formola del Bando.*

Per ordine, e comandamento della Corte della Terra T.

Giurati, ed altri ſervienti di noſtra Corte, e di qualſivoglia altra Corte *inſolidum* pubblicherete bando per le piazze, e luoghi ſoliti di queſta Terra, e per tutte l'altre Terre convicine, con affiggere anche le cartelle nelli luoghi pubblici, e ſoliti, acciocchè ad ogn'uno venga la notizia, come in queſta Corte ſi trova capitato un cavallo errante, e ſperduto.

Ovvero.

Un cavallo traſportato da due foreſtieri, &c. Pertanto venendo il Padrone, se porterà legittimi documenti, che ſia ſuo, gli ſarà ſubito reſtituito, altrimenti reſterà confiſcato, ed applicato alla Camera Baronale di queſta Terra, come roba ſcadenziale ſenza Padrone. Preghiamo perciò li Signori Officiali de' luoghi convicini a permettere, che ſi pubblichi detto bando nella loro giuriſdizione, con fare affiggere le cartelle nelli luoghi pubblici, e ſoliti, acciocchè venga a notizia di tutti, offerendoci noi a coſe ſimili, e maggiori. Dato nella Terra T. a' 6. di Agoſto 1712.

Si manderà il Giurato per tutte le Terre confinanti col ſuo territorio, e ſi farà fare relazione dalli Maſtrod'atti, o da pubblico Notajo di ciaſcheduno luogo, o dal Cancelliero di quella Terra, del modo, che ſi ſa agli ordini circolari.

Poi ſi accuſeranno le contumacie nella giornata dell'ultimo luogo convicino, che ſia paſſato il biduo, v3.

6 Die, &c. In T. Terra, Curia, &c. inſtante Curiæ Coadjutore, & petente fuit accuſata prima contumacia.

Paſ-

Digitized by Google

Paſſati 3. altri giorni netti, ſi accuſerà l'ultima contumacia, v3.

Die, &c. in T. Terra, Curia, &c. Inſtante Curiæ Coadjutore, & petente fuit accuſata ultima contumacia contra quoſcumque intereſſe habentes, & non comparentes, &c.

Et per Curiam T. Terræ fuit dictum, quod in contumaciam non comparentium, equus in actis deductus applicetur commodis Cameræ Baronalis dictæ Terræ T. deductis tamen expenſis pro cuſtodia, alimentis, & actis Curiæ; Verum ſi infra annum venerit Dominus cum legitimis documentis reſtituatur ei, ſolutis tamen expenſis; elapſo vero anno ab hodie numerando, amplius non audiatur, hoc ſuum, &c.

7 Buona cautela ſarà, ſe l'Erario farà iſtanza, che detto cavallo *prævio appretio* di eſperti, e precedenti li banni ſi venda alla candela, e che ſi taſſino le ſpeſe della cuſtodia, degli alimenti, e degli atti della Corte, e ſi farà decreto; *procedatur ad venditionem, prævio appretio per tales expertos, & fiat petita taxa per Actuarium Curiæ, hoc ſuum, & intimetur Magnifico Coadjutori.*

Queſti ſono gli atti in contumacia.

Ma ſe veniſſe il Padrone, prima di venderſi il cavallo, o dopo venduto, detto Padrone farà comparſa, v3.

8 Nella Corte della T. Terra compariſce N. e dice; come nel tal luogo, nel tal tempo gli è ſtato rubbato un cavallo con tal ſegno al piede, con tal ſegno alla teſta, con tal merco alla coſcia, ed ave inteſo ſia venuto in potere di eſſa Corte.

Ovvero.

Come ha perduto un cavallo fuggito dal tal luogo nel tal tempo, con tal ſegno, con tal merco &c. ed ave inteſo, che ſia ſtato trovato ſperduto, ed errante in queſto territorio, e ſia pervenuto in potere di eſſa Corte, *offerens offerenda*, fa iſtanza reſtituirſegli, così dice, ed in ogni altro miglior modo.

Si fa la preſentata, e poi ſi fa il decreto, v3.

9 Per Curiam T. Terræ viſa ſupraſcripta petitione; proviſum, & decretum eſt, quod ſuper expoſitis ſummaria capiatur informatio, & teſtes habeantur pro citatis, hoc ſuum, & intimetur Magnifico Coadjutori.

E ſe ſi trovaſſe venduto il cavallo, ſi dirà.

Et intimetur Magnifico Coadjutori, & N. N. emptori, & detentori dicti equi, qui prima die, &c. compareant ad videndum juramenta teſtium.

Non ſi farà citazione a' teſtimonj, poichè eſſendo informazione ſommaria, ne' teſtimonj, ſi dice, *teſtis ſummarie productus* &c.

Si eſamineranno due almeno teſtimonj, che conoſcono il cavallo eſſere del Padrone, che ha fatto l'iſtanza, con deſignare il merco, e ſegno, che tiene, ed aſſegnar la ragione, perchè lo ſanno, e ſe il Padrone aveſſe iſtrumento, o altra ſcrittura della compra di detto cavallo, pure la preſenti.

E ſi farà decreto, *quod fiat recognitio equi in forma.*

E poi ſi farà la ricognizione di detto cavallo dentro una ſtalla, o dentro un cortile, poſto inſieme con altri cavalli, e ò ivi ſi farà entrare prima il Padrone, che riconoſca, quale di detti cavalli è il ſuo, e detto Padrone toccherà con mani il cavallo, queſto è il mio.

Poi ſi faranno entrare i teſtimonj, uno ſeparatamente dall'altro, e pure faranno dell'iſteſſo modo, toccando colla mano, queſto è il cavallo del T.

10. *Formola di fare detta ricognizione di animale ſperduto, o rubbato.*

Die, & coram T. Gubernatore in Terra T.

Eſſendoſi poſto un cavallo di pelo bajo ſcuro, con tal merco bullato, con tal ſegno al piede, &c. trovato nel tal luogo, che andava errante; ovvero, che ſi conducea da' ladri, e detto cavallo poſto in mezzo di altri conſimili cavalli dentro la ſtalla, o dentro il cortile, ivi è ſtato introdotto T. e T. Padrone di detto cavallo.

Ovvero T. e T. teſtimonio poco prima eſaminato, al quale eſſendoſi dato il giuramento *de veritate dicenda*, è ſtato interrogato, ſe fra queſti cavalli, che ſe gli moſtrano, eſſo tale Padrone ci conoſce il cavallo ſuo.

E così nella ricognizione, che fa il teſtimonio, ſi dirà, ſe eſſo teſtimonio ci conoſce il cavallo, ch'è ſtato rubbato al T. e T. nel tal luogo, e tal tempo, conforme ha depoſto nella ſua depoſizione poco prima lettagli, che comincia, &c. e finiſce, &c.

Ovvero.

Se l'animale è ſperduto, ed errante, ſi dirà.

Domandato, ſe fra queſti cavalli ci conoſce il cavallo, che ſi dice eſſer ſuo.

Ed al teſtimonio ſi dirà: ſe conoſce il cavallo, che poco fa ha depoſto eſſere del T. nella ſua depoſizione, lettagli, che comincia, &c. e finiſce, &c.

E per eſſo teſtimonio veduti, e riconoſciuti detti cavalli, ha detto queſto è il cavallo del T. che ſi è trovato ſperduto, ed errante in queſto territorio, come ho detto in detta mia depoſizione, toccando con mano il detto cavallo, ch'è ſtato trovato dal T. nel tale luogo, ed in fede, &c.

T. Actuar.

Queſt'atto ſi firma ſolo dal Maſtrod'atti.

E fatta detta ricognizione, ſi farà il decreto della *facultas*, come ſi ſuole fare in tutte le cauſe ſommarie, v3.

11 Per Curiam N. proviſum, & decretum eſt, ac in præſenti cauſa fuit conceſſa facultas utrique parti cum termino bidui ad percuntandum, &c. hoc ſuum, & intimetur.

Detto decreto ſi notifica al Padrone del cavallo, o al ſuo Procuratore, ed anche al Coadjutore, e ſe il cavallo è venduto, s'intima anche al compratore, che lo tiene.

Paſſati li due giorni, ſi farà decreto, v3.

12 Die, &c. in T. Terra, Curia, &c.

Viſa petitione præſentata per T. *fol.* viſis teſtium depoſitionibus *fol.* ex quibus conſtat dictum T. eſſe Dominum equi in actis deducti, audito Magnifico Curiæ Coadjutore, dictique equi emptore, ſive detentore, proviſum, & decretum eſt, d. equum ſignatum cum tali merco, & tali ſigno repertum in tali loco, eſſe reſtituendum, prout præſenti decreto reſtitui mandatur dicto T. ipſius equi Domino, ſolutis tamen expenſis pro cuſtodia, pro alimentis, & pro aliis, & ſoluto pretio ad beneficium dicti emptoris, hoc ſuum, & intimetur, &c.

Si avvertiſca, che ſe il Padrone dell'animale viene infra l'anno deve pagare ſolo gli alimenti, e le ſpeſe. E tutto quello, che importa più il prezzo deve reſtituirſi al compratore dall'erario, o da altro, che l'ha ricevuto, ma paſſato l'anno non ſarà ſentito.

Il Padrone farà ricevuta *penes acta* di detto cavallo con tre teſtimonj, che lo conoſcono, e più cautela ſarà, che detta ricevuta ſi faccia per iſtrumento pubblico, ed il Notaro ne facci fede autentica in piede degli atti.

C A P. XLIX.

De praxi damni infecti.

S U M M A R I U M.

Campanile novum Eccleſiæ Sancti Pauli Majoris cecidit die 20. Auguſti 1711. & multa damna fecit ſuper domibus Auctoris, num. 1.

De-

Digitized by Google

Definitio damni infecti, num. 2.
Etymologia damni infecti, num. 3.
Diviſio damni infecti in quatuor caſus, num. 4.
Formula libelli, & decreti in caſu damni de re ad perſonam, num. 5.
De praxi damni, quod timetur de re ad rem, num. 6.
Damnum paſſus quando non petit cautionem, ad quid tenetur dominus ædificii ruentis, num. 7.
Damnum paſſus, qui cautionem non petivit ob aliquod impedimentum, ad quid Dominus ædificii ruentis teneatur, num. 8.
Caſus ſive cauſa, quæ ceſſare faciunt cautionem damni infecti, tres ſunt, & exemplificantur, num. 9.
Cautio de damno infecto continet intereſſe, & expenſas in fulciendo, & lucrum ceſſans propter inquilinorum emigrationem, num. 10.
Inquilino, ſive conductori, quæ actio competat ob damnum, quod timetur inferri a domo vicina, num. 11.
Campanile, qui in actu ædificabatur, & ex vitio ædificii ruit, non potuit a vicinis prævideri, ideoque Auctori datur interdictum agendi contra Ven. Domum Sancti Pauli, num. 12.
Praxis petendi cautionem de damno infecto antequam ædificium ruat, & datur formula, num. 13.
Hæc praxis receſſit ab uſu, & quæ ſervetur, num. 14.
Regula, & curioſa eruditio pronoſticandi horam mortis agonizantis, & ruinam, ſive caſum ædificii ruinoſi, num. 15.
Mare perpetuum habet motum fluendi ſex horas verſus Ponentem, & ſex horas redeundi Levantem verſus, num. 16.
Cauſa fluxus, & refluxus maris eſt luna, num. 17.
Tramontana habet poteſtatem trahendi magnetem, & Sol trahendi elitrodium (vulgo detto gira ſole), n. 18.
Luna quibus ſex horis efficit, ut mare currat verſus Ponentem, & quibus ſex horis refluat Levantem verſus, & datur regula, num. 19.
Annus lunaris quis ſit, & quis menſis lunaris, & quis dies lunaris, & quæ ſit hora lunaris, num. 20.
Lunæ conjunctio quæ ſit, & quæ ſit decima quinta, ſive plenilunium, num. 21.
Ratio, quare nec ægrotus, nec ædificium ruinoſum non perimit infra ſex horas, quibus mare fluit Occidentem verſus, num. 22.
Regula datur non errandi in dicto pronoſtico, ut obſervetur ætas, longus morbus, ſive viri agonizantis, vel ædificii, & vis Lunæ vigens magis in uno tempore, & minus in alio, num. 23.

1 DIe Jovis vigeſima currentis menſis Auguſti 1711. ante pulſatam quartam horam noctis cecidit novum Campanile non adhuc finitum, quod RR. PP. Theatini Sacræ Domus Sancti Pauli Majoris hujus Fideliſſimæ Civitatis Neap. ædificabant, cujus fundamenta jecerant intra cellam vinariam domus magnæ, mihi perventæ ex dotibus Dominæ Catherinæ Roſella meæ ſecundæ uxoris, ex cujus ruina rupta lamia dictæ reſtantis meæ cellæ vinariæ, quæ eſt inter Domum, & Campanile prædictum, fractiſque podiis alterius meæ domus parvæ, fractiſque oſtiis mei cortilis dictæ domus magnæ, & remiſſæ domus parvæ, ac gratis ferreis, nonnulliſque læſionibus in pariete factis, cum dicti RR. PP. recuſent mihi damna reſarcire, & parietes fulcire, & Penſionarii meorum domuum alio migrantes prætendunt vinum deperditum in cella vinaria, & penſionem non ſolvere de futuro, hæc omnia occaſionem mihi præbent in gratiam Juvenum praxim de damno infecto enucleare, quia quot Practicos potui habere veteres, & modernos pervolvi, & nullibi reperitur hæc praxis enucleata.

Proinde, ut brevi (quo ſoleo) methodo me expediam. Primo Definitio, Secundo Etymologia, & Tertio dicti damni infecti praxis eſt explicanda.

2 Definitur damnum infectum, *quod ſit damnum nondum factum, quod futurum veremur*, ſunt propria verba *Tex. in l. 2. ff. de damno infecto*.

3 Etymologia damni oritur a verbo Demo, is, demi, demptum, nam damnum, ſive damnatio (quod idem eſt) dicitur idem, ac demptum, ſive demptio, ideſt ablatio, diminutio, aut perditio in patrimonio, *Tex. & gloſ. in l. 3. ff. de damno infecto*.

4 Et ſi vis cito Praxim capere, divide quatuor caſus.

Primo, aut timetur damnum de perſona ad perſonam, & tunc vide *l. denunciamus C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt*, quo caſu datur fidejuſſio de non offendendo.

Secundo, ſi timetur de perſona ad rem, ut *l. ſi fidejuſſ. in fin. qui ſatiſdare cogantur, & l. Imperatores ff. de appell. & de erog. militar. Annonæ l. ultima circa principium lib. 12.* & de his duobus caſibus non eſt ſermo noſter, ſed videndus eſt *Muſcatell. in praxi fidejuſſ. modo 15. fol. mihi 725.* ubi *num.* 12. advertit ſtipulari fidejuſſionem de non offendendo nec in perſona, nec in bonis, nec offendi faciendo.

Tertius caſus, quando timetur de re ad perſonam, tunc non præſtatur cautio de damno infecto, ſed imploratur officium Judicis, ut cogatur poſſeſſor ædificii ruinoſi ad reficiendum, *l. ad Curatoris 46. ff. de damn. infecto*. Verba *Text.* ſunt v3. *Ad Curatoris Reipubl. officium ſpectat, ut dirutæ domus a Dominis extruantur, l. Præſes 7. ff. de officio Præſid.* ibi: *Præſes Provinciæ inſpectis ædificiis Dominos eorum cauſa cognita reficere ea compellat, & adverſus detrectantem competenti remedio deformitati auxilium ferat.*

Quartus caſus, quando timetur damnum de re ad rem, & de hoc caſu loquitur totus titulus de damno infecto.

Hæc pulchra diviſio in his quatuor caſibus habetur ex doctrina *Bart. in l. qui bona fide 13. §. qui damni infecti ff. de damno infecto*, & de his ultimis duobus caſibus erit ſermo noſter.

5 *De damno, quod timetur de re ad perſonam.*

Quando itaque occurrit tertius caſus, ut damni timor ſit de re ad perſonam, fit libellus ſequenti modo.

In M. C. V. comparet Titius exponens domum, quam poſſidet Petrus in loco T. prope ædes comparentis minari ruinam, & damnum in perſonam tam ſuam, quam aliorum, proinde officium Judicis implorando, petit cogi Petrum prædictum ad reficiendam ipſam domum ruinoſam ſtatim, cum periculum ſit in mora, & interim proteſtatur de omnibus damnis, intereſſe, & expenſis.

Die, &c. Per ſubſcriptum Dominum Judicem M. C. V. viſa petitione prædicta, proviſum, & decretum eſt, quod infra dies . . . . reficiat enunciatam domum ruinoſam, alias termino elapſo providebitur, ut juris.

Poteſt citatus opponere exceptionem, quod propter impotentiam, & paupertatem reficere non poteſt, ſed ei licere illam ruere, ut ego ipſe dixi in *primo tomo meæ Praxis tit. 6. de variis formulis cap. 2. fol. 548. num. 17.* ubi allegavi *Marant. in ſuis notabilibus verb. Pauper poſt Caſtrenſem in l. ſed an ultro §. 1. in fin. ff. de negot. geſt.*

Et tunc ne Civitas deturpetur ex demolitione domus ruinoſæ, ad inſtantiam tam vicini, quam cujuſcumque emere, & reædificare volentis fit decretum, ut reparet domum ruinoſam cum effectu infra dies, &c. vel in eodem termino vendat, juſto pretio mediante T. de T. emere, & reædificare volenti, hoc ſuum, &c.

Hæc formula decreti fit, juxta ea, quæ ego ipſe dixi

dixi loco ſupra citato ex doctrina *Benedell. in conſtit. ſancimus §. ſcriptum eſt num.6. Tiraquell.in tract.nobilitatis c.39.n.132.Novar.q.forenſ.34.n.5.* ubi alios allegat.

Et hic eſt unus ex caſibus, quo quis invitus cogitur vendere, contra regulam, quod nemo cogitur invitus rem ſuam vendere, ut tradidi *d.cap.1. eodem fol.148.num.16.& 17.d.tom.1.*

Praxis autem cogendi ad ſtipulandam venditionem legitur in *2.tom. meæ Praxis tit.2. cap. de recuſante ſtipulari contractum fol.181.*

Ubi autem non reperiatur, qui velit emere, & reficere, nec Dominus habet potentiam reficiendi, tunc fit decretum, quod infra dies reficiat domum, vel in eodem termino demoliri faciat, alias termino elapſo providebitur, quod demoliatur, expenſis ipſius Domini ædificii.

Et demolitio prædicta non fit in totum, ſed quantum ſufficit ad tollendum periculum ruinæ.

6 *De damno, quod timetur de re ad rem.*

Nunc tranſeamus ad quartum caſum, ad evitandū damnum non factum, ſed quod timetur fieri de re ad rem;exemplificatur per *gl. in l.4. & l.6. de dam.infect.* cum domus tua minaretur meæ domui ruinam, tunc ſi damnum jam datum ſit, quia domus tua corruiſſet ſupra meam, nulla actio mihi competit ad refectionem petendam, ſi antea interpoſita non fuerit cautio mihi de damno infecto per negligentiam meam non petita,*l.evenit 6. ff.de damno infecto.*

Ea eſt ratio,nam ſicut ſi animalia alicujus dant mihi damnum, non tenetur dominus ad illud farciendum ſine ſua culpa latum; ſed tenetur aut damnum farcire, aut animal damnificans pro derelicto habere, ita pariter dominus ædificii ruinoſi tenetur, vel damnum farcire, aut rudera, idest fragmenta, quæ ceciderunt pro derelictis habere, *d. l. evenit 6. ff. de damno infecto.*

Et ſic noxam pro noxia dare, dico noxam, idest rudera, quæ nocuerunt, dare pro noxia, idest pro nocumento, ſeu damno illato, *arg. l.1. ff. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur*, dicta ratio aſſignatur *in l.Prætor ait §. hoc edictum ff. de damno infecto, & per gloſſam in d.l.evenit 6. ff.eodem.*

7 Ante igitur præſtitam cautionem de damno infecto ſi domus ruit, & damnum vicino dedit, diſtingue duos caſus.

Primus caſus eſt, quando paſſus damnum fuit negligens in petendo cautionem, tunc dominus ædificii ruentis, ſi velit rudera tollere invito eo, cui damnum datum eſt, poteſt hoc facere, dummodo tria faciat.

Primo,quod omnia tollat,etiam inutilia.

Secundo,quod caveat de damno futuro, quod poteſt contingere ex ruderum ablatione.

Tertio, caveat etiam de præterito damno jam facto ex ruina.

Sed ſi non curet ea tollere, tunc ille, qui damnum recipit, agere poteſt interdicto de ruderibus tollendis,vel ut pro derelictis habeantur.

8 Secundus caſus eſt, quando paſſus damnum non fuit negligens cautionem petere, ſed fuit aliquo impedimento impeditus petere cautionem, & ante eam præſtitam ruit domus, tunc qui damnum recipit,agere poteſt, ut tollantur rudera etiam inutilia, aut illa, & totas ædes, etiam in parte, quæ non cecidit, pro derelicto haberi, *text. in l. Prætor 7. §. fin. & l.quod forte 8. & l.hoc amplius 9. ff.de damno infecto.*

Et ratio eſt diſcriminis, quia ſi fuit negligens in cautione petenda, ſibi ipſi imputatur; ſi vero fuit aliquo impedimento impeditus, ut ſi quis per anguſtias temporis, aut Reipublicæ cauſa aberat, aut ſimili impedimento neceſſario, imputandum non eſt, & ideo ex legis diſpoſitione intelligitur ſtipulata cautio de damno infecto, & debet idem ſtatui, ex poſt facto; prout re integra, propterea juſtum eſt, *ut dominus vitioſarum ædium, aut damnum farciat, aut ædibus careat*, ſunt propria verba *tex.in d.l.hoc amplius in fine.*

Hoc edictum,ut caveatur de damno futuro locum habet in ædibus, & in operibus vitioſis, in quovis loco ſituata ſint, *leg. eorum 19. §. ſive ædium ff. de damno infecto.*

9 Sed dictam cautionem damni infecti tria ceſſare faciunt. Vitium Naturale, Caſus Fortuitus, & Culpa Hominis, *l.fluminum 24.§.vitium ff.de damn.infecto.*

Vitium Naturale exemplificatur, quando locus, ubi ſit ædificium, eſt paluſtris, ſive arenoſus,& damnum accidit ex naturali vitio paludis, vel arenæ.

Caſus Fortuitus exemplificatur, ſi quid forte terræmotu, aut vi fluminis, aut alio caſu fortuito acciderit, non ex vi ædificii, ſed quia non poterit prævideri, ut ſi violentia ventorum, vel aliqua alia ratione, quæ vim habeat divinam, adeout quodvis firmum ædificium illam vim ſubſtinere non poſſit.

Caſus enim fortuitus eſt, quando humano captu prævideri non poteſt, aut prævifo reſiſti non poteſt, *l.in rebus ff.commodati.*

Culpa Hominis exemplificatur, ut ſi furni nomine, idest pro damno contingenti vitio furni, damni infecti fuerit cautum, deinde fornarii culpa damnum datum fuerit, non venit in hac ſtipulatione, ſed tenetur fornarius de dolo, ut eſt *text.in l. ſi ſervus ſervum §. ſi furnum ff. ad l.Aquiliam*, quod intellige, ubi culpa tantum fornarii, nam ſi furni vitio, & furnarii culpa evenit,ſecus eſt.

10 Cautio de damno infecto continet intereſſe, & etiam expenſas factas in fulciendo, & lucrum ceſſans propter emigrationem inquilinorum, quod ex juxto metu factum eſt, *l.in hac ſtipulatione 28. ff.de damno infecto.*

11 Et ſi Inquilinus dubitat ruinam domus conductæ, vel alterius domus locatoris vicinæ, ei non competit actio ad petendam cautionem damni infecti, ſed competit actio ex conducto, & interdictum de migrando, & poteſt inde recedere, dummodo ſolvat penſionem temporis præteriti, *l. inquilino 23. ff. de damno infecto*, ibi: *in ſummario, inquilinus ſi dubitat ruinam domus conductæ, poteſt inde recedere, dummodo ſolvat penſionem temporis præteriti*, & verba *tex.* ſunt v3. *Inquilino non datur damni infecti actio, quia poſſet ex conducto agere, ſi dominus eum migrare prohiberet.*

Et *Inquilino* ob imminentem ruinam, licet recedere, nec illa refecta cogitur redire, *l. cum in plura ff. locati de Luca,ad Grat.diſc.534.tom.3.num.12.*

Et hoc ſufficiat circa practicam in caſu, quo domus recipit damnum ab ædificio vicino, nulla præſtita cautione de damno infecto, ut proprie eſt caſus, qui evenit domui meæ ob ruinam dicti Campanilis Sac.Domus Sancti Pauli.

12 Quod Campanile in actu ædificabatur, & ex vitio ædificii non adhuc finiti ruit ſupra meam cellariam, & ob anguſtiam temporis legitime dicor impeditus ad non petendam cautionem, qui eſt ſecundus caſus, ut ſupra dixi, quo mihi competit interdictum agendi, ut dicti RR. PP. cogantur tollere omnia rudera, ſupra, & ſuptus jamiam cellariæ meæ etiam inutilia, aut dicta rudera cum ſitu Campanilis diruti pro derelictis haberi, & in meum beneficium applicari,quia meæ negligentiæ imputandum non eſt; tum vitium Campanilis per temporis anguſtiam non potuit a me prævideri, dum in actu ipſum Campanile ædificatur. Propterea juſtum eſt,ut idem ſtatuatur ex poſt facto, prout re integra,quod aut damnum mihi RR.PP.refarciant, aut ſitu Campanilis diruti, & omnibus materia-

Digitized by Google

[illegible]libus, quæ [illegible] ſciderunt careant, *d.* [illegible]

Nec [illegible] privilegio [illegible] & [illegible]

De Pr[illegible] antequam ædi[illegible]

13 Tranſ[illegible] ad praxim [illegible] de d[illegible], antequam æd[illegible]; & [illegible] *ad text. in l. hoc amplius 9.* [illegible] *damno infecto caveret, aut* [illegible]

Redintegra[illegible] antequam d[illegible] [illegible]

Formu[illegible] itaque [illegible] decreti [illegible].

In R. C. V. [illegible] *N.* [illegible] *domus* [illegible] *N.* [illegible] *implorans* [illegible] *ruinam minantis.*

Tunc [illegible] decretum, *quod inf. a dies caveat de damno infecto, vel infra* [illegible] *terminum* [illegible] *parenti ædes ruinam minantes.*

Et si citatus non comparcat, ac [illegible] contumacis fit decretum [illegible] *ex primo decreto*, ubi mittitur in poſſeſſionem habetur loco cautionis *l. ſi finita 15. §. 1 qui damni infecti ff. hoc t. t. ibi: cum enim* [illegible] *tantum miſſus ſit, ut vice cautioni in poſſeſſione ſit.*

Infertur hinc, quod dictus Actor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto non teneatur fulcire, nec reficere ædes ruinoſas, cum tenutam [illegible] habeat loco cautionis [illegible].

Verum ſi quas impenſas feciſſet in fulciendo, vel reficiendo, non poteſt miſſus cogi dimittere tenutam, niſi etiam caveatur de dictis expenſis factis, *d. l. ſi finita §.* [illegible] *videamus.*

[illegible] poſt primum decretum poteſt contumax [illegible], cautionem de damno infecto offerendo, *d. §. item* [illegible] *amus.*

[illegible] ubi contumax perſeverabit in cōtumacia, de jure commu[illegible] poſt annum miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto mittitur in poſſeſſionem ex ſecundo decreto, quæ [illegible] miſſio fit cauſa cognita, & miſſus efficitur verus Dominus, & irrevocabilis totius domus [illegible].

De hac praxi primi & ſecundi decreti, eſt videndus *Bar*[illegible] *ſf. hoc tit.* & *Julianus ſf. hoc tit.* & *Marantus p. 6. in 2.* [illegible] *& advertatur cap. contumac.* [illegible] *nu. 12.* [illegible] Regno habemus [illegible] *Prag. 3. & 4. de ordine Judic.* per qu[illegible] ſtatuitur, ut perſeverante reo in contumacia, eſt in [illegible] actoris, vel dari [illegible] torium vel interponi primum de[illegible] attendo in poſſeſſionem, & ſi reus [illegible] rejectis expenſis habet [illegible] reus contumax ad viden[illegible] dum [illegible] arbitrio [illegible] decretum [illegible] contumaciæ, & [illegible]

Poſt vero men[illegible] niſi [illegible] [illegible] damni [illegible] menſ[illegible]; dicti Authores loc[illegible]

14 Hæc tamen prax. primi & ſecundi decreti d[illegible] receſſit, [illegible] & [illegible] non [illegible] vatur in noſtro Regno, ut neque [illegible] tempore *Galiuppi*, ut ipſe teſtatur *p. 2. cap. 4. de contum. n. 28.*

Sed hodie [illegible] vatur in praxi quod ſit mandatum Domino ædificii, vel alterius operis ruinam minantis, ut reficiat, & ſive [illegible] compareat, ſive contumax [illegible] de damno, quod poteſt fieri, committendo Tabulario, vel aliis arte peritis, ubi non ſunt T[illegible], prævia liſta ſuſpectorum; qui Tabul[illegible] ad [illegible], recognoſcat, & referat, & [illegible] que ſit acceſſus per Judicem, una cum Tabulario [illegible] factum loci, & ſtatum, cum [illegible], quæ non [illegible] dit [illegible] ionem, dat illam provide etiam, quæ Jud[illegible] hitur ſuper faciem loci, providendo [illegible] nocum, vel per re[illegible], vel per demolitionem ſumptibus domini ædificii ruinoſi.

15 At [illegible] Campa[illegible] diruti [illegible] volo in [illegible] Juvenum [illegible], & curioſam eruditio[illegible], quam [illegible] debent omnes, [illegible] qui habentes infirmum agonizantem per hanc regulam poſſunt pronoſticare horam morti venturæ, & Ego curioſus fui legere, & explicare hujuſmodi [illegible].

Obſerva bene, & [illegible] menti, benigne lector quod Infirmus a Medicis deſpe[illegible] tus, oc[illegible] bere non poteſt, d[illegible] verſus Ponentem, q[illegible] fluxio durat ſex horas [illegible] occumbere poteſt intra [illegible] ſex horas re[illegible] mare [illegible] verſus Levantem.

Ita quoque [illegible] non ruit quando mare fluit verſus Ponentem, ſed ruit quando mare refluit verſus Levantem.

Et ut [illegible] qua hora æger poterit mori, & ædificium poterit ruere, ex [illegible] dicam inferius.

16 Nam primo ſciendum eſt, quod mare perpetuum habet motum, ſex horas [illegible] bendo Ponentem verſus, & ſex horas redeundo Levantem verſus.

17 Cauſa hujus fluxus, & refluxus maris eſt Luna dominatrix humorum, quæ maximam habet poteſtatem ſuper aquis, ſicuti [illegible] vulgo *Tram. ↄtana* habet poteſtatem ſuper Magnete, quam [illegible] & Sol

18 ſuper elitropio, vulgo dicitur [illegible], adeo ut comparens Luna in Oriente mo[illegible] Oceanum currere cum curſu Lunæ verſ[illegible] per ſpatium ſex horarum, [illegible] ſpatium [illegible] ad meditum noſtrum [illegible] qui facit ebullire, & extra [illegible] aquas cur[illegible].

Et donec Luna a medio Cœli ſpatio a[illegible] ſex horarum complet curſum uſque ad Ponentem debilitatur ejus vis, & poteſta, impel[illegible] O[illegible] ad continuandum curſum, & propterea re[illegible] verſus Levantem unde venit. Ita quoque poſt oc[illegible] Luna comparens apud Antipodes iterum impellit Oceanum currere cum curſu Lunæ per alias ſex horas uſque ad medium Cœli Antipodum & [illegible] quia Oc[illegible] orbem, [illegible] eſt & [illegible] Antipodum uſque ad [illegible] Levante [illegible] itidem reduit [illegible] per 24 horarum ſpatium, quo Luna comp[illegible] ſtum [illegible] mare verſus Ponentem, & [illegible] & pot[illegible] Lunæ.

19 Regula vero [illegible] qua hora Luna [illegible] obſerv[illegible] quod [illegible] *Altera Luna* [illegible]

Q[illegible] Oriente [illegible] tempore, quo [illegible] Occiden[illegible] & [illegible] ideſt, quo Luna habet [illegible]

oritur completis 24. horis diei, & lucet in hoc emiſphero [illegible] horarum. Ægrotus tunc ex vi, & [illegible] quæ [illegible] tem creſcendi [illegible] cerebro, & oſſibus, & humores [illegible] & impellendi [illegible] eandem vim, & [illegible] m creſcit ægrotantibus, & omnibus aliis [illegible] is, & maximis [illegible] lunaribus, & propterea tam ægroti, quam ædificia [illegible] in agone reguntur a vi, & [illegible] Lunæ per illas ſex horas, quibus Luna currit a Levante ad medium Cœli, uti qua [illegible] facta ab igne propinquiori, & fortiori: poſt [illegible] vero per [illegible] a medio Cœlo ad occaſum [illegible] quatur, & debilitatur iſta vehemens vis [illegible] tantes, & ædes ruinoſæ non habent illam vim a Luna, & ideo relaxantur [illegible] ædifi [illegible], & in ſpatio illarum ſex horarum occumbunt, quibus fit occaſus.

20 Sed pro faciliori [illegible] ntia, ſcias [illegible] iter Lunæ, quæ circuit [illegible] per duodecim ſigna Zodiaci infra ſpatium dierum [illegible] quinquaginta quatuor, appellatur annus lunaris.

Iter vero, quod [illegible] facit ſemel per ſingulos ex duodecim ſignis Zodiaci infra ſpatium dierum viginti ſeptem, & horarum octo, vocatur menſis lunaris.

Sed iter Lunæ ab Oriente ad Occidentem appellatur dies lunaris.

Sed quia quolibet die Luna retardat ortũ in oriente per ſpatium unius horæ ſolaris, minus quinto, ſive minus quinta parte horæ ſolaris, hinc hora, quæ dividitur in quinque partes, dicitur hora Solaris, ſed quæ dividitur ſpatio quatuor quintorum, dicitur hora lunaris.

21 His præmiſſis, ſcias, quod prima die, quo Luna conjungitur cum Sole in Oriente, appellatur conjunctio, & Luna tunc eſt ſubtilis.

Die vero decima quinta menſis lunaris appellatur oppoſitio, & Luna eſt plena lumine, ideo dicitur plenilunium, & a vulgo dicitur *quintadecima*, & ideo appellatur oppoſitio, quia eodem tempore, quo Sol facit occaſum in Ponente, Luna ex oppoſito facit ortum in Oriente.

Et dies lunaris apud Arabos, & Hebræos, incipit a veſperi, & in noſtra Italia, etiam dies ſolaris incipit a veſperi, juxta noſtrum horologium Italicum, numerando primam horam noctis, poſt vigeſimam quartam horam, & hac ratione [illegible] titudinis, quia ſi horologium inciperet ab ortu Solis, vel ab ortu Lunæ, ſicuti ortus variatur quo [illegible] die, ita horologium non haberet firmum [illegible].

Ex hac regula, dum [illegible] Luna, quando eſt quinta decima, [illegible] te, eadem vigeſima quarta hora diei, qua Sol occidit in Ponente, pro certo etiam habes, quod dicta die plenilunii mare fluit Occidentem verſus uſque ad ſextam horam noctis, infra quem terminum ſex horarum, nec ægro-
22 tus, nec ædificium ruinoſum cadere poteſt, quia fulciuntur ex vi [illegible] us planetæ, ut diximus.

Completa vero ſexta hora noctis mare refluit ad Orientem verſus, unde venit, & refluxus prædictus durat per alias ſex horas, & ſic uſque ad duodecimam horam noctis, qua hora duodecima complet curſum hujus noſtri emiſpheri, & facit occaſum in Ponente, & dicitur complens diem lunarem, & dicta [illegible] tranſit, & oritur in Oriente alterius emiſpheri noſtrorum antipodum, ubi ab hora decima [illegible] uſque ad horam decimam octavam [illegible] vet [illegible] re ad fluendum ab illo Oriente [illegible] ſ[illegible]pheri, & conſequenter, ut [illegible] e und que circuit totum orbem [illegible] motus maris, cum motu ma[illegible] [illegible] illum terminum ho[illegible] ma tertia uſque ad [illegible] m d[illegible] am incluſ[illegible], tam ægri, quam ædificia [illegible] ur ex vi, & potentia dicti cœli [illegible].

Completa vero hora decima octava, Luna infra alias ſex horas complet curſum uſque ad occaſum illius emiſpheri, & mare infra illum terminum redit unde venit, [illegible] ndo [illegible] um a Ponente ad Levantem, & per illas ſex horas agonizantes, & ædificia ruinoſa cadunt, ſed completo curſu illius diei plenilunii ſequentes tunc die decima ſexta, Luna non oritur eadem hora vigeſima quarta, ſed immoratur in comparendo in Oriente noſtri emiſpheri una hora lunari, quæ complet[illegible] per quatuor quintas horæ ſolaris diei Italici, & ſic oritur prima hora noctis uno quinto min[illegible].

Sequenti die 17. oritur Luna poſt octo quintos, ideſt in ſecunda hora noctis, minus duobus quintis.

Et ſequenti die 18. Luna retardatur in comparendo, & oritur in tertia hora noctis, minus tribus quintis.

Et ſequenti die 19. menſis lunaris, Luna oritur in quarta hora noctis, minus quatuor quintis.

Sequenti die vigeſima menſis lunaris, Luna oritur hora quarta noctis juxta noſtrum horologium Italicum. Unde ſume regulam numerandi ortum, & occaſum Lunæ, quod ſingulis quinque diebus poſt plenilunium, tunc retardat ortum in noſtro emiſphero, ſpatio quatuor horarum ſolarium, & ſic in aliis diebus ſequentibus eandem regulam ſervabis, & ita morando intra tuum cubiculum, poteris ſcire, & computare, qua hora Luna incipit lucere, & qua hora lucem Lunæ non habemus in hoc emiſphero, & ſic quando Luna lucet, & quando non lucet, & quando mare fluit a Levante ad Ponentem, & quando refluit a Ponente ad Levantem, & Medici, & Fabri poſſunt pronoſticum facere, de agonizante, & de ædificio ruinoſo, ut ſi ægrotus eſt juvenis non longo morbo debilitatus, poterit pronoſticare, quod ſi eſt illa dies plenilunii non poteſt occumbere a prima hora noctis uſque [illegible] horam, quo tempore fluxus maris vadit verſus occidentem, ſed poteſt occumbere infra terminum, a ſexta hora noctis, uſque ad duodecimam, & quia eſt juvenis, anima ſeparabitur a corpore circa duodecimam horam, ſic in fine refluxus; & ſume regulam, ne erres.

23 Sin autem ægrotus eſſet ſenex, vel longo morbo debilitatus, tunc ſtatim tranſactis ſex horis, in principio quo mare facit refluxum, ſicuti mare derelinquitur ab anima, obſervando regulam, juxta vires, juxta ætatem, & alias circumſtantias agonizantium, vel ædificii ruinoſi.

Obſervando etiam, quod vis, atque poteſtas Lunæ magis viget die conjunctionis, & oppoſitionis, & paucis diebus ante, & poſt, & minus viget in aſpectu quadrato ipſius Lunæ, ideſt in primo, & ſecundo quarto menſis lunaris, & paulo ante, vel poſt, nam in dictis quadratis, debilior eſt [illegible] ſul[illegible]ariibus.

Et quicunq; hæc legit ut remaneat plene edoctus, & capax hujuſmodi regulæ, & [illegible] traditæ; obſervet Kalendarium [illegible] anni 17[illegible], quod plenilunium fuit die 29 Ju[illegible], a quo die uſque ad [illegible] 20. Auguſti, quo ædificium novi C[illegible] diruit, lapſi ſunt 22. dies, & facto computo, quod ſingulis quinque diebus poſt plenilunium quatuor horis Luna retardat ortum in hoc emiſphero, ortus [illegible] dicta die 20. Auguſti fuit hora dec[illegible] minus duobus quintis: propterea curſus maris verſus occaſum terminavit hora 24. minus duobus quintis, [illegible] infra dictas ſex horas numerandas ab ortu Lunæ, ædificium ruinoſum C[illegible] [illegible] ſed diruit ante pulſatam horam quartam noctis, & [illegible] infra illas ſex horas, quibus mare verſus Orientem refluit.

Et ſic experientia, quæ eſt rerum magiſtra, tranquillat mentem legentis.

Nam

Nam hora, ut ſupra dixi, dividitur in quintos, & quinque quinti faciunt unam horam noſtri horologii.

Et quia luna quolibet die poſt plenilunium oritur quatuor quintos poſt occaſum ſolis; ideo in vigeſima die oritur quarta hora noctis, quia quatuor horæ numerantur ex dictis viginti horis. Quibus per quinque dies retardatur ortus ſolis.

C A R O L U S

D E I G R A T I A R E X

UTRIUSQUE SICILIÆ, HYERUSALEM, &c.

Infans Hiſpaniarum, Dux Parmæ, Placentiæ, Caſtri, &c. Ac Magnus Princeps Hereditarius Etruriæ, &c.

TRa le cure principali del noſtro Regal Animo ſempre intento al maggior bene, ed utilità de' noſtri amati, e fedeli Vaſſalli, ſin dal principio del noſtro Dominio è ſempre mai ſtata quella d' indagar tutt' i mezzi, che a tal fine condur poteano; e dar quelle provvidenze, che facilitaſſero la ſelicità de' Popoli, e foſſero conformi alla giuſtizia, ed all' equità. E perchè tra gli eſpedienti dalla noſtra Regal Mente conſiderati come più proporzionati per conſeguir intento sì giuſto, ci è paruto quello di ſradicar gli abuſi, e le dilazioni, che la verſuzia de' litiganti ha ſaputo introdurre ne' Tribunali per eternar le cauſe, deludere la giuſtizia, impedir il ſuo corſo, e danneggiare il Pubblico; alloche molto ha contribuito l' eſſerſi poſte in dimenticanza, e diſuſo le Prammatiche, che in varj tempi provvidamente ſi ſon pubblicate, dando anche luogo alle interpretazioni, ed a' cavilli; donde ſono ſeguiti i gravi inconvenienti, che ſi ſperimentano, l' infinite gravezze, che il Pubblico, ed i particolari ſoffriſcono, come calamità intolerabile; Per tanto abbiamo ſtimato per ora colla preſente Prammatica, da valere in ogni tempo, riunovare non meno alcune delle antiche, le quali per la malizia de' litiganti, o per la corruttela de' tempi non hanno l' oſſervanza, che ſpiegar le medeſime, ed adattarle alle circoſtanze del tempo preſente, con accreſcimento, o moderazione di pena; ed anche dar altre provvidenze ſpeciali ſopra coſe non conſiderate in tempo della promulgazione delle medeſime: Con reſtar però ferme, e nel lor vigore tutte le Prammatiche, Banni, Decreti generali, ed ogni altro ordinamento fatto intorno a ſimiglianti materie; fuor che in quello, che colla preſente Prammatica veniſſe rivocato, derogato, corretto, moderato, o aumentato. Riſerbandoci in avvenire di moderare le preſenti noſtre deliberazioni, ſecondo che il tempo, e la ſperienza ci faranno conoſcere, che faccia di meſtiere per lo pubblico univerſal beneficio. Incaricando a tutti i noſtri Miniſtri, e Magiſtrati a concorrere ſecondo il loro dovere a queſto noſtro giuſto fine; e ſeriamente invigilare, ch' eſattamente ſi oſſervino, con riſecar le dilazioni, ſveller gli abuſi, e far che non ritrovino rifugio i litiganti nelli loro raggiri, e malizie, onde rendonſi immortali le liti, e reſta ſnervato il vigor della giuſtizia.

§. I.

I. E Primieramente avendo conſiderato l' inconveniente, che deriva dal riceverſi ne' Tribunali di queſta Capitale tutte le cauſe indefinitamente in grado di gravame, anche per picciolissime ſomme, con ſoſpenderſi fino alla diſcuſſione de' gravami medeſimi l' eſecuzione de' Decreti prima interpoſti, e 'l proſeguimento della lite; tuttochè colla Prammatica 7. *De officio S. R. C.* emanata in tempo dell' Imperator Carlo V. da D. Pietro di Toledo, allora Vicerè in queſto Regno a' 3. di Aprile del 1540. veniſſe diſpoſto, che le cauſe di cento ducati a baſſo delle Udienze di Calabria, Terra d' Otranto, Bari, Abbruzzi, e Baſilicata, e di ducati cinquanta a baſſo dell' altre Provincie, in caſo di gravame, doveſſero trattarſi nelle Regie Udienze, ed ivi terminare. Per tanto avendo riguardo alla condizione del tempo preſente, ſtabilimo, ed ordinamo, che da oggi avanti non ſi poſſa produrre appellazione ne' Tribunali di Napoli dalle Provincie di ambedue le Calabrie, di Terra d' Otranto, Bari, d' ambedue gli Abbruzzi, e Baſilicata nelle cauſe, che non eccedano la ſomma di docati 200., e dall' altre Provincie più vicine la ſomma di docati 100., o ſia in danaro, o in valore di roba, che ſi è dedotta in giudizio, regolandoſi le ſomme, non già dal ſolo capitale, o ſorte; ma col capitale, ſorte, e terze. E che ſolamente poſſa portarſi l' appellazione dalle Corti inferiori nelle Reg. Udienze Provinciali; per lo di cui effetto non ſi poſſa da' Tribunali di Napoli ordinare nelle cauſe di dette ſomme la traſmiſſione degli Atti *pro recognitione gravaminum* ne' Decreti interlocutorj, o in quei, che han forza di diffinitivo; ma sì bene doppo che tali cauſe ſaranno deciſe dalla Regia Udienza, ſi poſſa produrre l' appellazione

in queſti Tribunali *quoad actum devolutivum*, *&* *non ſuſpenſivum* con darſi la pleggiaria in dette Regia Udienze in caſo di retrazione, la quale debba correre a carico de' Proprietarj delle Maſtrodattie *reſpective*. Lo che s' intenda per le cauſe, che di lor natura ammetterebbono appellazione *tam quoad actum devolutivum quam ſuſpenſivum*; ma per quelle poi, che *de iure* non ammettono appellazione, ſe non *quoad actum devolutivum tantum* per qualunque ſomma, che ſia la cauſa, reſtino in piedi le diſpoſizioni delle leggi così comuni, come municipali.

II. In oltre ordiniamo, che dette Regie Udienze nel caſo di gravame de' Decreti interlocutorj, o che han forza di diffinitivo interpoſto dalle Corti inferiori, non poſſano inibir le medeſime *pro recognitione gravaminum*, ſenza che ſi ſpieghino diſtintamente, quali ſiano i gravami. Ed all'incontro le Corti inferiori, non oſtante, che ſiaſi interpoſta l' appellazione da' Decreti interlocutorj, o che han forza di diffinitivo, poſſano continuare a procedere fin tanto, che non ſarà loro notificata l' inibitoria delle Regie Udienze: eccettuandoſi però in tutti detti caſi quelle cauſe nelle quali vi ſia intereſſe di perſone privilegiate, e per legge comune, o municipale, i dicui privilegj s' intendano rimaner fermi, illeſi, ed intatti. Volendo ancora, che non ſia fatta alcuna innovazione nell' appellazioni, che s' interporranno in vigor de' privilegj di quelle giuridizioni, le quali tengano prime, ſeconde, e terze iſtanze. E finalmente vogliamo, che quanto di ſopra vien diſpoſto debba avere il ſuo effetto, ed oſſervarſi, ed eſeguirſi da' Tribunali, e Giudici, ancorche dalle parti non ſi opponeſſe l' inappellabilità, o pure che le medeſime, o tacitamente, o eſpreſſamente conſentiſſero nell'appellazione. E ciò vogliamo, che ſi oſſervi per ora, fino a tanto, che la ſperienza, e 'l tempo ci danno a conoſcere ſe faccia biſogno d' ulterior providenza.

III. Ed a fine di toglier l' inconveniente, che forſe potrebbe naſcere rimetterſi ad arbitrio del Giudice il deciderſi a chi ſi debba ricorrere per l' appellazione, o gravame nelle cauſa di Servitù; Ordiniamo, che in tutte le cauſe di Servitù di aſpetto, proſpetto, ſaſina, aperture, *projectus*, *ſtillicidii*, *actus*, *itineris*, *&* *viæ*, ed altre ſimili, che ſi poſſono ritrattare, o per lo corſo del tempo non ſi rendono irretrattabili, ſi debba indiſtintamente dar l' appellazione *quoad actum devolutivum*, *&* *ſuſpenſivum*. A riguardo delle quali cauſe il Giudice di prima iſtanza dovrà decider la ſomma, o ſia valuta di ciò, che vien controvertito, e quando queſta non ecceda i 200., o 100. ducati, ſecondo la diſpoſizione del precedente Capitolo, debba preciſamente produrſi l'appellazione all' Udienza Provinciale, ſenza eſſer permeſſo di produrla ne' Tribunali di Napoli. Per quanto però tocca alle cauſe, che oltrepaſſeranno le dette ſomme ſia in libertà delle Parti gravarſi dove loro parerà.

IV. In oltre, acciocchè le cauſe di ſopra eſpreſſe ſi poſſano nelle Regie Udienze con maggior accerto della giuſtizia decidere, ordiniamo, che nelle medeſime cauſe debba avere il voto, così il Preſide, qual' ora foſſe Togato di eſercizio, come anche il Fiſcale; e nel caſo ſi faceſſe parità, ritorni a trattarſi la cauſa, entrando per Aggiunto a dirimerla l' Avvocato de' Poveri di quell'Udienza; e quando coſtoi ſi daſſe per ſoſpetto, entri a votare in ſuo luogo alcuno de' più abbili di que' Dottori, che parerà al Tribunale, o alla maggior parte de' Votanti; E volendoſi portar rimedio di nullità, o di reſtituzione *in integrum*, debba produrſi nelle ſteſſe Regie Udienze.

V. Di più vogliamo, che gli Uditori Commeſſarj abbiano la facoltà di provvedere *domi* nelle cauſe eſecutive, e negli atti ordinatorj; e portandoſi dalle Parti gravami de' detti Decreti, abbiano queſti a riferirſi nel Tribunale dell'Udienza. A riguardo però degli atti ordinatorj, confermato che ſarà dall' Udienza il decreto fatto *domi* dal Commeſſario, non competa alle Parti più rimedio di appellazione, nullità, o reſtituzione *in integrum*: Ed eſſendo tutti i Miniſtri in reſidenza debbano votar tutti nelle cauſe mentovate; ma qual' ora ve ne mancaſſe alcuno, baſti, che vi ſia il numero opportuno di tre Votanti.

VI. Volendo anche provvedere alla celere ſpedizione delle cauſa de' Luoghi Pii, ordiniamo, che i Delegati de' medeſimi debbano deſtinare per Suddelegati *in partibus* Miniſtri delle Regie Udienze, i quali poſſan procedere ſolamente in quelle cauſa de' Luoghi Pii, che ſono in quella Provincia: Eccettuando però ſolamente da queſta determinazione la Provincia di Terra di Lavoro, nella quale vogliamo, ch' abbiano a procedere i Delegati medeſimi reſidenti in queſta Capitale, ſalva la ragione alle Parti d' appellare *prout de jure*.

VII. Stabilimo, ed ordiniamo, che tutte le cauſe così Civili, come Criminali, o Miſte di qualſiſiano perſone addette a qualſiſia Tribunale, tanto della Regal Camera di S. Chiara, Sagro Regio Conſiglio, Regia Camera della Summaria, Regio Graſſiero, a G. C. della Vicaria, quanto di ogni altro, niuno affatto eccettuato, debbanſi riconoſcere indiſtintamente dalli Tribunali ordinarj; eccetto quelle cauſe però, che naſceſſero da mancanza nell' officio, che ciaſcuno ſta profeſſando in talono de' ſudetti Tribunali; volendo ſolamente, che a queſta legge non ſiano ſoggetti coloro, a' quali ne' contratti già fatti, e ſollennizati prima della pubblicazione formale della preſente Prammatica, ſta ſpecialmente promeſſo il godimento del Foro di qualchedune de' ſudetti Tribunali, durante però il tempo convenuto ne' mentovati contratti ſolamente, elaſſo il quale s' intendano tutti compreſi nella regola generale. Ed ordiniamo, che per l' avvenire non ſi poſſano concedere, o accordare ſomiglianti eſenzioni di Foro nelle offerte, o contratti, che ſi celebraranno di vendita, o affitti di Ufficj, o qualſiſiano altri corpi, ed effetti della Regia Corte ſenza noſtro eſpreſſo ordine, con cui ſi deroghi alla preſente determinazione.

VIII. Per ovviare alle frodi, che dalle parti ſi commettono nel Regno, preſentando le Proviſioni ſpedite da' Tribunali di queſta Capitale dopo il decorſo di molti meſi, in tempo che le cauſe ſono forſe mutate dallo ſtato primiero, ordiniamo, che da qualſiſia Corte, o Udienze del Regno non ſi debbano dar eſecuzioni alle Proviſioni ſpedite da qualſiſia Tribunale, o Miniſtro di queſta Capitale, ſe mai queſte ſi preſentaſſero dopo ſcorſo un Meſe decorrendo dal dì della Proviſioni fattene in Napoli.

IX. Ordiniamo, che i Delegati di tutti gli Arrendamenti non poſſano procedere ſe non ſolamente nelle cauſe eſecutive dell'Arrendamento medeſimo, non già in quelle de' particolari, i quali contrattano, o contendono ſopra la ſpecie ſoggetta a quell'Arrendamento, ſempre però, che in quelle l' Arrendamento non ſia principalmente intereſſato.

X. In tutte le Cauſe *nunciationis novi operis*, che ſi trattano in queſta Città, debba dalla parte, che *nunciat novum opus*, o porta qualſiſia impedimento, prima farſi il depoſito di ducati dieci, e queſto fatto, e non altrimente, potrà il

Giu-

Digitized by Google

Giudice far il decreto di *Fabricatores deſiſtant*, *&c.* , con ordinarſi nello ſteſſo decreto , che il Tavolario riconoſca della ſuſſiſtenza coll' impedimento , e faccia relazione ; la quale la Parte denunciante debba procurarla tra lo ſpazio di giorni trenta decorrendi da momento a momento dal giorno, in cui s' interpone il Decreto , qual termine elaſſo , s' intenda *ipſo jure* tolta l' inibizione, ſenza eſſervi biſogno di altro Decreto. E da' Decreti interpoſti in tali cauſe , o a dirittura dal Sacro Conſ. , o pure dalla G. C. della Vicaria confermati dal Sacro Conſ. , o da qualſiſia altro Tribunale Collegiato, vogliamo, che non ſi poſſa dalle Parti produrre altro rimedio , anche di reſtituzione *in integrum* , ſe non ſolamente quello delle nullità, oſſervata la forma preſcritta dalle leggi del Regno. A riſpetto però delle Cauſe di ſimil natura, che ſono fuori di queſta Città , e ſi trattano nelle Regie Udienze , o nelle Corti inferiori del Regno, il depoſito ſia di ducati ſei, di minor , o maggior quantità ad arbitrio del Giudice, da regolarſi dal valor della coſa , della quale ſi contende . E ſiccome per le cauſe di queſta Città ſi ordina, che il Tavolario riconoſca, e faccia relazione, così per queſte ſi dica nel Decreto, che gli Eſperti riconoſcano, e facciano relazione.

XI. Che ne' giudizj eſecutivi non ſi poſſano ordinare più, che due Precetti , ed indi ſi venga alla ſpedizione, e conſegna delle Lettere eſecutoriali ; E l' iſtanza di Contrario Imperio non eſſendoſi prodotta avverſo il primo precetto, non ſi poſſa più produrre dopo che ſia fatto il ſecondo precetto , colla clauſola *præciſe*, *&* *peremptorie*, reſtando però fermi i gravami , che ſi poſſono produrre nel Sagro Conſiglio.

XII. Tutte le cauſe di retratto *jure congrui* o per la Conſuetudine di queſta Città, o per la Coſtituzione *Sancimus* ordiniamo , che da oggi avanti ſi debbano decidere ſenza termine, *&* *via executiva* colle relazioni de' Periti , ſe non in alcuni caſi, ne' quali foſſe il termine neceſſario, il quale debba eſſer ſommario , rimettendo il darſi il ſuddetto termine ſommario ad arbitrio del Giudice.

XIII. Avverſo le obligante *penes acta* incuſate non ſi ammetta qualſiſia eccezione, *niſi facta reali reſolutione*. E dopo la ſpedizione delle lettere eſecutoriali per Poliſe Bancali non ſia inteſo il Debitore, *niſi in vinculis*, *vel facto depoſito*; rinovando , e confermando a tal effetto tutte le Prammatiche da tempo in tempo ſopra ciò emanate, che inviolabilmente debbano oſſervarſi.

XIV. E per ovviare a tanti abuſi introdotti da' debitori nelle prevenzioni, che da eſſi ſi formano avverſo delle pubbliche Scritture per dilatare il pagamento, ordiniamo, che ſi oſſervi inviolabilmente il diſpoſto nella Prammatica *de præventione moderanda* ; E non militando la prevenzione , ſi eſigga irremiſſibilmente la pena : Ed all' incontro conoſcendoſi dal Giudice , che la prevenzione ſia calunnioſa , o oppoſta per dilatare, debba ordinare il depoſito del debito , non oſtante detta oppoſizione.

XV. Per quanto poi tocca le Convenzioni , e ſoddisfazioni, confermando quelche intorno a queſta materia ſi trova diſpoſto nella Prammatica del 1728. , per maggior chiarezza , e ſpiega della medeſima ordiniamo , che non ſi poſſa allegare qualſiſia convenzione, o ſoddisfazione per qualſiſia convenzione, o ſodisfazione per qualſiſia cauſa, ſenza preſentarſi dal Debitore , o una ſcrittura pubblica , o una Partita di Banco , o altra Scrittura privata del Creditore , autenticata da pubblico Notajo, nelle quali ſi eſprima, e ſi contenga chiaramente la Convenzione paſſata col debitore ; ed allegandoſi ſenza dette circoſtanze debba il Debitore prima pagare ciocchè deve , e ſeguito che ſarà il pagamento, ſi poſſa poi dare il termine a provare la detta Eccezione ; nel qual caſo il Creditore nell' atto di ricevere il danaro, debba dar pleggiaria , o altra idonea cautela ad arbitrio del Giudice, di reſtituire l' affatto , viſto l' eſito del termine.

XVI. Affinchè le parti poſſano avere altra ſtrada da potar reſciudere i contratti con via eſecutiva negli ſteſſi caſi, ne' quali può loro appartenere l' azione della liquidazione, ordiniamo, che la reſciſſione de' contratti poſſa farſi ſenza termine ne' caſi *tantum* , in cui ſi tratti di obligo *de facie ad faciem* circa i pagamenti , o delle terze, o degl' intereſſi , i quali non facendoſi da i debitori ne i tempi ſtabiliti , poſſano i Creditori dimandare il pagamento , così del capitale ; che delle terze, della ſorte , che dell' intereſſe , con ordinarſi da' Giudici : *Infra dies viginti ſolvant* così il capitale, come le terze ; *Verum ſi infra eundem terminum ſolverint tertias* , *ſuperſedeatur a ſolutione Capitalis* ; *alias dicto termino elapſo*, *exequatur Decretum* tanto per lo capitale , che per le terze ; E che ſiano tenuti i debitori pagare al Fiſco la pena del cinque per cento non ſodisfacendo nel detto termine ſtabilito le terze, o l'intereſſe. Vogliamo però , che l' accennato Decreto debba notificarſi *perſonaliter* al Debitore dal Portiero coll' intervento dello Scrivano della cauſa, quando la notificazione debba farſi in queſta Capitale ; e nel Regno per mano di publico Notajo coll' intervento dell' Attuario del luogo . Nel caſo però , che notificato il precetto , voleſſe il Debitore dare il contratto per reſciſſo , ordiniamo che non debba pagare la pena, reſtando ſalve l' eccezzioni di giuſtizia, che potrebbono competergli avverſo il debito.

XVII. E perchè potrebbero dar motivo di ritardamento al diſbrigo delle cauſe le relazioni, che ſi fanno da' Commeſſarj in Ruota più lunghe di quel che il biſogno richiede , e le prolazioni de' voti ; ordiniamo , che intorno a ciò ſi debba eſattamente oſſervare quel che ſtà diſpoſto nelle Regie Prammatiche sù tal propoſito emanate.

XVIII. In ordine alle queſtioni de' Commeſſarj ſi debbano proponere tra lo ſpazio di ſei giorni tra preſenti , e giorni trenta tra gli aſſenti, decorrendi dal giorno della notificazione fatta al Procuratore, o al Principale.

XIX. Ordiniamo, che le nullità, che ſi preſentano riguardo all' ordine avanti il Decreto diffinitivo, o ſentenza, non ſi poſſano ricevere , ſe non precedente il depoſito di carlini quindici in Vicaria, e di ducati ſei nel S. R. C., e Regia Camera della Summaria, qual depoſito, qualora la nullità regge , ſi debba reſtituire alla Parte, ma non reggendo, debba liberarſi in beneficio del Regio Fiſco , ſenza che per lo medeſimo poſſa dirſi dalla Camera Regale di S. Chiara , nè dal S.R.C. o dalla Regia Camera della Summaria: *Ex cauſa reſtituatur depoſitum*.

XX. Le perſone non privilegiate, che nel giudizio voleſſero inerire al gravame prodotto dalla Perſona privilegiata debban farlo tra lo ſpazio di giorni dieci decorrendi dal dì , che ſarà ſtato prodotto il gravame ſudetto , non oſtante qualſiſia ignoranza, che ſi allegaſſe da colui , che vuol inerire, quali elaſſi , non poſſa più avvalerſi di tal beneficio.

XXI. Da i Decreti interlocutorj, che ſi fanno in caſa da' Commeſſarj per gli atti ordinatorj , che riguardano la compilazione del giudizio,

zio, *quocumque cauſa ſublato*, non ſe ne poſſa produrre ſe non che un ſolo gravame nel Tribunale; di maniera che, o ſi conſermi, o ſi rivochi il Decreto fatto in caſa del Commeſſario, non ſia lecito alle Parti, nè di reclamare, nè di dire di nullità.

XXII. Quantunque le Poſizioni ſianſi introdotte per rilevare il Reo dal peſo di provare; nientedimeno perchè l'eſperienza ha fatto conoſcere, che le Parti non ſe ne avvagliono ad altro oggetto, che per dilatare il corſo della cauſa; ordiniamo perciò, che la depoſizione del Principale ſopra le poſizioni in qualunque parte del giudizio ſi domandi *tam ante, quam poſt litem conteſtatam*, non venga ad impedire il corſo del giudizio in qualunque ſtato ſi faccia la domanda, ancorchè ſi faceſſe prima del termine. Però ſia tenuto colui, che deve deponere far la ſua depoſizione fra lo ſpazio di giorni dieci, e non ritrovandoſi il Principale *in loco judicii* debba farla il Procuratore coſtituito *in actis*; ancorche non aveſſe Mandato ſpeciale *ad cauſam*, o Mandato ſpecialiſſimo *ad ſic, & ſic reſpondendum*.

XXIII. Per eſtinguere affatto anche le dilazioni, che derivano dalle tante domande, che ſi fanno delle dichiarazioni *circa uſum* vogliamo, che da oggi avanti non ſi poſſa più domandare detta dichiarazione, mentre quell'azione, che ſi potrebbe acquiſtare alla Parte contraria con detta dichiarazione *circa uſum*; vogliamo, che s'intenda immediatamente acquiſtata colla preſentata dalla ſcrittura medeſima, ancorchè la preſentata ſi faccia dal Procuratore, che non abbia mandato a far detta dichiarazione *circa uſum*, per lo di cui effetto dagli Scrivani di qualſiſia Tribunale non ſi debba ricevere alcuna Scrittura ſenza farviſi la preſentata ſotto pena di privazione di officio, ed altre ad arbitrio del Tribunale.

XXIV. Per l'eſame de' Teſtimonj, che ſi commettono *in partibus* non ſi poſſano dalle Parti dar per ſoſpette più di tre Corti; e dandoſene più del detto numero, non ſia tenuto il Giudice ammettere la ſoſpezione.

XXV. Reſtando fermo il termine della ripulſa de' Teſtimonj, vogliamo, che ſi debba togliere il ſecondo termine, cioè quello di ripulſa della ripulſa, rimanendo alle parti la facoltà di eſaminare nel primo termine di ripulſa i Teſtimonj, per elidere le oppoſizioni, che da colui, che domanda il termine della ripulſa ſi potranno fare, in riguardo alle perſone eſaminate nel termine; dovendo eſſere obligato quello, che domanda il termine della ripulſa far la nomina de' ſuoi Teſtimonj, e notificare alla parte contraria gli Articoli, che contengono le cauſe della ripulſa, affinchè l'altra parte poſſa in queſto termine di ripulſa eſaminare i ſuoi Teſtimonj, giacchè queſto termine di ripulſa non riguarda altro, ſe non che le perſone de' teſtimonj eſaminati; E perciò non ſi debbano ammettere Articoli direttamente contrarj a ciò, che la Parte avverſa ha articolato, e provato nella Cauſa principale; Per lo di cui effetto gli Scrivani reſpettivamente delle Cauſe ſotto pena di carcerazione debbano far riconoſcere li ſuddetti Articoli da' Commeſſarj, per attendere da medeſimi l'ordine, ſe ſi abbiano da ammettere, o ributtare.

XXVI. Rimanendo fermo il termine del primo Beneficio, ſtabiliamo, che ſi debba togliere affatto il termine del ſecondo Beneficio, che ſi concede alle perſone, e luoghi privilegiati. E ſe mai dell'Amminiſtratore, o procuratore di dette perſone privilegiate per loro colpa non ſi faceſſe pruova nella cauſa principale, debbano eſſi eſſer tenuti alla refezione de' danni in beneficio delle medeſime, anche per eſecuzione di ciò, che ſi diſpone nella Prammatica 38. *De off. S.R.C.*; anzi domandandoſi la ripulſa nel ſudetto termine del primo beneficio, e non facendoſi prova, debba chi la domanda pagare la pena di ducati 24.

XXVII. Conſiderandoſi per inutili tanto il termine *ad concomitandum*, che *ad impugnandum*, ordiniamo, che così l'uno, come l'altro ſi debbano togliere; con che però il Giudice debba aver ragione delle Scritture, che dalle parti ſi preſenteranno *pro ut de jure*.

XXVIII. Per l'iſteſſo effetto vogliamo, che da oggi innanzi nelle compilazioni de' giudizj ſi tolgano gli Atti *ad concludendum, & concluſo*, e l'atto *ad publicandum*; reſtando ſolamente fermi gli Atti della Pubblicazione, e della Monizione; quali atti di pubblicazione, e monizione ſi debbano anche fare ne' termini di ripulſa, e del primo beneficio, con che però dal decreto della pubblicazione, che ſi fa dal Commeſſario in caſa, non ſi poſſa produrre alcun rimedio.

XXIX. Nelle cauſe di Majorato, o Fedecommeſſo eſſendoſi interpoſto il Decreto, o Sentenza col poſſeſſore del Majorato, o Fedecommeſſo ſenza colluſione coll'Avverſario, non poſſa il Curatore portare rimedio alcuno, rimettendoſi all'arbitrio del Tribunale il vedere, ſe vi ſia ſtata, o no colluſione.

XXX. Conſiderandoſi parimente, che contribuiſca molto al ritardamento del diſbrigo delle cauſe il parlare, che fanno in Ruota gli Avvocati per molte mattine Proibiamo eſpreſſamente, che non poſſano gli Avvocati parlare in Ruota più di una ſola mattina, cioè una l'Avvocato dell'Attore, ed una altra quello del Reo. E ſe mai non baſtaſſe il tempo per appurare i fatti, o per finir di diſcorrere *in jure*, reſti in arbitrio delle parti di andare informando i Miniſtri per le caſe, potendoſi ſolamente diſpenſare ad una tal diſpoſizione dal Capo del Tribunale, o di chi preſiede nella Ruota col conſenſo della medeſima Ruota, qualora la cauſa foſſe grave, o che meritaſſe una più lunga diſcuſſione in Ruota.

XXXI. Volendo ovviare a tutti gl'inconvenienti, che derivano dalla preſtatura de' Proceſſi, che ſi fa alle parti contro il diſpoſto dalle Prammatiche 54. e 77. *De officio S.R.C.*, così in ordine alle falſità, che dalle parti il più delle volte ſi ſogliono commettere nelli Proceſſi, come per togliere l'impedimento decorſo della cauſa per motivo, che detti proceſſi ſi trovano in potere delle parti collitiganti; Ordiniamo perciò, che per gli Atti ſi dovranno fabbricare da ora innanzi, e dopo la pubblicazione della preſente ne' Tribunali, e Corti di queſta Fedeliſſima Città, tanto per le liti introdotte, quanto per le liti da introdurſi, dovendoſi preſentare petizione, o altra Scrittura di qualunque ſpecie per qualſiſia cauſa, debbano così l'Attore, come il Reo preſentare unitamente colle Scritture originali una Copia delle medeſime, per formarſi due Proceſſi conſimili, cioè uno delle Scritture originali, e l'altro delle Copie, reſtando a peſo degli Scrivani di includere in queſto tutte le copie delli Decreti, notificazioni, preſentate, repliche, ed altro, che vi ſarà nel Proceſſo originale colli ſteſſi fogli, col confrontare tutte le copie delle ſcritture, che ſi preſentano, ed una tal Copia così formata ſia lecito improntare alle parti collitiganti, alle quali giammai per qualunque cauſa ſi poſſa dare in mano il Proceſſo originale, dovendo queſto reſtar ſempre nella Banca, ſotto pena allo Scrivano di privazione di officio, ed altre ad arbitrio del Tribunale. Nè per la coſtruzione di detti duplicati proceſſi ſi poſſa eſigere da' Scrivani, e Maſtrodatti un duplicato di-

rit-

ritto ; ma ſolamente quell' iſteſſo , che preſentemente ſi eſigge per la coſtruzione del proceſſo originale ; eſſendo ſolamente lecito agli Scrivani eſiggere per la Copie degli Eſami , o per la Copia de' Proceſſi, che ſi traſmettono in queſti Tribunali dalla Corti del Regno grana due a foglio di righe ventidue per ciaſcheduno foglio da quella parte , che preſenterà l' Eſame ſotto pena di privazione di officio ; E che non poſſa ritardarſi il corſo della cauſa , ancorchè ſi ritrovaſſe impronta alle parti la copia del proceſſo , mentre col proceſſo originale , che reſta nella Banca potrà tirarſi avanti il giudizio, e poi portarſi eſpedendo in caſa del Commeſſario .

XXXII. Ordiniamo , che così gli Scrivani di Vicaria, come tutti gli altri di qualunque Tribunale non poſſano eſercitare l' iſteſſo officio , o eſſere addetti al ſervizio di due ; o più Tribunali ; ma tra lo ſpazio di giorni quindeci dopo la pubblicazione della preſente debbano dichiarare presso del Segretario di ciaſcheduno Tribunale reſpettive a qual Tribunale debbano ſervire ; affinchè eliggendone uno di eſſi , poſſa provvederſi l' officio, che verrà a reſtar vacuo nell'altro Tribunale .

XXXIII. Per raffrenare le tante ingiuſte liti , che s'introducono ne' Tribunali ſenza ponderarſi dalle parti, ſe l'aſſiſte , o no la Giuſtizia ; ma ſolo per defatigare i litiganti , e ricavarne qualche profitto ; Ordiniamo perciò , che tutti coloro , che averanno litigato , e ſuccumbito, debbano in qualunque Tribunale tanto per le cauſe eſecutive , quanto per le ordinarie pagare irremiſſibilmente le ſpeſe di tutti due giudizj , alle quali nell' iſteſſo decreto diffinitivo, o ſentenza debbano eſſere condannati , o pure dal pagamento delle medeſime eſſere aſſolute : Per le quali ſpeſe, fatto che avrà il decreto paſſaggio in coſa giudicata , dallo Scrivano della cauſa con tutta la celerità ſe ne debba formare il calcolo , avverſo del quale ſi debba ammettere una ſola reviſione, ſenza poterſi produrre altro gravame, ſe non ſolamente quello delle nullità col depoſito .

XXXIV. Conſiderandoſi da Noi , che le Ferie, che ſi chiamano eſtive , le quali cominciano da' 14. del meſe di Luglio , e per antica conſuetudine han ſoluto durare fino a tutto il meſe di Ottobre ſiano affatto inutili ; e che in vece di ſollecitare , contribuiſcano molto al ritardamento del disbrigo degli affari ; Ordiniamo perciò , che reſtando ferme dette Ferie ſolamente a riguardo del beneficio , che per le medeſime godono i debitori, ed i Rei aſſenti ; ad oggetto , che queſti non ſiano obligati di preſentarſi col pericolo della vita per la mutazione dell'aere : del rimanente i Tribunali debbano reggerſi continovamente in tutte le giornate che non ſiano feriali , come ſi pratica negli altri tempi dell' anno procedendoſi anche alle compilazioni de' termini ordinarj : Ed all' incontro , affinchè non meno i Miniſtri , che gl'Avvocati, e le parti litiganti poſſano avere qualche reſpiro dalle loro continuate applicazioni , per poterle poi dopo un competente reſpiro ripigliare con maggior vigore ; Vogliamo, che le Ferie debbano principiare dal primo di del meſe di Ottobre , e durare fino alli 15. del meſe di Novembre *incluſive* , ſenza che in detto tempo , ſi reggano affatto i Tribunali ; e ſia lecito a' Miniſtri di poter andare a villeggiare in que' luoghi , che meglio loro piaceranno : reſtando però in Città due Giudici Civili , e Criminali in giro , da deſtinarſi dal Reggente della G. C. della Vicaria per le coſe ordinarie correnti , e premuroſe, che non patiſcono dilazione .

§. II.

Per la Regal Camera di S. Chiara .

I. VOgliamo , ed ordiniamo, che tutte le queſtioni de' Tribunali non ſi poſſano proporre , ſe non che fra lo ſpazio di dieci giorni tra preſenti , e fra lo ſpazio di quaranta giorni tra gli aſſenti , numerandi dal dì della notificazione fatta alle parti , o loro Procuratore del Tribunale dove s' è cominciato a procedere ; quali queſtioni ſi debbano proporre colla ſottoſcrizione de' Procuratori , affinchè ritrovandoſi ne' memoriali ſorrezione , o orrezione , debbano incorrere i Procuratori nella pena di docati ventiquattro , alla quale debbano eſſere condannati dal Giudice nel tempo della deciſione di una tal queſtione , acciò ſeguendo detta condanna , ſi poſſa quella eſiggere dal Fiſco con maggior facilità .

II. Occorre il più delle volte, che perſone notoriamente opulenti volendo preſentare le nullità , le preſentano col memoriale di povertà ; non ad altro oggetto , che per godere del beneficio di quel tempo , che biſogna per far dire , *ſtante notoria opulentia non recipiantur nullitates abſque depoſito* : Perciò per ovviare ad un tal diſordine proibiamo eſpreſſamente , che dalla Regal Camera di S. Chiara non ſi debbano decretar Memoriali di povertà ad iſtanza di coloro , che notoriamente non ſiano poveri , e decretandoſi dagli Attitanti della medeſima incorrano ogni volta nella pena di ducati cinquanta :

§. III.

Per lo Sacro Regio Conſiglio .

I. COme che ſi conſidera , che la lunghezza delle liti in buona parte derivi dalle diſcuſſioni delle controvertite opinioni d' infiniti Articoli , non meno della legge commune , che anche delle leggi municipali di queſto Regno ; Ordiniamo perciò , che quattro volte in ogni anno ſi debbano unire tutte le quattro Ruote del S. C. nella giornata , che per tal' effetto ſi deſtinerà dal Preſidente del medeſimo , ove ſi debba da uno de' capi di Ruota in giro proporre un Articolo come ſopra controvertito , quale dall' intero S. C. debba deciderſi ; e deciſo che ſarà ſe ne debba far rappreſentazione a Noi , affinchè, ſe altrimenti non ci ſembrarà , poſſiamo approvare una tal deciſione ; ed approvata che ſarà, ſi debba ſecondo una tale deciſione giudicare ne' caſi ſimili in tutt' i Tribunali del Regno .

II. E perchè la più importante determinazione ſi è quella, ſe in Regno debba ammetterſi la preſcrizione , ed in quali caſi ; per tanto nella prima unione delle quattro Ruote nel S.C. , vogliamo, che debba trattarſi queſta materia , determinandoſi la maniera , colla quale ſi debbano avere in Regno per preſcritte le azioni : E fino a tanto, che non ſarà ſtabilito queſto punto generale , vogliamo , che da oggi avanti ; ſe l' Attore muove lite contra di alcuno , e l' azione di muover la lite l'abbia acquiſtata trent' anni prima di proporla ; in queſto caſo non ſi poſſa dar il termine , ſe non dopo che ſaranno elaſſi due meſi dal giorno , che ſarà notificata la prima petizione alla parte avverſa , affinchè la medeſima poſſa prepararſi alla difeſa , ed iſtruirſi di quelle coſe , delle quali veriſimilmente non può eſſer conſapevole per il laſſo del tempo ; e che dopo che ſaranno ſcorſi due meſi , ſi proceda alla compilazione del giudizio nella forma preſcritta di

ſo-

ſopra. E compilato che ſarà il termine, e fatta la Monizione *ad ſententiam* non ſi poſſa decidere la cauſa, ſe non dopo che ſarà paſſato un meſe dal giorno, che ſarà notificata la Monizione.

III. Occorrendo, che vi ſia queſtione tra il Tribunale del S. R. C., e quello della G. C. della Vicaria, chi debba procedere in qualche cauſa, affinche quella ſi poſſa più prontamente ſpedire; Ordiniamo, che debba eſſere il Giudice competente di una tal queſtione l'iſteſſo S. R. C., e Conſigliero Commeſſario, ſenza che dalle parti ſi poſſa produrre veruno gravame dal decreto, che per tal effetto dal S. C. s'interporrà *in Aula*, tanto di reclamazione, reſtituzione *in integrum*, che di nullità. Ben inteſa, che la criminalità, colla quale *non ſint offenſæ aures S.C.* ſi debba rimettere alla G. C. della Vicaria criminale, o alle Regie Udienze Provinciali reſpettivamente.

IV. Confermando intieramente quanto ſi diſpone nella Prammatica dell'anno 1728. intorno alla mutazione de' Procuratori; Ordiniamo più, che affatto non ſi poſſano ricevere da qualſiſia Scrivano, o Maſtrodatti di qualſiſia Tribunale Procura di perſone, che non ſiano approvate dal S. R. C. Per lo di cui effetto ſia tenuto il Segretario del detto Tribunale immediatamente, che ſeguirà l'approvazione di ciaſchedun Procuratore, darne la notizia autentica a tutti i Maſtrodatti del S. R. C., e queſti la diano ſubito a tutti gli Scrivani delle loro Banche, affinchè ciaſcheduno di eſſi poſſa formarſi un Regiſtro, in cui ſi noti il giorno dell'approvazione, ed il nome, cognome, e patria del Procuratore approvato. L'iſteſſa notizia autentica debba dare il Segretario del S. R. C., così al Segretario della Regia Camera della Sommaria, come a quello della G. C. della Vicaria, i quali con loro Fede a parte debbano parteciparla giuridicamente a tutti i Maſtrodatti ed Attuarj de' loro riſpettivi Tribunali, acciocchè queſti poſſano darla a ciaſcheduno Scrivano delle di loro Banche, per potere in un Regiſtro come di ſopra ſi è detto, notare il giorno dell'approvazione, il nome, cognome, e Patria del Procuratore approvato, ad oggetto, che non ſi poſſano ammettere altri Procuratori ſenz'approvazione, ed ammettendoſi dagli Attuarj, Maſtrodatti, e Scrivani debbano incorrere nella pena di privazione di officio. Quali notizie di ſopra accennate debba il Segretario del S. R. C. darle *gratis*, ed immediatamente ſeguita l'approvazione, mandarle *ex officio gratis*, lo che non facendo, debba incorrere nelle pene di privazione di officio; ordiniamo, che dalla noſtra Real Camera di S. Chiara ſi ſtabiliſca quanto debba eſiggere per diritto di ciaſcheduno approvando per l'avvenire.

V. In quanto alla Commeſſa dell'Eſame de' Teſtimonj in Regno, vogliamo che il Commeſſario della cauſa, ſenz'aver biſogno della rinuncia de' Regj Eſaminatori del S. R. C., poſſa commetter detto eſame a chi ſtimerà più proprio nelle cauſe, che importano la ſumma di ducati tremila a baſſo. E reſti parimente in arbitrio del Commeſſario nelle cauſe, che eccedono la detta ſomma di ducati tremila, qualora l'Eſaminatore eletto non voglia uſcire ad eſaminare, di commettere ad altri l'Eſame, ſenza che il detto Eſaminatore eletto poſſa pretendere altro ſotto qualſiſia preteſto. E per le cauſe in queſta Città, e Caſali, e per tutto il Regno, nelle quali ſi faccia l'acceſſo de' Miniſtri, poſſa il Giudice far eſaminare i Teſtimonj dallo Scrivano della cauſa; E nell'altre, nelle quali dovranno eſaminarſi dagli Eſaminatori, non poſſano queſti eſigger più di carlini due per Teſtimonio.

VI. In tutte le Decretazioni, che ſi faranno dal Preſidente del S. R. C., ordiniamo, che ſi debba aggiungere la clauſola di già introdotta, *dummodo tamen cauſa non fuerit capta in M. C. V.*; anzi che non ſi poſſano in detto S. R. C. commetter cauſe, le quali non eccedano la ſumma di ducati quattrocento; E commettendoſi, debba il Maſtro d'atti, che averà decretato la ſupplica incorrere nella pena di ducati venti, e ſia tenuto il Conſigliero Commeſſario ſubito quella rimettere all'iſteſſa G. C. della Vicaria.

VII. Per riparare all'abuſo introdotto intorno alle tante reviſioni, che dalle parti ſi domandano per i giudizj de' Periti; Ordiniamo, che non ſi poſſa domandare la terza Reviſione, ſe le due relazioni ſaranno uniformi per eſecuzione di ciò, che *de jure* viene diſpoſto, a riſerva però del caſo, in cui una delle parti domandaſſe a ſue ſpeſe la terza Reviſione coll'intervento del Commeſſario, e che queſti lo conſideri giuſto. Ed affinchè non ſi poſſa commettere alcuna frode intorno all'Elezioni, che ſi fanno de' Tavolarj precedente buſſola, nè reſti in arbitrio delle parti di aver il Perito, che a lor piaccia, e ciò ponerſi in riſchio la ragione de' collitiganti, vogliamo, che ſi debba da oggi avanti far detta buſſola in Caſa, ed in preſenza del Preſidente del S. R. C. dal Segretario di detto Tribunale, ſenza che il medeſimo poſſa eſiggere altro diritto di quel che preſentemente ſi eſigge.

VIII. Biſognando, che ſi dia il dovuto riparo a gli eſorbitanti diritti, che detti Tavolarj, e Regj Ingegnieri eſiggono per le Relazioni, e Piante, oltre le diete Civili, donde deriva il più delle volte il non poterſi dalle parti proſeguire il giudizio, e ſperimentare le loro ragioni; Ordiniamo perciò, che detti Tavolarj, Ingegnieri, ed altri Periti non debbano eſiggere dalle parti, ſe non ſe le ſole diete civili, o naturali, e grana tre a carta di righi ventidue per ogni carta per la fatica manuale di colui, che deve porre in chiaro la Relazione, e pianta; ſenza potere eſiggere altra minima ſomma, ne meno ſotto titolo di fatiche, e diete degli Ajutanti, quali debbano andare a loro carico; lo che debba parimente praticarſi negli apprezzi, che ſi fanno in *Civitate*, e reviſione di eſſi per lo di cui effetto debba formarſi una Pandetta dalla Real Camera di S. Chiara per detti diritti. Quali relazioni, e piante debba il perito per qualſivoglia cauſa conſegnare alle parti, e preſentare negli atti fra lo ſpazio di quindici giorni decorrendi dal dì, che ſarà compito l'acceſſo; e per quel che riguarda a' Feudi, o altri effetti di conſiderazione ſituati in Regno, tra lo ſpazio di due meſi ſotto pena di privazione di Officio, ed altre arbitrarie a i Tribunali. E riſpetto agli apprezzi de' Feudi, ed altri effetti di valore poſſano i Commeſſarj, quando non eccedano la ſomma di ducati ſei mila, commetter quelli ad eſperti, avendo però riguardo alla diſtanza del luogo, ſenz'averſi biſogno della rinuncia di detti Tavolarj, mentre da queſto deriva per lo più, che ſi prolunghino le liti, a cagion dell'impotenza delle parti a ſoffrire le ſtravagantiſſime ſpeſe per gli acceſſi, e Relazioni de' ſuddetti Periti.

IX. Conſiderandoſi anche per un grave abuſo l'eſazione, che ſi fa dal Segretario del S. R. C. per gli appuntamenti delle cauſe, ed altri negozj, che va facendo per la Ruote, dell'iſteſſo Tribunale; Ordiniamo perciò, che detto Segretario per gli appuntamenti tanto delle cauſe, che per qualſivoglia altro negozio, che dovrà egli fare nelle giornate del S. R. C., non poſſa affatto eſiggere diritto alcuno ſotto pena di ducati

ti cinquanta da eſiggerſi irremiſſibilmeote.

X. Confermando tutte le Prammatiche, che da tempo in tempo ſi ſono emanate intorno al non poterſi trattare altre cauſe nel S. C. nelle giornate deſtinate alle Relazioni di Vicaria; Vogliamo, che ſi debbano inviolabilmente oſſervare, in maniera che per qualunque motivo nelle giornate di Relazione non ſi poſſano trattare nel S. C. altre cauſe, che quelle di Vicaria, ad oggetto di non impedirſi l' eſecuzione de'Decreti di quel Tribunale.

XI. Per dar l' opportuno riparo alle fraudolenti deduzzioni de' Patrimonj, che ſi fanno da' debitori unicamente per farſi ſpedire le ſalvaguardie, ed in tal maniera burlarſi de' loro Creditori; Ordiniamo per tanto, che deducendoſi Patrimonj nel S. R. C., o a dirittura da i Debitori, o ad iſtanza de' loro Creditori, non ſi poſſano ſpedir Salvaguardie, o Inibitorie alle Corti inferiori, ſe non ſolamente nel caſo, che ſiaſi prima ordinato, ed eſeguito il ſequeſtro di tutti i beni del debitore *penes tutum tertium*, e che ſi ſia dato il Curatore al debitore, inteſi tutt' i Creditori.

XII. Come parimente vogliamo, che la commeſſa dell' eredità non porti altro con ſeco, ſe non ſolamente la cognizione della pertinenza di tutto, o di quota dell' eredità univerſale; E che all' incontro i giudizj particolari, così attivi, come paſſivi intorno a' beni ereditarj ſi debbano conoſcere da quei Giudici, avanti de' quali ſi trovano introdotti, o s' introdurranno.

§. IV.

Per la Regia Camera della Summaria.

I. ESſendoſi conoſciuto, che contribuiſca molto al ritardamento, ad al disbrigo de' negozj l' abuſo introdotto nel Tribunale della Regia Camera della Summaria, di eſſerſi oltremodo accreſciuto il oumero degli Attuarj, da' quali ſi ſpediſcono infinite Proviſioni, le quali girano per tutto il Regno, e ſovente accade, che per l'iſteſſo negozio in una medeſima ſettimana vanno più Ordini, e Provviſioni tra di loro contrarie, e ripugnanti, donde avviene, che non ſapendo le Regie Udienze, e le Corti Regie, e Baronali, a quali delle medeſime debbano dare eſecozione, reſta impedito nelle Provincie il corſo degli affari, a della Giuſtizia; e ſino a tanto che non ſi faccia poi quì in Napoli l' unione degli atti incomiociati preſſo diverſi Attuarj, vi corre del tempo aſſai, ed io tal maniera ſi prolungano le liti, a ſi rendono quaſi aterne. Ad oggetto dunque di dare qualche dovuto riparo ad un tal diſordine, ſenza togliere nell' iſteſſo tempo il modo da vivere a tante Gente, che ſi trova di già incaminata per detta ſtrada; Ordiniamo perciò, che tutte le Banche, che oggi ſono nel Tribunale della Regia Camera ſi riducano al determinato numero di quaranta, nelle prime quattro delle quali debbano ſtare li quattro Maſtrodatti, che vi ſono, ciaſchedumo con li due ſuoi Attuarj, e Scrivani; In dodici altre i dodici Attuarj, ſiſſi, che ſono a collazione del Luogotenente di tal Tribunale, e ciaſchednno per capo della ſua Banca; Io nndeci altre gli undeci Attuari a' quali la Regia Corte l' ha vendute, ciaſch[illegible] pure per capo della medeſima; In due al[illegible] Attuarj nominati dal Segretario, e [illegible] del Grande Archivio del Tribunale d[illegible] ra, in vigore della facoltà loro a[illegible] vendite *reſpective* de'loro Offici, ciaſ[illegible] dio per capo della med[illegible]

deci Banche ſi debbano porre undeci degli altri Attuarj i più abili, e probi di quei, che preſentemente vi ſono, ed eſercitano con licenza del Luogotenente *pro tempore*, da eliggerſi dal Luogotenente iſteſſo, ciaſcheduno per capo della medeſima.

II. In oltre vogliamo, che tutti gli altri Attuarj, che attitano in vigore di *liceat* ad eſſi accordati, chiamati Attuarj onorarj, reſtino col titolo di Attuarj, ma le loro ſcritture ſi debbano firmare anche da detti Capi Attuarj di detto loro Banche, che ſaran tenuti dar conto, ſe ſaranno irregolari, ſenza intereſſarſi gli litiganti in niente più di quello ſtà preſiſſo nella Regia Tariffa. Delli quali Attuarj onorarj, che come ſi è detto eſercitano col *liceat* del Luogotenente, ſe ne debba formare un Regiſtro dal Segretario della Regia Camera, affinche ſi ſappia non ſolamente il numero de' medeſimi, ma anche chi ſiano; Con che però detto Segretario per detto regiſtro, che deve tenere, non poſſa eſiggere cos' alcuna.

III. Ordiniamo, che dal Luogoteoente della Regia Camera, col Decano, coll' ultimo Preſidente Togato, e coll' ultimo Avvocato Fiſcale del Regal Patrimonio frà il termine di un meſe decorrendo dal dì della pubblicazione della preſente Prammatica, ſi debba fare la diſtribuzione de' negozj tra tutti detti Attuarj con propoſizione, e giuſtizia, acciò ogn' uno abbia modo da vivere, dividendo anche tra eſſi tutte le Univerſità del Regno, avendo riguardo a quei, che ne tengono già le commeſſe, e che tutti i negozj di quell' Univerſità, ch' è ſtata aſſegnata ad una Banca, debbanſi ivi trattare, ſenza che niuno Attuario poſſa porvi mano. Della qual diſtribuzione de' negozj, ed Univerſità ſi debba formare una noto ſtampata, e queſta affiggerſi ſopra ciaſcheduna Banca, affinche ognuno di detti Attuarj ſappia, quali ſiano i negozj di ſua incumbenza, ſenza ingerirſi affatto negli affari, che ſono degli altri; E nel caſo vi ponga mano, incorra ſubito nella pena di ducati venti quattro, ed altre ad arbitrio del Tribunale ſenza ſperanza di remiſſione. Della qual nota ſtampata ſe ne debba mandare un' eſemplare a ciaſceduna Regia Udienza del Regno, la quale debba aver l' incombenza di mandarne la notizia ad ogni Corte locale della Provincia in congiuntura di dover mandare altri ordini per la medeſima Provincia.

IV. Di vantaggio vogliamo, che neſſuno de' ſudetti Attuarj poſſa ſpedir proviſione, o Ordine alcuno ſenza aver la procura *in forma valida* della parte, che la dimanda; con dover fare la preſentata, non meno a detta procura, ma anche a tutte le Iſtanze, e Memoriali, ſopra de' quali ſi ſpediſcono le provviſioni, affinche in tal manie[illegible] parte contraria, pretendendone poi la rivoc[illegible] non abbia da mandar per lo Regno a [illegible] il Principale, che ottenne i primi Or[illegible] no provviſioni: e queſto ſotto l' iſteſ[illegible] niaria di ſopra detta, ed altre ad [illegible] Tribunale della Camera.

V. Di più vogliamo, che [illegible] detti Maſtrodatti, ed Attuarj [illegible] ne de' diritti oſſervare *ad* [illegible] de[illegible] ſtà affiſſa nella [illegible] [illegible]mera, con [illegible] [illegible] de' decreti [illegible] [illegible]irma, [illegible] [illegible]

che attualmente vi ſono, ſioo a tanto che 'l numero di eſſi conforme ſi vanno eſtinguendo non ſi riduca a ſoli trentaſei, oltre i quattro Maſtrodatti, ed oltre gli Scrivani, che col tempo dovranno ridorſi a quattro per ciaſcheduna dell' accennate quaranta Banche.

VII. Morcodo alcuno de' ſuddetti Capi Attuarj, che ſono a collazione del Luogotenente, debba nel ſuo luogo paſſare uno de' ſudetti altri Attuarj Onorarj, che ſi aggregano nelle quaranta Banche, il più probo, e meritevole, precedente eſame da farſi dall' iſteſſo Luogotenente, dall' ultimo Preſidente Togato, e dal Fiſcale de' Conti.

VIII. Tutt' i negozj, che riguardano al Regio Cedolario, o s' incaminino per via di Riſulte, o pure via di Denuncie debbanſi attitare da ſoli quattro Attuarj i più probi, ed eſperti deſtinandi dal Luogotenente, Preſidente Decano, ed Avvocato Fiſcale del Real Patrimonio, ſenza che gli altri Attuarj vi ſi poſſano ingerire, o poner mano ſotto pena di privazione dell' officio, ed altre ad arbitrio del Tribunale: E formandoſi da alcuno de' ſudetti quattro Attuarj nuova riſulta, o dandoſi camino a Dinuncia già una volta transfatta, o finita, s' intenda privato ſubito dall' officio, e ſi abbia a caſtigare rigoroſamente con altre pene arbitrarie, ancorche allegaſſe, che la tranſazione, o il decreto aſſolutorio non ſtaſſe regiſtrato nel Regio Cedolario.

IX. Finalmente vogliamo, che non ſi riceva denuncia, ſe non ſia ſotroſcritta dal Denunciante, il quale debba eſſer perſona cognita all' Attuario, o almeno a due Notai, che l' atteſtino, come ancora, ſe unitemente con dette *Denuncie* non ſi produrranno prontuariamente dal Denunciante i documenti neceſſarj, o pure ſi dinoteranno limitativamente le Scritture, che giuſtificano dette Denuncie; nè ſi dia corſo alle medeſime, ſe prima dette Scrittore non ſaranno preſentate negli atti. E nel caſo ſi ſcopriſſe, che il Denonciante ſia perſona fittizia, l' Attuario incorra nelle pene ſtabilite nel Capitolo precedente; e 'l Denunciante, che ſi ſcoprirà averſi cangiato, e finto il nome, in quella di anni due di Galea, o di preſidio ſecondo la ſua qualità.

X. Ordiniamo, che il poſſeſſore dell' officio del *jus regeſti* debba indiſpenſabilmente formare un regiſtro, in cui debba notare i Sommarj delle proviſioni, che ſi ſpediſcono; quali Sommarj ſi dovranno fare dagli Attuarj con tutta fedeltà, e ſincerità, reaſſumendo la ſoſtanza dell' ordinato ſotto le ſudette pene di ducati trenta per ciaſcheduna volta, privazione di officio, ed altre arbitrarie del Tribunale.

XI. Dopo che dall' Avvocato Fiſcale ſi faranno formate le iſtanze ne' proceſſi, non poſſano gli Attuarj, che li preſentano, tenerli preſſo di loro più che una ſola giornata, ma debbeno portarli ſubito a dirittura eſpediendi in caſa de' Preſidenti Commeſſarj ſotto pena di privazione di officio, ed altre pene ad arbitrio del Tribunale; per lo di cui effetto l' Avvocato Fiſcale debba tenere in ſua caſa un Regiſtro, in cui gli Attuarj debbano notare di propria mano la giornata, in cui ſi prendono le iſtanze fiſcali.

XII. Per la lettora da farſi in Caſa del Luogotenente ſi ammettano ſolamente li Capi Attuarj delle Banche una ſettimana per ciaſcheduno, e ſtando alcuno di eſſi impedito legitimamente nella ſua ſettimana, ſubentri quello, che ſiegue immediatamente ſenz' ammetterſi alcuno ſoſtituto.

XIII. Da oggi innanzi dall' attual Luogotenente, e dagli altri, che ſaranno *pro tempore* non ſi poſſano crear nuovi Prorazionali; e di quelli, che preſentemente vi ſono, ſe ne debba fare una nota da conſervarſi dal Segretario della Regia Camera, ſino a tanto, che il loro numero non ſi riduca a quello di trenta, che dovranno eſſer ſempre determinati, e fiſſi; da ripartirſi due di eſſi appreſſo ciaſcheduno de i Razionali, che di numero ordinario debbano eſſer quindici.

XIV. In oltre, che mancando poi alcuno de' ſudetti Prorazionali, quando ſiano ridotti al numero di trenta, debba eliggerſi il nuovo, precedente eſame da farſi dal Luogotenente, dall' ultimo Miniſtro Togato e dal Fiſcale de' Conti.

XV. Di vantaggio, che tutt' i ſopradetti Prorazionali non poſſano affatto attitar cauſe di qualonque ſpecie che ſiano, ma ſolo ingerirſi nelle liquidazioni de' Conti, e negli altri affari proprj dell' iſpezione de i Razionali loro Principali.

XVI. E perchè ſono generali le querele, e le doglianze per gli eſorbitanti diritti, che eſiggono li Razionali, ed i ſudetti Prorazionali; Ordiniamo, che ſi debba formare, ed affiggere nella ſeconda ſala della Regia Camera la Pandetta di que' diritti, che debbono eſiggere per le fatiche, che fanno, per lo di cui effetto rinuoviamo le prohibizioni contenute tra l'altre nelle Prammatiche 17. §. 13. 3. e 57. *de officio Proc. Caeſ.*, quali ſi debbano inviolabilmente oſſervare. E ſiccome nel Capitolo 32., ch' è l' ultimo di detta Prammatica 57., ſi dice, che quando accadeſſe, che ad iſtanza delle parti, o con ordine della Camera doveſſero formare alcuna ſcrittura, oltre di quelle dinotate nelle Prammatiche non poſſano pigliare coſ' alcuna, ſe non quello, che ſarà determinato per la Camera; vogliamo, che da oggi innanzi, per qualunque grave fatica, che doveſſero fare anche di relazioni, il pagamento della ſumma, che ſta rimeſſa all'arbitrio della Regia Camera non poſſa eccedere li docati quindeci.

XVII. Ed affinche in detto Tribunal della Regia Camera ſi proceda con maggior celerità al disbrigo delle Cauſe; vogliamo, che in uno, o due giorni di ciaſcheduna ſettimana caſſino nella terza Rota in giro due Preſidenti Togati, uno di Cappa corta, ed uno de' Fiſcali de' Conti, e queſti disbrighino tutt' i gravami prodotti da decreti da eſſi fatti in caſa nelle cauſe di Diſcuſſioni degli Stati, e reviſion de' Conti degli Amminiſtratori delle Univerſità: come parimente, che detti due Preſidenti procedano alla deciſione di tutti gl' incidenti, che ſorgono nelle cauſe, nelle quali ſebbene il Fiſco non abbia intereſſe preſentaneo, rimangono addette al Tribunale per legge eſpreſſa, alla quale non contradica la preſente determinazione; Come finalmente debbano definire le cauſe di detta ſpecie, ſempre che però il loro importo non ecceda il valore di docati trecento. E perche ſono inutili le leggi, quando ſe ne traſcura l' oſſervanza; perciò ordinamo, e comandamo, che con particolar attenzione, e vigilanza debba il Luogotenente di eſſa Regia Camera, e ſuoi Miniſtri attendere, ed invigilare, che le preſenti noſtri Regali deliberazioni inviolabilmente s' oſſervino.

§. V.

Per la Vicaria Civile;

I. BIſognando anche, che ſi dia l' opportuno riparo a moltiſſimi abuſi, che ſi ſono introdotti nella G. C. della Vicaria Civile; Ordiniamo perciò, che nelle Cauſe minime di alimenti, ſervizj preſtiti, ed altre di ſimil natora purche non eccedano la ſomma di docati dodici ſi proceda,

Digitized by Google

ceda; e ſi determini da' Giudici *oretenus* ſenza forma giudiziaria, baſtando, che di tutto ciò, che accada avanti il Giudice, lo Scrivano ne ſtenda l'atto, quale debba eſſere cifrato dal medeſimo Giudice: E volendoſi alcuna delle parti gravare in Vicaria, ſi debba proponere il gravame da detto Giudice a voce, non impedita frattanto l'eſecuzione di ciò, che ſi è ordinato. E di quello, che dopo ſi determinarà da' Miniſtri della Ruota ſe ne debba notare la Conchiuſione, quale debba cifrarſi dagli altri due Giudici.

II. In oltre, che non ſi poſſa ſpedire Inibizione di dette Cauſe d'alimenti infra la ſomma di docati dodici, di pigione di caſa, obligazione *penes acta*, poliſe Bancali verificate, liquidazione d'Iſtromenti *via Ritus* ſotto pena di docati dodici a' Scrivani, Attuarj, e Maſtrodatti, che lo ſpediſcono, da eſeguirſi irremiſſibilmente tante volte, quante controverranno.

III. Preſentandoſi Nullità col memoriale di povertà da perſone, che ſono, o notoriamente opulenti; vogliamo, che ſi poſſa dalla G. C. della Vicaria ordinare; o: *ſtante notoria opulentia, non recipiantur Nullitates abſque depoſito*; o pure: *ſtante notoria paupertate, procedatur ad diſcuſſionem Nullitatum abſque depoſito*; Anzi qual' ora ſi ſtimaſſe dalla G. C. della Vicaria, che le Nullità ſiano frivole, e di niuna ſuſſiſtenza, e ſolamente propoſte per dilatare l'eſecuzione del decreto; vogliamo, che poſſa in tal caſo, non oſtante qualſiſia diſpoſiziono in contrario, ordinare: *rejiciantur Nullitates, etiam attento tenore ipſarum*, come ſi pratica dal S.R.C.

IV. A riguardo delle liquidazioni degl' Iſtromenti innovando il diſpoſto della Prammatica 8. *de Inſtrumentorum liquidatione*, e propriamente al §. 5. vogliamo, che non ſi poſſa da qualſiſia Tribunale inibire la G. C. della Vicaria, qualora ſi tratti di liquidaziona; e che il Maſtrodatti delle Contumacie debba proſeguire avanti il Giudizio, come ſe dette Inibitorio fatte non foſſero, anche per oſſervanza della Prammatica 82. *de Offic. S.* R. C. Queſta diſpoſizione però vogliamo, che non debba aver luogo ſolamente nel caſo, che da' Creditori ſi foſſe nel S. C. dedotte il Patrimonio di taluno debitore, nel quale l'atrimonio ſi foſſe dato il Curatore, non iſpiegarſi però dal Conſigliero Commeſſario tale circoſtanza, precedente una piena Fede giurata delio Scrivano del S.R.C., affinchè in tal maniera ſi poſſa ovviare alle frodi, che ſotto tale deduzione di Patrimonio le parti penſaſſero di comprendero tutte le altre Inibitorie.

V. Se mai dal Giudice di Vicaria non ſi conoſceſſe la perſona del debitore, che perſonalmente dee preſentar l'iſtanza, ſi debba quella approvare da altra perſona cognita a detto Giudice; affinchè poi nel caſo ſi ritrovaſſe, cha la perſona approvata non ſia quella del debitore, ſi poſſa eſiggere tanto dall' approvante, quanto dalla perſona ſuppoſta la pena del venti per cento.

VI. In oltre per oſſervanza della Prammatica 8. al *cap.* 7. ſotto l'iſteſſo titolo *de Inſtrumentorum liquidatione*; ordiniamo eſpreſſamente: che i Giudici di Vicaria debbano proporre le cauſe nella mattina ſeguente, qual' ora dal debitore *in ſecunda Curia* ſi propongono le Nullità con ſcritture; dichiarando, che ſia capo di Sindicato per detti Giudici ogni qual volta da' medeſimi ſi mancaſſe a ciò, cha in una tal Prammatica ſi diſpone: ſempre che però queſto non adiveniſſe per legitimo impedimento.

VII. Ed affinchè non ſi ritardino tali Cauſe tanto privilegiate, le quali ſi debbano preferire a qualſiano altre cauſe, ancorchè foſſero di ſoſpezione; vogliamo perciò, che infallibilmente debba oſſervarſi la Prammatica 3. ſotto l'iſteſſo titolo, colla quale ſi determina, che le relazioni in Conſiglio ſi debbano fare tra lo ſpazio di quindeci giorni.

VIII. Rinnovano parimente la Prammatica 8. ſotto il titolo di detto di ſopra, e propriamente ciò, che vien diſpoſto nel *cap.* 7., ordiniamo che il debitore debba infallibilmente adempire alla pleggiaria *de parendo mandatis in S. C.*; qual' ora da queſto ſi preſentaſſe la ſupplica colla decretaziona *Magna Curia verborum faciat*, per tutta la mattina del giorno ſeguento fino all' ultima ora del Tribunale; E non adempiendoſi ſi manda in eſecuzione il decreto, non oſtante il gravame; per lo di cui effetto ſtiano avvertiti i Subalterni di non ricevere detta pleggiaria con antedata ſotto pena di privaziono di officio, e quattro anni di Galea.

IX. Per riparare al diſordine, ed all'abuſo introdotto da alcuni creditori; i quali artatamente non compariſcano perſonalmente *in ſecunda Curia*, e comparendo in quella il ſolo debitore s' interpone il decreto *licentietur debitor*, perchè non è comparſo il creditore; dal che ne naſce, che ritrovandoſi il debitore ſulla buona fede, che volendo il creditora proſeguire la liquidazione, debbaſi nuovamente ſpedire la requiſitoria *ſuper eadem citatione*, e quella notificarſi ad eſſo debitore; All' incontro, ripigliandoſi il creditora dal Maſtrodatti Eddomadario l'iſtrumento reaſſunto fa ſpedire da altro Maſtrodatti la nuova citazione, ed *in contumaciam* ottiene le lettere eſecutoriali; Ordiniamo perciò, che in avvenira non ſolamente detti creditori non poſſano uſare più ſimile inganno ſotto pena dell' amiſſione della quarta parte del credito, ed altre arbitrarie della G. Corte, ma parimente, che ciaſchedun Maſtrodatti, a chi ſarà preſentato l'Iſtrumento reaſſunto debba farvi la preſentata, con iſpiegarſi in quale Banca ſi preſenti, e quella farla ſottoſcrivere dal Giudice; E dopo ſia tenuto cerziorare a tutti gli altri Maſtrodatti, affinche non precedano altra citazione ſu dell' Iſtrumento a lui preſentato, con iſpiegare nella cartella il Notajo, le parti, ed il giorno dell' Iſtromento; e controvenendo a ciò alcuno de' Subalterni debba ſoggiacere alla pena della perdita dell' officio: Anzi per una maggier cautela del debitore già licenziato dalla Vicaria; il quale perciò ſi ritrova nella buona fede; vogliamo, che ſi debba al medeſimo dar copia antentica del decreto di *licentietur*, affinchè poſſa ſervirſene di ſalvaguardia, nel caſo che per la liquidazione fatta in altra Banca veniſſe ad eſſer moleſtato, o carcerato, in virtù dello ſteſſo iſtromento, per cui ha di già ottenuto il decreto di *licentietur*.

X. Ed acciocchè ne' tempi dell' anno, ne' quali le giornate ſono più brievi non s' impediſca a' Giudici di Vicaria di poter negoziate colle parti, in quel giorno, in cui ſono obligati andare il dopo pranzo a regger Corte in Vicaria; ordiniamo, che ne' meſi di Novembre, Decembre, Gennajo, e Febrajo di ciaſcheduno anno ſi debba regger Corte la mattina dopo ſonata la Campana del Conſiglio, nel qual caſo non ſiano obligati poi tornarvi la ſera.

XI. Che i decreti interlocutorj, ed ordinatorj, che ſi fanno da' Gindici di Vicaria in caſa per la compilazione del termine non ſe ne poſſa produrre ſupplica di *verbum faciat in S. C.* ma ſolamente: *cum interventu aliorum Judicum in M. C. Vicariæ*, e dal decreto, che dalla G. C. della Vicaria s' interporrà non ſi poſſa nè riclamare, nè dire di nullità, come ſi è detto di ſopra.

XII. Nelle cauſe di dilazioni quinquennali non ſi ammettono i conſenſi di que' creditori, i quali non ſiano creditori in virtù di pubbliche ſcritture, o di lettere eſecutoriali ſtipulate, o ſpedite un' anno prima dal giorno, in cui ſi domanda una tal dilazione in beneficio de' lor debitori.

XIII. Per ovviare alle frodi, che ſi commettono nelle ceſſioni de' beni, che ſi fanno *cum ignominia* debba intervenirvi il Procurator Fiſcale di Vicaria, affinchè in tal maniera ſi tolga ogni ſoſpetto di frode; nè ſi poſſa dubitare, che la perſona, che fa l' Atto della ceſſione, ſia effettivamente il Debitore.

XIV. A riguardo delle Salvaguardie dotali, che dalle mogli ſi ſpediſcano ſopra i beni de' loro mariti; ordiniamo, che non ſi poſſano ſpedire, ſe non ſopra li beni deſcritti nell' Iſtrumento dotale, e ne' Capitoli matrimoniali; e volendoſi ſpedir *ſuper bonis viri* per la concorrente quantità della dote pagata, non ſi poſſa ſpedire, ſe non colla pleggiaria *de exhibendo ad omnem ordinem*, precedente nota de' beni, ſopra de' quali ſi domanda l' aſſicurazione.

XV. E ſe mai le donne per le loro doti non aveſſero ſcrittura, non ſi poſſa in tal caſo ſpedir Salvaguardia per li beni dotali provati *per teſtes*, ſe non citati, ed inteſi i Creditori del marito, o pure non ſi ſia data la pleggiaria di ſopra accennata.

XVI. Per lo Salvaguardio in vigore del Senatus Conſulto Macedoniano in beneficio de' figli di famiglia; ordiniamo, che da oggi avanti non ſi poſſa far decreto di *non moleſtetur*, ſe non prima citati, ed inteſi i Creditori; o fattoſi detto decreto ſi debba il medeſimo notificare fra lo ſpazio di giorni ſei, altrimenti elaſſo detto termine non vaglia detta Salvaguardia.

XVII. Per togliere parimente qualunque frode ſi poſſa commettere in ordine alle Poliſe bancali, così in quanto alla data, come alla ſottoſcrizione de' teſtimoni, con farle apparire, o coll' antedata, o con teſtimonj ſottoſcritti, quando che prima non vi erano, in pregiudizio degli altri Creditori; ordiniamo perciò, che da oggi innanzi in tutte le Poliſe bancali la data del tempo ſi ponga diſteſa, e non in abaco; come parimente, che i Nomi, e Cognomi de' teſtimonj apodiſſarj ſi deſcrivano nel corpo della Poliſa prima della data.

XVIII. Per ovviare parimente all' abuſo, che naſce dal non farſi nella G. C. della Vicaria le preſentate nell' iſtanze; che ſi producono, o di azioni, che s' intentano, o di eccezioni, che ſi oppongono, ed in altre ſcritture, non oſtante il diſpoſto dalle Prammatiche X. §. 80. *de officio Judicum*, & LXXIX. §. 8. *de off. S.R.C*, & Prammatica XIII. *de ordine Judiciorum*; Rinnoviamo perciò l' ordine contenuto in dette Prammatiche colle pene nelle medeſime ſtabilite da eſeguirſi irremiſſibilmente contro gli Attuarj; anzi di vantaggio vogliamo, che gli Scrivani non poſſano ſtender decreto in piedi di qualunque iſtanza, in cui non vi ſia la preſentata; Qual decreto debbano portarlo eſſi, o alcun Portiere a ſottoſcriverlo dal Giudice, il quale non debba firmarlo portandoſi da altra perſona, altrimenti il decreto ſia nullo, e lo Scrivano, e l' Attuario incorrano nella pena di non poter più attitare detta cauſa la quale ſi debba preciſamente dal Giudice commettere ad altro Scrivano, e ad altra Banca.

XIX. Vogliamo, che non poſſano i Giudici di Vicaria ſpedire Inibizioni alle Corti inferiori nella prima iſtanza, che ſi è preſentata, con dirſi nel decreto, *ſtante cauſa introducta in M. C. Vicariæ*, ma che allora ſi poſſa dire introdotta la cauſa; quando ſarà prima notificata la parte, e che queſta nella replica non abbia domandato la remiſſion della cauſa al Giudice della ſua origine, del ſuo domicilio, o al foro, in cui ſia già introdotta.

XX. Affinchè non reſti in arbitrio delle parti, ſe vogliono, o no avvalerſi di quel Giudice, che l' è ſtato deſtinato per Commeſſario; ordiniamo perciò, che di tutte le cauſe, che ſi commettono dal Reggente della Vicaria ſe ne debba formare un regiſtro, il quale ſi debba conſervare in caſa di detto Reggente per vederſi ſe la cauſa, di cui ſi domanda la commeſſa ſia ſtata antecedentemente commeſſa ad altri.

XXI. Vogliamo, che da oggi innanzi, gli Attuarj, e Scrivani di Vicaria dopo fatta la preſentata nelle petizioni non poſſano più originalmente conſegnarle al Producente, ma debbano conſervarle negli atti; E ſolamente poſſano darne copia alle parti, qualora la vogliono, per evitarſi la frode, che ſi potrebbe commettere, che ſtando detta petizione originale in mano delle parti, dopo compilato il termine, la facciano trovar cucita nel proceſſo per dir di nullità nella compilazione.

XXII. Sentendoſi infinite doglianze per gli eſorbitanti diritti, che ſi prendono dagli Attuarj di Vicaria per la ſpedizione de' decreti di Preamboli, volendo eſiggere a miſura della maggiore, o minore opulenza dell' eredità; ordiniamo perciò, che per li diritti di Preambolo non ſi poſſa eſiggere più di quello ſta taſſato nella Pandetta della Vicaria, che ſi conſerva dal Segretario.

XXIII. Occorrendo darſi per ſoſpetto qualche Giudice; vogliamo, che da oggi avanti la cauſa della ſoſpezione del Giudice di una Ruota, ſi debba commettere, e trattare nell' altra Ruota.

XXIV. Vogliamo, che nelle cauſe di Liquidazione di legitima, o di Diſvincolo non poſſano i Giudici procedere ſenza commeſſa, e fatta la commeſſa in una Ruota, non poſſa paſſare nell' altra.

XXV. In oltre, che nelle cauſe di Liquidazione di legitima da detraerſi da fedecommeſſi, pendente il termine *ſuper liquidatione*, non ſi poſſa far liberazione al legitimario, ſe non che udite le parti, e per una volta *tantum* di quantità determinanda *per Magnam Curiam* da confermarſi dal S. C. ſenza eſazione però di *jus ſententiæ*; qual liberazione non poſſa eſeguirſi, ſe non ſarà regiſtrata dal Segretario nel libro del Regiſtro; e che la liquidazione debba farſi tra lo ſpazio di un' anno, altrimenti non poſſa farſi al legitimario altra liberazione.

XXVI. Il decreto, che ſi fa dalla G. C. della Vicaria, con cui ſi dice: *ſubſtitutionem eſſe extinctam*, non ſi poſſa interporre, ſe non a due Ruote nella maniera, che vien preſcritto nella Prammatica ſotto il titolo *de vinculis non tollendis*; ed in queſto ſol caſo confermandoſi il decreto del S. R. C., non ſi poſſa eſiggere *jus ſententiæ*.

XXVII. Convenendo parimente, che ſi dia qualche providenza all' eccesſivo numero de' Portieri, o ſiano Algozini di Vicaria, mentre dal non eſſere ſtati mai vendibili detti officj, ſe ne ſono creati molti, con ammetterſi a detto eſercizio perſone aſſai miſerabili; dal che ſono derivate le infinite falſità, che ſi commettono nelle intimazioni, e notificazioni de' decreti, ed altri atti giudiziarj; ordiniamo perciò, che il numero de' Portieri, così nella Vicaria Civile, che Criminale debba eſſer ſempre fiſſo ſolamente di cinquanta, ed in mancanza di uno di eſſi debba eligger-

ger-

gerſi, e ſurrogarſi l'altro; e la nota de' loro nomi, e cognomi ſi debba tenere affiſſa in ogni Banca de' Maſtrodatti, affinchè ſi ſappiano le perſone legitime, che poſſono fare le relazioni ſotto le ſcritture, che ſi notificano; E laſciandoſi preſentemente tutti quelli Portieri probi, che vi ſono, ſino a che non arrivino al numero fiſſo di cinquanta, non poſſa il Reggente di Vicaria in avvenire crearne più di detto numero.

XXVIII. In oltre, che non meno detti Portieri di Vicaria Civile, e Criminale, ma anche di tutti gli altri Tribunali debbano farſi ciaſcuno di eſſi un libretto, in cui regiſtrino tutte le notificazioni delle giornate, in cui quelle ſono ſeguite. Qual libretto in ogni meſe debbano conſegnarlo al Segretario del di loro Tribunale *reſpective*, per evitarſi con tal mezzo il timore di poterſi fare le notificazioni coll'antedate.

XXIX. Intorno alli diritti, così de' Scrivani, come de' Maſtrodatti; tanto Civili; che criminali, ed altri Officiali ſi debba onninamente oſſervare la Pandetta della Vicaria, quale debba tenerſi affiſſa in tutte le Banche; Anzi i diritti ſudetti, che ſi ricevono dalli mentovati Scrivani, e Maſtrodatti, ed altri Subalterni, ſi debbano notare di lor carattere, non meno letteralmente, che in abaco ſotto la ſcritture, che ſi ſpediſcono per cautela delle Parti, affinchè in ogni futuro tempo ſi ſappia, quando effettivamente ſiaſi pagato. Qual Pandetta debba oſſervarſi parimente a riguardo del Segretario di eſſa G. C., il quale ſia obligato ad oſſervare *ad unguem* tutti gli obblighi, e carichi del ſuo officio, contenuti così nell'Iſtruzione della Regia Camera, come nel Bando ſtampato, e pubblicato a 8. Aprile 1690. in tempo del Governo del Conte di S. Stefano: ed a tenore di detto Bando debba eſiggere i diritti, e per tal'effetto debbaſi rinnovare l'accennato Bando, affiggendoſi in tutte le Banche della Vicaria; E que' Subalterni, che controverrano alli Capitoli di eſſo per quel, che riguarda alle loro cariche, ſiano privati del loro officio, e ſottopoſti ad altre pene ad arbitrio del loro Tribunale.

§. VI.

Per la Vicaria Criminale.

I. VOlendo parimente dar l'opportuno provvedimento per lo celere disbrigo nelle cauſe della Vicaria Criminale, affinchè non ſi faccia attraſſo delle medeſime per l'incumbenza, che tiene quel Tribunale di procedere non ſolo per li delitti, che giornalmente accadono in queſta Città, e ſuoi Caſali, ma anche in grado di reviſione, ed appellazione di tutte le ſentenze diffinitive, e decreti interlocutorj, che s'interpongono, tanto dalle Regie Udienze, quanto dall'altre Corti del Regno sì Regie, come Baronali; ordiniamo perciò, che ſi debba formare la ſeconda Ruota, (ſecondo anticamente praticavaſi) nella quale debbano nella prim' ora paſſare un Conſigliero Capo di Ruota, e due o tre Giudici, quelli appunto, che ſaranno Commeſſarj de' gravami interpoſti da' decreti interlocutorj emanati dalle Regie Udienze, ed altre Corti inferiori del Regno; acciò tali gravami ſi diſcutano, e decidano in queſta ſeconda Ruota; reſtando frattanto il numero opportuno de' Miniſtri nella prima, nel tempo, che ſi attende alla Viſita de' Carcerati non ſcritti, che ſuol farſi in detta prim'ora in detta G. C., quale terminata, debbano i detti Miniſtri della ſeconda Ruota ritornare nella prima a trattare unitamente gl' affari del Tribunale.

II. Per dare qualche riparo al diſordine, che naſce dalla gran moltiplicità, ed ineſpertezza de' Scrivani fiſcali, così eſtraordinarj, come ordinarj, vogliamo, che da oggi avanti non ſi debbano fare altri Scrivani eſtraordinarj laſciando che s'eſtinguano i ſodetti impieghi di Scrivani, e quelli di Portieri, o per la morte di coloro, che preſentemente l'eſercitano, o per lo paſſaggio ad altri Ufficj, quando prima ciò non ſiegua per qualche loro mancanza particolare. E a riguardo de' Scrivani ordinarj, che attualmente vi ſono, come che alcuni di eſſi ſono aſſai ineſperti de' loro officj, donde deriva, che s'incontri poi ne' Proceſſi difetto, e mancanza così delle pruove neceſſarie, come degli altri requiſiti eſſenziali; debba il Tribunale della Vicaria invigilare ſu queſto; e conoſcendo, che taluno di detti Scrivani ſia affatto incapace di tal' eſercizio, debba ſoſpenderlo per qualche tempo, ed ordinargli, che accudiſca preſſo altro Scrivano più perito per meglio iſtruirſi, e poi ammetterlo all'eſame. Ed a riguardo de' Scrivani ordinarj che da oggi avanti ſi dovranno creare, ſi debbano quelli eſaminare avanti uno de' due Capi di Ruota, ed avanti l'ultimo Giudice, e l'Avvocato, e Procurator Fiſcale, acciò ritrovandoſi veramente capaci, poſſano eſſer ammeſſi all' eſercizio con decreto del Tribunale.

III. Di più vogliamo, che detti Scrivani di Vicaria ſubito compito i Proceſſi delle informazioni criminali, debbano portarli da' Commeſſarj, da' quali dopo che sarà fatto il primo decreto, debbano detti Scrivani farli regiſtrare dall'Archivario di eſſa G. C., da cui debbanſi parimente regiſtrare le rubriche, facendone la notata ſopra detti Proceſſi originali, quali poi terminati, o colli Rei preſenti, o colli aſſenti col giudizio contumaciale, debbano originalmente ſubito portarſi a conſervare in detto Archivio.

IV. Siccome i Diſpacci diretti alla G. C. della Vicaria ſi regiſtrano nel libro, che ſi conſerva dal Maſtrodatti, che aſſiſte in caſa del Reggente di eſſa G. C.; così parimenti ſi debbano regiſtrare dal Segretario della medeſima, il quale ſia anco obligato regiſtrare non meno tutte le Relazioni, che da detto Tribunale ſi fanno, ma parimente tutt'i Voti, i Decreti di *Caviatur informatio*, le Commeſſe, ed ogn'altra ſcrittura, che ſia; ſiccome nell'iſtruzione del ſuo officio ſtà enunciato, per il qual' effetto gli Scrivani, che fanno dette Relazioni, abbiano il carico di quelle regiſtrare nel libro di detto Segretario; o pure debba eliggere uno, o due Scrivani per detto Regiſtro, o finalmente tal'elezione di Scrivani ſi faccia dal Tribunale, il quale debba poi tenerli preſenti per le loro fatiche in altri negozj di lucro, che potranno accadere.

V. Tutt' i decreti, ed iſtanze, e qualſiſiano altre ſcritture, che ſi eſibiſcono ne' Proceſſi Criminali, debbano ſottoſcriverſi da' Maſtrodatti, i quali debbano farvi la preſentata; affinchè in ogni futuro tempo ſi ſappia, chi l'abbia eſibite.

VI. Vogliamo parimente, che controvenendoſi dalli ſodetti Scrivani, Maſtrodatti, ed altri Subalterni a qualunque de' ſuddetti ſtabilimenti così della Vicaria Civile, come Criminale, ſiano non ſolo privati del loro officio, ma anche caſtigati con altre pene ad arbitrio del Tribunale.

VII. Ordiniamo, che tutte l'informazioni degli omicidj, e di altri delitti ſcandaloſi debbano appurarſi dagli Giudici Commeſſarj delle cauſe, ſentendoſi in loro preſenza i Teſtimonj, ſottoſcrivendo poi eſſi la depoſizione di quelli, ſenza però, che poſſano per queſto pretendere giornate, nè altro diritto, quando tal' informa-

zioni ſi prenderanno in Città.

VIII. Affinchè ſi evitino al poſſibile tutte le dilazioni nel disbrigo delle Cauſe Criminali; vogliamo, che del decreto di *reducatur in proviſionem*, che neceſſariamente ſi deve interporre nel giudizio Criminale, acciocchè il Reo poſſa disbrigarſi di giuſtizia, non ſi poſſa produrre gravame lu S.C., lo che s' intenda ancora a riſpetto di que' Rei, che volontariamente vanno a preſentarſi, ed accettano il mandato *per Civitatem, vel per Palatium*.

IX. Sperimentandoſi giornalmente eſſere infinite, ed innumerabili le querele, che ſi propongono dalle donne, particolarmente di baſſa condizione, per gli Stupri, che dicono accaderli con promeſſa di matrimonio, e poi col progreſſo del tempo ſi ſcorge, o non eſſere totalmente vero il delitto, o manchevole nelle circoſtanze più eſſenziali; tanto che poi il tutto ſi riduce al pagamento di qualche ſomma, che deve il Reo fare alla querelante, e frattanto i Tribunali conſumano il tempo nelle applicazioni di tali cauſe; E conſiderandoſi all' incontro, che qual' ora la donna non ſoffra vera reale, ed effettiva forza nella ſua deflorazione, anch' eſſa viene ad eſſer colpevole col conſentire al delitto di ſtupro, e può perciò conſiderarſi anche Rea in qualche parte: Per tanto per ponerſi qualche freno alla frequenza di tali delitti, e querele di ſtupro, o di altri atti confidenziali turpi; Ordiniamo, che da oggi innanzi occorrendo querele di ſtupro non poſſa procederſi alla Carcarazione del Reo ſenza eſſerſi prima proceduto alla Carcerazione della querelante eſſendo di baſſa condizione; o che ſi ſia poſta in un Moniſtero, o in una caſa terza oneſta ad arbitrio del Giudice; eſſendo la donna di una miglior condizione, e di miglior riguardo; dove debba ſtare *uſque ad exitum Cauſæ*, affinche non trovandoſi ſoſſiſtenza nella querela propoſta, poſſa procederſi contro di lei a quel caſtigo, che ſi conviene di Giuſtizia.

§. VII.

Per le Regie Udienze, e Corti inferiori del Regno.

I. COnvenendo parimente, che ſi dia l' opportuno provvedimento a i molti abuſi introdotti nelle Regie Udienze, e Corti inferiori del Regno, lo che è derivato dal non oſſervarſi in buona parte i provvidi, e ſalutari ſtabilimenti contenuti nella Prammatica X ſotto il titolo *de officio Judicum*, volgarmente detta *delli* 89. *Capi*. Perciò rinnovando intieramente detta Prammatica; vogliamo, che eſattamente ſi debba eſeguire tutto ciò, che nella medeſima vien diſpoſto, tolto via ogni abuſo, o ſtile introdotto in contrario, così a riſpetto del Preſide, e Miniſtri, come in ordine a' Subalterni; e quello, che contraverrà, ſia immediatamente privato del ſuo poſto, officio, ed impiego.

II. Rinnovando parimente il contenuto nel Capitolo 12. della detta Prammatica, con cui ſta ordinato, che dette R. Udienze ſi debbano far traſmettere dalli Governadori delle Città, e Terre, Demaniali ogni quattro meſi nota diſtinta firmata ancora da i Giudici, ed Aſſeſſori di tutte le compoſizioni, che abbiano fatto in detto quadrimeſtre, affinchè ſi ſappia, ſe abbiano eccedoto gli ordini; Nel qual caſo le dette Regie Udienze ſono obligate avviſarlo per darſi la providenza opportuna; vogliamo; ed ordiniamo, che tutti li Governadori, Aſſeſſori, e Corti tanto delle Città, Terre, e luoghi Baronali mandino ogni meſe all' Udienza, la detta nota firmata, come ſi è detto di ſopra, ſotto pena della privazione immediata dell' officio in caſo di controvenzione, e ciò da noi ſi fa, ed ordina in innovazione, ed aumento della Prammatica 34. *de armis*, non oſtante ciò, che foſſe ſtato nel tempo di mezzo praticato, o ſtabilito in contrario.

III. Occorrendo il più delle volte, che ſi ritardino le provvidenze, che ſi debbono dare ſopra le relazioni, che ſi fanno a' Preſidi, così da' Governadori, ed Officiali locali, tanto Regj, che Baronali per li delitti, e fatti gravi, che ſortiſcono; come parimente da' Scrivani, ed altri ſubalterni, quando ſi trovano per le Provincie al diſimpegno degli affari commeſſili; ſul motivo, che o quelle ſi diſperdano; o pure, perchè ſi ritrovano i Preſidi aſſenti dalla reſidenza, e dovendole rimettere al Tribunale, ne paſſa qualche tempo per la diſtanza de' luoghi; Vogliamo perciò, che da oggi innanzi le ſudette Relazioni che debbono farſi dalle perſone accennate di ſopra, debbono farſi duplicate, con rimetterſene al Preſide una, e l' altra all' Avvocato Fiſcale, facendoſi capitare direttamente nelle loro mani ben chiuſe, e ſigillate; affinchè non potendoſi prontamente dar la provvidenza ſopra di una, ſi dia ſopra dell' altra; E ſe mai o da' Maſtrodatti, o altri ſubalterni ſi ardiſſe aprire, ed oſſervare le dette Relazioni prima del Preſide; o del Fiſcale, oltre della privazione dell' officio, incorrano nella pena di quattr' anni di Preſidio.

IV. Sebbene nel capo 6. della detta Prammatica X. ſi diſponga, che i ſoldati di Campagna delle Regie Udienze ſi debbano aſſentare dal Capitano; e che il Preſide, e Fiſcale debbano riconoſcere la perſona del ſoldato per vedere, ſe ſia atto all' eſercizio, o ſe ſia contumace, o delinquente; Ordiniamo, che non oſtante il diſpoſto nel ſopradetto Capitolo dell' enunciata Prammatica, la quale debba in tutto il di più reſtare nel ſuo pieno vigore, ed inviolabile oſſervanza, ſi debbano sù queſto punto preciſamente oſſervare gli ordini dati da Noi con Diſpaccio per la noſtra Segretaria di Stato di Grazia, e di Giuſtizia alli Preſidi, ed Udienze Provinciali.

V. Ordiniamo parimente, che i Preſidi di dette Regie Udienze debbano in tutto ciò, che appartiene al loro officio, carico, ed incumbenza di Giuſtizia (preſcindendo però da quelle coſe, che ſi appartengono alle Udienze (avvalerſi del voto di uno degli Uditori, che come *juris periti* potranno avvertirlo di ciò, che per ordine, o per Giuſtizia non poſſa praticarſi.

VI. Affinchè non ſi ſentano doglianze per le indebite eſazioni, che ſi fanno da' Maſtrodatti, ed altri ſubalterni di dette Regie Udienze; Vogliamo, che inviolabilmente ſi debba oſſervare la Pandetta ſtampata dalla G. C. della Vicaria, tanto per le Cauſe Civili, che Criminali, quale debba affiggerſi nel Tribunale, e nella Banca ſotto pena di privazione di officio, e di eſtorſione, tolto via qualunque ſtilo, o abuſo in contrario; ancorchè fuſſe introdotto con ordini, e Provviſioni di Tribunali Superiori, quali s' intendano rivocati, e ridotti *ad ius, & ad iuſtitiam*; anzi tali Ordini contrarj alla detta Pandetta non ſi poſſano in avvenire più ſpedire da qualunque Tribunale, o Giudice. Lo ſteſſo s' intenda anco ſtabilito a riſpetto de' Segretarj di dette Udienze, quali debbano eſiggere i loro diritti ſecondo l' eſigge il Segretario di Vicaria, ed adempire tutt' i carichi, ed obblighi, che tiene detto Segretario di Vicaria, ſecondo l' Iſtruzioni

della

Digitized by Google

della Regia Camera, e ſecondo l' ordinato, o ſtabilito in un Regio Bando ſtampato, e pubblicato a 8. Aprile 1690. in tempo del Governo del Conte di S. Stefano, copia del quale debba parimente affigerſi nel Tribunale, e nella Banca del Segretario; acciò non poſſa preterirlo in niun Capitolo d' eſſo, anco per quel, che riguarda all' eſazione de' ſuoi diritti, ſotto pena di eſtorſione *etiam a ſponte dantibus*, e di privazione di officio, ed altre pene ad arbitrio del Tribunale, purchè però alcuna delle Segretarie, o Maſtrodattie come di ſopra non ſia ſtata comprata con Tariffa particolare, qual'eſazione di diritti s'intenda per quegli atti, che ſtanno notati nell' accennata tariffa della G. C. della Vicaria, ſenza che per altri atti, o decreti, che non ſtanno deſcritti nella detta Tariffa poſſano i Maſtrodatti, o Segretarj delle dette Regie Udienze eſiggerne verun diritto. Ed affinchè i preſenti ordini abbiano tutta la loro intiera, ed inviolabile eſecuzione reſti a carico dell' ultimo Uditore di ciaſcuna Regia Udienza di non far eccedere l' eſazione di quel, che ſta preſcritto nella Pandetta, o nella Tariffa, con eſſer tenuto a darne conto nel tempo del Sindicato.

VII. Per l' iſteſſo effetto vogliamo, che i Maſtrodatti, Segretarj, ed altri officiali di dette Regie Udienze, ſiccome ſta diſpoſto per gli altri Tribunali di queſta Capitale, debbano di lor carattere notare letteralmente, e non in abaco ſotto la ſcritture i diritti, che per le medeſime riceveranno per cautela delle parti, affinche in ogni futuro tempo ſi ſappia, quanto effettivamente abbiano ricevuto; o per vederſi, ſe abbiano eſatto a tenore della mentovata Pandetta della Vicaria, o delle Tariffe particolari.

VIII. Derivando un ſommo, e conſiderabile pregiudizio alla Giuſtizia dalla lunga dimora, che fanno nelle Provincie i Maſtrodatti, e i Segretarj co' loro Scrivani, a cagion delle amicizie, familiarità, e parentele che vi contraggono, per i quali motivi facilmente danno molti avviſi ſegreti a' loro corriſpondenti; ordiniamo perciò, che i Maſtrodatti, e Segretarj di dette Regie Udienze co' loro Scrivani, ed Officiali non poſſano permanere in una Provincia, potendo frattanto paſſare a ſervire in un' altra purchè però non ſiano Proprietarj della Maſtrodattie, o Segretarie ſudette; con eſſere obligati i Maſtrodatti, o Proprietarj, o Affittatori, che ſiano di dare il Sindicato in fine d' ogni biennio.

IX. Per l' iſteſſo motivo i Soldati di Campagna di dette Regie Udienze, vogliamo, che debbano commutarſi colle convicine Provincie ogni cinque anni, reſtandone perciò numero competente de i vecchi, e più pratici, e puntuali, che ſappiano le perſone, e luoghi della Provincia, acciò poſſano ſervir di guida a i nuovi, che ſaranno mutati da una in un' altra; E l' iſteſſo vogliamo, che ſi oſſervi per i Capitani di Campagna, quali ſi debbano parimente mutare da una Provincia all' altra ogni cinque anni, ſiccome anche per lo paſſato è ſtato ſolito da volta in volta praticarſi.

§. VIII.

Per lo Tribunal di Campagna.

Avendo ſtimato opportuno fin dal meſe di Ottobre del proſſimo caduto anno 1737. con noſtro Regal Diſpaccio per Segretaria di Stato, di giuſtizia, o grazia, precedente maturo eſame, dar varie provvidenze per lo miglior ſiſtema, e regolamento del Tribunal di campagna, alle quali ſi è di già data la dovuta eſecuzione. Affinchè le medeſime in avvenire reſtino ſtabilite per legge generale dalla preſente noſtra Coſtituzione, ordiniamo, e comandamo.

I. Che ſebbene nella Prammatica unica ſotto il titolo *de Officio Judicis generalis* fu ſtabilito al Commiſſario di Campagna il ſoldo di ducati quattro il giorno, delli quali ſe ne doveſſe dedurre la metà in tutte quelle giornate, che ſtaſſe in acceſſo ad iſtanza di parti, per ragion delle diete, che da queſte eſigge; per lo di cui effetto il Maſtrodatti doveſſe tenere nota delle giornate vacate ad iſtanza di parti per farſene la deduzzione; qual ſoldo fu ſtabilito anche sul rifleſſo di dovere il Commiſſario di campagna in ogni due meſi mutar reſidenza ſenza intereſſare l' Univerſità, fuorchè per lo commodo dell' abitazione nelle caſe ereme. Ad ogni modo eſſendo ſtati informati, che ciò non oſtante, abbiano eſatto i Commeſſarj oltre di detto ſoldo altri ducati ventiſei il meſe a titolo d' utenſilj, ducati 17. per le piazze di Cordieri, ducati 5. per gl' utenſilj degl' iſteſſi, e ducati 15. per la piazza d' un Trombetta, che uniti fanno la ſomma di ducati 183. per ciaſchedun meſe; E conſiderandoſi all' incontro da noi preſentemente, che detto Commeſſario oltre i ſei caſi, ne' quali deve procedere per obbligo del ſuo impiego, diſimpegna molte incombenze di noſtro Regal ſervizio in materia di Controbandi, per la Salute, Graſſa, ed altre coſe, che ſe gli commettono; Abbiamo ſtimato perciò riſolvere, e comandare, come colla preſente ordinamo, e ſtabilimo, che a detto Commiſſario reſti ſituato il ſoldo di ducati 150. il meſe, incluſa in eſſo la provviſione del Trombetta, che dovrà effettivamente tenere, ſenza che però poſſa eſigere altro titolo d' utenſilj, o di dette piazze di Trombetta, e Cordieri.

II. E perchè ſiamo ſtati anche informati degli abuſi introdotti nell' eſazion delle Diete, che ſi è fatta dal Commeſſario di Campagna, e ſuo Maſtrodatti negli acceſſi ad iſtanza di parti; Ordiniamo, che per le medeſime ſi debba inviolabilmente oſſervare il diſpoſto delle Regie Prammatiche, ſenza che detto Maſtrodatti (ancorchè aveſſe il titolo di Segretario) poſſa valerſi della graduazione di Dottore per prendere nell' eſazion di dette Diete maggior ſomma di quel, che vien diſpoſto in dette Prammatiche.

III. Ordiniamo di vantaggio, che in avvenire il Maſtrodatti del Tribunal di Campagna debba mutarſi in ogni tre anni, in fine de' quali debba dar Sindicato della ſua amminiſtrazione, ed il Proprietario di detto officio debba far la nomina del Succeſſore con rimetterla al Sopraintendente di Campagna, il quale inteſo il Commeſſario, lo proponga nella Regal Camera di S. Chiara per eſaminarſi, ſe la perſona ſia capace per tal impiego. Nè detto Maſtrodatti poſſa eſiggere per li ſuoi diritti, anche a titolo d' utenſilj, altro di quel che ſi contiene nella pandetta, o ſia Tariffa della Regia Udienza di Salerno, la quale per tale effetto ſi debba ſtampare, ed affigger pubblicamente nel Tribunale; acciocchè ſe n' abbia notizia da tutti.

IV. Che detto Maſtrodatti debba nominare i tre Scrivani Ordinarj, precedente approvazione della Real Camera di S. Chiara, e relazione del Soprintendente di Campagna, inteſo il Commeſſario; E che a detti tre Scrivani ſi debbano effettivamente pagare li ducati venti al meſe per ciaſcheduno, che li ſtanno aſſegnati di proviſione, affinche con tutta la maggior attenzione, e vigilanza poſſano attendere al diſimpegno di quelle commiſſioni, che per importanza, o povertà

delle

della parti debbano eſeguirſi *pro Fiſco*. E nel caſo, cha alcuno di detti Scrivani Ordinarj commetteſſe qualche maucanza, poſſa il Commeſſario licenziarli dall' eſerciaio di dette cariche coll' intelligenza del Sopraintendente: E finalmente, che reſti nella facoltà di deſtinar altri Scrivani aſtraordinarj per ſervizio del Tribunale coll'intelligenza però del medeſimo Sopraintendente di Campagna.

V. Vogliamo di più, che oltre delli ſopradetti trè Serivani Ordinarj, la Regal Camera di S. Chiara, a relazione del Sopraintendente di Campagna, nomini un' altro Scrivano, a cui ſi debba dare il ſoldo di docati 22. al Meſe, quale Scrivano debba aver l' obbligo non ſolamente di adempire le particolari Iſtruzioni, che gli darà detto Sopraintendente; ma parimente dovrà dargli conto di quanto ſi opera in detto Tribunale. In oltre attiterà le Cauſe, cha gli commetterà il Commeſſario, invigilerà ſopra la maniera, con cui vengono trattati i Carcerati, ſopra il Carceriero, e ſe l' Avvocato de' Poveri, aſſiſta indiſpenſabilmente in quel Tribunale in ogni ſettimana, ſiccome la ſua obligazione. Terrà parimente conto di ciò, che avanzerà dalle quantità, che pagano le Univerſità, dedotti i peſi del Tribunale, con rimetterne chiaro, a deſtinto bilancio al Sopraintendente di campagna, il quale dopo averlo eſaminato lo traſmetterà a Noi per la noſtra Segretaria di Stato, di Giuſtizia, e Grazia rappreſentandoci quelche ſopra il medeſimo gli occorre.

VI. Avendo conſiderato per eſorbitante l' alterazione, che ſi e fatta nel Tribunale di Campagna a riſpetto del ſoldo del Carceriere, e de' Soldati, che aſſiſtono alla cuſtodia delle Carceri, abbiamo ſtimato di determinare, che il ſoldo del carceriere ſia di nove ducati al meſe ſenza poter' eſiggere altra coſa di più; E che a i ſetti ſoldati aſſegnati alla cuſtodia di quelle carceri ſi debba dare il ſoldo di ducati cinque, a mezzo per ciaſcheduno, ſupprimendoſi in avvenire tutte l' altre ſpeſa, che ſin ora ſi ſon fatte con preteſto, o d' eſſerſi agginnti altri quattro Soldati al numero de i ſette per la cuſtodia delle carceri, o d' eſſerſi fatte ad iſtanza del Carceriere per biſogno delle carceri, o per gli letti de' ſoldati. Che al maeſtro di giuſtizia, a ſuo ajutante ſi paghino ducati nove al meſe; Al medico ſi dia il ſoldo di duc. 15., ed altrettanto all' Avvocato de' poveri, il quale ſia obbligato di andare in ogni ſettimana nel Tribunale per la ſpedizione delle cauſe da' poveri carcerati; debba invigilare, che a' medeſimi ſi dia il pane della Corte, e che non ſiano ingiuſtamente maltrattati dal carceriere, potendo in ogni caſo ricorrere così al Sopraintendente di campagna, come al Commeſſario. Che agli otto ſoldati a cavallo ſi paghi il ſoldo di ducati diece il meſe, abolendoſi affatto gli altri duc. cinque, cha ſi davano a ciaſcheduno di eſſi in ogni meſe, con titolo d' utenſilj; Che il ſoldo de' caporali de' ripartimenti ſia di duc. 14. il meſe, e quello degli altri Caporali di 11., a quel de Soldati di ducati cinque, e mezzo: E che da oggi in avanti non debbano detti ſoldati pagar più il carlino per ciaſchedune, coma ſin ora han pagato al Maſtrodatti ſotto il titolo dalla commeſſione, che dovea ſpedirli; come parimente ſi tolgi l' abuſo di andara i ſoldati in giro chiedendo ſovvenzione alle Univerſità; e particolarmente col colore, o preteſto di andar chiedendo la limoſina per i detti carcerati.

VII. Volendo, che ſia ſempre fiſſo, ed effettivo il numero de' ſoldati, e caporali, che preſentemente tiene il Tribunal di campagna; Ordiniamo, che il Commeſſario poſſa nominarli per aſſiento, borrare, e mandar i medeſimi ne' ripartimenti; Con che però in ciaſchedun meſe debba rimettere al Sopraintendente di campagna il Rollo, o ſia nota delli medeſimi; Ed in caſo di vacanza di qualcha piazza, o per morte, o perchè ſi borri qualche ſoldato, dovendo nominare altro in luogo di quello, ch' è mancato, lo partecipi al Soprainrendente affinchè quelli con tal notizia, avendo coſa da prevenirli, lo poſſa fare.

VIII. Ordiniamo, che li ſei ſoldati deſtinati all' eſazione del danaro, che pagano le Univerſità ſiano a libera elezione, e ſodisfazione de' ſoldati. Che detti ſei ſoldati debbano pagare i ſoldi di tutti gl'altri ſoldati del Tribunale coll'obbligo di dar conto in ciaſchedun meſe, e di preſentar la ricevute al nuovo Scrivano, che per tal' effetto ſarà deſtinato e dovrà parimente in ogni meſe dar il conto al Sopraintendente di campagna: E ſe mai i ſoldati non ſaran puntualmente ſoddisfatti, potranno ricorrere al Commeſſario, affinchè ſiano effettivamente pagati, ordinando di più che detti ſei ſoldati non debbano eſſer eſenti dal ſervizio del Tribunale per motivo di detta eſazione.

IX Vogliamo, che da ora innanzi ſi tolgano le Cartelle per li ducati 15., che contribuivano le Univerſità, e che ſi riduca l' eſazione alli docati 1190. in ogni meſe.

X. Ordinamo parimente, che il Commeſſario debba inviare a Noi in ogni meſe (coma pratticano la Udienze del Regno) la nota di tutti gl' Inquiſiti così carcerati, cho aſſenti di quel Tribunale, ſpiegando diſtintamente la qualità de' lor delitti, acciocchè ſecondo le circoſtanze particolari, che correranno poſſa darſi la providenza, anche a riguardo del modo, come debba procedere; Per lo di cui effetto potrà l' Avvocato de' poveri in caſo di gravame accudire al Sopraintendente, al quale ciaſchedun meſe ſi rimetteranno dette note.

XI. Vogliamo ancora, che non ſi poſſano trattar concordia nei Tribunal di campagna de' carcerati poveri, che ſon patrocinati da quell'Avvocato de' poveri ſenza il conſenſo del medeſimo, come ſi prattica nella G. C. della Vicaria; qual conſenſo deoba eſſere in ſcritto; che dovendoſi dar tormento di tortura, o d' altra ſpecie a qualcha Reo debba oſſervarſi quelche ſtà diſpoſto generalmente sù tal materia nel fine della preſente coſtituzione.

XII. Di più ordiniamo, che i carcerati del Tribunale non ſi poſſano tener con catale, ceppi, e manette ſenz'ordine in iſcritto del Commeſſario; ed in caſo di controvenzione debba aſſer il Carcerlaro ſeveramente punito; nel che debba particolarmente invigilare l' Avvocato de' poveri.

XIII. Ed affinchè le ſopradette diſpoſizioni abbiano l' intiera loro aſecuzione, ed oſſervanza; ordiniamo, che due, o tre volte l' anno, il Soptaintendente ſi conferiſca nel Tribunal di campagna a riconoſcer le carceri, ed i carcerati; Ed il di più, che ſtimerà conveniente; affinchè quel Tribunale venga regolato nella miglior maniera, che ſia poſſibile.

XIV. In oltre comandiamo che debba farſi il partito per le ſpeſe, che occorrono nelle carceri del Tribunale, cioè d' oglio carbone, pane, letti, e Meſſe, affinchè i poveri carcerati ſiano ben aſſiſtiti, nè gli manchi coſa alcuna: Che detto partito ſi faccia nella Camera della Summaria, precedente accenſione di candela, nella ſteſſa maniera, che ſi prattica negli altri partiti di ſimigliante natura; E doppo che ſarà ſtato ſodisfat-

to

Digitized by Google

detto patrimonio di ciò, che reſpettivamente dovrà conſeguire per detto partito, ſi dia la nota delle ſomme ſodisfatte al quarto Scrivano, che ſi deſtinerà, affinchè queſti poſſa poner detta ſpeſa nel coato generale, che per mezzo della Sopraitendenza dovrà rimetterſi a noi in ogn'anno.

XV. E finalmente vogliamo, che quel danaro; che avanzerà dall' aſſegnamento annuo ſtabilito per lo mantenimento del Tribunal di campagna, (tolti via gli abuſi nella maniera di ſopra diſpoſta) ſi ripartiſca proporzionatamente in beneficio della Regia Corte, e delle Univerſità ſolite a contribuire per motivo dal mantenimento del detto Tribunale nella forma, che da noi ſi ſtimera più conveniente.

§. ULTIMO.

ED eſſendo ſtati informati del grave diſordine, e pernicioſo abuſo introdotto ne' Tribunali Fiſcali di queſta Città, e Regno non meno di tormentarſi, ed anguſtiarſi i Rei; ed i Teſtimonj con modi crudeli, anche contro la forma delle leggi, e ſtabilimenti del Regno, ma patimente di praticarſi altri ſtraordinarj trapazzi, o maltrattamenti, non ſolo da Miniſtri particolari, che vanno a prendere le informazioni, ma anche da' Subalterni, i quali fanno chiudere i Rei, ed i Teſtimonj in orridi inſoffribili criminali; E finalmente, che i carcerieri eſercitano contro di eſſi altre crudeltà, o per eſtorquerne danaro, o per procurare contro il dovere, e contro le ſavie diſpoſizioni delle leggi d' indurli a confeſſare i loro delitti, e far le loro depoſizioni, affinchè con tali mezzi ſi allettino gli Scrivani a mandar più numero di carcerati nelle loro carceri: Ed abborrendo il noſtro Real animo ſimili crudeltà, e maniere irregolari, le quali in vece di contribuire al dovuto corſo della giuſtizia cagionano oppreſſione, a gravezza a' noſtri fodeliſſimi, ed amati vaſſalli; abbiamo per tanto ſtimato anche di dare a quello la dovuta providenza.

I. Che perciò ordiniamo, ed eſpreſſamente comandiamo, che da oggi avanti non poſſano così nella G. C. della Vicaria, Tribunale di campagna, Udienza dell' eſercito, Udienza delle Galere, Udienze Provinciali, ed ogni altro Tribunale, e Corte del Regno, che ne abbia facoltà, torturarſi i Rei, o Teſtimonj in qualunque maniera, nè ligarſi, o in altra maniera trapazzarſi ſenza precedente decreto dell' intiero Tribunale, in cui ſi preſcriva il modo, la qualità, e la durata delli detti tormenti.

II. In conſeguenza di che non poſſano i Miniſtri particolari così in Reſidenza, come ne' luoghi, dove prendono l' informazioni, tormentare in qualunque maniera i Rei, ed i Teſtimonj, o molto meno poſſano farlo i Maſtrodatti, Scrivani, o altri ſubalterni ſotto pena a' primi della privazione dell' officio, ed altre a noſtro arbitrio, ed a' ſecondi della pena ad arbitrio del Tribunale, purchè non ſia meno di tre anni di preſidio da eſeguirſi irremiſſibilmente; con procederſi in caſo di controvenzione anche *ex officio*, e ſenza querela.

III. Proibiamo affatto l' uſo de' criminali orridi in qualunque carcere di queſta Città, e Regno volendo, che a tal effetto ſubito doppo la pubblicazione della preſente, in queſta Città, e nel Tribunale di campagna ſi viſitino tutte le carceri dal Conſigliero D. Carlo Danza fino a nuov' ordine noſtro, e nelle Provincie dal capo di Ruota di ciaſcheduna Udienza; E da queſti ſi riducano ad altri uſi tutti i criminali, che ſtimano improprj, ed indoveroſi, ingiungendo ordine a' carcerieri ſotto pena di docati cento, ed altre arbitrarie da eſeguirſi irremiſſibilmente, di non ſervirſi di altri luoghi di carceri, ſe non di quelli deſtinandi dal detto Viſitatore per i Criminali.

IV. Ed affinchè in avvenire non s' introducano, e fabrichino nuovi criminali della ſteſſa ſpecie, ordiniamo, a comandiamo, che almeno duo volte l' anno, cioè ne' meſi di Maggio, e Novembre debbano farſi dette viſite in queſta Città, e Tribunale di Campagna dal ſudetto Conſigliero D. Carlo Danza ſin' a nuov' ordine noſtro, e nelle Udienze da' Capi di Ruota, incaricando a medeſimi d' invigilare, che nelle Corti inferiori, e Baronali non ſi commettano ſimili diſordini, o trapazzi de' Rei, a Teſtimonj, nè ſi tengano carceri contro la forma delle Regie Prammatiche: E di qualunque inconveniente, che ritrovaſſero preſentemente in tal materia, o in appreſſo ſcovriſſero i ſuddetti Viſitatori in tempo della viſita, ci diano ſubito l' opportuna, e dovuta provvidenza, a ne facciano ſubito Relazione a Noi per la noſtra Segretaria di Stato di Giuſtizia, e Grazia.

Ed affinchè il preſente ſtabilimento, e determinazione venga in notizia di tutti, e da neſſuno ſi poſſa allegare cauſa d' ignoranza; Vogliamo, che queſta Regal Coſtituzione ſi publichi ne' luoghi ſoliti, a conſueti di queſta Fedeliſſima Città, e Regno, ritornando nella noſtra Segretaria di Stato di Giuſtizia, e Grazia colle dovute relate; Ed in pubblica teſtimonianza ſarà la medeſima da Noi firmata, e ſuggellata col ſuggello delle noſtre Reali armi, e roborata dall' infraſcritto noſtro Segretario di Stato del Diſpaccio di Giuſtizia, e Grazia. Datum Neapoli die XIV. menſis Martii 1738.

YO EL REY.

Locus † Sigilli.

Bernardo Tanucci.

V. De Ipolito Præſ. S. R. C. Vice-Protonot.

Dominus Rex mandavit mihi
Joſeph Borgia a Secretis.

A dì 18. Marzo 1738. Io Paſcale Moccia Lettore de' Regj Bandi, dico di aver publicata la preſente Prammatica con li Trombetti Reali ne' luoghi ſoliti, e conſueti di queſta Fedeliſſima Città di Napoli.

Paſcale Moccia.

FERDINANDO IV.

PER LA GRAZIA DI DIO RE DI NAPOLI &c.

FRALLE leggi più provvide per lo buon Governo, e tranquillità di queſto Regno ſono ſtate promulgate dal noſtro Glorioſiſſimo Padre, oggi Monarca delle Spagne, l' una ſi è ſtata quella del divieto de' Giuochi, in ſeguela anche delle antiche Prammatiche, che in diverſi tempi ſono ſtate in queſto Regno pubblicate, e che poi per la malizia degli uomini, e rilaſciatezza de' coſtumi eranſi poſte in oblio, che ſenza verun freno, non ſolo francamente a tutta ſorte de' Giochi ſi giocava, ma ſe ne faceva una pubblica, niente oneſta, anzi ſcandaloſa profeſſione; E da ciò riſultava, che molte Famiglie s' impoverivano, moltiſſima gente diventava di mal coſtume, e ſi inciampava in altri vizj, onde lo civile società era divenuto guaſto, e corrotta. Mo quantunque doppo una tal Legge, e divieto ſi fuſſe per qualche tempo poſto freno ad un vizio così deteſtabile, pure con noſtro rincreſcimento ſentiamo che al preſente, con ſomma arroganza, da ogni ceto di perſone ſi giochi a tutta ſorte de' giochi, traſgredendo una Legge tanto ſacroſanta, riuſcendo anche ciò facile perchè non ſi eſeguono contro de' Traſgreſſori le pene in eſſa contenute, per la difficoltà delle pruove derivate dalla malizia de' Giocatori. Quindi moſſo il noſtro Real animo per bene, e vantaggio de' noſtri amabiliſſimi ſudditi abbiamo determinato di non ſolamente confermare l' accennata Prammatica promolgata ſotto il dì 15. Novembre 1753. volendo, ed ordinando, che quanto in eſſa ſi contiene eſattamente ſi oſſervi, ed eſegua; Ma vogliamo altresì, ed ordiniamo acciò ſi renda a' Tribunali del noſtro Regno più agevole, e ſpedito il procedimento per l' eſecuzione delle pene contro de' Traſgreſſori le ſeguenti altre ſpiegazioni, ed ordinazioni.

I. Dichiariamo, ed ordiniamo, che eſſendoſi ordinato nel §. III. della ſudetta Prammatica il non poterſi affatto giocare a qualunque ſorte de' Giochi, anche permeſſi ne' luoghi deſcritti nel medeſimo §. che non ſi comprenda nel divieto il giocarſi nelle Botteghe de' Mercatanti, ed Arteggiani, ed avanti le medeſime a giochi però leciti, e permeſſi, e ſolamente reſtino probibiti i giochi, benchè leciti, nelle Taverne, Ridotti, ed in tutte le altre botteghe, dove ſi vendono Commeſtibili, e negl' altri luoghi eſpreſſi nel detto §. III. come fu dichiarato dal Noſtro Auguſto Padre con Real Carta de' 23. Giugno 1754.

E nella ſteſſa maniera dichiariamo, che non ſi comprendano nel divieto le botteghe di Caffè, e de' Barbieri, giocandoſi bensì a' giochi permeſſi, ſiccome fu dichiarato con Real Carta in data de' 2. Novembre 1756.

II. Dichiariamo, ed ordiniamo, che a tenore di ciò, che è preſcritto nel §. XI. della ſudetta Prammatica ſia baſtante pruova, tanto per l' iſpecie contro de' Padroni delle caſe, o conduttori delle medeſime il ritrovarſi in eſſe dadi, Torrette, o altri ſtromenti, che ſervono ſolamente a giochi proibiti, colla circoſtanza bensì della veriſimile ſcienza de' detti Padroni, o Conduttori, che a tale oggetto di giocare vi ſiano ſtati immeſſi dovendoſi regolare la pruova di tal circoſtanza dal prudente diſcernimento del Giudice: Dichiarando bensì, che riſpetto all' invenzione, o ſia reperto de' Dadi, ſi debba intendere, qualoro ſi ritrovaſſero inſieme colle Torrette, e adatti per uſo delle medeſime; giacchè, ſe ſi ritrovaſſero altri Dadi, e ſoli, vogliamo, ed ordiniamo, che vi debba concorrere la pruova in ſpecie di eſſerſi con quelli giocato a giochi prohibiti; Ma per quel che riguarda alle perſone Foraſtiere, che ſi ritrovaſſero in dette Caſe, biſogna, che il Fiſco acquiſti contro delle medeſime altra ſpecial pruova, ſecondo che ſta ordinato ne' ſeguenti §§. XII. e XIII. e ciò s' intenda anche nello ſteſſo modo ſtabilito, quando ſi trovaſſero le carte diſpoſte ad uſo di Baſſetta, o di Banco fallito in caſa di taluno ſia padrone, o conduttore; dichiarando ſu tal propoſito, che ſebbene non ſi trovaſſero le Carte diſpoſte ad uſo di Baſſetta, ma ſi ritrovaſſe qualche mezza di cinquanta carte meſcolate inſieme, le quali non poſſono ſervire, che per uſo di Baſſetta, faccio la ſteſſa pruova, come fu dichiarato con Real carta in data de' 16. Aprile 1757. dal noſtro Auguſto Padre.

III. Dichiariamo altresì intorno a' §§. XII. e XIII. che togliendoſi ogni dubbio per la pruova di convizione contro de' Traſgreſſori, che non vi ſia biſogno di flagranza di delitto in genere, qualora concorra la pruova di tre Teſtimonj, anche Femmine, o altrimente inabili de jure, & non de facto, che conteſtamente depongono aver veduto giocare taluno a giochi proibiti, ſiccome ſta eſpreſſo nel §. XII. o pure concorra la pruova di tre Perſone di compiuta fede, quantunque depongono di atti diverſi; e ſingolari, come è ſpiegato nel §. XIII.

IV. Ordiniamo eziandio a tenor di ciò, che fu ordinato dal noſtro Auguſto Padre con Real Carta de' 16. Aprile 1757. precedente Conſulta della Gran Corte della Vicaria, che quantunque non concorra la pruova di tre Teſtimonj, come di ſopra ſta accennato, ma ve ne ſiano due, che deponeſſero atti diverſi, e ſingolari; in tal caſo il detto di coſtoro non potendo far pruova di Convinzione, ſarà pruova indiziaria, e perciò può deveniſi alla pena ſtraordinaria, come ſi pratica in tutti gli altri delitti; dichiarando bensì, che detti due Teſtimonj debbano eſſere di compiuta fede.

V. E per ovviare alla malizia de' Traſgreſſori, perchè non fidino alla difficoltà, che potrà il Fiſco incontrare in acquiſtare la pruova, contro de' medeſimi, vogliamo, ed ordiniamo, che ſe concorra contro di taluni una fama ferma, e coſtante, che nelle loro caſe, o in altri luoghi immuni ſi giochi o giochi proibiti, e che da taluni ſi vada ivi a giocare a' medeſimi giochi; Ordiniamo, che da' Tribunali della G.C. e delle Regie Udienze ſe ne facci a Noi relazione per prenderſi quelle riſoluzioni, che ſaranno proprie.

VI. Vogliamo in fine, ed ordiniamo, che della condanne a pena afflittiva di corpo, che ſi faranno da' noſtri Tribunali in eſecuzione della preſente Legge; primo di eſeguirſi i decreti, ſe ne faccia anche a Noi relazione.

Ed affinchè queſta preſente noſtra Sovrana determinazione venga a notizia di tutti, e da niuno allegar ſi poſſa cauſa d' ignoranza; Vogliamo, che ſi pubblichi, ed affigga ne' luoghi ſoliti, e conſueti di queſta Fedeliſſima Città di Napoli, ed in tutte le Città, Terre, e luoghi del Regno &c.

TITULUS PRIMUS

De judiciis, quæ fiunt ſine ſcripturis.

De fide fracta.

HActenus formulas dedimus de judiciis executivis, & ſummariis, quæ fiunt vigore ſcripturarum, & quia non ſemper creditor habet ſcripturam contra ſuum debitorem; ideo continuatur nunc hæc ſpecies de judiciis executivis & ſummariis, quæ fiunt per creditorem ſine ſcripturas & licet alia quoque ſub hac ſpecie enumerari

Digitized by Google

rari poſſunt; tamen inſpicere debemus, quæ frequentius contingunt, *Leg. non ad ea ff. de legib.*

Propterea hos dictos Tit. tantum poſuimus Judiciorum, quæ frequentius in ſubſelliis agitantur; Et ubi alia tibi occurrent, ex te ipſo poteris ad earundem exemplum formulare. Plura enim ſunt negotia, quam vocabula, & uſus te plura docebit.

VIII. Itaque Tit., qui ſub hac tertia Specie continentur, ſunt v3.

I. TIT. De Fide fracta.
II. TIT. De Recuſante ſtipulare contractum.
III. TIT. De ſalario famulorum, & aliis cauſſis modicis.
IV. TIT. De ſalario medicorum, & expenſis funerum.
V. TIT. De praxi cauſſarum damni dati, & aliis cauſſis ad Curiam Bajuli pertinentibus.
VI. TIT. De Debitore fugitivo, vel de fuga ſuſpecto.
VII. TIT. De Judicio exfractationis contra conductorem.
VIII. TIT. De Fide Banci deperdita.

CAP. UNICUM.

De Fide Fracta.

SUMMARIUM.

Accuſatio, ſive querela de fide fracta, quando, & ubi ſervatur, num.1.
Fidem datam non ſervans, tanquam perjurus non auditur, num.2.
U. J. D. Dom. Jo: Jacobus de Nigris Terræ Vigiani laudatur, num.3.
Formula querelæ de fide fracta, num.4.
Formula decreti ſuper fide fracta, num.5.
Formula depoſitionis Teſtium ſuper fide fracta, num.6.
Formula decreti, quod exequatur realiter, & perſonaliter contra debitorem vigore fidei fractæ, num.7.
Appellatio, & inhibitoriales a Judice ſecundarum cauſſarum delegato, num.8.
Replicatio adverſarii appellati, num.9.
Appellationi frivolæ judex deferens pœnam meretur, & peccat, num.10.
Appellatio frivola, quæ ſit, num.11.
Fides data junctis palmis habet privilegium obligationis penes acta; ut examinatis teſtibus de fide data abſque partis citatione, expeditur executorium pro debito, & pœna realiter, & perſonaliter, num.12.
Fides data etiam minores, & pupillos ligat, & contraveniens perjurus eſt, num.13.
Judicis arbitrium eſt, quanta fides adhibenda ſit teſtibus, num.14.
Appellatio non eſt licita in arbitrariis, & aſſignatur ratio, num.15.
Dos dicitur cauſſa pia, & ſummaria, quæ per unum teſtem cum fama, & etiam per conjecturas probari poteſt, num.16.
Teſtium depoſitiones in fide fracta recipiuntur parte non citata, & aſſignatur ratio, num.17.
Nullitas non impedit executionem, quando requirit extrinſecam probationem, & non apparet ex revolutione chartarum, num.18.
Appellans in judicio executivo non auditur, niſi refectis expenſis, & quoad actum devolutivum tantum, num.19.
Decretum Curiæ primæ inſtantiæ, quod reſcribatur ad Judicem ſecundæ inſtantiæ, num.20.
Fides data eſt ſervanda; ut juramentum, num.21.
Jurans per ſalutem ſuam obligatur juramento, & non ſervando eſt perjurus, & ita ſub verbo proborum militum, num.22.
Pactum nudum cum juramento parit actionem, num.23.
Fides data, ut juramentum ligat Principem, & ſub verbo, & fide Regia conceditur ſecuritas delinquentibus, num.24.
Fidei contraveniens dicitur perjurus, num.25.

IN multis Civitatibus, & locis noſtri Regni Neapolitani, tam in foro laicali, quam Eccleſiaſtico proceditur in accuſationibus de fide fracta, non ſecus, ac in obligationibus penes acta juratis.

1 Quod procedit, quando fit aliqua promiſſio datæ fide junctis dexteris de ſolvendo, vel aliquid aliud faciendo, quæ adveniente tempore a promittentibus non ſervatur; tunc ob inobſervantiam datæ fidei creditoris pars querelam fractæ fidei exponit abſque ordine judiciali, abſque libello; Sed conſtito ſummarie de data fide per duos teſtes abſque partis citatione examinatis, expediuntur litteræ executoriales pro debito, & pœna eodem modo, quo fit in obligationibus penes acta accuſatis realiter, & perſonaliter.

2 Et debitor tanquam perjurus non auditur, niſi in vinculis, vel facto depoſito, ejuſque executio non impeditur per quamcumque exceptionem, niſi per ſatisfactionem in promptu probatam. Quæ praxis eſt in viridi obſervantia in Civitate Catanzarii, ſive Cathacenſi, teſte *Jo: Franciſco Paparo in ſua prax. civil. fol. mihi* 206.

3 Et in Terra Viggiani etiam eſt in viridi, frequentique obſervantia, ubi anno 1691, me Judice plures incuſationes de fracta fide fuerunt executæ, & ſignanter ſuper dote per minorem promiſſa, qui appellavit, & quia appellationi fuit reſponſum per eximium, & eruditiſſimum Doctorem Dom. Jo: Jacobum de Nigris dictæ Terræ non inferioris doctrinæ, quam fuit Jo: Antonius de Nigris Civitatis Campaneæ ſuus anteceſſor, qui ſuper capita Regni mirifice ſcripſit, & de Nigris, qui ſcripſit de laudemio, placuit hic formulam integram dicti Judicii apponere, ex qua quiſque poterit totam praxim de fide fracta carpere.

Viget hæc praxis incuſationis fidei datæ in nonnullis Diœceſibus, & Foris Eccleſiaſticis, & ſignanter in Diœceſi Caputaquenſi, ut patet ex *Synodo* illius Diœceſis celebrata in nobili Terra Laurini per *Ill. Epiſc. Carrafa tit. 31. rit. 125.*

Form. querelæ de fide fractâ.

4 Die 22. Octobris 1691. Viggiani Curia, &c. & penes acta, &c. Conſtitutus Franciſcus de Ragho qu. Leonardi, aſſeruit in vulgari eloquio, v3. Come eſſendoſi contratto matrimonio tra d. Franceſco, & Apollonia Piſano, per le doti di d. Apollonia furon promeſſe da Gio: Battiſta Piſano Fratello carnale di d. Apollonia, e dotatore onze quindeci ad eſſo Franceſco in tempo ſi conſvenne di contrarre d. matrimonio, che ſono anni otto in circa, e poi eſſendo ſeguito il matrimonio per verba de præſenti in faciem Eccleſiæ in detto anno, eſſo Gio: Battiſta non ha più curato di ſoddisfarli detta doti, non oſtante che l'aveſſe promeſſe, mediante la fede data da mano a mano. Però ſtante detta fede fratta, l'incuſa, e fa iſtanza ſpedirſi l'eſſecutorio reale, e perſonale, conforme la conſuetudine di queſta Terra, e de jure ſi deve, omni modo meliori, una con tutt'i danni, ſpeſe, ed intereſſi, &c. e detta fede l'accuſa per onze tredici, ſtante l'altre onze due l'ha ricevute, &c. & ita juravit, &c.

Piſanus Act.

Form. decreti ſuper fide fracta.

5 Die 22. Octobris 1691. Viggiani, &c. Et per principalem Curiam Terræ Viggiani proviſum, & decretum eſt, quod de expoſitis capiatur ſummaria informatio, & teſtes habeantur pro citatis, hoc ſuum, &c.

N. Gub. & Jud.

Proviſum die quo ſupra Curia, &c.

Piſanus Act.

6 *Formula depoſitionis teſtium ſuper fide fracta.*

Die 23. Octobris 1691. Viggiani, Curia, &c. & coram Domino N. Gubernatore, & Jud.

Marius Arcaro Terræ prædictæ ætatis ſuæ annorum quadraginta in circa, ut dixit, teſtis ſummarie productus & ejus medio juramento interrogatus, & examinatus ſuper præſenti informatione. Et

Primo interrogatus, che sà eſſo teſtimonio del matrimonio tra Franceſco di Ragho, & Apollonia Piſano, e dote promeſſa, da chi, dove, come, quando, in che quantità, e per che cauſa, dica la verità per extenſum; Reſpondit: Signore averà da otto anni in circa, che mi trovai preſente dentro la caſa di Leonardo di Ragho, dove venne a convenzione detto Franceſco di pigliare detta Apollonia per moglie, e Gio: Battiſta Piſano fratello carnale di detta Apollonia promiſe per le doti d'eſſa al detto Franceſco oncie quindici alla ragione di doc. ſei l'oncia, ſecondo l'uſo di queſta Terra, delle quali due oncie promiſe pagarli innanzi la ſpoſa, ed il rimanente compliſlo alla ragione di doc. cinque l'anno; e li panni, e rame, ſecondo detta conſuetudine; e sà bene, che in detto anno contraſſe ſolenne, e legittimo matrimonio in faccia della Chieſa, e per detta promiſſione detto Gio: Battiſta diede la fede al detto Franceſco toccandoſi la mano l'uno, e l'altro, conforme è di conſuetudine di queſto Paeſe, e queſto è quanto eſſo Teſtimonio può deponere, &c. De cauſa ſcientiæ, ut dixit, quia ſcit, vidit, interfuit, & audivit, &c. De loco, & tempore dixit; ut ſupra.

Interrogatus de conteſtibus dixit, lo poſſono deponere Antonio Arcaro, Fabio Gargano, Caterina Arcaro, & altri, &c.

Segno di Croce di detto Mario s. n. ut dixit &c.

Riccius Gub. & Jud. Piſanus Act.

Eodem modo extenduntur alii teſtes.

7 Die 26. Octobris 1691. Viggiani. Per principalem Curiam Terræ Viggiani viſa inſtantia Franciſci de Ragho contra Joannem Baptiſtam Piſano de fide fracta, fol. 1. viſis teſtium depoſitionibus, fol. 2. 3. & 4. proviſum & decretum eſt, quod ad inſtantiam dicti Franciſci exequatur realiter, & perſonaliter contra, & adverſus dictum Joannem Baptiſtam pro unciis tredecim, ad rationem ducatorum ſex pro qualibet uncia debitis, & promiſſis pro dote Apolloniæ Piſano ſororis dicti Joannis Baptiſtæ, & uxoris dicti Franciſci, ac pro rama, & pannis ſimiliter promiſſis, ſervata forma conſuetudinis dictæ Terræ, attenta fide præſtita inter eos, mediante palmarum tactu, ut ex actis, ſalva proviſione pro intereſſe dictæ dotis, ac expenſis liquidandis, & pro pœna dictæ fidei fractæ, juxta ſtylum hujus Curiæ, & conſuetudinem dictæ Terræ; hoc ſuum, & expediantur litteræ executoriales in forma, &c. & ita, &c.

Exequatur pro ſorte tantum, & pœna pro nunc, ſalvo iure liquidandi intereſſe ſortis debitæ a die moræ, & expenſis.

Riccius Gub.

Proviſum Viggiani die 26. Octobris 1691. Curia &c.

Piſanus Act.

8 *Ex proviſione Audientiæ ſecundarum cauſſarum delegatæ.*

Servientibus noſtris, aliiſque, ad quos ſpectat, inſolidum ſignificamus, qualiter fuit nobis exhibitum memoriale cum noſtra delegatione, tenoris ſequentis vz.

Eccellentiſs. Sign.

Gio: Battiſta Piſano umiliſſimo vaſſallo di V.Ecc. ſupplicando l'eſpone, come dalla ſua Corte l'è ſtato ſpedito eſecutorio ad iſtanza di Franceſco di Ragho ſuo cognato per cauſa di una promiſſione di dote, pretende li ſia ſtata fatta dal ſupplicante, e perchè di tal fatto ſeguito ſe ne ſente gravato, n'have appellato al Giudice di ſeconde cauſe, il quale come intende, non ancora è ſtato eletto da V.Ec., la ſupplica delegare perſona, o eleggerla per Giudice, avanti del quale poſſa l'eſponente portare le ſue ragioni, e lo averà a grazia ut Deus.

Il Sig. Dottor Vincenzo Ceſareo proceda in queſta cauſa, come Giudice Delegato di ſeconde, e gli comunicamo perciò l'autorità baſtante. Viggiano 4. Novembre 1691. la Principeſſa di Viggiano. Et ſimiliter fuit nobis præſentata comparitio tenoris ſequentis; Avanti il Dott. Sig. Vincenzo Ceſareo Giudice di ſeconde cauſe della Terra di Viggiano Delegato mediante reſcritto dell'Ecc. Signora Principeſſa, compare Gio: Battiſta Piſano, e dice, come li giorni paſſati dalla Corte di detta Terra fu emanato decreto di ſequeſtro, e ſpedite le lettere eſecutoriali realiter, & perſonaliter contro eſſo comparente ſotto preteſto, che otto anni ſono per lo matrimonio contratto fra Apollonia Piſano ſua ſorella con Franceſco di Ragho, aveſſe al medeſimo promeſſo onze quindici di dote, e per il pagamento datone la fede, la quale fu incuſata, e per prova ſi eſaminarono tre teſtimonj cugini in ſecondo grado del detto Franceſco, e perchè dato, il che ſi niega, che fuſſe vera la detta fede, non doveva toglierſi al comparente la difeſa, che ne li veniva dalla citazione, che fu tralaſciata, con procedere ex abrupto, con riv. alla relaſſazione di dette lettere eſecutoriali, tanto più, che li teſtimonj prodotti dalla parte aſſeriſcono, che la detta fede fu data, ma che fu promeſſo procurare dal qu. Giuſeppe Piſano comune padre la promiſſione delle dette doti, come in effetto dal qu. Leonardo Antonio d'Argentia procuratorio nomine del detto q. Giuſeppe furono promeſſe le dette doti, e tra detta Apollonia, e Franceſco, di detta promiſſione ſe ne formarono li capitoli matrimoniali: oltreche in detto tempo eſſo comparente era ſub patria poteſtate, e minore; che però come gravato, e gravatiſſimo ne dice di nullità di detto decreto, e lettere eſecutoriali, tanto più che in legittimo tempo, e prima d'eſeguire n'appellò, come n'appella, e fa iſtanza ſpedirſi le lettere inibitoriali, omni meliori modo, &c. quibus inſertis fuimus inſtati de opportuna proviſione, nos autem, &c.

Ideo vobis ut ſupra jam dictis, dicimus, committimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus, ad omnem inſtantiam, & requiſitionem ſupradicti exponentis, mandetis, prout tenore præſentium mandamus, Magn. Gubernatori, ejuſque Locumtenenti, Actuario, & toti Curiæ inſolidum dictæ Terræ Viggiani, ut ſub pœna unciarum auri 25. Curiæ, &c. omnia, & ſingula acta originalia, ſtante ſuſpectione, &c. in dicta cauſſa facta, relicta tamen copia, ſalario mediante, clauſa, & ſigillata, ut decet, ad nos, & noſtram Audientiam Delegatam infra octo dies, vel quam citius tranſmittere habeant, & debeant, ut illis viſis valeamus de juſtitia providere, & interim ſtante appellatione prædicta per dies quindecim a die conſignationis Actorum prædictorum in cauſſa prædicta non procedant, ſub pœna prædicta, quoniam, &c. dantes, &c. mandantes, &c. & in forma in calce præſentium referatis. Datum in Terra Tramutulæ die 5. menſis Novembris 1691.

U. J. D. Vincentius Ceſarius Deleg., &c.

Literæ inhibitoriales cum inſerta forma, ut ſupr. &c.

Intimetur parti, &c.

T. Cap. & Judex.

T. Act.

Fiat relatio, &c.

Pra-

Præſentata per comparentem die 15. Novembris 1691. Viggiani, Curia, &c.

9 *Replicatio Adverſarii appellati.*

Franciſcus de Ragho intimatus, dicit, dictam appellationem factam non eſſe in Regno admittendam, ex late traditis per *Nov.par.1.qu.for.36.*

10 Et Judex deferens appellationi frivolæ, non ſolum meretur pœnam in foro contentioſo, ſed peccat in foro Poli, *Abbas in c. Prior. de appell.*

11 Et appellatio tunc dicitur frivola, quando non conſtat aliquid ſubſtantiale adverſus actum, de quo appellatur, *Novar.d.qu.36. in fine.*

Et quod nihil ſubſtantiale adſit in dicta appellatione patet ex ejus lectura.

Primo gravatur, quod tres teſtes ſint conjuncti ipſius Franciſci, ad quod reſpondetur, quod gratis aſſeritur id, ſed adhuc remanent duo alii teſtes ex quinque examinatis, qui ſufficiunt ad probandum, ideoque vere frivola dicitur de hoc appellatio.

12 Secundo gravatur, quod debeat citari ante expeditionem litterarum executorialium, argumentando, quod non poſſint ſic, & ex abrupto expediri, ſed privilegium datæ fidei, ubi conſuetudo dictæ fidei præſtitæ viget, prout in hac Terra Viggiani, & in Civitate Catacenſi, ſive Catanſarii, & in aliis quam pluribus locis Regni, eſt ejuſdem naturæ, prout privilegium obligationis factæ penes acta, & ſic productis duobus teſtibus, qui de data fide deponant, abſque partis citatione, expediuntur litteræ executoriales pro debito, & pœna realiter, & perſonaliter, non impedita executione per quamcumque exceptionem, niſi per ſatisfactionem in promptu probatam, & omnia aguntur ad inſtar liquidæ obligationis penes acta, ut late *Papar.in ſua prax. ſuper conſuetudine fidei præſtitæ fol. mihi 206. num.3.*

Ideoque frivoliſſima, & inanis eſt hæc appellatio, ex cauſa dictæ citationis non factæ.

Tertio gravatur, quod erat minor tempore dictæ fidei, quod etiam inanis, & frivola eſt, quia fidei conſuetudo etiam minores, & pupillos ligat, ut *d.*
13 *Papar.* concludit *ſuper dicta conſuetudine nu.* 58. ex relatis per *Boer.dec.63.num.12.*

Ea ratione, quia fides data ſtat loco juramenti, adeo quod qui contravenit fidei, dicitur perjurus, ut refert *Innoc.in cap.Et ſi Chriſtus de jur. jur. & Butr. in c.nuis de teſtibus, Cravet.conſ.241. num.11.* & late *Papar. ubi ſupr. num.13.* Et hæc praxis ſervatur in nonnullis Curiis Eccleſiaſticis, quæ procedunt, non ſecus, ut in obligationibus juratis, conſtito ſummarie de data fide, quia hujuſmodi fides data habet vim juramenti, & juramento æquiparatur, juxta *c. ad aures, de his, quæ vi met.cauſa fiunt*, ut habetur in *Ritu Curiæ Epiſc. Caputaquenſ.125. in Synodo Caraſæ celebrata Maurini anno* 1649.

Et idem eſt venire contra fidem præſtitam, quam contra juramentum, *c.2. in fin.* & *ibi gloſ.in verbo juramentum, de fidejuſſ.* quo fit, ut minores ligentur ad inſtar juramenti, per vulgatam *authenticam Sacram. puber. Papar. ubi ſupr.*

Et minor contrahendo quoad ſui præjudicium obligatur, *l.fin. §.1. ff. de verbor. oblig. & l. tam ex contractibus, ff.de judiciis, Caru. rit.187. nu.9.* Et dum eſt perjurus non debet audiri, vulgatis juribus.

14 Iterum adde ad primum Caput, quod in arbitrio Judicis reſidet, quanta fides adhibenda ſit teſtibus, & omnes probationes ſunt Judici arbitrariæ, *Ant. de But. in cap.ex litter.de probat. Decius conſil. 163. & 463. ex l.3. §. ideoque, ff.de teſtibus.*

15 Et appellatio non eſt licita in arbitrariis, *Ricc. dec.115.num.1. ex Cravett. conſ.78., & Covar. lib.1. cap.12. num.3. var.reſol.*

Ea ratione, quia ubi Judex habet arbitrium, æquiparatur Principi, qui non poteſt reprehendi; ut ex adductis, ibi: *propterea non eſt admittenda dicta appellatio.*

16 Tanto magis, quia agitur de dote, quæ dicitur cauſſa pia ſummaria, & privilegiatiſſima, & dos non ſolum poteſt probari per unum teſtem cum fama, ſed etiam per præſumptiones, & conjecturas, *Urſill. dec.337. num.4. Hyppol.ſing.441.* & late *de privileg.cauſſa dotis, Capon.de ſolut.matrim.n.24.* ubi etiam in diebus feriatis non impeditur dicta cauſſa, & probatur per teſtes non juratos, & ſingulares, ut ibi.

Ad ſecundum adde, quod ſi requireretur citatio in recipiendis teſtibus; & ante expeditionem litterarum executorialium conſuetudo fidei præſtitæ non haberet paratam executionem, ad inſtar obligationis juratæ penes acta, & non eſſet verum, quod ejus executio non poſſet impediri, niſi per ſatisfactionem in promptu probatam, ut tradit *Papar. ubi ſupra.*

17 Nam fundamentum, quod examinentur teſtes ſupradictæ fidei datæ, & expediantur litteræ executoriales, nulla præcedente citatione, eſt, quia ſi pars citata eſſet, non potuiſſet aliquid in contrarium allegare; & regula juris eſt, quod licet citatio ſit de jure naturali, & divino, tamen limitatur dicta regula, quod tunc non ſit neceſſaria, & defectus citationis non vitiet actum, quoties actum citatus non poſſet impedire, ut late *de Marin.lib.1.reſol.45.n.7. de Marſil.ſing.30.* ex *l.ſi cum ſervum, §.1. & §.fin.ff.de fideicom.libert.*

Ad tertium adde, quod gratis aſſerit minorem ætatem, gratis aſſerit conjunctionem trium teſtium, & ſic eget extrinſeca probatione, & longioribus dilationibus; quas non patitur via executiva.

Ideoque hæc dilatio ſuper prædictis admittẽda non eſt in judicio tam privilegiato, ut late *Carleval.lib.1.de jud.executivo tit.3. diſp.13.nu.4.* per *l. ſi quis* 1x. & ibi *Bart.n.3.C.depoſiti.*

18 Nec etiam attendenda eſt nullitas oppoſita in hoc judicio, quando requirit extrinſecam probationem, nam nullitas ut impediat executionem, debet apparere inſpectione proceſſus ex revolutione chartarum, *Affl.dec.283.Urſill.*, & alii Addentes poſt *Vantium in tit. quot, & quibus modis n.12.*

19 Demum judicium executivum eſt adeo privilegiatum, ut non admittatur appellans, niſi prius expenſas reficiat, *Coler.de proceſſ.exec.part.3.cap.9.in fine, Munſ. de cauſſu exec.ampl.35.n.49.*

Ideoque ſtat non admitti; ſed caſu quo eſt admittendus, prius eſſe ſibi reficiendas expenſas, quibus refectis, neque admitti ad actum ſuſpenſivum, ſed devolutivum tantum: Nam quoad ſuſpenſivum, nullo modo poteſt admitti, ut late *Andreol. controv.107. Scacc.de appell.qu.17.limit.9.* Ita dicit, & proteſtatur, omni alio meliori modo, &c.

20 *Decretum Curiæ primæ inſtantiæ, quod reſcribatur ad Judicem ſecundæ inſtantiæ.*

Viſis inhibitorialibus præſentatis per Joannem Baptiſtam Piſano, viſis inhibitorialibus ex adverſo oppoſitis per Franciſcum de Ragho, Principalis Curia primarum Cauſſarum Terræ Viggiani, quæ parata eſt obedire receptis ſupra caput omni, qua decet rev. inhibitorialibus præſentatis, providet, quod ſtantibus exceptionibus prædictis oppoſitis, reſcribatur Domino Judici ſecundarum cauſſarum, qui decidere dignetur ſuper dictis exceptionibus, & ſignanter ſuper exceptione expenſarum reficiendarum, priuſquam appellans audiatur in hoc judicio executivo, paratam executionem habente, ac ſuper exceptione frivolæ appellationis non admittendæ quoad actum ſuſpenſivum; nihilominus ipſa Curia primarum procedat ad actus in-

incumbentes circa executionem, præſtita tamen cautione per dictum Actorem de reſtituendo in caſu retractationis, & ambæ Partes in biduo recipiant, & tranſportent litteras dimiſſoriales ab hac Curia ad dictum Dominum Judicem, coram quo in eodem termino, & deinde in antea cum continuatione compareant ad dicendum, & allegandum, &c. & ad audiendam proviſionem per ipſum Dominum Judicem ſuper dictis exceptionibus faciendam, & ita per hoc ſuum, &c. intimetur, & reſcribatur in forma, omni modo meliori.

N.Gub. & Jud.

Proviſum Viggiani die 16. Novembris 1691. Curia, &c.

Piſanus Act.

Eodem ſupradicto die Angelus de Naſca ordinarius Bajulus dictæ Curiæ retulit mihi infraſcripto Actuario intimaſſe, & notificaſſe ſupradicta omnia Jo: Baptiſtæ Piſano perſonaliter, & Franciſco de Ragho perſonaliter; modo, & forma ſibi commiſſis, &c. ita retulit, &c. & ad fidem, &c.

Piſanus Act.

Annotatio.

21 Juramentum, quod inducatur ex præſtatione fidei, & quod præſtatio fidei ſit ſervanda, ut juramentum, ita etiam tenent *Boſſ. in l. ſi quis major num.28. C.de tranſact.* ubi *Curt.ſen. Abb.in cap.2.num.3.de his, quæ vi metus, &c. & in cap.querelam col.pen. de jur. jur. Summa Angeli in ver. juramentum, §.6. Imola in cap. ad aures num.4. de his, quæ vi, &c. Rim. jun. conſ. 3.num.19. & 20. lib.1.Burſat.conſ.304.num.51.lib.3. Aret.in cap.tuis num.14. de teſtibus, Seraphin.de privilegiis juram. priv.77.num.27.* quos refert, & ſequitur *Mancin. tract. de juram. par.1. qu.7. per totam*, idem tenet *Affl.dec.389.num.2.* ubi *Urſillus* etiam citat *DD. in l.ſi quis major, Cod. de tranſact.*, dicens ex *Felin.in cap. præterea num.16.de ſponſal.* hanc opinionem eſſe de jure veriorem.

Licet idem *Urſill. d. dec.389. num.3.* teneat, quod non eadem pœna plectatur frangens fidem, quam rumpens juramentum.

22 Similiter jurans per ſalutem ſuam, obligatur juramento, & non ſervando eſt perjurus, *l. qui per ſalutem, ff.de jur.jur. Mancin.ubi ſupr.n.7.*

Similiter formale juramentum importat promiſſio, ſub verbo *proberum militum*, ut docent *Ant.Pinell. & Burſatt.*, quos ſequitur *Surdus dec.234.* ſignanter *num.9.*

23 Et ſicuti ex pacto nudo cum juramento oritur actio, ita pariter ex pacto nudo propter fidem datam oritur actio, *Affl. dec.289. num.2.* quia fides, & juramentum æquiparantur, *Caravita, & de Martin. ad d. dec.Affl.* ex *Jacob.in l.1.2.lect.ff.de pactis, Beltran.conſ. 1.num.50.vol.1.*

24 Et fides ſuccedit loco juramenti, & Principem ligat, *Surd.dec.234. num.8.* & ſub fide, & verbo Regio conceditur ſecuritas delinquentibus, *de Franch. dec. 258.590.& 623.* poſt *Farin.de inquiſ.qu.6.n.7.*

25 Adeo quod qui contravenit fidei, dicitur perjurus, ut probat *Papar.in prax.civ.fol.208. num.13.* ex doctrina *Innocentii in c. Et ſi Chriſtus de jurejurando, & Butr.in c. tuis de teſtibus, Covar.in repet.c.quamvis de pactis in 6. parte 1. §.2.num.4.Cravet.conſ.241. n.11.gl.& DD. in c. querelam ne Prælati Vic. ſuis.*

Nam idem eſt venire contra fidem datam, quam contra juramentum, *cap.2.in fine,& ibi gl. verb.juramentum de fidejuſſ.c.Nos Sanctorum, 29.*

Finis Primi Tituli Tertiæ Speciei.

SECUNDUS TITULUS

De Recuſante ſtipulare contractum.

PRÆLUDIUM.

PRaxis cogendi ad ſtipulandum contractum, quando quis recuſat ſtipulare, videtur eſſe potius de Specie Judiciorum, quæ fiunt cum ſcripturis, quam ſine ſcripturis.

Regulariter enim actor habet ſcripturam, vigore cujus adverſarius obligatus eſt ſtipulare, ſive ratificare aliquid, vel aliud adimplere; Unde hic Tit. male videtur poſtpoſitus in hac Tertia Specie Judiciorum, quæ fiunt per actorem non habentem ſcripturas.

At ne, benigne Lector, mireris; ſcias, quod dantur multi caſus, in quibus ſine ſcripturis eſt quis obligatus ſtipulare; exemplum erit, quando fuit legatum nomen debitoris, & debitor depoſuit in Banco pecuniam vinculatam, tunc legatarius cogit hæredem ad facienda adimplementa, & ſtipulandum ad beneficium debitoris, qui depoſuit pecuniam, ubi hæres non eſt mediante ſcriptura obligatus, & tamen cogitur a legatario ad ſtipulandum.

Exemplum etiam erit, quando Univerſitas pro ære alieno impetrat Regium Aſſenſum, ubi ponitur clauſula, *dummodo decem Cives ſe obligent, &c.* illi decem Cives non ſunt per aliquam ſcripturam obligati, tamen ſi recuſant, adhuc ſine ſcripturis pro ſecuritate creditoris coguntur ſtipulare inſtrumentum.

Ideo congruentius putavi in hac Tertia Specie collocare hunc Titulum.

CAP. UNICUM.

De recuſante ſtipulare contractum.

SUMMARIUM.

PRaxis cogendi aliquem ad ſtipulandum contractum triplici modo regulatur per prudentem Judicem, juxta perſonarum, & negotii qualitatem, num.1.

Nam, vel deſtinatur Actuarius cauſſa, ut procedat ad ſtipulationem nomine illius, qui recuſat.

Vel cogitur præciſe ad ſtipulandum.

Vel in contumaciam decernitur haberi pro facta obligatio.

Praxis cogendi cedentem ad inſtantiam ceſſionarii ad liquidandum inſtrumentum, num.2.

Form. libelli ad inſtantiam Monaſterii Legatarii contra hæredem ad ſtipulandum beneficium debitoris legati, num.3.

Decretorum form. ad inſtantiam legatarii contra hære-

redem recuſantem ſtipulare ad beneficium debitoris legati, num. 4.

Decretum, quod in contumaciam hæredis ſtipulare recuſantis, deſtinetur Actuarius Cauſſæ ad facienda adimplementa nomine S.R.C. num. 5.

1 STipulare cogitur contractum, tam hæres, quam quicumque ad inſtantiam intereſſe habentis, hac praxi ſervata. Per Judicem fit præceptum, ut procedat ad ſtipulationem contractus, & parte recuſante, contumacis inculatis, vel trinis præceptis adhibitis, deputatur Actuarius Cauſſæ, ut procedat illius nomine ad ſtipulationem illius actus, quem ſtipulari fuit ordinatum, & ita per S.C. fuit ordinatum quibuſdam hæredibus, ut ratificarent contractum ad finem impetrandi Regium Aſſenſum, & cum non paruiſſent, fuit deputatus Actuarius Cauſſæ ad ſtipulandum, licet in S. C. magis frequenter deputatur perſona Secretarii dicti S.C. & ſemper ſic ſervari in S. C. teſtatur *de Marin. lib. 2. reſol. 43. num. 9.* quam praxim fundari dixit ex dictis per *Bald. in l. vidua ſub num. 4. verſ. pone, ibique Addentes verſ. & Paul. de Caſtr. C. de nuptiis*, idemque in *l. cum ſententiam 6. num. 6. verſ. ſed ſi, C. de ſententiis, & interloc. omn. jud. Add. ad Bart. in l. ſi cum dotem, §. eo autem tempore, ff. ſolut. matrim. Abb. conſ. 65. lib. 2. Maxill. in conſuet. Barenſ.*, quæ incipit: *Cum Mundualdum num. 2. fol. 170.* in magnis *Joſeph Mele ad Gizzar. dec. 60. num. 1. Mentim. in cap. Imperialem fol. 99. lit. V.* ita hæc omnia *de Marin. lib. 2. reſol. 43. num. 9.* ubi refert in Sac. Conſ. ſic ſemper ſervari, & dum fuit oppoſitum de nullitate per hæredes, qui poſtea comparuerunt, Sacr. Conſilium illas rejecit, ita *de Marin. ubi ſup.*

Et quandoque vel cogitur præciſe ad ſtipulandum, & ſe obligandum, vel in contumaciam decernitur haberi pro facta obligatio, & ſic Judex ſe regulabit juxta diverſitatem negotii, & qualitatem perſonarum, ex traditis per *Reg. de Marinis in cap. 59.* ubi habetur, quod

Promittens Univerſitas pro creditoribus ſecuritatem, quod decem Cives ditiores ſe proprio nomine obligare debeant; illis poſtea renuentibus, ſolet Collat. Conſ. expedire proviſiones, quod tales Cives cogantur, & aliquando in eorum contumaciam decretum interponitur, quod pro obligatis habeantur, *de Marin. lib. 2. cap. 59. num. 7. ex Reg. de Ponte de pot. Pror. tit. de diverſis proviſionibus fieri ſolitis in qu. de alienat. fieri ſolita bonor. Univ.*

Non eadem praxi utimur in liquidatione inſtrumenti facienda per cedentem ad inſtantiam Ceſſionarii, vel per Notarium, qui nomine creditoris ſtipulavit, nam præciſe cogitur per capturam perſonæ, hoc modo, v3.

2 Ceſſionarius requirit cedentem, ut exerceat illud pactum juratum circa liquidationem inſtrumenti, & ſequitur inhærentia fiſci pro intereſſe pœnæ, & vigore inſtantiæ fit præceptum cedenti, ut pactum adimpleat, alias compellatur, & jam compellitur per capturam perſonæ, quia liquidatio debet fieri arbitrio Ceſſionarii, ita judicatum refert *Moccia in Sylv. reſ. cap. 10.*

Imo cedens ductus per Satellites ad M. C. V. cum fuiſſet proclamata liquidatio, cedens cum perfidia dixit ſe nolle penitus liquidare; Fuit deciſum, ut pœna ponatur in libro Inferni, & exequatur, &c. Ita *de Luca ad Franch dec. 353. n. 3. ex Thor.*

Et ita pariter compellitur Notarius per capturam perſonæ, quando cum ipſius interventu liquidatio erit facienda, quia ipſe Notarius ſtipulavit pro Domino, ut fieri ſolet, juxta tradita per *Urſill. dec. 64.* & ita practicari teſtatur *Petra ritu 156. num. 126 & de Luca ubi ſupr. n. 6. in fine.*

3 *Form. libelli ad inſtantiam Monaſterii legatarii contra hæredem ad ſtipulandum in beneficium debitoris legati.*

Nel S.R.C. ed avanti il Reg. Conſ. Signor N. Commiſs. penes acta compariſce il Ven. Monaſtero N., e dice come il qu. N. nel ſuo ultimo teſtamento fè un legato a ſuo beneficio d'annui doc. 70. con il ſuo capitale di doc. mille conſequendi dall'Illuſtre quond. Marcheſe T.

E perchè N. erede di detto Marcheſe ha reſtituito detto capitale con poliſa del Banco del Popolo depoſitata in mano del Mag. Not. T. la di cui copia ſi preſenta in pronto.

Quale poliſa è diretta alli legittimi eredi di detto N. Teſtatore, per aver da quelli la retrovendita, e quietanza, e benchè non ſi dovea diriggere a detti eredi, che non vi hanno intereſſe alcuno, ma ad eſſo ſucceſſore legatario, e che ſta in poſſeſſione di eſiggere; ad ogni modo ad evitandos circuitus inutiles, fa iſtanza coſtringerſi detti eredi a far gli adempliменti contenuti in detta poliſa, altrimente eſſer lecito farſi da eſſo Monaſtero, e quelli fatti eſſer lecito convertir detto capitale in altra compra, & interim detto denaro ſtia in Banco a riſico, pericolo, e fortuna, così di detto Ill. Marcheſe, come di detti eredi, con eſpreſſa proteſta, che non s'intenda con la preſente, nè con altri qualſivogliano atti appreſſo, indotto pregiudicio alcuno alle ragioni di detto Monaſterio, in ogni miglior modo, &c.

Hic præſentatur etiam copia apocæ Banci.

4 *Form. Decreti, ut hæres conficiat adimplementa.*

Die 1. Julii 1700. Neap. Per Dominum Militem U.J.D.D.N. R.Conſ. & Cauſſæ Comm. Viſis actis proviſum eſt, quod hæredes qu. N. infra dies duos conficiant adimplementa contenta in apoca præſentata, alias providebitur ſuper petitis, hoc ſuum, &c.

Form. Secundi decreti.

Die 6. menſis Julii 1700. Neap. Per Dominum Militem, &c. proviſum eſt, quod hæredes qu. N. cum effectu præciſe, & peremptorie infra alios dies duos conficiant adimplementa prædicta, ſervata forma alterius decreti, alias providebitur ſuper petitis, hoc ſuum, &c.

5 *Form. tertii, & ultimi decreti.*

Die 10. menſis Julii 1700. Neap. Per Dominum Militem, &c. Viſis actis proviſum eſt, quod ſtante lapſu termini ad conficienda adimplementa prædicta per hæredes qu. N. contenta in apoca, & comparitione in actis præſentata. Fiant dicta adimplementa per Actuarium Cauſſæ, nomine S.R.C. hoc ſuum, &c.

Fede degli adempliменti.

Fo fede, che per lo Sig. N.N. Maſtro d'Atti del S.C. nella ſopradetta cauſa, come perſona deſtinata da detto S. C. a fare li ſudetti adempliменti mediante decreto interpoſto dal Reg. Conſ. Sig. N. ſotto li 10. Luglio 1700. copia del quale ſi conſerva per me, è ſtata fatta la ſuddetta retrovendita, e quietanza ſervata la forma della ſuddetta poliſa, come per iſtrumento per mano mia rogato, notato alla margine del detto iſtrumento di vendita, e nel patto di retrovendita non vi ſono condizioni da oſſervarſi; reſta bensì da oſſervarſi la condizione del teſtamento di detto q. N.

Not. T. di T. di Nap.

Finis Secundi Tituli Tertiæ Speciei.

TER-

Digitized by Google

TERTIUS TITULUS

De Salario Famulorum, & aliis cauſſis modicis.

CAP. UNICUM.

SUMMARIUM.

CAuſſa modica, & cauſſa inter ſtipendiarios expediuntur viva voce per Officialem idiotam, & qua praxis ſervatur, num.1.

Cauſſa modica, qua ſint, num.2.

Cauſſa viliam, & pauperum perſonarum, etiam in magna ſumma expediuntur ſummarie, num.3.

Cauſſa alimentorum, & ſalarii medicorum, & aliorum, ſimiliter de plano expediuntur, quod intellige in alimentis futuris, non in præteritis, num.4.

Creditor ex cauſſa frumenti, vel pecunia mutuo data, ſed in alimentis converſa, quando poteſt filios, & uxorem cogere ad ſolvendum, num.5.

Uxor, & filii quando tenentur ſolvere penſionem domi, quando maritus non eſt ſolvendo, num.6.

Creditor ex cauſſa alimentorum, ſive pecunia data ad alimenta, præfertur omnibus creditoribus anterioribus, num.7.

Creditor pro alendo equo, vel alio Animali, præfertur omnibus creditoribus in eorum pretio, num.8.

Famuli, & Miniſtri in bonis dominorum habent tacitam hypothecam, & præferuntur creditoribus anterioribus, dummodo fiat famuli neceſſarii, & ſalarium ſit conventum, num.9.

Faber lignarius, & Cementarius pro refectione domi præfertur etiam Pharmacopola inquilino creditori medicamentorum, num.10.

Alimentarius præfertur creditoribus anterioribus expreſſam hypothecam habentibus, num.11.

Salarium non conventum in operibus non debetur, & ut debeatur quid probari debeat, num.12.

Salarium Præceptoribus liberalium artium, ut Medici, Aſſeſſores, ludi Magiſtri, & ſimiles, debetur, etiam non conventum, & ex officio conſtituitur, num.13. *& vide num.26.*

Conſuetudo ſervanda eſt in ſalariis ſolvendis, etiam non conventis, num.14.

Procurator ſive ad lites, ſive ad negotia, non poteſt prætendere ſalarium, niſi fuerit conventum, ſed in Regno Procurator ad lites ſemper habebit ſalarium, etiam non conventum, num.15.

Salarium famuli per triennii ſpatium præſcribitur, ſive potius præſumitur ſatisfactum, & quando ceſſat dicta præſumptio, num.16.

Operarii, fabrimurarii, & ſimiles opifices perfecto opere ſatisfacti præſumuntur, num.17.

Famulo infirmo ſalarium non debetur durante infirmitate, num.18.

Operarius impeditus a pluvia pro rata temporis tantum habebit mercedem, num.19.

Famulus diſcedens non finito tempore, non poteſt petere ſalarium, & ſic è contrario, ſi dominus expellat famulum, tenetur dare integrum ſalarium, num.20.

Operas ſuas locans, ſi per ipſum non ſtetit, poteſt petere ſalarium, num.21.

Advocato præſtandum eſt ſalarium, licet non ſit cauſſa finita, quando per ſe non ſtetit, num.22.

Advocatus in morbum incidens, habebit ſalarium, etiam ſi alium Advocatum ſuſcepit Cliens, num.23.

Advocatus non tenetur reſtituere mercedem pro futuro patrocinio acceptam, quando cliens non requiſivit patrocinium, num.24.

Advocatus tuta conſcientia retinet ſalarium acceptum, ſi detegens malam fovere cauſſam, deſerit Clientem, num.25.

Advocato debetur ſalarium, etiamſi non ſit conventum, num.26.

Advocatus ſi moriatur, hæredi debetur integrum ſalarium pro toto anno, infra quem moritur, num.27.

Salarium Doctoris eſt privilegiatum, ſicut mulier pro dote, ut præferatur creditori vigore inſtrumenti eodem dis ſtipulati, num.28.

Salarium Advocatorum, & Exactorum pro vincenda lite, & exigendis debitis, ex quibus ſatisfiat creditoribus, ſolvitur cum prælatione, num.29.

Vicario Epiſcopi, quando debetur ſalarium non conventum, & quando non, num.30.

Mercedis cauſſa eſt inappellabilis, quando mercenarius non habet unde ſe alat, prout cauſſa alimentorum etiam eſt inappellabilis, num.31.

Nullitas notoria impedit cauſſam mercedis, & alimentorum, num.32.

Appellatio admittitur in ſalario non convento, num.33.

Nullitas notoria ſuſpendit executionem in omni cauſſa, dummodo ſit contra expreſſum caſum legis, & contra ſcripturam publicam præſentatam, ſecus quando ſcriptura eſt præſentanda, & ſecus de jure communi, num.34.

Notarii merces quomodo taxatur, num.35.

Pragmatica 4. de Notar. *non ſervatur circa taxam Notarii, ſed ſervatur circa paratam executionem ad ſimplicem oſtenſionem libri Notarii*, num.36.

Praxis committendi taxam intra Neapolim, & extra, num.37.

Formula mandati facti contra debitorem confeſſum cum advertentiis, num.38.

1 IN cauſſis modicis, & quæ tractantur inter ſtipendiarios, proceditur per Officialem idiotam ex non ſcripto viva voce ſolum ſuo arbitrio ſine conſilio Judicis, mandando debitori per unum Servientem Curiæ, quod ſolvat; vel die ſequenti compareat coram eo, niſi dubium aliquod occurreret in jure, aut factum eſſet valde intricatum, quia tunc ad conſilium Judicis remittitur. Aliquando Officialis mandat, ut ſtatim debitor accedat coram eo, & ſi debitor erit ſuſpectus, mandat, ut ducatur coram eo, quo debitore veniente, creditor oretenus exponit ſuam intentionem, & debitor opponit, quod ſibi videtur, & ſic ſummarie, & oretenus auditis partibus, præcipitur viva voce, quod ſolvat, & aliquando, quod non diſcedat, niſi facta ſolutione, vel probet, quod dicit, prout negotii qualitas expoſtulat.

Quæ praxis fundatur in Regno ex *ritu* 115. & 287. & de jure communi ex *text. in §. ſit tibi in auth. de mandato Princ. & auth. niſi breviores, C. de ſent. ex brev. recit.* quam praxim approbat *Carav. ſup. d. rit. ibi, & Saafel. in prax. ſect. 28. n. 2. fol. 119. Muſcat. in gl. petitur p. 1. n. 34.*

2 Et quæ ſint iſtæ cauſſæ modicæ, quæ ſine ſcriptis, & ſine conſilio Aſſeſſoris tractantur, diximus in Præludio hujus Operis, nempe in Regno, quando cauſſa non excedit duos Auguſtales, ideſt infra carolenos triginta, ex diſpoſitione Conſtitutionis, *Dilationes in judicio tit. de dilationibus*, ut late in dicto Præludio diximus.

3 Item cauſſæ vilium, ſeu pauperum perſonarum expediuntur ſine ſcriptis, licet quantitas non ſit modica, ex diſpoſitione dicti §. *ſit tibi, & text. in auth. niſi breviores*; licet alii fuerint in opinione, quod utrum-

utrumque requiratur, ſcilicet paupertas perſonæ, & modicitas pretii, ſive quantitatis, quod non arridet, nam ubi eſt modicitas, non requiritur paupertas, & ubi eſt paupertas, non requiritur modicitas, & demum ſemper Judicis arbitrio remittitur, ut concludit *Caren. in rit. 115. in fin.*, ubi multos allegat; ſed ex novo ſtylo M.C.V. infra ſummam 12. ducatorum fit decretum, *quod capiatur ſummaria informatio*, & fit facultas, & ſententia, uti diximus in Præludio hujus Operis, & infra 30. carolenos expeditur viva voce.

„ Ubi etiam videre eſt, quod obſervavimus ex *nov. Conſtit.* pluries, pluriſque memorata, §. v. *num. 1.* circa modum in ipsâ præſcriptum procedendi in cauſſis infra ſummam ducatorum duodecim.

4 Simili modo de plano proceditur in cauſſis alimentorum, in ſalario Medicorum, Notariorum, Advocatorum, Exactorum, in expenſis funerum, & ſimilium cauſſarum, in exactione redditium liquidorum, juxta plateam, & librum Monaſterii, Eccleſiarum, vel Baronum, ut dixi ſupra in *Cap. de libris*.

5 Debitum, quod pater facit recipiendo frumentum, vel pecuniam mutuo, & illud, vel illam convertit in alimentis filiorum, ſublevando familiam, inopia laborantem, ipſo effecto non ſolvendo, filii, vel uxor, qui aliti ſunt ex pecunia, vel frumento, pretium tenentur ſolvere, *Bart. in l. his ſolis, ff. de condit. indebiti, Rom. ſing. 213. Surd. in tract. de alim. tit. 8. privil. 48. num. 5. & 6. Novar. part. 1. qu. for. 22.*

Dummodo probetur fuiſſe converſam in alimentis, niſi erat pecunia, quia tunc præſumitur pro alimentis, *Surd. ubi ſupr. Viſcont. commun. lit. P. verb. Pater*. Proinde *Cepolla caut. 322.* monet, ut mutuum fiat expreſſe in cauſſam alendi filios, & uxorem, ut res ſit magis clara, & tuta. *Caroc. deciſ. 18.*

6 Ampliatur etiam in penſione domus, in qua ſimul cum Patre, vel marito ſteterunt, ut in ſubſidium filius, & uxor teneantur. *Novar. qu. for. 122.* ita pluries deciſum refert in M. C. V. ex *Surd. conſil. 420. num. 9. Coſta de remed. ſubſidiar. rem. 12. num. 3. Mancin. deciſ. Mantuan. 49.* Quia habitatio venit appellatione alimentorum, licet *D. Carol. Roſa in Conſuet. § quis conduxerit fol. 184. num. 7.* teneat contrarium, nempe mulierem eſſe pro dote præferendam locatori, & non teneri ad locationem, quia mulier tenetur virum ſequi, quocumque migraret etiam coacte, & allegat *Zerron. ad Conſuetud. Burdigal. tit. de locat. § 4.* Tamen opinio *Novar.* magis ſtringit. Nam in ſubſidium principali obligato deficiente datur actio contra ipſos, qui ſenſerunt commodum, & ex aliis ibi per *Novar.* ponderatis.

Et licet *D. Carolus de Alexio* contrarium quoque concludat cum *Urſill. ad Aff. deciſ. 184. Gallup. de Luca*, & aliis ibi citatis per *text. in l. Adverſarius, C. ad Vellejan.* ubi mulier conducens prædia, obligatur pro ſe, ſed ſi maritus conducit, non poteſt obligari pro marito, nam juvatur Vellejano.

Ego vero non recedo ab opinione *Novarii*, quia dictus *text.* vel non eſt applicabilis, dum loquitur, quando maritus conducit prædia, in quibus intercedit mulier, & non principaliter aliquod commodum ipſa ſentit.

Quod ſecus eſt in conductione domi, ubi ipſa ſimul cum marito commodum ſentit principaliter, quo caſu militat regula, qui ſentit commodum, debet ſentire incommodum, *l. ſecundum naturam, ff. de reg. juris*, vel eſt applicabilis pro opinione *Novarii*, dum ex eodem *text.* habetur forſan contrarium, quod dicti *Doctores* ſentierunt; nam *text.* ſtatuit teneri uxorem, quando principaliter pro ſe conducit, & quando vir non eſt ſolvendo, videtur tacite ipſa mulier non intercedere pro alio, ſed pro ſe principaliter, & pro marito inope, pro quo ipſa tenetur.

Nec obſtat, quod maritus tenetur dare alimenta, & habitationem uxori, & filiis, & proinde ipſi ſint exempti a tali debito.

Quia regula ſtat incontrarium, ut uxor, & filii pariter teneantur alere patrem, & ei dare habitationem, quando pater eſt impotens, & ſic mirum non eſt, quod uxor, & filii cogantur in ſubſidium pro patre ad debitum pro communi ſubſtentatione contractum.

Nec obſtat, quod ſicuti ſecundus conductor liberatur ſolvendo primo conductori, ita uxor, qui dotem dedit viro primo conducenti, debeat haberi pro liberata, quia inter conjuges non datur prima, & ſecunda locatio, ſed una fuit pro communi conjugum utilitate.

Et æquum eſt, ut filii, & uxor teneantur pro debito alimentorum, & penſione domi, ut alliciantur creditores ad pauperes ſublevandos, ne deſtituti pereant. Quod privilegium eſt ſimile expenſis funerum, ne uti bruti inſepulti remaneant, & medicamentis ultimæ infirmitatis, ne deſtituti moriantur.

Et facit *text. in l. ſi eum ff. ſi certum petatur*; Ubi certi condictione tenetur mihi reſtituere ille, ad quem pretium rei meæ pervenit, & *Gl. in l. his ſolis, ff. de condict. indebiti*, dicit, poſſe repeti pecuniam ab illo, cui ſolutio profuit, ſi ſoluta fuit illi, qui ſolvendo non eſt.

Verum hæc concluſio limitatur, ut procedat, quando conſtat maritum non fuiſſe ſolvendo tempore, quo conduxit domum, vel accepit mutuam pecuniam, ſeu alias res pro alenda familia, ita *Staiban. reſol. 64. num. 36. & 1. ex Surd. de alim. tit. 8. privil. 48. num. 6. verſ. ſed ſane prima opinio, Grat. tom. 1. cap. 107. num. 7. & 7013. num. 10. tom. 4.* Sed vide diſſidentes *Doctores* ſuper hoc in *obſerv. ad d. Staib. num. 37. d. reſol. 64.*

7 Et illa regula „ quod creditor ex cauſſa alimentorum „ ſive pecuniæ datæ ad alimenta debitoris communis præfertur omnibus creditoribus anterioribus habentibus etiam expreſſam hypothecam, ut *Felic. de cenſib. tom. 2. lib. 3. cap. 5. num. 12. Rodriq. de concurſ. creditor. part. 2. art. 3. ex num. 19 Carleval. lib. 1. tit. 3. diſp. 29. num. 2.* rejicitur, & falſa reputatur a *D. Carol. de Alexio. in doctiſſimis, & ſubtiliſſimis obſ. ad Latran. 117. num. 11.* Nam ſi dicta regula eſſet vera, daretur prælatio non ſolum pro expenſis, & medicamentis ultimæ infirmitatis, ſed etiam pro aliis, quod abſurdum eſt; & alias rationes vide apud dictum *de Alex.* qui pulchre, & ſcite loquitur ibi more ſuo; & de mutuante ad refectionem, quando præferatur doti, ego late dixi in 1. *tom. Tit. 6. cap. 2. fol. 236.*

8 At creditor expenſarum factarum in alendo equo, vel quovis animali, præfertur omnibus creditoribus Domini in eorum pretio, *Tuſc. lit. H. concl. 131. n. 28. Surd. de alim. tit. 8. privil. 62. ex num. 12. Carlev. ubi ſup. num. 6.* hanc concluſionem approbat *Dom. de Alex. loc. cit.* Nam adeſt diverſa ratio deducta ex *tex. in interdum, ff. qui potiores in pign.* quia in conſervatione equi aliti, vel alterius rei conſervatæ ineſt utilitas omnium creditorum.

9 Et licet famuli, & miniſtri in bonis dominorum habeant tacitam tantum hypothecam, & proinde voluerunt aliqui, ut non præferantur, niſi ſolum poſterioribus creditoribus, *Grat. ad Capyc. Latr. deciſ. 181. num. 7. ex Berlich. concluſ. 64. num. 65. tom. 1.* Tamen præferuntur aliis creditoribus etiam anterioribus, dummodo famuli ſint neceſſarii, & ſalarium ſit conventum; nam famuli, qui ſunt ad ſuperfluum ornatum, & ſine quibus honeſte vivere poſſet juxta conditionem perſonæ, non habent hoc privilegium, ita *Carlev. lib. 1. tit. 3. diſp. 29. num. 3.* ubi allegat *Felician. de cenſib. tom. 2. lib. 3. cap. 5. n. 12.*

Et ratio eſt, quia ſalarium famulorum neceſſario-

rum

Digitized by Google

TERTIUS TITULUS

De Salario Famulorum, & aliis cauſſis modicis.

CAP. UNICUM.

SUMMARIUM.

CAuſſa modica, & cauſſa inter ſtipendiarios expediuntur viva voce per Officialem idiotam, & quæ praxis ſervatur, num.1.

Cauſſa modica, quæ ſint, num.2.

Cauſſa vilium, & pauperum perſonarum, etiam in magna ſumma expediuntur ſummarie, num.3.

Cauſſa alimentorum, & ſalarii medicorum, & aliorum, ſimiliter de plano expediuntur, quod intellige in alimentis futuris, non in præteritis, num.4.

Creditor ex cauſſa frumenti, vel pecunia mutuo data, ſed in alimentis converſa, quando poteſt filios, & uxorem cogere ad ſolvendum, num.5.

Uxor, & filii quando tenentur ſolvere penſionem domi, quando maritus non eſt ſolvendo, num.6.

Creditor ex cauſſa alimentorum, ſive pecuniæ data ad alimenta, præfertur omnibus creditoribus anterioribus, num.7.

Creditor pro alendo equo, vel alio Animali, præfertur omnibus creditoribus in eorum pretio, num.8.

Famuli, & Miniſtri in bonis dominorum habent tacitam hypothecam, & præferuntur creditoribus anterioribus, dummodo ſint famuli neceſſarii, & ſalarium ſit conventum, num.9.

Faber lignarius, & Cementarius pro refectione domi præfertur etiam Pharmacopolæ inquilino creditori medicamentorum, num.10.

Alimentarius præfertur creditoribus anterioribus expreſſam hypothecam habentibus, num.11.

Salarium non conventum in operibus non debetur, & ut debeatur quid probari debeat, num.12.

Salarium Præceptoribus liberalium artium, ut Medici, Aſſeſſores, ludi Magiſtri, & ſimiles, debetur, etiam non conventum, & ex officio conſtituitur, num.13. *& vide num.26.*

Conſuetudo ſervanda eſt in ſalariis ſolvendis, etiam non conventis, num.14.

Procurator ſive ad lites, ſive ad negotia, non poteſt prætendere ſalarium, niſi fuerit conventum, ſed in Regno Procurator ad lites ſemper habebit ſalarium, etiam non conventum, num.15.

Salarium famuli per triennii ſpatium præſcribitur, ſive potius præſumitur ſatisfactum, & quando ceſſat dicta præſumptio, num.16.

Operarii, fabrimurarii, & ſimiles opifices perfecto opere ſatisfacti præſumuntur, num.17.

Famulo infirmo ſalarium non debetur durante infirmitate, num.18.

Operarius impeditus a pluvia pro rata temporis tantum habebit mercedem, num.19.

Famulus diſcedens non finito tempore, non poteſt petere ſalarium, & ſic è contrario, ſi dominus expellat famulum, tenetur dare integrum ſalarium, num.20.

Operas ſuas locans, ſi per ipſum non ſtetit, poteſt petere ſalarium, num.21.

Advocato præſtandum eſt ſalarium, licet non ſit cauſſa finita, quando per ſe non ſtetit, num.22.

Advocatus in morbum incidens, habebit ſalarium, etiam ſi alium Advocatum ſuſcepit Cliens, num.23.

Advocatus non tenetur reſtituere mercedem pro futuro patrocinio acceptam, quando cliens non requiſivit patrocinium, num.24.

Advocatus tuta conſcientia retinet ſalarium acceptum, ſi detegens malam fovere cauſſam, deſerit Clientem, num.25.

Advocato debetur ſalarium, etiamſi non ſit conventum, num.26.

Advocatus ſi moriatur, hæredi debetur integrum ſalarium pro toto anno, infra quem moritur, num.27.

Salarium Doctoris eſt privilegiatum, ſicut mulier pro dote, ut præferatur creditori vigore inſtrumenti eodem die ſtipulati, num.28.

Salarium Advocatorum, & Exactorum pro vincenda lite, & exigendis debitis, ex quibus ſatisfiat creditoribus, ſolvitur cum prælatione, num.29.

Vicario Epiſcopi, quando debetur ſalarium non conventum, & quando non, num.30.

Mercedis cauſſa eſt inappellabilis, quando mercenarius non habet unde ſe alat, prout cauſſa alimentorum etiam eſt inappellabilis, num.31.

Nullitas notoria impedit cauſſam mercedis, & alimentorum, num.32.

Appellatio admittitur in ſalario non convento, num.33.

Nullitas notoria ſuſpendit executionem in omni cauſſa, dummodo ſit contra expreſſum caſum legis, & contra ſcripturam publicam præſentatam, ſecus quando ſcriptura eſt præſentanda, & ſecus de jure communi, num.34.

Notarii merces quomodo taxatur, num.35.

Pragmatica 4. de Notar. *non ſervatur circa taxam Notarii, ſed ſervatur circa paratam executionem ad ſimplicem oſtenſionem libri Notarii,* num.36.

Praxis committendi taxam intra Neapolim, & extra, num.37.

Formula mandati facti contra debitorem confeſſum cum advertentiis, num.38.

1 IN cauſſis modicis, & quæ tractantur inter ſtipendiarios, proceditur per Officialem idiotam ex non ſcripto viva voce ſolum ſuo arbitrio ſine conſilio Judicis, mandando debitori per unum Servientem Curiæ, quod ſolvat; vel die ſequenti compareat coram eo, niſi dubium aliquod occurreret in jure, aut factum eſſet valde intricatum, quia tunc ad conſilium Judicis remittitur. Aliquando Officialis mandat, ut ſtatim debitor accedat coram eo, & ſi debitor erit ſuſpectus, mandat, ut ducatur coram eo, quo debitore veniente, creditor oretenus exponit ſuam intentionem, & debitor opponit, quod ſibi videtur, & ſic ſummarie, & oretenus auditis partibus, præcipitur viva voce, quod ſolvat, & aliquando, quod non diſcedat, niſi facta ſolutione, vel probet, quod dicit, prout negotii qualitas expoſtulat.

Quæ praxis fundatur in Regno ex *ritu* 115. *&* 187. & de jure communi ex *text. in §. ſit tibi in auth. de mandato Princ. & auth. niſi breviores, C. de ſent. ex brev. recit.* quam praxim approbat *Carav. ſup. d. rit. ibi, & Sanfel. in prax. ſect.* 28. *n.* 2. *fol.* 119. *Maſcat. in gl. petitur p.* 1. *n.* 34.

2 Et quæ ſint iſtæ cauſſæ modicæ, quæ ſine ſcriptis, & ſine conſilio Aſſeſſoris tractantur, diximus in Præludio hujus Operis, nempe in Regno, quando cauſſa non excedit duos Auguſtales, ideſt infra carolenos triginta, ex diſpoſitione Conſtitutionis, *Dilationes in judicio tit. de dilationibus*, ut late in dicto Præludio diximus.

3 Item cauſſæ vilium, ſeu pauperum perſonarum expediuntur ſine ſcriptis, licet quantitas non ſit modica, ex diſpoſitione dicti §. *ſit tibi, & text. in auth. niſi breviores*; licet alii fuerint in opinione, quod utrum-

utrumque requiratur, ſcilicet paupertas perſonæ, & modicitas pretii, ſive quantitatis, quod non arridet, nam ubi eſt modicitas, non requiritur paupertas, & ubi eſt paupertas, non requiritur modicitas, & demum ſemper Judicis arbitrio remittitur, ut concludit *Carav. in rit.* 115. *in fin.*, ubi multos allegat; ſed ex novo ſtylo M.C.V. infra ſummam 12. ducatorum fit decretum, *quod capiatur ſummaria informatio*, & fit facultas, & ſententia, uti diximus in Præludio hujus Operis, & infra 30. carolenos expeditur viva voce.

„ Ubi etiam videre eſt, quod obſervavimus ex *nov. Conſtit.* pluries, pluriéſque memorata, §. v. *num.* 1. circa modum in ipsâ præſcriptum procedendi in cauſſis infra ſummam ducatorum duodecim.

4 Simili modo de plano proceditur in cauſſis alimentorum, in ſalario Medicorum, Notariorum, Advocatorum, Exactorum, in expenſis funerum, & ſimilium cauſſarum, in exactione redditium liquidorum, juxta plateam, & librum Monaſterii, Eccleſiarum, vel Baronum, ut dixi ſupra in *Cap. de libris*.

5 Debitum, quod pater facit recipiendo frumentum, vel pecuniam mutuo, & illud, vel illam convertit in alimentis filiorum, ſublevando familiam, inopia laborantem, ipſo effecto non ſolvendo, filii, vel uxor, qui aliti ſunt ex pecunia, vel frumento, pretium tenentur ſolvere, *Bart. in l. his ſolis, ff. de condit. indebiti, Rom. ſing.* 213. *Surd. in tract. de alim. tit.* 8. *privil.* 48. *num.* 5. & 6. *Novar. part.* 1. *qu. for.* 22.

Dummodo probetur fuiſſe converſam in alimentis, niſi erat pecunia, quia tunc præſumitur pro alimentis, *Surd. ubi ſupr. Viſcont. concl. lit. P. verb. Pater*. Proinde *Capolla caut.* 322. monet, ut mutuum fiat expreſſe in cauſſam alendi filios, & uxorem, ut res ſit magis clara, & tuta. *Caroc. deciſ.* 118.

6 Amplietur etiam in penſione domus, in qua ſimul cum Patre, vel marito ſteterunt, ut in ſubſidium filius, & uxor teneantur, *Novar. qu. for.* 122. ita pluries deciſum refert in M. C. V. ex *Surd. conſil.* 420. *num.* 9. *Coſta de remed. ſubſidiar. rem.* 12. *num.* 3. *Mancin. deciſ. Mantuan.* 49. Quia habitatio venit appellatione alimentorum, licet *D. Carol. Roſa in Conſuet. ſi quis conduxerit fol.* 184. *num.* 7. teneat contrarium, nempe mulierem eſſe pro dote præferendam locatori, & non teneri ad locationem, quia mulier tenetur virum ſequi, quocumque migraret etiam coacte, & allegat *Zerron. ad Conſuetud. Burdigal. tit. de locat.* §. 4. Tamen opinio *Novar.* magis ſtringit. Nam in ſubſidium principali obligato deficiente datur actio contra ipſos, qui ſenſerunt commodum, & ex aliis ibi per *Novar.* ponderatis.

Et licet *D. Carolus de Alexio*, contrarium quoque concludat cum *Urſill. ad Affl. deciſ.* 184. *Gallup. de Luca*, & aliis ibi citatis per *text. in l. Adverſarius, C. ad Vellejan.* ubi mulier conducens prædia, obligatur pro ſe, ſed ſi maritus conducit, non poteſt obligari pro marito, nam juvatur Vellejano.

Ego vero non recedo ab opinione *Novarii*, quia dictus *text.* vel non eſt applicabilis, dum loquitur, quando maritus conducit prædia in quibus intercedit mulier, & non principaliter aliquod commodum ipſa ſentit.

Quod ſecus eſt in conductione domi, ubi ipſa ſimul cum marito commodum ſentit principaliter, quo caſu militat regula, qui ſentit commodum, debet ſentire incommodum, *l. ſecundum naturam, ff. de reg. juris*, vel eſt applicabilis pro opinione *Novarii*, dum ex eodem *text.* habetur forſan contrarium, quod dicti *Doctores* ſentierunt; nam *text.* ſtatuit teneri uxorem, quando principaliter pro ſe conducit, & quando vir non eſt ſolvendo, videtur tacite ipſa mulier non intercedere pro alio, ſed pro ſe principaliter, & pro marito inope, pro quo ipſa tenetur.

Nec obſtat, quod maritus tenetur dare alimenta, & habitationem uxori, & filiis, & proinde ipſi ſint exempti a tali debito.

Quia regula ſtat in contrarium, ut uxor, & filii pariter teneantur alere patrem, & ei dare habitationem, quando pater eſt impotens, & ſic mirum non eſt, quod uxor, & filii cogantur in ſubſidium pro patre ad debitum pro communi ſubſtentatione contractum.

Nec obſtat, quod ſicuti ſecundus conductor liberatur ſolvendo primo conductori, ita uxor, qui dotem dedit viro primo conducenti, debeat haberi pro liberata, quia inter conjuges non datur prima, & ſecunda locatio, ſed una fuit pro communi conjugum utilitate.

Et æquum eſt, ut filii, & uxor teneantur pro debito alimentorum, & penſione domi, ut alliciantur creditores ad pauperes ſublevandos, ne deſtituti pereant. Quod privilegium eſt ſimile expenſis funerum, ne uti bruti inſepulti remaneant, & medicamentis ultimæ infirmitatis, ne deſtituti moriantur.

Et facit *text. in l. ſi eum ff. ſi certum petatur*; Ubi certi condictione tenetur mihi reſtituere ille, ad quem pretium rei meæ pervenit, & *Gl. in l. his ſolis, ff. de condict. indebiti*, dicit, poſſe repeti pecuniam ab illo, cui ſolutio profuit, ſi ſoluta fuit illi, qui ſolvendo non eſt.

Verum hæc concluſio limitatur, ut procedat, quando conſtat maritum non fuiſſe ſolvendo tempore, quo conduxit domum, vel accepit mutuam pecuniam, ſeu alias res pro alenda familia, ita *Staib. m. reſol.* 64. *num.* 36. *t.* 1. ex *Surd. de alim. tit.* 8. *privil.* 48. *num.* 6. *verſ. ſed ſane prima opinio*, *Grat. tom.* 1. *cap.* 107. *num.* 7. & 7013. *num.* 10. *tom.* 4. Sed vide diſſidentes *Doctores* ſuper hoc in *obſerv. ad d. Staib. num.* 37. *d. reſol.* 64.

7 Et illa regula, quod creditor ex cauſſa alimentorum, ſive pecuniæ datæ ad alimenta debitoris communis præfertur omnibus creditoribus anterioribus habentibus etiam expreſſam hypothecam, ut *Felic. de cenſib. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 12. *Rodrig. de concurſ. creditor part.* 1. *art.* 3. ex *num.* 19 *Carleval. lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 29. *num.* 2. rejicitur, & falſa reputatur a *D. Carol. de Alexio, in doctiſſimis, & ſubtiliſſimis obſ. ad Latran.* 117. *num.* 21. Nam ſi dicta regula eſſet vera, daretur prælatio non ſolum pro expenſis, & medicamentis ultimæ infirmitatis, ſed etiam pro aliis, quod abſurdum eſt; & alias rationes vide apud dictum *de Alex.* qui pulchre, & ſeſte loquitur ibi more ſuo; & de mutuante ad refectionem, quando præferatur doti, ego late dixi in 1. *tomo Tit.* 6. *cap.* 2. *fol.* 236.

8 At creditor expenſarum factarum in alendo equo, vel quovis animali, præfertur omnibus creditoribus Domini in eorum pretio, *Tuſc. lit. H. concl.* 131. *n.* 28. *Surd. de alim. tit.* 8. *privil.* 62. ex *num.* 12. *Carlev. ubi ſup. num.* 6. hanc concluſionem approbat *Dom. de Alex. loc. cit.* Nam adeſt diverſa ratio deducta ex *tex. in hinterdum, ff. qui potiores in pign.* quia in conſervatione equi aliti, vel alterius rei conſervatæ ineſt utilitas omnium creditorum.

9 Et licet famuli, & miniſtri in bonis dominorum habeant tacitam tantum hypothecam, & proinde voluerunt aliqui, ut non præferantur, niſi ſolum poſterioribus creditoribus, *Giur. ad Capyc. Latr. deciſ.* 181. *num.* 7. ex *Berlich. concluſ.* 64. *num.* 65. *tom.* 1. Tamen præferuntur aliis creditoribus etiam anterioribus, dummodo famuli ſint neceſſarii, & ſalarium ſit conventum; nam famuli, qui ſunt ad ſuperfluum ornatum, & ſine quibus honeſte vivere poſſet juxta conditionem perſonæ, non habent hoc privilegium, ita *Carlev. lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 29. *num.* 3. ubi allegat *Felician. de cenſib. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 12.

Et ratio eſt, quia ſalarium famulorum neceſſario-

rum

Digitized by Google

rum eſt debitum alimentorum.

Et quod famuli pro ſalario præferantur omnibus creditoribus anterioribus etiam hypothecariis, tradit etiam *Decian. conſ.* 108. *vol.2. num.23. & Sebaſtian. Mantic. in §. Item ſervitia n.38. Inſtit. de action.*

Hæc opinio quoque impugnatur a *Rodriquez in tract. de privil. creditorum part.1. art.3. num.26.* & a dicto *D. de Alexio* eadem ratione, qua ſupra. Tamen opinio indiſtincte admittitur, quando res pervenit ex eodem negotio, pro quo debetur ſalarium, ut ſi in ipſa laborem impenderunt, vel ſi in ultima infirmitate inſerviverint, *D. de Marin. & D. de Alexio ubi ſupra.*

10 Adeo eſt vera hæc concluſio, ut præferatur etiam medicamentis, ex. gr. Si Cementarius, & Faber lignarius inſtauravit, & refecit domum præfertur Pharmacopolæ Inquilino, qui pharmacum dedit locatori ægro, ut concludit *Dom. Conſ. de Roſa in ſua inſigni gloſſographia ad conſuet. ſi quis conduxerit, fol.284. num.8.* ubi aſſignat rationem, quia illi actionem habent in rem, cujus cauſſa penſio debetur, *arg. l. creditor, ff. d. reb. credit. l.1. ff. de ceſſ. bonor.*

11 Pharmacopola vero habet actionem in perſonam pro mercede, & alimentarius pro alimentis habent hypothecam tacitam privilegiatam, & præferuntur aliis anterioribus expreſſam hypothecam habentibus, ita poſt *Neguſant. Natta, Menoch. Roman. Gigat, Rot.* & alios tradit *Borgnin. Cavalc. dec.23. num.31. lib.1. & dec.44. num.46. in fin. lib.1. & decis.5. num.9. & 18. lib.2.* ſequitur *Carocc. de locat. & conduct. part.5. tit. de ceſſion. qu.5. n.4. Sanfel. dec.113. n.4. & 5.*

12 Salarium non conventum in operibus non debetur, *Capibl. de Baron. c.11. num.12.* ex *Text. in l. ſalarium, C. mandati.*

Hanc concluſionem limita primo, ubi unus ſoleret conducere, & alter locare operas ſuas, quia tunc pro ſolita mercede ſervitia præſtari cenſentur.

Unde ad effectum exigendi conventum, duo extrema ſunt probanda, nempe quod unus ſolet conducere, & alter locare operas ſuas, ita concludit *Epiſc. Riccius part.1. dec.65. num.1.* ex *Alex. conſ.109. in principio lib.6. Caſtr. conſ.346. lib.1. Rimin. ſen. conſ. 349. num.3. & conſ.356. num.29. lib.2. Rot. diverſ. dec.539. par.1. & coram Card. Lancilot. in una Romana mercedis 17. Februarii* 1581.

Et quod non ſufficit probare alterum tantum eſſe ſolitum conducere, vel locare, *Rota coram Cardin. Arigo in una Romana mercedis 19. Febr.* 1593. *Grat. ad Capyc. Latr. dec.185. n.42.*

Licet contrarium concludit *Rota Genuenſ. dec.105. num.5.*, nempe quod iſta duo copulative non ſequantur, ſed unum ſolum requiſitum ſufficiat.

Secundo limita, ubi qualitas perſonæ aliud ſuaderet, quia ſimiliter tunc ſubintelligitur pro ſolita mercede ſervitia præſtari, *Capibl. ubi ſupra*, ex *Text. in l. ſed ſi ſuſceperit, §.1. in verbo medicus, ff. de judic.*

Concluſio enim ſupra firmata procedit in famulis tantum, & vilioribus perſonis, quæ ſæpe numero inſerviunt pro expenſis, etiam ſine ſalario.

13 Secus dicendum in iis, qui vacant honeſtioribus diſciplinis, & muneribus; Illis enim ex officio conſtituitur ſalarium, ut ſunt Præceptores liberalium artium, & quibus eadem ratio doctrinæ competit, & favor ſtudiorum ſuadet, ut Medici, Aſſeſſores, ludi Magiſtri, & ſimiles, ita *Epiſc. Riccius d. dec.85.* ex *Gratiano diſcept.257.* per *Text. in l.1. ff. de variis, & extraordinar. cognit. D.D. in l.1. C. de profeſſorib. & medicis lib.10.*

14 Tertio limita, ubi de conſuetudine aliter ſervatur, nam illa eſſet attendenda, tanquam maxima pars juris, quo utimur; In ſalariis enim ſolvendis multum defertur conſuetudini.

Unde ſi in loco, in quo præſtatur opera, ſoleret ſolvi ſalarium, etiam non conventum, debet ſolvi, quamvis non probaretur aliqua conventio, *Epiſc. Riccius ubi ſupra decis.85. num.4.* ex *Soccin. conſ. 196. lib.2. Hyppol. Riminald. in addit. ad Jacobin. Riminald. conſ.349. lib.2. Rebuff. de famulor. ſalar. gloſ.3. ad med. tom.2. fol.239. Rota coram Rev. Patr. D. Binarino in una Romana mercedis 16. Jun.* 1570. quæ eſt inter *deciſiones Rotæ diverſ. 559. p.1.*

15 Sed hic adverte, quod in Curia Archiep. Neapolis fuit deciſum contra Procuratorem petentem ſalarium pro patrocinio, & procuratione præſtita, ut refert *Riccius ubi ſupra*, qui concludit, quod mandatarius ad lites, Procurator ad negotia, aut ſimiles, nullum ſalarium poſſunt petere, nec per actionem mandati contrariam, nec officio Judicis, niſi fuerit conventum, ex *Guid. Pap. decis.68.* & ſequitur *Rota coram Rev. Patr. D. Orano in una Rom. Rationis Bancariæ 14. Martii 1594. Surd. de alim. tit.1. qu.61. n.3.*

Diſtinguunt alii, quod per Procuratorum ad negotia non poteſt peti, niſi fuerit conventum, Procuratori autem ad lites debetur, etiam quod non ſit conventum, ita concludit *Ant. Barra obſer.28. n.3. cent.4.* ex *Cyn. in l.1. qu.3. C. mandati, Natta conſ.376. num.1. & 6. & gl. in verbo ſi extra ordinem in fin. l. ſalarium ff. mandati, Rota in una Toletana mercedis 14. Maii* 1568. ita judicavit, & ſub Dom. *Sarmiento* die 30. Aprilis 1568. fuit in alia cauſſa taxatum in ſcutis ſeptem pro quolibet menſe, & per Sacrum Conſilium fuit deciſum deberi ſalarium Procuratori ad lites ab Archiepiſc. Neapolit. non ſolutum ejus vita, nec petitum, & fuit dictum ſalarium liquidatum a die mandati procurationis uſque ad diem obitus dicti Archiep. Non obſtante, quod fuit oppoſitum obſtare Bullam *Pauli III.* quæ eſt 43. *in ord. fol.443. in Bulla impreſſa Romæ* 1586. & d. Bulla eſt ſub data 21. Aprilis 1545. per quam ſtatuitur, ut ſalarium Dom. Cardinalium, Epiſcop. &c. non debeatur, niſi pro duobus annis, dummodo infra annum obitus petatur, alias peti non poterit ob præſumptam ſatisfactionem, & ſic fuit interpretata dicta Bulla, ſolum in famulis, qui menſatim habent ſalarium, non in Procuratoribus ad lites, nec in Medicis, *Grat. ad Capyc. Latr. decis.185. a n.8.*

Et quod in Procuratore ad lites ex antiqua conſuetudine ſit taxandum ſalarium arbitrio Judicis, concludit *de Marin. lib.1. reſol.31. n.3.* ex *Petr. de Gregor.* & aliis ibi citatis.

Et ubi aliud ſervatur de conſuetudine, dicta conſuetudo ſervanda eſt, ut ſupra, *Surd. de alim. tit.1. quæſt.61. n.3. Marant. in ſing. verb. Salarium.*

16 Salarium famuli ſi per triennium non fuit petitum, hoc triennii ſpatio præſcribitur, ut firmat *Gam. decis. 334. num.154. Ricc. collect.283. part.2.* & quod elapſo triennio illius petitio non admittatur, concludit *D. Reg. Petr. tit.156. n.27.* ex *Durant. reg.206. Rebuff.* & alii ibi, imo ex *Bulla Pii V.33. in Bulla* 973. ex biennio præſcribitur Romæ, ut idem *Ricc. & Gratian. dec.53.*

Et præſumptio ſolutionis elapſo triennio procedit, etiam de jure communi, in locis, ubi non eſt tale ſtatutum, ut contra alios firmat *Andreol. contr.245. n.5.* ubi citat *Bertazzol. conſ. civ.118. Surd. decis.105.* & reprehendit *Reg. de Marin. reſol.311.* volentem ſalarium non præſcribi minori tempore annorum 30. Nam diverſa ſunt allegare præſcriptionem, vel præſumptionem ſolutionis, & pro hoc allegat *Menoch. conſ. 1257. n.10.*

Infertur ex hoc, quod contra dictam præſumptionem poteſt probari contrarium; Item ceſſat dicta præſumptio, quando apparet facta calculatio partitarum inter eos; Item ceſſat dicta præſumptio in viris nobiliter ſervientibus in obſequio Magnatum, ut

late

Digitized by Google

late *Scop. ad Gratian. dec.* 53.

17 Imò Operarii, Fabrimuram, & alii ſimiles opifices, quibus dietim ſatisfit, perfecto opere, ex communi obſervantia præſumuntur ſatisfacti, ut notabiliter dicit *Galiaſ. in conſ.*86. *n.*15. *& Jo: Baptiſta Coſta in tract. de ration. rat. qu.*128. *num.*14. quos allegat, & ſequitur *Paſcul. de virib. patr. pot. part.*4. *cap.*6. *n.*74. *Giurba deciſ.*13. *Fontanell. de pact. nupt. clauſ.*4. *glo.*18. *p.*5 *n.*35. *Molegnanus altercat.*71. *n.*21.

18 Famulo infirmo neque debetur ſalarium pro tempore infirmitatis, *Viv. tom.*1. *opi n.*275. *Miſull. ad Capyc. deciſ.*125. *num.*7. *Gizz. ad Capyc. Latr. dec.*185. *num.*21.

19 Operarius ſi ſit impeditus pluviâ, ne in opere verſetur, non debet conſequi a conductore integram mercedem totius diei, ſed tantum pro rata temporis, quo operatus, *Cabull. reſol. crim. caſu* 294. *Scial. in prax. for. cap.*25. *n.*12. *D. Reg. Petra rit.*69. *n.*21.

20 Famulus diſcedens non finito tempore, non poteſt petere ſalarium pro tempore, quo ſervivit, ſi Dominus tantum damnum ſentiat pro receſſu, & ſic e contrario, ſi Dominus expellat famulum abſque cauſſa, famulus ipſe poteſt petere integrum ſalarium, *Paſcal. de virib. patr. pot. p.*4. *cap.*6. *n.*36. *Scial. de foro Offic. cap.*33. *n.*375.

21 Et regulariter operas ſuas locans, ſi per ipſum non ſtetit, quo minus operas præſtaret, ſed ſtetit per conductorem, poteſt petere ſalarium, *l. quo operas, ff. locat., Capibl. prag.*16. *n.*38. *Scial. in prax. for. jud. cap.* 25. *n.* 12.

22 Hinc fit, ut ſalarium Advocato ſit præſtandum per Clientulum licet non ſit finita cauſſa, quando non ſteterit per Advocatum, quo minus cauſſam ageret, *l.*1. *§. Divus, ff. de variis, & extraord. cognit. Carrab. ſing.*216.

23 Idem concluditur, ubi Advocatus in morbum inciderit, & adhuc ſi cliens alium ſuſceperit patronum.

24 Et idem ſi mercedem acceperit pro futuro patrocinio, & cliens amplius patrocinium non exquiſiverit.

25 Imo ſi Advocatus deſerit tutelam, quia cognoſcit cauſſam malam foveri a Cliente, poterit tuta conſcientia ſalarium acceptum retinere, *De Marinis* ita concludit ſupradicta omnia in *reſol.*13. *l.*2. ex aliis ibi relatis.

26 Advocato debetur ſalarium, etiam ſi non ſit conventum, *l.*1. *§. Advocatus, ff. de var. & extraord. cognit. Fuscus dec.*11. *n.*3. & alii relati per *Gizz. ad Capyc. Latr. deciſ.*185. *num.*28. & hoc eſſe ſpeciale privilegium Advocatorum, dicit *de Marin. lib.*1. *reſol.*311. *num.*3. *Ricc. part.*1. *deciſ.*85. & vide *num.*33.

27 Immo ſi Advocatus moriatur, adhuc hæredi debetur integrum ſalarium pro toto anno, infra quem moritur, & tranſmittit ad hæredes, *l. poſt duos* 15. *C. de Advoc. diverſ. Judic.*, ubi licet loquatur littera de Advocato Fiſci, in ſummario tamen de quolibet Advocato ſummatur, & ſic a DD. exponitur, ut late *Gizz. ubi ſupr. num.*30. *Capyc. deciſ.*125.

28 Et ſalarium Doctoribus promiſſum eſt privilegiatum, ſicut pecunia dotalis; Unde ſi eodem die appareat inſtrumentum ſalarii promiſſi, & alterius debiti, tunc præfertur Doctor in ſuo ſalario, ſicut mulier in ſua dote, *Bald. in l.*1. *ff. ſolut. matrim. n.*23. *Jaſon in l. diem functo, ff. de Aſſeſſor. num.*2. *Gizz. ad d. dec.*185. *num.*33.

29 Salarium Advocatorum, & Exactorum pro vincenda lite, & exigendis debitis, ex quibus ſatisfiat creditoribus, ſolvitur cum prælatione, *Carlev. lib.*1. *tit.*3. *n.*4. ex *text. in l. interdum* 5. *ff. qui potiores in pignore habeantur.*

30 Et Vicario Epiſcopi etiam debetur ſalarium, licet non ſit conventum, *Ricc. d. deciſ.*85. *par.*1. *De Marin. lib.*1. *reſol.*311. de qua re vide aliquas limitationes apud *Gizz. ad Capyc. Latr. deciſ.*158. *num.*15. ubi habes deciſiones, & motiva, ex quibus aliter induci poteſt, ut fuit decretum contra Vicarium Nolæ 1596. Quia non probavit ſalarium conventum, nec ſolitum ſe locare operas, nec Epiſcopum ſolitum conducere, & quia Vicarius habuit habitationem, & victum pro ſe, & famulo, & emolumenta Vicariatus, & vivente Epiſcopo numquam petiit ſalarium, & fama publica erat, quod inſerviebat ſine ſalario, & quod erat Diœceſanus; nam Diœceſani ſolent eſſe contenti ſolo honore officii.

Et Vicarius Capitularis debet facere librum omnium dirictuum Cancellariæ, & ſucceſſori Epiſcopo illos conſignare, ut Sacr. Congr. Concilii reſcripſit Epiſcopo Guardiæ Alferiæ. ubi Roſarius Riccius meus filius ad præſens præſidet Vicarius Generalis illuſtriſs. & Reverendiſs. Dom. D. Jo: Andreæ Muſcarellæ Epiſcopi exemplaris vitæ, incomparabilis doctrinæ, & morum ſuavitate fulgidi, & cum ſit articulus novus, & notatu dignus, hic placuit inſerere.

Guardiæ.

Modernus Epiſcopus, cui Vicarius Capitularis denegat fructus Cancellariæ, illos ſede Epiſcopali vacante maturatos, ſupplicat injungi eidem Vicario, ut præfatos fructus eidem tradat, atque conſignet.

Die 6. Maii 1690. Sacra Congregatio Concilii cenſuit dauda eſſe decreta, alias hac de re ab hac Sacr. Congregatione emanata, & ſignanter in una Agrigentina 17. Aprilis 1627. tenoris ſequentis... Agrigentina... Sacra, &c. cenſuit emolumenta tempore vacationis Sedis Epiſcopalis obvenientia ex juriſdictione, & ſigillo, aut alias undequaque neque ad Vicarium ſpectare; ſed debere fructus ſucceſſori reſervari, ſi ad Epiſcopum, Eccleſia non vacante, pertinuiſſent. Ita reperitur in regiſtro autographo decretorum S. Congr. Concilii lib.4. fol.331.at. In quorum fidem hac die 26. Januarii 1704.

J.B. Thomat. Epiſc. Cyrenen. S.C.S. Sed.

31 Cauſſa mercedis habet aliud privilegium, ut ſententia lata in favorem petentis mercedem ſit inappellabilis, quoad actum ſuſpenſivum; ſolum admittitur ad actum devolutivum, modo ſit ita pauper mercenarius, ut non habeat, unde ſe alat, & ratio aſſignatur; quia tunc merces illa habet rationem alimentorum futurorum, ut late *D. Conſ. Altim. q.*15. *Rubr.*5. *de nullit. tom.*1. *n.*12. *&* 22. ex *Rot. diverſ. deciſ.*746. *n.*3. 767. *&* 774. *part.*1. *Reginell. de appell. §.*2. *cap.*3. *n.* 280. *Zacchin de ſalario. qu.*107. *num.*4.

32 Quæ concluſio limitatur, ubi ſententia eſſet notorie nulla, & injuſta, ut idem *D. Altim. n.*29. deciſum refert in M.C.V. & confirmatum per Sacr. Reg. Conſ. inter illos de Bellis cum Sebaſtiano Vitale, in banca Galli, & *Rot. in Anconitana mercedis* 20. *Decembris* 1602. *coram R.P.D. Sacrato, Zacchin de ſalario quæſt.* 107. *num.*18. & vide *num.*34. inferius.

33 In ſalario vero non convento ſemper admittitur appellatio ad utrumque effectum ſuſpenſivum, & devolutivum, *Altim. ibid. num.*21. *&* 75. ex *Marcheſan. cap.*29 *n.*24. *de commiſſ. par.*1.

Item quando agitur de mercede inter eum, qui non eſt ſolitus locare operas ſuas, & eum, qui non eſt ſolitus conducere, *Scacc. de appell. qu.*17. *limit.*8. *n.*10. *Marcheſan. de commiſſ. part.*1. *tit. de commiſſ. appellati in cauſſa merced. §.*1. *n.*58. *D. Altim. ubi ſup. n.*75.

34 Per nullitatem vero ſuſpenditur executio in omni cauſſa, dum nullitas ſit notoria, apparens ex eiſdem actis, ex *Prag.*5. *§.*2. *de offic. S. Reg. Conſ.*

Et dummodo ſint contra expreſſum caſum legis, vel contra ſcripturam publicam in actis præſentatam, & ſic in Regno non admittitur alia probatio etiam per publicas ſcripturas præſentandas, ut advertit *D. Al-*

tim.rubr. 1.q.5.n.1. Secus de jure communi, ut docet *Muſcat. par. 1. gloſ. nullitates nu.51.* & vide ſupra hic *n.32. & in tit.5. de ſignific.n.16.*

35 Notarii merces eſt taxata in Regno per *Prag.4. de Notar.* ut pro rogationibus uſque ad 25. uncias ſolvantur caroleni quinque, a 25. uſque ad 50. carol. decem, a 50. uſque ad 75. carol. quindecim, a 75. uſq; ad centum carol. viginti, ultra centum uncias carol. triginta, & ultra non poteſt exigi, ſub pœna, ut in *d. Pragm.* Sed quia pactiones, & clauſulæ in inſtrumentis poſt *d. Pragm.* ita excreverunt, ut illa taxa incongrua viſa fuerit, non potuit *d. Prag.* ſervari, ſed taxa fit hodie juxta qualitatem negotiorum, & perſonarum, ac laboris, ut deciſum fuit ad beneficium Notarii Troyli Schivelli contra hæredes q.D.Jo: de Cardines, teſte *Thor. in 3. part. compend. in verbo Salarium fol.222.* & quare potuit hæc *Pragm.* ab uſu rejici, aſſignantur pulchræ rationes a *Dom. Maradei in aureis ſuis ſingul.ad Pragm.ſing.227.*

36 Verum ſervatur *d.Pragm.* circa aliud, quod mandat, ut ſine proceſſu ad ſimplicem productionem libri Notarii, in quo inſtrumentum deſcriptum apparet, fiat executio contra illos, ad quorum inſtantiam rogationes factæ apparebunt.

37 Et practica erit, ut porrigatur memoriale ad Spectabilem Dominum Præſidentem S. R. C. qui taxam committat alicui Notario; Qua commiſſione præſentata illi Notario, fit requiſitoria utrique parti, & oſtenſo libro fit taxa; a qua ſi non appellat, ſtatim exequitur, & ſi appellet committitur alteri, prævia liſta ſuſpectorum.

Sed extra Neap. dicta taxa committitur per Gubernatorem loci, & ita practicatur in dies, & in caſu gravaminis ſolet appellari ad Dominum Præſidentem S.R.Conſ. qui in hoc Regno fungitur officio Prothonotarii, & adeſt Actuarius Notariorum, cui præſentatur appellatio, & ita regulariter, & frequentius ſervari vidi, licet vidi ſervari quoque dictam appellationem fieri ad Judicem ſecundarum cauſſarum, & ad alios Judices appellationis.

Circa ſalarium medicorum vide in *ſequ.Tit.*

38 *Form. mandati facti contra confeſſum.*

Die 26. Decembris 1697. in caſtro T. Curia, &c. Per ſubſcriptum Capitaneum, & ejus Curiam fuit injunctum mandatum ad inſtantiam T. de T. prout mandatur T. de T. reo convento præſenti, &c. quod ad pœnam dupli debiti infraſcripti infra dies octo dare, & ſolvere debeat dicto T. præſenti, &c. carolenos tot, vel duc. ſex una cum expenſis præſentis mandati, ad quos confeſſus eſt tenere pro tali cauſſa, & ita fuit mandatum dicto T. præſenti, & audienti, &c.

Et ubi debitor confeſſus ſit debere, tamen opponeret ſatisfactionem, vel aliam exceptionem; tunc fit mandatum, ut ſupra, ſed cum comminatione, ſive cum clauſula, v3.

Verum ſi infra eundem terminum docuerit de allegata ſatisfactione, ſeu T. exceptione, non moleſtetur.

Vel, nec non infra eundem terminum doceat de allegata ſatisfactione, ſive T. exceptione, alias mandatum firmum remaneat, & ita, &c.

Et hæc form. mandati practicatur tam in modica ſumma, quam in magna, quando conventus confitetur debitum; Quia eo ipſo, quod debitor confitetur in judicio debitum, non requiritur alius ordo judiciarius, ſed tantum fit præceptum, quod ſolvat, *DD. in l. unica, C. de confeſſis, Marant. in part.4. diſt.9.n.169.*

Sed hoc intellige in ſummis infra duas uncias, *Caravit. rit.187.* & nos diximus ſupra in *cap.4. de apoca, & ſcriptura privata n.8.*

Finis Tertii Tituli Tertiæ Speciei.

QUARTUS TITULUS

De Salario Medicorum, & expenſis funerum.

CAP. UNICUM.

SUMMARIUM.

Creditor pro funerali, pro medicamentis, & ſalario medici in ultima infirmitate præfertur etiam doti, & fiſco, num.1.

Expenſa funeralium, quæ ſint, num.2.

Infirmitatis expenſæ repetuntur, etiam ſi fuerint invito ægroto factæ, num.3.

Appellatio non impedit ſolutionem expenſarum ultimæ infirmitatis, num.4.

Maritus quas expenſas repetit, & quas non, num.5.

Pharmacopola inquilinus pro pharmacis locatori erogatis non præfertur Fabro lignario & Cæmentario, n.6.

Inquilinus ſi non habet unde funeretur, funerari debet ex bonis in domo conductâ illatis, & reſiduum tantum poteſt locator retinere, num.7.

Medici ſalarium, quomodo taxatur in Regno, num.8.

Dom. D. Carol. Petra Regens, *laudatur.*

Dom. Franciſcus Maradei, *laudatur.*

Viſitationes medici in feſto ad honorem Dei non ſolvuntur, num.9.

Medico unicum debetur ſalarium, quando pacta mercede infirmum curavit, ſi recidit, num.10.

Medicus præfertur creditoribus etiam hypothecariis abſque tamen aſſenſu, num.11.

1 Creditores pro funeralibus, vel pro medicamentis, vel pro ſalario medicorum ultimæ infirmitatis præferuntur etiam fiſco, etiam dotibus cum expreſſa hypotheca, etiam legitimæ, & dicitur cauſſa pia, contra *decif. Vincent. de Franch.51.* & contra *deciſ. Surdi*, & contra alios omnes, ſic fuit deciſum anno 1637. *Capyc. Latr. dec.47. & Gizz. ibidem*, ubi multæ aliæ deciſiones referuntur contra *Franch.* & alios, *Viſcont. ad Præſ. de Franch. d.dec.51. ad Revert. dec.430.* etiam in habentibus expreſſam hypothecam, ubi multos modernos citat, & antiquos refellit, *Gallup. p.3. cap.2. num.44. & part.4. cap.3. num.18.* & hæc opinio eſt verior, & hodie uſui recepta, ut late *Staiban. obſer.64. num.1. tom.1.*

Et hodie hæc opinio omni caret dubitatione, dicit *D. Roderius omni laude digniſſimus in conſ.39.* ubi innumeros allegat, ibique concludit, quod

2 Funeralium impenſarum appellatione veniunt non ſolum illæ, quæ ſunt abſolute neceſſariæ ad humationem cadaveris, ſed etiam miſſæ, recitationes officiorum, eleemoſinæ, veſtes lugubres totius familiæ, & ſimilia, quando tamen defuncti patrimonium creditoribus onuſtum non remanſit, ſecus ſi hæreditas creditorum mole gravata eſſet, quia tunc ea fieri licent,

Digitized by Google

cent, quæ ſunt ſimpliciter neceſſariæ ad honeſtam cadaveris humationem.

Et quæ ſint neceſſariæ, & quæ ſuperſluæ Judicis arbitrio remittuntur.

Et in Civitate Neap. funerum expenſæ fiunt ex portione hæreditatis liberæ, non de portionibus conſuetudini ſubjectis, niſi in ſubſidium, prout in ſubſidium detrahuntur, etiam ex bonis fideicommiſſatis.

3 Et expenſæ infirmitatis repetuntur, etiam ſi fuerint invito ægroto erogatæ, *D.Roder.ubi ſup.*

4 Et appellatio a ſententia ſuper expenſis ultimæ infirmitatis non admittitur, *D.Roder.loc.cit.*

5 Et maritus repetit expenſas erogatas pro diuturna uxoris ægritudine, pro qua dotis fructus non ſufficiebant; Nec proteſtatio viri requiritur, ſe feciſſe animo repetendi, ſed cautius ageret, ſi proteſtatio fieret:

Verum maritus non repetit expenſas ultimæ infirmitatis, tum ratione fructuum dotis, tum ex maritali affectione, etiamſi eſſet indotata, & ſi maritus negligens erit in curanda uxore, privatur lucro dotis.

Sed repetit expenſas pro funere uxoris ab hærede uxoris, & ſolum tenetur pro rata lucri dotis, ut late dictus *D.Roder.* quem conſule ſi occurrit.

6 Verum Pharmacopola Inquilinus, qui dedit pharmaca locatori ægro, non præfertur Fabro lignario, & Cementario, qui domum reſtauraverunt, ut diximus ſuperius in *cap.antecedenti*, ex *Dom. Carol.de Roſa ad conſuet. ſi quis conduxerit n.8. fol.284.*

7 At ſi Inquilinus, ſive conductor domi moriatur, & non ſit unde funeretur, tunc funerari debet ex bonis in prædio, vel domo conducta illatis, & locator poterit retinere ſolum, quod ſupereſt factis funeralibus, idem *D.Carol.Roſa ubi ſup.num.9.* per *tex.in l.at ſi quis, §. ſi colonus, ff. de religioſ. & ſump. fun.*, & *l. quæſitum ff.de privileg.creditor.*

8 Medicis in noſtro Regno eſt taxatum ſalarium per Conſtitutionem Regni, quæ incipit. *Quia nunquam ſcribi poteſt ſub Rubr. de Medicis*, & taxatus eſt modus viſitandi; Nempe, quod bis in die viſitare debet infirmum, & ſemel in nocte, & recipere pro mercede medium tarenum in die intra Civitatem, extra vero tarenos tres, & expenſas, aut quatuor ſine expenſis; Quæ tamen conſtitutio hodie non ſervatur, teſte *D. Reg. Petra* juris gloria, maximæ veritatis indagatore, *rit.267.nu.69.tom.3.*

Et die 2. Januarii 1580. in Sac.Conſ. fuit deciſum in cauſſa Hyeronymi Capoceſili Medici contra Duciſſam Bojani, ſalarium Medici eſſe taxandum ſecundum labores, & ſervitia præſtita, ut notavit *Dom. Maradei* vir undique clariſſimus in doctiſſimis ſuis annotationibus *annot.247.ad Pragm.4.de Notar.nu.2.*

9 Viſitationes vero factæ die feſtivo ad honorem Dei, Medico non ſolvuntur, *Magon. dec. Florent. 11. nu.8. D.Reg.Petra rit.99.nu.15.*

10 Et Medico, qui pacta mercede infirmum curavit, ſi reincidit in morbum, unicum debetur ſalarium, idem *Reg.Petra ibidem.*

Et in concurſu creditorum patrimonii qu.Ill.Ducis Nuceriæ Donati Antonii Loffredi.Doct.

11 Medicus Jo:Baptiſta Melchione fuit declaratus creditor in duc.30. pro ſalario, & mercede ultimæ infirmitatis, pro quibus fuit deciſum per Reg.Cam., quod præferatur cæteris creditoribus dicti Patrimonii, etiam hypothecariis, abſque tamen aſſenſu, ut ex *arreſto 694. fol. 181. ſub die 14. Martii 1636. De Marinis ubi ſup.* ſed latius in *obſerv.ad Revert.dec.486.* ubi innumeros citat invicem contrarios; Reprobata *dec. de Franch.51.* & hoc bonum, & æquum eſt pro publica utilitate, quæ præferenda eſt privatæ, ne inopes moriantur omni auxilio deſtituti, dum creditores tenentur alere debitorem carceratum, & infirmum in carcere curare.

Finis Quarti Tituli Tertiæ Speciei.

QUINTUS TITULUS

De Praxi Cauſſarum damni dati, & aliis cauſſis ad Curiam Bajuli pertinentibus.

PRÆLUDIUM.

Quia in damnis datis proceditur ſine ſcriptis, & dictæ cauſſæ ſpectant ad Curiam Bajuli, opportune in hac Tertia Specie judiciorum, quæ ſine ſcripturis fiunt, putavi aliqua dicere circa Praxim Bajularem in hoc Quinto Titulo.

Qui dividitur in IX. Capita.

I. Cap.de Juriſdictione, & Poteſtate Bajuli, ejuſque Judice ſecundarum cauſſarum.

II. Cap.de Compendio Conſtitutionum, & Pragmaticarum ſuper officio Bajuli.

III. Cap.de Privilegiis Curiæ Bajularis.

IV. Cap.de Fida, & Diffida.

V. Cap.de Pœnis damni dati.

VI. Cap. de Formulis, & methodo actitandi per Bajulum.

VII. Cap.de Jure Plateæ, Aſſiſæ, Ponderum, & menſurarum.

VIII. Cap. de Statuto, ut credatur juramento damnum paſſi.

IX. Cap. de Statuto Univerſitatis Moliterni contra incidentem arborem alienam.

CAP. I.

De juriſdictione, & poteſtate Bajuli, ejuſque Judice ſecundarum cauſſarum.

SUMMARIUM.

Bailivi, & non Bajuli antiquitus dicebantur, hodie Bajuli dicuntur, num.1.

Bajulus eſt ſpecialis Judex in damnis datis, privative quoad Capitaneum loci, reprobato Rovito, num.2.

Bajulus recognoſcit etiam de aliis cauſſis civilibus cumulative cum Officiali Baronis, & refertur deciſio inter Univerſitatem Aquariæ, & ejus Baronem, nu.3.

Conſtitutio Regni locorum Bajuli declaratur, num.4.

Bajuli juriſdictio regulatur a conceſſione, & conſuetudine, num.5.

Abbatia S. Angeli ad Raparium habet juriſdictionem Bajularem in Caſtro Saraceno, & refertur deciſio, ubi fuit excluſa a cognitione aliarum cauſſarum, num.6.

Adm. Rev. D. Martius de Santis laudatur, num.7.

Ill. Dux, & Duciſſa Caſtri Saraceni laudantur, num.8.

Damnum datum cum violentia, vel cum dolo cumula-

tive ſpectat ad Bajulum, & Capitaneum, & quando Bannum eſt latum per Capitaneum, pœna banni ſpectat ad Curiam bannientem, num.9.

Offenſus poteſt agere civiliter, & criminaliter, ubi eſt criminalitas; vel ad pœnam capitularem ad arbitrium a principio, nec cogitur uno potius, quam alio modo agere, num.10.

Bajulus non poteſt prætendere remiſſionem cauſſæ, ubi damnum eſt factum cum violentia, vel dolo, num.11.

Statutum, ut eſt in Terra Laurini, & Altavillæ, ne quis audeat querelare ad Curiam Capitanei pro damnis datis, declaratur, num.12.

Pœna ultra damnum, & ultra auguſtalem exigi non poteſt per Bajulum prætextu doli, rejecto Rovito, & Rendella, *ſed ſolum poteſt dicta pœna alterari per Curiam Baronalem*, num.13.

Pœnæ capitulares, ubi eſt commixtum delictum, intelliguntur cumulative, ſed non excludunt, quin Baro procedat criminaliter, num.14.

Bajulatio continet ſub ſe paſſagia, foreſtagia, plateatica, jus dobanæ, jus ſcannagii, ponderum, menſurarum, & alia, num.15.

Laurini Univerſitas, & Plagenarum ejus Caſalium habent Bajulationem privative quoad Capitaneum in damnis datis, & cumulative quoad alias cauſſas civiles cujuſcumque magnæ ſummæ, num. 16. *& alia vide* num.27.

Bajulus procedit in cauſſa damni infecti, & contra gallotos, paſſagerios, & plateatios, num.17.

Appellatio a Curia Bajulari fit ad Curiam Baronalem regulariter, & a Baronali ad Judicem ſecundarum cauſſarum, num.18.

Bajuli delinquentes in eorum officio puniuntur per Baronem, ſed delinquentes in eorum adminiſtratione juriſdictionis, puniuntur per M.C.V. ita quoque Syndici, Camerlinghi, & Electi, num.19.

Bajulus adminiſtrans juriſdictionem, tenetur ſtare Syndicatui, num.20.

Bajulatio intelligitur conceſſa in generali conceſſione juriſdictionis, num.21.

Bajulus poteſt tenere carceres, & poteſt requirere Judicem loci pro carcere, num.22.

Bajulus poteſt fungi officio Judicis, & Actuarii ſimul, & tenere conſultorem de convicinio, num.23.

Bajulus habetur uti Baro civilis; tamen habet arbitrium exercendi juriſdictionem per ſe, vel per Judices, a ſe creatos, quod non licet Baroni, nec officiatoribus, num.24.

Bajulus cognoſcit de delictis ſuorum Miniſtrorum, & ſervientium, citra tamen relegationem, & pœnam extraordinariam, num.25.

Bajuli poſſunt portare arma extra habitatum, num.26.

Laurini Univerſitas eligit Officiales, & Servientes Bajulationis, & quas prærogativas habet, num.27. *& vide* num.16.

1 BAllivi, & non Bajuli dici debent, *Ant. Sergens de Neap. Illuſtr. cap. 10. nu. 16. Reg. Tapp. de Jur. Regn. tit. de offic. Bajuli, Rendell. de paſc. cap. 9. par. 2. fol. 207.*

Et quos vulgo appellamus Bajulos, Bajuli non ſunt, ſed veterum Ballivorum Nuntii, & Officiales, qui *Nuntii* proprie vocantur, & in quibuſdam locis *Jurati*, vel *Caſtaldi*, *Rendell. de paſcu. in 4. part. cap. 3. fol. 244.*

Hodie ex communi uſu loquendi Bajuli dicuntur, & in Regno habemus *Pragm. de offic. Bajul.* & conſtitutionem *locorum Bajulus*, & conſtitut., *ad officium Bajuli*; & conſtitutionem, *omnes Bajuli*, & ſic in conſtitutionibus, & Pragm. *Bajuli* appellati ſunt ſemper.

2 Bajulus in Regno noſtro eſt Judex ſpecialis deſtinatus in cauſſis damni dati, in quibus habet juriſdictionem, & poteſtatem privative, quoad Capitaneum loci, ex Conſtitut. Regn. *Juſtitiarii*, ubi *Afflict. nu. 31. & Scyal. de for. comp. cap. 26. n. 47.* ubi reſilit *Rovit. in pragm. 1. num. 18. de offic. Bajuli*, dicentem, quod Bajulus in damnis illatis habet juriſdictionem cumulativam cum Capitaneo loci, & inter eos datur præventio per *l. 1.* ubi *Salyc. & alii C. de officio præfecti prætorii*, *Grammat. dec. 30. de Ponte tit. 2. de poteſt. Proreg. §. 1. num. 19.*

3 Sed vera ſententia, quod juriſdictio Bajularis cognoſcit non ſolum de damnis datis, ſed de aliis cauſſis civilibus, & de furtis minimis, & de aſſiſiis, & pœnæ exactione ſuper ponderibus, & menſuris, & quoad cognitionem damni dati juriſdictio Bajularis in Regno conceſſa eſt Univerſitatibus, privative, quoad Curias Baronales, ſed de ſupradictis aliis cauſſis cumulative conceſſa eſt, ut *Reg. de Marin.* deciſum refert in Regia Camera Summariæ inter Mattheum Comitem Baronem, & Univerſitatem Aquariæ, *reſol. 213. num. 19.* quam ſequitur *Novar. grav. 56. in fine tom. 1. & Redoer. ad d. de Maria.*

Ideo ſic intelligendus eſt *Dom. Ageta in §. 9. de Jure Bajulationis part. 1. fol. 81. num. 25.* ubi tam pro cognitione damnorum, quam aliarum cauſſarum civilium parvi momenti, concludit, Bajulationem eſſe privative conceſſam quoad Baronales Curias, ex *Capiblanc. in pragm. 8. nu. 361. & Vinc. Brilla ad Conſuet. Neap. tit. 16. cap. 2. num. 3.* quia intelligendi ſunt cum dicta diſtinctione relata a *D. Reg. de Marin. ubi ſupra.* & idem ſolertiſſimus *Dom. Ageta* concludit *par. 1. §. 6. de Jure Dobanæ memb. 1. ex nu. 34. & in par. 2. §. 9. de Jure Bajulat. num. 24. fol. 81.* ex doctrina *Alderiſ. qu. 27. nu. 3. de aſſiſtentia.*

4 Et licet per Conſtitutionem *locorum Bajuli*, fuit conceſſa non ſolum cognitio cauſſarum civilium, ſeu criminalium levium; tamen hodie ſervatur conſuetudo, prout unaquæque Univerſitas reperitur in poſſeſſione.

5 Bajularis tamen juriſdictio regulatur non ſolum ex conſuetudine, ſed etiam prout peculiari conceſſione reperitur elargita, ut notat *Brilla ad Conſuet. Neap. tit. 16. cap. 2. n. 19. ex Capibl. n. 353. in pragm. 8. par. 1. & Tap. in rubr. de offic. Bajul. nu. 2.*

6 Unde cum Abbatia Sancti Angeli ad Raparium prætenderet exercere civilem juriſdictionem in Caſtro Saraceno, quæ Terra eſt antiquiſſima a Saracenis ædificata; ex eo, quia conſtabat in actis eſſe in quaſi poſſeſſione Bajulationis dictæ Terræ, fuit dicta Abbatia excluſa a dicta civili juriſdictione, ut ex actis in Sac. Conſ. in Banca Scacciaventi: & ratio aſſignatur per *Roſam in Conſuet. Civitatis Capuæ inſerta in conſuet. Neap. fol. 14. num. 138.* quia juriſdictio Bajularis de damnis datis, & juriſdictio civilis de aliis cauſſis differunt ſpecie; juriſdictio enim Bajulationis eſt magis infima, quam juriſdictio civilis, & a *DD.* appellatur juriſdictio fundaria; propterea niſi cum Bajulatione, Bajulus ſit in poſſeſſione, vel etiam in quaſi poſſeſſione civilis juriſdictionis circa alias cauſſas, vel peculiari conceſſione, vel ex legitima conſuetudine approbata non comprehenditur una ſub alia. Et hodie dicta Abbatia Sancti Angeli jam exercet Bajulationem in dict. Caſtro Saraceno circa damna data tantum, & juriſdictio civilis circa omnes alias cauſſas exercetur per Curiam Ducalem dicti Caſtri, ut mihi

7 teſtatus eſt admodum Rev. U. J. Doctor D. Martius de Sanctis, Juvenis bonis moribus, integritate, & doctrina præditus, dicti Caſtri Patritius, & meus alumnus.

8 Et utilis Dom. & Dux dicti Caſtri eſt Ill. D. Thomas Grecus dignus vir Illuſtr. Duciſſæ D. Antoniæ Rovito, y Quinnones neptis illius Regentis Roviti immortalis nominis per totum Orbem decantati, cujuſque bona, & glorias dicti meritiſſimi conjuges hæreditaverunt, & vaſſallis tanquam filiis dominantur.

9 Eſt

9 Eſt quoque advertendum, quod Bajulo intelligitur juriſdictio conceſſa privative quoad cauſſas mere civiles tantum damni dati, ſine violentia, & ſine dolo, ſecus quando territorium eſſet bannitum per Capitaneum; ut deciſum inter Univerſitatem Orioli, & ejus Marchionem, refert *Capiblanc. prag.8.p.1.n.367.*

Et ſecus de damnis datis cum violentia, vel cum dolo, quia tunc infertur injuria damnum paſſo, & conſequenter eſt cauſſa mixta, quæ reſpectu violentiæ, & doli eſt criminalis, & tunc cognitio dicti damni cumulative ſpectat ad Bajulationem, & ad Curias Capitanei ad arbitrium illius, qui damnum patitur cum injuria.

10 Nam damnum paſſus, ſicuti quilibet offenſus habet liberum arbitrium pro injuria ſibi illata, vel agendi civiliter ad conſecutionem intereſſe tantum, juxta appretium damni dati, vel ad pœnam civilem capitularem; Vel agendi criminaliter, querelam criminalem exponendo pro punitione delicti commiſſi cum violentia, vel cum dolo, & in conſequentiam ad emendam damni. Nam unicuique liberum eſt a principio uno, vel alio modo agere, ut in §. *liberum inſtit. de leg. Aquil. Muſcat. in prax. crim. tit. de cognit. ſeu probat. delictor. in rubr. de incend. ruin. & naufra. arborib. inciſis, damno dato, & aliis num.46. Thorus in compend. verb. damnum.*

Quando igitur damnum paſſus velit civiliter agere, vel pro pœna capitulari, vel pro emenda damni, certe non cogitur invitus querelare criminaliter ad Capitaneum, & ſi velit agere criminaliter, quando adeſt violentia, vel dolus damnificantis, poteſt accedere, ſi vult, ad Curiam Capitanei, querelam criminalem exponendo.

11 Unde non poteſt in duobus caſibus Bajulus prætendere remiſſionem cauſſæ; Primo, ubi territorium ſit bannitum in Curia Capitanei; Secundo ubi conſtet de dolo, vel violentia, at ſi non conſtiterit, certe ceſſante dolo, vel violentia, debet cauſſa tamquam civilis remitti ad Bajulationem; Criminalitas enim ratione injuriæ non ſpectat ad Bajulum, *Rendell. de Paſc. par.2. cap.9. Affl. in Conſtit. Bajuli locorum poſt num.9. Bald. de pac. juram. firmand. §. injuria, verſic. quaro an ſi damnum ſit injurioſe illatum.*

12 Imo, etiamſi adſit ſtatutum, ut eſt in Terra Laurini, Altavillæ, & in multis aliis locis, quod nullus audeat pro damnis datis accuſare, vel querelare ad Curiam Capitanei ſub certa pœna conventionali inter Cives, intelligendum eſt dictum ſtatutum de damnis ſine violentia, ſive dolo; etiam ſi verba eſſent clara, & diſponentia in illis cum violentia, & cum dolo, debent dicta verba impropriari, & intelligi ceſſante injuria, aliter ſtatutum eſſet contra jus, & non ſervandum, quod remitteret delicta, & peccata futura, quod abſurdum eſt, *Thor. in compend. deciſ. verb. damnum, Capibl. in Pragm. 8. part.1. num.366.* confert, quæ dixit *Clarus in §. homicidium verſ. ſed nunc quaro Farin. qu.119. num.17. & tit. de accuſ. q. 14. num.7.* ubi ſtatutum non valet, ſi pro homicidio ponatur pœna pecuniaria.

13 Nec eſt verum illud, quod *Rovit. in d. Pragm.1. de Offic. Bajul. num.4. & Rendell. de paſcu. par.1. cap.17. verſ. fin.* dixit, nempe, quod damnum, quando data opera fit, tunc etiam Bajulus poſſit exigere pœnam, quæ ſummam damni excedat, *d. Pragm. de offic. Bajul.* non obſtante, per quam ſtatuitur, ne pœna poſſit excedere damnum, dicentes, quod *d. Pragm.* non loquatur de damno data opera commiſſo.

Nam hoc pace tantorum virorum eſt contrarium clare in *d. Prag.* ibi in §.1. *Animalia cum cuſtode, vel ſine eo reperta*, ecce quod *d. Pragm.* loquitur non ſolum de damno facto abſque Cuſtode, ſed etiam quando data opera Cuſtodis factum ita ſonant illa verba; *Animalia cum cuſtode, vel ſine.*

Concluditur ergo, quod dum *Pragm.* loquitur etiam de animalibus cum Cuſtode repertis in damno, non licebit Bajulo exigere pœnam ultra ſummam damni, & ultra auguſtalem, ſive animalia ſint reperta cum cuſtode, ideſt cum dolo, & data opera cuſtodis, ſive ſine cuſtode, ideſt ſine dolo, vel culpa cuſtodis; ſed ſolum Curiæ Baronali, quæ merum, & mixtum imperium habet licebit, ultra ſummam damni, & ultra auguſtalem pœnam exigere, ob damnum data opera illatum, & hoc ratione criminis, quod ex dolo oritur, *Capib. lib.2. cap.45. & lib.1. Pragm.8. par.1. nu.365.* Tunc enim punitur contemptus, & malitia damnificantis.

14 Adeo hoc eſt verum, quod ubi Univerſitates in ſuis capitulationibus, vel parlamentis appoſuerunt pœnam contra incidentes arbores, fraudantes gabellas, & in aliis, ubi adeſt delictum fraudis, vel furti; tunc dicta pœna capitularis dicitur pœna conventionalis inter Cives, quæ intelligitur cumulative addita; ſed non excluſive poſita, quod Baro privetur cognitione dicti criminis; Nam Baro adhuc poteſt punire delinquentem, ſi criminaliter offenſus velit agere, *Capiblanc. lib.2. cap.41. num.13. ex Bertazzol. Cephalo, & aliis ibi.*

Verum in minimis toleratur, & attenditur pœna ſolita, & conſueta privative quoad Capitaneos, idem *Capibl. lib.1. Pragm.8. par.1. num.367. ex Marant. diſp.3. in fin. De Franch. dec.340. num.9.*

15 Sed quando damnum eſt doloſum cum injuria, ſemper poteſt agi criminaliter in Curia Capitanei, idem *Capibl. d. num.367.* Diximus ſupra, quod hodie Bajuli non habent æqualem juriſdictionem, ſed attendenda eſt loci conſuetudo, & prout in poſſeſſione conſervati ſunt; alii enim habent parvam juriſdictionem circa damna tantum; alii habent magnam juriſdictionem, ut ſunt Bajuli Litii, Coſentiæ, Catanzarii, Cajetæ, Neapolis, ut ait *D. Ages. in d. §.9. de Jur. Bajulat. par.2. fol. 81.* ubi dicit quod regulariter Bajulatio continet ſub ſe etiam paſſaggia, foreſtagia, jus plateæ, jus dohanæ, jus ſcandagii, ponderum, & menſurarum.

16 Univerſitates Laurini, & Caſalium Plagenarum habent Bajulationem cum magna Juriſdictione privative ad Capitaneum, quoad damna data, & cumulative, quoad cauſſas civiles cujuſcumque magnæ ſummæ, & etiam pro furtis uvarum, glandium, & aliorum fructuum, paleæ, aratrorum, & ſimilium, juxta ſtatuta Bajularia, & pro furto nivis, quam natura includit ex ſe in quibuſdam profundis foſſis in montibus, etiam pro criminibus dependentibus ex damnis datis, ut ſi quis verberet, vulneret, vel occidat animal damnificans, ſi quis eximat animal interceptatum, procedit contra fraudantes aſſiſiam, jus plateæ, & facit præambula ad beneficium hæredis, tam ex teſtamento, quam ab inteſtato, dat Tutores, & Curatores, decernit, quod expedit minoribus vendere, aut aliter contrahere, & alia facere poſſe, & alia vide *num.27.* & ita in quampluribus Curiis Bajularibus vidi quoque practicari, & in aliquibus non; nam nonnulla uſu, & conſuetudine ſunt abrogata, & ſecundum uſum, & conſuetudinem loci manuteneri debent in poſſeſſione, ut doctiſſimus *Ageta* concludit *in d. §.9. de Jure Bajulat. nu.32. ex Franch. dec.397. nu.10.* ubi *De Luca, ex Capiblanc. de Baron. pragm.8. nu.353. Rendell. de paſcuis cap.10. par.2. Lagan. n.7. in rubr.*

17 Et Bajulus poteſt recipere cautionem damni infecti, & mittere in poſſeſſionem ex cauſſa damni infecti, ut in Conſtit. Regni, *Magiſtri Camerarii.*

Procedit contra Gabellotos, Paſſagerios, Platearios, ſummarie pro extorſionibus, ut in Conſtit. *Auctoritatem.*

18 A gravaminibus Curiæ Bajularis appellatur ad Curiam Baronalem, *Affl. in Conſtit. Magnæ noſtræ Curiæ in-*

tra

Digitized by Google

tra num.6. Frecc. de ſubfeud. lib.2. in 16. auctor. fol.349. Niger in c. Regni, ad quietem publicam nu.13. De Marin. lib.2. reſol.213. n.23. & lib.2. reſol.39. n.2.

Licet in aliquibus Civitatibus, & locis tenent Judicem appellationis diverſum, & attenditur conſuetudo, aut privilegium loci.

Hic adverte, quod ſententia Capitanei in gradu appellationis factæ a Bajulo, dicitur prima cauſſa reſpectu ſecundæ, ubi Baro habet primas, & ſecundas cauſſas, & a Capitaneo appellatur ad Judicem ſecundarum cauſſarum ejuſdem Baronis, *Rendell. de poſc. num.2. c.9. in medio fol.155.*

19 Bajuli delinquentes in eorum officio, inquiſitio ipſorum remittitur ad M. C. V. ut ipſos puniat, & eſt *Text. in Conſt. Regn. cum juxta.*

Et hodie extat *Pragm. Comitis Olivares ſub tit. de Offic. Magiſtr. Juſtitiarii pragm.49.* quæ hodie eſt 47. quæ mandat.

Bajulos, Syndicos, Electos, Camerarios, vulgo detti, *Camerlinchi*, non eſſe puniendos per Magn. Curiam, ſed per eorum Barones, etiamſi delinquant in eorum officio; volens, quod *Ritus* 49. 51. & 62. M.C. quod de delictis Officialium ſola M.C. cognoſcat, non comprehendat dictos Bajulos, Syndicos, Camerlingos, Electos, &c. Verum pro delictis, quæ committuntur in adminiſtratione juriſdictionis, quæ eis competat exercere, aut per privilegium, aut conſuetudinem Civitatis, Terræ, aut loci; tunc d. M. C. V. dumtaxat, & non alius Officialis poſſit, juxtà dictum *Ritum*, cognoſcere de delictis contra dictos Bajulos, Electos, &c. ſub pœna ducatorum biſmille. Vide *Campagn. cap. Regn. ad quietem nu.13. & in fin. Rovit. prag. 1. num.27. de offic. Bajuli*, qui docet indiſtinctè poſſe per Baronem cognoſci, etiamſi exercendo juriſdictionem delinquat, & *Affl. in Conſtit. Regn. M. Cur. num.6. Scyal. de for. compet. cap.26. nu.23. & Dann. tom.1. tit. de offic. in gen. cap.1. per totum*, licet diſtinguat juxta *d. Pragm.* ut ſupra, tamen teſtatur ex auctoritate *Reviti* fuiſſe remiſſum ad Curiam Baronalem Montis Fuſculi, Bajulum inquiſitum de falſitate commiſſa in exercitio ſui officii, *num.12.* Et dum Electus in exercitio ſui officii diſtribuendo cartellas pro hoſpitio militum, offenſus fuit, fuiſſe offenſorem remiſſum ad Baronalem Curiam Mirabellæ, & quendam Doctorem Terræ Colubrani offendentem alapa Syndicum actu, quo ducebat Commiſſarium Vicariæ contumaciarum ad domos dicti Doctoris, dum M.C.V. decreverat non eſſe remittendum, dictum decretum fuiſſe revocatum, teſtatur, & remiſſum ad Curiam Colubrani, & poſtea idem *Danza eod. tit. de offic. cap. 4. num.5.* ſibi ipſi contrarius concludit, quod includuntur in *d. ritu* 49. Judices Bajulorum, Portulanorum, Ponderum, menſuræ, & Siclæ, & ſic deciſum refert ex *Capibl. pragm.1. num.76.* in dicta ampliatione, etiam in officialibus ſecundarum, & tertiarum cauſſarum.

20 Bajulus adminiſtrans juriſdictionem tenetur ſtare Syndicatui, *Pragm.1. §.4. de offic. Bajul. Pragm.3. §.1. eod. tit.4. Pragm.5. de Syndic. Offic. Anna ſing.48. Scial. c.33. de foro offic. nu.200.*

21 Et in generali conceſſione juriſdictionis cum omnibus juribus, & introitibus intelligitur virtualiter conceſſa etiam juriſdictio Bajularis, & Bajulatio, *Reg. Moles qu.22. dec.59. Capibl. Pragm.8. p.1. nu.352.* quos citat, & ſequitur *Lagan. ad Rovit. in rubr. de Offic. Bajuli num.8.*

22 Bajulus licet habeat ſimplicem juriſdictionem poteſt tamen tenere carceres, ex *l. 2. ff. de in jus vocando*, ibi: *Qui coercere aliquem poſſunt, & jubere in carcerem duci valeat*, *Capibl. prag.8. par.1. num.356.* poſt *Andr. in conſtit. Regni locorum Bajul.*

Et ſi non habent carceres, poſſunt requirere Judicem loci, ut brachium impartiatur, & carceratos in ſuo carcere admittat, *Capibl. ubi ſupr. num.359.* poſt *Rovitum in pragm. de Offic. Bajuli num.19. & in pragm.2. de juriſdict. non turband. nu.38.*

23 Et licet Officialibus ſit prohibitum fungi officio Judicis, & Actuarii, quo caſu acta ſunt nulla, ut dixi in *2. tomo de patentibus offic. cap.4. num.3.* poteſt tamen Bajulus utrumque officium exercere ob tenuitatem officii, & utilitatem publicam, *Capibl. d. Prag.8. par.1. num.368.*

Tenetur omnia facere cum voto Conſultoris, ſed non tenetur habere aſſiſtentem, ſufficit, quod teneat unum, ſive de eadem terra, ſive de convicinis terris, & ita deciſum pro Bajulo Coſentiæ refert *Capibl. d. Pragm.8. par.1. num.370.* ne gravetur ſumptu magis, quam officium patiatur.

24 Et Bajulus licet habeatur, ut Baro civilis, & Barones non poſſunt per ſe exercere, ſed creare debent Judices, & Officiales pro exercitio, tamen ob eandem rationem tenuitatis officii habet arbitrium, ut ipſemet exerceat juriſdictionem. vel poteſt creare unum, vel duos, & uſque tres Judices, & in hac Civitate Neap. creantur quinque Jud. de quinque Sedilibus.

Verum Baro, qui cum Baronia habet quoque Bajulationem, tenetur Judices conſtituere pro decernendis damnis, & miniſtranda juſtitia, quia tunc ceſſat illa ratio legis; Neque Affictatoribus Bajulationis eſt licitum per ſe exercere, ad evitandas extorſiones, & libri falſitates. ita deciſum pro Univerſitate Piſticii cum Barone, refert *Capibl. Prag.8. par.1. n.372.*

25 Poteſt Bajulus cognoſcere de delictis ſuorum miniſtrorum, & ſervientium, licet ſit incapax juriſdictionis criminalis; ita deciſum in Collat. Conſ. pro ſerviente Bajularis Curiæ, qui vulneravit alium in actu officii, *Capibl. d. pragm.8. par.1. num.375.* ex auctoritate *Farinacii qu.1. n.57.*

Quæ tamen concluſio limitatur in delictis ultra relegationem; ne remaneat inſufficienter punitus, nam inſufficienter punitus poteſt iterum puniri, *c. de his*, ubi *DD. de accuſat.*

Quia Judex civilis licet ratione contemptus ſuæ juriſdictionis poſſit punire delicta, tamen extraordinaria pœna, & non ordinaria. *Menoch. qu.91. nu.2. de arbitr. Capibl. ubi ſup. num.376.*

26 Bajuli poſſunt arma portare extra habitatum, ſed non intus habitatum, *Novarius tom.1. grav.378. ex Tapp. in conſt. Regni locorum Bajul. Carrab. de Syndic. par.1. n.93. Taſſon. de antefat. verſ.3. obſerv.3. n.296.*

Et ut refert *Anna ſing.47.* quem citat remiſſive *Capibl. in pragm.8. par.1. num.360.* & meminit *Thor. in tom.1. comp. fol.46. verb. arma portare*, Univerſitas Vici in cauſſa cum ejus Barone obtinuit, quod circa poteſtatem aſportandi arma a Bajulo caperetur informatio, & quod interim liceret Bajulo arma aſportare extra Civitatem tantum, & hoc *d. Ann.* refert deciſum anno 1556. per Reg. Conſ. de Rubeis, a quo deſcendit Dom. Hyacinthus de Rubeis Terræ Vaſti U.J.D. undequaque doctiſſimus maximæque probitatis, morumque ingenuitate ornatus, indiſſolubili familiaritatis Jure meis filiis conjunctus. Scio tamen quod

27 Univerſitas Laurini, quæ antiquiſſima, & nobiliſſima, ac Baroniſſa eſt juriſdictionis ſecundarum cauſſarum, juriſdictionis Portulaniæ, ac Bajulationis cum cognitione privativa quoad Curiam Capitanei circa damna data, & cumulativæ circa omnes alias cauſſas civiles, ut ſupra dictum eſt; eligit Electos ſeparatim, duos de Nobilibus, & duos de Populo. Habet duo Sedilia, unum magnum, & aliud parvum. Habet tria Caſalia, nempe Piagonas ſuperiores, inferiores, & Caſale Fonga; Quæ Caſalia fruuntur eiſdem privilegiis, honoribus, & prærogativis; ipſaque Terra cum dictis Caſalibus congregata eligit Judicem ſecun-

Digitized by Google

cundarum cauſſarum, Portulanum, eligit Judices, & Actuarium, & Conſultorem Bajulationis, & octo Bajulos, qui habent onus exigendi jus plateæ, proventus, & alia jura Bajulationis, & cuſtodiendi confinia territorii demanialis, & defenſarum, tam Univerſitatis, quam particularium civium, & alia loca a damnis, & carcerandi damnificantes, & unus ex dictis octo Bajulis appellatur Magiſter juratus, ſive Magiſter Bajulus, ideſt Caput aliorum Bajulorum, cui fit commiſſio aſportandi arma per Exc. Ducem dictæ Terræ D. D. Joſeph Spinelli ex Principibus Oliveti, puerum quidem magnæ ſpei, cujus Balii, & Tutrices ſunt Exc. D.D. Clara Carafa Duciſſa mater, & Exc. D. Victoria Carafa Duciſſa Avia ex Principibus Hoſtillani; quæ admiratione quidem, & veneratione maxima dignæ ſunt, ob eximias, & incomparabiles earum virtutes, & pro jure ſigilli d. commiſſionis ſolvuntur caroleni duodecim ad Secretarium dicti Exc. Ducis; & dicti ſeptem ſocii notantur in calce dictæ commiſſionis, & omnes octo aſportant omnia arma permiſſa familiæ Curiæ dicti Ducis, tam intra habitatum, quam extra, tam de nocte, quam de die, tam uniti, quam ſeparati, & deſerviunt tamquam Barricelli Curiæ Bajulari, & hoc ex antiqua conventione inter Univerſitates, & Duces anteceſſores, qui octo Bajuli ſolvunt nomine Univerſitatis ad ærarium Ducalem annuos duc. centum, & duos, pro dicta Bajulatione per Principes Salerni de domo Sanſeverina conceſſa ad beneficium Univerſitatis tit. locationis perpetuæ cum onere dicti cenſus reſervativi Reg. Aſſenſu vallata, ut ego meis hiſce oculis vidi, & alia dixi ſupra *nu.* 16.

C A P. I I.

De compendio Conſtitutionum, & Pragmaticarum ſuper officio Bajuli.

S U M M A R I U M.

C*Onſtitutiones Regni ſuper officio Bajuli emanatæ, quæ ſint*, num. 1.

Conſtitutio Regni, cum per Partes Apuleæ, *continet quatuor capita, & quæ ſint declarantur, & contra ipſius tenorem, nec banna, nec ſtatuta fieri poſſunt, & ſervatur in toto Regno*, num. 2.

Animalia, quæ de contrada vicina veniunt, non ſunt franca a pœna, ſicuti illa, quæ veniunt a longo contrada, num. 3.

Pragmaticæ de officio Bajuli *uſque ad noſtram tempeſtatem quinque ſunt editæ*, num. 4.

Pragmatica 1. *ſub compendio explicatur*, num. 5.

Pragmatica 2. *quid ſtatuat*, num. 6.

Pragm. 3. *per capita compendioſe explicatur*, num. 7.

Pragm. 4. *mandat, ut Curia Bajuli poſſit procedere in cauſſis, etiam ultra carolenos viginta*, num. 8.

Pragm. 5. *confirmat quatuor priores Pragmaticas, et quid plus addat*, num. 9.

Conductores Bajulationis non ſunt idonei teſtes in damnis datis, nec eorum libro creditur, num. 10.

Papa, aut Rex facere non poteſt, quod credatur alicui de facto proprio atteſtanti, num. 11.

Pragmaticæ *diſpoſitio, ut credatur juramento principalis, declaratur*, num. 12.

Juramentum datum ad inſtantiam partis non admittit alias probationes in contrarium, num. 13.

Probationes, quæ fieri poſſunt adverſus juramentum principalis præſtitum, num. 14.

Diem damni dati tenetur pars declarare, num. 15.

Damnatus ad emendam damni propter juramentum principalis, non ſolvit pœnam, ſed ſolum emendam damni, num. 16.

Pragmatica *diſponens, quod credatur uni teſti in damnis datis, intelligitur, ut dictus teſtis ſit omni exceptione major*, num. 17.

Pœna exigi non poteſt, niſi prius ſatisfacto damno, n. 18.

Creditores præſeruntur pœnis fiſcalibus, num. 19.

Libri Tiruli, qui fieri debet a Bajulo, num. 20.

Liquidatio inſtrumenti fieri non poteſt in Curia Bajuli, num. 21.

Obligatio penes acta poteſt ſtipulari, & accuſari in Curia Bajuli, num. 22.

Pœna incuſationis non poteſt excedere carolenos quindecim, licet obligatio contineat magnam ſummam debiti, num. 23.

Regens Latr. in Conſult. 65. *reprobatur*, num. 24.

Pragmatica *diſponens, ne pœna excedat auguſtale non habet locum in fida, & diffida exterorum, quæ importat magnam ſummam, nec in defenſis magnis, nec in feudis Baronum, & in damno doloſo quid ſervandum ſit*, num. 25.

Pœna in damno cum dolo dato exigi an poſſit ultra damnum, & ubi non eſt damnum, ut in damno cenſuali, quomodo exigi debeat, num. 26.

1 IN Regno noſtro Neap. multæ Conſtitutiones ſuper officio Bajuli ſunt emanatæ, ut eſt Conſtit. *Juſtitiarios, Crebo, Officiorum Magiſtros, Puritatem, Magiſtri locorum Bajuli, ad officium Bajulorum; Sæpe Clerici, Conſtitutionum, cum circa, cum juxta Bajulos, omnes Bajuli, Minoribus, Si quando, In aliquibus*, ut notavit *Lagan. in rubr. de offic. Bajuli ad Rovit.* quibus adde conſtit. *Sive Reali, Pervenit, cum per partes Apuleæ, Animalia*, & alias Conſtitutiones, ut in *tomo conſtitutionum*; Quæ cum non ſint omnes in viridi obſervantia, aliqua in hoc capite dicemus, alia paſſim in aliis capitibus tangimus.

2 Conſtitutio *cum per partes Apuleæ* ponderatur per *Sanfel. in dec. 8. tom. 1. num. 8.* quod in ea Rex Gulielmus quatuor capita ordinavit.

Primo ſtatuit, ut animalia de una contrada ad aliam facientia tranſitum, inventa in Terra alicujus fumentia paſcua per unum diem, vel noctem, & non ultra, libera tranſeant ſine aliqua datione, vel ſolutione.

Secundo, ſi animalia alicujus de una contrada per unam dietam, vel duas inventa fuerint, ut ſupra; Siquidem in laboribus, vel fructibus damnum intulerint, Domini animalium damnum emendent, & in nullo alio teneantur.

Siquidem non damnum facientia, ſed ſolum paſcua ſumentia, ſi voluerint affidare, affident pro pretio, quo inter eoſdem poterit conveniri. Si vero affidare noluerint, recipient ab eis affidaturam, ut alii convicini receperint ad rationem totius anni de tot diebus, quos juraverint cuſtodes eorum, & nihil aliud; Et hoc ſi cum paſtore fuerint inventa; Si vero ſine Paſtore, recepto ſacramento a Domino, vel Paſtore, quod ipſa non duxerit, nec de eorum ſcientia ducta, & non ultra dictos dies paſcua ſumpſerint, libere permittant abire.

Tertio, ſi ultra decem dies paſcua ſumpſerint, habita ratione ad annum, recipiant affidaturam pro rata temporis.

Quarto, ſi vicinus mittat animalia in Terra convicini poſt denunciationem, ſi non abſtineat, ſolvat ſimiles affidaturas.

Hæc Conſtitutio ſervanda eſt in toto Regno, nec eſt localis in Apulia, ut falſo aliqui putarunt, *Capibl. Pragm. 11. n. 111. Affl. in d. Conſtit. Urſill. dec. 290.*

Contra tenorem ſupradictæ Conſtitut. Regni, *cum per partes Apuleæ* Barones facere non poſſunt banna, nec pœnas comminari, neque ſtatuta Univerſitatis confirmare, quæ ſint adverſus dictam conſtitutionem, *Luc. de Penna in l. 2. C. de paſc. public. lib. 11. Affl. in rub.*

Con-

Digitized by Google

Conſtit. Regn. qu.3. ant. num.4. Rendell. par.2. cap.11. fu.130.

3 Ad explicationem primi capitis dictæ Conſtitutionis ſcias, quod loquitur de animalibus venientibus de longa contrada, ſecus ſi erunt de contrada vicina, tunc præſumi dolus, & dicta Conſtitutione non obſtante, animalia ſubjiciuntur pœnis, *Capibl. Pragm. 11. num. 111. Aff. in d. Conſtit. Rovit. in Pragm. de offic. Bajuli num.3.*

4 De officio Bajuli in Regno habemus 4. *Pragm. in volumine Pragm. regiſtratas per Dom. Altim.* Adeſt, & 5. edita ſub die 9. Maii 1685. per Exc. Dom. Marchionem Carpii, quæ eſt addita in 4. *vol. Pragm. fol.* 51. & hæc eſt ultima *Pragm.* uſque ad noſtram tempeſtatem.

Pragm. 1. fuit promulgata anno 1477. per Regem Ferdinandum, quæ incipit, *Statuimus*, confirmata per *Pragm. 2. §. 1. de offic. Judic.* editam ſub die 6. Junii 1518.

Quæ 1. *Pragm.* continet ſex §. Et

In §. 1. ſtatuitur.

5 Primo: Ut ſi pars in manu habuerit animalia in fraganti damnificantia, tunc ſtetur ipſius partis aſſertioni cum juramento, & juramentum partis ſolum ſufficit.

At ſi dicta animalia fuerint inventa ab Officiali, ideſt a Bajulo, vel Guardiano deſtinato, tunc ſtetur aſſertioni dicti inventoris, & juramentum inventoris ſolum ſufficit.

Si vero animalia non habuerit in manu, tunc de damnis conſtare debet per unum teſtem, ad minus cum juramento inventoris, ſeu partis.

Et ſic non ſufficit ſolum juramentum inventoris, vel partis, ſed ultra juramentum partis, vel inventoris requiritur ad minus unus teſtis, & e contra non ſufficit unus teſtis, ſed ultra unum teſtem debet intervenire etiam juramentum, vel partis, vel inventoris, vel debent eſſe plures teſtes.

II. Quod animalia ſive ſint cum cuſtode, ſive ſine eo reperta, tenentur ad pœnam banni.

III. Quod pœna non poſſit exigi, niſi prius ſatisfactum fuerit debitum paſſo, & hoc idem repetitur in §. 2.

In §. 2. ſtatuitur.

I. Ut pœna non excedat quantitatem damni infra carolenos 15. & ubi damnum eſſet ultra carolenos 15. tunc pœna non excedat dictam ſummam carolenorum 15.

II. Quod ſit in arbitrio creditoris accuſare pro minori pœna damni.

In §. 3. ſtatuitur.

I. Ut Bajulus juret in Reg. Cam. Sum. de bene exercendo officium, ſed hoc hodie non ſervatur.

II. Ut Bajulus præſentare debeat librum in dicta Regia Camera cum titulo ibi deſcripto, ſed hoc neque hodie ſervatur.

In §. 4. ſtatuitur.

I. Ut Bajulus ultra annum non poſſit reſirmari.

II. Quod pareat Syndicatui in fine officii per 40. dies.

III. Ut in officio Bajuli Neap. deputentur perſonæ egregiæ, cum quibus Judices nobiles intervenire non pudeat.

In §. 5. ſtatuitur.

I. Ut in contumaciis ſervetur Ritus M.C.V.

In §. 6. ſtatuitur.

I. Ut regiſtretur in libro circa pignora capta, qualitas, quantitas, a quo, tempus, locus, unde ceperint.

II. Ut in ſubhaſtatione pignorum legitime citatis dominis procedatur.

6 *Pragm.* 2. edita die ultima Julii 1588. per Comitem Mirandæ, ſtatuit, ne Bajulus poſſit ſe concordare cum Dominis, aut cuſtodibus animalium pro pœnis futuri damni, in præjudicium privatorum, qui damnum patiuntur.

7 *Pragmatica* 3. edita ſub die 28. Julii 1631. per Comitem Montis Regis.

I. Ut Neap. Judices Bajulationis ſint quinque, ſinguli ex ſingulis quinque Sedilibus dictæ Civitatis.

II. Ut ſint annales.

III. Ut pareant Syndicatui in fine anni, ſimul cum conductore, Aſſeſſore, Actuario, & Scribis, aliiſque Miniſtris dicti Tribunalis.

IV. Ut non plus quam 36. Notarii deſtinentur ad ſtipulandas obligationes, & illas accuſandas, & non admittantur obligationes factæ ab aliis, ſub pœna duc. 500. & exilii per ſex annos, & quadrupli.

V. Ut Notarius nominatus tantum, & non alii, qui in ejus Curia ſubſunt, poſſit ſtipulare, & accuſare.

VI. Ut non plus quam quatuor Scribæ poſſint a Magiſtro Actorum haberi in dicta Curia Bajulari Neap.

VII. Teneat regiſtrum, ſeu inventarium omnium ſcripturarum, quod conſignet ſucceſſori cum ſcripturis omnibus, præſente uno ex Judicibus.

VIII. Commiſſarios, ſive executores ſuos habeat dictum Trib., qui præſtiterint juramentum, & fidejuſſionem de bene, & fideliter exercendo.

Ipſique executores tantum executionibus vacent, & non alii.

Nec poſſint plus recipere, quam carolenos tres ex pœna, & carolenum unum pro quolibet carcerato a Carcerario, ſed a partibus nil recipiant.

IX. Quod pœna ſemel exacta, non amplius exigatur, quamvis plures eſſent rei debendi, vel fidejuſſores, & non exigatur pœna, niſi prius facta ſolutione creditori.

X. Quod poſtquam ſatisfactum fuerit creditori, Bajulus habeat terminum menſium ſex ad exigendam pœnam, quibus elapſis non poſſit amplius exigere, & ſi infra biennium a die accuſationis obligationis non fuerit finita lis, vel non fuerit ſatisfactum creditori; pœna elapſo dicto biennio exigi non poteſt, ſed ſi infra biennium fuerit ſatisfactum creditori, & ex eiſdem actis appareat non ſolutam fuiſſe pœnam, tunc poſſit pœna exigi infra ſemeſtrem, ut ſupra.

XI. Executoria, niſi ſint ſubſcripta ab uno Judice, exequi non poſſint.

XII. Quod pro citato in Curia Bajulari, quilibet abſque mandato procurationis admittatur ad reſpondendum, in cauſſis infra tres carolenos, ſecus, ultra dictam ſummam.

XIII. Pœna contumacialis non integra exigatur a paupere, ſed moderetur, juxta qualitatem perſonæ.

Demum in dict. Pragm. ſtatuitur ſequens Pandecta.

Pro executorio vigore obligationis incuſatæ etiam cum inſerta forma obligationis exigentur pro Actuario gr. 15.

Judici pro dicta ſubſcriptione nihil.

In cauſſis ordinariis vigore inſtrumenti teſtes recipiantur coram Judice, cui ſolvantur quinque ſemiſſes pro quolibet teſte, & totidem Actuario.

In aliis cauſſis nil, Judice non interveniente.

In cauſſis ſummariis Actuario, quinque ſemiſſes pro quolibet teſte.

Pro mandato procurationis penes acta, quinque ſemiſſes Actuario.

Pro præſentata cujuslibet ſcripturæ, quinque ſemiſſes Actuario.

Pro decreto ſive diffinitivo, ſive interlocutorio gr. 5. Actuario.

Pro reſponſione in libro, quinque ſemiſſes Actuario.

Pro fidejuſſione, gr. decem Actuario.

Pro cartella excarcerationis, gr. quinque Actuario.

Pro decreto diffinitivo, gr. decem Judici.

Pro interlocutoria, gr. quinque Judici.

Pignora tam pro pœna, quam pro debito conſignentur

penes

penes tertium, quo non reperto conſignentur Tubittæ, ſed Partes nil ſolvant pro dicta conſignatione, ſive Tertio, ſive Tubittæ fiat.

Pro qualibet executione intra hanc Civitatem gr. quinque; extra gr. decem, & nil aliud ſolvatur.

Pro relatione citationis, ſolvantur Alguzeriis quinque ſemiſſes, tam intra, quam extra Civitatem.

Pœna ſemel exacta pro una cauſſa, non amplius exigatur, ſi occurrit denuò condemnari, vel renovari.

Pœna unius tareni tantum ſit, quando debitum non excedit carolenos quindecim.

Pœna damni dati non exigatur, niſi facta prius condemnatione damni legitime.

Mandata ad reluenda pignora ſpecifice notificentur intra hanc Civitatem, ſed in Suburbiis ſufficit emanatio bannorum in ipſis Caſalibus abſque ſpeciali notificatione mandati ad reluendum.

8 *Pragm.* 4. edita die 19. Novembris 1670. per Dominum de Segorbiis de Cardona mandat.

Ut literæ executoriales Curiæ Bajuli etiam ultra ſummam carolenorum 30. debitæ executioni demandentur.

9 *Pragm.* 5. edita ſub die 9. Maii 1685. per Dom. Gaſparem de Haro Marchionem Carpii, confirmat repilogando omnia Capita in quatuor primis *pragmaticis* ſtatuta, addit in fine *cap.* 14. quod pro qualibet relatione, quæ fit per Alguzerium non inveniſſe pignus exequendum, ſolvantur ſemiſſes quinque.

Item, quod citationes extra Civitatem, ſive de perſona, ſive domi, fiant præſentibus duobus, qui cognoſcant citatum, ſub pœna nullitatis.

Et pœna contumacialis exigetur ad rationem unius caroleni pro quolibet ducato, prout practicatur in liquidatione inſtrumenti.

Et contravenientes incurrant pœnam exilii per quatuor annos extra Regnum, & privationis officii.

10 Ad explicationem *pragm.* 1. nota, quod Affictatores Bajulationis cum ſint intereſſati, de proprio commodo deponerent; Ideo *Pragmatica* non procedit in eis; ſed procedit in Guardianis, & Bajulis non participantibus in affictu, & ita judicatum in S. C. inter Univerſitatem Piſtici, & Baronem refert *Capibl. in pragm* 8. *par.* 5. *num.* 389. quem citat, & probat *D. Carol. de Alex. ad Latrum conſult.* 141. *num.* 10. ubi concludit: tanto minus credi debet libro conductorum dictæ Bajulationis, dum vivæ voci eorum non credendum eſt.

11 Cum nec Papa, aut Rex facere poteſt, quod credatur principali de facto proprio atteſtanti, *Capibl. ibidem nu.* 387. ex *Alber. de teſtib.* 1. *artic. Petr. fol.* 91. unde *pragm.* hæc ſtricte eſt interpretanda, cum ſit exorbitans a Jure communi, *Capib. ibid. num.* 390.

12 Quo fit; ut ſi pars ſit omni exceptione major, tunc ſtatur ejus aſſertioni, juxta *prag.* prædictam, alias ſi non fuerit omni exceptione major, diſpoſitio *dictæ pragmaticæ* locum non habet, *Troyſius ſup. pragm. prædicta num.* 3. *ex Antonio de Alexand. in l qui accuſare, C. de edend.* & *Jaſ. in l. admonendi, ff. de jur. juran.*

13 Et an poſt juramentum partis poſſit contrarium probari per legitimas probationes, vel loci evidentiam, diſtinguitur; quod ſi juramentum fuiſſet præſtitum damnum paſſo ad inſtantiam Partis, tunc non admittitur probatio in contrarium; ita etiam ſi eſſet præſtitum præſente parte, & tacente, quia utroque caſu cenſetur pars acquieviſſe, & credidiſſe juramento per partem præſtito, *Troyſ. in d. pragm. num.* 4. *in fin.* per *Text. in l. non erit, §. dato, ff. de jur. jurand.* & per *Text. in l. cum oſtendemus, §. fin. ff. de fidejuſſ. Tut.* & *in c.* 2. *de accuſat. in* 6.

14 Si vero juramentum eſſet præſtitum non inſtante parte, tunc poteſt contrarium probari, vel per evidentiam loci, vel per negativam coarctatam ſ. per Teſtes, quod animalia tunc temporis alibi erant, *Bald. in l.* 1. *in fin. C. de re judic. Troyſ. ubi ſupr. num.* 5. & per alias probationes, ut per *gloſ. in c.* 2. *in verb. affectata de temp. ord. lib.* 6. & alios adductos per dictum *Troyſ.*

15 Unde qui vellet probare damnum non dediſſe, poteſt petere, ut dies damni dati declaretur; & tunc probabit illa die alibi fuiſſe, *Rendel. de paſc. in p.* 3. *c.* 9. *fol.* 92.

16 Ultimo nota, quod ubi propter juramentum damnum paſſi, dominus animalium condemnatur ad emendam damni, eo caſu non debetur pœna Univerſitati, neque Bajulo, quia ex privilegiatis probationibus pœna exigi non poteſt, ſed ſolum emendatio damni, *Rendell. de paſc. par.* 3. *cap.* 9 *fol. mihi* 93. & *Maxill. in Conſuet. Bar. Muſcatell. in pract. de delict. tit. de damno dato nu.* 24. & *Gram. in decis.* 67. *in fine*; licet d. *Gram.* concludat ſolum in caſu, quo pœna excederet duos aureos, tunc non deberi ex probatione privilegiata, puta unius teſtis, vel juramento damnum paſſi.

17 Notabis etiam, quod dum *Pragmatica* diſponit credendum eſſe unico teſti cum juramento inventoris, requiritur, ut teſtis ſit talis qualitatis, ut repulſari nequeat, *Novar. lib.* 1 *gravam.* 57 *in fin.*

18 *Dicta pragm.* 1. §. 1. diſponit, etiam ne poſſit procedi per Bajulos ad exactionem pœnæ contra damnum dantes, niſi prius fuerit ſatisfactum damnum paſſo. Hæc ſunt propria verba dicti *Tex.* Et rationabiliter, nam prius fit damnum, & poſtea accuſatur pœna, *Novar. grav.* 46. *tom.* 1. ſic deciſum refert poſt *Rocc. collect.* 103. *Ann. ſingul.* 139.

19 Et de jure creditores præferuntur pœnis fiſcalibus, ut in *rubr.* & *l.* 1. *C. de pœnis fiſcalibus lib.* 10. & *l. non puto, ff. de jure fiſci, Rebuff. in proem. conſt. Regn. Franciæ gl.* 5. *num.* 119.

20 In *Pragm.* 1. *de Offic. Bajuli* ſtatuitur, ut fiat liber quolibet anno per Bajulos in ſequentem modum:

Hic eſt liber mei T. Bajuli talis anni præſentatus in Reg. Cam. Summ. in numero tot chartarum, in quo ſcribentur omnia, & ſingula agenda, durante tempore dicti anni per me, &c.

Hodie non ſervatur præſentari librum in Regia Camera, nec in ea juramentum præſtare de bene, & juſte exercendo officium ſuum, ut ſervabatur tempore editionis *d. prag.* editæ anno 1477. tempore Regis Ferdinandi.

Sed fit liber cum conſimili titulo, ubi notantur accuſationes, & reſponſiones, contumaciæ, & teſtes compendioſiſſime, & deciſiones, quæ oretenus fiunt.

21 In Curia Bajulari non poteſt inſtrumentum liquidari via Ritus, quia Bajularis Curia non cognoſcit de cauſſis criminalibus, ut dixi in *cap.* 25. *tit.* 1. *Spec.* 1.

22 Poteſt tamen in Curia Bajulari incuſari obligatio penes acta, ex *Capibl. prag.* 8. *de Baronib. nu.* 355. *Dom. Ageta in eruditiſſimis Commentariis ad Moles.* §. 9. *n.* 29. *in fin.* & ſic paſſim videmus practicari, tam in Curia Bajulari hujus Civitatis Neapolis, quam in multis aliis Curiis Bajularibus Regni, & ſignanter in Curia Bajulari Status Laurini, & Civitatis Nuceriæ Paganorum, ubi poſſum teſtari de viſu, quia ibi fui Judex.

Et expreſſe in *Pragm.* 3. *de Offic. Bajul.* ut dixi *nu.* 7. ſupra, habetur, quod Curia Bajuli ſtipulatur, & accuſat obligationes, & hic Neap. deſtinatus eſt *nu.* 36. Notariorum.

23 Adverte tamen, quod pœna incuſationis non poteſt excedere carolenos 15. ad quamcumque ſummam magnam pertingat obligatio, & ita ſervatur ex diſpoſitione *prag.* 1. *de Officio Bajul.* per quam ſtatuitur, ut pœna pro damnis datis non poſſit excedere carolenos quindecim.

24 Et licet *R. Latr. in conſult. 65. & 141.* in cauſſa Duciſſæ Neritonis cum Univerſitate dictæ Civitatis, dicat, non eſſe obſervandam *d. prag.* quia ibi non fuit uſu recepta; ſed fuit ſervata contraria conſuetudo. & ſic per contrarium uſum videatur eſſe abrogata dicta lex in illa Civitate, & Provincia, ex traditis per *Reg. de Ponte conſ. 53. n. 18.* tamen *d. Reg. Latr.* impugnatur a *D. de Luca conſult. 65. ex Merlin. contr. fore. 70. cent. 2. nu. 16. Conſil. Arias de Meſa reſ. 18. lib. 2. n. 4.* Et ego ſcio ubique in Provincia Salernitana in viridi obſervantia eſſe *d. pragm.*

25 Verum *d. pragm.* procedere debet reſpectu Civium tantum, non autem reſpectu exterorum circa fidam, & diffidam, quia multoties fida, & diffida importat magnam ſummam ultra auguſtalem, *De Luca d. conſult. 55. ad Latr. Conſil. Rocc. tom. 2. reſponſ. 5. n. 15.*

Item non habet locum *d. pragm.* in defenſis magnis, in quibus ſolet exigi major pœna capitularis, juxta ſtatuta cujuſque loci, *d. Rocc. & de Luc. ubi ſup.* poſt *Capibl. lib. 2. cap. 45. n. 5.*

Et in fundis Baronum poteſt aliquid plus alterari, quia major reverentia eis debetur, *Capibl. ubi ſupr.*

Item damno doloſe, & culpoſe illato, ubi eſt actio criminalis, poterit Curia Baronalis alterare pœnam moderate ultra auguſtalem, *pragmat.* non obſtante, quæ loquitur in actione civili, & non in criminali, & ita intelligendi ſunt *Revitus, Regens de Ponte, & alii* dicentes licere Baroni ob merum, & mixtum imperium augere pœnam ultra auguſtalem, qui licet loquantur indiſtincte, & generice, non debent aliter intelligi, ut late *Capibl. lib. 2. cap. 45. n. 4.*

Concluditur, quod tam Baronalis Curia, quam Bajularis non poteſt ultra auguſtalem excedere in damno ſine dolo facto, etiamſi damnum eſſet ultra auguſtalem, & ubi damnum eſt minus, pœna etiam minor eſſe debet, & ſemper proportionanda eſt ad menſuram damni, *Capibl. ubi ſup.*

Sed ubi eſt dolus, tunc Curia Baronalis tantum, ſed non Bajularis poteſt exigere pœnam, quæ excedat ſummam damni, & quæ excedat auguſtalem, ut dixi in *1. capit.* rejecto *Rendella*, dicente, quod *pragmat.* non loquitur de damno data opera commiſſo, cum in *pragmat. 1. de officio Bajuli in §. 1.* expreſſe loquatur etiam de damno doloſo, ibi: *Animalia, ſive cum cuſtode, ſive ſine eo reperta.*

26 In animalibus errantibus non exigitur pœna ultra damnum, ut deciſum refert *Novar. in prag. 1. de officio Bajuli* in cauſa Univerſitatis Ruſciani cum Barone Caſtri Turris Paludum, quem citat, & ſequitur *Dom. de Alexio ad Latr. conſult. 161. n. 14.* & hoc non eſt mirum, quia ita ſtatuit *pragm. 1.*

At notabile eſt, ſi animalia caſualiter intrant fundum bannitum, non poteſt exigi pœna, nec etiam exigitur pœna, damno non ſequuto, ſed moderata exigitur reſpectu contemtus banni, *D. De Alex. ubi ſupr.* ex *deciſ.* relat. per *Novar. in d. prag. 12. & gravam. 51.*

C A P. III.

De Privilegiis Curiæ Bajularis.

S U M M A R I U M.

Bajulus procedit in damnis datis, etiam die feriata ad honorem Dei, num. 1.

Bajularis Curia trahit reum alterius fori, & aſſignatur ratio, num. 2.

Fori electio, & variatio non admittitur a Curia Bajulari, ſicuti in omnibus cauſis minimis, vel ubi deſignatus eſt ſpecialis Judex, non eſt admittenda variatio, num. 3.

Bajuli habent juriſdictionem etiam contra animalia Baroni, & pœna cui applicatur, & quid in animalibus ad uſum fundi, num. 4.

Animalia Eccleſiarum, & Clericorum detineri non poſſunt per Judicem laicum, ſed coloni, & cuſtodes poſſunt cogi, & quid in noſtro Regno, num. 5.

Pœna damni dati an exigi poteſt a Domino animalium, vel potius a cuſtode, & conciliantur opiniones invicem contrariæ, num. 6.

Citatio partis non requiritur ad videndum juramenta teſtium ſuper damno dato, num. 7.

Damni dati cauſſa expeditur ſine ſcriptis, uti vilis, & modica cauſſa, num. 8.

Cauſſæ damni dati expediuntur executive abſque ſolemnitatibus, num. 9.

Reconventio datur in cauſſis damni dati, num. 10.

Procurationis mandatum non eſt neceſſarium in cauſſis damni dati; ſed quilibet admittitur ad reſpondendum, num. 11.

Notorii crimen quomodo punitur in Curia bajulari, num. 12.

1 Curia Bajularis cum verſetur circa cauſſas inter cuſtodes ſtipendiarios animalium, & in cauſſis exterorum, & aliis requirentibus celeritatem, habet privilegium procedendi circa damna data in agris etiam die feriato ad honorem Dei, *Carocc. de locat. & conduct. in princip. qu. 4. num. 3. Rendell. de paſc. cap. 17. in fin.*

2 Alterum privilegium ineſt in cauſſis damni dati, quia non tenetur ſequi forum Rei, ut eſt regula generalis, ſed Reus trahitur in foro actoris; ita quod Dominus animalium, vel cuſtos illorum etiam alieni fori cogitur ſubire Judici illius loci, ubi damnum datum eſt, vel quia damnificans ſortitur illum forum ratione delicti ibi commiſſi, ſive damni dati in illo loco, per *Text. in l. ſi cui 7. §. idem Imperator. & in l. ult. ff. de accuſat. & Pragm. 1. ubi de delicto quis debeat conveniri*, vel quia animalia detineri poſſunt pro alimentis conſumptis, etiam a privata perſona, utpote tacite hypothecata pro alimentorum expenſis, *Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 62. n. 3.* Propterea danda non eſt minor poteſtas magiſtratui, quam privato, imo major. Vel quia ſtatuta circa damna data in agris, res ipſas afficiunt, & non perſonas; & rebus imponuntur, ut *l. fundo 6. ff. de leg. commiſſor. l. lex vectigalis, ff. de pignorib.* Vel quia executive proceditur, incipiendo a captura animalium, quæ in fragranti ob ſtatuti violationem in ditione illius Judicis inveniuntur, & in executivis non datur remiſſio.

3 Adeo hoc eſt verum, quod miſerabiles neque gaudent privilegio electionis, vel variationis fori, ſed tenentur coram Bajulo litigare in cauſſis damni dati, & in aliis cauſſis minimis, *Scial. de for. compet. cap. 26. n. 69. Novar. in prax. election. fori to. 1. ſect. 4. qu. 64. nu. 4. & qu. 41.* Qui Auctores licet indiſtincte loquantur, tamen intelligendi ſunt in damnis datis tantum, & in cauſſis minimis, non in aliis cauſſis magnis. Et ratio eſt, quia in cauſſis minimis electio, & variatio fori non admittitur, *Scial. cap. 16. de for. comp. n. 82.*

Et electio, ſive variatio fori non admittitur in quibuſcumque cauſſis, in quibus deſignatus eſt ſpecialis Judex, *Novar. in prax. election. for. ſect. 2. qu. 53. Carl. lib. 1. tit. 1. diſp. 2. qu. 6. ſect. 7. n. 649. Scial. de for. compet. cap. 16. n. 82.* Idem *Novar. tom. 1. ſect. 4. qu. 64.* Ideo mirum non eſt, dum in damnis datis ſpecialis Judex datus eſt Bajulus privative quoad Capitaneum loci, ut diximus ſuperius in *1. cap.* Ideo declinatoria a Bajulo non admittitur.

4 Bajuli habent juriſdictionem etiam contra animalia Baronis damnificantia in paſcuis privatorum, *Affl. in Conſtit. Bajuli locorum n. 8. Rendell. de paſc. par. 4. cap. 3. fol. 113.* & cuſtodes Baronum coguntur ad

emen-

Digitized by Google

emendam damni, & ad pœnam; Adeo quod ubi pœna eſſet Baroni applicanda, tunc applicatur parti, & non Baroni, ne impuniti remaneant damnificantes, *Capybl. Lib.2. cap.45. nu.8.* & tam pro damnis datis in bonis, quæ ſunt in feudo, quam in burgenſaticis, quia lis ſuper damno non eſt ſuper feudo, *Rendell. ubi ſupr.*

Fallit in animalibus ad perpetuum uſum feudi deſtinatis, juxta tradita per *Luc. de Penn. in l. ſi quando, C. de bonis vacantib. lib. 10. verſ. item quæro in Regno.*

5 Animalia damnificantia Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticorum detineri non poſſunt per Judicem laicum, quia animalia aſportari debent ad Judicem Eccleſiaſticum, *Sacr. Congreg. Immunitatis in una Terracinen. ſi*, quam refert *Aldan. in compend. Canonicar. reſolut. lib.2. tit.44. n.10. Barboſ. in ſumm. Apoſt. deciſ. collect. 178. num.2.*

Sed coloni, aut cuſtodes laici, qui damnificant cum dictis animalibus Eccleſiarum, poſſunt cogi a Judice laico quoad perſonas, quia ipſi tenentur, & non Domini animalium; Itidem ſi animalia ſint propria coloni, vel miniſtri Eccleſiarum, *Aldan. & Barboſ. ubi ſup.*

In Hiſpania vero, quæ ſit conſuetudo, late *Car. ru. lib.2. tit.1. diſp.12. qu.111. a num.155. uſque ad 159. fol. mihi 39.*

In Regno noſtro Neapolitano dictus *Carlev.* dicit ſervari conſuetudinem relatam per *Vin. deciſ.280.* qui *Vin.* refert deciſum, quod cuſtodes animalium Eccleſiæ, & Eccleſiaſticarum perſonarum tenentur pœnam ſolvere, & non ipſi Clerici, vel Eccleſiæ, & ſic videtur dicta noſtra conſuetudo ſe uniformari cum declaratione facta per *Sac. Congreg. Immunitatis, ut ſupra*, quod animalia non cogantur per Judicem laicum ſed cuſtodes de perſona cogi poſſunt ad pœnam damni dati, quia mercedem recipiunt pro cuſtodia animalium, juxta *Grammati. conſil.102. n.10. Burſat. conſil. 42. n.15. vol.1. Auchar. in c. gravem de ſentent. excommun. Aff. in conſtitut. per partes Apuliæ num.9. Rendell. de paſc. par.3. cap.9. fol.195.*

6 Damni dati pœna exigi poteſt a Domino animalium, quamvis illo ignorante Cuſtodes fecerint damnum, *Angel. Aret. in tit. ſi quadrup. pauper. feciſſ. dicatur, Dec. conſ.550. num.4. Bonifac. tit. de damn. dato n.7. Gamin. de maleſic. tit. de damn. dat. n.79.*

Contrarium vero ſubſtinet *Niger Cyriac. controv. forenſ.356. tom.2. Novar. grav.44. tom.1. n.9.* Nam ſemper cuſtos uti culpoſus eſt conveniendus, quando mandatum Domini non præceſſit, *Vin. d. dec.280.* & de mandato debet conſtare. Adeo quod ipſi cuſtodi de hoc non creditur, niſi aliunde probetur, ex *Marſil. conſ.49. n.44. Bertazol. conſ. crim.29. n.12.*

Nec cuſtos habet actionem repetendi a Domino, dum non præſumitur id mandaſſe, niſi de mandato conſtet, *Novar. ubi ſup.*

Ego autem firmiter teneo has contrarias opiniones conciliandas, quod prima ſententia ſit vera, quando cuſtos non ſit ſolvendo, vel aufugit, quia in ſubſidium tenetur Dominus, argumento *Tex. in §. pænalt. Inſtitut. de oblig. quæ ex quaſi delicto naſcuntur*, ibi: *Culpa Reus eſt, quod opera malorum hominum uteretur.*

Hinc Judex tenetur de delicto familiæ, *Scial. c.33. de for. comp. n.75. Bart. in l.1. §. familiæ. ff. de public.* & tenetur in Syndic. de Conſilio Conſultoris indocti per ipſum aſſumpti inauditis partibus, *Carrab. ſing.39. 43. & 185. Menoch. de arbitr. caſ.339. centur.4. lib.2.*

Et licet cuſtos teneatur, quia ſibi imputatur mala cuſtodia; tamen dominus animalium cogitur ſolvere, & dominus repetit ſolutum a cuſtode, ita concludit *Iſernia in ſuo repertorio in verb. Animalia verſus finem*, ponderando tex. ibi: *Patronus tenetur emendare pro damno, & ſi damnum paſſus malit a cuſtode exigere, erit in ejus arbitrium, ad evitandos circuitus inutiles.*

7 Aliud privilegium habet, quod citatio partis non requiritur, cum examinantur teſtes de damno dato in Sylvis, *Marant. in par.6. memb.1. de citat. n.26. verſ. 19. limita, ex Bart. in l.2. in fin. C. de naufr. lib.10. Rendell. de paſc. par.4. c.3. fol. mihi 114.*

8 Et in differentiis damni dati in paſcuis procedendum eſt ſine ſcriptis, cum ſit cauſſa modica, per *Text. in §. neceſſitates auth. de mandato principis, verſ. ſit tibi.* Ubi dicitur, quod in cauſſis vilium perſonarum, vel rerum, aut vilium cauſſarum ex non ſcripto proceditur, & *Gloſ.* exemplificat in cauſſa fœni, & paleæ, & ita ſunt paſcua, ut advertit *Rendell. de paſc. par.4. cap.4. fol.117.* poſt *Paridem de Puteo de Syndic. verſ. libellus, & verſ. an contra officiales n.5.*

9 Et poteſt Reus condemnari abſque libello, & poteſt procedi ad executionem non ſervatis ſollemnitatibus juris, *Scial. cap.26. de foro Bajuli n.18.* Verum requiruntur legitimæ ſubhaſtationes, *pragm.1. §.6. in fin. de offic. Bajuli.*

10 Et in cauſſis damni dati, quamvis executive, & celeriter procedendum ſit, tamen admittitur reconventio, *Ab. Panorm. in c.2. nu.35. extra de mutuis petit. Rendell. de paſc. fol.117. par.4. cap.4.*

11 Et admittitur quilibet ad reſpondendum pro parte Rei citati, & pro parte actoris abſque mandato, in cauſſis modicis, infra 30. carolenos, *Pragm.3. §.17. de offic. Bajul.*

12 Bajularis Curia poteſt facere notorium perſonis irreverenter, & inſolenter ſe gerentibus in ipſa Curia, & mulctam exigere, quæ mulcta excedere non poteſt ultra auguſtalem, ideſt carolenos quindecim, ſed infra, *Lapmarinus ad Rovit. in rubr. de offic. Bajul. nu.3.* & ita ſtatuitur per conſtit. Regni, *Ad officium Bajulorum in fine.*

Et qui vult praxim, & formulas procedendi in crimine notorii, videat meam *addit. ad Sarnum in cap. 29. in prax. crim.* ubi non pœnitebit legere.

C A P. IV.

De Fida, & Diffida.

S U M M A R I U M.

F*ida, & diffida unde originem habuit*, num.1.

Diffida hodie debetur, etiam ſi territoria non ſint bannita, & ratio aſſignatur, n.2. & vide n.25.

Fida non eſt deneganda ſolitis affidare, nec poteſt augeri pretium, quod per decennium ſoliti ſunt exigere, n.3.

Fida, & diffida non ſolvitur in Territoriis cultis, vel non ſolitis affidari; ſed quid ſolvitur, num.4.

Fida debetur pro animalibus ad ſocidam, num.5.

Clericus beneficiatus exterus, ubi reſidentia requiritur, judicatur civis, & non ſolvit fidam, num.6.

Monaſteria vero in loco ubi tenent Granciam, pro quibus animalibus tenentur ſolvere fidam, vid. ibid.

Viator non eſt moleſtandus pro equis paſcentibus in alieno, ſi poſteriores pedes ſint in via, vel in loco non laborato, num.7.

Caſtro inhabitato diſſolvitur communio paſcuali cum Univerſitate vicina, num.8.

Animalia damnificantia retinentur ad finem recognoſcendi cujus ſint, & ſi dominus animalium offert pignus ſufficiens, relaxari debeat, num.9.

Cautio de ſtando juri, & ſolvendo judicatum, & pignus dari debet etiam pro damno antecedenti, num.10.

Animalia intercipiens indebite, tenetur reſarcire damnum, & quomodo taxatur, num.11.

Fida, & diffida quando eſt liquida, animalia non excarcerantur, niſi facta ſolutione, vel facto depoſito, nu.12.

Univerſitas Montis Corvini gravatur, quando cautiones dantur in Regia Audientia per dominos animalium repertorum in defenſis dictæ Univerſitatis, num.13.

Fida, & diffida quando immoderate prætenditur, tunc provideri ſolet; quod facto depoſito de certa quantitate, & præſtita cautione de ſolvendo omne plus, animalia excarcerentur, & conſignentur, num.14.
Fida, & diffida quantum exigi debet, num.15.
Uſus paſcendi inter Baronem, & Univerſitatem eſt reciprocus in demanio, ſecus in defenſis, num.16.
Jus fidæ eſt jus dominicale, jus diffidæ eſt juriſdictionale, num.17.
Diffida quando eſt Univerſitatis, & quando Baronis, num.18.
Jus fidandi in Territoriis appatronatis ſuſpenditur interim, pendente Judicio inter Baronem, & Cives, num.19.
Jus fidandi in locis appatronatis competens, intelligitur in locis apertis, & non in locis clauſis, vel cultis, num.20.
Territorium poteſt eſſe in dominio duorum; ubi unus habeat unam ſpeciem, & alter alterum fructuum, num.21.
Baro ſi non habet jus fidandi in Territorio privato exigere non poteſt ab animalibus exteris ibi paſcentibus fidam, neque diffidam, num.22.
Fida paſculandi intelligitur de herbagio, & non de paſculo glandium, & ſpicarum, num.23.
Paſcendi Jure conceſſo, an intelligatur conceſſum Jus aquandi, pernoctandi, & tugurium faciendi. n.24.
Statuta municipalia circa paſcua valent ſine Aſſenſu Regio, & Conſuetudines non ſcripta etiam obſervandæ ſunt, & ligant etiam exteros, nu.25. *de quo vid.* latius n.2.

1 FIda, & diffida unde habuit originem, variarunt *Doctores*. Nam *Afflict. in Conſt. t. Cum per partes Apuleæ 7. notabil.* dixit; per unum abuſum in Regno eſſe fundatam diffidam; qui tamen *Afflict.* reprehenditur a *Rendell.in par.1.cap.17.fol.39.* dicens, quod diffida non eſt abuſus, ſed cum legibus concordat; nam in *l.2.de fund.& ſaltib.* Imperator impoſuit confiſcationem animalium depaſcentium, & cum nullus cogatur affidare animalia in ſolo ſuo, ſed poteſt prohibere; ideo ex Baronibus inhibentibus paſcua, pœna diffidæ originem habuit. Diffidare enim idem eſt, ac bannire, prout *Federic. Imperator in feudis in tit. de Statutis, & Conſuetud.§.4.* nos docet ibi: *Diffidamus, atq; bannimus*. In territoriis itaq; bannitis, ſive diffidatis animalia capta pœnam diffidæ ſolvunt, & e contra animalia fidata, ſcil. admiſſa in paſcuo ſub fide domini paſcui ſolvunt fidam, ſive affidaturam. Proinde *Anna ſing.*138. dixit, quod diffida habuit originem a prohibitione facta per banna M. C. V., quem citat *Sanfelic.dec.8.num.*11.

2 Diffida nunc debetur, etiam ſi banna non ſint emanata, vel quia ſic conſuetudine eſt præſcripta, vel quia in quolibet oppido adſunt pœnæ capitulares ſcriptæ, vel non ſcriptæ, & tempora ſunt ſtatuta in defenſis, quæ loca ideo defenſæ appellantur, quia defenduntur in certa parte anni, vel in toto anno, & pœnæ capitulares, dictæ ſtatuta de paſcuis, ſive conſuetudo ligat non ſolum cives, ſed etiam forenſes, *Otrus de paſcuis c.12.n.22.ex Levit.c.24.*ibi: *Sive Peregrinus, ſive Civis peccaverit*, & ex *Boer.deciſ.260. Bald. in l.3. C.de nautico fœnore*. Quia in culpa dicitur Forenſis, qui in paſcuo alieno ſe intromittit, & poſtea ſtatuti ignorantia velit excuſari, argum. *text. in l.fin. §.Divi. ff. De Publicanis, Cravett. conſ.*115. & anteſignanus hujus opinionis fuit *Albericus in 1.par.ſtatut.q.*15.

Et ſtatuta pro paſcuis ligant etiam minores, *Otr. loc.cit.* & *Sylv.reſponſ.15.lib.1.n.45.*

3 Fida non eſt deneganda extero ſolito affidare, niſi quando non ſufficeret territorium pro Civibus, juxta illud Evangelii de Virginibus prudentibus: *Emite vobis oleum, ne forte deficiat nobis, & vobis; Andreas in Conſtit. cum per partes Apuleæ*, quem ſequitur *Afflict. ibidem 6.not. & deciſ.290. 2.dub. De Franc.deciſ.301.n.4.verſ. comparuit idem Scipio*, quos allegat, & ſequitur *Sanfelic.tom.1.deciſ.8.n.7.*

Fida ſive a civibus, ſive ab exteris ſemper ſolvitur, ſervata loci conſuetudine, nec ea innovari poteſt; itaut ſi per annos decem certum pretium Barones exigere conſueverunt, augeri dictum pretium non licet, *Sanfelic. deciſ.8. in fin. tom.1.* ubi allegat *Novar.tom.1.grav.41. Rendell.tract.de Baron.Paſcuis, verſ. ſolutio autem*, qui ſe fundat in *l.Domini Prædiorum, C.de agric.& cenſit.lib.11.*

4 Fida, nec diffida non ſolvitur in Territoriis cultis, & ſeminatis, vel non ſolitis affidari ad pabulandum, quia tunc ſolvitur damnum tantum. Et ſi ſint bannita, una cum damno, ſolvitur pœna, *Anna ſing.*138. quem citat, & ſequitur *Sanfel.deciſ.8.tom.1.n.12.*

5 Fida pro animalibus, quæ a Vaſſallo tenentur ad partem, ſeu ad ſocidam, debetur, *Capibl.de Baron.tom.1.Pragm.11.num.*102.

6 Fida tunc debetur a Clerico beneficiato pro animalibus, in loco beneficii paſcentibus, quando beneficium reſidentiam non requirit, & beneficiatus non eſt Civis illius loci, ubi eſt beneficium. *Dian. in pract. crim.canon.cap.10. De Marin.tom.1. c.220.num.10. ex l. miles diſſivit, & l.municeps, ff.ad municipalem.*

Monaſteria in oppidis, ubi habent domos culturæ deſignatas, vulgo *Grancia*, paſcuo in dicto oppido frui non poſſunt ultra numerum animalium, quæ ibi culturæ ſunt neceſſaria. Nam poſſidentur Monaſteria paſcuis publicis in loco, in quo ſunt conſtituta, & ubi principale domicilium habent.

Et non ubi coloniam, ſive Granciam tenent, pro qua regenda ſolet unus Monacus, vel Oblatus, vel duo deſtinari.

Quis enim habitare non dicitur in loco, ubi unum, vel duos ſervos habet, & principalem habitationem in alio loco retineat, *Otrus de Paſcuis cap.8. num.16. per Text. in l.ejus, qui manumiſit, §. ſi quis negotia ff.ad municipalem. Bart. in l.2. n.12. ff. ad munic.*

Ideo ſolvere debet fidam pro animalibus ultra uſum coloniæ.

7 Viator paſcens equos juxta viam in alieno, quantum brachium protendi poteſt non eſt moleſtandus, *text.* eſt in *cap.1.de pace tenenda* ubi *Andreas in Conſt. Ut per partes Apuleæ, & in Conſt.Si quando*, ubi ſtatuitur:

Ut medietatem equi, vel alterius animalis in agrum intromitti liceat, qua poſteriores pedes ſint in via, vel in loco non laborato, *Capall.de ſervit.pecor.paſc. q.4. Rendell. de paſc.fol. ubi 51.cap.9.q.2.*

8 Communio inter plura Caſtra eſt valida; Dominus tamen Caſtri, quando factum eſt inhabitatum, non tenetur ſtare communioni, *Afflict. deciſ.254. in fine, ex cap.Regni Pondus æquum, Rendell. par.2.cap.9.fol.52.*

9 Animalia capta in damno retineri poſſunt ad finem recognoſcendi, cujus ſint, a quo damnum ſarciatur, *l.bovem, ff. ad l.Aquiliam, Plot. in l. ſi quando, n.699. C. unde vi.*

Et detinentur ad alium quoque finem, ut aſſicurentur pro pignore. Unde accepto pignore retineri amplius non poſſunt, *Rendell. ubi ſupr. par.4. cap.4. fol.118.*

Sed pignus debet eſſe ſufficiens pro ſatisfactione.

10 Hinc orta eſt praxis, quod ad inſtantiam domini animalium, fit decretum, *quod præſtita cautione de ſtando Juri, & ſolvendo quicquid fuerit judicatum, animalia excarcerentur, ne macerentur in ſtabulo*. Quantitas enim damni ſemper eſt liquidanda, & de-

nec

Digitized by Google

nec fiat liquidatio, non convenit animalia retinere.

Imo damnum paſſus poteſt animalia capta retinere etiam pro damno, quod antea fecerant eadem animalia, & ſic accipere pignus, vel cautionem pro utroque damno; ex *text.* conſimili *in l.rabis, ff.de incend.ruin.naufr.* ibi: *Non aliter ſibi poteſtatem faciendam, (auferendi & petendi.* ut ſupplet *Gloſ.) quam ſi de præterito quoque damno mihi caviſſes*, *Rendell. de paſc. part.4.cap.4.fol.*119.

11 Sed ſi quis indebite interceptaverit animalia, reſarcire debet damna, de quibus ſtabitur juramento damnum paſſi, facta prius Judicis taxa, infra quam jurandum eſt, juxta *c. Regni Prædem.*, & ibi *Niger in n.28.Rendell.par.4.c.7.fol.*127.

12 Sed quando fida, & diffida eſt liquida, & non poteſt revocari in dubium, quia animalia reperta ſunt in demanio Baronis, vel defenſis indubitatis, tunc animalia non reſtituuntur, niſi ſoluta fida; & diffida, nec tali caſu poteſt fieri decretum, *quod præſtita cautione excarcerentur*, vel facto depoſito, vel accepto pignore, quia dare pignora, & facere depoſitum non eſt ſolvere. & ſolutio fidæ, vel diffidæ liquidæ niſi ſolvatur, animalia non reſtituuntur, *Capyc. dec.45. Rovit. in pragm.1.n.4. de offic. Bajul. Scialoj. de for. Bajulari cap.26.n.37. de Luca ad Capyc. Latr.conſult.65.n.11. ex Capiblanc. pragm.11.n.112. Barbat. de divis.fruct. par.1.cap.6.n.94. D.Maradei ad Pragm.obſerv.53.*

13 Ex ſupradictis dicebam, quod Univerſitas Montis Corvini juſte conqueritur contra Regiam Audientiam Salernitanam, quæ ad inſtantiam Civium Civitatis Salerni dominorum animalium paſcentium in defenſis dictæ Univerſitatis, mandat, quod ſtante cautione præſtita in Regia Audientia de ſtando juri, & ſolvendo quicquid fuerit judicatum, animalia capta in defenſis Univerſitatis Montis Corvini excarcerentur, ne macerentur in ſtabulo.

Nam duo gravamina dicta Univerſitas patitur.

Primum, quia fida, & diffida in dictis defenſis Univerſitatis cum ſit liquida, non poteſt ordinari excarceratio animalium, niſi ſolutione facta, juxta dictam *deciſionem Capyc.*

Secundum gravamen, quia cautio etiam in caſu damni dati liquidandi, vel in caſu fidæ, & diffidæ dubiæ præſtanda eſt in Curia Montis Corvini, ubi damnum datum eſt, & prima inſtantia dicti damni dati non poteſt trahi ad Regiam Audientiam.

14 Fida, & diffida quando immoderate prætenditur, tunc per Superiores expediri ſolent proviſiones, quod facto depoſito veri ſimilis quantitatis juſte debitæ ſecundum numerum, & qualitatem animalium arbitrio Judicis, & præſtita cautione de ſolvendo quicquid plus fuerit judicatum, animalia excarcerentur, & conſignentur ipſorum dominis, ne macerentur in ſtabulo, *de Luca ad Latr.conſult.65.num.11. ex Barbat. loco ſuperius citat. D.Maradei ad Pragm.obſ.53.* omnino videndus, qui pulchre loquitur.

15 Fida, & diffida animalium olim exigebatur juxta pœnam contentam in Banno, *Frecc.de ſubfeud.auctor. 46. ſub num.11.* Hodie vero diverſimode exigitur, & diffida exigitur ab exteris tantum, *Rovit. in pragm.1. de offic. Bajuli ſub num.3. & Lagan.* ibi: *Et ut plurimum exigitur tarenus unus pro fida, & alter pro diffida. Lagan.ibidem* poſt *Capibl. in pragm.11. ſub n.110. de Baronib.* ſed idem *Lagan.* dicit, quod tam circa fidæ, quam diffidæ exactionem ſtari debet conſuetudini, & uſui, & ubi certus uſus non eſt, ſtandum eſt uſui convicinorum, ex *Affl. in Conſtitut. Cum per partes Apuliæ n.13.*

16 Inter Baronem, & Univerſitatem eſt reciprocus uſus paſcendi in Territorio demaniali tantum, & ſic animalia Baronis poſſunt depaſci, quando demanialia ſunt Univerſitatis, & cives e contra poſſunt depaſci, quando animalia ſunt Baronis, ſecus in defenſis propriis Univerſitatis, vel propriis Baronis, ubi quilibet poterit herbagium, vel glandes defenſæ vendere exteris, & illos fidare; Conceditur tamen prælatio, ut Baro pro eadem fida ſit exteris præferendus, & Univerſitas, & Cives ſimiliter præferuntur aliis fidatis a Barone, *de Roſa in tit.36. ad Conſuetud. Neapolit.fol. 144. num.7.*

17 Jus fidæ non eſt quid juriſdictionale, ſed potius quid dominicale, quod ſpectat ad dominum herbagii.

Jus diffidæ eſt juriſdictionale, & oritur ex juriſdictione, quia eſt pœna, ſive mulcta, quæ debetur a transgreſſore.

18 Unde ubi Bajulatio eſt Univerſitatis, tunc Univerſitas poteſt banniri facere defenſam ſuam per ejus Bajulum, & propterea fida, & diffida tunc erit Univerſitatis, ſcilicet fida debetur uti fructus ſpectans ad Dominum privatum Territorii; diffida uti proventus juriſdictionis dictæ Bajulationis.

Ubi vero Bajulatio eſt Baronis, & Univerſitas ab Officialibus Baronalibus banna pro ſuis defenſis emanari obtinet, tunc fida erit Univerſitatis, quæ eſt domina territorii, & ratione ſui privati dominii; Sed diffida erit Baronis, tanquam fructus juriſdictionis ipſius, & quando Univerſitas eligendo in forum M.C.V. ab ipſa M.C. obtinet bannum pro defenſione ſui Territorii, tunc diffida erit Regii Fiſci, *de Roſa ubi ſup.* ex *Frecc.de ſubfeud.*

Baroni prohibitum eſt reducere loca demanialia ad defenſas, *Pragm.21.de Baron. & Pragm.1.§.9. de ſalariis eorum*, ubi etiam abrogantur omnes defenſæ, etiam cum Regio Aſſenſu inſtitutæ.

19 Quoad jus fidandi in Territoriis appatronatis, Barones, ſive Univerſitates fundatam intentionem non habent de jure, quia nemo poteſt fundum alienum ingredi invito Domino, *Capyc.dec.45.in fin.* & alii citati per *Lagan. ad Rovit. in pragm.1. de Offic. Bajul. n.7.* Niſi hoc jus fidandi in Territoriis propriis civium in ſpecie in privilegio fuerit conceſſum, *Aloyſ.de Leo in l.1. num.77. C.de Judic. D.Joſeph Spera diſſert. forenſ. fol. 56. num.132.* vel niſi ex immemorabili præſcriptione, aut conſuetudine fuerit quæſitum jus affidandi animalia in locis appatronatis, *dict. Spera ubi ſup.* ex *Ancher.conſ.155.col.2.Alex.conſ.34.vol.4.*

Quam concluſionem intellige, ut concurrente privilegio, vel præſcripta conſuetudine, habeat locum poſt fructus collectos, & poſt ſecatas ſegetes, & non aliter, ut deciſum refert in cauſſa Marchionis del Zirò, *Thorus part.2.verb. Baro an habeat.* Et interim judicio pendente manutenendi ſunt Cives in ſua libertate, *Sper.ubi ſup.n.133.ex Reg.de Ponte conſil.97.* & deciſum inter Univerſitatem Fuſchi Pagani, & ejus Baronem, refert *Amendol.ad Franch. deciſ.86.num.12. & deciſ. 301. nu.1. & deciſ.394.* Et ita etiam deciſum in cauſſa Univerſitatis, & Civium Terræ Centulæ, cum Illuſtri Marchione Piſciottæ Feudi Molpæ, teſtatur *Lagan. ad Rovit. in d.Pragm.1.de Offic. Bajuli*, ubi eſt inſerta allegatio, rejecto *Capyc. Latr.conſult.83.*, qui victoriam non reportavit, ut ipſe refert.

20 Inſuper eſt advertendum, quod ubi competeret jus fidandi in locis appatronatis, eſt intelligendum in locis apertis, & non in locis clauſis, nec ubi eſſent jardena, ſegetes, arbuſta, & ſimilia, *Aff.deciſ.190. Thor. part.4.verb.fida animalium fol.223.* & ſic deciſum in cauſſa Civium Acerrarum cum ejus Domino, *d.part. 4.verb. animalia fol.23.*

21 In paſcuis enim ſilveſtribus non inconvenit, ut unus ſit Dominus in affidando, & alius ſit Dominus in ſeminando, vel decimando a ſeminatis, vel aliis fructibus induſtrialibus, ut eſt generalis conſuetudo

in

in Provincia Hydruntina, & in aliis partibus Regni, ut notat *D. m. Carol. de Alex. ad Latr. conſult. 83. n. 5. ex Card. de Luca diſc. 50.*

22 Et ubi Baro non habet conſuetudinem legitimo tempore præſcriptam fidandi in territoriis privati vaſſalli, exigere non poteſt fidam, neque diffidam; Si in eo paſcuntur animalia exterorum; & ita eſt intelligenda *deciſio Reverter. 472.* ubi *de Marin. Capibl. Pragm. 11, n. 112.* poſt *Frecc. auct. 46.*

23 Et conceſſa fida paſculandi, neque intelligitur conceſſus paſculus glandium, & ſpicarum, ſed herbarum tantum, ut eſt deciſum in cauſſa Civitatis Novæ cum Univerſitate Seſſani, & Univerſitatis Terræ Ripæ Limoſani, cum Franciſco Scacciato Barone Cobattæ, refert *Thor. par. 1. verb. fida paſculandi fol. 715. col. 1. Joſeph Spera diſſert. for. fol. 58. n. 134.*

24 Et conceſſo jure paſcendi in aliquo Territorio, non intelligitur conceſſum jus aquandi, ut in Sac. Conſ. deciſum fuit in cauſſa Monaſterii Sancti Laurentii prope Padulam, cum Univerſitate Montis Sani, refert *Thor. in verb. jus paſcendi fol. 303 Spera loco ſuperius citato, Rovit. in Rubr. de paſcuis num. 9. Viſcons. in ſuis concluſion. verb. uſum nemoris.*

Contrarium tamen ſubſtinet *Toſſon. de anteph. fol. 279. col. 1. Ricc. collect. 2882. part. 7. Addit. ad Staiban. conſ. 91. ex tex. in l. 1. C. de mancip. & colon. lib. 11. & ibi Bart.*

Et cum jure paſcendi includitur jus aquandi, pernoctandi, & faciendi tugurium, vulgo, *pagliaro*, ex *l. veluti in fine, ff. de ſervit. ruſtic. præd.*

Et contrariis reſpondet *Novarius qu. for. 23. par. 1. & grav. 35. 419. & 420. tom. 1.*

Et habentes uſum paſculandi, poſſunt ſcindere ligna pro eorum neceſſitatibus, & locato nemore pro paſtu, cenſetur conceſſa licentia lignandi; *Novar. grav. 421. tom. 1.*

25 Statuta municipalia circa uſum paſcui, & circa pœnam damnificantium regulariter Reg. auctorit. confirmanda ſunt; ſolent tamen fieri uti conventionales pœnæ inter Cives in parlamento cum auctoritate Officialis illius Univerſitatis, per *tex. in cap. exigit de cenſibus*, quod recte facere poſſunt in tuitionem paſtus territorii ſui; *Lucas de Penna, & Rebuff. in l. 2. C. de paſc. publ. Otor. de paſc. cap. 12. n. 12.*

Et obſervatio per tempus immemoriale, etiam quod non reperitur ſcripta, nec confirmata, tamquam conſuetudo non ſcripta cenſetur a Rege approbata, & ſervanda eſt, *Oterus ubi ſup. num. 11.* & ligat forenſes; ut dixi ſupra *n. 2.*

Et pœnalia ſtatuta circa paſcua ſunt neceſſaria, quia ut *Ariſtot. 10. Ethicorum* dixit in *cap. 9. Multitudo neceſſitati potius, quam rationi, & pœnæ potius, quam honeſtati paret*; & *Horat. Flac. Oderunt peccare mali formidine pœnæ.*

C A P. V.

De Pœnis damni dati.

S U M M A R I U M.

Animal fugiens a damno, incontinenti poteſt inſequi, & capi in alieno territorio, & occidi, ſi adeſt tale ſtatutum, num. 1.

Damnum in dubio potius caſu illatum cenſetur, quam data opera, num. 2.

Damnum præſumitur factum ab animalibus vicinis, ſi neſcitur damnificans, num. 3.

Animalia revertuntur ad locum, ubi damnum dederunt, & in dubio ſic per dictam experientiam fiat probatio, num. 4.

Animalia damnificantia reſtitui debent, dato pignore per Dominum animalium, num. 5.

Animal damnificans ſine culpa domini poteſt dari pro damno, & ſic ſe liberare dominus a pœna, num. 6.

Animalium cuſtos non excuſatur a pœna, & dolo, quando potuit prohibere, ne ingrederetur in fundum, & non fecit, num. 7.

Pœnam exigere non poteſt, qui in ſuum fundum ingredi permiſit animal, quod poterat arcere, ne ingrederetur, num. 8.

Porci pretium ſolvere tenetur, qui permiſit ingredi, & occidi, cum poſſet ingreſſum prohibere, ſtatuto occidendi in nihilo ſuffragante, num. 9.

Pœna banni an ſolvi debeat, quando animalia per ſe intrant abſente cuſtode, num. 10.

Pœna, quæ exigi debet, quando animal damnificavit, & quæ ubi nil damnificavit, num. 11.

Beſtiæ fugatæ, vel aberrantes pœnam non ſolvunt, ſed ſolum emendam damni, num. 12.

Bannum non ligat abſentes, num. 13.

Pœna pro animalibus repertis in territoriis ſanis, ſaldis, & apertis an exigi poſſit, & conciliantur opiniones contrariæ, num. 14.

Venator incurrit in pœnam trium nummorum, ingrediens invito Domino in alienum fundum, num. 15.

Ingreſſus omnibus prohibitus eſt in alienum fundum, num. 16.

Pœna ceſſat tota, ceſſante damno, niſi territorium ſit bannitum, & niſi eſſet pœna capitularis, num. 17.

Pœna debetur, ubi eſt damnum, & debetur etiam emendatio damni, num. 18.

Damni æſtimatio quomodo fieri debeat, num. 19.

Pœna unica exigi debet pro animalibus ſub uno paſtore poſitis, num. 20.

Animalia retineri non poſſunt ultra 24. horas ſub pœna furti, ſive ſint capta in damno, ſive ſint errantia, num. 21.

Dictum eſt ſupra de privilegiis Bajuli in procedendo, & de fida, & diffida; Reſtat nunc aliqua dicere circa emendationem damni, & pœnas contra damnificantes, & aliquas dubioſas quæſtiones ſolvere. Pro quarum ſolutione ſciendum eſt, quod

1 Animal ſi fugerit a damno, poteſt inſequi, & capi in fundo alieno in continenti tamen, & ubi eſt ſtatutum, vel bannum, quod poſſit occidi, poteſt etiam incontinenti, dum aufugit in alieno fundo occidi, *Caſſan. in Conſuetud. Burgun. rub. 1. §. 5. fol. 281. num. 25.* quem allegat, & ſequitur *Papar. in conſuetud. Caracenſ. num. 15. fol. mihi 233. Proſper. Rendell. de paſcuis part. 4. cap. 6. fol. 124. ex Salicet. in l. Graecus verſ. ex prædictis, Cod. ad leg. Jul. de adulter. Bartol. in l. quod ait, ff. eod. Plotus in l. ſi quando n. 874. Cande vi.*

2 Damnum datum in dubio judicandum eſt caſu illatum potius, & non data opera, & tunc ſolum quantitas damni debetur, & non pœna, & ſic onus probandi, quod data opera ſit datum, incumbit damnum paſſo, *Novar. grav. 44. tom. 1.*

3 Damnum præſumitur factum ab animalibus vicinis, ſi ignoratur damnificans, *Merend. conſ. 13. n. 7. par. 1. Luc. de Penn. in l. quemadmodum au. 14. C. de Agricol. & Cenſit. Menoch. de præſumpt. lib. 1. qu. 89. & 95.*

Verum conventi poterunt probare ſe eſſe cuſtodes diligentes, & bonæ famæ, nec ſoliti damnificare cum animalibus, quibus probatis debent abſolvi a Judice, *Novar. grav. 44. n. 4. tom. 1.*

4 Et in dubio poteſt fieri probatio per experientiam, dimittendo animalia in libertate in loco, quæ ſi revertantur ad damnificandum, dicitur facta probatio contra dominum animalium, ex traditis per *Ciceronem pro Cluentio*, ibi: *Beſtiæ ad eum locum, ubi paſtæ aliquando ſunt, revertuntur, Hieron. de Camill.* quos citat, & ſequitur *Rendell. de paſc. par. 4. cap. 7. fol. 127.*

5 Du-

Digitized by Google

5 Ducens animalia damnificantia, reſtituere tenetur, ſi Dominus animalium dat pignora pro damni emendatione & accepto pignore revelabit Bajulo, *Bartholom. de Capua in conſtit. Animalia ex l. 1. in longob. §. ſi quis peculium tit. de eo, qui peculium, Rendell. par. 4. cap. 4. fol. mihi* 116.

6 Dominus animalis damnificantis poteſt ſe liberare a pœna, quando dat animal ipſum pro noxa, ex *tit. ſi pauperiem feciſſe dicatur*, ibi: *Noxæ deditio*, notat *Rendell. ubi ſup. fol. mihi* 117.

Quod limitatur, quando Dominus animalis ex culpa ſua damnum dedit, quia tunc non liberatur, ſi dat illud pro noxa, *Cavalcan. deciſ. 26. de damno dato n. 27. Rend. ibidem.*

7 Et potens animalia prohibere, ne ingrediantur in fundum, & non faciens dicitur in dolo. Unde cuſtos animalium ob dictum dolum non excuſatur a pœna Banni, vel capituli.

8 Et ita pariter Dominus fundi ob dictum dolum non poteſt exigere pœnam, nec damnum.

9 Hinc fit, quod ubi eſt ſtatutum de occidendo ſue damnificante, ſi Dominus fundi ſinit ingredi, cum potuerit prohibere, & illum occidat, dicitur in dolo, & tenetur ſolvere pretium porci, ſtatuto in nihilum ſuffragante, *Novar.* omnia ſupradicta concludit in *grav. 44. tom. 1. ex Manſuer. in prax. tit. de expenſ. num. 15. Coſta de ſcientia, & ignor. diſtinct. 34. cent. 4.*

10 Banna, quæ fiunt, ne aliquis accedat ad aliorum bona campeſtria cum animalibus, debent reſpicere animalia immittentes, non autem ipſa animalia, quæ ſi per ſe intrant, pœna banni ſolvi non debet, *Novar. grav. 49. tom. 1.* & deciſum refert *Lanar. conſ. 99. n. 1. Frecc. lib. 2. auctor. 42.*

Sed hoc mihi non placet, quia in Regno habemus *Pragm. 1. de offic. Bajuli*, per quam ſtatuitur in §. 1. *ut intelligatur damnum dediſſe quicumque in poſſeſſionibus alienis contra banna cum animalibus, vel ejus animalia ſine eo paſculare reperta fuerint*. Ex quibus verbis habetur clare, quod etiam animalia, quæ per ſe intrant, tenentur pœna damni, ibi: *Animalia ſine eo paſculare reperta, unde ſive cum cuſtode, ſive ſine eo, ad pœnam teneri*, ſtatuitur in *d. Pragm.*

11 Proinde vera eſt ſententia, quod effectus, & virtus banni eſt, ut pœna exigatur ad proportionem damni, & exigatur ſimul quantitas damni dati, ut ex verbis, & mente *d. Pragm.* 1.

Sed ubi nihil damni datum ſit, pœna exigi debeat moderate, ne remaneat impunitus contemptus, & reverentia poteſtatis, ita *Rend. de paſc. fol. 19. cap. 17. & alibi* poſt *Annam ſing.* 138. & ſemper pœna damni arbitrio boni viri, ideſt boni Judicis exigenda eſt, *Capibl. Pragm. 11. num. 110. per tex. in l. eos, C. de modo mulctarum.*

12 Verum ſi eſſent beſtiæ fugatæ a muſca, vel a lupis, aut aliter ſine culpa Domini deperditæ, ſive aberrantes, non ſolvunt pœnam, neque diffidam, ſed vix emendam damni quanto minoris, *Boer. in conſuet. &c. de conſuet. prædior. §. 4. in fin. Gand. de malef. tit. fin. verſ. item pone, Rendell. de paſc. fol. 61. cap. 11. par. 2.* ita Equæ luxuriantes tempore veris ſolent percurrere pro inveniendo equo, & propterea dicunt adagium Villani, *Scapparora, non paga pena.*

13 Bannum non ligat abſentes, *cap. cum in ſua, qui matrimonium accuſare poſſunt, Alex. conſ. 31. Carrab. ſing. 25.*

Unde qui fuit abſens tempore promulgationis banni, probata abſentia, non eſt moleſtandus pro pœna damni dati in territorio bannito, ita *Novar. grav. 52. tom. 1.*

14 Pœna non exigitur, quando animalia reperiuntur in Terris ſanis, ſaldis, & apertis, licet ſint bannitæ, niſi eſſent ſeminatæ, vel clauſæ; ita deciſum inter Univerſitatẽ Litterarum, & Baronem, & pro Univerſitate Vallis Vitulani, *Capibl. pragm. 8. par. 1. n. 296.* & ita deciſum in Sacr. Conſ. & Collat. Conſ. refert *Novar. grav. 43. tom. 1. & Reg. Lanar. conſ. 98. num. 8. Maſtrill. de magiſtr. lib. 4. cap. 18. nu. 18. Toor. in compend. deciſ. verb. pœna tom. 1.*

Nam in Terris vacuis, & apertis animalia poſſunt immitti, nec domino fit injuria, ut ibi.

Sed contrarium habetur apud eundem *Novar. grav. 45. tom. 1. num. 3.* ubi videtur ſibi ipſi contrarius, dicens nemini licere fundum alienum ingredi ſine jure ſervitutis, ex *l. 3. ff. de ſervit. ruſt. præd. Crivell. dec.* 148.

Sed prima opinio intelligitur, ubi poſt collectas fruges ex conſuetudine loci animalia poſſint immitti: Secunda vera opinio intelligitur in herbagiis, & ſimilibus locis, ubi etiam collectis frugibus ingreſſus non permittitur.

15 Et venator ingrediens fundum clauſum invito domino fundi, licet habeat licentiam venandi, vel aucupandi a Barone, vel aliis ſuperioribus, incurrit pœnam triremium per annos tres, & aliam pœnam arbitrio S.E. reſervatam: *Pragm. 1. de aucupib. & venator.*, & in fundo aperto venator puniri debet pœna injuriarum, *gloſ. in l. Divus, ff. de ſervit. ruſt. præd.* ibi: *Non eſt rationabilis, nolentibus Dominis, vos in alienis agris aucupari.*

16 Et generaliter in prædiis alterius nemini eſt licitum invito Domino depaſci, & ingredi, per *Tex. in l. quintus ff. ad l. Aquil. l. per agrum ff. de ſervit. l. fin. C. de paſcuis publ. lib. 11. l. injuriarum actio, §. pen. cum ſeq. ff. de injur. Iſern. in cap. 1. de pace tenend. Alex. conſ. 35. vol. 4. n. 7. Pulver. ad Afflict. dec.* 290.

17 Et licet pœna ceſſet tota, ceſſante damno. Unde ſi animalia ingrediuntur in paſcuis, & damnum non faciunt, ad nihilum tenentur, nec domino paſcui, nec Bajulo, *Capibl. anc. in Pragm. 8. part. 2. num. 395. tom 1. Vivius dec. 520. Lanar. conſ. 98. n. 8.*

Tamen ubi Territoria ſunt bannita, licet animalia non damnificaverint; poterit ratione contemptus exigi pœna, non autem totalis, ſed moderata, ſcilicet arbitrio Judicis, juxta facti & perſonarum qualitatem, nempe pro prima vice, quod ſolvatur tertia pars pœnæ; ſecunda vice, medietas; tertia vice, etiam duæ partes pœnæ; ita *Novar. gravam. 51. tom. 1.* ex *Frecc. in tract. de ſubfeud. author. 42. lib. 2. Lanar. conſ. 98. n. 9. Anna ſin.* 138.

Et per ſuprapoſitam regulam generalem, quod nemini eſt licitum in agris alienis depaſci, nec ingredi; Fit alia regula, quod pro animalibus ingreſſis in paſcuo, licet damnum non faciant, & licet territoria non ſint bannita, exigi poteſt pœna capitularis, ſive conventionalis. Nam unaquæq; Univerſitas habet ſuas capitulationes, ſed d. pœna capitularis moderatur a Judice, modo quo ſupra, & ſuprapoſita concluſio, quod ceſſante damno ad nihilum tenetur, habet locum, ubi nec banna, nec pœna capitularis ineſt.

Et ratio, quare pœna nulla exigi liceat ab animalibus damnificantibus, quoties in territorio non adeſt bannum, erit, quia nullus contemptus, vel injuria conſideratur, niſi data prohibitione, *Sanfel. deciſ. 8. n. 13. tom. 1.* ubi allegat *Abb. in cap. dilecti nu. 13. & 14. de arbitr. Rendell. d. cap. 17. verſ. exigitur autem pœna, gloſ. in Conſt. poſt mundi machinam, verb. contempſerunt.*

Ita pariter data prohibitione conventionali inter cives per capitulationes Univerſitatis ſuper damnis, illæ ſunt ſervandæ, etiam ubi non fuerit illatum damnum in agris, quia in illis ingredi non licet, ſtante prohibitione capitulari.

18 Pœna damnificantium ſolvi debet ultra damni emendationem, ob contemptum banni, *Novar. gravam. 56. tom. 1.* Ita concludit etiam *Sanfel. dec. 8. tom. 1. n. 12.*

Digitized by Google

1.*n.*12. ubi allegat etiam *Ann.ſing.*138. Ita pariter, ubi adeſt pœna capitularis ſolvitur pœna ob contemptum, ſive inobſervantiam cap itulationis.

19 Damnum illatum per animalia in ſegetibus, ſcil. in frumento, hordeo, milio, vel in leguminibus exiſtentibus in herbam, æſtimari debet tanti, quanti vendi poteſt, tempore damni illati, ut firmat *Afflict. in Conſtit.Pervenit rubr.*36.*lib.*3.*n.*5. quem allegat, & ſequitur *Manſ. de cauſ.execut. ampl.*34.*nu.*28. *Bald.conſil.*182.*col.*2.*lib.*1. *Cravett.conſ.*40.*n.*10. *Urſill. ad Afflict. dec.*34.*n.*4. *Gratian.deciſ.*57. *Viſcont. in concluſ. jur. verb. damnum datum*. Sed *Vivius deciſ.*280. *dub.*1. dicit, trinum tempus eſſe conſiderandum, v3. Primo, tempus damni in herba. Secundo ante tempus meſſium ad ſciendum, ſi frumentum ſit renatum in partem, vel in totum. Tertio, eſt expectandum tempus meſſium, ad ſciendum eventum perceptionum fructuum, & *Ricc.collect.*103. meminit *d.deciſ.*, & aliis cumulatis *Thor. in compend. verb. animalia tom.*1. Et ego addo, quod circa hoc debet ſervari conſuetudo loci.

20 Pro damno dato ab animalibus diverſorum, quæ ſtant unita ſub uno Paſtore, unica pœna exigi debet, *Carolus de Alex. ad Latr. conſult.*161. *nu.*15. poſt *Novar. tom.*1. *gravam.*45. & *Pragm.*1. *n.*7. quicquid in contrarium dicat *Crivel. in Senatu Dolano dec.*138.

21 Animalia damnificantia ſi dominus damni retinet in proprio ſolo, vel domo, tenetur pœna furti, & hoc in Regno noſtro Neapolitano, ubi cogitur conſignare Officiali illius loci, ubi damnum fuit datum, ex *Conſtit.Regni, Pervenit, rubr.*36. ubi *Iſern. & Afflict. in Conſtit. Cum per partes Apuleæ*, & in *Conſtit. Animalia, rubr.*37. ubi *Afflict.* & etiam firmat *Bajard. ad Clar.qu.*82.*n.*15.*fol.*223.*Campag.cap.*10.*n.*87.*Manſon. ampl.*26.*n.*25.

Secus in aliis Regnis, ubi ſervatur jus commune, ibi de furto non tenetur cum in dolo non ſit, dum juſtam cauſam habuit retinendi, uſque dum emendetur damnum, vel uſque dum ſciatur dominus animalium, idem *Campag. & Manſon. ubi ſupra*.

Verum nota, quod licet *Campag.* innumeros congerat Authores pro dicta opinione, quod ita ſit de Jure communi, tamen contrarium ego eſſe puto; Nam de Jure communi eſt *Text. in l.Quinto capite, ff. ad l. Juliam de adulter.* per quem *Text.* non permittitur ultra 20. horas detineri adulter captus in domo capientis, & per *d.Tex.Bartol.* ibi. Et *Borrell. de magiſtr. edic.lib.*4.*cap.*6. *num.*55. concludunt, quod etiam de Jure communi ultra 20. horas animal captum in agris damnificans detineri non poſſit; ſed ex *l.Aquil. & de paſtu pecoris*, Curiæ conſignari debet, idem *Bart.in l.hoc amplius, §.de his in fin.ff.de damno infecto, Otterus* latiſſime relatis pro, & contra juribus concludit cum *Bartol.cap.*12. *de paſcuis n.*22.

Infertur hic, quod etiam Clerici tenentur pœna furti, ſi ultra 20. horas animalia detinent, & Curiæ non conſignent; quod ſecus eſſet, ſi ſolum de Jure Regni compeſceretur, quia Clerici ſtatutis Regni non ſubeunt.

Et nota, quod per *d. Conſtit.Pervenit*, mandatur, ut animalia capta conſignentur Juſtitiario, ſed per alteram *Conſtit.*quæ incipit, *Animalia*, hoc fuit emendatum, & fuit ſtatutum, quod animalia aſſignentur Bajulis locorum, ut not. *Iſern.* ibi, & in ſuo *repert. lit.A. verbo animalia fol.mihi* 593. ubi concludit ex *d.Conſtit. Pervenit*, quod

Tenentes animalia errantes intra gregem ſuorum animalium, furti tenentur tam Cuſtodes, quam Patronus, per *Text.* ibi, *retinere.*

Et interceptans animalia damnificantia ſi detinet penes ſe, etiam furti actione tenetur, ut ſupra dixi, & adde *Oldrad.* & *Bart. in l.Prætor ait, §. de his, ff. de damno infect. Rendella de paſc.part.*4.*cap.*4.*fol.*115.

Ubi *d. Rendella* advertit, quod licet de Jure communi terminus conſignandi, vel revelandi animal captum ſit 20. horarum, ut ſupra dictum eſt, per *Tex. in l.Quinto, ff. ad l. Aquil.* ubi *Bart.* & *DD.*, tamen de Jure Regni capiens animal damnificans in ſuo agro infra terminum 24. horarum debet ad Bajulum ducere, vel ſaltem revelare; quicquid ſit de Jure communi per *d. Text. in l. Quinto ff.ad l. Aquil. de adult.*, quod bene nota, & ultra *Rendel.* ita advertit *Bartol. de Capua ſing.*32. & *in Conſtit. de detinentibus alien. animal. lib.*1.

C A P. VI.

De Formulis, & methodo actitandi per Bajulum.

S U M M A R I U M.

Accuſationis formula pœna capitularis contra damnificantem, num.1.

Teſtium depoſitio ſuper damno dato, num.2.

Damnificans quando negat, formula negationis, & termini, num.3.

Damnificans quando acceptat cum qualitate componitur, num.4.

Remiſſio accuſationis damni dati, num.5.

Deciſio cauſæ damni dati auditis partibus, num.6.

Contumaciæ in cauſſis damni dati, num.7.

Executorium ſive cartella pro exequendo in damnis datis, num.7.

Contumax in damnis datis, refectis expenſis, auditur, & ſuſpenditur executio, num.9.

Acta ex libro transportantur in folio, quomodo, & quando fit, num.10.

Bannum contra damnificantes poteſt expediri tam a Curia Bajuli, quam Baronis, & a M.C.V. ad arbitrium domini territorii, & pœno applicatur Curiæ Bannienti, num.11.

Banni formula pro damnis datis cum contumaciis, num.12.

Banni pœna exigi non poteſt, quando contumaciæ non ſunt accuſatæ in banno, num.13.

Bonni formula alterius modi contra damnificantes, num.14.

Comparitionis formula contra bannum, num.15.

Decreti formula pro reformatione banni, num.16.

Banni accuſati formula, num.17.

Citatio ad ſolvendam pœnam vigore banni, num.18.

Banni pœna poteſt accuſari ad inſtantiam Partis, & ex officio, & quæ ſit differentia inter unum, & aliud num.19.

Pœna contraventionis banni exigi non poteſt, niſi citetur contraveniens ad dicendum cauſam quare &c. n.20.

Pœna ſpreti mandati eſt tareni unius pro qualibet uncia, num.21.

Mandatum pœnale non ſubſcriptum ab Aſſeſſore eſt nullum, & debent in eo incuſari contumaciæ, num.22.

Mandatum abſque clauſula juſtificata eſt nullum, & non tenetur citatus comparere, & ſi comparet, reſolvitur in ſimplicem citationem, num.23.

Appellationis formula a Curia Bajuli ad Curiam Capitanei, num.24.

EXplicatis privilegiis Curiæ Bajularis, & dubiis circa fidam, & diffidam, & damna data, convenit nunc tradere aliquas formulas, & modum actitandi, pro plena praxi Bajuli; Et ſunt, quæ ſequuntur v3.

Form. Accuſationis civilis de damnis datis juxta Statuta, & Capitula Curiæ Bajulationis.

Die &c. T. de T. accuſa Antonio T. come nel t.

gior,

Digitized by Google

giorno danniſicò con li ſuoi bovi in numero di cinque nel ſuo grano ſeminato al tal luogo, o nella ſua vigna al tal luogo. Perciò fa iſtanza ſia condannato ſecondo li capitoli, e ſi proteſta delle ſpeſe &c.

Teſtimonj *T. di T. e T. di T.*

2 Die &c.

Talis de T. teſtis ætatis annorum tot, ut dixit &c. cum juramento interrogatus, & examinatus dixit, che ſarà circa tanti giorni, che vidde tanti bovi, o tanti porci paſcolare nel grano del T. di T. ſeminato al tal luogo; dove li vidde anco T. di T. che li trovò con eſſo pure, & ita &c.

✠ Signum crucis dicti T. teſtis.

T. Act.

3 Die &c.

Curia ſedente citatus prius d. T. per T. Bajulum per liſtam, ut moris eſt, & hodie vocatus in Curiam ad litem conteſtandam, dictus T. accuſatus negavit animo litem conteſtandi &c. Et ſic per Curiam fuit datus terminus dierum duorum utrique Parti ad probandum, & defendendum.

Ipſis Partibus præſentibus &c.

T. Act.

4 Ma ſe l'accuſato non negarà il danno fatto, ſi dirà, vz.

Et dictus accuſatus non negavit fuiſſe repertos duos boves ſuos intra ſeminata T. accuſantis, nam alia tria non fuerunt ſua, ſed T. de T., & pro dictis duobus bovibus ſuis remittit ſe gratiis Curiæ. Vel dicit, ad pœnam capitularem non teneri, quia locus eſt apertus, & debet teneri clauſus, juxta ſtatuta noſtræ patriæ, vel dicit non teneri ex tali cauſa, &c.

Et per Curiam fuit compoſitus prædictus T. accuſatus in carolenis tot pro pœna Curiæ juxta capitulum, & carolenos tot ſatisfaciat Parti juxta dictum capitulum.

Proviſum die &c.

T. Judex. T. Act.

5 E quando l'accuſa è rimeſſa fra il termine delli tre giorni, o di otto giorni ſecondo la capitolazione, o ſtilo di quella bagliva, ſi caſſerà l'accuſa del ſeguente modo, vz.

Caſſa eſt, quia remiſſa eſt in termino, &c.

Quando ſi opponeſſe dall'accuſato qualche eccezione, che ci biſognaſſe pruova dall'una parte, e l'altra voleſſe provare il contrario; come, benchè vi ſiano ſtati li ſuoi animali nel tal giorno, ad ogni modo il ſeminato, o vigna era ſtata più prima danneggiata da altri, e però non deve eſſo pagare quel danno, ſi darà termine ad probandum.

6 E poi inteſe le Parti ſi farà decreto, videlicet.

Die &c.

Curia Bajularis ſedente &c. Per li ſottoſcritti Giudici della Bagliva riconoſciuti gli atti, ed inteſe le Parti ſi condanna il T. accuſato in carl. tanti per la pena di tanti animali caprini, che hanno danniſicato alle ghiande, e foreſte del T. da applicarſi alla Corte, ed altri tanti alla Parte danniſicata, &c.

Quando l'accuſato citato non compare, ſi accuſano le contumacie, e dopo se vi è ſtilo in quella Corte, che in contumacia ſi condanna ſenza altra prova, perchè contumax habetur pro confeſſo, in tal caſo ſi farà la cartella, che Exequatur, ſtante che coſta per teſtimoni.

Die T. per lo T. giurato ſi riferiſce aver citato il T. all'accuſa fattali dal T. di T.

Die, &c. Inſtante Parte, & petente fuit accuſata prima contumacia contra T. accuſatum.

7 Die, &c. Inſtante Parte, & petente fuit accuſata ultima contumacia contra T. accuſatum. Et proinde fuit dictũ per Curiam, quod in ejus contumaciam exequatur ad inſtantiam T. accuſantis contra T. accuſatum pro carol. tot, juxta Capitulum realiter tantum, nec non pro aliis carolenis tot pro pœna Curiæ, & ita, &c. & expediatur cartella, &c.

T. Jud. T. Act.

De mandato Curiæ Bajularis T. Terræ.

8 Baglivi di noſtra Corte inſolidum, &c. eſſequirete ad iſtanza del T. contra il T. per carlini tanti per l'accuſa fattoli del danno al ſeminato, ed in contumacia così condennato realiter tantum, e per altri carl. tanti per la pena di eſſa Corte, e per gr. tante per le ſpeſe, & anche per la ſpedizione della preſente cartella, e per voſtro giuſto, e ſolito ſalario, penes tertium, &c. Data nella Terra di, &c. Die, &c.

T. Jud. T. Act.

9 Ma ſe il contumace voleſſe eſſere inteſo, ſi dirà, vz.

Die, &c. T. accuſatus, & contumax refecit expenſas, & inſtitit audiri, & petiit copiam accuſationis cum termino in forma, & per Curiam fuit dictum, quod ſtante refectione expenſarum facta, audiatur, & ſuſpendatur interim cartella, &c.

T. Jud. T. Act.

Allora ſi cacciarà in foglio l'accuſa con le contumacie fatte, vz.

10 Quæ venit ex libro accuſationum, & contumaciarum civilis Curiæ Bajulationis Terræ, vel Caſtri T. fol. 20. eſt tenoris ſequentis, vz.

Die &c.

Antonio T. accuſa tanti animali contro T. &c. e ſi ſcriverà tutta l'accuſa, e teſtimonj eſaminati, e contumacie.

E poi ſi farà l'eſtratta, vz.

Extracta eſt præſens copia a libro dictæ Curiæ, meliori, &c. & in fidem, &c.

T. Act.

Sopra queſto foglio ſi faranno le repliche, & atti; e ſe biſognerà, ſi darà termine alla cauſa, e ſi riceveranno i teſtimonj, e ſi farà la ſentenza.

Et licet in cauſis damni dati ſola Curia Bajularis eſt competens, & procedit privative quoad alias Curias, adeoque nec electio fori admittitur, ut diximus ſupra.

11 Tamen licitum eſt cuilibet bannum emanari facere contra danniſicantes, & ad ſuum libitum poterit dictum bannum obtinere, vel a Curia Bajulari, vel a Curia Baronali, vel a M. C. Vicariæ, & ille Judex procedere poterit deinde vigore banni contra danniſicantes, & pœna banni applicabitur Curiæ bannienti, *De Roſa ad conſuet. Neap. pro penſione num.* 12.

12 *Form. banni pro damnis datis.*

Banno per ordine, e comandamento della Corte Bajulare, o Baronale della Terra T.

Giurati di detta Corte, e d'altre qualſivogliano Corti inſolidum, &c. ad ogni iſtanza del T. di T. publicarete banno per le piazze, e luoghi ſoliti di detta Terra, ut moris eſt: Che neſſuna perſona ardiſca nè di giorno, nè di notte a piedi, nè a cavallo paſſare, o entrare, nè paſcolare, nè tagliare arbori, rami, o in altro qualſivoglia modo danniſicare negli infraſcritti ſtabili di detto T. di T. ſotto pena di carlini quindici d'applicarſi la terza parte alla Camera Bajulare, o Baronale, la terza parte ad eſſa Corte, e terza parte ad eſſo danniſicato in caſo di contravenzione, ma chi aveſſe cauſa in contrario, comepariſca avanti di noi ad allegare, e dire quel che l'occorrerà, perchè ſe gli ſomminiſtrerà complimento di giuſtizia, alias, &c. Datum in Terra T. die T. menſis T. anno 1697. Subſcribatur ab Officiali & Actuario.

Deinde fiat relatio Jurati, & accuſantur contumaciæ. vz.

Die T. in Terra T. Antonius T. ordinarius Juratus dictæ Curiæ retulit mihi infraſcripto Actuario ſe die

T. vel ſe hoc prædicto die publicaſſe retroſcriptum bannum, & ſingula in eo contenta in publicis plateis, & locis ſolitis alta voce, ut moris eſt, & affixiſſe cartellas juxta ſolitum,& in fidem,&c.

T. Act.

Die 15.menſis Decembris 1697.in Terra T.inſtante parte, & petente fuit accuſata prima contumacia in forma,Curia,&c.

T. Act.

Die 19.menſis Decembris 1697.in Terra T.inſtante parte, & petente fuit accuſata ultima contumacia in forma,Curia pro Trib.ſedente, &c.

T. Act.

Et per Curiam fuit dictum, quod ex quo nullus comparuit, qui contra bannum prædictum aliquid in contrarium allegaret, procedatur in contumaciam contra transgreſſores banni prædicti in forma, & ita, &c.

T. Jud. T. Act.

13 Ut pœna poſſit exigi in contraventione banni debent eſſe accuſatæ contumaciæ, & publicatum in locis ſolitis, quia cenſetur acceptatum bannum a ſubditis non comparentibus pro revocatione banni, *Rendella de paſc.p.2. cap.11. fol. 60. Capibl. pragm.14. num.70.Urſill.dec.290.*

14 *Form.Banni alterius modi vz.*

De mandato Curiæ T. Terræ.

Eſſendoſi fatta iſtanza per parte dell'Univerſità, e Mag.del Reggimento di queſta Terra,che per utile comune è neceſſario rimediare, che non ſi facci danno alli cerri, cerque, peragine, ed altri frutti della T. montagna, o tal contrada, dal tal giorno per tutto l'ultimo del meſe di Febbraro,abbiamo per queſto fatto il preſente, con il quale ordinamo, che dal T. giorno in avanti per tutto l'ultimo del meſe di Febbraro non ſia perſona alcuna, che preſuma entrare nel paſcolo, nè in altro modo dannificare nelle ghiande della T. contrada, nè con animali groſſi, nè minuti, nè ſenza quelli, ſotto pena di doc.ſei, o vero ſotto pena di un tarì per porco, e due tarì per bove, &c.e carlini quindici per ciaſcheduna perſona, che ſi trovaſſe aver colto ghiande per portarle a caſa, oltre la reſtituzione di dette ghiande colte, da eſſigerſi irremiſſibilmente da' contravenienti, ed acciocchè venghi a notizia di tutti, e nullo poſſa allegar cauſa d'ignoranza, volemo, che per ciaſcheduno de' ſervienti di noſtra Corte inſolidum, &c.debbia pubblicarſi il preſente banno, alta, & intelligibili voce ne' luoghi pubblici,e ſoliti di detta Univerſità, ut moris eſt: Verum ſi, &c.quoniam,&c. alias,&c.Datum in Terra T.die, &c.

T. Jud. T. Act.

Solet, & poteſt quicumque ſentit ſe gravatum de banno comparere, & inſtare, ut revocetur, vel reformetur; opponendo exceptionem, vel cauſſam gravaminis; & hoc ſolet fieri tam a vicinis, vel a Syndico nomine Univerſitatis, vel ab aliis.

15 *Form. comparitionis contra bannum.*

In Baronali Curia Terræ T.comparet T.Syndicus; vel T.& T.conductores terragiorum, vel defenſarum, &c.& dicunt, qualiter per ipſam Curiam fuit emanatum bannum ad inſtantiam T. ſub pœna ducatorum ſex contra damnificantes in ſeminata, & ſtabilia ejus contra formam juris, tam communis, quam Regni, & contra ſtatuta hujus Terræ; Nam in damnis datis pœna non poteſt excedere ultra auguſtalem unum, ideſt carolenos 15. & in dicto banno pœna impoſita fuit ducatorum ſex. Propterea petunt bannum prædictum reformari,quoad pœnam prædictam.

Item quia in paſculo talis loci prohibitio fieri non poteſt niſi a die 1.Octobris uſque ad Vigiliam S. Natalis ex inveterata conſuetudine Terræ prædictæ,proinde petunt reformari bannum prædictum,etiam quoad tempus prohibitionis, alias de nullitate, &c.& proteſtantur de omnibus licite proteſtandis,& ita inſtant, & omni alio meliori modo,&c.

Intimetur parti,quia ſic,&c.

T. Act.

Et ſi opus fuerit, datur terminus, vz.

Infra quatuor dies, vel infra biduum audiantur partes,hoc ſuum,&c.

In hoc enim judicio brevis terminus datur,quia periculum eſt in mora.

Et inſtructo proceſſu interponatur decretum, vz. Die,&c.

16 Viſo banno publicato ſub die T. ad inſtantiam T. viſis oppoſitis contra dictum bannum pro parte T.T. T.vel pro parte Mag.Syndaci dictæ Terræ;Viſis actis, partibus auditis, ac viſis ſtatutis Terræ prædictæ,fuit proviſum, & decretum, quod bannum prædictum reformetur quoad pœnam duc. ſex in carolenos quindecim tantum, & quoad tempus prohibitionis a die 1. Octobris uſque ad Vigiliam S.Natalis tantum, & non ultra, & quoad reliquum bannum firmum remaneat, & exequatur contra transgreſſores,juxta illius ſeriem, continentiam, & tenorem, & ita, &c. omnique alio meliori modo,&c.per hoc ſuum,&c.

Proviſum die, &c.

Fiat relatio Jurati, qualiter dictum decretum fuit notificatum partibus.

17 *Form.accuſationis banni.*

Die,&c.

Antonio T.accuſa contra T.di T.la pena del banno per averlo trovato con la ſua maſſaria di pecore paſcendo al tal luogo jeri tãti del meſe,e quelli in fraganti trovati l'ha condotti carcerati alla taverna, ovvero dentro il caſtello,e così ne giura.

O ſe non aveſſe gli animali in mano,dirà. Del che ne poſſono deporre li T.e T. teſtimonj.

Et per Curiam T. Terræ fuit proviſum, quod capiatur ſummaria informatio de expoſitis, & teſtes habeantur pro legitime citatis, & pars compareat prima die, & deinde in antea ad videndum illorum juramenta,hoc ſuum.&c.

Poſt examinatos teſtes fit citatio ad ſolvendam pœnam,vz.

18 *Citatio ad ſolvendam pœnam contentam in banno.*

T.de T.Capitaneus Terræ T.

Juratis, & ſervientibus noſtris, ſive, &c. ſignificamus, qualiter per nos, & noſtram Curiam fuit emanatum infraſcriptum bannum ad inſtantiam T.de T.cui fuit contraventum, ob quam contraventionem fuit per dictum T.accuſata pœna in eo contenta contra T. de T.ut de contraventione conſtat ex actis,quod bannum eſt tenoris ſequentis,vz.

(s'inſeriſce qui il banno.)

Quo quidem banno hic inſerto, fuit nobis inſtatum pro debita proviſione, &c. nos enim, &c. Ideo vobis jam dictis inſolidum committimus, & mandamus,quatenus ad omnem inſtantiam dicti T. & Curiæ Coadjutoris, peremptorie citetis dictum T. contravenientem perſonaliter, vel domi, &c.ut prima die poſt, &c. compareat coram nobis, & noſtra Curia ad ſolvendam pœnam duc.ſex contentam in dicto præinſerto banno in poſſe T.Ærarii ob contraventionem ipſius banni,quod ſprevit,& parviſecit in contemptum ipſius Curiæ, vel ad dicendum cauſſam, quare ad dictam pœnam non teneatur; quoniam, &c.alias, &c. Data in Terra T. die &c.

Subſcribatur ab Officiali, & Actuario; fiat relatio citationis, & ſi non comparet, accuſentur contumacia prima,& ultima.

Et in contumaciam expeditur cartella, ſi eſt citra caro-

Digitized by Google

tolenos 3e. ſed ſi ultra, expediuntur litteræ executoriales.

Et ſi comparet, & allegat aliquam juſtam cauſam, auditur ſormiter.

Et conſimili modo practicatur in contraventione aliorum bannorum, & multoties accuſat pœnam Coadjutor Curiæ.

19 Pro pœna banni poteſt procedi ex officio adverſus contravenientem, & aſpernantem bannum, & poteſt procedi ad partis inſtantiam cum hac differentia.

Quod ſi damnificans denuncietur ex officio Curiæ, ipſa Curia exigit pœnam ſuam, licet pars offenſa remittat, quia tali caſu habetur uti excuſator, qui non relevat ad evitandam pœnam jam acquiſitam Curiæ, *Rendell.de paſc.p.4.cap.3.fol.115.ex l.11.ff.ad Syllan.*

Ita pariter quando pars accuſavit bannum, quæſitum eſt Curiæ jus, & non poteſt amplius pœnam Curiæ evitare, niſi in caſu, quo per errorem conſtet fuiſſe factam accuſationem, *Rend. ubi ſup.ex tex. in l.Senatus cenſuit, ff.de jure fiſci & l.2.C.de abolit.*

Antequam vero pars accuſet, eſt in accuſantis facultatem accuſare, vel non, vel pro quantitate damni, vel pro minori ſumma, & ſic pars læſa poteſt minorare pœnam banni, quando pro minori accuſet, ex *Pragm. 1. de Bajulis*, ibi: *Reſervato tamen arbitrio creditori, ſi pro minori pœna accuſare voluerit in cauſſis coram Bajulo movendis*, ubi nota ly *movendis*; itaque loquitur, antequam moveantur, non poſt motam accuſationem, nec ſolvitur pœna damni, data licentia, vel permiſſione Domini præſumpta ex amicitia, vel conſanguinitate, *Capibl.pragm.8.par.1.nu.394. Vivius decis. 526.* volenti enim non fit injuria, quod multum differt, ſi Dominus ratum habuerit poſt ſecutum damnum in fraudem Curiæ.

20 Cape praxim, quod in omnibus caſibus, in quibus pœna incurritur ob controventionem banni, vel controventionem mandati, non exequitur pœna, niſi fiat nova citatio ad ſolvendam pœnam, vel ad dicendum cauſſam, quare ad eam non teneatur, ut inobediens ſuas valeat opponere exceptiones, *Molegn. in alterc. 34.num.19.poſt Capibl.in pragm.14. num.72. Gratian. diſcept.638.lib.4.num.16.Carav. rit.133. Affl.in conſt. Edictali col.*10.Et deinde requiritur Judicis declaratio, *Molegn.ubi ſupr.ex Text.in l.ſi qua pœna, ff.de verb. obligat.*ibi: *Nec nunc debetur, quam aut non eſt provocatum, aut provocator victus eſt; nec aliter ſi is dicat, cui dicere licet.*

21 Et in Regno pœna ſpreti mandati debetur ad rationem tareni unius pro qualibet uncia comminata, *Molegna.ubi ſup.*ex *Viv.*

Intellige in mandatis deciſivis, *Capiblanc.Pragm.14. n.73.*ex *Caravit.ris.233.*

Sed contumax in citatione civili ſolvit tarenum unum pro contumacia, *Capibl.ubi ſup.*

22 Mandatum pœnale, quod alicui fit, eſt ſubſcribendum ab Aſſeſſore, alias eſt nullum, *Molegn. in alterc. 34.num.5.*poſt *Urſill.ad Affl.deciſ.109.num.7.Pariſ.de Syndic.fol.375.*

Et in eo debent incuſari contumaciæ, *Molegn.ubi ſup.*ex *Carav.rit.123.num.4.Franch.deciſ.204. Afflict. dec.167. ſub num.4.Cacher.dec.71.n.5.Theſ. dec.19.*

Nam adverſus bannum poteſt præſentari inſtantia, contrario imperio revocari, vel a banno appellari, *Rend.de paſc.ubi ſup.* vide *De Franch.dec.*158.

23 Et mandatum ſi relaxatur abſque clauſula juſtificata, *verum ſi &c.*eſt nullum, *Molegn. ubi ſup.ex gl. in l. de pupillo, §. meminiſſe, ff. de nov. oper. nunciat.* Quo caſu citatus non tenetur comparere, & ſi comparet, reſolvitur in vim ſimplicis citationis, *Molegn. ubi ſup.ex gloſ.in cap.cum ex parte verb.dubia de ver. ſignific. DD. in d. §. meminiſſe*, & alii innumeri ibi citati.

E ſe in alcuno luogo le cauſe de'danni dati ſpettaſſero in prima iſtanza alla Corte Baronale, come in molte parti ſi pratica, che non vi è Corte Bajulare ſeparata; In tal caſo mutatis mutandis ſi fanno gli atti così de plano dello ſteſſo modo.

Ma per lo più vi ſono li Giudici della Bagliva nelle Terre, che conoſcono non ſolo le cauſe de'danni dati, ma anche altre cauſe civili con voto di Conſultore, & in caſo di aggravio ſi appella alla Corte Baronale, in tal caſo appellandoſi, l'appellazione pure ſi farà ſommariamente, ſecondo la natura delle cauſe bajulari, ſenza libello de plano.

24 *Form. appellationis a Curia Bajulari ad Curiam Baronalem.*

Ex proviſione Baron.Curiæ Caſtri T.

Servientibus noſtris, ſive, &c.ſignificamus, qualiter pro parte T.de T.fuit in hac noſtra Curia appellatum ab accuſatore, & actis in Curia Bajulationis dictæ Terræ agitatis contra eum ad inſtantiam T.accuſatoris, & æque principaliter de nullitate dictum, & inſtatum de opportuna proviſione, nos enim &c.Ideo vobis, ut ſupra jam dictis, dicimus, committimus, atque mandamus, quatenus ad omnem inſtantiam dicti appellantis, ſive, &c.inhibendo mandetis Magnificis Judicibus, Actuario, & Bajulis, ac toti Curiæ Bajulationis prædictæ inſolidum, ut pro recognitione expoſitorum gravaminum copiam omnium actorum in mentionata cauſſa factorum infra dies quatuor, vel quam citius ad nos, &c. tranſmittant, &c. & in cauſſa prædicta amplius non procedant, nec ſe intromittant; & omnia innovata poſt appellationem prædictam ad priſtinum reducant, prout nos tenore præſentium reducimus; citetur inſuper pars ex adverſo, quatenus infra eundem terminum compareat in hac Curia ad videndam dictorum actorum aperturam, & ad procedendum in cauſſa ipſa ad omnes, & ſingulos actus uſque ad decreti interpoſitionem, & ipſius executionem incluſive, quoniam, &c.alias, &c. caveat quilibet de contrario ſub pœna unciar. auri 25.Cameræ Baroni, &c.præſentes &c. Datum in Civitate T.die, &c.

Die, &c.

Suprascriptæ proviſiones Curiæ Domini Capitanei fuerunt per T.exhibitæ, & præſentatæ coram Magn. Judicibus Curiæ Bajulationis hujus Terræ, per quos fuerunt, omni qua decet rev.receptæ, & dictum, quod obſerventur juxta ipſarum ſeriem, continentiam, & tenorem, pro quarum obſervantia tranſmittuntur acta; & ita, &c.

Et hæ formulæ ſufficiant pro Bajulis.

C A P. VII.

De Jure Plateæ, Aſſiſiæ, Ponderum; & menſurarum.

S U M M A R I U M.

Bajulus habet juriſdictionem in gabellarios foraſterios, & platearios extorquentes, & imponendi aſſiſiam, num. 1.

Aſſiſia hodie ſpectat ad Catapanos, num. 2.

Ponderibus, vel menſuris falſis utens, punitur pœna falſi a Curia Baronali, num. 3.

Tenentes pondera, & menſuras falſas non excuſantur a pœna ob ignorantiam, ex Luc.de Penn., *cujus doctrina declaratur*, num. 4.

Falſa pondera locans ſub certa mercede, tenetur ad intereſſe, num. 5.

Careſtiæ tempore Officialis Baronis poteſt pretium vilius imponere rebus, & poteſt facere banna circa annonam, num. 6.

Catapani non habent juriſdictionem, ſed omnia agunt cum licentia Officialis, poſſunt tamen in fraganti carcerare, niſi ex conſuetudine reperiantur in poſſeſſione de per ſe emmandi banna, & pœnas exequendi, num.7.

Platea jus ad quam rationem exigitur, & quare ſic appellatur, num.8.

Dohanæ jus quid ſit, num.9.

Plateaticum jus, pro quibus bonis ſolvitur, & a quibus perſonis num.10.

Pro contractu in flumine, vel via confinali duorum territoriorum unicum jus plateaticum ſolvitur, dividendum inter publicanos illorum duorum territoriorum, num.11.

Plateaticum jus ſolvi debet in loco contractus, & non in loco traditionis mercium, niſi merces veniant ab aliis Regnis, num.12.

Plateaticum jus ſolvitur duplicatum, quando ambo ſunt exteri emptor, & venditor, fallit in hac Civitate Neap. num.13.

Conſuetudo in omnibus ſervari debet circa jus plateæ, ubi, quando, quoties & quid ſolutum fuerit, & in defectum conſuetudinis ſervandus eſt Rit. Reg. Cam. & demum jus commune, num.14.

Plateaticum jus, vel dohanæ, vel paſſus fraudari poteſt tuta conſcientia, & ratio aſſignatur, num.15.

1 ET ut nihil remaneat intactum in hac Praxi ſciendum eſt, quod per Conſtit. *Auctoritatem*, conceſſa eſt poteſtas Bajulari Curiæ cogendi Gabellarios, Foreſterios, Platearios, indebitas exactiones, & rapinas committentes.

Et per Conſtit. *Ad officium Bajulorum*, conceſſa eſt facultas imponendi aſſiſiam per ſe ipſos, vel per Judices ſuos, & aſſiſiarum pœnas exigere ſuper ponderibus, & menſuris a venditoribus rerum, ac etiam a locatoribus operarum, ut notavit *Lagonarius ad Rov. in rubr. de offic. Bajuli num.3.*

Propterea non immerito hoc Septimum Caput apponere cenſui, ut breviter aliqua de his magis acceſſoria ad praxim explanemus; Dum jus Plateæ, Aſſiſiæ, Ponderum, & menſurarum ſunt membra Bajulationis.

2 Aſſiſia rerum comeſtibilium hodie ſpectat ad Catapanos creatos ab Univerſitate, vel a Barone habente talem poteſtatem, juxta loci conſuetudinem.

Unde Catapanus procedit in contraventione aſſiſiæ, ac etiam contra Potegarios, qui tenent menſuras, & pondera non adæquata, vulgo dictæ, *non zeccate*; licet illa eſſent juſta.

Nec Capitanei Baronales, vel Regii in terris Regis ſe intromittere poſſunt, *Novar. tom. 1. grav. 57. num 5.* & ita deciſum ex *Thor. in 1. tom. comp. fol. 66. verb. Aſſiſiæ, & verb. Barones habentes privilegium.*

Pœna pro contraventione aſſiſiæ eſt ducatorum ſex taxata in dicta Conſtit. Regni, *Ad officium Bajuli*, & ſpectat ad Curiam Bajularem, quia Catapania eſt membrum Bajulationis, & in dicta Conſtitutione expreſſe ſtatuitur ad officium Bajulorum ſpectare, & Bajulus debet dictam pœnam ducatorum ſex exigere; *Tapia* vero ſuper dicta Conſtitutione notat, quod per *Pragm. 1. de offic. Bajul.* eſt dicta Conſtitutio correcta circa dictam pœnam duc. ſex; ſed quod poſt dictam *Pragm.* pœna non poſſit eſſe ultra carolenos quindecim, & ſic concludit etiam *Novar. tom. 1. grav. 119. in fin.* Unde ſive Bajulatio, vel Catapania ſit Univerſitatis, ſive ſit Baronis, hodie attenta *d. pragm.* pœna contra aſſiſiam erit auguſtalis, vel infra; rejecto *de Ponte* dicente dictam pęnam ſpectare ad Baronem, ut contra eum firmat *Novar. ubi ſup.* & rejectis *Campan. in cap. Regn. 65. & Anna ſing. 388.* dicentibus juriſdictionem Catapaniæ, ſive Aſſiſiæ fuiſſe cumulative conceſſam ad Bajulum, & ad Baronem, ſive ad Univerſitatem, & Baronem, & in cauſſis aſſiſiæ dari præventionem, quia hoc falſum eſt, & hodie contrarium ſervàtur, ut notavit *Capibl. in pragm. 8. par. 1. n. 298. Novar. gravam. 157. tom. 1.*

3 At utens falſis ponderibus, & menſuris delinquit, & cognitio d. criminis falſorum ponderum ſpectat ad Baronalem Curiam, quamvis Catapania eſſet Univerſitatis, quia eſt cauſſa meræ criminalis, & punitur pœna falſi, per *Tex. in l. & hodie, §. ſi venditor, ff. de falſis l. arbitri, §. adeo ff. de dol. l. annonam §. onerantur, ff. de extraord. criminib.* Ita *Novar. gravam. 157. tom. 1. ex Rovit. prag. 1. num. 5. de ponder. & menſur. Capibl. pragm. 8. n. 298. par. 1. Thor. in compend. verb. aſſiſiæ, & in verb. Barones habentes privilegium tom. 1. fol. 66. col. 2.* Et *Rota in Meliceuſi falſitatis coram Rever. P. Queraza*, ubi quod iſto caſu intrat pęna civilis ad intereſſe ad duplum, & pęna criminalis relegationis; *Novar. collect. 1. de ponder. & menſur. num. 10.*

4 Et tenentes pondera, & menſuras falſas puniuntur, & non excuſantur per ignorantiam, ex *Text. in l. ſed addes, §. ſi quis ff. locati*; *Ricc. dec. Archiep. 89. par. 1. in fin.* ex *Luc. de Penn. in l. modios n. 4. de ſuſceptorib.*

Sed dictus *Lucas* intelligendus eſt in illo caſu tantum, de quo ibi loquitur, nam dictus *Ricc. in d. dec. 89. num. 1.* tenet regulariter ad puniendum aliquem utentem falſis, ſive injuſtis ponderibus, & menſuris, omnino requiri ſcientiam, & dolum, & ita concludit etiam in *par. 4. deciſ. 51. num. 9. ex Natt. in conſ. 77. nu. 3. Novar. in manuale confeſſor. cap. 15. ſub num. 169. Ludov. in prax. crim. cap. 123. n. 7. Faber in ejus ſumm. §. emptio num. 91. §. falſarius num. 11.*

Et ratio eſt, quia in ignorante non conſideratur culpa, ſeu dolus, & ubi non eſt culpa, neque poteſt eſſe pęna, *d. Ricc.* in utraque *dec. ut ſupra, Cravet. conſil. 204. n. 21. & conſil. 8. n. 10. & Dec. conſ. 96. n. 2.*

Et doctrina *Lucæ de Penna* declaratur ab eodem *Ricc. dec. 51. par. 4. nu. 13.* habere locum in eo, qui habet menſuras falſas, & alteri locat ſub certa mercede, & quando agitur civiliter ad intereſſe, non autem criminaliter ad pęnam. Et *Text.* per *d. Luc.* allegatus dicit, quod habens dolia vitioſa, ſi ignarus locaverit alteri, deinde vinum effluxerit, tenetur ad id, quod intereſt, nec ignorantia eum excuſat. Ideo dictum Doctoris intelligi debet ſecundum legem, quam allegat, ut ait *Bart. in l. non ſolum §. liberationis n. 10. ff. de liber. legat. Novar. qu. forenſ. 133. lib. 1.*

5 Locans itaque pondera falſa ſub certa mercede, ſive ſcienter, ſive ignoranter, ſemper tenetur ad intereſſe, *Novar. ubi ſupr. nu. 13.* ex regula, quod qui occaſionem damni dat, damnum dediſſe cenſetur; *l. ante, §. ſi cum ſervum, ff. de vi bonorum raptorum.*

6 Aſſiſia licet ſpectet ad Catapanos, ut ſupra dictum eſt, tamen tempore careſtiæ Officialis Baronis poteſt mandare, ut frumentum, & aliæ fruges viliori pretio vendantur, *Niger in cap. Regni de Palea non auferend. De Franch. dec. 9. Montan. ad pragm. de adminiſtr. Univerſitatis num. 59. Carrab. ſing. 138.* & hoc ex privilegio annonæ, quæ habet aliud privilegium, ut tempore careſtiæ invitus cogitur vendere victualia, *Carrab. ſing. 248.* Et Baronalis Curia poteſt facere banna concernentia annonam, *Capibl. tom. 2. cap. 9.*

Imo Baro poteſt punire, & privare Catapanos negligentes, vel diſſimulantes vendere viliori pretio, *Capibl. d. cap. 9. num. 17.*

7 Catapani eliguntur ab Univerſitate; ſed non habent juriſdictionem mandandi, vel pœnam indicendi, & alia juriſdictionalia exercendi ſine licentia officialis, *Capibl. pragm. 1. num. 152. De Ponte conſil. 105. part. 2. Rovit. in pragm. 1. de annona in fin.* Idem *Capibl. pragm. 10. num. 104.* concludit licere Catapanis in fraganti crimine repertis tantum carcerare, & Judici immediate tradère, ex *Cabed. dec. 76.* ſi privilegio, vel immemorabili

bili præſcriptione Univerſitas reperitur in poſſeſſione de per ſe emanandi banna, & pœnas exequendi, tunc poterit, cum Univerſitas poſſit acquirere juriſdictionalia ex privilegio, vel conſuetudine, *Capibl.in pragm.* 14.*num*.65.

8 Plateæ jus, ſive Plateaticum exigitur ad rationem granorum decem, & octo pro qualibet uncia valoris mercium, ut in *Rit.Regiæ Cam.Summ. de Jur.Dohanæ*, *& in pragm. Regis Ferdinandi ſub die 4. menſis Julii* 1449. *quæ in ordine eſt* 1. *de vectigal. tom*.3.

Ideo jus rerum venalium appellatur in *l.inter publica §. publica de verbor. ſignif.*

Quod olim erat octava pars, *l. ex præſtatione, C. de vectigalib.*

Et jus plateaticum nuncupatur per Conſtitut.Regn. *Magiſtri Camerarii*; quia in publicis plateis res contractantur, ut hæc omnia enucleat *D. Ageta in ſuis conſumatiſſimis annot. ad Moles, §.6. de jur. Dohanæ membr.*1.*par*.1. *n*.27.*fol*.256. *juxt.noviſ.edit.*

9 Plateæ jus, & jus dohanæ confunditur,ſed ut advertit *d.Aget. poſt Moles ibidem*, jus plateæ male appellatur jus dohanæ, cum dictum jus plateæ continetur tanquam ſpecies ſub genere, & comprehenditur in generali nomine dohanæ,& fuiſſe introductum jure communi, tradit ex *l. debet 27. §. quod ergo, ff. de edilit. edicto*.

Dohana eſt verbum Normandum, & continet in genere omnia jura Regalia, *Laganar. ubi ſupr. n*.5.

10 Plateaticum jus, ſive datium dohanæ ſolvitur pro omnibus bonis, quæ contractantur, ſive venduntur, toties, quoties venduntur; quia tale datium non reſpicit rem, ſive merces, ſed perſonas, cauſſa venditionis rerum, quia dictum datium non eſt impoſitum rei, vel propter rem, ſed perſonis exteris propter emptionem, & venditionem, venientibus ad contrahendum, ſcilicet vendendum, & emendum. Idque fuit introductum ob ſolutionem cuſtodiæ paſſuum,& conſtructionis, ſive refectionis viarum, ut perpulchre dilucidat conſumatiſſimus *Ageta ad Moles in d.§.6.de jur.dohanæ par.*1.*memb*.1.*n*.28.*fol*.256. *juxt. d.noviſ.edit.*

Ideoque ſolvitur tam a venditore,quam ab emptore; ſi ambo ſint exteri ad rationem gran.18. pro uncia, & ſic pro granis 36. ex cauſſa contractationis factæ, quando ambo contrahentes ſunt exteri, ut in *d. num*.28. *& ſeq.* concludit dictus *Auctor*, ubi rejicit, & declarat contrarios.

Infertur hinc, quod cives contrahentes in propria patria non ſolvunt dictum jus dohanæ, ſive plateæ, ex ratione, quia ſolvunt tributa, & fiſcalia, & in uno gravatus, in alio relevari debet.

Amplia, ut Civis non ſolvat dictum jus, etiamſi pecunia non ſit propria, ſed ab alio mutuata, vel ad partem lucri data; aliter duplici onere gravaretur, *d.Ageta ubi ſup.n*.57.*&* 58.*ex d.Reg.Moles ibidem*.

Et ex eadem ratione duplicati oneris pro eadem re non ferendi; ſi quis per viam duobus communem tranſeat, ad unicam tenetur gabellam dividendam inter utrumque Dominum, *D.Ageta in d.§.de jur. dohanæ memb*.1.*par*.1. *n*.59. *ex Bertach. de gabell.p*.5. *n*.23. *& p*.6. *num*.10. *Alex.conſ*.148.*in fin.vol*.6. *Burſat. & aliis ibi*.

11 Hinc fit, ut ſi contractatio fiat in flumine, vel via confinali duorum territorium, jus plateæ unicum ſolvi debet, dividendum inter publicanos dictorum duorum territoriorum.

12 Plateaticum enim jus ſolvi debet in loco contractus, non vero traditionis mercium, ut *d. Aget. ubi ſup. num*.44. probat ex edicto Regis Roberti emanato die 4. Octobris 1332. tranſcripto apud *Dom. Goffred.de Gaeta rubr*.5.*num*.207. per quod edictum fuerunt correcti *Rit.Reg.Cam.*quoad hoc dictantes attendi debere traditionem, & ſolutionem pretii.

Fallit hæc concluſio in contractis extra Regnum, & in Regnum immiſſis, quia dirictus debentur etiam in loco traditionis, juxta *d.Ritus*, ex ratione ibi aſſignata, cum non ſit in diminutionem Regiorum dirictuum.

13 Et concluſio ſuperius firmata *num*.10. quod toties ſit ſolvendus dirictus, quoties venduntur res.

Fallit in Civitate Neap., ubi ſoluto ſemel dirictu in Regia Dohana, ſi poſtea ſecundo venditur, non ſolvitur ulterius, ex conſuetudine, quæ eſt ſervanda, ut *d. Ageta ubi ſupr.n*.39. & generaliter nota, quod

14 In omnibus obſervanda eſt conſuetudo, ſcilicet ubi, quando, quoties, & quid ſolutum ſit in talibus, quod ſi non apparet, recurrendum eſt ad *Ritus Reg. Cam. Summ.*, & jus commune, ut *d.Aget.* advertit ex *Goffred.de Gaeta in lectura ad Ritus Reg.Cam.*1.*rub*.5. *de jure dohanæ n*.1.*&* 2.

15 Plateaticum jus, ſive jus dohanæ, ſive vectigal paſſus licite, & tuta conſcientia poſſe fraudari, teſtatur *Horat.Mont.de regalib.§.via publica num*.5. quem ſequitur doctiſſimus *Aget. ad Moles §.14. de jurib. paſſuum p*.2.*n*.21.*fol*.427. *juxt. cit. edit.*

Et rationem aſſignant, quia cauſſa, ob quam fuit inſtitutum dictum vectigal, redacta eſt ad non cauſſam, ſcilicet quia exigentes non cuſtodiunt vias; nam pro dicta cuſtodia fuerunt introducta dicta vectigalia, ut ſuperius diximus.

C A P. VIII.

De Statuto, ut credatur juramento damnum paſſi.

S U M M A R I U M.

Statutum, ut credatur juramento principalis de damno dato uſque ad certam ſummam, non habet locum, niſi conſtito prius de delicto in genere, num.1.

Statutum, quod credatur Juramento accuſatoris de damno, & quantitate damni reſtringendum eſt in modica quantitate, & in perſonis fide dignis, num.2.

Statutum, ut credatur Juramento accuſatoris damni dati non extenditur ad probationem cujuſnam fuerit animal damnificans, etiamſi dictum Statutum fieret ab Imperatore, vel Papa, num.3.

Statutum, ut credatur Juramento accuſatoris ſuper quantitate damni habet locum, quando quatuor præceſſerint. Primo, probatio delicti in genere. Secundo, probatio in ſpecie quis fuit damnificans. Tertio, requiritur dolus damnificantis, Quarto, difficultas probandi quantitatem, num.4.

Statutum, ut in cauſis damni ſtetur juramento partis, extenditur etiam in incidentibus, & quicquid illam cauſam tangit, poterit per Juramentum probari, num.5.

Statutum locale, ut credatur juramento, non habet locum contra forenſem, nec in favorem forenſis, & hoc differt a pragmatica, vel Conſtitutione, num.6.

Deponens inveriſimilia non gaudet beneficio Statuti, vel Pragmaticæ, ut ejus juramento credatur, quia fide dignus non eſt, num.7.

Expellens animal a ſuo agro non tenetur, ſi illud perdatur, uno de duobus tamen concurrentibus, num.8.

Auferens, vel negans animalia aſportari ad Bajulum, qua pœna puniatur, & quando ſit licitum, num.9.

Capiens perſonam damnificantem punitur pœna privati carceris, num.10.

Via publica impedita poſſunt animalia duci per agros alienos abſque pœna, ſed non poteſt damnificari, n.11.

Tauri non poſſunt offendi, sed expellendi ſunt a defenſis, ſi ad bajulum duci non poſſunt, num.12.

1 In

1 IN terra Laurini, & Altavillæ, aliiſque quampluribus locis adeſt ſtatutum, ut credatur juramento damnum paſſi, vel Bajuli ad cuſtodiam territorii deputati, vel alterius, uſque ad ſummam carolenorum tot. Quod ſtatutum non habet locum, niſi quando conſtat de corpore, ſeu ſubſtantia damni; & ſic ni conſtet prius, quod damnum ſit illatum: quæ probatio debet fieri per teſtes, vel per loci viſitationem; tunc hoc probato, poſtea creditur ejus juramento ſuper æſtimatione, & quantitate damni. Alioquin non crederetur ejus juramento ſuper æſtimatione, & quantitate damni, *Bart. in l. Divus Adrianus, ff. de teſtam. milit. Hyppol. de Marſil. ſing. 338. extant, & in pract. crim. in §. principium, n. 6. ver. Et adeo.*

Et iſtud procedit etiamſi ſtatutum in principio, & in rubrica loqueretur ſimpliciter de damno, ut difficultas probandi damnum tolleretur, quia intelligitur ſolum reſpectu æſtimationis damni, non autem reſpectu probandi damnum fuiſſe datum, *Decius conſ. 83. in cauſſa col. 11. verſ. licet ſtatutum*, & late *Jo: Baptiſta Plot. in tract. de in litem jurando, §. 49. n. 4.*

2 Limitatur dicta concluſio, ubi ſtatutum liquido diceret, credi debere juramento accuſatoris de damno, & quantitate damni; tunc ex ſolo juramento probaretur non ſolum damni quantitas, ſed etiam damnum, quod fuerit datum, prout eſt ſtatutum in Civitate Novariæ, & Papiæ, ut late *Plot. ubi ſupr.*

Verum tale ſtatutum Novariæ, & Papiæ, & aliorum locorum ubicumque reſtringendum, & intelligendum eſt ſolum, ut habeat locum in modica quantitate, & ſecundum qualitatem perſonarum, & negotii. Nam in magna quantitate, & in quibuſdam perſonis non fide dignis, neque dictum ſtatutum habet locum. In modicis enim quantitatibus, & in perſonis probis non eſt veriſimile aliquem velle jurare falſum.

Nec obſtat, quod ſtatutum loqueretur ſimpliciter, & indiſtincte, nam ad hoc cum tali diſtinctione eſt interpretandum. Alias dicta ſtatuta tanquam indiſcreta, & ſine ratione, & contra jus divinum, quia inducerent ad delinquendum, non valent, niſi in modicis ſummis, & parvi præjudicii, *Felin. in cap. ſicut Conſuetudo, conſ. 3. n. 8. verſ. limita 2. de probat. Abb. in cap. Bona, el 2. col. fin. de poſtul. Plot. de in litem jur. §. 49. n. 10.*

3 Et quomodocumque loquatur ſtatutum, & etiam in modicis ſummis, non ſtatur juramento damnum paſſi, nec ſolius Bajuli ad id deputati circa probationem perſonæ, quæ nam ſit, quæ damnum dederit, vel cujuſnam fuerit animal damnificans: Quia etiamſi dictum ſtatutum conderetur ab ipſo Imperatore, vel Rege, ut credatur juramento damnum paſſi, ſive accuſatoris, ut ex dicto juramento probetur corpus delicti, ſive damnum jam eſſe datum in genere, & etiam ex eodem juramento probetur delinquens in ſpecie, ſcilicet animal, vel perſona damnificans; ubi hoc expreſſe diſponeret, non valeret tale ſtatutum; Cum de Jure divino in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, & non in ore unius; Et eſſet ſtatutum contra dictum jus divinum, & invitaret ad delinquendum, & jurandum falſum, & eſſet lex indiſcreta ſine ratione, contra naturalem æquitatem, & contra Jus canonicum, *text. in c. in omni, & c. licet Univerſis de teſtibus*, & contra Jus civile, *l. juriſjurandi, & l. ſolam, & l. omnibus C. de teſtibus*. Nam etiam de jure non debet credi Regi atteſtanti per ejus juramentum, vel litteras, aut privilegium, quod quis fuerit ſibi Rebellis, vel proditor, & propterea velit ejus bona, & feudum confiſcari, *Iſern. c. 1. in princ. ad finem in tit. quo tempore miles*, & late *Plot. ubi ſupr. n. 9.* & late *Revit. ſingul. 707.* An Papa, vel Imperator, ex *text. in c. Iudicas Hermanum 111. qu. 9.* ubi *Nicolaus Papa* dicit, quod nos uni parti ad diſcrimen alterius credere procul dubio non poſſumus.

4 Debet itaque prius probari damnum eſſe datum, ſive delictum in genere eſſe commiſſum; deinde debet conſtare de delinquente in ſpecie, ſive de damnificante, ſive de perſona certa, & individua, quæ damnum dederit, tunc ratione odii eorum doli, ſive delicti poterit contra ipſos doloſos damnificantes jurare ſuper quantitate damni illati; quia eſt mala conſequentia dicere damnum eſt datum, vel delictum eſt commiſſum, ergo fuit Titius, qui illud fecit, vel ejus animal, vel alius, quem accuſator accuſet, ita *Bart. per text. in l. ſi quando, C. unde vi, & cap. fin. quod metus cauſa, & DD.* per *text. in l. qui accuſare, C. de edendo*, & in *l. merito, ff. pro ſocio.*

Et ſi damnificans non fuerit in dolo, aut in lata culpa, neque poterit jurare, quia tale ſtatutum, ut credatur juramento ipſius accuſatoris, intelligitur ſolum in odium doloſi, vel ſaltem culpoſi damnificantis, & ubi dolus, aut culpa non eſt, tale ſtatutum non habet locum, *Decius conſ. 83. in cauſſa col. 2. verſ. Tertio reſpondetur, Angel. Bald., & alii citati per Plotum ubi ſupr. num. 13.*

Et ad hoc ut tale juramentum locum habeat, duo alia requiruntur de jure communi; Primo, dolus damnificantis; ſecundo, difficultas probandi quantitatem damni, *l. ſi quando 9. C. unde vi, & in cap. fin. extra quod metus cauſſa.*

Difficultas probationis exemplificari poteſt, quando in foreſta glandium, vel in oliveto appretiator electus non poterit appretiare glandes, vel olivas in terra depaſtas, item in herbagio, vel defenſis non ſaldis; tunc habet locum ſtatutum, ut ſtetur juramento damnum paſſi, qui veriſimiliter poteſt jurare de quantitate damni, quod impoſſibile eſt appretiari, vel ſaltem eſt difficile.

5 Unum nota, quod ubi eſt ſtatutum, ut in cauſſis damni ſufficiat probatio per juramentum; tunc quicquid illam cauſſam incidenter tangit, poterit per juramentum probari, *l. cum lis, ff. de tranſact. Bart. in l. 3. in ult. col. ff. de alim. & cibariis legatis.*

6 Statutum locale, quod credatur juramento principalis, vel alterius, differt a juramento, quod procedit ex vi *Pragmatica*, vel *Conſtitutionis Regni*: Nam dictum ſtatutum locale habet locum ſolum inter ipſius incolas illius loci, non inter forenſes, qui non gaudent beneficio illius, ut voluit *Rendella de paſcuis p. 4. cap. 7. fol. mihi 126. verſ. hæc diſputatio in Regno ceſſat*, & ratio, quia *Pragm. & Conſtitutio* eſt jus commune in toto Regno, ſtatutum municipale eſt lex in illo Oppido tantum, quod cum ſit exorbitans, & irregulare debet inter incolas oppidi tantum obſervari, ſed forenſis probabit per teſtes, vel loci viſitationem damnum ibi datum. *Rend. ubi ſupr.* ex *Ploto in tract. de in litem jurando, §. 52. n. 7.*

Et ita quoque contra forenſem, ſive non ſubditum juriſdictioni ſtatuenti, *Rend. ubi ſup. fol. 126. verſ. & neque procedis, ex Barbat. de præſtant. Cardin. 2. memb. & Ferron. tit. de anim. invento in agro alieno.*

Poteſt eſſe efficax ratio, quia Univerſitas dictum exorbitans ſtatutum admiſit, quia experta eſt de moribus, & fide civium, ut inter ſe ipſos credatur: Quod alienigenæ diverſorum morum non ſunt pariter admittendi, & ne ad imparia adjudicentur, neque contra eos extendendum eſt dictum ſtatutum, ſed reſtringendum eſt ſolum in eos de eodem oppido, cujus mores, & vita patens eſt patriæ.

7 Et quoties damnum paſſus deponeret inveriſimilia, neque *Pragm.* procedit, ut ei credatur, quia inveriſimilia deponens, non eſt fide dignus, idem *Rendell. ubi ſupr. ex Maſcard. de probat. vol. 3. concluſ. 1402. n. 16.*

8 Qui animal a ſuo agro longius expulit, non tenetur, ſi expulſum animal perdatur, dummodo abſit dolus expellentis, vel quod Domino animalis ſignificaverit: *Rendell. de paſc. p. 4. c. 4. fol. 118. ex Jo: Baptiſt. Coſta*

de

Digitized by Google

de remed.ſubſidiar. cap.104. n.6. Bald.conſ.146. vol.4. Quicquid dixerit abſque diſtinctione *Paparus in conſuet.Cathacenſi fol.233.num.15.* quod ſi pereat animal expulſum, teneatur expellens actione in factum, ex *Caſſan. in conſuet. Burg. rub. 1. §.5. num. 2. fol.282.* nam non ſic indiſtincte, & ſimpliciter eſt intelligendus, ſed cum diſtinctione, ut ſupra.

9 Dominus animalium, ſi illa vi auferat a manu ejus, qui intercepit, punitur arbitrio Judicis; ſed ſi recuſat dare pignus, vel animalia inventa in damno, tunc mitius punitur, quia minor injuria fit recuſando, quam auferendo, *Pyrrus in tit.de Paſc.cap.12 & 14.* quem ſequitur *Rendell.de paſc.p.4.c.4. fol.mihi* 116.

Verum, qui injuſte videt ſua animalia eſſe capta, poteſt propria auctoritate ea recuperare, dum non eſt expectandum Judicis decretum ſuper reſtitutione animalium, quæ facile deperire ſolent, *Bart.in l.ſi alius, §. belliſſime, ff. quod vi aut clam., Rendell. de paſc. loc. cit.*

10 Caveat Dominus agri, ne capiat perſonam damnum dantis, quia incideret in crimen privati carceris, *Pyrr. in c.9. tit. de Paſc. poſt Cynum in l. 1. C. quando liceat ſine Judic. Rendell.de paſc. p.4.cap.4.fol.*116. Niſi in loco eſſet ſtatutum capiendi etiam perſonam.

11 Via publica ſi eſt impedita, poſſunt duci animalia per agros alienos abſque timore pœnæ; ſed debet caveri a damnificando, ſecundum *Bald.* quem ſequitur *Franc. Marc. dec.597.n.3. 1.par Jo:Arnone epitom.55.*

12 Tauri in alienis defenſis damnificantes, qui capi, & duci non poſſunt ad Bajulum, offendi non poſſunt, ſed expelli debent, ita proviſum per *Reg. Ferdinand. apud Capyc.dec.189. in fin.* pro Civibus Materæ, dum eorum Tauri damnificabant defenſas Ginoſæ: Fallit, ubi adeſſet ſtatutum occidendi, vel conſuetudo, ut eſt in Civitate Catanſarii, & toto Marchionatu Crotonis, teſte *Franciſco Pauaro in ſua praxi fol.*229.

C A P. IX.

De Statuto Univerſitatis Moliterni contra incidentem arborem alienam.

S U M M A R I U M.

Statutum, ut qui inciderit alienam arborem fructiferam ſolvat Curiæ auguſtalem unum nomine pœnæ. & totidem Patrono, vel emendetur ei damnum ad electionem ipſius, dubitatur an tot auguſtales ſint ſolvendi, quot arbores incidantur unica vice, num.1.

Judex debet ſe informare a Peritis circa interpretationem, quam a conſuetudine habuit ſtatutum in caſu dubio; alias interpretatur per regulas juris, num.2.

Conſtitutio Regni ſuper inciſionibus declaratur, num.3.

Verba cum effectu ſunt intelligenda, nec minimum verbum debet eſſe otioſum, num.4.

Verba legis ubi ſunt clara, interpretationes Advocatorum non admittuntur, num.5.

Judicandum ſemper eſt juxta verba legis, quoties nulla ſequitur iniquitas, num.6.

Statutum imponens vulneranti pœnam centum aureorum, pœna pro numero vulnerum multiplicanda eſt, etiam ſi fiat cum inſtrumento biſulcato unico ictu, & de veritate, num.7. *vide n.*24.

Pragm. 1. de offic. Bajul. *ſtatuens, ut non poſſit pœna excedere auguſtalem, interpretatur, ut tota pœna ſolvatur in damno data opera dato; ſed in damno caſualiter dato non ſolvitur totus auguſtalis, ſed moderatur, juxta quantitatem damni,* num.8.

Auguſtalis importat ſummam carolenorum quindecim, num.9.

Statutum debet intelligi, ut concordet cum altero ſtatuto, vel cum altera lege, num.10.

Statuti verba, ſive conſuetudinis ſunt impropriauda, ut concordent cum jure communi, vel cum altero ſtatuto, num.11.

Pro inciſione arborum in nemore ſolvitur pœna capitularis, ſervata forma damni, & ita deciſum, num.12.

Pœna ſemper eſt proportionanda delicto, num.13.

Pœnæ potius debent minorari, quam exaſperari, num.14.

Pœna una, & non plures debentur ab animalibus diverſorum Dominorum ſub uno cuſtode unitis, num.15.

Percutiens Clericum eodem impetu, quatuor, aut quinque vicibus, unam excommunicationem, non plures incurrit, num.16.

Verba uſualia ſemper ponuntur in ſtatutis, & conſuetudinibus, & ſecundum communem uſum loquendi, num.17.

Numerus pluralis ſæpe in jure reſolvitur in ſingularem, & ſingularis in pluralem, niſi ubi eſſet de forma pluralitas, vel ſingularitas, num.18.

Statuti verba taliter intelligenda ſunt, ut mens ejus ſervetur, & mens, & ratio attendenda eſt, num.19.

Statutum id cenſetur, quod veriſimiliter ſtatuens, ſi cogitaſſet, ſtatuiſſet, num.20.

Auguſtalis eſt major pœna, quæ imponi poteſt a Bajulo, num.21.

Inciſor arborum civiliter querelatus de jure communi punitur ad duplum, deducto pretio ligni, num.22.

Offenſus poteſt ad ſuam electionem civiliter, vel criminaliter agere, num.23.

Bartoli *opinionem impugnare periculoſum eſt,* num.24.

Statutum imponens pœnam contra eum, qui incidit arborem, non comprehendit eum, qui incidit arbores, & ratio aſſignatur, num.25.

Statutum quod non dicit, nec nos dicere debemus, & quod omiſſum eſt pro omiſſo habetur, num.26.

EVenit mihi in Terra Moliterni interpretare ſtatutum Bajulationis, quæ ibi exercetur per Actuarium, & appellatur ad Officialem, ubi placuit expoſcere votum a meis amicis, qui approbaverunt, & ſe ſubſcripſerunt meæ ſententiæ, Proinde hoc 9. Caput ſuper dicto ſtatuto formavi.

1 Dum in hac Terra Moliterni adeſt ſtatutum, ut qui inciderit alienam arborem fructiferam, ſolvat Curiæ Auguſtalem unum nomine pœnæ, & totidem Patrono, vel emendet ei damnum ad electionem ipſius Patroni. Dubitatur

An Antonius Milillo dictæ Terræ accuſatus a Rev. D. Rocco Petruccelli ſit juſte damnatus ad ſolvendos Curiæ nomine pœnæ ducatos quatuor cum dimidio, & tantundem Patrono, ex eo, quod inciſit tres arbuſcellos viſcigliorum dicti accuſantis, & ſic auguſtalem unum pro quolibet arbuſcello.

2 Et cauſſa per viam appellationis introducta coram nobis, non potui a peritis interpretationem habere, quam tale ſtatutum habuit a conſuetudine, juxta doctrinam *Julii Clari in §.fin.q.84.verſ.hac autem in fin.*, ubi concludit, quod ſi contigerit dubitari de interpretatione ſtatuti, poterit Judex ſe informare a peritis ſuper interpretatione, quam tale ſtatutum habuit a conſuetudine, & ſecundum illam judicare, quia minime mutanda ſunt, &c. *Vid. Clar. ibid.*

Ideo dum per tramites juris inveſtiganda eſt hæc interpretatio.

3 Primo, adducitur contra dictum accuſatum Conſtitutio Regni, *Super inciſionibus*, cujus diſpoſitio in tantum habet locum, in quantum quis incidat plures arbores, ut omnes Doctores communi calculo concludunt, ponderando verba dictæ Conſtitutionis, loquentis in numero plurali: ibi: *Arbores*.

Quapropter ex ſimili ponderatione hujus ſtatuti, loquentis in numero ſingulari, ibi: *Arborem*, pœna auguſtalis, quæ imponitur pro una arbore, ubi plures inci-

Google

inciduntur pro numero arborum, pœna augeri debet.

4 Secundo, adducit *Text.in l.1.§.hæc autem verba ff. quodquiſque juris*, ubi habetur, quod verba cum effectu ſunt intelligenda, & debent operari, itaut nec minimum verbum debet eſſe otioſum, *Bald. in rub. C. de contrah.empt. Decius conſ.48.n.4. & conſ.414.n.2.*

Unde cum ſtatuens dixerit, quod pro inciſione unius arboris, ſolvatur pœna unius auguſtalis, quod idem ſonat loquutio in numero ſingulari, clarus ſenſus eſt, quod tot auguſtales debentur, quot arbores inciduntur, alias loquutio ſingularis eſſet otioſa, & ſine effectu.

Accedit, quod ſi ſtatuens aliter voluiſſet, utique dixiſſet, ſi quis inciderit arborem, vel arbores, inciſor ſolvat unum auguſtalem, &c.

5 Et ubi verba legis ſunt clara, Advocatorum interpretationes non admittuntur, ut per *Bald. conſ.174. lib.2.in fin.*

6 Tertio adducitur ratio convincens intellectum, quia ſi inciſor plurium arborum ad tam modicam pœnam unius auguſtalis teneretur; ſequeretur iniquitas, & injuſtitia, nam delictum remaneret non ſufficienter punitum.

Quo fit, ut ſemper judicandum ſit juxta verba legis, quoties ſervatis illius verbis, nulla ſequatur iniquitas, & injuſtitia, docuerunt, *D.Thomas 2.2.qu.66. art.5.Sayra in Clavi Regia lib.12.cap.9.n.3.*

7 Quarto, adducitur *Text.in l.nunquam plura.ff. de privat. delictis*, ubi licet *gloſ.* diſtinguat aliquos caſus, tamen *Bart.* poſt *Cyn.* reprehendit illam *gloſ.* tenens, quod ſi lex, vel ſtatutum imponat ſimpliciter vulneranti, vel percutienti pœnam centum aureorum, tunc indiſtincte pœna pro numero vulnerum multiplicanda ſit, ſubdens, quod ita obſervatur de generali conſuetudine.

Imo quod mirabile eſt, ſi quis unico ictu plura vulnera inferat, quia cum inſtrumento biſulcato eodem ictu aliquem in diverſis corporis partibus vulneraverit, ſemper ſecundum numerum percuſſionum, vel vulnerum multiplicatur pœna. Et hoc ſive ſtatutum loquatur per verba, *ſi percuſſerit, vel vulneraverit*, vel per verba, *quod pro qualibet percuſſione, vel vulnere*, mulcta ſit aureorum centum, & ſic in practica obſervari teſtatur *Julius Clar. in §. fin. qu.84. verſ. hac autem*, ſequendo opinionem *Bartoli in l.gemine, ff.arbor.furtim caſar.*, qui tenet etiam hoc caſu indiſtincte puniri pro pluribus vulneribus.

Pro parte autem Accuſati.

8 Primo, adducitur *Pragm.1.de offic.Bajul.*, per quam ſtatuitur in Regno, ut Curia Bajularis non poſſit imponere pœnam ultra auguſtalem, quæ pœna ſecundum Doctores tunc ſolvitur tota, quando damnum eſt illatum data opera ob contemptum banni, vel ſtatuti.

Alias ſi caſu datur damnum ab animalibus, tunc pœna non debet excedere damnum, ut concludit *Sanfelic.dec.8.tom.1.num.9. Rovit.in d.Pragm. Rendell. in tract. de paſcuis p.1. c.17. fol. 20. in princ. Novar. de grav.vaſſall.gravam.44.n.1.tom.1. & grav.53. & 56.*

9 Propterea non immerito ſtatutum prædictum imponit pœnam ſolius auguſtalis, qui auguſtalis importat ſummam carolenorum quindecim, quod ſtatutum omnino eſt intelligendum, ut concordet cum dicta

10 *Pragm.* Statuta enim ſtatutis ſunt concordanda, prout leges legibus concordare expedit, *cap.cum expedit in princ.de elect.lib.6.l.1.C.de inoffic.dotib.Tiraq. de retract.lign.gloſ.10.§.1.n.12.in fin.*

Unde ſi dictum ſtatutum intelligeretur, quod pœna augeatur ſecundum numerum arbuſcellorum, quos unica vice aſportator lignorum inciderit, fieret fraus legi prædictæ, & non concordaret cum *Pragm.*, quæ omnino ſervanda eſt a Curia Bajulari.

11 Et verba ſtatuti, ſive conſuetudinis ſunt improprianda, ut concordent, conveniantque cum jure communi, vel cum altero ſtatuto, *cap.cum ad audientiam, & ibi Pan. de Cler. non reſideatib. & cap. cum dilectus, & ibi Imol. & alii extra de conſuet.*

Et ſemper unum ſtatutum ſecundum aliud intelligendum eſt, *l.non eſt novum cum duabus ſeq. ff. de legib.* etiamſi poſterius dicat, non obſtante quocumque alio ſtatuto, *Roman.conſ.40.viſis col.2.ver.breviter.*

12 Secundo, affertur deciſio Sacr. Reg. Conſ. inter Civitatem Muri, & Univerſitatem Caſtrigrandinis, ut pro inciſione facta in Nemore dictæ Civitatis per Cives dicti Caſtri, ſolvatur pœna capitularis dictæ Civitatis, ſervata forma damni, ſecundum qualitatem informationis captæ, ut refert *Capibl. de Baron.pragm.8. par.1.num.319.*

Et ſervata forma damni regulatur ad tempus damni dati, per *text. in l. certo. ff. arborum furtim caſarum*, ibi: *Certe non dubitatur, ſi adhuc adeo tenerum ſit, ut herbæ loco ſit, non debere*; Et *text.in l.ſi dannum dat, §. quod pendet. ff. de reg. jur.* ubi illud *quod pendet, non eſt pro eo quaſi ſit*; nec ex futuro creſcere poteſt damni præteriti æſtimatio; itaque æſtimatio arbuſcelli, & non arboris futuri attendi debet; propterea attenta qualitate informationis, & forma damni, debet pœna eſſe minor auguſtali juxta valorem arbuſcelli.

13 Ideo rationabiliter hoc ſtatutum maneat, ut Inciſor ſolvat Curiæ nomine pœnæ auguſtalem unum, & Patrono datur optio, ut vel emendam damni, vel tantundem ſibi ſolvi faciat, & propterea remaneat punitus ad menſuram damni, juxta *Text. in l.milites, ff. de caſtod.Reor.l.fin.ff.de pœnis, & l.reſpiciendum ff.eod.* ubi habetur, quod ſemper pœna eſt proportionanda delicto.

Tertio, aſſignatur ratio rationabilis, quia ſi pœna auguſtalis extenderetur, ut quot arbuſcelli ſunt inciſi, tot auguſtales ſolvendi ſint, oriretur magnum abſurdum, iniquitas, & injuſtitia, quando clauſura, ſive prædium flocci valeret, nempe viginti vel triginta carolenis, & in dicto loco eſſent inciſi decem, vel plures arbuſcelli pro aſportandis lignis, inciſor ſolveret pro pœna triginta aureos, & plus.

14 Contra regulam, quod pœnæ potius debent minorari, quam exaſperari, *l.ſi Præfet, §.dum patrono ff. de offic.præfect. Urbis.*

Et Dominus exigeret pro pœna ultra dimidium valoris fundi, & haberet fundum, & triplicatum valorem.

15 Quarto demum, ſicuti unica pœna, & non plures debentur pro damno dato ab animalibus, ſive unius, ſive plurium, & diverſorum Dominorum ſint, quæ ſtant unita ſub uno cuſtode, *Novar.tom.1. de gravam. vaſſall.gravam.45.* Ita unica pœna, & non plures ſolvi debent pro inciſione facta, ſive unius, ſive plurium arborum, quæ ab uno unica vice ſit commiſſa, quia unicum reputatur delictum, unicum damnum, unicus error, unicum peccatum, tametſi arbor eſſet magna, vel parva, una, vel plures, parvi, vel magni valoris.

16 Item percutiens Clericum incidit in Canonem, *cap. ſi quis ſuadente Diabolo 17. qu.4.* ubi Doctores concludunt, quod ſi quis percutiat Clericum eodem impetu quatuor, aut quinque vicibus, unam tantum excommunicationem, non plures incurrit. Et eſt communis opinio, ut teſtatur *Didicatus lib 2. reſol. c.71. poſt n.8.verſ.quartum ſi ejuſdem, Plot.lib.1.delictorum cap.1. num.19.*

Solutiones ad motiva Fiſcalia.

17 Ad hæc facilis eſt reſponſio; Nam

Ad

Ad primum dicitur, quod de ſimplici numero, ibi : *Arborem*, nulla eſt habenda ratio, ex eo, quia in ſtatutis, & conſuetudinibus locorum ponuntur ſemper verba uſualia, *De Franch. dec. 640. n. 12.*

Et ſecundum communem uſum loquendi ſtatuta noſtra intelligere debemus, *l. libror. §. quod tamen Caſſius, ff. de leg. 3. & l. Labeo, & ibi Bart. ff. de ſupell. leg.*

Et ex communi uſu loquendi, ita in numerum ſingularem pronunciamus, ut ſingularitas in pluralitatem reſolvatur.

18 Nec eſt novum in jure, quod numerus pluralis in ſingularem, & ſingularis in pluralem reſolvatur. Quæ concluſio limitatur, ubi pluralitas, vel ſingularitas eſſet de forma, quia tunc non fit reſolutio unius in alterum, ex ſententia *gloſ. in l. 3. §. hoc autem, ff. de itinere, actuque privato.*

19 Ad ſecundum dicitur, quod verba ſtatuti taliter intelligenda ſunt, ut mens ejus ſervetur, *Paul. conſ. 300. pen. col.* Et in ſtatuto ſemper mens, & ratio attendenda eſt. *Cyn. in l. quodcumque C. de ſervis fug.*

20 Et id cenſetur ſtatutum, quod veriſimiliter ſtatuens, ſi cogitaſſet, ſtatuiſſet, *gloſ. in l. tale pactum, §. ult. ff. de pactis.*

Et veriſimile eſt ſtatuentes, ſi de hoc cogitaſſent, aut interrogati fuiſſent, ita ſtatuturos fuiſſe, ut unus auguſtalis nomine pœnæ ſolvatur Curiæ ab inciſore, ſive arbor ſit una magni valoris, ſive parvi, & ſive plures, & ſi aliter voluiſſent ſtatuentes, utique dixiſſent, quod pro qualibet arbore, pœna auguſtalis mulctetur.

21 Ad tertium reſpondetur, quod auguſtalis non dicitur modica pœna reſpectu Curiæ civilis Bajulationis, ſed dicitur major pœna, quam dicta Curia poteſt imponere, cum illam excedere non poſſit, nec remanet per hoc inſufficienter punitus, quia ultra dictam pœnam auguſtalis tenetur ad emendam damni, vel ad tantundem ſolvendum patrono, & ſic in actione civili intentata in dicta civili Curia remanet ſufficientiſſime punitus, & hæc pœna capitularis concordat cum pœna civili a jure communi ſtatuta.

22 Quia de jure communi, quando civiliter querelatur inciſor, tunc punitur ad duplum, deducto pretio ligni, ut *Text. in l. facienda, ff. arbor. furtim cæſar. & gloſ. ibi.*

23 Accedit, quod dum pro quolibet delicto eſt in electione accuſantis agere civiliter, vel criminaliter, ſi eligit actionem civilem in Curia civili Bajulari, habet aliam electionem ex dicto ſtatuto, vel exigere emendam damni, vel alterum auguſtalem, ultra pœnam Curiæ; quod ſi maluerit actionem criminalem eligere, & qualitas delicti ita poſtularet, ut ſufficienter puniatur, poterit ad criminalem Curiam ſuam actionem inſtituere, & ſic tertium hic motivum ultro evaneſcit.

24 Ad quartum, licet *Bartoli* opinionem impugnare periculoſum eſt, ut exclamat *Muſc. in par. 3. gloſ. actorem num. 11.*, tamen dicta opinio *Bar.* non ſic paſſim eſt recepta, & contra eum tenet *Barbat. in apoſtill. ad d. Bart. in l. ſi gemina ſub num. 1. in verb. ego puto, ff. arborum furtim cæſarum, poſt gloſ. in d. l. nunquam plura, ff. de privil. delict. in verb. occiderit*, quæ diſtinguit, ut ſi plures percuſſiones, vel vulnera faciat ex intervallo, tunc pluribus pœnis pro numero percuſſionum, aut vulnerum ſit puniendus; ſi vero illa inferat eodem tempore abſque intervallo, pœna non multiplicatur pro eorum numero; nam juxta verba ſtatuti, ubi ſimpliciter imponitur pœna centum aur. unica pœna centum imponenda venit. Si vero ſtatutum imponeret pro quolibet vulnere pœnam centum, &c. tunc puniendus eſſet in tot centum, quot vulnera intulerit, & hanc diſtinctionem approbat *Aret. in l. apud Labeonem, §. convicium, ff. de injuriis*, & dicit eſſe communem opinionem *Floria in l. 4. ff. ad l. Aquil.* & in dubio tandem ſemper pro reo judicandum eſt.

Et corollarie adducitur demum, quod ſi hæc non placeant, dum ex communi uſu loquendi, ut diximus in reſponſo ad primum motivum, ſingularitas reſolvitur in pluralitatem, & ut hoc ſtatutum non diſcordet ab eo, quod ſtatutum eſt de jure Regni per *Reg. Pragm. 1. de offic. Bajul*, ut diximus in ſecundo reſponſo, nec diſcordet a jure communi, quo attento, pœna civilis eſt duplum, ut diximus in tertio reſponſo.

Et ut differat delictum, ſive damnum, quod fit uno impetu ab eo, quod fit ex intervallo, juxta diſtinctionem *gloſ.* rejecto *Bartol.* per nos relata in præcedenti quarto reſponſo.

25 Forte dici poſſet, nos eſſe extra caſum noſtri ſtatuti, dum ſtatuentes impoſuerunt pœnam tantummodo contra eum, qui incidit arborem, & noluerunt comprehendere eum, qui incidit arbores, nec quidem abs re. Dum pro una arbore videtur civiliter, & mitius agendum; pro pluribus autem arboribus relinquitur locus Conſtitutioni Regni, vel jure communi, ut ſufficientius puniantur tales inciſores, qui potius devaſtatores reputantur.

A verbis enim ſtatuti recedendum non eſt, *l. quod conſtitutum, & ibi Bar. in princ. ff. de teſtam. milit.*

26 Et quod ſtatutum non dicit, nec nos dicere debemus, *l. ſi ſervum, §. non dixit prætor, ff. de acquir. hæredit. Bald. in l. omnes Populi paulo ante finem, ff. de juſtit. & jur.*

Et quod omiſſum eſt a ſtatuto, id pro omiſſo habetur, nec in eo locum habet ſtatutum, ſed jus commune, *cap. pen. de jur. jur. Bald. in l. ſi plures col. 8. verſ. juxta prædicta formatur, C. de condit. indeb.*

His ſic præmiſſis, dum hic libris careo, & inopiam mei ingenii cognoſco. Inſuper opportunitatem habeo conſulendi Dominationem Veſtram, qui non corticem, ſed legum medullas exquiritis, ſuppliciter oro, ut fideliter, ſicut ſoletis, mihi ſententiam veſtram elargiamini, ut veſtra peritia duce, non poſſim errare in judicio ſuper hinc inde adductis proferendo. Valete, &c. ex Caſtro Moliterni, die, &c.

Leon. Riccius Gub. & Jud. Moliterni.

Supernas rationes eleganti methodo apprime pertractatas, & magiſtraliter de more diſcuſſas, ſatis ſuperque rationabiles, urgenteſque fore ad judicandum pro accuſato, ſalvo meliori, &c.

Teſtor Ego Jo: Jacobus de Nigris U. J. D. minimus.

Ego Leo Ferrus U.J.D. minimus.

Ego Dominicus Antonius Potenza, U.J.D. minimus.

Finis Quinti Tituli Tertiæ Speciei.

SEXTUS TITULUS

De Debitore fugitivo, vel de fuga ſuſpecto.

CAP. UNICUM.

SUMMARIUM.

Debitor fugitivus a creditore cum ſcriptura, vel ſine, abſque Judicis auctoritate capi poteſt, etiam ſi Clericus ſit abſque metu excommunicationis; in actu tamen fugæ, & ubi copia Judicis opportune non habetur, num. 1.

Officialis requiſitus pro capiendo debitore fugitivo, denegare non poteſt familiam, etiam in die Nativitatis, vel Paſchatis, num. 2.

Proceſſus contra fugitivum die feriato valet, num. 3.

Fugitivus debitor coram quocumque Judice convenitur, ſed quæ concurrere debent, num. 4.

Fugitivus dicitur, qui cum pecunia, vel re debita fugit, num. 5.

Debitor de fuga ſuſpectus eſt, qui fugam præparat, vel qui eſt contumax, num. 6.

Debitor de fuga ſuſpectus non poteſt capi ſine mandato Judicis, & Judex ut poſſit procedere ad capturam, quæ concurrere debent, num. 7.

Ad convalidandum capturam probatio debiti debet præcedere, non ſubſequi, num. 8.

Quiſque præſumitur locuplex, & ſolvendo, donec contrarium probetur, num. 9.

Poſſidens ſtabilia carcerari non poteſt uti ſuſpectus de fuga, num. 10.

Praxis, qua utimur in Regno, ut capiatur informatio de ſuſpicione fugæ, niſi ex probatione debitor fugam arriperet, num. 11.

In Curiis inferioribus Regni abſque probatione de ſuſpicione fugæ aſſecuratur debitor, ſi conſtat de debito, etiam per ſcripturam privatam, aut per teſtes, quod non poſſideat ſtabilia in loco Judicii, ex Rit. M. C. 170. num. 12.

In Curiis Eccleſiaſticis, & extra Regnum non ſervatur d. Ritus M. C. 170. *propterea requiritur, quod præcedat probatio ſuſpicionis fugæ*, num. 13.

Ritus 170. M. C. *declaratur diverſo ſenſu reſpectu Curiarum Baronalium*, num. 14.

Carceratus extra juriſdictionem de mandato ſui ſuperioris cum brachio Judicis loci excarcerari non poteſt per Judicem carcerantem, etiam cum conſenſu creditoris abſque licentia Judicis mandantis, num. 15.

Creditor apprehendens debitorem fugientem non tenetur cum aliis creditoribus communicare pecuniam, quam fugiens aſportabat, etiam ſi ſit concreditor ejuſdem contractus, niſi ſint cohæredes, vel conſocii, num. 16.

Cautela datur Judici, ne procedat ad arreſtum debitoris ſuſpecti de fuga, niſi præſtita prius cautione per creditorem de ſervando indemnem captum a damnis, caſu quo demonſtrabit coram Judice competente injuſte fuiſſe moleſtatum, num. 17.

Abuſus in quibuſdam Curiis arreſtandi tranſeuntes oſtenditur, num. 18.

Vagus debitor ubique conveniri poteſt, & qui ſit vagabundus, explicatur, num. 19.

Contra vagabundum quomodo proceditur criminaliter, num. 20.

Creditor cogitur providere de alimentis debitori, & jumentis interim, num. 21.

Debitor ſequeſtratus a Judice incompetente præſtita cautione de judicio ſiſti, & judicatum ſolvendo coram Judice competente, excarceratur, & bona reſtituuntur, num. 22.

Debitor extra territorium ſuum exequi non poteſt, etiam cum executorio expedito a Judice debitoris, num. 23.

1 EXecutive, & extra ordinem proceditur contra debitorem fugitivum, tam cum ſcriptura, quam ſine.

Ita quod poteſt debitor fugitivus a quocumque creditore abſque Judicis auctoritate capi, per *text. in l. ait Prætor 10. §. ſi debitorem, ff. quæ in fraudem creditorum, l. 2. C. quando liceat unicuique, &c. & Gloſ. ſine ullo, l. extat, ff. de eo, quod metus cauſſa*, & de jure Regni habemus *Rit. 170. Coler. de proceſſ. execut. par. 1. c. 2. num. 122. Ricc. collect. 1203.* & alii citati per *Dom. Conſ. Petr. in d. rit. 170. fol. 117.*

Imo ſi debitor reſiſteret in carceratione, poſſet a creditore verberari, ut carcerationi acquieſcat, *l. ſi ex plagiis, §. Tabernarius, ff. ad l. Aquiliam.*

Et etiam ſi debitor ſit Clericus, dum eſt in actu fugæ, poteſt abſque metu excommunicationis a creditore capi, *Scial. de foro compet. c. 9. n. 32.*

Intellige, dum Eccleſiaſtico Judici recto tramite præſentetur, *Galter. in 3. par. rubr. præſentet inſtrumentum num. 20. fol. 392.* per doctrinam *Abb. & Bald. in c. Cum non ab homine de judic. Marſil. ſing. 42. Viv. lib. 1. com. opin. 177.* Ita etiam Miles, Doctor, & Nobilis ſuſpectus, *D. Conſ. Petra rit. 170. n. 2. fol. 117.*

Et omnes ſupraſcriptas concluſiones intellige in fraganti, & in actu fugæ tantum, ubi periculum eſt in mora, ſi licentiam Judici quærere nequit creditor, vel ubi copia Judicis haberi opportune non poteſt, *Carav. rit. 170. num. 14.*

Secus ubi creditor haberet copiam Judicis, quia tunc ſine Judicis auctoritate ei non permittitur, *Gloſ. ſine ullo, l. extat, ff. de eo, quod metus cauſſa, l. 2. C. quando liceat unicuique.*

2 Et Officialis non poteſt denegare familiam requiſitus pro capiendo debitore fugitivo, *Bart. in d. l. ait Prætor ubi ſup.*

Et poterit cogi etiam die feriato ad honorem Dei, *Theſaur. dec. 39. num. 7. Marant. p. 6. rubr. actor. edit. num. 23. fol. mihi 439.*

Etiam ſi eſſet dies Nativitatis, vel Paſchatis D. N. Jeſu Chriſti, *Galt. in 3. par. rubr. præſentet inſtrumentum num. 15.* ex *Vivio, Bald. & aliis fol. 92.*

3 Et proceſſus contra debitorem fugitivum eodem die feriato factus valet, *Iaſon in l. 1. §. 1. col. fin. de feriis Folkr. ad Marant. d. par. 6. diſt. 16. num. 92. Carav. rit. 170. num. 12. Manſon. de cauſ. execut. ampl. 1. Galter. ubi ſup. fol. 392.*

4 Et fugitivus debitor poteſt pro debito coram quocumque Judice conveniri, late concludit *Carlev. lib. 1. tit. 1. diſp. 2. qu. 7. ſect. 2. num. 888.* Et ſic non competit exceptio incompetentiæ Judicis, *Ancher. conſ. 192. Rom. conſ. 142.*

Quam concluſionem alii non admittunt ſic ſimpliciter, ſed duobus concurrentibus.

Primum, ubi copia, & præſentia Judicis competentis haberi non poſſit.

Secundum, ut licet ſit permiſſa captura per Judicem incompetentem reſpectu capturæ, tamen poſtquam eſt captus tradi, & remitti debet ad competentem, ita *Galter. in par. 3. rubr. præſentet inſtrumentum nu. 21. fol. 29. Carav. rit. 27. nu. 2. & Suarez, & alii ibi.*

Et poteſt capi etiam de nocte, ut late *Pechius de*

jure

jure ſiſtendi cap.7. num. 2. quicquid in contrarium dicat *Quenpin clauſ.30.num.37.*

Et etiam intra domum, licet aliter ſervetur Romæ, *Dom.Conſ.Petr.rit.170. num.11. fol.120.*

5 Fugitivus debitor proprie dicitur, qui cum pecunia, vel re debita fugit, *Caccialup. qu.4. num.* 12. *de debitore ſuſpecto.*

6 Debitor vero, qui non fugit, ſed eſt de fuga ſuſpectus, ut quia eſſent evidentia ſigna, quod fugam præparet, *Marſil. ſing.43.Viv.lib.1.com.opin.177.Galt.ubi ſup. fol.291.num.17.*

Vel quia eſt contumax; nam ex ſola contumacia dicitur de fuga ſuſpectus, ut firmat *Galter. in 3. par. rubr.præſentes inſtrumentum d.fol.291.nu.17. ex Rit. M.C.172.*ubi *Carav.num.3.*

Et ſic differt debitor fugitivus a debitore de fuga ſuſpecto.

7 Nam fugitivus poteſt capi, ut ſupra; Sed de fuga ſuſpectus non poteſt capi ſine mandato Judicis, *Vincentius de Vita in ſuo juris repertorio verb. debitor.*

Et ut Judex mandet procedi ad capturam debitoris de fuga ſuſpecti, tria prius conſtare debeot.

Primum, quod ſit debitor; Secundum, quod non habeat bona, unde ſolvat; Tertium, quod ſuſpicetur de illius fuga per veriſimilia ſigna, *D. Carol. Petra in rit.170.num.8.*ex *Hyppolit. ſing.282.& 284.Calà de modo articulandi, §.2.gloſ.11.nu.606. Ricc. dec.199. par.2.*

Et de ſingulis his tribus pauca dicemus.

8 Primo, quod ſit debitor, conſtare debet; Nam ad convalidandam capturam non ſufficit juramentum, vel alia probatio crediti ſuperveniens, *Theſaur. dec.* 220. *num.3.ex Natta, Neviz.*, & aliis, quos ſequitur *D.Conſ.Petr.rit.171.num.13. fol.120.tom.2.*Imo quod debitum ſit liquidum, *Urſil.ad Affl. dec.170.n.4.*

Et confeſſio debiti ſuperveniens non deſervit, niſi ad probandum debitum, ſed non ad convalidandam capturam: ita *Sola in Conſtit. Saband. tit. de captura pro cauſa civil.in gloſ.3.p.ſub num.5.Pecch.de jure ſiſtendi cap.12.num.9.*

Cum ſit inſpiciendum initium negotii, *Rovit. Prag. 1.num.28.ad Sen. Conſ. Maced.* & dum per carcerationem injuſte fuit ſpoliatus ſua libertate, ante omnia eſt reſtituendus, & antea omnino provideri debet ſuper excarceratione; Nec ſpolians creditor auditur, niſi prius debitor reſtituatur in priſtinam libertatem, nec tenetur ad petitam cautionem.

Et ita deciſum refert *D.Conſ. Petra* in M. C. V. in cauſſa Hieronymi Portato creditoris, cum quodam ſuo debitore carcerato, & per S. C. confirmatum, & deinde per Collat. Conſ. junctis Conſiliariis duarum Aularum quoque confirmatum, non obſtante petitione creditoris, quod injuſte captus debitor poterat juſte detineri, ſtante confeſſione debiti, ut late *d. Dom.Conſ.Petra ubi ſupr.* concludens, quod

Captus nulliter non poterit recomendari ad inſtantiam ejus creditorum, ſed reponendus erit in priſtinam libertatem, & deciſum refert *Thor.par.3.compend.deciſ. verb.captus, ſive carceratus.*

9 Quoad ſecundum, ut conſtet, quod non habeat bona; Nam de jure quiſque præſumitur locuples, & ſolvendo, *l.ſi creditores, ff.de priv.credit.*

Unde onus illam probandi incumbit creditori allegantì, & qui ſe fundat in illa qualitate, *gloſ. in l.ſi vero, §.qui pro rei verb. dubitetur, ff qui ſatiſdare cogantur*, *Affl.dec.377.num.6.* quos citat, & ſequitur *D.Conſ.Petr.rit.302.num.18.fol.436.tom.4.*

10 Et qui poſſidet ſtabilia carcerari non poteſt ad inſtantiam creditoris, prætextu, quod ſit ſuſpectus de fuga, *Gram.conſil.civ.17.num.13.Viſcont.concluſ.jur. verb.Debitor fugitivus, Novar.tom.2.gravam.105.nu. 5.de grav.vaſſall.*

Et ſi poſſideat mobilia, vel ſtabilia, illa ſequeſtrantur, *Gallup.p.2.cap.3.num.28. text.in l.fidejuſſor, §. fin. ff. qui ſatiſdare cogantur, & l.Senatus, ff.de Offic. Præſid.*

Quoad tertium, ut probetur ſuſpicio fugæ; diſſonæ ſunt *DD.*opiniones, utrum hæc probatio debeat fieri neceſſario per ſummariam probationem, an vero ſufficiat juramentum creditoris.

Quod ſufficiat juramentum, tradunt *Caccialup.qu. 6.num.17. Alex.conſ.19. num.2. vol.3. Menoch.cap.26. num.1.Vivius.*

Quod non ſufficiat juramentum, ſed neceſſaria probatio ſit, tradit *Alex.conſ.241.n.4.vol.6.Dec.conſ. 75.n.2.Morla in emporio juris par.1.tit.8.qu.15.n.3.*

Saltem per unicum teſtem dicit *Coler. par. 3. cap.1. num.24.*

11 Et tandem, quod praxis in Regno ea eſt, ut capiatur ſummaria informatio per duos teſtes de ſuſpicione fugæ ad finem carcerandi, donec cautio præſtita ſit, teſtatur *Prat. ad Muſcat.lib.2. par.3. gloſ. detinebitur ad num.15.*relatus a *Dom.Conſ. Petra rit.170. num.9.* ubi ſubnectit, quod ſuſpicio fugæ neceſſe eſt, quod emerſerit poſt contractum, ſecus ante, ex *Caccialup. & aliis ibi*; Nam ſi tempore contractus fuiſſet debitor ſuſpectus, & non idoneus, tunc non poteſt capi, *Urſil.ad Afflict.deciſ.170.num.4.*

Diſtinctionem vero adhibent alii, quod prima opinio habeat locum, quando dubitaretur, ne fugam arriperet, ſi probationes fierent in ſcriptis, & propterea ſine iis probationibus poſſet tunc concedere Judex capturam debitoris.

Et quod ſecunda opinio habeat locum, ubi ceſſaret tale dubium, ita *Galt. in 3. par. Rubr. Præſentes inſtrumentum num.16. fol.295.*

Hanc diſtinctionem approbant *Cevall. qu. 133. Io. dec.in prax.civ.cap.64.num.19. Urſil.dec.170.num.4. Carrab.de Syndic.p.2.nu.160. Duen.reg.175. nu.3. Muſcat.in prax.lib.2.p.3.gloſ. fin.num.26.* qui dicit eſſe in hoc arbitrium Judicis, *Marantu par.4.diſtinct. 26.nu. 92.*ita omnes relati a *Dom.Conſil. Petra rit.170.nu.9. fol.119.tom.2.*

12 Sed hoc tertium requiſitum, ut probetur ſuſpicio fugæ in Curiis Baronalibus, & aliis Curiis per Regnum non ſervatur, ſed ad unguem ſervatur diſpoſitio *Ritus* 170.per quem duo tantum requiſita conſtare ſufficiunt, nempe ut conſtet de debito per inſtrumentum publicum, & liquidum, & ut conſtet per duos teſtes, quod nil poſſidet immobile in loco judicii, licet teſtes non bene aſſignent cauſam ſcientiæ; Quibus probatis tenetur Judex ad ſimplex dictum, ſive aſſertionem creditoris expedire mandatum de citando, & capiendo, & ſic *Ritus* non exquirit probationem ſuper fugæ ſuſpicione, ſed quod probato debito, & probato, quod immobilia non poſſidet, Judex debet credere aſſertioni ſimplici factæ per creditorem, quod ſi eum citet, eſt in periculo perdendi creditum; Ideo vult aſſecurare judicium, vel per fidejuſſores, vel per capturam perſonæ, ne per fugam citati eludatur creditor, & Judex. Etenim in hoc Regno frequentiſſime experimur, quod debitores, vel ad Eccleſiam confugiunt, vel ſub protectione alterius potentis Baronis, vel ſe adſcribunt familiæ armatæ Epiſcoporum, qui ſalva pace bonorum tenent appenſas patentes Curiarum, & diſpenſant debitoribus, qui creditores, & poteſtatem laicalem eludant.

Imo ſuſpectus de fuga regulariter is dicitur, qui bona immobilia non poſſidet, *l. ſciendum, ff. qui ſatiſdare cogantur*, & ita quoque eſt ſenſus *d. Ritus* 170.unde facta probatione, quod non poſſidet immobilia, cenſetur probata ſuſpicio fugæ, & proinde reus, qui immobilia non poſſidet, cogitur ab actore, etiam de jure communi ad dandam cautionem de judicio ſiſti, & judicatum ſolvendo, ut late dicemus in alio

alio *tomo* Deo dante per nos quam primum edendo *tit. de exception. cap. de judicio ſiſti, & judicatum ſolvendo.*

Et hic *Ritus* potius eſt ampliandus, dum eſt favorabilis pro conſervatione juſtitiæ, & juriſdictionis, & commercii publici.

Ad cujus declarationem nota, quod licet *d. Ritus* exquirat probationem debiti fieri per Inſtrumentum publicum, tamen ſufficit, ſi probetur per duos teſtes, quia appellatione inſtrumenti venit probatio per teſtes, & parem vim habent in judicio teſtes, & inſtrumentum, vulgatis juribus in *cap. cum lo: de fide inſtrum. & in l. in exercendis C. eod. tit. Aſſl. dec. 274. n. 4.*

Imo in terris Baronalibus, ubi frequentius ſunt in uſu apocæ privatæ, & debita ſunt modica, & frequentius debitor ne compellatur per illam Curiam, effugit in alio vicino oppido ſub protectione alterius Baronis, practicatur *d. Rit.* etiamſi creditor oſtendat qualemcumque ſcripturam, licet non publicam, vel qualemcumque probationem, dum ex ſenſu *d. Ritus* colligitur, quod licet non bene aſſignent cauſſam ſcientiæ, teſtes admittuntur, & ſic mandat Judex, ut ducatur coram, qui ductus aſſecuret judicium per fidejuſſiones, vel per pignora, vel per detentionem perſonæ, cum æquum non ſit, ut quis locupletetur cum creditorum jactura, & leges ſemper exclamant, ut jus ſuum unicuique tribuatur.

13 In curiis vero Eccleſiaſticis, & extra Regnum, ubi non habent expreſſam legem, ut eſt *Ritus*, ibi certe requiritur probatio ſuſpicionis fugæ, quæ de jure antecedere debet, antequam Clericus debitor obſtringatur de perſona, niſi aliter arbitrio Judicis videatur, juxta diſtinctionem ſupra relatam per Auctores ſupra citatos, qui vere de iure communi locutos fuiſſe dicendum eſt; Alias ſi de jure noſtri Regni ſenſiſſent, eorum dictum adverſaretur diſpoſitioni *d. Rit. 170.* quod non eſt de viris ſic magni nominis, & in juriſprudentia conſumatiſſimis dicendum.

14 Hic in gratiam Tyronum advertendum reſtat, quod licet in *d. Rit.* dicatur, ut probatio fiat, quod immobilia non poſſidet in Regno, exponitur *ly Regno* .i. in loco judicii: Nam ideo dixit in Regno, quia M. C. V. habet juriſdictionem in toto Regno: & qui poſſidet in Regno dicitur poſſidere in loco judicii reſpectu M. C. V. At in Curiis Baronalibus, & aliis Regiis extra Neap. licet poſſideat debitor in Regno, ſi tamen non poſſideat in loco judicii, adhuc dicitur ſuſpectus, quia extra locum judicii non extenditur ſua juriſdictio, ſicuti extra Regnum non extenditur juriſdictio M. C. V.

15 Hic corollarie advertendum puto, quod carceratus extra juriſdictionem vigore mandati ſui ſuperioris competentis, & vigore brachii implorati a Judice loci, ubi carceratus fuit debitor, excarcerari non poterit per Judicem concedentem brachium, etiam quod accedat conſenſus creditoris, niſi illiuſmet ſuperioris accedat facultas, a quo prodiit origo capturæ, *Dom. Conſil. Petra rit. 187. num. 9. fol. 165. tom. 2.* ex *Rebuff. & Molina ibi*, quia defecit poteſtas, & juriſdictio ſuper perſonam dicti debitoris advenæ.

16 Et creditor, qui debitorem fugientem, pecuniamque ſecum ferentem apprehenderit, non tenetur illam cum aliis creditoribus communicare, *text. in l. ait Prætor §. ſi debitorem meum ff. quæ in fraudem creditorum.*

Quod ampliatur, etiamſi duo ſint creditores uno eodemque die ex eodem contractu, vel diverſo, & aliquis ex eis poſſideat; Poſſidens præfertur in pari cauſſa, ita *D. Conſ. Petra d. rit. 187. num. 10. ex Franch. dec. 260. num. 4. & 635. num. 6. Maſtrill. Coſta &c.* reprobato *Auctor. de Amato reſol. 31.*

Niſi creditores eſſent conſocii, vel cohæredes, quo caſu tenerentur communicare cum conſocio, per *text. in l. ſi unius, §. 1. ff. pro ſocio*, & ita cum cohærede, per *text. in l. item labeo ff. familiæ erciſc. D. Petra ubi ſup.*

17 Ubi vero periculum eſt in mora, conſtito de ſuſpicione fugæ poteſt arreſtari debitor, & ejus animalia, & alia bona etiam a Judice alias incompetenti, & loci tranſeuntis, nulla præmiſſa citatione, & ſic in diem ſervari in Regno teſtatur *Gallup. p. 2. c. 3. num. 18.* ex *Suarez in l. 2. tit. De los emplazamientos lib. 2. in verb. ſed attende. Rodriq. ſup. num. 17.* ſed cautus Judex ad evitandas fraudes non procedit contra debitorem, niſi creditor det prius cautionem de ſervando indemnem captum ab omnibus damnis, in caſu quo demonſtrabit coram judice competente injuſte fuiſſe moleſtatum; Nam advena multoties ſolvit indebitum, ne detineatur, *Gallup. ubi ſupr.* ex *Bald. in l. fin. Cod. de pœna Judic. qui male judic. l. ult. ff. de Magiſtr. conveniend.*

18 His omnibus ſic enucleatis, patet, quantus ſit erroneus abuſus in quibuſdam Curiis extra Neap. ubi arreſtari ſolent debitores alienigenæ tranſeuntes, trahendo debitores ad forum incompetens, quod dum in Civitate Nuceriæ Paganorũ prætendebatur ſic practicari per Gubernatorẽ, & Actuarios, prætextu, quod ſic ſemper fuiſſet practicatum ab anteceſſoribus; Ego qui Judicis officium in dicta Civitate exercebam, prohibui, dum in Regno habemus expreſſam prohibitionem per *pragm. 3. de Offic. Sac. Conſ. §. nos autem*, qua cavetur, ut nullus a domicilio diſtrahatur, niſi ex privilegio trahentium; Et *pragm. 2. ubi de delicto quis conveniri debeat*, diſponitur, quod nullus extra domicilium extrahatur, ſed per ſuum proprium Judicem ordinarium cognoſcatur, pro quanto gratiam Regiam charam habent, & ſub pœna duc. mille.

Concordat *pragm. 80. de Offic. Sac. Reg. Conſ. §. 6.* ubi ſancitur, quod Actuar. Sac. Conſ. & M. C. V. non accipiant petitiones contra exteros abſque expreſſione privilegii ſub pœna ſuſpenſionis triennio, & nullitatis, & *pragm. 98. de citation.* ſtatuit idem, quod non citentur exteri, niſi expreſſa cauſſa privilegii fori ſub pœna, ut ibi.

19 Sed vagus debitor ubique conveniri poteſt, *gl. debebit l. hæres abſens, §. perinde, ff. de judiciis, l. ait prætor 10. §. ſi debitorem ff. quæ in fraudem creditorum; Carlev. lib. 1. tit. 1. diſput. 2. quæſt. 7. ſect. 2. n. 838.*

Advertendo, quod licet *Foller. in 4. par. principali num. 44.* dicat, vagabundum cenſeri, qui a Patria fugit ob crimen, tamen vagabundus non eſt, niſi qui crebro vagatur, & cui nec certum eſt domicilium, nec conſtans habitatio, & quamvis habeat domicilium originis erit vagabundus, ſi fixam ſedem non habet, & ſic dicitur a vagando, & ubicumque reperitur, ibi poteſt conveniri civiliter, & criminaliter, juxta illud, ubi te invenero, ibi te judicabo, *Text. in l. 1. C. ubi de crimin. agi oport., & gl. ibi in l. hæres ubi ſup. Tuſch. lit. V. concl. 10. num. 4. Carlev. lib. 1. diſp. 2. num. 46.*

20 Proceditur criminaliter tam ad querelam partis, quam ex officio ubicumque invenitur: tamen in criminalibus ſi Judex requirit, remittendum eſt ad Judicem requirentem loci delicti, ita *Carlev. ubi ſup. diſp. 7. ſect. 2. num. 816.* rejecta opinione contrarium tenentium.

21 Et demum eſt ſciendum, quod ubicumq; ſit debitor captus, ſi non habet victum, tunc creditor cogitur interim providere de alimentis ipſi, & jumentis, ne fame pereat, *Gallup. d. par. 2. c. 3. num. 19.* ex *Parid. de Put. de Syndic. verſ. An contractus n. 2. Oldrad. conſ. 27.*

22 Debitor ſequeſtratus, ut ſupra, præſtita cautione de judicio ſiſti, & judicatum ſolvendo coram ſuo Judice competente excarceratur, & bona ſequeſtrata reſtituuntur, tam a judice incompetente, quam a Judice competente, quia per dictam cautionem eſt aſ-

Digitized by Google

ſecuratus creditor, *Gallup. ubi ſupra ex Corneo conſ. 136. col. 2. vol. 4.*

23 Et regulariter debitor advena conveniri non poteſt, nec bona ſua arreſtantur extra ſuum forum, & etiam ſi eſſent expeditæ litteræ executoriales in foro debitoris, tamen non poſſunt extra territorium debitoris executioni demandari, *Capibl. in pragm. 8. par. 2. num. 8. De Vita in ſuo repertorio juris verb. debitor Advena fol. mihi 70. vol. 1.* & conferunt tradita per *Guid. Papa ſing. 677. & Carlev. lib. 1. tit. 1. diſt. 2. à num. 238. & 252.*

Et in Regno ſunt *d. Pragm.* ut ſupra enunciatæ nempe *Pragm. 2. ubi de debito, pragm. 8. de citation. prag. 3. & 80. de Offic. Sac. Reg. Conſ.*

Finis Sexti Tituli Tertiæ Speciei.

SEPTIMUS TITULUS

De Judicio Exfractationis contra Conductorem.

CAP. UNICUM.

SUMMARIUM.

Locatori contra conductorem duo remedia, ſive duæ actiones dantur, actio ex locato, & actio ex condictione leg. ſi quis conductionis, C. locati. *Intellige de locatione ad modicum tempus,* num. 1.

Conductori non transfertur dominium, nec poſſeſſio, ſed ſimplex tenuta, num. 2.

Actio ex locato eſt judicium petitorium, in quo poteſt conductor obiicere de dominio, num. 3.

Actio ex condictione leg. ſi quis conductionis, C. locati, *eſt judicium ſummariiſſimum reſtituendæ poſſeſſionis,* num. 4.

Judicium poſſeſſorium contra conductorem fit ſine libello per præceptum executivum, nec admittitur repulſa, num. 5.

Probatio an requiratur plena, an ſufficiat ſummaria contra conductorem, num. 6.

Appellatio ad effectum ſuſpenſivum à præcepto executivo de jure non admittitur, licet contrarium ſervetur in Regno, num. 7.

Declinatoria non admittitur in judicio ſummario contra conductorem, num. 8.

Remedium leg. ſi quis conductionis, *quando dicatur intentatum,* num. 9.

Conductor, quando non poteſt opponere exceptionem dominii, & etiam poſſeſſionis, opponens non auditur, niſi prius reſtituat, num. 10.

Remedium d. leg. ſi quis conductionis, *an detur per ſingularem ſucceſſorem locatoris contra ſingularem ſucceſſorem conductoris,* num. 11.

Locator poteſt expellere conductorem ante finitum tempus, quando conductor opponeret exceptionem dominii, num. 12.

Conductor perdit omne jus, quod habet in re, & punitur de ſpolio, ſi finita locatione recuſet reſtituere, num. 13.

Conductor finita locatione poteſt expelli à locatore propria auctoritate, & capere pignus pro mercede, ſecus ſi reſiſtit, quia tunc adeundus eſt Judex, num. 14.

Conductor ſi rem fecerit deteriorem, tunc habet electionem locator, vel expellendi, vel recuſandi recipere rem, donec inſtauretur, & interim tenetur ad penſionem, num. 15.

Conductor ſi negaret damnum, & de illo non conſtaret incontinenti, locator tenetur recipere rem cum proteſtatione de damnis, num. 16.

Conductor tenetur denunciare Domino, ſi ſit præſens, ſi vero ſit abſens, tenetur ipſe petere cautionem de damno infecto, alias convenitur ad omne damnum, propter domum ruinoſam vicini, num. 17.

Dominium quando eſt notorium ad beneficium conductoris, poteſt opponi contra locatorem, num. 18.

Locatio quando fuit nulla, puta ſi conduxerit rem propriam ignoranter, poteſt excipere contra locatorem; ſed quomodo ſupradictæ duæ exceptiones limitentur, num. 19.

Locationis inſtrumentum non probat dominium, ſed probat poſſeſſionem ex locatione, & conſequenter dominium præſumitur, num. 20.

Locatio requirit plenam probationem in Regno noſtro, ubi non determinatur poſſeſſorium abſque odore proprietatis, num. 21.

Conductor, qui oppoſuit exceptionem meliorationum, non poteſt expelli à locatore, donec expenſæ ei ſatisfiant, num. 22.

1 Inter judicia executiva, & ſummariiſſima numeratur judicium exfractationis, quod fit contra conductorem. Ad cujus praxis declarationem præmittendum eſt, quod duo remedia, ſive duæ actiones dantur locatori contra conductorem.

Una eſt actio ex locato; Altera eſt actio ex condictione *legis ſi quis conductionis, C. locati.*

Scias tamen, quod hic non loquimur de locatione ad longum tempus, ex qua transfertur in conductorem naturalis poſſeſſio, *l. ſi quis ante, ff. de acquirend. poſſ.* ubi *Alex. num. 9. Jaſon num. 7. Epiſc. Alex. Sperell. dec. 100. num. 2.*

2 Sed loquimur de locatione ad modicum tempus, ex qua non transfertur in conductorem dominium, nec poſſeſſio naturalis, nec civilis, ſed ſimplex tenuta, ſeu detentio, & ſic conductor dicitur tenere rem conductam, ut cuſtos, qui vigore locationis non ſibi, ſed locatori poſſidet, *Rot. Macerat. dec. 112. num. 8. & 10. Sperell. d. dec. 100. num. 3. ex l. non ſolum §. 1. ff. de uſu, l. ſi quis ante, ff. de acquir. poſſ. Carec. de locat. & conduct. fol. 59. num. 9.*

3 Locator itaque finita locatione, poteſt agere contra conductorem remedio, ſive actione ex locato, quod eſt judicium petitorium, & ordinarium, in quo poteſt conductor obiicere exceptionem proprii dominii, prout in judicio reivindicationis, *DD. ubi ſupr.*

4 Sed cautus Advocatus non agit dicta actione ex locato, ſed agit condictione *leg. ſi quis conductionis, C. locati*, quod eſt judicium ſummariiſſimum, & privilegiatum, & continet remedium reſtitutorium poſſeſſionis, & ſic eſt judicium poſſeſſorium reſtituendæ, quod eſt valde privilegiatum, & ejus privilegia ſunt infraſcripta.

5 Primum, in eo proceditur ſummarie, & ſine libello, *Gram. conſ. 57. num. 1. in civilibus*, & per præceptum, & mandatum executivum poteſt conductor expelli, *Scayn. deciſ. 20. Additionator ad Sanfel. deciſ. 371.*

371.*Cavalc.dec.19.num.1.in fin.*

Secundo non admittitur repulſa teſtium; ſupradicti *DD.*ibidem.

6 Tertio, non requiritur plena probatio, ſed ſufficit ſummaria, ſine citatione partis, dicti *DD. ubi ſupr. Urſill.ad Affl.dec.12.in fin.poſt Gram. conſ.54. in civilib.*licet contrarium teneant alii, nempe quod locator agens vigore *d.l.*tenetur plene, & concludenter de locatione docere, *Menoch.de recuper.poſſeſſ.remed.1.nu.38.Rot.dec.170.in fin.part.2.in recentior.Sperell.in deciſ.100.num.2.lib.1.*quos ſequitur *Staiban.obſerv.6. n.2.Urſill. ad Afflict.deciſ.364. num.13.* ubi refellit contrarios, & rationem aſſignat, quia cauſſa poſſeſſorii non eſt modici præjudicii, ut aliqui dicunt, ſed magni præjudicii.

7 Quarto non poteſt a dicto præcepto executivo appellari quoad effectum ſuſpenſivum, *DD.ubi ſupr.poſt Dec.conſ.28.Grammat.dec.58.n.15.*

Verum ut advertit *D. Carolus de Alexio* vir undequaque doctiſſimus, maximus, ſubtiliſque *Commentator ad Reg.Latro conſult.88.num.24.*, in Regno indiſtincte admittitur appellatio a præceptis executivis, tam de evacuando domum, quam de ſolvendo, & quotidie M.C.V.cogitur referre in S.C.dicta decreta.

8 Quinto in dicto judicio denegatur remiſſoria, *Card. Seraph.dec.117.*& ſic judicium exfractationis, in quo nullum eſt admixtum petitorium, ſed ſolum de nuda tenuta agitur, Judex ordinarius cognoſcere poteſt, ubi fuerit præventum, quia eſt judicium ſummariſſimum, in quo ceſſat declinatoria fori, *Sanfel. deciſ. 471. num. 5.* ubi refert deciſum fuiſſe denegatam remiſſionem petitam per M. C. Admirati in cauſſa exfractationis intentata in M. C. V. adverſus Coadjutorem dictæ Admiratiæ.

9 Sextum Privilegium dicti Judicii eſt, ut quamquam non appareat ſpecialiter intentatum dictum remedium *l. ſi quis conductionis*, ſi tamen in petitione adſunt clauſulæ ſalutares, *intentans, &c.deducens, &c. ſuper quibus, &c.aſto, & omni alio meliori modo,&c.* Per has clauſulas cenſetur intentatum remedium magis proficuum, & utile. Et ſimiliter quando petitur j officio, tunc ſemper cenſetur intentatum beneficium *d.l.ſi quis conductionis, C.locati, Add. ad Sanfel. dec. 371.poſt Gypt.in dec.129.n.28. Dec.conſ.28.n.2.Rot.in dec.254.num.2.& 7.& dec.256.& 257.p.1.in noviſſ.*

10 Septimum Privilegium eſt, quod in dicto Judicio nulla poteſt opponi exceptio, *Epiſc.Ricc.dec.271.nu. 5.part.2.* Nam ex denegatione reſtitutionis rei locatæ reſultat ſpolium, & conductori uti ſpoliatori denegatur audientia, donec non repurgavit ſpolium, *cap.1. extra de ord.cognit.Fontanell. dec.81. num.11.* Et propterea conductor non poteſt refricare quæſtionem dominii, etiamſi incontinenti vellet dominium probare, ut poſt *Muſcard.de probat. concluſ.687. num.9. vol.2.* niſi prius locator ſpoliatus reſtituatur, etiam quoad fructus, & expenſas, damna, & intereſſe, *Sperell.dec. 100.num.10.*cum nonnullis ibi citatis, *Ricc.collect.624.* ubi tradit ampliationes, & limitationes, quia exceptio dominii concernit petitorium, & proprietatem, ſed in hoc judicio exfractationis vigore *d.l.ſi quis conductionis* non opus eſt juſtificare dominium locatoris, cum de eo principaliter non agatur, ſed incidenter deducetur, & ideo ſufficit ſola illa præſumptio dominii, quæ inſurgit ex actu locationis, *Menoch.remed.11.recuper.poſſeſ.num.31.Rota deciſ.290.num.9 par.1.in noviſ.Merlin.deciſ.376.tom.1. ſub num.2.*ex verbis *d.legis*, ubi verba ſunt clara, ibi: *Si quis conductionis titulo agrum, vel aliam quamcumque rem accepit, poſſeſſionem prius reſtituere debet, & tunc de proprietate litigare*; Et *d.lex ſi quis conductionis* procedit nedum in conductore, ſed in quolibet alio nomine alieno rem detinente, & ſic habet locum *præd. lex* in omnibus, qui alieno nomine tenent, ut in Tutore, Curatore, Geſtore, & Depoſitario, Commodatario, Uſuario, & Uſufructuario, ſi non eſt in his aliqua juſta cauſa non reſtituendi, *Gloſ.in d.l.ſi quis, Sperell. d.deciſ.100.num.5.Marant.de ord. Iudic.par.4.diſt.7.num. 49.Menoch.remed.11.num.7.reintegr.Staiban.obſerv.6. num.18* Contra quos datur utilis condictio ex *l.* prædicta, ſicut datur directa contra conductorem, *DD. ubi ſup.* Et habet locum non ſolum contra eum, qui negat rem reſtituere, ſed etiam contra eum, qui negat affictum, vel penſionem ſolvere, *Staib. & Sperell.ubi ſupra.*

Octavum Privilegium, ut conductor nequeat opponere exceptionem non ſolum dominii, ſed nec etiam poſſeſſionis, *Rota Bononienſ. Domus 10. Novembris 1628.coram R.P. D. Merlin.* ne locator per hanc exceptionem illudatur, *Sperell.ubi ſup.*

11 Octavum privilegium, ut hoc habeat locum non ſolum quoad hæredem conductoris, & quoad locatoris ſucceſſorem, ita deciſum in *d.dec.Rotæ* relatæ per *Sperell.deciſ.100.num.4.in fin.*

Sed etiam contra ſingularem ſucceſſorem conductoris, *Staiban.obſer.6.num.9.*

Et licet Alii dicant contrarium circa ſingularem ſucceſſorem, contra quem non poteſt habere locum *d. l. ſi quis conductionis*, quia conductio ex *d. lege* eſt perſonalis, *§. appellamus, inſtit. de actionibus.* Ideo non datur contra ſingularem ſucceſſorem, *Rota dec. 464. nu.1.par.1.in noviſ.Addit.ad Sanfel.deciſ.371.lib.3.*

Ubi exemplificatur, quando Conductor ſublocavit tertio, & locator finita locatione fecit fieri mandatum illi tertio de exfractando domum, tunc ille Tertius poſſet refricare quæſtionem dominii, ex ratione, quia locator habet actionem perſonalem contra conductorem tantum, non contra illum tertium, ita *Ripoll. var.reſol.cap.11.num.108.*

Tamen contra dictum ſingularem ſucceſſorem locator poteſt agere ex alio remedio *l.fin.C.de acquir.poſſeſſ.* ut idem *Ripoll.* ibi dicit, & aliis remediis poſſeſſoriis, & ſic firma remanet concluſio *Staiban.ubi ſupr.*

Et *Reg.de Marin.lib.2.reſ.55.num.21.* concludit, remedium *legis ſi quis conductionis* competere contra ſingulares ſucceſſores, & omnes habentes cauſam ab agente, ex doctrina *Angeli, Felini, Purpurati, Decii, Neviz., Nicol., Bellon.& Marant. par.4.diſt.7. nu.49. verſ. ſed utilis.*

12 Decimum Privilegium eſt, quod ſi ante finitum tempus conductionis, & locationis Conductor opponeret exceptionem dominii contra locatorem, tunc non obſtante, quod tempus locationis non ſit finitum, locator poſſet expellere conductorem. Nec ratione hypothecæ, quam forte haberet conductor in re locata pro ſuo credito, poſſet illam retinere, & negare reſtitutionem, *Ripoll.var.reſol.c.11.nu.131. Carrab. ſing. 34.Addit.ad Sanfel.dec.371.lib.3.*

13 Undecimum Privilegium, quod datur in Judicio exfractationis erit, quod ſi Conductor finita locatione rem non reſtituit, probata contumacia conductoris in non reſtituendo, poteſt puniri tamquam invaſor, & perdit omne jus, quod forſan habet in ipſa re, *Peguer.dec.162.num.2.& 3.Ricc.collect.195. par.1.Caſtil. deciſ.229.lib.3.Staib.reſol.7.num.3.* & differendo reſtitutionem uſque ad ſententiam diffinitivam patitur pœnas *l.Conductores, C.locati*, per quam reſtituere tenetur non ſolum rem, ſed æſtimationem rei.

Quia negans rem conductam reſtituere, dicitur ſpoliare locatorem, ut ex verbis finalibus *d.legis Merlin. controv.96.num.5.& l.Colonus, ff.de vi, & vi armata*, & ſive judicialiter, & ſive extrajudicialiter recuſet reſtituere, *Cavalc.dec.44.num.107.part.1.* quem citat, & ſequitur *Sperell.dec.100.num.7. in fin. poſt gloſ.in d.l.in verb.æſtimationem.*

14 Duo-

Digitized by Google

14 Duodecimum Privilegium dicti Judicii extraordinationis eſt, ut vigore *d. leg. ſi quis conductionis*, Inquilinus teneatur relinquere domum ad beneficium locatoris, ſtatim finita locatione, *Monac. dec. Lucenſ. 48. num. 28.* adeo quod locator poteſt recuperare poſſeſſionem naturalem abſque vitio attentatorum, *Rot. Macerat. deciſ. 112. num. 11.*

Imo finita locatione Conductor poteſt expelli a Locatore propria auctoritate, *Font. well. dec. 137. nu. 9. Fab. in C. Fabr. tit. de locat. & conduct. deſin. 11. Guido Pap. dec. 400. Cancer. var. reſ. par. 1. cap. 14. de locat. n. 92.* quos citat, & ſequitur *Addit. ad Sanfel. dec. 371. lib. 3.*

Et pro mercede poteſt locator propria auctoritate capere pignus, conductore tamen non reſiſtente, ſecus vero ſi reſiſtat, *Cumia ad conſuet. Cath. tit. 311. nu. 2. & 11. Addit. ad Sanfel. ubi ſupra.*

15 XIII. Privilegium eſt, quod ſi conductor fecerit rem deteriorem, tunc Locator habet juſtam cauſſam, vel expellendi conductorem, vel recuſandi rem deteriorem recipere, donec reſtauretur, & in priſtinum ſtatum reſtituatur, quia tenetur Conductor, & ſuus heres reſtituere rem talem, qualis fuerat tempore conductionis, & in eadem eſſentia, qua illam conductor recepit, & cogere poteſt ſuum heredem ad intereſſe, & præſtare ſibi quanti ſua intereſt. Et in probatione hujuſmodi intereſſe non ſunt neceſſaria requiſita, quæ ad probationem intereſſe expetuntur, de quibus dixit *Caſtr. in l. 3. ff. de eo, quod cert. loc. & Sabel. in §. intereſſe;* ſed ſufficiunt probationes veriſimiles concludentes a communiter accidentibus, *Altograd. conſ. 21. num. 31. lib. 1. Pacionus de loc. & conduct. c. 29. & c. 65. num. 6. Sabell. in verb. Locatio num. 18. fol. 74. & tex. in l. cum conductorem 29. C. locati, & gloſ. ibi.*

Et donec reſtituat rem in priſtino bonitatis ſtatu, tenetur ad penſionem, *Sabell. in reſol. cap. 1. num. 8. & in repert. verbo Conductor, num. 19. fol. 297.*

Si tamen Conductor negaret damnum, & de illo non conſtaret incontinenti, & ſic eſſet illiquidum, te-
16 netur in dubio Locator recipere rem, cum proteſtatione de damnis, & intereſſe, *Altograd. conſ. 21. n. 44. lib. 1. Sabell. in verb. Locatio, num. 18.*

17 Nam Conductor timens damnum propter domum vicini ruinoſam, vel ruinam minantem, debet denunciare Domino ſi ſit præſens; ſi vero ſit abſens, tenetur ipſe petere cautionem de damno infecto, alias poteſt ex conducto conveniri ad omne damnum, *Gratian. diſcept. forenſ. 354. num. 8. & 19. Sabell. in verb. Conductor, num. 32. fol. 298.*

Narratis Privilegiis, ſive regulis generalibus hujus Judicii, conſonum eſt videre, quæ exceptiones in eo locum habeant, & declarare aliquorum opiniones invicem circa hoc repugnantes, dum in VII. Privilegio diximus exceptionem dominii adverſus locatorem non poſſe opponi, imo nullam aliam exceptionem.

18 Ex oppoſito voluerunt aliqui *DD.*, quod limitetur dictum VII. Privil. ſive d. VII. regul., ut non procedat, ubi opponatur notorium dominium, cum de notoriis dominiis exceptio ſit admittenda, *Marant. in Prax. par. 4. diſt. 7. num. 19. in fine, Addent. ad Sanfel. deciſ. 371. lib. 3. poſt Soccin. deciſ. 55. n. 9. Menoch. de rec. poſ. remed. 11. n. 40. & 44. Valaſc. conſ. 42. n. 5. Alex. Raud. conſ. 27. num. 25. lib. 1.*

19 Item quando locatio fuit nulla, ut exemplificatur in caſu, quo Conductor ignoranter propriam rem conduceret ſub credulitate, quod eſſet aliena, *Marant. ubi ſupr. Coſta de Iuris, & facti ſcientia, & ignor. cent. 2. diſt. 89. num. 1. Gypt. dec. 129. num. 38. & text. in l. qui rem propriam 20. C. locati*, ibi: *Qui rem propriam conduxit exiſtimans alienam, dominium non transfert, & inefficacem contractum facit.*

His, & aliis diffuſe diſſertis contrarium fuit in M.C.V. deciſum, referente Judice Merlino, & confirmatum per Sac. Conſ. in Aula Sancl. tunc Conſil. deinde Regentis meritiſſimi, ut ipſe *Merlin.* teſtatur *in controv. for. 99.* non eſſe audiendum conductorem circa exceptionem dominii, niſi prius reſtituta re conducta, etiamſi locatio fuiſſet nulla.

Et *Placit. Maranta, & alioarum ut ſupr.* habere locum, quando non agit ex contractu locationis actione *l. ſi quis conductionis*, ſed quando agit actione reivindicationis, quod judicium eſt ordinarium. Vel quando poſt conductionem ſupervenit nova cauſa non reſtituendi, ut cum Conductor poſt conductionem habet rem conductam ab aliquo tertio, puta a creditore Locatoris, qui poſt conductionem acquirit dominium rei, titulo emptionis, vel donationis, vel alio titulo, vel etiam vigore fideicommiſſi, & ſic poteſt excipere de dominio ſuperveniente poſt cōductionem, non autem de dominio antiquiori antecedente locationem, nam licet conductio rei propriæ ſit nulla, ex *text. l. qui rem propriam*, tamen conductor ſibi præjudicavit per conductionem ex obligatione mutua locati, & conducti, dum poſt contractum locationis, conductor durante tempore conductionis poſſidet illam rem non amplius tanquam ſuam, ſed tanquam alienam, & alieno nomine, ſc. locatoris, & non proprio nomine ſuo, & conſequenter ex bona fide debet illam rem reſtituere poſt finitam locationem locatori, cui ſe obligavit; & licet dicta obligatio fuiſſet nulla, ne locator eludatur ex dicta bona fide, & ex dicta mutua obligatione, auditur circa dictam nullitatem, & circa dictum antiquius Jus, poſt quam res fuerit reſtituta locatori, qui bona fide dedit conductori rem titulo locationis, per quem contractum ſibi præjudicavit conductor, ut etiam fuit deciſum tempore *Urſi ibad Afflict. dec. 164. in fin. & in Senat. Luſitan.* deciſum quoque teſtatur *Valaſq. conſult. 41.* & docet *Menoch. de recup. poſſeſſ. remed. 11. num. 42.*

Et ratio hujus diſcriminis eſt, quia Conductor mutavit poſſeſſionis titulum, quando habet dominium, vel aliud jus in re, & eam a locatore accepit tit. conductionis, & per conſequens ſibi præjudicat conducens rem ſibi obligatam, vel propriam, itaut teneatur prius reſtituere, & poſtea diſcutere de dominio vel alio jure antiquiori; Et è contra quando poſſidet titulo locationis ſibi factæ, & deinde ſupervniſſet nova cauſa, tunc Conductor mutat pariter poſſeſſionis titulum, quia ceſſat locatio ob ſupervenientiam alterius tituli, puta emptionis, vel donationis, vel fideicommiſſi, &c. & ob ſupervenientiam alterius tituli non dicitur eludi locator.

Privilegium enim locationis eſt, ne locator decipiatur, & ſub bona fide dicti contractus privetur poſſeſſione rei locatæ a conductore, qui accepta re a manibus locatoris, illum deinde eludat, retinendo rem tanquam propriam, vel tanquam ſibi obnoxiam, & aperiretur via ſubtrahendi rem a manibus locatoris, & occupandi rem alienam, & poſſidendi vitio ſpolii malis artibus ſub fide conducendi.

Hinc additio ad *gloſ. in d. l. ſi quis conductionis* diſtinguendo concludit, quod aut de locatione eſt dubium, & in dubio poteſt opponi exceptio dominii, ex *text. in l. litibus, ff. de agric. & cenſ. lib. 11.* ubi dicit, fructus ſequeſtrandos, & de poſſeſſione cavendum, ſi excipientem ſe eſſe dominum, apparebit, melius Jus habere, & ſic patet, quod non ſtatim conductor reddet, ſed prius auditur ſuper exceptione dominii.

Aut conſtat de locatione, & tunc ſi locator agit conditione ex *d. l. ſi quis cond.*, non poteſt per conductorē excipi de dominio, ſed ſtatim extrahetur, & reddat locatori, & poſt reſtitutionem de re integra audiatur.

Si vero non agit ex *d. l. ſi quis conductionis*, ſed agit actione ex contractu, quia eſt judicium ordinarium, tunc aut conducens obiicit de dominio pro-
[illegible]

prio, & poteſt, quia eſt exceptio, quæ perimit in totum jus agentis.

Aut objicit de dominio tertii, qui aſſiſtit in judicio, & agit, tunc etiam poteſt opponere, ut *l. bonæ fidei, §. 1. ff. depoſiti.* Aut ille tertius non aſſiſtit, neque agit, & tunc non poteſt opponere de jure illius tertii non aſſiſtentis in judicio; ita *ploſ. prædicta*, & DD. relati per *Strev. ad Sanfel. d. decif. 371. verſic. Debent tamen.*

Ex hoc ſumas practicam, quæ extrema veniunt probanda in hoc ſummariſſimo judicio exſtractationis. Unum tantum, ut conſtet de locatione, nec eſt neceſſarium probare dominium, cum de eo non agitur in hoc judicio.

Neque etiam eſt neceſſarium probare poſſeſſionem, quicquid gratis dixerit *Grat. reſp. 90. num. 14. lib. 1. & Curt. ſen. conſ. 71. col. 2.* qui dicunt, ſaltem eſſe probandam poſſeſſionem locatoris tempore factæ locationis; nam hoc non practicatur, dum ſufficit, ut conſtet de locatione facta.

20 Quia licet locationis inſtrumentum non probet dominium, *l. ad probationem 23. C. locat.* tamen poſſeſſio probatur ex locatione, & dominium præſumitur. Ideo Conductor prius reſtituere debet, & poſtea reivindicatione de proprietate agere poterit.

Unde ſi Conductor probaſſet tempore conductionis ſe poſſidere, & ſic ignoranter conduxiſſe, tunc limitatur dicta regula, & haberet locum limitatio tradita per *d. Hieronymum Gratum d. conſil. 90. & Curt. jun. conſ. 122.* Sanctiſſimæ Trinitatis, viſo diligenter, *Jaſon. in conſ. 158. col. fin. vol. 2. Felin. in cap. inter dilectos, de fide inſtrum. circa finem, Jo: Crot. in repet. l. ſi quando, num. 193. in prima impreſſione* relatos ab *Urſill. ad Afflict. dec. 12. n. 8.* ubi *n. 9.* concludit, quod

21 Locatio poteſt probari per unum teſtem, ſecundum *Gram. conſ. 54. in civil.* Tamen hoc non eſt verum, quia requiritur plena probatio, ut deciſum refert *Afflict. ibidem, & in decif. 464. num. 5.* Ubi idem *Urſill.* concludit contra *Gram. & alios*, & docet, quod etiam in poſſeſſorio ſummariſſimo requiruntur plenæ probationes; quia poſſeſſio eſt res magni præjudicii, dum multoties trahit victoriam proprietatis, ut experientia docet, maxime quando poſſeſſorium devenit ad aliquem potentem, quia ultra potentiam exercet lites, cum fructibus, & commodis poſſeſſionis, unde debilior Adverſarius privatus commodis poſſeſſionis, cogitur litem deſerere. Et propterea in noſtro Regno, ubi ſola facti veritate inſpecta proceditur, cauſæ poſſeſſorii non determinantur abſque bono odore proprietatis, cum aliquali cognitione ipſius proprietatis ad evitandos circuitus inutiles, & inanes lites, *Urſill. ibid. in fine.*

Concluditur itaque, quod locatio debet plene probari, ut habeat locum *d. l. ſi conductionis*, ex qua probata, cum reſultet bona præſumptio ad beneficium locatoris circa proprietatem, ut ſupra diximus, ideo non poteſt impediri reſtitutio etiam in odium Conductoris, qui non debuit fidem fallere locatori.

22 Poteſt conductor tamen opponere exceptionem meliorationum, & rem conductam retinere, donec expenſæ ei ſatisfiant, *l. 3. §. quicumque, ff. de viis publ.* ut ſi quid in ea factum eſſe dicat; *Garc. de expenſ. cap. 4. num. 10. Viſc. in verb. conductor, Merlin. deciſ. 351. tom. 1. Hodiern. ad Surd. dec. 294. num. 3. Strev. ad Sanfel. dec. 371. lib. 3. verſic. Conductor.*

A D D I T I O.

S U M M A R I U M.

Ratio, quam Auctor adducit ad ſubnectendam huic operi, quæ frequenter in praxi occurrunt obſervanda in hac Civitate Neapolis circa judicium exſtractationis, num. 1.

Edictum Regis, quo cavetur, ne penſiones antiquis inquilinis augeantur, publicatum ſub die 30. menſis Decembris 1738. refertur, num. 2.

Non moroſis in ſolvendo penſionem allatum Edictum eſt favorabile, num. 3.

Hoc Edictum non eſt conforme juri communi, & exponitur tex. eidem contrarius in l. ne cui, §. quod ſi quis Cod. de loc., & conduct., num. 4.

Jure Inquilinus non poteſt invitus cogi ad reconducendum, nec dominus ad relocandum, ut ſervetur æqualitas, num. 5.

In quo differat Edictum a cit. l. ne cui, *& quid in praxi ſervetur, adducitur*, num. 6.

Exponitur alius tex. adductæ ſanctioni etiam oppoſitus, in l. congruit Cod. de locat. prædior. civilium, vel fiſcalium, num. 7.

Antiquus Conductor novo præfertur, ſi facta per hunc augmenta ille ſuſcipiat, per l. prædia §. ſi vero pro tali C. eodem; *quæ explanatur*, num. 8.

Ratio fundamentalis dd. Legum per DD. adducta innuitur; & an illa habeat locum in locationibus rerum fiſcalium, remiſſive, num. 9.

Ex præcitato edicto nullimode locatori licet augmenta facere, nec quoquo modo mutare conditiones præcedentis affictus, ibidem.

Aſſignantur juſtæ cauſæ edicti, num. 10.

Tempus præſcriptum ad declarationem novæ reconductionis, eſt dies quarta uſque ad 17. menſis Januarii, num. 11. & 31.

Ante Pragmat. de loc. & conduct. *denunciatio fiebat in menſe Maii juxta* Conſuet. de loc. & cond. d. num. 11.

Si conductor declaravit nolle manere, & locator proceſſerit ad locationem cum alio novo conductore, antiquo conductori non erit amplius locus pœnitentiæ, ibidem.

Conciliantur Præſid. de Franch. dec. 278. & Brill. ad Conſuet. de loc. & cond. num. 12.

Quando non valeat probari reconductio per teſtes, & qui Authores id dixerint, num. 13.

Adducitur Rovit. *contrarium ſentiens, & ejuſdem opinio exponitur*, num. 14.

In praxi ſervatur dari terminum ad horas, cum deficit tempus ad probandum, num. 15.

Nicolaus de Jorio Scriba M. C. V. laudatur, num. 16.

Referuntur exempla prædicti termini ad horas, nu. 17.

Traditur cautela declarationis faciendæ per conductorem, cum velit permanere in domo conducta, aut eam recuſare, num. 18.

Inſtrumentorum appellatione teſtes comprehenduntur, ibidem.

Quomodo conſulendum ſecundo conductori ſi primus obtineat manuteneri in domo per illum conducta, & quid in praxi ſervandum, num. 19.

An dominus teneatur denunciare conductori, ut exſtractet, & an ex non facta denunciatione inducatur tacita reconductio, num. 20.

Enunciantur Authores negativam opinionem tenentes, num. 21.

Impugnantur præfati Authores, & fundatur contrarium eſſe ſervandum, & omnino faciendas per dominos denunciationes inquilinis, & quando, oſtenditur, & commendatur Camillus Salernus, num. 22. & 23.

Hoc edictum non extenditur ad prædia ruſtica, ſed tantum ad urbana, num. 24.

Quomodo intelligenda clauſula illa appoſita in edicto, ut valerſe de otro &c. ibidem.

Primus caſus indicitur, quo ex mente ipſius edicti poteſt conductor a domo amoveri, num. 25.

Inquilinus ſi per biennium a ſolutione deficit, poteſt a locatore expelli, per tex. in l. quæro §. inter locatorem ff. locat. *etiam pendente locatione; & quid nam ſervetur apud nos*, ibidem.

Enar-

Digitized by Google

Enarratur caſus deciſus a S.C.ad relationem M.C.n.26.
Collaudatur Reg.Conſ.ex Aularum S.C. Præfectis D. Antonius Ma.. [illegible]oca, ibidem.
Quanta, & quæ ſit mora, remittitur arbitrio Judicis, num.27.
Quæ res conductorem excuſent a mora, ibidem.
Traditur formula ſupplicis libelli contra conductorem moroſum, num.28.
Formula decreti, quod conductor exfractet, & non amoveat chartellas, num.29.
Relatio Alguzerii M. C. V. pro notificatione dicti decreti, & affixione chartellarum, num.30.
Formula denunciationis facta per Notarium Conductori, ut adveniente die 4.Maii relinquat domum, n. 32.
Formula Apocæ affictus, num.33.
Mos hodiernus paciſcendi ſolutionem, & ſolvendi penſionem domorum eſt tertiatim, num.34.
Antiquitus binæ tantum in anno præſtationes fiebant, num.35.
Poſſunt Partes quomodolibet convenire inter ſe, circa ſolutionem penſionis, num.36.
Quomodo apponendi teſtes in apocis ex nov.Conſt., n.37.
Illa clauſula, che finito il tempo dell'effitto mi debba convenire per il prezzo della caſa, *quid operatur*, num.38.
Edictum reſpicit favorem conductorum, & quiſque poteſt renunciare juri ſuo, num.39.
Pacta religioſe ſervanda, ſi honeſtati non adverſantur, num.40.
Formula memorialis pro parte conductoris, num.41.
Formula fidei facta ordine Judicis ad inſtantiam locatoris a Porteriis M.C.V.ad fundandam moram inquilini, num.42.
Formula Decreti de conſenſu partium, quod conductor continuet pro alio anno tantum, num.43.
Libellus pro parte Locatoris in ſeq.anno, num.44.
Decretum juxta petita per locatorem, num.45.
Replicatio facta pro parte conductoris, num.46.
Memoriale ejuſdem conductoris, num.47. *cum decreto in calce ipſius, quod intimetur parti*, ibid.
Replicatio locatoris, num.48.
Supplicatio de V. F. ad finem confirmandi, ad inſtantiam ejuſdem locatoris, num.49.
Comparitio pro parte conductoris, num.50.
Deciſio S.R.C. num.51.
Laudibus extollitur olim Reg.Conſ. & unus Aularum S. R.C.Præfectus D.Franciſcus de Honuphrio, num.52.
Impugnatur deciſio S.R.C. num.53.
Defenditur, num.54.
Secundus caſus, quo poteſt repelli conductor, non obſtante edicto, num.55.
Formula decreti, quod ſolet tali caſu practicari, ibid.
Adducitur limitatio, num.56.
Numerantur alii caſus, quibus inquilinus non juvatur diſpoſitione edicti, num.57.
In Regno nemini licet alii rem ſublocare abſque Domini licentia, & allegatur Conſuetud. *ſub tit.* de loc. & conduct. ibid.
Dict.Conſuet.eſt correctoria juris communis, num.58.
Æquitas prævalet juris rigori, num.59.
Affertur exemplum deciſionis facta per Ill. Marchionem Reg. Conſ. & primum Aularum Præfectum D. Horatium Rocca, qui commendatur, num.60.
Si Dominus uti velit re conducta ad proprium uſum, eſt præferendus conductori, & quando, num.61.
Adductæ limitationes deducuntur ex Text. in l.3.C.de loc. & conduct. num.62.
Si probetur, aut conſtet dominum non indigere re conducta, ſed hoc fieri ad æmulationem, aut alium finem, inquilinus non eſt amovendus, num.63. *& ſubjungitur exemplum*, ibid.
Dominis directis tantum, aut ejus filiis competit jus petendi rem conductam, num.64.
Formula mandati, quod conductor exfractet, num.65.
Comparitio contrarii imperii adverſus dictum mandatum, num. 66.
Formula Decreti, quod inquilinus continuet pro alio anno in domo conducta, num.67.
Exponitur ratio, quare in decretis dici ſolet, liceat continuare pro alio anno, num.68.
Textus in l. item quæritur §. qui impleto in fin. ff.locat. *explodiitur*, num.69.
Non procedit d.Lex apud nos in locationibus prædiorum urbanorum, num.70.
Supplicatio de v. ſ. in S.R.C.ad finem revocandi, nu.71.
Replicatio pro parte inquilini, num.72.
Deciſio S.R.C.ad favorem inquilini, num.73.
Encomiis exornantur Regius Conſiliarius D. Donatus Antonius de Aſti, num.74. *Regius Conſiliarius, & unus ex Aularum Præfectis D.Franciſcus Ventura*, num.75. *ac olim Præſes S.R.C.D.Cajetanus Argento*, num.76.
Recenſetur alius caſus, in quo licet conſtiterit locatorem aliam domum pro ſuo uſu habere, fuit conductor expulſus, num.77.
Expenduntur motiva deciſionis, num.78.
Laudantur Domini Judices M. C.V. D.Jacobus Biſſanti, D. Joſeph Aurelius de Januario, & D.Joſeph Cimino, num.79.& ſeq.
Qua hora per Conſuetudinem non ſcriptam egrediuntur conductores e domibus, num.81.
Uſus incipiendi, & finiendi locationes uno eodemque die eſt conformis moribus Romanorum, num.82.
Quæ probationes fieri debeant, tam pro parte locatoris, quam pro parte inquilini, innuitur, n.83.uſq.ad finem.

1 Licet forſitan ab incœpto inſtituto aberrare videbimur, cum tantum ea, quæ ex *nov. Regis noſtri Conſtitutione* obſervanda veniunt, ſparſim, ubi ferret occaſio, ſubnectere hic promiſerimus; attamen abs re nequaquam eſſe credidimus, immo pene neceſſarium, utiliſſimumque exponere, quæ frequentius in praxi occurrunt, circa hoc judicium extractationis in hac Civitate Neapolis, ubi jamdiu quolibet anno renovatur Edictum, quo cavetur, ne omnino liceat Dominis, & locatoribus domorum augere illarum penſiones ultra quantitatem prius ſolutam, quavis ſcriptura inter ipſos facta pro augmento d. penſionis non obſtante, nec quocumq; prætextu uti, ut conductores inſolidum penſiones diligenter ſolventes domibus exire cogantur, qui in ipſis velint continuare. Vigore cujus edicti pleraque animadvertenda ſunt, ſc. quibus caſibus poſſit conductor illo juvari, quibus non, itaut eo non obſtante, valeat locator, utens re ſua tamquam abſolute dominus, conductorem e domo expellere.

Operæ pretium igitur erit in gratiam tyronum ponere hic praxim hujus tam frequentis judicii una cum formulis comparitionum, & decretorum, quæ in eo poſſunt, & ſolent occurrere, ac fieri, cum obſervationibus utilioribus, magiſque neceſſariis.

Et primo ponamus verba edicti publicati ſub die 30. menſis Decembris 1738. quæ ſunt tenoris ſeq. v3.

E D I C T U M.

2 Carolus Dei gratia Rex utriuſque Siciliæ, Hieruſalem &c. Infans Hyſpaniarum, Dux Parmæ, Placentiæ, & Status Caſtri &c. ac magnus Princeps hereditarius Hetruriæ &c.

Regens, & Judices M.C.Vicariæ.

Il Re noſtro Signore (che Dio ſempre guardi) per la ſua Real clemenza ſi è degnato rimettere a queſta G. C. ſuo riverito Diſpaccio per la Segretaria di Stato Grazia, e Giuſtizia ſpedito in data de' 23. del corrente, del tenor ſeguente: *Haviendoſe el Rey degnato reſolver, que ſe emane un Bando, con el qual ſe probiba*

Digitized by Google

a los Dueños de las Caſas el poter alterar los aquiroles de las miſmas, ni valerſe de otro qualquier pretexto para hazer ſalir de ſus Caſas a los que pagan puntualmente el alquirel de ellas. Me ha mandado ſu Mageſtad prevenir lo a V.S., paraque diſpanga, que por la G. C. de la Vicaria antes del dia quatro del venidera mes de Enero del 1739. ſe publique el dicho Bando, invigilando U. S. enque ſe obſerva con toda diligenzia, para evitar los muchos pleytos, que ſuolen occaſionarſe de el retardo de tal publicazion. Dios guarde a V.S. muchos annos, como deſeo. Palacio a 23. Dizembre 1738.
Bernardo Tanucci. Sign. Reggente della Vicaria.

E dovendoſi da queſta G. C. dar viva ubbidienza alla ſuddetta ſoprana Real deliberazione, col preſente Banno ordinamo, e comandamo, che non debbaſi da' Padroni di caſe in modo alcuno alterare la pigione di quelle, più di quel, che antecedentemente gli ſteſſi pigionanti ad eſſi loro con puntualità an pagatò, ancorchè fatt'a veſſero qualſiſia ſcrittura, nè tampoco eſſi Padroni poſſano alterare le condizioni del precedente affitto, ma in tutto debbaſi regolare la conferma del nuovo affitto col precedente, volendo i Pigionanti continuare nelle caſe, come altresì non farne uſcire i pigionanti, con avvalerſi di vani preteſti, e colori, ſotto pena a noſtro arbitrio riſerbata; non intendendoſi però col preſente Bando d'innovare, o variare ciò, che ſta ordinato col Bando de'20. Decembre del paſſato anno 1737. a riguardo delle pubbliche Meretrici, ed intorno alla loro dimora, ed abitazione, reſtando il medeſimo nel ſuo vigore, e fermezza in tutte le ſue parti. Datum Neap. die 29. Decembris 1738.

Duca di Termoli Reggente.

Giacomo Biſſanti.	Ferdinando d'Ambroſio.
Giuſeppe Aurelio di Gennaro.	Domenico Ant. de Roſſi.
Giuſeppe Cimino.	Luiggi Boliſone.

Gerardo de Nigris Segretario.

A dì 30. Decembre 1738. Io Andrea Napolitano Regio Trombetta della G.C. della Vicaria refero d'aver pubblicato il ſopraſcritto Bando, e quanto in eſſo ſi contiene per tutt'i luoghi ſoliti, e conſueti di queſta fedeliſſima Città di Napoli alta, & intelligibili voce, more præconis, ut moris eſt.

3 Ex quibus verbis inferas primo, quod tale Edictum inductum eſt favore eorum tantum, qui in mora non ſunt ſolvendi penſionem; & jure, etenim idem eſſet ac habere rem, & pretium, quod leges abhorrent, & Dominus ſpoliaretur prorſus re ſua, ſi conductor, etiam moroſus, foret in locatione manutenendus.

Hujuſmodi edictum ſi recte perpendatur, certum eſt non eſſe conforme juri communi, ſed ab illo exorbitans; habemus enim Legibus expreſſum, patere facultatem Dominis domos ſuas cui voluerint locare, nec licere ei, qui primo conduxit, litem inferre, voluntate domini ad eandem conductionem accedenti; pœna etiam impoſita illi, qui hujuſmodi controverſiam commovendam crediderit, ut expreſſe legere eſt ex *Text. in l. ne cui, §. quod ſi quis Cod. de locato, & conducto*; qui *textus* intel-
4 ligitur ſtatim finito tempore locationis, ut notat *Brunneman. ibid.*, hoc eſt, cum expirat inſtrumentum conductionis, vel tempus ſtatutum in prima conductione, ut clarius habetur ex *Gloſſ.* ibi: *Si alicui conduxerim domum meam, vel ergaſterium uſque ad annum, & in ſequenti anno nolo tibi locare, ſed alii, an poſſis mihi, aut illi, cui locavi, aliquam quæſtionem movere? Reſp. quod non.* Etenim ſi conductor e domo ſponte velit diſcedere, dubitationi lo-
5 cus non eſt. Idque ad æqualitatem ſervandam jure ſtatutum videtur; ſicuti namque inquilinus non poteſt finita locatione ad perſiſtendum obligari, ex *leg. invitos Cod. de locat.* ita e contra nec dominus ad
6 relocandum. Contrarium autem ſtatuitur aperte in ſupracitato edicto, & contrarium in praxi vigore illius obſervatur; ibi enim, ut clare verba ſonant, coarctatur facultas dominis expellendi conductores ſub quovis prætextu, & per conſequens alteri locandi, uſque dum primus conductor velit in eadem habitatione remanere, licet exactum ſit tempus ſtatutæ locationis; ideoque ſi præter voluntatem conductoris Dominus alteri locaverit domum, non modo non imponitur pœna primo conductori moventi quæſtionem contra dominum, ſecundumque conductorem, ſed licite petit manuteneri in conductione domus, nullamque haberi rationem de poſtera locatione, & virtute citati Edicti ſic per Judices decernitur; dummodo tamen non adſit aliqua ex juſtis cauſis infra exponendis, quibus concurrentibus, licet expellere conductorem.

7 Eſt & alia lex, quæ dicenda adverſari, & opponi ſupracitat. ſanctioni, ſive mavis ſtatuto; *Tex.* eſt in *l. congruit Cod. de locat. prædior. civil. vel fiſcal. lib.* 11. quæ lex quamvis loquatur de locatione rerum fiſcalium, adaptari quoque ad res privatorum debet, ut in terminis concludit *Jul. Cæſar Ruginel. pract. quæſt. cap. 23. num. 14. & Reg. Valenzuel. conſ. 75. num.* 17. allegati a *Michael. Angel. Gypt. obſerv. ad deciſ. 169. Reg. Capyc. Latr. num. 3. & 6.* & alii. Ibi ſtatuitur, quod antiquus præferatur novo conductori, ſi facta per hunc augmenta ille ſuſcipiat. Cui congruum quoque eſt, quod in *l. prædia §. ſi vero pro tali C. eod.* apertius habetur,
8 illis verbis: *Si vero pro tali prædio ab altero conductore offeratur augmentum, ſit in arbitrio conductoris prioris, cui res ad tempus locata eſt, ut, ſi ipſe quod alter adjecit, obtulerit, maneat penes eum temporalis illa conductio.* Dixit *temporalis*, nam in perpetuis antiquus nullimode amovendus ex eadem *leg. prædia*.

9 An autẽ ratio *dd. ll. congruit, & prædia* in eo fundata fuerit, ut æqualitas in his quoq; ſervetur, prout communiter docent *DD.*, quia conductor Fiſci alias detinetur invitus ex *l. cotem ferro §. qui maximos ff. de publican.* Et an hodie in R.C. Summ. cum locantur gabellæ, aliæque res fiſcales, illæ leges procedant, noſtrum non eſt hic diſquirere; idcirco lubenter omittimus; cum paſſim legi poterit apud noſtrates Auctores.

Quod ad rem noſtram attinet, nulli dubium, quod ſicuti prælatio antiquo conductori datur ex his legibus, cum offert eamdem quantitatem, quam novus paratus eſt ſolvere, ita e contrario ex Edicto noſtro nullimode licet augmenta facere, nec quoquo modo mutare conditiones præcedentis affictus, ſed nova reconductio in omnibus prorſus regulari ex antiqua debet; & omnis ſcriptura noviter facta contra formam prioris conductionis cum antiquo conductore remanet nulla, & hic præferri debet pro eadem penſione, quocumque augmento per alios facto non obſtante. Quod in *cit. l. prædia* etiam decernitur, pro conductionibus vero rerum fiſcalium perpetuis, ut diximus, aut longiſſimi temporis, uti tradunt *DD.*, non autem pro temporariis, ſicuti eſt in caſibus edicti.

10 Non ideo tamen abſonum, aut a ratione alienum illud credendum eſt; Sumus enim, Deo favente, in hac Civitate Neapolis, quæ ob frequentiam tum civium, tum exterorum, huc undequaque concurrentium ſitus amœnitate, frugum, omniumque rerum ubertate, ac pulchritudine allectorum, nulli ex Europæ præclariſſimis urbibus invidet; ubi licet in dies nova conſtruantur ædificia, in ipſis quoque ſuburbiis, quæ ad præſens unam, maximamque conſtituunt urbem, tamen ſemper habitationes deſiderari videntur. Hinc factum, ut ſicuti ex raritate pretia rerum augentur, ita penſiones domorum ex æmulatione, &

de-

Digitized by Google

deſiderio adeo in dies excreſcerent, ut ſingulis annis
aut augmenta ab aliis facta antiqui conductores ſu-
ſcipere cogerentur, ne e domo ex Dominis expelle-
rentur, aut cum magno incommodo, & intereſſe
huc illuc migraro; itaque ex communi omnium
conqueſtu, & ut nimiæ locatorum aviditati, & con-
ductorum detrimento obviam iretur, permota fideliſſi-
ma popularis Plateæ multis jam ab hinc annis obti-
nuit publicari memoratum edictum, & quolibet anno
ante diem 4. menſis Januarii renovari. Quod ut infra
videbimus, juris fulcimine nititur.

11 Dixi, ante diem quartam menſis Januarii; adeſt nam-
que apud nos conſuetudo præſcripta, ut ab eo die uſq;
ad decimamſeptimam ejuſdem menſis (ni aliud par-
tes conveniant inter ſe) poſſit, & debeat conductor
declarare locatori, velit ne continuare, & permanere
in domo conducta; ante vero *Pragmat. de locat. &*
conduct. hujuſmodi declaratio fiebat in menſe Maii, ju-
xta *Conſuet. ſed ſi fund. de loc. & conduct.*; qua decla-
ratione facta, ſi conductor declaravit nolle manere,
& locator proceſſerit ad locationem dictæ domus cum
alio novo conductore, non erit locus pœnitentiæ,
nec poterit amplius antiquus petere, & obtinere præ-
lationem contra dictum novum conductorem vigore
edicti; & ſi velit opponere novam reconductionem
non erit audiendus, niſi per ſcripturam illam proba-
verit; iſtoque caſu procedunt dicta per *Dom. Præſ.*
12 *de Franch. deciſ.* 278. ibique Addentes, & per *Brill. ad*
Conſuet. de loc. & cond. aliosque affirmantes per *Text.*
ſup. cit. in l. ne cui Cod. de loc. & cond., quod non
valeat probari reconductio per teſtes; uti ſunt *Odo-*
13 *fred. Bald. Angel. & Salyc.* ex dictis per eundem
Præſ. de Franchis deciſ. 406. *num.* 4. Hoc ta-
men intellige, quando jam advenerit dies migra-
tionis e domo, ut optime advertit *de Luc. in d. dec.*
poſt *Rovit. ſup. prag. de locat. & conduct.*, non autem ſi
dicta reconductio fuerit oppoſita tempore habili, ſc.
menſe Januarii, vel Februarii; tunc enim abſque
dubio admittitur probatio per teſtes, ut docuit
cit. Reg. Rovit. ibid. & in praxi quotidie obſerva-
tur.

14 At idem *Rovit. loc. cit. num.* 15. advertit, quod
etiam in caſu dictæ *l. ne cui*, hoc eſt, quando jam
advenit tempus migrandi, deneganda non ſit pro-
batio per teſtes legales, & fide dignos, & nititur
authoritate *Caroc. de loc. at. & conduct.* aliorumque.
Ipſe tamen putat, nec immerito, hoc eſſe verum,
non ad finem retardandi migrationem primi condu-
ctoris, cum novus aliter eſſet ſine habitatione, ſed
recuperandi id, quod illius intereſt ex conventione
non obſervata; idq; confirmat pluribus, quas allegat,
15 deciſionibus S.R.C. Tu autem ſcias, in praxi rece-
ptum eſſe, quod etiamſi talis reconductio opponatur
per inquilinum, ſeu renunciatio obiiciatur per loca-
torem verſus finem v. g. Aprilis, vel adeo prope
diem quartam menſis Maii, ut tempus deficiat ad
faciendas probationes in termino, ſervatis de jure ſer-
vandis, tunc impartitur, & compilatur terminus ad
horas, ut in ipſa die 4. Maii cauſa expediatur. Et
mihi teſtatus eſt Scriba M.C.Vic. Nicolaus de Jorio;
16 qui juremerito ob ejus probitatem, ac praxim quo-
que in actitando non ultimum inter dictæ M.C.Vic.
Scribas locum meretur, & tenet; meminiſſe penes
ſe habere quemdam Proceſſum ab annis retro trigin-
17 ta circiter, in quo fuit facta prima petitio ſub die 2.
menſis Maii contra quemdam conductorem egredi
nolentem in tunc proxima die 4. ejuſdem menſis ſub
prætextu reconductionis, ſeu novæ conventionis,
datoque prædicto termino ad horas, & factis ex
utraque parte probationibus, uno eodemque die
fuit Proceſſus compilatus, & die quarta deinde cau-
ſa deciſa. Ego autem hoc anno vidi alium Proceſ-
ſum in cauſa Michaelis Angeli Montuori cum An-
drea de Venia, in quo inquilinus comparuit ſub die
21. menſis Aprilis petendo manutentionem in affictu,
& locator citatus reſpondit die 24. ejuſdem menſis,
illum eſſe expellendum, ex eo, quia renunciave-
rat conductioni a menſe Decembris, quare dato
termino ſuper hinc inde deductis, per Dominum
Judicem D. Jacobum Biſſanti infra commendandum
fuit in calce illius ordinatum, quod *capiatur infor-*
matio per totum craſtinum diem audita parte. Ita-
que omiſſis conſuetis ſolemnitatibus, perbrevi tem-
poris ſpatio capta informatione, ſub die 4. menſis
Maii fuit facta, & executioni demandata deciſio, ut
videre potes ex præfatis actis in Banca Magnifici
Anſalone penes Scribam Amore; aliaque hujuſmo-
di exempla paſſim occurrunt. Si vero conductor
dixerit ſe permanſurum, non poteſt a Domino expelli;
hinc cautius agendo plerique, dum ſolvunt tertiam
penſionis maturatam in die 4. Januarii per fidem cre-
18 diti, ſive apocam Banci, ut mos eſt; ſolent in fine gi-
ratæ ſubiungere hæc verba: *Con dichiarazione, che*
intendo continuare in detto affitto; aut e converſo:
Con dichiarazione, che reſta detta caſa licenziata; ut
ita omnis quæſtio tollatur; eo namque caſu ſi contra
talem declarationem ſive conductor, ſive locator ve-
niat omnino opus eſt nova ſcriptura, ut poſſit audiri, vel
adeo integra probatione, quæ æquiparetur ſcripturæ;
Inſtrumentorum enim appellatione etiam teſtes com-
prehenduntur, *l. 1. ff. de fid. inſtrum. cap. pervenit lo pri-*
mo extr. de teſtib. cogend. Greg. Tholoſ. ſyntagm. jur. univ.
lib. 48. cap. 14.

19 Finge modo caſum, quod primus conductor ple-
ne probaverit reconductionem, & obtinuerit manu-
teneri in affictu, quomodo ſecundo, cui dominus
eandem domum conduxit, erit conſulendum; cum
hic interim ſtaret abſque domo, & habitatione? Et
indubitati juris eſt teneri locatorem ad id, quod in-
tereſt in beneficium dicti ſecundi conductoris, ar-
gum. *Text. in l. 7. cum duab. ſequ. ff. locati.* Si autem
dictus locator paratus ſit aliam non minus com-
modam habitationem præſtare, ad aliud non tenebi-
tur, ut ſtatuitur in *cit. l. 9. ff. eod.* ideoque tali caſu
decernitur, quod *prædictus locator relocet aliam do-*
mum in ejus damnum ad electionem, & benefi-
cium conductoris; vel *liceat, & licitum ſit N. N.*
conductori conducere aliam domum æque commo-
dam in damnum T. T. locatoris pro uno anno; itaut, ſi
ut habeatur æque commoda habitatio, nonniſi am-
plior cum cariori mercede reperitur, hæc illi aſſi-
gnanda, illudque plus, quod ſolvitur, cedit in
damnum dicti locatoris; qui ſciens reconductionem
factam cum primo conductore, cum altero ad no-
vam locationem proceſſit, & ideo eſt in culpa, ea-
propter ad damna tenetur, ut in ſimili deciſum re-
fert *Gypt. ad Latr. deciſ. 39. n. 8. & ſeq.*

20 Quæſtio moveri poſſet, utrum dominus ædis,
cum velit, poſt finitam locationem, expellere con-
ductorem, in caſibus ſibi permiſſis, & inferius expo-
nendis, debeat neceſſario, infra terminum conſue-
tum incipientem a die 4. menſis Januarii, uſque ad
diem 17. expreſſe denunciare inquilino; eodem mo-
do, quo diximus debere inquilinum monere domi-
num, ſe domo abiturum, ſive in ea permanſurum;
ut eamdem relinquat vacuam, & expeditam in ſui
beneficium adveniente die 4. Maii; an vero poſſit,
quando libuerit, ante adventum diei quartæ menſis
Maii, ad ipſius inſtantiam decerni, quod condu-
ctor exfractet, abſque eo quod ille valeat præten-
dere reconductionem, ex denunciatione non facta?
21 Plerique magnæ authoritatis *DD.* in ea ſunt ſenten-
tia, ut nec neceſſaria ſit domini denunciatio, nec ex
non ſequuta denunciatione inducatur tacita recon-

ductio, uti ſunt *Anton.Capyc. ad Conſuet. ſed ſi fun-*
dum de loc. & conduct. Brill.ibid.num.34. Gizzarell.
deciſ.68. Sanfel. deciſ.9.lib.1. & deciſ.300. lib.2. ubi
adducitur deciſio per S.R.C.*Conſtant.*, *& Novar. ſup.*
Pragm.de loc.& cond.cit.Gypt.ad Capyc. Latr. deciſ.
59.num.13.Urſill.ad Afflict.deciſ.238. & melius *deciſ.*
365. & aliis omneſque moventur *Text.* in pluries ad-
ducta *l. ne cui*, quia ie. reconductio non probatur
abſque ſcriptura; eo magis, quia ex traditis per
laudatum *Urſill. in dict. dec.365. num.12.* nulla adeſt
Neap. Conſuetudo has faciendi denunciationes in ur-
22 banis. Ego tamen, tantorum pace virorum, ſi li-
ceat libere meam in medium proferre ſententiam, ve-
rius puto contrarium; non ſolum ex praeſcripta, &
forte immemorabili conſuetudine faciendi hujuſmo-
di denunciationes; de qua mentionem fecit idem
Urſil. ad Affl. cit. num. 22. (licet ipſe contrarium
ſubſtinere voluerit) ubi dixit: *Propterea ignoro, quo-*
modo contrarium ſit in praxi hic in Civitate Nea-
polis de denunciatione facienda in urbanis de menſe
Maii; (loquitur enim ante *Pragm. de loc. & cond.*
quando locationes incipiebant de menſe Auguſti;)
verum etiam ex juris diſpoſitione. Etenim certiſſi-
mum eſt, ſolo conſenſu perfici conductionis con-
tractum; hinc cum ex non facta denunciatione in-
ducatur tacitus conſenſus, tacita quoque recon-
ductio inde ſequatur oportet. Quod apprime de-
ducitur ex *Ulp. in l. qui ad certum tempus 15. ff. lo-*
cat. cujus verba haec ſunt: *Qui ad certum tempus*
conducit, finito quoque tempore colonus eſt. Intel-
ligitur enim dominus, cum patitur colonum in
fundo eſſe, ex integro locare. Et hujuſmodi contra-
ctus neque verba, neque ſcripturam utique deſide-
rant, ſed nudo conſenſu convaleſcunt. Idemque vi-
detur ſtatutum ab Imperatoribus in *l. legem 16. C.*
eod., illis verbis: *Legem quidem conductionis ſervari*
oportet, nec penſionum nomine amplius quam con-
venit, repoſci: Sin autem tempus, in quo loca-
tus fundus fuerat, ſit exactum, & in eadem loca-
tione conductor permanſerit: tacito conſenſu eam-
dem locationem una cum vincula pignoris renovare
videtur. Nulla quidem major ratio concurrit in
conductore, quam in locatore; quadere ſicut ille,
ſi expreſſe non renunciaverit conductioni, ut ſupra
dictum, cenſetur reconduxiſſe, & ad penſionem
tenetur, ita & dominus non denunciando relocaſſe
videri debet, & ad manutenendum inquilinum co-
gendus eſt. Neque dicas allatas leges loqui poſt exa-
ctum tempus locationis; ideoque intelligendas, ſi
dominus conſentiat poſt diem quartam Maii condu-
ctorem inhabitare; quod expreſſe excluderet prae-
cedentem denunciationem faciendam in menſe Ja-
nuarii; nam, prout inferius dicemus, quemadmo-
dum apud nos non poteſt ſervari diſpoſitio *leg. item*
quaritur §. qui impleto in fin. ff. locat. quoad tacitam
reconductionem in urbanis, pro tempore tantum
quo quis inhabitaverit; ea ratione, quod hic fiunt
generaliter locationes de anno in annum; ita pariter
cum mos ſit in menſe Januarii concludere, & facere
communiter affictus domorum, & ſcripturae inter lo-
catores, & inquilinos eo temporis perficiuntur, adeo,
ut d. menſe tranſacto, ſi aliqua domus adhuc condu-
cenda remanet, fere ſemper locatur minoris, quia di-
citur infra annum, & eſt ut plurimum pene impoſſibi-
le tunc reperire domum aptam, & commodam ad ha-
bitandum, idcirco ad id tempus, in quo communiter
inducitur nova obligatio, & prior extinguitur, licet
habitatio perſiſtat, & duret uſque ad diem 4. menſis
Maii, illarum diſpoſitio eſt omnino adaptanda. Ve-
rum hoc clarius patet ex verbis *Pragmat. l. de*
locat. & conduct., quae omnem procul dubio, ut
ſtatuo, tollunt difficultatem; ibi: *ſiccome per lo paſſato*
ſi ponevano le cartelle alle caſe; che ſi avanzo del al-
logare nel predetto primo di Maggio, ſi abbiano a
porre nel primo di Gennajo; quae appoſitio chartul-
larum praeſupponit certe praecedentem denunciatio-
nem faciendam in eodem menſe Januarii (ſicut hodie
fit, publico mediante Notario, ut inferius videbi-
mus,) & conſenſum conductoris exeundi; aliter dictae
chartellae, quae vulgo appellantur, *Si loca*, non affigun-
tur; iis enim indicatur, quod illa domus locari debeat.
Ex quibus concludendum, quod prorſus denun-
ciatio neceſſaria ſit, a die 4. uſque ad decimam ſepti-
mam, juxta hodiernum morem; eoque die tranſa-
cto, & neglecta hujuſmodi denunciatione cenſea-
tur facta reconductio. Quod omnino praemitten-
dum, & menti tenendum eſt, ne erremus; unde opti-
23. mo jure *Camill. Salern. ſuper Conſuet.* alias allegat.
ſed ſi fundum, loquens de hac conſuetudine denun-
ciandi, dixit, *quod videretur in culpa, qui ſecus*
ageret. Nec aliam ob cauſam in allato Edicto ſub-
jungitur: *Me ha mandado Su Mageſtad prevenirla a*
U.S. paraque diſponga, que por la G.C. de la Vic. an-
tes del dia quatro del venidero mes de Enero del
1739. ſe publique el dicho Bando. Et loquendo in
terminis talis Edicti, ſi prius in dubium revocari
potuit, omnis modo ceſſat diſputatio; nam cum re-
conductio tota pendeat ex arbitrio conductoris,
in domo permanere volentis, abſque eo, quod poſſit
omnino a locatore expelli, huic ad eum amoven-
dum praeciſe opus eſt denunciatione, eaque non
ſequuta, pro illo anno inquilinum edicti beneficio
utentem manutenere adſtringitur.
24 Scias autem, quod cum ſit hujuſmodi Edictum a jure
exorbitans non debet ultra extendi, ſed ſtricte inter-
pretari in caſibus in eodem expreſſis; ut in ſpecie ſi-
milis ſtatuti docet *Ang. in cit. leg. ne cui Cod. de loc.*
& conduct. quapropter hoc militat in praediis urbanis
tantum, non in ruſticis, pro quibus habes *Conſuet.*
Sed ſi fund. de loc. & conduct., ſuper qua vide late
Scribentes.

Hinc dicendum remanet, quos caſus vere illud com-
prehendat, quoſque non; & quomodo intelligendum
illud *ly: ni valerſe de otro qualquier pretexto, para ha-*
zer ſalir de ſus caſas a los que pagan puntualmente el
alquiler de ellos.

25 Et primo extra omnem dubitationem eſt, quod
qui ſit in mora ſolvendi penſionem, ut ſupra
innuimus, non poteſt juvari hoc edicto, quo
comprehenduntur hi ſolum, qui illam diligenter
ſatisfaciunt, ut ex verbis apertiſſime liquet: & de
jure; cautum enim habemus *in l. quaro §. inter lo-*
cat. ff. locat., quod etiam durante tempore locationis, ſi
per biennium conductor a ſolutione deſecerit, poſſit a
locatore expelli; ad quam rem omnino videndus eſt
Jaſ. in auth. qui rem C. de Sacr. Eccleſ. ubi late, & *Alex.*
conſ.105. vol.3. Afflict. in Conſt. Pacis cultum num.30.
Covarr. in rubr. de teſtam. p.2. poſt n.12. verſ. eod. fere pa-
cto, & alii; quod tamen non ſervatur apud nos; nam
pendente conductione, etiamſi conductor ſatis non
fecerit penſionem promiſſam, (ni vere decoctus effi-
ciatur, & impotens in poſterum ad ſolvendum, &
hoc probetur, vel clare conſtet,) non poteſt ejici e do-
mo conducta; ſed ea tantum finita, propter dictam
moram excluditur a beneficio edicti.

26 Exemplum praeſto ſit. U.I.D. Nicolaus de Martino
conſequi debebat a Nicolao Talamo duc. 42. pro re-
ſiduo penſionis anni praecedentis, vigore apocae
Banci, ad rationem duc. quatuor ſingulis menſibus
ſolvendorum, & ob moram in ſolvendo per plures
menſes, fuere expeditae literae executoriales. Inte-
rim, quia idem Talamo conductor una ſimul, & in
ſolidum cum Donato Iacomino eamdem domum re-
conduxerat pro duobus annis ad rationem ducat.
quae-

Digitized by Google

quadraginta duorum in ſingulis annis, & erant ambo renitentes, & moroſi in ſolvendo duas fere integras tertias jam maturatas, comparuit dominus, & obtinuit, ſtaute prædicta mora, quod exfractarent. E contra ſeſe oppoſuerunt conductores dicendo, eorum conductionem juxta apocam affictus perdurare uſque ad annum 1740. qua pendente non poſſe amoveri, & expreſſe petierunt manuteneri in eadem, vigore edicti, etiam tranſacto tempore in locatione ſtatuto; dominus autem produxit ſupplicationem de V.F. in S.R.C. ad finem confirmandi decreta exfractus, tum ex eo quia patebat eſſe moroſos, tum etiam quia pluribus reſtaurationibus domus indigebat. Et facta relatione in S. R. C. ſub die 22. Aprilis 1739. in Aula benemerentiſſimi, doctiſſimique Regii Conſiliarii, & ex præfectis Aularum S. R.C. & de Conſilio Realis Cameræ D.Claræ D.Antonii Maggioca, fuit ita decretum: *Per S. R. C. remiſſa eſt cauſa eidem M. C. V. qua provideat, quod Nicolaus Talamo, & Donatus Incomino continuent in affictu, durante tempore affictus contenti in apoca Banci, terminando in die 4. menſis Maii 1740. iterum teneantur ferre incommodum, ut Dominus domus faciat reparationes neceſſarias in domo locata, abſque ullo excomputo* (quod juri fundatum eſſe certum eſt, ex *l. ſi merces §. vis major*, & melius ex *l. habitatores ff. locat.*) *quo tempore completo relinquant domum vacuam, non obſtante ſolito banno, ſi quod forte emanetur*; ut patet ex actis in Banca Magnif. Auſalone, penes Scribam del Giudice.

27 Quanta autem, & quæ ſit hæc mora, remittitur arbitrio judicis; vidi enim pluries practicari, quod licet conductor fuerit moroſus in ſolvendo tertiatim, ut nunc moris eſt, ſcilicet in die 4. menſis Septembris, in die 4. menſis Januarii, & in die 4. menſis Maii, retardando ſolutionem prædictam in ſingulis tertiis, fuit in conductione manutentus; at ſi Dominus ſemper, aut ſæpe ſæpius pro ſatisfactione ſtatutæ penſionis coactus fuit uti literis executorialibus, aut litem habere cum conductore, omnino hic ſervata forma edicti erit expellendus. Quod limita, ni conductor habuit juxtam cauſam litigandi, ſcil. ſi Dominus neglexerit facere refectiones neceſſarias in domo, poſt denunciationem, vel ſi conductor uti non potuit re locata ex cauſa locatoris, ſeu ex cauſa publica, aut inopinata; vel ſi concurrant alia, quæ juxte excuſant conductorem a retardata ſolutione; ideoque totum remittitur arbitrio judicis ſecundum caſuum contingentias. Verum ſi appareat ſub hoc prætextu retardatæ ſolutionis velle Dominum illum expellere, vel inducere ad augendam penſionem contra formam edicti, poteſt quoque a Judice decerni, ne fraus committatur diſpoſitioni ſupradicti Ordinis Regalis, quod conductor continuet; vel aliud, prout ratio, & rei circumſtantia expoſtulat. Et quidem cum ſimilis caſus acciderit, ne pigeat videre, uti fuerit obſervatum, & a S.R.C. decretum.

28 *Formula ſupplicis libelli contra conductorem moroſum.*

Al Signor Giudice della G.C. della Vic. Civile.

Il Dottor D.Gio: Battiſta Juretti eſpone a U. S. ſupplicando, come nelle caſe, ch'eſſo ſupplicante poſſiede fuori la Porta di S. Gennaro di queſta fedeliſſima Città ſi trova affittata una bottega ad uſo di Speziaria Manuale con due camere ſopra ad Iſidoro Pepe, il quale affitto termina alli quattro del primo venturo meſe di Maggio di queſto proſſimo venturo anno 1736. E perchè detto Iſidoro Pepe è ſtato, ed è moroſo nel pagare, è ſtato coſtretto eſſo ſupplicante di eſigerne la pigione con reiterati eſecutorj, che ce l'ha fatto ſpendere in buona parte a'Portieri, e birri, che perciò volendo eſſo ſupplicante avvalerſi dell'arbitrio, che Iddio benedetto gli ha dato, e le leggi tutte gli permettono, di poterſi ſervire del ſuo, come gli pare, e piace, ha fatto ſentire a detto Iſidoro Pepe, che advenientino li 4. Maggio del venturo anno 1736. laſci la caſa ſuddetta vacua, e ſpedita a beneficio di eſſo ſupplicante. E perchè ha preteſo, che non ſe ne vuole uſcire; ed all'incontro non conviene, che vi abbia ad abitare ad onta del Padrone, perchè trovandoſi diſguſtati, potrebbe eſſer queſto cauſa di maggiori inconvenienti; Supplica perciò U. S. ordinare, che advenientino li 4. di Maggio dell'entrante anno 1736. detto Iſidoro Pepe laſci la ſuddetta caſa, e bottega vacua, e ſpedita in beneficio di eſſo ſupplicante, altrimenti che ſe gli battino le robe per la fineſtra. E comechè il medeſimo gli ha fatto ſentire, che lacererà le cartelle, (ſolite a porſi alli 4. dell'entrante meſe di Gennajo 1736., com'è il coſtume di queſta fedeliſſima Capitale) affine che non ſi poſſa affittare; ſupplica perciò U. S. anche di ordinare, che ſia lecito ad eſſo ſupplicante di apporvi le dette cartelle, e che il detto Iſidoro Pepe non ardiſca di quelle amuovere, nè farle amuovere da altri, ſotto quelle pene, che U.S. ſtimerà di giuſtizia; ſocchè oltre di eſſere giuſto, lo riceverà a grazia, ut Deus &c.

29 *Formula Decreti, quod conductor exfractet, & non amoveat chartellas.*

Die 19. menſis Decembris 1735. Neap. Per ſubſcriptum Dominum Judicem M. C. V. fuit proviſum, & decretum, quod retroſcriptus magnificus conventus adveniente die quarta menſis Maii entrantis anni 1736. deſiſtat ab affictu domus retroſcripti magnifici ſupplicantis, ubi ad præſens habitat, illamque relinquat vacuam, & expeditam in beneficium ejuſdem magnifici ſupplicantis, alias providebitur &c, verum habens cauſam in contrarium compareat in hac M.C.V. in ſubſcripta Banca, & penes ſubſcriptum Scribam, quoniam juſtitiæ complementum miniſtrabitur, & ſub pœna unciar. auri 25. F.R. &c. non amoveat, nec amovere faciat chartellas, vulgo dictas *le Siloche* a pariete dictæ domus, hoc ſuum. *De Aſti.*

Loſiens Actorum Magiſter. De Jorio Scriba.

Relatio Alguzerii M.C.V.

30 A dì 22. Decembre 1735. Nap. Io Antonio Pace Portiero di Vic. ho notificato Iſidoro Pepe perſonaliter, e datoli copia: E a dì ſette Gennaro ho poſte le Siloche.

Hic animadvertas velim, quod in tantum is locator curavit obtinere decretum exfractus menſe Decembris, in quantum forſan dubitavit, ne inquilinus inſtaret pro manutentione, ideoq; voluit illum in judicio prævenire, cautiuſq; agendo ſui animum prius declarare, non aliqua ductus neceſſitate; nam, ut

31 ſupra diximus, & ipſemet fatetur, ante diem 4. Januarii non ſolent fieri tales denunciationes, & ordines; ad illam enim uſque diem & ultra, uſque ad diem 27. nec locator, nec conductor poſſunt aliquid, niſi utriuſque conſenſu, circa affictum innovare, & intra illud ſpatium debet denunciari, an locatio ſit duratura, vel non. Et quidem, ut patet ex allata relatione, in hoc caſu ſub die 7. menſis Januarii fuere poſitæ chartellæ affictus, eodemque die fuit ſormiter facta denunciatio, ut moris, per publicum Notarium, quæ eſt tenoris ſequentis, v3.

32 *Formula denunciationis facta per Notarium conductori, ut adveniente die 4. Maii relinquat domum.*

Die 7. menſis Januarii 1736. Neap. A richieſta fattaci per parte, e ad iſtanza del Dottor Signor D. Gio: Battiſta Juretti Padrone delle caſe, dove abita Iſidoro Pepe Speziale Manuale, ſite fuori Porta S.Gennaro, mi ſono io ſottoſcrit. Notaro conferito aſſieme con Antonio

nio Pace Portiero di Vicaria il giorno di' Sabato la mattino 7.del corrente meſe di Gennaro in detta bottega, ed avendo ivi ritrovato detto Iſidoro Pepe gli diſſi in preſenza di N.N., N.N., N.N., che io era ſtato mandato dal detto Dottor D. Gio:Battiſta Juretti, con detto Portiero, affine di licenziarli la detta caſa, e far porre le cartelle in quelle dal detto Portiero; conforme in effetto furono quelle poſte alla porta di detta Speziaria, e ce n'andaſſimo aſſieme col medeſimo Portiero a ritrovare detto Signor D. Gio: Battiſta, il quale mi richieſe, che n'aveſſi fatto un pubblico atto, conforme da me è ſtato fatto.

Requirens dictus Dominus D. Jo: Baptiſta nos &c. quod de prædictis omnibus publicum conficere deberemus actum &c. nos autem &c. unde &c. & actum eſt &c. Præſentibus opportunis. Ab actis meis, quibus &c. factaque collatione concordat, meliori ſemper ſalva &c. & in fidem hic me ſubſcripſi, & ſigna vi requiſitus &c. Ego Notarius N.N. de Neap.

In medium modo afferamus apocam per hunc conductorem factam, in judicio a locatore productam.

33 *Formula apocæ affictus.*

Banco dello Spirito Santo pagate per me al Signor D.Gio:Battiſta Juretti docati 108. dite ſono per l'affitto dal medeſimo a me fatto, durante il tempo d'anni tre continui, principiandi a decorrere dalli quattro di Maggio primo venturo del corrente anno 1733. in avanti, d'una bottega per uſo di Speziarla manuale, e due camere ſopra di eſſe delle ſue caſe ſite fuori la Porta di S.Gennaro, dove al preſente abito. Che però rinunciando al beneficio della pazienza non preſtita, ed a qualſivoglia altra pretenſione, ed eccezione, anche liquida prevenzione, detto pagamento lo farete alla ragione di doc.36. l'anno, e detti docati 36. li pagarete ogni anno menſatim la rata di eſſi (*Mos, uſuſ-*
34 *que communis hodie paciſcendi ſolutionem, & ſolvendi penſionem domorum eſt tertiatim, ſingulis ſc. quatuor menſibus in fine, decurrendis a die quarta Maii in antea, non ut antiquitus; ante enim Pragm. 1. de locat. & conduct. binæ tantum in anno præſtationes fie-*
35 *bant, una ſcilicet appellata ingreſſus, die omnium Sanctorum, alia, dicta exitus, in medietate menſis Auguſti, quo die tunc domo egredicbatur; poſtea per d. Prag., qua fuit tranſlatum tempus migrandi e domibus ad diem primam Maii, quod tempus per Pragm. III. eod. tit. fuit prorogatum, ut hodie viget, ad diem 4. Maii, fuere ſtatuta prædicta duæ ſolutiones, in medietate menſis Julii altera, & altera in die prima Maii; idq; hodie ab uſu receſſit, & uti diximus, ſingulis quatuor menſibus pro tertia parte ſolvitur*
36 *penſio; attamen poſſunt aliter partes convenire, ut in hac cauſa & tunc ſervata forma pacti, & conventionis regulanda ſolutio).* E mancando da qualſivoglia paga la preſente ſi poſſa contro di me incuſare; deſignando per citazione la Curia del ſottoſcritto Notaro; obbligando colla preſente me, miei eredi, e ſucceſſori, e beni tutti preſenti, e futuri, colla clauſola del coſtituto, e precario in forma; durante il qual tempo all'incontro debba il detto Signor D. Gio:Battiſta mantenermi, e diſendermi in detto affitto, e farmi fare in detta caſa tutte le accomodazioni neceſſarie, ſecondo la coſtumanza di Napoli. Con che per la fabbrica, che il detto Signor D. Gio. Battiſta ſta facendo in dette ſue caſe io non poſſa pretendere eſcomputo veruno; quale caſa detto Signor D. Gio: Battiſta l'ave a me affittata per detto prezzo a riguardo di detto incomodo, che ſoffro per detta fabbrica. Ed elaſſi li detti anni tre, e volendo proſeguire detto affitto, mi debbo convenire per il prezzo dell'affitto d'eſſa, non oſtante qualſivoglia Prammatica, che uſciſſe per l'alterazione degli affitti di dette caſe. Napoli li 12. Gennaro 1733. Iſidoro Pepe. Io N.N. ſon teſtimonio. Io N.N. ſon teſtimonio. Io Not. N.N. ſon teſtimonio, ed ho ſegnato ⁝ *Locus ſigni.*

37 Ex nov. Conſtit. *§. V. n. 17.* priuſquam apponatur dies apocæ, debent ſubjungi nomina teſtium, qui in apoca interfuerunt, quique poſtea ſe ſubſcribunt; v3. *preſenti per teſtimonj N.N., N.N.* Poteſt adjici quoque, *e me ſottoſcritto Not., il quale ho ſegnato.* Verum nequaquam hoc puto neceſſarium, tum quia de Notario *cit. Conſtit.* non loquitur, ſed tantum de teſtibus, tum etiam quia ſuſpicio fraudis, quæ conſideratur in teſtibus, ceſſat in Notario, qui perneceſſe ſemper debet in apoca intervenire, ut eam authenticam reddat. Et poſtea dicitur: *Napoli dodici Gennaro* 1733. non autem per numeros, ſed per extenſum.

Adverte, quod illa clauſula: *Ed elaſſi li detti anni*
38 *tre, e volendo proſeguire detto affitto, mi debba convenire per il prezzo dell'affitto d'eſſa, non oſtante qualſivoglia Prammatica, che uſciſſe per l'alterazione degli affitti di dette caſe*, operatur pro dominis, ne poſſit poſtea conductor opponere, ut manuteneatur in locatione, juxta Edicti diſpoſitionem; quia cum il-
39 lud reſpiciat favorem conductorum, quiſque renunciare poteſt juri ſuo; late *Tuſc. lit. R. concluſ. 170. & 171. per tot. Soccin. reg. 419. per tot.* & alias, *Cæſar Calà tract. de feriis qu. 5. num. 164. & ſeq. & Donadeus tit. de renunciat. per tot.* hinc quando expreſſe a principio paciſcitur conductor, quod ſi velit permanere in domo conducta poſt lapſum tempus in apoca locationis ſtatutum, debeat conveniri de penſione tunc ſolvenda, non obſtante quacumque *Pragm.* prohibente augmenta penſionum domorum, ſtari debet hujuſmodi
40 pacto, quia pacta religioſe ſervanda, cum honeſtati non adverſantur; vulgatis juribus in *Tit. ff. & Cod. de pactis*; & in ſpecie contractus locationis præter alios *Pacion. de locat. & conduct. c. 49 per tot.*

Et proinde cum in allato exemplo fuerit oppoſitum pro parte conductoris, quod hoc fiebat a Domino in fraudem Edicti, ut penſio augeretur, id non habuit locum, & ipſemet conductor ex conventione habita cum locatore auxit penſionem in aliis carolenis viginti pro alio anno, ut modo videbis.

41 *Formula memorialis porrecti pro parte Conductoris.*

Al Signor D.Claudio Viliani Giudice della G. C. della Vicaria.

Die ſexta menſis Januarii 1726. Neap. per Iſidorum Pepe Principalem. Gaglione. Iſidoro Pepe Speziale manuale, uomo caſato con moglie, e cinque figli riverentemente eſpone a U.S. con ſupplica, come ad iſtanza del Magnifico Dottor D. Gio: Battiſta Juretti Padrone della caſa, e bottega, dove abita, ed eſercita il ſuo meſtiere pacificamente da moltiſſimi anni, fuori la Porta di S.Gennaro di queſta Città, gli è ſtato intimato ordine ſotto il dì 22. del paſſato Decembre 1735. che advenlente il tempo de' 4. Maggio del cominciato anno 1736. deſiſta dall'affitto, e laſci la detta caſa, e bottega vacua, ed eſpedita a beneficio di detto Magnifico ſupplicante, e che ſotto la pena di onze 25. non aveſſe amoſſo, nè fatto amover le cartelle, ſeu Siloche, che il medeſimo pretende d'affiggere, per affittarla a nuovo conduttore. E perchè quanto è ſtato eſpoſto dal detto Magnifico Juretti è tutto falſo, (c.r.) ed è ſtato a ſolo fine di eludere la forza della Regia Prammatica di non doverſi alterare i pigioni; Poichè il povero Supplicante non oſtante di aver conſumato tutta la ſua capitania nel lungo noviziato, che ha fatto per ridurre detta bottega a buono, ed oneſto traffico, e di avere pazientemente ſofferto il danno di due alluvioni sboccate in detta Bottega, ed il primo per colpa di detto Magnifico Juretti, che non volle mai fare i tavoloni neceſſarj per impedire l'ingreſ-

greſſo della lava in detta bottega nelle occorrenze, ha pagato, e paga puntualmente detto affitto, come dalle ricevute, che conſerva; Perciò ricorre da U.S., e fa iſtanza di rivocarſi detto ordine *alio contrario imperio*; e che il ſupplicante ſia mantenuto nel pacifico poſſeſſo di detta caſa, a bottega con pagarne il ſolito affitto d'annui ducati 36. con farſeli tutti gli accomodi neceſſarj, ſecondo il coſtume di queſta Città; e queſto *citra præjudicium* dell'eſcomputo, che ſi deve al povero ſupplicante per la rifazione fatta in eſſa caſa, e quarti ſuperiori, per i danni cagionati dall'ultimo terremoto, avendo dovuto abitare tra montoni di calce, e pietre, ed all'inclemenza dell'aria per più meſi, dando anche ricetto in una delle due camere alli Fabbricatori; da ſtarſene al parere, e coſcienza del Signor D. Filippo Buonocore Regio Ingegnere, che ha aſſiſtito in detta rifazione; ed oltre dell'altro incomodo ſofferto nel meſe del proſſimo paſſato Settembre 1735., di eſſere ſtato per più di due meſi ſenz'acqua, per eſſerſi il formale pieno di loto dalla lava sboccò dentro. E così dice, e fa iſtanza, *iſto, & omni alio meliori modo &c.* Proteſtandoſi di tutti li danni, ſpeſe, ed intereſſi, che vengono inferiti al povero ſupplicante dal detto Magnifico Juretti per queſta indebita veſſazione (*cum rev.*), eſſendo un povero uomo con moglie, e cinque figli minori, che campano colle fatighe giornali del povero ſupplicante &c. così dice, e ſi riproteſta, non una, ma più, e più volte &c. ut Deus.

Die 6. menſis Januarii 1736. *Veniat Scriba certioratis partibus prima die juridica.* *Villani.*

Fuit facta notificatio ſub die duodecima dicti menſis; & adeſt replicatio Magnifici Locatoris, quæ, ut brevitati conſulamus, omittitur.

42 *Formula fidei factæ ordine Judicis ad inſtantiam locatoris a Porteriis M.C.V. ad fundandam moram conductoris.*

Al Sig. Giudice di Vic., e Commiſ. D. Claudio Villani.

Il Dottor D. Gio: Battiſta Juretti eſpone a U. S. ſupplicando, come tiene biſogno di fede di verità da molti Portieri della G. C. della V., li quali molte volte, ed in particolare nello ſcorſo anno 1735. ſono ſtati ad iſtanza di eſſo ſupplicante ad eſeguire contro Iſidoro Pepe Speziale manuale per io pigione, che 'l medeſimo dovea ad eſſo ſupplicante per cauſa della caſa, e bottega, ove abita, ſita fuori la Porta di S. Gennaro propria di eſſo ſupplicante; così con eſecutorj *vigore Conſuetudinis*, com'anche con eſecutorj ſpediti dalla medeſima G.C. per cauſa di liquidazione di Poliſe Bancali; e perchè li detti Portieri non vogliono farla ſotto varj raggiri, ſupplica perciò U.S. ordinare, che li medeſimi facciano detta fede di verità, altrimenti che ſieno aſtretti, ſotto quelle pene, che a U. S. pareranno di giuſtizia, e l'avrà a grazia, ut Deus &c.

Die 19. menſis Januarii 1736. *Fiat fides veritatis.* *Villani.*

In eſecuzione del ſuddetto ordine, fo fede io qui ſottoſcritto Portiero della Gran Corte della Vicaria, come mi ricordo beniſſimo, qualmente verſo il meſe di Luglio del paſſato anno mi furono conſegnate alcune lettere eſecutoriali dal Magnifico Dott. D. Gio: Battiſta Juretti, affine d'eſeguire Iſidoro Pepe ſuo pigionante, abitante alla Porta di S. Gennaro, e proprio dove ſi dice il ponte de' Seggettari, per la ſomma di docati 18. in circa dovuti per pigione di caſa, e per quanto mi poſſo raccordare, che vi fu una perſona, che pleggiò, e così ſi contentò detto Dottor D. Gio: Battiſta, e perciò da me non ſi fè detta eſecuzione. Et in fidem &c. Neap. li 21. Gennaro 1736. Io Pietro di Marino Portiero di Vicaria fo fede, ut ſupra.

In eſecuzione del ſopradetto ordine, fo fede io ſottoſcritto Portiero della G. C. della Vicaria, come nelli meſi di Settembre, e Ottobre del paſſato anno 1735. ſono andato ad eſeguire Iſidoro Pepe Speziale Manuale abitante nelle caſe del Mag. Dot. D. Gio: Battiſta Juretti con eſſecutorio *vigore Conſuetudinis* per cauſa di pigione di caſa, che dovea detto Pepe al detto Magnifico Juretti. Ed in fede della verità ho fatto la preſente ſottoſcritta di mia propria mano. Nap. oggi li 22. Gennaro 1735. – Io Antonio Pace Portiero di Vicaria fo fede, come ſopra.

Inſtitit ergo idem Magnificus Doct. Juretti coram prædicto Iudice Commiſſario alio ſupplici libello, ut auditis partibus, non obſtantibus exceptionibus propoſitis pro parte conductoris in ſuperadducto memoriali, confirmaret decreta exfractus; verum poſtea coram ipſo Iudice Partes inter ſe convenere, ut patet ex actu facto per Scribam cauſæ, qui utpote ad rem non neceſſarius non tranſcribitur, quod dictus conductor pro alio anno tantum continuaret in habitatione, auctis ann. carolenis 20., ſcil. ſolutis ann. duc. 38. menſatim ut ſupra renovata expreſſe renunciatione cuicumque excomputo; quod omnino erat ei denegandum, ſtante ratione, & pacto in apoca ſpecifice appoſito; fuitq; interpoſitum Decretum tenoris ſequentis, v3.

43 *Formula decreti de conſenſu partium, quod inquilinus continuet pro alio anno.*

Die 24. menſis Ianuarii 1736. Neap. Per ſubſcriptum Dominum Judicem M. C. V. & cauſæ Commiſſarium, viſis actis, apoca affictus facta per Magnificum Iſidorum Pepe ad beneficium U. J. D. D. Jo: Baptiſtæ Juretti ex cauſa affictus domus, & apotecæ *fol. 2.* partibuſq; certioratis, & auditis, viſoque actu facto per Scribam præſentis cauſæ, fuit proviſum, & decretum, quod liceat, & licitum ſit magnifico Iſidoro Pepe continuare in affictu domus, & apotecæ per alium annum unum, incipiendum a die quarta menſis Maii currentis anni 1736. uſque ad diem quartum menſis Maii 1737. & non ultra; quo elapſo, hora ſolita, relinquat domum, & apotecam vacuas, & expeditas ad beneficium dicti mag. U. J. D. D. Jo: Baptiſtæ, ſtante renunciatione facta per dictum Iſidorum de prætenſo excomputo, ut liquet ex præcitato actu; & pro effectu prædicto dictus Iſidorus teneatur ſolvere ducatos triginta octo pro dicto anno menſatim, & ejus ratam in fine cujuſlibet menſis, pro cauſa in retroſcripto actu expreſſa, & hoc de conſenſu partium præſtito coram præfato Domino cauſæ Commiſſario, & ſervata forma ſupradicti actus, hoc ſuum &c. *Villani.*

Gaglione Act. Magiſter.

De Jorio Scriba.

Cum autem novus annus ſupervenerit, ſuprad. Mag. Juretti obtinuit renovationem decretorum, quod conductor deſiſteret a locatione, & relinqueret domum vacuam, ſervata forma renunciationis, & conventionis, ipſemet vero Pepe e contra excipiendo reſpondit, ſe nequaquam intellexiſſe renunciare d. domui, ſed ſeſe obligare juxta ſolitum, & velle gaudere beneficio Regiæ Pragm., ac fortiter petiit manuteneri pro eadem penſione. Unde in hoc rerum conflictu cum per S. R. C. ad relationem dicti q. Dom. Judicis Commiſſarii fuerit deciſum, præter fortaſſis ſpem; ne pigeat hic quoque tranſcribere libellos utriuſque partis, eorumque replicationes in dicto novo anno factas, & deinde expendere dicti S. C. deciſionem.

44 *Libellus pro parte locatoris in ſequenti anno.*

Al Signor D. Claudio Villani Giudice di Vicaria, e Commiſſario. Il Dottor D. Gio: Battiſta Juretti eſpone a U. S. ſupplicando, come nel meſe di Gennaro del paſſato anno 1736. confermò nell'affitto di una bottega, e due

e due camere delle ſue caſe ſite &c. lo Speziale manuale Iſidoro Pepe per un'anno ſolo, quale dovea principiare nelli 4. Maggio del ſopradetto anno 1736. e finire a 4. Maggio di queſto corrente anno 1737., e convenne col medeſimo, che elaſſo detto anno fuſſe rimaſta la detta bottega, e camere vacua, e ſpedita in beneficio di eſſo ſupplicante; perlocchè ſin da quel tempo il medeſimo Iſidoro Pepe ne fece a beneficio di eſſo ſupplicante ampia rinuncia, al qual fine eſſo ſupplicante nel ſolito tempo delli quattro di queſto meſe, e proprio ſotto li 7. del corrente Gennaro per atto di pubblico Notajo, ed in preſenza di più teſtimonj ha fatto licenziare al medeſimo Iſidoro le dette caſa, e bottega, mentre eſſo ſupplicante vuole ſervirſene per ſuo proprio uſo (*nota hæc verba*) o per altro meglio riuſcirà ad eſſo ſupplicante avvalerſi della ſua roba, come ne ha eſibiti li legittimi documenti; e comechè ha preinteſo, che m.j.*cum rev.* il detto Iſidoro Pepe non vuole laſciare di abitare la caſa, e bottega ſuddetta, a ſolo fine d'inquietare eſſo ſupplicante, perciò la ſupplica ordinare, che per eſecuzione della detta convenzione, ed ampliſſima rinuncia fattali dal medeſimo a ſuo favore, ed anche per averli licenziata la caſa a tempo debito, laſci la ſuddetta caſa adventientino li 4. Maggio primo venturo di queſto corrente anno 1737. vacua, e ſpedita in beneficio di eſſo ſupplicante, ſenza che in quello per aſtio faoci verun danno, per cui eſpreſſamente ſene proteſta; altrimenti che ſe gli buttino le robe in mezzo la ſtrada, *ut juris*; locchè oltre di eſſer giuſtiſſimo l'avrà a grazia, ut Deus &c.

45 *Decretum.*

Die 9. menſis Januarii 1737. Neap. Per ſubſcriptum Dominum Judicem M.C.V. & cauſæ Commiſſarium, viſis actis, ac retroſcripto memoriali fuit proviſum, & decretum, quod retroſcriptus magnificus Iſidorus Pepe adveniente die 4. menſis Maii currentis anni 1737. deſiſtat ab affictu retroſcriptæ domus, & apothecæ, ubi ad præſens habitat, illaſque relinquat vacuas, & expeditas in beneficium retroſcripti magnifici ſupplicantis, ſervata forma renunciationis, & conventionis ut ex actis, alias providebitur, hoc ſuum &c. verum habens cauſam in contrarium compareat. *Villani.*

Gaglione Act. Magiſter.

De Jorio Scriba.

46 *Replicatio Conductoris.*

Quo decreto, & memoriali notificato dicto Iſidoro, reſpondit: Iſidoro Pepe con ogni dovuta riverenza appella, e riclama dal ſopradetto decreto, e pendente il termine a proporre li dovuti rimedj fa iſtanza non procederſi ad atto alcuno, altrimenti ſi proteſta di nullità &c. e cerziorando il Signor Commeſſario dice, che eſſo replicante non ha giammai inteſo di fare l'aſſerta rinuncia, ma ſolamente di fare l'obbligo ſecondo il ſolito, non eſſendo eſſo uomo di lettere; e perciò in qualſivoglia modo eſſo intende continuare in detto affitto per godere il beneficio delle Regie Prammatiche, alle quali nè anche ſi legge in detta aſſerta rinuncia eſſervisi rinunciato; tanto vero, che avendo eſſo Magnifico Juretti ottenuto l'aumento del pigione da eſſo deſiderato, ebbero convenzione, che aveſſe continuato; e preſentemente non ad altro fine per detto Magnifico Juretti indebitamente ſi moleſta con riv. ſennonſe per defraudare gli ordini Regj, con eſtorquerli altro denaro, conoſcendo, che lo ſlocare li ſtigli della Speziaria recarebbe molto danno ad eſſo Pepe; e perciò procura darli indebitamente ſtrapazzi, come il tutto a ſuo tempo farà coſtare &c. e fa iſtanza ſentirſi il ſuo Procuratore in omnibus, altrimenti &c.

Deinde porrexit etiam memoriale eidem Domino Judici, tenoris ſequentis.

47 *Memoriale pro parte ejuſdem Conductoris.*

Al Signor D. Claudio Villani Giudice della G. della Vicaria, e Commeſſario. Iſidoro Pepe, ſupplicando eſpone a U.S. Illuſtriſs., come da anni 20. in circa, che abita fuori la Porta di S. Gennaro alle caſe del Dot. D. Gio: Battiſta Juretti, dove anche vi fa la Speziaria manuale, ed ha puntualmente ſoddisfatto per tutto detto tempo, che vi ave abitato alla ragione di doc. 36. l'anno; E l'anno paſſato non oſtante la Regia Prammatica preteſe alzare il pigione, ed il ſupplicante per non litigare ſi obbligò pagare docati 38. quali ancora ha puntualmente pagato. Al preſente l'ha fatto notificare decreto di U.S. Illuſtriſſima, che *adveniente tempore* de' 4. Maggio laſci la caſa ſuddetta vacua, colla ſolita clauſola: *verum habens &c.* aſſerendo nell' iſtanza, che il ſupplicante l'anno paſſato ſi fuſſe contentato avanti U.S. Illuſtriſſima di uſcirſene da detta Caſa, e bottega. E perchè, Illuſtriſſimo Signore, l'anno paſſato fu coſtretto dare il contentamento di rinunciare detta caſa nell'anno venturo, volendo, e pretendendo detto D. Gio: Battiſta alterare il pigione, ſiccome è la preſente ſua idea; Pertanto ricorre a' piedi di U.S. Illuſtriſſima, ed alla ſua incorrotta giuſtizia, che conoſcendo con evidenza il coartato conſenſo, e la nota idea di det. Sig. D. Gio: Battiſta, che indebitamente (*c. r.*) pretende dal ſupplicante altri docati ſette di pigione, ſi voglia compiacere di ordinare, che il ſupplicante non ſia amoſſo da detta caſa, e bottega; intendendo avvalerſi de' termini della Regia Prammatica, alla quale non ha mai rinunciato; ſiccome anche nell'anno paſſato pretendea di far rinunciare, ed eſſo ſupplicante non volle mai fare; come del tutto ne può fare atteſtato lo Scrivano della Cauſa, ut Deus.

In cujus calce prædictus quondam Judex Villani decrevit: Die 23. menſis Januarii 1737. *Intimetur parti ad finem providendi.* *Villani.*

Gaglione Act. Magiſter.

De Jorio Scriba.

Sed a tali decreto tanquam læſus ſupradictus Magnificus Juretti, notificatus, hoc modo reſpondit.

48 *Replicatio locatoris.*

Il Dottor Gio: Battiſta Juretti dice, che il ſopradetto Iſidoro Pepe ha eſpoſte le ſuddette coſe di ſuo mero capriccio, mentre eſſo replicante non ſolo non ha preteſo alterare il pigione, ma di non volerlo affittare al detto Pepe; il quale fa le ſopradette ſtranezze a ſolo fine di ſtrapazzare eſſo replicante; Laonde per cerziorare il Signor Commeſſario gli raccorda, che detto Iſidoro Pepe non può, nè deve più abitare nella caſa, e bottega di eſſo replicante, perchè eſſo replicante affatto non ce lo vuole; e con ragione non ce lo vuole, mentre ha per ſe una convenzione avuta *coram Judice* fatta *de conſenſu partium*, ſu di cui con decreto anche *de conſenſu* così fu ordinato; perlocchè ognun vede, che detto Pepe non tiene per le ſue ſtranezze verun' appoggio di ragione; ſtantechè la ſopradetta rinuncia così fatta ha per ſe la via eſecutiva, ed è più che ſe foſſe pubblico iſtrumento. Laonde non poco ſi maraviglia del ſopradetto Decreto, quale non conoſce a qual'appoggio ſia fondato; e ciò lo ſanno, e lo conoſcono non ſolo coloro, che hanno qualche cognizione, e ſcienza de' Tribunali, ma anche gl'ineſperti, e li ciechi iſteſſi; che per la detta rinuncia il detto Iſidoro non può pretender cos'alcuna, e deveſene andare dalla detta caſa, e bottega ſenza meno, come di nuovo ne fa iſtanza una, due, e cento volte; mentre avendo per ſe una Scrittura, e rinuncia così ſolenne, per cui non gli poſſono eſſer impediti li precetti di *exfractes*, ſenza manifeſta ingiuſtizia, perciò vuole della medeſima godere; e nuovamen-

mente ne fa iſtanza, con riſerbarſi ogni ragione, che *de jure* gli compete, e ſi proteſta di ogni danno, ſpeſa, ed intereſſe patito, e paziendo; mentre la detta lite gli viene fatta ingiuſtamente, e contro il dritto, e l'ordine di una pubblica ſcrittura; e perciò ſene proteſta una, due, e cento volte, *ſalvis aliis &c. omni meliori modo &c.* anzi crede di più, che detto Signor Commiſſario non ſieſi avveduto della ſopradetta rinuncia, altrimenti non avrebbe ordinato il ſopradetto Decreto, ed impedita la via precettiva per detta cauſa; *& ita &c.*

Inſuper ad reſecandas dilationes, & jurgia, prædictus Juretti produxit copiam apocæ affictus factæ pro illius confirmatione ſervata forma renunciationis, & conventionis initæ coram Domino Judice Villani, ac ſupradicti actus Scribæ cauſæ, & inſimul porrexit ſupplicationem de verbum faciendo in S. R. C. ad finem confirmandi Decretum, quod dictus Iſidorus exfractet; ſequenti modo.

49 *Supplicatio de V. F. ad finem confirmandi.*

S.R.M. Supplicat humiliter M.V. fidelis U.J.D. Jo: Baptiſta Juretti dicens, in cauſa quam habet cum Iſidoro Pepe in V.M.C.V. reperitur ordinatum Decreto veſtri Domini Judicis D. Claudii Villano cauſæ Commiſſarii, quod adveniente die 4. menſis Maii currentis anni 1737. dictus Iſidorus Pepe relinquat vacuas, & expeditas domum, & apothecam, ubi ad præſens habitat, in beneficium ipſius ſupplicantis, ſervata forma conventionis, & renunciationis factæ per ipſum Iſidorum, ut ex actis; at quia pro parte ejuſdem Iſidori reperitur inſtatum, decretum prædictum contrario imperio revocari ad finem defatigandi ſupplicantem ipſum; & e contra ipſe ſupplicans brevitati intendens recurrit ad M.V. eique ſupplicat, ut dignetur ordinare dicto veſtro Domino Judici Villani, quod de decreto prædicto verbum faciat in S.R.C. ad finem illud confirmandi; & ita ſupplicat &c. omni modo meliori &c. M. C. de ſupplicatis verbum faciat in S.C. ad finem confirmandi. *De Ipolito Præſ.*

Proviſum Neap. die 26. Januarii 1737. *Aurienma.*

E contra pro parte Iſidori Pepe fuit porrecta comparitio tenoris ſequentis.

50 Nella G.C. della Vicaria, e preſſo gli atti compare Iſidoro Pepe, e dice, come da anni venti in circa, che abita alla caſa del Dottor D. Gio: Batiſta Juretti ſita alla Porta di S. Gennaro, dove vi eſercita la Speziaria manuale, con pagare puntualmente il pigione a docati 36. l'anno, il detto Dottor D. Gio. Batiſta l'anno paſſato preteſe affittare la detta caſa, e bottega ad altri; onde fu eſſo comparente coſtretto pagare docati 38. d'affitto con alzare il pigione in carlini venti, e queſto fu accordato in caſa del Signor D. Claudio Villani Giudice Commiſſario; al preſente pretende alzare detto pigione in altri docati ſette, avendolo mandato a dire da più perſone, e non avendo eſſo Comparente condiſceſo alla detta richieſta, l'ha fatto notificare decreto di detto Signor Giudice, che sfratti, e dopo n'ha prodotto ſupplica *ad finem confirmandi* il detto decreto. E perchè non compete al detto Magnifico Juretti veruna azione di poter alzare detto pigione, ſtante la Regia Prammatica. Pertanto ricorre in eſſa G.C. e fa iſtanza ordinarſi, che non ſia il comparente moleſtato da detto affitto, pagando puntualmente, ſiccome ha pagato per lo paſſato, e così dice, e fa iſtanza &c. *omni modo meliori &c.*

51 *Deciſio S. R. C.*

Facta relatione in S.R.C. per dictum Dominum qu. Judicem Villani in Aula olim Regii Conſiliarii, & integerrimi Aularum Præfecti, ac recolendæ memoriæ

52 ob ejus doctrinam, morumque ſuavitatem, D. Franciſci de Honuphrio, fuit per S.R.C. deciſum: Remiſſa eſt cauſa eidem M.C., quæ etiam provideat, quod Magnificus Jo: Baptiſta Juretti ſe obliget penes acta de non locando alteri domum in actis deductam; hoc ſuum &c.

Figliola Secret.

53 At quæſo nonne nimis aſpera, & dura videtur, nec æquitati (ut non dicam rationi) quam ſemper ſuprema Majeſtas S. C. amplectitur, congruens hæc deciſio, dum coegit dominum ad ſe obligandum, ne alteri domum locaret? quæ obligatio practicatur, cum dominus inſtat expelli conductorem, ex eo, quia domus ad proprium uſum deſervit, tunc enim, ut inferius innuemus, ne ſub prætextu proprii uſus fraus fiat Regiæ Sanctioni, & egreſſo antiquo conductore novus cum penſionis augmento domum ingrediatur, ſubiicitur dominus ſupradictæ obligationi de alteri non locando, virtute cujus, ſaltem per annum, alteri locare eamdem non valet; nullus enim præſumitur pro parvo augmento perdere velle totum unius anni redditum, & ſi perdit, habetur loco pœnæ, pro inobſervantia Reg. Prag. Unde autem moveri potuit S. C. ad ſic
54 ſtatuendum? Si res ad trutinam revocetur, certe dicendum, in hac cauſa habitum fuiſſe pro vero, moram hujus conductoris non eſſe talem, propter quam deberet expelli, nam per lapſum viginti annorum, & amplius, bis, aut ſemel tantum apparebat fuiſſe moroſum, & quod vere ſupradictus Magnificus Juretti tenderet ad magis penſionem augendam, contra formam Edicti; nec tanti fuit adducta conventio apud Dominos Judicantes, ut decernere putaverint, quod pro executione illius dictus conductor a conductione deſiſteret; nam, ut expreſſe verba edicti ſonant, nil obſtat quæcumque ſcriptura facta inter inquilinum, & Dominum, contra formam Edicti, cum inquilinus frui vult illius beneficio; adeo religioſe illud obſervatur: eo magis, quia in præfata conventione non renunciaverat *d. Prag.* Veruntamen quia Dominus in ſupra tranſcripta ejus comparitione, dixit inter alia, domo ſe uſurum ad proprium commodum, & forſan in Aula idem replicavit, ideo habita conſideratione ad conventionem, qua pro alio anno tantum hic inquilinus reconduxit domum, & ad dictam inſtantiam locatoris, ne ſi daretur locus tantum hujuſmodi conventioni, oriretur abuſus illas quotidie faciendi in fraudem Edicti, & hujus deciſio deduceretur in exemplum, Domini de Conſilio, nulli ex partibus vere injuriam inferendo, ſed utrique adhærendo, viam elegerunt confirmandi decretum M.C.V., quo decretum fuerat, quod ſervata forma conventionis Iſidorus Pepe relinqueret domum vacuam, & expeditam in beneficium Magnifici Juretti, ſed inſimul decreverunt, quod ipſe ſe obligare deberet de alteri domum illam non locando. Itaque fuit executum abſque ulla alia contradictione. Mox tandem e diverticulis in viam.

55 Secundo, ſi domus minetur ruinam, & domino opus ſit eam reædificare, & corrigere, nunciato conductore, tempore idoneo, ſcilicet die 4. menſis Januarii, vel infra diem 17., ſi tunc temporis neceſſitas pateat, non ſi hæc deinde ſuperveniat, & vere immineat ruina, vel ſaltem juſtus timor, quocumque tempore nuncietur, debet hic domum relinquere; eo magis ſi talis correctio ſieri nequeat conductore inhabitante, ut docuit *Molin. de juſt. & jur. tr. 2. D. 499. n. 1 t.* & ſi recuſaverit, & coram Judice inſtiterit manuteneri, dicens domum non indigere aſſertis refectionibus, & quod ſub hoc vano prætextu velit dominus eum expellere, contra formam edicti, pro augenda penſione; eo ipſo quod locator ſe obligat de alteri non locando, & de fabricando, abſque alia cauſæ cognitione, ſummoque jure, Judex decernere ſolet; *facta obligatione*

de fabricando , & de alteri non locando ſub pœna
duc. . . . . N. N. conductor adveniente die 4. menſis
Maii relinquat domum vacuam , & expeditam in
beneficium N. N. locatoris, alias providebitur, quod
eiiciantur bona.

56 Aliquando tamen refectiones non ſunt tanti mo-
menti , ut habitationis uſum impediant , ſed inqui-
lino commorante abſque gravi incommodo fieri poſ-
ſunt tali caſu ſi hic maluerit permanere , non ſolum
præſtare debet patientiam , ut illæ ex integro fiant,
verum etiam , ut puto , tenetur expreſſe renuncia-
re cuicumque penſionis remiſſioni ; & in id in-
cumbat opus eſt cautus domini Advocatus ; eo
magis,quia jure illa prorſus eidem competere nequit
(quod vidimus ſupra *nu.*26. ſuſſe a S.C. obſervatum)
nam ſicuti ei non penſio augenda ex modico aug-
mento , & meliorationibus in domo factis , ita & æ-
quo animo ferre debet modicum damnum , ſeu in-
commodum in illis faciendis perpeſſum; ut manifeſti-
ſimis verbis docetur *in l. ſi merces §.vis major*,& cla-
rius *in l.habitatores ff. locati* . Decretum ergo tunc
proferendum erit, e. g. *Viſis conſenſu , & petitione N.*
N. conductoris permanere volentis in habitatione do-
mus in actis deducta,non obſtantibus refectionibus in
eadem faciendis , & renunciatione per ipſummet N.
N. facta cuicumque excomputo pro cauſa prædicta,
liceat, & licitum ſit eidem continuare in dicta habi-
tatione : Verum teneatur præſtare patientiam , ut do-
minus faciat præfatas neceſſarias refectiones, abſque
ulla penſionis remiſſione ; alias &c. vel alio ſimili me-
do . Quibus autem caſibus , & quando vere compe-
tat, vel ne, inquilinis mercedis remiſſio , conſulendi
Authores noſtri , inter quos late *Capyc.latr. dec.*162.
per tot. & ibi *Gypt.* quos vide,ubi plures caſus, & re-
gulæ recenſentur;nos enim ne nimis in longum hanc
additionem hic protrahamus, tamquam quoque rem
ab aſſumpto alienam omittimus.

57 Tertio, ſi conductor male verſetur in re locata,vel
ea ad alium uſum utatur , ſc.ſi tendat ad deſtructio-
nem domus, tenendo officinam , v.g.quæ igne , & fu-
mo totam domum , alioſque habitantes moleſtia af-
ficiat , vel loco ad artem exercendam deſtinato pro
ſtabulo , vel pro Taberna utatur, vel ſi contra Do-
mini voluntatem alii ſublocaverit ; præter enim
Domini voluntatem , & facultatem vel tacite , vel
expreſſe conceſſam , nemini licere alii rem ſublocare
receptum eſt ; & adeſt quoque Conſuetudo ſcripta
ſub *tit. de loc. & conduct. Conductor domus , fundi ,*
vel terræ non poteſt domum , terram , vel fundum
ipſum domino invito alteri locare . Qua manifeſtum
58 eſt corrigi jus commune, nam ex *leg. nemo* 6. *Cod. de*
*loc.& cond.*expreſſe datur cuique facultas ſublocandi
alteri æque idoneo,ut ibi *Gloſ.verb.rem cond.* Omni-
bus ergo hiſce caſibus , conſtito ſummarie de illorum
veritate , expellendus eſt conductor , nec edictum
ei ſuffragatur . Verum quandoque ex æquitate , quæ
59 prævalet juris rigori ex *Text.in l. placuit Cod. de ju-*
dic. ſi conductor ſe ſe offerat paratū ad damnum illa-
tum reſarciendum, vel in poſterum ad bene utendum
re conducta , vel ad alteri non locandam , ſiſque
ita ſe obliget,poteſt decerni,quod facta hujuſmodi ob-
ligatione continuet, ſub pœna &c. Quapropter cum
accidiſſet caſus , quod quidam natione Gallus domo
uteretur ad uſum quaſi Tabernæ, ſeu ut vulgo di-
citur *Locanda* , ibi detinendo , pacta menſuali mer-
cede , aliquos exteros , & fuiſſet inſtatum , me patro-
cinante , pro parte Domini , quod dictus conductor
expelleretur , tam ex eo , quod abſque facultate aliis
illam ſublocaverat , quam quod illa male uteretur ,
cum nollet dominus admittere in ſuis domibus taber-
nam; dictuſque Gallus negaret ſe ad alium uſum præ-
ter propriæ habitationis uſurum , & ita promitteret,

60 Illuſtris Marchio D. Horatius Roccà Regius Conſilia-
rius , & Primus Aularum S.C.Præfectus, & de Conſilio
Cam. D.Claræ Delegatus dictæ Nationis , Jureconſul.
undequaque doctiſſimus,& omni virtutum genere or-
natiſſimus,æquitatem ſequendo, eo magis quia & dein
acceſſit conſenſus Domini , decrevit ; quod facta
prius obligatione per dictum N. N. penes acta Dele-
gationis prædictæ de illam alteri non ſublocando, ne-
que utendo pro uſu Tabernæ, vulgo dictæ *Allogia-*
mento , nec pro alio uſu , ſed tantum ad uſum habi-
tationis ipſius N.N. ejuſque uxoris ; abſque eo quod
poſſet alios admittere in dicta domo ſub quovis præ-
textu & colore , ſub pœna extractus immediate, &
nulla mora poſtpoſita etiam infra annum , & in qua-
libet parte ipſius , ſolutis tamen prius ex integro
ducatis ſexaginta pro ann. penſione ; liceat , & lici-
tum ſit dicto N.N.continuare pro alio anno tantum ,
abſque ulla alia dilatione ; & ſic fuit executum , ut vi-
dere eſt penes Magnificum Actuarium dictæ Delega-
tionis Athenaſium,& Scribam de Luca.

61 Quarto,ſi Dominus ædem conductam propriis uſi-
bus , & commodis neceſſariam eſſe affirmaverit , ni
evidenter appareat hoc fieri ad æmulationem condu-
ctoris , v3. quando domus conducta nullo modo de-
ſervire queat pro uſu domini , vel quando aliter æque
commode ſibi providere poſſit , juxta declaratio-
nem *Navarr. in manual. confeſ. cap.* 17. *num.* 193.
hic certe præferri debet inquilino . Non poterit
ergo pro parte iſtius aliquid dici , nec opponi, eo ipſo,
quod Dominus ſe obligat de alteri illam non locando,
ut ſupra ſatis innuimus . Hæ omnes limitationes , ſi-
ve exceptiones , quibus concurrentibus inquilinus
expellitur , edicto non obſtante , e domo conducta,
62 apertiſſime enunciantur ab Imperatore *Antonino*
in l. 3. *Cod. de locat. & conduct.* illis verbis : *Æde ,*
quam te conductam habere dicis , ſi penſionem do-
mino inſolidum ſolviſti , invitum te expelli non opor-
tet : niſi propriis uſibus dominus eam neceſſariam
eſſe probaverit , aut corrigere domum maluerit ,
aut tu male in re locata verſatus es . Qui *Textus* Intel-
ligendus eſt finito tempore locationis, non autem ea
pendente,ut ibi ſumatur ; quod verba,& res ipſa ſatis
demonſtrant. Hinc juri fundatam hanc judicandi pra-
xim,neque ab illo vere diſſonum edictum eſſe quiſque
videt,nulluſque dubitationi eſt locus .

63 Cum autem probatum fuerit , aut re ipſa conſtet
dominum , certi juris, inquilinum non eſſe amoven-
dum,tunc enim tanquam falſo aſſerentem ſe velle uti
domo conducta , cum illa opus non habeat , ſed hoc
faciat ad alium finem, veluti ad augendam penſionem,
audiendum non eſſe æquitas ſuadet , & ratio edicti
dictat . Quod aperte deducitur ex illis verbis Impe-
ratoris *Antonini in cit. l.* 3. dicentis , *niſi propriis*
uſibus neceſſariam eſſe probaverit . Hac de cauſa
cum quidam Raguſæus Procurator venerabilis Con-
fraternitatis RR. Sacerdotum Sancti Petri in Ca-
thedra Civitatis Raguſarum dicto nomine præten-
deret removere conductores domorum dictæ ve-
nerabilis Confraternitatis , ſub prætextu , quod
illa tanquam hæres anterioris domini eſſet no-
vus dominus , & quod deſervirent dictæ domus pro
proprio uſu , ego qui interveni pro parte unius ex
conductoribus in M.C. Vicariæ obtinui , quod dictus
Inquilinus continuaret in dicta domo , tam ex eo ,
quod dictus N.N.Procurator dicto nomine non pote-
rat illa uti ad proprium commodum, dicta enim Con-
fraternitas erat locus Pius , & degebat Raguſiis , nec
pro uſu ipſiuſmet Procuratoris; hoc enim jus conce-
64 ditur tantum dominis , aut ejus filiis , ut docuit *Be-*
*trigl. ſingul.*322.*lib.*1.*ex cit.l.*3. *Cod.locat. Covar. lib.*2.
*variar.reſol.cap.*15.*num.*4.aliique , tum etiam , quia
vere

Digitized by Google

vere dici nequibat eſſe novum Dominum, cum ſemper ſolutio facta fuerit eidem N.N.Procuratori.Et facta relatione in S.R.C.ad inſtantiam d. N.|N. Procuratoris, qui ſe gravavit de enunciato decreto, fuit cauſa eidem M. C. V. remiſſa. Placet igitur hic ex actis dicti judicii tranſcribere hinc inde deducta, & ſupradicta Decreta, pro majori rei intelligentia.

65 *Formula mandati, quod conductor exfractet.*

De Mandato M.C.V.Alguzini di Vicaria ad iſtanza del Magnif. N.N. Procuratore de'RR.Priore, ed Officiali della Venerab. Confraternità de RR. Sacerdoti di S.Pietro in Catedra della Città di Raguſa, Erede della Magnifica N. N. fate ordine, e mandato alla Magnifica T. T. che advenientino li quattro Maggio 1738. debba laſciare vacua, e ſpedita la caſa, ove abita, a beneficio di eſſo N. N. nel nome ſuddetto, per eſſer nuovo Padrone, e ſervendo per uſo proprio, altrimenti ſi provederà, ut juris &c. Verum &c. Neap. 4. Gennaro 1738.

Jo:Gallo Act.Magiſter.
Joſeph Tomei Scriba.

Adeſt relatio facta per Porterium Vic. ſub eadem die.

66 *Comparitio adverſus dictum mandatum pro parte Inquilini.*

Nella G.C.della V. comparisce il Proccuratore della magnifica T.T., e dice, come det.ſua Principale ritrovaſi abitando inſin da anni 24. in circa unitamente col fu magn. Dottor D. Domenico ſuo fratello in un Quarto del Palazzo, ch'antecedentemente era di diverſi particolari della Repubblica di Raguſa, al preſente ſi dice paſſato in dominio della venerabile Congregazione de'Sacerdoti di S. Pietro della medeſima Repubblica, per ann. ducati 75., della quale n'è Procuratore il magnifico N. N. il quale anche prima era Proccuratore de'principali intereſſati: E come che m.j. (*c.r.*) è ſtato a detta ſua Principale intimato ordine di uſcire da detta caſa ad iſtanza dello ſteſſo magnifico Proccuratore, ſulla vana aſſertiva, ch'eſſendo nuovo Padrone, e volendo ſervirſene per uſo proprio, ſia tenuta la Comparente ad uſcirſene; quando avendo ſempre puntualmente ſoddisfatto il pigione, e non potendo il diretto Padrone ſervirſi di quella per uſo proprio, sì perchè è luogo pio, ed è Comunità, sì anche perchè è aſſente, cioè nella Città di Raguſa, e detto magnifico Proccuratore non può aſſumerſi detto dritto di licenziare per uſo ſuo li pigionanti; tantopiù, che ſebbene ſi dica, che detta Congregazione ſia nuovo Padrone, nondimeno eſſo magnifico Procuratore è lo ſteſſo, che era precedentemente. Per li quali, ed altri motivi *voce, & ſcriptis proponendi* gravato moltiſſimo (*c.r.*) del ſopra enunciato mandato, intendendo la ſua Principale reſtare, e continuare nella caſa medeſima, e godere del beneficio della Regia Prammatica. Ricorre pertanto in detto nome in eſſa G. C. e fa iſtanza *contrario imperio* rivocarſi il predetto ordine, o mandato, ed ordinarſi, che ſia lecito a detta magnifica ſua Principale continuare nell'affitto della caſa medeſima, ſenza che poſſa ſotto qualunque colore, o preteſto eſſer da quella rimoſſa. E così dice pro nunc, e fa iſtanza &c.ſalvis &c. citra præjudicium, &c.præmiſſa proteſtatione expenſarum &c. omni modo &c.

67 *Formula Decreti, quod liceat inquilino continuare in conductione.*

Die prima menſis Februarii 1738.Neap.Per ſubſcriptum Dominum Judicem M.C.V.viſis actis, comparitione præſentata pro parte magnificæ T. T. *fol.*a.retroſcripto memoriali, partibuſque certioratis, & auditis, fuit proviſum & decretum, quod liceat, & licitum ſit dictæ magnificæ T.T. continuare in affictu domus in actis deductæ, & ubi ad præſens habitat, pro alio anno, & pro eadem penſione, ſervata forma Regii Banni, hoc ſuum &c. *De Aſti.*

Gallo Act.Mag.
Tomei Scriba.

68 Omittendum non cenſeo, quod ſemper dici ſolet
in decretis: *liceat continuare in affictu pro alio anno*;
namque tam per *Prag.de loc. & cond.* quam per con-
ſuetud. in noſtra Civitate ſemper reconductio cen-
ſetur in prædiis etiam urbanis facta per integrum an-
num, quia per anni circulum incipiendo, & finien-
do in qualibet die 4. menſis Maii fiunt ex communi
69 obſervantia locationes; unde oritur limitatio ad *text.*
in l. item quæritur §.qui impleto in fin. ff. locat. ubi
habetur differentia inter prædium ruſticum, & urbanum; in primo enim ibi dicitur, quod tacita reconductio cenſeatur facta pro integro anno ad minus, (ni tamen fructus colligantur poſt biennium, vel quinquennium, aut e contrario, ni ſit fundus, ex quo percipiuntur bis in anno, vel in qualibet parte anni fructus, his enim caſibus, ut docet *Gloſ. & DD. in d. §.qui impleto*, pro tempore neceſſario ad frugum recollectionē, ſeu pro dimidio anni, vel pro rata temporis reconductio ſubſtinetur) in ſecundo vero, pro eo tempore quo quis habitaverit; unde ſi per menſem, vel duos inhabitaverit, pro his tantum inducitur reconductio. Qui *textus*, ut vides, non pro-
70 cedit, quoad prædia urbana apud nos, ex dicta obſervantia; nam ſemper intelligitur facta reconductio pro integro anno, *Rovit. ſup.prag.1.de loc.& cond.nu.* 3.qui allegat *Ant.Gamm.deciſ.Luſit.57. in fin. Magon. deciſ.Lucan.47.num.9.Borgn.Cavalc.deciſ.Fivia.44.nu.* 76.& vid.*Gomez lib.2.reſol.tit.de loc. & conduct.num.* 15.ubi dilucide more ſuo,& docte de hac materia loquitur.

Redeamus, unde progreſſi. Nequaquā voluit ſupradicto decreto acquieſcere memoratus mag.Procurator N. N., quin ab illo appellavit ad S.R.C. ubi petiit fieri relationem ad finem revocandi, abſque eo quod illud notificaverit; & ſequentis tenoris fuit ſupplicatio per eumdem porrecta.

71 *Supplicatio de v.f. in S.R.C.ad finem revocandi.*

S.R.M.humiliter M. V. exponit Procurator venerabilis Cappellæ Congregationis RR. Sacerdotum S. Petri in Cathedra Reipublicæ Raguſenſis, quod in cauſa, quam habet in veſtra M. C. V. cum magn. D. T. T. ſuper relaxatione affictus cujuſdam domus in hac Civitate ſitæ, fuit per Regium Iudicem de Aſti interpoſitum ſub die primo currentis menſis domi auditis partibus decretum, quod liceat dictæ D. T.T.continuare affictum pro alio anno, ſervata forma Banni: quo quidem nimis dicti Principalis jura gravantur (*c.r.*), & eo magis quia, ubi poſſit decretum prædictum figere pedes, non habet: etenim ſi ex parte actricis cauſa hæc inſpiciatur; illa, utpote noviter ad beneficium dictæ domus admiſſa, ut ex poſſeſſionis actu menſe Auguſti explicito apparet, inquilino ſtare non tenetur; ſin autem ad Conventam deflectatur, ultraquamquod conductionis inſtrumentum nullum habet, mortuus namque eſt D. Dominicus N.cui multis ab hinc annis locatum fuiſſe dicitur, nihilominus tamen etiamſi haberet, neque illo valde gaudere poſſet; quia aliud niſi reconductionis jus dare non valeret; quod ex denunciatione judicialiter die quarta Ianuarii facta omnino excluditur. Ex edicto, ſive Banno, ut in decreto dicitur, neque

ſubſtineri poteſt ; in illo enim vis eſt, ut majores mer-
cedes inhiantium ardor prætextu novæ locationis co-
hibeatur (qui etſi in dicta principali foret , tamen
favore purgantium animarum, in quartum beneficium,
& levamen mercedes hæ ex ſpeciali miſſarum pro illis
onere erogantur , eſſet excuſabilis) non vero , quod
unicuique prout lubet , diſponere non ſit licitum. His
ideo , aliiſque rationibus voce , & quatenus opus
ſcriptis referendis ; intendens decretum prædictum
revocari facere , & ordinari, cum effectu dictam T. T.
relaxare debere vacuam dict. domum, recurrit ad M. V.
eique ſupplicat, dignetur mandare dictæ M. C. ejuſque
Iudici Commiſſario actuali , quod de decreto prædi-
cto verbum faciat in S. C. ad finem revocandi , & ita
&c. ſalvis &c. M. C. de ſupplicatis verbum faciat in S. C.
de Ipolito Præſes. Proviſum Neap. die 4. Februarii
1738. *Auriemma.*
72 Qua ſupplicatione notificata Procuratori dictæ ma-
gnif. T. T. ego ut replicaret feci in calce copiæ d. ſup-
plicationis notificatæ, hoc modo. Proc. Magn. D. T. T.
dicit non eſſe locum petitis pro parte Magn. Procura-
toris venerabilis Cappellæ Congregationis RR. Sacer-
dotum S. Petri in Cathedra Reipublicæ Raguſenſis; ete-
nim illa una ſimul cum quondam Magn. I. U. D. D. Do-
minico ejuſdem fratre ab annis hinc viginti duobus
& ultra habitavit , & habitat in dicta domo , ſoluta
ſemper integre penſione ad rationem duc. 75. quolibet
anno , & ſub die 5. proxime elapſi menſis Ianuarii cur-
rentis anni ipſamet ſolvit tertiam in die 4. ejuſdem
menſis maturatã , cum hac expreſſa conditione conti-
nuandi in eodem affictu. Immo tempore prætenſi actus
poſſeſſionis captæ per dictum ſupplicantem uti Pro-
curatorem dictæ venerabilis Cappellæ, licet idem an-
tea aliorum dominorum erat quoque Procurator , ex-
preſſe dicta Principalis replicantis declaravit ſe velle
in eadem domo permanere . Eoque magis nulla po-
teſt haberi ratio expoſitorum , tum quia denuncia-
tio ab ipſo facta , fuit ſub prætextu dicta domo uten-
di ad proprium uſum , quod nullimode Procuratori
conceditur , nec ad Principalem deſervire poteſt, cum
ſit locus plus , & Cappella ; tum etiam quia ex ſup-
plicatis ipſis apparet ſe velle augere domus penſio-
nem , hacque de cauſa expellere Principalem repli-
cantis , quod eſt contra formam edicti , & ordinum
S. R. M. ; pro quorum executione Dominus Iudex
Commiſſarius decrevit licere dictæ ſuæ Principali con-
tinuare in locatione ; omni jure igitur hujuſmodi de-
cretum confirmari debet; & ita, ſalvis, &c. & inſtat au-
diri in aula S. R. C. alias &c.

73 *Decretum S. R. C.*
Et quidem facta relatione per Dominum Iudicem,
ad præſens meritiſſimum Regium Conſiliarium D. Do-
74 natum Antonium de Aſti, in Aula præſtantiſſimi Regii
Conſiliarii , & de Conſilio Cameræ Sanctæ Claræ Do-
75 mini D. Franciſci Ventura, digniſſimi nepotis illius in
orbe toto celeberrimi , ac vere omni ævo recolendi
76 olim S. R. C. Præſidis D. Cajetani Argento, fuit per S. R.
C. ſub die 19. menſis Februarii 1738. confirmatum de-
cretum prædictum , & remiſſa cauſa eidem M. C. V.;
ut patet ex actis penes Scribam Tomei, in Banca Io:
Gallo.
77 E contrario cum quidam nomine Bernardus Scal-
cini hoc anno inſtaret in M. C. V. ut manuteneretur in
ſubconductione cujuſdam domus, ei anno præceden-
ti ſublocatæ a Carolo Sylveſtro , & hic ex adverſo
opponeret illam ſe conduxiſſe a directo domino pro
annis quatuor ad proprium uſum , & pro tranſacto
anno tantum eidem Bernardo abſque ulla ſcriptura
dediſſe in affictum , ex eo quia illa uti noluerat ſalu-
ti ſuæ conſulens ob aliquas refectiones noviter in ea-
dem factas ; verum dictus Bernardus reſpondebat di-
ctum Carolum tamquam ejus amicum ſuo nomine , &
ad ipſius inſtantiam dictam domum locaſſe , & ita co-
ram teſtibus declaraviſſe , & modo ob jurgia inter
ipſos orta prætendiſſe expellere ipſum Bernardum e
domo prædicta , quæ nullimode deſerviret dicto Ca-
rolo , is enim aliam domum conductam habebat .
Factis in termino hinc inde probationibus , etiam in
gradu repulſæ, ſervata forma novellæ *Conſtit. §. 1. n. 25.*
(qua de re opportuniori loco Deo favente) , & pro-
batis ab utraque parte probandis ad fundandam eo-
rum intentionem ; dictus namque Bernardus probavit
præſatum Carolum non ſibi , ſed ipſi Bernardo con-
duxiſſe domum controverſam , & quod ipſemet Ca-
rolus aliã pro ſuo uſu haberet jamdiu conductam , ex
alia parte Carolus produxit apocam affictus ab ipſo
factam abſque facultate aliqua ſublocandi, produxitq;
etiam aliam ſcripturam , ad demonſtrandum ſe ſolviſ-
ſe certam ſummæ quantitatem domino directo ab
præcedenti conductore debitam , ut dictam domum
haberet , & quibuſdam teſtibus probavit ſe ſublocaſ-
ſe dicto Bernardo pro uno anno tantum , ex quo no-
luit in ea habitare, cauſa dictarum refectionum novi-
78 ter in eadem factarum; ex eo, quia ex actis, non appa-
rebat dict. Carolum, ut augeret penſionem, velle amo-
vere memoratum Bernardum , etiamſi clare conſtaret
illum aliam domum habere , & revera non ei opus eſſe
domo , pro qua contendebatur ; hinc haud contra-
veniebat Regiæ Pragmaticæ , & Edicto , cujus cauſa
finalis , & movens eſt , ne penſiones augeantur , fuit
per M. C. V. ſub die 4. menſis Maii currentis anni 1739.
in Aula Domini Judicis probæ integritatis , & ſa-
79 pientiæ viri D. Jacobi Biſſanti, Cauſſæ relatoris, in qua
reſidet quoque meritiſſimus Judex , ac magnus Iure-
conſultus , ſummique Ingenii , atque profundioris
ſcientiæ vir D. Ioſeph Aurelius de Ianuario , præfato-
que D. Jacobo , ac omni eruditionis , ac politioris
80 doctrinæ genere ornato D. Joſepho Cimino Ju-
dicantibus, deciſum : quod dictus Bernardus Scalcini
81 eadem die, hora ſolita (vʒ. hora decimaoctava , ut ex
conſuetudine præſcripta inductum) relinquat domum
in actis deductam vacuam , & expeditam in beneſi-
cium Caroli de Silveſtro ; Pro cujus effectu accedat
Scriba cauſæ , facta obligatione per ipſum Carolum
de alteri non locando , ſub pœna ducatorum quin-
quaginta . Et cum advenerat ipſa dies , in qua, ſecun-
dum morem noſtræ Civitatis a *Prag. III.* ſupra citata *de
loc. & cond.* introductum , ſemper fit tranſitus de una
ad aliam domum , & incipiunt , & finiunt locationes
ædium, uti jam diximus, nullus datus locus appellatio-
ni a prædicto decreto, ſed ſtatim fuit illud per Scribam
cauſæ executioni demandatum ; ut videre eſt ex actis
ejuſdem cauſæ in Banca Magn. Auguſtini Gaglione,
penes ſupra laudatum Scribam Nicolaum de Jorio .
Neque videatur damnabilis uſus noſter incipiendi
uniformiter locationes uno eodemque die , nam idem
82 mos erat apud Romanos, ut fuſe probat *Ferdinandus
Rovitus* in quadam epiſtola inſerta per Patrem poſt
obſerv. ad Pragm. de locat. & conduct.
Et hic obſervare non omittendum, quod licet in ſu-
pra adducta *l. 3. C. de loc. & cond.* dicatur, quod domi-
nus teneatur probare domum propriis uſibus eſſe
neceſſariam , tamen apud nos regulariter , ubi domi-
nus , vel locator , qui alii domum ſublocat ,
dicit eam deſervire ad proprium uſum , non ri-
goroſe reſpicitur , ſit vel ne verum , quod ei deſer-
viat , eo magis , quod dominus ad quem vere uſum
illam adhibere velit , explicare non tenetur , & pro
mille uſibus quiſque re ſua pro lubitu uti poteſt ; ſed
facta per eundem obligatione de alteri non locando ,
expellitur conductor; ni, ut ſupra innuimus, manifeſte
pateat fieri ad æmulationem conductoris , & ad con-
troventionem edicti , vel ni aliud æquitas juxta
faſti

Digitized by Google

facti circumſtantias ſuadeat.

83 Supereſt modo, ut breviter innuamus, quæ probationes fieri debeant in hoc judicio tam pro parte locatoris, quam pro parte Inquilini; ut reſpective palmam obtineant. Et licet ex dictis facile erui poſſit, tamen in gratiam tyronum, aliquid in genere ſubnectendum. Ut verum fateamur, regula certa aſſignari nequit, cum ſecundum varias rerum contingentias, variæ quoque probationes eſſe debeant; verum generaliter loquendo; ſi e.g. inquilinus dicat pro reconductione novam interceſſiſſe conventionem, quamvis voce, quam per teſtes probare ſe paratum exhibeat, in ea probanda totus inſudet oportet; & ſi addere poterit, quod locator eo tendat, ut augeatur penſio, & proinde eum velit expellere, optimum erit; eaque conventione plenius probata, dubium non eſt, quin inquilinus debeat in domo permanere, nam poſt factam ſive expreſſam, ſive tacitam, vel cum ſcriptura vel voce reconductionem nil Dominus innovare poteſt, nec datur locus pœnitentię. Si vero conventionem ullam non habeat, ſed tantum innititur edicto, eique dominus obiicit aliquam ex ſupra memoratis exceptionibus, quibus credat, Edicto non obſtante, illum eſſe expellendum, tunc dicat, & ſi opus eſt probet, ſe numquam fuiſſe in mora ſolvendi penſionem, ſimulque oſtendat, plenoque probet falſum eſſe, quod dominus oppoſuit, imo quod ſub tali prætextu revera inhiet penſionem augere, quam ipſe inquilinus augere recuſavit, ut fundare poſſit, quod locator contraveniat Regiæ Sanctioni; hoc enim ſi clare probetur, puto inquilinum eſſe manutenendum in conductione. Quod bene menti ſervandum. E contra caveat uſque, qui dominis ſeu locatoribus patrocinium præſtat, ne ullo modo penes Judicem oriatur ſuſpicio, aut ex actis appareat, quod vere inſiſtat ad removendum antiquum inquilinum, ut meliorem faciat ſuam conditionem, & domus redditum augeſcat, adeout ſi inquilinus pateretur augmenta ab aliis facta ſuſcipere, permanſurum non recuſaret; hoc etenim cum expreſſe in dicta Regia Sanctione prohibeatur, nequaquam eſt licitum, & a Judicantibus coercetur. Et hæc ſint ſatis pro hujus judicii praxis explanatione. Si vero forte & alia obviam fient, quæ hic omiſerimus, hactenus dicta, ut nobis videtur, viam aperient tyronibus, eorumque greſſus dirigent ad ſe bene gerendos in quibuſcumque aliis caſibus occurrentibus; uſus vero deinceps eos meliora, & plura docebit.

Finis Septimi Tituli Tertiæ Speciei.

OCTAVUS ET ULTIMUS TITULUS

De Fide Banci deperdita.

CAP. UNICUM.

SUMMARIUM.

ROviti dec. 13. *declaratur*, num. 1.
Bancum publicum quid ſit, & cur ſic appelletur, num. 2.
Fides crediti quid ſit, & cur ſic appelletur, num. 3.
Fidem crediti recipiens, eſt ſecurus de ſumma pecuniæ, ad ſimplicem exhibitionem ipſius in Banco, num. 4.
Bancum non liberatur ab obligatione reſtituendi pecuniam illi, qui exhibet fidem crediti, licet de ordine Judicis fuit pecunia liberata ad creditorem aſſerentem amiſiſſe fidem crediti, num. 5.
Praxis, ſive cautela pro illo, qui amiſit fidem crediti, vel ei fuit a fure ſubrepta, num. 6.
Praxis de illo, qui habet fidem crediti, & in Banco non reperit pecuniam, num. 7.
Datio fidei crediti cum girata habetur loco numerationis pecuniæ, & in recipientem transfertur poſſeſſio, & dominium pecuniæ, num. 8.
Praxis æquior, ut citata parte fiat decretum, quod exequatur contra principalem, & fidejuſſorem, qui amiſit fidem crediti, num. 9.
Falſitas in promptu probata, quando impedit ſolutionem giratario fidei crediti, & quando non, num. 10.
Fides crediti quando ſubrepta eſt, debet adiri Judex criminalis, ut de conqueſtu, & furto capiat informationem, & probetur delictum in genere, num. 11.
Dominus Alexander Aurificchius laudatur, num. 12.
Giratario ſolvi non debet a Banco, ſi opponatur falſitas cum promptuaria probatione, num. 13.
Pragmat. 8. & 10. de falſis *contra præſentantem Banco fidem crediti, vel giratam falſam, declaratur*, num. 14. *& vide num.* 18.
Regius Conſil. Dom. D. Carolus Brancacius *laudatur, & ejus deciſio refertur*, num. 15.
Solutio a Banco facta vigore apocæ falſæ, non cedit damno creditoris, ſed Banci, num. 16.
Solutio facta vigore giratæ falſæ, non cedit damno Banci, ſed ipſius creditoris, & ita quoque pro ſumma falſificata, num. 17.
Dom. Franciſcus Conſtantius *laudatur.*
Præſentans Banco fidem crediti falſam, quomodo evadit pœnam, num. 18.
Memorialis formula pro liberanda pecunia, quando fides crediti fuit ſubrepta, vel deperdita, num. 19.
Declarationis formula, quæ fit per eum, qui amiſit fidem crediti, num. 20.
Decreti formula liberationis pecuniæ, ob fidem crediti deperditam, num. 21.
Cautionis formula pro indemnitate Banci de reſtituendo pecuniam abſque termino, & citatione, num. 22.
Clauſula in cautione: Quatenus intereſſe putaverit, *quid operatur*, num. 23.
Memorialis formula pro giratario præſentante fidem crediti, quæ erat deperdita, num. 24.
Decreti formula, quod Bancum ſolvat, verum exequatur contra principalem, & fidejuſſorem, num. 25.
Executoriales litteræ contra principalem, & fidejuſſorem, ob fidem crediti deperditam, num. 26.
Libelli formula contra giratarium fidei crediti deperditæ cum depoſito, num. 27.
Decreti formula, quod reſtituantur bona exequuta, ſtante depoſito, num. 28.
Teſtium deponentium habere notam manum formula, num. 29.
Memorialis formula, ut committatur comparatio manus, num. 30.
Decreti formula, quo manus comparatio committitur duobus Actorum Magiſtris Sac. Conſ. cum requiſitoria ... in

in calce, num. 31.

Comparationis manus formula, num. 32.

Decreti formula, quod reſtituatur depoſitum in beneficium deponentis, & Bancum non moleſtetur, nu. 33.

1 MIrabilis eſt Praxis circa cedulas Bancarias in noſtris Tribunalibus Neap. introducta, ex *Reg. Rovit. dec. 13.* Ubi fuit pleniſſime articulus diſcuſſus in Collat. Conſ. pro, & contra, die 18. Februarii 1620. ad relationem S. R. Conſ. & fuit deciſum, quod Bancum ſolvere iterum cogitur giratario exhibenti fidem crediti, non obſtante ſolutione prima facta ad girantem, ſub falſa aſſertione, quod ſit deperdita fides crediti, & non obſtante, quod dicta prima ſolutio fuit facta prævio Judicis præcepto, quod fieri ſolet, quando aſſeritur eſſe deperditam. Quam deciſionem ſecutus fuit *Montan. de regalib. verſic. Argentaria num. 27. fol.* 285. ut notavit *D. Conſ. Altim. in elegantiſ. obſervat. ad Rovit. ibi.*

2 Pro cujus praxis pleniori intelligentia præmittendum eſt, quod in hac Civitate Neap. ſunt loca publica ad publicam utilitatem, & publica, ac Regia auctoritate erecta, in quibus quiſque ſuas poteſt conſervare pecunias, & dicta loca ſuum habent Delegatum, & Gubernatores, ac Miniſtros, & ſignanter habent Capſerium, qui tenet Bancum paratum pro recipiendis, & reſtituendis pecuniis.

Unde nomen ſumpſerunt, & appellata ſunt Banca publica, nempe Bancum Sac. Montis Pietatis, Bancum S. Eligii, &c. & ſimilium.

3 Et deponenti pecuniam datur ſcriptura a Banco tenoris ſequentis: *Noi Governatori del S. Monte della Pietà facciamo fede tenere creditore in noſtro Banco N. in docati mille, de' quali potrà diſponere ad ogni ſuo piacere, con reſtituzione della preſente firmata, e ſigillata. Nap. 14. Febraro 1704.*

Quæ ſcriptura nomen ſumpſit, & appellata eſt fides crediti, ex tenore ipſius, in qua Gubernatores Banci faciunt fidem crediti prædicti; ideoque fides crediti appellatur illa ſcriptura, quæ æſtimatur, ut pecunia numerata, ſive uti quædam moneta aurea tanti valoris, quanti ſumma, quæ continetur in ea.

4 Itaut Giratarius, qui recipit talem cedulam Bancariam, ſive fidem crediti ſibi giratam, confidens fidei Banci publici, ſecurus ſit de conſecutione quantitatis in cedula contentæ ad ſimplicem exhibitionem ipſius, dum Argentarii, ſive Bancherii ſic dictant, quod de illa pecunia poſſit creditor diſponere, ut ſibi placet, cum reſtitutione illius.

Quo fit, ut Bancum ſemper remaneat obligatum pecuniam reſtituere illi, qui cedulam reſtituit in Banco.

5 Unde ſi creditor, qui pecuniam ad conſervandum Banco dedit, petient ſibi reſtitui pecuniam depoſitam in Banco, aſſerens ſe amiſiſſe cedulam, vel ſibi a fure ſubreptam eſſe; tunc liberatum non remaneat Bancum ab obligatione iterum reſtituendi pecuniam alteri advenienti cum cedula in manu: Et quia neque juſtum eſt, ut in caſu, quo cedula amplius non reperiatur, remaneat pecunia in Banco cum jactura illius, qui pecuniæ dominus eſt; ideo

6 Praxis inolevit, ut adveniente caſu cautus creditor ſtatim obtineat mandatum a Judice M. C. V. ut Bancum nemini ſolvat, ſtante ſubreptione, vel amiſſione cedulæ, & ſic impeditur ſolutio furi, vel ejus mandatario, & ſi fuerit ſubrepta, accedit ad Judicem criminalem, ut capiat informationem de delicto in genere, ut poſſit puniri fur, ſi manifeſtatur.

Deinde inſtabit apud Dom. Banci Delegatum, aſſerens, cedulam fuiſſe ſubreptam, vel deperditam, & propterea ſolet expediri mandatum ad ſimplicem partis aſſertionem, quod Bancum ſolvat, non obſtante fide crediti deperdita, nec obſtante ſequeſtro ad partis inſtantiam facto, præſtita prius cautione de eximendo Bancum indemne, etiam ante damnum paſſum, & pecuniam reſtituendo abſque termino, & abſque citatione, quatenus intereſſe putaverit habere ſuper quantitate prædicta.

7 Et ſi accidit caſus, quod giratarius, cui a fure, vel ab inventore fuerit expenſa cedula, vel ab ipſomet creditore, qui fraudulenter forſan aſſeruit amiſſionem cedulæ; tunc Giratarius videns pecuniam fuiſſe a Banco reſtitutam, porrigit ſupplicem libellum Domino Banci Delegato, & ſtatim ad ſimplicem oſtenſionem cedulæ cum girata in calce ejus, interponit decretum, quod Bancum ſolvat dicto giratario, verum ad inſtantiam dicti Banci expediantur, & conſignentur litteræ executoriales pro dicta ſumma contra dictum principalem girantem, & N. ejus fidejuſſorem in bonis tantum.

Et ſtatim ipſis inſciis non citatis fit executio in eorum bonis, & fit mandatum ad reluendum, nec audiuntur, niſi facto depoſito libero pro ſolutione.

Et ſic tutum redditur publicum commercium inter mercatores ſub illa fide publica.

8 Et ratio eſt, quia datio fidei crediti cum girata habetur loco numerationis pecuniæ, & conſignata cedula, poſſeſſio, & dominium pecuniæ in recipientem translatum eſt, & pecunia, quæ eſt in Banco, cenſetur brevi manu ſoluta per traditionem cedulæ, *Staib. reſol. 165. num. 6. ex l. ſingularia, ff. ſi certum petatur, Rovit. dec. 35. Sanfel. alleg. 157. n. 6.*

9 Solet & alio modo practicari; quæ praxis æquior, & magis germana ſemper mihi viſa fuit, ut comparente giratario petente ſibi ſolvi pecuniam ad ſimplicem reſtitutionem cedulæ Bancariæ, ſive fidei crediti, illa petitio intimatur prius illi, qui in Banco depoſuit, & ab eodem rehabuit, ſtante quod aſſeruit ſe amiſiſſe fidem crediti, & auditis partibus de plano, & celeriter providebit, quod Bancum ſolvat, & exequatur contra principalem, & fidejuſſorem, & hoc in caſu, quo non producitur aliqua promptuaria probatio, vel evidens exceptio excluſiva contra illum, qui præſentavit fidem crediti, cum non poſſit impediri reſtitutio pecuniæ illi, qui in Banco exhibet fidem crediti, ſalvis juribus ipſarum partium, quæ deinde debent adire M. C. Vic. vel aliud forum competens partium.

10 Si vero in promptu opponatur aliquid ſubſtantiale, ut ſi girata eſſet falſa, & dicta falſitas promptuarie poterit probari, & poſt dictam giratam falſam non fuiſſent ſubſecutæ aliæ giratæ veræ, tunc impeditur ſolutio, quia Bancum non tenetur ſolvere, quando girata eſt falſa, imo quando vix adeſt timor falſitatis; Ideo ubi perſona non eſt cognita, vel ſubſcriptio non eſt nota, ſemper ſolet a Banco opponi, quod fiat authentica a Notario publico, & noto.

Quando vero in calce cedulæ ſunt plures giratæ veræ, licet prima girata eſſet falſa, tunc ultimus giratarius abſque impedimento habebit a Banco pecuniam, ſalvis juribus partium, ut dictum eſt ſupra, & ita paſſim practicatur, quia ultimus giratarius non eſt in culpa, nec Bancum debet ulterius ſcrutinari, ſed publicam fidem tueri, ut ille habeat pecuniam, qui fidem crediti in manu habens Banco reſtituit.

11 Elapſis diebus accidit caſus, ut Mag. Nicolaus de Amore repoſita fide Banci in ſua crumena, illam non reperiit. Propterea ſtatim in M. C. V. querelam criminalem expoſuit contra ſubrectorem dictæ fidei. Et licet ignoraſſet furem, fuit bona cautela, ut probaretur delictum in genere cum conqueſtu dicti furti, maxime quia non erat girata facta in calce fidei, & ſimiliter recurſum habuit ad Delegatum Banci, & obtinuit liberationem, præſtita cautione in forma. Et

cum

Digitized by Google

cum dicta fides exhibita ſuerit per quemdam cum girata ad ſui beneficium, dictus giratarius ſimiliter obtinuit ſolitam decretationem, ut Bancum ſolvat, & fuit expeditum executorium contra Dominum cedulæ, & ejus fidejuſſorem.

12 Sed Dom. U. I. D. Alexander Aurificchius ſublimis ingenii, & doctrinæ, & morum probitate dotatus, tuendo partes Domini fidei deperditæ facto depoſito, obtinuit reſtitutionem bonorum executorum, & oppoſuit depoſitum depoſitanti eſſe liberandum.

13 Dum hic caſus non ſit comprehenſus ſub regula generali, & praxi ſolita; quæ fundatur, & locum habere debet, quando girata in calce cedulæ eſt vera, ut quia eſſet girata in albo, & ſic deperdita. Secus quando non eſt girata in albo, vel girata non eſt penitus facta, & per furem, aut inventorem ſit girata falſa, & expenditur, ut ſæpius accidit in nundinis, cum perſonis incognitis, quia certe (quando girata non eſt falſa) Bancum ſolvere tenetur giratario exhibenti fidem, quia dicto giratario actio reperitur ceſſa habendi pecuniam a Banco. At ſecus quando girata apparet falſa, tunc giratarius non eſt legitima perſona ad habendam pecuniam a Banco, ſi dicta falſitas opponatur, & probetur incontinenti per promptuariam probationem.

14 Confert, quia probatio dictæ falſitatis eſt privilegiata per *Prag. 8. de falſis*, ut ſufficiat depoſitio principalis cum comparatione litterarum, ibi: *Dichiaramo, &c. per la verificazione della falſità delle poliza predette, baſti ſolo la depoſizione del principale, ſotto nome del quale ſi ſarà fatta la detta poliza falſa, per pigliare con quella denari del Banco, con comparazione della ſua vera mano*, & ibi: *E s'intendano incorſi in pena di morte naturale non ſolo quelli, che preſenteranno ne i Banchi dette polize falſe, ancorche non abbiano pigliati i denari, ma tutte quelle perſone, che l'averanno ſcritte, dettata, a conſigliate, o in qualſivoglia altro modo partecipaſſero al concerto delle dette falſità.*

Et proinde dicta probatio poterat fieri incontinenti, & non requirebat altiorem indaginem.

Dum eadem pœna, & eadem privilegiata probatio conceſſa fuit per *Pragm. 10. de falſis* contra exhibentem giratam falſam, quamvis apoca ſit vera, *D. Marad. ſuper d. Pragm. obſ. 154. fol. 125.*

15 Unde facta declaratione per creditorem, qualiter girata in calce cedulæ Bancariæ eſt falſa, factaque comparatione manus, in qua experti judicaverunt eſſe diſſimilem caracterem, fuit decreto D. Conſil. D. Caroli Brancacii, non minus ævo nobilitate, quam moribus, & doctrina conſpicui, ordinatum, quod depoſitum reſtituatur depoſitanti, & Bancum non moleſtetur ſub die 4. Auguſti 1702. in Banca Mag. de Fuſco, penes Scribam Alexium Ruſſo.

Et ſic fuit habitum pro vero, quod facto depoſito admittitur creditor ad probandam falſitatem giratæ.

16 Hic notatu dignum cenſeo, quod ſolutio facta a Banco vigore apocæ falſæ non cedit damno creditoris, ſed Banci, *De Franch. deciſ. 304. Rovit. deciſ. 13. num. 23. Dom. Altim.* ibi extendit in ſolutione facta vigore inſtrumenti falſi.

17 Solutio vero facta vigore giratæ falſæ non cedit damno Banci, ſed ipſius creditoris, qui cuſtodire tenebatur apocam originalem, *D. Franciſc. Conſtantini ſup. d. Pragm.* 10. qui elegantiſſime, & utiliter *Pragm.* commentavit, ibique allegat *Thor. in addit. ad Salern. deciſ. 46.*

Ita pariter ſi apoca notata pro ſumma duc. mille in fide crediti vera præſentetur in Banco falſificata in duobus mille, non cedit damno Banci, ſed creditoris, qui non caute ſcripſit, & non idoneo fidit, idem *D. Conſtant. in d. Prag. & D. Altim. ad Rovit. d. dec. 13. num. 16.*

Et ratio, cur in apoca falſa cedat ſolutio in damnum Banci, ſed in girata, vel ſumma falſificata non cedat in damnum Banci, erit, quia in primo caſu nulla culpa imputari poteſt creditori, ſecus in ſecundo, ubi viam aperuit falſario.

18 Et dum in *Pragm. 8. & 10.* impoſita eſt pœna mortis contra præſentantem in Banco falſam apocam, vel falſam giratam, cur dict. præſentans non fuit carceratus? Reſpondetur, quod pœnam *prag.* evadit, quando cum juramento declarat penes acta ſibi perventam eſſe illam fidem crediti a Titio, & vere appareat, vel conſtet hoc, & ille Titius pariter faciet declarationem habuiſſe a tali, & ſic in infinitum, uſquequo reperiatur fur, vel falſitatis fabricator; & multoties fit declaratio eſſe perventam a Clerico, vel Religioſo, & ſic probatur etiam duobus teſtibus: Quo facto impeditur M. C. V. Crim. in procedendo ad ulteriora, dum cauſa remittenda erit ad Iudicem Eccleſiaſticum, ubi rigor dictæ *pragm.* non ſervatur contra Clericum; & ita vidi multos evadere pœnam.

19 *Form. memorialis pro liberanda pecunia, quando fides crediti fuit ſubrepta, vel deperdita.*

Al Regio Conſigliere Signor D. Carlo Brancaccio Delegato.

Nicola d'Amore ſupplicando eſpone a U. S. come ha diſperſo quattro fedi di credito fatte a 4. Maggio del preſente anno in credito, ed in teſta ſua nel Banco della SS. Annunciata, quali fedi di credito in tutto facevano la ſumma di docati cento venticinque: atteſo una fede era di docati cinquanta, ed altre tre di ducati venticinque l'una, quali calcolate aſcendono a detta ſumma. E perchè non eſſendoſi dette fedi girate ad alcuno dal Supplicante, il quale avea poſto detto denaro in detto Banco per ſua cautela, non può impedirſeli la liberazione. Perciò ſupplica U. S. reſtar ſervita ordinare, ſe gli liberino detti ducati cento venticinque, non oſtante, che ſi ſiino diſperſe dette fedi, e non oſtante, che ad iſtanza del Supplicante per detta cauſa ſi ſia fatto ſequeſtro di detto denaro al Banco dal Signor Giudice di Vicaria, acciò fuſſe ſtato maggiormente il Supplicante ſicuro; il che oltre eſſer di giuſto l'averà a grazia, ut Deus.

Intimetur Mag. Procuratori Banci A. G. P. ad finem providendi, Neap. die 12. menſis Maii 1701.

D. C. Brancacius. Ruſſus Scriba.

Pecchia facta declaratione, factum ita ſe haberi, non impedit, præſtita cautione.

Die decima ſecunda menſis Maii 1701. Gennaro Gallo Portiero del S. C. ho notificato il Dott. Nicola Pecchia perſonaliter.

20 *Form. declarationis facienda per eum, qui amiſit fidem crediti.*

Die 12. menſis Maii 1701. Neapol. Conſtitutus penes acta S. C. & præſentis Delegationis retroſcriptus Nicolaus de Amore de Neapoli, dice eſſer mercante di Lana, habitans in Platea horti Comitis in domibus Mag. D. Matthæi Capuano ætatis ſuæ annorum triginta quatuor in circa, ut dixit, qui ſponte, &c. cum juramento declarat ſub die quarta præſentis menſis, & anni, feciſſe introitum in Banco Sac. Domus SS. Annunciatæ de ſumma ducatorum centum viginti quinque in creditum ipſius declarantis ſub fidibus crediti, una ex eis ducatorum quinquaginta, & aliis tribus ducatorum viginti quinque per quamlibet, quas fides crediti declarat ſupradictus Nicolaus d'Amore habere deperditas, abſque giratis, nec illas habere præſentatas in judicio quocumque, & ita cum juramento declarat

rat in Forma Sac.Conſ.

De Fuſco Act.Mag.

Io Nicola d'Amore dichiaro, ut ſupra..

21 *Form. decreti liberationis pecuniæ ob fidem crediti deperditam.*

Die 22. menſis Maii 1701. Neap. per Militem U.I.D. D. Carolum Brancacium Regium Conſiliarium, & Commiſſarium Delegatum, &c. viſis retroſcripto memoriali, replicatione facta per Magn. Procuratorem Banci A. G.P. Neap. ac retroſcripta declaratione facta per retroſcriptum Nicolaum d'Amore, proviſum eſt, quod ducati centum viginti quinque, ſiſtentes in dicto Banco in creditum dicti Nicolai in quatuor fidibus crediti, una ex eis ducatorum quinquaginta, & alteræ tres ducatorum viginti quinque per quamlibet, factis ſub die 4. præſentis menſis Maii currentis anni 1701. ſequeſtrati ad inſtantiam ejuſdem Nicolai ordine M.C.V. liberentur, & ſolvantur, prout præſenti decreto liberari, & ſolvi mandatur eidem Nicolao d'Amore, non obſtantibus dictis fidibus crediti deperditis, prout aſſertum fuit, ac non obſtante etiam ſequeſtro prædicto, præſtita prius per ipſum penes acta præſentis Delegationis cautione de eximendo dictum Bancum indemne, & illæſum, etiam ante damnum paſſum pro dicta ſumma ducatorum centum viginti quinque, & illos reſtituere abſque termino, & citatione ad omnem ordinem præfati Dom. Commiſſarii Delegati una cum intereſſe, quatenus intereſſe putaverit habere ſuper dicta quantitate. ita ut Bancum prædictum ad nihilum teneatur, caſu quo dictæ fides crediti comparuerint in futurum, hoc ſuum, & expediatur mandatum Banco. Et viſa etiam fide Conſulum artis lanæ; Datum ut ſupra.

D.C.Brancacius. *De Fuſco Act.Mag.*
Ruſſus Scriba.

Fuit præſentata fides aliquorum, qualiter cognoſcunt Nicolaum de Amore publicum mercatorem lanæ.

Alia fides aliquorum de Platea, qui cognoſcunt Philippum Cammardella, poſſidentem domum in quatuor appartamentis conſiſtentem in hac Civitate ſitam in horto Comitis.

Deinde præſtita fuit fidejuſſio per dictum Cammardella, ut infra.

22 *Form. Cautionis pro indemnitate Banci.*

In cauſa Nicolai d'Amore ſuper liberatione ducatorum centum viginti quinque, non obſtantibus fidibus crediti Banci Sacræ Domus SS. Annunciatæ de Neapoli.

Die 25. menſis Maii 1701. Neap. Conſtitutus penes acta S. C. & præſentis Delegationis ſupradictus Nicolaus d'Amore de Neap. dice eſſere mercadante di lana habitans in platea horti Comitis in domibus D. Matthæi Capuano, qui ſponte pro obſervantia decreti interpoſiti per Dom. Regium Conſil. D. Carolum Brancacium Commiſſarium Delegatum ſupradicti Banci dictæ Sac. Domus ſub die 22. ejuſdem menſis, & anni, promiſit, & ſe obligavit ad pœnam dupli, &c. eximere dictum Bancum indemne, & illæſum. etiam ante damnum paſſum pro ſupradicta ſumma ducatorum centum vigintiquinque, & illos reſtituere abſque termino, & citatione ad omnem ordinem præfati Domini Commiſſarii Delegati una cum intereſſe. quatenus intereſſe putaverit habere ſuper dicta quantitate, ita ut Bancum prædictum ad nihilum teneatur, caſu quo ſupradictæ fides crediti deperditæ, prout aſſertum fuit, comparuerint in futurum, & ad majorem cautelam dedit, & poſuit in ejus fidejuſſorem, & principalem Pagatorem Philippum Cammardella de Neap. qui ſimilmente dice eſſere mercante di lana abitante in dicta platea horti Comitis in domibus propriis ætatis ſuæ annorum quadraginta quatuor in circa, ut dixit, laicum, & ſine patre, ſimiliter, ut dixit, qui ſimiliter ſuo proprio, privato, principali nomine, & inſolidum promiſit, & ſe obligavit ad omne totum, prout ſupradictus Nicolaus d'Amore obligatus eſt, in pace &c. quia ſic &c. & proinde obligaverunt ſe, &c. hæredes, ſucceſſores, & bona eorum omnia, &c. ad pœnam prædictam &c. medietate &c. cum poteſtate capiendi &c. conſtitutione precarii &c. Sicque renunciaverunt, & juraverunt in forma S.R.C.

De Fuſco Act.Mag.

Io Nicola d'Amore mi obbligo, ut ſupra.

Io Filippo Cammardella mi obbligo, e pleggio, ut ſupra.

Io Dott. Principio Staibano ſono teſtimonio, e conoſco li ſuddetti obbligati.

Io Filippo di Ginra ſono teſtimonio, e conoſco li ſuddetti obbligati.

23 Obſerva illam clauſulam, *quatenus intereſſe putaverit habere*, quia eſt cautela communis ad tollendas altercationes *in deciſ. 13. Roviti*, an cautio concepta de reſtituendo pecuniam in omnem caſum, quo moleſtetur Bancum, præjudicet, vel non. Ideo cautius dicitur *de reſtituendo, quatenus putaverit intereſſe habere ſuper quantitate*, &c. Quaſi dicta cautio ſit data non pro omni caſu, ſed in caſu tantum, quo putaverit Bancum ſua intereſſe.

24 *Form. memorialis pro giratario præſentante fidem crediti, quæ erat deperdita.*

Al Regio Conſigl. Sig. D. Carlo Brancaccio Commiſs. Delegato del Banco A. G. P.

Biagio Maglione Regio Percettore di Terra di Lavoro, ſupplicando eſpone a U.S. come li giorni paſſati tra le altre ſedi di credito, che li furono rimeſſe, una ne fu di docati venticinque del ſuddetto Banco in teſta di Nicola d'Amore; la quale fede avendola eſſo ſupplicante voluto far eſigere dal detto Banco, ha ritrovato, che lo danaro era ſtato ſpeſo, non oſtante la fede, e che doloſamente, con riv. ſe l'ha tirato lo ſuddetto d'Amore: E come che non ſi può impedire l'eſazione del detto danaro, ſempre, e quando s'eſibiſce la fede di credito, affine, che non s'impediſchi il commercio, e non ſi dia luogo a qualche frode, che potrebbero commettere coloro, i quali fanno introito ne i Banchi, e poi con ſognati preteſti ſi eliggono il danaro, quantunque abbino prima ſpeſo la fede. Ricorre perciò da U. S., e la ſupplica reſtar ſervita ordinar al Banco ſuddetto, che paghi al ſupplicante la detta ſumma, che lo riceverà a grazia, ut Deus.

Fiat Decretum.

25 *Formula decreti.*

Die quinta menſis Decembris 1701. Neap. Per Militem U. J. D. D. Carolum Brancaccio Regium Conſil. & Commiſs. Delegatum, &c. Viſo retroſcripto memoriali proviſum eſt, quod pro obſervantia retroſcripti ordinis præfati Domini Commiſſarii Delegati, Bancum Sacræ Domus SS. Annunciatæ de Neap. ſolvat Mag. Blaſio Maglione ducatos viginti quinque conſtentos in fide crediti ejuſdem Banci facta ſub die 4. Maii 1701., in faciem Nicolai de Amore, & nihilominus ad inſtantiam dicti Banci expediantur, & conſignentur litteræ executoriales pro dicta ſumma contra dictum Nicolaum, & Philippum Cammardella mercatores lanæ habitantes in platea horti Comitis inſolidum obligatos, hoc ſuum, &c.

D.C.Brancaccius.
De Fuſco Act.A.G.P.
Ruſſus Scriba, &c.

26 *Litteræ executoriales contra principalem, & fidejuſſorem ob fidem crediti deperditam.*

De Mandato Regio, &c.

Ex proviſione facta per Militem U.J.D. D.Carolum Brancacium Regium Conſiliarium, & Commiſſarium Delegatum, &c. Regiis Porteriis S. R. C. inſolidum. Ad inſtantiam Magnificorum Gubernatorum Banci Sacræ Domus SS.Annunciatæ de Neap.ſive,&c.exequatur,& executio fiat in bonis tantum contra, & adverſus Nicolaum de Amore, & Philippum Cammardella mercatores lanæ habitantes in platea horti Comitis inſolidum obligatos ad ſolvendum ad beneficium dicti Banci ducatos viginti quinque contentos in fide crediti ejuſdem Banci facta ſub die 4.Maii 1701. in faciem Nicolai de Amore, ſtante quod per decretum præfati Domini Commiſſarii Delegati, ſic fuit ordinatum, & facta executione prædicta ponatur penes Tubictam M.C.V.ibidem, &c.donec,&c.& exequatur etiam pro aliis carolenis . . . . pro præſentium expeditione, & ſigillo, veſtroque juſto, & competenti ſalario, & quicquid per vos fuerit executum, in calce præſentium deſcribatur pro futura partium cautela, alias, &c.Datum Neap.ſub die 5.menſis Decembris 1701.

D.C.Brancaccius, Anellus de Fuſco A.J.M.
Ruſſus Scriba. Adeſt Sigillum.

Eſſendomi conferito lo ſottoſcritto Portiero del S.C.alla caſa di Nicola d'Amore, e Filippo Cammardella ho eſſecuto otto anella d'oro, e due ſcioccaglie con cinque perle l'una, Nap.17.Decembre 1701.

Andrea Caulino Portiero del S.C.
Piazicola Reg. Offic. Tab. M.C.V.

Deinde fit mandatum ad reluendum in forma, &c.

27 *Libelli formula contra giratarium fidei crediti deperdita.*

Nel S.R.C.ed avanti detto Conſigliero Sign. D. Carlo Brancaccio Delegato compare Nicola d'Amore, dicendo, qualmente avendo li meſi paſſati fatto introito nel Banco di A.G.P.di molte ſomme di danaro in più, e diverſe fedi di credito in teſta ſua, nel calare dal detto Banco, non ritrovò alcune di dette fedi, quali non erano ſtate mai girate: Onde ſubito il comparente eſponendo querela criminale nella G.C.della Vicaria contro chiunque aveva quelle rubbate; per la medeſima G.C. s'ordinò, che ſi fuſſe pigliata informazione, e s'ordinò agli Officiali del detto Banco, che non aveſſero pagato detto danaro, e venendo alcuna perſona con dette fedi, ſi foſſe ritenuta nomine M. C. V. avendoſi perciò il comparente ſin dal detto tempo liberato il ſuo denaro, ſiſtente nel detto Banco, præſtita cautione,&c. Al preſente gli è venuto a notizia, che ſi ſii prodotta una di dette fedi, importante la ſomma di docati venticinque in teſta ſua con una girata fatta di mano aliena, che ex oculari inſpectione appare falſa, con riv., onde s'è preteſo dal Magn. Biagio Maglione aſſerto giratario di detta fede il pagamento dal Banco ſuddetto, ed eſſendoſi ordinato, inaudito penitus ſupplicante, detto pagamento, ad iſtanza del detto Banco ſi è proceduto all'eſecuzione contro delli Mag.Filippo Cammardella pleggio, e Nicola d'Amore principale per cauſa di detta liberazione: e s'è proceduto all'eſpedizione del mandato ad reluendum per cauſa della roba eſecuta. E perchè l'aſſertive del detto Biagio ſono falſe, con riv.atteſo il comparente non mai ha girato detta fede, nella quale ex oculari inſpectione appare, che la firma ivi ſiſtente ſia di mano aliena, e falſa con riv.Perciò ricorre da detto Signor Delegato, facendo iſtanza contrario imperio rivocarſi detti decreti, e con effetto commetterſi a chi parerà a detto Signor Delegato la comparazione di detta mano, affinchè conoſcendoſi detta falſità con riv.ſi reſtituiſchi l'eſecuzione a detti pleggi. Et a prædictis non diſcedendo, fa iſtanza ante omnia ordinarſi a detto Biagio, che dichiari cum juramento, & ſub pœna falſi, da chi abbia ricevuto detta fede, ſiccome è di ragione, & interim non procederſi ad atto alcuno; così dico, e fa iſtanza citra præjudicium criminaliter agendi, contra quos decet, non ſolum iſto, ſed omni modo meliori,&c.& proteſtatur de expenſis, damnis, & intereſſe,&c.

E ſtante ha conſignato allo Scrivano una fede di credito di docati 25.in vim executionis, riſervandoſi tutte le ragioni ſuo loco, & tempore, &c.fa iſtanza ſe gli reſtituiſchi la roba eſſecuta, omni modo meliori,

28 *Form.decreti, quod reſtituantur bona executa ſtante depoſito.*

Die 24. menſis Decembris 1701. Neap. per Militem U.J.D.D.Carolum Brancaccio Regium Conſil., & Commiſſarium Delegatum, &c. Viſo retroſcripto memoriali, proviſum eſt, quod ſtante exhibitione fidei crediti ducatorum vigintiquinque penes me ſubſcriptum Scribam facta, executio contra ipſum facta pro dicta ſumma, reſtituatur eidem exponenti, hoc ſuum, & expediatur cartella.

D.C.Brancacius. De Fuſco A.J.M.
Ruſſus Scriba.

Deinde fuit præſentata fides, ſive certificatoria Mag. Blaſii Maglione Regii Perceptoris Terræ Laboris, qualiter fidem crediti Banci A. G. P. ducatorum vigintiquinque in caput Nicolai de Amore ſub die 4. Maii 1701.recepit a Joanne de Eva: Et cum in Banco non exiſteret pecunia, ipſi reddidit, & repetiit ab eodem ſummam prædictam.

Conſimilem fidem fecit Joannes de Eva dictam fidem ſibi perveniſſe a Nicolao Pariſe.

Deinde fuit porrectum memoriale pro parte Nicolai Pariſe, quod depoſitum liberetur ſibi, & per dictum Nicolaum de Amore fuit ſimiliter inſtatum, ut dictus Pariſe declaret cum juramento, & ſub pœna falſi, a quo habuit dictam fidem crediti, & procedi ad comparationem manus, ut conſtito de falſa girata liberetur ad ſui beneficium depoſitum.

Facto verbo in S. C. fuit proviſum, quod capiatur informatio ſuper contentis in dictis memorialibus, citra præjudicium jurium partium.

Deinde præſtita cautione expenſarum per actorem, facta electione examinatoris, & facta requiſitoria ad v.j.teſtium, præſentatis articulis, fuerunt examinati teſtes ſummarie producti pro parte Nicolai de Amore deponentes habere notam manum dicti Nicolai, & giratam eſſe falſam,

29 *Form. depoſitionis teſtium deponentium habere notam manum.*

Super 5. artic. Interrogatus: Eſſo teſtimonio dixit hoc tantum ſcire, qualmente con occaſione, che eſſo Teſtimonio è Notaro ordinario della Venerabile Chieſa di S.Maria delle Grazie dell'Orto del Conte, della quale al preſente eſſo Mag.Nicola d'Amore articolante è uno de'Governatori, con tale occaſione eſſo Teſtimonio ha tenuto, e tiene li conti dell'amminiſtrazione fatta dal detto articolante dell'introito, ed eſito della detta Venerabile Chieſa; per la qual cauſa ad eſſo teſtimonio è chiaramente cognita la firma del nome, e cognome del ſuddetto Mag.Nicola d'Amore articolante. Et eſſendoſi da me ſottoſcritto Regio Eſaminatore del S. R.C. moſtrata ad eſſo Teſtimonio una fede di credito di docati venticinque in teſta del ſuddetto articolante dal medeſimo fatta nel Banco della SS. Annunziata ſotto li 4. Maggio del paſſato anno 1701. nel quale vi ſta girata dittante: E per me al Signor Biagio Maglione per altri tanti, e ſotto con ſot-

ſoſcrizione dittante: Nicola d'Amore, quale firma eſsendoſi da eſso teſtimonio ben conſiderata, & oſservata, dice non eſser la ſuddetta firma di mano propria del ſuddetto Nicola d'Amore articolante; ma tutta contraria della propria firma del detto articolante. E queſto è quanto eſso Teſtimonio dice ſapere de cauſſa ſcientiæ, dixit, ut ſupra, & de loco, & tempore dixit, ut ſupra.

Io Notaro Adamo de Falco ho depoſto, ut ſup.
Joſeph Coppula Reg. Examinator S.R.C.

30 *Form. memorialis, ut committatur comparatio manus.*

Al Regio Conſigliero Sig. D. Carlo Brancaccio Delegato del Banco di A.G.P.

Nicola d'Amore ſupplicando eſpone a U. S. come nella cauſa vertente tra il ſupplicante con Nicola Pariſe, & il Banco di A.G.P. per cauſa della girata fatta in una fede di credito al ſuddetto Pariſe conſignata, e dal medeſimo preſentata in actis, biſogna farſi la comparazione della mano, per vederſi, ſe quella ſia ſtata girata dal Supplicante, ovvero da altri falſamente, con riv., ſupplica perciò U.S. reſtar ſervita ordinare, che ſi facci detta comparazione, con commetterla a chi li parerà, e l'averà a grazia, ut Deus.

Fiat decretum.

31 Die 8. menſis Junii 1702. Neap. Per Militem U. J. D. D. Carolum Brancaccio Regium Conſiliarium, & Commiſsarium Delegatum. Viſis actis, ac retroſcripto memoriali proviſum eſt, quod committatur, prout præſenti decreto committi mandatur., Magnificis Actorum Magiſtris S.R.C. Rubino, & Alexio, qui partibus requiſitis, ad comparationem retroſcriptæ mentionatæ manus procedant, & in ſcriptis referant, ad finem providendi, hoc ſuum, &c.

Brancacius. *De Fuſco.* *Ruſſus Secr.*
Intimetur parti die 12. Junii 1702.
De Alexio. *Rubinus.*
Fuerunt notificati.

32 *Form. comparationis manus.*

Al Regio Conſigliero Signor D. Carlo Brancaccio Delegato.

Per parte di Nicola d'Amore fu preſentato li giorni paſſati memoriale a U.S. del tenor ſeguente, v3. *(Inſeratur)* In piede del quale memoriale con decreto di U.S. delli 8. del corrente meſe di Giugno, ed anno 1702. ci viene commeſſa la comparazione di detta mano, come dal detto decreto; Al quale avendo voluto ubbidire, richieſte prima le parti, ſotto li 14. di detto meſe di Giugno corrente, ci ſiamo conferiti nel Banco della SS. Annunciata di queſta Città, dove per parte di detto Nicola d'Amore ci fu eſibita una fede di credito di docati venticinque fatta in teſta di detto Nicola d'Amore in detto Banco ſotto li 4. di Maggio del proſſimo paſſato anno 1701. con girata in piedi di quella, dittante: E per me al Signor Biagio Maglione per altritanti, con ſottoſcrizione di Nicola d'Amore, e per detto Biagio girata ad altri, come dalle girate eſiſtentino appreſſo in detta fede, e per parte de' Magnifici Officiali del detto Banco A.G.P. nel luogo della Reviſione del detto Banco, ci furono eſibite le ſottoſcritte tre altre fedi di credito originali di detto Banco in teſta del medeſimo Nicola d'Amore, cioè una di eſſe di docati cinquanta, e grana diece delli 21. di Marzo del paſſato anno 1701. girata: E per me li pagarete a Bartolomeo Cammardella per altritanti, con ſottoſcrizione dittante: Nicola d'Amore, paſſata in detto Banco per caſſa a 23. di detto meſe di Marzo 1701.; L'altra in teſta del medeſimo di docati trentadue fatta ſotto li 18. Giugno del detto anno 1701. con girata: E per me li pagarete al Signor Notar Vito Antonio Graſſi per altritanti, con ſottoſcrizione dittante; Nicola d'Amore, paſsata in d. Banco a dì 30. dello ſteſſo meſe, ed anno. E l'altra ſimilmente delli 18. Giugno 1701. di docati cinquanta, girata: E per me li pagarete a Marzio Campanile per altritanti, con ſottoſcrizione ſimilmente dittante, Nicola d'Amore, paſſata in detto Banco per caſſa a li 22. di detto meſe di Giugno del medeſimo anno 1701. come ocularmente da quelle ſi legge.

Quali ſottoſcrizioni nelle ſuddette tre fedi di credito dittantino, Nicola d'Amore, avendole comparate con la ſuddetta ſottoſcrizione, ſimilmente dittante, Nicola d'Amore, eſiſtente nella ſopraddetta enunciata fede di credito di docati venticinque delli 4. Maggio 1701. girata per altrittanti a Biagio Maglione con altre girate appreſſo, come da quelle ſi legge; Ed avendo diligentemente, e con ogni attenzione più, e più volte viſto, e riviſto, e ben conſiderato lettera per lettera, ſillaba per ſillaba, parte per parte, tratto per tratto, e carattere per carattere, ſiamo di comune parere eſſere la ſopradetta ſottoſcrizione ſiſtente ſotto detta fede di credito delli 4. Maggio 1701. di doc. venticinque, girata per altritanti a detto Biagio Maglione, dittante: Nicola d'Amore, diſſimile dalle ſuddette tre altre ſottoſcrizioni, ſimilmente eſiſtentino con ſottoſcrizione dittante, Nicola d'Amore, ſotto le ſuddette tre fedi di credito una di docati 50., e grana 10. l'altra di docati 32. e l'altra ſimilmente di doc. cinquanta del medeſimo Banco eſiſtentino nelle filse della Reviſione di quello, conforme ſi è enunciato di ſopra, e di mano d'altro Scribente. Napoli 27. Giugno 1702. Di U. S.

Divotiſſimi ſervidori.
Nicola d'Aleſſio.
Gaſparo Rubino.

33 In cauſſa Nicolai d'Amore cum Nicolao Pariſe, & Magnificis Gubernatoribus Banci Sacræ Domus SS. Annunciatæ de Neap.

Die 27. menſis Junii 1702. Neap. per Militem U.J.D. D. Carolum Brancaccio Regium Conſiliarium, & Commiſſarium Delegatum, &c. proviſum eſt, quod in præſenti cauſſa fuit facta facultas cum termino juris in forma, hoc ſuum, & intimetur.

Brancacius.

Qua intimata, fuit factum decretum tenoris ſequentis, v3.

Die 20. Julii 1702. Neap. Facto verbo de prædictis in S.C. Per Militem U.J.D. D. Carolum Brancacium Regium Conſiliarium, & Cauſſæ Comm. Delegatum.

Viſis comparitione fol. 21. copia fidei crediti fol.
Per S.R.C. proviſum eſt, quod fides crediti ducatorum vigintiquinque in Banco S. Montis Pietatis reſtituatur in beneficium Nicolai d'Amore; nec non Bancum A.G.P. pro fide crediti ejuſdem ſummæ ducatorum vigintiquinque in actis exiſtente non moleſtetur.

Figliola Secret. *De Fuſco.*

Form. Decreti, quod fit per Commiſſarium, pro executione decreti Sacr. Reg. Conſil.

In cauſſa Nicolai de Amore cum Nicolao Pariſe.

Die 14. menſis Auguſti 1702. Neap. Per Militem U. J.D. D. Carolum Brancaccio Regium Conſiliarium, & Commiſſarium Delegatum, &c. Viſis actis proviſum eſt, quod pro executione decreti S. C. lati ſub die 20. proximi elapſi menſis Julii currentis anni, fol. 35. ater. cum effectu fides crediti ducatorum vigintiquinque facta in Banco Sacri Montis Pietatis per Nicolaum d'Amore ſub die 24. Decembris anni 1701. pro cauſſa, ut ex actis, reſtituatur, prout præſenti decreto reſtitui mandatur ad beneficium ſupradicti Nicolai d'Amore, facta receptione hoc ſuum.

D.C. Brancacius.

In eſecuzione del retroſcritto decreto ho ricevuto
Io

Io ſottoſcritto dal Magnif. Aleſſio Ruſſo Scrivano di detta Delegazione la ſuddetta fede di credito. Napoli 27. Agoſto 1702.

Io Nicola d'Amore.

Io Dot. Aleſſandro Aurificchio fono teſt.

Ex hac deciſione ſume practicam, & cautelam, quam adhibere debes, quando tibi traditur aliqua fides crediti, vel apoca notata in fide, ut tibi ſit cognita perſona tradens, & ſe ſubſcribat coram teſtibus, ut ſi caſus impedimenti accidat, poſſis pecuniam recuperare, prout recuperavit Reg. Perceptor Terræ Laboris, ut ſuperius dictum eſt.

Sume aliam cautelam, ne teneas fidem crediti cum girata in albo; Quia ſi illa deperdatur, non poteris impedire modo aliquo ſolutionem cuicumque exhibenti dictam fidem crediti originalem, alias impediretur publicum commercium, impedirentur negotiationes, & nullus acciperet fides crediti, ſi eſſet timor reperiendi pecuniam impeditam in Banco, juxta ponderata per *Dom. Conſtantium in Prag. 5. de Nummulariis*, cum *Giuzarell. in deciſ. 2. num. 58. Cardin. de Luca de credito diſcurſ. 68.*

Et hæc pauca ſufficiant pro formulis, & praxi fidei crediti deperditæ.

Finis Octavi Tituli de Fide Crediti deperdita, Et Finis Tertiæ Speciei Judiciorum, quæ ſine ſcripturis fiunt per Actorem contra Reum.

QUARTA, ET ULTIMA SPECIES

Judiciorum, quæ per Reum fiunt contra Actorem.

PRIMUS TITULUS

De Judicio Diffamationis verbalis.

PRÆLUDIUM.

TRes Judiciorum Species ad noſtrum propoſitum tradendo Telam actitandi, & actorum formulas formandi dedimus, quæ fiunt per actorem contra Reum. At quia multoties Reus ex neceſſitate aſſumit onus proſequendi judicium contra actorem; merito quartam hanc Judiciorum Speciem ſubnectere putavimus.

De Judiciis, quæ per Reum fiunt contra Actorem.

Dividitur Quarta hæc Species in Septem Tit., ſub quibus comprehendi poſſunt omnia Judicia, quæ contra Actorem poſſunt per Reum inſtitui.

Tituli itaque, quæ ſub hac quarta, & ultima Specie continentur ſunt, vz.

I. TIT. De Judicio diffamationis verbalis.

II. TIT. De Judicio Diffamationis Realis, ſive de Novi operis nunciatione.

III. TIT. De Praxi Præventionis.

IV. TIT. De Praxi ceſſionis bonorum.

V. TIT. De Praxi dilationis quinquennalis.

VI. TIT. De Praxi liberandi debitorem inopem a carceribus abſque ſolutione debiti.

VII. TIT. De Conſervatoriis contra violentias Eccleſiaſticorum vigore Capitulorum Regni.

CAP. UNICUM.

De Judicio Diffamationis verbalis.

SUMMARIUM.

Diffamatus qui ſit, & quot remedia habeat, num. 1.

Diffamatus coram quo Judice Judicium diffamationis proponere poteſt, & an ſit Reus, vel Actor late diſcutitur, num. 2.

Diffamationis pronunciatio ad favorem diffamati in dubio fieri debet, num. 3.

Diffamatus in quinque caſibus dicitur Actor, & non Reus, num. 4.

Clericus jactans citatur coram Judice laico ad inſtantiam laici jactati per edictum, num. 5.

Jactantiæ judicium in arbitrio diffamati reſidet, ſi velit inſtituere coram Judice ſuo, vel diffamatoris; ſed judicium principale ſemper remittitur ad Judicem diffamati, quo propoſito extinguitur judicium jactantiæ, num. 6.

Diffamationis judicium quid requirat, ut locum habeat, & quid importet illius præventio facta coram uno Judice, num. 7.

Remedium l. diffamari, *& remedium* l. ſi contendat, *&* l. Aurelius, *in quibus differunt inter ſe*, num. 8.

Jactantiæ probatio, ut evitetur, traditur cautela, nu. 9.

Diffamationis judicium contra quos competit? nu. 10.

Praxis procedendi in judicio diffamationis in contumaciam citati, num. 11.

Praxis procedendi, quando diffamator comparet in judicio, num. 12.

Diffamatore abſente trina citatio requiritur, ſed præſente bina ſufficit, cum limitatione, & advertentiis, num. 13.

Praxis procedendi vigore leg. ſi contendat, num. 14.

Diffamationis judicium, in quibus eſt privilegiatum, & in quibus cauſis procedit, num. 15.

Diffamationis judicium competit etiam ſuper exceptionibus, num. 16.

1 DIffamatus, ideſt, qui timet vexationem ab aliquo diffamante habere jura ſuper bonis, tria habet remedia, quæ intentare poteſt.

Primum remedium eſt *l. diffamari, C. de ingen. & manumiſ.*

Secundum, *l. ſi contendat, ff. de fidejuſſor.*, qui text. licet loquatur in fidejuſſore, tamen ex identitate ra-

tio-

tionis idem ſervari debet cum quolibet alio reo, *Caguolan d.l.diffamari num.5. Oſaſch.decif.151.num.10.* Tert.um, *l.Aurelius,§.centum, ff.de liberat.legat.*

2 Et intentans dicta remedia, poteſt ſuum adire Judicem competentem, coram quo eſſet ab Adverſario conveniendus, ſi ille ageret contra ipſum, & ab eo petere declarari, ſe non eſſe debitorem.

Vel habere meliora, & potiora jura; Vel ſibi legitimam competere exceptionem, & propterea adverſario ſuper actione, in qua moleſtiam timet, perpetuum ſilentium imponi, ita habetur in *d.l.ſi contendat, & d.l.Aurelius,§.centum, & ibi gloſ. & DD.* quibus addi poteſt *l.duo Patroni in princ. ff.de jur.jur. & l.3. C.qui bon.ced.poſſ.Abb.in cap.ſi quis contra Clericum num.2.verſ.Unde licet de for.comp. Felin.in cap.ſignificavit num.5. de teſtib. Rom.conſ.412. num.1. & ibi Mandoſ.in verb.inquietari, Covarr. var.reſol.lib.1.cap.18.num.3.Contard.in d.l.diffam.ampl.17. n.108.*

Diffamatus enim licet intentat judicium, tamen dicitur Reus originarius, & naturalis, & actor debet ſequi forum Rei, ex *l. cum hi, §. tranſactiones, ff. de tranſaction. Abb.in cap.ſi quis contra Clericum nu. 2. de for.compet.Covar.variar.reſolut.l.4. cap.18. num.5. in fin.Rom.conſ.412. num.2. Oſaſch. deciſ.151. num.4. Urſill.ad Afflict.dec.268.num.? Capyc.dec.18.Peregr.in pract.civil.part.2. sect.2. ſubſect.3. interſect.3. fol.103. num.2.De Marin.lib.2.reſol.6.* ubi eſt inſerta allegatio *Piſanell.*qui *num.5. in fin.* concludit, quod in hoc Regno non oportet amplius de hoc dubio diſceptari, rejecta *dec. Affl.268.* ita concludit etiam *Reg. Latro dec. 89.& Gypteus ibi,de Marin.d.lib.2. reſol.45.*

Adde quod *Prat.obſ.98.* non audet recedere ab opinione *Affl.* tamen neutram ſententiam applaudit, ut advertit poſt *Petr. & Altim. de Luca ad Franch. dec. 618.num.4.*

Sed *num.* 3. contra *Afflict.* concludit *dictus Prat.* & rejecto *Afflict.*dicit eſſe judicatum per *Signaturam Juſtitiæ in Urbe coram Caſtrocucco*, ut *Scacc.de judic. lib.1.cap.34.num.34. Salgad.in labyrinto par. 1. cap.2. §.2.num.11. Romhegal. de duab. Reis in rubrica nu.18. Carleval.de jud.lib.1.tit.11.diſp.2.qu.4.num.199. Sanfel.dec.168. num.37. Gratian.diſcept.85. D.Altim. ad Rovit. dec.1.num.14.*

3 Diffamatus itaque cum habeatur, & ſit verus reus in hoc judicio, in dubio ad favorem diffamati, tanquam rei pronunciandum eſt, *Decius in l.favorabiliores num.2. ff.de reg.jur.Peregr. ubi ſup.num.4.*

4 Et concluſio ſuprafirmata diffamatum eſſe verum Reum,limitatur.

Primo,quoad primam petitionem in libello factam, quia reſpectu dictæ primæ ordinationis Judicii tantum dicitur Actor, non autem Reus, ſecus reſpectu deciſionis.

Secundo, quando in libello expreſſe vocavit ſe actorem,quia dicta confeſſio illi obeſt.

Tertio limitatur, quando Procurator habuit mandatum generale ad defendendum, quia non per hoc intentare potuerit pro ſuo principali dictum remedium *legis diffamari.*

Quarto, quando intentans hujuſmodi remedium non docet de ſuo intereſſe, nam tunc eo frui non poteſt.

Quinto, quando quis in Curia Romana obtinuit commiſſionem ſuper omnibus cauſſis motis,& movendis contra quoſcumque, & facta non fuit mentio ſuper jactationibus; Nam tunc talis obtinendo citationem juxta formam commiſſionis, declarat ſe actorem, a qua recedere non poteſt.

Has omnes limitationes ponit *Peregr. ubi ſupr.* ubi latius.

5 Diffamatus, ut ſuperius diximus, poteſt coram ſuo Judice vocare diffamantem, etiamſi diffamans alterius ſit juriſdictionis; Adeo quod poteſt Judex ſecularis per edictum generale Clericum, qui jactat habere jura contra laicum, movere, ut compareat, quatenus ſua putarit intereſſe, nec in aliquo tunc Eccleſiaſticam eludi libertatem, ex quo dum Clericus aliquam habet actionem contra laicum,cum illam exercere voluerit, neceſſario coram ſeculari Magiſtratu comparere tenetur, ita *de Marin.lib.2.reſol.6.num.2.*& deciſum refert *nu.* 5. aliis quampluribus ibi relatis,& idem *de Marin.d.lib.2.reſol.45.num.45.*videtur ſentire,quod judex laicus poteſt monere per citationem generalem, & ſpecialem Clericum ad comparendum, ſi ſua putaverit intereſſe, ubicumque Clericus comparendo erit actor, ut eſt in hac *l.diffamari*, quod nota bene, & idem *de Marin.lib.1.reſol.52.num.12.*

6 Verum hic nota, quod ſi diffamatus ad hanc controverſiam vitandam, jactantiæ judicium non coram Judice ſuo, ſed coram Judice diffamatoris inſtituere velit, certe in arbitrio diffamati reſidet. At dictum judicium litis pendentiam non inducit.

Unde Clericus diffamatus ſimplex jactantiæ judicium proponens in S. Conſ. contra laicum diffamantem, ſi dictus laicus proponit jura contra Clericum in foro ſeculari, tunc cauſſa judicii principalis remittenda eſt ad Judicem Eccleſiaſticum competentem Clerici diffamati, quo Reus eſt, quia judicium diffamationis penitus expiravit, ſequitur neceſſario, ut Iudex competens judicii principalis ſit Eccleſiaſticus,qui Iudex eſt rei diffamati, ita deciſum refert *de Marin. in lib.2.reſol.6.num.4.Gayl.pract. obſerv. lib.1. obſerv.11. num.5.de Franch.dec.385.*

7 Diffamationis remedium, ut dari poſſit,plura requiruntur.

Primo, ut diffamatus præveniat citando diffamantem coram Iudice competente ipſius diffamati, & ſi plures habeat competentes, coram aliquo ex pluribus competentibus convenire, *Marian.in cap.propoſuiſti nu.26.de for.compet.Gabriel. concl.6. n.32.* & per citationem dicitur præventa juriſdictio etiam in hoc judicio *l. diffamari, Rom.conſ.412.num.4. Cagnol.in l.diffamari num.20.Peregr.par.2. sect.3. ſubſect.3. interſect.3. fol.*

Unde citato diffamante coram uno Iudice ex pluribus competentibus Iudicibus ipſius diffamati, non poteſt amplius diffamans convenire diffamatum coram alio competente diffamati, quia per citationem dicitur præventa juriſdictio, *Caccialup. in l.omnes Populi col.14. ff.de juſt. & jur. Felin.in c.cum ſit generale nu. 6.de for.comp.& Peregrin.ubi ſup.*

Et e contra, quando diffamans intentavit judicium coram aliquo Iudice præveniendo per citationem, tunc dictum remedium *l. diffamari* ceſſat, nam coram eo proſequi debet judicium, *l.cum quædam puella, ff. de juriſd.omnium Jud. verſ.ſed & ſi poſt ſuſceptum.*

Contrarium tenent alii, & ſignanter *de Franch. in dec.* 385. ubi concludit, quod intentato judicio diffamationis in M.C.Vic. & poſtea propoſitis juribus per diffamantem in S.C.non remittitur cauſa in M.C. ſed proceditur in Sacr.Conſ.& ratio eſt, quia juribus propoſitis, dicitur finita cauſa diffamationis, & aliud eſt judicium diffamationis,aliud judicium juris,quod proponitur a diffamante; quæ concluſio procedit, ubi eſt intentatum merum remedium *l.diffamari*,ſecus quando eſt intentatum remedium *l.ſi contendat, ff.de ſidejuſ.*ut in *d.dec.*latius,ubi multos allegat.

Ideo propoſito judicio *d.l.diffamari* ſimpliciter, non impeditur diffamans proponere jura coram alio judice, quod ſecus eſt, quando eſt ulterius proceſſum,ut declaretur jus competere, ut in *d. l. ſi contendat*, & idem *de Franch. in deciſ.657.* ubi concluditur, quod nulla difficultas eſt inter *DD.*quod agens remedio *l.ſi contendat*, poteſt agere coram ſuo judice ordinario,

ſci-

ſcilicet ipſius excipientis, & juxta deciſionem ſupradictam *de Franch.* reſolvit quoque *de Marin.lib.2.reſol.6. Fontanell.dec.328.num.20.& de pact.nupt. clauſ. 4.gloſ.15.num.77.Seſſ.dec.215.De Luca ad d.Franch.*& alii addentes.

Et licet *Sanfel.deciſ.168.num.4.*relicit hanc differentiam, ex eo quod idem debet eſſe Judex cauſæ præparantis, & præparatæ, ex *Fontanell. dec.* 238. tamen *dict.Sanfel.*confutatur a *D.Luca ubi ſup.num.6.*& contra *Sanfel.*allegat *Gail. lib.1.obſerv.11. Maſtrill. deciſ. 14.n.1.Altim.ad Rovit.deciſ.1.num.18.*

Secundo requiritur, uti diffamatus non ſit excommunicatus, *Affl. dec.268. Oſaſc. dec.152. nu... Covar. lib.1.reſol.18.num.5.*

8 Differunt tamen dicta remedia inter ſe.

Primo, in remedio *l. diffamari*, actor compellitur agere in termino, alias ei imponitur ſilentium, in remedio autem *l.ſi contendat, & l.Aurelius, §.centum*, Actor compellitur agere ſtatim, alias judex procedit ſuper exceptione, & non agenti imponit ſilentium, *Soccin.conſ.94.num.6.lib.3.*quem ſequitur *Cagnol.in d. l.diffamari num.4.Oſaſch.ubi ſup.num.12.*

Secundo differunt in modo probandi, *Contard. in l.diffamari ampliat.17.num.126.*

Tertio differunt, quia in remedio *l.diffamari* compellitur Adverſarius ad liberandum, & agendum contra ſe, alias ipſo non agente imponitur ſilentium.

In remedio vero *l. ſi contendat, & l. Aurelius, §. centum*, non cogitur Adverſarius ad dandum libellum. Sed illud intentans petit declarari pro jure ſuo, & adverſario nullum jus competere, & requirit adverſarium, ut contradicat, ſi ſua putaverit intereſſe, & ſi non contradixerit, ſententia declaratoria ei præjudicium affert, *Caſtr.in l.2.num.2.C.de ordin. Judic.*

Quod remedium *leg. ſi contendat* competit reo habenti exceptiones peremptorias, & petitur illas exceptiones militare adverſus inſtantiam, & abſolvi præveníentem, implorando officium Judicis.

Quo caſu dicitur præventa juriſdictio, & admittendum non eſt, ut diffamatus agat coram alio, quia cœptum eſt cognoſci de juribus diffamati, eo ipſo, quod petitum eſt abſolvi diffamatum, & ita intelligendus eſt *Gint. ad Latr. deciſ.89.num.13.* quod clarius habetur apud *Reg. de Marin. tom. 2. cap. 6. num. 3. in fine* poſt *Covar. variar. lib. 1. cap. 8.*

At in remedio *l. diffamari*, juriſdictio non dicitur præventa, unde intentato judicio *d.l.diffamari* in M. C.V.diffamans poteſt proponere jura in S. C. *ex deciſ. de Franch.385.*

Diſpoſitio *l.diffamari*, ut locum habeat, oportet, ut præcedat diffamatio, & ſit probata, *De Marin.& Gint.ubi ſup.*

9 Diffamati cautela traditur, ut cumulet remedium *l.diffamari*, & remedium *l.ſi contendat*, quia tunc non requiritur probatio jactantiæ, *Covar. var. lib.1.c.18. Latr.conſult.114.nu.27.de Luca in obſerv. ad Franch. dec.385.num.6.*ubi *num.3.*dicit, quod ſatis eſt, quod inquietari timeat, qui Judicis officium implorat, ne inquietetur, tutus aliqua exceptione, *Giurba deciſ. 44.num.2.Anichin.de prævent.c.3.qu.9.n.16.*

Et ad remedium *l.ſi contendat*, non eſt neceſſe, quod præveniens ſit poſſeſſor, & licet *Fontanell.de pact.nupt. clauſ.4.gloſ.8.par.14.nu.49.* dicat hæc remedia inventa eſſe per poſſeſſorem diffamatum, tamen idem *Fontan. in dec.339. num.2.* ſe retractat, quod non ſit neceſſaria poſſeſſio præventoris, nam debitor tutus exceptione prævenire poteſt, deducendo dictam exceptionem, & petere ſe abſolvi, & liberari, ut advertit *de Luca ad Franch.d.dec.385.*

Alias differentias ponit *Contar. ubi ſup.*Cautela vero datur, ut intentans remedium *d. l. diffamari* cumulet etiam prædicta alia duo, ita in praxi ſervari dixit *Covarr.var.reſol.lib.1.cap.18.num.3. & Peregrin. in pract. civil. part.2.ſect.3. ſubſect.3. interſect. 3. fol. 204.num.20.*

10 Diffamationis judicium per remedium *l. diffamari* competit contra vz.

I. Contra Fiſcum, & Procuratorem Principis, *Anchar. conſ.164.Epiſc.Riccius ad Franch.dec.385.*

II. Contra Epiſcopos, & Prælatos, eorumque ſucceſſores, *Felin.& Abb.in cap.accepimus de fide Inſtrum.Epiſc. Ricc.ad Franch.dec.385.*

III. Contra impugnantes Privilegia Principis ex defectu voluntatis.

IV. Contra filium exhæredatum ad probandum querelam.

V. Contra Tutores, & Curatores, & Hoſpitalarios.

VI. Contra maritum reſpectu dotis.

VII. Contra perſonas incertas.

VIII. Contra Excommunicatum.

IX. Contra diffamantem jura Benefactoris, & Eccleſiæ.

X. Contra tertium intereſſe habentem in judicio jam intentato contra diffamantem, nam tunc citari poteſt tertius ad contradicendum pro ſuo jure, *Gabr.de action.concl.6.a num.4. Contard.in l.diffamari ampl.1. num.9. ampliat.4.& 5.num.26. ampliat. 7. 8. & ſeqq. Peregr.in pract.civil. ubi ſupr. fol.203. num.8. part.2. ſect.3. ſubſect.3.interſect.3.*

Contra incertos prætenſores, ſic practicatur.

Quando quis timet ſibi fore actionem ab aliquo intentandam, ſed ab illo non diffamatur, ſeu jactatur, quia tunc dictum remedium intentare non poteſt, traditur cautela, quod procuret, ut aliquis amicus jactet ſe habere actionem ſuper illa re, ſuper qua vult dicto remedio juvari, & contra dictum amicum diffamantem poterit intentare, quo judicio intentato, citari faciat omnes, & quoſcumque alios ſua intereſſe putantes, quibus citatis, præfixiſque ſolitis terminis, ac ipſis non comparentibus, pronunciare poterit Judex ſententiam ſervatis ſervandis ad ſui favorem, perpetuum omnibus imponendo ſilentium, *arg. auth. ſi omnes C.ſi minor ab hæredit. ſe abſtin.& l.at qui natura, §.ſi cum me abſente, & ibi Salicet.num.2.verſ. quare.2.C.de negot.geſt.* hæc cautela traditur ſingulariter a *Bald.in auth. ſed & ſi quis ab aliquo num. 10. verſ.cautela. C. de teſtib. Contard. in l.diffamari ampl. 21.num.142.& ſeqq.& limit.7.num.106. Beer. d.dec. 255.num.7.Nat.in Clem. ſæpe in princ. notab.5. art. 3.princip.num.16.de verb. ſign.Perog. ubi ſupr.*

Adverte, quod alii contrarium tenent, quod ſi unus eſt, qui diffamat, non poteſt ratione illius diffamationis præfigi terminus quibuſcumque prætendentibus actionem, ſed ſolum diffamanti, ne alias ſequatur, quod a diffamato, poſſit ratione illius diffamationis, præfigi terminus quibuſcumque prætendentibus actionem, ſed ſolum diffamanti. Nam alias ſequitur, quod quilibet cogatur agere, contra *Text. in l.1. Cod. nemo invitus.*

Nec ſuffragatur *d.Text.in l.diffamari, C.de ingenuis, & manum.*, quia dicta lex non habet locum contra tacentem, ſed ſolum contra diffamantem, ita concludit *Caravit.rit.272.num.21.* ex *Cagnol. in d.l.ibi 5. difficultas num.14.Rom.conſ.53. in princ. verſ. item*, quod ſi unus eſt, qui diffamet.

Sed quando hæres vult liberare a nexu obligationis bona hæreditaria, poterit creditores incertos citari facere per edictum; ut compareant ad proponendum eorum jura, alias imponatur ſilentium.

11 Praxis, qua utimur in remedio *l.diffamari, C.de ingen.& manum* hæc eſt, vz.Porrecto libello debet fieri monitio ad dicendum, & allegandum, & ſi diffamans non comparet, tunc in contumaciam ſtatuitur termi-

minus diffamatori ad agendum. In quo termino, ſi neque comparet, iterum citatur cum effectu ad proponenda jura, alias imponatur ſilentium.

Et ſi neque comparet, tunc interponitur ſententia ſilentii; Quia Judex tenetur perpetuum ſilentium imponere, & pronunciare, non eſſe amplius audiendum diffamatum, qui noluit jura deducere, *gloſ. in l. diffamari, verſ. ſententiam. Aretin. in rubr. inſtit. de excep. num. 23. & num. 38.* & dicta ſententia ſic in contumaciam prolata ſuſtinetur, licet non ſit probata diffamatio, forſan quia contumax habetur pro confeſſo; & ex dicta contumacia dicitur conſtare de diffamatione.

12 At ſi comparet diffamator, tunc ſi negat diffamationem, incumbit onus probandi diffamato, & poteſt etiam fieri ſummaria hæc cognitio, antequam lis conteſtetur cum diffamante, *Marcheſ. de commiſſ. part. 2. cap. 90. num. 40. Neviz. conſ. 65 num. 19. Maur. Burgun. de modo procedendi centuria 1. quæſt. 5. num. 141. Aſſl. dec. 264.*

Et ſi non conſtat de diffamatione, tunc diffamatus debet condemnari in expenſis, *cap. fin. de reſcript.* & ſic deciſum refert *Gail. obſ. 12. num. 2. verſ. diffamatia.*

Et ſi, diffamatione non probata, adhuc procederetur, ſtatuendo terminum ad agendum, poteſt ab aſſignatione termini, facta cum comminatione imponendi ſilentium, appellari, & per dictam appellationem ſuſpenditur hoc judicium, *Cagnol. in l. diffamari num. 6.*

Neceſſario enim requiritur, quod qui voluerit dicto remedio *l. diffamari* gaudere, doceat de ſuo intereſſe, & ſic de ſuo jure, & de ſua poſſeſſione, *Gabriel. de act. concl. 6. num. 37. Aret. conſ. 68. num. 6. Boer. dec. 255. num. 10. Felin. in cap. veniens il 2. num. 12. de teſtib.*

Hæc probatio de ſuo intereſse, ſecundum *Felinum* in dicto loco ſufficit, quod ſit apparens probatio.

Alii diſtinguunt, quod ſi eſt principalis, qui comparet pro ſuo intereſse, hic plene probare tenetur.

Sed ſi comparet Tertius pro ſuo intereſse, tunc ſufficit apparens probatio, ita *Rot. deciſ. 802. num. 4. par. 5. diverſorum*, allegata a *Peregr. in prax. civil. par. 2. ſect. 3. ſubſect. 3. interſect. 3. num. 15. fol. 203.* Ut *Rot.* admiſit Tertium comparentem pro ſuo intereſse, qui docuit per apparentem probationem, ſecus, quoad principalem, cui non ſufficit apparens probatio, ſed plena probatio requiritur.

Requiritur etiam neceſſario, ut diffamatio probetur in actis, ut ſupra dictum eſt, *Salicet. in l. 3. num. 3. Cod. qui bon. ced. poſſ. Boer. d. deciſ. 255. num. 7. verſ. & ita diffamatio*, alias ſi non conſtet judici ſaltem ſummarie de diffamatione, cogere non poteſt aſſertum diffamantem, *Bart. in l. Titia num. 8. ff. de accuſ. Bald. in l. 2. C. ne fil. pro patre, Cagnol. in d. l. diffamari num. 6. Gabr. concl. 6. num. 24. Covarr. variar. reſolut. lib. 1. c. 18. num. 2. Peregr. ubi ſupr. fol. 203.* & late *Gypt. ad Capyc. Latr. dec. 89.*

Rejecto *Gulupp. p. 1. cap. 4. num. 4.* dicente, quod in praxi datur terminus ad proponendum jura abſque cognitione præcedenti circa diffamationem, juxta opinionem *Mirſing. obſerv. 78. num. 5. lib. 1.*

Nam ſi non conſtat, quod diffamavit, non poteſt cogi ad agendum, alias non eſſet vera illa regula, quod nemo invitus cogitur agere, niſi in cauſa diffamationis, & aliis caſibus ſpecialibus.

At conſtito de diffamatione, fit præceptum contra diffamantem, ut infra certum terminum judici viſum doceat de jure diffamatoris, cum comminatione, ut ſi non doceat in termino, ſilentium perpetuum juri ſuo imponatur, *Burg. ubi ſupra, Boer. deciſ. 255. num. 7. Peregrin. in tract. var. lib. 6. num. 95.* late *Guill. pract. obſerv. 12. num. 2. lib. 1.* ubi terminus non debet eſſe brevis, alias poteſt appellari, ut *Boer. dec. 255. num. 8. in fin.*, & ideo debet eſſe circa 20. vel 30. dies, juxta ſtylum S.C. Neap. apud *Aſſl. d. dec. 264.* Sed ſi erit brevior, & a dicta brevitate termini non appelletur, nec proteſtetur, valet proceſſus.

Quo Decreto notificato, ſi diffamator in termino citationis non compareat; tunc ſi perſonaliter fuit facta, relinquitur judicis arbitrio, ſi iterum citari debeat, *Mars. dec. 95. num. 2. Trentacinq. reſol. 2. tit. de diffam. num. 5. fol. 160.* nam

13 Diffamatore abſente trina citatio requiritur, ex *Aſflict. d. deciſ. 264. Boer. d. deciſ. 255. Tuſc. lit. D. concluſ. 412. num. 14. & 15.*

Sed verius diffamatore præſente bina citatio requiritur, una poſt alteram, nec ſufficit unica pro bina monitione, alias non poſſet illi perpetuum ſilentium imponi, & ſic niſi præcedat bina monitio, poterit diffamans audiri quandocumque in poſterum, *text. eſt in §. ſi autem, verſ. ſemel & 2. admoniti, Auth. de Eccl. tit. & §. ſi quis autem, Auth. de hæred. & falcid. ubi gloſ. in verbo admonitus, & Angel. num. 15. Felin. in cap. venerabilis, num. 9. de re judic. Gabr. concluſ. 6. num. 21. Capoll. de cautelis caut. 10. Aret. in rubr. inſtitut. de except. num. 2. Aſflict. deciſ. 264. Boer. deciſ. 255. num. 10. Capyc. Lat. conſ. 114. num. 26.*

Quod limita, quando in prima citatione minatur de non audiendo amplius, elapſo eo termino: nam tunc non eſt opus ſecunda citatione, *Felin. in cap. accepimus, num. 6. de fide inſtrum. Contard. in l. diffamari lim. 3. num. 76. Peregrin. in ſect. 3. ſubſect. 3. interſect. 3. fol. 203. num. 16.*

Sed *de Luca ad Franch. deciſ. 685.* docet, quod poſt probatam jactantiam ſtatuitur certum tempus, ut ſuperius dictum eſt, ad ejus jura proponenda, & interpoſitis tribus decretis, etiam ex æquitate conceditur alia brevis dilatio, ne indefenſus remaneat, & citat *de Ponte deciſ. 31. in fine, D. Altim. ad Rovit. deciſ. 2. num. 14.* Quibus terminis elapſis perpetuum ſilentium imponitur.

Et hoc intellige, quando intentatur ſolum remedium per *l. diffamari*, quod longe diverſum eſt a remedio *l. ſi contendat, ut ſupr.* Nam *d. l. diffamari* dictat, ut diffamatus cogat diffamantem proponere jura ſua infra aliquod tempus, ut illo elapſo præcludatur via agendi.

14 Sed *lex ſi contendat*, dictat, ut diffamatus nulla probata jactantia proponens ſuas exceptiones inſtet per illas abſolvi, & diffamanti perpetuum ſilentium imponi, ut idem *de Luca ubi ſupra.*

Quibus terminis elapſis interponitur demum ſententia, quod imponatur perpetuum ſilentium; A qua ſi appellatur, appellatio valet; & poteſt docere de impedimento, ut *Urſill. ad Aſflict. d. deciſ. 264.* ſed ſi non appellatur, vel deſeritur appellatio, tunc Judex, qui protulit ſententiam, poteſt cogere condemnatum, & eundem mulctare, ut ſententiæ prolatæ pareat, *ad d. l. diffamari*, ubi *Cagnol. num. 21.* poſt *Bald.* relatum ſic concludit.

15 Diffamationis Judicium eſt adeo privilegiatum, & ſummarium, ut in eo nullus ordo judiciarius requiratur, ut ex *d. Boer. d. dec. 255.* & aliis ſupra allegatis. Adeo quod fidejuſſio de reficiendis expenſis, quæ in quolibet judicio præſtari debet, in hoc judicio diffamatus non poteſt compelli ad eam præſtandam, quia executive proceditur, *Muſcatell. gl. expenſis num. 12. Herinq. de fidejuſſor. cap. 10. num. 136.* & diffamans quia non ſponte, ſed coacte venit ad judicium; & ceſſat ſuſpicio calumniandi.

Diffamationis Judicium procedit tam in cauſa civili, quam in criminali, & tam in actione perſonali, quam in reali; & tam in judicio petitorio, quam poſſeſſorio, *Cagnol. in d. l. diffamari num. 3. Boer. ubi ſupra deciſ. 255.* [illegible]

Et

Et tam in cauſis profanis, quam ſpiritualibus, puta cauſa beneficiali, tam in cauſis feudalibus, quam non feudalibus, tam in cauſis dotalibus ex matrimonio, quam aliis, *Gabriel. de act. concluſ.6. Peregrin. in pract. civil. par.3. ſect.3. ſubſect.3. interſect. 3. fol.203. num.7.*

16 Diffamationis Judicium procedit etiam in Reo, cui exceptio aliqua competit, ſi actor differt, ne Reus etiam poſſit proponere exceptionem, ad hoc ut teſtes moriantur, & Reus privetur ſuo Jure; nam permittitur tunc Reo judicis officium implorare, & petere pronunciationem ſuper dicta exceptione, & conſequenter teſtes producere ad æternam rei memoriam, & in Judicio agere, ut actori perpetuum imponatur ſilentium ſuper jactationibus circa dictam exceptionem, *l. Aurelius, §. ſi centum, ff. de liberis agnoſcendis, Roman. conſ.412. Cagnol. in d. l. diffamari num.5.* & vide etiam *Mauſon. ampl. 40. per tot.* Et de teſtibus recipiendis ad futuram memoriam *in 1. tomo Ego* ipſe tradidi plenam praxim.

Finis Primi Tituli Quartæ Speciei.

SECUNDUS TITULUS

De Novi Operis Nunciatione, ſive Diffamatione Reali.

CAP. UNICUM.

SUMMARIUM.

Diffamatio verbalis, quæ ſit, & quæ realis, num.1.

Nuncians novum opus an ſit Actor, vel Reus, & diſtinctione conciliantur opiniones invicem contrariæ, num.2.

Nunciatio novi operis numeratur inter Judicia extraordinaria, num.3.

Nunciatio ſufficit, ut fiat operariis, num.4.

Nunciatio novi operis, quando non impedit opus, num.5.

Nunciandi novum opus actio, cui competat, num.6.

Nunciantis novum opus cautela, num 7.

Mandatum de non fabricando, fit etiam die feſtivo, nu.8.

Clauſula juſtificata in præcepto, cujus effectus ſit, num.9.

Mandatum juſtificatum in nunciatione novi operis non reſolvitur in ſimplicem citationem, num. 10.

Nunciatus offerens fidejuſſionem de demoliendo non auditur infra tres menſes datos nunciatori ad probandum, num.11.

Nuncians novum opus in caſu ſuccumbentiæ, tenetur ad damna, & intereſſe, num.12.

Nunciator habet terminum trium menſium, etiam contra Eccleſiam, num.13.

Praxis decretandi poſt tres menſes in Nunciatione novi operis, num.14.

Nunciatio novi operis non habet locum in refectione veteris, & ubique notorium eſt Jus nunciandi non competere, num.15.

Ædificium factum poſt nunciationem, nunquam deſtrui faciant Judices, num.16.

1 Dictum eſt ſupra de eo, qui verbaliter turbat diffamando, & jactando ſe habere aliquod Jus ſuper bonis alterius; ſed in Judicio non comparet, & Reus non patiens ſua bona tenere ſic diffamata, & litibus ſuſpecta, prævenit in judicio, cogendo diffamantem ad comparendum, alias ad imponendum ſilentium ſuper dicta jactatione verbali.

At quia accidit, ut quis non turbet verbaliter, ſed realiter, per novam fabricam, aut aliud novum opus vicino nocivum, contra quem Vicinus ſe defendendo ad impediendam dictam turbationem realem, juxta regulam *l. diffamari, C. de ingenuis, & manumiſſis,* ut in præcedenti *Titulo* dictum eſt, prævenit coram ſuo Judice, & nunciando dictum novum opus, expediri ſolet mandatum de non fabricando contra nun-

2 ciatum, qui tali caſu uti diffamator realis ſubſtinet partes Actoris, & nuncians ſubſtinet partes Rei, qui ſe defendit a dicta reali turbatione, & diffamatione ad impediendum novum opus, juxta *deciſionem Sanfelicii 379. tom. 3.* Propterea in hoc *ſecundo Titulo* hoc præventionis Judicium, quod per nunciantem novum opus fit contra nunciatum in hoc ſecundo loco conſecutive poſitum eſt.

Verum hic advertat Lector, quod dicta *deciſ.379. Sanfelic.* impugnatur a *De Luca ad Franch. deciſ.658. num.6.* dicens, quod Nuncians uti actor debet adire Judicem Nunciati, qui dicitur Reus, & ita judicatum refert *Gutierez conſil. 48. Ripa obſerv. 63. Mauſon. de cauſ. exec. ampliat.38. Altim. num.18.* & alii relati per *Salgad. de Reg. Protect. lib.2. cap.8.*

Quicquid ſit, in hac *Quarta Specie Judiciorum* cenſui collocandam eſſe praxim *De Novi Operis nunciatione.*

Nam cum diſtinctione conciliantur dictæ opiniones, quando nuncians venit ad impediendum opus faciendum, tunc dicitur Reus, & cauſa non remittitur ad Judicem nunciati, ſed quando venit ad impugnandum opus, quod eſt factum, tunc dicitur Actor, & debet agere coram Judice nunciati, juxta diſtinctionem *Bart. in l. de pupillo §. remiſſionem, & §. fin. ff. de novi operis nunciatione*, ubi *Jaſon & alii, & Sanfelic. ubi ſupra deciſ.* 379. Nam prætendens habere Jus faciendi novum opus invito nunciante deberet dictum jus proponere coram Judice nunciantis, & ſi hoc non facit, tunc Nuncians uti reus neceſſarius pro defenſione nunciat dictum novum opus coram Judice ſuo, ubi deberet prætendens agere.

3 Nunciatio enim novi operis numeratur inter Judicia extraordinaria, & dicitur appellatio extrajudicialis, quia extrajudicialiter, & in Judicio fieri poteſt omnibus diebus etiam feriatis, omnibus perſonis, etiam Fabris, & opificibus, & habet vim inhibitionis, & quicquid fit poſt illam, revocatur remedio attentatorum, *Tuſc. lit. N. concluſ.123. & 124. Theſaur. dec.204. Rota par. 16. rec. dec. 162. num.6.*

4 Et ſufficit, ut denunciatio fiat perſonis præſentibus, & ipſis Fabris operantibus, nec eſt neceſſe ut fiat Domino. Immo non ſufficit fieri Domino, niſi fiat in conſpectu loci, in quo ædificatur; & optimum eſt ponere nomina illorum, quibus fuit nunciatum, *Pract. Papienſ. de nunciatione novi operis gloſ.2. n.4.*

5 Nunciatio novi operis debet cauſam continere, ſi hoc opponatur a nunciato, vel ab operariis, alias nunciatio non impedit opus, & cauſa, quæ allegatur a nun-

nunciante, eſt plene probanda, & debet eſſe talis, ut ex ea poſſit ſequi ſententia, *Pract. Papienſ. de nunc. novi operis gloſ.* 2. *num.* 2. *Altograd. conſ.* 100. *n.* 1 *lib.* 1.

6 Hæc actio nunciandi novum opus non competit ei, qui non eſt Dominus, vel Poſſeſſor, ſed habet aliquod intereſſe, quia Intereſſatis non poſſidentibus, vel non Dominis competunt alia remedia, de quibus *Altograd. conſ.* 100. *num.* 12. *lib.* 1.

7 Nuncians novum opus debet eſſe cautus, ut antequam cognoſcatur de juribus partium petat revocationem Attentatorum, nam ædificans contra prohibitionem Judicis, dicitur attentaſſe; & uti attentata debet ſabrica demoliri, & licet poſtea vincat in cauſa, damnum demolitionis recuperare non poterit, quia ex ſua culpa proceſſit in ædificando contra prohibitionem Iudicis, *Franch. deciſ.* 331. *num.* 4. & late *Gratian. diſcept. forenſ.* 84. *&* 384. *Merlin. deciſ.* 472. *Magon. dec. Luc.* 29.

Nam ſi lis conteſtatur ſuper meritis, tunc non fit demolitio, ſed expectatur deciſio cauſæ principalis, *Gratian. & DD. ubi ſup.*

8 Ad inſtantiam Nunciantis etiam die feriato, ut dictum eſt, expeditur præceptum, ſive mandatum de non fabricando, cum clauſula juſtificata, & præceptum juſtificatum valet in principio cujuſcumque litis, illique eſt obtemperandum, *Sperell. dec.* 53. *tom.* 1. *n.* 6. ex *Gayllo lib.* 1. *obſerv.* 19. *n.* 3. *Color. de proceſ. executivo p.* 1. *cap.* 2. *n.* 232.

9 Adverte tamen, quod vis, & effectus clauſulæ juſtificatæ eſt, ut ſi Reus citatus compareat, tunc præceptum reſolvitur in vim ſimplicis citationis, *Sperell. d. deciſ.* 53. *nu.* 9. ex *Bart. in l.* 1. *C. de executione rei judicatæ, Bald. in l.* 2. *C. de Epiſc. Audien.* DD. communiter, & ſignanter *Alex. & Jaſon in l. de pupillo, §. meminiſſe, ff. de novi operis nunciatione*; idem *Jaſon in l. nequicquam, §. ubi decretum, num.* 6. *de officio Proconſul. & legat. Caroc. dec.* 19. *n.* 14. *Color. de Proceſ. execut. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 237.

Et ubi Reus citatus in termino ſibi aſſignato non comparet, dictum præceptum, non obſtante clauſula juſtificata, remanet firmum, & executioni demandatur contra citatum, dummodo contumacia fuerit a parte accuſata, *Afflict. dec.* 167. *n.* 4. *&* 161. ubi *Urſill. Carocc. dec.* 19. *n.* 26. *Maran. in prax. par.* 3. 6. *p. princip. n.* 23. *Gravat. ad Veſtrium lib.* 7. *cap.* 1. *ſub n.* 21. *Io. de Amicis, in conſ.* 153. *col.* 2. *Sperell. ubi ſupr.*

10 Tamen in Iudicio nunciationis præceptum, ſive mandatum juſtificatum non reſolvitur in ſimplicem citationem, licet nunciatus compareat in termino, *Sperell. d. deciſ.* 53. *n.* 13. ubi reiicit *Gramm. in conſ. civ.* 73. & alios tenentes contrarium.

11 Imo ſi nunciatus offert fidejuſſionem de demoliendo in caſu ſuccumbentiæ, neque poteſt audiri, ſed debet ſuſpendi per tres menſes, caſu, quo nunciator offert ſe paratum docere de jure ſuo, *Text.* eſt *in l.* 1. *C. de novi operis nunciatione*, ubi *Iuſtin. Imperator.* corrigens jus Pandectarum, ſtatuit, ut ſi nunciator paratus ſit de iure ſuo docere, debeat de cauſa cognoſci, & intra tres menſes terminari, quod ſi infra d. terminum trium menſium expediri nequeat, tunc lapſis tribus menſibus admittatur ædificator ad dictam fidejuſſionem de demoliendo. Quæ *lex* fuit canonizata *in cap. fin. extra eodem tit. de operis novi nunciatione*, & *Sperell. in d. dec.* 53. *nu.* 14. redarguit *Theſaur.* qui *in deciſ.* 204. *nu.* 3. auſus fuit dicere Canoniſtas, juxta ſolitos errores, ita ſtatuiſſe, cum ſit Canon *Gregor. IX.* Summi Pontificis, qui *in d. cap. fin.* ſtatuit idem, quod erat ſtatutum per *Iuſtinianum in l.* 1. *C. de novi operis nunciatione*, ubi *Iuſtinianus* dicit, *Sic enim, & opera non per inanes denunciationes prohibentur, & recte denunciantibus conſuletur*. Et *Sperell.* reſpondit dictis per *Theſaurum*.

12 Verum nuncians in caſu ſuccumbentiæ tenetur ad damna, & intereſſe reſultans nunciato ex dilatione trium menſium per actionem de dolo, pro calce deperdita, cæmentis conductis, & aliis, *Bart. in l.* 1. *nu.* 26. *ff. de operis novi nunciatione*, & cautela datur, ut nunciatus proteſtetur, & petat refectionem damnorum, ob retardatum proceſſum, una cum expenſis litis, *Theſaur. dec.* 67. *n.* 4. *&* 5. *Sperel. ubi ſup. n.* 18.

13 Ampliatur, ut etiam in opere pio, & ſic in Eccleſia ædificanda expectandum ſit per tres menſes, non enim in præjudicium alterius Eccleſiæ conſtrui poteſt, *cap.* 1. *extra de operis novi nunciatione*, & ita deciſum tradit *Creſcent. in dec.* 1.

14 Sed in hoc caſu tranſactis tribus menſibus ultra cautionem de demoliendo ab ædificante dandam, interponitur decretum, ut liceat ædificare Eccleſiam cum clauſula, *ut lite durante non cenſeatur Eccleſia, ideſt pro tali non habeatur*; ut in caſu ſuccumbentiæ poſſit demoliri, alias rei ſacræ demolitio permittenda non eſſet.

Tranſactis itaque tribus menſibus, tam in ſacro, quam in profano ædificio, non impeditur ædificans, qui cautionem de demoliendo præbet, etiam ſi nuncians ſe offerat in continenti docere de non iure ipſius ædificantis, *Sperell. d. dec.* 53. *nu.* 20. *Gratian. diſcept.* 384. *num.* 14. *Carocc. dec.* 19. *n.* 24. *Gaill. obſer.* 16. *num.* 17. *lib.* 1. & alii ibi citati.

Et terminus trium menſium non expectatur, quando ſatiſdatio oblata per nunciatum fuerit acceptata a nunciante, *Addit. ad Pract. Papienſ. & ad Magon. ubi ſupr.*

Et *De Luca ad Latrum conſult.* 54. *nu.* 6. cum *Gonzalez in cap. ſi cui* 4. *de novi oper. nunciat. nu.* 8. diſtinguit tres caſus: Primus eſt, cum ædificans offert ſatiſdationem, & nunciator eam acceptat, tunc non expectato trium menſium ſpatio poteſt opus perficere, juxta jus antiquum, & Iudex interponit decretum, *quod liceat ædificare, ſtante cautione præſtita de demoliendo in caſu, &c. l. de pupillo* 5. *§. ſi is cui nunciatum*; & *l. non ſolum, §. ſi cum jure poſſem, & §. ſciend., l. Prætor* 20. *§. ſi quis paratus, §. hoc interdict. §. deinde, & §. hoc autem, l. ſtipulatio* 21. *§. ſi quis autem ff. de Novi Oper. Nunciat.*

Secundus eſt, in quo Nunciator non vult oblatam ſatiſdationem admittere; nec offert ſe probare jus, quo impedire poſſit opus, quia tunc videtur nunciatio calumnioſa, & injuſta ad finem vexandi adverſarium, ideo præſtita cautione interponitur decretum, *quod liceat ædificare*, & ſtatim ædificare poterit.

Tertius caſus, cum ſatiſdationem non admittit, vult tamen probare cauſſam competentem ad novum opus impediendum; tunc ſuſpenditur ædificium, per ſpatium trium menſium, prout eſt diſpoſitum ex novo jure, *text. in l. unica, C. de nov. oper. nunc. per Iuſtin. Imper.* quam diſpoſitionem approbarunt *Pap. Honor. III. & Gregor. IX. in c. pen. & fin. de Novi oper. nunc.*

At elapſo trimeſtri, ſi lis nondum fuerit deciſa ex malitia, vel culpa denunciatoris; tunc fit decretum, *quod præſtita cautione de demoliendo liceat ædificare*, & deinde proceditur in lite, non impedito ædificio interim.

15 Nunciatio novi operis locum non habet, quando novum opus fit ad refectionem veteris, *l.* 1. *§. ſi quis, & l. de pupillo, §. ſi quis, ff. de novi operis nunciatione, Gratian. diſcept. forenſ.* 84. *num.* 9. Sed reficienti antiquum fundum, & omnino deſtructum, nunciari poteſt, *de Marin. lib.* 2. *reſol.* 14. *n.* 5.

Neque locum habet, ubi certum, & notorium eſt nunciantem non habere jus nunciandi, *Gratian. d. diſcept.* 84. *nu.* 36. *Pract. Pap. de nunciat. novi oper. gloſ.* 1. *num.* 4.

Et

Digitized by Google

Et ubi notorie conſtat de non jure nunciantis impeditur demolitio, *Surd.conſ.154.nu.20. Gratian.diſcept.84.n.34.Merlin.dec.472.n.8.*

16 Unum nota, quod admiſſo nunciato ad fabricandum per cautionem de demoliendo, iſtæ denunciationes evaneſcere ſolent, & ædificium factum poſt nunciationem, nunquam deſtruitur, ſe excuſantes Judices, quod intereſt Reipublicæ, ne ædificia demoliantur, *Molfeſ.ad Conſuetud. Neapolitan.ma de novi oper.nunciat.nu.4.*& noviſſime *D. Marad. cap.15. ſua pract.num.65.* dicit introductam eſſe conſuetudinem judicandi, ne ædificia deſtruantur, ex *Prat.lib. 2. diſcept.45.*

A D D I T I O.

S U M M A R I U M.

Leges bona oriuntur ex malis moribus, num.1.

Ædificia ſunt ornamentum, & ſplendor Civitatum, num.2.

Reprobatur antiqua praxis procedendi in cauſis nunciationis novi operis, num. 3. *Et laudatur recens inducta per Regalem Conſtitutionem, quæ exponitur*, num.4.& 5.

Formula Decreti juxta dictam novam praxim,num.6.

Quæritur, an ſit reſtituendum depoſitum in cit. nov. Conſtitutione præſcriptum, ſi denuncians non procuraverit relationem Tabularii infra terminum in illa præfixum,num.7.

Adducitur exemplum,num.8.

Formula decreti pro liberatione depoſiti ad beneficium depoſitantis,num.9.

Negative reſpondetur, & pluribus rationibus firmatur, num.10.

Proponitur, quomodo ſit in praxi ſervandum, num. 11. *& ſit diſtinctio, quando præcedit conſenſus denunciati, quando non*,ibid.& num.13.

Commendatur Regius Conſiliarius D. Franciſcus Crivelli,num.12.

Si non conſtet de damno denunciati, aut is non comparuerit, procedit liberatio in beneficium denunciantis,num.14.

Traditur cautela, & conſilium denuncianti pro obtinenda reſtitutione depoſiti,num.15.

Figuratur caſus, in quo non poſſit conſiderari dolus in denunciatione,num.16.

Arbitrio judicis remittitur, an dolo fuerit facta denunciatio,num.17.

Si non ſtat per denunciantem quominus fiat relatio infra dies 30., ſed Tabularius fuit legitime impeditus, non intelligitur inhibitio ſublata ob lapſum præfixi termini, non obſtante Conſtitutione, num.18.

1 EX malis moribus plerumque bonæ Leges oriuntur. Abuſus quippe nimium deteſtabilis apud nos invaluerat ad libitum, & impune aliena ædificia,
2 quæ urbibus ornamento, & ſplendori ſunt, impediendi; cum enim ad ſimplicem cujuſque inſtantiam, & denunciationem ſine ulla cauſæ cognitione man-
3 datum fabricæ prohibitivum expediri receptum eſſet, ſtatim ac quis novum opus conſtruere, & quandoque etiam vetus reficere aggrederetur, (& ſæpe ſæpius injuria) ab invido quodam, aut æmulo vicino illius continuatio vetabatur, notificato Judicis præcepto, quod fabricatores ſtatim deſiſterent, & dein reperti in fraganti carcerarentur; quod antequam revocabatur, non leves impenſæ, & improbus labor erat per eum, qui ædificationem deproperabat; tolerandus, cæmentis interim aliiſque rebus ad conſtruendum paratis marceſcentibus; nam quamvis Judicantium rectitudo, quoad fieri poterat, calumniis obviare ſtuduerit, attamen malignantium hominum calliditas, & dolus novis ſemper cavillationibus, & inventis ad plures annos ædificantes litigando defatigabat, etiam poſt acceſſum, & relationem Tabularii, ſumptibus non exiguis ædificare volentis, (qui actoris partes invitus ſubſtinere adſtringebatur) pro ſe facientem obtentam. Hiſce verſutiis, ac da-
4 mnis remedia quodammodo adhibendo, ſano quidem, maturoque conſilio Rex noſter amantiſſimus in ſæpius memorata ejus *Regia Sanctione ſub num. X. §. I.*
5 ſtatuit, decrevitque, quod in omnibus hujuſcemodi cauſis in hac Civitate debeat prius per denunciantem, ſeu quomodolibet impedientem fieri depoſitum ducat. decem, indeque poſſit præcipi, quod fabricatores deſiſtant, eodemque item tempore ſubjungatur, quod unus ex S. R. C. Tabulariis non ſuſpectus de impedimenti validitate cogniturus accedat ſuper faciem loci, & relationem faciat, procurandam per ipſummet denunciantem infra dies 30., de momento in momentum a die ejuſdem decreti interpoſitionis decurrendos. Extra vero hanc Civitatem præſcripſit depoſitum duc.ſex, aut plus, minuſve arbitrio Judicis, juxta rei, de qua agitur, æſtimationem; & tunc loco Tabularii juſſit, eligi expertos, qui accederent, & referrent. Voluitque rurſus, quod adverſus talia decreta, ſive ea fuerint a S.R.C.prolata, ſive a M.C.V., & deinde ab eodemmet S.C. confirmata, ſive ab alio quocumque Tribunali Collegiato, nulla quævis remedia, legibus noſtris permiſſa, neque ipſa in integrum reſtitutio produci queant, nullitatibus tantum exceptis, ſervata tamen in his forma a Regni ſtatutis præſcripta. Formula igitur hujuſce decreti ſecundum allatam Conſtitutionem in praxi inducta, ac ſervata, hæc eſt.

6 *Formula Decreti in cauſis nunciationis novi operis.*

Die 28. menſis Septembris 1739. Neap. Per Dominum Militem U.J.D.D.N.N. Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium, viſo memoriali porrecto pro parte T.T.vel retroſcripto memoriali, fuit proviſum, & decretum, quod Magnificus P. P. conventus non innovet, nec innovare faciat ſub pœna duc.500. in domo, vel pariete &c.in prædicto memoriali expreſſa; ac ſtatim operarii deſiſtant, & ſi poſt præſentis notificationem reperiantur in fraganti, carcerentur, nec non ſtante depoſito duc.decem facto in S. R.C. & penes acta, juxta formam novæ Regiæ Pragmaticæ, accedat ſuper faciem loci unus ex Regiis Tabulariis S.R.C.prævia buſſula eligendus, partibus non ſuſpectus, qui de ſubſiſtentia impedimenti recognoſcat, & relationem faciat in ſcriptis, quam pars denuncians procuret in termino dierum triginta decurrendorum ab hodie ſupradicta die; quo termino elapſo intelligatur ſublata inhibitio prædicta, & proinde partes in biduo dent liſtam ſuſpectorum, ut de non ſuſpecto provideri poſſit; hoc ſuum, & intimetur. N.N. B.Actorum Magiſter. D.Scriba.

7 Haud hic inopportune quærendum, num ſi denuncians non procuraverit infra terminum dierum 30. relationem, & acceſſum Tabularii, juxta formam in Conſtitutione præſcriptam, reſtituendum eidem ſit depoſitum, an non? & quid hoc caſu erit agendum? De hoc memorata Conſtitutio non loquitur,
8 ut legentibus patet. Aliquos ipſe vidi Proceſſus, in quibus in hujuſmodi facti contingentia fuit practicatum liberari depoſitum depoſitanti ad ſimplicem ejus petitionem. Inter quos unus adeſt in Banca Jo: Gallo in M.C.V.penes Scribam Joannem Florentinum, hoc modo v3. Al Signor Giudice di Vicaria. Tereſa Ruſſo Vidua del quondam Aniello Caſtaldo, ed erede uſufruttuaria del medeſimo, ſupplicando eſpone a

US., come poſſedendo una Caſa nel Caſale dell'Afra-
gola contigua con altra caſa d'alcuni de Jovino; co-
mechè li medeſimi pretendevano fare alcune innova-
zioni, quindi eſſa ſupplicante n'ebbe ricorſo nella
G.C.della Vicaria, ove avendo fatto il depoſito di
ducati diece ottenne l'inibizione, con eſſerſi ingionto,
che eſſa ſupplicante fra un meſe procuraſſe la relazio-
ne del perito, ed eſſendo tal termine paſſato, non
avendo potuto procurare tale acceſſo, e relazione,
trovaſi perciò caſſato, e tolto tal'impedimento a te-
nore della Regia Pramm.Supplica perciò US. ordina-
re, che ſia reſtituito il depoſito de'docati 10. in ſuo
beneficio, e l'avrà, ut Deus. In calce cujus memo-
rialis adeſt ſequens decretum.

9 *Formula Decreti pro liberatione depoſiti.*
Die 23.menſis Auguſti 1738.Neap.Per ſubſcriptum
Dominum Judicem M.C.V.viſis actis, ac retroſcripto
memoriali; fuit proviſum, & decretum, quod duc.
decem pro retroſcripta cauſa depoſitati in hac M.C.
Vic. per Thereſiam Roſſi per medium Banci Sac.
Montis pauperum de Neap.ſervata forma Regiæ Pra-
gmaticæ, ſtante lapſu termini ſolvantur, & liberen-
tur, prout præſenti decreto ſolvi, & liberari man-
datur ſupradictæ Thereſiæ Roſſi, hoc ſuum, & expe-
diatur mandatum: Et ſtante lapſu termini intelliga-
tur ſublata inhibitio ſervata forma Regiæ Pragma-
ticæ. *N. . . . Gallo Act.Magiſter.*
Florentinus Scriba.

10 Hoc autem, ſi Conſtitutionis rationem, quæ eſt
Legum anima, diſquiramus, non eſſe ſecundum il-
lius mentem, ſed ab ea prorſus alienum exiſtimo;
fruſtra enim decreviſſet fieri per denunciantem depo-
ſitum, ſi eidem nullimode de jure ſuo circa impedi-
mentum docenti, illud ex integro reſtituendum fo-
ret; quiſquis namque dolo malo, & ex propoſito im-
pediret, ſaltem per dies triginta ædificia, & quando-
que ubi majus ædificantis fuerit incommodum, & in-
tereſſe, quibus elapſis repeteret idem depoſitum; ita-
que novis fraudibus, quibus ut obviam iret Rex no-
ſter illud ſancivit, facillime via pateretur. Immo &
melior eſſet conditio eorum, qui dolo malo, quam
qui jure denunciant; nam hi, qui aut jus impedien-
di habent, aut ſaltem putant habere, omnino pro-
curant relationem, & acceſſum Tabularii propriis
ſumptibus, & depoſitum proinde amittunt, neque
amplius recuperant; ſed aut impedimentum eſt ju-
xtum, cum novum opus fieri non poſſe ex relatione
Tabularii, vel Peritorum conſtet, & obtinebunt, quod
nunciatus deſiſtat, aut e contra, & inhibitio facta
tollatur, abſque eo quod hiſce caſibus depoſitum jam
pro acceſſu, & relatione prædictis liberatum repetant,
ut innuimus; ſolum ergo ii, qui dolo impediunt (do-
lo autem facere videntur, qui eorum jus non curant
oſtendere, & alteri damnum inferunt) malis artibus
ſarctum tectum ſibi ſervarent. Quod juri repugnat,
cum dolus, & fraus nemini patrocinari debeat, ut
late *Tuſch.lit.F.concluſ.474.& ſeq.per tot.* & fraudan-
ti, & doloſo nequaquam dolus, & culpa commodum
debeat afferre, ſed e contra nocere, ex traditis per
Cravet.conſ.192.lib.1. Paul.Chriſtin. deciſ.Belgic.t.17.
num.5.vol.1. Ricc. collect.3206. Alvarez de Velaſc. de
Judic.perfect.rubr.14.annot.4. num.13. Card. de Luca
diſcurſ.156.n.5.de fideicom. aliique.
11 Quid ergo erit tali caſu practicandum? Et ego, ſi
tantæ poteſt eſſe authoritatis indocti, & rudis homi-
nis ſententia, opinor, quod aut concurrat conſen-
ſus denunciati, & recte tunc liberabitur depoſitum
ipſius depoſitantis, ut cum ſumma laude vidi obſer-
12 vatum a doctiſſimo Juriſconſulto, & ſapientiſſimo
Regio Conſ.D.Franciſco Crivelli in quadam cauſa pe-
nes Scribam Sorrentino, in Banca Magnif. D.Nicolai
13 Baſile; aut talis conſenſus deficiat, & tunc omnino
audiendus ſit in petita liberatione denunciatus, de
cujus agitur intereſſe, ut diſcutiatur, an aliquod li-
cet minimum paſſus is fuerit damnum ex injuxte alla-
to impedimento; quo ſummariiſſime conſtito, pro ra-
ta damni paſſi juxta Expertorum æxtimationem, tan-
14 tumdem ex depoſito illi liberabitur; quod autem ſu-
pereſt, ſolum denuncians conſequetur; ſi vero nul-
lum damnum appareat, aut denunciatus non com-
paruerit, etiam recte in ipſius Denunciantis benefi-
cium fiet depoſiti liberatio; & hoc ad prorſus quaſvis
calumnias, ex mente Conſtitutionis, vitandas. Bo-
15 na igitur cautela erit, ſi denuncians tali caſu obti-
neat conſenſum denunciati, ut omnis diſputatio tol-
latur. Ipſe tamen conſulerem quoque, quod ut doli,
& fraudis ceſſet ſuſpicio, antequam labantur dies tri-
ginta, denuncians compareat, pro liberatione pe-
cuniæ ab eo depoſitatæ, dicendo ſe impediviſſe vi-
cini ædificium, ex aliquo præjudicio, quod ſibi ex
illo afferri poſſe arbitrabatur; de quo poſtea inſtru-
ctus, cognoſcens jure illum conſtruere, inſtat ex illa
die tolli inhibitionem, & reſtitui ſibi depoſitum; poteſt
16 enim dari caſus, ut in allato exemplo, quod quis non
dolo, ſed neſciens quid ſibi velit ædificando vici-
nus, antequam præjudicium inferatur, quo facto reddi-
tur difficilius obtinere demolitionem, interim impe-
diat, deinde hoc dubio ceſſante, nolit inceptum ju-
dicium proſequi; & tunc non ita diſſonum erit, imò
& juri congruum fieri petitam depoſiti liberationem,
& ſimul auferri inhibitionem, etiam inaudito denun-
ciato, cui tamen notificabitur decretum, ut non expe-
17 ctet terminum dierum 30.ſed ab inde ædificationem
continuet. Cæterum, quando dolo quis nunciave-
rit, vel ne, ex ipſa re patebit, ſecundum caſuum
contingentias, totumque Judicis arbitrio eſt remit-
tendum. Qualiſcumque ea ſit, hæc eſt mea opinio,
quam aliorum ſaniori judicio ſubmitto, & maxime
præclariſſimorum noſtrorum Judicantium, quorum
ſapientiſſimæ determinationes, & deciſiones in caſi-
bus occurrentibus leges erunt, & ſtabilient praxim;
quamvis, ſpero, non longe eos ab illa abituros.
18 Neceſſarium non puto animadvertere, quod, ſi non
ſteterit per denunciantem, quominus relatio Tabu-
larii, aut Expertorum fiat intra præfixum menſis
terminum, ſed Tabularius fuerit legitime impeditus, ta-
li caſu, Conſtitutione non obſtante, non dicitur ſub-
lata inhibitio poſt illius lapſum; quia Conſtitutio in-
telligenda, quando denuncians negligit eam procu-
rare; cum enim hoc ſit indubium, nec probatione indi-
geat, non hic amplius eſt immorandum.

Finis Secundi Tituli Quartæ Speciei.

TER-

TERTIUS TITULUS

De Præventionis Judicio.

CAP. UNICUM.

SUMMARIUM.

Præventionis judicio a Reo intentato contra creditorem, non poteſt ad inſtrumenti, vel obligationis quantumvis liquidæ accuſationem procedi, num. 1.
Præventionis Etymologia notat, ut veniat debitor in judicio ante diem ſolutionis, num. 2.
Praxis proviſionum ad beneficium prævenientis, num. 3.
Præventio eadem die facta, qua citatus fuit debitor ſuper tenore inſtrumenti, cujus effectus ſit, & declarantur opiniones invicem contrariæ, num. 4.
Pragm. 47. de Offic. Magiſtr. Juſtit. *quæ in nova compilatione eſt 44. declaratur*, num. 5.
Præventio quid ſit, num. 6.
Præventio antiquitus fieri non poterat in aliis Curiis, ex Rit. 190. *qui hodie non ſervatur*, num. 7.
Ritus M.C. 190. *quare non ſervatur hodie in aliis Curiis inferioribus, & ſolum reſpectu Curiæ Baronalis ſervatur*, num. 8.
Præveniens debitor eſt actor, & creditor præventus eſt Reus, num. 9.
Excommunicatus repellitur a præveniendo, num. 10.
Differentia inter jus commune, & jus Regni circa effectum præventionis, num. 11.
Præventio in Regno, ut impediat viam executivam, fieri debet ſolemniter præſtita fidejuſſione, etiam non petita a creditore, & opinio contraria declaratur, quando locum habeat, num. 12.
Præventio adverſus obligationem penes acta, fit diverſo modo, num. 13.
Præventionis formula facta in eadem Curia, num. 14.
Fidejuſſionis formula in judicio præventionis facta in Curia inferiori, num. 15.
Debitor debet præſentare reſcriptum abſolutionis a juramento una cum libello, & dare fidejuſſores, & deinde expeditur citatio adverſus petita, num. 16.
Decreti formula ad beneficium prævenientis, cum ſalvaguardia num. 17.
Salvaguardia expedita, datur terminus, & compilatur ſuper præventione, num. 18.
Sententia formula in judicio præventionis, num. 19.
Praxis cogendi creditorem ad exhibendam apocam; num. 20.
Fidejuſſio quando præſtatur de ſolvendo debitum, & pœnam, an præſtanda ſit etiam de ſe præſentando tempore publicationis, ubi opiniones invicem contrariæ conciliantur, num. 21.
Debitor civis an poterit evitare fidejuſſionem in judicio præventionis, & an poterit præſtari in alia Civitate, num. 22.
Extra Baroniam Baronis non committitur fidejuſſio ob difficultatem conventionis, num. 23.
Clericus præveniens in Curia ſæculari, ibi debet cavere de ſolvendo, ſed non pro pœna, num. 24.
Libelli formula præventionis in Tribunali ſuperiori, num. 25.
Fidejuſſionis formula capienda de ordine ſuperioris; num. 26.
Sententia formula contra prævenientem, qui non probavit, num. 27.
Libelli formula præventionis in M. C. contra apocam pro penſione domus, num. 28.
Decreti form. ſuper libello præventionis, num. 29.
Fidejuſſionis formula in judicio præventionis facta in M. C. V., num. 30.
Inſtantia creditoris præventi cum monitione in calce, num. 31.
Apoca Bancalis pro reſiduo penſionis domi cum renunciatione præventionis, num. 32.
Decreti form. quod ſtante renunciatione præventionis expediantur litteræ executoriales, non obſtante præventione facta, num. 33.
Libelli form. adverſus præventionem, num. 34.
Praxis procedendi ſuper dicto libello contra prævenientem, num. 35.
Præveniens excluſus per decretum a beneficio præventionis, ſi appellat, appellatio non ſuſpendit liquidationem inſtrumenti, vel viam executivam civilem, num. 36.
Fidejuſſio præſtita in prima inſtantia non durat coram Judice appellationis, num. 37.
Renunciatio præventionis tollit beneficium præveniendi, num. 38.
Abſolutio a juramento non tollit vires contractus, n. 39.
Præventioni niſi renuncietur in ſpecie, non juvat renunciatio facta in genere, num. 40.
Præventio quando locum habeat, non obſtante renunciatione præventionis, num. 41.
Tactus ſcripturarum, an ſit neceſſarius in juramentis voluntariis, num. 42.

Dictum eſt in 1. *Cap. de Judicio diffamationis verbalis*, & in 2. *Cap. de Judicio diffamat. realis*, *ſive de Novi operis Nunciatione*, in quibus reus præveniendo in judicio contra diffamantem actorem ſe defendit adverſus turbationem per verbalem jactationem, & adverſus turbationem realem per novum opus faciendum.

At quia ſolet creditor habere obligationem penes acta, vel inſtrumentum liquidum, aut apocam bancalem, litteras cambii, vel alio modo habere paratam executionem contra debitorem, qui licet habuerit ſatisfactum creditori, vel aliam juſtam cauſſam non ſolvendi, ut quia contractus eſſet factus per vim, vel ob enormem læſionem, aut alias, &c.

1 Tamen ob privilegium Judicii executivi non poterit debitor audiri, adveniente tempore ſolutionis, niſi in vinculis, vel facto depoſito; Ideo datum eſt ei remedium præventionis, ut debitor præveniat ad caſſandum ſibi inſtrumentum, vel obligationem, & pendente dicto judicio præventionis a reo intentato contra creditorem, non poteſt ad inſtantiam creditoris liquidari inſtrumentum, quantumvis liquidum, vel quævis obligatio, ut cavetur in *Rit. M.C.V.* 182. *Affl. & Urſill. dec.* 387. *Galt. r. de liquid. p.* 3. 2. *p. princ. num.* 1. *Carlev. tom.* 2. *tit.* 3. *diſp.* 14. *num.* 11. merito in hoc tertio loco judicium præventionis collocavimus.

2 Præventio eſt nomen compoſitum a *præ*, & *venio*, quod eſt ante venire, ſive prius, quam creditor venire in judicium poſſit.

Ex qua vocis ſignificatione, ſive etymologia carpitur primum requiſitum, ut dicta præventio impediat judicium executivum, ſi fiat antequam veniat dies ſolutionis; Quia poſtquam dies ſolutionis venerit, præventus potius quam præveniens dicitur debitor, ex diei adventu, qui pro homine interpellat, ut perpulchre notat *Dom. Scop. ad Nicol. num.* 174. *fol. mihi* 79. ſed in ultima impreſſione *fol.* 68. ex *Carlev. de judic. tom.* 2. *diſ.* 14. *num.* 17. *Muſc.*

17. *Muſc. in prax. lib. 2 par. 1. gloſ. in forma nu. 78. Prato ad Muſcat. in pr. fidejuſſ. par. 2. qu. 8. & qu. 6. Conſtantin. Pap. ad Carav. rit.* 186.

3 Hinc praxis inolevit, ut proviſiones ad beneficium rei prævenientis expediantur conditionatæ, vz. *Stante præventione facta ſuperſedeatur in liquidatione inſtrumenti, dummodo non ceſſerit dies ſolutionis*, & hæc eſt ordinaria praxis, & ſtylus M. C.V. ut annuit *D. Scop. ubi ſupr.*

Licet hanc praxim refellat *Anichinus de prævent. cap. 3. qu. 2. num.* 12. quem laudat *D. Reg. Petr. rit.* 168. *ſub num.* 8.

4 Ex his non mediocris oritur controverſia, an præventio eadem die facta, qua citatus fuit debitor ſuper inſtrumenti tenore, impediat liquidationem, ſi conſtet ex ſcripturis prius fuiſſe præventum per aliquas horas.

Multi affirmant, ut late eſt videre apud *Bern. Pandum de praeſent. inſtrument. p. 4. declar. 19. num.* 121. ex *Socc. in l. qui duos, ff. de rebus dubiis*, & aliis ibi citatis *Galter. in prax. inſtrum. verb. fuerit ab eo præventus ſub num.* 5. ubi *Caravitam* impugnat.

Negativa tamen ſententia verior, & magis recepta eſt, teſte *D. Scop. ad Nicol. num.* 140. *fol.* 80. *col.* 1. ex *dec. Affl.* 487. *num.* 4. quem ſequitur *Urſill. ibi num.* 1. *Borrell. in ſumm. dec. par. 2. tit. 19. de inſtr. liquid. nu.* 89. & 91. *Muſcatell. par. 1. gloſ. in forma ſub num.* 86. *Galupp. par. 2. cap. 22. ſub num. 4. Anichin. de prævent. cap. 3. qu. 4. ex num. 19. Conſ. Petra rit. 187. num. 2. & rit. 168. num. 8. Carav. d. rit* 186. ex verbis valde claris ipſius *Ritus*, ibi: *Per præventionem factam eodem die, interrogatio ſuper tenore inſtrumenti non impediatur; imo poteſt fieri dicta interrogatio dicti inſtrumenti dicta præventione facta eodem die non obſtante, aliquo non habito reſpectu de horis diei, in quo fuerit facta præventio ante præſentationem inſtrumenti prædicti, vel poſt.*

Ecce quam clare loquitur *d. Ritus*, & ubi verba legis ſunt clara, Juriſconſultorum interpretationes non admittuntur, *Bald. conſ.* 174. *lib. 2. in fine.*

Et miror de *Galterio*, qui reiicit *Caravitam*, & reſpuit verba *d. Ritus*.

Hanc negativam praxim amplectitur *Novar. in pragm. unica de prævent. moderan. num. 2. Ricc. collect.* 187. 194. & 460. licet in *d. collect.* 450, citaverit *Affl. dec.* 287. pro contraria affirmat ſententia, quod proceſſit ex errore ſcribendi, ut advertit idem *Galter. ubi ſup. num.* 4.

Concludit ergo, quod citatio ſuper præventione præcedere debeat ſaltem per unum diem antequam citatio ad inſtantiam creditoris fiat ſuper tenore inſtrumenti.

Et ſi eodem die fieret præventio per debitorem, & citatio per creditorem ſuper tenore inſtrumenti, vel incuſatio obligationis penes acta, aut apocæ Bancariæ non juvabit, & non impedient executionem, nulla horarum diei habita ratione, ſic dictante *Rit.* 187. rejectis *Galterii*, & aliorum Doct. contrariis interpretationibus; Nam ut ipſemet *Galterius* demum concludit, poteſt debitor facere una die præventionem, & ſequenti die intimationem ad evitandum, ne creditor intimatus poſſit eadem die incuſari, ad finem impediendi effectum præventionis; Ideo, &c.

Quæ concluſio plane procedet in eadem Curia, vel paribus Judicibus, aut quando præventio fiat in Curia inferiori.

At quando præventio fieret in Curia ſuperiori; tunc ex reverentia ſuperiori debita non poterit inferior procedere ad interrogationem ſuper tenore inſtrumenti, nec ad incuſationem obligationis penes acta, vel apocæ Bancariæ, ita limitat dictam concluſionem *D. Scop. ad Nicol. num.* 90. *fol. mihi* 80. *col.* 2. exemplificando in præventione facta in S.C. eadem die per aliquas horas, antequam in M.C.V. citaretur debitor ſuper tenore inſtrumenti; tunc ſtante appoſitione manuum a S.C. & ſic a ſuperiori Judice facta, non poteſt M. C. quæ eſt inferior, ſpernere reverentiam ſuperioris, ſed partes debent ſuperiorem adire, ut diſceptetur, & dirimatur cjuſmodi controverſia, ex traditis a *Romano conſ.* 335. *Anchar. conſ.* 57. *Anna alleg.* 99. *num.* 4. *Petra ad Capyc. dec.* 22. *num.* 2. *Conſil. Petra rit.* 168. *num.* 8. *Anichin. de prævent. cap. 3. qu.* 5. *ex num.* 7. ita ſentit *D. Luca ad Franch. deciſ.* 670. & *Anna alleg.* 99. *num.* 4.

5 Hodie vero reſpectu obligationis penes acta, ſi præventio fiat tempore, quo venerit, & ceſſerit dies ſolutionis, præventio non juvat, nec Judices ſuperiores poſſunt mandare inferioribus, ut præſtita cautione de ſolvendo, ſuperſedeant in accuſando obligationes, ſub pœna ducatorum ſexcentum ſolvenda per Magiſtros Actorum, & Scribas, qui ſubſcribunt, & ſic ſervari per quemcumque Offic. Regni, tam Neap. quam extra Neap. quando venit, & ceſſit dies ſolutionis, ita ſtatuitur in *Pragm.* 47. *cap.* 1. *de Offic. Mag. Juſt.* quæ in nova compilatione eſt 44. quæ incipit: *Audivimus*, ſub data 1581. die 21. Martii, & ex hac *Pragm.* Praxis in principio hujus prælud. narrata remanet firma, rejecto *Anichin.* qui dictam Praxim impugnat, ut in proviſionibus expeditis ſemper ponatur clauſula: *Dummodo non ceſſerit dies ſolutionis ſuperſedeatur, ſtante præventione facta, &c.* Et *D. Scoppa* de hac *Pragm.* non fecit mentionem.

Dubium reſtat, dum *Pragm.* prædicta loquitur de obligationibus penes acta tantum, an extendatur ad liquidationem inſtrumenti, alibi dicam, & vide, quæ diximus in *tit. 3. de Jud. cap. 1. de oblig. penes acta*, ubi annotavimus, quod præventio adverſus obligationes penes acta fit diverſo modo.

6 Præventio eſt remedium, quo debitori contra creditorem ſubvenitur ad liquidationem impediendam ex capite nullitatis inſtrumenti, vel ſatisfactionis, aut alterius exceptionis ſub quibuſdam requiſitis. Hanc definitionem, ſeu potius deſcriptionem tradit *Galter. part. 3. ſecunda partis rubr. fuerit ab eo præventus n.* 1. *fol. mihi* 148.

Præventio alio quoque modo accipitur, ut quando juriſdictio eſt cumulativa inter duos, vel plures Judices, tunc datur præventio inter eos, ſeu præoccupatio uſus juriſdictionis circa cauſſam aliquam, antequam alius Iudex in ea ſe ingerat, & ſic ex prioritate temporis in delictis puniendis, de qua non eſt hic noſter ſermo, ſed diximus in noſtra praxi *de foro compet.* ubi de aliis præventionibus extrajudicialibus quoque, locuti ſumus, quam ſucceſſive dabimus prælo.

Et hic ſermo erit ſolum de præventione debitoris contra creditorem.

7 Præventio antiquitus ad hoc, ut per illam impediretur liquidatio inſtrumenti, & via executiva, debebat fieri in M.C.Vic. Nam facta in aliis Curiis, &c. nullius erat roboris; Ita ſtatuitur in *Ritu* 190.

Hodie autem *d. Ritus* non ſervatur de generali conſuetudine Regni, ut *Carav. ubi num.* 1. Prout neque ſervatur *Ritus* 54. per quem ſtatuitur, ut nulla alia Curia poſſit cognoſcere de liquidatione inſtrumenti.

Nam in omnibus Curiis inferioribus, & ſuperioribus indifferenter fiunt præventiones, & liquidationes inſtrumentorum, ita *Carlev. lib. 1. tit. 3. diſp.* 14. *num.* 20. poſt *Carav. in d. rit.* 190. *num.* 1.

8 Quam obſervantiam credit *Carav. in d. rit.* 190. *nu.* 1. ortum habuiſſe a *Reg. pragm. un. de prævent.* quæ incipit; *Malitiis, &c.* ibi: *Coram quocumque Iudice, &c.*

Sed

Sed hoc mihi non arridet; Nam ſi ita eſſet, præventio poſſet fieri etiam in Curia Bajulari; ideo verior ratio erit illa tradita ab eodem *Carl.* quia *d. Ritus* ſervabantur, antequam privilegia Baronibus eſſent conceſſa; Poſtea vero ob privilegia Baronibus indulta, fuerunt communicata Curiis Baronum dicta privilegia M.C.V. & ideo cœperunt aliqui multi *Ritus* in deſuetudinem venire, etiam in aliis Curiis Regiis inferioribus ex tolerantia ad inſtar Baronalium.

Verum reſpectu Curiarum Bajulorum *d. Ritus* remanent adhuc in viridi obſervantia, & ideo præventio, & liquidatio inſtrumentorum non poſſunt in Curiis Bajul. fieri, quia eis obſtant *d. Ritus*, ſed poſſunt fieri a Curiis Baron. quibus non obſtant amplius *d. Rit.*, neque obſtant Reg. Audientiis, quibus ex conſuetudine communicata ſunt quaſi omnia privilegia M.C.V. & demum aliis Curiis Regiis inferioribus, etiam ex conſuetudine cœperunt *d. Ritus* non obſtare ante *Pragm. editam de prævent. moder.* ſed *Petra rit. 54.* dicit, non ex privilegiis Baronum, ſed ex conſuetudine introductum eſſe tam in Curiis Baronum, quam in Curiis Regiis inferioribus, aliàs Curiæ Regiæ, quæ non habent privilegium, carerent hac prærogativa; Quapropter in dicta *pragm.* fuit locutum generaliter, quod coram quocumque Judice fiat præventio, non poſſit fieri, niſi præſtita prius fidejuſſione, & ex hoc modo loquendi in dicta *pragm.* videtur dicta conſuetudo confirmata præveniendi coram quocumque Judice, ubi conſuetum eſt præveniri, non tamen coram Judice Bajulari; coram quo nunquam conſuetum eſt.

9 Et in præventione debitor præveniens dicitur actor, & creditor præventus dicitur reus, ut ex verbis *Ritus* 189. ibi: *Et ſi actor probaverit pecuniam fuiſſe ſolutam creditori*; Ideo ſequitur, quod præventio facienda eſt coram Judice loci, unde creditor eſt; Quia creditor præventus dicitur reus, & præventio contra Clericum creditorem debet fieri in Curia Eccleſiaſtica, *Carav. in rit. 190. num. 3. de Franch. deciſ. 657. num. 4. Regens Latro deciſ. 89. num. 4. Sanfel. deciſ. 168. num. 2. Galter. in 3. par. 2. part. rubr. fuerit ab eo præventus num. 8. fol. mihi* 150. *De Luca ad Franch. deciſ. 383. num. 4.*

10 Infertur hinc, quod ſicuti excommunicatus repellitur ab agendo, ita repellitur a præveniendo, *Galt. ubi ſupr. & Carav. in rit. 108. num. 112.*

11 Præventio in judicio executivo facta a Reo contra actorem, qui poteſt agere via executiva, non impedit dictam viam executivam, etiam ſi lis ordinaria a debitore ſuſcitata pendeat coram alio Judice, & ſi reus coram Eccleſiaſtico Judice prætenderet contractum eſſe uſurarium, tamen non eſt ſuſpendenda, aut retardanda via executiva mota a creditore coram ſeculari ob exceptionem litis pendentiæ coram Eccleſiaſtico, & ratio eſt, quoniam non debet eſſe in poteſtate debitoris fraudare creditorem, & auferre illi viam executivam quaſitam ex inſtrumento.

Et hoc intellige de jure communi, ſecus attento jure Neap.; ut ſtatuitur in *ritu* 168. 169. & 190. & in alio *Ritu*, qui non reperitur regiſtratus, ſed eſt mentionatus in *pragm. unica de prævent. moder.* quæ incipit: *Malitiis litigantium*. Habemus in Regno & alteram *pragm.* 47. quæ in alia *impreſſ.* eſt 44. *de Offic. Mag. Juſt.* quæ incipit: *Audivimus*, §. 1. loquente de prævent.

12 Præventio itaque in Regno habet locum etiam in judicio executivo via *Ritus* 166. allegans reus contractum in inſtrumento contentum eſſe uſurarium, vel nullum, aut reſcindendum ob illatam vim, vel metum, vel ob enormem læſionem, aut ſe ſatisfeciſſe; Qua præventione facta non poterit creditor procedere via executiva, niſi finito judicio præventionis, ut ſtatuitur per ſupradictos *Ritus*, & notat *Carav. ibi*, & *Troyſ. ibidem*, & *Scaglion. ad Rit. 166. ex n. 59. Muſcat. lib. 2. part. 1. gloſ. in forma ex n. 78. & in pract. fidejuſſ. 2. part. qu. 8. n. 5. Riccius collect. 460. Galter. in pract. inſtr. 3. p. 2. principalis rubr. 2. nu. 2. Carlev.* omnia hæc concludit *lib. 1. tit. 3. diſp. 14. ex n. 7. & 11. tom. 2.* & ita quoque docet *De Luca ad Franch. obſer. 670. n. 1. in fin. & rit. 108. & Carav. ibi.*

Et quod impedit liquidationem inſtrumenti, & incuſationem obligationis penes acta, & adverſus litteras cambii, & apocas Banci, late tradit *De Luca ad Franch. obſ. 670. num. 1. & 3. in fine*, & alii ibi citati, & in ſpecie præventio ex cauſſa exceptionis non numeratæ pecuniæ fuit admiſſa adverſus apocam Banci, non obſtante *Pragm. 64. de Offic. Proc. Cæſar.* quæ mandat debitores vigore apocæ Banci non poſſe audiri, niſi in vinculis, vel facto depoſito, tradit *Staib. tom. 1. reſol. 31. num. 13. & Tap. ſuper d. Pragm. Brill. ad Conſuet. Neap. tit. 16. n. 212. Roc. reſp. 10. tom. 2.*

Præventio prædicta in Regno, ut locum habeat, & impediat viam executivam, debet fieri ſollemniter, præſtita fidejuſſione de ſolvendo debitum, & pœnam decem unciarum in caſu ſuccumbentiæ in cauſſa præventionis, ut ſtatuitur in *Prag. malitiis litigantium unica de præventione moderanda*, ubi *Rovit. ex nu. 1. Afflict. dec. 273. Marant. conſ. 31. Muſcat. ubi ſup. Ricc. d. collect. 460. Vivius dec. 204. ex nu. 1. Carav. rit. 189. ex n. 4. Galter. ubi ſup. n. 20. Novar. collect. 193. in princip. Carlev. ubi ſup. n. 12.*

Quæ fidejuſſio requiritur pro forma præventionis, & eſt præſtanda, etiam ſi a creditore non petatur, ut *Carav. in prag. ad Senat. Conſ. Maced. §. 10. nu. 4.* & idem *Carav. rit. 189. n. 6. Marant. conſ. 31. Surd. dec. 57. n. 4.*

Alias præventio non juvat; quia acta præventionis eſſent nulla, *Galter. in 3. p. 2. p. rubr. fuerit ab eo præventus dato n. 17.* poſt *Frec. p. 9. qu. 3. n. 11. Viſcont. in ſuis concl. in verb. Debitor, qui ſuum credit. &c.*

Et improbantur ſententes fidejuſſionem non debere præſtari, niſi petatur, inter quos ſunt *Troyſius in d. pragm. unica de prævent. num. 4. Bernard. Pandect. de præſent. inſtr. num. 2. p. n. 118. Giurba dec. 103. nu. 13.* ita concludit *Carlev. ubi ſup. n. 14. Petr. rit. 168. n. 21. Hodiern. ad Surd. dec. 276. D. Scop. ad Nicol. fol. 82. nu. 390.* & alii per eum citati.

Sed dicta opinio *Troyſii*, & ſequacium poterit militare, in caſu quo creditor petat fidejuſſionem a debitore de ſe præſentando tempore publicationis proceſſus, quia tenetur debitor ſe præſentare.

Et dicta fidejuſſio præſtari poteſt in loco domicilii, licet præventio fiat in M. C. V. vel Reg. Audientia Provinc. & ſic practicari quotidie teſtatur *De Marin. lib. 1. reſol. 194. nu. 8.* poſt *Troyſ. in Pragm. de prævent. moderand. num. 5.*

Secus quando præventio fit in una Curia Baron. in qua præveniens non habet domicilium; & ratio diverſitatis eſt, quia Reg. Aud. & M. C. habent ſuperioritatem ſuper aliis Curiis, & poſſunt cogere fidejuſſores datos nomine Tribun. Superioris; At una Curia Baron. quæ non eſt ſuperior, non poterit cogere illos, qui ſub alio Barone fidejuſſerunt, & eluderetur creditor.

13 Præventio adverſus obligationem penes acta fit diverſo modo, ut diximus in *tit. 1. cap. 3. de obligationib. penes acta.*

„ Ne noſtrum inſtitutum negligamus, hic opportune notandum, quod §. 1. *num. 14. Reg. Conſtitut.* de menſe Martii 1738. pluries citatæ, ad fraudes debitorum in præventionibus vitandas ſtatutum eſt, ut ad unguem obſervetur *Pragm. unic. de prævent. moderanda*; & locum præventione non habente, omnino pœna exigatur. Et e contra ſi Judex cognoſcat præventionem eſſe calumnioſā, & ad dilatandum propoſitam, ea non obſtante, debeat præcipere depoſi-

„ tum-

„ tum debiti; eoque facto, quod capiatur ſummaria „ informatio ſuper allegata præventione, ſicque jam „ vidi pluries obſervatum.

14 *Form. præventionis factæ in eadem Curia.*

In Curia T. Civitatis reverenter exponitur pro parte T. dicentis, qualiter mediante publico inſtrumento confecto per manus T. Not inſolidum cum T. ejus patre in anno T. ſe obligavit ſolvere T. de T. duc. tot; Et quia dicta cautela fuit, & eſt nulla, ex quo tempore obligationis erat minor, & in ea intervenit per vim, & metum; Propterea recurrit ad eandem Curiam per viam præventionis, omnique alio meliori modo. & petit dictam cautelam quoad obligationem ipſius comparentis annullari, & reſcindi, & exponentem ipſum ex illius vigore non moleſtari, offerens in promptu cautionem, & præſentat abſolutionem a juramentis, & inſtat pendente lite provideri, quod non moleſtetur, ita inſtat, & proteſtatur, omni alio meliori modo, &c.

15 *Fidejuſſionis formula in Curia inferiori.*

Die &c. & penes acta præſentis cauſſæ principaliter Conſtitutus Talis de Tale, qui ſponte, &c. ſe obligavit ſolvere debitum T. de T. prætenſo creditori, & pœnam contentam in Reg. Prag. ſolvendam Curiæ in caſu ſuccumbentiæ, ſtante præventione per ipſum Talem facta in hac Curia Civitatis Talis, virtute cujus excipere nonnulla intendit adverſus creditum T. de T. & ad majorem cautelam Curiæ, & partis dedit, & poſuit in ejus fidejuſſorem Talem hic idem præſentem, qui Talis laicus, & ſine patre ſciens ad prædicta non teneri, ſed ſponte teneri volens fidejuſſit pro eo, & ſe inſolidum obligavit ad omnia, & ſingula ſupradicta in qualibet parte judicii, & ad omnem ordinem, & in caſu contrario de ſuis teneri voluit, & proinde tam prædictus Principalis, quam præfatus fidejuſſor obligaverunt ſeipſos inſolidum, & bona ſua omnia mihi ſubſcripto Actuario præſenti, &c. cum poteſtate capiendi, &c. conſtitutione precarii, &c. renunciaverunt, &c. juraverunt, &c.

Io T. de T. principale mi obbligo, ut ſupra.

Io T. de T. pleggio, mi ubbligo, ut ſupra.

Io T. de T. ſono teſtimonio, e conoſco li ſupraddetti obbligati.

Io T. de T. ſono teſtimonio, e conoſco li ſopraddetti obbligati.

Talis Gubernator.

T. de T. Actuarius ſi pulavit, &c.

16 Porrecto libello, præſentato reſcripto abſolutionis a juramento, & præſtita fidejuſſione, modo quo ſupra, expediatur monitio, ſive citatio ad comparendum, & dicendum quicquid adverſus petitam præventionem, & quare ea fieri, & exequi non debeat, & intimato creditore prævento, ſi nullam opponat ſubſiſtentem excluſionem, tunc interponatur decretum tenoris ſequentis v3.

17 Die &c. menſis &c. anno 1696. Per Curiam T. Civitatis proviſum, & decretum eſt, quod ſtante præventione legitime facta per Talem de Tale adverſus Talem de Tale prætenſum creditorem ſuperſederi debeat in liquidatione, ſeu præſentatione inſtrumenti per dictum creditorem liquidandi, donec fuerit finita cauſſa dictæ præventionis, hoc ſuum, & intimetur, & expediatur ſalvaguardia in forma.

Talis Iudex.

Proviſum die quo ſupra in Tali Civitate, Curia, &c.

Talis Act.

Et ſalvaguardia expeditur cum inſerta forma dicti decreti.

18 Quo decreto intimato debitor inſtat impartiri terminum in cauſſa, & dato termino ad probandum, expediuntur citationes ad teſtes utrique parti, & examinatis teſtibus fit publicatio, concluſio, (*hæc autem hodie ex nova Conſtit. omittenda*) & monitis partibus fit demum ſententia juxta merita probatorum; Nam ſi debitor probavit ſuam allegatam exceptionem, nullitatem, aut alium defectum, interponitur ſententia abſolutoria, v3.

In Dei nomine. Amen.

19 In cauſſa præventionis petitæ in hac Curia Civitatis Talis per N.N. adverſus creditum Talis de Tale vigore liquidi inſtrumenti duc. tot rogati manu Talis Notarii, ut ex actis.

Die &c. menſis &c. 1696. &c. Viſa petitione dicti T. debitoris, abſolutione a juramento, & fidejuſſione præſtita, ac Teſtium depoſitionibus, & omnibus actis, partibus monitis, & auditis per Curiam T. Civitatis Chriſti nomine repetito proviſum, & decretum eſt, dictum Talem abſolvendum, & liberandum eſſe a debito prædicto, & amplius non moleſtandum, prout præſenti diffinitivo decreto abſolvi, liberari, & amplius non moleſtari mandatur, & ita, &c. & intimetur.

T. Gub. & Iud.

Lectum latum, &c. *T. Act.*

Si vero præveniens non probaverit, condemnabitur ad debitum, & ad pœnam per ſententiam tenoris ſequentis, ut infra.

20 Vel poteſt fieri alio modo, v3. ſtatim præſentato libello, fit decretum tenoris, v3.

Die &c.

Per Curiam fuit proviſum, quod præſtita cautione de ſolvendo debitum, & pœnam ſervata forma Reg. Pragm. in biduo capiatur informatio ſuper allegata ſatisfactione, & in eodem termino conventus exhibeat apocas, qua cautione præſtita non moleſtetur comparens pro ſumma in obligationibus, vel apocis contenta hoc ſuum, &c. intimetur, & expediatur ſalvaguardia in forma.

Et quando præventio fit coram Judice ſuperiore, ſolet fieri alio modo, v3.

Fuit proviſum, quod præſtita cautione de ſolvendo debitum, & pœnam, mandetur omnibus Actuariis, & Scribis, quod non procedant ad verificationem apocæ prædictæ, necnon conventus exhibeat apocam penes acta, & comparens non moleſtetur, donec aliter fuerit proviſum, hoc ſuum &c. quod intimetur, & expediatur ſalvaguardia in forma.

Hæ duæ ultimæ formulæ traduntur per *D. de Luca ad Franch. obſerv. 670. num. 4.* ex *Anichin. & Caſar. qd. 45. num. 5.*

21 Hic adverte, quod *Viſcont. in ſuis conclu. verb. debitor, qui ſuum creditorem vult prævenire*, concludit, ut fidejuſſio præſtetur, non ſolum de ſolvendo debitum, & pœnam duc. 60. ſed etiam de ſe præſentando tempore publicationis, & dicit, ſic ſervari in omnibus Curiis Regni, & licet dicta practica impugnetur a *Muſcat. de fidejuſſ. mod. 4.* tamen non licet recedere a dicta communi practica, qua M C. & omnes aliæ Curiæ utuntur, adeo quod omiſſio fidejuſſionis modo quo ſupra annullat præventionem.

Sed pace ſua *Muſcat.* bene dixit, quod non requiritur fidejuſſio de ſe præſentando tempore publicationis, ſed requiritur tantum fidejuſſio de ſolvendo debitum, & uncias decem pro pœna, ſi præveniens ſuccubuerit; Quia *Prag. un. de præv.* ita ſtatuit. & licet ſubjungat, ut ſervetur *Ritus*, qui providet, ut tempore publicationis præveniens principaliter compareat, tamen ſi non comparet Curia ſedente vocatus, condemnatur ad debitum, & pœnam, ut ibi, & propterea cave a *d. Viſcont.* quia nec *Maſc.* nec *Carav.* nec alii ab ipſo citati ſomniarunt requiri d. fidejuſſionem de ſe præſentando, ſed tantũ fidejuſſionem de ſolvendo debitum, & pœnam, juxta pract. datam a *Muſc. in d. mod. 4. de fidejuſſ.*

dejuſſ. quem ſequitur *Gal.in 3. par. ſecundæ partis, rubrica fuerit ab eo præventus num.10.fol.154.*

Sed revera ponderando verba *d.Prag.* quæ ſtatuit, ut ſervetur *Ritus*, per quem providetur, ut debitor debeat principaliter comparere tempore publicationis, ut poſſit detineri; teneo, quod ſi creditor opponit, quod caveat debitor de ſe præſentando, alias nulla habeatur ratio de præventione, tunc intimato creditore, certe cogitur debitor fidejubere, & in hoc caſu bene procedit opinio *Troyſii ſuper d.Pragm. an. de præventat. Giurba*, & aliorum tenentium, quod fidejuſſio non debeat præſtari, niſi petatur a creditore, quod procedat dicta opinio in hac fidejuſſione, quæ non requiritur pro forma præventionis, ſed pro obſervantia dictæ *Pragm.* quæ ſtatuit per verbum, *debet*; quod neceſſitatem importat, ut detineri poſſit de perſona.

Et ſi non petatur a creditore, tunc præventio bene procedit, quia *Ritus in d.Pragm.* citatus non reperitur impreſſus, & colligitur, quod ante *d.Pragm.* ex *d.Ritu* cogebatur debitor ſe præſentare poſt publicationem proceſſus, ſed *Pragm.* confirmavit obſervantiam *d.Ritus*, & adduxit pro forma, quod ultra præſentationem perſonalem requiſitam ex *Ritu* prædicto adhibeatur alia major ſecuritas pro creditore prævento, nempe, ut ſolvat pœnam duc 60.& pro ſolutione tam pœnæ, quam debiti præſtet fidejuſſorem cum conditione; quod niſi præſtetur fidejuſſio prædicta, a nullo poſſit fieri præventio.

Ex his concluditur, quod fidejuſſio de ſolvendo debitum, & pœnam, niſi præſtetur, non juvabit præventio, etiam creditore non petente, ſed fidejuſſio de ſe præſentando tempore publicationis, creditore non petente, poteſt omitti, ſed petente creditore omnino præſtari debet, & ita credo eſſe bene conciliatas opiniones contrarias in Præludio relatas, & ideo apud *Nicolin. forma fidejuſſionis in judicio præventionis*; eſt non ſolum de ſolvendo debitum, & pœnam; ſed de ſe præſentando, & ſic faciunt cauti Advocati, & non expectant, ut creditor hoc opponat, ſed a principio fidejuberi faciunt de ſe præſentando.

22 Ampliatur, ut dicta fidejuſſio non poſſit evitari, etiam a debitore divite; *Galeer. ubi ſupr. in 3.p.2.par. rubr. fuerit ab eo præventus num.17.fol.271.* poſt *Caravit. rit.189. Gravin. par.4.decl.19.*

Adeo quod ſi non inveniat fidejuſſorem, non admittitur præventio.

Verum poteſt offerre fidejuſſorem in alia Civitate, & impetrare a Judice præventionis, ut committat Officiali alterius loci, qui illos idoneos ejus nomine recipiat, & fidejuſſionem ad locum Judicii tranſmittat, dummodo hoc fiat, antequam eitetur creditor ſuper præventione, quia poſtea extra locum præſtari non poteſt; *Afflict. dec.137. Robert. conſid.4. num.59. Frecc. part.9.qu.4. Galeer. ubi ſupr.*

Et dummodo committatur intra Regnum, & non extra, id eſt ſub eodem Rege, *Galeer. ubi ſupr. ex Maſcat. in part.3. gloſ. expenſis num.55. Afflict. d.dec.137. in fin.* Intellige de Trib. Suprem. qui habent poteſtatem ſuper omnibus Civitatibus Regni.

23 Sed in Curiis Baronalibus non committitur, niſi ſit intra eandem Baroniam i. ſub eodem Barone, alias peſſima fieret creditoris conditio propter difficultatem tales fidejuſſores in foro alterius Baronis conveniendi, ex traditis per *Staiban. reſol.25.num.4.*

Nam alterius juriſdictionis defenſor non admittitur, quia idoneus non eſt, *gloſ. in l.neque fœmina, verſ. non poteſt*, quam *Bald.* ſingularem putat, *ff. de procurat.*

24 Præventio ſi fiat a Clerico in curia ſeculari, ibi debet præſtare cautionem de ſolvendo, ut ſupra, ita *Mirad. dec.4. Novar. collect.193. num.4.*

Verum Clericus non præſtat cautionem pro pœna, ſed tantum pro debito, ut ſupra, quia non ligatur dicto ſtatuto laicali, ita *de Maria. lib.2. reſ.74. num.12. ex d.deciſ. Mirad. ſupra allegat.* & ex *Rovit. ſuper Pragm. de prævent. moder. nu.10. Petra rit.168. num.10. Scopp. ad Nicolin. fol.82. num.420.*

Nam præveniens ſequitur forum creditoris, quia in cauſſa præventionis creditor dicitur reus, *Caravit. rit.190. DD. apud Afflict. dec.137. Gall. opp. part.2. cap.7. num.57. in fine*, & in antiqua *impreſſ. part.2. cap.22. num.40.*

25 *Form. præventionis in Trib. ſuperiori pro obtinendis proviſionibus inhibitorialibus, ne Curia inferior procedat ad liquidationem inſtrumenti.*

In M.C.V. vel in R. Aud. reverenter exponitur pro parte T. dicentis, qualiter mediante publico inſtrumento confecto per manus T. Notarii in anno T. ſe obligavit ſolvere T. de T. duc. tot.

Et quia dictus creditor poſt dicti Inſtrumenti ſtipulationem hæreditatem adivit qu. T. debitoris in duc. tot ipſius exponentis ex tali cauſſa, & intendit cum dicto creditore compenſare: Ad eandem M. C. recurrit per viam præventionis, & omni alio meliori modo petit dictam compenſationem admitti, & dictum creditorem cogi ad caſſandum inſtrumentum prædictum, ipſumque non moleſtari vigore ipſius, offerens cautionem in T. Terra, quia in hac Civitate non habet, & pro capienda dicta fidejuſſione nomine ipſius M. C. petit debitas expediri commiſſiones proviſionales, qua fidejuſſione capta provideri, quod non moleſtetur, lite præventionis prædictæ pendente, exhibendo in promptu ad majorem cautelam abſolutionem a juramento, & interim pendente fidejuſſione præſtanda per alios dies non moleſtari, & ita inſtat, & omni alio meliori modo.

Et expeditis proviſionibus inhibitorialibus, quod nomine M.C., Curia inferior recipiat idoneam fidejuſſoriam cautionem, eamque receptam ad dictam M. C. tranſmittat infra dies tot, vel quam citius, & pendente dictæ præventionis lite minime procedant ad inſtantiam creditorum ad liquidationem dicti inſtrumenti, quantumvis liquidi contra debitorem.

Tunc Curia inferior recipiat idoneam fidejuſſionem, cujus formula eſt tenoris, vz.

26 Die &c. In Curia T. Terræ principaliter Conſtituti T. de T. & T. de T. ſponte, & non vi, &c. promiſerunt in forma Juris valida, ſtante præventione in M.C.V., vel in Reg. Audientia, aut in T. Terra præſentata ſolvere quicquid, & omne totum ad quod fuerint condemnati ex cauſſa in dicta præventione contenta cum T. creditore, occaſione, ut in ea; Necnon quilibet ipſorum promiſit ſe præſentare tempore publicationis proceſſus in cauſſa dictæ præventionis, & ſolvere pœnam unciarum aur. decem Curiæ, caſu quo venerint condemnati, juxta formam Regiæ Pragmaticæ, & ad majorem cautelam partis, & Curiæ dederunt in eorum fidejuſſorem T. de T. qui licet ſciat ſe ad prædicta non teneri, tamen teneri voluit inſolidum cum dictis principalibus proprio, privato, & principali nomine; quod ſupradicti principales prædicta omnia adimplebunt, & in caſu contrario de ſuis teneri voluit, & proinde tam prædicti principales, quam prædictus fidejuſſor obligaverint ſe ipſos, & quemlibet ipſorum inſolidum, & bona ſua omnia, &c. mihi ſubſcripto Actuario præſenti, &c. cum poteſtate capiendi, &c. conſtitutione precarii, &c. renunciaverunt, &c. juraverunt, &c.

Qui ſi firmano dell'iſteſſo modo, come ſta ſotto ſcritto nella pleggiaria della prima forma, ſolo il Maſtrod'Atti firmerà diverſo modo, vz.

In

Digitized by Google

Ita eſt, & in fidem ego T. ordinarius Actuarius dictæ Curiæ cum præſentia, & aſſiſtentia ſupraſcripti Domini Gubernatoris præſentem fidejuſſionem recepi, & ſtipulavi, juxta formam proviſionum T. Tribunalis, vel T. Curiæ, & hic me ſubſcripſi.

Hæc formula deſumpta eſt a *Nicolino t.172. fol.78.*

27 *Form. ſententiæ, quando præveniens non probavit, & condemnatur.*

In Dei nomine Amen.

In cauſſa præventionis, &c.

Die, &c. menſis, &c. anni, &c.

Viſo libello per talem debitorem præſentato cum juramenti abſolutione, ac fidejuſſione præſtita, viſo denique toto proceſſu, & viſis, & conſideratis omnibus in jure, & in facto videndis, & conſiderandis, per Curiam T. Civitatis Chriſti nomine repetito, fuit proviſum, & decretum, dictum T. debitorem obnoxium eſſe, & teneri ad ſolvendum dicto T. creditori duc. tot vigore publici, & liquidi inſtrumenti, rogati manu T. Notarii ſub die, &c. & proinde eſſe exequendum realiter, & perſonaliter, tam contra dictum principalem, quam contra T. de T. ejus fidejuſſorem, tam pro ſumma duc. tot debita vigore præfati inſtrumenti ad dictum T. creditorem, quam pro pœna duc. ſexaginta ad ipſam Curiam, ſervata forma fidejuſſionis præſtitæ penes acta, & ita hanc ſuam interponit ſententiam, quæ intimetur.

T. Gub. & Judex.

Lecta lata, &c.

T. Act.

Form. libelli præventionis.

28 Die duodecima menſis Aprilis milleſimo ſexconteſimo, octuageſimo quinto. Neap. Præſentata per Illuſtrem D. Joannem Baptiſtam Valdetaro Marchionem Rocchettæ, & D. Benedictum Valdetaro.

De Ardia Act.

Nella G. C. della V. compariſcono D. Gio: Battiſta Valdetaro Marcheſe della Rocchetta, e D. Benedetto Valdetaro, e dicono, come a 18. Settembre 1682. promiſero pagare al Mag. Giuſeppe Ceſareo doc. cinquecento in ſoddisfazione di ſimil ſumma, che detto Ceſareo aſſeri dover conſeguire dal qu. Geronimo Valdetaro loro padre, per pigione della caſa di detto Ceſareo ſita vicino la Chieſa Maggiore di S. Paolo, quali promiſero pagarli in queſto modo, cioè docati ducento a 4. Maggio 1684. & altri doc. ducento a 4. Maggio 1685. e li reſtanti doc. cento a 4. Novembre del detto anno 1685. come appare dalla detta poliſa, alla quale impugnative ſi abbia relazione; ed all'incontro detto Magn. Giuſeppe Ceſario eodem die dichiarò, e promiſe eſimere eſſi comparenti indenni, ed illeſi dal promeſſo pagamento di detti doc. cinquecento da qualſivoglia moleſtia forſi inferenda da qualche creditore ſopra det. caſa, ed anche promiſe eſcomputarli docati cento pagati per detto qu. Geronimo al Dott. Gio: Battiſta Giacobbe creditore ſopra detta caſa, allora quando coſterà, che detto Dottor Gio: Battiſta ſii creditore ſopra detta caſa, e perchè il d. qu. Geronimo pagò al detto Dottor Gio: Battiſta docati cento in virtù di decreto del S. C. quale in promptu ſi produce, ed anche altri docati cento hanno pagati eſſi comparenti ad Angela Nola per cauſa delli pigioni compreſi in detto affitto di detta caſa per la camera di detta Angela Nola contenuta in eſſa, quando affittò detto qu. Geronimo, che perciò ricorrono ad eſſa G. C. e fanno iſtanza ordinarſi, che per li detti docati ducento, ut ſupr. pagati alli detti Dott. Gio: Battiſta Giacobbe, ed Angela Nola non ſiino moleſtati da detto Giuſeppe in virtù di detta poliſa, li quali li poſſano ritenere nella ſeconda tanda maturanda a 4. Maggio 1685. ſtante, che già pagarono la prima tanda maturata a 4. Maggio 1684. conforme appare dalla partita di Banco, e eſſendo però pronti advenientino li 4. di Novembre di detto anno 1685. pagare li reſtanti doc. cento per complimento di detti docati cinquecento, e frattanto ſi proteſtano d'ogni danno, ſpeſe, ed intereſſe, contro detto Giuſeppe, omni meliori modo, &c. & intanto fanno anche iſtanza ordinarſi al det. Magnifico Giuſeppe, che eſibiſca detta poliſa nella preſente Banca, e che non proceda alla verificazione di quella, nè moleſti eſſi comparenti in aliena Banca, opponendo tutte le ſopradette eccezioni, etiam per viam præventionis formiter, che perciò fanno anche iſtanza ordinarſi a tutti li Magn. Maſtro d'Atti, Attuarj, e Scrivani di detta Gran Corte, che non procedano alla verificazione di detto poliſa, nè ad atto alcuno contro detti comparenti, e così dicono, e fanno iſtanza provederſi, omni modo meliori.

29 Die 12. Aprilis 1685. Neap. Per ſubſcriptum Dominum Judicem M. C. V. domi fuit proviſum, & decretum, quod moneantur partes ad audiendam proviſionem faciendam ſuper petitis, & interim, præſtita cautione de ſolvendo debitum, & pœnam contentam in Regia Pragmatica in caſu ſuccumbentiæ, ad omnem ordinem M. C. V. ſive Domini Cauſſæ Commiſſarii, Magiſtri Actorum, Magiſtri Actuarii ipſius Magn. Cur. non procedant ad verificationem enunciatæ apocæ pro ſumma ducatorum biſcentum ad inſtantiam Mag. Joſephi Ceſario, qui infra dies duos exhibeat apocam prædictam penes acta præſentis cauſſæ, alias, &c. Dummodo non ceſſerit dies ſolutionis, & reluctante Actuario præſentis cauſſæ, cautio prædicta capiatur per alium Actuarium hoc ſuum &c.

Meſſia. Margionus Act.

A dì 14. d'Aprile 1685. Nap. Io Coſmo d'Aleſſandro Portiero di Vicaria ho notificato tutti li Mag. Maſtro d'Atti, Attuarj, e Scrivani di Vicaria civile perſonaliter, e laſciateli le cartelle, preſenti per teſtimonj Domenico Grimaldo, e Gio: Battiſta Viſcardo, ed altri, come anco ho notificato il Mag. Giuſeppe Ceſario perſonaliter, e laſciatali copia.

30 Die 12. Aprilis 1685. Neap. Conſtituti penes acta M. C. V. Ill. D. Jo: Baptiſta Valdataro Marchio Rocchettæ, & D. Benedictus Valdataro germani fratres commorantes ſopra Ponte Cuorvo in domibus propriis, prout juraverunt, ſponte, &c. Pro obſervantia decreti per Dominum Judicem Meſſiam hodie præſenti die in Banca Mag. Ardiæ, ſtante ejus renunciatione, promiſerunt, & ſe ipſos inſolidum obligaverunt ſtare juri cum Mag. Joſepho Ceſario, eique ſolvere quicquid fuerit judicatum per M. C. V. ſive Dominum Cauſſæ Commiſſarium, reſpectu ducatorum biſcentum debitorum d. Joſeph vigore apocæ Banci, & pœnam contentam in Regia Pragmatica in beneficium Regii Fiſci in caſu ſuccumbentiæ ad omnem ordinem M. C. V. ſive domini cauſſæ Commiſſarii, ſervata forma decreti prædicti, & pro eis modo, & forma prædicta inſolidum fidejuſſit Dominicus Jovino de Terra Ottajani ad præſens hic Neap. commorans in ſupradicto loco, & domibus, prout juravit vivere del ſuo, ibidem præſens, ſponte fidejubens, & inſolidum ſe obligavit, & proinde obligaverunt ſe ipſos inſolidum, bona eorum omnia ad pœnam dupli, cum poteſtate capiendi, conſtitutione precarii, & ſic renunciaverunt, & juraverunt in forma. Margionus cum ſubſcriptionibus, ut in beſtardello, meliori collatione ſemper ſalva.

Julianus Margionus Act.

31 Die 4. Maii 1685. Neap. Pro Mag. Joſeph Ceſario.

De Ardia.

Nella G. C. della V. compare Giuſeppe Ceſario, e dice, come eſſendo remaſto a conſeguire dal Marcheſe della Rocchetta, e D. Benedetto Valdataro doc.

500.

500. per cauſa del pigione della ſua caſa, detti Sig. Fratelli li ſerno poliſa Bancale inſolidum pagabile in più tande, & eſſendo già maturata la ſeconda tanda di doc.200.ſi è ritrovata ſatta nulliter, cum rev., una aſſerta prevenzione avverſo detta poliſa, e perchè nè per ordine, nè per giuſtizia detta prevenzione può aver luogo, che perciò ricorre in eſſa G.C. e ſa iſtanza ordinarſi, che ſi ſpediſcano le lettere eſecutoriali realiter, & perſonaliter, e ſervata la forma della Prammatica contro detti Signori Fratelli inſolidum per detta ſeconda tanda importante doc.200., atteſo l'altri doc.cento ſi devono al comparente per la terza tanda, giuſta la poliſa fra ſei meſi, e così dice pro nunc, citra præjudicium &c. con proteſta di tutti i danni, ſpeſe, ed intereſſe, omni, &c.

Ordine Domini Meſſiæ Judicis M.C.Vic. citetur ex adverſo Procurator, quatenus prima die juridica cum continuatione compareat coram eo ad dicendum, quicquid voluerit, &c. quoniam intendit providere ſuper petitis. Neap. die quarta Maii 1685.

De Ardia Act.

Inſtant intimari ſuum Procuratorem in actis conſtitutum, gaviſo biduo, alias de nullitate dicunt, reſervando alia jura, & inſtant declarari cum juramento, ii Camera, quæ erat locata ab ipſo Ceſario Domino Hyeronimo Valdataro, erat in membris domus locatæ, & de quantitate recepta per ipſum Joſephum, alias de nullitate &c. reſervando alia jura.

A dì 4. Maggio 1685. Io Coſmo d'Aleſſandro Portiero di Vic. ho notificato il Signor Marcheſe della Rocchetta, ed il Signor D. Benedetto Valdataro principaliter.

A dì 10. Maggio 1685. Io Coſmo d'Aleſſandro Portiero di Vicaria ho notificato il Dottor Giuſeppe Jannuccio perſonaliter, e laſciatoli copia, &c.

32 Banco del S. Monte della Pietà pagarete per noi infraſcritti al Sig. Giuſeppe Ceſareo doc. cinquecento correnti, e ſono per reſto, e complimento di tutti li pigioni paſſati, e per inſino alli quattro del venturo meſe di Maggio dell'entrante anno 1683. del Palazzo di detto Signor Giuſeppe ſito nella ſtrada di Montagna, e proprio nel vico, dove ſi va alla Chieſa di S. Paolo, nel quale abbiamo noi inſolidum con il qu. Dottor Sig. Geronimo Valdataro noſtro comune padre abitato per tutto il tempo paſſato, e noi abiteremo per ſino a dì 4. Maggio venturo, renunciando eſpreſſamente a qualunque eccezione, & ſignanter all'eccezione del beneficio della pazienza non preſtita; e detto pagamento lo farete a docati 200. l'anno, che ſono fra due anni, e mezzo, che ſi ha da fare detto pagamento, ed incominciare a fare il primo pagamento de' doc. 200. nella fine di un'anno numerando dalli quattro di Maggio venturo dell'entrante anno 1683., e così continuare ſino a detta intiera ſoddisfazione di detti doc. 500. in pace, e ſenza replica, nè eccezione, renunciando eſpreſſamente a qualunque prevenzione anco liquida, ed anco al beneficio della legge, ed inventario, e deciſione delle quattro Rote del S.R.C. ed a tutte altre leggi dittantino a noſtro beneficio; ſtante che vogliamo eſſer tenuti de proprio, per haverceli da ritenere a noſtro favore dall'eredità di detto qu. Dottor Geronimo noſtro Padre, & anche perchè noi abiteremo ſino a detto tempo, &c. e mancando da detto pagamento per ciaſcuna paga, la preſente poliſa ſi poſſa incuſare contra di noi per quella paga, che ſi mancherà inſolidum, e ciaſcheduno di noi inſolidum nella G.C. della Vic. ed in qualunque altro Tribunale, e per citazione delle noſtre perſone deſignamo la Curia del ſottoſcritto Notaro ſita avanti la porta picciola di S. Lorenzo; e per oſſervanza delle coſe predette obbligamo noi, noſtri eredi, e ſucceſſori, e beni tutti inſolidum, e ciaſcheduno di noi inſolidum, preſenti, e futuri, con lo coſtituto, e precario, juramento in forma. Nap. li 18. di Settembre 1682.

Gio: Battiſta Valdataro Marcheſe della Rocchetta.
D. Benedetto Valdataro mi obbligo, ut ſupra.
Io Filippo Meſſini ſono teſtimonio.
Io Andrea Ruſſo ſono teſtimonio.
Io Antonio Moſca ſono teſtimonio.
Io Gennaro Cirillo ſono teſtimonio.

Fo fede, che le retroſeritte ſottoſcrizioni ſono di mano di d. Sig. Marcheſe della Rocchetta D. Gio: Batiſta Valdataro, e D. Benedetto Valdataro fratelli, e delli predetti teſtimonj, & in fidem, &c.

Not. Antonio Cirillo.
Locus Signi, &c.

A dì 21. di Aprile 1684. ſi ſono pagati per Banco di S. Giacomo doc. cento ſettanta a complimento di docati cento ottanta ſei, conforme canta la partita del Banco predetto a detto di girata; alla quale s'abbia relazione, della quale partita, e girata ne ho fatto fede in piedi di quella.

Not. Cirillo.

Die 4. Maii 1685. Neap. Per Magnif. Joſeph Ceſario perſonaliter cum poteſtate relaxandi copiam.

De Ardia &c.

Salva meliori collatione, præſentanti reſtituto.

De Ardia Act. Mag.

Io Giuſeppe Ceſario ho ricevuto l'originale della ſopradetta copia.

In cauſa Mag. Joſephi Ceſareo ex una, cum Ill. D. Jo: Baptiſta Valdataro Marchione Rocchettæ, & D. Benedicto Valdataro ex altera, ut in actis.

33 Die 18. Maii 1685. Neap. Per ſubſcriptum Dominum Judicem M. C. V. viſis petitione fol. 5. apoca originali ducatorum quingentum facta per Ill. Marchionem Rocchettæ D. Jo: Baptiſta, & D. Benedictum Valdataro ſub die 18. Septembris 1682. in qua fuit renunciatum præventioni, fuit proviſum, & decretum, quod ſtante acceptatione dictæ apocæ facta in petitione præſentata fol. 1. expediantur litteræ executoriales ad faciendum depoſitum pro duc. biſcentum, non obſtante præventione facta fol. 1. ater. quo depoſito facto providebitur ſuper aliis petitis in dicta petitione fol. 1. hoc ſuum, &c. & intimetur. *Meſſia.*

Ardia Act. Mag.

34 *Form. comparitionis adverſus præventionem.*

In Curia T. Civitatis comparet T. aſſerens ſeipſum locaſſe molendinum, &c. T. de T. conductori pro ducatis tot quolibet anno in T. menſe ſolvendis per triennium, cum promiſſione ſolvendi tertiatim, mediante publico, & liquido inſtrumento, rogato manu Notarii Angeli Cinelli Laurini Plagenarum; & cum ipſe exponens creditor ſit ultimæ tertiæ, debitor ad dilatandam ſolutionem inſtituit judicium præventionis in hac eadem Curia, non advertens, quod jam eſt incurſus in perjurium, non obſtante habilitatione a juramento impetrata, & in actis præſentata, dum dicta abſolutio non extenditur ad juramentum præſtitum ſuper renunciatione præventionis, & juramentum de non impetranda abſolutione, & ea impetrata non uti, ac etiam quia venit, & ceſſit jam dies ſolutionis, & ob adventum dicti diei effectus eſt perjurus, a quo perjurio non poterat habilitari, & tamquam perjurus non debet audiri, ideo in promptu præſentando inſtrumentum liquidum cum renunciatione præventionis, petit dictum præveniententem non audiri, & quod præventione prædicta non obſtante, liceat exponenti procedere contra dictum debitorem ad liquidationem inſtrumenti præſentati, vel ad accuſationem obligationis liquidæ penes acta in forma, & non ſolum contra ipſum principalem,

Digitized by Google

ſed etiam contra ejus fidejuſſorem, iſto, & omni alio meliori modo,&c.

35 Expeditur monitio, & partibus monitis, & auditis interponitur ſententia, quod ſtante renunciatione præventionis, facta in inſtrumento affectus præſentato, vel in obligatione penes acta, &c. procedatur in cauſſa de juſtitia, ſervata forma inſtrumenti, vel obligationis penes acta contra T. principalem, & fidejuſſorem, præventione per dictum Talem debitorem facta non obſtante.

Quo decreto intimato,ſtatim,ex quo ceſſit dies ſolutionis,ſive,appellat, ſive non appellat,proceditur ad liquidationem inſtrumenti, vel accuſationem obligationis.

36 Præventionis exceptio in prima inſtantia tantùm ſuſpendit liquidationem inſtrumenti, aut viam executivam; Sed poſt ſententiam in cauſſa præventionis ſi appelletur, & cauſſa introducatur ad Tribunal ſuperius, non amplius ſuperſedendum eſt in liquidatione, & appellatione non obſtante liquidatur,& non auditur debitor, niſi in vinculis, vel facto depoſito, *Muſcat.in pract. fidejuſſ.2.p.qu.8.num.29. & 30.* ubi *Prat.,Gallup.p.2.c.7.num.257.Galter.in pract.inſt.3.p.2.princip.rub.2.num.24.*& ratio eſt, quia in tantum ſuſpenditur liquidatio, & via executiva, in quantum fundatur præventio in fidejuſſione de ſolvendo, ut dictum eſt ſupra, juxta *Prag.unic.de prævent.moder.*

37 At fidejuſſio non durat pro ſecunda inſtantia, ſed manet extincta per appellationem, *l.cum apud Sempronium 20. ff. Judicat. ſolvi*, quo fit, ut liquidationem impedire non poſſit, verum ſi fidejuſſio acciperetur ab Actuario talibus clauſulis, & caute, ut duret etiam pro ſecunda inſtantia, ut notatur in *d. l. cum apud in fine*, tunc dicta exceptio præventionis duraret etiam poſt appellationem, ita *Carlev.lib.1.tit.3.diſp.14.num.21.*

38 Præventio non juvat, & locum non habet, ſi tempore contractus fuit renunciatum præventioni,etiamſi impetretur abſolutio, ſeu relaxatio juramenti,tunc enim præventione non obſtante, creditor agit executive, *Carav.rit.168.Gallup.p.2.cap.7.num.57. Franch.deciſ.670.& Ricc.in addit.ibid.& coll.152.& 460. Carrab. ſing.186.Novar. collect.193. Galter.3.par.2.princip.rubr.2.num.27.& 28.* & ratio eſt,quia

39 Abſolutio juramenti, ſive relaxatio ſolum operatur, ut poſſit abſque perjurio agere, & non quod contractus ſuas amittat vires, nam jus ſemper manet integrum. ad beneficium creditoris, ita *Carlev. lib. 1. tit.3.diſp.14.num.10. Staiban. reſol.31. D.Conſ.Petra rit.168.*

Et renunciatio, quæ fit in contractu ſine juramento, valet, quia pacta ſunt ſervanda, & ita deciſum refert *D.Conſ.Petra d.rit.168.num.7.anno* 1659. ubi debitor oppoſuit, non fuiſſe præventioni renunciatum cum juramento, nec adfuiſſe tactus ſcripturæ, nec invocationem divini nominis, aut alterius rei ſacræ, & in Sac.Conſ.fuit deciſum, oppoſitis non obſtantibus, & præventione in nihilo refragante, quod non audiatur debitor, niſi in vinculis, vel facto depoſito.

40 Et renunciatio in genere nil operatur, quia præventioni debet renunciari in ſpecie, *Gallup.ubi ſupr. Decius conſ.195.Nicolin. fol.79.nu.126.*ex *Urſil.dec.387.num.2. De Franch.dec.670.* Qui tamen *Urſill. & Franch.*hoc non dicunt; Imo quod renunciatio præventionis omiſſa in inſtrumento cenſeatur appoſita cum clauſula de ſtylo Notarii, tenet *D. Petra rit.168.num.4.ex Amato*, & aliis ibi, quam concluſionem *de Luca* explicat, ut ſit vera ſub illa generali clauſula, *renunciaverunt, &c.* quando conſtaret de ſtylo ſolito Notarii illam extendentis, & propterea in apoca Banci non ſufficit generaliter, niſi expreſſe renuncietur præventioni, quia ibi ceſſat dictus ſtylus, quo Notarii utuntur in inſtrumento, ita *de Luca ubi ſupr.*

41 Sed *Dom.Scop.ad d.Nicol.* dicto loco diſtinguit, ut in exceptione, quæ ex ſui natura præventionem admittit, non obſtante pacto de non præveniendo, tunc non obſtante renunciatione præventio ſuum obtinet locum; juſtum enim non eſt, quod debitor excludatur a beneficio præventionis ob renunciationem, ubi ex ſui natura præventionis renunciatio ſaperet iniquitatem.

Et exemplificantur plures caſus; ut in obligatione facta ſine cauſſa.

Vel ubi obligata eſſet inhabilis perſona,

Vel in obligatione facta ob metum,

Vel in contractu ſimulato,

Vel in falſo inſtrumento,

Vel ſi præventus velit compenſare,

Vel ſi præveniens opponat exceptionem carentiæ, & incompetentiæ actionis, vel complementi non ſecuti,

Vel quod res non ſit libera,

Vel exceptionem evidentis nullitatis contractus, quæ conſtat ex facie inſtrumenti.

Tunc in ſimilibus caſibus renunciatio, & juramentum non impedit præventionem, ſed renunciatione jurata non obſtante, admittitur præventio, cum juramentum, & renunciatio non debeat eſſe vinculum iniquitatis, & in his caſibus intelligendus eſt *Brilla ad Conſuet.Neap.tit.16. num.213.* cum *Urſillo ad Afflict.deciſ.387.num.2.& de Franch.deciſ.670. num.3.* & aliis apud *d.Brill.& Petr.d.rit.*168.dicentibus,præventionem admitti, non obſtante præventionis renunciatione, nam dicti Auctores non ſic indiſtincte ſunt intelligendi,ſed cum diſtinctione, ut ſupra.

Nam renunciatio, & juramentum impedit præventionem calumnioſam, ut late *dict. D. Scop. & Anichin.de prævent.c.7.qu.2.num.9.*& alii ibi citati.

Et quod non obſtante renunciatione præventionis, præventio admittatur, quando exceptio eſſet notoria ex ventre inſtrumenti, & impediatur liquidatio tunc per præventionem, tenet *D.Conſ.Petra rit.168.num.4.*

Sed ego dico; ubi juraſſet debitor non uti beneficio præventionis,tunc juramentum non poteſt ſperni, ſed debet prius habilitari, alias eſſet perjurus, imo ſignanter debet abſolvi a præſata renunciatione præventionis, ut advertit *de Luca ad Franch. dec.670. in fin.ex Anich.cap.3.qu.2.num.12. & cap.7.qu.2.*

42 Et tactus ſcripturarum non eſt neceſſarius in juramentis non voluntariis, ut in contractibus,in quibus ſufficit jurare ſine ſcriptura, per *text.in cap.& ſi Chriſtus, de jure jurando*. In teſtibus, & aliis, qui coacte jurare debent, requiritur tactus ſcripturarum, ut *D.Scop.*in aureis, & utilibus ſuis operibus clariſſime docuit ad *Nicolinum fol.82. num.340.* cum *Dom. Petra in rit.168.num.5. & Ab.in c. Fraternitatis in fine de teſtib.* & aliis apud *Petram*. Alia de juramento a laicis, vel a Clericis præſtando, tam in contractibus, quam in judicio, late tradit *Roſarius Riccius Popoli meus filius in prax.Eccleſ.cap.35.*

Finis Tertii Tituli Quartæ Speciei.

QUAR-

QUARTUS TITULUS

De Ceſſione bonorum.

CAP. UNICUM.

SUMMARIUM.

Ceſſionis bonorum eſt remedium miſerabile pro carceribus evitandis, num. 1.

Ceſſionis bonorum cauſæ quis ſit Iudex competens, n. 2.

Memorialis formula pro obtinendo reſcripto a Collaterali Conſilio, ut procedatur in cauſa ceſſionis bonorum, num. 3.

Libelli formula cum advertentiis in cauſſa ceſſionis bonorum, num. 4.

Decreti formula in cauſſa ceſſionis bonorum, & proviſio cum inſerta forma dicti decreti, cum advertentiis, num. 5.

Sententiæ formula in miſerabili beneficio ceſſionis bonorum, num. 6.

Actus, qui fit per debitorem, cedo bonis, num. 7.

Salvaguardiæ formula ad beneficium debitoris, qui fecit actum, cedo bonis, num. 8.

„ *In actu ceſſionis ex nov. Conſtit. debet intervenire*
„ *Procurator Fiſci*, num. 9.

Clericus habet beneficium c. Odoardus, *& traditur ejus praxis*, num. 10.

Text. in c. Odoardus, *declaratur*, num. 11.

Beneficium, ut non teneatur debitor, niſi in quantum facere poteſt, competit quandoque etiam laicis, remiſſive, num. 12.

Ceſſione bonorum facta non poteſt carceratus detineri pro expenſis, num. 13.

Correctio Iuris veteris, & formularum antiquarum contra debitorem impoſentem, traditur, num. 14.

Debitor quomodo privatur dicto beneficio ceſſionis bonorum, & Clericus privatur beneficio c. Odoardus, *narrantur decem exceptiones*, num. 15.

Pragm. 4. & 5. *circa pileum viridis coloris, quem aſportare tenebatur cedens, hodie non ſunt in uſu*, num. 16.

1 Alius caſus, in quo debitor inſiſtit contra creditores ſuos, eſt, quando cedit bonis, quod remedium mirabile eſt debitori conceſſum pro carceribus evitandis, ut per *Text. in l. 1. C. qui bon. ced. poſſ. Novar. in tract. de dat. inſolut. ſect. 1. qu. 4.* Propterea hic Quartus Titulus merito ſequitur de Ceſſione bonorum.

2 Curiæ Baronales, aut quodcumque Regium Tribunal non poteſt procedere in judicio ceſſionis bonorum, quia hoc beneficium ad Principem ſpectat, & debet porrigi ſupplicatio ad Collaterale Conſilium, & ab eo obtineri reſcriptum in forma, ut poſſit cedere bonis ut advertit *Muſcat. in part. 3. gloſ. detinebitur num. 81.* & allegat *Afflict. in deciſ. 296. in fin. & 379. in principio, & Pragm. 2. de ceſſion. bonor.*

„ Hodie autem ſupplicationes porriguntur Regi,
„ qui aut per Regalem Cameram D. Claræ, quæ in lo-
„ cum Collat. Conſilii ſucceſſit, aut ut etiam ſervatum
„ vidi, per ipſam Secretariam Status gratiæ, & Juſtitiæ
„ reſcribit, ut admittatur debitor ſervata forma juris
„ ad beneficium ceſſionis.

Et reſcripta diriguntur ſemper ad M. C. V., imo ad ſolam M. C. ſpectare dixit *Novar. in qu. for. 224. num. 14. part. 1.* ex doctrina *Palom. de regim. offic. regul. 1. num. 139. Tappia in rubr. de ceſſ. bonor. lib. 4. Iurium Regni, Cancer. variar. reſol. part. 2. c. 9. de ceſſ. bonor.*

Et proinde, quod debeat obtineri ſpeciale reſcriptum a S. E., ejuſque Collaterali Conſ., ut dicta ceſſio poſſit fieri in quacumque Curia, vel in M. C. V. vel in T. Curia, & ut poſſit Curia Baronalis, vel Curiæ Reg. inferiores, aut Reg. Aud. procedere, ita *Mauſ. limit. 5. num. 22.* ex doctrina *Giurb. deciſ. 41. num. 2.* & ita ego video paſſim, & continuo practicari in hac M. C. V. ubi non ponit manus, niſi obtenta prius decretatione à Collaterali Conſilio. Et cavè à *Scial.* qui in *cap. 14. de for. compet.* dixit, quod Reg. Aud. & M. C. V. procedunt abſque reſcripto; nam hoc non ſervatur, ut latius dixi in *mea addit. ad Sarn. fol. 84. in §. 43. de ceſſ. bon.* ubi vide.

Et propterea nunquam, aut rariſſime accidit hoc Judicium in Curiis inferioribus, ſed frequenter in M. C., ſed ſi obtineatur reſcriptum, ut Talis Curia procedat, ubicumque fiat judicium ceſſionis bonorum, vel quinquennalis dilationis, creditor alterius fori, vel perſona privilegiata forum declinare non poteſt, *Tarta. l. cap. 1. num. 25. Calà de mod. art. gloſ. 4. §. 1. num. 94. Scial. ubi ſup. num. 1.*

Et ut nihil intactum relinquatur Tyronibus, de hoc quoque Judicio formulas dabimus.

3 *Form. Prima.*

Eccellentiſs. Sign.

T. de T. umilmente eſpone a V. E., come ſi ritrova carcerato nelle carceri della Corte di Evoli per molte quantità, che deve a diverſi ſuoi creditori, e non avendo modo di pagarli per la ſua eſtrema povertà, ricorre alle grazie di V. E. che ſi degni ammetterlo al beneficio della ceſſione de' beni, acciò non muora nelle carceri predette, e la ſupplica ordinare alla detta Corte d'Evoli, che l'ammetta a detto beneficio, e li ſpediſca ſalvaguardia in forma; Che il tutto lo riceverà da V. E. a grazia. quam Deus.

„ Nunc vero, ſicuti dicebatur: *Eccel. Signore*, &
„ in corpore *V. E.*, dicendum *Sacra Real Maeſtà, & V. M.*
„ & ſic infra, ſemper ac dicitur *reſcriptum per S. E. &*
„ *Collaterale Conſilium*, dici debet per S. M. *ejuſque*
„ *Regalem Cameram Divæ Claræ*; quod ſatis eſt, ne
„ eadem repetantur.

Et obtento reſcripto per Collaterale Conſ. præſentatur in Curia, hoc modo, v3.

4 Nella Corte della Terra di Evoli compare il T. de T. carcerato nelle carceri di eſſa ad iſtanza degli infraſcritti creditori, e preſentando il Regio Reſcritto in forma, fa iſtanza eſſer ammeſſo al miſerabile beneficio della ceſſione de' beni, cedendo tutti li ſuoi beni a' detti creditori, fa iſtanza ſe li ſpediſca ſalvaguardia in forma.

Nomi de' creditori ſono, v3.

T. di T. deve conſeguire docati t. per la T. cauſa.

T. di T. deve conſeguire, &c.

Nota delli beni, quali c. de a' ſuoi creditori, v3.

Una caſa palaziata al T. luogo fine &c.

Uno oliveto al T. luogo, fine T. &c.

Requiritur, ut debita confiteatur, & bona, quæ habet, demonſtret creditoribus, alias non auditur, & acta ceſſionis non valent, & ſi nil poſſideat, tunc ſufficit aſſerere in libello, quod intendit cedere omnia bona, *Papar. in prax. tit. 1. de ceſſ. bon. num. 9.* & ſcienter rem occultans non gaudet beneficio, *Pap. ubi ſupr. Brun. qu. 5. num. 2.* Et licet ceſſio bonorum operetur etiam quoad creditores non citatos, ut dicunt *Papar. tit. 1. de ceſſ. bon. num. 27. ex Guid. Pap. conſ. 124. Mauſ. lib. 1. limit. 5. n. 10. & 18. Muſcat. gloſ. detinebitur nu. 86. Gratian. tom. 3. diſcept. cap. 486. nu. 13.* tamen cauti Advocati faciunt omnes citare, & ſic erit tutius cliens.

Die &c.

5 Viſo reſcripto S. E. ac inſtantia T. de T. carcerati, Curia Terræ Eboli providet, quod reſcriptum, & inſtantia prædicta, ac omnia, & ſingula in eis contenta notificentur ſupraſcriptis ex adverſo creditoribus, quatenus prima die poſt &c. compareant coram nobis in hac Curia ad dicendum, quicquid adverſus petita, &c. & quare ea fieri, & exequi non debeant, quoniam, &c. alias &c. hoc ſuum, & expediatur citatio in forma.

T. Jud.

Proviſum &c.

T. Act.

Quod decretum non notificatur, ſed expeditur citatio cum inſerta forma retroſcriptæ comparitionis, & decreti prædicti, hoc modo, vȝ.

Carolus II. Dei Gratia Rex.

T. de T. Gubernator Terræ Eboli.

Juratis, & Servientibus noſtræ Curiæ, vel aliarum inſidelium &c. ſignificamus, qualiter fuit nobis præſentatum reſcriptum S.E. cum Regia decretatione per ejus Collaterale Conſilium, tenoris, vȝ.

(*inſeratur*). Et cum dicto Regio Reſcripto fuit nobis quoque præſentata comparitio, tenoris ſeq. vȝ.

(*inſeratur.*) Super qua fuit per nos, & noſtram Curiam interpoſitum decretum, tenoris ſequentis, vȝ.

(*inſeratur.*) Quibus quidem ſic inſertis inſtati fuimus de opportuna proviſione, ideo vobis, ut ſupra jam dictis dicimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam ſupradicti T. exponentis, ſive &c. præinſertum Regium Reſcriptum, petitionem, & decretum, & omnia in ea contenta intimetis, & notificetis infraſcriptis ex adverſo creditoribus, ipſoſque peremptorie citetis, quatenus prima die juridica, hora ſolita cauſſarum in dicta noſtra Curia legitime compareant ad dicendum, quicquid voluerint adverſus dictam petitionem, & cauſſam, quare contenta in ea fieri, & exequi non debeant, quoniam &c. alias &c. citetis, & referatis in forma. Dat. in Terra Eboli die &c.

T. Gubernator.

Nomina citandorum.

T. T. T. T. &c.

Fit ſummarium in calce folii, & Actuarius ſe ſubſcribit ſimiliter in calce folii, vȝ.

Citatio cum inſerta forma Regii Reſcripti adverſus creditores pro ceſſione bonorum, ut ſupra.

T. Act.

Et ubi creditores eſſent extra locum judicii; ubi legitur, *quare ea fieri, & exequi non debeant*, adjungas vȝ. Et ad conſtituendum Procuratorem hic in loco judicii degentem, cum quo legitime procedi poſſit ad omnes actus, uſq; ad diffinitivam ſententiam, & ipſius executionem incluſivè, quoniam, &c. alias, &c.

Qua citatione notificata, ſi creditores comparuerint, allegando exceptionem, per quam excluditur debitor a dicto beneficio, & petierit terminum ad illam verificandum, ſtatuitur brevis terminus, *Papar. in ſua prax. tit. 1. de ceſſ. bonor. nu.* 10. *fol.* 5. ex doctrina *Scagl. ſuper pragm. 3. de ceſſ. bonor. num.* 25.

At creditoribus non comparentibus, accuſantur contumaciæ in forma ſolita, & interponitur decretum tenoris, vȝ.

6 In Dei nomine. Amen.

In cauſſa petitionis miſerabilis beneficii ceſſionis bonorum per T. de T. carceratum in carceribus hujus Curiæ Eboli, & ſubſcriptos ex adverſo creditores fol. T. rubricatos.

Die, &c. menſis, &c.

Per Curiam Terræ Eboli, viſo reſcripto S.E. fol. T. T. expedito ſub die T. petitione dicti T. carcerati fol. T. partibus citatis, & auditis, proviſum eſt, quod d. T. carceratus in carceribus hujus Curiæ admittatur, prout admittitur ad miſerabile beneficium ceſſionis bonorum, ſtante ceſſione ſuorum bonorum per ipſum facta ad beneficium ſubſcriptorum creditorum, dummodo non reperiatur obligatus ad ſervitia perſonalia, debita non ſint contracta intra annum, a dicto die T. quo fuit expeditum Regium Reſcriptum, & non ſint credita Neapolitanorum, ſervata forma Regiæ Pragmaticæ, & explicato actu, more ſolito per horam denudato capite, excarceretur, & expediatur ſalvaguardia in forma, hoc ſuum, &c.

Lectum latum, &c.

Verum ſi non comparent, tunc non dicitur, *Auditis*, ſed dicitur, *Viſis contumaciis legitime contractis.*

7 Quo decreto interpoſito fit actus, vȝ.

Die T. hora T. in Terra Eboli Curia ipſius Terræ pro Tribunali ſedente T. de T. ductus fuit per Servientes dictæ Curiæ a carceribus ejuſdem ſuper columnam erectam ante Palatium ipſius Curiæ, qui ſolutus a dictis Servientibus in ea aſcenſus, dum ibidem ſtetiſſet nudo capite per horam continuam, & vocatis omnibus ejus creditoribus T. de T. T. de T. &c. in actis deductis per T. ordinarium Juratum dictæ Curiæ alta voce more præconis, illis ceſſit omnia ejus bona, dicens, cedo dictis meis, & omnibus creditoribus omnia bona mea, qua hora jam elapſa per ampullinam ibi detentam, (vel pulſata alia hora) deſcendit a columna, & per eoſdem Servientes fuit ad carceres d. Curiæ iterum dimiſſus, & in fidem.

T. Act.

At ſi eſt nobilis, & ejus nobilitas conſtat per informationem, vel aliunde, actus non explicatur in Columna, ſed intra Aulam, vel intra aliquam Cameram, hoc modo, vȝ.

Die, &c.

T. de T. aſportatus vigore ſupradicti decreti lati per dictam Curiam Eboli a carceribus ejuſdem ante præſentiam Domini Gubernatoris, & Domini Judicis pro Curia, & Tribunali ſedentium, in Aula, ubi dicta Curia regi ſolet, qui T. carceratus detecto capite ſtetit per horam ſolutus a Satellitibus, cedendo ejus bona in beneficium ſuorum creditorum, dicens cedo omnia bona mea meis creditoribus, juxta formam decreti prædicti, & cum ſtetiſſet per horam continuam modo quo ſupra in Aula prædicta, fuit ad carceres dimiſſus, & in fidem, &c.

T. Act.

Poſtea interponitur aliud decretum, videlicet:

Per Curiam Terræ Eboli fuit proviſum, quod ſtante explicatione actus excarceretur, hoc ſuum, & expediatur ſalvaguardia in forma.

T. Judex.

Proviſum, &c. *T. Act.*

Poſtea expeditur ſalvaguardia, vȝ.

Carolus II. Dei Gratia Rex.

T. Gub. Terræ Eboli.

8 Alguzini, e Servienti di noſtra Corte, e di qualſivoglia altra Corte, e Tribunale, ed ogni altro a chi ſpetta inſolidum, ſaprete, come per parte di T. di T. fu preſentato in queſta Corte reſcritto di S.E. del tenor ſeguente, (*inſeratur*) e con eſſo fu preſentata anco comparſa del tenor ſeguente, (*inſeratur*) ſopra la quale vi fu interpoſto decreto del tenor ſeguente, (*inſeratur*) e citati li creditori, con effetto fu per detto T. fatta ceſſione de' beni a beneficio di eſſi creditori con l'eſplicazione dell'atto, ſervata la forma della Regia Pram., pertanto vi dicemo, ed ordinamo, che da oggi avanti non debbiate moleſtare d. Tale ad iſtanza di detti creditori nominati in detta comparſa, e qui deſcritti, atteſo per detti debiti è ſtato ſcarcerato dalle carceri di queſta Corte in virtù di detta ceſſione de' beni ad eſſi creditori fatti, e

coſì

così è ſtato ordinato per decreto di queſta Corte, citati, ed inteſi eſſi creditori, e così eſeguirete, nè farete il contrario, ſotto pena di doc. mille fiſco, &c. la preſente reſti al preſentante. Evolta dì, &c.

T. Gub.

Nomi de'creditori, vz.

T. T. T. T. &c.

Fit ſummarium, vz. Salvaguardia a beneficio del T. di T. contro i ſuoi creditori, ut ſupra.

T. Act.

9 „ Animadvertas tamen, quod ex *nov. Conſtit. §. V. num.* 13 ut obviam eatur fraudibus debitorum, ſtatutum fuit, ut in actu ceſſionis, quæ fit cum ignominia, interveniat Procurator Fiſci, etiam ne in dubium poſtea revocetur, fuerit, vel ne vere debitor qui tali actui intervenerat.

10 Et quando fit a Clerico ceſſio bonorum virtute *c. Odoardus de ſolutionib.* debet præcedere breve Apoſtolicum, virtute cujus comparet Clericus coram ſuo Ordinario, & citantur creditores cum inſerta forma dictæ diſpenſationis Apoſtolicæ, & dato termino probat Clericus ſuam qualitatem, & facultatem, & compilato termino, auditis ſemper creditoribus, interponitur decretum, quod bona dicti Clerici cedant ad beneficium ſuorum creditorum, & pro ſubſtentatione Clerici prædicti de dictis ejus bonis retineat duc. tot annuatim, & ſtante ceſſione prædicta admittatur ad dictum beneficium, *c. Odoardus de ſolution.* & excarceretur, & expediatur ſalvaguardia in forma; cum inſertione, & eodem modo juxta formulam traditam.

Hic adverte, quod differt ceſſio Clerici ab illa laici; Primo, nam pro Clerico reſervantur duc. tot annuatim, ſed pro laico nihil.

Secundo, quia Clericus non explicat actum modo quo laicus, ſed ſufficit, quod interponatur decretum, & perſonæ laicæ civiles, neque explicant actum ignominioſe, ut plebei.

11 Advertendum etiam erit, quod hoc ceſſionis beneficium Clericis, & Eccleſiaſticis perſonis neceſſarium non eſt, ſed ad dictum beneficium admittuntur, quando ipſæ elegerint, potius velle gaudere dicto beneficio, vel dilationem quinquennalem a creditoribus accipere, cæterum ſi nolint, non poterint a creditoribus moleſtari, præſtita tamen cautione de ſolvendo debita, cum primum ad pinguiorem fortunam venerint, ita ſtatuit *Text. in c. Odoardus de ſolut.* ut hæc omnia tradit *Lagan. ad Rovit. rubr. de ceſſ. bonor. n.* 8. & ſic habent Clerici beneficium per *d. Text.* ut non teneantur, niſi in quantum facere poſſunt.

12 Quod beneficium, ut non teneatur debitor, niſi in quantum facere poteſt, competit etiam quampluribus aliis perſonis laicis, per *Text. in l. ſunt qui in id* 16. *ff. de re judic.* & qui dicto privilegio gaudent, non poſſunt ad creditoris inſtantiam carcerari, *Lagan. ubi ſupr.* ex doctrina *Covarruv. reſol.* 1. *lib.* 2. *nu.* 3. *Santa Mel. qu.* 2. *num.* 45. *& qu.* 5. *in princip.* & de hoc nos late dicemus in *alio tomo* jam præparato *de exceptionib.* inter quas numeratur dicta exceptio, ne quis teneatur ultra quam facere poteſt, & ideo ibi te remitto.

13 Et facta ceſſione bonorum, non poteſt debitor detineri pro expenſis, *Prag.* 10. *de offic. Judic.* ibi: *Per lo pane, che hanno avuto dalla Corte, e ſpeſe dell'infermeria, ſtante la notoria impotenza.*

14 Formula hic a nobis poſita, eſt ſecundum novam formam per *Prag.* 3. *de ceſſ. bon.* tradita, & hæc ſervatur in noſtro Regno, nam aliter ſervatur in aliis Regnis, & aliter ſervabatur antiquitus, imo ex *l. duodecim Tabularum*, creditor non ſolum poterat carcerare debitorem, ſed vendere, & ſecare, & ſi plures eſſent creditores unius debitoris, poterant ſecare, & fruſtum quiſque accipere.

Poſtea vero correcto jure veteri duodecim Tabularum, per *Text. in Aub. ex* 12. *cum auth. imo a debito, C. de action. & obligat.* & per *Text. Canonicum c.* 2. *de pignor.* ſublata fuit tanta ſævitia in liberum hominem debitorem, ſed remanſit tantummodo carcerandi facultas, acceſſit demum pietas *Alex. Imperatoris*, qui *in l.* 1. *& fin. C. qui bon. ced. poſſ.* hoc miſerabile beneficium introduxit pro evitandis carceribus debitori, qui dicto beneficio uti malit, ut perbelle tradit *Lagan. ad Rovit. d. rubr. de ceſſ. bonor. num.* 1. *&* 2.

Intellexiſti Lector, quæ facere poteſt debitor contra creditorem, ut evadat carceres; Nunc vero intellige exceptiones, quas creditor opponere poteſt contra debitorem, ut eum excludat a beneficio ceſſionis.

15 Primo, quod debitor omnia bona ſua luxurioſe, vel in ludo, vel alio modo male vivendo diſſipavit, ideo ad dictum miſerabile beneficium admittendus non eſt, *Reg. de Marin. lib.* 1. *reſol.* 145. *num.* 9. *ex Noviz. conſ.* 59. *Rebuff. conſ.* 184. *Theſ. dec.* 36. *num.* 3.

Neque Clericus gaudet beneficio *c. Odoardus*, ſi luxurioſe, vel in ludo diſſipavit, *De Marin. ubi ſup. ex Genuenſ. in prax. cap.* 3. *num.* 8.

Et alia in materia hujus beneficii vide *Cavalc. deciſ.* 31. *par.* 1.

II. Poteſt opponi, quod cedens bonis teneatur cavere de concordandis creditoribus, ſi pervenerit ad pinguiorem fortunam, at ſi fidejuſſorem non invenerit, ad juratoriam cautionem admittitur, & ſufficit, quod juret non poſſe invenire, *Novar. q. for.* 163. *par.* 1. *nu.* 7. *ex Brun. de ceſſ. bon. qu.* 7. *princip. num.* 1.

Contrarium tamen ſubſtinet *D. Conſt. in prag.* 4. *&* 5. *de ceſſ. bon. num.* 12. ubi dicit, quod ſi ad pinguiorem fortunam pervenerit, conveniri non poterit, niſi deducto, ne egeat.

Imo a debito liberatur, quando vituperoſe actum ceſſionis explet, nates ſuper lapidem percutiendo, clamando, cedo bonis, *D. Conſtant. ubi ſup. num.* 12. & ratio aſſignatur a *Paparo tit.* 1. *de ceſſion. bon. n.* 31. quod ubi non ſic vituperoſe actum expletur, ut hodie practicatur, non clamando, nec nates percutiendo, eſt minor ignominia, imo hodie neque per horam moratur in actu explendo, ſed parum tempus.

III. Exceptio poteſt opponi, quod fuit renunciatum beneficio exceptionis ceſſionis bonorum cum juramento, ſed hæc exceptio non tenet, quia dicto beneficio renunciari non poteſt, & etiamſi fiat renunciatio cum juramento, non valet, *Caravit.* 179. *num.* 4. *ex Bart. & Imol.* & aliis ibi.

IV. Exceptio, quod debitor negavit debitum, nam ſi debitum negat, non poteſt gaudere dicto beneficio ceſſionis, ſed debet prius recognoſcere, & confiteri debitum, alias debet dari terminus ad inſtantiam creditoris pro debiti probatione, *Dom. Conſtant. in pragm.* 4. *&* 5. *de ceſſ. bonor. & text. in l.* 1. *C. qui bonis cedere poſſunt, & l. ob æs, Cod. de action. & obligat. l. fin. ff. de liber. homin. exhibend. Matthaus Brunus de ceſſ. bonor. q.* 2. *pragm.* 3. *de ceſſ. bonor.*

V. Exceptio, quod non poſuit in libello omnia bona, *D. Conſtant. ubi ſup.*

VI. Exceptio, quod debitum fuit contractum infra annum, *prag.* 2. *de ceſſ. bonor.* imo ſi infra annum tentavit implorare hoc beneficium, ſed ab eo fuit excluſus, vigore *dictæ prag.* nunquam amplius deinceps ad beneficium prædictum admittendus eſt, *Rovit. pragm.* 3. *eod. tit. Philipp. Marad. ſing.* 76.

VII. Exceptio, quod debitum procedit ex delicto, vel quaſi; Nam quando pœna pecuniaria applicatur fiſco, vel parti in vindictam maleficii, pro tali debito non admittitur bonorum ceſſio; ſecus vero quando pœna pecuniaria debetur parti pro damno, & in

Digitized by Google

intereſſe, ſive debetur parti pro pœna contractus, vel bonorum patrimonialium, quia tunc admittitur ceſſio bonorum, *D. Conſtantius in dict. prag. 4. & 5. de ceſſ. bonor. num. 4. ex Bruno de ceſſ. bon. quaeſt. 17. & Claro in prax. §. fin. q u. 95. Peguer. dec. 6.*

VIII. Exceptio; quia creditor eſt Neapolitanus, & creditum eſt pro cauſſa cenſus, vel penſionis domorum, vel locationis territorii, pro quibus cauſſis contra Neapol. non admittitur ceſſio, *pragm. 1. de ceſſ. bonor.*

IX. Exceptio, quia creditor eſt Venetus; & Veneti ſunt privilegiati, ut eorum debitores non admitti poſſunt ad ceſſionem bonorum, nec ad quinquennalem dilationem *D. Conſt. in prag. 4. & 5. num. 4.*

X. Exceptio, quia debitor eſt obligatus vigore inſtrumenti jurati, obſtat enim perjurium, *D. Conſt. ant. ubi ſup.* paulo ante *num. 5.* ex deciſis apud *Amatum conſ. 50.* Sed cautela erit, ut debitor prius habilitetur a juramentis.

Sed nolo omittere, quod in ſententia tria tantum excipiuntur; Primo, dummodò non ſit obligatus ad ſervitia perſonalia: Secundo, debitum intra annum; Tertio, credita Neapolitanorum, ſervata forma *pragm.* ut in 8. *except.*

16 Cedentes bonis tenentur in Pileo aſportare velum viridi coloris, *pragm. 4. & 5. de ceſſ. bonor.* Sed hoc non ſervatur hodie, neque tempore *Roviti*, ut ipſe teſtatur ſuper *pragm. 4. num. 7. & Philippus Marad. ſing. 87. in fin.*

Explicito actu datur Curator bonorum, quo audito, bona per Judicem diſtrahuntur creditoribus ſecundum potioritatem, vel anterioritatem in forma, ita *Brunon. q. 10. & 24. Paparus tit. 1. de ceſſ. num. 30.*

Hæc pauca ſufficiant ad introductionem praxis; Nam inſtitutum noſtrum non eſt faciendi tractatus plenos cujuſcumque Tit., ſed tradere quantum ſufficiat ad artem formulariam, & methodicam omnium Judiciorum.

Finis Quarti Tituli Quartæ Speciei.

QUINTUS TITULUS

De Dilatione quinquennali, ſeu de Moratoria.

CAP. UNICUM.

SUMMARIUM.

Moratoria duplex eſt, & quæ ſit, num. 1.
Moratoria a Principe, & Moratoria a Judice in quibus differant, num. 2.
Moratoria conceditur ad inſtantiam debitoris, vel creditorum, & cum qua differentia, num. 3.
Judex competens concedendi moratoriam quinquennalem, quis ſit, num. 4.
Libelli formula pro moratoria ad inſtantiam creditorum, num. 5.
Creditores jurare debent credita eſſe vera, alias non admittuntur in concurſu moratoriæ; imo puniendi ſunt, num. 6.
Juramenti formula præſtandi per creditores concurrentes in moratoria, num. 7.
Citatio adverſus creditores minoris ſummæ, ut concurrant in moratoria, num. 8.
Articulorum formula ſuper moratoria, num. 9.
Decretorum formula contra recuſantes præſtare conſenſum in moratoria, num. 10.
Sententiæ formula ſuper moratoria quinquennali, n. 11.
Albarani formula creditorum deſiderantium moratoriam pro debitore in Tribunali annonæ, num. 12.
Memoriale ad præfectum annonæ, num. 13.
Libelli formula pro creditoribus concurrentibus in moratoria, cum decreto, quod interim per dies viginti non moleſtetur de perſona, num. 14. *de quo vide* n. 22.
Reſponſionis formula in calce citationis, num. 15.
Fidejuſſionis formula præſtita per creditores in concurſu moratoriæ, num. 16.
Memorialis, & decreti formula pro excarcerando debitore carcerato, pendente judicio moratoriæ, num. 17.
Form. declarationis per creditores, quod credita ſunt vera, num. 18.
Sententiæ form. in dilatione quinquennali, num. 19.
Appellationis form. in Trib. annonæ cum decreto, terminus ad non poſita ponendum, &c. num. 20.
Sententiæ form. in gradu appellationis ſuper moratoria, num. 21.
Pendente judicio non poteſt ordinari, quod interim non moleſtetur de perſona, num. 22.
Exceptiones, quæ excludunt moratoriam, remiſſive, n. 23.

IN præcedenti IV. Tit. praxim dedi pro debitore volente uti miſerabili beneficio ceſſionis bonorum, & quia accidit, ut maior pars creditorum nolint ſpem crediti omnino amittere, ſed potius debitorem habilitare ad ſolvendum; Ideo conſequens hic V. Tit. ſequitur, quo praxis explanatur ſuper moratoriis debitori concedendis.

1 Moratoria, ſeu Quinquennalis dilatio duplex eſt; una, quæ conceditur a Principe ex mera gratia, de qua in *l. 2. & in l. univerſa, C. de precib. Imp. offer.*

Altera, quam creditores numero, ſeu quantitate crediti minores, aliis creditoribus numero, ſeu quantitate majoribus volentibus, tenentur debitori præſtare, quæ non ex gratia, ſed de juſtitia conceditur, de qua in *l. ſi unus, §. hodie & in l. majorem, & in l. reſcriptum, ff. de pactis in l. fin. C. qui bonis ced. poſſ. Affl. dec. 288.*

2 Moratoria a Principe ex gratia non conceditur, niſi præſtita cautione de ſolvendo, finito tempore dilationis, & ſalviconductus, ut in *d. l. univerſa*, & eſt *Ritus M. C. V. 287.* ubi *Carav.*

Bene verum, quod ſi Princeps non expreſſerit eſſe præſtandam cautionem, Reſcriptum valebit, & ſi a creditore non petatur, cautio non præſtabitur, *gloſ. in d. l. univerſa, Carav. & Muſc. ubi ſupr.*

Et extenditur etiam ad debita jurata, ut concludit *Muſc. cum Carav. in gloſ. petendo p. 4. n. 14.* rejecto *Affl. dec. 5.* ubi tenet, quod non extendatur ad debita jurata, & validiſſimis rationibus confutatur *Affl.*

Moratoria vero ex juſtitia per Judicem conceditur, abſque dicta cautione de ſolvendo, *Muſcat. ubi ſup.* ex doctrina *Urſill. ad d. dec. Affl. 288. num. 2.*

3 Moratoria conceditur, vel ad debitoris inſtantiam, qui dicat velle cedere bonis, niſi ubi quinquennalis dilatio concedatur, & hæc inſtantia requiritur in *d. l. fin. C. qui bon. ceder. poſſ. de Franch. dec. 82. Vivius dec. 38. Papar. in prax. tit. de quinquennali dilation. n. 25.*

Vel

Vel ad inſtantiam creditorum, qui in majori quantitate crediti compellunt alios in minori ad concurrendum, & ſic caſus *d.l.fin.* extenditur ad hunc alium caſum per *DD.*, ut tradit *de Franch.dec.*82.*num.*2.

Eſt tamen in electione debitoris potius uti beneficio ceſſionis bonorum, quam beneficio dilationis quinquennalis, nec poſſunt creditores concedere dictam dilationem nolenti; una via tamen electa, altera tollitur, niſi ex novo reſcripto fuerit conceſſum beneficium ceſſionis bonorum, non obſtante dilatione quinquennali alias obtenta, *Papar. in prax. tit.* 1. *de ceſſ.bon.num.*11.

Et e converſo creditores habentes electionem, vel bonorum ceſſionem a debitore acceptare, vel quinquennalem dilationem debitori concedere, non poſſunt a debitore cogi potius ad unum, quam ad aliud beneficium. Verum ſi aliqui ex creditoribus diſparis ſint voluntatis, ut quia aliqui voluerint quinquennales indugias indulgere, al qui vero bonorum ceſſionem accipere, qui majores ſunt in ſumma debiti, non numero perſonarum prævalebunt, licet unus ſit major in ſumma, at ſi par erit debiti quantitas; diſpar vero creditorum numerus, tunc major creditor quantitate præfertur. In paritate autem tum debiti, tum numeri creditorum ea pars vincet, quæ dilationem quinquennalem concedere voluerit, *Text.in l.fin.C.qui bon.ceder.poſſ. Santus a Mele qu.*8. *num.*7. *Urſil.ad Afflict.dec.*288.*num.*3.de quibus utriſque beneficiis omnino vide *Ludovicum Sant. a Mele in tract. de indugiis debitor.* ubi fuſe, & docte omnia explanantur.

4 Dilatio quinquennalis, ex inſtantia, ſive ex concurſu creditorum a quolibet Judice, tam Reg. quam Baron. concedi poteſt; Nec datur declinatoria, nec fori electio, etiam ad inſtantiam Clerici, *Papar. in prax.tit.*2.*de quinquenn.dilat.num.*4. ubi citat *Manſon.de conſſ.lib.*1.*limit.*6.*num.*62. *Novar.de elect. ſect.* 3.*qu.*24.*Vivius dec.*38.*num.*8. *Maſtrill. dec.*79. *Thor. par.*1.*verb.dilatio quinquen.*

Rejecto *Antonio Police tom.*1.*tit.*1.*c.*9. *num.*54. *de Præm.Reg.Aud.*dicente Reg. Aud.eſſe competentes in judicio dilationis quinquennalis, ſecus alias Curias inferiores, quia hoc eſt falſum, ut teſtatur *Capibl.tom.* 1. *cap.* 42. *in fin.* per ipſum *Police* erronee pro ſua opinione allegatus.

Hoc beneficium dilationis quinquennalis affinitatem habet cum beneficio ceſſionis bonorum, de quo in præcedenti titulo diximus, utrumque enim ad ſublevandos debitores inventum, ne a creditoribus in carcere opprimantur.

5 *Libelli form.ad inſtantiam creditorum.*

In Curia Civitatis T. exponunt infraſcripti creditores Antonii T. qualiter reperiuntur veri, & liquidi creditores ejuſdem in infraſcriptis pecuniarum quantitatibus per eundem debitis, vigore publicarum cautelarum, a quo ob ejus adverſam fortunam ſatisfieri non potuerunt, nec poſſunt, ob id latitavit, & latitat, ne in carceribus detrudatur, ubi de facili mancipari poteſt, nullum ad præſens habendo modum ſatisfaciendi, & de facili recurreret ad miſerabile beneficium ceſſionis bonorum, quare exponentes ipſi eorum creditis privarentur; ideo deliberaverunt eidem debitori dilationem quinquennalem concedere, ad hoc ut poſt ejus fruitionem, ſeu uſum poſſit debita perſolvere, & quia reperiuntur nonnulli creditores in minori ſumma conſtituti, qui dilationem prædictam concedere recuſant in maximum comparentium præjudicium; Quapropter recurrunt ad eandem Curiam petentes, conſtito de prædictis, condemnari non concurrentes ad concurrendum, & dilationem prædictam cum ipſis præſtandum, & ea durante provideri, quod nec ipſe, nec ejus fidejuſſores moleſtentur, & circa præmiſſa ſummarie juris, & juſtitiæ complementum miniſtrari, omni modo meliori, &c.

Hæc formula deſumpta eſt a *Papar.in prax.tit.*2.*de quinquennali dilat.num.*23.

Et altera forma traditur a *Sarn.in prax.civ.fol.*24. tenoris, vz.

In Curia T.comparet T.de T. dicens reperiri creditorem T.de T.vigore inſtrumenti, vel apocæ in duc. mille, qui ſuus debitor, ex quo habet alia debita minoris ſummæ prædictæ, ad præſens, ne eſſet carceratus ab aliis ſuis creditoribus, ſe abſentavit tali modo, quod comparens, & dicti creditores jam amittunt modum conſequendi ſua credita, nam ſi dictus debitor eſſet liber per aliquod temporis ſpatium, ejus induſtria, ſeu ſua arte, quam habet, de facili poſſet ſolvere, & attamen dicti creditores recuſant ei concedere aliquam dilationem, ut illo medio tempore poſſet comparens in partem ſatisfieri, quod redundat in grave damnum comparentis, inſtat propterea concedi dicto ſuo creditori dilationem quinquennalem, & cogi creditores recuſantes ad præſtandum conſenſum prædictum, & quatenus recuſarent, eadem Curia provideat, ut indemnitati comparentis ſatisfiet, ita dicit, &c.

Nomi de'creditori, che ricuſano.

T. T. T. T. &c.

6 Creditores concurrentes tenentur jurare credita eſſe vera, & non exacta, nec aliis ceſſa, & ſcripturas præſentare, & verificare, ubi non eſſent publicæ guarantigiatæ, alias non audiuntur, *Pap.d.tit.*2.*de quinquennali dilat.num.*14. ubi citat *Affl.dec.*272. *& Urſill.ibi.*

Nam ſi creditores non eſſet veri, ſed ſimulati, excludendi, & puniendi ſunt, *Rovit. in Pragm.* 4. *de ceſſ. bon.num.*14.

Et actus dicti juramenti fit tenoris ſequentis, vz.

7 Die T. Conſtitutus penes acta præſentis cauſæ T. de T.de T.Patria, ſponte, &c.non vi &c. declaravit cum juramento, qualmente ha preſentato penes acta un'iſtrumento, o poliſa di T.ſumma conſeguenda dal T.di T.per la cauſa contenuta nella retroſcritta comparſa per eſſo preſentata, qual credito con giuramento ave aſſerito, ſiccome alleriſce eſſer vero, reale, non eſatto, nè ad altri ceduto, e che effettivamente lo deve conſeguire dal detto T., & ſic juravit, & in fidem &c.

Io T. de T. declaro, ut ſupra.

T. Act.

Poſtea expeditur citatio adverſus creditores minoris ſummæ, vel fit decretum tenoris ſequentis, vz.

8 Die &c.

Per Curiam Civitatis T.fuit proviſum, quod omnia, & ſingula in ſupraſcripta comparitione contenta notificentur ſubſcriptis ex adverſo creditoribus, eiſque peremptorie mandetur, quatenus prima die poſt &c. compareant coram nobis in hac Curia ad dicendum, quicquid &c.adverſus petita, & quare &c. alias, &c.quoniam, &c.hoc ſuum, &c.

T. Jud.

Proviſum die quo ſupra, &c.

T. Act.

Quibus creditoribus citatis, & non comparentibus, in contumaciam ſtatuitur terminus ad probandum, & ſi comparent, ipſis auditis, dabitur quoque terminus ad probandum, in quo termino creditores majoris ſummæ formabunt articulos, videlicet.

9 Primo, intendono provare, come il T.loro debitore è venuto in povertà per le T., o T.diſgrazie.

Secondo intendono provare, come detto debitore ſta refugiato nella tale Chieſa, o vero è aſſentato, che non ſi può carcerare, e minaccia volerſi ſervire

vire del beneficio della ceſſione de'beni.

Terzo, intendono provare, come è perſona induſtrioſa, o vero ave la T.arte, e con ſtare così reſugiato, o fuggiaſco, non può eſercitare detta ſua induſtria, o detta arte, nè ha altro modo di pagare li creditori; ma con darli tale dilazione, che poſſa con libertà guadagnare, potrà corriſpondere alli ſuoi creditori.

All'incontro li creditori, che ricuſano concedere la dilazione, faranno gli articoli del tenor ſeguente, v3.

Primo, intendono provare, come T.debitore non ha induſtria, nè arte, ovvero benchè abbia la T. induſtria, o arte, è giuocatore, e la dilazione ſaria più dannoſa, che utile alli creditori.

Secondo, intendono provare, come ave robe naſcoſte, e negandoli detta dilazione, piglia più eſpediente di pagare li creditori, per tedio di non perdere la libertà, e per evitare la perſecuzione de'creditori.

Poſtea expeditur citatio ad teſtes, compilatur terminus, fit publicatio, qua facta, omiſſis aliis, uti innuimus, tantum hodie fit monitio ad dicendum, & poſtea interponitur decretum tenoris ſequentis, v3.

Die, &c.

10 Per Curiam T.Civitatis viſa inſtantia T. creditoris majoria ſummæ petentis dilationem concedi T.di T. debitori, viſis oppoſitionibus factis per creditores minoria ſummæ, nomine, ut in actis, viſa teſtium depoſitionibus, viſis actis omnibus, partibus monitis, & auditis, proviſum, & decretum eſt; quod dicti creditores recuſantes præſtent conſenſum, infra dies duos ad concedendum petitam dilationem dicto T.debitori, alias providebitur, ut juris; hoc ſuum, & intimetur. *T. Jud.*

Proviſum die quo ſupra &c. *T. Act.*

Quo decreto notificato, & illis perſiſtentibus in pertinacia, fiat inſtantia, v3.

T. creditor majoris ſummæ inſtat concedi dilationem petitam ad beneficium T.debitoris, ſtante quod creditores minoris ſummæ nil ſubſtantiale potuerunt in contrarium opponere, nec curaverunt infra terminum eis ſtatutum parere mandatis dictæ Curiæ, ita inſtat, omni alio meliori modo, &c.

Die, &c.

Per Curiam T. fuit proviſum, quod præciſe, peremptorie, & cum effectu pro executione alterius decreti ſubſcripti creditores recuſantes præſtent conſenſum prædictum, infra alios dies duos, vel tot, aliaa per dictam Curiam providebitur, quod conſenſus prædictus habeatur pro præſtito, & quod petita dilatio concedatur Tali debitori, nulla alia citatione, nec termino expectato, hoc ſuum, & intimetur, &c. *T. Iud.*

Proviſum die quo ſupra, &c. *T. Act.*

Quo decreto notificato, & termino elapſo, fit diffinitivum decretum tenoris ſequentis, v3.

In Dei nomine. Amen.

In cauſſa quinquennalis dilationis petitæ per T.de T.creditorem majoris ſummæ contra T.de T.creditores recuſantes in hac Curia Civitatis Talis ad beneficium T.debitoris.

11 Die, &c.

Per Curiam T. viſis actis, partibus monitis, & auditis, proviſum, & decretum eſt, ex quo dicti creditores minoris ſummæ recuſaverunt iteratis præceptis parere, & conſenſum præſtare, quod dictus conſenſus habeatur pro præſtito, & quod concedatur pro nunc dilatio annorum trium dicto T.de T. ad ſolvendum creditoribus in actis deductis, quo tempore durante non moleſtetur, hoc ſuum, & expediatur ſalvaguardia in forma. *T. Gub. & T. Jud.*

Lectum latum &c. *T. Act.*

Præſentata die 1. menſis Auguſti milleſimo ſexcenteſimo nonageſimo ſeptimo Neap. Per Magn. Hyacintum Cocozza Procuratorem.

De Aloyſio Act. Mag.

12 Per lo preſente albarano valituro, come ſe foſſe pubblico iſtrumento d'ogni ſolennità vallato con la clauſola del coſtituto, e precario, ſi dichiara per noi ſottoſcritti creditori concorrenti di maggior ſumma di Nicola N. qualmente per li tempi calamitoſi, e per gl' infortunj di detto Nicola, ſi è egli reſo inabile a poter ſoddisfare li noſtri crediti reſpective, dipendentino per cauſa di graſſa, che però avendo avuto mira alle cauſe ſuddette, ci ſiamo deliberati di concedere, conforme con lo preſente concediamo, dilazione di anni cinque in beneficio di detto Nicola, affinchè con quella ſi poſſa eſercitare, e darci la noſtra dovuta ſoddisfazione di detti noſtri crediti reſpective; e perchè vi ſono alcuni altri creditori ricuſanti di minor ſumma, li quali non intendono concorrere a detta dilazione, e minacciano detto Nicola di carcerazione, in virtù di diverſe lettere eſecutoriali, ſpedite da diverſi Miniſtri, e Tribunali, & ſignanter dalla Corte della Regia Audienza Generale dell'Eſercito, con che detto Nicola va ramingo, e fuggitivo, e con detta carcerazione reſteria affatto inabile a poterci ſoddisfare detti noſtri crediti, con evidente pericolo di perderli affatto, perlochè abbiamo ſupplicato l'Eccellentiſſimo Signor D.Marino Carrafa Regio Graſſiero, affinchè provvedeſſe d'opportuni rimedj, con coſtringere, e condannare li detti creditori ricuſanti di minor ſumma a detta dilezione; Per tanto con lo preſente promettiamo, e ci obbligamo, pendente detta dilazione d'anni cinque non moleſtare, nè far moleſtare detto Nicola, tanto ad iſtanza noſtra, quanto di qualſivoglia noſtro giratario, o altra perſona in noſtro nome, e vogliamo, che reſtino ſoſpeſe le noſtre ragioni contro detto Nicola durante detto tempo d'anni cinque, e per tale effetto, e giudizio ſuddetto ci contentiamo anche, che quello pendente, ſi poſſa ſpedire moratoria giornale in beneficio di detto Nicola, renunciando a qualſivoglia Prammatica, con coſtituire noſtro Proccuratore il Magnif. Dot. Jacinto Cocozza a proponere le noſtre ragioni circa detta dilazione contro detti creditori ricuſanti di minor ſumma, e così promettiamo, e giuriamo in forma, con detta clauſola del coſtituto, e precario, pena, rinuncia, giuramento in forma, & non aliter, Napoli 31. di Luglio 1697.

Io Donato Barone creditore di Nicola N. di docati ſeicento venticinque per tante robe di graſſa conſignateli in virtù di poliſa bancale, mi contento, e firmo, ut ſupra.

Io Carlo Fittipaldi creditore di Nicola N. di docati quattrocento trentotto per tanto oglio conſignatoli in virtù di poliſa bancale mi obbligo, ut ſupra, &c.

13 All'Eccellentiſſimo Signor D.Marino Carrafa Graſſiero.

Li creditori concorrenti di maggior ſumma di Nicola N. ſupplicano a V.E. come avendo conceſſa dilazione d'anni cinque in beneficio di detto Nicola contro li creditori ricuſanti di quello, ed incumbendo alli ſupplicanti proſeguire detto giudizio, la ſupplicano commettere la cauſa ad uno de'Magn. Conſultori, che meglio li parerà, ut Deus, &c.

Il Magn. Dot. Geronimo Valletta Conſultore di queſta fedeliſſima Città inteſe le Parti, proveda di giuſtizia. Nap. 1. Agoſto 1697. *Carrafa.*

Leon. de Aloyſio M. Act.

Præſentata die prima menſis Auguſti milleſimo ſexcenteſimo nonageſimo ſeptimo. Neap. Per Magnif. Hyacintum Cocozza Procuratorem.

De Aloyſio Act. Mag.

14 Nella

14 Nella Corte della Regia Graſſa, & avanti il Magnifico Dottor Geronimo Valletta Conſultore di queſta fedeliſſima Città, e Commeſſario Suddelegato dell'Eccellentiſſimo Signor D.Marino Carrafa Regio Graſſiero; compariſcono li creditori concorrenti di maggior ſumma di Nicola N., e dicono, come in virtù d'albarano, avendo conceſſa dilazione d'anni cinque a beneficio di detto Nicola contro li creditori renitenti di minor ſumma di quello, affine di ricuperare li loro crediti reſpective, e perchè hanno preſentito, che detti creditori ricuſanti di minor ſumma non intendono concorrere a detta dilazione, minacciando detto Nicola di carcerazione con lettere eſecutoriali ſpedite da diverſi Miniſtri, e Tribunali, & ſignanter dalla Corte della Reg. Aud. Generale dell'Eſercito, quando detto Nicola non è altrimente ſuddito di detta Regia Audienza, come appare per legitime ſcritture in actis preſentate, con la quale carcerazione ſi perderiano affatto li crediti reſpective di eſſi comparenti, che però hanno ſupplicato detto Regio Graſſiero, affine di concordarſi detti creditori recuſanti di minor ſumma a concorrere a detta dilazione, e ſi è degnato commettere la cauſa al detto Magnifico Conſultore; che perciò fanno iſtanza in virtù di detto albarano ordinarſi, che s'intimino detti creditori recuſanti, e frattanto pendente detto giudizio concedere qualche dilazione giornale in beneficio di detto Nicola, affinchè con maggior preſtezza ſi poſſa proſeguire detto giudizio, rinunciando a qualſiſia Prammatica, così dicono, e fanno iſtanza, omni modo meliori, &c.

Die 1. menſis Auguſti 1697. Neap. viſa retroſcripta comparitione, ac albarano fol. 1. & omnibus actis; Per Magn. U. J. D. Hieronymum Valletta Commiſſarium Subdelegatum per Ill. D.Marinum Carrafa Annonæ Præfectum; &c. fuit proviſum, & decretum, quod omnia contenta in ſupradicta comparitione notificentur creditoribus recuſantibus ad finem providendi, & interim retroſcriptus Nicolaus N. non moleſtetur per dies viginti a creditoribus recuſantibus, de perſona tantum, & ita &c. hoc ſuum.&c.

Hieronymus Valletta.
Leonardus de Aloyſio Act. Mag.

Banco di S.Giacomo pagate per me al Signor Donato Barone doc.325. per lo prezzo di tanti Riſi, &c.

Et præſentantur ſcripturæ.

Et notificatur copia ſupraſcripti decreti lati die prima menſis Auguſti 1697.

15 *Formula reſponſionis in calce dictæ citationis.*

Nicola di Fuſco molto ſi maraviglia dell'afferta petizione, e dilazione, con rev. Perciò non animo conſentiendi in Judicem, fa iſtanza notificarſi il Dottor Nicola Ajello, quale coſtituiſce ſuo Procuratore, e fa iſtanza mandarſi in eſecuzione le lettere eſecutoriali contro detto Nicola N. ſpedite dal Tribunale della Generale Audienza dell'Eſercito, atteſo lui medeſimo comparve in detto Tribunale, come Soldato, e fu da quello ſpedito l'eſecutorio, come tale, e così dice pro nunc, e fa iſtanza ſalvis &c. Notificato oggi 13. Agoſto 1697.

Doctor de Ayello intimatus inſtat ſibi notificari primam petitionem, ſuper qua fuit interpoſitum decretum retroſcriptum, ad hoc, ut poſſit ſcire, de quo agitur, & ſuum principalem tueri, alias proteſtatur de nullitate, non animo tamen conſentiendi in Judicum; ſalvis. &c. notificatus die 21.menſis Auguſti 1697.

Die 27.menſis Aug.1697. viſis actis per Mag.U.J.D. Hieronymum Valletta Conſultorem hujus fideliſſimæ Civitatis, & Conſultorem Subdelegatum per Ill. Annonæ Præfectum, fuit proviſum, & decretum, quod capiatur ſummaria informatio ſuper omnibus hinc inde prætenſis, & teſtes habeantur pro legitime citatis, & recipiantur per Scribam Cauſſæ, ſalva proviſione facienda ſuper alia dilatione, hoc ſuum, & intimetur, &c.

Valletta, &c.

Actores offerunt deponere, ſalvis aliis,&c.

Requirantur partes ad videndum juramenta teſtium. Neap. die ut ſupra.

Januarius de Auria Scriba, & Examinator electus.

Form. della Riſpoſta.

Nicola di Fuſco fa iſtanza notificarſi il Mag. Dott. Nicola d'Ajello, quale ha fatto iſtanza più volte, che ſi notificaſſe, e l'ha coſtituito ſuo Procuratore, & quatenus biſognaſſe, di nuovo lo coſtituiſce etiam cum juramento, altrimente ſi proteſta di nullità. intimato a 2. Settembre 1697.

Doctor Ayello a decreto prædicto omni qua decet rev. appellat, reclamat, & æque principaliter de nullitate dicit, inſtando procedi via ordinaria, nec non inſtat, quod ſupradicti creditores concurrentes declarent ſub pœna falli, & cum juramento, ſi eorum credita ſunt vera, & non exacta, nec alteri ceſſa, qua declaratione facta, & replicanti notificata, inſtat audiri in comparitione præſentanda, & interim ad actum aliquem non procedi, non animo tamen conſentiendi in Judicem, ſed impugnandi, &c. cum debeat procedi in Regia Generali Audientia ex rationibus voce proponendis, &c & reſervat ſuo principali omnia jura quomodocumque. & qualitercumque ei competentia, ac competitura, contra quos decet, &c. ſalvis aliis, &c. notificatus die ſecunda menſis Septembris 1697.

16 Die 26. menſis Auguſti 1697. Neap. Conſtitutus penes acta Curiæ Reg. Annonæ, & præſentis cauſſæ Mag. U.J.D.Hyacintus Cocozza Procurator nomine omnium creditorum concurrentium majoris ſummæ Nicolai N. qui ſponte, &c. expromittendo & fidejubendo nomine, & pro parte dictorum creditorum promiſit, & ſe obligavit reficere Parti ex adverſo omnes, & quaſcumque expenſas in præſenti cauſſa erogatas,& erogandas, in caſu forſan ſuccumbentiæ, & proinde obligavit ſe, bona ſua præſentia, & futura, ad pœnam dupli, medietate, &c. conſtitutione precarii &c. cum poteſtate capiendi, & ſic juravit in forma.

Io Giacinto Cocozza pleggio, ut ſup.

De Aloyſio Act. Mag.

17 All' Eccellentiſſimo Sig. D.Marino Carrafa Regio Graſſiero.

Li creditori concorrenti di maggior ſumma di Nicola N. ſupplicando eſpongono a V. E. come avendo conceſſa dilazione d'anni cinque a beneficio di detto Nicola contro li creditori ricuſanti di quello; Ed eſſendoſi da V.E. commeſſa la cauſa al Mag.Dott. Geronimo Valletta, fu da quello ordinato, che ſi foſſero notificati detti creditori ricuſanti, e trattanto detto Nicola non fuſſe moleſtato per giorni venti, & intimati detti creditori fu di nuovo ordinato, che ſi procedeſſe avanti in detta cauſa, e trattanto per altri giorni otto detto Nicola non fuſſe da quello moleſtato, & ultimamente ſi diede termine in detta cauſa, ſalva proviſione facienda ſuper alia dilatione, al preſente il detto Nicola pendente detto giudizio, è ſtato carcerato ad iſtanza di Nicola di Fuſco, come uno di detti creditori ricuſanti intimato, come dagli atti; pertanto ſupplicano V. E. rimettere di nuovo detta cauſa all'iſteſſo Mag. Conſultore, che ſpecifice proceda all'eſcarcerazione di detto Nicola, ut Deus.

Idem Mag. U.J.Doct. Hieronymus Valletta Conſultor hujus fideliſſimæ Civitatis, & Commiſſarius Subdelegatus de juſtitia procedat. Neap. die 29. Auguſti 1697.

Carrafa.

Fiat decretum, &c.

Die 29. menſis Auguſti 1697. Neap. Viſo retroſcripto memoriali, ac albarano cum conſenſu creditorum majoris ſummæ. Per Mag. U.J.D. Hieronymum Valletta Conſultorem hujus fideliſſimæ Civitatis, & Commiſſarium Subdelegatum per Ill. Annonæ Præfectum, &c. fuit proviſum, & decretum, quod retroſcriptus Nicolaus N. excarceretur pro dicta Cauſa, & interim per alios dies octo non moleſtetur de perſona tantum, hoc ſuum & expediatur chartella.

Valletta.

Leonardus de Aloyſio Act. Mag.

18 *Form. declarationis per creditores, quod credita ſunt vera.*

Die 9. menſis Septembris 1697. Neap. Conſtituti penes acta Curiæ Regiæ Annonæ, & præſentis cauſæ infraſcripti creditores concurrentes majoris ſummæ Nicolai N. v3. Donatus Barone eſt creditor vigore apocæ Banci in ducatis tercentum vigintiquinque, & Carolus Fittipaldi in duc. quatuorcentum trigintaocto ex reſta majoris ſummæ vigore literarum executorialium expeditarum vigore apocæ Banci per præfatam Curiam Regiæ Annonæ, qui ſponte, &c. cum juramento declarant eorum credita reſpective conſequenda a ſupradicto Nicolao eſſe vera, & realia, & non ſatisfacta, & nemini ceſſa in totum, neque in partem, & inſuper cum juramento declarant eſſe uti omnibus actis, & comparitionibus, omnibus decretis, & ſcripturis, omnibus teſtium depoſitionibus, omnibus Porteriorum relationibus, & denique toto proceſſu ad eorum inſtantiam facto, & fabricato, & ſic.

De Aloyſio Act. Mag.

Io Donato Barone dichiaro ut ſup.

Io Carlo Fittipaldi dichiaro ut ſup.

Qua declaratione notificata fit decretum, quod terminus alias datus currat ab hodie, & in calce creditores offerunt deponere, & fit requiſitoria per Examinatorem, & compilatur proceſſus.

Et demum fit decretum.

19 In cauſa creditorum concurrentium majoris ſummæ Nicolai N. cum creditoribus recuſantibus dicti Nicolai, ut ex actis.

Die 19. menſis Novembris 1697. Neap. Viſis albarano creditorum majoris ſummæ Nicolai N. fol. &c. literis executorialibus fol. &c. declarationibus cum juramento, & ſub pœna falſi dictorum creditorum fol. &c. teſtium depoſitionibus fol. &c. ac omnibus actis, per U.J.D. Hieronymum Valletta Conſultorem hujus fideliſſimæ Civitatis, & Commiſſarium Subdelegatum per Ill. Annonæ Præfectum, &c. fuit proviſum, & decretum, quod Nicolaus N. gaudeat dilatione quinquennali conceſſa a creditoribus majoris ſummæ, non obſtante diſſenſu Magn. Nicolai de Fuſco creditoris minoris ſummæ, & expediatur ſalvaguardia in forma, etiam circa dictum Magn. Nicolaum, hoc ſuum, &c.

Hieronymus Valletta.

Leonardus de Aloyſio Actor. Mag.

Form. Appellationis:

20 All' Eccellentiſſimo Sig. D. Marino Carrafa Regio Graſſiero.

Nicola de Fuſco ſupplicando eſpone a V.E. come ritrovandoſi liquido creditore di Nicola N. nella ſumma di doc. 63. oltre delle ſpeſe in virtù di lettere eſecutoriali ſpedite per il Tribunale della Regia Audienza Generale dell' Eſercito, eſſecutoriate anche da V.E. per tante robe mercantili; dal detto Nicola N. ſi è preteſo di volere impetrare dilazione d'anni cinque falſamente, cum rev., e perciò ſi fè poliſa Bancale dittantino per robe di graſſa a beneficio di più perſone, e di maggior ſumme, perlocchè ſi è fatto albarano da detti ſalti, cum rev. creditori ſopra la ceſſione ſuddetta, in eſecuzione del che eſſendoſi comparſo per detti aſſerti creditori avanti di V. E., e commeſſeſi detto giudizio, e cauſa al Magn. Dottor Geronimo Valletta Conſultore di queſta fideliſſima Città di Napoli, da quello minus juſte, cum rev. ſi ritrova condannato il Supplicante a dover concorrere in detta dilazione, che però gravandoſi del ſuddetto diffinitivo decreto, & æque principaliter de nullitate dicendo, ne appella all'Ecc. Sua, ſupplicandola commettere detta cauſa d'appellazione al Regio Conſigl. Signor D. Pietro di Fuſco ordinario Conſultore di V.E. e trattanto non procederſi ad atto alcuno; ricevendo il tutto da V.E. a grazia, ut Deus, &c.

Domino Conſultori.

Quoniam Dominus Miles U.J. Doct. Petrus Fuſcus Regius Conſiliarius, & Ill. Annonæ Præfecti ordinarius Conſultor per S. E. deputatus; &c. intendit providere ſuper contentis in retroſcripto memoriali, ideo moneantur partes, quatenus prima die juridica cum continuatione, &c. legitime compareant coram dominatione ſua, ad dicendum quicquid, alias, &c. datum Neap. die 27. Nov. 1697.

De Aloyſio.

De Avello inſtat dari terminum ad non poſita ponenda, & non probata probanda, prout de jure, & interim ad actum aliquem non procedi, alias proteſtatur de nullitate, &c. & in caſu contrario (quod non credit) inſtat audiri voce coram Domino Conſultore ſtatuta die, & hora, gaviſo prius biduo, &c. & reſervat ſuo principali omnia jura, &c. ſalvis aliis, &c.

A dì 10. Decembre 1697. in Nap. Io Paolo d'Acunto Portiero della Regia Graſſa ho notificato il Magn. Nicola d'Ajello Procuratore.

Die eodem menſis Decemb. 1697. Neap. Viſis actis per Dom. Militem U. J. D. Annonæ Præfecti Ordinarium Conſultorem per S. E. deputatum, &c. fuit proviſum, & decretum, quod detur terminus ad non poſita ponendum, & non probata probandum, teſtes habeantur pro citatis, & recipiantur per S. C. hoc ſuum, &c.

Petrus Fuſcus.

Leonardus de Aloyſio Act. Mag.

Actores offerunt deponere.

Et compilato termino in gradu appellationis, fit decretum.

21 In cauſa creditorum concurrentium majoris ſummæ Nicolai N. cum creditoribus recuſantibus dicti Nicolai, ut ex actis &c.

Die 25. menſis Maii 1698. Neap. Viſa appellatione interpoſita pro parte Nicolai de Fuſco a diffinitivo decreto interpoſito per Mag. Hieronymum Valletta Conſultorem hujus fideliſſimæ Civitatis *fol.* 36. viſiſque actis omnibus. Per Mag. U.J.D. Hieronymum Campanile Conſultorem hujus fideliſſimæ Civitatis, & Commiſſarium Subdelegatum in gradu appellationis proviſum, & decretum eſt, bene judicatum per Præfatum Magn. Conſultorem ſub die 19. menſis Novembris 1697. *fol.* 31. & male appellatum pro parte dicti Mag. Nicolai, d. fol. & proinde decretum prædictum debitæ executioni demandetur, & expediatur ſalvaguardia in forma, qua expedita intimetur, &c.

Hieronymus Campanilis.

Leonardus de Aloyſio Act. Mag.

22 Ob-

22 Obſerva, quod pendente lite ceſſionis bonorum, vel dilationis quinquennalis, non poteſt Judex ordinare, quod interim debitor non moleſtetur de perſona; ita *Dom. Conſt. in pragm.* 4. *&* 5. *de ceſſ. bon. n.*8. *ex prag.*2. *de inſtr.liqu.& prag.*79. *&* 81. *§.*14. *de Offic.S.R.C.*

Unde decretum latum ſupra *num.* 14. neſcio ſi fuerit jure latum, tamen conſidera, & vide, quæ dixi in 1. *Specie tit.*1.*cap.*20.*n.*3.*fol.*63.

23 Quæ exceptiones opponi poſſint per creditores concurrere recuſantes, vide *Gizz.ad Larrium obſerv.* 45. *&* 105. *de Franch. & addentes dec.*219.

Finis Quinti Tituli Quartæ Speciei.

SEXTUS TITULUS

De Praxi liberandi debitorem inopem a carceribus abſque ſolutione debiti.

PRÆLUDIUM.

IN præcedentibus quinque Tit. *Lector* habes Praxim pro debitore prætendente ad debitum non teneri, & proinde contra creditorem diffamantem ſilentium imponi, aut judicio præventionis ſubveniri, vel tueri, ſeu ob impotentiam cedendo bonis, aut mediante moratoria carceres evitare; Reſtat nunc tradere praxim cogendi creditorem ad alimenta, & medicamenta debitori carcerato ſubminiſtranda, vel per viam viſitationis debitorem excarcerandi; Ideo ſucceſſive ſequitur hic Sextus Tit.

Qui VI. Tit. dividitur in VIII. Cap.

I. Cap. De Praxi cogendi creditorem ad alimenta, & medicamenta pro debitore inope carcerato.
II. Cap. De Praxi Generalis Viſitationis carcerum, quæ fit per Spect. Dom. Reg.
III. Cap. De Praxi Viſitationis generalis carcerum, quæ fit per Dom.Jud.M.C.V.
IV. Cap. De generali decreto feriarum pro debitoribus fidejuſſorem habentibus.
V. Cap. De Viſitatione particulari Sabatina, quæ fit per Spect. Dom. Reg.
VI. Cap. De Viſitatione particulari, quæ fit per Dom. Jud.M.C.V. pro debito civili.
VII. Cap. De Praxi liberandi carceratum ex pietate Montium.
VIII. Cap. De Viſitatione carcerum per Reg. Aud. Provinciales.

CAP. I.

De Praxi cogendi creditorem ad alimenta, & medicamenta pro debitore inope carcerato.

S U M M A R I U M.

DEbitor inops carceratus, ad quam rationem alendus eſt a creditore, num.1.

Practica actorum, quæ fiunt in cogendo creditorem pro alimentis carcerati, num.2.

Carceratus habens alimenta a Monte aliquo, vel habens artem, non poteſt prætendere aliquid a creditore, num.3.

Creditore recuſante dare alimenta carcerato, debet Judex excarcerare debitorem, qui pro eodem debito amplius carcerari non poteſt, ſed quid ſi venerit in pinguiorem fortunam? num.4.

Carceratus infirmatus intra carceres aſportandus eſt ad creditoris domum, alias creditore recuſante licentiatur, cum cautione ſi habet, num.5.

Infirmo ſe aſſerenti eſſe conſtitutum in mortis articulo, an credatur abſque fide Medici? num.6.

Forma mandati pro carcerato petente alimenta contra debitorem, cum libello, & decreto, num.7.

1 DEbitor inops carceratus alendus eſt a creditore ad rationem unius ducati pro quolibet menſe, & ſic denariorum 40. pro quolibet die, ſi debitor carceratus eſt vilis, & ignobilis, ſecus ſi eſt perſona qualificata, & nobilis, quia ſolet taxatio fieri ad rationem carolenorum duorum pro quolibet die; Ita deciſum in S.C. Conſ. Neap. anno 1596. refert *Novar.qu.for.9.tom.*1.

2 Practica hæc eſt, quod fit ordo, ſtante allegata paupertate, quod creditor prima die compareat ad ſubminiſtrandum expenſas, & ad videndum juramenta teſtium examinandorum ſuper paupertate, & deinde capiatur informatio de ipſa, & conſtito ſummarie, interponitur decretum, *quod creditor infra biduum ſubminiſtret expenſas prædictas, alias debitor liberabitur*, & ſi incipit ſubminiſtrare, & poſtea deſiſtit, interponitur aliud decretum, *quod continuet, alias liberetur*; prout ſervari in M.C.V. teſtatur *Robert. in prax. liquid. inſtrum. conſid.*4. *poſt n.*72. *& Novar.q.for.*9. *n.*2. & ita in *prax. privil.miſer.perſon.privil.*72.*n.*10. *Gulter.de liquid.inſtrum.*2. *p.ult. part. n.*30. *&* 31. & ſi creditor noluerit alere, Judex debet a carceribus relaxare, ut idem *Novar.d. qu.for.*9.*Galup.par.*1.*cap.*7.*n.*39.*Muſc.in gl.dotinebitur p.*3. *num.*71. *Scaglion. in pragm.*3. *de ceſſ. bon. num.*2.

3 Verum ſi haberet alimenta ab aliquo Monte pietatis, vel ſimilibus eleemoſinis, vel haberet artem, non cogitur creditor illum alimentare, & conſequenter Judex non poterit illum liberare, ſub prætextu alimentorum, & licet *Vulnſc. in dec.*1. *n.*8. dicat omnino teneri creditorem ad alimenta, etiam ſi eleemoſinæ dentur a Loco pio; Tamen contra *Valaſc.* concludit idem *Nov.d.q.*9. *in fin.* pluribus rationibus, ut ibi.

4 Nam tunc debitori pauperi carcerato tenetur creditor præſtare alimenta, quando non poteſt eleemoſinaliter vivere, & ſi creditor hoc recuſat, non ſolum a carceribus liberari debet debitor, ſed poteſt convolare ad miſerabile beneficium ceſſionis bonorum, *Aſfl.& Urſill.dec.*71.*Boer.dec.*303.

Nec poterit amplius pro eodem debito carcerari, quia eſſet fruſtratoria relaxatio, *Gallup.ubi ſupr.*

Imo de Juris ſubtilitate voluerunt *DD.* quod non moleſtetur etiam poſt pinguiorem fortunam, quia per negationem alimentorum ſit quæſitum jus libertatis, quod ceſſante cauſſa paupertatis non poſſit auferri, cum ſemel ſit ſortita effectum ſuum, *gloſ. in l.ubi adhuc, verſ. abutatur, C.de jur. dot. Decius in auth. præterea num.*23. *C. unde vir, & uxor, Tiraq. ut ceſſante cauſa lim.*4.*n.*2.

Sed in praxi non ſervatur, maxime ſi creditor eſt quo-

quoque pauper, quia per ejus neceſſitatem excuſatur, *Gallup.p.1.cap.6.n.4. per text. in l.Divus Marcus. ff.de offic. Præſid.*

4 Ecce *Muſc. in d.gl. deſimobitur p.3. lib.2. n.75.* dicta praxis improbatur; & concludit non ſufficere ſolam probationem paupertatis,& allegat *dec.Aſſl.71.* ubi noluit liberare debitorem pauperem conſtito ſolum de paupertate, & quod non præſtabantur a creditore alimenta, ſed etiam quia petiit beneficium ceſſionis bonorum, ad quod fuit admiſſus, & ideo liberatus, imo quod non potuit invenire fidejuſſorem, nec potuit fieri executio pro alimentis, aliter facile fieret fraus in præjudicium creditoris; ut late *Muſc.* ibi.

5 Et eadem praxis ſervatur in debitore paupere infirmato intra carceres, nam conſtito de infirmitate, ſolet Judex illum aſportari facere ad creditoris domum, ut ſuis ſumptibus illum curare faciat, quem ſi creditor recipere noluerit, vel ei neceſſaria in infirmitate ſubminiſtrare recuſaverit, carceratus licentiatur, *arg. l.1.§.ſed ſcimus, C.de latin.liber.toll.& c.* ut concludit *Muſcat.ubi ſup.d.n.74.*

Alii vero concludunt, quod

Laborans carceratus pro debito infirmitate gravi in articulo mortis, debet relaxari cum idonea cautione de redeundo, ſtatim cum convaluerit, vel caveat de ſe concordando, vel ſolvendo, vel e carceribus eximitur cum cuſtodibus, expenſis infirmi, & ſi cuſtodes non habeantur, nec fidejuſſores, vel ſi ſunt, ſed non ſunt idonei; tunc ne Judex litem ſuam faciat, debet facere præceptum creditori, ut infirmum recipiat cum cuſtodia expenſis creditoris, eique infirmo neceſſaria ſubminiſtret.

Quod ſi creditores neglexerint, Judex debet illum conſignare fidejuſſoribus non idoneis, vel demum ad Hoſpitale mittere, ut periculo animæ, & corporis provideatur, & ſic teſtatur ſervari in M.C.V. *Maccia ad Franc. Ant. Judice in prax. liquid. inſtrum. conſid.4.n.72. Farin.q.33.lim.7.n.77. Manſ.lim.1. de cauſ. exec. n.10.*

6 Infirmo ſe aſſerenti eſſe conſtitutum in mortis articulo, non eſt credendum, ſed debet conſtare non ſolum per fidem probi Phyſici, ſed cum juramento infirmi, *Manſon. ubi ſup.* licet ſubdat in fine, quod eſt arbitrarium Judicis, an infirmitas fuerit probata, vel non, & quod Judex debeat carceratum inſpicere, & ex ſua inſpectione, cum juramento infirmi, & aliis atteſtationibus probetur, ex *Bajard. ad Clar. q.24. num.23.*

7 *Form. mandati pro debitore carcerato petente alimenta.*

Ex proviſione Curiæ Terræ T.

Quoniam T. de T. carceratus fuit per noſtram Curiam ad Inſtantiam T. de T. creditoris, & T. de T. eundem carceratum emparantis, & carceratus ipſe fuit, & eſt in maxima paupertate conſtitutus, & febre laborat, ob quod juſtum non eſt in carceribus mori, quare inſtitit ſibi provideri de alimentis, Medicis, & medicinis; cum nihil poſſideat; & dictos prætenſos creditores cogi ad ſibi præſtandum alimenta ne pereat in dictis carceribus, & volentes debite providere, mandamus, quatenus ad omnem inſtantiam ſupradicti exponentis carcerati, notificando mandetur ſupradictis creditoribus, quatenus infra dies duos poſt præſentium intimationem immediate ſequentes legitime compareant ad præſtandum dicta alimenta dicto T. carcerato, ſervata forma juris, alias, &c. Datum, &c.

Alia form. comparitionis carcerati petentis alimenta.

In Curia Caſtri T. & coram ejus Domino Capitaneo comparet T. de T. carceratus, ſeu emparatus a T. prætenſo creditore, vel pro T. prætenſo delicto dicens, qualiter fuit, & eſt in maxima paupertate conſtitutus, & etiam quartenaria febre laborans, & juſtum non eſt in carceribus fame perimi; Recurrit ad dictam Curiam, & inſtat ſibi provideri de alimentis, Medicis, & medicinis, cum nihil poſſideat, & dictum ejus prætenſum creditorem cogi, & compelli ad dicta alimenta præſtanda in dictis carceribus, alias proteſtatur de ejus vita, omni alio meliori modo &c.

Die T. menſis T. anno 1698. per Curiam Terræ T. ſtante allegata paupertate fuit proviſum, quod capiatur ſummaria informatio de expoſitis, & teſtes habeantur pro legitime citatis, & nihilominus T. creditor prima die poſt &c. ſub pœna unciar. aur. decem compareat ad ſubminiſtrandum alimenta exponenti, & ad videndum juramenta teſtium examinandorum ſuper allegata paupertate, & ad dicendum quicquid, & ealiàs, &c. hocſuum, & intimetur.

Et examinatis teſtibus interponuntur decreta modo, ut ſuperius dictum eſt *num.2.*

C A P. II.

De Praxi Generalis Viſitationis carcerum, quæ fit per Spect. Dom. Reg.

S U M M A R I U M.

Viſitatio Generalis in feſtivitatibus Nativitatis, & Reſurrectionis Domini noſtri Jeſu Chriſti per Spect. Dom. Regentes, ubi, & quomodo fit in cauſis criminalibus, num.1.

Viſitatio Gener. per Dom. Reg. pro debitis civilibus, quomodo fit? num.2.

Debitores viſitati per Dom. Reg. in viſitatione gener. quid facere debeant? num.3.

Salvaguardia Reg. Gener. Viſitationis facta per Dom. Reg. num.4.

Dom. Reg. pro qua ſumma, & pro quibus debitis viſitant in viſitatione gener. num.5.

" *Hoc jus translatum eſt poſt Collateralis, & Regentium abolitionem ad quatuor Aularum S. C. Præfectos, & quomodo,* num.6.

PRaxis tradita in ſuperiori 1. *Cap.* frequentius præcticatur in Curiis per Regnum, & in Curiis Eccleſiaſticis.

Nam in M. C. V. hodie raro practicatur taxatio alimentorum, quæ olim præſtabantur a creditore; nam alia remedia pinguiora pro paupere carcerato uſu recepta ſunt.

1 Primo advenientibus Feſtivitatibus S. Natalis, & S. Paſchæ, fit viſitatio generalis in Aula criminali M. C. Vic., ubi omnes Domini Spectabiles Reg. Cancellariam Regentes cum aſſiſtentia non ſolum omnium Judicum criminalium, ſed etiam duorum Regiorum Conſiliariorum, qui in Vicaria criminali aſſiſtunt uti Cap. Aulæ criminalis, & cum interventu Regii Fiſci Patroni dictæ M.C.V. cum Magn. Secretario, & Magn. Advocato pauperum, & olim frequentius interveniebat etiam Exc. Dom. Viceſrex, prout etiam hodie quandoque intervenit, ibique Carcererius aſportat librum carceratorum. Et ſcriba carceris legit dictum librum carceratorum pro cauſa criminali, & Scriba cauſæ cujuslibet carcerati facit relationem, eaque audita, fit decretum, vel libertatis, vel exilii, vel ad bellum, &c.

2 Carcerati vero pro debito civili viſitantur mediante memoriali dato in manibus alicujus Scribæ a mandatis, & in calce fit proviſio, prout dicti

DD.

DD. Regentes providebunt.

Proviſio vero, quam fieri ſolet, eſt, quod ſupplicans gaudeat dilatione feriarum, vel pro præſentibus feriis non moleſtetur.

Vel viſitetur ad rationem carolenorum tot pro quolibet menſe.

3 Deinde vero illi viſitati penes ſe retinent dictum memoriale cum decretatione, *ne moleſtentur pro præſentibus feriis*, quod deſervit loco ſalvaguardiæ.

Carcerati vero viſitati ad ſolvendum tot pro quolibet menſe, debent ire ad Mag. Liberatum Anſalonem Mag. Act. dictæ Regiæ Viſitæ, qui regiſtrat in ſuo libro nomen, & cognomen debitoris viſitati, & qualitatem debiti, & retinet penes acta dictæ viſitationis dicta memorialia, & viſitatis conſignat ſalvaguardiam in forma.

4 *Formula Salvaguardiæ Regiæ Generalis Viſitationis facta per Dom. Regentes.*

Inter cætera contenta in libro viſitationis Pauperum M.C.V. adeſt infraſcripta generalis viſitatio facta ad honorem Nativitatis, vel Reſurrectionis Domini Noſtri Jeſu Chriſti per Dom. Regentes, ut infra T. de T. pro debito tot ducatorum ex cauſſa, &c. viſitetur, & ſolvat menſatim ducatos, vel carolenos tot pro quolibet menſe. Proviſum in generali viſitatione M. C. V. ſub die, &c.

Gaſcon Reg. *Ulloa Reg.*

Copia, meliori collatione ſemper ſalva, & in fidem &c. Datum &c.

Liberatus de Anſalone Act. Mag.

5 Dom. Reg. in viſitatione generali non ſolent viſitare pro debitis ultra ſummam duc. centum ex appuntamento ſic facto in Collat. inter eos, licet poteſtatem habeant viſitandi pro quacumque ſumma, & viſitant debitores pro debito quantumvis privilegiato, ut Annonæ, cujuſcumque Delegationis, & cujuſcumque privilegii ſit, etiam quod non ſint in M. C. V. ſed in aliis carceribus hujus Civit. vel in carceribus Curiarum inferiorum per Regnum, ut *in cap. ſeq. num.* 10.

6 „ Hujuſmodi viſitandi facultas, poſtquam per „ pientiſſimum Regem noſtrum ejus Conſtitutione „ data Panormi ſub die 7. Junii 1735. fuit prorſus Reg. „ Coll. Conſ. abrogatum, ac deletum, (eo quod non „ amplius per ejuſdem vicem gerentes, ſed invidiabili quippe noſtrum fortuna hanc Civitatem per „ ſemetipſum regere, ac gubernare delegit,) tranſlata eſt ad Dominos quatuor S. R. C. Aularum Præfectos, qui unà cum ſpect. Præſide ipſius S. R. C. conſtituunt quamdam Reg. Junctam, ſub nomine Regalis Cameræ D. Claræ; quæ Juncta ſucceſſit loco „ dicti olim Regii Collateral. Conſil. cum omnibus fere „ ejus muneribus, facultatibus, ac præeminentiis, „ ut ſuperius notavimus. Hinc hodie ad præfatos Dominos quatuor Aularum Præfectos ſpectat viſitare, „ & ſingulis hebdomadibus, eo modo quo fiebat per „ Regentes Collateralis Conſilii, in carceribus detentos, & viſitatione generali ante Nativitatem, ac „ Reſurrectionem Jeſu Chriſti Salvatoris noſtri; expreſſa tamen Lege, ne hujuſmodi facultate uti anteactis temporibus abutantur. Sicut aperte cautum „ fuit §. *V. num. 2. citatæ Conſtitutionis*, ibi: *Il Dovrà „ alla Camera, e Capi Ruota appartenere il far le viſite delle Carceri, che prima faceva il Collaterale, e „ Reggenti di eſſo, parimenti nella forma, che prima da „ queſto, e queſti ſi praticava, ben inteſo, che ſi oſſervino „ le regole, colle quali queſte viſite ſono ſtate iſtituite, in ſollievo de i miſerabili, e de i caſi compaſſionevoli, e non altrimenti, nè con quegli abuſi, che „ con tanto ſcandalo ſi ſon veduti ne i tempi paſſati.*

C A P. III.

De Praxi Gener. Viſitationis carcerum, quæ fit per Dom. Judices M. C. V. Civilis.

S U M M A R I U M.

Carceres M.C.V. viſitantur per Dom. Regentes, omnes alii carceres ſiſtentes in hac Civit. Neap. viſitantur per Dom. Jud. M. C. V. Civilis, & qui ſint dicti Carceres, & quot Judices intervenire debent? num. 1.

Judices M.C.V. quam auctoritatem habent in viſitatione generali; num. 2. *&* vide *num.* 4.

Carceres dicti, di S. Giacomo de' Spagnoli, *quomodo viſitantur a Gen. Aud. Exercitus, & carcerati non milites, quomodo viſitantur a Judicibus M. C. Vic.* num. 3.

Viſitatio Gener. quomodo fit a Judicibus M. C. V. nu. 4.

Form. Salvaguardiæ Viſitationis generalis factæ per Dominos Judices M.C.V. num. 5.

Solutio menſatim in viſitatione generali, ad quam rationem regulatur? num. 6.

Form. memorialis pro debitore, qui non poteſt ſolvere menſatim cum form. decreti moderationis regiſtri, & ſalvaguardiæ, & aliis advertentiis; num. 7.

Creditor quomodo ſolet, & poteſt impedire, ne ſuus debitor viſitetur? num. 8.

Debita privilegiata, in quibus Judices non habent poteſtatem viſitandi, quæ ſint? num. 9.

Debitores in quibuſcumque carceribus intra hanc Civit. Neap. vel extra per Regnum ſint, & pro quovis debito privilegiato poſſunt porrigere memoriale in gener. viſitatione M. C. V. ad Dom. Reg. & quomodo practicatur num. 10.

Viſitatio generalis fit in Regno, vigore Pragm. 37. de Offic. Magiſtr. Juſt. *qua* Pragm. *declaratur*, num. 11.

„ *Debitores ex cauſis commercii non viſitantur, &* „ *quare*, num. 12. *& deſcribitur Supremum Com-* „ *mercii Tribunal*, ibid.

Dictum eſt in præcedenti 2. Capite de Praxi Viſitationis carcerum M. C. V. per Spectabiles Dominos Regentes, *ſeu quatuor Aularum S. R. C. Præfectos, ut ſupra innuimus*. Nunc ſequi debet praxis generalis Viſitationis aliorum carcerum hujus Civitatis Neapolis, quæ fit per Dominos Judices M. C. V.

1 Nam in aliis carceribus ſiſtentibus in hac Civitate Neap. præter M. C. ut ſunt, carceres Bajulationis, vulgo dette, *S. Maria d' Annone*; carceres Regiæ Annonæ Civitatis, vulgo dette *della Scioſcella*, hodie *di Sanfelice*; carceres M. C. Admirantis, vulgo dette *delli Fiorentini*, hi vero non amplius exiſtunt; carceres Catalanorum, vulgo dette *del Ponte di Tappia*; carceres Regiæ Siclæ, vulgo dette, *delli Cordari al Porto*; carceres artis lanæ, ſiti *in Porta Nova*; carceres nobilis artis ſerici, ſiti *in Sellaria*. In omnibus dictis carceribus non accedunt Domini Regentes ad viſitandum, ſed accedunt Domini Judices M. C. V. civilis, qui debent eſſe in numero opportuno, ſcilicet trium, vel ſaltem duorum illius Rotæ, ad quam ſpectat illa hebdomada ante ferias ire, ut vulgo dicitur, *di Corte*.

2 Et dicti Judices habent auctoritatem viſitandi omnes dictos carceres, ad quos perſonaliter accedunt uſque ad ſummam duc. tercentum tempore viſitationis generalis, de licentia Regii Col. C. quolibet anno obtinenda, oretenus a Domino Regente Decano, *modo a Spect. Præſide S. C.*, ad quem accedit junior Judex Rotæ pro dicta licentia obtinenda,

da, antequam incipiatur viſitatio, quæ incipi ſolet hebdomada ante feriarum principium.

3 Carceres vero Regiæ Audientiæ Exercitus, vulgo dette *di S. Giacomo de' Spagnoli*, cum ſint ſub poteſtate Regii Generalis Auditoris Exercitus, & milites ſunt exempti a poteſtate M.C.V., non viſitantur per dictos Judices. Verum Carcererius tenetur mittere notam carceratorum, qui non ſunt milites, ut illi viſitentur a dictis Dominis Judicibus, & viſitatio dictorum carcerum, & militum in eo carceratorum viſitantur per Dom.Gen. Auditorem Exercitus in dictis feſtivitatibus.

4 Et dicti M. C. V. Judices cum Magiſtro Actorum Regiæ Viſitationis accedunt perſonaliter ad alios carceres, ut ſupra, ubi Carcererius exhibet notam carceratorum cum qualitate debiti, pro quo ſunt carcerati ad finem, ut ſi debitum ſit ex cauſa Annonæ, penſionis domus, affictus territorii intra diſtrictum, vel delegationis, dicti carcerati non viſitentur; Sed ſi eſt carceratus pro debito ſimplici, in margine dictæ liſtæ ſit, *viſitetur ad ſolvendum menſatim carolenos tot*. Et incontinenti dimittitur carceratus extra carceres abſque ſolutione Portelli, & etiam ſi eſſet carceratus pro pœnis Curiæ Bajularis; nam ſi eſſent carcerati pro aliis pœnis Regii Fiſci, dicti Judices non habent poteſtatum viſitandi.

Cum advertentia, quod facta viſitatione prædicta, Mag. Anſalonus regiſtrat in libro viſitationis nomina, & cognomina carceratorum, qui ſunt viſitati, cum qualitate debiti, & ſummæ, & illi Judices, qui viſitationi interfuerunt in ſingulis paginis libri ſe ſubſcribunt.

Et conſignatur ſalvaguardia debitori viſitato tenoris ſequentis.

5 *Formula Salvaguardiæ Viſitationis generalis facta per Dominos Judices M.C.V.*

Inter cætera contenta in libro viſitationis pauperum M. C. V. adeſt infraſcripta viſitatio lata ſub die, &c.

TT. pro debito TT. ducatorum tot viſitetur, & ſolvat menſatim ducatos tot, dummodo non ſit ex cauſa Annonæ, penſionis Domus, affictus Territorii, aut Delegationis.

Carmignanus.

Copia, meliori collatione ſemper ſalva; & in fidem, &c.

Liberatus de Anſalone Act. Mag.

6 Adverte tamen, quod ſolutio menſatim repartitur in modum, ut per ſpatium unius anni remaneat ſoluta tota ſumma debiti, & hoc eſt regulariter; nam poſtea debitor impotens, poteſt facere ad unum ſolum Judicem memoriale, tenoris ſequentis, vz.

7 Al Sig. Giudice di Vicaria in Viſita.

T. di T. ſupplicando rappreſenta a U.S., qualmente ritrovandoſi debitore a T. di T. per la ſumma di doc. T., e poi carcerato, è uſcito viſitato a pagare doc. T. il meſe. E perchè ha complito tre meſate, ed anche ſono claſſe due altre, non eſſendo più d. debito di detta ſumma di docati T. ma di minore, importante docati T. E per li preſenti tempi calamitoſi non può complire, e per eſſer povero carico di famiglia; Supplica per tanto U.S. ordinare, in onore della Natività, o Reſurrezione di Noſtro Signore Gesù Criſto la moderazione di detta viſita, e che le meſate decorſe decorrano da oggi, ut Deus.

In calce cujus memorialis ſit decretum tenoris ſequentis, vz.

Moderetur viſitatio prædicta ad ſolvendum menſatim ducatos tot, & menſata decurſa decurrant ab hodie. Neap. die, &c.

Biſcardus. *De Anſalone.*

Hæc moderatio regiſtratur in margine libri Regiæ Viſitationis per magnific. Anſalonem Actorum Magiſtrum, qui retinet penes ſe dictum memoriale, ſic proviſum, & pro cautela debitoris viſitati notat in calce ſalvaguardiæ decretum prædictum hoc modo, vz.

Sub die, &c. Adeſt decretum Dom. Judicis N. N., in quo fuit ordinatum, quod moderetur viſitatio prædicta ad ſolvendum menſatim ducatos tot, & menſatæ decurſæ decurrant ab hodie.

De Anſalone Act. Magiſter.

Et ſi debitor adeo impotens fuit, ut nullam menſatam ſolvit, adhuc porrecto memoriali obtinebit, quod menſatæ decurſæ currant ab hodie.

Et ſi debitor ſolvit punctualiter menſatas decurſas, & diffidit continuare, adhuc porrecto memoriali obtinebit decretationem, quod moderetur in carolenis tot.

8 Scias quoque, quod ad inſtantiam creditoris ſolet expediri a Reg. Collaterali Conſilio memoriale, quod ſuus debitor non viſitetur, quod memoriale creditor ſolet conſignare Magiſtro Actorum Viſitationis; tunc in generali viſitatione dicti Domini Judices mandant, ut vocetur creditor, qui incontinenti ante crates carcerum, vocatur per Porterium dictæ M.C.V. qui exiſtit in Rota illa, quæ eſt de Viſita, & vocatus ſi comparet, & non alleget cauſſam privilegiatam, ex qua non poſſit viſitari, ſit decretatio, *quod vocatus, & auditus viſitetur.*

9 Et ſi non comparet, ſit decretatio: *quod vocatus creditor, & non comparuit, viſitetur debitor carceratus.* Et hoc quando appareat debitum eſſe ſimplex, ideſt non ex illis privilegiatis, ut eſt ex cauſa Annonæ, vel Delegationis litterarum cambii, vel Nationis Venetorum, aut alterius nationis, quæ habeat Judicem ſpecialem, vel alterius delegationis. Nam in his Judices M.C.V. non viſitant.

10 Sed ſit memoriale ad Spectabiles Regentes, qui in Viſitatione generali viſitant omnes debitores ſupplicantes, licet ſint in aliis carceribus carcerati, etiam ſi ſint carcerati in Curiis inferioribus per Regnum, & pro quovis debito abſque ulla diſtinctione, infra tamen ſummam duc. centum, ut in *Cap. antecedenti num.* 5. dixi. Nam ultra dictam ſummam ſolet obtineri memoriale prius a Reg. Collat. Conſil. ut ſupplicans poſſit viſitari, non obſtante, quod debitum ſit majoris ſummæ. Et decretatio, quæ fieri ſolet in dicto memoriali eſt, vz. *Spect. Regens in Viſitatione Carceratorum M.C. Vic. ſuper ſupplicatis provideat.*

11 De hac Viſitatione generali habemus *Pragm. 37. de Offic. Magiſt. Juſtit., editam per D. Parafan 25. Junii 1567. quæ in* §. 3. confirmat 1. *Pragm. de Viſit. Captiv.*, & confirmat *pragm. 6. §. 4. de Offic. Magiſtr. Juſtit.* & ſuperaddit, quod in tribus temporibus anni, & proprie in tribus Paſchis, quolibet anno ſit Viſitatio generaliter cujuſcumque carcerati.

Nec aliam legem Regni reperio circa dictam Viſitationem generalem in tribus anni temporibus; & licet in dicta *Pragm.* dicat, faciendam eſſe viſitationem in tribus Paſchis, quæ eſſent in Paſcha Epiphaniæ, in Paſcha Reſurrectionis, & in Paſcha Roſatæ; tamen in Practica ſit in feriis Nativitatis Domini, & Reſurrectionis tantum.

12 „ Addendum hic eſſe neceſſarium exiſtimo, quod
„ in generali viſitatione Paſchate Reſurrectionis hu-
„ jus anni 1740. facta per M. C. Vic. fuerunt excluſi
„ dictæ viſitationis beneficio omnes hi ex cauſa debi-
„ ti a commercio quolibet, ſeu negotiatione prove-
„ nientis in vinculis detenti; ea ratione, quia pau-
„ cis ab hinc menſibus ſano quippe conſilio, & ſum-
„ ma Regis noſtri providentiſſimi munificentia ere-
„ ctum extat ſupremum Tribunal ſejunctum, & ſpe-

cia-

,, tiale ad omnes , & quaſcumque cauſas artes , &
,, commercia reſpicientes ; cujus authoritas , præe-
,, minentia , & poteſtas æquiparanda eſt quibuſvis
,, aliis ſupremis Civitatis noſtræ Tribunalibus ; in
,, ea enim , qua nulla major eſt , ſublimitate fuit poſi-
,, tum . Ejuſdem Caput dicitur Magnus Commercii
,, Præfectus ; cui vero hæc Præfectura addicetur ,
,, adhuc a Rege declarandum ; eoque dignitatis illa
,, evecta eſt,ut ſuperaddita ſeptem præclariſſimis Regni
,, officiis, numeratur octavum.Duobus ſingulæ hebdo-
,, madæ diebus , donec in Caſtro Capuano locus aptus
,, pro eo regendo conſtruatur , regitur id Tribunal in
,, domo alias laudati D. Franciſci Ventura , jam Re-
,, giam Cancellariam Regentis , dein Regii Conſilia-
,, rii , & unius ex S. R. C. Aularum Præfectis , & de
,, Regali Camera D. Claræ , ſpectabilis modo , ac me-
,, ritiſſimi Præſidentis ejuſdem Tribunalis ; in domo
,, autem Magni Præfecti , ſi creatus fuerit , regendum
,, foret : Alia rurſus cujuſque hebdomadæ die ſeſe
,, confert præfatum Tribunal in Regio Palatio coram
,, Excell.Domino Marchione de Salas D. Joſepho Joa-
,, chimo de Monteallegre Regis noſtri a Conſiliis , &
,, a Secretis tum Status , tum belli , reique maritimæ,
,, & univerſalis negotiorum expeditionis , ejuſque a
,, cubiculis , egregii ordinis D. Januarii equite , nuper
,, inter nobiles , Patriciosque Neapolitanos Sedilis Ni-
,, li unanimi conſenſu allecto ; coram quo diſcutiun-
,, tur , firmanturque commodiora , & aptiora ad ape-
,, riendum , atque ampliandum cum maxima Regni
,, noſtri utilitate commercium.
,, Hujuſmodi Tribunal componitur pluribus
,, tam Toga decoratis , quam Equitibus , quam etiam
,, Mercatoribus , qui omnes æqualem preeminentiam,
,, & nomen Regiorum Conſiliariorum habent ; adeſt
,, & a Secretis , & Relatorem quemdam , a quo pro-
,, ponuntur vel a ſe , vel ab aliis propoſita , quæ ad
,, dictum commercium ſtabiliendum magis conferre
,, videntur . Ab eo niſi ad idemmet non appellatur ,
,, ſicuti ſemper mos fuerat in S. C. , admittitur tamen
,, appellatio ad dictum ſupremum Magiſtratum a
,, Tribunali Conſulatus maris , & Terræ , eodem tem-
,, pore a Rege noſtro erecto , tamquam ab illo depen-
,, denti , ejuſque parte ; in quo præſunt Conſulum
,, nomine plures Mercatores , cum aſſiſtentia duorum
,, I.U.D. pro Adſeſſoribus ; appellatio ſcilicet ſuſpen-
,, ſiva a duc. tercentum ſupra ; infra vero, devolutiva
,, tantum; admittitur enim appellatio,poſt decreti exe-
,, cutionem , non proprie per appellationem , ſed per
,, modum gravaminis, ſupplicatione porrecta d. Spect.
,, Præſidi . In utriſque proceditur nulla judicii figu-
,, ra , & ordine ſervato , ſed ſummariiſſime . & vere
,, de plano , etiam abſque termino , nulla probationis
,, qualitate rejecta ; & Decreta ipſa , ac ſententiæ vul-
,, gari ſermone proferuntur ; quod obiter dixiſſe ſatis.
,, Si vero in omnibus viſitationibus generalibus idem
,, ſemper ſervabitur , ignoramus , poteſt enim aliter a
,, Rege noſtro decerni; itaque in poſterum practicari .

C A P. IV.

De Generali Decreto Feriarum pro debitoribus fidejuſſorem habentibus.

S U M M A R I U M.

Decreti generalis Form. quod fit quolibet anno per M.C.V. in tribus temporibus anni ad beneficium debitorum, ut excarcerentur, præſtita cautione, n.1.

Debitor vigore dicti decreti generalis excarceratur abſque alio decreto Iudicis , ſolum cum chartella Mag. Actorum , qui cœpit fidejuſſionem ; Et omnes Curiæ Baronales Regni poſſunt ſic excarcerare , vigore dicti decreti generalis, num.2.

Debitor carceratus vigore executorii expediti in S. R. Conſ. vel in Trib. Annonæ , vel Aud. Exercitus , & ſimilium, ibi præſtare debet fidejuſſionem , num.3.

Memorialis Forma ad Spect. Dom. Præſidentem S. R. Conſ. quando carceratus eſt vigore executorii S. R. C. cum regia decretatione, & tota praxi excarcerationis, n.4.

Debitor carceratus vigore executorii alicujus delegationis non gaudet beneficio feriarum abſque diſpenſatione Regia, num.5.

Carcerati in Curiis Baronalibus , vel aliis Curiis inferioribus gaudent dicto beneficio, vigore dicti generalis decreti, & traditur praxis pro debitore, num.6.

Debitores, qui non ſunt carcerati, etiam gaudent beneficio feriarum, ſi præſtent fidejuſſionem in forma, nu.7.

Feriis elapſis ſolet beneficium feriarum prorogari pro debitoribus, qui cautionem præſtiterunt, num.8.

Decreti generalis pro prorogatione feriarum traditur formula, num.9.

Fidejuſſio præſtita per debitorem, quam vim, & effectum habet, & quando, & quomodo caſſetur ipſo jure, n.10.

Fidejuſſio finitis feriis, quomodo accuſatur ad inſtantiã creditoris, & ad inſtantiam fiſci pro pœna, num.11.

Magn. Iulianus Margionus Mag. Actor. in capite M.C.V. laudatur, num.12.

Decretum generale feriarum, unde originem habuit. Pragm.2.de Offic.Magn. Juſtit. *hodie in nova compilat.* Prag.4. 1. de Feriis, *quæ declaratur*, num.13.

Debitor, qui non habet fidejuſſorem , ut gaudeat beneficio feriarum , admittitur ad juratoriam cautionem, num.14.

Fidejuſſio per viam expromiſſionis practicatur, ut debitor abſens gaudeat beneficio feriarum, num.15.

,, *Quoad reos , & debitores nil fuit innovatum per*
,, *nov. Conſtit. licet feriæ aſtivæ fuerint ſublatæ* , n.16.

HAbent etiam debitores pauperos in hac Civitate Neapolis aliud remedium in tribus temporibus anni , in Nativitate Domini Noſtri Jeſu Chriſti , in Reſurrectione , & in Feriis æſtivis , quibus temporibus advenientibus in die , quo ceſſatur a regenda Curia , vel paulo ante ceſſationem , regitur Curia per tres Judices Civiles cum Magiſtro Actorum Decano, vel alio Mag. Actorum in capite M.C.V. Civilis, & ipſa M.C. pro Tribunali ſedente interponit decretum generale, tenoris ſequentis, v3.

1 Magna Curia mandat , quod omnes carcerati , & carcerandi tam pro debitis civilibus , quam pro pœnis Regii Fiſci habilitentur per præſentes ferias N.N. cum cautione in forma .

2 De virtute hujus generalis Decreti pro parte debitoris acceditur ad quemlibet Mag. Actorum Vicariæ civilis , & abſque libello , ſed ſolum præſentat partitam Carcererii , ubi eſt carceratus , & dat fidejuſſorem de redeundo ad carcerem , ubi reperitur carceratus finitis feriis , vel de ſe concordando cum ſuo creditore , qua cautione præſtita idem Magiſter Actorum facit chartellam excarcerationis abſque licentia , nec ſubſcriptione Judicis ; dum fit pro executione dicti decreti generalis; & hoc beneficio feriarum gaudent etiam carcerati in Curiis Baronalibus, & Curia Baronalis poteſt pro executione dicti decreti generalis excarcerare, capta fidejuſſione, ut ſupra.

3 Verum advertatur, quod ſi executorium fuit expeditum in S. R. C. dicta fidejuſſio debet fieri in eadem banca , ubi fuit expeditum dictum executorium , vel in alia Banca , prævia renunciatione facta ab illius Actorum Magiſtro ; copia fidejuſſionis remanet in poſſe Secretarii M.C.Vic., qui illam regiſtrat in Secretaria; & dictus magiſt. Secretarius ſubſcribit tam chartellam excarcerationis , quam ſalvaguardiam , quæ a Magiſtro Actorum fit pro cautela debitoris excarcerati . Et dicta ſalvaguardia habet locum ſolum pro

per-

perſona, & non pro bonis, Et alii debitores, qui non ſunt carcerati, poſſunt etiam præſtita fidejuſſione obtinere ſalvaguardiam prædictam.

Et ſi debitores ſunt pro cauſa Annonæ, & executorium fuerit expeditum a dicto Tribunali Regiæ Annonæ, tunc habita renunciatione a magn. Leonardo Auſilio Secretario dicti Tribunalis, quilibet Magiſter Actorum M.C.Vic. Civilis recipit fidejuſſionem, & tranſmittit copiam authenticam ad dictum Tribunal, a quo expeditur chartella ſalvaguardiæ.

Et quando eſt debitor pro cauſa introducta in S.R.C., tunc porrecto memoriali ad Spectabilem Dominum Præſidentem tenoris, vz.

4 All'Illuſtriſſimo, e Spettabile Signor Preſidente del S. R. C.

N.N. ſupplicando rappreſenta a U. S. Illuſtriſſima, come ſi ritrova carcerato con ordine del Sign. Conſigl. T. ad iſtanza del tal creditore per doc. tanti, e perchè vuol godere il privilegio delle preſenti ferie con dar la pleggiaria de ſe concordando, vel redeundo, ſupplica U. S. Illuſtriſſima la ſcarcerazione, ut Deus.

Gaudeat decreto generali Feriarum, præſtita cautione in forma, &c.

Quo memoriali producto in Banca S.R.C. ubi fuit expeditum executorium, ſi Actuarius dictæ Bancæ vult recipere fidejuſſiones, recipit, & expedit chartellam ſalvaguardiæ in forma, & ſi non vult illam recipere, ſcribit in calce memorialis, *renunciat fidejuſſionem prædictam*, & tunc denuo recurritur ad dictum Spectabilem Præſidentem, qui facit decretationem, vz.

Reluctante Actorum Magiſtro Cauſæ, fidejuſſio recipiatur per alium Actorum Magiſtrum dicti S. R. C.

Et ſi omnes Actuarii dicti S.R.C. recuſant, tunc facta recuſatione in calce dicti memorialis, fit decretatio per Spectabilem Præſidentem, vz.

Reluctantibus cæteris Actorum Magiſtris S. R. C. cautio recipiatur per unum ex Actorum Magiſtris M.C.V.Civilis; tunc in qualibet Banca M.C.V. præſtatur cautio, expeditur chartella, & ſalvaguardia...

5 In cauſa Delegationis, ut ſunt executorii expediti per Dominum Delegatum litterarum cambii, vel Delegatum alicujus Nationis, & alios Delegatos, non poſſunt gaudere dicto beneficio feriarum, niſi obtineant diſpenſationem a Coll.Conſ.; hinc ſolent porrigere memoriale ad Collaterale Conſilium, ut gaudeant feriarum dilatione.

6 Hoc beneficio feriarum non ſolum gaudent debitores, qui ſunt in hac Civitate, ſed etiam qui ſunt ubique locorum per Regnum in Regiis Audientiis in carceribus inferioribus Regiis, vel Baronalibus.

Et ſi in Curia, ubi ſunt carcerati, non habent fidejuſſorem, vel a Curia denegatur dictum beneficium, poteſt quilibet amicus, abſque ſpeciali mandato, porrigere memoriale ad unum Judicem M. C. Vic.Civilis, vel præſentare inſtantiam pro parte carcerati abſentis, & fit decretatio tenoris ſequentis.

Gaudeat decreto generali feriarum, præſtita cautione in forma per viam expromiſſionis, & expediantur proviſiones pro excarceratione debitoris.

Deinde expediuntur proviſiones directæ ad Officiales, Actuarium, & Carcererium illius Civitatis, vel Oppidi, quod pro executione decreti generalis feriarum, ſtatim excarceretur N.carceratus, ſtante fidejuſſione præſtita in forma, &c.

7 Alii debitores quoque, qui non ſunt carcerati poſſunt dare fidejuſſionem de ſe concordando, vel de ſe præſentando ad carceres finitis feriis, & obtinere ſalvaguardiam, ne moleſtentur durantibus feriis.

8 Finitis deinde Feriis, ab eadem M.C.V. pro Tribunali ſedente, cum interventu ſimiliter trium Judicum M. C. Civilis, & Decani, ſeu alterius Actorum Magiſtri in capite, publicatur ſequens Decretum generale, vz.

9 *Magna Curia mandat, quod procedatur in cauſis in terminis, in quibus reperiuntur; verum habilitati per elapſas ferias redeant per totum præſentem menſem, vel per dies tot.*

Et ſic in hoc decreto prorogatur terminus, quo habilitati gaudent feriarum beneficio ad arbitrium ipſius M.C.V.

10 Qua dilatione tandem conceſſa, ſi debitores habilitati ſunt interim jam concordati cum creditoribus, tunc remanet fidejuſſio caſſa, & nullius valoris.

Vel ſi fuerit præcedenti memoriali in viſitatione concordatus de ſolvendo menſatim, ſimiliter caſſa remanet fidejuſſio præſtita. Item ſi jam ſponte redierit ad carceres; in quolibet ex dictis caſibus intelligitur adimpleta promiſſio, & executio fidejuſſionis. Dum in illa nil aliud fuit cautum, niſi de ſe concordando, vel ad carceres redeundo.

11 In caſu vero, quo debitor non ſe concordavit, nec rediit ad carceres, poſt elapſum terminum feriarum, creditor inſtabit apud Magiſtrum Actorum, qui fidejuſſionem ſtipulavit, & porrecta partita excarcerationis, accuſat fidejuſſionem, & expediuntur litteræ executoriales realiter, & perſonaliter, tam contra principalem, quam contra fidejuſſorem, pro debito, & pœna, quæ ſcribitur in libro inferni.

Deinde ad inſtantiam Procuratoris fiſcalis M. C. Vic. exequitur pro pœna.

De hac viſitatione legem, ſive Pragmaticam non habemus, ſed ut mihi teſtatus eſt Magn. Julianus
12 Margionus Magiſter Actorum in capite M.C.V.civilis veteranus, & magnus practicus, fuiſſe ex clementia piorum noſtrorum Regum litteris directis ad M. C.V.ordinatum, ut Inopes debitores carcerati, vel carcerandi gauderent libertate tempore feriarum, præſtita cautione ad beneficium creditoris de redeundo ad carceres, vel de ſe concordando.

13 Et in anno 1634. ſub die 2. Junii fuit ad ſupplicationem carceratorum edita *Pragmatica* per Exc. D. Petrum de Toleto Viceregem hujus Regni. quæ in antiqua compilatione *Pragm.* erat *ſecunda ſub rub. de offic. Mag. Juſt.* nunc vero in nova compilatione facta per *D. Alteim.* eſt 1. *ſub tit. de Feriis* mandans.

Ut conſuetudo antiqua dimittendi carceratos pro debito civili in medietate menſis Julii ſervetur anticipate in menſe Junii a dicto die promulgationis, non expectata medietate menſis Julii, præſtita cautione de ſolvendo debitum, vel de redeundo ad carceres, finitis feriis.

14 *Novar. par. 1. qu. for. 263. in fin. & in collect. ſuper d. Pragm. 153.* firmavit dictam *Pragmaticam* eſſe ſervandam, etiam quod carceratus nequeat fidejuſſores reperire; nam in tali caſu ad juratoriam cautionem admitti debeat, & ut probetur dicta impotentia, ſufficit, quod juret, ſe non poſſe invenire, *Text. in c. per veſtras de donat. inter virum, & uxor. c. fin. de ſentent. excomm. in 6. l. ſi fidejuſſor §. ſi neceſſarium, ff. qui ſatiſdare coguntur, §. ſed hodie inſt. de ſatiſdat. l. ſancimus, C. de verb. oblig. Trentacinq. tit. de verb. ſignif. reſ. 5. Surd. dec. 141. num. 1.*

Impoſſibilitas enim excuſat, *l. ſi quis in gravi.* ubi *Bart. ff. ad Syll.* Et difficultas magna impoſſibilitati æquiparatur, *Surd. dec. 141. num. 9.*

Et in propriis terminis etiam, quod ſtatutum fidejuſſionem exigeret, ad juratoriam admitti debeat, tenet *Gloſ. in l. ex parentela in verb. pro contumacia, ff. de verb. ſignif. Alex. conſ. 37. col. 3. vol. 3.* & alii apud *Novar. loc. cit.*

15 Denuum nota, quod pro debitoribus abſentibus, ſive

ſive carceratis, ſive non, fidejuſſio præſtatur per viam expromiſſionis, ut debitor gaudeat benefic. feriarum, & ita in praxi practicatur.

16 ,, Obſervare ne pigeat, quod licet per novam pluries citatam Regis *Conſtitutionem* ſublatæ fuerint feriæ, quæ dicebantur æſtivæ, ut jam ſupra notatum eſt, eæque ſtatutæ a die prima menſis Octobris uſque ad diem decimamquintam Novembris; quod attinet tamen ad debitores, & reos abſentes, nil fuit innovatum, unde in hoc antiqua, & conſueta praxis ſervanda; expreſſe enim *§. l. nu.* 34. adductæ *Conſtit.* hoc declaratur, ſequentibus verbis: *Conſiderandoſi da Noi, che le Ferie, che ſi chiamano eſtive, le quali cominciano da i* 24. *del meſe di Luglio, e per antica Conſuetudine han ſoluto durare ſino a tutto il meſe di Ottobre, ſiano affatto inutili; e che invece di ſollecitare, contribuiſcano molto al ritardamento del diſbrigo degli affari; Ordiniamo perciò, che reſtando ferme dette Ferie ſolamente a riguardo del beneficio, che per le medeſime godono i debitori, ed i rei aſſenti; ad oggetto, che queſti non ſiano obbligati di preſentarſi col pericolo della vita per la mutazione dell'aere: del rimanente i Tribunali debbano reggerſi continovamente in tutte le giornate, che non ſiano feriali, come ſi pratica negli altri tempi dell'anno, procedendoſi anche alle compilazioni de' termini ordinarj. All'incontro, affinche non meno i Miniſtri, che gli Avvocati, e le Parti litiganti poſſano avere qualche reſpiro dalle loro continovate applicazioni, per poterle poi dopo un competente reſpiro ripigliare, con maggior vigore; vogliamo, che le ferie debbano principiare dal primo dì del meſe di Ottobre, e durare ſino alli* 15. *del meſe di Novembre* incluſivè, *ſenza che in detto tempo ſi reggano affatto i Tribunali, e ſia lecito a' Miniſtri di poter andare a villeggiare in quei luoghi, che meglio loro piaceranno.* Conſiderans autem Principis noſtri providentia, quod ſi Curia prorſus ſileret, abſque eo quod poſſent durantibus feriis omnino negotia expediri, id foret per quam maxime damnoſum rebus, quæ dilationem non admittunt, ſubjunxit ibidem: *Reſtando però in Città due Giudici Civili, e due Giudici Criminali in giro, da deſtinarſi dal Reggente della G.C. della Vicaria per le coſe ordinarie correnti, e premuroſe, che non patiſcono dilazione.* Pro quibus rebus decernendis, ſi tales ſunt, quæ domi fieri nequeant, conveniunt ambo Judices in Aula M.C.V. diebus non feriatis, & facto inter ipſos verbo quandoque etiam partibus auditis eas expediunt. Itaque in uſu eſt.

C A P. V.

De Viſitatione particulari Sabbatina, quæ fit per Spectabiles Dominos Regentes.

S U M M A R I U M.

Viſitatio Sabbatina, qua ſit, pro qua ſumma, ubi & pro quibus debiti fieri poſſit, & quæ decreta fieri ſoleant, num. 1.

Debitor viſitatus gaudet de perſona tantum, nam in bonis poteſt moleſtari, quomodocumque viſitetur tam per Dom. Reg. quam per Dom. Jud. & tam in viſitatione generali, quam particulari, num. 2.

Debitor viſitatus ad ſolvendum menſatim, ſi defecerit, expeditur contra eum executorium per Magiſt. Act. viſitationis, num. 3.

Debitor, qui ſolvere non poteſt menſatam, quomodo evitabit executorium, datur cautela, num. 4.

Viſitatio Sabbatina non fit pro illis, qui non ſunt intra carceres, imo per 15. *dies ſaltem in carcere detenti non ſint, neque ſi carceratio ſit affectata, & ſpontanea*, num. 5.

Creditor quomodo poterit impedire, ne ſui debitores viſitentur in dicta viſitatione Sabbatina, nu. 6.

Dilatio de juſtitia, quæ ſit, & quæ de gratia, num. 7.

Viſitatio hæc Sabbatina fit vigore Pragm. 1. & 2. de viſit. captiv. *qua* Pragm. *declaratur*, num. 8.

1 PRo viſitatione Sabbatina intelligo illam, quæ fit quolibet Sabbato, & non eſt generalis, quia non fit pro omni debito, nec per omnes Regentes, ſed per unum Regentem circulatim; ,, hodie vero per unum (uti diximus) Aularum Sac. Reg. Conſ. Præfectum, & de Regali Camera D. Claræ.

Unde cum ſupra dictum ſit de viſitatione generali, merito nunc ſequitur viſitatio particularis, quæ fieri ſolet per unum Spectabilem Regentem (,, hoc eſt per unum ex quattuor Aularum S.C. Præfectis) qualibet Hebdomada in die Sabbati in dicta Aula criminali M.C. cum aſſiſtentia Judicum criminalium, ac Advocati Fiſcalis; & unus Scriba a mandatis legit memorialia. In hac viſitatione viſitantur carcerati pro cauſſa criminali, & debitores tam exiſtentes carcerati, quam exiſtentes in libertate, ſed ſuſpicantur carcerari, pro ſumma ducatorum centum infra, & non ultra, & cum conditione, dummodo non ſint debitores ex cauſſa annonæ, penſionis domus, delegationis, affictus Territorii, Gabellæ, & ex cauſſa criminali, & ſi aliam dilationem non habuerint.

Et in dicta viſitatione, vel habilitantur ad ſolvendum carolenos tot quolibet menſe, vel ſolet provideri, quod per menſem non moleſtentur de perſona.

2 Qui debitor non poteſt moleſtari de perſona tantum, tam ſi ſit viſitatus in viſitatione generali, quam in particulari, & tam per Dom. Reg. quam per Dom. Jud. & tam ſi viſitetur, ut per menſem non moleſtetur, quam ſi viſitetur, ut menſatim ſolvat carol. tot.

Sed in bonis poteſt contra eum exequi, non obſtante, quod punctualiter ſolverit quolibet menſe ſummam ordinatam in viſitatione, quæ ſolutio fit in manibus Magiſtri Actor. dictæ viſitationis, ad quem aſſiſtere debet creditor, ut habeat depoſitum.

3 Et ſi defecerit a ſolutione, ſtatim poteſt creditor obtinere a Magiſtro Act. viſitationis litteras executoriales pro toto debito.

4 Verum debitor poteſt ſe excuſare apud acta dicti Magiſtri Act. viſitationis, antequam expediantur litteræ executoriales, quod per impotentiam non potuit hoc menſe ſolvere, & Magiſter Act. notat in ſalvaguardia, *menſata decurſa decurrant ab hodie*; Quod denotat prorogationem illius menſis.

Poteſt etiam debitor deinde exponere per aliud memoriale, quod tanta eſt ſua paupertas, ut non poſſit quolibet menſe ſolvere dictam ſummam, & dictus Regius Viſitator ſolet providere, quod ſolvat medietatem illius ſummæ in menſe, & ſic poteſt in alia viſitatione aliud memoriale porrigere, quod neque poteſt illam ſummam continuare, & obtinere diminutionem ſummæ ſolvendæ in menſe.

5 Cum advertentia, quod non admittuntur in dicta viſitatione particulari, niſi ſint exiſtentes intra carceres, & quod ſteterint carcerati ſaltem per dies quindecim.

Neque admittuntur in viſitatione illi, qui ſponte, & malitioſe ſe præſentant in carceribus, ut in *Prag.* 3. *de viſit. captivor.* quæ licet loquatur de viſitatione, quæ fit per Dom. Jud. M.C.V. tamen ita ſervant etiam Domini Spect. Reg. in viſitatione partic., ſecus vero in viſitationibus generalibus in Sancto Natali, & Paſchate,

6 Creditor vero poteſt contra debitorem porrigere memoriale in Collaterali Conſilio, quod talis ſuus debitor ſæpe ſe facit viſitare, & obtinuit per menſem non moleſtari ad finem effugiendi debitum, & ſolet provideri per Collaterale, *quod litteræ executoriales expeditæ per M.C.V. ſub di: &c. debitæ executioni demandentur, juxta illarum ſeriem, continentiam, & tenorem, non obſtantibus quibuſvis ſalvaguardiis, aut dilationibus, exceptis de juſtitia.*

7 Et nota, quod dilationes de juſtitia ſunt illæ, quæ fiunt ad beneficium ſeptuagenarii, vel illius, qui ceſſit bonis.

8 De hac viſitatione, quæ fit quolibet Sabbato, habemus in Regno *Pragm.1. de viſitatione captivor.*, quæ incipit: *Mandamus*, edita per *Imperatorem Carolum V. anno* 1540. *fol.*506. *ex §.*18. *Pragm.M.C.V.* tenoris ſequentis.

Mandamus inſuper, quod die Sabbati ſingulis hebdomadis, unus ex Regentibus Cancellariam Regni, unuſquiſque etiam ex Conſiliariis Sac. noſtri Conſilii in Caſtro Capuanæ reſidentis, viſitent M.C.V. cauſaſque carceratorum audiant, & earum celeri expeditionè vacent, ne diutius in carcero macerentur.

Et ſi die Sabbati celebretur feſtivitas, viſitatio fiat die Veneris antecedentis, & ſi Regens, ad quem ſpectat, ſit impeditus, alius viſitationem faciat.

Deinde fuit edita *Pragm.2. de viſitat. captivor. ſub die ultimo Novembris* 1599. *fol.*506. quæ mandat, ut quolibet Sabbato Spectabilis Regens primo viſitet Clericos carceratos, & dat aliquas inſtructiones circa celerem expeditionem carceratorum.

C A P. VI.

De Viſitatione particulari, quæ fit per Dom. Iud. M.C.V. pro debito civili omni die.

S U M M A R I U M.

Iudices M.C.V. civilis habent poteſtatem omni die anni viſitare carceratos infra ſummam duc. triginta vigore Pragm.3. de viſit. captivor. *quæ declaratur, dummodo ſerventur quatuor conditiones, ut ibi,* num.1.

Viſitatio carcerum fieri debet quolibet Sabbato per unum ex Judic. criminalibus, vel civilibus non ad finem excarcerandi, ſed ne carcerati graventur a Carcererio, vel Scribis, & ut habeant panem Curiæ, qui illo egent, & hoc vigore Pragm.6. de Offic. Mag. Iuſt. *quæ declaratur,* num.2.

1 Domini Iudices M.C.V. civiles extra tempora Viſitationis generalis habent poteſtatem omni tempore anni viſitandi quemcumque debitorem pro debito civili carceratum, intra ſummam tamen ducatorum triginta, vigore *Pragm.3. de viſitat. captivor. edita ſub die 9. Octob.* 1619. quæ proprie non fuit *Prag.*, ſed fuit ordo per Secretariam Regni regiſtratus inter *Pragmaticas*, ubi dantur plures Inſtructiones.

Primo, ut non viſitetur is, qui ſponte ſe conſtituit in vinculis, quia dicta carceratio affectata eum non juvat.

Secundo non poteſt viſitari, niſi poſtquam ſteterit quindecim dies in carceribus.

Tertio non poteſt viſitari is, qui gaviſus eſt beneficio feriarum, & deinde finitis feriis rediit ad carceres, niſi poſt elapſum terminum quindecim dierum ſuæ ultimæ carcerationis.

Quarto, non viſitetur is, qui debet majorem ſummam ducatorum triginta; hæc omnia diſponuntur in *d. Pragm.* 3.

2 Adeſt & alia *Pragm.6. de Offic. Magiſtr. Juſtitiar. ex pragmaticis M.C. anni* 1554. quæ in §.4. diſponit, ut quolibet Sabbato per unum Iudicem M.C.V. tam criminalis, quam civilis viſitentur carceres M.C.V. & ſe informet, quomodo detenti tractentur a Carcererio; quomodo curentur infirmi; quæ attentio adhibeatur per Magn. Advocatum, & Procuratorem Pauperum, & an aliquo gravamine ſint oppreſſi a Scribis, & ut pauperes habeant panem Curiæ.

Hæc *Pragm.* fuit confirmata per *Pragm.37. de offic. Magiſtr. Juſtit.* §.3.

C A P. VII.

De Praxi liberandi carceratos ex pietate Montium.

S U M M A R I U M.

Debitores adeo paupertate preſſi, ut nec fidejuſſorem, nec modum habeant ſolvendi menſuatas, excarcerantur pecunia piorum Montium, & traditur praxis, num.1.

Dictum eſt de pauperibus, qui habent fidejuſſorem, vel modum ſolvendi aliquam ſummam quolibet menſe.

1 Reſtat dicendum de illis pauperibus, qui nullum modum habent ſolvendi, nec reperiendi fidejuſſorem, tunc habent ultimum refugium eleemoſinarum, quæ in hac Civitate fiunt per pios Montes, ut eſt Mons Miſericordiæ, Mons Pietatis, Mons Pauperum nominis Dei, Mons Sanctiſſimi Crucifixi Patrum Theatinorum S. Pauli, Mons de Blanchis, & aliis quilibet ex iſtis Montibus habent deputatos electos in omnibus Ottinis hujus Civitatis, qui ſunt obligati viſitare carceratos, omni ſpe deſtitutos, & recipiunt notam dictorum pauperum, & memorialia; dictique Deputati habito memoriali, & nota reperiunt creditorem, illique ſolent offerre tertiam partem debiti, & ſi cum dicto creditore poſſunt concordare paulo plus, aut minus dictæ tertiæ partis, creditor in calce memorialis ſcribit conſenſum, quod eſt contentus, ut ſibi ſoluta tali ſumma excarceretur, quo conſenſu obtento, Deputatus vadit ad carceres, & habet auctoritatem excarcerandi debitores ſtatim, abſque licentia Judicis, & dictus Deputatus ſolvit pro portello, ſive excarceratione ad Carcererium carolenos tres, & deinde ſolvit ſummam concordatam creditori ex pecunia dicti pii Montis, mediante apoca Banci, in qua declarat, quod omne plus fuit relaxatum a creditore eleemoſinaliter; & non reſtat aliquid conſequendum.

C A P. VIII.

De Viſitatione Carceratorum, quæ fit per Reg. Aud. Provinc.

S U M M A R I U M.

Viſitatio, quæ fit per Reg. Aud. Provinc. vigore Prag. 10. de Offic. Iud. *declaratur,* num.1.

Audientia Calabriæ Citra quam poteſtatem habeat viſitandi carceres, num.2.

Viſitatio carcerum in Civitate Conſentiæ, fieri debet cum interventu Fiſci Patroni, num.3.

Fiſci patroni præcedentia in Reg. Aud., num.4.

„ *Viſitatio Carcerum, tam M.C.Vic. quam Reg. Aud.* „ *& aliarum Curiarum Regni præſcripta per nov. Con-* „ *ſtit. cujus verba adducuntur,* num.5. *& commendatur Reg. Conſ. D. Carolus Danza,* ibid.

1 P*Ragm.10.de Off. Jud.§.9. fol. 827. edita 31. Maii 1616. per Comitem de Lemos, vulgo delli 89. Capi*, mandat, quod carceres Reg. Audientiarum quolibet Sabbato viſitentur.

Et carceres Capitanei Regii in illo loco, ubi Reg. Aud. reſidet, viſitentur per unum ex Reg. Auditoribus per circulum.

Et ſi Sabbatum erit feſtum, viſitatio anticipetur proxima præcedenti die juridica.

2 Audientia Calabriæ Citra habet poteſtatem viſitandi carceratos pro ære alieno infra quindecim centuſſes, ideſt quindecim ducatos, poſtquam fuerint elapſi quindecim dies carcerationis, & non antea, & dummodo non habeat bona, nec cautionem, ut notatur in margine *Pragmat.2. fol.506. de viſit. captiv. die 31. Julii 1592. in Curia Calabr. 2. fol.134.*

3 Fiſci Patronus intervenire debet in viſitatione Captivorum Curiæ Conſcotiæ in loco ſolito, & præcedit totam Curiam, ita in margine *dictæ Pragm. ſupra citata, Pragm.2. de viſit.* & in margine *Prag.10. de Offic. Jud. §.9.*

4 Fiſci Patronus Principatus Citra præcedit ſemper Capitaneum Salerni, in margine ibidem in *d. Prag. ubi ſupr.*

Ex his omnibus in hoc Tit. collectis clare habetur, quod ſolum Tribun. Collegiata, ut ſunt M. C. V. & Reg. Audient. Prov. habent præeminentiam viſitandi carceratos temporibus, & modis limitatis ſupra; Sec us aliæ Curiæ Baronales, vel Regiæ, quibus non eſt conceſſa dicta poteſtas, propterea ibi practicatur taxatio expenſarum, & alia remedia de jure communi, & practicari poteſt etiam excarceratio in tribus temporibus anni, vigore generalis decreti feriarum, præſtita cautione de concordando, vel redeundo ad carceres, ut diximus in *Cap.4.*

Et hæc ſunt remedia pro relevandis debitoribus impotentibus ex officio pietatis abſque labe calumniæ. Sit laus Deo, & Chriſtianæ pietati.

5 „ Obiter hoc loco, dum loquutus eſt Auctor iſte „ de viſitatione carcerum, quæ fit tam in M.C.V. per „ Judices illius, ut præcedenti *cap. VI.* quam in Reg. „ Audient., ut hic, haud poſſum ſummis uſque laudibus non extollere Principis noſtri ſingularem clementiam, qui male audiens miſeros delinquentes, „ aut teſtes detineri in tam atris, horrendiſque carceribus, *§. ult. num.3. & 4.* jam adductæ *Conſtit.* decrevit, illos prorſus deleri, & ſtatim poſt ejuſdem Conſtitutionis publicationem, & bis in poſterum ſaltem „ quolibet anno viſitari in hac Civitate, & in Tribunali Campaneæ per benemerentiſſimum, doctiſſimumque Regium Conſil. de Regali Camera D. Claræ, „ ac unum ex Præfectis Aularum S. R. C., Marchionis etiam Titulo jure merito decoratum, D. Carolum „ Danza; in Reg. autem Audient. ab Aulæ cujuſvis Audientiæ Capitibus. Audiamus verba prolata vere ab „ Regis animo, miſericordia, & pietate pleno. III. *Proibiamo aſſatto l'uſo de criminali orridi in qualunque carcere di queſta Città, e Regno; volendo che a tal effetto ſubito dopo la pubblicazione della preſente, in queſta Città, e nel Tribunale di Campagna ſi viſitino tutte le carceri dal Conſ. D. Carlo Danza fino a nuovo ordine noſtro, e nelle Provincie dal Capo di Ruota di ciaſchedunna Udienza; e da queſti ſi riducano ad altri uſi tutti i criminali, che ſtimanno improprj, ed indoveroſi, ingiungendo ordine a' Carcerieri ſotto pena di docicento, ed altre arbitrarie da eſeguirſi irremiſſibilmente di non ſervirſi di altri luoghi di carceri, ſe non di quelli deſtinandi dal detto Viſitatore per criminali. IV. Ed affinchè in avvenire non s' introducono, e fabbrichino nuovi criminali della ſteſſa ſpecie, ordiniamo, e comandiamo, che almeno due volte l'anno, cioè ne' meſi di Maggio; e Novembre debbano farſi dette Viſite in queſta Città, e Tribunale di Campagna dal ſuddetto Conſ. D. Carlo Danza fin'a nuovo ordine noſtro, e nell Udienze da' Capi di Ruota, incaricando d'medeſimi d'invigilare, che nelle Corti inferiori, e Baronali non ſi commettano ſimili diſordini, e trapazzi de' rei, e Teſtimonj, nè ſi tengano carceri contro la forma delle Regie Prammatiche.* Et cætera, quæ ibi legat, qui „ velit.

Finis Sexti Tituli Quartæ Speciei.

SEPTIMUS, ET ULTIMUS TITULUS

De Conſervatoriis contra violentias Eccleſiaſticorum, vigore Capitulorum Regni.

PRÆLUDIUM.

SUMMARIUM.

Rex Robertus, quatuor remedia prodidit pro compeſcendis violentiis, tam inter laicos, & Clericos, quam inter Clericos ipſos, & quintum remedium prodidit Regina Joanna, & quæ ſint dicta quinque remedia, num.1.

Laicus Judex compeſcit violentias non ſolum in rebus temporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus inter Monaſteria, & inter Clericos, num.2.

Spoliatus per violentiam dicitur Reus, & ſpolians actor, num.3.

Diviſio hujus ſeptimi, & ultimi Tituli, num.4.

INter Judicia extraordinaria, & privilegiatiſſima, quæ in hoc Regno habemus, eſt illud, quod fuit in Regno introductum, per quatuor remedia Capitulorum Regni, emanata ad Clericorum compeſcendas violentias, injurias, & rapinas, quas illi Judicis ſecularis incompetentia freti facere ſolebant. Quando prætendentes aliquod jus ſuper bonis per laicum poſſeſſis, cum agere deberent in Curia laicali, & laicum poſſeſſorem convenire, juris ordine ſervato, coram competenti judice laico, ipſi Clerici, ſpreto ordine juris, & freti, quod a poteſtate laicali ſunt exempti, ſpoliant laicos eorum poſſeſſione per vim, & violentias, ipſoſque ſpoliatos velint trahere, ut compareant coram Judice Eccleſiaſtico, apud quem multoties ipſi Clerici nimium fidunt.

1 Sed Invictiſſimus, & Juſtiſſimus Rex Robertus non patiens in ſuis Regnis violentias fieri, quatuor re-

media prodidit in Regno, ideſt quatuor Capitula, contra violentias, quæ ab Eccleſiaſticis fiunt, & aliud Capitulum contra violentias, quæ fiunt a laicis; ſunt itaque quinque Capitula.

Primum incipit, *ad Regale faſtigium*, ſub rubrica, *quod Juſtitiarius poſſit cognoſcere de gravaminibus vaſſallorum Eccleſiæ per Prælatos, vel alias Eccleſiaſticas perſonas, fol.48.*

II. *Charitatis affectus*, ſub rubrica, *Conſervatorium pro laico contra Clericum, fol.76.*

III. *Finis præcepti Charitas*, ſub rubrica *Conſervatorium pro Clerico contra Clericum, eod. fol.76.*

IV. Et ultimum, *Omnis prædatio*, ſub rubrica, *De ſpolio pro laico contra Clericum, fol. 76.* Quæ Capitula fuerunt edita per Regem Robertum, Anno 1352. ſecundum *Pratum obſerv.57.num.5. centuria 1. pract. obſervat.* relatum a *Giannell. ad Pratum obſerv. 69. num. 2.*

V. Aliud a Regina Ioanna, *ad Præſidentis ſpectat officium*, ſub rubrica, *Conſervatorium in forma ſolemni pro laica contra laicum, fol.75.*

2 Virtute quorum capitulorum, laicus ſpoliatus ſua poſſeſſione ab Eccleſiaſticis perſonis, vel laicus a laico, vel Clericus a Clerico poteſt adire Iudicem ſecularem, & implorare officium ejus in ſua defenſione, ut ſicuti per viam extrajudicialem adhibiti ſunt Clerici, ita quoque per extrajudicialem modum inſiſtat ad defendendum, ipſumque laicum ſpoliatum reſtituat in ſua poſſeſſione, *Regens Latro, & Graßius deciſ.69.num.1.* poſt *Affl.in conſtit.Aſperitatem num.15. Sanfel. in prax. ſect.29. num.6.* & ex Canoniſtis *Abb.in cap.2.de juram. calumn. & in cap.cum dilectus 4.col.de ordin.cognit. & in cap.Paſtoralis 8.col.de cauſſa poſſeſſ. & propriet.*

Et etiam in cauſis mere ſpiritualibus, quando agitur de mero poſſeſſorio, poteſt laicalis poteſtas vigore dictorum Capitulorum procedere: *Jo. Andreas in cap. fin. de Judic. Jo.Butrius in d.cap. fin. ex Innocentio, & Abbate citatis.*

Et ratio, quia poſſeſſorium non eſt quid ſpirituale, ſed temporale, ut ex *Archidiacon. in cap. 1. de reſtit. ſpoliatorum, Gloſ.in cap.litteras de juram. calumn.*

Nec eſt inconveniens, quod reſpectu ejuſdem rei petitorium ſit ſpirituale, & poſſeſſorium temporale, cum nec convenientiam inter ſe habeant, *l.naturaliter, ff.de acquir.poſſ. Guid. Papa deciſ.71. 85. & 207.*

Et cum quidam Clericus ſpoliaverit quendam alium Clericum poſſeſſione, ſeu quaſi Primiceriatus Eccleſiæ Amalphitanæ, fuit repoſitus in poſſeſſione per S.Conſ.teſte *Affl.dec.84.*

Et in quodam molendino inter Monaſterium Montis Oliveti, & Monaſterium S.Petri ad Mayellam, idem *Affl.dec.2.* Et nuper patrocinante *U. J. D. Franciſco Riccio Fepoli* meo Filio pro celebri Monaſterio Sanctiſſimæ Trinitatis Cavæ, dum dictum Monaſterium ex privilegiis a Sereniſſimis Normandorum Principibus conceſſis habet jus, & poſſeſſionem ducendi aquam a flumine Tolciano per quæcumque loca aliena pro irrigandis ſuis Territoriis in Plana Eboli ſitis in Rure S.Matthiæ, cum fuerit per Curſores Epiſcopalis Curiæ Salernitanæ ruptum aquæ apparatum ad inſtantiam RR. Monialium Sancti Georgii Civitatis Salerni, & impeditus aquæ curſus per Territorium a dictis monialibus cenſuatum Petro qu.Franciſci Ferraro Terræ Olevani, fuit intentatum remedium Capitulorum Regni in S.R.C.& per meritiſſimum Dom. Conſiliarium D. Flavium Gurgo ſublimis doctrinæ virum, & in Juriſprudentia conſumatiſſimum, fuit expeditum edictum in forma vigore Capitulorum Regni; & fuit dictum Monaſterium Sanctiſſimæ Trinitatis Cavæ in ſua poſſeſſione conſervatum. In Banca Mag.Antonii de Honorio penes Antonium Florentinum Scribam.

3 Et hoc judicium convenit inter judicia, quæ per Reum fiunt contra Actorem, cum re vera Clericus eſt Actor, qui prætendit actionem habere contra laicum poſſeſſorem, & laicus poſſeſſor eſt Reus, qui cogitur recurrere ad ſuum Judicem ſecularem, ut defendatur a violentiis Clerici Actoris, qui ſuas actiones debet contra Reum laicum juris ordine, & non per viam violentiæ dirigere, in contemptum poteſtatis laicalis, & dicuntur remedia conſervatoria juriſdictionis, ac poteſtatis ſecularis, ſive conſervatoria poſſeſſionis contra turbantes per vim poſſeſſores.

4 In hoc judicio primo videbimus. An Curiæ Baronales ſint competentes, & qui proprie ſit competens in dicto judicio conſervatorio.

II. Quæ ſint requiſita, ut poſſint concedi Conſervatoria, vigore Capitulorum Regni.

III. Qua praxi, & formulis utimur.

Unde hic Septimus, & ultimus Titulus dividitur in tria Capita.

I. De Judice competente in repellendis violentiis vigore Capitulorum Regni.

II. De Requiſitis, & Privilegiis in judicio vigore Capitulorum Regni contra violentias Eccleſiaſticorum.

III. De Praxi, & formulis contra violentias Clericorum.

C A P. I.

De Judice competente in repellendis violentiis, vigore Capitulorum Regni.

S U M M A R I U M.

Curia Baronalis, an ſit competens in repellendis violentiis Clericorum vigore Cap.Regni, num.1.

Regia Provinciales Audientia, an ſint competentes in dicto judicio, num.2.

Sacrum Reg.Conſ. eſt Judex competens tam prævio memoriali S. E., quam abſque memoriali prædicto, num.3.

1 Et quia ſupradicta Capitula Regni Magiſtro Juſtitiario ſunt directa, fuit dubitatum, an aliæ Curiæ Regni, & præcipue Baronales poſſint uti iſtis remediis, & edictis; *de Bottis* dicit *in d. cap. Ad Regale Faſtigium*, quod iſta Capitula videntur innuere, quod ſic, quia ut plurimum ſunt directa Juſtitiariis, & *Lucan l.ſi coloni Cod. de agric. & cenſit. lib.XI.ſub num.31.* videtur ſentire, quod ſic; Dum dicit, quod *forma dictorum Capitulorum pro jure ſcripto ſervantur in Regno.* Item dum recitando modum proponendi, dicit, *coram Judice edictum proponente.* Item dum dicit, *per Judicem ſecularem aſſiſti laico, &c.*

Sed *Bartholom. de Capua in ſua additione ad hoc Capitulum*, dicit, conſuetudinem eſſe in contrarium, nempe, quod nemo Officialis procedat, niſi ex Regis commiſſione.

2 Et *Danza de pugna DD. in tit. de præeminentia Reg.Aud.num.48. & 50.* dicit, quod per illa Capitula dicta præeminentia ſit data M. C. V. cum dirigantur Magiſtro Juſtitiario, nihilominus fuit extenſa etiam ad Regias Audientias, teſte *de Franch. deciſ. 163.num.19.*

Sed ego dico, quod Regiæ Audientiæ non poſſunt ſe immiſcere Conſervatoriis vigore dictorum Capitulorum, quia eis expreſſe prohibetur in *Pragm. 3. in margine de Conſervatoriis*, quæ Pragmatica non fuit nota *Danzæ*, dum de ea nullam fecit mentionem.

Et quod Officiales Baronum non poſſunt procedere,

dere, nec ceteræ Curiæ inferiores, tradit *de Vita in ſuo repertorio lit.O. Officialis fol.200. col.1.*

3 Et proprie de his cauſſis cognoſcit Sac. Reg.Conſil.porrecto prius memoriali ad Collat. Conſ. a laico oppreſſo, & obtinetur, quod Sac. Conſ. de juſtitia provideat virtute capitul. Regni, & deinde per Sac. Conſ.expeditur edictum, ut compareat, qui ſua putaverit intereſſe, *Capyc. Latr. dec.69. nu.2. Gallup. par.2.c.6.n.88.* & late *Sanfel. in prax. ſect.29.a n.6.*

Sed *de Franchis in d.dec.163. num.9.* dicit, quod Sac.Conſ.procedit ſine commiſſione Dom. Proregis, & ſufficit ſupplicatio oblata ad Dominum Præſidem Sac.Conſ., a quo cauſſa committitur uni Conſiliario.

Ibique dicit quoque, ſe advocatum compilaſſe proceſſum in M. C. V. & non fuit aliquid contra d. Proceſſum oppoſitum, & *num.* 20. dicit, fuiſſe per S.C. annullatum proceſſum factum in Curia Baronali, & *Sanfel. in ſua praxi ſect.* 29. *num.*6. dicit, per Collat. Conſil. fuiſſe commiſſum ipſi *Sanfelicio* uti Delegato cauſſam Monaſterii Sanctæ Claræ. Unde concludit *Giza.ad Latr.obſerv.69.num.*5.quod Collat.Conſ. ſolet, & poteſt concedere dictam facultatem procedendi aliis Tribunalibus, & aliis Officialibus ſibi melius viſis. Ego vidi procedere ſemper in Sac. Conſil. utroque modo ſcilicet, præcedente memoriali Collat. Conſilii, & ſine dicto memoriali, ut plura exempla antiqua, & recentia afferre poſſem, ſed de hoc hodie non dubitatur amplius.

C A P. II.

De Requiſitis,& Privilegiis Judicii Conſervatorii contra violentiam Eccleſiaſticorum.

S U M M A R I U M.

Violentia requiritur, ut ſit actualis, & notoria; alias non conceditur remedium vigore Capitulorum Regni, num.1.

Poſſeſſio debet eſſe notoria, & non dubia, ut ſpoliatus repellat violentias vigore Capitulorum Regni, num.2.

Laicus conventus coram Eccleſiaſtico opponens incompetentiam, ſi dicta oppoſitione non obſtante fuerit per ſententiam Eccleſiaſtici a poſſeſſione amotus, poterit ſe defendere vigore Cap.Regni, per Dom. Regentem Delegatum Regalis juriſdictionis, num.3.

Laicus ſi ex decreto nulliter lato, vel injuſto poſſeſſionem in foro Eccleſiaſtico amiſerit, non poteſt ſuccurri vigore Capitulorum Regni, num.3.

Poſſidens rem ex contractu recenti evidenter invalido ſibi facto ab Eccleſia, ſi fuerit ſpoliatus non ſubvenitur per remedia Capitulorum Regni, quia non dicitur poſſeſſor, ſed nudus detentor, num.5.

Violentiæ timor an ſufficiat in judicio vigore Capit.Regni? num.6.

Cedalones expellentes laicum a poſſeſſione, quando poſſunt vigore Capitulorum Regni arceri, & quando non, conciliantur duæ deciſiones invicem contraria Conſil. Prati, & Conſil.Staibani, num.7.

Heredi laico conceditur remedium Capit. Regni ſi ante captam poſſeſſionem bona hereditaria fuerint per vim occupata, num.8.

Poſſeſſio defuncti continuat in heredem, num.9.

1 REgulariter, ut habeant locum hæc remedia Capitulorum Regni requiritur violentia actualis, & notoria, *Reg. Latro dec.69. num.22. Giza.ibi nu.9.Prat.diſcept.43.num.23.*

Nam ad hunc finem ſunt inventa dicta remedia, & capitula Regni, ut tollantur violentiæ, & ceſſante violentia non habent locum dicta remedia, & quod non ſufficiat ſimplex ſpolium, ſed requiratur violentia, concludit *Staiban.obſerv.39.& Anna ſenior alleg.91.Tapp.de jure Regni in rubr.quando Rex inter Eccleſiaſticas perſonas cognoſcere poteſt, Thors in compend. verbo Conſervatorium fol. 115. Franch. deciſ.701.Prat.diſceptat.c.43.num.1.tom.3.Riccius ad Franch.deciſ.701.Prat.diſcept.c.4.num.31.tom.3. Riccius ad Franch.dec.163.Viſcont. ibidem*, ubi deciſum refert, non eſſe locum dicto remedio contra eum, qui nulliter, & injuſte poſſidet, contra *Reg.de Ponte in conſ.96.lib.1.*

2 Et *num.*18.*de Franch.*dicit, fuiſſe per Sacr. Conſ. conceſſum Regale præſidium ſtante notoria poſſeſſione laici, ubi nota, quod poſſeſſio laici non debet eſſe dubia, ſed notoria, & ſpolium debet eſſe cum violentia actuali, & notoria.

Et quod conſervatoria non conceduntur, quando comparens non poſſidet, vel legitime non detinet, *Giza. ad Latrum obſerv.69.n.13.ex Praſ.de Franch. in d.dec.163.& Prat.obſer.96.num.26.*

3 Verum ſi Judex Eccleſiaſticus fuiſſet executus ſententiam contra laicum de re per laicum poſſeſſa ad favorem Clerici, qui debebat laicum convenire coram Judice laico per *cap. ſi Clericus de Foro competenti*, non obſtante, quod fuiſſet allegata Judicis incompetentia, tunc dictus laicus poteſt adire ſuperiores laicos .ſ. Dom.Præſidentem Sac.Reg.Conſ. & per viam Capitulorum Regni poteſt eidem ſubveniri, dum tali caſu Judex Eccleſiaſticus diceretur turbare juriſdictionem laicalem, & Judices laici poſſunt defendere ſuam Juriſdictionem per remedium dictorum Capitulorum, *Urſill. ad Afflict. deciſ.2. nu.10.& dec.24.n.11.ex Caſſan.in Conſuet. Burgund. dec Juſtices rubr.1.§.5.in 18.& 19. fallen. fol.52.*

Et in Regno noſtro ſolet adiri Dominus Regens Delegatus juriſdictionis, qui ſolet expediri hortatoriales litteras ad Judicem Eccleſiaſticum, & ſolet mandare laicis conjunctis Clericorum, ut faciant revocare monitoria ab Eccleſiaſtico Judice infra brevem terminum, alias carcerentur.

4 Adverte tamen, quod non competit Regale præſidium contra eum, qui nulliter ex decreto Judicis injuſto poſſeſſionem habuit, qua nullam vim intulit, nec laicalem juriſdictionem turbavit, & ita deciſum in S.C.refert *Anna alleg.* 7. quia dictum remedium Capitulorum Regni eſt correctorium, ne unus aliis vim de facto inferat; ſed coram Judice competenti quiſque juſtitiam petat.

5 Limitant quoque *Doctores*, ut non habeat locum remedium Capitulorum Regni in caſu, quo is, qui allegat poſſeſſionem, habet cauſſam ab ipſa Eccleſia ex contractu recenti omnino invalido, & nullo, ita quod obſtat ei notorius defectus dominii; quo caſu, & ſi ſpoliatus fuiſſet, non poſſet prætendere reſtitutionem, quia tunc non haberet cauſſam poſſeſſoriam, ſed nudam facti detentionem, *Staiban. obſerv.39.n.6.& 8.ex Reg.de Ponte conſ.93. n.31.*

6 Voluerunt aliqui, ut ſufficiat timor violentiæ inferendæ; & anteſignanus hujus opinionis fuit *Regens Tappia in cap. finis præcepti charitas, num.6.* ibi: *Poſſet defendere eum, qui ſe in poſſeſſionem eſſe affirmat, & timet potentiam adverſarii*: & *Conſ. Prat. obſerv.57.a num.52.uſque ad 76.*pluribus modis fundat, quod ad concedenda dicta conſervatoria ſufficit tantum timor futuræ violentiæ, quem ſequitur *Giza.ad Latrum obſerv.69.n.12.*

Hæc tamen opinio non placet *D.Carolo de Luca ad Franch.deciſ.701.in fine*, quia eſſet omnino contraria dictæ *deciſ. de Franch.* volentis requiri actualem violentiam, prout ſupra cum aliis Authoribus fundavimus pro regula, ex *Napodano in cap. Regni*

Fr-

Digitized by Google

Finis præcepti charitas.

Ego tamen non recedo ab opinione *Prati*, quia ponderavi verba *Charitatis affectus*, ibi: *Quinimmo minantur caſtrum ipſum capere*: Ecce etiam Rex *Robertus in d. Cap.* concedit Regale præſidium, etiam pro minis, quia melius eſt ante tempus occurrere, quam poſt vulneratam cauſſam remedium quærere, & eſt remedium conſervatorium, quod pro conſervanda poſſeſſione a violentia comminata denegandum non eſt, ut qui minatur interio vim obtineat, & dirigat, juris ordine ſervato, jura, ſi quæ habet, apud competentem Judicem; melius eſt enim evitare, ne injuriæ fiant, quam factas propulſare.

7 Quid ſi Judex Eccleſiaſticus juris ordine ſervato fabricaverit proceſſum, & per cedulones excommunicet laicum poſſeſſorem, illum excommunicatione arcendo ab aliqua poſſeſſione, vide *Pratum d. cap. 43. diſcept. num. 3. poſt Reg. Valenzuela conſil. 84. num. 18.* tenentes non eſſe locum dicto remedio *cap. Regni*, quod eſt remedium extraordinarium, ubi adeſt remedium ordinarium appellationis, & aliud remedium ordinarium recurrendi ad Dominum Regentem Delegatum Regalis Juriſdictionis ex antiquo ſtylo introducto in Regno, in quo jam viget dictus ſtylus, & eſt ſervandus; illos ſequitur *de Luca ad Franch. deciſ. 701. num. 6.*

Huic concluſioni videtur contradicere deciſio S. Conſ. relata per *Staiban. obſerv.* 33. ubi fuit conceſſum Regale præſidium hæredibus qu. D. Iſabellæ de Urries contra Commendatorem Cicciani, qui propria auctoritate nemine pro dictis hæredibus audito poſuit cedulones in frontiſpicio bonorum hæreditariorum, ut nemo ſub pœna excommunicationis turbaret Commendatorem in prædicta poſſeſſione dictorum bonorum, quam prætendebat cepiſſe, ſub prætextu, quod dicta bona erant reddititia Commendæ, & dum Procurator hæredum cum Commiſſario accederent ad capiendam poſſeſſionem bonorum hæreditariorum videntes dictos cedulones, non potuerant poſſeſſionem capere ob vim, & violentiam timoris excommunicationis, quæ juſte, vel injuſte eſt timenda.

Et capta informatione de ejuſmodi turbatione, fuit judicata violenta, & fuit conceſſum remedium *Capit. Regni*.

Adverte quæſo, quod *Prati* opinio eſt vera in caſu ſuo, ubi cedulones juridice auditis partibus fuerint affixi, quia eo caſu poterat pars ſibi conſulere per remedia ordinaria, & ſolita appellationis, vel recurſus ad Dominum Delegatum Regalis Juriſdictionis.

Et deciſio relata per *Staibanum* adhuc eſt vera in caſu ſuo, ubi clandeſtina de facto nullo juris ordine Commendatarius vi, & violentia cedulonum turbavit hæredes, eos impediendo, & impediendo Commiſſarium Judicis laici, ne immitteret hæredes in poſſeſſione. Merito S.C. conceſſit remedium *dict. Cap. Regni* tuendo ſuam juriſdictionem laicalem, & propulſando violentiam Commendatoris extrajudicialem, & de facto, prout extrajudicialiter, & de facto ipſe Commendator ſibi ipſi jus uſurpaverat; dum pro prætenſis redditibus debebat agere contra hæredes coram Judice laico competenti dictorum hæredum.

8 In illa deciſione notabis, quod remedium capitulorum Regni competit hæredi laico, etiam poſt mortem defuncti poſſidentis, nondum capta poſſeſſione per hæredem, & ſi ea vacante, fuerit de facto dicta poſſeſſio occupata, dum bona per colonum poſſidentur, ita deciſum per Sacrum Conſilium refert dictus *Conſiliarius Staiban.* ut in ejus *obſerv.* 39. *num. 4. Riccius ad Franch. dec. 163. Tappia in Rubrica, quando Rex inter Eccleſ. perſonam cognoſcere poſſit n. 55.*

9 Quia occupans poſſeſſionem vacantem poſt obitum poſſeſſoris, videtur quodammodo ejus hæreditatem ſpoliare, nam poſſeſſio bonorum defuncti ipſo jure continuata in hæredem intelligitur, & hæres habetur pro poſſeſſore, *Poſtius obſerv. 55. n. 51.*

C A P. III.

De Praxi, & formulis contra violentias Clericorum.

S U M M A R I U M.

Praxis procedendi vigore Capitulorum Regni, num. 1.

Clericus citatus ſi ſua putaverit intereſſe, comparens dicitur actor, & non reus, num. 2.

Libellus dirigi non debet nominatim contra perſonam Eccleſiaſticam in remedio Capit. Regni, nec citatio, ſed contra quemcumque, num. 3.

Citatio debet affigi, & contumacia accuſari, & terminus non ſit brevis, & teſtes ſint citati, & per Examinatorem S.C. examinanti, num. 4.

Clauſula apponenda in decreto vigore Capit. Regni, num. 5.

Declinatoria fori, an, & quando poſſit per Clericum opponi in remedio Capitulorum Regni, num. 6.

Privilegia Judicii, quod fit vigore Capit. Regni, numerantur, num. 7.

Sententia lata ſuper remediis Capit. Regni eſt interlocutoria, num. 8.

Appellari, vel de nullitate dici num poſſit contra ſententiam vigore Capit. Regni latam, num. 9.

Nullitates quatuor, quæ fuerunt in Sac. Conſ. admiſſæ, num. 10.

Forma citationis per edictum, num. 11.

1 Praxis procedendi in hoc judicio erit, ut fiat ſupplicatio Domino Præſidi S.R. Conſ. & commiſſa uni Conſiliario, dictus Conſiliarius cauſæ Commiſſarius facit unam citationem per edictum, ut quicumque ſua putaverit intereſſe, compareat infra talem terminum viſurus juramenta teſtium, & allegaturus quicquid dicere, & allegare voluerit, quare ille ſpoliatus non debeat reſtitui, & ſic capiet informationem de juribus ſpoliati per quandam viam extra judicialem, & ſummariam, & ſi compererit fuiſſe indebite ſpoliatum, reſtituet eum in priſtina poſſeſſione.

Aliqui cautius faciunt ſupplicationem Coll. Conſ., a quo remittitur Sac. Conſil. & deinde fit ſupplicatio Dom. Præſidi, ſed utroque modo vidi practicari in dies, ut ſuperius dixi.

2 Nec poteſt dici, quod Clericus citatur coram Judice ſeculari, quia quando citatur, ſi ſua putaverit intereſſe, tunc comparens dicitur comparere, ut Actor, non ut Reus, quapropter dicitur comparitio voluntaria, non neceſſaria, ſecundum *Bald. in l. teſtamenta omnia*, & ibi *Alex. in fine*, & *Paulus de Caſtro, C. de teſtament.* & habetur plene *in dec. 2. & 24.* apud *Afflict.* & per *Lucam de Penna in l. ſi colono col. antepenul. & penul. C. de agric. & cenſ. lib. 11.* quos ſequitur *Maranta in par. 4. diſt. 7. in fin.*

3 Sed ut *Pratus* advertit in dicto *cap. 43. diſcept. num. 52.* libellus non dirigatur nominatim contra perſonam Eccleſiaſticam, ſed contra quemcumque, qui ſua putaverit intereſſe, nam quando nominatim intentatur judicium contra Eccleſiaſticum, non habet locum Capit. Regni, ſed debet dirigi coram Judice Eccleſiaſtico per Judicium ordinarium recuperandæ, vel manutenendæ poſſeſſionis.

Et citatio neque fieri poteſt nominatim contra

Ec.

Digitized by Google

Eccleſiaſticum turbatorem, ſed per edictum contra quecumque, qui ſua putaverit intereſſe, *Gizz. ad Latrum obſerv.* 69. *num.* 3.

4 Debet quoque adverti, quod citatio debet affigi in loco differentiæ, vel loco publico illius loci, ubi adeſt differentia.

Item quod debent in citatione accuſari contumaciæ.

Item quod terminus non ſit nimis brevis, & accuſatis contumaciis, ſit decretum, *quod capiatur informatio de concernentibus remedium Capitulorum, ſcilicet de violentia, ſpolio, vel violenta turbatione.*

Item, quod teſtes ſint citati.

Item quod ſint examinati per Examinatores S. R. C. juxta *Prag.* 74. *&* 75. *de offic. S. R. C.* ita *Prat. diſcept.* 43. *num.* 57.

5 Et conſtito per informationem de violentia, & ſpolio, interponitur decretum ſuper præſtatione dicti præſidii, ut late *de Luca ad Franch. dec.* 701. *nu.* 8. & in decreto apponitur clauſula, eſſe concedendum Tali de T. Regale præſidium capitulorum Regni contra talem Eccleſiaſticum, donec juxta cauſa poſſeſſionis duraverit, *Staiban. obſerv.* 39. *num.* 42. *& Sanfel. in prax. ſect.* 29. *num.* 10. *Prat. diſcept.* 43 *num.* 28. quæ formula decreti ſumitur ex *Afflicto in conſt. de Burgenſaticis n.* 3. ut annuit *Sanfel. ubi ſupra.*

6 An in hoc judicio poſſit Clericus fori exceptionem opponere.

Diſtinguit *Affl. in Conſtit. de Burgenſaticis nu.* 8. *Regens Latro dec.* 69. *num.* 19. *Gizz. ibidem, Sanfelic. in prax. ſect.* 30. *num.* 11. *de Luca ad Franch. dec.* 701. *Anna alleg.* 7.

Quod Clericus uno de duobus modis poteſt comparere adverſus remedium capitulorum Regni.

Uno modo allegando, quod juſte poſſidet, adducendo ſua jura, quæ habet contra laicum, & quod laicum non ſpoliavit, ſed jure permittente poſſidet, tunc declinatoria fori non competit Clerico, quia juſtificando ſuam poſſeſſionem coram laico Judice contra laicum, Clericus ſe facit Actorem, & Actor ſequi debet Judicem Rei, contra quem agit, & tunc ſervato ordine juris, Judex ſubminiſtrare debet juſtitiam Clerico agenti, & petenti.

Altero modo producendo ſcripturas, ex quibus conſtat non feciſſe, nec facere violentiam, nec turbare prætenſam poſſeſſionem, vel petendo remiſſionem, & perſiſtendo in declinatoria, hoc caſu ſi apparet nullam admiſſe violentiam, nec turbationem, Sacrum Conſilium negat regale Præſidium, quo negato in conſequentiam laicus dirigere debet jura ſua contra Clericum coram Judice Eccleſiaſtico, quia eo caſu Clericus comparuit uti reus neceſſarius ad avocandum Conſervatorium tantum.

7 Hoc judicium virtute capitulorum Regni eſt privilegiatum; ut in eo non ſervetur judicialis ordo, ſed extrajudicialis cognitio per notorium facti, & reivindicationem exercetur, ut in *Cap. Ad Regale faſtigium*, ibi: *Non exigens in his cognitionalia.*

Unde ſufficit ſine libello talis, qualis petitio, non publicatio, non concluſio, nec aliæ ſollemnitates, nec reconventio in eis ſit, nec a ſententia ſuper eis lata appellari poteſt, nec ſupplicatio, nec reſtitutio in integrum ad pinguius probandum, quam primum, & ſecundum beneficium appellamus, non teſtium repulſa, nec ſcripturarum impugnatio datur.

8 Et ſententia lata ſuper dictis remediis capitulorum Regni dicitur interlocutoria, & dicitur præparatoria alterius poſſeſſorii, argum. *legis liberis, §. fin. ff. de liber. cauſ.*

9 Et ideo, qui ſe gravatum ſenſerit, ordinarie agendo poteſt, ſi quam habet, proſequi juſtitiam, & ſuo reparare præjudicio, ita latiſſime *de Marinis tom.* 1. *reſol.* 328. *per totam.*

Sed rejecto *Reg. de Marinis* concludit *Prat. diſcept. cap.* 43. quod a decreto concedendi Regale Præſidium ſit admittenda reclamatio, ac etiam nullitatis remedium concedi debeat, & ita deciſum de anno 1579. refert in fine, & ante ipſum ita quoque deciſum refert de anno 1574. *Reg. Tapia lib.* 4. *rub.* 4. *num.* 17. *fol.* 27. quem ſequutus fuit *Reg. Latro dec.* 69. *n.* 18. *lib.* 1. *Gizz. ibidem.*

10 Et nullitates propoſitæ per Abbatem contra Jo: Berardinum Longum, qui obtinuit decretum conceſſionis dicti remedii capitulorum Regni, fuerunt quatuor, ut *Reg. Tapia* refert *loc. cit.*

I. Quia citatio non fuit affixa in loco differentiæ.
II. Quia non fuerunt accuſatæ contumaciæ.
III. Quia terminus fuit nimis brevis.
IV. Quia teſtes non fuerunt citati.

Et diſcuſſis dictis nullitatibus fuit per S.C. judicatum, ſuſpenſo decreto eſſe audiendum Abbatem.

11 *Form. autem citationis per edictum penes Sanfel. ſect.* 3. *num.* 9. *eſt v3.*

Ideo vobis, ut ſupra, committimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem prædicti ſupplicantis, ſi veſtrum aliquis fuerit requiſitus, per hoc præſens publicum citationis edictum affigendum in loco publico, ubi ſolitum eſt apponi, citet, moneat, atque requirat omnes, & quoſcumque intereſſe prætendentes ſuper contentis in præſenti memoriali, ſi ſua putaverit intereſſe, eiſque mandet, quatenus intra dies novem, quorum tres pro primo, tres pro ſecundo, & tres pro ultimo peremptorio termino aſſignamus, comparere debeant coram nobis ad dicendum quicquid voluerint, contra, & adverſus expoſita, ad videndum jurare teſtes, & quare Regale Præſidium non ſit præſtandum, & defendendum violenter ſpoliatum ſeu turbatum; alias eidem exponenti reſponſuri, proceſſurique ad actus incumbentes, pro deliberatione concedendi Præſidium Regale.

IN

Digitized by Google

[illegible]

[illegible]ed by Google

IN PAR. II. PRAXIS L. RICCII

ADDITIONES

U. J. D. D. PHIL. FERDINANDI DE CARO.

CUM NOVIS MANTISSIS

R. D. XAVERII GRATIANI.

ADDIT. DE CARO AD PRÆLUDIUM.

1. *Continuatio tituli.*
2. *Riccius large in alienis legibus verſatus eſt.*
3. *Conſuetudines numerantur.*

RAtio contiuuationis hujus titull a *Riccio* tradita nos ulteriori levat incommodo, lectorem-
1 que nauſea, ac perturbatione. Illud autem ſilentio prætermittere haud debemus, quod *Riccius*, eui in alienis conſuetudinibus parum, aot nihil utiliter, gratiſſimum tempus terere placuit, po-
2 terat & reliquos uſus, & conſuetudines connumerare ſecondum Jo: *Franciſci Papari* veſtigia, quem unicum hujus rubricæ Auctorem facit; poterat dotarii lucrati, dotarii non conſtituti, Pri-
3 mi cubilis, & quod ſpecioſius Tauri conſuetudines, aliaſque miuutim deſcribere, quia uumquam juxta ejus ſenſum abs re verſari dicendus erat, licet Catacenſis tantum Civitatis, ſive Provinciæ idem *Paparus* conſuetudines ſcripſerit; nos vero, ne ab ejus methodo aberremus, in ſequenti unico capitulo eaſdem breviter attingemus.

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM.

De Fide fracta.

1. *Fidei conſuetudo quæ ſit.*
2. *Pactum nudum oritur ex nuda fide, niſi adſit juramentum.*
3. *Fides ſuccedit loco juramenti.*
4. *Conſuetudo penſionis domorum in Civitate Catacii quænam.*
5. *Dotarii lucrati quænam.*
6. *Dotarii non conſtituti.*
7. *Primi Cubilis.*
8. *Conſuetudo Tauri.*

INter alias conſuetudines Civitatis Catacii ulterioris Calabriæ capitis illam eſſe ſcribit *Paparus*, quam vulgo dicunt, *della Fede*, qua junctis creditoris, & debitoris dexteris promittitur ſatisfa-
1 ctio, vel aliquid aliud coram duobus teſtibus ſtatuto tempore, quo elapſo abſque libello, & ordine ullo judiciario incuſatur a creditoribus *pœna datæ fidei* in Curia Regii Gubernatoris, vel Bajulorum, & examiuatis teſtibus exequuntur debitores pro debito, & pœna realiter, & perſonaliter ad Creditoris libitum.

Ex nuda fide nudum oriretur pactum, ſed quia veſtitur juramento, ſeu quadam ſpecie juramen-
2 ti, ex hujus vi oritur actio. *Cap. & fir Chriſtus. de jurejur. Covar. in cap. quamvis. de pactis in 6. par. 1. §. 2. n. 2. Cravett. conſ.* 241. *n.* 11.

Fides hæc loco juramenti ſuccedit, & idem eſt
3 venire contra fidem, ac contra juramentum. *Surd. dec.* 234. *num.* 7. *Specul. tit. de arbitr. §. fin. v. ſed quid ſi compromiſſum cum fide; L. ſi quis major. C. de tranſact. cap. ſi ea de arbitr.*

Sed quid plura de re a *Riccio* perabunde agitata? Ad alias conſuetudines convolemus breviter earum notitiam deguſtando, ſicut promiſimus. In eadem urbe Catacii adeſt conſuetudo *penſionis*
4 *domorum*, quæ licet coæquetur illi noſtræ Neapolitanæ Civitatis quoad paratam executionem, differt autem quoad modum; in hac enim conſignantur literæ executoriales vigore conſuetudinis; in illis vero de mandato Curiæ clauditur domus locata, claves ſervantur a Curia, donec debitor ſolverit, pignus dederit, vel ad penſionem non teneri probaverit.

Conſuetudo *dotarii lucrati*, idem fere eſt, ac antephatum. Sed mortuo viro, uxor lucratur dota-
5 rium pleno jure quoad proprietatem, & uſumfructum perpetuo, etiam extantibus liberis.

Conſuetudo *dotarii non conſtituti* eſt, quod dotarium debeatur pro tertia parte, ſi expreſſe non
6 conſtituatur, tum ſi dos fuerit in pecunia, tum ſi fuerit in ſtabilibus; nulla vero habita ratione mobilium, & ſemoventium circa dotarium.

Conſuetudo *Primi cubilis* eſt, quod mortua uxore cum liberis, vel ſine, maritus lucretur pri-
7 mum lectum dotalem promiſſum, & non tenetur reſtituere uxoris heredibus.

Conſuetudo *Tauri* eſt, quod quando abſque cuſtode animalia taurina licentioſe vagantur damnum inferentia, damnum paſſus per bandum Curiæ moneri faciat, ut dominus tauri illum coer-
8 ceat, alias impune occidi poſſit. Si poſt bannum fuerit in fraganti repertus, in eodem loco impune poteſt occidi, ſed ſi vulneratus a loco damni ſufugerit, non poteſt ulterius offendi, & corpus mortui tauri non acquiritur occidenti, aut Curiæ, ſed domino ſervatur; nec occidens damnum petere poteſt, quia ſufficit tantum vulneraſſe, & evaſiſſe damnum alterius.

Alias recenſere conſuetudines penes Jo: *Franciſcum Paparo*, idem eſſet, ac crambem recoquere; ideo ut brevitati conſulamus, ad ulteriora pergimus.

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM.

1. *Riccius caſus raro accidentes conſideravit.*
2. *Frequentes prætermiſit.*
3. *Tres caſus Riccii perpenduntur contra ejus ſententiam.*
4. *Nullus eſt caſus cogendi aliquem ſine ſcriptura ad ſtipulandum.*

MIror, qua de cauſa *Riccius* relicta actuum frequentia, ad quæ raro accidunt, animum vertit; miror, inquam, quod hunc titulum *de re-*
1 *cuſante ſtipulare contractum*, inter judicia, quæ ſine ſcripturis fiunt, locaverit, ex eo, quod multi dentur caſus, in quibus ſine ſcripturis quis ad contractus ſtipulationem cogendus ſit, exemplo in debitoria nomine legato in publico banco deponentia pecuniam, & in aſſenſu Regio impetrato pro ære alieno accipiendo, in quo apponitur Clauſula, *dummoda Cives ſe obligent, &c.* & prætermiſerit innumerabiles fere caſus, frequentios contingentes, in quibus ſcripturæ alicujus vi
2 ad ſtipulandum quis tenentur; & tamen in prædictis caſibus etiam adeſt ſcriptura, cujus vigore cogi ſtipulandum, in primo adeſt teſtamentum, adeſt debitum cum defuncto alicujus ſcripturæ virtute, quo ſatisfacto eadem obliteranda eſt,
3 ideoque facta ſolutione ejus, quod debetur, tenetur creditor cautelas debitori adimplere. In ſecundo caſu adeſt Regios aſſenſus, qui tamquam lex Principis obſervantiam exigere debet, & hu-

jus mandato ad ſtipulandum cives coguntur; Ergo ſi res bene perpendatur nullus fere adeſt caſus, quo quis ſtipulare teneatur abſque ulla prorſus
4 ſcriptura proxima, vel remota, aut originaria; ideoque alibi noſtras obſervationes ſuper hac materia ſcribemus, ubi de ſcripturis erit ſermo, ne extra orbitam vagare videamur.

PRÆLUDIUM DE CARO.

1. *Modicæ cauſæ fiunt oretenus ex ultima Regia Pragmat.*
2. *Advocatorum res majorem exigebat honorem.*
3. *Nos alibi, ut decet, de hac re agemus.*

HÆ mehercule cauſæ inter judicia, quæ ſine ſcripturis fiunt optime a *Riccio* conoumerantur, præſertim noſtra hac tempeſtate, qua *ex ul-*
1 *tima Regia Pragmatica diei* 13. *Martii* 1738. oretenus pertractari mandatum eſt, ut inferius apparebit. Illud vero ſilentio prætereundum non eſt,
2 quod injuriam inferre Advocatis videtur *Riccius*, qui inter illas parvi momenti cauſas eorum ſalarii; & laborum poſuit, quando nedum capitulum, ſed titulum etiam particularem tam honorificum, tam favorabile exigebat opus; Nos tamen ne ejus ordinem prætermittamus, paratlita
3 apponere non poſſumus, ſed alibi, & præcipue in tractatu *De foro competenti*, uberrimum habere ſermonem de re ad nos præſertim faciente, noſtrumque reſpicieote favorem, nequaquam ingrato ſilentio, & noſtri obliti abſtinebimus.

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM.

De ſalario famulorum & aliis cauſis modicis

1. *Pro cauſis modicis non emanari poſſunt inhibitiones.*
2. *Transcribitur capitulum ultimæ Regiæ Pragmaticæ.*
3. *Transcribitur aliud capitulum.*
4. *Famulorum cauſæ quomodo hodie pertractentur?*
5. *Advocatorum officium eſt nobiliſſimum.*
6. *Advocati habent hypothecam tacitam pro eorum laboribus.*
7. *Plerumque fraude afficiuntur.*
8. *Faber fabro, figulus figulo invidet.*
9. *Curent ſatisfactionem ante diem.*
10. *Advocati, & Medici tres facies oſtendunt.*
11. *Pro ſalario famulorum lex præſcriptionis adſertur.*

CAuſæ modicæ non modo oretenus abſque ſcripturis, & ſine figura judicii pertractandæ ſunt,
1 verum etiam non poſſunt inhiberi aliæ Curiæ inferiores pro eiſdem cauſis parvi momenti ex diſpoſitione *Regiæ Prag. diei* 18. *Martii* 1738. E. G.

I. Biſognando anche, che ſi dia l'opportuno riparo a moltiſſimi abuſi, che ſi ſono introdotti nella G.C. della Vicaria Civile; Ordiniamo per-
2 ciò, che nelle Cauſe minime di alimenti, ſervizj preſtiti, ed altre di ſimil natura, purche non eccedano la ſomma di docati dodici, ſi proceda, e ſi determini da' Giudici ſenza forma giudiziaria, baſtando che di tutto ciò, che accade avanti il Giudice, lo Scrivano ne ſtenda l'atto, quale debba eſſere cifrato dal medeſimo Giudice: E volendoſi alcuna delle Parti gravare in Vicaria, ſi debba proponere il gravame da detto Giudice a voce non impedita frattanto l' oſecuzione di ciò, che ſi è ordinato. E di quello, che dopo ſi determinerà da' Miniſtri della Ruota ſe ne debba notare la conchiuſione, quale debba cifrarſi dagli altri due Giudici.

II. In oltre, che non ſi poſſa ſpedire Inibizione in dette Cauſe d'alimenti infra la ſomma di docati dodici, di piggione di caſa, obbliganze *penes acta*, poliſe Bancali verificate, liquidazione d'iſtromenti *vita Ritus* ſotto pena di docati
3 dodici a' Scrivani, Attuarj, e Maſtrodatti, che la ſpediſcono, da eſeguirſi irremiſſibilmente tanta volte, quante controverranno.

Hodie hujuſmodi cauſæ modicæ famulorum alio perficiuntur modo, quia ſamulus defert veſtem, vulgo dictam, *livrea*, ad Dominum Regentem
4 M.C.V., qui oretenus mandat Domino, ut illi penſiones debitas ſatisfaciat; ſi vero Dominus famuli neget ſe aliquid debere, vel aliud alleget, idem Regens M.C.V. committit negotium alicui Judici M.C.V. in civilibus, qui oretenus, & ad normam ſupradictæ Regiæ Pragmaticæ jus dicit.

5 Advocatorum officium teſte Magno Imperatore Juſtiniano eſt nobiliſſimum, & in *præm. Inſtit. civil.* §. *Quicumque &c.* vocat ſuos Pareotes Advocatos. De Stephano *prax. civil. cap.* 34.

Et licet Advocati pro patrocinio tacitam habeant hypothecam. Caſtill. *dec.* 64. *nu.*32. Pe-
6 regr. *conſ.* 50. *num.* 12. Bartol. *in L. interdum num.*4. *ff. qui potior. in pignor.*; In eorum tamen cauſis pro conſecutione laborum, maximas experiuntur contrarietates, contradictiones, & incommoda, ita ut omnem agant diligentiam clientes,
7 qua mercedem fruſtrarent, & quod pejus cooperatores inveniunt, auxiliantes fraudi habent; niſi hoc invidia fiat, quonam fato neſcio, Faber enim
8 fabro, Figulus figulo invidet; ideoque cauti ſint Advocati, ne labores credant clientibus, ſed ante eorumdem erogationem mercedem exigant, quia
9 Advocati, Procuratores, ſicut & Medici Clientibus, & infirmis tres perſonas repræſentant, & trinam faciem oſtendunt; faciem Angeli in prin-
10 cipio, & in neceſſitate urgenti: Faciem hominis in medio tempore litis, & ægritudinis; & faciem Dæmonis in fine cauſæ, & morbi: Urſill. *ad Afflict. dec.* 123. *&c.*

11 Pro ſalario famulorum adeſt lex præſcriptionis edita a S. R. C. junctis quatuor Aulis pro executione Regalis Conſtitutionis ſub die 23. menſis Decembris annis 1738., quæ fuit confirmata a Rege noſtro inviciiſſimo ejus Regale Diplomate ſub die 15. menſis Decembris anni 1742 his verbis. E. C.

Denique famulis, cæteriſque, qui operas ſuas locant, poſtquam a famulatu, miniſteriove diſceſſerint intra duos menſes dumtaxat petendi ſalarium facultatem eſſe tribuendam.

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM

De ſalario Medicorum, & expenſis funerum.

1. *Riccius formulas prætermiſit.*
2. *Nos formulas viventi ſtylo Tribunalium accomodatas adducemus.*
3. *Factum cauſæ deciſæ per S. R. C.*
4. *Formula primæ petitionis.*
5. *Terminus ordinarius cur fuit impartitus in cauſa executiva?*
6. *Formula ſententiæ S. R. C.*
7. *Allegationis in jure titulus.*
8. *Præludium allegationis.*
9. *Propoſitiones.*
10. *Factum.*
11. *Oppoſitiones adverſarii.*
12. *Præſentatæ, ſeu exhibitionis actus requiritur in omnibus ſcripturis.*
13. *Confeſſio in civilibus non ſcinditur.*
14. *Recepti apoca non præjudicat pro complemento, quando non fit pro ſatisfactione.*
15. *Deciſio Rotæ Romanæ.*
16. *Saltem deberet eſſe pro reſiduo.*
17. *Confeſſio debet eſſe clara, & certa, ut noceat.*
18. *Præcipue, quando acceptum non correſpondet laboribus.*
19. *Labor extraordinarius mercedem exigit extraordinariam.*

En-

20. *Expenſæ funerum, & ultimæ infirmitatis ſunt privilegiatæ.*
21. *Formula ſecundi decreti S. R. C. in gradu reſtitutionis in integrum.*
22. *Formula præſentatæ taxæ.*
23. *Formula taxæ factæ a Medico.*
24. *Formula proteſtationis.*
25. *Formula replicationis.*
26. *Formula decreti pro commiſſione reviſionis.*
27. *Formula requiſitoriæ Protomedici.*
28. *Titulus ulterius allegationis.*
29. *Factum.*
30. *Puncta quæſtionum.*
31. *Prima difficultas expungitur.*
32. *Teſtium Sacerdotum depoſitio prævalet omnibus.*
33. *Secunda difficultas.*
34. *Tertia difficultas.*
35. *Epitome allegationis.*
36. *Nova inſurgit oppoſitio.*
37. *Conſt. Quia numquam de Medicis, perpenditur.*
38. *Hæc Conſtit. deſuevit.*
39. *Medici acquirunt opes.*
40. *Authores contra dictam Conſtitutionem recenſentur.*
41. *Leges aptantur moribus Populi.*
42. *India tunc non erat detecta.*
43. *Lex per non uſum dirimitur.*
44. *Formula Taxæ factæ a Regio generali Protomedico.*
45. *Reviſio tertia an peti poſſit?*
46. *Tranſcribitur capitulum ultimæ Regiæ Pragmaticæ.*
47. *Medico ab heredibus infirmi in bonis hereditariis debetur ſalarium.*
48. *Medicus habet prælationem.*
✠ 49. *Noviſſimi ordines pro Medicis, & Pharmacopolis deſcribuntur.*

IN hoc titulo Riccius formulas prætermiſit, ego
vero uno tempore, quo illas ſubjectam, expo-
nendo cauſam, cui ego patrocinatus fui, per-
1. utiliſſimas obſervationes in his materiis ultimæ,
virentique noſtrorum Tribunalium praxi accõmo-
2. datas pro cauſæ ejſdem contingentiis ſubjungam.

In anno 1739. penes acta hereditatis quondam
Joſephi Montella in S. R. C. comparuit artis
medicæ Doctor Hyacinthus Moranti petens ſa-
tisfactionem laborum, & expenſarum ab ipſo ero-
3. gatarum in infirmitate quond. Franciſci Montel-
là ejus filii, ſuper qua impartito termino ordi-
nario, & compilato, heredes dicti qu. Joſephi
ad ſolutionem condemnati fuerunt ſententia S. R.
C. confirmata in gradu remedii reſtitutionis in
integrum; & facta taxa, literas exequtoriales
obtinuit; ſed in curriculo hujus cauſæ permulti
articuli haud injucundi inſurrexerunt, prout in
ſequentibus formulis, & allegationibus fuſius vi-
debis.

Formula primæ petitionis factæ in S. R. C.
penes acta hereditatis.

Al Regio Conſigliere Signor D. Vincenzo Ippolito Comm. dell' eredità del qu. Giuſeppe Montella.

IL Dottor Fiſico Giacinto Morante della Città
dell' Aquila ſupplicando eſpone a V. S. come
nel 1728. ritrovandoſi il Supplicante in Napoli
chiamato da alcuni particolari per far certe cure,
4. verſo poi la fine di Settembre del detto anno,
fu richieſto, ſe voleva portarſi nella Città di No-
cera de' Pagani per poter aſſiſtere a Franceſco Mon-
tella, ed attendere alla cura della di lui lunga,
e penoſa infermità, colla quale ſtava ridotto in
ultimo di ſua vita; e che il Supplicante dopo
diverſe richieſte fattele anche per via di lettere,
riſolſe portarſi in detto luogo per oſſervare la qua-
lità del di lui male; ed avendolo trovato nello
ſtato deſcritto nella preſente relazione, fu neceſ-
ſitato a petizione di D. Domenico Antonio d' Elia
Maſtrodatti di quella Corte Veſcovile, che ne te-
neva la cura d'ordine del Signor Giuſeppe Mon-
tella Padre del detto Infermo, trattenerſi in det-
ta Città per lo ſpazio di meſi tre, e giorni cin-
que, con aver preſtato continuamente non ſolo la
ſua aſſiſtenza in detta cura, come Medico, ma
di vantaggio con aver manipulato, e compoſto con
proprie mani, ed a ſue ſpeſe li medicamenti ne-
ceſſarj, che ſervivano per detto Infermo, come
da documenti, che biſognando produrrà; Quando
credeva il Supplicante riceverne la dovuta ricom-
penza da detto Giuſeppe Montella, anche a te-
nore delle ſue replicate lettere miſſime, tantop-
più che mercè la detta cura fatta dal Supplican-
te a detto Infermo, diggià ſi era guarito da quel-
la penoſa infermità, ed eſſendoſene paſſato detto
Giuſeppe all'ultra vita ſenza ſoddisfare li tanti
incomodi e ſpeſe da proprio di eſſo Supplicante
ſopra 600. ducati, laſciò la ſua eredità a bene-
ficio del Venerabile Monaſtero de' PP. Franceſca-
ni della Scarpa di detta Città di Nocera, che
da medeſimi ſi poſſiede: al quale oggetto deve il
Supplicante eſſere ſoddisfatto da ſopra la ſudet-
ta eredità, che da detti PP. ſi poſſiede; Pertan-
to ſupplica V. S. ordinare la taſſa non meno di
detta aſſiſtenza, ma anche di tutti li medicamen-
ti ſomminiſtrati a detto Infermo, e manipulati a
proprie ſpeſe, e ſucceſſivamente ordinarſi poi il
pagamento in beneficio di eſſo Supplicante da pa-
garſi da detti PP., e dalli frutti dell' eredità ſu-
detta, ut Deus &c.

A Domino Commiſſario tunc Regio Conſilia-
rio de Ippolito, nunc meritiſſimo S. R. C. Præ-
ſide fuit impartitus terminus ordinarius, forſan
quia expenſæ petitæ non erant liquidæ, & pri-
5. vilegio ſervitiorum præſtitorum frui non pote-
rant, cui termino acquievit actor, ut breviori
cauſæ expeditioni conſuleret; Poſt terminum com-
pilatum ſervatis de jure ſervandis, ſtante abſen-
tia Regii Conſiliarii D. Tiberii de Flori, pro-
poſita fuit cauſa in S. R. C. a Regio Conſiliario
D. Thoma Xaverio Caravita; & ſequens ſenten-
tia emanata fuit E. G.

*Viſis &c. Per hanc noſtram Regiam definitivam
ſententiam dicimus, pronunciamus, ſententiamus, de-
claramus, & decernimus, heredes qu. Joſeph Mon-
tella fore, & eſſe condemnandos, prout ipſos præſen-
ti noſtra definitiva ſententia condemnamus, condem-
natiq; volumus, & mandamus ad ſolvendum in be-
6 neficium magnif. Artis Medicæ Doctoris Hyacinti
Morante labores per eumdem præſtitos in aſſiſtentia
pro cura qu. Franciſci Montella, taxandos per ma-
gnificum Vincentium de Jorio, ac etiam ſolvendum
in beneficium ejuſdem pretium medicamentorum dato-
rum pro eadem cura, taxandum per unum ex octo
Collegii pharmacopolarum hujus Civitatis.*

Thomas Xaverius Caravita.

Sub die 13. Aprilis 1739. Lecta lata &c.

COntra ſententiam prædictam a Parte ex adver-
ſo remedium reſtitutionis in integrum, tam-
quam perſona privilegiata, productum fuit; qua-
re pendente ho remedio ad elidendas partis op-
poſitiones hæc allegatio in jure a me pro eodem
Artis Medicæ Doctore patrocinante formata fuit.

P E R

Il Dottor Fiſico Giacinto Maranti.

C O N

7. Li RR. PP. di S. Franceſo di Paola di Nocera
de' Pagani, eredi del quond. Giuſeppe
Montella.

Il Signor D. Tiberio de' Fiori Regio Conſigliere e degniſſimo Commeſſario.

In Banca di Giacobbe Priſcolo.

Scrivano Carmine Mancino.

J. M. J.

IL Dottor Fiſico Giacinto Morante avendo dimandata nel S. C. dagli eredi del fu Giuſeppe Montella la ſodisfazione delle ſue fatiche, e ſpeſe fatte per droghe, ſemplici, e medicamenti nell' infermità del qu. Franceſco Montella ſuo figlio nello ſpazio di tre meſi, e più, per la di cui cura ſi portò da Napoli in Nocera de' Pagani: datoſi, e compilato il termine, dopo le dilazioni ſofferte per quaſi tre anni, a 15. Aprile 1739. n' ottenne ſentenza, che condannò i detti eredi al
8 detto pagamento, commettendoſi perciò la taſſa delle fatiche, e medicamenti, *fol.* 21. 2. *volum. act. ſeq.*

Gli eredi riferiti, comeche privilegiati, gravandoſi di detta ſentenza per via di reſtituzione *in integrum*, pretendono non eſſer tenuti a pagamento alcuno, dicendo eſſere ſtato abbaſtanza ſodisfatto per li ducati 50. ricevuti, e per la convenzione avuta con i congiunti dell' infermo di non pretendere coſ' alcuna, ſe il medeſimo non era ſano, *fol.* 24. 2. *vol. act. ſeq.*

Noi, alle di cui debbolezze è appoggiata, la difeſa del magn. Giacinto Moranti, ſoſtenendo per giuſtiſſima la ſentenza del S. C., e laſciando di far parola della ſeconda objezione, come un pu-
9 ro ſogno della parte non provato, moſtramo, che i pretesi ducati 50., e la cartola di ricevuta, che vedeſi negli atti, non è baſtante a vulnerar la ſentenza, la legge del S. C., e molto meno la noſtra chiariſſima ragione.

Per chiarezza della cauſa fa duopo ſapere che nel meſe d' Ottobre del 1727. il magnifico Giacinto Morante da Napoli ſi portò nella Città di Nocera a richieſta del Paroco D. Domenico Antonio d' Elia per curare Franceſco Montella, di cui detto Paroco aveva tutta l' incombenza per ordine di Giuſeppe ſuo Padre, Segretario della Regia Udienza di Lucera. E' arrivato in Noce-
10 ra, riſedendo nel Moniſtero de PP. Agoſtiniani principiò la cura, manipolando medicamenti di coſto a ſue ſpeſe, con viſitare due volte il giorno l' infermo per giorni 40. E dopo ad impulſi dell' iſteſſo Paroco Elia per maggior comodo, eſſendo inverno, e per la molta diſtanza, ſi portò ad abitare contiguo all' infermo in caſa del detto Elia, aſſiſtendo dalla mattina inſino a ſera, come coſta dal *fol.* 31. 37. *vol.*

Continuò la cura per lo ſpazio di tre meſi, e giorni, quale terminata, e reſtituito in ſanità l' infermo, ſenza avere altro biſogno di medicamenti, a riſerba della regola del vitto, licenziollo; ma prima di partirſi lo fece veder da' ſuoi parenti ſano, e libero, *fol.* 40. *& ſeq.*, 2. *vol. ſup.* 9. *artic.*

Fattaſi poi fare una relazione del Medico Correale del perfetto ſtato dell' infermo, ſottoſcritta dal Paroco Elia, e Notajo *fol.* 19., e 20. 2. *vol.* ratificata nel termine *fol.* 37., ſe n' andò in Lucera dal Padre dell' infermo, per eſſer ſodisfatto di ſue fatiche, e ſpeſe fatte, conforme veniva determinato da Periti, il che ricuſando di fare detto Giuſeppe Padre, gli offerì ducati 50. quali facendo tutta la renitenza di prendere il Morante, ad inſinuazione di Diego Seniſi Maſtrod' atti della ſteſſa Regia Udienza di Lucera, che abitava nella medeſima caſa col detto Giuſeppe, il quale Seniſi dicea, che ſe l' aveſſe preſi a conto, che poi ſi facea il reſto liquidare da' Periti, ricevè detto denaro, per quanto depone detto Seniſi *fol.* 22., e ratifica *fol.* 30. 2. *vol.*

Ma deviando dalla regola del vivere, che ricercava il penoſiſſimo male ſofferto, già preſcrittale dal Medico Morante, datoſi in preda della gola, e del ventre, nè ſoffrendo il ſuo corpo debilitato pur troppo dalle paſſate angoſce il grave peſo della ſregolatezza, oppreſſo un giorno da tutto di ſangue in una fineſtra di ſua caſa improviſamente morì, e conobbero ben tutti ad evidenza, che non dagli antichi malori, ma da nuove cauſe eſtrinſeche cagionata foſſe ſua improviſa morte, *fol.* 41., e 42. *ar. ſup.* 11. *art.* 2. *vol.*

Si diede il caſo della morte ancora del Padre dell' infermo, di cui eſſendo reſtati eredi li RR. PP. di S. Franceſco di Paola di Nocera con la ſolita clauſola del *ſalvo jure cujuſlibet*, &c. s' indrizzò il Medico Morante contro detti eredi, e datoſi termine ordinario dal Conſiglier d' Ippolito allora Commiſſario, ora degniſſimo Preſidente del S. R. C. *fol.* 2. *vol.* 2., fu queſto compilato con l' eſame di otto teſtimonj *fol.* 35. *&. ſeq.* fuori di altri documenti preſentati negli atti: In maniera che dopo ſofferte dal povero Morante quante dilazioni quaſi inventar ſi poſſono in un giudizio ordinario, finalmente a dì 13. Aprile del corrente anno 1739. ottenne ſentenza del S. C., *con cui gli eredi del fu Giuſeppe Montella furono condannati a pagare in beneficio de. Morante li prezzi de' medicamenti, e fatiche erogate nell' aſſiſtenza per la cura del qu. Franceſco Montella: da taſſarſi per uno degli otto Farmaceuti, e un Medico reſpective* &c. *fol.* 21. 2. *vol. act. ſeq.*

Spedito, e notificato il mandato *de parendo* al Procuratore delli detti PP. di S. Franceſco, da' medeſimi, gravandoſene con il remedio della reſtituzione *in integrum*, ſi dice, non eſſer tenuti a
11 pagamento alcuno, sì per la ricevuta de' ducati 50., che vedeſi negli atti *fol.* 15., da cui appariſce, eſſere ſtato abbondantemente ſodisfatto, come aſſeriſcono, sì ancora perchè fu convenuto tra detto Morante, e Congionti dell' Infermo di non eſſer tenuti a pagamento, *ſe* prima non era reſtituita la ſanità all' infermo, come di ſopra ſi è accennato, *fol.* 24. 2. *vol.*

Il primo Capo del ſuppoſto gravame de' RR. PP. prodotto, ſiccome è appoggiato alla ſola ricevuta ſudetta, così è sfornito d' ogni giuſtizia. La ricevuta *fol.* 15. altro non è, che una ſemplice cartola ſenza autentica, ſenza teſtimonj, non giurata, non identificata in termine dal Moniſtero, e di più ſenza preſentata, dunque non è da tenerſene conto alcuno, dovendo tutte le ſcrit-
12 ture aver l' atto dell' eſibizione, overo la preſentata con la data del giorno, meſe, ed anno, e 'l nome del preſentante *per extenſum*, altrimenti ſono nulle, ſecondo il diſpoſto delle *Pramm.* 100. §. 80. *de offic. judic. e Pramm.* 79. *num.* 8. *de offic. S. R. C. Marad. in ſingul. num.* 19. *ſup. Pragm.*

E ſebbene il noſtro Principale uſando dell' oneſtà, e ſua ingenuità naturale non nieghi il ricevimento de' duc. 50. negli articoli *fol.* 33. *ſup.* 10. 2. *vol.* nulla dimanco però gli confeſſa di averli ricevuti *in conto*, e così averſene fatta ricevuta: Sicchè la ragione della parte non potendo naſcere dalla riferita cartola del *fol.* 15. di niun vigore, naſce unicamente, come deve per verità, dalla ſola confeſſione del Morante la quale eſſendo *a conto*, così ſi deve attendere, cioè con tutte le circoſtanze, e qualità, con le quali è veſtita, giacchè è maſſima indubitata, *in civilibus confeſſio non ſcinditur, nec poteſt pro parte acceptari, & pro parte non.* Beor. dec. 339.
13 *num.* 3. *Epiſc. Ricc. collect. deciſ.* 1250. *Urſill. ad Afflict. dec.* 7. *num.* 12. *Sanfel. deciſ.* 128. *Marin. lib.* 1. *reſol.* 83., &c.

Nè vale il dire, che il Morante confeſſa anche di aver fatta *ricevuta* per i ducati 50., e perciò ſia la medeſima indubitabile per la ſua dichiarazione: Mentre è vero, che dice, per i ducati 50. *a conto* averlene fatta ricevuta, ma d' onde coſta, che ſia quella del *fol.* 15.? Dovea

veri-

verificarſi, ed identificarſi in termino ; e poi
farſene queſt' uſo preteſo dalla parte : Ma vede-
ſi ad evidenza, non eſſere la ricevuta preſentata
quella, che fece il Morante ; ogni qualvolta in
queſta non leggonſi quelle circoſtanze, che con-
feſſa, cioè *a conto &c.*
Queſto in quanto all' ordine . Che ſe poi vo-
gliam riflettere alla ſoſtanza della ſudetta car-
tola queſta è, che il *Morante ha ricevuti ducati*
150. per l' aſſiſtenza fatta alla cura di Franceſco
Montella fol. 15. 2. vol.
Dunque nemmeno pregiudica alle ſue ragioni,
perche non dice *a ſaldo*, o *a complimento*, con-
forme dovrebbe dire *L. ſi ex pluribus ff. de ſo-*
lut. cum Gloſſ. in Reliquam. Cavaler. dec. 228.num.
14 *2. & deciſ. 94. num. 20. poſt Merlin. de Pignor.*
così ancora ſcrive il *Card. de Luca de credit. &*
debit. diſc. 27. nu. 9. Maur. de ſolut. cap. 4. nu.
5. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 3. num. 2. Rot.
Rom. par. 9. recent. deciſ. 201.
L' iſteſſa Rota nella *par 11. recent. deciſ. 272.*
15 *num. 17.* decide, che almeno per poterſi in-
tendere a *ſaldo*, dovrebbe dirſi in *ſodisfazione* del-
l' aſſiſtenza &c.
E ſi roſtringono i DD., che almeno dovreb-
be dirſi, ricevoti li *reſtanti ducati* 50. per l' aſ-
ſiſtenza fatta &c., e così baſtarebbe ad eſpellere
16 l' Attore dal giudizio non con parole affatto ge-
nerali, mentre *reſidui appellatione totum continetur.*
Affl. dec. 285. num. 3. cum Urſill. num. 1.
Queſte parole individuali, e proprie non ſolo
non ſi oſſervano nella preteſa ricevuta, ma ancora
vedeſi concepita con termini tanto generali, che
diuota, non già dobbio, ma una chiarezza di
17 non eſſer a complimento, ma *in conto*, giacchè
per quanto ſcrive *Staib: jun. reſol. 86. num. 35.*
è certiſſimo che *Confeſſio, ut noceat confitenti de-*
bet eſſe clara, certa, & invulnerabilis, alias non
attenditur.
Molto più creſca la forza di queſta evidenza,
quando ſi conſidera, che il prezzo de' ducati 50.
non era giuſto compenſo alle fatiche del Moran-
te ; ma una incorriſpondenza d' altiſſima diſugua-
glianza, come ogni uno dall' intinerario della
cura iſteſſa, da' fatti narrati, e dalle pruove *fol.*
18 *19. 30. &c.* conoſce ; con che per queſto motivo
ancora non deve tenerſi conto della preteſa ri-
cevuta : *Bartol. Roman. & Imol.* nella *L. poſt con-*
tractum ff. de donat. Guid. Pap. de præſumpt. con-
cl. 158. num. 56. Menoch: lib. de præſumpt. 124.
num. 76.
Ma ſenza pregiudizio del vero, anche dato,
che diceſſe *a ſaldo, a intiera ſodisfazione &c. per*
l' aſſiſtenza fatta alla cura del Sig. &c., non per
queſto vengono ſodisfatte le fatiche mediche del
Morante, poichè l' aſſiſtenza fatta, s' intende ſo-
lo per quella aſſiſtenza, ſtando continuamente
in caſa dell' infermo, ma reſtano da ſodisfarſi le
viſite prima di ritirarſi a caſa dell' infermo, le
diete vacate per la cura, e le fatiche mediche
fatte anche in caſa, eſſendo l' aſſiſtenza per quel-
l' incomodo eſtraordinario, e maggiore, di privarſi
19 di tutta la ſua libertà per fare un ſolo nego-
zio, e penoſo di mai partirſi d' intorno all' in-
fermo ; conforme ſe commettendoſi ad un Servi-
dore un negozio eſtrardinario, come portarſi fuo-
ri Napoli, ſe li deve maggior guiderdone, dan-
doſele oltre la meſata le ſpeſe cibarie, ed altro
&c., commettendoſele di aſſiſtere lì giorno, o
la notte a un' infermo, queſto è oltre l' ordina-
ria ricognizione, come fatica eſtraordinaria, e
maggiore inſolita de' Medici, ha ricevuti duca-
ti 50., o non per le fatiche ordinarie : L' ha
ricevuti per quell' aſſiſtenza all' infermo fatta,
che commetteſi a' Facchini per ventura a donne,
ed altri imperiti dell' Arte Medica.
Sogliono i Medici, qualora mirano un' infer-
mo da grave indiſpoſizione oppreſſo, oltre della
diloro continua viſita, laſciare un de' loro Gio-
vani, e Pratici ad aſſiſterlo in caſa per pronta-
mente occorrere a ogni improviſo biſogno, e
frattanto non ceſſare eſſi dalle ſolite ordinarie
viſite ; ſi deve forſe l' iſteſſo compenſo per amen-
due, e niente al Giovine, e al Pratico ?
Sicchè ovunque rivolganſi li RR. PP. Oppo-
ſitori, non potranno mai sfuggire il pagamento
delle fatiche fatte nell' aſſiſtenza per la cura
medica del Morante, conforme alla condanna del
S. C., niente oſtando l' inutile cartola della ri-
cevuta, per la quale il Morante *ſe remittit juri*,
come ſi è accennato &c. nel ſecondo motivo di
gravame ; perche è un bel ritrovato, e può ve-
ramente dirſi *ſomnium vigilantium*.
Ma dovrebbero i RR. PP. non già riflettere
a' privilegj delle ultime infermità, le ſpeſe
20 delle quali *habentur ut æs alienum, & illico ſa-*
tisfieri debent. De Franch. dec. 51. num. 1., ma
al di loro rigido voto, ed iſtituto dall' ingordi-
gia, ed empietà cotanto offeſo, e contentandoſi
del pingue retaggio di 45. m. ducati, di cui van
faſtoſi, moſtrar dovrebbero in effetti, col paga-
mento de' debbiti, e ſudori altrui, che non è af-
fatto sbandita da' loro petti quella pietà almeno,
ſe non l' alienazione dalle mondane ricchezze, di
cui più degli altri fedeli ſon tenuti a far uſo &c.
Cetera &c. Filippo Ferdinando di Caro.
Formula enunciati Chirographi hæc erat. E. G.

IO Dottor Fiſico Giacinto Morante della Città
dell' Aquila teſtifico aver recevuto dal Sig. Giu-
ſeppe Montella ducati cinquanta, ſecondo gli
ha preſcritto il Signor Medico D. Giovanni Cor-
reale ; per l' aſſiſtenza fatta alla cura del Signor
Franceſco ſuo figlio ; con intelligenza però, che
ogni qual volta detto ſuo figlio ſarà affatto cu-
rato, deve farmi altra ricognizione : Lucera 28
Gennaro 1728.
Io Giacinto Morante ho ricevuto come ſopra.
In his terminis cauſa iterum propoſita fuit
in S. R. C. ab alias laudato Regio Conſiliario
D. Tiberio de Fiori, & auditis Advocatis am-
barum partium, me pro artis medicæ Doctore
Hyacintho Morante cauſam dicente, & patroci-
nante, prior ſententia confirmata fuit hoc mo-
do. E. G.

Die 24. menſis Julii 1739.

F*Acto verbo de prædictis in S.R.C. per Dominum*
Militem U.J.D.D. Tiberium de Fiori Regium
21 *Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium : Viſa ſup-*
plicatione fol. 74. Per S.R.C. declaratum eſt, non
eſſe deferendum petitæ in integrum reſtitutioni, hoc
ſuum &c.
Pro magn. Porcelli Secretario impedito
Auriemma.
Notificato prædicto decreto, & adverſus idem
nullo producto remedio, fuit commiſſa taxa me-
dicamentorum Doctori Phyſico D. Cajetano Lom-
bardo, a quo partibus requiſitis, & auditis, ſe-
quens taxa edita fuit. E. G.
Formula præſentationis.
22 *Die 1. menſis Septembris 1739. Neap. præſen-*
tata per magn. Doctorem Phyſicum Cajetanum Lom-
bardo Taxatorem
Priſcolus Actorum Mag.
Die 31. menſis Auguſti 1739. Neap.

V*Iſo ſupplici libello, commiſſione taxæ, & facul-*
tate mihi tradita taxandi labores, & aſſiſtentiam
a magnifico Artis Medicæ Doctore Hyacintho Mo-
rante præſtitam in graviſſima infirmitate quond.
Franciſci Montella fol. 33. 2. volum., requiſito-
ria, illiuſque notificatione Magn. Procuratori Vene-
rabi-

rabilis Monaſterii Diu. Mariæ Sanitatis Ordinis Minimor. S. Franciſci de Poula Civitatis Nuceriæ Pagonorum fol. 35. Viſo actu Scribæ, cauſæ Carmini Mancini pro duplici notificatione facti eidem Magnifica Procuratori Venerabilis Monaſterii fol. 36. partibus auditis, & viſis actis omnibus, ex quibus conſtat, eumdem Artis Medicæ D. Hyacinthum Morante ſe contuliſſe in Civitatem Nuceriæ Pogunorum ad Curam oggrediendam prædicti qu. Franciſci Montella tamquam ad eandem vocatum & re- 23 *quiſitum, ut ex depoſitione Pharmacopolæ Balthaxaris Villoni fol. 33. ratificata in termino fol. 38. 1. vol. & Doctoris Phiſici Johannis Baptiſtæ de Francisco fol. 25. & 39. atque ex fide RR. PP. in Venerabile Monaſterio S. Mariæ de Præſepe degentium fol. 28. ejuſdem 1. vol. non ratificata in termino ob deponentium abſentiom in actu examinis fol. 44. & tandem depoſitionibus Teſtium ſuper 3. art. fol. 40. & 42: dicti 1. vol., & ſequent., ex quibus conſtat cauſa curæ prædictæ eundem Magnificum Morante vacaſſe dies quadraginta continuos in Venerabili Monaſterio S. Mariæ de Præſepe accedendo bis in die ad domum infirmi in Caſoli Poritorum pro viſitando illo, & dies alios quinquoginta ſeptem invitum, ſed reiteratis precibus adſtrictum ut fol. 31. Morando in domo infirmi in dicto Caſale Poritorum ſiſtente, ibidem præter ſolitas, & conſuetas viſitationes noctuque diuque ægro inceſſanter aſſiſtendo ſpatio prædicto dierum quinquaginta ſeptem, ut ex depoſitione Rev. Parochi D. Domenici Antonii d' Elio Viceparris infirmi fol. 31. 1. vol. ratificata in termino fol. 37. & ex teſtium depoſitionibus ſuper 5. articulo fol. 40. & 42. 1. vol. tantummodo Deum ante oculos habenda, æquitate, & epicheja utens favore loci pii, & gratia Venerabilis Monaſterii S. Franciſci de Paula, ſum voti pro laboribus erogatis a dicto Artis Medicæ Doctore Hyacintho Morante in prioribus diebus quadroginta menſis Novembris, in quibus duas in dies adhibuit viſitationes infirmi taxandos eſſe eidem magnifico Moranti duchtos tres in quolibet die, qui in unum ſummam ducatorum centum viginti conficiunt; pro reliquis diebus quinquaginta ſeptem tempore diuturnæ inceſſantisque curæ, & aſſiſtentiæ noctuque diuque præſtitæ taxandos eſſe ducatos quinque in qualibet die, quæ in unum cum antecedenti ſummam ducatorum quatuor centum, & quinque conficiunt, deductis tamen ex dicta ſumma taxata ducatis quinquaginta, per dictum Morante acceptis, & hoc iuris æquitatiſque eſſe cenſeo pro executione decreti S R.C. ſive ejus Regii Conſiliarii meritiſſimi Domini D. Tiberii de Fiori cauſæ Commiſſarii, cui &c.*

Doctor Phyſicus Cajetanus Lombardo Taxator electus.

Formula proteſtationis.

DOctor Monaco pro parte ejus magnifici Principalis adverſus taxam prædictam propter 24 gravamina eidem notoria illata reſervat omnia jura juriſque remedia, & inſtat propterea voce, & ſcripturis audiri, citra præjudicium &c. ſalvis &c.

Formula replicationis.

DOctor . . . tamquam inauditus a taxa prædicta appellat, reclamat, ac æquè principaliter de nullitate dicit, ex eo quia ad nihilum taxari 25 debebat, nam ex actis apparet eſſe ſatisfactum de aſſiſtentia facta in infirmitate qu. Franciſci Montella; propterea inſtat illam revideri, & committi Domino Prothomedico, alias &c. ſalvis &c.

Formula relationis Alguzerii.

Die prima menſis Septembris 1739.

IO Angelo Gargano Portiero del S.R.C. hò notificato il magnifico Dottor Tiburzio de Parrillis perſonaliter.

Formula decreti pro reviſionis commiſſione.

Die 3. menſis Septembris 1739.

PEr Dominum Militem U. J. D. D. Tiberium de Fiori Regium Conſiliarium &c. Viſa retroſcripta taxa per magnificum Doct. Phyſicum Cajetanum Lombardo, notificata magnifico Procuratori heredum qu. Joſephi Montella, & ſupradicta replicatione per eumdem facta, provi-26 ſum, & decretum eſt, quod taxa prædicta revideatur per magnificum Prothomedicum, & heredes prædicti infra dies quindecim procurent reviſionem prædictam; alias dicto termino elapſo providebitur, quod præcitata taxa firma remaneat, hoc ſuum, & intimetur.

De Fiori.
Priſcolus.
Mancini Scriba.

Formula Requiſitoriæ.

REquirantur partes ad audiendam retroſcriptam reviſionem faciendam prædictæ taxæ per Regium 27 Generalem Prothomedicum D. Franciſcum Buonocore. Neap. die 11. menſis Septembris 1739.

Buonocore.

A magnifico Reviſore partibus hoc modo requiſitis. & plurics auditis in contradictorio judicio, inſurrexerunt nonnullæ difficultates, pro quibus explanandis ſequentem ſcripſi allegationem. E. G.

M E M O R I A
DE' FATTI.

28 Per il Signor D. Buonocore Medico di S. M.
che D. G. e Protomedico del Regno
di Napoli.

J. M. J.

IL Dottor Fiſico Giacinto Morante della Città dell' Aquila nell' anno 1727. nel meſe d' Ottobre da Napoli ſi portò nella Città di Nocera de' Pagani per curare Franceſco Montella figlio di Giuſeppe, Segretario della Regia Udienza di Lucera di Puglia, e arrivato in Nocera, ſtabilì per ſua abitazione il Moniſtero de' PP. Agoſtiniani, ove dimorò 40. giorni viſitando due volte il giorno l' infermo nel Caſale de' Periti, ove giaceva.

Ma vedendoſi dal Paroco D. Domenico Antonio d' Elia, il quale aveva tutta la cura del detto infermo, facendo la Vicepadre, che miglio-29 rava, ſtimò, far andare ad abitare in caſa dell' infermo detto Medico per maggior ſuo ſervizio, il quale ricuſando di andarvi, finalmente forzato dalle preghiere del detto Paroco, de' Monaci, e di molti, ſi portò in caſa dell' infermo, ove continuò la cura per lo ſpazio di altri giorni 50., aſſiſtendo continuamente giorno, e notte ſenza mai partirſi, *fol.* 23. 25. 28. 30. 40. & 41. *ſuper* 4. & 5. *articulo*.

Eſſendo dopo detto tempo guarito quaſi l' infermo, ſi fece formare la relazione del Medico ordinario di tutto l' itinerario della cura, e ſi portò in Lucera di Puglia da Giuſeppe Montella, per eſſer ſodisfatto, e dal medeſimo dopo molti contraſti, appena potè averne ducati 50., come diſſe, ma in effetti furono trovati 47. in in conto, *fol.* 40. & 14. *ſuper* 10. *artic.*

Morì dopo qualche tempo l' infermo, e 'l Padre, di cui eſſendo eredi i PP. di S. Franceſco di Paola di Nocera de' Pagani, s' indrizzò il Morante nel S.R.C. contro i medeſimi per la dovuta ſoddisfazione, e dopo ſoſtenute per più anni innumerabili dilazioni c. r., a 13. Aprile del corrente anno 1739. ottenne ſentenza, *condamnentur hæredes qu. Joſephi Montella ad ſolvendum in beneficium Artis Medicæ Doctoris Hyacinthi Morante labores præſtitos &c. taxandos per &c. fol.* 21. *vol.* 2.

Avver-

Digitized by Google

Avverſo di tal decreto produſſero i RR. PP. la reſtitutione *in integrum* , con l' oppoſizione, che foſſe ſtato il Morante intieramente ſoddisfatto; ma diſcuſſaſi la cauſa in S.C. a relazione del Sign. Conſiglier D. Tiberio de Fiori, inteſe pienamente ambe le parti, fu ributtato detto rimedio, e confirmata la prima ſentenza *fol.* 24., *&* 29. *vol.* 2.

Per eſecuzione di dette due ſentenze uniformi dal Medico Lombardi Taſſatore Eletto inteſe le parti, ſi procede alla taſſa, e perizia delle fatiche del Moranti per gli primi 40. giorni li taſsò a ragione di carlini 30. il giorno, e per gli altri reſtanti giorni ducati cinque, dichiarando eſpreſſamente, che faceva la taſſa si tenne a riguardo unicamente del Luogo Pio *fol.*

Di queſta taſſa ſi gravò non meno il Moranti con la riſerba delle ragioni, che il Procuratore de' RR. PP., con che in grado di reviſione fu commeſſa all' Illuſtre Signor D. Franceſco Buonocore Medico del Rè noſtro Signore, o Protomedico del Regno di Napoli.

Per l' incontro di Giudice sì giuſto, sì supremo, e sì incorrottibile ſtimandoſi avventuroſiſſimo il Morante, e'l ſuo Difenſore, di buon'animo portatoſi a ſuoi piedi per informarlo delle ſue ragioni, e dopo eſſere ſtati conſolati con una paterna umaniſſima udienza, comprendendo in un girar di pupilla con una prontezza feliciſſima il forte, e'l nerbo della cauſa, e illuminandoci con il ſuo ſovrano intendimento, ſi degnò imporci ſuoi pregiatiſſimi comandamenti, che conſiſtendo tutta la ragione del Morante nel moſtrare *di non eſſer ſtato ultroneo il trattenimento in Nocera, ma a richieſta per parte dell' Infermo, ſecondo di aver aſ-*
30 *ſiſtito con effetto alla cura; e terzo, il tempo, che durò la medeſima cura*, queſti tre capi ſi foſſero ben provati, e giuſtificati, a' quali tutta s' attiene, e aggira la ragione della conteſa, per poter gudere gli effetti di ſua inalterabile giuſtizia.

P U N T O I.

Noi eſſeguendo alla cieca, come dobbiamo sì autorevoli comandamenti, ci diamo l' onore di umilmente rappreſentare al medeſimo Signor
31 Protomedico, che la chiamata del Dottor Fiſico Giacinto Morante nella Città di Nocera de' Pagani a far la cura di Franceſco Montella appariſce chiaramente dalla depoſizione di ben ſei teſtimonj, cioè dallo ſpeziale Baldaſſarre Villani *fol.* 23. *e* 38.

Dal Medico Giambattiſta di Franceſco *fol.* 25., *e* 39.

Da due Padri Agoſtiniani, Fra Franceſco del Rè, e Fra Tomaſo Starace *fol.* 28.

Da due altri Cittadini di Nocera eſaminati nel termine, ambidue ſcribenti ſopra il terzo articolo, cioè Priſco Attanaſio *fol.* 49. e Giambattiſta Nenna *fol.* 41. *ſup.* 3. *art.*

Ecco dunque, che tutti i teſtimonj depongono conteſtamente queſto fatto, e poſſono chiamarſi otto, non ſei, giacchè *Sacerdotum depoſitio habet*
32 *vim duorum teſtium. Maſcard. de probat. concluſ.* 377. *num.* 9. *Sanfel. dec.* 358. *num.* 8. *Capyc. latr. deciſ:* 12. *num.* 14.

E ſebbene D. Domenico Antonio d' Elia non lo dica chiaramente nella ſua depoſizione *fol.* 31. *vol.* 1. però non lo niega: ed eſſendo intereſſato, come Vicepadre dell' Infermo dovea aver paſſione per minorare il ſuo intereſſe, nè importa, ancorchè lo negaſſe, perchè ſei teſtimonj d' ogni eccezzion maggiori han più vigore di un ſolo, dovendoſi il numero de'teſtimonj anche dal Giudice riguardare.

Poi ſe parla dubbioſo per la chiamata in Nocera, non parla dubbioſo per la chiamata, quando andò ad abitare in caſa dell' infermo *fol.* 31.

Anzi non può negarſi che ſi trattenne per la ſola cagione della cura del Montella il Morante, che è equivalente alla chiamata, nè in cio diſcordano tutti i teſtimonj; e tutte le ſcritture negli atti preſentate:

P U N T O II.

Il dimoſtrare l'eſiſtenza della cura, che il Morante l' abbia effettivamente fatta, non è molto difficile, perchè dalla Parte avverſa medeſima
33 non ſolo non ſi niega, ma chiaramente ſi confeſſa, e pone, non già di non eſſer ſeguita la cura, ma non ſolo di eſſer ſodisfatta, come dall' iſtanza *fol.* 11. *vol.* 1. dalle poſizioni preſentate da' Padri, *fol.* 7., *&* *ſeq. vol.* 2. Dalla ſupplica de' medeſimi *fol.* 24. *vol.* 2.

Appariſce da tutti li teſtimonj eſaminati, *fol.* 21. 23. 25. 28. 30. 40. 41., e dalla relazione delle indiſpoſizioni dell' infermo *fol* 19. *vol.* 1:

Appariſce ſimilmente da due ſentenze uniformi del S.C. *fol.* 21., *e* 29. *vol.* 2., le quali condannano i PP. alla ſodisfazione delle fatiche erogate dal Morante, quali ſe pienamente non foſſero coſtate al S.C., non ſarebbe ſeguita la condanna, nè le cennate due ſentenze.

Ne importa il dire, ſebbene ſenza appoggio, che ſia ſtato ſodisfatto, poichè non è della preſente iſpezione, in cui di altro non ſi tratta, ſe non ſe del valore delle fatiche fatte, e ſe ſia giuſto il prezzo datoli dal Signor Lombardi, o pure tenue, come dal Morante ſi ſupplica, eſſendoſi a queſto fine anche gravato della taſſa, o vero eceſſiva, come i RR. PP. pretendono.

Ma pure per ſodisfare alla parte ſi riſponde, che il S. C. non avrebbe condannato i PP. al pagamento delle fatiche, ſe queſte appariſſero ſodisfatte, nè avrebbe date fuori le due ſovraccennate ſentenze, con piena cognizione, o inteſe le parti interpoſte.

P U N T O III.

Si aggira queſto punto nel vedere il tempo impiegato dal Morante nella cura di Franceſco Montella, e queſto da noi ſi è provato di eſſere ſtato meſi tre, e giorni ſette, cioè giorni 40. ſtando nel Moniſtero degli Agoſtiniani, facendo due viſite il giorno all' infermo, e altri giorni 57. ſtando in ſua caſa, aſſiſtendolo continuamente notte, e giorno.

Appariſce dalla iſtanza *fol.* 1. Dalla relazione della infermità, *fol.* 19. Da tutti i teſtimonj eſaminati nel termine cioè Baldaſſarre Villani, *fol.* 23. e 38. Medico Gio: Battiſta di Franceſco, *fol.* 29 *e* 39. Da i due Padri Agoſtiniani, *fol.* 28. Dal Paroco d' Elia Vicepadre dell' infermo, *fol.* 30. *e* 37. Da Priſco Attanaſio *fol.* 40. *ſup.* 7. *artic.* Gio: Battiſta Nenna *fol.* 41. *ſup.* 7., *artic. vol.* 1.

Ecco dunque chiarito più della luce del Sole che la cura fu per tre meſi; e ſebbene non depongano tutti i ſette giorni cennati, però tutti dicono in circa, e coſta dalla relazione *fol.* 19. Onde avendo il Morante giuſtificati i ſudetti tre punti eſſenziali della cauſa, ſupplica riverentemente a purgare il pregiudizio recatoli dal Lombardi, il quale in riguardo, e contemplazione del Luogo Pio l' ha troppo baſſamente, e tenui taſſate le fatiche, conforme ſi è ſpiegato nel ſuo voto, e ſupplicando ancora il degniſſimo Signor Protomedico ad avere avanti gli occhi ſuoi purgatiſſimi gl' incomodi graviſſimi ſofferti dal povero Morante, che la cura fu nel meſe di Novembre, Decembre, e Gennajo, nel ſeno più rigido dell' inclementiſſima ſtagione.

Che fu nel 1727, quando appunto accaddero quei notiſſimi diluvj, ed alluvioni d'acque, che cagionarono tante rovine alla Città, e Regno;

e per-

e perciò l' inverno più crudele del ſolito.

Che la cura era diſtante in altro paeſe, ove dovea mattina, e ſera portarſi ne' primi 40. giorni, con acqua, e vento, e ſenza comodo di
35 carozza, o galeſſo, ma di un ſemplice malconcio cavallo, come depongono i teſtimonj.

Che non potè fare altra cura, ma cattivare la ſua perſona, e farla addetta a queſti ſola. Che le infermità erano graviſſime, ſchifoſiſſime, come dalla relazione *fol.* 9. *vol.* 1.

Si ſupplica dunque il degniſſimo Signor Protomedico avere a cuore tutti detti motivi, ed altri, che può comprendere la ſua mente ſublime, e ſovrano intendimento, inteſiſſimo, e maeſtro in tutte le ſcienze, unendo a una mente illuminatiſſima un cuore retto e puriſſimo, che ſono i veri pregi di un Eroe.

E noi ſu queſte certiſſime verità viviamo ſicuri del noſtro fato, niente affatto ſgomentandoci le idee, e le voci de' RR. PP., i quali con avere il Reverendiſſimo Padre Provinciale, congiunto del Reverendiſſimo Signore Protomedico, van' cantando il trionfo pria della battaglia, quaſichè fuſſe capace il ſuo animo illibbato, e imperturbabile di cieca paſſione, che poteſſe indurre pendenza a prò de' medeſimi come vanamente credono; Ma noi confirmandoci ſempre più in quella altiſſima ſtima, e venerazione che abbiamo ſempre tenuta per lo riveritiſſimo Signor Protomedico, e a' ſuoi meriti dovuta, diciamo fermamente, che ſiccome non ci ſgomentò queſto riguardo ſul principio, nel farſi commettere queſta reviſione, così più lieti ne ſtiamo preſentemente, dandoſi il riscontro all'impareggiabil coſtanza, e rettitudine del medeſimo gentiliſſimo Signor Protomedico, di moſtrare anche in queſt' occaſione la giuſtizia, che il Re noſtro Signore ha fatta alla ſua fedeltà, e integrità, in eligendolo per Medico della ſua Regal perſona, e inalzandolo a quel grado ſublime, che con tanta gloria ingombra.

Filippo Ferdinando di Caro.

Eliſis hiſce oppoſitionibus, nova inſurrexit haud ſpernenda quidem difficultas: Ajebant enim RR. PP., noſtro Clienti obſtare legem, nempe *Conſtit.*
36 Friderici: *Quia nunquam ſcribi poteſt &c. tit. de Medicis*, a *Riccio ſub num.* 8. hujus capitis enunciatam, qua ſancitum fuit, medicum bis in die, & ſemel in nocte ægrotantes viſitare teneri, &
37 exigere tarenum unum in die in Civitate, & tarenos tres extra Civitatem cum expenſis, aut quatuor ſine expenſis, & proinde noſtrum clientem majorem mercedem illa a Regia *Conſt.* taxata petendi jus non habere, ob apertiſſimam Legis ſcriptæ reſiſtentiam.

Ad affringendum hunc ſcopulum allegabam ego, prædictam Conſtitutionem concordare cum *cap. Regni Sardinii*, quod non ſervatur. *Conſil. de*
38 *Xarto ad comment. illius Regni canit. lib.* 3. *cap.* 11. *de ſalar. & dict. cap.* 39. *num.* 1. *Rovit. in Rit. M. C. V.* 267. *num.* 79. *&c.*, enunciatamque Conſtitutionem eandem ſortitam eſſe fortunam, quia deſuevit, & ab aula receſſit, adeo ut
39 conſpiciatur verum axioma: *Dat Galenus opes*. Et Petrum Apponenſem Bononiæ curaſſe Honorium Pontificem pro diurnia aureia quatringentis.

Hanc deſuetudinem Conſtitutionis teſtatur *Riccius, Maradei, Petra, Iſernia, & alii Marad. in*
40 *obſervat. ad ſingul.* 247. *ſup. Pragm.* ſcribit: *Hæc Pragmatica* 4. *de Notar. circa taxam ſalarii, ſeu mercedis Notariorum bona eſſet, ſi ſervaretur, prout reſpectu ſalarii medicorum taxati per Conſt. Regni: Quia numquam ſcribi poteſt rubr. de Medic. Iſern. in adnot. d. Conſt. Petr. Rit.* 99. *&c.*

Neque hoc mirum eſt, hujuſmodi enim deſuetudo non in prædicta Conſt. tantum cernitur; maximus namque eſt numerus Legum, Pragmaticarum, Capitulorum, Conſtitutionum &c. per non uſum delet rum, quia quum leges omnes,
41 & ſtatuta ad temporum viciſſitudines, neceſſitatiſque, & ad levium, atque inſtabilium hominum mores accomodata ſint, non aliter, atque ipſi, magnopere immutationi ſunt obnoxia: Si diverſarum regionum Accolæ habitu, & moribus diſpares ſunt, hinc etiam inſtitutis, & legibus haud conformantur; Anne Romanæ Reipublicæ, Imperii, Regum, iidem Ritus, & magiſtratus perſiſtant, eædem leges, & inſtituta perdurant? Quot tempora, tot mores, quotque mores, tot viguere leges.

Eoque magis, quia tunc non aderat Indorum detectio, neque auri, argentique fodinæ patefactæ erant, ideoque auri, argentique ſtante parſimonia, majori pendebatur pregio, obol uſque illius temporis viginti noſtræ tempeſtatis fere æquiva-
42 lebat, & ſi tarenus unus pro commoda diurna ſubſtentatione alicujus Artis Medicæ Doctoris, quæ a primoribus hujus ſpeciei civibus poſſidebatur ſat erat, nunc luxus, faſtus, vivendiq; luxuria eo exerevit, ut vix decem ſufficiant; quibus etiam pecuniæ numeratæ copia, qua tempore æditæ *Conſtitutiones* carebant Neapolitani homines.

Sic licet *pragm.* 1. *de offic. Bajuli* ſtatuat, quod non poſſit imponi major pœna auguſtalis; attamen Baro poteſt plus indicere, quia conſuetudo eſt in contrarium, quæ attenditur, & non Regia Pragmatica, quæ numquam fuit in uſu, & ſic judicatum refert *de Ponte conſ.* 53. *num.* 19., de qua deciſione conqueritur *Aaaa ſingul.* 48. *&c.* vide *Capyc. latr. conſult.* 141. *tom.* 2. *penes Maradei in adnot. ad ſingul.* 262. *num.* 2.

Sic etiam ſcribunt Doctores, eamdem *pragm.* ſervari, ubi non eſt receptus contrarius uſus; uſu enim, & conſuetudine nonnulla ſunt abrogata, & nonnulla remanſerunt. *Dè Franch. dec.* 397. *num.* 10. *ubi de Luca num.* 3. *poſt Capiblanc. de Baron. in pragm.* 8. *num.* 353. *penes Aget. ad Moles* §. 9. *qu.* 2. *num.* 32. *de jure Bajulat. &c.*

His ſtantibus, aliiſque fusè per me allegatis, hic brevitatis gratia libenter prætermiſſis, evidenter conſtabat, Conſtitutionem prædictam aptatam fuiſſe moribus, illorumque temporum viciſſitudini, quæ per non uſum ſublata eſt; quæli-
43 bet enim lex, ſive Pragmatica per non uſum diruitur, ita quod ſi uſu non fuerit recepta, ſubditos non liget, quum tacitam in ejus promulgatione habeat conditionem: *dummodo uſu recepta fuerit. Novar. collectaa. ſup. pragm.* 9. *num.* 3. cum ſexcentis Author. &c.; Quare pluries auditis partibus voce, & ſcriptis, etiam in contradictorio judicio, a Domino generali Regio Protomedico ſequens votum emanatum fuit.

Formula Voti Regii Generalis Protomedici. E. G.

PER *Regium generalem Protomedicum hujus Regni D. Franciſcum Buonocore, viſa taxa facta per mag. Doctorem Phiſicum D. Cajetanum Lombardi ſub die* 31. *menſis Auguſti* 1739. *fol.* 37. 2. *vol. illiuſq; notificatione, reclamatione propoſita, & reviſione commiſſa in perſonam ejuſdem Regii generalis Protomedici D. Franciſci Buoncore fol.* 39. *ac actis omnibus Sacrii Regii Conſilii tam primi quam ſe-*
44 *cundi voluminis, &c. pariter inſpectis omnibus, tam de jure, quam de facto inſpiciendis, & conſiderandis, & ſignanter temporis intervallo, quo cura facta pro qu. Franciſco Montella ab Artis Medicæ Doctore Hyacintho Moranto perduraverit, ejus vacatione pro eadem cura in Civitate Nuceriæ Paganorum, ad quam Neapoli vocatus pro cura prædictus idem*

idem Magnific. Merante ſe contulit, facultatibus enunciati infirmi qu. Franciſci Montella, & omnibus aliis perpenſis, & conſideratis, partibuſque auditis declaratum eſt, prout hoc ſuo præſenti voto declarat, quod taxa facta per prædictum Phyſicum D. Gaietanum Lombardo dict. fol. 37. quo taxati fuerunt ducati tres in qualibet die pro primis diebus quadraginta, & ducati quinque in diem pro reliquis diebus quinquaginta ſeptem pro cura noctuque diuq; facta in domo infirmi, quæ in unum ſummam ducatorum quatuorcentum, & quinque conficiunt, exequatur, & debitæ executioni demandetur juxta illius ſeriem continentiam, & tenorem, prout juris eſſe conſtat. Datum Neapoli, ex Regio Palatio hac die quarta menſis Decembris 1739.

Franceſco Buoncore Reg. Prot.

Notificata taxa prædicta, non producta fuit tertia reviſio, nec concedi poterat ex diſpoſitione ultimæ Regalis Conſtitutionis diei 18. *Martii* 1738. *in* §. 111. *ſub num.* VII., ubi cautum eſt, peti non poſſe tertiam reviſionem, quando duæ primæ reviſiones ſunt uniformes, prout in ſequenti numero per extenſum tranſcripto clarius liquebit. E. G.

VII. Per riparare all' abuſo introdotto intorno alle tante Reviſioni, che dalle Parti ſi domandano per i giudizj de' Periti; ordiniamo, che non ſi poſſa domandare la terza Reviſione, ſe due relazioni ſaranno uniformi per eſecuzione di ciò, che de jure viene diſpoſto, a riſerba però del caſo, in cui una delle Parti domandaſſe a ſue ſpeſe la terza Reviſione coll' intervento del Commeſſario, e che queſti lo conſideri giuſto. Ed affinchè non ſi poſſa commettere alcuna frode intorno all' Elezioni, che ſi fanno de' Tavolarj precedente buſſola, nè reſti in arbitrio delle Parti di avere il Perito, che a loro piaccia, e con ciò porerſi in riſchio la ragione de' collitiganti, vogliamo, che ſi debba da oggi avanti far detta buſſola in Caſa, ed in preſenza del Preſidente del S. R. C. del Segretario di detto Tribunale, ſenza che il medeſimo poſſa eſiggere altro dritto di quel che preſentemente ſi eſigge.

Quare elapſo termino, edita fuerunt bina præcepta de ſolvendo pro executione ſententiæ S. R. C., qua heredes condemnati fuerunt ad ſolvendum labores præſtitos, & medicamina, & poſtmodum relaxatæ, & conſignatæ fuerunt literæ executoriales contra eoſdem heredes exequendos in bonis hereditariis; quia Medico ab heredibus infir-
47 mi ſolvendum eſt ſalarium in bonis infirmi.
Petr. in Rit. 267. *num.* 68. *Novar. dec.* 211. *Fontanell. dec.* 423. *num.* 8. *lib.* 2. *Arnald. Ferro in conſuet. Bardegalen.* 4. *de dote* § 3. *in fin. Viſcont. ad*
Franch. dec. 51. Imò præferendum eſſe ceteris cre-
48 ditoribus defuncti, refert deciſum per S. R. C.
Thor. in 3. *part. compend. dec. ſect.* 2. *verb. Medicum Franciſc. de Petris conſ.* 49. *&c.*

Cauſæ prædictæ taxæ laborum hoc modo finis impoſitus fuit: Cauſe vero taxæ expenſarum pro aromatibus, ceteriſque ad medicaminum præparationem pertinentibus erogatarum, adhuc ſub Judice pendet in gradu Reviſionis, penes Scribam Carminum Mancino in Banca Jacobi Priſcolo Actor. Mag. in S. R. C.

✠ 49 Hucuſque dictis circa compoſitionem medicamentorum a Medicis fieri ſolitam, obſtant ordines noviſſimi, quos idem Reg. Protomedicus die 26. Martii 1763. pro executione regii reſcripti 21. Menſis Februarii ejuſdem anni, dedit videlicet: *Volendoſi intanto da noi ciecamente ubbidire a' ſovrani comandamenti; col voto del noſtro conſultore abbiamo ſtimato fare il preſente, col quale ſi ordina, che niuna perſona ardiſca eſercitare da' Medici fiſico, Cirufico, o ſotto altro titolo intromettерſi a medicare, comporre, o diſpenſar medicamenti, così interni, com' eſterni, in caſa, o in bottega, ſe prima non ſia ſtato eſaminato, ed approvato della di lui dottrina, eſperienza, capacità, abilità, e probità, o dall' almo Collegio di queſta Regal dominante, o da quello di Salerno, ſenza però pregiudizio delle ragioni dal Regio Fiſco riguardo a' privilegj da' detti Collegj ſpedici, o da noi, o da perſone da noi deſtinande, con riportarne bensì da noi li corriſpondenti privilegj in forma ... annullando tutte e qualſivoglian licenze in ſcriptis da noi forſe per lo paſſato fatte, e concedute. Chiunque farà il contrario incorra nella pena di docati cinquanta da applicarſi al regio Fiſco, giuſta le prammatiche, e coſtituzioni del Regno. Ordinando nel tempo ſteſſo per ſempre ovviare alli cennati diſordini, che neſſuno ſpeziale di medicina ardiſca di ſpedire ricette, e conſegnar medicamenti deſcritti nelle ricette, che ſaranno fatte da Medici da ſudetti Collegj non creato, o pur da noi non privilegiato ſotto la pena di anni cinque di Galera, giuſta la prammat.* 14. *de Pharm. & Arom.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. I.

De Juriſdictione, & Poteſtate Bajuli, ejuſque Judice ſecundarum cauſſarum.

1. *Scientia rerum a cognitione verborum incipit.*
2. *Gallorum tempore vocabantur Balivi, a voce Bali.*
3. *Quid ſonet?*
4. *Bajulorum praxis non ubique eſt eadem,*
5. *Jus bajuli eſt penès Baronem in terra S. Severini.*
6. *Foria, Padaria, & Centula erant olim Caſali Terræ Sancti Severini,*
7. *D. Joſeph Antonini Baro S. Blaſii laudatur,*
8. *Bajuli officium adnexum erat Magiſtro Jurato,*
9. *Clerici non poſſunt creari bajuli,*
10. *Collectores cauſarum, in quibus procedit bajulus,*
11. *Cognoſcunt de cauſis civilibus in utraque actione,*
12. *Excipitur cauſa feudalis,*
13. *Cognoſcit de furtis civiliter tantùm,*
14. *Dat Tutores, & Curatores,*
15. *Pro contumacia condemnat ad pœnam unius auguſtalis.*
16. *Bajuli delinquentes a quo cognoſci debeant?*

JUre merito *Riccius* de Bajulia ſcribens, ab hujus verbi enucleatione exordium capit; ſi enim verba ignorantur; quonam modo res optime in-
1 telligi poſſunt, quarum omnia ſcientia a verborum cognitione incipit? Rebuff. *in Proem. de V. S. C. quomodo* 31. *in fin. qu.* 1. *Ariſtot.* 1. *phyſic. text. comment.* 4. *&c.*

Gallorum tempore Ballivi dicebantur ex eorum voce Gallica *Baillif*, quæ idem ſonat, ac Præpoſitus, Præfectus, Adminiſtrator, originem ducens ex Hebræo vocabulo *Balli*. Danza *de of-*
2 *fic. Bajuli. obſerv.* 21. *cap.* 1. *num.* 1. Caſſan. *in Cathalog. glor. mundi p.* 7. *conſid.* 20. *&c.*

Nonnulla ad Bajulorum materiam ſpectantia
3 ſcripſi in *par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 9. *De Camerlingho*
Bajulorum praxis non omnino eadem eſt in Cu-
4 riis noſtri Regni, nec omnium Bajularium Curum juriſdictio penes Baronem ubique reſidet, in aliquibus enim penes Baronem, a quo *Baju-*
5 lus deputatur, prout in Terra Sancti Severini Silenti mei Patris, qui fruitur juriſdictione creandi bajulum, tum in eadem Terra S. Severini, tùm in Caſali Foriæ, Podariæ, & Centulæ, quæ erant olim membra, & Caſalia dictæ Ter-
6 ræ S. Severini; cum qua unam conſtituebant Baroniam, cujus caput ipſa erat; In aliis partibus reſidet penes Univerſitatem, vel ex privilegio Principis, vel ex conceſſione Baronis, vel ex tranſactione, prout in Terre S. *Blaſii* ejuſdem Provinciæ Principatus Citerioris, cujus utilis Dominus eſt, & Baro D. Joſeph Antonini, meus

Digitized by Google

7 Avunculus, omnigenæ eruditionis, vir qui &
Regiis muneribus, & rebus ſcriptis ſat quidem
in poſteritatem ſibi conſuluit.

Bajuli officium antiquitus adnexum erat Ma-
giſtro Jurato, ſed poſtmodum a Carolo II fuit
8 diviſum. *Cap. Regn. Item ſtatuimus, quod of-
ficialium Magiſtri Jurati.*

Clerici non poſſunt bajulationis munus exerce-
9 re. *Conſt. Regni Conſtitutionum Prædeceſſorum,
&c.* Jo: Domin. Taſſon. *Pragm. de Anteſato verſ.*
111. *obſerv.* 121. *Tribun.* 11.

10 Cauſæ, in quibus procedit Bajulus, collectæ
ſunt ab U. J. D. Matthæo de Afflicto, & Col-
lutio Coppula; videlicet.

Cognoſcunt de cauſis civilibus, ſivè in actione
11 reali, ſive perſonali. *Conſt. Bajuli locorum, &
conſt. Juſtitiarii de cetero &c.*

Excipitur cauſa feudalis, & actio injuriarum,
12 quia pœna applicatur Fiſco. Gloſſ. *in L.* 3. *de
ſeparat. Conſt. varietates pœnarum &c.*

Et licet cognoſcat de minimis furtis, hoc in-
telligitur quoad pœnam civilem tantum, ſcilicet
13 reſtitutionis, & pœnæ unius auguſtalis; quoad
vero criminalem reſervatur Judici criminali, qui
ſeparatam habet juriſdictionem cum Bajulo. *Conſt.
Juſtitiarii nomen, & norma.*

Bajulus habet mixtum imperium in dandis, &
14 confirmandis Tutoribus, & Curatoribus. *Conſt.
locorum Bajuli &c. ubi ſern.*

15 Pro contumacia condemnat tantum ad pœnam
unius Auguſtalis, cætera in ſequentibus capiti-
bus colligemus.

Omnes Officiales ſive Regii, ſive Baronales de-
linquentes, cognoſcuntur a M. C. Vicariæ:
contravenientes ordinibus Regiæ Audientiæ, vel
delinquentes in cauſis, quæ ab eadem dependent,
procedit Regia Audientia, & dat locorum appel-
lationi ad M. C. Vicariæ; & Regia Audientia
poteſt dare providentias œconomicas pro reme-
dio exceſſuum, & turbationum, eos vocando,
vel carcerando, ſi ita expediat Regali, vel pu-
blico ſervitio, prout ex Regali Diplomate ſub
die 14. Menſis Martii anni 1739. clarius appa-
ret 23.

REGALE DIPLOMA.

*QUeriendo el Rey con su ſuberana Real providen-
cia, y juſtificazion occurrir a los inconvenientes,
que puedden reſuldar en deſacierto del Real ſervi-
cio, y de la Juſticia de las contiendas Juriſdicio-
nales entre eſa Audiencia y eſte Tribunal de la G.
C. de la Vic. ſobre sì la una, y otro deve proce-
der en los delictos, que comiterien los Offiziales aſi
del Reg. Demanio, como Baronales. Havenido S.
M. ea reſolver, el quel refrido Tribunal de la G.
C. de la Vic. proceda en vigor de su faculdad en
las cauſas de los Offiziales aſi Regios, como Barona-
les y aſi miſmo, que controveniendo eſtos y ſiendo
inobedientes a los ordenes, que eſa Audiencia les di-
rigere, y delinquienda ea coſas, que tengan dependen-
cia de ellas, proceda eſa miſma Audiencia, dando
luogo a la appellacion a la Vicaria, y ofreciendoſe el
caſo de dover obviar a algun deſordea, que venieſ-
ſe occaſionado por culpa de los enunciados Offizia-
les, pueda tambien eſa Audiencia dar las providen-
cias economicas lamandolos de la reſidencia y apar-
tandolos del lugar di su Juriſdicion, paſando tambien
a carcerar a los Governadores Baronales en los ca-
ſos, que eſa Audiencia eſtimare convenir al ſervicio
del Rey, y del publico, de cuya Real deliveracion
me manda S. M. paſſar a V. S. la noticia, paraque
tenga su devido efecto y cumplemiento. Dios guarde
a V. S. m. annos como deſſeo. Napoles a 14. Mar-
zo de 1739. D. Bernardo Tanucci: Sig. Preſides,
y Audiores de Salerno.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. II.

De Compendio Conſtitutionum, & Pragmaticarum
ſuper officio Bajuli.

1. *Bajulus exigit pœnas conventionales.*
2. *Quando imponit pœnam unius unciæ?*
3. *Quando pœna non excedit auguſtale?*
4. *Baro non poteſt alterare pœnas.*
5. *Bajuli dicuntur officiales, & ſtare debent ſyndicatui.*
6. *Bajuli Caſalium Civitatis Conſentiæ ſunt exempti.*
7. *Judices bajuli tenentur etiam ſtare ſyndicatui, &
an poſſint confirmari?*

IN *Conſtit. ad officium Bajulorum* ſtatuitur; quod
Bajulus exigere poſſit pœnas conventionales con-
1 tra locantes operas ſuas, & promiſſa non obſer-
vantes.

Item, quod imponere poſſit pœnam unius un-
ciæ in bando contra inferentes damnum magnis
Foreſtis, & antiquis defenſis; Sed in aliis ban-
2 dis, & prohibitionibus pœnam unius auguſtalis
tantum imponit, etiamſi damnum ſit ultra augu-
ſtale, ſive carolenos quindecim noſtræ tempeſta-
3 tis. Niger *in cap. Regni, gravamina num.* 93.
Capiblanc. *de Baron. tom.* 1. *pragm.* 3. *num.* 381.
& tom. 2. *cap.* 41. *num.* 2. Novar. *de gravam.
Vaſſall. lib.* 1. *gravam.* 56. *num.* 3. *&c.*

Baro non poteſt pœnas prædictas alterare. Ro-
vit. *in pragm.* 1. *de offic. Bajul. num.* 10. Anna
4 *ſingul.* 138. Lanar. *conſ.* 98. Epiſc. Ricc. *collect.
deciſ.* 103. Danza *de Pugna Doctor. cap.* 5. *&
ſeq. &c.*

In *Conſt. Item ſtatuimus*, decernitur, quod Ba-
juli, qui ſint officiales, & juriſdictionem exer-
cent, ſtare debent ſyndicatui, & Officialium no-
mine etiam Bajuli veniunt. *Pragm.* 5. *de ſyndic.
5 official.* Maradei *in ſingul.* 263. *ſup. pragmat.*

Sed Bajuli Caſalium Civitatis Conſentiæ ad
ſyndicatum non tenentur. Capiblanc. *de Baron.
6 in pragm.* 5. *num.* 142., *&* 143. De Ponte *conſ.*
53. *num.* 19. *tom.* 2. penes Philip. Maradei *ſin-
gul. ſup. pragm. in adnot.* 263.

ADDIT. DE CARO AD CAP. III.

De Privilegiis Curiæ Bajularis.

1. *Bajulus non cognoſcit de cauſis criminalibus, ſed
malefactores capit.*
2. *In ſcriptis procedens ſervare debet ſubſtantialia ju-
dicii.*
3. *Fiant præambula, & emancipationes coram ba-
julo.*
4. *Antiqua bajulorum Authoritas.*
5. *In Eccleſiis vacantibus a Rege deſtinatur Œcono-
mus.*
6 *Bajuli ſunt immunes.*

INter alia privilegia bajularis Curiæ a Riccio
numerata, illud eſt, ut Bajulus etſi de cauſis
criminalibus non cognoſcat, poteſt tamen fures
malefactores, banditos, eorumque receptores ca-
pere, & ducere ad Juſtitiarium, etiam abſque
illius commiſſione, ſed illos jam captos, relaxa-
1 re minime poteſt. *Conſt. Regni. Bajulus ſi furem,
& Conſt. cum circa &c.*

Bajulus etſi in cauſis modicis ſummarie, &
oretenus procedat, attamen ubi in ſcriptis pro-
2 cedit in cauſis ad Bajulum ſpectantibus, tenetur
ſervare ſubſtantialia judicii. Franciſc. Viv. *dec.*
36. *num.* 8.

3 Coram *Bajulo* fieri poſſunt emancipationes,
Præambula, & hereditatis aditiones cum bene-
ficio Legis, & Inventarii. Proſper. Caravit. *in
pragm. de S. C. Macedon.* §. 12. *nu.* 35. *&* 41.
Novar: *dec.* 204. *& in pragmat. de offic. Bajul.
collect.* 1. *num.* 5.

Antiquitus majora erant Bajulorum privile-
gia, inter quæ illud notatu dignum eſt, quod
mortuo Epiſcopo Regiæ collationis, rerum va-
4 cantium Eccleſiæ curam *Bajuli* ſuſcipiebant. Rex

Ru-

Rugerius per *Conſtit. Pervenit ad audientiam*, *de reddit. Eccl. vacant. ob Prælati obitum*, id revocavit, & a tribus ejuſdem Eccleſiæ melioribus
5 prædictam curam ſuſcipiendam ſtatuit. Hodie vero a Rege dellinatur Æconomus, vel alia perſona. Flamin. Paris. *de Reſign. benefic. lib.* 1. *qu.*8. *num.*23. Proſper. Rendell. *de jurepatron.&c.*
Bajuli durante exercitio ſunt immunes in Terris, ubi bajulationis munere funguntur. De Pena.
6 *in l. præcipua* C. *de Can. largit. lib.* 20. Anton. Capyc. *inveſtit. feud. jurit Camerarii &c.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. IV.

De Fida, & Diffida.

1. *Animalia longe venientia, & per loca prohibita tranſeuntia non ſunt intercæpta,*
2. *In locis particularibus banditis paſci nequeunt,*
3. *Privati an jus habeant exigendi fidam in ſuis fundis?*
4. *Fida adhærens feudo habet juris aſſiſtentiam, & arguit Dominum,*

AD hoc caput, ubi utiliter *Riccius* verſatus eſt, addo, quod animalia per loca prohibita tranſeuntia, de longinquo venientia, pro diffida-
1 tis, & interceptis haberi non poſſunt; una enim die, vel nocte in cujuſvis Baronis Territorio, abſque ulla ſolutione pro itineris levamine morari bene poſſunt, dummodo prope viam paſcantur. *Text. in cap.* 1. *§ fin. de pac. ten. ubi* Andr. Afflict. *in Conſt. per partes Apuleæ*, & Urſill. *ad Afflict. dec.* 290.
Sed hujuſmodi animalia in locis particularibus, vel banditis, ut in defenſis paſci nequeunt,
2 & ſi ſecus fecerint, cuſtodes ad damnum, & diffidam tenerentur. Afflict. *in d. §. fin.* Molfeſ. *ad Conſuet. Neap. tit. de ſervit. qu.* 12. *num.* 20. ſemper enim cuſtodum præſumitur dolus; Afflict. *in d. Conſtit. Rovit. de offic. Bajul num.* 3.
Privati jus exigendi fidam in ſuis fundis non habent, niſi per banda, & per ſtatuta a Barone ejuſque Officialibus, qui juriſdictionem habent, in dictis fundis impoſita eſſet, & tum pœnam non totam ſibi applicant, ſed illam cum Curia Baronali pro rata damni dividunt. DD. *in L. agraria ff. de term. amot.* Viv. *dec.* 59. Capiblanc. *de Baron. in pragm.* 11. *num.* 113. *&c.*
Fida feudo adhærens juris habet aſſiſtentiam,
4 dominium arguit, & de Baronum demanio eſſe dicitur. Capyc. *in inveſt. verb. Fidæ*. Frecc. *de ſubfeud. auth.* 46.

ADDIT. DE CARO AD CAP. V.

De Pœnis damni dati.

1. *Pœna auguſtalis locum habet in civibus, non in exteris.*
2. *Declarationes.*
3. *Pœna damni dati exactæ per officiales Baronis an dicantur fructus baroniæ, vel proventus juriſdictionis?*
4. *Proventus proprie non dicuntur fructus.*
5. *Nec veniunt in ſolutione, & liquidatione relevii;*
6. *Reſolutio quæſtionis.*

✠ 7 *Judices Bajuli tenentur ſtare ſyndicatui, & an poſſint confirmari?*

8. *Pœna diffidæ an exigi poſſit deficiente inſtantia partis?*
9. *Quinam fidare poſſint?*
10. *Boves aratorii an exequi poſſint?*

SUper hac materia a *Riccio* hic poſita vide Philipp. Marad. *ſuper pramat. in ſingul.* 261. & 262. ubi in adnot. habetur, quod pœna auguſtalis *in pragm.* 1. *de Offic. Bajuli*, comminata, &
1 taxata procedit tantum reſpectu Civium damnificantium, non reſpectu exterorum, a quibus major pœna, & integra fida exigitur cum authorit. Rocci *reſp. legal.* 5. *lib.* 2. *num.* 15. & 16. ubi ſep-
2 tem affert declarationes dictæ *Reg. Pragm.* 1. *de offic. Bajul.*
Pœnæ damnorum datorum, & contraventionis bandorum, quæ ea conſuetudine totius Regni a Bajulis tantum exigi ſolent, ſi exigantur per officiales ordinarios Baronis, an tamquam redditus
3 Baroniæ ſub bajulatione comprehenſi, vel tamquam fructus, & proventus juriſdictionis, reputari, & calculari debeant. Hæc quæſtio multum intereſt, quia ſi ſint juriſdictionis proventus, numquam computantur, nec liquidantur inter introitus baronales, quia vere fructus non ſunt,
4 ſed commoditates ex juriſdictione provenientes, licet largo modo ſub nomine fructuum dicantur *L. loci corpus §.* 1. *ff. de ſervit.*, non ſtricto modo, fructus enim veri naſcuntur, & renaſcuntur. *L. divortio §. vir. ff. ſolut. matrim.* & ſic conſiderati non veniunt in liquidatione, & ſo-
5 lutione relevii. Capan. *de jur. relev. par.* 4. *qu.* 2. *num.* 14., *& ſeq.* Danza *ad Gramm. dec.* 46. *num.* 11., & 12. Tap. *de jur. Regn. Neap. lib.* 6. *tit.* 20. *in adnot. ad Conſt. poſt mortem num.* 7. de Roſa *conſult.* 30. *num.* 44. *tom.* & 2. *lect. feud. num.*4., aliique pœnes Ageta *ad Moles de jur. relev. §.*21. *quæſt.* 10. *num.* 3. *&c.*
Sed dicendum puto, quod ubi jus hoc bajula-
6 tionis non reperitur erectum, vel taxatum, non debeat de novo erigi, quia omnes redditus ad Baroniam ſpectantes jam calculati fuerunt, & ita nulla haberi poteſt ratio de iſtis redditibus tamquam incertis proventibus; ubi vero taxatum eſſet, ſic deinceps ſervari debet. Aget. *ad Moles de Jure Bajulat. §.* 9 *qu.* 1. *num.*2. *& ſeq. &c.*

✠ 7 Hoc unum advertas velim, Judices bajuli exercentes officium ultra annum abſque ſyndicatu dato, privari officio, ex diſpoſitione *pragm.* 5. *n.*5. *de offic. bajul.* Nec poſſe in officio confirmari, niſi habito regio aſſenſu, & præſtito ſyndicatu, prout ceteri officiales. Et tam bajulos, quam eorum Judices adventum ſucceſſoris expectare debere ſub pœna unciarum auri ſex, ſtatutum eſt in *cap. regni* 234.

✠ 8 Illud hic notandum eſt pœnam diffidæ exigi non poſſe a Barone pro damno commiſſo in territoriis particularium, deficiente inſtantia partis, quæ fuit damnum paſſa, cum non ſit hoc crimen. pro quo procedi poſſit ex officio, prout deciſum refert per S.C. Thor. in *comp. dec. part.* 3. *ſect.* 2. & Gallup. in *meth. univerſitat. jur. feud. part.* 5. *tit: de jur. paſcendi*. Nec verum eſſe ob damnum prædictum duas oriri actiones, prout in furto, unam civilem ad beneficium partis, ratione intereſſe ob damnum illatum; alteram ad beneficium bajuli ratione ſpreti mandati; ſed unicam tantum, quæ competit domino territorii damnum paſſo ob illius emendationem, a qua poſtea oritur pœna bajulo, ratione ſpreti mandati, Doctores communiter *l. c.*

9 Non ſolum Barones ſed cives etiam fidare poſſe animalia in territoriis appatronatis apertis, & campeſtribus, & inſpiciis collectis ſegetibus, tradunt communiter doctores penes Capyc. *dec.*45. Treſt. *lib.*2. *de feudis*, & de Franchis *dec.*301. & ita fuit deciſum per Regiam Cameram; Regens Reverter. *dec.* 472.

10 Videndum ſupereſt, num bajuli pro pœna, & damno dati exequutionem facere poſſint ſuper bobus aratoriis; equidem cap. Rege. 44. & *conſtit. ſub rubr. de bobus aratoriis* prohibita fuit hujuſmodi executio ſub pœna ducatorum biſmille, etiam pro debitis fiſcalibus; in praxi tamen omnia animalia, etiam doganata exequi poſſunt, modo paſtea vendantur, præſtita cautione, ne macilentur, & ita deciſum refert anno 1591. in *arreſt.* 481. Anna *ſingulari* 66.

ADDIT. DE CARO AD CAP. VI.

De Formulis, & Methodo procedendi per Bajulum.

1. *Formula literarum patentalium Judicis bajulationis.*
2. *Formula bandorum generalium Judicis bajulationis, qui fieri ſolent in principio officii.*

Formula literarum patentalium Judicis Bajulationis E. G.

T. de T. U. J. D. Baro, & Utilis Dominus Terræ T., & noſtri Officii.

Bajulatus T. &c.

DOvendo noi provedere l' officio del Gindice della Bagliva del Caſale di T., però fidati nella fede, e integrità di voi T. de T. vi eli-
1 gemo, e deputamo per Gindice ordinario in detto officio della Bagliva predette per un'anno, ed indi avanti a noſtro beneplacito, dandovi tutta la poteſtà baſtante, che dalle Leggi, Prammatiche, e Coſtituzioni del Regno vi ſi permetre, *& vices, & voces noſtras*, con tutti li lucri, gaggi, ed emolumenti ſpettaotioo a detto officio, e procederete quando vi ſarà neceſſario in cauſe dubie col voto, e parere del Couſultore ordinario della noſtra Corte della Terra di T. de T., e procederete in tutte quelle caoſe a detto offizio ſpettantino, tanto nelli danni dati nel territorio, e campeſtri, complici, e animali, tanto ad iſtanza delle Parti, quanto *ex officio* contro chi controverrà alli voſtri banni, che publicarete, coll' eazione delle pene, e contumacie di un auguſtale, che imponerete, eccetto le cauſe pie; e di maggiur ſomma eccedenti detta pena, fatto però pagare alli Padroni l' emenda del danno, e poi la pena, e procederete alle aſſiſe, quali meſe per meſe ponerete, e chi venderà ſenza aſſiſa, e fraudarà li peſi, e miſure, e in tutte le altre cauſe poſte nella Prammatica prima *de Juriſdictione invicem non turbanda*, deciſe dal Signor Reggente Rovito, e Matteo d' Afflitto nella cauſa del Sig. Principe di Biſignano, e Terra di Carboni, e oſſervarete la *Pramm. 1. 2. e 3. de officio Bajuli*, coll' iſtruzioni che in detta Pramm. 3. fatta nell' anno 1631. dal Signor Conte di Mulun., ſtanno poſte per ordine di S. M. Car., come la Coſtituzione del Regno *de off. Bajuli, &c.* e farete libro, cauſe, e pene, dove notarete il tutto per voſtra cautela, e noſtri intereſſi. Ordinamo, che ogni uno obbidiſca a voſtri ordini, come noſtri proprj, ſotto le pene nelle leggi contenute &c. dandoſi per voi pleggiaria del ſindicato &c. emanando li banni per li luoghi ſoliti &c. Datum in Palatio noſtro die 12 Decembris 1667.

Formula Bannorum generalium Judicis Bajulationis. E. G.

C A R O L U S, &c.

T. de T. Baro, & utilis dominus Terræ T. &c.

T. de T. Judex Bajulationis

Terræ, T. &c.

ESsendo noi ſtati preſcelti, e deſtinati al Giudicato della Bagliva di queſta Terra T., dobbiamo per diſimpegno del noſtro uffizio attendere ſopra tutto, e invigilare alla quiete delle perſone, perciocchè ſi eſtende la noſtra facoltà, o ad evitare i danni, e intereſſi di ciaſcuno; e non potendoſi conſeguire un sì giuſto fine, ſenza l'emanazione di alcune leggi ſalutari, le quali ſervono, come di precauzione a i buoni, e di timore a i malvaggi; Perciò abbiamo ſtimato fa-
2 re i preſenti bandi generali, per doverſi quelli pubblicare, e affiggere ne' luoghi ſoliti, e conſueti di detta Terra, *more ſolito*, acciò con averne tutti l' opportuna notizia, non poſſano allegar caoſa d' ignoranza, e ſiano inviolabilmente oſſervati.

Ordiniamo perciò *in primis*, e comandamo eſpreſſamente, che non ardiſca perſona alcuna maltrattare di parole ingiurioſe, e arroganti li noſtri Servienti, Baglivi, e Maſtrodatti ſotto pena di carlini 15., ed altre dalle Leggi permeſſe.

Che ognuno ſarà preſente, quando ſi regge Corte da noi, ardiſca parlare arrogantemente, biaſtemmare, e riſſare l' uno con l' altro alta voce, e ſtar con capo coperto, ſotto pena di carlini 15.

Che non ſia perſona, che faccia danno con gli animali caprini, bovini, vaccini, porci, giumenti, cavalli, aſini, a piede, o a cavallo di qualſivoglia ſorte di perſona nè di giorno, nè di notte alli campi ſeminati, vigne, maſſarie, e ſtabili appadronati, e non padronati, campeſtri, nelli frutti a tempo di frutti e chiuſi, e diſeſi, nè paſſare per quelli ſenza ordine, e preſenza del proprio padrone ſotto pena di carlini 15. nè tener maſſario d' animali ante raccolto il frutto delle vigne.

Che ognuno, che trovarà perſona, o loro animali damnificando a loro beni, debba portarli da noi, o il ſegnale di quelli dannificanti, o un teſtimonio almeno con loro giuramento, ſotto pena di carlini 15.

Che ognuno, che trovarà perſona, che abbia rubbato frutti, o altro nelli loro beni, debba portarli con detti frutti in preſenza noſtra ſub ead. poena.

Che ognuno, che trovarà animali alieni foraſtieri, o di Cittadini, che non ſi ſappia il padrone, debba portarli a noi in queſta Corte per fare le debite diligenze, e bandi, e coſtito il vero Padrone, ſe li poſſa reſtituire *juris ordine ſervato* dalle Leggi, o Coſtituzioni del Regno, e quella che comincia *Intentionis noſtræ*, ſotto pena di carlini 15., od altra dalle Leggi ſtabilita.

Che tutte quelle perſone che locaranno le opere loro, o ſervizj perſonali, o venderanno, o prometteranno ajutare ad altri a faticare alla giornata, ſettimana, meſi, o altro tempo, debbano attendere con puntualità, a non mancare ſotto pena di carlini 15.

Che non ſia perſona di qualſivoglia ſtato, che ardiſca vendere coſe comeſtibili, vino, oglio, carne, ſarde, peſce, lardo, e qualſivoglia coſa di mangiare ſenza ordine noſtro, e quelle debbano pigliare l'aſſiſe, e vendere leggitimamente ſecondo l'aſſiſa poſta da noi ſecondo la qualità della robba, o quella pigliare meſe per meſe da noi ſecondo ordina, e comanda la Coſtituzione del Regno *Ad Officium Bajulor.*, *de Officio Bajuli*, ſotto pena di docati ſei da quella ſtabilita in ciò.

Che niuna perſona di qualſivoglia grado ardiſca vendere qualſivoglia coſa, ſenza peſarla con giuſti peſi, e miſure da noi zeccati ſotto pena di docati ſei contenuti in detta Coſtituzione.

Che ognuno, che tiene peſi, e miſure, canne, braccio, tomboli, ſtoppelle, bilanzo, ſtatere zeccate, e non zeccate, rotoli, mezi rotoli &c. debba portarli da noi per conoſcere, e darvi il giuſto peſo, o miſura come ſi conviene, e ordina detta coſtituzione per togliere le fraudi, ſotto pena di docati 6.

Che ognuno abbia da roncare le ſepi di loro poſſeſſioni, nettare le ſtrade, quelle non impedire con pali, foſſi, piantare alberi, o far ſepe in danno de' proprj Padroni, vicini, e intereſſati &c. ſotto pena di carlini 15. per ogni volta &c. T. de T. Judex &c.

ADDIT. DE CARO AD CAP. VII.

De Jure Plateæ, Aſſiſiæ, Ponderum, & Menſurarum.

1. Tri-

Digitized by Google

1. *Tribunal Siclæ olim cognoſcebat de ponderibus, & menſuris.*
2. *Forma dicti Tribunalis.*
3. *Extinctio ejuſdem Tribunalis.*
4. *In Civitate Neapolis viget.*
5. *Punit delinquentes.*
6. *Per quos regitur?*
7. *Aſſiſa imponitur a Tribunali ejuſdem Civitatis.*
8. *Juriſdictio dicti Tribunalis.*
9. *Jus plateæ exigitur a Regio Portulano.*
10. *Aſſiſa impoſita non eſt alteranda.*
11. *Tria ſunt rerum pretia.*
12. *Eccleſiaſtici non eximuntur a publica aſſiſa*

ANtiquitus circa pondera, & menſuras per Regnum, & circa fraudes commiſſas in vendendo cognoſcebat Regium Tribunal Siclæ, quod
1 regebatur a 14. Magiſtris Rationalibus, & ab eorum Judicibus creatis a Prorege vita durante, & cognoſcebat etiam de cauſis criminalibus eorum ſubditorum, & filiorum, & a decretis hujus Tribunalis ad S. R. C. appellabatur, de quo
2 vide Reg. *Pragmat. tit. de ponderibus, & menſuris*, & Reg. Conſ. Jo: Andr. Georgium *in allegat.* 42. *&c.*

Hoc Tribunal ſucceſſit in locum Bajuli quoad prædictam cognitionem, ſed poſtea extinctum fuit; nam pondera, & menſuræ Baronibus, vel Uni-
3 verſitatibus venditæ fuerunt, qui in locum Regiæ Curiæ ſubrogati ſunt. Reg. Rovit. *conſ.* 93. *vol.* 2.

In noſtra Civitate tantum adeſt Tribunal Regiæ Siclæ ponderum, & menſurarum, a quo juſtitia miniſtratur in Civitate, & Caſalibus contra quaſcumque perſonas, quæ emunt, & vendunt cum ponderibus, & menſuris deficientibus,
4 falſis, & non ſignatis, & in illos, qui juſtis utentes ponderibus minus vendunt; *Punit* hoc Tribunal delinquentes pœna pecuniaria, & car-
5 cerum, aliiſque a Conſtitutionibus, & Regiis Pragmaticis ordinatis.

Regitur hoc Tribunal a duobus Magiſtris Rationalibus, & ab uno Judice, Habet adminiſtra-
6 torem deriſtuum, Actorum Magiſtrum, Scribas, alioſque ſubalternos, & ſervientes.

Aſſiſa in noſtra Civitate imponitur ab ejus Tribunali, quod componitur ſeptem Electis, uno pro quolibet Sedili, excepto illo Montanee,
7 a quo duo Electi deſtinantur, quia illi adnexum eſt antiquum Sedile Forcellæ. Caput dicti Tribunalis eſt Graſſerius, qui ut plurimum eſt Miniſter Supremus, antiquitus Regens olim Reg. Collateralis Conſilii, nunc Regiæ Cameræ Sanctæ Claræ, ob ejus extinctionem. Habet jus imponendi aſſiſiam rebus comeſtibilibus, emanandi banus, imponendi pœnas controvenientibus, &
8 exigendi: Recipit quærelas Judicum M. C. V., ejus Regentis, eligit unum, aut plures Conſultores, quorum voto decretum Syndicatus emanant.

Jus plateæ exigitur a Regio Portulano in hac
9 Civitate Neapolis, qui quolibet anno deſtinatur.

In venalibus ſi impoſita ſit publica aſſiſa, & certa, non erit alteranda, etiamſi majus pretium
10 reperiatur; quando vero non adſit, juſtum pretium non erit uniforme, quia pretium in puncto indiviſibili haud conſiſtit, eſt Supremum, medium, & infimum, quibus pretiis res vendi poteſt, & ſic ad Judicis arbitrium juxta circum-
11 ſtantias remittitur. DD. *in L.* 1. *C. de Epiſc. aud.* Anton: de Burg. *in cap. cum cauſam de empt. & vendit.* Velaſc. *conſult.* 44. *penes* Capiblanc. *de Baronib. in pragm.* 1. *n.* 245. *&* 246. *&c.*

A jure menſuraturæ, & ponderaturæ, nec etiam Eccleſiaſtici ſunt exempti, nec habent
12 pondera, & menſuras a laicis diſtinctas, vi enim directiva tenentur juſtis ponderibus, & menſuris emere, & vendere; nulla enim exemptio conſideratur in his, quæ ad humanam ſocietatem incolumen ſervandam pro bono Reipublicæ conſtituta ſunt. Jul. Capon. *diſcept. forenſ.* 313. *cap.* 2. *num.* 46. *&* 47. *tom.* 4. Formoſin. *in cap. Eccleſ. S. M. de Conſt. qu.* 16. *&* 18. *num.* 50. *penes* Aget. *ad Moles* §. 6. *de jur. Doan. membr.* 7. *num.* 34. *&* 35. *&c.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. VIII.

De Statuto, ut credatur juramento damnum paſſi.

1. *Longobardorum jurandi mos.*
2. *Obliteratio*
3. *Jurandi mos ſuper effigiem S. Antonii Abbatis.*
4. *Deſuetudo dicti juriſjurandi.*
5. *Ratio extinctionis in Regno.*

LOngobardorum mos extitit, accepto ferro ignito, & candenti jusjurandum præſtare ad veri-
1 tatem eruendam, quam ea læſione, vel illæſionе inde ſequuta arguebant, quæ conſuetudo utro-
2 que jure obliterata eſt, Pontificio, & Regio: *C. fin. extra. de purgat. vulg. C. Menna. &c. conſuluit diſti* 2. *qu.* 4. *Conſtit. Leges tit. de legib.*

Ex hac forſan conſuetudine mos apud nos in bajulationibus inolevit, ſtandi damnum paſſi ju-
3 ramento ſuper Imaginem Divi Antonii Abbatis præſtito, propter ignem forſan in eadem pictum ad ſimilitudinem antiqui ferri candentis Longobardorum; & hunc morem antiquiſſimum eſſe, probat in cauſis arduis Anton. Theſaur. *dec.* 47. *n.* 17. Sed merito ſublatum eſſe ſcribit *dec.* 61. *n.* 17.
4 & Menoch. *de arbitr. judic. lib.* 2. *centur.* 1. *caſ.* 72. *n.* 11.

Et licet optima ſit conſtitutio, qua extinguitur praxis hæc per juramentum probandi, ob facillimam ejuſdem præſtationem, præcipue in Re-
5 gno noſtro, ubi ſi falſi teſtes pro alieno intereſſe facillime reperiuntur, multo magis pro proprio intereſſe vitando toties jurare non renuant; Attamen, ubi aliter probationes haberi non poſſunt, attendendam eſſe locorum conſuetudinem in ſuis caſibus, & limitationibus, indubie cenſeo.

ADDIT. DE CARO AD CAP. IX.

De Statuto Univerſitatis Moliterni, & aliarum contra Incidentem arborem.

1. *Arctam viam in hoc capite Riccius reliquit.*
2. *Incidentes arbores alienas fructiferas occiduntur.*
3. *Arborum nomine quæ veniant?*
4. *Pro pœna mortis imponenda plura requiruntur.*
5. *Requiſita numerantur.*
6. *In praxi hæc pœna non ſervatur.*
7. *Duplex actio competit.*
8. *Quid conſtare debeat in hoc judicio?*
9. *Formula inſtantiæ.*
10. *Formula decreti.*
11. *Depoſitionis expertorum Teſtium.*
12. *Citationis ad Teſtes.*
13. *Depoſitionis Teſtium pro delicto in ſpecie.*
14. *Voti Conſultoris.*
15. *Decreti Curiæ.*
16. *Literarum citationis.*
17. *Relationis citationis.*
18. *Formula depoſitionis.*
19. *Formula decreti præſentationis.*
20. *Formula injunctionis mandati per Terram.*
21. *Voti Conſultoris.*
22. *Decreti Curiæ*
23. *Formula citationis pro litis conteſtatione.*
24. *Depoſitionis pro dicta litis conteſtatione.*

DE materia Riccii in hoc capite poſita nullus a nobis haberi poteſt ſermo, qui nunquam Mo-

Moliterni Judicis, vel Gubernatoris munere fun-
ᵭi ſumus, imò nullum unquam prorſus aliud
1 baronale officium peregimus; ideoque cum in gratiam Univerſitatis Moliterni tantum hoc caput ſcriptum ſit, pro ejuſdem emergentiis ad idem eſt recurrendum, nobis, ut Tyronum utilitati proficiatur, aliquantulum a ſtatuto Moliterni aberrare fas erit.

2 De jure noſtri Regni incidentes arbores alienas fructiferas incurrunt pœnam mortis. *Conſt. Regn. ſuper inciſionibus arborum*. Scialnys *part.* 3. *n.* 183. *ſuper Conſt. ex tent. in L. ſciendum ff arbor. furt. Cæſar. ubi gloſſ. in v. ſimiliter, & in inciſione arborum.*

3 Arborum nomi e veniunt etiam quercus, quæ glandes producunt. Petr. Fuller. *ad Conſt. Regni Juſtitiarii nomen num.* 88. *pag. mihi* 158.: Imo etiam vites, quarum inciſores eadem pœna mulctantur. *L. vitem, ff. arbor. furt* Cæſar. *L.* 1. *C. de interdict.* Fuller. *loc. cit. num.* 96. *&c.*

Verum hæc pœna ut imponatur, plura requiruntur. Primo ut quia incidat non unam, ſed
4 plures arbores, quia jura loquuntur de arboribus in Plurali numero, qui non habetur, niſi ſaltem in duobus, & pœnalia ſunt reſtringenda. *L. inter illam ff. de hered. Inſtit. Affl. in d. Conſtitut. ſuper inciſionibus, &c. num.* 5.

Secundo requiritur, quod arbores non ſint teneræ, ſicut parva virgulta. *L. certæ, ff. arbor. furt. Cæſar.*

Tertio, quod furtim, & ignorante Domino cæſæ ſint. *L. furti, & L. facienda ff. arb. furtim*
5 *Cæſar.*; Si enim ſciente Domino, licet per vim facta fuerit inciſio, Rei non ligantur hoc crimine, ſed vi bonorum raptorum, ac Legia Aquiliæ. *Leg.* 2., *& L. damnum ff. de vi bonor. raptor. L. ſi ſervus ſervum, §. olivam, ff. ad L. Aquil.*

At hæc pœna mortis in praxi non ſervatur,
6 ſed extraordinarie hujuſmodi Inciſores puniuntur: Et duplici actione conveniri poſſunt, ſcilicet criminali & extraordinaria, & civili *L. Aquilia* ad
7 duplum damni dati, nec per hanc actionem tollitur criminalis prædicta extraordinaria. Clar. §. *fin. quæſt.* 68. *nu.* 43., ibique Bajard. *num.* 120. *L. furtim. §. ſi quis radicitus. ff. arb. furt. Cæſar. L.* 1. *C. quando civilis actio præjudicet, &c.*

In hujuſmodi judicio conſtare debet prius de delicto in genere, videlicet per Teſtes, & peri-
8 tos recognoſci debet locus, in quo erant arbores inciſæ, & deponere de arborum exiſtentia, & actuali defectu, & de illarum qualitate ſi fructifera, aut ſecus; prout in ſequentibus formulis clarius apparebit.

Formula inſtantiæ actoris idiotæ, ſive accuſatoris.

E G.

Die decima ſexta menſis Octobris 1727. *S. Severini coram Domino Gubernatore &c.*

CONſtitutus penes acta Curiæ T. de T. Terræ prædictæ, qui ſponte coram nobis, non vi,
9 dolo, ſed omni modo meliori, & via, in vulgari patrio ſermone loquendo, pro majori facti intelligentia &c.

Interrogatus, perchè cauſa ſi ritrova avanti di Noi, dixit; ſono venuto avanti V. S. Signor Capitano per giuſtizia a cauſa, che circa li 6. di Ottobre di queſto Anno 1727. mi fu tagliata una celza fruttante ſopra la mia poſſeſſione nel luogo detto li Pedali, quale celza tagliata anche oggi appare evidentemente, che perciò ſono venuto avanti V. S. facendo iſtanza de criminalitate agendo contro di chi coſterà, che abbia commeſſo tal delitto, e voglio, che vi vada la Corte ſopra la faccia del luogo, affinchè ſi conoſca detta Celza tagliata; e coſtandoſi ſu iſtanza caſtigarſi il delinquente, come comandano le leggi, e ſtato del Regno, e così dico, e faccio iſtanza non ſolo in queſto, ma in ogn' altro modo, &c. D. Errico Gub. Ciccarellus Act. Mag.

Formula decreti E. G.

JEſus: De prædictis expoſitis capiatur diligens informatio, & interim noſtra Curia accedat ſuper
10 faciem loci una cum expertis, ad finem recognoſcendi, hoc ſuum &c.

De Errico Gubernator. N. N. Act.

Formula depoſitionis Teſtium oretenus citatorum.

E. G.

Die decima tertia menſis Novembris 1727. *S. Severini, & coram Gubernatore, &c.*

CArmine .... della Terra di S. Severino d' età ſua d' anni ſeſſanta in circa dice eſſer Aratore,
10 e vivere colle ſue fatiche, Teſtis medio ejus juramento interrogatus, & examinatus ſuper præſenti informatione, che sà, e può deponere eſſo
11 Teſtimonio della Celza tagliata nel luogo detto li Pedali, da chi, come, e quando per la verità; Reſpondit: Di quanto V. S. mi domanda Signor Capitano non poſſo deponere altro, che eſſendomi ſtato ordinato dal Signor Luogotenente, che aveſſi accodito preſſo la ſua perſona, conforme ho ubbidito, giunſi nella ſudetta Terra delli Pedali, addove mi fu impoſto, che aveſſi riconoſciuta la Celza tagliata ſopra la cennata Terra di Antonio .... a viſta, e riconoſciuta la detta Celza aſſieme con Gio: Battiſta ... abbiamo ritrovata detta Celza tagliata fra il limite di detto Antonio ..... addove pendeva l' aſſe di detta Celza con il buſto della medeſima entro il Territorio di detto Antonio ... Interrogatus ſe ſapeva, che la detta Celza fruttava, e quanto era il detto taglio di detta Celza; Reſpondit, Signore era fruttante, ed il taglio di detta Celza era di larghezza da un palmo intorno in circa: Interrogatus ſe sà eſſo teſtimonio chi abbia tagliata detta Celza; Reſpondit, Signore per ſentir dire da propria bocca di Franceſco Sagaria, che ſia ſtato eſſo, che tagliò la detta Celza, e queſto sò in mia coſcienza.

Interrogatus de cauſa ſcientiæ dixit prædicta ſcire, quia vidit, & interfuit, & de loco, & tempore dixit, ut ſupra; interrogatus de conteſtibus, reſpondit può deponere Gio: Battiſta del Duca = Signum Crucis di Carmine ..... che ha depoſto ut ſupra s. n. ut dixit = De Errico Gubernator = N. N. Actuarius.

Haud diſſimili modo deponere debent alter, vel plures Teſtes, per quorum depoſitiones conſtitia expoſitis pro delicto in genere ſtante acceſſu facto ſuper faciem loci, examinantur alii Teſtes pro delicto in ſpecie. E. G.

Formula Citationis ad Teſtes.

De ordine Baronalis Curiæ S. Severini &c.

BAjulis &c. ad omnem inſtantiam, & requiſitionem Curiæ Coadjutoria ſive &c. citetis ſubſcriptos Teſtes, quatenus ſub pœna ducatorum ſex
12 per quemlibet Curiæ &c. prima die juridica peremptorie comparere habeant, & debeant coram nobis ad deponendum Teſtimonium veritatis ſuper aliquibus cauſis noſtram mentem moventibus, & caveant de contrario, alias &c. datum S. Severini die 10. menſis Novembris 1727. = Teſtes citandi ſunt v3. = Giacomo ... Anna ... De Errico Gubernator = Eodem ſupradicto die qui ſupra Bajulus Curiæ &c. Anellus ... retulit mihi ſubſcripto ſe hodie prædicto die intimaſſe omnes ſupradictos Teſtes perſonaliter, & in fidem &c. N. N. Actuarius.

Formula depoſitionis Teſtium examinatorum in delicto in ſpecie E. G.

Die

Die decima quinta Menſis Novembris 1727. S. Severini coram Domino Gubernatore.

GIacomo.....di detta Terra di età ſua d'anni
ſeſſanta in circa, Teſtis Citatus, & medio
ejus juramento tactis ſcripturis interrogatus ſu-
13 per præſenti informatione de toto facto, & cau-
ſa dixit, che sà, e può deponere eſſo Teſtimo-
nio della Celza tagliata di Antonio......da chi
come, e quanto, e perchè cauſa dica la verità;
Reſpondit Signore la verità è queſta; Io sò be-
niſſimo, che la detta Celza l'abbia tagliata Fran-
ceſco Sagaria, che ſtava ſopra il limite fra la
Terra di Antonio...della di cui Celza le aſte
pendevano dentro la detta Terra di detto Anto-
nio....e fu tagliata dal detto Franceſco Sagaria
da mezzo buſto, ch'è quanto poſſo deponere
in mia coſcienza; interrogatus de cauſa ſcientiæ,
dixit prædicta ſcire, quia vidit, & audivit, &
interfuit, de loco, & tempore dixit ut ſupra.

Interrogatus de conteſtibus dixit, può deponere Anna...... Signum Crucis Jacobi......s. n. ut dixit = de Errico Gubernator = N. N. Actuarius.

Hoc modo deponunt alii Teſtes, quibus adimpletis defertur proceſſus ad ordinarium Curiæ conſultorem pro voto.

Formula voti Conſultoris. E. G.

SUm voti, quod Franciſcus Sagaria citetur ad
deponendum ſuper tenore querelæ contra ipſum
14 expoſitæ ſuper inciſione arborum fructiferarum,
ut ex actis, & ita Curia provideat, quia ſic &c.
Florio Conſultor.

Formula decreti Curiæ. E. G.

Die 20. menſis Feb. 1728. in Terra S. Severini &c.

VIſo voto D. Conſultoris, per Baronalem Cu-
riam Terræ prædictæ proviſum, & decre-
15 tum eſt, quod d. Franciſcus Sagaria citetur ad
deponendum ſuper tenore quærelæ contra ipſum
expoſitæ de inciſione arborum fructiferarum, ut
ex actis, & ita per hoc ſuum, & intimetur.

De Errico Gubernator.
N. N. Act. Mag.

Formula literarum citationis notificandæ Reo. E. G.

De Mandato Baronalis Curiæ Terræ S. Severini &c.

*BAjulis &c. ad omnem Inſtantiam, & requiſitio-
nem Antonii..... Terræ S. Severini, ſive ma ni-
fici Curiæ Coadjutoris peremptorie citetis, & citan-*
16 *do mandetis Franciſco Sagaria dictæ Terræ, quate-
nus prima die juridica &c. compareat in hac baronali
Curia ad deponendum tamquam Principalis ſuper non-
nullis cauſis digne noſtram mentem moventibus, &
ſignanter de inciſione arborum fructiferarum ſub pœ-
na ducatorum ſeu Baronali Curiæ &c. caveat de con-
trario ſub pœna prædicta, & ita citetis, & referatis in forma. Datum in terra S. Severini die 10.
menſis Feb. 1728. Citandus eſt Franciſcus Sagaria.
De Errico Gub. Ciccarellus Act. Mag.*

Die 13. Menſis Februarii 1728. S. Severini
Agnellus... Ordinarius Bajulus retulit mihi in-
17 fraſcripto Actuario ſe hodie dicto die citaſſe ad
deponendum Franciſcum Sagaria perſonaliter, &
ita retulit ad fidem &c.

N. N. Actuarius &c.

Facta prædicta citatione, ſi reus ſe præſentat ad finem faciendi depoſitionem, fit decretum prævio voto. E. G.

Per Curiam Terræ Sancti Severini &c. viſa
retroſcripta comparitione Franciſci..... provi-
18 ſum, & decretum eſt, quod ſtante ſpontanea
præſentatione, dictus Franciſcus... relaxetur
cum mandato per Terram, & recipiatur ejus de-
poſitio, qua facta aſportentur acta ad finem pro-
videndi &c. hoc ſuum &c.

N. N. Gubernator.
N. N. Act. Mag.

Formula mandati prædicti E. G.

DIe &c. S. Severini &c. Per me infraſcriptum
vigore ſupradicti decreti fuit Injunctum, &
factum mandatum T. de T. præſenti, & audien-
ti, quod ſub pœna unciarum auri 25. Cameræ
Baronali &c. pro cauſa ejus inquiſitionis tenere
habeat & debeat hanc Terram S. Severini loco
carceris; & quod ab ea non diſcedat diu, noctu-
19 que abſque licentia in ſcriptis Domini Guber-
natoris ejuſdem Terræ, etiam animo eundi, vel
redeundi ad Superiores, qui T. acceptavit dictum
mandatum, & obtulit ſe paratum obedire, præ-
ſentibus pro Teſtibus T. de T. & ad fidem &c.

T. de T. Actorum Mag.

Ad majorem cautelam ſubſcribitur etiam a Principali, quando eſt ſcribens.

His peractis Reus conſtituitur penes acta Curiæ, & ſuam fatetur depoſitionem.

Formula depoſitionis Rei conſtituti. E. G.

Die decima quarta menſis Februarii 1728. S. Severini, &c.

COnſtitutus Franciſcus Sagaria dictæ Terræ S.
Severini ætatis ſuæ annorum triginta circiter,
ut dixit medio ejus juramento interrogatus, &
examinatus ſuper præſenti informatione, & pri-
mo interrogatus, per qual cauſa ſi ritrova avan-
20 ti di noi dice, Signore ſono ſtato citato ad de-
ponendum dal Baglivo per la cauſa della quere-
la fattami da Antonio....della Terra di S. Se-
verino &c.

Interrogatus come paſſa il fatto, reſpondit Signore alli otto di Ottobre 1727. è vero; che tagliai una Celza nel mio Territorio chiamato il Pedale vicino, e nel limite del Territorio.... a l'ho tagliata per eſſer propria mia.

Interrogatus ſe la detta Celza era fruttante, o quanto era di groſſezza, reſpondit, Signore era groſſetta di un palmo, ma guaſta, e poco frutto portava, e per tal cauſa la tagliai, o mi ci feci alcune legni, e queſto è quanto ſi è de cauſa ſcientiæ.

Interrogatus ſe delle coſe predette ſe ne voleſſe difendere, ſe ave Avvocato, o Procuratore, reſpondit, Signori mi voglio difendere, che tengo Avvocato, e Procuratore. Signum Crucis Franciſci Sagaria s. n. ut dixit.

De Errico Gubernator:
Ciccarellus Act. Mag.

Recepta depoſitione Rei citati ad deponendum, defertur denuo proceſſus ad Conſultorem, pro habendo voto.

Formula voti Conſultoris poſt depoſitionem. E. G.

ATtenta retroſcripta confeſſione facta per Fran-
ciſcum Sagaria ſum voti, quod firmo rema-
nente mandato per Terram idem Franciſcus re-
ducatur in proviſionem ad finem cum ipſo conte-
21 ſtandi litem, qua conteſtatione facta, ſtatuatur
eidem terminus dierum quatuor ad ſe defenden-
dum, etiam adverſus confeſſionem ſponte factam;
& Curiæ Coadjutori, & Parti ad magis impin-
guandum, & ita Baronalis Curia provideat, quia
ſic, &c.

Florio Conſultor.

Formula decreti Curiæ pro executione prædicti Voti Conſultoris. E. G.

Die 10. Menſis Maji 1728. S. Severini &c.

VIſo voto D. Conſultoris per Baronalem Cu-
riam Terræ S. Severini proviſum, & decre-
tum eſt, quod firmo remanente mandato per Ter-
ram idem Franciſcus reducatur in proviſionem ad
22 finem cum eo conteſtandi litem, qua conteſtatione
facta, ſtatuatur eidem terminus dierum quatuor
ad ſe defendendum, etiam adverſus confeſſionem
ſpon-

Digitized by Google

ſponte factam, Condjutori, & Parti ad magis
impinguandum.

N. N. Gubernator.
Ciccarellus Act. Mag.

Formula citationis.

EOdem retroſcripto die ibidem &c. dictus ter-
minus fuit per me infraſcriptum judicialiter,
& perſonaliter notificatus Franciſco Sagaria in-
23 quiſito, ut ex actis, & tempore notificationis
fuit interrogatus, ſi habet Advocatum, & Pro-
curatorem, qui valeat eum defendere, reſpondit,
che tiene Avvocato, e tutto, e ſi vuole difendere.
Interrogatus mentre ſi vuole difendere, ſe dà
li teſtimonj della Corte per repetiti; perchè in
altro caſo da detta Corte ſi ripetono; dixit, Io
li do per ripetiti del tutto, che ſarà di giuſti-
zia, ed in fidem &c. De Errico Gubernator:
N. N. Actuarius.

Formula depoſitionis principalis Rei conſtituti pro litis conteſtatione. E. G.

Die 10. menſis Maji 1728. S. Severini & coram
D. Gubernatore.

COnſtitutus Franciſcus Sagaria dictæ Terræ S.
Severini, animo litem conteſtandi, & litem
ſibi conteſtando, fuit iterum cum juramento in-
24 terrogatus, & examinatus ſuper tenore ejus in-
quiſitionis, reſpondit, Signore di queſto fatto,
ne fui eſaminato un' altra volta, e per non far
errore mi rimetto alla prima depoſizione, e fo
iſtanza, che mi ſia letta, & inventa quadam de-
poſitione per ipſam facta ſub ejus nomine, &
cognomine *fol.* 5., quæ incipit die 14. menſis Fe-
bruarii 1728. S. Severini &c. finit ſignum Cru-
cis di Franceſco Sagaria &c. De Errico Guber-
nator &c. N. N. Actuarius, & eidem lecta de
verbo ad verbum ut jacet, & per ipſum bene
audita ut dixit. reſpondit, Signore l' ho inteſo,
mi avete letto quanto vi è, e ſi contiene in det-
ta depoſizione, quale fu da me fatta, che però
la confermo, e m' obbligo, ed accetto ſingula ſin-
gulis ſe referendo, ut in ea: de cauſa ſcientiæ,
de loco, & tempore dixit ut ſupra: Signum Cru-
cis Franciſci Sagaria, che ha depoſto &c.: De
Errico Gubernator: Ciccarellus Act. Mag.
Hæc cauſa, ſatisfacta Parte, prævis gratia mei
Patris D. Franciſci Antonii de Caro Baronis di-
ctæ Terræ Sancti Severini, finem obtinuit.

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM.

1. *Riccius formulas miſit.*
2. *Formula executorii vigore conſuetudinis.*
3. *Notificationis, & relationis Porterii.*
4. *Supplicis libelli*
5. *Decreti formula.*
6. *Depoſitionis teſtium.*
7. *Formula aperitionis domus, & adnotationis mo-bilium.*
8. *Formula conſignationis factæ Creditori cum ejus obligatione.*
9. *Formula decreti, concordata creditore.*

EX eo quia Riccius formulas hujus judicii præ-
termiſit, quæ forſan a Tyronibus deſideran-
tur, ut itineri breviori per exempla, quam per
1 præcepta conſulant, ideo illas a quodam proceſſu
contra debitorem ex cauſa penſionis domus fabri-
cato per expertum Scribam, qui præ manibus
occurrit, diligenter extractas, hic tranſcribi cu-
ravimus.

Formula executorialium literarum vigore
Conſuetudinis. E. G.

De Mandato M. C. Vicariæ.

AD inſtantiam Leonardi.... ſive, &c. vigore
conſuetudinis &c. fiat executio in bonis con-
tra, & adverſus ſubſcriptos ejus penſionarios pro
ſubſcriptis pecuniarum quantitatibus debitis pro
2 penſionibus decurſis, dummodo habitent; & ſi
reperiunt in actu caſfractationis exequatur etiam
pro exitu finiendo, & facta executione prædicta
ponatur penes Tubictam M. C. V. ibidem &c.
donec &c., & exequatur etiam pro aliis granis
decem pro præſentium expeditione, ac veſtro ju-
ſto, & competenti ſalario, ſalvis &c. Neapoli
die 21. menſis Januarii 1728. Perrelli.
Nomina penſionariorum ſunt videlicet, Magni-
fico D. Carlo .... per conto della Caſa, ova al
preſente abita, e per l' annata finita a quattro
dell' elaſſo meſe di Maggio di queſto corrente
anno 1728. ducati diece: Joſeph Bologninus Act.
M.: Dominicus Amabile Scriba: adeſt ſigillum.

Formula relationis Porterii.

ESsendomi conferito io ſottoſcritto Portiero di
Vicaria nella ſalita di Capodichino, e proprio
ſino alla Chieſa di S. Giuliano con aſſecutorio
vigore conſuetudinis ſpedito ad iſtanza di Leo-
nardo..... Contro D. Carlo.....per duc. die-
ce per cauſa di piggione di caſa, ove al preſente
abita per eſſeguire, non ho potuto eſeguire per
ritrovare la porta ſerrata, ed avendo buſſato più
d' una volta, niuna perſona mi riſpoſe, anzi mi
ſi è detto da tutta la gente del vicinato, che il
medeſimo D. Carlo, da più di un meſe ſi era
partito da detta Caſa, nè ſi ſapeva dove ſi era
andato. Napoli 21. Giugno 1728. Io T. de T.
Portiero di Vicaria.

Formula ſupplicis libelli.

Al Signor Giudice di Vicaria.

LEonardo.... ſupplicando eſpone a V. S. come
avendo ſpedite lettere eſſecutoriali vigore con-
ſuetudinis contro D. Carlo.....: per la ſomma di
ducati dieci dovuti per cauſa di affitto di Caſa
per l' annata maturata a quattro dell' elaſſo me-
ſe di maggio di queſto corrente anno, ed aven-
do mandato ad eſſeguire col Portiere di eſſa G.
C. T. di T. non ha potuto eſſeguire contro det-
to D. Carlo per aver trovato la porta ſerrata,
4 nè averli ritrovata perſona in Caſa, anzi dalla
gente del vicinato è ſtato detto al cennato Por-
tiero, che detto D. Carlo da più meſi ſe n' è
partito dall' affitto di detta Caſa, nè ſin' ora ſi
è poſſuto ſapere, ove dimora, con avere ſerrate
le porte di detta Caſa, conforme dall' atto fatto
dal detto Portiere, che in pronto produce, e per-
che incombe al Supplicante d' affittar detta Caſa
ad altre perſone, e ciò gli viene impedito per
non potere aprire la Caſa ſuddetta, ricorre per-
ciò da V. S., e la ſupplica ordinare la ſcaſſazio-
ne, ed apertura di detta Caſa, ed eſſecuzione del-
le robbe, ſe in eſſa forſe ſi troveranno, e quel-
le aſportare al Regio Trombetta, e frattanto ſia
lecito ad eſſo Supplicante locare dette Caſe, e
queſte dare in affitto ad altre perſone in danno
di detto D. Carlo per eſſere paſſati li quattro
Maggio, per lo quale affitto ſe ne proteſta non
una, ma tante volte, quanto per legge ſe gli
permette, ſe mai non ſi affittaſſe ſecondo il ſoli-
to ad affittarſi, e l' avrà a grazia &c.

Die 23. Menſis Julii 1728. Neapoli &c.

PEr ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. viſis li-
teris executorialibus vigore conſuetudinis per
ipſam M. C. Vicariæ expeditis contra retroſcri-
ptum D. Carolum.... pro ducatis decem pro an-
nata maturata die quarta menſis Maji currentis
anni 1728. acta facto per Porterium ejusdem M.
C. de T. ac ſupradicto memoriali, fuit provi-
ſum, & decretum, quod capiatur ſummaria in-
5 formatio ſuper expoſitis in dicto memoriali, Te-
ſtes habeantur pro citatis, & recipiantur per S.
Cauſæ, & conſtito de expoſitis in præcitato me-
moriali, aperiatur dicta domus cum interventu
duorum Teſtium de Platea, & ſi reperiuntur bo-
na adnotentur, & conſignentur penes Teſtium
cum

Digitized by Google

cum obligatione in forma, & pro effectu prædicto accedat idem Scriba Cauſæ ſumtibus petentis, in damnum ſuccumbentis, ſalva proviſione facienda ſuper locatione domus prædictæ, hoc ſuum &c. Moles: Bologninus A. M. Amabile Scriba.

Formula depoſitionis Teſtium.

Die 24. menſis Junii 1728. Neapoli &c.

MAgiſter Proſper..... de Neapoli commorans alla Caſa, ſi va verſo la Chieſa di S. Giuliano ſub urbis S. Antonii Abbatis in domibus D. Franciſci..... dixit eſſere Negoziante ætatis ſuæ annorum 27. ut dixit Teſtis ſummarie productus, & examinatus ſuper tenore memorialis præſentati per Leonardum..... toto facto cauſæ, & quidquid inde ſcit, dixit, coll'occaſione, che eſſo Teſtimonio abita in detta ſtrada con moglie, e figli, nella quale anche vi ave abitato D. Carlo..... amico, e conoſcente di eſſo Teſtimonio, e proprio nell'ultimo quarto del Comprenſorio, di Caſe, che in detta Caſa poſſiede detto D. Leonardo..... al detto D. Carlo affittate alla ragione di ducati diece l'anno, nel quale ultimo quarto di Caſe, eſſendo continuato ad abitarci eſſo D. Carlo fino al giorno de' quattro del meſe d'Aprile detto corrente anno 1728. giornata, che è ſolito celebrarſi la Feſtività di S. Giuliano, e dall'ora in poi non ſi è mai più viſto abitare in detto quarto di Caſe, conforme prima abitava, eſſendoſene andato dall'abitazione di quella, con aver laſciato le fineſtre, e porte di dette Caſa ferrate, o portate con eſſo le chiavi di detta Caſa; nè fin'ora ſi è poſſuto ſapere ove ſi ritrova; anzi li giorni paſſati eſſo Teſtimonio vidde venirvi un Portiere di Vicaria, ad eſſeguire le robbe della Caſa, che ſtavano in detta Caſa ad iſtanza di detto Leonardo, ritrovò le porte ſerrate; ed avendo più volte buſſate le porte di detta Caſa, non gli fu riſpoſto da veruna perſona, mentre in detto ultimo quarto di detto comprenſorio di Caſe, che poſſiedo detto Leonardo..... e proprio quello, dove abitava il ſuddetto D. Carlo..... non vi ſtava neſſuna perſona ad abitarci, e ſtavano ferrate tutte le fineſtre, e porte, e queſto è quanto sà, e può deponere detto Teſtimonio, ed è la verità per quanto sà de cauſa ſcientiæ, de loco, & tempore dixit, ut ſupra &c.

Amabile Scriba.

Eodem modo fiunt depoſitiones aliorum teſtium, & conſtitis per eoſdem expoſitis in ſupradicto ſupplici libello, ſequitur actus aperitionis domus prædictæ, & annotationis bonorum. E. G.

Formula aperitionis, & annotationis.

Die 24. menſis Junii 1728. Neapoli &c.

ESsendomi conferito io ſottoſcritto Scrivano ordinario nella G. C. della Vicaria civile, e dell'infraſcritta cauſa, nel comprenſorio di Caſe, che poſſiede Leonardo d'Amore vicino la Venerabile Chieſa di S. Giuliano nel Borgo di S. Antonio Abbate in eſecuzione del decreto ordinato dal Signor Giudice d'eſſa G. C. Signor D. Giuſeppe Moles ſotto li 23. del detto meſe, ed anno ad iſtanza di detto Leonardo, ed ivi giunto ho preſa l'informazione ſopra l'eſpoſto ad eſſo Signor Giudice fatto da detto Lonardo, e poi mi ſono portato coll'intervento de' ſottoſcritti teſtimonj, ed altri eſaminati nell'ultimo quarto di detto comprenſorio di caſe, e proprio quello dove abitava D. Carlo... ed ivi giunto, ed in preſenza delli ſottoſcritti, ed altri teſtimoni eſaminati, ho aperto detta Caſa, dentro della quale ho ritrovato le ſottoſcritte robbe, quelle ho annotate, e conſignate al ſottoſcritto, in preſenza di tutti i teſtimonj.

In primis nella Sala.

Due ſcanni, ſeu caſciabanchi di pioppo pittate di color giallo, e roſſo.

Un lambiero, ſeu lampione di piombo con vitri &c.

Nella prima Camera.

Uno ſtipo alla genoveſe &c.

Sei ſedie di paglia uſate &c.

Nell'altra Camera.

Un inginocchiatoro di noce uſato &c.

Uno baſtone di cannа d'india &c.

Un letto di campagna &c.

Tre boffette di pioppo palmi tre, e 4. l'una &c.

Amabile Scriba:

Formula Conſignationis Bonorum factæ Creditori cum ejus obligatione.

Die 24. menſis Junii 1728. Neap.

COnſtitutus pœnes acta M. C. V. Leonardus.... de Neap. commorans in ſuburbio Sancti Antonii Abbatis in domibus propriis dixit eſſere Ortolano, qui ſponte &c. pro obſervantia decreti Domini D. Joſephi Moles Judicis dictæ M.C.V. ordinati, ſub die 23. dicti Menſis, & anni, promiſit, & ſe obligavit tenere penes ſe pro conſi-
8 gnatis omnia retroſcripta bona adnotata, reperta in domo D. Caroli..... temporæ aperturæ domus prædictæ, & illa non vendere, conſignare neque barattere abſque licentia ipſius M. C. ſive præfati Domini Judicis, ſed illa exhibere, & exhibi facere ad omnem ordinem, & ſimplicem requiſitionem ipſius M. C. ſive dicti Domini Judicis, etiam abſque termino, in omnibus ſervata forma decreti prædicti; & proinde obligavit ſe, & bona ejus omnia mobilia, ſtabilia præſentia, & futura; heredes, & ſucceſſores &c. ad pœnam dupli &c. cum poteſtate capiendi, &c. conſtitutione precarii, &c., & ſic cum juramento ſe obligavit &c.

Signum Crucis Leonardi..... ſcribere neſcientis, ut dixit: Io Gaſparo..... ſono teſtimonio, e conoſco il ſuddetto obbligato: Io D. Carmine.... ſono teſtimonio, e conoſco l'obbligato.

Inſtante Creditore pro ſatisfactione, & concordato debitore, fuit interpoſitum ſequens decretum.

Formula decreti concordato Creditore. E. G.

Die 10. menſis Julii 1728. Neapoli, &c.

P*Er ſubſcriptum Dominum Judicem M.C.V. viſis actis retroſcripto memoriali, ac ſupradicto contentamento D. Caroli.... fuit proviſum, & decretum,*
9 *quod dictus Leonardus.... ſtatim conſignet D. Carolo... bona reperta in ejus domo, quæ reperiebatur locato dicto D. Carolo.... in eadem adnotata ad inſtantiam dicti Leonardi, & ei conſignata, & obligatio per eum facta caſſetur, hoc ſuum &c.*

Moles.

Bologninus Act. Mag.

Amabile Scriba.

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM.

1. *Formula mandati juſtificati.*
2. *Formula relationis.*
3. *Formula inſtantiæ.*
4. *Formula decreti.*
5. *Oblationis depoſitionis actori.*
6. *Articulorum.*
7. *Depoſitionis teſtium.*
8. *Decreti poſt examen.*
9. *Formula notificationis.*
10. *Decreti definitivi.*
11. *Aliæ formulæ ſunt neceſſariæ Tyronibus:*
12. *Formula mandati in alia cauſa.*
13. *Replicationis Principalis.*
14. *Formula replicationis Procuratoris.*
15. *Secundi decreti.*
16. *Formula recurſus pro attentatis commiſſis lite pendente*
17. *Decreti pro capiendo informatione.*

Digitized by Google

18. *Depoſitionis teſtium.*
19. *Supplicis libelli pro coercendis attentatis conſiſtis per informationem.*
20. *Formula decreti.*
21. *Formula actus purgationis attentatorum.*
22. *Dilationes oppoſitae numerantur*
23. *Formula decreti facto verbo interpoſiti.*
24. *Formula replicationis.*
25. *Formula relationis.*
26. *Formula decreti.*
27. *Formula finalis decreti pro executione præcedentium.*
28. *Transcribitur regale diploma.*

THeoriam in hoc capite *Riccius* opportune ſcripſit, nos praxim per exempla, & per formulas Tyronibus afferemus, ut faciliori methodo illam teneant.

Formula mandati juſtificati. E. G.

De mandato M. C. V.

ALguzini di Vicaria, ed altri ſervienti di qualſivoglia Corte in ſolidum ad iſtanza di Soſſio.... ſive &c. fate ordine, e mandato a Giac-
1 chino .... che viſta la preſente, alla pena di oncie d'oro venticinque Fiſco Regio &c. adveniente la metà d'Agoſto primo venturo di quello corrente anno 1727. debbia sfrattare dalla Caſa, ſeu bottega, dove al preſente abita, e quella rilaſciarla vacua, ed eſpedita a beneficio di eſſo Comparente, atteſo quella ſerve per ſuo proprio uſo; altrimenti ſi procederà contro di eſſo, ut juris &c. Verum &c. alias &c. Neapoli 20. menſis Maji 1727. &c. Joſeph Bologninus Act. Mag. Barberius Scriba: Adeſt ſigillum.

Formula notificationis. E. G.

A 20. Maggio 1727.

DOmenico Vitolo Giurato di detto Caſale ha intimato Giacchino .... di perſona modo,
2 quo ſupra. *Domenico Vitolo.*

Formula comparitionis Rei. E. G.

NElla G. C. della Vicaria compariſce Giacchino.... del Caſale di .... e dice come per la cauſa tiene con Soſſio ..... del medemo Caſale, gli è ſtato per ordine di eſſa G. C. ad iſtanza del detto Soſſio .... intimato mandato, con cui, benchè nulliter, cum reverentia, ſe gli è ordinato,
3 che venendo li 15. Agoſto proſſimo venturo dell'entrante anno 1727. aveſſe laſciata vacua, ed eſpedita una bottega, che eſſo Comparente tiene in affitto da Agoſto in Agoſto: E perche detto mandato in niun conto poteva ordinarſi contro di eſſo Comparente; Primo perchè l'affitto di detta Bottega gli è ſtato fatto da Maggio in Maggio; E come che nel corrente anno nel meſe di Gennaro non gli è ſtato fatto mandato di esfratto; nè vi è ſtata affiſſione di cartelle, ſeu ſi loche, deve in ogni conto continuare l'affitto di detta Bottega per un'altro anno eſſendo il medemo di già principiato: Perciò, e per altre ragioni voce proferende, ricorre in eſſa G. C. a fà iſtanza contrario imperio rivocarſi detto mandato di exfractet, ed ordinarſi, che eſſo Comparente ſia mantenuto, e conſervato in detto affitto ſino alli quattro di Maggio venturo dall'entrante anno 1725., non oſtante detto mandato; così dice, &c. ſalvis, &c.

Formula decreti. E. G.

Die 6. menſis Junii 1727. Neapoli &c.

PEr ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. fuit proviſum, & decretum, quod ſuper expoſitis in retroſcripta Comparitione, & prætenſis per ambas partes, capiatur ſummaria informatio, Te-
4 ſtes habeantur pro citatis; & recipiantur per S. C.: Barnaba: Bologninus A. M.: Barberius Scr.
Actor offert deponere, & proteſtatur de ex-
5 penſis, ſalvis &c. Nomina Teſtium ſunt, videlicet.

T. de T.
T. de T. & alii cum poteſtate addendi &c.
Requiratur Pars ex adverſo ad U. J. T.: Barberius Scriba cauſæ, & Examinator electus.

Formula Articulorum E. G.

ARticuli, ſuper quibus ſunt examinandi Teſtes ad inſtantiam Soſſii de Coſtanzo in cauſa, quam
6 habet in M. C. V. in Banca Bolognini penes Scribam Barberio cum Joacchino ..... non ſe adſtringens &c. ſalvis &c. non ſolum &c.

In primis vuol pruovare eſſo Articolante, come la bottega, ſeu baſſo articolato, fu affittato da eſſo Articolante oretenus per un'anno al detto Articolato Gioacchino per ducati 6. l'anno incomincianodo da Agoſto 1726. fino ad Agoſto del 1727. quod eſt verum.

Secundo vuol pruovare, come approſſimandoſi il tempo, ſe mandato di sfratto dal detto Baſſo al detto Gioacchino, e ciò ſin dal meſe di Maggio, quod eſt verum &c.

Tertio vuol pruovare, che per conſuetudine immemorabile, che ave vim legis in Caſoria tutti li affitti delle caſe univerſalmente ſi fanno nel meſe d'Agoſto primo venturo, e finiendo ad Agoſto ſeguente, quod eſt verum &c.

Formula depoſitionis Teſtium. E. G.

Die 25. menſis Junii 1727. Neapoli &c.

MAurus de ..... Caſalis Caſoriæ &c. interrogatus, & examinatus ſuper articulis in actis præſentatis pro parte Soſſii .... in cauſa, quam
7 habet in M. C. Vic. cum Joacchino ...... toto facto cauſæ, & quicquid inde ſcit &c.

Super primo articulo interrogatus, & examinatus dixit eſſo Teſtimonio ſapere beniſſimo per eſſere del Caſale di Caſoria, e per eſſerſi ritrovato in detto contratto, come nel meſe di Agoſto del preſente Anno 1726. l'Articolante Soſſio .... affittò una Bottega a Gioacchino .... per un'anno finiendo alla metà d'Agoſto proſſimo venturo di queſto corrente anno 1727. alla ragione di ducati 6. d'affitto, per detto affitto, e per detto Anno nemmeno ſi fe cautela, ma quello fu affittato oretenus per detto anno ut ſupra, de cauſa ſcientiæ dixit ut ſupra &c.

Super ſecundo articulo interrogatus, & examinatus, dixit rimetterſi alle ſcritture fatte in Vicaria per detto sfratto, de cauſa ſcientiæ dixit ut ſupra.

Super tertio, & ultimo articulo examinatus, & interrogatus dixit, coll'occaſione, ch'è del Caſale di Caſoria, sà beniſſimo, che tutti l'affitti di Caſe univerſalmente ſi fanno nel meſe di Agoſto, o finiendi ad Agoſto, e queſto, e quanto eſſo Teſtimonio ſa, e può deponere, per eſſere del detto Caſale, de cauſa, loco, & tempore dixit ut ſupra &c.

Io Mauro de Fuccia ho depoſto ut ſupra.

Barberius Scriba.

Eodem modo deponit alter, vel plures teſtes.

Formula decreti poſt examen Teſtium, E. G.

In cauſa Soſſii cum Joacchino Perone, ut ex actis &c.

Die 30. menſis Junii 1727. Neapoli &c.

P*Er ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. viſis actis, fuit proviſum, & decretum, ac in præſenti cauſa fuit facta facultas cum termino jugis in forma,*
8 *in quo Partes compareant coram ſubſcripto Domino Judice ad dicendum, quæ voluerint &c. quoniam intendit præſentem cauſam expedire &c. hoc ſuum &c. Barnaba: Bologninus Act. Mag. Barberius Scr.*

Formula notificationis.

A 30. Giugno 1727. Io Domenico .... ho intimato Giacchino .... di perſona, modo ut ſupra. Domenico .... Ita eſt, & in fidem ego Gabriel

9 briel . . . . . rogitus ſignavi : Adeſt ſignum Nota-
rii in forma.

Formula decreti definitivi . E. G.

In Cauſa Seſſii . . . cum Joacchino . . . ut ex actis &c.

Die 7. menſis Julii 1727. Neapoli facto
verbo &c.

*PEr M. C. Vicariæ viſis actis , fuit proviſum ,
& decretum , quod Joachim Perrone adveniente
medietate menſis Auguſti currentis anni 1727. ex-*
10 *fractet a Baſſo in actis deducto , illudque relinquat
vacuum , & expeditum in beneficium Seſſii . . . alias
eiiciantur bona pro Cauſa , ut ex actis hoc &c.* Bar-
naba : Ruggieri : *Bologninus Act. Mag.* : Barberius
Scriba .

11 Sequuntur allæ formulæ in alia cauſa , in qua
majores excitatæ fuerunt oppoſitiones , ut Tyro-
nes illas perlegentes , diverſis variiſque judiciis
conſulere facilius poſſint.

Formula mandati juſtificati . E. G.

De Mandato M. C. V.

ALgonzini di Vicaria , ed altri Servienti di qual-
ſiſia Corte ad iſtanza di Stefano . . . . *ſive &c.*
farete ordine , e mandato a Maddalena . . . . . che
12 viſta la preſente , e ſotto pena di oncie d' oro
25. Fiſco Regio &c. adveniente la metà d'Ago-
ſto primo venturo di queſto corrente anno , ſi deb-
ba pigliare li ducati 20. delegateli dal quond.
Paolo . . . ſuo Padre per reſto delle ſue doti ; co-
me appariſce dallo ſtromento di vendita di un
luogo di caſe a beneſizio di detto eſponente , e
debba oſſervare tutto quello ſi contiene in detto
iſtromento ; e che adveniente detta metà di Ago-
ſto debba ſfrattare dalla caſa di detto eſponente ,
e quella laſciarla vacua , ed eſpedita a beneſizio
di detto eſponente , ſtante non intende più farla
continuare in detto affitto , altrimenti ſi proce-
derà , che ſi buttano le robbe fuora : Verum a-
vendo cauſa in contrario compariſca in eſſa G C.
e nella ſottoſcritta banca , che ſe gli farà com-
pimento di giuſtizia alias &c. Neapoli die 16.
menſis Maii 1727.

Bologninus Act. M.
Barberius Scriba .

Formula replicationis .

MAddalena . . . . Vedova del Signor Bartolomeo
. . . . . e figlia del Signor Paolo . . . . . e Gra-
zia . . . . . non con animo di replicare , ma per
13 cerziorare la G. C. della Vicaria , replicando
dice , che al retroſcritto Stefano . . . non può com-
petere ragione della vendita fatta delli retro-
ſcritti baſſi , ſeu luogo di caſe dal detto qu. Pao-
lo . . . atteſo il comprenſorio di dette caſe fu do-
tale della detta quond. Grazia . . . . . e per eſſere
tali , al detto quond. Paolo non gli ſpettava
proprietà alcuna , ma *tantum* l'uſufrutto ſua vi-
ta durante , e la proprietà del medeſimo com-
prenſorio di caſe ſpettava così alla replicante ,
come all'altre ſorella , e per conſeguenza il det-
to Signor Paolo , per non eſſerne padrone non
poteva vendere detto comprenſorio di detto caſe
ſenza l'intervento o mano di dette figlie di det-
ta quond. Grazia . . . . . dunque la detta vendita
fatta dal detto quond. Paolo è nulla , *cum rever.* ,
come la replicante il tutto *ſuo loco* , *& tempore*
farà coſtare ad eſſa G. C. , che però del ſudetto
mandato fa iſtanza non averſi ragione alcuna , nè
eſſere amoſſa la replicante dalla caſa , dove al
preſente abita , ed in caſo contrario fa iſtanza *in
omnibus* eſſere inteſo il magn. Dottor D. Nico-
la . . . . . ſuo Avvocato , con poteſtà , che detto
Signor D. Nicola poſſa eliggere altro Procura-
tore , che meglio li parerà a ſuo beneplacito ,
altrimenti ſi proteſta di nullità ſalvis &c.

Sequitur relatio Jurati Caſalis . . . ſe notificaſſe
personaliter Magdalenam . . . modo & forma ut
ſupra .

*Formula replicationis procuratoris , qui admiſſus fuit
non per replicationem prædictam , ſed quia fuit
formiter conſtitutus penes acta .*

DOctor D. Nicolaus . . . acceptat onus , ut ſu-
pra & reſervat poteſtatem ſubſtituendi unum ,
vel plures Procuratores ; & tanquam novus in
cauſa inſtat pro actis , ad hoc , ut tutius jura
14 ſui Principalis tueri poſſit , cum poteſtate eli-
gendi , & variandi fori , non ſe &c. proteſtantur
de expenſis &c.

Formula ſecundi decreti

Die 17. menſis Julii 1727. Neapoli &c.

*PEr ſubſcriptum D. Judicem M. C. Vicariæ fuit
proviſum , & decretum , quod pro executione re-
troſcripti mandati , retroſcripta conventa cum effectu
adveniente die decimaquinta menſis Auguſti curren-*
15 *tis anni exfractet a retroſcripta domo , & illam
relaxet vacuam , & expeditam in beneficium retro-
ſcripti exponentis , alias providebitur , quod eiiciantur
bona , hoc ſuum &c.* Barnaba . *Bologninus Act. Mag.
Barberius Scriba* .

Emanato ſecundo præcepto , ab Actore patra-
ta fuerunt nonnulla attenta a propria auctorita-
16 te , quæ purgata fuerunt modo ; quo inferius
videbis . E G.

Formula Recurſus pro dictis attentatis .

Al Signor Giudice della G. C. della Vicaria .

D. Pietro Barnaba .

LA vedova Maddalena . . . . . di Frattamaggiore
ſupplicando eſpone a V. S. , come poſſeden-
doſi così dalla ſupplicante , come da Maria . . .
di lei ſorella un comprenſorio di caſe conſiſten-
tino in due baſſi , . uno che ſi poſſiede da detta
ſupplicante , ed un'altro dalla detta Maria mo-
glie di Stefano . . . quali baſſi forono dotali della
quondam Grazia comune Madre ; ſopra le medeſi-
me ſi rappreſentavano le doti così della ſupplican-
te , come della cennata Maria . Ed eſſendovi paſ-
ſate alcune differenze tra la ſupplicante l'anno
paſſato con detta Maria , vennero a convenzio-
ne , che la ſupplicante doveſſe abitare in detto
baſſo per tutta la metà d' Agoſto 1729. e poi
ſe gli doveſſero pagare dalla detta Maria ducati
25. , il che ſi è già da più tempo coſtato ; Così
ſtando le coſe , alli dodeci del corrente meſe la
detta Maria , unita con detto Stefano , nel men-
tre la ſupplicante procacciava il vitto in campa-
gna , li ſcaſſarono la porta del detto ſuo baſſo ,
li rubbarono quanto aveva , e li buttarono il let-
to fuori la ſtrada ; e perchè alli detti Maria , e
Stefano non competeva veruna azzione di fare
così detti furti , *cum rev.* , pendente lite avanti
V. S. per tanto ricorre da V S. e la ſupplica
commettere allo Scrivano della cauſa informa-
zione dell' eſpoſto , e coſtandoſi tutto , immet-
terſi di nuovo la ſupplicante nel poſſeſſo di det-
to baſſo , e queſto *citra præjudicium* della crimi-
nalità incorſa dalla detta Maria , e Stefano così
per la ſcaſſazione di detto baſſo , come per lo
furto , e l' avrà a grazia , ut Deus &c.

Formula decreti pro capienda informatione . E.G.

Die 14. Menſis Junii 1728. Neapoli &c.

*PEr ſubſcriptum D. Judicem M. C. Vicariæ Cau-
ſæ Commiſſarium viſis actis , & retroſcripto me-
moriali , fuit proviſum , & decretum , quod capiatur*
17 *ſummaria informatio de expoſitis in ſupradicto me-
moriali , Teſtes habeantur pro citatis , & recipiantur
per S. C. ad finem providendi ſuper petitis , hoc
ſuum &c.* Barnaba . *Bologninus Act. Mag. Barbe-
rius Scriba* .

Formula depoſitionis Teſtium. E. G.

Die 14. menſis Junii 1728. in Caſali Frattæ Majoris.

MAgnificus Nicolaus ... Caſalis frattæ Majo-
ris, ibidem commorans in domibus pro-
priis, dixit vivere de ſuo; ætatis ſuæ annorum
38. ut dixit, Teſtis ſummarie productus, & me-
18 dio ejus juramento examinatus ſuper præſenti
informatione, & ſuper memoriali porrecto pro
parte Viduæ Magdalenæ ... toto facto cauſæ,
& quidquid inde ſcit, dixit, coll' occaſione, che
eſſo teſtimonio abita nel detto Caſale vicino la
caſa di Maddalena ... sà beniſſimo come a' 12.
di queſto corrente Giugno nel mentre detta Mad-
dalena andò in campagna a procacciarſi il vitto,
laſciò le chiavi di detta ſua caſa ad eſſo teſti-
monio, mangiando, inteſe un gran rumore, ed
affacciatoſi, vidde coi ſuoi proprj occhi, che Ste-
fano ... Maria ... Carmina ..., marito, moglie,
e figlia reſpettiva ad eſſo teſtimonio ben cogni-
ti de facto ſcaſſarono la porta del detto baſſo,
e ſubito li cacciarono fuori la ſtrada il letto, e
tutte le robbe, che ſtavano in detto baſſo, e
cacciate la dette robbe, ſubito vi entrarono le
proprie, e ſi poſero propria authoritate in poſ-
ſeſſo, quando di detto baſſo ne controverte la li-
te nella G. C. della Vicaria Civile, e queſto è
quanto poſſo deponere della verità, de cauſa ſcien-
tiæ, de loco, & tempore dixit ut ſupra. Io
Nicola ... ho depoſto ut ſupra. Barberius Scriba,
& Examinator Electus.

Sic deponunt alii teſtes.

Formula ſupplicis libelli pro coercendis attenta-
tia conſtitia per informationem captam. E.G.

Al Signor Giudice di Vicaria D. Pietro Antonio Barnaba.

LA Vedova Maddalena ... ſupplicando eſpone
a V. S. come ritrovaſi avanti V.S. introdot-
ta una cauſa con Stefano ... e Grazia ...
19 ... per lo poſſeſſo di un baſſo ereditario del-
la quond. Grazia ... comune madre, come da-
gli atti. Sabbato 12. corrente meſe il detto Ste-
fano unito con detta Maria, e ſue figlie ſcaſſaro-
no detto baſſo, e cacciarono la robbe della det-
ta ſupplicante fuori la ſtrada, di che n'ebbe ri-
corſo da V. S. da chi con giuſto decreto fu or-
dinata l'informazione allo Scrivano della cauſa;
e perchè con più teſtimonj s'è provato l'atten-
tato fatto contro ogni dovere; per tanto ricur-
re, e la ſupplica ordinare, che ſia reintegrata
nel poſſeſſo di detto baſſo, e procederſi alla car-
cerazione di detti Stefano, e Maria, con com-
metterne l'eſecuzione allo Scrivano della cauſa,
colla proteſta di tutte le ſpeſe &c.

Formulo decreti E. G.

Die 16. menſis Junii 1728.

*PEr ſubſcriptum D. Judicem M. C. Vicariæ Cau-
ſæ Commiſſarium viſis actis, informatione capta
20 de ordine M. C. Vicariæ, ex qua conſtat, quod
retroſcripta ſupplicans Magdalena ... fuit expoliata de
facto a Stephano ... & Maria ... conjugibus, ut ex
actis, ac retroſcripto memoriali, fuit proviſum, &
decretum, quod ſupradicta Magdalena reintegretur de-
nuo in poſſeſſione enunciati baſſi, modo, & for-
ma, quo reperiebatur, & pro effectu prædicto acce-
dat Scriba Cauſæ ſumptibus petentis, hoc ſuum &c.
donec aliter &c.*

Barnaba.

Barberius Scriba.

Formula actus purgationis attentatorum.

IN eſecuzione del ſuddetto Decreto dell' Illuſtr.
Sig. Conte D. Pietro Barnaba, Giudice di Vi-
caria, mi ſono io ſottoſcritto Scrivano Ordina-
21 rio di Vicaria, conferito in Frattamaggiore
ed in virtù di detto decreto ho poſto in poſſeſſo
del baſſo negli atti dedotto ... Maddalena ... con-
forme per lo paſſato ſi ritrovava, e ciò preſenti
per teſtimonj Gio: Coſentino Giurato, il ma-
gnifico D. Antonio ... ed altri, ed in fede li 17.
Giugno 1728. Joſeph Barberius Scrib. M.C.V.
& præſentis Cauſæ.

His incidentiis peractis, in cauſa principali,
fuit allegata nova conventio, præſentatæ poſitio-
nes, petita repulſa teſtium examinatorum in ter-
22 mino ſummario novæ conventionis, & rejectis
dilationibus, in cauſa principali, facto verbo fuit
ordinatum. E. G.

Formula decreti facto verbo interpoſiti. E.G.

*IN cauſa Stephani ... cum Vidua Magdalena ...
ut ex actis.*

Die 16. menſis Novembris 1729. Neapoli
facto verbo &c.

*PEr M.C.V. viſis actis, fuit proviſum & decre-
tum, quod Magdalena ... exfractet a domo in a-
23 ctis deducta infra dies viginti, & depoſitum du-
catorum vigintiquinque factum per Stephanum .....
liberetur in beneficium ejuſdem Magdalenæ ..., .. pro
cauſa, ut ex actis, obſervatis tamen vinculis forſan
appoſitis in depoſito prædicto, hoc ſuum &c. = Bar-
naba = Perrelli = Bologninus A.M. Barberius Scrib.*

Formula replicationis.

DOctor Andreas Barba pro Vidua Magdale-
na ... a decreto prædicto omni, qua decet
reverentia, appellat, reclamat, & de nullitate
dicit; & pendente termino ad proponenda reme-
24 dia opportuna, inſtat ad actum aliquem non
procedi, inſtando etiam pro taxa expenſarum,
quæ omni jure debentur ſalvis aliis &c. iſto &c.

Formula relationis.

ADì 17. Novembre 17 2. Io Antonio de Co-
lantonio Portiero di Vicaria ho notificato il
magnifico D. Andrea Barba perſonaliter &c.

25 Producta ſupplicatione de verbo faciendo in
S. C., ab eodem ſub dia 22. Decembris 1729.
ad relationem D. Joannis Antonii Caſtagnola,
tunc Judicis M. C. V. tunc meritiſſimi Capitis
Aulæ S. R. C. & Realis Cameræ S. Claræ fuit
confirmatum, & elapſo termino fuit expeditum
ſecundum decretum.

Formula dicti decreti. E. G.

IN cauſa Stephani ... cum Vidua Magdalena ...
ut ex actis &c.

Die 16. Menſis Januarii 1730. Neap. &c.

*PEr ſubſcriptum Dominum Judicem M. C. V. &
cauſæ Commiſſarium viſis actis, fuit proviſum, &
26 decretum, quod cum effectu pro executione decreti
M.C.V. etiam confirmati per S. R. C. ſupradi-
cta Magdalena ... infra alios dies quatuor præciſe,
& peremptorie exfractet a domo in actis deducta,
& illam relinquat vacuam, & expeditam in bene-
ficium ſupradicti Stephani, alias termino elapſo ejician-
tur bona, & pro effectu prædicto accedat Scriba
cauſæ, hoc ſuum &c. = Caſtagnola = Bologninus A.
M. Barberius Scrib.*

Formula decreti finalis pro executione

Die 24. Menſis Januarii 1730. Neapoli &c.

PEr Subſcriptum Dominum Judicem M. C. V.
cauſæ Commiſſ. viſis actis, fuit proviſum &
decretum, quod ſtante lapſu termini, decretum
interpoſitum per Dominum Cauſæ Commiſſarium
27 ſub dia 16. menſis currentis, & anni exequa-
tur, & debitæ executioni demandetur juxta ſui
ſeriem, continentiam & tenorem per Scribam
cauſæ, ſumptibus Stephani ... hoc ſuum &c. Ca-
ſtagnola ... Bologninus Act. Mag. Barberius Scri-
ba &c.

PRæter banda annalia in materia exfractationis,
quæ tanquam notiſſima, & alibi tranſcripta
28 hic omittuntur, adeſt Regale. Diploma ſub dia

8. men-

8. menſis Julii anni 1750. ad rem faciens, quod ſequitur, v3.

REGALE DIPLOMA.

AVendo fatto al Re preſente la Piazza del Fedeliſſimo Popolo di queſta Città, che non oſtante i Regali Banni emanati, per non dover i Padroni delle Caſe alterare i piggioni delle medeſime in pregiudizio degl'Inquilini, pure perchè la maggior parte delle Caſe di queſta Capitale ſi poſſedono da Chieſe, Monti, e Luoghi Pii, i quali tengono i loro Delegati, a Commiſſarj Generali, ſi è introdotto l'abuſo, che i Delegati ſuddetti provvedono in tutte le cauſe di affitti, ſubaffitti di Caſe, prelazioni, ed altro in pregiudizio notabile de' poveri Inquilini contro la Regal mente di S. M., e la legge de' Bandi emanati. Si è compiaciuta S. M. riſolvere, vedendo la inutilità de' Bandi, e il danno del Pubblica, che ſempre più creſce con un abuſa, che non è più tollerabile, che la G. C. della Vicaria Civile, come ſua ſpecial Delegata, proceda in sì fatte cauſe, e in quello de' sfratti, ſicchè ella ſolo proceda, e niun' altra giuriſdizione ſi poſſa ingerire in tali cauſe. E mi ha S. M. comandato prevenirlo a V. S. Ill., perchè inteſa di queſta Regal deliberazione così la prevenga a' Miniſtri del Conſiglio, che abbiano Delegazioni di Chieſe, Luoghi Pii, Monti, ed altri. Palazzo 8. Giugno 1750.

Il Marcheſe Tanocci.

In piede Sig. Marcheſe Preſidente del Conſiglio.

Die 12. Junii 1750. Exequatur Regalis Ordo Magn. Secret. certiores faciat Dominos Regios Conſiliarios.

Appendix Danza Præf.

De judicio Exfractationis contra Conductorem.

1. Ratio, qua Auctor adductus ad ſubnectendum huic aperi quæ frequenter in praxi accurrunt, obſervanda in hac Civitate Neapolis circa judicium exfractationis.
2. Edictum Regis, quo cavetur, ne penſiones antiquis inquilinis augeantur, publicatum ſub die 30. menſis Decembris 1738. refertur.
3. Non moroſis in ſolvendo penſionem allatum Edictum eſt favorabile.
4. Hoc edictum non eſt conforme iuri communi, & expenditur text. eidem contrarius in l. ne cui, §. quod ſi quis Cod. de loc. & conduct.
5. Jure inquilinus non poteſt invitus cogi ad reconducendum, nec dominus ad recolandum, ut ſervetur æqualitas.
6. In quo differt Edictum a cit. l. ne cui, & quid in praxi ſervetur, adducitur.
7. Exponitur alius tex. adductæ ſanctioni etiam oppoſitus in l. congruit Cod. de locat. prædior. civiliom, vel fiſcalium.
8. Antiquus Conductor novo præfertur, ſi facta per hunc augmenta, ille ſuſcipiat per l. prædia §. ſi vero pro tali C. codem; quæ explanatur.
9. Ratio fundamentalis dd. Legum per DD. adducta innuitur; & an illæ habeant locum in locationibus rerum fiſcalium, remiſſive.

Ex præcitata edicto nullimode locatori licet augmenta facere, nec quoquo modo mutare conditiones præcedentis affictus.

10. Aſſignantur juſtæ cauſæ edicti.

Tempus præſcriptum ad declarationem novæ reconductionis, eſt dies quarta uſque ad 17. menſis Junuarii.

11. Ante Pragmat. de loc. & conduct. denunciatio fiebat in menſe Maii, juxta Conſuet. de loc. & cond.

Si conductor declaravit nolle manere, & locator proceſſerit ad locationem cum alia novo conductore, antiquo conductori non erit amplius locus pœnitentiæ.

12. Conciliantur Præſid. de Franch. deciſ. 278. & Brill. ad Conſuet. de loc. & cond.
13. Quando non valeat probari reconductio per teſtes; & qui Authores illud dixerint.
14. Adducitur Rovit. contrarium ſentiens, & ejuſdem apinio exponitur.
15. In praxi ſervatur dari terminum ad horas, cum deficit tempus ad probandum.
16. Nicolaus de Jorio Scriba M.C. Vicariæ laudatur.
17. Referuntur exempla prædicti termini ad horas.
18. Traditur cautela declarationis faciendæ per conductorem, cum velit permanere in domo conducta, aut eam recuſare.

Inſtrumentorum appellatione teſtes comprehenduntur.

19. Quomodo conſulendum ſecunda conductori, ſi primus obtineat manuteneri in doma per illum conducta, & quid in praxi ſervandum.
20. An dominus teneatur denunciare conductori, ut exfractet, & an ex non facta denunciatione inducatur tacita reconductia.
21. Enunciantur Authores negativam opinionem tenentes.
22. & 23. Impugnantur præfati Authores, & fundantur contrarium eſſe ſervandum, & omnino faciendas per dominos denunciationes inquilinis, & quando oſtenditur, & commendatur Camillus Salernus.
24. Hoc edictum non extenditur ad prædia ruſtica, ſed tantum ad urbana.

Quomodo intelligenda clauſula illa appoſita in edicto, ni valerſe de otro &c.

25. Primus caſus indicitur, quo ex mente ipſius edicti poteſt conductor a domo amoveri.

Inquilinus ſi per biennium u ſolutione deficit, poteſt locatore expelli, per text. in l. quæro §. inter locatorem ff. locat. etiam pendente locatione; & quidnam ſervetur apud nos.

26. Enarratur caſus deciſus a S. C. ad relationem M.C.V.

Collaudatur Reg. Conſ. ex Aularum S. C. Præfectis D. Antoius Maggiocca,

27 Quanta, & quæ ſit mora, remittitur arbitrio Judicis.

Quæ res conductores excuſent a mora.

28. Traditur formula ſupplicis libelli contra conductorem moroſum.
29. Formula decreti, quo conductor exfractet, & non amoveat chartellas.
30 Relatia Alguzerii M.C.V. pro notificatione dicti decreti, & affixione chartellarum.
32. Formula denunciationis factæ per Notarium Conductori, ut adveniente die 4. Maii relinquat domum.
33. Formula Apocæ affictus.
34. Mos hodiernus paciſcendi ſolutionem, & ſolvendi penſionem domorum, eſt tertiatim.
35. Antiquitus binæ tantum in anno præſtationes fiebant.
36. Poſſunt partes quomodolibet convenire inter ſe, circa ſolutionem penſionis.
37. Quomodo apponendi teſtes in apocis ex nov. Conſt.
38. Illa clauſula, che finito il tempo dell'affitto mi debba convenire per il prezzo della caſa, quid operatur.
39. Edictum reſpicit favorem conductorem, & quiſque poteſt renunciare juri ſuo.
40. Pacta religioſe ſervanda, ſi honeſtati non adverſamor.
41. Formula memorialis pro parte conductoris.
42. Formula fidei factæ ordine Judicis ad inſtantiam locatoris u Porteriis M.C.V. ad fundandam moram inquilini.
43. Formula decreti de conſenſu Partium, quod conductor continuat pro alio anno tantum.
44. Libellus pro parte locatoris in ſeq. anno.
45. Decretum juxta petita per locatorem.

46. Re-

46. *Replicatio facta pro parte conductoris.*
47. *Memoriali ejuſdem conductoris, cum decreto in calce ipſius, quod intimetur Parti*, ibidem n. 47.
48. *Replicatio locatoris.*
49. *Supplicatio de V. F. ad finem confirmandi, ad inſtantiam ejuſdem locatoris.*
50. *Comparitio pro parte conductoris.*
51. *Deciſio S.R.C.*
52. *Laudibus extollitur olim* Reg. Conſ. *& unus* Aularum S. R. C. Præfectus D. Franciſcus de Honuphrio.
53. *Impugnatur deciſio S.R.C.*
54. *Defenditur.*
55. *Secundus caſus, quo poteſt repelli conductor, non obſtante edicto.*

Formula decreti, quod ſolet tali caſu practicari.

56. *Adducitur limitatio.*
57. *Numerantur alii caſus, quibus inquilinus non juvatur diſpoſitione edicti.*

In Regno nemini licet alii rem ſublocare abſque Domini licentia; & allegatur Conſuetud. ſub tit. de loc. & conduct.

58. Dict. Conſuetud. *eſt contractoria juris communis.*
59. *Æquitas prævalet juris rigori.*
60. *Affertur exemplum deciſionis factæ per* Ill. Marchionem Reg. Conſiliar., & primum Aularum Præfectum D. Horatium Rocca, *qui commendatur.*
61. *Si Dominus uti velit re conducta ad proprium uſum, eſt præferendus conductori, & quando?*
62. *Adductæ limitationes deducuntur ex* Text. in l. 3. C. de loc. & conduct.
63. *Si probetur, aut conſtet dominum non indigere conducta, ſed hoc fieri ad æmulationem, aut alium finem, inquilinus non eſt amovendus, & ſubjungitur exemplum.*
64. *Dominis directis tantum, aut ejus filiis competit jus petendi rem conductam.*
65. *Formula mandati, quod conductor exfractet.*
66. *Comparitio contrarii imperii adverſus dictum mandatum.*
67. *Formula decreti, quod inquilinus continuet pro alio anno in domo conducta.*
68. *Exponitur ratio, quare in decretis dici ſolet*, liceat continuare pro alio anno.
69. Textus in l. item quæritur §. qui impleto in fin. ff. locat. *exploditur.*
70. *Non procedit* d. Lex. *apud nos in locationibus prædiorum urbanorum.*
71. *Supplicatio de V.F. in S R.C. ad finem revocandi.*
72. *Replicatio pro parte inquilini.*
73. *Deciſio S.R.C. ad favorem inquilini.*
74. *Encomiis exornantur* Regius Conſiliarius D. Donatus Antonius de Aſti, Regius Conſiliarius.
75. Necnon unus ex Aularum Præfectis D. Franciſcus Ventura. 76. Ac olim S. R. C. D. Gajetanus Argento, num 76.
77. *Recenſetur alias caſus, in quo licet conſtiterit locatorem aliam domum pro ſuo uſu habere, fuit conductor expulſus.*
78. *Expenduntur motiva deciſionis.*
79. & 80. *Laudantur Domini Judices* M.C.V. D. Jacobus Biſſanti, D. Joſeph Aurelius de Januario, & D. Joſeph Cimino.
81. *Qua hora per conſuetudinem non ſcriptam egrediuntur conductores e domibus.*
82. *Uſus incipiendi, & finiendi locationes uno eodemque die eſt conformis moribus Romanorum.*
83. *Quæ probationes fieri debeant, tam pro parte locatoris, quam pro parte inquilini, innuitur*, uſque ad finem.

1 Licet forſitan ab incepto inſtituo aberrare videbimur, cum tantum ea, quæ *ex nov. Regis noſtri Conſtitutione* obſervanda veniunt, ſparſim, ubi fertet occaſio, ſubnectere hic promiſeimus; attamen abs re nequaquam eſſe credidimus, immo pene neceſſarium, utiliſſimumque exponere, quæ frequentius in praxi occurrunt, circa hoc judicium exfractationis in hac Civitate Neapolis, ubi jamdiu quolibet anno renovatur Edictum, quo cavetur, ut omnino liceat Dominis, & locatoribus domorum augere illarum penſiones ultra quantitatem prius ſolutam, quamvis ſcriptura inter ipſos facta pro augmento dictæ penſionis non obſtante, nec quocumque prætextu uti, ut conductores inſolidum penſiones diligenter ſolventes domibus exire cogantur, qui in ipſis velint continuare. Vigore cujus edicti pleraque animadvertenda ſunt, ſc. quibus caſibus poſſit conductor illo juvari, quibus non, itaut eo non obſtante, valeat locator, utens re ſua tamquam abſolute dominus, conductorem e domo expellere.

Operæ pretium igitur erit in gratiam Tyronum ponere hic praxim hujus tam frequentis judicii una cum formulis comparitionum, & decretorum, quæ in eo poſſunt, & ſolent occurrere, ac fieri cum obſervationibus utilioribus magiſque neceſſariis.

Et primo ponamus verba edicti publicati ſub die 30. menſis Decembris 1738., quæ ſunt tenoris ſequentis, v3.

EDICTUM.

2 Carolus Dei gratia Rex utriuſque Siciliæ, Hieruſalem &c. Infans Hiſpaniarum, Dux Parmæ, Placentiæ, & Statutus Caſtri &c. ac Magnus Princeps hæreditarius Hetrutiæ &c.

Regens, & Judices M.C. Vicar.

Il Re noſtro Signore (che Dio ſempre guardi) per la ſua Real clemenza ſi è degnato rimettere a queſta G.C. ſuo rivarito diſpaccio per la Segretaria di Stato, Grazia, e Giuſtizia ſpedito in data de' 23. del corrente, del tenor ſeguente: *Haviendo ſe el Rey degnato reſolver, que ſe emane el bando, con el qual ſe prohiba a los Duenos de la caſas el poter alterar los acquireles de las miſmas, ni valerſe de otro qualquier pretexto para hazer ſalir deſus caſas a los que pagan puntualmente el al quirel de ellas. Me ha mandado Su Mageſtad prevenirlo a V.S. paraque diſponga, que por la G.C. de la Vicaria antes del die quatro del venider mes de Enero del* 1739. *ſe publique el dicho Bando, invigilando V.S., enque ſe obſerva con toda diligenzia, para evitar los muchos pleitos, que ſuo len occaſionarſe de el retardo de tal publicazion. Dios guarde a V. S. muchos annos, como deſeo. Palacio* 23. *Dicembre* 1738. *Bernardo Tanucci: Sig. Regente della Vic.* E dovendoſi da queſta G. C. dar viva ubbidienza alla ſuddetta ſoprana Real deliberazione, col preſente Bando ordinamo, e comandamo, che non debbaſi da' Padroni di caſe in modo alcuno alterare la pigione di quelle, più di quel, che antecedentemente gli ſteſſi piggionanti ad eſſo loro con puntualità han pagato, ancorchè fatt' aveſſero qualſiſia ſcrittura, nè tampoco eſſi Padroni poſſano alterare le condizioni del precedente affitto, ma in tutto debbaſi regolare la conferma del nuovo affitto col precedente, volendo i piggionanti continuare nelle caſe, come altresì non farne uſcire i piggionanti, con avvalerſi di vani preteſti, e colori ſotto pena a noſtro arbitrio riſerbata; non intendandoſi però col preſente Bando d'innovare, o variare ciò; che ſta ordinato col Bando de' 20. Decembre del paſſato anno 1737. a riguardo delle pubbliche Meretrici, ed intorno alla loro dimora, e abitazione, reſtando il medeſimo nel ſuo vigore, a fermezza in tutte le ſue parti. Datum Neapoli die 29. Decembris 1738.

Du-

Duca di Termoli Regente .
Giacomo Biſſanti . Ferdinando d' Ambroſio .
Giuſeppe Aurelio . Domenico Antonio di Gennaro . Roſſi .
Giuſeppe Cimmino Luigi Boliſone .
Gerardo de Nigris Segretario .

A dì 30. Decembre 1738. Io Andrea Napolitano Regio Trombetta della Vicaria riferiſco d'aver publicato il ſopraſcritto Bando , e quanto in eſſo ſi contiene per tutt' i luoghi ſoliti , e conſueti di queſta Fedeliſſima Città di Napoli , alta , & intelligibili voce , more præconis , ut moris eſt .

3 Ex quibus verbis inferas primo , quod tale Edictum inductum eſt favore eorum tantum , qui mora non ſunt ſolvendi penſionem ; & jure , etenim idem eſſet , ac habere rem , & pretium , quod leges abhorrent , & Dominus ſpoliaretur prorſus re ſua , ſi conductor , etiam moroſus , foret in locatione manutenendus .

Hujuſmodi Edictum ſi recte perpendatur , certum eſt non eſſe conforme juri communi , ſed ab illo exorbitans ; habemus enim Legibus expreſſum , patere facultatem Dominis domos ſuas cui voluerint locare , nec licere ei , qui primo conduxit , litem inferre , voluntate domini ad eandem conductionem accedenti ; pœna etiam impoſita illi , qui hujuſmodi controverſiam commovendam crediderit , ut expreſſe legatur eſt *Text. in l. ne cui , §. quod ſi quis Cod. de locato , & conducto* ;
4 qui *Textus* intelligitur ſtatim finito tempore locationis , ut notat *Brunneman. ibid.* , hoc eſt , cum expirat inſtrumentum conductionis , vel tempus ſtatutum in prima conductione , ut clarius habetur ex *Gloſſ.* ibi : *Si alicui conduxerim domum meam , vel ergaſterium aſque ad annum , & in ſequenti anno nolo tibi locare , ſed alii , an poſſis mihi , aut illi , cui locavi , aliquam quæſtionem movere ? Reſp. quod non.* Etenim ſi conductor e domo ſponte velit diſcedere , dubitatio-
5 ni locus non eſt . Idque ad æqualitatem ſervandam jure ſtatutum videtur ; ſicuti namque inquilinus non poteſt finita locatione ad perſiſtendum obligari , ex *leg. invitos Cod. de locat.* , ita e contra nec ad relocandum . Contrarium autem ſta-
6 tuitur aperte in ſupracitato edicto , & contrarium in praxi vigore illius obſervatur ; ibi enim , ut clare verba ſonant , coarctatur facultas dominis expellendi conductores ſub quovis prætextu , & per conſequens alteri locandi , uſque dum primus conductor velit in eadem habitatione remanere ; licet exactum ſit tempus ſtatutæ locationis ; ideoque ſi præter voluntatem conductoris Dominus alteri locaverit domum ; non modo non imponitur pœna primo conductori moventi quæſtionem contra dominum , ſecundumque conductorem , ſed licite petit manuteneri in conductione domus , nullamque haberi rationem de poſtera locatione , & virtute citati edicti , ſic per Judices decernitur ; dummodo tamen non adſit aliqua ex juſtis cauſis infra exponendis , quibus concurrentibus , licet expellere conductorem .

7 Eſt & alia lex , quæ poteſt adverſari , & opponi ſupracitat. ſanctioni , ſive cuivis ſtatuto ; *Tex.* eſt in *l. congruit Cod. de locat. prædior civil. vel fiſcal. lib.* 11. quæ lex quamvis loquatur de locatione rerum fiſcalium , adaptari quoque ad res privatorum debet , ut in terminis concludit Jul. Cæſar. Ruginel. *pract. quæſt. comp.* 23. *num.* 14. & Reg. Valenzuol. *conſ.* 75. *num.* 17. allegati a Michael. Angel. Gypt. *obſerv. ad deciſ.* 169. Reg. Capyc. Latr. *num.* 3. , & 6. , & alii . Ibi ſtatuitur , quod antiquus præferatur novo conductori , ſi facta per hunc augmenta ille ſuſcipiat ; Cui congruum quoque eſt , quod in *l. prædia §. ſi vero pro tali C. eod.* apertius habetur , illis verbis ;
8 *Si vero pro tali prædio ab altero conductore offeratur augmentum , ſit in arbitrio conductoris prioris , cui res ad tempus cum temporalis illa conductio.* Dixit *temporalis* , nam in perpetuis antiquus nullimode amovendus ex eadem *leg. prædia* .

9 An autem ratio *dd. ll. congruit , & prædio* in eo fundata fuerit , ut æqualitas in his quaſi ſervetur , prout communiter docent *DD.* , quia conductor Fiſci alias detinetur invitis ex *l. cotem ferro §. qui maximos ff. de publican.* Et an hodie in R. C. Summ. cum locantur , gabellæ , aliæque res fiſcales , illæ leges procedant , noſtrum non eſt hic diſquirere ; idcirco libenter omittimus ; cum paſſim legi poterint apud noſtrates Auctores .

Quod ad rem noſtram attinet , nulli dubium , quod ſicuti prælatio antiquo conductori datur ex his legibus , eum offert eamdem quantitatem , quam novus paratus eſt ſolvere , ita e contrario ex edicto noſtro nullimode licet augmenta facere , nec quoque mutare conditiones præcedentis affictus , ſed nova reconductio in omnibus prorſus regulari ex antiqua debet ; & omnis ſcriptura noviter facta contra formam prioris conductionis cum antiquo conductore remanet nulla , & hic præferri debet pro eadem penſione , quocumque augmento per alios facto non obſtante . Quod cit. *l. prædia* etiam decernitur , pro conductionibus vero rerum fiſcalium perpetuis , autem pro temporariis , ſicuti eſt in caſibus edicti.

10 Non ideo tamen abſonum , aut a ratione alienum illud credendum eſt ; ſumus enim , Deo favente , in hac Civitate Neapolis , quæ ob frequentiam tum Civium , tum Exterorum , huc undequaque concurrentium ſitus amœnitate , frugum , omniumque rerum ubertate , ac pulchritudine locorum , nulli ex Europæ præclariſſimis Urbibus invidet ; ubi licet in dies nova conſtruantur ædificia , in ipſis quoque ſuburbiis , quæ ad præſens unam , maximamque conſtituunt urbem , tamen ſemper habitatione deſiderari videntur , tunc factum , ut ſicuti ea ratione pretia rerum augentur , ita penſiones domorum ex æmulatione , & deſiderio adeo in dies excreſcerent , ut ſingulis annis , aut augmenta ob aliis facta antiqui conductores ſuſcipere cogerentur , ne e domo ex Dominis expellerentur , aut cum magno incommodo & intereſſe , aut huc illud migrare ; itaque ex communi omnium conqueſtu , & ut nimiæ locatorum aviditati , & conductorum detrimento obviam iretur , permota fideliſſima Popularis Platea multis jam ab hinc annis obtinuit publicari memoratum edictum , & quolibet anno ante diem 4. menſis Januarii renovari . Quod ut infra videbimus , juris fulcimine nititur .

11 Dixi , ante diem quartam menſis Januarii ; adeſt namque apud nos conſuetudo præſcripta , ut ab eo die uſque ad decimam ſeptimam ejuſdem menſis (ni aliud partes conveniant inter ſe) poſſit , & debeat conductor declarare locatori , velit ne continuare , & permanere in domo conducta ; ante vero *Pragmat. de locat. & conductor.* hujuſmodi declaratione facta , ſi conductor declaravit nolle manere , & locator proceſſerit ad locationem dictæ domus cum alio novo conductore , non erit locus pœnitentiæ , nec poterit amplius antiquus petere , & obtinere prælationem contra dictum novum conductorem vigore edicti ; & ſi velit opponere novam reconductionem non erit audiendus , niſi per ſcripturam illam probaverit , iſtoque caſu procedunt dicta per
12 Dom. Præſ. de Franch. *deciſ.* 278. ibique addentes , & per Brill. *ad Conſuet. de loc. & cond.* alioſque affirmantes per *Text. ſup. cit. in l. ne cui*

C. de

C. de loc. & cond., quod non valeat probari re-
conductio per teſtes, uti ſunt *Odofred. Bald. An-
gel. & Salices.* ex dictis per eundem Præſ. de Fran-
chia *deciſ.* 406. *num.* 4. Hoc tamen intellige, quan-
13 do jam advenerit dies migrationis e domo, ut
optime advertit De Luc. *in d. dec.* poſt Rovit.
ſup. Pragm. de locat. & conduct., non autem ſi
dicta reconductio fuerit oppoſita tempore habili,
ſc. menſe Januarii, vel Februarii, tunc enim abſque
dubio admittitur probatio per teſtes, ut docuit cit.
Reg. Rovit. ibid. & in praxi quotidie obſervatur.
14 At idem Rovit. *loc. cit. num.* 15. advertit,
quod etiam in caſu dictæ *l. ne cui*, hoc eſt,
quando jam advenit tempus migrandi, denegan-
da non ſit probatio per teſtes legales, & fide di-
gnos, & nititur authoritate Caroc. *de loc. &
conduct.* aliorumque. Ipſe tamen putat, nec im-
merito, hoc eſſe verum, non ad finem retar-
dandi migrationem primi conductoris, cum no-
vus aliter eſſet ſine habitatione, ſed recuperan-
di id, quod illius intereſt ea conventione non
obſervata; idque confirmat pluribus, quas alle-
15 gat deciſionibus S. R. C. Tu autem ſcias, in
praxi receptum eſſe, ſeu renunciatio obiiciatur
per locatorem verſus finem v. g. Aprilis, vel
adeo prope diem quartam menſis Maii, ut tem-
pus deficiat ad faciendas probationes in termi-
no, ſervatis de jure ſervandis, tunc impartitur,
& compilatur terminus ad horas, ut in ipſa
die 4. Maii cauſa expediatur: Et mihi teſtatus
16 eſt Scriba M.C.V. Nicolaus de Jorio; qui ju-
re merito ob ejus probitatem, ac praxim quo-
que in actitando non ultimum inter dictæ M.C.
D. Scribas locus meretur, & tenet; meminiſſe
penes ſe habere quemdam Proceſſum ab annis re-
tro triginta circiter, in quo fuit facta prima pe-
titio ſub die 2. menſis Maji contra quemdam
conductorem egredi nolentem in tunc proxima
17 4. ejuſdem menſis, ſub prætextu reconductio-
nis, ſeu novæ conventionis, datoque prædicto
termino ad horas, & factis ex utraque parte
probationibus, uno eodemque die fuit Proceſſus
compilatus, & die quarta deinde cauſa deciſa.
Ego autem hoc anno vidi alium proceſſum in
cauſa Michaelis Angeli Montuori cum Andrea
de Venia, in quo inquilinus comparuit ſub die
21. menſis Aprilis petendo manutentionem in
affictu, & locator citatus reſpondit die 24. ejuſ-
dem menſis, illum eſſe expellendum, ex eo, quia
renunciaverat conductioni a menſe Decembris,
quare dato termino ſuper hinc inde deductis, per
Dominum Judicem D. Jacobum Biſſanti intra
commendandum, fuit in calce illius ordinatum,
*quoad capiatur informatio per totam craſtinam diem
audita Parte.* Itaque omiſſis conſuetis ſolemnita-
tibus, per brevi temporis ſpatio capta informa-
tione, ſub die 4. Menſis Maii fuit facta, &
executioni demandata deciſio, ut videre potes ex
præfatis actis in Banca Magnifici Anſalone, pe-
nes ſcribam Amore; aliaque hujuſmodi exempla
paſſim occurrunt. Si vero conductor dixerit ſe
permanſurum, non poteſt a Domino expelli,
hinc cautius agendo plerique, dum ſolvunt
18 tertiam penſionis maturatam in 4. Januarii per
fidem crediti, ſive apocam Banci, ut mos eſt;
ſolent in fine giratæ ſubjungere hæc verba: *Con
dichiarazione, che intenda continuare in detto affit-
to*; aut e converſo: *Con dichiarazione, che reſta
detta caſa licenziata*; ut ita omnis quæſtio tolla-
tur; eo namque caſu ſi contra talem declaratio-
nem ſive conductor, ſive locator veniat, omni-
no opus eſt nova ſcripturá, ut poſſit audiri, vel
adeo integra probatione, quæ æquiparetur ſcrip-
turæ; Inſtrumentorum enim appellatione etiam
teſtes comprehenduntur, *l. 1. ff. de fid. inſtrum.
cap. pervenit lo primo extra de teſtib. cogend.* Greg.
Tholoſ. *ſyntagm. jur. univ. lib.* 48. *cap.* 14.
19 Finge modo caſum, quod primus conductor
plene probaverit reconductionem, & obtinuerit
manuteneri in affictu, quomodo ſecundo, cui do-
minus eamdem domum conduxit, erit conſulen-
dum; cum hic interim ſtaret abſque domo, &
habitatione? Et indubitati juris eſt teneri loca-
torem ad id, quod intereſt in beneficium dicti
ſecundi conductoris, argum. l. 7. *cum duab. ſequ.
ff. locati*. Si autem dictus locator paratus ſit a-
liam non minus commodam habitationem præ-
ſtare, ad aliud non tenebitur, ut ſtatuitur in cit.
l. 9. ff. eod, ideoque tali caſu decernitur, quod
*prædictus locator reloces aliam domum in ejus da-
mnum ad electionem, & beneficium conductoris,
vel liceat, & licitum ſit N. N. conductori condu-
cere aliam domum æque commodam in damnum T.
T. locatoris pro uno anno*; itaut, ſi ut habeatur
æque commoda habitatio, nonniſi amplior cum
cariori mercede reperitur; hæc illi aſſignanda,
illudque plus, quod ſolvitur, cadit in damnum
dicti locatoris, qui ſciens reconductionem factam
cum primo conductore, cum altero ad novam
locationem proceſſit, & ideo eſt in culpa, ea
propter ad damna tenetur, ut in ſimili deciſum
refert Gypt. *ad Latr. dec.* 39. *num.* 8., *& ſeq.*
20 Quæſtio moveri poſſet, utrum dominus ædis,
cum velit poſt finitam locationem, expellere con-
ductorem, in caſibus ſibi permiſſis, & inferius
exponendis, debeat neceſſario, infra terminum
conſuetum incipientem a die 4. menſis Januarii,
uſque ad diem 17. expreſſe denunciare inquili-
no; eodem modo, quo diximus debere inquili-
num monere dominum, ſe domo habiturum, ſi-
ve in ea permanſurum; ut eamdem relinquat
vacuam, & expeditam in ſui beneficium adve-
niente die 4. Maii, ad ipſius inſtantiam decer-
ni, quod conductor extrahetur, abſque eo quod
ille valeat prætendere reconductionem, ea de-
21 nunciatione non facta? Plerique magnæ autho-
ritatis DD. in ea ſunt ſententia, ut nec neceſ-
ſaria ſit domini denunciatio, nec ex non ſequu-
ta denunciatione inducatur tacita reconductio,
uti ſunt Anton. Capyc. *ad Conſuet. ſed ſi fundum
de loc. & conduct.* Brill. *ibid. num.* 34. Gizza-
rell. *deciſ.* 68. Sanfel. *deciſ.* 9. *lib.* 1., *& deciſ.* 300.
lib. 2. ubi adducitur deciſio per S. R. C. Con-
ſtant. & Novar. *ſup. Pragm. de loc. & cond. cit.*
Gypt. *ad Capyc. Latr. deciſ.* 39. *num.* 13. Urſill.
ad Afflict. deciſ. 238. & melius *deciſ.* 365. &
alii; omneſque moventur Text. in pluries ad-
ducta *l. ne cui*, quia ſc. reconductio non proba-
tur abſque ſcriptura; eo magis, quia ex tradi-
tis per laudatum Urſill. *in dict. deciſ.* 365. *num.*
12. nulla adeſt. Neap. Conſuetudo has facien-
22 di denunciationes in urbanis. Ego tamen, tan-
torum pace virorum, ſi liceat libere meam in
medium proferre ſententiam, verius puto con-
trarium; non ſolum ea præſcripta, & forte im-
memorabili conſuetudine faciendi hujuſmodi de-
nunciationes; de qua mentionem fecit idem Ur-
ſill. *ad Afflict. cit. num.* 12. (licet ipſe contra-
rium ſubſtinere voluerit) ubi dixit: *Propterea
ignora, quomodo contrarium ſit in praxi hic in Ci-
vitate Neapolis de denunciatione facienda in urbanis
de menſe Maii*; (loquitur enim ante *Pram. de
loc. & cond.* quando locationes incipiebant de
menſe Auguſti;) verum etiam ea juris diſpoſi-
tione. Etenim certiſſimum eſt, ſolo conſenſu per-
fici conductionis contractum; hinc cum ex non
facta denunciatione inducatur tacitus conſenſus,
tacita quoque reconductio inde ſequatur oportet.
Quod apptime deducitur ex Ulp. *in l. qui ad cer-
tum tempus* 15. *ff. locat.* cujus verba hæc ſunt.
Qui

Digitized by Google

Qui ad certum tempus conducit, finito quoque tempore colonus eſt. Intelligitur enim dominus, cum patitur colonum in fundo eſſe, ex integro locare. Et hujuſmodi contractus neque verba, neque ſcripturam ubique deſiderant, ſed nudo conſenſu convaleſcunt. Idemque videtur ſtatutum ab Imperatoribus in *l. leg.* 16. *Cod. eodem* illis verbis: *Legem quidem conductionis ſervari oportet, nec penſionem nomine amplius quam convenit; repoſci: Sin autem tempus, in quo locatus fundus fuerat, ſit exactum, & in eodem locatione conductor permanſerit: tacito conſenſu eadem locationem una cum vinculo pignoris renovare videtur.* Nulla quidem major ratio concurrit in conductore, quam in locatore, quia de re ſicut ille ſi expreſſe non renunciaverit conductioni, ut ſupra dictum, cenſetur reconduxiſſe, & ad penſionem tenetur, ita & dominus non denunciando relocaſſe videri debet, & ad manutenendum inquilinum cogendus eſt. Neque dicas allatas leges loqui poſt exactum tempus locationis; ideoque intelligendus, ſi dominus conſentiat poſt diem quartam Maii conductorem inhabitare; quod expreſſe concluderet præcedentem denunciationem faciendam in menſe Januarii; nam, prout inferius dicemus, quemadmodum apud nos non poteſt ſervari diſpoſitio *leg. item quæritur §. qui impleto in fin. ff. locat.*, quoad tacitam reconductionem in urbanis pro tempore tantum, quo quis inhabitaverit, ea ratione, quod hic fiunt generaliter locationes de anno in annum; ita pariter enim mos ſit in menſe Januarii concludere, & facere communiter affictus domorum, & ſcripturæ inter locatores, & inquilinos eo temporis perficiuntur, adeout d. menſe tranſacto, ſi aliqua domus adhuc conducenda remanet, fere ſemper locatur minoris, quia dicitur infra annum, & eſt ut plurimum pene impoſſibile tunc reperire domum aptam, & commodam ad habitandum; idcirco ad id tempus, in quo communiter inducitur nova obligatio, & prior extinguitur, licet habitatio perſiſtat, & duret uſque ad diem 4. menſis Maii, illarum diſpoſitio eſt omnino adaptanda. Verum hoc clarius patet ex verbis *Pragm.* 1. *de locat. & conduct.*, quæ omnem procul dubio, ut ſentio, tollunt difficultatem; ibi: *Siccome per lo paſſato ſi ponevano le cartelle alle caſe, che ſi avevano da allogare nel predetto primo di Maggio, ſi abbiano a porre nel primo di Gennajo*; quæ oppoſitio chartellarum præſupponit certe præcedentem denunciationem faciendam in eodem menſe Januarii (ſicut hodie fit, publico mediante Notario, ut inferius videbimus), & conſenſum conductoris exeundi; aliter dictæ chartellæ, quæ vulgo appellantur, *Si Loca*, non affiguntur, iis enim innuitur, quod illa domus locari debeat. Ex quibus concludendum, quod prorſus denunciatio neceſſaria ſit; a die 4. uſque ad decimam ſeptimam, juxta hodiernum morem; eoque die tranſacto, & neglecta hujuſmodi denunciatione, cenſeatur facta reconductio. Quod omnino præmittendum, & menti tenendum eſt, ne erremus; unde optimo jure Camill. Salern. *ſuper Conſuet.*
23 alias allegat., *ſed ſi fundum*, loquens de hac conſuetudine denunciandi, dixit, *quod videretur in culpa, qui ſecus ageret*. Nec aliam ob cauſam in allato edicto ſubjungitur: *Me manda Su Mageſtad prevenirlo a V. S. paraque diſponga, que por la G. C. de la Vicaria antes del dia quattro del venidero mes de Enero del* 1739. *ſe publique el dicho Bando*: Et loquendo in terminis talis edicti, ſi prius in dubium revocari potuit, omnis modo ceſſat diſputatio; nam cum reconductio tota pendeat ex arbitrio conductoris, in domo permanere volentis; abſque eo, quod poſſit omnino a locatore expelli, huic ad eum amovendum præciſe opus eſt denunciatione, eaque non ſequuta, pro illo anno inquilinum edicti beneficio utentem manutenere adſtringitur.

24 Sciaa autem, quod cum ſit hujuſmodi edictum a jure exorbitans, non debet ultra extendi, ſed ſtricte interpretari in caſibus in eodem expreſſis; ut in ſpecie ſimilis ſtatuti docet Ang. *in cit. leg. ne cui Cod. de loc. & conduct.*, qua propter hoc militat in prædiis urbanis tantum, non in ruſticis, pro quibus habes *Conſuet. ſed ſi fund. de loc. & conduct.* ſuper qua vide late Scribentes.

Hinc decidendum remanet, quos caſus vere illud comprehendat, quoſque non; & quomodo intelligendum illud *ly ni valerſe de otra qualquier pretexto, para hazer ſalir de ſus caſas a lo que pagan puntualmente el alquirel de ellas.*

25 Et primo extra omnem dubitationem eſt, quod qui ſit in mora ſolvendi penſionem, ut ſupra innuimus, non poteſt juvari hoc edicto, quo comprehenduntur hi ſolum, qui illam diligenter ſatisfaciunt, ut ex verbis apertiſſime liquet; & jure cautum habemus in *l. quæro §. inter locat. ff. locat.* quod etiam durante tempore locationis, ſi per biennium conductor a ſolutione defecerit, poſſit a locatore expelli; ad quam rem omnino videndus eſt Jaſ. *in auth. qui rem C. de Sacroſ. Eccleſ.* ubi late, & Alex. *conſ.* 105. *vol.* 3. Afflict. *in Conſt. Pacis cultum num.* 12. *verſ. eod. fere pacto*, & alii; quod tamen non ſervatur apud nos; nam pendente conductione etiamſi conductor ſatis non fecerit penſionem promiſſam, (niſi vere decoctus efficiatur, & impotens in poſterum ad ſolvendum, & hoc probetur, vel clare conſtet) non poteſt ejici a domo conducta; ſed ea tantum finita, propter dictam moram excluditur a beneficio edicti.

26 Exemplum præſto ſit. U. J. D. Nicolaus de Martino conſequi debebat a Nicolao Talamo duc. 42. pro reſiduo penſionis anni præcedentis, vigore apocæ Banci, ad rationem duc. quatuor ſingulis menſibus ſolvendorum, & ob moram in ſolvendo per plures menſes, fuere expeditæ literæ executoriales. Interim, quia idem Talamo conductor una ſimul, & inſolidum cum Donato Jacomino eamdem domum reconduxerat pro duobus annis ad rationem duc. 42. in ſingulis annis, & erant ambo retinentes, & moroſi in ſolvendo duas fere integras tertias jam maturatas, comparuit dominus, & obtinuit, *ſtante prædicta mora, quod exfractarent*. E contra ſeſe oppoſuerunt conductores dicendo, eorum conductionem juxta apocam affictus perdurare uſque ad annum 1740. qua pendente non poſſe amoveri, & expreſſe petierunt manuteneri in eadem, vigore edicti, etiam tranſacto tempore in locatione ſtatuto; Dominus autem produxit ſupplicationem de V. F. in S. R. C. ad finem confirmandi decreta exfractus, tum ea eo quia patebat eſſe moroſos, tum etiam quia pluribus reſtaurationibus domus indigebat. Et facta relatione in S. R. C. ſub die 22. Aprilis 1739. in Aula benemerentiſſimi, doctiſſimique Regii Conſiliarii, & ex Præfectis Aularum S. R. C. & de Conſilio Realis Cameræ S. Claræ D. Antonii Maggiocca, fuit ita decretum. *Per S. R. C. remiſſa eſt cauſa eidem M. C. V., quæ provideat, quod Nicolaus Talamo & Donatus Jacomino continuent in affictu, durante tempore affictus contenti in apoca Banci, terminando in die 4. menſis Maii 1740.; Verum teneatur ferre incommodum, ut Dominus domus faciat reparationes neceſſarias in domo locata abſque ulla excomputo* (quod juri fundatum eſſe certum eſt ex *l. ſi merces §. vis major*, & melius ex *l. habitatores ff. locat.*) *quo tempore completo re-*

Digitized by Google

linquant domum vacuam, non obſtante ſolito bando, ſi quod forte emanetur.; ut patet ex actis in Banca magn. Anſalone, penes Scribam del Giudice.

27 Quanta autem, & quæ ſit hæc mora, remittitur arbitrio Judicis; Vidi enim plurics practicari, quod licet conductor fuerit moroſus in ſolvendo tertiatim, ut nunc moris eſt, ſcilicet in die 4. menſis Septembris, in die 4. menſis Januarii, & in die 4. Maii, retardando ſolutionem prædictam ſingulis tertiis, fuit in conditione manutentus; ut etſi Dominus ſemper, aut ſæpe ſæpius pro ſatisfactione ſtatutæ penſionis coactus fuit uti literis executorialibus, aut litem habere cum conductore, omnino hic ſervata forma erit expellendus. Quod limita, ui conductor habuit juſtam cauſam litigandi; Si ſcil. Dominus neglexerit facere refactiones neceſſarias in domo poſt denunciationem, vel ſi conductor uti non potuit re locata ex cauſa locatoria ſeu ex cauſa publica, aut inopinata; vel ſi concurrant alia, quæ juſte excuſant conductorem a retardata ſolutione; ideoque totum remittitur arbitrio Judicis ſecundum caſuum contingentias. Verum ſi appareat ſub hoc prætextu retardatæ ſolutionis velle Dominum illum expellere, vel inducere ad augendam penſionem contra formam edicti, poteſt quoque a Judice decerni, ne fraus committatur diſpoſitioni ſupradicti Ordinis Regalis, quod conductor continuet; vel aliud, prout ratio, & rei circumſtantia expoſtulat. Et quidem cum ſimilis caſus acciderit, ne pigeat videre, ut fuerit obſervatum, & a S. R. C. decretum.

Formula ſupplicis libelli contra conductorem moroſum.

Al Signor Giudice della G. C. della Vicaria Civile.

28 Il Dott. D. Gio: Battiſta Juretti eſpone ad V. S. ſupplicando, come nelle caſe, ch'eſſo ſupplicante poſſiede fuori la Porta di S. Gennaro di queſta Fedeliſſima Città ſi trova affittata una bottega ad uſo di Speziaria Manuale con due camere ſopra ad Iſidoro Pepe, il quale affitto termina alli quattro del primo venturo anno 1736. E perchè detto Iſidoro Pepe è ſtato, ed è moroſo nel pagare, è ſtato coſtretto eſſo ſupplicante di eſigerne la pigione con reiterati eſecutori, che ce l'ha fatto ſpendere in buona parte a Portieri, e Birri; che perciò volendo eſſo ſupplicante avvalerſi dell'arbitrio Dio benedetto gli ha dato, e le leggi tutte gli permettono, di poterſi ſervire del ſuo, come gli pare, e piace; ha fatto ſentire a detto Iſidoro Pepe, che advenientino li 4. Maggio del venturo anno 1736. laſci la caſa ſudetta vacua, e ſpedita a beneficio di eſſo ſupplicante. E perchè ha preinteſo, che non ſe ne vuole uſcire; ed all'incontro non conviene, che vi abbia ad abitare ad onta del Padrone, perchè trovandoſi diſguſtati, potrebbe queſto eſſer cauſa di maggiori inconvenienti; Supplica perciò V. S. ordinare, che advenientino li 4. di Maggio dell'entrante anno 1736. detto Iſidoro Pepe laſcia la ſudetta caſa, e bottega vacua, e ſpedita in beneficio di eſſo ſupplicante, altrimenti, che ſe gli buttino le robe per la fineſtra. E comechè il medeſimo gli ha fatto ſentire, che lacererà le cartelle, (ſolite a porſi alli 4. dell'entrante meſe di Gennajo 1736., come è il coſtume di queſta Fedeliſſima Capitale) affine, che non ſi poſſa affittare; ſupplica perciò V. S. anche di ordinare, che ſia lecito ad eſſo ſupplicante di apporvi le dette cartelle, e che il detto Iſidoro Pepe non ardiſca di quelle ammovere, nè farle ammovere da altri, ſotto quelle pene, che V. S. ſtimerà di giuſtizia; locchè oltre di eſſere giuſto, lo riceverà a grazia, ut Deus, &c.

Formula Decreti, quod Conductor exfractet, & non amoveat chartellas.

29 Die 19. Menſis Decembris 1735. Neap. Per ſubſcriptum Dominum Judicem M. C. V. fuit proviſum, & decretum, quod retroſcriptus magnificus conventus, adveniente die quarta menſis Maii intrantis anni 1736. deſiſtat ab affictu domus retroſcripti magnifici ſupplicantis, ubi ad præſens habitat, illamque relinquat vacuam, & expeditam in beneficium ejuſdem magnifici ſupplicantis, alias providebitur &c. Verum habens cauſam in contrarium compareat in hac M. C. V. in ſubſcripta Banca, & penes ſubſcriptum Scribam, quoniam juſtitiæ complementum miniſtrabitur, & ſub pœna unciar. auri 25. F. R. &c. non amoveat, nec amoveri faciat chartellas, vulgo dictas *le Siloche* a pariete dictæ domus, hoc ſuum, &c.

De Aſti.
Loſitus Aſt. Mag.
De Jorio Scriba.

Relatio Alguzerii M. C. V.

30. A dì 22. Decembre 1735. Nap. Io Antonio Pace Portiero di Vicaria ho notificato Iſidoro Pepe perſonaliter, e datoli copia; e a dì ſette Gennaro ho poſte *le Siloche*.

Hic animadvertas velim, quod in tantum is locator curavit obtinere decretum exfractus menſe Decembris, in quantum forſan dubitavit, ne inquilinus inſtaret pro manutentione, ideoque voluit illum in judicio prævenire, cautiuſque agendo ſui animum prius declarare, non aliqua ductus neceſſitate; nam, ut ſupra diximus, & ipſe-
31 met fatetur, ante diem 4. Januarii non ſolent fieri tales denunciationes, & ordines; ad illam enim uſque diem, & ultra, uſque ad diem 17. nec locator nec conductor poſſunt aliquid, niſi utriuſque conſenſu, circa affictum innovare, & intra illud ſpatium debet denonciari, an locatio ſit duratura, vel non. Et quidem ut patet ex allata relatione in hoc caſu ſub die 7. menſis Januarii fuere poſitæ chartellæ affictus, eodemque die fuit formiter facta denunciatio, ut moris, per publicum Notarium, quæ eſt tenoris ſequentis, v3.

Formula denunciationis factæ per Notarium conductori, ut adveniente die 4. Maii relinquat domum.

Die 7. Menſis Januari 1736. Neap. A richieſta fattaci per parte, ed iſtanza del Dottor Signor D. Gio: Battiſta Juretti Padrone delle caſe, dove abita Iſidoro Pepe Speziale Manuale, ſite fuori la Porta di S. Gennaro, mi ſono io ſottoſcritto Notaro conferito aſſieme con Antonio Pace Portiero di Vicaria il giorno di Sabbato la mattina 7. del corrente meſe di Gennaro in detta bottega, ed avendo ivi ritrovato detto Iſidoro Pepe, gli diſſi in preſenza di N. N., N. N., N. N., che io era ſtato mandato dal Dottor D. Gio: Battiſta Juretti; con detto Portiero, affine di licenziarli la detta caſa, e far porre le cartelle in quella dal detto Portiero; conforme in effetto furono quelle poſte alla porta di detta Speziaria, e ce n'andaſſimo aſſieme col medeſimo Portiero a ritrovare detto Signor D. Gio: Battiſta, il quale mi chieſe, n'aveſſi fatto un pubblico atto, conforme da me è ſtato fatto.

Requirens dictus Dominus D. Jo: Baptiſta nos &c., quod de prædictis omnibus publicum conficere deberemus actum &c. nos autem &c. unde &c. & actum eſt &c. Præſentibus opportunis. Ab actis meis, quibus &c. factaque collatione concordat meliori ſemper ſalva &c. & in fidem hic me ſubſcripſi, & ſignavi requiſitus &c.

Digitized by Google

&c. Ego Notarius N. N. de Neap.
Nunc afferamus apocam per hunc conductorem fa-
ctam, in judicio a locatore productam.

Formula affictus.

33 Banco dello Spirito Santo pagate per me al
Sign. D. Gio: Battiſta Juretti ducati 108. dite
ſono per l'affitto dal medeſimo a me fatto, du-
rante il tempo d' anni tre continui, principian-
di a decorrere dalli quattro di Maggio primo ven-
turo del corrente anno 1733. in avanti; d' una
bottega per uſo di Speziaria Manuale, e due ca-
mere ſopra di eſſa delle ſue caſe ſite fuori la
Porta di S. Gennaro, dove al preſente abito.
Che però rinunciando al beneficio della pazienza
non preſtita, ed a qualſivoglia altra pretenſio-
ne, ed eccezione, anche liquida prevenzione,
detto pagamento lo farete alla ragione di duca-
ti 36. l'anno, a detti docati 36. li pagarete ogni
34 anno menſatim la rata di eſſi (*mos, uſque com-
munis hodie paciſcendi ſolutionem, & ſolvendi pen-
ſionem domorum eſt tertiatim, ſingulis ſc. quatuor men-
ſibus in fine, decurrendis a die quarta Maii in an-
teà, non ut antiquitus; ante enim Pragm. 1. de lo-
cat. & conduct. binæ tantum in anno præſtationes
35 fiebant, una ſcilicet, appellata ingreſſus, die omnium
Sanctorum, alias dicta exitus, in medietate menſis
Auguſti, quo die tunc domo egrediebatur; poſtea per
d. Pragmat., qua fuit translatum tempus migran-
di e domibus ad diem primum Maii, quod tempus
per Pragmat. 3. eod. tit. fuit prorogatum, ut hodie vi-
get, ad diem 4. Maii, fuere ſtatutæ prædictæ duæ
ſolutiones, in medietate menſis Julii altera, & al-
tera in die prima Maii, idque hodie ab uſu receſſit,
& ubi diximus ſingulis quatuor menſibus pro tertia
36 parte ſolvitur penſio; attamen poſſunt aliter partes
convenire, ut in hac cauſa, & tunc ſervata forma
pacti, & conventionis regulanda ſolutio*). E man-
cando da qualſivoglia paga, la preſente ſi poſſa
contro di me incuſare; deſignando per citazione
la Curia del ſottoſcritto Notaro; obbligando col-
la preſente me, miei eredi, e ſucceſſori, e beni
tutti preſenti, e futuri, colla clauſola del co-
ſtituto, e precario in forma; durante il qual tem-
po all' incontro debba il detto Signor D. Gio:
Battiſta mantenermi, o difendermi in detto affit-
to, o farmi fare in detta caſa tutte le accumo-
dazioni neceſſarie, ſecondo la coſtumanza di Na-
poli. Con che per la fabbrica, che il detto Si-
gnor D. Gio: Battiſta ſtà facendo in dette ſue
caſe io non poſſa pretendere eſcomputo veruno;
quale caſa detto Signor D. Gio: Battiſta l' ave
a me affittata per detto prezzo a riguardo di det-
to incomodo, che ſoffro per detta fabbrica. Ed
elaſſi li detti anni tre, e volendo proſeguire det-
to affitto, mi debba convenire per prezzo dell'
affitto di eſſa, non oſtante qualſivoglia Prammatica,
che uſciſſe per l'alterazione degli affitti d. caſe.
Napoli li 12. Gennaro 1733. Iſidoro Pepe, Io
N. N. ſon teſtimonio: Io N. N. ſon teſtimo-
nio: Io Not. N. N. ſon teſtimonio, ed ho ſe-
gnato. *Locus Signi.*

37 Ex nov. Conſtit. §. 5. num. 17. priuſquam ap-
ponatur dies apocæ, debent ſubjungi nomina te-
ſtium, qui in apoca interfuerunt, qui que poſtea
ſe ſubſcribunt; v3. *preſenti per teſtimonii N. N.,
N. N.* Poteſt adiici quoque, *e me ſottoſcritto No-
tare, il quale ho ſegnato*. Verum nequaquam hoc
puto neceſſarium, tum quia de Notario cit. *Con-
ſtit.* non loquitur ſed tantum de teſtibus, tum
etiam ſuſpicio fraudis, quæ conſideratur in teſti-
bus ceſſat in Notario, qui perneceſſe ſemper de-
bet in apoca intervenire, ut eam autheticam
reddat. Et poſtea dicitur: *Napoli li dodici Gen-
naro* 1738. non autem per numeros, ſed per ex-
tenſum.

38 Adverte, quod illa clauſula: *Ed elaſſi li det-
ti anni tre, e volendo proſeguire detto affitto, mi
debba convenire per il prezzo dell' affitto d'eſſa, non
oſtante qualſivoglia Prammatica, che uſciſſe per l'al-
terazione degli affitti di caſe*, operatur pro domi-
nis, ne poſſit poſtea conductor opponere, ut ma-
nuteneatur in locatione, juxta edicti diſpoſitio-
39 nem; quia cum illud reſpiciat favorem condu-
ctorum, quiſque renunciare poteſt juri ſuo; latè
Tuſc. *lit.* R. *concluſ.* 170. & 171. *per tot.* Soc-
cin. *reg.* 419. *per tot.*, & alias Cæſar. Calà, *tract.
de feriis qu.* 5. *num.* 164. & *ſeq.*, & Donadeus
tit. de renunciat. per tot.: hinc quando expreſſe a
principio paciſcitur conductor, quod ſi velit per-
manere in domo conducta poſt lapſum tempus in
apoca locationis ſtatutum, debeat conveniri de
penſione tunc ſolvenda, non obſtante quacumque
Pragm. prohibente augmenta penſionum domu-
40 rum, ſtari debet hujuſmodi pacto, quia pacta
religioſe ſervanda, cum honeſtati non adverſan-
tur; vulgatis juribus in *Tit. ff. & Cod. de pa-
ctis*; & in ſpecie contractus locationis præter
alios; Pacion. *de locat. & conduct.* c. 49. *per tot.*

Et proinde cum in allato exemplo fuerit op-
poſitum pro parte conductorum; quod hoc fie-
bat a Domino in fraudem edicti, ut penſio au-
geretur, id non habuit locum, & ipſemet con-
ductor ex conventione habita cum locatore auxit
penſionem in aliis caroleuis viginti pro alio an-
no, ut modo videbis.

Formula memorialis porrecti pro parte conductoris.

Al Signor D. Claudio Villani Giudice della
G. C. della Vicaria.

41 die ſexta menſis Januari 1726. Neapol. per Iſi-
dorum Pepe principalem. Gaglione. Iſidoro Pepe
Speziale Manuale, uomo caſato con moglie, e
cinque figli riverentemente eſpone a V. S. con
ſupplica, come ad iſtanza del magnifico Dottor
D. Gio: Battiſta Juretti Padrone della caſa, e
bottega, dove abita, ed eſercita il ſuo meſtiere
pacificamente da moltiſſimi anni, fuori la Por-
ta di S. Gennaro di queſta Città, gli è ſtato in-
timato ordine ſotto il dì del paſſato Decembre
1735., che adveniante il tempo de' 4. Maggio
del cominciato anno 1736. deſiſta dall' affitto,
e laſci la detta caſa, e bottega vacua, ed eſpe-
dita a beneficio di detto magnifico ſupplicante,
e che ſotto la pena di onze d' oro 25. non aveſ-
ſe ammoſſo, nè fatto ammovere le cartelle, ſeu
Siloche, che il medeſimo pretende d' affiggere,
per affittarla a nuovo conduttore. E perchè quan-
to è ſtato eſpoſto dal detto magn. Juretti, è tut-
to falſo (*c. r.*) ed è ſtato a ſolo fine di eludere
la forza della Regia Prammatica di non doverſi
alterare i piggioni: Poicchè il povero ſupplican-
te non oſtante di aver conſumata tutta la ſua
capitanja nel lungo noviziato, che ha fatto per
ridurre detta bottega a buono, ed oneſto traffi-
co, e di avere pazientemente ſofferto il danno
di due alluvioni sboccati in detta bottega, ed
il primo per colpa di detto magnifico Juretti,
che non volle mai fare i tavoloni neceſſarj per
impedire l' ingreſſo della lave in detta bottega
nelle occurrenze, ha pagato, e paga puntual-
mente detto affitto, come dalle ricevute, che
conſerva; Perciò ricorre da V. S. e fa iſtanza
rivocarſi detto ordine *alio contrario imperio*; e
che il ſupplicante ſia manutenuto nel pacifico
poſſeſſo di detta caſa, e bottega con pagarne il
ſolito affitto d' annui ducati 36. con farſeli tut-
ti gli accomodi neceſſarj, ſecondo il coſtume di
queſta Città, e quello *citra præjudicium* dell' eſ-
computo, che ſi deve al povero ſupplicante per
la riſazione fatta in eſſa caſa, e quarti ſupe-
riori, per i danni cagionati dall' ultimo terre-

Digitized by Google

moto, avendo dovuto abitare tra monti di calce, e pietre, ed all' inclemenza dell' aria per più meſi, dando anche ricetto in una delle due camere alli Fabbricatori; de ſtarſene al parere, e coſcienza del Signor D. Filippo Buonocore Regio Ingegniere, che ha effiſtito in detta rifazione; ed oltre dell' altro incomodo ſofferto nel meſe del proſſimo paſſato Settembre 1735., di eſſere ſtato per più di due meſi ſenz' acqua, per eſſerſi il formale pieno di loto dalla lava sboccò dentro. E così dice, e fa iſtanza, *iſto, & omni alio meliori modo &c.* Proteſtandoſi di tutti li danni, ſpeſe, ed intereſſi, che vengono inferiti al povero ſupplicante dal detto magnifico Juretti per queſta indebita veſſazione (*cum rev.*), eſſendo un povero uomo con moglie, e cinque figli minori, che campano colle fatighe giornali del povero ſupplicante &c. così dice, e ſi riproteſta, non una, ma più, e più volte, &c. ut Deus.

Die 6. menſis Januarij 1736. *Veniat Scriba Villani.*

Fuit facta notificatio ſub die duodecima dicti menſis, & adeſt replicatio magnifici Locatoris, quæ, ut brevitati conſulamus, omittitur.

Formula fidei factæ ordine Judicis ad inſtantiam Locatoris a Porteriis M. C. V. ad fundandam moram conductoris.

Al Signor Giudice di Vicaria, e Commeſſario D. Claudio Villani.

42 Il Dottor D. Gio: Battiſta Juretti eſpone a V. S. ſupplicando, come tiene biſogno di fede di verità da molti Portieri della G. C. della Vicaria, li quali molte volte, ed in particolare nello ſcorſo anno 1735. ſono ſtati ad iſtanza di eſſo ſupplicante ad eſeguire contro Iſidoro Pepe Speziale Manuale per lo piggione, che 'l medeſimo dovea ad eſſo ſupplicante per cauſa della caſa, e bottega, ove abita, ſita fuori la Porta di S. Gennaro propria di eſſo ſupplicante, così con eſecutorj *vigore conſuetudinis*, com' anche con eſecutorj ſpediti dalla medeſima G. C. per cauſa di liquidazione di Poliſe Bancali; e perchè li detti Portieri non vogliono farla ſotto varj raggiri; ſupplica perciò V. S. ordinare, che li medeſimi facciano detta fede di verità, altrimenti che ſiano aſtretti, ſotto quelle ſteſſe pene, che a V. S. parerà di giuſtizia, e l'averà a grazia, ut Deus &c.

Die 19. Menſis Januarii 1736. *Fiat fides veritatis.*

Io eſecuzione del ſudetto ordine, fo fede io qui ſottoſcritto Portiero della Gran Corte della Vicaria, come mi ricordo beniſſimo, qualmente verſo il meſe di Luglio del paſſato anno mi furono conſegnate alcune lettere eſecutoriali, dal magnifico Dottor D. Gio: Battiſta Juretti affine di eſeguire Iſidoro Pepe ſuo piggionante, abitante alla Porta di S. Gennaro, e proprio dove ſi dice il Ponte de' Seggettari, per la ſomma di docati 18. in circa dovuti per piggione di caſa, e per quanto mi poſſo raccordare, che vi fu una perſona, che pleggiò, e così ſi contentò detto Dottor D. Gio: Battiſta, e perciò da me non ſi fe detta eſecuzione. Et in fidem &c. Neap. li 21. Gennaro 1736. Io Pietro di Marino Portiero di Vicaria fo fede, ut ſupra.

In eſecuzione del ſopradetto ordine, fo fede io ſottoſcritto Portiero della G. C. della Vicaria, come nelli meſi di Settembre, e Ottobre del paſſato anno 1735. ſono andato ad eſeguire Iſidoro Pepe Speziale Manuale abitante nelle caſe del magnifico Dottor D. Gio: Battiſta Juretti con eſecutorio *vigore conſuetudinis* per cauſa di piggione di caſa, che dovea detto Pepe al detto magnifico Juretti. Ed in fede della verità ho fatto la preſente ſottoſcritta di mie propria mano. Napoli oggi li 22. Gennaro 1735. Io Antonio Pace Portiero di Vicaria fo fede come ſopra.

Inſtitit ergo idem magnificus Doct. Juretti coram prædicto Judice Commiſſario alio ſupplici libello, ut auditis partibus, non obſtantibus exceptionibus propoſitis pro parte conductoris in ſuperaddučto memoriali, confirmaret decreta extractus; Verum poſtea coram ipſo Judice Partes inter ſe convenere, ut patet ex acto facto per Scribam Cauſæ, qui utpote ad rem non neceſſarius, non tranſcribitur, quod dictus conductor pro alio anno tantum continuaret in habitatione, aučtis ann. carolenis 20. ſcil. ſolutis ann. duc. 38. menſatim ut ſupra renovata expreſſe renunciatione cuicumque excomputo; quod omnino erat ei denegandum, ſtante ratione, & pacto in epoca ſpecifice appoſito, fuitque interpoſitum decretum tenoris ſequentis, videlicet.

43 *Formula decreti de conſenſu Partium, quod inquilinus continuet pro alio anno.*

Die 24. menſis Januarii 1736. Neap. Per ſubſcriptum Dominum Judicem M. C. V. & Cauſæ Commiſſarium, viſis actis, apoca affictus facta per magnificum Iſidorum Pepe ad beneficium U. J. D. D. Jo: Baptiſtæ Juretti ex cauſa affictus domus, & apotecæ *fol.* 2. Partibuſque certioratis, & auditis, viſoque actu facto per Scribam præſentia cauſæ, fuit proviſum, & decretum, quod liceat, & licitum ſit magnifico Iſidoro Pepe continuare in affictu domus, & apotecæ per alium annum unum, incipiendum a die quarta menſis Maii currentis anni 1736. uſque ad diem quartam menſis Maii 1737. & non ultra; quo elapſo, hora ſolita, relinquat domum, & apotecam vacuas, & expeditas ad beneficium dicti magn. U. J. D. D. Jo: Baptiſtæ, ſtante renunciatione facta per dictum Iſidorum de prætenſo excomputo, ut liquet ex præcitato actu; & pro effectu prædicto dictus Iſidorus teneatur ſolvere ducatos triginta octo pro dicto anno menſatim, & ejus ratam in fine cujuslibet menſis, pro cauſa in retroſcripto actu expreſſa, & hoc de conſenſu Partium præſtito coram præfato Domino cauſæ Commiſſario, & ſervata forma ſupradicti actus, hoc ſuum &c.

Villani.

Guglione Act. Mag. *De Jorio Scriba.*

Cum autem novus annus ſupervenerit, ſuprad. magn. Juretti obtinuit renovationem decretorum, quod conductor deſiſteret a locatione, & relinqueret domum vacuam; & ſervata forma renunciationis, & conventionis, ipſemet vero Pepe e contra excipiendo reſpondit, ſe nequaquam intellexiſſe renunciare d. domui, ſed ſe obligare juxta ſolitum, & velle gaudere beneficio Regiæ Pragmaticæ, ac firmiter petiit manutenori pro eadem penſione. Unde in hoc rerum conflictu cum per S. C. ad relationem dicti quondam Dom. Judicis Commiſſarii fuerit deciſum, præter fortaſſis ſpem; ne pigeat hic quoque tranſcribere libellos utriuſque Partis, eorumque replicationes in dicto novo anno factas, & deinde expendere dicti S. C. deciſionem.

44 *Libellus pro parte locatoris in ſequenti anno.*

Al Signor D. Claudio Villani Giudice di Vicaria, e Commiſſario.

Il Dottor D. Gio. Battiſta Juretti ſupplicando, eſpone come nel meſe di Gennaro del paſſato anno 1736. confermò nell'affitto di una bottega, e due camere delle ſue caſe ſite &c. lo Speziale Manuale Iſidoro Pepe per un' anno ſolo, quale dovea principiare nelli 4. Maggio del ſopradetto anno 1736., e finire a 4. Maggio di queſto cor-

Digitized by Google

renta anno 1737. , e convenne col medeſimo, che elaſſo detto anno, fuſſe rimaſta la detta bottega, e camerè vacua, e ſpedita in beneficio di eſſo ſupplicante, perlochè fin in quel tempo il medeſimo Iſidoro Pepe ne fece a beneficio di eſſo ſupplicante ampia rinuncia, al qual fine eſſo ſupplicante nel ſolito tempo delli quattro di queſto meſe, e proprio ſotto li 7. del corrente Gennaro per atto di pubblico Notaio, ed in preſenza di più teſtimonj ha fatto licenziare al medeſimo Iſidoro le dette caſa, e bottega, mentre eſſo ſupplicante vuole ſervirſene per ſuo proprio uſo (*nota hoc verba*) o per altro meglio riuſcirà ad eſſo ſupplicante avvalerſi della ſua roba, come ne ha eſibiti legitimi documenti; e comechè ha preinteſo, che *m. j. cum rev.* il detto Iſidoro Pepe non vuole laſciare di abitare la caſa, e bottega ſudetta, a ſolo fine d' inquietare eſſo ſupplicante; perciò la ſupplica ordinare, che per eſecuzione della detta convenzione, ed ampliſſima rinuncia fattali dal medeſimo a ſuo favore, anche per averli licenziata la caſa a tempo debito, laſci la ſudetta caſa adveniente li 4. Maggio prima venturo di queſto corrente anno 1737. vacua, e ſpedita in beneficio di eſſo ſupplicante, ſenza che in quello per aſtio li facci verun danno, per cui eſpreſſamente ſe ne proteſta, che ſe gli buttino le robe in mezzo la ſtrada, *ut juris*; locchè oltre di eſſer giuſtiſſimo l'avrà a grazia, ut Deus &c.

D E C R E T U M.

Die 9. menſis Januarii 1737.

45 Per ſubſcriptum Dominum Judicem M.C.V. & Cauſæ Commiſſarium, viſis actis, ac retroſcripto memoriali, fuit proviſum, & decretum, quod retroſcriptus magnificus Iſidorus Pepe adveniente die 4. menſis Maii currentis anni 1737. deſiſtat ab affictu retroſcriptæ domus, & apothecæ, ubi ad præſens habitat, illaſque relinquat vacuas, & expeditas in beneficium retroſcripti magnifici ſupplicantis, ſervata forma renunciationis, & conventionis, ut ex actis, alias providebitur, hoc ſuum &c. verum habens cauſam in contrarium compareat.

Villani.

De Jorio Scriba.

Replicatio Conductoris.

46 Quo decreto, & memoriali notificato dicto Iſidoro, reſpondit; Iſidoro Pepe con ogni dovuta riverenza appella, e riclama dal ſopradetto decreto, e pendente il termine a proporre li dovuti rimedj, fa iſtanza non procederſi ad atto alcuno, altrimenti ſi proteſta di nullità &c., e cerziorando il Sig. Commiſſario dice, che eſſo replicante non ha giammai inteſo di fare l'aſſerta rinuncia, ma ſolamente dare l' obbligo ſecondo il ſolito, non eſſendo eſſo uomo di lettere; e perciò in qualſivoglia modo eſſo intende continuare in detto affitto per godere il beneficio delle Regie Prammatiche, alle quali ne anche ſi legge in detta aſſerta rinuncia eſſerviſi rinunciato; tanto vero, che avendo eſſo magnifico Juretti ottenuto l' aumento del piggione da eſſo deſiderato, ebbero convenzione, che aveſſe continuato; e preſentemente non ad altro fine indebitamente per detto Juretti ſi moleſta *cum rev.*, che per defraudare gli ordini Regj con eſtorquerſi altro denaro, conoſcendo, che lo ſlogare li tigli della Speziaria recarebbe molto danno ad eſſo Pepe, e perciò procura darli indebitamente ſtrapazzi, come il tutto a ſuo tempo farà coſtare &c. e fa iſtanza ſentirſi il ſuo Procuratore in omnibus, altrimenti &c.

Deinde porrexit etiam memoriale eidem Domino Judici, tenoris ſequentis, v3.

Memoriale pro parte ejuſdem conductoris.

Al Signor D. Claudio Villani Giudice della G.C. della Vicaria, e Commeſſario.

47 Iſidoro Pepe, ſupplicando eſpone a V. S. Illuſtriſs., come da anni 20. in circa, che abita fuori la Porta di S. Gennaro alle caſe del Dottor D. Gio: Battiſta Juretti, dove anche vi fa la Speziaria Manuale, ed ha puntualmente ſodisfatto per tutto detto tempo, che vi ave abitato alla ragione di docati 36. l'anno; E l'anno paſſato non oſtante la Regia Prammatica preteſe alzare il piggione, ed il ſupplicante per non litigare ſi obbligò pagare docati 38., quali ancora ha puntualmente pagato. Al preſente l'ha fatto notificare decreto di V. S. Illuſtriſſima, che *adveniente tempore* de' 4. Maggio laſci la caſa ſuddetta vacua, colla ſolita clauſola: *Verum habens &c.* aſſerendo nell' iſtanza, che il ſupplicante l'anno paſſato ſi fuſſe contentato avanti V. S. Illuſtriſſima di uſcirſene da detta caſa, e bottega. E perchè, Illuſtriſſimo Signore, l' anno paſſato fu coſtretto dare il contentamento di rinunciare detta caſa nell' anno venturo, volendo, e pretendendo detto D. Gio: Battiſta alterare il piggione, ſiccome è la preſente ſua idea; Per tanto ricorre a piedi di V. S. Illuſtriſſima, ed alla ſua incorrotta giuſtizia, che conoſcendo con evidenza il cartato conſenſo, e la nota idea di detto Signor D. Gio: Battiſta, che indebitamente (*cum rev.*) pretende dal ſupplicante altri docati ſotto di piggione, ſi voglia compiacere di ordinare che il ſupplicante non ſia ammoſſo da detta caſa, e bottega; intendendo avvalerſi de' termini della Regia Prammatica, alla quale non ha mai rinunciato; ſiccome anche nell' anno paſſato pretendea di far rinunciare, ed eſſo ſupplicante non volle mai fare; come del tutto ne può fare atteſtato lo Scrivano della Cauſa, ut Deus &c.

In cujus calce prædictus quondam Judex Villani decrevit: Die 23. menſis Januarii 1737. Intimetur Parti ad finem providendi.

Villani.

Gaglione Act. Mag.

De Jorio Scriba.

Sed a tali decreto tanquam læſus, ſupradictum magnificus Juretti notificatus, hoc modo reſpondit.

Replicatio locatoris.

48 Il Dottor Gio: Battiſta Juretti dice, che il ſopradetto Iſidoro Pepe ha eſpoſte le ſudette coſe di ſuo mero capriccio, mentre eſſo replicante non ſolo non ha preteſo alterare il piggione, ma di non voler affittare al detto Pepe, il quale fa le ſopradette ſtranezze a ſolo fine di ſtrapazzare eſſo replicante: Laonde per cerziorare il Signor Commeſſario gli raccorda, che detto Iſidoro Pepe non può, nè deve abitare più nella caſa, e bottega di eſſo replicante, perchè eſſo replicante affatto non ce lo vuole, e con ragione non ce lo vuole, mentre ha per ſe una convenzione avuta *coram Judice* fatta *de conſenſu partium*, ſu di cui con decreto anche *de conſenſu* così fu ordinato; perlocchè ogn' un vede, che detto Pepe non tiene per le ſue ſtranezze verun' appoggio di ragione; ſiantechè la ſopradetta rinuncia così fatta ha per ſe la via eſecutiva, ed è più che ſe fuſſe pubblico iſtromento. Laonde non poco ſi meraviglia del ſopradetto decreto, quale non conoſce a qual' appoggio ſia fondato; e ciò lo ſanno, e lo conoſcono non ſolo coloro, che hanno qualche cognizione, e ſcienza de' Tribunali, ma anche gl'ineſperti, e li ciechi iſteſſi; che per la detta rinuncia il detto Iſidoro non può pretender coſ'alcuna, e doverſene andare dalla detta caſa, e bottega ſenza meno, come di nuovo ne fa iſtanza una, due, [illegible] e cer-

Digitized by Google

e cento volte; mentra avendo per ſe una ſcrittura, e rinuncia così ſolenne, per cui non gli poſſono eſser impediti li precetti di *exfrattet*, ſenza manifeſta ingiuſtizia, perciò vuole della medeſima godere; e nuovamente ne fa iſtanza, con riſerbarſi ogni ragione, che *de jure* gli compete, e ſi proteſta di ogni danno, ſpeſa, ad intereſſe patito, e paziendo; mentre la detta lite gli viene fatta ingiuſtamente, e contro il dritto, e l'ordine di una pubblica ſcrittura; e perciò ſe ne proteſta una, due, e cento volte, *ſalvis aliis &c. omni meliori modo &c.* anzi crede di più, che detto Signor Commiſſario non ſiaſi avveduto della ſopradetta rinuncia, altrimenti non avrebbe ordinato il ſopradetto decreto, ed impedita la vis precettiva per detta cauſa; *& ita &c.*

Inſuper ad reſecandas dilationes, & jurgia prædictus Juretti produxit copiam apocæ affictus factat pro illius confirmatione ſervata forma renunciationis, & conventionis initæ coram Domino Judice Villani, ac ſupradicti actus Scribæ cauſæ, & inſimul porrexit ſupplicationem de verbum faciendo in S. R. C. ad finem confirmandi decretum, quod dictus Iſidarus exfractet, ſequenti modo.

49. *Supplicatio de V. F. ad finem confirmandi.*

S. R. M. Supplicat humiliter M. V. fidelis U. J. D. Jo: Baptiſta Juretti dicens, in cauſa quam habet cum Iſidoro Pepe in V. M. C. V. reperiri ordinatum decreto veſtri Domini Judicis D. Claudii Villani cauſæ Commiſſarii, quod adveniente die 4. menſis Maii currentis anni 1737. dictus Iſidorus Pepe relinquat vacuas, & expeditas domum, & apothecam, ubi ad præſens habitat, in beneficium ipſius ſupplicantis ſervata forma conventionis, & renunsiationis factæ per ipſum Iſidorum, ut ex actis; at quia pro parte ejusdem Iſidori reperitur inſtatum, decretum prædictum contrario imperio revocari ad finem defatigandi ſupplicantem ipſum; & e contra ipſe ſupplicans brevitati intendens, recurrit ad M. V. eique ſupplicat, ut dignetur ordinare dicto veſtro Domino Iudici Villani, quod de decreto prædicto verbum faciat in S. R. C. ad finem illud confirmandi; & ita ſupplicat &c. omni modo meliori &c. M. C. V. de ſupplicatis verbum faciat in *S.* C. ad finem confirmandi.

De Ipolito Præſ.

Proviſum Neap. die 26. Ianuarii 1737.

Auriemma.

E contra pro parte Iſidori Pepe fuit porrecta comparitio tenoris ſequentis.

50 Nella G. C. della Vicaria, e preſſo gli atti compare Iſidoro Pepe, e dice, come da anni venti in circa che abita alla caſa del Dottor D. Gio: Battiſta Juretti ſita alla porta di S. Gennaro, dove vi eſercita la Speziaria Manuale, con pagare puntualmente il piggione a docati trentaſei l'anno, il detto Dottor D. Gio: Battiſta l'anno paſſato preteſe affittare la detta caſa, e bottega ad altri, onde fu eſſo comparente coſtretto pagare docati 38. d'affitto con alzare il piggione in carlini venti, e queſto fu accordato in caſa del Signor D. Claudio Villani, Giudice Commeſſario; al preſente pretende alzare detto piggione in altri docati ſette, avendolo mandato a dare da più perſone; e non avendo eſſo Comparente condiſceſo alla detta richieſta, e l'ha fatto notificare decreto di detto Signor Giudice, che sfratti, e dopo n'ha prodotto ſupplica *ad finem confirmandi* il detto decreto. E perche non compete al detto magnifico Juretti veruna azione di poter alzare detto piggione, ſtante la Regia Prammatica. Per tanto ricorre in eſſa G. C. e fa iſtanza ordinarſi, che non ſia il comparente moleſtato da detto affitto, pagando puntualmente, ſiccome ha pagato per lo paſſato, e così dice, e fa iſtanza &c. *omni modo meliori &c.*

51 *Deciſio S. R. C.*

Facta relatione in S. R. C. per dictum Dominum quond. Judicem Villani in Aula olim Regii Conſiliarii, & interim Aularum Præfecti, ac recolendæ memoriæ ob ejus doctrinam, morumque ſuavitatem, D. Franciſci de Hounphrio, fuit per S. R. C. deciſum: Remiſſa eſt cauſa eidem M.
52 C., quæ etiam provideat, quod magnificus Jo: Baptiſta Juretti, ſe obliget penes acta de non locando alteri domum in actis deductam; hoc ſuum &c.

Figliola Secret.

53 At quæſo nonne nimis aſpera, & dura videtur nec æquitati (ut non dicam rationi) quam ſemper ſuprema Majeſtas S. C. amplectitur, congruens hæc deciſio, dum coegit dominum ad ſe obligandum, ne alteri domum locaret? quæ obligatio practicatur, cum dominus inſtat expelli conductorem, ea eo, quia domus ad proprium uſum deſervit, tunc enim, ut inferius innuemus, ne ſub prætextu proprii uſus fraus fiat Regiæ Sanctioni, & egreſſo antiquo conductore novus cum penſionis augmento domum ingrediatur, ſubiicitur dominus ſupradictæ obligationi de alteri non locando, virtute cujus, ſaltem per annum, alteri locare eamdem non valet; nullus enim præſumitur pro parvo aumento perdere velle totum unius anni redditum, & ſi perdit, habetur loco pœnæ, pro inobſervantia Reg. Pragm. Unde autem moveri po-
54 tuit S. C. ad ſic ſtatuendum? Si res ad trutinam revocetur, certè dicendum, in hac cauſa habitum fuiſſe pro vero, moram hujus conductoris non eſſe talem, propter quam deberet expelli, nam per lapſum viginti annorum, & amplius, bis, aut ſemel tantum apparebat fuiſſe moroſum, & quod verè ſupradictus magnificus Iuretti tenderet ad magis penſionem augendam, contra formam edicti; nec tanti fuit adducta conventio apud Dominos Judicantes, ut decernere potuerunt, quod pro executione illius dictus conductor a conductione deſiſteret; nam ut expreſſè verba edicti ſonant, nil obſtat quæcumque ſcriptura facta inter inquilinum, & Dominum, contra formam edicti, cum inquilinus frui vult illius beneficio, adeo religiosè illud obſervatur: eo magis, quià in præfata conventione non renunciaverat *d. Pragm.* Verumtamen quia Dominus in ſupra tranſcripta ejus comparitione, dixit inter alia, domo ſe uſurum ad proprium commodum, & forſan in Aula idem replicavit, ideo habita conſideratione ad conventionem, pro alio anno tantum hic inquilinus reconduxit domum, & ad dictam inſtantiam locatoris, ne ſi daretur locus tantum hujuſmodi conventioni, oriretur abuſus illas quotidie faciendi in fraudem edicti, & hujus deciſio deduceretur in exemplum, Domini de Conſilio, nulli ex Partibus verè injuriam inferendo, ſed utrique adhærendo, viam elegerunt confirmandi decretum M. C. V.; quo decretum fuerat, quod ſervata forma conventionis, Iſidorus Pepe relinqueret domum vacuam, & expeditam in beneficium magnifici Juretti, ſed inſimul decreverunt, quod ipſe ſe obligare deberet de alteri domum illam non locando. Et ita fuit executum abſque ulla alia contradictione. Mox tandem e diverticulis in viam.

55. Secundo, ſi domus minetur ruinam, & domino opus ſit eam reædificare, & corrigere, conductor, tempore idoneo, ſcilicet die 4. menſis Januarii, vel infra diem 17., ſi tunc temporis neceſſitas pateat, nam ſi hæc deinde ſupervenit, & verè imminet ruina, vel ſaltem juſtus timor; quocumque tempore nuncietur, debet hic domum relinquere; eo magis ſi talis correctio fieri nequeat con-

du-

Digitized by Google

ductore inhabitante, ut docuit Molin. *de juſt. & jur. t. 2. D. 499. num. 11.* & ſi recuſaverit, & coram judice inſtiterit manuteneri, dicens domum non indigere aſſertis refectionibus, & quod ſub hoc vano prætextu velit dominus eum expellere, contra formam edicti, pro augenda penſione; eo ipſo quod locator ſe obligat de alteri non locando, & de fabricando, abſque alia cauſæ cognitione; ſummoque jure, judex decernere ſolet; *facta obligatione de fabricando, & de alteri non locando ſub pœna duc. ...... N. N. conductor adveniente die 4. menſis Maii relinquat domum vacuam, & expeditam in beneficium N.N. locatoris, alias providebitur, quod eiiciantur bona.*

56. Aliquando tamen refectiones non ſunt tanti momenti; ut habitationis uſum impediant, ſed inquilino commorante abſque gravi incommodo fieri poſſunt tali caſu ſi hic maluerit permanere, non ſolum præſtare debet patientiam, ut illæ ex integro fiant, verum etiam, ut puto, tenetur expreſſe renunciare cuicumque penſionis remiſſioni; & in id incumbat opus eſt cautus domini Advocatus; eo magis, quia jura illa proſſus eidem competere nequeunt (quod vidimus ſupra nu. 26. fuiſſe a S. C. obſervatum) nam ſicuti ei non penſio augenda ex modica augmento, & meliorationibus in domo factis, ita & æquo animo ferre debet modicum damnum, ſeu incommodum in illis faciendis perpeſſum; ut manifeſtiſſimis verbis docetur in *l. ſi merces §. vis major*, & clarius in *l. habitatores ff. locati*, Decretum ergo tunc proferendum erit; e.g. *Viſis conſenſu, & petitione conductoris N.N. permanere volentis in habitatione domus in actis deductæ; non obſtantibus refectionibus in eadem faciendis, & renunciatione per ipſummet N.N. facta cuicumque excomputo pro cauſa prædicta, liceat, & licitum ſit eidem continuare in dicta habitatione: Verum tenetur præſtare patientiam, ut dominus faciat præfatas neceſſarias refectiones, abſque ulla penſionis remiſſione; alias &c.* vel alio ſimili modo. Quibus autem caſibus, & quando vere competat, vel ne, inquilinis mercedis remiſſio, conſulendi Authores noſtri, inter quos late *Capyc. latr. dec. 162. per tot.* & ibi Gipt. quos vide, ubi plures caſus, & regulæ recenſentur; nos enim ne nimis in longum hanc additionem hic protrahamus, tanquam quoque rem ab aſſumpto alienam omiſimus.

57. Tertio, ſi conductor male verſetur in re locata, vel ea ad alium uſum utatur; ſc. ſi tendat ad deſtructionem domus, tenendo officinam, v. g. quæ igne, & fumo totam domum alioſque habitantes moleſtia afficiat, vel loco ad artem exercendam deſtinato pro ſtabulo, vel Taberna utatur, vel ſi contra Domini voluntatem alii ſublocaverit, præter enim Domini voluntatem, & facultatem vel tacite, vel expreſſe conceſſam, nemini licere alii rem ſublocare receptum eſt; & adeſt quoque conſuetudo ſcripta ſub *tit. de loc. & conduct. Conductor domus, fundi, vel terræ non poteſt domum, terram, vel fundum ipſum domino invito alteri locare*, Qua manifeſtum eſt corrigi jus commune,
58 nam *ex leg. nemo 6. Cod. de loc. & cond.* expreſſe datur cuique facultas ſublocandi alteri æque idoneo, ut ibi *Gloſ. verb. rem. cond.* Omnibus ergo hiſce caſibus, conſtito ſummarie de illorum veritate, expellendus eſt conductor, nec edictum ei ſuf-
59 fragatur, verum quandoque ex æquitate, quæ prævalet juris rigori *ex Text. in l. placuit Cod. de judic.* ſi conductor ſe afferat paratum ad damnum illatum reſarciendum, vel in poſterum ad bene utendum re conducta, vel ad alteri non locandam, ſeſeque ita ſe obliget, poteſt decerni, quod facta hujuſmodi obligatione, continuet, ſub pœna &c. Quapropter, cum accidiſſet caſus, quod quidam natione Gallus domo uteretur ad uſum quaſi Tabernæ: ſeu ut vulgo dicitur *locanda* ſibi detinendo pacta menſuali mercede, aliquos exteros, & fuiſſe inſtatum, me patrocinante pro parte Domini, quod dictus conductor expelleretur, tam ex eo, quod abſque facultate aliis illam ſublocaverat, quam quod illa male uteretur, cum nollet dominus admittere in ſuis domibus Tabernam, dictuſque Gallus negaret ſe alium uſum præter propriæ habitationis uſurum, & ita promitteret.

60. Illuſtris Marchio S. Horatius Rocca Regius Conſiliarius, & Primus Aularum S. C. Præfectus, & de Conſilio Cam. D. Claræ Delegatus dictæ Nationis Jureconſul. undequaque doctiſſimus, & omni virtutum genere ornatiſſimus, æquitatem ſequendo, eo magis quia & dein acceſſit conſenſus Domini, decrevit; quod facta prius obligatione per dictum N N. penes acta Delegationis prædictæ de illam alteri non ſublocando, neque utendo pro uſu Tabernæ, vulgo dictæ *Allogiamento*, nec pro alio uſu, ſed tantum ad uſum habitationis ipſius N. N. ejuſque uxoris; abſque eo quod poſſet alias admittere in dicta domo ſub quovis prætextu & colore, ſub pœna extractus immediatè, & nulla mora poſt poſita etiam infra annum, & in qualibet parte ipſius; ſolutis tamen prius ex integro ducatis ſexaginta pro ann. penſione; liceat, & licitum ſit dicto N. N. continuare pro alio anno tantum, abſque alia diſdicta; & ſic fuit executum, ut videre eſt penes Magnificum Actuarium dictæ Delegationis Athanaſium, Scribam de Luca.

61 Quarto ſi Dominus ædem conductam propriis uſibus, & commodis neceſſariam eſſe affirmaverit, ut evidenter apparet hoc fieri ad emulationem conductoris; vz. quando domus conducta nullo modo deſervire queat pro uſu domini, vel quando aliter æque commode ſibi providere poſſit juxta declarationem Navarr. *in manual. confeſ. cap. 17. num. 193.* hic certe præferri debet inquilino. Non poterit ergo pro parte iſtius dici, nec opponi, eo ipſo, quod dominus ſe obligat de alteri illam non locando, ut ſupra ſatis innuimus. Hæ omnes limitationes ſive exceptiones, quibus concurrentibus, inquilinus expellitur, edicto non obſtante e domo conducta apertiſſime enunciatur
62 ab Imperatore Antonino *in l. 3. Cod. de loc. & conduct.* illis verbis *Æde, quam te conductam habere dicis, ſi penſionem domino inſolidum ſolviſtis, invitum expelli non oportet: niſi propriis uſibus Dominus eam neceſſariam eſſe probaverit, aut corrigere domum maluerit, aut tu male in re locata verſata es. Qui Textus* intelligendus eſt finito tempore locationis, non autem ea pendente, ut ibi ſummatur; quod verba, & res ipſa ſatis demonſtrant. Hinc juri fundatam hanc judicandi praxim, neque ab illo vere diſſonum edictum eſſe quiſque videt nulluſque dubitationi eſt locus.

63 Cum autem probatum fuerit, aut re ipſa conſtet æde conducta nequaquam indigere ad proprios uſus dominum, certi juris, inquilinum non eſſe amovendum, tunc enim tanquam falſo aſſerentem ſe velle uti domo conducta, cum illa opus non habet, ſed hoc faciat ad alium finem, veluti augendam penſionem, audiendum non eſſe æquitas ſuadet, & ratio dictat. Quod aperte deducitur ex illis verbis Imperatoris Antonini *in cit. l. 3.* dicentis *niſi propriis uſibus* neceſſariam eſſe probaverit. Hac de cauſa, cum quidam Raguſæus, Procurator Venerabilis Confraternitatis RR. Sacerdotum Sancti Petri in Cathedra Civitatis Raguſarum dicto nomine prætenderet removere conductores domorum dictæ Venerabilis Confraternitatis, ſub prætextu, quod ille tanquam heres anterioris Domini eſſet novus Dominus,

& quod

noviter ad beneficium dictæ domus admiſſa, ut ex poſſeſſionis actu menſe Auguſti explicito apparet inquilino ſtare non tenetur; ſin autem ad conventam diſlectatur ultra quam quod conductionis inſtrumentum nullum habet, mortuus namque eſt D. Dominicus N. cui multis ab hinc annis locatum fuiſſe dicitur, nihilominus tamen etiamſi haberet, neque illo valde gaudere poſſet; quia aliud niſi reconductionis jus dare non valeret; quod ex denunciatione judicialiter die quarta Januarii facta omnino excluditur. Ex edicto, ſive Bando ut in decreto dicitur, neque ſuſtineri poteſt; in illo enim vis eſt, ut maiores mercedes inhiantium ardor prætextu novæ locationis cohibentur (qui etſi in dicta principali foret, tamen favore purgantium animarum, in quarum beneficium, & levamen mercedes hæc ſpeciali miſſarum pro illis dure erogantur, eſſet excuſabilis) non vero, quod unicuique prout habet, diſponere non ſit licitum. His ideo, aliiſque rationibus voce, & quatenus opus ſcriptis referendis, intendens decretum prædictum revocari facere, & ordinari, cum effectu dictam T. T. relaxare debere vacuam dict. domum, recurrit ad M. V. eique ſupplicat, dignetur mandare dictæ M.C. ejuſque Judici Commiſſario actuali, quod de decreto prædicto verbum faciat in S. C. ad finem revocandi & ita &c. ſalvis &c.

M.C. *de ſupplicatis verbum faciat in S. C.*

De Ipolito.

Proviſum Neap. die 4. *Februarii* 1738.

Auriemma.

72 Qua ſupplicatione notificata Procuratori dictæ magnif. T. T. ego replicare feci in calce copiæ dictæ ſupplicationis notificatæ, hoc modo Procurator magn. D. T. T. dicit non eſſe locum petitis pro parte magn. Procuratoris Venerabilis Cappellæ Congregationis RR. Sacerdotum S. Petri in Cathedra Reipublicæ Raguſæ; etenim illa una ſimul cum quondam magn. J.U.D.D. Dominico ejuſdem fratre ab annis hinc viginti duobus, & ultra habitavit, & habitat in dicta domo, ſoluta ſemper integra penſione ad rationem duc. 75. quolibet anno, & ſub die 5. proxime elapſi menſis Januarii currentis anni ipſamet ſolvit tertiam in die 4. ejuſdem menſis maturatam, cum hac expreſſa conditione continuandi in eodem affictu. Immo tempore præteriti actus poſſeſſionis captæ per dictum ſupplicantem uti Procuratorem dictæ Venerabilis Cappellæ, licet idem antea aliorum dominorum erat quoque Procurator, expreſſe dicta Principalis replicantis declaravit ſe velle in eadem domo permanere. Eoque magis nulla poteſt haberi ratio expoſitorum, tum quia denunciatio ab ipſo facta, fuit ſub prætextu dicta domo utendi ad proprium uſum, quod nullimode Procuratori contradicetur, nec ad Principalem deſervire poteſt, cum ſit locus pius, & Cappella; tum etiam quia ex ſupplicationibus ipſis apparet ſe velle augere domus penſionem, hacque de cauſa expellere Principalem replicantis, quod eſt contra formam edicti, & ordinum S.R.M.; pro quorum executione Dominus Judex Commiſſarius decrevit licere d. ſuæ Principali continuare in locatione, omni jure igitur hujuſmodi decretum confirmari debet; & ita ſalvis &c., & inſtat audiri in Aula S.R.C. & alias &c.

Decretum S. R. C.

73 *Et quidem facta relatione per Dominum Judicem, ad præſens meritiſſimum Regium Conſiliarium D.*
74 *Donatum Antonium Aſti, in Aula præſtantiſſimi Regii Conſilioriì, & de Conſilio Cameræ Sanctæ*
75 *Claræ Domini D. Franciſci Ventura degniſſimi nepotis illius in Orbe toto celeberrimi, ac vere omni*
76 *ævo recolendi olim S. R. C. Præſidis D. Cajetani Argento, fuit per S. R. C. ſub die* 19. *menſis Februarii* 1738. *confirmatum decretum prædictum, & remiſſa cauſa eidem M.C.V., ut patet ex actis penes Scribam Tomei in Banca Joannis Gallo.*

77 E contrario cum quidem nomine Bernardus Scalcini hoc anno inſtaret in M. C. V. ut manuteneretur in ſubconductione cujuſdam domus; ei anno præcedenti ſublocatæ a Carolo Sylveſtro, & hic ex adverſo opponeret illam ſe conduxiſſe a directo Domino pro annis quatuor ad proprium uſum, & pro tranſacto anno tantum eidem Bernardo abſque ulla ſcriptura dediſſe in affictum, ex eo quia illa uti noluerat ſaluti ſuæ conſulens ob aliquas refectiones noviter in eadem factas, verum dictus Bernardus reſpondebat dictum Carolum tamquam ejus amicum ſuo nomine, & ad ipſius inſtantiam dictam domum locaſſe, & ita coram teſtibus declaraviſſe, & modo ob jurgia inter ipſos orta prætendiſſe expellere ipſum Bernardum e domo prædicta, (quæ nullimode deſerviret dicto Carolo, quia is aliam domum conductam habebat. Factis in termino hinc inde probationibus, etiam in gradu repulſæ, ſervata forma novellæ *Conſtit.* §. 1. *num.* 25. (qua de re opportuniori loco Deo favente), & probatis ab utraque parte probandis, ad fundandam eorum intentionem, dictus namque Bernardus probavit præfatum Carolum non ſibi, ſed ipſi Bernardo conduxiſſe domum controverſam, & quod ipſemet Carolus aliam pro ſuo uſu haberet jamdiu conductam; ex alia parte Carolus produxit apocam affictus ab ipſo factam abſque facultate aliqua ſublocandi, produxitque etiam aliam ſcripturam, ad demonſtrandum ſe ſolviſſe certam ſummæ quantitatem Domino directo ab præcedenti conductore debitam, ut dictam domum haberet, & quibuſdam teſtibus probavit ſe ſuolocaſſe dicto Bernardo pro uno anno tantum, ex quo noluit in ea
78 habitare, cauſa dictarum refectionum noviter in eadem factarum: ex eo, quia ex actis non apparebat dictum Carolum, ut augeret penſionem, velle amovere memoratum Bernardum, etiamſi clare conſtaret illum aliam domum habere, & revera non ei opus eſſe domo, pro qua contendebatur; hic haud contraveniebat Regiæ Pragmaticæ, & Edicto, cujus cauſa finalis, & movens eſt, ne penſiones augeantur, fuit per M. C. V. ſub die 4. menſis Maii currentis anni 1739. in Aula Domini Judicis probæ integritatis, & ſapientiæ Viri D. Jacobi Biſſaoti, Cauſæ relato-
79 ris, in qua reſidet quoque meritiſſimus Judex, ac magnus Juriſconſultus, ſummique ingenii, at-
80 que profundioris ſcientiæ vir D. Joſeph Aurelius de Januario, præfatoque D. Jacobo, ac omni eruditionis, ac politioris doctrinæ genere ornato
81 D. Joſepho Cimino Judicantibus, deciſum: quod dictus Bernardus Salcini eadem die, hora (vz. hora decimaoctava, ut ex conſuetudine præſcripta inductum) relinquat domum in actis deductam vacuam, & expeditam in beneficium Caroli de Sylveſtro; Pro cujus effectu accedat Scriba Cauſæ, facta obligatione per ipſum Carolum de alteri non locando, ſub pœna ducatorum quinquaginta. Et cum advenerat ipſa dies, in qua, ſecundum morem noſtræ Civitatis *a Pragm.* 3. ſupracitata *de loc. & conduct.* introductum, ſemper fit tranſitus de una ad aliam domum, & incipiunt, & finiunt locationes ædium, ut jam diximus, nullus datus locus appellationi a prædicto decreto, ſed ſtatim fuit illud per Scribam Cauſæ executioni demandatum; ut videre eſt actis ejuſdem cauſæ in Banca magnif. Auguſtini Gaglione, penes ſupra laudatum Scribam Nicolaum de Jorio. Neque videatur damnabilis uſus noſter incipiendi uniformiter locationes uno eodemque die, nam idem mos erat apud Romanos, ut lu-
82 ce probat *Ferdinandus Rovitus* in quadam epi-

ſtoſa inſerta per partem poſt *obſerv. ad Pragm. de locat. & conduct.*

Et obſervare non omittendum, quod licet in ſupra addacta *l. 3. C. de loc. & cond.* dicatur, quod dominus teneatur probare domum, propriis uſibus eſſe neceſſariam, tamen regulariter, ubi dominus, vel locator, qui alii domum ſublocat, dicit eam deſervire ad proprium uſum, non rigoroſe reſpicitur, ſit vel ne verum, quod ei deſerviat, eo magis, quod dominus ad quem vere uſum illam adhibere velit, explicare non tenetur, & pro mille uſibus quiſque re ſua pro libitu uti poteſt, ſed facta per eundem obligatione de alteri non locando, expellitur conductor; ni ut ſupra innuimus, manifeſte pateat fieri ad æmulationem conductoris, & ad controventionem edicti, vel ni aliud æquitas juxta facti circumſtantias ſuadeat.

83 Supereſt modo, ut breviter innuamus, quæ probationes fieri debeant in hoc judicio tam pro parte inquilini; ut reſpective palmam obtineant. Et licet ex dictis facile erui poſſit, tamen in gratiam Tyronum, aliquid in genere ſubnectendum. Ut verum fateamur, regola certa aſſignari nequit, cum ſecundum rerum contingentias, variæ quoque probationes eſſe debeant; verum generaliter loquendo; Si e. g. inquilinus dicat pro reconductione novam interceſſiſſe conventionem, quamvis voce, quam per teſtes probare ſe paratum exhibeat, in ea probanda totus inſodet oportet; & ſi addere poterit, quod locator eo tendat, ut augeatur penſio, & proinde eum velit expellere, optimum erit.; eaq; conventione plenius probata, dubium non eſt, quin inquilinus debeat in domo permanere, nam poſt factam ſive expreſſam, ſive tacitam, vel cum ſcriptura, vel voce reconductionem nil Dominus innovare poteſt, nec datur locus pœnitentiæ. Si vero conventionem ullam non habeat, ſed tantum innuitur edicto, eique dominos obiicit, aliquam ex ſopra memoratis exceptionibus, quibus credat, edicto non obſtante, illum eſſe expellendum, tunc dicat, & ſi opus eſt probet, ſe nunquam fuiſſe in mora ſolvendi penſionem, ſimulque oſtendat, pleneque probet falſum eſſe, quod dominus oppoſuit, imo quod ſub tali prætextu revera inhiet penſionem augere, quam ipſe inquilinus augere recuſavit, ut fundare poſſit, quod locator contraveniat Regiæ Sanctioni; hoc enim ſi clare probetur! certum eſt inquilinu eſſe manutenendum in conductione. Quod bene menti ſervandum. E contra caveat uſque, qui dominis, ſeu locatoribus patrocinium præſtat, ne ullo modo penes Judicem oriatur ſuſpicio, aut ex actis appareat, quod vere inſiſtat ad removendum inquilinum, ut meliorem faciat ſuam conditionem, & domus redditum augeat, adeout ſi inquilinus pateretur augmenta ab aliis facta ſuſpicere, permanſurum non recuſaret, hac etenim expreſſe in dicta Regia Sanctione prohibeatur, nequaquam eſt licitum, & a Judicantibus coercetur. Et hæc ſunt ſatis pro hujus judicii praxis explanatione. Si vero forte & alia obviam fient, quæ hic omiſerimus, hactenus dicta, ut nobis videtur, viam aperient Tyronibus, eorumque greſſus dirigent ad ſe bene gerendos in quibuſcumque aliis caſibus occurrentibus; uſus vero deinceps eos meliora, & plora docebit:

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM.

De fide banci deperdita.

1. *Bancum eſt locus tutus.*
2. *In cujus antiqui loci ſucceſſit?*
3. *Bancorum libri ſunt publici, & fidem faciunt.*
4. *Præſentanti fidem crediti ſemper ſolvere tenetur, etiamſi alteri ſolverit.*
5. *Pecunia depoſitata de jure debetur depoſitanti.*
✠ 6. *Manus comparatio quomodo fieri debeat?*
✠ 7. *Tranſcribitur reg. pragm. pro falſitatibus in apocis banci.*

Bancum dicitur locus tutus; eſt enim ad publicum commodum erectum ſuperiorum permiſſu, & licentia, & ſuffectum eſt in vicem illius
1 loci, in quo antiquitus pecuniæ mercatorum, fœneratorumque deponebantur; prout erat ædes Caſtoris, Templum Pacis, ædes ſacra apud Romanos, Templum Dianæ, Saturni, Delubrum Solis &c. apud Athenienſes. Petr. Gregor. Tholo-
2 ſan. *ſyntagm. jur. univerſ. lib. 23. cap. 3. num. 18.* ideoque Bancorum libri dicuntur publici, & par-
3 titæ ab illis extractæ plenè faciunt probationem, præſertim in excipiendo. *L. quædam §. nummularios, L. argentarios, §. adeo autem, ff. de edend. L. illatæ C. de fid. inſtrum.* Rot, Januens. *apud Bellon. deciſ. 38.* Eſcobar. *de ratioc. cap. 11 num.* Gait. *de credit. cap. 2. tit. 3. num. 54* Genua *de ſcript. pri. lib 4. c. 14. num. 20. & cap. 26. num. 21.*

Hac de cauſa ne fides publica Banci deficiat,
4 præſentanti fidem crediti ſemper ſolvere tenetur, etiamſi prius ſolverit illi, qui aſſeruit amiſſionem fidei prædictæ, tum ex Banci obligatione in fide explicata de ſolvendo ad omnem exhibitionem; tum quia pecunia depoſitata de jure ſemper illi, qui eam depoſuit, ſolvenda eſt, cui quæ-
5 ritor omnis actio, *§ Præterea Inſtit. quib. modis re contrah. oblig. L. 1. §. is quoque ff. de act. & obl.* Cephal *conſ. 628. num. 22. lib. 5.* Surd. *conſ. 504. num. 6. &c.*

✠ 6 quod attinet ad manus comparitionem, quæ per ſcripturas legitimas, publicaſque fieri oportet, vide quæ a doctoribus diſeruntur in *l. comparatio §. ideoque C. de fide inſtrum.*

✠ 7 Pro falſitatibus, quæ in apocis banci committi ſolent, adeſt pragm. Cardinalis de Althan ſub die 29. menſis Maii 1728., & novis ſine Rex Carolus alteram edidit, videlicet.

Tra i delitti che maggiormente offendono al pubblico, ed apportano detrimento all' intereſſe de' particolari cittadini, ſi è conſiderato ſempre quello, che ſi commette nella falſità, e ſpecialmente allorchè ſi falſificano ſcritture, ſulla di cui fede conſiſte in buona parte il commercio, e la contrattazione.

Ma peggiore di tutti in queſta ſpecie è la falſità, che ſuole commetterſi nelle polize, fede di credito, ed altre ſcritture, colle quali ſi prende il denaro ne' publici banchi. E quantunque molte prammatiche da tempo in tempo in queſto noſtro Regno ſiano ſtate promulgate, colle quale vengono ſottopoſti alle debite pene coloro, che commettono tali falſità; nondimeno perche alcuni di eſſi non han ſempre avuta una eſatta oſſervanza, o perchè le ſiniſtre interpretazioni de' dottori han procorato alle volte ſconvolgerne il ſenſo vero e naturale, quindi un tal delitto ne' tempi preſenti è divenuto troppo frequente. Laonde eſſendo noſtra principal cura il mantenimento della giuſtizia, a qual fine non potrà mai pervenirſi, ſe non per mezzo delle leggi, che puniſcono con vigore i delitti più gravi; abbiamo ſtimato perciò dopo maturo eſame di fare la preſente coſtituzione, colla quale vogliamo ſi oſſervino eſattamente i ſeguenti capi.

Primo rinovando tutte quelle leggi, e prammatiche, che puniſcono ſeveramente tanto i delitti, che ſi commettono falſificando le ſcritture de' publici banchi, che le mancanze, che ſi fanno dagli Offiziali de' medeſimi nell' eſercizio del diloro impiego, vogliamo, che le ſteſſe leggi, e prammatiche ſi debbano intendere; ed oſſervare nel loro proprio, e natural ſenſo, abolendo perciò

Digitized by Google

ciò tutte le opinioni de' Dottori, che vi ſono in queſto genere.

Quantunque nella *prammat. 2. ſotto il titolo de falſis* ſiano puniti con pena di morte naturale coloro, i quali nelle polize vere dirette al banco, fanno le girate falſe, nondimeno è accaduto talvolta nel Tribunale della Vicaria, che ſia meſſo in controverſia ſe la ſteſſa pena doveſſe intenderſi per coloro, i quali alle fedi di credito vere fanno le girate falſe. Qual dubbio è nato per mera cavillazione d'alcuni Dottori ſullo ſpecioſo preteſto, ch'eſſendo quella prammatica una legge penale, non debba eſtenderſi da un caſo all'altro, quandocche nell'uno, e nell'altro caſo militi la ſteſſa ragione, violandoſi in amendue la publica fede de' banchi, anzi maggiormente nel ſecondo, eſſendo la ſcrittura più ſolenne, la fede di credito, che la poliza. Onde per toglierſi in avvenire ogni dubbio, e controverſia, vogliamo ed ordiniamo, che ſiano puniti con pena di morte naturale nemmeno coloro, i quali fanno la girata falſa alla poliza vera, che coloro, che fanno la girata falſa alla fede di credito vera, alla qual pena s'intendano ſottopoſti anche coloro, i quali ſono complici, cooperanti, conſulenti in dette falſità, e maggiormente gli Officiali dell'iſteſſi banchi, i quali più d'ogni altro ſon tenuti a mantenere, ed oſſervare la buona fede nell'eſercizio del loro offizio, e vogliamo che colla ſteſſa pena vengano puniti coloro che preſenteranno o le polize, e le fedi di credito vere colle girate falſe, purchè però abbiano la ſcienza delle falſità quantunque non ſi ſia eſatto il denaro, ma ſiaſi venuto ſoltanto all'atto proſſimo, con averle eſibite all'Offiziali de' banchi.

E finalmente ordiniamo, che colla pena medeſima di morte naturale puniti ſiano i publici Notari, i quali con certa ſcienza autenticheranno le ſottoſcrizzioni falſe nelle ſopradette ſcritture, come altresì coloro, che imiteranno, e falſificheranno le autentiche, e i ſegni de' notari.

Eſſendoſi conſiderato, che ſia anche delitto graviſſimo allorchè ſi falſifica un mandato ſpedito da qualcheduno de' Miniſtri, affin di riſcuotere denaro da' Banchi; perciò ordiniamo, che ſiano puniti colla ſteſſa pena di morte naturale quei, che falſifichino ſimili mandati; intendendoſi come ſopra, che a tal pena debbanſi anche ſottoporre i conſulenti, i complici cooperanti, ed altresì quei, che preſenteranno detti mandati ne' banchi, con ſcienza d'eſſere falſi, tanto ſe effettivamente ſiaſi preſo il danaro, con tai mandati falſi, quanto ſe ſiaſi venuto ad atto proſſimo con averli preſentati ne' Banchi.

Avendo inoltre conſiderato, che pervenendo ne' banchi il denaro degli arrendamenti, per poi pagarſi, e diſtribuirſi a' particolari intereſſati colle loro polize; ſoglionſi alle volte queſte falſificare, onde viene a pagarſi il denaro al non vero padrone: quale ſpecie di falſità ſi commette talvolta da' particolari, e talvolta da' Computanti, o da altri Officiali degli arrendamenti: Che ſebbene tale ſpecie di falſità non ſia di ſcrittura publica, nondimeno perchè il danno che indi riſulta è graviſſimo, e perchè viene a lederſi la fede publica de' Banchi, in cui tal danaro è depoſito; perciò vogliano che i falſificatori di tal ſorta di polize coll'iſteſſe ſpieghe e circoſtanze di ſopra, ſiano puniti con pena di morte naturale.

E finalmente per dar riparo al grave danno, che riſulta dalla falſificazione di tutte le ſcritture pubbliche, benchè non ſiano correlative all'intereſſi de' Banchi, riguardandoſi però la violazione, che indi perviene alla buona fede, la quale è cotanto neceſſaria ne' contratti, e nel commercio, perciò vogliamo, ed ordiniamo abolendo anche in queſta parte le opinioni de' Dottori, che ſiano puniti con pena di morte naturale, non meno i publici Notaj, che qualunque altra perſona, la quale falſificaſſe un iſtromento, o altra ſcrittura publica, o che fuſſe complice nella falſificazione, o che con certa, e vera ſcienza ne faceſſe uſo, conſumando l'atto. Intendendoſi però, che tal pena abbia luogo allorchè concorre oltre la mutazione della verità, il dolo d'intereſſe grave della parte.

In tutti i ſopradetti caſi vogliamo ed ordiniamo, che il Tribunale della Vicaria, ed i Tribonali delle Regie Udienze procedano con l'iſteſſa delegazione conceduta in tutte le antiche Prammatiche ſotto il titolo de falſis Nap. 1751. del Regno 18. a dì 10. Settembre.

ADDIT. DE CARO AD PRÆLUDIUM.

PEractis tribus ſpeciebus judiciorum, quæ per actorem contra Reum inſtituuntur, *Riccius.* ſe expeditum vocat, ut ad aliam judiciorum ſeriem Rei, videlicet, contra Actorem greſſus dirigat; Sed littoris arenam, cœlique ſtellas numerare quis poterit? quo hujus Codicis moles excreſceret, ſi cetera judicia, quæ in hominum agitantur rebus; ordine incæpto, & methodo, hucusque ſervato, per præcepta, & per exempla, ſivè formulas proſequi, & connumerari deberent, ſi quot ſunt caſus, tot cauſæ, quotque cauſæ, tot fiunt judicia. Nos verò brevitati pro viribus ſtudentes, a Riccii diviſione abeſſe non debemus.

Hæc Quarta, & ultima Species dividitur in ſeptem Titulos, vz.

I. TIT. De Judicio diffamationis verbalis.

II. TIT. De Judicio diffamationis realis, ſive novi operis nunciatione.

III. TIT. De Praxi Præventionis.

IV. TIT. De Praxi ceſſionis bonorum.

V. TIT. De Praxi dilationis Quinquennalis.

VI. TIT. De Praxi liberandi debitorem inopem a carceribus abſque ſolutione debiti.

VII. TIT. De Conſervatoriis contra violentias Eccleſiaſticorum vigore Capitulorum Regni.

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM.

De Judicio diffamationis verbalis.

1. *Diffamatus verbaliter juxta L. diffamari, dicitur Reus.*
2. *Conveniri debet coram ejus Judice.*
3. *L. ſi contendat &c. eundem effectum producit.*
4. *Diffamans non poteſt cauſæ remiſſionem petere.*
5. *Hæc duo remedia unita magis ligant.*
6. *Si diffamatus duos habeat Judices, coram quo proponere poſſit jura diffamans?*
7. *Reſolutio quæſtionis.*
8. *Si diverſum Judicem habeat diffamatus, & diffamans, Judex diffamati erit competens.*
9. *Oppoſitiones ex Gyptio.*
10. *Reſolutio oppoſitionum.*
11. *Diffamato laico, & diffamante clerico exiſtente, Judex laicus erit competens.*
12. *Quando ad Judicem diffamantis remittenda eſt cauſa?*
13. *Vis, & effectus L. diffamari, & l. ſi contendat.*
14. *Caſus particularis cauſæ.*
15. *Præventionis quis ſit Judex competens?*
16. ✠ *Laicus diffamatus a clerico eum vocat coram judice ſuo.*
17. ✠ *Diffamatus in hoc judicio reus erit, non actor.*

PRo hujus capitis commentario haud alienas a re, imo ſummopere utiles nonnullas adnotationes pro quadam cauſa factas in medium adducere, exiſtimo, vz.

E' aſſai certa, e riſaputa coſa, che chiunque

propōnga il rimedio della legge *diffamari* C. *de*
ingenuis, *& manumiſſ.*, come diffamato ſi dice
reo, non già attore, e dee eſſere convenuto preſ-
1 ſo il ſuo Giudice competente, non già preſſo il
Giudice del diffamante, così per comune opinio-
ne de' Dottori ſeguendo la deciſione di *Capece*
contro *Afflitto*, laſciarono ſcritto il Regente Ca-
2 pecelatro *deciſ.* 89. *num.* 5., e *nel num.* 6. va egli no-
tando, che ſecondo tal opinione contro il ſenti-
mento di *Capece* più volte fu giudicato dal S.C.
e finalmente nel *num.* 8, adduce la *deciſ.* dello
ſteſſo S. C. contro il Moniſtero di S. M. della
Pace di queſta Città diffamante, da cui ſi era di-
mandata la remiſſione della cauſa al ſuo Giudice
Eccleſiaſtico, ed a favore di Lucantonio Ferra-
ri diffamato; mille altri Dottori, e deciſioni ſi
adducono da Antonino d'Amato nella *riſol.* 52. *nu.*
2. dopo Fontanell. *deciſ.* 328. *num.* 12. *lib.* 2., ed
Urſill. *deciſ.* 268. *n.* 2. de Pont. *deciſ.* 32. *num.* 4.,
e da Gizzio a *Capecelatro dicta deciſ.* 80. *num.* 2.,
e finalmente dal Conſiglier. Altimar. a *Rovit de-*
ciſ. 1, *ad n.* 14. i quali rapportano tanti Autori,
che fora nauſea il riferirli.

Il rimedio in oltre della *L. ſi contendat ff. de*
fidejuſſorib., il quale vien detto da tutti li noſtri
3 Autori, principalmente da *Fontanell.*, *ed Amato*
ne' luoghi citati, che fraternizza colla *L. diffa-*
mari, porta ſeco la ſteſſa conſeguenza, perciochè
ſi dice anche il diffamante Attore, ed il diffa-
mato reo; onde quando sì fatto rimedio propo-
ſto ſia, non può il diffamante dimandare la re-
miſſione della cauſa al ſuo Giudice, ma ben do-
vrà procedere il Giudice del diffamato, avanti
il quale avrebbe dovuto convenirlo, ſiccome con
largo inchioſtro laſciarono ſcritto gli Autori ſo-
4 pradetti, e con eſſo loro il Reg. de Marin. *re-*
ſolut. jur. cap. 6. *num.* 3. *in fin.*, *ubi deciſa S. C.*
Gizz. *a Capecelatr. in dict. deciſ.* 80. *num.* 11., e
12. tralaſciato il gran numero de' DD. e deci-
ſioni da eſſi addotti, e dagli altri ſopracitati.

5 Onde l'uno, e l'altro rimedio in quanto al
Giudice, che dev' eſſer quello del diffamato, ten-
dono allo ſteſſo fine, e tutti, e due richiedono
un ſolo Giudice, qual'è quello del diffamato pre-
detto, nè oggi sì fatte queſtioni ſono diſputate
nel foro, come avviſano gli Autori predetti.

Che diremo quando s'uniſcono tutti, e due i
ſoddetti rimedj? Allora non è che poſſa queſtio-
narſi, che il Giudice del diffamato ſia il compe-
tente, che il diffamato ſia il Reo, ed il diffa-
mante Attore; Poichè ſe un rimedio tira il dif-
famante al Giudice del diffamato, via più quan-
do ambedue ſiano uniti inſieme, nè ſi è ciò ri-
vocato ſin ora in dubbio da verun' Autore.

6 Si dubitò sì bene preſſo il Preſidente de Fran-
chis nella *deciſ.* 387. il caſo, che ſiegue, cioè ſe
il reo, o il diffamato abbia *molti Giudici*, e n'ab-
bia eletto uno, d'avanti il quale iſtituì il giu-
dizio della diffamazione, poſſa allora il diffaman-
te proporre le ſue ragioni avanti d'un altro de'
Giudici del diffamato, o pure poſſa coſtui alle-
gar la pendenza di lite avanti quel Giudice,
preſſo di cui ſi diſſe diffamato? E per meglio
ſpiegare il caſo, diremo, che la queſtione fra
Tizio propoſe una ſupplica al S. C. in cui andò
dicendo, che Cajo vantava aver molte ſue ragio-
ni contro di lui, e perciò domandò, che ſe li
prefigeſſe il tempo a proporre sì fatte ragioni.
Fu intimato Cajo, gli fu dato termine ſomma-
rio ſovra la diffamazione, e fu provata, dal S.C.
fu indi provviſto, che il prefato Cajo fra un me-
ſe doveſſe proporre ciò che li occorrea, e volen-
do coſtui obedire a quanto li fu impoſto, com-
parve nel termine a lui ſtabilito nella G.C. del-
la Vicaria Giudice competente d'ambe le parti,

ed ivi ſue ragioni propoſe, domandando, che do-
veſſe condannar Tizio a quanto egli chiedeva,
ſenza far menzione del giudizio di jattanza pro-
poſta nel S.C.; al contrario Tizio citato dalla
G. C. allegò la pendenza della lite nel S. C., e
fu dubitato ſe doveva la cauſa reſtare nel S.C. o
pure determinarſi dalla Vicaria. Un egual caſo è
quello, quando ad iſtanza di Tizio ſi commette
la cauſa della jattanza ad uno de' Regii Conſi-
glieri, e citato il diffamante, coſtui propone le ſue
ragioni, e fa commetter la cauſa ad un altro Re-
gio Conſigliere. Ora nell'uno, e nell'altro caſo
per la dottrina di Marian. Soccin. *in cap. prope-*
ſuiſti 23. *de quaeſt. de for. competent.* fu giudicato
dal S.C., che doveſſe rimaner la cauſa preſſo il
Giudice, avanti di cui furon propoſte le ragio-
7 ni, non già preſſo l'altro Giudice della jattan-
za, poichè il giudizio di jattanza ſi conſiderò già
finito. Tutto ciò ſi legge nella rinomata *deciſ.*
del S.C. appreſſo il Signor Preſidente *de Franch.*
ch'è la 385., che ſi ſpiega, e dichiara nel mo-
do predetto dal ſuo addizioniero *Luca nel oſſer-*
vazion. di detta deciſione. E ſi avvertiſca, che
fu data fuori tale deciſione, perchè li due Regj
Conſiglieri *erano Giudici competenti d'ambe le par-*
ti, com'è parimente la G. C. della Vicaria, ed
il S. C. ch'è quel che avvertiſce *Luca* in detta
oſſervazione al *num.* 1., e l'avviſò detto Signore
Preſ. de Franch.

Ma quando *diverſo ſia il Giudice* del diffama-
8 to, e del diffamante, diverſamente dee procederſi,
così leggiamo nella rinomata *dec.* 198. del Reg.
Sanfelice, il quale proponendo il caſo, in cui ſi
tratti del rimedio della *L. diffamari*, e della *L.*
ſi contendat, e ſi dubiti, chi ſia l'Attore, e chi
ſia il Reo, ſecondo la comune opinione, e addu-
ce la deciſione del S. C. nella cauſa di D. Lu-
crezia Toraldo diffamata dal Canonico D. Anto-
nio Monaco, il quale domandò rimetterſi la cau-
ſa al ſuo Giudice Eccleſiaſtico, e dal S. C. gli
fu negato, ed ordinato, che ſi procedeſſe in eſſo
Sacro Conſiglio.

Ora eſſendo tutto ciò ben mille volte diffinito
da' Supremi Tribunali di queſto Regno, e dagli
9 Stranieri, l'Avverſario ſi è allucinato in alcu-
ne parole ſcritte dal Gizzio nell' *oſſervaz.* 80. del
Reg. *Capecelatro*, che ſono le ſeguenti: *Si cum re-*
medio L. diffamari ſit cumulatum remedium L. ſi
contendat, tunc Judex diffamantis erit ſemper Judex
cauſae principalis, ut poſt Dominum Franchis di-
cta deciſ. 385. *num.* 2. *probat* Dominus de Marin.
dict. num. 4.

Ma l'Avverſario non ha capito il dubbio, e
non ha forſe la *deciſ.* 385. citata da Gizzio, quan-
to notò *Luca* ſovra di eſſa, cioè, che nel caſo
di detta deciſione *i Giudici erano competenti ad am-*
10 *be le Parti*, o pure le Parti aveano più Giudici
competenti, ſiccome abbiamo notato, ed in oltre
nel caſo *de Franch. e de Marin.* il diffamante *erat*
de jactantia convictus: diverſo è il caſo, quando
il diffamante ſia Eccleſiaſtico, ed il diffamato ſe-
colare, o quando il Giudice del diffamato ſia di-
verſo da quello del diffamante, o ſia incompeten-
11 te, o non ſiaſi ancora provata la jattanza, poi-
chè allora, ſecondo abbiamo diviſato, e ſi ha dal-
la *deciſ.* 168. *di Sanfelice*, e dalla *dec.* 85. *di Ca-*
pecel.; ed altre da eſſi addotte, non dee proce-
derſi d'avanti altro Giudice, che appreſſo quello
del diffamato, che da tutti vien chiamato Reo,
non Attore.

E quel che più importa ſi è, che ſi rimetta la
cauſa al Giudice del diffamante, quando il Giu-
dice di lui, e del diffamato ſia competente; e
qual'ora ſia propoſto il ſolo rimedio della *L. dif-*
12 *famari*, ſecondo i termini di detta *deciſ.* del *Pre-*
ſid. de Franch.; Il quale però avvertiſce nella fi-

ne

te del num. 1., che diverſamente dovrà giudicarſi, quando ſia ſtato addotto il rimedio della *L. ſi contendat*, nel quale caſo la cauſa non ſi rimette; ma reſta a giudicarſi da quel Giudice, appreſſo di cui si fatto rimedio è ſtato propoſto, il che anche addita il Reg. de Marin. *diſt. cap.* 6. *num.* 3. & 4.; e la ragione ſi è, che nel primo caſo della *L. diffamari* ſi dice finito il giudizio, qualora il diffamanto proponga le ſue ragioni preſ-
13 ſo un Giudice a lui, ed all'Avverſario competente; ma quando concorre il rimedio di detta *L. ſi contendat*, non è mica il giudizio finito, perchè con sì fatto rimedio ſi domanda, che non competa all'Avverſario ragione alcuna, e debba perciò il diffamato eſſer aſſoluto dalla non giuſta domanda, che forſe faccia il diffamante.

Nel caſo noſtro per due ragioni dee reſtare la cauſa preſſo il Signor Uditor Generale, primieramente perchè diverſi ſono i Giudici, cioè l'U-
14 ditore del Caſtello, e detto Signor Uditore generale, poichè detto Uditore non è Giudice competente dal magn. Oronzio ... perciò non può condannarlo *ad id quod intereſt*, o aſſolverlo, e ſarebbe coſa moſtruoſa, che il Giudice del Caſtello deſtinato *ad certum genus cauſarum* aveſſe a condannare detto Magnif. Oronzio privilegiato, che gode il foro dell'Udienza generale. La ſeconda, perchè tanto per l'uno, quanto per l'altro rimedio di dette leggi ſempremai, per quanto s'è detto, il Giudice competente è il Signor Uditor generale, eſſendo il diffamato Reo,
15 E la prevenzione addotta dopo i primi libelli continentino la diffamazione in ſeguela del primo giudizio iſtituito non giova, non potendoſi dividere la contenenza della cauſa: Principalmente perchè il Signor Uditore generale è Giudice Supremo a riſpetto dell' Uditore del Caſtello; onde grandiſſimo aſſurdo ſeguitarebbe, ſe aveſſe il Giudice inferiore a tor la cauſa al Superiore, ed ancora trarre a ſe il giudizio di jattanza, quando il Superiore può tirare a ſe la cauſa dall'inferiore, qualora non abbia a dividerſi la contenenza di eſſa, come ſa ognuno. Potreſſimo ancora al caſo affermare, che anche il Giudice della prevenzione, o di colui, che ha prevenuto ſia il competente, come dottamente laſciò ſcritto il Conſigliere Agnello d' Amato Cancer. *lib.* 3. *variarum cap.* 1. *de paſſ.* a num. 59. Giurb. deiſ. 44., ed altri rapportati da Luc. *ad Franch.* 385. *num.* 4. poichè non ſi tratta di liquidazion d'iſtrumento, o contra alcun Eccleſiaſtico; ma non è noſtro ſtudio trattenerci ſovra di ciò, poiche i libelli della diffamazione introdotta d'avanti il Signore Uditore generale traggono ſeco ogn' altro incidente, e quel cha ſi fa in ſeguela della cauſa.

Onde ſupplichiamo il Signore Uditore Generale a riſpinger le ciance vane dell'Avverſario, ed ordinare, che ſi proceda nell'Udienza generale, come ancora a dar provvidenza intorno all'attentato della parte, che dopo eſſere ſtata notificata mandò ad eſeguire il magnifico ... contro l'ordinato da eſſo Signore Uditore generale.

✠ 16 In judicio diffamationis diffamatum eſſe reum ſatis probatum eſt. Hinc ſi diffamantia clerici futuram vexationem laicus eliſurum confidat, aut jura putet habere potiora, cum in jus prior vocabit coram ſuo judice Laico, poſtulando ut ſua is, quæ jactavit, jura cogatur intra certos aliquot dies omnino edere: quod ſi citatus neglexerit, perpetuum ei imponi ſilentium debere, docent communiter DD. apud de Franchis *dec.* 385. & Capic. latro *dec.* 89.

✠ 17 Et quamvis agens vigore dictæ *legis. diffamari* actoris vice fungatur, eique de prætenſa diffamatione Judicem inſtruere onus incumbat, revera tamen reus dicitur, cum hoc remedium exceptionem intrinſecus, non actionem contineat. Ridolf. par. 3. cap. 3. cum ceteris, quos citat, ſequiturque Merlinus dec. 451.

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM.

De novi operis nunciatione.

1. *Ex ultima Reg. Conſtit. nova praxis introducta eſt*
2. *Nuncians novum opus depoſitum facere debet ducatorum decem in Civitate.*
3. *Formula decreti.*
4. *De ſimilibus decretis nullum produci poteſt remedium.*
5. *Extra Civitatem depoſitum eſt ducatorum ſex, aut Judicis arbitrio.*
6. *Tranſcribitur Capitulum ultimæ Regiæ Pragmaticæ.*

EX noviſſima Regali Conſtitutione *diei* 18. *menſis Martii* 1738. *num.* 10. § 1. nova introdu-
1 cta eſt praxis procedendi in judicio nunciantis novi operis, ut ſcilicet in Civitate nunciare novum opus non poſſit actor, niſi facto depoſito ducato-
2 rum decem, quo facto Judex decernit, quod *Fabricatores deſiſtant &c. accedat Tabularius &c. recognoſcat, & referat in ſcriptis, & pars denuncians infra menſem decurrendum de momento ad momentum procuret relationem, quo termino elapſo ipſo jure abſque alio decreto tollatur inhibitio.* Et adverſus de-
3 creta in his cauſis interpoſita a vel S.C. vel a M. C. confirmata per S. C. nullum produci poteſt remedium, niſi nullitatum. In hujuſmodi vero cauſis extra Civitatem per Regnum, depoſitum fit ducatorum ſex majoris, vel minoris
4 quantitatis Judicis arbitrio juxta rei litigioſæ valorem experti recognoſcunt, & referunt prout hic videbis. E.G.

§. I.

X. in tutte le Cauſe nunciationis novi operis *che ſi trattano in queſta Città, debba dalla parte che* nunciat novum opus, *o porta qualſiſia impedimento, prima farſi il depoſito di ducati dieci, e queſto fatto, e non altrimente, potrà il Giudice far il decreto di* Fabricatores deſiſtant &c. *con ordinarſi nello ſteſſo Decreto, che il Tavolario riconoſca della ſufficienza dell' impedimento, e ne faccia relazione, la quale la Parte denunciante debba procurarla tra lo ſpazio di giorni trenta decorrendi da momento a momento dal tempo in cui s' interpone il decreto, qual termine elaſſo s' intenda ipſo jure tolta l' inibizione, ſenza eſſervi biſogno di altro Decreto. E da Decreti interpoſti in tali cauſe, o a dirittura dal S.C. o pure dalla G. C. della Vicaria confermati dal S.C. o da qualſiſia altro Tribunale Collegiato vogliamo, che non ſi poſſa dalle Parti produrre altro rimedio, anche di reſtituzione in integrum, ſe non ſolamente quello delle nullità, oſſervata la forma preſcritta dalle leggi del Regno. A riſpetto però delle Cauſe di ſimil natura, che ſono fuori di queſta Città, e ſi trattano nelle Regie Udienze, o nelle Corti inferiori del Regno, il depoſito ſia di ducati ſei, di minor e maggior quantità ad arbitrio del Giudice, da regolarſi dal valor della coſa, della quale ſi contende. E ſiccome per le cauſe di queſta Città ſi ordina, che il Tavolario riconoſca, e faccia relazione, così per queſte ſi dica nel Decreto, che gli Eſperti riconoſcano, e facciano relazione*

NOVA APPENDIX DE CARO AD IDEM CAPUT.

1. *Leges oriuntur ex malis moribus.*
2. *Ædificia ſunt ornamentum, & ſplendor Civitatum.*
3. *Reprobatur antiqua praxis procedendi in cauſis nunciationis novi operis.*
4. *Nova praxis fuit introducta per regalem conſtit.*
5. *Dictæ praxis laudatur.*

6. Fon-

Digitized by Google

6. *Formula decreti juxta dictam novam praxim.*
7. *Quæritur, an ſit reſtituendum depoſitum in cit. nov. Conſtitutione præſcriptum, ſi denuncians non procuraverit relationem Tabularii infra terminum in illa præfixum.*
8. *Adducitur exemplum.*
9. *Formula decreti pro liberatione depoſiti ad beneficium depoſitantis.*
10. *Negative reſpondetur, & pluribus rationibus firmatur.*
11. *Proponitur quomodo ſit in praxi ſervandum, quando præcedit conſenſus denunciati.*
12. *Commendatur* Regius Conſiliarius D. Franciſcus Crivelli.
13. *Et quid faciendum ſi non præcedat.*
14. *Si non conſtet de damno denunciati, aut is non comparuerit, procedit liberatio in beneficium denunciantis.*
15. *Traditur cautela, & conſilium denuncianti pro obtinenda reſtitutione depoſiti.*
16. *Figuratur caſus, in quo non poſſit conſiderari dolus in denunciatione.*
17. *Arbitrio Judicis remittitur, an dolo fuerit facta denunciatio.*
18. *Si non fiat per denunciationem quominus fiat relatio infra dies 30. ſed Tabularius fuit legitime impeditus, non intelligitur inhibitio ſublata ob lapſum præfixi termini, non obſtante conſtitutione.*
✠ 19. *Quibus ex cauſis nunciatio fieri poſſit?*
✠ 20. *Quiſnam ſit judex competens, quando nuntians, & nuntiatus ſunt diverſæ juriſdictionis.*

EX malis moribus plerumque bonæ Leges oriuntur. Abuſus quippe nimium deteſtabilis apud
1 nos invaluerat ad libitum, & impune aliena ædificia, quæ urbibus ornamento, & ſplendori ſunt
2 impediendi; cum enim ad ſimplicem cujuſque inſtantiam, & denunciationem ſine ulla cauſæ
3 cognitione mandatum fabricæ prohibitivum expediri receptum eſſet, ſtatim ac quis novum opus conſtruere, & quandoque etiam vetus reficere aggrederetur, (& ſæpe ſæpius injuria) ab invido quodam, aut æmulo vicino illius continuatio vetabatur, notificato Judicis præcepto, quod fabricatores ſtatim deſiſterent, & dein reperti in fraganti carcerentur; quod antequam revocabatur, non leves impenſæ, & improbus labor erat per eum, qui ædificationem deproperabat, tolerandus, cæmentis interim aliiſque rebus ad conſtruendum paratis marceſcentibus; nam quamvis Judicantium rectitudo, quoad fieri poterat, calumniis obviare ſtuduerit, attamen malignantium hominum calliditas, & dolus novis ſemper cavillationibus, & inventis ad plures annos ædificantes litigando defatigabat, etiam poſt acceſſum, & relationem Tabularii ſumptibus non exiguis ædificare volentis, (qui actor is partes invitus ſubſtinere adſtringebatur) pro ſe facientem obtentam. Hiſce verſutiis, ac damnis remedia quodammo-
4 do adhibendo, ſuo quidem, maturoque conſilio Rex noſter amantiſſimus in ſæpius memorata ejus *Regia Sanctione ſub num.* 10. §. 1. ſtatuit, decrevitque, quod in omnibus hujuſcemodi cauſis in
5 hac Civitate debeat prius per denunciantem fieri depoſitum ducat. decem, indeque poſſit præcipi, quod fabricatores deſiſtant, eodemque idem tempore ſubjungatur, quod unus ex S.R.C. Tabulariis non ſuſpectus de impedimenti validitate cogniturus accedat ſuper faciem loci, & relationem faciat, procurandam per ipſummet denunciantem infra dies 30. de momento in momentum a die ejuſdem decreti interpoſitione decurrendos. Extra vero hanc Civitatem præſcripſit depoſitum duc. ſex. aut plus, minuſve arbitrio Judicis, juxta rei, de qua agitur, extimationem; & tunc loco Tabularii juſſit, eligi expertos, qui accederent, & referrent. Voluitque rurſus quod adverſus talia decreta, ſive ea fuerint a S. R. C. prolata, ſive a M. C. V., & deinde ab eodemmet S. C. confirmata, ſive ab alio quocumque Tribunali Collegiato, nulla quævis remedia, legibus noſtris permiſſa, neque ipſa in integrum reſtitutio produci queant, nullitatibus tantum exceptis, ſervata tamen in his forma a Regni ſtatutis præſcripta: Formula igitur hujuſce decreti, ſecundum allatam conſtitutionem in praxi inducta, ac ſervata, hæc eſt.

6 *Formula Decreti in cauſa nunciationis novi Operis.*

DIe 28. menſis Settembris 1739. Neap. Per Dominum militem U. J. D. D. N. N. Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium, viſo memoriali porrecto pro parte T. T. vel retroſcripto memoriali, fuit proviſum, & decretum, quod magnificus P. P. conventus non innovet, neque innovare faciat ſub pœna duc. 50. in domo, vel parieta &c. in prædicto memoriali expreſſa; ac ſtatim Operarii deſiſtant; & ſi poſt præſentis notificationem reperiantur in fraganti; carcerentur; nec non ſtante depoſito duc. decem facto in S. R. C. & penes acta, juxta formam novæ Regiæ Pragmaticæ, accedat ſuper faciem loci unus ex Regiis Tabulariis S. R. C. prævia buſſula eligendus, Partibus non ſuſpectus, qui de ſubſtantia impedimenti recognoſcat, & relationem faciat in ſcriptis, quam Pars denuncians procuret in termino dierum triginta decurrendorum ab hodie ſupradicta die; quo termino elapſo, intellegatur ſublata inhibitio prædicta, & proinde Partes in biduo dent liſtam ſuſpectorum, ut de non ſuſpecto provideri poſſit; hoc ſuum, & intimetur: N. N.: B. Actorum Magiſter: D. Scriba.

7 Haud hic inopportune quærendum, num ſi denuncians non procuraverit infra terminum dierum 30. relationem, & acceſſum Tabularii, juxta formam in Conſtitutione præſcriptam, reſtituendum eidem ſit depoſitum, an non? & quid
8 hoc caſu erit agendum? De hoc memorata conſtitutio non loquitur; ut legentibus patet; Aliquos ipſe vidi Proceſſus in quibus in hujuſmodi facti contingentia fuit, practicatum liberari depoſitanti ad ſimplicem ejus petitionem. Inter quos unus adeſt in Banca Jo: Gallo in M.C.V. penes Scribam Joannem Florentinum, hoc modo v3. Al Signor Giudice di Vicaria. Tereſa Ruſſo Vidua del quondam Aniello Caſtaldo, ed erede uſufruttuaria del medeſimo, ſupplicando eſpone a V. S., come poſſedendo una caſa nel caſale dell' Afragola contigua con altra caſa d'alcuni de Jovino, conciochè li medeſimi pretendevano fare alcune innovazioni, quindi eſſa ſupplicante n' ebbe ricorſo nella G. C. della Vicaria, ove avendo fatto il depoſito di ducati diece, ottenne l'inizione, con eſſerſi ingionto, che eſſo ſupplicante fra un meſe procuraſſe la relazione del perito; ed eſſendo tal termine paſſato, non avendo potuto procurare tale acceſſo, e relazione, trovaſi perciò caſſato, e tolto tal' impedimento a tenore della Reg. Prammatica. Supplica perciò ordinare, che ſia reſtituito il depoſito de' ducati 10. in ſuo beneficio, e l'avrà a grazia, ut Deus.

In calce cujus memorialis adeſt ſequens decretum, videlicet.

Formula Decretis pro liberatione depoſiti.

9 Die 23. menſis Auguſti 1738. Neap. per ſubſcriptum Dominum Judicem M.C.V. viſis actis, ac retroſcripto memoriali, fuit proviſum, & decretum, quod duc. decem pro retroſcripta cauſa depoſitati in hac M. C. V. per Thereſiam Roſſi per medium Banci Sac. Montis Pauperum de Neap,

ſer-

ſervata forma Regiæ Pragmaticæ, ſtante lapſu termini ſolvantur, & liberentur, prout præſenti decreto ſolvi, & liberari mandatur ſupradictæ Thereſiæ Roſſi, hoc ſuum, & expediatur mandatum: Et ſtante lapſu termini intelligatur ſublata inhibitio ſervata forma Regiæ Pragmaticæ? *N.N.: Golle Act. Magiſter. Florentinus Scriba.*

10 Hoc autem, ſi Conſtitutionis rationem, quæ eſt Legum anima, diſquiramus, non eſſe ſecundum illius mentem, ſed ab ea prorſus alienum exiſtimo; fruſtra enim decreviſſet fieri per denunciantem depoſitum, ſi eidem nullimode de jure ſuo circa impedimentum docenti, illud ex integro reſtituendum foret; quisquis namque dolo malo, & ea propoſito impediret, ſaltem per dies triginta ædificia, & quandoque, ubi majus ædificantis fuerit incommodum, & intereſſe, quibus elapſis repeteret idem depoſitum; itaque novis fraudibus, quibus ut obviam iret Rex noſter illud ſancivit facillime via pateretur. Immo & melior eſſet conditio eorum, qui dolo malo, quam qui jure denunciant; nam hi, qui aut jus impediendi habent, aut ſaltem putant habere omnino procurant relationem, & acceſſum Tabularii propriis ſumtibus, & depoſitum proinde amittunt, neque amplius recuperant; ſed aut impedimentum eſt juſtum, cum novum opus fieri non poſſe ex relatione Tabularii, vel Peritorum conſtet; & obtinebunt, quod nunciatus deſiſtat, aut e contra, & inhibitio facta tollatur, abſque eo quod hiſce caſibus depoſitum jam pro acceſſu, & relatione prædictis liberatum repetant, ut innuimus; ſolum ergo ii, qui dolo impediant, dolo autem facere videntur, qui eorum jus non curant oſtendere, & alteri damnum inferunt, malis artibus farctum tectum ſibi ſervarent. Quod juri repugnat, cum dolus, & fraus nemini patrocinari debeat, ut late Tuſch. *lit. F. concluſ.* 474. *& ſeq. per tot.* & fraudanti, & doloſo nequaquam dolus, & culpa commodum debeat afferre, ſed e contra nocere, ex traditis per Cravett. *conſ.* 192. *lib.* 1. Paul. Chriſtin. *deciſ. Belgic.* 117. *num.* 5. *vol.* 1. Ricc. *collect.* 3206. Alvarez de Velaſc. *de judic. perfect. rubr.* 14. *annot.* 8. *num.* 13. Card. de Luc. *diſcurſ.* 156. *num.* 5. *de fideicom.* aliique.

11 Quid ergo erit tali caſu practicandum? Et ego, ſi tantæ poteſt eſſe authoritatis indocti, & rudis hominis ſententia, opinor, quod aut concurrat conſenſus denunciantis, & recte tunc liberabitur depoſitum in beneficium ipſius depoſitantis, ut cum ſumma laude vidi obſervatum a Do-
12 ctiſſimo Juriſconſulto, & Sapientiſſimo Regio Conſiliario D. Franciſco Crivelli in quadam cauſa penes Scribam Sorrentino, in Banca Magnif.
13 D. Nicolai Baſile; aut talis conſenſus deficiat, & tunc omnino audiendus ſit in petita liberatione denunciatus, de cujus agitur intereſſe, ut diſcutiatur, an aliquod licet nimium paſſus is fuerit damnum ex injuſto allato impedimento; quo ſummariiſſime conſtito, pro rata damni paſſi juxta Expertorum eſtimationem, tantumdem ex depo-
14 ſito illi liberabitur; quod tamen ſupereſt ſolum denuncians conſequatur; ſi vero nullum damnum appareat, aut denunciatus non comparuerit, etiam recte in ipſius Denunciantis beneficium fiet depoſiti liberatio; & hoc ad prorſus quaſvis ca-
15 lumnias, ex mente Conſtitutionis, vitandas. Bona igitur cautela erit, ſi denuncians tali caſu obtineat conſenſum denunciati, ut omnis diſputatio tollatur. Ipſa tamen conſulerem quoque, quod ut doli, & fraudis ceſſet ſuſpicio, antequam labantur dies triginta, denuncians compareat, pro liberatione pecuniæ ab eo depoſitatæ, dicendo ſe impediviſſe vicini ædificium, ex aliquo præjudicio ſibi cognoſcens jure illum conſtruere, inſtat ex illa die tolli inhibitionem, & reſtitui ſibi depoſitum; (poteſt enim dari caſus; ut allato exemplo, quod quis non dolo, ſed neſciens quid ſibi velit ædificando vicinus, antequam præjudicium inferatur, quo facto redditur difficilius obtinere demolitionem, interim impediat, deinde hoc dubio ceſſante, nolit inceptum judicium proſequi), & tunc non ita diſſonum erit, imo & juri congruum fieri petitam depoſiti liberationem; & ſimul auferri inhibitionem, & jam inaudito denunciato, cui tamen notificabitur decretum, ut
17 non expectet terminum dierum 30., ſed ab inde ædificationem continuet. Ceterum, quando dolo quis nunciaverit, vel ne, ex ipſa re patebit, ſecundum caſuum contingentias, totum Judicis arbitrio eſt remittendum. Qualiſcumque ea ſit, hæc eſt mea opinio, quam aliorum ſaniori judicio ſubmitto, & maxime præclariſſimorum noſtrorum Judicantium, quorum ſapientiſſimæ determinationes, & deciſiones in caſibus occurrentibus leges erunt, & ſtabilient praxim; quamvis, ſpero, non longe eos ab illa abfuturos.

18 Neceſſarium non puto animadvertere, quod ſi non ſteterit per denunciantem, quominus relatio Tabularii, aut Expertorum fiat intra præfixum menſis terminum, ſed Tabularius fuerit legitime impeditus, tali caſu, conſtitutione non obſtante, non dicitur ſublata inhibitio, poſt illius lapſum; quia conſtitutio intelligenda, quando denuncians negligit eam procurare; cum enim hoc ſit indubium, nec probatione indigeat, non hic amplius eſt immorandum.

✠ 19 Tribus ea cauſis hæc novi operis nunciatio fieri poteſt, vel juris noſtri conſervandi, vel damni depellendi, vel publici juris noſtri conſervandi gratia. Jura noſtra tuemur, adverſario denunciantes, nequid exinde novi operis faciat. Damna depellimus, ſi ea opere, quod perficitur damnum aliquod nobis immineat: quo caſu ceſſat nunciatio, præſtita cautione de damno futuro; tandem publica jura defendimus, opus nunciando, quod in loco ſacro, vel publico fieri prætenditur, *l. 1. §. nunciat. ff. de novi operis nunciat.*

✠ 20 Videndum remanet quinam ſit Judex competens in hac judicio novi operis nunciationis, ſi nuntians, & nuntiatus ſint diverſæ conditionis, puta nuntians laicus & nuntiatus clericus. Ad controverſiam hanc fori avitandam, in praxi receptum eſt judices laicos novum opus clericorum laicis nunciantibus inhibere ſolere non clericis principalibus, ſed laicis eorum operariis, ut opere ſic impedito clerici exinde ſponte ſua in foro ſeculari agant, ſi velint contrario ipſius judicis imperio impedimentum amovere, cujuſmodi ſtylum oſtendit, probatque regia pragm. hanc decreti formulam referens: *Fabricatores deſiſtant.*

✠ 21 Opportune hic quæritur, quale ſpatium inter unum, & aliud ædificium ſit relinquendum, ut non poſſit unum ab altero impediri; de qua re vide de Roſa *in praxi cap.* 2111. qui pulcherrime hanc controverſiam examinat more ſuo.

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM.

De judicio præventionis.

1. *Præventionem juxta ultimam Regiam Pragmaticam tantum exponimus.*
2. *Quid ſtatutum ſit ex dicta nova* Regia Pragmatica?
3. *Tranſcribitur Capitulum dictæ Regiæ Pragmaticæ.*

IN hac Præventionis materia, ubi *Riccius* fuſe verſatus eſt, brevi itinere nos vagabimus, quæ diſpoſita ſunt ab eadem ultima Regali Conſtitutione *diei* 18. *Martii* 1738. tantum adnotando.

1 In §. *itaque* 14. dictæ Regalis Conſtitutionis ſtatutum eſt, ut ad arcendos abuſus debitorum in præventionibus adverſus publicas ſcripturas pro ſolutionis dilatione obſervetur in-

Digitized by Google

inviolabiliter Regia Pragmatica *de præventione*
2 *moderanda*, qua præventione non militante, exi-
gatur poena; imo cognoſcente Indice ſraudolen-
tiam præventionis, ordinari debet depoſitum de-
biti, oppoſita præventione non obſtante. E. G.

§. I.

8 *XIV. E per ovviare a tanti abuſi introdotti da
debitori nelle prevenzioni, che da eſſi ſi formano av-
verſa delle pubbliche Scritture per dilatare il paga-
mento ordiniamo, che ſi oſſervi inviolabilmente il di-
ſpoſto nella Prammatica* de præventione moderanda;
*E non militanda la prevenzione, ſi eſigga irremiſſi-
bilmente la pena. Ed all' incontro conoſcendoſi dal*
Giudice, *che la prevenzione ſia calunnioſa, o oppoſta
per dilatare, debba ordinare il depoſito del debito, non
oſtante detta oppoſizione.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM.
De ceſſione bonorum.

1. *Ceſſione bonorum ut quis gaudeat, plura requi-
runtur.*
2. *Ceſſio bonorum prodeſt debitori Principali non fi-
dejuſſori.*
3. *Debita debent eſſe contracta antecedenter.*
4. *Cedens fateri debet debita eſſe vera.*
5. *Cedens denunciare debet omnia ſua bona Credito-
ribus.*
6. *Cedere non poteſt, ſi gravijus fuerit dilatione quin-
quennali.*
7. *Obtinere debet reſcriptum a Reali Cameræ S.
Claræ.*
8. *Debet conſtitui in vinculis.*
9. *Antiquitus admittebatur etiam extra vincula.*
10. *Cum aliis requiſitis debet etiam præſentare parti-
tam Car erum.*
11. *Formula decreti.*
12. *Formula actus ceſſionis.*
13. *Nobilis cedit alio modo.*
14. *Teſtes examinandi ſunt ſuper paupertate, & no-
bilitate.*
15. *Ex ultima Regia Pragmatica requiritur interven-
tus Procuratoris Fiſcalis M.C.V.*
16. *Tranſcribitur Capitulum dictæ Pragmaticæ.*
17. *Formula inſtantiæ ceſſionis bonorum.*
18. *Formula decreti.*
19. *Formula oblationis depoſitionis.*
20. *Formula requiſitoriæ.*
21. *Formula relationis Porterii.*
22. *Formula ſupplicis libelli cum Reali reſcripto.*
23. *Formula inſtrumenti ceſſionis bonorum.*
24. *Formula depoſitionis Teſtium.*
25. *Formula decreti facultatis ad acta perfunctandum.*
26. *Formula relationis.*
27. *Formula decreti definitivi.*
28. *Formula relationis.*
29. *Formula Comparitionis fatalium decurſorum.*
30. *Formula monitionis.*
31. *Formula notificationis.*
32. *Formula decreti pro tranſitu præcedenti in rem
judicatam.*

✠ 33. *Reliqua examinantur circa hujuſmodi beneficium.*
✠ 34. *Quibus competat vel non.*
✠ 35. *Refertur hujuſmodi praxis pro fora eccleſiaſtico.*

UT quis ad miſerabile beneficium ceſſionis bo-
norum admittatur plura requiruntur: Pri-
1 mum enim requiſitum eſt, ut debitor tantum
compareat, & illud petat inopia adſtrictus, quia
hoc beneficium a Lege debitori indultum, illi
tantum prodeſt, non fidejuſſori. Guid. Pap. *dec.*
2 111. Matt. Brun. *tract. de ceſſ. bon. qu.* 8. *in prin-
cip.* Peguer. *dec.* 200. Megal. *in promptuario tom.*1.
v. ceſſio num. 8. Graſſ. *de except.* 17. *n.* 67 *&c.*

3 Secundum requiſitum eſt, ut debita contracta
ſint ſaltem anno ante dictam ceſſionem; verum
ſi pauci dies deficiant pro integro anno, nihil
impediunt, ſtante modicitate temporis, quæ eti-
am in decem diebus conſideratur: *L. promiſſor.* 21.
De Roſa *prax. civil decret. cap.*1. *num.*15. *&c.*

4 Tertio requiritur, ut debitor cedere bonis vo-
lens confitestur omnia ſua debita, alias audiri
non debet. *L. qui cedit, ff. de ceſſ. bonor.* Affl. *dec.* 379.

Quarto requiritur, ut citentur omnes credito-
res in calca libelli, ut liquebit in ſequentibus
formulis. Mauſon. *in ſuo tract. de cauſ. execut.
lib.* 1. *limit.* 5. *num.* 19. Contra Creditores non com-
parentes incuſantur contumaciæ, & in contuma-
ciam adimpletis de jure adimplendis admittitur
ad miſerabile beneficium, & explicato actu ceſ-
ſionis, conſignatur debitori ſalvaguardia abſque
alia ſolemnitate. *L. in omni C. ejus d. tit.* Megal. *d.
v. ceſſio bonor. n.* 1.

Quintum requiſitum eſt, ut cedens bonis, de-
beat omnia ſua bona, jura, & actiones indicare,
5 & denunciare, ſi verò illis careat, ſat eſt, ſi
dicat in libello, quod illa cedit, licet nihil poſ-
ſideat, alias beneficium amitteret. Bald. in *L. fin.
C. ejusd tit.* Carol. da Graſſ. *tract. de except.* 17. *nu.*
48. Matth. Apicell. *tract. de ceſſ. bonor. tit.*4. *num.*8.
& 9. Brun. *qu.* 5. *in princip. nu.* 2. Megal. *v. ceſſio.
n.*4. *in* 2. *to. var. reſol.* 173. *num.* 11. *&c.*

Sexto requiritur, ut cedere volens non gravi-
ſus fuerit dilatione quinquennali, quia ſi antece-
denter hanc obtinueri, ad miſerabile beneficium
6 non admittitur, niſi in reſcripto appoſita fuerit
clauſula: *Non obſtante dilatione quinquennali alias
obtenta*, quia hoc caſu ea gratia Principis ad ceſ-
ſionem admitti debet. Afflict. & Urſill. *in dec.*
378. Brun. *de ceſſ. bonor. qu.* 27. *princip. n.*27. *&c.*

Septimo requiritur, ut obtineat reſcriptum olim
7 a Regio Collaterali Conſilio, nunc vero a Re-
gali Camera S. Claræ, *quæ M. C. V. de Juſtitia
provideat*, vel alia Curia, ſed hæc non facile ob-
tinetur. *Pragm.* 2. *de ceſſ. bon. ubi Rovit.*

Octavo requiritur, ut debitor conſtituatur in
vinculis, & licet antiquitus etiam extra carceres,
8 imo in Eccleſiæ Confugio manentes Rei ad mi-
ſerabile beneficium admitterentur, quia hoc de
jure cautum præcipue non eſt, nam *Pragm.* 3. *de
ceſſ. bonor.* inter requiſita ſervanda a cedere volen-
te carcerationem haud poſuit; Remedium enim
ceſſionis bonorum non ſolum ſubſidiarium, ſed præ-
ſervativum quoque dicitur, quia debitorem præ-
ſervat, ne in carcerem detrudatur. *Giurba dec.*41.
Muſcatell. *in prax par.* 3. *gloſſ. detinebitur. nu.*112.
Ricc. *in collect. deciſ.* 292. *par.* 6. Rot. Rom. *in an-
9 tiquiſ. de ſen. & re judic. dec.* 31. *& L.* 1. *C. eod.*
Imò Fab. de Anna *conſ.* 124. *nu.*12. tendet, quod
pendente hoc beneficio ceſſionis per debitorem pe-
tito, carcerari interim nequaquam poteſt: Et
iuxta has concluſiones innumerabilia propemodum
habenter exempla, præſertim in ſequentibus for-
mulis, ex quibus miſerabile beneficium debitori
extra carceres conceſſum fuiſſe luculenter apparet.

Hæc tamen praxis, & judicii methodus ab au-
la paucis ab hinc annis receſſit, quia hodie non
admittitur debitor cedere volens ad prædictum
beneficium, niſi in carceribus detrudatur ſponte,
vel in carceribus ſaltim reperiatur ad Creditorum
inſtantiam; ita ut una ſimul cum comparitione,
ſupplici libello cum regia decretatione Regalis
10 Cameræ S. Claræ, aliiſque requiſitis de jure
ſervandis, etiam *partita carcerum*, ex qua debito-
rem in carceribus detineri conſtet, in promptu
exhibenda ſit; alias decretum, quod interponitur,
eſt; *Quod conſtituto debitore comparente in vinculis
providebitur &c.* prout in multis cauſis, præſer-
tim illis poſt Adventum noſtri Regis Invictiſſi-
mi

mi peractis, videre eſt; quæ vero nova praxis
non noviter introducta eſt, ſed antiqua renovata,
ut teſtatur Reg. Rovit. *dec.* 86. *n.* 8. Thor. *in
compend. dec. part.* 2. *v. ceſſio bonorum &c.* Affl. *dec.*
388. 378. & 379. &c. Formula decreti eſt =
11 *Die &c. F. V. &c. Viſis petione fol. Reſcripto
S. M. ejuſque Regalis Cameræ S. Claræ ad M. C.
remiſſo fol. . . . partita carcerum, Teſtium depoſitioni-
bus fol. . . . ac omnibus actis, proviſum, & decre-
tum eſt, quod T. de T. admittatur ad miſerabile
beneficium ceſſionis bonorum, & actus explicetur ſu-
pra lapidem marmoreum poſitum ante palatium M. C. V.
auditis Creditoribus, quo actu expleto expediatur ſal-
vaguardia, & excarceretur.*

Actus prædictus explicatur, prævia fide Actua-
rii, hoc modo v3. *Die &c. hora &c. T. de T.
ductus è carceribus M. C. V. ſupra lapidem ante
fores palatii ejusdem, cum ibi ſtetiſſet nudato capite,
vocatis creditoribus ad ſonum Tubitæ ceſſit omnia
12 ejus bona dicens:* Cedo alli miei Creditori tutti
i miei beni: *Completa una hora, ab eadem fuit di-
miſſus &c. & in fidem Ego T. de T. Actorum
Mag. T. de T. Scriba.*

Si debitor ſit nobilis, in decreto dicitur: *Et
13 actus explicetur in Aula M. C. V. &c.* Et in actu
dicitur. *Ductus è carceribus ad Aulam M. C. V.,
cum ibi ſtetiſſet nudo capite, vocatis Creditoribus ad
ſonum Tubictæ ceſſit omnia ejus bona &c. dicens
&c.* Et in nobili debitore teſtes examinandi ſunt
non ſolum ſuper paupertate, ſed etiam ſuper ejus
14 nobilitate; quæ ceſſio nobiliter facta non nocet
Neapolitanis Creditoribus, ſed tantum illa cum
ignominia ex privilegio *Reg. Friderici in cap.* 33.

Ex ultima Regali Conſtit. *die* 18 *Martii* 1738.
§. v. *num.* 13. proviſum eſt, ut in actu ceſſionis
bonorum cum ignominia intervenire debeat etiam
15 Procurator Fiſcalis M. C. V. ne de vera debi-
toris perſona ullum oriatur dubium. E. G.
16 XIII. *Per ovviare alle frodi, che ſi commettono
nelle ceſſioni de' beni, che ſi fanno* cum ignominia
*da' Debitori; vogliamo che da oggi avanti nell' Atto
della ceſſione de' beni, che ſi fa dal debitore* cum
ignominia *debba intervenirvi il Procurator Fiſcale di
Vicaria, affinchè in tal maniera ſi tolga ogni ſoſpet-
to di frode, nè ſi poſſa dubitare, che la perſona, che
fa l' Atto della ceſſione, ſia effettivamente il De-
bitore.*

Sequuntur formulæ judicii ceſſionis bonorum
factæ a debitore extra carceres, prout uſu rece-
ptum erat decem ab hinc annis. E. G.

Formula inſtantiæ E. G.

NElla G. C. della Vicaria compariſce Nicola
Dati, e dice come da molto tempo, che ſi
trova fuggiaſco per diverſa ſomme di denari per
diverſe cauſe così privilegiate, come non privi-
legiate, che deve a diverſi Creditori, e per la
ſua notoria povertà ſi è reſo impotente quelli
17 ſoddisfare; E percha intende far ceſſione de' be-
ni a beneficio de' ſuoi creditori, conforme dallo
ſtrumento in actis preſentato, per la qual cauſa
ne ha ſupplicato S. Eminenza per il Regio Col-
lateral Conſiglio, acciò ſi fuſſe degnata di rimet-
tere ad eſſa G. C. che aveſſe ammeſſo eſſo Com-
parente al miſerabile beneficio della ceſſione ſu-
detta, e da S. Eminenza, e ſuo Regio Collate-
ral Conſiglio ſi trova ordinato, che la detta G. C.
della Vicaria aveſſe provveduto di giuſtizia, ſer-
vata la forma delle Regie Prammatiche; Che
però ricorre dalla medema, e fa iſtanza, ſtante
la ceſſione de' beni ut ſupra fatta da eſſo Compa-
rente a beneficio delli ſudetti ſuoi Creditori, am-
metterlo al detto miſerabile beneficio, con fargli
eſplicare l' atto ſopra la Colonna di eſſa G. C.
acciò non ſia moleſtato più da detti ſuoi Credi-
tori, così dice, e fa iſtanza non ſolo in queſto,
ma in ogni altro miglior modo &c.

*Formula decreti in judicio antiquo ceſſionis bonorum
conceſſæ debitori extra carceres exiſtenti. E. G.*

Die 27. menſis Februarii 1728. Neapoli &c.

P*Er ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. viſis retro-
ſcripto S. Eminentiæ, ejuſque Regii Collateralis
18 Conſilii Reſcripto, & retroſcripta Comparatione
fuit proviſum, & decretum, quod ſuper expoſitis in
dicta Comparitione capiatur ſummaria informatio,
Teſtes habeantur pro citatis, & recipiantur per S. C.
providendi = De Tommaſo = Bolognius A. M. Bar-
berius Scriba.*

Formula oblationis depoſitionis.

ACtor offert deponere, & proteſtatur de expen-
ſis, ſalvis &c.
19 Nomina Teſtium ſunt v3.
T. de T.
T. de T. &c. & aliis cum poteſtate addendi.

Formola requiſitoriæ.

REquirantur partes ad videndum juramenta Te-
ſtium die ut ſupra. Barberius Scriba cauſæ,
20 & Examinator Electus.
Nomina Creditorum ſunt v3.
Mag. N. N. per duc. 100.
Mag. N. N. per duc. 30.
Mag. N. N. per duc. 45. &c.

Formula relationis Porterii.

A *Dì 27. Febraro 1728. Neapoli, Io Onofrio . . .
Portiero di Vicaria ho notificato li ſopradetti Cre-
21 ditori di perſona, e laſciatali copia &c.*

Formula ſupplicis libelli, cum reſcripto re-
miſſo ad M. C. V. E. G.

Adeſt ſignum.

EMINENTISSIMO SIGNORE.

NIcola Dati ſupplicando eſpone a V. E., come
da molto tempo che ſi trova fuggiaſco, per
venire minacciato da' ſuoi Creditori per cauſe di
reſti di Stagli di Taverne, e vino, polize ban-
22 cali, obliganze penes acta della Bagliva, e di
altre cauſe privileggiate, o delegazioni præter
di lettere di cambio, e per cauſa di notoria po-
vertà ſi è reſo impotente a potere quelli ſoddisfa-
re, onde vuò fare ceſſione de' beni a beneficio di
detti ſuoi Creditori; Ricorre perciò da V. E. e
la ſupplica ordinare ad eſſa G. C. della Vicaria,
che ammetta il ſupplicante al miſerabile beneficio
di detta ceſſione de' beni, con ſpedirſegli la ſal-
vaguardia in forma, acciò non ſia moleſtato più
da detti ſuoi Creditori, ed il tutto ut Deus &c.

*M. C. V. de Juſtitia provideat ſuper expoſitis ſer-
vata forma Regiæ Pragmaticæ . . . Mazzaccara . . .
Ventura . . . Thomaſi . . . Ulloa . . . Proviſum die* 11.
menſis Februarii 1728. *Maſtellonus . . . Illuſtris Reg.
de Miro abſens.*

Formula publici inſtrumenti ceſſionis bonorum an-
tecedenter facti, & exhibiti in M C. V. E. G.

Die decima octava menſis Februarii 1728. Neapoli &c.

IN noſtri præſentia conſtitutus Nicolaus Dati,
qui ſponte &c. non vi, dolo &c. ſed omni me-
23 liori via &c. ceſſit, & renunciavit in benefi-
cium omnium, & quorumcunque ſuorum Credi-
torum abſentium, & mihi &c. pro illis &c.
omnia, & quæcumque ejus bona mobilia, ſtabi-
lia, præſentia, & futura, acquiſita, & acquiren-
da, & ubicumque ſint ſita, & poſita, cum po-
teſtate illa vendendi in omni Curia, Tribunali,
loco, & foro; & pretium ex eiſdem bonis exi-
gendum, recuperandum, & habendum, etiam
ut Procuratores in rem propriam. Et promiſit
dictus Nicolaus ſolemni ſtipulatione coram nobis
ceſſionem, & renunciationem prædictas &c. ac
omnia prædicta habere rata &c. & contra non
venire &c. aliqua ratione &c. quia ſic &c.

Pro quibus omnibus, prædictus Nicolaus obli-
gavit ſe ejuſque heredes, bona, mobilia, ſtabi-
lia,

ſia, præſentia, & futura &c. dictis ejus Creditoribus abſentibus &c. & mihi &c. ad pœnam dupli &c. cum conſtitutione precarii &c. poteſtate capiendi &c.

Sequitur legalitas. Notarii in forma &c.

Formula depoſitionis Teſtium. E. G.

Die 4. menſis Martii 1728. Neap. &c.

ANtonius Gagliardi de Neapoli commorans al Borgo di S. Antonio Abbato nel luogo detto
24 la Polvetera in domibus Caroli... dixit fare il Servidore di Taverne d' anni 26. in circa, ut dixit, Teſtis ſummarie productus, & medio ejus juramento interrogatus, & examinatus ſuper præſenti informatione, & quicquid inde ſcit interrogatus &c. dixit. Eſſo Teſtimonio conoſce beniſſimo Nicola Dati, coll' occaſione, che di continuo ſe le trattiene in ſua Caſa, il quale da molto tempo ſi ritrova fuggiaſco, e refuggiato in Chieſa per alcune ſomme di denari, che deve a diverſi ſuoi Creditori per cauſa di affitti di Taverne, ed eſſo teſtimonio ſa beniſſimo, che detto Nicola Dati è perſona povera, anzi poveriſſima, e ſi muore di fame in detta Chieſa, e tanto vive, quanto vieno ſoccorſo con qualcho elemoſina dalla gente, che paſſa da detta Chieſa. Ed anche eſſo Teſtimonio sà beniſſimo in tempo vivevano li magnifici Dottor Nicolò Vuolo, e Franceſco di Maſe ſuoi amici, e conoſcenti, li quali l' anno paſſato ſe ne paſſerono a miglior vita, ed eſſo Teſtimonio vide quelli morti, o portarſi a ſepellire, e per quanto ſa eſſo Teſtimonio, dopo la morte di detto qu. Nicolò... l'eredità del medeſimo fu adita dalli magnifici D. Franceſco, e D. Giuſeppe,.. figli legitimi, e naturali del medemo, con eſſerſi intruſi detti ſuoi figli in tutti l'affitti, e negozi di Taverne: E dippiù eſſo Teſtimonio ſa beniſſimo, che doppo la morte di detto qu. Franceſco... nell' amminiſtrazione dello robbe del medeſimo, vi ci s'intruſero li magnifici Ludovico, e Nicola... fratelli utrinque congionti di detto qu. Franceſco, e queſto è quanto eſſo Teſtimonio ſa, e può deponere de cauſa ſcientiæ, de loco, & tempore dixit, ut ſupra &c. Signum Crucis retroſcripti Antonii... s. n. ut dixit: Barberius Scriba.

Hoc ſimili modo deponere debet alter, vel plures teſtes &c.

Formula decreti facultatis ad acta percunctandum poſt examen. E. G.

In cauſa ceſſionis bonorum petitæ pro parte Nicolai Dati cum ejus Creditoribus, ut ex actis.

Die 4. menſis Martii 1728. Neapoli &c.

P*Er ſubſcriptum D. Judicem M.C.V. cauſæ Commiſſorium fuit proviſum, & decretum, ac in præ-*
25. *ſenti cauſa fuit facta facultas cum termino juris in forma, in quo termino partes compareant coram ſubſcripto D. Cauſæ Commiſſario, ad dicendum quæ &c. quoniam intendit cauſam præſentem expedire hoc ſuum &c. De Tommaſo.. Bologninus A.m. = Barberius Scriba.*

Formula relationis, quæ licet ſuperflua prima fronte videatur, quia pluries hujuſmodi formulæ repetitæ ſunt; attamen ex his cognoſcit Tyro capitationem termini, & lapſum fatalium.

A dì quattro di Febraro 1728. Neapoli &c.
26 *Io Onofrio.... Portiero di Vicaria ho notificato li magnifici Ludovico, e Nicola..... e laſciatoli copia &c.*

Formula decreti definitivi poſt captam informationem, & inſtructum proceſſum. E. G.

IN cauſa interpoſitionis decreti ceſſionis bonorum Nicolai Dati cum magnificis Mariano....... Nicolao....... D. Joſepho...... & D. Franciſco.......
filiis quond. utriuſque juris D. Nicolai, Ludovi-
27. co, & Nicolao de Maſe fratibus quond. Franciſci, & Thomæ Aſcoleſe ejus Creditoribus, ut ex actis &c.

Die 15. menſis Martii 1728. Neapoli F. V.

P*Er M.C.V. viſis petitione fol. 1. reſcripto S. E. ejuſque R. Collaterali Conſilio ad M.C. remiſſo fol. 4 inſtrumento ceſſionis bonorum fol. 5. Teſtium depoſitionibus fol 7. & 8., fuit proviſum, & decretum, quod admittatur Nicolaus Dati ad miſerabile beneficium ceſſionis bonorum, & actus explicetur ſupra lapidem marmoreum ſitum ante Fores Palatii M.C.V. requiſitis creditoribus, quo actu expleto, prædictus Nicolaus amplius non moleſtetur, & expediatur in ejus beneficium Salvaguardia in forma pro cauſa ut ex actis hoc ſuum &c. de Tommaſo: Ruggiero. Bologninus A. M. Barberius Scr.*

Formula relationis notificati decreti. E. G.

ADì 16. Marzo 1728. Napoli Io Onofrio..... Portiero di Vicaria ho notificato Giuſeppe...
28 Ludovico, e Nicola..... Tommaſo.... Franceſco,.... tutti perſonalmente, e laſciateli copia &c.

Formula inſtantiæ præſentatæ a debitore cedente pro declaratione fatalium decurſorum E. G.

N*Ella G. C. della Vicaria compariſce Nicola.... e dice come ſotto li 15. Marzo 1728. fu interpoſto decreto ad eſſa G. C. ordinante, che eſſo Comparente fuſſe ammeſſo al miſerabile beneficio della ceſſione de' beni, e l' atto da farſi ſopra la Colonna di*
29 *eſſa G. C. inteſi li ſuoi Creditori, quale decreto notificato alli ſuoi Creditori fin dalli 16. del corrente meſe, ed anno adverſa del medemo non ſi è portato rimedio alcuno, con eſſer paſſato il termine di portarſene l' appellazione, o altro rimedio; fa per tanto iſtanza ordinarſi il decreto di feciſſe tranſitum in rem judicatam, e così dice e fa iſtanza omni meliori &c.*

Formula monitionis E. G.

ORdine D. Judicis M. C. V. cauſæ Commiſſarii D. Tomaſo moneatur partes, quatenus pri-
30 ma die juridica cum ſequentibus compareant coram eo in ejus domo, vel Aula M.C.V. ad dicendum, quæ &c. quoniam intendit præſentem cauſam expedire alias &c. Neapoli die 13. Aprilis 1728. Bologninus A. M. Barberius Scriba.

Formula notificationis.

31. A*Dì 14. Aprile 1728. Neapoli. &c. Io Onofrio.... Portiero di Vicaria ho notificato &c.*

Formula decreti pro tranſitu præcedentis in rem judicatam E. G.

In cauſa ceſſionis bonorum Nicolai Dati cum ejus Creditoribus, ut ex actis &c.

Die 18. Aprilis 1723. Neapoli F. V.

P*Er M.C.V. viſis petitione f. 12. decreto M. C. V. lato ſub die 15. Martii cum illius notificatione*
32 *ſub die 16. ejuſdem menſis, & anni fol. 11. after. & omnibus actis fuit proviſum & decretum, ac ipſa M.C.V. declarat præcitatum decretum M.C. feciſſe tranſitum in rem judicatam ob appellationem non interpoſitam infra legitima tempora hoc ſuum &c. de Tomaſo... Ruggieri.. Bologninus A. M. Barberius Scriba.*

✠ 33 Ex dictis ergo ſatis apparet ceſſionem bonorum eſſe actum, quo debitor ad ſolvendum impos, creditoribus bona omnia ſua cedit, ut carceres evitet, vel ne in iis pereat: in eo *enim tantummodo hoc beneficium eis prodeſt, ne judicati detrudantur in carcerem, l. 1. C. qui bonis cedere poſſint*; quo factum eſt, ut parentes, liberi, viri, donatores, patroni, aliique, qui ad aliud non te-

nen-

nentur, niſi in quantum facere poſſunt, hoc beneficio non gaudeant, etiamſi culpa ſua impotentes facti fuerint. Theſaur. *dec.* 26. Farinac. in *pract. crim. q.*26. *n.*26.

✠ 34. Qui bonis ſemel ceſſit (vulgo decocti, ſeu falliti), vel bona fraudolenter occultari, aut injuſte debitum negaverit, hoc beneficio non fruitur: quibus adde depoſitarios, alimentorum debitores, & qui doloſe, & animo defraudandi ſuos creditores debita contraxerunt, Rovitus in *pragm.* 2. *de ceſſ. bonor.*, & Marad. *ſingul.* 77. *ſuper dict. pragm.*, necnon illos, qui eadem paupertate, qua creditores ſui, premuntur.

✠ 35. In foro tamen Eccleſiaſtico clerici debitores, ſive in majoribus, ſive in minoribus conſtituti, qui non habent, unde ſuis creditoribus ſatisfacere poſſint, & aliunde cogi nequeunt, niſi in quantum facere poſſunt, deductis ſibi neceſſariis alimentis, gaudent beneficio *cap. Odoardus de ſolutionib.* præſtita cautione ſaltem juratoria; de ſolvendo, quando pervenerint ad pinguiorem fortunam, DD. communiter in dicto *cap. Odoardus*.

Dantur vero multi caſus, in quibus clerici hujuſmodi beneficio non gaudent, videlicet: ſi doloſe contraxerint, divites puta ſemetipſos aſſerentes tempore contractus, cum nemini dolus patrocinari debeat, Genuens in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c. 3. n. 6., ſi debitum negarent; vel pecuniam, & bona in ludis prohibitis, & cum meretricibus luxuriate vivendo conſumpſerint, ſi mercaturam exercuerint, vel convenirentur pro debito ex delicto, vel quaſi proveniente, ſi eſſent de fuga ſuſpecti; vel clerici effectui poſt debita contracta in fraudem creditorum, ſi perjuri, vel debitores efficerentur ob depoſitum penes ſe factum, ſi contra illos actione reali ageretur, vel in forma R. Cam. Apoſt. forent obligati, ſi penſionem debeant ratione beneficii, quod actu poſſideant, vel bona aliena adminiſtraverint, tanquam tutores, vel procuratores, ſi eſſent clerici conjugati, excommunicati, degradati; tandem ſi hereditatem adierint, non confecto inventario.

Sicuti in foro laico, ut quia beneficio ceſſionis bonorum gaudere poſſit, opus habet reſcripto S.R.M. ejuſque R.C. S.C. ita in foro Eccleſiaſtico requiritur reſcriptum ſummi Pontifici perſignaturam juſtitiæ; Covarru *lib.* 2. *de variar. cap.* 1. Afflict. in *conſtit. ſi quis Regni clericus*.

Formula ſupplicationis hæc eſt.

N.N. Clericus diœceſis N. Sanctitati veſtræ ſupplicitet exponit, qualiter cum ob temporum infortunia alibſq. ſiniſtros eventus reperiatur ære alieno valde gravatus ad ſummam ſcotorum tut..... licet omnem curam & diligentiam adhibuerit, ut omnibus creditoribus ſatisfaceret, eoſque concordaret, maximam bonorum ſuorum partem dando, & hoc non obſtante omnem ſuam ſubſtantiam, quærenti, tamen cum nihil amplius habeat quod perficere poſſit prædicti creditores virtute mandatorum exequotivorum ab eiſdem obtentorum, ipſum carceribus mancipari fecerunt, & ibidem diem extremum claudere cogunt, cum maximo ſuo, & familiæ ſuæ damno, abſque eorumdem utilitate; ideo d. Orator ſupplicat S. V. quatenus benigne & paterna charitate committere dignetur R.Dom. Epiſcopo N., in cujus Tribunali mandata relaxata ſunt, ut ad beneficium c. Odoardus de ſolut: illum admittat, relictis tamen victui neceſſarii. Ita &c.

ADDIT. DE CARO AD CAP. UNICUM.

De dilatione quinquennali, ſeu de moratoriis.

1. *Quinquennalis dilatio gratiæ, & juſtitiæ quænam?*
2. *Moratoria Judicis cautionem non requirit.*
3. *Creditoribus minoris ſummæ recuſantibus concedi-tur dilatio.*
4. *Creditores debent eſſe vigore publicarum ſcripturarum.*
5. *Transſcribitur capitulum Regalis Conſtitutionis.*
6. *Creditores ficti puniuntur.*
7. *Creditores volentes dilationem quinquennalem præferuntur permittentibus ceſſionem bonorum.*
8. *Si ſint pares, pro æquitate concedenda eſt dilatio.*
9. *Creditores Neapolitani non concurrunt ex gratia, nec ex cauſa depoſiti, penſionis domorum, &c.*
10. *Dilatio conceſſa non includit futuros Creditores.*
11. *Dilatio juvat etiam fidejuſſorem.*
12. *Heredes debitores non gaudent dilatione conceſſa debitori.*
13. *Dilatio ceſſat, facto divite debitore.*
14. *Formula inſtantiæ.*
15. *Nomina debitorum.*
16. *Formula decreti.*
17. *Formula relationis.*
18. *Formula reſcripti Regalis Cameræ S. Claræ.*
19. *Formula regiæ decretationis.*
20. *Formula albarani.*
21. *Fidejuſſionis expenſarum.*
22. *Formula decreti.*
23. *Oblationis depoſitionis.*
24. *Formula notificationis.*
25. *Formula declarationis pro veritate creditorum.*
26. *Decreti electionis Examinatoris.*
27. *Relationis, &c.*
28. *Citationis ad teſtes.*
29. *Formula requiſitoriæ.*
30. *Depoſitionis Teſtium.*
31. *Formula publicationis.*
32. *Decreti poſt examen.*
33. *Monitionis ad ſententiam.*
34. *Decreti definitivi.*
35. *Decreti pro tranſitu definitivi in rem judicatam.*
36. *Decreti pro executione antecedentium.*

✠ 37. *Aliqua notantur.*

Circa dilationis quinquennalis materiam permulta ſcripſimus in *adnot. & obſervat. ad cap.* XX. *ſup. Pragm.* 2. *de liquid. inſtrum. par.* 2. *tit.* 1.,
1 ubi & moratorias gratiæ, & moratorias juſtitiæ, quæ plus, quæ minus debitori proſint, & quæ faciliter concedantur, fuſe vidimus, & adnotavimus.

Relicta moratoria ex Principis gratia conceſſa, noſtrum inſtitutum eſt de moratoria juſtitiæ, quæ a Judice auditis creditoribus conceditur; tantum ſcribere, in qua non tenetur debitor cautionem præſtare de ſolvendo poſt temporis lapſum, ſi-
2 cut in dilatione Principis. Carol. de Graſſ. *de except.* 32. *num.* 282. Afflict. *L. ibi* Urſill. *dec.* 268.

3 Concurrentibus creditoribus majoris ſummæ, etiam creditoribus minoribus recuſantibus conce-
4 denda eſt dilatio; Verum creditores prædicti debent eſſe vigore publicarum cautelarum, alias non præferuntur minoribus. Strac. *de mercatur. tit. de decoctis par.* 6. *num.* 13. Graſſ. *d. except.* 32. *num.* 33.

Quod quidem etiam providit ultima Regalis Conſtitutio *die* 18. *Martii* 1738. § *num.* 12. ad vitandas fraudes. E. G.

§. V.

XII. *Nelle cauſe di dilazioni quinquennali non ſi*
5 *ammettano i conſenſi di quei Creditori, i quali non ſiano Creditori in virtù di pubbliche ſcritture, o di lettere eſecutoriali ſtipulate, o ſpedite un' anno prima dal giorno, in cui ſi domanda una tal dilazione in beneficio de' lor Debitori.*

Creditores ficti, ſimulati, & non veri non ſo-
6 lum non admittuntur, ſed etiam puniri debent. Reg. Rovit. *in pragm.* 4. *de ceſſ. bonor. num.* 14. &c.

Si inter concurrentes creditores oriatur diſcre-

Digitized by Google

pnotia, ut alii dilationem, alii vero ceſſionem
concedere velint, præferendi ſunt illi, qui dila-
tionem quinquennalem concedunt, quia cogi non
7 poſſunt ad amittendam omnem ſpem crediti, &
data paritate crediti inter concurrentes & recu-
ſantes, prævalet numerus, & dignitas credito-
rum. Urſill. *ad Afflict. dec.* 288. *num.* 3. Imo
ſemper concedenda eſt dilatio, quia Rei favora-
8 biliter ſunt inſpiciendi. *L. fin.* §. *ſi vero plures C.
qui bonis ceder. poſſ. ubi* Bartol. Paul. de Caſtr. &c.
Franc. Vivius *lib.* 1. *dec.* 38. *num.* 6. Et major
quantitas crediti non numerus creditorum præ-
fertur. *L. fin. C. Qui bon. ced. poſſ.* Capyc. *dec.* 36.
num. 3.

In hoc concurſu compelli non poſſunt credito-
res Neapolitani, ex gratia; nec ea cauſa depoſi-
9 ti, penſionis domorum, vel rerum comeſtibi-
lium, vel Fiſcalium. Rovit. *in prag.* 3. *de ceſſ.
bonor. num.* 31. Franch. *dec.* 151. 179. *&* 219. An-
na *ſingul.* 101. Caravit. *ſup. Rit. M. C. V.* 287. *nu.*
19. *& fin.* Mauſon. *de cauſ. execut. lib.* 1. *lim.* 6. *nu.*
71. *&* Capibl. *de Baron. pragm.* 8. *num.* 145. *&c.*

Notandum tamen eſt, quod dilatio quinquen-
nalis conceſſa nunquam includit futuros credito-
10 res. Guid. Pap. *dec.* 109. Et dilatione conceſſa
fruitur etiam fidejuſſor, non vero correus inſo-
lidum obligatus, qui juvari non debet dilatione
11 conceſſa alteri Correo, Caravit. *in Rit.* 237. *nu.*
16. Thor. *corp. dec. par.* 1. *V. dilatione quinquennali
&c.* Mauſon. *de cauſ. exec. lib.* 1. *lim.* 7. *num.* 75.
Rovit. *in pragm.* 3. *de ceſſ. bon. num.* 30.

Heredes mortui debitoris cum beneficio Legis,
12 & Inventarii ſe tueri non poſſunt dilatione con-
ceſſa debitori. De Franch. *dec.* 179. Muſcatell.
par. 4. *gloſ. petendo num.* 22.

Conceſſa dilatio propter paupertatem, debitori
13 effecto dite ceſſat, & evaneſcit, quia ceſſat
cauſa. *Cap. cum ceſſante de appellat.* Tiraquell. *in
tract. ceſſante cauſa part.* 1. *num.* 330. Scaglion. *in
Rit. M. C. V.* 287. *&c.*

Sequuntur formulæ dilationis quinquennalis
conceſſæ recuſantibus Creditoribus minoris ſum-
mæ per M. C. V. juxta noviſſimam praxim.
E. G.

Formula Inſtantiæ. E. G.

NElla G. C. della Vicaria compariſcono li Cre-
ditori di maggior ſomma di Giacomo . . . e
dicono come per le molte diſgrazie paſſate da det-
14 to loro debitore, ſi è quello reſo inabile a po-
tergli pagare li loro crediti, e dubitando, che
non faceſſe ceſſione de' beni, l'anno firmato Al-
barano in ſuo beneficio, concedendogli dilazione
per cinque anni, acciò in queſto ſpazio di tempo,
con le ſue fatiche aveſſe più comodamente potu-
to ſoddisfare, quale dilazione venendo impedita
da Creditori di minor ſomma, e volendo firma-
re d. Albarano, ne hanno avuto ricorſo da S. M.
e ſua Real Camara di S. Chiara, da chi è ſtato
ordinato ad eſſa G. C. della Vicaria, che ſopra l'
eſpoſto facci giuſtizia: Ricorrono perciò in eſſa
G. C. ed in virtù di tale reſcritto fanno iſtanza
condannarſi li Creditori di minor ſomma a con-
cedere detta dilazione quinquennale, con ſpedir-
ſegli la debbita ſalvaguardia in forma; e così di-
cono, e fanno iſtanza, proteſtandoſi di tutt'i dan-
ni ſpeſe, ed intereſſi, omni modo meliori &c.

Nomi de' Creditori di Giacomo . . . . di minor
ſomma ſono v3.

Pietro Giacomo di . . . . Creditore per ducati	
15 cento quaranta	140
Marcello . . . in ducati quaranta	40
Tomaſo . . . in ducati venti	20
Antonio &c.	

Formula decreti E. G.

Die 15. menſis Decembris 1736.

Neapoli &c.

PEr *ſubſcriptum* D. *Judicem M. C. V. viſis reſcri-
pto S. M. per Regalem Cameram S. Claræ cum
Regia decretatione M. C. V. ſuper expoſitis de juſti-
tia provideat ſervata forma Regiæ Pragmaticæ, ac
16 retroſcripta comparitione, fuit proviſum, & decre-
tum, quod præſens petitio intimetur creditoribus recu-
ſantibus ad finem providendi ſuper petitis, hoc ſuum
&c. Sambiaſe, . . Bolognimus A. M.* . . . . *Barberius
Scriba.*

Formula relationis. E. G.

DIa decima ſeptima menſis Decembris 1736. Io
Orazio . . . Portiero di Vicaria ho notificato
17 li retroſcritti Creditori perſonalmente, e laſcia-
tali copia &c.

18 *Formula enunciati Reſcripti Regalis
Cameræ Sanctæ Claræ. E. G.*

S. R. M.

Signore.

LI Creditori di maggior ſomma di Giacomo . .
. . . . ſupplicando eſpongono a V. M. come do-
vendo li ſupplicanti conſeguire groſſe ſomme dal
detto Giacomo, e per li tempi calamitoſi il me-
demo non ſta in ſtato di poterli ſoddisfare; E
perche intendono abilitarlo con la dilazione quin-
quennale, acciò poſſa porſi in ſtato di ſoddisfar-
gli; E detto debitore viene alla giornata moleſta-
to, e veſſato da altri ſuoi Creditori poſteriori, e
di minor ſomma, minacciandolo di volerlo far
carcerare, perlocche detto debitore ſta fuggiaſco,
e ſi dubita volerſi partire fuori del Regno, e per-
ciò li ſupplicanti verrebbero a perdere li loro cre-
diti; intanto poſti a piè di V. R. M. la ſuppli-
cano degnarſi ordinare alla G. C. della Vicaria,
che ſervatis ſervandis ammetta il detto Giaco-
mo . . . . . . alla goduta della dilazione Quinquen-
nale, inteſi l'altri creditori poſteriori, e di mi-
nor ſomma del medemo, in conformità della Re-
gia Prammatica, e lo riceveranno a grazia ut
Deus &c.

*M. C. V. ſuper ſupplicatis de juſtitia provideat
ſervata forma Regiæ Pragmaticæ* . . . *De Ippolito
19 Præſidens* . . . *Rocca* . . . *Maggiocca* . . . *Ventura.*

Proviſum per Regalem Cameram S. Claræ die
12. Decembris 1736.

Athanaſius.

A creditoribus majoris ſummæ concurrentibus
præſentata fuerunt documenta reſpective Credi-
torum, ſcilicet publica inſtrumenta, & una inſi-
mul Albaranum, cujus virtute dictam dilatio-
nem quinquennalem concedendi eorum debitori
inter ſe convenerunt, hoc modo v3.

Formula dicti Albarani.

PEr il preſente albarano valituro, come ſe fuſſe
pubblico iſtromento, d'ogni ſollennità vallato,
e roborato con tutte le clauſole del Coſtituto pre-
cario, pena, rinuncia, e giuramento in forma.
Noi Creditori di maggior ſomma di Giacomo Pi-
ſacano avendol ben conſiderato, che il ſuddetto
Giacomo per la penuria, calamità de' tempi, ma-
li guadagni, e perdite avute nelli ſuoi negozj,
come anche per le continue perſecuzioni, sbirra-
20 rie, ed altre moleſtie dateli da altri ſuoi Cre-
ditori, ſi è ridotto quaſi impotente, come anche
avendolo ben conſiderato, che con ſimili, ed al-
tre moleſtie verrebbe il detto Giacomo totalmen-
te a mancare con la totale perdita de' noſtri cre-
diti, in noſtro grave danno, pregiudizio, ed in-
tereſſe. Che perciò abbiamo deliberato dare, e
concedere, e come in virtù del preſente damo, e
concedemo, a ciaſcuno di noi reſpectivè dà, e
concede ſpazio, e dilazione di tempo al ſuddetto
Giacomo d'anni cinque, incominciandi a decor-

rere

Digitized by Google

rere dal giorno, che per detta dilazione quinquennale ſarà interpoſto decreto diffinitivo, ed averà ottenuto la debita Salvaguardia, acciò con d. dilazione d'anni cinque poſſa detto Giacomo trattare, o fare liberamente, ſenza faſtidio, impedimento, o moleſtia alcuna li ſuoi negozj, facende, induſtrie, onde promettemo anche con giuramento, come in effetto ciaſcuno di noi reſpectivè promette fra detto termine d'anni cinque non moleſtare, nè far moleſtare il ſudetto Giacomo da perſona alcuna, anche ſe foſſe noſtro, o di qualſivoglia di noi ceſſionario per cauſa di detti noſtri crediti reſpectivè a noi, anzi proteggerlo, ajutarlo, e difenderlo in tutto quello ſarà neceſſario, ed opportuno; con condizione però, che con quello non s'intenda contro di noi, o noſtri crediti fatta innovazione, e derogazione alcuna, nè con detto progreſſo di tempo ſ'intenda contro di noi, noſtre ragioni, ed azioni fatto, o indotto pregiudizio alcuno, ma *ex nunc pro tunc* elaſſi ſaranno detti anni cinque per detto Giacomo non ſi poſſa opponere, ed allegare eccezione alcuna, nè cauſa alcuna in contrario, per le quali cauſe tutte eſpreſſamente ci proteſtiamo; Ma ſolamente elaſſi detti anni cinque ci debba incominciare a dare, e pagare le ſorti principali, e ſenza intereſſe alcuno, ſtante che la detta dilazione quinquennale ce la concedemo ſenza veruno intereſſe; E perchè alcuni Creditori di minor ſomma di detto Giacomo ricuſano concorrere a detta dilazione quinquennale, il che ridonda in grave danno noſtro, pregiudizio, ed intereſſe; tanto più, che detto Giacomo debitore di noi predetti Creditori concorrenti andarebbe fuggitivo, conforme al preſente ſi ritrova, e mai avrebbe modo di ſoddisfare li noſtri crediti, che reſpettivamente ſi devono; che perciò dovendo fare detto giudizio di dilazione quinquennale contro detti creditori di minor ſomma ricuſanti, e quelli far condannare a concorrere, e con noi dare, e concedere a detto Giacomo detta dilazione d'anni cinque; Che perciò in virtù del preſente facemo, e coſtituimo noſtro, o di qualſivoglia di noi reſpettivamente legitimo, ed indubitato Procuratore con ſingole facoltà neceſſarie, ed opportune il magnifico Dottor D. Franceſco Mellace, il quale poſſa, e vaglia in noſtro nome, e di ciaſcuno di noi reſpettivamente ſupplicare S. R. M., e la Camera Reale, e per l'effetto predetto comparire in ogni Corte, Tribunale, luogo, e foro, ed avanti qualſivoglia Giudice, o Miniſtro, e per l'effetto iſteſſo trattare, e far trattare qualſivogliano altri atti neceſſarj, ed opportuni, che da noi ſottoſcritti Coſtituendi, e da ciaſcheduno di noi ſi potriano fare coll' omnimoda poteſtà, concedendoli anche facoltà di domanda e qualſivoglia breve dilazione, anche de' giorni, ſintanto ottenuto ſarà il decreto diffinitivo, acciò vaglia, e poſſa il detto Giacomo noſtro debitore con maggior commodo aggiuſtare li ſuoi creditori ricuſanti, o di fare tutte, e qualſivogliano ſorti di dichiarazioni, anche *circa uſum, & in animam* di noi, e di qualſivoglia di noi reſpettivamente, ed agere in detta cauſa per inſino all' interpoſizione del decreto diffinitivo, e ſua eſecuzione, e promettendo anche di aver rato, grato, e fermo tutto, e quanto, che per detto noſtro magnifico Procuratore ſi farà, ſtanteche nella ſua fede, ed integrità ci confidiamo, ed abbiamo confidato, e ciaſcheduno di noi reſpettivamente confida, promettendo anche durante detto tempo d'anni cinque non avvalerci, nè ſervirci di qualſivoglia competenza di Giudice, o declinatoria di foro, e non altrimente, nè d'altro modo, e per oſſervanza delle coſe predette obbligamo noi, e ciaſcuno di noi, reſpettivamente come di ſopra preſenti, e beni tutti mobili, e ſtabili preſenti, e futuri con detta clauſola di coſtituto, e precario, pena, rinuncia, e giuramento in forma, ed abbiamo fatto fare la preſente &c. Napoli li 10. Decembre 1736.

Noi ſottoſcritti Creditori di maggior ſomma di Giacomo Piſacano, Franceſco Cammardella in ducati centocinquanta, in virtù d'obbligo *penes acta* della bagliva di Napoli de' 15. Agoſto 1727. Ignazio Ferriero Creditore in ducati 100. in virtù d'iſtrumento ſtipulato per mano del magnifico Domenico Trinchera di Napoli, in data delli 25. Marzo 1729. Liborio Criſtiano Creditore in ducati cento cinquanta, in virtù di poliſa bancale, ci contentiamo concedere al ſuddetto Giacomo la ſuddetta dilazionn d'anni cinque, come di ſopra.

Io Franceſco Cammardella mi contento ut ſupra.

Ignazio Ferriero, e Liborio Criſtiano di Napoli, e per eſſi non ſapere ſcrivere di me ſottoſcritto Notaro, e fo fede, come il ſuddetto Albarano è ſtato firmato di propria mano del ſuddetto magnifico Franceſco Cammardella, &c. ed in fede &c. reſcripto ſign.

Domenico Antonio Ruſſo di Napoli ho ſegnato &c.

Poſtmodum fidejuſſerunt pro expenſis hoc modo &c.

Formula dictæ obligationis, & fidejuſſionis.

In cauſa creditorum majoris ſummæ Jacobi . . . cum Creditoribus minoris ſummæ ejuſdem, ut ex actis.

Die 22. menſis Decembris 1736. Neapoli &c. Conſtituti penes acta M. C. V. magnifici Ignatius . . . . & Liborius . . . . . Creditores majoris ſummæ Jacobi . . . . Qui ſponte &c. in cauſa, quam habent cum Creditoribus minoris ſummæ prædicti Jacobi promiſerunt, & inſolidum ſe ipſos obligaverunt reficere Parti adverſæ quaſcumque expenſas in
21 *præſenti cauſa erogatas, & erogandas in caſu ſuccumbentiæ, Et ad majorem cautelam fide juſſit pro eis & inſolidum pro eis obligavit ſe magnificus U. J. D. Franciſcus Mellace ſponte &c. præſens, & fidejubens, & inſolidum cum dictis ejus principalibus obligavit modo, & forma prædictis; & proinde obligaverunt ſe ipſos in inſolidum, bona eorum omnia præſentia, & futura ejuſque heredes & ſucceſſores cum poteſtate capiendi &c. precarii, &c.*

Signum Crucis T. de T.

Signum Crucis T. de T.

Io Franceſco . . . mi obbligo come ſopra.

Io Dottor Franceſco Mellace pleggio ut ſupra &c.

Formula decreti termini E. G.

Die 22. menſis Decembris 1736.

Neapoli &c.

Per ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. viſis actis fuit proviſum & decretum, quod in biduo audiantur Partes ſuper omnibus hinc inde prætenſis ad finem providendi ſtantibus adimpletis. Hoc ſuum &c.
22 *de Aſti . . . . Bologninus A. M. . . . Barberius Scriba.*

Formula obligationis depoſitionis E. G.

23 Actores offerunt deponere & proteſtantur de expenſis; ſalvis aliis &c.

Formula notificationis factæ creditoribus recuſantibus E. G.

Die vigeſima menſis Januarii 1737. Neapoli &c. Io Orazio . . . . . Portiero di Vicaria ho notifi-
24 *cato &c. e laſciatoli copia &c.*

Formula declarationis factæ penes acta per creditores concurrentes, quod eorum credita ſint vera & effectiva. E. G.

In

In cauſa Creditorum concurrentium Jacobi . . .
cum creditoribus recuſantibus ipſius,
ut ex actis &c.

DIe 26. menſis Januarii 1737. Neapoli &c.
conſtituti penes acta M. C. V, mag. Libo-
ribus, & Franciſcus, & Ignatius . . . . . Cre-
25 ditores majoris ſummæ Jacobi . . . . qui ſpon-
te &c. cum juramento, & ſub pœna falſi decla-
rant omnia credita prædictorum declarantium eſ-
ſe vera, & non exacta, quæ debent conſequi a præ-
dicto Jacobo eorum debitore, vigore publicarum
ſcripturarum, ut ex actis, & ita cum juramento &c.
Io T. di T. dichiaro ut ſupra.
Signum Crucis T. de T. declarantis ut ſupra.
Signum Crucis T. de T. declarantis ut ſupra.
Bologninus Act. Mag.

*Die 26. Januarii 1736. Neapoli &c. Io Orazio
. . . . Portiera di Vicaria ho notificata &c. e la-
ſciatoli copia &c.*

Formula decreti electionis examinatoris.

In cauſa Creditorum concurrentium Jacobi . . . .
cum Creditoribus recuſantibus ipſius,
ut ex actis &c.

Die 29. menſis Januarii 1737. Neapoli &c.

P*Er ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. viſis &c.
fuit proviſum, & decretum, ac in præſenti cau-*
26 *ſa fuit facta electio examinatoris, & fuit electus
examinator S. C. qui Teſtes ambarum Partium va-
leat recipere, & examinare hoc ſuum &c. Sambia-
ſe . . . Bologninus A. M. . . . Barberius Scr.*

Formula notificationis factæ creditoribus
recuſantibus.

D*Ie 29. Ianuarii 1737. Neapoli &c. Io Orazio.
Portiero di Vicaria ho notificato &c. perſonalmen-*
27 *te &c.*

Formula citationis ad teſtes.

De Mandato M. C. V.

ALgozzini di Vicaria, ed altri Servienti di qual-
ſivoglia cauſa *in ſolidum*, ad iſtanza delli Cre-
ditori concorrenti di Giacomo . . . . ſive &c. fa-
te ordine alli ſottoſcritti Teſtimonj, che viſta la
28 preſente alla pena d' oncie d' oro 25. Fiſco Re-
gio &c. fra il termine di giorni due debbano ve-
nire a deponere la verità ſu quello ſaranno inter-
rogati intorno la cauſa vertente tra l' Eſponente
con li Creditori ricuſanti di detto Giacomo, che
colla brevità poſſibile ſaranno ſubito licenziati,
altrimente ſi procederà contro di eſſi, ut juris &c.
alias &c. Neap. die 29. menſis Januarii 1737.
Bologninus Actor. Mag. . . . Barberius Scriba.
Nomina Teſtium ſunt v3.
Franceſco di T.
Andrea di T.
D. Gaſparo di T.

Formula requiſitariæ.

R*Equirantur Partes adverſæ ad videnda juramenta
Teſtium, die ut ſupra, &c. Barberius Scriba*
29 *cauſæ, & examinator electus.*

Notificationis formula.

D*Ie 29. Ianuarii 1737. Neapoli &c. Io Orazio.
Portiero di Vicaria ho notificato &c. e laſciatoli
copia &c.*

Formula depoſitionis Teſtium. E. G.

Die 1. menſis Februarii 1737. Neapoli &c.

FRanciſcus Zeola de Neapoli &c. commorans al
Borgo dell' Oreto in domibus Franciſci Mor-
30 velli . . . dixit eſſere lavorante di lana ætatis
ſuæ annorum 65. in circa, ut dixit Teſtis cita-
tus, relatus, & medio ejus juramento examina-
tus ſuper præſenti informatione pro parte Credi-
torum concurrentium Iacobi . . . in cauſa, quam
habent cum Creditoribus recuſantibus ipſius, to-
to facto cauſæ, & quidquid inde ſcit, dixit co-
noſcere beniſſimo il detto Giacomo . . . il qua-
le per gli tempi calamitoſi ſi è reſo inabile a po-
tere vivere, ritrovandoſi con peſo di groſſa fa-
miglia, & dixit eſſo Teſtimonio, che ſe detto
Giacomo . . . . . aveſſe dilazione di anni cinque,
colle ſue induſtrie con detto tempo può andare
ſoddisfacendo detti ſuoi Creditori, che è quanto
eſſo Teſtimonio sà, e può deponere de cauſa ſcien-
tiæ, de loco, & tempore dixit, ut ſupr.
Signum crucis ſupradicti Teſtis &c. Barberius
Scr.
Eodem modo deponit ſecundus, tertius, vel plu-
res Teſtes, quibus examinatis, fit ſequens de-
cretum.

Formula decreti poſt examen.

In cauſa Creditorum concurrentium Iacobi . . .
cum Creditoribus recuſantibus ejuſdem
ut ex actis &c.

Die 4. menſis Februarii 1737. Neap. &c.

P*Er ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. fuit provi-
ſum, & decretum, & in præſenti cauſa fuit fa-*
31 *cta publicatio in forma hoc ſuum &c. Sambiaſe =
Bologninus A. M. = Barberius Scr.*

Formula notificationis.

D*Ie 6. menſis Februarii 1737. Neapoli &c. Io
Orazio . . . . Portiero di Vicaria ho notificato &c.
e laſciatoli copia perſonalmente &c.*

Formula decreti concluſionis, quod antiquitus
requirebatur, nunc ex ultima conſtitutio-
ne ſatis eſt publicatio.

In cauſa Creditorum concurrentium Jacobi . . . .
Cum Creditoribus recuſantibus ejuſdem,
ut ex actis &c.

Die 8. menſis Februarii 1737.

P*Er ſubſcriptum D. Judicem M.C.V. viſis actis,
fuit proviſum, & decretum, ac in præſenti cau-*
32 *ſa fuit facta concluſio, & habitum fuit pro conclu-
ſo in forma, hoc ſuum &c. Sambiaſe. Bologninus Act.
Mag. Barberius Scr.*

Notificatio.

D*Ie 8. menſis Februarii 1737. Neapoli &c. Io
Orazio . . . portiero di Vicaria ho notificato &c. e
laſciatoli copia &c.*

Formula monitionis ad ſententiam.

In cauſa Creditorum concurrentium Jacobi
. . . . cum Creditoribus recuſantibus
ejuſdem, ut ex actis, &c.

ORdine Domini Judicis M. C. V. D. Donati
Aſti, moneantur partes, quatenus prima die
juridica cum ſequentibus compareant coram eo
33. in ejus domo, vel in Aula M. C. V. ad di-
cendum quidquid &c. quoniam intendit præſen-
tem cauſam expedire juſtitia mediante, alias &c.
Neapoli die 11. Februarii 1737. Bologninus Act.
Mag. Barberius Scriba.
*Die 11. Februarii 1737. Neapoli, &c. Io Ora-
zio . . . . Portiere di Vicaria ho notificato &c., e la-
ſciatoli copia perſonalmente &c.*

Formula decreti definitivi. E. G.

In cauſa Creditorum concurrentium Jacobi
. . . cum Creditoribus recuſantibus
ejuſdem Jacobi, ut ex actis &c.

Die 16. menſis Martii 1737. Neap. F. V.

P*Er M.C.V. viſis omnibus actis fuit proviſum &
decretum; quod condemnentur Creditores minoris
ſummæ recuſantes ad concedendum in beneficium Ja-*
34. *cobi . . . dilationem quinquennalem hoc &c. De Act.
Perrelli: Bologninus Act. Mag. Barberius Scriba.*

Notificationis Formula.

A*Dì 16. Marzo 1737. Io Orazio Orſelli Portie-
ro di Vicaria ho notificato &c.*

Elapſis fatalibus, nulloque producto remedio
adverſus ſupraſcriptum decretum a Creditoribus
recuſantibus, ad inſtantiam Creditorum concur-
rentium inſtantium prævia coram comparitione
præ-

Digitized by Google

pro declaratione, feciſſe tranſitum in rem judicatam, ſequens decretum interpoſitum fuit. E.G.

Formula decreti.

In cauſa Creditorum &c.

Die 1. menſis Aprilis 1737. Neap. F. V.

PEr M.C. V. *viſo decreto definitivo M.C. Partibus ex adverſo notificato ſub die 16. Martii proximi præteriti currentis anni fol. 20. petitione fol.*
42. *atque actis omnibus, fuit proviſum, & decre-*
35 *tum feciſſe tranſitum in rem judicatam ob appellationem non interpoſitam, hoc ſuum &c. De Aſti: Perrelli: Bologninus Act. Mag. Barberius Scriba.*

Notificatio ſub die 1. Aprilis 1737. nulloque producto remedio fuit interpoſitum pro executione ſequens decretum.

Formula decreti.

Die 5. menſis Aprilis 1737.

PEr *ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. viſis actis fuit proviſum, & decretum, quod pro executione*
36 *decreti M.C. lati ſub die 16. menſis Martii, etiam tranſacti in rem judicatam, mediante alio decreto ejusdem M.C. lato ſub die 1. currentis menſis, & anni, ſtante lapſu termini, expediatur ſalvaguardia in beneficium Jacobi Piſacano, & conſignetur hoc ſuum. De Aſti: Bologninus A. Mag. Barberius Scriba.*

Has formulas habes in actis, quibus titulus, Proc. orig. Pro Creditoribus concurrentibus Jacobi Piſacane cum Creditoribus recuſantibus ejosdem penes Joſeph Barberium Scribam M. C. V. in Banca Joſephi Bolognini.

ADDIT. DE CARO AD CAP. I.

De Praxi cogendi Creditorem ad alimenta, & medicamenta pro debitore inope carcerato.

1 *Sequeſtratis bonis, debitori danda ſunt alimenta, etiam Titulato.*
2 *Inopi debitori carcerato debentur alimenta.*
3 *Alimenta negare eſt necare.*
4 *Animalibus ſequeſtratis etiam debentur alimenta.*
5 *Judex non poteſt habilitare carceratum reluctantibus creditoribus.*
6 *Limitatio.*
7 *Praxis petendi alimenta.*
8 *Formula decreti.*
9 *Reus ſemel liberatus, non poteſt iterum carcerari abſque Judicis licentia.*
10 *Quanti taxentur expenſæ prædictæ.*

SI debitori, cui omnia bona fuerunt per Creditores ſequeſtrata ſuper iiſdem bonis, etiam Titulatis decoctis alimenta debentur. Alvar. Ve-
1 laſ. *in conſult.* 1. Rodriquez *tract. de privileg. Creditor. part.* 1. *in rubrica num.* 27., nihil obſtante deciſione S.C. relata per Taſſonum *de Antefato, verſ.* 5. *obſerv.* 1. *num.* 76. In cauſa Ducis Bernandæ, cui fuerunt negata alimenta, quia forſan habebat, unde ſe aleret, & acta videnda ſunt, ex quibus cauſæ apparent; A fortiori deberi fa-
2 tendum eſt debitori inopi in carceribus detento, qui nec bona, nec aliud, unde ali valeat, habet; Alimenta enim inopi negare eſt illum ne-
3 care, & vita hominis omnibus rebus præferenda eſt. *L. vel necare ff. de lib. agn. L. jubemus C. de ſacroſ. Eccleſ.* §. *fin. Inſtit. tit. de jure nat. &c.*

Hoc adeo verum eſt, ut Creditor, vel Dominus prædii, ad cujus inſtantiam ſequeſtrata fuerunt animalia in fraganti damnificantia reperta,
4 ipſis animalibus expenſas, & alimenta præſtare teneatur, ne interim moriantur, *text. in L. ſi Aſia in princip. ff. depoſit.* Murad. *in prax. inſtrum. cap.* 16. *num.* 26.

Judex carceratos debitores infirmos habilitare non poteſt reluctantibus creditoribus, quia æquitas Judicis in hoc caſu eſſet in tertii detrimen-
5 tum, dum carcer datur in pœnam, ne facile contrahant, ne alios decipiant æri alieno ſe ſubmittendo, quod ſolvere nolunt, vel nequeunt. Monter. *dec.* 7. Fontanell. *de pact. nupt. tom.* 5. *clauſ.* 4. *gloſſ.* 18. *part.* 4 *num.* 30.: Niſi carceratus
6 conſtitutus eſſet in evidenti vitæ diſcrimine, quia hoc caſu Judex utitur Chriſtiana charitate. Fab. *defin.* 16. *C. de ſolut.*

Praxis eſt, quod dum reperitur debitor in carceribus, præſentat Judici ſupplicem libellum, in
7 quo petit, aut liberari, aut expenſas eidem miniſtrari, Judex decernit, *quod capiatur informatio, & interim creditor ſubminiſtret expenſas, ad rationem ducati unius in quolibet menſe cum anticipatio-*
8 *ne infra dies duos, & in eodem termino compareat ad videndu juramenta Teſtium*, quibus examinatis, & conſtito de paupertate, emanantur bina præcepta, ut expenſas miniſtret, aliter liberabitur.

Ubi notandum eſt, quod ex cauſa prædicta Reus liberatus, non poteſt denuo carcerari abſ-
9 que Judicis licentia, durante præſertim eadem cauſa paupertatis. Gloſſ. *in L. fin. C. de erogat. milit. lib.* 12. Bartol. *in tract. de carcerib. in fin. num.* 30. Franch. *dec.* 77. Guid. Pap. *deciſ.* 211. *num.* 2. Affl. & Urſill. *in dec.* 71. Scaglion. *in* Rit. 166. *ſeu* 163. *num.* 34. Paris de Puteo *de ſyndicat. offic. verſ. expenſæ num.* 1. Novar. *de Privileg. miſerab. perſon. privileg.* 72. *num.* 10. *& ſequ.*

Expenſæ prædictæ ut plurimum taxari ſolent ad rationem ducati unius in quolibet menſe, niſi debitor eſſet nobilis, cui taxantur caroleni
10 duo, plus, vel minus in die Judicis arbitrio. Scaglion. in *pragm.* 3. *de ceſſ. bonor. num.* 1. Novar. *de privil. miſer. perſ. priv.* 72. *n. cit. & in lib.* 1. *quæſt. forenſ. cap.* 9. Gald. in 2. *par.* 3. *& ultimæ partis principalis. v. atque in his diſſentiantur &c. n.* 31.

ADDIT. DE CARO AD CAP. II.

De Praxi Generalis Viſitationis carcerum, quæ fit per Spect. Dom. Reg.

1 *Viſitatio carceratorum, quæ fiebat per olim Regentes Reg. Cancellariam, nunc per quos fiat?*
2 *Enunciatur Regalis Conſtitutio diei* 8. *Junii* 1735.
3 *Tranſcribitur capitulum dictæ Conſtitutionis.*
5 *Hæc viſitatio deſcendit a jure communi, & quis eam introduxerit in Regno?*

VIſitatio carceratorum, quæ antiquitus fiebat per olim Regentes Regiam Cancellariam, ſeu Regentes olim Regii Collateralis Conſilii, nunc
1 fit per Regalem Cameram S. Claræ, ſeu per ipſius Capita Aularum ob dicti Collateralis Conſilii abolitionem a Rege noſtro Invictiſſimo fa-
2 ctam Panormi ſub die 8. menſis Junii 1735. ejus Regia ſanctione mediante a nobis tranſcripta in *Part.* 1. *Tit.* 1. *cap.* 12. *num.* 98., ubi hæc habentur *ſub* §. v. *num.* 2. ejuſdem Regalis Sanctionis. E. G.

II. *Dovrà ollo Camera, e Capi Ruota appartenere il far le viſite delle carceri, che prima faceva il Collaterale, e Regenti di eſſo, parimenti nella forma, che prima da queſto, e queſti ſi praticava:*
3 *ben' inteſo, che ſi oſſervino le regole, con le quali queſte viſite ſono ſtate iſtituite in ſollievo de' miſerabili, e de' caſi compaſſionevoli, e non altrimenti, nè con quegli abuſi, che con tanto ſcandalo ſi ſon veduti ne' tempi paſſati, i quali hanno meritato, che io ſeriamente penſi a qualche migliore diſpoſizione, che pubblicherò dopo opportuna rifleſſione &c.*

Hanc Viſitationem eſſe de jure communi ante Imperat. Conſtitutiones introductam, illamque
4 in Regno primo Carolum V. in anno 1540. introduxiſſe teſtatur Petr. in *Rit. M. C. V.* 44. *n.* 6. *&* 7. *tom.* 1. *Pragm.* 3. *de Viſit. Carcerat. Pragm.* 8. *de offic. Magiſtr. Juſtitiar. &c.*

AD-

Digitized by Google

ADDIT. DE CARO AD CAP. III.

De Praxi Viſitationis Generalis carcerum, quæ fit per Dominos Judices M.C.V.

1 *Judices M. C. V. viſitant carceres per Civitatem.*
2 *Quibus temporibus hoc faciunt?*
3 *Non viſitant ſponte conſtitutos.*
4 *Nec illos qui feriis gaviſi ſunt.*
5 *Nec debitores ultra ſummam triginta ducatorum.*
✠ 6 *Recenſentur ordines noviſſimi.*

JUdices M. C. V., quibus onus eſt carceres per
Civitatem viſitare, exceptis carceribus ejuſdem
M. C. V., in duobus temporibus anni, Paſcha-
1 tis ſcilicet Reſurrectionis, & Nativitatis Domi-
ni noſtri Jeſu Chriſti, prout annuit *Riccius*, in
2 viſitatione nequeunt viſitare carceratos, qui ſpon-
3 te ſe conſtituerunt, nec illos, qui non fuerint
per quindecim dies in carceribus detenti, neque
4 illos, qui feriarum beneficio gaviſi ſunt, niſi
deinde per ſpatium quindecim dierum in carce-
ribus permanſerint, & tandem debitores majoris
5 ſummæ ducatorum triginta. *Pragm. 2. de Viſitat. ſeu recenſion. captivor.* Jo: Bapt. Thoro *tract. de Magiſtrat. tit. de Judicis M. C. V. in Civilib. in fin. poſt* Jo: Grande *de bello exulum*.

✠ 6. Ut creditorum pervicacia debitores ſuos ad compoſitionem admittere nolentium, debitorumque fraus circa alimentorum petitionem omnino tollatur, juſſit Rex Carolus ſua reg. *pragm. ſequ. cap.* 7. deſcribenda, eo duntaxat caſu teneri creditores debitoribus ſuis in carceribus detentis alimenta ſubminiſtrare, quum eorum paupertas fuerit legitime probata, vel quadraginta dies quos ad quamcunque fraudem detegendam præſcripſit, effluxerint.

ADDIT. DE CARO AD CAP. IV.

De Generali decreto feriarum pro debitoribus fidejuſſorem habentibus.

1. *Ferias æſtivas Reg. Conſtitutio in unum collegit.*
2. *Pro debitoribus, & Reis minimè ſublatæ ſunt.*
3. *Tranſcribitur Capitulum d. Regalis Conſtitutionis.*
4. *De feriis ſcribentes Authores numerantur.*

ETſi Regalis *Conſtitutio dici* 18 *menſis Martii*
1738 §. 1. *num.* XXXIV. æſtivas ferias ſparſim
1. antea conſtitutas in unum collogerit, ſcilicet in
dies quadragiuta quinque continuos a prima Octo-
bris, usque ad diem decimamquintam Novem-
bris, & Curiam continuò regi in omnibus aliis
2 anni temporibus; attamen antiquum feriarum be-
neficium pro debitoribus, Reisque abſentibus mi-
nimè ſublatum eſt per eandem Conſtitutionem
quæ ità ſtatuit. E.G.

§. I.

XXXIV. *Conſiderandoſi da Noi, che le Ferie, che ſi
chiamano eſtive, le quali cominciano da' 14. del me-
ſe di Luglio, e per antica conſuetudine l'anno ſoluto
3. durare ſino a tutto il meſe di Ottobre ſiano affatto
inutili; e che in vece di ſollecitare, contribuiſcono
molto al ritardamento del diſbrigo degli affari; Or-
diniamo perciò, che reſtando ferme dette Ferie ſola-
mente a riguardo del beneficio, che per le medeſime
godono i Rei aſſenti, ad oggetto, che queſti non ſia-
no obbligati di preſentarſi col pericolo della vita per
la mutazione dell'aere: del rimanente i Tribunali deb-
bano reggerſi continuamente in tutte le giornate, che
non ſiano feriali, come ſi pratica negli altri tempi
dell'anno, procedendoſi anche alle compilazioni dei
termini ordinarj. Ed all'incontro, affinche non me-
no i Miniſtri, che gli Avvocati, e le Parti litigan-
ti poſſono avere qualche riſpiro dalle loro continovate
applicazioni, per poterle poi dopo un competente re-
ſpiro ripigliare con maggior vigore; Vogliamo, che
le Ferie debbano principiare dal primo dì del meſe di
Ottobre, e durare ſino alli 15. del meſe di No-
vembre* incluſivè, *ſenza che in detto tempo ſi regga-
no affatto i Tribunali, e ſia lecito a Miniſtri di po-
ter andare a villeggiare in quei luoghi, che meglio
loro piaceranno: reſtando però in Città due Giudici
Civili, e due Criminali in giro, da deſtinarſi dal
Reggente della G. C. della Vicaria per le coſe ordi-
narie correnti, e premuroſe, che non patiſcono dila-
zione.*

De variis feriarum ſpeciebus fusè tractat Theſaur. decis. 39. Prat. obſerv. 47. Borell. in
4. *ſumm. deciſ. tom.* 2. *tit. de fer. num.* 46. *& ſeq.*,
Et nos ulterius de illis ſcribemus *in obſervat. ad lib.* 11. *part.* 3 *cap.* XLXIII. *&c.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. V.

De Viſitatione particulari Sabatina, quæ fiebat per Spectabiles Dominos olim Regentes.

1. *Viſitatia Sabatina per quem nunc fiat?*
2. *Qui viſitari non poſſunt?*
3. *Debitores venetorum nec etiam viſitantur, nec cauſâ depoſiti.*
4. *Debitores creditorum inopum non viſitantur:*
5. *Nec ex cauſa dotis.*
6. *Septuagenarii in carceribus non detinentur.*

SAbatina viſitatio, quæ per Regentes olim Re-
gii Collateralis Conſilii fiebat, nunc per Capi-
1. ta Aolarum S. R. C., & Cameræ S. Claræ adim-
pletur, ut in noſtris *obſervat. ad cap.* 11. nota-
vimus.

Debitores Neapolitanorum pro cenſibus, penſione domorum, afflictu territorii intra diſtrictum, & debitores rerum comeſtibilium non viſitantur
1. *Prag.* 1. *de ceſſ. bonor.* Jo: *Berard. Muſcat. in prax. lib.* 2. *de appellat par.* 3. *n.* 105. *ad Franc. Anton. de Jud. Robert. de liquid. inſt. conſider.* 4. *n.*66. *in fin. Franch. deciſ.* 179. *in fin. Anna ſingul.* 101. *Beor. deciſ.* 206. *num.* 6. *&c.*

Hoc privilegio gaudent quoque Creditores Veneti, horum enim debitores viſitari nequeunt.
3. *Gizzarell. dec* 70. neque debitores ex cauſa depoſiti. *Surd. dec.* 823. *nu.* 6.

Inſuper viſitari haud poſſunt debitores, quan-
4. do eorum creditores pauperie etiam laborant:
Afflict dec. 377. *Apicell. de ceſſ. bonor. n.* 69. *&c.*

Si debitum ſit ex cauſa dotis, viſitari nequit.
5. *Tapp lib.* 4. *de jur. Regni tit. de Morat. & Salvaguar. num.* 17. *n.* 14. *Jo: Bapiſta Sambiaſe de privileg. dot. privil.* 86. *Rebuff. de liter. annal. ar.* 1. *gloſſ.* 1. *num.* 34. *De Franch. dec.* 219. *num.* 2. *Caravit. in* Rit. 287. *num.* 19. Sed Princeps poſſet dilationem concedere. Caravit. *loc. cit. in fin. &c.*

Septuagenarii in carceribus detenti viſitandi ſunt, qui ætatis pondere carcerum ſquallore, & anguſtiis gravati miſeratione digni ſunt, non pœna Graff. *de excep. in prælud. n.* 177. *& ſeqq.* Carpan. *in ſtat. Mediolan. par.* 1. *cap.* 243. *n.* 6. Gratian. *diſcept. forenſ.* 328. *nu.*14. Paſchal. *de patr. poteſt. par.* 2. *cap.*9. *n.* 73. Thor. in 3. *par. compend. ſect.* 3. *n. Senex.&c.*

ADDIT DE CARO AD CAP. VI.

De Viſitatione particulari, quæ fit per Dominos Jodices M.C.V. pro debito Civili omni die.

1. *Judices M. C. V. qualibet hebdomada viſitant carcerates.*
2. *Hæc viſitatio deſcendit a jure communi.*
3. *Judices in hac viſitatia quam ſummam excedere poſſint?*
4. *Debitores ex cauſa pia viſitari non poſſunt.*

OFficiales, ſive Judices M. C. V. qualibet heb-
domada viſitare debent carceres ejuſdem M.
1 C. V. *Pragm.* 6. §. 4. *tit. de offic. Magiſtr. Juſtit. &c.*

Hæc viſitatio de jure communi etiam ſtatuitur,
2. & originem habuit ex *L. Judices C. de Epiſcop. Audient. & L. final C. de Cuſtod. reorum.* Philipp. Marad. *in ſingular.* 303. *ſup. Reg. Pragm.&c.*

Ju-

Digitized by Google

Judices in hac Viſitatione non poſſunt excedere
ſummam ducatorum triginta, ſcilicet debitores
3. majoris ſummæ viſitare non poſſunt, ut ſupra
in obſerv. cap. 3. adnotavimus.
Debitores ex cauſa pia, quando videlicet debi-
tum eſſet Eccleſiæ, Hoſpitalis, vel alterius hu-
4. juſ modi loci Pii, viſitari non poſſunt. Fabet.
definit. 1. *C. de Precib. imper. offerendis*.

ADDIT DE CARO AD CAP. VII.

De Praxi liberandi carceratum ex pietate Montium

1 *Mons pietatis quid ſit?*
2 *Carcerati pauperes præferuntur aliis pauperibus.*
3 *Montibus pietatis quare intereſſe cum pignore per-
mittatur?*
4. *Alii uſuram committerent.*
5. *Reg. pragm. tranſcribitur.*

MOntis pietatis nomine intelligitur *ſumma pe-
cuniæ, aut frumenti, alteriusve rei publicæ depu-*
1. *tatæ pro ſubventione pauperum*; Et ea eo quia Mon-
tes inter alia pietatis officia, illud pauperibus
ſubveniendi, inter quos carcerati pauperes pri-
2 marium locum obtinent, ut plurimum etiam ex
eorumdem inſtitutione, & fundatione exercent;
ideò Montibus prædictis aliquod lucrum ex mu-
3 tuariis cum pignore accipere permittitur abſque
ulla labe, alias enim intereſſe cum pignoris cau-
tela uſuram ſaperet, quæ in Montibus pietatis
4 non habetur, quia pietatem, juſtitiam exercent.
Concil. Lateran. ſeſſ. 10. *ſub Leone X. Molina diſp.*
320. Novar. *tract. de uſur. num.* 59. *Valentiano.*
3. *diſp.* 5. *q.* 23. *punct.* 4. *Toletus lib.* 5. *cap.* 38.
5. Salas *tract. de uſur. dub.* 33. *n.* 3. *Azor. par.* 3.
lib. 5. *c.* 8. *& lib.* 10. *c.* 22. Medina *de acquiſitis
per uſuram qu.* 10. Reginald *lib.* 25. *n.* 207. *Qua-
ranta in v. Montes pietatis Bannes qu.* 79. *arti.* 4.
in fin. &c.

AD evitandas extorſiones, quæ committuntur
per Carcerios in præjudicium miſerabilium de-
5 bitorum, ſumma pietatis Regis noſtri Invictiſſi-
mi edidit Regiam Pragmaticam ſub die tertia
Menſis Aprilis anni 1748., quam hic tranſcri-
bendam pro Lectorum commodo integram cen-
ſuimus.

Tenor Regiæ Pragmaticæ, v. 3.

Carolus Dei gratia Rex, Utriuſque Siciliæ,
Hyeruſalem. &c. Infans Hiſpaniarum,
Dux, Parmæ, Placentiæ, Caſtri, &c.
ac Magnus Princeps Hereditarius
Hetruriæ, &c.

SIccome con noſtro piacere veggiamo, e non poſ-
ſiamo nello ſteſſo tempo non commendar la cura, e ſolleſcitudine de' Pii Monti, che s'intereſſano di redimere dalle carceri i poveri Debitori, con offrire a' Creditori col proprio lor danajo, oneſte, e ragionevoli concordie; Così dall'altra parte con ugual diſpiacere abbiam ſentito, che ricuſandoſi da'Creditori di accettare le tranſazioni, e permanendo nel fermo propoſito di nulla rilaſciare, e di ſervirſi rigoroſamente di loro ragione; ſon obbligati i Debitori di continuare a ſoffrire la dura inevitabile prigionia, in cui vengono trapazzati dalla ſoverchia avidità de' Carcerieri, i quali fan loro ſoggiacere a mille incomodi, e diſagi, qualora non eſiggano da Gente sì miſera, ed abbandonata alcuni gravoſi indebiti pagamenti. Percio ad iſtanza del Sagro Monte della Miſericordia, ch' è uno de' Principali luoghi, che a queſt' Opera sì criſtiana, e lodevole impiega la ſua carità, e somminiſtra i pietoſi ſoccorſi, abbiam determinato di dar le ſeguenti provvidenze, tutte indirizzate all' ajuto, e ſollievo degl' infelici Debitori, i quali dopo perduta la ſperanza di ricevere qualche indulgenza, ed equità da' loro Creditori, meritano di conſeguire dalla noſtra Sovrana Paterna vigilanza il giuſto efficace riparo di ſconvenevoli diſordini, e nella triſta, e doloroſa dimora, che fan nelle carceri, ſi conſolino almeno di viver'eſenti, e liberi dall' ingordigia de' Carcerieri, i quali con tai riprovate maniere altro non fanno, che aggiungere afflizione agli afflitti.

Primieramente ordiniamo ch' eſattamente ſi oſſervino tutte le Prammatiche, e Coſtituzioni intorno a queſta materia per lo paſſato emanate; e in caſo di traſgreſſione con tutto rigore ſi eſeguiſcano le pene, tanto pecuniarie, quanto corporali, che in eſſe Prammatiche ſi contengono.

Secondo: Perchè in vigor delle ſudd. Prammatiche, altro non poſſono, nè debbono eſiggere i Carcerieri, ſalvo, che grana tre in ciaſcuna notte per lo letto a Perſone Civili; queſti ciò non oſtante procurano defraudare una tal legge in grave pregiudizio de' Miſerabili, con dar loro il comodo per detto prezzo, non già dell' intero letto, ma molto diminuito; credendo, che ſotto nome di letto non ſi comprendano le lenzuola, e le coperte, come ſe foſſero coſe ſeparate, e perciò pretendono ſomme maggiori, ed eſorbitanti, qual ora ſi chieggono tali utenſilj, il che riputar ſi deve una poſitiva eſtorſione; mentre le grana tre a notte debbon pagarſi per lo letto fornito di tutto il neceſſario: Perciò eſcludendo queſta malamente inventata interpretazione, dichiariamo che per lo letto intender non ſi debbono le ſole tavole, e matarazzo; ma ben anche le lenzuola, e la coverta, reſpettivamente di eſtà, o d' inverno. Ben inteſo però, che ſe mai il letto ſia grande, capace di due perſone, il pagamento delle tre grana la notte, dev' eſſere per un ſolo luogo del letto intero.

Terzo: Avendo ſaputo, che i Poveri di eſtrema miſeria pagano anche grana tre la notte per lo ſolo ſtrappontino, ch' è un ſaccone di capizzi, o di lana caprina, o di altra ſimile robba: ſigurandoſi da chi tanto vuol' eſiggere, non eſſervi differenza tra lo ſtrappontino, ed il letto di lana, quando la differenza è molto notabile, ed il ſolo ſtrappontino è di aſſai minor comodo, e ſenza lenzuole: a tal' oggetto vogliamo, che in queſto caſo ſi paghino ſolamente torneſi tre; per eſſere abilitati i Poveri con queſta competente mercede a non dormire ſu le nude tavole.

Quarto: E pervenuto ancora a noſtra notizia, che quantunque ſia preſcritto nelle Regie Prammatiche, che il Carcerato ſi faccia entrare, e ritenere il proprio letto, ſenza pagamento, o ſia per l'entratura, o ſia per la mora, ed eſitura di quello; niente però dimeno da' Carcerieri ſi controviene, e ſotto diverſi preteſti, impediſcono, ch' entrino, ed eſcano fuori d. letti, sù dicchè Noi eſpreſſamente comandiamo, che affatto non s'impediſca l' immiſſione, ritenzione, ed eſtrazione de' proprj letti; e non ſi poſſa per queſta cagion' eſigere coſ' alcuna ſotto qualunque colore, o preteſto, eſſendo il ſuolo delle Carceri, ove s' introducono, o ſi ſituano i letti, libero per uſo de' Carcerati.

Ben vero però, quando i Carcerati deſiderano avere nelle Carceri un luogo più diſtinto, e più riguardevole, come ſarebbe qualche ſtanza ſeparata, e più comoda; all' ora debban convenire, ed aggiuſtarſi con i Carcerieri, i quali in queſto ſolo caſo abbiano il permeſſo di percepire qualche convenevole lucro, che non ecceda il giuſto, ed il ragionevole, con cui ſoffrir poſſano i peſi, che ſoſtengono; tanto più che ben prevediamo, che volendoſi queſto maggior comodo daro a richieſta di ogn' uno, o ſenza niuna rimmunerazione, naſcerebbe controverſia tra' Carcerati di vo-

lor' eſſere ciaſcuno preferito in queſta contingenza.

Quinto: Praſcriviamo, che nulla ſi poſſa eſigere da' Carcerati, quando, ivi introdotti per ragion di debito, hanno la ſorte d' uſcirne poco dopo, e non pernottano nelle carceri, uſcendo liberi nello ſteſſo giorno; ancorchè uſciſſero nelle prime ore della notte.

Seſto: Ordiniamo, che i Carcerieri preciſamente tener debbano i tavolati per dormire i Carcerati miſerabili, che non poſſono aver modo di tener per ſe nè letti, nè ſtrappontini, a fin di evitare, che dormino alle volte anco ſopra la nuda terra, umida, fangoſa, e alle volte anco puzzolente, volgarmente chiamata Mandrullo, per cui pericolar poſſono anche della vita. E vogliamo, che qual' ora il far detti tavolati non vada a carico de' Carcerieri, debbano i medeſimi inſiſtere che ſi facciano dal Regio Fiſco.

Settimo: Per raffrenare da una parte l'indiſcreta oſtinazione di alcuni troppo auſteri Creditori, che niente ſi commuovono dall' eſtreme miſerie de' loro Debitori; quando potrebbero eſſere perſuaſi, che la carcerazione non può aſſolutamente dar modo, ed apertura di ſoddisfarli; e per eſcludere dall' altra parte le frodi de i Debitori, che ad arte ſi fingono poveriſſimi, per deludere, e privare i Creditori delle di loro ragioni: Ordiniamo, che paſſati quaranta giorni, tempo proporzionato ad iſcovrire qualunque frode, reſtando il Creditore fiſſo nel penſiero di non concordarſi, ſenz' altra pruova della povertà del Carcerato, come provata dal ſuo canto per il paſſaggio di detto tempo, ſia tenuto il Creditore di ſomminiſtrare nelle carceri gli alimenti al Debitore; e volendo eſſo Creditore provare il contrario, ed eſcludere la preſunzione di tal povertà, ſia ammeſſo a poterlo fare, non impedita però frattanto la ſomminiſtrazion di detti alimenti; e nell' iſteſſo tempo ſia permeſſo allo ſteſſo Debitore, prima di detti quaranta giorni, con prova poſitiva avanti del Giudice competente giuſtificare la ſua povertà, per ottenere anticipatamente la ſomminiſtrazione degli alimenti dal Creditore, ſiccome finora ſi è praticato.

Ottavo: Conſiderando, che i poveri Carcerati dopo eſſer tranſatti, e compoſti per mezzo delle Carità de' Pii Monti, reſtano impediti a conſeguir la loro libertà per le pene, che pagar debbono, o per la contratta contumacia, o per le liquidate obbliganze *penes acta*, o per la loro cattura in tempo, che tali pene dipendano, o dalla mentovata contumacia, che per lo più ſi contrae l' ignoranza de' Debitori, che intimati non compariſcono, e non ſanno, che ſi fare, o pure per impotenza, di ſoddisfare quello, per cui han fatt' obbliganza *penes acta*; e perciò non potendoſi da' Poveri eſigere quel che non hanno, nè eſſendo dovere, che la Carità, che eſercita il Sacro Monte della Miſericordia con altri Luoghi Pii di queſta Città, ſia gravata di queſti altri diſpendj, che impediſcono quella diffondere per gli altri infelici Carcerati: Comandiamo, che ſempre, che i carcerati ſon viſitati da detto Sacro Monte, ed ha effetto la tranſazione, e concordia de' Creditori per mezzo di limoſine, non ſoggiacciano i Carcerati al pagamento di dette pene, o catture; reſtando agli Ufficiali, ed al Fiſco ſalve le ragioni di poterle riſcuotere, ſempre che ſcovriſſero, che i Debitori con frode aveſſer' occultati i loro beni, ſu de' quali reſterà ſempre l' aziona di eſiggere le pene ſuddette.

Queſte provvidenze, ed ordini da Noi dati, vogliamo che ſi debbano generalmente oſſervare in tutte le Carceri, che ſono in queſta Città, ove ritrovanſi carcerati civili per debiti; cioè in quelle della Vicaria, di S. Giacomo, o ſia dell' Uditor dell' Eſercito, di S. Maria dell' Agnone, o ſia della Bagliva, delli Cordari, o ſia della Zecca, del Ponte di Tappia, o ſia del Gran Ammirante, di S. Felice fuori la Porta dello Spirito Santo, dell' Arte della Seta al Pennino, dell' Arte della Lana a Portanova, e di quelle della fedeliſſima Città alle Foſſe del grano, ed altre qualſivogliano; che di nuovo s' introduceſſero in qualunque altra parte di queſta Città, e ſuoi Borghi, ed anche generalmente per tutti i Carcerati, che preſentemente vi ſono, ed in appreſſo vi ſaranno, e per tutte le carcerazioni di tal ſorte, ordinate, e dipendenti da qualſivoglia Tribunale, quantunque Supremo, da qualunque Regia Giunta, e da qualſivoglia Giudice, e Delegato de' Cambj, d' Arrendamenti, di Gabelle, e di Affittatori di quelle, e della ſteſſa fedeliſſima Città, Uditore dell' Eſercito, o di altro Magiſtrato, che ſi ſia, niuno eccettuato.

I Carcerieri poi, loro Soſtituiti, e Subalterni, e così ancora li Soldati, e loro Capitani, e Soſtituti, che direttamente, o indirettamente traſgrediranno queſti Ordini Noſtri Regali, ſoggiaceranno alla pena di docati cento per ogni volta, e di carcere, ed altre ad arbitrio dell' infraſcritta Giunta, oltre alla reſtituzione di tutto l'eſatto.

Nono: E perchè uno delli maggiori inconvenienti ſi è quello di porſi i poveri Carcerati, o per volontà delli Scrivani, o per frode delli Carcerieri, e per iſtrapparli del denajo, in ormidi Criminali riprovati dalle leggi, al quale inconveniente con difficoltà ſi è potuto dar riparo, non oſtanti l' opportune provvidenze da Noi preſcritte nella noſtra Regal Coſtituzione emanata nel dì 14. Marzo del 1738.; e l' eſecuzione a quella data dall' ultimo Conſigliere della Real Camera di S. Chiara, che è ſtato *pro tempore*: poicchè ſebene tal Miniſtro aveſſe coll' intervento de' Medici della Corte, e de' Regj Ingegnieri viſitati tutti i Criminali, e parte di eſſi approvati, ed altra porzione diſapprovati, come diſadatti, e pericoloſi per la vita di coloro, che ivi ſi racchiudevano: tuttavia non ſempre tal diſapprovazione ha incontrata la ſua eſecuzione per la callidità de' Carceriari, alla quale non han potuto dar riparo i Giudici Commeſſarj, perchè con difficoltà, a prima veduta, e ſenza la perizia delli Medici, ed Ingegnieri, ſi han potuto accorgere, ſe dovevaſi porre in uſo Criminale, o nò. Quindi ad evitare un tale inconveniente ordiniamo, e comandiamo, che la Giunta erigenda per tal' incombenza, come appreſſo ſi ſpiegarà, debba farſi eſibire la nota delli Criminali, che in ciaſcheduna delle Carceri di queſta Città, ſieno ſtati approvati coll' intervento di detto ultimo Conſigliere dalla Regal Camera, e di quelli che ſono ſtati diſapprovati, e prohibiti. E viſta tal nota debba curare che ſopra la porta di ciaſcheduno delli Criminali approvati ſi fabrichi una lapidetta, con ſegno dell' approvazione; come all' incontro i diſapprovati, e proibiti li debba far murare, e chiudere interamente. Al qual' objetto ordiniamo altresì, che ſervendoſi, ciò non oſtante, qualche Carceriere anche per ordine delli Scrivani, di alcuno delli Criminali prohibiti, incorra irremiſſibilmente nella pena di dieci anni di Galea.

Decimo: La ſorgiva di tutte l' eſtorſioni, che nelle Carceri ſi commettono, naſce dalla quantità eſorbitante, che per ragione di affitto delle Carceri ſuddette ſi pretende da Padroni di quelle, o da' Conſolati, a cui ſono addette, da cui ne deriva, che i Fittuarj chiamati Carcerieri, o per cattiva loro indole, o per poterne cavare l' equivalente per detto affitto, e per il ſo tenta-

men-

Digitized by Google

mento della loro vita, e degli altri che debbono con loro aſſiſtere in tal meſtiere, angoſtiano a diſmiſura i poveri Carcerati. Quindi avendo Noi colla Noſtra Regal Clemenza ſeriamente a tal inconveniente riflettuto, ed avendo preſa eſatta notizia non ſolo dell' attuale affitto, che di preſente ſi paga in ciaſcheduna di dette Carceri, ma ben'anche, eſſendoſi quelle riconoſciute da Uomini Periti, per vedere quanto pagar ſi dovrebbe per giuſto affitto delle medeſime, ſi è rinvenuto, che le Carceri del Ponte di Tappia, che ſono preſentemente affittate a Niccolò Perretti per annui docati 264., oltre il pagamento di annui docati 24. che ſi pagano per jus al Grand' Ammirante, ſi dovrebbero per giuſta metà pagare in ogni anno docati 200., oltre il mentovato diritto d'annui docati 24. L' altre dette di S. Felice tenute ora in affitto da Gio: Gaudioſo per docati 300. annoi, oltre annui ducati 24., che ſi pagano alla Regia Zecca per ſimile diritto potrebbonſi affittare in ogni anno per docati 200. fuori di detti annui ducati 24.: Quelle dell' Arte della Lana che ſi eſercitano da Giuſeppe Serino coll'affitto annuale di docati 300. incluſo il diritto de' Conſoli, potrebbonſi pagare annui docati 180. pagandoſi a parte il giuſto dritto de' Conſoli, come l'altre della Nobil' Arte delle Seti ora affittate a Nicola Gualdieri per docati 120., incluſo il jus de' Conſoli, il giuſto affitto ſarebbe docati 80. annui, oltre il dritto de' Conſoli: Quelle de' Cordari, che tiene in affitto Giuſeppe Gencino per annui docati 240. dovrebbero pagarſi annui docati 100. E finalmente quelle di S. Maria d'Agnone affittate ad Antonio Giaccio per docati 260. oltre il diritto ſpettante alla Bagliva di queſta fedeliſſima Città. Che perciò ordiniamo, e comandiamo, che da oggi innanzi, e terminato l'anno de' cennati affitti non ſi poſſano dare a Fittuarj a maggiore annuo affitto le carceri ſuddette dalli Padroni di quelle, ſe non che alla ſeguente ragione.

Ponte di Tappia	200
Sanſelice	200
Arte della Lana	180
Arte della Seta	80
Cordari	100
S. Maria dell' Agnone	260

Ed a riguardo delli diritti del Grand' Ammirante, Zecca, Bagliva, e Conſolati riſpettivamente ſi debba determinare dalla Giunta erigenda la ſomma, che annualmente debbano i ſuddetti Condottori delle Carceri pagare in beneficio di quelli, oltre l' affitto, che pagar dovranno come ſopra alli Padroni delle caſe, ove le carceri ſono ſituate. E controvenendo o li Padroni di dette caſe, o li Fittuarj al diſpoſto in queſto capo, incorrano i primi alla perdita del piggione di quell' anno, ed i ſecondi alla pena di docati 200. d' applicarſi a beneficio del Regio Fiſco.

Undecimo: Ed affinchè eſattamente s' oſſervi il contenuto nel ſopradetto capo decimo della preſente Regal Coſtituzione, e ſi evitino le frodi, che con ſcritture ſimolate potrebbonſi fare; e ſiano ſcelti per fittuarj i migliori, che ſi poſſono rinvenire: Ordiniamo altresì, e comandiamo che da oggi innanzi, e terminato l' affitto corrente, riſpettivamente tutti gli affitti, che ſi dovranno fare, ſi compiſcano coll' intelligenza, ed approvazione di detta Regia Giunta, e che l' obbligo di tal affitto ſi debba fare *penes acta* della ſteſſa Regia Giunta, e non altrimenti.

Finalmente affinchè con ogni cura, ed eſattezza s' invigili per la puntuale oſſervanza del preſente Editto, abbiam determinato, e riſoluto di eriggere, come in effetto eriggiamo una Regia Giunta perpetua, che dovrà eſſer compoſta dal Delegato di d. Sacro Monte della Miſericordia, e da' due Regj Conſiglieri Capi di Ruota della G. C. della Vicaria Criminale, che ſon di preſente, e *pro tempore* ſaranno: Qual Giunta debba non ſolamente procedere in tutti i caſi di controvenzione, che in avvenire ſeguiranno; ma ben anche per le controvenzioni, che ne' tempi paſſati abbiano i Carceriari commeſſe; e tal proceſſura eſſer debba in modo privileggiato, ed in forma di Viſita. E per maggior comprovazione di queſta Noſtra Sovrana diſpoſizione, ſarà il preſente Editto firmato di noſtra mano, munito dal noſtro Regal Soggillo, e riconoſciuto dal noſtro Segretario di Stato, Grazia, e Giuſtizia.

Napoli 3. Aprile 1748.

C A R L O.

Locus ✝ Signi.

Bernardo Tanucci.

Vidit Danza Præſes S. R. C.

Dom. Rex mandavit mihi D. Jos Ferraro a Secr.

A dì 19. Luglio 1748. Io Paſcale Moccia Lettore delli Regj Bandi dico, di aver publicata la retroſcritta Prammatica co' Trombetti Reali ne' luoghi ſoliti, e conſueti, ed in tutte le Carceri di queſta Fedeliſſima Città di Napoli.

Paſcale Moccia.

In Napoli per Serafino Porſilo Regio Stampatore 1748.

ADDIT. DE CARO AD CAP. VIII.

De Viſitatione Carceratorum, quæ fit per Regios Auditores Provinciales.

1. *Unus ex Regiis Auditoribus Sabatinam perficit viſitationem.*
2. *Gubernator cum ejus Curia obviam ire tenetur.*
3. *Alias Reg. Auditor viſitat abſque interventu Gubernatoris.*
4. *Regiæ Audientiæ concedunt dilationem debitoribus ſolvendi menſatim infra ſummam ducatorum quinquaginta.*

UNus ex Auditoribus Regiæ Provincialis Audientiæ qualibet die Saturni carceres Regiæ
1 Gubernatoris, ubi Regia Audientia reſidet, viſitare tenetur, & Gubernator cum tota ejus Curia obviam ire debet Auditori eo modo veſtitus,
2 ac ſi pro Tribunali ſtaret, Curiamque regeret, nec excuſatur aliqua de cauſa, niſi vere legitima, & neceſſaria, alias Regius Auditor viſitat
3 abſque interventu dicti Regii Gubernatoris, dummodo viſitatio prius ei innotuerit. *Pragm.* 10. §. 9. *de offic. judic.* Reg. Rovit. *ſup. Pragm.* 3. *de viſitat. carcerato num.* 26.
4 Regiæ Audientiæ concedere poſſunt, & ſolent debitoribus ducatorum quinquaginta, & infra dilationem ſolvendi menſatim aliquam ſummam arbitrio Regiorum Auditorum & hoc quotidiano uſu receptum eſſe cum ſola juratoria cautione teſtatur Novar. *in deciſ.* 31. Capiblanc. *de Baronib. ſup. Pragm.* 8. *cap.* 42. *n.* 13. *tom.* 2.

ADDIT. DE CARO AD PRÆLUDIUM.

1. *Vim vi repellere permittunt leges.*
2. *Capitula Regni conformantur omni juri.*
3. *Laudantur a multis ſcriptoribus.*
4. *Numerantur ſcriptores.*
5 *Omnes Principes utuntur extraordinaria cognitione,*
6 *Conſervatoria capitula noſtri Regni plura ſunt.*
7 ad 10. *Recenſentur.*
11. *Fraudes trahibentur.*
12. *Tranſcribitur Regia Pragmatica.*

VIm vi repellere, & propulſare omnes Leges, omniaque jura permittere, ſat ubique notum,
1 & compertum eſt; Hæc ideo Capitula conſerva-

toria nedum Eccleſiaſticos ; ſed neminem prorſus
contorquere debent, quæ & juri naturali, divi-
no, & utrique juri poſitivo ex omnium fere Na-
tionum teſtimonin conformantur. *Jo. Anton. de Ni-*
2 *gris ſup. Cap. Ad Regale faſtigium tit. de Conſer-*
vat. pro vaſſal. Eccleſ. contr. Prælatos. Salgad. de
Reg. Protect. par. 1. prælc. 3. num. 79. & ſeq., Pe-
reyra de manu Regia lib. 1. cap. 2. de conſuet. n. 1.
Menoch. de juriſdict. lib. 1. cap. 19. aliique innumeri do-
ctores, quos refert Epiſcopus Covarruvias *loc. cit.*
Hanc procedendi methodum per viam extraor-
dinariæ coguitionis, & defenſionis oppreſſos a
3. violentia tuendi, & vindicandi permulti appro-
bant, & laudant pietate, & doctrina inſignes
Eccleſiaſtici ſcriptores, *Epiſcopus Covarruvias cap.*
35. pract. num. 1. Falicianus de Vaga Archie-
piſcopus Limenſis *cap. 5. de jud. n. 99.* Simancas
Epiſcop. Civitanens. de cathol. inſtit. tit. 55. Ni-
colaus Rodriquez, *cap. 2. de judic. qu. 19. nu. 3.*
Novarr. *in cap. cum contingat. remed. 1. de Re-*
ſcript. Salzad. *ad pract. Canonic.* Bernardi Dias
cap. 102. lit. A. Vasquez. *apolog. pro jur. Eccleſ. con-*
4 *trov. proceſſ. per viam violent. diſpu. 2. cap. 9. nu. 6.*
Sotus in 4 ſententi. diſt. 25. qu. 2. arti. 2. in fin. Enri-
quez. lib. 14. cap. 12. nu. 6. in gloſſ. Q. &c.
Hujusmodi legibus, remediisque conſervatoriis
omnes fere Chriſtiani Principes utuntur, prout
5 præfati Authores *Salgad.*, *Pereyra*, *Menochius*,
& alii fatentur ; Conſervatoria Capitula noſtri
Regni plura ſunt, v3.
Primum eſt *Cap. ad Regale faſtigium &c.* pro
6. vaſſallis Eccleſiæ contra Prælatos, aliasque per-
ſonas Eccleſiaſticas turbantes, & vexantes inde-
bitè eorum Vaſſallos.
Secundum Cap. *Ad Præſidentis ſpectat officium &c.*
7 eſt Conſervatorium pro laico contra laicum in-
vadentem.
Tertium *Cap. Charitatis effectus* eſt Conſervato-
8 rium pro laico contra clericum, quando laicus
moleſtatur, & turbatur a clerico, vel perſona
Eccleſiaſtica.
Quartom *Cap. Finis præcepti charitas &c.* eſt
Conſervatorium pro clerico contra clericum, quan-
9 do unus clericus turbatur, & indebitè moleſta-
tur ab alio clerico.
Quintum *Cap. omnis prædatio &c.* eſt Conſer-
vatorium pro laico contra clericum, quando lai-
10. cus indebitè ſpoliatur de facto authoritate pro-
pria per clericum, vel aliam Eccleſiaſticam perſonam.
Ex quibus eruitur, hæc remedia conſervatoria
pro laicis contra clericos, & pro clericis contra
clericos præcipuè intentari : Sed quia ex his tam
ſalutaribus capitulis fraus ſuborta erat, ut ho-
mines eorum favore in injuſta poſſeſſione manu-
teneri, & conſervari ſtuderent ; ideo in anno 1377.
11 regia Pragmat. ſub tit. de Conſervatoriis edita
fuit. E. G.
Conſervatoria, quorum originem ab optima juriſpru-
dentia emanaſſe conſtat, prohibentia vim inferri, in
12 *eum abuſum adducta ſunt, ut non ſolum verum poſſeſ-*
ſorem non tueantur, immo per ea vero poſſeſſori vio-
lentia, & ſpolium infertur, quando duobus, vel tri-
bus teſtibus examinatis, clam, & per ſubornationem
falſa forte deponentibus conceduntur, per quæ ſæ-
pius qui nunquam poſſedit, ſub conſervationis ſpecie
poſſeſſor conſtituitur, quod in futurum fieri, præſen-
ti conſtitutione omnino prohibemus, decernimuſque,
conſervatoria, in quibus obtinendis pars legitime ci-
tata non fuerit ad dicendum, quare conſervatorium,
impetrare volens, in poſſeſſione conſervari non debeat
& ad videndum teſtes jurare ſuper dicta poſſeſſione
recipiendos, pro nullis, & irritis haberi, perpetuò-
que ad nullum præjudicium, cujusque, ut præfertur,
non citati allegari poſſe : debeat tamen ſuper dicta poſ-
ſeſſione conſervanda, vel non, ſine figura judicii ſum-
mariè procedi viſa facti veritate.
Ex hac Regia Pragmatica recens citationis for-
mula emanavit, prout in ſequentibus capitibus
videre eſt. v3.
I. CAP. De Judice competenti in repellendis
violentiis vigore capitulorum Regni.
II. CAP. De Requiſitis, & privilegiis in ju-
dicio vigore capitulorum Regni contra violentias
Eccleſiaſticorum.
III. CAP. De Praxi, & formulis contra vio-
lentias Clericorum.

ADDIT. DE CARO AD CAP. I.

De Judice competenti in repellendis violentiis
vigore capitulorum Regni.

1. *Ex litera capitulorum etiam ad alios Juſtitiarios ſpe-*
ctare hanc cognitionem videtur.
2. *Sed ſolum S. R. C. procedere poteſt.*
3. *Non pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum.*
4. *Poſſeſſorium eſt temporale.*
5. *Petitorium ſpirituale, & poſſeſſorium temporale datur.*
6. *In beneficialibus cauſis Judex laicus cognoſcere po-*
teſt de mere poſſeſſorio.
7. *Principis eſt videre, ne Partes veniant ad arma.*

QUamvis ex littera capitulorum Regni luculen-
tur conſtet, tum ad Regem, tum ad S.R.C.,
tum ad M. C. V., & Juſtitiarios Provincia-
1 les recurſum haberi poſſe a violentiam paſſo con-
tra Invaſorem ; attamen ut plurimum ad Regem,
& ad S. R. C. recurrit, nec ullum adduci poteſt
2 exemplum in contrarium, cujus vigore revera hæc
remedia ab aliis Curiis forſan conceſſa, per S.C.
fuerunt poſtmodum confirmata. Hæc eſt praxis
inconcuſſa, hoc etiam inducere videtur Afflict.
ex ejus deciſ. 85.
3 Neque hæc cognitio ad Judicem Eccleſiaſticum
pertinere poteſt, quia quum in ea de poſſeſſorio
uti poſſidetis agatur, cauſa eſt mere temporalis de
4 re, quæ proceſſit a Rege, nec ullam habet in-
ter ſe connexionem petitorium, & poſſeſſorium,
quorum unum dari poteſt ſpirituale, & alterum
temporale, ut eſt poſſeſſorium, In quo etiam in
5 ſpiritualibus, & beneficialibus cauſis Judex lai-
cus cognoſcit. Jo: Andr. *in cap. fin. de Judic.* Ar-
chid. & Innoc. ex Anton. de Bur. *in d. cap. fin.*
6 Archid. *in cap. 1. de reſtit. ſpoliat. n. 6.* Zabar. *in*
Clem. diſpendioſam de judic. gloſſ. in *cap. literas de ju-*
ram. calum. &c.
Eoque magis quia ad Principem pertinet pro-
7 videre, ne Partes veniant ad arma, quod per
has violentias faciliime evenire poteſt. Bart. *in*
L. nequicquam §. ubi decretum ff. de offic. proconſul.
L. æquiſſimum ff. de uſufr. cap. præſentia in fin. de pro-
bat. penes Afflict. dec. 2. num. 4. &c.

ADDIT. DE CARO AD CAP. II.

De requiſitis, & Privilegiis in Judicio vigore
Capitulorum Regni contra violentias
Eccleſiaſticorum.

1. *Pro capitulis intentandis duo requiruntur.*
2. *Primo poſſeſſio, & quænam?*
3. *Nulla, & injuſta non prodeſt.*
4. *Secundo ſpolium cum violentia.*
5. *Violentia explicatur.*
6. *Deficiente violentia proceditur ordinarie.*

1 UT locus fiat remedio Capitulorum Regni,
& regali Præſidio hæc duo requiruntur.
2 Primo requiritur, ut poſſeſſio ſit juſta, vera,
& notoria, pro qua præcipue competat Interdi-
ctum *uti poſſidetis*, & interdum etiam recuperan-
dæ *§. ſed interdicto quidem Inſtit. de Interd. & §. re-*
cuperandæ. eod. L. 1. ff. uti poſſidetis &c. De Roſa
prax. civil. decret cap. 11. num. 46.
3 Si quis nulliter, & injuſte poſſideret, præſer-
tim ſi recens ſit poſſeſſio, non prodeſt. De Luc.
ad Franch. in deciſ. 701. num. 4.
4 Secundo requiritur ſpolium cum violentia evi-
den-

Digitized by Google

dentir, notoria, & recenti, quæ committitur cum
armis, & ſine armis, tum in poſſeſſione rei, tum
in quaſi poſſeſſione, ſcilicet a poſſeſſione eiiciendo,
fructus rei auferendo, damna rebus inferen-
5 do, animalis, in paſcua immittendo, vel prohibendo,
ne paſcua ſumant, ſive actus juriſdictionales
exercendo, ſive aliquid quidpiam faciendo,
per quod alterius libera poſſeſſio impeditur. Auth. *novo jure C. de ſerv. fugitiv. Calvin in lexio. jur. v. vis*; Jo. Baptiſt. Pontan. *tract. de ſpolio cap.* 1. *de ſpecieb. violentiæ. L.* 1. §. *uti poſſidetis, & L. vim facit ff. de vi, & vi armata* Menoch. *in tract. de adipiſcend. & retinend. poſſeſſ. remed.* 3. Poſth. *de manuten. obſerv.* 41. *n.* 5. *&c.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. III.

De Praxi, & formulis contra violentias Eccleſiaſticorum.

1. *A decreto regalis præſidii reclamatur, & dicitur de nullitate.*
2. *Riccius prætermiſit formulas hujus judicii.*
3. *Formula memorialis Reg. Cameræ S. Claræ porrecti.*
4. *Formula Regiæ Decretationis.*
5. *Formula Regiæ commiſſionis.*
6. *Formula decreti pro citationibus.*
7. *Citationis affixæ in valvis S. R. C.*
8. *Relationis Porterii S. R. C.*
9. *Primæ contumaciæ.*
10. *Secundæ contumaciæ.*
11. *Citationis in loco rei ſitæ.*
12. *Relationis affixionis, & defixionis.*
13. *Contumaciorum.*
14. *Decreti pro informatione.*
15. *Formulæ obſervantiæ.*
16. *Depoſitionis teſtium.*
17. *Decreti poſt informationem.*
18. *Decreti definitivi.*
19. *Quid pro executione dicti decreti?*
20. *Formula alterius judicii.*
21. *Formula memorialis.*
22. *Regiæ decretationis.*
23. *Decreti pro citationibus.*
24. *Relationis affixionis.*
25. *Formula defixionis.*
26. *Relationis Porterii S. R. C.*
27. *Decreti facto verbo.*
28. *Decreti Domini Commiſſarii pro informatione.*
29. *Adverſarii oppoſitio.*
30. *Formula memorialis.*
31. *Decreti facto verbo.*
32. *Alterius recurſus.*
33. *Formula decreti.*
34. *Cauſa acta fuit via ordinaria.*
35. *Ratio adducitur.*
36. *Reliqua notantur.*

A Decreto concedente, vel denegante regale præ-
ſidium reclamari poteſt, & dici de nullita-
1 te, prout ſcribit de Luca *ad Franch. dec.* 701. *num.* 8.

2 Ne prolixiorem, quam opus ſit, materiam ſcribamus, ad formulas haud quidem inutiles hujus judicii convolemus, eoque utiliori calamo, quia Riccius eas omnino prætermiſit.

Formula memorialis porrecti S.R.M. *ejus que Regali Cameræ Sanctæ Claræ E. G.*

S. R. M.

Signore.

VItantonio de Juliis della Terra di Gamberale
in Provincia d'Apruzzo Citra ſupplicando
3 eſpone a V. M. come nell'anno 1712. dal qu.
D. Giulio de Juliis Abbate Curato della Terra delli Quadri mediantino le neceſſarie cautele, ed aſſenſo dell'Ordinario preſe in enfiteoſi un territorio, ſeu vigna diruta di detta Badia ſita in detta Terra delli Quadri nel luogo detto la via delle Maniche, giuſta i beni di Maſtro Giuſeppe d'Amico, da un lato la Ruva, dall'altro i beni di Onofrio Sido, di Maeſtro Giuſeppe di Paolo, la via pubblica, ed altri confini coll'annuo Canone di una ſalma, e mezza di Moſto: In eſecuzione di qual contratto avuto ſin' d'allora il poſſeſſo, cominciò il Supplicante a coltivare, ad e migliorare la vigna ſudetta, e con averla oggi ridotta a perfezione, ed in ogni altro puntualmente ha ſoddisfatto il canone al d. q. Rev. Abbate de Juliis, e dopo la di lui morte all'odierno Abbate ſucceſſore D. Simone Calabreſe. E perchè S. R. M. dal detto D. Simone Calabreſe ſi è preteſo, e pretende con violenze, e minaccie ſpogliare *de facto* il Supplicante del poſſeſſo di detta Vigna coll'aura di eſſer egli Eccleſiaſtico contro ogni ragione, e Giuſtizia. Che però ricorre a piedi della M. V. ſotto la glorioſe, e ſicure ale della ſua Reale Protezione, ed intentando i Capitoli del Regno, ed ogni altro rimedio più proficuo, umilmente la ſupplica a ſervirſi di ordinare, che non ſia turbato nel poſſeſſo della detta Vigna, *& quatenus opus* ſia in quello reintegrato, ed il tutto riceverà a gratia, ut Deus.

4 Sacrum Regium Conſilium ſervata forma Capitulorum Regni ſuper ſupplicatis de juſtitia provideat.

Rocca . . . Magiocco . . . Ventura . . . Danza.

Proviſum per Regalem Cameram Sanctæ Claræ Neap. die 31. Auguſti 1737.

Spect. Præſes S. R. C.

Impeditus tempore ſubſciptionis.

Locus ſigni S. R. C.

5 *Mag. U. J. DD. Joſeph Capozzutus Reg. Con.*
ſervata forma capitulorum Regni ſupplicata recognoſcat, Partes audiat, provideat, & in S. R. C. referat.

De Ipolito Præſ.

Proviſum die 12. Septembris 1737.

Bova Actorum Magiſter.

Formula decreti pro citationibus. E. G.

D*Ie 13. menſis Septembris 1737. Neap. Per Dominum militem U. J. D. D. Joſeph. Caſimirum*
Capozzutum Regium Conſiliarium, & cauſæ Com-
miſſarium, viſo retroſcripto memoriali porrecto S.R.M.
& per Regalem Cameram S. Claræ remiſſo ad S.R.C.,
6 *proviſum, & decretum eſt, quod ſuper concernentia reme-*
dia capitulorum Regni expediantur citationes per edi-
ctum affigendæ tam in valvis S. R. C., quam in
7 *loco rei ſitæ, hoc ſuum. Capozzutus. Bova A. M.*
Gallo Scriba.

Formula citationis affixæ in valvis S.R.C.

De mandato Regio, &c.

8 EX proviſione facta per Dom. Militem U.J.D. D.Joſephum Caſimirum Capozzutum Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium &c. Regiis Porterlis S. R. C. in ſolidum ſignificamus, qualiter coram nobis fuit exhibitum memoriale cum Regia decretatione in calce ipſius tenoris ſequentis. E.G. Adeſt ſignum: ſolvit jus ſigni: S. R. M. Vit'Antonio de Juliis &c. (inſeritur memoriale num. 3., quo inſerto ſequitur) Tenor Regiæ Decretationis talis eſt v3. S.R.C. ſervata forma Capitulorum Regni ſuper ſupplicatis de juſtitia provideat: Rocca: Maggiocco: Ventura: Danza: Spectab. Præſ. S.R.C. impeditus tempore ſubſcriptionis: Proviſum per Reg. Cam. S. Claræ die 31. Auguſti 1737. Citus: Tenor vero Regiæ decretationis Commiſſionis noſtræ talis eſt v3. Magn. U. J. D. D. Joſeph Capozzutus Reg. Conſil. ſervata forma Capitulorum Regni ſupplicata recognoſcat, Partes audiat, provideat, & in S. C. referat. De Ipolito Præſ. Proviſum Neap. die 12. Septembris 1737. Bova

Digitized by Google

va Act. Mag. Quibus viſis fuit interpoſitum decretum tenoris ſequentis, v3. (inſeritur decretum ſupra n. 6.). Quo decreto taliter interpoſito fuit nobis inſtatum debitas citationes per edictum expediri debere; ideo vobis ut ſupra jam dictis in ſolidum dicimus, committimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem ſupradicti Supplicantis, ſive &c aliquis veſtrum fuerit requiſitus per hoc præſens publicum citationis edictum affingendum in valvis S. R. C.; & ubi reſidet præfatus Dominus cauſæ Comm. citet, moneat, atque requirat omnes, & quoſcumque intereſſe prætendentes ſuper contentis in ſupradicto memoriali ſi tua putaverint intereſſe, eiſque mandet, quatenus infra dies novem, quorum tres pro primo, tres pro ſecundo, tres vero pro ultimo, & peremptorio aſſignationis comparere debeant, atque habeant coram nobis ad dicendum quicquid voluerint contra; & adverſus expoſita ad videndum juramenta Teſtium, & quare reale Præſidium non ſit præſtandum violenter ſpoliato, ſeu turbato, alias eidem reſponſuri exponenti proceſſuruique ad actus incumbentes pro deliberatione concedendi reale Præſidium, alias &c. Datum Neapoli die 13. menſis Septembris 1737. Joſeph Caſimirus Capozzutus: Franciſcus Bova A. M. Franciſcus Gallo Scrib. Adeſt ſigillum.

Die decima ſeptima menſis Septembris 1737. Franceſco Caſſano Portiero del S. C. ho affiſſa la preſente alla Rota del Regio Conſigliero Sig. D. Giuſeppe Caſimiro Capozzuto, e quella de fiſſa ſotto il dì 28. Settembre 1737.

Formula contumaciorum. E. G.

Die nona menſis Octobris 1737. Neap.

PArte inſtante, fuit accuſata prima contumacia contra citatos, relatos, & non comparentes;
9 Franciſcus Gallo Scriba S. R. C.

Die decima ſeptima menſis Octobris 1737. Neapoli.

PArte inſtante, fuit accuſata ſecunda, & ultima contumacia contra citatos, relatos, & non
10 comparentes. Franciſcus Gallo Scriba S.R.C.

Formula citationis in loco rei ſitæ, v3.

D. Joſeph Caſimirus Capozzutus Miles U.J.D. Regius Conſiliarius, & ad cauſam intra-
11 ſcriptam per S. R. M., ſive ejus S. R. C. Judex, & Commiſſarius ſpecialiter Deputatus &c. Regiis Porteriis S. R. C., & Servientibus aliarum quarumvis Curiarum, & locorum in ſolidum requirendis ſignificamus qualiter coram nobis fuit exhibitum memoriale cum Regia decretatione &c. (inſeritur cum decreto ut ſupra &c.); Quo decreto taliter interpoſito, fuit nobis inſtatum debitas citationes per Edictum expediri debere; Ideo vobis ut ſupra jam dictis in ſolidum dicimus, committimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem ſupradicti Supplicantis, ſive, &c. aliquis veſtrum fuerit requiſitus per hoc præſens publicum citationis edictum affigendum in loco rei ſitæ, & ubi adſunt bona prædicta, citet, moneat; atque requirat omnes; & quoſcumque intereſſe prætendentes ſuper contentis in ſupradicto memoriali, ſi ſua putaverit intereſſe, eique mandet; quatenus infra dies novem, quorum tres pro primo, tres pro ſecundo, tres vero pro ultimo, & peremptorio termino aſſignationis comparere debeant, atque habeant coram nobis ad dicendum quicquid voluerint contra, & adverſus expoſita, ad videndum juramenta teſtium, & quare reale præſidium non ſit præſtandum violenter ſpoliatum, ſeu turbatum, alias eidem reſponſuri exponenti, proceſſurique ad actus incumbentes pro deliberatione concedendi reale Præſidium, alias &c. Datum Neap. die 13. menſis Septembris 1737. Joſeph Caſimirus Capozzutus. Franciſcus Bova. Act. M. Franciſcus Gallo Scrib. Locus ſigilli.

Formula relationis affixionis, & defixionis.

PAnfilo di Pilato publico Giurato della Terra delli Quadri, al preſente in queſta Terra di Caprocotta, m' ha riferito d' aver affiſſato le retroſcritte proviſioni nella Caſa dell' Univerſità luogo publico ſotto le diece otto di Settembre, ed averle sfiſſate nel giorno del ventiſette di det-
12 to meſe di Settembre 1737. ed in fede. Io Notaro Ignazio Virrocca da Capracotta richieſto ho ſegnato. Adeſt ſignum.

Panfilo di Pilato Giurato della Terra delli Quadri, a me ben noto preſentemente in queſta Terra di Capracotta ha riferito d' avere publicato nelli luoghi ſoliti, e conſueti di detta Terra delli Quadri il contenuto nelle retroſcritte proviſioni del S. C. ſotto il dì 18. Settembre, e di più averle affiſſate nella Caſa dell' Univerſità della predetta Terra, luogo ſolito, ed averle sfiſſate ſotto il dì 27. di detto in preſenza delli Teſtimonj Giuſeppe Tidò, a Giulio di Liberatore di detta predetta Terra delli Quadri. Capracotta 1. Ottobre 1737., ed in fede. Io Nicolò Ignazio Vizzoca da Capracotta richieſto, ho col mio ſolito ſegnato. Locus ſigni Notariſtum.

Formula contumaciorum.

DIe nona menſis Octobris 1737. Neap. Parte inſtante, fuit accuſata prima contumacia contra citatos, relatos, & non comparentes. Octobris 1737. Neap. parte inſtante fuit accuſata ſe-
13 cunda, & ultima contumacia contra citatos, relatos, & non comparentes. Franciſcus Gallo Scriba S. R. C.

Parte poſtmodum petente fuit editum ſequens decretum.

DIe 24. menſis Octobris 1737. Neap. per ſubſcriptum Dominum Militem U. J. D. D. Joſephum Caſimirum Capozzutum Regium Conſil., & cauſæ Commiſſarium, viſis actis, citationibus per edictum expeditas per præfatum Dominum cauſæ Commiſſarium ſub die 13. elapſi menſis
14 Septembris, contumaciis incuſatis, ac retroſcripto memoriali proviſum, & decretum eſt, quod capiatur ſummaria informatio ſuper concernentia remedia capitulorum Regni per Curias Caprecottæ, & Cameralis, earumque Officiales in ſolidum, quæ capta, ſtatim ad nos, & S. R. C. in ſubſcripta banca tranſmittant ad finem providendi, hoc ſuum, & expediantur proviſiones. Capozzutus. Bova Act. Mag. Gallo Scribba.

Expeditis proviſionibus cum inſerta forma dicti decreti, & memorialis, præſentatæ fuerunt in Curia Caprecottæ, a qua obſervatæ fuerunt hoc modo.

Die 18. menſis Januarii 1738. Caprecottæ &c. Retroſcriptæ literæ commiſſionales Ill. Domini D. Joſephi Caſimiri Capozzuti Reg. Conſ. &
15 cauſæ Commiſs., fuerunt exhibitæ, & præſentatæ pro parte Viti Antonii de Juliis Domino Locumtenente Terræ Caprecottæ, per quem fuerunt receptæ ſupra caput omni, qua decet, reverentia, & pro illarum obſervantia, & executione fuit dictum, quod capiatur ſummaria informatio de omnibus contentis, & ordinatis in dict. literis commiſſionalibus, & teſtes habeantur pro citatis, hoc ſuum. Coſmus Campanelli Locumtenens, & Deleg. G. de Laureto Act. Deleg.

Formula depoſitionis Teſtium. E. G.

Die 21. menſis Januarii 1738. Caprecottæ, & coram Domino Locumtenente Delegato &c.

GIacinto Polce della Terra del Gamberale, al preſente in queſta di Capracotta, dice eſſere ſtato

Digitized by Google

ſto Mulattiero, di età ſua d'anni 71. in circa, conforme ha detto, e dal di lui aſpetto appar:, teſtis ſummarie productus, & prævio ejus juramento interrogatus, & examinatus ſuper præſenti informatione, toto facto, & cauſa, & ſignanter ſuper tenore memorialis porrecti Ill. Domino Reg. Conſil. & cauſæ Commiſſario ipſi Teſti lecti, & per ipſum bene auditi, & in vulgari eloquio ad opportunam interrogationem ſibi legitime factam. Reſpondit. Signore tutto, e quan-
16 to V. S. mi ha letto, e ſpiegato, ho inteſo beniſſimo, e ſono a far informata V. S., che un Territorio nelle pertinenze de' Quadri d.N., era nerpato, che non ce n'era principio, ma poi il Rev. Abbate D.Giulio de Juliis lo diede in emfiteoſi al magnif. Vit'Antonio de Juliis, e quello lo fece coltivare, e ci fece paſtinare una Vigna, e l'ha ſempre lo medeſimo poſſeduto pacificamente, o ſenza alcuna perturbazione, e queſto averà da ſotto a trent'anni, e queſto lo sò, perchè ci tengo la ſorella di mogliorema in detta Terra de' Quadri, ed ho veduto, che ſempre ſe l'ave vilegnata, e fatta vilegnare il detto Vit'Antonio fino all'anno paſſato; però in queſt'anno ho veduto beniſſimo, che ſe l'ave vilegnata D.Simone Calabreſe Abbate preſentemente di detta terra de' Quadri, e ſi la vilegnò n'aate lo tiempo, e non era fatta buona l'uva, perchè dicea, che detta Vigna ſia della Badia; e queſto lo sò, perchè ſempre vado a vedere mia Cognata alli Quadri, e queſto è quanto &c.

Interrogatus de cauſa ſcientiæ, de loco, & tempore, de conteſtibus: dixit ſaperlo per modum, ut ſopra, e lo può deponere Antonio Carlone, ed altri &c.

Signum Crucis Hyacinthi Polce S. N. Campanelli Locumtenens, & Delegatus; G. de Laurero Act. Deleg.

Hoc ſimili modo depoſuit alter, & tertius Teſtis.

In Cauſa Viti Antonii de Juliis ſuper concernentia remedia capitulorum Regni &c. Die 1. menſis Februarii 1738. Neap. per Dominum Militem U. J. D. D. Franciſcum Crivelli Regium Conſil. & cauſæ Commiſſarium, viſis actis
17 proviſum, & decretum eſt, quod in præſenti cauſa ſuper concernentia remedia capitulorum Regni fiat, prout facta fuit facultas cum termino juris in forma ad acta, & examen percunctandum, hoc ſuum, & in contumaciam. Crivelli. Bova Act. M. Gallo Scriba.

Formula decreti definitivi.

Die 20. menſis Februarii 1738. Neap.

FActo verbo de prædictis in S. R. C. per Dominum Militem U. J. D. D. Franciſcum Cri-
18 velli Reg. Conſil., & cauſæ Commiſſ. Viſo memoriali *fol.* 1. citationibus per edictum *fol.* 7. & 8. informatione capta ad *fol.* 16. & omnibus actis. Per S. R. C. proviſum eſt, eſſe concedendum Vito Antonio de Julii Regale Præſidium, donec de juſta poſſeſſionis cauſa conſtiterit, & fiat relatio S.R.M. hoc ſuum &c. Porcelli pro Secret.

Facta relatione præfatæ S. R. M., eadem Ma-
19 jeſtas ejus regali diplomate Regiæ Provincialis Audientiæ attentatorum, violentiarumque purgationem injunxit.

Viſis formulis judicii, in quo remedium capi-
20 tulorum Regni conceſſum fuit, videndæ ſunt formolæ alterius judicii, in quo eadem remedia denegata fuerunt v3.

S. R. M.

Signore,

NIcolò .. del Caſale di Mojo della Terra de' Gioj in Provincia di Salerno, ſupplicando eſpone a V. M. come da tempo immemorabile ritrovaſi nel legitimo; a pacifico poſſeſſo di un Territorio di capacità di tomola 20. in circa; parte arbuſtato, e parte ſeminatorio ſito nelle pertinenze di Carlile nel luogo volgarmente detto
21 Prigliano, e propriamente la Chiuſa dell'elemoſina con altri corpi adjacenti, giuſta li ſuoi notorj confini, ſenzacchè per il paſſato aveſſe ricevuta moleſtia alcuna, o foſſe ſtato turbato nella perfezione de' terraggi. Di preſente alcuni figli d'iniquità ſi vantano moleſtare, e violentemente viene il Supplicante moleſtato nel poſſeſſo ſudetto, e percezione de' frutti ſudetti; E perchè li ſudetti figli d'iniquità vantano, e trattano ſpogliare il povero Supplicante dal ſodetto legittimo, pacifico, ed immemorabile poſſeſſo, ricorre da V. M. e la ſupplica, *ſervata forma Capitulorum Regni*, degnarſi ordinare la conſervazione nel poſſeſſo ſuderto a beneficio del Supplicante, acciò reſti illeſo, e ſia immune dalle violenze; il che oltre di eſſere di giuſtizia, l'avrà a grazia ut Deus.
22 *S. R. C. ſervata forma Capitulorum Regni ſuper expoſitis de juſtitia provideat.*

Magn. U. J. D.Franciſcus Lanarius Regius Conſiliarius ſupplicata recognoſcat, Partes audiat, provi. & in S. C. referat &c.

Die 3. menſis Auguſti 1738. Neapoli.

P*Er D.Militem U. J. D. Franciſcum Lanaria Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium. Vi-*
23 *ſo retroſcripto memoriali porrecto S.C.cum Regia Decretatione, remiſſo ad S.C. fuit proviſum, & decretum, quod expediantur citationes per edictum concontra intereſſe habentes, ſive prætendentes in memoriai prædicto ſervata forma Capitulorum Regni, & affigantur tam in valvis S.R.C., quàm in loco rei ſitæ hoc ſuum &c. Lanarius .. Recupido ... De Sanctis Scriba.*

Expediuntur poſtmodum citationes per edictum, modo, quo ſupra n. 7. & 11.

Formula notificationis in loco rei ſitæ. v3.

ADì 19. Agoſto 1738. nella ... Carmine ... Ordinario Baglivo della principal Corte di detta Terra ha riferito a me infraſcritto Notaro di eſſerſi oggi predetto dì conferito nel Caſale di ... una inſieme con Tommaſo ... e Pietro ... del Ca-
24 ſale di ... e nella Piazza pubblica d'eſſo, luogo ſolito &c. aver affiſſa copia intiera, ed autentica del retroſcritto Regio Editto, modo & forma &c. preſenti li ſudetti Teſtimonj Pietro, e Tommaſo ut ſupra; e dopo tal'atto, immediatamente ſi ſono portati unitamente nel Caſale ... e ſimilmente nella Piazza publica di quel luogo, & more ſolito &c. aver eſſo predetto Baglivo affiſſa un'altra copia ſimilmente intiera, ed in forma autentica dell'Editto ſuddetto, anche preſenti li già detti Pietro, e Tommaſo Teſtimonj, ut ſupra, & ita &c. ac in fidem ego Notarius Carolus ... Pillarenſis ex relatione præſentem feci &c. & rogatus meo ſolito, quo utor ſigno, ſignavi &c. Adeſt ſignum in forma.

A dì 7. Settembre 1738. nella ... Carmine ... Ordinario ſerviente della Corte Principale di detta Terra ha riferito a me infraſcritto Notaro di eſſerſi oggi predetto dì, ut ſupra portato
25 nel Caſale di ..... e proprio nella piazza pubblica di eſſo, in cui aveva giorni ſono affiſſa copia del retroſcritto Regio Editto per deſigerla, e non ve l'ha trovata, e da quel luogo immediatamente ſi è conferito in quello di ...., e propriamente nella pubblica piazza del medemo Caſale per deſiggere la copia del Regio Editto ſuddetto, che ſimilmente vi aveva ne' giorni paſſati affiſſa, come ſopra, e nemmeno ve l'ha trovata per eſſerne ſtata tolta, conforme ſuppone, & ita &c., ac in fidem ego Notarius Carolus ... præſen-

Google

ſeotem feci, & rogatus meo ſolito, quo utor ſi-
gno ſignavi &c. Adeſt ſignum in forma.
26 Alia citatio per edictum expeditur pro affi-
geoda in valvis Aulæ S.C., a quibus poſtmodum
deſigitur, & ſit relatio. E. G.: Die 8. menſis
Auguſti 1738. Angelo Gargano Portiere del S.C.
ho affiſſa la preſente citazione per edictum alla
Ruota del Regio Conſigliere Capo di Rota Il-
luſtre Signor Marcheſe Rocca, e levatala poi a
dì 17. Novembra 1738.

His adimpletis, factum fuit decretum tenoris ſequentis.

Die 29. *menſis Novembris* 1738, *Neap.*

FActo verbo de prædictis in S. C. per Militem U.J.D. D.Franciſcum Lanario Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium &c.

Per S.R.C. proviſum eſt, quod capiatur ſum-
27 maria informatio ſuper concernentibus remedia
capitulorum Regni; hoc ſuum &c.

Porcelli: Recupido.

In cauſa Nicolai T. ſuper remediis capitulorum Regni cum nonnullis &c.

Die 29. menſis Novembria 1738. Neap.

P*Er D. Militem U. J. D. D. Franciſcum Lanario*
Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium
28 *&c. Viſis actis, fuit proviſum, & decretum,*
quod pro executione decreti S. R. C. hodie præſenti
die interpoſito, capiatur ſummaria informatio ſuper
concernentibus remedia capitulorum Regni, & com-
mittatur magnificis Officialibus inſolidum Curiæ Ter-
ræ T. qui ſit exequi, & obſervari faciant, hoc ſuum
&c, & expediantur proviſiones &c. Lanarius. Re-
cupido: *De Sanctis.*
29 Sed cum comparuiſſent penes acta nonnulli Pro-
curatores piorum locorum, tamqnam intereſſe ha-
bentes ſuper territorio in actis deducto, petierunt
cauſæ remiſſionem ad eorum Judicem Eccleſiaſti-
cum, a quo ſuerat deciſa; ſed ad evitanda arti-
ficia Partis adverſæ melius inſtructi, petitæ re-
miſſioni renunciaverunt, quare a S. C. fuit di-
ctum remedium ſuſpenſum; hoc modo vz.

Al Regio Signor Conſigliere D. Franceſco Lanario Commeſſario.

IL Procuratore della Parochial Chieſa N. con
ſuppliche eſpone a V. S., come nella cauſa tie-
ne con Nicolò T. ſopra li Capitoli del Regno
per aſſo intentati affine di moleſtare eſſa Chieſa
nel poſſeſſo di un Territorio detto T. eſſendoſi
ordinata informazione ſopra il concernente li ca-
pitoli del Regno, per evitare il Supplicante l'ar-
tificio, che la parte avverſa intendeva fare, con
30 le proviſioni ſuddette *pro informatione*: da più
tempo preſentò nuova procura, ed iſtanza, in cui
facendoſi attore volontario, domandò volerſi ſo-
ſpendere il procedimento eſtraordinario de' Capi-
toli del Regno; ma lo Scrivano della cauſa non
volle ricevere così la procura, come l' iſtanza,
ſenza l'ordine di V. S. in ſcriptis: alla fine eſ-
ſendo rimaſta V. S. ſervita ordinargli, che gli
portaſſe gli atti per proponere in aula S. R. C.
il contenuto in detta iſtanza, il medemo nè tam-
poco ha curato quelli portare da V. S.; Pertan-
to la ſupplica reſtat ſervita ordinargli detta aſpor-
tazione, e l'avrà a grazia ut Deus.

Die 15. menſis Februarii 1738.

Scriba veniat, requiſitis Partibus.

Lanario.

Die 20. menſis Februarii 1739. Neapoli.

F*Acto verbo de prædictis in S. C. per D. Mili-*
tem U. J. D. D. Franciſcum Lanario; Regium
Conſiliarium, & cauſæ Comm. &c. Viſis actis &c.
31 *ſuſpenſo remedio Capitulorum Regni: Per S. R. C.*
proviſum, & decretum eſt, quod moneantur partes
ad audiendam proviſionem faciendam per S. C. ſive
per D. cauſæ Commiſſarium, hoc ſuum &c. Porcel-
li: Recupido.

Al Regio Conſ. D. Franceſco Lanario Comm.

IL Procuratore della Parochiale Chieſa . . . della
Terra di . . . con ſupplica eſpone a V. S. come
da più tempo ſi ritrova introdotta nel S.C. azio-
ne da Nicola, ... per via de' Capitoli del Re-
32 gno contro detta Chieſa, e ſi ritrovano ancora
ſpedite provviſioni pro informatione ſopra li con-
cernenti detti Capitoli: ma al preſente con de-
creto del S. R. C. a relazione di V. S. ſi ritro-
va ordinato, che ſoſpeſo il rimedio de' Capitoli
del Regno, ſi fuſſero moniti le parti ad audien-
dam proviſionem faciendam; ma conecchè ſta an-
cora pendento il corſo dell'enunciata informazio-
ne; perciò ſupplica V. S. ordinare l' eſpedizione
delle proviſioni, ſecondo gli ordini del S. R. C.
per impedire il corſo della ſuddetta informazio-
ne, e lo riceverà a grazia ut Deus.

Veniat Scriba.

Lanarius.

Die 22. menſis Februarii 1739. Neap.

P*Er D. Militem U. J. D. Franciſcum Lanario Re-*
gium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium, vi-
33 *ſis actis, & retroſcripto memoriali, fuit proviſum,*
& decretum, quod pro executione decreti S.R.C. la-
ti ad relationem præfati D. *cauſæ Commiſſarii ſub*
die 20. *currentis menſis, & anni, fol.* 22. *ſuſpen-*
ſo remedio Capitulorum Regni, moneantur Partes ad
audiendam per S. R. C., & per præfatum D. cau-
ſæ Commiſſarium, hoc ſuum, & expediantur provi-
ſiones pro notificatione &c. Lanario. Recupido. *De*
Sanctis.

Sublato judicio remedii Capitulorum Regni,
34 fuit cauſa hæc in S. R. C. peracta, ut videre
eſt pænes præfatum Scribam de Sanctis in Banca
Recupidi Actor. Mag. S. R. C.
35 Hoc remedium denegatum fuit, quia prædicti
Loci Pii Actores voluntarios ſe ipſos fecerunt,
eorum jura in S. R. C. allegando, qui eſt unus
ex duobus modis, quibus poteſt clericus adverſus
remedia comparere, prout ſcribit De *Luca ad*
Franch. dec. 701. *n.* 2. *cum Capyc. latr. dec.* 69. *n.*
19. *Afflict. dec.* 2. *n.* 9. *de Roſa prax. civil. decret. cap.*
xi. *n.* 65. *&c.*

36. Impertito regali præſidio non exinde ſequi-
tur ſpoliatum verum rei controverſæ dominium
nanciſci, & exceptione rei judicatæ uti poſſe;
etenim per dicta capitula duntaxat violentiæ evi-
tantur, ne partes veniant ad arma ob commodum
poſſeſſionis; reſervata contradictori facultate hu-
juſmodi poſſeſſionem impugnandi in judicio ordi-
nario Velaſ. *conſ.* 79., quo factum eſt ut exce-
ptiones omnes in judicio ſpolii opponi ſolitas in
judicio ordinario diſcuti debeant. Afflict. *in con-*
ſtit. circa violentiam num. 59.

Dantur tamen multi caſus, in quibus ſpolia-
tus ante omnia in juribus ſuis non reſtituitur;
videlicet, ſi renunciaverit, vel conſenſerit fieri
ſpolium, aut confeſſus fuerit ſpoliantem, in re,
qua ſpoliatus fuit dominium habere; ſi per pu-
blicum inſtrumentum de dominio ſpoliantis con-
ſtaret aut ante reſtitutionis poſtulationem in pe-
titorio ſuccubuiſſet; ſi legitime abſit ſpoliator,
vel juris præſumſit pro ſpoliatore milite contra
ſpoliatum; tandem ſi hæreticus ſit qui poſſidere
nequit, vel excommunicatus. Videſis Afflict. *l.c.*

IN

IN L. RICII PRAXIM.

JUDICII ORDINARII.

ADDITIONES

U.J.D. D. PHIL. FERDINANDI DE CARO

CUM NOVIS MANTISSIS

R. D. XAVERII GRATIANI.

ADDIT. DE CARO AD PRÆLUDIUM.

1. *Librorum multitudo opprimit.*
2. *Vita mortalium non ſufficit ad perfectam ſcientiam acquirendam.*
3. *Riccius laudandus.*
4. *Judicium quid ſit?*
5. *Quibus conſtet.*

ANimadverſionibus noſtris ad duas partes Judicii ſummarii a Riccio conſcripti, divino adſtante favore, pro viribus peractis, ad judicium ordinarium alacri properamus animo.

Librorum multitudinem opprimere juventutem
in ſcientiis præſertim legali, quæ eo difficilior
1 eſt, quo materiarum copioſior, & Codicum eſt,
quotidie experimur; quod quidem quanto mortales
afficiat incommodo, brevis noſtræ vitæ curriculus
2 perabunde oſtendit, ita ut idem Themiſtocles vir
prudens, & ſapiens centeſimum ſeptimum ætatis
ſuæ annum agens, morti occurrens exclamavit,
ſe mortis tædere, quia tunc vivendi ſcientiæ primordia cœperat.

3 Merito igitur laude dignatur *Riccius*, qui hæc
omnia mente, & animo percurrens, per breviora, & planiſſima præcepta juventuti conſuluit;
Nos ideo ejus methodum uſque ad opus ſecuturi, ad praxim, & formulas ordinarii judicii convolamus.

4 Judicium itaque, quum ſit juris ſtatus, in
quo a Judice juſtitia diſcutitur. *Cap. forus, de
verb. ſign.*, conſtat Actore per actionem, Reo per
5 exceptionem, & Judice per deciſionem, ut in *prima part. jud. ſumm.* diximus, de quibus ſingulatim agendum eſt.

ADDIT. DE CARO AD CAP. I.

De Matricula, & officio Procuratoris.

1. *Procurationis officium nobile eſt.*
2. *Ut exerceri poſſit, matricula ſumenda eſt.*
3. *Doctorali laurea inſigniti matricula non egent.*
4. *Ultima Reg. Conſt. confirmavit præcedentes Pragmaticas.*
5. *Actuarii, & Scribæ non poſſunt recipere procurationes, niſi matriculatorum.*
6. *Secretarius S.R.C. notitiam matriculatorum gratis dare debet.*
7. *Pœna controvenientium.*
8. *Tranſcribitur capitulum dictæ ultimæ Reg. Conſtit.*

PRocuratoris munus non vile, ac plebejum eſt,
ſed honorificum, & utile. *Rovit. in Pragm.* 1.
1 *num.* 22. *de Procurat. Prat. ad Muſcatell. Gloſſ. veniens num.* 50. *Peregr. conſ.* 111. *n.* 3. *vol.* 3. *Golin. de Procurat. cum de Luca par.* 1. *cap.* 4. *Petr. Gregor. ſyntag. jur. univerſ. lib.* 49. *cap.* 4. *&c.*

2 Ut quis Procuratoris officium exercere valeat,
matricula eget, quæ prævio ejus examine in Aula S.R.C. coram ſpectab. Præſide conceditur. Sed
ſi exercere volens laurea doctorali inſignitus ſit,
3 hac non eget matricula, prout nos late ſcripſimus
in noſtris *obſervat. ad cap.* XII. *par.* I. *tit.* I. *a nu.* 7. *ad* 37.

Ex ultima Regali Conſtitutione diei 18. menſis Martii 1738. *in* §. 3. *num.* 4. confirmatæ ſunt
4 præcedentes Regiæ Pragmaticæ, circa Procuratorum materiam; ſtatuit enim, ne Scribæ, & Acto-
5 rum Magiſtri recipiant mandata procurationum
in perſonam illorum, qui approbati non ſunt a
S.R.C., ideoque magn. Secretarius ſtatim notifi-
6 care debet ſecutam approbationem alicujus, ut
notetur in regeſto. Sin alias admiſerint, in privationis officii pœnam incurrant; prout clarius
7 videbis ex *d. num.* 4. Regalis Conſtitutionis, qui
integer more noſtro tranſcribitur. E.G.

§. III.

Per lo Sacro Conſiglio.

8 IV. *Confermando intieramente quanto ſta diſpoſto nello Prammatica dell' anno* 1728. *intorno alla mutazione de' Procuratori; Ordiniamo di più, che affatto non ſi poſſano ricevere da qualſiſia Scrivano, o Maſtrodatti di qualſiſia Tribunale procura di perſone che non ſiano approvate dal S.R.C. Per lo di cui effetto ſia tenuto il Segretario del detto Tribunale immediatamente, che ſeguirà l'approvazione di ciaſchedun Procuratore, darne la notizia autentica a tutt' i Maſtrodatti del S.R.C., e queſti la diano ſubito a tutti gli Scrivani delle loro Banche, affinchè ciaſcheduno di eſſi poſſa formarſi un Regiſtro, in cui ſi noti il giorno dell' approvazione, ed il Nome, Cognome, e Patria del Procuratore approvato. L'iſteſſa notizia autentica debba dare il Segretario del S.R.C., così al Segretario della Regia Camera della Sommaria, come a quello della G. C. della Vicaria, i quali con loro fede a parte debbano parteciparla giuridicamente a tutti i Maſtrodatti, ed Attuarj de' loro riſpettivi Tribunali, acciocchè queſti poſſano darla a ciaſcheduno Scrivano delle di loro Banche, per potere in un regiſtro, come di ſopra ſi è detto, notare il giorno dell' approvazione, il nome, cognome, e patria del Procuratore approvato, ad oggetto che non ſi poſſano ammettere altri Procuratori ſenz' approvazione; ed ammettendoſi dagli Attuarj, Maſtrodatti, o Scrivani, debbano incorrere nella pena di privazione di officio. Quali notizie di ſopra accennate debba il Segretario del S.R.C. darle gratis, ed immediatamente ſeguita l' approvazione, mandarle ex officio gratis; lo che non facendo, debba incorrere nella pena di privazione di officio. Ed ordiniamo, che dalla noſtra Regal Camera di S. Chiara ſi ſtabiliſca quanto debba eſiggerſi per diritto di ciaſcuno approvando per l' avvenire.*

NOVA APPENDIX EJUSD. AUTHORIS.

ADdi poteſt Regia Pragmatica Regis Noſtri Invictiſſimi edita die 24 menſis Aprilis anni 1737., quam hic tranſcribendam pro Lectorum commodo integram cenſuimus.

Digitized by Google

Tenor Regiæ Pragmaticæ.

Carolus Dei gratia Rex utriuſque Siciliæ, & Hyeruſalem, &c. Infans Hiſpaniarum Dux Parmæ, Placentiæ, Caſtri, &c. ac Magnus Princeps Hereditarius Hetruriæ, &c.

IL paterno amore, che abbiamo per i Noſtri fedeliſſimi ſudditi di queſta Città, e Regno, muove ſempre più il Noſtro Regal Animo a procurare ogni maggior loro profitto, e vantaggio; Onde per animare i giovani allo ſtudio della diſciplina legale, agevolandoli l'acquiſto della Laurea Dottorale, alla quale moltiſſimi han tralaſciato per l'addietro di concorrere, e di aſpirarvi, ſol perchè, o ſi ſono ſgomentati di trattenerſi, o non hanno avuto il modo di un commodo mantenimento in queſta Capitale per quel tempo, che lor biſognava di conſumare in prender le cinque matricole, e la fede della licenziatura, ſiccome ſta diſpoſto per la Prammatica 7. ſotto il titolo *de ſcolaribus doctorandis* nelli §§. 2., e 4., per far loro godere un effetto di Noſtra Regal Clemenza: abbiamo fatte le ſeguenti determinazioni, colle quali, derogando, o diſpenſando nella maniera, che ſiegue, alla diſpoſizione di detta Prammatica, ordiniamo, e comandiamo, che da oggi avanti, o per inſino a che da Noi non ſarà preſa una più ferma, e ſtabile riſoluzione, per lo buon regolamento de' pubblici ſtudj, tutti i giovani delle Provincie del Regno poſſano eſſere ammeſſi a dottorarſi in legge nel Collegio de' Dottori di queſta Fedeliſſima Città, dopo che avranno preſo ſolamente tre matricole, e ſenza aſpettar gli altri ſei meſi, ed un giorno della licenziatura; ſul rifleſſo, che detti regnicoli ſogliono ſtudiare l'Iſtituzioni Civili, e Canoniche nelle loro patrie; Onde venendo in queſta Capitale, poſſono nel ſolo biennio, che vi biſogna a prender dette tre matricole, attender allo ſtudio più grave delle materie legali; ed in tal guiſa vengono a toglierſi da quel grave incomodo, e diſpendio, a cui prima erano obbligati, per il tempo, che vi correa a prender cinque matricole, e la fede della licenziatura. A riſpetto però de' Cittadini Napoletani. Vogliamo, che reſti ferma la diſpoſizione del §. 4. di detta Prammatica, e per conſeguenza, che debbano queſti continuare a prender le cinque matricole, ſiccome per l'addietro ſi è praticato, diſpenſando lor ſolamente il tempo delli ſei meſi, ed un giorno della licenziatura, ceſſando per eſſi il motivo, che concorre per li regnicoli, mentre fanno il corſo degli ſtudj in caſa propria, e con tutto lor comodo; ed io oltre quel trattenimento, a cui ſono obligati, viene ad eſſer compenſato dalla ſperanza di godere a ſuo tempo il vantaggio, a loro ſolamente riſerbato de' lucri, ed emolumenti del Collegio Napolitano; E affinchè il preſente ſtabilimento, e determinazione venga a notizia di tutti, Vogliamo, che la preſente prammatica ſi publichi ne' luoghi ſoliti, e conſueti di queſta Fedeliſſima Città, e Regno, ritornando nella Noſtra Segretaria di Stato colle debite relate; Ed in fede di ciò ſarà la medeſima da Noi firmata, e ſuggellata col ſuggello delle Noſtre Regali Armi, e roborata dell'infraſeritto Noſtro Conſigliero di Stato, e Secretario di Stato, e del Diſpaccio. Datum Neapoli die 24. Menſis Aprilis 1737.

YO EL REY.

D. Joſeph Joachin de Montallegre.

V. De Ipolito S. C. & V. P.

Dominus Rex mandavit mihi

Gaietano Mariæ Branconio a Secretis.

A dì 6. Maggio 1737. *Io Paſquale Moccia Lettore de' Regii Banni, dico aver pubblicata la preſente Prammatica con li Trombetti Reali nelli luoghi ſoliti, e conſueti di queſta Fedeliſſima Città di Napoli.* Paſcale Moccia.

ADDIT. DE CARO AD CAP. II.

De Interrogatoriis in approbatione Procuratoriis.

IN hoc capite adnotabimus tantum quæ recenter ſtatuit ultima Regalis Conſtitutio prædicta. Ad num. itaque 18. *An articulorum copia detur in Regno?* diſtinguendum eſt,

Vel ſumus in termino principali, & non datur. De *Franch. dec.* 220. *n.* 14.

Vel ſumus in termino repulſæ, & danda eſt parti una cum nominatione teſtium. *d. Reg. Conſt. dici* 18. *Martii* 1738. §. 1. *n.* xxv.

Ad *num.* 32. addi poteſt interrogatorium. An depoſitio Principalis impediat curſum litis? Reſp. Negativo, in quacumque parte judicii petatur, *d. Reg. Conſt.* 18. *Mart.* 1738. §. 1. *num.* xx11.

Ad *num.* 33. animadvertendum eſt, hodie amplius non admitti *declarationem circa uſum*, quia omnino deleta, & obliterata eſt ex ead. *Reg. Conſt.* §. 1. *num.* xx111.

Ad *num.* 35. *&* 36. notabis deſueviſſe *actum ad publicandum*, *& actum ad concludendum*, qui antiquitus ante publicationem, & concluſionem fiebant, ex diſpoſitione ejuſdem Reg. *Conſt.* §. 1. *nu.* xxv111.

Ad *num.* 37. obſerva, hodie amplius non dari terminum *ad concomitandum*, *& ad impugnandum*; Scripturarum vero a partibus præſentatarum abſque dictis terminis ratio habenda eſt, quæ *de jure ead. Reg. Conſt.* §. 1. *num.* xxv11.

ADDIT. DE CARO AD CAP. III.

De Procuratore.

1. *Procurator numquam cenſetur revocatus, niſi notificetur revocatio.*
2. *Revocatio non præſumitur.*
3. *Etiam ſi nihil geſſerit.*
4. *Revocatio præſumitur per ablationem inſtrumentorum.*
5. *Et è converſo renunciatio præſumitur per reſtitutionem.*
6. *Recuſans tenetur actione mandati.*
7. *Procurator, qui fecerit expenſas, eſt audiendus.*
8. *Poteſt ſcripturas retinere, donec ei fuerit ſatisfactum pro expenſis, non pro ſalario.*
9. *Poſt litem conteſtatam pro revocatione requiritur conſenſus adverſarii.*

✠ 10. *Tranſcribitur reg. pragm. Cardin. Alban.*

✠ 11. *Merces laboris Advocati, & Procuratoris, a quo taxari debeat?*

ETſi, etiam per ea, quæ ſcribit Ricc. *n.* 39. mandatum procurationis nunquam cenſeatur
1 revocatum, niſi ſit procuratori notificata revocatum, tam ad judicia, quam ad negotia. *Cap. ex parte Decani, ubi* Felin. *extr. de reſcript. Cap. mandato, de Procurator. gloſſ. & Archid. in cap. ſi tibi Domino* 63. *diſt.* Diaz. *reg.* 606. *penes Golin. de procurat. part.* 3. *cap.* 5. *num.* 100.; Ita ut procuratoria revocatio non præſumitur. Menoch. *præſumpt.* 36. *n.* 1. *lib.* 2.
2 Coſta *de remed. ſubſid. rem.* 48. *illat.* 1. *n.* 10. etiam ſi procurator per plures annos nihil geſſerit. Mare-
3 ſcott. *var. reſol. cap.* 26. *n.* 4. Golin. *de procurat. par.* 3. *cap.* 5. *num.* 32.
4 Attamen tacite cenſetur revocatus procurator quando ipſe conſtituens aufert inſtrumenta, & ſcripturas a Procuratore. Angel. *in L. negotiorum geſtorum §. procurator. ff. de appellat.* Golin. *de procur. par.* 3 *cap.* 4. *n.* 40. *& ſeqq.*
5 Quod è converſo locum habet, quando procurator ipſe inſtrumenta, & ſcripturas Domino reſtituit, quia procurationi renunciaſſe cenſetur. Alciat.

Digitized by Google

Alciat. *præſumpt*. 35. *n*.5. Golin. *de proc. par*.2. *cap*. 5. *num*.42.

6 Procurator inſtrumenta cauſæ reſtituere recuſans, tenetur actione mandati. Jaſ. *in L. ſi non fortem* §. *ſi centum n*. 10. *ff. de condict. indeb*. Golin. *loc. cit. num*.16.

7 Si Procurator fecerit expenſas pro lite ejus Principalis, qui illum revocare velit, illas reficere debet, & in hoc audiendus eſt procurator, nec ab eo ullo pacto auferenda eſt litis defenſio. Bald. *in L. ſi cum dotem* §. *eo autem tempore ff. ſolut. matrim*. Bertach. *in repert. v. procurator revocatur. num*. 6. Gratian. *diſcept. forenſ. cap*. 56. *n*.17. Rot. Rom. *in noviſſ. Littæ par*.4. *dec*.353.

8 Imo poſſe retinere inſtrumenta, & acta litis, donec principalis ei ſatisfecerit de ſumptibus, & expenſis, quas fecit, non autem pro ſalario, & idem pro ſcriba, tenet Golin. *de procurat. par*. 3. *cap*. 5. *n*.18. *L. qui propria*. §. *litis impendia ff. de procurat. mulier. L. quæ omnia in fin. ff. eod*. Mareſcott. *var. reſol. cap*.112. *num*.3. *lib*.2. Fab. *in Cod. lib*.2. *tit*.8. *defin*.22. *n*.1. Boer. *dec*.15. *n*.3.

In revocatione Procuratoris poſt litem conteſtatam, ultra voluntatem principalis, & procurato-
9 ris, requiritur quoque conſenſus ipſius adverſarii litigantis, qui per litis conteſtationem quaſi contraxit cum eo, & quaſi contractus diſſolvi non poteſt altera parte invita: probat ea Gratian. *diſcept. forenſ. cap*.617. *n*.21. *vol*. 4. Mynſiger. *obſerv*. 44. *n*.5. *cent*.5. *&c*. Golin. *de procurat. par*. 3. *cap*.5. *num*.12. 13. *&* 14.

✠ 10. Circa revocationem Procuratoris poſt litem conteſtatam, Cardinalis de Althan ſua pragm. anni 1728., quam poſtea Rex Carolus confirmavit ſua regia conſtit. anni 1738., hæc obſervari juſſit, videlicet.

Avendo noi conſiderato che l' una de' mezzi, che ſi uſano da' litiganti per tirar a lungo la ſpedizion delle cauſe, ſiano le continue queſtioni de' Tribunali, che a bello ſtudio eſſi promovono, e dopo averle oppoſte non ſolamente non ne ſollecitano la deciſione, ma ci frappongono nuovi impedimenti per differire: vogliamo perciò, ed ordiniamo che i memoriali, in cui ſi eſpongono queſtioni de' Tribunali di Giudici, o di Commeſſarj non ſi poſſano ricevere ne dalli Scrivani di mandamenti, ne da Maſtridatti, o Scrivani d'altri Tribunali, ſe non ſaranno ſottoſcritti da Procuratori, con fedi della lor procura in calce della ſottoſcrizione, e trovandoſi ſorrezzione, o orrezzione nel contenuto de' medeſimi, incorrano tante volte quante occorrerà, li Procuratori, che gli avranno ſottoſcritti, e ciaſcuno di eſſi nella pena di docati 24. a favore del Regio fiſco, e della privazione del di loro ufizio per un anno.

In §. 4. *danno pure, o forſe maggior motivo alla lunghezza de' litiggi le tante mutazioni de' Procuratori, ch' eſſendo ſovente, o di perſone incognite, o che ſi naſcondano, ſi rende difficile a' litiganti il fargli notificare, e quando poi ſi notificano, o ſubbito, o nel corſo del giudizio, quando non hanno altro che opporre, per differire la cauſa, rinunciano al mandato della procura, affinche i litiganti ſieno obbligati di notificar nuovamente i Principali, da' quali ſi coſtituiſce per lo ſteſſo diſegno di dilatare, altro Procuratore della medeſima condizione, che uſa dello ſteſſo artificio, ſicchè il giudizio ſi eterna, e quelch' è peggio con grandiſſimo danno delle parti, ſpecialmente ſe ſi litiga con un aſſente. Perciò per ovviare a queſto abuſo tanto pregiudiziale alla buona fede de' giudizi, ordiniamo, e comandiamo allo ſpettabile Preſidente del S.R.C. che l' eſame de' Procuratori, che ſi coſtituiſcono negli atti, ſi faccia da' Miniſtri più eſperti, e più inteſi nella pratica de' Tribunali, invigilando che ſi ammettano perſone idonee, e probe, e che nell'eſame de' medeſimi non intervengano nella Ruota Portieri del S.R.C.*

Che la loro coſtituzione debba farſi non per replica, ma per atto pubblico da preſentarſi dallo ſteſſo Procuratore, che ſi coſtituiſce, acciò con la ſemplice preſentata s' induca la ſua accettazione. E facendoſi altrimenti che ſi proceda in contumacia.

Che il Procuratore così coſtituito non poſſa più rinunciare, e rinunciando ſi paſſi innanzi nella cauſa col medeſimo ſenza interloquirſi ſull' atto di tal rinunzia, ed incorra egli nella pena di docati 25. fiſco regio &c. e di ſoſpenſione dell' ufizio, ſe pure ciò non faccia con legitima cagione d' approvarſi dal Commeſſario della cauſa con ſua licenza.

Che all' incontro il Principale dopo coſtituito una volta il Procuratore nemmeno poſſa mutarlo ſenza legittima cagione, che ſopra venga: e ſenza licenza del Commeſſario, al quale dovrà prima eſprimerſi la cauſa, acciò conoſca ſe ſia legittima.

Che tuttociò proceda, e s' attenda così ne' giudizj ordinarj, come ne' ſommarj, e negli eſecutivi.

Che nelle ſeconde iſtanze ſi proceda coll' iſteſſo Procuratore, con cui ſi è proceduto nella prima, ſenza darſi termine ad denunciandum al ſuo Principale, tuttochè ſi domandi. E coſtando con fedi di due Portieri del S. R. C. o di quel Tribunale, ove pende la cauſa, che tal procuratore non ſi trovi, ne in caſa, ne per la Città, baſta che la citazione ſi faccia domi da un Portiero coll' intervento dello Scrivano della cauſa.

✠ 11 Ut advocati, & procuratores debita mercede pro laboribus ſuis non defraudentur, neve eorum taxam ab aliis Advocatis fieri ſolitam tanquam ſuſpectam impugnare valeant clientes, Rex Carolus hujuſmodi incommodo occurrere volens, hæc inpoſterum obſervari præcepit, videlicet.

Avendo il Re riſoluto, che le taſſe delle fatiche degli Avocati, e Procuratori ſi facino dalli reſpettivi Commeſſarii, non più dagli Avocati, e che naſcendo diſputa ſi promovano nel reſpettivo Tribunale. Mi comanda ſignificarlo a V.S. Illuſtriſſima, affinchè diſponga che così ſi eſegua. Portici 10. Maggio 1758. Il Marcheſe Tanucci. Sign. Marcheſe Preſidente del Conſiglio. Die 15. menſis Maii 1758. Exequatur regalis ordo, & de eo magnificus Segretarius certiores faciat omnes dominos Regios Conſiliarios. Danza Præſidens.

ADDIT. DE CARO AD CAP. IV.

De libello, ſive tali quali petitione, & mandato juſtificato.

1. *Supplicationes in S. C. ſubſcribi debent ab Advocato.*
2. *In decretationibus quæ clauſula addi debet ex ultima Reg. Conſtitutione?*
3. *Committi cauſæ non poſſunt in S.C., niſi ſummam ducatorum quatuorcentum excedant.*
4. *Pœna contraventionis.*
5. *Tranſcribitur capitulum d. Reg. Conſtit.*
6. *In M C V. quilibet Judex ordinarius eſt.*
7. *Semel commiſſa cauſa, amplius committi non poteſt.*
8. *Ultima Reg. Conſt. ordinavit fieri librum commiſſionum.*
9. *Tranſcribitur capitulum d. Reg. Conſtitutionis.*
✠ 10. *Nonnulla de libello notantur.*

Sub num. 16. ſupplicationis formulæ a Riccio tranſcriptæ notandum eſt, inter alia requiſita
1 pro cauſa committenda in S. C., illud eſſe, ut ſupplicatio ſubſcribatur ab Advocato cauſæ in calce ipſius. *Pragm*.26. *cap*.3. *tit. de offic. S. R. C. & cap*.2. *tit. de viſit. official.*

Ex diſpoſitione ultimæ *Regalis Conſtit. diei* 18.
2 *menſis Martii* 1738. §.111. *num*.VI. proviſum eſt, ut in decretationibus faciendis a Spectab. Præſi-

Digitized by Google

de S. C. addatur clauſula : *dummodo tamen cauſa*
non fuerit cæpta in M. C. V., & quod non com-
mittantur cauſæ in S.R.C. , niſi ſummam duca-
3 torum quatuorcentum excedant, & Actuarius de-
cretans in pænam ducatorum viginti incurrat pro
4 controventione, & Conſiliarius Commiſſarius ſta-
tim illam M. C. V. remittat . E. G.

§. III.

5 VI. *In tutte le Decretazioni che ſi faranno dal*
Preſidente del S. R. C., ordiniamo, che ſi debba ag-
giungere lo clauſola di già introdotta, dummodo ta-
men cauſa non fuerit cæpta in M. C. V. ; *anzi*
che non ſi poſſano in detto S. R. C. commetter cau-
ſe, le quali non eccedano la ſomma di ducati quat-
trocento ; E commettendoſi , debba il Maſtrodatti, che
averà decretato la ſupplica incurrere nella pena di duc.
venti , e ſia tenuto il Conſigliero Commeſſario ſubito
quella rimettere all' iſteſſa G. C. della Vicario.

6 In M. C. V. quilibet Judex poteſt procedere,
quia habet quilibet juriſdictionem ordinariam,
Partibus non conquerentibus, ſed poſtquam a Do-
mino Regente ejuſdem M. C. fuerit cauſa ſemel
7 commiſſa , non poteſt iterum committi . *Pragm.*
6. *num.* 3. *de offic. Magiſtr. Juſtitiar.* ; alias enim
oriretur inconveniens , ut liceret Partibus illum
habere Judicem , qui melius placuerit ; quod præ-
videns eadem ultima Regalis Conſtitutio , ſanci-
8 vit , ut fieri deberet liber regeſti commiſſionum
cauſarum, ne ſemel commiſſa, deinceps commit-
teretur . E. G.

§. V.

XX. *Affinchè non reſti in arbitrio delle parti , ſe*
9 *vogliano , o no avvalerſi di quel Giudice , che l' è*
ſtato deſtinato per Commeſſario ; ordiniamo perciò, che
di tutte le cauſe , che ſi commettono dal Reggente del-
la Vicaria ſe ne debba formare un Regiſtro , il qua-
le ſi debba conſervare in caſa di detto Reggente , per
vederſi ſe la cauſa , di cui ſi domanda la commeſſa,
ſia ſtato antecedentemente commeſſa ad altro.

✠ 10. Varia de libelli natura, ejuſque partibus a doctoribus traduntur ; nos ea paucis complectemur. Libellus ergo eſt brevis, & ordinata ſcriptura, Judici porrecta, & parti , agentis intentionem perſpicue declarans . Alius eſt accuſatorius , alius recuſatorius , quo recuſatur judex uti ſuſpectus ; alius appellativus ; alius reclamativus , alius denique conventionalis . Tapp. in *juſ. regni in tit. de libelli oblat.* Ut clare concipiatur , non parum elaborandum eſt, ne tanquam ineptus, aut obſcurus a Judice reiiciatur. Redditur obſcurus æquivocatione , generalitate, alternativa, locutione non coarctata, & infinitate.

Cauſa potiſſimum ex qua res, aut pecunia debeatur, exprimi debet, ut ita reus cognoſcere poſſit, num cedere, vel contendere ſibi expediat ; nimirum in actione perſonali non ſolum cauſæ generalis, ſed ſpecialis etiam expreſſio eſt neceſſaria; non ſatis eſt dicere : *peto decem* , *quia mihi debes* , ſed ita libellum concipere oportet : *ajo te mihi decem dare oportere* , *quia tibi mutuo dedi* . At in actione reali, communis agendi cauſa ſufficit, aſſerendo ſe dominum eſſe , in curſu cauſæ ejus probatione reſervata .

Valet aliquando libellus alternative conceptus, puta, *peto rem* , *ſi extat* , *alias æſtimationem* ; *vel peto contractum declarari nullum* , & *ſi cujus ſit , beneficio reſtitutionis reſcindi* : ſicut etiam ſi plura remedia ad unum finem tendentia competerent. Donell. *cap.4. litt.1.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. V.

De præſentatione libelli, & aliarum ſcripturarum.

1. *Præſentato fieri debet in omnibus ſcripturis ex ultima Reg. Conſt.*
2. *Parto controvenientium.*
3. *Præſentata facienda eſt per extenſam.*
4. *Scripturas originales non poſſunt Scribæ conſignare Porti.*
5. *Transſcribitur capitulum ultimæ Reg. Conſtit.*

EX noviſſima Regali Conſtitutione *ſub die* 18.
Menſis Martii 1738. publicata , proviſum eſt,
quod cujuſvis Tribunalis Scribæ non poſſint ali-
1 quam ſcripturam accipere , niſi prius actus præ-
ſentationis factus ſit , ſub pœna privationis offi-
2 cii , aliiſque Judicis arbitrio . Diſpoſitiones pro
dicta præſentata facienda per extenſum diei, men-
3 ſis , & anni cum ſubſcriptione Actuarii cauſæ
habentur quoque ex *Pragm.* 10. §. 80. *de offic. Ju-*
dic. Pragm. 13. §. 2. *de ordin. judic.* & *Pragm.* 19. §.
18. *de offic. Magiſtr. Juſtit.* & *Rit. M.C.V.* 34. 35.
& 36. Imo ab eadem Regali *Conſtit.* §. v. n. xxi.
4 ſtatuitur, ut poſt factam præſentatam petitioni-
bus, non poſſint Scribæ , & Actuarii producenti
originaliter dare , ſed illas caute in actis conſer-
vare debeant. v3.

§. V.

5 XXI. *Vogliomo , che da oggi innanzi , gli At-*
tuarj , e Scrivani di Vicaria dopo fatta la preſentata
nelle petizioni , non poſſano più originalmente conſe-
gnarle al Producente ; ma debbano conſervarle negli
atti ; E ſolamente poſſano darne copia alle Parti, qua-
loro la vogliono , per evitarſi lo frode , che ſi potreb-
be commettere , che ſtando detta petizione originale in
mano delle Parti , dopo compilato il termine , la fac-
ciano trovar cucita nel proceſſo per dir di nulllità nel-
la compilazione .

ADDIT. DE CARO AD CAP. VI.

De Citatione .

1. *Citata parte incuſantur contumaciæ.*
2. *Dies termini non computatur in termino.*
3. *Forma antiquarum contumaciarum.*
4. *Error Authorum.*
5. *Contumaciæ hodiè non incuſantur , niſi integro elapſo termino.*
6. *Formulo dictarum contumaciarum.*
7. *Tranſcribitur Regale diploma Regiis Audientiis directum.*
8. *Antiquitus non una, ſed tres requirebantur citationes pro contumaciis.*
9. *Hodiè una, & ratio?*
✠ 10. *In reſciſſione contractuum quid ſervandum eſt?*
✠ 11. *Recenſentur ordines noviſſimi pro Porteriis.*

SUper hac materia nonulla ſcripſi in *par.* 1. *tit.*
1. *cap.* v11. *de offic. Jurat.* , *ſivè Alguzerii* ; hic
alia digna ſcitu , & utilia pro praxi , quæ alibi
forſan non reperiuntur, aut raro quidem , tan-
tùm annotare cordi eſt .

Sequuta partis citatione, & non comparente
incuſantur contumaciæ, prout ſcribit *Riccius ſub*
num. 10. 16. & 32. &c. Sed animadvertendum
1 eſt, diem termini non computari in termino,
ita ut die ſequenti juridico poſt citationem , cur-
2 ſus termini appoſiti in citatione incipit, pro quo-
cumque actu ſivè civili , ſivè criminali , & ulti-
ma die termini accuſabatur prima contumacia ,
præter S. R. C. , in quo ob ejus æquitatem
3 integer terminus tranſire debeat , & ſequenti die
juridica poſt lapſum terminum , etiam ex *Ricci* ſen-
tentia *par.* 1. *qu.* 15. *num.* 20., a quo cavendum
4 circa hanc materiam , incuſabatur dicta prima con-
tumacia ; & non ſolum *Riccius* , ſed permulti alii
ſcriptores practici . *Broja cap.* 2. *de contumacia*
num. 6. & alii &c. ſuper hac redormitaverunt ,
quia inter alia diem termini in termino compu-
tant , praxi inconcuſſa , & viridi adverſante.

Hodie verò hæ diſſentiones , authorumque va-
riæ , ſivè conſtantes opiniones omninò ab Aula
5 receſſerunt , quia Rex noſter invictiſſimus ejus
particulari diplomate diei 25. *menſis Maii* 1737.
omni-

omnibus Reg. Audientiis Regni directo, ſanan-
do omnes nullitates antecedenter commiſſas in
contumaciarum incuſatione ordinavit, ut contu-
maciæ non incuſentur, niſi integro elapſo ter-
mino dato ad comparendum, prout uſu receptum
erat, & eſt in noſtro S. R. C.; Ita ut ſi quis ci-
tetur die decima Junii, ut compareat infrà octo
6 dies, terminus incipit currere die 12. Junii, ſi
non eſt feriatus, finit die 18., & prima contu-
macia incuſatur die 19. Junii, dummodo ſit ju-
ridica: Regale diploma hoc eſt v3.

Entendido el Rey Nueſtro Sennor di que ſe
haga iotroducido en tiempos paſados en los Tri-
7 bunales del Reyno, y de eſta Capital, algunos
abuſos, toccante a la incuſazion de las contuma-
zias a los Reos, ſin haver paſado el termino del
biduo, de que reſultan las nullidades de los pro-
ceſſos, y conſiguientemente las dilationes de las
cauſas, con graviſſimos peryuycios de las par-
tes; y deſeando el Real, y clemeatiſſimo ani-
mo di S. M. obviar eſto yncombenieutes en be-
neficio de ſus fieles, y amados Vaſallos, y
de la buona adminiſtrazioo de la Juſticia, Ha
reſulto (examinaodo eſte punto) que deſde a
hora en adelante las contumazias ſe hayan de
incuſat *el dias ſeguiente deſpues de expirando el te-
mioo contenido en la citazion*, y que le expreſſa-
do nuevo extra blecimiento, non ſea para inferit
el mas minimo preyuycio a las cauſas, haſta al
preſonte tractandas; ſanando S. M. con eſta Re-
al Carta todo lo que per eſt parte pudiara aver
havido de yrreguglar; Todo lo qual me manda
ponendo en la noticia de V. S., para che lo ten-
gan entendido y aſſi lo executen, y diſpongan
ſe oſſervo tambien por todos los Governadores
locales de eſta Proviocia: Dios guarde a V. S.
muchos annos como deſſeo. Napoles a 25. de
Mayo 1737. D. Benardo Tanucci, &c. Sennor
Preſide, y Auditores de Salerno.

*Concordat cum ſuo originali ſiſtente in faſciculo pe-
nes acta Actuariæ huius Regiæ Audientiæ, & ad
fidem &c. Salerni die ſexta Auguſti* 1740.

Didacus Seneſi Act. Reg. Aud. ad fidem &c.

Poſt unicam igitur citationem elapſo termino
incuſantur contumaciæ; nam licet de jure commu-
8 ni trina citatio requiratur, ut quis fiat contu-
max. *L. Senatus §. quod ſi tribus ff. de jure Fiſci*
& etiam de jore Regni ex *Rit. M. C. V.* 120.
attamen aliter cautum eſt per *Regiam Pragm.* 3.
9 *de ordin. judic.*, ex ea potiſſimùm ratione, quia
licet non contineat peremptorium, deſtinatio ta-
men termini præfixi ad comparendum, cum clau-
ſula: *alias procedatur in contumaciam ad omnes
actus incumbentes &c.* habetur loca peremptorii,
cui eſt æquipollens. *Affl. in Conſt. edictorum ex
Abb. in cap. cauſam quæ. 2. col. de reſcript.*

✠ 10. In citationibus vero, quæ fieri debent in re-
ceſſione contractuum, omnino ſervanda eſt forma,
quam Rex Carolus ſua regali conſtit. præſcripſit,
videlicet: *vogliamo però, che l' accennato decreto deb-
ba notificarſi perſonaliter al debbitore dal Portiero con
l' intervento dello Scrivano della cauſa, quando la no-
tificazione debba farſi in queſta capitale; o nel Re-
gno per mano di Notajo con l' intervento dell' At-
tuario del luogo. Nel caſo però, che notificato il pre-
cetto, voleſſe il debitore dare il contratto per reſciſ-
ſo, ordiniamo, che non debba pagare la pena, reſtan-
do ſalve l' eccezioni di giuſtizia, che potrebbero com-
peterli avverſo il debito.*

✠ 11. Noviſſime, ut evitentur fraudes a Porte-
riis committi ſolitæ in notificationibus, execu-
tionibus, aliiſque ad officium ſuum ſpectantibus,
conſtitutum eſt, debere duntaxat per ſeipſos, non
vero per alios, quos ſubſtitutos dicunt, ea omnia
exequi: videſis *tom. 1. in append. monum. pag.* 324.

ADDIT. DE CARO AD CAP. VII.

De relatione citationis factæ.

1. *Feudatarius citatur in loco feudi.*
2. *Præſumitur habitare in feudo.*
3. *Porterii M.C.V. reſtricti ſunt ad quinquaginta ex
ult. Reg. Conſt.*
4. *Libellum citationum facere debent.*
5. *Tranſcribitur capitulum d. Reg. Conſt.*
6. *Tranſcribitur aliud Capitulum.*

NUncius, qui citare debet feudatariom optime
citat, & refert eum citaſſe in loco feudi ex
1 præſumpta ejusdem ibidem habitatione, & domi-
cilio, & reliquiſſe citationis copiam in manibus
2 Ærarii, ſive Agentis; & hoc in viridi eſt ob-
ſervantia. *Anna ſingul.* 163. penes Novar. *in
pragm. 2. tit. de ordin: judic. coll.* 176. *num.* 4. circa
reliqua vide de Novar. *coll.* 55. *in pragm. de ci-
tationib.*

3 In Tribunalibus noſtræ Civitatis Porterii ci-
tationes peragunt; at quia ex eorum exceſſivo nu-
mero nonnulla inconvenientia obvenerunt; ideo
ex ultima Regali Conſt. diei 18. Martii 1738.
§. v. num. xxvii. & xxviii. ad quinquaginta re-
4 ſtricti ſunt, & citationum librum fieri Secreta-
rio ſingulis menſibus conſignandum, proviſum
fuit. E. G.

§. V.

5 XXVII. Convenendo parimente, che ſi dia
qualche provvidenza all'eceſſivo numero de' Por-
tieri, o ſiano Alguzzini di Vicaria, mentre dal
non eſſere ſtati mai vendibili detti officj, ſe ne
ſono creati molti, con ammetterſi a detto eſer-
cizio perſone aſſai miſerabili; dal che ſono deri-
vate le infinite falſità, che ſi commettono nelle
intimazioni, e notificazioni de' decreti, ed altri
atti giudiziarj; ordiniamo perciò, che 'l numero
de' Portieri, così nella Vicaria Civile, che Cri-
minale debba eſſer ſempre fiſſo ſolamente di cin-
quanta, ed in mancanza di uno di eſſi debba elig-
gerſi, e ſurrogar l' altro; e la nota de' loro no-
mi, e cognomi ſi debba tenere affiſſa in ogni Ban-
ca de' Maſtrodatti, affinchè ſi ſappiano le perſo-
ne legitime, che poſſono fare le relazioni ſotto
le ſcritture, che ſi notificano; E laſciandoſi pre-
ſentemente tutti quelli Portieri probi, che vi ſo-
no, ſino a che non arrivano al nomero fiſſo di
cinquanta, non poſſa il Reggente di Vicaria in
avvenire crearne più di detto numero.

5 XXVIII. In oltre, che non meno detti Por-
tieri di Vicaria Civile, e Criminale, ma anche
di tutti gli altri Tribunali debbano fare ciaſcu-
no di eſſi un libretto, in cui regiſtrino tutte le
notificazioni colla data delle giornate, in cui quel-
le ſono ſeguite. Qual libretto in ogni meſe deb-
bano conſegnarlo al Segretario del di loro Tri-
bunale *reſpective*, per evitarſi con tal mezzo il
timore di poterſi fare le notificazioni coll' an-
tedate.

ADDIT. DE CARO AD CAP. VIII.

De Cumulatione Actionum.

1. *Actionum cumulatio quid?*
2. *Si quis minus petat quam conſequi debet, poteſt re-
liquum petere.*
3. *Limitatio.*
4. *Aliud petere, aliud ponere, & aliud probare non
poſſumus.*
5. *Jus non dicitur ſuper non deductis.*
6. *Quid in Regno noſtro?*
7. *Nova actio novo indiget libello.*

ACtiones cumulare eſt unam actionem cum alia
conſervare, quando plures actiones ex diverſis
1 cauſis competentes in eodem libello contra eum-
dem conſervantur, & proponuntur. Bartol. in *L.
edita* 3. *C. de edend.* Jo: Oinotom. *§. ſin minus inſtit.
tit. de action. num.* 7.

Si

Digitized by Google

2 Si quis ſcienter; vel ignorantes minus petat,
quam conſequi debet, poteſt petere reliquum, &
actionem priſtinam variare circa quantitatem, niſi
petitioni adjecerit particulam taxativam ſcilicet,
petò contum, quæ mihi Titius *tantum* debet,
quia in hoc caſu ſibi præjudicaret Creditor. Oi-
3 notom *loc. cit. num.* 2. Auguſt. Barboſ. *tract. var.*
dictian. 401.

4 Aliud petere, aliud ponere, & aliud probare
omni juri adverſatur. Bald. *in L. habebat. de inſt.*
act. Muſcatell. *prax. par.* 1. *gloſſ. petitur num.* 49. *ad*
60.; ideoque jus dici non poteſt ſuper rebus non
deductis in primo libello Reo notificato, ſed tan-
tum forſan in termino probatis. Jo: Andr. *cap.*
5 *ſuper conqueſtione, de reſtit. ſpoliat.* Fab. *inſtit. de*
replic. in princip. Loffred. *conſ* 25. *num.* 9. Anna
ſingul. 312. *in princip.* Afflict. *dec.* 60. Boer. *de-*
*ciſ.*42. *num.* 20. *&c.*

6 Et licet in noſtro Regno, præſertim in ſu-
perioribus Tribunalibus, ubi ſola facti veritate in-
ſpecta proceditur, tot ſubtilitates non admittan-
tur; attamen hoc verum eſt, ſi res noviter de-
ductæ naſcantur ex ventre illarum in primo li-
bello deductarum, non vero quando ſunt omnino
diſtinctæ, & ſeparatæ, ita ut reus ex ejuſdem li-
belli lectura ipſas intelligere minime poſſit, quia
tamquam nova actio nullimode deduci poteſt,
nec ſuper ea ſententia proferri, quin nullitatis
labem ſapiat; ideoque nova actio, novo indiget
libello, novaque adverſarii interpellatione. Ca-
pyc. *deciſ.* 10. *num.* 12. 23. *&* 24. Covar. *dec.*42.
*num.*13. Boer. *d. deciſ.*42. *num* 20. Mantuan. *conſ.*
179. *num.*50. Alex. *conſ.* 163. *num.*5. *lib.*5. Prat. *ad*
*Maſcatell. prat. obſerv.*67. *num.*33. *&* 65. *&c.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. IX.

De Interrogatoriis inter Reum, & Actorem.

1. *Interrogatoria vigent in Galliis.*
2. *In Regno tres erant, & quænam?*
3. *Ex ult. Reg. Conſt. ſublata eſt unum.*
4. *Hodie quæ vigeant?*
5. *An ſint interrogatoria vera?*
6. *Umbra ſunt, & figura, & ratio.*
7. *Poſitiones an dicantur interrogatoria?*

Ex placitis *M. Antonii Lemaiſtre* in parla-
mento Pariſienſi Galliarum Advocati, libri,
1 cui titulus: *Les Plaidoyes, & Harangues de M.*
Antoine Le Maiſtre &c. habemus, in Galliis uſu
recepta eſſe interrogatoria in judiciis, non ſine
parvi momenti utilitate, litigantiumque commo-
do; Sed in noſtro Regno diù ab Aula receſſe-
runt, & licet tres tantum antiquitus perſtite-
rint, ſcilicet *declaratio quantitatum, & decla-*
ratio an ſit heres, & poſſideat bona heredita-
2 *ria*; ex diſpoſitione tamen ultimæ Rega-
lis Conſtitutionis diei 18. *Martii* 1738. §.1.*num.*
3 XVIII. ſublatum eſt primum interrogatorium præ-
dictum, ſcilicet *declaratio circa uſum*, quod neuti-
quam in poſterum peti poteſt, ut in 2. *lib. cap.*57.
ſcribemus.

In præſentiarum igitur duo tantum interroga-
4 toria in praxi recepta ſunt, unum *declaratio quan-*
titatum, & alterum, *an ſit heres, & bona here-*
ditaria poſſideat; Sed re funditus perpenſa hæ de-
clarationes nullam habent connexionem cum pri-
ſcis interrogatoriis inter Reum, & Actorem, ex
5 quibus oriebatur actio interrogatoria, prout *Ricc.*
*hic num.*1., neque judicii ſubſtantiam reſpiciunt,
ſed tantum præparatoria; Ideoque revera interro-
gatoria appellari nequeunt, ſed quædam umbra
6 eorumdem, & figura; ſicut nec ad antiqua in-
terrogatoria reduci debent poſitiones, quæ in pra-
7 xi adhuc ſervantur, quia hæ ſunt viciſſim, in-
ventæ ad relevandum Actorem, aut Reum ab one-
re probandi, ut fuſius *in cap.*XVII. dicemus, nec
ex illis actio ulla oritur; eoque magis, quia non
cathegorice reſpondere tenetur actor, ſive Reus,
ſed tantum per verbum *credo*, vel *non credo ut*
ponitur, attentis Reg. *Pragm.*6. 8. *&c. tit. de ordin.*
judic. &c.

ADDIT. DE CARO AD CAP. X.

De juramento calumniæ.

1. *Talionis pœna an vigeat?*
2. *Calumniæ pœna eſt loco talionis.*
3. *Quare jurare debebant?*
4. *Juramentum nil prodeſt.*
5. *Quando juramentum præſtetur?*
6. *Calumniæ juramentum quare deſuevit?*
7. *Advocatorum laudes ſcribentes.*

Pœna calumniæ, & graviſſimæ injuriæ, quæ
non viget, in locum antiqui talionis pœnæ,
1 quæ tantum contra vi, & invitos eunuchos fa-
cientes remanſit. *Auth. qui eunuchos faciunt.* §.4
conſt. 142 ſubrogata eſt. Menoch. *de arbitr. jud-*
2 *caſ.* 322. *num.* 3. Clar. *in pract. crim.* §. *fin. qu.* 81
in fin.

At quia crimen hoc, ſive ob ejus frequentiam,
3 ſive ob ejus atrocitatem, immani dolore litigan-
tium animos corripiebat, ideo ad removendam
omnem calumniarum ſuſpicionem, jurare formi-
ter debebant, ſeipſos in judicii curſu calumniis
minime fore uſuros: Sed quum juramentum præ-
dictum nihil Reipublicæ prodeſſet, quo minus
4 hoc non obſtante calumniæ patrarentur, imo
damnum potius cauſarum, dilationiſque materies
pro Reis inſurgeret, in exceptione juramenti non
præſtiti proponenda; merito igitur, tamquam nu-
5 da inutilis forma, cui jam in doctoralis laureæ
conſequendæ momento, vel in actu examinis, lu-
culenter ſatisfactum eſt, ab aula jamjudum abiit
& receſſit.

6 Præter enunciatas animadverſiones, quibus de-
ſuevit juramentum calumniæ, aliam præbet Ca-
rol. Anton. de Roſ. *in prax. civil decret. part* 1. *inſt.*
ord. jud. c. 2. *num.*23 *cum Franciſc. de Petris conſ.* 1.
qui advocati ſunt, & præſumuntur viri probi, &
egregii, & calumniæ juramentum præſtare non
tenentur; ſi aliter enim res ſe haberet, doctora-
7 lia laurea eiſdem denegata fuiſſet, pro qua con-
ſequenda inter alia requiſita, juramentum præ-
ſtant, capta prius informatione de eorum vita, &
bonis moribus, prout praxis docet. Quæ quidem
præſumptiones *juris* ſunt, non *juris, & de jure.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XI.

De litis Conteſtatione.

1. *Lis quando conteſtatur in criminalibus?*
2. *Quando in cauſa ordinaria civili?*
3. *Quando in ſummaria?*
4. *Litis conteſtatio judicii eſt fundamentum.*
5. *Exceptio declinatoriæ fori non poteſt opponi poſt litem conteſtatam.*
6. *In cauſa appellationis an conteſtetur lis, & quando currat inſtantia.*
7. ✠ *In multis caſibus litis conteſtatio non requiritur.*
8. ✠ *Quotuplex ſit litis conteſtatio; & quibus modis, fiat?*
9. ✠ *Qui poſſint litem conteſtari?*

In Regno noſtro lis dicitur conteſtata in crimi-
nalibus, quando Reus fatetur, vel negat deli-
1 ctum, de quo inquiritur: In civilibus diſtinguen-
dum eſt, in cauſis termini ordinarii, & ſenten-
tiæ in primo actu poſt datum terminum dicitur
2 conteſtata; In ſummariis vero poſt primam re-
ſponſionem a Reo datam actori ſuam proponen-
3 ti actionem; & juxta has regulas intelligendus
eſt dicens: *quæ ante terminum fiunt, aut inconti-*
nenti poſt terminum intimatum, videntur fieri ante
litis conteſtationem; quia non in datione termini,
ſed in primo actu poſt terminum datum dicitur
lis conteſtata.

4 Litis conteſtatio judicii eſt fundamentum: *L.*
un.

Digitized by Google

uni. C. de lit. conteſt Cujac. *in lib. 24. qu.* Papin. *ad L. 15. §. 1. ff. de inoffic. teſtam. lit. D. in fin.* Judex de meritis cauſæ cognoſcere incipit, & reus non niſi lite conteſtata in judicem conſentire videtur, *L. 1. ubi* Dyoniſ; Goth. *l. 5. ff. de lit. conteſt. L. 16. C. de judic., ubi idem Gothofr. lit. Z.*, idcirco li-
5 te conteſtata, ne judicium aluſorium reddatur, & actor inutiliter defatigetur, exceptio declinatoria fori, *litis pendentiæ*, aliarumve &c, amplius opponi non poteſt. *L. præſcriptiones ult. C. de except.*

6 In cauſa appellationis non conteſtatur lis, nec ad ejus cauſam inchoandam opus eſt libello, quia ab actorum tranſmiſſorum apertura incipit, & inſtantia currit a datione termini ad non poſita ponendum, & non probata probandum. *Ritus M.C.V. 6. ubi* Caravit. Affl. *in Conſt. dilationes, num. 39. in fin.*

✠ 7. Plures ſunt caſus, in quibus litis conteſtatio non eſt neceſſaria, ſcilicet, cum libellus non requiritur, ſi agatur de cauſis ſummariis, quando petitur ut declaretur an aliquis inciderit in canonem excomunicationis latæ ſententiæ, ob violentam manuum injectionem in clericum; quando agitur de liquidatione publici inſtrumenti, cum in hac cauſa judiciarius non exigatur, de cauſa hæreſis, depoſiti matrimonii de ſententiis interlocutoriis; tandem quando jus agendi dirigitur judici tantum & non contra certam perſonam, modo actio publicum commodum reſpiciat. Felinus *in cap. 2. de offic. judicis.*

✠ 8. Litis conteſtatio duplex eſt, una expreſſa, altera tacita. Prima fit per narrationem actoris, & per reſponſionem ſecutam factam a reo coram judice competenti, animo conteſtandi litem, *cap. dudum 2. §. licet de elect.* ſecunda vero per proceſſum ad ulteriora, Socoin. in *rubr. de litis conteſt.* Multis modis fit litis conteſtatio. Primo, per verbum nego, quando reus dicit, *nego narrata prout narrantur, & poſita prout ponuntur, ſalvis juribus, & defenſionibus, ſuo loco, & tempore proponendis.* Secundo fit per confeſſionem, puta ſi reus confiteatur narrata per actorem eſſe vera, ſed nullo modo teneri ad petita per actorem. Tertio fit per verbum *ignoro*, ut ſi procurator, heres, & alii, qui habent juſtam cauſam ignorandi factum alienum, dicant, *ignoro an ita res ſe habeat.* Bart. *in l. qui in alterius ff. de regulis juris.* Quarto per verbum dubitativum credulitatis, ut ſi reus dicat, *credo narrata per actorem non eſſe vera.* Bald. *in l. ſi debitori ff. de petitione hereditatis.* Tandem per verbum injurioſum, ut ſi reus actori dicat: *tu mentiris per gulam.* Bald. *in l. turpia ff. de legat. 1.*

✠ 9. Non ſolum per principales litigantes, qui poſſint ſtare judicio, fit litis conteſtatio, ſed etiam per eorum procuratores, advocatos, tutores, curatores, actores, ſyndicos, alioſque alieno nomine comparentes, *cap 1. de litis conteſtat.*, excipe minores pupillos, cum quibus non valet, quod agitur. *L. fin. C. qui legitim. perſon. ſtand. in judic. non habend.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XII.

De Termino probatorio.

1. *Articulus merus juris non eget termino.*
2. & 3. Ratio.
4. *Articulus juris dubii æquatur facto.*
5. *Praxis cauſæ, quæ termino non eget.*
6. *Terminus quid?*
7. *Formula decretorum.*
8. *Explicatio decretorum.*
9. *Et ultima* Reg. Pragm. *multæ cauſæ peraguntur abſque termino, & numerantur.*
10. *Juris congrui cauſa fit abſque termino ex eadem* Reg. Pragm.
11. *Tranſcribitur Capitulum ultimæ* Reg. Pragm.

1 QUando merus articulus eſt diſcutiendus, non debet impartiri terminus in cauſa, ex textu *in cap. ſæpe, de appellat.* atque DD. in verbis; *Cum frequenter juris proceditur, & cauſa expeditur ſine termino.* De Ponte *conſ. 99. num. 1. & 2.* Maſtrill. *deciſ. 217. num. 4. & ſeq.* ex ea potiſſimum ra-
2 tione adducta ſub *num. 2.* ibi: *Ratio eſt, quia petitio actoris dicitur fundata in actis, ex quibus apparet hypotheca, ideoque oritur quæſtio juris, & non facti ſecundum doctrinam Bald. Ang. & aliorum.*

3 Et hoc re bene perpenſa juri valde conſonum eſt; ut quid enim partes laboribus, & expenſis defatigandæ ſunt? Ita Salernitan. *deciſ. 37.* Salgad. *in labyrinth. creditor. qu. 3. cap. 1. n. 150. & ſeqq.*

4 Obiter nota, articulum juris dubii æquiparari facto in cauſis præſertim ſummariis, nec executionem impedire; ideoque terminus impartitur, non impedita interim executione prætenſorum, Episcop. Affl. *controv. 48. num. 23. &c.*

5 Ex praxi nota, quod quando cauſa termino non eget, tunc interponi prius debet decretum, *quod procedatur ad ea, quæ incumbunt ſuper expeditione præſentis cauſæ abſque termino*, & poſtmodum ad ulteriora procedi.

Terminus igitur, eſt temporis dilatio, quæ a
6 Judice conceditur ad probandum incumbentia, ejus formula eſt. *Die &c.... ſtantibus adimpletis; detur terminus dierum quatuor in præſenti cauſa ad probandum incumbentia*: Vel dicitur: *ſuper omnibus hinc inde prætenſis, infra quatuor dies audiantur Partes &c.*

7 Adeſt alia formula termini. E. G. *Die &c. pro omni termino, nominatione, & beneficiis partes infra viginti dies, vel triginta deducant incumbentia &c.*

8 Hoc ultimum decretum termini proprie interponi ſolet, quando Judex bonum jus actorem fovere cognoſcit, reoque convento, tamquam privilegiatæ perſonæ, beneficia competere, cuique judicii dilationi ſtudere; præcipue reſpectu mulierum, aliarumque privilegiis munitarum perſonarum, non vero reſpectu minorum, quibus per reſtitutionem jura magis favent; quod decretum Judicis arbitrio remittitur, qui reſtringendi, prorogandique terminum juxta variarum rerum circumſtantias, & viciſſitudines, facultatem habet. Carol. Anton. de Roſa *in prax. civil. decret. p. 1. in 1. inſt. ordin. jud. cap. 6. num. 119. & 120. &c.*

Rex noſter Invictiſſimus, cui ſubditorum major utilitas ſemper cordi fuit, in ejus *Conſt. diei 18. Martii 1738. §. 3. num. 16.* ſancivit; ut mul-
9 tæ cauſæ, præcipue reſciſſionum contractuum, quæ terminum ordinarium antiquitus exigebant, expeditionem abſque termino obtinerent, prout fuſiſſime ſcripſi *in par. 3. tit. 5. cap. 11. num. & ſeqq.* hujus praxis omnino haud inutiliter revidendo.

10 Idem ſtatuit in cauſis *juris congrui*, quæ aut conſuetudinis noſtræ Civitatis vigore, aut ex *Conſt. Sancimus* intententur, ſemper abſque termino peragi deinceps debent, modo in eadem Reg. Conſt. deſcribendo. E. G.

§. I.

11 XII. Tutte le cauſe di retratto *jure congrui*, o per la Conſuetudine di queſta Città, o per la Coſtituzione *Sancimus*, ordiniamo, che da oggi avanti ſi debbano decidere ſenza termine, & via executiva colle relazioni de' Periti, e non in alcuni caſi, ne' quali foſſe il termine neceſſario, il quale debba eſſer ſommario, rimettendo il darſi il ſudetto termine ſommario ad arbitrio del Giudice.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XIII.

De electione examinatoris.

1. *Examen Teſtium non committebatur antiquitus niſi*

Exa-

Digitized by Google

Examinatoribus S.R.C.
2. *Limitatio.*
3. *Hodie ex Regali Conſtit. in cauſis ducatorum mille, & infra indiſtin[illegible] committitur examen.*
4. *Quid in cauſis dictam ſummam excedentibus?*
5. *Ubi ſit acceſſus recititur a Scriba cauſæ.*
6. *Examinatorum derictus.*
7. *Tranſcribitur Capitulum dictæ Reg. Conſtit.*
8. *Examinatores facillime antiquitus renunciabant.*
9. *Ratio adducitur.*

ANtiquitus in S.R.C. non poterat committi examen teſtium, nec poterat alius examinator
eligi, præter examinatores ipſius S. R. C., niſi
1 cauſa eſſet infra ſummam ducatorum 590., ut
inter alias exceptiones notat Riccius *ſub num.* 9.,
2 & pro cauſis dictam ſummam excedentibus præcedere debebat examinatoris electi renunciatio,
alias committi non poterat.
3 Hodie vero ex præcitata Reg. *Conſt. diei* 18.
Martii 1738. in §. 13. *num.* 5. proviſum eſt, quod
cauſæ Commiſſarius abſque ulla renunciatione
committere poſſit examen teſtium cuicumque officiali in cauſis ducatorum termille, & infra; In
cauſis dictam ſummam excedentibus etiam ad Com-
4 miſſarii libitum committi poſſit, quoties examinator electus ad examen accedere nolit, qui nihil
5 omnino prætendere poſſit; Et in cauſis hujus Civitatis, Caſalium & Regni, in quibus fit acceſ-
6 ſus Regii Miniſtri, poſſit examen a Scriba cauſæ recipi; & in aliis ab Examinatoribus recipiendis tarenum unum pro ſingulis teſtibus exigant,
prout fuſius in eodem cap. Reg. *Conſt.* videbis, videlicet.

§. III.

Per lo Sacro Regio Conſiglio.

7 V. In *quanto alla commeſſa dell'Eſame de' Teſtimonj in Regno, vogliamo che il Commeſſario della cauſa, ſenz' aver biſogno della rinuncia de' Regj Eſaminatori del* S. R. C., *poſſa commetter detto eſame a chi ſtimerà più proprio nelle cauſe, che importano la ſomma di ducati tremila a baſſo. E reſti parimente in arbitrio del Commiſſario nelle cauſe, che eccedono la detta ſumma di ducati tremila, qualora l'Eſaminatore eletto non voglia uſcire ad eſaminare, di commettere ad altri l'Eſame, ſenza che il detto Eſaminatore eletto poſſa pretendere altro ſotto qualſiſia preteſto. E per le cauſe in queſta Città, a Caſali, e per tutto il Regno, nelle quali ſi faccia l'acceſſo de' Miniſtri, poſſa il Giudice far eſaminare i Teſtimonj dallo Scrivano della cauſa; E nell'altre, nelle quali dovranno eſaminarſi dagli Eſaminatori, non poſſano queſti eſiggere più di carlini due per Teſtimonio.*
8 Eſt autem hic animadvertendum, quod ante
dictam Reg. *Conſt.* non aliunde proderant facillimæ renunciationis teſtium examini, quæ ab Regiis Examinatoribus fiebant, niſi quia ex Reg.
Pragm. 75. *de offic.* S.R.C. cautum erat, quod pro
cauſis infra ſummam ducatorum mille Examinator electus non haberet acceſſum, nec receſſum,
9 ſed tantummodo moram., unde ſæpiſſime contingebat, quod tam ipſe, quam alii cauſæ renunciabant

ADDIT. DE GARO AD CAP. XIV.

De Teſtium præſentium receptione.

1. *Teſtium fidem, non multitudinem Judex reſpicere debet.*
2. *Majores numero recepti refrænantur.*
3. *Quinam refrenandi ſint?*
4. *Formula decreti pro receptione Teſtium, ejuſque explicatio.*
5. *Teſtes citandi ſunt, alias nulli.*
6. *Allegare debent cauſam ſcientiæ.*
7. *Utraque pars uti poteſt eiſdem Teſtibus.*
8. *Teſtes, qui revelaverunt ad excommunicationis pœnam an fidem faciant?*
9. *Deponere debent cum juramento, & pars citari ad illud videndum.*
✠ 10. *Formula citationis ad teſtes.*
✠ 11. *Qui teſtes eſſe poſſint? & qui non?*

JUdex ſcire debet quanto fides adhibenda ſit teſtibus, quia non eorum multitudo, ſed mera
1 ipſorum fides reſpici debet *De Roſa prax. civil. decr. cap.* 6. *nu.* 45.
2 Quando teſtes recipiuntur majores numero a
jure permiſſo, prout ſcribit Riccius *ſub num.* 17.
tunc refrenari debent, & refrenantur illi, qui
poſtremo recepti ſunt, niſi perſonæ privilegiatæ
3 eſſent, quia in hoc caſu in producentis arbitrio
eſſet primis, vel poſtremis teſtibus uti, ex decis. S.C. penes *Thor. in compend. deciſ. v. refrænatio teſtium. Rovit. ſup. Pragm.* 1. *n.* 3. *de refræn.*
4 Interdum fit decretum, *quod teſtes citati in termino recipiantur, & de eorum depoſitionibus habeatur ea ratio, quæ de jure habenda erit.* Hoc importat, ſi rite recepti fuerint, ſi de jure recipi
poterant, ſi habiles, vel inhabiles ſint. *Cap. in nomine Domini. De Teſtib.*
5 Teſtes citandi ſunt in termino, & ſi abſque
citatione deponant, de falſitate, ac ſubornatione
ſuſpecti ſunt. *L. ſi quando C. de teſtib. Rit. M.C.V.* 149. & 155. *L. quæ omnia §. ſed & ſi ff. de Procur. Daniel Venacerius in analyſ. jur. Pontif. lib.* 2. *tit.* 21. *axiom.* 2.
6 Teſtes interrogati deponere debent factum
clare, & ſcientiæ cauſam allegare, etiam de rebus, quæ ſenſu non comprehenduntur. *L. ſolam. C. de teſtib. Maſcard. de probat. concl.* 1365. *n.* 5. 6. 48. & 52. *Menoch. de arbitr. Judic. lib.* 1. *qu.* 25.
7 Utraque pars uti poteſt teſtibus ab alterutra
parte citatis ex deciſ. S.R.C. penes *Anna ſing.* 510.
8 Teſtes qui ad excommunicationis pœnam vitandam
revelationem fecerunt, ut plene probent in praxi,
iterum cum juramento in termino interrogari, &
examinari debent parte citata. *L.* 3. §. *idem Divus. ff. de teſtib. L. de minore.* 10. *ff. de quæſt. Andreol. controv.* 270.
9 Examinandi ſunt cum juramento, & pars citari debet ad eorum juramenta videndum. *L. juris jurandi. L. ſi quando C. de teſtib. Creſcent. dec.* 4. *n.* 4. *de teſtib. Rit. M. C. V.* 154. *de Roſa Prax. civil. decret. cap.* 11. *nu.* 30. & *ſeqq.*
✠ 10. Ex hucuſque dictis ſatis conſtat, quod dato
termino in cauſa ad probandum incumbentia, productis articulis per actorem, abſolutiſque omnibus
incidentibus, & emergentibus, intra præfixos termini dies, citari omnino debeat teſtes examinandi
ad comparendum prima die juridica ad jurandum,
& deponendum coram judice teſtimonium veritatis ſuper articulis præſentatis, vel præſentandis, necnon pars ex adverſo, ut eodem die compareat ad videndum juramenta teſtium. Formula vero, qua expeditur hujuſmodi citatio hæc eſt.

De mandato Principalis Curiæ Longoburgi.

Servientibus noſtræ Curiæ, ſive &c. vobis in
ſolidum dicimus, committimus, & mandamus,
quatenus receptis præſentibus, ad omnem inſtantiam, & requiſitionem ſive &c. N.N. citetis, moneatis, & requiratis infraſcriptos teſtes, eiſque
mandetis, quatenus ſub pœna unciarum auri 25.
per quemlibet &c. Curiæ &c. prima die juris poſt
&c. perſonaliter compareant, & quilibet eorum
comparere habeat, & debeat coram Nobis in hac
curia ad ſe examinandum, & veritatis teſtimonium perhibendum ſuper articulis præſentatis per
N.N. in cauſa, quam habet cum N.N., ut ex
actis &c. alias &c. Necnon citetis, moneatis, &
requiratis N.N. principalem, quatenus in eodem
termino, &c. & deinde in antea, uſque &c. compareat in hac Curia hora ſolita cauſarum, ad
videndum juramenta infraſcriptorum teſtium exa-
mi-

Digitized by Google

minandorum ut ſupra &c. alias &c. quoniam &c. dantes &c. mandantes &c. datum &c.

In cujus citationis calce debet s Procuratoribus, ut caute procedant, fieri ſolita proteſtatio, tradita hic a Riccio *n.* 23.

✠ 11. Ut teſtes rite valeant veritatis teſtimonium perhibere habiles eſſe oportet, ne inhabilitatis exceptio eorum poſtea valeat depoſitiones infirmare. Calliſtratus in *l. teſtium* 3. *ff. de teſtibus* hæc habet: *teſtium fides diligenter examinanda eſt; ideoque in perſona eorum exploranda erunt in primis conditio cujuſque, utrum quis decurio, an plebejus ſit, & an honeſtata, & inculpatæ vitæ, an vero notatus quis*, & reprehenſibilis, an locuples, vel egenus ſit, ut lucri cauſa quid facile admittat, vel an ei inimicus ſit, adverſus quem teſtimonium fert, vel amicus ei, pro quo teſtimonium dat. Nam ſi careat ſuſpicione teſtium, vel propter perſonam, a qua fertur, quia honeſta ſit, vel propter cauſam, quia neque lucri, neque gratiæ, neque inimicitiæ cauſſa fiat, admittendus eſt. Nam quidam propter reverentiam perſonarum, quidam propter lubricum conſilii ſui, alii vero propter notam, & infamiam vitæ ſuæ non ſunt admittendi ad *teſtimonii fidem*.

Quoniam vero contingere poteſt, ut teſtes, quando actui interfuerunt habiles fuerint, deinde quando deponant ſint inhabiles, & a converſo: ideo animadvertere oportet, num teſtis requiratur ad ſolennitatem actus, vel ad probandum actum, vel ad utrumque. Si ad ſolam ſolennitatem, ſatis eſt habilitas pro tempore, quo actus fit, etiamſi deficiat deinde teſtis, vel inhabilitetur morte, infamia &c. ſic teſtamentum ſemel validum, tenet, licet deinde teſtes moriantur. Si ad probandum actum, tunc teſtis idoneus eſſe oportet, quando deponit, quia tunc probat. Baldus in *l.* 1. *C. de teſtam.* tandem ſi ad utrunque requiratur, pro utroque tempore ejus habilitas neceſſaria eſt.

Ob reverentiam perſonarum teſtimonium dicere non permittitur filiis in cauſa patris, *l. parentes S.C. de teſtib.*, libertis in cauſa patroni, *l. libertor. C. eod.*, ſubditis in cauſa ſuperioris, omnibusque iis, quibus imperari poteſt. Paul. in *l. teſtis c. eod. tit. Propter lubricum conſilii* teſtificari non poſſunt ſeptennio minores, impuberes, furioſi, Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 525. ſicuti & ebrioſi, qui jure canonum Infantibus comparantur, cap. *a crapula* 14. *de vita, & honeſtate cleric.* denique ob *notam, & infamiam vitæ ſuæ* a teſtificando repelluntur infames, & criminoſi, quos profuſo calamo recenſet clariſſ. Alphanus *inſtit. crim. lib.* 3. *tit.* 7.

Sunt præterea nonnulli, qui vel amore, vel odio ab hoc munere arcentur; in quorum albo continentur conſanguinei, affines, intereſſe habentes in cauſa, ſcilicet advocati, procuratores, adminiſtratores, ſollicitatores, negotiorum geſtores, curatores, creditores, cedentes, donantes, fidejuſſores, ſocii, cives, ſi de ſingulari commodo agatur, proxenetæ, mediatores, judices, arbitri, arbitratores, aliique, Afflict. *dec.* 409. *n.* 5. tandem inimici, & malevoli *l. ob carmen.* 21. *§. ſi teſtes ff. de teſtibus*.

Paupêres modo ſint honeſti nominis, & bonæ vitæ, integræ fidei reputantur, non enim paupertas, ſed potius vitæ levitas, & prona ad malum inclinatio hominis vitio tribuitur; de paupere ſic Terentius in Phormione *actu* 5. *ſcena* 7. *v.* 10.

Quanta hæc mea paupertas eſt tamen.
Curavi hoc quidem, ut mihi eſſet fides.

Perjuri, etiam poſt peractam pœnitentiam, teſtes ultronei, excommunicati majori excommunicatione, qui annuæ confeſſionis & communionis paſchalis præcepto non ſatisfecerunt, accuſati, inquiſiti, & denunciati de gravi delicto, deponentes inveriſimilia, birruarii, & ſpurii, qui viles, turpesque perſonæ dicuntur, *ad teſtimonium procedere nequeunt; bonæ opinionis*, ait Imperator *novella* 90. *de teſtib*, *oportere eſſe teſtes, & non quoſdam artifices ignobiles, neque viliſſimos, neque nimiis obſcuros*. Videſis Maſcardum *de teſtibus*, Farinacium *lib.* 4. *dec.* 100. Caſus, vero in quibus hujuſmodi teſtes admitti valeat, recenſentur ab Afflict. *dec.* 304. *n.* 10.

Fides peracta per teſtem contrariæ depoſitioni juratæ, imo ipſa depoſitio primæ contraria in totum, vel in partem, licet mortis tempore peracta, vel ob metum communicationis, non attenditur, DD. communiter apud Card. de Luca *de judic. diſc.* 32. *n.* 31. Sicuti nec fidem meretur teſtis pecunia corruptus, etiamſi verum dixerit, cap. *placuit de teſtibus*. necnon teſtis varius, aut ſibi ipſi contrarius, *l. ubi pugnantia* 149. *ff. de reg. jur.* At ſi non ſimpliciter ſibi contradicat, ſed animo ſe corrigendi, modo hæc correctio in continenti fiat, fidem meretur poſterius teſtimonium, ſecus ſi ex intervallo, nec doceat de cauſa erroris, *cap. propterea* 7. *de teſtib.*

Teſtes quoad ſubſtantialia contrarii ab eodem producti nil probant, quia ſe invicem deſtruunt; ſic non creditur teſti vocanti in conteſtem, qui poſtea vocatus negat, Pratus *tom.* 1. *cap.* 4. *n.* 29. Secus ſi a partibus contrariis producantur, quo caſu magis illi creditur, qui plenius, & diſtinctius narrat factum, quam aliis indiſtincte narrantibus, *cap. in tua* 44. *de teſtib.* magis ſeniori, quam juniori, ſacerdoti, quam laico, perito, quam imperito, maſculo, quam feminæ *l. jusjurandi* 8. *de teſtib.*, magis dicenti, *ſcio, quia vidi* quam dicenti, *ſcio, quia ſum vicinus*. Menoch. 6. *de præſumpt. præſumpt.* 24. *n.* 40.

Teſtis de auditu nil probat, excepta duntaxat re, quæ auditu percipitur. Si vero deponat, rem ab aliis percepiſſe, nec etiam probat, niſi nominet ſaltem duos, a quibus audivit, quos ſide dignos eſſe oportet, *cap. licet ex quadam de teſtibus*. Qui ſi mortui ſint, tunc deponentes de auditu probant, modo deponant de tempore, quo audierunt a jam defunctis; debent enim audiviſſe ante, & non poſt litem motam, idque ad vitandas fraudes. Tandem nec probat teſtis de auditu auditus alieni, cum hoc non ſit ſcire, ſed credere loquenti, *l. teſtium* 14. *C. de teſtibus*; modo factum non ſit antiquum, quod ſuperet memoriam hominum, Gonzalez *dict. cap. licet ex quadam*, clariſſim. Sorge *cap.* 74. *de teſtib.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XV.

De Teſtium abſentium nominatione, & Audientia

1. *Teſtes non examinantur in propriis domibus.*
2. *Recipiuntur die feriato.*
3. *Subſtituitur perſona ad U.J.T.*
4. *Citatur ſimul cum teſtibus.*
5. *Citari poteſt disjunctim.*
6. *Et quando?*
7. *Niſi citetur, nullum eſt examen.*
8. *Teſtes in termino non citati, non recipiuntur.*
9. *Magiſtratus non coguntur ad teſtificandum.*
10. *Ex ult. Reg. Conſt. ſuſpicio Curiarum trium dari tantum poteſt.*
11. *Transcribitur capitulum d. Reg. Conſt.*

Teſtes examinari non poſſunt in eorum domibus. Rit. *M. C. V.* 242. *ubi Petra &c.* Et eo-
1 rum dicta ſubſcribi debent ab Examinatore Pragm. 12. §. 12. *tit. de Official., & quæ eis prohib.*

2 Poſſunt examinari etiam die feriato, dummodo juraverint die juridico antecedenti *Clem.* 1. *de offic. de leg.* Rit. *M.C.V.* 143.

In partibus ad U.J.T. ſubſtitui debet perſona,

 quæ

3 quæ ibi ſit præſens *L. ſi quando C. de teſt. ibique DD. & cap. 2. ubi Gloſſ. verſ. noluit de teſtib.*

4 Hæc Adverſarii citatio ad U. J. T. fit ſimul, & ſemel cum citatione ad teſtes, in qua deſcribuntur per nomina, & cognomina. Mar. *ad Gizzarell. dec.27. n.16.*

5 Poteſt Adverſarius per citationem ſeparatam a citatione teſtium requiri, quemadmodum in dies practicatur ita ut ipſe teſtium notitiam habere non poſſit, niſi in actu receptionis, quando eorum videt juramenta; quod præcipue fieri poteſt, in citanda parte abſque teſtium nominibus, quando de
6 ſuſpicione aliqua ſubornationis dubium inſurgit. Alber. *Oliv. in Rit. Archiepiſc. tit. 80. num. 2.* Mari *ad Gizzarell. d. deciſ. 27. n. 16.*

7 Subſtitutus ad U. J. T., niſi notificetur, & teſtes recipiantur, nullum eſt examen, nec excuſat ſtylus in contrarium. Petr. *in rit.* M. C. V. 145. *num.* 13. Gratian *diſcept. forenſ.* 664. *num* 48. Farinac. *de teſtib. lib.* 3. *tit* 8. *qu* 72. *cap.* 1. &c.

8 Teſtes in termino non citati, non poſſunt a Curia recipi, nec fidem faciunt. Muſcatell. *lib.* 1. *p.* 5. *gloſſ. citari, num.* 4. Gallup. *p.* 2. *c.* 25. *num.* 1. Viſcont. *ad* Capyc. *deciſ.* 96. De Franch. *deciſ.* 60. *num.* 11. Gramm. *in conſ. crim.* 21. *num.* 6.

9 Magiſtratus cogi non poſſunt ad teſtificandum, Principis enim requiritur beneplacitum, & licentia, quando obtineri poteſt, & aliunde veritas non haberi. Alber. *in L. inviti, de teſt. in L. gradatim, §. quoties, ff de muner. & honor.* de Stefan. *in pragm. num.* 333. &c.

10 Ex diſpoſitione ultimæ Reg. Conſt. §.1.num.24. proviſum eſt, non poſſe allegari ſuſpectas pluſquam tres Curias pro teſtium examine in partibus, alias a Judice non admittitur ſuſpicio.

§. I.

11 XXIV. *Per l' eſame de' Teſtimoni, che ſi commettono* in partibus *non ſi poſſano dalle parti dar per ſoſpette più di tre Corti; e dandoſene più del detto numero, non ſia tenuto il Giudice ammettere la ſoſpezione.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XVI.

De Articulis.

1. *Articuli diligenter formandi ſunt.*
2. *Quid ſint?*
3. *De jure regni copia non datur.*
4. *Utique de jure communi, & ratio.*
5. *In appellatione qui articuli ſint impertinentes?*
6. *In dubio articuli admittuntur.*
7. *In termino repulſæ quinam rejiciantur?*
8. *Articuli præſentati a procuratore aliquid confitentes, non præjudicant.*
9. *Major cautela.*
10. *Præſentatæ formula.*
11. *Articulorum formula.*
12. *Cautio in articulis ſervanda.*

ARticulorum formatio omnem Advocatorum requirit, & diligentiam, quia hi ſunt velut loci, ex quibus argumenta cauſæ ſumuntur, & in his tota vis cauſæ conſiſtit, ita ut vulga-
1 re pervolet axioma: *Negli articoli ſono i pericoli*: Et ſunt quædam capita, quo omne id, quod in inſtantiis, & ſupplicationibus propoſitum, oppo-
2 ſitumque fuit, complectuntur, una alteri capiti junctura Reg. Rulant. *de commiſſar. & commiſſ. Com. Imper. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 8.

3 Licet de jure Regni articulorum copia non detur. *Caravit. in rit.* 79. *n.* 11. *Affl. dec.* 38. *num.* 3. *De Franch. dec.* 220. *n.* 14.; attamen de jure communi copia articulorum datur, ut rejiciantur impertinentes, & ut interrogatoria confici poſſint per modum defenſionis, quia articuli ex libelli par-
4 tibus ſubſtantialibus concipiuntur. *L.* 2. *C. ut lite pend.* Abb. *in cap. per tuas de teſtib.* Muſcatell. *gloſſ. impertinentes num.* 13. *in fin.* De Roſa *prax. civil. decret. p.* 1. *inſt. ord. jud. c.* 1. *n* 8. Nonnulla circa hanc materiam obſervari in *cap.* VIII. *de cumulat. action.*

5 In articulis cauſæ appellationis non licet deducere, quod deductum eſt in prima inſtantia, quia articuli eſſent impertinentes poſt percontatas præſertim teſtificata. De Franch. *dec.* 668. Capyc. *deciſ.* 15. & 62. Gramm. *dec.* 45. Guid. Pap. *dec.* 585. Affl. *dec.* 33. 89. & 216, penes Ricc. *coll. dec.* 1353.

6 In dubio tamen an articuli ſint impertinentes, vel non, admittendi ſunt, Anna *ſingul.* 622.

7 Articuli præſentati in termino repulſæ illud idem continentes, quod in primis articulis deductum fuerat, vel ex directo contrarium articulis partis adverſæ, rejiciendi ſunt. Affl. *dec.* 216.

8 Articuli præſentati a Procuratore, qui aliquid confiteatur; ejus Principali non præjudicant. *L.* 3. *§. ſed an & ipſor. ff de confeſſ. ubi* Bartol. Soccin. *conſ.* 55. *n.* 8, *lib.* 1. Rovit. *conſ.* 25. *nu.* 1. *lib.* 2 Surd. *dec.* 229. *n.* 28. Caſtill. *deciſ.* 111. *n.* 17. Gratian. *diſcept. forenſ.* 3. *n.* 8. & 9. Urſill. *ad Affl. dec.* 148. *n.* 7. &c., & cautela major erit, ſi in calce ipſorum fiat proteſtatio expreſſa contra omnes confeſſiones, & ſingula verba in articulis poſita ar-
9 ticulanti præjudicantia *Joſeph de Roſa conſult.* 56. *n.* 14., prout melius in ſequentibus formulis videbis. E.G.

Formula præſentatæ articulorum.

DIe... menſis... anni 1640. S. Severini &c. Præſentata per T. de T. Principalem in hac
10 Curia S. Severini Delegata S.R.C. &c.
11 *Quæ offeruntur probanda pro parte T. de T. Tutoris filiorum, & heredum qu. T. de T., in cauſa, quam active habent in S. R. C. cum T. de T. & ex aliis &c. deducens &c. non ſe adſtringens &c. ſalvo jure &c. omni modo meliori &c. Producens in vim probationis omnes ſcripturas præſentandas ad ſui favorem, imo totum proceſſum, quatenus ad ſui favorem &c., imo cum expreſſa proteſtatione, ut revocatæ intelligantur omnes confeſſiones; omnia & ſingula verba in articulis ponenda, quatenus contra articulantem eſſent, & facerent &c. non aliter, nec alio modo &c.*

Primo intende, e vuol provare, che nell' anno &c.

Secondo vuol provare, come &c.

Terzo intende provare, che di tutto ciò è publica voce, e fama, teſtibus, & ſcripturis non renunciando &c.

Item hæc & alia &c. cum poteſtate variandi, addendi, minuendi &c. & cum repetita proteſtatione omnium prædictorum &c.

In qua formula adeſt cautela *Joſephi de* Roſa ſuperius notata, qui etiam ſcribit, cavendum eſſe, ne articuli per verbum, *pone, e vuol pruovare*, concipiantur, quia in poſitionum naturam tranſeun-
12 tes, præjudicarent articulanti, quanto articuli de eorum natura contra producentem non probant. Marant. *in ſpec. p.* 6. *tit. de poſit.* Alex. *conſ.* 80. *nu.* 10. *lib.* 2. Maſcard. *de probat. concluſ.* 368. *num.* 14. Scacc. *de judic. lib.* 2. *cap* 7. *nu.* 68. S. Seraph. *deciſ.* 1654. *n.* 2. &c.

Aliæ formulæ tranſcriptæ ſunt in *par.* 1. *Tit.* 3. *cap.* 7. *num.* 34.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XVII.

De Poſitionibus.

1. *Ex ult. Reg. Conſt. poſitiones curſum cauſæ non impediunt.*
2. *Infra decem dies reſpondendum, & alia.*
3. *Tranſcribitur capitulum d. Reg. Conſt.*
4. *Cautela actoris deponentis.*
5. *Formula dictæ cautelæ.*
6. *Effectus ejus cautelæ.*
7. *Si actor, & reus depoſuerint, invicem.*

AD

Digitized by Google

AD *num. 51 & 9. obſerva.*, hodie per ultimam
Reg. *Conſt. diei* 18. *Martii* 1738. §. 1. *num.* 22.
ſtatutum eſſe Principalis depoſitionem ſuper poſi-
1 tionibus petitam in quacunque parte judicii, tam
ante, quam poſt litem conteſtatam, curſum cau-
ſæ minime impedire, depoſitionem faciendam eſ-
ſe infra decem dierum ſpatium, ſi Principalis in
loco judicii præſens fuerit; ſin ſecus Procurato-
2 rem in actis conſtitutum ad reſpondendum teneri,
etiamſi ſpeciale mandatum non habeat, v3.

§. I.

3 XXII. *Quantunque le poſizioni ſianſi introdotte
per rivelare il Reo dal peſo di provare; nientedimeno
perchè l' eſperienza ha fatto conoſcere, che le Parti
non ſe ne avvagliono ad altro oggetto, che per dila-
tare il corſo della cauſa, ordiniamo perciò, che la
depoſizione del Principale ſopra le Poſizioni in qualun-
que parte del giudizio ſi domandi* tam ante, quam
poſt litem conteſtatam, *non venga ad impedire il
corſo del giudizio in qualunque ſtato ſi faccia la do-
manda, ancorche ſi faceſſe prima del termine; Però
ſia tenuto colui, che deve deponere far la ſua depoſi-
zione fra lo ſpazio di giorni dieci; e non ritrovan-
doſi il Principale* in loco judicii *debba farla il Pro-
curatore coſtituito* in actis, *ancorche non aveſſe man-
dato ſpeciale* ad cauſam, *a Mandato ſpecialiſſimo* ad
ſic, & ſic reſpondendum.

4 Si Reus petat actoris depoſitionem, & actor
deponere velit, uti debet cautela illius clauſulæ:
Salvo jure impertinentium: hoc modo. E.G.

Die.....in Terra Curiæ..... & coram T.
du T. Gubernatore Curiæ Terræ prædictæ &c.
Conſtitutus penes acta hujus Curiæ Terræ T.D.
T. de T., qui ſponte &c. non vi &c. delato prius
juramento de veritate dicenda in manibus d. Do-
mini Gubernatoris, ſuper infraſcriptis poſitioni-
bus præſentatis pro parte T. de T. in cauſa,
5 quam habet in S. C. cum ipſo deponente, per
verbum credit, vel non credit, ſerv. forma Reg.
Pragm. *ſalve jure impertinentium &c.* ipſi deponen-
ti lectis, & primo &c.

6 Effectus hujus cautelæ eſt, ut depoſitiones
Rei, vel actoris, ſi impertinentes reperiantur,
ad invicem ſibi non præjudicent, & juramentum
per eos præſtitum non refertur ad impertinentes
poſitiones. Curtius *tract. poſition num.* 20. Bald. *in
L. penult. ad fin. Cod. de tranſact.* Jaſon. *L. ſi duo §.
ſi Julian. in* 3. *col. ff. de jurejur.*

7 Sed ſi actor in prima inſtantia reſpondens po-
ſitionibus Rei abſque dicta cantela confeſſus eſ-
ſet, & reus pariter reſpondens actoris poſitionibus,
confeſſus itidem eſſet, attentis poſitionibus con-
trariis, in quibus omnes habentur pro confeſſis,
actor ſuccumbere debet, non Reus, quia confeſ-
ſio actoris magis nocere debet ipſi actori, quam
Reo, cui ſemper in dubio favendum eſt. *Cap.
cum ſint partium de reg. jur. in* 6. Alexand. *in L. ſi non
fuerit. ff. de jurejur.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XVIII.

De Publicatione.

1. *Titulus examinis tranſmittendi ad S. R. C.*
2. *Antiquitus ante publicationem fiebat actus.*
3. *Ex ult. Reg. Conſt. ſublatus eſt d. actus.*
4. *Tranſcribitur capitulum dictæ ultimæ Regalis Con-
ſtitutionis.*
5. *Formula decreti publicationis.*
6. *Replicationis procuratoris.*
7. *Relationis notificationis.*
8. *Quando fiat dictum decretum, & quando non?*
9. *Formula alterius decreti.*
10. *Declaratio dicti decreti.*
11. *Quando quis poſſit examinare poſt publicationem?*
12. *Continuatio declarationis decreti.*
13. *Formula aliorum decretorum cum reſervatione ex-
plicata.*
14. *Teſtibus non examinatis in termino, non fit pu-
blicatio, ſed tantum concluſio.*

COmpleto examine, ſivo teſtium receptione
in partibus, a Curia delegata clauduntur acta,
& ſigillata, ad Curiam delegantem tranſmittun-
1 tur, & titulus, ſeu inſcriptio fit. E. G. *Acta
civilia examinis teſtium, quæ transmittuntur a Cu-
ria Terræ Sancti Severini Delegata, ut intus &c
ad S. R. C., in Banca mag. Januarii Recupido
Actor Mag. penes magnificum Hyacinthum de Sanct.
Scrib. ejuſdem S.R.C. &c.*

Præſentatis actis in S. R. C., fit illorum aper-
2 tura, quæ in judiciis ordinariis Publicatio voca-
tur. Antiquitus ante publicationem, fiebat actus,
ſive monitio ad publicandum, poſt cujus notifi-
3 cationem elapſis fatalibus interponebatur decre-
tum publicationis: Hodie tamen ex ultima Reg.
Conſt. diei 18. *Martii* 1738. §. 1. *num.* XXVIII.
ſublatus eſt dictus actus ad publicandum, ſive
monitio, & concluſio, tanquam inutilis, & tan-
tum publicatio remanſit, v3.

§. I.

4 XXVIIII. *Per l' iſteſſo effetto vogliamo, che
da oggi innanzi nelle compilazioni de' giudizj ſi tol-
gano gli Atti* ad concludendum, & concluſio, *e
l'Atto* ad publicandum, *reſtando ſolamente fermi gli
Atti della Pubblicazione, e della Monizione: quali
Atti di Pubblicazione, a Monizione ſi debbano anche
fare ne' termini di ripulſa, e del prima Beneficio, con
che però dal Decreto della Pubblicazione, che ſi fa
dal Commeſſario in caſa, non ſi poſſa produrre alcun
rimedio.*

Formula decreti publicationis hæc eſt, v3.

In cauſa T. de T. cum T. de T.

DIe 11. menſis Martii 1739. Neap. Per Do-
minum Militem U.J.D. D. Joſeph Caſimirum
Capozzuto Reg. Conſil., & cauſæ Commiſſarium,
5 viſis actis, proviſum, & decretum eſt, ac in præ-
ſenti cauſa fuit facta publicatio, & habitum pro
publicato in forma, hoc ſuum, & intim.
Capozzutus: Recupida A. M. De Sanctis, Scriba.

*Formula Replicationis Procuratoris Partis
adverſæ.*

DOctor T. inſtat pro actis, quibus viſis reſer-
vat jura, & ſibi, ſuoque principali reſervat
6 repulſam, omnieque juris remedia, nec non pro-
teſtatur de nullitate actorum &c. ſalvis &c. no-
tific. die 19. Martii 1739.

Formula relationis notificationis.

DIe *decima nona menſis Martii* 1739. *Io Fran-
ceſco di Gennaro Portiera del S.R.C. ho notifi-
7 cato il magnifico Dottor T. de T., e laſciatali co-
pia, perſonaliter &c.*

8 Supradictum decretum publicationis ita fit;
& non expectatur aliud examen, nec ullus alius
teſtis, qui in termino fuerit citatus, ſive præ-
ſens, ſive abſens examinandus eſt, quia hoc ca-
ſu decretum alio modo concipitur. E.G.

9 *Die... Viſa comparitione &c. fol.... In præ-
ſenti cauſa fuit facta publicatio cum termino dierum
...ad acta perſcrutandum, & examen, cum reſer-
tione in forma, hoc &c.*

10 Ubi nota, quod decretum prædictum fit cum
termino aliquorum dierum, tum ut teſtium exa-
minatorum dicta partes percunctari valeant, tum
ut teſtes præſentes, qui in termino ordinario fue-
runt citati, & non adhuc examinati, infra di-
ctum terminum examinentur, quo elapſo quia
præſumitur partem eorum teſtificata vidiſſe, pro-
pter ſubornationis timorem, ad examen non ad-
mittitur. *Cap. Fraternitatis* 17. *ubi DD. de te-
ſtib.* De Roſ. *prax. civil. p.* 1. *in* 1. *inſt. ord. jud. c. diſt.*
2. *num.* 5. & 6.

Digitized by Google

Verum ſi quis fidem Scribæ cauſæ præſentaverit, qua conſtet, ſe non vidiſſe proceſſum, ita
11 ut prædicta ſubornationis ſuſpicio eſſet, ea æquitate admittitur ad examen argum. Pragm. Quandoque ſolet de teſt. refræn. & repet. De Franch. dec. 668. Sanfel. dec. 22. penes De Ruſ. loc. cit.

12 Dicitur in decreto prædicto: cum reſervat. in forma: De ſtylo Curiæ, ideſt præſentandi examen aliorum teſtium, ſuorum audientia commiſſa fuit quando dictum examen advenerit; quæ dilatio eſt ad Judicis arbitrium, qui cavere debet, ne alteri parti noceat, teſtiumque non examinatorum subornationis forſan abſit ſuſpicio, idem De Roſa loc. cit. n. 7. Caravit. Rit. 86. n. 1.: & quando dictæ reſervationis formam Judex explicare vult, dicit: Cum reſervatione, quod infra dies ..... liceat T. de T. teſtes
13 examinare, quorum audientia commiſſa eſt, & habeatur ea ratio; quæ de jure habenda erit &c. Vel dici poteſt cum reſervatione; quod quandocumque ante ſententiam venerit audientia teſtium commiſſa, recipiatur, & in calculo ferendæ ſententiæ habeatur ea ratio, quæ de jure habenda erit, hoc ſuum &c.

14 Quando in termino non fuerint examinati teſtes, tunc non fiebat publicatio, ſed tantum concluſionis decretum, quod finem probationibus imponit, quia eſt excluſio omnium aliarum probationum. Felyn. in cap. cum dilectus de fid. inſtr. & cap. paſtoris, de cauſ. poſſeſſ. & proprietat. Motill. de grad. publ. n. 2. & contra Bernard. Muſcatel. in prax. gloſſ. Repulſa.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XIX.

De Repulſa Teſtium.

1. *Repulſa teſtium an ſit odioſa?*
2. *Articuli formandi ſunt cum proteſtatione.*
3. *Ex ultima Reg. Conſt. ſublatus eſt terminus repulſæ repulſæ.*
4. *Articuli notificandi ſunt una cum nominibus teſtium ex d. Reg. Conſt.*
5. *Articuli contrarii cauſæ principali in repulſa non admittantur.*
6. *Ante receptionem oſtendendi ſunt cauſæ Commiſſario.*
7. *Formula inſtantiæ pro repulſa.*
8. *Formula conſenſus actoris.*
9. *Formula decreti.*
10. *Replicationis actoris.*
11. *Relationis notificationis.*
12. *Decreti commiſſionis examinis.*
13. *Replicationis Rei.*
14. *Literarum commiſſionalium.*
15. *Replicationis.*
16. *Obſervatoriæ in partibus.*
17. *Requiſitoriæ nominintum teſtium.*
18. *Relationis notificationis.*
19. *Articulorum.*
20. *Relationis notificationis articulorum.*
21. *Formula examinis.*
22. *Formula publicationis.*
23. *Monitionis ad ſententiam.*

Teſtium repulſa licet odioſa prima fronte videatur, reſpectu tamen petentium favorabilis eſt, quia eorum reſpicit defenſionem, qui iu defenſi
1 remanere non poſſunt, nec veritatem opprimi æquum eſt; præſertim quando non per calumniam, & prævia proteſtatione non animo calumniandi, ſed tantum eorum jura tuendi petitur, prout in ſequentibus formulis videbis. L. quoniam multi,
2 ubi Gloſſ. Cod. de advoc. Specul. tit. de Advocato §. 3. Bald. Caſtr. Angel. &c. in l. fin. ff. quod quiſque juris &c.

3 Hodie ex diſpoſitione ultimæ Reg. Conſt. diei 18. Martii 1738. §. 1. num. xxv. quia ſublata eſt repulſa repulſæ, petens terminum repulſæ, debet
4 nominare teſtes, & Parti adverſæ una cum nomi-
5 natione teſtium articulos cauſam repulſæ continentes notificare, nec admitti poſſunt articuli directe contrarii articulis, & probationibus cauſæ principalis, ſed tantum teſtium perſonas reſpicientes; ideoque Scribæ cauſæ ſub carcerationis pœna de-
5 bent articulos Commiſſariis oſtendere; a quibus ordines opportunos pro receptione, vel expulſio-
6 ne expectare debent, prout ex d. num. 15. Reg. Conſt. tranſcribendo in cap. ſeq. de repulſa repulſæ &c.

Formula inſtantiæ pro repulſa.

Die *decima tertia menſis, Maii 1738. Neapoli præſentata per U. J. D. D. T. de T. Procuratorem. Recupido A. M.*

Nel S. R. C. compariſce T. de T., e dice co-
7 me nella cauſa che verte in eſſo S. C. tra eſſo comparente, e li magnifici T. de T. eſſendoſi dato termine ordinario, e proceduto alla recezione de' teſtimonj, per parte delli ſuddetti T. de T. ſi ſono eſaminati tutti i teſtimonj loro familiari, dependenti, congiunti, ed affini ſino ad eſſerſi eſaminato T. de T. loro Avvocato in partibus, contro i quali in calce termini per parte del comparente ne fu riſerbata la ripulſa, *citra tamen eorum injuriam, tam quoad dicta, quam quoad perſonas*. E perchè intende proſeguire la ſuddetta repulſa, ed in effetto ripulſarli; Perciò compariſce in eſſo S. R. C., e fa iſtanza concederſeli il termine per la ſudetta repulſa, non ſolo in queſto, ma in ogni altro modo migliore &c. ſalvis &c.

Formula conſenſus præſtiti ab Actore ad finem reſecandi dilationes.

Doctor T de T. nomine ut ex actis &c. citra præjudicium omnium jurium ſuo loco, & tem-
8 pore &c. non impedit, concedi petitum terminum repulſæ parti ex adverſo, dummodo non utatur articulis impertinentibus, aliiſque de jure non admittendis; & ſervetur forma ultimæ Regalis Conſtitutionis diei 18. Martii 1738. &c, ſalvis &c. omni modo &c.

Formula decreti.

Die 20. Menſis Maii 1738. Neap. per Dominum Militem U. J. D. D. Joſeph Caſimirum Capozzuti Reg. Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium, viſa retroſcripta comparitione præſentata pro parte T. de T. cum conſenſu in ea præſtito per magn. Procuratorem T. de T. proviſum,
9 & decretum eſt, quod concedatur prædicto T. de T. terminus juris ſuper petita repulſa, hoc ſuum, & intimetur. Capozzutus. Bova. Gallo.

Formula replicationis Actoris.

Actor iterum offert deponere, proteſtatur de expenſis & de omnibus aliis licite proteſtandis,
10 atque inhærendo replicatis, citra præjudicium &c. nominat habere Teſtes tam in hac Civitate, quam in Terra T. de T. aliiſque locis convicinis &c. & inſtat eorum depoſitionem committi Curiis in primo termino anunciatis, &c. omni modo meliori &c.

Formula relationis notificationis.

Die 29. menſis Maii 1738. Franceſco di Gennaro Portiero di Vicaria ho notificato il Dottore T. di T., e laſciatali copia &c.

Formula decreti Commiſſionis examinis.

Die 22. menſis Junii 1738. Neapoli per D. Militem U. J. D. D. Caſimirum Capozzuti Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium, viſis actis, ac retroſcripta comparitione proviſum,
12 & decretum eſt, quod Teſtes in præſenti cauſa examinandi in præſenti termino repulſæ in hac Civitate degentes recipiantur, atque examinentur per S. C.; Teſtes vero in partibus degentes recipiantur, & examinentur per Curiam T. T. in ſolidum; hoc ſuum, & expediantur, & conſignentur litteræ commiſſionales. Capozzutus. Bova. Gallo.

For-

Formula replicationis Rei.

DOctor Origlia inſtat non recipi affines, Familiares, alioſque de jure prohibitos, & reſer-
13 vans omnia jura, juriſque remedia, inſtat notificari ſuum Principalem ad U.J.D. ſalvis &c.

Die 25. Junii 1738. Franceſco Caſſano Portiero del S. C. ho notificato il magnifico Dottore D. Giuſeppe Origlia perſonaliter.

Formula litterarum commiſſionalium.

D. Joſeph Caſimirus Capozzutus Miles U.J.D. Conſiliarius; & ad cauſam infraſcriptam per S.R.M. ſive ejus S.R.C. Judex, & Commiſſarius ſpecialiter deputatus &c. Curiæ T. de T. in ſolidum ſignificamus, qualiter in cauſa coram nobis, & in S. C. vertente inter T. de T. ex
14 una, & N. N. ex altera parte; fuit datus terminus juris ſuper repulſa petita pro parte T. de T. & facta nominatione Teſtium in veſtris partibus; audientia eorum fuit vobis inſolidum, ut ſupra commiſſa; ideo vobis, ut ſupra jam dictis dicimus, committimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem ſupradicti T. de T. ſive &c. omnes, & quoſcumque Teſtes coram vobis producendos pro parte T. de T. in præſenti termino repulſæ illos, prævia tamen dictorum Teſtium citatione, ac partium requiſitione ad illorum juramenta videndum, recipere, interrogare, atque examinare habeatis unum poſtalium ſemotim, & in ſecreto ſuper articulis ſimiliter vobis præſentandis pro parte dicti T. de T. in præſenti termino repulſæ, interrogando eos de cauſa ſcientiæ, ac de loco, & tempore aliiſque circumſtantiis de jure requiſitis, quo examine completo, una cum præſentibus, ac dictis articulis originaliter ad Nos, & dictum S.R.C. in ſubſcripta banca tranſmittatis, ut illis habitis, & viſis valeamus de juſtitia providere, & ad ulteriora procedere, alias &c. Datum Neapoli die 22. menſis Junii 1738. Joſeph Caſimirus Capozzutus: Franciſcus Bova A. M. Franciſcus Gallo Scriba.

DOctor Adami nomine ut in actis, inſtat non recipi affines, neque familiares, alioſque de jure prohibitos &c. proteſtatur contra Teſtes, & reſervat omnia jura, juriſque remedia &c., &
15 ad videnda juramenta Teſtium inſtat citari magnificum U.J.D. T. de T. degentem in Terra T. ſalvis &c. omni modo meliori &c.

Die 25. menſis Junii 1738. Franceſco Caſſano Portiero del S. C. ho notificato il magnifico Dottore D. Michele Adami perſonaliter, e laſciatali copia &c.

Formula obſervatoriæ datæ in partibus.

DIe 21. menſis Auguſti 1738. in Terra T. Curia Delegata &c. retroſcriptæ litteræ commiſſionales S. R. C. fuerunt Nobis exhibitæ, & præſentatæ in hac noſtra Curia per T. de T.
16 commorantem in terra T.; quibus lectis coram D. Gubernatore præfatæ Terræ T. fuerunt ſupra caput receptæ omni, qua decet reverentia, & fuit dictum quod exequantur, & debitæ executioni demandentur juxta illarum ſeriem, continentiam, & tenorem, pro quarum executione, fuit quoque dictum, quod recipiantur Teſtes producendi per dictum T. de T. in gradu repulſæ, in cauſa, quam habet cum heredibus T. de T. requiratur, & moneatur T. de T. in dicta Terra degens, quod compareat coram Nobis ad videnda juramenta Teſtium examinandorum, alias &c. Ita per hoc ſuum &c. expediatur requiſitoria cum inſerta forma retroſcriptarum litterarum commiſſionalium, & intimetur.

T. de T. Gubernator, & Delegatus.

T. de T. Actorum Mag., & Delegatus.

Formula citationis ad Teſtes, & ad videnda juramenta Teſtium in partibus.

JUratis, & ſervientibus noſtris, ſive aliarum quarumvis Curiarum, & locorum inſolidum requirendis ſignificamus, qualiter in hac noſtra Curia fuerunt nobis exhibitæ, & præſentatæ litteræ commiſſionales S. R. C. per T. de T. principalem tenoris ſequentis, vz. (inſeruntur litteræ
17 commiſſionales hic ſub num. 14. tranſcriptæ cum replicatione, & notificatione ſub num. 15.) in calce cujus fuit facta debita obſervatoria in forma vz. (inſeritur decretum obſervatoriæ ſic ſub num. 16. tranſcriptum) quibus omnibus hic inſertis, & præinſertis, inſtati fuimus pro præſentium expeditione, nos enim &c. Ideo vobis, ut ſupra jam dictis requirendis inſolidum &c. Dicimus committimus, & Regiæ qua in his fungitur authoritate mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem ſupradicti T. de T. citare habeatis, & debeatis infraſcriptos Teſtes ſub pœna unciarum auri viginti quinque per quemlibet Fiſco Regio &c. quatenus in die Sabbati, quæ erit vigeſima quarta currentis menſis Auguſti 1738. hora ſolita cauſarum, & deinde in antea cum continuatione poſt &c. compareant coram nobis in hac noſtra Curia delegata ad deponendum teſtimonium veritatis ſuper articulis repulſatoris præſentandis per dictum T. de T. in cauſa, quam habet cum T. de T. dictæ Terræ T. necnon moneatis, & requiratis U. J. D. T. de T. ejuſdem Terræ T. deſtinatum per U. J. D. T. de T. Procuratorem dicti T. de T. quatenus in eadem die Sabbati, quæ erit vigeſima quarta menſis Auguſti 1738. & deinde in antea cum continuatione compareat ad videndum juramenta dictorum Teſtium examinandorum, alias &c. citetis, moneatis, & referatis in forma. Datum de Terra T. die vigeſimo 1. menſis Auguſti 1738.

U.J.D. T. de T. Gubernator, & Delegatus.
T. de T. Act. Mag. & Delegatus per S.C.

Nomina teſtium ſunt, vz.

Doctor T. de T.
T. de T.
Mag. T. de T.
T. de T. Terræ T.
Ad U. J. D. T.
Mag. U.J.D. T. de Te Terræ T.

Requiſitoria cum inſerta forma ut ſupra.

Formula relationis notificationis, vz.

Die 23. menſis Auguſti 1738. in Terra T. Curia &c.

ANdreas de T. ordinarius ſerviens, & Bajulus Caſalis T. cum juramento retulit mihi
18 infraſcripto Ordinario Actuario Baronalis Curiæ Terræ T. ſe die 22. menſis Auguſti, & anni 1738. intimaſſe, & notificaſſe retroſcriptam citationem magnifico U.J.D. D. Baſilio T. in Caſale T. degenti, eidemque perſonaliter dediſſe copiam integram retroſcriptæ citationis præſentibus pro Teſtibus retroſcripto Matthæo T. Caſalis T., & Laurentino T. necnon eodem ſupradicto die 22. cum præſenti citatione citaſſe, & notificaſſe retroſcriptos Teſtes perſonaliter eo modo, & forma, ut ſunt ſignati, eiſdemque dediſſe copiam, & ad fidem &c. Hector T. Actorum Mag., & Delegatus.

Formula articulorum hujus Judicii, vz.

P*Ræſentati per T. de T. Terræ T. Principalem Comparentem in Curia T. ſub die 24. menſis Auguſti 1738. T. A. M. Deleg.*

Quos infraſcriptos articulos dat, facit, & exhibet in Baronali Curia Terræ T. commorans, in termino repulſæ Teſtium productorum per hæ-

redes, & pupillos dicti qu. T. de T. Oppidi T. pro cauſa, quam in S. R. C. habet cum eiſdem de, ſuper, ut actis &c. petens ſuper eiſdem recipi ;ex & examinari Teſtes ſer. ſalva facultate addendi &c. non ſe adſtringens &c. deducens &c. omni modo meliori &c.

I. Intende, e vuol provare, come il Sig. T. di T. è Zio carnale delli figli, ed eredi del qu. T. di T. perchè ſono figli reſpettivamente di una ſua ſorella chiamata la magnifica T. di T. moglie di detto quond. T. Teſtibus &c.

II. Vuole, ed intende provare, che il Dottore T. di T. della Terra T. è ſimilmente congiunto in grado ſtretto di parentela con l'accennati figli, ed eredi del detto qu. T. di T. per parte di detta magnifica T. di T. il che è vero Teſtibus &c.

III. Vuole, ed intende provare, come il magnifico Medico T. di T. è ſocio nella negoziazione col Reverendo Sacerdote T. di T. Zio Padruo di detti Pupilli, che è Tutore de' medeſimi, ed in conſeguenza familiariſſimi tra di loro il che è vero teſtibus &c.

IV. Vuole, ed intende provare, come il magnifico T. di T. è Avvocato Ordinario delli cennati Rev. T. di T. e ſuddetti figli, ed eredi del qu. T. di T., e preſentemente ancora è tale, patrocinando tutte le di loro cauſe &c.

V. Vuole, ed intende provare, come il cennato Dottor qu. . . . . . . quantunque fuſſe ſtato un uomo negoziante, nondimeno non ha ſaputo mai regiſtrare conti con quella diſtinzione, che ſi ricercava, dimodocchè ognuno, che ci ha trattato, ſe ne ha lamentato, ed in fine doppo la ſua morte ſi è trovato nelli ſuoi libri, che dove egli ſi chiamava Creditore, ſi è trovato debitore, come è ſtato col Duca al Monaſtero di S. Gio: della Terra T., ed altri Teſtibus &c.

VI. Intende, e vuole provare, come eſſendoſi framezzato all' appuramento de' conti, che paſſavano tra eſſo Articolante, ed il detto qu. T. di T. il cennato Dottore T. di T., l' Articolante ſudetto quantunque ſi fuſſe contentato, che li aveſſe veduti, come un ſemplice mezzano per accordare quel che poteva, nondimeno avendo inteſo, che ſe ne voleva fare Arbitratore, non volle mai aſſentire con dargli tal facoltà, anzi ſe ne proteſtò ſempre avanti perſone oneſte, che mai intendeva mai ſtare a quello, che diceva il detto Dottore T. perchè ſapeva bene, che era Avvocato di detti T. di T., ed in conſeguenza ſoſpetto, Teſtibus &c.

Item hæc, & alia &c.

Item in præmiſſis, & circa præmiſſa &c.

Formula notificationis articulorum, uz.

A Dì 24. del meſe d' Agoſto 1738. in Terra T. Curia Delegata &c. T. di T. Ordinarius Bajulus, & ſerviens hujus Curiæ Terræ T. cum
20 juramento retulit mihi infraſcripto Ordinario Actuario Baronalis Curiæ Terræ T. ſe in die 23. dicti menſis Auguſti & anni 1738. intimaſſe, & notificaſſe retroſcriptos Articulos magnifico T. de T. perſonaliter, eidemque dediſſe copiam integram, præſentibus pro Teſtibus T. de T. & T. de T. & ad fidem &c. T. de T. A. M. Deleg.

Formula depoſitionis Teſtium.

Die 24. menſis Auguſti 1738. in Curia T. Delegata per S. R. C., & coram U. J. D. D. T. de T. Gubernatore præfatæ Terræ T.

MAgnifico T. de T. della Terra T. al preſente in queſta Terra T. pubblico Notaro di ſua età d' anni 37. in circa ut dixit teſtis ci-
21 tatus, relatus; & medio ejus juramento interrogatus, & interrogatus ſuper articulis repulſoriis in hac Curia præſentatis per T. de T. commorantem in dicto Caſale T. in cauſa, quam habet cum heredibus qu. Doctoris D. de T. citato U. J. D. T. de T. ad U. J. T. T.

Interrogatus ſuper primo articulo repulſatorio, eidem lecto &c. dixit, ſo beniſſimo, che il magnifico Filippo T. della Terra T. mio conoſcente è Zio carnale delli figli, ed eredi del qu. Dottore T: de T. per cauſa, che detto qu. T. de T. ſi preſa per moglie la magnifica T. de T. ſorella carnale di detto magnifico D. T. de T. anche mia conoſcente per averla più volte veduta in detto Caſale T.

Interrogatus ſuper ſecundo articulo, eidemque lecto &c. dixit, Signore, sò beniſſimo che il Dottore T. de T. della Terra T. mio Paeſano, e conoſcente ſia parente dell' anzidetti figli, ed eredi di detto qu. T. de T. ſapendo che per tali ſi ſiano trattati, e ſi trattano.

Interrogatus ſuper tertio articulo lecto &c. Signore, lo sò che il Dottore Fiſico T. de T. di detto Caſale è familiare del Rev. T. de T. e Tutore delli figli, ed eredi di detto qu. T. de T., e sò, che l' anno paſſato fecero negozio di ſeta inſieme con il magnifico T. de T. fratello carnale di eſſo Dottor Fiſico, ed ha trattato diverſi affari di eſſo D. T. de T.

Interrogatus ſuper quarto articolo eidemque lecto &c. dixit, Signore. Io sò beniſſimo, che il magnifico T. de T. di detto Caſale mio paeſano era ſtato Avvocato del Reverendo Signor D. T. de T. ed anche era Avvocato di detto qu. T. de T. avendoli più volte veduti trattare negozj inſieme, che di preſente ſia Avvocato delli figli, ed eredi del detto qu. T. non sò.

Interrogatus ſuper 5. articulo, eidemque lecto &c. dixit, Signore, Io sò beniſſimo, che detto qu. T. di T. è ſtato negoziante, e circa reliqua dixit neſcire.

Interrogatus ſuper 6. articulo, eidemque lecto dixit &c. Signore, sò beniſſimo, che ſi erano conſegnati li conti della ſocietà tra T. de T., ed altri conſɾj in mano del detto Dottore T. de T. acciò aveſſe quelli veduti amichevolmente, ſiccome più volte mi diſſe detto T. de T., che poi detto Dottor T. de T, ſi fuſſe intromeſſo ne' conti, come Arbitratore, Io non sò, ſo bensì, che avendo il Baglivo di detto Caſale portata una cartola in forma di laudo ſenza firma a Giuſeppe T. Fratello del detto T. in mia preſenza, letta, che l' abbi, gli diſſi, che aveſſe mandato un corriere apposta da ſuo fratello, che ſi ritrovava fuori, atteſe tale coſa era imbroglia; e doppo ritiratoſi detto T. de T. mi diſſe, che non ſapeva coſa alcuna di quello eraſi operato da detto T. de T. più volte diſcorſo per tal cauſa, mi ha detto, che non ha voluto mai acconſentirvi; e sò, che detto Dottor di T. era Avvocato di T. de T. come ho depoſto di ſopra.

Interrogatus de cauſa ſcientiæ, dixit omnia prædicta ſcire loco, modo, & tempore, ut ſupra &c.

Io T. de T. ho depoſto come ſopra.

U. J. D. T. de T. Gubernator, & Deleg.

T. de T. Act. Mag.

Hoc modo deponunt alii Teſtes.

Formula decreti publicationis.

In cauſa heredum qu. T. de T. cum T. de T. die 9. menſis Septembris 1738.

PEr D. Militem U. J. D. Franciſcum Crivelli Reg. Conſiliarium, & cauſæ Commiſſ. viſis
22 actis, proviſum, & decretum eſt, quod in termino repulſæ præſentis cauſæ fuit facta publicatio,

tio, & habitum fuit pro publicato in forma, hoc ſuum, & intimetur.

Crivell. Bova A. M. Gallo Scrib.

Die 9. menſis Decembris 1738. Franceſco di Gennaro Portiere del S.C. ho notificato il Dottor T. de T. perſonaliter, e laſciatoli copia.

QUoniam D. Miles U. J. D. Franciſcus Crivelli Regius Conſiliarius, & cauſæ Commiſſ. intendit præſentem cauſam expedire juſtitia mediante, ideo intimantur partes, quatenus prima
23 die juridica cum continuatione &c. legitima compareant coram eo, in domo, & in aula S.R.C. horis ſolitis, ad dicendum quæ &c. Datum Neapoli die 13. menſis Decembris 1738.

Bova Act. Mag. Gallo Scriba.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXI.

De Repulſa Repulſæ.

1. Repulſa repulſæ ſublata eſt per ultimam Reg. Conſt.
2. Tranſcribitur capitulum Reg. Conſt.
3. Articuli non formantur per verbum pone.
4. Ricciu ſui immemor hic.
5. A Riccii formulis in hac re cavendum.

CIrca Repulſam repulſæ concluſiones adducere inutile omnino eſſet, ac infructuoſum, quia
1 ex ultima Reg. Conſt. 18. Mart. 1738. §. 1. n. xxv. omnino ſublata eſt, prout in præcedenti capite obſervatum eſt, cujus Reg. Conſt. tenor eſt. E.G.

§. I.

2 XXV. Reſtando fermo il termine della Ripulſa de' Teſtimonj, vogliamo, che ſi debba togliere il ſecondo termine, cioè quello di ripulſa della ripulſa, rimanendo alle Parti la facoltà di eſaminare nel primo termine di ripulſa i Teſtimonj, per elidere le op-
3 poſizioni, che da colui, che domanda il termine della ripulſa ſi potranno fare, in riguardo alle perſone, eſaminate nel termine; dovendo eſſere obligato quello, che domanda il termine della ripulſa far la nomina de' ſuoi teſtimonj, e notificare alla Parte contraria
4 gli articoli, che contengono le cauſe della ripulſa, affinche l' altra Parte poſſa in queſto termine eſaminare i ſuoi teſtimonj; giacchè queſto termine di ripulſa non riguarda altro, ſe non che le perſone de' teſtimonj eſaminati; E perciò non ſi debbano ammettere Articoli direttamente contrarj a ciò, che la Parte avverſa ha articolato, e provato nella Cauſa principale. Per lo di cui effetto gli Scrivani reſpettivamente delle Cauſe ſotto pena di carcerazione debbano far riconoſcere i ſuddetti Articoli da' Commeſſarj, per attendere da' medeſimi l'ordine, ſe ſi abbiano da ammettere, o ributtare.

5 Animadvertendum tantum eſt, quod Ricc. in cap. 16. præced. num. 15. ſcribit, articulos minime formandos eſſe, per verbum: pone; e vuol provare: ne in articulorum confeſſionem incidat articulans cum ejus præjudicio, prout etiam in noſtris obſervationibus nos meminimus; quomodo poſtmodum in hujus termini articulorum formulis ſub num. 9. art. 2. & 3., illos per verbum: pone, e vuol provare; format? ideo ab illis formulis in hac parte cavendum eſt, quia aut ſcribentis, aut typographi errori, aut calami nimium currentis lapſui tribuenda eſt oblivio.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXII.

De primo, & ſecundo Beneficio.

1. Secundum beneficium ſublatum eſt.
2. Primum tantum admittitur.
3. Adminiſtratorum culpa in probationibus punitur ad damnum.
4. Item in primo beneficio ad pœnam ducatorum 24.
5. Tranſcribitur capitulum Reg. Conſt.
6. Litis conſors utitur Privilegiis conſortis.
7. Beneficia non conceduntur, niſi petantur.
8. Infra decem dies non privilegiati inhærere debent beneficiis.
9. Tranſcribitur capitulum Reg. Conſt.
10. Formula decreti primi beneficii.
11. Oblationis depoſitionis.
12. Replicationis Procuratoris.
13. Relationis Porterii.
14. Decreti commiſſionis examinis.
15. Litterarum commiſſionalium.
16. His expeditis quid ſit?
17. Formula replicationis.
18. Relationis notificationis.
19. Citationis ad teſtes, & ad U. J. T.
20. Formula obſervatoriæ.
21. Relationis Algozerii.
22. Formula articulorum in termino primi beneficii.
23. Depoſitionis Teſtium.
24. Formula decreti publicationis.
25. Formula replicationis Procuratoris.
26. Relationis notificationis.
27. Admonitio.

HOdie per noviſſimam Regalem Conſtit. prædictam diei 18. Martii 1738. §. 1. num. xxvi.
1 ſublatus omnino eſt terminus ſecundi beneficii, ſed tantum primum beneficium relictum eſt; &
2 pariter proviſum eſt, quod ſi Adminiſtratoria, aut Procuratoria privilegiatarum perſonarum cul-
3 pa, nulla fieret probatio in principali cauſa, ad damnorum refectionem ipſi teneantur; & nulla
4 itidem facta probatione in termino primi beneficii, ille qui petierit in pœnam ducatorum 24. incurrat. E. G.

§. I.

5 XXVI. Rimanendo fermo il termine del primo beneficio, ſtabiliamo, che ſi debba togliere affatto il termine del ſecondo beneficio, che ſi concede alle Perſone, e Luoghi privilegiati. E ſe mai dall' Amminiſtratore, o Procuratore di dette perſone privilegiate per loro colpa non ſi faceſſe pruova nella cauſa principale, debbano eſſi eſſer tenuti alla refezione de' danni in beneficio delle medeſime, anche per eſecuzione di ciò, che ſi diſpone nella Prammatica 38. de offic. S. R. C.; anzi domandandoſi la ripulſa nel ſuddetto termine del primo beneficio, e non facendoſi prova, debba chi la domanda pagare la pena di ducati 24.

6 Litis conſors non privilegiatus uti poteſt beneficiis privilegiato conceſſis. Montan. controv. forenſ. 79. n. 1. cum Afflict. dec. 213. &c.

7 Sed beneficiis uti non poteſt, niſi petantur, & per Curiam concedantur; & ex ultima prætitata Reg. Conſt. §. 1. num. xx., ſancitum eſt, ut per-
8 ſonæ privilegiatæ; quæ gravamini privilegiatis producto inhærere vellent, nonniſi infra decem dies a die gravaminis producti decurrendos, hoc facere valeant, videlicet.

§. I.

9 XX. Le perſone non privilegiate, che nel giudizio voleſſero inerire al gravame prodotto dalla perſona privilegiata, debban farlo tra lo ſpazio di giorni dieci decorrendi dal dì, che ſarà ſtato prodotto il gravame ſuddetto, non oſtante qualſiſia ignoranza, che ſi allegaſſe da colui, vuol inerire, quali elaſſi, non poſſa più avvalerſi di tal beneficio.

Petito termino primi beneficii a perſona privilegiata, fit ſequens decretum, 13.

IN cauſa Clerici Conjugati Joſephi Balbi, Catherinæ, & Thereſiæ Groſſo cum Auguſtino,
10 & Thereſia Rommelli, ut ex actis &c. & magnifico Notario Vito Grippo Curatore Annæ Rommelli &c.

Die 20. menſis Novembris 1731. Neap.

PEr ſubſcriptum Dominum Judicem M. C. V. cauſæ Commiſſarium, viſis actis; fuit proviſum, & decretum, quod in præſenti cauſa concedatur petitum beneficium cum termino juris in for-

Digitized by Google

forma in retroſcripta ejus replicatione, hoc &c. Caroſalo. Bologninus A.M. Barberius Scriba.

Formula oblationis depoſitionis.

ACtores iterum offerunt deponere, & dicunt ha-
bere Teſtes in Terra T. inſolidum, quibus
inſtat ſuas commiſſionales dirigi, necnon commit-
11 ti examen partis adverſæ magnificis Officialibus
non ſuſpectis in primo termino enunciatis, & ci-
tari ad videnda juramenta Teſtium M. T. de
T. reſervans repulſam, & repulſam repulſæ, a-
liaq; juris remedia &c. ſalvis &c.

Formula replicationis Procuratoris Partis adverſæ.

PRocurator, ut ex actis, acceptat oblatam depo-
ſitionem recipiendam per non ſuſpectum, &
nominat habere Teſtes in Terra T., aliiſque lo-
cis convicinis, pro quorum examine petit dirigi
12 litteras commiſſionales Officialibus Curiarum
T. T., & T. T. in ſolidum, & citari magni-
ficum Curatorem ad videndum juramentum Te-
ſtium, reſervans ſibi repulſam, & repulſam re-
pulſæ, aliaque juris remedia, inſtando iterum
pro actis, ut per eorum lecturam melius articu-
los formare poſſit, aliter &c. iſto &c.

Formula relationis Porterii.

ADì 19. Novembre 1731. Napoli. Io France-
ſco T. Portiero di Vicaria ho notificato il
13 magnifico Dottore T. de T.

Formula decreti commiſſionis examinis Teſtium.

Die 17. menſis Novembris 1731. Neapoli &c.

PEr ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. cauſæ
Commiſſarium, viſis actis, fuit proviſum, &
decretum, ac in præſenti cauſa primi beneficii
fuit facta electio Examinatoris, & fuit electus
14 Examinator S.C., qui teſtes amborum Partium
in hac Civitate ſiſtentes valeat recipere, & exa-
minare; Teſtes vero in partibus examinandi pro
parte T. de T. & T. T. de T. Curatoris T.
de T. recipiantur per magnificos Officiales Cu-
riarum T. T. & T. inſolidum, hoc ſolum, &
expediantur commiſſiones. Garoſalo: Bologninus
Act. Mag. Barberius Scriba.

Formula literarum commiſſionalium in termino primi beneficii.

D. T. de T. Princeps T., & in præſenti Regno
Mag. Magiſter Juſtitiarius, Regens, &
Judices M.C.V.

MAgnificis Officialibus Terrarum T. & T. ſi-
gnificamus, qualiter in cauſa vertente in hac
M. C. V. inter Clericum Conjugatum T. de T.
& T. de T. cum T. de T. & T. de T. Cu-
ratore T. de T. pro parte dictorum T. de T.
fuit petitus terminus primi beneficii in cauſa præ-
15 dicta fuit datus terminus ordinarius, & vobis
commiſſa Audientia Teſtium examinandorum in
veſtris partibus; Ideo vobis, ut ſupra jam dictis
dicimus, committimus &c. quatenus receptis præ-
ſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem
dictorum T. de T. ſive &c. omnes, & quoſ-
cumque Teſtes coram vobis producendos illos re-
cipere, interrogare, & examinare debeatis, &
habeatis ſuper articulis vobis præſentandis, unum
poſt alium ſemotim, & in ſecreto, interrogando
eos de cauſa ſcientiæ, loco, & tempore, in omni-
bus ſervata forma Regiæ Pragmaticæ, quo exa-
mine completo, una cum præſentibus, ad nos
clauſa, & ſigillata, ut decet, tranſmittatis ad fi-
nem providendi, alias &c. Datum Neappli &c.
Die 17. menſis Decembris 1731.

Caroſalo. Bologninus Act. Mag.
Barberius Scriba.

16 His litteris expeditis, antequam in partes mit-
tantur pro examinis receptione, fit hic earum co-
pia, quæ notificanda eſt Procuratori partis ex
adverſo, ad hoc ut perſonam teſtium juramento
videndo in partibus deſtinare valeat; qui hæc re-
plicare ſolet, v3.

Formula replicationis.

PRocurator, ut ex actis, proteſtatur contra Te-
ſtes, & dicenda per eos, inſtando non recipi
affines, conſanguineos, familiares, alioſque de jure
prohibitos, & tempore receptionis illorum requiri
17 magnificum Notarium T. de T. ad videndum
eorum juramenta, alias de nullitate proteſtatur,
reſervando ſibi repulſam, & repulſam repulſæ
ſalvis &c. inſtat inſuper pro actis, ut magis con-
grue articulos formare poſſit pro defenſione prin-
cipalium, alias &c.

Notandum, repulſam repulſæ reſervatam fuiſ-
ſe, quia ante Regiam Conſtitutionem hæc age-
batur cauta.

Formula relationis notificationis.

ADì 12. Decembre 1731. Napoli. Io France-
ſco T. Portiero di Vicaria ho notificato il
18 magnifico T. de T &c.

Præſentatis literis commiſſionalibus Curiæ de-
legatæ in partibus, ab eadem in calce ipſarum
fit decretum obſervatoriæ, quod in nu. 20. tran-
ſcriptum eſt, & poſtmodum citatio ad Teſtes, &
ad videnda juramenta teſtium emanatur, v3.

Formula citationis ad teſtes.

JUratis, & ſervientibus noſtris ſive &c. ſignifi-
camus, qualiter pro parte, & ad inſtantiam ma-
gnifici T. de T. fuerunt nobis exhibitæ, & præ-
19 ſentatæ Proviſiones M.C.V tenoris ſequenti, v3.

C A R O L U S.

T. de T. Princeps &c. (hic inſeruntur litte-
ræ commiſſionales ſub nu. 15. tranſcriptæ,
quibus inſertis, ſequitur hoc
modo.

IN *calce quarum proviſionum fuit facta obſervantia
ut ſequitur*. Die octava menſis Februarii 1732.
Terra T. &c. retroſcriptæ litteræ commiſſiona-
les exhibitæ, & præſentatæ fuerunt per T. de
20 T., quæ receptæ fuerunt ſupra caput omni,
qua decet reverentia, & pro earum obſervantia,
fuit proviſum, & decretum, quod Teſtes produ-
cendi, & examinandi ad inſtantiam dicti T. de T.
producantur, & examinentur per noſtram Cu-
riam, pro cujus effecto expediatur citatio ad Te-
ſtes cum inſerta forma, citata etiam Parte ad vi-
denda juramenta Teſtium. Ita per hoc ſuum &c.
T. de T. U. J. D. Gubernator Delegatus T. de
T. A. M. &c. Ideo vobis ut ſupra jam dictis,
dicimus, committimus, & mandamus, quatenus
receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & re-
quiſitionem dicti T. de T. ſive &c. mandetur
ſubſcriptis Teſtibus, & unicuique ipſorum, &
ad pœnam unciarum auri viginti per quemlibet
Fiſco Regio &c. quatenus prima die poſt &c.
perſonaliter compareant, & quilibet ipſorum com-
pareat coram nobis, & in hac Baronali Curia Terræ
T. ad deponendum, & perhibendum teſtimonium ve-
ritatis ſuper articulis præſentatis in cauſa, quam
habet in M.C.V. cum T. T. de T. T., &
T. de T. Curatorem T. de T. minoris de, &
ſuper, ut in actis, cui T. de T. notificetis, qua-
liter in eodem termino, & deinde in antea cum
continuatione compareat ut ſupra ad U. J. T. in
dicta cauſa examinandorum ſi eis intereſſe pota-
verit, alias &c. quoniam &c. Datum Terræ T.
die 9. menſis Februarii 1732. T. de T. Gu-
bernator Delegatus.

Nomina Teſtium ſunt v3.

Nella Terra T.
Il magnifico T. di T.
T. di T.
Magnifico Notar T. di T.
Magnifico T. di T.
Nec non magnifico T. de T. ad U.J.T.

For-

Formula relationis Alguzerii.

DIe 13. menſis Februarii 1732. Terræ T.
&c. Dominicus Palmicri ſerviens hujus Ba-
ronalis Curiæ retulit mihi cum juramento in-
21 fraſcripto Actuario ſe heri die 12. menſis
Februarii citaſſe retroſcriptos Teſtes in Terra
T. & domi domo, & forma, ut ſunt ſigna-
ti, nec non citaſſe perſonaliter magnificum No-
tarium T. de T.; ad videndum juramentum
Teſtium examinandorum, & ei reliquiſſe co-
piam eum inſerta forma commiſſionum: præ-
ſentibus pro Teſtibus Auguſtino T. & Vito
T., & ita in fidem, &c. Joſeph T. A. M.
Deleg.

Formula articulorum in termine primi beneficii præſentatorum.

Die decima quarta menſis Februarii 1732.
in Curia Terræ T. Delegara præſenta-
ta per T. de T. Principalem.

HÆc proponuntur, ſuper quibus eaaminandi
ſunt Teſtes ad inſtantiam T. de T., &
22 T. de T. in cauſa termini primi beneficii,
quam active habent in M. C. V. eum T. de
T. ſuper relaxatione Territorii, ut ea actis,
quibus &c. omni modo meliori &c. ſalvis &c.

I. Intendono provare, come il Territorio detto il Metojo è ſtato, ed è fondo dotale dell' articolante T. de T. nè ſi poteva alienare ſenza Regio Aſſenſo, giuſta, e raggionevole cauſa, come tutti gli alrri fondi dotali, Teſtibus &c.

II. Intendono provare, come per tutto lo Stato di... e per tutt' i contorni ſi oſſervano ad unquem le leggi communi, e del Regno, cioè di non poterſi alienare un fondo dotale ſenza Regio Aſſenſo, Teſtibus &c.

III. Vogliono provare, come l' articolato Territorio ſi trova in poſſe di T. de T. da anni 20. in circa a queſta parte, ſenza giuſto titolo, a ſenza il dovuto Regio Aſſenſo, onde viene ingiuſtamente detenuto, Teſtibus &c.

IV. Intendono provare, come in tempo, cho detto Territorio del Metojo paſsò nelle mani delli riferiti T. di T. era tutto alborato di alberi fruttiferi, e vi era anche una Vigna col Territorio ſeminatorio, e di altri frutti, che in tutto rendeva annui ducati quattro franchi. perlocchè valeva, e vale preſentemente ducati ottanta franchi, e liberi, Teſtibus &c.

V. Vogliono provare, come detto prezzo di ducati ottanta s' intende franco, e libero da ogni peſo, mentre non ſolo aveva di rendite di alberi, frutti, ſeminatorj, ma anche godeva una ſervitù di ſtrada ſopra il Territorio di T. di T. che rendeva maggior commoda l' andata al Territorio detto del Metojo; quali frutri, e ſervitù ſi è ſpiantata, e disfatta per incuria delli detti T. di T. avendo laſciata la Vigna ſuddetta per loro colpa, e caggionato in detto Territorio altre notabili deteriorazioni. Teſtibus &c.

VI. Intendono provare, come detti Articolanti ſono ſtati ſempre doloſi per lo mentovato Territorio, e ſempre hanno detto, che dalla giuſtizia ſi volevano far reintegrare nel medeſimo, a caggion che quantunque dalla parte ſi vanti eſſergli ſtato venduto dall' Articolanti per ducati 22. però queſto non è vero, e quando mai così fuſſe, vi è una leſione enormiſſima, perchè valeva ducati 80. come ſopra, nè è ſtato mai apprezzato da apprezzatori eletti per conſenſo di eſſi articolanti, nè in tempo dell' iſtromento, che vanta la parte fu fatto il dovuto apprezzo. Teſtibus &c.

Item hæc, & alia &c. cum poteſtate addendi, minuendi, variandi &c. omni modo meliori &c. ſalvis &c.

Formula depoſitionis Teſtium.

Eadem die decima quarta menſis Februarii
1732. penes acta Curiæ Terræ T.
Delegaræ, & coram Domino
Gubernatore &c.

GIovanni Battiſta T. della Terra T. dice eſſer
il ſuo meſtiere di pubblico apprezzatore, di
età ſua d' anni 50. in circa, ut dixit, Teſtis ci-
tatus, relatus, & productus, medioque ejus ju-
23 ramento interrogatus, & examinatus ſuper ar-
ticulis præſentatis pro parte magnifici T. de T.
in cauſa, quam habet active in M.C.V. cum T.
de T. & Curatore T. de T. ſuper relaxatione
Territorii, ut ea actis, & primo.

Interrogatus ſuper primo articulo ſibi lecto de verbo ad verbum, ut jacet, & per ipſum bene audito, ut dixit, reſpondit, Signore è verità, che il controvertito Territorio detto il Metojo era fondo dotale dell' articolanti T. de T. conſtandomi queſto, ſtante la mia Patria è vicino alla Terra T., e continuamente per molte occaſioni me l' ho fatta in detta Terra, nè quello ſi poteva alienare ſenza Regio Aſſenſo, e giuſta cauſa, come ſi pratica in tutt' i fondi dotali.

Super ſecundo articulo etiam ſibi lecto interrogatus dixit; Signore è veriſſimo, che tanto nello Stato di T. de T., quanto per tutti queſti convicini ſi oſſerva queſta legge di non poterſi alienare, fondo dotale ſenza il ſudetto Regio Aſſenſo, altrimente facendoſi, il contratto ſenza di quello è nullo, ne vi è uſo in contrario, e ſempre così ſi oſſerva.

Super tertio articulo etiam ſibi lecto interrogatus dixit; Signore è verità ancora, che l' accennato Territorio articolato ſi ritrova in potere di T. di T. da circa venti anni a queſta parte, cioè prima del Padre, e doppo la morte di quello in poter loro, ſenzacchè, ſiccome ho inteſo dire vi ſia intervenuto nella vendita il Regio Aſſenſo, che però li detti T. di T. lo poſſedono ingiuſtamente.

Super quarto articulo interrogatus dixit; Signore, è certo, che il detto Territorio dal tempo, che paſsò nelle mani dalli detti T. di T. lo poſſedono ingiuſtamente.

Super quarto articulo interrogatus dixit; Signore, è certo, che il detto Territorio nel tempo, che paſsò nelle mani dalli detti T. di T. era pieno di alberi fruttiferi, e vi era anche una vigna con territorio ſeminatorio, che in tutto poteva rendere al carto annui ducati quattro franchi, e liberi, così da me apprezzato, con che dedotto tutto, valeva, e vale ducati 80. franchi &c.

Super quinto articulo interrogatus dixit; Signore è veriſſimo, che l' accennato prezzo di ducati ottanta, come ho detto, s' intende franco, e libero d' ogni peſo, mentra non ſolo ha queſto rendite di frutti, cioè pera, fichi, olive, ſeminatorj, ma anche godeva una ſervitù di ſtrada ſopra il territorio T. di T. colla quale ſi rendeva più commoda l' andata in detto Metojo, quali frutti, cioè pera, fichi ſono peruti preſentemente, e detta ſervitù ſi è diſperſa, conoſcendoſi adeſſo ſolo l' oggetto, ſiccome ho oſſervato, e tutto ciò è caggionato per colpa, ed ingiuria delli ſopradetti Romanelli; non avendola coltivata, il che ave caggionata molta deteriorazione al cennato territorio.

Interrogatus ſuper ſexto articulo etiam ſibi lecto dixit; Signore ſe foſſe ſtato venduto detto luogo per ducati 21. certocchè vi è leſione: del dippiù dixit neſcire.

Interrogatus de conteſtibus dixit lo può deponere T. di T. e T. di T. della Terra T.

Io Gio. Batt ſta T. ho depoſto ut ſupra &c.

T. de T. Gubernator Delegatus.

T. de T. A. M. Delegatus.

Hoc modu deponit alter, vel plores teſtes; quibus receptis, & examinatis, tranſmittitur examen clauſum, & ſigillatum, & poſtmodum ſequens ſit decratum. E.G.

Formula decreti publicationis.

In cauſa mag. T. de T. & T. de T. cum Augrſtino T. & T. de T. & mag. Notario Vito T.

Curatore Annæ T. ut ex actis.

Die . . . . . Neapoli.

P*Er ſubſcriptum* D. *Judicem* M.C.V. *cauſæ Com-*
miſſarium, viſis actis, fuit proviſum, & decre-
25 *tum, ac in præſenti cauſa primi beneficii fuit fa-*
cta publicatio, & habitum fuit pro publicato in forma, cum reſervatione, quod quando venerit examen Partis adverſæ, de eo habeatur ratio, quæ de jure &c. hoc ſuum &c. Garofalo; Bologninus Act. Mag. Barberius Scriba.

Hujuſmodi decretum fuit dicta clauſula vallatum, quia nondum venerat examen partis adverſæ, quæ ſic replicavit v3.

Formula replicationis.

P*Rocurator, ut ex actis inſtat ſibi concedi ſecun-*
dum beneficium, ut jura ſuorum Principalium tue-
26 *rı poſſit, reſervans ſibi omnia alia jura, jurijque remedia, ſalvis aliis &c. omni modo meliori &c.*

Formula relationis notificationis.

A *Dì 22. Marzo 1732. Napoli. Io Franceſco T. Portiero di Vicaria ho notificato il magnifico T. de T.*

27 Hoc judicium peractom fuit ante Reg. *Conſt*, ideo petitum fuit ſecundum beneficium, quod hodie per eandem ſublatum eſt, prout n. 5. vidimus.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXII.

D: Coocluſione.

1. *Concluſio ſublata eſt hodie per ultimam* Reg. *Conſt.*
2. *Concluſio erat clavis probationum.*
3. *Aliam poſtea aſſumpſit naturam.*
4. *Hodie non fiunt probationes termino compilato.*
5. *Concluſio in civilibus, & criminalibus quid?*
6. *In Galliis vocatur aſſignatio ad jus.*
7. *De decretis ordinem reſpicientibus unicum remedium in aula produci poteſt.*
8. *Tranſcribitur capitulum* Reg. *Conſt.*
9. In *cauſis beneficialibus concluſio quid?*

N Oſtras ubſervationes ad *Cap* xviii. repetentes,
per ultimam Reg. *Conſtit. diei* 18. *Marti* 1738.
§. 1. n. xxvii. ſublata eſt monitio, ſive actus ad
1 concludendum, & actus concluſionis, prout ex
d. num. 28. §. 1. Reg. *Conſt.* ſuperius ad *d. cap.* xviii.
tranſcripto.

2 Concluſio, quæ antiquitus terminus erat, cla-
via, & confinis probationum, & poſtmodum in
Regno aliam, fere dicam, aſſumpſit naturam, ut
3 etiam concluſione ſtante, admitterentur probatio-
nes per terminum ad concomitandom, & termi-
4 nis omnino ſublatis, in antiquam reſtitutura eſt
dignitatem termini compilatio; verum ſcripturarum, quæ a Partibus exhibentur, Judex rationem habere debet, quæ de jore habenda erit, *præcit. Reg Conſt.* §. 1. *n.* xxvii.

5 Concluſionis in cauſa omiſſio in civilibus non non vitiabat proceſſum & ſententiam, nec io criminalibus, ubi nuu eſt neceſſaria. Gayl. *lib. 1. obſerv.* 107. Monſinger. *centur.* 3. *obſerv.* 17. & *cent.* 4. *obſerv.* 81. *Ricc. collect. dec.* 1034.

6 In Galliis fit *aſſignatio ad jus*, quæ idem eſt, ac concluſio in cauſa Jo: Gall. *dec.* 245.

In cauſis beneficialibus Inter Eccleſiaſticos, concluſione facta, poteſt Judex informationes ordinarie, & capere pro juſtitia complemento adminiſtrando. Rot. *dec.* 7. Ricc. *collect. dec.* 1034 quia in
7 cauſis beneficialibus concluſio non eſt neceſſaria.
Rot. *dec. l. tit. de teſtib. in noviſ.* Ricc. *collect. dec.* 85.

8 Notandum tamen eſt, quod de hujuſmodi decretis ordinem reſpicientibus, quæ a Judicibus dumi Interponuntur, quocumque abuſu ſublato, non poteſt produci, niſi unum remedium in aula, a quo amplius appellari non poteſt, ex diſpoſitione ultimæ Regalis Conſt. diei 18. Martii 1738. §. 1. o. xxi. v3.

§. I.

9 XXI. *De i Decreti interlocutorj, che ſi fanno da' Commeſſarj per gl' atti ordinatorj, che riguardano la compilazione del giudizio*, quocumqoe abuſu ſublato, *non ſe ne poſſa produrre, ſe non che un ſolo gravame nel Tribunale, di maniera che, o ſi confermi, o ſi rivochi il* Decreto *fatto in caſa del Commeſſario, non ſia lecito alle Parti, nè di reclamore, nè dire di nullità.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXIII.

De Probationibus, quæ fieri poſſunt poſt concluſionem.

1 *Probationes an fieri poterant poſt publicationem, & concluſionem?*
2 *Hodiè ex Reg. Conſt. ceſſat dubium.*
3 *De ſcripturis productis habetur ratio, quæ de jure.*
4 *In criminalibus cauſis aliud conludendum.*

S I olim in dubium revocari poterat inter *DD.*,
de probationibus, quæ poſt publicationem, &
1 concluſionem fieri poterant, hodie omninò eva-
nuit, ſtante ultima Reg. *Conſt. die* 18. *Martii* 1738.
2 §. 1. *num.* xxvii. per quam ſublatus eſt termi-
nus ad concumitandum, & ad impugnandom;
ſcripture verò produci poſſunt, & a Judice de
3 iſtis ratio haberi debet, quæ de jure &c.

In cauſis criminalibus aliud concludendum pu-
4 tarem, quia has non excepiti Reg. *Conſt.*, & *ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus*; quare ſalva remanent priſtina legum ſtatuta, Doctorumque ſententiæ.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXIV.

De termino ad concomitandum.

1 *Sublatus eſt terminus ad concomitandum.*
2 *Hoc ex ultima Reg. Conſt.*
3 *Tranſcribitur capitulum d. Reg. Conſt.*

I *N* præredentibus capitibus pluries notavimus,
per ultimam Reg. *Conſt. diei* 18. *Martii* 1738.
§. 1. *num.* xxvii. ſublatum, & deletum eſſe
1 nunc terminum ad concomitandum, hic ejuſdem
2 numeri tranſcriptio pro majori lectorum commo-
do remanet. E. G.

§. I.

XXVII. *Conſiderandoſi per inutili tanto il ter-*
3 *mine* ad concomitandum, *che* ad impugnandom;
ordiniamo, che così l' uno, come l' altro ſi debbano togliere; con che però il Giudice debba aver ragione delle ſcritture, che dalle Parti ſi preſenteranno prout de jure.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXV.

De termino ad impugnandum.

1 *Terminus ad impugnandum etiam deſuevit.*
2 *Communis erat utrique parti.*
3 *In una parte erat ad concomitandum.*
4 *In alia ad impugnandum vocabatur.*
5 *Re vera unus, & idem terminos erat.*
6 *Formula dicti termini.*
7 *In ſummariis cauſis non dabatur.*

T Erminus hic eandem fortunam cum præcedenti termino ad concomitandum ex diſpoſitione
ejuſdem Reg. Conſt. ſortitus eſt, prout in *num.*
1 xxvii. §. 1. *dictæ* Reg. *Conſt.* ſuperiùs tranſcripto, viſum eſt.

Terminus ad concomitandum communis erat
illi ad impognandum, quia unus erat terminus
2 eodem tempore concedendus, & decurrendos,
ſed ſolum ratio uſus; cui incumbebant Partes
di-

Digitized by Google

diverſa nomina adſumebat, videlicet pro Parte,
quæ illo utebatur ad comprobandum ejus ſcrip-
3 turas noviter præſentatas, vocabatur *terminus ad*
concomitandum. Reſpectu vero Partis, quæ eo-
dem termino utebatur pro iiſdem ſcripturis im-
4 pugnandis, firmandis, & repellendis, *terminus*
ad impugnandum appellabatur; ſed revera unus
& idem erat terminus, & unicum, idemque de-
cretum, quo terminus uni Parti ad concomitan-
dum conceſſus, alteri ad impugnandum commu-
5 nis erat. Urſill. *ad Aff. dec.* 272. Muſcatell.
gloſſ. præſentatas par. 7. *num.* 21. *&c.*

Formula hæc erat. v3.

DIe . . . . . Per Dominum Militem U. J. D.
D. T. de T. Reg. Conſiliarium, & cauſæ
Commiſſarium viſis actis, ac retroſcripta com-
6 paritione &c. proviſum, & decretum eſt, quod
T. de T. concedatur terminus dierum . . . . ad
concomitandum ſcripturas præſentatas, & Parti
ad impugnandum, hoc ſuum, & intimetur &c.

In cauſis ſummariis non concedebatur, in qui-
bus ſola facti veritate inſpecta proceditur. Ca-
7 pyc. *deciſ.* 55. Ricc. *collect. dec.* 847. Sed quid
plura de re, quæ a praxi per Legem oblitera-
ta eſt?

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXVI.

De Probatione mixta.

1 *Falſi teſtes ſemper extiterunt.*
2 *Judici remittitur teſtium fides.*
3 *Teſtium dicta juncta ſcripturis magis probant.*
4 *Hæc vigent in termino principali, non in aliis ex*
ultima Reg. Conſt.
5 *Recognitio literam miſſivarum, aliarumque ſcriptu-*
rorum fieri poteſt.

QUum falſi teſtes nedum in præſentiarum repe-
riantur, ſed etiam Juſtiniani, & remotioribus
temporibus inventi ſint, ita ut leges non fidem
2 abſolutam, & independentem teſtibus, ſed judi-
cis arbitrio juxta perſonarum, factique circum-
ſtantias remittendam eſſe decreverint, juxta illud.
2 *Judicis cura eſt quanta fides teſtibus ſit adhibenda.*
Callistr. in *L.* 3. *ff. de teſtib.*; idcoque illa teſtium
probatio major erit, quæ mixta eſt, ideſt jun-
3 cta, & connexa ſcripturis teſtium depoſitionibus
adminiculatis, hujusque fundatiſſimæ ſententiæ
graviſſimi Doctores ſemper extiterunt.

Hæ tamen concluſiones vigent, earumque ha-
bent ſubſiſtentiam in termino principali, aliisque
a jure permiſſis, non vero in hac materia, ubi
nentiquam in praxi haberi poſſunt, quia ex
4 noviſſima Reg. *Conſt. die* 13. *Martii* 1738. §. 1.
num. 27. ſublatus eſt terminus ad concomitandum,
& ad impugnandum ſcripturas teſtium depoſitio-
nibus, ut ſupra viſum eſt.

Adnotatione dignum tantum exiſtimo ſub *nom.* 5.
Riccii, quod etſi ſublati ſint termini prædicti, fie-
5 ri tamen poſſunt recognitiones literarum miſſiva-
rum, aliarumque privatarum ſcripturarum poſt
concluſionem exhibitarum, quia Reg *Conſt.* præ-
dictas has minime excluſit.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXVII.

De Monitione ad ſententiam.

1 *Facta concluſione ſit monitio.*
2 *Monitionis effectus eſt, ut perpetuet inſtantiam in*
civilibus, & criminalibus.
3 *Etiamſi facto Judicis differatur deciſio.*
4 *Monitione facta cauſam agunt Advocati.*
5 *Una die orabit actor, unaque Reus ex diſpoſitione*
Reg. Conſt.
6 *Tranſcribitur capitulum dictæ Reg. Conſt.*
✠ 7. *Necnon & altera regalis conſtitutio.*

FActa concluſione, ante ſententiam emanatur ci-
tatio ad dicendum in facto, & in jure; In
S. C. vero æquivalet monitioni ad ſententiam.
1 De Franch. *deciſ.* 261. *num.* 11., cujus citatio-

nis formulam *in obſervat. ad cap.* XIX. *num.* 23.
tranſcripſimus.

Effectus hujusmodi monitionis eſt, ut partes
excuſari non poſſint a cauſæ defenſione, & ut in-
2 ſtantia, quæ in civilibus per triennium, & in
criminalibus per biennium perimit. *L. properan-*
dum C. de judic. Reverard. *var. lib.* 4. *cap.* 14.
Rit. 248., facta monitione perpetua reddatur,
& numquam perimat, etiam ſi facto Judicis per
multos annos quieſcat; eamque expeditioni mini-
me tradat. Capyc. *dec. n.* 4. Franc. *dec.* 643. *n.* 5.
3 *Pragm. inſtantia cauſæ tit. de inſt. cauſ. non reſtit.*
Caravit. *in Rit.* 248. *num.* 4. Gram. *deciſ.* 69.
& 91. Camill. Borell. *in ſumm. deciſ. lib.* 1. *tit.*
64. *&c.*

Monitis, citatisque partibus ad dicendum quic-
quid &c. in jure, & in facto, ante ſententiæ
prolationem, cauſam agere in Aula tenentur Ad-
4 vocati, qui ne cauſæ deciſionem nimium proli-
xa oratione differre poſſint, ex ultima Reg. *Conſt.*
§. 5. *num.* XXX. ſancitum eſt, ut nonniſi una die
orare poſſit actor, unaque Reus, niſi a capite
5. Tribunalis, aut Aulæ de omnium conſenſu ſtan-
te cauſæ neceſſitate aliter provideatur, v3.

§. I.

XXX. *Conſiderandoſi parimente, che contribuiſca*
molto al ritardamento del disbrigo delle cauſe il par-
lare, che fanno in Ruota gli Avvocati per molte mat-
6. *tine; Proibiamo eſpreſſamente, che non poſſono gli*
Avvocati parlare in Ruota più di una ſola mattina,
cioè uno l' Avvocato dell' Attore, ed una oltra quel-
lo del Reo. E ſe mai non baſtaſſe il tempo per ap-
purare i fatti, a per finir di diſcorrere in jure, re-
ſti in arbitrio delle Parti di andare informando i Mi-
niſtri per le caſe, potendoſi ſolomente diſpenſare ad una
tal diſpoſizione dal capo del Tribunale, a di chi pre-
ſiede nella Ruota col conſenſo della medeſima Ruota,
qualora la cauſa foſſe grave, e che meritaſſe una più
lunga diſcuſſione in Ruota.

✠ 7. Conſonat & altera regalia conſtitutio, quam
idem Rex Carolus edidit die 26. Februaris
1756., tenoris ſequentis: *Conoſcendoſi da noi,*
che il corſo della giuſtizia, che ci è ſommamente a
cuore, viene ſpeſſiſſimo ritardato da ſottili, e perni-
cioſe interpretazioni di coloro, i quali nel cominciarſi
a trattare le cauſe in Ruota, prevedendo non trop-
po per eſſi felice l' eſito delle medeſime, ſi ſtudiano
d' impedirne il disbrigo, e d' eternarne lo deciſione;
abbiam riſoluto di togliere quelli abbuſi, i quali ſo-
no a diſmiſura creſciuti, ed apportano graviſſima
pregiudizio a quei, che dopo ſofferte molte fatiche,
e ſoſtenuti diſpendj, nel mentre credono eſſer giunti
al ſoſpirato fine delle agitazioni, incontrano quan-
do meno ſel penſano, nuovi oſtacoli, per cui riman-
gono obbattute, o almeno con molto diſconſuolo dif-
ferite le loro ſperanze. Tali abuſi conſiſtono princi-
palmente in vederſi, che ſi propongano le cauſe nel-
le Ruote, ſi fa la relazione dal Miniſtro Commiſ-
ſario, ſi comincia dagli Avocati a parlare; indi ot-
tenendoſi nuovi Miniſtri oggiunti (che per maggior
quiete, e ſodisfazione dell' animo de' litiganti nelle
controverſie di rilievo ſi ſogliono concedere) o pure
ſopravenendo altri Miniſtri ordinarj delle medeſime
Ruote, che ſi ritrovavan prima impediti; in tale
ſtato da quelle parti, che pretendono non far termi-
nare la lite, e trapazzare gli avverſarj, ſi oppone,
e con mille rigiri, e ſpiegazione delle prammatiche
ſi ſoſtiene, che di nuovo s' abbia dal Commiſſario a
fare la relazione della cauſa, dal ſuo bel principio
s' abbia a parlare, ed a ridire quello che già ſi è
detta: O pure quando ciò non ſi accordi, dicono,
che non poſſino intervenire altri Miniſtri, ſe non
quelli, che nel tempo della relazione del Commiſſa-
rio ſi ſono ritrovati preſenti. Queſto da noi ſi ri-
puta un' eſtraniſſimo diſordine, ſi perchè tali cauſe

per

per mezzo di tali dilazioni accompagnate degli altri ſolſti, ed inevitabili accidenti de' Tribunali, non giungono con la dovuta, e proporzionata brevità a terminarſi, e ne deriva un ſenſibil danno a chi forſi ha per ſe maggior ragione, e ſta per conſeguire la meritata giuſtizia; come perchè reſtano i Tribunali ſempre vie più caricati di cauſe, che non poſſono ſpedire dovendo eſſer coſtretti a ſentir ſempre una ſteſſa cauſa propoſta, e ripropoſta, parlata, e riparlata; perdendo ancora per tal effetto moltiſſimo tempo, che potrebbe eſſer applicato a conſolar la brama di tanti altri, che languiſcono, e con impazienza attendan la deciſione delle loro controverſie trattenute, e ſoſpeſe da queſto intolerabile abuſo. Che però con la preſente prammatica da valere in ogni tempo, ordiniamo che in avvenire, non dandoſi più orecchio a ſpiega, ed interpretazione qualſivoglia, che s' intraprendeſſe adattare alle Leggi, Prammatiche, Coſtume, Stile, o Conſuetudine de' Tribunali; quando introdotte ſaranno nelle Ruote, a riferite da Commiſſarj le cauſe, e cominciatoſi a parlare; concedendoſi nuovi Miniſtri aggiunti, o ſopravenendo altri Miniſtri ordinarj nella Ruota, prima impediti (purchè non ſi truovi la cauſa appuntata per votarſi) debban tutti intervenire nello ſtato appunto in cui ſi trova la cauſa, con continuarſi a parlar dagli Avocati, e proſeguire il di loro diſcorſo, ſenza principiarl da capo, e ripeterſi dall' una, e dall' altra parte quel che prima ſi è diſcettato: Preſtando libero il campo a' difenſori, tra quel competente termine, che lor ſi darà di poter pienamente informare, ed a voce, ed in iſcritto que' Miniſtri, che non ſon dal principio intervenuti; con far preſenti a loro tutte quelle coſe, o di fatto, o di legge, che nella Ruota in tempo della loro aſſenza ſi ſono eſpoſte, a da eſſi loro non ſono ſtate udite: acciocchè in queſta forma ſi recidano da una parte le pernicioſe dilazioni, e ſotterfugj de' litiganti, e dall' altra ſi dia tutta l' apertura convenevole per la giuſta difeſa che principalmente conſiſte nel rendere inteſi i Miniſtri di tutto lo ſtato, ed i meriti delle cauſe, che ſi trattano, e s'anno a decidere.

Ed affinchè il preſente ſtabilimento, e determinazione venga in notizia di tutti, e da niſſuno ſi poſſa allegare cauſa d' ignoranza, vogliamo che queſta Real Coſtituzione ſi pubblichi ne' luoghi ſoliti di queſta fedeliſſima Città, e Regno; ritornando nella noſtra Segretaria di Stato, di Giuſtizia, e Grazia con le dovute relate. Ed in publica teſtimonianza ſarà la medeſima da noi firmata, e ſuggellata col ſuggello delle noſtre Regali armi, roborata dall' infraſcritta noſtro Segretario di Stata, del diſpaccio di Giuſtizia, e Grazia. Datum Neap. 28. Februarii 1756. -- Carlo -- Bernarda Tanucci. -- Locus ſigilli.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXVIII.
De Sententia.

1. *Ex ultima Reg. Conſt. Relationes Commiſſariorum breves ſint.*
2 *Tranſcribitur capitulum dictæ Reg. Conſt.*
3 4. & 5. *Recenſentur aliæ Pragmaticæ dictam materiam concernentes.*
6 *Sententia continere non debet cauſam deciſionis.*
7 *Deciſio Senatus Tholoſani.*
8 *Clauſula, ex cauſis &c. quid importet?*
9 *Hec clauſula quando adiiciatur?*
10 *Effectus hujus clauſulæ.*
11 *Lecta, lata &c. quare notetur?*
✻ 12. *Oſtenditur differentia ſententiæ definitivæ ab interlocutoria.*
13. *Quoſnam effectus pariat ſententia?*
14. *Sententia, ut valida ſit quæ requiſita habere debet?*
15. *Quot modis ſententia dicatur nulla?*

NE differatur deciſio cauſæ ob prolixas relationes, quæ a Dominis Commiſſariis in Aula
fiunt, per noviſſimam Reg. Conſt. die 18. Martii 1738. §. 1. num. XVII. ſtatutum eſt, ut om-
1 nino ſerventur Regiæ Pragmaticæ ſuper hoc
emanatæ. E. G.

§. I.

XVII. *E perchè potrebbero dar motivo di ritardamento al diſbrigo delle cauſe le relazioni, che ſi*
2 *fanno da' Commiſſarii in Ruota più lunghe di quel che il biſogno richiede, e le prolazioni de' voti; ordiniamo, che intorno a ciò ſi debba eſattamente oſſervare quel che ſtà diſpoſto nella Regie Prammatiche sù tal propoſito emanate.*

Ex Pragm. x. de *offic.* S. R. C. *num.* 5. & 7.
provisum eſt, quod cauſæ concluſæ notentur in
3 ſchedula in valvis S. C. affigenda, & cauſæ primo expeditioni tradantur.

Ex *Pragm.* XI. *eod. tit. num.* 1. & 2. habe-
4 mus, quod cauſæ inceptæ differri non poſſunt, nec alterius cauſæ relatione turbari.

Ex *Pragm.* 72. *eod. tit.* providetur, quod cauſæ primo concluſæ, primo referantur in omnibus
5 hebdomadæ diebus, excepto die Saturni, in quo cauſæ Summariæ, privilegiatarumque perſonarum agi debeant, quo impedito, die Jovis horis veſperis hæ fiant.

Judex cauſam deciſionis in ſententiis apponere non tenetur, præſertim in Supremis Tribunali-
6 bus, & Tholoſanum parlamentum petenti cauſam prolatæ ſententiæ declarari, gravem pœnam indixit, ac prohibuit, ne deinceps cuipiam hu-
7 jusmodi declarationes petere fas eſſet. Maynard. *deciſ. Tholoſ. lib.* 3. *dec.* 85. *num.* 2.

Poteſt tamen aliquando Judex clauſulam in ſententia apponere *ex cauſis ſibi viſis*: ut plurimum
8 a S. R. C. fieri ſolet, ſcilicet, *ex cauſſis in S. C. diſcuſſis &c.*, quando res in judicium deducta
9 concludenter non ſit probata, & S. C. extrajudicialiter nota eſt, per text. *in cap. cum ad ſedem in fin. de reſtit. ſpoliat.* ibi: *Quod præſumendum eſt pro ſententia Judicis, qui motum animi ſui potuit ex aliis cauſſis informare, cap. cauſſam de ſent. & re judic. L. cunctos populos C. de ſumm. Trin. & Fid. Cathol.*, vel quando naturalis æquitas id expoſcit, ut perſonarum honeſtati conſulatur, vel alia ratione &c.

Hujusmodi clauſulæ effectus eſt, ut reclamatio non admittatur, ſed tantum nullitatum, aut in
10. integrum reſtitutionis remedium. Petr. *in Rit.* 288. *num.* 86. Altimar. *de nullit. ſentent. rubr.* 10. *qu.* 17. *num.* 44.

Lecta, lata &c. ſive dies ſententiæ notatur ab Actorum Magiſtro in S. C. pro curſu fatalium,
11 & pro reclamatione. Caravit *in Rit.* 272. *nu.* 16. De Ponte *conſ.* 62. *num.* 1. *lib.* 2. *penes* de Roſ. *in prax. civil. par.* 2. *in* 2. *inſt. ord. judic.* c. *num.* 6. prout ex formulis *in par.* 2. *ſpec.* 3. *tit. cap. unic. num.* 6. tranſcriptis videre eſt.

✻ 12. Advertendum hic eſt, ſententiam definitivam ab interlocutoria valde differre; a definitiva enim appellatur abſque cauſæ expreſſione, ſecus ab interlocutoria, niſi cum expreſſione gravaminis, Bald. *lib.* 1. *conſ.* 431. *n.* 1. 2. per definitivam imponitur finis negotio principali per condemnationem, vel abſolutionem; at per interlocutoriam definitur aliquod incidens, vel emergens, non negotium principale. 3. cauſa ſententia definitiva Judex functus eſt officio ſuo, *l. videre ff. de re judic.*, ſed interlocutoria ab eodem quandocumque revocari, & corrigi poteſt ante definitivam contrario imperio, *cap. a judice de appellatione in* 6. 4. in ſententia definitiva fit enunciatio omnium actorum, ex quibus deducuntur litigantium jura, & actiones, ſecus in interlocutoria

nia. 5. lata ſententia definitiva, etiam pendente tempore decem dierum ad appellandum, Judex nil amplius poteſt, & aliquid faciens, diceretur attentare, *l. judex ff. de re judic.*, at poteſt revocare ſententiam interlocutoriam infra decem dies ad appellandum, ſi appellationi non detulit, poteſque ad ulteriora procedere, quouſque ei inhibeatur a judice ad quem, quo caſu ſuſpenditur ejus juriſdictio, aliaque nihil innovare valet, & innovata revocantur, ut attentata, *cap. non ſolum de appellat. in* 6. 6. Sententia definitiva, ut rite proferatur litis conteſtationem requirit, interlocutoria vero non. 7. definitiva, vel habens vim definitivæ in gradu appellationis poteſt juſtificari ex noviter deductis; ſecus vero interlocutoria, videſis Maranta in *ſpecul. qu.* 6. *act.* 2. qui plurimas alias differentias refert.

13 Sententia plures parit effectus; principalis eſt illius executio; nam quando eſt rite prolata, neque nulla ea aliquo defectu, vel non eſt ab ea appellatum infra legitima tempora, jus facit inter partes litigantes, & conſequenter executioni mandari debet juxta illius ſeriem, continentiam, & tenorem; fruſtra enim ferretur ſententia, niſi debitæ executioni mandaretur, *cap. quoad conſultationem de re judic.* 2. parit intereſſe, itaut ſi ea quis condemnetur ſimpliciter ad centum, a die latæ ſententiæ, pro tempore, quo reus eſt in mora, debentur uſuræ, *toto tit. ff. de uſur. rei judic.*, cujuſmodi intereſſe liquidatur juxta damnum, quod actores patiuntur, vel juxta lucrum ceſſans, aut damnum emergens, de Franchis *dec.* 28. 3. effectus eſt, ut non reſcindatur ſub prætextu inſtrumentorum poſtea repertorum, *cap. inter monaſterium de re judic.*, nec malæ computationis, erroriſque calculi, *l. 2. c. de re judic.* niſi error calculi exprimatur in ipſa ſententia, *l. 1. ff quæ ſent. ſin. appell. reſcind.*

14. Plura ſunt requiſita, & conditiones, quas debet continere ſententia ad hoc ut ſit valida, ſi de definitiva loquamur. Primo etenim continere debet nomen Judicis, ejuſque qualitates, puta an ſit ordinarius, vel delegatus. 2 nomina litigantium. 3. ſubſtantiam petitionis in judicio porrectæ, ſuper qua fundatum eſt judicium. 4. ſubſtantialia proceſſus, & cauſæ, unde inolevit praxis, ut judex in ſententia dicat: *viſo libello, litis conteſtatione, teſtium depoſitionibus, viſiſque videndis &c.* 5. condemnationem, vel abſolutionem, aut aliquid æquipollens. 6. ut non ſit alternativa, modo actionis qualitas, & natura hoc non expoſcat, ut in judicio *l. 2. c. de reſcind. vendit.*, & hypothecario, juxta textum in *l. ſi fundus §. in vendit. ff. de pignor.* 7. ut feratur aliqua parte inſtante, *Gratian. diſcept. forens. cap.* 156. *n.* 27., & de Franchis *dec.* 245., nec ſit directe contraria alteri ſententiæ, quæ fecit tranſitum in rem judicatam, modo ſit allegata, & probata, Caval. *dec.* 31. Tandem exprimi debet, an partes fuerint præſentes, vel per contumaciam abſentes; quapropter dicitur etiam, *viſa citatione ad ſententiam*.

15. Ordinis ratio poſtulat, ut videamus in quibus caſibus ſententia ſit ipſo jure nulla, & invalida. Poterit ergo eſſe nulla ipſo jure decem modis. Primo ratione Judicis. 2. ratione juriſdictionis. 3. ratione litigantium. 4. ratione loci. 5. ratione temporis. 6. ratione cauſæ. 7. ratione quantitatis. 8. ratione modi. 9. ratione proceſſus. 10. ratione manifeſtæ iniquitatis.

Ratione *Judicis*, ſi foret, v. g. publice excommunicatus. *cap. ad probandum de re judic.*, infamis, *cap. ſciſcitatur de reſcriptis*, ſervus, vel mulier, *cap. forus de v. s.*, ſi mercede corruptus ſententiam protulerit, *cap. cum ab omni de vita, & honeſtate cler.*, ſi electus arbiter ſuper alia cauſa, quam ſibi compromiſſa pronunciaret, *cap. penult. de in integr. reſtitut.*

Ratione *jur.* ſi judex non ſit competens, *l. factum ff. de r. juris*, ſi nullam habeat juriſdictionem, *c. ſign. de for. compet.* ſi pronunciet ut delegatus, & delegationis litteræ ſint falſæ, *cap. ſuper eo de crim. falſ.*, ſi ſit delegatus ſuper una cauſa, & ſuper alia pronunciet, *cap. cum olim de offic. delegat.*

Ratione *litigantium*, ſi ſit lata v.g. contra minorem, vel filium familias in judicio intervenientes ſine tutoris, vel Patris authoritate, *l. ſi curatorem C. de in integr. reſtit.*, *l. generaliter ff. de in jus voc.* ſi actor, pro quo lata eſt ſententia ſit publice excommunicatus, ſecus ſi contra eum, *cap. inter cum de except.*, ſi pro aliquo litigante falſus procurator intervenerit, *l. licet C. de procur.*, ſi proferatur contra mortuum. *l. in ſumma §. fin. ff. de re judic.*, ſi is, contra quem fertur ſententia, ſit furioſus tempore prolationis, vel bonis interdictus, *l. furioſo ff. de re judic.*, ſi feratur contra fiſcum abſente ejus advocato, *l. fin. C. de Advoc. fiſci*; ſi ſubornaverit quis Advocatum, vel procuratorem, ut pateretur ſe convinci, *l. 1. C. de pœn. jud. qui mal. jud.*, ſi tutor cautionem non dederit rem pupilli ſalvam fore, & ſua culpa contra pupillum pronuncietur, *l. fin. C. de tutor. vel curat.*, *qui non ſatis.*, ſi tutor non fecerit inventarium, & ſua culpa contra pupillum feratur ſententia, *l. fin. C. de arb. tutor.*, ſi in ſententia, condemnetur reus principalis, qui nunquam per ſe in judicio comparuit, ſed per procuratorem, *l. 1. C de ſent.*

Ratione *loci*, ſi judex pronunciet in alio loco, quam in eo, quem partibus aſſignavit & in quo jus reddi ſolet, *cap. fin. de reſcrip.*, *l. fin. ff. de juſtit.*, *& jur.*, vel ſi illam ferat extra locum ſuæ juriſdictionis, *l. fin. ff. de juriſd. omn. jud*

Ratione *temporis*, ſi v. g. pendente dilatione feratur, *l. ſive pars C. de dilat.*, ante, vel poſt terminum citationis, *l. cum non & die C. quando provoc. non eſt neceſſ.*, niſi pars citata fuerit contumax in non comparendo; poſt deſertam appellationem, vel tempore, quo inſtantia cauſæ amplius non durat, *l. properandum in princ. C. de judic.*, vel intra novem dies luctus defuncti, *Grat. diſcept. forenſ. cap.* 18: *n.* 67., *Auth. ſed neque C. de ſecund. nupt.*

Ratione *cauſæ*, ſi feratur abſque cauſæ cognitione, & ſine proceſſu, *cap. quoniam contra de probat.*, unde inolevit uſus, ut in ſententia dicatur: *Viſo libello, viſis atteſtationibus, inſtrumentis, allegationibus, viſis videndis &c.*, quapropter ſapientiſſime purpuratus Tuſchus *lib. 7. concl.* 133. monet Judices, ne ſententiam præcipitanter ferant, ſed prius acta omnia, & probationes ambarum partium perpendant diligenter, immo, ſi opus fuerit, peritos conſulant, qualiter pronuncianda ſit ſententia, juxta *text.* in *cap. ad audientiam noſtram de conſuet.*

Ratione *quantitatis*, ſi alicui ſit delata auctoritas ad cognoſcendum de quinquaginta, & pronunciaret de centum, *l. diligenter ff. mandat.*, modo ſumma ſit individua, nam ſi dividua foret, quoad exceſſum tantum ſententia erit nulla, *l. fin. ff. de juriſd. omn. judic.*

Ratione *modi*, ſi feratur a Judice ſtando, non ſedendo pro tribunali, in cauſis ordinariis, *l. 2. §. dies, ff. quis ord. in bon. poſſ. ſerv.*, vel ſi ſine ſcriptis feratur, *cap. final. de re judic.*

Ratione *proceſſus*, ſi proferatur lite non conteſtata, vel omiſſo aliquo de his, quæ ſunt de ſubſtantia ordinis judiciarii, *l. prolatam C. de ſent.*, *& interloc. omn. jud.*, vel ſi proferatur ſuper probandis, non ſuper probatis, aut poſtquam fuerit legi-

Digitized by Google

gitime appellatum, *cap. ad audientiam de appell.*
Poſtremo erit nulla ratione *manifeſtæ iniquitatis*, ſi feratur contra jus ſcriptum, ſive canonlcum, ſive civile, *cap.* 1. *de re judicat.* ſi contineat
in ſe manifeſtum errorem, *l.* 1. *ff. quæ ſent. ſine appellat. reſcind.*, vel aliquod impoſſibile, *cap. fin.
de pactis*; ſi obtineatur per ſubreptionem, *cap.
ad audientiam de reſcript.*, vel ſi aliquod opus miſericordiæ vetet, *l. reſpiciendum ff de pæn Xav. Grat.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXIX.

De executione ſententiæ.

1 *Sententiæ executio quando præſcribatur?*
2 *Meliorationes an, & quando impediant ſententiæ executionem?*
3 *Quid requiratur?*
4 *Quid probari debeat?*
5 *Quando repeti non poſſint?*
6 *Formula mandati de parendo in S. C.*
✠ 7. *Sententia a quo exequi debeat?*

AD *num.* 6. Ricc. adde, quod executio ſententiæ triginta annorum ſpatio præſcribatur, dummodo executio cæpta non ſit, nec agatur de ma-
1 tera tractum ſucceſſivum habente. Sabell. *in ſumm.
§. executio n.* 22. *v. præſcribitur*. Marad. *prax. inſtrum. ca.* 17. *num.* 1.
Meliorationes ut ſententiæ executionem impedire valeant, requiritur, ut deductæ, & proba-
2 tæ ſint ante ſententiam; quia ſi poſt ſententiam
opponerentur, executioni demandatur præſtita cautione per victorem de ſolvendo quicquid fuerit judicatum viſo exitu termini impartiti, probatisque meliorationibus. De Franch. *dec.* 112. *n.* 15.
De Marin. *lib.* 1. *cap.* 133. *dec.* 559. *num.* 2. *ad Reverter*. Maſtrill. *dec.* 98. *num.* 9. & 10. *aliique penes* Marad. *prax. præſent. inſtrum. cap.* 17. *num.*
6. & 7.
Requiritur tamen, ut meliorationes ſint liquidæ, caræ, neceſſariæ, factæ ad perpetuam rei
3 utilitatem, non autem voluntariæ, quæ non repetuntur. Marad. *d. prax. præſent. inſtrum. cap.* 17.
4 *num.* 16. Contra meliorationes probare poteſt altera pars fructuum perceptorum valorem, per
quos fit compenſatio, & quomodo concipiendi
ſint articuli? vide Cala *de modo artic.* §. *ſi cum
num.* 135.
Quando meliorationes non repetantur, vide Ma-
5 rad. *loc. cit. num.* 17. & *ſeq.*
Sub *num* 3. Ricc. in materia mandati de parendo in S. C., *obſerva* ejus formulam, quæ ſequitur. E. G.

De Mandato Regio. &c.

EX proviſione facta per S. R. C. Regiis Porteriis ejusdem S.R.C. inſolidum ſignificamus,
qualiter per dictum S.R.C. ad relationem Domini Regii Conſiliarii D. Dominici Bruno cauſæ
6 Commiſſarii fuit lata infraſcripta deffinitiva ſententia tenoris ſequentis, v3. In Dei nomine Amen. Carolus Dei Gratia Rex Neap. Infans Hiſpaniarum *D*ux Parmæ, Placentiæ, & Caſtri,
ac Magnus Princeps Hetruriæ &c. Viſa ſupplicatione Majeſtati noſtræ, noſtroque S. R. C. oblata pro parte Reverendi D. Antonii Venturi *fol.* 1.
cujus tenor talis eſt, v3. S. R. M. & e viſis omnibus actis, & decreto S. R. C. lato ſub die 10.
Julii 1731. *fol.* 23. viſisq.; denique videndis:
Per hanc noſtram definitivam ſententiam ſententiamus, decernimus, & declaramus, magn. D.
Alphonſum, & D. Ferdinandum Campitelli fratres, reſciſſo contractu permutationis inito inter
ipſos de Campitalli, & Reverendum Sacerdotem
D. Antonio Venturi ſub die 13. Januarii 1720.
condemnandos prout hac præſenti noſtra definitiva ſententia condemnari volumus, & mandamus
ad reſtituendum, & relaxandum in beneficium dicti D. Antonii territorium cum eis permutatum
nuncupatum la Gabella dell' Epifania, & inſuper per hanc noſtram definitivam ſententiam condemnandos eſſe eosdem fratres de Campitelli, prout hac noſtra præſenti definitiva ſententia condemnari volumus, & mandamus ad ſolvendum
in beneficium eiusdem ducatos centum quinquaginta quinque receptos tempore permutationis,
reſtituto tamen eisdem fratribus de Campitolli territorio appellato dello Limite a dicto D. Antonio virtute permutationis recepto: hanceandam
&c. D. Dominicus Bruni: lecta, lata, & publicata fuit præſens definitiva ſententia S. R. C. in
Aula Domini Reg. Conſiliarii D. Joſephi Andreaſſi, reſidentibus ibidem Dominis Regiis Conſiliariis Ill. Duce D. Thoma Vargas Macciucca,
D Domicico Bruni cauſæ relatore, D. Franciſco
de Onofrio, & D. Niculao Fragianni, & quamplurimis Act. Mag. & Scribis ejusdem S. R. C.
ac aliis in numero opportuno. Neapoli ex S. R. C.
S. Claræ die 6. menſis Julii 1734. Franciſcus
Bova Act. Mag.: a qua quidem ſententia cum
non fuiſſet infra legitima tempora reclamatum,
& appellatum, fuit inſtatum mandatum de paparendo expediri debere: idea vobis ut ſupra jam
dictis inſolidum dicimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam,
& requiſitionem repetiti D. Antonii Venturi ſive &c. mandetis repetitis partibus ex adverſo
principalibus, quatenus infra dies poſt &c. de
præinſertæ definitivæ ſententiæ parere, & obedire debeant, & habeant alias & contrarium &c.
Neapoli die 17. menſis Julii 1734. Dominicus
Bruni: ſolvat jus Porteriorum, Figliola Secr.
Franciſcus Bova Act. Mag. Joannes Bova Scriba.
✠ 7. Diximus in cap. præced, quod principalis effectus ſententiæ ſit ipſius exequutio, modo non
fuerit legitime appellatum; videndum nunc a quo
exequutioni mandari debeat. Et quidem nulli dubium eſt, quin ab eodem Judice ordinario ſit
exequenda, ſive ipſemet illam tulerit, ſive delegatus ab illo, *c. ſi quis contra de for. compet.* quod
ſi fuerit legitime appellatum, illam exequetur
Judex appellationis, etiamſi confirmaverit primam ſententiam a Judice a quo latam, *l. præcipimus* §. *officii C. de jud.* At ſi fuerit deſerta per
lapſum decendii, intra quod non fuit appellatum, vel ſi fuerit appellatum, appellationem proſequi reus non curavit, tunc exequetur per Judicem a quo, non vero per Judicem ad quem, *d.
l. præcipimus*. Idem dicendum in caſu, quo fuerit ab interlocutoria appellatum, & Judex appellationis pronunciaverit male appellatum, remittens appellantem condemnatum in expenſis ad
Judicem a quo juxta *text.* in *c. ut debitus de appell.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXX.

De Litteris executorialibus.

1 *Executoriales literæ renovantur Parte citata.*
2 *Contra heredes quomodo exequantur?*
3 *Remiſſio ad Judicem Eccleſiaſticum non conceditur.*
4 *Contra Feudatarios quæ clauſula apponatur?*
5 *Literis executorialibus per Curias Regni, an impartiatur brachium a M. C. V.*
6 *Executio non fit ſuper bonis dotalibus.*
7 *Nec ſuper publico ſtipendio, redditibus beneficiorum &c.*
8 *Et ſi fiat in ſubſidium relinqui debet portio pro victu.*
9 *Omnes fructus feudi non exequuntur.*
10 *Quando hoc procedat?*
11 *Poſt expeditionem litterarum executorialium non auditur debitor, niſi in vinculis, vel facto depoſito.*

EXecutoriales literæ ſi executioni demandatæ
non ſint infra legitimum tempus, renovari
debent, parte citata, & ſi mortuo principali de-
1 bitore, conceditur executio contra heredes etiam
clericos in bonis hereditariis, nec remiſſio ad Judi-

Digitized by Google

dicem Eccleſiaſticum per ipſos petita, conceditur.
2 Caſar. *ſpecul. peregr. qu.* 28. *num.* 2. *&* 3. Ma-
rad. *in prax. præſent. inſtrum. cap* 19. *num.* 9. *&*
ſeqq., & clarius liquet ex noviſſima *deciſ.S.R.C.*
3 pro Doctore Phyſico Hyacintho Morante contra
RR. PP. S. Franciſci de Paula Civitatis Nuce-
riæ Paganorum heredes qu. Joſephi Montella,
a nobis obtenta, relata *in par.* 2. *ſpec.* 3. *tit.* 4.
cap. unic.
In litteris executorialibus per S. R. C. contra
feudatarios ſoper bonis feudalibus editis, appo-
4 nenda eſt clauſola: *Dummodo per talem executio-
nem nullo modo inducatur feudi diviſio*. *Pragm.* 45.
de offic. S. R. C. Minadois *deciſ.* 23. *penes* Ma-
rad. *loc. cit. cap.* 20. *num.* 6.
Leteris executorialibus emanatis vigore obli-
gationis penes acta incuſatæ in Curiis Regni non
5 conceditur brachium a M. C. V., niſi juſtitia obli-
gationis per ejus teoorem in dictis literis ioſe-
rendum cognoſcatur. Sanfel. *dec.* 64. *n.* 8. 9. *&* 10.
Executio non poteſt fieri in bonis dotalibus uxo-
ris, nec ſuper eorum fructibus, etiamſi debitum
6 contractum ſit a viro, uxore, ante, vel conſtan-
te matrimonio. Rovit. *conſ.* 88. 10. 2. De Fran-
ch. *dec.* 617. Carleval. *de jud. tit.* 3. *diſput.* 19.
Add. *ad Franch. dec.* 205. *n.* 5. nec in jocalibus
uxoris, & executa repetuntur Marad. *prax, præ-
ſent. inſtrum. cap.* 20., *n.* 1.
Executio fieri nequit ſuper publico ſtipendio,
ſalario Officialium, Militum, Doctorum legen-
tium in Univerſitate ſtudiorum, neque in red-
7 ditibus beneficiorum, aut feudorum, niſi defi-
cientibus aliis bonis, ſuper quibus poſſit cre-
ditor commodè ſatisfactionem conſequi. Carleval.
de judic. tit. 3. *diſp.* 18. *num.* 1. 2. *&* 3. Maran,
loc. cit. cap. 20. *num.* 2.
Unde ſi in ſubſidium contigerit, fieri execu-
tionem ſoper ſtipendio, vel redditibus beneficio-
rum, debet relinqui portio pro victu, & alimen-
tis, ne mendicare cogantur cum opprobio eorum
8 miniſterii, unde medietas reddituum ſequeſtro ſu-
biici ſolet, relicta alia medietate, ut vivere poſ-
ſit Carleval. *loc. cit.*
Et praxis eſt in Regno, ut exequi non poſſint
omnes fructus feudi; ſed relinquitur portio pro
alimentis, & alia pro ſervitio directo Domino
9 præſlando, etiam ſi bona creditoribus non ſuffi-
ciant. Rovit. & Altimar. *conſ.* 77. *num.* 14. *tom.*
1. de Marin, *obſerv, ad dec.* 503. Reverter. *n.* 6.
tom. 2. Jul. Capon. *controv. forenſ.* 10. *n.* 48. Sed
hæc praxis pendente judicio adjudicationis, aut
venditionis feudorum procedit. Conſ. Rocc. *de de-
10 coct. mercat. notab.* 20. *num.* 68. *penes* Marad.
loc. cit. cap. 20. *n.* 4. *& ſeqq.*
Poſt expeditionem literarum executorialium non
poteſt audiri debitor, niſi in vinculis, vel facto
depoſito, ex diſpoſitione diverſarum Regiarum
11 Pragmaticarum, per ultimam Regalem *Conſt.*
diei 18. *Martii* 1740. §. *num.* XIII. alibi tranſcri-
ptam, confirmatarum.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXXI.
De mandato ad relueodum.

1. *Formula executionis factæ in partibus.*
2. *Formula legalitatis Notarii.*
3. *Formula obligationis tuti tertii.*
4. *Legalitatis Notarii.*
5. *Formule decreti ad reluendum.*
6. *Relationis notificationis.*
7. *Secundi decreti ad reluendum.*
8. *Relationis notificationis.*

EXpeditis litteris executorialibus per M. C. V.
executioni demandantur in partibus hoc mo-
do. E. G.

Formula executionis factæ.
Die vigeſima ſeptima menſis Auguſti 1726. Cer-
vinariæ &c.

PEr me infraſcritto Att. di queſta predetta Ter-
ra in eſecuzione delle lettere eſecutoriali per
la Gran Corte della Vicaria emanate, ed a noi
per parte dell' Illuſtre Duca di S.Martino D.Fa-
bio della Leoneſſa preſentate oggi predetto gior-
no fatto acceſſo nel Caſale di Goffredo di queſta
1 predetta Terra ho coll' aſſiſtenza di Famigli di
Corte, e delli Teſtimonj Nicola T. ed Emanue-
le T. eſſeguito un Orto; ſeu giardino di capaci-
tà di moggio mezzo in circa, piantato di diverſi
frutti, quale a tergo confina da levante con via
publica, e da ponante col magnifico T. di T.,
mi ſono parimente cooferito in una ſelva di T.
di T., e di quella ho eſeguita alla preſenza del-
li predetti Teſtimonj T. di T. o di T. di T.
quale ſelva è di capacità di moggia ſei in circa
mezza fruttifera, e l' altra metà ſelvaggia con-
finante da ponente T. di T. e da levante con
T. di T., e la medema ſi è conſignata a Car-
mine Virgolo, ed in ſede &c.; Pirelli A.M.
*Ita eſt, & in fidem ego infraſcriptus Notarius
hic me ſubſcripſi, & requiſitus meo ſolito ſigno ſi-
gnavi.*
2 *Publicus Notarius Joannes de Giptii ſignavi &c.*
Adeſt ſignum in forma.

Formula obligationis tuti Tertii.
Die 26. menſis Auguſti 1736. Terræ T. &c.

PErſonaliter conſtitutus penes acta Curiæ Ter-
ræ T. magnificus Carminus Virgolo, qui ſpon-
te, non vi &c. pro faciliori facti intelligentia,
& vulgariter loquendo; ha aſſerito, qualmente
ſi ha preſo in ſua poſſa, e per conſignato un or-
to di capacità di mezzo moggio in circa, arbu-
3 ſtato di diverſi frutti di T. di T. ſiſtente nel
Caſale T., ed una ſelva di capacità di moggia
ſei in circa, metà fruttifera e metà ſelvaggia,
ſita, eſpoſta in d. Caſale T. di queſta pred. Ter-
ra, e la predetta ſelva è del detto T. di T. ſi-
milmente eſeguite dette robe per queſta Corte
T. per ordine delle lettere eſecutoriali ſpedite
dalla G. C. della Vicaria ad iſtanza dell' Illuſtre
Duca di San Martioo, che però il magnifico T.
di T. ha con giuramento promeſſo in preſenza
noſtra tenere le dette robe come di ſopra conſe-
gnate, e quelle eſibire ad ogni ordine della G. C.
della Vicaria, & pro omnibus obſervandis obli-
gavit ſe ſua bona &c. hæredes &c. conſtitutione
precarii &c. medietate &c., & ſic juravit, &
ſe obligavit in forma &c.
Io T. di T. mi obligo ut ſopra.
Io T. di T. mi obligo ut ſupra.
Io T. di T. ſono teſtimonio.
Io T. di T. ſono teſtimonio &c.
Ita eſt &c., & ſupradictas ſubſcriptiones
4 eſſe propriis manibus ſupradictorum obligati at-
que Teſtium, uti ſe aſſerunt, fidem facio, atque
teſtor ego infraſcriptus Notarius, & in fidem
hic me ſubſcripſi, & requiſitus meo ſigno ſi-
gnavi.
Publicus Notarius T. de T. Provincie Prin-
cipatus ultra &c.

Formula decreti ad reluendum
*In cauſe Illuſtris Ducis S. Mertini D. T. de T.
cum mag. Curatore dato T. de T.*
Die 31. menſis Auguſti 1726. Neap. &c.

P*Er ſubſcriptum* D. *Judicem* M. C. V. *viſis lite-
ris executorialibus expeditis contra T. de T. pro
ſumma ducatorum* 168., *ac executione vigore illa-
rum facta, fuit proviſum, & decretum, quod ſu-
5 pradictus magnificus Curator in biduo ſolvat ſupra-
dictam ſummam ducatorum* 168. *debitam vigore li-
terarum executorialium; & in eodem termino ad ſe*
reluen-

Digitized by Google

reluere debeat, & habeat bona executa, alias dicto termino elapſo providebitur, quod procedatur ad illorum venditionem prævio appretio faciendo per unum ex Tabularii S.R.C. prævia buſſula eligendum, & Partes in biduo dent liſtam ſuſpectorum, ut de non ſuſpecto provideri poſſit, hoc ſuum &c. Ruggieri &c. Bologninus Act. Mag. Barberius Scriba.

Formula notificationis.

6 A *Dì trent' uno Agoſto Io T. di T. Portiero di Vicaria ho notificato il mag. Dottor T. di T.*

Formula ſecundi decreti ad reluendum.

Die 6. menſis Septembris 1726. Neapoli &c.

PEr ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. viſis actis fuit proviſum, & decretum, quod cum effectu pro executione alterius decreti retroſcriptus magnificus Curator in alio biduo præciſe, & peremptorie ſolvat retroſcriptam ſummam ducatorum 168. vigore literarum executorialium, & in eodem termino reluere debeat, & habeat bona executa pro dicta ſumma, alias dicto termino elapſo providebitur, quod procedatur ad illarum venditionem prævio appretio faciendo per unum ex Tabulariis S. R. C. prævia buſſula eligendum, & Partes in biduo dent liſtam ſuſpectorum, ut de non ſuſpecto provideri poſſit, hoc ſuum &c. Ruggieri: Bologninus A. M.: Barberius Scriba.

A dì 6. Settembre 1726. Io T. di T. Portiero di Vicaria ha notificato il magnifico Dottor T. di T. &c.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXXII.

De Appretio.

1 *Tabularii S.R.C quid exigere poſſint ex ultima R.C.*
2 *Infra quindecim dies relationem conſignent.*
3 *Quid in feudis, & aliis magni momenti bonis?*
4 *Res ducatos ſex mille non excedentes committuntur abſque Tabulariorum renunciatione.*
5 *Transſcribitur capitulum Reg. Conſt.*
6 *Formula memorialis pro appretio.*
7 *Formula renunciationis Tabulariorum.*
8 *Decreti Præſidis S.R.C.*
9 *Inſtantiæ pro commiſſione appretii.*
10. *Formula decreti.*
11 *Relationis notificationis.*
12 *Deſcriptio bonorum appretiandorum.*
13 *Formula obſervatoriæ in partibus.*
14 *Relationis notificationis.*
15 *Commiſſionis appretii.*
16 *Relationis notificationis.*
17 *Acceſſus Curiæ pro appretio.*
18 *Depoſitionis Peritorum.*
19. *Legalitatis Notarii.*
20 *Formula notificationis appretii.*
21 *Transcribitur R. Conſt. pro diritibus Tabulariorum.*

EX ultima *Reg. Conſt. diei* 18. *Martii* 1738. §.
111. *num.* 8. proviſum eſt, Tabalarios S. R.
C. exigere non poſſe, niſi pro dietis naturalibus,
1 & civilibus, obulos tres pro ſingulis paginis
viginti duorum verſuum pro labore illius, qui
relationem conficit. Item, quod ex quacumque
cauſa partibus conſignare, & penes acta præſen-
2 tare debeant dictam relationem infra quindecim
dies ab illo completi acceſſus.

Quoad feuda verò, aut alia majoria momenti
bona in Regno infra duos menſes ſub pœna pri-
3 vationis officii, aliiſque.

Quoad appretia rerum, quæ ducatorum ſex mil-
le ſummam non excedunt, poſſint Judices exper-
4 tis locorum committere, attenta locorum diſtan-
tia, & abſque ulla Tabulariorum renunciatione?
pront clarius ex dicta Reg. Conſt. patebit. E. G.

§. III.

Per lo Sacro Regio Conſiglio.

VIII. Biſognando, che ſi dia il dovuto ripa-
5 ro a gli eſorbitanti diritti, che detti Tavolarj, e Regj Ingegnieri eſiggono per le Relazioni, e Piante, oltre le diete civili, donde deriva il più delle volte il non poterſi dalle parti proſeguire il giudizio, e ſperimentare le loro ragioni: Ordiniamo perciò, che detti Tavolarj, Ingegnieri, ed altri Periti non debbano eſigere dalle parti, ſe non ſe le ſole diete civili, e grana tre a carta di righi ventidue per ogni carta per la fatica manuale di colui, che deve porre in chiaro la Relazione, e Pianta; ſenza potere eſigere altra minima ſomma, nemeno ſotto titolo di fatiche, e diete degli Ajutanti, quali debbano andare a loro carico: lo che debba parimente praticarſi negli Apprezzi, che ſi fanno *in Civitate*, e Reviſione di eſſi; per lo di cui effetto debba formarſi una Pandetta dalla Real Camera di S. Chiara per detti diritti. Quali Relazioni, e Piante debba il Perito per qualſivoglia cauſa conſegnare alle Parti, e preſentare negli atti frà lo ſpazio di quindici giorni decorrendi dal dì, che ſarà compito l'acceſſo; e per quel che riguarda a' Feudi, o altri effetti di conſiderazione ſituati in Regno, tra lo ſpazio di due Meſi ſotto pena di privazione di Officio, ed altre arbitrarie a' Tribunali. E riſpetto agli apprezzi de' Feudi, ed altri effetti di valore, poſſano i Commeſſarj, quando non eccedano la ſomma di docati ſei mila, commetter quelli ad Eſperti, avendo però riguardo alla diſtanza del luogo, ſenz' averſi biſogno della rinuncia di detti Tavolarj, mentre da queſto deriva per lo più, che ſi prolunghino le liti, a cagion dell' impotenza delle Parti a ſoffrire le ſtravagantiſſime ſpeſe per gli acceſſi, e Relazioni de' ſuddetti Periti.

Sequuntur nonnullæ formulæ, quæ licet ex proceſſu ante Reg. Conſt. prædictam fabricato extractæ ſint, non levem tamen utilitatem Tyronibus afferre poſſunt pro illis cauſis, quæ in partibus committuntur, ne executionem ignorent. E. G.

Formula recurſus pro appretio.

6 *Allo Spettabile Preſidente del S. R. C. Illuſtre Duca Sig. D. Gaetano Argento.*

IL Precuratore dell' Illuſtre Duca di S. Martino ſupplicando eſpone a V. S. come in virtù di lettere eſſecutoriali ſpedite dalla G. C. della Vicaria per la ſomma di duc. 168., dovute a detto ſuo Illuſtre Principale da T. di T. in virtù di terze decorſe per cauſa di publico iſtromento, ſono ſtati eſeguiti alcuni beni nella Terra T., e dovendoſi de' medeſimi preſentemente fare l'apprezzo, vi avrebbe da andare uno de' Tavolarj del S. R. C. a perchè così per la diſtanza del luogo, come per la tenuità della quantità, vi correrebbe molta ſpeſa, ſtante la quale non potrebbe detto ſuo Illuſtre Principale ſoddisfarſi; per tanto ſupplica V. S. degnarſi ordinare, che ſia lecito alla G. C. della Vicaria commettere detto apprezzo ad una delle Corti convicine per evitarſi detta ſpeſa, ut Deus &c.

Intimetur Tabulariis S. R. C.: Argento Præſidens. Priſcolus A. M.

Formula Renunciationis Tabulariorum S. R. C.

Tavolarj del S. R C. ſupplicano lo Spettabile
Signor Preſidente, che vogli reſtar ſervita com-
mettere le retroſcritta cauſa in partibus, ſtante la
7 modica ſomma, e diſtanza del luogo.

T. di T. ſupplica come ſopra.
T di T. ſupplica come ſopra.
T. di T. ſupplica come ſopra.

Formula decreti Præſidis S. R. C. viſa renunciatione Tabulariorum.

STante renunciatione Tabulariorum S. R. C. M.
C. Vicariæ Juſtitiam faciat: Argento Præſi-
8 dens. Priſcolus A. M.

For-

Formula inſtantiæ pro commiſſione apprettii in partibus, ſtante prædicta renunciatione.

NElla G. C. della Vicaria, & penes acta com-
pariſce il Procuratore dell' Illuſtre Duca di S.
Martino, e dice come in virtù di lettere eſſecu-
9 toriali ſpedite da eſſa G. C. per la ſomma di du-
cati 168. dovuti ad eſſo Illuſtre Duca ſuo Prin-
cipale per cauſa di pubblico iſtromento &c. ſi ri-
trovano eſſeguiti alcuni beni di T. di T. nella
Terra T., e dovendoſene ordinare l' apprezzo da
Tavolarj del S. C., li medemi ſi ſon contentati
rimetterne l' apprezzo di quelli alle Corti convi-
cine; però ricorre in eſſa G. C. e fa iſtanza or-
dinarſi l' apprezzo di detti beni alle Corti T.T.
juris ordine ſervato, così dice, e fa iſtanza omni
meliori &c.

Formula decreti.

Die 26. *menſis Septembris* 1726. *Neapoli &c.*

PEr ſubſcriptum D. Judicem M.C.V., viſis actis
ſupradicta comparitione, ac renunciatione ma-
gnific. Tabulariorum S. R. C. fuit proviſum,
10 & decretum, quod committatur magnificis of-
ficialibus Curiarum T.T. inſolidum, qui adhi-
bitis duobus expertis, partibus non ſuſpectis, pro-
cedere debeant ad appretium dictorum bonorum
executorum contra T. de T.; quo facto una cum
præſentibus ad nos tranſmittant, quibus viſis va-
leamus de juſtitia providere, hoc ſuum &c. Rug-
gieri &c. Bologninna Actor. Mag. Barberini
Scriba.

Formula relationis notificationis.

ADì 16. Ottobre 1726. Io Antonio T. Por-
tiero di Vicaria ho notificato il magn. Dot-
11 tor T. di T.

Expeditis proviſionibus cum inſerta forma ſu-
pradictæ inſtantiæ, & decreti in calce ipſarum,
annotantur bona appretianda hoc modo; v3.

Bona apprentianda ſunt, v3.

12 Un orto, ſeu giardino di Barbato di capacità
mezzo moggio in circa.

Una ſelva di moggia ſei in circa mezza frut-
tifera, e mezza ſelvaggia.

Die *decima ſeptima menſis Decembris* 1726.

Cervinariæ &c.

REtroſcriptæ litteræ proviſionales M. C. V. fue-
runt præſentæ in hac Curia T. per mag. Pro-
curatorem Illuſtris Ducis S. Martini, & fuerunt
13 receptæ ſupra caput omni qua decet reveren-
tia, & fuit dictum, quod obſerventur juxta il-
larum ſeriem, continentiam, & tenorem, pro
quarum obſervantia expediatur ordo ad appretia-
tores, ut cum continuatione procedatur juris ordi-
ne ſervato ad appretium ſupradictorum bonorum
deſcriptorum, &c. ita T. de T. Gubernator D.
N. N. Act. Mag.

Formula relationis notificationis.

*EOdem ſupradicto die ibidem &c. T. de T. Jura-
tus Curiæ T. retulit mihi &c. ſe hodie ſupradi-
14 cto die domi notificaſſe ſupradictas literas provi-
ſionales M. C. V. T. de T. ad fidem &c. T. de
T. A. M.*

Formula commiſſionis appretii facti per Curiam in partibus.

De mandato Curiæ T. per M. C. V. ſpecia-liter Deleg.

MAgnifico Giuſeppe T. lapplate, come è ſtato
commeſſo dalla G. C. della Vicaria l' apprez-
zo a queſta Corte di un giardino di T. di T.
15 fruttato, ſito nel luogo detto *a* T. ed una ſelva
di moggia ſei in circa mezza fruttifera, e mez-
za ſelvaggia nel luogo detto T. de T. eſſeguiti
ad iſtanza del magnifico Procuratore dell' Illuſtre
Duca di S. Martino in eſſecuzione di lettere pro-
viſionali di detta G. C. commeſſe a queſta Cor-
te per l' oſſervanza; e dovendo a quelle ubbidi-

re, oſſervare, e provvedere a detto apprezzo;
che però v' abbiamo eletto, come col preſente vi
eliggiamo per Arbitre, ed Apprezzatore de' men-
tovati beni di ſopra detti; ordinandovi, che con
noi vi portiate di perſona nella faccia del luogo
o quelli da voi riviſti, e ben conſiderati, apprez-
ziate della loro capacità, e ſtato diſtintamente,
uno per uno, e detto apprezzo ſeguito, ſubbi-
to ne dobbiate deponere la verità con giuramen-
to preſſo l' atti di queſta Corte, così eſſeguirete,
alias &c. Dato nella Corte T. della Terra T.
li 17. Decembre 1726. T. de T. Gubernator.
N. N. A. M.

Notifitandi ſunt. Il magnifico T. di T. &c.

Formula notificationis.

*EOdem ſupradicto die T. de T. Ordinarius Baju-
lus, & Curſor Curiæ T. retulit mihi infraſcri-
16 pto ſe notificaſſe perſonaliter retroſcriptum T. de T. &
ita in fidem &c. T. de T. A. M.*

Formula acceſſus Curiæ pro appretio.

*CUm pro obſervantia litterarum proviſionalium in
hac Baronali Curia Terræ T. præſentatarum per
mag. Procuratorem Ill. Ducis S. Martini acceſſimus
17 ad bona T. de T. in pertinentis hujus Terræ exe-
quutis, ut ex actis cum infraſcriptis expertis appre-
tiatoribus electis, & famulis hujus Curiæ &c.*

Primo acceſſimus ad quoddam viridarium fru-
ctatum diverſis arboribus, ſitum, & poſitum in
loco, ubi dicitur lo Giardino, capacitatis modii
medii in circa juxta viam publicam, & alios
fines.

Item acceſſimus ad quandam ſilvam Caſtaneatam,
& fructuatam diverſis pedibus Caſtaneorum, ſi-
tam in pertinentiis hujus prædictæ Terræ in lo-
co ubi dicitur Cieſco, capacitatis modiorum trium
in circa, juxta ſuos notorios confines &c.

Item acceſſimus ad quoddam nemus, ſeù ſyl-
vam ſitam in pertinentiis hujus prædictæ Ter-
ræ in loco, ubi dicitur a carrico juxta ſuos no-
torios confines, capacitatis modiorum trium in
circa, quæ quidem bona per infraſcriptum Appre-
tiatorem fuerunt appretiata, & valutata pro ſum-
mis in eorum depoſitionibus contentis, & diſtin-
cte narratis, & in fidem &c. Curiæ T. &c. Die
18. menſis Decembris 1726.: T. de T. Guber-
nator: T. de T. A. M.

Formula Peritorum teſtificantium penes acta appretium factum.

Die 18. menſis Decembris 1726. Terræ T. & coram D. Gubernatore &c.

*IL magnifico T. di T. queſta Terra T. dice vivere
del ſuo, d' età d' anni seſſanta in circa ut dixit;
Arbiter, & Appretiator electus per hanc Curiam De-
18 legatam per M.C.V. ac medio ejus juramento, in-
terrogatus, & examinatus ſuper appretio per ipſum
facto coram nobis de bonis T. de T. deſcriptis in lit-
teris proviſionalibus dictæ M. C. V.; dixit Signore;
avendo accodito per ordine di queſta Corte all' apprez-
zo de' beni di T. di T. unitamente col Signor Go-
vernadore, Maſtrodatti, e Servienti ſiamo andati nel
luogo detto il giardino, pertinenze di queſta Terra,
giuſta la via publica, ed altri confini; e quello da
me viſto, riviſto, e ben conſiderato, ho trovato, che
ſtava arbuſtato, e fruttato, e di capacità di mezzo
moggio in circa, quale giardino ho apprezzato al mio
parere, e coſcienza, che vaglia in proprietà duc. tren-
ta; come anche eſſendo andati a conſiderare una ſel-
va ſita nelle pertinenze di queſta medema Terra nel
luogo detto Ceſco, e quella da me viſta, riviſta, e
ben conſiderata, ho ſtimato, che ſia di moggia trè in
circa, e quella ho a mia coſcienza, e giudizio apprezza-
ta, che in proprietà vale ducati ottanta, come anche
ſiamo andati ad un boſco, ſeù ſelva ſelvaggia ſita nel-
le pertinenze di detta Terra, e quella da me viſta,
riviſta, e ben conſiderata, l' ho apprezzata, e ſtima-*

ta ducati ſeſſanta in proprietà, e queſta è la verità de cauſa ſcientiæ, dixit, ut ſupra &c.

Interrogatus de conteſtibus dixit, queſto ſi può deponere da T. di T. di queſta predetta Terra, che aſſiema con me in voſtra preſenza è venuto al detto apprezzo.

Io T. de T. fo fede come ſopra &c. T. de T. Gubernator D.; N.N.A.M.

Formula fidei legalitatis factæ à Notario.

ITà eſt, & ſupradicta acta fuiſſe, & eſſe fabricata per Curiam Terræ prædictæ in forma,
19 ut ſupra, & retroſcriptas ſubſcriptiones eſſe magn. Gubernatoris, Actuarii, & Appretiatorum ut retro, uti ſe aſſerunt &c. in mei præſentia &c. fidem facio, atque teſtor ego infraſcriptus Notarius, & requiſitus meo ſolito ſigno ſignavi.

T. de T. Notarius Terræ T.; Sequitur ſignum in forma.

Hoc modo deponit alter Appretiator.

Formula notificationis appretii.

A *Dì diece di Gennaro 1727. Io T. di T. Por-*
20 *tiero di Vicaria ho notificato il magnifico* **T. di T.**

C A R L O

Per la grazia di Dio Re delle due Sicilie, di Geruſalemme &c. Infante delle Spagne, Duca di Parma, Piacenza, Caſtro, &c. Gran Principe Ereditario di Toſcana &c.

QUantunque dalle Prammatiche del Regno, e ſpecialmente dalla noſtra Regal Coſtituzione de' 14. Marzo 1738. ſiaſi procurato di ſtabilire i diritti, che devono eſiggere i Tavolarj, non meno per le diete,
21 *che ad eſſi ſpettano, qualora deſtinati ſono a far l' apprezzo di qualche corpo ſtabile, che per le relazioni, e piante, le quali i medeſimi formar debbono ſecondo la di loro perizia; nondimeno l' avidità di taluni ha procurato ſempre, ſiccome l' eſperienza ha fatto conoſcere, di dar ſiniſtra interpretazione alle ſopradette leggi; onde con grave danno de' Noſtri amatiſſimi Vaſſalli l' eſazione da detti Tavolarj per lo più è ſtata ſolita farſi oltre il giuſto, ed il dovere. Quindi per toglierſi in avvenire ſimili irregolarità, e per dare una norma più chiara, e più certa de' ſopradetti diritti, abbiamo ſtimato dopo maturo eſame far la preſente Coſtituzione, la quale vogliamo, che eſattamente ſi oſſervi, ſenza darſi luogo a qualſiſia ſiniſtra interpetrazione, o altra ſtravagante eſazzione, ſotto qualunque titolo, colore, e preteſto.*

I.

In primo luogo, perche tra le ſtrane pretenzioni de' Tavolarj, la principale e quella, che dopo fatto l' acceſſo ſopra la faccia del luogo, oltre l' eſazzione della diete, eſſi pretendono ſomma ſtrabbocchevoli per le relazioni, e piante, che formar debbono, ſecondo la loro perizia: quindi per togliere un conſimile abuſo, ordiniamo, e commandiamo, che in avvenire, trattandoſi di robba, che oltrepaſſi la ſomma di docati ſeimila ſi rimetta all' arbitrio dal Sacro Conſiglio il taſſare la quantità, che pagar ſi dee a' Tavolarj, Ingegnieri, e Primario per la fatiga della relazione, e pianta, oltre le diete, che ad eſſi ſpettano; con condizione però, che la ſomma da taſſarſi per qualſivoglia affare di qualſiſia quantità, ed importanza per detta relazione, e pianta non poſſi oltrepaſſare li docati cinquanta; di manieracche ſecondo la qualità del negozio, la ſomma poſſi eſſere, o più, o meno, ma non mai maggiore delli docati cinquanta. Ma allor che la roba non oltrepaſſa la valuta di docati ſeimila, per tenore della detta Coſtituzione del 1738. in tal caſo à in arbitrio del Commeſſario della cauſa commetterne l' approzzo ad un' eſperto, che gli ſembrava più a propoſito, ſenza che vi ſia biſogno de' Tavolarj: quando la commeſſa ſi fa in perſona di un Tavolario, perche colui è ſtato eletto per mera voloetà del Commeſſario; a tal riguardo, ordiniamo, che non poſſa eſiggere il Tavolario deſtinato, ſe non le ſole diete, ſenza pretender coſ' alcuna per la relazione, e pianta; eccettuatone ſolamente quel che importa la fatiga in formar la copia della relazione, a tenore di quanto viene ſtabilito nella detta Coſtituzione del 1738.

I I.

Allorchè i Tavolarj ſi portano in acceſſo per qualche miſura, o apprezzo, ſogliono ſeco condurſi gli Aggiuntanti, e quantunque dalla detta Coſtituzione venghi chiaramente ſtabilito, che per detti Aggiutanti non poſſano eſigger coſ' alcuna, ma che li medeſimi debbano andare a lor carico; nondimeno ſi è inventata la frode, che prima di andarſi all' acceſſo, ſi procurano il conſenſo delle parti litiganti di doverſi pagare gli Aggiutanti. Per evitare dunque un tale abuſo, vogliamo, ed ordiniamo, che non oſtante il conſenſo della parti, non poſſa eſiggerſi coſ' alcuna per detti Aggiuntanti: e benche ſe ne ſia promeſſa la ſatiſfazione, che tal promeſſa s' abbia per nulla, ed invalida; quantunque le parti l' aveſſero fatta ſpontaneamente. E qualora ſi provi, che tal promeſſa ſi ſia procurata dagli ſteſſi Tavolarj, vogliamo, che i medeſimi ſi ſoſpendano dall' impiego per un tempo da determinarſi ad arbitrio del Sagro Conſiglio. Eſſendoſi però conſiderato, che li docati quattro, che hanno eſatto, ed eſiggono i ſudetti Tavolarj per ciaſcheduna dieta, quantunque non vi ſia legge del Regno, da cui tal ſomma venghi taſſata; vogliamo nondimeno, che ſi continui ad eſiggera nella ſteſſa maniera, affinche ceſſino le di loro lagnanze per la ſpeſa degli Aggiutanti, i quali vanno a carico de' medeſimi, mentre i Maſtrodatti del Sacro Conſiglio, benche abbiano ſpeſo il denaro per la compra de' loro Ufficj, tuttavolta non eſiggono, ſe non ſoli docati 3. 1. 10. per ciaſcheduna diata.

I I I.

L' altro abuſo introdotto da' Tavolarj ſi è, che per gli apprezzi della roba ſiſtente nel diſtretto di queſta Capitale, e de' Borghi, oltre della ſomma, che ſi paga loro per l' acceſſo, pretendono eſiggere un tanto per cento ſecondo il valore della coſa apprezzata; il che e una pretenſione molto ſtravagante; la quale per abolirſi affatto, vogliamo, ed ordiniamo, che da oggi innanzi per li ſudetti apprezzi, come anche per gli acceſſi di differenze di fabriche, ed altre qualſivogliano pendenze di qualunque ſomma, ed importanza, ſi eſiggano ſoltanto le diete alla ragione di carlini dieci per ciaſcheduna di eſſe dentro la Città, e di carlini venti ne' Borghi, ſenza pretendere il tanto per cento, ne altra ricogniaione per la relazione, e pianta, ſe non ſe quella, che viene ſtabilita nella cennata Coſtituzione, colla ſteſſa condizione, che gli Aggiutanti vadino a lor carico, nè poſſano dalle parti pretendere coſ' alcuna.

I V.

Riſpetto al tempo da conſegnarſi da' Tavolarj le relazioni, e piante, benche ciò ſi ſia con eſattezza ſpiegato nella detta Coſtituzione; non dimeno perche poco, o niente una tal determinazione viene oſſervata: perciò colla preſente incarichiamo a' Tribunali, a quali ſpetta, che inviolabilmente facciano oſſervare quanto nella medeſima ſtà ordinato, con far eſeguire le pene ivi contenute. Ed a maggior cautela ordiniamo, che non oſſervandoſi il tempo in detta Coſtituzione ſtabilito, il Tavolario contraviente non poſſi en-

trar

Digitized by Google

trar nella buſſola, nè ſe gli debbano commettere altri negozj ſino a tanto, che non avrà eſibita la relazione, e pianta di quel negozio, che per ſua incuria rimane pendente. E quantunque il tempo preſcritto in detta Coſtituzione per preſentarſi la relazioni, e pianta ſia di giorni quindici, decorrendi dal dì, che ſarà compito l' acceſſo; e per li feudi, ed altri effetti di conſiderazione ſituati in Regno di meſi due: tutta volta eſſendoſi conſiderato, che in alcuni caſi particolari un tal tempo ſia più lungo di quel che richiede l' affare; perciò vogliamo, che per l' avvenire la determinazione di detto tempo ſi faccia dal Sagro Configlio ſecondo la qualità, e la circoſtanza del negozio, di cui ſi tratta; con condizione però, che ſi poſſa ſtabilire un tempo più breve delli giorni 15., e delli meſi due reſpettivamente, come ſopra; ma non già prolungato. Ed affinchè dopo fatto l' acceſſo intorno alla determinazione di detto tempo non ſi dia occaſione a nuove liti, e controverſie; vogliamo, ed ordiniamo, che nello ſteſſo decreto, in cui ſi determina l' acceſſo da farſi dal Tavolario *unico actu* ſi ſoggiunghi, e ſtabiliſchi il tempo da preſentarſi, finito l' acceſſo, la relazione, e pianta.

V.

Finalmente per toglierſi ogni dubbio, che potrebbe inſorgere, vogliamo che quanto di ſopra è ſtato ſtabilito, s' intenda non meno per li Tavolarj, che per gl' Ingegnieri, e Primario, qualora ad eſſi ſarà commeſſo qualche negozio ſpettante al di loro ufficio. E vogliamo altresì, che i Commiſſarj delle cauſe debbano far le parti fiſcali, affinchè con ogni eſattezza, e rigore ſi oſſervi quanto nella preſente noſtra Regal Coſtituzione vien determinato, ed ordinato.

Ed affinche queſta noſtra Regal deliberazione venga in notizia di tutti, vogliamo, che ſi publichi ne' luoghi ſoliti, e conſueti di queſta fedeliſſima Città, e Regno. Ed in publica teſtimonianza sarà la medeſima da Noi firmata, è avvalorata col ſuggello dal noſtro Segretario di Stato, e del Diſpaccio di Grazia, e di Giuſtizia, viſta dal Viceprotonotario noſtro pel Regno di Napoli, e riviſta dal noſtro Segretario nel noſtro Supremo Conſiglio, detto la Camera di S. Chiara. Dato in Napoli nel noſtro Regal Palazzo nell' anno 1751., e de' noſtri Regni decimoſettimo nel dì 21. di Gennaro.

C A R L O.

Locus ✠ Signi.

Bernardo Tanucci.

Vidit Danza Præſ. S. R. C.
Vice-Protonot.

Dominus Rex mandavit mihi
D. Franciſco Rapolla a Secretis.

A dì 23. Agoſto 1751. Io Paſcale Moggia Lettore delli Regj Banni dico di aver pubblicata la retroſcritta Prammatica co' Trombetti Reali ne' luoghi ſoliti, e conſueti di queſta Fedeliſſima Città di Napoli.
Paſcale Moccia.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXXIII.
De Subhaſtationibus.

1 *Subhaſtare quid?*
2 *Haſta publicum erat ſignum.*
3 *Subhaſtationum ſtylum ſingulæ Curiæ habent.*
4 *Subhaſtatio unica quando fit?*
5 *In ſubhaſtationibus res executa fit majoris pretii.*
6 *Formula decreti emanationis bandorum pro venditione.*
7 *Emanationis primi bandi.*
8 *Secundi bandi.*
9 *Tertii bandi.*
10 *Formula proviſionum pro emanatione bandorum in loco rei ſitæ.*
11 *Obſervatoriæ factæ in partibus.*
13 *Formula ſecundi bandi.*
14 *Formula ultimi bandi.*
15 *Subſcriptionis Notarii.*

SUbhaſtare eſt ſub haſta mittere, hoc eſt per au-
ctionem vendere; ſolebat enim haſta figi in pu-
1 blicis auctionibus. *L* 5. *tit.* 53. *lib.* 7. *C.* priſcis
temporibus, & bona in bello capta, ſive Fiſci vende-
bantur ſub haſta, ſive ſub lance, quæ ſignum erat,
ut res publica auctoritate venderentur. *L. ordo C.*
2 *de exequut. rei judic. Cic. de leg. Agrar. & de orat. & lib.* 2. *offic. Barnab. Briſſon. de formul. & ſolemnib. P. R. v. lib.* 6. *&c.*

Spatium ſubhaſtationum non reperitur in jure
determinatum, ideò in ſingulis Curiis propria adeſt
3 conſuetudo. quæ attendenda eſt; ut plurimum
autem in Regno tres ſubaſtationes fieri ſolent, &
in tertia ultimo, & plus offerenti licitatori res
liberatur: Si vero res executa mobilis ſit, certique valoris, & pretii, proceditur ad ejus ven-
4 ditionem etiam *unico incantu*, formulæ inferius
tranſcribentur.

In ſubhaſtationibus licitationis calore pretium
rei deductæ, & exequutæ recipit incrementum.
5 *L. locatio, de publican. & vectigal.* Ganavet. *conſ.*
2. *num.* 254. *&c.* Et emens ſub haſta lucratur
ſextam in damnum debitoris. De Franch. *deciſ.*
120. *num.* 7.

Reliqua circa hanc materiam penes *Riccium* reperies, ſequuntur tamen formulæ actorum venditionis ſucceſſivæ ad appretium jam in antecedenti cap. deſcriptum. E. G.

Formula decreti emanationis bandorum
pro venditione. E. G.

Die 22. menſis Januarii 1727. Neap.

PEr ſubſcriptum Dominum Judicem M.C.V. vi-
ſis retroſcripto appretio facto per Curiam Ter-
ræ *T.*, notificatione facta magn. U J. D. Fran-
6 ciſco Mariæ *T.* Curatori dato *T.* de *T.* ſub die
10. currentis menſis, & anni, ac omnibus actis
fuit proviſum, & decretum, quod procedatur ad venditionem bonorum ſtabilium in actis deductorum, & proinde emanentur banda pro illorum venditione tam in hac Civitate, quam in loco rei ſitæ, & affigantur Cartellæ in valvis Regiorum Tribunalium hoc ſuum &c., & expediantur proviſiones. De Tommaſo, Bolognius A. Mag. Barberius Scriba.

Formula emanationionis primi Bandi.

ADì 24. Gennaro 1727. *Neapoli* &c. Io Car-
lo di *T.* Regio *T*rombetta della G. C. del-
la Vicaria fo fede eſſerſi fatto il primo banno per
7 la vendita di un. giardino, e due ſelve, come
dagli atti per tutti li luoghi ſoliti, e conſueti di queſta Città alta, & intelligbili voce, prout moris eſt &c. *T.* di *T.* Regio *T*rombetta della G. C. della Vicaria.

Formula emanationis ſecundi Bandi.

ADì 27 Gennaro 1727. Neapoli &c. Io T.
di T. Regio Trombetta della G. C. della Vi-
caria fo fede eſſerſi fatto il ſecondo banno per la
8 retroſcritta vendita, come dagli atti ne' luoghi
ſoliti, e conſueti di queſta Città alta, & intelligibili voce, prout moris eſt. T. di T. Regio Trombetta della Gran Corte di Vicaria.

Formula emanationis ultimi Bandi.

ADì 30. Gennaro 1727. Io T. di T. Regio
Trombetta della G. C. di Vicaria fo fede eſ-
ſerſi fatto il *terzo* Banno per la retroſcritta ven-
9 dita, come dagli atti per tutti luoghi ſoliti, e
conſueti di queſta Città alta, & intelligibili voce prout moris eſt. T. di T. Regio Trombetta della G. C. di Vicaria.

Digitized by Google

*Formula proviſionum pro emanatione Ban-
dorum in partibus in loco rei ſitæ.*

CAROLUS, &c.

D. Joſeph Leopoldus Sanſeverino Princeps Biſi-
niani, & in præſenti Regno mag. Magiſter
Juſtitiarius Reg., & Judices M. C. V., quibus-
vis Alguzeriis, & Servientibus tam dictæ M. C.
V., quam aliarum quarumvis Curiarum, & lo-
10 corum ad infraſcripta inſolidum requirendis ſi-
gnificamus, qualiter in cauſa vertente in hac M.
C. V. in ſubſcripta Banca inter Illuſt. Ducem S.
Martini, cum magnifico Curatore dato T. de T.
fuit interpoſitum decretum tenoris ſequentis, v3.
Die 22. menſis Januarii 1727. Neapoli &c. Per
ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. viſis ſupra-
dicto appretio facto per Curiam T., notificatio-
ne facta M. U. J. D. D. T. de T. ſub die 10.
menſis & anni, ac omnibus actis, fuit proviſum,
& decretum, quod procedatur ad venditionem bo-
norum ſtabilium in actis deductorum, & proin-
de emanentur Banda pro illorum venditione tam
in hac Civitate, quam in loco rei ſitæ, affigan-
tur Cartellæ in Valvis Regiorum Tribunalium;
hoc ſuum, & expediantur proviſiones: De Tom-
maſo. Bologninus A. M. Barberius Scriba. Pro
cujus executione inſtati ſumus præſentes expe-
diri proviſiones; ideq vobis ſupra jam dictis dici-
mus, committimus, & mandamus, quatenus re-
ceptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & re-
quiſitionem ſupradicti Ducis ſive &c. ſupradictum
inſertum decretum, omniaque in eo contenta ad
unguem obſervetis, & debitæ executioni deman-
detis juxta ipſius ſeriem, continentiam, & teno-
rem; ita, & taliter, quod ſuum debitum ſortia-
tur effectum, pro cujus executione emanare de-
beatis Banda in dicta Terra T. in loco rei ſitæ
pro venditione illorum, quibus factis, una cum
præſentibus ad nos transmittatis, ad finem pro-
videndi, aliàs &c. Datum Neapoli die 22. men-
ſis Januarii 1727. De Tommaſo. Bologninus Act.
Mag. Barberius Scriba.

Formula obſervatoriæ factæ in partibus.

RETroſcriptæ litteræ proviſionales M. C. V.
emanatæ, & nobis exhibitæ, & præſentatæ
pro parte Illuſtris Ducis S. Martini fuerunt re-
ceptæ ſupra caput omnia, qua decet reverentia,
11 pro quarum obſervantia fuit dictum, quod ema-
nentur Banda per loca ſolita, & conſueta hujus
Terræ T., & ita &c. T. de T. Gubernator. T.
de T. A. M.

*Formula emanationis primi bandi facti
in loco rei ſitæ.*

Die 27. menſis Januarii 1727.

Curia T. &c.

GAbriel T. Ordinarius Bajulus retulit mihi in-
fraſcripto Actuario ſe prædicta die alta, &
intelligibili voce, more præconis, ut moris eſt
12 bandidiſſe, & præconizaſſe primum bandum in
Platea publica hujus prædictæ Terræ T. & lo-
cis ſolitis ipſius pro venditione infraſcriptorum
bonorum, v3. Chi ſi vuole comprare un giardi-
no fruttato di diverſi arbori ſito, e poſto in que-
ſte pertinenze di queſta Terræ T. e proprio nel
luogo detto lo jardino di capacità di mezzo mog-
gio in circa, confinante con li beni del magnifi-
co T. di T. ed altri confini: Chi ſi vuole com-
prare una ſelva di caſtagne di capacità di moggia
tre in circa ſita, e poſta in queſte pertinenze di
queſta Terre T. nel luogo detto Cieſcu, confinan-
te con i beni di T. de T., ed altri confini: Chi
ſi vuole comprare una ſelva ſelvaggia ſita in que-
ſta Terra T. di capacità di moggia tre in circa,
confinante con i beni del qu. T. di T, ed altri
confini, compariſca &c. e li ſuddetti beni ſi ven-
dono ad iſtanza dell' Illuſtre Duca di S. Marti-
no, e ſono di T. de T. per ordine della G. C.
della Vicaria, che però compariſcano in detta G.
C. a ſuo luogo e tempo, che ſi accenderà la
candela, e ſi libereranno a ſuo luogo, e tempo
al più offerente, e legitimo licitatore, præſenti-
bus pro Teſtibus T. T. & T. T. & in fidem &c.

Pirelli A. M.

Formula ſecundi Bandi.

Die 6. menſis Februarii 1727. Curiæ.

Terræ T.

GAbriel T. ordinarius Curiæ Juratus retulit
mihi ſubſcripto Actuario ſe prædicto die alta,
& intelligibili voce more præconis, prout moris
eſt bandidiſſe, & præconizaſſe in publica Platea di-
13 ctæ Terræ T. & locis ſolitis ipſius pro ven-
ditione infraſcriptorum bonorum, v3. Chi ſi vuole
comprare un giardino fruttato di diverſi Arbori
ſito, e poſto lo queſte pertinenze di queſta detta
Terra T. nel luogo detto lo Jardino di capacità
di mezzo moggio in circa confinante con i beni
del magnifico Gio: del Balzo, ed altri confini.
Chi ſi vuole comprare una ſelva di caſtagne frut-
tiſera di diverſi piedi di caſtagne di capacità di
moggia tre in circa, ſita in queſte pertinenze di que-
ſta Terra T. nel luogo detto Cieſco, confinan-
te con li beni di T. T. ed altri confini: Chi ſi
vuole comprare una ſelva ſelvaggia ſita, e poſta
io queſte pertinenze di queſta Terra T. T. di
moggia tre in circa confinante con i beni del
qu. T. T. ed altri, quali beni ſono di T. di T.
e ſi vendono per ordine della G. C. della Vica-
ria ad iſtanza dell' Illuſtre Duca di S. Martino,
che però compariſca in detta G. C. a ſuo luogo,
e tempo, che ivi ſi accenderà la candela, e ſi
libererà al più offerente, e leggitimo licitatore
præſentibus pro teſtibus T. T. e T. T. & in fi-
dem &c. N. N. Act. Mag.

Formula tertii bandi in partibus.

Die 10. menſis Februarii 1727. T. T. Curiæ &c.

GAbriel T. Ordinarius Curiæ Juratus retulit
mihi infraſcripto Actuario ſe hodie prædicto
14 die alta, & intelligibili voce more præconis,
prout moris eſt, bandidiſſe, & præconizaſſe ban-
dum in publica platea hujus prædictæ Terræ T.
& locis ſolitis pro venditione infraſcriptorum bo-
norum v3. Chi ſi vuole comprare un giardino frut-
tato di diverſi arbori ſito, e poſto in queſte per-
tinenze di queſta detta Terra T. nel luogo det-
to lo Jardino di capacità di mezzo moggio in circa
confinante con li beni del magnifico T. ed altri
confini: Chi ſi vuole comprare una ſelva di caſtagne
fruttiſera di diverſi piedi di caſtagne di capacità di
moggia tre in circa, ſita in queſte pertinenze di
queſta Terra T. nel luogo detto Cieſco, confi-
nante con li beni di Bartolomeo T. ed altri,
Chi ſi vuole comprare una ſelva ſelvatica ſita;
e poſta in queſte pertinenze di queſta Terra T.
di moggia tre in circa confinante con li beni del
qu. T. T., ed altri confini, e tutti li retroſcrit-
ti beni ſono di T. di T., e ſi vendono ad iſtan-
za dell' Illuſtre Duca di S. Martino per ordine
della G. C. della Vicaria &c. chi li vuole com-
prare, compariſca in detta G. C. che ivi ſi ac-
cenderà la candela, e ſi libereranno al più offe-
rente, e leggitimo licitatore, præſentibus pro te-
ſtibus tt. e tt. & in fidem &c.

N N. A. M.

Formula ſubſcriptionis Regii Notarii.

15 ITa eſt, & in fidem. Ego T. de T. No-
tarius rogatus ſignavi.

Sequitur ſignum in forma &c.

AD.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXXIV.

De Adjudicatione.

1 *In adjudicatione requiritur juſtum pretium.*
2 *Adjudicatio non fit, niſi facto appretio.*
3 *In Eccleſiam fit cum clauſula: ſalvo jure cuius libet.*
4 *Differt a venditione.*
5 *Differentia.*
6 *Creditor non eſt tutus per adjucationem.*
7 *Oblationes ſi minores ſint juſto pretio, quid.*
8 *An fiat adjudicatio pro dicto minori pretio?*
9 *Formula inſtantiæ pro adjudicatione.*
10 *Monitionis formula.*
11 *Relationis notificationis.*
12 *Decreti facta verbo.*
13 *Formula notificationis.*
14 *Quietationis factæ per Creditorem.*
15 *Decreti pro immiſſione in poſſeſſionem.*
16 *Proviſionem pro poſſeſſione capienda.*
17 *Obſervatoriæ factæ in partibus.*
18 *Authenticæ Notarii.*
19 *Formula mandati procurationis pro immiſſione prædicta.*
20 *Poſſeſſionis captæ prævio acceſſu Curiæ.*
21. *Formula legalitatis factæ, a Regio Notario.*
✱ 22. *Quid ſit judicatio, & quæ requirantur ut legitime fieri poſſit?*

IN adjudicatione juſtum pretium requiritur, quod a peritis ſactum eſt, *Pragm. 1. de aſſiſtent.* Afflict. *dec.* 168. De Franch. *dec.* 120. 6. *num.* 6. & 7.
1 Appretioque non facto, ad adjudicationem proce-
2 di minime poteſt, imo facta adjudicatio corruit,
& ſi in pretio erratum fuerit, pro rata ſubſtinetur,
Affl. *dec.* 358. *num.* 7.

Adjudicatio in Eccleſiam, ſive Eccleſiaſticam
perſonam fit cum clauſula ſalvo jure cujuslibet:
3 De Roſa *prax. civil. decret. cap.* 12. *num.* 119.

Creditori minimè conſulitur per adjudicatio-
nem; niſi non reperto emptore ſub haſta dedu-
6 ctæ. *Merlin. centur.* 2. *cap.* 68. *num.* 2. Et ſi
oblationes factæ fuerint minores juſto pretio, pra-
xis eſt injungendi creditoribus per præcepta, *quod*
7 *infra dies . . . . . procurent meliores* oblationes,
quibus non venientibus, proceditur quandoque ad
8 adjudicationem etiam pro quantitate minore ap-
pretio facto, cum pacto tamen retrovendendi ad
tempus, ſive quandocumque ad omnem ordinem
&c. *Marad. prax inſtrum. cap.* 22. *num* 26. *ad* 30. *Re. Marcian. diſp.* 81. *n.* 2. *Careval. de jud. tit.* 3. *diſp.* 1. *n.* 25. *n.* 2. *&c.*

Viſum eſt in ſuperioribus capitibus de formulis appretii, ſubhaſtationum, & bandorum, easdem proſequentes, de formulis in adjudicationis judicio videndum remanet. E. G.

Formula inſtantiæ pro adjudicatione.

Die 5. menſis Martii 1727. per *T. T.* Procuratorem.

NElla G. C. della Vicaria, & penes acta comparisce il Procuratore dell' Illuſtre Duca di S.
Martino, e dice come detto ſuo Illuſtre Princi-
9 pale ſi trova Creditore di T. di T. in ducati
176., per la qual ſomma furono ſpedite le lettere eſſecutoriali da eſſa G. C. ed eſſeguiti alcuni beni del detto T. di T. ſiti nella Terra T. cioè un Giardino di mezzo moggio in circa, piantato di diverſi frutti giuſta la via pubblica, ed altri confini, ed una ſelva di caſtagne fruttifera, e ſelvaggia di moggia tre nel luogo detto N. N. giuſta ſuoi antorj confini, ut fol. 51. de' quali beni ſervatis ſervandis, ſi ritrova ordinato, e fatto l' apprezzo, ed è ſtato il primo giardino ſuddetto apprezzato ducati 30., e le due ſelve ſuddette, cioè la fruttifera in moggia tre in circa per ducati ottanta, e l' altre tre moggia di ſelva ſelvaggia per ducati ſeſſanta in tutto, come dal detto apprezzo, aſcende il valore di detti beni a ducati cento ſettanta in circa fol. 59. e 60. de' quali beni per decreto di eſſa G. C. e dal Signor Commeſſario ſi ritrova ordinata vendita fol. 53. & fol. 55. ed emanati li bandi tanto in queſta Città, quanto in detta Terra T. fol. 62. 63. e 65. e perchè fino a queſto tempo non è pervenuta offerta veruna per la compra di detto giardino, e ſelva; che però ricorre da eſſa G. C. e fa iſtanza aggiudicarſi li beni ſudetti per lo prezzo ſuddetto di ducati cento ſettanta, ſecondo ſono ſtati apprezzati a beneficio di detto Illuſtre Duca, in ſoddisfazione delli ducati cento ſeſſant' otto d' intereſſe decorſo per tutto li 14. del meſe di maggio dell' anno 1725., e queſto citra præjudicium di tutte l' altre ragioni, che competono, e poſſono competere a detto ſuo Illuſtre Principale per lo capitale ſuddetto, e ed altri intereſſi fin' oggi decorſi &c. omni &c

Formula monitionis.

ORdine D. Judicis M. C. Vicariæ D. Sebaſtiani
de Tomaſo moneantur Partes, quatenus pri-
ma die iuridica cum ſequenti compareant in eius
10 domo, vel in aula M. C. V. ad dicendum quæ
&c. quoniam intendit providere ſuper petitis, iuſtitia mediante, alias &c. Neapoli die 5. menſis Martii 1725.

Bologninus A. M.: Barberius Scrib.

Formula notificationis.

11 DIe 5. *menſis Martii* 1727. *Io T. di T. Portiero di Vicaria ho notificato il Procuratore di T. di T.*

Formula decreti facto verbo.

In cauſa Ill. Ducis S. Martini D. *T.* de *T.* cum mag. Curatore *T.* de *T.* ut ex actis.

Die 17. *menſis Martii* 1727. *Neapoli E. V.*

PEr M. C. V. &c. viſis petitionibus fol. 66. e
67. literis executorialibus fol. 51. executione
facta fol.... bandis emanatis fol.... & omnibus actis,
12 fuit proviſum, & decretum, quod Jardenum,
& ſylvæ in actis deductæ adjudicentur in beneficium Illuſt. Ducis D. T. pro ſumma ducatorum centum ſeptuaginta juſta præcitatum appretium in computum Tertiarum in actis deductarum dicto Illuſt. Duci debitarum, tam vigore dictarum literarum executorialium, quam uſque ad præſentem diem pro capitali ducatorum centum ſexaginta in actis deducto, facta quietatione in forma pro ſumma prædicta, hoc ſuum &c. De Tomaſo: Ruggieri: Bologninus A. M. Barberius Scribe.

Formula notificationis.

13 ADì 18. Marzo Io T. di T. Portiero di Vicaria ho notificato il Dot. T. di T. &c.

Formula quietationis factæ per Creditorem.

Die vigeſima tertia menſis Aprilis 1727. *in Terra T. & propriè in ducalè Palatio &c.*

COſtituto alla noſtra preſenza l' Eccellentiſſimo Duca di S. Martino D. T. di T. Patrizio
Napoletano aggente, ed interveniente alle coſe
intraſcritte per ſe, ſuoi eredi, e ſucceſſori &c.
14 ſpontaneamente eſſo Signor Duca ave aſſerito
in preſenza noſtra, come mediante decreto interpoſto dalla G. C. della Vicaria; nel quale è ſtato ordinato, che il giardino, e ſelve negli atti dedotte ſi aggiudichino in beneficio di detto Signor Duca per la ſomma di ducati cento ſettanta giuſta

ſta l' apprezzo fatto da' medeſimi in conto delle terze dovute al detto Eccellentiſſimo Signor Duca tanto in vigore di lettere eſſecutoriali, quanto al giorno di detto decreto dovute per il capitale di ducati cento ſeſſanta di T. di T. fatta prima da detto Signor Duca la quietanza per la detta ſomma, come appare dal ſudetto decreto ſpedito da detta G. C. a 17. del meſe di Marzo 1727. in Banca di Bologuino preſſo lo Scrivano Barberio: Che però il detto Signor Duca, in eſſecuzione di detto decreto in queſto predetto giorno, non per forza o dolo &c. ma per ogni miglior via &c. ha quietato, liberato, ed aſſoluto, conforme quieta, libera, ed aſſolve il ſudetto T. di T. e per eſſo il magnifico Curatore aſſente &c. delli ſudetti ducati cento ſettanta per fino li quattordeci Maggio 1725. in conto delle terze dovute a detto Signor Duca per lo detto capitale di ducati cento ſettanta, facendone di tutte le coſe ſudette ampia, finale, generale, e perpetua quietanza. Ed ha promeſſo, e convenuto eſſo Signor Duca per ſolenne ſtipola &c. la quietanza ſudetta ſempre &c. avere &c. quia ſic &c.

Pro quibus omnibus prædictus D. Dux ſponte obligavit ſe, ſuoſque heredes, & ſucceſſores, & bona omnia &c. prædicto T. T. ac pro eo & ſuo Curatori abſenti, pro qua mihi &c. ſub pœna duplici &c. conſtitutione precarii &c. uti juravit in forma &c. præſentibus opportunis &c.

Extracta eſt præſens copia a ſuo proprio originali, penes hoc &c. cum quo facta collatione concordat, meliori ſemper ſalva &c., & in fidem requiſitus ſignavi &c. T. de T. Regia authoritate Notarius &c.

Formula decreti pro immiſſione in poſſeſſionem.

Die 5. menſis Maii 1727. Neapoli &c.

PEr ſubſcriptum D. Judicem M. C. V. viſis decreto M.C.F.V. ſub die 17. elapſi menſis Martii currentis anni 1727. quo mediante fuit ordinatum, quod Jardenum, & ſylvæ in actis deductæ adjudicentur in be-
15 *neficium Ill. Ducis S. Martini T. de T. pro ſumma ducatorum centum ſeptuaginta juxta præcitatum appretium in computum tertiarum in actis deductarum, & dicto Illuſtri D. debitarum vigore dictarum litterarum executorialium, quam uſque ad præſentem diem pro capitali centum ſexaginta in actis deducto, facta quietatione in forma pro ſumma prædicta, notificatione facta ejuſdem decreti magn. U. J. D. Franciſco Mariæ de Angelis, Curatori dato abſentiæ T. de T. ſub die 18. elapſi menſis Martii currentis anni 1722., viſoque etiam inſtrumento quietationis factæ per dictum Illuſtrem Ducem prædictæ ſummæ manu magnifici Notarii T. de T. Terræ T. ſub die 23. elapſi menſis Aprilis currentis anni, ac omnibus actis, fuit proviſum, & decretum, quod pro executione ſupradicti decreti M.C.V. prædictus Illuſt. Dux T. de T. immittatur, prout præſenti decreto immittitur, & immitti mandatur in poſſeſſionem ſupradictorum bonorum ſibi adjudicatorum, dummodo poſſeſſio prædicta ſit vacua, & non exiſtente in ea legitimo contradictore, & committatur poſſeſſio prædicta magnificis Officialibus Curiæ Terræ T. de T. de qua fieri debeat publicum actum pro cautela dicti Ill. Ducis hoc ſuum, & expediantur proviſiones &c. De Tommaſo. Bologninus A. M. Barberius Scriba.*

Formula proviſionum poſſeſſionis pro executione prædicti decreti.

C A R O L U S &c.

MAgnificis Officialibus Curiæ T. ſignificamus, qualiter in cauſa vertente in hac M.C.V. in ſubſcripta Banca inter Illuſtr. Ducem T. de T. cum magnifico Curatore T. de T. cum magnifi-
16 co Curatore T. deſuit interpoſitum decretum tenoris ſequentis v3. &c. (inſeritur hic decretum prædictum antecedenti numero tranſcriptum.) Ideo vobis ut ſupra jam dictis dicimus, committimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem Illuſt. Ducis D. Fabii Mariæ T. retroſcriptum decretum, omniaque in eo contenta ad unguem obſervent, & obſervari faciant juxta illius ſeriem, continentiam, & tenorem, ita, & taliter, quod ſuum debitum ſortiatur effectum; Pro cujus executione immittere habeatis, & debeatis retroſcriptum D. Ducem in poſſeſſionem retroſcriptarum ſylvarum & Jardeni T. de T. ſitarum in dicta Terra T. adjudicatarum vigore decreti M. C. dummodo poſſeſſio prædicta ſit vacua, & non exiſtente in ea legitimo Contradictori, & fieri debeatis publicum actum pro cautela dicti Illuſtris Ducis, & ſic obſervent, & de contrario caveant alias &c. Datum Neapoli die 5. menſis Maii 1727. De Tommaſo. Bologninus A. M. Barberius Scriba:

Bona ſunt v3.
Un Territorio detto il Giardino.
Una ſelva a Pagliotta.
Un Boſco a Cernito.

Formula obſervatoriæ datæ in partibus.

Die vigeſima ſeptima menſis Maii 1727.

Curiæ T. &c.

REtroſcriptæ litteræ proviſionales per M.C.V. emanatæ, & nobis exhibitæ, & præſentatæ pro parte
17 *Illuſtr. Ducis T. de T. fuerunt receptæ ſupra caput omni, qua decet reverentia, pro quarum obſervantia fuit dictum, quod d. Ill. Dux, ſive &c. immittatur, prout immitti mandatur in poſſeſſionem retroſcriptorum bonorum, pro qua poſſeſſione capienda accedat Curia cum famulis, & ita &c. die, anno, ut ſupra &c. T. de T. Gubernator: N. N. A. M.*

Formula legalitatis Notarii.

TEſtifico io infraſcritto Notar qualmente le ſupraſcritte firme ſono di proprie mani del Signor T. de T. Go-
18 *vernatore, e T. Maſtrodatti, e li medemi ſono tali, quali ſi aſſeriſcono, ed in fede &c. Io T. de T. Notaro della Terra T. requiſitus ſig.*

Sequitur ſignum in forma.

Formula Procuratoris immiſſionis in poſſeſſionem.

QUeſt' oggi, che ſono li ventiſei del meſe di Maggio dell' anno 1727. nella Terra T. noi T. di T. Duca di detta Terra non potendo attendere alle coſe infraſcritte, ed eſſervi in perſo-
19 na, venendo occupato da varie cauſe, che però confidato all' integrità del magn. T. di T. il quale benchè aſſente, ſiccome fuſſe preſente, col tenore del preſente mandato di procura per epiſtolam, e per ogni altra miglior via lo facciamo, e coſtituimo per noſtro vero leggittimo, ed indubbitato Procuratore a potere in noſtro nome prendere il vero, reale, e ſpedito poſſeſſo d' alcuni beni ſiti nelle pertinenze della Terra T. giuſta il di loro notori confini, a noi aggiudicati della G. C. della Vicaria per il debito di T. de T. come dagli atti, quibus &c. e per il poſſeſſo ſudetto fare tutti quelli atti neceſſari, ed opportuni, che pratticar ſi ſogliono, ancorche tali coſe richiedeſſero ſpecial mandato, dando a detto T. di T. poteſtà baſtante, colla promeſſa di aver rato &c. con qualſivoglia obligo &c.

Io T. di T. coſtituiſco, come ſopra.
Io T. di T. ſono teſtimonio.
Io T. di T. ſono teſtimonio.

Ita eſt, & in fidem ego T. de T. requiſitus ſignavi.

Sequitur ſignum in forma.

Formula poſſeſſionis captæ prævio acceſſu Curiæ:

Die 28. menſis Maii 1727. Terra T.

PEr nos ſubſcriptos Gubernatorem, & A. M. hodie prædicto die fuit factum acceſſum in quadam ſylva, ubi dicitur dagli otto, juxta ſuos limites a via publica Septemtrionis; ſimiliter

facto

acceſſu in nemore, ubi dicitur Cernito juxta ſuos
limites a parte ponentis T. de T. a parte levan-
20 tia cum Rev. T. de T. ſimiliter facto acceſſu
in loco, ubi dicitur Giordano juxta limites a
parte ponentia, & ſeptemtrionis cum magnifico
T. de T. ſitis in pertinentiis Terræ prædictæ
T. vigore retroſcripti Ordinis M. C.V. expedi-
ti ad inſtantiam Illuſtr. Ducis T. de T. per me
prædictum foit immiſſus magnificus T. de T.
Procurator dicti Illuſtr. Ducis ad hunc actum
tantum in veram, realem, & corporalem poſ-
ſeſſionem dictorum bonorum enunciatorum, per
ea ambulando, & deambulando, fraſcas inciden-
do, arborea extirpando, & omnia faciendo, quæ
denotant actum verum realis, & legitimæ poſ-
ſeſſionis, pacifice, quiete, & nemine diſcrepante
præſentibus pro Teſtibus T. de T. & T. de T.,
& in fidem &c. T. de T. Gubernator N.N.
A. M.

Formula legalitatis factæ a Regio Notario.

TEſtifico io infraſcritto Notaro, qualmente le
ſopraſcritte firme ſono ſtate fatte di proprio
21 pugno dalli ſopraſcritti magnifici Governatori,
e Maſtrodatti, per eſſere la ſottoſcrizzione, e ca-
rattere delli medemi a me noti &c. & in fidem
ego T. de T. publicus Notarius requiſitus ſi-
gnavi &c.

Sequitur ſignum in forma &c.

✠ 22. Collige ergo, quod ſi abſque ſubhaſtatio-
ne, aut illa nulliter peracta, bona reperiantur
creditori adjudicata, non ſolum dominium non
adquirit, quod remanet penes debitorem, ſed
fructus etiam imputantur in cauſam ſortis prin-
cipalis ejus crediti; *ex ſubhaſtatione nulla*, ait
Faber in C. *de remiſſ. pign. def.* 4. *nec dominium
transfertur, nec poſſeſſio; tota enim ſubhaſtatio nul-
la eſt, ſi quid in ea vel minimum peccatum ſit
contra formam ſtatuti*; & Affl. *deciſ.* 358 refert
fuiſſe judicatum per S.R.C. adjudicationem pi-
gnorum factam creditori, non præcedente æſti-
matione expertorum, nullam eſſe, licet fuerint
ſubhaſtata, & plus offerenti liberata.

Nec ſuppletur requiſitum traditionis de jure,
cum agitur de re deducta penes Judicem, &
in patrimonio in venditionibus ſub haſta, ſi em-
tor, aut creditor reperiretur præcedenter in poſ-
ſeſſione rei ex alio titulo, cum requiratur ad-
huc in caſu prædicto poſt decretum adjudicatio-
nis, quod creditor, aut emtor poſſeſſionem ca-
piat ordine Judicis; *ut enim*, ait Ermoſil. *gloſ.* 7.
lib. 52. *tit.* 5. *in creditorem dominium transfera-
tur, traditio requiritur; nam per ſententiam abſque
traditione, nec dominium transfertur, nec poſſeſſio*;
Ad rem faciunt, quæ ſcripſit Grat. *diſcept. fo-
renſ. cap.* 545. *amplius neque obſtare, quod creditor
eſſet in poſſeſſione bonorum ante hujuſmodi decretum
adjudicationis, quia ſemper opus eſt expeditione man-
dati de deliberando, & actuali adjudicatione per
emtorem facienda in vim ejusdem mandati. Iſta
enim ſunt neceſſaria ad acquiſitionem tituli, & do-
minii translationem, ad quam non ſufficit ſimplex
decretum Judicis mandans adjudicari, quod non po-
teſt obtinere vim actualis adjudicationis, cum man-
datum de adjudicando non ſit adjudicatio, prout
mandatum de vendendo non eſt venditio. Et ita
in ſpecie adjudicationis, quod non ſufficiat cre-
ditorem eſſe in poſſeſſione bonorum ante decretum ad-
judicationis, ſed quod ſemper requiratur mandatum
ad deliberandum, voluit* Rota *coram* R. P. D. *Bu-
ratto in* Romana *domorum de* Roncionibus 17. *Ju-
lii* 1615.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXXV.

De Brachio impertiendo, & Hortatoriis.

1. *Laici, & Eccleſiaſtici invicem coadjuvantur.*
2. & 3. *Brachii impertiendi Judex an merus, vel mixtus executor ſit?*
4. *In brachii imploratione de nullitate ſententiæ co-gnoſci poteſt.*
5. *De injuſtitia nequaquam.*
6. *Hæc ſententia indubia eſt in Regno.*
7. *Doctorum ſententiæ referuntur.*
8. *Sententia judicis in rem judicatam tranſacta, eſt vera lex inter partes.*
9. & 12. *Si de injuſtitia cognoſceretur, abſurda eve-nirent & quæ nam?*
10. *Contrarium, quando injuſtitia eſt notoria.*
11. *Injuſtitia notorie, clare, & indubie conſtare debet.*
13. *Deciſio S.R.C. junctis quatuor aulis huic ſenten-tiæ non adverſatur, & ratio.*

ECcleſiaſticum, & temporalem gladium neceſ-
ſitate exigente ſibi mutuo ſuffragari, Sum-
1 mi Pontifices reſcripſerunt in *cap. dilect. de ſent.
excom. in* 6. *Can. Principes ſeculi. Can. admin.* 23.
qu. 5. *cap. cum Epiſcopus de offic. ordinar. in* 6.

2 In hac re variæ reperiuntur Doctorum ſen-
tentiæ, nonnulli ſcripſerunt, Judicem pro bra-
chii impartitione requiſitum merum eſſe executo-
rem, & abſque ulla cauſæ cognitione concedere
debere, per text. in *L. ſicut pro pœnis C. de execut.
rei judicat. l. ſi prætor* 75. *de judiciis*, ibi: *Non uni-
que Judex, qui de judicato cognoſcit, debet de Præ-
toris ſententia cognoſcere, alioquin eluſoria eſſent hu-
3 juſmodi edicta, & decreta Prætorum.*

Alii magis veritati nitentes opinati ſunt, Ju-
dicem ſecularem pro brachio requiſitum ſenten-
tiæ Eccleſiaſtici Judicis concedendo, non me-
rum, ſed mixtum eſſe executorem, eumque de
4 nullitate ſententiæ a Reo oppoſita cognoſcere
poſſe, §. *ſi quis, Auth. de Sanctiſſ. Epiſcop.*

Juxta graviorum tamen exterorum, & noſtri
Regni Auctorum ſententiam, in imploratione
brachii cognoſci tantum poteſt de nullitate ſen-
tentiæ, aut ex defectu juriſdictionis, ratione
Judicis incompetentiæ, aut ordinis, quia non
ſecundum juris ordinem prolata fuerit, quo ca-
ſu in conceſſione brachii ſuperſederi poteſt. Si
vero de injuſtitia ſententiæ opponatur, tanquam
contra jus litigantis prolatæ, quæ nulla haud
erit, & in rem judicatam tranſiverit, quia rite
quoad ordinem lata fuerit, quæ omnia quum
merita cauſæ a competenti Judice jam deciſa re-
ſpiciant, cognoſci minime poſſunt, ſed brachium
cum ſententiæ executione impertiri debet. *L. ſi
5 ut proponis. C. de execut. rei judicat. Cap. paſtora-
lis* §. *quia certo, de offic. delegat. L. ſi Prætor ff. de
judic.* Andr. de Iſern. *in Conſt. Poſt mundi machinam
in princip. & in cap.* 1. *num.* 15. *v. Sed quid ſi de
controv. inter vaſſall. Bartol. Ancharan. &c.* penes
Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *qu.* 38. *num.* 9. Bellog.
in ſpecul. princ. rubr. 11. §. *tractandum.* Covarr.
lib. 1. *var. cap.* 1. *num.* 10. Guid. Pap. *qu.* 474. *n.* 1.
Marant. *dec. Boſſ. &c.* penes Farinac. *qu.* 97. *num.*
6. 7. 75. 87. Affl. *in proem. d. conſt. num.* 54. Reg.
Tapp. *in eadem Conſt. lib.* 1. *de jur. Regni tit.* 1. *num.*
37. & 38. Molin. *lib.* 1. *de brachio ſeculari cap.* 11.
num. 38. *lib.* 2. Reg. de Ponte *conſ.* 106. *num.* 16.
& 17. *lib.* 2. Cancer. *variar. reſol.* 1. 3. *cap.* 19. *nu.*
3. & 4. &c.

6 Reg. Merlin. *centur.* 2. *cap.* 98. *num.* 21. &
22. cum Iserniæ doctrina animadvertit, hanc ſen-
ten iam indubie in Regno receptam eſſe, cujus
verba hæc ſunt: *Quo vero ad ſecundam diſtinctio-
nem: ſi ſciat ejusdem ſententiam eſſe injuſtam, &
ut ipſe loquitur contra jus litigatoris, & nihilomi-
7 nus tranſierit in rem judicatam, quia rite quoad
ordi-*

Digitized by Google

ordinem lata fuit, tenetur eam omnino executioni demandare, nihil attendendo, an Judex requiſitus ſit par, vel inferior, vel an exequutio intendatur contra ſibi ſubditum. Sic autem ſciat, ſententiam eſſe nullam, ut pote quia ab incompetenti Judice lata eſt, vel ſi non recte, & ſecundum juris ordinem, & tunc omnino ſuperſedere debet.

8 Et jure quidem merito, ſententia enim primi Judicis in rem judicatam tranſacta vera lex omnino obſervanda inter partes, quibus contradicentibus interpoſita fuit. *L. res judicata ff. de reg. jur. L. tametſi non oppoſita ff. ad Macedonianum cap. paſtoralis §. quia C. cum inter. de re judic.* Et ſi cognitio de ſententiæ juſtitia permitteretur, inutile eſſet hoc caſu gravamen, & appellatio coram Judice, qui eam tulit, vel ejus Superiore
9 legitimo ſi idem eſſet effectus, in hoc gravamine coram executionis Judice promovendo, vel judice promovendo, vel Judice priſtino appellationis, quod quidem omnibus legibus adverſatur *in rubr. ff. quæ ſententiæ ſine appellat. & C. quando provocare non eſt neceſſe*; Niſi tamen ſententiæ injuſtitia notoria eſſet, quæ nullitati coæquatur, & ſententia habetur pro non interpoſita. Reg. Merlin. *centur. 2. contr.* 98. *num.* 24.
10 ibi: idem dicendum de ſententia notorie, & evidenter injuſta, ex eo quod notoria injuſtitia æquiparatur nullitati.

11 Hæc notoria injuſtitia ſententiæ, cujus executio, & brachium imploratur, ex communi DD. conclusione, prompte, notorie, & indubie apparere debet, & nullitas, aut injuſtitia oppoſita ab illo, qui ſententiam obtinuerit, in dubium revocari nequeat; aliter enim ſi nullitatis, injuſtitiæve oppoſitio non ita clara, notoria, & evidens ſit, ut vel prompte conſtare poſſit, vel condi poſſit, brachium impartitur, nec ſententia ſuſpenditur. Affl. *in Conſt. Poſt mundi machinam, in proem. num.* 55. Merlin. *controv.* 98. *cent.* 2. Paul. Staib. *cent.* 2. *reſol.* 136. *num.* 1. Santel. *deciſ.* 293. Altimar. *de nullit. ſentent. to.* 1. *rubr.* 3. *qu. quæ ſit vera praxis in materia brachii, num.* 4. *cum ſexcentis DD. &c.*

Quando ſententia nulla, aut notoria injuſta non eſt, examen principalis cauſæ a Judice executionis fieri non poteſt, quæ jam fuit deciſa, & per omnes gradus legalium remediorum, & Judicium tranſacta; maximum enim partibus præjudicium eſſet, & res admodum abſurda, ut
12 poſtquam quis diù laboraverit in obtinenda ſententia contra adverſarium, dum poſtea petit illius executionem coram alio Judice, ille deberet iterum de negotio ordinarie cognoſcere, quod in jure cautum eſt, & nullimode permitti debet, *Altimar. de nullit. to* 1. *rubr.* 3. *qu.* 33. *nu.* 21. *cum de Maria. dec.* 502. *Reverter., & Conſil. de Roſa conſult.* 4. *&c.*

13 Nec adverſatur decretum S. C. junctis quatuor Aulis *per modum legis condendæ*, quo declaratum fuit in impartitione brachii cum cauſæ cognitione procedi debere; quia S. C. unice, & principaliter reſpexit, ne Reg. ſubditi executionem ſententiarum aut notorie injuſtarum, aut evidenter nullarum oppreſſionem paterentur. Donadeus *de renunciat. cap.* 21. *num.* 43. 60. *&* 61. *&c.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXXVI.
De Acceſſu.

1. *In acceſſus decreto interventus Præſidis S. R. C. requiritur.*
2. *Per acceſſum fit probatio melior.*
3. *Numquam intelligitur excluſa.*
4. *In acceſſu ad inſtantiam univerſitatis taxatur numerus perſonarum, & Salarium.*
5. *Unus Advocatus & unus tantum Procurator permittitur.*
6. *Poſt acceſſum infra menſem lis finiri debet.*

IN S. C. pro interpoſitione decreti acceſſus intervenire debet Præſes ejusdem S. C., alias
1 ipſo jure nullum eſt. *Pragm.* 65. *de offic. S.R.C.*
2 Per acceſſum Judicis ſuper faciem loci optime expeditioni mandatur negotium, & habetur probatio, quæ omnes alias ſuperat. *L. ſi irruptione ff. fin. regundor.* Bald. *in L. contra negantem in fin. ff. ad L. Aquiliam L. ſi quis tribus v. ad offi-*
3 *cium. C. de teſtib.* Muſcatell. *in prax. p.* 7. *gloſſ. concluſio num.* 13. Et adeo eſt privilegiata, ut nullo tempore intelligatur excluſa, prout ſcribit Ricc. *n.* 1. Affl. 1. *dec.* 107. *num.* 6. Fontanell. *dec.* 60. *nu.* 14. *p.* 1. Add. *ad Capyc. latr. dec.* 143. Petra in *Rit. M.C.V.* 239. *nu.* 6. *&c.*

4 Quando acceſſus ad inſtantiam Univerſitatis fit, antequam Conſiliarii ab hac Civitate diſcedant, taxari debet numerus perſonarum Univerſitatis, quæ Conſiliarium comitari debent, &
5 eorum ſalarium, unum Advocatum, unumque Procuratorem permittendo *Pragm.* 65. *de offic. S.R.C.*

6 Poſt acceſſum ſuper faciem loci, infra menſem præciſe, & peremptorie lis definiri debet, & Miniſter Commiſſarius ſtatim poſt acceſſum referre. *Pragm.* 63. *de offic. Proc. Cæſar.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXXVII.
De Praxi clauſulæ, ſalvo jure cujuslibet.

1. *Circa materiam hujus cap. noſtræ obſervationis remiſſive.*
2. *Contra Riccium adeſt Rovit.*
3. *Caſus in deciſ. Rovit. enunciati remiſſive.*
4. *Judex laicus competens eſt in tertio contra Clericum in poſſeſſionem a laica juriſdictione miſſum.*
5. *Dubium eſt, quando quis venit jure aliquo particulari.*
6. *Praxis M.C.V. eſt contraria.*
7. *Clauſula noviter introducta.*
8. *Allegatio de hac materia.*
9. *Titulus ejusdem.*
10. *Factum cauſæ deſcribitur.*
11. *Formula decreti immiſſionis.*
12. *Judex qui gravavit, debet revelare.*
13. *Per clauſulam: ſalvo jure cujuslibet: judicium non eſt finitum, & judex reſervat ſibi juriſdictionem.*
14. *Clauſula: non exiſtente legitimo contradictore etiam eſt reſervativa.*
15. *Heredi uſufructuario competit immiſſio ex L. fin. C. de ed. D. Adr.*
16. *Diſpoſitio inter liberos valet, etiam abſque juris ſolemnitatibus.*
17. *Et hoc ex diſpoſitione juris poſitivi.*
18. *Alphonſus Rex Aragonenſis trium beneficiorum gratias Deo continuo referebat.*
19. *Veritas indifferenter amplectenda.*
20. *Marcus Aurel. Philippus reſcripſit, pro veritatis amplexu in cauſis dubiis contra ipſum judicandum eſſe.*
21. *Hereditas Patris filio debetur.*
22. *Alimenta negare eſt necare.*

CIrca clauſulam hanc nonnullæ annotationes in *par.* 1. *tit.* 5. *cap.* 1 *de præambulis in genere* ſcriptæ
1 ſunt.
Contra doctrinam Ricci adeſt *deciſ. Rovit.* 44.
2 qua Clericum coram Judice competenti conveniendum eſſe deciſum fuit, præſertim quando per hanc clauſulam: *ſalvo jure cujuslibet*: Judex laicus juriſdictionem ſibi reſervaverit; & Al-
3 tim: *ad Rovit. loc. cit.* varios enumerat caſus, in quibus Clericus coram Judice laico conveniri poteſt pro poſſeſſione ab eodem obtenta.
4 Communis opinio Doctorum eſt, Judicem lai-

Digitized by Google

Jalcum compeſentem eſſe, quando venerit tertius jura potiora oſtendens contra Clericum in poſſeſſionem miſſum a Judice laico cum clauſula prædicta reſervativa. *Paz. de tenuta, cap.*64. *num.* 13. Larrea *deciſ.* 6. Capyc. latr. *dec.* 123. *num.* 3. Salgad. *in labyrint. credit. par.* 2. *cap.* 6. *n.* 51. *& ſeqq.* Card. de Luca *de juriſdict. & for. compet. diſc.*58. *&c.*

5 Difficultas eſt, prout obſervavimus ad *d. part.* 1. *t.* 5. *cap.* 1., quando tertius venerit pro judicio aliquo particulari, non univerſali contra Clericum, qui poſſeſſionem è manu Judicis laici cum clauſula prædicta habuit, in quo con-

6 trarium praxim experimur, quia M.C.V. in judicio particulari non procedit, ſed partes ad Judicem competentem Clerici remittit, neque diſtinguit, an quis veniat ſuper corpore ſpeciali jure dominii, an jure hypothecæ: quare ad omnem dubitationis aleam arcendam nonnulli Judices decreto adjungunt: *ſalvo jura cujaslibet, tam in judicio univerſali, quam in judicio particu-*

7 *lari*: de qua clauſula nos *ſub num.*9. *&* 10. *loc.c.* meminimus.

8 De hac materia allegationem quamdam hic tranſcribi, non abs re cum deciſionis notitia pro majori Tyronum elucidatione exiſtimamus, E.G.

R A G I O N I

Per lo Venerabile Monaſtero di S. Antonio da Padova.

Di Signore Monache di queſta Città.

E X P E R S O N A

9 Della Sig. Suor Maria Caſimira Anaſtaſio.

C O L L'

Ill. Monſignor Patriarca di Antiochia.

Signor D. Filippo Anaſtaſio.

D A E S A M I N A R S I

Nel Reg. Coll. Conſ.

J. M. J.

A 24. Aprile 1710. il fu Dottor D. Gaetano Anaſtaſio fe il ſuo ultimo teſtamento, in cui iſtituì erede univerſale il Signor D. Filippo Anaſtaſio, oggi degniſſimo Patriarcha d'Antiochia, colla ſeguente dichiarazione: *Item dichiara eſſo Gaetano Teſtatore, come per alcuni ſuoi fini, e cauſe, moventino la ſua mente, ha riſoluto, e fatte alcune diſpoſizioni, e quelle confidate al Rev. Signor D. Franceſco Arcuccio, Parocho della Catedrale di Capri; però vuole eſpreſſamente, che detto Signor ſuo fratello, ed erede, ut ſupra iſtituito, debba eſeguire, e mandar in eſecuzione ſecondo li dirà detto Rev. Signor D. Franceſco; pregando ancora detto Signor Fratello, ed erede, che per l'affetto, ed amore, che ſempre l'ave portato, debba eſeguire dette diſpoſizioni, e mandar quelle in effetto ſenza*

10 *replica alcuna; incaricandolo così alla coſcienza di detto D. Franceſco, come di detto Signor Fratello, ed Erede* ex dicto teſtamento, & declarationo prædicta, *fol.* 2. *&* 3.

Nell'iſteſſo giorno del teſtamento conſegnò il Teſtatore al Paroco un foglio, continente dette due diſpoſizioni, antecedentemente fatte, e dal medeſimo ſottoſcritto; in cui fra l'altre ſue ordinazioni, vuole che la Signora Suor Maria Caſimira Anaſtaſio ſua figlia Monaca nel Monaſtero di S. Antonio, ſia ella erede uſufruttuaria, vita durante *tantum*, della ſua eredità, ed per riguardo del ſuo vitalizio, come per altri fini, ſua mente moventino, ſon le parole di detta dichiarazione, *fol.*11. *loc. ſign.*

Seguita la morte del Teſtatore a'23. Settembre dell'iſteſſo anno 1710. il ſudetto erede iſtituito, accettando il ſudetto teſtamento collo ſudette dichiarazioni, e ſecondo il contenuto in eſſe, ne ottiene il preambolo dalla G. C. della Vicaria; dalla quale eſpreſſamente ſi dice: *Cum declarationibus in dicto teſtamento contentis, & in omnibus ſervata forma ipſius & ſalvo jure cujuslibet, ut ex decreto præambuli, fol.*5.

Nell'interpoſizione di queſto decreto di preambolo l'erede iſtituito D. Filippo non preſentò detto foglio, nè tampoco la Vicaria fu curioſa di quello vedere, di farlo eſibire, conforme doveva, perchè ſe l'averebbe veduto, certamente averebbe dato, ſecondo il ſolito, il Preambolo in uſufrutto alla Signora Suor Maria, figlia del Teſtatore, erede iſtituita nell'uſufrutto, ed il Preambolo in proprietà al fratello, erede iſtituito nella proprietà, competendo per diſpoſizione di ragione ad ammendue reſpettivamente detto Preambolo, e ſucceſſivamente l'immiſſione nel poſſeſſo de' beni ereditarj in vigor della *leg. fin. C. de Edict. Divi Adr.*, ſecondo ſi dirà in appreſſo.

D. Filippo, dopo il Preambolo, interpoſto ſolamente in ſuo beneficio, immediatamente formò nuova iſtanza appreſſo i medeſimi atti; domandando il poſſeſſo de' beni ereditarj, o che i debitori ereditarj lo riconoſceſſer per Signore, e Padrone, ut in noſtra inſtantia, *fol* 6.

11 Dalla Vicaria ſi riſponde così: *Viſo decreto Preambuli &c. dictus D. Philippus immittatur in poſſeſſionem omnium bonorum hereditariorum, & committatur. Scribæ Cauſæ, qui conficiat actum, dummodo poſſeſſio ſi vacua, & non exiſtente legitimo contradictore; Debitores, & rendentes ſolvant, & correſpondeant &c. illumque recognoſcant in Dominum, & Patronum &c. Salvo tamen jure cujuslibet*, ut ex dicto decreto *fol.*6. & ex actu dictæ poſſeſſionis, *fol.*7. *&* 8. *a t.*

E per eſecuzione di tutto ciò il Signor D. Filippo s'ha percepiti i frutti ereditarj ſin' oggi, col goderſeli per lo ſpazio de' 16. in 17. anni quietamente, e pacificamente, ſenza darne menoma parte a detta ſua nipote, e figlia unica del Teſtatore, per ignoranza, ſi deve credere di detto foglio.

L'anno paſſato, avuta notizia il Monaſtero, e detta Signora Monaca di tal diſpoſiziona a ſuo beneficio, ſtimò di ricorrere all' iſteſſo Tribunalo della Vicaria; deducendo ivi la ſua azione dell' uſufrutto, col domandarne il preambolo in uſufrutto in virtù di detto foglio, e ſua dichiarazione, preſentata *ad formam dicti teſtamenti*, colla ſoſpenſione del primo Preambolo, ed altro riſerveto al giudizio più ſano di eſſo Tribunale; dicendo di nullità di quello, reclamando, domandando reſtituzione *in integrum*, ed altro, *ut in ejus inſtantia fol.* 9.

Propoſtaſi queſta iſtanza nella G.C. della Vicaria, dalla medeſima a' 30. Luglio del caduto anno ſi ordinò, *quod audito Rev. D. Philippo Anaſtaſio Patriarca Antiochiæ, & olim Epiſcopo Surrenti, providebitur, ut ex dicto decreto, fol.* 12.

E ritrovandoſi detto Patriarca fuori del Regno ſtimò il Monaſtero domandare, che per la ſua aſſenza ſe li daſſe il Curatore, o pure, che ſi faceſſe il ſequeſtro ſopra gli effetti ereditarj, affinchè in viſta di detto ſequeſtro fuſſe comparſo appreſſo gl'atti il Patriarca a coſtituir il ſuo Procuratore; Ed in effetto, ordinatoſi tanto il termine ſommario ſopra detta aſſenza, quanto il ſequeſtro, *ut in fol.* 13. *a t. uſq. ad* 19., fu coſtituito dal medeſimo immediatamente per ſuo Procuratore il Dottor Franceſco Britio, *fol.* 23. il quale nell'iſteſſo giorno formò la ſua iſtanza in nome di detto Patriarca, in quella domandando, e di rimetterſi la cauſa al ſuo Giudice Eccleſiaſtico competente, e di toglierſi altresì il ſequeſtro, *ut in ejus inſtantia fol.*21.

Digitized by Google

A 11. Ottobre di detto anno dal Sig. Giudice Commiſſario, *auditis partibus*, ſi ordinò, che ſi procedeſſe in eſſa G. C. *petita remiſſione non obſtante*; e che ſtante il maudato di procura, negli atti preſentato, ſi toglieſſe il ſequeſtro ne' beoi ſequeſtrati ereditarj, *ut ex dicto decreto, fol.*

Di tal decreto, quanto alla parte del diſſequeſtro, avendone portata la ſupplica *de verbo faciendo* in S. C. il Monaſtero con altro di ſuo conveniente, in quella dedotto, ſtaodo per trattarſi la Caoia, gli è ſtato impedito con diſpaccio di Segretaria di Guerra delli 11. Ottobre del medeſiooo anno, col quale vien ordinato alla G. C. della Vicaria, che ſi aſtenga di proceder in queſta Cauſa; *ut ex dicto reſcripto, fol.*30.

Perciò li giorni paſſati, avendo il Monaſtero avoto il ricorſo a Sua Eminenza, ed al ſuo Reg. Coll. Conſ., affinchè ſi toglieſſe detta inibizione, lo ſpera ottener per le ragioni cennate nel memoriale, dato a S. Em., e ſoo Regio Collat. Conſ., e che quì in queſta picciol nota ſi reaſſumeranno con tutta brevità, per la maggior intelligenza, e commodo, di detti Supremi Signori del Collaterale, che hao da giudicare.

Primieramente egli è certiſſimo da' fatti traſcritti, che D. Filippo abbia avuto dalla G. C. della Vicaria il preambolo dell' eredità di Gaetano, ed in ſequela di quello, che abbi anche avuto tutti gli effetti ereditarj colla domandata immiſſione nel poſſeſſo di quelli.

E certiſſimo altresì, che tanto il preambolo, quanto l'immiſſione nel poſſeſſo de' beni ereditarj l' abbia avuti D. Filippo colla ſolita Clauſula: *Salvo jure cujuslibet*; e colla claoſula anche: *Dummodo poſſeſſio ſit vacua, & nulla exiſtente legitimo Contradictore*.

Finalmente non ha dubbio, che D. Filippo abbia domaodato in Vicaria il diſſequeſtro de' beni ereditarj, e che abbia quello ottenuto.

Da totto queſto domandato da detto Don Filippo, ed ordinato ſucceſſivamente da eſſa G. C. avendo ricevoto pregiudizio notabiliſſimo il Monaſtero, per eſſere ſtato privato di quello uſofrutto, laſciatogli nel medeſimo teſtamento da detto comnoe Defonto; chi puol metter in dubio, che non abbia da ricorrer il Monaſtero al medeſimo Giudice; domandando da' quello la reparazione, la rivocaziono del pregiudizio, anche perchè non è ſtato in quello egli inteſo.

Sono notiſſime le maſſime del foro, che all' iſteſſo Giudice appartiene rivocare, *quod non recte proviſum eſt, & qui minus rectum decretum tulit*, lo dice eſpreſſamente il Teſto oella *l. quod juſſit, ff. de re judic.* Et ad eumdem pertinet relevare, *qui gravavit, & ut quis facilis fuit in immittendo, facilis ſit in extramittendo*, ſoo le proprie parole di Bartolo *nella l. ultima ſotto il num.*5. *C. de Ædict.* Div. Adr. riferite anche da Peregr. *nell' artic.*48. *da* Perretto, ed altri appreſſo Carlevale *de Judic. nel libro* 1. *tit.* 1. *diſput.* 2. *ſub n.*952.

Tiene queſto il ſuo luogo vie più, quando il Giudice immittente, nell' immittente, ſi riſerba eſpreſſamente la poteſtà della rivocaziooo, o ſuſpenſione dell' immiſſione, colla clauſola ſolita *ſalvo jure cujuslibet*. Per queſta han detto, e dicono concordemente i DD. che reſta l' immeſſo nel poſſeſſo ſempro ſoggetto, ed illaqueato alla ſua giuridizione; aoche ſe fuſſe egli Papa, ſenza poter domandar la rimiſſione ad altro Giudice; perchè ſi ſta *in eodem moto judicio, non adhuc terminato*, col doverſi eſaminar in appreſſo, inteſe le Parti, ſe il Giudice immittente abbia bene immeſſo o nò. Così diſcorrono tutti i noſtri Prammatici, appreſſo Rovito nella *deciſ.* 44. ed

13 in particolare appreſſo Altimare ſotto il *num.*5. con quelle ultime parole: *Secus ſi immittatur in poſſeſſionem cum clauſula reſervativa, nam tunc non remittitur, ex quo judicium non dicitur finitum.* Fontanel. *dec.*34. *n.*8. *ubi ſic deciſum refert* Cenſalius *ad Peregr. de fideicom. art.* 48. *obſ.* 19. Anſaldoa *in tract. de juriſdict. par.* 3. *tit. unic. cap.* 16. *a nu.*28. Noguerol. *n.*134. & Larr. *in deciſ.* 6. E Carlevalio nel luogo citato uguaglia un tal Giudice riſervante ad un Padrone di Caſe il quale *in ædificato pariete, relinquendo lapides ultra parietem pretenſos, ſignificat ædificium finitum non eſſe ſed illi eſſe jus, parietem ulterius pretendendi verſus illam partem, quo dimittuntur, & extenſi ſunt lapides*; conchiudendo colle ſeguenti parole: *Ita cum Judex in Decreto lato ſervat aliorum jura ſignificat, ſe, non finiſſe judicium, ſed ulterius procedere velle, ſibique ipſi jus reſervare cognoſcendi de cauſa, quoties de decreto a ſe lato, contenſio orietur.*

14 Sono i medeſimi DD. dell' iſteſſo ſentimento, quando nell' immiſſione vi fuſſe anche la ſola claoſola: *non exiſteate legitimo contradictore*; portando quella gli ſteſſi effetti riſervanti, *ut penes* cit. Carleval. *ſub nu.*960., *& penes Mart. de juriſdict. par* 4 *caſ.*159. *cum aliis add.* per cit. Altimar. *ſub num.* 14.

Nella noſtra ſpecie vi ſono tutte dette clauſule; e ſi tratta, ooo già di nuovo giudizio, ma dell' iſteſſo, cioè della rivocazione de' decreti interpoſti, noo inteſe lo Parti con eſſerſi detto dal Mooaſtero di nollità di detti decreti, col domandarne la reclamazione, e la reſtituzione *in integrum, ut in ejus inſtantia, fol.*9.

Adunque come puol conſiſtere la domanda della declinatoria? Coo qual fondamento, e con qual precetto di Giorisprudenza? Ed io qual forma ſi pool ſucceſſivameote ordinare, che la Vicaria ſi aſtenga di procedere in detta Cauſa? Dove ed appreſſo di chi deve aver il ſoo ricorſo il Monaſtero, e la povera Monaca, per aver il ſuo?

Tanto meno ſi puol oggi pretendero detta declinatoria, perchè ſta dalla Vicaria ordinato, che ſi proceda in eſſa G. C. petita remiſſione oon obſtante, e ſta queſto decreto accettato dalle parti. Sono ſuperflue ſopra di ciò le maggiori noſtre inſiouazioni, e viepiù, perchè la cauſa ſi tratta nel Supremo Conſiglio Collaterale; ove ſiedono taati oomini ſavj, verſatiſſimi nella perizia delle leggi, ed amaotiſſimi della verità, ſeoza contemplazione veruna a chi che ſia.

Ci reſta ſolameote di giuſtificare ad eſoberanza due altri punti, che cennaremo con tutta la brevità poſſibile.

Il primo, che all' Erede uſufruttuario, convenghi ancho l' immiſſione, *vigore legis de Edicto D. Adr.*

Il ſecondo, che la Signora Suor Maria Caſſimira appariſca legitimamente Erede iſtituita in uſufructu dal ſuo defonto padre.

15 Io ordine al primo punto dell' immiſſione, la dottrina è originaria di Giacomo Menochio *de adipiſc. poſſeſſ. rem.* 4. *ſub num.* 128. *verſ. extenditur* 2. *ut locum etiam habeat in herede inſtituto in ſolo uſufructu bonorum*; E vieo confermato da Cenſalio *a Peregrino nell' artic.*48. *verſ. octavo, obſervo ut immiſſio noſtræ legis finalis competat etiam heredi inſtituto in ſolo uſufructu bonorum*.

E vieo atteſtato aoche dalla Rota Romana, in Romana Fideicommiſſi de Guidottis ſub die 24. Januarii 1648. coram Arguelſes, riferita dal Cardinal de Luca *de ſervitutibus* oel diſcorſo 56. ſotto il *num.* 4. Equiparando egli on tale uſufruttuario all' erede gravato; Così anche eqoiparandolo Cenſalio nel luogo citato, perchè devo eſſo far l' inventario ſolenne delli beni ereditarj,

Digitized by Google

tarj, come deve farlo ogni erede;

In ordine finalmente al ſecondo punto, che la Signora Suor Maria Caſimira ſia legitimamente, ed incontraſtabilmante erede uſufruttuaria iſtituita dal ſuo padre defonto, queſto riſulta dal foglio, negli atti preſentato, e di ſopra da noi traſſunto.

Queſto foglio, egli è certiſſimo, che ſia ſottoſcritto dal Teſtatore; E ſi è eſibito dal Paroco con la ſua atteſtazione, che fa della verità di quello, *ut in ejus jurata atteſtatione fol. 11. etiam autentica, fol. eod.*

Vien inoltre queſto foglio confirmato, ed individuato dal Teſtatore in detto ſuo teſtamento, in appreſſo rogato, conforme di ſopra ſi è detto nalla ſerie del fatto.

Il teſtamento è altrettanto certiſſimo, che ſtia accettato da detto D. Filippo, e dalla Vicaria interpoſto Preambolo a ſuo tenore, e colle dichiarazioni in quello contenute.

Altre dichiarazioni, altro foglio non vi è, adunque in dove cade, o puol cader la controverſia, per detta diſpoſizione di uſufrutto?

Queſto uſufrutto ſta dato poi dal Teſtatore, non già ad un eſtraneo, ma ad una propria, ed unica figlia, entrando con ciò i termini di diſpoſizione *inter liberos*, in cui ben ſi sà, di quanto poco ſian contente le noſtre leggi, ed i DD. per la lor validità.

Han detto i DD. che queſta diſpoſizione non ſtia ſoggetta a ſollenità veruna, e che baſti la ſola ſchedula, anche ſenza teſtimonj, e che nè meno ſia neceſſaria la ſottoſcrizione; E che baſti anco che quella ſi ritrovi in ſcrinio; ricercandoſi ſolamente, che *conſtet de voluntate Teſtatoris, & quod non dubitetur de imperfectione voluntatis, neque de ſuppoſitione*. Il ſentimento è così commune fra DD. che dice il *Cardinal de Luca*, che dubitar del contrario ſia operazione d' intelletto, *ut videre eſt penes eundem de Teſtam. disc. 14. ſub num. 7. & in diſc. 17. num. 6. & diſc. 75. num. 86. & num. 4. 10. & 12. & diſc. 86. num. 4. & num. 6. & 13.* Conchiudendo egli tutto ciò deſumerſi *etiam ex diſpoſitione juris poſitivi in auth. quod ſine C. de teſt. & in corpore unde ſumitur*, con quelle ultime parole ſotto il *num.* 7. del citato diſcorſo 14. *Quod etiam comprobatur per diſpoſitionem juris poſitivi in Authen quod ſine, C. de teſtam. in corpore, unde ſumitur, ut inter liberos etiam ſine teſtibus ſola ſchedula ſu cit, de quo infr. diſc. 26. ac etiam diſc. 65. in Teſtamenta militari deciſ. 150. part. 12. recent. & infr. diſc. 28: Ideoque validè procedit argumentum, juxta communem opinionem, quam perpetuo tenuit Rota, & apud Achil deciſ. 1. de Teſtam. paſſim recepta, ut apud Cavel. deciſ. 533. apud Burat. deciſ. 465. utrobique num. 1. & ſeq. latè deciſ. 160. part 8. recent. dict. deciſ. 150. num. 23. part. 12. deciſ. 289. num. 1. & 2. part. 10. & ſæpius, cum ſit concluſio communiter recepta.*

Da tutto ciò ſpera il Monaſtero, che ſi debba ordinare da ſupremi Signori del Collaterale, che la G. C. della Vicaria continui a procedere, che gli miniſtri liberamente quella giuſtizia, che da tutte le parti l' aſſiſte.

Ma lo ſpera più ſicuramente, e con maggior fiducia la Signora Suor Maria Caſimira da Monſignor Patriarca, ſuo degniſſimo Zio, Prelato di ſomma bontà, e dòttrina, ed aſſai amante della verità; la quale appreſſo degli uomini di queſta ſorte, ave queſta preferenza, di eſſer ella da loro abbracciata indifferentemente, o che ſia di pregiudizio, o che ſia di utilità. Enea Silvio nella vita di Alfonſo d' Aragona Rè di

18 Napoli, e di Sicilia, riferiſce di lui, che di
tre beneficj ricevuti da Iddio Benedetto, egli
facea continua commemorazione; Il primo che
l' avea fatto naſcere non qualiſcumque homo,
ſed Chriſtianus homo. Il ſecondo, che l' avea
fatto naſcere non qualiſcumque Chriſtianus, ſed
Chriſtianus Rex. Ed il terzo che l' avea fatto
naſcere aſſai amante della verità, e così ſconoſcente
del proprio intereſſe, che non avea giamai
traveduto a contemplazione di quello, anche
ne' vantaggi di Ferdinando, unico ſuo figlio

E *Rainardo Baconio* nella repetizione del *Teſto* nalla *l. viam veritatis ignoras*, *C. de locato*,
avvertendo quanto doveſſe eſſer ciaſcheduno co-
19 ſtante nell' abbracciar indifferentemente la ve-
rità, ſenza contemplazione del proprio intereſ-
ſe, riferiſce dell' Imperator Marco Aurelio Fi-
lippo, il quale fu il primo tra gl' Imperatori,
che, ſuſcepto baptiſmate, Chriſtum profeſſus
fuit, di aver egli reſcritto a Pomponio Prefet-
to della Sicilia. che per il maggiore accerto
della verità, doveſſe ſempre giudicar nelle cau-
ſe di ſuo intereſſe, forſe dubbie, contro dell'
20 Imperatore: *In hoc enim* (ſon le parole del
reſcritto, riferite dall' Autor citato) *magis clareſcit
Imperatoris Majeſtas, ejus conſtantia, &
amor, in veritatis amplexu, in ipſius meliori certitudine,
& veritate, quavis utilitate depoſita.*

Deve ricordarſi un uomo retto, un uomo giu-
ſto, come è Monſignor d' Antiochia, che ſi trat-
ta dell' eredità d' un padre, dovuta al figlio,
21 o figlia *lege quadam naturali*; E ſecondo dice
il *teſto* nella *l. ratio naturalis ff. de bon. damn.*
Deve inoltre ricordarſi, che ſi tratta della di-
ſpoſizione, fatta da un padre in beneficio di una
unica ſua figlia, che ſi è contentata rinconarſi
in quattro mura di un Monaſtero, col conten-
tarſi del ſolo uſufrutto de' beni ereditarj, e di
far pervenir la proprietà in beneficio di detto,
22 ſuo Zio per il maggior ſuo decoro, ed avan-
zo; ma volerla poi anche di queſto privare, *ſa-
nè eſſet necare*, dice il *Teſto* nella *l.* delle Pan-
dette *de ann. & meſtr. leg.*

Napoli 20. Marzo 1717.

Cauſa hæc adeò famoſa fuit, & celebris, ut plura regalia diplomata ab Aula Viennenſi emanata fuerint ad preces prædicti Venerabilis Monaſterii S. Antonii Patavini; in uno præſertim ſignato menſe Octobris 1727. revocabantur duo ordines tunc Proregis M. C. V. directi, tamquam Regali juriſdictionis præjudiciales, eidem mandantes quod in rebus juſtitiam concernentibus ordines per Regiam Cancellariam tranſire deberent, non vero per Secretariam, quod M. C. V. dictis ordinibus Proregis quieſcere non debebat, ſed replicare, & S. M. conſultationem facere. In alio Regali diplomate mandabatur, olim Regio Collaterali Conſilio, quod in hac cauſa etiam abſque voto Proregiaea ſe ipſo procederet, & acta cauſa in dicto olim Regio Collaterali Conſilio, prævia conſultatione S. M. facta, Illuſtris Marchio D. Nicolaus Fraggianni tunc a Secretis Regni, nunc vero meritiſſimus Præfectus Aulæ S. R. C., & Regali Cameræ S. Claræ, ejus reſcripto ſub die 22. Octobris 1727. Illuſtri Præſidi S. R. C. exitum cauſæ dicto Monaſterio favorabilem ſignignificavit; quæ omnia a me lecta, & recognita ſunt in actis Regiæ Cancellariæ, & in libro regiſtri circumſpecti a Secretis Regni.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXXVIII.

De Sequeſtro, & annotatione bonorum.

1. *Formula reſervationis ſequeſtri.*
2. *Reſervatio hæc quid operetur.*
3. *Formula explicationis ſequeſtri.*

4\. *Sequeſtrum non ordinatur in principio litis.*
5\. *& 6. Limitationes.*
7\. *Præambuli interpoſitione pendente an, & quando fieri poſſit ſequeſtrum?*
8\. *Sequeſtrum in forma quid importet?*
9\. *& 10. Etiam quoad fructus quando ordinari ſolitum ſit?*
11\. *In judiciis ordinariis non fit ſequeſtrum ante ſententiam, ſed tantum inhibitio, quod non alienet.*

INterdum in datione termini reſervatur proviſio ſequeſtri, hoc modo: *Infra quatuor dies audiantur partes ſuper omnibus hinc inde prætenſis, ſalva proviſione facienda ſuper petito ſequeſtro*, quæ
1 reſervatio neceſſaria eſt, aliter pendente termini curriculo ad ſequeſtrum procedi non poſſet, quia ligatæ ſunt Judicis manus. *Cap. ſignificante de appellat. L. ſive pars C. de dilat.* ibi *ſivè integra dilatio data fuerit, eo uſque Judicis officium conquieſcat, donec petiti temporis defluxeriat curricula.*

2 Viſo exitu termini, & conſtito de bono jure actoris vere fit ſequeſtrum. E. G.

Die &c. Per militem U. J. D. D. T. de T. Reg. Conſ. & cauſæ Comm. viſa compariſione fol.
3 *. . . ac omnibus actis, partibuſque auditis proviſum, & decretum eſt, quod explicando proviſionem reſervatam in decreto termini interpoſito per D. cauſæ Commiſſarium ſub die .... fol. . . . fiat ſequeſtrum in forma, & committatur &c.*

Sequeſtrum fieri non poteſt in principio litis.
4 *L. unic. C. de prohib. ſeq. pecun* Curt. *de ſequeſtr. in princip. num.* 6. Marad. *prax. inſtrum. cap.* 16. *num.* 1. Carocc. *de ſequeſtr. par.* 2. *in princip. n.* 1. Valez. *conſ.* 43. *n.* 168. *& conſ.* 52. *n.* 76. *lib* 1. Capyc. *latr. deciſ.* 197. *n.* 1. Et licet in aliquibus caſibus ordinari ſoleat; attamen conſtare debeat de claro jure actoris. Co-
5 ler. *de proceſſ. execut. par.* 1. *cap.* 2. *n.* 81. *& ſeq.* De Franch. *dec.* 204. *in fin.* Capyc. *latr. d. deciſ.* 197. *num.* 2. *&c.* Et aliqua gravis requiritur ratio, & cauſa, quare ordinari debet ſe-
6 ſtrum in princip. *Canoniſt. in Clem.* 1. *de ſequeſtr. poſſ. & fruct.* Scacc. *de judic. cap.* 38. *n.* 4. Ludoviſ. *dec.* 118. Hodiern. *controv.* 19. *num.* 54. Capyc. *latr. conſult.* 15. *in fin.* Marad. *prax. iſtrument. cap.* 16. *n.* 2. *& ſeqq.*

Pendente interpoſitione decreti præambuli in judicio petitionis hereditatis, nemine legitime poſſidente, vel pendente oppoſitione viſibilis,
7 & ſubſtantialis vitii teſtamenti, fit ſequeſtrum *L. Divus ff. de petit. cum gloſſ.* De Franch. *dec.* 263. Capyc. *latr. dec.* 5. *num.* 1. *& dec.* 14. *n.* 32. Staio. *reſol.* 41. *to.* 1. *n.* 16. Petr. *ſup. rit. M. C. V.* 181. *num.* 18. *&* 19. Altimar. *in obſerv. ad* Rovit. *conſ.* 34. *num.* 28. *tom.* 2. penes Marad. *prax. præſent. inſtrum. cap.* 16. *n.* 8.

Quando a Judice ordinatur *ſequeſtrum in forma*; tunc erit in debitoris, ſivè Rei arbitrio rem pe-
8 nes ſe cum idonea cautione retinere, vel illam penes tertium cum ejus obligatione relaxare; quando vero dicitur, *fiat ſequeſtrum etiam quoad fructus*, tunc omnino penes tertium relaxari debet, & omninò aufertur a manibus Rei; ſeque-
9 ſtrum tamen fructuum fieri ſolet, quando ita de poſſeſſione contenditur, ut Judex de vero poſſeſſore cognoſcere nequeat, & quando de armorum conflictu, & de ſcandalis dubium adeſt. *L. æquiſſimum ff. de uſufruct. L. fin. ff. de offic. Prætor.* Borell, *cap.* 37. *n.* 32. Capyc. *latr. conſult.* 63. *n.* 73. Revert. *dec.* 46. *cum de Marin. &c* Aut quando lite pendente commiſſum fuit attentatum aliquod, aut quando de fructuum dilapidatione pavetur, pendente nullitate, vel di-
10 ſcuſſione inventarii, aliique ſunt caſus, quos perlege penes Marad. *in præſent. inſtrum. cap.* 16. *num.* 51. *& ſeqq.*

Sequeſtrum in judiciorum ordinariorum principio fieri non ſolet ante ſententiam, ſed tantum in datione termini fit inhibitio, *quod non alienet*
11 rem in actis deductam, & quoad debitorum nomina inhibetur, quod *non alienet capitalia, nec debitores illa redimant inconſulto S. R. C., ſivè Domino cauſæ Commiſſario ſub pœna nullitatis, & invaliditatis actus*, quæ inhibitiones habentur ſequeſtrationis loco, & dominii translatio impeditur etiam facta ex juſta & legitima cauſa, aut eodem die. De Marin. *alleg.* 6. *lib.* 3. Altimar. *ad conſ.* 100. Rovit. *n.* 4. *tom.* 2. Sanfel. *dec.* 105. *n.* 7. *& ſeqq. lib.* 1. aliique penes Marad. *prax. inſtrum. cap.* 16. *n.* 12. *&c.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XXXIX.

De Inſtantia contrario imperio revocari decretum.

1 *Inſtantia contrarii imperii adversùs decreta domi interpoſita produci poteſt.*
2 *In judiciis executivis duo præcepta ordinantur ex ultima Regali Conſt., & inſtantia hæc non producta adversùs primum, non poteſt produci adversùs ſecundum præceptum.*
3 *Formula inſtantiæ prædictæ.*

REmedium hoc inſtantiæ *contrarii imperii*, competit tantum adverſus decreta domi interpo-
1 ſita, & intra biduum eſt producendum, niſi decretum contineret terminum aliquem ſolvendi, vel aliud faciendi, quo caſu intra dictum terminum poteſt præſentari.

Ex ultima Regali *Conſ. die* 18. *Martii* 1738. §. 1. *num.* 11., ut alibi obſervavimus, proviſum eſt, in judiciis executivis duo tantum præcepta
2 ordinari poſſe, inde literæ executoriales emanantur; *Et contrarii imperii* inſtantia adveſùs primum præceptum non producta, poſt ſecundum præceptum cum clauſula *præcisè, & peremptorie* produci amplius non poſſit, firmis tamen remanentibus gravaminibus, quæ in S. C. adduci poſſunt.

3 Formula inſtantiæ contrarii imperii. E. G.

N*El S. R. C. e preſſo gli atti compariſce T. de T., e dice come nella cauſa, che il comparente tiene in eſſo S. C. con T. de T. per la rilaſſazione di un territorio chiamato N. N.*, che minus juſte c.
3 *r. ha dimandato dal comparente, eſſendoſi andata a provedere in* contradictorio *judicio è ſtato ordinato termine, e fra tanto il ſequeſtro* in forma *del medeſimo; E perche detto decreto in quanto alla ſeconda parte dell' ordinato ſequeſtro grava molto c. r. il comparente per le ragioni* voce, & ſcriptis proponende, *Ricorre perciò in eſſo S. R. C., e citra il pregiudizio di tutte le ſue ragioni, fa iſtanza* contrario imperio *rivocarſi detto decreto, e mantenerſi il comparente nel poſſeſſo del cennato territorio, che per ogni giuſtizia gli appartiene, nel quale legitimamente ſi ritrova; così dice e fa iſtanza*, ſalvis &c. omni modo meliori &c.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XL.

De Praxi Compromiſſi.

1 *Compromiſſum peti poteſt, quando contra inſtrumentum aliquid ſubſtantiale opponitur.*
2 *Cauſæ dotales an compromitti poſſint?*
3 *Compromiſſum duplex.*
4 *Voluntarium majorem dat Arbitris facultatem, quam neceſſarium.*
5 *S. R. C. aliquando ex æquitate Regiam Pragm. interpretatur.*
6 *Arbitri non procedunt per juris ſolemnitatem.*
7 *Laudum promulgare poſſunt ſola facti veritate inſpecta.*
8 *Cauſæ, quæ compromitti non poſſunt, enucleantur.*

Sub

SUb nu. 15., Ricci notandum eſt, licet in cau-
ſis inſtrumentorum peti nequeat compromiſ-
ſum; attamen id procedit, quando contra inſtru-
mentum nihil ſubſtantiale opponitur, quod ſi ali-
quid contra illud opponeretur ex aliqua cauſa,
ex qua obumbraretur, tunc inſtrumento non ob-
1 ſtante, locus eſt compromiſſo. *Reg. de Marin. reſol.* 66. *nu.* 4. *cum Rodoer. ſub num.* 2. *Paul. Sta-
ib. in obſervat. ad reſol.* 119. *num.* 3. *Rovit. in Pra-
gm.* 1. *de arbitr. num.* 41. *Hodiern. in dec.* 183
num. 4. *Surd. conſ.* 252. *Cartar. dec.* 76. *Rocc.
reſponſ.* 51. *tom.* 3.

Nonnulli ſentiunt in cauſis dotalibus compro-
2 miſſum ex dotis favore locum non habere, neo
admitti, ſed in praxi contrarium ſervari, præ-
cipuè quando inſtrumenta liquida non ſunt, nec
contra principalem obligatum directo præſentan-
tur, permulti Doctores ſcripſerunt. *Franciſcus
Maria Prat. in obſervat.* 70. omninò videndus.
Franciſc. Rocc. reſponſ. cit. 51. *lib.* 2. *n.* 5. *&c.* Ro-
vit. *in Pragm.* 1. *num.* 41. *Franc. dec.* 911. *nu.*
7. *&c.*

Compromiſſum duplex eſt, aliud voluntarium,
3 ſive conventionale, quod ſit Partium conſenſu,
alterum neceſſarium, quod ex lege aliqua ſtatui-
tur; quando eſt voluntarium arbitri majorem,
vel minorem habent facultatem, & terminus
4 brevior eſt, vel longior, prout partibus placue-
rit; in neceſſario verò tantum de jure proce-
dere poſſunt, ex diſpoſit.

Verum S. C. aliquando etiam in compromiſ-
ſo neceſſario omnem tradit Arbitris authorita-
tem, juſta preſertim concurrente cauſa, nec *di-
cta Reg. Pragm.* læditur, quæ omne odium a
proximis arceri petit, & in ſtatutis finis, & ra-
tio eorumdem ſpectanda eſt, non quidem verba.
L. quoniam 15. *C. de teſtam. L. contra*, *& L.
ſcire leges ff. de legib. L. non aliter ff. de legat.*
4. *L. verbum ex legibus ff. de verb. ſignific.* Bald.
Pereſin. de ſtatut. v. ration. 2. *&c.*

Arbitri per juris ſolemnitates quoad ordinem
non procedunt, & poſſunt convalidare contra-
ctum, a muliere, vel minore factum abſque ſo-
lemnitatibus, laudumque promulgare ſola facti
veritate inſpecta, rejectis apicibus, & ſolemni-
tatibus juris civilis; præcipue per clauſulam
procedendi de jure, & de facto, quæ idem ope-
ratur ac manus regis. *Alexand. in L. ſciendum*,
num. 25. *ff. de Verb. oblig. Bald. in L.* 1. *num.*
3. *ff. de evict. Angel. conſ.* 253. *Marian. Soccin.
conſ.* 160. Ricc. *coll. dec.* 699. *Bald. conſ.* 296. *lib.*
1. *num.* 3. *Bellon. dec. Januen.* 21. *num.* 9. *Card.
Tuſch. v. Arbiter, & Arbitrator. concl.* 458. *&
v. compromiſſum concl.* 511. *&c.*

✠ 8. Sunt aliæ cauſæ præter recenſitas hic a
Riccio *n.* 11., quæ compromitti non poſſunt, vi-
delicet: cauſæ libertatis, & reſtitutionis in in-
tegrum, *cap. penult. de arbitr.*, *& cap. cauſa de in
integr. reſtit.*, emphyteuſis, Cald. *de jure emphyt.
lib.* 4. *cap.* 9, ſed ſi agatur de judicio poſſeſſo-
rio, quod eſt quid facti, poterit compromitti,
Troyſ. in *pragm. odia litium n.* 130. Item in re alie-
nari prohibita compromiſſum non eſt neceſſe,
Surd. *de alim. tit.* 8. *qu.* 58., lis ſuper paragio, in
qua non habet locum pragm. 1. *de arbitr.* quoad
ſententias nec etiam habet locum, niſi partes
declaraverint eſſe nullas, vel conſtet evidenter
de earum nullitate. Bald. *l. data opera*. Tan-
dem nec cadit compromiſſum, quando ageretur
interdicto, unde vi pro ſpolio de recenti facto,
Afflict. *dec.* 84. nec in cauſa teſtamenti, quæ
de per ſe non probat abſque probatione extrin-
ſeca, Dec. *conſ.* 58. Rovit. *in d. pragm.* 1. *de arbitr.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XLI.

Qui poſſunt, & qui coguntur eſſe arbitri.

1 *Compromiſſum petitur a principali, vel procurato-
re ſpeciali.*
2. *Generale mandatum non ſufficit.*
3. *Compromiſſum fieri non poteſt, quando illud petens
oppoſuit exceptiones dilatorias abſque ulla reſerva-
tione.*
4 *Exceptiones opponens in Judicem conſentire vide-
tur.*
5 *Arbitri inviti coguntur, & exceptio.*
6 *Arbitri voluntarii non coguntur, & limitatio.*
7 *Arbiter religioſus an admittatur?*

COmpromiſſum peti non poteſt, niſi a Princi-
pali, vel a procuratore ſpeciale mandatum
1 habente, quia cum ſit actus legalis, & jura-
mentum, & pœnam exigat, Partium requirit
conſenſum, nec ſufficit generale mandatum ad pe-
2 tendum compromiſſum. Camill. Borrell. *in ſum.
dec. tit. de compromiſſ. n.* 27. P. Baptiſt. Fragos.
de regim. Chriſt. Reip. par. 1. *lib.* 5. *diſp.* 14. *de
arbitr. & arbitrator. n.* 49. *&* 40. Tepat. *var.
jur. ſent. lib.* 1. *tit. de Arbitr. &c. v. Procurator.*

Arbitri dari non poſſunt, quando petens com-
promiſſum, oppoſuit omnes exceptiones dilato-
rias, petendo ſuper ipſis interloqui, abſque ulla
reſervatione, quibus oppoſitis, non amplius lo-
3 cus eſt compromiſſo, quod eſt exceptio declina-
toria, Affl. *dec.* 175. *n.* 2. Muſcatell. *in prax.
4 par.* 2. *gloſſ. gradum n.* 1. Opponens enim exce-
ptiones dilatorias, videtur in judicem conſenti-
re, & exceptioni declinatoriæ renunciare, Ma-
rant. *in prax.* 4. *diſt.* 12. *n.* 11. *lib.* 1. Carleval.
de judic. lib. 1. *diſp.* 2. *qu.* 8. *ſect.* 2. *n.* 991.
& 963. penes de Roſa *conſult.* 58. *num.* 13.

Arbitri etiam inviti coguntur ad recipien-
5 dum compromiſſum, quia eſt bonum publicum;
verum ſi damnum aliquod ipſis inferret, tunc
poſſunt petere, prius caveri de eorum indemni-
tate. Gallup. *in prax. par.* 1. *cap.* 3. *n.* 24. 25.

Arbitri voluntarii electi ſine ulla neceſſitate,
6 ſed ex mera Partium voluntate compelli non poſ-
ſunt compromiſſum acceptare, niſi in caſu im-
minentis ſcandali, vel poſtquam acceptaverint.
Michel. Cortiad. *dec.* 16. *n.* 24. 35. 36.

7 Arbiter, ſeu arbitrator, ut poſſit eſſe religio-
ſus, debet conſtare de licentia ſuperioris plenè,
& non fictè, vel per præſumptiones. Staib. *re-
ſol.* 37. *n.* 41., et ſi fuerit frater minor ordi-
nis S. Franciſci, requiritur licentia Summi
Pontificis, Paul. de Caſtro *in l.* 1. §. 12. *ff. ad
Trebell.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XLII.

De Salario Arbitrorum.

1 *Arbitri habent trigeſimam.*
2 *Arbiter eſt Judex a Partibus electus.*
3 *A Partibus debetur ſalarium, ſicut a Principe Ju-
dici ab eo deſtinato.*
4 *Capitulum Regiæ Pragm. tranſcribitur.*

1 ARbitri habent trigeſimam partem rei liti-
gioſæ. Gallup. *in prax. part.* 1. *cap.* 3. *n.* 26.

Arbiter eſt Iudex a Partibus electus ad eorum
2 lites dirimendas, ideoque a Partibus debetur ſa-
larium, ſive ſportulæ, ut omnibus Judicibus de-
3 betur, quibus a Principe conſtitutum non eſt ſa-
larium. *Cap. a judicibus cum ſeq.* 2. *q.* 6. *rubr.
de arbitr. per tot.*

4 Jus ſalarii Arbitrorum a Regia *Pragmat. Odia
de Arbitr.* emanavit, *cujus verba ſunt* „E. G. Ha-
beantque Arbitri, & tertius, quando continge-
rit eum eligi, pro eorum ſalario quintam par-
tem trigeſimæ, quæ Judicibus olim ſolvebatur
dividendam inter eos, qui concordes in ſenten-
tiando fuerint ad pœnam dupli ejus, quod pro
eorum ſalario taxandum venerit; ſi infra dictum
ter-

terminum cauſam non expedierint, ordine ſupraſcripto ſolvendum in ſolidum pro quolibet ex dictis arbitris, & nihilominus ad petitionem Partium, vel alterius ex eis per novam coercitionem, ſeu mulctæ indictionem cogantur, poſtquam compromiſſum acceptaverint, effectualiter cauſam in eos compromiſſam definire &c.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XLIII.

De Poteſtate Arbitrorum.

1. *Arbitri an vere judices ſint?*
2. *Examen an committere poſſint, & quomodo?*
3. *Factum coram arbitris fidem facit coram alio judice.*
4. *Terminus compromiſſi quando currat?*
5. *Infra tempus datum proferre laudum debent.*
6. *Arbitri an poſſint eſſe teſtes in cauſis compromiſſis?*
7. *Non faciunt fidem de actis coram eis.*

ARbitri e Lege, ſive ſtatuto electi vere Judices ſunt, & juriſdictionem habent. *L. cum*
1 *exceptione §. hæc autem actio ff. quod metus cauſa, L. ſi arbiter ff. de probat. &c.* Cordiad. *dec.* 16 *n.* 37.
2 Si in termino compromiſſi, examen committendum eſſet, Arbitri illud committere nequeunt, quia in partibus, ubi committeretur, juriſdictionem non habent, quare ad Judicem ordinarium loci, ubi initum eſt compromiſſum recurritur pro opportunis commiſſionibus, Borell. *in Pragm. odia &c.* §. 3 *gloſſ.* 22. Capyc. latr. *dec.* 33. n. 15.

3 Examen factum coram arbitris, licet coram alio Judice, omnem tamen fidem facit inter eaſdem perſonas. Capyc *dec.* 47.

4 Terminus compromiſſi incipit currere a die acceptationis, niſi aliter conventum fuerit, vel aſſignata certa dies pro termino prædicto incipiendo. Franciſc. Maradei *pract. obſervat.* 7. *n.* 17.

5 Arbitri ſi habuerint poteſtatem proferendi laudum infra certum tempus; eo elapſo non poſſunt illud proferre. Staiban. *reſol.* 57. *n.* 55.

6 Arbitri in cauſis, in quibus fuerint electi, non poſſunt eſſe teſtes, etiam ſi plures ſint, & ſi laudum non tulerint, poſſunt teſtimonium dicere, ſed fidem faciunt, ut ſimplices teſtes tantum. Staib. jun. *reſol.* 197. *n.* 84. 85. & 87. Maſcard. *de probat. concl.* 124. *n.* 1.

7 Arbitri non poſſunt fidem facere de compromiſſo, nec ipſis creditur de actis coram ipſis factis. Staib. *jun. cit. reſol.* 97. *n.* 86. *&c.*

ADDIT. DE CARO AD CAP. XLIV.

De appellatione, & nullitatibus laudi.

1. *Laudum latum extra tempus eſt nullum.*
2. *De hac nullitate primo videndum.*
3. *Allegatio tranſcribitur.*
4. *Titulus allegationis.*
5. *Inſtantia pro nullitatibus præſentandis.*
6. *Prima nullitas ex* Conſuetud. *ſi qua mulier.*
7. *Secunda nullitas contra expreſſum caſum Legis.*
8. *Jus accreſcendi favore fratris locum habet quando ei adeſt onus dotandi ſororem, hoc ceſſante, ceſſat conſuetudo.*
9. *Fratribus accreſcit fœminarum portio cum onere illas dotandi.*
10. *Retentio conceditur ab omni jure, de omni re, ſuper qua cadit obligatio.*
11. *Retentio datur etiam in creditis abſque hypotheca pro concurrenti quantitate*
12. *Retentio decimæ ſuper virili quid?*
13. *Maritus ſua vita durante eſt dominus dotis.*
14. *Conſenſus ubi requiritur, tacitus non ſufficit, ſed expreſſus.*
15. *Uxoris procurator non præjudicat uſufructui, quod viro debetur.*
Compromittere idem eſt ac alienare eod.
16. *Arbiter non poteſt decidere quæ ſunt executiva, vel per publica inſtrumenta deciſa, & deleta ſunt.*
17. *Procurator non præjudicat domino in committendo.*
18. *Diviſione omnes actiones fideicommiſſi extinguuntur.*
19. *Prætenſiones extinctas arbiter decidere non debet.*
20. *Clauſula* ad habendum, tenendum, poſſidendum *quid importet?*
21. *Compromittere non licet res judicatas.*
22. *Nec res liquidas.*
23. *Arbitri ſunt Judices, & jura ſervare tenentur.*
24. *Factum proprium impugnari non poteſt.*
25. *Juramentum obligat jurantem ad factum.*
26. *Perjurus non auditur, ſicut infamis.*
27. *Dotis favore clauſulæ oppoſitæ ampliſſime intelligendæ ſunt.*
28. *Verba contractus efficacia, non fruſtatoria præſumi debeant.*
29. *Inſtrumentum facit probationem probatam.*
✠ 30. *Laudo promulgato per arbitros, an poſſit appellari?*

LAudum eſt nullum, ſi feratur poſt tempus Juriſdictionis Arbitrorum, quæ nullitas in-
1 ſanabilis eſt. Franc. Marad. *pract. obſerv.* 7. *n.* 15. & 26. Staiban. *reſol.* 57. *num.* 54 & 56. Et Reviſor electus pro reviſione laudi, intra menſem cognoſcere debet incipiendum a die litis conte-
2 ſtatæ, & de prima nullitate videre debet. Muſcatell. in *prac. S.C. gloſſ. ſententia, num.* 84. Marad. *loc. cit. num.* 26.

3 Ad materiam facere maxime videtur allegatio quædam nullitatem laudi continens per optimum Auctorem elaborata, quare hic tranſcribendam cenſui.

NULLITATES PROPOSITÆ

4 P E R

Magnificam D. Annam Mariam Mazza, & U. J. D. D. Simeonem de Salazar.

C O N T R A

Suppoſitum Arbitramentum prout ex Actis.

In cauſa cum Magnifico D. Joſeph Mazza.

J. M. J.

NEl S. R. C. compariſce il Procuratore della Magnifica D. Anna Mazza, e del Magnifico Avvocato D. Simone de Salazar conjugi, e dice, come nell' anno 1730. meſe d' Aprile, dalla quond. D. Franceſca Mainardi furono iſtituiti Eredi nella metà di ſua eredità il Magnifico D. Giuſeppe Mazza, detta D. Anna figli del primo matrimonio da detta D. Franceſca; ed il quond. Franceſco Mazza, e nell' altra metà D. Tereſa, e D. Emmanuele Tipa figli del ſecondo matrimonio; Quale teſtamento letto, e publicato tra la detta D. Anna, e D. Giuſeppe, prima di ſpedirſi il preambolo, mediante privata ſcrittura ſi ſerbarono ſcambievolmente le loro ragioni, ed indi ſpeditoſi il preambolo da tutti, e quattro li detti Eredi, ſi preſe il poſſeſſo di tutti li beni ereditarj eſiſtenti nella Cità di Nocera de' pagani, e nella terra d'Angri; e perchè doveaſi fare l' apprezzo per poi ſeguirne la diviſione, con iſtanza del mentovato D. Giuſeppe, e di detta D. Anna ſi domandò alla conſermità del preambolo, proceduto ſi fuſſe alla diviſione per uno de' Tavolarj eligendi *prævia Buſſola, fol.* 7. Perlocchè eletto il Magnifico Tavolario Gennaro dell'Aquila,

il

Digitized by Google

Il medemo, fatto l'apprezzo di detti beni ereditarj, quelli diviſe in quattro Rubriche, ed ognuno degli Eredi aſſignando la ſua con il ſuo eguale valore, e ſotto il dì 28. di Gennaro 1733. tre anni dopo ſpedito il preambolo, fu tra tutti quattro li detti Eredi ſtipulato pubblico iſtrumento per mano di Not. Orazio Cretaro, con cui ognuno delli quattro Eredi ſi contentò ricevere la ſua quarta porzione ſecondo le dette Rubriche diſtinte, che nella diviſione ſtavano fatte, toccando a D. Giuſeppe, e D. Anna, tra gli altri beni, la maſſaria della Torretta in Augri diviſa in due porzioni, con patto eſpreſſo, che tra lo ſpazio di tre meſi ſi fuſſero dal medeſimo Tavolario poſti li termini, ad oggetto, ch'ognuno aveſſe conoſciuto la ſua diviſa porzione, ed intratanto riſpetto alla mentovata maſſaria ſi ſono ſempre perceputi li frutti per metà da D. Giuſeppe, e per l'altra metà da D. Anna; como parimenti fatta la detta diviſione, ognuno ha goduto li frutti della ſua porzione, anche in virtù del poſſeſſo, che da ciaſchedumo ne fu preſo ſin dal tempo della morte della comune madre: e ſtandoſi in cotale ſtato, otto meſi dopo, e propriamente nel meſe d'Ottobre 1733. fu preteſo dall'additato D. Giuſeppe proporre alcune vaniſſime ragioni, colle quali intendeva opporſi alla diſpoſizione di ſua madre, al preambolo, ed all'iſtrumento della mentovata diviſione; Perlocchè conoſcendoſi da' detti ſuoi Principali, che quanto pretendeva, era di ſuſſiſtenza neſſuna, accordarono, che le mentovata pretendenze conſiderate, e determinate ſi fuſſero da due Avvocati, *con animo che detti Arbitri non poneſſero mano a tutto quello ſtava già convenuto col detto pubblico iſtrumento*, per cui non potea farſi compromeſſo in vigore delle Prammatiche, e deciſioni del S. C., e d'altri Supremi Tribunali, e per tanto abboccatiſi più volte, non ferono determinazione veruna, attenta la di loro diſcordia, e per la di cui cauſa fattaſi elezione nella perſona del Reverendo D. Franceſco d'Amico, fu firmato un biglietto privato da D. Giuſeppe, e da D. Anna ſenza il conſenſo di detto Salazar ſuo marito, a cui la detta ſucceſſione materna ſtava aſſegnata nelli capitoli matrimoniali per cauſa di dote, e intanto ſenza che dal detto Amico ſi fuſſe accettato il compromeſſo, ſalvoche dopo gran tempo, a nel punto, che penſava proferire il laudo, e ſenza che l'accettazione ſuddetta intimata ſi fuſſe al comparente, pronunciò laudo, col quale determinò, che doveſſe alla mentovata D. Anna sù della detta ſua porzione virile, in cui ſtava da ſua madre iſtituita Erede, la legitima in docati 1506. per la metà della decima, *de qua libere diſponere poterat* la madre. Riferendo a detta D. Anna le ragioni per l'altra metà della Decima, *contra quos decet*, come dalla detta determinazione.

Quindi è, ch'eſſendo la ſudetta determinazione nulla, ed invalida per ogni parte, ſe iſtanza revocarſi, ed annullarſi per li ſeguenti capi di nullità.

PRIMA NULLITAS.

Quia laudum (ſi laudum vocari poteſt) niaum fuit Conſuetudini. *Si qua mulier*, ob quam laudavit portionem titulo inſtitutionis D. Annæ relictam; dicto D. Joſepho ſpectare jure ac-
6 creſcendi cum onere eam dotandi: quæ Conſuetudo cum nullo modo locum habere poteſt in caſu dictæ diſpoſitionis a matre factæ, ideo nullum, tamquam ex falſa cauſa fundatum, *l. quæ in teſtam. ff. de excuſat. tutor.* Bart. *in l. ſi is ad quem, ff. de acquir. heredit., l. 1. C. quando provoc. non eſt neceſſ. poſt. plures*. Decius *conſ.* 45. *num.* 14. *& ſeq.* Cravetta *conſ.* 592. *num.* 27. Patrus Anchar. *conſ.* 107. *num.* 8. ibi: *& videtur non tenere laudum, quia falſa cauſa vitiat etiam ſententiam*.

Hocque evidenter probatur, quoniam Conſuetudo diſponit de muliore ab inteſtato decedente, filiis ex primo, & ſecundo matrimonio ſuperſtitibus, in cujusvis linea, maſculo exiſtente definivit portionem Sororis deferri maſculo per jus accreſcendi cum onere eam ſororem dotandi; At cum obiiſſet mater facto teſtamento, evidens eſt, Conſuetudinem in caſu, de quo tractatur, locum non habere; idcirco laudum nulla ex falſa cauſa reſultante ex eadem Conſuetudine.

SECUNDA NULLITAS.

Ex eo, quia diſponendo mater vigore teſtamenti, non poterat arbitrari portionem ſororis ſpectare fratri, quoniam ſuperſtitibus filiis primi, & ſecundi matrimonii, poteſt mater
7 unum filiorum meliorare, non offenſo reſpectu alterius bonorum ſubſidio, verba ſunt. *Tertia eſt, cum ubi mater teſtatur, poteſt in bonis poſitis hic, unum ex filiis meliorare debito bonorum ſubſidio non offenſo*. Hinc determinatio Arbitri eſt nulla, tamquam contra expreſſum caſum Conſuetudinis, juxta diſpoſitionem Regiæ *Pragm.* 4. *de dilat.*

TERTIA NULLITAS.

Eſſet ex eo, quod Conſuetudo expreſſe diſpoſuit, tunc locum habere jus accreſcendi favore fratris, quando ei adeſſet onus dotandi ſororem, ipſoque onere ceſſante, ceſſat & pariter
8 Conſuetudo, ita *Napod.* in pluribus locis ſub num 4. cujus verba ſunt: *Secundo excludit eas, ſi maſculi ſunt parati eas ſecundum facultates, & paragium maritare in alio; quod ſi maſculi differant maritare, tunc admittantur ad ſuccedendum*, alibi: *ſed accreſcit ſucceſſoribus maſculis ipſas volentibus maritare*. Quapropter ſororibus maritatis, & dotatis tempore delatæ ſucceſſionis maternæ, Conſuetudo non habet locum tamquam ex ceſſante cauſa, quod in jure argumentum eſt validiſſimum, *l. adigere §. quamvis ff. de Jur. patr. l. generaliter C. de Epiſcopis, & Cler. leg. ſi pater. ff. de heredib. inſtit.* Barboſa *axiom.* 46. *num.* 4.

9 Quodque axioma corroboratur authoritatibus noſtrorum DD.. *Præſes de Franchis*, qui in *deciſ.* 639. *in fine* dixit: *Videtur tamen concludendum, quod etiam condito teſtamento, portio Fæminarum accreſcit fratribus utrinque conjunctis ex ſupradictis, & quod intelligi de ſororibus bonis dotatis*.

Epiſcopus Riccius *ad de Franch. deciſ.* 566. cujus verba ſunt: *in hoc Author noſter deciſ.* 639. *videtur concludere, ab inteſtato omnes ſuccedere, tam maſculos quam fæminas, licet portionem fæminarum accreſcant fratri cum onere dotandi, ſed condito teſtamento per matrem, concluditur ſimiliter, fæminas ſuccedere, & earum portiones fratribus accreſcere cum onere dotandi, quod non procedit in ſororibus dotatis*.

Poſt multos Patet Molfeſ. *tom.* 2. *part.* 3. *quæſt.* 22. *n.* 14. ubi ex *dec.* de Franch. *dec.* 639. ita concludit, *ex quo dum ſorores ſunt dotatæ, ac proinde dum ad fratres utrinque conjunctos non ſpectet habere portiones dictarum ſororum, dum conſuetudo reſpectum habet ad onus dotandi, ut ex ejus lectura cernitur*, ideoque idem Molfeſ. *tom.* 1. *par.* 3. *quæſt.*

Digitized by Google

quæſt. 21. *num.* 14. *&* 15., concluſive ſe habuit, quod fratre non dotante, omnes, æqualiter ſuccedere, prout latiſſime fundavimus ex ſtatutis per Napod. *loc. cit.* igitur nullum laudum ex quo declaratum eſt, medietatem hereditatis, in qua inſtitutus fuit D. Joſeph., & D. Anna, dempta legitima, & medietare decimæ, ſpectare ad eumdem D. Joſephum.

Cumque non latet, ipſam D. Annam fuiſſe dotatam a quond. D. Donato Mazza ejus Avo paterno uſque ab anno 1693.; quo tempore nedum conſtituit dotam dictæ D. Annæ, pro futuro matrimonio de bonis paternis, verum de bonis maternis *fol.* 133. *proceſſ. heredit. quond. Donati Mazza*, & indubitatum eſt penes omnes legum authores, dotem vere fuiſſe conſtitutam, ac omnibus dotium privilegiis potiri, cum ſimpliciter ſit promiſſa, & conſtituta, poſt plures Grat. *diſcep. cap.* 666. *nu.* 22. Altograd. *conſ.* 29, *num.* 37.

Quapropter tempore delatæ ſucceſſionis maternæ, jam dicta D. Anna erat dotata, & maritata, ac proinde longe ſe habent termini dictæ Conſuetudinis ex latiſſime exaratis.

QUARTA NULLITAS.

EST etiam, attenta falſa opinione dicti Arbitri qui opinatus eſt habere locum in cauſa
10 predicta Conſuetudinem, arbitrando dictæ D. Annæ competere retentionem decimæ pro medietate tantum ſuper ſua integra virili, in qua fuit inſtituta, & non pro integra decima, quaſi quod dicta D. Anna tenetur reſtituere ſuam portionem, de qua eſt in legitima poſſeſſione, & inde repetere ab eadem hereditate alteram madietatem decimæ prædictæ, denegando contra
11 omne jus, ac contra communes Doctorum ſententias, Retentionem, quæ conceditur de omni re, ſuper quam cadit obligatio ex *text. in l. pro hærede* §. *Papin. ff. de acquir. hæred.* Caval. *dec.* 504. Rota *dec.* 460. poſt plures Capyc. Latr. *dec.* 13. *a num.* 10., quam retentionem conceſſerunt tribuendam eſſe in creditis abſque hypotheca, Surd. *conſ.* 7. *nu.* a 3. *lib.* 1. Neguſant. *de pignoribus par.* 3. *membr.* 1. *num.* 17. quos allegat. Capyc. Latr. *d. dec.* 13., & ita deciſum penes eumdem *dec.* 137. in terminis. Thorus *in ſupplem. compend. dec. ver, retentio an competat legatario* quo in loco, authoritate DD. hoc ſatis fundatur, Gratianus *diſcep. forenſ. tom.* 3. *cap.* 489. *num.* 22. *&* *cap.* 542. *n.* 41. ubi ſcripſit: *Retentionem ſemper competere pro concurrenti quantitate crediti*: & præ cæteris latiſſime *Surdus dec.* 176. *a n.* 16.

Quapropter ſi omnes noſtri Anthores conſentiunt, quod inſtitutio facta a Teſtatore de bonis Conſuetudini ſubjectis; ſit verificanda in medietate, vel in decima, de qua diſponere libere poteſt teſtator, quare igitur poſſidente dicta D. Anna integram virilem titulo inſtitutionis, non debet retinere pro concurrenti quanti-
12 tate decimæ, eamdem portionem, ſi eamdem reſtringitur in decima, prout etiam junctis Aulis fuit deciſum apud de Franch. *dec.* 486. Molfeſius *par.* 2. *q.* 46. *a nu.* 2. Minad. *dec.* 26. *&* 38. Thorus *compend. dec. verb. diſpoſitio facta*, idem de Franch. *dec.* 607. 638. Urſill. *Afflict. d. dec.* 310. *Idem Thor. verb. diſpoſitio facta de dotibus*; igitur nullum ut ſupra arbitramentum prædictum, quo denegata fuit retentio decimæ ſuper virili, quam poſſidet, pro concurrenti quantitate dictæ decimæ; hoc ſi per impoſſibile locum habere poſſet Conſuetudo *Si qua mulier*, vel quævis alia conſuetudo, ut falſo opinatus eſt dictus Arbitrator.

QUINTA NULLITAS.

QUoniam ſatis ei conſtabat non habere poteſtatem arbitrandi reſpectu d. ſucceſſionis maternæ, quæ fuit conſtituta in dotem viri ejus-
13 dem D. Annæ, dum per omnia jura maritus ſua vita durante eſt dominus dotis, *l. doce ancillam. C. de rei vindicat. auth. ut nulli Judicum* §. *&* *illud collat.* 9. *aut ſi qua mulier C. ad Vellejanum*, *Soccin. ſen. conſ.* 56. *n.* 2. *&* 289. Artas Pinell. in *l.* 1. *part.* 3. *num.* 15. *C. de bonis maternis*, Petrus Onnat. *de contract. tom.* 1. *diſput.* 4. *ſect.* 12., & ſicuti non permittebatur uxori alienare, ita non permittebatur compromittere, Decius *conſ.* 135. *num.* 3. *&* *conſ.* 300. *num.* 2. *conſ.* 441. *num.* 27. Pariſ. *conſ.* 134. *num.* 1. *v.* 4. Borellus *in ſumma deciſiva tit.* 63. *n.* 64. *&* 55., & ita nec maritus ſine uxore poteſt compromittere, quia maritus, non poteſt dotem alienare, Staiban. *reſolut.* 57. *nu.* 13. *&* *ſeq.* Idcirco nullum arbitramentum prædictum fundatum ſuper chirographo privato firmato a ſola D. Anna, excluſo marito, cujus totum erat intereſſe.

14 Nec excuſatur Arbiter, forſan quia maritus de juribus plures enim informavit, quoniam ſemper maritus proteſtatus fuit de inſubſiſtentia mandati; & in cauſis, in quibus conſenſus de ſubſtantia requiritur, non ſufficit tacitus, ſed verbis expreſſis requiritur ex allegatis per Tiraquell. *de legib. connubial*, *gloſſ.* 6. *nu.* 7. Aretin. in *l. qui hæres* §. 1. *n.* 3. *ff. de acquir. hæredit.* Rota *diverſ. par.* 1. *deciſ.* 797. Card. Seraph. *deciſ.* 115. Gonzalez. *ad regul. Cancellariæ gloſſ.* 47. *reg.* 8. Surd. *conſ.* 15. *num.* 20. poſt multos Gratian. *diſcep. forenſ. cap.* 830. *a num.* 13.

Eſt verum, quod mandato Judicis fuit ipſi Arbitro ordinatum; ut infra decem dies laudum promulgaret, etiam ſtante conſenſu partium: Rurſus debebat ipſe animadvertere, quod compromiſſum non erat perfectum in genere proprio, & quia non erat factum a marito, cujus erat totum intereſſe, ne dum quia ipſe legitimus Adminiſtrator, verum quia bona, de quibus
15 tractandum erat, erant dotalia ipſius mariti, ſaltem in uſufructu, & propterea Procuratoria uxoris conſenſus ad nihilum poterat marito præjudicare, Præſ. de Franch. *dec.* 382. *num.* 8. ibi: *Quid uxor non poteſt paciſci ad præjudicium dotis*, *l. dedit cum ſeq. ff. de pact. dotalib.*, Napod. *in conſuet. Si conſtante in v. matrem verſ. ſed qui in ſolutione*, cum in jure tritum ſit, quod idem eſt compromittere, quam alienare; Decius *conſ.* 182. *n.* 8. *conſ.* 300. *num.* 2. *conſ.* 441. *num.* 27. Pariſ. *conſ.* 134. *num* 12. *vol.* 4. Staiban. *tom.* 1. *reſ.* 57. *nu.* 14.; quæ omnia advertere tenebatur, & non feſtinatione, cupiditati cauſa arbitramentum pronunciare ex compromiſſo invalido, & imperfecto, eo magis, quod decretum Judicis intelligebatur, quatenus compromiſſum fuiſſet validum, & perfectum.

SEXTA NULLITAS.

EST, quia pro parte d. D. Annæ, ejuſque viri formiter mediante libello coram eodem Arbitro præſentato *fol.* 11. fuit oppoſitum, ut minime procederet ad infringenda ea, quæ me-
16 diante publico inſtrumento erant deleta, & extincta; quoniam compromiſſum prædictum (omni modo imperfectum) vires ſuas extendere nequibat ad ea, quæ deciſa erant, vel ad ea, quæ a publico inſtrumento dependebant juxta *pragm.* 5. *de Arbitris*, cujus verba ſunt: *Hoc tamen locum non habet ubi adſunt inſtrumenta, &*

obli-

Digitized by Google

obligationes; ideoque nullum laudum prædictum, tamquam contra diſpoſitionem Regiæ Pragmaticæ, in terminis Muſcatell. *in ſua praxi gloſſ. gradum num.* 45. ibi: *Decimaſexta nullitas erat, ubi peteretur compromiſſum in cauſa, in qua adeſſent inſtrumenta publica, & liquida, aut ſententiæ, ac obligationes liquidæ ut in Pragm. Ratio eſt; quam poſuit* Alex. *conſ.* 119. *num.* 3. *lib.* 2.; *nam compromiſſum dicitur quædam tranſactio, & tranſactio non ſit ſuper re clara, & liquida, l. poſt rem ff. de tranſact. l. cauſas C. eodem.*

Nec obſtare videtur, quo coram Domino cauſæ Commiſſario, Procurator dictæ D. Annæ conſenſum præſtitit, ut dictum eſt ſupra, quod procederat præfatus Arbiter, quoniam caute Arbiter ipſe exquirere debebat conſenſum prædictum, tamquam contra Jus, & Pragmaticam, nullius erat efficaciæ, ſtante Jurium authoritate, quam Procurator in committendo, Domino non præjudicat, Bald. *in cap.* 1. *col.* 2. *ut lite pendente*, poſt multos Sardus *deciſ.* 281. *nu.* 3. 15. 16. Gratian. *diſcept. cap* 957. *nu.* 2.: *& omnis Judex cautus, & prudens longe ſe abeſt a quavis determinatione, cui cautelæ exactæ non præcedant, hæcque magis, ut non de ineptia notetur, cur ſuper ſcripturis non perfectis ſuum interpoſuit conſilium*; ac proinde Arbiter in primo loco perquirere debebat, ſi cartula compromiſſi erat legalis, in ſecundo loco, ſi ſufficiebat conſenſus Procuratoris annuentis, ut in cauſa dependente a publicis, & liquidis ſcripturis ipſe arbitramentum promulgaret, quoniam omnis Judex, qui amplissimam habet juriſdictionem, etiam inſpicienda in proceſſu ſcripturas invalidas, atque imperfectas, caute ſe agit, ut ſcripturæ prædictæ, priuſquam decretum pronunciet, validentur in forma valida; quod etiam curare debebat prædictus Dominus Arbiter, ſi non captaretur a cupiditate pronunciandi laudum.

SEPTIMA NULLITAS.

EX eadem ratione falſæ opinionis; ſuper qua innixus eſt prædictus Arbiter, etenim cum tempore expeditionis præambuli, vigore inſtitutionis factæ a matre, tam in beneficium dicti Joſephi, quam D. Annæ, fuiſſent ab eiſdem reſervatæ actiones utrique competentes vigore ejuſdem reſervationis, qua de re motus eſt manus porrigere ad infringendum publicum inſtrumentum, ac propterea quam prædictæ rationes (ſi per impoſſibile præeſſent) fuerunt extinctæ, ideoque nullum arbitramentum.

Ad corroborandam tamen hanc inſanabilem nullitatem dicimus, quod præfata reſervatio rationum ab utraque parte facta fuit, antequam expediratur præambulum, quod quidem in menſe Maii 1730. jam expeditum favore omnium quatuor hæredem, ſervata forma teſtamenti, cum conditionibus, & vinculis in eo appoſitis, poſſeſſionem ceperunt, ac inde per eoſdem quatuor hæredes, quilibet in integra ſua portione fructus perceptus fuit abſque aliquo recurſu dicti D. Joſephi vigore dictæ aſſertæ reſervationis.

In anno 1733. unanimiter inſtiterunt in S. R. C. pro diviſione facienda, prout electo Tabulario, prævia bullula, ipſemet fecit appretium omnium bonorum hæreditariorum, ipſumque diviſit in quatuor integras portiones, & rubricas; & mediante publico inſtrumento, ut ſupra dictum eſt, unicuique ex quatuor hæredibus remanſit aſſignata integra quarta pars, & Rus appellatum *la Torretta* in Terra Angri diviſum penes dictum Joſephum, & dictam Annam, pacto tamen ſpecialiter præviſo, ut intra ſpatium trium menſium apponerentur termini diviſionis, & ita tam dictus D. Joſeph, quam D. Anna fructus percæperunt, unuſquiſque a ſua portione, prout quilibet a medietate dicti Ruris abſque ulla contradictione, ſeu oppoſitione dicti D. Joſephi fructus percepit.

Si igitur ſic factum ſe habet, ubi Dominus Arbiter invenit amplius jura viva, actioneſque exiſtentes dicti Joſephi, qui conſultus recedendo a ſua prima falſa prætenſione Conſuetudinis, libenter adhæſit diviſioni, ſtipulavit, & juravit minime in futuro tempore controvenire: Igitur quomodo Arbiter ipſe ignoravit ea, quæ cæteris non latent, puta quod per diviſionem bonorum hæreditariorum inter duos hæredes cenſantur extincta omnia jura, omneſque actiones, quas quilibet eorum in bonis prædictis habere, ſeu ſpecialiter tenere prætenderet, ita communi DD. concluſione traditum eſt, quod ſi duo fratres potirentur actione reciprocæ ſubſtitutionis ſuper fundo hæreditario, cum devenerint ad diviſionem, omnes actiones fideicommiſſi cenſentur extinctæ; ea potiſſima ratione, quia alias diviſio non haberet effectum ſuum, Cravetta *conſ.* 6. 8. *num.* 13. cujus verba ſunt: *Quinto in ſpecie fideicommiſſi remiſſionem ejus, ex verbis diviſionis induci, ubicumque effectum aliquem habere, quam remiſſionis non poſſunt.* DD. *in l. qui Romæ § duo fratres ff. de verbor. obligat.* Alex. *lib.* 6. *conſ.* 102. *a num.* 6. Pariſ. *conſ.* 17. *num.* 14. *lib.* 3. Soccin. jun. *conſ.* 116. *nu.* 3. *lib.* 1. ſcripſit ex profeſſo Marta *vota* 181. *a num.* 1. poſt multos Menoch. *tom.* 1. *conſ.* 87. *num.* 110.

Quomodo tam doctus Arbiter minime conſideravit pacta conventa, contentaq; in diviſione prædicta, ubi inter omnes cohæredes fuerunt communicata jura ad invicem, ſeipſos ponendo in locum proprium, & ad invicem ſe conſtituentes Procuratores in rem propriam cum facultate, ad *tenendum, habendum, vendendum, permutandum, & alienandum*. Item ſeipſos ad invicem quietandum per Aquilianam ſtipulationem de omni re, & actione, ſuper hæreditate prædicta habenta, ut *fol.* 182.

Quales igitur erant actiones, vel prætenſiones, ſuper quibus arbitrari poterat Dominus doctus Arbiter, ſi omnes extinctæ, & renunciatæ fuerunt illo mediante publico inſtrumento? ita Card. Paul. Pariſ. *conſ.* 71. *num.* 14. ibi *Comprobantur ulterius illa, conſideratis verbis appoſitis in dicta diviſione*, ibi: *Refutaverunt omnia jura, & actiones, quæ cuilibet competerent in partem alterius, quod verbum, competerent, tractum habet in futurum, conſequenter juribus futuris renunciatum eſt, & quoniam nulla cauſa ex præterito, niſi fidei, commiſſum; conſequenter cenſetur illi renunciatum ſecundum Bart.* Alex. *conſ.* 102. *nu.* 6. Carol. Ruin. *lib* 2. *conſ.* 152. *nu.* 8. ibi; *Et primo quod dicti fratres ſibi invicem dederunt, ceſſerunt, mandaverunt, ac remiſerunt expreſſè omnia, & ſingula jura, & actiones reales, & perſonales, & omnes alias cujuſcumque generis, quas, & quæ ipſi Fratres habebant, aut quovis modo habere poterant ex dictis bonis diviſis, quibus intelligitur renunciatum* Socin. junior. *conſ.* 116. *nu.* 53., & 54. ubi ita ſcripſit: *Sed ex abundanti ulterius, & ſecundo probatur concluſio prædicta, nam in prædicto inſtrumento diviſionis, dicitur quod prædicti Fratres bona diviſa invicem conceſſerunt, ſeu diviſionem bonorum fecerunt, ad habendum, tenendum, fruendum, & poſſidendum, & quicquid ipſis Fratribus de bonis, & juribus ſibi in partem pervenitis perpetuo deinceps placuerit faciendum; per quæ verba perpetuo videtur renunciatum.* Menoch. *dict. conſ.* 87. *nu.* 20.

idem Ruinus *conſ.* 89. & 129. Roman. *conſ.*
31., & ita eſt; quoniam hæ clauſulæ poſitæ in
diſpoſitione contractus non minus, quam tran-
ſlationem dominii important, pro ut de clauſu-
20 la iſta, ad habendum, tenendum, & poſſiden-
dum ſcripſit Oſaſch. *deciſ. Pedemont.* 164. in prin-
cipio, Roland. a Valle *conſ.* 54. *nu.* 42. *lib.* 3.
Soccin. *conſ.* 9. *nu.* 33. *verſ.* 9. Grat. *conſ.* 7.
num. 20. Surd. *conſ.* 450. *nu.* 27. Fontanel-
la *de pactis nupt. tom.* 1. *gloſ.* 21. *part.* 2. *nu.* 76.
& ſic ſimiliter per clauſulam, ad vendendum,
alienandum &c. prò ut poſt multos ſcripſit Bar-
boſ. *clauſula* 4. *num.* 14. & 17.

Quæ quidem clauſulæ in terminis cauſæ de
qua agitur, ſi apponantur in diviſionem bono-
rum hæreditariorum inter Fratres, ſitque actio,
ſeù ratio favore unius, illa cenſetur extincta,
& deleta, Roland. a Vallo *lib.* 3. *conſ.* 55. *nu.*
42. ubi aſſerit, Crot. *in leg. qui Romæ* §. *duo
Fratres num.* 133. *ff. de verb. obligat. conſuluiſſe in
una ardua cauſa, quod quando in inſtrumento divi-
ſionis, dicitur ad habendum, tenendum, poſſidendum,
quod per dicta verba cenſetur remiſſum fideicommiſ-
ſum inter Fratres, quia dicta verba æquipollent
illis verbis, quibus prædicta bona concedere voluerit;*
Bald. Crot. Zuard. Brun. *aliiq. quos adducit, &
alleg.* idem Barboſ. *dict. clauſula* 4. *num.* 17.
fol. 327.

Ecce igitur nullitas inſanabilis, ea de cauſa,
quia non obſtante jurata renunciatione, & ex-
tinctione jurium dicti D. Joſephi, auſus eſt Ar-
biter eumdem admittere ad bona renuncieta, &
extincta contra diſpoſita per Pragmaticam 4. *de
dilat.*

ULTIMA NULLITAS

QUia, ut dictum eſt, fortiter inſtetit Procu-
rator D. Annæ, ut minime Arbiter manus
apponeret in eis, quæ jam determinata erant
vigore publici inſtrumenti, quam nullitatem fun-
davit in conſimili cauſa rei judicatæ per S. C.
Doctiſſimus Regius Conſil. Staiban. *reſol.* 57.
in fine, cujus verba ſunt. *Et ſecundo quia, &
21 ſi in ſpecie per ipſas partes fuiſſent compromiſſa
ſopita, jam determinata per S. C. (quod expreſsè
negatur) non tamen poſſet compromiſſum, & ſuc-
ceſſive Laudum. deinde prolatum ſubſiſtere, cum de
jure habemus, de rebus judicatis compromittere non
licet.* Blanc. *de compromiſ. quæſt.* 4. *num.* 3 &
4. Lanront. *de judic. ſuſpect. dict. cap.* 7. *num.*
44. ubi prope finem tradidit; *ut lis de omni eo
quod laudatum fuerit, eſſe intelligendum de omni re
non judicata,* neque convento in publico inſtru-
mento, ut ex Docio *conſ.* 39. *n.* 3 qui tradidit,
requiri etiam, ut in compromiſſo dicatur, tali
ſententia, vel decreto non obſtante. *In altro ca-
ſo non mai puol comprenderſi qualſiſia compromeſſo.*

Die 24. *maii* 1631. *decreto S. C. ad Relatio-
nem Regii Conſiliari doctiſſimi Dom. D. Didaci Sa-
ſia nunc Regentis meritiſſimi, & omnibus nume-
ris abſoluti. Fuit declaratum nullitatos dicti laudi
obſtare, quod fuit per aliud decretum in S. C. in
gradu reclamationis confirmatum ſub die* 31. *Janua-
rii* 1632. *in Banca Verruſii.*

Cur autem non dici debet laudum prædictum
nulliſſimum, ſi per Regiam Pragmaticam æquo
modo vetitum fuit fieri compromiſſa de re judi-
cata, ac de inſtrumentis juratis, imò ſi in ſu-
prædicta cauſa Staibani, fuerant deducta capi-
ta ſub re judicata comprehenſa, in caſu noſtro
ſpecifice ſunt excepta capita in inſtrumento con-
tenta.

Audiant quæſo omnes, qui legibus ſunt præ-
diti; Dicebat Arbiter, quod non obſtante præ-
fato inſtrumento, adhuc in ſui perſonam fuit
cauſa compromiſſa.

Sic dicebatur, ſed incautè: quoniam compro-
miſſum, nè dum fuit imperfectum, & a ſola
D. Anna ſubſcriptum, pro ut ſatis dictum eſt,
ſed ſpeciali libello ab ea fuit exceptum totum
id, quod in Inſtrumento continebatur, & præ-
vio juramento firmatum. Unde opus erat, ut
in compromiſſo expreſsè fuiſſet renunciatum, ad
ea quæ in præfato inſtrumento continebantur, ad
hoc præfatus Arbiter manus porrigeret circa ea
judicare, ſecus autem cum de illo nihil fuit ex-
preſſum, & ita ſcripſit doctiſſimus Philip. De-
cius *dicto conſ.* 39. *num.* 3. cujus verba ſunt:
*Secundo efficaciter nullitas hujus Laudi colligitur ex
eo quod ſupra narratur, quod fuit factum compro-
22 miſſum per Actorem ſuper liquidis, & judicatis,
& ita etiam fuit laudatum Clarum eſt enim quod
de rebus liquidis compromitti non poteſt, ſicut non
poteſt tranſigi l. ſi causa cognita, ubi* Bart. *C. de
tranſactionib. hinc devenjendo,* quando in compro-
miſſo ſit renunciatum ad rem judicatam, ſeu ad
inſtrumenta ſubjungit; *Quæ talis renunciatio de-
bet fieri ſpecialiter ſententiæ, & ut dicatur, non
obſtante tali ſententia, nec ſufficit ut dicatur renun-
ciatum fuit ſententiæ, & quod in compromiſſo ſit
illa clauſula, ut intelligatur de omni eo quod fuerit
23 laudatum.* Rotæ *par.* 5. *Recent. deciſ.* 41. 3.
num. 97.

24 Dominus Joſeph fuit ille, qui ſtipulavit, ip-
ſeque juravit, hinc omiſſa diſceptatione, ſi he-
redes perſonæ jurantis cadant in perjurium, con-
ventiones non obſervantes? Quis unquam du-
bitavit, quod oppugnato contractu jurato per
eundem contrahentem, quod ipſe fiat perjurus?
26 & haud audiri poteſt, imo quod notetur in-
famia, abſolutione non obtenta *per text. in l. ſiquis
major* 41. *Cod. de tranſact.* Alex. *conſ.* 17. *num* 8.
lib. 2. Magon *deciſ. Florent.* 22. *num.* 4. & *deciſ.*
25. *num.* 9 *Cavaler. dec.* 144. *num.* 1. Sperel. *dec.*
25. *n.* 21. Ridolph. *in praxi par.* 1. *cap.* 8. *num.* 54.
& *ſeq.*

Quare autem Ipſe Arbiter tot DD. auctori-
tates parvi pependit, & diſpoſitiones jurium,
tam relevantium, quaſi quod contractus præ-
dictus, inſtrumentumque abeſſent a mundo?

Inſpiciantur tamen congruentiæ facti, & ju-
ris, quibus nixum, & fundatum fuit inſtrumen-
tum prædictum.

Dictum eſt in antecedentibus, quod totalis
ratio qua nitebatur D. Joſeph erat circa diſpo-
ſitionem conſuetudinis *ſi qua mulier*, pro qua
ſat fundatum eſt, minime habere locum reſpe-
ctu D. Annæ, quæ tempore ſucceſſionis mater-
næ erat jam nupta, & dotata uſque ab anno
1693. a ſuo Avo Paterno pro futuro matri-
monio. Dictum eſt, quod eadem D. Anna tem-
pore quo contraxit matrimonium, ipſamet ſe do-
tando de bonis maternis, ampliſſimis clauſulis
ſibi reſervavit omne id quod a matre relinque-
27 retur, ſivè fuiſſet paragium, ſivè congrua,
ſivè portio, ſivè pars ſuæ hæreditatis, & om-
ne totum, quod ei magis eſſet proficuum &
utile; quæ clauſulæ omninò ad ſuum affectum,
& pleniſſimum perducere debent, tamquam fa-
vore dotis ex *text. in l. in ambiguis ff. de jure
dotis* Rota *coram Card. Celſ. deciſ.* 41. *n.* 11. Rota
Romana Recent. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 331.
in fine, & *part.* 16. *deciſ.* 266. *n.* 7., quæ
verba jocosè non fuerant appoſita, ſed ut pro-
prium effectum producerent, ita ut reſervatio
prædicta exequeretur in omni parte & portione
quæ ei magis proficua, & utilior a matre re-
linqueretur, ac proinde ea dum quia, verba illa
poſita fuerant in contractu dotali ab eodem

D. Jo-

Digitized by Google

D. Joſepho ſtipulato; verum etiam quie omnia
verba in contractu poſita efficacem effectum pro-
28 ducere debent, ne fruſtatorie efficerentur,
Bald. in rubric. C. de contrahen. num. 8. De-
cius conſ. 500. num. 14. ubi verba ſemper debent
intelligi, ut aliquid operentur, Caſtreſ. conſ. 175.
num. 4. verſ. 1. Soccin. conſ. 2. cum. 8. verſ. 4.
Tiraquel. de retract. convent. §. 1. gloſ. e. nu.
ee., Menoch. conſ. 10. n. 8. Roland. valle
conſ. 61. n. 14. poſt plurimos Surd. deciſ. 64.
num. 29.

29 Quibus ſic ſtantibus congruentiis non inconſul-
to, non oſcitanter, ſed neceſſitate juris conſen-
ſit D. Joſeph, præfatum publicum inſtrumentum
diviſionis ſtipulare, illudque perducere ad per-
fectam executionem poſſeſſionis, qua gaviſe fu-
it, & gaudet D. Anna & merito, quoniam
omne inſtrumentum facit probationem probatam,
ec autoritate jurium exclamat: Noli tangere,
prout ſcripſit Bald. lib. 1. conſ. 245. in fine Ja-
ſon. in l. 1 n. 10. ff. novi operis nunciatione Soc-
cin. juni. conſ. 172. verſ. 1. poſt plurimos, Card.
Tuſch. verſ. inſtrumentum concluſ. 237., & tamen
his, ſimilibuſque minimè refragantibus, dictus
Arbiter (ſi ita appellari licet) ne dum auſus
fuit ea omnia, crudeli enſe vulnerare, & lace-
rare, ſed illa omnia ſpernendo, quaſi Res joco-
ſas, & nullius ſubſiſtentiæ in profundum ob i-
vionis projecit: Quapropter juſtum erit, ut nul-
lum præfatum laudum declaretur, prò ut in
ſimili caſu, nullum fuit declaratum penes do-
ctiſſimum Regium Conſiliarium Paulum Stai-
banum dicta reſolut. 17. lib. 1., & quatenus per
præfatum D. Joſephum conſtanter prætendere-
tur ſua jura ad ulteriora protrahere contra præ-
fatum teſtamentum maternum, contra tot, tan-
toſque actus ſua plena voluntate peractos, &
contra propoſitum publicum, & juratum iſtru-
mentum, recurrat prius ad Judicem competen-
tem pro abſolutione juramenti, ut inde comple-
to termino ordinario, ſententia, vel pro, vel
contra pronuncietur.

30. Quamvis Laudi executionem appellatio in-
terpoſita non impediat ex diſpoſitione d. rep. prag.,
attamen impediretur, ſi fuerit dictum de nul-
litate, modo juſtitiam, & non ordinem reſpi-
ciant nullitates oppoſitæ; nempe ſi fuerit la-
tum ex falſa cauſa, vel terminus a partibus in
compromiſſo appoſitus expiraverit, ſi pupillus
minor, aut furioſus abſque tutoris, vel cura-
toris authoritate compromiſerit, procurator abſ-
que ſpeciali mandato, ſi dolo malo, aut per
ſordes, aut evidenti vel gratia, vel inimicitia
prolatum fuerit, vel contra publicum inſtrumen-
tum, aut rem alias judicatam, ſi ſuper feuda-
libus fuerit latum abſque regio aſſenſu, vel ul-
tra poteſtatem in compromiſſo tributam, aut
poſt mortem unius arbitrorum, vel compromit-
tentium, ſi incertam contineat ſententiam, aut
non omnes controverſias inſimul compromiſſas
finiverit, ſed ex parte ſolum, tandem ſi ex-
preſſæ legis, vel ſtatuti diſpoſitioni adverſetur.
Videſis de Roſa p. 2. cap. 4.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XLV.

De praxi cogendi partes ad compromittendum, & de actis, quæ fiunt per Arbitros.

1 *Formula inſtantia petitionis compromiſſi.*
2. *Formula monitionis.*
3 *Replicationis Rei.*
4 *Formula decreti.*
5 *Replicationis.*
6 *Formula inſtantiæ pro electione arbitri.*
7 *Replicationis.*
8 *Relationis notificationis.*
9 *Formula decreti.*
10 *Oppoſitiones Rei.*
11 *Decretum per S. R. C. facto verbo.*
12 *Formula relationis notificationis.*

Formula inſtantiæ petitionis Compromiſſi

NEl S. R. C., o preſſo gli atti compariſce T.
di T., e dice come ritrovandoſi in eſſo S.
C. molte pendenze con T. di T. ſuo Fratello,
e ſignanter per le manutenzione ne' beni del quond.
T. di T. altro loro Fratello ſenza averſi rag-
gione alcuna del Teſtamento del quond. T. di
1 T. commun Padre con altre pretenzioni de-
dotte nelle ſuppliche fol. 106. e 191. ed in tut-
to il Proceſſo, ſi andò a provvedere avanti il
Regio Conſigliere Bruni Commiſſario, e perche
trattavaſi di lite tra ſtretti congiunti, inſinuò
alle Parti, che aveſſero le medeſime amichevol-
mente trattate, e perche ſi ſon fatte molte ſeſ-
ſioni, e non ſi è potuto venire a capo di qual-
che compoſizione, e non avendo l' autorità, che
ſi richiede, gli arbitri, arbitratori, ed amica-
bili compoſitori; perciò ricorre in eſſo S. C. e
fa iſtanza ordinarſi di comprometterſi tutte le
differenze *hinc inde* dedotte così per le connate
Cauſe, come per trattarſi frà congiunti a due
arbitri ed arbitratori, ed amicabili compoſitori,
con darſi alli medeſimi tutta la facoltà baſtan-
te ut de jure; e per lo quale effetto or-
dinarſi, che le Parti fra brieve tempo elig-
gano li medeſimi arbitri, altrimente eliggerſi
da aſſo S. R. C. così dice, e fa iſtanza, ſiſer-
bandoſi, &c. colla proteſta di tutti i danni,
ſpeſe, ed intereſſi; &c. omni modo meliori, &c.

Formula monitionis.

*Quoniam D. Miles U. J. D. D. Dominicus
Bruni Regius Conſiliarius, & Cauſæ Commiſſa-
2 rius intendit providere ſuper deductis, & contentis
in ſupradicta Comparitione, juſtitia mediante, ideò
moneatur Partes, quatenus prima die juridica
cum ſequentibus legitime compareant coram eo in ejus
domo hora audientiæ ad dicendum quæ voluerins,
alias, &c.*

Datum Neap. die 14. Menſis Januarij, 1740.

Jacominus Scriba.

Formula Replicationis Rei.

Doct. T. dicit non eſſe locum petito compro-
miſſo, ex quo agitur de Cauſis executivis, prout
omnes illæ vertentes in S. R. C., inter T. de
3 T. ejus Principalem cum T. de T. ſed ante
omnia in hæreditate quond. T. de T. & T. de
T. communia Patris & Fratris reſpectivè, &
poſtea dividenda ſervata forma juris Teſtamen-
ti, & Codicillorum, pro quo effectu inſiſt au-
diri coram D. Cauſæ Commiſſario, ſtatuta die
& hora ſalvis, &c. alias. &c.

Die decima quinta Menſis Januarii 1740.

*Nicola Radice Portiero del S. C. ho notificato il mag.
T. di perſonaliter.*

Formula Decreti.

4 *Die 30. Menſis Martij 1740 Neapoli per D.
Militem U. J. D. D. Carolum Gaeta Reg. Conſi-
liarium, Cauſæ Commiſſarium, &c. viſis Actis,
Comparitione præſentata pro parte retroſcripti ma-
gnifici ſupplicantis fol. 2. retroſcripto memoriali,*

Partibuſque auditis, proviſum, & decretum eſt, quod præſentes Cauſæ compromittantur, & Partes infra dies quatuor eligant Arbitros, Arbitratores, & amicabiles Compoſitores, alias providebitur, quod eligantur per D. Cauſæ Commiſſarium &c. hoc ſuum, & intimetur; Gaeta: Gerace.

Jacominus Scriba

5 *Formula Replicationis.*

Procurator T. de T. inſtat, quod Pars ex adverſo prius eligat ſuum Arbitrum ſervata forma Regiæ Pragmaticæ, & facta electione prædicta, inſtat ſibi illam intimari, ut valeat ſuum eligere Arbitrum, interim terminum non curre, aliàs &c., ſalvis &c. Notificatus die 4. Menſis Aprilis 1740.

Formula inſtantiæ pro electione Arbitri.

Nel S. R. C. compariſce T. de T., e dice come per le cauſe vertenti tra il Comparente, a T. de T. con decreto del Sig. Comm. ſi è ordinato, che le medeſime ſi compromettessero,
6 e che fra giorni quattro aveſſero eletto l' Arbitratore, ed Amicabile compoſitore; e notificato il Decreto ſudetto alla Parte, la medeſima l' ave accettato; e perche incombe al medeſimo comparente vedere il fine del ſudetto compromeſſo, e laudo; perciò eſſo comparente citra præjudicium dell' elezione del terzo arbitro, cha ſi deve eliggere dal Signor Commeſſario, ricorre in eſſo S. R. C., da, e nomina per ſuo Arbitro, Arbitratore, & amicabile compoſitore il Dott. T. di T., e ſtante detta alezione, fa iſtanza ordinarſi alla Parte avverſa, che con effetto in altro breve termine eligga il ſuo Arbitro, Arbitratore, ed Amicabile Compoſitore, altrimenta eliggerſi per eſſo Signor Commeſſario, & *ita inſtat*, &c. *ſalvis*, &c.

Facta monitione in calce inſtantiæ; & notificata Procuratori Partis Adverſæ, ſic replicavit.

Formula Replicationis.

Procuritor T. de T. dicit quod Compromiſſum ordinari, & fieri debet tantum ſervata forma
7 Reg. Pragmaticæ, quia non eſt voluntarium, ſed neceſſarium, ac proinde Arbitria ſolum facultas concedi poteſt procedendi de *jure*, & non de facto ad promulgationem laudi, forſan ab eis proferendi, non verò uti Arbitratores, & Amicabiles Compoſitores illud promulgare poſſunt, ex quò talem facultatem nequit judex eiſdem dare, ſed tantum principales illam concedere poſſunt, qua de ra inſtat audiri coram D. cauſæ Commiſſario, & facta proviſione prædicta, reſervat ſibi facultatem eligendi Arbitrum pro parte dicti ſui magnifici Principalis alias, &c. Salvis, &c.

8 Die ſeptima menſis Aprilis 1740. T. de T. Portiero del S. R. C. hò notificato il Signor D. T. de T., &c.

Non obſtantibus oppoſitionibus factis per Reum, ad inſtantiam actoris fuit confirmatum decretum E. G.

Die 2. menſis Maij 1740. Neapoli. Per Dominum Militem U. J. D. D. Carolum Gaeta Reg. Conſ. & cauſæ Commiſſarium, viſis actis, retro-
9 *ſcripto memoriali, Partibuſque auditis, fuit proviſum, & decretum, quod ſervata forma alterius decreti interpoſiti per præfatum Dominum cauſæ Commiſſarium ſub die 30. Menſis Martij currentis anni, cum effectu pro executione citati decreti partes infra alios dies ſex præciſe, & peremptoriè, eligant eorum Arbitros, Arbitratores, & Amicabiles Compoſitores, alias dicto termino elapſo eligatur per præfatum Dominum Cauſæ Commiſſarium, & intimetur; Gaeta: Gerace. Jacominus Scriba.*

A parte adverſa producta fuit nominatio Arbitri, non Arbitratoris, cum proteſtatione, quod ſi aliter decernere vellet Dominus Cauſæ Commiſſarius, contrario imperio inſtabat revocari de-
10 cretum; ſuper qua inſtantia auditis partibus, fuit ordinata monitio ad audiendam proviſionem faciendam per S. C., in quo propoſita cauſa, editum fuit ſequens decretum E. G.

In cauſa magnifici U. J. D. D. Dominici Broja, ejuſque filiorum cum magn. Doctore Phiſico D. Gregorio Broja, nominibus, ut ex actis &c.

Die 20. Menſis Maij 1740. Neap.

Facto verbo de prædictis in S. R. C. per Dominum Militem U. J. D. D. Carolum Gaeta
11 Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium, &c.

Explicando proviſionem reſervatam per Dominum cauſæ Commiſſarium ſub die 9. currentis menſis fol. 21. at.

Per S.R.C. declaratum eſt, benè fuiſſe proviſum per eundem Dominum cauſæ Commiſſarium ſub die 2. ejuſdem Menſis Maji fol. 19. at.; Verum electio Arbitri facta per Doctorem Phiſicum Gregorium . . . firma remaneat; hoc ſuum; Porcell. Secretarius. Gerace Actor. M.

12 Die 20. Menſis Maij 1740. Gio: Battiſta Marino Portiero del S. C. ho notificato il magn. Dott. T. de T., e laſciatali copia, &c.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XLVI.

De Formulis petendi Compromiſſum per actorem cum actis, & advertimentis.

1 *Formula decreti acceptationis compromiſſi, & electionis Actuarij.*
2 *Acta coram arbitris recenſentur.*
3 *Formula appuramenti factorum.*
4 *Formula laudi.*
5 *Formula ſubſcriptionis Arbitrorum.*
6 *Autenticæ factæ ab Actuario.*

PRæſentatis nominationibus Arbitrorum per ambas Partes, acceptatur compromiſſum, & fit electio Actuarii hoc modo v3.

In cauſa Mag. U. J. D. D. Dominici Broja, ejuſque filiorum cum Mag. Doctore Phiſico D. Gregorio .... nominibus, ut actis, &c.

Die 27. Menſis Maij 1740. Neap.

Viſis decreto interpoſito per Dominum Reg. Conſ. D. Carolum Geata cauſæ Commiſſarium de die 30. Menſis Martii proximè præteriti, quo fuit ordinatum, cauſas vertentes inter T. de T. ex una, & T. de T. ex altera, compromitti fol. 15., electione magn. Arbitri facta per T. de T. in perſonam Mag. U. J. D. D. T. fol. 17. decreto interpoſito per eundem Dominum Regium Conſ. Gaeta fol. 19. at., comparitione præſentata per T. de T. fol. 20. decreto S. C. lato ad relationem præfati Domini Regij Conſiliarii Gaeta de die 20. currentis Menſis fol. 22. Per ſubſcriptos Magn. Arbitros, Arbitratores, & Amicabiles compoſitores fuit præſens compromiſſum acceptatum, & fuit electus in præſenti cauſa pro Actuario aſſumpto Lucas Antonius Jacomino Scriba S.R.C., hoc ſuum, &c.

U. J. D. T. de T.

U. J. D. T. de T.

Jacominus Scriba S. C., & Act. aſſumptus.

Præſentantur poſtmodum a partibus eorum inſtantiæ per capita, in quibus eorum ſingulæ reſpectivæ pretenſiones deducuntur, cum documentis, & ſcripturis ad eaſdem firmandas.

Solet ut plurimum fieri appuramentum factorum cora Arbitris in una, vel pluribus diebus, niſi una ſufficiat, hoc modo G.G.

Appuramento de' fatti formato avanti li Signori
3 D. *T. de T., e T. de T. Arbitri, Arbitratori, ed Amicabili compoſitori, eletti nelle cauſe vertenti tra T. de T. e T. de T., coll' intervento de' mag.*

D.T.

D. T. de T. e T. de T., e Avvocati, e Procuratori delle Parti

A di 6. Giugno 1740.

Per primo ſi è appurato tra eſſe parti nel nome, come di ſopra, che &c.

Secondo ſi è appurato, che &c.

A 11. Giugno 1740.

Sì è appurato di più, che &c.

Finito hoc appuramento factorum, ſubſcribitur ab utraque Parte.

Auditis pluries Partibus in eorum juribus, conſideratiſque ſcripturis; & probationibus ab utraque Parte exhibitis, & factis, proferitur laudum,

Formula laudi;

In Dei nomine. Amen

Die 29. *Menſis Iulij* 1740. *Neap.*

U.J.D.D. T. de T., ed T. de T. Arbitri, Arbitratores, & Amicabiles compoſitores.

VIſia Comparitione præſentata pro parte magn. Doctoris D. Dominici Broja petentis com-
4 promitti cauſas in actis deductas inter eundem tam nomine proprio, quam ut heredem ex Teſtamento qu. D. Silviæ Broja eius Sororis *f.* 60. *proc. prim. vol.* ac prò nomine, & parte ejus filiorum Donatariorum quond. Domini D. Sabbati Antonii ... eorum Patrui, & fratris reſpectivè *fol.* 10. *& ſeq. eodem proc.* & Doctor. Phyſicum D. Gregorium Broja ejuſque filios, Nepotes, & ejus Fratrem utrinque conjunctum reſpective *fol.* 2. *proc.* 2., *vol.* decreto Domini Regii Conſiliarii D. Caroli Gaeta Cauſæ Commiſſarii ſub die 30. Menſis Martii currentis anni 1740 *fol.* 15. *eod. proc.* quò mediante fuit ordinatum, quod præſentes cauſæ compromittantur, & Partes eligant Arbitros, Arbitratores, & Amicabiles Compoſitores; alioque decreto ejuſdem anni, quo mediante fuit ordinatum, quod pro exequutione alterius decreti; cum effectù Partes ipſæ eligant Arbitros, Arbitratores, & amicabiles Compoſitores, alias &c. *fol.* 19. *a t. eodem proc.* aliaque comparitione præſentata prò parte dicti Magnifici D. Gregorii gravaminis adverſus decretum prædictum *fol.* 20. *eodem proc.*, decreto ordinato per eundem Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium, quod moneantur partes ad audiendam proviſionem per S. R. C., &c. *fol.* 21. *a t.* eodem proc. ac denique decreto ejuſdem S. R. C. lato ad relationem præfati Domini Regii Conſil. ſub die 10. ejuſdem menſis Maij *fol.* 23. *eod. proc.* quo mediante fuit confirmatum ſupradictum decretum, quod Partes cum effectu eligant Arbitros, Arbitratores, & Amicabiles Compoſitores, verum electio Arbitri facta prò parte dicti magnifici D. Gregorii firma remaneat; acceptatione facta compromiſſi prædicti per ſupra dictos magnificos Arbitros, Arbitratores, & Amicabiles Compoſitores ſub die 27. Menſis Maij proximi præteriti *fol.* 2. in actis compromiſſi, præcedente electione facta per dictum magn. D. Dominicum in perſonam ſupradicti U. J. D. D. Joſephi .. *fol.* 27. *proc.* 2. *vol.*, comparitione ipſius coram eodem præſentata *fol.* 3. *ad* 17. *proc. compromiſſi*; factis appuratis coram præfatis magn. Dominis Arbitris, Arbitratoribus, & Amicabilibus Compoſitoribus *fol.* 37. *ad* 45. *proc. compromiſ.* aliaque compoſitione præſentata pro parte dicti mag. D. Gregorii *fol.* 56. ad 62. *eod. proc.* ac omnibus actis, & ſignanter appuramento de capitibus deciſis originali manu magnifici Lucæ Jacomino Actuarij aſſumpti præſentis compromiſſi per Nos ordinato de conſenſu ambarum Partium in contradictorio judicio, ipſis pluries auditis *fol.* 89. *ad* 69. *eod. proc.*, ac monitis & conſideratis omnibus tam de facto, quam de jure conſiderandis.

Per hoc Noſtrum præſens diffinitivum, & individuum laudum, & arbitramentum, utentes Nos facultate nobis tributa per ipſum S. R. C. laudandi, & arbitrandi tam de jure, quam de facto, & poteſtate uni dandi, & alteri tollendi, & proinde quoad primum Caput comparitionis præſentatæ per dictum magn. D. Dominicum, dicimus, decernimus, laudamus, arbitramur, & declaramus, hereditatem quond. Veſpaſiani Broja deberi ex Cauſa dotium quond. Joannæ Carriello olim ejus uxoris, ut ex inſtrumento rogato manu Notarii quond. Joannis Andreæ Scafati de anno 1656. 35. *proc. compromiſ.* ducatos ſexcentum, & proinde mandamus, illos dividendos eſſe inter filios maſculos ipſius æquis portionibus cum onere paragii in beneficium quond. D. Silviæ Broja filiæ dictæ quond. Joannæ, & pro eadem Silvia in beneficium dicti magn. D. Dominici heredis ex teſtamento prædictæ quond. Silviæ *dicto fol.* 60. *proc.* 1. *vol.*, nempe ducatos centum quinquaginta in beneficium dicti quond. Doct. D. Sabati Antonii & pro eo in beneficium filiorum dicti mag. Doct. D. Dominici uti donatarium ejuſdem quond. D. Sabati vigore inſtrumenti donationis in eorum beneficium *fol.* 10. *ad* 28. *proc.* 1. *vol.* ducatos centum quinquanginta in beneficium dicti magn. D. Gregorii, ducatos centum quinquaginta in beneficium ejuſdem magnifici D. Dominici, & reliquos ducatos centum quinquaginta in beneficium quond. Doctoris Phiſici D. Anelli Broja dividendos prædictos ducatos centumquinquaginta æquis portionibus inter prædictos quond. D. Sabatum Antonium, & prò eo in beneficium prædictorum donatariorum D. Gregorium, D. Dominicum, dictam quod. Silviam, & pro ea in beneficium ejuſdem magnifici D. Dominici, & dictum Veſpaſianum communem Patrem, & prò eo in beneficium filiorum ipſius ſervata forma teſtamenti, & codicilli ejuſdem.

Reſpectu ſecundi capitis, viſa, &c.

Quoad tertium caput, viſis, & conſideratis &c.

Et ſic deinceps, &c.

Quoad verò comparitionem præſentatam pro parte T. de T. fuit proviſum, & decretum, ut infrà, nempè quod, &c.

Quoad ſecundum, & tertium caput, proviſum eſt prout ſupra in quinto capite, &c.

U. J. D. T. de T. Arbiter Amicabilis Compoſitor Electus U.J.D. T. de T., &c.

Atteſto io ſottoſcritto Scrivano del S. R. C., ed Attuario aſſunto, qualmente il preſente laudo ſi è ſottoſcritto dalli magnifici DD. &c. in
6 mia preſenza; oggi li 20. Luglio 1740. Jacominus S. R. C. Scriba, & Act. Aſſumptus.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XLVII.

De formula nullitatum in Foro Eccleſiaſtico.

1 *Res opponendæ loco opportuno.*
2 *Clerici non poſſunt cogi ad compromittendum in foro laicali.*
3. *Ratio adducitur.*
4 *Laudum latum ab eo, qui arbiter eſſe non poteſt. eſt nullum.*
5 *Idem, ſi non conſtet de arbitrorum poteſtate.*

UT quid praxim Eccleſiaſtici fori huic loci apponere *Ric.* placuit, ubi laicalas materiæ laicorum Tribunalium peraguntur, niſi ea forſan ratione, quam adducit de Pictore in ejus *Poet. Horat.*

Sed nunc non erat his locus: Et fortaſſe cupreſſum

1 *Scis,*

9 *Scis ſimulare, quid hoc, ſi fractis enatat ex-*
pes.
Navibus, ære data, qui pingitur?
Optimæ quidem fortaſſis erunt nullitatum for-
mulæ in foro Eccleſiaſtico adverſus laudum pro-
ponendarum, ſed quid!
Non hoc iſta ſibi tempus ſpectacula poſcit.
Nos tamen, ne illibatum caput hoc penitus
reliquamus nonulla adnotabimus, in Eccleſiaſti-
co foro non minùs, quam in laicali digna ſcitu,
& in praxi admiſſa
2 Si clericus in foro laicali cogatur ad com-
promittendum, nullitas erit; clerici enim non
tenentur compromittere, quia n *Reg. Pragm.*
Odia, &c. non ligantur; quæ opinio communis
eſt ex unanimi Doctorum ſententia contra Ca-
pyc. *dec.* 66. *Bold. conſ.* 7. *vol.* 6. Hyppolit. de
Marſil. *in rubr. ff. ad fideicom. n.* 119. Arnon.
dialog 26. Marant. *in prax. par.* 26. *par. princip.*
3. *act.* 2. n. 26. *& diſp* 8. *n.* 6. *&* 14. Troyſius
in d. Pragm. odia litium n. 104. Borell. *in eod.*
Pragm. §. 1. *gloſſ.* 3. *n.* 225. penes de Roſa *con-*
ſult. 58. *num.* 12.
Laudum latum ab eo, qui arbiter eſſe non po-
teſt, ut ſi fuerit Religioſus, non tenet, licet
electus fuerit arbitrator, & amicablis compo-
4 ſitor, & ita dixerit, ſe pronunciare laudum Staib.
jun. reſol. 57. nu. 44. *&* 49. *reſol.* 37. *num.* 4.
Item nullum eſt, niſi de poteſtate arbitrorum,
5 & compromiſſo appareat, & contrà dictam po-
teſtatem latum, nullum eſt, idem Staib. *reſol.*
57. *nu.* 1. *&* 8. *&* 60.

ADDIT. DE CARO AD CAP. XLVIII.

De praxi procendi quando animal fuit repertum,
& neſcitur Dominus.

1 *Expenſæ pro alendo animali, & cuſtodia, antè omnia*
ſunt reficiendæ.
2 *Præferuntur aliis creditis.*
3 *Animal deperditum damnificans an ſit immune a*
pœna?
4 7. & 8 *Conſuetudo impunè animalia occidendi*
5 *Damnum ſolvit, non pœnam.*
6 *Ratio adducitur.*

Circa hanc materiam quæ ſcripſi in *c.* 1. 2. 3. 4.
& 5. *ſpec.* 3. *tom.* 2. haud inutiliter videre
poteris, ubi de bajulis, fida, & diffida, & pœ-
nis damni dati fuit ſermo.
Quando animalis prædicti reperitur Dominus,
reficere debet expenſas pro eo alendo factas, &
1 expenſas pro cuſtodia, pro quibus adeo obliga-
tum animal eſt, ut expenſarum creditor quibuſ-
cumque etiam anterioribus præferatur, Surd.
de aliment. qu. 70. *tit.* 1. *nu.* 7. Cavalc. *dec.* 23.
n. 31 *& dec.* 44 n. 47 Amat. Rodriq. *de pri-*
vil. credit. &c.
Sed ſi animal prædictum repertum fuerit in
territorio aliquo banito, vel utcumque dam-
2 num alienis paſcuis, aut fructibus inferens, cer-
te quidem a pœna, quæ vigore ſtatuti aut con-
ſuetudinis ceteris animalibus damnificantibus
eſt comminata, immune non erit; In aliquibus
enim locis adeſt conſuetudo non ſolum capiendi,
ſed etiam interficiendi animalia damnificantia
reperta in alienis prædiis invito Domino, nec
3 occidens ad animalis occiſi reſtitutionem tenetur.
Reg. Rov. *in Pragm.* 1. *ſub tit. de offic. bajul.*
num. 30. ea Scilicet. *in L. Graccus v. ex prædi-*
ctis. C. *de ad tit.* Dec. *conſ.* 198. Novar. *tract.*
de gravamin. vaſſall. 368. n. 8.
In variis locis diverſa ſtatuta vigent, quæ
ſervantur, & a quibus animal prædictum nulla
ratione exemptum eſt, quin ſolvere debeat da-
4 mnum, ſed tantum exiſtimarem, eximi debere
a pœna culpæ, quæ eſt ultra damnum, niſi ex
vera juſtitia, ſaltim ex æquitate quia nulla cul-
pa conſiderari poteſt in bruto rationis experte,
5 & abſque rectore, & domino vagante, & de-
perdito.
Conſuetudo occidendi animalia prædicta in
multis viget Provinciis, & Regnis. Nicol. Boer.
in *conſuetud. Bituri. des coſtitues prædial.* §. 5. In
Longob. adeſt text. *in L. de prociſ. tit. de eo qui*
pecud. in damn. inven. his verbis: *De porcis ſi*
in eſca alterius paverint, & inventi fuerint, ſi
6 *minus ſunt decem, non occidatur nec unus de ip-*
ſis, ſi ſuper decem unus mediocris occidatur.
In *L. ſeq. eod. tit.* habetur, quod invenienti
7 porcum, aut porcos foſſas facientes in ſuo pra-
to, liceat unum occidere. Bartolom. de Capua
in conſt. Regni. Animalia, &c.

ADDIT. DE CARO AD CAP. IL.

De praxi damni infecti.

1. *Damna ſunt reficienda, ſed probandum, culpam*
fuiſſe cauſam immediatam.
2. *Vicinus an damnum reficiat?*
3. *Damni definitio.*
4. *De damno illato cum injuria, & violentia quis*
cognoſcat?
5. *Vel ſi eſſet adhuc pœna civilis ſtatuta, an utraque*
pœna exigenda ſit?
6. *Quid in minimis?*
7. *Baro pœnas alterare an poſſit.*
8. *Bona damnificantis ſunt hypothecata damnum paſſo.*
9. *Damnificans ſegetes ſortitur forum rei damnificatæ*

Riccio pro domo ſua ſcribenti quid ſuperadde-
re poſſum pro ſuis juribus muniendis, ſi
ejus cauſæ patrocinium non ſuſtinemus? Sed
ne a noſtro inſtituto aberremus, nihil intactum
videlicet, nihil illibatum relinquendi, nonnul-
las, & ſi generales, haud inutiles concluſiones
apponemus.
Damna licet reficienda ſint per culpoſum er-
1 ga damnificatum, actio tamen a damno ob cul-
pam non datur, niſi conſtet, eam fuiſſe cauſam
immediatam Card. de Luca *de dot. diſc.* 198.
num 10. *in fin. E de locat. diſc.* 16. *num.* 11.
Vicinus agens in ſuo prædio opus, per quod
2 damnum vicino inferatur, cautionem præbens
de damno infecto, illud eventum reficere tene-
tur. Card. de Luca *de ſervit. diſc.* 45. *per t.*
omnina viden.
3 Damnum definiri etiam poteſt, quod ſit pa-
trimonii diminutio cum rei corruptione. *L. ſi*
ſervus ſervum §. *ſi alium ff. ad L. Aquil.* Plat.
de in lit. jur. § 49. n. 42.
Si damnum cum violentia, vel cum injoria
4 illatum eſſet, tunc Officialis loci, ſeu Guber-
nator cognoſcet de criminali, & in conſequen-
tiam de civili actione, ſi vero culpa, non do-
lus inter fuerit, tunc Legis Aquiliæ actio da-
retur. *DD. in L. data, C. qui accuſare non poſſ.*
& in *L. ſi quis non dicam, C. de Epiſc. & Cler.*
Marant. *in ſpecul. ver. judicium civilium, &c. num.*
39. Urſill. *ad Affl. dec.* 57. Cravett. *conſ.* 66.
5 Sed ſi pro damno doloſe illato, vel cui cer-
ta pœna in Capitulis Bajulationis inter inter
Baronem, & univerſitatem ſtatuta eſſet, non
per hoc criminalis actio ſublata videtur, quia
6 Barones juris poſitivi pœnas nec minuere, nec
alterare poſſunt. Bartol. *in L.* 1. *ff. de vi bonor.*
rapt. Affl. *in conſt. intentionis.* Gramm. *conſ.* 35. Go-
mez. *var. reſol. tit. de delictis, num.* 38. quare in
hoc caſu utraque pœna exigi poteſt, niſi ſimus
7 in minimis, in quibus ſolitam pœnam tantum
attendendam eſſe exiſtimo. Marant. *diſput.* 3. *in*
fin. De Franch. *deciſ.* 340. *num.* 9.
8 Bona damnum dantis ſunt tacite hypotheca-
ta damnum paſſo. Viv. *dec.* 454 penes Ricc.
collect. dec. 103.

9 Da-

9 Da maificans ſeminata, ſeu ſegetes, ſortitur forum illius loci, in cujus Territoriu damnum factum eſt. Anna in ſingul. 137. penes Ricc. coll. dec. 103. in fin.

NOVA APPENDIX GRATIANI.

§. I.

De Appellationibus, & reclamationibus.

1. *Appellationis uſus, & definitio.*
2. *An poſſit a Judice admitti, ſi fuerit ſine juſta cauſa interpoſita?*
3. *Ejus diviſio in judicialem, & extrajudicialem.*
4. *Differentia unius ab altera.*
5. *Qualis ſit appellatio devolutiva, & qualis ſuſpenſiva?*
6. *Appellatio a definitiva ſit poſt ſententiam; ab interlocutorio vero cum expreſſione gravaminis.*
7. *Quinam poſſint appellare?*
8. *Appellatio unius an proſit aliis?*
9. *An liceat appellare omiſſo medio?*
10. *Coram quo Judice interponenda ſit appellatio?*
11. *Cauſæ, in quibus appellari non poteſt, enucleantur.*
12. *Quot modis appellationi renunciari poſſit?*
13. *Effectus appellationis recenſentur?*
14. *Tempus ad appellandum quale ſit?*
15. *Sententia, a qua non appellatur intra 10. dies, tranſit in rem judicatam.*
16. *Formula decreti.*
17. *Actis non tranſmiſſis ad Judicem ad quem, fiunt bina præcepta pro illorum tranſmiſſione.*
18. *Interpoſita appellatio, & non introducta deſerta declaratur.*
19. *A quo Judice debeat declarari deſerta?*
20. *Tempus proſequendæ & terminandæ appellationis quodnam ſit?*
21. *Fatalia quænam ſint?*
22. *Tempus ad appellandum quando eſt utile, & quando continuum?*
23. *Formula decreti quando adeſt gravamen, & quando non.*
24. *Gravamine reperto inhibitio remanet perpetua.*
25. *Appellatio ab interlocutoria requirit poſt ſe proviſiones cum clauſula acta & per dies.*
26. *Appellationis cauſæ in S. R. C poſt lapſum temporis ex iiſdem actis revidetur.*
27. *A futuro gravamine num liceat appellare?*
28. *Appellationis formula a ſententia definitiva.*
29. *Altera formula ab interlocutoria.*
30. *Reclamationis definitio.*
31. *Tempus eam interponendi quodnam ſit?*
32. *Reclamatio non conceditur, niſi prius in totum fuerit executa ſententia.*
33. *At ſi ejuſdem executio foret irretractabilis, pendente reclamatione non conceditur.*
34. *Caſus recenſentur, in quibus reclamatio non admittitur.*

1 APpellandi uſus, ait Ulpian. in l. 1. ff. de appellat. *quam ſit frequens, quamque neceſſarius, nemo eſt qui neſciat, quippe cum iniquitatem judicantium, vel imperitiam corrigat, licet aliquando bene latas ſententias in pejus reformet*; quapropter operæ pretium duxi, pauca ad praxim tantum congruentia hic breviter adnotare. Eſt ergo appellatio a minori Judice ad majorem facta provocatio, *l. 1. §. ſi quis ff. de appellat.*, vel prætenſæ iniquæ ſententiæ a Judice inferiore prolatæ ad Superiorem Judicem legitima provocatio, quaſi querelam continens, Doct. communiter h. loc.

2 Quanquam appellatio ſit grande & generale remedium cunctis mortalibus, & toti mundo neceſſarium, quod veluti ſol diſcutit opera tenebrorum, ait D. Bernardus in l. *de conſid. ad Eugenium*; nequit tamen æquus prudenſque Judex eam ſine juſta cauſa interpoſitam admittere, *ipſa appellationum lex, ut illicite uſurpata appellatio nec prodeſt appellanti, nec appellatio obeſt; appellaſſe inique; iniquum eſt; iniqua autem omnis appellatio, ad quam juſtitiæ inopia non coegit appellare, non ut graves, ſed ſi graveris, licet; Appellandum a ſententia; ante ſententiam improba omnino, niſi ob manifeſtum gravamen, præſumitur appellatio. Qui igitur non gravatus appellat, aut gravare intendit, aut tempus redimere. Non eſt autem ſuffugium appellatio, ſed refugium. Quantos novimus appellaſſe pulſatos, quo interim liceret, quod nunquam licet? Nonnullis etiam, quoad vixerunt, licuiſſe appellationis ſuffragio nefaria ſcimus, v. g. inceſtum, adulterium. Quale eſt hoc turpitudini patrocinari, quod vel maxime formidari a turpibus oportebat. Præter jus, & fas, præter morem & ordinem fiunt. Non locus, non modus, non tempus, non cauſa diſcernitur aut perſona. Præſumitur leviter, paſſim, plerumque & nequiter. Antidotum verſum in venenum. Uſurpatoriæ ſunt hujuſmodi omnes, non ſubvenientes in neceſſitatibus, ſed opitulantes iniquitati.* idem D. Bernard. *lib. 3. de conſ.*

3 Appellationis varia ſunt genera; alia eſt enim judicialis, & alia extrajudicialis; illa eſt provocatio iniquæ ſententiæ querelam continens, *l. 1. ff. de minor.*, hæc vero provocatio extra judicium, quæ ſit ad Superiorem, vel a præſenti, vel a veriſimiliter futuro gravamine, *l. 1. ſolet ff. quando appellat.*

4 Differunt inter ſe; judic. enim propriè eſt appellatio; extra jud. vero proprie provocatio dicitur, *cap. cum ſit romana de appellat.*, ibi: *nec ſolent hujuſmodi dici appellationes, ſed provocationes ad cauſam*; illa requirit cauſam veram, & debet eſſe ſpecialis, & a gravamine præſenti; huic ſufficit cauſa veriſimilis, & poteſt eſſe generalis, & a futuro gravamine, *cap. ut debitus de appellat.*, tandem judicialis in totum ſuſpendit juriſdictionem judicis in cauſa, de qua agitur; extrajudicialis vero non ſuſpendit actum præteritum, nec eum, qui eſt conſequentivus ad actum de præterito, *cap. conſtitutus de appell.* Sanchez *dub.* 32. *num.* 14 Gonzalez *ad reg.* 8. *cancell.* Panorm. in *cap. bonæ memoriæ* 5 ...

5 Secundo alia eſt devolutiva, & alia ſuſpenſiva; illa licet interpoſita, & recepta, ſententiæ executionem non impedit, ſed duntaxat cauſa devolvitur a Judice a quo ad Judicem ad quem; hæc vero cauſam devolvit ad Judicem ad quem, executionemque ſententiæ latæ per Judicem a quo ſuſpendit; diciturque appellatio quoad actum devolutivum ſimul & ſuſpenſivum.

6 Tertio alia eſt a ſententia definitiva, & alia a decreto interlocutorio; illa ſit poſtquam Judex ſententiam protulerit, non antequam proferat, nec requirit cauſæ expreſſionem, *l. ante ſent. l. quor. appellat. non recip.* Baldus *lib.* 1. *conſ.* 431., hæc vero a quocumque interlocutorio, ſive ſit ſimplex, quod litem principalem non decidit, ſed quæſtiones emergentes, ſive incidentes terminet, ſive tale contineat gravamen, quod per appellationem a definitiva tolli, aut reparari non poſſit, vel vim habeat definitivæ. Noviſſime Rex Carolus ſua regali *conſtitut. anni* 1738. juſſit appellationem a quocumque interlocutorio cum expreſſione gravaminis fieri debere; *Inoltre ordiniamo che dette Regie Udienze nel caſo di gravame de' decreti interlocutorj, o che han forza di diffinitivo interpoſto dalle Corti inferiori, non poſſano inibire le medeſime pro recognitione gravaminum, ſenza che ſi ſpieghino diſtintamente quali ſiano i gravami.*

7 Ei duntaxat utroque jure conceſſam eſſe facultatem appellandi, qui eſt perſona legitima, potens agere in judicio, pro comperto eſt; hinc nec ſervus, nec filius familias, nec ſtultus, nec monachus, nec ille, cui negata eſt audientia tam in agendo, quam in excipiendo, & ſe defendendo

Digitized by Google

do, poſſunt appellare. Perſona vero legitima nedum eſt principalis, de cujus intereſſe agitur, ſed etiam ejus procurator, qui licet non habeat ad hoc mandatum ſpeciale, ſed generale ad lites, poteſt legitimo appellare: Sunt itidem perſonæ legitimæ fidejuſſor, condemnato ſuo principali, *l. a ſentent. ſupra ff. de appellat.*, tertius non condemnatus intereſſe habens, *l. ab executore ſupra §. alio condemnato ff. de appell.*, mater, pater pro filiis, & filius pro patre, & matre, etiam ſine mandato tam in civilibus, quam criminalibus, *l. conſenſu* 23. *§. filium ff. de appellat.*, creditur a ſententia lata contra ſuum debitorem in re ſibi hypothecata, mulier a ſententia contra ſuum virum ob intereſſe dotis, tertius intereſſe habens, adhærens appellationi partis poſtea renunciantis, vel ſe concordantis in ſui præjudicium, *l. ampliorem* 37. *C. de appellat.*, legatarius a ſententia inofficioſi teſtamenti, *l. a ſententia* 5. *ff. de appellat.*, tutor, curator, cohores, aliique expreſſo appellationi factæ ab alio adhærentes, *l. ampliorem C. de appellat.*, Theſaurus *dec.* 307. Petra *ritu* 258.

8 Accidit aliquando, ut appellatio unius proſit aliis non appellantibus, etiamſi appellationi non adhæſerint, modo idem negotium omnes æque afficiat; ſecus vero ſi ex diverſo titulo eorum alteri jus defenſionis competat, ſi unus, puta, ſit privilegiatus, alter non, vel non idem ſit jus commune, *l. ſi quis C. de appellat.*, *l. ſi in una*, *C. ſi unus ex pluribus appellav.*, intelligas, niſi res ſit individua, quia tunc prodeſt omnibus appellatio a privilegiato interpoſita, *l. ſi communem* 10. *ff. quemadmodum ſervitus amittatur*. Si tamen ſinguli appellaverint, tunc unus non juvatur appellatione alterius, quia proviſio hominis facit ceſſare proviſionem legis volentis appellationem communem, *l. ampliorem* 37. *C. de appellat.*

9 Hoc olim in Regno licebat a Curiis baronalibus ad M. C. V. appellationem interponere, omiſſis Judicibus ſecundarum, & tertiarum cauſarum, ſi quas habeat Baro, nec non Regiis Audientiis; id quod poſtea vetuit Rex Carolus ſua *conſtitut.*, quam pagina 163. hujus tomi integre tranſcripſimus.

10 Appellatio coram Judice, a quo fertur ſententia, primo erit interponenda, ne ſub ignorantiæ prætextu ad ulteriora procedat, *cap. ut debitus de appellat.*, quod ſi ejus copia haberi nequeat, coram Judicem ad quem; tandem ſi nec iſte adiri poſſit, coram honeſtis viris appellatus, *cap. ſi juſtus* 73. *de appellat.*, *l.* 2. *C. de his, qui propter metum Judicis*; hujuſmodi appellatio ſubſidiaria dicitur, & tunc ei datur locus, quum juſta cauſa interceſſit; quoniam coram Judice appellare quis potuit, quia, ſcilic., eſt ſibi infenſus, vel indignari ſoleat adverſus illos, qui a ſuis decretis appellant, ſi appellationem recipi prohibuerit, vel copiam ſui non fecerit ſe occultando, vel abſentando. Intra tempus legitimum de jure conceſſum eſt interponenda, & Judici, ac parti notificanda. Sat erit ſi coram uno viro fiat, modo per duos teſtes fide dignos probetur, *l. ubi numerus ff. de teſtibus*; numerus enim ſingularis in dicto *cap.* requiſitus reſolvitur in ſingularem, eodem fermo modo, quo conditio ſi ſine liberis deceſſerit verificatur in uno, *l. non eſt ſine.* 128. *ff. de v. s.* Gonzal. *in cap. fin. de appellat.*

11 Ex hucuſque dictis ſatis conſtat, appellationi legitimæ duplicem ineſſe vim: vel devolvendi judicium ad Tribunal ſuperius, vel ſuſpendendi executionem prolatæ ſententiæ, aut interlocutorii decreti vim definitivæ habentis; verum in multis caſibus, aut prorſus non recipitur, vel ſi recipiatur, devolutive tantum; ſic negatur appellatio adverſus ſententiam a Principe prolatam alium ſuperiorem non recognoſcente, *l.* 1. *ff. a quibus appell. appell. non licet*, 2. adverſus duas ſententias conformes, *pragm.* 5. *de offic. S. R.C.*, 3. ſponte, & plene confeſſus, & verus contumax per citationem perſonalem non appellant, *cap. romana* 3. *de appell.*, *dict. l.* 1., 4. a ſententia nulla, vel lata ſuper notorio, & manifeſto, aut ſuper re, quæ dilationem non admittit, v. g., ne teſtamentum aperiatur, vel ne heres in poſſeſſionem mittatur, appellatio non admittitur, *l. fin. ff. de appellat. recip. vel non*; 5. ſi expreſſe, vel tacite fuiſſet appellationi renunciatum, vel agatur de momentanea poſſeſſione, *l. fin. C. de temp. appellat.*, *l.* 1. *C. ſi de moment. poſſeſſ. fuerit appell.*, tandem ſi cauſa fuerit finita per juramentum delatum, vel relatum, *l. generaliter §. ſed juram. C. de reb. credit.*, vel appelletur ab eo, qui appellare prohibitus eſt. Videſis Marant., Maſcatell., & Scacc. *de appell.*, qui innumeros pene alios caſus hujuſmodi latiſſime referunt.

Devolutive duntaxat appellatur a ſententia lata per M. C. V. infra ſummam ducatorum 150., & in curiis Regni infra ſummam ducatorum 12., pro ſolutione funeralium, & expenſis ultimæ infirmitatis, pro alimentis præſtandis, pro demoliendo ædificatum poſt denunciationem, pro aſſecuratione dotis ob vergentiam mariti ad inopiam, pro mercede famuli jam conventa, pro ſolutione penſionis, vel apocæ banci recognitæ, a ſententia ſuſpicionis Officialium, vel declarante haberi pro confeſſo Principalem deponere recuſantem ſuper articulis, ſeu poſitionibus. Similiter a ſignificatoriis per Rationales Regiæ Cam. Summ. latis, vel Univerſitatum, a ſententia liquidationis inſtrumenti, vel alterius ſcripturæ liquidæ, Afflict. *dec.* 154., ſolutionis decimarum, quæ ſunt loco alimentorum, *cap. ſua nobis de decimis* Marant. *part.* 6. *n.* 324., ſi lata foret ex Salviano interdicto, *l. certi juris*, *C. de locat.*, aut vigore *cap. reintegrandæ* 3. q. 1., vel *l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen.*, poſtremo ab executione exceſſiva, *l. ab executor. S. C. quor. appellat.*, puta ſi executor injurioſe, vel doloſe aliquid agat, executionem faciat in alia re, quam in expreſſa in mandato executionis, vel tempore, & loco indebito, ſi abſque mandato Judicis exequatur, aut nolit admittere compenſationem. Riccius ad Roſam in *pr. civ. p.* 2. *inſt.* 2. *de appellat.* In Curiis vero eccleſiaſticis, quando recipiatur, vel ne, & in quibus cauſis, latiſſime tradit D. Carolus Gagliardus *inſtit. canonic. tom.* 3. *tit.* 17. *num.* 14.

12 Pluribus modis appellationi renunciari valet, ſed præcipue duobus, expreſſe, vel tacite. *Expreſſe* renunciatur verbis, puta ſi quis declaret ſe nolle uti appellatione interpoſita, vel interponenda, *l. ſi quis* 28. *C. de appellat.*, vel pacto, ſi utraque pars conſentiat, ut cauſa committatur, appellatione remota, *l. ex conſenſu*, *ff. de appellat.* *Tacite*, ſi non appellet, *cap. ſollecitudinem* 54. *de appell.*, vel fiat aliqua actio incompoſſibilis cum voluntate appellandi, puta ſi appellatione interpoſita ad Judicem ad quem, petat a Judice a quo, aliquid fieri in cauſa, a qua appellavit. Procurator nequit expreſſe appellationi renunciare ſine mandato ſpeciali, *cap. cum ſpeciali* 51. *de appell.*, bene vero tacite; tunc enim non ageret, ſed negative ſe haberet. In cauſis vero matrimonialibus, num poſſit appellationi renunciari, vel ne? videſis noviſſime tradita per dict. Gagliardum *inſtit. canonic. tom.* 2. *in fine* ...

13 Ex appellatione juſte, & legitime interpoſita plures oriuntur effectus. Primo etenim ſuſpenditur

litur juriſdictio judicis a quo, & cauſa devol-
vitur ad Judicem ad quem, *l. a ſententia C. de
appell.* 2. cauſa principalis reducitur ad termi-
nos litis conteſtatæ, *l. ita demum, C. de probat.*,
3 executio ſententiæ ſtatim ſuſpenditur, *l.
ſciendum, ff. de appell. recip. vel non* At ſi ab
interlocutorio fuerit appellatum, nentiquam Ju-
dicis a quo, impedit exercitium, donec ei n n
fuerit inhibitum per Judicem ad quem; *Ed allin-
contro le Corti inferiori* (ſunt verba regalis conſtit.
anni 1738.) *non oſtante che ſiaſi interpoſta l' ap-
pellazione da decreti interlocutorj, e che han forza
di diffinitivo, poſſano continuare a procedere fino a
tanto che non ſarà loro notificata l' inibitoria delle*
Regie Udienze. *Eccettuandoſi però in detti caſi quel-
le cauſe, nelle quali vi ſia intereſſe di perſone pri-
vilegiate, e di cui privilegj s' intendano rimanere
fermi, intatti, ed illeſi.*
14 Antiquitus de jure digeſtorum, & codicis tem-
pus ad appellandum erat breviſſimum; nam in
cauſa propria dabatur biduum, & aliena tri-
duum, *l. 1. §. biduum, ff. quando appell. sit, l. eos,
§. ſin autem C. de appellat.*, hodie vero jure no-
viſſimo & regni conceditur tempus decem die-
rum cuilibet appellari volenti, tam a definitiva,
quam ab interlocutoriis, Afflict. *in conſtit. ap-
pellationum tempora*; unde qui ſtatim non appellat
poſt ſententiam, vel quando gravamen infertur,
appellare valet intra decem dies a die ſcientiæ
ſententiæ habitæ per actum intimationis decur-
rendos de momento ad momentum; quo tempo-
re elapſo tam definitiva, quam interlocutorium
15 tranſitum faciunt in rem judicatam, & parte
non citata, dummodo ſit vivens, executioni de-
mandantur, hoc modo, videlicet: *vi a comparitione &c.
fuit proviſum, & decretum, ſententiam ſub die &c.
prolatam, feciſſe tranſitum in rem judicatam, ac proin-
16 de exequendam, & expediantur literæ executoria-
le &c.*
17 Quod ſi fuerit interpoſita, & intra 50. dies,
qui etiam currunt de momento ad momentum a
die appellationis, coram Judice ad quem, acta
præſentare non curaverit appellator, tunc parte
appellata petente, & appellante citato decerni-
tur, *quod N. N. appellator intra tot dies procuret
tranſmiſſionem actorum, alias providebitur ſuper de-
ſertione appellationis*; quo citato, poſt elapſum tem-
pus aliud cum clauſula *præciſe, & peremtorie*
18 expeditur; tandem actis intra ſtatuta tempora
non tranſmiſſis, ſequens interponitur decretum:
*Die &c. viſa comparitione fol., citat fol., per M. C.
V. fuit proviſum, & decretum appellationem ſub
die &c. interpoſitam pro parte N. N. fuiſſe, & eſſe
deſertam ob non præſentationem proceſſus intra legi-
tima tempora, ac proinde reſcribatur Curiæ N., quod
ſuum exequatur decretum juxta ſui ſeriem, continen-
tiam, & tenorem, appellatione prædicta non ob-
ſtante.*
19 Hinc ſequitur, quod ſi pars ex adverſo poſt
interpoſitam appellationem, literaſq; inhibitoria-
les Judicis a quo intra tempus legitimum præſen-
tatas appellationem proſequi non curaverit, tunc
Judex ad quem eam declarabit deſertam, ſecus ve-
ro ſi fuiſſet ſimpliciter appellatum, Rovit. *pragm.
1. de appellat.* Evenit plerunque, ut a deſerta
appellatione juſtis de cauſis appellans excuſetur,
v. g. gravi infirmate, longitudine itineris, pro-
lixitate actorum, tempeſtate, negligentia ſcri-
bæ, cui pro actorum exemplatione directus jam
ſolvit, paupertate, ſi vocetur a Principe ob pro-
pria negotia peragenda, ſi tempore proſequendæ
appellationis Partes de communi conſenſu cau-
ſam Arbitro commiſerint, ſi teſtes examinandi
in cauſa appellationis fuerint impediti, vel ſi
abſque appellantis culpa non poſſint haberi in-

ſtrumenta, & aliæ ſcripturæ ad proſequendam
appellationem neceſſariæ, ſi dolo fuerit circum-
ventus &c. Affl. in *d. conſt. appell. tempora*, & Ca-
ravita in *rit. M. C. V.* 6., quapropter optima
cautela eſt, tradit Maranta, ad evitandos circui-
tus, citari appellantem ad dicendam cauſam qua-
re ſententia contra ipſum lata exequi non debeat.
20 Ordinis ratio poſtulat, ut de tempore proſe-
quendæ, & terminandæ appellationis ſermo in-
ſtituatur. Et quidem jure civili unus conceditur
annus, qui a die aperturæ proceſſus currere in-
cipit; & juſto intercedente impedimento, alius
indulgetur: *ei, qui appellat, impertitur an-
nus, intra quem ſecundum ſe communiterque cum
adverſario litem exequatur, aut ſi juſta cauſa inter-
ceſſerit*, alius annus *indulgeatur; quo tranſacto, & lite
non completa, rata manet ſententia*; *auth. ei qui
C. de temp. appell.*, ſecus de jure canonico, *cap.
ex ratione* 8. *de appell.* Tempora iſta appellatio-
21 nis *fatalia* dicuntur, propterea quod iiſdem elap-
ſis appellatio deſerta fato quidem ſuo perit. At
in S. R. C. praxis obtinuit, ut non obſtante la-
pſu fatalium, & appellationis deſertione, cauſa
appellata ex iiſdem actis revideatur, prout la-
tiſſime comprobat claria. Sorge *enucl. forenſ. tom.*
8. *cap.* 96.
22 Tempus ad appellandum de jure conceſſum, eſt
utile quoad initium, continuum quoad progreſ-
ſum; quare ſi primus, vel ultimus dies non
fuerint utiles, ſed feſtivi, non computantur in
termino; ſecus ſi a principio fuerit utilis, &
poſtea ſequantur dies feſtivi. Tempus continuum
illud dicitur, quod continue currit de momen-
to ad momentum, tam quoad initium, quam
quoad finem, utile vero quo utiliter currit;
Marant. *in ſpec. d.* 3. *p.* 6.
23 Tranſmiſſis actis, iiſque conſideratis per Ju-
dicem ad quem, poſt ſolemnem eorum aperturam,
ſequens interponitur decretum, *quod ſtantibus gra-
vaminibus, cauſa remaneat, & expediantur provi-
ſiones Judici N., ut in cauſa prædicta amplius non
procedat*; at ſi nullum appareat gravamen decer-
nitur, *quod reſcribatur Judici a quo, ut ſuum exe-
quatur decretum, in cauſa procedat, & juſtitiam
faciat, literis inhibitorialibus per nos expeditis non
obſtantibus*; *vel quod cauſa remittatur ad Judicem
a quo, qui provideat, quod &c.*
24 Exinde ſequitur, in appellatione ab interlo-
cutorio duas conſiderari *inhibitiones*, perpetuam
unam gravamine reperto, temporaneam alteram,
25 quæ decreto perficitur, quod *pro recognitione
gravaminum in libello expoſitorum Judex a quo tran-
ſmittat acta, & per dies v. g.* 10., *vel* 20. *non
procedat.*
26 Obiter hic animadvertendum eſt in S. R. C.
praxim jam obtinuiſſe, ut appellationis cauſa ex
iiſdem actis, novo non impertito termino, nec
novis factis probationibus revideatur, ſi appel-
lans poſt elapſum tempus a jure præſcriptum
coram D. cauſæ Commiſſario acta præſentaverit
Afflict. *dec.* 78. Petra in *ritu* 260. aliique.
27 Solent aliquando ambæ partes ad finem con-
firmandi decreti, cauſa evitandi dilationes Partis
adverſæ, vel ſi forſan de bono exitu cauſæ du-
bitent, inſtare apud Judicem ad quem expediri
proviſiones Judici a quo, quod *ſi fuerit in vo-
to, vel decreverit nullitates propoſitas non obſtare,
acta tranſmittat, & non procedat &c.*; quo caſu
ſi contra petita decreverit, eidem decreto addet:
*verum pro executione proviſionum N. N. tran-
ſmittantur acta, ad finem &c.* de Roſa *p.* 2. *inſt.*
2. *cap.* 1. *diſt.* 2. *num.* 18.

Appellationis formula a ſententia definitiva.

28 In Curia N., & coram ejus Domino N. com-
paret Nicolaus Boccuto dicens ſe habuiſſe noti-

tiam cujuſdam aſſertæ definitivæ ſententiæ per N. N. latæ, ut dicitur, ad aſſertum favorem N. N. contra ipſum comparentem, de & ſuper ſolutione ducatorum centum ex prætenſa cauſa mutui, (*vel fuit condemnatus ad relaxandam domum N., aliamve rem controverſam juxta facti contingentiam*); a qua quidem ſententia ſentiens ſe nimis læſum, & gravatum (*c. v.*), & in futurum magis lædi, & gravari timens, a prædicta ſententia ſibi adverſa provocat, appellat, & æque principaliter de nullitate dicit, ut ejus indemnitati provideri valeat; intereaque nihil appellatione pendente innovari, neque ad eam exequendam ullatenus procedi; alias de nullitate, & attentatis dicit, & proteſtatur, ac de omnibus aliis & licite proteſtandis &c. non ſolum &c., ſed omni alio meliori modo &c.

Formula appellationis a decreto interlocutorio.

29 In Curia N., & coram &c. dicens in cauſa, quam habet cum N. N. de, & ſuper &c. fuiſſe per ipſum comparentem pluries oppoſitas exceptiones tranſactionis, litis finitæ &c. contra dictum N. adverſarium; & quamvis non potuiſſet ad ulteriora procedi, nihilominus quia ad ulteriora procedi mandavit, illis, & quibuſcumque aliis non obſtantibus; idcirco ſentiens ſe enormiter læſum, & gravatum rejectione dictarum exceptionum, quæ uti relevantes proceſſum impediunt, & omnino diſcuti debent; ideo timens magis lædi inpoſterum, appellat &c.

30 Reclamatio eſt ſententiæ a Præfecto Prætorio prolatæ ad eundem in integrum reſtitutio, qua erroris proprii venia poſtulatur, vel adverſarii circumventio adducitur, de Ro's *hic*; quare in Regno a ſententiis S. R. C. ob Senatus prærogativam, & dignitatem non appellatur, ſed duntaxat reclamatur.

31 Tempus eam interponendi eſt biennium, quo elapſo, in rem judicatam tranſit ſententia; tempus vero ad illam proſequendam eſt unius anni, qui a die ſupplicationis currere incipit; licet in prima die biennii ſupplicatum eſſet, Afflict. *dec.* 78. & Rovit. *deciſ.* 21.

32 Ex pluribus Regni pragmaticis expreſſe præſcriptum fuit, ſupplicationes reclamationum a ſententiis definitivis Sacri Regii Conſilii ante earum executionem, nullo modo alii Commiſſario poſſe committi, neque cum clauſula *citra præjudicium executionis*; qua de re in dictis reclamationum ſupplicationibus hoc modo per Spectabilem Præſidem S. C. decernitur: *Noctur dies, & facta executione providebitur*. Praxis tamen obtinuit, quod ſi intra decem dies reclametur a die notificati mandati de parendo, executioni demandetur ſententia, præſtita tamen per victorem cautione reſtituendi rem, quam vigore ſententiæ recipit, in omni caſu retractationis; at ſi poſt decem dies fuerit reclamatum, ſed intra biennium, conceditur executio ſine dicta ſatiſdatione, *pragm.* 5. *de offic. S. R. C.*; *& pragm.* 37. *de offic. procurat. Cæſaris*.

Verum ſi ſententiæ executio foret irretracta-
33 bilis, pendente reclamatione; non exequitur, puta ſi agatur de condemnatione ad mortem, vel ad remigandum, & in cauſa civili, ſi damnum eſſet irreparabile, Tappia *l.* 1. *juris regni in adnot. ad pragm.* 5. *de offic. S. R. C.* Affl. *contr.* 1.

34 A duabus ſententiis conformibus non poſſe victum amplius reclamare, indubitati juris eſt, per text. *in l. ſi quis adverſus, C. de prec. Imperat. offerend.*, *& prag.* 5. *de offic. S. R. C.*, quod etiam procedit etiamſi intermedia earum fuerit difformis, & perpetuum ſilentium, ut mortis eſt, in tertia primæ conformi non fuerit impoſitum, de Luca ad *dec.* 135. de Franchis. Noviſſime Rex Carolus ſua *conſtit.* 1738. juſſit: *Dalli decreti interlocutorj, che ſi fanno in caſa de' Commeſſarj per gli atti ordinatorj, non ſe ne poſſa produrre che un ſolo gravame nel Tribunale; di maniera chè o ſi confermi, o ſi rivochi il decreto fatto in caſa del Commeſſario, non ſia lecito alle parti nedi reclamare, ne di dire di nullità* §. 1. *n.* 27. ſimiliter: *Occorrendo, che vi ſia queſtione tra il S. R. C. e la G. C. della V. chi debba procedere in qualche cauſa; ordiniamo che dalle parti non ſi poſſa produrre verun gravame dal decreto, che per tal' effetto dal S. C. s' interporrà in aula, tanto di reclamazione, reſtituzione in integrum, che di nullità.*

§. II.

De nullitatibus.

1. *Nullitatis definitio.*
2. *Prohibita appellatione, non cenſetur prohibitum de nullitate dicere.*
3. *Nullitates vel per viam exceptionis, vel per viam actionis obiici poſſunt.*
4. *Onus probandi nullitates objectas, cui incumbat?*
5. *Nullitates ex eiſdem actis apparentes, ex eiſdem actis revidentur.*
6. *Quando nullitas eſt notoria, poteſt Judex ex officio poſt decennium ſuper ea pronunciare.*
7. *Nullitas, a quo obiici poſſit?*
8. *Coram quo Judice proponi debeat?*
9. *Intra quod tempus diſcutienda?*
10. *Effectus nullitatis.*
11. *Recenſentur noviſſime præſcripta per Cardinalem de Althan.*
12. *Quando ſententiæ executionem impediunt?*
13. *Quantum debeat eſſe depoſitum?*
14. *Quomodo ſententia dicatur nulla, & injuſta?*
15. *An defectus citationis nullitatem inducat?*
16. *Lata ſententia definitiva, an poſſit dici de nullitate actorum?*
17. *Formula decreti in appellatione cum nullitatibus.*

SOlent plerunque cauti Advocati ad impediendum ſententiæ executionem non ſolum appel-
1 lare, ſed inſimul de nullitate dicere hoc modo: *provocat, & appellat & æque principaliter de nullitate dicit*. Videndum ergo quid ſit nullitas, quot modis, intra quod tempus, coram quo Judice, et a quo obiici poſſit. Nullitas, ait Sanctius *hoc loc.*, eſt jus, ſeu commune auxilium ad irritandum actum, de quo quis jure queritur: *equidem condemnatum accipere debemus eum, qui vere condemnatus eſt, ut ſententia valeat; ceterum ſi aliqua ratione ſententia nullius momenti ſit, dicendum eſt, condemnationis verbum non tenere, l.* 4. *§. condemnatum ff. de re judic.* Adeo eſt favora-
2 bile hoc nullitatum remedium, ut prohibita appellatione, non cenſeatur prohibitum de nullitate dicere. Caucer. *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 18. Altim. *de nullitat. rubr.* 5. *qu.* 1.

Nullitates, vel per viam exceptionis, vel per
3 viam actionis obiici poſſunt; ſi primo modo opponantur ſententiæ executionem impediunt; *per viam exceptionis proponitur*, ait Altim. *de nullitat. ſent. rub.* 1. *qu.* 3., *cum nullitas obiicitur ſententiæ poſt cæptam executionem ad impediendum ejus curſum; vel illa obiicitur eo tempore, quo eſt expeditum mandatum de parendo virtute ſententiæ ad impediendam ipſam executionem ſententiæ, ſi illa conſtet ex actis, vel poſſit in continenti probari; nam quod nullum eſt, nullum poteſt habere effectum*; ex quo ſequitur, quod ſi altiorem indaginem, et extrinſecam probationem requireret, non impediet utique ſententiæ executionem, modo non agatur de executione irretractabili, *pragm.* 5. *de offic. S. R. C.*; Quod ſi per modum actionis principaliter fuerint oppoſitæ, ſententiæ executionem non ſuſpendent, nec depoſitum requiritur, Rovit.

pragm.

Digitized by Google

pragm. 5. *de offic. S.* R. C. *num.* 23.

4 Objectas nullitates probandi onus, alleganti incumbere, palam eſt; quæ ſi executa jam ſententia opponantur, termino indigent probatorio, & litis conteſtatione, cum dicantur principaliter oppoſitæ per viam actionis. At ſi forent adeo claræ, & evidentes, ut ex eodem proceſſu, & revolutione chartarum colligi queant, tunc non
5 obſtante, quod ſententia jam ſit executa, ex iiſdem actis, nullo impertito termino plenarie decidi debent, Sanfelic. *deciſ.* 96. Talis enim & tanta eſt vis hujuſmodi nullitatum, ut locum habeat regula *l. ſi is, a quo ff. ut in poſſeſſ. legat.*, *hodie conſtat, hodie agatur*, & altera *cap. ad noſtram de jure jur.*, *in notoriis ordinem ſervare, eſt ordinem non ſervare*; immo elapſo etiam decennio a *pragm.* 4. præfixo, poteſt judex ex officio pronunciare ſuper ipſis nullitatibus, cum non ipſe judex declaret ſententiam eſſe nullam, ſed ipſamet ſen-
6 tentia ſeipſam reddat notorie nullam; & ita excluſus per aliquod ſtatutum ad opponendum de nullitate, Judicis officium obtinere valet; finis enim *d. pragm.* non eſt actum nullum confirmare, ſed tantum tollere fraudis ſuſpicionem, & calumniæ, ne lites in longum protrahantur, quæ quidem fraudis ſuſpicio ceſſaret, quum notoriæ eſſent nullitates. Hodiern. *controv.* 48. n. 25., Cancer. *variar. reſol. p.* 2. *cap.* 15. *nu.* 42., Altim. *rubr.* 8. *qu.* 9. *nu.* 8. Rovit. *pragm.* 1. *de offic. S.* R. C., Riccius ad Roſam *cap.* 3.

7 Nullitates obiici non poſſe, niſi a perſona, cujus favore ſunt inductæ, docent communiter Doctor.; quæ ſi ſiat adeo claræ, & prorſus excluſivæ juris agentis a quocumque tertio opponi poſſe, tradit Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 691. *nu.* 17. excipe ſi fuiſſet author nullitatis, ea potiſſimum ratione, ne ex proprio dolo commodum conſequatur, Rot. *par.* 13. *recent. dec.* 150. *nu.* 9. Surd. *deciſ.* 108.

8 Nullitates coram Judice a quo, & coram Judice ad quem obiici poſſunt, ad arbitrium, & electionem appellantis, *l.* 1. *ff. quæ ſentent. ſine appellat.*, verum utilius foret coram Judice a quo eas proponere, inſtando pro illarum diſcuſſione coram Judice ad quem; difficile enim foret Judicem inducere ad revocandam ſententiam ſemel a ſe latam, Altim. *rubr.* 1. *qu.* 4. *nu.* 19. Intra
9 duos menſes, a die quo fuerunt præſentatæ, numerandos diſcuti debent, *pragm.* 8. *de dilat.* §. 8., quo termino non includuntur feriæ æſtivæ, & majores. Verum in Supremis Tribunalibus ex æquitate, etiam dicto tempore elapſo diſcu-
10 tiuntur. Data nullitate actorum omnia attentata in priſtinum revocantur, Sanfel. *dec.* 62., & qui nullites egit, non auditur de novo, niſi prius reficiat expenſas, Afflict. *dec.* 70.

Noviſſime circa modum admittendi, & obii-
11 ciendi nullitates, hæc præſcripſit Cardin. de Althan ſua *pragm. ann.* 1728. §. 5. *Che non ſi ammettano nullità contro de' decreti de' Tribunali, ſe non ſiano contro eſpreſſi caſi di leggi comuni, o municipali, o contro pubbliche ſcritture preſentate nel proceſſo, ſecondo il diſpoſto della pragm.* 4. §. 20. *de dilat., il quale ſi abbia nella preſente per inſerita de verbo ad verbum, ne diaſi luogo a quelle, che derivano da leggi, che hanno ricevuta varie interpretazioni da' Dottori, o da' Tribunali, neque ex capite notoriæ injuſtitiæ, come eſpreſſamente ſi diſpone in detto* §. 20.

Che dopo interpoſto il decreto diffinitivo, o ſentenza in una qualche cauſa, non ſi poſſa dire di nullità degli atti in eſſi fatte, ſecondo l'Ordinanza della ſteſſa prammatica 4. §. 17., *ancorchè ſi allegaſſe mancanza di un qualche atto ordinatorio ſoſtanziale per la compilazione di proceſſo, a difetto di giuridizione.*

Che di quei decreti, de' quali ſi poſſono portare le nullità, non ſi debbano ricevere queſte ſenza il depoſito, e colla pruova della povertà, precedente reſcritto del Regio Collateral Conſiglio. E che ſimilmente di quei decreti, co i quali ſi ordina, che non ſi ricevano nullità ſenza depoſito, non ſi poſſa concedere altro qualunque rimedio, nè di reclamazione, nè di nullità, nè di reſtituzione in integrum, nè altro qualſivoglia.

Vogliamo inoltre, e comandiamo, che la pramm. 4. §. 18. *de dilat., con cui è ſtabilito, che non ſi poſſa dire di nullità de' decreti interlocutorj, o che han forza di diffinitivo, ſcorſi i ſei giorni dopo il dì, in cui quelli ſi ſono notificati, proceda pure ne' decreti meramente diffinitivi.*

Che contro le ſentenze del S. R. C., *tuttocchè non incominciate ad eſeguirſi, non ſi poſſa dire di nullità, nemmeno per viam exceptionis, dopo ſcorſi* 40. *giorni dal dì, in cui ſi è notificato il mandato de parendo.*

Ergo ſi hujus pragmaticæ finis attente inſpiciatur, quatuor concurrere debent, ut nullitatis re-
12 medium ſententiæ executionem valeat impedire. Primum eſt circa modum, ut nempe, non principaliter, ſed incidenter obiiciantur, & ex eodem proceſſo, abſque extrinſeca probatione appareant. Afflict. *dec.* 385., quo vitio ſubſequentes omnes ſententiæ afficiuntur, ut poſt Bart. in *l. ſi expreſſim de appellat.* docet Grat. *diſcept. for. cap.* 581. *nu.* 32. *tom.* 3., ibi: *Quoties enim una nullitas influit in omnes actus ſubſequentes, & vitium, quod erat in prima perſeverat in aliis, etiamſi mille ſubſequantur ſententiæ, corruunt omnes; & non poteſt confirmari, aut ſanari nullitas antecedentis ſententiæ, ſed imo nullitas eadem inficit omnes ſubſequentes ſententias, & hoc procedit, etiam parte non opponente.*

Secundum eſt circa ſolemnitatem, ut nullitates per capita explicentur in eadem comparitione, Judici pateficiendo oſtendens, vel in ſcriptis defectus omnes, & jura, per quæ nullitates inducuntur, & pro quolibet nullitatis capite adducere leges, ſive communes, ſive municipales in contrarium obſtantes; quas poſtea cauſæ advocatus ſubſcribat, modo in Tribunalibus collegiatis cauſa agatur. Altimar. *tom.* 1. *de nullitat. rubr.* 6. *par.* 13. *nu.* 53.

Tertium qualitatem reſpicit, ut nullitates ſint contra expreſſum caſum legis communis, vel municipalis, aut publicam ſcripturam in proceſſo præſentatam; ſecus, quando ſunt contra ſenſum juris ambigui, qui vario modo ex juris interpretatione accipi poteſt; alias enim ſequeretur maximum abſurdum, & latior aperiretur via lites prolatandi in infinitum contra finem *pragm.* 11. *de cauſis decidendis.*

13 Tandem irremiſſibiliter præſentari debet cum comparitione depoſitum (in Tribunalibus collegiatis), quod abſolute in beneficium regii fiſci liberari debere, ſi nullitates, attento earum tenore fuerint rejectæ, juſſit Rex Carolus ſua *conſtit.* 1738. §. 1. *num.* 19., qui etiam voluit pauperes ad hoc depoſitum faciendum non teneri, modo notorie conſtet de illorum paupertate §. 2. *nu.* 2., & §. 5. *nu.* 2. Hoc depoſitum quantum eſſe debeat, late tradit de Roſa *nu.* 3. *de nullit.*, qui etiam diſcrimen inter pauperem, & inopem perbelle oſtendit *nu.* 6. Hoc unum notandum eſt, nullitates reſpicientes ordinem ante decretum definitivum recipi non poſſe abſque depoſito carolenorum 15. in M. C. V., & ducatorum ſex in S. R. C., & R. C. Summ., §. 19. *d. conſtit.*

14 Sententia notorie nulla & injuſta dicitur quoties ex eiſdem actis, ex quibus fuit prolata, de ejus juſtitia non conſtat, Rovit. *pragm.* 6. *de* of-

appell. nu. 12. & Altim. *de nullit. rubr.* 7. *q.* 2. *num.* 32., quæ proinde nullam meretur executionem, etiamſi in rem judicatam tranſiverit, de Franch. *dec.* 86. *nu.* 5. quod eo magis procedit, ſi non contineat clauſulam *lecta lata*, vel ſi ſcripta non fuerit, *conſtit. regni ab omnibus*. Similiter acta omnia peracta coram ſubſtituto, ſeu Locumtenente ſuper cauſis, quæ de ſui natura delegari non poſſunt, eodem nullitatis vitio afficiuntur, *rit. M. C. V.* 157., quæ perinde habentur ac ſi a non habente juriſdictionem facta fuerent, *tot. tit. C. ſi a non compet. Judic.*, in cauſis vero, in quibus Locumtenens toleratur, Aſſeſſoris votum neceſſario requiritur, *cap. regni item quod in cognition.*, *& cap.* Reginæ Joannæ, *item quod prædicti Juſtitiarii*. Reliquos caſus, quibus ſententia dicitur nulla, & injuſta, fuſe retulimus in cap. 28. hujus tomi.

15 Quanquam citatio ſit actus a jure divino inſtitutus; *clement. paſtoralis de ſent. & re judic.* ac proinde ejus defectus ſententiæ executionem impediat, ob non perfectam defenſionem, Afflict. *dec.* 763., nihilominus in ſupremis Tribunalibus, in quibus proceditur ſola facti veritate inſpecta, non attenditur, niſi inſimul aliquod ſubſtantiale proponatur, quod ſi forſan Judici innotuiſſet, aliter judicaſſet, Cancer. *variar. reſol. lib.* 1. *cap.* 12. *nu.* 63., Altim. *de nullit. rubr.* 5. *qu.* 50. *num.* 70.

Nullitas actorum, vel proceſſus compilati
16 poſt latam ſententiam definitivam objecta, nec etiam attenditur; præſumitur enim animo calumniandi id fieri, *pragm.* 4. §. 17. *de dilat.*, ſecus dicendum ſi omnes actus ad judicii ſubſtantiam neceſſarii, fuerint omiſſi, argumento ducto a contrario ſenſu ejuſdem pragm. ſuperius tranſcriptæ *nu.* 11. Noviſſime Rex Carolus ſua conſtit. 1738. juſſit, adverſus decreta actus ordinatorios reſpicientia, domi prolata, & in Aula poſtea relata ac confirmata, necnon adverſus illa S. R. C. Judicia competentiam reſpicientia, nullitatis remedium non competere.

Tandem propoſitis nullitatibus, iiſque rite
17 diſcuſſis, & legitime probatis decernitur, *nullitates obſtare, ac proinde ſententiam latam ſub die ...... declarari nullam & invalidam, prout hoc noſtro decreto ipſam nullam, & invalidam declaramus, & ideo non eſſe exequendam; vel nullitates non obſtare*; aut *rejiciantur nullitates etiam earum attento tenore*.

§. III.

De in integrum reſtitutione.

1. *Reſtitutio in integrum quid ſit?*
2. *Ejus diviſio.*
3. *Bifariam peti poteſt.*
4. *Ejus requiſita enucleantur.*
5. *Quibus in cauſis ſententiæ executionem impediat?*
6. *An impediat executionem decreti, quod habet tractum ſucceſſivum?*
7. *Minoribus proprie competit in integrum reſtitutio.*
8. *Aliquando etiam majoribus.*
9. *Quid probandum ſit, ut obtineatur?*
10. *Collitigantes non privilegiati, remedio prædicto juvari poſſunt.*
11. *Caſus, in quibus denegatur, enucleantur.*
12. *Semel denegata an poſſit concedi?*
13. *Effectus reſtitutionis in integrum.*
14. *Formula decreti.*

Competit quoque adverſus ſententiam quibuſdam perſonis privilegiatis remedium reſtitutionis in integrum, quæ etiam ſuſpendit ſententiæ executionem, *l. unic. C. de in integr. reſtit.*, de Franch.
1 *deciſ.* 702. Per eam etenim in priori illo ſtatu quis ponitur, in quo erat ante læſionem, ſi adverſus ſententiam prolatam petatur; vel ad pinguius probandum reſtituitur, ſi præſtituto tempore jus ſuum non propoſuerit, vel incumbentia non probaverit, *l. minor* 36. *ff. de minor.*

2 Duplex eſt in integrum reſtitutio, gratiæ ſcilicet, & juſtitiæ; illa a Principe ex ejus clementia conceditur, a qua appellari non poteſt, *l.* 1. *ff. a quib. appell. non licet*; hæc vero de jure venit, & appellationem admittit, Scacc. *de appellat. q.* 19. *remed.* 2. *num.* 26. Odd. *de in integr. reſtit. par.* 1. *q.* 1. *art.* 15. Si principaliter peta-
3 tur, ſolemnitates omnes judicii ordinarii requirit, ſecus ſi incidenter, ideſt per viam exceptionis, vel replicationis, Rot. *dec.* 3. *de in integr. reſtit.*

4 Plura Doctores requiſita congerunt pro admiſſione reſtitutionis in integrum ad impediendam ſententiæ executionem; & inter cetera, ut adſit læſio evidens ad excluſionem præſumtæ calumniæ. 2 ut non ſit malitioſe petita ad differendam executionem. 3 ut probationes ad probandam læſionem ſint in promtu, & altiorem indaginem non requirant. 4 quod aliquod producatur inſtrumentum, quod rem evidentem reddat. 5 quod cauſa reſtitutionis plene probetur. 6 quod cauſa non ſit levis, vel modica. Tandem ut perſona petens hoc remedium ſit privilegiata. Afflict. *in conſtit. regni appell. tempora*. Maranta *de appell. n.* 78. Sforza Odd. *loc. cit.*

5 At ſi fuerit cœpta exequi ſententia, tunc ejus executionem hoc remedium reſtitutionis in integrum non ſuſpendit, ad differentiam remedii nullitatum, Petra *rit.* 269. *num.* 23., Altimar. *de nullit. rubr.* 1. *q.* 6. *nu.* 47., quod etiam locum obtinet in decretis interlocutoriis, quum agitur de poſſeſſione exigendi annuos reditus, & in quovis decreto affirmativo, quod aſſiſtentiæ dicitur, Afl. *deciſ.* 356., ſecus tamen eſt, ſi petatur ex capite notoriæ injuſtitiæ apparentis ex actis, quæ æquiparatur nullitati; tunc enim impeditur executio, etiam poſt cœptum exequi, niſi fuerit perfecta per ſolutionem, vel rei traditionem, Marcian. *diſput.* 86. *tom.* 2. Rovit. *in pragm.* 5. *de offic. S. R. C. nu.* 23. Gratian. *cap.* 708. *nu.* 46. *aliique*. Præterea cum agitur de
6 executione decreti, quod tractum habet ſucceſſivum quolibet anno in futurum, & in initio cujuſlibet anni, vel menſis alterius temporis incipit habere vires, poteſt impediri per reſtitutionem in iotegrum, quæ petitur ex capite notoriæ injuſtitiæ, quamvis vigore ejuſdem non retractetur executio peracta pro annis antecedentibus, pro quibus duntaxat dicitur executum decretum, Marcian., & Altim. *loc. cit.*

7 Cauſa reſtitutionis in integrum, quanquam minorum ſit propria propter lubricum ætatis, & animi ſimplicitatem, infirmitatemque, nihilominus hujuſmodi auxilium jure valent implorare Collegia, publica authoritate approbata, *l. ſodales ult. ff. de colleg. & corpor. illicit.*; Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ quoad bona beneficialia, *cap. eccleſiarum* 12. *tit.* Univerſitates; Hoſpitalia, Capitula, Congregationes, Monaſteria, Pupilli, Viduæ, Pauperes, Peregrini, morbo diutino laborantes, Cœci, Captivi, Senes decrepiti, Mercatores in itinere verſantes, Milites, dum ſunt in expeditione belli, Fiſcus, hereditas jacens, minorum heres, fidejuſſor, vel conſors in cauſa individua, furioſi, muti, ſurdi, omneſque aliæ miſerabiles perſonæ, quæ alieno indigent auxilio, *l. unic. l. quand. Imperat.*, *pragm.* 10., 11., *&* 21. *de ord. judic.*, ceteras perſonas, quibus hoc remedio ſuccurritur, videſis apud Sforz. Odd. *h. tit.* & Afflict. *in conſt. regni minorum jura*.

8 Evenit aliquando, ut majoribus quoque competat hæc reſtitutio ex qualibet cauſa, quæ juſta

Digitized by Google

ſia Prætori videbitur per *text. in l.* 1. *ff. quib. ex cauſis major. in integr. reſtit.*, *&* *in l. ſed & ſi.* 26. *cod. tit.* ibi: *quoties per abſentiam quis non toto tempore aliquem excluſit* (*ut puta rem tuam poſſedi uno minus die ſtatuto in uſucapionis tempore*,) *deinde Reipubl. cauſa abeſſe cœpi reſtitutio unius diei adverſum me facienda eſt. Item quoties æquitas reſtitutionem ſuggerit, ad hanc clauſulam erit deſcendendum, ut puta legatione pro Civitate quis functus eſt. Idem juta* (*inquit prætor*) *& ſi teſtimonii cauſa ſit evocatus quis in qualibet Provincia, vel Urbe, vel ad Principem, nam & huic ſubveniri, sæpiſſime reſcriptum eſt. Sed & iis, qui cognitionis gratia, vel appellationis peregrinati ſunt, ſimiliter ſubvenitur, & generaliter quotieſcumque quis ex neceſſitate, non ex voluntate abfuit, dici oportet ei ſubveniendum*. Itidem ſi poſt ſententiam detectum ſit, teſtes falſum depoſuiſſe, vel procuratorem cum adverſa parte colluſiſſe, jure petitur reſtitutio, cum nemini fraus opitulari debeat, de Roſa *h. l.*, vel ſi heres major hereditatem maximo ære alieno obæratam comperit, ad inventarium conficiendum reſtitui debere, deciſum refert per Rotam Romanam Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 797. Mulieribus indiſtincte hoc remedio non ſuccurritur, ſed tantum ſi pauperes ſint, vel aliqua de cauſa miſeratione dignæ reputentur, puta ſi virum habeant captivum, exulem, vel ad triremes damnatum, aut in cauſa dotis, Affl. *in conſt. regni obſcuritatem*, Rovit. *in pragm.* 1. *num.* 22. *de minoribus*.

9 Ex quo ſequitur valde differre reſtitutionem in integrum, quæ minori competit, ab illa, quæ majori datur; minori etenim conceditur probata duntaxat minori ætate; majores vero ultra læſionem, juſtum impedimentum, ſeu aliam juſtam excuſationis cauſam, probare tenentur.

10 Noviſſime Rex Carolus ſua regali conſtit. anni 1738. §. 1. num 20. juſſit, collitigantes non privilegiatos hoc remedio privilegiatis conceſſo uti poſſe in judicio, modo intra decem dies, a die gravaminis producti decurrendos, illi inhæreant: *Le perſone non privilegiate, che nel giudizio voleſſero inerire al gravame prodotto dalla perſona privilegiata, debbano farlo tra lo ſpazio di giorni dieci, decorrendi dal dì che ſarà ſtato prodotto il gravame ſuddetto, non oſtante qualſivoglia ignoranza, che ſi allega da colui, che vuole inerire, quali elaſſi non poſſa avvalerſi più di tal beneficio*.

11 Eadem regia conſtitutione cautum eſt, adverſus decreta actus ordinatorios reſpicientia, in aula relata & confirmata, necnon adverſus illa S.R.C. Judicis competentiam reſpicientia, vel in denunciationis novi operis interpoſita, reſtitutionem in integrum non competere, §. 1. *num.* 5., *&* 10., *&* §. 3. *n.* 3. *d. conſtit.* Præterea in poſſeſſorio momentaneæ manutentionis: quando agitur remedio capitulorum Regni ad clericorum violentias compeſcendas: & generaliter in omnibus judiciis ſummariis, in quibus non agitur de damno irreparabili, hoc remedium etiam denegari tradunt de Marinis *reſol.* 328., & Capycius *dec.* 13.

12 Hoc remedium ſemel denegatum, amplius non conceditur, niſi vel ad omiſſam appellationem proponendam, vel niſi novæ ſuperveniant defenſiones, idque ut lites citius finirentur, *l.* 1. 2. *&* 3. *C. ſi ſæpe in integrum reſtitutio petatur*. Intelliguntur vero novæ defenſiones, tam illæ, quæ prius erant, & non fuerunt allegatæ, quam illæ, quæ poſtea emerſerunt, puta inſtrumentum de novo repertum, cujus ſi victus notitiam habuiſſet, contra ipſum ſententia lata non foret, Altograd. *conſ.* 24. *num.* 1.

13 Reſtitutionis in integrum præcipuus effectus eſt, ut ea pendente, nihil ſit innovandum, *poſtulata in integrum reſtitutione, omnia in ſuo ſtatu eſſe debere, donec res finiatur, perſpicui juris eſt*, *l. unic. l. in integr. reſtit. poſtulat. ne quid novi fiat*.

14 Ex hucuſque dictis decreti praxis deſcendit in hujuſmodi judicio interponi ſolita, videlicet; *eſſe locum*, *& eſſe deferendum petitæ in integrum reſtitutioni*; quo ſit, ut utrique parti impartiatur terminus ad probandum incumbentia, novumque judicium inchoetur, de Roſa *hic*. Cetera ad hunc §. pertinentia in *cap.* 21. hujus tomi fuſius tradidit Riccius.

§. IV. & ultimus.

De apertura proceſſus appellationis.

1. *Petitio aperturæ proceſſus fieri debet præcedente partis adverſæ monitione.*
2. *In Supremis Tribunalibus citatio hæc non requiritur.*
3. *Facta actorum apertura, terminus impertitur.*
4. *Terminus prædictus aliquando omitti poteſt.*
5. *Quod non fuit probatum in prima inſtantia probari valet in ſecunda.*
6. *Quænam exceptiones obiici valent?*
7. *Diſcuſſis exceptionibus citatio ad teſtes expeditur.*
8. *Publicato teſtium examine, nequeunt recipi teſtes ſuper iiſdem articulis.*
9. *Ejus limitatio.*
10. *Super novis articulis, an fieri poſſint probationes?*
11. *Teſtes non rite recepti denuo examinari valent.*
12. *Completo teſtium examine reliqua perficiuntur uſque ad ſententiam.*
13. *A quonam Judice ſententia ſit executioni demandanda?*

1 TRanſmiſſis actis ad Judicem ad quem intra terminum juridicum, inſtare debebit appellans pro illorum apertura, præcedente partis adverſæ citatione, ne aliquid valeat opponere, vel de nullitate dicere, Petra in *ritu M. C. V.* 260., quapropter præſentato libello, decernet Judex citari partem appellatam, quod intendit procedere ad expeditionem cauſæ appellationis interpoſitæ per N. N. ſuum adverſarium, ac proinde compareat ad videndum aperiri proceſſum ſibi tranſmiſſum per Judicem a quo; quod ſecus eſt in Supremis Tribunalibus hujus Civitatis,

2 in quibus hæc citatio non requiritur. Evenit aliquando, ut appellans, poſtquam fuerint acta tranſmiſſa ad Judicem ad quem, de illorum apertura parum, vel nihil ſit ſollicita, maxime ſi rem in judicio deductam poſſideat; quo caſu pars ex adverſo, cujus intereſt cauſæ definitio, pro eorundem apertura jure inſtabit, ſumtibus tamen ſuis.

3 Facta actorum apertura, ſi fuerit a definitiva appellatum, illico *terminus impertietur dierum* . . . . . *utrique parti communis ad non poſita ponendum, & non probata probandum in gradu appellationis*; ſi vero ab interlocutorio, tunc monitis prius partibus ad ſua jura probandum ſcripto, vel voce, ſit vel ne vere gravamen illatum per Judicem a quo, poſtquam decretum fuerit, quod *ſtantibus gravaminibus cauſa remaneat*, prædictum termini decretum interponet.

4 Obiter hic notandum eſt, hanc termini dationem ad non poſita ponendum, non ſolum omitti poſſe utraque parte conſentiente, ſine nullitate proceſſus, Bald. in *l. unic. l. ne liceat* 3. *provocare*, ſed etiam una ex partibus hoc petente, altera contumaciter abſente, idque in privilegium cauſæ appellationis, *l. final. §. illud C. de tempor. appellat.* Petra in *ritu M. C. V. v.* 253.

5 Notiſſimi juris eſt omne id, quod in prima inſtantia coram Judice a quo non fuit poſitum, & probatum, coram Judice ad quem in ſecunda inſtantia poni, & probari poſſe, modo non ſit

omni-

omnino novum, & non deductum litis in principio, conſtit. regni *Juris peritorum altercationes*. Quapropter omnes exceptiones tam dilatoriæ,
6 quam peremtoriæ, quæ in prima inſtantia non fuerunt oppoſitæ, obiici valent; cum hoc tamen diſcrimine, quod illæ dilatoriæ duntaxat poſſunt opponi, quæ oppoſitæ reſpiciunt retroactum nullum proceſſum, *l. ita demum C. de procurat.*, & ex peremtoriis illæ, quæ ſunt omnino neceſſariæ, & ſeparatæ a cauſa principali, vel ad ipſam actionem condjuvandam reſpectu actoris, vel enervandam reſpectu rei conventi, *l. 1. C. de tempor. appellat.*

7 Poſtquam oppoſitæ, & diſcuſſæ fuerint prædictæ omnes exceptiones, vel quædam ex illis admiſſæ, aut omnes rejectæ, ſive per Judicem, ſive per Actorem, expeditur citatio ad teſtes ad inſtantiam ambarum partium, ſuper articulis per partes ipſas præſentatis, & a Judice receptis, teſtimonium veritatis perhibituri, eodem prorſus modo, quo in judicio primæ inſtantiæ perfici ſolet.

8 Hoc tamen advertas velim, teſtes rite receptos, eorumque atteſtationibus publicatis, ſicut non licet ſuper eiſdem, vel directo contrariis articulis, alios, & eoſdem teſtes in principali cauſa producere; ſic non debet in appellationis cauſa licere: cum non minus in appellationibus, quam in principali cauſa ſubornatio ſit timenda, *cap. fraternitatis tuæ 17. de teſtibus*, *Clement. de teſtib cap. 2.*, Bart. in *l. per hanc C. de tempor. & reparat. appellat.* Conſonat regni conſtitutio Juriſperitorum, tit. de *probat. in appellat. producend.* ibi: *ſi quando teſtes in principali cauſa producti fuerint, & etiam publicati ſuper eodem articulo a producente, vel ab adverſario, teſtes amodo produci non poſſe propter falſi fabricandi materiam, propter cujus timorem poſt publicationem teſtium, teſtes produci denuo, jura in principalibus judiciis vetuerunt. In appellationibus etiam removentes; quod ſi nulli teſtes in principali cauſa fuerint producti, ita demum in appellationum judiciis eos appelanti producere liceat, ſi is, qui terminum ad probandum in principali cauſa receperit, juſta ex cauſa impeditum ſe doceat, alioquin ad probandum denuo nullatenus admittetur*; necnon pragm. *contingit 12. de ordine judic.*, ibi: *contingit ſæpe poſt proceſſus publicationem ſub nomine repulſæ articulos, ſive poſitiones impertinentes poni, idem, vel de directo contrarium cum primis capitulis continentes: unde naſcitur ſubornationis, & falſitatis materia; unde opportune providentes, inhibendo mandamus, ut nullus in cauſa appellationis, vel in repulſis ponere habeat articulum, vel poſitionem impertinentem, cum ante publicationem in principali cauſa poſita forent, niſi in caſibus, in quibus beneficia, ut ſupra, conceſſa forent, & pars quæ contra fecerit, pro quolibet articulo impertinenti poſito, in eadem ſententia in quinque tarenis condemnetur; procurator vero duplicatam pœnam ſolvere teneatur.* Quinam autem dicantur articuli impertinentes, & inepti, ſatis tradidit Riccius cap. 16. *hujus tomi*.

9 In quamplurimis tamen cauſis, poſt didicita teſtificata, poſſe examinari alios teſtes ſuper iiſdem articulis tradunt Urſill. *concl. legal. concl.* 148. Borell. *in ſum. deciſ. tom. 2. tit. 1.* aliique, puta ſi actor, vel reus fuerit perſona privilegiata, ſi agatur de vinculo matrimonii, vel in criminali adverſus defenſionem, ſi nulli examinati ſint teſtes in cauſa principali, Judicis dolo, vel incuria, vel non plene probaverint. Præterea ſi varietur modus agendi, vel primus articulus per novum declaretur neceſſitate facti, videlicet per circumſtantiam loci, temporis, aut ſimilis, ſi teſtibus receptis, & examinatis peremta fuerit Inſtantia, ſi per evidentiam facti probatio facienda eſſet, vel partis adverſæ teſtes vi, dolo, aliave cauſa ſuas fecerint depoſitiones, ſi teſtes examinandi eſſent omni exceptione majores, in quibus ſubornationis timor conſiderari non poſſet, aut alio commigraverint, vagranteſque fuerint, poſtquam in patriam redierint, utique produci valent; & generaliter, quotiens aliqua adeſſet juſta cauſa, mentem Judicis digne movens ad recipiendum examen aliorum teſtium, qui totis viribus curare oportet, ut hujuſmodi judicium ſine falſitatis timore perficiatur. Videſis Urſill ad Afflict. dec 216. qui innumeras pene alias hujuſmodi limitationes uberiori calamo recenſet.

10 Exinde ſequitur, ſuper novis articulis actionem propoſitam vel reſpicientibus, vel condjuvantibus, novas probationes per eoſdem, vel alios teſtes fieri poſſe; quia ſubornationis timor omni-
11 no ceſſat. Quod ſi teſtium examen non fuerit rite receptum, puta ſi abſque citatione, & non citata parte ad U. J. T., ſine juramento, lite non conteſtata, vel a perſona illegitima forent examinati, aut ſuſpectæ fidei eſſent, tunc iterum examinari poſſe tradit Gloſ. in *d. cap. fraternitatis*, modo culpa Judicis, & non partis id evenerit.

12 Completo teſtium examine, Judex partibus inſtantibus, vel earum altera tantum publicationem decernet, qua omnia teſtificata manifeſtantur, quæ ante rite pandi non poterant; poſtea terminum impertietur ad repulſam dictorum teſtium, quotiens aliqua ex partibus teſtes contra ſe examinatos reprobare velit; quibus omnibus expletis monentur, & citantur ambæ partes, ut peremtorie compareant coram Judice hora ſolita &c. ad dicendum & allegandum oretenus, & in ſcriptis, in jure & in facto, cum Advocatis, & Procuratoribus, ad effectum diſcutiendi probationes factas; necnon in eodem termino legitime compareant ad audiendum tenorem definitivæ ſententiæ; poſtremo ſervatis omnibus de jure ſervandis, prout in judicio primæ inſtantiæ, ſententiam definitivam juxta ſacros canones, leges civiles jura municipalia, & graves doctores proferet, quæ condemnationem contineat, vel abſolutionem rei conventi.

13 Pro coronyde videndum remanet, a quonam Judice exequenda ſit ſententia, an ſcilicet a Judice a quo, vel a Judice ad quem; & quidem nemini dubium eſt, ſententiam latam a Judice a quo, quam dein confirmaverit Judex ad quem, a Judice appellato exequi debere, id enim æquitas ſuadet, & receptior praxis Tribunalium hujus regni; quod ſecus eſt, ſi de juſtitia cognoſcens, appellantem juſtam, legitimamque cauſam appellandi decreverit. Videſis de Franchis qui fuſius, more ſuo, hanc controverſiam examinat dec. 335. & 510. ibique Addentes.

AP-

APPENDIX MONUMENTORUM

1. *Cauſas Juris congrui inter perſonas eccleſiaſticas, hodie definiunt Judices ſeculares.*
2. *Eleemoſina Prædicatoribus, a quo ſolvi debeat?*
3. *Judicium jurispatronatus non adnexi Univerſitati bonorum, ad Curiam pertinet eccleſiaſticam.*
4. *Pandecta M. C. V. ſervari debet a Curiis Regiis, & Baronalibus.*
5. *Privilegium electionis fori reſtrinxit Rex Carolus.*
6. *Nonnullæ recenſentur gratiæ a Rege Carolo conceſſæ ad petitionem hujus Civitatis, videl. pro palmario Advocatis debito, pro ſtupri probatione, pro ſolutione diariarum, quæ Commiſſariis controbannorum debentur, nec non illis, qui contra Univerſitates a Perceptoribus provincialibus pro executione facienda, cujus itidem abuſum tollit, expediuntur.*

1 NE amplius ſit dubitationi locus, num clerici prædiorum emtores in præjudicium vicinorum prælationem habentium, coram Judice laico, vel eccleſiaſtico ſint conveniendi; juſſit Rex noſter Ferdinandus, ut inpoſterum a Judice laica cauſæ omnes juris congrui, ſeu retractus privative definirentur; id quod jam antea tradiderat clariſs. D. Carol. Gagliar. *inſtit. canonic.* tom. 3. tit. 6. num. 16., verba regii reſcripti hæc ſunt: *Uniformatoſi il Re al ſentimento di codeſta Real Camera propoſto con rappreſentanza de' 25. dello ſcorſo meſe, nella quale ſul dubbio fatto dalla Corte di Caſerta, ſe dovea attenderſi la conſuetudine praticata in queſto ſtato, che gli Eccleſiaſtici nè ſoffrono, nè godano il Congruo, riferì eſſerſi dal Re Cattolico Auguſtiſſimo Padre della M. S. già ſtabilito e determinato, che le cauſe di congruo, ſieno ad iſtanza di laici, o di eccleſiaſtici, debbano ſempre trattarſi avanti al Giudice laico, al quale privativamente la cognizione appartiene per la principal ragione di eſſer queſta un' azione tutta reale, e la quale dee regolarſi nella deciſione della medeſima colle leggi comuni e municipali, ſenz' attendere qualunque altra preteſa conſuetudine in contrario: Ha la M. S. dichiarato che vuole che nella cauſa di congruo ſia di pretenderlo, ſia di riceverlo gli Eccleſiaſtici in Napoli, e nel Regno ſiano trattati egualmente che i laici, e che per gli uni, e per gli altri debbano i Giudici laici, a quali privativamente la cognizione di tali cauſe appartiene, regolarſi nella deciſione della medeſima colla conſuetudine di Napoli nella Capitale, e colla Coſtituzione Sancimus nel Regno. Lo prevengo di Regal Ordine alle SS. LL. Illuſtriſſime per intelligenza e governo di codeſta Regal Camera nella prevenzione ancora di eſſerſi in tale conformità dati gli ordini corriſpondenti alla Corte di queſto Regio Stato. Caſerta 16. Marzo 1760. Bernardo Tanucci.*

2 Ad tollendas occaſiones litium, & populi perturbationes, quas frequenter Concionatorum querelæ pro eleemoſynæ ſolutione excitabant, juſſit Rex Carolus, teneri Epiſcopos de proprio iis eleemoſinam ſubminiſtrare, quoties jus eligendi ſibi vindicare vellent; ſecus vero, ſi a locorum Univerſitatibus nominentur; en verba reſcripti:

Eſſendoſi fatto preſente al Rè quello, che la Camera di S. Chiara rappreſentò con conſulta de' 17. Settembre di queſto anno in viſta del ricorſo, che formarono alcuni Arciveſcovi, e Veſcovi di queſto Regno intorno la controverſia da chi devono eſſere eletti, e ſodisfatti gli Predicatori, ſe da detti Prelati, o pure dalle Univerſità nelle quali predicano, ha riſoluto ſua Maeſtà, che ſempre, e quando gli Arciveſcovi, e Veſcovi del Regno vorranno eſſi ſodisfare alli Predicatori, la facoltà di eligerli ſi è di quelli, però quando avranno da pagarſi tali limoſine dalle Univerſità ſia delle medeſime la facoltà per tutto il meſe di Novembre di ciaſcheduno anno nominare al Veſcovo tre ſoggetti per Predicatori, affinche il Prelato poſſa eligere quello, che ſtimerà più abile, e più idoneo, e ſe nel caſo il Veſcovo conoſceſſe, che tutti gli ſoggetti nominati non ſiano atti, ed idonei debba l' Univerſità preſentare al Prelato la ſeconda terna di nuovi ſoggetti, dalli quali potrà il medeſimo eligerne uno, e dopoi l' Univerſità ſodisfare la ſolita limoſina, per il qual pagamento in caſo di coſtringerſi l' Univerſità ſi facciano i ricorſi avanti gli giudici Laici, ſicchè li Veſcovi non poſſono in niuna forma ingerirſi con loro giuridizione. Dalla quale citato diſpoſizione ſaranno eſenti tutti gli contratti, che ſono ſtati celebrati in tal dipendenza de' Predicatori tra gli Prelati, e l' Univerſità, e che hanno avuto per lo paſſato la loro eſecuzione, dovendo queſti reſtar fermi, ed attenderſi, e ſe in caſo per l' avvenire naſceranno liti per li detti contratti ſi dovrà accodire avanti di V. S. come Delegato della regal giuridizione, acciò informandoſi di quelli che potranno contribuire alla verità de' contratti, e della loro paſſato eſecuzione darà la provvidenza opportuna. Tutto lo che partecipo ad V. S. di Regal ordine per ſua iſtruzione in queſto aſſunto per gli ricorſi, che per l' avvenire ſe li faranno. Dio guardi V. S. molti anni come deſidero. Palazzo il dì 14. Dicembre 1743. Gaetano Maria Brancone. Signor Marcheſe Fraggianni. Conſonat hoc reſcriptum pluribus S. Congreg. Epiſcoporum decretis, & præſertim in Ariminen 19. Novembris 1686, videlicet: *Congregatio cenſuit non poſſe Epiſcopum compellere Univerſitatem ad præſtandam ſolitam eleemoſynam Prædicatori, ſi ipſe voluerit Prædicatorem deputare; ſecus vero, ſi ſinat Univerſitatem, eligere ſibi Prædicatorem, ab ipſo tamen approbandum.*

3 Noviſſimo Concordatorum jure cautum eſt, cauſas patronatuum laicorum coram Judice laico eſſe definiendas, quoties nequiverint ſine bonorum Univerſitate adipiſci; ut ſi nulla ſuper ea verſetur controverſia, tunc Judicem Eccleſiaſticum adeundum eſſet juſſit Rex Carolus die 26. Octobris 1757. *In viſta de' ricorſi reſpettivamente umiliati dal Principe di Meliſſano, e dal Duca di Tocco circa la pertinenza giuridica tra dette parti controvertita del padronato del beneficio fondato dalla fu Iſabella de Francbis nella Cappella della Santiſſima Trinità ſituata nella ſua maſſaria detto la Scompia, e in riſulta delle varie rappreſentanze fatte ſu tale aſſunto, il Re ha ſapute le circoſtanze particolari di queſta dipendenza, e che ſi tratta unicamente dalla pura ed aſſoluta pertinenza di un vero padronato perſonale familiare nella ſua origine, e laſciata dall' ultimo maſchio della famiglia con titolo particolare di legato, ſenza eſſervi alcuna lite ſopra l' univerſità de' beni, o ſopra alcun fondo Particolare, a cui fuſſe quel padronato anneſſo dalla ſua primo fondazione. Perciò la M. S. ſi è ſervita di determinare, che debbano le ſopradette Parti intereſſate ogni loro reſpettiva ragione ſulla cennata leggitima pertinenza del padronato medeſimo privativamente dedurre ne' Tribunali competenti eccleſiaſtici per la dovuta providenza di giuſtizia. D' ordine Sovrano lo ſignifico a V. S. Illuſtriſſima, affinchè diſponga, che il Conſiglio lo ſappia, ed eſeguiſca queſto Sovrana determinazione. Bernardo Tanucci. Al Signor Marcheſe Danza Preſidente del Conſiglio.* Videlic D. Carolus Gagliardum *inſtit. canonic.* tom. 3. tit. 7.

4 Actuarios utplurimum in exactione diricturum metas rationum excedere in litigantium injuriam, cuique in foro verſanti compertum eſt; quapropter ne in illorum ſit poteſtate extorquere quantum velint, juſſit Rex Carolus Curias omnes

tum

Digitized by Google

tam Regias, quam baronales pandectam M.C.V. quam integre tranſcripſimus *tom.* 1. *cap.* 4. n. 33. hujus praxis, ſervare debere, quoties peculiarem pandectam legitimæ confectam, & per Suprema hujus Civitatis Tribunalia approbatam non habeant; Hinc jure locorum Univerſitates, ſi gravamine aliquo affectas ſe ſenſerint, ad S. R. M. pro ejus obſervantia recurrere valent. En verba reſcripti. *Eſſendo ricorſi alli Reali pi.di del Re N. S. varj Governadori di queſto Regno, così Regi, che Baronali, ſupplicandola riverentemente, affinchè ſi degnaſſe ſpiegarli la ſua Real mente, ſe debbano eſſi ancora eſſer compreſi in quello che fu ſtabilito nella ultima Real prammatica ſopra l'eſazzione de' loro diritti. Avendo S. M. preſente lo che ſi degnò riſolvere con ſua Real Carta circolare de' quattro di Maggio 1737. in viſta delli ricorſi, che diedero varie Univerſità, e Popoli di queſto Regno riguardo alle oppreſſioni, che ricevevano dalle Corte Regie, e Baronali per cauſa della eccesſiva, e alterata eſazzione de' diritti; ſi ha degnato riſolvere che ſi oſſervi la pannetta formata dalla G. C. della Vicaria per li diritti de' Maſtrodatti in tutte le Univerſità di queſto Regno, nelle quali non ſia pannetta particolare leggitimamente ſtabbilita. Che in quelle Città, e Terre, dove ſia pandetta particolarmente, e leggitimamente formata, debba quella oſſervarſi, ed eſeguirſi. Che per li diritti de' Governadori, Giudici, e Conſultori, de' quali non parlò, ne potè parlare la pandetta formata dalla Vicaria, perchè ebbe riguardo agl'i atti, che ſi facevano nella medeſima, per li quali dalli Giudici per il ſoldo, che loro paga la Regia Corte, non ſi eſiggono gaggi, ne propine, ſi debbano oſſervare le capitulazioni, ſe alcuna l'abbia leggitimamente formate, colle quali ſi foſſe ſtabbilita la ſomma, che ſi deve pagare per li diritti alli Governadori, Giudici, e Conſultori, e dove non ſiano tali capitulazioni, e convenzioni ſi oſſervi il ſolito, e lo che ſi è praticato per il paſſato; e ſe alcuna Univerſità ſi troverà gravata, per eſſere eſorbitante la ſomma, che per lo paſſato ſi ſia eſatta per li detti diritti, proponga le ſue ragioni in eſſa Udienza, o nella G. C. della Vicaria, o veramente nel S. C., dalli quali riceverà il complimento di giuſtizia. Tal Sovrana, e Reale deliberazione prevengo a U. S. per ordine di S. M., affinchè diſponga, che così ſi eſeguiſca in tutte le Corti demaniali; e Baronali di eſſa Provincia. Dio guardi V. S. molti anni come deſidero. Napoli 3. Settembre 1738. D. Bernardo Tanucci. Sign. Preſide, e Uditori dell' Udienza di Salerno.*

5 Fori electionem perſonis privilegiatis jure communi, & regni conceſſam; & a noſtris Forenſibus, tam large ampliatam, reſtrinxit Rex Carolus, ad eas duntaxat perſonas, de quibus *l. unic. C. quando Imperator inter pupillos, vel viduas*, expreſſe loquitur, videlicet: *Pretendieron los Padres del Convento de Santo Dominigo de Tiriolo en Provincia de Catanzaro, ſer admitidos a la Eleccion del Fuero, como la obtubieron por Proviſiones de eſta G. C. en la cauſa de la revocacion de un territorio por los Padres concedido a cenſo a Antonio Migliaccio, y a los herederos de Joſeph Migliaccio, y deſpues enagenado en las perſonas de Juan, y Jenero Bruno, y Pompeo Montoro, los que contiendon a los Religioſos la pretendida eleccion del Fuero. Y haviendo el Rey en viſta de las reciprocas inſtancias reſuelto, que haſta nueba orden, ſe obſerve la Real orden circular de non admitir a la ley v. c. quando Imperator, los que no eſten literalmente nombrados en aquella ley. Me manda S. M. partecipar a V. S. eſta Real determinacion, a fin que comunicandola a eſte Tribunal eſte il miſmo en intelligencia de ella. Dios guarde a V. S. muchos annos, como deſeo. Palacio 14. Abril 1747. El Marques Tanucci. Signor Regente della Vicaria.* Verba autem dictæ legis unicæ hæc ſunt: *Si contra pupillos, vel viduas, vel diuturno morbo fatigatos, & debiles impetratum fuerit lenitatis noſtræ judicium; memorati a nullo noſtrorum judicum compellantur comitatur noſtro ſui copiam facere, quinimo intra provinciam, in qua litigator, & teſtes, vel inſtrumenta ſunt, experiantur jurgandi fortunam, atque omnis cautela ſervetur, ne terminos provinciarum ſuarum cogantur excedere. Quod ſi pupilli, vel viduæ aliique fortunæ injuria miſerabiles, judicium noſtræ ſerenitatis oraverint, præſertim cum alicujus potentiam perhorreſcunt, cogantur eorum adverſarii examini noſtro ſui copiam facere*; de hac vero materia uberior redibit ſermo in cap. 31. 4. tom. hujus praxis.

S. R. M.

6 *Eſſendoſi conſiderato, che il danno, che proviene non meno a queſto Fedeliſſimo Pubblico, che a tutto il Regno per gli Palmarj, che ſi pretendono dagli Avvocati per tutte le cauſe da eſſi patrocinate, e difeſe, che vengono taſſati ſenza limitazione alcuna a ſomme eccesſive; ſarà proprio della ſua Real Giuſtizia, e Clemenza il degnarſi di ordinare, che ſino alla ſomma di ducati 10. mila non debbano taſſarſi i Palmarj ſe non che alla ragione del 5. per 100., avendoſi riguardo alle fatiche ſi faranno. Nelle cauſe poi, che eccedano li duc. 10. mila inſino a' duc. 20. mila non debbano taſſarſi più, che al 4. per 100. E nelle cauſe finalmente, che oltrepaſſano li duc. 20. mila, debbano taſſarſi al tre per cento; con andar compreſe in dette ſomme de' Palmarj quelle quantità, che ſpettano al Procurator coſtituito in dette cauſe; e che il pagamento de' Palmarj non poſſa pretenderſi, ſe non terminata la cauſa, e paſſata in coſa giudicata.*

Placet, Palmaria deberi ſolis Advocatis, ſtatim a die latæ ſententiæ, ex qua Palmarium debeatur, ſine deductione ejus, quod Procuratoribus debeatur: Deberi autem ipſis Palmaria, habita ratione dumtaxat ejus, quod ad illum perveniat, aut perventurum ſit, ſecundum quem ſententia lata fuerit; detracto ære alieno, omnique onere, quod adhæreat rei in judicium deductæ, & acquiſitæ, aut quomodocumque ejus valorem imminuat. Placet verò, ita metienda eſſe Palmaria, ut cum cauſæ ſumma decem millis ducatorum non exceſſerit, tres ducati ſingulis cauſæ ducatis centum, Palmarii nomine imponantur: Cum vero Cauſæ ſumma major fuerit decem millibus ducatorum, minor viginti millibus, ſingulis Cauſæ ducatis centum duo ducati cum dimidio imponantur Palmarii nomine; ita tamen, ut hujus ſecundæ claſſis Palmarium minus non ſit ducatis trecentis: Cum autem Cauſæ ſumma viginti millis ducatorum exceſſerit, minor vero fuerit quadraginta millibus; ſingulis Cauſæ ducati centum Palmarium pariant duorum ducatorum; ita tamen, ut hoc tertiæ claſſis Palmarium minus non ſit ducatis quingentis: Cum denique Cauſæ ſumma major fuerit ducatis quadraginta millibus, ad quamcunque ſummam maximam pertigerit, nec minus octingentis, nec majus millenis ducatis palmarium ſit; & hoc mille ducatorum palmarium ſummum, & extremum ſit pro qualibet cujuslibet valoris Cauſà. Placet etiam, acta quælibet, contra hanc Conſtitutionem inita, pro turpibus haberi; accepta, tanquam indebita, reſtitui; & conventionis iniquæ, & acceptionis reos Advocatos infames eſſe: ac propterea pœnis aliis, arbitrio Judicantium infligendis, obnoxios.

Conſonat & alterum ejuſdem Regis Caroli reſcriptum, quod *cap.* 3. *de procurat. pag.* 59. n. 11., integre traſcripſimus.

Item perchè importa molto al buon governo, ed alla tranquillità de' Vaſſalli di V. M., che ſi conſe-

vi

vi il decoro delle famiglie, che per la maggior parte naſce dalla contrazzione di onorevoli parentadi, ed allincontro ſperimentaſi tutto giorno, che per altrui malignità, ed inſidie, molti, e particolarmente poveri, e inaccorti giovani veggonſi carcerati, come ſuppoſti rei di ſtupro, o di atti confidenziali ex proceſſu informativo, le di cui prove, per lo più per la deferenza, che godono li querelanti, per le diligenze, che praticano, a per malizia de' ſubalterni, ſono falſe, e non avendo i carcerati maniera nè di difenderſi, nè di mantenerſi dentro le carceri, ſpaventati dalla lunghezza del litigio, e ſopratutti dal timore di non perdere quell' impieghi che ſtando eſercitando, ſono forzati contro lor voglia a contrarre matrimonj con perſone non ſolamente povere, e di volgar fama, ma per lo più poco oneſte, con pregiudizio, e diſdecoro non meno di loro ſteſſi, che delle loro coſtumate, e onorevoli famiglie. E quantunque la M. V. colla ſuo Real Coſtituzione aveſſe poſta freno in parte a sì fatti inconvenienti, tutta volta la ſperienza ſteſſa fa conoſcere, che il male abbia biſogno di più pronto, ed efficace rimedio, anche per evitare le conſequenze perniciose; che da sì fatti forzati matrimonj ſon nate, a naſcer poſſono. Quindi ſi ſupplica V. M. ordinare per grazia ſpeciale, che da oggi innanzi contro i querelanti di ſtupro, o atti confidenziali non ſi poſſa procedere a carcerazione alcuna, o arreſto in caſa, a in qualunque altro modo criminalmente ex proceſſu informativo, ſe non ſe nel ſolo caſo, che ſi coſti, che vi ſia intercedua aperta violenza effettiva, eſcluſa qualunque interpretativa, che ſi tragga dal preteſto delle blandizie, allettamenti, promeſſe verbali, e ſomiglievoli coſe; o pure nel ſolo caſo, che dalla querelante una colla prova del delitto ſi produce leggitimo documento degli ſponſali de futuro, o ſia parola di matrimonio contratto coram Parocho col querelante, o fede de' capitoli matrimoniali rogati per mano di pubblico Notaro; ed in qualunque altro caſo, fuori degli anzidetti, debbaſi procedere citra carcerationem, & mandatum del querelato fino al proferimento della ſentenza, ed al voſtro Real Trono ſi umiliano.

Cui petitioni verbo *Placet* benigne S. R. M. annuit.

Item ſupplicano V. M. a comandare con ordine penale, che i Commeſſarj, che vanno vagando ſotto colore di far diligenza per conti chiunni non eſtòrquano più danari dalle Univerſità, ma che ſiano pagate o dagli arrendamenti, che gli mandano, a da rei di tal delitto, ſecondo il capitolo 12. del Re Filippo IV. dell' anno 1621. E che contro gli eccesſi di tali Commeſſarj prendano informazione i Governadori locali, ſeconda il capitolo 20. del Conte di Miranda dell' anno 1591.

Placet, privilegia non frangi; poenam a Regia Camera conſtitui ab executoribus ſolvendam, qui quidquam, vel minimum exegerint ab Univerſitatibus: denique Gubernatoribus locorum mandari, ut ſimul ac contra factum noverint, probationes legitime receptas ad Regiæ Cameræ judicium tranſmittant.

Item, che i Commeſſarj, ed eſecutori, che ſi mandano da Percettori provinciali a riſcuotere i pagamenti fiſcali, non abbiano dalle Univerſità, ſe non ſtanza, ſtrome, e letto; a tenore del capitolo del Re Cattolico dell' anno 1507., eſſendo giuſto che ſiano pagati da medeſimi Perocttori, che hanno notabile emolumento dall' eſazzione.

Placet ſervari leges.

Item, che i medeſimi Commeſſarj non facciano per poco debito molta eſecuzione, ne eſeguiſcano bovi aratorj, ne beſtie di molino contro il capitolo 22. del medeſimo Re Cattolico, e capitolo 17. del Parlamento generale, ne carcerino gli abitanti delle Terre, ne gli portino ſtrapazzando altrove, maſſimamente quelli che han pagato, il loro contingente, a tenore del capitolo 23. del medeſimo Re. E in ſomma ſupplicano V. M. a far oſſervare eſattamente le regie prammatiche ſotto il titolo de Commiſſariis, & Exactoribus.

Placet abuſum tolli.

Item, acciocchè gl' innocenti non ſiano diſpendiati, ſupplicano per l' eſatta oſſervanza del cap. 15. del Re Carlo II. *dell' anno 1674., che gli Ufiziali, i quali vanno a prendere informazioni di cauſe criminali, non poſſano pretendere diete dagl' Inquiſiti, ſe queſti non ſiano condannati, o tranſatti.*

Placet, quæ conſtituta ſunt, fideliter executioni mandari.

INDEX
RERUM
Quæ in hoc Tertio Tomo continentur.

A

ABſentia citati quando allegatur, quomodo evitari poterit, ne citatus fiat contumax, cap. 12. num. 27. fol. 47.

Abſentia a quacumque perſona allegari poteſt pro citato domi ad videndum juramenta teſtium, cap. 14. num 4. fol. 53.

Abſolutio, ſive habilitatio a juramento non eſt neceſſaria ad impugnandum laudum nulliter poſt lapſum terminum lotum, maxime attenta juſtitia, & læſione enormiſſima, cap. 47. num. 11. fol. 156.

Abutens re locata, etiam aliquando poteſt in affictu manuteneri ad arbitrium Judicis, præſtita cautione de amplius non abutendo, juxta deciſionem in Additione allatam, quæ memoratur, num. 7. in Appendic. fol. 165.

Acceſſus etiam poſt dicicita teſtificata; & poſt juramentum deciſorium fieri poteſt ſemper parte citata, & ſumptibus petentis, ſi Adverſarius diſſentit, alias ſumptibus communibus, ſi conſentit, cap. 36. nu. 1. 2. 3. fol. 117.

Acceſſus factus motu proprio Judicis fit communibus expenſis, cap. 36. num. 4. ibid.

Acceſſus ad plures locos unico ſalario expletur, cap 36. num. 5. & vide num. 11. ibid.

Acceſſus fieri non poteſt, niſi cauſa in limine expeditionis ſit poſita, & debet expediri infra menſem ad plus poſt reditum a loco, cap. 36. num. 6. ibid.

Acceſſus admitti non debet, ubi agitur de poſſeſſione, & ubicumque ex oculari inſpectione, nihil decidi poſſit, cap. 36. num. 7. fol. 118.

Acceſſus fit de conſenſu partium, vel prævia liſta ſuſpectorum, & illa intimata ſtatuitur dies, & hora, cap. 36. num. 8. ibid.

Acceſſus dum fit, ibi jurare debent periti, & eorum relatio admittitur, quantum pertinet ad eorum artem, ſecus ubi periti partes Judicis magis, quam peritorum aſſumpſerint, cap. 36. num. 9. ibid.

Acceſſum faciens Officialis, ſi hoſpitatur, vel manducet cum parte redditur ſuſpectus, cap. 36. n. 10. ibid.

Acceſſum pro duobus negotiis, vel pluribus faciens unum non duplex ſalarium habebit, cap. 36. num. 11. ibid. & vide num. 5.

Acceſſus quando fit quomodo taxantur dietæ, cap. 36. num. 12. ibid.

Acceſſum faciens Officialis poſt quam diſceſſit non poteſt ſuſpectus allegari ob cauſſam præteritam, ſed ſolum ſi cauſſa ſuſpicionis ſupervenerit in acceſſu, quia hoſpitatur, vel in eadem menſa cum parte ſedit, cap. 36. num. 14. fol. 119.

Acceſſu facto datur formula, & advertimenta pro petenda, & decretanda ſolutione dietarum, c. 36. n. 15. ibid.

Actionem in rem habens agit contra poſſeſſorem, non contra heredes. Verum ſi poſſeſſor dolo poſſidere deſinit, tunc intentat actionem in factum contra heredes, cap. 9. num. 38. fol. 40.

Actor ſicut tenetur declarare libellum obſcurum, & generalem, ita Reus cogitur declarare exceptionem obſcuram, & generalem, cap. 9. num. 39. fol. 40. & vide in ſequenti ſecunda parte de exceptione obſcuritatis libelli.

Actor turbatus, debet declarare modum turbationis, cap. 9. num. 40. fol. 40.

Actus ordinarius non valet, niſi fiat ad partis inſtantiam, cap. 12. num. 11. fol. 45.

Actor ille eſt, qui in judicio provocat, c. 37. n. 6. fol. 121.

Actor non dicitur, qui extrajudicialiter provocat alterum per contractum ad finem ſtabiliendi competentem Judicem, cap. 37. num. 10. fol. 122.

Acta facta coram Arbitris non probant coram Judice ordinario, & teſtes iterum ſunt examinandi coram Judice, niſi ſint inter eaſdem partes, cap. 44. num. 18. fol. 149. & cap. 43. num. 2. & 10. fol. 145. & 146.

Adjudicatio invito creditore fieri non poteſt, ſed bona ſunt vendenda, cum pacto de retrovendendo, quo caſu poteſt vendi minus juſto pretio, cap. 34. n. 1. fol. 114.

Adjudicatio mobilium, neque fit invito creditore, quando juſtum pretium non reperitur, d. cap. 34 per tot.

Adjudicatione facta ſine apprezio, tunc creditor non lucratur fructus, ſed illi compenſantur in ſortem, euam in adjudicatione voluntario facta, d. cap. 34. n. 2. ibid.

Ad omne id, quod conductoris intereſt tenetur locator, immo, & conductor ipſe ſi velit, reintegrari debet in affictu, ſi in hujus beneficium præcedens locatio facta dicitur, callide domum non inhabitet, ſed eidem domino, vel aliis cedat, num. 10. in Append. fol. 166.

Affictus, licet fiat pro uno anno tantum ſub prætextu, quod pro annis ſequentibus jam domus ſit aliis locata, quæ concurrere debent, ut hujuſmodi pactum ſubſiſtat, num. 8. in Append. ibid.

Affinis, vel co ſanguineus quando poſſit eſſe in judicio ſine mandato, vel pro eo comparere, cum limitationibus, & ampliationibus, cap 3. nu. 12. fol 51. & licet poſſit eſſe in judicio, non poteſt tamen exigere, ib. nu 53.

Agonizantis, vel ædificii ruinoſi, qua hora pronoſticari poſſit mors, & ejus reſpective, datur regula, cap 49. num. 23. fol. 187. & aſſignatur ratio, quare ægrotus, vel ædificium ruinoſum non poteſt perimere in alia hora, loco citato num. 22.

Allegatio pro Rev. Clerico Didaco de Hippolitis cum Magnifico Joachimo Paſitano Terræ Novæ, & narratur factum, cap. 37. num. 1. fol. 121.

D. Alexander Aurelicchius laudatur, ejuſque pulchra allegatio adducitur, cap. 12. num. 6. fol. 44.

Animal diſrobatum, vel diſperſum ſi ſit repertum in territorio, & neſcitur dominus, datur praxis, & formula, cap. 43. per totum fol. 157.

Animalis diſrobati, vel diſperſi recognitio, & formula recognitionis, cum actis, cap. 48. num. 10. fol. 158.

Annotationis fructuum form. cap. 36. num. 30. fol. 132.

Annus lunaris quid ſit, & quid menſis, vel dies lunaris, vel hora lunaris, cap. 57. num. 20. fol. 162.

Apo

Apocaſ*pas teſtibus, & litteræ miſſivæ non poſſunt per teſtes comprobari, ſed cogitur adverſarius ad recognoſcendam ſubſcriptionem*, cap.26.num.5.fol.94.
Appellatio *non admittitur ſine mandato*, cap. 3. num. 52.fol.12.& vide num.10.d.cap.3.
Appellans *a decreto termini nominationis teſtium ſedare non poteſt, ſi pendente appellatione fuit lapſi illi quinque dies ad nominandos teſtes conceſſi*, cap. 12. num.28.fol.47.
Appellari *quando poteſt a ſententia peritorum, vel habere recurſus*, cap.13.num.10. fol.52. & vide in cap.32. in fin. „ *ubi & aliquid ex nov.Conſt.obſervatur.*
Appellatio *a decreto de exequendo, & ab exceſſu executoris*, cap.30.num.12.& 13.fol.101.& vide lit.E. *Executorium.*
Appellatio *ab exceſſu executoris admittitur, & quando exequitur contra non nominatum in ſententia, quid agendum*, cap.30.num.3.fol.101.
Appellatio *non admittitur ſine mandato*, cap.3.num.52. fol.12.
Appellatio *a Decreto ſequeſtri, & a diſſequeſtro quando non admittitur*, cap.38.num.21.& 28.fol.130.
Appellatio *a laudo admittitur in Regno, quamquam de jure communi ſit prohibita, & fieri debet ad Iudicem ſecundarum cauſarum, cui ſubjacent compromittentes, rejectis contrariis, & appellans non incurrit ad pœnam in compromiſſo oppoſitam, & cautela non reperitur, ut appellari non poſſit, ſed reperitur cautela, ut pœna oppoſita ſolvatur*, cap.44.n.1.uſque ad 5. fol.147.
Appellatio, *vel recurſus reſcindere non poteſt laudum a partibus acceptatum*, cap.44.num.6.fol.148.
Appellatio *ab Arbitris neceſſariis, & voluntariis fit coram Superiore Rei, ubi Reus eſſet conveniendus ſi unus Arbiter eſſet de una Civitate, alter de altera, & laudum eſſet latum extra patriam Rei conventi, & ita interpretatur Pragmatica, rejectis contrariis*, cap.44.num.7.fol.148.
Appellatio, *quæ fit quando unus Arbiter eſt eccleſiaſticus, fit in foro eccleſiaſtico, niſi aliter fuerit conventum inter partes*, cap.44.num.8.ibid.
Appellatio *ab Arbitris, tam neceſſariis, quam voluntariis non impedit executionem laudi, quia non admittitur, niſi facta prius ſolutione, cum cautione de reſtituendo in caſu, &c. ſecus nullitas, quæ impedit executionem, cum limitatione, & declaratione*, cap. 44.num.9.& 10.ibid.
Appellatio *a Iudice confirmante, vel recenſente laudum admittitur, & tranſit in rem judicatam, ſi infra decem dies non appellatur*, cap.44.nu.11.& 12.ibid.
Appellatio *in laudo admittitur etiam quoad capita diverſa, cum limitatione, & declaratione*, cap.44.nu. 15.ibid.
Appellatio *in compromiſſo non eſt reductio ad arbitrium boni viri, nec reductio eſt appellatio, ſed eſt quid ſimile appellationi*, cap.44.num.25.fol.149.
Appellatio, *& reclamatio tam quoad actum ſuſpenſivum, quam quoad actum devolutivum, in quibus judiciis dominatur?* cap.21.nu.13.fol.89.
Appellatio *a decreto de exequendo non admittitur ad finem retardandi executionem, ſed ſolum ad finem juſtificandi decretum*, cap.30.num.12.fol.101.
Appretio *facto recipi poteſt oblatio cum ſexta minus*, cap.32.num.3.fol.103.
Appretium *de Iure communi, & de Iure Regni fieri debet ante ſubhaſtationem per Appretiatores cum interventu Iudicis, & declaratur dicta concluſio quomodo ſit intelligenda*, cap.32.num.1.& 2.ibid.
Appretium *ſi non fiat, adjudicatio fieri non poteſt*, cap. 32.num.5.ibid.
Appretium *ſtabilium durabit per decennium, quo elapſo pretium præſumitur mutatum plus, vel minus, cum limitatione*, cap.32.num.6.ibid.
Appretium *feudalium ſemper fit per Tabularium cum interventu Commiſſarii, qui ſi diſcordant, prævalet votum Tabularii, & ſi diſcordia erit inter Tabularium, Primarium, & Iudicem, quid agendum*, cap. 32.num.8.ibid.
Appretii *commiſſi Curiis inferioribus datur Formula*, cap.32.num.9.fol.104.
Appretium, *vel quævis peritorum ſententia ſi non placet quando ab ea poteſt appellari*, cap.32.num.10.fol.105. *Et ſi non fuerit appellatum, & appretium fuerit a Iudice confirmatum, tranſit in rem judicatam, licet per recurſum ad eundem judicem poſſit contradici, & peti reviſio uſque ad annos* 30. ibid. *Et ſententia lata juxta Peritorum relationem non tranſit in rem judicatam, & uſque ad 30. annos appellari poteſt*, cap.32. num.7. fol. 103. „ *Iuxta autem nov. Conſtit. cujus*
„ *verba adducuntur; non licet petere tertiam reviſio-*
„ *nem, ſi ambæ fuerint concordes, niſi propriis peten-*
„ *tis expenſis, & cum interventu cauſæ Commiſſarii,*
„ *cujus arbitrio remittitur ſit ne, an non illa conceden-*
„ *da*, d.num.10.fol.105.
Arbitri *Iuris non poſſunt poſt latum laudum deponere uti Teſtes, neque ambiguitatem laudi declarare*, cap. 43.num.18.fol.147.
Arbitri, *& Arbitratores quid differunt, & quando excedunt poteſtatem a voluntate compromittentium tributam nulliter agunt, & electis ſine expreſſione poteſtatis intelligitur tributa poteſtas procedendi de Iure, & de facto, at ſententiandi de jure tantum*, cap. 43.n.2.3.4.& 5.fol.145. *Secus ſi laudum latum fuerit partibus præſentibus, quia per præſentiam tacite intelligitur conſentiſſe, licet non appareat de tali poteſtate*, cap.43.num.6.fol.146.
Arbiter, *& arbitrator electus Iudex ordinarius ſi procedit, ut Arbiter, non poteſt variare ad procedendum, ut Arbitrator, & e contra, ſed in dubio videtur judicare ut Arbiter, quia præſumitur procedere ſecundum poteſtatem ordinariam*, cap.43.n.9.& 10. fol.146.
Arbitri *an habeant poteſtatem committendi audientiam teſtium*, cap.43.num.2.& 10.fol.145.& 146.& cap.44. num.18.fol.149.
Arbitrorum *examen fidem facit coram alio Iudice inter eaſdem perſonas tantum*, cap.43.num.11.fol.146.
Arbitratores *an tenentur poſſunt citationem partis, & an jurare debent in acceptatione compromiſſi*, cap.43. num.12.& 13.ibid.
Arbitri *neceſſarii quando, & quomodo eliguntur, & infra duos menſes laudum proferre debent, & in caſu diſcordiæ tertium eligere debent, & quomodo fiat dicta electio*, cap.43.num.14.15.& 16.fol.146.
Arbitri *laudum exequi non poſſunt ipſi, nec ſine monitione laudum proferre, nec aliquas differentias terminare, aliquas non, ſecus Arbitratores voluntarii*, cap. 43.num.17.ibid.
Arbitri, *vel Arbitratores, qui & quot debent, & poſſunt eſſe, & qui non*, cap.41.per totum fol.143.
Arbitri *ſi diſſentiunt quid faciendum, & an poſſunt allegari ſuſpecti*, cap.41.num.6.& 7.ibid.
Arbitri *in cauſis Eccleſiaſticis non poſſunt eſſe laici, ſecus in bonis temporalibus Eccleſiarum*, cap. 41. num.8.ibid.
Arbitris, *& Arbitratoribus debetur pro ſalario, ſive ſportulis quinta pars trigeſimæ dividenda inter eos, qui concordant in compromiſſo neceſſario. Secus in compromiſſo voluntario, quia habent trigeſimam integram, quæ dividitur inter omnes collegas, & quomodo ſit taxanda, & quando Pauper eſt auctor, non ſolvit ſportulas, & ubi non eſt Pauper, ſolvit victus victori, ſi fuerit condemnatus*, cap.42.per tot.fol.144.
Arbitri *neceſſarii æquiparantur Iudicibus ordinariis, ſecus voluntarii, qui dicuntur delegati, rejectis contrariis*, cap.43.num.1.fol.145.
Articuli *quando fuerunt notificati, poteſt ſententia pro-*

Digitized by Google

ferri juxta articulos, ſecus ubi parti non fuerint notificati, cap.4.num.3.fol.15.

Articuli dicuntur quaſi parvi arctus, & quomodo ſunt formandi, cap.16.num.1.fol.65.

Articuli impertinentes, & de jure non admittendi, aliquando confunduntur, ſed quid inter ſe differant? cap.16.num.2.fol.65.

Articuli de jure non admittendi tribus modis dicuntur, & qui ſint: cap.16.num.3.fol.65.

Articuli novi recipi non poſſunt poſt didicita teſtificata, & datur exemplum, cap.16.num.4.ibid.

Articulus, qui habet dependentiam, vel inclusionem cum primis, quando eſt admittendus, cap.16.num.5.ibid.

Articuli differunt a poſitionibus, & interrogatoriis, & declaratur differentia, cap.16.num.6.fol.66.

Articulorum copia non datur in ſupremis Tribunalibus, ſed in aliquibus Curiis infimis Regni datur, in aliquibus non, & aſſignatur ratio, cap.16.num.7.ibid.

Articulorum copia, ubi viget, quomodo practicatur? & ubi non datur, ſit inſtantia impertinentium, & datur praxis, & cautela circa hoc, cap. 16. num. 10.& 11.ibid.

Articuli de jure non admittendi in ſeptem caſibus non admittuntur, cap.16.num.12.fol.67.

Articulorum formula etiam in repulſa, cum quibus clauſulis eſt facienda, cap.16.num.13.14.& 15. ibid.& in fine capitis.

Articuli præſentati in Banco reſtitui non poſſunt Articulanti, cap.16. num. 16. ibid. & ita libellus, & omnis ſcriptura reſtitui non poteſt, poſt quam eſt præſentata, d.cap.16.num.17.ibid.

Articuli ſunt formandi de eo ſuper quo teſtis debet, & poteſt deponere, & aſſignatur ratio, c.16.n.18 fol.67.

Articuli poſſunt præſentari quandocumque infra terminum, & ab articulis incipit judicium, dummodo notificentur parti, ut poſſit ſe tueri, cap.16.num.19.& 20.fol.68.

Articuli continentes actionem diverſam a primo libello non admittuntur, niſi notificentur adverſario, cap.8. num.3.fol.33.

Articuli additi maxime in acceſſu ſuper faciem loci, debent notificari adverſario, & aſſignatur ratio, cap.8. num.4.ibid.

Auctor laudatus poteſt petere compromiſſum contra actorem ſibi conjunctum, cap.40.num.8.fol.139.

Audientia teſtium abſentium in repulſa non committitur, niſi quando ſunt examinandi duo teſtes tantum, cum advertentia, quod hoc ſervatur ſolum in S.C., ſecus in R.C.S. in M.C.V. & in aliis Curiis, ubi non ſunt Examinatores deſignati, rejectis contrariis, quorum error declaratur, & aſſignatur ratio, cap. 9.num.9. fol.84.

B.

BEneficium primum, & ſecundum ad pinguius probandum idem eſt, ac reſtitutio in integrum, & quare ſic vocatur, & quibus perſonis competit, infra quot dies peti poteſt, & a quo die currit, cum limitatione ad beneficium hæreditatis jacentis, cap. 21. num.1.uſque ad 4.fol.87.

Beneficium primum, & ſecundum in eodem judicio peti poteſt non in diverſo cum limitatione, & ſi utraque pars eſt privilegiata, conceduntur duplicata intra 60. dies a die publicationis, & ſi pars appellat, vel reclamat a publicatione, & ſuccumbit in appellatione, ſuccumbit etiam in curſu dicti termini, & dicta beneficia perdit, cap.21.num.5.6.8.& 9.fol.88.

Beneficium ſecundum peti poteſt infra 30.dies a die publicationis factæ in primo beneficio, cap.21. num. 10. fol.88.

Beneficiorum, vel repulſæ terminus non conceditur cum clauſula, ſi indigeat, vel ſimili, ſub pœna ducatorum duodecim Actuariis ſcribentibus, cap.21.nu.11.ibid.

Beneficium primum, & ſecundum, in quibus Judiciis denegatur, & appellatio, & reclamatio quando denegatur, cap.21.num.12.& 13. fol.88.& 89.

Beneficium primum, & ſecundum peti poteſt a Tertio veniente ad cauſam, cap.21.num.14.fol.89.

Beneficia conceſſa in judicio petitionis hæreditatis denegantur in liquidatione bonorum hæreditatis, quia non eſt novum Judicium, ſed idem, & acceſſorium ad primum. Secus in cauſa attentatorum, quæ eſt Judicium diverſum a principale, ubi concedenda ſunt beneficia, cap.21.num.15.& 16.ibid.

Beneficiorum terminus in feriis æſtivis non currit in præjudicium petentis beneficia, quia ei conceduntur poſt ferias, cap.21.num.17.ibid.

Beneficiorum termini communes ſunt conſorti etiam majori, qui poteſt facere articulos de jure non admittendos, articulando illud idem, vel directe contrarium, cum limitationibus, cap.21.num.7.& 18.ibid.

Beneficiis obtentis renunciare non poteſt privilegiatus in adverſarii præjudicium, & declaratur opinio Urſilli, & aliorum, cap.21.num.19.ibid.

Beneficiorum terminus computatur a die publicationis, non a die confirmationis poſt appellationem, & ſi lapſus ſit totus terminus, labitur in damnum appellantis, qui petere non poteſt amplius dicta beneficia, cum declaratione, cap.21.num.20.ibid.

Beneficii ſecundi formula, cap.21.num.21.ibid.

Beneficium primum, & ſecundum poteſt petere Procurator etiam abſque ſpeciali mandato, rejecto Maranta, & Carav. quia antiquitus aliter ſervabatur, cap. 21.num.22.& 26.fol.90.

Beneficium primum, & ſecundum peti poteſt a minore, quamvis lite pendente factus ſit major, & etiam quando major ſuccedit minori in actis cum minore geſtis, cap.21.num.23.& 24.ibid.

Beneficium primum, & ſecundum poteſt peti a filio in poteſtate Patris exiſtente pro bonis Adventitiis tantum, cap.21.num.25.ibid.

Beneficii primi terminus eſt medietas primi termini Judicii principalis, & terminus ſecundi beneficii eſt medietas illius medietatis primi beneficii, cap. 21. num.27.ibid.

Beneficium primum, & ſecundum habet privilegium, ut teſtes citati, & jurati in Termino recipiantur poſt lapſum terminum. Secus in termino repulſæ, ubi poſt terminum non poſſunt recipi, licet citati, & jurati ſint, cap.21.num.28.ibid.

Beneficiorum terminos abutentes pœna quatuor unciarum puniuntur, cap.21.num.29.ibid.

Beneficium ſecundum ſublatum ex nov. Conſtit. d.cap. 21.num.30.ibid.

Brachium impartiri ſi negligens erit judex, facit litem ſuam, ideſt ad intereſſe tenetur; Et præſtant auctoritatem actui nullo adhuc facit litem ſuam, cap.35.num. 3.fol.114.

Brachium impartitur cum clauſula juſtificata in caſu dubio, & datur formula, cap.35.num.4.fol.115.

Brachium requiritur in aliena juriſdictione; Et etiam in propria a novo Judice concedendum, ſi mortuus, vel mutatus ſit Iudex, qui ſententiam tulit, & cum limitatione, cap.35.num.5.ibid.

Brachium Iudicis requiſiti per quas exceptiones impediri poteſt, & datur formula decreti, cap.35.num.6. & 7.ibid.

Brachium an dare debeat Iudex laicus requiſitus per Iudicem Eccleſiaſticum, cap.35.num.8.ibid.

Brachium Iudex laicus contra clericum in cauſa reconventionis implorare debet a Iudice Eccleſiaſtico, quia laicus non eſt competens in exequendo, cap.35.num.9. ibid.

Brachium, quomodo imploratur pro liquidatione inſtrumenti contra debitorem ſiſtentem extra locum judicii,

cii, datur formula, cap.35.num.10.fol.116.
Brachium pro crimine mixti fori, & in cauſa mere Eccleſiaſtica expedita a Iudice Eccleſiaſtico intra Regnum, debet ſtatim impartiri a ſeculari juxta requiſito, & negans poterit excommunicationi ſubiici, & quando eſt extra Regnum, requiritur Regium exequatur, cap.35.num.9.fol.115.& 116.

C.

Calumniæ juramentum, cap.10. per totum fol.41.
Campaniie Eccleſiæ Sancti Pauli cecidit, & damnificavit ædes Auctoris, cap.49.num.1.fol.159.
Campanile, qui in actu ædificabatur, & ex vitio ædificii ruit, non potuit a viciais prævideri, ideo datur Auctori interdictum agendi contra Ven. Domum S. Pauli, cap.49.num.12.fol.160.
Cap.Regni deteſtantes, inſertum in rit.M.C.V.288.declaratur, cap.13.num.35.fol.64.
Carceratus quando poſſit citari, & quando non? cap.6.num.11.fol.23.
Caſus, ſive cauſæ, quæ ceſſare faciunt cautionem damni infecti, tres ſunt, & exemplificantur, cap.49.nu.9.fol.160.
Cauſſæ ſummariæ, magis ſummariæ, & ſummariiſſimæ omnes habeantur in 2. tomo Praxis. Præluđ. num.4. fol.1.
Cauſæ omnes in Regno ſunt ſummariæ, ſed ſubſtantialia Iudicii non ſunt ſublata, cap.4.num.1.fol.15.
Cauſa fluxus, & refluxus Maris eſt luna, quæ facit currere mare verſus Ponentem ſex horas, & ſex alias horas facit recurrere verſus Levantem, & datur regula, cap.49.num.17.fol.161.
Cautela conſtituendi Procuratorem ad accepsandum laudum, vel ſubſcribendi foliam in albo pro acceptatione laudi faciendi reprobatur, cap.44.n.26.fol.149.
Cautela traditur ad evitandas contumacias, cum allegatur abſentia, cap.22.num.17.fol.47.
Cautela faciendi compromiſſum, & tranſactionem, etiam ſuper rebus claris, & deciſis, cap.46.num.14. fol.152.
Cautio expenſarum, & declaratio circa uſum petita, & non adimpleta nullitatē non pariunt, ſed a Iudice poteſt impediri proceſſus ad ulteriora; Prælud.nu.7.fol.1.
„ Ceſſat hodie diſputatio, quoad declarationem circa
„ uſum ex nov.Conſtit.ibid.
Cautio de damno infecto quid contineat, cap.49. nu.10.fol.160.
Citationis Etymologia, definitio, & diviſio, cap.6.nu.1.2.& 3.fol.21.
Citatio per edictum, & per proclama promiſcue ſumitur, ſed earum differentia declaratur, & exemplificatur, cap.6. num.4.fol.21.
Citatio per proclama, & per Nuncium exemplificatur, & declaratur, cap.6.num.5.& 6.ibid.
Citatio fieri poteſt etiam per Actuarios, cap.6.n.7.ibid.
Citatio quid differt a monitione, & pluribus nominibus vocatur, cap.6.nu.8.ibid.& num.26.fol.24.
Citatio præmitti debet in quolibet actu, alias eſt nullitas, cum novem limitationibus, cap.6. num.9.fol.21. & exemplificatur.
Citatio in Regno, Domi, & perſonaliter fieri poteſt, quando quis citatur, ut privatus, ſecus qui alienam perſonam repræſentat, ut Procurator, vel Syndicus, qui ſi domi citantur, eſt nullitas „ Ubi quid ex nov.Conſtit. cap.6.num.10.ibid.& num.25.fol.24.
Citatus ſi eſt impeditus, quilibet poteſt allegare impedimentum, cap.6.num.12.fol.23.
Citatio verbalis contra Reum exiſtentem in Eccleſia, quando eſt valida? cap.6.num.13.fol.23.
Citatus ad videndum juramenta Teſtium poteſt opponere, quod aſſignetur dies, hora, & locus, vel poteſt ſubſtituere alium, & tunc alia requiſitoria fieri debet ad citandum ſubſtitutum, qui ſi non reperitur, facta relatione per duos nuncios proceditur ad examen, vel poteſt aliud allegare abſentiam, cap.14. num.4.& 5. fol.52.& 53.
Citandus cum quis ſit extra juriſdictionem vigore inſtrumenti, vel ſcripturæ, illa inſeri debet in citatione, & ſi ſit ad inſtantiam Procuratoris, mandatum procurationis inſeri debet, cap.35.num.2.fol.114.
Citatus in civilibus poteſt comparere per Procuratorem, cum limitatione, cap.6.num.14.fol.23.
Citatus in quolibet actu eſt citandus, nec accuſatur contumacia, ſi habitat in loco judicii, quod fallit in multis locis Regni. Secus ſi habitat extra locum Iudicii, cap.6.num.15.& 16.ibid.
Citatus opponens aliquam citationem in calce citationis non evitat contumaciam, niſi conſtituat Procuratorem, qui an poſſit conſtitui in calce citationis, diſcordantes opiniones declarantur, & concordantur,
„ cum obſervatione juxta nov. Conſtit. cap.6.num.17.& 18.ibid.
Citatio extra locum Iudicii eſt nulla, niſi fiat coram duobus teſtibus, & quando non fit per Porterios S.R.C. cap.6.num.19. fol.24.
Citatio in loco Iudicii valida eſt abſque interventu teſtium. Verum in citatione ſuper tenore inſtrumenti fieri debet coram duobus teſtibus de Platea, etiam in loco Iudicii, cap.6.num.20.ibid.
Citatio non præſumitur facta, niſi conſtet ex actis, nec valet atteſtatio, cap.6.num.21.ibid.
Citatio fieri poteſt per ipſum Actorem; Secus de Iure Regni, ubi debet fieri per Nuncium, vel per Actuarium, cap.6.num.22.& 23.ibid.
Citatio prima an poſſit incipere a Procuratore? cap.6. num.24.ibid.
Citato Procuratore Domi eſt nullitas, nam debet perſonaliter citari, & omnis, qui alium repræſentat, ut Syndicus, cap.6.num.25.& vid. num.10.ibid.
Citationis partes ſunt tres, & quæ ſunt? cap.6.n.27.ibid.
Citatio non eſt neceſſaria, quando citatus non poteſt actum impedire, nec aliquid in contrarium allegare, cap.14.num.6.fol.53.
Citatio generalis non ſufficit, ſed ſpecifica requiritur ad videndum juramenta Teſtium, & exemplificatur, cap.14.num.10.fol.54.
Citatio ad vid.jur.Teſt.an ſit neceſſaria, conciliantur repugnantes opiniones, cap.15.num.8.fol.59.
Citatio quatuor modis dicitur circumducta, ſeu expirata, qui declarantur, cap.6.num.28.fol.24.
Citationis circumductæ exceptio a Reo tantum allegari poteſt, & quibus modis ſanatur dicta nullitas, & qui ſunt effectus citationis circumductæ, cap.6.num 29.& 30.fol.25. „ ubi obiter de proviſionibus non exequen-
„ dis poſt elapſum menſem.
Citatio in criminalibus invalida eſt abſque clauſula peremptoriæ, vel per æquipollens. Secus in citatione civili, & in confectione inventarii, cap.6.n.33.fol.26.
Citari debent omnes, quorum intereſſe agitur, tam fidejuſſor, quam cohæres, & legatarius, cum ſuis declarationibus, cap.6.num.34.ibid.
Citatio de nocte invalida eſt, niſi fiat tribus luminibus accenſis, & niſi ponatur terminus comparendi, cap.6. num.36.& 37. fol.27.
Citatio in publico affixa, ſi laceretur, vel auferatur pœna eſt Judicis arbitrio, cap.6.num.38.fol.27.
Citatio, ut valida ſit, quæ continere debet, cap.6.num.39. ibid.
Citatio invalida convalidatur, ſi citatus obtemperaverit, cap.6.num.40.fol.27.& num.49.
Citatio quando requirit ſcripturam, & quando ſine ſcriptis, & ſolo verbo fieri poteſt? cap.6.num.41.ibid.
Citatio quando debet continere locum, & quando citari in loco ubi citandus permanet, & quid ſi negatur brachium, & quid ſi citandus ignoratur, ubi habitat,

tas ; cap. 6. num. 42. ibid.

Citandus inquiſitus ſi nec ipſe, nec alii habitant domi ſuæ ſolitæ habitationis, quid agendum ? cap.6. num. 43.& 44.fol.28.

Citatio a Nuncio facta domi abſque clauſula ſolitæ habitationis, an valeat, etiamſi dicat citaſſe modo, & forma, cap.6.num.45.ibid.

Citatio apparens facta domi ſolitæ habitationis, quæ revera alibi fuit facta per Nuncium, tunc admittitur probatio in contrarium, cap.6.num.46.ibid.

Citatio die feſtivo facta non valet; Sed ſi ſit die juridico, Nuncius poteſt relationem facere die feriato, cap.6. num.47.ibid.

Citatio expedita cum data in die feſto, etiam die Paſchatis poteſt notificari die juridico, & valet, & attenditur locus, ubi notificatur, ſi ibi eſt feſtivitas, vel non, cap.6.num.48.ibid.

Citatio ſi non apparet in actis erit nullitas, ſed convalidatur, ſi pars citata, vel ejus Procurator comparuerit, cap.6.num.40.fol.27.& vide ſup.num.21.

Citatio, & omnis actus non valet in civilibus, niſi fiat ad inſtantiam partis, cap.6.num.50.fol.28.

Citatio contra infantem, vel pupillum, quomodo fiat, cap.6.num.51.ibid.

Citatio cum termino infra dies quinque, uſque ad diem quintum, vel in die quinto compareat, quando valeat, & in quo differat, cap.6.num.52.fol.19.

Citationes tres ubi requiruntur, omnes poſſunt ſimul decerni, ut una peremptoriè pro tribus habeatur, cap.6.num.53.ibid.

Citandus per nomen, & cognomen, nominandus eſt in citatione, alias erit nullitas, cap.6.num.54.ibid.

Citatio non eſt neceſſaria ſi adſit juramentum in compromiſſo de non contraveniendo, vel ſi fuerit clauſula, ut laudum fiat partibus citatis, vel non, cap.47.num. 15.& 18.fol.156.

Citatio per edictum fit contra incertos, & ligat etiam Clericos, & datur praxis citandi Clericum certum, cap.6.num.55.fol.29.

Citatio adverſus Beneficiatum, qui non invenitur, fit in Eccleſia, in qua habet beneficium, cap.6. num.56. ibid.

Citatus repetit expenſas a temerè citante, cap.6.nu.57. ibid.

Citatio ad ſententiam non valet per edictum, aut proclama, ſed fieri debet per nuncium perſonaliter, vel domi, cap.6.num.58.ibid.

Citatus opponens ſe eſſe exemptum, debet docere de exemptione, niſi exemptio ſit notoria, cap.6.num.59. ibid.

Citatio non requiritur contra præſentem in judicio, qui habetur pro citato, cap.6.num.60.ibid.

Citatio in aliena juriſdictione fieri non poteſt abſque licentia Officialis loci, & an citatus debet comparere ſi citatio fiat abſque licentia? cap.6.num.61.ibid.

Citatio Supremorum Tribunalium, an fieri debeat prævia licentia Officialis loci, cap.6.num.62.ibid.

Citatio, vel commiſſio ſi non oſtenditur coram Officiali loci, Commiſſarius, vel Alguzerius carcerari poſſunt, cap.6.num.63.fol.30.

Citationes extra Neap. fieri non poſſunt, niſi expreſſa cauſſa privilegii fori, cap.6.num.64.ibid.

Citatio ſi eſt deſtinata in aliquo loco an depoſitum fieri poteſt in Curia dicti loci, & quando non valet dictum depoſitum, cap.6.num.65.fol.31.

Clauſula gradatim conditionaliter, & ſucceſſive quid importat, & ubi juvat, cap.8.num.9.fol.34.

Clauſula ſalvo jure cujuslibet ſit ante ſubhaſtationem, quando oblatio ſit pro perſona nominanda; Nam ſi apponitur poſt ſubhaſtationem nullum effectum parit, tanquam oppoſita a perſona poteſtatem non habente, qui a functus eſt officio ſuo, cap.37.num.1.fol.121.

Clauſula ſalvo jure cujuslibet, ut ſuum effectum habeat, tria requiſita habere debet. & declaratur deciſio Roviti 44.cap.37.num.16.fol.123.

Quæ tria requiſita declarantur, d.cap.37.num.17. 22.25.fol.123.& 124.

Clauſula ſalvo jure cujuslibet concluditur, quod poni debet ante pignus addictum, ſecus finita lite, & aſſignatur ratio, & ut continuetur idem judicium, in quo obſtet exceptio litis pendentiæ, & ne continentia cauſæ dividatur, ſecus quando inchoatur novum judicium, quod non dependet a primo, cap.37.num. 25.26.& 35.fol.124.& 126.

Clauſula ſalvo jure cujuslibet eſt favorabilis juriſdictioni laicali, & ejus praxis ſervatur hodie, & ſervata fuit duo ſæcula ante, cap.37.num.36.fol.126.

Clerici reconventio coram Judice laico approbatur a Jure Canonico, ne clericus vecetur coram diverſis Judicibus.cap.37.num.32.ibid.

Clericus obtinens victoriam coram Judice laico, si in decreto non fuit appoſita clauſula ſalvo jure cujuslibet, tunc non poteſt in foro laicali conveniri, cap.35. num.24.fol.124.

Clericus non poteſt ſe ſubmittere foro laicali etiam cum licentia ſui Epiſcopi, quia privilegium fori non fuit conceſſum perſonæ Clerici, ſed univerſali cœtui Eccleſiaſtico, cap.37.num.33.fol.126.

Clericus declaratus hæres, & immiſſus in poſſeſſionem hæreditatis cum clauſula ſalvo jure, si convenitur a prætendentibus hæreditatem, tunc conveniendus eſt coram eodem Judice laico vigore dictæ clauſulæ, ſecus ſi convenitur a creditoribus, vel legatariis, tunc enim conveniendus eſt in foro Eccleſiaſtico, quia eſt diverſum Judicium, & illa clauſula ſalvat juriſdictionem Judicis in eodem Judicio hæreditatis in caſu, quo hæreditas prætenderetur ab alio, cap. 37.num.39.fol.127.

Clerici in Regno prohibentur patrocinare, cap.3. num. 57.fol.12.

Commiſſio pro examinandis Teſtibus parti traditur, & adverſario notificatur, qui ſi alium ſubſtituit in loco examinis ſubſtitutus citari debet ab examinatore, aliàs erit nullitas, & ſi non reperitur ſubſtitutus fit relatio per duos nuncios, & proceditur ad examen, cap.15.num.6.fol.59.

Commiſſio notificata Adverſario, qui alium non ſubſtituit ad Vid.J.T. ſufficit, & habetur loco requiſitoriæ, cap.15.num.7.ibid.

Commiſſio, in quibus caſibus ſit, & in quibus non ? cap.15.num.10.fol.60.

Compendio di tutt'i privilegj a beneficio degli Eſaminatori del S.R.C. „ ubi quid immutatum ex nov.Conſtit.adducitur, cap.13.num.7.fol.51.

Compromiſſum ſi fiat inter ſanguine, vel amicitia conjunctos in foro Eccleſiaſtico, vel in foro laicali quando debetur ſalarium, cap.47.num.7.8.& 21.fol.155. & 156.

Compromiſſum non datur inter uxorem, & virum, nec inter Novercam, & Privignum, nec inter ſocerum, & generum mortua uxore Generi, neque inter affines ſoluto matrimonio, nec contra pupillum ſine authoritate Tutoris, & ſine decreto. Intellige in compromiſſo neceſſario vigore pragm., ſecus in compromiſſo voluntario, cap.40.num.3.4.& 5.fol.138.& 139.

Compromiſſi terminus an currat pro examinandis teſtibus, ſi dilatio fuerit petita extra terminum, cap. 40.num.30.fol.143.

Compromiſſi voluntarii arbitri poſſunt eſſe multi, ſed compromiſſi neceſſarii vigore prag. debent eſſe duo, & non plus, qui coguntur ad acceptandum onus, nec officialis Regius poteſt eſſe Arbiter, vel Arbitrator, qui ſi eligitur mediante aſſenſu Regio nihil poteſt accipere pro tripeſima; ſecus Officialis Baronalis, qui poteſt eligi Arbitrator, cap.41.num.1.2.fol.143.

Compromiſſi prohibentur eſſe Arbitri, vel Arbitratores

ros Monaci, & Clerici Regulares, ſine licentia Superioris, ſecus Judices Delegati, qui poſſunt eligi Arbitri, cap.41.num.4. & 5. fol.144. *& vide in lit. A. Arbitri.*
Compromiſſum *Juratum non obſtat, quando in laudo adeſt enormiſſima læſio*, cap.44.n.4.fol.147.
Compromiſſum *factum cum renunciatione appellationis ſub certa pœna, dicta pœna locum non habet, rejecto* Affl. *& aliis*, cap.44.num.24.fol.149.
Compromiſſi *Formula, quando electio arbitrorum fit de conſenſu partium, & quando fit parte reluctante, cum formulis aliorum decretorum, & formula actorum, quæ fiunt per arbitros*, cap.45.*per totum*, fol.145.
Compromiſſi *Formula, primi libelli, & decreti, & Formula negandi parentelam*, cap.46.num.1.2.3.& 4. fol.150.& 151.
Compromiſſum *petere non poteſt actor, qui poſt intentatum Judicium ſe pœnituit*, cap.46.nu.5.fol.151.
Compromiſſi *exceptio oppoſita per Reum, cum praxi procedendi, & formula laudi ad inſtantiam Rei, & advertimentis*, cap.46.num.6.7.& 8.fol.152.
Compromiſſi *formula, ut exequatur laudum, & ſi fuerit appellatum quomodo ſit decretum*, cap.46. nu.9. fol.151.
Compromiſſi, *ſeu laudi Formula coram Epiſcopo Riccio*, cap.46.num.10.ibid.
Compromiſſum *quando Arbitri ſunt idiotæ cum advertimentis*, cap.46.num.11.& 12. Ibid.
Compromiſſum *ſtipulatum penes acta Curiæ cum advertimentis, & cautela, & ad quid poſſunt compromittentes cogi*, cap.46.nu.13.& 14.fol.152.
Compromiſſum *vigore pragmaticæ primæ de arbitris, declaratur cum advertimentis*, cap.46.nu.15.& 16. ibid.
Compromiſſi *commiſſio quando Arbitri ſunt Electi parte contradicente, cum formula acceptationis, quæ fit per Arbitros*, cap.46.nu. 17.& 18.fol.152.& 153.
Compromiſſi *formula per actum publicum cum variis pactis*, cap.46.num. 19.fol. 153.
Compromiſſi *Formula in congregatione Sancti Ivonis*, cap.46.num.20.ibid.
Compromiſſi *Nullitates in foro Eccleſiaſtico*, cap.47.per totum fol.154.
Compromiſſi *laudum ſi feratur poſt lapſum terminum eſt nullitas, quia non potuit prorogari*, cap. 47. nu. 1.& 2.fol.154. *& quando poteſt prorogari*, num.19. & 20.fol.156.
Compromiſſi *laudum eſt nullum ſi a tertio electo non fuerit prius verificata diſcordia*, cap.47. num. 3. & 4. fol.155.
Compromiſſum *cum pacto procedendi abſque citatione, adhuc fieri debet talis, qualis notificatio*, cap.47. nu. 5.& num.15.fol.155.& 156.
Compromiſſum *ſi fiat cum clauſula, quod ex nunc pro tunc acceptat laudum, non poteſt compromittens nullitatem allegare*, cap.47.num.14.fol.156.
Compromiſſum *ad inſtantiam ceſſionarii non datur, licet ad inſtantiam cedentis daretur*, cap. 40. num. 5. fol.139.
Compromiſſum *an fieri poſſit per filiumfamil. abſque patris conſenſu, vel per mulierem abſque conſenſu propinquorum, vel abſque mundualdo*, cap.40. nu. 6.& 7.ibid.
Compromiſſum *an peti poſſit per alterem laudatum contra ſibi conjunctum*, cap.40.num 8.ibid.
Compromiſſum *neceſſarium non admittit exceptionem laudationis in auctorem, ſecus in compromiſſo voluntario*, cap.40.num.9.ibid.
Compromiſſum *Clericus actor in foro laicali an cogatur facere a laico convento*, cap.40.num.10.ibid.
Compromiſſum *petere non poteſt contumax, nec admittitur in cauſa appellationis, nec in cauſa matrimoniali, nec in baſtardis etiam legitimatis, nec in cenſis, ubi merus articulus vertitur, nec in inſtrumentis liquidis, nec in obligationibus penes acta, nec in quavis cauſa executiva liquida, nec contra legatarium, nec contra teſtamentum, nec in apocha bancharia, nec in litteris cambii, nec in apocha privata, quæ non eſt ſubſcripta, cum limitationibus*, cap.40. num.11.& ſeq.cit.fol.& ſeq.
Compromiſſum *uſque ad quartum gradum de jure civili incluſive conſanguinitatis, & affinitatis fit vigore pragm.* cap.40.num.1.fol.138.
Compromiſſo *petito ſtatim ligatæ ſunt manus Judicis in cauſa civili, qui ſolum poteſt procedere ad cogendum adverſarium ad eligendos arbitros inſtante parte*, cap.40.num.2.ibid.
Compromiſſum *ſi controvertitur ſi, vel ne ſit faciendum, an hoc incidens ſit compromittendum*, cap.40. num. 22.fol.142.
Compromiſſum *facere poteſt Univerſitas, ſi omnes legitime congregati conſentiunt, nec ſufficit major pars civium*, cap.40.num.23.ibid.
Compromiſſum *petitum a conjuncto agente judicio aſſiſtentia, quæ petitur, ut alter, qui non eſt conjunctus condemnetur; tunc denegatur compromiſſum*, cap. 40.num.24.ibid.
Compromiſſum *eſt exceptio dilatoria, quæ peti debet ante terminum, vel incontinenti, & quid ſi fuerit renunciatum termino?* cap.40.num.25.ibid.
Compromiſſum *peti non poteſt a contumace etiam poſt purgatam contumaciam, quia contumax nec poteſt recuſare Judicem*, cap.40.num.26.ibid.
Compromiſſum *expiratum, an poſſit iterum admitti, & quomodo intelligitur poteſtas prorogandi*, cap.40.num. 27 & 28.ibid.
Compromiſſi *inſtantia currit de momento ad momentum a die, quo per arbitros fuerit acceptatum, niſi aliter inter partes fuerit conventum*, cap.40.num.29. fol.143.
Concluſio *eſt terminus excluſivus omnium probationum, ſed hodie non excludit mixtam probationem, & in Regno etiam poſt citationem ad ſententiam teſtes recipiuntur ad concomitandum, & impugnandum ſcripturas, qui terminus utrique parti eſt communis*, cap.22.num.1.& 2.fol 90.
Concluſio, *& publicatio fit in M. C. nulla præcedente citatione, ſed in S. C. in R. C. & in Curiis Regni fieri non poteſt, niſi præcedat citatio partis*, cap.22. nu. 3.fol.91.
Concluſionis *formula, quæ ſemper facta intelligitur ſalva productione ſcripturarum, etiam quando in decreto dicta clauſula non apponitur*, cap.22.nu.4. ibid. & cap.24.num.5.fol.93.
Concluſio, *& publicatio ſi omittatur non vitiat proceſſum, ſecus ſi proceditur in contumaciam in prima inſtantia, ubi non poteſt omitti publicatio, & concluſio, ſed in ſecunda inſtantia, etiam in contumacia omitti poſſunt concluſio, & publicatio, & aſſignatur ratio rejectis contrariis „ quomodo id procedat ex
„ nov. Conſtit. remiſſive*, cap.22.num.5.fol.91.
„ Condemnari *ad expenſas, aut ab illis abſolvi debet in
„ ipſa ſententia, juxta nov. Conſtit. qui litem amittit*,
„ cap.28.num.25.fol.98.
Confeſſus *de homicidio non poteſt condemnari, ſi conſtat eum, qui dicitur occiſus, vivere*, cap. 9. num. 34.fol.39.
Conjunctus, *ſive*
Conſanguineus, *vel affinis quando ſine mandato poteſt eſſe in judicio, & quando licet poſſit eſſe in judicio, non poteſt tamen exigere, cum limitationibus, & ampliationibus*, cap.3.num.51.fol.12.
Conſtitutio *Janciunus de jure Congrui, &*
Conſtitutio *Regni Divæ Memoriæ circa venditum abſque aſſenſu declaratur*, cap. 37. num. 29. & 30. fol.126.

Con-

Conteſtatio litis quid ſit, & quando inducitur in Regno, & quæ ſiunt ante conteſtationem dicuntur præparatoria ad judicium, cap.11.num.1.& 2.fol.41.
Conteſtatio in Regno non eſt neceſſaria, ſed terminus habet vim conteſtationis, & qui ſint conteſtationis effectus, cap.11.num.3.& 4. fol.42.
Conteſtatio in cauſis ſummariiſſimis, & magis ſummariis tunc facta dicitur, cum Reus opponit, cap.11. num.5.ibid.
Contumacia quomodo accuſatur, & quando ſcribi poteſt antequam fiat relatio a Nuncio, cap. 6. num.28. uſque ad 33.fol.24.& ſeqq.
Copia articulorum, ubi non datur, poſt publicationem ſit inſtantia articulorum impertinentium, datur praxis, & cautela circa hoc, cap.16.num.11.fol.66.
Creditoris oblatio admittitur ſine præſenti pecunia, etiam cum ſexta parte minus, & præfertur extraneo, & quando non admittitur ad jus offerendi, cap. 33.num.25.26.& ſeq.fol.108.
Creditor ſeptem modos habet pro conſequenda ſatisfactione, ſi in ſubbaſtatione non reperitur juſtum pretium, cap.33.num.43.fol.110.
Creditor in ſubbaſtatione præfertur extraneo, & fuit deciſum ad beneficium Monialium D. Thomæ Marſici Novi, cap.33.num.27.fol.108.
Creditor in pecunia cogi non poteſt ad recipienda ſtabilia inſolutum, juxta Textum in auth. hoc niſi C. de ſolutionibus, maxime quando debitor renunciavit dictæ authenticæ, vel promiſit cum Juramento facere ſolutionem in pecunia; nam dicta authentica habet locum contra debitorem in alia ſpecie, quam in pecunia, cap.34.per totum.
Creditor tenetur declarare ad inſtantiam debitoris quantitates receptas, ſed non tenetur jurare, quod ſumma in inſtrumento conſenta ſit vera, quia habens inſtrumentum habet actionem probatam, cap.9.num. 9.& 15.fol.37.
Creditor ad inſtantiam debitoris jurans, quam partem debiti recepit, tunc debitor an teneatur ſolvere reſtantem ſummam, cap.9.num.42.fol.40.
Creditoris hæres in liquidatione inſtrumenti exprimere debet pro quanta quantitate præſentat inſtrumentum, cap.9.num.40.fol.37.
Cum aliquid ſapere incipimus, tunc è vita diſcedimus, Præludnum.1.fol.1.
Cumulare actiones ante terminum, & poſt terminum datur regula, & praxis, cap.8. per totum fol. 33.
Cumulatio exemplificatur pluribus modis, cum limitationibus, cap.8.num.8.fol.33.
Cumulatio actionum omnino incompatibilis, exemplificatur, cap.8.num.10.fol.34.
Cumulationis actionis exceptio an reiici poſſit ex officio a Judice ſi a parte non opponatur, cap. 8. num. 12. fol.35.
Curator ad lites, vel hæreditatis jacentis non tenetur ſuper poſitionibus deponere, cap.17.num.50.fol.79.

D.

Damni infecti definitio, & etymologia, & diviſio, cap.49.num.1.2.& 3.fol.159.
Damni de re ad perſonam infecti datur formula, & Praxis, & de re ad rem, cap.49. num.5.& 6. fol. 159.& 160.
Damnum paſſus quando non petiit cautionem de damno infecto, ad quid Dominus ædificii ruentis tenetur, cap.49.num.7.& 8.fol.160.
Damnum quando timetur inferri a domo vicini, quæ actio competat inquilino, ſeu conductori, cap.49.nu. 1 a.fol.160.
Debitor tenetur facere antapocam ad beneficium creditoris de quantitate ſoluta, ut creditor habeat probatam quaſi poſſeſſionem exigendi, cap.9. num. 10. fol.37.
Debitor in liquidatione inſtrumenti interrogatur, ſi illud habeat pro vero, ſed non poteſt interrogari, an debeat, vel non, cap.9.num.12.& 14.fol.37.
Debitor exhibendo apocam originalem ſolutionis factæ, tenetur declarare, ſi ſolutio facta fuit creditori viventi, vel ejus hæredibus, & aſſignatur ratio, cap.9. num.45.fol.41.
Debitori quando datur remedium ad pignus recuperandum, cap.33.num.41.fol.110.
Deciſio Giurbæ eſt reprobata, & reſolutio de Marinis 44.lib.2.eſt recepta, & obſervanda in Regno, & aſſignatur ratio, & deciſio Giurbæ ſervatur in aliis Regnis extra Neapolim, cap.37.n.12.& 15.fol.122.
Deciſio Capyc.latro 123.& 125.declaratur, cap.37.nu. 27.fol.125.
Declaratio petita, ſi non fiat, fit decretum, quod habeatur pro facta, ut deterius, & hoc habet locum ſuper quacumque declaratione, & poſitionibus, & recognitione ſcripturæ, cum limitationibus, cap.9.num.31. fol.39.
Declarationes factæ probant reſpectu interrogantis tantum, non reſpectu alterius, cap.9.num.32.ibid.
Declarans in judicio, vel extra in aliqua ſcriptura eſſe hæredem ſibi præjudicat in caſu, quo poſſit eſſe hæres, cum declarationibus & limitationibus, cap.9.num. 33.ibid.
Declarantur tres actus neceſſarii in judicio ordinario, Præludnum.6.fol.1.
Decretum, quod remittatur ad Judicem Eccleſiaſticum latum domi, non obſtante, ſalvo jure cujuslibet, fuit revocatum, & dictum, quod procedatur in S. C. cap. 37.num.3.fol.121.
Decreto de vendendo lato ſine clauſula ſalvo jure cujuslibet, ſi res ſit vendita, remanet liberata a manu Judicis, & in locum dictæ rei venditæ, remanet ſub Indice pretium vinculatum, cap.35.num.20.fol.124.
Delegatus procedere non poteſt in cauſa extra Territorium ſine conſenſu partium, cap.28.nu.14.fol.97.
Delegatus a Principe, & Delegatus ab inferiore quid differt; & quæ facere poſſit, & an teneatur ſervare ſtilum Delegantis, cap.29.num.12.& 15.fol.99.
Depoſitione per Procuratorē facta cum poteſtate ad ſic reſpondendum, non poterit Adverſarius petere, ut Principalis iterum deponat ſuper illis, cap.17. num. 8.fol.70.
Depoſitione Principalis petita, & pendente non poteſt ad alium actum procedi, & an fiat decretum, ut terminus currat poſt factam depoſitionem, cap.17.nu.6. & 18.fol.70.& 73.
Depoſitum in Curia loci, ubi deſtinata eſt citatio, quando non valet, cap.6.num.65 fol.31.
Dicta teſtium, quando dicuntur dedicita, & teſtificata, & datur cautela, & declaratur Pragm.3.de teſtium retentione, cap.18.num.17.fol.81.
Dictatum taxatio pro omnibus Officialibus, & commiſſariis, cap.36.nu.22.fol.118. „ ubi aliquid advertitur ex nov.Conſt.
Dieta legalis per Terram eſt 20. milliariis; & per mare eſt 50. ſed ſi Officialis per mare accedit, non per mare, ſed per Terram fit numeratio milliariū, cum limitatione, & declaratione in caſu moræ, & in caſu infirmitatis, cap.36.in fine fol. 120.
„ Differentia indicatur inter noviſſimum Edictum, &
„ præcedentia, num.3.in append.fol.164.
Diffinitiva non poteſt revocari, ſed poteſt declarari ejus obſcuritas, etiam poſt lapſos decem dies; & terminus appellationis, vel nullitatis currit a dicta die declarationis, cap.28.num.22.fol.97.
Dilatione pendente ipſo jure nullum eſt, quod pendente dilatione fit. Ideo pendente termino non poteſt fieri ſequeſtrum, niſi in decreto fuerit clauſula, ſalva proviſione facienda ſuper petito ſequeſtro, cap.12. num. 32.& 33.fol.48.

Dioc-

Diœceſis Neapolitana, & Caputaquenſis habent ritum conſimilem negandi congruum laico petenti contra Clericum. Ideoque in foro laicali negatur Clerico petenti congruum contra laicum ad æqualitatem ſervandam, cap.37.num.14.fol.122.

„ Duo modi proponuntur, ut poſſit obviam iri omnibus
„ dominorum fraudibus, & ut Edicti deliberatio ſuum
„ integrum robur, & executionem obtineat, num.11.in
„ append.fol.166.

E.

Eccleſiaſticus requiſitus a ſæculari ſi negaverit auxilium ſuum, recurrendum ad Superiorem negantis, & ſic omnis Iudex requiſitus negans executionem cogendus per ſuperiorem, cap.35.num.11.fol.126.

„ Edictum circa affictus domorum, emanatum hoc anno
„ 1742. tranſcribitur, num.2.in append.fol.163.

Electio examinatoris, citatio Teſtium, & requiſitoria partis ad videndum juramenta teſtium unico actu notificantur, cap.13.nu.6.fol.49.

Electione examinatoris facta currit terminus, & non prius in S.C. ſecus in aliis Curiis, cap.13.nu.4.ibid.

Emens extraneus a primo creditore quando poteſt moleſtari a ſecundo, quando non, cap.33.num.7.& 15. fol.107.

Emens, qui rem poſſidet, conveniri debet coram Iudice ipſius emtoris in judicio congrui, & aſſignatur ratio, cap.37.num.5.fol.121.

Emens rem pupilli a Tutore pro ſatisfaciendo debito Tutoris; Minor laicus retrahere non poteſt Clericum emptorem in foro laicali, cap.37.num.6.fol.121.

Emens ab hærede cum benef.leg. & inventarii ſub haſta ad inſtantiam creditoris primo venientis eſt ſecurus, cum declarationibus, cap.33.num.10.fol.107.

Emens ſubbaſta licet pretium ſolvatur poſteriori eſt ſecurus, quando dicta ſolutio ſit cum expreſſo conſenſu anterioris, nam tacitus conſenſus non juvat, cap. 33.num.13.ibid.

Emens ſubhaſta, quando pretium non ſolvitur anteriori creditori licet præſenti, & taceuti, non eſt ſecurus, niſi fuerit admonitus creditor anterior, cap.33.nu. 19.fol.108.

Emens, ut ſit ſecurus, non ſolum debet pretium ſolvi creditori anteriori, ſed quod venditio ſit facta cum clauſula jure creditoris, cap.33.num.22.ibid.

Emens ſubhaſta, & pretium deponens cum ſolitis cautionibus a nemine moleſtari poterit, etiam quod depoſitum perdatur, cap.33.num.2.fol.106.

Emptio facta ſubhaſta per interpoſitam perſonam cum ceſſione in beneficium creditoris, tunc debitor ſoluto debito cum expenſis poterit bona recuperare, & ſic in omni caſu, quo ſervatus non ſit debitus ordo, cap. 33.num.36.fol.110.

Emptor nemo ad publicas venditiones accederet, ſi ad pretium ſolutum iterum ſolvendum ſubjaceret, cap. 33.num.3.fol.106.

Emptor ſubhaſta a Fiſco diſtrahente, ſi creditor anterior eſt præſens, & tacens, adhuc eſt ſecurus, cap.33. num.14.fol.107.

Emptor ſubhaſta quando non poteſt moleſtari a debitore, qui debet habere recurſum ad pretium, cap.33.nu. 37.& 41.fol.110.

Examen teſtium in S.R.C. non poteſt fieri, niſi per examinatores, qui ſunt deſtinati num. 40. qui eliguntur, prævia buſſula, & datur praxis diverſa in S.C. & diverſa in M.C.V. & aliis Curiis, cap.13.num.1.& 2. fol.48.

Examinatoris ſuſpicionis formula, cap.13.num.3.ibid.

Examinator electus, alium ſubſtituere non poteſt abſque amborum partium conſenſu, alias acta ſunt nulla, cap.13.num.5.fol.49.

Examinatorum buſſula in S.C. quomodo fit, & prætermiſſa buſſula acta ſubſequentia eſſent nulla, & declaratur praxis S.C., R.C. & aliarum Curiarum, cap.13. num.2.fol.48.

Examinis commiſſio in S.C. non poteſt fieri Officialibus locorum, niſi Examinatores dicti S.C. renuncient; quod limitatur in aliquibus caſibus, cap.13. num.8. & 9. fol.51.& ſeq.

Examen in S. C. tunc poteſt committi Officialibus locorum abſque quod renuncient Examinatores in cauſis infra quinquaginta ducatos, vel quando actor eſt Neapolitanus, vel quando committitur extra Regnum, vel in cauſis pauperum, „cum obſervatione ſe-
„ cundum nov.Conſtit.cap.13.d.num.9.fol.52.

Examen an erit validum abſque citatione partis ad videndum juramenta teſtium, cap.14.nu.6.fol.53.

Examen eſt nullum, ſi teſtes juraſſent ante, vel poſt deſignatum diem, & extra locum deſignatum, vel in eadem die, qua fuerunt citati, cap.14.nu.9.fol.54.

Examen committitur Iudici loci, ubi degunt teſtes, & ſi Iudex loci fuerit recuſatus uti ſuſpectus committitur propinquiori, cap.15.num.4.fol.59.

Examinatori nil ſolvitur pro acceſſu in cauſa infra ducatos mille, cap.15.num.30.fol.63.

Exceptio contra Procuratorem, quod non ſit matriculatus, opponi poteſt in qualibet parte judicii, ſed acta interim facta ſunt valida, quod limitatur in Curiis inferioribus Regni, cap.3.num.14.fol.8. & vid.num.8. fol.7. ſecus de actis factis ante mandati exhibitionem, quæ nulla ſunt, ibid.num.7.

Exceptio litis pendentiæ, & ne cauſa continentiæ dividatur, habet locum in lite inter eaſdem perſonas, eadem actione, eodem modo, vel titulo agendi, & ubi non obſtat dicta exceptio, nec ibi obſtat clauſula ſalvo jure cujuslibet, cap.37.num.26.& 28.fol.125.

Executio ſententiæ quomodo fit in S. C. & quomodo in aliis Curiis, cap.29.num.1.uſque ad 5.fol.98.& 99.

Executio ſententiæ per viam executivam uſque ad 20. annos fieri poteſt, quibus elapſis proceditur ordinarie, cum limitatione, cap.29.num.6.fol.99.

Executio ſententiæ ſi eſt capta non præſcribitur, & lata contra unum, quando nocet alteri, cap.28.num.4. fol.96.

Executio ſententiæ primo in mobilibus, ſecundo in ſtabilibus, & tertio in nominibus debitorum fieri debet, cap.29.num.7.fol.99.

Executio contra minorem fit primo in nominibus debitorum, relictis ſtabilibus, & mobilibus pro quotidiano uſu, cap.29.num.9.ibid.

Executio facta mutato Iudice, vel mortuo, valida eſt, cap.30.num.5.fol.100.

Executio contra ſubſcriptos hodie eſt prohibita ultra ſummam carolenorum 30. abſque unica citatione ad minus, cap.30.num.6.ibid.

Executio facta in bonis propriis hæredis cum benef.leg. & inventarii retractatur, niſi creditor docuerit hæredem conſumpſiſſe bona hæreditaria ejuſdem valoris, vel majoris; & affertur deciſio ad beneficium Univerſitatis Sancti Angeli Faſanellæ, cap.30.num.19. fol.102.

Executio, quo ordine fieri debet, cap.30.num.10.ibid.

Executio ſententiæ impediri poteſt per quatuordecim impedimenta quæ narrantur, cap.29.num.10. fol.99.

Executio executorialium impediri non poteſt pro quavis cauſa „ prout confirmatur ex nova Conſtitut. „ quod fallit in concurſu coram alio Iudice, cap.30.nu. 1.fol.100.

Executionem impedire non poteſt tertius, qui non poſſidet, & declaratur concluſio, cap.30.num.7.ibid.

Executionem in Terra Baronis an facere poſſit Commiſſarius Supremorum Tribunalium, cap.29. num.14. fol.99.

Executionem executorii quando impedit exceptio modificativa, cap.30.num.17.fol.102.

Exe.

Executionem executorli impediunt nullitates per viam exceptionis, quamvis eſſet coeptum exequi, & declaratur, cap.30.num.14. fol.101.
Executioni demandatur ſententia tranſacta in rem judicatam, etiam contra condemnatum, qui efficitur alterius fieri poſt latam ſententiam, cap.29. num.10. fol.99.
Executioni demandatur ſententia a Iudice prorogato; etiam ſuper bonis in alieno foro ſitis implorato brachio illius territorii, & ſi Iudex requiſitus recuſat brachium dare, quid agendum, cap.29. num.11.& 13. ibid.
Executorio expedito, vel poſt decretum de ſolvendo ſi opponitur exceptio ſolutionis, datur formula decretandi cap.30.num.3.fol.100.
Executorium contra Nobiles fieri debet cum clauſula oſtendatur. Verum ſi ſit illis non oſtenſis, valida eſt executio, cap.30.num.4.ibid.
Executorium Curiæ Bajularis impediri non poteſt a M. C.Vatiam quando excedit ultra carolenus 30. cap.30. num.2.ibid.
Executorium ad finem, ut retardetur non admittitur appellatio a decreto de exequendo, ſed ſolum ad finem juſtificandi decretum, cap.30.num.12.fol.101.
Executorium etiam contra exemptos, & contra Clericos pro perſone Domi expeditur a laico, ubi periculum eſt in mora, cap.30.num 16.fol.102.
Executorium expeditum realiter, & perſonaliter etiam ſi debitor carceratur, poteſt exequi in bonis, cap.19. num.8.fol.99.
Executorium a Regiis Tribunalibus expeditum ubicumque per Regnum executioni demandatur abſque brachio, cap.30.num.9.fol.101.
Executorium poſt decennium executioni non demandatur, niſi prius citetur debitor ad dicendam cauſam, quare exequi non debeat, cap.30.num.10.ibid.
Executorium non ſuſpenditur per oblationem ſtabilium factam in actu executionis, cap.30.num.11.ibid.
Executorium vigore conſuetud. Neapolis, datur formula, & explicatur tota praxis, & quid hodie ſervetur, cap.30.num.15.ibid.
Executorium ſuper bonis hæreditariis non impeditur per exceptionem inventarii oppoſitam infra 30. dies poſt latam ſententiam, ſed limitatur, ubi incontinenti hæres docuerit non adeſſe bona hæreditaria, cap.30. num.18.fol.102.
Executorium quando poteſt relaxari ſuper bonis propriis hæredis, & datur praxis, cap.30.nu.20.ibid.
Executum eſſe in bonis alienis tertius, qui poſſidet bona, opponere poteſt, ſed prius juſtificatur executio, cap.30.num.8.fol.101.
Expenſæ ſunt reficiendæ per debitorem in acceſſu, apprætio, venditione, & ſubhaſtatione bonorum, cap. 36.num.13.fol.119.

F.

Fidibus privatis an credere debeat Iudex, cap.14.nu. 6.fol.23.
Forjudicandus citatur domi, in qua conſuevit habitare, cap.6.num.44.fol.28.
Formula ſupplicationis, & mandati juſtificati, cap.4. num.16.17.& 18.fol.18. „ quo nu.16. adnotatur aliquid ex nov. Conſt.
Formula præſentatæ, quæ fit in libello, vel alia ſcriptura, „ ubi quid ſanciatur a nova Conſtit. circa præſentatas „ exponitur, cap.5.num.1.fol.19.
Formula memorialis, & decretorum pro ſolutione dietarum in acceſſu factæ, cum advertentiis, cap.36.num. 15.fol.119. „ ubi aliquid advertitur ex nov. Conſt.
Formula opponendi contra Procuratorem, vel ſubſtitutum, qui non habeat mandatum ſufficiens, cap.3.nu. 46.fol.11.
Formula, quando latitant Procuratores reorum, cap.3. num.59.fol.13.
Formula citandi per Edictum, quando principalis non reperitur, & quod interim procedatur cum Procuratore, cap.3.num.61.ibid.
Formula adſtringendi reum, licet ſit in loco judicii, cap. 3.num.62. fol.14.
Formula, quando ſunt multi colitigantes, ut conſtituant unum, vel duos Procuratores, cap.3.num.63.ibid.
Formula conſtituendi unum Procuratorem nomine omnium, cap.3.num.66.fol.15.
Formula depoſitionis ſuper revelatione excommunicationis, cum advertimentis, cap.14.num.23.fol.58.
Formula libelli, & decreti pro compellendis teſtibus morosis ad deponendum, cap.14.num.24.ibid.
Formula proteſtationis contra teſtes, cum advertimentis, cap.15.num.23.fol.63.
Formula nominandi teſtes extra Regnum, cap.15. num. 38.fol.64.
Formula articulorum cum clauſulis, cap.16.num.13.fol. 67.& vide in fin.ejuſd.Cap.aliam formulam.
Formula poſitionum quando non claudantur, cap.17.nu. 48.fol.77.
Formula poſitionum in cauſa repulſæ, cap.17. num.49. ibid.
Formula articulorum in cauſa repulſæ, cap.20. num.9. fol.86.
Formula decreti ſecundi beneficii, cap.21.num.11.fol.89.
Formula decreti ad concomitandas ſcripturas privatas poſt concluſum, cap.23.num.6.fol.91.
Formula apprætii commiſſi Curiis inferioribus, cap.32. num.9.fol.104.
Formola di offerta cautelata con la formola de' decreti conſecutivi, ed avvertimenti, cap.33.num.45.& 46. fol.111.& 112.
Formula ſequeſtri, cap.38.num.29.31.& 32.fol.131. 133. & 134.
Formula decreti de conſenſu partium pro Arbitrorum electione, cap.45.num.1.fol.149.
Formula decreti, parte reluctante, cap.45. num.2.& 3. ibid.
Formula actorum, quæ fiunt per arbitros electo Iudice, cap.45.num.4.fol.150.
Formula primi libelli ad finem petendi compromiſſum, cap.46.num.1.ibid.
Formula negandi parentelam, cap.46.num.3.fol.151.
Formula decreti, ut exequatur laudum, & ſi fuerit appellatum quomodo ſit decretum, cap.46.num.9.ibid.
Formula laudi coram Epiſcopo Riccio, cap.46.num.10. ibid.
Formula compromiſſi in Congregatione S. Ivonis, cap.46. num.20.fol.153.
Formula compromiſſi per Procuratores, cap.46.num.21. ibid.
Formola del Bando, quando ſi trova un'animale errante, cap.48.num.5.fol.157.
Formola delle contumacie, dopo detto Bando, cap.48.nu. 6.ibid.
Formula libelli, & decreti in caſu damni dati ad perſonam, cap.49.num.5.fol.159.

H.

HÆres cum benef. leg. & Inventarii non tenetur ultra vires, etiam ſi obligatus ſit nomine proprio, ſed ſi conſtat aliquam quantitatem eſſe penes ſe, fit executio contra hæredem in bonis propriis, & in perſona, & quid facere debet pro obtinendo diſſequeſtro, cap.38.num.15.& 16.fol.129.& 130.
Hæres citari debet, ut inſtantia cœpta cum defuncto transferatur in hæredem, & quid in cauſa feudali? Et ſi non præcedat decretum, quod transferatur in hæredem, erit nullitas, etiam in favorem mortui, cap. 3.num.

3.num.22.fol.8.& d.cap.3.num.36. fol.9.

Hæres *in judicio petitionis hæreditatis ſuper bonis burgenſaticis ſufficit in genere declarare, quod ſit hæres, & non tenetur dicere ex teſtamento, vel ab inteſtato, ſecus in feudalibus*, cap.9.num.22.fol.38.

Hæres *hæredis primi teſtatoris eſt hæres, & tenetur declarare ſi ex ſua perſona, vel ſi per intermediam perſonam ſuccedere velit*, cap.9.num.28.ibid.

Hæres *non cogitur reſpondere an ſit hæres, durante tempore ad conficiendum inventarium, ſed cogitur reſpondere, an bona teneat*, cap.9.num.36.fol.39.

Hæres *mortuo Principali convento interrogari poteſt poſt conteſtationem, an ſit filius, an ſit hæres, & in quota parte, & citatur pro translatione Judicii in ipſum hæredem*, cap.9.num.37.ibid.

Hortatoria *in aliena juriſdictione debet continere inſertum libellum, ut Judex loci brachium impartiatur, & citatus ad comparendum cogatur*, cap.35.num.1. fol.114.

Hortatoriæ *in criminalibus miſſæ in aliena juriſdictione debent continere ſummarium probationem delicti, alias judex requiſitus non tenetur eas exequutioni demandare*, cap.35.num.13.fol.116.

Hortatoriæ *cum præſentantur, quomodo practicatur*, cap.35. num.14. fol.117. *Et quæ exceptiones poſſunt adverſus illas proponi, & admitti*, d.cap.35.n.15.ibid.

Hortatoria, *vide in littera* B.brachium, *& in littera* R. Requiſitoria.

I.

IMmiſſio *in poſſeſſionem non impeditur, quando exceptio dominii requirit ulteriorem indaginem. Sed in decreto immiſſionis apponitur clauſula, ſalvo jure contradictoris, & quandoque etiam non alienet, & facta obligatione reſpectu fructuum. & ſic in omnibus exceptionibus, quæ requirunt ulteriorem indaginem*, cap.37.num.23.fol.124.

Inhabilitatis *exceptio ante conteſtationem opponi debet contra Procuratorem*, cap.3.num.13.fol.8.

Inquilinus, *qui conduxit domum infra annum, debet ni-*
,, *hilominus pro ſequentibus annis manuteneri, ſi in apo-*
,, *ca fuit ſtatuta quantitas pro integro anno ſolvenda, ſe-*
,, *cus ſi non fuerit ſtatuta; licet ſe paratum exhibeat ad*
,, *ſolvendum, quod fuerit a peritis judicatum, dummodo*
,, *hoc ipſum non fuerit conventum, & quare*, num.6. in
,, append.fol.165.

Inſultatus, *offenſus, læſus per contractum, vicinus in jure congrui dicitur actor, & non reus, & aſſignatur ratio*, cap.37 num.11.fol.122.

Inſtantia *incipit a conteſtatione litis, & finit poſt ſententiam latam, & deinde habetur Judex prout privata perſona, quia functus eſt officio ſuo. Et poſt addictum pignus res non eſt amplius ſub Judice, ſed ſub dominio emptoris, cujus periculo cedit, & pretium vinculatum remanet ſub juriſdictione judicis*, cap. 35. num.18.& 19.fol.123.& 124.

Inſtantia *perempta, Eccleſiaſticus reus non poteſt cogi amplius coram Judice laico, ſed remittitur ad forum Eccleſiaſticum, etiam poſt inſufflatum ſpiritum vitæ*, cap.37.num.21.fol.123.

Inſtrumentum *publicum, an ſit neceſſarium ad proban-*
,, *dam præcedentem locationem pro ſequentibus annis,*
,, *an ſatis ſit ſimplex apoca cum diſtinctione reſponde-*
,, *tur*, num.7.in append.fol.165.

Interloquutoria *revocari poteſt a Judice expreſſe, vel tacite, uſque ad ſententiam diffinitivam, quia tranſit in rem judicatam, quoad partem, non quoad Judicem. Verum ſi fuerit executioni demandata, vel per aliud decretum confirmata, vel bis fuerit revocata, vel cauſa cognita fuerit facta, nunquam a Judice revocari poteſt*, cap.39.num.1.& 3.fol.137.

Interlocutoria *lata in aula revocari non poteſt in civilibus. Secus in criminalibus, quia per M.C.aliquando revocatur*, cap.39.num.4.fol.137. ,, *ubi vid.quid*
,, *advertitur ex nov.Conſt.*

Interlocutoria *non admittit remedium contrarii imperii in decreto non appellabili, fallit in alimentis futuris*, cap.39.num.5.fol.137.

Interlocutoria *revocari non poteſt poſt Judicis inhibitionem, & quando fallit concluſio prædicta*, cap.39. num.6.ibid.

Interlocutoria *non poteſt contrario imperio revocari ad inſtantiam partis poſt decem dies, ſed Judex ex officio poteſt revocare, ſi juſtam revocandi cauſam viderit*, cap.39.num.7.ibid.

Interrogatoria *quomodo fiebant olim, & quomodo fiant hodie ab actore contra reum*, cap.9.n.1.& 3.fol.36.

Interrogationes *præparatoriæ fieri poſſunt ante libellum, & actor interrogare poteſt, quo titulo reus teneat, & quando; & vicinus poteſt interrogare poſſeſſorem, quo titulo rem conjunctam poſſideat, & quo pretio, ad finem agendi pro jure congrui*, cap.9. num.6.7 & 8.& vid.num.3.ibid.

Interrogatus *creditor tenetur declarare quantitates receptas*, cap.9.num.9.fol.37.

Interrogatoria *non admittuntur, quoad ſubſtantiam judicii, ſed circa præparatoria tantum, ut actor ſciat perſonam, & certitudinem ejus, quod petit*, cap. 9.num.16.ibid.

Interrogatoria *poſt litem conteſtatam fieri non poſſunt, ſed ordine Judicis fieri debent in quacumque parte judicii*, cap.9.num.20. ibid. *ſecus de Jure Regni*, num. 21.fol.38.

Interrogatoriis *non reſpondetur per verbum* credo, *vel* non credo, *ſecus in poſitionibus*, cap.9.num.22.ibid.

Interrogatorium *circa exceptiones in jure conſiſtentes, vel quæ concernunt crimen, vel turpitudinem, vel quæ conſiſtunt in mero animo, vel in eo, quod eſt impertinens ad cauſam, non admittitur, nec reus tenetur reſpondere*, cap.9.num.41.fol.40.

Interrogari *poteſt, ut quis declaret circa uſum teſtium, vel ſcripturarum, & qua actione agere intendit, & circa tempus in caſu præſcriptionis, & in poſſeſſorio cogitur actor reſpondere, an poſſideat rem*, cap.9. num. 43.& 44.ibid.

Interrogari *poteſt debitor, qui exhibet apocam originalem ſolutionis, an ſolutio ſit facta creditori viventi, vel ejus hæredibus*, cap.9.num.45.fol.41.

Inventarii *diſcuſſionis exceptio infra 30. dies opponi poteſt. Verum ſi dictus terminus lapſus ſit pendente appellatione, reclamatione, & reſtitutione in integrum, non poteſt amplius per dictam exceptionem juvari*, cap.12.num.31.fol.47.

Judicium *incipere poteſt ab articulis, & poſitionibus, & a mandato juſtificato*, cap.4.num.2.3.& 5.fol.15.

Judicium *ordinarium tres actus requirit neceſſario*, in prælud.num.6.fol.1.

Juramentum *appoſitum in compromiſſo non obſtat, quando adeſt enormiſſima læſio*, cap.44.nu.4.fol.147.

Juramentum *de ſtando laudo, intelligitur, ſi juxta fuerit arbitratum*, cap.44.num.22.fol.149.

Juramentum *calumniæ, tam actor, quam reus, antiquitus præſtare tenebatur, ſed receſſit ab uſu*, cap.10.per totum.fol.41.

L.

LAici *non poſſunt eſſe arbitri in cauſis Eccleſiaſticis, ſecus in bonis temporalibus Eccleſiæ*, cap.41.num. 8.fol.144.

Laudum *vide lit.A.*Arbitri, *& lit.C.*Compromiſſum.

Laudum *a partibus acceptatum nec per appellationem, nec per recurſum reſcindi poteſt*, cap.44.nu.6. fol.148.

Laudum *partibus præſentibus conſentientibus latum valet cum tali poteſtate factum, licet non appareat de tali poteſtate*, cap.43.num.6.fol.146.

Laudum *eſt invalidum, ſi ultra poteſtatem ſit, cum limitatione, & declaratione*, cap.43.num.7.ibid.

Laudum *ſi a Judice declaratur nullum, debet iterum compromitti*, cap.44.num.13.fol.148.

Laudum *ſi in compromiſſo neceſſario ſit latum, an po-*

teſt de evictione,cap.44.num.14.ibid.
Laudum ſine ſcriptis eſt nullum, ſecus ſi talis facultas data ſit, & ſecus in arbitramentis neceſſariis, cap.44.num.17.ibid.
Laudum publicatum abſente Arbitro, fuit deciſum valere,cap.44.num.16.ibid.
Laudum preferri debet in termino compromiſſi,alias eſt nullum, & dictus terminus currit a die ſtatuto a partibus, vel a die acceptationis, ſi non fuerit ſtatutus,cap.44.num.19.& 20.fol.149.
Laudum quando confirmatur a Iudice appellationis; tunc exigitur pœna,& non prius,cap.44.n.23.ibid.
Laudum latum a tertio quando eſt nullum,& laudi executio fit pendente appellatione, & laudum factum a duobus ex tribus arbitratoribus ſubſtinetur, cap.47.num.3.12.& 18.fol.155.& ſeq.
Libellus, ſive talis, qualis petitio requiritur, etiam in ſummariis, ſecus in ſummariiſſimis, & in oppidis parvis,ubi quis poteſt eſſe Judex, & Actuarius ſimul, cap.4.num.4.fol.15.
Libellus ſic dicitur a libro, & hodie ſufficit unus, ſed antiquitus requirebantur tres,cap.4.n.7.& 8. fol.16.
Libellus debet continere nomen actoris,& rei,& rerum, quæ petuntur,cap.4.num.9.fol.16.
Libelli definitio, & quod conſtat ex tribus partibus, cap.4.num.11.& 12.ibid.
Libelli concluſio attendi debet, cap.4.num.13.ibid.
Libelli tres partes explicantur, & quas clauſulas ſalutares habere debet,cap.4.nu.14.& 15.ibid.
Libellus,& omnis ſcriptura poſtquam eſt præſentata ab actis tolli non poteſt,cap.16.num.17.fol.67.
Lunæ conjunctio,& plenilunium,quid ſit, cap.49. num.21.fol.161.
Luna,qua hora comparet in levante,& quot horis lucet in hoc noſtro Emiſphero,cap.49.n.19.ibid.

M.

Mandati juſtificati Formula,vide in lit.F.Formula.
Mandatum ad reluendum niſi præcedat, non poteſt ad venditionem pignorum procedi.Niſi in S.C.ubi ſit mandatum de parendo, & non ſit mandatum ad reluendum,cap.31.num.1.& 2.fol.103.
Mandatum ad reluendum ſit, ut infra biduum ſolvat, quo elapſo accuſantur contumaciæ,& datur licentia de vendendo,cap.31.num.3. ibid.
Mare perpetuum habet motum fluendi ſex horas verſus Ponentem,& ſex horas redeundi Levantem verſus, & dicti fluxus,& refluxus eſt cauſa Luna,& in primis ſex horis moribundus non perit, nec ædificium ruinoſum cadit,cap.49.num.16.fol.161.
Maritus quando poteſt agere ſine mandato uxoris, vel conjunctus poteſt agere uſque ad ſextum gradum,cap.3.num.50.& 51.fol.11.& 12.
Millierium componitur per mille paſſus, & paſſus per quinque pedes, & pes per quindecim digitos, & digitus per quatuor grana ordii, & dieta legalis eſt viginti milliariis per terram,& 50. per mare, cap.15.num.15.& 16.fol.60.
Mobilium ſubhaſtatio quomodo fiat, datur praxis, cap.33.num.31.fol.109.
Monitio ad ſententiam eſt neceſſaria, & in ſummariis ſit facultas,& in cauſa poſſeſſorii,c.27.n.1.& 2.fol.95.
Monitio ad ſententiam ſine peremptorio eſt nullitas, ſic etiam omiſſa ad audiendum laudum, cap.27. num.1. & 4.ibid.
Monitio ſi fiat cum aſſignatione certi diei non poteſt fieri ante illum diem aſſignatum, alias actus erit nullus, cap.27.num.5.ibid.
Monitio ad ſententiam notificata Principali,dum habet Procuratorem,an valeat,cap.27.num.6.ibid.
Monitio renovari debet mutato, vel mortuo Commiſſario,cap.27.num.7.ibid.
Monitione facta ad ſententiam non dicitur inſtantia perempta,cap.27.num.8.ibid.
Monitio ad ſententiam, notificando ſingulos actus ſoſtos ſanat judicium nulliter actitatum,cap.27.n.9 ibid.
Mortuo litigante ad ſententiam procedi non poteſt, niſi præcedat decretum, quod judicium transferatur in hæredes,& niſi fiſco audito, cap.27.n.10.& 11. ibid.
Mortuo Prælato, vel Rectore Eccleſiæ mandatum extinguitur,cap.3.num.24.fol.9.
Mortuo mandante, quando non extinguitur mandatum,cap.3.num.28.ibid.
Motillus de grad. citat. loquens circa matriculam Procuratoris declaratur,cap.1.num.7.fol.2.
Mutare modum agendi,& mutare,ſeu variare actionem, & cumulare actionem ſunt tres termini inter ſe diverſi,& declarantur,cap.8.per totum fol.32.

N.

Neapoli habitantes gaudent privilegio, ut audientia teſtium committatur abſque renunciatione Examinatorum, & ſic in cauſis pauperum, & in cauſis infra 500.aureos,cap.15.nu.28.& 29.fol.63.
Nominatio teſtium intra Regnum,quam dilationem habeat,& quomodo taxatur diſtantia dietarum tam de jure Regni,quam de jure Canonico, cap.15.n.2.fol.59.
Nominatio Teſtium intra Regnum, & extra Regnum quid differt, & extra Regnum requiritur depoſitum, & expreſſio loci,nominis, & cognominis, & appellatur ultra marinu, & poteſt excedere ſpatium novem menſium,& in fora Eccleſiaſtico ſex menſium,& depoſitum quomodo evitari poſſit,& eſt utrique parti communis,præter alias differentias,cap.15.a nu.9. per totum fol.60.& ſeq.
Nominatio Teſtium, & omnis dilatio eſt utrique parti communis, et durat terminus in loco judicii, quantum durat terminus teſtium abſentium extra locum, cap.15.num.21.fol.61.
Nominatione teſtium facta, et commiſſione conſignata, ſi pars opponit, non impedit examen in partibus; et adeſt fides actuariorum, et ſcribarum de dicto ſtilo, cap.15. num.22.ibid.
Nominatio Teſtium incerta, et generalis non admittitur,et in nominatione debent allegari Curiæ ſuſpectæ, cap.15.num.26.fol.62.
Nominatio Teſtium admittitur in termino ad concomitandum, et impugnandum, ſecus ſi calumnioſe petatur,cap.26.num.4.fol.94.
Nullitas impedit executionem laudi, cum limitatione, et declaratione,cap.44.num.10.fol.148.
Nullitates in Tribunalibus Collegiatis recipiuntur cum depoſito; „ ubi vide quid obſervatur ex nov. Conſt. cap.33.num.14.fol.101.

O.

Oblatio in ſubhaſtatis pignoribus recipi poteſt cum ſexta minus pretii,cap.32.num.3.fol.103.
Oblationes ſi non ſunt juxta appretium, non recipiuntur, ſed res creditori adjudicantur pro juſto pretio, vel cuilibet emptori liberantur cum pacto de retrovendendo infra certum tempus,tertia parte pretii deducta,vel circa,cap.32.num.4.ibid.
Oblationis,quæ fit cum clauſula jure creditoris,formula,et advertimentum datur, cap.33.num.17.fol.107.
Oblatio abſque præſenti pecunia, ſed cum poteſtate concordandi creditores,quando admittitur,& quando emens poteſt cum ſuo credito compenſare, cap.33.num.25.fol.108.
Oblatio creditoris admittitur abſque præſenti pecunia, quando pretium vix ſufficis pro credito ſuo, ſed oblatio extranei non admittitur, cap.33.num.26.ibid.
Oblationis formula in ſubhaſtationibus cum decretis, & advertimentis,cap.33.nu.45.& 46.fol.111.& 112.
Offerendi jus,quando non habet creditor poſterior, & quando ſic, cap.33.num.20.40.& 42.fol.108.& 110.
Officiali duplicatum officium exercenti in Regno prohibitum eſt habere duplicatum ſalarium, cap.36.in fin. fol.120.

P.

Pactum procedendi abſque citatione in tantum valet,in quantum fiat talis, qualis notificatio,& aſſigna-

Digitized by Google

guatur ratio,cap.47.num.5.fol.155.

A Peritorum ſententia quando poteſt appellari, & haberi recurſus „ & quid circa hoc fuerit a Rege noſtro ſta-„ tutum,cap.32.num.10.fol.105.

Perjurus cadit a commodo contractus, & audiri non debet , cap.47.num.6.fol.155.

Pignus,vel ſiqueſtrum ſi creditor remittit,non cenſetur remittere debitum , ſed ſuper aliis boni, recurrere poteſt,cap.38.num.11.fol.129.

Pignus poſtquam eſt addictum , non eſt ſub juriſdictione Judicis, ſed eſt in dominio emptoris , cap.37.num.18. 19.fol.124.& num.31.fol.126.

Pignus,ut recuperari poſſit a debitore,datur remedium, cap.33.num.41.fol.110.

Poſſibile non eſt , quod non eſt probabile , cap.17. num. 39.fol.76.

Poſitio quid ſit,& ad quem finem ſunt inventa,& Actor, an Reus prius deponere tenetur , & etiam in ſummariis admittitur;cap.17.num.1.2.& 3.fol.69.

Poſitionibus poſt examinatos teſtes non cogitur reſpondere in aliis Regnis;Secus in Regno Neapolitano , & datur praxis,& quid in foro Eccleſiaſtico,c.17.n.4.ibid.

Poſitiones præſentans , ſuper quibus vult , ut deponat principalis,non autem Procurator,datur forma,& praxis,& declaratur, cujus expenſis hoc ſit faciendum, & declaratur ritus M. C. V. 153. & Affliſt. deciſ.17. cap.17.num.13.& 14.fol.71.

Poſitiones, quæ clauſa, & ſigillata præſentantur, datur praxis,cap.17.num.11.ibid.

Poſitionibus , ut Univerſitas deponat , debent deponere decem cives de ſenioribus , vel tres , vel Syndicus, ad electionem ponentis depoſitionem, cap.17.n.12.ibid.

Poſitionibus præſentatis,ut a pluribus deponatur,quando ſufficit, ut fiat depoſitio a præſentibus tantum , & non coguntur abſentes deponere , nec impeditur curſus.Nam regulariter impeditur curſus, donec principales deponunt, quando non adeſt præſumptio calumniæ „ ſecus autem ex nov. Conſtit. ut num.5. fol. 70. notatur,cap.17.num.25.& 16.fol.73.

Poſitiones ſi præſentantur poſt quam commiſſio pro examinandis teſtibus in partibus fuerit tranſmiſſa, tunc examen factum pendente depoſitione validum erit; Sed non publicatur , niſi facta depoſitione principalis, vel lapſo termino pro examine alterius partis, cap.17.nu. 17.ibid.

Poſitionibus ſi fiat depoſitio per Procuratorem , an præjudicat principali , & an cogi poteſt etiam principalis ad deponendum poſt depoſitionem Procuratoris. Si Procurator habet mandatum , compellitur , & factis tribus præceptis declaratur depoſitio facta , prout; deterius,cap.17.num.19.& 20.fol.74.

Poſitiones ſunt,& ſimul Articuli,quando ſunt facti verbis,pone,e vuole provare , cum advertentiis, cap.17. num.21.ibid.

Poſitiones , an admittuntur , quando probationes non ſunt , vel concernunt petitorium a parte ſuſpenſum, cap.17.num.22.ibid.

Poſitioni non tenetur quis reſpondere , ubi poſitio eſt calumnioſa,vel captioſa,vel reſponſio non relevat,cap.17. num.23.ibid.

Poſitioni ſuper repulſa teſtium , quando cogitur reſpondere,& quando non. Item quando ſemel fuerit reſponſum,cap.17.num.24.ibid.

Poſitionibus non reſpondens habetur pro confeſſo,cum limitationibus dictæ regulæ,cap.17.num.25.ibid.

Poſitionibus,quibus non cogitur Adverſarius deponere, ſi deponit abſque proteſtatione,depoſitio valet,& præjudicat,cap.17.num.26.ibid.

Poſitiones formari non debent partim vera, & partim falſa,quia deponens poterit in totum negare;& exemplificatur rejectis contrariis,cap.17.num.27.ibid.

Poſitionibus reſpondere non poteſt Procurator , niſi habeat ſpecialiſſimum mandatum ad ſic reſpondendum, & datur Praxis,cap.17.num.9.fol.70.

Poſitionibus ſi Principalis reſpondere non poteſt , quia neſcitur ubi ſit, datur praxis , ut Procurator reſpondeat,cap.17.num.10.ibid.

Poſitione facta cum qualitate partim vera , partim non, poteſt ſimpliciter & in totum negari,c.17. n.28. f.74.

Poſitionibus,quare deponitur per verbum credit , & non credit , & propterea deponens non punitur criminaliter , niſi Judex in decreto ordinaſſet veritatem dicendam ſub certa pœna , vel niſi deponens negaſſet matrimonium, filiationem,aut factum proprium, & datur cautela evitandi pœnam,cap.17.num.29.fol.75.

Poſitioni fieri debet reſponſio clara , ut relevet adverſarium ab onere probandi , ſed depoſitio qualificata admittitur . ſi deponit mulier , vel minor , vel ignarus, cap.17.num.30.ibid.

Poſitioni non reſpondens , factis tribus citationibus fit decretum,quod habeatur pro confeſſo , cum ſuis limitationibus, cap.17.num.31.ibid.

Poſitionibus reſpondens.quando depoſitionem revocare,vel corrigere poteſt?cap.17.num.32.ibid.

Poſitionibus ſi non eſt ſufficienter facta reſponſio , datur novus terminus ad melius deponendum ſuper illis , cum limitationibus , & declarationibus, & declaratur pragm.8.de ord.judic.cap.17.num.33.ibid.

Poſitione ſemel facta , quando poteſt iterum fieri,cap.17. num.34.fol.76.

Poſitionibus invicem contrariis , ſi utraque pars fuit confeſſa , actori magis nocere debet confeſſio , cap. 17. num.44.fol.77.

Poſitiones fieri debent poſitivè , non autem interrogative,vel per modum exceptionum,alias adverſarius non tenetur deponere , & quæ differentia ſit inter poſitiones,& interrogationes,cap.17.num.45.ibid.

Poſitionibus iterum reſpondens . ſi dixerit contrarium, non habetur perjurus,cap.17.num.35.fol.76.

Poſitionibus.quando deponit ruſticus,mulier,&c. prohibitum eſt aſſiſtere Advocato , vel Procuratori ,cum limit. & declarationibus,cap.17.num.36.ibid.

Poſitionibus reſpondere tenetur Judex recuſatus , ut recuſans relevetur ab onere probandi , cap.17.n.37.ibid.

Poſitionibus reſpondere non cogitur ſenex ſeptuaginta annorum,cap.17.num.38.ibid.

Poſitio non admittitur , quando ab onere probandi non relevat ponentem,& poſitio,vel articulus impertinens non admittitur, & exemplificatur,cap.17.nu.40.ibid.

Poſitiones ſi continent negativam,quando tenetur actor reſpondere,cap.17.num.41.ibid.

Poſitiones, & Articuli, qui ſunt impertinentes,& qui ſunt de jure non admittendi; & ſi controvertitur , ſi, vel ne ſint admittendi, quæ proteſtatio facienda eſt per adverſarium.& quid facere debet Judex,cap.17.num. 42.& 43.fol.77.

Poſitionibus non reſpondens declaratur confeſſus , ſed admittitur ad probandum contrarium, & mulier,& ruſticus reſtituitur.cap.17.num.6.ibid.

Poſitiones poſſunt præſentari clauſæ. & ſigillatæ , & datur formula poſitionum , quæ non clauduntur ; & etiam formula in cauſa repulſæ, cap.17. num.47.48. & 49.ibid.

Poſitionibus Curator ad lites , vel hæreditatis jacentis non tenetur deponere,cap.17.num.50.fol.79.

Poſſeſſor etiam ex Principis reſcripto in poſſeſſione turbari non poteſt ; niſi prius ſit conventus , & citatus, cap.38.num.23.fol.130.

Practica eſt vera intellectrix legum, cap.37.n.37.fol.126.

Pragm.6.de ordine judiciorum loquitur de interrogatoriis , & pragm.8. eodem tit. loquitur de poſitionibus, quibus reſpondetur per verbum credo, vel non credo, cap.9.num.12.uſque ad 26.fol.37.

„ Ubi num.19.vide quid obſervatum ex nov.Conſt. circa „ depoſitionem ſuper poſitionibus.

Pragm.2.de ordine judic. quæ incipit Per prædictos non ſervatur,& reiicitur opinio Muſcatelli, cap.12.num. 11.fol.45.

,, Praxis apponendi clauſulam in decretis, quod liceat
,, conductoribus continuare in affictu pro alio anno tan-
,, tum, modo ceſſat, num.5. in append. fol.165.
Praxis procedendi, quando Animal fuit repertum in territorio, vel fuit ſublatum in manibus furis, & neſcitur Dominus, cap.48. per totum fol.157.
Praxis petendi cautionem de damno infecto, antequam ædificium ruat, & datur formula, cap.49. num.13. fol.161.
Praxis dividitur in tres partes, prima judicii, quod ſine reo ſit, & habetur in primo tomo. Secunda judicii ſummariſſimi, & habetur in ſecundo tomo. Tertia judicii ordinarii, quod in Regno dicitur ſummarium, quod habetur in hoc tertio tomo, in prælud. num. 2. uſque ad 5. fol.1.
Probatio per teſtes ad concomitandas ſcripturas dicitur probatio mixta, quæ fieri poteſt non obſtante ſtatuto prohibente probationem per Teſtes, &
Probatio per aſpectum loci etiam fieri poteſt, cap.26. nu. 1. & 2. fol.94.
Premium in ſubhaſtatione Fiſci, & Univerſitatis oblatori concedi ſolet ad alliciendos emptores, cap.33. num. 44. fol.111.
Præſens in judicio habetur pro citato, vid. in lit. C. citatus, cap.6. num.60. fol.29.
Præſentatæ formula, vide in lit. F. Formula.
Præſentationis actus an fieri debeat in præſentia, vel in abſentia Judicis, cap.5. num.2. fol.19.
Præſentata fieri poteſt etiam die feſto, & datur formula diverſa, & abſente Judice obligationes, & fidejuſſiones recipi poſſunt, cap.5. num.3. fol.19.
Præſentata fit per extenſum, & non in abaco, & ſubſcribitur ab Actuario, non a Scriba, cap.5. num.4. ibid.
Præſentata ubi non apparet, præſumitur illa ſcriptura prius præſentata, quæ præcedit, cap.5. num.5. ibid.
Præſentatio ſcripturæ debet fieri prævia citatione partis, cum limitatione, cap.5. num.6. ibid.
Præſentatio libelli, vel ſcripturæ in Supremis Tribunalibus Neapolit. fieri non poteſt, niſi conſtituto procuratore, alias pœnam incurrit Actuarius, & acta ſunt nulla, etiam in Curiis inferioribus Regni, cap.5. num.7. fol.19. & 20.
Procuratoris munus in Tribunalibus Neapolitanis nemo poteſt exercere, niſi habeat matriculam, quod ſit examinatus ad exercendum; „ quod confirmatum
,, ex nov. Conſtit. cap.1. num.2. fol.2.
Procuratoris examen ubi ſit, an Doctor debet examinari in officio Procuratoris? cap.1. num.3. & 4. fol.2.
Procuratorem non matriculatum admittendo in Tribunal. Neapolit. in quam pœnam incurrunt Magiſtri Actorum, & Scribæ, & quid ſervatur in M.C.V. & quid in Reg. Aud. cap.1. num.5. uſque ad 8. „ & quid ex nov. Conſtit. fol.2.
Procurator vid. lit. S. Salarium.
Procurator non matriculatus facit acta valida, antequam ab Adverſario opponatur, cap.1. num.9. fol.3. & cap.3. num.8. fol.7.
Procuratoris interrogatoria in approbatione officii Procuratoris, cap.2. per totum fol.3. uſque ad 6. „ ubi
,, vid. ſparſim plura adnotata juxta nov. Conſtit.
Procuratorem conſtituere nemo cogitur, ſive actor, ſive reus ſit, dummodo ſit notus, & ſit in urbe, excepta Eccleſia, Clerico, Muliere, & miſerabili perſona, cap.3. nu. 1. 2. & 3. fol.7.
Procuratore in S. C. non conſtituto ab actore, impeditur curſus, cap.3. num.4. ibid.
Procuratorem in calce citationis nominans citatus, quid agendum? cap.3. num.5. ibid.
Procuratorem conſtituere quando quis cogitur, & quando non, cap.3. num.6. ibid.
Procuratoris mandatum triplex eſt, & habens poteſtatem ſubſtituendi, an, & quando poteſt ſubſtitutum revocare, cap.3. num.9. & 10. ibid.
Procuratoris falſi exceptio, quæ ſit, et quando admittitur, et ſententiam obtentam, an poſſit principalis ratificare, cap.3. num.11. & 12. ibid.
Procurator, quod non ſit matriculatus in qualibet parte judicii opponi poteſt, ſed acta interim valent, quæ exceptio non habet locum in Curiis inferioribus, cap.3. num.14. fol.8.
Procuratoris non legitimi, et Procuratoris falſi exceptio differt, cap.3. num.15. ibid.
Procuratoris defectus ex parte conſtituentis, et ex parte conſtituti, poſt conteſtationem non admittitur, et exemplificatur, cap.3. num.16. & 17. ibid.
Procuratoris defectus reſpectu ſcripturæ, exemplificatur, cap.3. num.18. ibid.
Procurator Univerſitatis, Eccleſiæ, vel aliorum qui per ſe comparere non valent, ut Tutor, etc. ſi eſt actor, ſuis ſumptibus mandati copiam exhibere tenetur; ſecus ſi eſt reus, qui tenetur ſolum dare notitiam, ut actor poſſit copiam habere, cap.3. num.19. ibid.
Procurator poteſt appellare, et appellationem proſequi, licet ad hoc non ſit conſtitutus, cap.3. num.20. ibid. ſed vide num.52. fol.12.
Procuratoris mandatum, quando morte mandantis extinguitur, cap.3. num.21. fol.8.
Procurationis mandatum extinguitur, quando non remanet hæres, etiam poſt conteſtatam litem, quando providetur de curatore hæreditati jacenti, et quando non, cap.3. num.23. ibid.
Procurationis mandatum extinguitur morte Prælati, vel Rectoris Eccleſiæ, cap.3. num.24. fol.9.
Procurationis mandatum, quando non extinguitur morte mandantis, cap.3. num.28. ibid.
Procurator quando revocari poſſit, cap.3. num.29. ibid.
Procurator ſubſtitutus revocatur, quando procedi poteſt cum primo Procuratore, cap.3. num.30. ibid.
Procurator qui præſentat mandatum, non poteſt ſe excuſare nolle intervenire, cap.3. num.31. ibid.
,, Ubi advertitur, quid ſervabatur antea, et quid modo
,, per Pragm. anni 1728. et per nov. Conſtitut.
Procurator conſtitutus ad exigendum poteſt cogere debitorem in judicio, cap.3. num.32. fol.10.
Procurator non poteſt excedere fines mandati, cum declaratione, cap.3. num.33. ibid.
Procurator ad negotia quando poteſt agere, et conveniri in judicio, cap.3. num.35. ibid.
Procurationis mandatum in proceſſu compilato non apparens, quando præſumitur, cap.3. num.34. ibid.
Procurator non exhibens mandatum, vel non cavens de rato, repellitur, cum ſuis limitationibus, cap.3. num. 36. fol.10.
Procurationis defectus ſi non fuerit oppoſitus, acta interim facta valent, ſi verè ſit Procurator; ſecus ſi nullum habeat mandatum, cap.3. num.37 & 38. ibid.
Procuratio revocata debet notificari, cap.3. n.39. ibid.
Procuratoris perſona quot modis impugnatur, cap.3. nu. 40. ibid.
Procurator impeditur agere, donec ſciatur hæres, & donec inſtantia ſit in hæredem tranſlata, c.3. n.41. fol.11.
Procurator Religioſus non poteſt ſubſtituere, niſi cum licentia ſuperioris, cap.3. num.43 ibid.
Procuratorem conſtituere non poteſt Pater, agens nomine filii, ſine conſenſu filii, cap.3. num.42. ibid.
Procurator, quibus caſibus poteſt alterum ſubſtituere? cap.3. num.44. ibid.
Procurator ubi ſubſtituit aliquem, an expirat ſubſtitutus poſt mortem principalis, cap.3. num.45. ibid.
Procurator, vel ſubſtitutus, ſi non habet mandatum ſufficiens, datur formula opponendi, cap.3. num.46. ibid.
Procurator debet citari perſonaliter, non domi, cap.3. nu. 49. ibid.
Procurator ſine ſpeciali mandato renunciare non poteſt termino probatorio, cap.3. num.5 . fol.12.
Procurator tutoris finita tutela expirat mandatum in litibus, & rebus non inceptis, cap.3. num.52. ibid.
Procurator ſubſtituens, ſi ab eo ſubſtitutus non reperiatur,

Digitized by Google

tur,vel ſit mortuus,an poſſit citari, cap.3. n.56.ibid.

Procuratoris *matricula*,cap.3.num.58.fol.13.

Procurator *rei quando latitat, datur formula*, cap.3.nu. 59.ibid.

Procurator *nolens intervenire , quando poteſt cogi ad interveniendum* , cap.3. num.60. ibid. ,, *ubi remiſſive* ,, *quid ex: nov.Conſt.*

Procurator *unus , vel duo conſtituuntur, ubi ſunt multi litigantes,& datur formula*,cap.3.num.63.fol.14.

Procurationis *generalis, ſpecialis, & Procuratoris nomine omnium , datur formula* , cap.3. num.64.65. & 66. fol.14.& 15.

Procurator *faciens declarationem , non præjudicat principali , niſi habeat mandatum ſpecialiſſimum, ad ſic, & ſic declarandum*, l.certum 6. §.ſed an, & ipſos ff.de confeſſis,& *adeſt* Ritus *M.C.V.93.* : *ibi* . Procuratores reſpondent , quando eſſent informati a principalibus ad ſic reſpondendum, *Urſill.dec.*148,cap.9.num.35. fol. 39.*ubi erravit Toreular,& ideo hac verba poſui hic.*

Prohibentur *Magiſtri actorum omnium Tribunalium admittere Procuratorem abſque matricula* , cap. 1. num.5.fol.2.

Prorogatio *compromiſſi,an & quando fieri poteſt, & qui audiri non debet*,cap.47.num.2.& 6.fol.155.

Proviſiones *apoſtolicæ,& omnis proviſio, vel ſcriptura , quæ venit ab extra Regnum inconſulto Prorege,(& hodie Rege) nequeunt publicari , & ampliatur etiam in literis excommunicationis contra laicos*,cap.21.num. 10.fol.116.

Publicationis *formula cum clauſula.reſervationis.quandocumque venerit examen alterius,& ſine dicta clauſula non poterit recipi examen alterius , cum venerit poſt publicatum*,cap.15.num.34.fol.64.

Publicatio *fieri non poteſt,niſi lapſo termino teſtium abſentium*,cap.15.num.36.ibid.

Publicatio *in cauſa quid ſit , & ad quem finem fiat , & qui ſunt ejus effectus*,cap.18.n.1.2.& 3.fol.79.

Publicatio *non fit , ubi proceditur ſummarie,ſed fit facultas loco publicationis*,cap.18.num.4..ibid.

Publicatio *non fit, ubi non ſunt examinati teſtes, ſed fit concluſio,rejectis contrariis*, cap.18.num.5.ibid.

Publicatio *fit poſt factas probationes , & poſt elapſum terminum, & quando fieri debet teſtium præſentium ſi audientia abſentium tardatur*, c.18.n.6.& 7.fol.80.

Publicatio *antequam fiat, datur formula proteſtationis, cum advertimentis*,cap.18.num.9.fol.80.

Publicatione *facta non poſſunt recipi teſtes,niſi eſſent nominati,& in termino citati*, cap.18.num.9.ibid.

Publicationis *decreti formula cum diverſitate praxis in S.C., & R.C., & quæ in M.C.V. & in aliis Curiis Regni*, ,, *ubi quid ex nov.Conſtit.* cap.18.num.10.ibid.

Publicationis , *et concluſionis formula in Curiis extra Neapolim,quæ fit partibus præſentibus*, cap.18.num. 11.fol.81.

Publicatio *licet facta non ſit, impeditur receptio teſtium , ſi dicta teſtium alterius partis fuerint didicita,et teſtificata, ideſt fuerint lecta,et viſa* , cap.18. num.12.ibid.

Publicatio *an ipſo jure intelligatur facta , & partes acta percantare,et repulſam petere poſſint*, cap.18.n.13.ibid.

Publicationis *omiſſio,an ſit nullitas*,cap.18.num.14.ibid.

Publicatio,& *concluſio omitti non poteſt,ubi proceditur in contumaciam.*

Sed partes poſſunt renunciare,et in Curia Romana non eſt in uſu,cap.18.num.15.& 16.ibid.

Publicatio, *concluſio , et monitio ad ſententiam in cauſis ſummariis non fit, ſed in locum publicationis,concluſionis , et monitionis ad ſententiam fit facultas , cum declaratione*,cap.18.num.18.& 19. ibid.

Publicatio *fieri non poteſt,niſi lapſo termino,tam intra, quam extra Civitatem*,cap.18.num.20.fol.82.

R.

,, RAtio *adducitur,cur appendix adiiciatur*,num.6. ,, in append,fol.165.

Reductio *boni viri non eſt appellatio* , cap. 44. num.15. fol.149.

Reductio *ad arbitrium boni viri , quando poteſt peti*, cap.44.num.21.ibid.

Relatio *debet fieri per Regios Porterios eodem vel ſequenti die ſub pœna , et datur formula citationis in Civitate,et extra Civitatem*, cap.7.num.1.& 2.fol.31.

Relatio, *quæ fit per Nuncium ſcribere neſcientem, quomodo fieri debet*,cap.7.num.3.fol.31.

Relatio *facta domi ſuæ ſolitæ habitationis valet in Regno*,cap.7.num.5.ibid.& vide in lit.C.Citationis,*et ſine dicta clauſula ſolitæ habitationis,quando valeat* , loco cit.num.5.

Relatio *per Alguzerium fieri poteſt die feſto illam eſſe factam die non feſto* , cap.7.nu.6.fol.31.& n.11.fol.32.

Relatio *extra locum judicii , fit coram duobus teſtibus ſe citaſſe*.cap.7.num.7.fol.31.

Referenti *Nuncio ſe citaſſe aliquem creditur, licet citatus neget*,cap 7.num.8.ibid.

Relatio *Nuncii ſi non appareat ſcripta,eſt nullitas*,cap.7. num.9.ibid.

Relatio *Nuncii antequam ſcribatur , an poſſit accuſari contumacia*,cap.7.num.10.fol.32.

Relatio *de citatione facta noctis tempore,accenſis tribus luminibus,valet*,cap.7.num.12.ibid.

Relatio *Nuncii facta domi citaſſe modo,et forma quando valet*,cap.7.num.13.ibid.

Relatio *citationis facta in loco tali die , quo in dicto loco erat feſtum,non valet, nam ſervatur feſtum in loco citationis,non in loco expeditionis*,cap.7.num.14.ibid.

Relatio *in hoſpitio , vel in Apotheca non valet , quia non eſt domus ſolitæ habitationis*, cap.7.num.16.ibid.

Relatio *extra locum judicii fieri debet coram duobus teſtibus fuiſſe citatum; ſed in loco judicii non requiritur præſentia teſtium*,cap.7.num.1a.ibid.

Renunciatio *appellationis in compromiſſo ſub certa pœna non habet locum,rejecto* Afflict.*et aliis* , cap.44.nu. 24.fol.149

Repugnantia , *ſive contrarietas actionum triplex eſt , et quæ ſint, declarantur*,cap.8.num.7.fol.33.

Repulſa *unde dicitur,et quando conceditur*, cap.19.nu. 1.& 2.fol.82.

Repulſari *poſſunt teſtes in termino principali , et beneficiorum , et in quocumque alio termino , et ſi a Iudice denegatur,an ſit nullitas*,cap.19.num.3.fol.83.

Repulſæ *terminus non conceditur cum clauſula ſi indigeat , vel cum verbis ambiguis ; eſt communis utrique,et de momento ad momentum currit*, cap.19.nu. 4.& 5.ibid.

Repulſa,*an admittat nominationem teſtium abſentium, datur regula,et limitationes*, cap.19.num.7.fol.84.

Repulſa , *in quibus caſibus denegatur , et an audientia teſtium committatur , ſi ſunt examinandi plures teſtes, vel duo tantum, declaratur hæc praxis* , cap.19. num.10.ibid.

Repulſari *a parte, quando opus ſit , et quando ex officio a Iudice repelluntur*,cap.19.num.11.fol.85.

Repulſæ, *et articuli ne injuriam afferant, datur formula*,cap.19.num.12.ibid.

Repulſa *ob crimina non admittitur generice , ſed in ſpecie feciſſe tale homicidium , tale furtum, in tali loco*, cap.19.num.13.ibid.

Repulſæ *poſitio debet concernere ſolum conſanguinitatem,et alia,quæ delicta non concernunt, aliàs adverſarius deponere non tenetur*, cap.19.num.14.ibid.

Repulſæ *poſitio concernens juſtitiam cauſæ non admittitur ,quia eſt poſitio impertinens*, cap.19.num.15.ibid.

Repulſæ *poſitio,et articulus impertinens prohibetur ſub pœna, et permittitur ſolum in terminis primi , et ſecundi beneficii*, cap.19.num.16.ibid.

Repulſa *admittitur in omnibus judiciis etiam ſummariis,et nova conventionis,vel ſolutionis,vel executam in bonis alienis , etiam in cauſa attentatorum, si non ſit calumnioſe,et teſtes in cauſa principali produci*

poſ-

poſſunt in termino repulſæ, cap. 19. n.17.& 18. ibid.

Repulſa *repulſæ in S. C. uſque ad concluſionem peti poteſt, ſed in M.C.V.et aliis Curiis infra ſexdecim dies a die intimatæ publicationis, et quando datur, et ejus terminus datur arbitrio Iudicis hodie, et antiquitus dabatur medietas primi termini*, c. 10.n.1.& 2.fol.86.

Repulſa *repulſæ poſtquam eſt conceſſa, non admittitur alius terminus repulſationis*,cap.20.num.3.ibid.,,*juxta autem nov. Conſtit. repulſa repulſæ non conceditur,et quomodo ſit in praxi ſervandum*,ibid.

Repulſa *in cauſa appellationis non admittitur contra teſtes examinatos in prima inſtantia, niſi fuiſſet petita in prima inſtantia, et non conceſſa*,cap.20.n.4.ibid.

Repulſa *in genere admittitur, quando a parte non opponitur, ſed ſi adverſarius opponit,ut declaretur ſpecies repulſæ, debet repulſans declarare,et ſpecificare*, cap. 20.num.5.ibid.

Repulſa *contra teſtes ob crimina non admittitur., et teſtes in cauſa principali producti, produci iterum poſſunt in cauſa repulſæ*, cap.26.num.6 & 7.ibid.

Repulſa *conceditur in terminis primi; et ſecundi beneficii,et datur formula articulorum*,c.20.n.8.& 9.ibid.

Requiſitoria *quid ſit,et quomodo antiquitus ſiebat, et ſi non ea eſt nullitas, etiam in cauſſa ſummaria, cum limitationibus*,cap.14.num.1.& 2 fol.52.

Requiſitoria *facta ad vid. jur. teſt. ſi pars opponit, quod aſſignetur dies, hora, et locus, examen eſt invalidum, ſi non deſignatur*,cap.14.num.3.ibid.

Requiſitoria *in S.C. ſit per examinatorem in calce electionis. Secus in M. C. V. et in aliis Curiis, quia ibi ſit in calce citationis teſtium, et datur praxis, quando teſtes ſunt abſentes*,cap.14.num.7.fol.53.

Requiſitoria *ad vid. jur. teſt. in quibus cauſſis non eſt neceſſaria*,cap.14.num.8.ibid.

Requiſitoriæ *formula pro liquidatione inſtrumenti contra debitorem citandum extra locum juriſdictionis cum brachii imploratione*, cap.35.num.12.fol.116.

Requiſitus *a Iudice Eccleſiaſtico Iudex laicus ad impartiendum brachium,et*

Requiſitus *Iudex Eccleſiaſticus a Iudice laico, ſi negaverint,quid agendum? datur praxis*, cap.35.nu.11.ibid.

Requiſitus *Iudex, ut mittat litteras executoriales, ſi recuſat mittere,adeundus eſt ſuperior ipſius Iudicis requiſiti*,cap.35.in fine ibid.

Requiſitoria, *ſive hortatoria in criminalibus, tam pro citatione verbali, quam reali debet habere inſertam ſummariam delicti probationem in genere, & in ſpecie, aliàs requiſitus denegare poteſt brachium, ita etiam, quando conſtat citantem non eſſe Judicem legitimum,& datur praxis, quando periculum eſt in mora, & quas exceptiones poteſt admittere Judex requiſitus*,cap.35.in fine fol.116.& 117.

Revelationes *monitoriales quãdo probãt*, c.14.n.22.f.57.

Reus *in petitione hæreditatis quomodo interrogari debet, & cogitur dicere titulum ſuæ poſſeſſionis, ſed in aliis judiciis non tenetur*,cap.9.num.29.& 30.fol.38.

S.

SAlarium *prætendere non poteſt in foro Eccleſiaſtico, & inter conjunctos ſanguine, vel amicitia Procurator ad lites,& negotia: ſecus in foro laicali*,cap.47.nu. 7.8.& 12.fol.155.& 156.

Salarium *unicum in Regno habet officialis, qui exercet duplicata officia*,cap.36.num.5.& 11.fol.117.& 118.

Sapere *cum incipimus, tunc è vita diſcedimus*, in præl. ud.num.1.fol.1.

Scriptura,*libellus, & ſupplicatio in S. R. C. quomodo, & quando præſentari debet*,cap.5.n.6.7.& 8. fol.19 & 20.

Scriptura *concomitatur per teſtes quando ſimilitudinem habet, ut Judex credat illam eſſe veram, & recognitio per litterarum comparitionem ſemper poteſt fieri in termino ad concomitandum; & quandocumque produci poteſt in Regno*,cap.24.num.2.3.& 4.fol.93.

Secundus *creditor, qui poſtea rem poſſederit ab aliis creditoribus,adhuc moleſtari poterit jure offerendi*, cap. 33.num.8.fol.107.

Sententia *concipi debet in perſonam Procuratoris, & in damnum hæredis, & datur formula*, c. 3. n.23.fol.9.

Sententia *non poteſt exequi contra hæredem, niſi citetur ad dicendum cauſſam quare*,cap.3.num.27.ibid.

Sententia *in S. C. minime notificatur, ſecus in M.C.V.& aliis Curiis*,cap.28.num.1.& 2.fol.96.

Sententia *S.C. ſemper ſit cum lecta lata, aliàs eſt nullitas, ſed in M.C.V. lecta lata ſit ſolum, quando proceditur in contumaciam, & ita ſervari debet in Curiis inferioribus Regni; ubi non eſt ſtylus in contrarium*, cap.28. num.3.ibid.

Sententiæ *executio cœpta non præſcribitur, & lata contra unum, quando nocet alteri?* cap. 28. n.4.ibid.

Sententia *triplex eſt, diffinitiva, interlocutoria, & mixta,& declarantur, quæ ſint*, cap.28.num.5.ibid.

Sententia, *an debeat eſſe conformis libello, & cum ſit difformis, an valeat?* cap.28. n. 7.,& 9. fol.96.& 97.

Sententia *lata contra virum, non nocet contra uxorem, vel alium in judicio non auditum, verum contra hæredes nocet fideicommiſſariis, & contra poſſeſſorem in feudo, vel majoratu nocet ſubſtitutis, & aliis, & contra debitorem nocet aliis debitoribus non citatis,excepto caſu concluſionis; & in caſu contumaciæ, & contra uſufructuarium,nocet proprietario*,cap. 28. num.11.fol.97.

Sententia *debet continere condemnationem, vel abſolutionem claram,non obſcuram*, cap.28.num.12.ibid.

Sententia *eſt nulla, ſi fertur extra locum ſolitum, vel intra Eccleſiam,cum limitatione*, cap.28.num.13.ibid.

Sententia *nec acta extra territorium a Delegato ſine conſenſu partis fieri poſſunt*, cap.28.num.14.ibid.

Sententia *ferri debet de die, & non de nocte, & revocari poteſt ob inſtrumentum de novo repertum*, cap.18.nu. 15.& 16.ibid.

Sententia *per evidentiam loci reſcinditur,etiam poſtquã tranſacta eſt in rem judicatam*,cap.28.nu.17.ibid.

Sententia *quando poteſt probari per teſtes,& quid ſi proceſſus ſit deperditus,vel combuſtus?* cap.18.n.18.ibid.

Sententia *ſine actis non probat, & quando Judici creditur,vel non?* cap.28.num.18.& 19.ibid.

Sententia, *& acta facta die feſto ad honorem Dei ſunt nulla; quæ concluſio fallit in cauſſa excommunicationis,vel ſyndicatus*,cap.28.num.20.ibid.

Sententia *lata non viſis actis, vel actis non integre tranſportatis eſt nulla*, cap.28.num.21.ibid.

Sententia *diffinitiva revocari non poteſt, ſed poteſt obſcuritas ejus declarari, etiam poſt lapſos decem dies, qui terminus appellandi, vel de nullitate dicendi currit a die dictæ declarationis*,cap.28.num.22.ibid.

Sententia *differt a decreto,& quæ ſit differentia*, cap.28. num.23.fol.98.

Sententia *interlocutoria revocari non poteſt poſt Judicis inhibitionem,& quando hoc fallit*,cap.39.n.6.f.137.

Sententia *interlocutoria quid ſit,& quando habeat vim diffinitivæ,& exemplificatur?* c.28.n.24.f.98.,, *Juxta nov. Conſtit. debet in Sententia ab expenſis abſolvi, aut condemnari ad illas, qui litem amittit*, nu.25.ibid.

Sententia *interlocutoria revocari poteſt a Judice expreſſe,vel tacitè*,cap.39.num.1.fol.137.

Sententia *interlocutoria tranſit in rem judicatam, ut diffinitiva,ſed quoad partem,non quoad Judicem,qui uſque ad ſententiam diffinitivam illam revocare poteſt*,cap.39.num.2. *& quando id fallit*,nu.3.ibid.

Sententia *interlocutoria lata in Aula revocari non poteſt,licet de ſtylo M.C.revocetur aliquando in cauſſis criminalibus*, c.39.n.4.ibid. ,, *ubi quid de interlocutoria circa term.compilationem juxta nov.Conſt.* ibid.

Sententia *excommunicationis, etiam in die feſto ad honorem Dei fieri poteſt*,cap.28.num.20.fol.97.

Sententia *lata juxta peritorum relationem in rem judicatam non tranſit, ſed ab ea appellari poteſt uſq; ad 30.annos*,cap.32.num.7.fol.103.

Sequeſtrum *proprium,& improprium, quid ſit,& quid ſequeſter*,cap.38.num.1.fol.128.

Se-

Digitized by Google

Sequeſtrum *in principio litis regulariter non fit; quæ regula pluribus modis limitatur , & quid in Regno , & ampliatur*,cap.38.num.3.fol.128.
Sequeſtrum *ad recipiendum penes ſe , an quis cogi poſſit a Judice*? cap.38.num.2.ibid.
Sequeſtrum *quando de debito non conſtat,non faciendum, & factum revocandum;& ad probandum creditum ſufficit inſtrumentum,vel summaria teſtium preventio*,c.38.n.4.ibid.
Sequeſtrum,*ut evitetur,quæ cautela datur*,c.38.n.5.f.129.
Sequeſtrum *ſi videtur non eſſe faciendum , ſolet Judex ordinare , ut fiat annotatio fructuum , prout Judicis arbitrio videtur*,cap.38.num.6.ibid.
Sequeſtrum,*& Annotatio,quid inter ſe differant*,c.38.n.7.ib.
Sequeſtrum,*quando non eſſe faciendum videtur, Judex ſolet ordinare,quod non vendat,vel removeat capitalia, nec alio modo alienet , nec contrahat ſub pœna nullitatis contractus, & alia pœna pecuniaria , & quid ſi alienatio appareat eodem die facta*?cap.38.num.8.ibid.
Sequeſtrum,*ut licite fiat, quæ requiſita ſunt neceſſaria*, cap. 38.num.9.ibid.
Sequeſtrum *fieri debet , ut utraque pars expeditioni vacet; & ne poſſeſſor interim rapiat fructus,& dictum ſequeſtrum non ſit penes quem, nec evitatur per cautionem , ſed fieri debet penes tertium*,cap.38.num.10.ibid.
Sequeſtrari *iterum non poteſt pecunia, vel res diſſequeſtrata de conſenſu creditoris*,cap.38.num.11.ibid.
Sequeſtrum,*vel pignus ſi creditor remittit,cenſetur remittere, ne poſſit amplius ſub pignore, vel ſequeſtro deducere ; ſed ſolum ſuper aliis bonis debitoris recurrere , non enim cenſetur remiſſum debitum*,cap.38.num.12.ibid.
Sequeſtrum, *an fieri poſſit in bonis hæreditariis pendente diſcuſſione inventarii ? & declaratur* deciſ. Sanfel.211. cap. 38.num.13.ibid.
Sequeſtrum *ante factum inventarium fieri poteſt, ſed poſt inventarium annotatio fieri poteſt,& neq ſequeſtrum* , cap. 38.num.14.ibid.
Sequeſtro *facto contra hæredem cum benef.leg.& invent.quid facere debet hæres pro illo tollendo*? cap.38.nu.15.ibid.
Sequeſtrum *non ſolum fit, ſed fit executio in bonis,& in perſona pro quantitate, quæ conſtat eſſe penes hæredem cum benef.leg.& invent.facta diſcuſſione;& licèt d.hæres etiam obligatur proprio nomine,non tenetur ultra vires*,cap.38. num.16.fol.130.
Sequeſtrum *fieri debet in petitione hæreditatis nemine poſſidente in controverſia teſtamenti.Et neutri concedenda eſt poſſeſſio,pendente controverſia prædicta*,cap.38.n.17.ibid.
Sequeſtrum *in principio litis fit, quando timor eſt, ne partes veniant ad arma,vel dubium ſit, quis eorum poſſideat, & quæ requiſita ſunt neceſſaria*,cap.38.num.18.ibid.
Sequeſtratio *fructuum fieri non poteſt ad inſtantiam creditoris hipothecarii;Et quando ſuſtinetur d.concluſi* ?c.38.n.19.ib.
Sequeſtrum *nec aliud fieri poteſt pendente termino,quia tunc quieſcit officium Judicis*,cap.12,num.32.& 33.fol.48.
Sequeſtrum *non aufert poſſeſſionem , nec appretiatio admittitur a decreto ſequeſtri*,cap.38.num 20.& 21.fol.130.
Sequeſtrum *factum eſt nullum , ſi factum ſit debitore non citato*,cap.38.num.22.ibid.
Sequeſtri *revocatio neq; fieri poteſt, niſi prius citetur pars, & quando ſufficit citare Procuratorem*?cap.38.n.24.ibid.
Sequeſtrum *factum, quod fieri non debuit,tolli debet abſque cautione,nam cautio eſt medicina ſequeſtri ritè facti*, cap. 38.num.26.ibid.
Sequeſtrum *tollitur etiam per juratoriam cautionem* , cap. 38.num.27.ibid.
Sequeſtri *form.per S. C. commiſſi ad Cur. Terræ Padulæ cum omnibus actis factis per illam Curiam*,cap.38.n.29.f.131.
Sequeſtri *form.per Scribam Reg.Aud*.cap.38.no 31. fol.133.
Sequeſtri *formula contra Rev. Clerum Atravillæ per S.R.C. commiſſi ad Curiam Eboli*,cap.38.num.32.fol.134.
„ Simplex *declaratio dominorum ſe velle uti domo ad pro-*
„ *prium uſum , cum obligatione de altero non locando, modo*
„ *non ſufficit ad removendum conductorem, ſed omnino opus*
„ *eſt , ut ea utatur: & quomodo proprius uſus intelligatur*,
„ num.12.in append.fol.166.
Syndicatus *Officialium etiam die feſto ad honorem Dei expediri poteſt,& ſic in cauſa excommunicationis*,cap.28.nu. 20.fol.97.
Subhaſta *bona quando poſſunt avocari, & hypotheca reviviſcit,& volentis avocare obſtat*,cap.33.num.9.fol.107.
Subhaſtatio *ad inſtantiam poſterioris creditoris, tunc reddit ſecurum emptorem, quando ex pretio primus creditor extinguitur*,cap.33.num.10.ibid.
Subhaſta *emens ab hærede cum benef. leg. & invent.ad inſtantiam creditoris primo venientis eſt ſecurus,cum declarationibus*,cap.33.num.11.ibid.
Subhaſta *emtor,qua cautela uti debet*,cap.33.n.12. ibid.
Subhaſta *emens cum conſenſu creditoris anterioris expreſſo, nam tacitus non juvat, tunc eſt ſecurus, licet pretium ſolvatur poſteriori*,cap.33.num.13.ibid.
Subhaſta *emens a Fiſco in præſentia creditoris anterioris , tunc eſt ſecurus,quia ſufficit tacitus conſenſus in venditione,quæ fit a Fiſco*,cap.33.num.14.ibid.
Subhaſta *emptio,quid ſit,& declaratur, & pretium deponens moleſtari non poteſt, etiam quod depoſitum perdatur*,cap. 33.num.1.& 2.fol.106.
Subhaſta *nemo emeret ſi pretium depoſitatum in caſu, quo perdatur iterum ad ſolvendum ſubjaceret* , c.33.n.3.ibid.
Subhaſta *venditione facta ad inſtantiam anterioris creditoris,non poteſt emens moleſtari, nec etiam per jus offerendi ab aliis*,cap.33.num 4.ibid.
Subhaſta *emens priore creditore non dimiſſo, non eſt ſecurus, quia prioris creditoris hypotheca non extinguitur*,cap.33. num.5.& 6.fol.106.& 107.
Subhaſta *emens extraneus inſtante creditore anteriore eſt ſecurus, ſed ſi ipſe creditor anterior emit, poteſt moleſtari a poſterioribus per jus offerendi*,cap.33.nu.7.& 15.ibid.
Subhaſta *venditio, quando intelligitur facta jure creditoris pro cautela ementis, datur formula , & advertimentum*, cap.33.num.16.& 17.ibid.
Subhaſtatis *bonis, in quibus non fuit auditus creditor anterior, tunc ipſe auditur in avocando pretio ſoluto creditoribus poſterioribus : & præſentia creditoris anterioris non juvat,niſi fuerit expreſſe admonitus*,c.33.n.18.& 19.f.108.
Subhaſtatio *in rebus Fiſci , & rebus Univerſitatis ſolet admittere oblatores,cum promiſſione præmii ad illos alliciendos*,cap.33.num.44.fol.111.
Subhaſtatio *revocatur , quando fidejuſſor emit pignora ſui principalis*,cap.33.num.35.fol.110.
Subhaſtatio,*quando eſt nulliter facta*, cap.33.nu.25.fol.108.
Subhaſtatio *tribus diebus interpellatis fieri debet,& in ſubhaſtandis mobilibus datur praxis*,cap.33.n.30.& 31.f.109.
Succumbens *in exceptione oppoſita,ſuccumbit etiam in curſu termini dati,& dantur plura exempla* , cap.12.nu.25.28. 30.& 31.fol.46.& 47.
Supplicationis *formula,vide lit.F.*Formula.

T.

TErminus *quando currit*,cap.15.num.3.fol.59.
Terminus *nominationis teſtium quando currit*, cap.15. num.20.fol.61.
Terminus *ad concomitandum poſt concluſionem , quando conceditur*,cap.23.n.5.& 9.fol.92.& cap.24.nu.1.& 2.fol.93.
Terminus *ad concomitandum ſcripturas præſentatas , ante concluſionem,quando admittitur*, c.24.n.6.uſque ad 9.ibid.
„ *ex nov. Conſt. tam terminus ad concomitandum , quam ad*
„ *impugnandum deletus eſt*, ibid.num.10.
Terminum *ad impugnandum ſcripturas eſt in arbitrio partis petere, vel uti termino conceſſo in beneficium Adverſarii,& ante concluſionem, & poſt concluſum,cum ampliatione,& limitatione*,cap.25.num.1.& 2.fol.94.
Termino *ad concomitandum petito, Adverſarius poteſt dare ſcripturas pro concomitatis ob litem breviandam ; & quando hoc fit*?cap.26.num.3.ibid.
Termini *ad denunciandum formula*, cap.3.num.47.fol.11.
Terminus *probatorius in Regno eſt dierum viginti , ſecus de jure communi,& datur praxis*,cap.12.num.1.fol.43.
Terminus *probatorius quando petitur reduci ad terminum juris,quid agendum*?cap.12.num.2.ibid.
Termino *elapſo quando neutra pars probat , an prorogari poſſit*?cap.12.num.3.ibid.
Terminus *eſt communis utrique parti etiam in primo, & ſecundo beneficio,& in repulſa*,cap.12.num.4.ibid.
Terminus *probatorius in Regno occupat locum conteſtationis, ſecus in ſummariis*,cap.12.num.5.ibid.
Terminus *non requiritur in ſimplici juris articulo, ex alleg.* D.Alexandri Aurificchi,*qui laudatur*, cap.12.nu.6.ibid.
Terminus *neceſſarius eſt , ubi cauſa conſiſtit in quæſt. facti, alias eſt nullitas;alii diſtinguunt,ſi partes acquieſcunt,& terminum non petant,& ratio aſſignatur*,c.12.n.7.fol.44.
Terminus *petitus ſi negatur a Judice , eſt nullitas ; ſecus ſi conſtat de veritate abſque termino*, cap.12.n.8.ibid.
Terminus *an poſſit impartiri motu Judicis neutra parte petente*?cap.12.num.9.ibid.
Terminus *an poſſit a Judice impartiri ad ſecundas dilationes ſi reus opponit, cum ſemper ad partis inſtantiam omnis*

Digitized by Google

nis actus fieri debens,cap.12 num.10.& 11.fol.45.

Termini probatorii,& publicationis,& concluſionis, diverſa praxis eſt in M.C.& diverſa in S.C.& R.C.& diverſa in Curiis Regni,& diverſa in Curiis Eccleſ.cap.12.n.12.ibid.

Terminus beneficiorum,& repulſoria, & nominationis teſtiũ conceditur abſque clauſula,ſi ea indigeat,c.12.nu.13.ibid.

Terminus probatorius abſque ſpeciali mandato peti non poteſt a Procuratore abſque neceſſitate, nec poteſt a Procuratore ei renunciari,cap.12.num.15.ibid.

Terminus an currat,niſi Judex declaret,quod currat? conciliantur opiniones invicem repugnantes, cap.12.n.16.ibid.

Terminus non currit poſt primam depoſitionem principalis, & quare dicta depoſitio offeratur in calce termini, cap.12.num.17.& 18.ibid.

Terminus non currit in S.C. & ubicumque fit electio examinatoris, ſecus in Curiis Regni,ubi non fit electio examinatoris,cap.12.num.20.fol.46.

Terminus a quo die incipit currere,& an dies termini computetur in termino, referuntur repugnantes opiniones,& declarantur,cap.12.num.21.ibid.

Terminus vel a lege,vel a Judice praeſcriptus,quid differat, a termino conventionali, & a termino legali, & quando currit de momento ad momentũ,etiã die feſto,c.12.n.22.ib.

Terminus non debet prius incipere,quam quis poſſit adimplere,cap 12.num.23.ibid.

Terminus infra dies tot, vel uſque ad diem talem,vel abſq; alia praepoſitione,quomodo intelligitur, & quomodo exemplificatur,cap.12.num.24.ibid.

Terminus ad probandum, vel aliud agendum, an currat in praejudicium appellantis? Conciliantur opiniones repugnanter,cap.12.num.25.fol.47.

Terminus nõ currit,ſi de nullitate fuerit dictũ,c.12.n.26.ib.

Terminus quinq; dierũ ſtatutus ad nominandos teſtes extra locum judicii,ſi labatur,pendente appellat. interpoſita in primo termino:Nominatio teſtium amplius fieri non poteſt, cap.12.num.28.Ibid.

Terminus non currit pendente termino ad laudandũ Auctorem,cap.12.nu.29.ibid. Et aſſignatur ratio, nu.32.fol.48.

Tertius electus non poteſt ſe intromittere in compromiſſo,niſi prius verificata diſcordia,cap.47.num.4.fol.155.

Tertius ab ipſis Arbitris eligitur,& quomodo fit electio?cap.43.num.16.fol.146.

Teſtes,ut valide recipiãtur,numerãtur requiſita,c.14.n.11.f.54.

Teſtificatio obſcura,vel ſcriptura obſcura interpretatur contra producentem,cap.14.num.12.fol.55.

Teſtes debent eſſe conteſtes non ſingulares & qui ſint conteſtes,& qui ſingulares,declarantur, cap 14.num.13.ibid.

Teſtes ſingulares,in quibus caſibus probant, c.14.nu.15.f.56.

Teſtes,quando poſſunt recipi poſt publicationẽ,c.14.nu.16.ib.

Teſtes non minus duo,& non ultra ſeptem examinari debent in quolibet articulo, & ultimi ultra ſeptenarium non probant,cap.14.num.17.fol.56.

Teſtes cogi poſſunt ad jurandum, & moroſi cogantur ad teſtificandum,cap.14.num.18.fol.56.& 57.

Teſtes debent reddere rationem ſcientiae,aliàs non probant, cap.14.num.19.ibid.

Teſtis ſe referens ad primam depoſitionem, vel ad revelationem excommunicationis non probat, ſed per extenſum deponere debet, ſed in Curiis Eccleſiaſticis aliud ſervatur,cap.14.num.20.ibid.

Teſtes in cauſa principali produci poſſunt in termino repulſa,cap.19.num.17.& 18.fol.85.

Teſtes poſt publicationem, & concluſionem in cauſa civili examinare non poſſunt ad inſtantiam partis, ſecus ex officio, vel quando recipiuntur ad concomitandum, & impugnandum,vel teſtes ſunt citati in termino,vel prima depoſitio eſſet nullitate recepta, vel quando probationes utriuſque partis ſunt contrariae, vel quando fit probatio per acceſſum,vel in cauſa criminali, cap.23.nu.1.2.& 3.fol.92.

Teſtes utriuſq; partis ſi ſint inter ſe contradicentes, ſit probatio poſt publicatum,& datur exemplum, & ſemper probant,qui ſunt in numero majori,cap 23.num.3.& 4.ibid.

Teſtes,an poſſunt concomitare ſcripturas forenſes, ut ſunt acta judiciaria alicujus Curiae, cap.23.num.5 ibid.

Teſtes ad concomitandum ſcripturas pro ſatisfactione debiti ſemper admitti debent, & datur formula concomitandi ſcripturae privatae,cap.23.num.6.& 7.ibid.

Teſtes pro,vel contra ſcripturam,non autem extra deponere poſſunt,cap.23.num.8.ibid.

Teſtes ad concomitandũ non recipiuntur ob novas ſcripturas, ſi in primo libello de eis facta ſit mentio, c.23.n.9.ibid.

Teſtes recipi poſſunt ad concomitandum ſcripturas, non obſtante ſtatuto, quod non admittatur probatio per Teſtes, quia dicitur probatio mixta,cap.26.num.1.fol.94.

Teſtes admittantur in acceſſu ſuper rei evidentiam, etiam poſt ſententiam,quae reſcinditur per evidentiam facti,cap.26.num.2.ibid.

Teſtes examinati ab Arbitris fidem faciant corã alio Judice,inter eaſdem perſonas tantum, cap.43.num.11.fol.146.

Teſtes in cauſa principali produci poſſunt, in termino repulſa,cap.19.num.17.& 18.fol.85.

Teſtes quomodo examinantur ſuper primo examine, vel ſuper alia ſcriptura,cap.14.num.21.fol.57.

Teſtium ſuper revelatione excommunicationis formula, cum advertimentis,cap.14.num.22.ibid.

Teſtes moroſi compelluntur, & datur formula compellendi, cap.14.num.24.fol.58.

Teſtes abſentes debent a parte nominari,& fit commiſſio pro illis examinandis, cap.15.num.1.& 5.fol.94.

Teſtiũ nominatio intra Regnũ, infra quantum tempus fieri debet,& quomodo taxantur dies, cap.15.n.2.& 3.fol.59.

Teſtiũ abſentiũ nominatio infra quinq; dies fieri debet a die, quo intimatur terminus probatorius, cap.15.num.4.ibid.

Teſtes in cauſa repulſae quando debent accedere ad locum judicii, vel examinator ad locum teſtium, & ſi in cauſa beneficii, & quando nominatio eſt concedenda, & quando non,cap.15.num.24.& 27.fol.62.

Teſtes, an, & quando poſſunt poſt lapſum terminum recipi etiam ſuper allegata conventione,cap.15.nu.31.fol.63.

Teſtes in termino ſummario non citantur, ſed ſummarie producuntur,& datur formula recipiendi teſtes, poſtquam facta eſt ſuſpenſio in cauſa,cap.15.num.32.ibid.

Teſtes jurati in termino recipi poſſunt poſt lapſum terminũ, ante tamẽ publicationẽ abſq; decreto Judicis,c.15.n.33.ib.

Terminus teſtium praeſentium durat quantum durare debet terminus teſtium abſentium, & publicatio fieri non poteſt, niſi lapſo termino teſtium abſentium, & quid ſi nominatio non ſit rite facta,cap.15.num.35.& 36.fol.64.

Teſtes habere debent ſalarium,& morari non coguntur ultra 15.dies,nec ad locum venire, niſi facto depoſito dicturum, & citati ab una parte poſſunt ad inſtantiam Adverſarii examinari abſque alia citatione,cap.15.nu.37.ibid.

Teſtes extra Regnũ datur form.nominandi,cap.15.n.38.ibid.

Tramontana habet poteſtatem trahendi magnetem, & Sol trahendi herbam Elitropiam, vulgo detta Giraſole, cap.49.num.18.fol.161.

Tria praeſumere faciunt ſatisfactionem. Ratio ſaepe calculata, ſanguinis conjunctio, & diuturnitas temporis, cap.47.num.10.fol.156.

Turpe eſt ignorare ea,circa quae quis verſatur,c.1.n.1.fol.2.

Tutor ſalarium praetendere non poteſt,ſi a principio non fuit ſibi conſtitutum,cap.47.num.9.fol.155.

V.

VEndito pignore Judex poteſtatem ampliat non habet vindicandi pignus, cum clauſula ſalvo jure cujuslibet, quia pignus in venditione librum exivit a ſua juriſdictione,cap.37.nu.31.fol.126.& n.18.& 19. fol.123.& 124.

Venditio jure creditoris,quando facta intelligatur, & quid ſit venditio?& quae ſit abſque inſtantia prioris creditoris, cap.33.num.16.& ſeq.fol.107.

Vendente debitore voluntarie, poteſt emptor moleſtari per jus offerendi a creditore poſteriore, licet pretium ſit ſolutum priori creditori;ita pariter,qui emit in abſentia creditoris anterioris, & poſtea ſolvit pretium anteriori,cap.33.num.20.& 21.fol.108.

Venditio ſubhaſta eſt nulla, quando adeſt laeſio ultra ſeſtum partem, nam ſeſta pars toleratur in ſubhaſtatione, cap.33.num.33.fol.109.

Venditio pignorum minori pretio facta, poteſt revocari,cap.33.num.34.ibid.

„ Verba illa,ancorchè fatt'aveſſero qualſiſia ſcrittura, explanantur,contra opinionem unius ex Judicibus M.C.V.quae
„ refellitur.num.4.in append.fol.165.

Vicinus trahere non poteſt in jure congrui emptorem ad Judicem ipſius vicini actoris;Qui agere debet actione in rem ſcriptam coram Judice emptoris contra emptorem; & haec eſt differentia in judicio jactantiae, ubi diffamatus non habet actionem contra diffamantem, ſed diffamatus habet actionem contra diffamatum,cap.37.num.8.fol.122.

Vicinus eſt actor voluntarius in jure congrui contra emptorem,& aſſignatur ratio,ſed diffamatus eſt reus neceſſarius, cap.37.num.4.9.& 11.fol.121.& 122.

F I N I S.

Digitized by Google

INDEX ADDITIONUM
DE
CARO; ET GRATIANI.

A.

ABatia Sancti Angeli ad Ripariam habet juriſdictionem bajularem in Caſtro Saraceno in damnis datis tantum, *fol.* 187. *n.* 6.

Acceſſus Curiæ pro appretio, *fol* 80. *n.* 17.

in Acceſſus decreto interventus *Præſidis* S. R. C. requiritur, *fol.* 88. *n.* 1.

in Acceſſu ad inſtantiam *U*niverſitatis taxatur numerus perſonarum, & ſalarium, *ibid* *n.* 4.

per Acceſſum fit probatio melior, & nunquam intelligitur excluſa, *ibid.* *n.* 2.

per Acceſſum intra menſem lis finiri debet, *ibid.* *num.* 6.

Accuſationis formula pœnæ capitularis, cum formulis decretorum, & executoriis pro damnis datis, *fol.* 200. *num.* 1.

Acta coram arbitris facta nullam fidem faciunt, *fol.* 94. *n.* 7.

Actus ordinarius non valet, niſi fiat ad partis inſtantiam, *fol.* 42. *n.* 11.

Actio nova novo indiget libello, *fol.* 61. *n.* 7.

Actione mandati tenetur recuſans, *fol.* 58. *n.* 6.

Actiones omnes fideicommiſſi diviſione extinguuntur, *fol.* 94. *n.* 18.

Actionem in rem habens agit contra poſſeſſorem, non contra hæredem; excipe ſi poſſeſſor dolo deſierit poſſidere, *fol.* 36. *n.* 38.

Acta facta coram arbitris recenſentur, *fol.* 100. *n.* 2.

Actoro, & reo invicem deponentibus contrarium, cui favendum, *fol.* 66. *n.* 7.

Actor orabit una die, unaque reus ex diſpoſitione *reg. Pragm.*, *fol.* 75. *n.* 5.

Actoris conſenſus formula in cauſa repulſæ teſtium, *fol.* 68. *n.* 8.

Actoris formula oblationis depoſitionis in judicio exfractationis contra conductorem, *fol.* 17. *n.* 5.

Actuarii, & Scribæ non poſſunt recipere procurationes, niſi matriculatorum, & pœna controventionis, *fol.* 57. *n.* 5.

Adjudicatio an fiat pro quantitate minore facto appretio, *fol.* 85. *n.* 8.

Adjudicatio differt a venditione, *ibid.* *n.* 4.

Adjudicatio in Eccleſiam fit cum clauſula ſalvo jure *ibid.* *num.* 3.

✠ Adjudicatio quid ſit, & quæ requirantur, ut legitime fieri poſſit; *fol.* 87. *n.* 12.

Adjudicatio non fit, non facto appretio, *ibid.* *n.* 2.

per Adjudicationem creditor non eſt ſecurus, *ib.* *n.* 6.

pro Adjudicatione formula inſtantiæ, monitionis, relationis notificationis decreti facto verbo, *ibid.* *n.* 9. *& ſeq.*

in Adjudicatione requiritur juſtum pretium, *ib.* *n.* 1.

Adminiſtratorum culpa in probationibus, punitur ad damnum, *fol.* 71. *n.* 3.

Advocati agunt cauſam facta monitione, *fol.* 73. *n.* 1.

Advocati curent ſatisfactionem ante diem, *fol.* 2. *n.* 9.

Advocati habent hypothecam tacitam pro eorum laboribus; plerunque vero fraude afficiuntur, *ibi* *n.* 6., *&* 7.

Advocati, Medici, & Procuratores, clientibus, & infirmis tres oſtendunt facies, *ibid.* *n.* 10.

Advocatorum laudes ſcribentes qui fuerint, *fol.* 62. *num.* 7.

Advocatorum officium eſt nobiliſſimum, *fol.* 2. *n.* 5.

Advocatorum res majorem exigit honorem, *ibid.* *n.* 2.

Advocatus unus, & Procurator permittitur, *fol.* 88. *num.* 5.

✠ Advocatorum merces, a quo taxari debeat, & recenſentur ordines noviſſimi, *fol.* 159. *n.* 10.

Ædificia ſunt ornamenta Civitatum, *fol.* 37 *n.* 2.

Ærarius ſi in locatione fidejuſſores non adhibuit, excuſatur, ſi tempore locationis conductor reputabatur idoneus, ſi poſtea effectus ſit non ſolvendo, Sempronius Aſcia determinat *fol.* 182. Rendella *de paſcuis*, *fol.* 123. *cap.* 10. *par.* 3.

Æquitas prævalet juris rigori, *fol.* 22. *n.* 59.

Albarani formula in dilatione quinquennali, *fol.* 43. *num.* 20.

Allegatio pro Venerab. Monaſterio S. Antonii Patavini hujus Civitatis, *fol.* 88. *n.* 8.

Allegatio quædam nullitatum laudi tranſcribitur, *fol.* 94. *n.* 3.

Allegatio de Caro pro ſalario Medicorum, *fol.* 2. *nu.* 7., *&* 29.

Alimenta debentur inopi debitori carcerato, *fol.* 47. *num.* 2.

Alimenta petendi praxis, & formula decreti, *ibid.* *num.* 7. *&* 8.

Alimenta danda ſunt debitori ſequeſtratis bonis, *ibid.* *num.* 1.

Alimenta etiam debentur animalibus ſequeſtratis, *ibid.* *n.* 4.

Alimenta negare, eſt necare, *ibid.* n. 3.

Alphonſus Rex Aragonenſis trium beneficiorum Deo gratias continuo referebat, *fol.* 88. *n.* 18.

Animal deperditum damnificans, an ſit immune a pœna, *fol.* 102. *n.* 3.

Animal damnificans damnum ſolvere debet, non pœnam, *ibid.* *n.* 5.

Animal damnificans poteſt impune occidi, *ibid.* *n* 8.

Animalia in locis particularibus bannitis paſci nequeunt, *fol.* 11. *n.* 2.

Animalia de longe venientia, & per loca prohibita tranſeuntia, non ſunt intercepta, *ibid.* *n.* 1.

Animal fugiens a damno incontinenti, poteſt inſequi, & capi in alieno territorio, & occidi ſi adeſt tale ſtatutum, *fol.* 198. *n.* 1.

Animal damnificans ſine culpa domini, poteſt dari pro damno, & ſic ſe liberare dominus a pœna, *ibid.* *num.* 6.

Animal ſi quis expellit a ſuo agro, an, & quando tenetur, ſi illud perdatur, *fol.* 205. *n.* 8.

Animalia damnificantia retinentur ad finem recognoſcendi cujus ſint; & ſi dominus animalium offert pignus ſufficiens, relaxari debent, *fol.* 195. *n* 9.

Animalia interceptans indebite, tenetur reſarcire damnum, & quomodo taxatur, *fol.* 195. *n.* 11.

Animalia ſi revertantur ad locum ubi damnum dederunt, quid faciendum, *fol.* 198. *n.* 4.

Animalia damnificantia reſtitui debent, dato pignore per dominum animalium, *fol.* 198. *n.* 5.

Animalia retineri non poſſunt ultra 24. horas ſub pœna furti, ſive ſint capta in damno, ſive ſint errantia, *fol.* 198. *n.* 21.

Animalia diverſorum dominorum ſub uno paſtore unicam pœnam, & non plures ſolvere debent, *ibid.* *num.* 20.

Animalia fugata, vel aberrantia pœnam non ſolvunt, ſed ſolum emendam damni, *ibid.* *n.* 12.

Animalia eximens, vel impediens ne aſportentur ad Bajulum, qua pœna punitur, & quando impune ei liceat, *fol.* 205. *n.* 9.

Digitized by Google

Executionem executorii impediunt nullitates per viam exceptionis, quamvis eſſet cepta exequi, & declaratur, cap.30.num.14. fol.101.
Executioni demandatur ſententia tranſacta in rem judicatam, etiam contra condemnatum, qui efficitur alterius fieri poſt latam ſententiam, cap.29. num.10. fol.99.
Executioni demandatur ſententia a Iudice prorogato, etiam ſuper bonis in alieno foro ſitis implorato brachio illius territorii, & ſi Iudex requiſitus recuſat brachium dare, quid agendum, cap.29. num.11 & 13. ibid.
Executorio expedito, vel poſt decretum de ſolvendo ſi opponitur exceptio ſolutionis, datur formula decretandi, cap.30.num.3.fol.100.
Executorium contra Nobiles fieri debet cum clauſula oſtendatur. Verum ſi ſit illis non oſtenſis, valida eſt executio, cap.30.num.4.ibid.
Executorium Curiæ Bajularis impediri non poteſt a M. C.V. etiam quando excedit ultra carolenos 30. cap.30. num.2.ibid.
Executorium ad finem, ut retardetur non admittitur appellatio a decreto de exequendo, ſed ſolum ad finem juſtificandi decretum, cap.30.num.12.fol.101.
Executorium etiam contra exemptos, & contra Clericos pro penſione Domi expeditur a laico, ubi periculum eſt in mora, cap.30.num 16.fol.102.
Executorium expeditum realiter, & perſonaliter etiam ſi debitor carceratur, poteſt exequi in bonis, cap.29. num.8.fol.99.
Executorium a Regiis Tribunalibus expeditum ubicumque per Regnum executioni demandatur abſque brachio, cap.30.num.9.fol.101.
Executorium poſt decennium executioni non demandatur, niſi prius citetur debitor ad dicendam cauſam, quare exequi non debeat, cap.30.num.10.ibid.
Executorium non ſuſpenditur per oblationem ſtabilium factam in uno executionis, cap.30.num.11.ibid.
Executorium vigore conſuetud. Neapolis, datur formula, & explicatur tota praxis „ & quid hodie ſervetur, cap.30.num.15.ibid.
Executorium ſuper bonis hæreditariis non impeditur per exceptionem inventarii oppoſitam infra 30. dies poſt latam ſententiam, ſed limitatur, ubi incontinenti hæres docuerit non adiſſe bona hæreditaria, cap.30. num.18.fol.102.
Executorium quando poteſt relaxari ſuper bonis propriis hæredis, & datur praxis, cap.30.nu.20.ibid.
Executum eſſe in bonis alienis tertius, qui poſſidet bona, opponere poteſt, ſed prius juſtificatur executio, cap.30.num.8.fol.101.
Expenſæ ſunt reficiendæ per debitorem in acceſſu, appretio, venditione, & ſubhaſtatione bonorum, cap. 36.num.13.fol.129.

F.

Fidibus privatis an credere debeat Iudex, cap.14.nu. 6.fol.23.
Forjudicandus citatur domi, in qua conſuevit habitare, cap.6.num.44.fol.28.
Formula ſupplicationis, & mandati juſtificati, cap.4. num.16.17.& 18.fol.18. „ quo nu.16. advocatur aliquid ex nov. Conſt.
Formula præſentata, quæ fit in libello, vel alia ſcriptura, „ ubi quid ſanciatur a nova Conſtit. circa præſentatas „ exponitur, cap.5.num.1.fol.19.
Formula memorialis, & decretorum pro ſolutione dietarum in acceſſu factis, cum advertentiis, cap.36.num. 25.fol.119. „ ubi aliquid advertitur ex nov. Conſt.
Formula opponendi contra Procuratorem, vel ſubſtitutum, qui non habens mandatum ſufficiens, cap.3.nu. 46.fol.11.
Formula, quando latitant Procuratores reorum, cap.3. num.59.fol.13.
Formula citandi per Edictum, quando principalis non reperitur, & quod interim procedatur cum Procuratore, cap.3.num.62.ibid.
Formula adſtringendi reum, licet ſit in loco judicii, cap. 3.num.62. fol.14.
Formula, quando ſunt multi colitigantes, ut conſtituant unum, vel duos Procuratores, cap.3.num.63.ibid.
Formula conſtituendi unum Procuratorem nomine omnium, cap.3.num.66.fol.15.
Formula depoſitionis ſuper revelatione excommunicationis, cum advertimentis, cap.14.num.23.fol.58.
Formula libelli, & decreti pro compellendis teſtibus renuentibus ad deponendum, cap.14.num.24.ibid.
Formula proteſtationis contra teſtes, cum advertimentis, cap.15.num.23.fol.63.
Formula nominandi teſtes extra Regnum, cap.15. num. 38.fol.64.
Formula articulorum cum clauſulis, cap.16.num.13.fol. 67.& vide in fin. ejuſd. Cap. alias formulas.
Formula poſitionum quando non claudantur, cap.17.nu. 48.fol.77.
Formula poſitionum in cauſa repulſa, cap.17. num.49. ibid.
Formula articulorum in cauſa repulſa, cap.20. num.9. fol.86.
Formula decreti ſecundi beneficii, cap.21.num.21.fol.89.
Formula decreti ad concomitandas ſcripturas privatas poſt concluſum, cap.23.num.6.fol.92.
Formula appretii commiſſi Curiis inferioribus, cap.32. num.9.fol.104.
Formola di offerta cautelata con la formola del decreto conſecutivi, ed avvertimenti, cap.33.num.45.& 46. fol.111.& 112.
Formula ſequeſtri, cap.38.num.29.31.& 32.fol.132. 133. & 134.
Formula decreti de conſenſu partium pro Arbitrorum electione, cap.45.num.1.fol.149.
Formula decreti, parte reluctante, cap.45. num.2.& 3. ibid.
Formula aliorum, quæ fiunt per arbitros electos a Iudice, cap.45.num.4.fol.150.
Formula primi libelli ad finem petendi compromiſſum, cap.46.num.1.ibid.
Formula negandi parentelam, cap.46.num.3.fol.151.
Formula decreti, ut exequatur laudum, & ſi fuerit appellatum quomodo ſit decernendum, cap.46.num.9.ibid.
Formula laudi coram Epiſcopo Riccio, cap.46.num.10. ibid.
Formula compromiſſi in Congregatione S. Ivonis, cap.46. num.20.fol.153.
Formula compromiſſi per Procuratores, cap.46.num.21. ibid.
Formola del Bando, quando ſi trova un'animale errante, cap.48.num.5.fol.157.
Formola delle contumacie, dopo detto Bando, cap.48.nu. 6.ibid.
Formula libelli, & decreti in caſu damni dati ad perſonam, cap.49.num.5.fol.159.

H.

Hæres cum benef. leg. & inventarii non tenetur ultra vires, etiam ſi obligatus ſit nomine proprio; ſed ſi conſtat aliquam quantitatem eſſe petitam, ſit executio contra hæredem in bonis propriis, & in perſona, & quid facere debet pro obtinendo diſſequeſtro, cap.38.num.15.& 16.fol.129.& 130.
Hæres citari debet, ut inſtantia cœpta cum defuncto transferatur in hæredem, & quid in cauſa fundata? Et ſi non præcedat decretum, quod transferatur in hæredem, erit nullitas, etiam in favorem morientis, cap.
3.num.

Digitized by Google

3.num.22.fol.8.& d.cap.3.num.26. fol.9.
Hæres *in judicio petitionis hæreditatis ſuper bonis burg uſaticis ſufficit in genere declarare, quod ſit hæres,, & non tenetur dicere ex teſtamento, vel ab inteſtato, ſecus in feudalibus*, cap.9.num.22.fol.38.
Hæres *hæredis primi teſtatoris eſt hæres, & tenetur declarare ſi ex ſua perſona, vel ſi per intermedia per ſonam ſuccedere velit*,cap.9.num.28.ibid.
Hæres *non cogitur reſpondere an ſit hæres, durante tempore ad conficiendum inventarium, ſed cogitur reſpondere,an bona teneat*,cap.9.num.36.fol.39.
Hæres *mortuo Principali convento interrogari poteſt poſt conteſtationem, an ſit filius , an ſit hæres , & in quota parte , & citatur pro translatione Judicii in ipſum hæredem*,cap.9.num.37.ibid.
Hortatoria *in aliena juriſdictione debet continere inſertum libellum , ut Judex loci brachium impartiatur, & citatus ad comparendum cogatur*, cap.35.num.1. fol.114.
Hortatoriæ *in criminalibus miſſæ in aliena juriſdictione debent continere ſummariam probationem delicti,alias judex requiſitus non tenetur eas exequutioni demandare*,cap.35.num.13.fol.116.
Hortatoriæ *cum præſentantur , quomodo practicatur*, cap.35. num.14. fol.117. *Et quæ exceptiones poſſunt adverſus illas proponi,& admitti*, d.cap.35.n.15.ibid.
Hortatoria,*vide in littera* B.brachium, *& in littera* R. Requiſitoria.

I.

IMmiſſio *in poſſeſſionem non impeditur , quando exceptio dominii requirit altiorem indaginem . Sed in decreto immiſſionis apponitur clauſula, ſalvo jure contradictoris , & quandoque etiam non alienet , & facta obligatione reſpectu fructuum. & ſic in omnibus exceptionibus , quæ requirunt altiorem indaginem* , cap.37.num.23.fol.124.
Inhabilitatis *exceptio ante conteſtationem opponi debet contra Procuratorem*,cap.3.num.13.fol.8.
Inquilinus,*qui conduxit domum infra annum,debet ni-
,, hilominus pro ſequentibus annis manuteneri,ſi in apo-
,, ca fuit ſtatuta quantitas pro integro anno ſolvenda,ſe-
,, cus ſi non fuerit ſtatuta ; licet ſe paratum exhibeat ad
,, ſolvendum,quod fuerit a peritis judicatum,dummodo
,, hoc ipſum non fuerit conventum, & quare*, num.6. in
,, append.fol.165.
Inſultatus,*offenſus,læſus per contractum, vicinus in jure congrui dicitur actor,& non reus,& aſſignatur ratio*,cap.37 num.11.fol.122.
Inſtantia *incipit a conteſtatione litis,& finit poſt ſententiam latam , & deinde habetur Judex prout privata perſona , quia functus eſt officio ſuo . Et poſt addictum pignus res non eſt amplius ſub Judice , ſed ſub dominio emptoris , cujus periculo cedit , & pretium vinculatum remanet ſub juriſdictione judicis* , cap. 35. num.18.& 19.fol.123.& 124.
Inſtantia *perempta , Eccleſiaſticus reus non poteſt cogi amplius coram Judice laico, ſed remittitur ad forum Eccleſiaſticum,etiam poſt inſufflatum ſpiritum vitæ*, cap.37.num.21.fol.123.
Inſtrumentum *publicum, an ſit neceſſarium ad proban-
,, dam præcedentem locationem pro ſequentibus annis,
,, an ſatis ſit ſimplex apoca cum diſtinctione reſponde-
,, tur*,num.7.in append.fol.165.
Interloquutoria *revocari poteſt a Judice expreſſe, vel tacite,uſque ad ſententiam diffinitivam,quia tranſit in rem judicatam , quoad partem , non quoad Judicem. Verum ſi fuerit executioni demandata , vel per aliud decretum confirmata . vel bis fuerit revocata , vel cauſa cognita fuerit facta, nunquam a Judice revocari poteſt*,cap.39.num.1.& 3 .fol.137.
Interlocutoria *lata in aula revocari non poteſt in civilibus . Secus in criminalibus , quia per M.C.aliquando revocatur*,cap.39.num.4.fol.137. ,, *ubi vid.quid
,, advertitur ex nov.Conſt*,
Interlocutoria *non admittit remedium contrarii imperii in decreto non appellabili ,fallit in alimentis futuris*,cap.39.num.5.fol.137.
Interlocutoria *revocari non poteſt poſt Judicis inhibitionem , & quando fallit concluſio prædicta* , cap.39. num.6.ibid.
Interlocutoria *non poteſt contrario imperio revocari ad inſtantiam partis poſt decem dies , ſed Judex ex officio poteſt revocare, ſi juſtam revocandi cauſam viderit*,cap.39.num.7.ibid.
Interrogatoria *quomodo fiebant olim, & quomodo fiant hodie ab actore contra reum*, cap.9.n.1.& 3.fol.36.
Interrogationes *præparatoriæ fieri poſſunt ante libellum , & actor interrogare poteſt , quo titulo reus teneat , & quando ; & vicinus poteſt interrogare poſſeſſorem , quo titulo rem conjunctam poſſideat , & quo pretio , ad finem agendi pro jure congrui* , cap.9. num.6.7.& 8.& vid.num.3.ibid.
Interrogatus *creditor tenetur declarare quantitates receptas*,cap.9.num.9.fol.37.
Interrogatoria *non admittuntur , quoad ſubſtantiam judicii , ſed circa præparatoria tantum , ut actor ſciat perſonam, & certitudinem ejus,quod petit*,cap. 9.num.16.ibid.
Interrogatoria *poſt litem conteſtatam fieri non poſſunt , ſed ordine Judicis fieri debent in quacumque parte judicii*,cap.9.num.20. ibid. *ſecus de Jure Regni*, num. 21.fol.38.
Interrogatoriis *non reſpondetur per verbum* credo , *vel* non credo, *ſecus in poſitionibus*, cap.9.num.22.ibid.
Interrogatorium *circa exceptiones in jure conſiſtentes , vel quæ concernunt crimen,vel turpitudinem,vel quæ conſiſtunt in mero animo , vel in eo , quod eſt impertinens ad cauſam,non admittitur,nec reus tenetur reſpondere*,cap.9.num.41.fol.40.
Interrogari *poteſt,ut quis declaret circa uſum teſtium, vel ſcripturarum , & qua actione agere intendit , & circa tempus in caſu præſcripsionis, & in poſſeſſorio cogitur actor reſpondere,an poſſideat rem*, cap.9. num. 43.& 44.ibid.
Interrogari *poteſt debitor , qui exhibet apocam originalem ſolutionis , an ſolutio ſit facta creditori viventi, vel ejus hæredibus*,cap.9.num.45.fol.41.
Inventarii *diſcuſſionis exceptio infra 30. dies opponi poteſt . Verum ſi dictus terminus lapſus ſit pendente appellatione , reclamatione , & reſtitutione in integrum, non poteſt amplius per dictam exceptionem juvari*,cap.12.num.31.fol.47.
Judicium *incipere poteſt ab articulis, & poſitionibus,& a mandato juſtificato*,cap.4.num.2.3.& 5.fol.15.
Judicium *ordinarium tres actus requirit neceſſarios* , in prælud.num.6.fol.1.
Juramentum *appoſitum in compromiſſo non obſtat , quando adeſt enormiſſima læſio*,cap.44.nu.4.fol.147.
Juramentum *de ſtando laudo, intelligitur , ſi juxta fuerit arbitratum*,cap.44.num.22.fol.149.
Juramentum *calumniæ , tam actor,quam reus, antiquitus præſtare tenebatur,ſed receſſit ab uſu*, cap.10.per totum.fol.41.

L.

LAici *non poſſunt eſſe arbitri in cauſis Eccleſiaſticis , ſecus in bonis temporalibus Eccleſiæ*, cap.41.num. 8.fol.144.
Laudum *vide lit.A.*Arbitri,*& lit.C.*Compromiſſum.
Laudum *a partibus acceptatum nec per appellationem, nec per recurſum reſcindi poteſt*,cap.44.nu.6. fol.148.
Laudum *partibus præſentibus conſentientibus latum valet cum tali poteſtate factum, licet non appareat de tali poteſtate*,cap.43.num.6.fol.146.
Laudum *eſt invalidum, ſi ultra poteſtatem ſit , cum limitatione,& declaratione*,cap.43.num.7.ibid.
Laudum *ſi a Judice declaratur nullum , debet iterum compromitti*,cap.44.num.13.fol.148.
Laudum *ſi in compromiſſo neceſſario ſit latum, agi po-*

teſt de ev iƈtione,cap.44.num.14.ibid.
Laudum ſine ſcriptis eſt nullum, ſecus ſi talis facultas data ſit, & ſecus in arbitramentis neceſſariis, cap.44.num.17.ibid.
Laudum publicatum abſente Arbitro, fuit deciſum valere,cap.44.num.16.ibid.
Laudum proferri debet in termino compromiſſi,alias eſt nullum, & dictus terminus currit a die ſtatuto a partibus, vel a die acceptationis, ſi non fuerit ſtatutus,cap.44.num.19.& 20.fol.149.
Laudum quando confirmatur a Iudice appellationis; tunc exigitur pœna,& non prius,cap.44.n.23.ibid.
Laudum latum a tertio quando eſt nullum,& laudi executio ſit pendente appellatione, & laudum factum a duobus ex tribus arbitratoribus ſubſtinetur, cap.47.num.3.12.& 18.fol.155.& ſeq.
Libellus ſive talis, qualis petitio requiritur, etiam in ſummariis, ſecus in ſummariiſſimis, & in oppidis parvis,ubi quis poteſt eſſe Iudex, & Actuarius ſimul, cap.4.num.4.fol.15.
Libellus ſic dicitur a libro, & hodie ſufficit unus, ſed antiquitus requirebantur tres,cap.4.n.7.& 8. fol.16.
Libellus debet continere nomen actoris,& rei,& rerum, quæ petuntur,cap.4.num.9.fol.16.
Libelli definitio, & quod conſtat ex tribus partibus, cap.4.num.11.& 12.ibid.
Libelli concluſio attendi debet, cap.4.num.13.ibid.
Libelli tres partes explicantur, & quas clauſulas ſalutares habere debet,cap.4.nu.14.& 15.ibid.
Libellus,& omnis ſcriptura poſtquam eſt præſentata ab actis tolli non poteſt,cap.16.num.17.fol.67.
Lunæ conjunctio,& plenilunium,quid ſit, cap.49. num.21.fol.161.
Luna,qua hora comparet in levante,& quot horis lucet in hoc noſtro Emiſphero,cap.49.n.19.ibid.

M.

MAndati juſtificati Formula,vide in lit.F.Formula.
Mandatum ad reluendum niſi præcedat, non poteſt ad venditionem pignorum procedi.Niſi in S.C.ubi ſit mandatum de parendo, & non ſit mandatum ad reluendum,cap.31.num.1.& 2.fol.103.
Mandatum ad reluendum ſit, ut infra biduum ſolvat, quo elapſo accuſantur contumacia,& datur licentia de vendendo,cap.31.num.3. ibid.
Mare perpetuum habet motum fluendi ſex horas verſus Ponentem,& ſex horas redeundi Levantem verſus, & dicti fluxus,& refluxus eſt cauſa Luna,& in primis ſex horis moribundus non perit, nec ædificium ruinoſum cadit,cap.49.num.16.fol.161.
Maritus quando poteſt agere ſine mandato uxoris, vel conjunctus poteſt agere uſque ad ſextum gradum,cap.3.num.50.& 51.fol.11.& 12.
Milliarium componitur per mille paſſus, & paſſus per quinque pedes, & pes per quindecim digitos, & digitus per quatuor grana ordii, & dieta legalis eſt viginti milliariis per terram,& 50. per mare, cap.15.num.15.& 16.fol.60.
Mobilium ſubhaſtatio quomodo fiat, datur praxis, cap.33.num.31.fol.109.
Monitio ad ſententiam eſt neceſſaria, & in ſummariis ſit facultas,& in cauſa poſſeſſorii,c.27.n.1.& 2.fol.95.
Monitio ad ſententiam ſine peremptorio eſt nullitas, ſic etiam omiſſa ad audiendum laudum, cap.27. num.1.& 4.ibid.
Monitio ſi fiat cum aſſignatione certi diei non poteſt fieri ante illum diem aſſignatum, alias actus erit nullus, cap.27.num.5.ibid.
Monitio ad ſententiam notificata Principali,dum habet Procuratorem.an valeat,cap.27.num.6.ibid.
Monitio renovari debet mutato, vel mortuo Commiſſario,cap.27.num.7.ibid.
Monitione facta ad ſententiam non dicitur inſtantia perempta,cap.27.num.8.ibid.
Monitio ad ſententiam, notificando ſingulos actus factos ſanat judicium nulliter actitatum,cap.27.n.9.ibid.
Mortuo litigante ad ſententiam procedi non poteſt, niſi præcedat decretum, quod judicium transferatur in hæredes,& niſi fiſco audito, cap.27.n.10.& 11. ibid.
Mortuo Prælato, vel Rectore Eccleſiæ mandatum extinguitur,cap.3.num.24.fol.9.
Mortuo mandante, quando non extinguitur mandatum,cap.3.num.28.ibid.
Motillus de grad. citat. loquens circa matriculam Procuratoris declaratur,cap.1.num.7.fol.2.
Mutare modum agendi,& mutare,ſeu variare actionem, & cumulare actionem ſunt tres termini inter ſe diverſi,& declarantur,cap.8.per totum fol.32.

N.

NEapoli habitantes gaudent privilegio, ut audientia teſtium committatur abſque renunciatione Examinatorum, & ſic in cauſis pauperum, & in cauſis infra 500.aureos,cap.15.nu.28.& 29.fol.63.
Nominatio teſtium intra Regnum,quam dilationem habeat,& quomodo taxatur diſtantia dietarum tam de jure Regni,quam de jure Canonico, cap.15.n.2.fol.59.
Nominatio Teſtium intra Regnum, & extra Regnum quid differt, & extra Regnum requiritur depoſitum, & expreſſio loci,nominis, & cognominis, & appellatur ultramarina, & poteſt excedere ſpatium novem menſium,& in foro Eccleſiaſtico ſex menſium,& depoſitum quomodo evitari poſſit,& eſt utrique parti communis,præter alias differentias,cap.15.a nu.9. per totum fol.60.& ſeq.
Nominatio Teſtium, & omnis dilatio eſt utrique parti communis, et durat terminus in loco judicii, quantum durat terminus teſtium abſentium extra locum, cap.15.num.21.fol.61.
Nominatione teſtium facta, et commiſſione conſignata, ſi pars opponit, non impedit examen in partibus; et adeſt fides actuariorum, et ſcribarum de dicto ſtilo, cap.15.num.22.ibid.
Nominatio Teſtium incerta, et generalis non admittitur,et in nominatione debent allegari Curiæ ſuſpectæ, cap.15.num.26.fol.62.
Nominatio Teſtium admittitur in termino ad concomitandum, et impugnandum, ſecus ſi calumnioſe petatur,cap.26.num.4.fol.94.
Nullitas impedit executionem laudi, cum limitatione, et declaratione,cap.44.num.10.fol.148.
Nullitates in Tribunalibus Collegiatis recipiuntur cum depoſito; ubi vide quid obſervatur ex nov. Conſtit. cap.33.num.14.fol.101.

O.

OBlatio in ſubhaſtatis pignoribus recipi poteſt cum ſexta minus pretii,cap.32.num.3.fol.103.
Oblationes ſi non ſunt juxta appretium, non recipiuntur, ſed res creditori adjudicantur pro juſto pretio, vel cuilibet emptori liberantur cum pacto de retrovendendo infra certum tempus,tertia parte pretii deducta,vel circa,cap.32.num.4.ibid.
Oblationis,quæ fit cum clauſula jure creditoris.formula,et advertimentum datur, cap.33.num.17.fol.107.
Oblatio abſque præſenti pecunia, ſed cum poteſtate concordandi creditores,quando admittitur,& quando emens poteſt cum ſuo credito compenſare, cap.33.num.25.fol.108.
Oblatio creditoris admittitur abſque præſenti pecunia, quando pretium vix ſufficit pro credito ſuo, ſed oblatio extranei non admittitur, cap.33.num.26.ibid.
Oblationis formula in ſubhaſtationibus cum decretis, & advertimentis,cap.33.nu.45.& 46.fol.111.& 112.
Offerendi jus,quando non habet creditor poſterior, & quando ſic, cap.33.num.20.40.& 42.fol.108.& 110.
Officiali duplicatum officium exercenti in Regno prohibitum eſt habere duplicatum ſalarium, cap.36.in fin. fol.120.

P.

PActum procedendi abſque citatione in tantum valet,in quantum fiat talis, qualis notificatio,& aſſigna-

gnatur ratio,cap.47.num.5.fol.155.

A Peritorum *ſententia quando poteſt appellari,& haberi recurſus ,, & quid circa hoc fuerit a Rege noſtro ſta- ,, tutum*,cap.32.num.10.fol.105.

Perjurus *cadit a commodo contractus, & audiri non debet* , cap.47.num.6.fol.155.

Pignus,*vel ſequeſtrum ſi creditor remittit,non cenſetur remittere debitum , ſed ſuper aliis bonis recurrere poteſt*,cap.38.num.12.fol.129.

Pignus *poſtquam eſt addictum , non eſt ſub juriſdictione Judicis, ſed eſt in dominio emptoris* , cap.37.num.18. 19.fol.124.& num.31.fol.126.

Pignus,*ut recuperari poſſit a debitore,datur remedium*, cap.33.num.42.fol.110.

Poſſibile *non eſt , quod non eſt probabile* ; cap.17. num. 39.fol.76.

Poſitio *quid ſit,& ad quem finem ſunt inventa,& Actor, an Reus prius deponere tenetur , & etiam in ſummariis admittitur*,cap.17.num.1.2.& 3.fol.69.

Poſitionibus *poſt examinatos teſtes non cogitur reſpondere in aliis Regnis,Secus in Regno Neapolitano , & datur praxis,& quid in foro Eccleſiaſtico*,c.17.n.4.ibid.

Poſitiones *præſentans , ſuper quibus vult , ut deponat principalis,non autem Procurator,datur form.& praxis,& declaratur, cujus expenſis hoc ſit faciendum, & declaratur* ritus *M. C. V.* 153. *&* Afflict. *deciſ.*17. cap.17.num.13.& 14.fol.71.

Poſitiones, *quæ clauſa, & ſigillata præſentantur, datur praxis*,cap.17.num.11.ibid.

Poſitionibus , *ut Univerſitas deponat , debent deponere decem cives de ſenioribus , vel tres , vel Syndicus, ad electionem petentis depoſitionem*, cap.17.n.12.ibid.

Poſitionibus *præſentatis,ut a pluribus deponatur,quando ſufficit, ut fiat depoſitio a præſentibus tantum , & non coguntur abſentes deponere , nec impeditur curſus.Nam regulariter impeditur curſus, donec principales deponunt, quando non adeſt præſumptio calumniæ ,, ſecus autem ex nov. Conſtit. ut* num 5. fol. 70. notatur,cap.17.num.15.& 16.fol.73.

Poſitiones *ſi præſentantur poſt quam commiſſio pro examinandis teſtibus in partibus fuerit transmiſſa, tunc examen factum pendente depoſitione validum erit; Sed non publicentur , niſi facta depoſitione principalis, vel lapſo termino pro examine alterius partis*, cap.17.nu. 17.ibid.

Poſitionibus *ſi fiat depoſitio per Procuratorem , an præjudicat principali , & an cogi poteſt etiam principalis ad deponendum poſt depoſitionem Procuratoris. Si Procurator habet mandatum ,compellitur , & factis tribus præceptis declaratur depoſitio facta , prout determinat*,cap.17.num.19.& 20.fol.74.

Poſitiones *ſunt,& ſimul Articuli,quando ſunt facti verbis*,pone,e vuole provare , *cum advertentiis*, cap.17. num.21.ibid.

Poſitiones , *an admittantur , quando probationes non ſiunt , vel concernunt petitorium a parte ſuſpenſum*, cap.17.num.22.ibid.

Poſitioni *non tenetur quis reſpondere , ubi poſitio eſt calumnioſa,vel captioſa,vel reſponſio non relevat*,cap.17. num.23.ibid.

Poſitioni *ſuper repulſa teſtium , quando cogitur reſpondere,& quando non. Item quando ſemel fuerit reſponſum*,cap.17.num.24.ibid.

Poſitionibus *non reſpondens habetur pro confeſſo,cum limitationibus dicta regula*,cap.17.num.25.ibid.

Poſitionibus,*quibus non cogitur Adverſarius deponere, ſi deponit abſque proteſtatione,depoſitio valet,& præjudicat*,cap.17.num.26.ibid.

Poſitiones *formari non debent partim vera, & partim falſa,quia deponens poterit in totum negare;& exemplificatur rejectis contrariis*,cap.17.num.27.ibid.

Poſitionibus *reſpondere non poteſt Procurator , niſi habeat ſpecialiſſimum mandatum ad ſic reſpondendum, & datur Praxis*,cap.17.num.9.fol.70.

Poſitionibus *ſi Principalis reſpondere non poteſt , quia neſcitur ubi ſit, datur praxis , ut Procurator reſpondeat*,cap.17.num.10.ibid.

Poſitione *facta cum qualitate partim vera , partim non, poteſt ſimpliciter & in totum negari*,c.17. n.28. f.74.

Poſitionibus,*quare deponitur per verbum credit , & non credit , & propterea deponens non punitur criminaliter , niſi Judex in decreto ordinaſſet veritatem dicendam ſub certa pœna , vel niſi deponens negaſſet matrimonium, filiationem,aut factum proprium, & datur cautela evitandi pœnam*,cap.17.num.29.fol.75.

Poſitioni *fieri debet reſponſio clara , ut relevet adverſarium ab onere probandi , ſed depoſitio qualificata admittitur , ſi deponit mulier , vel minor , vel ignarus*, cap.17.num.30.ibid.

Poſitioni *non reſpondens , factis tribus citationibus fit decretum,quod habeatur pro confeſſo , cum ſuis limitationibus*, cap.17.num.31.ibid.

Poſitionibus *reſpondens ,quando depoſitionem revocare,vel corrigere poteſt?*cap.17.num.32.ibid.

Poſitionibus *ſi non eſt ſufficienter facta reſponſio , datur novus terminus ad melius deponendum ſuper illis , cum limitationibus , & declarationibus, & declaratur* pragm.8.de ord.judic.cap.17.num.33.ibid.

Poſitione *ſemel facta , quando poteſt iterum fieri*,cap.17. num.34.fol.76.

Poſitionibus *invicem contrariis , ſi utraque pars fuit confeſſa , actori magis nocere debet confeſſio* , cap. 17. num.44.fol.77.

Poſitiones *fieri debent poſitivè , non autem interrogative,vel per modum exceptionum,alias adverſarius non tenetur deponere , & quæ differentia ſit inter poſitiones,& interrogationes*,cap.17.num.45.ibid.

Poſitionibus *iterum reſpondens . ſi dixerit contrarium, non habetur perjurus*,cap.17.num.35.fol.76.

Poſitionibus *quando depoſit ruſticus,mulier,&c. prohibitum eſt aſſiſtere Advocato , vel Procuratori ,cum limit. & declarationibus*,cap.17.num.36.ibid.

Poſitionibus *reſpondere tenetur Judex recuſatus , ut recuſans relevetur ab onere probandi* , cap.17.n.37.ibid.

Poſitionibus *reſpondere non cogitur ſenex ſeptuaginta annorum*,cap.17.num.38.ibid.

Poſitio non admittitur , quando ab onere probandi non relevat ponentem,& poſitio,vel articulus impertinens non admittitur, & exemplificatur,cap.17.nu.40.ibid.

Poſitiones *ſi contineant negativam,quando tenetur actor reſpondere*,cap.17.num.41.ibid.

Poſitiones, *& Articuli, qui ſunt impertinentes,& qui ſunt de jure non admittendi; & ſi controvertitur, ſi, vel ne ſint admittendi, quæ proteſtatio facienda eſt per adverſarium.& quid facere debet Judex*,cap.17.num. 42.& 43.fol.77.

Poſitionibus *non reſpondens declaratur confeſſus , ſed admittitur ad probandum contrarium, & mulier,& ruſticus reſtituitur*,cap.17.num.6.ibid.

Poſitiones *poſſunt præſentari clauſa, & ſigillata , & datur formula poſitionum , quæ non clauduntur ; & etiam formula in cauſa repulſa*, cap.17. num.47.48. & 49.ibid.

Poſitionibus *Curator ad lites , vel hæreditatis jacentis non tenetur deponere*,cap.17.num.50.fol.79.

Poſſeſſor *etiam ex Principis reſcripto a poſſeſſione turbari non poteſt ; niſi prius ſit conventus , & citatus*, cap.38.num.23.fol.130.

Practica *eſt vera intellectrix legum*, cap.37.n.37.fol.126.

Pragm.6.*de ordine judiciorum loquitur de interrogatoriis* , & pragm.8. eodem tit. *loquitur de poſitionibus, quibus reſpondetur per verbum* credo, *vel* non credo, cap.9.num.12.uſque ad 26.fol.37.

,, Ubi num.19.*vide quid obſervatum ex nov.Conſt. circa* ,, *depoſitionem ſuper poſitionibus.*

Pragm.2.*de ordine judic. quæ incipit* Per prædictos *non ſervatur, & rejicitur opinio* Muſcatelli, cap.12.num. 12.fol.45.

„ Praxis apponendi clauſulam in decretis, quod liceat
„ conductoribus continuare in affictu pro alio anno tan-
„ tum modo ceſſat, num.5. in append. fol. 165.
Praxis procedendi, quando Animal fuit repertum in territorio, vel fuit ſublatum in manibus furis, & neſcitur Dominus, cap.48. per totum fol. 157.
Praxis petendi cautionem de damno infecto, antequam ædificium ruat, & datur formula, cap.49. num. 13. fol. 161.
Praxis dividitur in tres partes, prima Judicii, quod ſine reo fit, & habetur in primo tomo. Secunda judicii ſummariſſimi, & habetur in ſecundo tomo. Tertia judicii ordinarii, quod in Regno dicitur ſummarium, quod habetur in hoc tertio tomo, in prælud. num. 2. uſque ad 5. fol. 1.
Probatio per teſtes ad concomitandas ſcripturas dicitur probatio mixta, quæ fieri poteſt non obſtante ſtatuto prohibente probationem per Teſtes, &
Probatio per aſpectum loci etiam fieri poteſt, cap.26. nu. 1. & 2. fol. 94.
Præmium in ſubhaſtatione Fiſci, & Univerſitatis oblatori concedi ſolet ad alliciendos emptores, cap.33. num. 44. fol. 111.
Præſens in judicio habetur pro citato, vid. in lit. C. citatus, cap.6. num.60. fol.29.
Præſentatæ formula, vide in lit. F. Formula.
Præſentationis actus an fieri debeat in præſentia, vel in abſentia Judicis, cap.5. num.2. fol.19.
Præſentata fieri poteſt etiam die feſto, & datur formula diverſa, & abſente Judice obligationes, & fidejuſſiones recipi poſſunt, cap.5. num.3. fol. 19.
Præſentata fit per extenſum, & non in abaco, & ſubſcribitur ab Actuario, non a Scriba, cap.5. num.4. ibid.
Præſentata ubi non apparet, præſumitur illa ſcriptura prius præſentata, quæ præcedit, cap.5. num.5. ibid.
Præſentatio ſcripturæ debet fieri prævia citatione partis, cum limitatione, cap.5. num.6. ibid.
Præſentatio libelli, vel ſcripturæ in Supremis Tribunalibus Neapolit fieri non poteſt, niſi conſtituto procuratore, alias pœnam incurrit Actuarius, & acta ſunt nulla, etiam in Curiis inferioribus Regni, cap.5. num.7. fol.19. & 20.
Procuratoris munus in Tribunalibus Neapolitanis nemo poteſt exercere, niſi habeat matriculam, quod ſit examinatus ad exercendum; „ quod confirmatum
„ ex nov. Conſtit. cap.1. num. 2. fol. 2.
Procuratoris examen ubi fit, an Doctor debet examinari in officio Procuratoris? cap.1. num.3. & 4. fol.2.
Procuratorem non matriculatum admittendo in Tribunal. Neapolit. in quam pœnam incurrunt Magiſtri Actorum, & Scribæ, & quid ſervatur in M.C.V. & quid in Reg. Aud. cap.1. num.5. uſque ad 8. „ & quid ex nov. Conſtit. fol.2.
Procurator vid. lit. S. Salarium.
Procurator non matriculatus facit acta valida, antequam ab Adverſario opponatur, cap.1. num.9. fol.3. & cap.3. num.8. fol.7.
Procuratoris interrogatoria in approbatione officii Procuratoris, cap.2. per totum fol.3. uſque ad 6. „ ubi vid. ſparſim plura advocata juxta nov. Conſtit.
Procuratorem conſtituere nemo cogitur, ſive actor, ſive reus ſit, dummodo ſit notus, & ſit in urbe, excepto Eccleſia, Clerico, Muliere, & miſerabili perſona, cap.3. nu. 1.2. & 3. fol.7.
Procuratore in S. C. non conſtituto ab actore, impeditur curſus, cap.3. num.4. ibid.
Procuratorem in calce citationis nominans citatus, quid agendum? cap.3. num.5. ibid.
Procuratorem conſtituere quando quis cogitur, & quando non, cap.3. num.6. ibid.
Procuratoris mandatum triplex eſt, & habens poteſtatem ſubſtituendi, an, & quando poteſt ſubſtitutum revocare, cap.3. num.9. & 10. ibid.
Procuratoris falſi exceptio, quæ ſit, et quando admittitur, et ſententiam obtentam, an poſſit principalis ratificare, cap.3. num. 11. & 12. ibid.
Procurator, quod non ſit matriculatus in qualibet parte judicii opponi poteſt, ſed acta interim valent, quæ exceptio non habet locum in Curiis inferioribus, cap.3. num. 14. fol. 8.
Procuratoris non legitimi, et Procuratoris falſi exceptio differt, cap.3. num.15. ibid.
Procuratoris defectus ex parte conſtituentis, et ex parte conſtituti, poſt conteſtationem non admittitur, et exemplificatur, cap.3. num.16. & 17. ibid.
Procuratoris defectus reſpectu ſcripturæ, exemplificatur, cap.3. num. 18. ibid.
Procurator Univerſitatis, Eccleſiæ, vel aliorum qui per ſe comparere non valent, ut Tutor, etc. ſi iſt actor, ſuis ſumptibus mandati copiam exhibere tenetur; ſecus ſi eſt reus, qui tenetur ſolum dare notitiam, ut actor poſſit copiam habere, cap.3. num. 19. ibid.
Procurator poteſt appellare, et appellationem proſequi, licet ad hoc non ſit conſtitutus, cap.3. num.20. ibid. ſed vide num.52. fol.12.
Procuratoris mandatum, quando morte mandantis extinguitur, cap.3. num.21. fol.8.
Procurationis mandatum extinguitur, quando non remanet hæres, etiam poſt conteſtatam litem, quando providetur de curatore hæreditati jacenti, et quando non, cap.3. num.23. ibid.
Procurationis mandatum extinguitur morte Prælati, vel Rectoris Eccleſiæ, cap.3. num.24. fol.9.
Procurationis mandatum, quando non extinguitur morte mandantis, cap.3. num.28. ibid.
Procurator quando revocari poſſit, cap.3. num.29. ibid.
Procurator ſubſtitutus revocatur, quando procedi poteſt cum primo Procuratore, cap.3. num.30. ibid.
Procurator qui præſentat mandatum, non poteſt ſe excuſare nolle intervenire, cap.3. num.31. ibid.
„ Ubi advertitur, quid ſervabatur antea, et quid modo
„ per Pragm. anni 1728. et per nov. Conſtitut.
Procurator conſtitutus ad exigendum poteſt cogere debitorem in judicio, cap.3. num.32. fol.10.
Procurator non poteſt excedere fines mandati, cum declaratione, cap.3. num.33. ibid.
Procurator ad negotia quando poteſt agere, et convenire in judicio, cap.3. num.35. ibid.
Procurationis mandatum in proceſſu compilato non apparens, quando præſumitur, cap.3. num.34. ibid.
Procurator non exhibens mandatum, vel non cavens de rato, repellitur, cum ſuis limitationibus, cap.3. num. 36. fol. 10.
Procurationis defectus ſi non fuerit oppoſitus, acta interim facta valent, ſi vere ſit Procurator; ſecus ſi nu[illegible] habeat mandatum, cap.3. num.37 & 38. ibid.
Procuratio revocata debet notificari, cap.3. n.39. ibid.
Procuratoris perſona quot modis impugnatur, cap.3. nu. 40. ibid.
Procurator impeditur agere, donec ſciatur hæres, & donec inſtantia ſit in hæredem translata, c.3. n.41. fol.11.
Procurator Religioſus non poteſt ſubſtituere, niſi cum licentia ſuperioris, cap.3. num.43 ibid.
Procuratorem conſtituere non poteſt Pater, agens nomine filii, ſine conſenſu filii, cap.3. num.42. ibid.
Procurator, quibus caſibus poteſt alterum ſubſtituere? cap.3. num.44. ibid.
Procurator ubi ſubſtituit aliquem, an expirat ſubſtitutus poſt mortem principalis, cap.3. num.45. ibid.
Procurator, vel ſubſtitutus, ſi non habet mandatum ſufficiens, datur formula opponendi, cap.3. num.46. ibid.
Procurator debet citari perſonaliter, non domi, cap.3. nu. 49. ibid.
Procurator ſine ſpeciali mandato renunciare non poteſt termino probatorio, cap.3. num.5[illegible]. fol.12.
Procurator tutoris finita tutela expirat mandatum in litibus, & rebus non inceptis, cap.3. num.52. ibid.
Procurator ſubſtituens, ſi ab eo ſubſtitutus non reperiatur,

Digitized by Google

tur,vel ſit mortuus,an poſſit citari, cap.3. n.56.ibid.
Procuratoris *matricula*,cap.3.num.58.fol.13.
Procurator *rei quando latitat, datur formula*, cap.3.nu. 59.ibid.
Procurator *nolens intervenire , quando poteſt cogi ad interveniendum* , cap.3. num.60. ibid. „ *ubi remiſſive* „ *quid ex nov.Conſt.*
Procurator *unus , vel duo conſtituuntur, ubi ſunt multi litigantes,& datur formula*,cap.3.num.63.fol.14.
Procurationis *generalis, ſpecialis, & Procuratoris nomine omnium , datur formula* , cap.3. num.64.65. & 66. fol.14.& 15.
Procurator *faciens declarationem , non præjudicat principali , niſi habeat mandatum ſpecialiſſimum, ad ſic, & ſic declarandum*, l.certum 6. §.ſed an, & ipſos ff.de confeſſis,*& adeſt* Ritus *M.C.V.*93.: *ibi* . Procuratores reſpondent , quando eſſent informati a principalibus ad ſic reſpondendum, *Urſill.dec.*148.cap.9.num.35.fol. 39.*ubi erravit Torcular,& ideo hæc verba poſui hic.*
Prohibentur *Magiſtri actorum omnium Tribunalium admittere Procuratorem abſque matricula* , cap. 1. num.5.fol.2.
Prorogatio *compromiſſi,an & quando fieri poteſt, & qui audiri non debet*,cap.47.num.2.& 6.fol.155.
Proviſiones *apoſtolicæ,& omnis proviſio, vel ſcriptura , quæ venit ab extra Regnum inconſulto Prorege,(& hodie Rege) nequeunt publicari , & ampliatur etiam in literis excommunicationis contra laicos*,cap.21.num. 10.fol.216.
Publicationis *formula cum clauſula.reſervationis.quandocumque veneris examen alterius,& ſine dicta clauſula non poteris recipi examen alterius , cum veneris poſt publicatum*,cap.15.num.34.fol.64.
Publicatio *fieri non poteſt,niſi lapſo termino teſtium abſentium*,cap.15.num.36.ibid.
Publicatio *in cauſa quid ſit , & ad quem finem fiat , & qui ſunt ejus effectus*,cap.18.n.1.2.& 3.fol.79.
Publicatio *non fit , ubi proceditur ſummarie,ſed fit facultas loco publicationis*,cap.18.num.4..ibid.
Publicatio *non fit, ubi non ſunt examinati teſtes,ſed fit concluſio,rejectis contrariis*, cap.18.num.5.ibid.
Publicatio *fit poſt factas probationes , & poſt elapſum terminum, & quando fieri debet teſtium præſentium ſi audientia abſentium tardatur*, c.18.n.6.& 7.fol.80.
Publicatio *antequam fiat, datur formula proteſtationis, cum advertimentis*,cap.18.num.9.fol.80.
Publicatione *facta non poſſunt recipi teſtes,niſi eſſent nominati,& in termino citati*, cap.18.num.9.ibid.
Publicationis *decreti formula cum diverſitate praxis in S.C., & R.C., & quæ in M.C.V. & in aliis Curiis Regni*, „ *ubi quid ex nov.Conſtit.* cap.18.num.10.ibid.
Publicationis , *et concluſionis formula in Curiis extra Neapolim,quæ fit partibus præſentibus*, cap.18.num. 11.fol.81.
Publicatio *licet facta non ſit, impeditur receptio teſtium , ſi dicta teſtium alterius partis fuerint didicita,et teſtificata, ideſt fuerint lecta,et viſa* , cap.18. num.12.ibid.
Publicatio *an ipſo jure intelligatur facta, & partes actus percuntare,et repulſam petere poſſint*, cap.18.n.13.ibid.
Publicationis *omiſſio,an ſit nullitas*,cap.18.num.14.ibid.
Publicatio,*& concluſio omitti non poteſt,ubi proceditur in contumaciam.*
Sed partes poſſunt renunciare,et in Curia Romana non eſt in uſu,cap.18.num.15.& 16.ibid.
Publicatio, *concluſio , et monitio ad ſententiam in cauſis ſummariis non fit, ſed in locum publicationis,concluſionis , et monitionis ad ſententiam fit facultas , cum declaratione*,cap.18.num.18.& 19. ibid.
Publicatio *fieri non poteſt,niſi lapſo termino,tam intra, quam extra Civitatem*,cap.18.num.20.fol.82.

R.

„ RAtio *adducitur,cur appendix adiiciatur*,num.6. „ in append.fol.165.

Reductio *boni viri non eſt appellatio* , cap. 44. num.25. fol.149.
Reductio *ad arbitrium boni viri , quando poteſt peti*, cap.44.num.21.ibid.
Relatio *debet fieri per Regios Porterios eodem,vel ſequenti die ſub pœna , et datur formula citationis in Civitate,et extra Civitatem*, cap.7.num.1.& 2.fol.31.
Relatio, *quæ fit per Nuncium ſcribere neſcientem, quomodo fieri debet*,cap.7.num.3.fol.31.
Relatio *facta domi ſuæ ſolitæ habitationis valet in Regno*,cap.7.num.5.ibid.& vide in lit.C.Citationis,*et ſine dicta clauſula ſolitæ habitationis,quando valeat* , loco cit.num.5.
Relatio *per Algozerium fieri poteſt die feſto illam eſſe factam die non feſto* , cap.7.nu.6.fol.31.& n.11.fol.32.
Relatio *extra locum judicii , fit coram duobus teſtibus ſe citaſſe*.cap.7.num.7.fol.31.
Referenti *Nuncio ſe citaſſe aliquem creditur, licet citatus neget*,cap 7.num.8.ibid.
Relatio *Nuncii ſi non appareat ſcripta,eſt nullitas*,cap.7. num.9.ibid.
Relatio *Nuncii antequam ſcribatur , an poſſit accuſari contumacia*,cap.7.num.10.fol.32.
Relatio *de citatione facta noctis tempore,accenſis tribus luminibus,valet*,cap.7.num.12.ibid.
Relatio *Nuncii facta domi citaſſe modo,et forma quando valet*,cap.7.num.13.ibid.
Relatio *citationis facta in loco tali die , quo in dicto loco erat feſtum,non valet, nam ſervatur feſtum in loco citationis,non in loco expeditionis*,cap.7.num.14.ibid.
Relatio *in hoſpitio , vel in Apotheca non valet , quia non eſt domus ſolitæ habitationis*, cap.7.num.16.ibid.
Relatio *extra locum judicii fieri debet coram duobus teſtibus fuiſſe citatum, ſed in loco judicii non requiritur præſentia teſtium*,cap.7.num.12.ibid.
Renunciatio *appellationis in compromiſſo ſub certa pœna non habet locum,rejecto* Afflict.*et aliis* , cap.44.nu. 24.fol.149
Repugnantia , *ſive contrarietas actionum triplex eſt , et quæ ſint, declarantur*,cap.8.num.7.fol.33.
Repulſa *unde dicitur,et quando conceditur*, cap.19.nu. 1.& 2.fol.82.
Repulſari *poſſunt teſtes in termino principali , et beneficiorum , et in quocumque alio termino , et ſi a Iudice denegatur,an ſit nullitas*,cap.19.num.3.fol.83.
Repulſæ *terminus non conceditur cum clauſula ſi indigeat , vel cum verbis ambiguis ; eſt communis utrique,et de momento ad momentum currit*, cap.19.nu. 4.& 5.ibid.
Repulſa,*an admittat nominationem teſtium abſentium, datur regula,et limitationes*, cap.19.num.7.fol.84.
Repulſa , *in quibus caſibus denegatur , et an audientia teſtium committatur , ſi ſunt examinandi plures teſtes, vel duo tantum, declaratur hæc praxis* , cap.19. num.10.ibid.
Repulſari *a parte, quando opus ſit , et quando ex officio a Iudice repellantur*,cap.19.num.11.fol.85.
Repulſæ, *et articuli ne injuriam afferant, datur formula*,cap.19.num.12.ibid.
Repulſa *ob crimina non admittitur generice , ſed in ſpecie feciſſe tale homicidium , tale furtum, in tali loco*, cap.19.num.13.ibid.
Repulſæ *poſitio debet concernere ſolum conſanguinitatem,et alia,quæ delicta non concernunt, aliàs adverſarius deponere non tenetur*, cap.19.num.14.ibid.
Repulſæ *poſitio concernens juſtitiam cauſæ non admittitur,quia eſt poſitio impertinens*, cap.19.num.15.ibid.
Repulſæ *poſitio,et articulus impertinens prohibetur ſub pœna, et permittitur ſolum in termino primi , et ſecundi beneficii*, cap.19.num.16.ibid.
Repulſa *admittitur in omnibus judiciis etiam ſummariis,et novæ conventionis,vel ſolutionis,vel executam in bonis alienis , etiam in cauſa attentatorum, si non ſit calumnioſe ,et teſtes in cauſa principali produci* poſ-

Digitized by Google

poſſunt in termino repulſæ, cap. 29. n.17.& 18. ibid.
Repulſa repulſæ in S. C. uſque ad concluſionem peti poteſt, ſed in M.C.V. et aliis Curiis infra ſexdecim dies a die intimatæ publicationis, et quando datur, et ejus terminus datur arbitrio Iudicis hodie, et antiquitus dabatur medietas primi termini, c.20.n.1.& 2.fol.86.
Repulſa repulſæ poſtquam eſt conceſſa, non admittitur alius terminus repulſationis, cap.20.num.3.ibid. „ juxta autem nov. Conſtit. repulſa repulſæ non conceditur, et quomodo ſit in praxi ſervandum, ibid.
Repulſa in cauſa appellationis non admittitur contra teſtes examinatos in prima inſtantia, niſi fuiſſet petita in prima inſtantia, et non conceſſa, cap.20.n.4.ibid.
Repulſa in genere admittitur, quando a parte non opponitur, ſed ſi adverſarius opponit, ut declaretur ſpecies repulſæ, debet repulſans declarare, et ſpecificare, cap. 20.num.5.ibid.
Repulſa contra teſtes ob crimina non admittitur, et teſtes in cauſa principali producti, produci iterum poſſunt in cauſa repulſæ, cap.26.num.6.& 7.ibid.
Repulſa conceditur in terminis primi, et ſecundi beneficii, et datur formula articulorum, c.20.n.8.& 9.ibid.
Requiſitoria quid ſit, et quomodo antiquitus ſiebat, et ſine ea eſt nullitas, etiam in cauſſa ſummaria, cum limitationibus, cap.14.num.1.& 2 fol.52.
Requiſitoria facta ad vid. jur. teſt. ſi pars opponit, quod aſſignetur dies, hora, et locus, examen eſt invalidum, ſi non deſignatur, cap.14.num.3.ibid.
Requiſitoria in S.C. ſit per examinatorem in calce electionis. Secus in M. C. V. et in aliis Curiis, quia ibi ſit in calce citationis teſtium, et datur praxis, quando teſtes ſunt abſentes, cap.14.num.7.fol.53.
Requiſitoria ad vid. jur. teſt. in quibus cauſſis non eſt neceſſaria, cap.14.num.8.ibid.
Requiſitoriæ formula pro liquidatione inſtrumenti contra debitorem citandum extra locum juriſdictionis cum brachii imploratione, cap.35.num.12.fol.116.
Requiſitus a Iudice Eccleſiaſtico Iudex laicus ad impartiendum brachium, et
Requiſitus Iudex Eccleſiaſticus a Iudice laico, ſi negaverint, quid agendum? datur praxis, cap.35.nu.11.ibid.
Requiſitus Iudex, ut mittat litteras executoriales, ſi recuſat mittere, adeundus eſt ſuperior ipſius Iudicis requiſiti, cap.35.in fine ibid.
Requiſitoria, ſive hortatoria in criminalibus, tam pro citatione verbali, quam reali debet habere inſertam ſummariam delicti probationem in genere, & in ſpecie, aliàs requiſitus denegare poteſt brachium, ita etiam, quando conſtat citantem non eſſe Judicem legitimum, & datur praxis, quando periculum eſt in mora, & quas exceptiones poteſt admittere Judex requiſitus, cap.35.in fine fol.116.& 117.
Revelationes monitoriales quādo probas, c.14.n.22.f.57.
Reus in petitione hæreditatis quomodo interrogari debet, & cogitur dicere titulum ſuæ poſſeſſionis, ſed in aliis judiciis non tenetur, cap.9.num.29.& 30.fol.38.

S.

Salarium prætendere non poteſt in foro Eccleſiaſtico, & inter conjunctos ſanguine, vel amicitia Procurator ad lites, & negotia: ſecus in foro laicali, cap.47.nu. 7.8.& 12.fol.155.& 156.
Salarium unicum in Regno habet officialis, qui exercet duplicata officia, cap.36.num.5.& 11.fol.117.& 118.
Sapere cum incipimus, tunc è vita diſcedimus, in prælud.num.1.fol.1.
Scriptura, libellus, & ſupplicatio in S. R. C. quomodo, & quando præſentari debet, cap.5.n.6.7.& 8. fol.19 & 20.
Scriptura concomitatur per teſtes, quando ſimilitudinem habet, ut Judex credat illam eſſe veram, & recognitio per litterarum comparitionem ſemper poteſt fieri in termino ad concomitandum; & quandocumque produci poteſt in Regno, cap.24.num.2.3.& 4.fol.93.
Secundus creditor, qui poſtea rem poſſederit ab aliis creditoribus, adhuc moleſtari poterit jure offerendi, cap. 33.num.8.fol.107.
Sententia concipi debet in perſonam Procuratoris, & in damnum hæredis, & datur formula, c. 3. n.23.fol.9.
Sententia non poteſt exequi contra hæredem, niſi citetur ad dicendum cauſſam quare, cap.3.num.27.ibid.
Sententia in S. C. minime notificatur, ſecus in M.C.V. & aliis Curiis, cap.28.num.1.& 2.fol.96.
Sententia S.C. ſemper ſit cum lecta lata, aliàs eſt nullitas, ſed in M.C.V. lecta lata ſit ſolum, quando proceditur in contumaciam, & ita ſervari debet in Curiis inferioribus Regni, ubi non eſt ſtylus in contrarium, cap.28. num.3.ibid.
Sententiæ executio cœpta non præſcribitur, & lata contra unum, quando nocet alteri? cap. 28. n.4.ibid.
Sententia triplex eſt, diffinitiva, interlocutoria, & mixta, & declarantur, quæ ſint, cap.28.num.5.ibid.
Sententia, an debeat eſſe conformis libello, & cum ſit difformis, an valeat? cap.28. n. 7.& 9. fol.96.& 97.
Sententia lata contra virum, non nocet contra uxorem, vel alium in judicio non auditum, verum contra hæredes nocet fideicommiſſariis, & contra poſſeſſorem in feudo, vel majoratu nocet ſubſtitutis, & aliis, & contra debitorem nocet aliis debitoribus non citatis, excepto caſu concluſionis, & in caſu contumaciæ, & contra uſufructuarium, nocet proprietario, cap. 28. num.11.fol 97.
Sententia debet continere condemnationem, vel abſolutionem claram, non obſcuram, cap.28.num.12.ibid.
Sententia eſt nulla, ſi fertur extra locum ſolitum, vel intra Eccleſiam, cum limitatione, cap.28.num.13.ibid.
Sententia nec acta extra territorium a Delegato ſine conſenſu partis fieri poſſunt, cap.28.num.14.ibid.
Sententia ferri debet de die, & non de nocte, & revocari poteſt ob inſtrumentum de novo repertum, cap.28.nu. 15.& 16.ibid.
Sententia per evidentiam loci reſcinditur, etiam poſtquā tranſacta eſt in rem judicatam, cap.28.nu.17.ibid.
Sententia quando poteſt probari per teſtes, & quid ſi proceſſus ſit deperditus, vel combuſtus? cap.28.n.18.ibid.
Sententia ſine actis non probat, & quando Judici creditur, vel non? cap.28.num.18.& 19.ibid.
Sententia, & acta facta die feſto ad honorem Dei ſunt nulla; quæ concluſio fallit in cauſſa excommunicationis, vel ſyndicatus, cap.28.num.20.ibid.
Sententia lata non viſis actis, vel actis non integrè tranſportatis eſt nulla, cap.28.num.21.ibid.
Sententia diffinitiva revocari non poteſt, ſed poteſt obſcuritas ejus declarari, etiam poſt lapſos decem dies, qui terminus appellandi, vel de nullitate dicendi currit a die dictæ declarationis, cap.28.num.22.ibid.
Sententia differt a decreto, & quæ ſit differentia, cap.28. num.23.fol.98.
Sententia interlocutoria revocari non poteſt poſt Judicis inhibitionem, & quando hoc fallit, cap.39.n.6.f.137.
Sententia interlocutoria quid ſit, & quando habeat vim diffinitivæ, & exemplificatur? c.28.n.24.f.98. „ Juxta „ nov. Conſtit. debet in Sententia ab expenſis abſolvi, aut „ condemnari ad illas, qui litem amittit, nu.25.ibid.
Sententia interlocutoria revocari poteſt a Judice expreſſe, vel tacitè, cap.39.num.1.fol.137.
Sententia interlocutoria tranſit in rem judicatam, ut diffinitiva, ſed quoad partem, non quoad Judicem, qui uſque ad ſententiam diffinitivam illam revocare poteſt, cap.39.num.2. & quando id fallit, nu.3.ibid.
Sententia interlocutoria lata in Aula revocari non poteſt, licet de ſtylo M. C. revocetur aliquando in cauſſis criminalibus, c.39.n.4.ibid. „ ubi quid de interlocu- „ toria circa term. compilationem juxta nov. Conſt. ibid.
Sententia excommunicationis, etiam in die feſto ad honorem Dei fieri poteſt, cap.28.num.20.fol.97.
Sententia lata juxta peritorum relationem in rem judicatam non tranſit, ſed ab ea appellari poteſt uſque ad 30. annos, cap.32.num.7.fol.103.
Sequeſtrum proprium, & improprium, quid ſit, & quid ſequeſter, cap.38.num.1.fol.128.

Se-

Sequeſtrum *in principio litis regulariter non fit; quæ regula pluribus modis limitatur , & quid in Regno , & amplia-tur*,cap.38.num.3.fol.128.

Sequeſtrum *ad recipiendum penes ſe , an quis cogi poſſit a Judice*? cap.38.num.2.ibid.

Sequeſtrum *quando de debito non conſtat,non faciendum, & factum revocandum;& ad probandum creditum ſufficit in-ſtrumentum,vel ſummaria teſtium procatio*,c.38.n.4.ibid.

Sequeſtrum,*ut evitetur,quæ cautela datur*,c.38.n.5.f.129.

Sequeſtrum *ſi videtur non eſſe faciendum , ſolet Judex ordi-nare , ut fiat annotatio fructuum , prout Judicis arbitrio, videtur*,cap.38.num.6.ibid.

Sequeſtrum,& *Annotatio,quid inter ſe differant*,c.38.n.7.ib.

Sequeſtrum,*quando non eſſe faciendum videtur, Judex ſolet ordinare,quod non vendat,vel redimat capitalia, nec alio modo alienet , nec contrahat ſub pœna nullitatis contra-ctus, & alia pœna pecuniaria , & quid ſi alienatio appa-reat eodem die facta*?cap.38.num.8.ibid.

Sequeſtrum,*ut licite fiat, quæ requiſita ſunt neceſſaria*, cap. 38.num.9.ibid.

Sequeſtrum *fieri debet , ut utraque pars expeditioni vacet; & ne poſſeſſor interim capiat fructus,& alium ſequeſtrum non fit penes quem, nec evitatur per cautionem , ſed fieri debet penes tertium*,cap.38.num.10.ibid.

Sequeſtrari *iterum non poteſt pecunia, vel res diſſequeſtrata de conſenſu creditoris*,cap.38.num.11.ibid.

Sequeſtrum,*vel pignus ſi creditor remittit,cenſetur remitte-re, ne poſſit amplius ſub pignore, vel ſequeſtro deducere ; ſed ſolum ſuper aliis bonis debitoris recurrere , non enim cenſetur remiſſum debitum*,cap.38.num.12.ibid.

Sequeſtrum, *an fieri poſſit in bonis hæreditariis pendente di-ſcuſſione inventarii ? & declaratur* decil. Sanfel.211. cap. 38.num.13.ibid.

Sequeſtrum *ante factum inventarium fieri poteſt, ſed poſt in-ventarium annotatio fieri poteſt,& non ſequeſtrum* , cap. 38.num.14.ibid.

Sequeſtro *facto contra hæredem cum benef.leg.& invent.quid facere debet hæres pro illo tollendo*? cap.38.nu.15.ibid.

Sequeſtrum *non ſolum fit, ſed fit executio in bonis,& in per-ſona pro quantitate , quæ conſtat eſſe penes hæredem cum benef.leg.& invent.facta diſcuſſione;& licèt d.hæres etiam obligatur proprio nomine,non tenetur ultra vires*,cap.38. num.16.fol.130.

Sequeſtrum *fieri debet in petitione hæreditatis nomine poſ-ſidente in controverſia teſtamenti.Et neutri concedenda eſt poſſeſſio,pendente controverſia prædicta*,cap.38.n.17.ibid.

Sequeſtrum *in principio litis fit, quando timor eſt, ne partes veniant ad arma,vel dubium ſit, quis eorum poſſideat, & quæ requiſita ſunt neceſſaria*,cap.38.num.18.ibid.

Sequeſtratio *fructuum fieri non poteſt ad inſtantiam credito-ris hipothecarii;Et quando fallit d.concluſ.* ?c.38.n.19.ib.

Sequeſtrum *nec aliud fieri poteſt pendente termino,quia tunc quieſcit officium Judicis*,cap.12,num.32.& 33.fol.48.

Sequeſtrum *non aufert poſſeſſionem , nec appellatio admitti-tur a decreto ſequeſtri*,cap.38.num 20.& 21.fol.130.

Sequeſtrum *factum eſt nullum , ſi factum ſit absente non ci-tato*,cap.38.num.22.ibid.

Sequeſtri *revocatio neq; fieri poteſt, niſi prius citetur pars, & quando ſufficit citare Procuratorem*?cap.38.n.24.ibid.

Sequeſtrum *factum, quod fieri non debuit,tolli debet abſque cautione,nam cautio eſt medicina ſequeſtri rite facti*, cap. 38.num.26.ibid.

Sequeſtrum *tollitur etiam per juratoriam cautionem* , cap. 38.num.27.ibid.

Sequeſtri *form.per S. C. commiſſi ad Cur. Terræ Padulæ cum omnibus actis factis per illam Curiam*,cap.38.n.29.f.131.

Sequeſtri *form.per Scribam Reg.Aud.*cap.38.nu 31. fol.133.

Sequeſtri *formula contra Rev. Clerum Altavillæ per S.R.C. commiſſi ad Curiam Eboli*,cap.38.num.32.fol.134.

„ Simplex *declaratio dominorum ſe velle uti domo ad pro-*
„ *prium uſum , cum obligatione de altori non locando, modo*
„ *non ſufficit ad removendum conductorem, ſed omnino opus*
„ *eſt , ut ea utatur: & quomodo proprius uſus intelligatur*,
„ num.12.in append.fol.166.

Syndicatus *Officialium etiam die feſto ad honorem Dei ex-pediri poteſt,& ſic in cauſa excommunicationis*,cap.28.nu. 20.fol.97.

Subhaſta *bona quando poſſunt avocare, & hypotheca revivi-ſcit,& volenti avocare obſtat*,cap.33.num.9.fol.107.

Subhaſtatio *ad inſtantiam poſterioris creditoris, tunc reddit ſecurum emptorem, quando ex pretio primus creditor ex-tinguitur*,cap.33.num.10.ibid.

Subhaſta *emens ab hærede cum benef. leg. & invent.ad in-ſtantiam creditoris primo venientis eſt ſecurus,cum decla-rationibus*,cap.33.num.11.ibid.

Subhaſta *emens,qua cautela uti debet*,cap.33.n.12. ibid.

Subhaſta *emens cum conſenſu creditoris anterioris expreſſo, nam tacitus non juvat, tunc eſt ſecurus, licet pretium ſol-vatur poſteriori*,cap.33.num.13.ibid.

Subhaſta *emens a Fiſco in præſentia creditoris anterioris , tunc eſt ſecurus,quia ſufficit tacitus conſenſus ex venditio-ne,quæ fit a Fiſco*,cap.33.num.14.ibid.

Subhaſta *emptio,quid ſit,& declaratur, & pretium deponens moleſtari non poterit, etiam quod depoſitum perdatur*,cap. 33.num.1.& 2.fol.106.

Subhaſta *nemo emeret ſi pretium depoſitatum in caſu , quo perdatur iterum ad ſolvendum ſubjaceret* , c.33.n.3.ibid.

Subhaſta *venditione facta ad inſtantiam anterioris credito-ris,non poteſt emens moleſtari, nec etiam per jus offerendi ab aliis*,cap.33.num 4.ibid.

Subhaſta *emens priore creditore non dimiſſo, non eſt ſecurus, quia prioris creditoris hypotheca non extinguitur*,cap.33. num.5.& 6.fol.106.& 107.

Subhaſta *emens extraneus inſtante creditore anteriore eſt ſecurus, ſed ſi ipſe creditor anterior emit, poteſt moleſtari a poſterioribus per jus offerendi*,cap.33.nu.7.& 15.ibid.

Subhaſta *venditio, quando intelligitur facta jure creditoris pro cautela ementis, datur formula , & advertimentum*, cap.33.num.16.& 17.ibid.

Subhaſtatis *bonis, in quibus non fuit auditus creditor ante-rior, tunc iſte auditur in avocando pretio ſoluto creditori-bus poſterioribus ? & præſentia creditoris anterioris non juvat,niſi fuerit expreſſe admonitus*,c.33.n.18.& 19.f.108.

Subhaſtatio *in rebus Fiſci , & rebus Univerſitatis ſolet ad-mittere oblatores,cum promiſſione premii ad illos alliciendos*,cap.33.num.44.fol.111.

Subhaſtatio *revocatur , quando fidejuſſor emit pignora ſui principalis*,cap.33.num.35.fol.110.

Subhaſtatio,*quando eſt nulliter facta*, cap.35.nu.25.fol.108.

Subhaſtatio *tribus diebus interpellatis fieri debet,& in ſub-haſtandis mobilibus datur praxis*,cap.33.n.30.& 31.f.109.

Succumbens *in exceptione oppoſita,ſuccumbit etiam in curſu termini dati,& dantur plura exempla* , cap.12.nu.25.28. 30.& 31.fol.46.& 47.

Supplicationis *formula,vide lit.F.*Formula.

T.

TErminus *quando currit*,cap.15.num.3.fol.59.

Terminus *nominationis teſtium quando currit*, cap.15. num.20.fol.61.

Terminus *ad concomitandum poſt concluſionem , quando con-ceditur*,cap.23.n.5.& 9.fol.92.& cap.24.nu.1.& 2.fol.93.

Terminus *ad concomitandum ſcripturas præſentatas , ante concluſionem,quando admittitur*, c.24.n.6.uſque ad 9.ibid.
„ *ex nov. Conſt. tam terminus ad concomitandum , quam ad*
„ *impugnandum deletus eſt*, ibid.num.10.

Terminum *ad impugnandum ſcripturas eſt in arbitrio par-tis petere, vel uti termino conceſſo in beneficium Adverſa-rii,& ante concluſionem, & poſt concluſum,cum ampliatio-ne,& limitatione*,cap.25.num.1.& 2.fol.94.

Termino *ad concomitandum petito, Adverſarius poteſt dare ſcripturas pro concomitatis ob litem breviandam ? & quando hoc ſit*?cap.26.num.3.ibid.

Termini *ad denunciandum formula*, cap.3.num.47.fol.11.

Terminus *probatorius in Regno eſt dierum viginti , ſecus de jure communi,& datur praxis*,cap.12.num.1.fol.43.

Terminus *probatorius quando petitur reduci ad terminum juris,quid agendum*?cap.12.num.2.ibid.

Termino *elapſo quando neutra pars probat , an prorogari poſſit*?cap.12.num.3.ibid.

Terminus *eſt communis utrique parti etiam in primo, & ſe-cundo decreto,& in repulſa*,cap.12.num.4.ibid.

Terminus *probatorius in Regno occupat locum conteſtationis, ſecus in ſummariis*,cap.12.num.5.ibid.

Terminus *non requiritur in ſimplici juris articulo, ex alleg.* D.Alexandri Aurificchi,*qui laudatur*, cap.12.nu.6.ibid.

Terminus *neceſſarius eſt , ubi cauſa conſiſtit in quæſt. facti, aliàs eſt nullitas;alii diſtinguunt,ſi partes acquieſcunt,& terminum non petant,& ratio aſſignatur*,c.12.n.7.fol.44.

Terminus *petitus ſi negatur a Judice , eſt nullitas ; ſecus ſi conſtat de veritate abſque termino*, cap.12.n.8.ibid.

Terminus *an poſſit impartiri motu Judicis neutra parte pe-tente*?cap.12.num.9.ibid.

Terminus *an poſſit a Judice impartiri ad ſecundas dilatio-nes ſi reus opponit, cum ſemper ad partis inſtantiam om-*
nis

nis actus ſieri debeat,cap.12 num.10.& 11.fol.45.
Termini probatorii,& publicationis, & conclusionis, diverſa praxis eſt in M.C.& diverſa in S.C.& R. C. & diverſa in Curiis Regni,& diverſa in Curiis Eccleſ.cap.12.n.12.ibid.
Terminus beneficiorum,& repulſarū, & nominationis teſtiū conceditur abſque clauſula,ſi ea indigeat,c.12.nu.13.ibid.
Terminus probatorius abſque ſpeciali mandato peti non poteſt a Procuratore abſque neceſſitate , nec poteſt a Procuratore ei renunciari,cap.12.num.15.ibid.
Terminus an currat,niſi Judex declaret,quod currat? conciliantur opiniones invicem repugnantes, cap.12.n.16.ibid.
Terminus non currit poſt peritam depoſitionem principalis, & quare dicta depoſitio offertur in calce termini, cap.12. num.17.& 18.ibid.
Terminus non currit in S.C. & ubicumque ſit electio examinatoris ſecus in Curiis Regni,ubi non ſit electio examinatoris,cap.12.num.20.fol.46.
Terminus a quo die incipit currere,& an dies terminī computetur in termino, referuntur repugnantes opiniones, & declarantur,cap.12.num.21.ibid.
Terminus vel a lege,vel a Judice præſcriptus,quid differat, a termino conventionali , & a termino legali , & quando currit de momento ad momentū,etiā die feſto,c.12.n.22.ib.
Terminus non debet prius incipere,quam quis poſſit adimplere,cap 12.num.23.ibid.
Terminus infra dies tot, vel uſque ad diem talem,vel abſq; alia prapoſitione,quomodo intelligitur, & quomodo computetur,cap.12.num.24.ibid.
Terminus ad probandam, vel aliud agendum , an currat in præjudicium appellantis? Conciliantur opiniones repugnantes,cap.12.num.25.fol.47.
Terminus nō currit,ſi de nullitate fuerit dictū,c.12.n.26.ib.
Terminus quinq; dierū ſtatutus ad nominandos teſtes extra locum judicii,ſi labatur,pendente appellat. interpoſita in primo termino:Nominatio teſtium amplius fieri non poteſt, cap.12.num.28.ibid.
Terminus non currit pendente termino ad laudandū Auctorem,cap.12.nu.29.ibid. Et aſſignatur ratio, nu.32.fol.48.
Tertius electus non poteſt ſe intromittere in compromiſſo,niſi prius verificata diſcordia,cap.47.num.4.fol.155.
Tertius ab ipſis Arbitris eligitur,& quomodo ſit eligendus?cap. 43.num.16.fol.146.
Teſtes,ut valide recipiātur,narrātur requiſita,c.14.n.11.f.54.
Teſtificatio obſcura,vel ſcriptura obſcura interpretatur contra producentem,cap.14.num.12.fol.55.
Teſtes debent eſſe conteſtes non ſingulares & qui ſunt conteſtes,& qui ſingulares,declarantur, cap 14.num.13.ibid.
Teſtes ſingulares,in quibus caſibus probant, c.14.nu.15.f.56.
Teſtes,quando poſſunt recipi poſt publicationē,c.14.nu.16.ib.
Teſtes non minus duo,& non ultra ſeptem examinari debent in quolibet articulo, & ultimi ultra ſeptenarium non probant,cap.14.num.17.fol.56.
Teſtes cogi poſſunt ad jurandum, & moroſi cogantur ad teſtificandum,cap.14.num.18.fol.50.& 57.
Teſtes debent reddere rationem ſcientiæ,aliàs non probant, cap.14.num.19.ibid.
Teſtis ſe referens ad primam depoſitionem , vel ad revelationem excommunicationis non probat , ſed per extenſum deponere debet , ſed in Curiis Eccleſiaſticis aliud ſervatur,cap.14.num.20.ibid.
Teſtes in cauſa principali producti poſſunt in termino repulſa,cap.19.num.17.& 18.fol.85.
Teſtes poſt publicationem , & conclusionem in cauſa civili examinari non poſſunt ad inſtantiam partis, ſecus ex officio , vel quando recipiuntur ad concomitandum, & impugnandum,vel teſtes ſunt citati in termino,vel prima depoſitio eſſet nulliter recepta, vel quando probationes utriuſque partis ſunt contrariæ, vel quando ſit probatio per acceſſum,vel in cauſa criminali, cap.23.nu.1.2.& 3.fol.92.
Teſtes utriuſq; partis ſi ſint inter ſe contradicentes, ſit probatio poſt publicatum,& datur exemplum, & ſemper probant,qui ſunt in numero majori,cap.23.num.3.& 4.ibid.
Teſtes,an poſſint concomitare ſcripturas forenſes , ut ſunt acta judiciaria alicujus Curiæ, cap.23.num.5 ibid.
Teſtes ad concomitandam ſcripturas pro ſatisfactione debiti ſemper admitti debent , & datur formula concomitandi ſcripturas privatas,cap.23.num.6.& 7.ibid.
Teſtes pro,vel contra ſcripturam,non autem extra deponere poſſunt,cap.23.num.8.ibid.
Teſtes ad concomitandū non recipiuntur ob novas ſcripturas, ſi in primo libello de eis factu ſit mentio, c.23.n.9.ibid.
Teſtes recipi poſſunt ad concomitandum ſcripturas , non obſtante ſtatuto , quod non admittatur probatio per Teſtes, quia dicitur probatio mixta,cap.26.num.1.fol.94.
Teſtes admittuntur in acceſſu ſuper rei evidentiam , etiam poſt ſententiam,quæ reſcinditur per evidentiam facti,cap. 26.num.2.ibid.
Teſtes examinati ab Arbitris fidem faciunt corā alio Judice,inter eaſdem perſonas tantum, cap.43.num.11.fol.146.
Teſtes in cauſa principali producti poſſunt, in termino repulſa,cap.19.num.17.& 18.fol.85.
Teſtes quomodo examinantur ſuper primo examine , vel ſuper alia ſcriptura,cap.14.num.21.fol.57.
Teſtium ſuper revelatione excommunicationis formula, cum advertimentis,cap.14.num.22.ibid.
Teſtes moroſi compellantur , & datur formula compellendi, cap.14.num.24.fol.58.
Teſtes abſentes debent a parte nominari,& ſit commiſſio pro illis examinandis, cap.25.num.1.& 5.fol.94.
Teſtiū nominatio intra Regnū , infra quantum tempus fieri debet,& quomodo taxantur dietæ, cap.15.n.2.& 3.fol.59.
Teſtiū abſentiū nominatio infra quinq; dies fieri debet a die, qua intimatur terminus probatorius, cap.15.num.4.ibid.
Teſtes in cauſa repulſæ quando debeat accedere ad locum judicii, vel examinator ad locum teſtium , & ſic in cauſa beneficii, & quando nominatio eſt concedenda , & quando non,cap.15.num.24.& 27.fol.62.
Teſtes, an, & quando poſſunt poſt lapſum terminum recipi etiam ſuper allegata conventione,cap.15.no.31.fol.63.
Teſtes in termino ſummario non citantur, ſed ſummario producantur,& datur formula recipiendi teſtes, poſtquam facta eſt facultas in cauſa,cap.15.num.32.ibid.
Teſtes jurati in termino recipi poſſunt poſt lapſum terminū, ante tamē publicationē abſq; decreto Judicis,c.15.n.33.ib.
Terminus teſtium præſentium durat quantum durare debet terminus teſtium abſentium, & publicatio fieri non poteſt, niſi lapſo termino teſtium abſentium , & quid ſi nominatio non ſit rite facta,cap.15.num.35.& 36.fol.64.
Teſtes habere debent ſalarium,& morari non coguntur ultra 15.dies,nec ad locum venire, niſi facto depoſito dietarum, & citati ab una parte poſſunt ad inſtantiam Adverſarii examinari abſque alia citatione,cap.15.nu.37.ibid.
Teſtes extra Regnū datur form.nominandi,cap.15.n.38.ibid.
Tramontana habet poteſtatem trahendi magnetem , & Sol trahendi herbam Elitropiam , vulgo detto Giraſole , cap. 49.num.18.fol.161.
Tria præſumere faciunt ſatisfactionem . Ratio ſæpe calculata, ſanguinis conjunctio , & diuturnitas temporis, cap.47. num.10.fol.156.
Turpe eſt ignorare ea,circa quæ quis verſatur,c.1.n.1.fol.2.
Tutor ſalarium prætendere non poteſt,ſi a principio non fuit ſibi conſtitutus,cap.47.num.9.fol.155.

V.

VEndito pignore Judex poteſtatem amplius non habet vinculandi pignus, cum clauſula ſalvo jure cujuſlibet, quia pignus in venditione liberum exivit a ſua juriſdictione,cap.37.nu.31.fol.126.& n.18.& 19. fol.123.& 124.
Venditio jure creditoris,quando facta intelligatur, & quid ſit venditio,& quæ ſit abſque inſtantia prioris creditoris, cap.33.num.16.& ſeq.fol.107.
Vendente debitore voluntarie , poteſt emptor moleſtari per jus offerendi a creditore poſteriore, licet pretium ſit ſolutum priori creditori;ſed pariter,qui emit in abſentia creditoris anterioris, & poſtea ſolvit pretium anteriori,cap. 33.num.20.& 21.fol.108.
Venditio ſubhaſta eſt nulla , quando adeſt læſio ultra ſextam partem , nam ſexta pars toleratur in ſubhaſtatione , cap. 33.num.33.fol.109.
Venditio pignorum minori pretio facta, poteſt revocari,cap. 33.num.34.ibid.
„ Verba illa,ancorchè fatt'aveſſero qualſiſia ſcrittura , ex-
„ plicantur,contra opinionem unius ex Judicibus M.C.V.quæ
„ refellitur,num.4.in append.fol.165.
Vicinus trahere non poteſt in jure congrui emptorem ad Judicem ipſius vicini actoris;Qui agere debet actione in rem ſcriptam coram Judice emptoris contra emptorem; & hæc eſt differentia in judicio jactantiæ, ubi diffamatus non habet actionem contra diffamantem , ſed diffamatus habet actionem contra diffamatum,cap.37.num.8.fol.122.
Vicinus eſt actor voluntarius in jure congrui contra emptorem,& aſſignatur ratio,ſed diffamatus eſt reus ac cenſurius, cap.37.num.4.9.& 11.fol.121.& 122.

F I N I S.

LEO-

INDEX ADDITIONUM
D E
CARO; ET GRATIANI.

A.

ABatia Sancti Angeli ad Ripariam habet juriſdictionem bajularem in Caſtro Saraceno in damni a datis tantum, *fol.* 187. *n.* 6.

Acceſſus Curiæ pro appretio, *fol* 80. *n.* 17.

in Acceſſus decreto interventus *Præſidis* S. R. C. requiritur, *fol.* 88. *n.* 1.

in Acceſſu ad inſtantiam *Univerſitatis* taxatur numerus perſonarum, & ſalarium, *ibid n.* 4.

per Acceſſum fit probatio melior, & nunquam intelligitur excluſa, *ibid. n.* 2.

per Acceſſum intra menſem lis finiri debet, *ibid. num.* 6.

Accuſationis formula pœnæ capitularis, cum formulis decretorum, & executoriis pro damnis datis, *fol.* 200. *num.* 1.

Acta coram arbitris facta nullam fidem faciunt, *fol.* 94. *n.* 7.

Actus ordinarius non valet, niſi fiat ad partis inſtantiam, *fol.* 42. *n.* 11.

Actio nova novo indiget libello, *fol.* 61. *n.* 7.

Actione mandati tenetur recuſans, *fol.* 58. *n.* 6.

Actiones omnes fideicommiſſi diviſione extinguuntur, *fol.* 94. *n.* 18.

Actionem in rem habens agit contra poſſeſſorem, non contra heredem; excipe ſi poſſeſſor dolo deſierit poſſidere, *fol.* 36. *n.* 38.

Acta facta coram arbitris recenſentur, *fol.* 100. *n.* 2.

Actoro, & reo invicem deponentibus contrarium, cui favendum, *fol.* 66. *n.* 7.

Actor orabit una die, unaque reus ex diſpoſitione *reg. Pragm.*, *fol.* 75. *n.* 5.

Actoris conſenſus formula in cauſa repulſæ teſtium, *fol.* 68. *n.* 8.

Actoris formula oblationis depoſitionis in judicio exfractationis contra conductorem, *fol.* 17. *n.* 5.

Actuarii, & Scribæ non poſſunt recipere procurationes, niſi matriculatorum, & pœna controventionis, *fol.* 57. *n.* 5.

Adjudicatio an fiat pro quantitate minore facto appretio, *fol.* 85. *n.* 8.

Adjudicatio differt a venditione, *ibid. n.* 4.

Adjudicatio in Eccleſiam fit cum clauſula ſalvo jure *ibid. num.* 3.

✠ Adjudicatio quid ſit, & quæ requirantur, ut legitime fieri poſſit; *fol.* 87. *n.* 12.

Adjudicatio non fit, non facto appretio, *ibid. n.* 2.

per Adjudicationem creditor non eſt ſecurus, *ib. n.* 6.

pro *Adjudicatione* formula inſtantiæ, monitionis, relationis notificationis decreti facto verbo, *ibid, n.* 9. *& ſeq.*

in Adjudicatione requiritur juſtum pretium, *ib. n.* 1.

Adminiſtratorum culpa in probationibus, punitur ad damnum, *fol.* 71. *n.* 3.

Advocati agunt cauſam facta monitione, *fol.* 75. *n.* 1.

Advocati curent ſatisfactionem ante diem, *fol.* 2. *n.* 9.

Advocati habent hypothecam tacitam pro eorum laboribus; plerumque vero fraude afficiuntur, *ibid. n.* 6., *&* 7.

Advocati, Medici, & Procuratores, clientibus, & infirmis tres oſtendunt facies, *ibid. n.* 10.

Advocatorum laudes ſcribentes qui fuerint, *fol.* 62. *num.* 7.

Advocatorum officium eſt nobiliſſimum, *fol.* 2. *n.* 5.

Advocatorum res majorem exigit honorem, *ibid. n.* 2.

Advocatus unus, & Procurator permittitur, *fol.* 88. *num.* 5.

✠ Advocatorum merces, a quo taxari debeat, & recenſentur ordines noviſſimi, *fol.* 159. *n.* 10.

Ædificia ſunt ornamenta Civitatum, *fol.* 37 *n.* 2.

Ærarius ſi in locatione fidejuſſores non adhibuit, excuſatur, ſi tempore locationis conductor reputabatur idoneus, ſi poſtea effectus ſit non ſolvendo, Sempronius Aſcia determinat *fol.* 182. Rendella *de paſcuis*, *fol.* 123. *cap.* 10. *par.* 3.

Æquitas prævalet juris rigori, *fol.* 22. *n.* 59.

Albarani formula in dilatione quinquennali, *fol.* 43. *num.* 20.

Allegatio pro Venerab. Monaſterio S. Antonii Patavini hujus Civitatis, *fol.* 88. *n.* 8.

Allegatio quædam nullitatum laudi tranſcribitur, *fol.* 94. *n.* 3.

Allegatio de Caro pro ſalario Medicorum, *fol.* 2. *nu.* 7., *&* 29.

Alimenta debentur inopi debitori carcerato, *fol.* 47. *num.* 2.

Alimenta petendi praxis, & formula decreti, *ibid. num.* 7. *&* 8.

Alimenta danda ſunt debitori ſequeſtratis bonis, *ibid. num.* 5.

Alimenta etiam debentur animalibus ſequeſtratis, *ibid. n.* 4.

Alimenta negare, eſt necare, *ibid. n.* 3.

Alphonſus Rex Aragonenſis trium beneficiorum Deo gratias continuo referebat, *fol.* 88. *n.* 18.

Animal deperditum damnificans, an ſit immune a pœna, *fol.* 102. *n.* 3.

Animal damnificans damnum ſolvere debet, non pœnam, *ibid. n.* 5.

Animal damnificans poteſt impune occidi, *ibid. n* 8.

Animalia in locis particularibus bannitis paſci nequeunt, *fol.* 11. *n.* 2.

Animalia de longe venientia, & per loca prohibita tranſeuntia, non ſunt intercepta, *ibid. n.* 1.

Animal fugiens a damno incontinenti, poteſt inſequi, & capi in alieno territorio, & occidi ſi adeſt tale ſtatutum, *fol.* 198. *n.* 1.

Animal damnificans ſine culpa domini, poteſt dari pro damno, & ſic ſe liberare dominus a pœna, *ibid. num.* 6.

Animal ſi quis expellit a ſuo agro, ao, & quando tenéatur, ſi illud perdatur, *fol.* 205. *n.* 8.

Animalia damnificantia retineantur ad finem recognoſcendi cujus ſint; & ſi dominus animalium offert pignus ſufficiens, relaxari debent, *fol.* 195. *n* 9.

Animalia interceptans indebite, tenetur reſarcire damnum, & quomodo taxatur, *fol.* 195. *n.* 11.

Animalia ſi revertantur ad locum ubi damnum dederunt, quid faciendum, *fol.* 198. *n.* 4.

Animalia damnificantia reſtitui debent, dato pignore per dominum animalium, *fol.* 198 *n.* 5.

Animalia retineri non poſſunt ultra 24. horas ſub pœna furti, ſive ſint capta in damno, ſive ſint errantia, *fol.* 198. *n.* 21.

Animalia diverſorum dominorum ſub uno paſtore unicam pœnam, & non plures ſolvere debent, *ibid. num.* 20.

Animalia fugata, vel aberrantia pœnam non ſolvunt, ſed ſolum emendam damni, *ibid. n.* 12.

Animalia eximens, vel impediens ne aſportentur ad Bajulum, qua pœna punitur, & quando impune ei liceat, *fol.* 205. *n.* 9.

A a Ani-

Digitized by Google

I N D E X

Animalium cuſtos non excuſatur a pœna, & dolo, quando potuit prohibere, ne ingrederentur in fundum, & non fecit, *fol.* 198. n. 7.

✠ Apertura proceſſus appellationis qoomodo fiat, *fol.* 109. *n.* 1. *& ſeq.*

Aperitionis domus formola, & annotationis mobilium, *fol.* 16. n. 7.

Apocæ bancalis formula pro reſiduo penſionis domos cum renunciatione præventionis, *fol.* 243. *n.* 32.

Appellans io judicio executivo oou auditur, niſi refectis expenſis, & quoad actum devolutivum tantum, *fol.* 177. n. 18.

Appellans a decreto termini nominationem teſtium facere non poteſt, ſi pendente appellatione elapſi ſint illi qoinque dies ad nominandos teſtes conceſſi, *fol.* 42. *n.* 28.

Appellationis formula cum inhibitorialibus a Judice ſecundarum cauſarum a delegato, cum replicatione adverſarii, & decreto Judicis a quo, *fol.* 177. *n.* 8.

Appellationi frivolæ Judex deferens pœnam incretur, & peccat, & quæ ſit appellatio frivola, *fol.* 177. *num.* 11.

Appellatio non eſt licita in arbitrariis, *ibid.* n. 10.

Appellatio quando admittitur in cauſa ſalarii, & mercedis, & quando non, *fol.* 182. n. 33.

Appellatio non impedit ſolutionem expenſarom ultimæ iofirmitatis, *fol* 186. n. 4.

✠ Appellationis uſus & definitio, & an poſſit a Judice admitti, ſi fuerit ſine juſta cauſa ioterpoſita, *fol.* 103. n. 1. *&* 2.

Appellatio devolutiva, & ſuſpenſiva qualis ſit, *ibid.* n. 7.

Appellatio a definitiva fit poſt ſententiam, ab interlocutorio vero cum expreſſione gravaminis, *ib. n.* 6.

Appellatio unius an proſit aliis, & quinam poſſint appellare, *ibid. n.* 7.

Appellatio coram quo Judice ſit interponenda, *ibid.* n. 10., & a quo Judice debeat declarari deſerta, *num.* 15[?].

Appellatio ab interlocutorio requirit poſt ſe proviſiones acta, & per dies, *ibid.* n. 25.

Appellationis cauſa in S. R. C. poſt lapſum tempos ex iiſdem actis revidetur, *ibid.* n. 25.

Appellare an liceat a futuro gravaoine, *ibid.* n. 27.

Appellari num poſſit omiſſo medio, *ibid.* n. 9.

Appellare quinam poſſint, *ibid.* *n.* 7.

Appellationi quot modis renunciari poſſit, *ibid* n. 12.

Appellationis effectus, & tempus ad appellandum, *ibid. n.* 13, *&* 14.

Appellationis formula a Coria bajulati ad Curiam Capitanei, *fol.* 200. n. 24.

Appellatio ad effectum ſuſpenſivum a præcepto executivo de jure non admittitur, licet contrarium ſervetur in regno, *fol.* 212. n. 7.

Appellationis cauſa an conteſtetur lis, & quando currat ioſtantia, *fol.* 62. n. 6.

in Appellatione quinam articuli ſint impertinentes, *fol.* 66. *num.* 5.

Appretii commiſſione inſtantiæ formula, *fol.* 80. *num.* 9.

Appretio formula memorialia, *fol.* 80. n. 6.

Appretio non facto non fit adjudicatio, *fol.* 85. *n.* 2.

Appuramenta factorum coram Arbitris, *fol.* 100. n. 3.

Arbitrio Judicis remittitur, an dolo fuerit factum, *fol.* 38. n. 17.

Arbiter eſt Judex electus a partibus, *fol.* 93. n. 2.

Arbiter non debet decidere præſtationes extrinſecas, *fol.* 94. *num.* 19.

Arbiter oon poteſt decidere, quæ ſunt eaecutiva, vel quæ per poblica inſtrumeota deciſa ſunt, *ibid.* n. 16.

Arbiter religioſus an admittatur, *fol.* 93. *n.* 7.

Arbitri ſunt Judices, & jura ſervare tenentur, *fol.* 94. n. 23.

Arbitri an poſſint eſſe teſtes in cauſis compromiſſi, *ibid. num.* 6.

Arbitri an vere Judices ſint, *ibid.* n. 1.

Arbitri non procedunt per juris ſolemnitatem, *fol.* 92. *num.* 6.

Arbitri an poſſint committere examen, *fol.* 94. n. 2.

Arbitri non faciunt fidem de actis coram eis factis, *ibid.* nu. 7.

Arbitri habent trigeſimam, *fol.* 93. *n.* 1.

Arbitri proferre debent laudum intra tempus datum, *fol.* 94. *n.* 5.

Arbitri inviti coguntur, & exceptio, *fol.* 93. n. 5.

Arbitri voluntarii non cogontur & limitatio, *ibid. num.* 6.

Arbitris facultatem dat majorem volnntarium compromiſſum, quam neceſſarium, *fol.* 92. *n.* 4.

Arbitro a partibus debetur ſalarium, ſicut a Principe Judici ab eo deſtinato, *fol.* 93. *n.* 3.

Arbitrorum ſubſcriptio qoomodo facienda, *fol.* 100. *num.* 7.

Arbitrorum jos ſalarii a regia pragmatica emanavit, *fol.* 93. *n.* 4.

Ad arma ne partes veniant Principia eſt videre, *fol.* 52. *num.* 5.

Articoli cautionem requirunt; & eorum præſentatæ formula, *fol.* 66. n. 12.

Articuli contrarii eju æ principali in repulſa non admittuntur, *fol.* 68. n. 7.

Articoli formandi ſunt cum proteſtatione, *ib* *n.* 2.

Articuli notificandi ſunt una cum nominibus teſtium ex *reg pragm* *ibid.* n. 4.

Articuli præſentati a Procuratore aliquid confitentes, nihil præjudicant, *fol.* 66. *n.* 8.

Articuli in quibus cauſis diligenter formandi ſunt, *ibid. num.* 1.

Articuli non formantur per verbum *pone*, *fol.* 66. n. 12.

Articulorum cautela major, & eorum formula, *ibid. num.* 9.

Articuli in dubio admittuntur, *ibid.* n. 6.

Articuli quinam in termino repulſæ rejiciuntur, *ibid. num.* 7.

Articulorum copia de jure regni non datur, *ibid.* n. 3.

Articulorum formula in judicio repulſæ teſtium, & eorumdet articulorum notificationis, & relationis formula, *fol.* 68. *n.* 18. *& ſeq.*

Articulorum formula in judicio exfractationis contra conductorem, *fol.* 17 n. 6.

Articulus juris dubii æquatur facto, *fol.* 63. n. 4.

Articulus juris termino non eget, *ibid.* n. 1.

Aſſiſia imponitur a Tribunali Civitatis, *fol.* 13. *n.* 1.

Aſſiſia impoſita non eſt alteranda, *ibid.* n. 10.

Aſſiſia publica non eximit eccleſiaſticos, *ibid. n.* 12.

Aſſiſtentiam joris habet fida adhærens feudo, & arguit dominium, *fol.* 11. n. 4.

Auguſtale importat ſummam carolenorum quindecim, *fol.* 207. n. 9.

Auguſtalis eſt major pœna, quæ imponi poteſt a Barone, *ibid.* n. 22.

Auguſtalis pœna habet locum in civibus, & non in exteris, *fol.* 11. *n.* 1.

Authentica quomodo ab Actuario facienda, *fol.* 100. *num.* 10.

Auctores contra Conſtit. *quia nunquam de medicis recenſentur*, *fol.* 3 *n.* 40.

Auctores de feriis ſcribentes enumerantur, *fol.* 48. *num.* 4.

B.

BAjularis Curia Laurini, & Aquariæ habent cognitionem in damnis datis privative quoad Capitaneum, & in aliis cauſis civilibus cumulative, *fol.* 188. n. 16.

Bajularis Coria in damnis datis procedit etiam die feriato ad honorem Dei, & tradit reom alterius fori, nec admittitur electio fori, aut variatio, *fol.* 194. *n.* 1.

Ba-

A D D I T I O N U M.

Bajularis Curia contra animalia Baronis damnificantia procedit, & pœna cui applicatur, ſi bajulatio eſt Baronis, *ibid.* n. 6.

Bajularis Curia procedit in crimine notorio, & datur praxis, *ibid.* n. 12.

Bajularis Curia non habet juriſdictionem contra animalia clericorum, ſed contra cuſtodes, & colonos laicos procedit, *ibid.* n. 5.

Bajularis curia examinat teſtes non citata parte ad videndum juramenta, & executive procedit, nec admittit reconventionem in damnis datis, & quilibet abſque procuratione admittitur ad reſpondendum, & de aliis privilegiis, *ibid.* n. 7. *ſeq.*

Bajularis Curia quam juriſdictionem habet, *fol.* 203. *num.* 7.

Bajulationis judicii literarum patentalium formula. Item formula bannorum generalium, quæ fieri ſolent in principio officii, *fol.* 12. n. 1. *&* 2.

Bajulatio continet ſub ſe paſſagia, foreſtagia, jus platæ, jus dohanæ, jus ſcandagii, ponderum, menſurarum, *fol.* 188. n. 55.

Bajuli juriſdictio regulatur a conceſſione, & conſuetudine, & procedit in damnis datis privative quoad Capitaneum, & in aliis cauſis cumulative cum officiali Baronis, *fol.* 183. n. 2.

Bajuli delinquentes in eorum officio puniuntur per Barones, ſed delinquentes in adminiſtratione bajulationis puniuntur per M. C. V. Ita quoque Sindici, Camerlinghi, & Electi, & tenentur ſtare ſindicatui, *fol.* 188. n. 19. *&* 20.

Bajuli poſſunt portare arma extra habitatum, *ib.* *num.* 26.

Bajulus non poteſt prætendere remiſſionem cauſæ pro damno violenter, & doloſe facto, *ibid.* n. 15.

Bajulus poteſt tenere carceres, & poteſt requirere judicem loci pro carcere, *ibid.* n. 22.

Bajulus poteſt fungi officio Judicis, & Actuarii ſimul, & tenere Conſultorem de convicinis, *ib.* *n.* 23.

Bajulus habet arbitrium exercendi juriſdictionem per ſe, vel per Judices a ſe creatos, ſed ſi bajulatio eſt Baronis hoc non licet Baroni, nec Affictatoribus, *ibid.* n. 4.

Bajulus cognoſcit de delictis ſuorum miniſtrorum, & ſervientium, citra tamen relegationem, & pœnam ordinariam, *ibid.* n. 25.

Bajulus dat tutores, & curatores, & condemnat pro contumaci ad pœnam unius auguſtalis, *fol.* 9. n. 14.

Bajulus exigit pœnas conventionales, quando imponit pœnam unius unciæ, *fol.* 10. n. 1. *&* 2.

Bajulus in ſcriptis procedens debet ſervare ſubſtantialia judicii, *fol.* 10. n. 2.

Bajulus non cognoſcit de cauſis criminalibus, ſed malefactores, *ibid.* n. 1.

Bajuli cognoſcunt de cauſis civilibus in utraque actione (excepta cauſa feudali), item de furtis civiliter tantum, *fol.* 9. n. 11. 12., *&* 13.

Bajuli dicuntur Officiales, & tenentur ſtare ſyndicatur; exceptis Bajulis civitatis Conſentiæ, *fol.* 10. *num.* 5.

Bajuli jus eſt penes Baronem in terra S. Severini, *fol.* 9. *num.* 5.

Bajuli officium annexum erat Magiſtro jurato, *ibid.* *num.* 8.

Bajuli non poſſunt creari clerici, *fol.* 9. *num.* 9.

Bajuli ſunt immunes, *fol.* 10. *num.* 6.

Bajuli tempore Gallorum vocabantur Baillivi, 9. *n.* 2.

Bajulorum auctoritas antiqua, *fol.* 10. *num.* 4.

Bajulorum praxis non ubique eſt eadem, *fol.* 9. *num.* 4.

coram Bajulo fiunt præambula & emancipationes, *fol.* 10. *num.* 3.

Bancum eſt locus tutus. & cui antiquo loco ſucceſſit, *fol.* 34. *num.* 1. *&* 2.

Bancorum libri ſunt publici, & fidem faciunt, *ibid.* *num.* 3.

Banni formula pro damnis datis cum contumaciis & formula citationis, ad ſolvendum pœnam contraventionis banni, & formula decreti pro reformatione banni, *fol.* 200. *num.* 12. *& ſeq.*

Banni primi, ſecundi, & tertii emanationis formula, *fol.* 83. *num.* 7. 8. 9.

Bannorum formula generalium judicis bajulationis, quæ fieri ſolent in principio officii, *fol.* 12. *num.* 2.

Bannorum in partibus formula, & proviſionum pro emanatione, *fol.* 83. *num.* 10.

Bannorum pro venditione ſub haſta formula decreti emanationis, *ibid.* *num.* 6.

Baroniæ fructus, vel proventus juriſdictionis, an dicantur pœnæ damni dati exactæ per Officiales, *fol.* 11. *n.* 2.

Baro non poteſt alterare pœnas, *fol.* 11. *num* 3.

Beneficiis inhærere debent non beneficiati intra decem dies, & traſcribitur capitulum reg. pragm., *fol.* 72. *num.* 8. *&* 9.

Beneficio ſecundo ſublato admittitur tantum primum beneficium, *ibid.* *num.* 1.

Beneficiorum redditus non exequuntur, *fol.* 78. *nu.* 7.

Bona damnificantis ſunt hypothecata damnum paſſo, *ibid.* *num.* 8.

ſuper Bonis dotalibus non fit executio, neque ſuper publico ſtipendio, *ibid.* *num.* 7.

Bonorum appretiandorum deſcriptio, *fol.* 80. n. 12.

✠Boves aratorii an exequi poſſint, *fol.* 11. n. 10.

Brachii impertiendi Judex an merus, vel miſtus executor ſit, *fol.* 87. *num.* 2.

Brachii Imploratione de nullitate ſententiæ dici poteſt, de juſtitia nequaquam, *ibid.* n. 4. *& ſeq.*

C

CAlumniæ pœna eſt locus talionis *fol.* 62. *num.* 1.

Calumniæ juramentum quare deſuevit, *fol.* 62. *num.* 6.

Capitula regni conformantur omni juri, *fol.* 51. n. 2.

Capitula conſervatoria noſtri regni recenſentur, *ibid.* *num.* 6.

Capitula, ut intententur, duo requiruntur, *fol.* 52. *num.* 1.

ex Capitolorum regni litera etiam ad Juſtitiarios hæc cognitio ſpectare videtur, *ibid.* n. 1. *&* 2.

Carcerati in Curiis baronalibus, vel aliis Curiis regiis non viſitantur, ſed gaudent beneficio feriarum, & traditur praxis decreti generalis feriarum, *fol.* 263. *num.* 6.

Carceratos viſitant Judices M. C. V. qualibet hebdomada, *fol.* 48. *num.* 1.

Carceratos non poteſt Judex habilitare reluctantibus creditoribus, *fol.* 47. *num.* 5.

Carceratus habens alimenta ab aliquo monte, vel habens artem non poteſt prætendere aliquid a creditore, *fol.* 259. *num.* 3.

Carceratus infirmatus intra carceres, aſportandus eſt ad domum creditoris, alias creditore recuſante, licentiatur, *ibid.* *num.* 6.

Carceres M. C. V. viſitantur per Dominos Regentes, alii per Judices M. C. V. & quot Judices intervenire debent, *fol.* 261. *num.* 1.

Carceres *di S. Giacomo* degli Spagnuoli viſitantur a generali Auditore exercitus, & carcerati non milites quomodo viſitantur a Judicibus, *ibid.* *num.* 3.

Carceres civitatis viſitant Judices M. C. V., & quo tempore hoc faciunt, *fol.* 48. *nu.* 1. *& ſequ.*

Caſus cogendi aliquem ſine ſcriptura ad ſtipulandum, nullus eſt, *fol.* 1. *num.* 4.

Caſus raro frequentes conſideravit Riccius, frequentes prætermiſit, & tres recenſentur, *ibid.* *num.* 2. *&* 3.

Cauſa pia debitores non viſitantur, *fol.* 48. *num.* 4.

Cauſa ſemel commiſſa amplius committi non poteſt, *fol.* 59. *num.* 7.

Cauſa juris congrui fit abſque termino ex reg. prag., *fol.* 63. *num.* 10.

Cau-

Digitized by Google

INDEX

Cauſa ordinaris quomodo conteſtetur, *fol.* 62. *num.* 2.
in Cauſa appellationis an conteſtetur lis, & quando currat inſtantia, *ibid.* *num.* 6.
Cauſa quando remittenda eſt ad Judicem diffamantis, *fol.* 35. *num.* 12.
Cauſa feudalis non ſpectat ad curiam bajuli, *fol.* 9. *num.* 12.
in Cauſa executiva cur fuit terminus ordinarius impartitus, *fol.* 2. *num.* 5.
Cauſa depoſiti vel dotis non viſitantur debitores, *fol.* 48. *num.* 3. & 5.
Cauſam ſcientiæ allegare debent teſtes, *fol.* 64. *nu.* 6.
Cauſam deciſionis ſententia continere non debet, *fol.* 76. *num.* 6.
Cauſæ Commiſſario articuli ſunt oſtendendi ante receptionem, *fol.* 68. *num* 6.
Cauſæ in S. R. C. committi non poſſunt, niſi ſummam 400. ducatorum excedant, & pœna contraventionis, *fol.* 59. *num.* 3.
Cauſæ non ullæ peraguntur abſque termino ex ultima reg. pragm. *fol.* 63. *num.* 9.
Cauſæ famulorum quomodo pertractentur hodie, *fol.* 2. *num.* 4.
Cauſæ modicæ fiunt oretenus ex ult. reg. pragm., *fol.* 2 *num.* 1.
Cauſas criminales non cognoſcit Bajulus, & ſi capiat malefactores, *fol.* 10. *num* 1.
Cauſas civiles cognoſcit Bajulus; item de furtis civiliter, *fol.* 9 *num.* 13.
✠ Cauſas juris congrui inter perſonas eccleſiaſticas hodie definiunt judices eccleſiaſtici, & tranſcribuntur ordines noviſſimi, *fol.* 11. *nu.* 1.
✠ Cauſæ, quæ compromitti non poſſunt enucleantur, *fol.* 92. *nu.* 8.
in Cauſis compromiſſi an arbitri poſſint eſſe teſtes, *fol* 94. *num.* 6.
in Cauſis ſummariis non dabatur terminus ad impugnandum, *fol.* 74. *num.* 7.
Cauſas beneficiales Judex laicus cognoſcit in mero poſſeſſorio, *fol.* 52. *num.* 6.
pro Cauſis modicis emanari non poſſunt inhibitiones, & tranſcribitur capit. reg. pragm. *fol* 2. *num.* 1.
in Cauſis excedentibus ſummam ducatorum termille quomodo practicatur, *fol.* 64. *num.* 3.
in Cauſis beneficialibus concluſio quid, *fol.* 74. *nu.* 9.
Cauſæ modicæ, & inter ſtipendiarios expediuntur viva voce per Officialem idiotam, & quæ praxis ſervatur, *fol.* 182. *num.* 1.
Cauſæ modicæ, quæ ſint, *ibid.* *num.* 2.
Cauſæ vilium, & pauperum perſonarum etiam in magna ſumma expediuntur ſummaris, *ibid.* *num.* 3.
Cauſæ alimentorum, & ſalarii medicorum de plano expediuntur; idemque de alimentis futuris, *ibid.* *num.* 4.
✠ Cauſæ, in quibus appellari non poteſt enucleantur, *fol.* 103. *nu.* 11.
Cauſæ damni dati expediuntur executive abſque ſolemnitatibus, *fol.* 194. *num.* 9.
Cautela datur Judici ne procedat ad arreſtum debitoris ſuſpecti de fuga, niſi præſtita prius per creditorem cautione de ſervando indemnem captum a damnis, caſu quo demonſtrabit coram Iudice competente injuſte fuiſſe moleſtatum *fol.* 210. *num.* 17.
Cautela actoris deponentis, *fol.* 66. *num.* 4.
Cautela de damno infecto quid contineat, *fol.* 160. *num.* 10.
Cautio de ſtando juri, & ſolvendo judicatum & pignus dari debet etiam pro damno antecedente, *fol.* 195. *num.* 10.
Cautionis formula pro Indemnitate banci de reſtituendo pecuniam abſque termino & citatione, *fol.* 229 *num.* 22.
Cautionem non requirit moratoria Iudicis, *fol.* 43. *num.* 2.
Cedens bonis fateri debet debita eſſe vera, *fol.* 40. *num.* 4.
Cedens denunciare debet omnia bona ſua creditoribus, etiamſi illa non habeat; at ſi gaviſus fuerit dilatione quinquennali cedere non poteſt bonis, *ibid.* *num.* 5. & *ſeq.*
Cedens bonis obtinere debet reſcriptum a regali Camera S. Claræ, & conſtitui in vinculis, partitam carceris oſtendendo, *ibid.* *nu.* 7.
Cedulones expellentes laicum a poſſeſſione, quando poſſunt vigore capitulorum regni nocere, & quando non, *fol.* 269. *nu.* 7.
Ceſſante onere dotandi ſororem ceſſat conſuetudo, *ſi qua mulier*, *fol.* 94. *nu.* 8.
Ceſſio bonorum prodeſt debitori principali, non fidejuſſori, *fol.* 40. *nu.* 2.
Ceſſione bonorum ut quis gaudeat plura requiruntur, *fol.* 4. *num* 1.
Ceſſio bonorum eſt remedium miſerabile pro evitandis carceribus, *fol.* 251. *num.* 1.
Ceſſionis bonorum cauſæ quis ſit Judex competens, *ibid.* *num.* 2.
✠ Ceſſionis bonorum beneficium, quibus denegetur, *fol* 41. *nu.* 33 & 34.
Ceſſione bonorum facta non poteſt carceratus impediri pro expenſis, *ibid.* *num.* 13.
Citata parte renovantur literæ executoriales, *f.* 78. *num.* 1.
Citata parte incuſantur contumaciæ, *fol.* 60. *nu.* 1.
Citatio partis non requiritur ad videndum juramenta teſtium ſuper damno dato, *fol.* 194. *nu.* 7.
Citatio ad ſolvendam pœnam vigore banni, *f.* 200. *num.* 18.
✠ Citatio in reſciſſione contractus quomodo fieri debeat, *fol* 61. *nu.* 10.
Citatio adverſus creditores minoris ſummæ, ut concurrant in moratoria, *fol.* 254. *num.* 7.
Citatio hodie una ſufficit, & cur, cum antiquitus tres requirebantur pro contumaciis, *fol.* 60. *num.* 8.
Cives pœna auguſtalis afficiuntur, non exteri, *fol.* 11. *num.* 1.
Clauſula quænam addi debet ex ult. *reg. conſt.* *fol.* 59 *num.* 2.
Clauſula ad *habendum*, *tenendum*, *poſſidendum* quid importet *fol.* 94. *num.* 20.
Clauſula noviter introducta *ſalvo jure cujuslibet*, quæ ſit, *fol.* 88. *num.* 7.
cum Clauſula *ſalvo jure cujuslibet* in eccleſiam fit adjudicatio, *fol.* 85. *num.* 3.
Clauſula *non exiſtente legitimo contradictore* eſt reſervativa, *fol.* 88. *num.* 14.
Clauſulæ appoſitæ favore dotis ampliſſime intelligendæ ſunt *fol.* 14. *num.* 27.
Clauſula *ſalvo jure cujuslibet* non finitur judicium, & judex reſervat ſibi juriſdictionem *fol.* 88. *num.* 13.
Clerici non poſſunt creari Bajuli *fol.* 9. *num.* 9.
Clerici non poſſunt cogi ad compromittendum in foro laicali *fol.* 102. *num.* 2.
Clericus jactans citatur coram judice laico ad inſtantiam Clerici jactitati per edictum *fol.* 235. *num.* 5.
Clericus præveniens in Curia ſæculari ibi debet cavere de ſolvendo, ſed non pro pœna *fol.* 243. *num.* 24.
Clericus citatus *ſi ſua putaverit intereſſe* comparens dicitur actor, non reus *fol.* 270. *num.* 2.
Clericus habet beneficium *cap. Odoardus*, & traditur ejus praxis *fol.* 251. *num.* 10.
✠ Clericus in quibuſdam caſibus hoc beneficio non juvatur, *fol.* 41. *nu.* 33. & 34.
Clericus beneficiatus quando tenetur ſolvere fidam in loco extero beneficii, & quando non, *fol.* 195. *num.* 6.
Cognitione verborum acquiritur ſcientia rerum, *fol.* 9. *nu.* 6.

Col-

Digitized by Google

ADDITIONUM.

Collectores cauſarum, in quibus procedit bajulus, *fol.* 9. *num.* 1.

Commiſſariorum relationes debent eſſe breves ex reg. conſtit. Regis Caroli, *fol.* 76. *num.* 1.

Commiſſionum librum fieri ordinavit ultima reg. pragm., *fol.* 59. *num.* 9.

Comparationis manus formula, & praxis, *fol.* 230. *num.* 32.

Competens quis ſit Iudex præventionis, *fol.* 35. *num.* 15.

Compilato termino hodie non fiunt probationes, *fol.* 74. *num.* 4.

pro Complemento conſequendo apoca jam recepti non præjudicat, niſi vero ſit pro ſatisfactione finali, *fol.* 2. *num.* 14.

Compromiſſum petitur a principali, vel a procuratore *fol.* 93. *num.* 2.

Compromiſſum peti non poteſt, quando contra inſtrumentum aliquod ſubſtantiale opponitur *fol.* 138. *num.* 26.

Compromiſſum voluntarium majorem dat arbitris facultatem, quam neceſſarium, *fol.* 92. *num.* 4.

Compromiſſum quomodo inſtantia petatur, cum ceteris ſuis formulis, uſque ad electionem arbitri, *fol.* 99. *num.* 1., *& ſeq.*

Compromiſſum duplex eſt, *fol.* 92. *num.* 3.

Compromiſſum fieri non poteſt, quando illud petens oppoſuit exceptiones dilatorias abſque ulla reſervatione, *fol.* 93. *num.* 3.

Compromiſſum quomodo petatur, *fol.* 99. *num.* 1.

Compromiſſi terminus quando currat, *fol.* 94 *num* 4.

Concluſio in civilibus, & criminalibus quid, *fol.* 74. *num.* 5.

Concluſio ſublata eſt hodie *reg. pragm.*, *ibid. nu.* 1.

Concluſio erat clavis probationum, ſed aliam poſtea aſſumſit naturam, *ibid. num.* 2.

Concluſione facta ſit monitio, *fol.* 75. *num.* 1.

poſt Concluſionem an poſſint fieri probationes, *fol.* 74. *num.* 1.

Conductor antiquus novo præfertur, *fol.* 21. *n.* 8.

Conductor quomodo non poteſt opponere exceptionem dominii, & etiam poſſeſſionis, opponens non auditur niſi prius reſtituat, *fol.* 213. *nu.* 10.

Conductor perdit omne jus, quod habet in re, & punitur de ſpolio, ſi finita locatione recuſet reſtituere, *ibid. n.* 13.

Conductor finita locatione poteſt expelli a locatore propria auctoritate, & capere pignus pro mercede; ſecus ſi reſiſtit, quia tunc adeundus eſt Judex, *ibid. n.* 14.

Conductor ſi negaret damnum, & de illo non conſtaret incontinenti, locator tenetur recipere rem cum proteſtatione de damnis, *ibid. n.* ...

Conductor ſi rem fecerit deteriorem, tunc habet electionem locator, vel expellendi, vel recuſandi rem recipere, donec inſtaurentur, & interim tenetur ad penſionem, *ibid. n.* 15.

Conductor, qui oppoſuit exceptionem meliorationum, non poteſt expelli a locatore, donec expenſæ ei ſatisfiant, *ibid. n.* 21. *&* 22.

Conductores bajulationis non ſunt idonei teſtes in damnis datis, nec eorum libro creditur, *fol* 191. *n.* 10.

Conductori non transfertur dominium, nec poſſeſſio, ſed ſimplex tenuta, *fol.* 213. *n.* 2.

Confeſſio debet eſſe clara & certa, ut noceat, *fo.* 2. *n.* 17.

Confeſſio in civilibus non ſcinditur, *ibid. n.* 13.

Conſenſus adverſarii poſt litem conteſtatam requiritur pro revocatione Procuratoris, *fol.* 58. *num.* 9.

Conſenſus ubi requiritur tacitus non ſufficit, ſed expreſſus, *fol.* 94. *num.* 14.

Conſors litis utitur privilegiis conſortis, *fol.* 71. *n.* 6.

Conſtitutio ultima regalia confirmavit omnes præcedentes pragmaticas de officio Procuratoris, & tranſcribitur capitulum, *fol.* 57. *num.* 4.

Conſtitutiones regni ſuper officio bajuli, quæ ſint, *fol.* 191. *num.* 1.

Conſtitutio Regni *cum per partes Apuleæ*, ſervatur in toto regno, & continet quatuor capita, & contra ipſius tenorem nec banna, nec ſtatuta fieri poſſunt, *ibid. num.* 2.

Conſuetudo ſervanda eſt in ſalariis ſolvendis, etiam non conventis, *fol.* 182. *num.* 14.

Conſuetudo dotarii non conſtituti quænam, *fol.* 1. *n.* 6.

Conſuetudo penſionis domorum in Civitate Catacii quænam, *ibid. num.* 4.

Conſuetudo impune animalia occidendi, *fol.* 102. *n.* 4.

Conſuetudo primi cubilis qualis ſit, *fol.* 1. *num.* 7.

Conſuetudo *ſi qua mulier* ceſſat, ceſſante onere dotandi ſororem *fol.* 94. *num.* 8.

Conſuetudo dotarii lucrati quænam *fol.* 1. *num.* 5.

Conſuetudo Tauri quænam *ibid. num.* 8.

✠ Conteſtatio litis quotuplex ſit, & quibus modis fiat, *fol.* 63. *num.* 8.

Conteſtatio litis eſt judicii fundamentum, *fol.* 62. *num.* 4.

pro Contumacia condemnat Bajulus ad pœnam unius Auguſtalis, *fol.* 9. *num.* 15.

Contumaciæ hodie non incuſantur, niſi integro elapſo termino *fol.* 60. *num.* 5.

Contumaciæ incuſantur citata parte, *ibid num.* 1.

pro Contumacia non una, ſed tres requirebantur citationes. Hodie vero una, & cur, *ibid.* 8.

Conventionales pœnas exigit Bajulus, *fol.* 10. *num.* 1.

Coram Arbitris examen factum fidem facit coram alio Iudice, *fol.* 94 *num.* 3.

Creditor non eſt tutus per adjudicationem, *fol.* 85. *num.* 6.

Creditores omnes citari debent in ceſſione bonorum, *fol.* 40. *num.* 5.

Creditores debent eſſe vigore publicarum ſcripturarum, *fol.* 43. *num.* 4.

Creditores Neapolitani non concurrunt ex gratia, nec ex cauſa depoſiti penſionis domorum, *fol.* 43. *n.* 9.

Creditores volentes dilationem quinquennalem præferuntur permittentibus ceſſionem bonorum, *ibid. num.* 7.

Creditores ficti puniuntur, *ibid. num.* 6.

Creditoribus minoris ſummæ renuntiantibus conceditur dilatio, *ibid. num.* 3.

Creditor apprehendens debitorem fugientem non tenetur cum aliis creditoribus communicare pecuniam, quam fugiens aſportabat, etiamſi ſit concreditor ejuſdem contractus, niſi ſint coheredes, vel conſocii, *fol.* 210. *num.* 16.

Creditor cogitur providere de alimentis debitori, & ſuis jumentis, *ibid. num.* 21.

Creditor ex cauſa frumenti, vel pecuniæ in alimentis converſæ, quando poteſt filios, & uxorem cogere ad ſolvendum, *fol.* 182. *num.* 5.

Creditor pecuniæ datæ ad alimenta præfertur creditoribus anterioribus, *ibid. num.* 7.

Creditor pro alendo aliquo animali præfertur creditoribus in ejus pretio, *fol.* 182. *num* 8.

Creditor pro funerali, pro medicamento, & ſalario medici in ultima infirmitate præfertur etiam doti, & Fiſco, *fol.* 186. *num.* 1.

Creditores pro damno præferuntur Fiſco pro pœna, *ibid. num.* 1.

Credita abſque hypotheca admittunt retentionem pro concurrenti quantitate, *fol.* 94. *num* 11.

Criminales cauſæ admittunt probationes poſt concluſionem, *fol.* 74. *num.* 4.

in Criminalibus quando lis conteſtetur, *fol.* 62. *n.* 1.

Cumulatio actionum quid ſit, *fol.* 6. *num* 1.

Curatores, & tutores dat Bajulus, *fol.* 9. *num.* 14.

Curiæ ſingulæ proprium ſubhaſtationis ſtilum habent, *fol.* 83. *n.* 3.

Curſum cauſæ non impediunt poſitiones ex ultima regia pragmatica, *fol.* 66. *n.* 1.

I N D E X

D

DAmnificans ſegetes ſortitur forum rei damnificatæ, *fol.* 102. n. 9.

Damnatus, ad emendam damni propter juramentum principalis non ſolvit pœnam, ſed ſolum emendam damni, cujus æſtimatio fieri debet, *fol.* 191. *n.* 16.

Damnum dare tenetur, vel pignus dare, vel cautionem præſtare pro damno antecedenti, *fol.* 198. *n.* 17.

Damnum in dubio potius caſu illatum cenſetur, quam data opera, *fol.* 198. *n.* 2.

Damnum præſumitur factum ab animalibus vicinis, ſi neſcitur damnificans, *fol.* 198. *num.* 3.

Damnum ubi eſt, ibi pœna debetur, & debetur etiam emendatio damni, *ibid. num.* 18.

Damno ceſſante, ceſſat pœna tota, niſi territorium ſit bannitum, & niſi eſſet pœna capitularis, *fol.* 198. *num.* 17.

Damnum datum quando ſpectat ad curiam Capitanei, & quando ad bajulum, *fol.* 187. *num.* 9.

Damna ſunt reficienda, ſed probanda, & quomodo, *fol.* 102. n. 1.

Damni definitio, *ibid. num.* 3.

Damni dati pœnæ exactæ per Officiales Baronis, an dicantur fructus Baroniæ, vel proventus juriſdictionis, *fol.* 11. n. 3.

de Damno illato cum injuria, & violentia quis cognoſcat, ſed ſi eſſet adhuc pœna ſtatuta in civili in utraque pœna ſit exigenda, *fol.* 102. *num.* 4.

Damnum & non pœnam ſolvere debet animal damnificans, & quare, *ibid. n.* 5.

Damnum paſſo bona damnificantis ſunt hypothecata, *ibid. num.* 8.

ad Damnum punitur culpa adminiſtratorum in probationibus, *fol.* 71. n. 3.

Damnum an reficiat vicinus, *fol.* 102. n. 2.

Debita debent eſſe contracta antecedenter a cedente bonis, *fol.* 40. *num.* 5.

Debita privilegiata, in quibus Judices M. C. V. non habent poteſtatem viſitandi, *fol.* 261. n. 9.

Debitor fugitivus capi poteſt a creditore cum ſcriptura, vel ſine abſque Judicis auctoritate, etiamſi Clericus ſit abſque metu excomunicationis, in actu tamen fugæ, & ubi copia Judicis opportune non habetur, *fol.* 210. n. 1.

Debitor de fuga ſuſpectus non poteſt capi abſque mandato Judicis, & quæ concurrere debent, ut Judex poſſit procedere ad capturam, & qui dicitur ſuſpectus de fuga, & qua praxi utuntur Curiæ inferiores, & Curiæ Eccleſiaſticæ per regnum, *ibid. num.* 7. & *ſeq.*

Debitor vagus, & vagabundus explicatur, *ib. n.* 19.

Debitor ſequeſtratus a Judice incompetente præſtita cautione de judicio ſiſti, & judicatum ſolvendo coram Judice competenti excarceratur, & bona reſtituuntur, *ibid. n.* 22.

Debitor extra territorium ſuum exequi non poteſt, etiam cum executorio expedito a Judice debitoris, *ibid.* n. 23.

Debitor inops carceratus, ad quam rationem alendus eſt a creditore cum praxi actorum, quæ fiunt in cogendo creditorem pro alimentis carcerati, *fol.* 159. *n.* 1. & 2.

Debitor vigore decreti generalis tempore feriarum, quomodo excarceratur tam in M. C., quam in curiis Baronalibus, traditur praxis cum formula memorialia, & protogationis, & fidejuſſionis, *fol.* 263. n. 2.

Debitor qui non habet fidejuſſorem, ut gaudeat beneficio feriarum, admittitur ad juratoriam cautionem, *ibid. num.* 14.

Debitor viſitatus gaudet ne moleſtetur de perſona tantum, ſed in bonis poteſt moleſtari; & qui ſolvere non poteſt menſatim quomodo evitabit executorium, *fol.* 265. *n.* 2.

Debitores viſitati in viſitatione generali quid facere debent, *fol.* 260. *n.* 8.

Debitores in quibuſcumque carceribus intra Neapolim, vel extra regnum pro quovis debito privilegiato, poſſunt porrigere memoriale in generali viſitatione, quæ fit per dominos Regentes in M. C. V. & quomodo practicatur, *fol.* 261. n. 10.

Debitores qui non ſunt carcerati, ut gaudeant beneficio feriarum quid facere debeant, *fol.* 263. *n.* 7.

Debitores adeo paupertate preſſi, ut nec fidejuſſorem, nec modum habeant ſolvendi menſatas, excarcerantur ex pecunia piorum montium, & traditur praxis, *fol.* 266. *n* 1.

Debitori quando datur remedium ad pignus recuperandum, *fol.* 106. n. 41.

Debitor non auditur poſt literarum executorialium expeditionem, niſi in vinculis, vel facto depoſito, *fol.* 78. *n.* 11.

Debitores venditorum non viſitantur, nec ex cauſa depoſiti, *fol.* 48. *num.* 3.

Debitores creditorum inopum non viſitantur, nec ex cauſa dotis, *ibid. n.* 4.

Debitoris heredes non gaudent dilatione conceſſa debitori, *fol.* 43. n. 11.

Debitori inopi carcerato debentur alimenta, *fol.* 47. *num.* 2.

Debitori etiam titulato ſequeſtratis bonis danda ſunt alimenta, *ibid* n. 1.

pro Debitoribus, & reis feriæ æſtivæ minime ſublatæ ſunt, & tranſcribitur capitulum regalis conſtit., *fol.* 48. n. 1.

Decimæ retentio ſuper vlrili quid, *fol.* 94. n. 12.

Deciſio S. R. C. junctis quatuor aulis huic ſententiæ de brachii imploratione non adverſatus, *fol.* 87. n. 13.

Decreti generalis formula, quod fit quolibet anno per M. C. V., in trinus temporibus anni ad beneficium debitorum, ut excarcerentur præſtita cautione, *fol.* 263. *n.* 1.

Decretum acceſſus requirit interventum Præſidis S. R. C., *fol.* 88. *num.* 1.

a Decreto regalis præſidii reclamatur, & dicitur de nullitate, *fol.* 53. n. 1.

Decretationibus, quæ clauſula addi debet ex regali conſtitut., *fol.* 59. n. 2.

✠ Defectus citationis an nullitatem inducat, *fol.* 106 *num.* 15.

Deficiente violentia proceditur ordinarie, *fol.* 52. *num.* 6.

Delegatus procedere non poteſt in cauſa extra territorium ſine conſenſu partium, *fol.* 96. *num.* 14.

Delegatus a Principe, & Delegatus ab inferiore quid differt, & quæ facere poſſunt, & an teneatur ſervare ſtilum delegantis, *fol.* 98. n. 12.

Denunciatio fiebat in menſe Maii ante *pragm. de locat. & conduct.*, *fol.* 21. n. 11.

Depoſitio teſtium Sacerdotum prævalet omnibus, *fol.* 3. n. 32.

Depoſitata pecunia de jure debetur depoſitanti, *fol.* 34. *n.* 5.

✠ Diætarum ſolutio, quæ debentur Commiſſariis controbannorum, nec non illis, qui a Perceptoribus provincialibus expediuntur contra Univerſitates pro executione facienda, *fol.* 111. n. 6.

Dicta teſtium juncta ſcripturis magis probant, ſed hoc viget in termino principali, non in aliis ex ultima regali conſtit., *fol.* 75. n. 3. & 4.

Die una orabit actor, unaque reus ex reg. conſtit., *fol.* 5. *num.* 6.

Die feriato recipiuntur teſtes, *fol.* 75. *num.* 6.

Diem damni dati tenetur pars declarare, *fol.* 191. *num.* 15.

Diffa-

Diffamatio verbalis quæ ſit & quæ realis, *fol.* 35. n. 1.
Diffamationis judicium quid requirat, ut locum habeat; quid differat cum remedio legis ſi contendat, & legis Aureliua, contra quos competit, & quæ praxis ſit adhibenda, *fol.* 235. n. 7. & *ſeq.*
Diffamatus qui ſit, quot remedia habeat, coram quo Judice, & quando actor, & quando reus dicatur, *ibid.* n. 1. & 2.
Diffamatus ſi duos habeat Judices, coram quo poſſit proponere jura diffamans, *fol.* 35. n. 8.
Diffamatus verbaliter juxta *L. diffamari*, dicitur reus, *fol.* 35. n. 1.
Diffamatus & diffamans ſi diverſum Judicem habeant, Judex diffamati erit competens, *fol.* 135. n. 8.
Diffamato laico, & diffamante clerico exiſtente, judex laicus erit competens, *fol.* 35. n. 11.
Diffamans non poteſt cauſæ remiſſionem petere, *ibid. num.* 4.
Differentia inter adjudicationem, & venditionem, *fol.* 85. *num.* 5.
✠ Differentia ſententiæ definitivæ ab interlocutorio, *fol.* 76 n. 12.
Diffida quando eſt Univerſitatis, & quando Baronis, *fol.* 196. n. 18.
Dilationis quinquennalis praxis, & formula, *fol.* 43. n. 1. & *ſeq.*
Dirictus examinatorum qualis, & tranſcribitur capitul. reg. pragm., *fol.* 64. n. 6.
Diſpoſitio inter liberos valet abſque juris ſolemnitatibus ex diſpoſitione juris poſitivi, *fol.* 88. n. 16.
Diviſione omnes actiones fideicommiſſi extinguuntur, *fol.* 94. n. 18.
Doctorali laurea inſigniti non egent matricula ad exercendam procurationem, *fol.* 57. n. 3.
Dominus dotis eſt maritus ſua vita durante, *fol.* 138. n. 13.
in Domibus propriis non examinantur teſtes, attamen recipiuntur die feriato, *fol.* 65. n. 1. & 2.
Dos probatur per præſcriptionem, & per unum teſtem cum fama, *fol.* 177. n. 16.
Dubium eſt quando quis venit jure aliquo particulari contra clericum in poſſeſſione a laica juriſdictione miſſum, *fol.* 88. *num.* 5.

E.

Eccleſiis vacantibus deſtinatur a Rege œconomus, *fol.* 10. n. 5.
Eccleſiaſtici & laici invicem coadjuvantur, *fol.* 87. n. 1.
Effectus cautelæ actoris deponentis, *fol.* 66. n. 6.
✠ Effectus ſententiæ enucleantur, *fol.* 77. n. 13.
✠ Effectus appellationis quinam ſint, *fol.* 103. *num.* 13.
✠ Effectus reſtitutionis in integrum, *fol.* 103. n. 13.
Effectus monitionis eſt, ut perpetuet inſtantiam in civilibus, & criminalibus, etiamſi facto Judicis differatur deciſio, *fol.* 75. n. 2. & 3.
Efficacia præſumi debent verba contractus, non fruſtratoria, *fol.* 94. n. 28.
✠ Electionis fori privilegium reſtrinxit Rex Carolus, *ibid.* n. 5.
Electio arbitri quomodo inſtantia petatur cum formulis replicationis, relationis, notificationis, & decretis, *fol.* 99. *num.* 6. 7., & 8.
Electio arbitri quomodo petatur, *ibid. nu.* 5.
✠ Eleemoſyna Prædicatoribus debita a quo ſolvi debeat, *fol.* 111. n. 2.
Emancipationes & præambula coram bajulo fiunt, *fol.* 10. n. 3.
Emens ſub haſta, quando non poteſt moleſtari a debitore, qui debet habere recurſum ad pretium, *fol.* 106. n. 37.
Examen an committere poſſint arbitri, *fol.* 94. n. 2.
Examen factum coram arbitris fidem facit coram ſuo Judice, *ibid.* n. 3.
Examen teſtium non committebatur antiquitus, niſi examinatoribus S. R. C., *fol.* 63. n. 1.
Examen teſtium hodie ex conſtitut. regali in cauſis ducatorum ter mille, & infra indiſtincte committitur, *ibid.* n. 3.
Examen tranſmittendum in S. R. C. quomodo formari debet, *fol.* 67. n. 1.
Examinatores faciliſſime renunciabant antiquitus, *fol.* 64. n. 2.
Examinatorum dirictus, *ib.* n. 6.
Examinatoris ſuſpicionis formula, *fol.* 48. *num.* 3.
Examinatores S. R. C. quibuſdam gaudent privilegiis, *ibid.* n. 7.
Exceptio declinatoriæ fori non poteſt opponi poſt litem conteſtatam, *fol.* 62. n. 5.
Exceptiones opponens in judicio conſentire videtur, *fol.* 93. *num.* 4.
Executio non fit ſuper bonis dotalibus, *fol.* 78. *num.* 6.
Executio ſententiæ quando præſcribatur, *fol.* 78 n. 1.
Executio ſi fiat in ſubſidium, relinqui debet portio pro victu, *fol.* 78. n. 8.
Executionem ſententiæ, an & quando meliorationes impediant, & quid requiratur, item quid probari debeat, & quando repeti poſſunt, *fol.* 78. n. 2. & *ſeq.*
Executio non fit ſuper redditibus beneficiorum, neque publico ſtipendio, *fol.* 78. n. 7.
Executio conceditur contra heredes, etiam clericos in bonis hereditatis, nec remiſſio ad Judicem eccleſiaſticum per ipſum petita conceditur, *fol.* 78. n. 2.
Executio quo ordine fieri debet, *fol.* 100. n. 21.
Executor merus, vel mixtus an ſit Judex brachii impartiendi, *fol.* 87. n. 2.
Executoriales literæ quomodo exequantur contra heredes, *fol.* 78. n. 2.
Executoriales literæ renovantur citata parte, *fol.* 78. *nu.* 2.
Expeditis literis executorialibus non auditur debitor, niſi in vinculis, vel facto depoſito, *fol.* 78. *nu.* 11.
Expenſæ factæ pro alendo animali, & cuſtodia, ante omnia ſunt reficiendæ, *fol* 102. *nu.* 1.
Expenſæ funerum & ultimæ infirmitatis ſunt privilegiatæ, *fol.* 3. *nu.* 20.
pro Expenſis, non pro ſalario procurator revocatus poteſt ſcripturas retinere, donec ei fuerit ſatisfactum, *fol.* 58. *nu.* 8.
Expreſſus debet eſſe conſenſus, ubi requiritur, non tacitus, *fol.* 94. *nu.* 44.
Extraordinaria cognitione omnes Principes utuntur, *fol.* 51. *nu.* 5.
Extraordinarius labor mercedem exigit extraordinariam, *fol.* 2. *nu.* 19.

F.

Faber fabro, figulus figulo invidet, *fol.* 2. *nu.* 8.
Faber lignarius pro refectione domi præfertur etiam pharmacopolæ inquilino creditori medicamentorum, *fol.* 186. *nu.* 6.
Factum proprium impugnari non poteſt, *fol.* 94. *nu.* 24.
Facultatem majorem dat compromiſſum voluntarium, quam neceſſarium, *fol.* 92. *nu.* 4.
Favore fratris jus accreſcendi locum habet, quando ei adeſt onus dotandi ſororem, quo ceſſante,

ceſ-

Digitized by Google

ceſſat conſuetudo *ſi qua mulier*, *fol.* 94. *nu.* 8.
Ferias æſtivas regia conſt. in unum collegit, *fol.* 48. *nu.* 1.
Feudatarius citatur in loco feudi, ubi præſumitur facile habitare, *fol.* 61. *nu.* 1.
contra Feudatarios, quæ clauſula apponitur in literis executorialibus, *fol.* 78. *nu.* 4.
Feudi fructus non omnes exequuntur, & quando hoc procedat, *ibid.* *nu.* 9.
Fida adhærens feudo habet juris aſſiſtentiam, & arguit dominium, *fol.* 11. *nu.* 4.
Fidam exigendi in ſuis fundis, an privati jus habeant, *ibid.* *n.* 3.
Fides ſuccedit loco juramenti, *fol.* 1. *n.* 3.
Fidem an faciant teſtes, qui revelaverunt ſub excomunicationis pœna, *fol.* 64. *nu.* 8.
Fidei conſuetudo quæ ſit, *fol.* 1. *nu.* 1.
Fides teſtium judici remittitur, *fol.* 75. *nu.* 2.
ex Fide nuda oritur nudum pactum, niſi adſit juramentum, *fol.* 1. *nu.* 2.
Fidem crediti præſentanti ſemper ſolvere tenetur etiamſi alteri ſolverit Bancum, *fol.* 34. *n.* 4.
Fidem teſtium, non multitudinem judex reſpicere debet, *fol.* 64. *num.* 1.
Fida debetur pro animalibus ad ſocidam, *fol.* 195. *num.* 5.
Fida quando ſolvi debet a clerico beneficiato extero, & a grancia monaſterii, *ibid.* *n.* 6. & 7.
Fida & diffida quando eſt liquida, animalia non excarcerantur, niſi facta ſolutione, vel depoſito, *ibid.* *num.* 12.
Fida & diffida quando immoderate prætenditur, tunc provideri ſolet, quod facto depoſito de certa quantitate, & præſtita cautione de ſolvendo omne plus, animalia excarcerentur, & conſignentur, *fol.* 196. *num.* 14.
Fida & diffida quanta exigi debeat, & quando eſt Univerſitatis, & quando Baronis, *ibid.* *n.* 15.
Fida paſculandi intelligitur de herbagiis, & non paſculo glandium, & ſpicarum, *ibid.* *n.* 23.
Fidæ jus eſt dominicale, & jus diffidæ eſt juriſdictionale, *ibid.* *n.* 17.
Fidandi jus in territoriis appatronatis ſuſpenditur interim pendente judicio inter Baronem, & cives, *ibid.* *n.* 19.
✠ Fidare quinam poſſint, *fol.* 11. *n.* 19.
Fidandi jus quando competit in locis appatronatis intelligitur in locis apertis, & clauſis, vel cultis, *ibid.* *num.* 20.
Fidem datam non ſervans tanquam perjurus accuſari poteſt, quando, & ubi ſervatur, & datur formula querelæ de fide fracta cum formula decreti, & teſtium depoſitionibus, & formula executorii realiter, & perſonaliter, *fol.* 177. *n.* 2.
Fidem crediti amittens quam cautelam adhibere debet, *fol.* 229. *nu.* 6.
Fidem crediti præſentans in banco, in quo reperit pecuniam fuiſſe ſolutam, quid facere debet, *ibid.* *num.* 7.
Fidem crediti falſam præſentans in banco, quam pœnam meretur, *ibid.* *n.* 18.
Fides data juncta palmis habet privilegium obligationis penes acta, ut examinatis teſtibus de fide data abſque partis citatione, expeditur executorium pro debito, & pœna realiter, & perſonaliter, *fol.* 177. *n.* 12.
Fides data etiam minores, & pupillos ligat, & contraveniens ut perjurus habetur, *ibid.* *n.* 13.
Fides data eſt ſervanda ut juramentum & ligat Principem, & ſub verbo, & fide Regis conceditur ſecuritas delinquentibus, *ibid.* *n.* 24.
Fides crediti quid ſit, & cur ſic appelletur, & qui eam exhibet banco eſt ſecurus pecuniæ in fide contentæ, *fol.* 229. *n.* 3.
Fides crediti girata habetur loco numerationis pecuniæ, per quam transfertur poſſeſſio, & dominium pecuniæ, *ibid.* *n.* 8.
✠ Formula ſupplicationis pro obtinendo beneficio cap. Odoardus, *fol.* 43. *n.* 35.
✠ Formula citationis ad teſtes, *fol.* 64. *n.* 10.
Formula cautelæ actoris deponentis, *fol.* 66. *n.* 5.
Formula antiquarum contumaciarum, *fol.* 60. *n.* 3.
Formula conſignationis mobilium factæ creditori cum ejus obligatione, *fol.* 16. *n.* 8.
Formula inſtantiæ, decreti, obligationis, requiſitoriæ in materia ceſſionis bonorum, *fol.* 40. *nu.* 17. & *ſeq.*
Formula memorialis pro appretio, & renunciationis Tabulariorum, item inſtantiæ pro commiſſione appretii, *fol.* 80. *n.* 6. & *ſeq.*
Formula mandati juſtificati in judicio exfractationis domus contra conductorem, *fol.* 17. *n.* 1 & *ſeq.*
Formula memorialis Regali Cameræ S. Claræ porrecti, item regiæ decretationis in materia contra eccleſiaſticorum violentias, *fol.* 53. *n.* 3. & *ſeq.*
Formulæ decreti, actus, & relationis ceſſionis bonorum, *fol.* 40. *n.* 12.
Formulæ nonnullæ pro ſalario medicorum, *fol.* 2. *n.* 2.
Formula decreti in denunciatione novi operis, de quo decreto nullum poteſt produci remedium, *fol.* 37. *num.* 4.
Formula decreti juxta dictam novam praxim de nunciatione novi operis, *ibid.* *num.* 3.
Formula decreti pro liberatione depoſiti ad favorem depoſitantis, *fol.* 38. *nu.* 9.
Formula decreti, quo conductor exfractet, & non amoveat cartellas, *fol.* 21. *num.* 29.
Formula ſupplicis libelli contra conductorem moroſum, *ibid.* *num.* 28.
Formula apocæ affictus, *ibid.* *num.* 33.
Formula denunciationis factæ per Notarium, ut adveniente die 4. Maii relinquat domum, *ib.* *n.* 32.
✠ Formula decreti reſtitutionis in integrum, *fol.* 108. *n.* 14.
Formula memorialis porrecti pro parte conductoris, *fol.* 21. *n.* 41.
Formula fidei factæ ordine Judicis ad inſtantiam locatoris a porteriis M.C.V. ad fundandam moram conductoris, *ibid.* *n.* 42.
Formula decreti de conſenſu partium, quod inquilinus continuet pro alio anno, *ibid* *n.* 43.
Formula decreti, & replicationis conductoris, *ib.* *num.* 45.
Formula mandati, quod conductor exfractet cum comparitione inquilini adverſus dictum mandatum, *fol.* 22. *n.* 65.
Formula decreti, quod liceat inquilino continuare in conductione, *ibid.* *n.* 67.
Formula ſupplicationis de verbo faciendo ad finem revocandi, *ibid.* *n.* 71.
Formula ſubſcriptionis arbitrorum, *fol.* 100. *n.* 5.
Formula inſtantiæ pro adjudicatione monitionis, relationis, decreti, ac quietationis, *fol.* 85. *n.* 9. & *ſeq.*
Formula reſervationis, & explicationis ſequeſtri, *fol.* 91. *n.* 1.
Formula decreti ad reluendum, relationis, & notificationis, *fol.* 79. *n.* 5. & *ſeq.*
Formula inſtantiæ pro electione arbitri cum ſuis decretis, *fol.* 99. *n.* 6.
Formula decreti immiſſionis, *fol.* 83. *n.* 11.
Formula inſtantiæ nominum debitorum in dilatione quinquennali, *fol.* 43. *n.* 14. & *ſeq.*
Formula decreti emanationis bannorum, *fol.* 83. *num.* 8. & *ſeq.*
Formula reſcripti regalis Cam. S. Claræ pro dilatione quinquennali, *fol.* 43. *n.* 18.
Formula articulorum, & præſentatæ, *fol.* 66. *n.* 10.
Formulæ decreti primi beneficii, oblationis, depoſitionis, replicationis procuratoris, *fol.* 71. *num.* 19. & *ſequ.*

✠ For-

A D D I T I O N U M.

✠ Formula appellationis ab interlocutorio, *fol.* 103. *num.* 29.
Formula executionis factæ in partibus, ac legalitatis Notarii, & obligationis tuti tertii, *fol.* 79. *num.* 1. & *ſequ.*
Formula pro receptione teſtium, ejuſque explicatio, *fol.* 64. *num.* 4.
Formula aperitionis domus, & adnotationis mobilium, *fol.* 16. *num.* 7.
Formula appuntamenti factorum, *fol.* 10. *num.* 3.
Formula contumaciarum recentium, & antiquarum, *fol.* 60. *num.* 3.
Formula laudi, *fol.* 100. *num.* 4.
Formula decreti acceptationis compromiſſi, & electionis actuarii, *ibid. num.* 1.
Formula inſtantiæ petitionis compromiſſi, *fol.* 99. *num.* 1.
Formula decretorum, & explicatio eorumdem termini probatorii, *fol.* 63. *nu.* 7. & 8.
✠ Formula decreti in appellatione cum nullitatibus, *fol.* 106. *num.* 27.
Formulæ omnes decreti publicationis, ac relationis Procuratoriæ, & notificationis, & aliorum in materia publicationis, *fol.* 67. *num.* 5. & *ſeq.*
Formulæ aliquæ pro repulſa, *fol.* 68. *nu.* 7. & *ſeq.*
Formula mandati de parendo, *fol.* 78. *nu.* 9.
Formula decreti termini ad impugnandum, *fol.* 74. *num.* 4.
Formula concordato creditore, *fol.* 16. *num.* 9.
Formula executorii vigore conſuetudinis, *fol.* 16. *n.* 2.
Formula authenticæ laudi factæ ab arbitro, *fol.* 100. *num.* 6.
✠ Formula appellationis a ſententia definitiva, *fol.* 103. *num.* 28.
Fraude plerunque afficiuntur Advocati, *fol.* 2. *nu.* 7.
Fraudes prohibentur, & tranſcribitur regia pragmatica, *fol.* 51. *num.* 11. & 12.
Fructus proprii non dicuntur proventus, *fol.* 11. *nu.* 4.
Fructus omnes feudi non exequuntur, & quando hoc procedat, *fol.* 78. *nu.* 9.
Fruſtratoria minime præſumi debent verba contractus, ſed efficacia, *fol.* 94. *nu.* 28.
Fugitivus debitor quis ſit, quis de fuga ſuſpectus, quis vagus, & quis vagabundus, coram quo Judice convenitur, & quæ concurrere debent ad capturam, *fol.* 210. *num.* 19. & *ſeq.*
Funeralium expenſæ, quæ ſint, & quod privilegium habent, *fol.* 186. *num.* 2.

G.

GEnerale mandatum non ſufficit ad petendum compromiſſum, *fol.* 93. *num.* 2.
✠ Gravamine reperto inhitio remanet perpetua, *fol.* 103. *num.* 24.
Gubernator cum ejus Curia obviam ire tenetur Regio Auditori viſitanti carceratos, *fol.* 51. *nu.* 2.

H

HAſta publicum eſt ſignum, *fol.* 83. *nu.* 2.
Heredes debitoris non gaudent dilatione conceſſa debitori, *fol.* 43. *num.* 12.
Heredi uſufructuario an competat immiſſio ex *l. fin. C. de edict. d. Adrian. toll.*, *fol.* 88. *num.* 15.

I

INciſor arborum civiliter querelatus de jure communi punitur ad duplum, deducto pretio ligni, *fol.* 207. *num.* 22.
Infamis non auditur, ſicuti & perjurus, *fol.* 94. *nu.* 26.
Infirmitatis expenſæ repetuntur, etiamſi fuerint invito ægroto factæ, *fol.* 186. *num.* 3.
Infirmitatis expenſas an repetat maritus, & quid de funere uxoris, *ibid. num.* 5.
Ingreſſus omnibus prohibitus eſt in alienum fundum *fol.* 198. *num.* 16.
Inibitio tantum ſit, quod non alienet ante ſententiam, non autem ſequeſtrum in judiciis ordinariis, & hæc inhibitio quid operetur, *fol.* 91. *num.* 11. 12.
Injuſtitia notorie clare, & indubie conſtare debet, *fol.* 87. *num* 11.
Inquilinus pharmacopola pro pharmacis ægro locatori datis non præfertur fabro lignario, & cæmentario, qui domum reſtauraverunt, *fol.* 186. *num.* 6.
Inquilinus ſi non habeat unde funeretur, funerari debet ex bonis in domo conducta illatis, & reſiduum tantum poteſt locator retinere, *ibid. num.* 7.
Inſtantia contrarii imperii adverſus decreta domi prolata interponi poteſt, *fol.* 92. *n.* 1.
Inſtantia pro nullitatibus præſentandis, *fol.* 94. *n.* 5.
Interrogatoria pro examinando procuratore, *fol.* 58. *per tot.*
✠ Interpoſita appellatio, & non introducta deſerta declaratur, *fol.* 103. *n.* 18.
Interrogatoria vigent in Galliis, & quid in regno noſtro ex ultima reg. pragm., *fol.* 62. *n.* 1. & *ſeq.*
Interrogatoria an dicantur poſitiones, *ibid. n.* 7.
Judex, qui gravavit debet revelare, *fol.* 88. *n.* 12.
Judex laicus in cauſis beneficialibus cognoſcere poteſt de mero poſſeſſorio, *fol.* 52. *n.* 6.
✠ Judices bajuli tenentur ſtare ſyndicatui, & an poſſint confirmari, *fol.* 11. *n.* 7.
Judex quilibet in M. C. V. ordinarius eſt, *fol.* 59. *num.* 6.
Judices duos habens diffamatus, coram quo proponere poſſit jura ſua diffamans, *fol.* 35. *n.* 6.
Judex non poteſt habilitare carceratum reluctantibus creditoribus, *fol.* 47. *n.* 5.
Judex reſpicere debet teſtium fidem, non multitudinem, *fol.* 64. *n.* 1.
Judex laicus competens eſt in tertio contra clericum in poſſeſſionem a laica juriſdictione miſſum, *fol.* 88. *n.* 4.
Judici eccleſiaſtico non pertinet cognitio de repellendis violentiis, *fol.* 52. *n.* 3.
Judici eccleſiaſtico remiſſio pro literis executorialibus non conceditur, *fol.* 78. *n.* 3.
Judicis licentia requiritur pro carcerando reo ſemel liberato, *fol.* 47. *n.* 9.
Judicis arbitrium eſt quanta fides ſit adhibenda teſtibus, *fol.* 177. *n.* 14.
Judicis ſententia in rem judicatam tranſacta, eſt vera lex inter partes, *fol.* 87. *n.* 8.
Judicandum ſemper eſt juxta verbum legis, quoties nulla ſequitur iniquitas, *fol.* 207. *n.* 6.
Judicium quid ſit, & in quo conſiſtat, *fol.* 57. *n.* 4.
Judicium non eſt finitum per clauſulam *ſalvo jure cujuslibet*, & judex reſervat ſibi juriſdictionem, *fol.* 88. *n.* 13.
✠ Judicium juriſpatronatus non adnexi univerſitati bonorum, ad Curiam pertinet eccleſiaſticam, *fol.* 111. *num.* 3.
Judicia executiva duo continent præcepta ex ultima reg. conſt., & inſtantia non producta adverſus primum beneficium non poteſt produci adverſus ſecundum, *fol.* 72. *n.* 2.
Juramentum calumniæ nil prodeſt, & quare deſuevit, *fol.* 62. *n.* 4.
Juramentum obligat jurantem ad factum, *fol.* 94. *n.* 25.
Juramenti loco ſuccedit fides, *fol.* 1. *n.* 3.
Jurans per ſalutem ſuam obligatur, & non ſervans eſt perjurus, & ita qui jurat ſub verbo proborum militum, *fol.* 177. *n.* 22.
Juramenti deſuetudo ſuper effigie S. Antonii Abbatis, *fol.* 13. *n.* 3. & *ſeq.*
Juriſdictio Civitatis Neapolis quænam, *fol.* 12. *n.* 8.

Jus accreſcendi favore fratris locum habet, quando adeſt onus dotandi ſororem, quo ceſſante ceſſat conſuetudo, ſi qua mulier, *fol.* 94. n. 8.
Jus non dicitur ſuper non deducta, & quid in noſtro regno, *fol.* 61. n. 5.
Jus plateæ exigitur a regio Portulano, *fol.* 12. n. 9.
✠ Juris congrui cauſas inter perſonas eccleſiaſticas definiunt Judices ſeculares, *fol.* 103. n. 1.
Juris congrui cauſa fit abſque termino ex ultima reg. pragm., *fol.* 63. n. 10.
Juri cuicumque adverſatur aliud petere, aliud ponere, & aliud probare *fol.* 61. n. 4.

L.

✠ LAta ſententia definitiva, an poſſit dici de nullitate actorum, *fol.* 105. *num.* 16.
✠ Laudo promulgato per arbitros, an poſſit appellari, *fol.* 99. *nu.* 30.
Laudi nullitates, *fol.* 94. *num.* 3.
Laudum latum ab eo, qui arbiter eſſe non poteſt, eſt nullum; idem ſi non conſtet de poteſtate arbitrorum, *fol* 101. *num.* 4.
Laudum latum extra tempos eſt nullum, *fol.* 94. n. 1.
Laudum poſſunt promulgare arbitri ſola facti veritate inſpecta, *fol.* 92. *num.* 7.
Laudum quomodo formetur, *fol.* 100. *num.* 4.
Laudum proferri debet intra tempus datum, *fol.* 94. *num.* 5.
Lecta lata &c. quare notetur, *fol.* 76. *num.* 11.
Leges permittunt vim vi repellere, *fol.* 51. *num.* 1.
Leges aptantur moribus populi, *fol.* 3. *num.* 41.
Lex per non uſum diruitur, *ibid.* n. 43.
✠ Libellus quid ſit, & quid continere debeat, *fol.* 60. *num.* 10.
Libri titulus, qui fieri debet a bajulo, *fol.* 191. n. 20.
Lis finiri debet intra menſem poſt acceſſum, *fol.* 88. *num.* 6.
Lis an conteſtetur in cauſa appellationis, & quando currat inſtantia, *fol.* 62. *num.* 6.
Lis quando conteſtetur in criminalibus, & quando in civilibus, *ibid.* n. 1. & *ſeq.*
Lite conteſtata requiritur conſenſus adverſarii pro revocatione Procuratoris, *fol.* 58. *num.* 9.
Lite conteſtata non poteſt opponi exceptio declinatoriæ fori, *fol.* 62. *num.* 5.
Litis conſors utitor privilegiis conſortis, *fol.* 71. *num.* 8.
Litis conteſtatio judicii eſt fundamentum, *fol.* 62. *num.* 1.
Literæ executoriales quomodo exequantur contra heredes, *fol.* 78. *num.* 2.
Literæ executoriales renovantur citata parte, *ibid.* *num.* 1.
Literis executorialibus curiarum regni, an impartiatur brachium a M. C. V., *ibid.* n. 5.
Locatio quando fuit nulla poteſt conductor excipere contra locatorem, *fol.* 213. n. 19.
Locationis inſtrumentum non probat dominium, ſed poſſeſſionem, ex qua dominium præſumitur, *ibid.* *num.* 20.
Locator poteſt expellere conductorem ante finitum tempus, quando conductor opponeret exceptionem dominii, *ibid.* n. 12.
Locatori contra conductorem duo dantur remedia, *ibid.* *num.* 1.
Longobardorum jurandi mos, & ejus obliteratio, *fol.* 13. *num.* 1.

M

MAgiſtratus non coguntur ad teſtificandum, *fol.* 65. *num.* 9.
Malefactores tantum capit bajulus, *fol.* 10. n. 1.
Mandatum generale non ſufficit ad petendum compromiſſum, *fol.* 93. n. 2.
Mandati de parendo formula, *fol.* 78. n. 6.
Mandatum abſque clauſula juſtificata, & abſque ſubſcriptione Aſſeſſoria eſt nullum, *fol.* 200. n. 22.
Mandatum juſtificatum non reſolvitur in ſimplicem citationem, & fit etiam die feſtivo de non fabricando, *fol.* 239 *num.* 11.
Maritus ſua vita durante eſt dominus dotis, *fol.* 138. *num.* 13.
Maritus, quas expenſas repetit, & quas non ab herede uxoris, quando poteſt agere ſine mandato uxoris vel conjuncti ad ſextum gradum, *fol.* 186. n. 5.
Matricula non eget inſigniti laurea Doctoris ad exercendam procurationem, *fol.* 57. n. 3.
Medici ſalarium quomodo taxatur in regno, & quibus creditoribus præfertur, & in die feſto abſque mercede viſitare debet, *fol.* 186. n. 8.
✠ Medicis, & chirurgis medicamentorum compoſitionem prohibuerunt ordines noviſſimi, *fol.* 9. *num.* 49.
Meliorationes an & quando impediant ſententiæ executionem, & quid requiratur, *fol.* 78. n. 2.
✠ Minoribus proprie competit in integrum reſtitutio, *fol.* 108. *num.* 7.
✠ Modus admittendi, & objiciendi nullitates, *fol.* 106. n. 11.
Monitio fit facta concluſione, *fol.* 73. n. 1.
Monitionis effectus, *ibid.* n. m. 2.
Mons pietatis quid ſit, & quare intereſſe cum pignoribus permittatur, *fol.* 49. n. 1. & *ſeq.*
Moratoria judicis cautionem non requirit, *fol.* 43. *num.* 2.
Moratoria, ſive quinquennalis dilatio quæ ſit, & quis ſit Judex competens, *fol.* 254 n. 2. & 4.
Moratoriæ ſive dilationis quinquennalis praxis cum omnibus formulis, *fol.* 43. n. 15. & *ſeq*
Mortalium vita non ſufficit ad perfectam ſcientiam acquirendam, *fol.* 57. n. 2.
Mundualdum quid ſit, *fol.* 137. n. 7.
Multitudo librorum opprimit, *fol.* 57. n. 1.

N

NObilis alio modo cedit bonis, *fol.* 40. n. 13.
Notarii merces quomodo taxatur, *fol.* 182. n. 35.
✠ Nunciatio quibus ex cauſis fieri poſſit, *fol.* 39. *num.* 19.
✠ Nuncians, & nunciatus, ſi ſint diverſæ juriſdictionis quis ſit judex competens, *fol.* 39. n. 20.
Nunciantes novum opus tenentur facere depoſitum, & quantum eſſe debeat, *fol.* 37. n. 2.
Nullitas quando impedit cauſam mercedis, & alimentorum, & quando ſuſpendit executionem in omni cauſa, *fol.* 182. *num.* 32.
Nullitas impedit executionem laudi, *fol* 148. n. 10.
Nullitas ex conſuetudine, *ſi qua mulier*, *fol.* 94. n. 6.
Nullitas contra expreſſum caſum legis, *ibid.* n. 7.
Nullitates laudi quænam ſint, *ibid.* n. 3.
Nullitas ſententiæ cognoſci poteſt in brachii imploratione, in juſtitiis nequaquam, *fol.* 87 n. 4. & 5.
✠ Nullitatis definitio, & quot modis objici poſſit, *fol.* 106. *per tot.*
Nullitates ex iiſdem actis apparentes, ex iiſdem actis revidentur, *ibid.* n. 5.
Nullitas, a quo objici poſſit, & coram quo Judice, *ibid.* n. 7. & 8.
Nullitatis effectus, & intra quod tempus ſint diſcutiendæ, *ibid.* n. 9. & 10.
Nullitas quando eſt notoria poteſt judex ex officio poſt decennium ſuper ea pronunciare, *ibid.* n. 6.
Nullitas laudi primo videri debet, *fol.* 94. n. 2.
de Nullitate dicitur, & reclamatur, *fol.* 53. n. 1.
Numerus pluralis ſæpe in jure reſolvitur in ſingularem, & e contra, *fol.* 107. n. 18.
Numerus perſonarum, & ſalarium taxatur ad inſtantiam Univerſitatis, *fol.* 88. n. 4.

Nun-

Digitized by Google

Nuncians novum opus an ſit actor, vel reus, *fol.* 239. *n.* 6. & 7.
Nuncians novum opus in caſu ſuccumbentiæ ad quid teneatur, *ibid. n.* 12.

O.

OBlationes ſi ſint minores juxto pretio quid, *fol.* 85. *num.* 7.
Obligatio penes acta ſtipulari poteſt in Curie bajulari, ſed pœna non poteſt excedere carolenos quindecim, *fol.* 191. *n.* 22. & 23.
Obſervatoriæ formula in partibus factæ, *fol.* 83. *n.* 11.
Offenſus poteſt agere civiliter, & criminaliter, vel ad pœnam capitularem pro damno dato, *fol.* 187. *num.* 12.
Officialis requiſitus pro capiendo debitore fugitivo denegare non poteſt familiam etiam in die Nativitatis, & Paſchatis, *fol.* 210. *n.* 2.
Officium Advocati nobile eſt, *fol.* 2. *n.* 5.
Officium procurationis nobile eſt, *fol.* 57. *n.* 2.
Officium Bajuli antiquitus adnexum erat Magiſtro jurato, *fol.* 9. *n.* 8.

P.

PActum nudum oritur ex nuda fide, niſi adſit juramentum, *fol.* 1. *n.* 2.
✠ Pandectam M. C. V. omnes Curiæ ſervare tenentur, *fol* 103. *n.* 4.
Papa, aut Rex facere non poteſt, quod credatur alicui de facto proprio atteſtanti *fol.* 191. *n.* 11.
Pars utraque uti poteſt de eiſdem teſtibus, *fol.* 64. *n.* 7.
Pars citari debet ad videndum juramenta teſtium, cum quo depoſuerunt teſtes, *fol.* 65. *n.* 4.
Paſcendi communio diſſolvitur inter Caſtrum inhabitatum, & Univerſitatem vicinam, *fol.* 195. *n.* 8.
Paſcendi uſus inter Baronem, & Univerſitatem eſt reciprocus in demanio, ſecus in defenſis, *ibid. num.* 12.
Paſcendi jure conceſſo, an intelligatur jus aquandi, & pernoctandi, & tugurium faciendi, *fol.* 196. *nu.* 24.
Paſcens viator equum tenentem poſteriores pedes in via, & anteriores in fundo alieno moleſtandus non eſt, *fol.* 195. *n.* 7
Paſcuorum ſtatuta a quolibet oppido facta ſine aſſenſu regio valent, & conſuetudines non ſcriptæ etiam ſervandæ ſunt, & ligant exteros, *fol.* 196. *n.* 25.
Patris hereditas filio debetur, *fol.* 88. *n.* 21.
Pecunia depoſitata de jure debetur depoſitanti, *fol.* 34. *num.* 5.
Penſio domi, an & quando ſolvi debet ab uxore & filiis, ubi maritus non eſt ſolvendo, *fol.* 182. *n.* 6.
Perjurus non auditur ſicuti infamis, *fol.* 94. *n.* 26.
Petitorium eſt ſpirituale in beneficiis, *fol.* 52. *n.* 5.
Perſona ſubſtituitur ad videnda juramenta teſtium, *fol.* 64. *n.* 3.
Pœna ultra damnum, & ultra auguſtale exigi non poteſt per bajulum prætextu doli; ſed ſolum poteſt alterari pœna per Curiam baronalem, ubi eſt dolus, *fol.* 188. *n.* 13.
Pœnæ capitulares, ubi eſt commiſſum delictum intelliguntur cumulativè, ſed non excludunt, quin Baro procedat criminaliter, *ibid. n.* 14.
Pœna exigi non poteſt, niſi prius ſatisfacto damno, *fol.* 191. *n.* 18.
Pœna ob obligationem incuſatam in curia bajulari non poteſt excedere carolenos quindecim, licet obligatio contineat magnam ſummam, *ibid. n.* 23.
✠ Pœna diffidæ an exigi poſſit deficiente partis inſtantia, quæ fuit damnum paſſa, *fol.* 11. *n.* 8.
Pœnæ quomodo exigitur in damno doloſo, aut ubi non eſt damnum, aut in damno caſuali, *ibid. n.* 26.
Pœnam exigere non poteſt, qui in ſuum fundum ingredi permiſit animal, quod poterat arcere, ne ingrederetur, *fol.* 198. *n.* 8.
Pœna banni an ſolvi debeat, quando animalia per ſe intrant, abſente cuſtode, *ibid. n.* 10.
Pœna, quæ exigi debet, quando animal ingreſſum non damnificaverit, *ibid. n.* 11.
Pœnam non ſolvunt beſtiæ fugatæ, vel aberrantes, ſed ſolum emendam damni, *ib. n.* 12.
Pœna pro animalibus repertis in territoriis ſanis, ſaldis, & apertis, an exigi poſſit, *id. n.* 14.
Pœna ceſſat tota, ceſſante damno niſi territorium ſit bannitum, & niſi eſſet pœna capitularis, *ib. n.* 17.
Pœna debetur, ubi eſt damnum, & debetur etiam emendatio damni, *fol.* 194. *num.* 18.
Pœna una exigi debet pro animalibus ſub uno paſtore poſitis, *ibid. n.* 20.
Pœna capitularis contra damnificantem, quando accuſatur, cum formula remiſſionis querelæ damni dati, contumaciarum, & executorii, *fol.* 200. *n.* 1. & 5.
Pœna contraventionis banni exigi non poteſt, niſi citetur contraveniens ad dicendum cauſam quare, *ibid. nu.* 20.
Pœna ſpreti mandati eſt unius tareni pro qualibet uncia, *ibid. num.* 21.
Pœna pro inciſionibus arborum juxta Conſtitut. regni *fol.* 207. *nu.* 3.
Pœna capitularis ſolvi debet pro inciſione arborum in nemore, & non pœna criminalis, *ibid. nu.* 12.
Pœna ſemper eſt proportionanda delicto, & debet potius minorari, quam exaſperari, *ib. n.* 13.
Pœna calumniæ eſt loco talionis, *fol.* 62. *nu.* 1.
Pœna mortis ut imponatur plura requiruntur, ſed contra incidentes arbores non ſervatur, *fol.* 13. *n.* 4.
Ponderibus, vel menſuris falſis utens, a quo Judice & qua pœna punitur, & quando excuſatur, & locans falſa pondera ad quid tenetur, *fol.* 203. *n.* 3.
Porci pretium ſolvere tenetur, qui permiſit ingredi & occidi, ſtatuto occidendi in nihilo ſuffragante, *fol.* 198. *nu.* 9.
Porterii M. C. V. reſtricti ſunt ad quinquaginta, *fol.* 61. *n.* 3.
✠ Porterii per ſeipſos notificationes exequi debent, *fol.* 61. *n.* 11.
Porterii M. C. V. librum citationum facere debent, *ibid. n.* 6.
Portio fœminarum cum onere dotandi illas accreſcit fratribus, *fol.* 94. *n.* 9.
Portio pro victu relinqui debet, ſi executio fiet in ſubſidium, *fol.* 78 *nu.* 8.
Punibile non eſt, quod non eſt probabile, *fol.* 69. *n.* 39.
Poſitiones ex ult. reg. pragm. curſum cauſæ non impediunt, *fol.* 66. *num.* 1.
Poſitiones an ſint interrogatoriæ, *fol.* 62. *nu.* 7.
Poſſeſſio requiritur pro intentandis capitulis regni, *fol.* 52. *n.* 1 & *ſeq.*
Poſſeſſorium eſt temporale, *ibid. n.* 5.
Pragm. 4. *de Notariis*, in qua parte ſervatur, & in qua non, *fol.* 182. *nu.* 36.
Pragm. *de Offic. Bajuli*, uſque hodie quinque ſunt editæ, & omnes ſub compendio per capita explicantur, *fol.* 191. *num.* 4.
Pragm. diſpoſitio, ne credatur juramento principalis, explicatur, *fol.* 191. *n.* 12.
Pragm. diſponens, ne pœna excedat auguſtale, quando habet locum, & quando non, *ibid. n.* 25.
Pragm. *de Offic. Bajuli* declaratur, *fol.* 207. *n.* 8.
Pragm. 8., & 10. *de falſis*, contra præſentantem banco fidem crediti falſam, vel giratam falſam explicatur, *fol.* 229. *n.* 18.
Pragm. 47. *ne Offic. Magiſt. Juſtit.*, quæ in nova compilatione eſt 44. declaratur, *fol.* 243. *n.* 5.
Praxis bajulorum non ubique eſt eadem, *fol* 9. *n.* 4.
Praxis petendi alimenta quando inops debitor eſt carceratus, *fol.* 47. *num.* 7.
Praxis cauſæ, quæ termino non eget, *fol.* 63. *nu.* 5.
Praxis nova introducta in cauſa novi operis nuncia-

tio-

tionis ex ult. reg. pragm., *fol.* 37. *num.* 1. *& ſeq.*
Praxis cogendi partes ad compromittendum, *fol.* 99. *nu.* 1.
Præambuli interpoſitione pendente, an, & quando poſſit fieri ſequeſtrum, *fol.* 92. *nu.* 7.
✠ Prædicatoribus eleemoſyna, a quo ſolvi debeat, *fol.* 103. *n.* 2.
Prælationem habet Medicus, *fol.* 3. *n.* 48.
Pretii majoris ſit res executa in ſubhaſtationibus, *fol.* 83. *num.* 5.
Pretia rerum ſunt tria, *fol* 13. *n* 11.
ſi Pretio juſto ſint minores oblationes, quid, *fol.* 85. *num.* 7.
Pretium juſtum requiritur in adjudicatione, *fol.* 85. *num.* 1.
Præſentatæ, & articulorum formulæ, *fol.* 66. *n.* 10.
Præſentatæ actus requiritur in omnibus ſcripturis, *fol.* 2. *num.* 12.
Præſentata fieri debet in omnibus ſcripturis ex ult. reg. pragm. & pœna controvenientium, *fol.* 60. *n.* 1. *& ſeq.*
Præſentata facienda eſt per extenſum, *ibid. num.* 3.
Præventio antiquitus non poterat fieri in aliis Curiis ex *ritu* 190., qui hodie non ſervatur, *fol* 243. *n.* 7.
Præventio quando habet locum, non obſtante renunciatione præventionis, *ibid. n.* 41.
Præventionis judicio a reo intentato contra creditorem, non poteſt ad inſtrumenti vel obligationis penes acta incuſationem procedi, & traditur praxis proviſionum ad beneficium prævenientis, cum ſuis formulis, *ibid num.* 1
Præventionis ethymologia, & definitio, *ibid. n.* 2.
Præventionis effectus, ejuſque differentia inter jus commune, & regni, *ibid. n.* 11.
Præventionis renunciatio tollit beneficium præveniendi, *ibid. n.* 38.
Præventio quædam ex ult. reg. pragm., & quid ſtatutum ſit ex eadem, *fol.* 39. *n.* 1.
Præventionis quis ſit Judex competens, *fol.* 35. *n* 15.
Princeps ſolvere debet ſalarium Judici ab eo deſtinato, *fol.* 93. *num.* 3.
Principes omnes utuntur extraordinaria cognitione, *fol.* 51. *n.* 5.
Privilegiis conſortis utitur litis conſors, *fol.* 71. *n.* 6.
Probatio melior fit per acceſſum, quæ non intelligitur excluſa, *fol.* 88. *n.* 2.
Probationem probatam facit Inſtrumentum, *fol.* 94. *num.* 29.
in Probationibus adminiſtratorum culpa punitur ad damnum, *fol.* 71. *n.* 3.
Probationes an fieri poſſint poſt publicationem, & concluſionem, & tranſcribitur capitulum reg. pragm., *fol.* 74. *n.* 1.
Probatio mixta eſt, quæ fit ſcripturis per teſtem concomitatis, & fieri poteſt non obſtante ſtatuto prohibente probationem per teſtes, *fol.* 94. *num.* 1.
Probatio per aſpectum loci admittitur etiam poſt ſententiam in rem judicatam tranſactam, *ib. n.* 2.
Procurator quando poteſt prætendere ſalarium, & quando non, *fol.* 82. *n.* 15.
✠ Procuratoris revocationem poſt litem conteſtatam prohibuit reg. pragm. *fol.* 59. *n.* 10.
Procuratoris officium, & matricula, *fol.* 57. *n.* 1.
Procurator nunquam cenſetur revocatus, niſi notificata revocatione, quæ non præſumitur etiamſi per plures annos nihil geſſerit, *fol.* 58. *n.* 4. *&* 5.
Procurator non præjudicat domino in committendo, *fol.* 94. *n.* 17.
Procurator revocatus poteſt ſcripturas retinere, donec ei fuerit ſatisfactum pro expenſis, non pro ſalario, *fol.* 58. *n.* 8.
Procurator tantum unus, & unus Advocatus admittitur, *fol.* 88. *n.* 5.
Procurator uxoris non præjudicat uſufructui, qui viro debetur, *fol.* 94 *n.* 15.
Procurator, qui fecerit expenſas, eſt audiendus, *fol.* 58. *n.* 7.
a Procuratore articuli præſentati aliquid confitentes non præjudicant, *fol.* 66 *n.* 8.
Procuratoris fiſcalis M. C. V. interventus requiritur in actu ceſſionis bonorum ex ult. reg. pragmat. *fol.* 40. *n.* 15.
Procurationis officium nobile eſt, *fol.* 57. *num.* 1.
Proteſtatio requiritur in articulorum formatione, *fol.* 68. *num.* 2.
Proventus juriſdictionis, vel fructus baroniæ an dicantur pœnæ damni dati exactæ per Officiales Baronis, *fol.* 11. *n.* 3.
Proventus proprie non dicuntur fructus, *ibid. n.* 4.
Proventus non veniunt in ſolutione, & liquidatione relevii, *ibid. num.* 5.
Publicatio non fit, teſtibus non examinatis in termino, ſed tantum concluſio, *fol* 67. *nu.* 14.
poſt Publicationem quando quis poſſit examinari, *ibid. num.* 11.
Publicum ſignum erat haſta, *fol.* 83. *nu.* 2.
Publici ſunt libri bancorum, & fidem faciunt, *fol.* 34. *n.* 3.

Q

✠ QUi poſſint eſſe teſtes, & qui non fuſius enucleatur, *fol.* 61. *n.* 11.
Quinquennalis dilatio gratiæ, & juſtitiæ quænam, *fol.* 43. *nu.* 1.
✠ Qui poſſint conteſtari litem, *fol.* 63. *n.* 9.

R

RAtio, quæ de jure habetur de ſcripturis productis, *fol.* 74. *n.* 3.
Recepti apoca non præjudicat pro complemento, quando pro ſatisfactione finali non fit, *fol.* 2. *num.* 14.
Recognitio literarum miſſivarum, aliarumque ſcripturarum fieri poteſt poſt concluſionem, *fol.* 75. *num.* 5.
Recuſans tenetur actione mandati, *fol.* 58. *n.* 6.
Recuſans ſtipulare contractum, vel facere adimplementa, triplici modo poteſt cogi, & datur praxis cum formula libelli, & decretorum, & etiam praxis cogendi cedentem ad liquidandum inſtrumentum, *fol.* 180. *n.* 1.
✠ Regali præſidio impertito, ſpoliatus verum rei controverſiæ dominium non amittit, *fol.* 56. *n* 36.
Relationes commiſſariorum debeat eſſe breves ex ultima reg. pragm., *fol.* 76. *n.* 1.
Remedium nullum produci poteſt a decretis in cauſa novi operis nunciationis, *fol.* 37. *n.* 4.
Remedium capitulorum regni contra violentias eccleſiaſticorum conceditur etiam heredi laico, quando bona fuerunt occupata ante captam poſſeſſionem & quibus, & quando non conceditur, *fol.* 269. *n.* 8.
Remedium capitulorum regni contra violentias eccleſiaſticorum quomodo ſit privilegiatum, traditur formula libelli, citationis, appellationis, & nullitatum, cum citatione per edictum, *fol.* 53. *per tot.*
Remiſſionem cauſæ petere non poteſt diffamans, *fol.* 35. *n.* 4.
Renunciatio præſumitur per reſtitutionem inſtrumentorum, ſicuti e converſo revocatio per oblationem, *fol.* 58. *n.* 4. *&* 5.
Renunciationis Tabulariorum formula, *fol.* 80. *n.* 7.
Renunciatio Tabulariorum S. R. C. non requiritur in cauſa non excedente ducatos ſex mille, *ibid. num.* 4.
Repulſa teſtium an ſit odioſa, *fol.* 68. *n.* 1.
in Repulſa articuli contrarii cauſæ principali non admittuntur, *ibid. n.* 5.

Repul-

Repulſa repulſæ ſublata eſt per ultimam reg. pragm., *fol.* 71. *n.* 1.

Res executa ſit majoris pretii in ſubhaſtationibus ; *fol.* 83. *num.* 5.

Res liquidas, aut judicatas compromittere non licet, *fol.* 94. *num.* 21.

Res apponendæ ſunt loco opportuno, *fol.* 101. *nu.* 1.

Retentio datur etiam in creditis abſque hypotheca pro concurrenti quantitate, *fol.* 94. *nu.* 11.

Retentio conceditur ab omni jure de omni re, ſuper qua cadit obligatio, *ib. n.* 10.

Reviſio tertia an peti poſſit, & tranſcribitur capit. reg. pragm. *fol.* 3. *nu.* 45.

Revocatio præſumitur per ablationem inſtrumentorum, ſicut e converſo renunciatio præſumitur per reſtitutionem, *fol.* 58. *nu.* 4. & 5.

Revocatio niſi notificetur, nunquam cenſetur revocatus Procurator, qui etiamſi per plures annos nihil geſſerit revocatus non præſumitur, *ibid.* n. 1.

Revocatio Procuratoris requirit conſenſum Adverſarii poſt litem conteſtatam, *ibid.* n. 9.

Reo, & actore invicem contrarium deponentibus, cui favendum, *fol.* 66. n. 7.

Reus dicitur diffamatus verbaliter juxta *l. diffamari*, qui conveniri debet coram ejus Judice, *fol.* 35. *n.* 1.

Rovitus deciſ. 15. loquens circa fides banci deperditas, declaratur, *fol.* 229. *nu.* 1.

S.

SAbatina viſitatio per quem nunc fiat, & qui viſitari non poſſit, *fol.* 48. *n.* 1.

Sabatinam viſitationem unus ex regiis Auditoribus perficit, *fol.* 51. *nu.* 1.

Salarium debetur Arbitro a partibus, ſicut a Principe Judici, *fol.* 93. *n.* 3.

Salarium & perſonarum numerus taxatur in acceſſu ad inſtantiam Univerſitatis, *fol* 88. n. 4.

Salarium Judici debetur a Principe, qui cum deſtinavit, *fol.* 93. *nu.* 3.

Salarii arbitrorum jus a Reg. pragm. emanavit, *ibid. n.* 4.

Salarium arbitrorum, *ibid. n.* 1.

Salarium non conventum, ut debeatur quid probari debeat, *fol.* 182. n. 12.

Salarium Medicis, Aſſeſſoribus, Ludimagiſtris, & ſimilibus exercentibus artes literales, debetur etiam non conventum, *ibid num.* 13.

pro Salario famulorum adeſt lex præſcripta a S. R.C. *fol.* 2. *num.* 11.

Salarium famuli intra quantum tempus præſcribitur, *fol* 182. *num.* 16.

Salarium debetur medico ab herede in bonis hereditatis, *fol.* 3. *n.* 47.

Salarium operariis, fabrimurariis, & ſimilibus, perfecto opere præſumitur ſatisfactum, *fol.* 182. *n.* 17.

Salarium non debetur famulo durante infirmitate, *ibid. nu.* 18.

Salarium perdit famulus diſcedens non finito tempore & abſque rationabili cauſa ; & a contrario, ſi dominus expellat famulum, tenetur dare integrum ſalarium, *ibid. n.* 20.

Salarium debetur Advocato, quando per ſe non ſtetit finire cauſam, etiamſi in morbum incidat, & debetur etiamſi non ſit conventum, *ibid. n.* 23.

Salarium non conventum quando debetur Vicario Epiſcopi, & quando non, *ibid. num.* 30.

Salarium Notarii quomodo taxatur cum praxi committendi taxam, *ibid. n.* 36.

Scientia rerum a verborum cognitione incipit, *fol.* 9. *n.* 1.

Scribæ non poſſunt conſignare parti ſcripturas originales, *fol.* 90. *n.* 4.

Scribæ, & Actuarii non poſſunt recipere procurationes, niſi matriculatorum, & pœna contravenientium, *fol.* 57. n. 5.

de Scripturis productis habetur ratio, quæ de jure, *fol* 74. *nu.* 4.

Segetes damnificans ſortitur forum rei damnificatæ, *fol.* 102. *num.* 8.

Sententia continere non debet cauſam deciſionis, *fol.* 76. num. 4.

Sententiæ executio quando præſcribatur, *fol.* 78. *n.* 1.

✠ Sententiæ effectus, *fol.* 77. *num.* 13.

✠ Sententia, ut valida ſit, quæ requiſita haberi debeat, *fol.* 77. *n.* 14.

✠ Sententia quot modis dicatur nulla, & injuſta, *fol.* 77. *n.* 15.

Sequeſtrum non ordinatur in principio litis, *fol.* 92. *num.* 4.

Sequeſtrum in forma quid importet, etiam quoad fructus, quando ordinari ſolitum ſit, *ibid.* n. 8.

Sequeſtrum quando ordinari poteſt pendente interpoſitione præambuli, *ibid. n.* 7.

Sequeſtratis animalibus debentur alimenta, *fol.* 47. *num.* 1.

✠ Solutio diætarum, quæ debentur Commiſſariis controbannorum, & illis, qui a Perceptoribus provincialibus expediuntur contra Univerſitates pro executione facienda, *fol.* 105. *n* 6.

✠ Spatium, quod inter unum, & alterum ædificium intercedere debet, *fol.* 39. *n.* 21.

Spoliatus per violentiam dicitur reus, & ſpolians actor, *fol.* 267. *n.* 3.

Spoliatus ab eccleſiaſticis perſonis etiam in cauſis mere ſpiritualibus, & inter eccleſias procedit S. R C., *ibid. n.* 2.

✠ Spoliatus in multis caſibus non reſtituitur, *fol.* 56 *num.* 36.

Statuti verba ſunt impropriandæ, ſi concordent cum jure communi, vel cum altero ſtatuto, *fol.* 207. *num.* 11.

Statuti verba taliter ſunt intelligenda, ut mens ejus ſervetur, & mens, & ratio attendenda eſt, *ibid. num.* 19.

Statuta municipalia circa paſcua ſine aſſenſu Regio, & conſuetudines non ſcriptæ valent, & ligant etiam exteros, *fol.* 196. *n.* 25.

Statutum Laurini, & Altavillæ, ne quis audeat querelare ad Curiam Capitanei pro damnis datis declaratur, *fol.* 188. *n.* 12.

Statutum ut credatur juramento principalis de damno dato uſque ad certam ſummam, non habet locum, niſi conſtito prius de delicto in genere, & niſi in modica ſumma, & in perſonis fide dignis, & non extenditur ad probationem cujuſnam fuerit animal damnificans, & quæ requiſita habere debeat, ut credatur, ſed non habet locum contra forenſem, *fol.* 205. *n.* 1., & *ſeq.*

Statutum, ut qui inciderit alienam arborem ſolvat auguſtale, an incidens plures arbores unica vice ; ſolvere debeat plures auguſtales, *fol.* 207. *n.* 1.

Statutum intelligi debet, ut non diſcordet ab altero ſtatuto, ſed concordet ſaltem cum altera lege, *ibid. num.* 10.

Statutum id cenſetur, quod veriſimiliter ſtatuens, ſi cogitaſſet, ſtatuiſſet, *ibid. n.* 20.

Statutus imponens pœnam contra eum, qui incidit arborem non comprehendit eum, qui incidit arbores, & ratio aſſignatur, *ibid. n.* 25.

Statutum, quod non dicit, nec nos dicere debemus, & quod omiſſum eſt, omittere debemus, *ibid. num.* 26.

Statutum in caſu dubio interpretatur juxta obſervantiam, de qua Judex ſe informare debet a perſonis, alias interpretatur per regulas juris, *ibid. n.* 2.

Statutum imponens vulneranti pœnam centum aureorum, an multiplicanda pœna pro pluribus vulneribus unico ictu factis, *ibid. n.* 7.

Subhaſtatio quid ſit, & unica quando fiat, *fol.* 83. *num.* 4.

INDEX ADDITIONUM.

Subhaſtare quid, *ibid. n.* 1.

in Subhaſtationibus res executa ſit majoris pretii, *ibid. nu.* 5.

Subhaſtationum ſtilum ſingulæ Curiæ habent, *ib. num.* 3.

Supplicationes in S. R. C. ſubſcribi debent ab Advocato, *fol.* 59. *n.* 1.

✠ Supplicationes hujus fideliſſimæ Civitatis Regi Carolo porrectæ pro palmario Advocatis debito, ſtupri probatione, ſolutione dietarum, quæ commiſſariis controbannorum & aliis officialibus debentur, *fol.* 103. *n.* 6.

Suſpicio Curiarum trium dari tantum poteſt ex ult. reg. pragmat., cujus capitul. tranſcribitur, *fol* 65. *n.* 10.

T

TAbulariorum renunciatio non requiritur in cauſa non excedente ducatos termille, & quid exigere poſſint ex ult. reg. conſtit., *fol.* 63. *n.* 1. *& ſeq.*

Tauri non poſſunt offendi, ſed expellendi ſunt a defenſis, *fol.* 205. *num.* 12.

Terminus repulſæ ſublatus eſt ex ult. reg. conſtit, *fol.* 68. *num.* 3.

Terminus quid ſit, *fol.* 63. *num.* 6.

Terminus compromiſſi quando currat, *fol.* 94. *n.* 4.

Terminus ad impugnandum deſuevit, ſicuti etiam terminus ad concomitandum, *fol.* 74. *num* 1.

Terminus ordinarius cur impartitus in cauſa executiva, *fol.* 2. *num.* 5.

Terminus ad impugnandum erat utrique parti communis, nam in una parte erat ad impugnandum, in alia ad concomitandum, at revera unus terminus erat, *fol.* 74. *num.* 2. *& ſeq.*

Termino non indiget merus articulus juris, *fo.* 63. *n.* 1

Terminus non requiritur in multis cauſis, *f.* 63. *n.* 9.

Termino integro elapſo incuſantur contumaciæ, *fol.* 60. *num.* 5.

in Termino non computatur dies termini, *ibid. n.* 2.

✠ Teſtes quinam eſſe poſſint, & qui non, fuſius enucleatur, *fol.* 61. *num.* 11.

Teſtes falſi ſemper extitere, *fol. num.* 1.

Teſtes numero majores recepti refrænantur, & quinam ſint refrænandi, *fol.* 64. *num.* 2.

Teſtes citandi ſunt, *ibid. num.* 5.

Teſtes, qui revelaverint ſub excomunicationis pœna, an fidem faciant, *ibid. num.* 8.

Teſtes allegare debent cauſam ſcientiæ, *ibid. num.* 6.

Teſtes non examinantur in propriis domibus, *fol.* 65. *num.* 1.

Teſtes in termino non citati, non recipiuntur, *ib. n.* 8.

Teſtes an, & quando recipiantur in die feriato, *ibid. num.* 2.

Teſtes in ceſſione bonorum alicujus Nobilis examinandi ſunt ſuper paupertate, & nobilitate, *f* 40. *n* 14.

Teſtibus iiſdem uti poteſt utraque pars, *fol.* 64. *nu.* 7.

Teſtibus non examinatis in termino non fit publicatio, ſed concluſio, *fol.* 67. *num.* 14.

cum Teſtibus ſimul citatur, vel disjunctim, & quando perſona ſubſtituta ad V. J. T., *fol.* 65. *num.* 3.

Teſtium dicta juncta ſcripturis magis probant, ſed hoc viget in termino principali, non in aliis ex ult. reg. conſtit., *fol.* 75. *num.* 3.

Teſtium fides Judici remittitur, *fol.* 75. *num.* 2.

Teſtium examen committebatur antiquitus examinatoribus S. R. C., *fol.* 63. *num.* 1.

Teſtium fidem, non multitudinem Judex reſpicere debet, *fol.* 64. *num.* 1.

Teſtium Sacerdotum depoſitio prævalet omnibus, *fol.* 3. *n.* 32.

Teſtes quare in querela de fide fracta examinantur parte non citata, & expeditur executorium debitore non citato, *fol.* 177. *num.* 17.

V

VAgus, & vagabundus explicatur, & quomodo proceditur criminaliter contra vagabundos, *fol.* 210. *num.* 19. *&* 20.

Venator incurrit in pœnam triremium ingrediens invito domino in alienum fundum, *fol.* 198. *nu.* 15.

Venditio differt ab adjudicatione, *fol.* 85. *num.* 5.

Verba cum effectu ſunt intelligenda, nec minimum verbum debet eſſe otioſum, *fol.* 207. *num.* 4.

Verba legis quoties interpretationes Advocatorum non admittunt, juxta verba legis judicandum eſt, quoties nulla requiritur iniquitas, *ibid. num.* 6.

Verba uſualia ſemper ponuntur in ſtatutis, & ſecundum uſum loquendi, *ibid. num.* 15.

Verba contractus non fruſtratoria, ſed efficacia præſumi debent, *fol.* 94. *num.* 28.

Via publica impedita poſſunt animalia duci per agros alienos abſque pœna, ſed non poſſunt damnificare, *fol.* 205. *n.* 11.

Viator non eſt moleſtandus pro equis paſcendis, ſi deteriores pedes ſint in via, *fol.* 195. *n.* 7.

Vicarius capitularis debet facere librum omnium directuum Cancellariæ, & ſucceſſori Epiſcopo illos relinquere juxta dec. S. C. Conc., *fol.* 182. *num.* 30.

Vicinus an damnum reficiat, *fol.* 102. *num.* 2.

Violentiæ eccleſiaſticorum, ut repellantur, an ſit Judex competens Curia baronalis, Regia Audientia, & M. C. V. vigore capitulorum regni, *fol.* 268. *num.* 1. *& ſeq.*

Violentia requiritur, ut ſit actualis, & notoria, alias non conceditur remedium vigore capitulorum regni, & an officiat timor violentiæ, vel minæ, *fol.* 269. *n.* 1. *&* 6.

Viſitatio generalis per dominos Regentes in S. Natali, & Paſchate, quomodo fit in criminalibus, & quomodo in civilibus, *fol.* 260. *num.* 1. *& ſeq.*

Viſitatio generalis, quæ fit per Judices M. C. V. in S. Natali, & Paſchate, in quibus carceribus, & quomodo fit, *fol.* 261. *n.* 2.

Viſitatio carcerati, quibus modis poteſt impediri per creditorem, & datur formula ſalvaguardiæ, memorialis, & omnium actorum, *ibid. num.* 8.

Viſitatio ſabatina, quæ fit, & pro quibus debitis fieri poſſit, & quæ decreta fieri ſolent, & quomodo poteſt impediri, ne debitor viſitetur, *fol.* 267. *num.* 5.

Viſitatio carceratorum intra ſummam ducatorum triginta fieri poteſt per Judices M. C. V. civilis quolibet die anni, & traditur praxis, *fol.* 266. *n.* 1.

Viſitatio, quæ fit per regias Audientias provinciales, *fol.* 266. *num.* 1.

Viſitatio ſabatina fit ab uno ex regiis Auditoribus in reg. Audientiis, *ibid. num.* 1.

Viſitatio ſabatina per quem nunc fiat, & qui viſitari non poſſunt, *fol.* 48. *num.* 1.

Viſitatio carceratorum deſcendit a jure communi, & quis eam introduxerit in regno, *ibid. num.* 2.

Viſitatio carceratorum, quæ fiebat per olim Regentes Cancell., & nunc per quos fiat, *fol.* 47. *num.* 1.

Univerſitas montis Corvini gravatur quando cautio datur in reg. Audientia per dominos animalium repertorum in defenſis dictæ Univerſitatis, *fol.* 195. *num.* 13.

Uſus paſcendi inter Baronem, & Univerſitatem eſt reciprocus in demanio, ſecus in defenſis, *fol.* 196. *num.* 16.

Uſufructuario heredi competit immiſſio ex *l. fin. C. edict. div. Adrian. toll.*, *fol.* 88. *nu.* 15.

Uſufructui, qui debetur viro non præjudicat uxoris procurator, *fol.* 94. *num.* 15.

F I N I S.

Digitized by Google